Ч. 72 (10.165). Львів, вівторок 1. квітня 1924. Почтову валенність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 мія. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Совіти і сумежні держави.

Нова закордонна політика.

Факт признання совітського уряду великими европейськими державами мав чималий вплив на політику цього уряду супроти держав межуючих зі С.Р.С.Р. Совітський уряд увійшов у нову фазу: офіціяльного продовжника закордонної політики своїх попередників. На закордонну дипльоматичну працю совітського уряду, перед його признанням, могли держави та народи глядіти як на засоби пропаганди наскрізь революційних ідей. Нині, без огляду на мету яку ставить собі російський уряд, він є одночасно оборонцем усіх державних інтересів.

За останній час можна завважити цілу низку явищ, які вказують на те, що совітський уряд дорав більше свідомо виступає в дій новій ролі: представника великодержавного уряду. Річ ясна, що методи дипльоматії нинішньої Росії є настільки ріжні від попередньої, царської, наскільки ріжними є світогляди двох ворожих собі суспільних кляс. На бувшій території російської імперії повстали нові малі держави, які мусять рахуватись з неприємною можливістю воєнного конфлікту Росії з кимнебудь зі сусідів. Ці держави могли би подумати про оборону своїх меж, колиб вони самі не мали між собою суперечних інтересів. 16. і 17-го лютого н. р. велись у Варшаві наради т. зв. Балтійської конференції чотирох сумежних держав з Росією: Польщі, Фінляндії, Латвії та Естонії. Офіціяльний комунікат цієї конференції стверджував, що ці держави вели до цього часу мирну політику та бажають вести її на далі і що їх спільною метою є розвиток економічних зносин з країнами Східної Европи. Поза таку заяву щодо своїх бажань ці народи не вийшли.

Виринає питання: чому ці народи не вели дискусії на тему взаємної можливої оборони проти російської держави? Міністр закордонних справ Фінляндії, Веннола, складаючи справоздання з конференції перед партійним зїздом, сказав, що питання про оборонний союз залежить виключно від С.Р.С.Р.: коли совітський союз признає самоозначення народів, тоді питання про оборонний союз відпадає. Зі Швецією цей союз Фінляндії не удався, а з Польщею він для неї небезпечний, з огляду на її звязки з Францією. Веннола звернув увагу на спільний інтерес т. зв. лімітрофних (сумежних) держав і Росії: на нейтралізацію Балтійського моря. На ці міркування появилась офіціяльна різка відповідь у совітській пресі, що совітська влада не гадає піддержувати „палких фантазій фінських шовіністів про майбутню Велику Фінляндію".

У взаємини Литви та Польщі вмішався Чічерін двома нотами, з 7. та 8. марта, в справі Мемеля (Клайпеди). Він заявляє, що цього питання не мають права рішати без участи Росії; нагадує російсько-литовський договір з 12. липня 1920 р., на підставі якого Литва не має права покликувати треті держави для вирішування питань про свої кордони. Одночасно Чічерін перестерігає інші держави і саму Литву, щоби не нарушували принціпу самоозначення.

Щодо російсько-польських взаємин характеристичною є стаття з дня 8. марта в „Экономической Жизни". В ній пишеться, що польські урядові кола спізнились з підписанням торговельного договору і що не рахуються з новими умовинами, які відсунули в тінь такі попередні договори, як риський. Цей натяк на ревізію „риського договору" счинив цілу бурю у польській пресі. „Курєр Польскі" заявляє, що такі висновки „незвичайно небезпечні для вдержання миру".

Слід звернути на ще одну тактику совітського уряду, яка хвилює польський уряд. Відомо, що Білоруси не користуються свободами під польською владою. На самій границі, большевики добровільно поширюють територію совітської білоруської республики і зміцнюють її ріжними національно-культурними установами. Чисельність населення совітської Білоруси зростає до чотирьох міліонів, а в межах польської держави є їх три міліони. Мета такого поширення границь ясна. Звязок Минської Білоруси з Вітебською та Гомельською має сотворити білоруський Піємонт поза межами Польщі.

Що торкається Румунії, то становище совітського уряду в справі Бесарабії відкрите. У Москві йдуть віча з протестом проти анексії Бесарабії, а Чічерін вислав ноту до Поанкаре з протестом проти ратифікації цього обурюючого акту французьким парляментом.

Ось кілька фактів зі закордонної політики совітського уряду у відношенню до менших держав. Всі вони вказують на зміцнення явної державної активности, яка прийшла на місці підземельної революційної пропаганди. Пропаганда потайки, для ширення революційних ідей в чужих державах не припинилась, але дивно переплуталась офіціяльно-державними виступами. Совітська влада находиться у добі, коли шукає засобів для поєднання своїх двох ріжних завдань: революційної пропаганди та державницької дипльоматії.

Для кооператив відповідний опуст!
ВАЙДЛЄР і ЛЄВЕН
СТАНИСЛАВІВ, площа Міцневича 14.
Торговля, галянтерійних, новимберських, трикотових товарів, панчіх, тоалєтних мил, папєрів, приладів до писання як також великий вибір всякого рода ниток і кравецьких приладів.
Адр. тел. Вайдлєр-Лєвен, Станиславів.
1611 4—15

Наддніпрянська Україна.

Одна постанова.

Харківські „Вісти" з 12. березня ц. р. містять в офіціяльному відділі дуже замітну постанову Української Ради Народніх Комісарів „про преміювання за викриття осіб, що свавільно рубають і незаконно користуються з лісів і лісових дільниць". Джерелом для видачі премій мають бути: 1) 30 прц. від сум, набутих при продажі сконфіскованого, свавільно зрубаного та вивезеного з ліса матеріялу. 2) 30 прц. від сум з прибуткового кошторису Всеукраїнського Управління Лісами. Порядок виплати премій нормується окремою інструкцією.

При цій нагоді не від річи буде згадати про те, що на Радянській Україні уряд не щадить всяких нагород за заслуги на полі будови радянської держави. При Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті Рад істнує окрема комісія для нагород. Комісія нагороджує орденами Червоного і Трудового прапору Української Радянської Соціялістичної Републики. Крім орденів нагороджують золотими та срібними годинниками з відповідними написами. Найменчою нагородою є публичний вислів подяки від уряду. Між нагородженими стрічаються переважно високі радянські урядники. В останньому часі Всеукр. Виконком, доручив тій комісії занятися дуже уважно розділом нагород між незаможних селян.

В переїзді на Батьківщину.

Поворот проф. М. Грушевського на Велику Україну.

(Від власного кореспондента.)

Ріжні органи преси давно вже розголосили світові, що робить проф. М. Грушевський на Вел. Україні, а між тим він лише недавно переїхав до Київа, пробувши кілька днів у Варшаві та перейшовши кордон у Здолбунові біля двох тижнів тому.

М. Грушевський поїхав на батьківщину разом з дружиною, зятем, дочкою та двома внуками. У Варшаві він затримався на кілька день, відвідував тут радянське посольство, з еміґрантами ні з ким не бачився. Бачився лише де з ким з соймових послів.

Посли телєграфічно повідомили здолбунівських громадян про те, що там проїздом має бути М. Грушевський і дехто з місцевих людей зустріли шан. професора на двірці біля митниці та привітали його.

Професор мав дуже бадьорий вигляд, — ніби помолодів. На запитання, як це він поважився їхати до большевиків, професор відповів, що радянська влада через Академію Наук з певністю забезпечує йому недоторканість при умові припинення всякої політичної діяльности. М. Грушевський присвятить себе виключно науці і між иншим має на меті видавання в Київі „Літературно-наукового Вістника", бо ті журнали, які є тепер і на В. Україні і поза нею, цілковито його не задовольняють.

З великою цікавістю розпитував проф. Грушевський про стан української еміґрації в Польщі і розповідав про становище цеї еміґрації в Чехословаччині. Там воно, на погляд Грушевського, не таке дуже гарне, як видається здалеку. Чехи допомагають освітнім справам еміґрації, підтримують санаторії для ней то що, але жадного заробітку український еміґрант у Чехії не дістане. Наддніпрянці ще так-сяк улаштовуються, за те становище Галичан невимовно важке. Вони прагнуть повороту до дому; але Поляки не дають на це дозволу. Багато з Галичан охоче поїхалиб на Велику Україну, але це не легко здійснити, бо знов же таки нема пропуску. Так і пропадають люде.

Подали радянський потяг, сім'я професора увійшла до вагону і прийшлося припинити розмову та розпрощатись з мандрівниками, що повертають на рідну землю. *Ш ик.*

На ловлю душ!

(Під увагу Українській Парляментарній Репрезентації.)

В „Слові польскім" якийсь Ян Обст містить статтю п. з. „Стан православя на кресах всходніх". Обст цитує замітки польської газетки, що виходить в Берестю, про занепад православної церкви. Там пишеться: „Довіря населення Полісся до православного духовенства падає з кождим днем. Більша часть перков на Поліссю світить пустками навіть підчас найбільших свят. Значна частина тутешнього православного духовенства страгила зовсім свій авторитет і довіря у своїх парохіян. Православне духовенство духово заломилося в тяжких хвилинах війни — позбавлене правительственного рамени, а сьогодня зійшло зі шляху сучасного розвитку і виховання суспільности. Колись вязав парохіян з православним духовенством деякий промінь державної власти, а нераз навіть власти поліційної — сьогодня православне духовенство може числити тільки на свою духову вартість, а з цею стоїть справа погано". На грунті внутрішної слабости православної церкви виростає вже тепер могутній сектанський рух: штунда, баптизм, субботництво. Від себе Обст додає: „Крім сектанства ще инша небезпека загрожує там вже не тільки духовому життю, але теж суспільній безпеці, бо православне духовенство бажаючи зберігти бодай позори своєї влади, широко отвирає двері для маловартних елєментів, всілякого рода повоєнних покидьків, і через це церква і приходство стають гніздом всякої заговірницької агітації".

Автор статті дорадже з одного боку перевести автокефалію православної церкви, бо таким чином її найлекше зробити повільним оруддям в руках польської влади, а з другого закликає польські духовні власти до походу на полів душ. В першу чергу радить перекинути туди якнайбільшу скількість добре заосмотрених монахів. Вони

Свято Т. Шевченка.

(Лист з Варшави.)

Через церковно-календарні умовини довелося варшавській громаді відкласти на кілька день святкування роковин Т. Шевченка та розділити свято на два моменти. Митрополит Дионізій не дав дозволу відправити панахиду в митрополичій церкві у день народин поета, а місцеве духовенство відмовилося служити панахиду українською мовою і навіть з українською вимовою. Довелося призначити панахиду на 16. березня і запросити для відправи з табору інтернованої української армії о. Протопресвітера Пащевського. Вранці (після Служби Божої) теж не дозволено було служити панахиду і відправлено її у вечері при дуже несприятливих умовах; але не вважаючи на це, до церкви зійшлася вся українська кольонія, були і деякі Поляки з України, що тримаються близче до українського табору. Після панахиди митрофорний протоієрей о. Пащевський виголосив коротку, але гарну й чутливу промову, в якій порівняв важку долю України з гіркою долею її геніяльного співця, зазначивши, що після жорстоких страждань він заняв відповідне йому місце і прикрасився ореолом слави...

Для улаштування Шевченкового свята в близчому розумінні цих слів був організований комітет з громадян, з О. Саліковським на чолі. У вівторок, 25. березня комітет улаштував вечір, присвячений життю і творам Т. Шевченка. Відбувся вечір у великій салі Технічного Товариства при вул. Чацького, сала була заповнена вщерть. Вечір відкрив п. О. Саліковський вступним словом про Т. Шевченка як генія нації. Потім виступив проф. Харківського університету В. Заїкин з промовою про суспільний світогляд Шевченка і член Українського Центрального Комітету М. Ковальський з промовою про державну ідеольогію Шевченка. У концертному відділі приймали участь крім численного українського хору під орудою С. Сологуба, ціла низка артистів зі співами і деклямацією. Дуже гарно приймала публика виступ бандуриста М. Теліги, що виконав кілька річей із Шевченка, а також народні думи. У Варшаві до цеї пори, здається, що не бачили української кобзи і інструмент дуже зацікавив місцевих людей.

Взагалі вечір Т. Шевченка пройшов з добрим успіхом.

Якраз на передодні цього вечора одержано було у Варшаві приватного листа про святкування Шевченкової річниці у Київі. Там 110-ті роковини народження великого українського поета відсвятковано дуже гучно. Панахиду служив на Софійськім майдані митрополит автокефальної української церкви української церкви з численним духовенством. Разом з промовами панахида тяглася шість годин. Натовп народу був незвичайний. *З.*

З польських справ

„Толеранція". — Замітки про судівництво. — Нешкідлива заява ППС.

На днях у Кракові проф. Бодеун де Куртне мав виклад на тему проблеми національностей в Польщі. Проф. Бодуен де Куртне — вчений европейської слави здобув собі добре імя як речник поневолених і покривджених ще за царських часів у ролі професора петроградського університету. За свої свободолюбні переконання довелося йому засмакувати солодощів петропавловської кріпости. Царський вязень не змінив своїх переконань і в ново-відродженій Польщі (як це мається справа з богатьома иншими польськими вченими і політиками). І від часу до часу говорить своїм землякам правду в вічі. Підчас його викладу в Кракові вшехпольські громили зробили авантуру, а після викладу обкидали професора-ювілята гнилими яйцями.

Ах ти реклямована польська толеранціє!...

Підчас дебати в буджетовій комісії польського сойму над преліміпарем для міністерства судівництва пос. Виржиковскі („Визволене") виголосив промову, в якій сказав м. и.: Добрий вимір справедливости є підставою істнування держави. Між тим в Польщі під цим оглядом йде до щораз гіршого. В. каже, що головно в б. „Привислянськім краю". Є вироки Найвищого Суду, які стверджують повну недостачу льогіки і партійні тенденції у засудах нищих інстанцій. Богато суддів займає свої пости навіть у Варшаві, не маючи вимаганих житевих та інтелектуальних кваліфікацій на занимані становища. Відношення їх до сторін, а часто і до адвокатів часто дуже грубе. Те саме відноситься до представників прокуратури, що своїм поведенням на засіданнях суду підривають його авторитет.

У богатьох суддів відношення до селянина не є відношенням до громадянина, який шукає справедливости, а відношенням пана до панщиняного раба. В широких масах захитане довіря до виміру справедливости. Іце може фатально відбитися на дальшому істнуванню держави.

Парляментарний клюб ППС., який веде тільки нешкідливу словесну опозицію проти правительства Грабского, а на ділі нишком його підпирає, з огляду на конкуренцію комуністів уважав за відповідне виступити зі заявою, яка не пошкодить правительству, яка одначе і не скріпить позиції пепесівців в тих колах, для яких призначена.

В заяві констатується попирання реакції на соціяльно-економічному полі. Стверджується, що в справах загальної політики, адміністрації та судівництва продовжується реакційний курс. „Ощадностевий" комісар п. Москалевскі узурпував собі неконституційну владу накидування правительству диктату своєї партії. Численні останні номінації мають наглядно правицеве пятно. В супереч конституції правительство видало розпорядок, який змагає до піддання старостам і воєводам місцевих шкільних властей, інспекцій праці та инших від них досі незалежних.

„У відношенню до національних меншостей, головно на східних кресах, ведеться політику гнету, найбільш шкідливу для розвитку держави та її становища в заграничній політиці. А саму заграничну політику ведеться бездарно і вона приносить нашій дипльоматії майже постійні поразки та невдачі, а державі шкоди. ППС. з цілим натиском стверджує, що правительство не осягне рівноваги в політичнім життю шляхом підпорядкування себе правиці та що така політика може знищити діло санації скарбу". Заява кінчається узалежненням дальшої постави ППС. від сповнення 5 постулятів.

Причину того, що не всі що постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

на думку автора повинні дістати в свої руки на „кресах" всі добра, до яких якимнебудь чином можна би заголосити претенсії (як знаємо, в цім напрямі Поляки спеціялісти! Прим. Ред.).

Значить, можна числитися зі скріпленням походу на українські землі, в якому візьме польське духовенство ще більш актизну участь вже на основі пляну розробленого правительственними і політичними чинниками.

Перед українськими політичними колами стає у весь зріст важке завдання зорганізувати якнайуспішнійшу контракцію. І до цього повинна дати почин Українська Парляментарна Репрезентація.

В. К-о.

Радянська книжка на пражських Veletrh-ах.

Знаменита пражська ярмарка, що відбувається тепер двічи на рік, дає можливість оглянути усі модерні фабрично-промислові вироби Чехословацької Республики та чужих держав. Тут скупчене усе краще, що дала в останні часи техніка, наука, винаходи.

Вироби з дерева, металів, скла, гуми, шкіри, текстильна промисловість, папір, кераміка, бетон. Найновійші машини: сільсько-господарські, млинарські та ин., автомобілі, трактори, друкарні і кольосальний відділ електротехніки по всіх галузях промислу і щоденного життя. Оце в кількох словах характер виставки-ярмарки.

В ній приймає участь і сучасний СРСР. Але чим? — Виключно книжковою продукцією. Не знати, чи чужинців вражає ця „односторонність" російського відділу? Ні одна чужа держава, ні сама Чехословацька Республика не має спеціального відділу книжки. Цей відділ був би не на місці купецько-промислової ярмарки. Лише одна Росія немов би на перекір „стихіям" виставила свою книжку. Для чужинця не зрозуміло, але так добре зрозуміло нам! Звичайно, що не в інтересах сучасних керманичів СРСР. компромітувати себе власними фабрично-промисловими „виробами", своїми машинами та власними технічними „винаходами".

А книжня продукція це і оригінально на „буржуазній" ярмарці і добрий агітаційний засіб для підкреслення мирної культурної праці большевиків! Сю ціль виставки не трудно відгадати, коли оглянете самі експонати. Майже цілковита відсутність дрібної, агітаційної шпаргалки-свистка і перевага поважних видань з поля науки, шкільних підручників та мистецтва. А щоби ще більше підкреслити враження сього „кольосу, титана — Росії" перед сходом до павільону запобігливо роздають листочки, де написано, що „виставлені тут друки становлять лише $^1/_{16}$ цілої кількости виданих книг та часописів і $^1/_{100000}$ цілої книжньої продукції (в аркушах) Радянських Республик за рік 1918 до 1923".

Чи сі цифри правдиві, неможливо встановити, але для кожного бодай хоч трохи ознайомленого з продукцією радянської книжки ясно, що виставлені тут „грубі книжки" складають більшу половину усіх подібних радянських книжок, а по мистецтву тут ретельно зібрані буквально усі найповажнійші видання державного видавництва. Таким чином ефект досягнено вповні!

Европа дивується!... З цікавістю розглядає роскішно видані монографії про російських артистів-малярів (Сомов, Реріх, Серов, Мітрохін), часопис „Искусство", альбоми про „Індію", „Портреты русских художников", а навіть такий люксус як „Русскіе книжные знаки", „Фарфор Государственнаго Завода", „История фаянса" та ин.

На сторінках чеської та иншої преси зявляються рецензії, в яких Европейці виявляють своє здивування і вихвалюють гарно, по мистецьки видану російську книжку (вказують лише на недоступність цін!). Пишуть, розуміються, лише про російську — про книжки инших народів союзу згадують мимоходом. Мають рацію! Бо оті „Инші народи" туляться десь попід тином „величавої будови" московського Кремля. І знову чужинець, не знаючи обставин істнуючої системи в СРСР. пояснює собі мізерність инших видань — инших народів їх малочисленністю або низьким культурним рівнем. Европейцеві, що звик до волі друку, приватних видавництв (які держава не винищує, але підтримує) не впаде на думку, що приватні видавництва не істнували в СРСР., а в останніх часах, хоч й істнують, то більше на папері. Державні видавництва друкують майже виключно в російській „державній" мові. На уділ „инших народів", а найперше Українців, падають мізерні обідки з великопанського стола.

Коли переглянете відділ московських видань і попадаєте в український, вас неприємно вражає мініятюрність того відділу. Про це говорить і офіціяльна статистика з масою діяграм і наочних рисунків. Подаємо тут найбільш цікаві. В них представлена кількість видань державного видавництва по місцевостях (кількість в томах).

рік	місцевість де видані книги	%
1918	Москва	46
	Петербург	25
	Инші місцевости	29
1919	Москва	32
	Петербург	36
	Инші місцевости	32
1920	Москва	37
	Петербург	24
	Инші місцевости	39
1921	Москва	31
	Петербург	18
	Инші місцевости	51
1922	Москва	38
	Петербург	16
	Инші місцевости	46
1923	Москва	48
	Петербург	22
	Инші місцевости	20

Отже поза Москвою і Петербургом в т. зв. „другіх местностях" припадає в середньому коло 25 прц., а в 1923 р. всього 20 прц. цілої книжкової продукції (в кількости томів). Коли ми приймемо на увагу, що на виставці жидівський відділ майже дорівнює українському, що на ці „инші місцевости" припадає ціла московська провінція, ціла Україна, Білорусь, Грузія і „прочая і прочая" і що на тих „окраїнах" видано більшість книжок в мові російській, то насувається питання: який відсоток книжок видано державним видавництвом Української Соц. Радян. Республики в мові української? На жаль, діяграм з показчиком кількости видань по мовам нема. Але ми можемо дещо яснійше представити собі по иншій діяграмі: кількости виданих аркушів (наклад) по місцевостях. І так в Москві видано 61 проц., Петербурзі 27 проц. і в „другіх местностях" 9 проц. На виставці Ваш кореспондент не бачив ні одної української книжки, виданої в Москві чи Петербурзі. Значить оті нещасні 9 проц., треба ділити поміж усі „національні меншости" цілого сучасного СРСР.! Цікаво, чи припаде на уділ українських книжок бодай хоч 3 проц. усіх виданих книжок держ. видавництва?

(Докінчення буде.)

Документи хвилі.

Для можливо всестороннього представлення дійсности, яку переживаємо, подаємо два „окульнікі" „наших" вельми розумних ліберальних, справедливих, толерантних і т. д. адміністратовів та „опікунів". Перший з них торкається затяжної метрикальної справи. Новий указ в справі метрик наказує всупереч духові обовязуючих австрійських законів вести метрикальні книги виключно в латинській мові. В противному випадку будуть накладані високі грошеві кари (як нпр. це мало місце з о. Онишкевичем з Купнович) та буде відібране ведення метрик нашим парохам і передане цивільній особі. — Другий указ торкається українських захоронок. Міська шкільна рада у Львові в погоні за легкою „діяльністю" намагається наложити свою девастаційну руку навіть на передшкільне виховання української дітвори. Поки що збирає тільки дати і укладає статистику.

I.

Starostwo w Rohatynie.
L. 5577|24.

Rohatyn, dnia 26. lutego 1924.

Do
Wielebnych Urzędów parafjalnych gr. kat.
w powiecie.

Odnośnie do mego zarządzenia z dnia 28. kwietnia 1922 L. 10595, wydanego na podstawie okólnika Województwa Stanisławowskiego Nr. 43 z dnia 12|I 1922 L. 134|V i mego zarządzenia 20|12 1923 L. 42518 wydanego na podstawie okólnika Województwa Stanisławowskiego Nr. 215 w sprawie prowadzenia ksiąg metrykalnych, jak również wydawania wyciągów i metryk oraz nagłówka tych ostatnich, zawiadamiam Wielebne Urzęda parafjalne wskutek reskryptu Województwa z dnia 22|I 1924 L. 76|V, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych reskryptem z dnia 30|10 1923, Nr. A. E. 17077/23 oznajmiło, że aprobuje w zupełności wydane przez Województwo Stanisławowskie powyżej wspomniane okólniki, a tem samem utrzymało w mocy i wydane na podstawie tych okólników zarządzenia i że tem samem załatwiło protesty gr. kat. Ordynarjatów biskupich we Lwowie, Przemyślu i w Stanisławowie, jak również wszystkie protesty i zażalenia gr. kat. proboszczów i dziekanów, przeciwko powyżej wspomnianym okólnikom i wydanym na podstawie tychże zarządzeniom.

Zawiadamiając o tem Wielebne Urzęda parafjalne wzywam je, jako sprawujące funkcje urzędów stanu cywilnego, by bezwarunkowo zastosowali się ściśle do przepisów wydanych powyższymi okólnikami Województwa.

Przy tej sposobności zaznaczam z całym naciskiem, że cały formularz tak wyciągu metrykalnego jak i księgi metrykalnej ma zawierać napisy wyłącznie w języku łacińskim, a wpis tak w księdze metrykalnej jak i w wyciągu, począwszy od nagłówka aż do daty wystawienia i podpisu wystawiającego, wygotowany być ma wyłącznie i bezwarunkowo w języku łacińskim.

W razie niezastosowania się do powyższego rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wewn. będę zmuszony pociągnąć Wielebnych Księży proboszczów względnie administratorów, jako prowadzących metryki, do surowej odpowiedzialności karno-pieniężnej i w razie gdyby nakładane grzywny nie odniosły skutku, byłbym zmuszony przedstawić Województwu wniosek na odebranie poruczonego urzędu prowadzenia metryk, celem przekazania go osobie cywilnej.

Radca Województwa i
Kierownik Starostwa:
Padlewski w. r.

II.

„Rada Szkolna Miejska. L 1551/1924. R. S. U. We Lwowie, dnia 20. marca 1924. Zarząd Ochronki ruskiej we Lwowie ul. Łyczakowska L. 84 a. przedłoży w terminie do 3 dni po otrzymaniu niniejszego pisma następujące daty odnoszące się do stanu tamtejszego przedszkola. I. Nazwa przedszkola. II. Kto je utrzymuje. III. Ilość wpisanych na rok 1922/23, według wyznań i płci. IV. Ilość uczęszczających w r. 1922/23 według wyznań i płci. V. Imię i nazwisko kierowniczki z podaniem jej kwalifikacji (Kurs frebłowski, seminarjum ochroniarskie, względnie inne kwalifikacje ogólne i zawodowe). Brak kwalifikacji również wyszczególnienie. W punkcie III, i VI. zestawić osobno chłopców i dziewcząt, ta wyzn. rz. kat., gr. kat., ewang., mojż. O ile niektóre ochronki otaczają także opieką dzieci uczęszczające do szkół, to tych wyszczególniać nie należy, gdyż idzie tu o dzieci w wieku przedszkolnym, które pobierają naukę w przedszkolach. w. z. *Zaklika* w r.".

Присилайте складни на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

Спроможність Німеччини.

Колишній австралійський премієр Хюз заявив у інтервю з американськими журналістами, що Німеччина є тепер у змозі заплатити 25 мілліярдів долярів титулом репарацій.

Мекдонельд про забезпеку.

Мекдонельд заявив у палаті послів, що Франція ніколи не досягне забезпеки шляхом заключування окремих договорів, бо ніколи не позискає для таких договорів держав, що мають якенебудь більше значіння. Метою англійського уряду є створити тіло на зразок Союзу Народів, яке би давало запоруку забезпеки. Мекдонельд цілком погоджується в думкою Асквіта, що Німеччина мусить вступити до Союзу Народів, коли Союз направду хоче здійснити намічені ним цілі.

Уступлення ірляндського президента.

Бюро Райтера доносить з Дебліна, що там кружляють вперті відомости про намірене уступлення президента вільної Ірляндії Косгрейва. Причиною уступлення мав би бути поважно загрожений стан здоровля президента.

Мадярщина визнає.

По відомостям із Будапешту б. міністр закордонних справ Густав Грац у найблищих днях їде до Москви з метою відновлення політичних і економічних зносин з Мадярщиною і Совітською Рóсією.

Боротьба з сіоністами.

„Фоссіше Цайтунг" доносить, що король Геджасу Гусейн наміряє скликати конгрес до Мекки в справі боротьби з сіоністами в Палестині.

Большевицькі договори.

„Роста" повідомляє про заяву Літвінова, що відновлення дипльоматичних зносин зі Швецією, Норвегією та Грецією не звязане ніякими умовинами. Підписання торговельного договору з Грецією наступило незалежно від визнання „де юре".

Чума в Росії.

Рада народних комісарів СРСР виасигнувала 100.000 золотих рублів на організацію пересувних санітарно-лікарських відділів для боротьби з чумою, яка появилася в Астраханській области.

Боротьба з негремотністю.

Наслідком недостачі грошей в Харківській, Київській та Полтавській губерніях зачинено 342 школи для ліквідації неграмотних.

Военно-революційна Рада.

Рада Народніх Комісарів СРСР затвердила склад Воєнно-революційної Ради в такому складі: голова — Троцький, заступник голови — Фрунзе; члени: Бубнов, Уншліхт, Ворошилів, Лашевич, Сергій Каменєв, Буденний, Розенгольд, Орджокинідзе, Еліява, Мясніков, Хідуарієв, Кароєв.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Новий кабінет Поанкаре.

Новий французький кабінет окончено уконституувався. През. ради мін. і мін. загр. справ Поанкаре, віцепрез. і мін. справедливости Лефевр ді Роа, внутр. справи Семв. фінанси Франсоа Маршаль, війни і емеритур Мажіло, маринарки Бокановскі, сусп. робіт Летроке, кольоній Фабрі, торгівлі Люше, просвіти Анрі де Жувенель, освободжених земель Люї Марен, хліборобства Капі, праці і сусп. гигієни Дан. Вінсінс. Рада мін. устаплила становище, яке займе правительство в дебатах в обох палатах. Поанкаре приготовляє текст правительственної заяви.

Ґен. Гуерта утонув.

Авас довідується з Орлеану, що ген. Гуерта затонув 19. березня підчас бурі, що лютувала в мехіканському заливі.

Наслідки землетрусу в Італії.

З Риму звідомляють: В Амальфі почались рятункові праці. Начислено 81 чоловік убитих і богато ранених. Матеріяльні шкоди обчисляють на 5 мілліонів лірів. Дня 30. березня о год. 1. в ночі у віддалі 8 км. від Амальфі знову почалась усувати земля. Засипала дорогу і заподіяла шкоди в Понтоне. Мешканців цієї місцевостн евакуовано.

Перед розвязанням скупштіни.

„Н. Фр. Пр." звідомляє з Білорода: 30. III. відбулося засідання веріфікаційної комісії. З огляду на це, що комісії не вдалося осягнути порозуміння в справі верифікації 43 мандатів партії Радіча, почала опозиція в плєнум скупштіни обструкцію. Сумнівне є, чи правительству вдасться закінчити буджетову дискусію в скупштіні 31. III. до год. 12. в ночі. Коли до цього речення дискусія не покінчиться, послідує ex Iex, а в такому разі згідно з сербською конституцією скупштіну автоматично розвяжеться і розпишеться нові вибори. Вибори ці згідно з конституцією мають відбутися до трьох місяців, цебто в червні.

Участь Мекдонельда й Мусоліні в Раді Союза Народів.

Пята сесія Союза Народів, котра відбудеться в вересни ц. р. матиме значіння першорядного міжнародного конґресу. Візьмуть участь у ній Мекдонельд і Мусоліні. В такому разі також інші держави вишлють на сесію найвизначнійших державних мужів, що піднесе авторітет Союза.

Риков в Італії?

„Руль" звідомляє: Проти заперечень совітської преси сконстатовано, що Риков не є на Кавказі. Бачили його недавно біля Риму в одній санаторії.

НОВИНКИ.

— **Друкарський чортик.** У попередньому числі „Діла" в передовиці („Серед українського моря") попали дві друкарські похибки: в останньому рядку першої шпальти має бути замісць **У. Н. Р.** — „У. Ц. Р." (Українська Центр. Рада), а в другій шпальті в 34-тім рядку замісць **посла** Слонімского має бути **поета** Слонімского.

— **Яворівський інцідент.** Дня 26. березня в Яворові перед виставою „Жидівки" театром Й. Стадника викинуто з театральної салі студента польського університету Олександра Лева враз з його батьком. Два рази починано виставу і два рази перервано її невмовкаючим криком і свистом. На місці явилася поліція, яка вивела обох Левів, сина й батька зі салі. Опісля продовжувано виставу. День перед тим той самий студент польського університету був теж викинутий з театральної салі. Наслідок цеї події такий: На основі „Prigelpatent-у яворівське староство покарало 14-ти денним арештом Семена Харамбуру і Миколу Харкаліса, а 7-ми денним арештом Степана Левицького, Яр. Щирбу і Сологуба. Крім того справа має опертися в суді. Вдобавок з уряду замкнено салю „Нар. Дому", а театрові Й. Стадника заборонено давати вистави в Яворові.

— **Свій до свого".** Цей клич віддавна лунає у нас, та його реальне значіння не дуже велике. Свідчить про це між иншим така подія: Громада Козлова в скільському повіті постановила вибудувати церкву на місце спаленої в часі війни. На це призначила вона зі своїм парохом о. Іваном Яблонським 7 тисяч куб. метрів дерева в лісі. А саме постановлено винайти такого підприємця, який за ту кількість дерева поставив би величавий божий храм. І будову тієї церкви віддано... Жидові Леонові Дульдікові в Бориславі. Не є він інжиніром ані не має нічого спільного з будівництвом. Скінчивши пару ґімназійних клас, оженився і постарався про вивіску в Бориславі. Отсей крок громадян Козлови з їх парохом кидає на них некорисне світло. Коли зважити, що тепер переживаємо прикру економічну кризу, що в нафтовому басейні редукують і урядовців Українців, що взагалі Українцеві важко одержати працю і дебути заробіток, що всюди панує великий застій, то відання цілого підприємства з будовою церкви в Козловій чужому й некваліфікованому підприємцеві слід уважати злочином супроти себе самих і народу. Хіба у нас нема людей, які можуть краще з сим завідати це діло. Деж запорука, що Леон Дульдік, який дивиться на цілу справу тільки під кутом доброго зиску, вибудує церкву на основі наших мотивів? Щож на це Консисторія та верховна церковна влада? Хіба ж не істнує українське технічне Товариство у Львові (Ринок 10), яке, кожної хвилі може подати відповіду українську фірму? Конче треба схаменутися, поки час!

— **Катастрофа повіні під Варшавою.** Висла виступила під Варшавою з берегів і залила містечко Яблонно й дооколичні луги й поля, перервала шлях Варшава—Модлін, варшавське передмістя Черняків і кільканацять сел. Водою сплило багато будинків. З ріжних сторін сигналізовано до Варшави вичадки смерти. Під Яблонною утворилася велика льодова гать, яку розбиває польська артилєрія. Небезпека далеко ще не усунена.

— **Краків і Перемишль** терплять від повіні Висли і Сяну. Перемиська електрична стація під водою. Сян піднісся на 4½ метра понад звичайний рівень. Міст під Ярославом в небезпеці.

— **Смерть польського епископа.** У Перемишлі помер тамошній польський римо-кат. епископ Иосиф Пельчар. Покійний був 22 роки професором в Ягайльонському університеті у Кракові. Десять днів тому святкував ще свій срібний епископський ювілей. Підчас отого свята перестудився і дістав запалення легких, якого не міг вже побороти його старечий організм: помер маючи 82 роки.

— **Лібералізм і демократія та середньовічні поняття моралі.** У малому місточку австрійської Стирії місцевий суд потягнув до відповідальности низчу співробітницю одної тамошньої державної установи за злочин зігнання плоду й до фальшивого зізнання. Обвинувачена оправдувалась тим, що вона не могла допустити до появи на світ дитини, бо була недужа на сухоти — що й потвердив лікар; щож до другого обвинувачення, то вона просила лише свою приятельку, якій зрадила тайну, зберегти дискрецію. Суд прийняв на увагу ту оборону й присудив бідну дівчину на дуже малу, попередню, грошеву кару. Прокуратор вніс відклик, одначе вищий суд взагалі скасував усяку кару й регабілітував обвинувачену. Але щож: для дівчини це була мала потіха, бо вона була вже не тільки у т. зв. публичній опінії скомпромітованою, але й її — дисциплінарно звільнили зі служби, мотивуючи тим, що — мовляв — її поведінка перечила добрій славі урядовця державної установи. Вища інстанція затвердила звільнення її зі служби. За те справник лиха, д-р Рудольф Фішер, канцелярійний начальник дівчини, який звів її обіцянкою женитьби, спокійно переніся до иншого містечка на таку саму державну посаду, і не тільки суд не чіпав його, а й урядова влада залишила у повному спокою. У цій справі внесено на днях в австрійському парляменті гостру інтерпеляцію на адресу віце-канцлера Франка, а вся поважна віденська преса рішуче домагається покарання вирафінованого Дон-Жуана, та направлення кривди, яку держава зробила нещасливій дівчині, єдиною виною якої була молодеча легковірність.

— **Присуд смерти.** Купець Ерік Вайс у Берліні від довшого часу підтримував інтемні звязки з догладачкою недужих, Гедвігою Плеттіг. Коли одного ранку названа Гедвіга, прокинувшись зі сну збиралася вставати, Вайс кинувся як божевільний на свою любовницю і кухонним ножем завдав їй стільки ран в обличя, шию і груди, що вона тут-же віддала душу. Найблизчої ночі злочинець загорнув трупа в ковдру й кинув його крадькома в одному берлінському сквері, де й однайшли тіло. Знову через день убийник спакував усі речі з одягу й дорогоцінности своєї жертви й вийшов на місто продавати їх. Але тут поховзлась йому нога, бо купець, кинувши підозрілим оком на речі і їх власника — не довго думаючи прикликав поліцієнта. Справа вияснилась на протязі годин і вже в кілька днів по вбійстві (це німецькі порядки!) злочинець станув перед судом у Берліні, обвинувачений у грабіжницькому вбивстві. Обвинувачений виправдувався, що він попав у велику грошеву скруту й хотів добути грошей для своєї жінки й дитини, які саме на кілька днів виїхали на провінцію. Еріка Вайса присуджено на смерть через повішення.

— **Бувші міністри** у кабінеті Болдуіна вернулись до своєї попередньої діяльности. Джонсон Хікс до адвокатури, Л. Грім до банку, Уортінг Еванс до редакції „Фінансових Новостей". Як бачимо, Англійці не кінчать своєї карієри міністерськими лаврами.

— **Цікаві курси** зорґанізувало одно велике американське товариство опіки дорослою молодю, а саме про подружа. Мета цих курсів зменшити скількість розводів, які вічно зростають, по причині, що молодь не ставиться поважно до вибору собі жінки. І в нас здалися би такі виклади!

Вже вийшли з друку: **ТУНЕЛЬ** найкращий роман Келлєрмана ціна 9,000.000 **СОНЯШНИЙ ПРОМІНЬ** повість Б. Грінченка ціна 4,500.000

і продається в **Книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка** у ЛЬВОВІ, Ринок **10.**

Дописи.

Тернопіль.

(*Віче.*) В середу 19. березня 1924 відбулося в Тернополі величаве віче в шкільних справах. Велика сала „Міщанського Братства", галерія і всі більші кімнати та коридори виповнилися збитою масою народа з тернопільського повіту, а багато мусіло відійти ізза браку місця; було се найбільше українське віче в Тернополі з останніх часів. Віче отворив іменем міжпартійного комітету, що скликав се віче, д-р Степан Баран відповідною промовою, вказуючи на вагу українського народнього шкільництва для нашого дальшого розвою і на ону хуртовину, що сунеться на нього з боку нашого сусідв. Предсідником віча вибрано д-ра Ст. Барана, його заступником п. Антона Куньку, господаря з Черчилева руського і п. Андрія Сосновського господаря з Курівців, а секретарями п. Петрусика і д-ра Залітного. Староство заступав комісар п. Рачиньскі. Загальний реферат про українське народне шкільництв у Східній Галичині і його переслідування та про переслідування українського учительства виголосив п. Іван Ліщинський зі Львова, загріваючи присутніх до наслідування Поляків, коли були під московською і прусською займанщиною і коли мимо переслідувань творили в Конгресівці свої приватні школи, не оглядаючися на ніякі патенти, а в Познанщині родинні гуртки для національного образування своєї дітвори. Тільки покоління національно виховане зможе докінчити роботу, якої ми в 1919 р. не змогли довершити. Другий подрібний реферат про переслідування нашого народнього шкільництва і то не тільки публичного, але і приватного, з окремим узглядненням Тернопільщини, виголосив д-р Ладника, наводячи факти замикання українських приватних шкіл польскими властями без подання причин, хоч ці школи мали всі законні вимоги істнування, як рівнеж факти з Тернопільщини, де польська влада недопускає до отвирання нових українських приватних народніх шкіл. Виказавши на основі досі оголошеного (по рік 1920) урядового матеріяну з огляду українських народніх шкіл, які перемінюються безправно на польські і безперервний упадок українських публичних народніх шкіл на заряженя шкільних і політичних властей, вівав загал українського громадянства до якнайбільшої піддержки „Рідньої Школи" і закладання кружків по громадах для збірок на Рідню Школу і піддержки її праці, бо треба рахуватися з можливістю, що польська влада закриє нам всі наші школи. Накінець поставив д-р Ладника обширні резолюції з протестом проти походу на українське шкільництво, з зазивом до нашого громадянства, щоби ставало членами „Рідньої Школи" і щоби піддержало її змагання, вкінці з зазивом до піддержки українського студенства в боротьбі за українські високі школи у Львові. Провідник віча д-р Баран піддав під голосування повищі резолюції, які принято одноголосно. В часі промов обох референтів, що викликували в салі загальний відгомін, комісар п. Рачиньскі часто кидався і жадав від д-ра Барана відобрання голосу референтам, особливо, коли згадувалося про відклик до Союза Народів, на що д-р Баран не зважав, тільки звернув увагу присутнім, що комісар має надто пошарпані нерви і просив їх відповідно до сього заховуватися. В дискусії над рефератами забирали голос п. п.: Колодій, Фещук, д-р Гірнякі о. Евстахій Цурковський, почім д-р Баран замкнув віче, що було могучим протестом проти сусідського походу, промовою, в якій ще раз коротко зібрав всі практичні висліди рефератів і дискусій і візвав до їх здійснення.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

✝ Посмертні згадки.

Д-р Омелян Калитовський, гімназійний професор і член богатьох українських товариств помер 18. березня 1924 в 69 році життя. Ось так звучали посмертні оповістки. Два дні пізнійше гурток рідні і громадян відпровадив Покійного на місце вічного спочинку на личаківський цвинтар.

З покійним зійшла в могилу одна з маркантнійших постатей Галицької Землі, один з творців громадсько-культурних цінностей на галицькому ґрунті.

Покійний родився в Бутинях, сокальського повіту, в священичій сімі. Учився в чімецькій гімназії у Львові, яку покінчив в 1873 р. Опісля студіював на фільософічному факультеті львівського університету. Головно посвячувався історичним студіям, займаючись одночасно українською мовою й літературою під проводом проф. Огеляна Огоновського. Весною 1877 р. після того, як о. Гият Онишкевич обняв катедру української мови й літератури на черновецькому університеті, Покійного покликано на учителя української мови в німецькій гімназії у Львові. Рік пізнійше, одержавши кваліфікаційний диплом з історії, а пізнійше ще й німецької мови, Покійний став професором в академічній гімназії у Львові. На цьому становищі пробув Покійний до 9/9 р., втішаючись як знаменитий педагог, пошаною й довірям товаришів і учників. В р. 1900 став управителем новозаснованої української гімназії в Тернополі. Організувавши цю гімназію і довівши перших учнів до матури, мусів розпрощатися з цим заведенням. В ері Потоцького, в ері великого протеґування москофілів, Українець не міг стати директором української гімназії. Це становище обняв пок. д-р О. Савицький, а Покійного перенесено на становище управителя І. (польської) гімназії в Рашеві. Його знання і педагогічний та адміністраційний хист оцінив інспектор пок. Еман. Дворскі, теж визначний педагог, який по році довів до іменування Покійного постійним директором того заведення. На цьому становищі пробув Покійний до 1913 р. В тому році подався на емеритуру, будучи слабкого здоровля та й не бажаючи дальше працювати серед чужого окруження. Підчас світової війни Покійний провадив в рр. 1915/16 українські гімназіїні курси у Відні, а опісля вернув до Львова.

Після опанування Галичини польськими військами прийшлося Покійному аж до самої смерти споживати гіркий хліб емерита.

Покійний був відомий як автор шкільних підручників та науковий працьовник. В рр. 80-тих редагував літературний орган „Зоря", написав наукову розвідку про українську апокрифічну літературу, в р. 1912 на пропозицію проф. Грушевського зладив географію України, якої не видруковано через пибух війни, а в останніх роках написав популярну загальну географію на зразок Реклі, до якої видання приступає тепер фонд „Учітеся, брати мої!". Годиться додати, що в звітах акад. гімназії помістив по німецьки цінну розвідку про творчість Шіллєра.

Покійний був людиною глибокого образування, широкого світогляду і великої культури. В громадському житті на ширшу скалю участи не брав, хоч в р. 1888 з припорученя народньої партії був членом виборчого комітету. Опісля цілий віддався своєму званню. Лагідний, незвичайно приступний і вирозумілий здобув собі вдячну память у своїх товаришів і учнів. Останні роки провів у домашньому затиші. Відійшов від нас тихо, майже непомітно, як і тихим було ціле Його життя. В. И. П.!

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

На рати! Мотори електричні! На рати!

динамомашини о кождім напняттю Вольт і сили доставляє на догідних услівях фірма

БЕРНАРД ПАНЦЕР

склад електротехнічних матеріялів

Львів, вул. Коперника 17.

1656 Телєфон ч. 1368. 1—5

Електротехнічні матеріяли всілякого рода по конкуренційних цінах.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Український національний балет В. Авраменка артиста-балєтмайстра

м. Стрий

2. квітня ц. р. в салі Народнього Дому.

м Борислав

5. і 6. квітня ц р. в салі Жидівського театру.

м. Дрогобич

7. квітня ц. р. (на Благовіщення) в нововідновленій салі п. Лімера.

Початок скрізь о год. 8. веч 1661 1-1

Січовики! — Пожарно-гімнастичний курс. В днях 7, 8 і 9. квітня ц. р. уладжує Повітова Січ у Львові пожарно-гімнастичний курс, в програму якого входять: 1) Вправи для січовиків вільноруч і топірцями, 2) Вправи для січовичок вільноруч і вінцями, 3) Вправи при сикавці. Крім цього будуть виклади про пожарництво, як вести Січ, історія січового руху, історія України і т. д. На цей курс повинна прислати кожда Січ найменше двох делеґатів. Удержання і нічліг кождого делеґата буде коштувати 5 міліонів марок денно, т. є. 15 міліонів марок за цілий курс. На курс повинні приїхати люде, які могли би вивчені у Львові вправи вчити в себе дома. Цього року в 110-літню річницю уродин Тараса Шевченка відбудеться у Львові велике Січове Свято, подібно як в 1914 році і на це свято повинна прибути кожда Січ, а січовички і січовики повинні вміти січові вправи. Делеґати мають приїхати до Львова, так щоби були в понеділок 7, квітня о годин 9. рано в редакції „Громадського Голосу" Львів, Ринок ч. 10|II. поверх. Січі мають негайно написати на адресу Повітова Січ у Львові, Львів Ринок ч. 10. хто і коли приїде на курс, щоби можна було замовити харч і мешкання.

На поклин в часописах зложили на „Рідну Школу" в міліонах Мп. слідуючі Вп. пп. Проф. І. Смолиньский, Косово 40. Чит. „Просвіта" Хирів 50. Чит. „Просвіти" Сянік 200, Н. Н. Підгайці вартість одного доляра, О. Лада, Підгайці 10, по 5: Ю. Ясінський, Львів, Е. Штронер, Либча, Р. Могетич, Набрина, Кашмарівна, П. Кашицька, Н. Посацька, Г. Гадзевич, Л. Посацький, Т. Голозацький, Білинська, Огорівна, Кульчицький, Гавасюв, Пігут, Пруц, Керничний, Новосілецький, Капко, Мохнацький: О. Олійник, Неслухів 3, Е Дидик, Львів 25. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 1627

Пан Іван Васильцишин, учитель в Кунисівцях, пов. Городенка, зложив на українську гімназію в Городенці щедрий дар в сумі 44 (сорокьотири) міл. мп. замість желяку на весілю в Вс. о. А. Добрянського в Чернелиці. Кружок У. П. Т. в Городенці складає Вп. Жертводавцеві щиру подяку. 1628 1—1

Приспівайте передплату!

Дрібні оголошення.

ПРОДАЮ дві каменици при вул. св. Марка і Длуґоша. Близша відомість при вул. Зибликевича 30. 1653 1-3

СИМПАТИЧНА, інтеліґентна, брунетка, римо-католичка, середньо богата навяже кореспонденцію з поважним мущиною до літ 30 на добрім становиску в матримоніяльній цілі. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Німфа". Анонімні не приймається. 1655 1—1

АДВОКАТ Д-р Семанюк в Снятині пошукує зараз рутинованого конципієнта. 1657 1—3

ДОБРЕ проспериюча Торговля мішаних товарів в купелевій місцевости зараз на продаж. Зголошення до Адміністрації під „Торговля". 1659 1—3

В КОСОВІ недалеко закладу Д-ра Тарнавского можуть знайти уміщення літники і реконвалєсценти з цілим удержанням, в білі з гарним положенням, кімнати сонішні, елеґантно уладжені. Близші інформації слати Е. Лукашевська в Косові. 1660 1—4

ДІВЧИНА 14—16 літна потрібна до помоги в хатнім господарстві. Привчиться варити і шити. Письменні зголошення: Іван Логинський — Silva-Piana Борислав. 1645 2—3

ДО ЗАРЯДУ дому потрібна солідна женщина. Зголошення під „Самостійна" до Адміністрації „Діла". 1643 2—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ПЛАЩІ

ґумові ґабардинові англійські жіночі

1656 1—1

надійшли до

МАҐАЗИНІВ КОНФЕКЦІЇ мужеської, жіночої і діточої

ЙОСИФА КЕРНЕРА

ЛЬВІВ, Трибунальська 6.

Рік заложення 1890.

ПАНІ! Вже надійшли до фабрики найновіші заграничні форми до перерібок соломняних капелюхів, котрі приймають складниці при площі Марійській 8, вул. Казимирінський 25 і вул. Городецькій 72 перша краєва фабрика капелюхів **Рудольфа Найвельта, вул. Бальонова 3.** 1610 3—3

КОНКУРС

Головна Управа Українського Педаґоґічного Товариства у Львові розписує отсим конкурс на Управителя приватної гімназії УПТ. в Дрогобичі.

Вимагана повна учительська кваліфікація з практикою у державних школах. Першенство мають професори математично-природничої ґрупи. Місцевий Кружок УПТ. дає управителеви мешкання (2 комнати і кухню), світло, топливо та запевняє повну платню професора державної гімназії. Посада до обняття найпізнійше з початком шкільного року 1924|25. Подання з документами і особовим виказом вносити до Головної Управи УПТ. Львів, Ринок ч. 10|II. до вінця квітня ц. р.

Проф. О. Терлецький, Д-р О. Матковський,
голова. 1627 1—2 секретар.

Видавництво „МОЛОЧНИЙ ШЛЯХ"

видало такі книжки:

„Ніч кохання" сонети Василя Бобинського. Ціна 0·80.

„Тайна танцю", Василя Бобинського поезій книжка друга. Ціна 1·20.

В розпродажі в усіх львівських українських книгарнях. Замовлення звертати на адресу:

М. МАТВІЙЧУК,
1587 **Львів, Панська 17.** 1—?

ПОЗІР! ВАЖНЕ ДЛЯ ВСІХ! ПОЗІР!

Велика передсвяточна виґодажа 100 прц. дешевше як всюда. 3 метри чорного сукна, чиста вовна 140 широке 30,000.000 Мп. Сукно ґранат і пепелисте на мужеські одяги і жіночі костюми 30,000.000 за 3 метри. Сукно Мареніо на весняні нагортки за 2·50 метра 30,000.000, Штрукс вовняний подвійної ширини на спортові одяги 1 метер 12,000.000 Мп. Чеське полотно 80—90 широке. 1 метер 2,800.000 до 3.500 000 Мп. Ногат. зв. гуцульське (сіракове) за 3 метри подвійна ширина 50,000.000 Мп.

Висилаю за післяплатою, за опакування і порто дочисляю 4 000.000 Мп.

Без ніякого ризика; коли не подобається зараз вертаю пібрану готівку.

Майже щодня одержую подяки зі всіх сторін за висланий товар. Прибок і цінників не висилаю.

Адреса така: МЕХАНІЧНА ТКАЛЬНЯ СИМЕОНА ІВАНКОВА
1636 **в СТРИЮ „Народний Дім".** 3—3

Жадайте Піщковського мило „ВЕСТУС", „ЛЕВЕК" і тавцю ТОВОТТЕ

Предаж „РОДОГАН" Львів, Осссолінських 6.

Тел. 13—20 Міродатним фірмам догідні услівя. Тел. 13—20 1524a 6—15

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10

Ч. 73 (10.166). Львів, середа 2. квітня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адресн 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Пасивність нашої еміграції.

Завдяки національному лихоліттю маємо поважну еміграцію. Не хутко матимемо статистику, скільки Українців живе на чужині. Знаємо лише, що ніколи їх не було там більше як нині. Їх стан незавидний. Більшість приневолена змагатись в важкими умовинами чужинного середовища, щоби забезпечити собі злиденний проживок. У цій боротьбі за щоденний шлунок чимало земляків пропадає у чужоземнім морі, затрачуючи інколи свідомість своєї національности.

Важко домагатись від людей у злиднях, між чужинцями, щоби вони сповнювали ще якісь національні обовязки. Але ще важше не звернути уваги на одно характеристичне явище нашого нинішнього лихоліття: яку ролю грає нині наша еміграція в обороні наших національних прав. У першій мірі маємо на думці інтелігентів, які осіли в центрах великої чужинної культури і які находять досить часу на зацікавлення подіями рідного краю та питаннями звязаними з його долею. Скрізь вражає одна спільна риса цього зацікавлення: закордонні земляки витрачають безмежну скількість енергії на взаємні особисті суперечки та наскрізь абстрактні дискусії на тему: як повинен виглядати наш майбутній державний устрій. Перевірка повоєнних та пореволюційних поглядів на засоби, форми та напрямки влади є невідкладна. Вона може бути корисним підготовленням до діяльної участи в суспільнім житю, по повороті на рідну землю.

А проте в цьому витрачуванню енергії, яке наші закордонні земляки часто називають політичною, суспільною чи дипльоматичною „діяльністю" є надто багато боротьби з вітраками. Не треба широко доказувати відомий факт, що наші земляки розсипані в якімсь краю є дуже слабо зорганізовані і часто виявляють якнайбільше енергії тоді, коли треба якусь істнуючу рідну організацію знищити. Цікаве те, що наші земляки за кордоном не вміють ні зживатись зі собою, ні з чужинцями між якими живуть довгими роками. Наслідок цього простий: ні ми в краю не багато дізнаємось від закордонних земляків про інші народи та держави, ні чужинці не дізнаються багато про нас. Можна полишити на боці Німеччину, яка й без нашої помочі знала давно про нас досить і яка стежить сяк-так за подіями нашого життя. У Німеччині не важко нашим землякам вести пропаганду в обороні наших національних домагань.

Але в усіх инших країнах? Чи в якомунебудь щоденнику на французькій або англійській мові найдете колинебудь хоча би замітку про те, що діється у нас, у краю? Наші закордонні земляки вміють на знак симпатії для змагань у краю скликати між собою збори і на них ушкварити красномовний протест проти зловживань чужої влади над українським народом. І цей протест переслати краєвим політичним організаціям, щоби його надрукувати в рідній пресі. Це називається політична діяльність кивання пальцем у чоботі. Та нема за кордоном людей, які розуміли би вагу постійного інформування великих культурних народів про те: як ми живемо, за що боремося і чого хочемо. Так само як ми в краю є відрізані від закордонних земляків, так само ці земляки є відрізані від чужинців між якими живуть довгими роками. Не згадуймо Франції та Англії, яких преса і в тямці не має, де ми є і що з нами. Возьмім блищий приклад Чехословаччини, де тисячі нашої інтелігенції користується дружньою підмогою чеського уряду і має доступ до всіх засобів щоденного культурного життя. Чи багато пишеться у чеській пресі про наші національні справи, нашу літературу або культурні потреби? Ми звертали вже в нашім часописі увагу на те, що нпр. такий прегарний щоденник на німецькій мові як „Прагер Пресе", який стежить за політичним та культурним рухом усіх славянських народів, до цього часу поміщує скупі звістки про наші літературно наукові новинки під заголовком „Russland". А в його тижневому літературному додатку, де можна найти переклади з усіх славянських літератур, нема й сліду про наших письменників! А в тім: є нині в Празі не один десяток наших відомих земляків, які могли би над цим призадуматись.

І далі. Хто за останні роки читав у наших часописах та журналах які статті про новинки чеської літератури, якісь переклади з кращих чеських письменників, якісь огляди суспільно культурного життя Чехословаччини? Це саме торкається Сербії або Болгарії, а навіть подекуди Австрії — цієї ще недавньої панацеї европейської культури для галицького інтелігента! Що й казати про якісь „екзотичні" країни вроді Італії, Фрації, Англії або Скандинавії? Наша еміграція в Америці заслуговує на окрему студію з цього боку. Вона складається здебільша з пів інтелігентів. Але скільки наших культурних сил виїхало туди, немов безслідно! (Коли не рахувати долярів). Всі вони разом не склались ні на один том вартісної студії про духове життя Америки, для нас, і ні на один том про наше життя та культуру для Американців. За те яка завзятуща боротьба йде між усіма органамм української американської преси і всіма відтінками партій, напрямків, гуртків та одиниць!

Ніхто нині не сумнівається, що внутрішня політика народів є безсила без паралєльної, закордонної. Яка користь з жертв складених у боротьбі на рідній землі, в моменті, коли її доля стає у великій мірі залежною від инших держав, а ці держави не знають нічого про боротьбу цієї країни? Ми ошукуємо себе взаємно, коли віримо закордонним землякам, що вони є заступниками наших прав перед чужинними великими державами та народами, а наші закордонні земляки вірять знову нам, що ми на рідній землі маємо досить сили, щоби вибороти їм якнайшвидший поворот на вільну рідну землю.

Коли ми зважуємось нині сказати цих кілька слів про ненормальні умовини витворені нашою еміграцією, то робимо це в думці, що наші закордонні земляки повинні поширювати наш вузький, провінціональний овид знайомістю инших культурних середовищ, старших та ширших. Вони повинні критикувати нашу вузкоглядність, пригадуючи нам ширші перспективи, ніж ті якими міримо ми всі справи, ми, позбавлені безпосередніх взаємин зі світом дозрілих культур. Сворок на політично-суспільні теми є й в нас досить. Наші закордонні земляки не повинні доказувати, що в цьому напрямку вміють нас перевисшити. Вони мають перед собою одно високе завдання, в якому ніхто з нас не всилі їх заступити: завдання посередників між рідним краєм і чужиною. У цьому напрямку еміграція всіх несвобідних народів відограла першорядну ролю в боротьбі за їх визволення. Виходило би, що наша еміграція не є ще підготовлена до цієї ролі. Якже-ж дивуватись, коли чужинці нічого про нас не знають?

Для кооператив відповідний опуст!
ВАЙДЛЄР і ЛЄВЕН
СТАНИСЛАВІВ, площа Міцкевича 14.
Торговля, галянтерійних, норимберських, трикотових товарів, панчіх, тоалетних мил, паперів, приладів до писання як також великий вибір всякого рода ниток і кравецьких приладів.
Адр. тел. Вайдлер-Левен, Станиславів.
1611 6—15

Після несподіванки.

Відгомін виборів на Закарпатській Україні.

Несподіваний вислід виборів на Закарпатській Україні, провал правительственної „респ. землед. партії" і величезна побіда комуністів викликали ріжні рефлєксії в пресі. Уважаємо вказаним подати нашим читачам кілька голосів про вибори, поминаючи польську пресу, якої погляди в цій справі дуже односторонні й нецікаві.

Ужгородська народовецька „Свобода" пише з того приводу:

„Всі'сме знали, что народ наш ненавидить нинішний режім, ібо соціяльное положеніе йего — страшное, єднако не думали'сме что голос невдоволення виразиться таким радикальним способом, як то результати виборов доказують. Народ осудив нинішний режім, осудив політику пражської влади, но осудив і самого себе. Народ виповів свой суд, что нинішний лад не любиться йему, но виповів без того, чтоби бив результатами виборов обезпечу в собі поліпшеніе своєї тяжкої судьби. Ци поможе нашому народу комунізм? Ачей по сему легше і ліпше буде жити наш русин на бідной, залишеной Верховині? Ачей од комуністов-опозиціоністов чекає наш народ скороє переведеніе земельної реформи? Або ачей автономію скорше достанеме через комуністов? Се ані один розумний русин не вірує і не чекає, противно повинен знати, что сими виборами за довгий час запер перед собою двері надії на автономію, на земельну реформу і на всякий реальний поступ".

Цей несподіваний вислід виборів приписує „Свобода" неграмотности народа і недовірю до інтелігенції. А в цім винувата Прага, яка

„висилала сюда таких урядников, котрі од початка постоянно лиш против нашої інтелігенції агітували. Газети пражських партій повні били нападами против нас, они не находили меж нами ніодного народовця, ні одного славянина. Всіх нас мадяронами, зрадниками звали. Сама Прага визвала ганебну на цілий світ культурну агітацію, навалила на нас гарду галицьких зайдів-кашапов, і потому против народовцев споїлася з безхарактерними мадяронами і з помочію грошей і урядового терору хотіла собі приобрісти большинство. І при виборах аграрники, Кльофачовці і Крамаржовці не боролися ні против комуністів, ні против мадяров, но всі ішли лиш против автономістов хліборобов".

Чеська преса ріжно ставиться до висліду виборів. Великий упадок духа помітний головно серед правительственних чеських партій. Усі часописи згідно заговорили про небезпеку чеського „Далекого Сходу", як вони на російський зразок називають наше Закарпаття. Комуністичне „Руде Право" впевнює світ, що працюючі маси Закарпаття прозріли і тепер знають, куди їм шлях до свободи. Мадярські органи доказують заграниці, що „Подкарпатська Русь" (офіціяльна назва) заманіфестувала свою духову єдність з материком корони св. Стефана. Чеські русофіли з неославянської школи з д-ром Крамаржом на чолі звалюють у „Нар. Лістах" вину на урядові кола, що вони — мовляв — вели українську політику на Підкарп. Руси, що допустили до краю українських емігрантів, які збаламутили несвідомий „русскій" народ. Найвірнійше та найсправедливійше підходить до справи орган Бенеша „Трібуна", що вину некорисного висліду виборів приписує нерішучій лінії чеської політики на Закарпатті і іменуванию аграріями д-ра Бескида губернатором в Ужгороді. В ч. 67 „Трібуни" читаємо між иншим:

„Чеські політики, які переперли іменування д-ра Бескида губернатором, щоби демонструвати проти починаючого культурного розвитку Русинів (а не Москалів!), і дали підклад під російську (вели-

Пр. 314/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові „рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Діло" число 67 з дня 26. марта 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Польська конституція та інородці" в уступі між словами: „з державою" і „стверджує"; 2) в рубриці „Новинки" з нотатки під заголовком „Загребський Обзор" в уступі від слів: „Кінчить словами" до кінця; 3) в тійже рубриці нотатка: „Єдино дощільна відповідь" в цілости містить в собі єство ад 1) 2) злочину з § 65a) к. к., ад 4) виступ з § 305 з. к. узнав доконану в дни 25. марта 1924 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. к. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. з. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4,000.000 Мп. — Львів, дня 27. марта 1924
(Підпис нечиткий.)

коруську) орієнтацію правительственної політики, можуть собі вині з кондолеїшією стиснути руки. Пан Бескид, що перед чвертьроком відіхав з Праги до Ужгороду як губернатор на високому коні, і чесгійно завів режим проти Русинів, доказав нам за скоро, як мало користи приносить його політика республиці. По законі губернатором має бути представник парляментарної більшости; в тому випадку мають її комуністи, які тепер вже явно висловлюють свої домагання в справі губернаторського місця".

„Трібуна" підносить, що правительство одержало пожалування гідну лекцію з Бескидом, та щастя, що це сталося перед виборами до автономного сойму Підкарпатської Руси. „Трібуна" кінчить:

„Поразка при виборах на Підкарпатській Руси пошкодила державі більше, як всі дотеперішні корупційні афери".

Орган Бенеша обвинувачує премієра Швеглю, що на основі сумнівних громадських виборів на Закарпатті дався намовити русофільським чеським партіям до іменування Бескида губернатором і до розписання виборів до парляменту, щоби перевести їх під омофором чеських аграріїв і їх ставленника (Бескида).

Півофіціяльна „Gazette de Prague" **між иншим так пояснює собі вислід виборів і віддачу голосів на список ч. 1 (комуністичний):**

„Для цих простих людей чисельне означення виборчих лист могло означати також порядок, в якому вони йдуть по собі що до своєї вартости. Листа з числом 1. мусіла їм видаватися найкращою, тому, що вона стояла на першім місці. Тому й не диво, що багато з них голосувало на число 1., яке саме було листою комуністів. Инші виборці, не такі прості, розглядаючи програму ріжних партій, находили в них самі обіцянки. Відомо, що партії найбільше щедрі в обіцянках, це ті, які знають добре, що на них не спаде відповідальність влади і тому не мають причини вязатися неймовірними обіцянками. Инші партії, що несуть уже на собі якусь частину відповідальности у справах краю, силкуються яко мога менше обіцювати і тим самим зменшують вигляди свого успіху".

Вислід виборів на Закарпатті — дав притоку до надмірної, дуже примітивної втіхи львівській демагогічній, „хлопопапській" (ніби есерівській), русофільсько-обєдинительній „Волі Народа". На її думку

„Вислід виборів на Карпатській Руси є дуже цікавим і поучаючим політичним явищем. Всі угодові партії — обі українські партії (хліборобська і соц.-демократична — Ред.) і партія Камінського — зістали при виборах цілковито розгромлені. Побідили всі опозиційні партії, в тім числі найбільшу побіду віднесла найбільше опозиційна, комуністична партія. Рівночасно сей вислід виборів є дуже характерним і ярким признаком сумерків українського націоналізму, для пропаганди якого ще місяців два-три тому назад був форсований одинокий в Карпатській Руси щоденник „Русин".

Дальше „Воля Народа" полемізує з нашою статтею, в якій на основі зібраних голосів (хліборобами, соц.-демократами і партією Куртяка, що приняв за свій синьо-жовтий прапор а навіть комуністами) висловлювалося, що всеж таки цей перший вислід виборів в заголомшеній, прибитій, знуждованій країні „пораненого брата" слід уважати зростом українства. Та „Воля Народа" уважає закарпатських „комуністів" чистокровними „русскими" і тріюмфально задиркувато кидає на нашу адресу:

„Щиро желаєм (!!) „Ділови" такої побіди навсе в будучім".

Ця остентаційна втіха наших доморослих і очевидно дуже крайних „русских" може й не так базується на виборі „комуністів", яких комуніяи є дуже проблематичний, як мабуть більше на тому, що вийшов послом до чеського парляменту завдяки корупції й деморалізації російських агентів-кльофачівців типічний виплодок галицького кацапства і дезертир з Галичини д-р Гагатко. Коли-ж додати, що тепер входить іще до парляменту також один ставленник Камінського (В. Щирецький), то справді є причина до утіхи. І нащо то милити людям очі „опозиційними" і „угодовими" партіями? Відомо пречінь, що найбільш насікомих зявляється на запущенім і знуждованім тілі. Колиб ми були злобні, то ми побажали би „воленародовцям" постійно такої побіди, одначе не можемо цього зробити, бож той „поранений брат" є нашим братом, але віримо свято, що коли він прозріє, прийде до свідомости і хоч зглядного добробуту, то позбудеться всіх насікомих.

* * *

Окружна виборча комісія в Ужгороді покінчила остаточний обрахунок голосів, відданих при виборах на Закарпатті, дня 27. березня. До парляменту вибрано: 4 комуністів (д-р Гаті, Ів. Мондок, О. Шафранко, М. Сидоряк), 1 опозиційного Мадяра (д-р Корлят); а не двох, як виходило первісно, 1 кльофачівського „труловика" (д-р Гагатко), 1 респ. земледільця з партії Камінського (Вас. Щирецького), 1 соц. демократа (Яр. Нечас) і 1 канд. земледільського союзу (Ів. Куртяк); до сенату вибрано: 2 комуністів (а не трьох, як виходило первісно, а саме Ів. Боднара і О. Чегі), 1 опозиц. Мадяра (Фр. Едгі) і 1 з партії Куртяка. Таким чином до сенату не увійшов відомий діяч Яцко Остапчук, як нас повідомляли з Праги. „Прагер Прессе" подає, що до виборчого суду в Празі надходять жалоби на виборчі надужиття та що деякі партії домагаються уневажнення виборів.

Наддніпрянська Україна.

Нові гроші.

Московська „Економ. Жизнь" пише: Пущення в обіг срібних монет і розмінних бонів у Харкові не поспіває за зростом запотребования розмінних знаків в обороті. Розмінна кріза в теперішній час вже недвозначно виявляється. Завдяки недостачі запасів срібла виміну скарбових знаків і червінців робиться лише для організацій та установ і то лише за кождоразовим, окремим дозволом на це адміністрації державного банку. Крім недостачі розмінної монети, оборот відчуває також недостачу скарбових білетів трьох рублевої вартости. Таке саме положення і на провінції. З ріжних сторін України сповіщають про цілковитий розмінний голод.

Важний декрет.

Всеукраїнський Центральний Виконавчий комітет Рад і Рада українських Народніх Комісарів видали спільну загально обовязуючу постанову (декрет), якою забороняється перебування в робітничих районах України небезпечних соціяльно елементів. Декрет цей цілком потверджує відомости, які доходили з України про тривожне положення серед робітників промислових центрів. Кого треба розуміти під небезпечними соціяльно елементами цього декрет не подає. Та це вже знає радянська адміністрація і віділи ДПУ. (Державного політичного управління — це радянська політична розвідка давна „чека".).

Безробіття на Україні.

Московська „Правда" подає в допису з Донецького басейну про те, що всі розмови на тему зниження цін важні лише на папері. В дійсности панує там страшна дорожнеча. Ніяким офіціяльним заходам не вдалося осягнути якихнебудь додатніх наслідків на полі боротьби з доріжнею тому, бо брак відповідної скількости товарів першої і загальної необхідности. Населення опинилося в дуже важкому положенню. Доперва в другій половині березня виплачувано заробітну плату за січень і не відомо чи до кінця березня будуть зліквідовані борги за лютий.

З Харкова до тоїж газети доносять, що на всій Україні безробіття починає набирати грізного характеру. До того не непередбачується ніякого облегчення такого положення, але противно в звязку з демобілізацією та скороченням числа робітників в деяких підприємствах передбачується побільшення числа безробітних.

Преса.

Жидівська република.

Американська „Українська Громада" приносить в останньому числі з 8. березня ц. р. заяву відомого жидівсько-українського діяча, бувшого українського сенатора в Київі А. Д. Марголіна про жидівську республику таку заяву:

„Полудньова Україна з чорноморськими портами Одесою, Херсоном і Миколаєвом від століть була предметом суперництва поміж Росією і Польщею. Ще й сьогодня деякі польські імперіялісти химерять про можливість такої великої Польщі від Балтійського до Чорного моря. З другого боку Великоросія зі своїми 80,000.000 голов населення, ніколи не переставала напружувати всі свої сили для заволодіння Чорним морем. Для того вона й душила український національний рух і бажання 40-міліонового українського народу бути господарем на своїй землі".

„Те суперництво певно буде продовжуватися і трудно зрозуміти, що совітське правительство й автор проекту п. Аврах Брагін не бачать небезпеки своїх замірів І хібаж вони не передчувають, що їх спроба мусить визвати найенергійніший протест величезної більшости населення цеї території—українського? Віддати її Жидам і сконцентрувати там жидівські маси — це в найліпшому випадку глупа утопія".

„Навіть що до Палестини, де населення не таке густе, як на Україні та на Криму, прихильники жидівського національного центра, не хочуть збирати там такої маси Жидів, щоб вона була більшістю. Це справа природної імміграції на протязі десятиліть. Навіть Бальфурова деклярація має на увазі рівноправність Арабів і Жидів у Палестині, а не штучний приплив жидівського населення".

„Инша справа — жидівські хліборобські кольонії на Сході Европи як у Великоросії і на Сибірі, так і на Україні та в Криму. Вони не тільки бажані а й конечні. Але поміж кольоніями, в яких жидівського населення прибувало би природним приростом, і жидівською державою, в якій жидівську більшість можнаб творити тільки штучно, — велика ріжниця. В кожному випадку Сибір та північ Росії зі своїм невеликим і рідко розселеним населенням, краще надаються для таких експериментів як територія пропонована п. Брагіном".

Так висловлюється про цю справу визначний жидівський і рівночасно український діяч, що дивиться на справу критично та безсторонно. Та сама газета повідомляє, що серед американської жидівської еміграції ведуть велику агітацію за фі

В. К-о.

Радянська книжка на пражських Veletrh-ах.

(Докінчення.)

Але це ще не все, бо коли порівняти папір усіх російських видань з українськими, то побачите, що українську книжку друкується просто на odpadках — на найгіршому папері. І рядом тут же роскішне видання на веліновому папері з гравохкольоровим друком ілюстрацій: „Фарфор государственного завода!"

В українському відділі ні одної не то монографії про українських артистів-маляpів, але навіть бідного видання, присвяченого українському пластичному мистецтву; за те в російській мові видаються серії книжок „Искуство" (російське), „Русские портретисты XVIII вѣка" (які м. и. складаються з самих Українців: Левицький, Лосенко, Боровиковський).

Картина нам добре відома! „Русская земля" збирається: коштом усіх инших народів твориться „велика і сильна" російська культура: Московські патріоти усіх відтінків можуть радіти.

Панує всесильність російської культури для опертих „хахлів".

Зрозуміло: коли на видання книжок українською мовою видається лише 3 проц. коштів державидату, то праці наших українських вчених та письменників лежать довгими роками не друковані і лише найомолодші та найенергійніші намагаються дещо видавати літографічним способом, витрачуючи просто надлюдську енергію — власноручно виписуючи цілий текст і майже власноручно друкуючи на примітивному приладі.

Нам добре відомо, що Українська Академія Наук у Київі, инші українські установи та приватні особи приготовили до друку силу ріжних праць, а звіт тоїж Академії мусять видавати українські студенти-емігранти на свої власні кошти, добуті тяжкою працею.

Не дивлючись на невеличку кількість українських видань, не можна сказати, щоби зі зовнішнього боку вони представлялися зле. Російські видання друковані, розуміється, в кращих друкарнях і з технічного боку більш досконально виконані, але з зовнішнього боку віє від них старою бюрократичною Москвою. Окладинки хоч і „кращих" майстрів, але з холодним офіціяльним характером в кращому разі з модним" (але вже безконечно пересіваним і перетертим) ампіром. „Футуристичних" видань дуже мало.

В українських книжках та їх прикрасах більше чуття та свіжого подиху мистецької творчости. Немов би невидимий дух великого Ю. Нарбута проводить рукою тих нечисленних графіків, що прикрашають своїми творами українську книжку. З таких талановитих молодих артистів звертають на себе увагу Кірпарський, Лозовський (†) і Страхів. Найбільше праць першого. З ліпшими творами перших двох артистів українське громадянство вже мало нагоду познайомитись на виставці „Нової української книжки" гуртка діячів українського мистецтва весною 1923 р. у Львові. Як що порівняти львівську виставку книжньої графіки (на рад. Україні) з радянською виставкою у Празі (український відділ), то треба признати, що на львівській виставці радянські видання були представлені досить повно. Одначе не треба забувати, що в першому випадку книжка здобувалася буквально контрабандою — в другому — державним апаратом з величезними матеріяльними засобами.

Щодо „славнозвісних" большевицьких плякатів, то мистецьких праць тут попоминаючи мало. В українському відділі звертає на себе увагу прекрасно-виконаний пляка з нагоди ювилею Т. Шевченка („1861—1921"). Автор плякату „А. М." чи „Д. М.".

Український відділ в радянському павільоні упорядковано дуже неохайно без розуміння справи. Та недбалість помітна і в цілому радянському павільоні. Нпр. усі діяграми виконані, очевидно, для якихось инших потреб, писані по російськи і на пражську виставку попали випадково, а для зрозуміння під російським текстом пришпилені папірчики з чеським текстом (подекуди з граматичними помилками).

Ще одна цікава риса: кілька розпорячидків рад. виставки — емігранти з т. зв. „смєновєховскіх" кол...

Радянський павільон численно відвідують емігранти Росіяне і Українці. Біля входу до павільону натовп. Можна бачити елегантні дами, які льорнеткою розглядають сей павільон, але до середини не зважуються вступити. І дійсно, вид тих розпорядників з бородами, неголених і неохайно вдягнених мабуть відділовує на „буржуазне предразсудкі" тих дам.

Прага, 21 березня 1924.

нансуванням проєкту Брагіна жидівські діячі д-р Кан і д-р Розен з Росії. Виходить, що в деяких жидівських, еміграційних колах панує велике захоплення большевицьким проєктом і ведеться вже робота в напрямі призбирування фондів на реалізацію того штучного проєкту.

Від себе підкреслюємо, що з поглядами п. Марголіна цілком погоджуємося і вважаємо їх зрілими та глибоко продуманими. Це слід тим більше підкреслити, що висказує їх Жид, який знає дуже добре відносини на Україні та в них прегарно орієнтується.

При тій нагоді не можемо стриматися від висказання свого здивування на адресу львівської сіоністичної „Хвилі", яка приписала „Ділу" ах безсонність по причині того проєкту республики. Нам дивно, що сіоністична „Хвиля", якій така близька справа національної жидівської держави в Палестині, не зачіпала до тепер свого становища до цього нового утопійного своєю штучністю проєкту Брагіна, а відразу зареагувала на річеве обговорення його на сторінках нашої газети малодотепним приписуванням нам погромницьких тенденцій. Видно з цього її становища, що проєкт Брагіна для неї не чужий і вона з ним солідаризується. Як так, то це инша справа і ми не повинні би дивуватися такому саме реагуванню, як воно було. Одначе на основі минулого „Хвилі" та на основі її сіоністичного обличча ми маємо право припускати, що „Хвиля" не повинна солідаризуватися з названим проєктом нової національної, штучно твореної жидівської держави. Та тепер нього, на жаль, твердити не можемо; сподіємося докладнійших вияснень.

ПАМЯТАЙТЕ ПРО УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ!
1466 2—?

З польських справ.

(Ще про польське судівництво. З пісень на нуту „Бодайся когут знудив". Мурижська етика. Батьківська порада Муссоліні.)

Варшавська преса подає промову пос. Либермана на буджетовій комісії підчас другого читання буджету міністерства судівництва. Пос. Либерман м. и. говорив: В міністерстві думають про будову нових будівель для цілої низки судів, але ніхто не журиться творенням новітнього судейського персоналу. Недостачі глибшого образування і незрозуміння могутніх суспільних чинників, що кермують людською діяльністю, треба. приписати велике число процесів в Польщі на суспільнім і політичнім підкладі. Впадає в очі нечувана суворість засудів, що западають в цих процесах. Ці жахливі засуди, що не числяться з психікою молоді та ідейно працюючих людей, являються нечувано гнітучим моментом. Треба з усею рішучістю протестувати проти домінуючого напряму судівництва у відношенню до т. зв. суспільних і політичних проступків. Завдяки оргії політичних переслідувань, яка шаліє від довшого часу, тюрми переповнені. Вже нераз в соймі говорено про биття і мальтрегування вязнів. Арештування обвинуваченых і передержування їх через довший час перед розправою є надужиттям, з яким необхідно покінчити. Наші тюрми незвичайно проречисто характеризує позиція в буджеті: „пожива вязнів", яка прелімінована на 1924 рік в сумі 5,246.000 зол. А що в тім самім буджеті є подане число вязнів на 33.750, отже на одного вязня припадає денно 500 тис. мп. Чи не є це моренням голодом десяток тисяч людей. На науку вязнів передбачується 24.495 зол. Чи це не іронія? Бесідник пригадує, що по статистичним даним 30 проц. вязнів корує на сухоти.

Бесідник запитує міністра, чи пробує він як-не-будь впливати на конфіскаційні практики і чи знає обурюючу сторонничість прокураторських властей. Кождий атак на правицевий табор уважається за влочин. Ці самі прокуратори дивно поблажливі на вибрики хієністичної преси. Бесідник наводить статтю, яка являється недвозначною заохотою до замордування Пілсудского, жаліючи, що куля, від якої впав Нарутович, заблукала.

Бесідник підносить грубе відношення суддів до адвокатів і кінчає зазначенням, що в Польщі з огляду на підвищення і звальоризування судових оплат вимір справедливости зробився привілеєм богатих. Як вразок подає приклад з Галичини: Скарга за знеславлення потягає за собою оплату около 11 міл., вирок 18 міл., протокол розправи за першої півгодини 3,600.000 мп., дальшої півгодини 7,200.000 і т. д.

— В понеділок відбулося засідання політичного комітету ради міністрів, на якій обговорювано ці точки польської конституції, що відносяться до інородців. Як подає польська преса, практичне переведення цеї справи має бути повірене окремій комісії, в склад якої мають війти: Кашніца, Е. Старчевскі і відомий пепесівський „спеціяліст" і „ржечознавца" від Східної Галичини — д-р Левенгерц та деякі воєводи. Мабуть ця справа стоїть у звязку з недавнім побутом Скірмунта у Варшаві. Для заграниці знову треба виказатися, що щось „робиться". Як богато разів досі.

Конституцію, про яку Поляки стільки говорять на всіх перехрестях, у відношенню до інородців щойно збіраються інтерпретувати. Можна собі уявити, як вона буде інтерпретована! І у всякому разі далекий шлях від інтерпретації до реалізації". Словом — вийде друге видання історії Конституції 3. мая...

— ПАТ. подає вістку, що Литовці видалили з Литви першу партію Поляків у числі 100. Польська преса пише про це під заг. „Терор на Литві". Українці від кількох літ є свідками таких практик у відношенню не тільки до емігрантів з Наддніпрянщини, а й волиняків, що не є записані в станові книги, а мають відвагу працювати на культурному полю.

Актуальний епіграм К. Гавлічка:

Не роби того, що тобі не мило,
Знай це, любий сину,
Говорив учитель школярю малому,
Торгаючи за чуприну.

— Послові польського сойму Тугутові італійський диктатор на авдієнції сказав: Жийте в згоді з усіма народами, а одночасно удосконалюйте армію. Перша порада — горох об стіну...

ОСТАННІ ВІСТИ.

Сов.-рум. переговори розбиті.

„Н. фр. Пр.": По всій правдоподібности совітсько-румунські переговори розбились 31. III. і не запали ніякі ухвали. Коли в останній хвилі не наспіють інструкції для обох делегацій, котрі вможливили би дальше вести переговори, можна їх вважати розбитими. Совітська делегація запропонувала плебісцит у Бесарабії. На це румунська делегація заявила, що не може допустити до якоїнебудь дискусії над справою границь, уже давно усталених. На 31. III. попол. скликано нове засідання обох делегацій.

Стріли в скупштині.

На засіданні скупштини прийшло між радикалами Стефановічем, д-ром Коцічом і Ціценічем до бійки. Коціч ударив Ціценіча двічі в лице. Рад. посли стріляли з револьверів. З трудом привернено спокій. Пров. опозиції заявив, що правительство є правительством меншости, тому опозиція кидає скупштіну. Верне як усі мандати опозиції зверифікується. Після цієї заяви опозиція вийшла із салі. Буджет прийнято. У короля був на авдієнції прев. скупштіни Йовановіч, през. мін. Пасіч і пров. опоз. Давідовіч. Є чутки, що король буде посередничити.

Бенеш приїде до Варшави?

„Н. фр. Пр." з Праги: Д-р Бенеш приїде в маю до Варшави, щоби обговорити неполагоджені чесько-польські справи. Ця вістка ще не потверджена.

Морґан у Греції.

До Атен прибув американський фінансіст Перпонт Морган. Конферуватиме з президентом міністрів і губернатором народнього банку.

Заява Поанкаре.

Поанкаре заявив у палаті деп., що новий кабінет створено для осягнення республ. єдности. Вестиме загр. політику попереднього правительства. Не згодиться на диктатуру пролетаріяту ані на диктатуру одної людини.

Курс грошей.

Львів, дня 31. березня 1924.

Від учера тенденція знову знижкова; в останній хвилі, цебто від 1. г. в полудне дещо сильніща, але дуже мало. Оборот оживлений.

Доляр ам.	9,245.000—9,255.000
Доляр канад.	8,800.000—8,850.000
Чеські корони	260.000—265.000
Леї	46.000—47.0 00
Фунти штерл.	40,000.000—41,000.000
Франц. франкй	425.000—435.000
Франк шв.	1,600.000—1.620.000
Марки нім. стар. ем. тис.	000.000—000.000
Франк белг.	389.000—000.000
Гульдени голланд.	3,400.000—0,000.00 0
Ліри італ.	395.000—000.000

Золото

20 кор	40,000.000—41,000.000
20 франк.	38,000.000—38,500.000
10 рубл.	52,000.000—52,500.000
20 марок нім.	44,500.000—45,000.000

Срібло

Кор. австр.	680.000—710.000
5 кор.	3,400.000—3 600.000
фльорени	1,700.000—1,800.000
рублі	2,700.000—2,800.000
копійки (за рубля)	1,300.000—1,400.000

Варшава 31. III. Доляри Зєд. Держави 9,350, 9.300, 9,350, 9,250, фр. франц. 1617, фр. зл. 1.800.

Чеки: Бельгія 402, 399³/₄, 401¹/₈, 397¹/₅, 000, 000, 000; Букарешт 00,000; Голяндія 3,460 3,427¹/₂, Льондон 40,225, 39.975, 40,175, 39.775, Новий Йорк як готівка; Париж 513,510.512,508. Прага 280.600,267.500, Швайцарія 1,625.000, 1631.000, 1621.000, Відень 132,10, 131,10. 132, 130; Італія 407.250, 404,900 боні зол. 0000—0000; 8 прц. поз. 15 м., Міліонівка 1,050,000, поз. дол. 5,650, 5,660 Франки зол. 1.800.

Ціріх 31. березня 1924. Голяндія 212,40 Новий-Йорк 576¹/₂, Льондон 24.78. Париж 31,60, Медіолян 25.10, Прага 17.30, Будапешт 0,0080 Букарешт 3,00. Бельград 7.10, Софія 4.15, Відень 0.0081 1/4.

Збіжева біржа.

Львів, 31. березня 1924.

Біржа чисельно відвідувана, рух оживлений, загальний оборот 360 тон. Трансакції в пшениці, житі, ячменню, вівсі, гречці, гречаних крупах, сіні, соломі, льоні й провінціональних отрубах. Пошукувана пшениця найвищої якости при браку подачі. Запотребоване броварним ячменем. Попит на браковано для їди, без подачі. Тенденція дещо знижкова. Настрій сильний.

21.000.000—23,000.000* ячмінь гал. для перемелення 00,000.000—00,000.000, ячмінь посівний Радехів 24,645.000, овес гал. ⁴⁴/₁₆ з 1923. року 20,500.000—22,500,000, овес гал. добірний Жовква 23,550.000, гречка 25—27,000.000, сіно солодке краєве прасоване 14—15,000.000, солома прасована 12—13,000.000, льон 60—65,000.000, отруби житні провінціональні 00,000.000.

Ціни розуміється в польських марках за 100 кг. без споживного податку. місце стація заладування.*) Ціни оціночні без трансакції.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (72) число „Діла" сконфісковано за одно речення з вступу до „Документів хвилі" і два речення з тернопільського допису.

— **Козьова а не Козлова.** У вчорашній новинці п. н. „Свій до свого" помилково надруковано „Козлова", замість села „Козьови" під Сколем.

— **О. Василь Токач — епископом американських Українців.** Римський папа іменував о Василя Токача, духовного керовника семінарії в Ужгороді, епископом греко-катол. церкви у Зединених Державах в Америці. О. Василь Токач є нині в силі віку: має 45 літ. Походить зі старої української священничої родини. Всі ступні шкіл кінчав на Закарпатській Україні. Висвячений 1902 р., до 1911 р. душпастирював на селі Малий Раковець потім стає він контрольором епархіяльної каси й директором священичої бурс, з 1919 р. духовним керовником семінарії і директором друкарні Т-ва „Уніо", а в 1920 р. отримує титул радника консисторії. О. Василь Токач — це дуже діяльна людина на народньо-культурному, економічному і навіть політичному полі: за мадярських часів дописував до українських часописів, був редактором народницького календаря Т-ва „Уніо", був діловодом першої „Центральної Народньої Ради" в Ужгороді, був членом-основателем „Підкарпатського Банку", „Кооперативного Союзу" і „Асекураційного Товариства". Ужгородська „Свобода" (відкіль і беремо вище наведені дати) повідомляє про призначення о. Токача епископом з великою радістю і посвячує йому велику статтю й окремий фейлєтон, славлючи його щирим патріотом та висловлюючи надію

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

Японія і уряд СРСР.

По відомостям агенції Райтера з Токіо, японський міністр закордонних справ заявив на засіданню кабінету дня 25. березня, що Японія не визнає большевицького уряду доти, доки не будуть вирішені всі питання, що становлять тепер предмет непорозуміння між обома державами.

Засуд б. премієра.

Липськнй суд засудив б. премієра міністрів Цайґнера на трьохлітню тюрму і позбавлення громадянських прав на протязі 3-літ. Як відомо Цайґнера засудили за хабарництво. Співробітник Мебіюс засуджений на два роки тюрми і на два роки позбавлений всіх горожанських прав.

Мадярсько-румунський договір.

Між президентом міністрів Мадярщини ґрафом Бетлєном і румунським повновласним міністром і послом у Будапешті Тітулєску заключено умову, на основі якої Мадярщина зрікається всяких відшкодувань з боку Румунії за шкоди, нанесені їй румунською окупацією під умовиною, що Румунія рівнож зречеться всяких відшкодувань, нанесених їй мадярською окупацією в часі великої европейської війни.

Скасування народних судів у Баварії.

Баварське міністерство справедливости опублікувало розпорядок про скасування з днем 1. квітня ц. р. народніх судів у цілій Баварії. Про ліквідацію непокінчених розправ, як прим. процес Гітлєра, будуть видані окремі розпорядження.

Стягання посольств.

„Нає фрає Пресс" повідомляє, що шведський уряд має намір зліквідувати свої окремі посольства в Австрії, Швайцарії та Мадярщині та заснувати натомісць одно спільне для всіх тих держав представництво, яке по всякій правдоподібности буде мати свій осідок у Відні.

Детронізацію шаха відложено.

По відомостям Агенції Аваса з Тегерану парлямент рішив відложити на пізнійше справу детронізації шаха з страху перед народніми демонстраціями в цілому краю проти цього.

Боротьба з релігійною сектою.

На островах Філіпінах повстала нова фанатична секта. Члени її рекрутуються головним чином з поміж навернених тубольців. Ця секта розпочала на днях низку острих виступів проти инаковіруючих. Влада вислала проти них карну поліційну експедицію. Підчас зударів впало понад 200 членів секти, які боролися з найбільшим завзяттям

Цілий дохід на удержання приватних шкіл

ОХОРОННА МАРКА

„Рідна Школа".

Українське Педагогічне Товариство і Наукове Товариство ім. Шевченка

приступили до виробу і продають у власнім заряді

ШКІЛЬНІ ЗШИТКИ

Головний склад в книгарні Українського Педагогічного Товариства 1662 1—1 ЛЬВІВ РУСЬКА 3.

що його праця на новій відповідальній посаді вийде лише на користь культурному й економічному життю наших заморських братів, а з ними й усьому українському народові. — На підставі власних інформацій з достовірних джерел додаємо, що слідом за призначенням о. В. Токача, який був би єпископом спеціяльно для еміґрантів із Закарпаття, можна сподіватися назначення другого гр.-кат. єпископа для Злединених Держав, а саме в особі о. Понятишина, якій після смерти бл. п. о. Ортинського виконує обовязки генерального вікарія гр.-кат. церкви Зед. Держ. Півн. Америки, з осідком у Філядельфії.

7 квітня о 12 год. в салі Нар. Дому

Свято Лесі Українки з нагоди 10-ліття смерти — відбудеться заходом „Союза Українок". Відкриття — Константина Малицька, реферат — д-ра Д. Донцева, деклямації учениць драм. школи Миколи Вороного, сольо-спів учениці проф. Заремби. 1679 1—1

Відозви й комунікати.

Перед Народнім Зїздом.

(Комунікат Народнього Комітету).

Народній Комітет закликає повітові управи УНТП., які ще не подали до відома Н. К-у своїх делегатів на Народній Зїзд, щоби зробили це в найблищих днях. Адресувати: М. Струтинський, Львів, вул. Боніфратів 14 II. Пригадується, що перед Народнім Зїздом обов'язково треба вирівнати партійний податок. Грошеві посилки адресувати: І. Ліщинський, Львів, вул. Мурарська ч. 6.

Одночасно пригадується повітовим організаціям і загалови членів УНТП. обовязок повідомлювати партійну пресу, зглядно Народній Комітет про всі факти надужить і знущань з боку функціонарів теперішньої влади.

Посмертні згадки.

Володимир Секунда, сотник У. Г. А. і інжинір при копальні нафти в Бітківі к. Надвірної помер по довгій і тяжкій недузі дня 20. лютого ц. р. Ця сумна вістка дійшла щойно тепер до нас. Був це один з найкращих старшин У. Г. А. точний, сумлінний і обовязковий старшина, взірцевий і відважний жовнір. Від початку боїв за Львів аж до відступу У.Г. А. проводив в боях на відтинку Янів-Жовква. По відступі за Збруч перебув з нашою Армією цілу тегенну на Україні а по повороті опинився в Тухолі. Воєнні невигоди і табори зломили Його сильний організм, завдав на чахотку і по 2 і пів роках тяжкої недуги помер в 39 році життя. Україна втратила в Покійнім одного з найкращих своїх синів. На похорон прибула делегація Союза українських студентів і кількох старшин У. Г. А. Довідуємося, що приятель Покійного д. Яремич, котрий в послідних часах хороби Покійного опікувався Ним і Його родиною, забрав памятник і записки Його. Осиротив жену і 3 дітей. В. И. П.

Евген Бородієвич, інжінер мірництва, б. УСС. і старшина УГА, упокоївся по довгій а тяжкій недузі в 35-ім році життя дня 18. марта в Тарнобжегу. Похорони відбулися дня 22. марта в Станиславові. Покійний був автором споминів „В чотирокутнику смерти" та переклав на українську мову гарним стихом Ґрільпарцера „Die Ahnfrau", якої рукопись затратилась на жаль в часі воєнної хуртовини. В Камянці под. видав був теж календар на р. 1920. Був він добрим і вірним сином України. В. И. П.!

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ДАРОМ

одержить кождий (вул. Баторія 7) пробку, щоби міг переконатися о незрівнаній якости і дешевости моїх виробів, відзнач. кілька разів на світових виставках

ЖИГМОНТ КРЕБС — „ПАТОКА"

фабрика горівок, лікерів і медів, ЛЬВІВ — КЛЕПАРІВ.

Спеціяльн.: **Старий Шляхтиць і Шляхтянка.**

Склади: Баторія 7, Личаківська 3. — Рік заснування 1850. Телєф. фабрики 1211. тел. складу 848. Замовлення на провінцію полагоджується зараз на найдогід. услівях. 1493 2—2

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Надзвичайні жертви на „Рідну Школу" зложили в мілионах мп. слідуючі Вп. пп.: філія „Сільський Господар" в Коломиї 50 проц. з вечерниць 47, Кмита Степан Стрий 10, в 17 роковини смерти сина Юліяна, Дяків Василь Немирів 12, непоминаний гонорар д-ром Куцевичем, о М. Цурковський Дід Щиці 3, виграних в процесі з п. Г. Нестелєм, гурток студентів техніків в Данцігу 40 дохід з забави з 6. III.; місто вінця бл. п. д-ра О. Калитовського зложили: Гриневецькій Евген і Івана Львів 20. Кравич Олена Львів 5. Водяний Тома Тернопіль 10 і кличе всіх своїх шкільних товаришів і його учеників на таку саму квоту, п. Галя Пясецька 112 зібрані на комерсі Шевченківського концерту в Жовкві, п. Волошинова Михайлина (жена д-ра І. Волошина) 50 замість видатків на вступи карнавалу, д-р О. і І. Тисовські Львів 10 замість бажань інж. В. Рижевському з нагоди його вінчання. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 1626 1—1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

КАМЕНИЦЯ триповерхова в середмістю, незамешкана, зараз корисно до продажі. Зголошення до адміністрації під „Реконструкція". 1664 а) 1—2

МЕШКАННЯ з харчем або без для одної особи на протяг 3 місяців потрібно зараз. Зголошення до Адміністрації під „Доктор". 1667 1—2

ВАЖНЕ ДЛЯ ПАНЬ І ПАНІВ. Фабрика капелюхів Й. Готліба, Львів, площа Стрілецька ч. 15 приймає жіночі і мужеські капелюхи до перерібки на найновіші загранічні фасони. 1668 1—2

КАМЕНИЦЯ триповерхова, незамешкана, за власні кошти реконструкції, також для поодиноких льокаторів зараз до винаймлення. Листи до Адміністрації під „Середмістя". 1664 1—2

НОТИ до співу й на орхестру, мішані й мужеські хори, висилає: Музична Накладня „ТОРБАН", Львів, вул. Осолінських 6. 1624 2—10

ДОБРЕ проспериуюча Торговля мішаних товарів в купелевій місцевости зараз на продаж. Зголошення до Адміністрації під „Торговля". 1659 2—3

ДІВЧИНА 14—16 літна потрібна до допомоги в хатнім господарстві Привчиться варити і шити. Письменні зголошення: Іван Логинський — Silva-Plana Борислав. 1645 3—3

ДО ЗАРЯДУ дому потрібна солідна женщина. Зголошення під „Самостійна" до Адміністрації „Діла". 1643 3—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

„Селянської Кооперативи", тов. зар. з обмеж. пор. в Городниці, відбудуться в неділю дня 20. квітня 1924 р. в домівці читальни „Просвіти" о год. 4. з полудня з отсим порядком нарад: 1) Відкриття зборів. 2) Відчитання протоколу з попередних загальних зборів. 3) Звіт Управи з діяльности за 1923 р. 4) Затвердження річного звіту і білянсу та одобрення діяльности Надзірної Ради і Управи. 5) Розділ чистого зиску. 6) Вибір Надзірної Ради. 7) Вибір і затвердження Управи. 8) Зм'на статуту Кооперативи. 9) Внесення і запити. Річний звіт, річні замкнення і білянс виложені в льокали читальні „Просвіти" для перегляду членів на два тиждні перед річними Зборів. — На випадок неприсутности вимаганого статутом числа членів відбудуться того самого дня о годину пізнійше в тім самім льокали з тим самим порядком нарад другі Заг. Зборя без огляду на число присутних членів. — Городниця дня 25. березня 1924. — НАДЗІРНА РАДА. 1666 1—1

ПРОПАЮ дві каменици при вул. св. Марка і Длугоша. Близша відомість при вул. Зибликевича 30. 1653 2-3

АДВОКАТ Д-р Семанюк в Снятині пошукує зараз рутинованого конципієнта. 1057 2—3

Подяка.

Незглибимою волею Своєю покликав Всевишній передвчасно з поміж нас найдорожшу подругу, матір, доньку і сестру бл. п. Ольгу, упавшу жертвою страшної недуги з вичерпання при ложу тяжко хорого мужа. В тяжкім горю дізнали ми з широких кругів Громадянства тільки розради і пошани зложеної тлінним останкам бл. п. Ольги, а не могучи подякувати особисто Всім тим, що своєю участю причинилися до віддання послідньої прислуги бл. п. Помершій і співчували з нами в болючій страті, пересилаємо тою дорогою слова щирої подяки, передівсім Впр. о. мітратови Гордієвському, ректорови о. д-р Бойчукови, о. д-р Литвиновичеви, о. д-р Медвецькому, о. д-р Лятишевському, о. Вальницькому, о. Возняковi, о. Ісаєву, о. Менцінському і о. Устияновському за провід похоронів, а о. д-р Фіголеви за зворушуючу пращальну мову, хорови Хв. Товариства „Боян" під управою Впвв. проф. Мельника, що прегарним співом звеличав сумний обряд, церковному Брацтву і всій Громаді села Радча, що численною участю і зложенням вінця на домовині віддали честь памяти Покійниці, Хв. Товариству Жіноча Громада за корпоративну участь і зложення вінця іменем б. Червоного Хреста, в якім Покійниця трудилася, Впов. Панству Григоровичам і Чубатим, що з повною посвятою занялися уладженням похоронів і спішили з помічю та розрадою тяжко хорому мужеви і опечаленій рідні, Впов. д-р Браніцькому за труд і щиру лікарську опіку, несену недужій до останніх хвиль її життя, як і Всему численно зібраному Громадянству Станиславова. Хай Всевишній сторицею винагородить всім Вам за все. — Радча 22. марта 1924. *о. Емануїл Січинський* муж, *Марія, Омелян* діти, *Йосифа Лойванюкова* мати, *Стефанія і Роман Барвінські* сестра і шваґер з сином Стефаном. 1663 1—1

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Господарсько-Сложивчої Торговельної Спілки „Власна Поміч", коопер. зареєстр. з обм. пор. в Белелуї, відбудуться 6. квітня 1924 р. в помешканні Кооперативи о 1. год. дня зі слідуючим порядком нарад: 1) Відкриття зборів. 2) Обрання президії. 3) Відчитання протоколу попередніх Загальних Зборів. 4) Звіт Управи з діяльности за 1923 р. 5) Звіт Контрольної Комісії. 6) Затвердження річного білянсу, уділення Управі абсолюторії та одобрення діяльности Надзірної Ради за 1923 р. 7) Розділ чистого зиску. 8) Вибори Надзірної Ради. 9) Вибори Управи та заступників. 10) Внески та запити. Річний звіт, річні замкнення та білянс, виложені в льокалі Кооперативи від 22. III. 1924 р. для перегляду членів. На випадок неприсутности вимаганого статутом числа членів, збори відбудуться того самого дня на годину пізнійше, в тому самому помешканні і з тим самим порядком нарад. Збори ці будуть рахуватись правними при всякій кількости зібравшихся членів. — УПРАВА. 1665 1—1

ЩІТКИ до динамомашин і електричних моторів кождого виміру, доставляє зараз зі складу фірма 1656 а) 1-3

БЕРНАРД ПАНЦЕР

ЛЬВІВ, вул. Коперника 17. Телєф. 1368

Ширіть наш часопис!

Тарас Бульба найкраща історична повість ГОГОЛЯ в новім виданню з образками в ціні 2,200.000 Мп. (з пересилкою 3 мілюни). Також можна набути богато инших гарних повістей з нашої давнини на адресу:

Видавництво „ОКА"

в КОЛОМИЇ, вул. Євангелицька 7

1631 а) 3—3

Читайте що „Реґулятор" депешує.

З нагоди надходячих сьвят закупив „РЕҐУЛЯТОР" велику партію ріжнородного товару по небувалій цїні, тому нема і не буде в краю фірми, котраб могля з „РЕҐУЛЯТОРОМ" конкурувати, бо „РЕҐУЛЯТОР" не тільки що є жерелом дешевим, але дає товар добрий, а найважнійше, що кождому клієнтови добирає до вподоби, доказом чого дістаємо тисячки писем з подякою і похвалами для нас.

„РЕҐУЛЯТОР" висилає товар на замовлення сейчас без задатку за післяплатою (платиться при відборі товару на почті). Порто і опакованнє оплачує купуючий. При замовленню понад 100 міл. опакованнє даром. Товар не до вподоби вимінює на инший, або гроші звертає.

Кооперативам, Спілкам, купцям і проч. клієнтам удїля „РЕҐУЛЯТОР" кредит.

Девіза „РЕҐУЛЯТОРА" є: Великий оборот — малий зиск, доказом чого висилає „РЕҐУЛЯТОР" денно сотки пачок до своїх клієнтів, отже порадно є поспішитися з замовленнями, щоби оказийне купно передсьвяточне дістати на час.

Матеріяли одягові мужеські.

1) Сукно гладке сиваете, ґранатове, чорне і зелене або в дрібненькі краточки за метр: $6^1/_2$, $7^1/_2$, 9 і $10^1/_2$ міл.
2) Анґлійський ясний по: 11, 17 і 25 міл.
3) „Демікамґарн" по: 18 і 22 міл.
4) Камґарн і сукно бельське в ріжних красках за метр: 32, 38, 42, 46 і 50 міл.
5) Крепа чорна по: 16, 20, 48 і 50 міл.
6) Струкс по: 6, 9 і 12 міл.
7) Аксаміт в пружки по: 8 і 9 міл.
8) Цайґ подв. шир. ясний і темний по: 4, $5^1/_2$, $6^1/_2$ і 7 міл.

Матеріяли на пальта, футра, бунди.

9) „Ґарде" чорне по: 9 і 13 міл.
10) „Бурка" сиваете, бронзове і зелене по: 7, 10, 12 і 18 міл.
11) „Дубле" (по лівій стороні в кратя) по: 15, 22 і 35 міл.
12) „Велюр і ґімаляя" по; 30, 35 і 42 міл.

Матеріяли жіночі.

13) „Мода" подв. шир. в ріжних красках по: $3^1/_4$, $6^1/_2$, 7 і 8 міл.
14) Шерстки ґлапкі. в цвіти і шовковими пасами по: $4^1/_2$, $6^1/_2$ і 8 міл.
15) Аксаміт гладкий 70 цент. шир. по: 14 17 міл.
16) Трикотина французька шовкова по: $14^1/_2$ міл., (на сукню треба $1^1/_2$ метра).
17) Маркізета швайц. подв. шир. по: $7^1/_2$ і 9 міл.
18) Сатини гладкі і в цвіти по: $4^1/_2$ і $5^1/_2$ міл.
19) Перкалі, кретони, муслини по: $2^1/_4$, 3 і $3^1/_2$ міл.
20) Бархани і флянелі від 2—$3^1/_2$ міл.
21) Полотенця на фартушки і блюзи в паси і крати по: $2^1/_4$, $2^1/_2$ і $3^1/_2$ міл.
22) Полотна бі і і зефіри кольорові, краєві і загран. по: $2^1/_2$, 3, $3^1/_2$ і 4 міл.
23) На простирала 165 цент. шир. по: 6. $7^1/_2$ і $8^1/_2$ міл.
24) Полотно жовте по: $2^1/_4$ і 3 міл.
25) Димка на калісони по: $2^1/_2$ і 3 міл.
26) Димка чеська на пішви до подушок по: $4^1/_2$ і $5^1/_2$ міл., на перини по: $5^1/_2$ і $7^1/_2$ міл.
27) Всипи на подушки по: $2^1/_2$, 3, $3^1/_2$, і 5 міл.; на перини по: $5^1/_2$, 9 і 11 міл.
28) Капи на ліжка за пару: 28, 40 і 56 міл.
29) Сорочки робочі з зефіру по: 6, 8 і 9 міл.
30 Сорочки білі і зефірові денні з двома ковніриками по: 10, 12, 14 і 17 міл.
31) Калісони бі ні і зефірові по: 7, 8 і 10 міл.
32) Хустинки до носа за туз. по: 8, 10 і 12 міл.; батистові по: 24, 29 і 30 міл.
33) Коци гладкі і в десені по: 10, 15, і 22 міл.
34) Убрання готові модні в ріжних красках по: 35, 48, 57, 65, 85, 120 і 180 міл.
35) Черевики мужеські з чеського жовтого юхту по: 25 і 27 міл.

По цінам оригінальним висилаємо з нашого складу хустки перкалеві, сатинові, кашмірові, шальонові, шовкові з френдзлями і без.

Паньчохи, скарпетки, черевики мужеські, жіночі і діточі, боксові, шеврові чорні, бронзові, антильопи і проч

Адресувати: 1621 2—3

„РЕҐУЛЯТОР" Львів, Ринок ч. 43.

Ч. 74 (10.167). Львів, четвер 3. квітня 1924. Почтову явленність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

„Ґарантії...“

Польський премієр Вл. Грабскі думає присвятити деяку увагу польській конституції; польський премієр думає про горожанські ґарантії для „інородців“; польський премієр думає про виконуючі розпорядки до тих постанов конституції, які торкаються „національних меншостей“; польський премієр думає про „автономічний статут“ для Галичини; польський премієр думає про реорганізацію адміністрації на „кресах“. Одним словом польський премієр постійно думає про „ґарантії“, польська преса всіх напрямків в ріжних становищ знімає крик про страшні відносини на „кресах“, українські й білоруські посли та українська преса день в день приносять нечувані факти самоволі, надужить і кпин „кресової“ адміністрації над примітивними правами і дотеперішніми надбаннями українського й білоруського народу, а адміністрація... гуляє, заводить дикий і пяний танок...

Вже не кожний день, а кожна година приносить нові акти, нові укази, які являються різкою, глумливою антитезою якоїнебудь, навіть найбільш реакційної „конституції“, витвором найбільш огидного режіму. Утворюється якесь чортівське „зачароване коло“, в якому губиться, пропадає, зникає все, що ми під кінець минулого і з початком біжучого століття засвоїли собі в питаннях ґуманізму, людяности, правовости. Існуюча влада існує для нас тільки в найбільш дикому поліційному розумінні, а ми існуємо для неї як експериментальний матеріял; знову наше положення — взагідно кажучи — є становищем інтернованих. Ціла нація, 7 міліонів людей — інтернованих. Високий адміністраційний урядник, львівський воєвода Зімни, без обиняків заявляє представникам трудової партії, що він не дозволить на легальний партійний конґрес. Таким чином партія, що в організованих формах, як виразниця змагань й інтересів величезної більшости галицько-українського громадянства існує вже 25 літ, та партія мусить мабуть зійти на становище нелеґальної. З тією хвилею ні одна українська партія не зможе проводити своєї діяльности, а тим самим цілість українського життя стає з точки погляду наших „самодержців“ „конспіративною“. Українська нація, її культурні, економічні й політичні інтереси, її змаганя, прояви її життя — все те поставлено в стан „ex lex“. Навіть нашій країні в шовіністичному засліпленні надано дивоглядно-комічну назву: „Малопольска Всходня“. А польський премієр думає про „ґарантії“.

В останніх часах рівнобіжно з „ґарантіями“ звернено увагу і найбільшу енергію на нові „ґарантії“ для українського шкільництва на знищення, стоптання, здавлення останків того, що ще називається українським шкільництвом. Польські Апухтіни і Касси: Ґломбіньскі, Ґрабскі, Прушиньскі і Собіньскі поставили собі метою до коріння зруйнувати українську школу, заперти українському народові шлях до світла і знання, а тим самим шлях до свободи. На основі протиконституційних основ на „народовій фільософії“ опертого „вірую“ Прушиньских і тов., введено польське урядування до вселюдних шкіл, опісля учительські семинарії не тільки під оглядом урядування, але під оглядом викладу — і то як тзв. державні, так і приватні — перемінено на утраквістичні, а в суті річи польські школи. Вкінці прийшла черга і на останнє забороло українського шкільництва: ґімназії. Обіжником львівського куратора Собіньского заведено в українських ґімназіях польське урядування, тим самим перемінючи їх по духові на суто польські школи.

На жаль, серед теперішньої „мишодраківки“, яку як словесний спорт управляють деякі орґани нашої преси, немов зумисне, по ворожому наказу вводячи наше громадянство у вир безплодної, пустої, дітвацько-завадіяцької боротьби, протест проти взґляди нашої школи є дуже слабий і непомітний. Мається враженя, що деякі орґани з премедитацією затівають пустословні внутрішні спори, щоби відвернути увагу нашого громадянства від чорної хмари, що завиднілася над нами, щоби через розбиття громадянства на ворогуючі табори, на розпорошені атоми, — улекшити ворогові його руйницьку роботу.

Здавалося, що серед цеї „мишодраківки“ гладко, без зайвого інциденту проховзнеться і останній крок Апухтіна-Собіньского та його зверхника екс-соціяліста, поступовця і фаховця Міклашевского. Та найшлася людина великих громадянських чеснот і — можна сказати — великої відваги і мужности, яка запротестувала проти новсго насильства. Дня 31. березня в конференційній салі академічної ґімназії (на філії) після прочитання указу кураторії про переміну урядової мови на польську, забрав голос проф. Михайло Галущинський, складаючи отсю заяву:

„У поході на права українського народу в шкільництві, польська шкільна влада виконала своїм останнім розпорядком нове насильство. Щоби зазначити, що цей новий безправний акт українська школа й український народ не приймає спокійно, закладаю — як виразник думки всього українського учительства і всього зорґанізованого українського громадянства рішучий протест:

„Свідомий цього, що польські чинники приймуть цей виступ з маловаженням, хочу зазначити, що український народ дуже чутко стежить за кожним обмеженням його дотеперішніх прав. І хоч українське учительство примушене уступити перед цим актом, народ на ці акти своєї згоди не дає“.

Цей протест проф. М. Галущинського проти нових „ґарантій“, що прогомонів в старих мурах львівського „Народнього Дому“, відібється широким відгомоном по всій українській національній території. Хочемо вірити, що цей протест, цей дзвін трівоги вирве нас зі стану пасивного дожидання якогось неозначеного Месії і пірве до вперто, послідовної боротьби за права нації. Може тоді й ущухне пустословна „мишодраківка“ людців, що підсичують внутрішнє розладдя, а весь народ зєднається до оборони основ свого істнування.

Для кооператив відповідний опуст!
ВАЙДЛЄР і ЛЄВЕН
СТАНИСЛАВІВ, площа Міцневича 14.
Торговля, ґалянтерійних, новинкових, трикотових товарів, панчіх, тоалетних мил, паперів, приладів до писання як також великий вибір всякого рода ниток і кравецьких приладів.
Адр. тел. Вайдлер-Левен, Станиславів.
1611 9—15

Кінець одної династії.

Боротьба за грецьку республику.

Події, які привели нинішню Грецію до республики а спричинили виїзд єдиного великого демократичного провідника народу, Венізельоса, мають у собі пребагато повчаючого матеріялу для всіх народів, що борються за тривку форму своєї державности. Пригадаймо спершу кілька подій, звязаних з останнім проголошенням грецької республики. З початку цього року вислано з Греції молодого короля, буцім-то на відпустку, щоби в краю свобідно перевести перевірку політичної думки. Вже тоді можна було передбачити те, що сталося дня 25. марта в 103. роковини грецької незалежности. Члени парляменту проголосивши себе Установчими зборами одноголосно рішили зложити короля з престола, виключити від права наслідства всіх членів династії Ґліксбергів, сконфіскувати майно королівської родини і проголосити Грецію республикою. Це рішення мав потвердити плєбісцит два тижні пізнійше.

Цей революційний крок загал зустрів з радістю; юрба демонструвала святошно на вулицях і перед парляментом. Монархісти не давали й знаку опозиції, так, немов би їх привязання до престолу стопилося в атмосфері нового народнього свята. Републиканці виявили багато зручности, щоби зломати конституцію і найти мирний перехід до нової влади. Впливова група, яка працювала для републиканського устрою, одержала потвердження своєї діяльности з боку парляменту, який є складений конституційно і має дані на те, щоби вважати себе виразником волі народу. Тільки слаба нотка протесту заколотила наради парляменту: бувший президент міністрів Кафандаріс, разом зі своєю ґрупою, здержався від голосування.

Ці нерішучі протести є вмираючим відгуком голосу Венізельоса, який приїхав на короткий час з Франції до Греції, в надії, що зможе найти перехід до нової форми влади, лагіднійшими засобами. Його праця скінчилася невдачею. Найвизначнійший грецький діяч, єдиний з европейськими впливами, мусів бути на це приготований. Його ради відкинув його нарід уже в третє, саме в момент, коли цих рад повинен би найбільше слухати. Льойд Джордж в останній своїй статті на цю тему висловлюється про це прегарно: „Вдячности звичайно не вважаємо одною з чеснот демократії, і Греки, які мають більшу демократичну традицію ніж який небудь инший нарід у світі, є може ще менше вдячні ніж инші. Вони часто відштовхували у своїй минувшині людей, які заслужилися перед ними так, що світ ще до нині оповідає про ці заслуги і багато століть розповідатиме про цих людей зі захопленням. Їх прогнано під впливом химерного настрою або досади, щоби дати перевагу людям, яких нездібности світ також не може надивуватися“.

Нема ніякого сумніву, що демократичні основи Греції, як це буває природно у державах Східної Европи, насилуються дуже недемократичними засобами. Те, що називається волею народу є заздалегідь обдуманою тактикою якоїсь одної політичної ґрупи. Кажуть про плєбісцит, який має потвердити рішення про републиканський лад. Важко уявити собі, що при нинішнім проводі хто-небудь рахувався з настроями селян у Беотії, Арголіс або Ляконії, де панує ще привязання до королівської влади. Нема причини жалкувати за цією владою, яка накоїла Греції стільки лиха. Зрештою, коли нині дві третині землі має републиканський устрій, не дивниця, що ще один нетривкий престол розлетівся. А дивниця в чому иншому, а саме: що Греція по 10-літній внутрішній боротьбі не може прийти до рівноваги. Довгими роками вона вагалася між геніяльним міністром, Венізельосом і себелюбним обмеженим королем Константином.

Ще й до останньої хвилини почування грецького народу розбігалися у двох суперечних напрямках: льояльности для престола і привязанню для свого національного провідника. Те, що король нашкодив своєю вузкоглядною політикою — врятував Венізельос закордонною дипльоматією та автори-

Пр. 320/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Діло“ число 68 з дня 27. марта 1924 р. в арти[illegible] під заголовком: 1) „Дописи“ в уступах а) між словами: суддю Полька а: Діялося, б) від слів: Так виглядають до кінця артикулу містить в собі єство виступку з § 302 закону карного узнав доконану в дни 26. марта 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. к. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найближім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4,000.000 Мп. — Львів, дня 28. марта 1924 (Підпис нечиткий.)

Наддніпрянська Україна.

„Наші морські/закордонні шляхи".

Під повищою назвою помістив київський „Більшовик" ч. 65. з дня 23. березня цілу статтю Н. Зибкова. Читаєш назву статті й цікавишся, що то думає про ці наші морські шляхи автор, та які перспективи привязує він до них для майбутньої України. Читаєш статтю і дивуєшся. Про українські морські шляхи написано там стільки: „Зовнішний торг України з Туреччиною, Грецією й Італією може переводитися через Чорноморські порти, як Новоросійськ, Одеса, Батум. З 10. березня вже циркулюють пароплавні рейси на Чорному морі. Що до цього, то становище України є дуже добрим". Ось вам і все, що там написано про наші морські шляхи. Зате присвячено дуже багато уваги всім російським пристаням, які остались, отже Ленінградській і Архангельській. Цій останній присвячено цілу історію її розвитку від 1584 р. Роздмухано до нечуваних розмірів торговельне значіння тої пристані, що доступна для кораблів лише на протязі 163 днів у році. В минулому році вивезено через неї 30 міліонів пудів зерна й ліса. Кінчиться панегірик такими словами: „Архангельський порт має велике значіння для всіх республік нашого Союзу, бо з ним тісно сполучений наш вільний вихід до відкритого моря". Отже аж з цих кінцевих слів дізнаємося, чому для України має таке велике значіння Архангельський порт, — просто тому, як бачимо, що й для України через цей порт єдиний вільний вихід до відкритого моря.

Як що, направду, знаток „наших морських шляхів" вірить в те, що для України має таке велике значіння Архангельськ, то ми з ним сперечатися не можемо, але українській торговлі і фльоті того порту зовсім не завидуємо. Тай не жаліли би, як би його значіння для України чим скоріш змаліло.

Проект декрету про загальне навчання.

З Харкова подають: Наркомосвіти подав на розгляд раднаркому проект декрету про заведення на Україні загального обовязкового навчання. („Більшовик").

Зїзд селянських письменників.

3. квітня в Харкові відбудеться всеукраїнський зїзд селянських письменників, що його улаштовує спілка „Плуг". („Більшовик")

Українізація на Одещині.

„Більшовик" з 21. м. м. подає отсю характеристичну телеграму „Ратау"-а з Одеси:

На повнім засіданню Губвиконкому Одеси, в докладі про українізацію сконстатовано, що перехід на українізацію був чисто механічним і не досить продуманим. Характеристич. помилкою є заведення української мови в молдаванських і німецьких селах. Ухвалено, щоби надалі праця була скерована до утворення української культури і мови, зрозумілих селянинові. Поміж радянськими робітниками тільки 11 прц. знає українську мову. Взагалі перехід на українську мову носив формальний, казьонний характер.

Характеристичний епізод.

Київська преса подає, що у винницькій губернії на початку м. м. остаточно зліквідовано „Иосафатівську долину", куди селяне масово ходили на прощу. В цій долині на площі трьох десятин було збудовано 10.000 хрестів. В звязку з цим „Більшовик" пише, що релігійний екстаз, який обхопив був свойого часу цілу низку районів винницької губернії, помітно зменшується.

„Більшовик" подає, що селяне на зібранню винесли постанову вирубати хрести в „Йосафатській долині" й гуртом засіяти на весні долину, віддаючи урожай фондові селянської взаємодопомоги.

Троцький про міжнародне становище С. Р. С. Р.

В розмові з представником американського газетного треста Херста Троцький на питання, як вплине визнання радянського уряду де юре на економічну та міжнародню політику, відповів: Годі передбачити, які найблищі наслідки буде мати визнання де юре. Невизнання було фікцією, юридичне визнання є тільки ліквідацією цієї фікції. Алеж цим усувається зайва перепона на шляху до економічного співробітництва. На питання, яке значіння надає Троцький захопленню влади робітничим урядом Англії, Тр. зазначив, що тепер робітнича партія безперечно має цілком виключну історичну можливість радикально реорганізувати Англію на грунті демократичного парляментаризму. Те, що робітнича партія не має в нинішньому парляменті абсолютної більшости має невеляке значіння. Коли робітнича партія рішучо висунула би внутрішну, а також міжнародню програму, яка зустрілася би зі спротивом парляменту, нові вибори дали би робітничій партії переважну більшість. Всеж Троцький сумнівається, чи зможе робітнича партія розвинути на грунті парляментаризму таку діяльність, яка зменшила би клясові, а також міжнародні заворушення. Безперечно, сказав Тр., на зміну реформістам прийдуть справжні англійські революціонери.

На запит, чи згоден Тр-ий на співробітництво радянського уряду з англійським робітничим урядом в справі скликання міжнародньої конференції для розоруженьі і перегляду версайського договору, Тр. зазначив: Ми підемо на всяке співробітництво з англійським робітничим урядом, щоби зробити крок вперед для розроблення, полекшення економічного співробітництва та ліквідації версайського договору. Таке співробітництво цілком залежить від англійської робітничої партії. На запитання, чи згоден Троцький визнати вимоги закордонних приватних капіталістів в обмін на нові кредити, а також, чи згоден він, щоби після того, як Німеччина буде допущена до Союза Народів, до останньої приєднався також СРСР., при умові можливости створити в нутрі Союза Народів нове угрупування сил проти Франції та Малої Антанти, Тр. вазначив, що він нічого не може додати до того, що вже заявлялось радянською дипльоматією.

З польських справ.

Атавістична недуга. — Після поєдинкоманії — пощочиномання. — В Польщі найвищі безпосередні податки. — Замах на залізничий шлях. — Ограблення потягу.

В „Курєрі пораннім" *б.* кандидат на премієра Артур Слівіньскі пише: „Атмосфера безграничного недовіря являється знаменною рисою сьогоднішного життя в Польщі. Веде вона або до повного пірвання всіх вузлів, що накладає на себе кожда цивілізована суспільність, або до необчислимої в своїх наслідках домашньої війни. В першім випадку Польщу залле бруд і болото, а збещещене польське імя станеться предметом погорди цивілізованого світа. В другім випадку може бути загрожене незалежне істнування Польщі. Небезпека велика, бо майже кождий день поглиблює пропасть між поборюючими себе партіями".

Автор подає кілька цікавих фактів, які характеризують методи боротьби між поодинокими польськими партіями: Коли Пілсудскі доручив йому місію формувати кабінет, крім листів з погрозами діставав він від своїх політичних противників такі запити: „Ще живете? Чи тямите, що коли не зрезигнуєте, так прокляття впаде на вас і на ваших дітей? Коли буде похорон?" — і т. д.

Слівіньскі зазначує: „Немає сумніву, що револьвер в руки Невядомского вложила демагогія, вихована ненавистю і брехнею, демагогія, яка штовхнула горбу до замаху на Народнє Зібрання, яка безправство зробила оружжям розбехтаної вулиці".

— До редакції хєнєістичного „Гоньца" в Кракові явилося двох бувших легіоністичних офіцерів, *б.* кап. Блюнцкі і д-р Закржевскі. Вони зажадали від начального редактора, щоби його денник перестав нападати на Пілсудского, та оправдання за останню напасть на академію, яку устроєно в честь Пілсудского в Кракові. Редактор не дав вдоволяючої відповіди. Тому кап. Блюнцкі зневажив його чинно.

— Відомий „адвокат промислу" Р. Баталія в „Новій Реформі" подає, що в Польщі безпосередні податки дотягнено до 50 прц. цілого буджету, отже до одної з найвищих норм в Европі. Одночасно Баталія констатує, що буджет на рік 1924 незвичайно убогий під оглядом реальних видатків на господарські та культурні цілі. „На цім рівні, пише Б., цивілізована держава довго вдержатися не може".

— На Виленщині зловлено справників замаху на залізничий шлях на 104—103 км. Турмонт-Дукшти.

— Між Забєшовом і Краковом докóнано напад на товаровий потяг. Розбито і обрабовано кілька вагонів.

По широкому світі.

Заява німецького канцлєра.

Державний канцлєр д-р Маркс на передвиборчім вічу своєї партії („центрум") підкреслював вагу згоди щодо сплачення воєнних зобовязань Німеччини. Хоча тягар відшкодувань важкий, але без прийняття його нема виглядів на відбудову зруйнованого господарства держави.

Буря в Америці.

Дня 31-го м. м. у Зєдинених Державах лютувала буря на протязі 48 годин. 40 людей згинуло, а 100 ранених. Долина Міссісіпі залита повінью; дощі падуть усуміш з хуртовиною; в місті Ст. Поль сніг на 18 цалів покрив землю. Багато мостів зірвано. З Чікаго комунікація припинена.

Льондонський страйк.

Телєграми англійських часописів висловлюють надію, що величезний страйк мійської комунікації наближується до кінця мирним шляхом.

Нова програма французького уряду.

Поанкаре заявив, що дотеперішне неприєднане становище Франції в справі німецьких відшкодувань, його уряд піддержує на далі. Французький уряд держатиме на далі застави, покіль не одержить належної сплати довгів, якої шукатиме шляхом міжнародніх договорів. Щодо внутріщньої політики, то вона йтиме в напрямку зосередження республиканських сил та партій.

Після трагічної події.

Проти варварства.

Під таким написом містить варшавський „Курєр Польскі" ось таку нотатку:

„Вчора читали ми в „Кур. Польскім", що *б.* міністр внутрішних справ п. Солтан, перед своїм уступленням підписав обіжник до воєводів і поліційних властей, в якому комунікує, що до його відома дійшли нові жалоби на побої цивільних осіб органами державної поліції, всупереч видаваним в тій справі рішучим зарядженням. В кожному випадку при стверджанні факту побиття винуватець буде видалений зі служби, а справа віддана прокуратурі; а незалежно від того будуть потягнені до відповідальности вищі органи поліції, покликані до нагляду.

„Вже на засіданні соймової буджетової комісії з дня 11. березня комендант державної поліції п. Борженцкі признав, що стверджено випадки побоїв в арештах і вязницях, чого доказом є судові присуди, дисциплінарки і видалювання поліцаїв. П. комендант одночасно жалувався, що нинішні умовини не сприяють дальшому твореню відповідальних і на висоті завдання стоячих поліційних кадр.: „Переважно — говорив він, — і це люде, що ледви читати й писати вміють; по 6 тижневій практиці такий поліцай одержує величезний обсяг влади. При инших, як теперішні, фінансових заєобах можна би створити кращу поліцію".

„Одначе ті, що ледви читати вміють, повинні з деяким трудом відчитати собі зміст арт. 98 конституції, де „стоїть" така постанова: „Кари, получені з фізичними тортурами (udręczeniami), є недозволені і ніхто таким карам не може підлягати".

„Не тільки низчі, але й деякі вищі функціонарі поліції висловлюють погляд і хочуть його накинути опінії, що без фізичних тортур не можна перевести ані одного передвступного слідства. Може бути, що це є „улекшення" собі праці. Але що повиннося змагати до того, щоби і в тій царині усунути варварство, і звірськість і садизм, тому вступні слідства м у с я т ь бути трудніщі". Коли до переслухання вязня приноровлювано тортури, то той засіб уважано теж „конечним". Цивілізована людськість відкинула той „улекшуючий" засіб, який зрештою так часто викликав неправдиві і тільки вимушені признання. Коли сьогодня чується деколи в часі судової розправи, як обвинуваченний відкликує зізнання, зложені наслідком задавання йому фізичних терпінь, сумління наше здрігається і кличе о покарання варварів, що воскрешують часи тортур".

„Для піднесення культурного й обичаєвого рівня нашої поліції зроблено вже багато. Змагання в тому

тетом між союзними державами. Коли би Греки пішли були за Венізельосом у 1922 р., вони оминули би катастрофи, в якій нещасливе населення Малої Азії віддано на поталу пожежі та різні, у боротьбі з Турками. Венізельос не в силі був урятувати більше, ніж зробив. Коли він нині покинув знову свою країну, то тому, що її атмосфера не дозволяє на свобідну демократичну діяльність. Хто зна, чи перед ним не виринає спомин про долю бувших популярних міністрів Гунаріса та Бальтісарі, яких розстріляно як зрадників. Греція ввійшла в стацію боротьби, в якій не легко дати собі раду з демагогами. Коли вона не найшла місця для найкращого свого діяча, то це знак, що її справи не стоять добре.

І цікаво, що все це діється саме в соті роковини смерти Байрона, який згинув у боротьбі за її незалежність.

напрямку є помітні. Слід і з тою огидою скінчити якнайскорше".

Може бути, що у Варшаві є помітне деяке окультурення поліції. У нас, в Галичині, де ми привикли до помітно культурної австрійської жандармерії (не говоримо про поліцію, що була в польських руках, одначе й вона була кращою), і де навіть не можна було подумати про варварство, звірськість і садизм гостіїв влади, тепер розлилося середньовічне „mare tenebrarum". Той на Волині, яка перебувала в тих самих умовах, що й „Конгресівка", не пам'ятають такої поліції. І не тільки маємо на увазі поліцію. В Австрії важко було допустити відповідь міністрів (як Вигановскі і Солтан) навіть за ери Баденія. Коли в поліції передержано вязня довше, як 48 годин, то прокуратор негайно домагався доставлення його до суду, инакше погрожував законними наслідками поліцаям. А тут держать арештованих не 48 годин (як каже конституція), але 48 днів і ніякий прокуратор не важиться виступити проти самоволі поліції. Колиж переведений до суд. вязниці скатований і побитий (як нпр. п. Полюга) домагається вязничного лікаря для ствердження побоїв, то він ігнорує домагання вязня, а прокуратор при розправі „принціпово" не вірить жалобам обвинуваченних на поліційні побої. То рішучо мало писати проти варварства в дрібнім відділі „Рефлексії", як робить „Курєр Польскі", але треба кричати на всіх перехрестях проти поворотних хвиль найтемнійшого середньовіча і треба до дна переформовувати душу польського громадянства, якого еманацією є така поліція... і не лиш поліція...

Курс грошей.

Львів, дня 1. квітня 1924.

Нині тенденція легко звижкова, але дуже незначна. Оборот ожившлений.

Доляр ам.	9,275.000—9,290.000
Доляр канад.	8,800.000—8,850.000
Чеські корони	262.000—266.000
Леї	46.000—47.000
Фунти штерл.	40,000.000—41,000.000
Франц. франкй	425.000—435.000
Франк шв.	1,600.000—1,620.000
Марки нім. стар. ем. тис.	000.000—000.000
Франк бельг.	389.000—000.000
Гульдени голянд.	3,400.000—0,000.000
Ліри італ.	395.000—000.000

Золото

0 кор.	40,500.000—41,000.000
0 франк.	38,000.000—38,500.000
0 рубл.	52,000.000—52.500.000
0 марок нім.	44,500.000—45,000.000

Срібло

Кор. австр.	690.000—710.000
5 кор.	3,400.000—3,600.000
фльорени	1,700.000—1,800.000
рублі	2,700.000—2,800.000
копійки (за рубля)	1,300.000—1,400.000

Варшава 1./IV. Доляри Зед. Держави 9,350, 9,300, 9,350, 9,250, фр. франц. 517½, фр. зл. 1.800.

Чеки: Бельгія 409, 405.750, 407.750, 403.750, 000; Букарешт 00,000; Голяндія 3,460 3,465½, Льондон 40,250, 39.975, 40,175, 39.775, Новий Йорк як готівка; Париж 520, 510.519,515.Прага 279.750, 267.450, Швайцарія 1,632.500, 1623.720, 1615.750, Відень 132,10, 131, 132, 130; Італія 411, 407, бони зол. 1350—1400; 8 пр. поз. 14 м., Мілионівка 1,950.000, поз. дол. 5,150, 5,125 Франки зол. 1.800.

Ціріх 1. квітня 1924. Голяндія 211,75 Новий-Йорк 572½, Льондон 24.63. Париж 31,67, Медіолян 25.07, Прага 17.05, Будапешт 0,0075 Букарешт 2,95. Бельград 7.10, Софія 4.12, Відень 0.0081¼.

Збіжева біржа.

Львів, 1. квітня 1924.

На біржі рух слабий — загальний оборот 100 тон. Трансакції в пшениці, житі, і броварному ячменю. Для пшениці доброї якости і бараболь сильне зацікавлення при браку подачі. Тенденція вдержана. Настрій спокійний.

Пшениця краєва 73/74 з 1923 р. 36,000.000—39,000.000*, Пшен. кр. селянська 00,000.000—00,000.000, жито галицьке 68/69 з 1923 року 23,000.000—24,500.000*, жито галицьке 65/66 19,500.000—20,500.000, ячмінь гал. бров. 20.000.000—23,000.000* ячмінь гал. для переомелення 17,500.000—18,500.000, ячмінь посівний Радехів 24,645.000, овес гал. 1/15 з 1923. року 20,500.000—22,500.000, овес гал. добірний Жовква 00,000.000, гречка 25—27,000.000, сіно солодке краєве прасоване 14—15,000.000, солома прасована 12—13,000.000, льон 60—65,000.000, отруби житні провінціональні 00,000.000.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Совітсько-румунські переговори.

З Відня ввідомляють: В доповненні вісток про перебіг учорашнього засідання совітської і румунської делегації треба додати, що пос. Раскану заявив, що румунську делегацію заскочила заява совітської делегації в справі Бесарабії. Тепер не може бути мови про військову окупацію Бесарабії Румунією. Плебісциту, пропонованого совітською делегацією, не можна прийняти під ніяким услівям. Вкінці румунська делегація заявиляє, що колиб совітська делегація не зайняла иншого становища, румунське правительство не могло би продовжувати переговори. Зрештою бесарабське населення вже більше разів демонструвало, що хоче належати до Румунії.

Видання декрету в справі жидівської республики відложено.

ЖАТ. звідомляє із Москви: З деяких політичних і технічних причин проголошення декрету совітського правительства в справі жидівської автономної території на Криму відложено на короткий час.

Присуд у справі Гітлєра і тов.

З Мінхена звідомляють, що 1. ц. м. проголошено присуд в розправі Гітлєра, Людендорфа і тов. Гітлєра, Пехнера, Крібеля і Вебера засуджено на пять літ тюрми і заплату коштів розправи у висоті 200 зол. марок кожен. Колиб котрий не був у силі заплатити, на дальших 20 днів тюрми. Після 6-ти місячного інтернування в твердині, може послідувати зміна кари. Людендорфа засуджено лише на заплату коштів розправи. Обвинуваченних Фріка, Рена, Брікнера, Вагнера і Пернета засуджено кожнього на рік і три місяці тюрми і на заплату 100 марок у золоті судових коштів. Людендорф заявив після відчитання присуду, що зогляду на почесні відзнаки, які носить на мундірі, мусить соромитися звільнюючого присуду. Людендорфа, як виходив із судового будинку, витали товпи з одушевленням, підносили оклики в його честь і обкидали його квітами.

Знесення обмежень в торговлі девізами.

Вчора появився в польському „Деннику закконів" заповіджений від довшого часу розпорядок, який змінює девізові приписи.

Туреччина ратифікувала льоз. договір.

Предсідник комісії загр. справ турецьких Народніх Зборів Шукрі бей вручив на Ке д' Орзей ратифікаційний документ мирового льозанського договору. Протокол, потверджуючий вручення цього документу підписали Поанкаре і Шукрі бей.

Причину того, що не всі ,що постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі еквекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ТИЖДЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ.

Оперовий Ранок

в неділю 6. квітня 1924 о 12-ій годині в полудне у великій салі „Народного Дому"

при ласкавій співучасти наших оперових артистів-співаків

С. ФЕДИЧКІВСЬКОЇ, К. АНДРІЄНКА, М. МАСЛЮКА.

Білети продає кооператива „Український 1—1 Театр", Львів, Руська 18/I. п. 1626

НОВИНКИ.

— **Перший український православний автокефальний епископ в Америці.** Митрополит української автокефальної церкви о. Василь Липківський у Київі призначив для Америки першого українського православного владику — архієпископа Иоана Хведоровича. З цього приводу Духовна Конс. Української Прав. Церкви в Америці, за підписами о. В. Каськова, о.І. Гундяка й Івана Базаря, оголосила в органі орґанізацій православних Українців в Америці; „Дніпро", що виходить у Трентоні, довгого, надзвичайно сердечного й глибоко патріотичного листа.

— **Тиждень українського театру.** Кооператива „Український Театр" у Львові повідомляє львівське громадянство, що з приводу „Тижня українського театру" уповноважені кооперативи будуть збирати уділи вже почавши від 1. квітня с. р. і просить на їх руки як найбільше уділів складати, коли дійсно хочемо, щоби український театр у Львові як найскорше мав відповідне приміщення. В цім тижні число львівських членів (тепер 400) повинно зрости в десятеро.

— **„Наш Шлях", нова ґазета на Волині.** В Луцьку вийшло з датою 30 березня ц. р. 1. число нової газети „Наш Шлях", органу т. зв. Українського Соціял-Демократичного Клюбу в польському соймі. „Наш Шлях" є тижневиком. Редакція заповідає, що її новий часопис буде не „для селян і робітників", а „часописом селян і робітників". Покищо це виявляється так, що зараз у першому числі попалось і „буржуазному" Винниченкові і „органові [illegible] фашистів" „Новому Час[illegible]" — „трудовицькому" „Ділові", коли не було де, так бодай у „переписці редакції".

— **Похід проти української школи.** У справі розпорядку львівської Кураторії на видавання у школах з українською викладовою мовою свідоцтв у польській мові, удалася дня 29. марта ц. р. депутація батьків під проводом відпоручника і містоголови Народньої Орґанізації Українців міста Львова д-ра Ол. Марітчака до львівського куратора Собінського. Провідник депутації д-р Ол. Марітчак запротестував у промові проти згаданого вище розпорядку, як противного обовязуючим законам і набутим правам українського населення та вручив додатковий писемний протест з оригінальними підписами протестуючих батьків. Промовець звернув при тім увагу куратора на огірчення, яке панує в широких кругах українського населення з приводу згаданого розпорядку. Куратор Собіньскі відповів депутації, що справа находиться вже в міністерстві просвіти в у Варшаві, якому предложить рівнож і додатковий протест. В самій справі не дав ніякої заяви, завважуючи, що вона находиться в дорозі інстанцій і тим самим підлягає вже вирішенню начальної влади.

— **Шевченківський концерт в Стрию.** Святочний концерт в память 63 роковини смерти Т. Шевченка уладжують стрийські українські Т-ва в понеділок 7. квітня ц. р. (на Благовіщення) о год. 8. веч. у великій салі Нар. Дому в Стрию. В концерті приймуть участь запрошені зі Львова солісти п. М. Свірська, проф. муз. Т. Шухевич і пп. Геців і Вербицький. Святочну промову виголосить п Остап Луцький. Часть хоральну виконають скріплені хори Стрийського Бояна (мішані мужеські) під управою п. Вол. Котовича. З огляду на сам характер свята і добірну програму повинен сей традиційний обхід стягнути в день 7. квітня ц. р. до Стрия усе свідоме Українське Громадянство з міста і околиці. Білети вступу перед концертом набути можна в Нар. Базарі, в день концерту від год. 11—1 в полудне і від пів до 7 веч. при касі в Нар. Домі. При закупні білетів чи то при вступі повинен кождий купити програму або бльочок на фонд „Учітеся". За Комітет: *д-р Єр. Калитовський.*

— **Ювілей Августина Волошина.** Дня 18. березня урочисто святкували в Ужгороді ювілей визначного діяча Закарпатської України Августина Волошина. Після Служби Божої у місцевому соборі, яку відправив сам ювілят, відбулась в учительській семінарії святочна академія, на яку прийшла сила народу. В першу чергу привітав ювілята епископ Антоній, після якого відчитано надання ювілятові титулу „папського коморника". Промовляли делегати від імени: „Просвіти", капітули, економічних установ, міського магістрату, Шкільного Відділу, учеництва, Жіночого Союза, від дооколичного селянства і багато инших закарпатських інституцій і орґанізацій. Привітні телеґрами прислали м. и. канцелярія президента Масарика, віцеґубернатор Розсипаль, митрополит А. Шептицький, епископ Нярадій, міністр Шрамек, заст. голови сената Кодлячек і багато-багато инших визначних одиниць, закарпатських, чеських і українських замісцевих орґанізацій. По академії відслонено у „Просвіті" портрет ювілята, при чому сам ювілят виголосив відчит „Про культурницьку працю". Вечером одіграно в театрі „Катерину", а перед виставою і в міждіях виголошено теж багато привітів. Це загальне шанування заслуг о. Августина Волошина показало його величезну популярність між усіма верствами українського народу на Закарпатті.

— **Українські селяне в Африці на будову театру у Львові!** Чотирі селяне-робітники, яких доля загнала в далекі африканські пустарі прислали як уділи для театральної кооперативи з Ум-ель Гамет біля Суезу в Єгипті шістьдесять долярів, а саме Микола Шміґлян родом з Мразниці біля Бориславa 20 дол. ам., Іван Гнатишин родом з Заріча біля Делятина 20 дол. ам, Грищь Возьний родом з Гучка біля Добромиля 10 дол. ам. і Юрко Савіцький родом з Старої Соли біля Самбора 10 дол. ам. разом 1800 уділів, себто 540 мілионів Мп.! Честь і слава отсим далеким заточенцям, що не забувають на культурні потреби нації! Най кождий селянин, робітник і міщанин, а в першій мірі інтеліґент, що досі не зложив ні сотика на це велике культурне діло, бере собі примір з отсих селян, що тяжко працюють під гарячим небом Африки на хліб насущний. Народ собі!

— **Подяка Августина Волошина „Ділові".** Редакція „Діла" отримала такого листа: „За теплий привіт, висловлений мені з приводу ювілею, уладженого моїми приятелями на день 50-ліття моїх народин і 25-ліття публичної діяльности приймість мою сердечну подяку. Ужгород 19. марта 1924 р. Августин Волошин.

— **Катастрофи в театрах.** З Рійо де Джанейро звідомляють, що підчас представлення в театрі Сао Павльо запалася стеля. Публика в переполосі втікала резервовими дверми. Тоді ще завалилася бічна стіна театру, і румовища присипали десятки людей. В Барсельоні згорів театр підчас представлення. Богато людей згинуло. Одна французька співачкае згоріла на вуголь.

— **Поклади золота в Монґолії.** „Івнінґ Нюз" звідомляють із Пекіна, що Москалі відкрили в Монґолії поклади золота великої вартости.

— **Протест проти обмеження імміґрації.** Американські часописи звідомляють, що проти нового проекту американського імміґраційного закона зголосили протест Італія, Японія, Румунія і инші держави.

— **Чехи будують обсерваторію на Ґерлясі.** З огляду на те, що справу Яворини полагоджено на міжнародньому терені, чеське міністерство краєвої оборони збудує обсерваторію на шпилі Ґерляха (що тепер зветься шпилем чеських легіонів). Плян передбачує також будову зубатої залізниці на шпиль гори.

— **Податок від податку.** На днях розіслав скарбовий інспекторат в Жовкві пригадку громадам про заплачення ґрунтового податку. Щоби влекшити собі маніпуляцію, отой повітовий уряд висилає до сіл, що лежать дальше від Жовкви, своїх урядовців. На тих-то урядовців податникам кажуть платити з окрема по 3 проц. від суми податку. Коли зважити, що нпр. село Чистинє о 160 господарствах мало би заплатити біля 30 міліярдів, то той несподіваний додаток вимагав би нових 1500 мілионів. Така явно протизаконна поведінка місцевих провінціональних урядів податкових справедливо викликує велике озлоблення в боку селян, що й так мусять випродувати всяке добро й із останнього стягатись, щоб заплатити всякі податки. Податок від податку — це навіть на „Малопольску" надто сміливa фінансова калькуляція.

— **Скандальний процес у Львові.** У Львові йде тепер розправа, яка є предметом розмов усіх перекупок на базарі, подорожніх у трамваях і кавярняних гостей. На лаві обвинуваченних засіло 6 осіб, а між ними „жінка-демон", Анеля Тереса Ізабеля Мотичиньска, молода авантюрниця, яка попалась оце за продажу... краденої бензини „en gros". Оця бензинова афера є змістом розправи; вкупі з Мотичиньскою обвинуваченний завідуючий державними складами бензини при Львівській залізн. стації, Букасевіч, а дальше один земельний власник і кумпанія шоферів. Процес є характеристичний на безладдя, що панує в польській господарці державним маєтком, і на деморалізацію на око найбільш ріжних кол польського громадянства: урядництва а поміщництва, представники якого входять у спілку з простими робітниками — аби тільки нажитись гроша. З огляду на особу „геройки", напів грамотної жінки, що завдяки своїй красі й спритові здобула собі доступ до найвищих кол польської буржуазії і мешкала у Львові в готелю „Жоржа", розправа ведеться у битком набитій салі: впускають туди лише за поіменними білетами. Всі обвинувачені крутять і до вини не признаються.

— **Мито на помаранчі.** Польські міністри мабуть з обуренням звернули увагу на такий деморалізуючий факт, як замітні симпатії широкої публики до помаранч. Дійсно дешева ціна помаранч, яка дозволяє звичайному смертельникові від часу до часу купити і — зісти отой невинний овоч — викликала заздрощі з боку лікарів польських державних фінансів. І так чуємо, що рада міністрів вішила представи

ти президентові Річипосполитої проект розпорядження про зміну мита на помаранчі, збільшивши його до 17 зол. фр. на кожних 100 кг.

— **Мілїон урядовців!** Т. зв. надзвичайний комісар для справ ощадности Москалевські заявив на бюджетовій комісії зі скромною міною, що скарб Річипосполитої, себто нещасливі податки, утримує 837.583 урядовців, при чому у ту суму не входять сезонові робітники й інваліди. Річ ясна, що не входить туди так само поліційний апарат із легіоном низчих і вищих функціонарів. — При дискусії над бюджетом Москалевського домінували голоси за скасуванням в першу чергу посади самого „надзвичайного комісаря" Москалевского, який за пусто-дурно бере від держави надзвичайно великі гроші.

Дописи.

Тернопіль.

(*Академія. Просвітна анкета.*)

Заходом тернопільської філії тов. „Учительська Громада" відбулася в Тернополі в неділю 23. березня н. р. в полудне академія в честь пятьдесятьлітнього ювілею істнування Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові і його 30-літньої наукової діяльности. Академію отворено відспіванням хором гімназійних професорів Прокетея (дириґент проф. Безкоровайний), після проф. Н. Гірняк пригадав коротко історію Н. Т. Ш., та привитав прибувших зі Львова на це свято голову Наук. Тов. ім. Шевченка проф. Студинського і голову „Просвіти" проф. М. Галущинського. З черги проф. К. Студинський виголосив реферат про відродження Галицької України і про ролю в ньому Наук. Тов. ім. Шевченка. Опісля дійсний член цього товариства проф. Садовський з Тернополя виголосив популярно-науковий відчит про безконечність. Свято закінчив хор гімназистів відспіванням пісні „Чорна хмара зза лиману" (дириґент проф. Басса.) З нагоди академії зібрано доляровї датки на дар для Наук. Тов. ім. Шевченка.

* * *

Того самого дня (23. III.) попол. відбувався заходом виділу тернопільської філії „Просвіти" просвітна анкета; на яку запрошено представників тернопільської інтелігенції. Реферат про просвітню організацію і пляни просвітньої роботи виголосив голова „Просвіти" проф. Мих. Галущинський зі Львова. В своїму інтересному рефераті підчеркнув проф. Галущинський головно три річи, які наше громадянство мусить виконати відносно тов. „Просвіта", а іменно матеріяльне забезпечення сеї матері наших товариств через масове приступлення в члени „Просвіти" і виплату однодолярової річної вкладки, що забезпечить працю тов. — головно видавничу, — через поширення книжки поміж нашим народом і організування кружків самоосвіти і через організацію бібліотек по читальнях. Остання справа — як і справа захистів для сільської дітвори — важна і длятого, що в Польщі приготовляється проект примусового основування по всіх громадах бібліотек і захистів (як се вже зроблено з примусовою асекурацією від огню, що стала новим джерелом польонізації) з метою, чим сковійше спольщити наше населення, бо самої польської школи ще замало. Всі наші культурні товариства стоять все під загрозою розвязання і нам треба приготовлятися на найгірше і може прийдеться якийсь час всю освітню роботу вести в рямцях кооператив Тов. „Просвіта" стоїть вже давно на польському індексі, чого доказом масове закривання філій і читалень „Просвіти" і брак дозволу на відкривання нових. Обовязком українського громадянства стануть тепер лавою при „Просвіті" і всіми силами її поперти. В дискусії над сим рефератом забирало голос богато промовців, що подавали від себе практичні вказівки, як належить вести освітню працю на селі. Один з промовців (о. д-р Конрад) звернув увагу на дуже сумне явище на тернопільському ґрунті, що під покришкою ніби просвітньої роботи ведуть деякі тернопільські молоді радикали безпардонну демаґогічню нагінку на наше духовенство, рівнаючи з болотом навіть заслужених і діяльних в громаді священиків, чим очевидно знеохочують їх до народньої праці і вводять деморалізацію і роздор в село. Ті самі люде нагидуються опісля на наше духовенство, що воно не працює і зневажають його публично в некультурний спосіб перед загалом селян. А те все виходить тільки на користь наших національних противників. Тут очевидно мав на думці о. д-р Конрад дуже некультурний і демаґогічний виступ двох тернопільських радикалів д-ра Лисого і д-ра Олійника проти нашого духовенства на останніх загальних зборах тернопільської філії тов. „Просвіта", що викликав велике обурення у присутніх священиків і у загалу інтелігенції та свідомого селянства. Така протипопівська публична геца, яку вже давно покинули тактовнійші радикали, знеохочує селян і підриває довіря до інтелігенції, а виступ цього — не поширення „правдивої" освіти, але деморалізації і хрунівства. Проф. Галущинський збираючи разом думки, кинені в часі наради, звернув увагу на потребу великого такту у людей, що ведуть освітню працю. Мусять вони не кидати комунали між народ, але спокійно з повним пошануванням світогляду другого обговорювати з основним знанням всякі питання, що інтересують людську думку. Всяка демаґогія веде до руїни, як се ми бачили в часах нашої недавньої державности. Тільки чоловік освічений, тактовний і вирозумілий, а не демаґог, може бути правдивим просвітителем народніх мас. Практичне переведення думок, порушених в часі просвітньої анкети, передано філіяльному виділові Просвіти в Тернополі і головному виділові у Львові.

Дрібні оголошення.

ПОТРЕБУЮ інтеліґентної особи лагідної вдачі, до варення й орудування хатно-домашною господаркою. Зголошення з поданням услівій: Ірена Маркевич, Новосілки п. Гологори. 1671 1—2

КАМЕНИЦЯ триповерхова, незамешкана, за власні кошти реконструкції, також для поодиноких льокаторів зараз до винаймлення. Листи до Адміністрації під „Середмістя". 1664 2—2

МЕШКАННЯ з харчем або без для одної особи на протяг 3 місяців потрібно зараз. Зголошення до Адміністрації під „Доктор". 1667 2—2

АДВОКАТ Д-р Семанюк в Снятині пошукує зараз рутинованого концепієнта. 1057 3—3

ПРОДАЮ дві каменици при вул. св. Марка і Длуґоша. Ближша відомість при вул. Зибликевича 30. 1653 3-3

Шкріть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентистичне заведення

Д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Безболісне пльомбування і виймання зубів. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. — Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 1637 3—6

Лєнціґ сольового співу

приготування і постановка опер і оперет

Олена Мойсеовичева

артистка опер: львівської, віденської, пражської і медіоляньскої.

Зголошення від 2—4 попол. Льва Сапіги 51/III. 1637 а) 3—6

ВАЖНЕ ДЛЯ ПТ. П. МЕЦЕНАСІВ, НОТАРІВ, БЮР і т. п.

Вже вийшов ШЕМАТИЗМ збірний гр.-кат. клира, епархій Станиславівської, Львівської, Перемиської, Пряшівської, Мукачівської, Крижевацької, Буковинської, Америки, Канади, Бразилії, Босні. Подані в ньому адреси всіх гр.-кат. священиків (місце зам. і почта), та инші дані. Ціна з почтовою посилкою 7 міл. Мп. Замовляти по адресі:

МИКОЛА МОХ, ЛЬВІВ, вул. СОДОВА 4.

1673 1—3

Присилайте передплату!

Подяка.

Отсим складають найсердечнійшу подяку Впр. о. деканови Гірнякови за відправлення похорону, Вп. П-ням Гірняковій і Левицькій за память та відвідини Покійної в часі її недуги, Вп. п. Пивоварови та його Жені щире Спасибіг за память та заняття похоронами. 1670 а)

Текля Яцкевичева, Марія, Мирон.

ПОДЯКА.

До глибини душі діткнена й зломана смертю свойого Найдорощого Сина, Володимира Секунди, що помер 22. II. п. р. в Битькові, висловлюю свою найщиріщу подяку всім цим Високоповажаним Добродіям, котрі допомагали Покійному підчас Його довгої недуги і виявили прихильну память і старання підчас похорону бл. п. Володимира. Перш за все дякую Вп. д-рови Соколовському, лікареві копальні, Вп. Інжинірови Яремичеві, що займався Покійним як братом, Вс. о. Королеві, парохові Битькова, Всч. Духовенству Надвірної, далі Адміністрації копальні, урядникам і робітництву, вкінці населенню Битькова і всім тим, що своєю присутністю на похороні віддали останню послугу Мойому Покійному Синові.

1672 1-1 *Антонина Секундова*, мати.

Шкріть наш часопис!

Альойзій ГІБНЕР ГОЛОВНИЙ СКЛАД ФАРБ І МАТЕРІЯЛІВ рік оснування 1881 **ЛЬВІВ, РИНОК 38.**

поручає **Лякери, Фарби, Оливи, Смаровила, домашньо-господарські артикули.**

1674 1—4

✝ Посмертні згадки.

Василь Винар, гімназійний професор в Бучачі, помер 27. січня 1924 р. в 54 р. життя. Покійний родився в *Милошовичах*, львівського повіту, 11. січня 1870 р., де Батько Покійника був народнім учителем. До гімназії ходив Покійний у Львові, де також покінчив університетські студії. Опісля став гімназійним учителем в українській гімназії у Львові, а згодом в Перемишлі. Звідсіль перенесено Покійника до польської гімназії в Бохні, а пізнійше вже на постійну посаду до Бучача. Своєю тихою, спокійною працею і своїм гарним та правим характером здобув собі Покійник в короткому часі загальну симпатію серед бучацького громадянства. Був добрим педагогом і батьком. В своїх учнів впоював громадянські чесноти, пильно дбаючи, щоби їх характери не кривилися; вчив їх любови до свого народу і всевідданости для народних змагань. За часів української влади, оцінюючи працю Покійника, покликано Його на відповідальне становище повітового шкільного інспектора. З цього завдання Покійник вивязався як найкраще. Праці Покійника на становищі шкільного інспектора, не могли забути наші сусіди, які з хвилею відвороту української армії почали його переслідувати. В році 1919 арештовано Покійника і посаджено в арештах в Чорткові, а опісля перевезено до тюрми у Львові, де Покійник пересидів невинно кілька місяців. В р. 1920 арештовано Покійника вдруге під замітом „большевицького саботажу" і передержано знову невинно кілька місяців в арештах в Чорткові. В році 1922 арештовано Покійника третій раз за мнимий „саботаж" при виборах і знову передержано кілька тижнів в арештах в Тернополі і Станиславові. І хоч суд узнав арешт безпідставним, для більшого дошкулення і депресії відфотографовано Покійника, знято відбитки пальців та поміщено на чорній листі в старостві в Бучачі. Ці знущання, поневолька і тюрма підорвали здоровля Покійника та розвинули в Нього недугу серця, яка і спричинила передчасну смерть. Покійник помер нагло, полишаючи вдову з четверо малих діточок. До кінця свого життя Покійник всевіддано сповняв всі обовязки українського громадянина. Тиха праця і лагідна вдача Покійника зєднала Йому серця всіх мешканців Бучача і тому похорони Покійника вийшли величавою маніфестацією. Іменем українського громадянства й українських товариств прощав Покійника тепими словами Його тюремний товариш адвокат д-р Ілярій Бецюрків. В. И. П.

Ольга Богачевська, заосмотрена найсвятійшими Тайнами упокоїлася в 65 році життя в Винниках. *В. Ій П.* 1670 1—1

Ольга Пеленська, учит., померла дня 1. IV. ц. р. у Львові по довгій і важкій недузі у 26-й весні життя. Похорони відбудуться дня 3. IV. ц. р. о год. 3. п. п. з каплиці Анатомії при вул. Пекарській. *В. І. П.* 1-1

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

На рати! Мотори електричні На рати!

динамомашини о ножідім напняттю Вольт і сили доставляє на догідних услівях фірма

БЕРНАРД ПАНЦЕР

склад електротехнічних матеріялів

Львів, вул. Коперника 17.

1656 Телєфон ч. 1368. 2—5

Електротехнічні матеріяли всілякого рода по конкуренційних цінах.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Загальні Збори Товариства Вакаційних Осель відбудуться дня 15. квітня 1924 второк о год. 5. пополудні в домівці Марійського Товариства у Львові при Бляхарській вул. ч. 11. поверх. Порядок зборів: 1) Отворення Зборів, 2) Відчитання протоколу, 3) Звіт з діяльности Товариства від 1918 до 1923, 4) Касовий звіт, 5) Звіт Контрольної Комісії, 6) Вибір голови і членів Виділу Тов-а, 7) Вибір членів Контрольної Комісії, 8) Внесення і запити. Проситься ПТ. Членів о численну прияву на Зборах. 1—1

ПОЗІР! ВАЖНЕ ДЛЯ ВСІХ! ПОЗІР!

Велика передсвяточна випродажа 100 прц. дешевше як всюда. 3 метри чорного сукна, чиста вовна 140 широке 30,000.000 Мп. Сукно ґранат і попелисте на мужеські одяги і жіночі костюми 30,000.000 за 3 метри. Сукно Мареңго на весняні нагортки за 2·50 метра 30,000.000, Штрукс вовняний подвійної ширини на спортові одяги 1 метер 12,000.000 Мп. Чеське полотно 80—90 широке. 1 метер 2,800.000 до 3,500·000 Мп. Ноxugrade 80 широке, чеське 3—3,800.000 Мп. Сукно на подорожні бунди непромокальне т. зв. гуцульське (сіракове) за 3 метри подвійна ширина 50,000.000 Мп.

Висилаю за післяплатою, за опакування і порто дописляю 4.000.000 Мп.

Без ніякого ризика; коли не подобається зараз вертаю підрану готівку.

Майже щодня одержую подяки зі всіх сторін за висланий товар. Прібок і цінників не висилаю.

Адреса така: МЕХАНІЧНА ТКАЛЬНЯ СИМЕОНА ІВАНКОВА в СТРИЮ „Народний Дім".

1636 4—5

Жадайте Піщковського мило „ВЕНУС", „ЛЄВЕК" і товщу ТОВОТТЕ

Предств. „РОДОГАН" Львів, Оссолінських 6.

Тел. 13—20 Міродатним фірмам догідні услівя. Тел, 13—20 1524а) 7—15

„ДИНАМО" конц. Підприємство-Електротехнічне Технічно-торговельне бюро: **ЛЬВІВ, вул. КОПЕРНИКА 16. Уряджує Електричні Централі:** для міст, горалень фабрик, млинів, тартаків і т. п. з власними машинами. Інсталяція електричного світла, моторів і телєфонів. — **Спеціяльний електро-механічний відділ:** для направи всіляких машин і електричних апаратів. Роздільні таблиці. — **СТАЛА ВИСТАВА МАШИН:** Динамо-машини, електричні мотори, льокомобілі, сильники ссучо-ґазові, бензинові, рольні агрегати. — Оброблярки до заліза, металів і дерева. Комплєтні урядження для млинів, горалень, тартаків і промислових заведень. Ціни конкуренційні. Коштосписи і технічна порада. 1538 7—20

Виключно лише КІНОТЕАТР КОПЕРНИК висвітлює від 1. квітня с. р.

велику сальонову драму з життя аристократії і плютократії з найновіщих часів на 6 дій п. з.

„Дочка лихваря"

Головну ролю відтворює світової слави драматична артистка LEE PARRY.

За Редакцію відповідає Пл. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10.

Ч. 75 (10.168). Львів, пятниця 4. квітня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.корон, Румунія 150 лей. Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА! 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Несупокійна Ірляндія.

Боротьба громадянського і військового авторитету.

Ірляндія знову виявляє поважні познаки внутрішніх хвилювань. Признання Англією ірляндської „вільної держави" не поладнало справи. По великій перемозі ірляндського революційного руху, який добився бажаної незалежности, між його провідниками повстала розбіжність думок щодо форми цієї незалежности. Більшість, з Колінсом та Ґріфітом як провідниками, погодилась на умови порозуміння з Англією, меншість на чолі з Де Валєрою, домагалась повного відокремлення від Англії. В наслідок цього вибухла кровава, братовбивча боротьба між двома частинами суспільности. Нарешті дійшло до установчих зборів на яких більшість заявилась за згодою з Англією. Уряд, що боронив цієї згоди, з президентом Косґрейв, якнайскорше угамував розбурхану країну.

Та ось два тижні тому, прийшли звістки про бунт в ірляндській армії. Причиною бунту був наказ уряду про частинну демобілізацію. Частина офіцирів відмовилась сповнити наказ і сховала зброю та амуніцію. Між цими офіцирами і республиканцями себто прихильниками Де Валєри істнувало імовірно ближче порозуміння. Провідниками цих офіцирів є ген. Тобін і полк. Дальтон. Вони звернулись до уряду з листовним ультиматумом, в якому крім чисто військових домагань склали заяву, що політика уряду не є згідна з поглядами ірляндського народу на мировий договір з Англією і на форму республиканської влади.

Ірляндський уряд признав таку заяву визовом. Обох офіцирів підписаних під нею обвинувачено як бунтарів. Міністр війни ген. Мулькаґі назвав цю заяву „зневажливим потоптанням військового духа". З цілої низки подробиць виявилось, що уряд має до діла справді з бунтом, який спалахнув в армії, хоча в невеликім розмірі. Уряд хотів ужити безоглядних засобів для здушення бунту та покарання його провідників. Одначе член уряду, міністр фінансів Мек Ґрат, заявив про свою димісію, не тому, бущімто солідаризується з листом Тобіна та Дальтона, а тому, що не погоджується на полагоджування цього рода справ через компетенцію одного державного органу, яким є міністерство війни.

На момент прийшло до порозуміння. Збунтовані офіцири згодились скласти зброю; ті, що самовільно покинули ряди армії, мали вернутись добровільно і покищо полишатись на волі. Та ось 20-го м. м. урядові війська („вільної держави") окружили один приватний дім у Дебліні, де гадали сховати бунтарів. Ген. Тобіна та Дальтона там не було; кажуть, що вони втекли. Схоплено 10 офіцирів. На засіданню парляменту почалась пристрасна дискусія на тему того, що цю зорганізовану облогу дому військова влада зробила без порозуміння з екзекутивною радою і без порозуміння з головою військової команди. Екзекутивна рада домагалась димісії голови ген. штабу, головно адютанта, головного кватермайстра і ген. Мулькаґі, міністра оборони.

Справу поладнано таким робом, що офіцирів мали полишити під „вільним арештом", на слово. Голова уряду Косґрейв признав, що зверхною владою повинна бути цивільна, а не військова і що в такім складнім випадку треба рахуватись з усіма психольоґічними мотивами вчинку офіцирів.

Треба ще додати й те, що в портовім місті Квінставн, коли недавно висідали на беріг англійські офіцири, кількох жовнірів з ірляндської армії, що переїжджало в автомобілі вистрілило до Англійців; одного вбито, кількох ранено. І цей епізод став предметом дуже палких переговорів з обома урядами, розяснень та виправдань.

Цього рода факти вказують, що Ірляндії в нинішній її стадії ще далеко до державної рівноваги. Не тільки дві її геоґрафічні частині не живуть зовсім дружно з огляду на ріжниці релігійні, але й в самій суспільности сильно переплутані погляди про форми влади та її мету. Ірляндія вела довгу боротьбу збройною силою та насильними методами. Нині, полишена сама собі, бореться зі старими пристрастями. Останні події є доказом змагання громадянського авторитету з військовою силою.

7. квітня о 12. год.
в салі „НАРОДНОГО ДОМУ"
заходом „Союза Украінок"
СВЯТО ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Деклямації: „Досвітні огні" — Ніна Матулівна, „Забута тінь" — Лінда Пароконяківна, уч. драм. школи М. Вороного. Сольоспів — М. Кремінецька уч. проф. Заремби—А. Янчарський „Не дивися на місяць весною". Д. Січинський „Не співайте мені сеї пісні". Реферат д-ра Д. Донцова. Білєти по 3, 2, 1 міл. Мп. в крамниці „Фортуна", вул. Руська 1. 1675 1—3

Для кооператив відповідний опуст!
ВАЙДЛЄР і ЛЄВЕН
СТАНИСЛАВІВ, площа Міцкевича 14. Торговля, ґалянтерійних, норимберських, трикотових товарів, панчіх, тоалетних мил, паперів, приладів до писання як також великий вибір всякого рода ниток і кравецьких приладів.
Адр. тел. Вайдлєр-Лєвен, Станиславів.
1611 9—15

З політичного життя.

Народній Комітет Холмщини і Підляша. — Тісне національне обєднання усіх холмських течій. — Реорґанізація соціялістичної фракції Українського Посольського Клюбу. — Обєднання Української Парляментарної Репрезентації на національній платформі.

23. березня ц. р. відбулося у Холмі плєнарне засідання Народнього Комітету Холмщини і Підляша (себто виділу тамошньої обласної Міжпартійної Ради). У дискусії над політичним становищем забирали голос майже всі члени комітету та всі холмсько-підляські посли: Антін Васильчук, Я. Войтюк, С. Маківка, С. Любарський, І. Скрипа, Павло Васильчук і сенатор І. Пастернак. Холмське „Наше Життя", реферуючи наради, стверджує, що „представники з місць намалювали жахливу картину занепаду села та безправя нашого народу. Всі підкреслювали зневіря широких мас населення до сойму, більшість якого не здобулася на зміну господарчого положення селян на краще, а в справах національних виявила свою ворожість до всього українського та взагалі непольського".

Посли і сен. Пастернак склали подрібний звіт зі своєї парляментарної діяльности. Пос. Я. Войтюк і І. Скрипа вияснили ідеольоґічне становище нового клюбу УСДП.

Над тими справозданнями вивязалася дискусія, по закінченню якої прийнято резолюцію пп. А. Рочняка і Антона Васильчука.

В обширно мотивованій резолюції стверджується нечуване в культурних державах позбавлення прав нашого народу в усіх галузях життя. Від часу виборів і останнього Народнього Зїзду (холмсько-підляшського, себто: плєнума Міжпартійної Ради), який в своїх резолюціях протестував проти гнету і польської політики на Холмщині і Підляшу, не наступили ніякі зміни на краще.

Права українського народу під Польщею — кажеться у резолюції — є заґварантовані міжнародніми трактатами і находяться під охороною міжнародніх чинників, а тому комітет закликає послів порушити оборону тих прав на форумі міжнародним. В справах національної оборони перед навалою польського шовінізму закликає до національної єдности і витревалости в дальшій боротьбі. Резолюцію принято одноголосно.

Посол А. Васильчук пригадав, що Н. Зїзд Холмщини і Підляша з 28. травня 1923 р. заборонив боротьбу партій в національному питанню. Цю пригадку як окрему резолюцію Н. Комітет прийняв теж одноголосно.

До нової президії Н. Комітету вибрано пос. Семена Любарського головою, Андрія Васенчука заступником голови і Пилипа Кандибу секретарем Комітету.

„Наше Життя" стверджує, що наради Н. Комітету виказали політичну виробленість найвищого холмсько-підляшського краєвого національного органу та національний гарт його членів.

З вісток про діяльність Українського посольського Клюбу довідуємося, що після вступлення до соцфракції пос. Клюбу двох послів Ю. Тимощука і І. Павлюка, соцфракція реорґанівувалася в українське соціялістичне обєднання „Селянський Союз". Тепер це обєднання в Клюбі має 6 членів.

Саме у звязку з виступленням із пос. клюбу соціялістичних послів, 20. ц. м. Українська Парляментарна Репрезентація відбула чергове засідання, призначене дискусії над деклярациями, зложеними окремими політичними ґрупами, і програмами дальшої парляментарної праці Клюбу.

Після дискусії, в якій забирали голос всі члени Клюбу, стверджено, що є повна можливість співпраці всіх політичних течій в Клюбі.

Зголошені програмові освідчення передані до парляментарної комісії задля узгіднення. Після того вже остаточно усталені точки тактичної парляментарної програми в перших днях квітня прийдуть на плєнум Клюбу на затвердження.

Наддніпрянське село.

Зріст політичної і клясової свідомости українського селянства.

Голова київського губерніяльного Виконкому (Виконавчого комітету Рад) і бувший народній комісар освіти українського Радянського уряду в Харкові помістив у 64 числі київського „Більшовика" з 20. березня ц. р. прецікаву статтю під заголовком „Політичний хвилеріз на селі", в якій займається аналізою соціяльно-політичної структури села.

Стрічаючися часто з характеристиками настроїв нашого селянства на Україні, що походять зпід пера переважно ворожих радянській владі елементів і появляються звичайно на сторінках еміґраційної російської або української преси, чи еміґраційних журналів, ми мали би право ставитися до тих характеристик з деяким упередженням та повинні би їм відмовляти щирости і безсторонности. Одначе читаючи названу статтю визначного українського комуністичного діяча Гринька, приходимо до висновків, що еміґранти мають все таки досить вірні інформації про українське село.

Автор названої статті Гринько під-

Пр. 327/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Діло" число 69 з дня 28. марта 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Преса" в уступі від слів „Є шкільні інспектори" аж до кінця вступу, б) між словами „та смутою" до кінця. 2) „Царські укази відживають" від слів „Колись в царській" до кінця. 3) „Новинки" в нотатці „Після трагічної події" а) між словами „з Варшави і инших" до „Германія", б) між словами „з дива" до кінця нотатки. 4) „Дописи" а) від початку вступу першого до „русскосць" міста включно, б) між словами „і 2-ох днів" і „На домагання", в) між „місневим" і „зїхався", г) між „Товариства" до кінця уступу, д) між словами „для загалу" і „Докажім" містить в собі ство ad 1—3 злочину з § 65a з. к., ad 4 г—д виступку з § 302 з. к., ad 4 а-в з § 300 з. к. узнав доконану 27. марта 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. к. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні, в найблищім числі і то на першій стороні Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 1.000.000 Мп. — Львів, дня 29. марта 1924. (Підпис нечиткий.)

креслює, що політична активність села останніми часами дуже зростає і тому необхідно радянській владі загострити свою увагу до тих політичних процесів, що саме відбуваються на селі.

Як же проявляються ці політичні процеси? Гринько змальовує їх так:

„Збільшення відсотку активних виборців, масова присутність на всіляких зібраннях і конференціях, жвавість, широчінь, сміливість і настирливість що до постановки й освітлення пекучих для селянства питань, суперечки їзза кандидатур до Рад і инші ознаки зросту активности помічаються скрізь. І вже тепер цілком ясно, що в цій загальній хвилі відокремлюються дві течії різні своїм соціяльно-політичним змістом".

Якіж це течії? Автор повищих рядків називає течію незаможників-селян і течію заможних господарів. Незаможників є на Україні дуже а дуже багато (на Київщині на 800 тисяч господарств є 400 тисяч двадесятинних а 70 прц. з того не має кудоби). Державний кредит для піднесення сільського господарства в цю велику масу незаможників ще не втиснувся. Вона з нього не користає. До того вона страшенно темна, але з радянською владою ця незаможницька маса єднається. Її тисне в страшний спосіб сільський куркуль. Податкові пільги рівнож не зменшують біди незаможників. Не зважаючи на це автор підкреслює, що

„підвищення їхньої політичної активности, їхне змагання брати яко мога активнішу участь в політичному житті при всій темноті та розпорошености цієї маси є позитивним політичним явищем нашого села при умові вмілого й гнучкого керування з нашого боку".

Так характеризує Гринько незаможницьку українську сельську масу. Та зовсім відмінно виходить в нього характеристика тої другої сельської течії, що пливе серед заможних українських селян. Течія ця велика, сильна але й небезпечна для радянської влади. Вона і сильнійша і більше сконсолідована від незаможницької. Ось і її характеристика:

„Ще настирливіще відчувається збільшення політичної активности заможнього хазяїна. Маючи худобу між безхудобними, незаможницькими господарствами, він уже одним цим має можливість визискувати й тримати під своїм впливом бідноту. Виплативши податок предметами допоможних промислів і задержавши в себе хліб в періоді спадання цін, він тепер збогачується на рахунок міста й починає збогачуватися на рахунок безхлібової бідноти. Сільсько-господарський кредит, пройшовши до села, потрапляє покищо саме в ці шари. Збільшення попиту на міські товари в першу чергу треба віднести на рахунок цього шару, що починає вже зміцнюватися. Разом з тим він починає відчувати потребу взяти на селі владу до своїх рук. Чим міцнішим у господарському відношенні стає цей шар, тим огиднійші для його політично в цілому незаможницькі Ради. І характерною рисою на останніх безпартійних селянських конференціях було намагання цього шару взяти на себе представництво села в такій приблизно формулі: „досить уже нам цього росподілу на незаможників, середняків і куркулів. Ми всі селяне однакові, ми хочемо, щоб до нас до всіх ставилися як до селян". Під цією формулкою виступає тепер куркуль, що починає зростати й бажає затемнити політичне розшарування села і взяти в такий спосіб на себе політичне представництво села. Ця течія повинна зустрінути нашу організовану рішучу одсіч.

Як бачимо, то за довгі літа свого правління радянська влада таки дуже мало зробила для того „розшарування села" на політичні та селянсько-клясові шари. До голосу на селі в результаті доходить таки заможній селянин, мимо кількалітньої боротьби з ним та його впливами на селі. Середньо-заможнього селянина знищити не вдалося. Та й навряд чи вдасться це радянській владі, бо на ділі він є підставою економічної рівноваги в радянських державах. На його збіжжа рахує в першу чергу „Внєшторг" (відділ державної закордонної торговлі) при заключуванню договорів з чужими державами про вивіз збіжа. Без нього та його доброго й поступового господарювання радянській владі не обійтися. Він спосібний не лише до запотребовування міських виробів і товарів, але й до запотребовування сільсько-господарських уліпшених машин та й взагалі він лише може дбати про збільшення сільсько-господарської рільної продукції поступовими шляхами. І хоч радянська влада це розуміє, бо цілу ту заможню верству толерує і підтримує її кредитами, то все таки в політичному розумінню старається позбавити її всякого впливу, ба, що більше, бажає її зовсім ізолювати та звести до ряду чи не звичайних професійних виробників сільських рільничих продуктів і більш нічого. Думаємо, що даремні зусилля влади, яка до цього прямує. Таке прямування рівнозначне з тягненням хліборобської країни на шлях нової економічної та соціяльної смути і всенароднього горя. Доба воєнного комунізму минула і коли він нічого не вдіяв цьому шарові села, то тим більше не вдіє йому нічого уряд відбудови, уряд, що гоїть рани воєнної доби. І тому дивно звучать слова автора про плян протиділання такому явищу:

„З особливою настирливістю й у великому розмірі ми повинні при нинішних умовах зміцнити наш політичний хвилеріз на селі (на зрозумілій мові, це значить — плисти проти течії! — Прим. Ред.). Чим настирливіще намагається шар заможніх селян затемнити політичне розшарування села й створити якусь загально-селянську (а на ділі, куркульську) ідеольогію, тим настирливіще повинні ми протиставити йому яскраву виразну лінію політичного розшарування села. Ми повинні політично битися з кулаком на селі (чому не економічно? — Ред.) за незаможницьку й середняцьку свідомість. В нинішних умовах цього не досягнеш ударними компаніями, так би мовити, агітаційними наскоками на село й т. п.".

Думаю, що всякому цікаво буде знати, чим саме автор думає це осягнути тепер. На це він дає ось яку відповідь:

„Тут потрібно систематичної політико-економічної й культурної роботи на селі, тут потрібний, перш за все, міцний політичний орган, міцний сільський комосередок, Райпарком (районний партійно-комуністичний осередок — прим. Ред.). Сільрада й Райвиконком, це завдання, які треба вирішити будь що будь".

Далі автор каже кинути як найбільшу скількість випробованих і вишколених комуністичних партійних робітників на село, щоби вони шляхом агітації та систематичної праці організували ту протизаможницьку чи протикулацьку течію в середовищах незаможніх і бідняків. Як бачимо — все це старі комуністичні методи.

Та є на думку автора ще одна небезпечна для радянської влади верства на селі. А це сільська інтеліґенція. Під нею розуміє автор переважно буржуазницькі елементи з поміж сільського народнього учительства. Яке воно буржуазне це учительство, мали ми нагоду писати недавно в „Ділі". Отже це учительство тепер, в момент т. зв. Ленінівського набору в ряди комуністичної партії масово зголошує своє приступлення в ряди тої партії. Гринько ставиться до тих проявів комунізації сільської інтеліґенції з великим упередженням, бо навіть як вона йде на співробітництво з радянською владою, то всеж таки криє вона в собі величезну небезпеку викривлення комуністичної політичної лінії на селі. Особливо небезпечним являється така течія інтеліґенції тепер, коли село проявляє велику політичну активність. Бо коли комуністична, пролєтарська лінія на селі буде кріпшати, то ця інтеліґенція буде достроюватися до неї, але й противно, та сама інтеліґенція як політичний віск буде нагинатися і до куркулівської лінії, коли вона пічне відограватися помітну політичну ролю на селі.

Ось так уявляють собі тепер українське село провідники офіціяльного комунізму на Україні. Не маємо причин сумніватися у вірности їхніх спостережень.

Новий виступ львівської чорної сотні.

28. березня с. р. відбулося зібрання чорної сотні львівського повіту. Проводив інж. Ярош, референтом ославлений Прушиньскі, промовляли: пос. К. Лущевскі, інж. Вархаловскі, Б. Евстахевіч, д-р Швайцер, д-р Нагуржаньскі та ин. Львівська Хієна ухвалила отсі резолюції:

1. Збори „Хшесціяньского Звьонзку Єдности Народовей" львівського повіту закликають правительство, сойм і сенат, щоби в шкільних законах застережено викладову польську мову бодай від 3-го річника в державних і самоврядних вселюдних школах; гімназії та середні державні і самоврядні школи усіх типів мусять мати виключно польську викладову мову; місцеві мови як викладові можна допускати тільки в школах приватних.

2. Пекучою справою, головно для східних окраїн, є негайне спольщення державної школи та усунення багатьох занедбань в цім напрямі.

3. Помисл творення „рускього" університету денебудь, отже і у Варшаві, був би шкідливий і реально нічим не умотивований та мусів би спричинити поборювання його безоглядно і всіма засобами.

4. Збори звертаються до парляментарних клюбів „вісімки", щоби вони трактували справи шкільництва, головно окраїнного в напрямі, начеркненім знаменитим знавцем тих відносин д-ром Прушиньским.

Як знаємо з дотеперішнього досвіду, кожда акція проти українського шкільництва розпочинається криком львівської чорної сотні. Давнійше між її криком, між референтованням плянів Прушиньского на „обивательскіх зебранях" — і проводженням цих плянів в життя — бував деякий відступ часу. Тепер це йде майже одночасно.

На основі плянів Прушиньского, введено польське урядування до вселюдних шкіл, опісля учительські семинарії не тільки під оглядом урядування, але під оглядом викладу — і то як т. зв. державні, так і приватні — перемінено на утраквістичні, а в суті річи польські школи. Вкінці прийшла черга і на останнє забороло українського шкільництва: гімназії. Майже одночасно з виступом Прушиньского на останньому конвентиклю львівської Хієни обіжником львівського куратора Собіньского, заведено в українських гімназіях польське урядування, тим самим перемінюючи їх по духові на суто польські школи.

На українські школи йде похід, вже нічим навіть не маскований, явний, безпощадний.

Відповідь української суспільности на цей неперебірчивий в засобах похід мусить бути гідною великої нації!

Участь у відповіди мусить взяти ціла суспільність, без виїмків.

Першим протестом проти останнього акту з кузні Собіньского є громадянський виступ проф. М. Галущинського на конференції професорів академічної гімназії дня 31. березня.

(Заяву проф. М. Галущинського, наведену в передовиці у вчорашньому числі „Діла" прокуратор сконфіскував. В цій справі буде внесена інтерпеляція в польському соймі).

Причину того, що не всі що постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Вони і ми.

(Документи нашої доби.)

Після звичайного загального зїзду „Українського Педагогічного Товариства" надійшло до Головної Управи У. П. Т. письмо з львівської дирекції поліції ч. 2376/23. St. 464 з дня 31. грудня 1923 р., в якому пишеться:

„Na Walnem zgromadzeniu Stowarzyszenia, odbytem dnia 25. grudnia 1923 we Lwowie, powzięto uchwałę urządzania składek na cele szkolnictwa ukraińskiego, które byłby obowiązany uiszczać każdy obywatel narodowości ruskiej w wysokości 1% względnie 2% od dochodu.

Według obowiązujących przepisów (rozp. Prez. b. Namiestnictwa z 28. grudnia 1876 Dz. u. p Nr. 21|877) zbieranie lub urządzanie składek pieniężnych na jakiekolwiek cele bez zezwolenia władzy administracyjnej II-ej instancji jest bezwzględnie wzbronione.

Ponieważ Szanowny Zarząd zezwolenia takiego dotąd nie otrzymał, przeto Dyrekcja Policji zakazuje urządzenia zamierzonej składki.

Winni przekroczenia tego zakazu, o ile czyn nie zawiera w sobie zbrodni lub występku, podlegającego powszechnym ustawom karnym, karani będą w drodze administracyjnej po myśli rozporządzenia z dnia 30. września 1857, Nr. 198 Dz. p. p.

Przeciw niniejszemu zarządzeniu przysługuje prawo rekursu do Województwa lwowskiego, którego wywód pisemny wnieść można przez Dyrekcję Policji w przeciągu dni 14, licząc od dnia doręczenia. Rekurs niema mocy wstrzymującej.

Ponadto Dyrekcja Policji zwraca uwagę że składki, które byłby obowiązany uiszczać cały ogół społeczeństwa ruskiego, mają charakter niejako ogólnego opodatkowania, a wszelkie postanowienia i zarządzenia w tym kierunku należą do atrybucji władz państwowych.

Uchwała przeto powzięta na walnem zgromadzeniu Towarzystwa wskazuje, że Stowarzyszenie przywłaszczyło sobie władzę w zakresie ustawodawstwa państwowego, a zatem dopuściło się przekroczenia z § 20. ustawy o stowarzyszeniach z dnia 15. listopada 1867 Dz. u. p. 134.

Dyrekcja Policji ostrzega przeto, że na wypadek powtórzenia się podobnego przekroczenia zostaną wydane zarządzenia po myśli § 24. i 25. powołanej ustawy.*)

Dyrektor Policji w. z. (Підпис нечитки).

Проти того остереження внесла Головна Управа У. П. Т. в приписаному часі представлення, згляднo рекурс, на який досі не одержала відповіди.

Як бачимо — поліція дуже гостро береться до поборювання добровільного оподаткування на „Рідну Школу". Одначе та сама поліція чомусь не бачить того, що Заряд „Towarzystwa Szkoły Ludowej" та особи, що належать до правлячих кругів „Малопольскі" ще в листопаді 1922 р. віззвали загал до складання податків (daniny) на T. S. L. а поодинокі урядові особи виконують моральну пресію на своїх підчинених в напрямі стягання тих податків.

Учителі Бобреччини (також у Україні!) дістали від свого повітового шкільного інспектора такий цирограф:

L. 4121/23. Bóbrka, dnia 15. lutego 1q24

Zapewne już z gazet jest P. T. Nauczycielstwu znana treść odezwy, wydanej we Lwowie w listopadzie zeszłego roku przez grono osób zajmujące najwyższe w Małopolsce stanowiska, a nawołującej społeczeństwo do składania „Daniny oświatowej dla Wschodniej Małopolski" do rąk Biura Sekcji Wschodniej Zarządu Głównego Towarzystwa Szkoły Ludowej.

Danina ta przeznaczona jest na wzmożenie i utrwalenie pracy oświatowej na Wschodnich Kresach Małopolski — na budowę szkół w nowopowstałych osadach kresowych — a wreszcie na starania o uratowanie dla narodowości i wiary tych dziesiątków tysięcy dzieci polskich, które w obcych a wrogich środowiskach rozprószone ulegają demoralizacji i wynarodowieniu.

Podpisane pod wspomnianą odezwą osobistości zapewniają, że w obecnej chwili bardziej niż kiedykolwiek zechodzi nieodparta konieczność szczególnej ofiarności na cele wyżej wymienione.

Będziemy im wierzyć bez roztrząsań i wątpliwości, gdyż stanowisko ich daje nam pewną rękojmię, że ofiarność nasza przez nich żądana jest konieczną i natychmiast potrzebną.

Jeśli panadto uwzględnimy tę okoliczność, że wzmożenie akcji budowy szkół i placówek oświatowych wyjdzie nam na korzyść i pod względem zawodowego punktu widzenia, to zaiste nie powinien między nami znaleść się ani jeden człowiek nauczycielskiej społeczności, który by swego podpisu na deklaracji odmówił.

Rada szkolna powiatowa otwiera zatem zbiórkę deklaracji daninowych i wykłada formularze tak w biurach Rady, jak i u płatnika rejonowego i uprasza P. T. Nauczycieli i Nauczycielek do deklarowania przynajmniej rocznej 1% Daniny od swych dochodów.

*) Розвязання товариства. — Прим. Ред.

Чи Ви є Членом Українського Крайового Товариства Опіки над Інвалідами. — Місячна вкладка 1 мільйон Мп.

1646 1–?

Nazwiska tych P. T. Nauczycieli i Nauczycielek, którzy nietylko sami daninę deklarują, ale i jeszcze od postronnych osób także deklaracje i daninę roczną przedłożą, Rada szkolna powiatowa poda do wiadomości Pana Kuratora.

Przewodniczący Rady szkolnej powiatowej.
—Inspektor szkolny Karol Jan Górczany w. r.

Rada szkolna powiatowa w Bóbrce.

L. 4129|23. Bóbrka, dnia 15. lutego 1924.

Zarządowi szkoły powszechnej w . . . . . do wiadomości, ogłoszenia i przedłożenia starań, by subskrypcja deklaracji odbyła się rychło i w najszerszych kręgach.

Przewodniczący Rady szkolnej powiatowej.
—Inspektor szkolny Karol Jan Górczany w. r.

Danina oświatowa dla Wschodniej Małopolski.

Deklaracja.

Zobowiązuję się składać co miesiąca przez przeciąg jednego roku tytułem „Daniny Oświatowej dla Wschodniej Małopolski" jeden procent moich dochodów miesięcznych do rozporządzenia Sekcji Wschodniej Zarządu Głównego T. S. L. we Lwowie (ulica Fredry liczba 3).

Podpis . . . . . .
Imię i nazwisko . . . . . .
Zawód . . . . . .
Dokładny adres . . . . . .

Подібна акція ведеться в судах, на залізницях, на почтах і взагалі у всіх державних урядах, польських приватних установах і т. д. і т. д.

Поліційний орган „Gazeta poranna" ч-р 7009 з дня 19. березня 1924 р. приносить звідомлення про вислід цеї „данінової" акції. Там читаємо дослівно:

„Danina oświatowa. Lwów, 17. marca. — Akcja daniny oświatowej dla Wschodniej Małopolski, zainicjowana przez lwowskie TSL. znajduje żywy oddźwięk w społeczeństwie. Deklaracje i wpłaty nadsyłają Rady szkolne powiatowe, niemal całe nauczycielstwo polskie, urzędy państwowe i prywatne, kupiectwo, ziemiaństwo, inteligencja wolnych zawodów i t. p. Nader licznie zgłosili deklaracje aptekarze lwowscy i prowincjonalni. Z duchowieństwa natomiast poza Najprzewielebniejszym ks. arcybiskupem i Jego Sekretarzem ks. Chwirutem oraz poza Katechetami i Wydziałem teologicznym Uniwersytetu tylko ks. Andrzej Biliński z Bochni, ks. Bolesław Grudzieński wikary we Lwowie, ks. Kazimierz Wirga wikary w Barszczowicach. Z lekarzy lwowskich (poza urzędnikami Wydziału IX. Województwa i poza dwoma jedynie) nie bierze żaden udziału w składaniu daniny. Ogółem wpłynęło dotychczas od początku akcji daninowej t. j. od końca listopada 1923 r. około 8.000 deklaracji (licząc w to już zbiorowe deklaracje wspólne) i 32.314.572.249 Mkp.",

Тут бачимо наглядно, що не лише дозволяється TSL. на оподаткування на її цілі, але для акції цього приватного польського товариства уживається цілого державного апарату. В тому самому часі всупереч постановам міжнародніх договорів, які цілковито забезпечують українському народові будову і розвиток приватного шкільництва, всупереч виразним постановам польської конституції забороняється нашому УПТ. збирати фонди на удержання нашого приватного шкільництва.

На цю подвійну мораль польської влади мусить гідно відповісти український нарід, а відповідь може бути тільки одна:

В нашій суспільности не сміє бути ніодної одиниці, ні ніодної інституції, що не оподаткувалися би процентом на „Рідну Школу". З одного боку перепони і погрози, а з другого збільшена акція всіх польських чинників в користь TSL. є наглядним доказом, чим є для нас „Рідна Школа".

Нема такого закона, щоби заборонив комусь добровільно оподаткувати себе на свою школу. А серед теперішніх обставин являється це для нас безумовним обовязком.

Сповнім же цей обовязок!

З дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

З польських справ.

Страйки. — Ґрабські сануе.

На конференції делегатів робітничих рад Горішнього Шлеська в Катовицях 30. березня рішено проклямувати страйк на Горішнім Шлеську в оборонї 8-годинного дня праці та у плановій по-силля з боку пропозицій обвизити заробітки. В конференції взяли участь представники 50 копалень, кількадесяти гут та електрівень.

Делегат Центр. Ком. Професійних Союзів з Варшави заявив, що на підмогу робітництву Гор. Шлеська прийде усе робітництво Польщі і евентуально буде проклямований генеральний страйк.

Страйк на Г. Шлеську розпочався в понеділок. На випадок затяжности страйку на Г. Шлеську в середу приєднаються до страйку шахтярі в домбровськім та краківськім басейні.

— На засіданню буджетової комісії польського сойму премієр Ґрабські виголосив експозе на тему санаційної акції. Обговорюючи окремі санаційні ділянки, Ґрабські заявив, що більшість маєткового податку стягнули екзекутори, значить, не багато податників, що платять податок радо.

Розказуючи про ощадностеві пляни, Гр. зазначив, що досі зредуковано 29 тисяч урядовців, а є ще в плані зредукування 30 тис.

Поруч інтервенції проти спаду марки ішла акція проти зросту цін. Правительство не допустило до звишки цін. Окрему увагу звертав Гр. на політику вивозову, щоби не підпасти напорові заінтересованих кол і не допустити до звишки цін. Черговою точкою санаційної акції була перерва друку марок. Після покриття всіх видатків та після заплати урядовців в касі лишається 37 трильонів мп.

Про перспективи наслідків висмоктування населення санаційними заходами Ґрабські нічого не згадував. Він налоговий оптиміст...

По широкому світі.

Світова конференція в справі еміґрації.

Президент Зединених Держав Кулідж назначив секретара Міністерства праці Геннінґа, голову публичної Ради Здоровля Гуго Камінґса і ґенерального комісаря імміґрації Гасбенда представниками Зединених Держав на світову конференцію в справі еміґрації, що розпічне свої наради 15. травня ц. р. в Римі. В дипльоматичних колах панує погляд, що на конференції будуть порушені такі питання, які стануть основою для широких міжнародніх переговорів.

Кандидат на президента.

Вашинґтонський „Ню-Йорк-Ґерельд" подає звістку, що національно-републиканський клюб має поставити кандидатуру на президента Зединених Держав ґен. Дейвеса, який є нині головою Міжнародньої Комісії Знавців.

Проти анґлійського уряду.

Проти теперішнього уряду Макдонельда має на найблищім засіданню парляменту скласти заяву консервативний посол Вольмер у тому напрямку, що теперішні великі страйки є наслідком прибільшених обіцянок робітничих міністрів, які дійшовши до влади, не в силі були підвищити заробітну плату робітництва.

Патріярх Тихон і католицизм.

Большевицькі „Известія" містять розмову свого кореспондента з патріярхом Тихоном про становище патріярха до справи зближення з католицькою церквою. Патріярх Тихон сказав про це зближення таке: „Ні я, ні мої епископи ніде й ніколи не говорили про згоду з католицькою церквою. Ніхто навіть не думав про це. Згоди з Ватиканом немає і бути не може. Всякий такий і тому подібний плян ішов би в розріз зі світоглядом православної церкви".

Виливи в Еспанії.

„Журналь" повідомляє із Севілі, що там завалився міст на ріці Гвадальквівір. На мості стояли сотні публики, яка приглядалася виливові ріки. До тепер виловлено 30 трупів і виратувано з розбурханих филь 50 ранених. Докладна скількість жертв покищо невідома.

Надвишка в анґлійськім буджеті.

„Дейлі Мейль" повідоляє під датою 31. березня ц. р., що закінчившийся того дня англійський фінансовий рік виказує надвишку на суму 42 мілионів фунтів штерлінгів.

Американська допомога німецьким дітям.

Колишній американський міністр війни Нютон Бекер почав велику акцію в Зединених Державак Північної Америки в напрямі зібрання 150.000 долярів на допомогу німецьким дітям.

Останні вісти.

Після розбиття сов.-рум. переговорів.

Дня 2. ц. м. на засіданні сов.-румунської конференції, предс. сов. делеґації Крестенський зложив заяву: Румунія панує над Бесарабією проти волі переважаючого місцевого населення. Совіти рішуче відкидають визнання Бесарабії частю Румунії. Сов. делеґація пропонує спільну нараду над услівями організації плебісциту, бо лише так румунське правительство могтиме увільнитися від обвинувачення, що своє панування над Бесарабією вдержує проти волі населення. Подібно мається справа на Буковині, замешканій українською більшістю. Сов. делеґація скидає рішуче зі себе відповідальність за дальшу долю конференції. Коли би румунська делеґація дальше не хотіла спільно працювати, то відповідальність впаде виключно на неї.

Після цієї заяви Крестенського, предс. румунської делеґації зазначив, що румунська делеґація стоїть на відмовному становищі і не допустить думки про плебісцит у Бесарабії. Тому, що погляди обох делеґацій годі було погодити, признано праці конференції скінченими. Делеґатй кинуть Відень у найблизших днях.

Валютова реформа.

На засіданні польської фінансової ради віцемін. скарбу Клярнер заявив, що основою фінансової реформи буде постепенне викуплювання мп., так щоби ринок мав доволі зл. п. Стягнені марки не появляться вже в обігу. Мін. Ґрабські заявив, що стягнеться 340 трильонів м. у 10-міл. банкнотах. Менші банкноти курсували би ще як більони, до часу виміни на срібний і нікльовий більон.

Вибух вулькану.

З Риму звідомляють: Діяльність вулькану Стромболі зросла. Вулькан викинув величезні маси попелу а заразом схвильовані ураганом морські филі залили беріг. Є значні втрати. Богато людей ранених.

Красін про експорт українського вугілля.

Підчас побуту в Харкові мав Красін розмову в тамошніми кореспондентами на тему експорту українського донецького вугілля. В найблищому майбутьому справа експорту вугілля буде практично вирішена.

Вивіз його, говорив Красін, крім комерційного має і політичне значіння, бо систематична достава антрациту до Італії, Туреччини й Греції допоможе останнім звільнитися від постійної залежности від анґлійського вугілля. Але на шляху до здійснення цього є багато трудностів. Перш за все споживачеві треба забезпечити регулярну й постійну доставу антрациту. Коли ми не вчасно доставляємо вугіль і він буде неоднакової якости, завоювання середземних ринків загаїться надовго. Треба виявити з правлінням Донвугілля тверду кількість експортного вугілля і докладно умовитися про його якість і марку. Донвугіллю доведеться перший раз пійти на деякі жертви, бо в умовах конкуренції з великими доставцями, що володіють вже кілька років світовим вугільним ринком, експортна ціна на наш вуголь повинна бути мінімальною. Народній комісаріят шляхів в свою чергу повинен піти назустріч розвязанню важливої державної проблеми і встановити пільговий тариф на приставку до портів експортного антрациту, забезпечивши взагалі урядовий транспорт. Красін підкреслив, що антрацит вивозитиметься виключно до українських портів а передовсім до найблищого Донецькому Басейнові Маріюпільського порту, де треба як найкраще забезпечити механічне навантаження суден вугіллям.

Далі торкнувся Красін справи вивозу української залізної руди до Польщі. Тільки що одержав він вістку про те, що представник Рудметал-торгу склав у Польщі умову на два місяці. Преса повідомляла про продаж 15 мілионів пудів залізної руди, але це не відповідає правді, бо так багато не продано.

„Більшовик" ч. 65(963).

Курс грошей.

Львів, дня 2. квітня 1924.

Нині тенденція легко звижкова. Обороти численні. Настрій ожившений.

Доляр ам.	9,275.000—9,300.000
Доляр канад.	8,800.000—8,850.000
Чеські корони	262.000—265.000
Леї	46.000—47.000
Фунти штерл.	40,000.000—41,000.000
Франц. франкй	425.000—435.000
Франк шв.	1,600.000—1,620.000
Марки нім. стар. ем. тис.	000.000—000.000
Франк бельґ.	405.000—000.000
Гульдени голянд.	3,400.000—0,000.000
Ліри італ.	394.000—000.000

Золото

20 кор.	40,000.000—41,000.000
20 франк.	38,000.000—38,500.000
10 рубл.	52,000.000—53 000.000
20 марок нім.	45,000.000—45,500.000

Срібло

Кор. австр.	700.000—720.000
5 кор.	3,500.000—3,600.000
фльорени	1,750.000—1,850.000
рублі	2,700.000—2,800.000
копійки (за рубля)	1.200.000—1,400.000

Варшава 2.IV. Доляри Зед. Держави 9,350, 9,300, 9,350, 9,250, фр. франц. 42.500—540, фр. зл. 1.800.

Чеки: Бельгія 470, 456 000. 468.000, 464.000, 000; Букарешт 00,000; Голяндія 3,475, 3,450, Льондон 40,250, 40.000. 40,200, 39.500, Новий Йорк як готівка: Париж 550, 542.250, 544, Прага 277.000. 267.250 Швайцарія 1,650.000, 1639.000, 1647.000, Відень 132,25, 131, 132, 130; Італія 421, 417.500, *бони зол.* 1350—1400; 8 *пр. поз.* 14 м., Мілионівка 1,950.000, поз. дол. 5,150, 5,125 Франки зол. 1.800.

Ціріх 2. квітня 1924. Голяндія 210,50 Новий-Йорк 567½, Льондон 24,42. Париж 32,55, Медіолян 25.10, Прага 16.92½, Будапешт 0,0080 Букарешт 3,10. Бельград 7.10, Софія 4.13, Відень 0.0080 3/4.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союві Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Від 6 до 12 квітня ц. р. ТИЖДЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ

Улаштовуйте театральні вистави, концерти, відчити і збірки.

Вступайте самі до кооперативи „Український Театр" (Львів, вул. Руська 18/I. п.) і зєднуйте нових членів.

Найменший уділ і вписове 3,030.000 Мп.
1626 1—?

НОВИНКИ.

— **Конфіската, яких багато.** Вчора після двох-трьох зворушливих випадків на протязі місяця випущення у світ непорізаного числа газети, цензура знову пригадала своє істнування, як сторожа свободи слова незалежної демократичної преси у демократичній республіці. Жертвою тої свободи впала передова стаття про „гарантії" для „національних меншостей" у Польщі, — крім наголовка цензор не залишив ані рядка. Таким робом ще поки появилась газета, а вже відповідальний представник влади, яким є цензоруючий прокуратор, доказав тут-же наглядно вартість „гарантій" обіцюваних великодушно премєром Грабским. Щоб і решта сторінок газети не разила своїм задрукованим виглядом, прокуратура сконфіскувала половину статті „Проти варварства" („Після трагічної події") і — рефлексії новинкаря з процесу Ізи Мотиченської.

— **Катастрофа повені у Сх. Галичині.** Дністер і його допливи, головно-ж Стрий і Гнила Липа, виступили з берегів і розмірами повені пригадали 1882 і 1912 рік. На ріці Отір сплило 5 мостів, на Стрию 3 мости. По обох боках Дністра створилось непроглядне озеро. Цілі квадратові кільометри залиті водою. Завалився міст в Книгиничах на шляху Рогатин-Ходорів і на шляху Книгиничі-Журавно. У станиславівськім пов. вилили теж Луква і Бистриця. Галич творить остров посеред моря, бо під Галичем катастрофа повені приняла найбільші розміри. Дністер піднявся на 4 і пів метра понад звичайний рівень. З Перемишля викликано понтони саперів. Поліція урядує на лодках. Дошкульно потерпіли містечка Нижнів, Розвадів і Жидачів. Покищо все стоїть ще під водою, так, що не всилі підрахувати шкід, які йдуть у грубі міліярди. Жертв у людях нема.

— **Повінь Вісли.** З Варшави повідомляють, що на терені варш. воєвідства лежить під водою близько 100 кв. кільометрів. Огородина і ярини цілком знищені. Рятункові комітети безсильні у боротьбі зі стихією.

— **Зміна коменданта львівського корпусу.** З днем 1-го квітня ц. р. команду військової округи Львів перейняв ген. бригади Юліюш Мальчевські. Дотеперішній комендант Єнджеєвські перейшов у стан спочинку. Польські військові кола працали одного генерала й витали другого з великою помпою. Польські газети досвятили уступаючому ген. Єнджеєвському багато місця, славлючи його заслуги.

— **В Одесі валяться доми.** В Одесі завалився 4-о поверховий будинок, ховаючи під своїми руїнами десятки мешканців. На місці згинули дві особи, а багато бореться зі смертю.

— **Політ. вязень убив зрадника.** У Букарешті розпочався процес проти 7 студентів з націоналістичного табору, обвинуваченних у заговорі проти кількох міністрів і багато чільних політ. діячів. Перебуваючий в арешті від часу виявлення заговору студент Мотца попросив позавчера до вязничої канцелярії б. свого товариша Верніческу і там несподівано вийняв револьвер та сьома стрілами вбив викликаного на розмову. Причиною того вбивства була пімста за зраду тайни, бо Верніческу виявив перед слідчим суддею імена заговірників. До відповідальности потягнули директора вязниці.

— **Свобода ч. 14** визначається незвичайно багатим та інтересним змістом, на який зложилися статті: 1) В обороні народніх робітників. 2) Перед Народнім Зїздом. 3) Наша просвітна організація. 4) Як відбудовують край. 5) В обороні української школи. 6) На Радянській Україні. 7) Не вільно бити арештованих. 8) З царства совітів. 9) Берітесь до оборони. 10) Процес священика Проказюка. 11) Що чувати в світі. 12) З близька і з далека 13) Під румунським ярмом. 14) Новинки. 15) Страшна повінь у Сх. Галичині. 16) Нові пашпортові оплати. 17) Початкова шруба. 18) Що чувати на Покуттю. 19) Дописи з краю. 20) Пригадки для читалень на квітень. 21) Важне для читалень і аматорських гуртків. 22) Город у сільськім господарстві. 24) Господарські роботи в квітні. 25) Вартість і ужиточність дерев. 26) З господарської практики. 27) Добрі ради. 28) Домашні ліки. 29) Місяць квітень 30) Смішне. На фейлетон склалась білоруська казка п. з. Прийшов до розуму. Число має 12 сторінок і три ілюстрації: Буденного, Православний собор в Луцьку і Вилив Дністра.

— **Кооператива „Український Театр"** Дальше вписалися в члени: 1017 о. Йосиф Оденяк у Вашатичах (10 уділів), 1018 о. Михайло Ромашин в Суходолі (30 уділів), 1019 Адольфіна Рожейовська у Львові (31 уділів), 1020 о. Степан Стень в Базарниці (10 уд. належиться ще 30.000 мп за вписове), 1021 Михайло Сосенко у Львові (11 уд. належиться 30.000 мп за вписове), 1022 д-р Володимир Кобільник, 1023 о. Михайло Паславський і 1024 Теодозій Будзиновський всі з Лютовиск по 10 уд. (уп. ВП. Рудакевич), 1027 Пилип Фрейденталь в Тернополі (10 уд.), 1028 Карпо Чикало в Стегниках (10 уд.), 1029 Василь Кордибан (10 уд.), 1030 Володимир Сатурський (20 уд.) і 1031 д-р Іван Якимчук (20 уд.) всі в Тернополі (збірка д-ра Нички).

— **Пригадна.** Звичайні загальні збори господарсько-споживчо торговельного „Союза Українських Інвалідів", кооп. з обмеженою порукою у Львові відбудуться дня 4. квітня 1924 р. о год. 4 по пол. в салі тов. „Українська Бесіда" вул. Рутовського 22. Проситься Вп. членів о численну участь. — **Управа Союза Укр. Інвалідів.**

П. Т. Акціонарям Земельного Банку Гіпотечного пригадується,

що акції мусять бути зложені в Банку найпізнійше 14. днів перед Зборами з 30. квітня ц. р. т. є конечно **не пізнійше як 15. квітня ц. р.**
1680 1—3

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

„Стара Україна". З ш. II—III. присвячені першому друкареві України Ів. Федоровичові і вв. IV—V присвячені українському друкарству і книжці, задержані з причини друкарського страйку, друкуються і вийдуть у м. квітні.

Неоніля Танячкевич, сирота по о. Данилі Танячкевичеві, бувшому парохові в селі Закомарі, а сестра бл. п. д-ра Костя Танячкевича, просить о грошеву запомогу. Зараз Неоніля Танячкевич є хвора на руку і не може заробити собі на прожиток. — Адреса: Неоніля Танячкевич, Львів XV, Богданівка ч. 1. 1—1

На час ферій дві або й більше кімнат з окремою або спільною кухнею в гірській околиці над рікою пошукує український урядовець. Зголошення під „Ферії" до Адм. „Діла". 1—2

Жертви на українських інвалідів зложили в марті (в міліонах): Пона Фед. Хотимир 3, Театральна Кооператива, Львів 37, Ем. Ляшецький, Самбір 5, Українська Бесіда, Самбір 25, М. Угрин, Рогатин 7, Мих. Галань, Белз 10, Н. Н., Сколе 4, о. Ос. Петраш. Витвиця 7, Гром. Витвиця к. Долини 13, Чит. Просвіти, Чортків старий 10, Чит. в Ніврі 5, Чит. в Буцеві 5, Чит. в Лучинцях 6. Церковна зб. в Розджалові 4, Народня Гостинниця, Львів 50. о. С. Фицалович, Швейків 1, о. Сев. Матковський, Босири 1, о. Ганкевич, Красне 2, із дрібн. жертв 1,405.000. — Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Виділ Українського Краєвого Тов-а Опіки над інвалідами. 1679 а) 1—1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ПАСІЧНИКИ! Присилайте віск до перерібки на штучну вощину і замовляйте вощину і пасічничі знаряди в Пасічничій Спілці, у Львові, ул. Словацького ч. 14. 1677 1—3

ВПРАВНОГО ІНСТРУКТОРА для ученика VII. кл. львівської української гімназії пошукується сейчас.—Зголошення під „Праця" до Адм. „Діла". 1—2

КАМЕНИЦЮ одноповерхову з городом, крайна Садівницької, продам. — Склад взуття вул. Руська 3. 1682 1—3

ВАЖНЕ ДЛЯ ПАНЬ І ПАНІВ. Фабрика капелюхів Й. Готліба, Львів, площа Стрілецька ч. 15 приймає жіночі і мужеські капелюхи до перерібки на найновіші заграничні фасони. 1668 2—2

ДОБРЕ проспероуюча Торговля мішаних товарів в купелевій місцевости зараз на продаж. Зголошення до Адміністрації під „Торговля". 1659 3—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

кооперативи **„Згода"** в Сівці войнилівській відбудуться дня 20. квітня 1924 р. о 3. год. пополудне в громадськім домі.

Порядок Зборів:

1) Отворення Загальних Зборів і відчитання протоколу з попередних Заг. Зборів, 2) Справоздання Управи з касового діловодства за рік 1923, 3) Справоздання контрольної комісії з внеском на уділення Управі абсолюторії, 4) Розділ зиску за р. 1923, 5) Зміна статута §§. 14, 42, 50 і 56, 6) Вибір одного члена заступника Управи, 7) Вибір одного члена Ради Надзірної, 8) Внески і запити.

Коли би о 3. год. пополудне не явилося вимагане статутом число членів, то Загальні Збори відбудуться о 4-тій год. з тим самим порядком нарад на безвзглядне число членів.

Сівка, дня 22. березня 1924. 1678 1-1

Дня 7. квітня 1924 р. о 3. год. по полудни відбудуться в домі громадськім в Новім Селі

V. Звичайні Загальні Збори

Спілки Торговельної сист. Рочдель „ВИГОДА", стоваришення зареєстрованого з обмеженою порукою в Новім Селі, з слідуючим порядком дневним:

1) Отворення Зборів, 2) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів, 3) Звіт Дирекції з діяльности за рік 1921, 1922 і 1923, 4) Звіт Комісії контрольної Ради надзірної з внесенням на одобрення і уділення Дирекції і Раді надзірній абсолюторії з діяльности і рахунків за минувші літа, 5) Розділ чистого зиску за рік 1921, 1922 і 1923 після §§ 21, 53 і 58 стат. 6) Вибір 7-х членів Ради надзірної по мисли стат. § 39 і затвердження Дирекції §. 30 і 40, 7) Внесення і запити членів.

Колиб в означеній годині не явилося приписане статутом число членів, тоді ті самі Загальні Збори з тим самим порядком дневним відбудуться того самого дня о 4. год. по полудни, з важністю без огляду на число присутних членів. 1676 1—1

Важне для столярського промислу
фірма **„ПЕБЕДЕ"** в КРАКОВА
звідомляє, що заложила фабричний склад форнірів і дикт при вул. Замкненій ч. 623 (Замарстинів). Щоби переконати про добру якість товару і поо низькі фабричні ціни, фірма просить відвідати наші склади без обовязку купна. — Обслуга фахова. „ПЕБЕДЕ", фабричний склад форнірів і дикт. 1—2
1681
Львів. Замарстинів, вул. Замкнена 623.

ЩІТКИ ДО ДИНАМОМАШИН І ЕЛЕКТРИЧНИХ МОТОРІВ кождого виміру, доставляє зараз зі складу фірма 1656 a) 2-2
БЕРНАРД ЛАНЦЕР
ЛЬВІВ, вул. Коперника 17. Телеф. 1368

ВЗУТТЯ НА РАТИ

першорядне взуття, солідне і елеґантне на ДОГІДНІ СПЛАТИ

ҐАБЕР ШТАЙФ І С-ка
1642 ЛЬВІВ, РИНОК 19. 2—4

ВАЖНЕ ДЛЯ ПТ. П. МЕЦЕНАСІВ, НОТАРІВ, БЮР і т. п.

Вже вийшов ШЕМАТИЗМ збірний гр.-кат. клира, епархій Станиславівської, Львівської, Перемиської, Пряшівської, Мукачівської, Крижевацької, Буковинської, Америки, Канади, Бразилії, Босні. Подані в ньому адреси всіх гр.-кат. священиків (місце зам. і почта), та инші дані. Ціна з почтовою посилкою 7 міл. Мп. Замовляти по адресі:
МИКОЛА МОХ. ЛЬВІВ, вул. СОДОВА 4.
1673 2—3

ПАНЧОХИ, рукавички, шнуровадла, гафт, ґузики, білля, косметичні артикули та всілякі инші галянтерійні товари по фабричних цінах поручає фірма
Мерзель і Перльштайн, ЛЬВІВ, Різницька 14.
1574 4—4

Читайте що „Регулятор" депешує.

З нагоди надходячих свят закупив „РЕГУЛЯТОР" велику партію ріжнородного товару по небувалій ціні, тому нема і не буде в краю фірми, котраб могла з „РЕГУЛЯТОРОМ" конкурувати, бо „РЕГУЛЯТОР" не тільки що є жерелом дешевим, але дає товар добрий, а найважнійше, що кождому клієнтови добирає до вподоби, доказом чого дістаємо тисячки писем з подякою і похвалами для нас.

„РЕГУЛЯТОР" висилає товар на замовлення сейчас без завитку за післяплатою (платиться при відборі товару на почті). Порто і опакованнє оплачує купуючий. При замовленню понад 100 мілі. опакованнє даром. Товар не до вподоби вимінює на инший, або гроші звертає.

Кооперативам, Спілкам, купцям і проч. клієнтам уділяє „РЕГУЛЯТОР" кредит.

Девіза „РЕҐУЛЯТОРА" є: Великий оборот — малий зиск доказом чого висилає „РЕГУЛЯТОР" денно сотки пачок до своїх клієнтів, отже порадно є поспішитися з замовленнями, щоби оказийне купно передсвяточне дістати на час.

Матеріяли одягові мужеські.

1) Сукно гладке сиваете, гранатове, чорне і зелене або в дрібненькі краточки за метр: $6^1/_2$, $7^1/_2$, 9 і $10^1/_2$ міл.
2) Анґлійський ясний по: 11, 17 і 25 міл.
3) „Демікамґарк" по: 18 і 22 міл.
4) Камґарн і сукно бельське в ріжних красках за метр: 32, 38, 42, 46 і 50 міл.
5) Крепа чорна по: 16, 20, 48 і 50 міл.
6) Струкс по: 6, 9 і 12 міл.
7) Аксаміт в пружки по: 8 і 9 міл.
8) Цайг подв. шир. ясний і темний по: 4, $5^1/_2$, $6^1/_2$ і 7 міл.

Матеріяли на пальта, футра, бунди.

9) „Іарде" чорне по: 9 і 13 міл.
10) „Бурка" сиваете, бронзове і зелене по: 7, 10, 12 і 18 міл.
11) „Дубле" (по лівій стороні в крати) по: 15, 22 і 35 міл.
12) „Велюр і гімаляя" по: 30, 35 і 42 міл

Матеріяли жіночі.

13) „Мода" подв. шир. в ріжних красках по: $3^1/_4$, $6^1/_2$, 7 і 8 міл.
14) Шерстки гладкі, в цвіти і шовковими пасами по: $4^1/_2$, $6^1/_2$ і 8 міл.
15) Аксаміт гладкий 70 цент. шир. по: 14 17 міл.
16) Трикотина французька шовкова по: $4^1/_2$ міл. (на сукню треба $1^1/_2$ метра).
17) Маркізета швайц. подв. шир. по: $7^1/_2$ і 9 міл.
18) Сатини гладкі і в цвіти по: $4^1/_2$ і $5^1/_2$ міл.
19) Перкалі, кретони, муслїни по: $2^1/_2$, 3 і $3^1/_2$ міл.
20) Бархани і флянелі від 2—$3^1/_2$ міл.
21) Полотенця на фартушки і блюзи в паси і крати по: $2^1/_4$, $2^1/_2$ і $3^1/_2$ міл.
22) Полотна бі і і зефіри кольорові, краєві і загран. по: $2^1/_2$, 3, $3^1/_2$ і 4 міл.
23) На простирала 165 цент. шир. по: 6, $7^1/_2$ і $8^1/_2$ міл.
24) Полотно жовте по: $2^1/_4$ і 3 міл.
25) Димка на калісони по: $2^1/_2$ і 3 міл.
26) Димка чеська на пішви до подушок по: $4^1/_2$ і $5^1/_2$ міл., на перини по: $5^1/_4$ і $7^1/_2$ міл.
27) Всипи на подушки по: $2^1/_2$, 3, $3^1/_2$, і 5 міл.; на перини по: $5^1/_2$, 9 і 11 міл.
28) Капи на ліжка за пару: 28, 40 і 56 міл.
29) Сорочки робочі з зефіру по: 6, 8 і 9 міл.
30) Сорочки білі і зефірові денні з двома ковніриками по: 10, 12, 14 і 17 міл.
31) Калісони білі і зефірові по: 7, 8 і 10 міл.
32) Хустинки до носа за туз. по: 8, 10, 12 міл.; батистові по: 24, 29 і 30 міл.
33) Коци гладкі і в десені по: 10, 15, і 22 міл.
34) Убрання готові модні в ріжних красках по: 35, 48, 57, 65, 85, 120 і 180 міл.
35) Черевики мужеські з чеського жовтого юхту по: 25 і 27 міл.

По цінам оригінальним висилаємо з нашого складу хустки перкалеві, сатинові, кашмірові, шальонові, шовнові з френдзлями і без.

Панчохи, скарпетки, черевики мужеські, жіночі і дітячі, боксові, шеврові чорні, бронзові, антильопи і проч

Адресувати: 3—3
„РЕҐУЛЯТОР" Львів, Ринок ч. 43.

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 76 (10.169). Львів, субота 5. квітня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Скарги новітнього Скарги.

Варшавський пепесівський „Роботнік" виступив в новій ролі, в ролі проповідника на зразок славного єзуїта Петра Скарги. Центральний орган політичної партії, що уважає себе великою і сильною, що розпоряджає сорок кількома голосами в соймі, що має досить значну пресу, професійні організації й инші атрібути політичного впливу, виступає в ролі скромного єзуїтського проповідника.

Не бажаємо робити надто великих приємностей цензорові, тому єзуїтизм пепесівців представимо словами „Роботніка". В новій ролі нешкідливо-святочного проповідника представився „Роботнік" статтею „В справі національних меншостей". Щож проповідує і на що скаржиться новітній Скарга?

„Справа національних меншостей — проповідує новітній Скарга — належить до найважнійших в нашій внутрішній і закордонній політиці. Безупинно — в пресі і соймі — наша партія звертала увагу на фатальні наслідки, що випливають зі занедбання, забагнення, неуправильнення цеї справи. Ще сильнійше зазначували ми, що ведення гакатистичної політики на окраїнах, що політичний і культурно-національний гнет являється грізною небезпекою для істнування і розвитку республики. Ми домагалися горожанської рівноправности, введення в життя конституційних гарантій, автономії для Сх. Галичини, самоуправи для Волині і Білоруси, освіти, приличної адміністрації на окраїнах, припинення переслідувань, самоволі і надужить всякого роду".

Одначе цих несмілих, боязких, нерішучих, святочних домагань пепесівців ніхто не слухав. Новітний Скарга, що обмежився покликами в пресі і соймі, мав такий самий успіх, як і старий Скарга. Польська націоналістична реакція принаровила до „інородців" — „терор нерозуму" і довела до того, що „все на окраїнах йшло до гіршого, що відносини загострювалися все більше, що відраза до польської державности зросла там в спосіб дуже занепокоюючий. Навіть для могутніх займанних держав, як Німеччина і Росія, їх „окраїнна" політика в кінцевому висліді виявилася фатальною. А щож говорити про Польщу з її географічним положенням і молодою державністю, що має стільки ворогів".

Польська закордонна політика є тісно звязана зі справою „національних меншостей", що за границею „зроджує нехіть і упередження до Польші та найбільше небезпек війни". Одночасно Совіти „назбитки" Полякам і Польщі переводять українізацію і білорусизацію, щоби тільки пошкодити польській державі в царині законної політики.

„А як ми — скаржиться новітній Скарга — відібємо цей удар? Що в нас робиться, щоби східні окраїни (окраїнами або „кресами" називається половину простору офіціяльної польської республики! — Ред.) морально злучити з польською державою? Щоби польську державність оперти там на цілій ріжнонаціональній людности? Щоби те населення мати за собою, запевнюючи йому права й користи з приналежности до польської держави? Знаємо, що не є це легке завдання. Але у нас все робиться, щоби його зробити ще більше труднійшим. Польська реакційна політика розвиває, загострює й узброює націоналізм національних меншостей. Замість вести до того, щоби прихильно для польської держави настроєні волинські Українці (!!?) впливали на злагіднення неприєднаних настроїв в Сх. Галичині — та мудра політика спричинила, що такі настрої все більше здобувають грунт на Волині. Требаж вкінці зрозуміти небезпеку. Чи уряд кінче хоче діждатися, що Совітська Росія, як погрожує, виступить зі своєю інтервенцією на міжнародньому форумі? Що тою справою займеться Союз Народів? Що великодержави пригадають нам зобовязання, які ми затягнули відносно Східної Галичини при усталюванню східних границь?"

Ось так проповідує і скаржиться новітній Скарга, і світа божого не бачить поза своїм єзуїтським провідництвом.

Пепесівці гризуться і журяться тільки одним, що ануж уряд СРСР. виступить з інтервенцією, ануж Союз Народів знов займеться своїм „постійним клієнтом", ануж Українцям і Білорусинам переллється те добро поза береги. Ширших горизонтів, глибшої думки, розвязки вельми важної справи на єдино правильній основі: самовизначення народів — не помітно. Що більше? З кожним роком пепесівські Скарги котяться все низче і низче. Недалекий час, коли вони будуть обурюватися на невдячність Українців і Білорусинів за „приличну адміністрацію" і т. ин.

І ще одно: Новітні Скарги забувають, що польський уряд і польські політичні чинники ніколи не вміли і не хотіли розвязати українського питання згідно з волею української нації, а в своїм часі з волею її провідних кол. За увесь час спільного примусового польсько-українського пожиття був одиноодніський інцидент, коли сяк-так на тодішні часи і в тодішньому розумінні кермуючих українських кол можна було Польщі переходово розвязати українську справу. Це тзв. гадяцька унія 1658 р., хоч простір „Великого Князівства Руського" обіймав тільки воєвідства: київське, браславське і чернигівське, а всі инші українські землі лишалися звичайними польськими провінціями. Діялося це в часі, коли Польща перебувала у великих злиднях і ще більшій небезпеці, а всеж таки польський сойм аж переконаний головним акушером „унії" Бєньовеким, згодився на неї з великими застереженнями. Бєньовскі потішав шляхту: „Щодо відділення Руси в осібну провінцію, то козаки не будуть дуже заходитися, щоб це утримати, і з часом це піде легко; ті, що претендують, помруть, а наслідники не потраплять цього домагатися".

„Гадяцька унія", в якій „руська нація" (себ-то козацька старшина і заможнійше козацтво) єдналася з Поляками на основах: „рівні з рівними і вільні з вільними" зараз таки завалилася, а в добавок її творець, гетьман Виговський, скінчив смертю з польських рук. Більше таких інцідентів не було і не буде. Тому й скарги новітнього Скарги на польську реакцію і бажання „польську державність оперти там (на українсько-білоруських землях. — Ред.) на цілій ріжнонаціональній (!!) людности" при заведенні „приличної адміністрації" не погрожують ніякими несподіванками. Не сумніваємося, що діждемо ще хвилі, коли пепесівські Скарги і їх правійші союзники одягнуться в покутничі ряси.

Для кооператив відповідний опуст
ВАЙДЛЄР і ЛЄВЕН
СТАНИСЛАВІВ, площа Міцкевича 14. Торговля, галянтерійних, норимберських, трикотових товарів, панчіх, тоалетних мил, паперів, приладів до писання як також великий вибір всякого рода ниток і кравецьких приладів.
Адр. тел. Вайдлер-Лєвен, Станиславів.
1611 11—15

Одночасно звернім увагу на діяльність англійського уряду. 27-го марта посол Асквіт почав принагідну дискусію в парляменті про справу відшкодувань, забезпеку Франції і справу промислового франко-німецького порозуміння у Рурі. Ці питання першорядного значіння, незвичайно дразливі для загалу, поставлені нежданно на чергу дня, розбудили деякий дисонанс. Президент міністрів Мекдонельд, не був на них приготований; його увага була звернена в останнім часі виключно в напрямку поладнання величезного страйку транспортових робітників. Він був приневолений висловити свій погляд на міжнародню політику і досить необережно заявив, що якийнебудь спеціяльний пакт Англії для оборони забезпеки Франції треба заздалегідь відкинути. Він начеркнув широку, але неясну програму про полагодження репараційного питання, про втягнення Німеччини до Ліги Націй і про скликання міжнародної конференції у справі розброєння. Здорові гадки висловлені на ці теми не в силі були врятувати загального враження, що весь цей плян не має поза собою досить реальних основ для безпосереднього здійснення. А Англійці та Французи — народи з гостро розвиненим почуттям дійсности.

Иншими словами: Мекдонельдові відповідають його земляки, а навіть найблищі партійні однодумці: — спершу практичні наслідки, пізнійше пріпціпи. Принципи це на їх думку нездійснені бажання. Нам важко зрозуміти таку ідеольогію тому, що ми звикли цінити політиків на підставі їх заяв, а не на підставі їх хисту розуміти умовини моменту і хисту цими умовинами користуватись. А у Франції кабінет Поанкаре потрібує перед виборами перш усього голосних та непохитних принципів. І передвиборча кампанія стає у Франції такою гомінкою, що голосів з Англії покищо не чути. Коли-ж Франція нагадує Англії свої трівоги щодо можливости майбутньої небезпеки з боку Німеччини, Англія всміхається напів іронічно: — але ж на ці справи ще не час! які вони нереальні в порівнанню з проблемами світової економічної політики.

Англьо-французькі політичні настрої.

Минулий тиждень довів до цікавого звороту у міжнародній політиці. Зміна французького кабінету і деякі нові спроби англійського уряду в напрямку загоєння повоєнної рани мають усі ознаки політичної несподіванки.

Поанкаре одержавши „вотум недовіря" склав новий кабінет і зміцнив своє становище. У навечеря виборів він перетворив склад уряду, щоби енергічнійше перевести наміряні реформи. Президент республики Мілєран заявив ще перед складенням кабінету, що новий уряд мусить боронити двох принціпів: неевакуації Рури, покіль Німеччина не заплатить відшкодувань і рішучого переведення фінансової реформи. З цією програмою виступив Поанкаре на чолі свого другого кабінету. Зі свого першого кабінету він позбувся членів, які не користувались повною популярністю. Залишились тільки рурські міністри: Мажіно і Лє Трокер. Цей вибір є характеристичний; він вказує на те, що французький уряд продовжує рурську політику в двох напрямках: військовім та економічнім. Таким робом рурська політика піддержуєтьчя демонстративно.

Кабінет Поанкаре не є вже кабінетом одної людини. Він хоче рахуватись з ріжними потребами та можливостями. У його складі є відомий публіцист Анрі Жувенель, який нераз висловлював здорові думки про европейську ситуацію і цікавиться ближче діяльністю Ліги Націй, зрештою дуже зрівноважений дипльомат. Франсоя Марсаль, визначний банкир, є міністром фінансів. Фінансовий державний експерт Бокановскі є міністром маринарки. Характер цього кабінету є провізоричний; він має повести свою працю перед скінченням виборів. Піддержуючи популярне гасло: добути перш за все відшкодування від Німеччини і спинити економічну крізу — він старатиметься скласти новий парлямент з послів якомога національно-республиканської закраски. Щойно новий сильний парлямент зможе вибрати ясний, недвозначний шлях у міжнародній політиці та внутрішній.

Причину того, що не всі що постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Закарпатська Україна.

Вислід виборів. — Причини неуспіху народовців. — Ювилей Волошина. Язикова комітія. — Шпіонська афера. — „Русскіе" між собою.

Ужгород, 31. березня 1924.

Як вже було подано в „Ділі", представниками від Закарпатської України до празького парляменту вийшли такі посли: від комуністів д-р Ґаті Осип, Жид-адвокат, Іван Мондок, редактор, Русин, Емануїл Шафранко й Микола Сидоряк — обидва робітники Русини; від „трудової" партії — д-р Андрій Гаґатко, адвокатський конціпієнт, відомий ренегат; від аґрарної — селянин Василь Щирецький (він певно зречеться в користь д-ра Камінського); від соц.-дем. — інж. Яромір Нечас; від земледільського союзу б. учитель Іван Куртяк — Русин з деякою мадяронською закраскою; від мадярської опозиції — адвокат д-р Андрій Корлат. До сенату входять: від комуністів 2 селяне: Іван Боднар і Андрій Чегій; від земледільського союза Бейла Рижко — Русин-мадярон, б. вищий мадярський урядовець; врешті від мадярської опозиції — Ференц Егрі.

Ясно, що такий вислід виборів був несподіванкою не лиш для центрального правительства, але й для місцевих урядів, що на підставі заподань повітових начальників ставили прогнози побіди аґрарної партії на цілій лінії. Населення засвідчило, що не є вдоволене теперішнім станом, що піде за голосом кожного, хто виступає проти теперішнього режіму. На цім уміли заграти особливо комуністи, які виставили домагання прилучення до Радянської України і т. д. Маючи знамените аґітаційний апарат, працювали тихо і завзято, не запускаючися в боротьбу з иншими партіями. А всі инші партії, з окрема так звані державнотворчі (аґрарники, соц.-демократи, чеські соціялісти з „трудовиками") валили закріплені вже позиції одну по одній найтящими таранами.

Невдоволення населення не береться — як се нпр. хочуть роздути кацапи, звідтіля, що, мовляв, дошкулив йому язиковий „вопрос" — ні! Населення хоче направи свого животіння, яке воно веде без виглядів на заробітки, під тягарем великих податків. Воно бачить ті самі лятифундії в тих самих руках, що й за мадярських часів, не може пустити худоби ні на пасовиско, ні до ліса, бо вони дальше як не панські, так державні, а правительство годує населення обіцянками. Богато всяких бувших жандармів, фінансів, підурядників, лісничих, ґаєвих тощо, що так само добре булиб робили службу, звільнено зі служби й вони тепер творять ядро невдоволених. Інтелігенція виявилася тепер за невеликими вийнятками бездарною, народ її не слухав, бо вона заговорила до його аж тепер, а звичайно його життям, його злиднями не цікавилася. Не диво, що через це невдоволення руського населення потерпіла невдачу й заслужена народовницька партія хліборобська. Найважнійшим її „гріхом" є те, що вона чехофільська і йде за правительством, „не чекаючи заплати". Дальше нещасним кроком було те, що вона числила на духовенство, яке тут не користується прихильністю населення. Там, де священик аґітував за якоюсь партією, там майже все від тої партії відганяв своїх вірних. Причину цього я вже подавав декілька разів в дописах із попередніх років. Духовенство лишилося в львиній части Мадярами гр. кат. віри, що не мають ніякого зацікавлення потребами села, не хочуть допомогти селянам в веденні читалень і кооператив, взагалі в освітно-еманципаційній праці. Кажуть, що виставлення на хліборобській листі навіть такого заслуженого для Закарпатської Руси чоловіка, як Волошин, якого шанують всюди, пошкодило хліборобам, бо селянам годі було представити, що Волошин, хоч священик, не солідаризується з поведінкою духовенства. До того й духовенство само не виступило одноцільно й декілька архідіяконів за мовчазною згодою епископа Папа повело аґітацію за аґрарниками, чим — на щастя — зробило медвежу прислугу аґрарникам, бо противники кинули гасло, що вже й аґрарники злучилися з попами і заведуть „коблину" (податок священикам натурою від поля) й „роковину" (податок роботою).

На цій самій протипопівській аґітації виплив і Гаґатко.

Чи виборчий суд, до котрого внесли майже всі партії протест проти розподілу мандатів, затвердить поділ виборчої комісії, ще невідомо. Мабуть мандат аґрарника буде уневажнений і на його місце прийде другий мадярський опозиціоніст. Але навіть як аґрарник і лишиться, то набуток до празького парляменту з державного чеського погляду не дуже потішаючий: 6 послів збільшує й так велику опозицію (комуністи, Куртяк, Корлат), а в сенаті всі чотири опозиціоністи.

Який висновок витягне правительство з цих виборів, покищо невідомо. Але певно не витягне таких, як це хотіли би кацапи, щоби признати при цих виборах перевагу московського напрямку, або як хотів би дехто з наших, щоби виборчу ґеометрію повернути на наш бік (залежить від того, куди собі хтось зачислить комуністів!). Правительство повинно поробити деякі кроки для направи невідрадного соціяльного положення населення, а наші установи повинні повести інтензивну освідомлюючу працю серед населення. І вже — як є слухи — правительство врешті признало, шо культурну працю слід відділити від політики. Звичайно, що цю культурну працю можна вести лише на рідній мові населення, якою заговорив підчас виборів до руського дядька навіть „сам" Гаґатко, кинувши „общепонятний язык", а при якій стоять і комуністи.

А самі партії, головно інтелігенція мусять взятися до організації села й організації між собою. Тоді при виборах до наступного парляменту за два роки вислід виборів буде инакший.

Що кацапам немає чого радіти, хай послужить доказом голос головного мотора аґрарної партії, що довів був до злуки всіх опозиціоністів московського напрямку й зробив із них правительственну партію, а саме голос д-ра Франкенберґа в „Трибуні" 28. ц. м. „Коль сьогодня ликують — пише він — сторонники московського напрямку над поразкою українського хліборобського напрямку, то слід з другої сторони ствердити, що і московський напрямок своєю поведінкою при виборах, своєю незгідністю і некарністю сам собі викопав могилу... Сторонники цього напрямку виявили, що в них просто брак політичної думки... Народ їм ясно доказав, що мало цікавиться українським чи московським питанням та що йде за зовсім иншими річами. Одначе московський напрямок доказав свою незначність і політичну нездібність і сам собі завдав удари, від яких так скоро не опамятається".

Слід підкреслити, що народовці-хлібороби й соц. демократи старалися не входити один одному в дорогу й поступати згідно.

Всі партії внесли зажалення на ріжні виборчі надужиття і жадають уневажнення виборів.

Хоча в дні 18. березня вже був відомий приблизний вислід виборів і було відомо, що хліборобська партія не добула навіть одного мандату, не говорячи вже про мандат Волошина, який був на другім місці, всеж таки ювилейне свято в честь його 25-літньої праці відбулося величаво. По Службі божій відбулася академія в учительській семінарії на якій між иншими епископ Папп вручив ювілятові назначення папським камерарієм, прочитано численні привіти й телеґрами із заграниці та з республики. Особливо визначилися дари від Жіночого Союза (срібний лавровий вінець) й від комітету допомоги українським збігцям (альбом із підписами емігрантів Українців на Підкарпатській Руси). Окрему адресу підніс директор театру Загаров від артистів „Руського Театру Просвіти". В льокалі „Просвіти" відбулося святочне засідання виділу, на якому відкрито портрет ювилята. Ювилят виголосив реферат, в якому в справі мови підчеркнув ще раз, що стоїть на культурній мовній загально-українській точці. В полудне відбувся святочний обід в присутности понад 110 осіб, на якому відчитано й дальші привіти, що надійшли пізнійше. Вечером в театрі відбулася святочна вистава опери „Катерина" в обсаді: Катерина — Цьоканова, мати — Дівничова, батько — Ручко, Андрій Базилевич, Іван — Даньчак. При вході до льожі повитала ювилята публика, що битком наповнила театр, громом оплесків. Вистава пройшла з великим успіхом.

Між українськими привітами слід згадати привіт Митрополита Шептицького, Наукового Т-ва Шевченка у Львові (воно через своїх дійсних членів д-ра Бирчака і д-ра Панькевича передало ювилятові як дарунок роскішне видання проф. Новицького „Тарас Шевченко як маляр"), Українського університету в Празі, Господарської академії в Подєбрадах, Вищого Педаґоґічного Інституту ім. Драгоманова в Празі, Т-ва „Просвіта" у Львові, УПТ. — Львів, всіх студентських організацій, Ред. „Наше життя" в Холмі, Вид. „Українське Слово", Берлін, Українського Допомогового Комітету — Відень, Т-во Ліги Націй — Відень, Ред. „Діла" й багато инших. Заміт-

---

Всеукраїнська Академія Наук і закордонні жалі над її долею.

Редакція „Більшовика" переслала до мене ч. 51 львівського щоденника „Діло"*), де є замітка під заголовком: „Всеукраїнська Академія Наук бідує". У тій замітці сказано, що видавництво „Української Молоді" у Празі отримало рукопис звідомлення Академії Наук, яка, мовляв, не має фондів видати цього звідомлення.

Празьке видавництво звертається до всього закордонного українського громадянства з покликом — прислати жертви на друк того звідомлення за кордоном, і додає: „Найвища українська інституція не в силі друкувати не то свої великі праці, але й самого звіту про свою діяльність. Це надзвичайно цікавий причинок для характеристики методів, якими ведеться українізаційний курс на Наддніпрянській Україні, що з одного боку вимагає найінтензивнійшої праці всіх українських культурницьких чинників, а з другого боку каже загибати найповажнійшим культурним установам".

Як офіційний представник Академії Наук, я вважаю за потрібне подати з цього приводу справжні факти нашому громадянству і одказати на два запити: 1) чи дає Радянська Влада загибати Українській Академії Наук? 2) чи Академія не має змоги надрукувати навіть своє звідомлення?

Що матеріяльне становище Української Академії Наук не блискуче — це річ безперечна; але ж тільки сліпий, або тенденційний, може не бачити, яким кольосально швидким темпом кращає те її становище. Турбота про шматок хліба в найелементарнійшому розумінні цього слова, яка давнійше гнобила всіх своїм стихійним гнітом, тепер одійшла в царину переказів. Цифру платні для Академії встановлює Народній Комісаріят Освіти, який зовсім не силується давати робітникам Академії менше, ніж иншим робітникам Освіти. Взагалі Українська Академія Наук завсіди мала в Комісарах Освіти щирих своїх прихильників: такі світлі ймення, як тт. В. Затонський, О. Шумський, Г. Гринько, Я. Ряппо, залишать нестерті сліди в історії розвитку Академії Наук.

Про друкарську й видавничу справу Академії Наук теж треба зазначити, що вона кращає шалено поступовим темпом. Два тому роки Академія Наук ще не могла нічого друкувати, бо провінціяльні київські „Поліграф" та „Киев-Печать-Трест" одібрали в неї друкарню.

Та в кінці 1922 р. Найвища Центральна Влада наказала віддати орударів „Печать-Трест" під суд за те, що Трест одволікається виконати наказ Найвищої Влади про передачу до Академії Наук друкарні б. Київської Лаври. З того моменту Академія має власну друкарню. Завідувати нею Народній Комісаріят Освіти доручив т-ву „Путь Просвещения", щоб воно зняло з академічної управи всякі господарчі турботи про друкарню й безплатно друкувало Академії що місяця десять аркушів її видань. Академія Наук крім того звязалася з иншими видавництвами і друкарнями: Державним Видавництвом, Книгоспілкою, приватними видавництвами й таким чином ми друком забезпечені. Болюче місце нашої друкарської справи — це папір. Але й це нам не вадило. Протягом цілого 1923 р. не було ні одного моменту, щоб друкування академічних праць припинилося через брак паперу. Результати нашої видавничої справи протягом 1923 р. і перших місяців 1924 року, як на сучасні обставини, треба вважати за блискучі, за казково-блискучі.

Ось спис того, що Академія Наук випустила в світ в 1923 і в початку 1924 р.:

1) „Записки Історично-фільольогічного відділу" кн. II—III — 399 стор., 2) „Записки Історично-фільольогічного відділу" кн. IV, — 356 стор., 3) акад. Багалій „Нарис української історіографії" т. I — ст. 138; 4) акад. Кримський „Історія Перської та Турецької письменства" т. I — ст. 136; 5) Ф. Ярнст, „Контракти та контрактовий процес

нок у Київі" ст. 116 (безліч малюнків); 6) В. Науменко, „Нові матеріяли для історії початків української літератури" — 82 ст.; 7) Ол. Курило, „Уваги до сучасної української літературної мови" — 120 ст.; 8) акад. Кримський. „Хафиз та його пісні" — стор. 208; 9) йогож „Історія Туреччини" т. I — ст. 226; 10) Каманін-Вітвицька, „Водяні знаки українських паперів до 1650 р." — ст. 174; 11) акад. Шахматов та акад. Кримський, „Нарис історії української мови" — ст. 208; 12) Ол. Курило, „Програми для збірання етнографічних матеріялів" — ст. 34; 13) А. Кримський, „Пальмове Гилля" т. I—II — ст. 168; 14) В. Ганцов, „Діялєктольогічна клясифікація українських говорів" — ст. 68; 15) Кл. Квітка, „Лисенко, як збірач народніх пісень" — ст. 18; 16) проф. Ф. Тітов, „Матеріяли для історії книжної справи на Україні в 16—18 вв." — ст. 68; 17) С. Постернак, „Всенародня Бібліотека України" — ст. 64; 18) „Наукові Записки" Наукового Комітету — ст. 168; 19) „Бюлетень Комісії Краєзнавства" ст. 4; 20) акад. Тутковський П., „Матеріяли дкя мапознавства України" — ст. 64; 21) „Записки Соціяльно-Економічного Відділу" кн. I — вже надруковано — ст. 172; 22) „Записки Фізико-Математичного Відділу ВУАН" т. I, вип. I — вже надруковано ст. 96; 23) проф. Оглоблін М., „Застосування комплексних величин" — ст. 96; 24) акад. Тутковський П., „Славечансько-Овруцький кряж" — ст. 73; 25) акад. Тутковський П., „Ма

*) Відомий український вчений Академик А. Кримський помістив в київськім „Більшовику" (ч. 67) статтю, в якій відповідними даними опрокидує закордонні жалі над долею Всеукраїнської Академії Наук. Покищо подаємо в цілости статтю Академика Кримського, застерігаючи собі пізнійше голос в цій самій справі. — Ред.

не, що не прислав привіту Український Громадський Комітет в Празі.

В останньому часі міністер шкільництва назначив комісію для розгляду справи мови Закарпатських Українців, як це обіцяв в часі свого останнього побуту в Ужгороді. Комісія має рішити, яка це саме мова. В склад комісії покликано відомих чеських фільольогів: проф. Юрія Полівку і проф. Вайнгарта, а дальше Евменія Сабова, що заступає московський напрямок — і Авг. Волошина. Тому, що оба професори і Волошин можуть признати, що тутешня мова це діялекти української і що мабуть в цьому переконають і Сабова, бо він врешті дійшов до того, що не може тутешня мова бути жадною самостійною, лише треба собі сказати, що це або московська, або українська мова, тому можна наперед сказати, який буде вислід праці комісії.

Як відомо, в ЧСР. роздерся мішок із ріжними аферами: спіртовою, бензиновою і всякими иншими. Влада кинулася вести чистку із тих афер вийде на верх ще дещо. Найцікавійше, що й Ужгород не хотів остати по заду й тут вийшла — шпіонська афера. На чию користь ведена була шпіонажа, ще не зясовано, одначе є сильне підозріння, що на користь Польщі. Арештовано офіцерів із розвідки в краєвій команді, слідство ведеться в найбільшій тайні.

В звязку з останніми подіями мимоволі мусить зявитися гіркий усміх. Підчас виборів наших людей стерегла всюди жандармерія, як ока в голові, щоб вони — не дай Господи! — не агітували. А по виборах сама жандармерія дивувалася, що з того вийшло. А й у цій справі: немає дня, що або тут або десь в республиці не страшено маревом української іреденти, за якою сильно слідкує поліція, а тимчасом під її носом працюють вороги чеської республики!

Зайшов тут ще один і то смертельний випадок при тім, як наші „Галіцкіе русскіе" працювали для добра тутешніх земляків і матушки Руси. Буковинський кацап Геровський, голова краєвого православного комітету, відомий із процесу в 1914 р. в Марам. Сиготі, став агітатором аграрної партії. На одних зборах хотів свому недавному сопартійникові Гагаткові розбити збори. Гагаткові поміг галицький кацап Николаєвський із Хустого і побили Геровського до крови. Геровський чапав в Хустім, в темній вулиці, Николаєвського взаду, вдарив чимсь важким по голові і Николаєвський по 2 днях в наслідок потрясення мозку помер. Геровський кудись зник.

З польських справ.

Перед черговим миленням очей. — Зі сойму. — „Злоти" приїхав. — Пригадали собі наддніпрянську еміґрацію...

„Хвіля" подає: Заповіджене на 2. ц. м. засідання політичного комітету ради міністрів, яке мало занятися справою адміністрації на „кресах" і проблемою національних „меншостей", з невідомих причин не відбулося.

В справі національних „меншостей" на днях відбув довшу конференцію міністр загр. справ Замойскі з проф. Кржижановским („Визволенє") і пос. Свєховским. В інтервю з кореспондентами проф. Крж. заявив, що він, Замойскі ще перед обняттям теки занявся цею проблемою, при чім мав заняти становище, яке покривається з рапортом Сроковского, що з доручення б. прем. Сікорского опрацював відповідний проєкт в справах „кресових".

„На жаль, заявив Крж., status quo anie триває дальше, а тепер безуспішно шукається підойми, яка зрушила би з місця безвладність правительства на цім полю". Кореспондент „Хвілі" подає причину, чому польські офіціяльні кола зачинають вертітися біля справи національних „меншостей": джерел сього треба дошукуватися у факті, що в найблищій сесії Союза Народів візьмуть участь премієри великодержав. Поляки побоюються, що на випадок скарг з боку національних „меншостей", польське правительство зможе покликатися виключно на істнуючий стан справ.

Значить, можна сподіватися, що з польського боку перед сесією Союза Народів будуть пороблені заходи, щоби заасекуруватися перед скаргами Українців, Білорусинів, Жидів, Німців і Литовців, які опинилися в межах польської держави, називаної Поляками „народовою".

— Польський сойм відбуде в цім тижні два пленарні засідання: в четвер і пятницю. В черговім тижні засідання відбуватимуться щоденно, крім середи. Святочні ферії сойму розпічнуться 11. або 12. ц. м. і тревватимуть до 15., зглядно 20. мая. В тім часі перед 15. мая радитимуть: комісія буджетова для покінчення праць над буджетовим законом, комісія скарбова для опрацювання закону про найвищі військові власти.

Відносно способу трактування внеску пос. Морачевского в справі б. мін. Кухарского, конвент сеніорів погодився, щоби комісія, наскільки їй ця справа буде приділена, складалася з 15 осіб і була зорганізована на зразок малих соймових комісій.

На останньому засіданні сойму молочено законопроєкти про податок від домашніх звірят і відбудову.

— На днях привезено з Парижа до Варшави чотири вагони банкнотів „золотого".

— Гурток польських діячів з табору „лівиці" пригадав собі істнування в Польщі наддніпрянської еміґрації. І хоче опікуватися нею. Свою припізнену охоту оправдує у відозві, мовляв — щойно тепер береться до сього „з огляду на доконечну ліквідацію таборів інтернованих офіцерів і жовнірів української армії Петлюри". Цей гурток оснував „Товариство помочі еміґрантам-Українцям".

До ради т-ва війшли: пос. Барліцкі, ґен. Бабяньскі, пос. Домбскі, адв. Дзєвульскі, пос. Дембскі, В Ганіцкі, пос. Космовска, проф. Каменецкі, С. Людкевіч, д-р Натансон, адв. Нагурскі, сен. Новіцкі, д р Радзівіловіч, пос. Тугут, пос. Вашкевіч, Л. Василевскі, сен. Возніцкі, пос. Земенцкі. До управи вибрані: Артур Слівіньскі (голова), З. Хмелевскі, Т. Голуфко, Крук-Стржелецкі, А. Скварчиньскі, Ст. Стемповскі, адв. В. Шуманьскі, Л Толлочко і адв. Т. Загурскі.

Імена визначних політичних діячів вказують, що цьому товариству менше буде залежати на матеріяльній помочі наддніпрянській еміґрації, а більше на оброблюванню опінії цеї еміґрації про Польщу. Думаємо, що ці заходи щонайменше спізнені. Наддніпрянська еміґрація дістала на власній шкірі тверду лекцію, що уявляють собою Поляки в ролі союзників. І ще одно: еміґрація мала нагоду власними очима приглядатися польській господарці на українських землях. На евентуальні залицяння повинна еміґрація відповісти за Гренером: Zu spät.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Справа замкнення православних семінарій.

3. квітня відбулося спільне засідання соймових і сенатських клюбів національних меншостей українських, білоруських і російських. Обговорювали справу плянованого замкнення двох православних семінарій у Вильні й Кремянці. Ухвалено відповідні резолюції.

Обвинувачення б. мін. Кухарского—ухвалено.

Дня 3. ц. м. на військовій комісії польського сойму приступлено до обговорення внесення про потягнення до відповідальности перед державний трибунал б. мін. промислу і торговлі Вл. Кухарского за заподіяння держ. інтересам дійсної значної шкоди при ліквідації державної управи жирардівських заведень.

Справу референував пос. Морачевскі. Заявив, що тут не входить у грунїякий політ. інтерес. Ходило про втрату для скарбу 2 і пів міліона франків. Жирардівську фабрику знищено підчас війни. Власники жадали на відбудову позички від правительства. Правительство відмовило. Тоді управа замкнула фабрику. Правительство впровадило держ. управу в фабриці і відбудувало її. Власники, коли побачили, що фабрика розвивається, жадали знесення державної управи.

Ходило про зворот державі коштів відреставрування фабрики 2.600.000 фр. Фабрика хотіла звернути лише 47,500.000 мп. Коли міністром зістав Кухарскі, справу полагоджено. Мін. зрікся услівій своїх попередників і віддав фабрику власникам за 18.810 фр. замість 2,600.000 фр. Внесковець ставить внесення: Сойм зволить обвинувати перед держ. трибуналом б. міністра промислу і торговлі Кухарского сойм. посла за це, що своєю діяльністю в часі і в ресорті свого урядування з власної вини заподіяв держ. скарбови шкоду 2,137.684 шв. фр. і 429.674 шв. фр. Тому що закон про держ. трибунал передбачує лише, що або можна перейти над внесенням до денного порядку або відіслати його до комісії, бесідник вносить, щоби вибрати комісію з 15 членів для розглянення цього внесення.

Після промови пос. Хелмоньского і Бартля внесення про вибір спеціяльної комісії і передання їй справи прийнято одноголосно.

Криваві заворушення в Домбровськім басейні.

До Варшави наспіли вістки про кровавi заворушення в Домбровськім басейні. Поліція старалася розігнати страйкарів, що зібралися під копальнею „Челядзь". При цьому вбито одного робітника, а вісьмох тяжко ранено. ПАТ. приносить із Катовиць заперечення про заворушення.

Німецький капітал за границею.

Паріські часописи звідомляють: Комітет Мек Кенні сконстатував, що Німеччина має за границею улоковані капітали що найменше 8 міліярдів зол. марок.

Японський престолонаслідник в Румунії.

До Букарешту прибув японський престолонаслідник князь Наругікі Гіташікуні. Він зложив вінець на могилі незнаного жовніра.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (75) число „Діла" сконфісковано за один уступ із реферуючої статті про резолюції Нар. Зїзду у Холмі, наголовок до шкільної статтті (сконфісковані слова наголовку — в цілости перейшли в першому таки реченню статті!), кінцевий уступ тієї статті, одно речення зі статті „Вони й ми" („Документи нашої хвилі") — і новинку про попередню конфіскату.

— **Українська мова в Живій Церкві.** У т. зв. Живій Церкві, яку большевики висунули в противагу Автокефальній, священики почінають тепер вводити до Богослужень українську мову замість — як досіль — церковно-славянської з московською вимовою. Отой маневр „Обновленцев" вказує наглядно про величезний зріст популярности Української Автокефальної Церкви серед правосл. населення Наддніпрянщини саме завдяки рідній мові при Богослуженнях і взагалі про те, що всяка акція, ведена на українському селі, є згори засуджена на смерть, як що вона послугується чужо-національною мовою.

— **Бомба!!** Під редакцією краківського органу Хієни „Гонец краковскі" найдено бомбу! Можна уявити собі паніку в редакції, що побачила перед собою марево смерти, і одночасно — радість з отримання сензаційного матеріялу до пламенних статтей про власний геройський патріотизм. Замах на редакцію — яка це рекляма! А всеж: спокійно чекати, поки бомба вибухне — не варта, тим більше, коли довжезний грізно палаючий льонт так і просився, щоб вилити на нього коновку води. Погасили вогонь, і телефоном дали знати до дирекції поліції, ну й дому містові, що „Гонец краковскі" ось-ось ледве не вилетів в повітря. Зявилась хмара поліцаїв, комісарі, військові, піротехніки й инші „фахівці від бомб", перевели „оглядини терену" й переслухання свідків та обережно перевезли бомбу до військових закладів, де негайно взялись за її аналізу. Однак здається, що там вже не довго довелось поратися біля бомби, щоб ствердити, що її зміст творила ... вата і попіл!! Щойно тоді пригадали собі відважні редактори й опікуни публичного ладу, що календар вказував — 1 квітня („Prima-Aprilis"). Можнаб не вірити в оту гротескову історію,

---

теріяли для Сільсько-Госп. Бібліографії України" вип. 1—ст. 48; 26) акад. Тутковський, „Словник Геольогічної Термінольогії" ст. 202; 27) Ол. Курило, „Словник Хемічної Термінольогії"—ст. 145; 28) „Українські Геольогічні Вісти", ч. 1 — ст. 20; 29) „Українські Зоольогічні Вісти", ч. 2—ст. 16; 30) „Український Ботанічний Журнал"—ч. 2—вже надруковано ст. 32; 31) „Звідомлення Української Академії Наук" за 5 літ істнування (1919—24 рр.) — вже надруковано ст. 64.

Таким чином, не рахуючи ріжних зовсім дрібних видань Академії, яких теж набереться з 60 ст., та окремих відбиток статтей, які виготовлялись для авторів в кількости 50—100 примірників, з новою пагінацією та обгорткою,—Академія випустила в світ протягом 1923 року й на початку 1924 року 4352 друкованих сторінок, що складає 272 аркушів друку. (!!!) В цей рахунок не внесено також російсько-українського словника Академії Наук, якого вже видруковано 6 аркушів, а дальші швидко друкуються.

Для кожного незасліпленого цілком ясно, що, коли-б Академія Наук вважала за потрібне надрукувати своє торішнє звідомлення, то серед цієї кольосальної серії вона мала на це повну спромогу. Ніякий брак паперу не став би на перепоні. Поясню прикладом. От „Записок Соціяльно-Економічного Відділу" (а це дуже й дуже потрібний орган) друкується 600 примірників. Колиб, скажемо, їх друкувати тільки 525 примірників, а не 600, тодіб на цілій книжці цих „Записок" зекономізувалося-б 1275 аркущів паперу; а цього цілком стало-б на звідомлення. Але Академія Наук не захотіла того робити. Або, краще сказати, не схотів цього я, Неодмінний Секретар, що згідно з статутом має виключну прерогативу друкувати звідомлення Академії. І це я зробив з розмислом. Я вирішив, що той папір, який мав би піти на торішнє звідомлення — нехай ліпше піде на науковий друк, бо в початку 1924 року однаково малоб друкуватися звідомлення за всі пятеро літ істнування Академії, і те велике пятирічне звідомлення мусілоб обхопити й торішню працю Академії. І справді, звідомлення за 1919—1924 рр. вже, можна сказати, надруковано, і вийде воно в світ із нашої друкарні не пізніше від 31. березня. Коли до того часу скасовано буде тимчасовий закон, яким забороняється висилання радянських видань за кордон, я з великою охотою надішлю наше звідомлення і до редакції „Діла", щоб і закордонні Українці з поданих там цифрових даних наочно побачили, яку велику працю встигла переробити Всеукраїнська Академія Наук в умовах Радянської України.

(Докінчення буде.)

як би не повідомляла про неї ідейна сестриця „Гоньца“ — львівська „Газета поранна“.

— **Страйк вуглекопів у Польщі.** З понеділка страйкують на Горішньому Шлеську й у Домбровському Басейні вуглекопи, що виступили проти продовження робучого дня на пів години. Також ріжні непорозуміння щодо висоти платні за березень і квітень спричинили страйк, який грозить захопити всі копальні в названих промислових районах.

— **Самогубство в потягу.** При чищенню потягу, який вчора зранку о 5·30 год. прийшов з Кракова на головний двірець у Львові, найдено у маленькому помішенню, де пасажири вагону II кляси полагоджували свої необхідні потреби, теплого ще трупа якогось молодого мужчини. Самогубець стрілив собі з револьвера в рот, і куля пробила піднебіння та загрузла в мізку, спричинивши негайну смерть. Стверджено, що сталось це вже після того, як потяг вїхав на львівський перон. При тілі не найдено ніякого особистого документу ані взагалі ніяких паперів, крім реклямового листка фірми Ортвер із Ярослава. Отже й причина самогубства, доконаного у таких дивних обставинах, залишається тайною. Фактом лише є, що даний добродій був страшенно непрактичний: чи на те, щоби одібрати собі життя, варто купувати дорогий залізничий білєт і перед смертю псувати собі настрій поганими галицькими залізницями?!

— **Проти сепарації з Европою.** Жидівські посли зголосили в соймі інтерпеляцію в справі небуваних ніде у світі пашпортових оплат, які радикально ховають Польщу перед Европою і, навпаки, обороняють мешканцям Польщі нагадувати собі істнування Европи. Інтерпеляція звертає увагу, що й розпорядження про т. зв. пільги в пашпортових оплатах нікого не задовольняє, тим більше, що на ті пільгові пашпорти видано „numerus clausus“. Тому інтерпелянти домагаються скасування цілого розпорядження про нові оплати, і заведення таких оплат, які не перевисшали би пашпортові тарифи инших европ. держав.

— **Египетська традиція.** В „Слові пол.“ з 31. м. м. поміщує д-р Франц Смолька дуже цікаві „Картки з папірольогії“ під заголовком: „Jak kiedyś stwierdzano tożsamość?“, в яких пише буквально: „Na ogół można powiedzieć, że im dalej wstecz, tem rysopis jest częstszy i obfitszy. Stąd udeżająca jest bajeczna wprost, nieproporcjonalnych rozmiarów rozlewność dat i generaljów w dokumentach z epoki ptolomejskiej. W IV. i V. w. po Chr. rysopis pojawia się coraz rzadziej a w późnej epoce bizantyjskiej znika zupełnie...“ Д-р Смолька пише дальше, що за египетських часів опис особи був незвичайно точний, коли річ ішла про стежний лист за невільником втікачем. Можемо запевнити автора, що його наслідник історик ствердить з новітніх папірусів не менше оригінальну появу де-де численнійших описів осіб, ніж у птолемейській епосі. Тоді вчені писатимуть: „Діялося це в XX. ст. на території відрощеної Польщі, в якій громадяне мусіли мати обовязково „dowód osobisty“ з фотографією і описом особи а також і з відтиском пальця (на військових документах)“. Дивна лише річ, що така вчена людина, як д-р Ф Смолька не звернув уваги, як то людскість николи завертає до градицій зперед 2—3 тисяч літ!

— **Йоффе на порозі божевілля.** Аж надто добре знайомий Українцям большевицький дипльомат Йоффе, який із тяжкою дипльоматичною „гнучкістю“ підписав і брестейський мир з Українцями і ризький з Поляками, находиться тепер у Відні в аристократичній санаторії „Коттаж-санаторіюм“, де лічиться на заподівня нервів. Вже як совітський посол у Берліні Йоффе зраджував приступи душевної недуги, так, що вкінці мусів покинути посаду й довго лічитися у відомій санаторі „Лєв“ у Відні. В ріжних часописах (м. ин. париських „Посл. Нов.“) появились вістки, що Йоффе остаточно попав в стан божевілля.

— **Prima Aprilis на 4. квітня.** „Газ. Пор.“ пригадала собі, що треба було на „прима—апріліс“ ушкварити якусь сензаційну вістку, яка зелектризувалаб усіх навіних, котрих, до речі кажучи, завсіди буде досить. (Ось напр. варшавський „Курєр поранни“ подав на 1. квітня про скасування польського міністерства закордонних справ, яке руйнує фінанси Річпосполитої і десяток польських газет з легким серцем передрукувало ту вістку, як телєграму „власного кореспондента!“) І так у числі під датою 4. квітня поміщено на 1 сторонї сензаційну вістку про те, як у Єгипті відкопали з під піску величезну піраміду, яка „стоїть на голові“, себто базою до гори а стіжком на долину (тримається на одній точці!) На доказ правдивости тут-же пишається „автентична фотографія“ нової розкопки у весь її величавий зріст! І газета мабуть вірить, що в головах її читачів перевернулось усе горі дном і тому навіть 4. апріля дозволять вилізти їм дурниці.

— **В обороні чести Гінденбурга.** В одному берлінському кабареті артист-штукар, що на очах публики лискавкою переодягався і характеризувався у ріжних загально відомих діячів, перекинувся з черги у Гінденбурга. Побачивши на сцені появу фельдмаршала, якийсь купець, присутний у театрі, крикнув з авдиторії: „массовий убийник, зрадник!“ Але ще не прогомонів його оклик, як вже завзятущий противник Гінденбурга дістав від свого сусіда два рази поза вухо і то так енергійно, що в справу моментально вмішались близчі й дальші сусіди. Поліція припинила авантуру.

— **Трагедія цілої родини.** Під Неаполем скоїлась трагедія яких мало: Жило там щасливо молоде подружя, а при них старевький батько чоловіка. З тугою ждали всі приходу на світ нового громадянина хати, не знаючи, що з моментом його появи жде цілу родину нещастя. Дідусь помер на удар серця, новонароджена дитина в кілька годин померла, а за нею перенеслась на той світ і мати, не перенісши важких родів. Втративши отак усіх своїх найріднійших — осиротілий чоловік, син і батько стрілив собі в лоб.

7. квітня о 12. год.
в салі „НАРОДНОГО ДОМУ“
заходом „Союза Українок“
СВЯТО ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Деклямації: „Досвітні огні“ — Ніна Матулівна, „Забута тінь“ — Лінда Парохоняківна, уч. драм. школи М. Вороного. Сольоспів — М. Кремінецька, уч. проф. Зарембн—А. Янчарський „Не дивися на місяць весною“. Д. Січинський „Не співайте мені сеї пісні“. Реферат д-ра Д. Донцова. Білєти по 3, 2, 1 міл. Мп. в крамниці „Фортуна“, вул. Руська 1. 1675 2—3

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

НЕБУВАЛЕ!
:: ЧАЙНИЙ ВЕЧІР ::
СПОРТОВОЇ СЕКЦІЇ
з богатою та ріжнородною програмою, живими образами при музиці буде в домівці Сокола-Батька (вул. Руська ч. 20) **дня 5 квітня, в суботу о 7. год. веч.** (початок). 1683
Приходіть усі! Саля чудово прибрана!
РІДКА НАГОДА!
ЗА ВЕСЕЛУ ЗАБАВУ РУЧИТЬ крайно серйозний КОМІТЕТ.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Повідомлення Управа Українського Тов-а Допомоги Еміґрантам з Великої України у Львові отсим сповіщає своїх членів, що 20. квітня ц. р. у неділю о 9-ій год. рано в салі „Сокола-Батька“, вул. Руська ч. 20. відбудуться Звичайні Загальні Збори. Порядок денний: 1) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів, 2) Справоздання Управи Товариства, 3) Звіт Ревізійної Комісії, 4) Вибори Членів Управи і Ревізійної Комісії, 5) Внески і запити. На випадок браку кворума, призначається нові Збори на 10 год. тогож дня, дійсні при кождій скількости членів. Увага: Участь в Загальних Зборах беруть члени, що вплатили вкладку по березень ц. р. включно. Львів, дня 2. IV. 1924 р. *Вол. Дорошенко*, голова, *Ів. Шендрик*, секретар.

Для вязнів: Калуські еміґранти в Америці ґа руки п. І. Добрянського 20 дол. Жіноча Громада, Рогатин 1 дол. і 31 міл., II. рік уч. сем. 30,350, Іван Багрій, Нюйорк 3 дол. Вп. Жертводавцям щиру подяку складає — Комітет Доп. Пол. Вязням. 1629 1—1

На час ферій дві або й більше кімнат з окремою або спільною кухнею в гірській околиці над рікою пошукує український урядовець. Зголошення під „Ферії“ до Адм. „Діла“. 2—2

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЮ молодої інтеліґентнійшої і симпатичної дівчини до комнат і 5 літної дони. Зголошення слати з порученнями Ольга Чапельська — жінка лікаря, Дрогобич, вул. Стрийська. 1684 1—2

ЦЕНТРОФУГА альфа майже нова на 250 літрів до продажі. Зголошення склеп взуття, вул. Руська 3. 1686 1—2

ВПРАВНОГО ІНСТРУКТОРА для ученика VII. кл. львівської української гімназії пошукується сейчас.—Зголошення під „Праця“ до Адм. „Діла“. 2—2

КАМЕНИЦЮ одноповерхову з городом, крайна Садівницької, продам. — Склад взуття вул. Руська 3. 1682 2—3

ПОТРЕБУЮ інтеліґентної особи лагідної вдачі, до варення й орудування хатно-домашною господаркою. Зголошення з поданням услівій: Ірена Маркевич, Новосілки п. Гологори. 1671 2—2

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентистичне заведення
Д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.
Безболісне пльомбування і виймання зубів. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. — Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 1637 4—6

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Спілки господарсько-торговельної

стов. зар. з обм. порукою в ЧЕСАНОВІ відбудуться в четвер 17. квітня 1924 р. о 1-ій годині по полудни в салі філії Тов-а „Просвіта“ зі слідуючим дневним порядком; 1) Отворення Зборів. 2) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів, 3) Звіт Дирекції з діяльности за рік 1923, 4) Звіт контрольної комісії і уділення абсолюторії Дирекції з рахунків за рік 1923, 5) Роздія чистого зиску, 6) Реферат про кооперацію, 7) Внески і запити.

Колиб в означеній годині не явилося відповідне число членів, то Загальні Збори відбудуться того самого дня о год. 2-ій по пол. з тим самим порядком денним без огляду на число присутних членів.

ЗА ДИРЕКЦІЮ:

Іван Тоган, 1685 1-1 *Іван Обшанський*

ВАЖНЕ ДЛЯ ПТ. П. МЕЦЕНАСІВ, НОТАРІВ, БЮР і т. п.

Вже вийшов ШЕМАТИЗМ збірний гр.-кат. клира, епархій Станиславівської, Львівської, Перемиської, Пряшівської, Мукачівської, Крижевацької, Буковинської, Америки, Канади, Бразилії, Босні. Подані в ньому адреси всіх гр.-кат. священників (місце зам. і почта), та инші дані. Ціна з почтовою посилкою 7 міл. Мп. Замовляти по адресі:

МИКОЛА МОХ, ЛЬВІВ, вул. СОДОВА 4.
1673 3—3

Лєнціт сольового співу
приготування і постановка опер і оперет
Олена Мойсеовичева
артистка опер: львівської, віденської, пражської і медіоляньскої.
Зголошення від 2—4 попол. Льва Сапіги 51/III. 1637 а) 4—6

Ширіть наш часопис!

Подяка.

Неумолима смерть забрала нам нашу маму і бабку. В цім тяжкім горю пізнали ми тільки співчуття та приязни, що почуваємося до обовязку цею дорогою зложити як найширійшу подяку. А саме дякуємо о. дек. Патрилі і о. Макаревичеві за участь в цих сумних похоронах, кромі него о. Макаревичеві за нагробні прощальні слова, якими в части отер наші сльози, та зменшив біль наших сердець по втраті нам так дорогої особи, Брацтву церковному, яке своєю участю та трудами причинилося до звеличання похоронів, та всім громадянам які спішили нам з співчуттям, розрадою, трудами та участю в похоронах.

Ясень в березни 1924 р.

Ольга, Анна, Кирило Криницькі, Марія з Криницьких, Степан і Володимир Чепіли.
1687 1—1

На рати! Мотори електричні! На рати!
динамомашини о кождім напряттю Вольт і сили доставляє на догідних услівях фірма
БЕРНАРД ПАНЦЕР
склад електротехнічних матеріялів
Львів, вул. Коперника 17.
1656 Телєфон ч. 1368. 3—5
Електротехнічні матеріяли всіляного рода по конкуренційних цінах.

Церковні цвіти
поручає на свята
СТЕФАНІЯ ПОГОРЕЦЬКА
1547 **В СТРИЮ.** 3-3
Цвіти тревалі з полотна. — Букети до свічок менші 6 міл. Мп., — середні 8 міл. великі 10 міл. і найкращі 12 міл. за пару. Букети поставні на престол — менші 36 міл. Мп., — середні гарні 50 міл. і великі 80 міл. пара. — Гірлянди на образи 10 міл. Мп. і гарна широка 15 міл. за метер.
Замовляти в час, бо навал праці.

!На Свята! !На Свята!
!НЕБУВАЛА НАГОДА!
По фабричних цінах столове скло
заграничне і краєве, склянки, чарки, пугарі, підставки, кльошї на овочі, збанки, карафки і пр. Тузин склянок від 2,300.000 Мп. Кльошї від 2,100.000 Мп., карафки і т. д.
Замовлення від П. Т. Громадян приймаємо від год. 9—1 перед полуднем і 4—6 по полудни. — **Найдогіднійше жерело набуття для КООПЕРАТИВ, КУПЦІВ, РЕСТОРАНІВ і т. д.**
Замовлення з провінції виконуємо відворотно. 1688 1—1
„ТОПАС“ тов-о для торговлі і промислу
ЛЬВІВ, вул. МІЦКЕВИЧА 22.

ПОЗІР! ВАЖНЕ ДЛЯ ВСІХ! ПОЗІР!
Велика передсвяточна випродажа 100 прц. дешевше як всюда. 3 метри чорного сукна, чиста вовна 140 широке 30,000.000 Мп. Сукно ґранат і попелисте на мужеську одяги і жіночі костюми 30,000.000 за 3 метри. Сукно Маренго на весняні нагортки за 2·50 метра 30,000.000, Штрукс вовняний подвійної ширини на спортові одяги 1 метер 12,000.000 Мп. Чеське полотно 80—90 широке. 1 метер 2,800.000 до 3,500.000 Мп. Нотат. зв. гуцульське (сіракове) за 3 метри подвійна ширина 50,000.000 Мп.
Висилаю за післяплатою, за опакування і порто дочисляю 4.000.000 Мп.
Без ніякого ризика; коли не подобається зараз вертаю підбрану готівку.
Майже щодня одержую подяки зі всіх сторін за висланий товар. Прібок і цінників не висилаю.
Адреса така: МЕХАНІЧНА ТКАЛЬНЯ СИМЕОНА ІВАНКОВА
1636 **в СТРИЮ „Народний Дім“.** 5—5

Жадайте Піщковського мило
„ВЕНУС“, „ЛЄВЕК“ і товщу ТОВОТТЕ
Предств. „РОДОГАН“ Львів, Оссолінських 6.
Тел. 13—20 Міродатним фірмам догідні услівя. Тел. 13—20 1524a) 8—15

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 77 (10.176). Львів, неділя 6. квітня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Сумний ювилей.

(З нагоди „Тижня Українського Театру".)

Рідко коли ювилят уявляє собою таку жалібну руїну, як той, якому посвячено ці рядки. Імена кількох великих талантів і кількох людей доброї волі, що мріяли про створення кращих умовин для розвитку мистецької творчости — ось і весь капітал дорібку театру „Української Бесіди" у Львові, єдиної постійної української сцени у Галичині. Артисти в нужді змарніли, меценати, що невтомно стукали до гаманців народу, залишили за собою площу під театр і... пів міліона польських марок; із драматургів не виковався ані один. А на все воно склалось не більше ні менше, як 60 літ істнування.

Сумний ювилей..,

„Гасителями духа" і „сіячами звіри" звуть тзв. гурра-патріоти тих, що замісць захлипуватися повінню їхніх захоплюючих слів про те, що ми можемо зробити, холодно звертають увагу на те, що зроблено. А проте не проминути того, щоби ясно й без усяких обиняків вясувати собі: де ми і завдяки чому. Бо инакше всміхається мила перспектива, що за 60 літ опиняться наші внуки тамже само, де були їхні діди. Бо ось сьогодні ми там, де були 60 літ тому. Боротьба за метрики, за рідну мову в школі й суді і за — костюми й перуки в єдиному нашому театрі: це й весь реальний зміст наших нинішніх змагань, що йдуть під прапором гордих і високопарних слів. Трагедія галицького українського театру, це такий аргумент на нашу ледачість, якого не зібють ніякі міркування про „несприятливі політичні умовини", про „непідготування мас до переломових історичних хвилин" чи про щонебудь инше. Театр — культурна царина, яка могла давнійше розвиватися однаково при успіхах політичного характеру, що й при невдачах, — занепав, знидів, скарловатів, і сьогодні веде мізерну вегетацію. Живий, близький нам приклад: театр на Наддніпрянській Україні, який у хуртовині революції шукав нових шляхів і виховував жерців нового театрального мистецтва. У Галичині: величезна енергія народу, витрачена на протязі довгих 60-ти літ, в більшій частині крім споминів про даремні зусилля, площі і... 500.000 польських марок не залишила для театру ні сліду...

Енергія пішла на вперту боротьбу часто за дрібниці й у тій боротьбі розгубилася. Послідовної, широко закроєної, на далеку мету обдуманої, енергійної акції ніколи на ніякому полі національного життя Галичини не було. Була чорна дрібничкова важка боротьба з одного боку, й було шукання зор на небі. І були також пориви, великі геройські пориви, які — майже з нічого зродившись, нічого тривкого й не могли створити і залишили по собі тільки одну традицію. І ця традиція — єдиний наш нинішній скарб.

Проголошуючи „тиждень українського театру" ми не святкуємо ніякого ювилею. Святочні промови у стилю пеанів — згучали би скрегітливим дисонансом. А панегіриків ми не хочемо голосити, бо ми ще живі й ще не вмерли наші давні культурні надбання. „Тижнем українського театру" хочемо заманіфестувати наше навернення до гасел національної культури. Коли гасло „Рідна Школа"! стає сьогодні боєвим гаслом народу, то поруч нього виринають його рідні побратими: гасла боротьби за піднесення національної культури з її нинішнього ганебного приниження. Не культура через політику, тільки політика через культуру, ось що мусимо освідомити собі, стоючи нині на руїнах. Ніякі геройські пориви й ніяка ідеальна диференціяція внутрішнього політичного життя ані дипльоматичні заходи на міжнародній арені не створять умов власного державного життя так довго, як довго не станемо ми культурною нацією, нацією, для культури якої не будуть страшні ніякі історичні несподіванки. У „Тижні Українського Театру" наше громадянство мусить вивчитися на память і не забувати ні на менг, що національний театр є таким могутнім зберігаючим, виховуючим і творчим чинником національної культури, що легковажити його не можна.

Ми не є єдиними, що переживаємо кризу театру. А ще знаємо, що на цю тему знімається саме тепер галас і серед такої величньої своєю культурою нації, як німецька. Розписуються безчисленні анкети, в яких забирають голос найповажнійші теоретики й практики драматичного мистецтва й сценічної техніки. Але там шукають діягнози на ту кризу у проблемах нових шляхів творчости. „Криза театру є тоді, коли нема великої театральної людини" — каже один; „криза вибухла в театрі наслідком пережитку епохи індивідуалізму", — каже инший німецький теоретик. Загальну театральну кризу добачують у безрадности режисерії, у конкуренції кінематографу, у вульгаризації публики, у нікчемній критиці й у безплодній літературі. А наша, галицько-українська криза театру, — в чім же вона лежить? О горе — у поганому приміщенню, у недостачі власного будинку! І сумно і ніяково... Пропагуючи в „Тижні Українського Театру" думку будови театрального будинку у Львові, хочемо усунути найглибше й найбільш суттєве джерело лиха нашої театральної справи. Без власної великої будівлі, що відповідала би сучасним домаганням, не можемо мати постійного огнища театрального мистецтва.

Ратуймо-ж одну з найцінніших умовин нашого культурного руху. Наш кількамільоновий відламок великої української нації може показати себе на ріжних полях надто слабим і надто — ледачим та виправдувати себе зовнішніми умовинами. Але доводити до того, щоби не могти втримати своїми силами свого рідного шкільництва й щоби не могти збудувати на весь край один будинок під святиню культури — це надто велика ганьба.

„Тиждень Українського Театру" викаже, чи ми свідомі цієї ганьби.

Для кооператив відповідний опуст!
ВАЙДЛЄР і ЛЄВЕН
СТАНИСЛАВІВ, площа Міцкевича 14.
Торговля, галянтерійних, новимберських, трикотових товарів, панчіх, тоалєтних мил, паперів, приладів до писання як також великий вибір всякого рода ниток і кравецьких приладів.
Адр. тод. Вайддер-Лєвен, Станиславів.
1611 12—15

Розбиття радянсько-румунських переговорів.

Заяви обох делеґацій.

Російсько-румунські переговори у Відні скінчились невдачею, як це, зрештою можна було передбачити. Представники двох делеґацій стояли на двох неприєднаних становищах. Румунія хоче вести переговори зі совітською Росією на основі признання кордонів визначених їй Мировою конференцією; голова делеґації посол Лянґа Раскану заявив, що його вислано з дорученням вести переговори щодо наладження нормальних взаємин між двома державами, з тим, щоби принціпи установлені Льозанською конференцією не були нарушені. У відповідь на цю заяву голова совітської делеґації посол Крестинський вказав на инші необхідні домагання, які мали би стати почином до витворення нормальних взаємин, а саме: домагання плебісциту на території Бесарабії.

Промова, якою почав пос. Крестинський засідання була також присвячена опрокиненню історичних та політичних доказів румунського делеґата, що вказував на старі традиції приналежности Бессарабії до румунської держави. Крестинський пригадує, що в рр. 1917 та 1918 молдавські військові відділи зустрічали вогнем румунську армію. Про приєднання Бесарабії до Румунії не було й балачки в дипльоматичних переговорах. В 1917 р. румунські установчі національні збори (т. зв. Сфатуль Цєрі) рішили, що Бесарабія полишиться зі совітською Росією у федеративнім звязку. Ці збори установили створення молдавської демократичної республики як частини Союзу совітських російських республик. Щойно по виарештуванню цілої президії селянського конґресу румунським урядом, у січні 1918 р. „Сфатуль Цєрі" проголосив незалежність Молдавії. Тільки завдяки теророві вдалось румунському урядові примусити установчі збори до прилучення Бесарабії.

Пос. Крестинський відкидає твердження румунського делеґата, буцімто те, що діється на території Бесарабії є виключно внутрішною справою румунського уряду. Румунія не годиться на введення у Бесарабії плебісциту, вказуючи на те що й совітський уряд не дав сумежним народам права висловити свою волю шляхом самоозначення. Одначе румунські делеґати — каже він — забувають, що совітський уряд дав змогу цим народам створити власні держави і відступив їм їхні території, а Бесарабію захоплено збройною силою як частину совітської території. Ось фраґмент дальшої заяви у цій справі:

„Румунська делеґація повторяє у своїй деклярації, що румунський уряд не приймав ніяким робом участи в інтервенціях проти совітського уряду. СРСР. мусить якнайбільше рішуче заперечити цьому твердженню. Уже самий факт окупації Бесарабії є сам для себе фактом якнайбрутальнійшої інтервенції. Далі треба скваліфікувати як інтервенцію поміч Румунів, яку вони дали німецьким військам при їх окупації України, а врешті, по відході цих військ, поміч білогвардейським урядам у південній Росії і всяким иншим бандам, що руйнували українську землю. Ми пропонуємо румунській делеґації ще перед поставленням якихнебудь умовин приступити до спільної наради над засобами, в який спосіб перевести організацію плебісциту в Бесарабії. Тільки тим шляхом зможе румунський уряд скинути зі себе обвинувачення, що він держить Бесарабію так само насильно, проти волі населення, як це робить на Буковині, яка є населена у своїй більшости українськими селянами".

Ясно, що Румунія не хотіла признати права таким заявам. Держава, яка одержала без ніяких прав величезний шмат території населений чужими національностями, не може згодитися на ніякий демократичний принціп самоозначення.

Нова тактика Комінтерну.

Пропаґанда на Сході і в Европі.

Донедавна російські комуністи рахувалися дуже з пропаґандою комуністичних ідей на Сході та з можливістю викликання при його допомозі світової революції. Їх комбінація була проста. Европейський капіталізм черпає свої соки з кольоній. Англія сильна виключно кольоніями. Відорвати від неї кольонії значить: цілковито підірвати її сили та штовхнути її в обійми революції. Офіціяльна большевицька дипльоматія йшла в тому напрямі вповні на стрічу комуністичному інтернаціоналові та покривала його діяльність своїм авторитетом, і що найважнійше тратила на це величезні гроші.

Останніми часами тактика Комінтерну на Сході значно змінилася. Побідила ідея Радека, що світову революцію слід починати з Европи, а в першу чергу з Німеччини. Крім цього до зміни цеї тактики причинилися і зобовязання больше виків, затягнені супроти деяких держав у напрямі припинення комуністичної пропаганди. Тому на

диво, що сьогодня Комінтерн лишає Схід самому собі, а всю свою увагу скупчує на Європі та Злучених Державах Америки. Що так воно є справді, видно з деяких фактів. Кавказьке політичне бюро пропаганди разом з турецькою секцією комітету праці та пропаганди на Сході одержало в цьому році замість попередніх міліонів лише 50.000 рублів золотом з виправданням, що більше дати годі з огляду на відлачу всіх матеріяльних засобів на революційні справи в Європі. Крім цього через недостачу засобів замкнено 20 пропагандистичних центрів у Баку, на Закавказю, в Закаспію, Туреччині, Персії та Індіях. Чічерін недавно розіслав усім т. зв. „Полпредам" (політичним предсідателям) на Сході обіжну шифровану депешу, в якій наказує їм: цілковито відділитися від агентів та агітаційних центрів Комінтерну та виминати всякої участи у їхній роботі, придержуватися політики спокою і приязни на Сході та зложити відповідним урядам заяви про припинення пропаганди.

Лише один інспектор пропаганди на всьому Сході Сафаров протестує проти цеї нової тактики Комінтерна і уряду на Сході та заявляє, що він своєї праці не залишить. Його підтримують і безробітні агітатори, що не дістають вже відтепер грошей на агітацію і на удержання. В Баку мав відбутися навіть такий своєрідний конгрес безробітних агітаторів, на якому заатаковано дуже гостро представника центрального уряду Павловича за спинювання праці над революцією. Павлович мав у виправдуванню себе й уряду покликатися на умови уряду з Туреччиною та Англією, силою яких уряд зобовязався припинити всяку агітацію на Сході.

Одначе все це не означує, що Комінтерн цілковито припинив пропаганду на Сході. Ні! Він лише її дуже значно звузив та замінив старі методи праці новими. І так агенти Комінтерну в Туреччині мають використати сили комуністичної турецької партії для того, щоби скоординувати всі опозиційні та антикемалістичні елементи в спільній праці проти теперішнього турецького уряду. В Персії серед Арабів рівнож припинена комуністична пропаганда, а використовується опозиційні елементи проти пануючого режиму. В Палестині большевики підтримують протижидівські елементи, бажаючи таким чином позискати для своїх цілей Арабів. В Єгипті Комінтерн покликує на місце попереднього начальника пропаганди Абдул Гаміда Саіда якогось нового діяча Абдул Азіс Чевіша. Він мав би стати на чолі комуністичної пропаганди у всіх арабських краях. Остаточно він ще не зговорився з московською централею. Він вимагає грошей в сумі 5000 англійських золотих фунтів та перенесення центру з Москви до Каіра. В Індіях Комінтерн піддержує аґрарний рух під назвою „Акам-Сик" з метою підтримки сепаратистичних прямувань Індійців.

Так виглядає нова праця Комінтерну на Сході. Вона, як бачимо, змаліла, але змаліла вона хвилево з тактичних мотивів. Певно, що тут відіграють не меншу ролю і гроші, але при иншій політичній констеляції від теперішньої, вони для Сходу найдуться.

Наддніпрянська Україна.

„Боротьба поколінь".

Під таким заголовком містять харківські урядові „Вісті" з 20. березня ц. р. дуже знаменну статейку. Щож це за „боротьба поколінь" і в чому вона проявляється? А ось в чому: Радянська влада давно вже взялася за ліквідацію давних українських „Просвіт" і почала на їх місце заводити хати-читальні і „сельбуди" (сельські будинки). Метою діяльности цих останніх ліквідація неграмотности й поглиблювання соціяльно-політичної свідомости села, очевидячки в комуністичному розумінню. На жаль дійсність виказує, що ті нові „сельбуди" і читальні що заступили „Просвіти" цілком не схильні проявляти тої саме діяльности, яку їм призначили засновники а навпаки цілковито продовжують діяльність давних „Просвіт". Ось який випадок мав місце в одному селі (може й у більше чим в одному, але „Вісті" наводять одно) при нагоді вшановування памяти Т. Шевченка:

„Це свято розбило представників — пише дописувач „Вістей" — місцевої культурно-освітної організації на дві половини, виявивши ще старий, незужитий світогляд і нові подуви менту. (Що за нові подуви менту — нам невідомо — прим. Ред.). Представники старої ідеольогії (зі статті виходить, що під нею треба розуміти давну „просвітянську" ідеольогію — прим. Ред.) дивляться на свято, як на випадок піти до церкви помолитися за душу поета, представникиж, що засвоїли новий світогляд, вбачаючи в Шевченкові борця за волю мас, стояли за влаштування прилюдного свята з читанням лекцій про значіння Шевченка для працюючих мас (чи представники старої ідеольогії були проти читання лекцій того самого змісту — про це в статті згадки немає — прим. Ред.). Після довгих змагань, гурток розбився на дві половини. Одна святкувала в церкві, друга в хаті читальні. Остання група мала більше успіху. Співи, читання лекцій привабили більше народу, ніж панахида".

В повищому та в цьому останньому саме й заключається та „боротьба поколінь". Автор статті додає від себе ось які цікаві помічення до цього цитованого допису:

„Вийшла значить „більша половина" і менша. Цікаво, що воно за люде в отій „меншій половині"? Хто вони? Чи це старі люде, стаде покоління, що вже доживає своє і не хоче йти з молодю, чи це дві клясові групи, що свідомо йдуть з попами разом? А чи це робиться в якійсь частині „з незнання й нетямучости" — мовляв Нечуй-Левоцький, як було оце ніде як у самім Харкові з пролетарськими організаціями: спілкою „Металіст" і робітниками трамваю, телефонної станції, студентством ІНО. (Інституту Народньої Осьвіти та СГІ. (Сільсько-господарського Інституту), котрі обєдналися навколо старого маестра й побожно слухали доповіди про „Шевченка та Федьковича" й плескали клерикально-монархічним віршам?

Як бачимо, то одна така подія з нагоди помічень витягає другу ще маркантнійшу, де в „боротьбі поколінь" по стороні старих виступають робітники й студенти і всі члени пролетарських організацій. Про таку боротьбу поколінь можна навести безліч таких і їм подібних випадків, що мають місце на всій великій території Радянської України і находять відгомін на сторінках радянської української преси. Тій масі випадків не посвячується лише окремих статей а прямо нотується їх в новинкарському, чи хронікарському відділі.

Накінець автор доходить на основі наведеного з села випадку до висновків, які й для нас здаються слушними. Висновки ці про село вбирає автор у форму стверджуючого запиту: „А що як це не тільки старі а й молодь туди йде, захоплюється автокефальними настроями і ганьбить память того, що так ненавидів і т. д.?". — І ми скажемо: А що...?

Комуністична партія на Україні.

В минулому році в комуністичній партії большевиків України потягнуто було до судової відповідальности 9385 членів (14 прц.). За найріжнороднійші провини усунено з рядів партії 956 робітників, 1050 селян і 450 радянських урядовців. Більшість провин припадає на піянство та спекуляцію (бо 24 прц.), потім слідує нарушення партійної дисципліни (18 прц.) провини службового характеру (12 прц.), карієризм (7 прц.), карні провини (7 прц.) і накінець релігійні пересуди (6 прц.).

З польських справ.

З „сальонових" методів поліції. — Податки, чи контрибуції?

— В Стрию на поліції тяжко скатовано ученика слюсарського за те, що по дорозі зажартував собі з поліцая. Найогиднійша сцена розігралася в льокалю інспекції. Рибчинського звязано і закнебльовано йому уста, опісля розпочато тортури. „Дзєннік людови" пише: „Жертву необережної веселости (з дикими звірятами і з поліцією не можна жартувати!) збито в так жахливий спосіб, що тіло хлопця представляло одну спухлу, синю масу. Під впливом болю Р. зімлів. Коли прийшов до себе, списано з ним протокол (розуміється, згадка про тортури немає!) і напів живого пущено на волю. Головну ролю в „урядуванні відіграв агент Стецула".

Для характеристики відносин у Польщі: пос. Домбскі звернувся до маршалка сойму, щоби він з уряду боронив послів перед адміністрацією і поліцією, яких поведення головно на „кресах" є прямо скандалічне. Бувають випадки, що кінна поліція розганяє посольські зібрання.

— На засіданню буджетової комісії польського сойму речник Жидівського Клюбу пос. Фростіг піддав аналізі оптимістичне експозе Грабского. Підставою санаційного пляну Грабского є платнича здатність суспільности. Чи може польске правительство видусити з населення 15050 міліонів зол. франків у формі податків без нарушення продукції та маєткової субстанції?

Всеукраїнська Академія Наук і закордонні жиди над її долею.

(Докінчення.)

Не належачи до складу Радянського Правительства, ані до правительственної (комуністичної) партії, а звичайно, не беруся читати в правительственних серцях про необхідність чи непохитність українізаційного курсу. Але, як і кожен громадянин, я маю право судити про це з певних обєктивних фактів.

Не що давно звернулася була Всеукраїнська Академія Наук по російськи до Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету з клопотанням про долю Полтавського Музею, — і на це здобула відповідь (за ч. 2141 з 19. лютого 1924 року). В. Ц. В. К. повідомляє Академію, що її клопотання задоволнено, і додає: „Разом з цим Секретаріят ВУЦВК висловлює своє здивування з приводу того, що Всеукраїнська Академія Наук, звертаючися до В. Ц. В. К-ту, пише російською мовою. Виходить. ніби Всеукраїнська Академія Наук ігнорує розпорядження Радянського уряду що до рівноправности мов та найширшого розвитку української мови на Вкраїні"...

Як бачимо, Найвища Радянська злада на Вкраїні зробила офіційну догану Академії за те, що вона насмілилася звернутися до неї рос. мовою. Як собі хочете, а факт промовистий. Або, знов, хіба не свідчить про щирість українізаційного курсу Радянської влади справа з словниками, яка мені більш відома, ніж кому. Українізація неможлива, коли не буде повного й точного „Російсько-українського словника". Рада Народніх Комісарів доручила цю справу Академії Наук і зассигнувала їй на цю мету 6000 зол. карб. Сума будь-що-будь пристойна, хоч може й не надто велика, коли взяти на увагу, що словник має обіймати 64 аркуші великої вісімки найдрібнішого петіту по 100.000 літер в аркуші. Працює для нього як найшвидчим темпом 20 фільольогів, але головний редактор, що має погоджувати ріжноманітну працю тих 20 фільольогів, натурально мусить бути тільки один. Цю повинність Академія Наук і Держава поклали на мене. Працюючи 11 годин на добу, ніколи не лягаючи спати ранійш від 4. год. ранку, я про те встигаю здавати до друкарні тільки один аркуш на тиждень, рідко 1 і чверть. І я не перестаю здобувати низку листів з Харкова від офіційних представників влади, які турбуються, чи не можна було би прискорити цю справу і зазначають мені в своїх листах, що як найшвидче надрукування рос.-українського словника — це є діло високоченної державної ваги.

Дня 9-ого січня 1924 року Народний Комісаріят Осьвіти за ч. 217. видав наказа Академії Наук: „вжити всіх заходів до того, щоби головний редактор словникаакадемик Кримський не брав участи в засіданнях (господарських, бібліотечних, адміністративних та инших), які одбірають у нього час, потрібний для редагування словника". До цього наказу додано характерний пункт: „поставити акад. Кримського в такі матеріяльні умови, щоби матеріяльні обставини не ставали йому на перешкоді присвятити себе роботі над словником". У відповідь на це я написав до Народнього Комісара Осьвіти В. П. Затонського, що рішуче відмовляюся здобувати за свою працю над словником якісь окремі гроші, бо вважаю цю любу для мене працю за свою моральну й громадську повинність. Але незабаром після того приїздив до Київа тов. Астерман, що завідує в-вом „Путь Просвещения" і дуже вмовляв мене згодитися на моє матеріяльне забезпечення. Звичайно, що я й цим разом дуже ввічливо подякував за турботи про мій добробут, але від грошей відмовився, і в приватньому листі я написав В. П. Затонському, що найвищу нагороду для себе я бачу в його листі до мене, де він підкреслює, яку велику державну вагу матиме моя фільольогічна праця. На якийсь час питання про мій добробут залишено в покої, але зате в ряди-годи мені для заохоти присилаються заадресо до Харкова листи від провінціяльних державних установ, де представники місцевої влади прохають надіслати їм примірників 20—30 академічного словника. Я гадаю, що ці подробиці, про які я розказав, самі собою характеристично показують, що українізаційний курс Радянської влади це не є якась голословна декларація. (Для цікавих додам, що перший том нашого словника вийде в світ 20 травня 1924 року, а томи II—III—IV обовязково вийдуть у світ цьогож року). Окрім того зараз на всіх парах працює „Інститут Наукової Мови при Академії Наук", який виготовляє спеціяльні словники для окремих державних відомств. Вже здано в друк „Словник Правничої і Економічної Термінольогії", який обіймає собою 18 арк. друку; за кожен аркуш Комісаріят Юстиції платить авторам-редакторам по 200 зол. карб., — цифра цілком поважна. Замовлено „Інститутові Наукової Мови при Академії Наук" словники навіть для таких тісних галузів, як авіяція та инші. І на ці менші словнички закредитовано в Харкові для Інституту Наукової Мови 3000 зол. карб.

Хібаж це все не свідчить про щирий українізаційний курс?

Неодмін. Секр. Всеукраїнської Акад. Наук
Академик *А. Кримський.*

тягарі податкові, які наложило правительство, переходять в двоє а навіть в троє платничу спроможність. На кожду особу припадає 50 зол. фр. податку річно. Це вже не податки, а контрибуція.

Податок оборотовий мав бути картиною дійсно осягнених торговельних і промислових оборотів. Між тим цей податок сконсигновано, стягаючи його екзекуціями від найбіднійшого населення. В Лодзі переведено 12 000 екзекуцій. Бесідник провірив, що у двох, зглядно трьох тисячів екзекованих найдено ледви по кілька мішків вугілля та поломані шафи. Приписи про доходовий податок сконструовано так, що цей податок платиться не від доходів, тільки являються вони більшою частиною маєткової субстанції. Як дотепно сконструовано закон, нехай ілюструє приклад, що від 3-міліярдового доходу даний податник має заплатити 4 і пів міліярда титулом доходового податку. Скарбові власти видають тайні обіжники і прикази, якимн змушується скарбові інспекторати до витягання з населення сум, що переходять його платничу спроможність.

Складайте жертви на фонд Українських Інвалідів (вул. Руська 3|II).
1646 3—?

Містерії з господарською школою в Городенці.

(Інтерпеляції посла С. Козицького і тов. до польського міністра рільництва.)

Від 40 літ істнувала в Городенці визча господарська школа, первісно призначена для населення повіту (84 прц. Українців).

Львівський краєвий виділ, йдучи по лінії пануючого тоді поміщицького курсу, змінив характер школи, зробив з неї фабрику двірських писарчуків. Та з часом двори в окольиці перейшли в руки жидівські. Жиди мали своїх писарчуків, отже не потребували учеників зі згаданої школи. Таким чином школа повисла у воздусі. Хоча край удержував в цій школі по 30 учеників і по трьох учителів, школа замість процукувати сільських господарів, підготовляла кандидатів на жандармів, сторожів скарбових і т. д.

Прийшла світова війна. Школа згоріла. Приготований Урядом Західно-Української Республики матеріял на відбудову заграбило румунське військо і спалило. Коли Східну Галичину заняли польські війська, „Сільський Господар" робив заходи у Львові і у Варшаві в справі відбудови школи. Одночасно товариство старалося о привернення первісної ціли школи, а саме, щоби вона зробилася освітною інституцією для місцевого українського населення. А що школа вивінована 6-ти моргівим огородом (тепер зовсім занедбаний!), „Сільський Господар" підніс думку, щоби школу в Городенці призначити на школу майбутніх сільських господинь, що викладовою мовою повинна бути мова українська, як цього вимагає сама природа і первісна ціль школи (це виходить навіть з постанов про „воєвудзку" автономію — арт. 9, закон з 26. вересня 1922 р.).

Завдяки старанням „Сільського Господаря" покрито дах над школою і над одною стайнею. Сім будинків і огород стоять пусткою. Цим добром користується тільки для приватних цілей один з бувших учителів, що мешкає в школі і нічого не робить.

Щоби з цим марнуванням публичного добра раз вже покінчити, вислав „Сільський Господар" в Городенці 21. IV. 1923 р. депутацію до станиславівського воєводи з проханням відбудувати школу і віддати її в заряд „Сільського Господаря" з ціли оснування школи господинь.

На це товариство дістало відповідь:

„Ministerstwo Rolnictwa zawiadomiło Województwo reskryptem z dnia 7. czerwca 1923 L. 17[0]R—IV; że jest zdecydowani uruchomić w Horodence II-to miesięczną państwową niższą szkołę rolniczą męską z językiem wykładowym polskim. W tym celu też Ministerstwo opłaca jednego z dawniej wykładających w Horodence nauczycieli. Termin otwarcia szkoły jest uzależniony od wykonania odbudowy i restauracji zrujnowanych skutkiem działań wojennych zabudowań szkolnych".

Чи потрібні коментарі?

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

Ґен. Льосов у турецькій армії.

Німецький генерал Льосов підписав з турецьким урядом умову, на підставі якої вступає до турецької армії та їде до Анґори.

Туреччина незадоволена.

Урядові турецькі кола висловлюють невдоволення, що Франція провол'кає ратифікацію льозанського договору та відложила її аж до часу по переведенню нових виборів тоді, коли англійський парлямент договір цей вже ратифікував. Турки грозять Французам, що позамикають їм французькі школи в Туреччині.

Петлюра в Парижі.

З певних джерел повідомляють нас, що б. головний отаман військ УНР. і б. голова Директорії УНР. Петлюра перебуває тепер у Парижі. Біля нього збираються всі б. визначні політики й дипльомати УНР. його орієнтації.

Ратифікація в Англії.

Англійський товариш секретаря закорд. справ склав заяву в парляменті, що Англія на майбутнє не буде ратифікувати ніяких договорів, поки́ль вони не пройдуть через парляментарну дискусію.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Димісія мін. Замойского?

„Хвіля" звідомляє з Варшави, що мін. Замойскі з причини недуги думає податися до димісії. Політично-пресовий відділ президії Ради мін. заперечує повищу вістку.

Опінія знавців.

„Вр. Альг. Цтг." звідомляє з Льондона, що знавці згодилися на таку програму: Повний авторітет Німеччини в екон. справах на окуп. землях муситься привернути. Митові границі між окуп. і неокуп. теренами мається знести. Залізниці в Порурю мається віддати під управу Німеччини. Всі заряджения, що спинюють діяльність німецького промислу, муситься відкликати. Німеччина одержить мораторію на 4 роки, але за цей час мусить дальше доставляти вуголь і платити репар. кошти. Німеччина може дістати позичку, забезпечену доходами в держ. залізниць. Висоту чинитьб у натурі і сплат на окуп. кошти знавці означили на 1 міліярд з. м. Колиб фінанси Німеччини поправилися, тоді підносяться в останніх 2 роках рати в готівкових сплатах. Після 4 літ мораторії платить Німеччина включно 2 і пів міліярда зол. мк. титулом репараций, загарантованих доходами у висоті 1200 міл. зол. мк. з митових і монополевих доходів, 650 міл. з гіпотек на держ. залізницях, 360 міл. з гіпотек на промислі, земельній власности і 300 міл. зол. мк. з комунікаційного податку.

„Н. Й. Герельд" довідується, що звіт знавців предложиться мабуть у суботу комісії відшкодувань. Опісля передасться негайно інтересованим правительствам. Опісля послідує виміна думок між Поанкаре, Тенісом і Мек Донельдом. Оконечна конференція відбудеться з кінцем місяця.

Внесення в справі биття на поліції відкинено.

На засіданні польського сойму 4. ц. м. приступлено до наглости внесень у справі насильств і надужить доконуваних панств. поліцією мін. вн. справ Гібнер заявив, що кілька днів тому видано розпорядок до всіх органів поліції, щоби винуватих видалювати зі служби, а справу віддати прокураторії. Мін. думає, що цей розпорядок на будуче звільнить його від таких інтерпеляцій. Нагліть внесення відкинено.

Довіря для Поанкаре.

Палата ухвалила довіря для правительства 408 гол. проти 151.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Курс грошей.

Львів, дня 4. квітня 1924.

Нині тенденція дальше звижкова. Настрій оживлений. Обороти численні. Золото пропорціонально дещо дешевше.

Доляр ам.	9,400.000—9,425.000
Доляр канад.	8,850.000—8,950.000
Чеські корони	260.000—266.000
Леї	46.000—47.000
Фунт. штерл.	39,500.000—40,000.000
Франц. франкй	525.000—535.000
Франк шв.	1,600.000—1,620.000
Марки нім. стар. ем. тис.	000.000—000.000
Франк бельг.	405.000—000.000
Гульдени голянд.	3,400.000—0,000.000
Ліри італ.	394.000—000.000

Золото

20 кор.	40,000.000—41,000.000
20 франк.	38,000.000—38,500.000
10 рубл.	52,000.000—52 500.000
20 марок нім.	45,000.000—45,500.000

Срібло

Кор. австр.	700.000—720.000
5 кор.	5,500.000—5,600.000
фльорени	1,750.000—1,800.000
рублі	2,700.000—2,800.000
копійки (за рубля)	1,200.000—1,400.000

Варшава 4.IV. Доляри Зед. Держави 9,350, 9,300, 9,350, 9,250, фр. франц., 545 542.540, фр. зл. 0.000.

Чеки: Бельгія 000, 453.500, 447.500, 494.500, 000; Букарешт 00,000; Голяндія 3,460, 3,455, Льондон 40,257, 40.000, 40,200, 38.500. Новий Йорк як готівка Париж 545, 533.500, 531. Прага 277.750, 260.000, Швайцарія 1,630.000, 1628.000, 1612.000, Відень 132.10, 130,85 132, 130; Італія 410, 406.250, бони зол. 1350—1400; 8 прц. поз 14 м., Міліончівка 1,050.000, поз. дол. 4,950, 3,500 Франки зол. 0.000.

Цірих 4. квітня 1924. Голяндія 221,25 Новий-Йорк 574, Льондон 24.72. Париж 32,92, Медіолян 25.05, Прага 17.05, Будапешт 0,0075 Букарешт 3,92. Белград 7.10, Софія 4.10, Відень 0.0080-3/8.

Збіжева біржа.

Львів, 4. квітня 1924.

Рух вельми слабий. Загальний оборот 55 тон. Трансакції в пшениці, кукурузі горосі і провінціональній муці. Подача й попит слабі. Тенденція вдержана. Настрій вижидаючий.

Пшениця краєва $^{75}/_{74}$ з 1923 р. 36,000.000—39,000.000*, Пшен. кр. селянська 00,000.000—00,000.000, жито галицьке $^{68}/_{69}$ з 1923 року 23 000.000—24,500.000*, жито галицьке $^{65}/_{66}$ 19,500.000—20,500.000, ячмінь гал. бров. 21.000.000—23,000.000* ячмінь гал. для перемелення 17,500.000—18,500.000, овес гал. $^{44}/_{45}$ з 1923. року 20,000.000—23000.000, кукуруза 25.000.000—26,000,.000, горох пів-Вікторія 42,000,000—45,000.000.

Ціни розуміється в польських марках за 100 кг. без споживного податку. місце стація заладування.*) Ціни оціночні без трансакції.

Ширіть наш часопис!

Шевченківські свята.

Париж.

Париська українська кольонія влаштувала концерт в честь Тараса Шевченка дня 23. березня. Свято почалося святочною промовою голови організаційного комітету п. Романова, яку для присутніх гостей переклав на французьку мову інж. Шумицький. Опісля говорив про Україну і Шевченка (по французьки) полк. Лямушет. З черги приступлено до виконання багатої й різноманітної програми. Співав український хор під орудою п. О. Чехівського, виступали як солістки артистка тифліської опери п-і Дерібезова. артистка київської опери п-і Антонович та п-і Семенова. Була гра на скрипки, а опісля деклямував свій вірш, присвячений Шевченкові поет В. Бобрів.

З мистецького боку концерт зробив дуже гарне враження. Так саме добре представляється справа і з матеріяльного боку, бо публика виповнила салю по береги. Тим більше годиться це зазначити, що українська кольонія в Парижі мала числом і незорганізован[ня]. *О. Я.*

Загреб.

Українська еміграція у Загребі з приємністю згадуватиме день 22. березня. Того дня заходами визначних приятелів українського народа д-ра Івана Есіха та д-ра Міляна Вукеліча — ми мали спромогу відсвят[кувати] [ве]ликого Кобзаря. [Відбу]вало товариство Хорватської Народньої Молоді (Hrvatska Narodna Omladina), а його ціло було: через Шевченка зблизити до себе хорватський і український народ, два братні народи, яких доля так дуже анальогічна.

Вечірку отворив голова Товариства п. Звонко Вукеліч, вітаючи гостей-Українців, після чого забрав слово д-р Іван Есіх. В своїй промові звернув увагу слухачів на значіння цього свята і на факт, що коли хорватська молодь і ширше громадянство в останніх трьох роках добре поінформоване про українські самостійницькі змагання, то це заслуга пп. Шевчика, Юрійчука і прелеґента Василя Войтанівського, відомого з його культурної роботи між Хорватами. Свою промову закінчив бесідник тим, що можливо вже й в недалекій будуччині оба народи: хорватський та український виповнять завдання, наложене їм їхніми духовими проводирями і сповняться мрії Великого Славянина Т. Шевченка про одну, згідну славянську сімю. — Опісля п. Василь Войтанівський прочитав доклад на тему: „Революційна ідеольогія Шевченка", — який — як пише хорв. щоденник „Obzor" з дня 25. м. м. — зробив на слухачів велике враження, бо в ньому переведено анальогію між Українцями і Хорватами. З великою увагою були теж вислухані виїмки з „Гайдамаків", які з новим розумінням і життям віддеклямувала п-на Ірина Дядьківна.

Опісля почалася свобідна розмова і частування. Перший тост підніс д-р Мілян Вукеліч, який у високо-патріотичному дусі зясував тяжкі умовини, серед яких бореться за свої права хорватський і український народ, головно Галичане і що якраз через це взаїмно чимраз краще пізнаємося і стаємо собі близчими, поздоровив провідників обох народів, українських культур. діячів на еміграції і з болем серця згадав і про невимовно важкі умовини, серед яких ведеться робота на українському університеті у Львові. Відома нам ця справа до найменших подробиць і ми сильно віримо, що та ганебна рана, яку заподіяли Поляки українському народові, остаточно згине з тіла многостраждального народа, бо вірімо в силу професорського збору і самої університетської молоді, тим більше, що вона вироблена у визвольній нерівній боротьбі таки недавного часу". Кінчаючи тим передав на руки Українців-гостей з імя хорватської молоді привіт для Українського Університету у Львові. В дальших промовах пп. Гр. Шевчика, М. Юрійчука, др-а Ів. Есіха і ин., нагороджуваних грімкими оплесками, висвітлювали ріжні культурно-політичні питання обох народів.

Як я зазначив з початку, гарне враження зробив на нас цей прийом, тим більше, що цей вечір, на який ми самі не могли спромогтися, улаштувало товариство кращої хорватської молоді, на яку можемо покладати в будуччині великі надії. *В. В.*

Братіслава (ЧСР.).

Заходами української громади в Братіславі відбулася 16. березня святочна академія в честь Т. Шевченка. Салю УМС-и крім української еміграції, виповнили представники громадянства, старшинства і студенства чехо-словацького і деякі кола російської еміграції. На свято завитав теж п. президент міста.

Святочну академію відкрив голова української громади п. сенатор Соболь ський і підніс в своїм гарнім вступнім слові значіння Т. Шевченка для нас і для всіх Славян. Кінчаючи, уложив привіт п президентові ЧСР. Масарикові. На увагу заслуговує дуже добре опрацьований реферат універс. проф. Перфецького на тему: Літературна діяльність Т. Шевченка. Прелеґент розвинув широко діяльність Кирило-Методіївського Брацтва і ясно виказав ті ідеї, які були духовим змістом нашого кобзаря. Річевий реферат закінчив бесідник палкими словами „працюйте над собою, виучуйте чеську історію і літературу, а тим научитесь любити свою Україну, бо не в інтригах, не в політикомані, а серед муравлиної праці родиться велика ідея, а цього жадає наш Великий Кобзар в своїх піснях". Від білоруських студентів промовляв п. Яроцький зазначив, що Шевченкова

17. XII. 1862
засудження
4,000.000 Мп.

Заходом Т-ва українських рем. і пром. „З О Р Я“ у Львові
відбудеться
в неділю, дня 6. квітня
в сені „НАР. ДОМУ“ Рутовського ч. 22
КОНЦЕРТ
з 53. роковини смерти Т. Шевченка.
Початок о год. 7. веч.

Думка про обєднання славних як вільних вільними, рівних з рівними є також змістом білоруських змагань.

Окрасою мистецького відділу був відомий наш оперовий співак п. Кузьмин, якому акомпаніював диригент братіславської опери д-р Ледічек. За їх гостинну часкаву участь тутешня наша кольонія незмірно їм вдячна. Симпатичне враження зробив студ. мед. п. Терещенко своїм природним, милозвучним тенором. Жаль тільки, що молодий талант не має змоги образовувати свій голос, а має всі природні дані на великого співака. Теж повна життя була деклямація стрільця Бичковима Осипа (в козацькім строю) на чеській мові „Іван Гус“. Инші точки виповнили деклямації і народні пісні стрілецького хору.

На закінчення хор відспівав гимни. З добровільних датків зібрано 387 чк., крім значного датку на стріл. хор п. президента міста д-ра Окоміка. Весь чистий дохід призначено на Рідну Школу. Свято це має для української еміґр., згуртованої в Словаччині, велике значіння, бо не тільки гідно і достойно пораз перший в Братіславі вшанговано память нашого Ґенія, але і збижено українську еміґр. з відповідними місцевими колами. *С. К.*

НОВИНКИ.

— Конфіската. У вчорашньому (76) числі „Діла“ сконфісковано кінцевий уступ із передової статті п. н. „Скарги новітнього Скарги“.

— Слідуюче число „Діла“ вийде з огляду на свято Благовіщення у вівторок 8. квітня, з датою середа 9-го.

— Шевченківський концерт української молоді держ. семінарії у Львові. До концертів шкільної молоді треба, очевидно підходити з цілком иншим критерієм, ніж до всіх инших артистичних продукцій для оцінки таких концертів головним моментом є сама праця, яку вложено в підготовлення концерту з боку шкільних педагогів-організаторів концерту й учнів школи — артистичних виконавців. Саме хотіння рішає про успіх концерту. Різнобарвність програми, збірні продукції з великим числом учасників і трудність деяких точок при одночасній великій виразній старанности виконання, свідчать про те захоплення, з яким львівська державна семінарія шанувала 28. березня сьогорічне Шевченківське свято. Як звичайно, концерт розпочала промова: т. О. Бобинський гарно переводив паралелю поміж Прометеївським мітом і значінням Тараса для Українців. Хорові й музичні продукції робить велику честь проф. І. Левицькому. Мельодійні „Українські пісні“ М. Лисенка (змішаний квартет і чельо) і чудовий вальсовий мотив Оффенбахівських „Оповідань Гофмана“ (скрипкове унісоно з фортепіяном) є прегарним полем для виявлення у молодих сил почуття такту й ритміки; ансамбль, диригований проф. Левицьким, виказує чимале зіграння. В хорових продукціях (Шевченко-Левицький: „Тече вода“ і Ф. Колесса. „Вулиця“), як звичайно, вражає велика перевага жіночих голосів та повна недостача тенорів; зверннв увагу чистий дзвінкий сопран солістки (п-ни Кручової). Для скрипкового соло (т. Букайло) Венявського „Романца“ була за важкою; краще вийшла жвава „Сереніяда“ Дрдля. Теж саме вірш „Козачковському“ рішуче за важкий для деклямації молодої дівчини, тим більше похвала їй-ві Чучкевич, що не злякалась його. Овацію численної авдиторії викликала деклямація моторної маленької ученині школи вправ О. Сень. Другу частину концерту творила драматизована апотеоза творчости Тараса, — великий живий образ з рецитаціями найбільш популярних уривків Шевченкових поем, вкл. з „Думами“, виголошуваними самим Шевченком. Присутні на салі батьки й гості переконались, що в школі львівської семинарії духовий провід молоді находиться у певних руках. (К).

— Замість „хрестин“ — „звіздини“. Під таким наголовком находимо у київському „Більшовику“ з 20. березня ц. р. у відділі „До нового побуту“ таку квіточку: „Дня 12-ого березня в м. Ново-Фастові вдруге відбулися червоні „звіздини“ замість нікчемних попівських „хрестин“. „Звіздини“ обійшлися без пяного попа, без хрестів та без кадила. Ось починаються звіздини. Інтернаціонал. Виступають промовці. Зясовують нікчемність попівських хрестин. Всі уважно слухають. На столі, за столом сидить селянин і жінка з дитиною. Обличя радісні. Вони перші знищують старий зогнилий релігійний побут. Різні організації й окремі особи роблять подарунки незаможникові, що рве всякі зв'язок з релігійним дурманом. Звіздиції закінчуються гучними оплесками й криками „слава“. Дитину названо Оленою (Ленін) вшановуючи память Іліча. Геть релігійний дурман!“ — Передруковано буквально, йота в йоту. Як вам подобається отой „новий побут“, га? Бо скептик, що пише новинки у „Ділі“, підозріває, що „радісне обличя“ селянина викликане... дарунками, а не обрядом „звіздин“. Щож до шанування памяти Іліча іменем „Олени“, то на Україні „звіздили“ Оленою ще тоді, коли й діда Володимира Іліча не було на світі. Цікаво, чи комуністична Польща завела би у себе замість хрестин „орлини“ а Туреччина „півмісячини“?

— „Макбет“ на українській сцені. На 25-ого березня ц. р. була призначена в театрі „Березіль“ у Київі премєра „Макбета“ у постановці Леся Курбаса. Чи відбулася і з яким успіхом — про це ще не маємо відомостей.

— Українці й Білорусини у Празі. „Ржечпосполіта“ з 5-ого ц. м. пише буквально: „Deutsche Allg. Ztg.“ повідомляє з Праґи, що 1-ого квітня ц. р., в річницю проголошення самостійности Білоруси, відбулися тут урочисті збори всіх білоруських і українських еміґрантів, які перемінилися в маніфестацію проти Польщі. Білоруські й українські промовці переганяли один другого у ворожих атаках проти Польщі і обіцювали собі взаїмну всебічну допомогу у боротьбі за самостійність на польських землях. Рішено в найблизчому часі розпочати спільну акцію на Виленщині й у Східній Галичині при співпраці білоруських і українських послів до польського сойму. Члени уряду Ч. С. Р. не взяли участи у зборах, хоча їх запрошено туди. Згадуючи про це, „Deutsche Allg. Ztg.“ додає, що при всьому тому — хоча й члени уряду Ч. С. Р. — офіціяльно не були на зборах, щоби не наражуватися Польщі, неурядово запевнили Білорусинів і Українців про свою приязнь і свої симпатії. Чесько-словацький уряд призначив для білоруських студентів 100 стипендій“.

— Шаховий турній. З кінцем першої половини турнусу у світовому шаховому турнію в Ню-Йорку найбільші вигляди на отримання пальми першенства у світовому майстерстві в грі в шахи, має д-р Емануїл Ляскер. Другим з черги йде Альохін, а потім по черзі: Реті, Капабланка, Тартаковер, Боголюбов, Марціаль, Марочі, Яновські, Ляскер (юніор) і їх. Ляскер є єдиним, який досіль у турнію із ні одним грачем не програв жадної партії.

— Смерть за сміх. В околиці Фльоренції трапилась жахлива кривава подія. Одна молода пара пішла за місто на прохід. Підчас веселої гутірки раз по раз лунав сміх то молодого супруга то його жіночки, бож — відома річ — що в перших місяцях подружя новожонці рожево глядять на світ (тим наче на весну) і свій вдоволений настрій радо виявляють безтурботним сміхом. Нараз по шляху надїхало трьох наколесників. Один із них зіскочив з колеса і, підійшовши до молодої пари, піднесеним голосом заборонив йому так голосно сміятись. При тих словах витягнув з кишені револьвер і на місці застрілив збентеженого мужчину. Потім сів на своє колесо й поїхав своєю дорогою. Два инші наколесники, що були випадковими свідками події, повідомили поліцію і допомогли зловити божевільного злочинця.

— З якими дівчатами не треба женитися? Про це хотів розказати на підставі ріжних оригінальних студій і мабуть оповідань своїх численних приятелів німецький письменник Герлінґ у прилюдному відчиті в Інсбруку, але — на диво! — поліція зборонила йому цей відчит! Єдиною причиною цієї заборони, це хіба страх, що прелєгента дошкульно побють, бо-ж ясна річ, що в очах жіночого світа нема таких дівчат, з якими не можна би вінчатись! Коли гарні дівчата скажуть: не можна женитись з поганими, багаті — висловляться з таким же призирством про бідних, молоді про старих, тоді безумовно погані, бідні, старі, або кволі представниці дівочого роду докажуть як на долоні, що іменно в красі, багатві, молодості та великому здоровлю жінок лежить нещастя їх чоловіків. Отже на питання: „з якими дівчатами не треба женитися“ — можна відповісти (щоб не робити нікому кривди) лише одно: з ніякими!

— Пожежа в нїематографі. В кінематографі Тікбей-Сіті в Мехіко вибухла підчас вистави пожежа, яка викликала величезну паніку. Згинуло двайцять кілька осіб, більше шістьдесяти відносно рани. Це одна з найбільших театральних катастроф в останніх роках.

— Наші хазяйки не журяться вже Великоднем, бо добре знають, що гарне і дуже дешеве столове скло замовляють і до тижня одержують з фабрики в „Топасі“ ул. Міцкевича ч. 22. Хто ще не замовив, най не відкладає, бо свята йдуть! 1688 а) 1—1

ІВАННА З ЖУКОВСЬКИХ
ОСАДЧУКОВА
жена податкового завідателя
упокоїлася дня 31. І. с. р. о год. 5. попол. по довгій і тяжкій недузі. Похорони відбулися 2. лютого с. р. в
1690 Добромили. В. І. П. -1

Ширіть наш часопис!

НАДІСЛАНЕ.
За надіслане редакція не відповідає.

7. квітня о 12. год.
в салі „НАРОДНОГО ДОМУ“
заходом „Союза Українок“
СВЯТО ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Деклямації: „Досвітні огні“ — Ніна Матулівна, „Забута тінь“ — Лінда Пароконяківна, уч. драм. школи М. Вороного. Сольоспів — М. Кремінецька, уч. проф. Заремби—А. Янчарський „Не дивися на місяць весною“, Д. Січинський „Не співайте мені сеї пісні“. Реферат д-ра Д. Донцова. Білети по 3, 2, і мілл. Мп. в крамниці „Фортуна“, вул. Руська 1. 1675 3—3

ОПОВІСТКИ.
За оголошення Редакція не відповідає.

Львівський Народ. Театр Українськоґ Бесіди під дир. О. Стаднина. — Львів вул. Шашкевича 5.
В неділю 6. квітня о 3 год. поп. „ТРОЯНДА СТАМБУЛУ“, оперета в 3 д. Фолля.
Вечером 7:30
„ХМАРА“ нар. драма в 4 д.
В понеділом 7. ц. м.
виступ С. Федичківської „Галька“.
Білети раньше до набуття в „Союзнім Базарі“ вул. Руська ч. 20, в день вистави, в неділі і свята від год. 10—12. і 2—7. при касі театру.

Чергові товариські сходини для членів „Союза Українок“, членів „Бесіди“ і ними впроваджених гостей відбудуться в неділю 6. с. м. від год. 6. веч. в салях „Бесіди“ (Рутовського 22. Народний Дім.). Буфет добірний. 1694 1-1

Драматичний кружок „Мавка“ уч. гімн. СС. Василіянок у Львові улаштує дня 8. квітня с. р. у салі муз. Т-ва ім. Лисенка при вул. Шашкевича ч. 5. виставу п. з. „РУСАЛКА РОН“, казка Андерзена, здраматизована на 4 дії Оленою Вергановською. Початок о 7. год. веч. Вступ по 3, 2, 1 мілл. мп. — Вступ на виставу тільки за запрошеннями, які можна набути при касі в день вистави від год. 5 1692 1-1

З Наукового Т-ва ім. Шевченка. Наукові засідання: 1. Засідання Бібліографічної Комісії відбудеться в неділю, дня 6. IV., о год. 10. передпол. в Бібліотеці Н. Т. ім. Ш. (вул. Чарнецького 24) з порядком: 1. Проф. Ів. Огієнко: Перший друкар України Іван Федорович в науковій літературі (бібліографічний огляд). 2. Вол. Дорошенко: Перша книжка надрукована на Україні: „Апостол“ Ів. Федоровича, Львів, 1574 (бібліографічний опис). II. Тогож дня о год. 11-й передпол. відбудеться в канцелярії Н. Т. ім. Ш. (вул. Чарнецького 26) засідання Фільольогічної секції з порядком: 1. Проф. Ів. Огієнко: Історія українського друкарства, 2. Проф. А. Андрохович: Іллірська друкарня й книгарня О. Курцбека у Відні кін. XVIII. ст.

Замість вінця за могилу свого улюбленого директора бл. п. д-ра Омеляна Калитовського складаю на „Рідну Школу“ десять мілл. мп. і кличу своїх шкільних товаришів на такуж квоту. — Процьків Сильвестер, Львів 1689 1-1

Дрібні оголошення.

СКЛАД НОТ вул. Романовича 11 (бічна пл. Академічної) поручає свій багато заосмотрений магазин, висилається на провінцію. 1696 1-3

ПОШУКУЮ середних літ жінки, що занялась би доглядом слабо-розвиненої дівчинки. Умови і порозуміння листовно: Осівці к. Бучача, Н. Гнатова. 1697 1-5

ГОСПОДИНІ, яка занялася би веденням сільського господарства у священика — пошукується. Інформацій уділлть Хавелка, вул. Гофмана 14|I.

МОЛОДЕ ПОДРУЖЯ з трилітнім синком пошукує помешкання при старшій самітній особі. За відступлення невеличкого помешкання годиться дати постійне і ціле удержання тій особі. Зголошення до Адм. „Діла“ під „Портієр“. 1-2

ПАСІЧНИКИ! Присилайте віск до перерібки на штучну вощину і замовляйте вощину і пасічничі знаряди в Пасічничій Спілці, у Львові, ул. Словацького ч. 14. 1677 2—3

В КОСОВІ недалеко закладу д-ра Тарнавского можуть знайти уміщення літники і реконвалесценти з цілим удержанням, в віллі з гарним положенням, кімнати соніші, елєґантно уладжені. Близші інформації слати Е. Лукашевська в Косові. 1660 2—4

ПОШУКУЮ молодої інтелігентнійшої і симпатичної дівчини до комнат і 5 літної доні. Зголошення слати з поручениями Ольга Чапельська — жінка лікаря, Дрогобич, вул. Стрийська. 1684 2—2

ЦЕНТРОФУГА альфа майже нова на 250 літрів до продажі. Зголошення склеп взуття, вул. Руська 3. 1686 2—2

КАМЕНИЦЮ одноповерхову з городом, крайна Садівницької, продам. — Склад взуття вул. Руська 3. 1682 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

Вже прийшли ЛЬОСИ
КЛЯСОВОЇ ЛЬОТЕРІЇ В ЗОЛОТІ
1695 Ціна: ½ 6 зол. (Мп. 10,800) ¼ 3 зол. (Мп. 5,400)
Всі виграні платні в золоті
1 кл. вже 15. ц. м. — Банковий Дім ШІЦ і ХАЄС, Львів, пл. Марійська 7.

Орґанізація бруттовців.

Після закона про реквізиції ропи для державної рафінерії в Дрогобичи, всі властителі бруттової нафти мусять належати до законно узнаної орґанізації, в противнім случаю підпадають під опіку куратора, яким суд окружний у Львові іменував адвоката д-ра Шайну. Тому що на кошти удержання куратора стягається кождого місяця 1 процент з належитости за рону, тому обовязком всіх українських бруттовців, сейчас зголосити своє приступлення в члени одинокої нашої признаної орґанізації „Підойма“ на руки адвоката д-ра Володимира Ільницького в Дрогобичи. При цім повідомляється, що члени кооп. нафтової „Унас“, о скільки є властителями уділів брутта, є рівночасно членами орґанізації Підойми“ і окремо зголошуватися не потребують. 1691 1—3

ПОЗІР! **Всі купці, котрі мають склепи по салах в усі, що мають охоту залонити собі склепи в селі нехай удаються з довірям до знаної і від літ істнуючої фірми**
МАВРИКІЯ КЛЯЙНА
КОЛОМИЯ, РИНОК ч. 30.
(у власнім домі) біля міської торговоґ галі, де одержати можна всякого рода **кольоніяльні товари, делікатеси, всякого рода овочеві напитки, воскові і церковні свічки,** та взагалі всілякі товари знаменитої якости і по так дешевих цінах, що зможуть по селах продавати ci товари по таких цінах, по яких продають купці в Коломиї, заробляючи на тім дуже добре. — Початкуючим радо служу радою і помічю. Кождий інтересований вехай в потребі удасться лишень до фірми
МАВРИКІЯ КЛЯЙНА КОЛОМИЯ, РИНОК ч. 30.
1558 4—6

ВСІ ВЖЕ ПЕРЕКОНАЛИСЯ що мило з фабричною маркою „РИБКА“ і „СОНЦЕ“ вироблюване Т-вом Зєднинених Фабрикантів Мила Дзюбас, Фішель і С-ка в Ченстохові, істнуюча від 1878 р. **є найліпше і знане зі своєї чистоти і доброти**
Жадайте всюди! Жадайте всюди!
Виключне заступництво на Галичину
А. И. ЛЕВІНЬСКІ і Сна
Краків, вул. Старовисляна ч. 28.
1616 4—?

„ДИНАМО“
конц. Підприємство-Електротехнічне Технічно-торговельне бюро: ЛЬВІВ, вул. КОПЕРНИКА 16. Уряджує Електричні Централі: для електричного світла, моторів і телєфонів. — **Спеціяльний електро-механічний відділ:** для направи всіляких машин і електричних апаратів. Роздільні таблиці. — **СТАЛА ВИСТАВА МАШИН:** Динамо-машини, електричні мотори, льокомобілі, сильники ссучо-ґазові, бензинові, рольні агрегати. — Оброблярки до заліза, металів і дерева. Комплетні уряджения для млинів, горалень, тартаків і промислових заведень. Ціни конкуренційні. Кошторисы і технічна порада. 8—20
1538

За Редакцію відповідає Ол. Назарко. З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 38.

Ч. 78 (10.171). Львів, середа 9. квітня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

„Постійний клієнт“.

Шведський делєгат до Союзу Народів і член його Ради, впливовий політик і соціялістичний діяч Брантінґ, повернувши з Женеви, висловив перед співробітником стокгольмського „Соціяль-Демократен“ свій погляд на працю Союзу і на його постійного клієнта — Польщу.

За одним махом Польща була „клієнткою“ аж в трьох справах. Дві з них (Данціг і Мемель) торкалися пересадних домаганъ, а радше привілєїв на побережі Балтійського моря, а третя безправної поведінки супроти німецьких кольоністів.

В справі Данцігу Польща домагалася в данцігській пристані догідного місця на склад своїх вибухових матеріялів. А саме Польща вимагала на що ціль острова Гольм. Та Данціг спротивився домаганню Польщі, бо експльозія таких матеріялів моглаб загрожувати містові великими втратами. Союз Народів признав стійними побоювання Данціга, згодився, щоби через найблизчих шість місяців Польща задержала старе місце, а зрештою, щоби вишукало собі нове, більше віддалене. Польща мусіла згодитися на це рішення, та польські делєгати поробили застереження, в яких пробивалася надія, що пізнійше буде можливим одержати нові уступки. Одначе представники Англії і Швеції зазначили рішучо, що ця постанова не може вже ніяким чином бути змінена.

Також в справі Мемелю (Клайпеди) Польща робила труднощі, хоч вона в цій справі взагалі не має права багато говорити. Для польських інтересів, Мемель настільки має значіння, що являється природною пристанею для північної частини Польщі. Одначе це в рівній мірі відноситься і до теренів СРСР. Польща вимагала, щоби в портовій дирекції Мемелю засідав представник Польщі. З тим не погодився Союз Народів, а за те прийняв проект, силою якого Мемель стає автономічною частиною Литви. Польща спротивлялася такому вирішенню справи, одначе її протести не мають ніякого значіння. Як умову ратифікації мемельської конвенції великодержави вимагали вільного транзиту для Польщі і порадили Литві, щоби не робила перепон в цій справі. Та Литва находиться в стані війни з Польщею. Позитивна декларація Литви в справі транзиту для Польщі рівнялась би признанню польського замаху на Вильно, а цього хотять виминути Литовці. Таким чином і другу справу вирішено в користь Польщі, а в користь її противника.

Третю справу, справу німецьких кольоністів, теж вирішено не по лінії польських бажань. „В розвязці цеї справи — каже Брантінґ — можна завважити, що Польща уважає своє становище супроти Ради Союзу Народів — як постійного клієнта — дуже невигідним і неприємним для себе“. І тому польські делєгати не мали иншого виходу, як зробити відворот. Всі кроки проти німецьких кольоністів Польща зобовязалася здержати, а на випадок виселення зобовязалася звернути їм повне відшкодування. Є це єдиний випадок, коли Польща проявила деяку дозу доброї волі. „Мабуть Польща — кінчає Брантінґ — сама завважила, що надто перетягнула струну і що через постійні неуосновані свої виступи тільки шкодить своїй справі...“

Очевидно, що з приводу виступу Брантінґа в польській пресі закітлувало. „Ржечпосполіта“ в своїй наївности і смішности — по старому звичаю — зробила на нього донос до шведського уряду і до Союзу Народів. Як — мовляв — урядовий делєгат шведського уряду до Союзу Народів важиться виявляти такі почування супроти польської держави; як член Ради Союзу Народів, що своїм важливим голосом завважує на ході справ, має сміливість виявляти просто живлову ненависть до Польщі! Старенький „Час“ не робить доносів; він виступає проти халатної і незручної польської дипльоматії. Його не дивує програна, але його дивує пересвідчення Союзу Народів, що така поведінка супроти Польщі є слушна, „що Польщу дальше вважається химерним смаркачем, який кермується лаакімством і витягає руки по чужу власність“.

Не улягає сумніву, що в мемельській справі завважив ще один момент, на який тільки незначно натякнув Брантінґ, а який з питомою мегальоманією пропускає польська преса. На цей момент звернув увагу білоруський посол Тарашкевич в своїй промові в польському соймі, виголошеній 19. березня. Вихідною точкою для польських „управнень“ до Мемеля є ріка Німан, ріка, яка не є польською, тільки білоруською. Цею рікою 4/5 експорту йде з білоруського терену. Польща або Росія, говорячи про Німан, а тим самим про Мемель, можуть виступати тільки від імени білоруського народу. Совіти, створивши й поширивши білоруську Рад. Республику, тим самим створили собі основу до виступу в мемельській справі. Як би польський уряд мав довіря білоруського народу в межах польської держави, то тим самим здобув би поважний, можливо рішаючий голос. Та польський уряд такого довіря не має. І тут „постійний клієнт“ набивається на Архімедову підійму, на своє відношення до „інородців“.

Дотепер питання тзв. національних меншостей в Польщі поза справою німецьких кольоністів не було предметом розважань Союзу Народів. „Постійний клієнт“ не мав ad oculos поставлених, а незвичайно важливих справ, які його тягнулиб за поли і ярко демонстрували розбіжність між теорією і практикою. Дотепер Польща могла виступати на міжнародній арені навіть з деяким великодержавним апльомбом. Та небавом на порядок нарад С. Нар. прийдуть справи, які безсумніву втишать химерність розбавленого хлопчака. Ріжні організації Галичини, Українська Парляментарна Репрезентація та білоруські посли звернулися до Союзу Народів з представленням багатьох справ: політичних, економічних, культурних, виказуючи потоптання обовязуючих трактатів „постійним клієнтом“. А останні часи дали незвичайно багато ріжнородного матеріялу для того, щоби Союз Народів зайнявся своїм „постійним клієнтом“. А тоді пепесівці, що саме тепер пустилися на гостинні виступи до Льондону, матимуть ще більше право твердити, що „справа національних меншостей належить до найважнійших у нашій внутрішній і закордонній політиці“.

Для кооператив відповідний опуст!
ВАЙДЛЄР і ЛЄВЕН
СТАНИСЛАВІВ, площа Міцкевича 14.
Торгозля, ґалянтерійних, нюрнберських, трикотових товарів, панчіх, тоалєтних мил, паперів, приладів до писання як також великий вибір всякого рода ниток і кравецьких приладів.
Адр. тел. Вайдлєр-Лєвен, Станиславів.
1611 13—15

З німецьких сенсацій.

По процесі Гітлєра і тов.

Більш як місяць тягнувся у Мюнхені процес за державну зраду, на якому засіли як обвинувачені визначні військові провідники і між якими був також славний полководець останньої війни, Людендорф. Вислідок цього процесу є великою несподіванкою для тих, що не стежили за поодинокими його моментами, і навпаки не приносить нічого нового для людей ознайомлених з атмосферою в якій судили провідників баварського воюючого націоналізму, що мав скинути до теперішній берлінський уряд. Людендорфа звільнили, Гітлєра і трьох його товаришів засудили на пять літ твердині, з деякими полекшами.

Давно вже не було процесу за державну зраду в такій неясній атмосфері судової салі, як цей останній. Коли обвинувачені складали свої зізнання, вони переходили в тон осуджуючих і звертались до своїх суддів немов би до винуватців. Були хвилини, коли затрачувалась межа між лавками обвинувачених і кріслами суворого судового трибуналу. Нелегко найти судові процеси, в яких представники судової влади покидають салю на знак протесту. Або прошу уявити собі сцену, коли свідок покликаний перед суд, залишав нараз салю і глузує собі з дальших візвань, щоби явився на розправу. Так зробив генерал Льосов. Инший, капітан-ляйтнант Ергардт, якого всі знають у Баварії, заховався і ніхто не міг його віднайти. Найповажнійший винуватець, Гітлєр, організатор військового заговору проти републики, стояв увесь час на становищі, що він є справжнім патріотом, а ті, що його судили — зрадниками батьківщини та держави. Він дозволив собі на закінчення своєї промови звернутись з палкою апострофою: „Я обвинувачую Ебєрта, Шайдемана і їх товаришів у державній зраді, обвинувачую їх, що вони знищили 70-міліонівий німецький народ!“ Ще й вдарив пястуком по столі.

І промова головного прокуратора була не менше характеристична. Прокуратор сам уважав своїм обовязком торкнутися психольогічних мотивів, які у великій мірі виправдували вчинок заговірників; він висловив навіть своє щире признання для чистих, непідкупних змагань Гітлєра, а Людендорфа просто звеличував як геройського жовніра та повну людину, яка не заплямила своєю діяльністю своєї придбаної слави та чести! Та з другого боку треба сказати, що роля Людендорфа на судовій салі зовсім не нагадувала героя. Його політичні мудрації можна вважати сумним свідоцтвом убожества. Його фрази про те, що він стає гордо перед судом і що хоче ділити долю своїх обвинуваченых товаришів — були чисто реторичними фразами. Колиб Гітлєр був прибрав таку саму скромну позу, хто зна, чи і його не звільнили би разом з Людендорфом.

Але він хотів покористуватися процесом для дальшої пропаганди своєї ідеї. Він вказував глумливо на те, що центральний берлінський уряд не є послідовним і не був ніколи льогічним у своїй діяльности. Бо коли би так було, то тоді він повинен був зробити відповідальними за такий самий злочин бувшого генерального комісаря Кара, ген. Льосова і оберста Сейсера, які явно, на протязі довгих місяців, приготовлялися для зведення своїх порахунків з републикою. Навіть більше: Гітлєр доказував, що ціла низка розпоряджень генерального державного комісаря була очевидним обявленням війни урядові німецької держави. Гітлєр мав між своїми прихильниками багато монархістів, роялістів та инших людей, що мали вже досить мягкого демократизму берлінського уряду. Цей уряд знав про них, а проте їх не тикав.

Як бачимо: німецький суд змінився одночасно з державним ладом. Німецька преса не скриває свого остраху, що такі процеси, як останній, можуть хіба підбадьорити невдоволених теперішнім станом до нових спроб державного перевороту.

Пр. 343/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Діло“ число 72 з дня 1. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Документа хвилі“ а) між словами „два окульнікі“ і „Перший“, б) „між свою“ і „руку“, 2) „Дописи“ а) між школи і в Познанщині б) між її змагання і провідник віча, ц) між Союзу Народів і В дискусії, д) між віче і промовою містить в собі єство злочину з § 65 а з. к., ad 1) виступку з § 302 з. к., ad 2) а) ц) виступку з § 305 з. к., ad 2) б) виступку з § 298 з. к. ad 2) окі[illegible] з § 65 а) з. к. узнав доконану 31. марта 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. к. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні, в найблищім числі і то на першій сторонѣ Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4,000.000 Мп. — Львів, дня 2. квітня 1924.
(Підпис нечиткий.)

Клопіт зі селом.

Харківські „Вітсти“ ч. 69 і 70 з 27. і 28. березня біжучого року приносять статтю П. Лісового, що зветься „Старі, але пекучі пять питань“. — Для нас саме цікаві ці питання, з якими до нині ще не справилась радянська влада. Перейдемо їх по порядку:

1. Куди діваються гроші?

Пише автор, що податки беруть та й беруть від селян. Найновійший податок має бути сплачений з 1. гравня с. р., але не зважаючи на це, його в цілости стягають тепер. Селянин платить, бо мусить платити. Радвлада впевняє все селян про те, що всі стягані податки зуживаються на потреби тогож таки села. Та казати це легко і добре. Нелегко одначе повірити в цю правду селянам, які бачать, що школи в непорядку, учителі одержують дуже мізерну платню, підручників у школах немає, шпиталі, лікарні разом з їхнім медичним перзоналом вивінувані зле і т. д. І паде через те авторітет радянської влади на селі. Автор радить заподібгати тому в такий спосіб, щоби видавати для селян звідомлення про радянські видатки.

2. Зловживання місцевої влади.

Сельська влада веде себе не добре і не гарно. Найвищі її представники запиваються, допускаються маси зловживань у відношенню до селян. На цих сельських представників радвлади велика сила скарг до газетах і по всіх вищих радянських інстанціях. Вищі від сільських органи скарг звичайно не розглядають. Сільська влада рядить і управляє селом зовсім самодержавно. Наслідки того такі, що більшість селян вважає всякі скарги за річ зовсім безнадійну, а навіть небезпечну, бо влада часто мститься на тих, що вносять скарги і мститься тяжко. Так бути не може, міркує автор, і з цим треба боротися. Треба скарги про зловживання розглядати та провірювати і винних карати. На жаль того нема і це друга причина для того, що авторітет радянської влади не кріпшає а маліє на селі.

3. Ліси.

Тому рік рішила радянська влада передати частину лісів для виключного ужитку селян, одначе на жаль цього дотепер не виконала. Селяне про це чули, що ліс має стати їхньою власністю, але виконання цієї передачі не бачили. Тому то й панує між ними погляд, що партія рішила передати їм ліс, а влада перед ними це ховає. Що з цього виходить? Виходить те, що селяне турмами не вночі а в білий день дуть до лісів і нищать їх немилосерно. Лісова сторожа безрадна запобігти таким масовим крадіжам ліса. Густо-часто в такій крадіжи бере участь і сама сільська влада. Та сама влада під грозьбами забороня єлісовим дозорцям доносити вищій владі про крадіж та про скількість вкраденого матеріялу. На сторінках нашого дневника ми писали вже про декрет радянської влади в справі премійовання тих, які викриватимуть лісових рабівників. Одначе це все нічого не помагає. Лісовий надзір будучи неузброєним не в силі боротися з організованими виправами цілих сіл на грабунок ліса. Бували випадки убивств лісових дозорців і навіть міліціонерів а також селян. Вивязувалися вже цілі бої між селянами і сторожею. На заборони слідує така відповідь:

„По якому праву забороняєте рубати?... Партія обявила, що ліси селянські... Рубай хлопці, не слухай їх!...“

А далі панує між селянами така проста льогіка: „як всі рубатимемо, то все одно нічого не вдіють“. Картину ліса малює автор так:

„Деякі ділянки уявляють собою правдиві побоєвища, старі дерева зрубано, молоді зломано і покинуто, сирітливо стирчать високі пеньки. Прокладаються навіть нові дороги для вивозу цього лісу. Є вируби в 20 десятин і більше“.

Як же цьому зарадити? Автор подає на це єдину раду, а то негайну передачу селянам належних їм приділів, бо паде авторітет радвлади.

4 Учительство.

Сільська радянська влада трактує учительство за „панібрат“, звисока але протекційно поклепує по його плечах. Бачить його недостаток і біду та вважає його за щось нище, менше вартне. Комуністи вважають учителів „мягкотілими“ інтелігентами, петлюрівцями, відносяться до них часто з погордою та дотинають їм. Учительство забите, збідоване сидить тихо, бореться часто з голодом і не проявляє ніяких ні чисто життєвих ні тим більше культурних інтересів. Деякі учителі родять собі так, що женяться з „куркулівнами“. І це діється там, де вчив Ленін. А Ленін учив, що в радреспублиці народнього учителя треба поставити на таку височінь, на якій він не стояв ні в одній капіталістично-демократичній державі. І як дивно виглядає та Лєнінова наука, коли автор наводить такий випадок: до одної сільської учительки звернув автор запит про її духові розваги, то вона відповіла:

„Духовні розваги?... Та ви з неба впали, чи що? — От я три дні на весіллі гуляла, так у мене зараз від самогону голова мало не розвалюється!...“

А як з цим боротися? Зовсім просто, на думку автора, треба піднести авторітет учителя і створити для нього відповідну моральну обстанову на селі та на ділі показати, що учитель є складовою частиною нового радянського села, що його робота корисна й необхідна. Попри це треба того вчителя економічно забезпечити. В противному разі впаде авторітет радянської влади.

5. Самодержавність низів.

Чому це так, — питали нерав селяне — що висші радянські чини і висші партійні діячі признають, що радянська влада в багато дечім помилялася, наробила багато похибок і тепер ще в дечому помиляється, а наші сільські представники влади ніколи не помиляються і не помилялися? — Чому це так, що вищі приймають навіть від нас селян поради, а наші доморослі комуністи ніяких наших рад слухати не хочуть, на наші запити вияснень не дають, а часто за поради мстяться і карають? Чомуж так? Автор відповідає: „Тому, що на селі не вкорінилися основи революційної законности“. Сільські органи влади управляють дуже самовладно, не признають ніяких рад ні пояснень. Вони вимагають безоглядного послуху. На все в них одна відповідь: „Не твоє діло. Прийшла директива з центру... Треба її виконати, а не роздабарювати... Чули?...“ — „Прийшла директива“ — це найважнійша і рівночасно найрозумнійша відповідь на все і найкраще оправдання на всі надужиття.

Наприклад селяне знають, що тепер законом заборонено вимагати від селян всяких безплатних повинностей як підводи, нічліги, харчі і т. д. Та закони законами, а сільська радвлада все це бере від селян безплатно. І на все це є оправдання в тій „директиві з центру...“ Автор розказує такий випадок: Йому довелося розїзджати по службовим справам. Раз прийшлося ночувати на селі. Відбувши нічліг автор рано заплатив господареві за все скільки належало. Селянин здивувався і сказав:

„Хоч і казали, що заплатите, то я гоїшним ділом, не вірив. Оце ви перший мені заплатили. — А чому инші, як зупиняються, то не платять?“

По якомусь часі зголосився до автора партійний робітник з того району і заявив:

„Знаєте, товаришу, ви нас поставили в погане становище. Ви от заплатили тоді за свій постой, а тепер нам вже не можна ставати на кватиріо, бо дядьки не хочуть за дурно приймати других, що приїздять до нас. Ви як окружна влада, своє реноме піддержали, а наш авторітет підірвали...“

Щож робити? Автор рівнож дає дуже добру пораду: за все платити! „А то бувае так, що командированому на село, та до того ще й члену партії, або приходиться іти до куркуля, куди його поставить голова сельради і слухати, як „гостинний господар“ бурмоче про дармоїдів, або просто голодувати“.

Як бачимо, то на селі авторітет радянської влади не то що паде, але й не то, що росте. Так собі ніяково! Дотепер селянська льогіка „як що всі рубатимемо, то все одно нічого не вдіють“ побіджає. Не помагають нічого й теоретичні міркування на тему „розшарування села“ та на тему політичного його освідомлення. Селянин має свою фільософію, якої йому ніхто не вирве. Ставши навіть на чолі радянської сільської влади, він виконує свої обовязки зовсім самодержавно і вимагає послуху, але сам того послуху до вищих органів не виявляє. Цікавим дуже таке явище з рядянського краю, де окружна радвлада підриває своєю коректністю авторітет сільської радвлади. Процес скріпнювання чи занепаду авторітету тої влади йде, на нашу думку, своїм природним шляхом.

З діяльности Української Парляментарної Репрезентації.

Інтерпеляції: в справі замкнення школи в Комарні, скатур Наукового Т-ва ім. Шевченка і „сальонових“ методів польської поліції.

Пос. С. Підгірський і тов. внесли інтерпеляцію до польського міністра освіти в справі безправного замкнення приватної народньої школи УПТ. в Комарні. Ославлений вже попихач Прушиньского Собіньскі як причину замкнення цеї школи подав факт, мовляв — в Комарні є вже дві польські народні школи і вони „w zupełności zaspakajają i kulturalne i religijne potrzeby ruskiego społeczeństwa“.

Пос. С. Хруцький і тов. внесли інтерпеляцію до польського міністерства справ внутр. в справі конфіскати польською цензурою і львівською почтою заграничних посилок українських друків, адресованих до бібліотеки Наук. Т-ва ім. Шевченка. Ніде в світі не водиться, щоби наукова інституція не мала права комплєтувати для наукових і [illegible]графічних цілей ріжних дру[illegible]ість в царській Росії не ро[illegible]ім напрямі перепон. Коли [illegible]Товариство звернулося до дирекції почт у Львові з запитанням про причини такої поведінки, дістало відповідь, що це робиться на приказ міністерства внутр. справ...

Пос. А. Васильчук вніс інтерпеляцію до мін. внутр. справ в справі побоїв і знущань поліції над селянином Яковом Ковальчуком зі с. Хорощинка на Підляшу. До інтерпеляції долучено листа скатованого Ковальчука. Поліцаї пімстилися на ньому за увагу, яку зробив К. одному з них на сільськім сході. Коли опісля Ковальчук приїхав до містечка Піщац, там його поліцаї зловили, затягнули на постерунок, тяжко скатували, а на другий день випустили з арешту з погрозою, що коли не буде мовчати про побої, так не згине своєю смертю.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще про майбутність народа той, жертвує на „Рідну Школ[illegible]

Документи нашої доби.

І знов мусимо занотувати аж три документи нашої доби.

Перший з них львівської кураторії. Заводить протизаконно, не покликуючись навіть не то на якісь закони Хєно-Пяста, але хоч би на розпорядок Грабского й Міклашевского, що думає про „гарантії“ для „інородців“, польську урядову мову в гімназіях, тзв. державних і приватних, і в фахових школах. „Законодавці“ в роді Собіньских, Прушиньских, Грабских і Гломбіньских в своїм поході проти елєментарних прав українського народу виходять зі заложення, що школа є касарнею, а вони фельдвеблями, яких указів і наказів муситься безумовно слухати. Тимчасом школа являється чисто громадянською інституцією, в якій крім кураторсько-хієнських фельдвеблів чи лак сержантів важний голос має ще й громадянство. Батьки учнів не думають цього нового наскоку лишити без відповіди. Численними протестами вони відповідять на цю нову провокацію. Слід вже раз наложити намордник цій скаженині.

Другий з указів торкається закриття філії „Жіночої Громади“ в Тернополі і є відгомоном трагічної події у львівській поліційній тюрмі. Як вже в нас згадувалося, 24. лютого ц. р. відбулося в Тернополі свято в честь Н. Кобринської. В одним з привітів була згадка про бл. п. О. Бесарабову, що була в своїм часі діяльним членом жіночих організацій. В часі читання привіту публика встала з місць, і це стало вихідною точкою до кациківського указу старости Екгардта, що в останньому часі став безвільним знаряддям в руках поліції і вшехпольської мафії. Другою причиною закриття товариства було викупчення під фірмою „Жіночої Громади“ оповісток про помина льне богослуження за бл. п. О. Бесарабову. Проти закриття товариства внесено рекурс.

Третій указ це „добровільна“ субскрипція акцій емісійного „Польского Банку“. Косівське староство наказало всім громадським урядам закупити для кожної громади по 5 акцій, а крім того змушувано, щоби других 5 акцій купили заможніші господарі в кожній громаді. До цього ужито терору. Для більшого пострашу „окульнікі“ доручувано ніччю через поліцію. В них наказано явитися всім війтам і громадським комісарам 28. березня у секретаря Візирканюка (перекінчика) з грішми під карою 100 фр. Цей урядовий терор на бідному населенню Гуцульщини, що рік-річно голодує, якого вже обдерто з останнього реквізиціями, грабунками і високими податками, повинен найти відгомін у польськім соймі.

Подаємо в цілости всі три укази, які — хоч дуже ріжні — мають одну мету: з одного боку вибрати кишки з українського населення, а з другого відібрати йому всі дотепер набуті управнення, знищити всі організації, перетворити український народ в безголосу амебу.

Новий указ п. Собіньского.

I.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

L. 635|pr.

Lwów 21. marca 1924.

W sprawie języka urzędowego w gimnazjach i szkołach zawodowych.

Okólnik

Kuratorjum OSL. do Dyrekcyj i Kierownictw wszystkich państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i szkół zawodowych w Okręgu.

W sprawie języka urzędowego w gimnazjach państwowych i prywatnych zarządzam co następuje:

1) Wszelkie pisma funkjonarjuszów zarządniczych w gimnazjach państwowych i prywatnych, istniejących w okręgu, skierowane do władz szkolnych w sprawach służbowych

redagowane w języku polskim jako urzędowym.

2) Dyrekcje wszystkich bez wyjątku gimnazjów państwowych i prywatnych w Okręgu, winne posługiwać się językiem polskim w pismach i zaświadczeniach wydawanych podwładnym nauczycielom i funkcjonarjuzsom oraz przesyłanych do władz i urzędów państwowych oraz władz samorządowych jako instancyj publicznych, stowarzyszeń gmin i stron używających w życiu publicznem lub prywatnem języka polskiego.

3) Półroczne wykazy cenzur, świadectwa roczne, świadectwa dojrzałości oraz świadectwa odejścia i wszelkie zaświadczenia z aktów i zapisków urzędowych, wydawane przez wszystkie bez wyjątku gimnazja państwowe i prywatne w Okręgu, mają być wystawiane w języku polskim.

4) Protokoły konferencyj i dołączone do nich sprawozdania z przerobionego materjału, przesyłane Kuratorjum projekty rozkładu materjału, proponowanego tematu wypracowań pisemnych, projekty zamierzeń i sprawozdania z czynnosci wychowawczych winny wszystkie bez wyjątku gimnazja państwowe i prywatne w Okręgu sporządzać w języku polskim.

5) W języku polskim mają być prowadzone we wszystkich bez wyjątku gimnazjach państwowych i prywatnych w Okręgu wszystkie akta szkolne.

6) Na wszelkich pismach urzędowych od Dyrekcyj, gimnazjów państwowych i prywatnych, winna znajdować się pieczęć urzędowa Dyrekcji z tekstem polskim, a także z godłem państwowem, o ile chodzi o zakład państwowy.

Zarządzenie niniejsze obowiązuje z dniem jego ogłoszenia. Pozwalam jedynie, by katalogi okresowe w tych gimnazjach, w których były dotychczas prowadzone w języku niepolskim, pozostały niezmienione do końca b. roku szkolnego, oraz by księgi inwentarzowe, o ile były dotychczas prowadzone w języku niepolskim, były tylko uzupełnione w języku polskim, aż do czasu, gdy będzie możność sporządzenia nowych ksiąg inwentarzy.

Kurator: *Sobiński* wr.

O. Nr. 128.

Srarostwo w Tarnopoiu.

L. 11271.

Tarnopol, dnia 13. marca 1924.

Do Zarządu stowarzyszenia „Filia lwowskiego tow. Żinocza Hromada" w Tarnopolu.

Ponieważ zostało stwierdzonem, że stow. „Filia lwowskiego tow. Żinocza Hromada" w Tarnopolu dnia 24|II. 1924 urządziło w sali „Bractwa Mieszczańskiego" wieczór literacko-wokalny, na którym po wygłoszeniu przez Blankę Baranową referatu o Kobryńskiej uczczono przez powstanie zebranych pamięć Olgi Basarabowej, która pozostając pod zarzutem szpiegowstwa powiesiła się w aresztach policyjnych we Lwowie, jakoteż iż dnia 27|II. 1924 urządziło wymienione stowarzyszenia żałobne nabożeństwo w parafialnej cerkwi w Tarnopolu, a chcąc ściągnąć jak najwięcej ludzi na to nabożeństwo, dało wydrukować u drukarza Wilhelma Krella ul. Ruska l. 2. karty żałobne, obwieszczające odbycie takiego nabożeństwa, na których znajdują się wyrazy uwłaszczające autorytetowi Policji Państwowej, ożekam, że stow. „Filia lwowsk. tow. Zinocza Hromada" w Tarnopolu przez powyższą działalność przekroczyło swój zakres określony statutem i zarządzam po myśli § 28. ust. z dnia 15|XI 1867 Dz. u. p. Nr. 134 o stow. zawieszenie czynności stow. „Filia lwowsk. tow. Żinocza Hromada" w Tarnopoln wskutek tego, że odnośnie wymienionego stow. zachodzą powody rozwiązania (§ 24. cyt. ust.).

Przeprowadzenie bezwłoczne zawieszenia czynności stow. „Filia lwowskiego tow. Żinocza Hromada w Tarnopolu" poruczam P. Janowi Potańskiemu, sekr. powiatowemu.

Przeciw niniejszemu zarządzeniu wolno wnieść rekurs do Województwa przez tut. Starostwo w ciągu dni 14, licząc od dnia następnego po doręczeniu tego reskryptu, jednak rekurs nie ma mocy wstrzymującej zawieszenia czynności.

Starosta: *Ekhardt.*

Starostwo w Kossowie. L. 8241/24. Kosów, dnia 22. marca 1924. Do Zarządu gminy w . . . . W ślad za tutejszym reskryptem z dnia 18/III. 924 l. 784| 4 polecam, by Pow. Komisarz rządowy jawił się nieodwołalnie osobiście dnia 28. marca o godz. 9. rano w tutejszym Starostwie w biurze Prezydyalnem i przyniósł ze sobą w Markach polskich zawartość 100 dolarów Stanów Zjedn. Ameryki północnej na zakupić się mające dla tamtejszej gminy 5 akcji Banku polskiego oraz przynajmniej jeszcze raz tak wysoką kwotę na akcji dla poszczególnych zamożniejszych gospodarzy. Za ścisłe zastosowanie się do powyższego polecenia czynię Pana kierownika tymczasowego zarządu gminy osobiście odpowiedzialnym, z tem że w razie nieprzybycia z pieniądzmi na oznaczoną godzinę, wyciągnę z tego jak najdalej idące konsekwencje i nałożę na Pana 100 fr. zł. grzywny pöczątkowej.

Starosta: Siekierski.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Справа нац. меншостей.

З Варшави звідомляють: Політичний комітет польської ради міністрів займався на засіданню 7. ц. м. справою організації й адміністрації на окраїнах і справами нац. меншостей, які є в звязи з цим. Політичний комітет ухвалив поручити міністрови просвіти Міклашевскому випрацювати до тижня шкільну програму на окраїнах із узглядненням нац. меншостей. Міністер внутр. справ Гібнер має до двох тижнів випрацювати проект закона, про мову і самоврядування на окраїнах. До співпраці запрошено послів: Недзялковского, Ст. Грабского, д-ра Левенгерца.

Опісля займалися відносинами безпеки на окраїнах. Мін. внутр. і військових справ мають при цьому спільно працювати. Військо має оставати в контакті з властями. В звязи з цим ДОК. Львів і Вільно одержать ширші повновласти в справі стереження границі.

Англія і нац. меншости.

Посол Жулавскі (ППС.), який вернув саме з Льондону, де відвідав Лейбур Парті разом з послом Недзялковским, заявив журналістам, що Англія цікавиться тепер вельми нац. меншостями в Польщі. Лейбур Парті має навіть окремих спеціялістів у цій ділянці, причому найбільше зацікавлення виявляє для Схід. Галичини. Пос. Жулавскі заявив у Льондоні, що можна говорити про независимість українського народу, а не про справу Сх. Галичини, бо ця справа є нафтовою а не національною справою. ППС. стоїть на становищі, що українську справу найкраще розвяжеться шляхом автономії.

Англія цікавиться також білоруським питанням. До цього ППС. займає анальогічне становище. Менше зацікавлення виявляє для жидівського питання.

Польща хоче позбутися договору про нац. меншости.

Правиця польського сенату приготовляє внесення, яке взиває правительство до виповідження договору про національні меншости. Марш. сенату Тромпчиньскі заявив редакторові „Газети Варш.", що Польща необовязаиа додержувати вічно цей договір і що зірвання договору, як додаткового не є ше нарушенням головного версайського договору. Польща, на думку Тр., повинна змагати не до зірвання договору, а радше до усунення нонсенсів, які містить договір, незгідних із суверенністю Польщі. Договір про нац. меншости, писаний на коліні, є вислідом коварств Льойда Джорджа і його окруження. Предложено його польській делеґації пів год. перед підписанням головного договору, без дискусії щодо змісту цього акту. На основі 12 арт. повинна Польща звернутися до Ради Союза Народів, щоби змінено приписи, незгідні з суверенністю держави. Коли воно покажеться неможливим, то не останеться ніщо инше, як виповісти договір. Самособою повстануть застереження, що виповідження договору не передбачується. Отже згідно з думкою знавців міжнар. права нема договору, котрий годі би виповісти, коли виповідаючий поступає льояльно супроти другої сторони. Консеквенцією зірвання договору було би, що Польща зреклася би його прав. Але Тромпчиньскі є думки, що в договорі цьому немає ніяких користей для Польщі.

Японія почала воєнну акцію проти совітів.

Льондонські часописи потверджують на основі вістей із Москви, що Японія почала військову акцію проти совітів. Японія концентрує війська в південній Манджурії. Рівночасно підпомагає білогвардейців, котрі схоронилися на територію Манджурії.

Совітські делеґати в Льондоні.

Совітські делеґати для переговорів з Англією приїхали до Льондону. Літвінов приїде пізнійше.

Вислід виборів в Італії.

Аг. Стефані звідомляє: По одержаним досі вісткам впало 64 проц. голосів на правительственну листу. Часописи коментують побіду правительства при виборах і підкреслюють, що на будуче ніхто не буде сумніватися, що переважна часть громадської думки є по стороні Мусоліні.

Стріли і заворушення при виборах.

В Римі застрілено Авентіно, брата ліберального кандидата, котрий належав до фашистівської партії. Були заворушення в Медіоляні. Також коло Баррі міліція мусіла покористуватися зброєю. Один чоловік ранений тяжко, два легко. В Реджо ді Калябрія прийшло до сутички фашистів із пополярями.

Вибори в Баварії.

Німецька преса обговорює в передовицях дотеперішні висліди виборів у Баварії. З дотеперішніх звідомлень виходить, що гітлерівці відіесуть значну побіду, головно в містах. У майбутньому баварському соймі займуть 1/5 місць. Вибори не принесли соц. демократам таких втрат, про які говорилося. Втратили вони лише часть голосів у користь комуністів. Найбільші втрати потерпіли помірковані партії.

Чи Ви є Членом Українського Крайового Товариства Опіки над інвалідами. — Місячна вкладка 1 мілїон Мп. 1645 1—?

Студентська еміґрація.

Гурток Студентів-Українців при Високій Технічній Школі в Шарльотенбургу.

Цей гурток існує від 1921 р. Спершу існував він при Спілці Студентів-Українців у Німеччині, що має свій осідок в Берліні, а від 1922 р., коли прибуло до Шарльотенбургу більше українських студентів, існує як окрема студентська організація, що обединує всіх українців, студіюючих на шарльотенбурській Високій Технічній Школі. Цей гурток та його статут затверджений ректором і зареєстрований в тамошньому суді. Життя гуртка розвивається дуже інтензивно. При гуртку своя досить значна фахова й загально-освітня бібліотека. Що суботи відбуваються наукові виклади для всіх членів. Теми викладів переважно фахово-технічні. Останніми часами при гуртку зорганізовалася окрема термінольоґічна комісія, якої метою збирати та системізувати українську технічну термінольоґію та переклади фахових технічних творів на українську мову. Гурток завоював собі симпатії на Високій Технічній школі серед чужого студентства і серед професорів. Завдяки цим симпатіям всі члени гуртка були звільнені від величезних 49-долярових оплат, які мусять складати чужинці. Всі студенти вчаться дуже пильно не зважаючи на свій невідрадний маєтковий стан. Є там багато Придніпрянців, які радять собі в цей спосіб що на час ферій їдуть на роботи до Франції або на німецькі фільварки. Зароблених в часі ферій жиють цілий рік. Гурток робить заходи, щоби їх можна було на найблищій ферії примістити на практиці в нашому бориславському басейні. Охочим записуватися на Високі школи в Берліні чи Шарльотенбургу Гурток може служити подрібними інформаціями та посередництвом при вписах. На чолі гуртка стоять тепер пп. Гинилевич Кость і Масюкевич Михайло.

Адреса Гуртка така:

Ukrainische Studenten-Vereinigung der T. H. zu Charlottenburg C. V. Berlin-Charlottenburg 2. Goetkestz. 67a.

З консулярно-дипльоматичної академії Ч. С. Р.

В сьогорічнім річници чеської високої школи консулярних та дипльоматичних наук в Празі здав державний іспит з відзначенням ще один Українець, а саме б. старшина УГА. та б. голова Академічної Громади в Празі д-р Іляріон Харак.

Чеська консулярно-дипльоматична академія є високою школою на зразок французького Institut du Droit International, що має метою виховання дипльоматичного доросту чесько-словацької республики. До студій були припущені абсольвенти високих шкіл, а кінчали їх і високі урядовці чеських міністерств. Поруч пізнання важних дисциплін, що торкаються життєвих питань середньої та східньої Европи, є немаловажним добутком абсольвентів Українців також навязання щирих особистих зносин із товаришами Чехами, які в більшости є сьогодня явними прихильниками нашого освободження. Коли зважити, що ці абсольвенти чеської народности займуть небавом важні пости в державній службі чесько-словацької республики, практичні висліди нашої праці на тім полі не є без глибшого значіння для будуччини.

В минулих річницях абсольвували академію д-р Домбчевський, д-р Давидовський і д-р Паньківський.

НОВИНКИ.

— Лекція української літератури в дирекції поліції. Заповіджене „Союзом Українок" свято „Лесі Українки" викликало у львівській дирекції поліції спеціяльне зацікавлення. Представницю „Союза Українок", яка прийшла на поліцію зголосити те свято, спитали спершу „co to jest Leся Українка?" Колиж почули що то не є „щось", лише „хтось", тоді казали прислати тексти промови, деклямованих віршів, реферату і пісень, які будуть на святі співані. Слухаючи того наказу знову пішла одна делеґатка „Союза Українок", взявши повну торбу паперу. Розложила їх перед комісарем поліції і терпеливо розяснювала одно за другим місце, що зроджувало в представника влади підозріння щодо своєї благонадійности. Кажуть, що запитана ним: „pod jakim zaborem pomerła Leся Українка?" — наша дівчка в першій хвилині не зрозуміла двозначного польського слова й обурена відповіла: „наша поетка померла, що правда, у великій біді, а вже під ніяким тином, лише у власному ліжку..." Чемний комісар бувімто перепросив, що не думав ображувати пок. письменниці, бо мав на увазі лише займанщину, під якою вона померла. Кажуть також, що захоплений викладом одної із поклонниць Лесі Українки — згаданий комісар замовив собі негайно комплет творів цієї славетньої поетки.

— Шевченківське свято серед Білорусинів. Заходами Білоруського Драматичного Товариства відбувся 9-го березня 1924 у Вильні святочний вечір, присвячений памяти Тараса Шевченка. В програму входили м. ін. реферати Гр. Мяцюка на тему: Т. Шевченко і його творчість, драматична картина „Отрута" Максима Горецького і концертова частина Вечір відбувся у власній салі Драматичного Товариства. („Літопис".)

— Влучний протест читальні „Просвіти" проти переслідування нашого шкільництва. З Моравської Острави наспіло таке письмо: „Щоби запротестувати проти переслідування нашого шкільництва уладила „Просвіта" в Моравській Острави збірку між тутешніми Українцями на „Рідну Школу". Збірка дала 1126 чеських корон як виказує долучений відпис листи: до цього долучили ми ще 94 ч. к. як податок від вкладок і тих 1220 ч. к. переслали як слідує: 700 ч. к. через Вп. д-ра Володимира Яворського для 17. березня ц. р. а решту 520 ч. к. через „Підкарпатський

банк" в Ужгороді на „Рідну Школу" в Галичині. Крім того виділ читальні рішив складати між всіми Українцями, що перебувають в Острявсько-Карвінському окрузі ще окрему збірку на найбільш пекучу потребу в теперішню хвилину, себто на ціли „Рідної Школи". Українці! Українське Педаг. Т-во, яке удержує приватні школи рідного типу і виховує у них молоде покоління в щиро народнім дусі та є тим самим запорукою кращої будучности народа, загрожене. Поміч потрібна рішуча і негайна. Уладок „Рідної Школи" може бути для нас страшнійшим та грізнійшим ударом, ніж удар з дня 14. березня 1923 р., бо там вину могли ми зложити на великі держави — а тут вина лежатиме в нас самих. Нехайже ніхто не завагається дати відповідну жертву на ту високу ціль, за яку сотки і тисячі томилися по тюрмах і навіть жертвують життя. Тому „Просвіта" кличе всіх членів і нечленів, щоби складали найщедрійші датки а саме постійно щонайменше 2% свойого місячного зарібку. Українці! Памятайте, що „Рідна Школа" в небезпеці. За тим листом слідують підписи голови читальні „Просвіта" в Моравській Остраві п. Дмитра Бізяка та секретаря п. Віктора Стафіняка і 40 жертводавців. За цим гарним прикладом повинні пійти всі наші читальні, кооперативи і инші організації та підприємства, бо це дійсно найгіднійший протест проти переслідування нашого шкільництва.

— **Академія в честь Т. Шевченка в Берліні.** Академію в честь Т. Шевченка улаштувала 22. березня с. р. Спілка Об'єднання Українських Організацій в Німеччині в помешканню „Державного Клюбу Ім. Нар. Партії". В програму входили: Святочна промова Богдана Лепкого, сольоспіви концертових співачок п. Марії Любарської і п. Галини Новохацької, деклямації „Лідея" п-ни Стефи Авдиковичівни та „Посланіє" Віктора Доманицького та вкінці продукції хору Спілки Студентів-Українців в Німеччині. На свято прибули тобіч української колонії, представники німецького, азербейджанського, естонського, корейського, литовського і швайцарського громадянства м. Берліна. Після Академії відбулися товариські сходини, на яких промовляли д-р З. Кузеля, проф. Б. Лепкий і д-р Бем та співав хор. („Літ.")

— **Мистецька виставка у Київі.** Мистецьку виставку картин улаштовано у Київі з нагоди губерніяльного зізду Спілки Робітників Мистецтва (Всерабис.) У виставці брали участь усі київські Малярі та учні Інституту Пластичного мистецтва. Як на всіх виставках, так і тут зразу вдаряє в очі два головні напрямки мистецької творчости, що тепер змагаються між собою на території СССР., а саме реалістичний, якого головним представником на київському грунті можна уважати Кричевського та другий футуристичний з головним своїм виразником Байком, що виступив на виставці в трупі мистців Мистецького Обеднання м. Березіль! По вільности продукції бере верх течія футуристична, але по уподобанням публики реалістична. („Літ.")

— **Німецько-український комітет.** Дня 11. березня с. р. заснувався в Берліні Німецько-український комітет, до якого поступили тільки німецькі діячі та визначні членки української колонії в Берліні. Завданням комітету є поглиблення та скоординування всіх звязків поміж Україною і Німеччиною та засування біжних питань, що з тим получені. Адреса: Deutsch-Ukrainischer Arbeitsausschuss H. des Herrn I. von Selenewsky, Berlin-Schöneberg, Hauptstrasse 11. (За „Літоп.")

— **Гімназія, шпиталь і недужа на голову польська почта.** Книгарня Наукового Товариства Шевченка у Львові вислала листа до Перемишля. Адреса виразна, що й сліпий прочитав би: „Дирекція державної гімназії в Перемишли. Przemyśl". Лист вернув до тижня назад з дописков: „Adresata w szpitalu niema". Це не казка: лист є в руках нашої редакції. Коли би ми не знали, що польські почтовики не люде сухі й рішуче не мають дотепу, подумалиб, що така дописка є твором якогось весельчака, але так мусимо цей випадок записать знову в довгезний реєстр доказів на крайній анальфабетизм і бездарність польської почти.

— **Смерть Леніка й амнестія на податки".** Жаліється П. Лісовий на сторінках київських „Вістей" (з 27. березня н. р.) на погану податкову систему і на кепську лісову політику радянського уряду і вемствує на „контрреволюційних пропокаторів", які використовують промахи большевиків і грають на наївности села. І наводить такий приклад: „Хіба не було у нас в одному селі, що коли дізнались про смерть тов. Леніна, то (селяне) подумали: Ну, тепер всі податки й „недоїмки" будуть прощені... І ждали, поки не приїхав уповноважений і не сказав, що ніякого „прощення" не буде, а навпаки хто не внесе податків, той буде відповідати".—З тих щиреньких слів ясно виходить, що смерть Леніна викликала на українському селі не плач і смуток, а—радість, бо сподівання „податкової амнестії". І щойно, коли ті надії розвіялись, селяне заплакали, — але знову не за Леніном, а за своєю безталанною долею..

— **Кроваві заворушення підчас стягання податків.** У волости Туросль кольненського повіту підчас ліцитації рілей, зафантованих на шпитальний податок зібралося около 5 тисяч людей і зробило наступ на громадський уряд. В будинку було кількох поліцаїв. Вони почали стріляти. Прийшло до сутички, в якій равено кілька осіб. Громадських писарів селяне на добре потовкли. Селяне відібрали зафантовані речі. До таких самих заворушень прийшло і по сусідних громадах. Польські власти вислали в околицю хмару поліції.

— **Справа асекурації (страхування).** На численні запити повідомляємо, що: 1) Польської державної асекурації нема, є є тільки „Польська Дирекція взаємних обезпечень" (ПДВО) у Варшаві, яка згідно з арт. 1. закона з 2|5 1921. Д. З. Р. П. ч. 64. поз. 395 і п. 5. обіжника Львівського Воєвідства з 15|6 1923. ч. 10624|W. II|3 є тільки приватною самоуправною а ніякою державною інституцією. 2) За фінансові операції і стратн ПДВО держава не відповідає (арт. 8. закона). 3) По думці п. IX. рескрипту Міністерства Внутрішних справ з 24|11 1923. Nr. S. Z. 7659 агенти тої ПДВО. не мають права стягати премії ані вести екзекуції та не можуть в тій ціли користати з помочи державної поліції. 4) Стягати складки для ПДВО від підлягаючих примусові забезпеченя і вести в тій ціли екзекуцію може тільки громадський уряд (арт. 35. закона).

— **До відома членів УНТП.** На останньому засіданню Т. Н. К. вирішено подати по відома членів УНТП. отсю ухвалу Т. Н. К.: З огляду на те, що в деяких повітах творяться міжпартійні політичні організації на т. зв. персональному підбори, звертається увагу членів УНТП., що без відома управи партії не вільно в імя партійної карности входити в склад других політичних організацій. — *Секретаріят Т. Н. К.*

— **Концерт „Псальм".** В неділю, дня 13. квітня 1924 р. точно о год. 5 пополудни відспіває хор питомців Духовного Семинара у Львові в семинарицькій церкві при вул. Коперника слідуючі псальми: 1) С. Л. Дехтярев: Помилуй мя Боже. 2) Архангельський: Помишляю день страшний. 3) Біликовський: Прискорбна єсть душа моя.. 4) Гайден: Виджу Тя на хресті распятая. 5) Богданський: Благообразний Иосиф. 6) Бортнянський: Всую прискорбна. 7) Біликовський: Бі же час яко шестий. Вступ тільки за білетами, котрі можна набути в канцелярії Ректорату від 10—12 квітня 1924 в годинах 5—7 вечером. Вхід до церкви не з вулиці. лиш через браму семинариньку. 1699 1—2

— **Шевченківський концерт в Тернополі.** Святочний концерт в 63 роковини смерти Т. Шевченка улаштовують тернопільські українські Товариства в неділю дня 13. квітня ц. р., о год. 8-ій вечір в салі „Міщанського Братства" при співучасти п. п. І. Приймової. В. Безкоровайного і Ю. Юхновича. Усе свідоме українське Громадянство з міста й околиці повинно явитися на концерті в память генія українського народу. Чистий прибуток призначений на фонд „Учітеся". 1704 1—1

П. Т. Акціонерам Земельного Банку Гіпотечного пригадується,

що акції мусять бути зложені в Банку найпізнійше 14. днів перед Зборами з 30. квітня ц. р. т. є конечно **не пізнійше як 15. квітня ц. р.**
1680 1—3

З судової салі.

І в Перемишлі на поліції бють.

Дня 14. лютого відбулася перед перемиським повітовим судом карна розправа проти д-ра О. Раста, адвоката в Перемишлі, за клевету державної поліції. Цей клевети мав допуститися адв. д-р Раст при одній розправі, на котрій боронячи обвинуваченого сказав, що в поліційним бюрі побито тяжко його клієнта, причім висказався, „що суд повинен повчити поліцію, що не вільно їй уживати бандицьких методів в урядуванню". За цей висказ потягнула державна прокуратория адв. д-ра Раста до відповідальности за обиду поліційної влади. Обвинуваченний д-р Раст предложив доказ правди: більше сотні свідків і численні судові акта на ствердження, що на поліції зауцаються і бють навіть спокійних і невинних горожан і катуванням вимушують зізнання, що бють навіть пошкодованих, які зголошуються за інтервенцією проти бандитів і т. д.

Суд по переслуханню кількох свідків — в двох чи трьох випадках (а було їх з горою більше як 100) увільнив адв. д-ра Раста мотивуючи присуд увільненя тим, що адв. д-р Раст не обвинив ціду поліцію, а тільки поодиноких функціонарів, до чого мав аж надто достаточну підставу.

Може би п. міністр справедливости Витавовскі задав собі труду і зажадав тих актів, а довідається з них дуже й дуже багато цікавих річей і може би доручив — зокінчити розгляд решти наведених адв. д-р Растом фактів. Акти ті мають сигнатуру U VI 2069|23.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

XXV Звичайні Загальні Збори Сокола Батька відбудуться в неділю дня 13. квітня п. р. о год. 11 перед полуднем в домівці Товариства при вул. Руській ч. 20 зі слідуючим порядком денним: 1) Відчитання протоколу з послідних зборів. 2) Річні звіти з роботи в Товаристві. 3) Звіт провірної комісії. 4) Доповняючий вибір: а) 4 членів старшини на 1 рік, б) 4 заступників на 1 рік, в) 3 провідників вправ, г) 3 членів провірної комісії. 5) Внесення й запити. На случай неприявности приписного статутом числа членів, Збори відбудуться о годину пізніще, без огляду на число приявних. — Микола Заячківський в. р. голова, Юрій Вінцковський в. р. за справника. 1703 1—2

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

На рати! Мотори електричні! На рати!
динамомашини о кождім напряженню Вольт і сили доставляє на догідних услівях фірма
БЕРНАРД ПАНЦЕР
склад електротехнічних матеріялів
Львів, вул. Коперника 17.
1656 Телефон ч. 1368. 4—5
Електротехнічні матеріяли всілякого рода по конкуренційних цінах.

Дрібні оголошення.

ТКАЧА НА УПРАВИТЕЛЯ пошукує Механічна Ткальня „ВОЛОКНО" в Равї Руській. Зголошення приймає Торговельний Відділ при вул. Варшавській в Равї Руській. 1701 2—2

СКЛАД НОТ вул. Романовича 11 (бічна пл. Академічної) поручає свій багато оцсмотрений магазин, висилається на провінцію. 1696 2-3

МОЛОДЕ ПОДРУЖЖЯ з трилітнім сином пошукує помешкання при старшій самітній особі. За відступлення невеличкого помешкання годиться дати постійне і ціле удержання тій особі. Зголошення до Адм. „Діла" під „Портієр". 2-2

ОГОЛОШЕННЯ.

ДЕКЛЯРАЦІЯ.

До ч. спр. U. VIII 296|23 тернопільського суду повітового в справі приватного обвинителя п. Василя Федоровського, господаря з Кипячки повіт Тернопіль, заступленого через адв. Д-ра Степана Барана проти Івана Коволишина, Миколи Мацькова і тов., господ. з Кипячки, обвинуваченних за переступство обиди чести з § 487 і § 496 з. к. зложили дня 3. квітня 1924 р. в канцелярії суду повітового в Тернополі слідуючу заяву.

Ми нище підписані Іван Королишин, Микола Мацьків, Дмитро Тисячний, Василь Бойко і Іван Чикало заявляємо, що проти п. Василя Федоровського не підносили ми жадних замітів політичної натури, а з окрема не твердили ми, що п. Василь Федоровський виступав ворожо проти польської держави, ані цего не твердимо. — Тернопіль, дня 3. квітня 1924. Іван Королишин вр., Микола Мацьків вр., Дмитро Тисячний вр., Василь Бойко вр. Яко свідки: Д-р Степан Баран вр., Д-р Володимир Гамаль вр., Д-р Бернард Парілле вр.
1700 1—1

ВАЖНЕ ДЛЯ ПТ. П. МЕЦЕНАСІВ, НОТАРІВ, БЮР і т. п.

Вже вийшов ШЕМАТИЗМ збірний гр.-кат. клира, епархій Станиславівської, Львівської, Перемиської, Пряшівської, Мукачівської, Крижевацької, Буковинської, Америки, Канади, Бразилії, Босни. Подані в ньому адреси всіх гр.-кат. священників (місце зам. і почта), та инші дані. Ціна з почтовою посилкою 7 міл. Мп. Замовляти по адресі:
МИКОЛА МОХ, ЛЬВІВ, вул. СОДОВА 4.
1673 1—3

Ширіть наш часопис!

Лекції сольового співу
приготування і постановка опер і оперет
Олена Мойсеовичева
артистка опер: львівської, віденської пражської і медіолянської.
Зголошення від 2—4 попол. Льва Са- 1637 а) піги 51/III. 5—6

ШКІРИ
БЕРДИЧІВСЬКИХ СКІРЯНИХ НУПЦІВ давних відборців фабрики КАРЛА ШЛЄНКЕРА
в БЕРДИЧЕВІ проситься о подачу своїх адрес бувшому представникови згаданої фірми п. Вацл. КАРЧЕВСЬКОМУ на адресу:
ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДІМ
КАРЧЕВСЬКИЙ і ЛЄССЕР
1702 **ВАРШАВА—ЛЕШНО 44.** 1—1

Перша українська фотографічна робітня
„СПОРТ"
ЛЬВІВ, вул. ОСОЛІНСЬКИХ 6.
Робить фотографічні знимки в заведенню і в приватних помешканнях так у Львові як і на провінції.
1698 1—2

Лінарсько-дентистичне заведення
Д-ра Шимона Раппапорта і Якова Нассa
ЛЬВІВ, вул. Синстуська 17/II.
Безболісне пльомбування і виймання зубів. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. — Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 1637 5—6

ВЗУТТЯ НА РАТИ
першорядне взуття, солідне і елегантне на ДОГІДНІ СПЛАТИ
ГІБЕР ШТЯНФ і С-ка
1642 **ЛЬВІВ, РИНОК 19.** 3—

Жадайте Пішковського мило „ВЕНУС", „ЛЕВЕК" і товщу ТОВОТТЕ
Предст. „РОДОГАН" Львів, Осолінських 6.
Тел. 13—20 Міщанським фірмам догідні услівя. Тел. 13—20 1524a) 9—15

Альойзій ГІБНЕР ГОЛОВНИЙ СКЛАД ФАРБ І МАТЕРІЯЛІВ рік основання 1881 ЛЬВІВ, РИНОК 38.
поручає Лякери, Фарби, Оливи, Смаровила, домашньо-господарські артикули. 1674 2—4

КИНОТЕАТРИ
КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА
виєвітлюють від 6. квітня с. р. велику сензаційну драму нестриманої пристрасти з життя трьох жінок на підставі повісти Байрона на 7 дій п. з.
Останній роман Дон Жуана
в головних ролях LYA de PUTTI, REINHOLD SCHUNTREL, ANITA BERBER.

За Редакцію відповідає Ол. Кузьм.
З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 79 (10.172). Львів, четвер 10. квітня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мн. Зміна адреси 1000000 мн.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Паперові ілюзії.

Є у Варшаві гурток людей, що скупчується біля денника „Курєр Польскі". Нагадує він Кассандру, яка відчуває небезпеку, що грозить Польщі, яка бачить цю небезпеку, одначе не знає, чи не має відваги сказати ясно й отверто, як цій небезпеці зарадити. Часто в цій газеті попадаються статті, в яких висловлюється критичні думки на тему поведення польської влади у відношенню до інородців (більш, як третина населення!), одначе ні один з авторів, що забірали в цій справі голос, не поважився витягнути висновків на основі власної боротьби за незалежність, на основі досвіду боротьби за незалежність других народів, беручи під увагу ці психічні наверствування, які залишила по собі Велика Революція Сходу, живу традицію боротьби за незалежність України та Білоруси і вкінці найважнійше: що в теперішних границях Польщі опинилися великі відламки українського та білоруського народів, що по гамтой бік риської лінії лежать материки білоруських та українських земель, що там іде зі стихійною силою відродження цих народів.

На днях згаданий „Курєр польскі" виступив з черговою статтею на тему розвязки проблеми національностей в Польщі.

Та Кассандра означує блище місію Польщі, яка мала би захопити Українців та Білорусинів і запрягти їх до великодержавного польського воза: це ідея Ягайлонів. Вона згадує „нечувану, невідому деинде польську толєранцію, тяготіння до Польщі всіх поневолених". Вона згадує клич після розвалу Польщі: za naszą i waszą wolność. Ідея Ягайлонів? Цеж похід Польщі на українські землі, це завзята релігійна боротьба і безпощадна експльоатація українських земель. На цім поході провалилася історична Польща. Як спомин після неї залишилася в устній словесності українського народу низка пісень і переказів саме про цю „деинде нечувану толєранцію" (прим.: „Іде, іде Зельман").

В статті п. з. „Велика ідея" пишеться: „Польща, яка бореться зі своїми меншостями, має у своєму нутрі одну третю частину населення у ворожому таборі і половину решти своїх сил мусить зужити на приборкування заговорів, які розкладують її суцільність. За ціну виторгованих уступок Польща може здобути ледви нейтральність третини своїх громадян. Її зовнішня сила, сила експанзивна може в цім випадку відповідати що найвище скількості Поляків, що остають в краю. Ролі великодержави таким чином не осягне. Великодержавою зачнемо бути щойно тоді, коли кождий громадянин зрозуміє, що його вяже зі спільною вітчиною, коли всі солідарно стануть в рядах до боротьби за спільні цілі. Ці цілі мусять бути однаково дорогі для Поляків і инших національностей".

Автор статті подає приклади: Англія вміла показати своїм громадянам велику мету: панування на морю. Араби, натхнені кораном, пішли побідним походом. Син революції — Наполеон запалив Марсиліянкою серця народів, коли виступив з мечем в руці, щоби зачеркувати їм права. І ставить собі питання: „Чи ми, Поляки, не маємо тієї великої ідеї, яка так само могла би магічно впливати і розбуджувати у нас сили, а подив цілого світа?" І відповідає: „Дві великі ідеї електризують сьогодня людство. Одна — це диктатура пролєтаріяту. Друга — це визволення малих і новопробуджених народів. Першу підносить — Радянський Союз, другу — ми повинні взяти в свій заряд".

Здавалося би: Кассандра найшла лікарство. Вона навіть обурюється, що місію, яку вона підшукала для Польщі, хоче їй хтось відібрати. І каже: „Цю місію за всяку ціну хоче нам вирвати Росія, витворюючи Піємонти української чи білоруської ірриденти, спрямованої проти нас. Не легковажмо собі цих спроб, які вже сьогодня довели до розвитку середнього, а навіть високого шкільництва цих народів, що більше — до творення військових відділів з національним характером. Під цим оглядом хочуть нас шахувати Чехи і Литовці", а клич: „za naszą i waszą wolność", який видвигнули польські конспіратори після розвалу Польщі, був найзвичайнійшим демагогічним ходом, яким вони старалися потягнути в повстання ідейну українську молодь. Що й казати! Воно легко, опинившися під чужим копитом, кидати кличі в стилю „za naszą i waszą wolność". Фактичну вартість таких кличів виявила Польща, здобувши під кінець 1918 р. з ласки великодержав Заходу державну незалежність.

Даремні заходи. Паперовими ілюзіями не вдасться Українців та Білорусинів запрягти до реалізації „snów o potędze"...

Годі не підкреслити характеристичного моменту: притоку до написання статті „Велика ідея" дали авторові факт оснування польсько-білоруського товариства у Вильні і факт зорганізування комітету помочі емігрантам-Українцям у Варшаві. „Є це, каже, незвичайно цінні прояви суспільної ініціятиви до створення терену для порозуміння з народами, замешкуючими значні простори Ржечипосполітей".

І знову: ілюзії! Бо через оснування згаданого польсько-білоруського комітету прийшло до кризи в Білоруському Клюбі. Пос. Тарашкевич, який брав участь в оснуванню цього товариства, мусів зрезигнувати з головства Клюбу, а щоби затерти прикре враження серед білоруської суспільности, виголосив відому нашим читачам промову („Неман наша река"). А охлапи, якими горстка польських політиків збірається зєднувати собі останки наддніпрянської еміграції в Польщі, не переважуть тої чаші полину, з якої вона пила на протязі чотирох років.

Для кооператив відповідний опуст!
ВАЙДЛЄР і ЛЄВЕН
СТАНИСЛАВІВ, площа Міцкевича 14
Торговля, галянтерійних, новимберських, трикотових товарів, панчіх, тоалєтних мил, паперів, приладів до писання як також великий вибір всякого рода ниток і кравецьких приладів.
Адр. тел. Вайдлер-Лєвен, Станиславів.
1611 14—15

Нова Панама.

Само слово „Панама" має нині більшу славу у розумінню величезного скандалу звязаного з підкупством, ніж на означення середньоамериканської республики. В р. 1892 обвинувачено 510 членів американського парляменту, між якими 6 бувших міністрів, за те, що взяли приблизно 3 міл. франків підкупного при будові панамського каналу. Живемо в часах, коли кожна більша держава може почванитись своєю „панамою"; процеси проти провідників уряду, які використовують своє становище для фінансових „махінацій" є щораз частійші. Але діловита, добре зорганізована Америка побиває рекорд. Не дурно завдячуємо їй само слово „панама".

Европейська преса завдячує нині Зєдиненим Державам нову „панамську" тему. Виявилось, що американські міністри і дуже високі державні особи заплутались у препогану справу підкупства, звязаного з величезними нафтовими концесіями. Історія цих концесій тягнеться ще від часу другої президентури Русвельта. Русвельт взяв в опіку природні багацтва Каліфорнії та держави Віоминг з огляду на державні потреби фльоти, а саме оливу для палива. В р. 1920 великим приватним фінансістам удалось ці нафтові поля взять в аренду. Як посередника в цьому темному підприємстві обвинувачують бувшого міністра внутрішніх справ Фаля. У звязку з цим скандалом звільнено вже голову департаменту справедливости ген. Доберті. Фаль мав одержати хабаря в сумі 125 тисяч долярів. Сенат призначив комісію для дослідження справи; до димісії подався і міністр маринарки Денбі.

Головними організаторами цієї нафтової „панами" є два великі нафтові товариства „Пан-Америкен Петроль енд Транспорт Компані" і „Маммот Ойл Компані". Американський уряд заявив, що куплені ними концесії відберется, як незаконні. Вже назначено з уряду завідуючих копальнями і припинено їх експльоатацію в користь згаданих товариств.

Одначе цей процес проти хабарництва має ще инший підклад, ширший: державно-політичний. Представника першої зі згаданих фірм підприємця Догені обвинувачують ще в тому, що він фінансував революційний рух у Мексику, контрабанду зброєю. Але він на це заявляє у своїй оборонї, що навпаки: мексиканському президентові Обрегон позичив 5 міліонів долярів на нищення революції. Та знову мають бути докази, що Догені з иншими великими нафтовими власниками підтримував революцію у Каліфорнії в 1921 і що бувш. міністр Фаль мав бути в цій справі посередником. І наводять суму міліонів долярів. Крім цього обвинувачують сина бувшого приятеля Русвельта, генерал-майора Вуда, що нафтовці дали його батькові на виборчу агітацію великі гроші, з тим, що він заступатиме їх інтереси.

Шеф департаменту справедливости Доберті мав на протязі місяців замазувати судове слідство в оцих справах. Один з шефів цього-ж міністерства обвинувачує його в систематичнім хабарництві; він мав навіть займатись шпіонажею приватного життя міністрів для політичних цілей себто шантажу. Далі є тут замішані агенти японського уряду, який мав виплатити 6 і пів міліона хабарів для проведення своїх технічних плянів. Навіть сам президент Кулідж находиться в атмосфері цих доносів, розяснень та спростувань. Якийсь його приятель мав одержати таємну телєграму з Білого Дому (резиденції президента), що „шеф" не вестиме слідства у відомій справі. Цей приятель мав звязки сумнівної вартости з особами скомпромітованими. Хоча чесність Куліджа є безсумнівна, проте в атмосфері сенсаційних ревеляцій преса має змогу дати волю своїм здогадам. Американська преса вже гуде, що кандидатура Куліджа на президента не має ніяких виглядів.

Одначе річ не в тому: хто буде найблищим президентом; річ у тому, що політичні партії використовують усі скандали, або хоча би тінь, яка паде на визначних діячів та урядовців, щоби підорвати їх авторитет і зміцнити свою виборчу кампанію, яку всі приготовляють з нечуваним завзяттям.

Нема сумніву, що обвинувачення членів уряду і припинення діяльности великих промислових підприємств на час процесу, може мати поважні наслідки для рівноваги всього державно-суспільного життя Зєдинених Держав. З нарушення такої рівноваги користають завсіди елєменти так само непевні та небезпечні як ті, що сядуть на лаві обвинуваченых. Америка має дорогу сенсацію, рахуючи і на доляри і на вартости духові.

Пр. 349/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Діло" число 74 з дня 3. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком 1) „Гарантії" в цілости. 2) „[illegible] трагічної події" в уступах від слів: [illegible] Галичині до кінця артикулу. 3) В рубриці „Новинки" під заголовок „Скандальний процес у Львові" в уступі між словами: маєтком а з огляду. 4) Знак писарський в передостатній лінії нотатки п. т. Додаток від податків: (рубрика Новинки) містить в собі [illegible]ество ad 1) злочину з § 65 [illegible] окрема [illegible]нує всіх у[illegible]енбурській [illegible]уток та § 300 зак. кар., ad 3) виступку з § 302 з. к. узнав доконану в дня 2. квітня 1924 р. конфіскату за справдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. к. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гризну до 4,000.000 Мп. — Львів, дня 3. квітни 1924.
(Підпис нечиткий.)

Голос з Кремлю.

Зіновєв підводить підсумки в компартії.

На засіданні московського комітету Російської Комуністичної партії виступив Зіновєв з великою промовою, в якій підводив підсумки семилітньої праці російської комуністичної партії.

Російська компартія довела до того, що захопила владу в свої руки. В мент добуття влади партія була в третій стадії свого розвитку. Ця стадія триває до нині. На сьомому році виконування влади партія дїждалася того, що Союз Радянських Республик визнав „де юре" десяток буржуазних держав. Це визнання могло наступити й два роки тому назад, але тоді буржуазні держави вимагали від СРСР визнання всіх царських боргів, бажали концесій і т. д. Тоді це визнання коштувало би було радянську владу дуже і дуже дорого. Тепер це визнання не коштує радянської влади ні одної копійки. Буржуазні держави не дістали за це ні одного вагона сировини, ні одного пароплаву ліса. Через це теперішнє визнання має величезне значіння. Все це свідчить про те, що буржуазні держави рішилися на мирне співжиття зі СРСР. З початком квітня розпочинаються в Льондоні російсько-англійські переговори чисто матеріяльного характеру. До СРСР Англія має претенсії на 11 міліярдів золотих рублів разом зі 6% від 1917 р. до нинішній день. СРСР ставить Англії свої контрпропозиції. В склад російської делегації входять представники уряду і представники професійних союзів. До англійської делегації входять виключно представники уряду. І коли тред-уніони запитали в англійському парляменті Макдональда, чи до переговорів будуть допущені представники англійських проф-союзів, то Макдональд категорично відповів, що ні. Російський уряд використав саме цю обставину й вислав до переговорів і представників проф-союзів в особах таких визначних індивідуальностей як: Томський, Жидков, Радченко, Котузов і Шверник. Які будуть наслідки переговорів — невідомо. Та все таки вони,—на думку Зіновєва—почалися в дуже сприятливих для СРСР умовинах.

Другим великим успіхом комуністичної політики за останніх сім літ це—грошова реформа. Комуністичні фінансісти вважають, що ця реформа в трьох четвертинах вже вдалася. Зіновєв є тої думки, що це не так. Труднощі справи будуть існувати й на далі. Справа грошової реформи була й є для уряду найгруднійшою справою, бо неможливо мати гарні фінанси і погане господарство. Погане господарство є в СРСР тому, що за мало там путящих, що розуміються на ділі, людей-фахівців. Одначе факт останеться фактом, що направа господарства й фінансів СРСР поволи вдасться, а радянський червінець вже рівний по вартости англійському фунтові.

Третім і найбільшим здобутком російського комунізму є т. зв. Ленінський призив до урядів комуністичної партії. Обговорюючи цей призив, Зіновєв запускається в довшу полеміку з російською еміграцією, яка до того призиву ставиться дуже критично, а подекуди навіть насмішливо. Полемізує він з правими з „Руля", з демократично-республіканським обєднанням Мілюкова та з російськими есерами і меншевиками.

Зіновєв бачить чотири етапи розвитку кожної комуністичної партії. Перший етап—це етап народжування партії. Це такий стан, який саме тепер переживає більшість всяких західно-европейських партій, що ввійшли в склад III. комуністичного інтернаціоналу. Вони що-тільки формуються як компартії і народжуються з соціялдемократичних партій. Цей процес народжування є дуже важкий і триває дуже довго, цілі десятиліття. Так було в російською компартією. Другий етап — це етап боротьби за завоювання компартією впливу на більшість робітників, це етап боротьби за впливи з соціялдемократією.

Третій етап—це етап завоювання влади компартією. Завоювання влади зовсім не є рівнозначним із завоюванням усеї робітничої маси. Так було в Росії. Комуністи добули владу в 1917 р., але впливи на рішаючі менти революції не належали комуністам, а більшости робітництва, яке було поза партією. З огляду на це російська компартія ще й тепер находиться в стадії третього етапу свого розвитку, бо не всі робітничі маси є в рядах компартії.

З хвилиною, коли все робітництво країни опиниться в рядах компартії, можна буде говорити про четвертий і найвищий етап розвитку партії. Тоді партія розпоряджає і владою і всіми масами робітників.

Тепер саме при допомозі ленінського призиву компартія починає ставити перші кроки в четверту стадію. Центральний виконавчий комітет російської компартії і партійне політичне бюро її рішили були ще перед смертю Леніна приняти в ряди партії 100 тисяч нових членів. Тепер, з огляду на величезний наплив прохань про приняття до партії, виконавчі партійні органи рішили подвоїти число тих, що будуть приняті. Зіновєв вірить, що цифру сто тисяч прийдеться скоро потроїти. То все таки це ще не буде рівнозначне з четвертим етапом розвитку партії. Це буде переходовим ментом від третього до четвертого етапу. На думку Зіновєва четвертий етап зможе наступити найскорше за три роки, тобто тоді, коли компартія буде святкувати десятиліття виконування своєї влади.

Нові члени для компартії не страшні. Вони партії на манівці не зведуть, бож донедавна партія дуже обмежувала приплив нового елєменту в ряди партії. Зрештою, всі партійники мають велику контролю над новими членами, що вступають до партії. І тепер ця контроля партії не заведе. Ніякі ненадійні та невпевні елєменти завдяки їй в партію не попадуть. Буржуазні партії, будучи при владі, не оглядаються на те — хто вступає до їхньої партії. Компартія-ж, не зважаючи на те, що має владу в своїх руках, приймає до партії дуже обережно. І це є запорукою живучости, запорукою сили та дисципліни, яка панує в компартії. Компартія тим саме й сильна та непоборима. Коли би було инакше, її вже давно не було би. Виконавчі органи компартії почувають так багато сили в партії, що зважилися навіть на введення одної новини у внутрішню тактику, а то на допущення до голосу нових членів в часі найбільшого партійного зїзду, який відбудеться в першій половині травня в Москві.

Дотепер нові члени не могли брати участи в партійних зїздах з рішаючим голосом. Відтепер це змінилося. Перше на зїзд вибирано на 1000 членів одного представника, а тепер вводиться представництво одного на 500.

З огляду на скількість ново-приниманих і з огляду на їх якість, бо вступають тепер до партії не прості собі Петри та Івани, а найвизначнійші індивідуальности споміж безпартійного робітництва, мусять всі старі партійні діячі добре узброїтися та дуже пильно попрацювати для того, щоби кожний з тих нових 200 тисяч був правдивим та гідним членом компартії.

Далі Зіновєв дуже сильно підкреслює потребу позискання для компартії народнього вчительства з огляду на селянство. „Нам треба завоювати ще вчительство, — каже він — бо воно близько стоїть до маси й може понести в ці маси комунізм. Якщо ми зуміємо до ладу зробити цю роботу, тоді партія стоятиме на залізно-бетонній підвалині".

Подаючи за харківськими „Вістями" з 25. березня ц. р. дуже скорочений зміст промови Зіновєва, вважаємо за потрібне підкреслити, що Зіновєв сказав дуже багато цінних та розумних слів, полемізуючи з російською еміграцією та говорячи про організацію компартії. Треба дійсно подивляти ту нечувано сильну та плянову організацію партії, яка дійсно виключно завдяки їй держиться при владі, представляючи собою смішно малу меншість навіть серед самого російського робітництва. Зіновєв признається до того, що компартія є дуже малою, але не зважаючи на те цим він гордиться і можна йому, признати в тому випадку слушність.

Наддніпрянська Україна.

Проф. Мих. Грушевський в Харкові.

Літературно-науковий додаток до харківських „Вістей" ч. 13. з 30. березня ц. р. пише про приїзд проф. Грушевського до Харкова в справах Академії Наук.

Проф. Грушевський каже про свій приїзд так: „Я прибув до Харкова по командировці Академії Наук у Київі; Академія Наук командирувала мене до Харкова, щоб я в Народньому Комісаріяті Освіти виложив плян наукової роботи Академії та пр[illegible] коштів для реалізації цього [illegible]у.

Особисто я[illegible] продовжити свою роботу—„Велику історію України", яку [illegible] перервано війною й яку я [illegible]в до 1633 р.; також я маю на меті закінчити „Історію української літератури", над якою я працював за кордоном і яку я довів [illegible] 15 віку. В звязку з тим, я хочу організувати систематичне дослідження архівного матеріялу і видання його. Це дослідження має на меті вивчення економічної та соціяльної історії від XVII—XIX. віку. З нагоди 50-тих роковин видання „Исторических песен малорусского народа" Антоновича-Драгоманова, яке відбудеться в цьому році, я запропонував Академії Наук продовжити до кінця роботу, що її почали Антонович-Драгоманов і яку вони не довели тоді до кінця. Академія Наук приняла плян наукового дослідження історичних пісень і баляд, для якого треба в цьому сезоні організувати екскурсії з фонографом, щоби схопити остатки дум, що живуть у вустах кобзарів.

З другого боку дуже актуальною є організація наукового дослідження Західної України — Галичини, Волині, Холмщини, Закарпаття і т. д. З огляду на ту тяжку і затяжну кризу, в яку попали науково-культурні осередки Галичини, що вели цю роботу раніш, ця робота також входить в плян майбутньої роботи Всеукраїнської Академії Наук.

Далі проф. Грушевський зазначив, що його дуже займає справа перенесення до Київа — до Академії Наук — Українського Соціольогічного Інституту, що його було організовано за кордоном у Відні. Цим Інститутом протягом останніх років було видано 12 томів публікацій Інституту і підготовлено цілу низку праць, яку булоб корисно продовжити на Україні. З цих праць слід виділити дуже цікаві праці в сфері первісної культури.

На запитання нашого співробітника про стан українських еміґрантських кол за кордоном проф. Грушевський відповів, що в час його перебування за кордоном він не мав ніяких звязків з українськими еміґрантськими колами; він був звязаний лише з літературно науковими колами, і про літературне українське життя за кордоном зробить інформаційний виклад на засіданні науково-дослідної катедри при харківському ІНО. (Інституті Народньої Освіти).

Новий православний єпископ.

На українську православну церкву в Польщі сплила нова благодать. Варшавська російська газета „За Свободу" з 2. квітня пише дословно так: „Згідно з постановою Святійшого Синоду православної митрополії в Польщі та за згодою правительства польської республики, ректор волинської духовної семинарії, архимандрит Симон (Івановский) висвячується на кремінецького єпископа, вікарія волинської епархії".

Хтож це той новий епископ? А ось хто: Архимандрит Симон (Івановський) уроженець Тульської губернії. Вищу духовну освіту одержав у московській духовній академії. Тепер має 35 літ. По скінченю академії був у місті Кременці інспектором тамошньої духовної школи. Після евакуації Кремінця в часі великої війни 1915 р. переніс він свою діяльність до харківської епархії. З приходом большевиків на Україну еміґрував він до Сербії, де став настоятелем одного монастиря. Рік тому архимандрита Симона спроваджено з Сербії до Польщі для обняття становища ректора волинської духовної семинарії і настоятеля Богоявленського монастиря. Обовязки ректора семінарії і обовязки настоятеля Богоявленського монастиря новий епископ буде виконувати й на далі не зважаючи на своє епископське становище. Знаючи теперішню страшну русифікаторську церковну політику управляючої православною церквою варшавської митрополії, ми не сумніваємося, що новий епископ гідно понесе русифікаційний прапор тої митрополії. Видячи не меншу льояльність тої митрополії до польської політики, яка запрягає православну церкву в офіціяльні польські шори, ми не маємо сумніву і в тому, що уроженець Тули на кремінецькому епископському стільці не заведе ні польських політиків ні митрополичої консисторії. Для українського населення Волині — це новий благодатний подарунок з рук церковних русифікаторів і з рук пануючих польонізаторів.

Складайте жертви на фонд Українських Інвалідів (вул. Руська 8|II).
1646 3—?

Поліція і § 2 закона про збори.

На день 7. квітня ц. р. на год. 10. рано була заповіджена довірочна нарада в справі Українських Високих Шкіл у Львові. Наради були скликані на основі § 2 закона про збори до салі Сокола IV. при вул. Городецькій 95. Рівно чверть на дванайцяту ввійшла до салі нарад поліція в складі комісаря, трьох агентів і двох поліціїв. Крім цього поліціяї обсадили вхід до каменици.

Комісар провірив запрошення всіх присутних і порівнав їх зі списком присутних та забрав на поліцію відпис учасників анкети не зважаючи на це, що закон цього не вимагає. Відбувши всю ту процедуру поліція відійшла. За чверть години явився тойже комісар поліції і розвязав нараду. Розвязання наступило без подання яких-небудь причин. За причину урядуючий представник влади, безпеченства подав те, що так наказала йому дирекція поліції. Присутні розійшлися домів. Одначе не зважаючи на те, наради свою мету вповні осягнули і всі намічені справи вирішили.

Учасниками наради були представники всіх українських політичних партій (по 3) і всіх инших культурно-освітних та наукових інституцій. Найважнійшим досягненням наради було те, що вся університетська акція перейшла в руки всіх політичних чинників, які створять окреме тіло, що всебічно займеться цією справою, та поведе її на будуче. Воно буде єдино компетентним вирішувати всі справи, звязані з У. В. Ш.

Подрібніші відомости про те, що ще зробила нарада, напишемо пізнійше. Польським органам безпеченства не вдалося одначе розбити справу.

Малий фейлетон.

У харківських „Вістях" Всеукраїнського Центрального Виконного Комітету Рад появився дня 25-го березня ц. р. у ч. 68. вірш присвячений нашій газеті, який тут передруковуємо з власною відповідю:

СТРАШНА ПОМСТА.

(Східно-галицьке).

В Галичині газета „Діло"
(Або, як кажуть там „Діло")
З жандармами воює сміло
І бє, як кажуть, просто в лоб...

— В насильствах шляхта вже дійшла до [решти —
Немов орда посіла всю країну:
— Грабунки, заборони, труси і арешти
Мов гряд на хлопську зігнуту, прибиту спину.

А що-ж „Діло"? О ми,
Здвігнемося, від вчинку патріотів.
Друкують там... Давидові псалми
На шпальтах біленьких по цензорській [роботі...

. . . . . .

Розказують про одну дурилу,
Що хвастався: „Ого!
– Ну й побив же я його:
Разів із пять вчесав кашкеткою по рилу,
А він—голоблею мене один разок всього"!...

Валер Проноза.

ЛЕГКА ПОМСТА.

(Центрально-харківське).

У Харкові газета „Вісти"
не більше рік один щойно
(або, як кажуть там, „допіру
було її дано")
пролізти
на українську віру.

Дивується оце вкраїнське немовля,
що нас тут здоровенно бють
І сало лють за шкуру
й... не труситься земля..
а ми свою патріотичну лють
Пускаєм у... цензуру!

. . . . . .

Товаришу Проносо!
Колись і ми не будем биті
Як станем членами якогось „Всесовгозу"
при повному кориті.

Не штука воювати за сусідську шкуру
в настрою радикальнім
й гукати сміло:
„вали голоблею по рилу!"
сховавшись за цензуру
в органі... офіціальнім! *Орест Ордан.*

На 2 год. пополудні тогож самого дня була заповіджена анальогічна довірочна нарада в справі нашого приватного шкільництва. Наради відбувалися при вул. Личаківській 113. в давному приміщенню школи князя Льва. В нараді брали рівнож участь представники всіх наших політичних партій та представники провінціяльних центрів. В годині 3. явилася знов поліція до салі нарад. Тим разом поліція обмежилася лише до провірення запрошень, та до забрання списку присутніх, але зборів не розвязала. Наради спокійно доведено до кінця. Про результати нарад подамо вісніше.

Як бачимо, польська поліція розпоряджає як найвірнійшими відомостями про всі довірочні наради, які скликують Українці.

„Тиждень Українського Театру" у Львові

Кооперативи „УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР".

Субота, дня 12. квітня ц. р. о год. 7·30 вечером у великій салі „Музичного Інституту" (Шашкевича 5)

Драматичний Вечір

О. ОЛЕСЯ

При ласкавій співучасти дир. **М. Вороного.** Подробиці в афішах. — Білети продає Кооператива „Український Театр", Львів, 1708 Руська 18. І. пов. 1—2

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (78) число „Діла" сконфісковано за два уступи з редакційного вступу до передруку оригінальних текстів нових трьох шкільних указів куратора Собіньского й провінціяльних агентів його руїнницької політики.

— **Жалібна урочистість в память пок. О. Бесарабової у Празі.** Православний орган православної Хієни „Газета Поранна", ч. 7030 з дня 9. квітня ц. р., подає замітку, яку передруковуємо у буквальному перекладі (для кращої орієнтації п. прокураторові до відома: у названому числі „Г. П." 4-а сторінка, 4-а шпальта в горі!): „Як повідомляють „Народні Листи" ч. 88, у чеській Празі відбулася жалібна урочистість, зорганізована українською еміграцією у Чехословаччині. Газета пише про урочистість: На жалібному святі в память Ольги Бесарабової, убитої у львівській вязниці, принято слідуючу резолюцію: Жалібні збори віддають честь памяті Покійної і обвинувачують перед цілим світом Польщу за її терористичне панування на українському терені. Жалібні збори звертаються з протестом до союзних держав, які рішенням з 4. березня 1923 р. дали українські землі Галичани, Волині, Холмщини, Підляша і Полісся, Польщі, а також звертає увагу на те й Союз Народів. 8 міліонів Українців утратило не тільки свою національну незалежність, але сталося жертвою просто варварської денаціоналізації". — Газета Поранна" додає від себе ще таку примітку: „Очевидно, що в жалібній урочистості брало участь також багато Чехів, щоби таким робом задемонструвати свою велику „приязнь" до Поляків.

— **Свобода преси** Третє число нового соціялістичного органу, тижневика „Наш Шлях" у Луцьку, аж милує очі своїм „білим" виглядом. На трьох перших сторінках залишилися лише посольські інтерпеляції, хроніка „Зі світа" й два дописи „По Волині" — решту геть чисто наче язиком злизано. Варто зазначити, що газету підписує — як видавець — соймовий посол Хома Приступа: здавалось би, що така фірма повинна сяк-так зберігати газету від темпераменту цензора, але виходить инакше.

— **Українські свята в Букарешті.** Українська кольонія в Букарешті улаштувала 6-ого і 7-ого квітня ц. р. свято шестих роковин проголошення самостійности української державности й пятих роковин проголошення соборности українських земель. То свято обєднано з днем традиційної урочистости в память Т. Шевченка. На ті дні скликано також пленарне засідання Громадянського Комітету допомоги українській еміграції в Румунії з участю делегатів від усіх розкинених по Румунії українських емігрантських кольоній і всіх українських громадянських організацій, як то: Філії Українського Тов. Союза Народів, Союза Українок в Румунії, першого українського кредитово-кооперативного Т-ва в Румунії „Згода" і т. п.

— **Твори О. Олеся на сцені.** З приводу „Тижня українського театру" відбудеться в суботу 12. квітня ц. р. у великій салі Музичного Т-ва ім. М. Лисенка у Львові заходом кооперативи „Український Театр" силами учнів драматичної школи Миколи Вороного „Драматичний Вечір" з творів О. Олеся. Буде це перший прилюдний виступ учнів драматичної школи, тому українське громадянство повинно численно явитися на тім вечорі.

— **Що діється з дзвонами?** Газети від часу до часу подають звістки про повернення з Рад. Росії і України дзвонів, вивезених туди підчас світової війни. Люде, що їздили в цій справі до Варшави, передають такі речі, що просто не йметься віри. Показується, що на Празі, біля католицького костела, є така сила дзвонів, що можна між ними заблудити, але довідатися, чи є дзвони певного села, дуже трудно. По перше для оглянення треба мати перепустку від митрополичої курії. З тою перепусткою впускають на площу, але завідуючий не може дати відповіди чи є дзвони, тільки радить самим шукати. Це теж не легка штука. Написи здебільша стерті, а часом містяться в середині дзвонів і щоб перечитати їх, треба піднести усі дзвони, для чого треба найняти людей. Коляж і пощастить комусь найти свої дзвони, то повинен платити по 2 мил. за кільо ваги й вести свої дзвони залізницею на власний кошт. Чому духовна влада не взяла цю справу у свої руки — і чи взагалі пробувала — і чому не зладжено реєстрів та дозволяється, щоби тисячі дзвонів лежали пусто-дурно й ницилися, а сотні церков були без усяких дзвонів — це для нас тайна.

— **Бальзамування тіла Леніна.** Спеціяльна „Комісія в справі похорону В. І. Улянова-Леніна", на чолі якої стоїть генерал чекістів Дзержиньский, оголосила 24. березня комунікат, в якому повідомляє про бальзамування тіла покійного червоного царя. Тимчасове забальзамування, яке переведено негайно після смерти Леніна, рішено заступити способами, які знає сучасна наука. Бальзамування доручено проф. харківського медичного інституту Воробйову. У головних роботах біля бальзамування візьмуть участь проф. Карузін, анатом проф. Збарський, хемік, ст. асистент клініки [illegible]мається Замковський, проректор ан[illegible]чене, що Шабадаш і його помічник [illegible]саторською-Догляд над тими роботами [illegible] сінові, Розанову і Вайсбр[illegible]ду.

— **Видавничо-накладова кооператива „Друкар".** У Львові засновано заходом українських друкарів видавничо-накладову кооперативу „Друкар". Ціль кооперативи: видавати й ширити по якнайдешевших цінах українські книжки й друки. Кооперативу засновано в память 350-ліття появи першої української книжки у Львові. Перші оснувательні збори відбулися в неділю, дня 6. квітня. Один уділ виносить 100 п. золотих (можна сплачувати й паями), вписове 5 п. зол. У всіх справах кооперативи просять звертати на разі на адресу: П. Буняк, Львів Ринок 10, І. поверх.

— **Акціонарі Зем Банку** повинні тямити, що чергові загальні збори Зем. Банку Гіл. відбудуться 30. квітня ц. р.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Бурхливе засідання польського сойму.

Польський сойм дня 8. ц. м. був ареною бурхливих і авантюрничих сцен. Розглядано наглі внесення про переслідування Поляків на Литві. Пос. Тарашкевич (Білорус) в імени Білорусів і Українців заявив, що щоправда відносини супроти нац. меншостей на Литві оставляють богато до бажання, але він і клюби, котрі репрезентує, поперли би це внесення, на скільки би його підписали люде й сторонництва, котрі у відношенні до власних меншостей мають чисті руки.

Ця заява пос. Т. викликала на лавах правиці нечувану бурю, били в пульти, кричали „провокатор", хотіли закричати бесідника. Колиж пос Гломбіньскі звернувся до марш. Ратая, що бесідник говорить не згідно з внесенням, лівиця кричала: „Габсбурський наганяч", „австрійський аксцеленція". Дальше пос. Т. заявив, що чудним виглядає йому, щоби до Союза Народів звертались ті, котрі відносяться зневажливо до Союза і хочуть виповісти договір про нац. меншости. Признає справедливість польських меншостей у иншій державі, але не може голосувати за наглістю внесення, поки не управильняться справи нац. меншостей у Польщі. Коли пос. Т. сходив із трибуни, чинно хотіли його зневажити ендеки Табачиньскі і Войц. Домбровскі. Тому марш. перервав засідання, а инші посли не допустили до авантури. Після отворення засідання пос. Барліцкі жадав голосу у справі повищої події в соймі. Марш. відмовив і заявив, що не знаходить причини для регулям. інтервенції. Висловлює лише жаль.

Нарада нац. меншостей у справі виповідження договору.

Дня 9. ц. м. мається відбути нарада соймових сторонництв нац меншостей у справі плянованого польським правительством виповідження договору про нац. меншости. В сенаті мають звернутися до марш. Тромпчиньского з запитом, як міг публично виступити проти договору, коли його підпис є на ратиф. договорі.

Комісія для нац. меншостей.

З Варшави звідомляють, що правительство дійсно носиться з наміром покликання комісії для нац. меншостей а навіть мабуть уже є номінальний її склад. Крім поданих уже назвищ вичислюють іще проф. Кашніцу і пос. Старчевского.

Поанкаре в справі київського процесу.

Поанкаре вислав 7. ц. м. до Чічеріна телеграму, що французька громадська думка занепокоєна можливістю присудження на смерть університетських професорів київським трибуналом. Крім цього французьке правительство звернулося з проханням до англійського й італійського уряду, щоби інтервеніювали всіми можливими засобами в користь увільнення цих професорів.

Акції або посвідки на закуплені і ще непідняті акції мусять бути зложені 14 днів перед зборами, тоб-то найпізнійше до 15. квітня. Акціонарі, що бажають мати вплив на хід справ банку, не повинні усуватися від виконування своїх обовязків.

— § 19. На основі § 19. пресового закона з 17. грудня 1852 р. ч. 6. В. З. Д. з 1863 р. прошу помістити в найблизчому числі Вашого цінного часопису отсе спростування на допис з Тернополя, поміщений в числі 74 (10167) „Діла" з дня 3. квітня 1924 року. 1) Неправдою є, будьто би я на останніх загальних зборах тернопільської філії „Просвіти" дуже некультурно і демагогічно виступав проти нашого духовенства, а натомість правдою є, що я на тих загальних зборах крім своєї заяви щодо внеску на замкнення дискусії над звітом уступаючого Виділу та інтерпеляції в справі винайму комірок в будинку „Просвіти" — слова не забирав взагалі, а зокрема в справі діяльности нашого духовенства. 2) Неправдою є, будьто би мій той „дуже некультурний і демагогічний виступ проти нашого духовенства" викликав велике обурення у присутніх священників і у загалу інтеліґенції та свідомого селянства, а натомість правдою є, що на тих самих загальних зборах тернопільської філії „Просвіти" вибрано мене одноголосно, між иншими і голосами всіх присутних на зборах священників, інтеліґентів і селян до виділу філії „Просвіти". — *Д-р Олекса Олійник*, адвокат в Тернополі.

— **Концерт „Псальм".** В неділю, дня 13. квітня 1924 р. точно о год. 5 пополудни відспіває хор питомців Духовного Семинара у Львові в семинарицькій церкві при вул. Коперника слідуючі псальми: 1) С. Л. Дехтярев: Помилуй мя Боже. 2) Архангельський: Помышляю день страшний. 3) Воробкевич: Прискорбна есть душа моя. 4) Гайден: Боже Тя на хресті распляла. 5) Бортнянс[illegible]: Благообразний Йосиф. 6) Бортня[illegible]: Всую прискорбна. 7) Воробкевич[illegible] час яко шестий. Вступ тільки [illegible]озумін[illegible], котрі можна дістати в кано[illegible] прийде [illegible]горату від 10—12 квітня [illegible]з Англією, [illegible]-7 вечером. Вхід [illegible]мецька опінія звер[illegible]лиш через браму більшою силою пр[illegible] 1699 2—2
буде чекати[illegible] на при[illegible]
для помсти. Проф[illegible]ей.
ставить питання: яко[illegible]

квітня 1924.

[illegible]на. Курси в по-
передні[illegible]ожвилений. Обо-
рот численний. [illegible]й кар[illegible]
Доляр ам. [illegible]ві р[illegible]
Доляр канад. [illegible]ої, [illegible]
Чеські корони [illegible]дня
Леї
Фунти штерл. 39,500.000—40,000.000
Франц. франкй [illegible]25.000—535.000
Франк шв. [illegible],600.000—1,620.000
Марки нім. стар. ем. тис. [illegible]000.000—000.000
Франк бельг. 430.000—000.000
Гульдени голянд. 3,400.000—0,000.000
Ліри італ. 400.000—000.000

Золото

20 кор. [illegible]40,000.000—41,000.000
20 франк. [illegible]а „Ш[illegible]000—38,500.000
20 рубл. [illegible]1) 3[illegible].000—52,000.000
20 марок нім. [illegible]000—45,500.000

Срібло

Кор. австр.	700.000—710,000
5 кор.	3,500.000—3,600.000
фльорени	1,750.000—1,800.000
рублі	2,700.000—2,800.000
копійки (за рубля)	1,300.000—1,400.000

Варшава 8./IV. Доляри Зєд. Держави 9,350, 9,250, дол. кан. 9, фр. франц., 000 000.000, фр. зл. 1,800.

Чеки: Бельгія 462, 500—457, 000.000, 000.000, 000; Букарешт 00,000; Голяндія 3,490, 3,462, Льондон 40,600, 40.050 00,000, 00.000, Новий Йорк 9,350, 9,250 Париж 547,500, 539100, Прага 000.000, 000.000 Швайцарія 1,635.000, 1614.000, 0000.000, Відень 132,10, 130, 000, 000; Італія 416, 413, бони зол. 1350—1400; 8 прц. поз. 14 м., Міліонівка 1—1.75, поз. дол. 4,950, 0,000 Франки зол. 0,000.

Ципіх 8. квітня 1924. Голяндія 213,50 Новий-Йорк 57.35, Льондон 24.79. Париж 33,17, Медіолян 25.35, Прага 17.10, Будапешт 0,0080, Букарешт 3,15, Бельград 7.10, Софія 4.12, Відень 0.0080 3/4.

Збіжева біржа.

Львів, 8. квітня 1924.

Рух на біржі дальше слабий. Загальний оборот 135 тон. Трансакції в пшениці житі, вівсі і провінціональній муці. На загал брак зацікавлення. Подача мінімальна Тенденція вдержана. Настрій спокійний.

Пшениця краєва [illegible]/74 з 1923 р. 36,000.000—39,000.000*, Пшен. кр. селянська 00,000.000—00,000.000, жито галицьке [illegible]/[illegible] з 1923 року 23,000.000—24,500.000*, жито галицьке [illegible]/[illegible] 20,000.000—21,000.000, ячмінь гал. бров 22.000.000—24,000.000* ячмінь гал. для перемелення 18,000.000—19,000.000, овес гал. [illegible]/[illegible] з 1923. року 21,000.000—23000.000, кукуруза 25.000.000—26,000,.000, горох пів-Вікторія 42,000,000—45,000.000.

Український Жіночий Конґрес.

Надзвичайні Загальні збори „Союзу Українок".

Дня 6. квітня зібралися у Львові представниці українського жіноцтва з усіх кутків нашої тіснійшої батьківщини. Зїхалися делеґатки всіх жіночих товариств в краю на Надзвичайні Загальні Збори Т-ва Союз Українок.

Обєднані в Союзі Українок повітові жіночі Т-ва являються сьогодня одноцільною орґанізацією. Хоч ріжними часом шляхами і часто відривані від свойого справжнього завдання, вони чимраз більше одноду шно стремлять сьогодня до одної ціли: поширити якнайбільше вплив жінки на національну культуру. Зробити отже цю жінку повновартною громадянкою — простелювати їй шлях до праці на всіх ділянках громадянського життя — а рівночасно виховувати суспільність в напрямі оцінювання ваги такого жіноцтва — це ті найблизчі завдання, які стоять перед нашим орґанізованим жіноцтвом.

Намічувати шляхи, на яких реалізуються ті завдання мусять спільно всі орґанізації. Тому Надзвичайні Заг. Збори, які були одночасово зїздом голов: делеґаток повітових товариств, другим з черги від часу Жіночого Зїзду 1922 р. посвячено не тільки справам орґанізації, але і дано реферати, що поглиблювали ідеольогію і

поширювали світогляд організуванню жіноцтва.

Після відкриття зборів вибрано до президії п. сенаторку Олену Левчанівську, п. С. Копровську зі Станислава і п. Базникову з Коничинець. Проводницею зборів п. К. Малицьку. Вже після відкриття війшов до салі двома групами гурток жінок-селянок. Ця поява сільського жіноцтва на жіночих зборах у Львові найшла якнайкраще прийнятя. Їх зокрема привитала предсідателька зборів

Після короткого зреферування головою Т-ва справи статута, зїзд прийняв до відома і одобрив пороблені Гол. Виділом на основі даного йому Заг. зборами мандату, зміни — іменно поширення діяльности наразі на 4 воєвідства Галичини, не розгвуючи одначе з поширення в будучому діяльности Т-ва на всі зах. українські землі. Другою точкою був орг. реферат п. І. Макухівної. Наязуючи до останнього зїзду голов, референтка піднесла факт затіснення звязків між повітовими Т-вами і Централею та дала образ діяльности. Вказала на потребу поглиблення організації.

Слідували звіти поодиноких делегаток, а саме: з Перемишля, Стрия, Станиславова, Тернополя, Коничинець, Рогатина та и. На основі тих річевих і основних звітів можна ствердити, що жіноцтво — несучи на собі майже виключно весь тягар гуманітарної праці в краю, починає одночасно працювати для себе і над собою, устроюючи відповідні реферати і дискусійні сходини членів та поширюючи свої впливи, підготовляючи жіноцтво до всякої громадянської праці, даючи почин до основування гуртків матерей при школах і т. и.

Яркою ілюстрацією того, яку вагу для жіноцтва має окрема жіноча організація, був звіт делегатки з Коломиї. Коломийське жіноче Т-во, що числило кількасот членів і на кождоразовому зїзді виказувало дійсно значні здобутки своєї праці, завішено польськими властями; і тепер зорганізовано ледви кільканайцять членів в жіночій секції Просвіти. Цей невеличкий гурток дальше продовжує свою працю, займається слугами і т. и. В дискусії, яка вивязалася після звітів, забирало голос багато учасниць. Обговорювано справу практичних повітових курсів. В справі преси поставлено внесення, щоб переводячи збірки на всякі инші установи: та устроюючи, чи допомагаючи устроювати всякого рода обходи, вечірки і т. и. на ріжні гуманітарні і освітні цїли — жіноче Т-во стягало певний процент на фонд жіночої преси. Потребу жіночої преси прийнято як аксіому.

Третьою точкою був реферат п. М. Струтинської на тему поширення діяльности жіночих організацій на село.

Обговоривши вплив жіноцтва на економічний і культурний рівень села і вагу його громадянської свідомости зокрема тепер, коли мусимо протиставитися чужому наступові, референтка подала конкретний плян поширення праці на село, а саме: організація сільських інтеліґенток в жіночих повіт. товариствах до праці в читальнях „Просвіти". Піднесла вагу впроваджування жіноцтва в готове культурне середовище, яким являються читальні „Просвіти". Як важний чинник праці подала курси всякого рода і лекції з обсягу жіночої гігієни та господарства, що мають підготовити основання відповідними чинниками господарських курсів. Як засіб організації інтеліґенток в повіт. організації, поставила зїзди членів з повіту, з відповідними рефератами. Підсумки праці повітових інтеліґенток пересилані Централі булиб практичною основою подрібних пляпів праці.

Після передискутування і прийняття зборами того загального пляну організації праці (обговорювано способи його реалізації) велася дискусія над самим змістом, який мають влити в ті рамки сільські інтеліґентки. Тут забрали голос селянки. Була це дійсно зворушлива хвиля, коли стара жінка-селянка, що зібрала і привела на збори молодиць і старших сестер — в простих і щирих словах малювала присутнім образ села в сучасну хвилю. Їм відібрали вчителя Українця, спольщили школу. Але вони, жінки, хочуть гуртуватися, боронитися—та нема кому повести їх.

Кількома простими і бадьорими словами промовила до них п. сен. Левчанівська. Дальше в дискусії підношено справу куховарських курсів по селах та справу захистів, яка стає пекучою через нам'р правительства робити захисти примусовими, отже не можна допустити до засновування таких захистів, які булиб гніздом протиукраїнської акції.

Після обідної павзи продовжувано збори дальше.

П. О. Шепарович виголосила реферат на тему „Жінка і кооперація". Подавши коротку історію кооперативкого руху, та його значіння для розвитку суспільности, прелеґентка підчеркнула звязь, яка заходить між кооперацією і областю діяльности і впливу жіноцтва. Тому пояснивши коротко основи кооперації, прелеґентка візвала жіноцтво до праці в кооперативах всякого рода. Як резолюцію поставила прелеґентка: перетворення промислової секції при С. У. у Львові в завязок Ліги кооператорок (яка згодом сталаб членом інтернаціональної Ліги тої самої назви, та малаб метою ширити ідею кооперації).

Після дискусії над рефератом прийнято резолюцію, доповнивши її внесенням п. Б. Баранової. Именно: 1. Промислова Секція стає завязком Ліги кооператорок. 2. Вона старається: а) ширити ідею кооперації, б) давати теоретичну підготовку, в) перевести реєстрацію жінок, занятих в кооперативах.

Слідував реферат п. К. Малицької „Роля жінки в вихованню". Змалювавши коротко вплив поодиноких жінок на виховання та їх значіння для суспільности,— починаючи від старивности, піднесла прелеґентка всі засоби виховання, які жіноцтво має в руках та яких часто не використовує. Жіноцтво, що має дезаперечний вплив на усталення світогляду молодого покоління, не робить майже нічого, щоб в тому світогляді жінка займала відповідне місце, не викорінює подвійної моралі, не оздоровлює відносин між жінкою і мущиною.

Дальше піднесла прелеґентка справу вглядання матерей в шкільне виховання.

Як резолюцію, поставила прелеґентка побажання, щоб жіноцтво брало якнайбільш активну участь у всіх установах, що займаються справою виховання (захоронки, захисти, Рідна Школа і и.) а зокрема, щоб організувало кружки матерей.

В дискусії над рефератом, зґл. в обговорюванню поодиноких точок взяло участь кілька учасниць, довше забирала голос п. М. Рудницька, яка говорила про потребу виховання нової сусильности і про те, що жінки повинні надавати напрямок дівочим школам.

Остання точка, реферат М. Донцової „Здобутки жіночого руху". Реферат піднисив добутї жінками ріжних країн права та ті, які ще остаються здобути. Прелеґентка сконстатувала, що т. зв. воюючий фемінізм уступає, тепер приходить фаза використовування набутих прав і праці над собою. Піднесла вагу організації жінок парляментарок. Резолюція: „впливати на жіноцтво, щоб використовувало вповні прислугуючі йому права" — була принята без змін.

На тому збори покінчено.

Другого дня 7. квітня о год. 12. в полудне відбулася академія в честь Лесі Українки, на яку пробули м. и. наші землячки з Волині, спізнені на зїзд, в якому мали брати участь як гості. Привіт, виголошений одною з них, привитано бурею оплесків. — *С-а.*

З судової салі.

На маргінесі одної сензації.

Нині добігла до кінця в тутешньому окружньому карному суді розправа, про яку ми вже згадували, а саме проти Станіслава Букасевіча і тов., між якими опинилася й „демон-жінка" Ізабеля Мотичиньска. Її непевна особа помогла польській пресі зробити із цього процесу сергову сензацію дня і кормити своїх читачів на протязі останніх 8 днів докладними звітами з судової салі.

Сама розправа кинула світло на кілька моментів, з приводу яких вона цікава і для нас. Очевидно, тільки як субстрат, до деяких анальогій і міркувань шляхом антитези: ми і вони.

Перш усього зізнання обвинуваченних і свідків при допомозі прокуратора вичарували знову з царства польської господарки картини, що пригадали зелену Аркадію, дарма, що говорено тільки про господарювання бензіною в залізничім автомобілевім варстаті при дир. залізниць у Львові якого начальником був обв. С. Букасевіч. Бензину видавано зі складу без ніякого рахунку і контролі; скільки видано її більше, ніж було можна і треба, цього не зясував ані прокуратор, ані не змогла зробити це 6-дневна розправа.

Букасевіч — людина без ніяких кваліфікацій, дістав своє місце виключно завдяки заслугам в рр. 1918—1919, яких висловом є „Orlęta" і другі патріотичні відзначення, на які він покликувався на розправі. Очевидно наші зльокавтовані залізничники не могли й не можуть мовити про конкуренцію з Букасевічами; їм залишилось тільки бути свідками служби і пізнання тих людей, що заняли їхні місця і без витрати часу на сантимент скоро набивають собі кишені. Ясно, що залізниці в Польщі приносять тільки дефіцити.

Чергові рефлексії, звязані з історією Ізабелі гості Анелі Сичиньської. Донька Каспра і Кароліни пролетарів із західної Галичини без ніякої освіти (має низчу народню школу), зуміла війти й обертатися в кругах польських поміщиків та вищих старшин, то характері вдози по полковнику, то знову як наречена підполковника Вітоженьа. Справа її успіхів цікава саме тим, що її неуцтво, ба — вульгарність, мусіли бути очевидними для кожного пересічного інтеліґента. Отже видно, що у вищих суспільних колах, в яких оберталася красавиця Ізабеля, ніколи не порушувано тих тем, що могли бути інтелектуальною Харибдою і для — тих кол і для самої Мотичиньскої.

Особа підполковника Вітоженьа, колишнього нареченого Мотичиньскої викликала констернацію авдиторії. П. підполковник не міг переконати суду, що він таки не взяв від Мотичиньскої грошей на вінчальні обручки і що її претенсії до п. підполковника повернути їй ці гроші, не є в цілости безосновні...

Букасевіча засуджено за злочин спроневірення бензини на 2 роки тяжкої вязниці; шофера Броша, який був його найблизшим помічником — на рік, а Мотичиньску за злочин крадіжи годинника і перстеня на шкоду Анцеревічів і обману через злоложення фальшивих зізнань на 10 місяців тяжкої вязниці. Решту обвинуваченних, в тім числі польського поміщика Чеслава Анцеревіча звільнено.

Із львівської сірої сцени дня зійшла „бензинова афера" і її мінлива прикраса — Ізабеля Мотичиньска.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

На рати! Мотори електричні! На рати!
динамомашини о кождім напияттю Вольт і сили доставляє на догідних услівях фірма
БЕРНАРД ПАНЦЕР
склад електротехнічних матеріялів
Львів, вул. Коперника 17.
1656 Телєфон ч. 1368. 5—5
Електротехнічні матеріяли всілякого рода по конкуренційних цінах.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Осип Лебіщак, проф. гімн. в Стрию, зложив 30 міліонів на українську гімназію в Городенці. 1705 1-1

Приснайте передплату!

Дрібні оголошення.

ІСПИТОВАНИЙ дяк може провадити церковний хор та занятися господаркою у священика, пошукує посади від Томиної неділі. Зголошення на адресу М. Бернатович, дяк Денисів п. в місци. 1707 1-1

ТКАЧА НА УПРАВИТЕЛЯ пошукує Механічна Ткальня „ВОЛОКНО" в Раві Руській. Зголошення приймає Торговельний Відділ при вул. Варшавській в Раві Руській. 1701 2—2

ГАРНА РЕАЛЬНІСТЬ під Львовом при ст. залізничій, 6 вільних кімнат, стайня, магазин, пивниця, склеп, город, оказійно продам. Зголошення: адв. Шевчук, Львів, Гродзіцких 2. 1705 1—1

МОЛОДИЙ фаховий лісник, абсольвент чсл. держ. лісової школи з відповідною основною практикою, прийме хоч би зараз посаду лісника під добрим услівям, найрадше в Вп. Панів власників дібр у країців на землях Західної України. Всякі набутя з коротеньким заподанням услів проситься ласкаво засилати прямо на адресу: Hrúň Gurliw, Praha-Král. Vinohrady Morawská čís 3. ČSR. 1—1

ПАСІЧНИКИ! Присилайте віск до перебки на штучну вощину і замовляйте вощину і пасічничі знаряди в Пасічничій Спілці, у Львові, ул. Словацького ч. 14. 1677 3—3

НОТИ до співу й на оркестру, мішані й мужеські хори, висилає: Музична Накладня „ТОРБАН", Львів, вул. Осолінських 6. 1624 3—10

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Редакції „НОВОГО ЧАСУ" ДО ВІДОМА!

Вступаю на дорогу судового процесу за статтю в ч. 26 (43) під заголовком „Не можна мовчати.

о. Теодор Сахно,
парох Лагодова.
1711 1—1

Портляндський цемент
Щакова, Гурка, Голешів, Подгуже, по фабричних цінах поручає
Горшовскі і Ска ЛЬВІВ, Булярда 3,
Телеф. ч. 17.64.
1710 1—1

ВСІ ВЖЕ ПЕРЕКОНАЛИСЯ що мило з фабричною маркою „РИБКА" і „СОНЦЕ" вироблюване Т-вом Зєдинених Фабрикантів Мила Дзюбас, Фішель і С-ка в Черстохові, істнуюча від 1878 р. є найліпше і знане зі своєї чистоти і доброти
Жадайте всюди! Жадайте всюди!
Виключне заступництво на Галичину
А. И. ЛЕВІНЬСКІ і Ска
Краків, вул. Старовисляна ч. 28.
1616 5—?

Смачний Дешевий **„УНАМЕЛЬ"** Поживний Ощадний
найліпше
Всюди жадати **МАСЛО МЕДОВЕ** Всюди жадати
до смарування хліба, столова ложка „УНАМЕЛЮ" відповідає споживній вартости одного яйця.
Творцем: Д-р В. А. ГЕНАТШ, Уніслав (Поморє).
ПРЕДСТАВНИК І СКЛАДИ **„РОДОГАН" П. Д. Рогатин і Ска**
1709 ЛЬВІВ, ОССОЛІНСЬКИХ 6. Тел. 13—20. 1—3

„ДИНАМО" конц. Підприємство-Електротехнічне Технічно-торговельне бюро: ЛЬВІВ, вул. КОПЕРНИКА 16. Уряджує Електричні Централі: для міст, гораленъ фабрик, млинів, тартаків і т. п. з власними машинами. Інсталяція електричного світла, моторів і телефонів. — Спеціяльний електро-механічний відділ: для направи всіляких машин і електричних апаратів. Роздільні таблиці. — СТАЛА ВИСТАВА МАШИН: Динамо-машини, електричні мотори, льокомобілі, сильники сучо-газові, бензинові, родні агрегати. — Оброблярки до заліза, металів і дерева. Комплетні уряджения для млинів, горалень, тартаків і промислових 1538 заведень. Ціни конкуренційні. Кошторисів і технічна порада. 9—20

ПАНІ! **КАПЕЛЮХИ** ПАНОВЕ!
останньої креації надійшли до спеціяльних магазинів капелюхів 1710 1—2
Рудольфа Найвельта У ЛЬВОВІ, площа Марійська ч. 8, вул. Казимирівська ч. 25. і Городецька ч. 72. — Фабрика: вул. БАЛЬОНОВА 3.

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 80 (10173). Львів, пятниця 11. квітня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.-корон. Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

На протязі тижня...

В останніх днях преса переповнена вістками з Варшави про тзв. національні меншости у найріжнороднійшому виді. То політичний комітет Ради міністрів займається справами окраїн і їх населення (яке півофіціяльно чи офіціяльно називають „національними меншостями"), то польська правиця лякає всіх і вся виповідженням трактату про „національні меншости", то вкінці посол Жулавскі з притиском зазначує, що робітнича, тепер урядова — партія Англії виявляє велике зацікавлення долею Українців і Білорусинів, а спеціяльно долею Східної Галичини. Чергуються настрої, накопичуються відомости. Санаційно-аполітичний Вл. Грабскі зі своїми міністеріяльними товаришами в добі нечуваного походу проти українського шкільництва наказує мін. Міклашевскому (теж фаховцеві!) — до тижня випрацювати шкільну програму для окраїн, спеціяльно узглядняючи шкільні потреби „національних меншостей". Одночасно новоіменований на місце Солтана мін. внутр. справ Гібнер має до двох тижнів (мабуть тому, що він ще як слід не обзнайомлений зі своїм ресортом!) випрацювати законопроєкт в справах язикових і самоврядування на окраїнах. Ці законопроєктові „благодаті" мають бути піддержані скріпленням фактично істнуючого воєнного стану і мілітаризацією поліції та наділенням спеціяльними повновластями окружних корпусних комендантів у Львові і Вильні. До співпраці в цих вічно старих і вічно безплодних пробктах запрошено крім відомого автора фаєрверкового проєкту автономії для Сх. Галичини —Недзялковского ще таких „приятелів" Українців і Білорусинів, як: Левенгерц, Ст. Грабскі, Кашинца і ин.

В допомогу цим реклямовим штукам Вл. Грабского йде його пепесівський трабант посол Жулавскі. Повернувши з льондонських відвідин, він твердить, що справи „нац. меншостей" дуже цікавлять Англійців. В протиставленні до инших справ вони мають навіть своїх знавців. „Головно — зазначує пос. Жулавскі — цікавленося нашим становищем до Сх. Галичини. Ми відповідали, що можна говорити про признання незалежности українського народу, але не „про справу Східної Галичини". Бо вона є квестією нафтовою, а не національною (sic!). За те признання незалежности українського народу інтересує не тільки Польщу, але і Чехословаччину, Румунію, вкінці Росію. Одначе з огляду на те, що ця проблєма не може бути цим шляхом розвязана, тому мід полагодити справу шляхом автономії". В той спосіб давав посол Жулавскі відповіди відносно Білорусинів, промовчуючи Волинь, Холмщину, Підляшя і Поліся.

Не будемо тепер входити в дискусію з польськими імперіялістами в роді Жулавських і тов. Поки-що обмежуємося занотуванням дуже оригінальних, як на „соціяліста" — поглядів на справу незалежности українського народу і... української нафти.

Одначе факт лишається фактом, що у Варшаві робиться великий вітер з тзв. національними меншостями, факт тим більше цікавий, що цей вітер робить ніхто инший, тільки аполітичний Вл. Грабскі. Цей польський муж провидіння, якому „осанна" співають всі праві і ліві, центрово-праві і центрово-ліві, має одну прикмету, якої не мали й не мають инші польські державці—від Хієни до П. П. С. включно, а саме вовчу щирість і „недипльоматичну" цивільну відвагу. Обнимаючи урядування, заявив він без обиняків представникам Українців і Білорусинів, що про ніякі зміни на українсько-білоруських територіях не думає, що все буде по старому — на основі обовязуючих приписів... Що це значить, ми вже переконалися на основі „генерального перегляду Українців", на основі реквізиційних виплат, походу проти українського шкільництва й українських високих шкіл, на основі відкритих поліційних практик, боротьби з освітньо-культурним рухом і т. ин. І раптом, ні з цього — ні з того, до тижня — мовляв — подавай один за другим проєкти шкільництва, адміністрації, самоврядування... Що сталося? Звідки така радикальна зміна у поглядах кермуючих польських чинників? Чи справді потрібні якінебудь зміни? Таж з тих місць постійно відзиваються голоси, що коли потрібна зміна, то тільки в одному напрямі, в напрямі побільшення поліції, яка має таку знамениту марку сторожів ладу і порядку.

В Польщі, у Варшаві і її відногах, у польських державців нічого не сталося і на ніякі зміни не заноситься. Польські політики ані давнійше, за старої річипосполитої, ані тепер не проявили здатности розвязати якенебудь питання, тим більше таке, що хоч в мінімальній мірі обмежувалоб „посланництво" Польщі. А все таки нас мусить дивувати сакраментальне і навіть грізне: на протязі тижня... В Польщі нічого не сталося і не станеться, але багато дечого діється в світі, що зганяє сон з повік польських можновладців. Перш усього весна з подувом перших теплих вітрів приносить з собою неприємні вигуки зі Сходу. У звязку з розбиттям радянсько-румунських переговорів уряд СРСР заявляє, що ніяким чином не згодиться на насильне приєднання Бесарабії до Румунії. Не виключена й збройна інтервенція, перед якою не може встоятись хоробра армія потомків римських Сибіряків. З нагоди передвступних розважувань про польсько-радянський торговельний договір російський урядовий діяч Розенблят домагається ні менше ні більше, тільки ревізії риського трактату. Великоукраїнське селянство на своїх численних зіздах домагається від уряду України, щоби виступив в обороні переслідуваних 7-ми міліонів Українців, що найшлися в межах Польщі. Крім того недавня сесія Союзу Народів і польська програна у всіх трьох справах (Данцігу, Мемеля і німецьких кольоністів) примушує польських державців змінити легковажно-дітвацьку тактику відносно Союзу Народів. Заяви Мекдонельда про піддержання і зміцнення авторітету цеї інституції, заповідь приїзду його і Муссоліні на вересневу сесію Союзу Народів, перетворення цеї інституції у великий повоєнний конгрес і правдоподібне винесення на порядок вересневих нарад якраз страшного положення непольських народів в Польщі — ось що змушує польських державців робити вітер і пускати піском в очі, горлаючи: на протязі тижня!.. Та ми мали час, нагоду і змогу привикнути до таких вітрів і польського піску і тому не привязуємо найменшої ваги до цих польських штучок, обчислених на експорт.

Для кооператив відповідний опуст!
ВАЙДЛЄР і ЛЄВЕН
СТАНИСЛАВІВ, площа Міцкевича 14.
Торговля, галянтерійних, новимберських, трикотових товарів, паничів, туалетних мил, паперів, приладів до писання як також великий вибір всякого рода ниток і кравецьких приладів.
Адр. тел. Вайдлер-Левен, Станиславів.
1611 14—15

Куди піде Німеччина?

Погляд визначного письменника.

Професор німецької літератури у париськім університеті, Анрі Ліхтенберже, відомий письменник, помістив на згадану тему статтю у звязку з прийдешніми німецькими виборами. Він цікавиться питанням: чи німецька політика звернеться на право, в напрямку старого націоналістичного режіму, чи на ліво, комунізму. Можливість комуністичної переваги він відкидає. Гадає, що республіканський лад утримається бодай зверху; не виключене, що він матиме характер диктаторського режіму.

Якщо візьме верх націоналістичний екстремізм, тоді Німеччина старатиметься використати фінансові труднощі Франції та її політичну ізоляцію для воєнної відплати. Німеччина шукатиме тоді зближення з Англією та Америкою, щоби приневолити Францію податись у зад. Така політика зміцнить французьку лінію, яка настоюватиме ще сильнійше, як тепер, на повній заплаті відшкодувань і поглиблюватиме недовіря до Німеччини. Такий звоорот матиме в наслідку збільшення внутрішніх труднощів у самій Німеччині і погіршення економічного стану Франції. Для Франції було би краще, колиб німецька політика пішла більше в лівім напрямку. Тоді Франція мала би більше виглядів на порозуміння з Англією.

Коли не прийде до порозуміння Франції з Англією, тоді публична німецька опінія звернеться ще з більшою силою проти Франції і буде чекати на пригожий момент для помсти. Проф. Ліхтенберже ставить питання: якою ціною повинна Франція та Англія заплатити за вдержання спільного союзу? Відповідь на таке питання залежатиме від поглядів кожнього народу в даний мент, чи кращий зиск з перспективою війни, чи краще боронити скромнійших домагань без цієї перспективи. Німеччина є сильно зацікавлена: в який бік перехиляться терези англо-французького суперництва. Одначе вона сама ще не рішила, в якому напрямку краще їй іти. Від рішення Німеччини може залежати не тільки її власна доля, як держави, але й рівновага великих европейських держав. Проф. Ліхтенберже цитує слова німецького письменника Томаса Манна, який ворожить своїй державі альтернативу: або працювати для одноцільного організму Европи, покинувши ілюзії, що зєднана Европа є утопією без майбутности, або вернутись до праматірного лона Азії.

Наддніпрянська Україна.

Книжковий рух на Україні.

Не зважаючи на те, що запотребування української книжки є дуже велике, видавничий рух не відповідає зовсім тому великому попитові. Найбільше на Україні Державне Видавництво видало 1923 р. всього 369 книжок. Українських в тому числі було лише 157 або 43 проц., решта книжок видало то Видавництво по російськи. На українські книжки зужито 1172 аркушів паперу а на російські 2049 аркушів. Наклад всіх українських видань виносив 2,231.200 примірників або 57 проц. загального накладу. З цього видно, що чисельно видано ніби то більше українських примірників чим російських. За те щодо якости українські книжки гірші. На першому місці стоять щодо змісту українські підручники. Їх видало Державне Видавництво у 1,512.200 примірниках та лише в 65 родах. Підручники ці можуть заспокоїти лише 60 проц. шкільної молоді. Дитячої літератури видало то видавництво 15 книжок у 31.000 примірників під фірмою бібліотеки „Юний Спартак".

Соціяльно-економічної літератури

Пр. 350/24. В імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Діло" число 75 з дня 4. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „З політичного життя" в уступах між словами а) „Васильчука" і „право", б) „чинників" і „В справах". 2) „Новий виступ" в уступах а) три останні слова наголовку, б) між словами „Польські школи" і „Заяву". 3) „Они і ми" в уступі між словами: „шкільництва" і „В нашій суспільности". 4) В рубриці „Новинки" нотатка перша в уступах а) „істування" і „жертвою", б) „жертвою" і „впала", ц) „рядка" а „щоб і решта" містить в собі єсто ad 1) злочину з § 65 а з. к., ad 2) а) провини з § 302 з. к., ad 2) б) злочину з § 65 б) зак. кар., ad 3), 4) провини з § 300 зак. кар., узнав доконану в дни 3. квітня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. к. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні, в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4,000,000 Мп. — Львів, дня 5. квітни 1924.

(Підпис нечиткий.)

Чому англійський уряд нестійний?

Погляд визначного дипльомата.

Бувший воєнний англійський міністр Уінстон Черчіль, який в останньому тижні провалився при виборах, помішує цілу низку статтей присвячених нинішній політичній організації Англії. Черчіль, людина неприналежна до ніякої партії, має поважні причини нарікати на занепад старих традицій англійського парляментаризму. Він доказує, що Англія находиться на перехрестю; вона зірвала з віковою системою завдяки якій державою керму-вали тільки дві партії. Усі можливі ріжниці у поглядах, темпераменті, расі, суспільній клясі і особистих інтересах зводились до двох ворожих політичних напрямків: консервативного або ліберального. Один з них проводив як більшість справами держави.

Всі успіхи англійського парляментаризму добачує Черчіль у тому, що провідники цих двох партій мусіли проходити довгу школу політичного досвіду; ця школа була або в державних установах, таких як міністерства, або в громадянському життю, коли представники опозиції мусіли боротись за свої впливи, виявляючи прилюдно свої прикмети. Нині все змінилось. Англія має парляментарну систему трьох партій. До влади дійшли люде, які не зовсім добре засвоїли соої методи державної та дипльоматичної праці. Трьох-партійна система парляментської організації є, на гадку Черчіля, гірша ніж яканебудь инша европейська система, основана на боротьбі численних партій. Европейські парляменти можуть дати картину всіх політичних відтінків у краю; англійська система не дає змоги здобути перевагу якійсь більшости виборців над протилежними партіями.

Таким робом Англія не може мати трівкого уряду. Дві партії, які буцімто підпомагають собі у парляменті, у публичному життю ведуть найзавзятійшу боротьбу проти себе, знаючи, що при виборах кождий утрачений ними голос іде на користь партійного противника. Англійський уряд є нині не голосом більшости, а союзом заздрих, суперницьких меншостей. Така ситуація є нездоровою, неприродною і незгідною з духом англійської демократії. Нині уряд може у кожній хвилині впасти і виборча боротьба пічнеться знову з такими самими маневрами підставлювання собі взаємно ноги і не з кращими виглядами. Тому Черчіль радить вернутись або до старої системи двох партій, або до системи европейського „суходолу", де в парлямептах засідає більша скількість партій.

У цій критиці теперішнього англійського парляментаризму є чимало правди, але вона не дає відповіді на те: як позбутись одної з партій, яка дійшла до впливу, або як витворити цілу низку нових партій, покищо неістнуючих?

випустило Д. В. 35 книжок у 331.000 примірниках. Красне українське письменство представляється дуже вбого. Видано лише один том творів М. Коцюбинського і три томи творів Короленка в українському перекладі.

В 1924 р. Державне Видавництво замітило видання 96 книжок на 600 друкованих аркушів і в накладі 763.000 примірників. У відділі „Народня театральна бібліотека" видано пять книжечок. Врешті Д. В. видало три термінольогічних наукових словничків під редакцією Академії Наук, російсько-український і українсько-російський словники, українське діловодство для радянських установ, хрестоматії для тих, що вчаться української мови, а також стінний календар накладом 75 тис. примірників, пристосований головно для потреб селянства.

Цікаве, які видання найбільше розходяться? Найбільше розходяться українські книжки, передовсім шкільні підручники. На село книжка попадає рідко. Селяне купують мало книжок, бо задорогі для них. А як що купують то виключно українські книжки а в першу чергу шкільні підручники для дітей.

(За „Літописом".)

З закамарків польського „фашизму".

В Кракові підчас слідства в справі одного з вломів слідчі органи попали припадково на сліди справників минулорічних динамітових замахів. На стриху при вул. Кохановского 25 найшла поліція лябораторію бомб, а в сусіднім домі при вул. А. Грабовского склад амуніції тайної фашистівської організації. На цім стриху, в лябораторії бомб найдено підчас ревізії велику скількість вибухового матеріялу. Стрих цей винаймав адвокат Абламовіч. В його помешканню найдено печатку ССС., рапорти і инші докази, що він стояв на чолі вшехпольської терористичної організації. Арештовано його і спільників. Адв. Абл. є відомою в Кракові людиною. В близькім відношенню до нього стояв президент окружного суду і прокуратор Сованьскі. „Щойно тепер завдяки припадкові, пише „Напшуд", виявилося, що вшехпольська організація підкинула бомби під дім ректора Натансона, під льокаль жидівського робітничого товариства і до дому видавництва „Нового Дзвонніка". Вшехпольська преса після цих замахів писала, що в Кракові бомби кидають,.. Жиди, соціялісти, „германофіли" і т. д., а у Львові (під українські інституції!)... Українці.

Про Абламовіча подає „Напшуд", що в падолистових днях м. р. підчас страйків у Кракові він явився до ген. Чікеля з пропозицією висадити у воздух робітничий дім. Ця оферта щойно тепер вийшла на денне світло.

В звязку зі справою Абламовіча арештовано около 10 осіб. Львівський „Вєк нови" пише, що поліція старається справу затушувати.

Причину того, що не всі що постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Після трагічної події.

(Інтерпеляція пос. Скрипи (УСДП.) в справі варварських побоїв і инших насильств функціонарів львівської поліції над політичним вязнем у Львові.)

Катування політичних вязнів в поліційних арештах з боку функціонарів поліції для вимушення таких зізнань, які потрібні поліції, дальше на денному порядку. Одначе не всі факти доходять до публичного відома. Стероризовані поліцією вязні після випущення на волю не хочуть наражуватися на нове арештування, тому часто задержують це в тайні.

З одержаного сьогодня листа довідуємося про новий факт, який жахом проймає. Він є свідоцтвом прямо нечуваних, диктованих звироднінням функціонарів львівської поліції експериментів, яких допускається над вязнями підчас переслухання. Мало що знали ми про них досі. Доказом їх було бестіяльське побиття Ольги Бесарабової і Е. Брехера. Никифор Борничук пише:

„30. листопада 1923 р. я вертав зі Львова домів. В селі Денисках (пов. Рава Руська) арештував мене поліцай. Найдено у мене легально видану відозву, промову пос. Круліковского в справі інвалідів і про амнестію, кілька чисел „Землі і Волі" та „Трибуни Робітничої". 1. грудня відвезено мене до Рави Руської, а звідси до Львова. 2. грудня я був уже в поліційних арештах при вул. Яховича. Пополудні того дня відставлено мене до переслухання до дирекції поліції при вул. Міцкевича. Не знаю, як називається функціонар, що переслухував мене. Спитав мене, пощо я їздив до Львова. „Шукати праці і при цій нагоді купив собі газети" — була моя відповідь. Функціонар заявив, що буде зле зі мною, якщо не скажу правди. Відповів йому: „Я сказав правду і нічого більше не маю до балакання". Функціонар вийшов і вернув з комісарем Кайданом.

Кайдан сказав, щоби я говорив правду і зачав мене бити. Я дістав...

ЄВГ. ОНАЦЬКИЙ.

Лист з Риму.

Весна, Американці і нові кардинали.

Рим, 29. березня 1924.

Кажуть, що вже прийшла весна. І мені здається, що кажуть правду. Бо коли ще досі з гір зривається холодний вітер, а з моря налітає зїдливий, нестерпно нудний дощ, то всеж все частійше й частійше чуєш на вулицях англійську мову. Вона панує над усім, вона заповнює все, сади, вулиці, музеї, а головно готелі і пансіони. Такого переповнення готелів вже давно не бачив Рим. Коротенька телеграма з Неаполю повідомила, що з лютого по квітень мусять приїхати до Неаполю сто тисяч Американців.

І от вони їдуть. Ходять табунами по вулицях, поспішають з валізками з готелю до готелю, бо ніде вже місць нема.

Американці — як ті ластівки. Ластівок ще нема, та Американців повно, — прийшла весна.

Запашна, свіжа, вона прийшла звідкись здалеку, може зза моря. Прийшла — і місто затремтіло глибоким нервовим тремтінням. Закило якимсь новим незрозумілим життям. Ніби прибралося до свята. Порозкидало подекуди пишні квіти. Вкрило рожевим мингалем голі дерева, зеленим оксамитом — сіру землю, — але гості наїхали несподівано, і сміття так і зосталося неприбране. Квіти і сміття. Оксамит і курява. Пірвані афіші, реклями, виборчі відозви фашистів. Дощ і вітер не жалували урядової партії, пірвали, забрудними фарби помішали. Ніби змагалися з ними у виборчій борні. Власне, з ними, бо инших відозв не видно. 6-го — вибори до парляменту, а окрім демонстративних виступів недисциплінованого дощу й вітру, жадних ексцесів не помічається. Ідилічно мирно і спокійно. Ніхто нікуди не поспішається, — бо кожний знає, що хто має пройти, пройти завжди вспіє, а хто не має... якогож дідька по дурному лізти!

До тогож, стільки цікавого окрім виборів можна почути чи побачити, що, по правді, мають рацію ті, що не поспішаються. Вчора напр. в Ватиканській базилиці св. Петра відбувалася урочиста церемонія передачі папою кардинальських шапок новим кардиналам Чікаго та Ню-Йорку (знову Американці! І ви ще могли би сумніватися, що прийшла весна!) Ще зранку натовп тиснувся коло дверей собору, поспішаючись заняти вигіднійші місця.

В девятій годині в церкві вже не можна було протовпитися. Мармурові пілястри прибрані пурпуром. Тисячі електричних лямпочок срібними гірляндами повилися в безконечну височінь Мікельанджелівської бані, і ріжномовний натовп суцільним шаром голів вкривав мармурову долівку.

Біля мене були дві старенькі Француски. З самого ранку прийшли вони до церкви, щоби не спізнитися. Принесли з собою переносні стільчики, щоби не занадто втомитися, і не витримавши довгого чекання, подіставали з торбочок хліб зі шинкою, щоби трохи розважитися.

Душно. Від якихсь Італійців, що стояли коло мене, несло важким духом, — ради вро истости густо намазали собі голови старою горклою олією. Пронесли, продираючись через силу, штовхаючись, розпихаючи нарід, зімлілу дівчину. Що кожних десять-пятнацять хвилин була черга на когось иншого з тих, поквапливих, що позаймали були місця коло самого проходу по середині церкви, яким мали нести папу.

Колиб скорійше!

Аж нараз натовп захвилювався, заштовхався більше звичайного, — бо як ві певно зауважили, натовп завжди хвилюється й штовхається, і чисті згуки срібних труб прорізали повітря. Вітали папу. Десь хор папської капелі співав величній гимн, — як я довідався то було теж вітання „Tu es Petrus!" і нарешті на троні Sedia Gestatoria зявився папа, поволі ніби пливучи над головами натовпу. Його супроводили чотири маціери з шпагами, представники чотирьох католицьких швайцарських кантонів, в яких набиралася папська гвардія. Багатство барв і золота. А над сим всім — два величезні віяла з струсових білих пер, які мені так живо нагадали віяла асирійських царів та струсові пера єгипетських фараонів, — невідмінні прикмети єгипетських та асирійських святочних походів. У Єгиптян, як відомо, струсове перо, було символом правосуддя й мудрости.

За папою йшли в подвійновер-хих шапках кардинали і пралати. Безконечний похід. Величній похід князів церкви.

І натовп, наче збожеволілий, кидався на право, на ліво, тиснувся, гойдався, відчавлював ноги, мяв боки, губив гаманці й годинники і галасував, ніби знаходився десь на майдані, а не в базилиці:

— Ось він! Де? Он там! Ага, бачу! Нога моя... нога! Як гарно! Та він ще не старий! Хто з ним? Легше, ради Христа!

В повітрі, ніби білі голубині крила, билися й маяли білі хусточки.

— Хай живе Папа! Хай живе Папа!

А він, поважний, мовчазний, в дорогоцінній тіярі, в білих ризах, з поміж асирійських віял, посилав благословення по черзі на ліво і на право.

Пройшов. Вірнійше пронесли. Грім оплесків перемістився далі. Голубині крила піднялися ближче до темного бальдахину Бернині, і лише тіяра плила десь над головами.

Там перед олтарем святих мучеників Процеса і Мартиніяна стояв папський трон, з килимом, що мав образ Правосуддя. Вздовж стін стояли трибуни спеціяльні для королівських родин — там були принцеси Бурбонські, — для родини самого Папи, для Дипльоматичного корпусу і т. д.

Почалася церемонія. Два нові кардинали наблизилися до Папи і вклонившись йому тричі низенько, поцілували йому руку й ногу. Папа обняв їх, а потім обняли їх по черзі всі старі кардинали.

Добре тим, хто в трибунах, — усе видно, все чути, і ніхто не відчавлює ніг і важким духом не дихає. Але в натовпі...

На площі перед базилікою було теж повно народу. Ці входили, ті виходили. І до тих і до других підбігали поспішно чумазі людці з розчиненими коробочками емальових дрібничок, і вперто намагалися всунути якусь з них в руку.

Сі теж були раді весні і кожного приймали за Американця

став пять ударів і після того знову питано мене, чи буду говорити правду. Я притакнув, а водночасно запитав, чи вільно бити від політичного вязня.

Ком. Кайдан (був пяний!) зачав мене знову бити по лиці, а відтак стягнув з мене пальто і 10 разів вдарив мене шаблею.

Побачивши, що я нічого не відповідаю (що я міг говорити про те, чого не знав, а про що випитував ком. Кайдан!), казав К. стягнути з мене чоботи і зачав мене катувати електричним током. Обвинув мені ноги папером і зачав доторкати і колоти електричними дротами. Цими дротами бито мене по підошвах і ногах. Відтак стягнено з мене білля і бито по голім тілі. Бачучи, що таке катування переходить людське чоняття і що можна стратити життя, я просив, щоби перестали катувати. Електричний ток був так сильний, що я три рази зовсім зімлів. Коли я був непритомний, перервано ток, а коли приходив до себе, бито дальше.

Я знову просив милосердя. Кайдан відповів: „Нам не залежить на однім комуністі. Згинеш як собака, коли не скажеш правди". Не знаючи, чого від мене хочуть, я запропонував їм, щоби ставили мені питання, а я буду відповідати, так, як вони собі бажають. Комісар сказав, щоби я сам оповідав. Я мовчав. Комісар Кайдан знову взяв електричні дроти і колов мене в язик, в губи, вуха і в лице. Відтак питав, чи я комуніст. Відповів йому, що так. Я мав при собі спис знайомих селян з мойого села, що передали гроші на пренумерату газет. На запит комісаря, хто є ці люде, я відповів: Селяне з мойого села". Невдоволений відповідю комісар зачав мене знову бити і сказав мені, щоби я сказав, що вони комуністи. І я цю наглядну неправду — мусів потвердити. Під впливом побоїв і супроти погрози ком. Кайдана, що коли не буду дальше відповідати, так він заложить мені на полового члена затізну цигорницю і що тоді буду змушений співати, як канарок, — я признався до всього можливого і неможливого. Отже говорив про збори, на яких ніколи не був і взагалі оповідав про все, що тільки насунулося на язик. Після такого „переслухання" о год. 6-тій відпровадив мене шпіон до арешту при вул. Яхбвича. За кілька годин приведено до тої самої келії двох вязнів — фризієра Біндера з Рави Руської і Стефана Курницького, що бачили на моїм обличчю і на цілім тілі знаки жахливих тортурів. В поліційних арештах держано мене до 14. грудня, опісля в кайданах відвезено мене до Томашова. В Томашові сидів я в поліц. арештах до 19. грудня. В цім дні відставлено мене до слідчого судді. Суддя слідчий списав протокол, в якому я відкликав вимушені катуванням ком. Кайдана зізнання і на цій основі слідчий суддя випустив мене на волю".

Переслідування освітнього руху.

Повінь переслідувань культурно-освітних інституцій в Тернопільщині.

Польські політичні чинники постановили за всяку ціну нищити культурно-освітний рух серед українського населення, а в першій мірі читальні Т-ва „Просвіта".

І так староство в Тернополі на протязі лютого і березня ц. р. розвязало 6 читалень: в Березовиці вел., в Острові, в Денисові, в Купчинцях, в Чистилові і в Курниках шляхт. Причиною закриття були ревізії, в часі котрих знайдено в читальнях примірники тижневика „Земля і Воля", примірники цензуровані львівською прокуратурією.

Читальню в Острові закрито розпорядком тернопільського старостава з дати 1. ІІ. 24. до ч. 4847., зміст якого звучить: Oziś. Starostwo w Tarnopolu l. 4847. Tarnopol, dnia 1. lutego 1924. Do Zarządu Stow. „Czytelnia Proświty" w Ostrowie do rąk przewodniczącego Wiel. ks. Wasyla Hłuchowieckiego. Ponieważ Stow. „Czytelnia Proświty" w Ostrowie abonowała dotychczas dla członków stowarzyszenia czasopismo „Zemla i Wola" o tendencjach jawnie bolszewickich, a przezto jest organizacją szerzącą przy pomocy wspomnianego czasopisma ideje komunistyczne, orzekam, że Stow. „Czytelnia Proświty" w Ostrowie przekracza swój zakres określony statutem i zarządzam po myśli § 28. ustawy z dnia 15|11 1867 Dz. u. p. Nr. 134. o stow. zawieszenie czynności Stow. „Czytelnia Proświty" w Ostrowie, wskutek tego, że odnośnie wymienionego stowarzyszenia zachodzą powody rozwiązania (§ 24 cyt. ustawy). — Przeprowadzenie bezzwłoczne zawieszeniu czynności Stow. „Czytelnia Proświty" w Ostrowie poruczam p. Janowi Polańskiemu, sekr, powiatowemu. Przeciw niniejszemu zarządzeniu wolno wnieść rekurs do województwa przez tutejsze starostwo w ciągu dni 14 licząc od dnia następnego po doręczeniu tego reskryptu, jednak rekurs niema wstrzymującej mocy zawieszenia czynności. Starosta Eckhard m. p.

Теж саме стало причиною закриття читальні „Просвіта" в Денисові (розпорядок староства з дати 3. ІІ. 24. ч. 4855), читальні „Просвіта" в Чистилові (розп. староства з датн 3. ІІ. 24. до ч. 4848, читальні „Просвіта" в Купчинцях (розпорядок староства з 3. ІІ. 24. до ч. 4855). читальні „Просвіта" в Курниках шляхт. (розп. староства з дати 13. ІІІ. 924. до ч. 11281), і читальні „Просвіта" в Березовиці вел. (розпорядок староства з дати 1. ІІ. 924. до ч. 4846). Що до Купчинець треба зазначити, що в часі ревізії не найдено ні одного примірника „Землі і Волі". Виділи закритих читалень внесли рекурси до воєвідства, яке затвердило рішення староства. Зміст децизії воєвідства слідуючий:

Pilne. Starostwo w Tarnopolu. L. 9|6. Tarnopol, dnia 11|II. 1924. Do Zarządu stowarzyszenia „Czytelnia Proświty" w Czystyłowie do rąk przewodniczącego p. Semena Hrabara. Rezolucja z dnia 21. XI. 923. L. 305|pr. wstrzymało starostwo działalność czytelni „Proświta" w Czystyłowie. Województwo reskryptem z dnia 7. II. 1924 L. 547/pr. orzekło zgodnie z wnioskiem Starostwa po myśli § 24 ustawy i 15. XI. 1867 Dz. u. p. Nr. 137 rozwiązanie tego Stowarzyszenia, ponieważ przeprowadzone dochodzenia wykazały, że stowarzyszenie to przez zakupywanie i wypożyczanie członkom książek i broszur. zawierających treść agitacyjno-komunistyczną o cechach przystępstw z ustawy karnej przekroczyło swój statutem oznaczony zakres działania i przedstawia się jako niebezpieczne dla państwa i porządku publicznego. Od tej decyzji wolno wnieść rekurs do Ministerstwa spraw wewn., który podać należy do Województwa w ciągu dni 14 licząc od dnia doręczenia. Rekurs niema mocy wstrzymującej. Starosta Erckhardt m. p.

Вище наведені події говорять аж надто проречисто про теперішній режім і відносини в нашому краю під „демократичною владою".

Присилайте складки на пресовий фонд на ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Присуд в київському процесі.

8. ц. м. по 12 год. запав присуд на обвинувачених у київському процесі. На смерть засуджені: б. прок. Чебаков, доц. наук мистецв Яковлів, Виноградов, Ягенєвський. На 10 літ тяжкої вязниці засуджено: бив. мін. просвіти, проф. акад. наук Василенко, проф. ун. Смірнов і адв. Салганський. Вісім обвинувачених. у цьому 5 жінок засуджено на 1 до 5 літ вязниці.

Справа українського університету.

На вчорашньому засіданні просвітньої комісії польського сойму мали обговорювати внесення Українського Клюбу в справі українського приватного університету і техніки у Львові. Одначе референт цієї справи не прийшов до голосу, бо комісія зайнялася обговорюванням внутрішньої організації міністерства.

Справа виповідження договору.

На засіданню комісії заграничних справ польського сойму пос. Райх вказав, що Польща не може виелімінувати договору про нац. меншости з версайського договору, бо відносний уст. з версайського договору виразно застерігає правну силу договору про нац. меншости. В часі коли Польща має звернутися до С. Народів в справі Данціга, Мемеля і т. д., у себе дома старається повалити договір про нац. меншости. Референт польського пресбюра при С. Народів. Найман жалівся, що болить його не так це, що діється в С. Нар. проти Польщі, як радше це що робить Польща в себе проти Союза.

Бомби в Варшаві.

Поліція викрила в Варшаві при вул. Вольскій в торговій крамниці якогось Войцеховского 23 бомби. Бомби наладовані і заосмотрені в запальники. Поліція веде слідство.

Вибори в Італії.

Італійське мін. внутр. справ оголошує, що при виборах віддано 6,100.000 голосів, цебто 60 проц. На листу загально-народню впало 3 і пів мил., на окремішну листу фашистів 351.000 гол. На опозиційні листи 2,200.000. Загально-народня ліста здобула 356 мандатів, а разом з окремою фашистівською 375. З решти мандатів пополярі одержать 39 (передше 106), соціялісти і комуністи разом 73 (передше 134), демократи і ліберали разом 20. Мусоліні заявив, що вдоволений з висліду виборів. Перепали б. премієр Бономі, ліберали Алесіо, Бенедеті і Корадіні, котрий був правою рукою Джолітія і Нітті.

Троцький приїздить до Москви.

В найблищих днях має приїхати Троцький до Москви, бо вже зовсім видужав. Побоюються, що Т. після повороту до Москви здержить почату вже реорганізацію червоної армії. Заявив він командантові сов. армії на Кавказі, що боїться надто нагального формування червоної армії по міліц. системі і перебудови нач. військових властей.

Курс грошей.

Львів, дня 9. квітня 1924.

Нині так як уже від кількох днів з ранку тенденція легко знижкова. Настрій оживлений. Обороти численні.

Доляр ам.	9,375.000—9,390.000
Доляр канад.	8,800.000—8,860.000
Чеські корони	262.000—268.000
Леї	47.000—47.500
Фунти штерл.	39,500.000—40,000.000
Франц. франкй	530.000—535.000
Франк шв.	1,600.000—1,620.000
Марки нім. стар. ем. тис.	13.500—140.000
Франк бельг.	430.000—000.000
Гульдени голянд.	3,400.000—0,000.000
Ліри італ.	400.000—000.000

Золото

20 кор.	40,000.000—41,000.000
20 франк.	38,000.000—38,500.000
10 рубл.	51,500.000—52,000.000
20 марок нім.	44,500.000—45,500.000

Срібло

Кор. австр.	700.000—720.000
5 кор.	3,500.000—3,6000.00
фльорени	1,700.000—1,800.000
рублі	2,700.000—2,800.000
копійки (за рубля)	1,300.000—1,40.0000

Варшава 9.|IV. Доляри Зед. Держави 9,300, 9,500, дол. кан. 9, фр. франц. 000, 000.000, фр. зл. 1,800.

Чеки: Бельгія 472, 500—468, 000.000, 000.000, 000; Букарешт 00,000; Голяндія 3,495, 3,465, Льондон 40,600, 40.100, 00,000, 00.000, Новий Йорк 9,300, 9,250, Париж 557, 501, 500. Прага 278.000,268.800, Швайцарія 1,640.000, 163.000, 0000.000. Відень 132,10, 130, 000, 000; Італія 417,500 413, бони зол. 1350—1400; 8 прц. поз. 14 м., Мілионівка 1025, 1075, поз. дол. 4,950, 0,000 Фравки зол. 0.000

Цірих 9. квітня 1924. Голяндія 213,50 Новий-Йорк 571, Льондон 25,73. Париж 34,00, Медіолян 25.40, Прага 16.95, Будапешт 0,0080, Букарешт 2,95, Бельград 7.05, Софія 4.15, Відень 0,0080·3/8.

Збіжева біржа.

Львів, 9. квітня 1924.

При численній участи скромні обороти. Загальний оборот 105 тон. Трансакції в житі, ячменю, провінціональній муці. Збільшена подача в житі і вівсі. Зацікавлення слабе. Тенденція вдержана. Настрій спокійний.

Пшениця краєва 75|74 з 1923 р. 36,000.000—39,000,000*, Пшен. кр. селянська 00,000,000—00,000.000, жито галицьке 68|69 з 1923 року 23,000.000—24,500.000*, жито галицьке 65|66 19,500.000—20,500.000, ячмінь гал. бров. 22.000.000—24,000.000* ячмінь гал. для перемелення 18,000,000—19,000.000, овес гал. 64|65 з 1923. року 21,000.000—23000.000, кукуруза 00.000.000—00.000,.000, горох пів-Вікторія 00,000,000—00,000.000.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

НОВИНКИ.

— **Із друкарських містерій.** Більшість газетних читачів, які обурюються, що часто читають статті й ніяк не можуть второпати в чім річ, бо ось ніби мова про ту саму тему а якось вочо не тримається купи, ремствують на „експресіонізм у публістиці", на карнавал, або инші т. п. патріотичні „нічні засідання", на яких був автор статті, писаної зранку під терором друкарського хлопчика. Тимчасом вони роблять кривду і авторові і навіть коректорові — що вже з професійного обовязку є постійною терпеливою жертвою невдоволення редакторів, читачів і ба, навіть амбітних друкарських складачів. Колиб усі читачі були знайомі з друкарською технікою, то були більше вибачливі. Бо ось стаття, попавши в манускрипті до друкарні, тут-же підлягає операції ножицями метрампажа. Порізані малі клаптики складає кількох складачів, які таксамо даремне старались би зрозуміти зміст статті, що й коректор, засипаний відривними шматками статтей, дописів, хроніки й новинок. Це така процедура, наче з великодним поросям: коли воно за велике, щоб спекти його в цілости, ріжуть на кусні, а потім складають їх до купи на полумиску і часто виходить проти волі кухаря, що хвіст опинився під... носом.. І нераз буває, що й сама господиня не добачить такої скривленої архитектури, аж поки підзорливі гості не стануть реготатись. Та все одно: зідять зі смаком... Нічогож дивуватися що й у вчорашній передовій статті цілий уступ з другої шпальти („Іде, іде Зельман") вскочив у першу і цього не бачив ні метрампаж ні ревідуючий число дижурний редактор. Всі вони потішають себе сьогодні з фільософічним спокоєм: шановні читачі певне теж не звернули уваги..

— **Не буде хліба.** Без хліба можуть обійтись — кажуть ті, які їдять булку. Але буває, що й булок не стає і не тому, що ні за що їх купити, а що нема кому спекти. Очевидно, такі ситуації знайомі лише міщухам, бо трудно уявити собі, щоб на селі міг вибухнути — страйк пекарів, себто, щоб утратили апетит і застрайкували всі господині! Рівні такі рефлексії зринають у Львовян, яким саме грозить позбавлення хліба й усіх тих пекарських виробів, що могліб тимчасово заступити „насущний". Пекарські робітники міста Львова подавали якісь професійні домагання до майстрів, майстри їх відкинули і ось загальні збори пекарських робітників 8-го ц. м. загрозили страйком, що на випадок неуступчивости майстрів розпочався би вже в пятницю 11-го квітня. Делегація робітників звернулась до воєвідства з просьбою інтервенції, так, що не виключене й те, що скінчиться лише на галасі.

— **Охорона властинів намяниць.** Так повинен називатися закон, який буцім-то трактує про охорону комірників. Анна і Каяфа полагоджували урядові справи ідеально швидко в порівнанню до польського сойму й сенату, які при помочі десяток комісій цілими довгими місяцями оперують названий закон з усіх боків. Тепер знову чуємо, що правнича комісія „вже" переглянула всі зміни, які сенат завів у тексті, прийнятому сойом, і що „швидко" закон вдруге ввійде на соймове плєнум. Прийнято таксамо резолюцію, що закон набере обовязуючої сили з 1-им днем найблизчого місяця після оголошення його, так, що ми в найкращому випадку мали би ту нову проблематичної вартости охорону від 1-го травня 1924 р.

— **З театру.** Дир. театру „Української Бесіди" у Львові повідомляє, що в неділю 13. квітня попол. (3. год.) буде відіграна опера Беджіха Сметани „Продана наречена", а вечером (7·30) премєра веселої комедії Брандона „Тітка Карла", що йде у постановці М. Крушельницького.

— **На вершинах нультури.** Польський уряд видав новий індекс заборонених періодиків. Обіймає він 178 щоденників і часописів, а саме: 54 українських, 38 німецьких, 38 жидівських, 23 російські, 16 чехословацьких, 6 польських, 4 французькі і по одному в мовах: білоруській, болгарській, італійській і сербській. Як бачимо, то прецінь є одна царина, де в Польщі поставлено нас на першому місці.

— **Поцілунки причиною спізнення потягів.** Магістрат англійського міста Барнмаст звернувся до мешканців з гарячим покликом не спричинювати зупинки міської залізниці довгими поцілунками при прощанню подорожніх. На повільний рух льокальної залізниці вплинуло до магістрату багато скарг і міська управа, що совісно розглянула причини того, прийшла до переконання, що вся вина лежить у безконечних ніжних сценах на міських залізничих стаціях. Англійські кондуктори й машиністи — це джентельмени, які не зважаються брутальною поведінкою впливати на звужування виливу сердечних почувань сантиментальних мешканців міста, а наслідок того такий, що поцілункам і обіймам нема кінця. А що залізничні двірці давно славились найвигіднійшим місцем для закоханих, що хотіли би в вільний день поцілуватись не звертаючи на себе великої уваги своїх ближніх, то й двірці міста Барнмавт аж кишать від таких практичних пар.

— **Поляки погнівалися на проф. Погодіна.** Проф. Погодін написав у „Народніх Лістах" Крамаржа статтю під заг. „Що є тепер, а що могло бути". Проф. П. дивується, яким правом Польща уважає себе побідною державою. Як би не було революції, так Поляки з капелюхом в руках їздили би з поклонами до

ПРИГАДКА!

1679 1—2

В пятницю дня 11. квітня ц. р. відбудуться

Звичайні Загальні Збори „СОЮЗА УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ"

в салі Тов-а „Українська Бесіда" (Народний Дім), вул. Рутовського ч. 22. **о годині 4-ій пополудни.**

Всіх членів проситься о численну участь!

УПРАВА „СОЮЗА УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ".

Петрограду. Проф. Погодін уважає „кресо", які Польща натворила собі, за джерело її слабости і за можливу причину її упадку. Польща, як що хочеться вдержатися як держава, мусить покинути свої сни про могучість і про ролю охоронного муру на Сході. Так дивиться на Польщу проф. П., якого колись Поляки славили як свойого великого прихильника. Тепер, очевидно, лають його. Називають... ігнорантом. Звичайна історія з Поляками. Те саме було з Бернзоном, Брандесом і и.

— **Шаховий турній.** Світовий турній у Нію-Йорку вийняв новий несподіваний зворот, що викликав великий рух між шахістами всього світу, що пильно слідкують за кожною новою партією, про висліл якої „усіх—усіх" негайно сповіщають радіо-телефонограми. Дотеперішній світовий шах-майстер Капаблянка, який підчас біжучого турнію злетів на третє місце, виграв партію з Ляскером і здобув знову вигляди на отримання нового світового майстерства. За ним іде тепер Ляскер, а на третьому місці стоїть Москаль Альохін.

— **Страйк у гаремі.** По знесенню турецького каліфату жіноцтво гарему опинилось у скрутному становищі, втративши пана. Щоби запротестувати проти долі свого пана, вони проголосили голодівку. Наслідки цього протесту можуть бути такі, що з їх величі лишиться тільки тінь... як з їх пана.

— **Здобутон науки.** В одним великім лльондонськім процесі рішаючу ролю відограла фотохемія. Заповіт залишений комусь перед 60 роками лежав у вогкім місці і текст затерся вповні. На процес явився фотохемік, який кинув на пожовклий папір ультрафіолетове проміння і весь текст можна було відчитати на фотографічній плиті.

— **І король не втече від кежиту.** Бельгійці дуже стурбовані (як би ім хтось зірвав!), бо їх король дістав нежит, і хоч як шанувався — мусів положитися до ліжка. Не штука королям слабувати: їх платню вже давно звальоризували й вони не бояться екзекуцій заробіткового податку.

— **Свобода ч. 15.** містить: Після року. — В єдности сила. — Під теперішною владою. — Повінь у Сх. Галичині. — Чи є державна асекурація? — З Радянської України. — Що чувати в світі? — Вороги кооперації. — Новинки. — Нові книжки і видання. — Дописи з краю. — Хліборобський промисл. — З господарської практики. — Домашні ліки. — Смішне. — Переписка Редакції. — У фейлетоні гарне гумористичне оповідання Я. Кріпа п. з. Гверді Русини. — З ілюстрацій привозить найновійше число „Свободи" портрети сенатора Мих. Черкавського і послів С. Хрунського та С. Підгірського.

ПАМЯТАЙТЕ ПРО УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ!

1466 3—?

З судової салі.

Відгомін українсько-польської війни.

Дня 8. і 9. квітня ц. р. засів на лаві обвинуваченых п. Іван Чайка, бувший старшина УГА. і б. сотник армії УНР. по фаху народній учитель, греко-католик, женатий. Розправа відбувалася в окружному карному суді у Львові перед трибуналом суддів присяжних. Обвинувачував прокуратор Пакліковскі, боронив адвокат д-р Л. Ганкевич.

Акт обвинувачення закидає п. Чайці проступки § 87. що трактує про публичне насильство та §§ 190, 192 і 194, що трактують про рабунок в товаристві і при ломочі зброї.

Підчас відвороту УГА. за Збруч мали жовніри сотника Чайки ограбити фільварок Вартановичевої в Дзвинячу, залішицького повіту. Жовніри казали, що граблять з наказу сотника Чайки. Вартановичева пожалувалася на рабунки українській жандармерії, а ця остання арештувала Чайку і жовнірів. Пізнійше виявилося у військовому суді, що Чайка немав ніякого відношення до рабунку на названому фільваркові. Найкращим доказом на це, що суд його вповні оправдав є та обставина, що Чайка став потім командантом куріня. Згідно зі зізнаннями свідка д-ра Шухевича Степана, Чайка не міг би стати командантом куріня (передтим був вище командантом сотні), коли би не був оправданим.

Другий проступок Чайки мав бути доконаним на Україні в с. Широка гребля точнійше в присілку Юзефівки. Чайка дістав зі штабу припорученя перевести в учительки Софії Шлєзак, Польки, ревізію за зброєю, яка по відомостям штабу була в неї захована, а саму Шлєзак арештувати і доставити в розпорядження штабу. Сотник Чайка наказ виконав. В часі ревізії знайдено в неї зброю. Учительку арештовано і вона мала бути відставлена до штабу. Місцевий Поляк урядник ц. кроварні Александер Улятовскі допоміг їй втекти. Учителька дійсно втекла. Чайка дістав наказ арештувати замість неї Улятовского, що й виконав. Коли це сталося учителька Шлєзак зголосилася сама до сот. Чайки. Обоїх їх ведено до штабу і по дорозі вони повтікали. Улятовскі стає на розправі як свідок і каже, що Чайка арештував його на власну руку та що засудив його на кару смерти. Свідки зізнали, що ніякого засуду смерти не було, що сотник такого видати не міг, бо засуд смерти міг видати лише військовий суд.

Внеска адвоката д-ра Л. Ганкевича на покликання нових свідків трибунал відкинув. Очевидячки спротивився всім внескам також прокуратор.

Вислід розправи подамо завтра.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Замісць квітів на могилу бл. п. Антона Гладишовського зложили Михайло і Зофія Гарасевичі з Рахова (Закарпатська Україна) 20 м'ліонів Мп. на „Рідну Школу".

1715 1—1

З львівського „Бояна". Повідомляємо Вп. Членів, що Товариство бере участь в конперті „Тов. Опіки над українськими інвалідами" дня 16 квітня с. р. З сеї причини взиваємо всіх Вп. Членів явитися на ген. пробі в пятницю дня 11. с. м. о год. 7. вечером. — Виділ.

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ПОТРІБНИЙ зараз фаховець з обсягу сироварства. Зголошення враз зі свідоцтвами і услівями проситься слати до Адміністрації „Д'ла" під „Сироварство".

1712 1—3

В-ВО „РУСАЛКА" — поручає для читалень та аматорських гуртків — а) „Ювилей" пєса на 1 дію А. Чехова. 2 мільони Мп., б) Будова аматорско-театральної сцени, з 24 ілюстраціями, необхідний підручник для кожної Читальні — 2 мільони Мп., в) Основи театральної характеризації — підручник для аматорів! (Кождий театр. гурток мусить такий підручник мати!) Ціна 2 мільони Мп. Кожна праця з окрема коштує 2 мільони Мп., **а всі разом теж 2 мільони Мп.** Хто цікавий, чому воно так є, нехай зараз же присилає гроші, бо така нагода дається Впов. Читачам „Діла" лише сего року в часі від 15 квітня до 1 мая! Адреса для замовлень: Гр. Гануляк, Львів, Куркова 10.

1716 1—1

СКЛАД НОТ вул. Романовича 11 (бічна пл. Академічної) поручає свій багато заосмотрений магазин, висилається на провінцію.

1696 3-3.

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентистичне заведення

Д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Синстуська 17/II.

Безболісне пльомбування і виймання зубів. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. — Пацієнтів з провінції полягоджується в найкоротшому часі. 1637 6—5

Лєяціґ сольового співу

приготування і постановка опер і оперет

Олена Мойсеовичева

артистка опер: львіаської, віденської, пражської і медіолянської.

Зголошення від 2—4 попол. Льва Сапіги 51/III. 1637 a) 6—6

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці"

ординує в очних недугах у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській ч. 20. 1720 1—10

Касовий звіт

Т-ва „Просвіта" при українськім робітничім курені в Берні Ч. С. Р. за час від 4. грудня 1922 до 31. грудня 1923.

ВИНЕН ПОІМЕННО	Прихід К с	МАЄ ПОІМЕННО	Подрібно К с	Розхід К с
Членські вкладки	674·30	Адміністрація:		
Забавова секція	3191·50	Похорон померших стрільців в Берні	414·20	
Крамниця	2687·08	Украшення гробів	179·60	
„Рідна Школа"	641·—	Дар на памятник	100·—	
Льокації Комітету будови памятника в Берні	233·40	Оплата „Діла"	620·50	
Добровільні датки	757·—	Канцелярійні прибори і порта	358·—	
Бібльотека (зиск)	300·44			1672·30
		Курс сільсько-господарс.	1854·55	
		„ маалограмотних	93·—	
		„ пчільничий	335·10	
		„ книговодства	12·—	
				2294·65
		Уділи (стрілецька спілка „Будучність")		835·—
		Довжники		250·—
		Закуп книжок		454·90
		Підмоги		70·60
		Політичні вязні		65·—
		„Рідна Школа"		1369·68
		Інваліди		130·32
		До рах. білянсу за 1923 р. Сальдо		1342·27
	8484·72			8484·72

РАХУНОК СТРАТ І ЗИСКІВ.

ВИНЕН СТРАТИ	К с	МАЄ ЗИСКИ	К с
Адміністрація	1482·30	Членські вкладки	674·30
Підмоги	70·60	Забавова секція	3191·50
Політичні вязні	65·—	Крамниця	2697·08
„Рідна Школа"	1369·68	„Рідна Школа"	641·—
Інваліди	130·32	Добровільні датки	914·—
Курси	2294·65	Бібльотека	300·44
До рах. бідянсу за 1923 р. Чистий зиск	2995·77		
	8408·32		8408·32

БІЛЯНС

за час від 4. XII. 1922 до 31. XII. 1923.

АКТИВА	К с	ПАСИВА	К с
Готівка в касі	1342·27	Невиплачені льокації ком. будови памятника	233·40
Бібліотека	611·90		
Довжники	250·—		
Заворот адміністрації	190·—	До рах. страт і зисків за 1923 р. Чистий зиск	2995·77
Уділи (стрілецька спілка „Будучність")	835·—		
	3229·17		3229·17

В Берні, дня 31. грудня 1923.

ЗА ВИДІЛ:

Мирослав Грицько Сиґерич, голова. *Кирило Колодкевич*, скарбник. *Боднарук Микола*, писар.

Бойко Павло, містоголова. *Трофим Слободзян*, господар. *Швайка Фотій*, бібліотекар.

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ: 1718 1—1

Рахунки і діловодство Тов-а „Просвіта" за час від 4. грудня 1922 до 31. грудня 1923 провірено і найдено в бездоганному порядку.

Іван Тепчук, голова. *Янів Микола*, член контр. комісії, студ. вет. *Грицик Іван*, член контр. ком. студ. тех.

ПАНОВЕ! Найстараннійше і найдешевше виконує перерібки мужеських капелюхів лише одинока краєва фабрика **Рудольфа Найвельта** при вул. **Бальоновій 3.** Склади: площа Марійська 8, вул. Казимирівська 25 і Городецька 72. 1716 1—5

Вже прийшли **ЛЬОСИ** КЛЯСОВОЇ ЛЬОТЕРІЇ В ЗОЛОТІ

Ціна: ½ зол. (Мп. 10,800) ¼ зол. (Мп. 5,400)

Всі виграні платні в золоті

1 нл. вже 15 ц. м. — Банковий Дім **ШІЦ і ХАЄС, Львів, вул. Марійська 7.**

ПОТРІБНА особа, котра занялася б домом, варенням і трохи шиттям у Львові. Зголошення Уряд парох. в Сороках п. Знесіння, Львів. 1721 1—3

МАЮЧИ 1000 долярів, приступлю до спілки торговельної або промислової „Ragionicre", Адм. „Діла". 1713 1—1

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Львівської філії Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над молодю відбудуться в неділю, дня 13. квітня 1924. о 5. год. попол. у малій салі Муз. Тов-а ім. Лисенка, вул. Шашкевича 5.

ЗА ВИДІЛ:

Е. Сельський, голова, 1719 1—1 *Р. Мармаш*, секретар.

Перші післявоєнні

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Протиалькогольного Тов-а „ВІДРОДЖЕННЯ" у Львові відбудуться в неділю, 13 квітня ц. р. о 10. год. перед пол. в сал засідань тов-а „Просвіта", Ринок 10. II п

Д-р І. Раковський, Д-р М. Чайковський

1714 1—1

Ширіть наш часопис!

Жадайте Піщковського мило „ВЕНУС", „ЛЄВЕК" і товщу ТОВОТТЕ

Предсте. „РОДОГАН" Львів, Оссолінських 6.

Тел. 13—20 Міродатним фірмам догідні услівя. Тел. 13—20

1524 a) 0—15

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 81 (10174). Львів, субота 12 квітня 1924 Почтову належність сплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕД ПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів. Ринок 10., II. пов. Конто почт. ощад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. перед пол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 мільйонів марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.-кор., Румунії 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13.000000 кор. Зміна адреси 1.000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

В кертичних лябіринтах.

Коли недавно англійський державний секретар Гендерзон підніс конечність ревізії версайського трактату, який являється актом насильства над половиною Европи, на якому здвигнуто нерукотворний памятник політичного поневолення й економічного рабства багатьох країн, то в польській пресі понісся зловіщо-трепетливий пошум. Як важиться хтонебудь квестіонувати акт, який є угольним каменем новозбудованої польської держави?

Ледви минув місяць з того часу, як у Варшаві знялася нова буря. Цим разом маршал сенату Тромпчиньскі заповів виповідження трактату про національні меншости. І всі, рішучо всі (фальшивих „лівіцових" голосів не слід брати поважно!) оплескують його, коряться перед політичною мудрістю і далекоглядністю людини, якої підпис находиться якраз на тому акті. По суті виступ Гендерзона і виступ Тромпчиньского проводять одну думку: підважити основи сучасного европейського ладу. Ріжниця між ними правда — велика. Перший ставить питання рубом, у всю його широчінь; другий — пройнятий муринською етикою („добре, як я тобі жінку вкраду, але кепсько, як ти мені!") намагається перевести ревізію таких постанов міжнародньої ваги, які є невигідні для Польщі. Одначе поминаючи мотиви і мету, до якої змагається, суть справи є одна і та сама. Чи будеться валити цілу будівлю, чи почнеться її підривати вибиванням дір в мурі і закитуванням її точки опору і рівноваги, — все одно будівля не встоїться.

Та сензаційний виступ марш. Тромпчиньского в розумінні його і цілої хієнської пробоєвої фаланги певно не мав такої мети, як ми в горі підмітили. Маршалківський вігер тісно вяжеться з піском премієра Грабского. Зріст авторітету Союзу Народів і заповідь його підержання та поширення з одного боку, а вічне і часами безсердечне „ніцування" свого „постійного кліента" з другого, заставляє цього останнього одною рукою виводити якісь таємні, неозначені гієрогліфи зі шкільництвом для окраїн, реформою адміністрації і т. ин., а другою погрожувати кулаком в бік Союзу Народів, лякаючи всіх і вся виповідженням трактату про „національні меншости". І тому такий гапас з приводу цього виповідження внявся в останніх днях; і тому такий клекіт заваготів в політичних колах; і тому на ці кертичні лябіринти і підступні ходи хитрого Познанця, вихованого в пруській школі, далися взяти — мабуть за намовою жидівських послів — також деякі українські й білоруські соймові політики. А марш. Тромпчиньскі пускає „страхи на Ляхи" і мов блискавками кидає серед збентежених „інородців". Мовляв „ніякий народ, який себе шанує, не знесе подібного трактату ані години довше, як мусить". Цей трактат — на думку примітивно хитрого Познанця — є неважний, бо супроти того, що Зєдинені Держави не ратифікували версайських трактатів, „головний версайський трактат є важний, а трактат про меншости неважний". Зєдинені Держави не ратифікували ані одного трактату. Чомуж головний трактат, який між иншим є основою істнування Польщі, супроти тієї нератифікації має бути важний, а всі його складово-сущільні частини неважні, то вже лишиться тайною специфічної льогіки Тромпчиньских і тов.

Дня 28. червня 1919 Польща підписала зі союзними державами трактат, зобовязуючись постанови того трактату, обняті арт. 2—8 признати основними правами, яких не може змінити ніякий закон, ніякий розпорядок, ані ніяка урядова діяльність. Згадані артикули (2—8) і являються гарантіями для тзв. національних меншостей. Вони зобовязаннями міжнароднього значіння і остають під гарантією Союзу Народів. „Вони не можуть бути змінені без згоди більшости Ради Союзу Народів". Ці постанови, які мусять стати основними, залізними законами, торкалися тільки справжніх національних меншостей, які вже тоді були в межах Польщі, т. зн. Німців, Жидів, Литовців і тих Українців і Білорусинів, що заселювали території на захід від лінії Керзона. Годиться пригадати, що на три дні перед підписанням Польщею згаданого договору, Найвища Рада Мирової Конференції (25. червня 1919) дозволила Польщі окупувати своїми військами Сх. Галичину та завести цивільну адміністрацію на основі умови з головними союзними державами, „яка мусить запоручувати по змозі автономію цій території, як також політичну, релігійну і особисту свободу населення". Автономія, яку по змозі мала Польща запоручити Східній Галичині, є переходового характеру, бо „в останній редакції ця умова буде спиратися на праві самовизначення населення Східної Галичини що до його державної приналежности". Пять місяців пізнійше (дня 8. грудня 1919 р.) Найвища Рада Мира визначила тимчасову східну границю Польщі, т. зв. лінію Керзона, яка від Турки на полудні через Мостиска і на захід від Рави руської переходила Бугом вгору на північ. Значить мінімальні права, обняті трактатом про національні меншости, торкалися тільки справжніх меншостей, які по тодішнім підрахункам уважалися польськими громадянами. Для головних українських територій Східної Галичини — на основі лінії Керзона — Волині з Полісям передбачувалося переходово автономію, а згодом самовизначення.

Рішенням з дня 14. березня 1923. Рада Амбасадорів признала суверенність Польщі над Східною Галичиною, на основі мнимих і на головні держави Антанти перенесених суверенних прав Австрії, погоджуючись на границі риського трактату, одначе не беручи гарантій за їх ненарушимість. Резолюція з дня 14. березня 1923 р. редагована так хаотично і беззвязно, що важко з неї вивести висновки, які були би в згоді з попередніми постановами Мирової Конференції. „Польща — говориться там — признала, що етнографічні (sic!) умови вимагають віднсно східної части Галичини устрою самоуправи, договір, заключений дня 28. червня 1919 р. між головними союзними і запризначеними державами та Польщею, передбачив для всіх територій, що підлягають польській суверенности спеціяльні гарантії в користь расових, язикових або віроісповідних меншостей"... і т. д. Значить, з цього мотивування з боку великодержавних можновладців зникло самовизначення народів, а остала автономія і трактат про національні меншости.

Чи натяк на „самоуправу" міститься в польськім гумористичнім законі з 26. вересня 1922, чи ця „самоуправа" має бути новим польським помислом теж відповідно фантастично октройованим, важко додуматися. Поруч з тим на Сх. Галичину і инші українські землі розтягнено трактат про мінімальні національні меншости, прикладаючи його, як кулак до слона, до 7-ми міліонів Українців. Та як-небудь мається справа, фактом є, що з міжнароднього становища трактат про національні меншости є теж підставою польського володіння в Галичині і на Волині. Виповідження цього трактату, поминаємо його повну реальну відсутність в житті, булоб для нас величезного значіння. Виповісти цей трактат значить усунути юридичну основу акту 14. березня 1923. А усунувши її, навіть без наших зусиль, автоматично твориться нову основу, підставу ревізії акту 14. березня 1923. І тому булоб дивним і незрозумілим, колиб хто з наших соймових політиків дався вбрати в шлиї жидівської політики та слідом пос. Райха розпинався за вдержанням трактату з 28. червня 1919. Навпаки, ми повинні все зробити, щоби підержати марш. Тромпчиньского і його гвардію в творенні помислових кертичних лябиринтів, під якими може запастися також майстерна будівля нашого поневолення.

Перемога фашизму.

Вислід італійських виборів.

Як усі передбачували, італійські вибори скінчились повною перемогою державної партії. Загальнонаціональна листа (lista) одержала 4,264.000 голосів, друга урядова листа т. зв. фашистівських меншостей 351.000, а всі инші листи разом 2.515.000 голосів. Таким робом новий парлямент складатиметься з трьох великих груп: 260 справжніх фашистів, 150 лібералів та демократів, з яких дві третини підержуватимуть уряд і з 129 послів опозиційних. Уряд матиме на своїм боці 400 голосів.

Як розяснити таку повну перемогу урядової фашістівської партії? Перш усього вона є вислідком дуже складної, нової виборчої реформи, яка щойно вперше ввійшла у життя. Секретар фашистівської партії, Мікеле Бенкі, автор цієї реформи, ввів систему т. зв. премій більшости, для найсильнійшої партії. Цілу країну поділено на 15 виборчих округів, з тим, що листа якоїсь партії може бути піднята щойно тоді, коли вона вписана щонайменше у двох округах. Така постанова приневолила виступити зі спільною листою групи, які заступають тільки один округ: Німців разом зі Словінцями! Цікаво, що спосіб голосування не був однаковий для „національної листи" і для инших, для лист меншостей. Третина голосів, яку залишив фашистівський уряд таким партіям як „популярі", соціялісти, ліберали, демократи та комуністи, мала падати на їх кандидатів на підставі системи „пропорціональної". Лише на послів цих меншостей голосували виборці на підставі закону зближеного до загального народнього голосування.

Т. зв. національне голосування є настільки неособистим, що на картках до голосування нема прізвищ кандидатів, тільки символи партій, нпр. вязка різок у фашистів. Але виборець може, коли хоче, вписати на картці три прізвища, „які воліє", з прізвищ оголошених у його виборчім окрузі. Опозиційні посли висловлюватимуть повнійше волю населення, ніж посли офіціяльної більшости, яких загал, з малими виїмками, майже не знав. Вибори зорганізовані урядом Муссоліні не визначувались повною свободою. Приказ Муссолінія, щоби кандидатам не робити трудноцїв, оголошено надто пізно. Бувший член кабінету демократ Амендоля мав перед собою в неаполітанському театрі авдиторію озброєну в господарське знарядля і мусів зрекчитись своєї промови. Другий кандидат, бувший президент парляменту, Ді Ніколя, заявив в останній хвилині, що не буде кандидувати, щоби не давати притоки до заворушень. Зрештою, фашисти мають дуже добру організацію, яка дозволяє їм через місцевих директорів поліції і инших державних урядовців подбати про виборчу агітацію в їх користь.

З усім тим фашисти мають повну підставу домагатись довіря всього краю, покликуючись на довершені ними завдання. Муссоліні може з гордістю вказувати на нове становище, в якому находиться нині Італія між европейськими державами, на договір з Югославією, на вве-

Пр. 360/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Діло" число 76 з дня 5. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Скарга новітнього Скарги" між словами: а) важної справи і непомітно; б) не було до кінця артикулу містить в собі єство злочину з § 65 а з. к., узнав доконану в дні 4/IV 1924 конфіскату за оправдану за ядля збільшення цілого накладу і видав по думці § 493 з. к. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за перестунство на гривну до 4,000.000 Мп. — Львів. дня 6. квітня 1924. (Підпис нечитний.)

Наддніпрянська Україна.

Рудзутак про українські пристані.

Новий Народній комісар шляхів СРСР. Рудзутак об'їздив останніми днями Україну. Особливу увагу звернув він на українські пристані. Підчас свого побуту в Одесі висловився Рудзутак про ці пристані так:

З відновленням нашого сільського господарства і збільшення хлібоекспорту наші південні порти набувають особливого значіння. Через них, переважно через Одесу та Миколаїв пройде більша частина наших експортових вантажів. Отже не дивно, що не зважаючи на обмаль наших фінансів для оборудування південних портів відпущено необхідні кредити.

Загальна експортна спроможність республики на цей рік виявиться в цифрі 350 міліонів пудів. З цієї кількости через порти Чорного та Азовського моря пройде 310 міліонів, а решта — 40 міліонів через Ленінградський (Петербурський) порт. (Прошу порівнати наводжену недавно в „Ділі" статтю з „Вістей" про значіння для України Архангельського порту — прим. складача!)

Зараз повстає старе, але вічно нове питання про конкуренцію між Одесою і Миколаєвом. Одеса безперечно має перевагу як порт, що не замерзає. Одначе, наскільки майже всі портові механічні уладження одеського порту несправні, що вантажні роботи приходиться вести руками, а це викликає нові накладні видатки. Одеський порт у значній мірі уступає тепер Миколаївському. Останній находиться в кращому стані тому, що має можливість робити вантаження механічним способом. Одеський і Миколаївський порти використані будуть нами в однаковій мірі. Буде вжито всіх заходів до зменшення накладних видатків по провадженню вантажних робіт в цих портах. Огляд одеського порту, сказав Рудзутак, зробив на мене сумне враження. Майже всі механічні портові уряджения зруйновані. Правда, в ньому винні білогвардійці, що „працювали" тут підчас горожанської війни, але від цього нам зараз не легше. Не зважаючи на всі труднощі, одеський порт буде всеж таки поставлений на ноги.

Зараз після уложення торговельної угоди з Італією і відїзду нашої торговельної делегації до Туреччини слід чекати значного оживлення торговельних операцій з цими країнами. У звязку з цим пожвавіщає робота наших південних портів, особливо Одеси. Перше місце серед наших експортних вантажів безперечно займатиме збіжжа, але разом з тим треба чекати значного експорту вугілля, нафти та залізної руди до Італії й нафтових продуктів до Туреччини. Наш імпортовий плян на найближчий час ще не вироблений. Поширення привозу закордонних товарів може негарно відбитися на нашій промисловости й ускладнити справу боротьби з безробіттям.

Наша загальна господарча робота вимагає зараз всебічного зменшення накладних видатків, через те й транспорт робить у Всесоюзному розмірі внутрішню „перетряску" — скорочення управління залізниць, поліпшення їхньої роботи, тощо. Розформування одеського колійного відділу являється одним із засобів боротьби з накладними видатками. У звязку зі специфічним становищем транспорту не можна в сучасний мент мати надії на якенебудь зниження залізничих тарифів. Тільки бажання сприяти загальному зменшенню цін диктує необхідність не збільшувати тарифів. Становище державної торговельної фльоти є дуже скрутне, тому що в його розпорядженню є переважно старі судна. Доводиться витрачувати великі суми на фрактування чужоземного тонажу. З метою полегшення становища державної торговельної фльоти (приватної там нема — прим. Ред.) їй даються необхідні кредити, з якими вона матиме змогу поповнити свій тонаж новими суднами.

З огляду на важкий фінансовий стан транспорту говорити тепер про значне поліпшення становища залізничників та моряків неможливо. Одначе необхідні заходи вживаються. Працює комісія у складі представників Нар. Комісаріяту Шляхів та Центральних Комітетів залізничників і моряків, яка розвяже питання про поліпшення життєвих умовин залізничників і про зміцнення транспортової кооперації. Є намір дати в позику матеріяли для будови нових помешкань для залізничників.

(За харківськими „Вістями").

Чеська преса.

Прага — центр середньої Европи. — Багатство чеської преси — Якість і кількість періодиків.

Недалеко від нас Золота Прага, а ми відрізані від неї так, як від перегородженого новим „китайським" муром Києва. Від Києва відтяті ми політичною острокільчатою межею, а від Праги митною та паспортовою барієрою. Довідатися про те, що діється в Празі, у нас важче, як про життя і події далекого і чужого нам Парижа. Переїхати до Праги не пускають відмовою паспорту; а коли вже хто й одержав би цей „dowód osobisty", то переміна польських марок на чеські корони так коштовна, що треба мати їх міліярди. А хто з нас нині розпоряджає хотьби міліярдами марок? Тому треба вдоволитися празькими часописами. Але чи багато їх найдемо у Львові, коли одно число „Народніх Лістів" коштує в Празі 90 сотиків, а місячна передплата за границю виносить 40 кч., себто 10,600.000 мк.? Або чи багато у нас найдеться охочих до читання чеської преси, навіть і при сякім-такім знанню чеської мови? А шкода! Багато з наших старших політичних і суспільних діячів з привички до дошки вичитують ще й до нині б. наддунайську габсбурську трибуну „Нає фрає Прессе". Але чи оплачується страта часу й енергії? З розвалом наддунайської двоєдиної держави „Н. фр. Пр." втратила розгін і ділову вартість. Вона стала тільки відгомоном подій, що відбуваються поза місцем її появи, себто Віднем.

Центр середущої Европи переніс ся до колишньої столиці Перемишлідів, до надвелтавської „Золотої" Праги. І тут тепер бється живчик середущої Европи, тут витворюється нове огнище европейської культури, тут назріває нова ера славянських взаємин. Тому сюди належить звертатися за вістями, тут шукати вияснення подій.

І чеська столиця є свідома цього. Тому старається йти на стрічу цьому завданню, в першій мірі через свою пресу.

Чеська праська преса належить до найкраще поставлених денникарських лав в Европі. Чутка є вона як барометр, рухлива, метка, всесторонно фахово обсаджена й політично зорганізована.

По перше — вражає її незвичайно велика скількість і обемистість. Прага має 40 чеських що-

---

...дення організованого ладу в цілій державі, на поправу фінансів, під проводом сіньора Стефані і на загальні умовини життя, які покращали на протязі його влади. За те менше правди є в заявах Муссоліня, що „кожний його крок іде за конституційними звичаями". Нема причин сумніватись у його щире бажання, щоби надати диктаторським прикметам фашизму яко можа більше ознак конституціоналізму. Одначе голоси опозиції висловлюють чималу правду, кажучи, що „твердий уряд" складений Муссолінім, користується надто часто не дуже законними засобами для проведення своєї волі.

Секретар кабінету Муссоліні заявив прилюдно, що духовий та моральний ідеал фашизму переважує права одиниць і тому „Виконавчий Уряд" повинен перевірювати суворою контролею всі зовнішні вияви инших партій, без огляду на їх авторитет. Від такого принципу тільки один крок до заяви якійнебудь партії або діячеві, що він є зрадником і як такий мусить відповідати перед судом.

Останні вибори мали зміцнити змагання фашистів, щоби виступати як єдині справжні патріоти і як єдина партія, що в силі кермувати державою. Як довго на чолі цього руху стоїть така індивідуальність, як Муссоліні, він може надавати йому напрямок, згідно з усіма подувами змінної атмосфери і працювати з користю для держави. Але коли він не перейде еволюції в напрямку справжнього конституціоналізму, він вироджиться під впливом инших його однодумців у систему старо-італійського „трансформісмо" або доведе країну до небезпешних потрясень.

Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Причину того, що не всі що постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачув дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принуга.

ЛЮДЖІ ЛЮКАТЕЛЛІ.

Покликання дитинки.

Коли мені представили дитинку, в сальоні її пані неньки, увесь невеличкий запас примушених посмішок, які приносимо зі собою на відвідини, вже був вичерпаний.

Бо дійсно, я вже захоплювався неможливим портретом пані в олійних фарбах, висловлював поздоровлення панночці, яка з потаємним наміром відпровадити когось на той світ, скінчила грати якусь пєсу Баха, і проковтнув щось таке рідке, що в родині називали чаєм.

Що більше: я на стільки простер підлоту душі своєї, що попестив Фіфі, облізлу паніну собачку! Гадав уже, що дійшов до краю. Аж тут увійшла дитинка.

Дитинка мені вклонилася, засунула певну кількість пальців у ніс, і коли нарешті втратила всяку надію відшукати в глибині тієї порожнечі скарби Аляски, відчитала мені зі швидкістю електричного механізму вірші Леопарді. Таким чином я взнав, що селянська дівчина вертається з поля і несе зі собою не рискаль чи сапу, як ви могли би собі подумати, а китицю троянд і фіялок.

Тоді я попестив дитинку, зробив квапливо останню посмішку і сказав щю історичну фразу:

— А! Браво, браво, браво, дитинко!... Чим же ти будеш, коли виростеш?

— Детективом*).

* * *

Коли би мені сказали нараз, що моя метрика бреше і що я належу до сучасників Фридриха Барбароси, я і тоді не почув би себе таким старим.

Це англійське слово, яке вийшло з уст дитинки, в один мент виявило мені величезну безодню думки й життя (ціле століття), що сплили в давні часи, коли автор цих замітток відчитував без жадного сумління в присутности якогось гостя, „Бій" Маклодія.

Ідеал дитинки був дійсно знаком покоління. Коли би хтось мав терпіння зібрати історичні джерела для схарактеризування психольогії певної доби, але не ті жалю гідні „реальности", які іноді витворює та доба, а ті ілюзії, які вимріює дитина, було би далеко лекше зрозуміти певні нахили духа, які не піддаються зясуванню, певні тенденції, приховані, але завжди присутні і непереможні, що штовхають іноді творчі сили певного часу на великі і славні подвиги.

Бо хоча літа пролітають на важких крилах, що руйнують у льоті своїм ідеали і мрії, та всеж маленька іскорка, що загорілася в дитинстві, і характер мрії, що охороняла перші роки, зостається вперто і освітлює, не загасаючи ніколи, весь шлях життя.

Щасливі і жахливі моменти, які переживаємо в спокійному світлі родинної лямпи, схилившися над укоханою книгою і підставляючи непомітно для себе самого, себе на місце героя оповідання чи роману, мають рішучий вплив, який не зітруть ніякі колотнечі щоденного життя.

Хто не мріяв пожити трохи в цій романтичній мрії, повній пригод?

Е, та що там! Не робіть вигляду, читачі, що хочете сказати — ні! Хоча ви маєте тепер і бороду й пузце, — шляхотні відзнаки тої розумової дійшлости, що зневажає ілюзії, — я можу забожитися, що бачив вас, багато років тому, разом зі мною в тій безконечній лаві хлопчаків цілого світу, що змагалася з рушницею в руці, проти червоношкірих Густава Емара.

Сміливіще задеріть до гори ваші ніс, якщо тільки вистане на те вашої мужности і попробуйте відмовитися, що ви забили пострілом з рушниці „Нічного Побродягу", „Вовкову Голову" чи якого там індийського проводиря.

Відмовтеся, що ви мали підводний корабель, і що не раз ви запитували себе, де можна би знайти жорстоке розчарування; хоча би не першої свіжости, — аби мати на обличчю „блідість трупа", або кріваву образу, яку треба булоб страшно помстити.

Ви (не відмовляйтеся!) Бог знає кілька разів були капітаном Немо, і в тому нема нічого соромного, бо я теж був ним стільки-ж разів скільки і ви, і то завжди в такому товаристві, що коли би всі наші мрії здійснилися, то булоб більше зустрічей підводних човнів в Океані, ніж катастроф на державних залізницях.

І не кажіть мені, що все це вже скінчилося!

Нічого не скінчилося! Трохи того похмурого суму виринуло у вас вперве під пером, коли ви писали злий лист вашій коханій, де наплели, на превеликий жах бідної дівчини, яка подумала, що ви пишете направду, на дві унції того самого капітана Немо. (Докінчення буде).

---

*) Прим. перекладача: Сей прегарний нарис, хоча трохи застарілий що до самої теми — хто тепер мріє про детективів! — всеж mutatis mutandis має для нас велику актуальність і принимає ще раз задуматися над долею нашого підростаючого покоління. На яких зразках воно виховується? Якими літературними героями воно захоплюється? Який вимріяний образ понесе зі собою в життя? Хто потурбується, щоби наші діти мали перед очима привабливо-гарні героїчні образи? Всі ці питання нестерпно болючі і від такого чи иншого вирішення їх залежить майбутне нашого державного [illegible]

денників від 8—16 сторінкових, з яких деякі виходять у ранніх і вечірніх виданнях. Телеграфи й телефони стоять у послугах тих щоденників без перерви в день і в ночі; тому кожне число їх повне найновійших вістей з цілого світа. Крім цього вражає кожного читача велике число кореспондентів з ріжних великих міст і в республиці і за границею. Тому заграничні вісти у Празі не мають характеру „казьонного“ тих держав, звідки походять. Найкраще це видко напр. на вістях, що приходять з Польщі, в Варшави, чи зі Львова. Приходить вістка подана польською агентурою ПАТ-ом, а за ним надлітає ціла стаття від власного кореспондента, що освітлює справу з иншої точки погляду. Чехи стараються як найкраще інформувати своїх про заграничні події, а заграницю знов про чеські внутрішні справи. З тією метою видають також у себе інформативні часописи на німецькій, французькій і англійській мові, в яких працюють найкращі публіцистичні й наукові сили та розсилають їх по всіх закутках земської кулі, для інформації про Чехів, їх державу, їх культурну й господарську працю. А тими щоденниками є „Prager Presse“ ранішнє і вечірнє видання (4. рік), французька „Gazette de Prague, journal d' Europe centrale“, що виходить вже 5. рік і англійський „The Central European Observer“; літопис політики і торговлі, 2. рік видання, гарно ілюстрований памятками чеської культури. Крім цього виходить ще тижневик в мові есперанто. Для Мадярів на Словаччині і Закарпатті видається „Pragai Magyar Hirlap“ (Празькі мадярські вісти), Москалі-еміганти видають повінь своїх журналів, а Українці-еміганти відомий журнал „Нова Україна“ під редакцією В. Винниченка й М. Шаповала.

Усі празькі часописи мають менше-більше однаковий постійний поділ рубрик: огляд справ і подій в самій Чехословаччині, опісля в Югославії, Румунії, Угорщині, Польщі, Австрії, Прибалтійських державах, в Совітської Росії, а вкінці кроніки инших справ. Дуже інтересні є стовпці п. н. Z kulturního života й огляд европейського господарства. Попри це щоденники майже в кожнім числі мають фейлетони на наукові й літературні теми.

Кожне число для себе є енциклопедією. Тому празька преса заслугує, щоби на неї власне звернути більшу увагу. Тим більше ми, Українці, про котрих усі чеські щоденники багато пишуть та радо містять статті і дописи про українські справи як політичні так і культурні. Нинішна празька чеська преса нагадує нам 40 і 50-ті роки XIX ст. живих, світлих і успіхів повних звязків наших 1848-х р. з чеськими великими будителями того часу.

* * *

Коли мається на увазі загальну скількість чесько-словацької періодичної преси у відродженій Чехословацькій державі, то подамо її за статистикою з кінця 1921 р.*). З кінцем 1921 р. було в цілій Чехословаччині 43 щоденники і 45 два або три рази в тижні виходячих часописів, в Америці 13 щоденників і 97 тижневиків. Загальне число періодичних друків в чехословацькій мові в цілій республиці виносило 1565. Німецьких періодичних друків у Чехословаччині виходило 502, мадярських 78, українських і російських 16, польських 9, французських 4, англійських 5, румунських 2, сербських 1, італійських 1 і 3 есперантських. Політичних тижневиків начислено в цілій республиці 289. З инших галузей слід згадати, що в Чехословаччині виходить 321 чеських промислово-торговельних органів, 29 народньо-економічних, 134 правничих і адміністраційних, 7 історичних і археольогічних, 7 фільольогічних, 82 белетристичних, 32 для молоді, 47 педагогічних, 76 медичних і для публичної гигієни, 9 артистичних, 8 музичних, 17 театральних, 8 військових, 82 етичних і релігійних, 73 фахово-господарських і т. д. В 1923 р. очевидно число періодичних чеських видань збільшилося.

Перед війною в 1913 р. мали Чехи і Словаки загалом 1436 періодичних часописів, з того 34 щоденників. А всіх Чехів і Словаків в 1921 р. було 8,759.000. А кілько нас є під Польщею і кілько ми української періодичної праси удержуємо? *С. Ш.*

*) Адольф Черни і В. Дреслер: „Чехословацька Республика, короткий начерк політичного, економічного й культурного життя“ 1923.

Увага, українські торговці й промисловці!

„НАШ СВІТ“, перший ілюстрований літературний і популярно-науковий тижневик, який уже вийшов 1. квітня і продається в усіх книгарнях і кіосках, з ч. 2. вводить відділ: „УКРАЇНСЬКИЙ ПРОМИСЛ І ТОРГОВЛЯ“, в якому уміщає описи українських фірм з метою познайомити населення Волині, Холмщини, Підляшша й Полісся з українським промислом і торговлею. З огляду на те, що розкішне видання „Нашого Світу“ коштує дуже дорого, часопис уміщає описи лише тих фірм, що одночасно дають свої оголошення, (опис рівняється подвійній величині оголошення). В інтересах власних, а також в інтересі культурного й економічного розвою українського народа, кожна українська фірма повинна підтримати оголошеннями наш єдиний цього типу тижневик. Адреса: Варшава, Длуга 52. „НАШ СВІТ“. 1-1

ОСТАННІ ВІСТИ.

Польща не виповість договору про національні меншости.

В комісіях для загр. справ польського сойму і сенату ведено дискусію про справу виповідження договору про нац. меншости. М. ин. говорили пос. Тарашкевич і Перль. У відповіди мін. Земойскі заперечив рішучо, начеб правительство колинебудь думало виповісти якінебудь договори, заключені Польщею. Енунціяцію маршалка сенату слід уважати приватною, з котрою правительство не солідаризується. В сенаті марш. Тромпчиньскі потвердив становище правительства. Інтервю в цій справі подав, бо стоїть на становищі, що цей договір некорисний для Польщі, а виповідженням хотів би скріпити становище правительства. На сойм. загр. комісії пос. Тарашкевич сконстатував невдачі Польщі. „Це наслідок лихої опінії за границею і подвійної політики. На західніх окраїнах Польща негує німецьку культуру, жадає для себе етногр. польських прав, а на східних нехтує непольську культуру, зголошуючи претенсії до етнографічних прав непольських нац. меншостей, які там живуть. Для управильнення міжнар. положення треба дати нац. меншостям широку автономію.

Смерть Штінеса.

З Берліна звідомляють, що 10. ц. м. помер Гуго Штінес.

Японія-Румунія-Франція.

З нагоди приїзду до Букарешту японського кн. Наругіто румунська преса підкреслює тісні взаємини між Японією і Румунією, що є найліпшою гарантією проти совітських „посягань“. Румунська королівська пара прибула 10. ц. м. до Парижа. „Журналь“ підкреслює політичну вагу конференції, яку матиме румунський король у Парижі. Ходить про забезпеку Бесарабії, котра після зірвання віденських переговорів, є загрожена совітами. Франція, на думку часопису, зробить усе, щоби вдержати солідарність із своїм румуиським союзником.

Парляментарний бльок послів Закарпаття.

Ново вибрані посли з Закарпатської України утворили в парляменті бльок для спільного поступування в справах Закарпаття.

Запевнення Зіновєва.

Зіновєв у петроградському совіті заперечив чутки, начеб совіти хотіли виповісти війну Румунії з приводу Бесарабії.

Чи Ви є Членом Українського Кревого Товариства Опіки над Інвалідами. — Місячна вкада 1 мілїон Мп. 1646 3—?

Літвінов про Бесарабію.

Літвінов оповіщує в пресі офіціяльні замітки про зірвання совітсько-румунських переговорів у Відні. Румуни знали згори, що у Відні буде порушена справа Бесарабії. Рад. Союзові залежить тільки на пошануванню волі бесарабського населення. Тут головна вага не в історичних мотивах, на основі яких Бесарабія повинна бути прилучена до України. Літвінов називає поставу Румунії двозначною. Пояснює її ратифікацією французським парляментом протоколу, який признає Бесарабію Румунії. Румунія ратифікацію взяла за вказівку, щоби зірвати переговори.

Літвінов пише: „Румунія призвичаєна до того, що справи міжнародні вирішується в Парижі і Льондоні і забуває, що совіти ведуть незалежну міжнародню політику. Румунське правительство менше винувате в зірванню переговорів, ніж Поанкаре. Віденська конференція пригадала світові істнування дуже поважної південно-східної европейської територіяльної проблєми, яка не може бути розвязана проти волі совітів. Франція та Англія жалітимуть, що санкціонували окупацію Бесарабії. Проблєма Бесарабії займе поважне місце в льондонських переговорах“.

„Віденська конференція являється поважною осторогою для держав, що не мають інтересу в ратифікації бесарабського протоколу. Годі повірити, щоби Японія, яка хоче розпочати переговори з Рад. Союзом, хотіла долучити нові gravamina до тих, які представляють їй совіти. Радянське правительство є переконане, що Італія, яка входить на шлях приязних взаємин зі совітами, не схоче псувати тих взаємин і для гарних очей Румунії захитати совітсько-італійський торговельний договір“.

„Всі мусять як слід зрозуміти, що всяке попертя Румунії в бесарабській проблємі з боку совітів буде уважане за ворожий акт і за посередню участь на візді на радянську територію. Очікуючи на плєбісцит в Бесарабії, радянське правительство уважає Бесарабію за неподільну частину радянської території. Всі держави, а головно сусідуючі з совітами держави Малої Антанти повинні знати, що їхня участь в якім небудь союзі з Румунією буде мати за головну ціль консолідацію арбітральної влади Румунії в Бесарабії, а це не дасться погодити з приязними взаєминами з Радянським Союзом“.

„Переговори з Рад. Союзом будуть мати корисний вислід тільки тоді, коли румунське правительство переконається, що инші держави осуджують наїзд на Бесарабію і домагаються в Бесарабії такого становища, якого жадає її населення“.

Курс грошей.

Львів, дня 10. квітня 1924.

Нині дальше тенденція легко звижкова. Оборот середний.

Доляр ам.	9,350.000—9,365.000
Доляр канад.	8,800.000—8,850.000
Чеські корони	265.000—270.000
Леї	47.000—47.500
Фунти штерл.	39,500.000—40,000.000
Франц. франкй	530.000—535.000
Франк шв.	1,600.000—1,620.000
Марки нім. стар. ем. тис.	13.500—140.000
Франк бельг.	430.000—000.000
Гульдени голянд.	3,400.000—0,000.000
Ліри італ.	400.000—000.000

Золото

20 кор.	39,500.000—40,000.000
20 франк.	37,500.000—38,000.000
10 рубл.	50,000.000—51.000.000
20 марок нім.	44,500.000—45,500.000

Срібло

Кор. австр.	700.000—720.000
5 кор.	3,500.000—3,6000.00
фльореци	1,700.000—1,800.000
рублі	2,800.000—3,000.000
копійки (за рубля)	1,300.000—1,40.0000

Варшава 10./IV. Доляри Зєд. Держави 9,350, 9,300, 9,350, 9.250, фр. франц. 565.

Чеки: Бельгія 486, 483, 485, 481.500 000.000, 000; Букарешт 00,000; Голяндія 3.490, 3,467,500 Льондон 40,600, 43.150, 40,550, 40,150, Новий Йорк 0,000, 0,000, Париж 573,500, 568,800 Прага 278.900,268.800, Швайцарія 1,645, 1,635, 1,643, 1,627, Відень 132,10, 131, 132, 130; Італія 418,000 415, бони зол. 1350—1400; 8 прц. поз. 14 м., Міліонівка 1025, 1075, поз. дол. 0,000, 0,000 Франки зол. 0,000.

Цірих 10. квітня 1924. Голяндія 211,40 Новий-Йорк 576½, Льондон 24,62. Париж 34,20, Медіолян 25.25, Прага 16.80, Будапешт 0,0080, Букарешт 3,00, Бельград 7.10, Софія 4.15, Відень 0,0085½.

„Тиждень Українського Театру“ у Львові

Кооперативи „УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР“

Субота, дня 12. квітня ц. р. о год. 7·30 вечером у великій салі „Музичного Інституту“ (Шашкевича 5)

Драматичний Вечір О. ОЛЕСЯ

при ласкавій співучасти дир. **М. Воронного**. *Подробиці в афішах.* — *Білєти* продає Кооператива „Український Театр“, Львів, 1708 Руська 18, І. пов. 1—2

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Вчорашнє (80) число „Діла“ сконфісковано за кілька речень з судової салі на тему термінових „тижнів“ польської політики, за наголовок до новинки про заборону дебіту десяткам закордонних газет і за новинку „Поляки погнівалися на проф. Погодіна“!

— **Карієра чеміста.** Добре „знайомий“ мешканцям Київа і взагалі всім Українцям чеміст *Лаціс*, свого часу голова київської і всеукраїнської че-ка й член „революційной тройки“ (1919 р.), отримав недавно високе відзначення на цілком иншому полі. Він призначений московським совнаркомом (радою міністрів) членом колегії народнього комісаріяту земельних (!) справ. Лаціс, по національности Жид, був перед революцією прикащиком („субєктом“) в одній із невеличких київських крамниць.

— **Комуністичні „клясики“ — безплатним додатком.** Московське державне видавництво, що фактично змонополізувало весь совітський книжковий рух, видало наказ своїм книгарням додавати кожній особі, що купує книжки на суму 15 рублів золотом,—безплатно один том творів Зіновєва, який в окремій продажі коштує 2·40 руб. зол. Хто купить книжки на 100—150 руб. зол., той отримує 2 томи творів Леніна і 1 том творів Зіновєва. Таким робом дається можливість читаючій публиці прийти даром до бібліотеки „Комуністичних клясиків“, ну й очевидно—познайомитись з їх творами.

— **„Старопольська“ гостинність.** Патріотична польська газета „Час“, що виходить у Вінніпегу в Канаді, поміщує довгенький враження одного зі своїх читачів, що разом з гуртом инших польських еміґрантів відвідав відроджену Польщу. Їхав він крізь Бельгію, Францію, Швайцарію, Австрію і Чехословаччину і всюди поводились з гістьми з Америки „дуже чесно й людяно“. Коли ж тільки вони приїхали до „заходньої Малопольскі“, їх перетримали дві години під сторожею у потягу, а потім загнали всіх до брудних бараків, з яких тільки що нивели російських полонених (це було з кінцем 1920 р.). Замість ліжок кожний дістав вязку стертої на порох соломи з масою насікомих. Там перетримали їх три дні, а поки пустили в дальшу дорогу — видезинфекціонували всіх і нащипили проти тифу, з таким добрим успіхом, що половина їх швидко дійсно захворіла на тиф. „Така-то була наша перша гостина в Польщі, — читаємо буквально (тижневик „Час“ у Вінніпегу, з 19. березня 1924)—а при тому, як були ми в бараках, то панове жандарми попихали нас і кричали як на волів, аде ми не ди-

ПРИГАДКА!

В п'ятницю дня 11. квітня ц. р. відбудуться

Звичайні Загальні Збори

СОЮЗА УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ"

в салі Тов-а „Українська Бесіда" (Народний Дім), вул. Рутовського ч. 22. **о годині 4-ій пополудни.**

Всіх членів проситься о численну участь!

1679 2—2 **УПРАВА „СОЮЗА УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ".**

бувалися бо багато парубків, що служили за австрійських часів при волах, дісталось до жандармської служби в Польщі. Удавали великих начальників і хотіли показати нам Американцям свою владу". Реемігрант хотів купити в Тарнові хату з крамницею, але не дістав концесії на ведення її. У Познані не затвердили йому купна будинку, бо він, купець, польський патріотичний реемігрант з Америки, не був „родаком з Познаньского". Його тягали від уряду до уряду, аж поки йому не остогидла „старопольська гостинність" його відродженої батьківщини й поки не рішив тому—тікати знову за море. А поки дістав паспорт – утратив усі гроші, які заробив в Америці на протязі 15 літ важкої праці, бо кожний урядовець дивився на нього як на большевика, аж поки не дістав кілька долярів... Плаче патріот на свою кривду й невдячність „змартвихвсталей ойчизни", яка проте не відучилась жебрати й дальше в тих самих „еретиків і большевиків".

— **Клопітливий заповіт.** Пристрастний альпініст, який даремне пробував видрапатись на найвищий шпиль Альп — Монт Блянк, рішив зробити це по смерти й висловив це бажання у своїму завіщанню. А що був не багатий Англієць то його спадкоємці мали підставу бути вдячними й відноситись з пієтизмом до останньої волі покійного, отже дійсно наймили досвідчених альпейських провідників і ті витарабанили труну з покійником на сам шпиль Монт Блянку. Очевидно, що небіщик був би показав себе справжнім дженгельменом супроти тих бідних людей, які несли його по альпейських ледовиках, коли-б казав свої тлінні останки — спалити в крематорії.

— **Еміграція 500 українських родин до Канади?** Дійшли до нас вістки про плян канадійського епископа Н. Будки спровадити до Канади 500 українських родин і поселення їх на землі, якою розпоряджає урядова інституція Солджерс Сетльмент Борд. З рамени тієї установи має виїхати до Галичини канадійський суддя Альберт Дібук, який дістав від уряду на цю подорож трьохмісячний відпуск. Мається на увазі добути для еміґрантів великі полекші коштів переїзду, так, щоб половину коштів сплачувати частинами довший час після переведеного імміґраційного пляну. Як відомо — у нас в краю у цій справі не ведеться ще ніяка така акція, яка зрештою вимагалаб спершу всестороннього освітлення.

— **Памятник Воровському.** Воровський, большевицький дипльомат, якого вбили у Швайцарії, дістане у Москві памятник. Бронзовий відлив замовлено в Італії, мабуть для демонстрації, бо Воровський, як відомо, був сов. послом в Римі. Той памятник переведуть на російському кораблі „Ілліч" з Генуї до Одеси, звідкіль перетранспортують до Москви.

Я. Т. Акціонарям Земельного Банку Гіпотечного пригадується,

що акції мусять бути злбжені в Банку найпізнійше 14. днів перед Зборами з 30. квітня ц. р. т. є конечно **не пізнійше як 15. квітня ц. р.**

1680 —2

З судової салі.

Засуд Івана Чайки.

Питання, поставлені суддям присяжним, в напрямі доконаного обвинуваченим грабунку і публичного насильства, одержали по нараді таку відповідь: питання про грабунок заперечено 5-ти голосами, за те потверджено 10-ти голосами провину публичного насильства.

На основі таких відповідей суддів присяжних трибунал засудив Івана Чайку на півтора року тюрми. Обвинуваченій застеріг собі три дні до надуми.

Якщо обвинуваченій засуд прийме то по зарахованню слідчого арешту та по вчисленню амнестії, наслідком якої відпала би одна третина кари, вийде засуджений на волю за три місяці і пять днів, або за 1 місяць і пять днів залежно від цього, як буде обрахована третина кари, яку передбачує амнестія.

Відозви й комунікати.

Від Сокола-Батька.

Поклик.

Дня 13. квітня ц. р. о год. 10. рано будуть в домівці С. Б. Загальні збори Т-ва „Сокіл". Приїдуть делегати від філій з провінції. Львівські члени повинні явитися масово. Праці багато, а охочих до неї мало. Годі вимагати, аби ті самі люде працювали в кількох товариствах і всюда робили чорну роботу, а другі ходили симогав без ніякої громадянської праці. Старшину треба доповнити новими, охочими й енергічними людьми. Члени повинні уважно вислухати звітів та численно забирати голос у дискусії, річево і спокійно. Крім того важні справи на порядку дня. Сей рік є для Сокола ювилейний, а саме 30-ліття праці товариства. Треба нарадитися, як його гідно відсвяткувати і що-важнійше знайти на це фонди. Дальше треба конче поставити стеченицю на майдані і поширити сам майдан через закупно нових паїв. З майдану користають не лише тисячі молоді, але і львівські товариства і цілий край, бо має де відбувати краєві здвиги. В сильній централі матимуть силу філії і скупиться цілий нарід! Рівнове члени і членині Сокола, приходіть усі! Гаразд! *Т. Ф.*

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подяка. Незатертою памяткою для українських громадян в Роздолі, остануть ласкаві жертви, зложені в долярах на будову „Народнього Дому" в Роздолі, слідуючими нашими братами-земляками в Америці: 1) Іван і Пелагія з дому Захарко Дубик Жидачів 8, 2) Іван і Марія з Яриських Беланда 6, 3) Анна Соронтіно Розділ 5, 4) А. Дубик Жидачів 3, 5) А. Стефанович Жидачів 2, 6) В. Горбатюк Жидачів 2, 7) Ф. Малінович Жидачів 2, 8) А. Мацук Жидачів 1, 9) Ю. Костирка Жидачів 1, 10) Фр. Подгаєцкі Жидачів 1, 11) Т. Костирка Жидачів 1, 12) М. Деменчук Вікняни 1, 13) І. Лубій Миколаїв над Дн. 1, 14) В. Найда Жидачів 1, 15) З. Рубель Лівчиці 1, 16) І. Грабар Помонятин 1, 17) М. Миляновіч Помонятин 1, 18) І. Каловскі Калясько 1, 19) Д. Моравські Остасівці, 20) С. Рудик Іринів 1, 21) В. Вембер Середне 1, 22) С. Гарасимчук Рогатин 1, 23) Т. Талак Токи 1, 24) Із. Лесів Копиркі 1, 25) Вол. Роловіньский Підгайці 1, 26) М. Устіянович Миколаїв 1 — разом в долярах 48. — Виділ філії „Просвіти" в Роздолі складає всім Жертводавцям, з окрема Вп. Іванови і Пелагії Дубик за заняття ся збіркою жертв найщирійшу подяку. — За виділ: *Михайло Косович* голова. *А. Захарко* секретар. 1731 1—1

Беременцино, позір! Підготовний курс до гімназії буде в Беременцах від 1. мая 1924. Оплата 12 поль. зол. місячно. Зголошення приймає п-на Ольга Бородайківна. Адамівка.—За Старшину Кружка У. П. Т.: *Мартинець* голова. *Крипякевич* секретар. 1723 1—1

Дрібні оголошення.

ДОБРЕ проспериюча адвокатська канцелярія на провінції в Сх. Галичині з приводу смерти адвоката на догідних услівях до відступлення. Інформації: Д-р Фінстербуш, Львів, вул. Коперника 24. 1724 1-3

УРЯДНИК державний, IX ранги, літ 32, ожениться з панною евентуально вдовою, котра посідає господарство земське На анонімн не відповідає. Зголошення прошу слати можливо з фотографією на адресу: Володимир Петрівський, Poste restante, Сянік (Sanok). 1725 1-2

ЦЕМЕНТ! „Щакова", „Гурка", „Бонарка", „Голєшув" доставляє вагоново по знижених цінах: Краєвий Союз Господарських Спілок „Сільський Господар" Львів, Зіморовича ч. 20. 1726 1-3

УНЕВАЖНЮЮ загублену мною військову книжку видану з ПКУ. в Стрию на імя Гриня Веклич з Оравчика ур. в р. 1892. 1727 1-3

УРЯДНИК скарбовий, вдовець, літ 39, ожениться з панною або вдовою, фотографія пожадана. — Poste restante за оказанням урядничої легітимації ч. 3022, Заршин ад Сянік. 1728 1-6

ІСПИТОВАНИЙ дяк з голосом І. тенора, жонатий, може провадити громадську писарку, кооперативу і господарку у священика. Посаду може обняти зараз. Зголошення ласкаві прошу слати до Адм. „Діла" під „дяк". 1-1

ПОТРІБНА особа, котра занялася би домом, варенням і трохи шиттям у Львові. Зголошення Уряд парох. в Сороках п. Знесіння, Львів 1721 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

ПАРІ! Вже надійшли до фабрики найновіщі заграничні форми до перебірок на соломяні капелюхи, які приймають склади при пл. Марійській 8, вул. Казимирівській 25 і вул. Городецька 72. Перша краєва фабрика капелюхів

РУДОЛЬФА НАЙВЕЛЬТА,

1710 Львів, Балонова 3. 1-3

ВЗУТТЯ НА РАТИ!

Першорядне взуття, солідне і елеґантне на

ДОГІДНІ СПЛАТИ

ГАБЕР ШТАЙФ І С-ка

ЛЬВІВ, Ринок 19.

Всіх П.Т. Гостей, що вже купували в нас, просимо о ласкаве поручення нас своїм

1729 знайомим. 1-4

ГУРТІВНЯ ВИН І ГОРІВОК

ФРАНЦА МОШКОВИЧА

ЛЬВІВ, КОЛОНТАЯ 2

поручає на свята гуртом і детайльно знаменитї роди горівок фл. від 2,500.000 Мп. та благородні вина ріжного рода фл. від 3.000.000 Мп. На складі по приступних

1722 цінах. — **Лічничі вина.** 1-4

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Товариства Господарсько-кредитового

„З Г О Д А"

стов. зареєстр. з необм. пор. **в Роздолі,** відбудуться дня 20. квітня 1924 р. о год. 3-ій пополудни в льокали чит. „Просвіти" в Роздолі, при вул. Крупецькій ч. 28. з осьтаким дневним порядком:

1) Отворення Зборів. 2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів. 3) Звіт ліяльности Т-ва за роки 1918—1924. 4) Звіт білянсу Т-ва за роки 1918—1924. 5) Зміна статута §§. ..... 6) Вибір нової Надзірної Ради і Управи. 7) Внески і запити.

Звіт білянсу виложений в льокали чит. „Просвіти" в Роздолі при вул. Крупецькій ч. 28. до перегляду членів в годинах урядових від 5—7. веч. від дня 6. IV. 1924. — Розділ 20. IV. 1924 р. — *Іван Федусевич, Михайло Косович.* 1732 1—1

Вже прийшли **ЛЬОСИ**

КЛЯСОВОЇ ЛЬОТЕРІЇ В ЗОЛОТІ

Ціна: ½ 6 зол. (10,800) ½ 3 зол. (5,400)

1695 2-2

Всі виграні платні в золоті

1 кл. вже 15. ц. м — Бачковий Дім

ШІЦ і ХАЄС. Львів, пл. Марійська 7.

ПЛАЩІ

ґумові
ґабардинові
англійські
жіночі

НАДІЙШЛИ ДО

МАҐАЗИНІВ КОНФЕКЦІЇ МУЖЕСЬКОЇ, ДАМСЬКОЇ І ДИТЯЧОЇ

ЙОСИФА КЕРБЕРА

ЛЬВІВ, ТРИБУНАЛЬСЬКА 6.

(Власний дім).

1730 **Рік оснування 1880.** 1-1

Ширіть наш часопис!

ВЗУТТЯ НА РАТИ

першорядне взуття, солідне і елеґантне на ДОГІДНІ СПЛАТИ

ГАБЕР ШТАЙФ І С-ка

1642 **ЛЬВІВ, РИНОК 19.** 4—4

Позір жінки і молоді подруги!

Купуйте всі книжку

ЖІНКА ЯК МАТИ

Ґиґієна жінки, завагітніння, родів, поміч. — 52 ілюстрації.

1733 Написав 1-3

Д-р Маріян Долинський.

Видавництво львівської філії українського краєвого Т-ва охорони дітей і опіки над молодю. — Є у всіх українських книгарнях у Львові.

РІК ОСНУВАННЯ 1881. **РІК ОСНУВАННЯ 1881.**

ГОЛОВНИЙ СКЛАД ФАРБ і МАТЕРІЯЛІВ

АЛЬОЙЗІЙ ҐІБНЕР

1674 **ЛЬВІВ, РИНОК ч. 38.** 3—4

поручає:

лякери, фарби, оливи, смаровила, домашньо-господарські артикули.

Смачний Дешевий **„УНАМЕДЬ"** Поживний Ощадний

найліпше

Всюди жадати МАСЛО МЕДОВЕ Всюди жадати

до смарування хліба, столова ложка „УНАМЕЛЮ" відповідає поживній вартости одного яйця.

Творцем: Д-р В. А. ҐЕНАТШ, Унїслав (Поморє).

ПРЕДСТАВНИК І СКЛАДИ „РОДОҐАН" П. Д. Рогатин і Ска

1709 **ЛЬВІВ, ОССОЛІНСЬКИХ 6.** Тел. 13—20. 2—3

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10

Ч. 82 (10175). Львів, неділя 13. квітня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Весняна увертура.

Радянсько-румунські переговори у Відні в справі вирівнання розходжень між СРСР. і Румунією, а на ділі в справі Бесарабії та звязаної з нею тепер Буковини, покінчилися ще більшим розєднанням, ще глибшою ворожнечою. Румуни жадали ні менше — ні більше, тільки затвердження з боку СРСР. акту насильства, представники Радянської Спілки домагалися в гіршому разі „буржуазного“ плєбісциту, як не самовизначення шляхом пролєтарських рад.

Розбиття радянсько-румунських переговорів створило нове положення, становище напруження між СРСР. і Румунією та її союзниками і протєкторами. Мужна постава й неуступливість Крестинського викликала захоплення не лише на величезній території СРСР., але й у всіх центрах та шарах російської еміграції. Берлінські есерівські „Дні“ в статті „Світла точка“ співають пєани Крестинському. Російські есери просто захлипуються з радости: „Крестинський у Відні не зрадив, не запродав, не осоромив лишній раз Росії — і ми раді. Крестинський у Відні не уступив, як Ленін у Швайцарії в 1917 р., як Йоффе в Берестю, як Оболенський в Ризі, як Чічерін в Льозанні, як Йорданський в Римі — і ми захоплені“. Російські есери захоплені, що радянський дипльомат повівся як Росіянин, як представник великої держави, що він виступив твердо, гордо, неуступливо, що його слово про Бесарабію є „словом Росії“.

Ще більш ярко заманіфестував свій подив і пошану до зміненої поведінки радянської дипльоматії недавній стовп монархізму кн. Голіцин. В листі до нач. редактора „Ізвєстій“ Стєклова висловлює він свою вдячність радянському урядові і його делєгатам за ведення розумної політики в справі Бесарабії. З гордістю і самопевністю стверджує одночасно, що тепер вже всі східні народи приходять до пересвідчення, що радянська влада устійнилася в Росії на довго „і може бути на вічні часи“. Також західні народи приходять до того переконання. „Тільки ненажерлива й боязлива російська еміграція продовжує свою глупу опозицію до радянського уряду“. Та постава Крестинського в справі Бесарабії найшла признання навіть у цеї „ненажерливої і глупої російської еміграції“. Можна з усею рішучістю твердити, що громадська думка Росії й України майже без застережень прийняла точку погляду радянської дипльоматії. Є це перший випадок, коли думка уряду СРСР. і думка громадян без огляду на їх відношення до уряду найшла спільний, однозгідний вислів.

Тверде слово Крестинського і нахрущеність Румунів дали притоку до поголосок про можливість війни в справі Бесарабії. Вже тепер продираються вістки, що румунський відділ перейшов Дністер і напав на українську територію, то знов що над Дністром концентрується червона армія з наміром вдарити на Румунію, що українські добровольцькі відділи перейшли Дністер на бесарабський бік, що в Бесарабії заведено стан облоги і т. ин.

Що це все значить? Чи це тільки крикливі поголоски, чи невинні й нешкідливі демонстрації, обраховані на ефект, чи вкінці справжня увертура до кривавої, воєнної зустрічі? Важко відповісти на ці питання, бо кожна весна з першими теплими леготами приносить з собою вперті воєнні поголоски, стверджуючи одночасно, що будова повоєнної Европи є дуже і дуже нетрівка та що в половині Европи на кожному кроці під позірним попелищем тліє іскра пожару.

Чи які-небудь воєнні підготування відбуваються в СРСР., по скупим відомостям неможливо робити висновків, одначе по цім боці відбувається справжня метушня. Ні з цього — ні з того явився в Букарешті японський наступник престолу Наругіто, щоби в Кишеневі демонструвати „проти ворожих затій Росії“. Румунська королівська подорож відбуває паломництво до Парижа, а Поанкаре бундючно заявляє, що Франція всею своєю могутністю піддержить Румунію, уважаючи спроби ревіндикації Бесарабії актом зверненим проти Франції. Поруч з тим ожившся рух між Варшавою і Букарештом. Недавно польський мін. війни ген. Сікорскі відбував перегляд воєнних сил на волинсько-поліському відтинку, а вже 9. ц. м. явився у Варшаві певно не з оливною віткою шеф оперативного відділу румунського ґенер. штабу ген. Фльореску, який відвідав Пілсудского і поїхався до Вильна, щоби оглянути тамошній відтинок. Що більше! В польському сенаті виступив мін. Сікорскі з великою промовою в обороні збільшення і вивінування польської армії. Він зазначив, що Польща находиться між двома велитнями: Росією і Німеччиною — і тому потребує величезної армії. Правда, Німеччина має тепер тільки 100-тисячну армію, але — вишколюючи в ріжних спортових товариствах молоде покоління, істнуючу армію уважає вона тільки кадрами для будучої великої армії. Німеччина вже була раз в такому положенні, як тепер, одначе це не здержало її від розбудови своєї збройної сили. А саме після розгрому під Єною в тильзицькому мирі примусово зредуковано пруську армію до 42 тисяч, та шляхом частої зміни (через урльопування вишколених і притягання до служби все нових новобранців) відбудовувано мілітарну могучість Прусії. В Росії постійна армія має стан 626 тисяч жовнірів, а крім того 150 тисяч нерегулярного війська та цілий ряд міліційних дивізій, які кожної хвилі можуть бути зєднані з регулярною армією. Ці обрахунки теж не пускається на вітер. Колиж до того додати, що Франція позичила Польщі спеціяльно на озброєння 400 міліонів франків і хотіла би бачити, як виглядають на практиці зроблені інвестиції, то будемо мати приблизну картину цих підготувань до збройної зустрічі між Сходом і пасинками Франції.

Важко з холодною думкою допустити можливість війни якраз тепер, важко допустити, щоби хтонебудь важився на нову необчислену і дуже сумнівну ребелію, та не виключене, що Франція бажалаб використати момент, щоби зробити нешкідливим російсько-німецький союз, усунути примари зростаючої небезпеки і на довгі десятки літ утвердити свою гегемонію в Европі. Ця гра булаб дуже небезпечна і дуже сумнівна. Воєнні пасинки Франції пропускають в своїх обрахунках один важливий чинник, який матиме рішаючий вплив на вислід евентуальної війни, а саме настрої і симпатії мас на пограничу між Сходом і середньою Европою. Слід з усею ясністю усвідомити собі, без огляду на те, чи того хто хоче — чи ні, що ті настрої і симпатії не звертаються в бік заходу, а линуть до свого материка, до своїх рідних братів. І тут дуже слабим антідотом можуть бути всякі паперові законопроєкти зі сакраментальним: на протязі тижня!.., укладані мабуть за приятельською порадою Франції.

Проти екстерминаційної політики!

(Промова пос. П. Васильчука в польському соймі з нагоди буджетової провізорії, виголошена 7. ц. м.)

Висока Палато! Маю вражіння, що всі мої передбесідники страшно побоюються, щоби хто не думав про них, що не мають достаточного зрозуміння для праці п. Грабского. Я в імени Українського Клюбу заявляю без завивання в паперці, що ми цього зрозуміння не маємо. І це з ось яких причин: П. Грабскі є надто великий оптиміст. Коли розповідав про висліди своїх дотеперішніх праць і пляни на майбутнє, я мав охоту сказати йому: Не кажи гоп, заки не перескочиш. Для нікого не є тайною, що санація може не дійшла ще до половини. Входимо в період тяжкої господарської кризи. І богато з вас саме цього не доцінює, не доцінюється перетягання податкової шруби на селі. Мішається два поняття, говорячи про рільництво без огляду на клясову формацію його. Поміщики мають в соймі та правительстві талановитих оборонців і хоч вони не богато галасують, всеж користають з добродійств і дотеперішних вислідів праці п. Грабского. За те дрібне селянство — село занедбане, павперизація селянства зростає з дня на день і вже тепер на селі є богато випадків, що силою видирається податки, але про це не пишеться і про це не говориться для святого спокою. Ми не маємо причини, щоби ховати ці речі. Коли до цього ще долучиться бездарність властей, що роблять вимір податків на основі виказів з 1864 р. без узгляднювання пересунень відносно власників, коли візьметься на увагу тенденційність у вимінюванню податків і надужиття, так виплине в цілости надмірний податковий тягар на селах і для заможного населення.

Про господарську сторону богато говорено на буджетовій комісії. Там цю справу докладно обмірковувано. І я, числячись з обмеженням часу моєї промови, не буду довго над цим спинюватися.

Перше всього скажу, чому не маємо ніякого довіря до п. Грабского. Він будує санацію коштом біднійшого населення, яке ставить і може ставити найменший опір. А дальше: буджет є скорочений і то саме коштом малоземельного населення і коштом освіти. За те будується військо, надто роздутий є кредит на урядництво. І це є кити, що зїдають цілий буджет Польщі. Так переводить Грабскі великодержавні тенденції.

А як виглядає його політика в цілости, політика внутрішня? Коли тут богато говорилося і ми виступали проти правительства Вітоса з найбільшою опозицією, так тепер стверджую, що правительство п. Грабского в справі його відношення до українського народу не тільки нічим не ріжниться від правительства п. Вітоса, а ще навіть в своїй націоналістичній консеквенції значно перейшло границю, якої держався п. Вітос.

Наведу хоч би факт систематичного походу проти українського шкільництва, політичних і культурно освітних організацій, послідовного походу, якого метою повне підпорядкування православної церкви в Польщі міністерству віроісповідань. Чому підношу лю справу? Бо ми маємо тут до діла з тим, з чим мали до діла перед віками. Польське правительство хоче при помочі ієрархії захопити в свої руки православну церкву, хоче таким чином перевести польонізацію через церкву. Про це свідчать голоси правицевої преси. Це робить правительство консеквентно, взявши собі до помочі кількох ієрархів, що сюди примандрували і кермує ними по своїй вподобі. Село на окраїнах Української Землі (Голос на правиці: Це польська земля, на якій мешкають Українці), наскільки вспіло загосподарюватися, зробило це власним коштом. Правительство п. Грабского не тільки що нічого не зробило для відбудови села, для його загосподарювання, а навпаки — у відношенню до українських земель переводить наглядну тенденцію винищування їх (Голос на правиці: Ви є проти податків). Я говорив про податки і кажу: не дамо п. Грабскому апробати ані на один фенік. Очевидно, ви знаєте, що сила є силою. Знаєте, бо самі були під ріжними займанщинами.

Панове, що це є сила великодержавна? Чому тут шан. п. Морачевскі, хоча доволі виразно критикував п. Грабского за його політику, всеж найшов слова повного признання за його пляни і навіть сказав, що робітництво має деякі вигоди з цеї його санаційної політики? Питаю: чи це не ті кулі, які нещодавно одержали робітники? Чи польський золотий, що має в маю появитися, все врятує і таким чином зліквідується доріжню? Доріжня йтиме дальше. (Смуліковскі: Йому залежить на державі, а вам на чім ин-

шім!) Мені залежить на добрі народу (Голос: Ви говорите, що стабілізація марки є кривдою для народу). Прошу панів, я люблю щиру правду, не маю звичаю закриватися фіговими листками.

Пос. Морачевскі сказав, що правительство п. Грабского є з поміж дотеперішних правительств найбільш консервативне, одначе не реакційне, так я тверджу, що воно є реакційне в повнім значінню сього слова. Воно не тільки зближене, але й є виразником наглядних тенденцій великих капіталістів, великих поміщиків та вороже відноситься до малоземельних селян. І в цім узмістовлюється його санаційна політика. А з другої сторони це правительство наглядно ворожо відноситься до національних меншостей, головно територіяльних на сході.

Віцемарш. Гдик: Пане посол, час вашої промови минув.

Пос. Васильчук: Зараз кінчаю...

Саме тому не везе п. Грабскому за границею. І так дальше буде. Справа національних меншостей з конечности мусить перейти на терен Союза Народів. Саме з огляду на те, що п. Грабскі супроти Українців веде вже не політику обєктивности, як заповідав, але виразно політику негативну, політику екстермінаційну, на сході збірається вибуховий матеріял і його витворює не хто инший, тільки правительство (Гармідер. Марш. дзвонить.) і скорше чи пізнійше польське правительство мусить витягнути з сього висновок (Голос: Ніяке правительство вас не вдоволить). Число людей, що думають, а бодай думали, що розвязка справи української територіяльної меншости може відбутися мирним шляхом, значно зменшилося (Голос: Може виповісте війну?). Може дійти до оружного конфлікту (Гармідер. Голоси: Проч з ним! Грозить!) Тому заявляю, що з наведених причин будемо голосувати проти буджетової провізорії (Голоси: А де присяга? Грозить з соймової трибуни оружною розправою. Пане маршалку, чи можна з соймової трибуни грозити оружною розправою?).

Апухтіновські репресії.

Звільнення зі служби проф. М. Галущинського.

Як вже було в нас згадано, проти походу на українське шкільництво і в обороні природних та законно набутих прав української мови в середніх школах виступив дня 31. березня ц. р. (на конференції в Філії акад. гімназії) проф. М. Галущинський. Зложена проф. М. Галущинським і сконфіскована львівським прокуратором, але опісля імунізована в польськім соймі заява звучить:

„У поході на права українського народу в шкільництві польська шкільна влада виконала своїм останнім розпорядком нове насильство. Щоби зазначити, що цей новий безправний акт українська школа й український народ не приймає спокійно, закладаю як виразник думки всього українського учительства й всього зорганізованого українського громадянства рішучий протест.

„Свідомий цього, що польські чинники приймуть сей виступ з маловаженням, хочу зазначити, що український народ дуже чутко стежить за кожним обмеженням його дотеперішніх прав. І хоч українське учительство примушене уступити перед цим актом, народ на ці акти своєї згоди не дає".

Цю заяву просив проф. М. Галущинський вписати до протоколу, а крім того переслав її відпис львівській кураторії.

Через тиждень одержав він таку відповідь вже на основі нового розпорядку:

„Filja gimn. państw. z wykł. język. ruskim we Lwowie. L. 201. We Lwowie dnia 8. kwietnia 1924. Do Pana Michała Hałuszczyńskiego, profesora filji gimn. państw. z jęz. naucz. ruskim we Lwowie. Kuratorjum O. Sz. L. Rozporz. z dnia 5. kwietnia 1924. l. 4204|II. zawiesza Pana w służbie w tutejszym zakładzie tymczasowo i zarazem wzywa Pana, by jawił się w Kuratorjum w biurze Naczelnika Wydziału szkolnictwa średniego we czwartak dnia 10. kwietnia o godzinie 11-stej. (Печатка: Філія державної гімназії з руською викладовою мовою у Львові – і підпис управителя.)

Одержавши таке письмо, проф. М. Галущинський дня 10. ц. м. удався до кураторії. Там мусів понад 20 хвилин дожидати, заки кураторські можновладці показали йому своє журливе (кураторське) обличя. А були ними два великі мужі: нач. виділу середнього шкільництва Янеллі і візитатор філії акад. гімназії Сосніцкі. На вступі поставлено проф. Галущинському питання, як мовляв він важився таку заяву зложити і її вислати до кураторії, на що почав запитаний відповідати — розуміється — по українськи. „Czy Pan nie wie, że urzędowym językiem kuratorjum jest język polski? — перервав йому Янеллі. „Власне проти тої польської урядової мови протестував я і буду говорити виключно по українськи" — відповів проф. Галущинський. „Czy Pan to podpisze w protokole, bo to wystarcza" — запитав Янеллі. „Так, але також по українськи", — відповів запитаний. „W tym wypadku może być" — законклюдував кураторський ступайка.

На цьому скінчилося переслухання, що не тривало довше 3-ох хвилин.

Коментарі зайві.

Складайте жертви на фонд Українських інвалідів (вул. Руська 3|II)

1646 3—?

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

През. Кулідж проти конференцій озброєнь.

„Еко де Парі" звідомляє з Вашінгтона: Внесення сен. Пеппера в справі скликання нової міжнародньої конференції для розброєнь, стрінули правительственні кола вельми холодно. Ані през. Кулідж ані держ. секр. Гюз не погоджуються на предложення, бо є думки, що ще не пора на таку конференцію.

Українські кордони.

З Москви доносять: Найбільша сесія Центрального Виконавчого Комітету Української Радянської Республики буде розглядати справу території Радянської України та прилучення до неї деяких нових округів з инших радянських республик з українською національною більшостю.

Українсько - румунське напруження.

Німецька та югославянська преса доносила вчера про те, що на румунській границі концентрується червона українська армія, а навіть одна частина добровольців перейшла Дністер і зробила демонстрацію по румунському боці. „Нає фрає Прессе" доносить з Москви, що Зіновєв заперечує відомости про те, немовби то СРСР. хотів війни з Румунією.

З нашого музичного життя.

Сьогорічний наш музикальний сезон у Львові від кількох місяців постійно оживляється. Йдучи crescendo від лютого, під кінець марта і на початку цього місяця він осягнув небувалий рекорд: по два концерти денно. Правда, на це багатство „концертів" складаються головно Шевченківські обходи, особливож шкільні і популярні; але й поза ними ми бачимо й инші навіть програмові музичні „вечорі" та „ранки" як на пр. „камеральний вечір" Товариства музичного (квартету п. Г. Шлапаківної), або „оперовий ранок", влаштований заходом театральної кооперативи.

Не маючи змоги про всю масу концертів, продукцій та вистав згадувати окремо, я хотів би обмежитися тільки до відмічення найзамітніщих характеристичних появ у цьому сезоні, та зробити загальний більянс наших музичних продукцій.

Найповажнійше наше співоче товариство „Львівський Боян", який від довшого часу переходив якусь анемічну крізу, що довела до часового занімення проб цього року (завдяки енергійним і повним самопожертвування заходам теперішнього голови п. Й. Доманика), трохи оживився та скріпився.

Збільшились трохи ряди співаків старими і деякими новими силами, нові диріґенти стали по черзі вести роботу, якої висліди виявились на кількох пригадних виступах і однім самостійнім (Шевченківськім) концерті.

На цих виступах запродуковано деякі нові речі, як неспівані цікаві етнографічні картини талановитого, недавно помершого Леонтовича та молодшого його епігона Козицького, і більші кантатові твори як Кишакевича „На сонця шлях". Тоді як перші основуються безпосередно (навіть у фактурі) на народній творчости і є тільки гарним її стилізуванням, то Й. Кишакевич шукає підстави виключно у зразках европейської музики. Треба признати, що у його творах, виконуваних в останнім часі, слідно значний поступ і поглиб-

ЛЮІДЖІ ЛЮКАТЕЛЛІ.

Покликання дитинки.

(Докінчення.)

Бо їхній жіночий ідеал носить перо, „Пажа Фернанда", або шепом „Трубадура" чи королівських гвардейців, і вдягається завжди так або инакше, але завжди є той самий святий ідеал.

І так само для всіх инших дієвих осіб, які зміняли один другого на базарі дитячої книги.

Бачите, колись, для покоління, що було перед нами, героєм був д' Артаньян.

Постава була цілком військова, — все полягало у вимахуванню шпагами, в коливанню китицями з пір'я та в яскравій науці „уміти вмирати".

І дещо з цієї гарної військовости, цієї квітчаної смерти переживало часи дитячої лектури.

Та що!... Хто зна скільки справжніх гарних смертей, — з тих, які ми пригадуємо й славимо, з тих, що відбулися перед уважними натовпами народу, чи в гуркоті боїв, кілька величніх і незвичайних подвигів, яких історія видається поважними рядками епопеї, — народилися, багато-багато років тому перед сторінкою з романів Діма і лише дрімали там у таємній глибині серця, аж поки одного дня трагічна і невблима дійсність не постукала до дверей життя, і герой прийняв її, як дорогий образ з його роману, — стоячки, з рукою на держаку шпаги, з палкими очима і зі сміхом на устах.

Та що!... Саме Гарібальдійське диво витворилося з тої чарівної фантасмагорії в сполуці з образами Гіго. Ці два великі вчителі приготували душу Італії і навчили її відгукуватися луною на титанічні голоси Мацціні і Гарібальді.

* * *

Потім дієва особа змінилася.

Вона прийшла з великої боротьби цивілізації проти варварства, зі змагання арійської раси на завоювання невідомого світа, — з тої великої боротьби, що відбірала мозок, мязи і серце цілого покоління. І тоді, дорогий читачу, ми всі були потроху і капітаном Немо, і Стенлеєм і ще иншими людьми цієї породи.

І ось дієва особа зміняється знову.

Я не міг би говорити зле про Конан-Дойля.

В літературному відношенню він стоїть перед Едгаром По, як моделятор перед різьбарем.

По відбитці кількох новель великого Американця випустив на продаж яку сотню новель, зроблених по тому-ж самому рецепту. Крім того ми знаходимо там трохи Понсон де Терайя та инші менш важливі складові частини.

А всеж тип відповідає станові модерної психіки. Зовнішній елемент бракує. Наші нащадки не знаходять на землі куточка, який би ще треба було досліджувати. Дивні витвори фантазії вже перетворюються в дійсність і за яких десяток років, люде їздитимуть під морем і по повітрю, по бажанню, без жадних перешкод, окрім хіба різниці в тарифах.

Отже люде починають дивитися в самих себе.

Для нас починається поезія громадянської боротьби, починають набирати значіння кольосальні елементи добра і зла, правди і кривди, в боротьбі вже не на полях боїв, але в сліпій темряві великих міст.

Степи і океани не мають більш ані тиші, ані страховищ, бо свистіння паровика і сирени пароплавів продерли темряву і прогнали марева. Червоношкірі, — ті нечисленні, що ще зосталися, — шукають посад удаваних дикунів по цирках і капітан Немо, — колиб ще існував, — ризикував би бути заарештованим якимсь иншим підводним човном.

І тому ця безборода постать детектива, хитрого й сильної волі, представляє одну з нечисельних можливостей пригод, які ще існують в реальному світі.

Але для нас вона нова і екзотична.

Вона родилася з нашим поколінням, ще спянілим від сонця і боїв, від брязкотіння і варварства.

Певно, що цей літературний образ примусить багатьох дітинок подавати прохання на поліційні посади.

„Військові оповідання" Де Амічіса витворили кілька сотень прапорщиків..,

А потім прийдуть ріжні форми звичайного розчарування.

* * *

А всеж ні!... І ця тінь, зі своїм дивним романтичним чаруванням, потроху смішним, потроху величним, як всі ті образи, в які закохується чоловік на сторінках книги, пережите дитячі роки і супроводитиме ціле покоління поміж світло й темряву життя, бо людські фалянги проходять перед незмінною величю часу, ніби на безконечних оглядинах, кожний співаючи свою пісню, кожний намагаючись походити на свою ідеальну зяву...

Хіба це так само було і для нас?

Дехто удає, що він забув! Між чотирома мурами канцелярії нема місця для геройських вчинків.

Инші-ж пішли по своєму самітному життєвому шляху, і шукають... шукають, чи не можливо-б ще десь побачитити чи почути щось такого, що нагадувало би непереможний, незрівняний голос мрії... або як це вже неможливо, то бодай замість того, щоби чекати на погану смерть, яка в шльопанцях тягається від двері до двері, ніби жебрачка, підійти до неї і засміятися останнім сміхом перед очима повними темряви!...

Завдяки всім цим моїм довгим міркуванням, дитинка, що чекала на похвалу за такий вибір свого покликання, вирішила скоротити час втерши ніс рукавом убрання.

І коли я, нарешті промовив необачно і сказав їй посміхаючись: — Алеж браво! браво! браво!

мати подумала, що я глузую з дитинки, і кинула мені такий погляд, що колиб він мав кігті, певно здер би добрий квадратовий метр моєї шкіри.

Переклав з італійської мови

Євг. Онацький

чення у вислові як і техніці; подекуди замітна навіть гарна, льогічна гармонійна лінія і диспозиція. А проте остав у них ще давній нахил до педантично, вперто ведених імітацій та механічних секвенцій, які приголомшують естетичну свободу і загальну лінію, а в ширше закроєних творах не позволяють відповідно розмістити світла і тіни та при кінці твору не мають уже потрібної експанзії для степенування враження, яке вже роздробилося спочатку.

Відновив також „Боян" звісну кантату Лисенка „Радуйся ниво". Поміж цього доволі мало виконуваного, під кождим оглядом найкращого, справді класичного хорального твору Лисенка треба все радо витати на Шевченківськім концерті. Тільки ж на жаль — виконання його у нас за моєї памяти ніколи не досягало ні в частині ідеову автора, а також останній раз грішило — в деяких партіях — навіть проти примітивної поправности. Про добре виконування цього твору як і инших хорових творів можна і треба би у нас написати хіба окрему книжку, або бодай статтю. Одначе головною умовою такого виконання є поважне і систематичне трактування вокального хорового мистецтва, а на це покищо у нас не заноситься.

З инших львівських хорів*), які ми бачили на численних Шевченківських обходах мушу згадати про хор Т-ва „Зоря" під орудою п. Гнатківського, який від кількох літ працюючи постійно, привів хор до стану, в якім він є уже здатний до поправного музикального інструментування не надто важких творів. За те хори читалень „Просвіти", які виступали на спільнім Шевченківськім обході, хоча й виявили зовсім незлий голосовий матеріял і охоту до співу, — не показали виразних результатів праці у виконанню, — здається головно їзза малого досвіду керманичів хору. Стара це і незаперечена правда, що диріґенти, які хотять вести неписьменні хори, самі мусять бути не менше досвідні від найбільш фахових. Вибір, евентуально й — аранжування творів до співу, метода виучування неписьменних голосів, — усе це домагається від диріґента основного музикального знання і досвіду. Слід би нашій „Просвіті" подумати про улаштування річного курсу для фахових диріґентів сільських і міських хорів.

Полишаю вже на боці хоральні продукції шкільної молоді, які являлися на Шевченкових шкільних святах, та які стояли більш-менш на висоті свого завдання. На полі інструментальної музики в сьогорічнім сезоні маємо до записання деякі більше або менше відрадні появи. Перш усього повитати треба зорґанізований в Т-ві музичнім смичковий квартет п. Г. Шпаківної, який з успіхом задебютувавши на концерті Шевченка, зважився відтак дати у нас „перший камеральний вечір" із квартетів Моцарта (XIX. g-dur) Bethovena (c-moll op. 18 ч. 4) і Шуберта (d-moll). Про квартет можна без ніякого прибільшення сказати, що хоча й не всі інструменти його обсаджені рівновартними концертовими силами, то проте значна музикальна інтеліґенція і культура всіх виконавців як і інтензивна праця зробили те, шо деякі квартети, як Гайдна і Моцарта були майже зразкові та стилеві, а і Бетовен і Шуберт майже зовсім бездоганні. Особливож чудовий, геніяльний у концепції та в кольористиці твір Шуберта у виконанню заховав (з одним виїмком 1. частини) всі свої вальори. Появу такого квартету у нас треба справді повитати якнайпалкіше; тількиж сум і сором мусів огорнути кождого, хто побачив, що на нашім „першім камеральнім вечері" саля була до половини порожна.

Менше відрадно зате стоїть справа нашої з таким трудом зліпленої „симфонічної орхестри" в тов-і Лисенка. Чимало членів мусіло виїхати зі Львова, члени управи кудись розбрилися, одним словом „симфонічна орхестра" стоїть перед питанням: бути, чи не бути. За те на її місце виринула в Музичнім Інституті орхестра селєвів (або vulgo на мові самих її учасників т. зв. „кримінальна") — і стала вже кандидувати на концертові виступи. Зі зрозумілих причин важко мені казати щочебудь про вальори тієї орхестри; скажу хільки: при кількалітній систематичній, а інтензивній праці може і ця орхестра стати на вищім артистичнім ровени, ніж тепер; але головною небезпекою для неї були би часті виступи без підготовлення, а головне її лихо під цю пору — це недостача добрих однострійних дутих інструментів. Обі ці хиби треба би по змозі усунути, або їх оминати.

Важко мені вкінці не згадати про деякі нові появи в нашім нещаснім під цю пору театрі. Найважнішою з них є вистава опери „Жидівка", та виступи нової оперової співачки п-і Федичківської. Що виставка „Жидівки" в салі Лисенка силами нашого театру зі збираною орхестрою без проби не могла бути навіть поправною — це річ певна. Атракцією „Жидівки" стали щойно гостинні виступи в ній оперової артистки п-і Федичківської, яка пізнійше стала виступати також у „Гальці", а в останніх часах явилася вже кілька разів і на нашій концертовій естраді. П. Федичківська має всякі дані на те, щоби стати у нас першорядною оперовою та концертовою силою. Перш усього її

звінкий, чистий сопран з феноменальною горою, яким артистка орудує легко і певно. Дає непорочна інтонація і здібність до кольоратури, яка позволяє їй уже й тепер опанувати арії Віолетти та Лякме. Вкінці її сценічний темперамент (хоча й він ще трохи заправлений водевілем) та великий засіб сценічної культури. Усе це разом робить співачку в нашім театрі просто неоціненою, коли би тільки цей театр спромігся на людську оперу, яка дала би артистам змогу виступати без ризика та депреціяції їх мистецтва.

Загальний білянс нашого музичного життя у Львові — без огляду на його активність — все ще не луже то певний; чимало появ остається під знаком питання та хаосу. Родяться помисли та проєкти під новими назвами та з давними недостачами; мабуть значна часть їх остане лише проєктами, инші заздалегідь засуджені на невдачу. Та одно у цім усім потішаюче: ми вже здається всі остаточно упевнились в тому, що годі нам вижидати „кращих часів", що треба і музичне життя орґанізувати на дальшу мету. реалізувати все, що дасться, а коли що не вдасться, то не впадати в зневіру, бо досвід у невдачі також не без вартости для дальшої роботи. *Д-р Ст. Людкевич.*

* * *

До повищої фахової музичної рецензії слід додати кілька принагідних уваг про ті концерти, про які в неї зовсім не зазначено, та про деякі продукції не-музичного характеру. І так в першу чергу з повною пошаною треба віднестись до проф. М. Галущинського, який взяв на себе невдячну ролю промовця на двох святочних концертах одного й того самого дня: на Оперовому Ранку й концерті міщанського Т-ва „Зорі". В обох випадках проф. М. Галущинський промовляв з великим темпраментом і питомим йому красномовним талантом, уміло приноровлюючись до ріжного рівня публики в обох тих концертах, та займаючись цілком иншими проблемами: історією театру та культу Шевченка. До великого успіху згаданого Оперового Ранку причинилися поруч з п-ею С. Федичківською і проф. М. Галущинським — оперові артисти К. Андрієнко і М. Маслюк, оба дуже добре диспоновані й оплесками примушувані співати на „bis". — На традиційному концерті всіх львівських і підміських „Просвіт" надзвичайно палку й патріотичну промову виголосив дир. Бронислав Янів, що закликав защіплювати в душах „найменшого брата" святий вогонь любови Батьківщини. На тім концерті були аж чотири деклямації: п-ни Марії Янишівної (члена читальні в Голоску вел.), п-ни Стоярчуківної, п. Миколи Залізняка (члена Т-ва „Сила") і маленької дівчинки Ольги Сенютівної, що мабуть таки найбільш викликала захоплення.

В усіх деклямуючих звертала увагу надзвичайна совісність і справжній пієтизм до деклямованих творів, які є дуже важкі до деклямації. Неприємно вражало, що на тому ідеорічному попису Читальень на пальцях можна було порахувати слухачів-інтеліґентів; адже такі концерти є дуже цінні для перегляду сил, орґанізованности й ідейности поодиноких читалень, якими вищі інтеліґентські кола повинні завсіди близько цікавитися й піклуватися.

Цілком окрему згадку вимагає Шевченківський концерт, улаштований 7. ц. м. українськими інвалідами у власній домівці при вул. Софії. Серед повені концертів, які відбувались в оті дні, концерт хоробрих вояків-громадян, що на жертівнику визвольної війни зложили буквально всі свої сили й здоровля, проминув майже непомітно. А проте те свято не тільки своїм характером, але й справжнім мистецьким рівнем далеко не лишилось позаду багато инших „великих" концертів, дарма, що виконавцями виступали виключно аматори-інваліди. Після промови інв.-стрільця І. Фостяка, в якій не почувалось ніякої зневіри, а навпаки бреніла нута бадьорости й віри, слідували вокально-інструментальні продукції, а то: власна невеличка, але дисциплінована й зіграна орхестра інвалідів грала „Заповіт" і „Думи мої", двічі виступав хор інвалідів, а інваліди В. Возьний, В. Костей і І. Дацків деклямували кращі поеми з Кобзаря; особливо ті деклямації робили глибоке враження.

Заходами Союза Українок та з нагоди жіночого конґресу відбулося того-ж 7-го квітня ц. р. свято посвячення 10-тиліття смерти Лесі Українки. Почалося змістовою і глибокою промовою п-ні К. Малицької. На програму склались деклямації творів поетки, виголошені ученицями драмат. школи М. Вороного; особливо деклямація п-ни Параконяківної засвідчила, що в названій школі є справжні таланти, та що школа дбає про їх розвиток. Одну точку програми творив спів п-ні Каменецької. Головну частину свята виповнив реферат д-ра Д. Донцова. Становище референта, заняте в минулорічнім рефераті про Лесю Українку, не змінилося майже в нічому, хіба що ще сильнійше підкреслено силу безсмертного „хочу" і „мушу". Рівночасно впало чимало уваг, що кривдять других письменників, у першу чергу Франка. *М. П.*

*) Не згадую окремо про принагідні продукції мужеського хору звязаного з „Бояном" „Бандуриста" під орудою справного молодого диріґента п. Л. Туркевича. Сим не сказано, щоб вони були маловажні, а навпаки, вони належали до кращих в останнім часі.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Совіти готові до війни.

Зіновєв заявив, що совіти не візьмуть за зброю, щоби спротивитися анексії Бесарабії Румунією. Однако колиб неприятелі совітів бажали війни, совіти до війни готові.

Французько-румунський договір.

Лєондонські часописи звідомляють, що в нагоди побуту румунського короля в Парижі буде заключено французько-румунський договір на взорець французько-чесько-словацького договору. Договір цей матиме характер дефензиви. Обі держави обовязуються до взаїмної помочі при здійсненню мирового договору. Крім цього Франція має зайнятися реорганізацією румунської армії.

Туґут в Льондані.

11. ц. м. приїхав з Парижа до Льондону пос. Туґут. Конферував з представниками англійського політичного світа, головно Лейбур Парті. Запевнював, що Польща рішучо мирово настроєна. При полагоді справ національних меншостей має Польща до побореня великі трудноші (?)

Іще про виповіджения договору.

На засіданні сенату 11. ц. м. марш. Тромпчиньскі заявив, що права нац. меншостей муситься зберігати міжнароднім способом і нині є за цим, але тоді, колиб це було загальним світовим прінціпом. Тимчасом Польща має творити виїмку. На щастя в договорі сказано, що Польща може поставити внесенно до Ради Союза, щоби Союз змінив приписи договору. На жаль правительство досі цього не зробило. Не каже, що виповіджения договору буде конечне, радше може, що зовсім не прийде до цього, бо це не відповідало би інтересам держави. Бож 9/10 договору про меншости вже внесені до польської конституції.

Звільнення б. міністрів Стамболійського.

„Н. фр. Пр." звідомляє з Софії: Державний трибунал видав присуд у справі членів бувшого кабінету Стамболійського, обвинуваченых з цьому, що утворенням т. зв. „помаранчевої ґвардії" намагалися викликати повстання. Всіх обвинуваченых звільнено.

Совітська делеґація в Льондоні.

До Льондону прибула делеґація совітського правительства для англійсько-совітських переговорів. Перше пленарне засідання під проводом Мек Донельда відбудеться в понеділок.

Курс грошей.

Львів, дня 11. квітня 1924.

Нині тедевденція дещо сильніша. Настрій оживлений. Обороти численні.

Доляр амер.	2,355.000—2,375.000
Доляр канад.	8,800.000—8,900.000
Чеські корони	265.000—270.000
Леї	47.000—47.500
Фунти штерл.	39,500.000—40,000.000
Франц. франкі	525.000—535.000
Франк шв.	1,600.000—1,650.000
Марки нім. стар. ем. тис.	13.500—140.000
Франк бельг.	430.000—000.000
Гульдени голянд.	3,400.000—0,000.000
Ліри італ.	400.000—000.000

„Тиждень Українського Театру" у Львові

Кооперативи „УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР".

Субота, дня 12. квітня ц. р. о год 7·30 вечером у великій салі „Музичного Інституту" (Шашкевича 5)

Драматичний Вечір О. ОЛЕСЯ

при ласкавій співучасти дир. **М. Вороного**. Подробиці в афішах. — Білєти продає Кооперативa „Український Театр", Львів, 1703 Руська 18, І. пов. 1—2

Золото

20 кор.	39,500.000—40,500.000
20 франк.	33,500.000—38,000.000
10 рубл.	49,000.000—51,000.000
20 марок нім.	44,500.000—45,500.000

Срібло

Кор. австр.	700.000—720.000
5 кор.	3,500.000—3,6000.00
фльорени	1,700.000—1,800.000
рублі	2,700.000—2,800.000
копійки (за рубля)	1,200.000—1,290.000

Варшава 11./IV. Вексли Зед. Держави 9,350, 9,300, 9,350, 9.250, пол. канад. 8.990, фр. зл. 1800, ф. шт. 40.225—40300.

Чеки: Бельгія 475, 464.300, 466.300 462.000, 000; Букарешт 30,000; Голяндія 3,490, 3,477,000 Льондон 40,575, 40.275, 40,475, 40.275, Новий Йорк як гот., Відень 547, 545.300, 547.800, 548.500, Прага 277.750, 269.120, Швайцарія 1,645, 1,635, 1,643, 1,627, Відень 132,10, 131, 132, 130; Італія 415.000 410.500, бони зол 1350—1400; 8 пр. поз. 14 м., Мілянівка 1050, 1100, поз. дол. 4,950, 4,930 Франки зол. 0.000.

Ціріх 11. квітня 1924. Голяндія 212,50 Новий-Йорк 569½, Льондон 24,69. Париж 34,07, Медіолян 25.20, Прага 16.90, Будапешт 0,0075, Букарешт 2,97, Бельград 7.07, Софія 4.12, Відень 0.0080½.

Збіжева біржа.

Львів, 12. квітня 1924.

Нечисленні трансакції в пшениці і житі при загальному обороті 90 тон. Повний брак зацікавлення з причини слабої фреквенції. Тенденція вдержана. Настрій без охоти.

Пшениця краєва ⁷⁵/₇₆ з 1923 р. 36,000.000—39,000.000*, Пшен. кр. селянська 00,000.000—00,000.000, жито галицьке ⁶⁸/₆₉ з 1923 року 23,000.000—24,500.000*, жито галицьке ⁶⁸/₆₉ 19,500.000—20,500.000, ячмінь гал. брбв 22.000.000—24,000.000* ячмінь гал. для перемелення 18,000.000—19,000.000, овес гал. ⁴⁶/₄₈ з 1923. року 21,000.000—23000.000, кукуруза 00.000.000—00.000,.000, горох пів-Вікторія 00,000,000—00,000.000.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (81) число „Діла" сконфісковано за два речення з передової статті.

— **Українські студенти у през. Масарика.** Бажаючи ознайомитись з теперішнім студенським життям та почути бажання студентства, президент Чехо-Слов. Республики проф. Масарик запросив до себе на 10. ц. м. представників студентства майже всіх національностей, що студіюють на Високих Школах ЧСР. Українські студенти делеґували від себе 5 осіб, а саме д-ра М. Росляка, Ігоря Федіва (студ. філ.), Любомира Макарушку (студ. філ.), Миколу Тютюнника (студ. інж.) і Остапа Коберського (студ. філ.). Прийняття мало відбутись у резиденції президента Масарика — „на Ґрадї". Про перебіг і вислід прийняття ще не наспіли відомости.

— **Тиждень Українського Театру** відсвяткували дня 6. квітня ц. р. спеціяльними виставами аматорський гурток в Делятині, аматорський гурток читальні „Просвіта" на Замарстинові і аматорскький гурток „Народнього Дому" в Калуші — і дохід з тихже передали кооперативі „Український Театр" у Львові. Складаючи отсим названим товариствам і усім виконавцям прилюдно щиру подяку—звертається кооператива „Український Театр" ще раз до всіх Аматорських Гуртків, Читалень, Товариств з проханням уладити у себе в місяці квітні або травні вистави в користь Тижня Українського Театру.

— **Драматичний вечір О. Олеся**, який має відбутися в суботу, дня 12. квітця ц. в. о год. 7·30 вечером у великій салі Музичного Інституту заходом кооперативи „Український Театр" а силами драматичної школи Миколи Вороного — заповідається дуже цікаво. Святочна промова проф. д-ра І. Брика, вступ до вистави і сценічний уклад драматичних етюдів О. Олеся п. з. „Осінь" — „Тихого Вечора" і „Танець життя" О. Вороного, при спеціяльно мальованих артистами-малярами П. Ковжуном і В. Крижанівським декораціях, музичнім дострою під проводом проф. Музичного Інституту Н. Москвичева і світляних ефектах — усе разом дасть глядачам певне багато артистичних вражінь. З огляду на програму вечора а також факт, що дохід йде в користь „Тижня Українського Театру" — львівське громадянство повинно заповнити салю Музичного Інституту.

— **Убила двох синів.** Поміщик Шмід доніс поліції, що в садку при його хаті у Львові на вул. Листопада 5 найдено мішок, а в мішку маленьку труну. В присутности поліції відчинили труну й побачили в неї трупи двох новородків мужеського пола. Трупи близнюків, які прийшли на світ проти волі батьків, віддало до Інституту судової медицини, а за матірю розпочато розшуки.

— **Подорож на північний бігун** приготовляє другий з черги Норвежець, по славнім Амундсені. Норвежці завзялись відкрити північний бігун на те, щоби звідтіля повіяла на нас ще більша студінь!

— **Згинула, бо не мала зал. білету.** 16-літня дівчина Марія Кметь, їхала зі Львова до Підбірець без залізн. білету. Кондуктор не дав переконати себе її просьбами, не змилувавсь і—передав поліційній станиці в Борщовичах. Комендант списав з нею протокол і випустив на волю, але дівчина опинилась дійсно у безвихідному становищі: адже не мала грошей зайхати ні до Підбірець, ані

тись до Львова! Саме надійшов потяг Теріополь—Львів і Марія К. вскочила до потягу, який вже рушив з місця, щоб переїхати бодай на східних. Але не мала щастя. Надійшов знову кондуктор і вона, навчена поганим досвідом, не бажала нового знакомства з поліцією, та швидко вискочила зі сходів вагону. Однак зробила це так нещасливо, що дісталась під колеса потягу і зломила на місці.

— **Керзонові не вільно їздити автомобілем.** Англійська поліція, якій не імпонують ніякі політичні величі, заборонила б. міністрові закорд. справ і членові палати лордів Керзонові на протязі 3-х місяців їздити автомобілем. Це — кара за надзвичайно швидку їзду, невинною жертвою якої постійно падали ті нещасливі прохожі, що випадково найшлись на шляху автомобіля.

Старанням Комітету Пень при У. К. Т. О. М. І. у Львові

відбудеться в середу дня 16. квітня ц. р.

в салі Народного Дому о г. 7 веч.

КОНЦЕРТ

при ласкавій участи Вп. Пп. Андрієнка-проф. Барвінського, проф. Пеофецького, І. Решитиловичевої С. Федорцевої, хору тов. „Боян" під дириґент. Вп. Д-ра Неділки. 1679 1—1

Акомпаніямент взяли прийняти Вп. Пп. Інж. Бобикевич й Туркевич.

ДОХІД НА УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ,

ПРИГАДКА.

Загальні Збори львівської філії українського краєвого товариства охорони дітей і опіки над молодю у Львові відбудуться в неділю дня 13. квітня 1924. р. о год. 5. по пол. в малій салі тов. Лисенка.

Суспільно-національна опіка над українською дитиною має велике значіння, і на зборах тих являться всі, кому не є байдужа майбутня доля. 1—1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Репертуар українського театру під дир. Івана Могутяна.

Театр — сала Просвіти.

Субота 12/4 „ЦАРЕВИЧ".
Неділя 13/4 „ПОХРЕСТНИК ВОЄННИЙ"
Понеділок 14/4 „ЧЕСНА ЗУЗАННА".
Второк 15/4 „ГАЛЬКА".
Середа 16/4 „КАТЕРИНА".
Четвер 17/4 „ПРО ЩО ТИРСА ШЕЛЕСТІЛА".

Стрий — сала „Просвіти".

Субота 12/4 „ЦАРЕВИЧ".
Неділя 13/4 „ВОСКРЕСЕННЯ".

Загальні Збори Українського Національного Товариства „Відродження" відбудуться в неділю, дня 13-го ц. м. о 10-ій год. перед пол. в салі засідань Товариства „Просвіта", ринок ч. 10. II. пов., на які всіх Членів і Прихильників запрошується. — За Виділ: Микола Чайківський, Іван Раковський.

XXV Звичайні Загальні Збори Сокола Батька відбудуться в неділю дня 13. квітня п. р. о год. 11 перед полуднем в домівці Товариства при вул. Руській ч. 2) зі слідуючим порядком денним: 1) Відчитання протоколу з послідних зборів. 2) Річні звіти з роботи в Товаристві. 3) Звіт провірної комісії. 4) Доповняючий вибір: а) 4 членів старшини на 1 рік, б) 4 заступників на 1 рік, в) 3 провідників вправ, г) 3 членів провірної комісії. 5) Внесення й запити. На случай неприбуття приписаного статутом числа членів, Збори відбудуться о годину пізніше, без огляду на число прибувших. — Микола Заячківський в. р. голова, Юрій Вінцковський в. р. за справника. 1703 2—2

Реколекції для мужчин. Заходом Т-ва Ап. Павла відбудуться у Львові в церкві духов. семінаря в днях 14. 15, 16. і 17. квітня ц. р. (понеділок, вівторок, середа і четвер), а зачинатимуться о год. 6. вечером. 1738 1—1

На „Рідну Школу" прислали в Торонто: Тов. „Просвіта ім. Шевченка" 30 доларів, Українське Запомогове Товариство 20 доларів. — За ці щирі жертви складаємо обом Впов. Товариствам сердечну подяку. — Головна Управа УПТ. 1627 1—1

Промоція. Дня 29. III. 1924. р. відбулася на університеті у Відні промоція тов. Степана Кушніра родом зі Сосниці, пов. Ярослав на доктора медицини. 1—1

Чайні сходини для членів „Союза Українок", членів „Бесіди" і ними впроваджених гостей відбудуться в неділю дня 13. ц. м. від год. 6. веч. в салях „Бесіди" (ул. Рутовського ч. 22. Народний Дім). В програмі возьмуть ласкаво участь Вп. п. Федичківська і Вп. п. Вірстюк. Дострій фортепіяновий обняв Вп. п. Лев Туркевич. Похід з вечера призначений на Українських Інвалідів. 1740 1—1

На ювілейний дар для Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові зложили (пятий виказ): „Учительська Громада" в Тернополи дохід з Академії, відсвяткованої дня 23. марта, на котрій промовляли д-р Никифор Гірняк, д-р К. Студинський і Никифор Саховський, а співали хор членів „Учит. Громади" і хор учеників гімназії квоту 716 мілионів Мп. 49 долярів (один канад.) і скарбовий бон на 10 зл. п. Гості Товариства д-р Н. Гіркякови і його членам та Громадянству, між котрим було на Академії чимало селян, належиться щира подяка. Се вже другий дар запомогового Товариства, котре старається перевести в життя засаду, що ні один свідомий громадянин не сміє відсунутися від жертви на ювілейний дар. — З Америки прислало Тов. „Провидіння" в Філядельфії квоту 25 долярів — Зі Стрия наспів дар від д-ра Ілярія Бачинського у висоті 5 дол. — По 1 долярові зложили п. Тадей Залеский, Стрий, о. Лев Залужний, Заланів, суддя Евген Величковський, Долина, о. Ілярион Карпінський, Остр'вчик. В польській валюті зложили: суддя Кирик Геник з Березова 9 мілл., радн. Юл. Дроздовський, Дрогобич (вдруге) 8 мілл., д-р Любомир Отримович, Стрий 10 мілл., о. Омелян Менвінський, Маластів п. Ропиця руська 10 мілл., проф. Яків Миколаєвич, Тернопіль і Лука Гарматій, Могильниця оба з нагоди Академії в Тернополі по 10 мілл., п. Ольга Цісковська, Перемишль 20 мілл. Всім Жертводавцям щире спасибіг. Досі не відозвалися на наш поклик в Галичині ширші круги громадян в Стрию (4 особи), Дрогобичи (одинокий п. Ю. Дроздовський), Бориславі (одинокий п. Ромач Терлецький), Коломиї (ніхто), Бережани (ніхто), не наспів ані один дар з Волині, Холмщини, Підляша, Поліся, хоча у сім напрямі роблено заходи. Мовчить громадянство в Юго-Славії. З Канади наспіло досі 2 доляри. Станислав'в ладить Академію на день 12 мая. На евентуальну Академію Виділ шле свого бесідника. Просимо о дальші скорі жертви. З присланих дарів сплачено вже заставними листами Краєвого банку 44 тисячі корон довгів в золоті на каменицях. Всіх дотепер лиць попередній Виділ у спадщині новій Управі 320 тисяч корон у золоті. Виділ с лаче вовви, щоби не треба було колись опинитись на вулиці з друкарнею, перелетнею, бібліотекою, музеєм та взагалі з науковими лабораторіями. З жалем стверджує Виділ, що в радикальним Громадськім Голосі (ч. 13.) і русофільській „Волі Народа" (ч. 107.) появилися обидні і кривдячі Тов-о ім. Шевченка замітки, будьтоби воно йшло против робітників в останнім друкарськім страйку. Се злобна вигадка! Як би не загр за Тов-о під адресою гремії друкарів, що з'явідує само страйк, без неї він тревав би досі. Чи можна впрочім подумати, щ би Тов-о продовжувало страйк і само себе вело до великих втрат? Так тяжко перевести відбудову, а свої люде до руїни у Галицькій землі додають нову руїну. Оба голоси згаданих часописей відмітить Виділ у „Хроніці" як сумний ювілейний дар. За те щиро дякує Виділ усім американським часописям від правих до скрайних лівих, що помістили за вільною горячі поклики. Рівночасно просить Виділ наших Громадян в Америці, щоби повідомляли листовно про висилку грошей, а ложді гроші повідомляється в окремім письмі. Сплати можна чеками і долярами на адресу „Земельного Банку" у Львові, або „Наукового Товариства ім. Шевченка", вул. Чарнецького ч. 26. — За Виділ: *Д-р К. Студинський*, голова, *д-р Роман Цегельський*, секретар.

Організація брутовців. Після закона про реквізиції нафти для державної рафінерії в Дрогобичи, всі властителі брутової нафти мусять належати до законно узнаної організації, в противнім случаю підпадають під опіку куратора, яким суд окружний у Львові іменував адвоката д-ра Шайну. Тому що на кошти удержання куратора стягається кождого місяця 1 процент з належности за нафту, тому обовязком всіх українських брутовців, сейчас зголосити своє приступлення в члени одинокої нашої признаної організації „**Підойма**" на руки адвоката д-ра **Володимира Ільницького** в Дрогобичи. При цім повідомляється, що члени кооп. нафтової „Унас", о скільки є властителями уділів брутта, є рівночасно членами організації Підойми" і окремо зголошуватися не потребують. 1691 1—3

Дрібні оголошення.

КОТРА Українка до літ 32, ласкавої вдачі хоче ділити долю на чужині з погибаючим урядовцем IX. ранги? Майно пожадане для обопільного добра, однак не вимагане. Ласкаві дописи з фотографією, яку зверну, прошу слати під I. Burłaka Warszawa 1. poste restante. 1739 1—2

ХЛОПЕЦЬ до практики потрібний за помешкання і винагородження. Фотографічна робітня „Спорт", Львів, Осолінських 6. 1735 1—2

Д-Р ПРАВ, літ 30, пристійний, на державнім становиску в Чехо-Словаччині, оженився б багатою Українкою з посагом від 10.000 долярів в готівці. За дискрецію і зворот фотографії ручиться словом чести. Анонімів не приймається. Ласкаві зголошення лише з фотографією проситься слати під „Zlata Praha" до Адм. „Діла". 1736 1—3

НЕВАЖНУЮ загублену мною військову книжку видану з ПКУ. в Стрию на імя Гриня Величка з Оравчика ур. в р. 1892. 1727 2-3

ПОТРІБНИЙ зараз фаховець з обсягу сироварства. Зголошення зараз зі свідоцтвами і услівями проситься слати до Адміністрації „Діла" під „Сироварство". 1712 2—3

УРЯДНИК скарбовий, вдовець, літ 39, оженився з панною або вдовою, фотографія пожадана. — Poste restante за оказанням урядничої легітимації ч. 302,6 Заршин ад Сянік. 1728 2-2

УРЯДНИК державний, IX ранги, літ 32, оженився з панною евентуально вдовою, котра посідає господарство земське бо ачоїчи не відповідає. Зголошення прошу слати можливо з фотографією на адресу: Володимир Петрівський, Poste restante, Сянік (Sanok) 1725 2-2

ПОТРІБНА особа, котра занялася би домом варенням і трохи шиттям у Львові. Зголошення Уряд парох. в Сороках п. Знесіння, Львів 1721 3—3

В КОСОВІ недалеко закладу Д-ра Тавраского можуть знайти уміщення літники і реконвалесценти з цілим удержанням, в віллі з гарним положенням, кімнати сонішні, елегантно уладжені. Близші інформації слати Е. Лукашевська в Косові. 1650 3—4

Виписуйте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-р СТЕПАН ФЕДАК

відновив свою адвокатську канцелярію і веде її дальше у ЛЬВОВІ при вул. **Сикстуській ч. 48/1.** 1741 1—3

ЛІКАР

Д-р Ціпановський Іван

в КОЛОМИЇ повідомляє отсим Шановну публіку, що з днем 21. березня с. р. переніс свою **лікарську канцелярію вовз з апаратами Рентґена і кварцевою лямпою до власного дому при вулиці ТАРНАВСЬКИХ ч. 16** поруч д-му польського „Сокола". 1727 1—3

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці"

ординує в очних недугах у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській 1720 ч. 20. 2—10

Подяка.

Нетямлима смерть вабрала нам нашого Батька і Дідуня о. Миколу Лепкого. Всім знакомим, вірним і ученикам помершого, котрі були нам розрадою у тій важкій хвилі і звеличали своєю присутністю похорони Небіщика мимо великої непогоди, щиро дякуємо. Передовсім дякуємо Всеч. Отцю Деканови і Радникови Русинови за провід в похоронах і нагробне слово, отцю катехиті Станецькому за слово у Церкві, отцю катехиті Войцеховському за жалібну Службу, отцю Руденському за єрейський молебень оо. радникови і катехиті Гриньовському, катехиті Гіссовському, професорови Сатурському, радникови Луговому, Романовському, Савчинському, Іоянюкови, Гліборицькому, Чубатому, Цибикови, Кисілевському, Сулятицькому за участь в похоронах. ОО. Русинови, Войцеховському, Гриньовському, Станецькому, Сатурському, Сулятицькому за відправлення панахиди, церковним Братвам, міщанському хорови на руки дириґента Вп. В. Барнича, зборови гімназіяльному і ученикам та міщанству коломийському. Хай Всевишній наговодить Вас всіх і хоронить від всего злого.

Коломия, дня 9. квітня 1924.

Наталка, Анатоль, Александра, Володимир Евгенія діти — *Ольга, Меланія*, сини *Богдан Лепкий, Д-р Роман Перфецький* зяті, *Ростислав Наталка Евгенія, Борис, Тарас і Ліда* внуки.

Ширіть наш часопис!

ПОВІР! **Всі купці, котрі мають склепи по селах а усі, що мають охоту заложити собі склепи в селі нехай удаються з довірям до знаної і від літ істнуючої фірми**

МАВРИКІЯ КЛЯЙНА

КОЛОМИЯ, РИНОК ч. 30.

(у власнім домі) біля міської торгової галі, де одержати можна всякого рода **кольоніяльні товари, делікатеси, всякого рода овочеві напитки, воскові і церковні свічки,** та взагалі всілякі товари знаменитої якости і по так дешевих цінах, що зможуть по селах продавати сі товари по таких цінах, по яких продають купці в Коломиї, заробляючи на тім дуже добре. — Початкуючим радо служу радою і помічю. Кождий інтересований нехай в потребі удасться лишень до фірми

МАВРИКІЯ КЛЯЙНА КОЛОМИЯ, РИНОК ч. 30.

1558 5—6

ВСІ ВЖЕ ПЕРЕКОНАЛИСЯ що мило з фабричною маркою **„РИБКА" і „СОНЦЕ"** виробляване Т-вом Зєдинених Фабрикантів Мила Дзюбас, Фішель і С-ка в Черстохові, істнуюча від 1878 р. **є найліпше і знане зі своєї чистоти і доброти**

Жадайте всюди! Жадайте всюди! Виключне заступництво на Галичину

А. И. ЛЕВІНЬСКІ і Сна

Краків, вул. Старовисляна ч. 28.

1616 6—?

Жадайте Пішковського мило „ВЕНУС", „ЛЕВЕК" і товщу ТОВОТТЕ

Предств. „РОДОГАН" Львів, Осолінських 6.

Тел 13—20 Міродатним фірмам догідні услівя. Тел. 13—20 1524a) 1—15

„ДИНАМО" **конц. Підприємство-Електротехнічне Технічно торговельне бюро: ЛЬВІВ, вул. КОПЕРНИКА 16. Уряджує Електричні Централі:** для міст, горалень фабрик, млинів, тартаків і т. п. з власними машинами. Інсталяції електричного світла, моторів і телефонів. — **Спеціяльний електро механічний відділ:** для направи всіляких машин і електричних апаратів. Роздільні таблиці. — **СТАЛА ВИСТАВА МАШИН:** Динамо-машини, електричні мотори, льокомобілі, сильники ссучо-газові, бензинові, рольні агрегати. — Оброблярки до заліза, металів і дерева. Комплетні уряджения для млинів, горалень, тартаків і промислових заведень. Ціни конкуренційні. Кошторисна і технічна порада. 1538 0—20

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від пятниці 11. квітня ц. р. незвичайно хвилюючу драму зі сильними і величними тонами в інсценізації як і психольогії на 6 дій п. з.

Жінка з мілионами

АБО **Стріл у париській опері**

В головній ролі, княгині Смарагди Набузіян, фільмова зоря вродлива Еллен Ріхтер.

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 83 (10.176). Львів, вівторок 15. квітня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 пів. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей. Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

До оборони!

Виступ проф. М. Галущинського в обороні прав української мови в українській школі, виступ проти цинічного безправства і насильства шкільної влади, відбився широким відгомоном по цілім краю. Цей мужній виступ, цей відважний, спокійний і рішучий протест голови нашої „Просвіти", визначного освітнього діяча, знаменитого педагога, невтомного народнього робітника — сколихнув болотяним озером нашого життя. „У поході на права українського народу в шкільництві польська шкільна влада виконала своїм останнім розпорядком нове насильство" — ствердив проф. Галущинський. Як просто, ясно, ядерно, без зайвих мотивувань, без непотрібних реторичних прикрас. З уст одного з найкращих представників нашого громадянства впало важенне слово, що як нечайна блискавка серед похмурих, дощевих днів прояснило горизонт і освітило нашу дрібничковість, взаїмну підзорливість і недовірливість, що вказало нам, звідки насувається туча та що остання пора зеднатися нам до оборони, до оборони за найсвятійші права нації.

В цілому ряді насильств—нове насильство! І то насильство безсоромно-цинічне. В цілій шкільній політиці польська влада визбулася навіть примітивних позорів вовчої законности. Клясичним зразком цього є два останні розпорядки: з 2. березня про урядову мову в учительських семінаріях—державних і приватних, та з 21. березня про урядову мову в гімназіях і фахових школах. До видання цих розпорядків польські куратори не мали ніякої правної основи. Для них вповні вистарчає садистично-шовіністична „софістерія" Прушиньских і Комп., для них вистарчає їх власна забаганка. І звідси родиться цезарсько-приказуюче, неронсько-брутальне, відразливо-цинічне: sic volo — sic iubeo.

Та проти цієї всевладної розпущености, проти цього антикультурного вчинку представник української нації заявляє: „Народ на ці акти своєї згоди не дає".

Керманичі й виконавці мішаного прусько-царського, а тепер польського режиму винайшли нові методи обезправлювання української нації, скомбінували нову тактику в своїм поході проти нашого народу. Ці методи і ця тактика зводиться до того, щоби розпорошене, розбите, у безплодну внутрішню боротьбу пхнуте українське громадянство раз-пораз торощити по голові новими брутальними несподіванками, щоби не дати йому змоги прийти до себе, сконсолідуватися, щоби розбиті громадянські чинники не могли поспіти в своїй обороні проти актів насильства.

І цих метод польського режиму не підмітили наші політичні партії і їх управи. Зайняті дрібними, лілліпутними, на-пів касиновими міркуваннями, будуванням замків на леді при допомозі таких або инших фронтів, вони на остіж відкрили застави для чужинного намулу; вони не ставлять найменшого зорганізованого опору ворожій навалі; вони засклеплюються в безконечних нарікання і видумках на своїх конаціональних, уроєних противників.

І серед цієї пустої мишодраківки в одній з саль старих мурів „Народнього Дому" піднімається величня постать проф. Галущинського і в такій хвилі гомінко лунає його голос: „Народ на ці акти своєї згоди не дає". Не оглядаючись на наслідки, не дивлючись на свою незабезпеченість, він відчуває моральний примус виступити проти насильства. І цим своїм виступом проф. Галущинський спасає честь і гідність української нації; цим робом він стушовує вислів двох велитнів української нації: Куліша і Франка, що в годині задуми кидали в обличя свому народові: „Народе, без пуття, без чести і поваги..." і „Народе мій, замучений, розбитий, мов паралітик той на роздорожі, людським презирством ніби струпом вкритий..."

Своїм виступом проф. Галущинський в значній мірі врятував честь нації і здер струп презирства. Одночасно він тим чином звернувся до цілого народу, а головно до всіх його політичних угрупувань з покликом: До оборони!

Отже до оборони, до масового руху за найсвятійші права української нації!

Київський процес.

Дня 8. квітня, як ми подавали вчора, закінчився великий київський процес, про який ми вже писали давнійше. Наші читачі обзнайомлені з актом обвинувачення і знають вже про що в тому процесі ходило.

Всіх учасників процесу засудили. Та не всіх однаково. Чотирьох засуджено на кару смерти, шістьох на десятилітню важку тюрму, між ними й заслуженого українського діяча та ученого Миколу Василенка. Инших досягнула кара революційного трибуналу в виді 5-тилітної тюрми.

Українських радянських газет, в яких були би дані про вислід процесу, ми ще не маємо. Про нього довідуємося з польських офіціяльних джерел. А вони передаючи вислід процесу заосмотрюють його заміткою, що навіть большевицькі оборонці ствердили надто високий і надто строгий вимір кари.

Не помогли нічого протести еміграції, не помогли протести учених проти засуду, не помогла й інтервенція Поанкаре. Підсудних „не минула важка рука революційної справедливости" — сказали би ми словами якогонебудь радянського органу. Та невже ця „важка рука революційної справедливости" дійсно видала справедливий" засуд? Невже таким чином радянська влада зеднала собі тим строгим засудом нових приклонників, нових співробітників? Ми маємо багато причин для того, щоби сумніватися в такі результати. Хоч з другого боку нам відомо, що засуд випав по думці та по лінії бажань товпи. Під товпою не розуміємо ми чогось, що підривало би ідейність та добру віру впливових чинників на Україні. В поняття товпи вкладаємо ми зміст сфанатизованої, засліпленої маси, перенятої революційними кличами але засліпленої партійним фанатизмом, короткозорої, невиразумілої, що живе масовим інстинктом, що реагує на все необдумано але стихійно, що дається пірвати крайним гаслам, переважно демагогічним і не спосібна проявляти своїх масових, несвідомих відруків инакше, як у виді крайностей. Терор все був невіддільною складовою частиною всякої революції. Це так! Та на жаль часи страшних кривавих ментів революції поза нами. Настав час зрівноваженої праці, настав час гоєння ран. До цього признається радянська влада. А чи засуд цей дійсно причиниться до залічування кривавої пропасти, що вижолоблена революційними потоками крови і сльоз, між разячо малою меншістю комуністичної диктатури та великими міліонами опанованого населення? Населення вже зжилося з диктатурою до певної міри та зжилося з тою новою стадією відбудови. Воно рівнодушне на форму влади. Воно збайдужніло на все завдяки щасливо проминувшому революційному теророві. Та нові вияви воєнного терору в мирному часі можуть його заставити вийти з байдужности та рівнодушности. Коли приглянемося блище тій атмосфері, в якій відбувалася розправа то прийдемо до того заключення, що засуд випав не по думці справедливости а по лінії бажань сфанатизованої маси.

Розправа відбувалася у величезній салі пролетарського будинку мистецтв для того, щоби могла змістити як найбільше публики. Не відбувалася вона в день, а в ночі, щоби могли в ній брати участь видці-робітники, що днями працюють по фабриках. Обвинувачувало підсудних двох прокураторів очевидячки комуністів від імени держави. Та цих двох прокураторів було замало. На домагання партійних організацій допущено ще двох громадських обвинителів. Настрій салі прекрасно малює „Більшовик" ч. 65. з 21. березня ось як: „Гуде саля пролетарського будинку мистецтв. Зі всіх кутків і закутків Києва сходяться робітники та службовці. Сходяться не на черговий мітінг, збори чи доклад. Сьогодні тут слухається справа „центрудій". Під білими колюмнами будинку, під блискучими люстрами напружено розмовляють. Це — останнє конання буржуазної інтеліґенції — каже червоноармієць товаришові. — На більше вона нездатна — прогнила й протухла наскрізь! — відповідає той".

Очевидячки, що засуд був передбачений згори. Його вимагала ця засліплена товпа. Його й видав червоний трибунал. Ми в себе привикли до буржуазного трибуналу, що в істотному нагадує цей червоний. Та це буржуазна зненавиджена комуністами і в даному випадку нами справедливість. Там справедливість ідеальнійша, бо червоно обагрена кровю.

В томуж числі „Більшовика" й в тому самому місці слідують далі такі слова: „Всі повставали (видці! — прим. Ред.) з місць і дивляться на тих, які хтіли своїми безсилими і нікчемними руками порушити владу робітників і селян".

Розправа виявила, що між підсудними були сильні та зовсім не нікчемні люде. Вони ясно говорили, що з диктатурою комуністів не погоджуються. Вони виявили себе демократами. Їм усміхалася свобода друку й преси, свобода слова й парляментарний устрій, до якого вело загальне, таємне, рівне і безпосереднє право голосування. Були між підсудними і люде неграмотні, обмежені та нікчемні. Розправа виявила, що найповажнійші між обвинуваченими зі шпіонажею нічого спільного не мали. Нею займався якийсь Павловський, що помер перед розправою і якого не досягнула через це рука „пролетарської справедливости". Жертвою його праці впало переважно кілька малограмотних, що перевозили матеріяли. Тих жінок і не засуджено важко. Вони дістали „условно" від 1—5 літ тюрми.

Инші винні були в тому, що зносилися з еміґрацією, що працювали в журналі „Новь", що давали до нього фактичний матеріял про положення в краю. Всі вони були проти інтервенції, проти революції, а бажали добитися свого шляхом економії. Перше число журналу „Новь", що вийшло на еміґрації їх не задовольнило, бо їхні інформації передало в перекрученому та віпсутому виді і вони відмовилися від співробітництва в ньому.

Наш земляк, заслужений проф Микола Василенко провинився лише тим, що відступив кілька разів помешкання для сходин, на яких інформував приїхавший з еміґрації Вакар про настрої еміґрації та про намічене видавання за границею „Нов". На питання чому не виїхав за кордон М. Василенко відповідає: „Не виїхав тому, що належу до тої частини інтеліґенції, яка вважала своїм обовязком лояльно працювати з теперішним урядом і гіршуся тою другою частиною інтеліґенції, яка працює тримаючи камінь за пазухою".

„Я завсіди був противником революції і тому в своєму часі був

Пр. 373/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Діло" число 78 з дня 9. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком: „Документи нашої доби" а) межи словами: львівської кураторії до кінця уступу, б) межи словами: одну мету до кінця уступу містить в собі єство проступку з § 300 зак. кар., уявив доконану в дни 8. квітня 1924 р. конфіскату за оправдану і заряднв знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. к. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найближім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4,000.000 Мп. — Львів, дня 10. квітня 1924. (Підпис нечиткий.)

Небезпешна Німеччина.

Засоби для спинення її міл таризму.

На протязі останніх кількох місяців ведуться міжнародні наради про засоби розброєння Німеччини. Вони є спадщиною Мирової Конференції, яка не вміла в пору перейти від теоретичних домагань до безпосереднього переведення їх у життя. Німеччина, дарма, що виснажена окупацією і внутрішніми незлагодами, все ще залишається небезпешною сусідкою Франції.

Первісна Міжсоюзницька Комісія Контролі продовжує номінально свої функції досліджувань та перевірок щодо внутрішнього стану Німеччини, але діяльність цієї комісії дуже обмежена. Німеччина домагається у своїй останній ноті, щоби її функції перебрала на себе Рада Ліги Націй; вона пропонує, щоби Ліга вела „дослідну працю" у напрямку бажаним Союзниками. Ці німецькі пропозиції є зовсім протилежні до проєкту Союзників, переданого Німеччині кілька місяців тому. Англійський уряд піддавав у свій час думку, щоби нинішну „Військову міжнародню комісію" заступити т. зв. Комітетом Гарантій (Committee of Guarantees). Ріжниця між ними була би така, що цей другий орган був би вузший ніж попередний і що його кошта взяли би на себе Союзники, замісць Німеччини. Цей новий орган мав прийти до голосу щойно тоді, коли досліди попередної комісії ствердили вдоволяючий стан у Німеччині.

Головну вагу у згаданих дослідах клали Союзники на 5 пунктах: щоби німецька поліція не могла легко перетворюватись у військові відділи; щоби дотеперішні фабрики амуніції стали непридатними для продукції воєнного матеріялу; щоби залишений воєнний матеріял Німеччина віддала; щоби вона віддала документи, які стверджують стан її воєнного матеріялу у мент перемиря; і щоби німецький уряд видав відповідні закони для припинення ввозу та вивозу воєнного матеріялу.

Англійський плян був компромісом між французьким: піддержати дотеперішну форму контролі і німецьким: передати цю функцію Лізі Націй. Німецький уряд відкинув союзницькі пропозиції. „Таймс" висловлює з цього приводу погляд, що Німеччина пропонуючи на становище ревізора Лігу Націй мала за меті посварити Англію з Францією, бо англійський уряд Макдонельда мусів би природно боронити у даній справі найвищої компетенції Ліги Націй. Німецька нота каже, що назначувати новий орган для прослідження стану німецької воєнної сили було би „нарушенням прав приналежности до Ліги Націй". Англійська преса вважає такі аргументи дипльоматичними хитрощами, які не лицюють великій державі. „З якого це часу — питається „Таймс" — стала Wilhelmstrasse виявляти таку ніжну журбу щодо прав, які має Ліга Націй?"

Стаття, на яку натякає німецька нота (213-а), каже так: „Поки цей мировий договір залишається у своїй силі, Німеччина зобовязується влекшувати всіма способами всякі досліди, які Рада Ліги може вважати вказаними, починаючи свою діяльність за згодою більшости голосів". Ліга Націй бажала би мати як мога швидше Німеччину між своїми членами; одначе, коли вона спершу візьме на себе невдячну ролю ревізора її мілітаризму — і Ліга і Німеччина можуть легко втратити взаємну симпатію для себе.

На чому-ж врешті стоїть уся ця заплутана історія німецького мілітаризму? На тому, що Німеччина явно не виконує підписаного договору. Стаття 177. забороняє яким-небудь приватним організаціям чи товариствам займатись військовими справами; у Німеччині ростуть як гриби по дощі такі товариства, які явно протестують проти міжсоюзницької комісії. Правда: Німеччина виправдується, що уряд потрібує якоїсь скількости зброї для боротьби з власними ворогами державного ладу. Але вивіз воєнного матеріялу до Росії виправдати нелегко. З другого боку важко повірити, щоби Німеччина в нинішнім стані могла вести регулярну війну; вона не має воєнного матеріялу важкого калібру. Та як довго сумніви щодо цієї спроможности Німеччини панують у Франції — доти питання, на які мають дати відповідь міжсоюзницькі військові комісії є актуальними.

Німеччина є надто великою державою, щоби її завтрішна сила не хвилювала нині всі европейські держави.

членом конституційно-демократичної партії (кадетів). І дотепер я є приклонником еволюційного розвитку. Свої ідеї державного устрою я вважаю цілком леґальними і засіди готовий їх леґально захищати".

— А як виясните Вашу участь у „Центрі Дії"? — „Самі слова „Центр Дії" — глупе непорозуміння". — Василенко вважає себе винним лише в тому, що дав своє мешкання для нелеґальних сходин — більш нічого.

Ось за це він і дістав десять літ тюрми. Старець і десятилітня тюрма — все одно, що кара смерти. Страшний засуд прогомонів не лише в мурах київського суду, але й по всіх широких просторах української та чужої землі сильнобю мельодією. Де ллється кров, де рветься старечий стогін там не може бути мови про веселі настрої. Сумні думи роєм обсідають людину, коли зясує собі ті потоки крови, які вже заплатили Україні революції та уявить собі ті жертви, які ще може принести їй в жертву в ім'я невідомого.

До 48 годин засуджені могли внести рекурс до Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад проти засуду та просити помилування, чи це зробили, не знаємо.

Наддніпрянська Україна.

„Вісти" про віденську конференцію.

Офіціяльний орган Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад „Вісти", що виходять в Харкові, містять у 75. числі з 3. квітня ц. р. передову статтю про віденську румунсько-радянську конференцію, в якій між иншим є такі цікаві уступи:

„Історичні аргументи Румунії після декларації радянської делеґації скандально луснули. Бесарабія увійшла в склад бувшої російської імперії в 1812 році, коли ще сама Румунія навіть і не істнувала як держава. Аргумент румунської делеґації, що мобляв, Румунія повстала з Молдавії, від якої бувша Росія відокремила Бесарабію, має такуж саму цінність як румунська мамалига в порівнанні з пшеничним хлібом. Ці аргументи не витримують критики навіть букарештських хлопчиків. Румунія пнеться заповнити їх порожнечу призовом ополченців і демонстративною подорожю військового міністра свого польського союзника вздовж радянсько-польського кордону. Але минули часи, коли це могло мати будь який ефект. Румунія запізнилася років на три. На штик радянські республики протипоставлять тисячу штиків, хоч радянські республики про мобілізацію й не думають".

Про становище СРСР. до бесарабської справи пишуть „Вісти" так: „Радянський Союз зрікся своїх історичних прав на Бесарабію, хоч він їх безперечно й має, і перевів справу в площінь принціпу самовизнання націй, на якому збудовано співжиття народів, що входять у склад Союзу. Єдиний шлях розвязання бесарабської справи — плєбісцит в умовах, що забезпечували-б нормальність його переведення".

На київському процесі.

Дня 3. березня зложив обвинуваченій Чолганський, б. адвокат від імени старшої групи підсудних (оба Василенки, Смирнов, Чебаков і Чолганський) таку заяву перед трибуналом: „Ми, давні громадські діячі, завжди йшли в своїй роботі правдивою стежкою. Ми найрішучійше осуджуємо такі ганебні способи політичної боротьби, як от шпигунство, й висловляючи глибоке обурення, зовсім цураємось осіб, що займаються шпигунством". Як знаємо, то заява ця нічого не помогла підсудним і все одно їх засуджено. („Вісти" 276.)

Преса на Україні.

В цілій низці місцевостей, де тираж окружних газет був рівний 7—8 тисяч примірників, він після українізації зменшився до 1 тис. прим. Справа в тому, що до XII. зїзду Російської Комуністичної Партії вся преса, як на Україні так і в Росії, орієнтувалася на міського читача, а не на село, а на Україні газети на селі не було.

Але разом з цим, на скільки окружні парткоми і окр. виконкоми стали видавати газети, маючи на увазі розповсюджування їх на селі, тираж українських газет став значно більший, що видно на прикладі цілої низки окружних газет, але того тиражу, який вони мали до українізації, ще досі не досягнено. Помічається брак редакторів для українських газет, що є також не малою перешкодою для українізації газет. Взагалі на Україні є зараз 70 газет (в 1922 р. було 65) з тиражем 550 тисяч примірників (в 1922 р. було 385 тисяч). Найбільший зріст тиражу дали газети „Комуніст" (Київ), „Кочегарка" (Донецький басейн), „Пролетарская Правда" (Київ) і „Звезда" (Катеринослав).

Слід підкреслити недопустимі методи конкуренції між газетами, які помічаються в ріжних місцевостях. Помітний на Україні зріст українських журналів, з яких найбільший і найбільше почитний „Червоний Шлях" (Харків).

(„Вісти" з 4. IV. 1924).

З польських справ.

Як ведеться слідство проти фабриканта бомб. — Signum temporis. — ППС. у хвості Грабского. — Голос Білоруси.

Як показується з інтерпеляції ППС. в справі слідства проти шефа краківських „фашистів" — адвоката Абламовіча (слідчі органи відкрили в його склад бомб), в обороні Абламовіча станули м. ін. і президент окр. суду Пельц і прок. Созаньскі, поліція. П. Пельц, говориться в інтерпеляції, „що був віддавна опікуном А—ча, робив особисто старання у комісаря поліції Карча, щоби понехав арештування А—ча. Прокуратор Созаньскі особисто пів години пояснював своїому шефові прок. Бразонові, що не має потреби затверджувати зарядженого поліцією арештування. Одначе не потрафив переконати п. Бразона, який вирішив справу слідчого арешту і сам обняв справу. Мимо цього підпрок. Созаньскі не понехав своїх заходів і не має певности, чи п. Бразон не скапітулює перед його намовами. Бо п. Созаньскі є найблищим приятелем А—ча і так само є фанатичним вшехполяком. Тому аргументи, які висувається для затушування цієї справи, вказують на те, що задумується використати всі шляхи і засоби, щоби уоружене П.П.П. в Кракові вирвати з рук справедливости. Вже сьогодня як поліція, так і кола, що стоять блівько до п. Созаньского, подають, що справу треба трактувати легко, бо прецінь в Кракові не було ніяких трупів, а комісар поліції, що подавав вияснення справоздавцям газет, з повагою зазначував, що А—ч „великий патріот" і справу не слід роздувати. З другого боку п. Пельц окружує щирою опікою А—ча і постійно пересиджує в його келії".

Дальше в інтерпеляції говориться про причасність А—ча в атентатах на дім ректора Натансона і „Нови Дзєнник", про його ролю підчас минулорічних кривавих подій в Кракові і заледбання поліції мимо всіх познак участи А—ча в згаданих актах.

„Трибуна роботніча" з цієї нагоди пише: „Про ці факти і керування Аб—чем всіма бомбовими замахами цвірінькали горобці на даху. Тільки поліція, тільки суд про це нічого не знали. Після вибуху краківських бомб устроєно ревізію і арештування всюди, тільки не серед фашистівських ендеків. Коли бомба вибухла в льокалю жидівського „Бунду" в Кракові, поліція в пошукуванню справників арештувала... присутніх в льокалю „Бунду" робітників".

Підчас ревізії у краківського фабриканта бомб найдено широку кореспонденцію. З одного листа виходить, що він мав зорганізованих 280 осібняків для здавлення листопадового страйку.

Найдено теж цілу масу оружжя. Повний військовий віз всього добра перевезено до військового складу. У Варшаві найдено „філію" фабрики А-ча.

— Як подає „Трибуна роботніча", пепесівці на теренах страйкових в домбровськім басейні запрошують на віча поліцаїв для асекурації перед комуністами. Поліцаї кождого ненаручного учасника віча питають за „довуд особісти".

— Кілька днів тому один з ліде рів ППС., Морачевскі про правительство Грабского говорив: „У внутрішній адміністрації не видно поправи, тільки стріляння до робітників, що йдуть спокійно по зачет. Справедливість так обсаджена, що не дає запоруки, яка належиться всім громадянам. Тому западають часто варварські вироки суду, якими карається за кольпортажу кількалітною тюрмою. Є це найбільш консервативне правительство". А коли прийшло до голосування над буджетом для цього правительства, голосували за ним поруч Хєни і Пяста... і пепесівці. Хоча саме тоді відбувався похорон жертв страйку в домбровськім басейні...

— В дискусії над буджетовою провізорією представник Білоруського клюбу — пос. Рогуля говорив: „Правительство веде польонізаційну політику. Замісць школи в рідній мові, приходить під наші хати поліцай з крісом і стягає 400 тис. мп. денної кари за непосилання дітей до школи. В поліції і у вивідчій службі тримається бандитів, що терроризують місцеве населення. Пять літ польського володіння (голос на лівиці: Кажіть — ендецького!) принесли нам більше інвалідів, ніж світова війна. Від року є вибрана комісія для провірювання надужить на окраїнах, а досі вона не розпочала своїх праць. Протестую, щоби її голова п. Тугут брав лекції фашизму від Муссоліні (сміх!). Будемо голосувати проти провізорії".

Смерть фінансового потентата.

Памяти Гуґо Стіннеса.

Помер Гуго Стіннес, один з найбільших фінансових володарів та промислових організаторів сучасного світа. Від смерти Ратенав'а Німеччина не переживала сумнійшого скону. Вона втратила один з найсильнійших збірників людської енергії, яку ледви чи заступить десятками инших, фінансістів та організаторів.

Карієра Стіннеса мала всі прикмети життєпису тихих конкістадорів, що на протязі довгих літ поширюють сітку своїх впливів на якнайдальші моря, суходоли та царини людської діяльности. По скінченню гірничої академії в 1890 р. як 20-літний молодець, Стіннес вступає до копальні свого батька як звичайний гірник, три роки пізнійше руководить самостійно власною фірмою, а 10 літ пізнійше стає на чолі великого вугільного синдикату. Він завідував величезними підприємствами вже перед війною: але щойно по війні став славним як могутній організатор „трестів".

Цікаво, що найживійша діяльність Стіннеса, звязана з Рурською територією, яка є його батьківщиною. Силі чужинної окупації він хотів протиставити свою непохитну волю та енергію. Його метою стало найти рівновагу для втрат, які спричинив Німеччині Версайський договір. Втрачені багатства у вугіллю та міді в Льотарингії та Люксембургу, він хотів покрити експльоатацією теренів на лівім березі Рейну. З організацією гірництва він єднав підприємства стали, залізниць, кораблів, фабрики машин, автомобілів, штучного навозу, парових турбін, хемічних продуктів, амуніції, організацію банків та преси, а навіть риболовлі! У його жилах плила кров його діда, який за Наполеонівських воєн умів використати заворушення війни і як малий моряк на Рейні дійшов до великого вугільного підприємства.

Стіннес мріяв про зєднання в одних руках усіх галузів продукції для єдиної мети: перетворення всього державного апарату у великанський „трест".

Жадоба влади вела його до невпинного поширювання сітки своїх впливів, які тягнулися аж до Аргентини, де його дві дочки на протязі війни заїдували плянтаціями кави. Німеччина завдячує Стіннесові неодну творчу організацію. Але одночасно з його передчасною смертю зсадує з жалем не одну похибку, до якої довів він її, заваживши своєю десятичною волею. Геніяльний промисловець був пересічним політиком. Він не хотів рахуватися з такими фактами, як сила непереможної окупації і піддержував зі завзяттям впертої, гордої людини пасивний спротив у Рурі, який коштував Німеччину надто дорого. Він не визначувався теплою, людяною вдачею і почування сліпої помсти та студеного вирахування грали чималу ролю в його відношенню до одиниць, груп і власної републики.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Троцький про Бесарабію.

З Москви звідомляють: Троцький кинув лічничу місцевість на Кавказі і виїхав до Москви. По дорозі Тр. виступав публично і промовляв на вічах. На мітінгу в Тифлісі заявив, що совіти не згодяться ніколи на прилучення Бесарабії до Румунії. Совіти не зміряють до війни і старатисмуть зліквідувати конфлікт мирним способом. Колиж воно не вдасться, вина евентуального конфлікту впаде на Румунію, котра загострює положення.

Нема японсько-французько-румунського договору.

З Токіо заперечують рішуче чутки про союзний договір між Японією і Румунією, а також між Японією і Францією.

Цепляк у Варшаві.

Дня 13. ц. м. прибув із Вильна до Варшави арц. Цепляк.

Не пора на стрічі.

Урядові французькі кола є думки, що стріча Поанкаре, Теніса і Мек Донельда була би тепер передчасною, бо ще не є звісне окончне рішення німецького правительства.

Димісія югославяньского правительства.

Урядова аг. Авала подає комунікат: Королівське правительство зголосило димісію, щоби причинитися до вияснення політичного і парляментарного положення, яке витворилося наслідком цього, що ріжні політичні групи і богато депутованих змінили програму, на основі якої вибрано їх до парляменту, а не старалися передтим одержати дозвіл своїх виборців на доконані зміни. Правительство є думки, що вороже парляментови положення може вияснитися лише при помочі нових виборів. Відложення засідання парляменту позволить розглянути з ріжних точок погляду теперішнє положення і найти правильну розвязку.

Конґрес нац. меншостей нових держав.

„Фос. Цтг." звідомляє, що Радіч задумує скликати у Відні конгрес усіх угнетених нац. меншостей у новоповсталих національних державах середущої Европи.

Революція в Гондурасі.

По звідомленням льондонського „Ексчендж Телєґреф" з Вашінґтону революція в Гондурасі прибрала затрівожуючі розміри. Повстанці заатакували Тегусі Гальпа. Мало полягти 140 жовнірів. Літак повстанців кинув на місто кілька бомб, від котрих згинуло кілька жінок і дітей.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

Поширення повновластей ДПУ.

В звязку з поширенням повновластей Державного політичного управління (ДПУ по рос. ГПУ.) — воно одержало завдяки заходам Дзєржинського право розстрілу „в адміністративному порядкові" — большевицька політична поліція виявляє тепер скріплену діяльність. В Москві йдуть вязнення духовенства православного й католицького. Арештують також непівських купців і тих з бувших офіцерів, які не служать тепер з якихнебудь причин в червоній армії. Богато з арештованих вислано в центральні губернії.

Маніфест грецького короля.

Кабінет Папанастасіу рішив заборонити в Греції публікацію маніфесту короля до грецького народу, в якому король обвинувачує грецьке офіцерство в захопленню державної влади і підтримує свої права до престола. Уряд мотивує заборону тим, що король в сучасний мент є лише приватною особою і як такий не має права звертатися до народу з ніякими маніфестами.

Положения в Югославії.

Політичне положення в Югославії далі неясне. Скупштіна правдоподібно в найкоротшому часі буде розвязана. В партійних колах приклонників Радіча заявляються за розвязанням палати, бо метою Радіча саме є переведення нових виборів без огляду на те, який кабінет переведе нові вибори.

Після трагічної події.

Відгомін в Західній Европі.

Українська Секція „Інтернаціональної жіночої Ліги Мира і Свободи" повідомила Інтернаціональне Бюро Ліги і всі національні Секції про „болючу втрату, спричинену трагічною смертю щирої товаришки і співробітниці Ольги Бесараб, яка згинула насильно як політичний вязень...*) Надужиття поліційних властей не зломлять нашої віри в побіду. Певні солідарности і підмоги наших сестер з цілого світа не похилимо голов і далі йтимемо на зустріч кращої долі нашої Батьківщини і цілого людства".

У відповідь на це одержала Українська Секція Ліги численні заяви співчуття та симпатії.

Заступниця голови Інтерн. Ліги Miss K. Marshall висловила телеграфічно співчуття рідні і приятелям померщої та звернулася до польської секції „Ліги" з запитом, як вона зареагувала на такий акт насильства.

Секретарка Інтерн. Бюра повідомляє, що звернулася з цією справою до комісії нац. меншостей при Союзі Народів та що в їх бюрі інформувалася про цю трагічну подію голова інтернаціонального суфражу Corbett-Ashby.

Секретарка англійської секції — крім заяв співчуття, висловлює жаль з того приводу, що західноєвропейські народи не зреалізували покладаних на них надій — рішаючи про долю таких країв, яких відносини за мало знані не лише ширшим кругам західних держав, а і тим політикам, що вирішували долю східних народів.

Щирі заяви співчуття надіслала також секція шведська, німецька, з окрема ще баварська група німецької секції, монахійське товариство „Friedensvereinigung" і австрійська секція „Ліги".

Члени виділу австрійської секції „Ліги", яким О. Бесарабова була особисто знайома, звернулися до української секції з проханням поінформувати їх близче про трагічну долю товаришки в публичнім рефераті. Дня 28/III. мав відбутися в домівці австрійської секції в Hofburg-у реферат п. О. Залізняк на тему: Політичний террор в Західній Україні (смерть О. Бесараб). Дирекція поліції заборонила реферат ніби з формальних причин, а на ділі на інтервенцію польського посольства Отже реферат формально зголошено і 4/IV. виголосила його в льокалю „Ліги" п. О. Левицька а заходи польського посольства мали той успіх, що в Arbeiterzeitung" з 29/III. появилась з цього приводу нотатка і що з тим самим рефератом запросив ще Українську секцію „Arbeiterinnen Verein".

*) Дальше пропускаємо з огляду на цензуру. — Ред.

ПАМЯТАЙТЕ ПРО УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ! 1646 5—?

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (82) число „Діла" сконфісковано за кінець передової статті та наголовок статті третьої.

— **Свято Т. Шевченка в Ужгороді.** 12 го квітня відбулось в Ужгороді Шевченківське свято заходами комітету всіх місцевих українських товариств. Після відспівання „Заповіту" й урочистої промови були вперве на Закарпатській Україні поставлені „Гайдамаки". Пєсу режисерував О. Загарів, тримаючись інсценізації Леся Курбаса. Вистава мала зробити грандіозне враження.

— **Культурні умовини для літературної праці.** Ми отримали слідуючого листа, з просьбою оголошення його: „Протягом останніх місяців мені зроблено кілька милих пропозицій взяти ближчу участь в ріжних наших часописах та видавництвах, що працюють поза межами Чехословаччини, де перебуваю нині. На всі ті запрошення я радо відповідав листами, посилав рукописи і т. д., але щоразу переконувався, що кореспонденція до рук моїх адресатів не втрапила. З того виникає прикрість, бо люде, яким я по мірі своїх сил і можливости намагався допомогти, не отримавши посланих їм листів, хибно приписують мені байдужність до їхньої благородньої праці та нехтування їхніми запрошеннями. Тому, що мені відомо, що й з иншими моїми товаришами по неру трапились подібні пригоди, то, вважаючи ві факти за річ ширшу, ніж моя особиста справа, — дозволяю собі пробувати ще цією дорогою повідомити моїх Вш. кореспондентів, що, очевидно, при своєрідних нинішніх умовинах культурного життя в деяких частинах Европи, бути співробітником закордонних видавництв та часописів — річ виключена. Тому доводиться з великим жалем відмовитись від любої праці до часів, коли поновиться можливість листуватися через кордони, не вживаючи чуманьких способів пересилки листів „при щасливій оказії". Прошу приняти запевнення в повній моїй пошані *Василь Королів-Старий*. Чехословаччина, Lazné Poděbrady, Ukr.-Hospod.-Akademie. — Додавати пояснення, про які країни думає Вш. автор пишучи про „своєрідні нинішні умовини культ. життя в деяких частинах Европи" — річ зайва, бо всякому відомо, що в середній і західній Европі почта функціонує ідеально й ніякої цензури листів нема, а ледве, чи п. Королів працював в українських видавництвах — на Балкані.

— **Українські справи й „общерусска" орієнтація.** В звязку з нашими увагами на адресу наших земляків у Празі, щоб поцікавились, чому саме „Прагер Прессе" постійно поміщує відомости з українського життя під рубрикою „Russland", дістаємо від одного з поважних наших журналістів з закордону вияснення, що названа газета робить це свідомо. Вона стоїть на становищі, що огляди славянських земель треба давати по державам, та що самостійної української держави нема, а є тільки „Russland". Вся чеська преса називає теперішній радянський Союз „Росією" і не робить навіть професор міжнародного права в чеськім університеті Hobza, Вертаючи до „Прагер Прессе", вона робить тільки ту „уступку", що не ділить української землі між Росію, Польщу й Румунію, а все українське життя зганяє в рямці „Russland". Не один із наших діячів — пишуть нам — стоїть у звязках з редакцією „Прагер Прессе", але не може нічого вдіяти проти москвофільства чеського офіціоза.

— **Ювилей Всеукраїнської Акад. Наук.** Дня 13-го березня відбулося у Київі ювилейне свято пятиріччя Всеукраїнської Академії Наук. Президент Академії Липський зазначив у своїй промові великі здобутки Академії за короткий час її істнування. Заходами Академії заснувалася ціла низка наукових установ, лябораторій, інститутів, книгозбірень та музеїв. Наукові праці Академії дали цінний вклад у всесвітню науку. Українські вчені зробили цілий ряд важних науковх винаходів, що звернули на себе увагу також закордону, (За „Літописом".)

— **Шевченківський збірник.** У Київі вийшов перший том Шевченковського збірника. Зміст збірника такий: 1. Акад. С. Єфремов: Шевченко і царат. 2. Акад. О. Лобода: Між двома стихіями. 3. П. Филипович: Шевченко та декабристи. 4. Ол. Дорошкевич: Шевченко в соціялістичному оточенню. 5. Б. Якубський: Студії про стиль Шевченка. 6. Д. Дудар: Поетика Шевченка. 7. Ф. Самоненко: Шевченкова „Муза". 8. Д. Чалий: Шевченкова рима. 9. Акад. Новицький: Автопортрети Шевченка. 10. В. Міяковський: Польський поміщик про Шевченка. 11. М. Новицький: Арешт Шевченка 1859 р. 12. П. Филипович: Замітки про Шевченка. 13. О. Гермайзе: Революційні проклямації на святкування Шевченкового ювилею. 14. Нові листи Шевченка з примітками Новицького. („Літоп.").

— **Українська антольогія по московськи.** Державне Видавництво („Держвидат") СРР випускає незабаром книжку „Современные украинские писатели" під редакцією і з критичними статтями А. Лейтела. В книжці будуть уміщені переклади творів таких сучасних українських письменників, як Михайличенко, Поліщук (мабуть: Валеріян, — прим. Ред.), Семенко, Тичина, Хвильовий і и. Між перекладчиками є м. и. В. Брюсов і Ф. Сологуб. Книжка матиме до 15 аркушів друку. („Літоп." на підставі „Черв. Шляху").

— **Доразовий суд.** Перед кількома днями в жовківському повіті два грабіжники, узброєні в рушниці, напали на дві жінки, що йшли дорогою до села Печихвости й забрали їм силоміць всі речі, які несли. Справників бандитського нападу арештовано в особах Банаха і Стефана Гуськевіча і вони стануть цими днями перед доразовим судом у Львові.

КОРИСТАЙТЕ з цілковитої випродажі

з приводу зміни артикулу

в Магазині МАННЕРА, Сикстуська 2.

1748 1—2

Купуєте о 100 процент дешевше як на рати.

Плащі, сукні, костюми, жакети, блюзки, білля, також панчохи.

Дописи.

Здолбунів на Волині.

Свято памяти Т. Г. Шевченка. *Провокація з боку польських військових* Заходами ініціятивного гуртка та Здолбунівської Філії Т-ва „Просвіта" дня 9. ц. м. улаштовано в Здолбунові на Волині урочисте свято памяти Т. Шевченка.

Вже зрана 9. березня можна було бачити велику силу народу, який посувався в напрямку церкви св. Катерини, де мало початися свято урочистою жалібною Службою Божою. Кажуть, що навіть на Великдень церква не бачила такої сили народу, яка прийшла помолитися за свого Пророка!...

Перед Службою Божою присутні вислухали проповідь, в якій проповідник окреслив заслуги Т. Шевченка перед українським народом і порівняв теперішній стан українського народу з Вавилонською неволею, та кликав виконати заповіт нашого Кобзаря і спомянути його тихим словом молитви.

Жалібна Служба була відправлена українською мовою в супроводі місцевого хору. Це була перша Служба Божа відправлена в Здолбунові українською мовою!...

Концерт почався о 9. годині вечером в салі Варецької, співом „Заповіту" пісня якого — виступив з рефератом посол до сойму п. Козицький.

В довгій промові п. Козицький схарактеризував вплив Т. Шевченка на національне відродження українського народу, на національну свідомість Українців Поліся та Волині з окрема, та нагадав присутнім святі заповіти свого апостола — пророка — любити рідний край, шанувати свою мову та змагати до визволення.

Після промови — виконано декілька продукцій мішаного та мужеського хору, молодь деклямувала твори Шевченка, а народний бандурист Д. Щербина виконав де кілька дум, присвячених Шевченкові в супроводі бандури. Закінчився концерт співами гимну „Ще не вмерла Україна", та неумо вигуками „слава", „слава"!

Треба підкреслити діяльність місцевого хору, який за короткий час підготовив і чудово виконав — між иншим „Сонце заходить", „Сон", „Уже літ двіста" а рівно зражіння, яке викликано думами „На смерть Шевченка" та „Бють пороги".

Концерт взагалі пройшов гарно при великій скількости присутніх, в числі яких були м. и. сенатор Карпінський і посли Чучмай і Козицький, і крім великого задоволення з боку присутніх, дав для Здолбунова досить великий збір (639,500.000), який пішов по части на покриття видатків а решта на місцеву Просвіту, фонд „Учітеся", на „Рідну Школу" та на українських инвалідів.

Треба віддати справедливість орган'заторам концерту, а з окрема п. Морозові, який декорував салю, що були приложені всі зусилля, аби свято удалося як можна краще.

Як і треба було сподіватися, не обійшлося без провокації з боку польського населення. Була спроба зірвати концерт, але скінчилась для злочинців досить плачевно. Перед самим початком концерту до салі Варецької вірвалося трьох польських жовнірів, місцеві осадники — Юзеф Мірек, сержант 45 п. 2 к., Каз. Маліновскі, підхорунжий 45 п. 3 комп. і Владислав Дзюба, капраль 45 п. 3 комп. трохи підпиті і зараз у проході до салі причепилися до українського громадянина п. Івашка, жадаючи від нього „papierosa". Коли Івашко не захотів з ними балакати і відвернувся, жовніри накинулися на нього і почали бити, вигукуючи „nie wolno chłopam świątkować jakieś swoje święto! tutaj Polska!" З оборони п. Івашка виступили власники сусіднього зі салею ресторану пп. Бернінський і Кипко (Поляк і Москаль). Тоді сталося, що „своя своїх не пізнаша". З криками „a kabanie, i ty do tych chłopów należysz", авантурники накинулися на обох і страшенно побили, пускаючи в хід тарілки та різну посуду з буфету і — револьвер. Крики та зойки викликали серед присутніх завор'шення. Легкодухи почали утікати а обурене українське громадянство хотіло кинутися на злочинців і розправитися з ними. Не було жадного сумніву, що напад жовнірів-осадників — це зорганізована провокація на те, аби спонукати українську молодь і громадянство до ексцесів, а потім викликати з боку „władz" репресії і припинення концерту.

Цікаво, що підчас бійки жовнірів не можна було знайти в Здолбунові жадного поліцієнта, не дивлючися на те, що свято було оточене надзвичайною увагою старосвята, яке наслало в цей день до Здолбунова силу шпиків.

Лише тоді, коли самі Поляки побачили, що справа зайшла в напрямку для них небажаному, покликали поліцію, що явилася як по наказу, з наїженими багнетами і перше, що зробила — зачинила вхід до салі та дала наказ нікого не випускати. Певно йшли на готове, але... помилилися! Побачили закрівавлених властителів ресторану і мусіли забрати авантурників. Кажуть, що їх відвезли до Рівного та і випустили.

Мих. Українців.

Бібліографія.

А) КНИЖКИ:

О. Олесь: **Вибір поезій** (1903—1923). З вступним словом „Поезія Олеся" проф. М. Грушевського. Ст. 168+XVI. Наклад С. Лаврова. Прага.

Світильник неугасимий. Памяти І. Липи. Ст. 54. З портретом І. Липи. Вінета арт.-маляра П. Ковжука. Вид. „Народній Стяг". Одеса-Львів 1924.

С. Русова: **Нова школа соціяльного виховання.** Ст. 150. „Українське Видавництво" в Катеринославі. Катеринослав-Лайпціг.

Микола Чайківський: **Систематичний Словник Української Математичної Термінольогії.** З поазбучним українсько-російсько-німецьким покажчиком. Перша частина: Елементарна математика. Ст. 116. В-ництво Української Молоді. Берлін, 1914.

Ю. Сірий: **Леся Українка.** Ст. 25. В-ництво „Чорномор". Київ-Прага-Львів 1923.

Вол. Дорошенко: **Шевченкова освіта.** Ст. 24. Літ.-наук. бібліотека ч. 166. Львів-Київ 1924.

О. Карманюк: **Українська політична еміґрація.** Ст. 42. В-ництво „Чорномор". Каліш 1923.

G. D. H. Cole: **Ґільдовий соціялізм.** Пер. М. Галагана. Ст. 29. Київ-Прага-Львів 1922.

Д-р Ядорь Н. Стрипский: **Гдѣ документы старшей исторіи Подкарпатской Руси?** О межевыхъ названіяхъ. Ст. 66. Ужгородъ 1924.

Демостен: **Олімпійські промови.** Переклав Дм. Николишин. Ст. 42. „Дрібна Книгозбірня" ч. 4. Коломия 1923.

В) ЖУРНАЛИ:

Літературно - Науковий Вістник, кн. III-IV (за март і квітень) Ст. 193—368). Редакція і Адміністрація: Львів, вул. Чарнецького ч. 24. Ціна цеї книжки 4,600.000.

Наш Світ, ілюстрований літературний і популярно-науковий тижневик, ч. 1, рік вид. 1. Редакція і Адміністрація: Warszawa, Długa 50, m. 47. Ціна 1 250 000 мп.

Народня Просвіта, просвітний місячник Т-ва „Просвіта", ч. 4, рік вид. 2. Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 10. Ціна 700.000 мп.

Студентський Вістник, бюлетен Центр. Союза Українського Студентства. Місячник. Кн. 1 і 2—3. Адреса: Praha, Hlavní Pošta, Přihr. 411.

Молода Україна, ілюстрований часопис для молоді. Ч. 7, річник 2 (додаток „Світ дитини"). Адреса: Львів, Зіморовича 3. Ціна 50 фен.

Учитель, місячник, присв. справам виховання, шкільництва й учительства, ч. 6, рік вид. І. Адреса: Львів, Зіморовича ч. 3.

Театральне Мистецтво, журнал театру і сцени, вип. 1 (січень-март), рік вид. 3. Адреса: Львів, Куркова 10/II.

Весна, місячник літератури, мистецтва й громадянської думки, ч. 11-12 (листопад-грудень) 1923 р. Адреса: Kalisz, Ciasna 17/3.

Поступ, студентський місячник чч. 3 і 4 (річник 4). Адреса: Львів, Домініканська ч. 11|II.

Наш Приятель, часопис для молоді і дітей, ч. 3-4. Видає: Марійське Т-во молоді у Львові, вул. Коперника ч. 36.

Г) НОТИ:

Я. Ярославенко: **На смерть Тар. Шевченка.** (Слова І. Кулика). На міш. хор в супр. фортепіяну. Вид. „Торбан" у Львові.

Я. Ярославенко: **Пролетарська пісня** (слова С. Черкасенка). На мішаний хор в супр. фортепіяну. В-ництво „Торбан" у Львові.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Репертуар українського театру під дир. Івана Когутяка.

Теребовля — сала Просвіти.
Второк 15|4 „ГАПЬКА".
Середа 16|4 „КАТЕРИНА".
Четвер 17|4 „ПРО ЩО ТИРСА ШЕЛЕСТІЛА".

Стрий — сала „Просвіти".
Субота 12|4 „БОГ ПОМСТИ".
Неділя 13|4 „ВОСКРЕСЕННЯ".

Концерт учениць ґімназії СС. Василіянок. В понеділок, дня 14. квітня відбудеться в салі Лисенка концерт учениць ґімназії СС. Василіянок для вшанування 63 роковин смерти Тараса Шевченка. Програма концерту вельми ріжнородна. Вступ за білетами (по 3, 2 і 1 мл.), при касі від год. 5-ої. Початок о 7-ій годині.

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

УРЯДНИК скарбовий, вдовець, літ 39, оженитьсяся з панною або вдовою, фотографія пожадана. — Poste restante за оказанням урядової легітимації ч. 3026. Заршин ад Сянік. 1728 3—6

Д-р ПРАВ, літ 30, пристійний, на державнім становиску в Чехо-Словаччині, оженитьсяся з богатою Українкою з посагом від 10.000 долярів в гору. За дискрецію і звороот фотографії ручиться словом чести. Анонімів не приймається. Ласкаві зголошення лише з фотографією, просяться слати під „Zlata Praha" до Адм. „Діла". 1736 2—3

ХЛОПЕЦЬ до практики потрібний за помешкання і винагородження. Фотографічна робітня „Спорт", Львів, Осолінських 6. 1735 2—2

ПОТРІБНИЙ зараз фаховець з обсягу сироварства. Зголошення враз зі свідоцтвами і услівями проситься слати до Адміністрації „Діла" під „Сироварство". 1712 3—3

ДОБРЕ проспериюча адвокатська канцелярія на провінції в Сх. Галичині з приводу смерти адвоката на догідних услівях до відступлення. Інформації: Д-р Фінстербуш, Львів, вул. Коперника 24. 1724 1-3

КАНЦЕЛЯРІЯ адвокатська близько Львова добре проспериюча до відступлення виключно адвокатови Українцеви за удія в доходах. Бливша відомість Гнилець, вул. Косцюшка 20|II. 1746 1-2

ПОЗИЧКИ кількасот долярів або рівновартість в иншій валюті пошукує Повука першорядна, посередництво виноражу. Зголошення: Адміністрація „Діла" „високий процент". 1744 1—

МОЛОДИЙ, здоровий, пристійний, на вищих студіях молодець, з браку знакомства радо оженився би з маючою панною, котра згодилася би виїхати до Італії й помочи йому в докінченю студій (ще два роки). Міг би остати і в Галичині, як що виїзд з її сторони не був би рад бажаний. Трудноців в одержанню паспортів нема. „Felicitas" Адм. „Діла". 1743 1-2

УНЕВАЖНЮЮ загублеву мною військову книжку видану з ПКУ. в Стрию на ім'я Гриня Веклич з Оравчика ур. в р. 1892. 1727 2-3

ЦЕМЕНТ! „Щакова", „Гурка", „Бонарка", „Голєшув" доставляє вагоново по знижених цінах: Краєвий Союз Господарських Спілок „Сільський Господар" Львів, Зіморовича ч. 20. 1726 2-3

ПАНОВЕ! Найстараннійше і найдешевше виконує перерібки мужеських капелюхів лише оцінока краєва фабрика **Рудольфа Найгельта** при вул. **Бальоновій 3.** Склади: площа Марійська 8, вул. Казимирівська 25 і Городецька 72. 1716 2—5

Приспівайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

В неділю, дня 20 квітня 1924, о год. 2 пополудни
відбудуться
ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
Господарсько-млинарської Спілки
„Народний Дім"
кооперативи а обм. пор. в ЗАРІЧУ зі слідуючим порядком дневним:
1) Отворення зборів. 2) Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів. 3) Звіт Управи з діяльности і рахунків за р. 1923. 4) Звіт контрольної комісії. 5) Вибір 1 члена Надзірної Ради. 6) Внесення.

1747 1—1 *Надзірна Рада.*

ВЗУТТЯ НА РАТИ!

Першорядне взуття, солідне і елегантне на
ДОГІДНІ СПЛАТИ
ҐАБЕР ШТАЙФ І С-ка
ЛЬВІВ, Ринок 19.
Всіх П.Т. Гостей, що вже купували в нас прошу о ласкаве поручення нас своїм знайомим. 1729 2-4

Ширіть наш часопись!

БЛЯХУ біжу англійську, також поцинковану тешинеську і краєву поручає фірма 1745 1—1

„ПЕЛЬ-МЕТ"

Промислово-торгов. Спілка акц. давно Б. Г. ЗАЙНФЕЛЬД в ВАРШАВІ, відділ у ЛЬВОВІ, вул. ҐРОДІЦЬКИХ 6.

Смачний Дешевий **„УНАМЕЛЬ"** найліпше Пожиточний Ощадний

Всюди жадати МАСЛО МЕДОВЕ Всюди жадати

до смарування хліба, столова ложка „УНАМЕЛЮ" відповідає споживній вартости одного яйця.

Творцем: Д-р В. А. ГЕНАТШ, Уніслав (Поморе).

ПРЕДСТАВНИК І СКЛАДИ **„РОДОГАН" П. Д. Рогатин і Ска**

1709 **ЛЬВІВ, ОССОЛІНСЬКИХ 6.** Тел. 13—20. 2—3

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" - Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 84 (10.177). Львів, середа 16. квітня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Пошесть паломництва.

Пепесівці і визволенці в ролі поравану Хієно-Пяста.

Польська преса широко розписується про потребу інтензивної агітаційної акції на міжнародній арені. Союз Народів, якому польські „народові" кола виробляли серед своїх овець опінію знаряду „Жидів і масонів", стався щоденною журбою польських політиків. Вони зачинають приходити до переконання, що ставка виключно на „добру тітку" — Францію може завести. І зо[illegible]ються до офензиви на публичну опінію Европи.

В межах польської держави йде безпощадний похід проти Українців і Білорусинів. Вже навіть не маскований, як це водилося до часу затвердження східних границь Польщі Радою Амбасадорів. Між тим по тамтій бік риської лінії йде стомилевими кроками ренесанс українського і білоруського народу. Це находить глибокий відгомін по дей бік барикади. Стан кипіння щораз зростає. Що тут діється, не чуже Західній Европі, яка свойого часу піднесла клич самоозначення народів, під цим кличем виграла війну і... перша його потоптала. В Західній Европі повільно, але безперервно назріває свідомість, що стан, який створено версайським договором, не дасться довго вдержати, що поділ на побідників і побіджених, на пануючих і поневолених — являється головною запорою до загального мира.

А загальний мир Европі необхідний! Инакше грозять їй нові потрясення і в слід за цим повний занепад. Не дивниця, що на Заході що раз більше цікавляться положенням в Польщі, головної клієнтки Союза Народів, в першу чергу відношенням цеї „народової" держави (як називають її вшехполяки, а за ними всі инші польські партії) до національних „меншостей". Це денервує Поляків. І вони з першу гороїжилися, мовляв — ніхто не сміє встрявати в їхні „внутрішні" справи, бо инакше вони виступлять з Союза Народів і т. д. Прийшли поразки на терені Союза Народів — одна за одною і щораз частійше стали навідуватися до Варшави всякі Скірмунти. Йшли позалаштункові наради, а з них йшли в світ миляні баньки: мовляв — польське правительство „розробляє" плян розвязки національних питань в Польщі. А на українських і білоруських землях Хієно-Пяст дальше форсує концепцію Грабских і тов.: поширювання польської етнографічної території по риську лінію.

Всеж Поляки прийшли до переконання, що публична опінія Европи — велика річ. І тут наступає поділ роль. Правиця „уніфікує креси", а лідери лівиці вибіраються в дорогу на Захід для маскування дього, що діється за польської влади. Отже Тугут et cons. їдуть до Муссоліні, а Недзялковскі і товариші з Пепесу їдуть до Англії.

Недзялковскі містить у „Роботнікy" цикль кореспонденцій з Льондону, в яких подає посмак, „обективних" інформацій герштів Пепесу лідерам кермуючої тепер англійської робітничої партії.

В розмовах з ними, пише Недзялковскі, „легко прийшлося нам сконстатувати повну згідність відносно збереження загального мира, поширення складу Союза Народів, перебудови її організації на основі повної рівноправности всіх членів і тоді поширення її компетенції." Одначе тяжче йшла справа, коли приходилося говорити конкретно про скривану фактичну мету пепесівського паломництва, тобто фабрикування враження, що Польща сама може розвязати територіальні спори на Сході.

Та даймо голос Н-ому: „На ділі наші довгі і подрібні розмови зачиналися з хвилею, коли порушувано національні справи і справу ревізії наших східних границь. Джерело непорозуміння було з початку ось в чому. Становище принціпіяльне було спільне: підставою принціп самоозначення народів. Англійці робили з нього висновок відносно необхідности полишення населенню східних теренів Річпосполитої змогу рішити, чи хоче воно належати до Польщі, чи ні. Зрештою не конкретизували, як воно має виглядати. Ми відповіли: немає проблеми польсько-української, ані польсько-білоруської у відірванню від решти світа. Істнують на Сході Европи дві великі проблеми: українська, що обіймає землі, які належать сьогодні до Польщі, до Росії (sic!) до Чехословаччини (Румунію дискретно забув! — прим. скл.), та білоруська і в Польщі і в Росії. Ревізія границь Польщі означує одночасно ревізію границь Росії, самоозначення Наддніпрянської України, Закарпатської України, Минщини і Витебщини і т. д., словом — перевернення до гори дном східно-европейських відносин, які ледви що зачали усталюватися. Прецизувати засаду самоозначення Українців і Білорусинів як завдання безпосередної, біжучої, практичної політики в моменті, коли Росією володіють большевики, коли в Польщі ще великий вплив має націоналістичний табор, коли в Німеччині правиця живе жаждою реванжу — це значить свідомо пхати людство до нової военної різні.

Є два шляхи: або оружне повстання і війни, або доконечна поміра демократії, яка доведе до вирівнання мирним шляхом всіх границь: і польських і італійських і російських і великобританійських. В теперішному історичному періоді польська робітнича кляса бажає автономічних уладжень на територіях держави, замешканих національними меншостями компактною масою, а саме по думці ухвал останнього нашого конгресу, яких текст в англійській мові своєчасно вислано в 80 примірниках англійським товаришам за посередництвом керманича заграничного департаменту партії праці тов. Gillies-a".

Лідер Пепеесу переконує англійську партію праці, що український і білоруський народи не можуть мати права на самоозначення, бо це потягало би за собою ревізію границь Польщі, і додає: і Росії (?), а опісля одним духом журиться границями Італії і т. д., кінчаючи Великобританією, видвигає марево війни і страшаків у вилі большевиків на Сході, Хієну в Польщі, реванж Німеччини. І заспокоює: одиноке лікарство в польській демократії, її виразником П. П. С., а П. П. С. винесла на конгресі ухвали про автономічні уладження".

Так говорить Недзялковскі в Льондоні, а його варшавський орган з статті „Правительство і справи нац. меншостей" (з 13. с. м.) пише, що польське правительство „думає" над розвязкою проблеми нац. меншостей: ...хоче зреорганізувати поліцію на кресах і віддати військо до розпорядимости адміністраційних властей."

Словом — облуда посунена до цинізму. Хоча ніде правди діти: зручно стилізована, підроблювана під англійський практицизм у підході до кождої проблеми і під бажання загального миру.

Цій акції пепеесівських паломників необхідно негайно протиставити тисячні факти, які мають місце від пяти років на українських і білоруських землях. Вони будуть найкращою ілюстрацією для облудних інформацій лідерів П. П. С. І вкінці: европейська публична опінія мусить бути докладно поінформована про непохитне бажання Українців і Білорусинів по цей бік риської смуги. В цім напрямі доведеться надробити великі занедбання. І це треба зробити якнайскорше.

На весну ВЗУТТЯ недосяжиме під зглядом тревалости і дешевости поручає Магазин взуття Райх, Львів, вул. Пекарська 8. Для ПТ. Урядовців догідні сплати. 1758 1—10

Англія і радянське представництво.

Голос офіціяльної опінії.

Минулого тижня прихала офіціяльна дипльоматична делегація Совітського уряду до Льондону. Цей приїзд є дуже важливим моментом у розвитку офіціяльних взаємин Англії з російською владою. Він є безпосереднім наслідком визнання Англією совітської влади „de iure". Це визнання совітської влади мало велике міжнародне значіння. Більше як засіб пропаганди, ніж з погляду реальних здобутків. Приклад Англії спонукав чимало урядів перевести ревізію свого становища супроти совітського уряду.

В европейській пресі присвячено багато місця рішенню англійського уряду, який буцім-то йде назустріч дуже негарним компромісам, маючи на оці головно наскрізь практичні інтереси. Тому то цікаво послухати у відповідь на ці докори, авторитетного голосу офіціяльної англійської опінії у цій справі. Чи не бентежить кожнього пересічного читача звістка, що англійський уряд згодився прийняти у себе у складі дипльоматичного представника людей, щодо ворожого становища яких він не мав найменших сумнівів? „Таймс" у вступній статті з 7. ц. м. ставиться взагалі скептично до ролі такого представника у теперішній мент. Він уважає вказаним стриматись від вирішування головних справ „Східної та Центральної Европи", заки сама Англія не дійде до певнійшої рівноваги і „заки у Східній Европі не видко буде деяких проблисків денного світла".

Новопризначені совітські уповноважені є для англійського уряду старими знайомими. Раковського та Стомоніякова „Таймс" називає двоєма Болгарами; Літвінова та Ротштайна прогнали у свій час з Англії за ворожу діяльність проти англійських інституцій. Крім цих членів місії є ще Шейман, бувш. голова совітського державного банку; Преображенський, один з провідників опозиції, яка недавно вела боротьбу проти Центрального Комуністичного Комітету і якого мабуть вислали на чужинну дипльоматію, щоби його позбутись дома; врешті Кидираліев, мусулманський комуніст, бувший голова туркестанського Совіту, імовірно спеціяліст в азійських справах, які згідно з інформаціями совітської преси, мають прийти на чергу дня при англо-російських переговорах.

Треба пригадати, що англійський уряд запрохав російських уповноважених для дискусії над питаннями звязаними з договорами, претенсіями та довгами обох держав. Нині англійська опінія є цієї гадки, що прислані уповноважені не є ні індивідуальностями ні достойниками, які могли би без постійного контакту з московським урядом згодитись на якесь рішення. „Таймс" не вважає їх ні знавцями у торговельних та фінансових справах ні симпатиками Англії. Хоча питання дружеських почувань не грає ролі у фінансових переговорах, а проте, коли їх метою має бути „витворення дружеських взаємин" між двома державами, вибір саме таких делегатів уважають Англійці трохи дивним вибором.

Ось чому „Таймс" уважає становище англійського уряду незвичайно складним: цей уряд не має до діла з якимсь „національним урядом" иншої держави, але з якимсь невпинно змінним представництвом, яке раз називає себе Совітським урядом, иншим разом Комуністичною Партією, втрете: Третім Інтернаціоналом. Погляди членів цих органів у справах довгів, зобовязань та договорів є дуже далекими від ідей пануючих в Англії. Крім цього вони звязують ці питання з надіями на фантастичний кредит. Вони хотять навязати нормальні торговельні зносини з Англією, але не дозволяють ні власним підданим ні Англійцям торгувати безпосередно тільки через їх посередництво. Відбудова знищеної Росії має відбуватись грішми капіталістів, але без їх участи.

Льорд Еммот звернув у Палаті Льордів увагу на те, що одночасно з приїздом російської делегації почались гострі виступи Третього Інтернаціоналу, устами Зінов'єва, який заповідає близьку світову революцію. Ці виступи мали би грати ролю агітаційних погроз для залякання буржуазних держав. А це Ан-

Проти гнету і політики нищення.

Внесок посла С. Підгірського і тов. в справі нищення думки й організованого життя українського громадянства та заборони зїзду Української Народньо-Трудової Партії.

Вихідною точкою польської політики в тій частині Західної України, яка тепер належить до Польщі, є нищення найскромнійших проявів української національної думки і життя українських націй. Чи це українська преса, чи приватні українські школи, як низчі — так і середні, чи це культурні або культурно-освітні українські інституції, як: Українське Наукове Товариство ім. Шевченка і український університет у Львові, як також цілий ряд наукових і популярних товариств, цілий ряд наукових видавництв — відчувають важку руку ворожої адміністрації і не можуть проводити своєї діяльности бо — як видно зі щоденної практики тої адміністрації — те все вже вгорі засуджене на смерть. Заохочувані центральними властями — як міністерство віроісповідань і освіти та міністерство внутрішних справ — до ділання в напрямку нищення всіх проявів українського громадського життя, місцеві польські власти діють всупереч конституції, всупереч міжнароднім трактатам, всупереч всім ліберальним приписам польського законодавства і нищать українські інституції, розбивають живі вузли українського громадського організму. Спеціяльну увагу звернули польські власти на українські політичні організації. Розвязано Українську Соціял-демократичну Партію. За австрійських часів ця партія могла свобідно істнувати, цісарська Австрія на це позволяла, але влада демократичної Польщі задусила її. Українська Радикальна Партія має безліч перепон в своїй діяльности. Тепер знов маємо у Львові факт адміністраційної самоволі. Львівська поліція без ніяких правних підстав заборонила зїзд Українсько-Трудової Партії. Справа представляється в цей спосіб:

Народній Комітет, начальна управа найбільшої української партії в Сх. Галичині, партії трудової, скликав на день 25. березня ц. р. щорічне зібрання делегатів повітових партійних організацій, якого головною метою був вибір партійної екзекутиви і ухвалення директив для неї. Таке зібрання відбувалося щорічно від 25 літ на основі § 2. про збори (обмеження до індивідуально запрошених осіб) без ніяких перепон з боку влади.

Кілька днів перед зїздом директор львівської поліції д-р Райнлендер візвав президію трудової партії — о. Олександра Стефановича і ред. Михайла Струтинського і без ніякої правної основи заборонив зїзд, покликуючись на директиву воєводи Зімного. Всі аргументи з боку президії партії, що така заборона зїзду, заки він зібрався, заки зазначив своє політичне становище, є передчасна, що вона є поторптанням обовязуючих законів, що вона в недопустимий законом спосіб обмежує свободу рухів і слова легально істнуючих союзів, були даремні.

Таким чином вже другу українську партію, вже не соціялістичного, але національного характеру, фактично припинено в її діяльности.

Народній Комітет, як і партія УСД., на протязі кільканацяти літ за цісарської Австрії свобідно проводив свою діяльність, але демократична Польща пхає його на нелегальний грунт.

Подаючи отсе, низче підписані вносять:

Високий Сойм схоче ухвалити:

Взивається уряд:

1) потягнути до відповідальности львівського воєводу за ломання обовязуючих правних приписів, що забезпечують свободу діяльности легалізованих українських партій;

2) дозволяти українським партіям їхню діяльність згідно з їх статутами;

3) відкликати розпорядок львівського воєводи, що забороняє Народній Зїзд у Львові і дозволити Народньому Комітетові у Львові на цей зїзд.

Варшава, 10. IV. 1924.

Внескодавці.

глійцям не до вподоби. Вони великосердо впускають до себе дипльоматів, яких уважали небезпечними як революційних діячів, і саме тому домагаються від них дуже важкої річі: поведінки згідної з англійськими поглядами на дипльоматію. Офіціяльний погляд англійський такий, що совітське представництво не приїхало у Льондон з метою дипльоматичної праці, в якої успіхи покищо самі не вірять.

„На вершини культури!..“

Промова проф. М. Галущинського на відкриттю „Тижня Українського Театру“ у Львові 6. ц. м.

У свято весни — приходиться нам відновити одну ділянку праці, що її перервала війна. А безпосереднім товчком 60-ліття українського театру в Галичині, цеї святині драматичного мистецтва, котре звязує в собі в гармонійну цілість ріжні роди мистецтв. На протязі цих 60 літ ми вийшли на шлях змагань за вершини культури людського духа, і в нас гаряче бажання повести у тому напрямку народ.

Та свято 60-ліття — це тільки тимчасова форма. Ще не прийшла пора на правдиве відсвяткування вислідів цієї праці. Бо хоч як воно прикро, а треба признати, що стан, у якому тепер живе наш народ, не був таким ніколи за час 60-ти літ.

Тому нехай вибачать усі піонірі театральної справи, що свято не таке, як би ми цього бажали. Але прийде ще пора, пора недалека, коли відчиняться терени драматичної Музи, а тоді і прийде справедливий час віддати честь тим, хто поклав свої зусилля у такій важній галузи національного мистецтва.

І саме наше нинішне свято має ціллю приспішити цей мент. Тиждень українського театру, започаткований кооперативою „Український Театр“ — це навязання до минулої традиції, це пригадка цих весняних хороводів на холмах скрізь по українській землі, це спомин присвячений славним нашим мандрівним скоморохам. А далі повстає перед нами шкільна драма з Владиміром і Милостю Божою. І згадаються перші проблиски нашого обновлення у живих творах Гаватовича, Конїського й Довгалевського. А там причувається нам захоплена пісня вертепної драми:

Та не має ліпше,
Та не має краще.

А далі видніє постать батька Івана Котляревського і наші найновіщі змагання, які наче вихоплені нам з серця у словах Шевченка до Щепкина: щоби це високе мистецтво нас заворотило і щоби закреслювало щораз ширші круги аж до найшвидшого здійснення гасла: „Народ собі!“—у виді великої домівки-святині власного драматичного мистецтва.

Чи пора видвигати тепер думку про такі матеріяльні витрати?— Коли хочемо бути культурною нацією у найкращому розумінні слова, відповідь мусить бути притакуюча. Культурний народ не помине у ніякій порі ні одної ділянки народнього питання без уваги. І саме ділянка мистецтва, в першу чергу драматичного мистецтва, мусить найти велику увагу, бо воно може дати нам хвилини найдосконалшого й найбільшого щастя на землі. Не даром фрески скоморохів находимо на стіні святософійського собору у Київі.

Це мистецтво творче й будівниче! І це слід зрозуміти нашому громадянству. Без опіки воно не розвинеться. І цю опіку ми самі мусимо дати. На надмірні тягарі не вільно нарікати, памятаючи, що успіх дає тільки кровавий піт цілої нації. Тому ведім народ на вершини, стараймося отворити йому живі бючки жертвенности і кажім йому приносити жертвенну службу на українській Голгофті!...

Quod bonum, faustum, felix, fortunatumque sit!

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Срібні гроші на селі.

(Сільські враження).

У сельраді.

— Здрастуйте! — привітався я. — А що: село ваше знає що-небудь про нові гроші?

— Про нові? Про гроші? — підскочив голова сельради, — та це-ж у нас, можна сказати, сама ударна кампанія!

— І добре ви „вдарили“ для цієї ударної кампанії?

— А як же! Все, все зробили, що тільки можна було... Ви ось погляньте, —поцупив мене за рукав до стіни голова; бачите? осьдечки на видневькому висить проклямація: „образци звонкой монети“... Ось вам карбованчик... Ну, прямо як настоящий! Як намальований, чи то-пак, як живий! Так, неначе аж сяє тобі... Воно, звісно, срібний він — так чогож йому і не сяяти? — посміхнувся мій співпромовець. — Гарні гроші, — прицмокнув губами голова, — прямо аж дух тобі радують. А особливо, знаєте „решка“. Ви тільки придивіться: ну, прямо тобі вилита настоящa старорежимська;

З театру.

Драматичний вечір О. Олеся. Силами учнів драматичної школи М. Вороного.

Директор драматичної школи, силами якої ставлено пєсу, в передмові просив у публики вибачливости. Бо ніяка, мовляв, драмат. школа не виступає з пописом в другий рік свого істнування, з молодими, початкуючими, недосвідченими школярами. Але трапилась добра нагода: театральна кооператива проголосила в 60-тиліття галицької сцени Тиждень Українського Театру й заініціювала низку театральних вечорів, отже школа, яка в инший час не дісталаб матеріяльної та моральної підтримки, рішила скористати з нагоди й виступити зі самостійними продукціями. А що одночасно славетний л і р и к О. Олесь святкує 20-ліття своєї літерат. діяльности, то управа школи в особі прелєгента вибрала Етюди О. Олеся. Тут дир. Микола Вороний увірвав думку й ми не знаємо: чи він с в і д о м о шукав такого твору, який зробив би ясно всякому ляїкові, що саме цієї пєси ні на урочисту виставу ні на виступ школярів н е треба було вибирати?! Як що це так, тоді йому вдалось осягнути ту мету з величезним успіхом.

Нема сумніву, що драматичні поэми, фантазійні казки-феерії й пєси, для яких автор вибрав форму сценічного діяльогу лише тому, щоби краще вивести задумані символи, нема сумніву, що такі твори притягають непереможним чаром режисерів, яким надоїв шабльоновий реалізм. Такі твори являються прекрасним експерементаційним матеріялом для творення нової, оригінальної постановки, яка промовляла би до глядачів глибше, ніж привичне відтворення якоїсь буденної трагедії кількох звичайних смертників посеред куліс міщанської кімнати. Коли в 1918 р. Лесь Курбас оснував у Київі „Молодий Театр“, який саме мав служити „шуканням“ нових шляхів українському театрові, — він звернувся в одній із перших своїх голосних вистав — здається чи не безпосередно після „Царя Едипа“ — до „Драматичних Етюдів“ Олеся. „Нових шляхів“ шукав Курбас, славлений сьогодні реформатором української сцени, у сміливих спробах стилізації і добуванню не тільки із масових але й із невеличких сцен дужої сили. А проте з Етюдів на сцені не вдалось (навіть Молодому Театрові) і не вдається нічого видусити, бо Олесь був, є, і залишиться ліриком і нічим иншим, тільки ліриком. А ніякий найбільш геніяльний режісер не зможе зробити з несценічної поеми, тексту яьої не вільно нарушувати, сценічну драму, і найкращий твір не промовляє зі сцени тоді, коли він є несценічний. (Зрештою, тут можна би навести в цілости уваги, які насунулися свого часу з нагоди вистави „Лісової пісні“ Лесі Українки в театрі дир. Стадника).

Пояснювати, якими проблємами займається автор в Етюдах і які символи криються за постаттями „Осени“, в чім полягає трагедія „Тихого вечора“ й чому „Танець життя“ присвячений якраз горбунам — зайва річ: зробив це у своїй промові дир. Микола Вороний, який документно розяснив нам, неукам й ігнорантам із Печихвостів, усі порушені тайни, і зробив це у такій рішучій формі („мушу вам сказати дещо про пєсу...“), що немає сміливости зауважити, і що проблєми й символи, заключені в „Етюдах“ лежать як на лопаті, що демаскувати їх перед виставою — це долити до повніської керниці ще одну коновку води. А вже рішуче треба запротестувати проти вмішування імен Ніцше і Шпенглєра (!) до характеристики Драмат. Етюдів О. Олеся, автора шости томів ліричних віршів. Він ставить оцим в страшенне незручне становище названого кол. свого приятеля, а з тим і нас, бо ми не знаємо: з кого шановний прелєгент хотів собі закепкувати? На всякий випадок жарт надто сильний.

З усіх трьох Етюдів либонь найкраще вийшов у вчорашній виставі перший із них — „Осінь“. Головна заслуга цьому п. Гургулівної, що грала сторожиху. До нюансів перестудіювавши ролю, характеризацією, голосом й жестом названа учениця Драмат. Школи виявила великий талант й інтелігенцію, що казали їй прегарно раз-пораз підкреслювати символічний характер своєї постати й двозначність слів (навіть при такій — на око без значіння — фрази, як „...постіль готова...“). П-на Параконяківна була — як треба — нещасливою, втомленою, переслідуваною гріхом і бажанням гріху і чудово нагадувала московську поговірку: „и хочется и боится и маменька не велят“. Уч. Іван Камінчук, дуже добрий у сценах зі сторожихою (при столі), був трохи занадто „демонічний“, для чого заслужилась його авраамова борода.

Хоча двоє останньо названих виконавців в інтерпретації своїх ролей схилялись більше до реалізму так, що гра малого ансамблю не була гармонійною, всеж — як сказано — етюд „Осінь“ вийшов гарно. Етюд „Тихого Вечера“ не вдався; сцена не робила враження ідиллі й непомітно пройшов в діяльогу зловіщий зворот, що по законам фаталізму висунув перед молодятами примари минулого. Можливо, що трохи винуватими були ті неповоротні крісла, на яких пара закоханих, що раз пораз падали собі в обійми мусіли почувати себе дуже невигідно. Чи не краще було розіграти сцену стоючки біля вікна або на лавочці в саду? У тому Етюді ми пізнали п-ну Е. Бабецьку, якої дикція і краска голосу є правдивим скарбом. — Так само слабше вийшов „Танець життя“, в якому саме й бракувало тої експресії й динаміки, яку заповів нам у передмові режисер. Але справедливість каже признати, що „Танець життя“, найбільш ефектовний з

ободочок і віночок, і точечки... А зверху он манюпусінька зірочка приховалася та сяйвом так ласкаво: бризь! бризь!... Про совєт, значить, вісточку подає... Або ось: полтинничок! І очей з нього не зводив би... Ну, прямо, як не зірветься з цієї бомажки! Аж жаль, сердешного: зачула заість. Йому б оце кружляти, котитися всюди, а воно якась анахтемська рука до бомажки ручкурувала, світ білий — завязала, шляхи до людей перегородила соколикам срібненьким...

— Постійте, — спинив я балакучого голову, — аджеж це тільки зразки. А настоящі гроші ви бачили? Такі, знаєте, кругленькі, срібні, важненькі, ну, словом, — справжні гроші?

— У Одарки, Нечипорової жінки бачив... Воно, звісно, може би кому другому вона й не показала. А мені показала. Правда, не при свідках, а на самоті, бо з Нечипором ми свояки... Двохгривенний, значить. Совецький... У прискриньку він у неї лежить. У схованцях... А береже! Там так береже — і не приведи господи!

— Та чогож вона береже?

— А щоб хто не вкрав! У нас уже було таке лихо. З Грицьком Нетудиворота така штука скоїлася. Срібні гроші він у банкові виміняв. Привіз на село ці нові срібні гроші..

— Багато?

— Та пятнадцять копійок срібних, кажуж я.. Привіз та й давай здуру всім показувать. А народ голодний: кожному кортить з новими грошима познайомитися. — „А ну покажи, а ну покажи, Гринько", — до нього. Допоказувався він до того, що одного вечора ці гроші у нього свиснув якийсь пройдисвіт... Грицько з горя мало волосся на собі не рвав. Бач у нього дочка на порі. Ну й думав зібрати трохи оцих грошенят срібних та на дукачі дочці подарувати. бо. знаєте, за останній час гесь чисто тобі обносилися!...

— Так, значить, для вашого села наша грошова реформа не новина?

— О, ні... Якаж це новина? Привикаємо помалу. Оцяж для цього я і табличку — проклямацію оцю — із города привіз. Почепив на стінці та й милуємося І не вкраде тобі ніхто і не заховає... Надежна штука! Бач, а вицяцькована як! Тут тобі і „орел" і „решка"...

(Харківські „Вісти"). *В. Чучма.*

Чи Ви є Членом Українського Крайового Товариства Опіки над інвалідами. — Місячна вкладка 1 мілюн Мп. 1646 3—?

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (83) число „Діла" сконфісковано за передову статтю, яку скреслено крім наголовка „До оборони!" все чисто, від першого по останнє слово. Сконфісковано теж кілька місць з допису зі Здолбунова.

— **Приїзд польського архіеп. Цепляка до Варшави.** Як повідомляють телеграми, приїхав з Москви шляхом крізь Вильно до Варшави польський архієпископ Цепляк, присуджений минулого року боль-

ОСТАННІ ВІСТИ.

Троцький про міжнародне положення.

Троцький на надзвичайнім засіданні тифліського виконкому виголосив промову в справі міжнародного положення СРСР. Румунія відкинула плебісцит, та це не означає війни. Сказав би, що війни з Румунією ніколи не вестимуть совіти. Французька заява, що „двері можуть бути відчинені або зачинені", доказує, що двері зачинені означають правне визнання. Відчинити двері можна теж вломом. Ми оставляємо двері до половини прикнені. Не визнаємо займанщини, але придержуємося вижидаючої політики. Політика Румунії диктована Францією, яка стоїть за плечима Польщі. Польща ніколи досі не говорила до нас у такому тоні, як тепер. Франція пробує теж посварити нас з Туреччиною, а рівночасно за посередництвом підкупних публіцистів і устами членів правительства заявляє, що між совітами і Францією нема ніяких ріжниць. Для совітів ясно, що Поанкаре в такій політиці перечислиться. Коли Клемансо не побідив нас своєю політикою кільчастого дроту, то тимбільше не залякає нас Поанкаре уколенням шпилькою. Політика Франції основується на плятонічнім вимушенню у нас як на реальнім вимушенню в Німеччині.

„Польща розвяже питання нац. меншостей."

„Форвертс" звідомляє з Льондона: Пос. Тугут заявив впливовим англійським політикам, що Польща зараз же після укінчення фінансової й економічної санації приступить до розвязки справи нац. меншостей.

Плебісцит в Греції.

При плебісциті 13. ц. м. столиця заявилася в значній більшости за републ. устроєм. Републиканці уладили маніфестації. Місто ілюміноване і богато декороване. През. мін. Папанастасію заявив, що вислід плебісциту є не так побідою одної партії над другою, як радше побідою народу над самим собою. Правительство бажає поєднання і братання верств і сторонництв, взиває усіх витягнути братню долоню дотеперішнім політ. противникам, щоби Греція ступила на шлях поступу і розцвіту. — Пересічно заявилося 70 прц. голосів за републикою. Роялісти здобули більшість лише в кількох округах на Пельопонезі і континентальній Греції.

шевиками у голосному процесі за „контрреволюцію" на кару смерти. Співобвинуваченій з Цепляком пралат Буткевіч був негайно розстріляний, а Цеплякові змінили кару на 10 літ вязниці, а потім на „висилку до Польщі" (з офіціяльного тексту вердикту виходило, що вислати польського духовника до Польщі — це, хоч і злагіднена, а проте також кара!). Цепляка витало на двірці у Варшаві найвище духовенство а і в перший день його приїзду відвідав його премієр Грабскі з жінкою.

— **Смерть журналіста при редакційному столі.** Один з редакторів льондонського „Менчестер Гардіян" (органу ліберялів), Джон Дрей, вмер на удар серця в хвилину, коли в кімнаті газетних справозданців при англійському парляменті почав писати передову статтю для свого часопису. Ця смерть журналіста на стійці, при виконуванню високо відповідальних обовязків, зробила велике враження в англійськім парляменті; вона мусить зворушити всіх, хто має розуміння ваги й труднощів журналістичної діяльности.

— **Культура.** На могилі Ольги Бесарабової якась висококультурна рука зірвала бляшку зі скромного деревляного хреста з надписом: „Ольга з Левицьких Бесарабова, згинула трагічною смертю у поліційних арештах..." Видно, що ця карточка разила партіотичні очі відвідуючих сусідні могили) і тому якийсь польський патріот рішив ось яким хамським жестом пімстити-

тись на Покійній за те, що Вона — згинула у поліційних арештах...

— **На увагу філятелістам.** Ілюстрований тижневий додаток до „Н. фр. Пр." ч 2. з 12|18. квітня ц. р. поміщує у відділі „Філятелістика" на цілій 19 сторінці велику статтю про „Українські польові почтові марки в 1920 р." з трьома зразками. Статтю попереджує увага редакції, що стаття має метою сростувати грубу помилку Сенф - катальогу ч. 536, де є примітка, що польові українські марки це блеф. Навпаки, мова йде про дійсні польові марки, які були в обігу й мають нині велику вартість.

— **Почтові й залізничі оплати без зміни.** З другій половині квітня вальоризаційний франк, який є мірником для почтової й залізничої тарифи, залишається без змін: 1 — 1·800,000. Тому й названі тарифи на найблизчих два тижні будуть ті, що й досі.

— **Недуга Льойда Джорджа.** Офіціяльно бюро Райтера телеграфує, що Льойд Джорож захворів на бронхіт і що стан його недуги є досить поважний.

— **Метелиці на весні.** В ночі з 11. на 12. квітня ц. р. у великій частині середньої і західньої Европи впали великі снігопади. Про це кажуть вістки з Німеччини, Англії, Франції і Швайцарії. Особливо в Німеччині раптові снігові завії спричинили великі шкоди. В великих містах ріжних частин Німеччини, як в Гамбургу, Берліні і Мюнхені, були порвані електричні проводи, на чому потерпіла ціла комунікація.

— **Спека в Індіях.** Коли европейська весна ніяк не може закріпити за собою стану посідання й Европейці все ще мерзнуть, у півн. Індіях панує від 6 тижнів страшенна спека й засуха. Плянтації бавовни просто спалені сонцем, від якого нічого не вдалі скритись. В звязку з цими спеками Індіям грозить вибух різних епідемій. Як бачимо, сонце господарює надзвичайно неекономічно.

— **Дорогоцінности у стіні.** В Миколаєві на Україні найдено замуровану в стіні помешкання б. головного лікаря морського шпиталю ген. Засухіна велику скількість рідких та дуже дорогих хірургічних інструментів, золотих монет і найріжнороднійших дорогоцінностей в золоті та дорогих камінях. Нещасний власник певно бідує на еміграції та надіється мабуть зажити, коли поверне до рідного краю. Очевидячки, що тепер надія ця розвіялась, бо заживуть відкривці тих замурованих скарбів.

— **Рабунок у Винниці.** Професіональні рабівники цілковито ограбили подільський відділ цукрового тресту, що мав свій осідок у Винниці. З каси забрано 9.000 червінців. Що це зробили фахові професіональні вломники видно з того, що при вломі уживали найновійших та найпевнійших вломницьких інструментів.

— **Робітнича доля.** На одному з берлінських залізн. двірців трапилась позавчора вночі страшна катастрофа: під колесами потягу згинули 4 робітники. Що ночі в 12 год. на тому двірці збірались робітники, які чистили шлях на найблизчому відтинку берлінської залізничої сітки. Їх провадив все залізничий урядовець, і було строго заборонено йти без провідника, з огляду на безперервний рух потягів, що перехрещувались у рі них напрямках. Але згаданої ночі 4 робітники спізнились на збірне місце й замість зажадати нового провідника, самі чимшвидше відійшли на місце праці. Вони бачили, що надіжає міський потяг, але не звернули вже уваги, що з иншого боку мчався далекий потяг, який з шаленою швидкістю наїхав на робітників і всіх їх чотирьох розніс на дрібонькі шматки. Ніч була дуже темна й катастрофу відкрито тільки тоді, коли швидкий потяг віхав на ясно освітлену найблищу зал. стацію зі слідами крови на льокомотиві й клаптиками людського тіла на колесах.

— **Концерт** на українських інвалідів, який відбудеться в середу, 16. ц. м. в великій салі Народного Дому, заповідається незвичайно гікаво. В програмі шість добірних точок, поруч відновленого хору „Бояна" виступають відомий українській публиці оперові співаки пп. Андрієнко і Орленко, проф. В. Барвінський виконає свої найновійші композиції, п. С. Федорцева віддеклямує поезії П. Тичини, проф. Евг. Перфецький чаруватиме своєю грою на скрипці, а вкінци по раз перший буде нагода почути дві нові солістки п. і. Решетилович і п. Чачковську. Поминаючи добродійну і вельмисимпатичну ціль концерту, буде мати наша публика нагоду зазнати цього вечора повної артистичної насолоди і тому треба надіятись, що явиться она громадно на концерті.

Комітет Пань при У. К. Т. О. Н. І. у Львові,

уладжує дня 16. квітня с. р. о год. 8-ій вечером в великій салі „Народного Дому"

КОНЦЕРТ

на дохід українських воєнних інвалідів.

ПРОГРАМА:

1. Проф. В. Барвінський: Композиції на фортепян — відіграє Вп. Автор.
2. а) Шевченко-Лисенко: Ой умер старий батько, б) Олесь-Степенко: Нащо, нащо тобі питати: сольоспів — виконає Вп. І. Решетилович.
3. Леся Українка: Саул — деклямація — Вп. С. Федорцева.
4. а) Beethoven: Romances G-dur, б) Dworak-Kreisler: Славянський танець E-moll; скрипкове сольо в супроводі форт. — виконає проф. Е. Перфецький.
5. а) В. Безкоровайний, б) Д. Січинський: Пісні — відспіває арт. опери Вп. Андрієнко.
6. Е. Гайдль-М. Брух: Гарна Еллен на міш. хор — відспіває хор Тов-а „Боян"; сопранове сольо Вп. п. І. Чайковська, барітонове сольо п. проф. Орленко.

Акомпаніямент ласкаво обняли: Вп. ПП. Інж. О. Бобикевич і Л. Туркевич. — Дірігент хору Тов-а „Боян" Вп. Д-р В. Неділка.

Білети продають в книгарні Наук. Тов-а ім. Шевченка від год. 11—1 і 4—6 а в день концерту при касі.

Курс грошей.

Львів, дня 14. квітня 1924.

Тенденція незмінена, ціни держаться в учерашніх рямцях. Обороти ограничені.

Доляр ам.	9,245.000—9,250.000
Доляр канад.	8,700.000—8,800.000
Чеські корони	260.000—265.000
Леї	46.000—47.000
Фунти штерл.	39,000.000—39,500.000
Франц. франкй	520.000—530.000
Франк шв.	1,600.000—1.620.000
Марки нім. стар. ем. тис.	13.500—140.000
Франк бельг.	430.000—000.000
Гульдени голянд.	3,400.000—0,000.000
Ліри італ.	400.000—000.000

Золото

20 кор.	39,000.000—40,000.000
20 франк.	37,000.000—37,500.000
10 рубл.	49,000.000—51.000.000
20 марок нім.	45,000.000—46,000.000

Срібло

Кор. австр.	680.000—700.000
5 кор.	3,400.000—3,500.000
фльорени	1,700.000—1.750.000
рублі	2,640.000—2750.000
копійки (за рубл.)	1,200.000—1,200.000

Варшава 14.|IV. Доляри Зед. Держави 9,350, 9,300, 9.250, - дол. канад. 8,900, фр. зл. 1800, ф. шт. 40.400—40350, фр. фр. 563.

Чеки: Бельгія 482 до 478, Голяндія 3,465, Льондон 40.575 до 40.125, Париж 565.500 до 560, Прага 277.300 до 269,750, Швайцарія 1,642,500 до 1,625, Відень 132,10 до 130, Італія 416,000 до 413.600, 8 пр. поз. 14 м., бони зол 1360—1400; Мілионівка 1050, поз. дол. 4,945—4,950.

Цірих 14. квітня 1924. Голяндія 212,40 Новий-Йорк 570.½, Льондон 24 72, Париж 34,60, Медіолян 25.35, Прага 16.90, Будапешт 0,0080, Букарешт 2,95, Бельград 7.075, Софія 4.12, Відень 0.0080·½.

✝ Посмертні згадки.

— **О. Микола Лепний** радник епископської консисторії, емеритований гімназіяльний катехит, член основатель Народнього Дому в Коломиї, член многих українських товариств, прожившии 82 літ, помер дня 2. квітня 1924 в Коломиї. Похорони тліпних останків відбулися 5. квітня 1924.

З покійником зійшла у могилу небуденна постать, яка для нашого відродження приклала немалу працю. Родився 1842 року в Куликові, де його батько був управителем народньої школи. В домі своїх родичів научився любити своє рідне, свій Нарід, свою віру і ту любов затримав до своєї смерти. Гімназію кінчив у ОО. Василіян в Бучачи, а теольогію і фільософію у Львові. По скінченню університету учив в гімназії в Бережанах, звідки 1867 року був іменований першим постійним грекокатолицьким катехитом при польській гімназії в Коломиї. Сам слабого здоровля вічно з хустинкою коло уст, точний на мінуту, приятель і оборонець молоді

усіх трьох Етюдів, є й найважчий до постановки, бо крім доброї режисерії вимагає ще кращих артистів, із яких кожний давав би самостійну креацію, чого, річ природна, не можна вимагати від учнів школи; вони дали, що могли. Від останньої сцени (танцю калік) повинно віяти трагізмом і — огидою, а в таких моментах дуже важко затриматись перед межою — комізму. Теж саме торкається способів, якими не слід перетягати природної карикатурности в карихатуральний шарж (напр.: рожева краватка при урочистому одягу горбуна-ідіота, є на своїому місці; але при фраку висококультурного артиста-музика й його інтеліґентних братів (дарма, що горбунів) — пригадує як стій сцену й нівечить усе враження; „стилізація" тут не при-чім, — так само мало, як при білому ковнірці й голубому шовковому „фантазі" (широкій краватці) поруч з гімнастьоркою, чоботами й шкуряним ков-бойським поясом директора школи, старшого поважаного й заслуженого поета-громадянина, що говорить промову на урочистому театральному вечорі.)

Музичний устрій (на скрипку) зладив проф. Н. Москвичів. Чудові стилізовані декорації намалювали артисти-малярі О. Ковжун, Крижанівський і Р. Лісовський; особливо звернули увагу декорації для „Танцю життя", які були наглядною ілюстрацією ідеї етюду.

Залишивши цілком на боці пєсу З. Рені її акцесарія, перший виступ учнів Драматичної Школи робить велику честь її директорові, п. Миколі Вороному, і його ученикам. Слідна величезна дбайливість керовника, совісність і праця над кожним учнем з окрема й цілою школою, дбайливість, що доходить до пієтизму. Видно, що п. Микола Вороний звертає увагу однаково на поглиблення сценічної культури своїх учнів, що й на знайомлення їх з такими спеціяльними важливими предметами театр. школи, як дикція, жест і и. Дир. М. Вороний робить велику культурну роботу, за яку належиться йому пошана і вдячність. Його учні виявляють дисциплінованість і той ентузіязм до ділянки праці, якій посвятились, що керує їх учителем. Казати про талант кожного учня з окрема неможливо, бо бачилось їх надто коротко й у ролях, які дійсно є дуже невдячні й швидше можуть зманірувати молодий талант, ніж розвинути його. Виконавці грали без суфлєра. Щиро бажаємо Драмат. Школі більше вдоволення при слідуючому виступі й того, щоб довго не ждати його.

Цілий вечір попередило коротке слово проф. д-ра І. Брика, який з нагоди Тижня Українського Театру, у гарній формі промовиреферату натяknув на найяркійші моменти історії галицько-української драми й театру та перипетій із будовою власного театрального будинку. *І. Кедрин.*

верх 30 літ учив і провадив молодь вщіпнюючи у неї любов і посвяту за свій Нарід. Мав рідкий дар приковування до себе людей. Талант покійного і його вплив викликували до нього безоглядну пошану. Він відзначався небуденною спосібністю, вірою, добротою, уміркуванням звичаям виховання людей, а передусім чистотою обичаїв. Виховав покоління. Дав чи не найвизначніших робітників на всіх ділянках діяльности для свого народу. Його хата завсіди стояла отвором для його учеників, а багато з них завдячує йому теперішню свою екзистенцію. Та з часом та робота не подобалася ігрищій власть і коли покійник вислужив своїх 30 літ служби, тодішний інспектор „Янцьо" Лещицький приневолив його податися на емеритуру. Покійник, бачучи злидні нашої молоді, заложив з другими бурсу св. О. Михайла. Що та бурса значила—хай скажуть ті, що мали у неї приют, опіку, і всещире серце та раду катехита. Бурса та дала також нашому народові багато працьовників. Покійний з бл. п. Григорієм Кульчицьким, Альбіном Блонським, проф. Теофілем Грушкевичем у 80-их роках уладив першу покутську виставу на площі теперішнього „Народнього Дому". Потім разом з ними набув ту площу під „Народній Дім" і при підмозі громадянства бл. п. Йосафата Кобринського закладав угольний камінь під двоповерхову буцівлю „Народнього Дому". Ніщо його не зражувало, працював, писав, переконував і „Народній Дім" станув під дахом, та гордість українства в Коломиї і цілого Покуття. Він перший заложив читальню „Просвіти", „Гуцульську Спілку" і др. і не було ні одної ділянки нашого життя, де не працював і не дав своєї лепти.

1902 р. втратив небіщик свою дружину Клементину з Темницьких, перед тим брата бл. п. о. Сильвестра Марка Мураву, а потім дольку Ростиславу зам. Алексевич. Лишив пятеро дітей: Наталку, учительку народніх шкіл в Коломиї, Антона, повітового суддю, (який за української влади був повітовим комісаром в Косові, а котрого теперішня влада доси до служби не прийняла). Олександру, зам. за Богданом Лепким. Володимира, учителя гімназії в Коломиї і Евгенію, зам. за д-ром Романом Перфецьким.

Радів нашим відродженням, тішився своєю державою, журився теперішнім лихоліттям, а найбільше боліла його могінка на нашу молодь зі сторони таки наших педагогів.

Покійник плакав іще на смертному ложі, говорючи, що молодь треба любити, треба по батьківськи справляти її прямахи, треба пригорнути її і від злого захищувати, а не нищити. Умер праведник не діждавши ліпшої долі. В. И. П.

Відозви й комунікати.

Кооперативний Тиждень „Рідної Школи".

Краєвий Союз Ревізійний ухвалив дня 10. квітня ц. р. признати зближаючийся Великий Тиждень (від 20.—26. квітня) Кооперативним Тижнем „Рідної Школи". Усі кооперативи, а також инші підприємства, спілкові торговлі і приватні підприємства, відчислять від брутто прибутку (від уторгованих грошей в тому тижні, чи від инших впливів) що найменше 1 прц., а де це можливе, то і більше на „Рідну Школу". Гроші ті перешлють чеками У. П. Т. або переказами до головної каси „Українського Педагогічного Товариства" у Львові, Ринок ч. 10. II. пов. При посилці назначити, з якого титулу посилаються гроші.

Ухвалений нашою найвищою економічною установою Кооперативний Тиждень „Рідної Школи" являється п е р ш и м кооперативним тижнем того роду. Мусить він принести відповідний успіх, гідний великої справи та авторітету Краєвого Союза Ревізійного. Маємо повну надію, що не станеться. Кооперативи певне послухають відзиву своєї начальної власти, а й инші підприємства, спілкові чи приватні, не лишаться позаду, а усі виявлять благородне суперничання в так дуже великій справі.

Головна управа „Українського Педагогічного Товариства":

Омелян Терлецький д-р О. Матковський
голова. секретар.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Репертуар українського театру під дир. Івана Когутяна.

Теребовля — саля Просвіти.

Второк 15/4 „ГАЛЬКА".
Середа 16/4 „КАТЕРИНА".
Четвер 17/4 „ПРО ЩО ТИРСА ШЕЛЕСТІЛА".

Дрібні оголошення.

ПРОМИСЛОВЕ ПІДПРИЄМСТВО у Львові пошукує: 1) рутинованого магазиньора з довшою практикою, 2) фірмана. Обох по можности нехонатих. Платня після умови. Писемні зголошення з відписами свідоцтв та заповданням референцій слати до Адміністрації „Діла" під „Підприємство". 1752 1—3

УКРАЇНСЬКИЙ Театр Івана Когутяка пошукує капельника на стало за добрим винагородженням, першого скрипака і басісту музиканта. Зголошення до Адм. „Діла". 1749 1—3

СОЛІЦИТАТОР адвокатський пошукує заняття в канцелярії адвоката України. Зголошення з поданням умовий слати на адресу Михайло Бодак в Бориничі. 1757 1—3

ПОТРІБНА зараз старша женщина, котра занялась би дітьми і господарством домашним. Зголошення прошу слати до уряду пагохіяльного в Любині князі, почта: Любича королівська від Рава руська. 1756 1—2

ПАРОХІЯ добра до заміни. Зголошення до уряду парохіяльного Голдовичі п. Бориничі. 1754 1—3

АДВОКАТ д-р Саноцький в Надвірній негайно прийме конціпієнта. 1753 1-3

ДОБРЕ проспериюча адвокатська канцелярія на провінції в Сх. Галичині з приводу смерти адвоката на догідних услівях до відступлення. Інформації: Д-р Фінстербуш, Львів, вул. Коперника 24. 1724 3-3

Д-Р ГРАВ, літ 30, пристійний, на державнім становиску в Чехо-Словаччині оженеться з богатою Українною з посагом від 10.000 долярів в гору. За дискрецію і звернє фотографії ручиться словом чести. Анонімів не приймається. Ласкаві зголошення лише з фотографією проситься слати під „Zlata Praha" до Адм. „Діла". 1736 3—3

НОТИ до співу й на оркестру, мішані й мужеські хори, висилає: Музична Накладня „ТОРБАН", Львів, вул. Осолінських 6. 1624 4—10

УРЯДНИК скарбовий, вдовець, літ 39, оженитьсяся з панною або вдовою, фотографія пожадана. — Poste restante за окликанням урядничої легітимації ч. 3026. Завшин ад Сянк. 1728 4—6

МОЛОДИЙ, здоровий, пристійний, на вищих студіях молодець, з браку знайомства радо оженився би з маючою панною, котра згодилася би виїхати до Італії й помочи йому в докінченню студій (ще два роки). Міг би остати і в Галичині, як що виїзд з її сторони не був би радо бажаний. Трудношів в одержанню паспортів нема. „Felicitas" Адм. „Діла". 1743 2-2

ПОЗИЧКИ кількасот долярів або рівновартість в иншій валюті пошукую. Порука першорядна, посередництво винагороджу. Зголошення: Адміністрація „Діла" „Високий процент". 1744 2-3

ОГОЛОШЕННЯ.

Позір жінки і молоді подруги!

Купуйте всі книжку

ЖІНКА ЯК МАТИ

Гигієна жінки, завагітніння, роди, поміч. — 52 ілюстрації.

1733 Написав 2-3
Д-р Маріян Долинський.

Видавництво львівської філії українського краєвого Т-ва охорони дітей і опіки над молодю. — Є у всіх українських книгариях у Львові.

ОКУЛІСТ
Д-р Г. ІГЕЛЬ
лікар „Народної Лічниці"
ординує в очних недугах
у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській
1720 ч. 20. 3—10

ГУРТІВНЯ ВИН І ГОРІВОК
ФРАНЦА МОШКОВИЧА
ЛЬВІВ, КОЛОНТАЯ 2
получає на свята гуртом і детайльно знаменитші води горівок фл. від 2,500.000 Мк. та благородні вина ріжного рода фл. від 3,000.000 Мк. На складі по приступних цінах. — Лічничі вина. 2-4
1722

Присилайте передплату!

Ширіть наш часопис!

Смачний Дешевий Всюди домагатися
„УНАМЕЛЬ"
найлішче
МЕДОВЕ МАСЛО
Поживний Ощадний Всюди домагатися
до смарування на хлібі, столова ложка „УНАМЕЛЮ" відповідає споживній вартости одного яйця. — **Творцем: Д-р В. А. Генаш, Уніслав (Поморє).**
Представник і склади: **„РОДОГАН" Т. Д. Рогатин і Ска**
1758 **Львів Оссолінських 6. Телеф. 13**

ВЗУТТЯ реклямово і на догідних услівях поручає новозаложений **фабричний склад:**
„РОДОГАН" ЛЬВІВ пл. Голуховських 1.
1750 (Дім Скарбка против Великого Театру.) 1—5
Достава для кооператив, спілок і купців. Більші партії прямо з фабрики. Для провінції почтова експедиція.
ЖАДАЙТЕ ЦІННИКІВ Телефони ч. 13—20 і 15—40.

РІК ОСНУВАННЯ 1881. **РІК ОСНУВАННЯ 1881.**
ГОЛОВНИЙ СКЛАД ФАРБ і МАТЕРІЯЛІВ
АЛЬОЙЗІЙ ГІБНЕР
1674 **ЛЬВІВ, РИНОК ч. 38.** 4—4
поручає
лякери, фарби, оливи, смаровила, домашньо-господарські артикули.

Жадайте Піщковського мило
„ВЕНУС", „ЛЕВЕК" і товщу ТОВОТТЕ
Предств. „РОДОГАН" Львів, Оссолінських 6.
Тел. 13—20 **Міродатним фірмам догідні услівя.** Тел. 13—20
1524(a) 2—15

„ДИНАМО" конц. Підприємство-Електротехнічне Технічно-торговельне бюро: **ЛЬВІВ, вул. КОПЕРНИКА 16. Уряджує Електричні Централі:** для міст, гораленъ фабрик, млинів, тартаків і т. п. з власними машинами. Інсталяція електричного світла, моторів і телефонів. — **Спеціяльний електро-механічний відділ:** для направи всіляких машин і електричних апаратів. Роздільні таблиці. — **СТАЛА ВИСТАВА МАШИН:** Динамо-машини, електричні мотори, льокомобіді, сильники ссучо-газові, бензинові, родні агрегати. — Оброблярки до заліза, металів і дерева. Комплетні урядження для млинів, горалень, тартаків і промислових заведень. Ціни конкуренційні. Кошторисн і технічна порада. 11—20
1538

КІНОТЕАТРИ
КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА
висвітлюють лише три дні від 14. ц. м. другу і послідну серію драми **„Жінна з мільонами"** п. з.
„Князь без землі"
(Париж—Константинополь).

ПАНІ! **КАПЕЛЮХИ** **ПАНОВЕ!**
останньої креації надійшли до спеціяльних магазинів капелюхів 1710 2—2
Рудольфа Майвельта **У ЛЬВОВІ, площа Марійська ч. 3, вул. Казимирівська ч. 25. і Городецька ч. 72. — Фабрика; вул. БАЛЬОНОВА 3.**

„ОЛЬКА" **РИНОК 35. побіч Н. Торговлі продає лише панчохи, рукавички, шкарпитки, вироби трикотові першої якости.** 1755 1—10
ГУРТОМ! **ДЕТАЙЛЬНО!**

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 85 (10 151). Львів, субота 15. березня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13.000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Німеччина зпоза мряки.

Нова нота Союзників.

Минулого тижня велась в англійськім парляменті довша дискусія на тему сучасного стану в Німеччині. Дискусія почалась з протестів проти проєкту уряду, щоби знизити митову оплату на ввезені німецькі товари з 26 проц. на 5 проц. Оборонці цього проєкту доказували, що з огляду реальних інтересів краще одержати бодай 5 прц., ніж нічого. Німеччина находиться нині в такій ситуації, що вже перестала звертати довги своїм експортерам.

Одним з найскладнійших питань, над яким союзні держави ломлять собі голову над Німеччиною, це справа мілітарної контролі над нею. Цими днями т. зв. Конференція Амбасадорів доручила представникові німецького уряду в Парижі ноту в цій справі. Ось кілька домагань Союзників до Німеччини, первоpядної ваги для обох сторін:

1. Поліція (німецька) мусить бути зорґанізована таким робом, щоби її не можна вживати для військових цілей.

2. Фабрики амуніції треба перетворити і зробити їх неприступними для вироблення воєнного матеріялу.

3. Надвишку воєнного матеріялу треба віддати.

4. Треба видати документи, які вказують скількість воєнного матеріялу в момент підписання перемиря і скількість продукції на протязі війни.

5. Треба оголосити всі необхідні закони, щоби припинити ввіз та вивіз воєнного матеріялу, заборонити бранку та організацію армії, якщо це суперечне з версайським договором. Пляни мобілізації виявити, а зайвих офіцерів звільнити. Комісія Союзників мусить користуватись полекшами у своїх розслідах.

Такі домагання є вислідом побоювань Франції, що Німеччина від хвилини підписання договору, не переставала підготовлятись до майбутнього „реванжу". У цій справі Союзники згідно помагають Франції, бажаючи роззброїти Німеччину дощадно. А проте у Франції чути скептичні голоси (гл. „Еко де Парі" з дн. 6. ц. м.), що Союзники ніколи не брались до цієї справи поважно і що Франція навряд одержить вдоволяючі ґарантії свого мирового забезпечення.

Згадана нота Амбасадорів приходить у момент, коли йде підготовлення до виборів у Франції, Італії та Німеччині. Ця обставина може змінити у великій мірі нинішні перспективи. Цікаво, чи нові парляменти поодиноких держав продовжуватимуть ню саму політику. Союзники хотять нині реальних доказів доброї волі Німеччини і її знесилення. Нота пропонує сотворення нового міжсоюзного комітету охорони (ґарантій), який матиме право перевірювати якунебудь частину Німеччини: чи нема в ній складів зброї, війська, надмірної поліції або фабрик амуніції. На цю тему вже йшла вимінa думок між Німеччиною та союзниками. У грудні 1922 німецький уряд відповів, що всі точки договору є додержані, але домагання контролі з боку союзників знищили би економічне життя Німеччини. Ця контроля, в суті річи, до цього часу не є переведена. Німецький уряд дає щораз більше ухильчиві відповіді і домагається відкинення деяких точок програми що-до воєнної контролі.

Голова міжсоюзної комісії для воєнної контролі ґен. Нолле подавав до відома минулої осени маршалові Фошові, що не має точних даних про теперішнє військове становище в Німеччині. Німеччина напр. домагалась, щоби виключити контролю неустанну, себто щоби комісія союзників попереджувала про свої відвідини! Можна сумніватись, чи в нинішнім стані Німеччина може вже витрачати енергію на велику воєнну організацію потайки. А проте залякана Франція має такі сумніви. А як довго ці сумніви виринають, виринає також домагання, основане на версайськім договорі, щоби їх перевірити. Побачимо, чи Німеччина згодиться на такі докази своєї льояльности і чи не вважатиме їх надто суворими з погляду національної гордости й амбіції.

Після трагічної події.

Поліція в Европі і в нас.

Берлінський „Літопис" ч. 10, пишучи про трагічну смерть бл. п. Ольги Бесарабової наслідком „сальонового" її трактування в поліційному слідстві, робить від себе такі замітки:

„В цивілізованих краях Заходу поліція належить до найбільше поважних і загалом шанованих громадських установ; уряд поліційного урядника або сторожа безпечности так само чесні, як уряд і становище судовика, вояка то що. Посуваючися в напрямі Сходу, зустрічаємо инше явище; поліційним установам приписується щораз менше добродійних прикмет, щоби вкінці звести їх до антитези потреб і почувань громадянства. Навіть у межах б. Австрії помічалася така ріжниця між західними і східними краями, одначе і в колишній Галичині, де жандармерія і поліція мала для звичайних злочинців окрему слідчу процедуру неприписану жадними законами, навпаки суперечну з ними—політичні проступники, що походять переважно з освічених кругів, були вільні від подібних інквізицій. В одній тільки Росії було инакше; тамошні органи безпечности, при ласкавій підмозі літератури, зробили все можливе, щоби зогидити в очах громадянства найнеобхіднійшу громадську установу. Політичні наслідки такого стану розвивалися перед нашими очима в цілій жахливій величавости. — По всім знакам видко, що певні політичні кола в Польщі мають амбіцію „переймати славу" російських органів. Як у Росії слово „инородець" або „нігіліст" давало повне розгрішення від моральної та законної відповідальности за поневірку людським достоїнством, так і тут доволі мати нещастя приналежности до „національних меншостей" аби бути per fas et nefas підозрілим у комунізмі, шпіонажі то що, щоби почувати себе цькованим беззахистним сотворінням".

Дивно звучать початкові слова „Літопису" про цілу подію: „львівська поліція подбала про нове українсько-польське провалля, для вирівнання якого треба буде (в найліпшім разі) стілько десятків років, скілько метрів простору обіймає гріб пок. Ольги Бесарабової". Виходило би, що як би не те нове „провалля", то старі якось були би вирівналися. Думаємо, що авторові мимоволі вирвався такий „ляпсус". Між обома народами істнує таке великанське провалля і без цього останнього найновійшого, що ніяк неможливо його засипати, навпаки, виповнене по береги кровю та сльозами, як ділило нас завсіди, так і на віки мусить нас розділити для окремого, відрубного життя. Аж тоді може можливим стане сусідське співжиття.

Причину того, що не всі що постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Наддніпрянська Україна

Друга Всеукраїнська сесія Науково-Педагоґічних Комітетів Соціяльн. виховання.

В останніх днях лютого закінчилася 2-га сесія Науково Педагоґічних Комітетів Соціяльного виховання Народнього Комісаріяту Освіти. Сесія відбувалася під гаслом випрацювання ідеольоґічних напрямків для науково-педагоґічних комітетів.

Підчас сесії виявилося, що на місцях весь час і йшла жива праця над підшукуванням нових методів, нових шляхів виховання та в напрямі вироблення форм для підсумків праці педагоґа і дитини.

Київські науково-педагоґічні робітники багато осягнули на полі комплєктового навчання в сучасних умовах і на полі практики дитячого руху. Працями кермували проф. Ананін і Володимирський та педагоґи: Музиченко, Геніґа і инші. В Київі пороблено рівнож значні досягнення в справі дитячого читання, визначування типу книжки для дитини і педагоґічно-політичних вимог.

Одеський науково-педагоґічний кабінет почав широку наукову роботу над вивченням дитячого колєктиву і дослідження нормальної і дефективної дитини. Відбуто багато викладів на зборах педагоґів і на засіданнях кабінету. Науково-Педагоґічний Комітет видає журнал „Наша школа", в якому містяться найкращі інформації про систематичне досліджування дитини.

Катеринославський лікарсько-педагоґічний кабінет веде роботу в напрямі досліду й виучування дефективних дітей. На протязі останнього року прослідженo 700 дітей. Кабінет стоїть у постійному контакті з комісією неповнолітних правопорушників дитячими установами.

Донецький Комітет методу органічно звязався з периферією, бере участь в окружних педагоґічних конференціях шкільних робітників, та губерніяльних зїздів. Він виробив плян систематичних педагоґічних конференцій і курсів для підготовлення учительства для нових методів навчання. Комітет цей видає педагоґічний журнал „Просвещение Донбаса", що виходить вже другий рік і вспів завоювати для себе симпатії донецьких педагоґів.

Полтавський, чернигівський і подільський Комітети були мало захоплені науковою працею за відсутністю відповідних педагоґічних сил, але виконували за те чергові завдання що до програмів, перероблювання „Порадника" для педагоґів, вироблювання ріжних постанов про працю в клюбах, програми весняного й літнього триместрів і ин. Цікавим є в них перехід до системи підсумків праці в школах і дитячих домах у формі організування з кінцем кожного триместру вистав дитячих робіт та влаштовування дитячих обходів і свят.

Волинська губернія зробила цікаву спробу організації при Інсти-

---

Пр. 243/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунаал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Діло" число 50 з дня 6. марта 1924 р. в артикулі під заголовком: 1 „Вилежяле фразерство" в уступах між словами: а) „випарів" і „Та поруч", б) „державнім домі" і „Чули ми", ц) „горожанина?" і „Того голосу", д) „демократія" і „не здержується", е) „громадянство" і „та демократія врешті", ф) в уступах від слів: „А про що свідчить" до кінця артикулу; 2) „Відгомін в Европі" в уступах між словами: а) „школах" і „Стаття", б) „студентів" і „На цьому", ц) „того університету" і „Наконець", д) „учених кол" і „Це становище" е) „кола" і „Коли"; 3) „Після трагічної події" в уступах між словами: „справ" і „Своєкошна", б) від слів: „жартами відомими; 4) в рубриці „Новинки" нотатка третя в уступі між словами: „Той" і „процес" містить в собі єство ад 1) 2) злочичу з § 65 а) з к., ад 3) 4) виступку з § 300 закону карного узнав доконану в дни 5. марта 1924 р. конфіскату за оправдану і завядив знищення цілого накладу і видав по думпі § 493 закону карного заборону дальшого розширювання того письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найближшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Ц. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4,000.000 Мп. — Львів. дня 7. марта 1924.

(Підпис нечитк.)

З польських справ.

Захлипнулися. — Ut aliquid fecisse videatur. — „Ой не має краще, ой не має лучше". — Чічерін пише нову. — Крадіж в міністерстві скарбу. — Вплив березня на марку.

— Після однодневного галасу про дивні „бомби" у виходку львівської поліції польська преса води в уста набрала. Мабуть стидно їй стало за ці „бомби з самого Петербурга" що получені одним льонтом всі три (по даним архинародової преси навіть чотири) не вибухають тільки мирно ждуть на досвіди над ними експертів. А публична опінія у Львові пробомкує, що до льокалю, в якому наступив вибух, постороннім особам годі без ключа дістатися.

На засіданню бюджетової комісії віцемін. внутр. справ подав до відома, що одного з „героїв" львівської поліції у Львові підкомісаря дефензиви Лабяка завішено в урядуванню і що суспендовано одного з хмари агентів, Малярского. Ut aliquid fecisse videatur... Про Кайдана и инших мовчать.

В ній самій комісії посол п. Васильчук підчас дискусії над бюджетом заявив, що гнет Українців під польською владою дійшов до крайних границь. Гірше бути вже не може. Бесідник перевів паралєлю між тим, що діється на Наддніпрянщині і по цей бік риської лінії. Пепесовець Прагер зазначив слушно, що поліція не повинна бути органом одної партії і що треба раз покінчити з биттям вязнів та вимушуванням від них зізнань. Свою промову пепесівець закінчив недоречною фразою, мовляв „Українці мусять зрозуміти, що ім може бути краще в Польщі ладу і порядку (так і сказав: ладу і порядку! — прим. Ред.), ніж в державі совітів". Клопіт з тими нетямущими Українцями...

— Нота Чічеріна в справі Мемелю і польсько-литовської гряниці виводить польську пресу з рівноваги. В ній ноті Чічерін заявляє: рішення т. зв. Союза Народів в справі мемельських пристаней насилували би інтереси Радянського Союза. Радянський Союз не може допустити, щоби третя держава присвоювала собі права в Мемелю і на Німані. Розглядування гряничного спору між Литвою і Польщею мемельською комісією Союза Народів стоїть в суперечности з договором між Радянським Союзом і Литвою. По думці цього договору Литва без згоди Радянського Союзу не може допустити третіх держав до інтервенції в розвязуванню цеї квестії. Затій деяких держав, щоби мемельською квестією перетяти граничний спір між Литвою і Польщею в дусі, який суперечить праву націй вирішувати свою долю,—мусять викликати затрівожения радянського правительства за майбутнє литовського народу, який Радянський Союз хоче бачити незалежним. Ці затії нарушали би мирні відносини на Сході. Такий зміст ноти Чічеріна до Литви. Комунікуючи її другим державам, долучив супроводячу ноту до Англії, Франції й Італії. В цій другій ноті Чічерін заявляє, що буде вважати неважним і неістнуючим кожду розвязку справи Мемелю без участи Радянського Союзу.

Польська преса лає Чічеріна, уважає його ноту квестіонуванням литовсько-польської гряниці, а тим самим приналежности Виленщини до Польщі.

І грозить радянському союзові відкликанням польського посла з Москви, польською дипльоматією т. д.

— В польськім міністерстві скарбу вкрадено кілька пачок почтових значків на суму 15 міліярдів марок.

— Стративши надію на позичку у франках і долярах, Польща робить заходи, щоби дістати її в італійських лірах. Польська преса,—як звичайно,—пише, що справа „на добрій дорозі" і про корисні умовини позички. *) Покищо марка після хвилевого успокоєння зачинає знову скакати. Хоч недавно офіціяльно було подано до відома, що дзвінкий злоти в дорозі в Парижа.

*) Про ці умовини на иншому місці.

Соціялізм Мекдонельда.

Англійський премієр міністрів не вдовольняється офіціяльними промовами про актуальні державні справи. Більше ніж державним дипльоматом, він почуває себе провідником партії, якої головні ідеї є для нього справою наскрізь особистої боротьби та пропаганди. Тому й не диво, що останніми днями Мекдонельд виїхав над море, до купелевого міста Брайтен, виголосив там довший відчит про своє „вірую". Цей відчит ішов під фірмою товариства „Вільної Церкви". Це є протестанське, вільнодумне товариство, що пропагує релігійний індивідуалізм. Цікаве те, що Мекдонельд казав у цьому товаристві про соціялізм так, немов би соціялізм був для нього певного рода св. Письмом. Ця ідеалістична нотка не дуже йде в парі з протестантською організацією, про яку сказано вже не раз, що її релігійність є в безпосереднім звязку з її торговельним хистом. Не дурно великі торговельні народи є протестантами. Мекдонельд розріжнює два роди соціялізму. Перший це той, що зявився як неозначена надія повного щастя та здійснення всіх забаганок; другий є чисто духовим. Цей другий, якого він боронить не має нічого спільного з горячими головами апостолів, які повторяють про свою клясову приналежність до пролєтаріяту і тому вважають себе в праві нищити останні сліди „буржуазії". Соціялізм Мекдонельда підлягає довгій еволюції; доба, в якій живемо може хіба бути доброю нагодою до покладення його основ.

Ідеї висловлені провідником англійського соціялізму та одночасно уряду! — є так сказати ідеями розсіяними в атмосфері нинішнього „духа часу". Між ними є чимало таких, з якими згоджуються і не-соціялісти: майбутній мир, у царині міжнародній та фінансовій, перевага машини над людиною, банкроцтво і недоцільність самого знаття суспільницьких ідей. Це міг бути підйом в розумінню мистецтва як суспільного чинника, але це був упадок мистецтва як такого. Ми побачимо згодом, що російське громадянство боготворило малярів-неуків за ціну високих ідей, якими вони його зворушували і підготовлювали ні менче ні більше як до соціяльної революції. Російське мистецтво 60-их років, це був крик гамованого царським режімом життя, але не крик мистецтва, змагаючого до повної еманципації з під яких би то не було посторонніх впливів. Шевченко, натура понад пересічну міру вразлива, спочутлива до людського горя, не міг, опираючись психічному примусові, який вчинив з його поезії зброю змагаючої до визволу нації, не перемінити в такуж зброю і свого малярства.

Я не буду говорити про наскрізь технічні і формальні прикмети чи хиби Шевченкового малярства. Одні і другі були вповні залежні від засвоєних його часом прийомів і тої малярської освіти, яку Шевченкові вдалось добути.

Але незалежним від одного й другого був внутрішний зміст Шевченкових малюнків. І коли полишимо на боці його портрети, краєвиди і етюди з натури, як байдужий для Шевченкових стремлінь матеріял, досі не присвятила належної уваги Шевченкові пластикові.

І самжеж Новицький „тоже малорос", який написав свою монографію Шевченка в 1914 р. не зробив цього в своїй двотомовій „Исторіи русскаво іскуства" з 1900 р., щоб відтак собі і другим докоряти в обличю Шевченкової „Судньої ради":

„Тут само життя, як воно є, без усякої прикраси, чого російські малярі ще довго й пізніще не могли дати. Така картина могла стати в перший раз поміж „передвижниками", що зявилися щойно в другому поколінню; і не можна великим дивом не дивуватися, як цього не добачали всякі російські критики та історики мистецтва, які вишукували якихсь Плахових а не добачали таких річей..."

Не добачав того між иншими і сам автор тих докорів, що кілька літ згодом собі й другим „великим дивом дивувався".

Я рішуче далекий від того, щоб пояснювати собі цю недостачу зацікавлення пластичною музою Шевченка з боку російських дослідників чим-небудь иншим, як повним незнанням тої грані Шевченкової творчости.

Для них так само як і для нас до недавна істнував перш за все Шевченко-поет тоді, коли його малюнки зібрані переважно в провінціяльній збірці Тарновського, а поза нею розпорошені по приватних домах цілої Росії, трактувалися як реліквії великого Шевченка, що займався „між иншим" й малярством, а не як твори великого, на свій час і умови, маляря. І щойно останніми роками, головно в звязку зі столітніми роковинами уродин Шевченка, свої і чужі звернули увагу і в тому напрямі. І треба признати, що дякуючи совісній інвентаризаційній праці Новіцького, більш синтетичним спробам йогож, Кузьміна, Сластьона і Широцького та збірним виставкам Шевченкових праць, ми маємо нині далеко повніще уявлення про пластичну творчість нашого поета аніж це було можливим яких десять літ тому.

Ми знаємо нині, що Шевченко родився геніяльною людиною, обдарованою талановитістю в усіх напрямах духової творчости і тільки дякуючи обставинам, його поетичний талант узяв перевагу над пластичним. Для погамування розвитку малярського таланту Шевченка причинилися не тільки умови особистої натури. Російське мистецтво побрюлівської епохи йшло шляхами в бік від досконалости форм до досконалости і глибини висловлювання ним чоловіколюбних,

---

туті Народньої Освіти педагогічного бюра, яке дає педагогічні поради сільським шкільним робітникам, допомагає в організації курсів, конференцій і т. д. Для цеїж мети виходить два рази на тиждень додаток до місцевої газети, присвячений справам освіти під назвою „Наше життя". Спроба ця цікава і тим, що головну ролю в педагічному бюрі відграють професори та доценти Інституту Народньої Освіти, чого немає в инших містах, де є педагогічні курси Інститутів Народньої Освіти а тим самим і значні кадри фахових педагогів.

(Харківські „Вісти").

Припинення експорту збіжа.

З огляду на це, що в деяких полуднево-східних губерніях Союзу рад. республик починається голод, рішено припинити заготовку збіжа для експорту в усіх хлібних районах. Експортуватися буде лише то збіжа, яке вже нагромаджене в пристанях.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

Шевченко-маляр.

III.

Відомий дослідник російського мистецтва Новицький, між иншими автор монографії про Шевченка-маляря (Львів-Москва 1914) склав індекс пластичних творів поета, в якому найшлось около 700 позицій. Поділив він його для більшої прозорости на: автопортрети, портрети, краєвиди, а відтак побутові, історичні, релігійні, алєгоричні та мітольогічні малюнки, ілюстрації, анатомічні студії та етюди з натури, копії, офорти, скульптурні праці та нарешті твори сумнівного походження, приписувані Шевченкові. Як бачимо і величезне число праць, до якого можнаб дочислити щонайменче одну третю пропавших абожпоки-що невідшуканих і ріжноманітність їхніх сюжетів і техніки, говорять самі про себе. Колиж, переглядаючи їх, усвідомимо собі факт, що тільки дуже невелика частина з поміж них, творена ради куска хліба чи в момент духової перевтоми, не підіймається до рівня суто-мистецької творчости, то можемо подивуватись обставині, що ні одна з історій російського мистецтва. яке стільки завдячує Україні,

---

15 с. м. здержується висилку нашого часопису п. т. передплатникам, що не вирівнали ще передплати за біжучий місяць. 1—2

Конець большевицького рубля.

Декретом з 15. лютого цр. припинив уряд СРСР. друк радянських рублів т. зв. радзнаків. Цей декрет заповідає, що не лише припиняється друк радзнаків, але і та їх кількість, яка лежить у державній скарбниці вже видрукованою підлягає цілковитому знищенню і не появиться в обороті.

Місце радзнаків мають заступити нові паперово-грошеві знаки тзв. скарбові білєти і банкноти Державного Банку. Ними то і мається викупити всі ті радзнаки, які находяться в обороті. Декрет з 15. лютого не заповідає наглого знищення тих знаків, які є в обігу, лише ступневий їх викуп державою.

З нагоди цього декрету вся большевицька преса заспівала радзнакові (большевицькому анульованому рублеві) „вічную память". Найбільше покликана до цього „Экономическая Жизнь", орган Ради Праці і Оборони („Сто"), в числі з 14 лютого пише про радзнак таке: „За всі літа революції радзнак був вірним товаришем пролєтарської революції, ще вірнійшим її помічником, що зі всіх сил, а навіть понад сили помагав борючомуся народові переносити всі муки та горе, звязані з революцією, горожанською війною, відбудовою господарства і всього життя на нових підставах. Радзнак був певним інструментом клясової політики пролєтаріяту. Це він у великій мірі знищив нагромаджені буржуазією богацтва. Це він у великій мірі ви-

проти домагань сучасної доби, боротьба за забезпечення свободи народам та одиниці і т. д. Багато з цього соціялізму є чистим ідеалізмом. дещо під хмарами. Але він кращий, ніж матеріялізм, який заявляє, що вірить тільки в те, що можна схопити руками. Завдяки нинішним ідеалістам істнує матеріяльний поступ завтрішний.

користовував ті богацтва в користь революції і республики. Це він фінансував горожанську війну і т. ин."

З цих авторитетних тверджень правдивими є два, а саме, що радзнак дійсно фінансував горожанську війну і дійсно знищив нагромаджені буржуазією богацтва та використав їх на користь пролетарської республики. Що-до цього останнього, то слід його доповнити ще в тому напрямі, що радзнак знищив цілковито також матеріяльно-економічне забезпечення широких мас населення, а в першу чергу всього фабрично-промислового та інтелігентного пролетаріяту. Радзнак довів до цілковитої руїни і селянство.

Большевицьке надуживання емісіями радзнаків було причиною цілковитого занепаду сільського господарства і фабричного промислу. Воно цілковито розвалило не лише приватню торговлю, але й кооперацію. Воно спричинило й певний занепад громадської моралі, зріст підкупства, хабарництва і розклад дисципліни в усіх державних і громадських установах.

Радзнак не лише не був помічником пролетарської революції, але він присилував хід тої революції завернути взад та капітулювати з дня на день в користь капіталістичного господарства. Він спричинив ті страшні економічні „ножиці", з якими тепер так завзято борються большевики і довів до нової економічної політики („непа"), для реалізації якої зродився червінець. Початок цілковитого обезцінення давного рубля спричинила саме т. зв. жовтнева большевицька революція. Тоді большевики вели пляново до того, щоби давний гріш обезцінити. Вони розвивали теорію знищення грошей та пропагували теорію переходу до натуралізації всього народнього господарства і торговлі.

Знавець російських фінансових справ проф. Загорський пише в париських „Послєдніх Новостях" ч. 1183. про всю ту грошеву вакханалію таке: „За три роки дуже тяжкої фінансової війни і за сім місяців буржуазної революції (часи Керенського) випущено було паперових грошей на суму 17.287 міліонів рублів, а реальна вартість паперово-грошевого обороту хоча й упала відносно, то все таки зросла абсолютно. За перших два місяці свого істнування большевицька держава випустила паперових грошей на таку саму суму, на яку їх було випущено за 2 і пів року війни царським урядом і зуміла тим самим подвійно зменшити ціну всеї маси паперових грошей, які були в обороті. Найбільшого обезцінення гроша досягнено в часі між 1918—1920 р. З кінцем того періоду вартість грошевого обороту паде 37 і пів разів, а кількість випущених паперців побільшується 61 і пів разів у порівнанню з тим станом, який був при большевицькому перевороті. Від 1920—1924 р. тобто за три роки відступу комунізму в сторону капіталізму випуски грошей збільшуються 178.000 разів, а вартість паперового обороту паде більше як на два рази. В останніх місяцях минулого року випуск паперових грошей приймає жахливі форми. В жовтні 1923 р. ці гроші доходять до суми 31 квадріліона рублів, у листопаді доходить сума їх до 48, а в грудні тогож 1923 р. до 80 квадрилионів рублів. По 1. січня 1924 р. ціла та нечувана сума паперових грошей представляла собою смішну вартість 31 міліона золотих рублів".

Очевидячки, що далі неможливо було друкувати цих радзнаків. Большевицька влада припинила друк і заводить нову валюту. Появилися вже і срібні рублі на суму 100 міліонів. Тим самим большевики відмовилися від колишнього свого ідеалу цілковитого знищення гроша та натуралізації всіх галузей народнього господарства і торговлі. Побідила у них капіталістична система господарства.

ріял, то йдучи по лінії його задушевних бажань, мусимо звернути увагу на його побутові й історичні композиції, в яких Шевченко хоче промовити і промовляє мовою, яку зрозуміє і розвинене щойно покоління, яке „прийшло по ньому.

Шевченко-поет мріє і оспівує Україну в розцвіті її державницьких аспірацій, Шевченко-маляр рисує і гравірує „Дари в Чигирині", сцени з життя й діяльности Хмельницького, Мазепи, Войнаровського, картини козацьких змагань і подвигів, які не будучи ілюстраціями до його поетичних творів, були їх пластичним доповненням.

Шевченко-поет оспівує горе і радощі українського села, недолю українських дівчат-покриток, дітей-сиріт, людей викинутих поза рямки життя, Шевченко-маляр доповнює картини своєї поетичної музи пластичними зображеннями в роді „Хлопчика, що ділиться шматком хліба з собакою", „Катерини" в моменті, коли її кидає „Москаль", „Судної Ради", „Старостів", „Сама собі в хаті господиня" аж до циклю про „Блудного сина", в якому хоче дати цілу повчаючу поему про вину і кару, про упадок моралі й етики в людині. Може бути, що до нього ступив хоч несміливо й припадково на цю дорогу Москаль Федотов, якого Шевченко знав, до нього ген на британських островах цвіла і находила симпатії моралізуюча муза Гогарта, якого Шевченко не знав, але все те, чим нині жива малярська творчість Шевченка, зродилося в його душі, незалежно від впливів окруження а навіть в суперечі їм.

Шевченко як маляр технік дав річи прекрасні в акварелі, але Шевченко як поет, історик і дидактик в малярстві дав річи безумовно великі бо нові і заплоднюючі. І хоч від „передвижників" розділює його ціле покоління, а від перших піонірів українського малярства в роді Мартиновича і Васильківського ще більше, то історикові української пластики треба поставити Шевченка-маляра на чолі тої авангарди українських малярів, що шукали „рідного грунту" і в такій чи иншій формі його находили".

Те, що пластика Шевченка не корінилася ані не розцвітала в змаганню до досконалости форми, але в глибині висловленої ним ідеї також же характеристичне як і цінне для мистептва, якого одним з перших герольдів був Шевченко.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

Польська позичка в Італії.

„Нає фрає Прессе" доносить з Риму, що там підписано фінансову конвенцію між Польщею й Італією в справі італійської позички для Польщі. Конвенцію підписали Муссоліні й уповноважений польський міністр Даровскі. На конвенцію складаються такі точки: 1) Італія дає Польщі позичку чотириста міліонів паперових лірів на протяг 20 літ і на 7 проц. 2) Італійський комерційний банк на спілку з кредитовим банком підготовляють в Італії позичку, яка буде реалізуватися по 89 ефективних лірів за 100 номінальних. 3) Польща дає в виді гарантії прибутки з тютюнового монополю. 4) На випадок війни всі будинки тютюнових фабрик приймуть італійську хоругов і будуть вважатися власністю Італії. 5) Польща зобовязується рікрічно заспокоювати 60 проц. своїх тютюнових запотребувань закупнами в Італії, що означає два міліони кільограмів тютюну річно. Понадто повинна Польща дати для Італії ще деякі концесії в области гірничого промислу і пійти на особливі улекшення для вивозу польських сирівців до Італії.

Кличуть до дому.

По відомостям з Тегерану перський уряд покликав назад до батьківщини, прогнаного в 1913 р. прінца Саляр ед Давлег, що від 1913 р. пробував у Швайцарії на кошти Персії.

Смерть Ґешова.

З Софії повідомляють, що помер там колишній премієр міністрів Іван Ґешов на 76 році життя. Ґешов належав у свому часі до найзручнійших, найспосібнійших та найбільше впливових політиків і дипльоматів Болгарії.

Річні сплати Німеччини.

По відомостям „Чікаго Трібюн" комісія знавців має запропонувати, щоби Німеччина платила в найблищих літах по два міліярди золотих марок річно враховуючи до цього вартість вугілля і коксу. Рівнорядно з поліпшуванням фінансового положення Німеччини річні сплати зростали би аж до трьох і пів міліярда золотих марок.

Чічерін послом до Анґлії?

З Риги повідомляють, що большевицька трійка Зіновєв, Каменєв, Сталін вислала до Троцького делегацію з пропозицією обняти по Чічерінові становище комісаря закордонних справ. Чічерін мав би стати послом при уряді Макдонельда. В комуністичних колах гадають, що Троцький пропозицію напевно прийме і таким чином погодиться з названою трійкою.

Протест быв. каліфа.

З Парижа доносять, що быв. каліф Абдуль Меджід думає оголосити протест проти рішення анторських національних зборів про його детронізацію. Рішення це вважає він неважним зі становища магометанського права і запевняє, що далеким є від яких небудь політичних аспірацій та що його становище не може бути предметом боротьби і політичних інтриг. Каліф вважає себе дальше головою магометанської церкви і думає скликати всесвітній музулманський собор, який буде єдино покликаний до остаточного вирішення справи каліфату. Сам факт виґнання з Туреччини вважає Абдуль Меджід великим святотатством, поповненим на його духовному уряді та ніколи з тим святотатством не погодиться.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Наради над самоврядуванням — без нац. меншостей.

„Хвіля звідомляє з Варшави: В середу відбулася у през. Войцєховского дискусія на тему внесених до сойму проєктів законів самоврядування. На дискусію запрошено всіх членів адміністраційної комісії — Поляків. Не запрошено послів українців, Німців, Білорусів і Жидів.

Совіти про „кресові" відносини.

„Ізвєстія" помістили обширну статтю про положення в східних воєвідствах Польщі і про тамошні відносини. Підчеркають єдність між Білорусами з Польщі і з совітів, а границі усталені риським договором називають розшматуванням живого тіла білоруського народа.

Розвязаиня нім. парляменту.

13. ц. м. на закінчення засідання парляменту канц. Маркс зазначив, що екон. реформи, які правительство перевело на основі надзвичайних повновластей, є конечні для санації і врятування Німеччини від катасгрофи. Правительство не находячи для них попертя, достаточної більшости в парляменті, рішило розвязати парлямент. Опісля канцлер відчитав декрет президента держави про розвязання парляменту

С. Народів взиває до розброєння.

На засіданні Ради Союза Народів ухвалено, щоби Рада візвала всі держави, котрі не надіслали своїх опіній про проєкт міжнародньої конвенції відносно розоруження, опрацьованої в вересні м. р., — надіслати їх заки збереться цьогорічна загальна сесія Союза.

Швеція визнає совіти.

З Стокгольму звідомляють, що небавом шведське правительство визнає совіти де юре. Це залежить від визнання совітами претенсій шведських горожан у Росії.

Вальоризаційний франк.

Нині 14 і 15. с. м. вальориз. франк 1,800.000 Мп.

Курс грошей.

Львів, дня 13. березня 1924.

Нині тенденція хитка, ціни змінюються о 40 до 50 тис Оборот середній.

Доляр ам.	9,860.000—9,900.000
Доляр канад.	9,000.000—9,100.000
Чеські корони	275.000—285.000
Леї	470.000—480.000
Фунти штерл.	41,000.000—41,500.000
Марки нім. стар. ем. тис.	700.000—800.000
Франц. франкй	350.000—355.000
Франк шв.	1,620.000—1,630.000
Франк бельґ.	320.000—000.000
Гульдени голянд.	3,600.000—0,000.000
Ліри італ.	400.000—000.000
Золото	
20 кор.	44,500.000—45,000.000
20 франк.	41,000.000—41,500.000
20 марок нім.	45,500.000—46,000.000
10 рубл.	55,500.000—56,000.000
Срібло	
Кор. австр.	760.000—780.000
5 кор.	3,750.000—4,000.000
фльорени	1 7/8—2,000.000
рублі	3,000.000—3,250.000
копійки (за рубля)	1,500.000—1.5[illegible]

Варшава 13. III. Доляри Зед. Держави 9,350, 9,300—9,350. 9,250, фр. зл. 1,798, фр. фр. 398—405.

Чеки: Бельгія 334.500, 337.000, 339,000, 335, Голяндія 3,500. 3,475, Льондон 40,375, 39,950, 40,150, 39,750. Новий Йорк, як готівка. Париж 402.000, 410.000, 412,000, 408,000, Швайцарія 1,620, 1,669, 1,618, 1,602. Прага 269.750, 264.000. Відень 000, 000, 000 000. Італія 399.500, 395 8 прц. поз. 15 м., 15,050 Милонівка 9500—9930 Дол. поз. 5.700—5.735

Ціріх 13. березня 1924. Голяндія 214,75 Новий-Йорк 580.000 Льондон 24,89. Париж 22,90. Медіолян 24.30. Прага 16.74'5, Будапешт 0,0087 Букарешт 3.05. Бельград 7.40. Софія 4.15, Відень 0.0081⁵/₈.

Збіжева біржа.

Львів, 13. березня 1924.

Біржа легко оживлена, загальний оборот яких 50 тон. Трансакції в пшениці й броварному ячменю. Подача в твердому збіжжі й вівсі обильна при слабому зацікавленню. Тенденція легко знижкова. Настрій слабий.

Пшениця краєва ⁷⁸|₇₄ з 1923 р. 36,000.000—38,000.000*, жито галицьке ⁶⁸|₆₅ з 1923 року 20,500.000—21,500.000*, ячмінь гал. бров. 19 000.000—19,500.00* ячмінь гал. для перемелення2 1,500.000—22,500.000. овес гал. ⁶⁵|₆₀ з 1923. року 20,500.000—21,500.000, гречка 21,500.000—22500.000.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (57) числі „Діла" сконфісковано цілу передову статтю, крім наголовка „Несправність" (наголовок пояснює зміст: хто не має міри в проковтуванню ріжних гострих страв — той хворіє...). Дальше сконфісковано одно речення „З польських справ", наголовок до нового розпорядження Собіньского, (цим разом — про заборону вживання таблиць зі старими галицько-волинськими князями) і два уступи з допису з Волині.

— **Кінець голодівки.** Вчора, на 4-ий день голодівки політичних вязнів при вул. Баторого, знову інтервеніювали у президента суду Гавля адвокати д-р В. Бачинський, д-р М. Глушкевич і д-р Аксер. Названим обороцям дозволено переговорити з голодуючими. Адміністрація судової слідчої вязниці дала арештованим деякі ульги, після чого вязні приняли харч.

— **Засуд українського редактора.** В окружному суді в Луцьку відбулася розправа проти відповідального редактора закритої „Селянської Долі“ Сергія Дробана, якого обвинувачено в образі державних властей і підбурюванню населення тенденційними статтями. Обвинувачував пом. прокуратор Бобковскі, проводив віцепрезес окружного суду в Луцьку Барановскі, боронили п. сенатор О. Карпінський і д-р Лев Ганкевич зі Львова. Безпосереднього притоку до обвинувачення була стаття п. н. „З віча в Луцьку“, в якій були такі речення: „Досіль нікому й на думку не приходило, що тут буде Польща“, „Польща почала проглочувати кусень по кусневі чужої землі“. У дописі з с. Блудова була така фраза: „учительська собака бігає, а не стріляють її хоба тому, що вона польська“. — Оборона покликала кільканацять свідків. м. ін. послів С. Півгірського, Хому Приступу, Андрія Пащука, редактора Гр. Гладкого й ін. Не вважаючи на прихильні зізнання свідків й промови оборонців, трибунал присудив ред. Дробана на три місяці вязниві.

— **Ревізія в „Народній Торговлі“.** Вчора, в середу, переведено в головній крамниці „Народньої Торговлі“, у Львові основну поліційну ревізію: прийшов комісар і тьма поліцістів. За чим шукали — Господь на небі знає.

— **Служба Божа українською мовою.** У неділю дня 9. березня, в катедральному соборі у Володимирі Вол., відправлено в день 110 роковин народження Тараса Шевченка соборню українською мовою. Церква була битком набита місцевими Українцями й дооколичними селянами. Співав хор під кермуванням Михайла Тележинського. Урочистий характер всеукраїнського свята намагалися спровокувати своєю грубою і некультурною поведінкою у церкві місцеві чорносотенці. але їх монгольська „демонстрація“ принесла лише їм самим нову компромітацію й обурила проти них навіть багатьох „невтральних“. З боку присутніх українських громадян висловлювався жаль, що місцеве священство вважає можливим молитися на рідній мові лише раз на рік: в Тарасовий день.

— **„Страж кресова“.** В кінці березня має відбутися у Володимирі-Волинському, в суто-українській частині Волині, „свято легіоністів“, на яке, для додання більшого галасу, приїде „сам“ Пілсудскі.

— **Кооператива „Український Театр“.** По сто уділів злożили дальше: Марія Панюкова і Олекса Павлюк обоє у Львові. Олександер Смішкевич власник млина в Медиці, та деклярував дальших 100 долярів в разі розпочаття будови, Антін Рак радник судовий в Стрию і жіноча спілка промислова „Труд“ у Львові. — Пригадуємо, що тиждень Українського Театру починається вже дня 6. квітня і просимо вже тепер робити потрібні підготування.

— **Обовязок Наймана.** Відомий польський атлет Збишко Циганевіч в Ст. Люі потерпів поражку. Його поконав Американець Джон Штекер. Це вперше недописали йому мускули. П. Найман, президент міста Львова, повинен проголосити жалобу народову, якоже Циганевіч являється „родаком малопольскім“.

— **Луначарський драматургом.** Совітський народній комісар освіти, Луначарський, написав пєсу п. н. „Канцлер і слюсар“. Змістом пєси є — очевидно! — клясова боротьба; робітники-комуністи боряться під проводом слюсаря проти буржуїв-міщан на чолі з канцлером держави. Само собою, що боротьба кінчиться побідою комуністів Оця драма мала бути відограна в найблизчому часі в одному з найкращих петроградських театрів.

— **Зі світа екрану.** У Берліні засновано нове велике російсько-німецьке кінематографічне підприємство під назвою „Венгероф-фільм“. Образи, які та фабрика буде знімати, матимуть темою різні події з історії Росії. як: „Стєнька Разін“, „Пугачов“, „Декабристи“, „Війна і мир“ і ін. Коли це ми діждемось, щоб оглядати на екрані „Тараса Бульбу“, „Чорну Раду“, епоху Хмельниччини з Богуном, Мазепи, трагедію Полуботка, Кальнишевського, — і стільки инших великих історичних моментів, які при нинішньому розвиткові кінематографії могліб воскреснути на. чародійному полотні у всій своїй величі й доказати всьому світові, що історія українського народу має таких героїв і такі могутні пориви, як мало який нарід.

— **Коментар до нотатки „Нашого Прапору“.** Одержуємо отсю нотатку: Щоби оминути баламуцтва загалу і кривди дійсно заслуженої для народньої справи особи, стверджую, що першим, який заперечив Вп. Паням права збирати складки перед Успенською церквою дня 9. березня 1924 в користь українських інвалідів був підписаний, а не Впр. о. Дамян Лопатинський. Сталося це не тому, немов би душпастирі тої парохії були „зрадниками“ народу і не дозволяли на збірку в користь інвалідів, а тому, що про збірку зовсім не повідомлено парохіяльного уряду. Покликування Впов. пань на дозвіл поліції не видержує критики тому, бо поліція не може давати ніяких дозволів на території, яка підлягає в першій мірі власти Впр. Митрополичого Ординаріяту, а якою з поручення тогож заряджує Управа парохії. Львів, дня 13. III. 1924. *о. Омелян Горчинський.*

Дописи.

Долинщина. *(Репресійне закриття читальні „Просвіти“ у Волоському Селі).* Дня 23. лютого ц. р. Староство в Долині припоручило закрити читальню в Волоському Селі, долинського повіту. Відпис розпорядку: Starostwo w Dolinie, L. 6214/24 Dolina dnia 23. II. 1924: Do Zarządu Czytelni „Proświta“ dla Wołoskiej Wsi w Bolechowie Nr. 307 do rąk Wgo ks. Włodzimierza Suchego w Wołoskiej Wsi. Przeprowadzone dochodzenia wykazały, że Zarząd udzielił swego lokalu Zarządowi U. S. D. P. w Bolechowie i okolicy. Ponieważ wspomniana U. S. D. P. prowadziła działalność wybitnie antypaństwową i polityczną, przeto Zarząd solidaryzując się z tą partją przez umożliwienie jej działalności i zebrań przekroczył swój zakres działania określony statutem. Wobec powyższego zawieszam na zasadzie § 24. ust. z 15/XI 1867 D. p. p. 134 pow. Czytelni i zakazuję do czasu stanowczego rozstrzygnięcia przez województwo w Stanisławowie, któremu równocześnie przedkładam akta sprawy. Przekroczenie powyższego zakazu będzie karane po myśli ustawy z 15|XI 1867 Dz. pp. Nr. 134. Równocześnie zarządzam tymczasowe protokolarne oddanie ksiąg, dokumentów, kasy i pieczęci Stowarzyszenia do depozytu Zarządu miasta w Bolechowie. Równocześnie cofam tut. zarządzenie z 15|II. 1924. L. 4215. Starosta. Підпис нечиткий. Поручення староства виконано якнайточнійше. Закриття читальні попередила ревізія читальні дня 30. січня ц. р.; а десь коло 10. лютого ц. р. ревізія в помешканню голови о. В. Сухого, і кількох тутешніх громадян з міщанства й інтеліґенції. При обох ревізіях ні в читальні, ні по домах не найдено нічогісенько. Заміт, що читальня „Просвіти“ в Волоському селі давала Зарядові УСДП. льокаль і уможливляла її діяльність і сходини є цілком неправдивий і не можна звозуміти, як зроблені доходження це виказали. В читальні сходин УСДП. ніколи не було.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу“.

✝ Посмертні згадки.

Ольга з Дойвнюків Січинська, жінка пароха в Радчі коло Станиславова, померла 8. березня 1924. в станиславівській епідемічній лічниці по тридневній недузі — шкарлятині в 52-ім році життя. Похорон відбувся 10. марта 1924. в Станиславові при численній участи духовенства під проводом о. мітрата Гордієвського, селян з Радчі і загалу станиславівської громади. Трагічне се, що муж Покійної тяжко хорий від довшого часу і не мґі взяти участи в похороні. В. І. П.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Український Театр ім. Ів. Тобилевича в Станиславові.

Богородчани.
Субота 15. III. „СЛУХАЙ ІЗРАІЛЕ“, драма на 3 дії.
Неділя 16. III. „ШАЛАПУТ“ фарса 5 дій Глинського.
Второк 18. III. „ПАННА МАРА“ комед. на 4 дії Винниченка.

Солотвина.
Понеділок 20. III. „ОДРУЖІННЯ“ комед. на 3 дії Гоголя.
Субота 22. III. „СЛУХАЙ ІЗРАЇЛЕ“ драма на 3 дії.
Неділя 23. III. „ШАЛАПУТ“ фарса на 5 дій Глинського.

Станиславів.
Второк 25. III. „ЧОРТ“ пєса на 3 дії Ф. Мольнара.

Вкінці квітня театр дасть по дві вистави в містах: Стрий, Дрогобич, Борислав, Самбір, Перемишль і Тернопіль „ЧОРТ“ пєса на 3 дії і „ГОЛУБИЙ ЛИС“ ком. на 3 дії Гергета. — Декорації і костюми власні.— Готовиться до постановки „КНЯЖНА ЧАРДАША“ оперетка на 3 дії Кальмана.
1553 1-1

Дрібні оголошення.

НА ЦІЛКОВИТЕ построєння — різьба і малюнки — нового іконостасу для парох. церкви в Залучу (висота 8 м., шир. 6 м.) пожадані оферти артистів до кінця березня с. р., Українців. Плян і рисунок вже готові. — Уряд парохії з Залучу п. Іосо коло Сянока. 1552 1-2

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Заходом усіх українських Товариств в Камінці струм.
відбудеться
в неділю дня 16 березня 1924 р. в салі „НАРОДНЬОГО ДОМУ“
КОНЦЕРТ
в честь 63 роковин смерти
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.
ПОЧАТОК о год. 7. ВЕЧЕРОМ.
Ціни вступу: I. ряд 3,000.000 Мп.
II. ряд 2,000.000 Мп.
III. ряд 1,000.000 Мп.
Вступ на салю і балькон 500.000 Мп.
Програму можна набути в день концерту при касі.
1—1 1554

Кооперативний Банк „ДНІСТЕР“
Тов-о з обм. пор. у Львові
вул. РУСЬКА 20.
приймає під найкориснійшими условіями
Вкладки з забезпеченням валюти,
переводить купно і продажу всякого рода товарів і сирівців, уділяє вальоризовані позички векслеві і товарові, зачети на під. клад акцій і т. п. 1512 3—5

МАШИНИ до виробу цементових дахівок, форми на бетонові рури, хрести, громовводи, вінка до церков і всякі слюгарські вироби виготовляє
Никайло СТЕФАНІВСЬКИЙ
у Львові, вул. Варстатова 10.
(між вул. Рижерською і Кордецького). 1510 4—6

Білостоцькі кощі, плєди, дерки на коні, сукна

ТЕКСТИЛЬНИЙ ДІМ
БРАТИ ФІНКЕЛЬШТАЙН і Ска
ЛЬВІВ, вул. ЛИНДОГО 2.
Телєф. 14—10.

Вовни жіночі, зефіри, вата, ваталіна і т. п.

АҐЕНЦІЯ ФАБРИКИ
Акц. Т-во Білостоцької Мануфактури
„ЕВҐЕН БЕККЕР і Ска“ в Білімстаці
шовкові плюші (котік), вельвети, аксаміти, шифон, велюри, меблеві плюші і т. п.
1555 1—2

ЛЬВІВ, Городецька ч. 93.
Тернопіль, Тарновського 3.
Найбільше перевозове підприємство на світі.

C.P.R. ДО КАНАДИ C.P.R.

Великі морські кораблі! — Власні залізниці в цілій Канаді!

Пасажири, котрі вже мають аффідавіти з Канади, нехай сейчас звертаються до нас письменно або особисто.

Найблищі наші транспорти до Канади відходять з нашого бюра **у ЛЬВОВІ, вул. Городецька 93.** і в **ТЕРНОПОЛІ, вул. Тарнавського 3.** в слідуючих днях:

18. марта вечером до корабля „Melita“
1. квітня „ „ „ „Minnedosa“.

Оба ті кораблі уряджені в III. клясі вигідно і з комфортом.

Коли задумуєте виїхати до Канади й немаєте за що купити собі шифкарти самі а маєте кревних або знакомих в Канаді, то подайте нам їх адресу, а ми до них напишемо, щоби вони Вам прислали з Канади шифкарту і Аффідавіт.

Кенедіян Песіфік Рейлвей

ТЕРНОПІЛЬ, Тарновського 3.
ЛЬВІВ, Городецька 93.

За Редакцію відповідає Ол. Нузьма. З друкарні Спілки „Діло“ Львів Ринок ч. 10.

Ч. 85 (10.178). Львів, четвер 17. квітня 1924 Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в праю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13.000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Нові надії на европейську згоду.

Міжнародні знавці і німецькі довги.

По трьохмісячній праці економісти Союзних держав оголосили звіт зі своїх дослідів над фінансовим становищем Німеччини і проєкт можливого порозуміння з державами, які домагаються відшкодувань. Слід пригадати, що авторами цього звіту не є офіціяльні представники держав, а спеціялісти, які працювали з далеку від гомону політичної боротьби. Мирова конференція закінчилась невдачею в тому розумінні, що її методи не в силі були довести до бажаної розвязки міжнародніх конфліктів. Нова Европа зроджена несподіванками воєн та революцій затроїла неждано політику економічними елементами. Офіціяльні дипльомати ствердили цей факт на-пів збентежені і довго вагались, покіль зважились на покликання спеціялістів, шоби ці дали свою раду як лічити Европу у стадії гострої економічної недуги.

Маємо перед собою погляд двох комісій. Перша розглядала буджет німецької держави, у звязку з питанням про стабілізацію валюти, сплати готівкою, оснування емісійного банку та найденням джерел доходу для сплати довгів готівкою; чею проводив Американець ген. Чарльз Девіс. Друга комісія під проводом англійського економіста Реджінальда Мек Кенна обчислювала німецьке закордонне майно і думала над способами його використання для сплати воєнних відшкодувань. Два звіти цих комісій це обширний матеріял, навантажений подробицями: цифрами, теоретичними міркуваннями та застереженнями. А проте він складається на гармонійну цілість, щодо якої самі його автори заявляють, що з нього не можна вибирати якісь одні частини і відкидати инші — це є одноцільний передуманий плян, який або треба прийняти або відкинути.

Найважнійшим висновком цих справоздань є те, що Німеччина може платити. Вона має за кордоном 337 міл. фунтів і було би бажане, щоби ці депозити вернулись до краю або взяли нормальну участь у міжнароднім обороті, коли лише Німеччина вернеться до нормальних умовин. Саме питанням про повернення цього нормального стану займається звіт Девіса. Висновки такі: Німеччина мусить взяти на себе витрати воєнні та европейську відбудову і з цією метою оподаткувати себе. Ці податки мусять щонайменше рівнятись податкам у тих державах, які вийшли з війни переможцями. Державний німецький буджет мусить містити в собі мінімум на внутрішні витрати і на відшкодування. Щорічне відшкодування має бути „розумне" себто означене згідно зі спроможністю Німеччини. Окупація Рури є з погляду економічного шкідливою. Німецький буджет може бути зрівноважений, але зі застереженням, що єдність німецької держави не буде зірвана себто що між поодинокими країнами федераційного німецького союзу будуть існувати свобідні взаємини. Це є не [illegible] умовина для оснування ем[illegible] стріхи, і примінуски остан-

банку, для передання німецьких залізниць міжнародньому товариству (яке має мати на ові також німецькі інтереси), для контролі деяких джерел державного доходу (як нпр. алькоголю та тютюну) і т. й.

Технічний плян є змальований на широку, міжнародню скалю. Міжнародня контроля не мала би вражати національної та державної гордости Німців. У внутрішніх справах Німеччина матиме необмежену свободу діяльности.

Кажучи коротко: плян економічної організації, внутрішньої та зовнішньої, начеркнений згаданими комісіями є документом великої історичної ваги. Вперве почувається в ньому нова нота широкого, наскрізь гуманного розуміння міжнародніх справ — нота, яка є вислідком співучасти Американців. Вони домагаються від Німеччини, Англії, Франції, Італії та Бельгії великосердя, на яке готові кожньої хвилини Зєдинені Держави. Це великосердя і симпатія для всіх щирих змагань має стати засновком загального порозуміння. Зєдинені Держави та Англія звертають головну увагу на потребу такого порозуміння між західно-европейськими державами з огляду на необхідність спільної акції супроти „Сходу Европи", де треба буде їм починати будову від самих основ.

Правда, що таке порозуміння лежить покищо у сфері надій. Найблищі вибори у Німеччині та Франції витворюють стан непевности у пануючих настроях обох головних держав, від яких це порозуміння залежить. Головно в Німеччині вибори можуть стати несподіванкою. Одначе міністр закордонних справ Штреземан і голова Союзу німецьких промисловців д-р Сорге вже нині заявляють, що пропозиції згаданих комісій треба прийняти щонайменше як підставу до переговорів. Якщо плян міжнародніх економічних комісій увійшов би на цей раз у стадію реального здійснювання, тоді згодом за ним прийшла би на чергу дня нова актуальна справа перевірки великими державами і віднесин у т. зв. „Східній Европі", до якої ми належимо. А економічні справи, як це давно вже ствердили західні дипльомати, є переплутані з політичними.

На весну ВЗУТТЯ недосяжиме під зглядом тревалости і дешевости поручає Магазин взуття Райх, Львів, вул. Пенацька 8. Для ПТ. Урядовців догідні сплати. 1758 2—10

Дійсно, отці кадильні відозви та статті мають всі дані для цього, щоби тому червоноармійцеві завернути голову та довести до того, що він свято повірить у свою велику спасенну місію. „Ви мали щастя — пише одна відозва — служити тоді, коли ще живим був наш незабутній учитель тов. Ленін. Ви його вихованці! Ви служили його заповітам у армії. Додержуйтесь і дома заповітів нашого проводиря". „Товаришу, — кличе Фрунзе — памятай, що ти присягнувся вірно й чесно служити трудовому народу. Роскажи про це на селі, що червона армія, як була й раніше так і тепер є армією робітників і селян; роскажи, що куркулеві, спекулянтові, буржую в ній місця нема, й що згідно зі законом, цей елемент підлягає службі у тилових частинах а коли є нездатний і на це, то мусить платити окремий великий податок на користь червоної армії. Твердо памятай, товаришу, що основа Радянської влади — це міцна, непорушна спілка робітників і селян".

Як бачимо, то в червоноармійців намагаються виробити окреме своєрідне почуття великої почести та пошани до гідности червоноармійця-фронтовика. Не можеж ним бути ні куркуль ні „буржуй." Вони не гідні захищати пролєтарських інтересів! Їх можуть захищати лише вибранці з поміж народу і вони лише мають право проливати свою не менше вибрану кров в оборону тих інтересів. Хочеться створити окрему, проняту своїм специфічним почуттям чести, касту, касту червоних вояк, касту упревілейовану а тим самим і надійну та певну.

Большевики показали, що вони майстри до того. А всі засоби, якими вони в тому напрямі користуються, не будять ніяких сумнівів для того, щоби у можливість осягнення їхньої мети не повірити. Вони в силі навчити багато добрих річей те практичних методів, які ми повинні собі рівнож засвоїти.

Наддніпрянська Україна.

Демобілізація.

На підставі декрету Радянського уряду та на підставі наказу Революційної Воєнної Ради Союзу Радянських Соціялістичих Республик червоноармійці народжені в 1901 р. відпускаються домів.

З тої нагоди вся радянська преса переповнена статтями та відозвами до демобілізованих. Перед нами число харківських „Вістей" з 5. квітня ц. р. Ціле воно посвячене саме тій демобілізації. Є тут і відозва Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад до демобілізованих і відозва уряду і відозва Фрунзе і редакційна стаття і стаття секретаря Всеукрвиконкому Буценка і стаття про пільги для демобілізованих а навіть малий фейлєтон посвячений цій справі. А все це направлене до того, щоби демобілізованому вказати на його післанництво та працю на селі для радянської влади і для Союзу Республик. Демобілізований червоноармієць йде на село. Він політично образований в червоній касарні повинен нести світло партійного чи радше комуністичного знання в те село. Він повинен його вивести з дотеперішньої його життєвої колії. Він повинен контролювати і органи рад. влади на селі. Він повинен боротися з пияцтвом тих органів. Він повинен заставити їх бути чесними та совісними урядниками радянської держави. Він повинен зняти сліпоту з очей селянинови. Він мусить принести зі собою на село книжку (очевидячки агітаційну) і газету. Він не повинен рвати звязків з червоною армією, але противно підтримувати з нею як найживійший контакт.

На дорогу до дому дається червоноармійцям книжки на російській та українській мовах, мобілізується робітників та радянські установи для святочних прощань відпущених та до привітів їхнього повороту на місцях. Словом з тої нагоди робиться великий шум і галас. Червоноармієць — це все — це вся надія комунізму — це його оборонець — це підстава, на якій комунізм держиться. Не диво проте, що стільки уваги присвячується тому червоноармійцеві з нагоди демобілізації. Його чекає вдома земля (окремий наділ), йому дається робота з поминенням черги инших, йому дається державні субсідії так довго, доки не знайде роботи. Його всі уряди мусять дуже шанувати та поза чергою його приймати і полагоджувати всі його справи.

Нераз і не два ми бачили, що большевики вміють використовувати для себе молодих людей та направляти їхні наствої в своє річище.

Ausrotten!

(З промови пос. С. Підгірського в польськім соймі в справі закону про оборот землею.)

Як у всіх ділянках суспільного, культурного, релігійного життя, так і в ділянці господарського життя польські власти за час свого чотиролітнього панування на українських землях спричинили страшний безлад, хаос. Керуючись одною провідною думкою нищення всього, що не є польське, особливо всього, що є українське, власти польські не рахувалися й не рахуються з тим укладом життя, який на протязі віків тут уложився. Полицаю на боці школу, освіту, де ця основна думка з боку польських властей і польської суспільности виявляється зі самою страшною силою — минаю ті ділянки життя, бо вони не відносяться безпосередно до закону, який обмірковуємо, буду говорити про те, що безпосередно відноситься до закону про умови продажу, або приречення продажу землі. Цей закон торкається одної з найбільш пекучих справ у нашому краєві, а саме справи про оборот землею, значить справи stricte господарчої. Цей закон, хоч і стосується до одного тільки боку господарчого життя — обороту землею — не поправляє, не вносить поліпшення в ту ділянку, про яку він говорить. За російських часів були в нас виразні приписи про продаж землі, про запродажні, про купчі тверді (кріпости). Не кажу про те, чи ті приписи добрі були. Вони були, народ наш знав їх і пристосовувався до виконання їх при купівлі землі.

Велика революція принесла для безземельного та малоземельного українського населення полекші в справах придбання землі. Селян-

ство наше мало надію, що земля, на котрій воно працювало, та плоди праці свої мусіло віддавати національно чужим панам, та земля, на котрій прадіди його обробляли панщину польським панам, та що земля, якої воно від віків прагне, — буде його, перейде до його рук. На жаль так не сталося. Західно-українські землі — Волинь, Полісся, Холмщину, Підляшя й Галичину — загорнула Польща та, не рахуючись із віковим укладом життя господарського нашого, почала в цілях нагальної польонізації Західньої України, вносити без жадної системи ріжні приписи, котрі крім хаосу в місцеве господарське життя пауперозації українського населення, страшного роздражнення серед нього, нічого не вносили й не вносять. Польські закони про оборот землею, про забрання на користь держави земель, ріжні закони про військове осадництво, ріжні потайні й явні обіжники міністерства земельних справ, особливо головного уряду земельного — тепер міністерства реформи земельної все це працювало на на наших землях ad maiorem Poloniae gloriam, змагаю до того, щоб зразу з західньої України зробити Польщу, так уложити земельні відносини, щоби більшість української землі опинилися в польських руках, в руках насланих з Польщі військових і цивільних осадників Мазурів. Від перших днів польського панування на українських землях зачали у нас приноровлювати засаду: ані одного клаптя землі в не-польські руки — (Посол Павліковскі: там є 66 проц. католицького населення). Католицького, а не польського, а 85 проц. нашої землі згори призначено було на те, щоби її віддати тільки Полякам. Тільки дрібка випадково попала до рук Українців. Це стверджують цифри. Селянин-хлібороб Українець не міг і не може дістати дозволення від урядів земельних на купівлю землі. Закриваючись справою недопущення до дикої парцеляції, земельні уряди забороняють власникам продаж, а селянам купівлю землі. Недоступні, незрозумілі, зовсім чужі нашому народові польські земельні уряди зовсім не вважають на просьби наших селян, не вздовольняють їх. Прикладів сього маємо аж занадто. Але мимо цього, що селянин-Українець не мав можливости дістати оте позволення від польських земельних урядів, не діставав їх зовсім, всеж не міг не купувати землі. Дідичі-поміщики зі страху перед революцією, продавали землю, продавали навіть тим, котрих ненавиділи, нашим українським селянам, обіцюючи їм, що позволення на продаж і купівлю тих земель виєднають від земельних урядів. Вірячи в панські обіцянки, будучи в безпорадному стані, покладаючи надію, що це позволення буде, наш селянин в добрій вірі купував землю, платив свої тяжкою працею запрацьовані гроші — але землі на власність не діставав, бо власть імущі пильнували й пильнують, щоби земля не переходила до рук українського селянина. Поза сими несправедливостями в справі переходу земель до рук українського селянина, які самі за себе кричать до неба о пімсту, маємо на землях наших цілу низку фактів, що зробило нам польське панування. Маєтки, закуплені нашими селянами ще за російських часів, поділені між ними ще перед світовою війною — тепер польська влада відбирає, бо селяне не вспіли виробити собі на закуплену землю купчих грамот, хоча за землю всі гроші заплатили давно й землю на праві повної власности обробляють уже кілька літ. Цю землю польська влада відбирає від селян і віддає її осадникам. Бесідник наводить приклади і ставить поправки до закону, які, як звичайно, перепадають.

З польських справ.

(Тушують. — Керник! — Крадуть. — Сенсаційні рявляцтва. — Поєдинкування. Жиди антисеміти.

Соймова комісія, вибрана для переведення слідства в справі падолистових подій м. р., ствердила на основі переслухання свідків у Тарнові, що робітників спровоковано і що на них напала поліція. Насувається підозріння, чи серед робітників не грасували поліційні провокатори.

Супроти того, що „народова“ більшість відкинула домагання послів Путка і Либермана саме в цім напрямі перевести слідство, оба посли запротестували проти тушования висліду доходжень і виступили з комісії.

„Курєр поранни“ з 14. с. м. подає: „В посольських колах подають собі деякі фрагменти зі слідства соймової комісії. Зі зізнань воєводи Галецкого і місцевих властей в Кракові, Тарнові і Бориславі виходить, що всі місцеві адміністраційні урядовці твердили, що з юрбою можна було дати собі раду без ужівання війська, всеж наказ з Варшави прийшов в справі ужиття війська.

Міністр вн. справ Керник („людовець“) телєфонічно видавав прикази воєводі Галецкому нераз кількайцять разів денно. Спротивів Керник не визнавав і замало „енергічних“ урядовців казав усувати. Вже 4. падолиста військові летуни привезли Галецкому до розліплення плякати про стан облоги в Галичині, міжтим коли заворушення розпочалися щойно 6. пад. Б. комендант ДОК. Краків ген. Чікель мав зізнати, що як би був послухав приказів з Варшави був би вистріляв половину Кракова. Б. міністр військ. справ Шептицкі мав заявити перед комісією, що переляканий розпорядками Керника, звернув йому увагу на потребу здержливости — і дістав відповідь: „Бачите, ґенерале, я тепер є начальним вождом і веду кампанію телєфоном з Варшави“. Скільки крови коштувала ця „кампанія“, відомо.

— Як подає А. В., слідство проти відомого герштa краківських фашистів — адв. Абламовіча має бути здержане, мовляв — не має достаточних підстав підозрівати його в співучасти в атентатах. І він має вийти на волю. Буде тільки відповідати за магазин амуніції на своїх стрихах. Не має сумніву, що і з цього закиду гершта „патріотув“ вилабуздають...

— Урядовці каси хорих на Празі у Варшаві обікрали касу на 16 міліярдів.

Як подає „Курєр поранни“, комісія для провірки тайних організацій в звязку зі справою „патріотуф польскіх“ відвідала засуджених на смерть офіцирів Багіньского і Вечоркевіча. Багіньскі заявив: „Я є здеклярованим комуністом. Не маю симпатій до Пілсудского, одначе подаю до відома, що прокуратор Янчевскі намовляв мене, щоби я зізнавав, що працював під впливом і з доручення Пілсудского. За те обіцяв мені пільги в тюрмі і взагалі поміч, Та я не міг здобутися на стільки подлости, щоби послухати прокуратора“.

— В Польщі від якогось часу запанувала пошесть на поєдинки. Поєдинкуються міністри, офіцири, посли, мистці. І все... безкровно. Кепські стрільці. Який скандал: між ними є б. військовий міністр — ґен. Шептицкі. На двях відбулися два чергові поєдинки: між одним журналістом і ендецьким послом. І знову: щасливо, безкровно. Щойно мистецький поєдинок дещо направляє репутацію лицарського народу: поет А. Слонімскі пострілив з поєдинку маляря Щука. Та Слонімскі Жид...

— В головнім деннику Хієни „Ржечипосполітей“, який являється найповажнійшим речником польського антисемітизму, працюють головним чином вихрещені Жиди. Начальний редактор: Леві-Стронський, спеціялістом від нищення Жидів: Нейверт-Новачиньскі, тріскотлива співробітниця: „Ірена“ Явіц-Паннекова (птиця з галицького Поділля), головний кореспондент заграничний: Гольдшайдер-Гориньскі і т. д.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

Вибори в Данії.

Підчас останніх виборів до данського парляменту, що закінчилися 11. квітня, консерватисти одержали 28 мандатів, умірковані ліві 45, соціял-демократи 55, радикальна лівиця 20 і Німці 1 мандат. Умірковано ліві втратили тепер 7 маидатів, консерватисти здобули більше 1, радикали 2 і соціял-демократи 7. Торговельно-промислова ґрупа втратила 3 мандати. Можна припускати, що давня коаліція (консерватисти і умірковано ліві) будуть в новому парляменті розпоряжати 74 мандатами а опозиція (радикальні ліві та соціялдемократи) 75 мандатами.

Вибори в Фінляндії.

У виборах до фінляндського ріксдагу взяло тепер участь 10.000 виборців, більше чим в 1922 р. Вислід виборів такий: фінська права або коаліційна партія здобула при теперішніх виборах 3 мандати більше, прогресивна збільшилася о 2 мандати а соціялдемократична партія позискала 7 мандатів більше чим в 1922 р. Шведська народня партія втратила 2 мандати, аграрії 1 а комуністи втратили аж 9 мандатів. Склад теперішнього парлямеиту буде такий: шведська народня партія — 23, коаліція — 38, прогресивна партія — 17, аграрії — 44, соціялдемократи — 60 і комуністи — 18 мандатів.

Зміна в червоній армії.

Пост головно-командуючого червоною армією скасовано. Бувший головно-командуючий Каменєв Сергій буде назначений інспектором червоної армії. При ґенеральному штабі Фрунзе є помічниками Тухачевський і Шапошніков. Начальником політичного відділу червоної армії назначено Бубнова.

Присяга православних єпископів.

Дня 12. квітня ц. р. митрополит православної церкви в Польщі Дионізій разом з поліським епископом Олексієм представили міністрові освіти нових достойників православної церкви архиепископа Теодозія (Вильно), епископа Олексія (Гродно), епископа-вікарія Антонія (Люблин) та епископа-вікарія Симона (Кремянець) з метою відібрання від них присяги на вірність польській державі. Присягу приймали від епископів у палаті ради міністрів міністр Освіти та Віроісповідань Міклашевскі і міністр Внутрішних Справ Гібнер у присутности кількох достойників обох міністерств та кількох високих урядників з президії Ради Міністрів. По зложенню присяги нових вірнопідданих епископів запрошено їх на снідання. В часі перекуски промовляв міністр освіти Міклашевскі на тему слів Христа: „Віддайте Богові Боже, а кесареві кесарево“. Йому незвичайно сердечно відповів митрополит Дионізій оперуючи найвимовнійшими цитатами святого письма, що підкреслюють в[illegible] підданчість слуг церкви до [illegible]

Мистецтво Підкарпатської Руси.

Під таким заголовком кореспонденти російських ґазет подають справоздання про цю виставу. Характерний погляд на Закарпатську Україну висловлює кореспондент „Руля“ в статті „Виставка 3000 узоров“. Він пише: „Організована С. К. Маковським в Празі виставa „Мистецтво та життя Підкарпатської Руси“ — це явище надзвичайне: вперше розгортується своєрідний, до цього часу невідомий побут маленької галузі нашого народу, з часів незапамятних відірваної від історичних шляхів Росії, галузі, що — не дивлячись на всі перепони в минулому і сучасному — зберегла глибоку національну свідомість своєї приналежности до великоруського (себ-то московського) народу“.

Такий приблизно погляд на Закарпатську Україну мають представники всіх російських угрупувань. Починаючи від монархіста і кінчаючи найлівійшим соціялістом, всі вони цілком переконані, що населення Закарпат. України є тільки „отрасль русскаго народа“. Ні явна окремішність цього народу від Москалів, як в антропольогічному, так в побутовому і фільольогічному відношенні, ні нарешті та напів насмішкувата, напів погірдлива неприязнь закарпатських Українців до Москалів, яку цим „культуртрегерам“ доводиться зустрічати там на кожному кроці — не переконують Москалів в тому, що це зовсім не „отрасль“ їх народу, а частина по крові і духу народу українського. Всі вони викинені з своєї батьківщини-Росії з упертістю, часом з нахабністю, сунуть того нещасного Руснака з метою просвітити його, звязати з „матушкою-Расєєю“, кинути в душу „євшан-зілля“ і т. д. І справді кого ми тільки не бачимо там в ролях просвітителів; тут і „бабушки русских революцій“ і „дєдушки“, і бувші дипльомати та правителі землі русской, і вчені, і письменники і инші добродії, що поставили собі метою зрусифікувати цю країну, скалічити її, затруїти. З зрозумілої нам причини на цю працю чеські політики дивляться не тільки байдуже, а навіть підпирають її. Близкість Галичини і взагалі України та ляк перед „українською іредентою“ утворює становище, завдяки котрому українським діячам, чи то вони будуть з Наддніпрянців чи з Наддністрянців, доступ в цей край майже неможливий, в той час, коли Москалям все там дозволено. Цим почасти треба пояснити таке явище, як організація виставки С. К. Маковським та иншими Москалями.

Виставу відкрито в Художньо-Промисловому Музеї в Празі засобами шкільного відділу цивільної Управи Закарпатської України. Офіційно відкрив її ґубернатор Закарпаття д-р Бескид промовою в мові, котрою ні один славянський народ не говорить і не розуміє. Це мішанина церковно-славянської з українською та російською. Це той „русскій язик“, яким говорять і галицькі й закарпатські москвофіли. Розпорядчиками виставки здебільшого або Москалі або закарпатські москвофіли.

Щодо самої виставки, то слід завважати, що багатством експонатів вона може цілком задовольнити кожного глядача. Вся вона поділена на ряд відділів згідно з культурно-етнографічними прикметами ріжних місцевостей, і являється, так би сказати, спробою наукового розподілу. Отже, кожда кімната містить збірку фотографій, моделі будівничого мистецтва, фотографії побутового змісту, убрання, вишивки і т. и. тої чи иншої місцевости.

[illegible] багатий відділ вишивки, [illegible] тецька сторона їх, композиція [illegible]ка і барви свідчать про

високо розвинений артистичний смак закарпатських Українців. Часом в цих роботах помітні впливи мадярські, румунські, навіть чеські. останні особливо в розміщенні кольорів, але загальний тон і зміст тісно в же їх з вишивками українськими, при чому особливо яскраво виступає їх тісний звязок з вишивками Галичини. І дійсно, треба мати велику сміливість, щоб установлювати подібність їх до взорів Вятської, Воронїжської і инш. губерній Московщини, як це робить кореспондент „Руля“ В. Кадашев. Слідуючим заслуговуючим уваги слід підмітити відділ будівельний, і то власне будови деревляних церков які, починаючи від „пагодних“ форм XII XIII вв. через бароко переходять до готики і дають повну картину розвитку будівляного мистецва на Закарпаттю. І тут помічаємо нерозривний звязок з будовами цер ов Галичини. Мусимо знов зауважити, що бажання п. Кадашева підогнати цю архитектуру під гребінку „нашево севернаво зодчества“ являються хіба тільки свідоцтвом повного його неуцтва.

Крім цих головних відділів на виставі представлені досить повно відділи керамічний, різні різьблені вироби для домашнього вжитку, народні музичні інструменти (трембіти і т. п.), народні убрання домашнього виробу, — всі вони нагадують нам далеку Україну. В окремій кімнаті виставлено як старі, так і нові друки Закарпатської України. Цей відділ можна вважати найбідніщим, і він яскраво свідчить про низький стан культури цієї частини нашої землі. А проте, це й не дувно, коли взяти на увагу, що ві всіх українських земель, найбільше національного гніту прийшлося перетерпіти саме Закарпатській Україні.

Закінчуючи цю замітку, не можемо промовчати про той сумний факт, що свідомі Українці, як закарпатські, так і перебуваючі на еміграції, занадто несерйозно, а може й легковажно віднеслись до створення цієї вистави. І те, що вона опинилась в руках російських націоналістів мусимо в великій мірі поставити у вину нашим мистцям-етнографам і взагалі знавцям народнього мистецтва та життя.

Ю. Азовський.

З театру.

Т. Брандон: „Тітка Карла“, комедія на дій. Постановка М. Крушельницького.

Колиб Ваш покірливий слуга мав той єдиний клопіт, що ходати на премєри до театру „Української Бесіди“ у Львові й писати з них рецензії до „Діла“, то він не міг би жалітись на перектому. Від останньої премєри до позавчорашньої минуло стільки часу, що безпечно можна було записатись до французької закордонної легії і відбути з него карну експедицію в глиб середне-африканської кольонії.

Шумно започаткований Уайльдом і Лесею Українкою театральний сезон 1923|24 дозволив нам заспокоїтися — надією. Бо ось театр не мав часу займатися такими справами, як виконуванням наміченого сезонового репертуару: він переживав „крізи“. Підчас тих „кріз“ ми — що правда — почули гордовиту обіцянку основання другого постійного українського театру у Львові, але й дожили, що той єдиний, який був і залишився єдиним, перейшов у стан модної „прогресивної параліжи“. Ми переконались ще раз, що кілька найталановитших і найбільш симпатичних одиниць зі складу львівської театральної дружини з ідеалістами з великою мірою наївности, і що директор Стадник має ту залізну волю та завзятість, яка не боїться ні яких „кріз“ і може обійтись—без акторів і без репертуару. Він має свою гордість, перед якою з пошаною мусять вклонитися і ті, що не зараховують себе до без застережних прихильників дир. Стадника. А все-ж: зимовий театральний сезон пройшов і „малого сліду не залишив на нашій славній Україні“. Та ось з весняними подувами ми бачимо вже в театрі дир. Стадника і пані Голіцинську, і Венцаля і Крушельницького а з ними пригнула знову можливість рушити драматичний репертуар з його ідеального спочинку. „Краще пізно, ніж ніколи“ зітхнемо за тим Китайцем, що спізнився до потягу.

Б'ю чолом перед патріотами, які воліють дозіхати на трагедіях з під різної стріхи, ніж щиро сміятися з дотепів, які прилинули до нас з країн що їх — завдяки остан-

ОСТАННІ ВІСТИ.

Нове розглянонння київського процесу.

З Москви звідомляють: Присуд у справі професорів і вчених, засуджених у Київі не є окончений. Цілу справу відіслано до Найвищого суду радянської України в Харкові для нового розглянення.

Сов. англійська конференція.

14. ц. м. відбулось у Форін Офісі перше засідання сов.-англійської конференції. Головував Мак Донельд. Віцепрез. держ. секр. Поїсонбі. Мак Донельд у призітній промові завначив, що ціллю приїзду сов. делегації було оперти майбутні взаємини між обома краями на тривалому порозумінні. У відповіді предс. рад. делегації Раковський привитав представників англійського уряду. Сов. делегація прибула з бажанням осягнути в конференції позитивні висліди. Запевнив про добрі наміри сов. делегації, коли ходить про політичний бік справ конференції. Що до приступлення Совітів до С. Народів, то хоч Совіти є щодо цього погляду Англії, то всетаки Совіти приступили би до такої організації, до якої належали би всі держави, а Совіти вступили би до Союза з власної ініціятиви на основах рівности.

Прихильна відповідь Німеччини.

15. ц. м. на зборах президентів і премієрів союзних держав Німеччини ухвалено відповісти прихильно на внесення комісії відшкодувань у справі опінії знавців.

Геленська республика.

Грецька рада міністрів ухвалила для Греції назву „Геленська республика“. Для політичних злочинів оголоситься амнестію. Урядовці мають зложити присягу на вірність республиці. Тимчасовим президентом республики буде йменований адмірал Кондуріотіс. Вибори президента відбудуться після Великодня.

Поїздка Троцького.

На зборах тифліського совіту заявив Троцький, що побіда німецької революції недалека. Правительство Мак Донельда таке імперіялістичне як і французьке. Совітам кажуть платити царські довги. Чи чоловік, котрому вдалося вирвати з шибениці, платить за стрічок? Ми зірвались з царської шибениці. Весь світ готовиться до війни. Америка приготовляє „гуманну“ хемічну війну. Треба тому добре вихіснувати хемію до воєнних приготувань. Совіти побідять, але мусять незломно вірити компартії.

ньому паспортовому розпорядженню польського міністерства фінансів — можна тепер сказати лише в—ліно. Але рішуче застерігаюсь проти привлежности до таких інтерпретаторів патріотизму, і, здається, що зі мною погоджуються усі ті глядачі, присутні на премєрі „Тітки Карла“, які на протязі трьох годин реготалися без викидів совісти, не згадавши ні разу Льойда Джорджа, що стільки разів казав нам даремне—облизуватися.

Англійську фізіономію „Тітки Карла“ пізнати відразу. Вона за все сама тітка, не жінка, яка самостійно подорожує по всьому світі, і то з таким практичним успіхом, що не тільки виходить у Бразилії за еспанського міліонера, але й має приємність бути на похороні свого старечого чоловіка: таке вдається лише Англійкам. Дальше: маємо до діла з кол. морським капітаном, якого замолоду перенесено на службу до Індій. Студенти університету тримають собі лакея і, замість про пиво й оковиту, говорять про шампанське, а молода дівчина підчас любовної сцени виголошує моральні науки на тему самостійного жіночого заробітку. На всякий випадок: на галицькому грунті такі речі не могліб діятися. Але „Тітка Карла“ має ще більші англійські прикмети, ніж отой її тамошній місцевий колорит. Як вилинялі англійські жінки у віці між 20 і 60 роком життя так сама і ця пєса — не старіється і, як впливи англійської культури й політики, гумор тої пєси побідним походом веднює приклонників без огляду на їх національність і на віддаль, що ділить їх від замореного Льондону.

Ті, що підуть на „Тітку Карла“, повіривши рецензентові на слово, не почують розвязки якої моральної суспільної проблєми, але за те матимуть повне задоволення насміятись аж до надірвання черевних мускулів і будуть мені більше вдячні, ніж ті, що вичитали би на цьому місці складний зміст пєси. Цілком досить сказати, що приходить момент, коли п. Крушельницький являється на сцені з чарівними кучерями і солідними грудьми й боками, як личить екзотичній тіточці і що від того моменту всі дієві особи попадають у крутіж найкомічніших ситуацій. Названий артист мав вдячне поле для вияви всесторонности свого таланту; легкий шарж не шкодив у такій ролі, хоча закінчення другої дії було таки перебовщене. Із товаришів п. Крушельницького на найкращі похвали заслужили пп. Венцаль і Никавківський, перший із них легкістю і свободою карваного нотаря, а останній незворушною повагою добре витресованого лакея. Із пань: п-ні Голіцинська і Орлян з дуже приємними мінами слухали приємних речей, які їм говорили їх дотепні „залицяльники“ пп. Залуцький і Ярема, що старалися робити „рух“ і дуже часто наступали собі на ноги. (Взагалі директор театру повинен щодня зранку й вечір молитися, щоб боги післали йому хоч одного аманта і безпощадно поводились з авторами, як мають комедну і ею при одній пєсі давати аж дві ролі амантів). Темпо гри було жваве.

І. Кедрин.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Курс грошей.

Львів, дня 15. квітня 1924.

Нині тенденція легко знижкова. Настрій резервований. Оборот середній.

Доляр амер.	9,235.000—9,245.000
Доляр канад.	8,700.000—8,800.000
Чеські корони	260.000—265.000
Леї	46.500—47.000
Фунти штерл.	39,500.000—40,000.000
Франц. франкй	520.000—530.000
Франк шв.	1,600.000—1,620.000
Марки нім. стар. ем. тис.	13.500—140.000
Франк белъг.	430.000—000.000
Гульдени голланд.	3,400.000—0,000.000
Ліри італ.	400.000—000.000

Золото

20 кор.	39,500.000—40,000.000
20 франк.	37,000.000—38,000.000
10 рубл.	49,000.000—50.000.000
20 марок нім.	45,000.000—45,500.000

Срібло

Кор. австр.	720.000—730.000
5 кор.	3,600.000—3 700.000
фльорени	1,800.000—1,750.000
рублі	3 000.000—3,100.000
копійки (за рубля)	1,300.000—1,400.000

Варшава 15.IV. Доляри Зед. Держави 9,347.500 9,300, 9,350, 9,250, дол. канад. 8 970, 8 980, 8,975, фр. зол. 1800.

Чеки: Бельгія 496 496.500, 493. 488, Голяндія 3.485, 3.460, Льондон 40,675, 40.425, 40.625, 40.225, Нью-Йорк 9.345, 9.300. 9.350. 9.250, Париж 575. 570.200, 572.700, 567.700, Прага 278. 269.750, Швайцарія 1,645.000, 1.632.500, 1,640.500, 1,624.500, Відень 132.10, 131. 132, 130, Італія 417, 414. Бони зол. 1.360 1.400. 8 проц. поз. 14 м., Мілионівка 1,50.9050. 965, дол. поз. 4.950.

Ципіх 15. квітня 1924. Голяндія 211½, Нозий-Йорк 568½, Льондон 24.70, Париж 34,85, Медіолян 25.30, Прага 16.85, Будапешт 0,0075, Букарешт 2,97, Бельград 7.050, Софія 4.10, Відень 0.0080½.

Збіжева біржа.

Львів, 15. квітня 1924.

Повна стагнація в біржевих і позабіржевих оборотах з причини надходячих свят. На загал положення без зміни. Тенденція стабілізована. Настрій без охоти.

Пшениця краєва ⁶⁰/₆₂ з 1923 р. 36,000.000—39.000.000*, пшен. кр. селянська 00,000.000—00,000.000, жито галицьке ⁶⁰/₆₂ з 1923 року 22,500.000—24,000.000*, жито галицьке ⁶⁵/₆₈ 20,000.000—22,500.000, ячмінь гал. бров. 22.000.000—24,000.000* ячмінь гал. для переміления 18,000.000—19,000.000, овес гал. ⁴⁵/₄₈ з 1923. року 20,000.000—22.500.000, кукуруза 000.00.000—00,000,.000, горох пів-Вікторія 00,000,000—00,000.000.

Ціни розуміється в польських марках за 100 кг. без споживчого податку. місце стація заладування.*) Ціни оціночні без трансакцій.

Причину того, що не всі що постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі екекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

НОВИНКИ.

— **Лови на паціснтів.** Живе у Львові при вул. Собіського лікар, як голосить вивіска: д-р Леон Р. Недужі чомусь то здалека обминають його хату, але від чого т. зв. сприт? Чи Леон тримає агентів-наганячів, котрі доставляють дотепному лікареві легковірних. Ці нагаячі полюють на залізничих дворцях, коло шпиталів і домівок першорядних лікарів. Недавно оті агенти захопили біля домівки одного з наших лікарів селянку Ганну Болух з Товстолуга, тернопол. повіту, й запровадили до свого пана. Тим обібрали її з останньої марки й з нічим відправили, так, що жінка мусіла вертати, щоб дістатись до дому. Та сама індивідуум забрало зі жидальні иншого лікаря, хворого селянина Осипа Качмарка з Фрамполя нов. Замість, щоби, мовляв, запровадити його до „оберлохтора“, т. Л. Р. По дорозі агент видурив від легковірного „мужика“ 40 міліонів мк., бущім-то на гонорар для лікаря, лишив його на вулиці і — пропав. Качмарак опісля стрінув харциза на Ринку й хотів віддати його поліціянтові, одначе тої днини львівська поліція робила облави на учасників анкети в справі українських високих шкіл і на вулиці її не було.

— **Проф. Айнштайн в Аргентині.** Аргентинський посол в Берліні дістав від свого уряду з Буенос-Айрес доручення переговорити з професором Айнштайном в справі його подорожі до Аргентини з циклем викладів про його теорію.

— **Убив власних батьків.** В м. Ессені в Порурю арештовано 22-літнього сина фабриканта Георґа Міллєра під закидом отруєння батька й матери. Він усунув зі світа спершу свого батька, щоби перейняти самому правління фабрикою й мати вільну руку розпоряджати батьківським маєтком. Він хотів одружитись з одною сестрою-жалібницею, але його мати спротивилась тому. Мати в два тижні пізнійше теж померла. Рантова смерть обоїх батьків звернула підозріння з боку поліції, яка арештувала сина. Йдучи з переслухання до своєї келії, арештований кинувся з вікна коридору з другого поверха на вулицю й покалічив себе так, що мабуть помре.

— **„Гришко-червоний імператор“.** 31 III. в Москві переведено труси в помешканнях усіх розносчиків і кольпортерів газет, а пошуканці за памфлетом „Гриша-красный император“. Той памфлет висміває Зиновєва. Цікаво, що памфлет надруковано нелеґально в одній з державних друкарень і що його розсилали, як безплатний додаток, усім передплатникам московських „Известий“ і „Правды“, в числах отих газет. Проти такого підривання авторитету стовпів радянської влади з боку самих же офіціяльних большевицьких чинників, виступив Совнарком, на якого телеґрафічне розпорядження по всій провінції уладжено лови за числами „Вістей“ і „Правди“ з неприємним памфлетом. („Посл. Нов.“)

— **Памятник і записки бл. п. В. Секунди.** В посмертній згадці про бл. п. В. Секунду подано, що „приятель Покійного д. Яремич, котрий в послідних часах хороби Покійного опікувався Ним і Його родиною, забрав памятник і записки Його“. П. Іван Яремич повідомляє нас, що памятник і записки одержав він добровільно з рук подруги Покійного і за Його згодою та що вони потрібні п. Яремичеві до написання вичерпуючого некрольоґу бл. п. В. Секунди.

— **Кооператива „Український Театр“.** Дальше вписалися в члени: 1032 Маруся Ласійчукова в Зборові 50 уділів, 1033. Іван Когутяк в Станиславові 31 уд., 1034. с. Іван Винницький в Залізцях 100 уд., 1036. Аматорський Кружок в Раві рус. 10 уд., 1037. Василь Білозор в Раві рус. 10 уд., 1038 о. Іван Іванчук в Товстім біля Скалата 33 уд., 1039. с. Андрій Пшепюрський в Тарнаві 33 уд., 1040. інж. Ярослав Індишевський у Львові 30 уд., 1045. д-р Іван Горошко 10 уд., 1046 Розалія Будзінська 20 уд., № 47. Терентій Литвин 10 уд., 1048 Іван Зарицький 10 уд., 1049. Кость Середа 10 уд., 1050. Кооператива „Базар“ 10 уд., 1051. Володимир Алексевич 15 уд., 1052 Софія і 1053. д-р Лев Хоминський по 10 уд. — всі з Камінки струмилової, 1054. селянич Михайло Гевак з Товстобаб 10 уд. 1055. Омелян Саєвич у Львові 30 уд., 1056. д-р Володимир Рівюк у Львові 10 1057. Олекса Козьоринський в Балигороді 20 уд., 1058. Бронислав Калецький в Нізка-Львів 33 уд, 1059. Михайло Сенкий 33 уд., 1060. Остап Павлів 30 уд. Антін Лукянович 30 уд. всі у Львові, Софія і 1063. д-р Франц Коковські в Бережанах по 10 уд., 1064. Ізабеля Гаркова в Станиславові 30 уд., 1065. Іванлик в Нацвірній 33 уд., 1066. д-р Ілля Бонцорків в Бучачи 92 уд., 1067. Т. Український Базар Канада 30 уд., 106. Павло Мудрий в Коломиї 30 уд., 106. Госп. спож. спілка „Надія“ в Купчинцях 30 уд., 1070. Сенатор Олександер Карпінський в Рівнім 20 уд., 1071. Лесь Денисюк в Бжеську 31 уд., 1072. д-р Микола Сабат в Станиславові 30 уд., 1073. Йосиф Гарденький в Тернополі 10 уд., 1074. Володимир Козак у Львові 31 уд., 1075. д-р Іван Мандюк в Перемишлі 30 уд., 1076. Федір Заяць в Підлисю 33 уд., 1077. Ілія Чиж в Самборі 50 уд., 1078. Маркіян Рудий в Стрию 67 уд., 1079. Володимир Левицький в Сушині 20 уд., 1080. о. Володимир Гойдиш в Девятирі 31 уд. — Всіх старих членів, що з приводу Тижня Українського Театру зложили дальші уділи, помістимо в окремім виказі. Оголошуємо лише тих членів, що зложили найменше 10 уд. то є 3.030.000. Всіх що одержали на днях ві-

шу відозву і заяву, просимо присилати заяви і гроші на адресу кооперативи театральної у Львові Руська ч. 18.

— **4 роки одна партія шахів.** Шахові партії, як відомо, тревають инколи дуже довго, поки не скінчаться побідою одного з грачів або ремі („розіграною"). Кілька й кільканацяти годинна партія, або навіть кількаднева, не є рідкістю. Але одна партія шахів, яку грали три лєндонські юристи зі своїми американськими товаришами, не трапляється часто. Партію одіграно листовно, так, що лише кожних три тижні можна було зробити одно посунення. Гра була дуже цікава й одно посунення за другим нотовано в Льондоні й Ню-Йорку і поки Льондонці виграли, минуло якраз 4 роки.

Ширіть наш часопис!

Бразилія.

Да найкраще еміґрувати. — Як їдеться до Бразилії. — Бразилійські ліси і управа рілі — Що родиться в Бразилії і як там живуть наші люде. — Клімат. — Міста і села. — Недостача організації. — Загроза денаціоналізації. — В крайному випадку їхати в Бразилію тільки хліборобам.

„Коли Ви подали отвертого листа в „Ділі", щоби не їхати в Аргентину, а вже радше до Парани, то треба було подати виразнійше, що тих евентуально через Вас до Бразилії замість в Аргентину завернених чекає".

Так пише мені один з моїх знайомих з Галичини, ставлячи мені цілий ряд конкретних питань, на які я постараюся відповісти, засуджуючи себе тим самим на сухість і хаотичність.

Перш усього мушу підкреслити, що я нікого на Бразилію не намовляв, а тільки звернув увагу на непрактичність виїзду до Аргентини, знаючи трохи не одчайне економічне становище наших поселенців в Місіонес, і мимоходом замітив, що це становище в Бразилії всеж таки краще. На мою думку найкраще повертати нашу еміґрацію в Канаду — з ріжних причин, а по змозі на Сибір.

І замічу далі, що у Відні вийшла моя книжка вражінь з Бразилії і з Аргентини п. т. „Між рідними в Південній Америці" (видання Накладні „Чайка" — Tchaika, Wien V. Nikolsdorferstrasse 7—11), з якої читач може дізнатися про це, що його цікавить як такого, що думає про еміґрацію до Бразилії, чи Аргентини — і тому я обмежуюся тут до найважнійшого.

Як їхати до Бразилії? Можна їхати або на Трієст або на Гевую, але здається найкраще їхати з Гамбурґа просто до пристані Сантос в Бразилії. (Тепер коштує 3-а кл. з кабіною поверх 50 дол.). З Сантос їдеться 2 години до Сан Павло залізницею, а з Сан Павло, де поїзд треба змінити на південь, їдеться просто до Парани до осередку наших осель, які починаються стацією Іраті. Їзда залізницею з С. Павло до Іраті трівае одну добу і половину дня. На кілька годин перед Іраті є стація Понга Гросса, звідкіля йде віднога до Куритиби, яка є осідком станового уряду і столицею Парани.

З Іраті підводою (один день їзди — 60 км) можна переїхати до найбільшої нашої осели Прудентополіс. В околиці Іраті находиться наша оселя Ітапара і Іваї-Кальмон близче Прудентополя. На південь від Іраті при залізничому шляху лежать оселі з наших населенням: Рошо Рони, Маршаль Малє, Дорізон, побіч них, Вера Гварані, Каразіньо, далі Порто Уніон і на боці Круз Машадо, а врешті Антоніо Олінґо, а в околиці Куритиби Марпеліна і Гважувіра, а на південь від Порто Уніон в стані Санта Катаріна оселі: Антоніо Кандідо, Лєґру, Нова Галісія, а врешті Ірасема. Можна сказати, що — як на бразилійські відносини — наша еміґрація осіла доволі скупчено, при двох залізничих шляхах, що ведуть з півночі Парани на південь і з заходу на схід, а врешті біля Куритиби. Найбільші з них: Прудентополіс, Маршаль Малєт, що з Дорізоном становить центр наших осель, Ірасема ють, Антоніо Олінто.

рук ці поселенці є переважно хліборобасими ільки незначна частина займається ом (кравецтвом, шевством, столяр перехо,гарбарством), частина працює при го селях, а врешті звиш 100 є дрібних нать д ів.

ва рілі є дуже важка, головно в поземля. Тільки ті землі є відповідні під що зу, що є сильно схвильовані і найкра ня. даються врожаї на узбічах гір. Управа землі відбувається в цей спосіб: перш нам ого треба праліс очистити здебільшого пер великанів дерев, спігля витяти фойсою зірід серпа на держаку) густо заросли низ ніс (ліяни, трощу і ин.) і так висушений ліс спалити. Між патичем, стовбурами дерев, серед колод в сапою розкопану землю сіють жито, пшеницю, садять кукурузу, чорну фасолю, мандіоку, картоплю, батати (солодкі картоплі) і ин. І жнива так само луже утруднені. Земля родить 2—3 роки і треба, щоби зробити її знову родючою, запустити її знову від „капоейру" (молодняк), а опісля знову витинати і випалювати. Плугами роблять ще мало. І тому оселі мають вигляд лісів, серед яких сям і там найдете хатчину дерев'яну і шматки справленої землі.

Уряд дає на сплати земельні наділи (переєічно 40 моргів) в місцях ще зовсім не заселених, і коли твориться нова оселя, уряд робить примітивну дорогу.

Найкраще є матеріяльне становище тих, що мають ерву матте (бразил. чай), бо вони мають постійний прихід і то часто навіть значний. Майже всі наші оселі мають землі з ервою матте, яка росте в лісах дико. Другим джерелом приходу наших поселенців є кукуруза.

З овочевих дерев ростуть помаранчі, японські сливи, персики, по трохи яблуні, а врешті виноград — та овочевих дерев тяжко доплекатися, бо винищують їх мурашки.

Найкраще матеріяльно стоять крамарі, селяне, що взялися до легкого способу життя, та тільки кількох з наших крамарів уявляють собою поважнійші фірми.

Як не як, а положення наших поселенців у Бразилії (не треба забувати, що це переважно колишня фільварочна служба) далеко краще, ніж у Галичині, про голод між ними не можна говорити зовсім, а принаймні третина має попри майно в землі й інвентарі (рогата худоба, безроги, коні, мули) ще і майне в готівці, якої кольоністи не уміють зовсім використати.

П. Карманський.

(Доківчення буде.)

Відозви й комунікати.

На будову „Народнього Дому" в Сколім.

Під кінець м. р. відновлено кооперативу Господ. рільничої Спілки „Народній Дім" в Сколім. До нової управи ввійшли: рад. Лев Левицький, як голова, д-р Степан Дольницький, як книговодець а о. катех. Притуляк, як касієр. Надзірна рада уконституувалась під проводом о. сов. Михайла Моссора як голови. — Уділ назначено на пів шнайц. франка, а вписове на 5 сантимів. В цей спосіб сповнено задушевне бажання тих, котрі змагали до відновлення цеї дуже пожаданої спілки. Кооператива ця є від р. 1913 власником гарної площі з поверхнею 1600 кв. метрів. Та від слів до діл ще далеко. Мусять всі Українці, пов. скільського, дати докази, що їм залежить на будові „Народ. Дому" в Сколім, без котрого нині ні один нарід на світі, ні в місті ні на селі, обійтись не може. Цею дорогою звертаємось до всіх Верховинців, що перебувають за морем, в Америці і деінде, щоби негайно поспішили з обильними датками на будову „Нар. Дому" в Сколім. Просимо усіх Українців цього повіту і сусідніх вступити в члени цеї кооперативи та підписати заяву і зложити уділи. Просимо усі Всеч. уряди парохіяльні, усі уряди громадські матеріялом, деревом, каменем чи цеглою негайно причинитись до цеї будови. Просимо усіх мешканців Сколього і повіту донести нам негайно, в який спосіб схотять причинитись до здвигнення національної святині, чи роботою ручною, доставами, датками грошевими чи матеріялами? А чейже 50 тисяч Українців повіту Скільського будуть уважати це за річ чести всіми силами подбати за власний „Народ. Дім" в Сколім. Не пустомельством, тільки працею, не балаканням, лиш серцем і щирими починами — доходять народи до сили і значіння. — Усі українські газети просимо передрукувати цю нотатку, бо жалуємо гроша на писання листів і дорогі порта. — За управу кооп. спілки „Народ. Дім" в Сколім: *Лев Левицький, д-р Степан Дольницький, о. Притуляк.* За Раду надз. *о. М. Моссора.*

Складайте жертви на фонд Українських Інвалідів (вул. Руська 3|II).
1646 4—?

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Звичайний Збір „Народної Гостинниці" кооперативного стоваришення з обм. пор. у Львові відбудеться в четвер, дня 17. квітня с. р. в домі власнім вул. Коспюшка ч. 1, а. І. пов. (комната реставраційна) о год. 5-ій попол. з слідуючим порядком нарад: 1) Відкриття Зборів, 2) Відчитання протоколу з попередніх Заг. Зборів. 3) Звіт Дирекції з діяльности Стоваришення і предложення маєткового білянсу за 1923 р., 4) Звіт Контрольної Комісії, 5) Вибір 3-ох членів Надзірної Ради, 6) Вибір 3-ох членів Контрольної Комісії. За Надзірну Раду: *Роман Сосновський*, председник, *д-р Ярослав Олесницький*, секретар. 1761 1—1

Подяка. Комітет Пань при У. К. Т. О. Н. І. у Львові складає цею дорогою щиру подяку Вп. п. Федичківській, арт. опери, за те, що мимо невідповідних обставин своїм виступом у неділю 13 квітня п. р. у салі Тов-а „Українська Бесіда" причинилася до значного прибутку на добродійну ціль. 1762 1—1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ТЕЛЕҐРАМА! Одно з міщанських Товариств пошукує **акробатів**, в ціли улаштування артистичного поранку. Відомість з чемности п. І. Кузьмич, Львів, вул. Бляхарська ч. 9. 1763 1—2

СОЛІЦИТАТОР адвокатський пошукує заняття в канцелярії адвоката Українця. Зголошення з поданням услівій слати на адресу Михайло Бодак в Борини. 1757 2—3

ПОТРІБНА зараз старша женщина, котра занялась би дітьми і господарством домашним. Зголошення прошу слати до уряду парохіяльного в Любині князі, почта: Любича королівська ад Рава руська. 1755 2—2

АДВОКАТ д-р Саноцький в Надвірній негайно прийме конціпієнта. 1753 2-3

ПРОМИСЛОВЕ ПІДПРИЄМСТВО у Львові пошукує: 1) рутинованого магазинера з довшою практикою, 2) фірмана. Обох по можности нежонатих. Платня після умови. Писемні зголошення з відписами свідоцтв та заповіданням референцій слати до Адміністрації „Діла" під „Підприємство". 1752 2—3

Ширіть наш часопис!

ПАРОХІЯ добра до заміни. Зголошення до уряду парохіяльного Голдовичі п. Боринничі. 1754 2—3

УКРАЇНСЬКИЙ Театр Івана Когутяка пошукує капельника на стало за добрим винагородженням, першого скрипака і басісту музиканта. Зголошення до Адм. „Діла". 1749 2—3

ЦЕМЕНТ! „Щакова", „Гурка", „Бонарка". „Голєшув" доставляє вагонове по зниженых цінах: Краєвий Союз Господарських Спілок „Сільський Господар" Львів, Зіморовича ч. 20. 1726 3-3

КАНЦЕЛЯРІЯ адвокатська близько Львова добре просперуюча до відступлення виключно адвокатови Українцеви за уділ в доходах. Блища відомість Гімпель вул. Косцюшка 20III. 1746 2-2

ОГОЛОШЕННЯ.

ДАХІВКИ палені, азбестово-цементові і всі инші будівельні матеріяли поручає фірма

ГОРШОВСКІ і Ска

ЛЬВІВ, вул. Булярда 3. Ч. тел. 1764.
1710 1—1

ВИПРОДАЖ

Ріжних електричних лямп о 50 проц. дешевше від торговельних цін

ФАСЛЄР

ЛЬВІВ, Сикстуська 29.

Жарівки ощаджуючі електричну струю по 1,500 000 Мп.

1764 1—1

ВСІ ВЖЕ ПЕРЕКОНАЛИСЯ що мило з фабричною маркою „РИБКА" і „СОНЦЕ" вироблюване Т-вом Зєдинених Фабрикантів Мила Дзюбас, Фішель і С-ка в Ченстохові, існуюча від 1878 р. **є найліпше і знане зі своєї чистоти і доброти**

Жадайте всюди! Жгдайте всюди!
Виключне заступництво на Галичину

А. И. ЛЕВІНЬСКІ і Ска

Кравків, вул. Старовисляна ч. 28.

1616 7—?

ПАНІ! Вже надійшли до фабрики найновіщі заграничні форми до перерібок на соломяні капелюхи, які приймають склади при пл. Марійській 8, вул. Казимирівській 25 і вул. Городецька 72

Перша краєва фабрика капелюхів —

РУДОЛЬФА НАИВЕЛЬТА,

1710 Львів, Бальонова 3. 2-3

ВЗУТТЯ

реклямово і на догідних услівях поручає новозаложений фабричний склад:

„РОДОҐАН" ЛЬВІВ пл. Ґолуховських 1.

1750 (Дім Скарбка против Великого Театру.) 2—5

Достава для кооператив, спілок і купців. Більші партії прямо з фабрики. Для провінції почтова експедиція.

ЖАДАЙТЕ ЦІННИКІВ. Телефони ч. 13—20 і 15—40.

Львівське Товариство Акційне Броварів

поручає на свята

ФЛЯШКОВЕ ПИВО

„Біле експортове і портер імперіяль".

До набуття ЛИШЕ в реставраціях, комнатах до снідань, управнених до продажі фляшкового пива.

1760 1—1

„ОЛЬКА" **РИНОК 35. побіч Н. Торговлі продає лише панчохи, рукавички, скарпитки, вироби трикотові першої якости.**

ГУРТОМ! ДЕТАЙЛЬНО!

1755 2—10

За Редакцію відповідає Ол. Кузьмич.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 86 (10.179). Львів, пятниця 18. квітня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Маняки...

Поміж вшехпольськими публіцистами домінуючим типом є маняк, що ставить собі яку небудь ідею, підливає її націоналістичним сосом і боронить її до абсурду.

Такий маняк ігнорує дійсність, фактичні сили противника і Польщі. Він на прим. ставить тезу: Польща мусить бути великодержавою, отже потрібує опанувати побережжя Балтику. Балтійське побережжя є в руках Німців?! Маняк відповідає: але ці Німці — це спольонізовані Поляки.. За прибалтійськими Німцями стоїть велика німецька держава, яка пречінь мусить прийти з часом до належнього їй голосу в европейськім концерті?! Маняк відповідає на зразок пок. чорногорського короля: А за нами є Франція... Заки Німеччина прийде до себе, над Балтиком не сміє бути ні одного Німця...

Фактом є, що в Польщі gros капіталу є в жидівських руках. Фактом є, що Поляки, як що — скажім — не стало би в Польщі ні одного Жида, не в силі були би вдвигнути своєї торговлі і промислу. Бо історичні обставини так склалися, що в Польщі дійсно підготованим елементом до ведення торговлі і здвигання промислу — є Жиди. Та вшехпольський маняк, задивлений в міражі „народової", „моцарствової" держави, каже: вся торговля і увесь промисл в Польщі мусить перейти негайно в польські руки, тому геть Жидів!

Це боком вилазить і польській торговлі й промислові й фінансам. Та маняка нічого це не обходить. Він все співає своє.

Серед галерії таких маняків маєте не тільки невідповідальних типів, як — скажім надувачі з „Газети щоденної", або продажних вихрестів з роді всяких Левінів, Яветців і т. д., а й людей з науковими степенями, був. міністрів, як на прим. шеф-редактор „Слова польского" проф. Грабскі. Цей останній — нашим читачам добре відомий. Минулого року ми довше спинювалися над його книжкою „Uwagi o bieżącej chwili historycznej Polski". Він являється у вшехпольському таборі „факовцем" від українського питання. Це нічого не значить, що проф. Грабскі не має найменшого поняття про історію українського народу, про його культуру, про цей кольосальний здвиг, який пережив український народ у ході Великої Революції Сходу, про могутню силу лосіву крови у боротьбі за українську державність, про пробудження великої селянської маси на багатих землях, про активність і впертість, яку ця маса виявила у відрухових актах проти наїздників з півночі і заходу і т. д. Він засвоїв собі полинялу вже, колись кольпортовану галицькими москвофілами під диктат Погодіних і наслідників — легенду, мовляв — українство це інтрига Відня і Берліну, що джерелом українства — це галицьке „гайдамацтво", а на Наддніпрянщині є тільки темна чернь, кількох ніби — Українців серед інтеліґенції і, очевидно, проф. Грушевський (проф. Гр. від українства відхрестити не міг, бо проф. Гр. був у Львові, він його бачив і чув про його діяльність).

Як кожний Поляк, проф. Грабскі є gross u. wild супроти слабшого, а скромне і смирненьке ягня супроти сильнійшого. І ми знаємо, що в перших роках війни Грабскі був мізерним ступайкою в передпокоях графа Бобрінского, бив поклони перед Миколою Миколаєвичем, відмовлявся в імени Поляків від яких небудь претенсій до Східної Галичини і т. д. Завдяки збігові обставин повстала Польща. Вшехпольські апетити зросли до фантастичних границь. І Грабскі робиться теоретиком тези: „Польща мусить стравити без лишків не тільки Східну Галичину, а й Волинь, Поліся, Підляша і Холмщину; Польща може це зробити і зробить: посуне свої етнографічні границі аж по риську лінію".

Це не одиноке завдання, яке ставить Грабскі молодій польській державі; одночасно каже їй зісти Німців над Балтиком, здобути решту Горішнього Шлеську, стравити Білорусинів і Литовців, виполошити, зглядно засимілювати Жидів і т. д. Все це як на молоду державу, якої основа — селянські маси не тільки не перевищають, але й не дорівнюють культурним рівнем, ані політичним виробленням селянських мас численних „інородців" у межах Польщі, все це як на державу, в якій відосередні сили: „інородці" творять майже половину населення, завдання понад сили. Тим більше понад сили, що держава щойно ліпиться, і то серед двох великанських валів: німецького і східного, і що тут доводиться числитися з українською та білоруською проблемою не тільки в межах Польщі, а й поза ними; і ініціятива в цім напрямі і перевага (гравітування частини до цілости!) не в польських руках.

Та вшехпольські маняки нахабні, а фантастичні картини, які малюють вони на тему: великодержава — надто приманливі, щоби не імпонувати специфічно польській амбіції. І вони вже пять років гіпнотизують польську суспільність. І на ділі їхня тільки концепція проводиться в життя. Інші групи на ділі своїми виступами в справі: як має виглядати Польща — тільки маскують політику вшехполяків перед заграницею.

В статті п. з. „Україна" („Слово польске" з 17. ц. м.) Грабскі кидає громи на уроєних угодовців серед Поляків, які нібито змагають до помирення з Українцями. Він пише: „Як що дійсно повстала би українська держава — так ніякі концесії для Українців у Польщі не здержали би їх від змагання до зєднення з Київом. Значить — треба би або згори зректися Волині і Східної Галичини (і Холмщини і Полісся і Підляша теж, пане Грабскі! — Прим. Ред.), наскільки не віриться в можливість зєднення цих земель з національною польською територією, або тим форсовнійше взятися до кольонізації цих земель, щоби витворити на них польську більшість, заки новоповстала українська держава набрала би доволі сил до відірвання їх від Польщі. А велика територіяльна чи культурна автономія, розвиваючи серед руського населення почуття національно-політичної окремішности від Польщі (воно є віддавна, а після 1918 р. розпалилося до білого гарту, пане Грабскі! — Прим. Ред.) тим самим приготовувала би відсахнення південно-східних воєвідств від Річипосполитої і зєднинення їх з Україною".

Щож, ніде правди діти: немає сили, шоби велику частину народу, свідому своєї спільноти з кольосальним материком, можна було здержати від змагання до зєднення. Таких роздоріж польських снів „o potędze" — кілька. На цих роздоріжях счезла історична Польща. І на ці самі роздоріжя віхала сучасна Польща. Та це річ Поляків: чи хочуть грати vabanque, мовляв — пан або пропав, чи хочуть зберегти свою державу на польських етнографічних територіях. Ми тільки ствердуємо: український народ західно-українських земель колись добрим словом помяне таких панів, як Грабскі et cons. Вониж причинилися в значній мірі до сталення непохитної постави західної вітки українського народу у відношенні до Польщі та до популяризації польського імени на Східній Україні.

На кінець одна замітка на адресу п. Грабского: яка ціль обріхувати своїх читачів відносно фактичного положення на Радянській Україні? Чи для приспівлювання уваги? В згаданій статті Грабскі пише, що на Україні влада виключно московська, що на вулицях міст чується менше українську мову, ніж за царату, що українська мова в урядак накинена проти волі населення і т. д. А пречінь українізаційний курс большевиків прийшов після довголітньої впертої боротьби проти русифікаторських тенденцій червоної Москви? Хто боровся за це, п. Грабскі? Серіозному публіцистові слід знати хочби офіціяльну статистику українського шкільництва. Цифри говорять: 1. січня 1922 р. було на Україні 12.109 шкіл, а з них 6.105 з українською викладовою мовою і 1.967 мішаних. При кінці шкільного року 1922—23 всіх шкіл вже є 15.075, з них 9.274 українських і 1.767 мішаних.

Зукраїнізовано народне, а в значній мірі середнє і вище шкільництво. П. Грабскі каже: українізують Москалі-большевики. При чім тут вони? В школах вчать Українці, виростає нове суто-національне українське покоління. Українські селяне на безпартійних зїздах домагаються від уряду УСРР. оборони українського населення в межах польської держави.

Чи Грабскі уважає й брехню за добрий засіб для приковування уваги своєї отари до вшехпольських будівель на піску?

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

На весну ВЗУТТЯ недосяжиме під зглядом тревалости і дешевости поручає Магазин взуття **Райх, Львів, вул. Пекарська 8.** Для ПТ. Урядовців догідні сплати. 1758 2—10

Наддніпрянська Україна.

Курси для українських журналістів.

На всеукраїнській нараді політичних агітаторів завідуючий відділом преси при Центральному комітеті Компартії підкреслив труднощі праці відділу. Причини тих труднощів бачить референт в недостачі українських журналістів, що стає на перешкоді українізації газет. Для усунення цеї недостачі рішив зїзд утворити на Україні коротко-термінові курси для української журналістики, які зможуть дати деяку кількість журналістів, що володітимуть українською мовою. („Вісти").

Перерва занять з нагоди свят.

З нагоди свята великодня і з нагоди 1. травня мається перервати роботу на девять день між 26. квітня та 9. червня. Так як між святами припадає 2 робочих дні, які будуть для робітників платними, то намічається втрачений через ті два дні робочий час перенести на слідуючий після перерви тиждень та розложити його по годинам на кожний робочий день. („Вісти").

Біля демобілізації та нового призиву.

По районах, де розташовані територіяльні дивізії червоної армії певне число призивників 1902 р. буде взято до тих дивізій, як майбутній перемінний склад. Перші три місяці вони будуть проходити вступне навчання як і инші новобранці а опісля будуть відбувати військову службу на загальних підставах для всього перемінного складу дивізій. При зараховуванню до територіяльних частин братиметься на увагу матеріяльне становище родини призивника, щоби до територіяльної частини попадали ті, родини яких найменче забезпечені. („Вісти").

Нова поїздка акад. Грушевського.

Академіка Грушевського вислано київськими науковими кругами до Москви й Ленінграду для зясування справи, щодо відправки на Україну низки історичних матеріялів з музеїв. („Вісти").

Український соціольоґічний Інститут.

Акад. Грушевський подав до Народнього Комісаріяту Освіти проект організації Українського Соціольоґічного Інституту. Головне правління професіональної освіти доручило науковому комітетові погодити це питання з Інститутом Марксізму. („Вісти").

Український театр в Одесі.

В Одесі приступлено до організації постійного українського театру. Губерніяльне політично-просвітне бюро виявляє всі можливі зусилля для того, щоби прийти театрові зі всебічною допомогою.

Що ми варта?

Числа — це найпевнійше мірило. В нинішніх часах не лише реальні річи, але навіть чисто духовні вартости можна означити цифрою.

Свою вартість, свою здібність до життя й розвитку, свою відпорність на непригідні обставини означає кожна нація сама, а саме скількістю енергії та скількістю матеріяльних засобів, ложених на свої ціли.

Не розбираючись близче в тому, якими засобами пособляє український нарід своїм потребам, спинемося на тій области, яка нині являється для нас може найважнійшою, бо основою всіх инших наших змагань, — спинемося на тому, скільки наш нарід жертвує на боротьбу за свої діти, за своє грядуче покоління — себто скільки жертвує на „Рідну Школу".

Отсе подаємо статистичний виказ впливів на „Рідну Школу" за перший квартал цього року по повітам в процентовім відношенні зложених жертв.

Ч. порядкове	Повіт	Число громад в даним повіті	Зложили жертви в тисячах мп. в січні Грем.	в січні Квоту	в лютім Грем.	в лютім Квоту	в березні Грем.	в березні Квоту	Разом Квоту	Процентово до загальної суми
1	Львів-місто	1	1	1,318.806	1	1,391.323	1	3,449.320	6,059.449	16·94
2	Бібрка	91	19	474.637	32	910.771	17	353.983	1,739.391	4·86
3	Збараж	61	12	170.781	11	1,003.113	9	280.373	1,454.267	4·06
4	Сокаль	101	27	555.993	13	173.862	15	538.760	1,268.615	3·54
5	Львів-повіт	131	46	583.160	20	254.560	27	375.615	1,213.335	3·39
6	Тернопіль	82	6	107.640	4	932.000	12	132.400	1,172.040	2·27
7	Коломия	58	4	45.050	3	104.000	8	981.069	1,131.113	3·16
8	Надвірна	33	15	242.747	6	439 000	15	398.000	1.079.746	3·01
9	Жовква	75	24	210.681	13	286.264	10	481.686	978.631	2·73
10	Дрогобич	79	20	161.150	7	335.500	16	449 050	945.700	2·64
11	Броди	79	15	185.838	4	415.188	10	315.135	916.161	2·56
12	Теребовля	43	8	345 266	6	194.145	10	330.400	869.811	2·43
13	Калуш	69	13	31.460	11	52.900	15	751.850	836.210	2·33
14	Рава руська	73	11	63.300	6	618.900	8	103.000	785.200	2·19
15	Турка	74	10	81.550	8	182.500	13	509.900	773.950	2·16
16	Підгайці	64	22	281.394	8	230.370	12	219.100	730.864	2·04
17	Теребовля	42	8	177.212	5	282.875	7	265.615	727.702	2·03
18	Перемишль	123	6	301.788	4	105.435	14	314.600	721.823	2·01
19	Мостиска	78	18	173.178	4	98.418	5	318.693	590.289	1·65
20	Бучач	87	26	384.045	8	92.640	12	86.160	562.845	1·59
21	Перемишляни	69	16	195.143	7	182.109	13	180.000	557.252	1·57
22	Сянік	130	11	61 565	8	155.526	21	336.915	554.006	1·54
23	Товмач	64	17	142.107	11	258 450	13	89.792	490.349	1·47
24	Жидачів	74	22	222.036	11	69.550	15	188 460	480.046	1·34
25	Сколе	51	13	221,073	14	150.290	16	85.869	457.223	1·27
26	Скалат	64	20	292.885	6	76.300	11	85.500	454.685	1·26
27	Камінка струм.	60	17	319.807	9	59.250	16	72.551	451.608	1·26
28	Старий Самбір	56	7	72.950	5	40.200	12	327.800	440.950	1·23
29	Долина	87	11	52.115	7	66.200	17	315 300	433 615	1·21
30	Богородчани	37	15	113,168	6	27,613	12	290,750	431 531	1·20
31	Радехів	56	6	11,620	6	249,636	14	157,560	418.816	1·14
32	Ярослав	109	14	131,630	8	88,780	10	137,550	357.960	1·10
33	Самбір	87	10	166,005	7	25,516	14	131,000	322.521	0·90
34	Заліщики	57	21	208 378	9	38,550	8	49,989	296.917	0 87
35	Збориз	53	16	144,693	8	55,570	15	93,500	293.763	0 8?
36	Станиславів	75	4	12,000	5	73.600	14	204.550	290 150	0·81
37	Лісько	154	15	32,139	9	62,250	17	162 570	256.959	0·71
38	Чесанів	66	13	105,913	7	26,810	14	122,500	255.223	0·71
39	Добромиль	96	5	20,810	3	146,345	7	56,000	223.155	0·62
40	Горлиці	65	6	12,500	7	46,000	16	137 400	195.900	0·54
41	Рудки	70	8	26,180	3	20,930	9	147,850	194.960	0·54
42	Бережани	74	13	103,278	4	17,625	7	64 270	185.173	0·51
43	Борщів	75	9	99,250	5	18,751	12	65 000	183.001	0·50
44	Рогатин	100	6	35,685	6	55 720	14	77,000	168.405	0 47
45	Березів	56	6	45,850	4	33,115	7	74,000	152 965	0·42
46	Чортків	44	5	26,660	1	6,600	7	111,300	144 560	0·40
47	Печеніжин	22	7	23,060	2	18,500	7	92,600	134.160	0·37
48	Гусятин	53	3	20,150	1	250	11	67 500	87 900	0 24
49	Снятин	41	4	60,676	2	10,250	2	1,700	72.626	0·20
50	Городенка	50	4	3,800	3	16,000	10	39,700	59·500	0·16
51	Стрий	53	—	—	3	12,000	4	47,800	59.000	0·16
52	Золочів	89	4	16,885	2	8,000	8	27,600	52.485	0·14
53	Яворів	70	3	4,000	2	4,910	4	13,450	22.360	0 06
54	Городок	70	1	650	—	—	6	20,500	21.150	0·05
	Заточенці									
55	з Польщі		45	233,978	36	430,320	37	1.223.800	1,888.098	5·29
56	Волинь		1	2,000	3	21,753	5	38,150	61.903	0·17
	З поза границь									
57	Польщі п. марками		3	25,790	3	23,621	1	10,600	60.011	0·16
	Разом	3.820	692	9.162,105	407	10.702,654	662	15.903,270	35.768.029	100

До цеї табелі докинемо декілька слів:

Як видко зі зіставлення — то найбільший відсоток дав самий Львів, бо 16·94 проц. — а є повіти, яких жертвенність просто зникаюча у відношенні до загалу.

Жертвенність в поодиноких місяцях хиталася і хоча загалом з кождим місяцем зростала, небагато повітів виказує за кожним місяцем постійний прибуток впливів, як це повинно бути. Зі загального числа громад кожного майже повіту лише невелика скількість пересилала жертви до Головної Каси УПТ. у Львові.

Загалом взявши в січні жертвувало 643, в лютім 365, а в березні 619 громад (міст, місточок і сіл) Східної Галичини. Коли візьмемо під увагу, що в Галичині є округло 3.500 українських громад, то вийде, що в січні у 2.857, в лютім у 3.135, а в березні у 2.881 українських громадах не найшлася ні одна одиниця, яка нагадалаб собі ча „Рідну Школу",

Справді у деяких повітах жертви на „Рідну Школу" впливають просто до повітових Кружків УПТ. на удержання тамошніх шкіл УПТ., — коли одначе зважиться, що і ті місцеві Кружки борються з грошевими недоборами і Головна Управа приневолена постійно їх субвенціонувати — то виходить, що загально беручи — жертвенність на наші приватні школи мінімальна. Колиб всі громади були сповнили свій обовязок бодай в такій мірі як ті, що не забули на „Рідну Школу", то булоб вплинуло до УПТ. 232 міліярдів більше.

Нехайжеж з надходячим Святом Воскресення Христового не найдеться на українських землях ні одна українська одиниця, яка не жертвувалаб більшої квоти на писанку для „Рідної Школи". Жертви слати до головної каси Українського Педагогічного Тов-а у Львові, Ринок ч. 10.

Сподіємося, що в найблизчому статистичному виказі не найдеться такого повіту, де ніхто в громаді не сповнив би свого обовязку супроти „Рідної Школи". Про це певно подбає наша світська й духовна інтелігенція, наші свідомі міщане, селяне, робітники й промисловці, — про це подбають наші читальні, кооперативи і инші товариства.

Ділами покажім, що ми варта!

Секція „Рідна Школа" УПТ.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Дві політики.

Двері сойму зачинилися на довший час і висока політика нілковито переходить до службових кабінетів міністрів та до їх політичного комітету. Кілька тижнів міністри будуть мати змогу спокійно зосередити свою увагу на пекучих питаннях сучасного моменту й виявити свою творчість. Сойм дав їм кілька завдань і ті завдання доведеться розвязувати. Це буде поважний іспит для уряду Грабского, бо коли в перші моменти він покликувався на необхідність зосередити свої сили на санації скарбу, то тепер сам він визнає, що цей мотив одходить на другий плян.

Щож ми маємо тепер на переднього пляні?

Маємо те, що стоїть там давним давно, але на що польські політики вперто заплющували очі. Маємо те, що не тільки з кожним роком, але можна мовити, з кожним місяцем набірає більшої сили. Маємо те, що не раз вже висувалося в історії, як невблагане memento mori — маємо національне питання.

Колись у дитинстві нам казали, що історія є навчителька народів. Не знаю, хто вимислив ню дурну байку, бо такого народу, що чогось навчився би у своїй історії, здається, ще не було. А найменше таким народом можна вважати Поляків, які ліпше, ніж хто инший, мусілиб знати, від чого загинули чужі й їхня держава, які ще вчора були під чужим чоботом і які сьогодня не тільки повторяють всім відомі історичні помилки, але й намагаються підняти ті помилки до квадратового ступня.

Та залишім на боці історію. Звернімось до сучасности. Здається, що на сих сторінках я вже згадував про того польського дипльомата, який ще рік тому дивувався й обурювавсь, що польський уряд ігнорує події, які відбуваються на Радянській Україні, та не передбачає чим це може скінчитися для польської республики з її українським та білоруським сходом.

Тепер ця небезпека стала значно близче, а становище польського сходу значно гірше. В додатку й Мекдонельд почав не дуже приємно розмовляти, та й про Лігу Націй шось частійше стали згадувати... До тогож виникли ще й оті трагічні події у Львові, — і в польській пресі піднявся гомін, що перейшов у польську суспільність, а звідти через сойм і в польський уряд... Треба рятувати справу!...

Отож і починають її рятувати? але як?

Менш за все належимо ми до прихильників большевицького світогляду, але мусимо визнати, що в національному питанні, як і в багатьох инших, большевики показалися далекозорими і дійсно реальними політиками. Хтось з наших послів слушно зазначив, що колиб большевики були в ситуації сучасної Польщі, то розгорнулиб таку національну політику на її східних окраїнах, зробилиб з них такий привабливий Піємонт, що московський централізм затріщав би по всіх швах. Але для цього треба мати сміливу думку і рішучу волю, себто як раз те, чого нема в наших „сусідів".

Може вчасним буде нагадати, що оту „большевицьку", мовляв, рецепту розвязання українського питання в Польщі ще три роки тому пропонували Полякам і де-які проводирі української еміґрації, потім ця справа обговорювалася у відомому „Пшимєжі", була стаття про цеж саме одного з емігрантів у „Роботнік-у", але звичайно все це була сама „словесність". До справжньої акції красномовні наші „друзі" показались цілком нездібні. Гадаємо, що велику ролю відограла тут і їхня нещирість.

Та все це в минулому. Щож торкається сучасности, то ми бачимо цілковиту ізоляцію тих самих пепесівців від національних меншостей. Замісць того, щоб загострити та підперти цю справу і в соймі й поза ним, добиватися негайного розвязання її як в найширшому розмірі, бо тільки це моглоб на якийсь час і до певної міри рятувати ситуацію, вони посилають делєгатів у Англію, щоб замилити очі британським „товаришам", які стають тепер біля влади. Рівночасно з тим, як повідомляють з компетентних джерел, політичний комітет ради міністрів напружено обмірковує якуб дрібненьку подачку дати „кресам", щоб заспокоїти... не стільки їх, як оту, мовляв. европейську опінію.

Ну, що тут можна сказати з приводу такої політичної методи і правих і лівих?

Не треба мати великої прозорливости і не потрібно бути пророком, щоб передбачати цілковитий крах цієї політики порожніх фраз і обсмиканих компромісів.

Senex.

Українська книжково-ґрафічна виставка.

Заходами Українського Громадського Видавничого фонду 6. квітня відкрилась в Празі вистава українських друків за кордоном з 1918 до 1924 рр., а 10. квітня — вистава української книжної графіки. Книжкова вистава міститься в Українській Студії Мистецтва, а вистава графіки у „Красеумній Єдноті". Розміщення цих двох відділів в ріжних помешканнях викликано тим, що зарядчикам вистави, не дивлячись на всі заходи найти відповідне помешкання, себ можна було вмістити ці два відділи, так і не вдалось його знайти.

Звичайно, такий поділ не міг не відбитись на самій виставі і кожна вистава зокрема сама по собі не може дати повної картини закордонної книжкової продукції.

На перешкоді повному представленню всього надрукованого за кордоном стали ще инші причини, як технічного, так і особливо матеріяльного характеру. Отже-ж мусимо зазначити, що ці вистави являються далеко не повними показчиками української книжкової продукції за кордоном.

Але всеж таки маємо перед собою досить значний показчик здобутків за кордоном. Що-до книжної виставки, то її можна поділити на 5 відділів, а саме: 1) закордонні видання з 1918 по 1924 рр., 2) Видання Радянської України за останні часи, 3) Шевченківський відділ, 4) Українська преса за 1923 р., 5) Україніка. Перший відділ розбитий по країнах Европи, в яких українські видавництва провадили свою працю з 1918 р. до останнього часу. Сюди входить Чехословаччина, Австрія, Німеччина й инші, а також українські землі під Польщею та Румунією (Галичина, Холмщина, Волинь, Буковина).

На виставі взяло участь до 50 українських видавництв з числом понад 1000 назв ріжного змісту, які в загальній сумі дають тираж до 10.000.000 примірників.

Шевченківський відділ представляє видані твори Т. Шевченка з найдавнійших часів, так само і літературу, що відноситься до його біографії, творчости та до виданьйого творів.

У відділі української преси знаходимо понад 100 назв періодичних українських видань, які виходили в 1923 р. поза межами Вел. України.

Україніка має, хоч і не повний, але досить солідний комплєт книг

в ріжних мовах про українську справу, як творів оригінальних чужих авторів, так і перекладів з української мови.

Цінні на виставі являються також діяграми і статистичні таблиці, що дають змогу прослідити за видавничим рухом на Україні з 1912 р. по 1924. З тих же таблиць ми бачимо характеристичне явище, що видавнича продукція на Україні, в році 1918 за часів Української Влади зросла до 1500 назв з тиражем 13⅓ мільонів примірників, за те в часи панування большевицької влади почала страшно падати, і в. р. 1923 р. ледве дійшла до 160 українських назв. Українська книжкова виставa викликала широке зацікавлення, як в українськім, так і в чеськім громадянстві і оцвідується досить численно.

Виставa української графіки цікава тим, що там заступлена більша частина сучасних українських графіків, які з Юрієм Нарбутом на чолі відродили український національний стиль з графічному мистецтві. Юрій Нарбут (помер в 1920 р.) заступлений цілим рядом своїх останніх праць, як окладинками книжок, так малюнками грошей Української Народньої Республики, ріжними заставками і т. п. Також заступлені талановиті учні Нарбута: Роберт Лісовський, Лесь Лозовський та ин. Цікаві праці молодого графіка Бутовича, ілюстрації відомої львівської артистки Олени Кульчицької та Катерини Антонович. баталіста Перфецького, графіка Омельченка, Петрицького і ин.

В сучасних тяжких умовинах для культурної праці на Україні, де дуже повільно піднімається книжкова продукція, ця виставa в Празі дає можливість спостерегти, що українське мистецтво іде повною ходою крізь негоди і катастрофи сучасности.

ПАМЯТАЙТЕ ПРО УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ! 1646 5—?

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (85) числі „Діла" сконфісковано: наголовок до соймової промови посла С. Підгірського, два речення „З польських справ" і одно речення з новинки про „Лови на пацієнтів".

— **50-літній ювилей п. Йосипа Гузара.** П. Йосип Гузар, складач „Діла" обходить 50-літній ювилей своєї важкої праці. Ювилят уродився 1859; до друкарської практики вступив 15. лютого 1874 в друкарні Данкевича в Станиславові, де й виписав ся на складача 1879 р. Ставши складачем виїхав до Чернівців, а опісля до Львова. Тут працював в ріжних друкарнях, між иншими в друкарні Ставропігії, Піллєр-Наймана, „Курєра Львовского", і в друкарні „Діла". В рр. 1883-1887 був директором Ставропігійської друкарні. В організаційному житті друкарських робітників брав ювилят дуже визначну участь, не занедбуючи одночасно своїх обовязків перед українським громадянством. Незвичайно солідний, працьовитий і учинний, визначався тією поґідністю духа, яка характеризує людей думки і діла. Та в останніх роках прийшлося шан. ювилятові понести важкі втрати і перейти крізь горнило великих потрясень і терпінь. Оба його сини, загально відомі з діяльности в студентському житті і в працях „Сокола-Батька", борці за долю українського народу: Володимир і Омелян, зійшли з цього світа. Перший згинув на війні, а другий після війни, але як жертва війни. Ця ничим і ніким незаступлена втрата дельми люблених синів, якими мав повне право гордитися їх батько, лягла вагою смутку і болю на шан. ювилята. Сьогодня п. Йосиф Гузар обходить ювилей своєї праці при кашті складача, як і перед 50-ма літами обходить його тихо і скромно, дельми шанований товаришами і знайомими та всіми тими, що мали або мають з ним що небудь до діла. Ми зі свого боку широ витаємо шан. ювилята з 50-діттям праці і бажаємо Йому всього найкращого з глибини душі.

— **Недуга посла.** Соймовий посол Тимощук занедужав серед дивних обявів. Пішовши вечером здоровим спати, весь слідуючий день не виходив з кімнати, чим звернув увагу прислуги варшавської гостинниці „Преторія", де мешкав підчас соймових сесій. Коли на стукання не було відповіди, прислуга виломила двері й найшла посла Тимощука в ліжку безпритомним. Завізваний лікар не міг розізнати недуги й порадив негайно перевезти посла до шпиталю. Три варшавські шпиталі відмовились приняти хворого буцім-то з огляду на переповнення, а четвертий шпиталь (св. Духа) зажадав спершу ґарантії, що йому заплатять! Завізване для перевезення недужого посла до шпиталю „швидке" поготівля казало годину ждати себе, а приїхавши вкінци зажадало заплачення згори 30 мільонів мп., відмовляючи в противному випадку помочі. Чи такі порядки панують у варшавському санітарному світі тільки тоді, коли мова йде про українського посла, чи вони обовязують усіх Варшавян—це нам невідомо.

— **Убивство задля грабіжі.** При вул. Панянській ч. 16 у Львові невідомий злочинець убив вчора власницю малої крамнички Розу Лемперт й ограбив крамницю. Названа 40-літня Р. Л. мешкала одинцем у кімнаті поруч з крамницею. Ранком поміж 6—8 год., поки ще крамниці повинні бути замкнені, Р. Л. продавала крам раннім покупцям, впускаючи їх до крамнички заднім входом крізь свою кімнату. Злочинець увійшов тудиж до кімнати жінки, задусив її і потім утік, відчинивши собі фронтові двері від крамниці.

— **Крадуть перед касами податкового уряду.** Цілком ясне, що злодії поширюють свою „діяльність" на ті місця, куди приходить багато людей з повними гаманцями. Отже нічому дивуватися, що й будинок львівського податкового уряду є в останніх тижнях постійною станицею кишеневих злодіїв, які теж хотять дещо скористати зі „санації" польських фінансів. Все воно ясно, природно й зрозуміло, за те цілком зайво й безпотрібно та нельогічно — дають себе обікрадати податники, що заходять туди віддавати свою кервавицю державному скарбові. Ось знову якийсь д-ій Микола Валько піднімає галас, що витягнули йому перед самою касою у канцелярії податк. уряду 1 мільярд марок. Розліплені по стінах коридорів і канцелярій того будинку картки, що перестерігають людей перед злодіями, призначені для грамотних і для тих, у яких є що вкрасти.

— **Обікрали українського сенатора.** На днях невідомі злодії закралися до помешкання сенатора Івана Пастернака, що займав кімнату у Вольській гостинниці у Варшаві й забрали всю його одіж. Розшуки поліції залишились як звичайно, без висліду.

— **В погоні за „нелеґальною літературою".** Від якогось часу з усіх боків напливають скарги, що не доходять адресатів українські ґазети й журнали зза кордону та книжки закордонних видавництв. Очевидно, мова йде лише про ті нечислені вилання, які до цього часу без особливих перешкод приходили й свобідно по всіх українських книгарнях продавались, не маючи взагалі нічого спільного з політичним характером, якого боїться як вогню польська влада. Митні уряди при залізн. двірцях віддають кожну посилку книжок до політичної цензури поліції, а на почті стиртами лежать недоручені часописи. Кажуть, що поліція „дістала відомости", буцім то до Галичини перекинено велику кількість большевицької літератури і тому довгими тижнями затримують на цензурі такі посилки, як напр. белетристику, мистецькі альбоми й наукові видання „В-ва Українського Слова" в Берліні.

— **Русскій синьобородий.** Одна з львівських брукових ґазет подала під пікантним наголовком „Даремні любовні заходи або великодушна пімста пана радника, скандал зі світа спізнених пристрастей" — баговну історію, над якою можна спинитись виключно з огляду на особу героя. Бо мова йде про одного „русского", який в одній громадянській загально-відомій установі у Львові, займає високе й відповідальне становище, яке дістав з ласки нинішніх власть імущих і на злість Українцям. Хоча цей панок, як пише згадана ґазетка, „давно перейшов пятьдесятий рік життя (а ми додамо: про що свідчить його довга сива борода — Ред.) всеж не має ще почуття, що в його жилах пливе вапно змішць крови" і саме завдяки тій „палкости" пана радника трапляються скандали, що голосним гомоном відбиваються об мури прихильних йому комісаріятів і учинної поліції. На днях темперамент старечого донжуана довів до — вигнання із ґімназії при вул. Сапіги хлопчини з 1-ої ґімназіяльної кляси, якого єдиною виною було те, що почав кричати, коли сивоволосий сатир кинувся на його маму і в приступі дивного любовного палу — вкусив її в обличя! Пан радник використав свої „впливи" на те, щоб піметитись на непокірливій жінці, й спонукав директора ґімназії викинути зі школи її сина. Польська влада послуговується чудовими помічниками з табору „русских".

— **В Соколі Батьку** покінчився якраз курс ігор і забав. Курс вела тов. Суховерська а мельодій вчила п. Надрага. Обі вложили працю даром, за що їм Старшина дуже вдячна. Курс був передовсім для народнього вчительства і провідниць захоронок. Відрадне явище, що учительство наших народніх приватних шкіл у Львові зі зрозумінням поставилося до курсу і взяло громадну участь — бо 26 осіб. Вразила відсутність учительства з державних народніх шкіл, хоч їм це також придалося би. Вже найвисший час викорінити між нашою молодю Młyńskie koło, Czyżyka і т. д. Ми надто багаті в народні забави і мельодії щоб чужими послуговатися. Навчімся раз своє шанувати. І на тім полі визискаймо народні скарби. Сокіл Батько має в програмі курс ігор мячевих і біжних а також курс методики руханки для народніх шкіл. — Blue boy.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Совіти і Сх. Галичина.

З Москви наспіла вістка, що на засіданні Центр. Виконкому запала ухвала, щоби совіти інтервенювали в справі долі Українців у Східній Галичині. При цьому рішено постійно інформуватися про життя закордонних Українців і помагати їм на кожньому кроці.

Напруження між Америкою і Японією.

„Сентрель Нюз" звідомляє з Вашінґтона, що ухвала американського сенату відносно відкинення договору між Зєд. Девжавами і Японією в справі іміґрації до Америки, викликала в політ. колах гостру кризу. Побоюються зірвання дипльоматичних взаємин із Японією. Згадана ухвала має бути протестом проти письма, яке японський амбасадор у Вашинґтоні вислав до держ. секретаря Гюза. В змісті цього письма добачували скриту погрозу зірвання дипл. взаємин. Загально числяться з димісією Гюза і відкликанням японського амбасадора, котрий по звідомленням із Токіо, письмо до секр. Гюза вислав без попереднього порозуміння з правительством. Авас звідомляє з Токіо, що японський кабінет на тайному засіданні займався справою обмеження іміґрації Японців до Америки. Японська громадська думка схвильована цією ухвалою. Японська преса апелює до американської суспільности, взиває до розглянення теперішнього поважного положення. В звязи з вісткою про відкинення амер. сенатом іміґраційного договору, на нюйорській біржі позбувалися спішно японських держ. паперів, яких курс значно впав. Віденські японські кола вважають виключеним зірвання дипл. взаємин між Зед. Державами і Японією з приводу ухвали амер. сенату, яка обмежує іміґрацію Японців. Також у поінформованих амер. колах думають, що ухвала не доведе до зірвання взаємин.

Катастрофальний землетрус.

Обсерваторії всього світу занотували вельми сильний землетрус. Медіолянська обсерваторія занотувала 50 стрясень. 15. ц. м. в Медіоляні відчули сильний землетрус, який між населенням викликав переполох. Щойно як уже трясення не повторювалися, успокоїлися люде. Сейсмоґрафічні апарати в Бронвіч занотували землетрус сильнійший як ці, які в вересні м. р. були в Японії. Білгородська стація занотувала землетрус у віддалі 9.540 км. у напрямі Спокійного океяну. По приблизним обчисленням центр землетруса був у Японії. Апарати занотували, що землетрус трівав 1 год. 46 хв. Догадуються, що Японію навістила нова катастрофа. 16. ц. м. відчули сильний землетрус у Сан Яго ді Чілє. І з Швайцарії звідомляють про землетрус. В Женеві і Ціріху запримітили сильний землетрус між год. 1·30 і 1·48. Середовище землетрусу було в кантоні Валліс. Був то найсильнійший землетрус у Швайцарії на протязі 30 літ. Землетрус обняв Передаруляню.

Промова Троцького.

В дорозі до Москви Троцький задержався в Баку, де виголосив промову про міжнар. положення. Довше задержався над льондонськими переговорами. Льорд Керзон мав заявити в палаті льордів, що визнання СРСР. Анґлією буде похибкою, коли Анґлія не одержить від совітів давніх довгів. Довги ці з жаданням відшкодувань приватних сторін виносять около 10 мільярдів зол. руб. Таке домагання стрінеться з найрішучійшою відмовою. Поважні взаємини з Анґлією слід покласти на чистій плятформі, а над минувшиною поставити хрестик.

Радек про анґлійсько-сов. взаємини.

Радек знову потвердив відмову сов. правительства заплати военних довгів. Зате совіти готові заключити з Анґлією договори в справі управильнення инших справ із застереженням, що анґ. кредити признані совітам не матимуть ніяких спеціяльних услівій.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

Курс грошей.

Львів, дня 16. квітня 1924.

Нині тенденція хитка. Курси в учерашніх рямцях. Настрій дещо оживлений. Оборот середній.

Доляр ам.	9,260.000—9,265.000
Доляр канад.	8,800.000—8,850.000
Чеські корони	265.000—267.000
Леї	46.500—47.500
Фунти шверл.	39,500.000—40,000.000
Франц. франки	525.000—530.000
Франк шв.	1,600.000—1,620.000
Марки нім. стар. ем. тис.	13.500—140.000
Франк бельг.	430.000—000.000
Гульдени голянд.	3.400.000—0,000.000
Ліри італ.	400.000—000.000

Золото

20 кор.	40,000.000—41,000.000
20 франк.	38,000.000—38,500.000
10 рубл.	49,000.000—50,000.000
20 марок нім.	45,000.000—46,000.000

Срібло

Кор. австр.	710.000—725.000
5 кор.	3,550.000—3,650.000
фльорен.	1,250.000—1,350.000
рублі	3,000.000—3,200.000
копійки (зз рубля)	1.300.000—1,400.000

Варшава 16./IV. Долярн Зед. Держави 9,325, фр. фр. 578, 583.500, фр. зол. 1800.

Чеки: Бельгія 502 489.750, 496.250, Голяндія 3.475, 3.450, Льондон 40,700, 40.425, 40.625, 40.225, Нію-Йорк 9.350, 9.250, і як готів., Париж 555.500, 578.500, 581, 576, Прага 278, 269.750, Швайцарія 1,647.500, 1,632.000, 1,640.000, 1,624.000, Відень 132,10, 131, 132, 130, Італія 417, 415.800. Б. зол. 1.360 1.400, 8 проц. поз. 14 м., Міліонівка 975—950, дол. поз. 5,150.

Ціріх 16, квітня 1924. Голяндія 210.85, Новий-Йорк 568.25, Льондон 24,70, Париж 35,20, Медіолян 25.27, Прага 16.82½, Будапешт 0,0075, Букарешт 2,97, Бельград 7.000, Софія 4.10, Відень 0.0080¼.

Збіжева біржа.

Львів, 19. квітня 1924

В оборотах стаґнація й дальше. Положення без зміни. Ціни вдержані. Тенденція стабілізована. Настрій зовсім без охоти. З причини недалеких свят завтра біржевих зборів не буде. Слідуючі збори 22. ц. м.

Пшениця краєва ⁶⁸/₇₄ з 1923 р. 36,000.000-39,000.000*, Пшен. кр. селянська 00,000.000-00,000.000, жито галицьке ⁶⁸/₇₄ з 1923 року 22,500.000—24,000.000*, жито галицьке ⁶⁸/₇₄ 20,000.000—20,500.000, ячмінь гал. брав. 22.000.000—24,000.000* ячмінь гал. для перемелення 18,000.000—19,000.000, овес гал. ⁶⁸/₇₄ з 1923. року 20,000.000—22.500.000, кукуруза 00,000.000—00,000,.000, горох пів-Вікторія 00,000,000—00,000.000.

Ціни розуміється в польських марках за 100 кг. без споживного податку. місце стація заладування.*) Ціни оціночні без трансакцій.

Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Завдання студенства.

Погляди през. Масарика.

10-го ц. м. президент Чехословацької республики Масарик запрохав представників Високих шкіл до себе на чай і при цій нагоді виголосив довшу промову про мету вищої освіти в теперішній часі про домагання, які треба ставити до цієї освіти з огляду на майбутні обовязки громадянина. У цій промові є стільки здорових і своєчасних поглядів, що вони набирають загальної ваги, тому й варта навести з них кілька фрагментів:

„Студент мусить учитись, творити свою освіту і підготовлятись до свого покликання та життя, Я завсіди клав велику вагу на науку

В-ВО „ЧЕРВОНА КАЛИНА" КАЛЕНДАРЯ ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ

приступає в найблищих днях до друку **на рік 1925.**

1767 „ЧЕРВОНА КАЛИНА", ЛЬВІВ, РУСЬКА 18/I.

Просимо Всіх, кому залежить на закріпленню і вдержанню традиції Визвольної Війни, слати як найскорше матеріяли (писм. твори, знимки, рисунки). По використанню матеріяли будуть звернені. 1—2

живих мов, поширених у нашій республіці та на чужині. Факт, що ми нині маємо у Празі чотири університети є більш як символічним знаком того, що ми вважаємо освітою. Я не домагаюсь від студій мертвої вченості, а домагаюсь відповідної освіти кожнього у його професії, крім цього загальної освіти, наскільки можливо фільософічної, і творення характеру. Не забуваю при цьому на мистецьке, а головно літературне виховання...

Політично уявляю собі вашу працю у поодиноких партіях. Ви є виборцями і мусите орієнтуватись у політичних партіях. Але й політику мусите студіювати, основно, науково. Це значить перш усього: придбати собі методу правильного думання. Політика не кінчиться на праці в партії і для партії. Вона не обмежується до знайомости державної і публичної адміністрації у широкому розумінню, хоча в демократичнім устрою адміністрація має велике значіння і політична освіта означає студії над сучасною державою, парляментаризмом і адміністрацією в усіх її галузях.

Мати політичну освіту значить цікавитись історією науково та фільозофічно, стежити за тим, що діється на чужині, аналізувати поодинокі суспільні та історичні сили і орудувати цими силами... Ми находимось на переломі нової доби.

Справжня демократія має перед собою проблему не тільки політичну та економічну, але й проблему нової духової культури... Нині студент не може грати політично такої ролі, як колись, коли у політиці не брали ще участи широкі маси в такій мірі як нині. В часах абсолютизму якась сотка натхнених молодців могла виявити свою діяльність демонстраційно та революційно. Оця можливість відпадає вже в нинішній демократії. Головно по великій війні. Тому-то підкреслюю ще раз, що наша інтелігенція мусить у політиці опертись на наукових підставах і приготовлятись для великої праці та буденної. З розвитком демократії, з її поглибленням і поширенням повстала криза інтелігенції, а тим самим питання про основи сучасного навчання та нової освіти. У нас є ця криза виїмково великою тому, що за старого режіму реакційний абсолютизм, своєю політичною та культурною деморалізацією, захопив інтелігенцію, вчителів, професорів, журналістів, урядовців і т. д.... Наше студентство є головною частиною майбутньої інтелігенції. І тому воно мусить уже нині перш усього: думати, думати!"

Студентська еміґрація.

Запис на університеті в Кеніґсберґу.

Всіх інтересованих повідомляється, що літній семестер на університеті в Кеніґсберґу починається дня 22. квітня 1924 р. По тогож речинця можна вносити подання про прийняття. В разі прийняття найпізнійше до 20. травня слід бути вже на місці. Умови життя 12 до 15 долярів місячно з тим, що коли прибуде більше число, то обставини можуть поліпшитися. Щодо старань на право побуту і всяких инших полекш Громада може стати помічною. На жадання за приславним гроша на порто уділяться радо всяких потрібних інформацій. Звертаємо ще увагу, що подання слід слати з слідуючими залучниками: 1) свідоцтво зрілости в оригіналі і німецькім перекладі. 2) Короткий огляд життя в німецькій мові. Подання і письма просимо слати на адресу: Verein d. ukr. Studenten in Königsberg Pr. Georgstr. 11|II.

Секція технінів в Ґрацу.

В грудні м. р. засновано при Т-ві українських студ. „Січ" в Ґрацу секцію техніків. До Виділу увійшли: голова тов. Віктор Якубович, студ. арх., секретар тов. Теодор Левицький студ. мех., скарбник тов. Андрій Костинюк, студ. геод., контрольна комісія тов. Дмитро Бурий студ. мех. і тов. Богдан Лихівський студ. мех. Адреса секції: Ukrainischer Studentenverein „Sitsch" Techn. Sektion Graz. Technische Hochschule.

Бразилія.

Да найкоще еміґрувати. — Як їдеться до Бразилії. — Бразилійські ліси і управа ріллі. — Що родиться в Бразилії і як там живуть наші люде — Клімат. — Міста і села. — Недостача орґанізації. — Загроза денаціоналізації, — В крайному випадку їхати в Бразилію тільки хліборобам.

(Покінчення).

Реміснича верства звичайно біднійша. Заробітків тут мало, хіба при залізниці, або в часі зборів еерви матте. Пересічний денний заробіток 6 мільрайсів, себто стільки, скільки потрібно на життя. (Тепер мільрайс упав і один доляр коштує 11—12 мільрайсів, а через те і витворилася дорізнеча без порівнання в доляровій валюті більша ніж у Польщі). Взагаліж страхіття первісних років нашої кольонізації належать вже до історії і сьогодня про нужду серед наших поселенців не приходиться говорити. Деякий відсоток належить до вповні заможних, як на тутешні відносини. Пересічний маєток нашого кольоніста представляє вартість 10—20 тисяч мільрайсів (1—2 тисячі долярів сьогодня при спаді бразилійського гроша).

Комунікація дуже утруднена і тому поруч вичислених станів витворився тут стан „карошників", які цілий рік возять тягарі (ерву матте, кукурузу то що) величезними підводами з шестірнею а то й вісімкою коней, або мулів і їх матеріяльне становище доволі гарне.

Клімат лагідний, не дуже гарячий (найвище + 45°, найнизче — 7°) дає змогу працювати в полі трохи не цілий рік (головні жнива в міс. листопаді і грудні, а жнива ерви матте в червні і липні, найхолоднійше в липні і в серпні) і тому не потреба ані солідних хат, ані дуже теплої одежі, а худоба цілий рік обходиться без хліва. Літо є доволі сухе, за те зимою дощі і холод незвичайно надоїдають і комунікація тоді надто важка. Тим то і видатки не такі чисельні, як в Европі. Є своє молоко, мясо, хліб, чаї, тютюн—гроші йдуть головно на каву, цукор, нафту, а що найгірше на горівку, якої тут випивають надто багато. Та за те, як було сказано вище, все незвичайно дороге (коробка сірників 100 райсів, кільо цукру до 2 мільрайсів і т. д.)

Говорити тут про міста чи села майже не можна. За виїмкою Куритиби (міста величини Стрия) і ще 2—3 містечок всі оселі розкинуті на великих просторах (Прудентополь трохи не на 40 кв. кільом., творячи центр містечка з якою півтора сотнею хат, здебільшого деревляних).

Життя кольоністів, а таксамо міщан, дуже одноманітне і беззмістовне. Пиятики, сидження при „шімароні" (гіркому чаю) цілими годинами, гра в карти — духового життя майже ніякого.

З наших поселенців тільки незначний відсоток є грамотних; молодше покоління буде ще гіршим. Школа примітивна, дуже часто з учителями, які не могліб бути сільськима громадськими писарями; батьки дають дітей до школи неохоче, платять учителям ще гірше (пересічно 100 мільр. в місяць). Затурканий 30-літною неволею місцевих оо. Василіян, народ знає одну духову потребу: церков і один духовий видаток — до кишені духовних, котрі не знають милосердя. Читають мало (найрадше історичні оповідання), та патріотизм стоїть дуже високо, недостає тільки громадського виховання. І за нього дуже важко, бо оо. Василіяне хитрими маневрами збивають усі почини орґанізації. (На яких 50 проповідей по церквах я не чув ні одної, в якій булаб згадка про Україну, про рідну справу). Як би не василіянська пошесть, наша бразилійська громада булаб перлою в заморській нашій кольонії.

Говорити про якусь інтелігенцію не приходиться, її становлять ремісники і купці, котрі ледви писати вміють, і кількох молодих бувших офіцерів У. Г. А., які в ролі вчителів на кольоніях бють свою біду і розлучені величезними просторами, ніяк не можуть бути продуктивними.

Тимто і Український Союз, оснований мною, зароджений серед незвичайного ентузіязму, змертвів, виказуючи тільки кільканацять зовсім мертвих філій, тимпаче, що духовенство, яке я з утілітарних мотивів втягнув до його управи, поза плечі працювало над його смертю. Духовним треба поставити у вину, що не прийшло до заснування кооперативної гуртівні, земельного банку, середньої школи. Та про це думаю написати ширшу брошуру.

Одинокою газетою з 1.000 передплатників на цілу Півд. Америку є редагована мною від 8 місяців василіянська „Праця", яка ранійш була тільки задрукованим папером без одної іскри життя*).

Якщо поведеться моя остання спроба визволення загалу зпід дотепершньої диктатури, як вдасться заснувати незалежний орган Українського Союза, то це буде почин до нового життя в 12 годині, перед загрожуючою смертю у формі денаціоналізації. Чимало в напрямі санації зробилаб свіжа іміґрація з Европи, одначе до приїзду сюди я нікого, кому є дана можливість їхати до Канади, не намовляю. А вже ніяк не можу цього дораджувати жадному інтелігентові його особистого щастя ради.

Врешті подаю до відома, що від 1. січня моя адреса така: Porto Uniao, Sta Catharina (Brasil) — Pedro Karmanskei, де я збираюся видавати нову газету.

В найблизчому часі буду старатися в урядових колах обговорити справу нашої евентуальної іміґрації, а тоді з читачами „Діла" поділюся відомістю про висліди сих заходів.

Покищо немає ніякого українського іміґраційного бюра, ніякого провідника, ні словника португальської мови на українській мові, (пануюча тут мова португальська подібна до італіянської), взагалі ніякої опіки, ні поради для евентуальної нової нашої іміґрації сюдою. Це все можнаб осягнути, якщо пішлаб чисельнійша еміґрація, бо наші хлібороби (хоча й офіціяльно підтягають їх під рубрику Поляків) мають тут славу одних з найкращих. Ці наші поселенці, які живуть тут довше, своїм становищем вповні вдоволені, та їхому й не дивуватися, коли взяти під увагу їх становище в рідному краю. Процес денаціоналізації піде тут далеко скорше ходою, ніж в Канаді, з огляду на повну відсутність лучника між осібними індівідуами, велику неграмотність, повну відсталість від життя материка, брак культурних діячів, а врешті труднощі в обєднанню їзза перепон в комунікації. Молодше покоління вже сьогодня рідко коли вживає в розмові матірної мови. Та серце українське ще б'ється і його легко відпорпати з пилу чужини. Доказом хочби це, що моя книжка „За честь і волю" розійшлася тут на протязі 4 місяців у скількости яких 400 примірників (хоча читаючої публики тут дуже мало), а в Галичині, принаймні перед війною, це не часто траплялося.

Врешті замічу, що трохи не усе, що писалося про Бразилію в „Емігранті", спиралося на хибних інформаціях.

Згадаю ще, що остаю в тісній кореспонденції з п. Модестом Левицьким, бувшим урядником залізниць, тепер в Теребовлі дім Української Захоронки і прошу до нього звертатися з евентуальними дальшими запитами.

Прудентополіс, 5. грудня 1923 р.
П. Карманський.

*) Жаль тільки, що шан. редактор заповнював „Працю" видумками і нападами на „Діло" та на старокраєвих діячів. Ред.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Звертається увагу Вп. Членам „Союза Українок", що можуть складати членські вкладки що четверга від год. 6—8 веч. в домівці товариства Рутовського 22. (Народний Дім). 1751 1-1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ПАРЦЕЛІ БУДІВЕЛЬНІ у Львові на Кастучині, в прекраснім положенню, дешево до набуття. Ближші відомости в канцелярії Д-р Е. Бачинського, Львів, вул. Коссюшка 1. а. 1766 1—3

УРЯДНИЧКА старша, богата, з браку знайомства хотіла би знайти приятеля життя з універс. студіями від 40—45 літ. Зворот фотографії і дискреція запевнені словом чести. Листи до Адміністрації „Діла", Львів, Ринок 10. для Г. Д. М. 1768

НЕ ТРИМАЙТЕ грошей за пазухою, вкладайте в торговлю і промисл!! Поради і інформації уділяє листовно за залученням значка почтового Д. Конюх, Львів, Кохановського 5. 1770 а) 1—2

КРУЖЛІВКА „Domo" на 50 і. нова оказійно на продаж. Д. Конюх, Львів, Кохановського 5. 1770 1—2

КАМЕНИЦЯ одноповерхова, огород, Садівницька 8. продам. Відомість: Руська 3. склеп взуття. 1769 1—3

УКРАЇНСЬКИЙ Театр Івана Когутяка пошукує капельника на стало за добрим винагородженням, першого скрипака і басісту музиканта. Зголошення до Адм. „Діла". 1749 3—3

СОЛІЦИТАТОР адвокатський пошукує заняття в канцелярії адвоката Українця. Зголошення з поданням услівій слати на адресу Михайло Бодак в Борині. 1757 3—3

ПОЗИЧКИ кількасот долярів або рівновартість в иншій валюті пошукую. Порука першорядна, посередництво винагороджу. Зголошення: Адміністрація „Діла" „Високий процент". 1744 3-3

АДВОКАТ д-р Саноцький в Надвірній негайно приймє концепієнта. 1753 3-3

ПРОМИСЛОВЕ ПІДПРИЄМСТВО у Львові пошукує: 1) рутинованого магазинєра з довшою практикою, 2) фірмана. Обох по можности нежонатих. Платня після умови. Писемні зголошення з відписами свідоцтв та заподанням референцій слати до Адміністрації „Діла" під „Підприємство". 1752 3—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ПЕРШІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Філії Музичного Товариства ім. Лисенка у Львові в Дрогобичі відбудуться дня 4. мая 1924 р. о год. 11. перед пол в Дрогобичі в салі Народного Дому.

Дневний порядок:

1) Вписи членів,
2) Прочитання статутів,
3) Вибір Виділу,
4) Внесення і запити.

ЗА МУЗИЧНУ КОМІСІЮ:

Дроздовська, в. Сапрун, Сольчаник,
голова. управ. Муз. Інстит. секретар.
1765 1—1

ПАНОВЕ! Найстараннійше і найдешевше виконує переробки мужеських капелюхів лише одинока краєва фабрика **Рудольфа Найвельта** при вул. **Бальоновій 3.** Склади: площа Марійська 8, вул. Казимирівська 25 і Городецька 72. 1716 3—5

Жадайте Піщковського мило
„ВЕНУС", „ЛЄВЕК" і товщу ТОВОТТЕ
Предств. „РОДОГАН" Львів, Оссолінських 6.
Тел. 13—20 **Міродатним фірмам догідні услівія.** Тел. 13—20 1524а) 3—15

„ОЛЬКА" **ЛЬВІВ, РИНОК 35. побіч Н. Торговлі продає лише панчохи, рукавички, скарпитки, вироби трикотові першої якости. ГУРТОМ! ДЕТАЙЛЬНО!** 1755 3—10

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма

З друкарні Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10.

Ч. 87 (10.180). Львів, субота 19. квітня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей. Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Нова Мекка?

З приходом до влади англійської робітничої партії центр европейської політики звільна переноситься з Парижа до Льондону. Голоси, що лунають з британських островів, все більше находять відгомін на суходолі і наводять жах на тих, що бережуть в огні крадене добро. Політика робітничого уряду обережно, але послідовно змагає до справжнього замирення Европи, до вирівнання розбіжностей, до усунення часом непоборних перепон в своїх змаганнях. Не улягає сумніву, що найбільшою завадою на шляху встановлення справжнього мира являється версайський трактат. І тому уряд Мекдонельда через свого члена, державного секретаря Гендерзона пустив пробну стрілу у фортецю версайського трактату. Вереск, що знявся у Франції і серед її васалів, не змусив робітничого уряду до повного відвороту. І Мекдонельд і підтримуючий його Льойд Джордж тільки змінили тактичні ходи, одначе не відмовилися від суті своїх змагань.

Другою спробою грандіозного розміру і міжнароднього характеру робітничого уряду є радянсько-англійська конференція в Льондоні, попереджена визнанням уряду СРСР. de iure. Не будемо спинюватися над змістом і виглядами тієї конференції, а вкажемо у звязку з нею тільки на ті моменти, які можуть з тій або иншій формі торкатися положення на грані між европейським Сходом і осередньою Европою. На вагу цих моментів вказують хоч би безнастанні паломництва польської „лівиці“ до Льондону. Подорож пепесівських вожак Недзялковского і Жулавского, а ще більше подорож лідера „Визволеня“ Тугута є дуже характеристичною подією. Ці подорожі свідчать з одного боку про зріст важливости Льондону в міжнародній політиці, а з другого боку ad oculos демонструють прецизний поділ ролі серед польських політиків. Саме тоді, коли польська правиця цупко тримається Франції за поли, т. зв. лівиця зизом завертає на Льондон. Цей традиційний поділ ролі тепер став ще більше маркантний. Польська правиця думає, що найпевнійшою запорукою „стану посідання“ є французький мілітаризм. Т. зв. лівиця, хоч потурає цій думці, то всеж таки лякається зросту сил і значіння радянських республик. Острий і самопевний тон радянських дипльоматів та тверде слово, зверчене на віденській конференції на адресу Румунії, не ворожить добра. Після віденської конференції Румунія, яка ще недавно гордо відкидала упокорюючу французьку позичку, тепер в обличчю небезпеки всеціло віддалася під французький протекторат, зложила журбу за свою долю в руки Поанкаре. Але Румунія має поважну небезпеку тільки з одного боку, з боку України, на півдні (Болгарія) і на заході (Мадярщина) є у ворожих відносинах до радянських республик. І хоч і вони мають поважні претенсії до Румунії, то важко допустити, щоби зважилися виступити проти неї поруч з радянською Україною — тим більше, що за їх плечима стоїть поєднана з Італією Югославія і керманич Малої Антанти — Чехословаччина. Не те з Польщею. Куди не глянь, самі вороги. На півночі — Литва, на заході — Німеччина, на півдні багато неполадних справ і ще більше протилежних Польщі намірів має Чехословаччина, на величезному просторі сходу — радянські республики: Україна і Білорусь. Фронт величезний, неможливий до міцної обсади і вдержання. До того ж внутрішні відносини взагалі напружені, а на східних областях крайно напружені, просто катастрофальні. Це й спонукує т. зв. лівицю шукати захисту в Льондоні, це й примушує Недзялковского і Жулавского апелювати до англійських „товаришів“, говорити їм „багато правди про Польщу“ і спростовувати мнимі наклепи на неї. Та здається, що англійські урядові чинники не дуже цяцькалися з польськими „соціялістами“; їх навіть не допущено до Мекдонельда, а за те ставлено безліч неприємних питань. Поруч запитів на тему „статуту для Сх. Галичини“, посипалися питання і в справі трагічної події з бл. п. О. Бесарабовою. Як подає пос. Недзялковскі в „Роботніку“ між ним і неназваним, але визначним членом робітничої партії розвинувся цікавий діяльог; припертий до муру Недзялковскі викрутився тільки тим, що — мовляв — „злочин одиниць не є злочином народу“. Більше щастя мав лідер „Визволеня“ Тугут, цей „der kommende Mann“ польської політики. Він був прийнятий в Римі Муссолінім і в Льоидоні Мекдонельдом. Видно, що з ним більше рахуються, як з пепесівськими вожаками.

До двох мет змагали тзв. ліві паломники: з одного боку згладити неприхильні для Польщі відомости в рішаючих колах Італії, а головно Англії, а з другого боку настроїти прихильно до Польщі англійських „товаришів“ перед радянсько-англійською конференцією. Як далеко сягають успіхи наших „приятелів“ знад Висли — важко сказати. Одначе рішучо не можна легковажити собі цеї заскакуючої акції. Навпаки, наша еміґрація, а головно соціялісти, що причислюють себе до II-го Інтернаціоналу, повинні напружити всі свої зусилля і вияснити англійській робітничій партії роль правих і тзв. лівих відносно понад 7-міліонового українського народу в межах сучасної Польщі. В хвилі, коли центр міжнародніх справ переноситься до Льондону, було би злочином дальше занедбувати інформаційну діяльність. Найвища пора, щоби оживилися завмерлі артерії нашої політичної еміґрації.

На весну ВЗУТТЯ недосяжиме під зглядом тревалости і дешевости поручає Магазин взуття **Райх, Львів, вул. Пенарська** 8. Для ПТ. Урядовців догідні сплати.
1758 2—10

На сторожі національних прав.

Між двома крайностями.

Коли з політичного боку глянемо на европейську карту, побачимо, що між двома найдальшими від себе державами: Англією та Росією, відбувається дуже цікавий процес, який немов би хотів злагодити течії цих двох держав, що оперезують Европу. В Англії та Росії проводить робітничий уряд. Хоча оборона прав робітництва урядом Мекдонельда ріжниться від совітського устрою — не менше, як море від суходолу, проте слід ствердити факт, що в обох згаданих державах національні партії втратили голос на користь партій лівих. Розяснювати причини такої еволюції в обох державах значило би оповісти довгу історію їх державно-суспільного розвитку. Нас цікавить покищо сам факт у відношенні до фактів в инших державах.

Нема сумніву, що в таких державах як: Франція, Німеччина, Італія та Еспанія позначується щораз сильнійший зворот до воюючого націоналізму. Цей націоналізм є зростаючою реакцією проти впливів соціялізму. Не будемо рішати важкого питання: в якій мірі приклад большевицької революції в Росії та на Україні заважив на цій реакції. Ідеї російського комунізму чимало поширились у Західній та Середній Европі, завдяки успіхам цієї революції. Зростаючий націоналізм в европейських державах був наслідком зростаючих агресивних течій комунізму. Був час, коли можна було гадати, що комунізм візьме верх в Італії та Німеччині. Одначе прихід Муссоліні в Італії та останні вибори переведені ним доказали щось зовсім протилежне. Процес Людендорфа та Гітлера, щораз частійші публичні демонстрації в Німеччині на адресу нерішучого республиканського уряду, дають деякі дані передбачувати найблизчий вислід виборів як зворот до правих партій. Про Францію й не казати. А як за її прикладом іде у своїй внутрішній політиці Польща — хто знає краще, як ми?

Перспективам найблизчих виборів у Німеччині та Франції присвятив цими днями окрему статтю Льойд Джордж. Він звертає увагу на лиховісні ознаки агресивного націоналізму, який загрожує вдержанню европейської рівноваги, і так не дуже певної. Він не відкидає націоналізм як шкідливу, суспільну прояву. Навпаки. Італія служить для нього найкращим зразком, як можна врятувати всю державу над безоднею анархії, коли великому патріотові вдається, завдяки своєму розумові та енергії, згуртувати довкола себе „консерватистів та ліберальов, католиків, протестантів та вільнодумців“ для одної всенаціональної мети. „Націоналістичний символ віри не є безумовно, сам по собі, реакційний; він стає ним тільки завдяки своїм наслідкам“. Таким він став у французькій акції у Рурщині, таким стає у змаганнях монархістичних кол німецьких. Шкода, що Льойд Джордж не цитує ще инших повчаючих обявів з менших держав, які вміють погодити форму республіки з реакцією чорносотенного царського режиму...

Зупиняючись на Німеччині, Л. Джордж не обвинувачує надто сильно її спроб, щоби роздути іскри приспаних національних почувань. Він стверджує, що ці іскри запалюються під впливом рурської окупації і неприєднаної політики французьких переможців. Прусія і Баварія знову зєднюються у своїй ненависти до Франції. „Повінь пристрасти заливає Німеччину і всі пацифістичні елементи щезають у цьому бурхливому приливі“ — каже Л. Джордж. А це матиме у свою чергу вплив на французькі вибори. А коли прийдуть до голосу два нові парляменти, оживлені духом ворожого патріотизму, тоді важко буде мати надію на полагодження найбільше живучої справи між двома державами, над якою Міжнародня Комісія Знавців працювала кілька місяців. Знову пічнеться безглузда боротьба політичними засобами для виборення економічних користей — зі страшними економічними втратами для всіх держав.

А проте агресивний націоналізм прокидається здебільша як оборона проти загрожених національних прав европейських народів. Мирова конференція не вміла як слід забезпечити національних прав ні великих народів ні малих, ні переможців ні переможених. Народи полишені самі собі мусять добувати власну силу, яка може спонукати сильнійшого сусіда, щоби отямився.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі еквекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Пр. 382/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Діло“ число 80 з дня 11. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком: „На протязі тижня“ а) межи законно проєктовані а мають бути б) межи піддержані а мілітаризацією ц) межи допомогу а йде його д) межи які небудь зміни до кінця уступу е) межи на протязі тижня до кінця, 2) „Новинки“ наголовок нотатки пятої б) в нотатці семій від слів „Як би не було“ до кінця нотатки містить в собі єство ад 1) 2) б) злоч. з § 65 а) у. к. заразом ад 2 а) провини з § 302 уст. карн. узнав доконану в дни 10. квітня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 зак. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4,000.000 Мп. — Львів, дня 12. квітня 1924.
(Підпис нечитний.)

Новий крок німецького уряду.

Справа воєнних відшкодувань.

Німецький уряд зважився на рішуче слово. Він прийняв принципіяльно плян сплачення Німеччиною воєнних зобовязань, вироблений міжнародньою комісією знавців. Таке рішення може стати зворотним моментом у дотеперішній закордонній політиці Німеччини. Може статися, якщо при переговорах представники німецького уряду добються злагодження кількох пунктів, зрештою більше формальних, ніж звязаних зі сутею домагань предложених Німеччині.

Найважливійшим мотивом своєї згоди на порозуміння в справі сплати довгів була для Німеччини доля німецьких східних окраїн. Ця територія поневолена нині політично та економічно окупаційною силою мала би вернутись до своїх утрачених прав. Другим здобутком Німеччини мали би бути умовини, які дали би їй змогу перевести санацію свого буджету, стабілізацію валюти, а тим самим змогу „трохи відпочити". Цей відпочинок мав би тривати три роки; на протязі цього часу сплати воєнних довгів відбувались би автоматично шляхом позички, відсотків від залізничних облігацій і т. п.

Найважнійшим сумнівом, який хвилює покищо німецький уряд, це питання як довго тріватимуть щорічні сплати Німеччини, тому, що у згаданім міжнароднім меморіялі не означено остаточної суми відшкодувань, які має заплатити Німеччина. Крім цього: спосіб перенесення сплачуваних сум на валюту поодиноких держав треба також означити дуже точно, щоби ця операція не захитала вартістю золотої марки і не нарушила рівновагу міжнароднього грошевого обороту. Якщо ці сумніви будуть розсіяні, можна надіятись, що німецький уряд ітиме далі у напрямку своєї першої заяви щодо згоди на звільнення себе з тягарів прийнятих останнім мировим договором.

Цікаво те, що німецький уряд зважується на таку зміну своєї дотеперішньої політики на передодні виборів. Він вірить, що ввійшовши на шлях мирової, організаційної праці зєднає собі сильнійшу підтримку в протилежности до опозиції. Така принціпіяльна мирова згода німецького уряду зустрічається зі заявами симпатії у союзних державах і творить в Америці сприятливу атмосферу для одержання державної позички. Німецький уряд хоче йти до виборів з аргументом, що прихильники повної опозиції хотять поставити Німеччину в ще гірше становище ніж вона була підчас війни, коли весь світ став проти неї. З другого боку Німеччині не в пору відкидати пропозиції мирного поладнання справи. Для неї було би кориснійше, колиб вороже становище супроти них зайняла Франція. Тоді загальний неприхильний настрій держав звернувся би проти Франції.

На Пасху для політичних вязнів!

Не вільно нам забути про Вязнів, які не бачать ні радости воскресаючої весни ані не взнають веселощів Свят Воскресення Христового, лиш в смутку, далеко від рідних, коротають дні у понурих келіях. Поспішім негайно з датками і нехай скромні дарунки будуть доказом, що ми памятаємо про них. — Харчі просимо надсилати до кухні в Народньому Домі, вул. Рутовського 22, а гроші до „Дністра" Русьна 20, або Краєвого Союза Кредитового, Ринок 10.

Наддніпрянська Україна.

Вистава грошевих знаків у Київі.

В перших днях квітня ц. р. відкрито в Київі Всесоюзну Виставу грошевих знаків усіх революційних епох. На виставі є до 3000 експонатів, що характеризують хід революційних подій за час з 1917 р. Бюро вистави випускає друком монографію, що буде переглядом усіх експонатів (під редакцією Н. Бодрова). Увійдуть до тої монографії всі вичерпуючі відомости про справи бонізму (про всякі скарбові, міські і банкові бони). В найблизчому часі вийде 1-ше число журналу „Червоний боніст" під редакцією А. Гросмана і Н. Бодрова.

(„Вісти" літературн. додаток).

Грошева реформа і дрібна торговля.

Голова Комісії Внутрішньої Торговлі на Україні Гольберт заявив кореспондентові харківських „Вістей", що грошева реформа проводиться в життя при не дуже сприятливих для торговлі обставинах. Все зло в тому, що гуртова торговля на 99 прц. є в руках держави, а дрібна торговля майже на 90 прц. захоплена приватним торговельним апаратом, який державі незвичайно важко регулювати.

З огляду на це, основним завданням, яке стоїть перед державним торговельним апаратом, є — на думку Гольберта — засвоювання гуртово-роздрібної та дрібної торговлі, при чому це є завдання головним чином кооперативних органів, на скільки організацію дрібної торговлі державними органами слід визнати недоцільною.

Забезпечення кооперативного апарату необхідною кількістю товарів для постачання їх кооперованому населенню, щоби відтягнути його від приватнього, споживчого ринку — є основним завданням у політиці так званої товарової інтервенції, яка повинна допомогти знищенню і стабілізації цін, як гуртових так і роздрібних.

До цього часу помічалося ненормальне явище, коли між цінами гуртовими і роздрібними була велика ріжниця. Ясно, що в момент товарової інтервенції не можна буде охопити всю кооперативну мережу в місті та на селі, споживчу і сільсько-господарську і тому треба поставити в першу чергу метою інтервенції обхопити в терміновому порядкові робітниче населення великих міських центрів.

Коли цілком будуть задоволені потреби робітничої кооперації, то можна спокійно дивитися на стан ринку, бо таким чином можна буде забезпечити для робітничої кооперації бодай 50 прц. всього товарового обороту на міських ринках і тим самим впливати на ціни приватнього дрібного й гуртово-роздрібного ринку.

Колиж проаналізувати стан товарових ресурсів на Україні, то можна стверднти, що попит на цукор, сіль, нафту, сірники, тютюн, муку й инші предмети задоволиться.

Гірше стоїть справа з мануфактурою, наскільки Україна є споживачем мануфактури, яку виробляють в російській республиці: загальна потреба України виносить 150 вагонів, з яких тільки 100 вагонів перекинуто на Україну. Українські компетентні установи домагалися додаткової посилки ще 50 вагонів, але з боку органів російської республики не вжито відповідних заходів для того, щоби Україна була мануфактурою задоволена.

Стан гуртових цін на хліб в м. березні на Україні виказує помітно знижкову тенденцію; жито 18—20 прц., пшениця 17—18 прц., ячмінь 7—9 прц., овес 8—11 прц. Весняне бездоріжжа може утворити тенденцію до підвищення хлібних цін і на це слід звернути всім хлібозаготовцям увагу. Що до инших товарів, то можна категорично твердити, що ціни на ті товари, яких є достаточна кількість, були дотепер сталими а тепер знижаються; ті товари, яких в кооперації зараз нема, проявляють тенденцію підвищення.

Взагалі треба підкреслити, що при забезпеченню постачання важнійших районів України достаточною кількістю товарів та при погодженню цієї політики з політикою кредитових органів і грошевим обігом, — можна буде добитися необхідних позитивних наслідків.

Відомости з місць говорять про велику розмінну кризу, яка обнижує реальну вартість червінця до 20 прц., і тим утворює підвищення цін на роздрібні товари. Але разом з тим, хоча по деяких районах помітне поменшення дрібного товаро-обороту, можна стверднти, що по всій Україні ціни стабілізовано.

Тепер перед святами треба — на думку Гольберта — вжити терміново необхідних заходів для забезпечення всіх районів України великою кількістю товарів, бо перед святами помічається безумовне збільшення купівельної здібности населення. Коли на цю збільшену покупність наспіє достаточна кількість товарів, то це причиниться до того, що ціни не піднесуться.

Так дивиться на всі ці скомплікувані справи найавторітетнійший фаховець на Україні. Тою заявою стверджує, що хронічна грошева й економічна криза на Україні дуже далека від якої небудь позитивної розвязки.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

МИХАЙЛО РУДНИЦЬКИЙ.

Слабянський фільософічний конґрес.

Минає рік від часу, як в усій слабянській пресі почалась жива дискусія на тему потреби скликання слабянського фільософічного конґресу. Нині це питання наблизилось майже до чисто технічного вирішення: коли і як? Питання: де? — вирішено в користь Праги. Намірений конґрес мав би ріжнитись від инших загальних фільософічних конґресів у тому, що його завданням було би освідомити собі якнайбільше характеристичні ознаки слабянського духа чи умовости в протилежности до инших рас, а тим самим виявити свою єдність, причинитись до її поглублення і внести новий творчий елемент у загальну фільософію.

Погляди щодо завдання такого конґресу розбиваються на песимістів та оптимістів. Коли болгарський проф. Бобчев ставиться скептично до істнування своєрідного-відокремленого слабянського духа, а тим менше виявленого у слабянській фільософії, російський фільософ Лосскій навпаки: добачує широкі перспективи для конґресу саме в цьому напрямку. А проте представники всіх народів не сумніваються у корисности такого конґресу; деякі (проф. Блаховскі і д-р Кучера) передбачують у звязку з ним необхідність заснування загально-слабянського фільософічного журналу, а навіть ще й иншого, спеціяльно-психольогічного.

Нема сумніву, що сфера теоретичної думки є нині єдиною царниною в якій представники поодиноких слабянських народів можуть шукати духової єдности. Слабянський фільософічний конґрес може навіть причинитись до зросту свідомости, що всеслабянське братерство є незбагненою музикою майбутности. Слабянські фільософи матимуть дуже добру нагоду, щоби призадуматись у першій мірі над фактом: чому Слабяне не видали досіль ні одного геніяльного фільософа світової слави? Колиж такі генії були, а европейська слава їх скривдила — цікаво буде почути розяснення такого дивного факту. Вже нині чути голоси (Бог. Теплі в „Ruch filosoficky"), що Слабяне не стоять своїм фільософічним хистом позаду Італійців, а в тім: з Італійцями рахується західно-европейська фільософія, а з „нами" — ні. Скільки прізвищ плутається як стій: Віко, Джіоберті, Імбріяні, Конті, Муратері, Гравіна, Бертінеллі, Альгаротті, Цезаротті, Паллявічіно, Метастазіо, Спавента, Де Санктіс, Кроче, Джентіле! — а шукаючи рівних між слабянськими, бачиш, що тема до палкої дискусії на конґресі готова!

А скільки фільософічних проблем вирине при питаннях: як зясувати слабянський „індивідуалізм", чи пак: його анархістичний первень, нахил до абстрактних міркувань з відсутністю хисту зясовувати свої думки в прозорій, викінченій, систематичній формі? Чи істнує звязок між слабянською недостачею державного організаційного хисту і неспроможність витворення суцільного, гармонійно-викінченого фільософічного світогляду? Чи одною з головних причин відсутности великих слабянських фільософів не є те, що кожний Слабянин поринаючи у мудрації, вважає себе фільософом? Це останнє питання поведе до иншого, ширшого: про рівень культурного розвитку, його основні ознаки, критерії культури і т. и.

Деякі з цих питань повинні заздалегідь стати актуальними в нас, у звязку зі справою про участь у згаданому конґресі. Ми залюбки віримо у свій хист імпровізації. Десь-хтось кине звістку, що за тиждень зїзджаються у Празі слабянські фільософи, діячі зі своєрідним розумінням патріотизму скличуть нараду, виберуть делеґата і доручать йому їхати на зїзд для маніфестації, що і ми маємо своїх фільософів. Так було з дипльоматичними представниками, так є і надалі з політичними — не диво, коли не буде инакше з фільософічними. Загально-фільософічний рівень наших учених є такий невисокий, що вони можуть без сумнівів доручити представництво на фільософічнім конґресі якомунебудь педагогічному балакунові або доморослому популяризаторів непережвяканих загальнодоступних підручників. Люде, для яких світ ідей кінчиться зі сферою дуже обмежених духових потреб нашої провінціональної культури, уявляють собі, що нема великої ріжниці між якоюнебудь нашою авдиторією а авдиторією складеною з найкращих представників чужих народів.

Не знаємо як нині стоїть справа з фільософічними силами на Наддніпрянщині. Навіть про фільософічні твори покищо не чути звідтіля; Київська Академія Наук також не натякає на них. „Наук. Тов. ім. Шевченка" має фільософічно-історичну секцію, але перша її частина складається тільки з одного фахового фільософа, який не має навіть з ким вести діяльогу. У даному випадку одна особа з відомим іменем має більше значіння як синедріон якоїсь иншої секції, складений з двацяти воскових мумій, що сплять у сповитку рідного трухлявого шпаргалля. А проте невідомо, який принціп приймуть організатори фільософічного конґресу щодо допущення його членів: в якій мірі вони звертатимуться до наукових інституцій поодиноких народів з проханням прислати своїх

Чи Ви є Членом Українського Кревого Товариства Опіки над Інвалідами. — Місячна вкладна 1 мільон Мп. 1646 3–?

Після трагічної події.

Льондонський діяльог.

Пепесівський вожака Недзялковскі в своїх враженнях з Льондону приводить отсей цікавий діяльог між ним і одним визначним членом робітничої партії:

Тов. Х.: Чи то правда, що польська поліція замордувала в тюрмі Бесарабову?

Недз.: Не знаю, чи замордувала; можливо, що повісилася зі страху перед дальшими побоями.

Тов. Х: Отже бито її?

Нєдз: По всім даним — так; ми домагалися спільно з Українським Клюбом і клюбами селянської демократії суворого слідства.

Тов. Х.: Як щось подібного могло діятись в цивілізованій країні!

Нєдз.: Хочу спитати з черги: яка доля стрінула провідника ірляндських робітників О'Кеннеді*); цеж була чільна людина?

Тов. Х.: О, так! Я міг би його порівнати хіба з Леніном; на жаль згинув підчас ірляндського повстання в р. 1916.

Нєдз.: На скільки знаю, його не засуджено на смерть...

Тов. Х.: Ні,, на ділі його вбили в тюрмі поліцаї.

Нєдз.: Бачите, товаришу, я не роблю відповідальною за це ані Англії, ані тим менше партії праці; злочин одиниць не є злочином народу.

*) Годиться додати, що О'Кеннеді був забитий як „бунтівник", провідник повстанців проти тзв. легальної влади, зловлений зі зброєю в руках, в огні боротьби; тут же пострадала життя безборонна жінка в поліційних арештах, які вже мають свою славу, а які що найменше толерує між иншим ППС. — Ред.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вил. кн. 40.000.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Польонізаторсько-русифікаторські затії в православній церкві.

Серед тзв. православних меншостей Польщі давно панує велике невдоволення урядовою політикою в релігійних справах. В останній час воно перейшло вже в цілковите обурення і викликало солідарну акцію Українців, Білорусинів та Росіян. З газет ви знаєте, що представники всіх цих славяиських національностей були недавно в митрополита Діонизія, якого теж бажалиб прилучити до цього виступу проти польонізаторських акцій уряду в церковних, а з окрема в церковно-шкільних справах.

Усе це цілком природно, але чи знайдуть вони вірного союзника в православному владиці? Боїмося, що ні. І не тільки тому, що цей владика є типовий опортуніст, який тільки і стежить за тим, як би угодити польській владі, але і з иншої причини. Митрополит Діонизій, як Москаль з походження і людина вихована в старих синодально-російських традиціях, дуже далеко стоїть від справжнього розуміння і співчуття потребам тих національностей, яких не визнавало царське самодержавство. Йому теж не до сподоби оті, мовляв, українські та білоруські примхи, але в той час як Поляки бажалиб усе спольонізувати, він радий був би, колиб усе в церкві по старому творилося на московський лад.

У Польщі є тільки дві територіяльно-національні „меншости" — це Українці й Білоруси — а між тим уся церковна справа перебуває в руках Росіян, що уявляють із себе нечисленний і випадковий елемент, штучно впущений в українську та білоруську стихію царською урядовою кольонізацією. З московською впертістю вони стоять на своїх византійських позиціях і не бажають рахуватися ні з психольогією другого народу, ні з його мовою і традиціями. Mutatis mutandis це теж саме старовірство, що їзза „двохперстного знаменія" чи „сугубого алилуя" палило себе на вогні чи закопувало у землю. З погордою люблять ці византійці закидати єрархії української автокефальної церкви її неканонічність і за цим не бажають і не вміють бачити тих глибоких історичних причин, які утворили і дають життя українській церкві. Большевицька тзв. „жива" церква в їх очах вища за українську, бо у неї, бачте, цілком канонічна єрархія, але й ота quasi-жива церква починає вже все більше та більше рахуватись з національно-народніми вимогами і в багатьох місцях українізує церковні служби. Отже в закамянілій позиції залишається лише московська византійщина, яка панує над православям і в Польщі; а польський уряд дуже з цього радіє і ретельно це підтримує.

З одного боку виявляється ніби велике незапокоєння з того, що твориться на „кресах всходніх", а з другого підкидаються в „кресовий" вогонь оті московські головешки...

Під цим поглядом на особливу увагу заслугують тепер два моменти, а саме — утворення в Польщі суто московської православної єрархії і заснування у Варшаві вищої і знов же таки суто-московської теольогічної школи.

Підчас керування православною церквою у Польщі митрополита Юрія, забитого потім Смарагдом, намітився хоч сякий-такий, але всеж хоч напів-український курс, бо був висвячений в архієреї Українець протоєрей Громадський і намічено ще двох кандидатів-Українців на епископські катедри в єпархіях з українською людністю. Не стало митрополита Юрія, і картина почала мінятися. Вже не тільки нема жадної мови про епископів-Українців, але й єдиного епископа-Українця забірають із суто-української єпархії, а на нові вакансії призначуються Москалі або змосковщені Мелороси, що ще гірше. В неділю 6. квітня, як вже було згадано в „Ділі", митрополит Діонизій — само собою, за згодою польського уряду — висвятив на Кремінецьку катедру архимандрита Симона, Москаля з Тульської губ. Під керовництвом епископа Симона залишилася і волинська духовна семінарія, що готує пастирів для українського села...

З наступного академічного року має відкритися у Варшаві православний теольогічний факультет, і тепер по всіх усюдах збірають для нього професорів-Москалів, бо викладовою мовою на факультеті буде російська... Отже за народні гроші буде утворюватися московське духовенство в державі, де мешкає кілька міліонів православних Українців і ледве кілька сот тисяч Росіян.

На польській мові це називається політикою, а по нашому це повне бевглуздя. Тому й не диво, що з кожним днем все частійше і частійше доводиться чути від представників волинської інтелігенції про ті успіхи, які робить большевизм в нашому народі за допомогою сучасної польської „кресової політики". І твердять це не большевики, ні, — про це свідчать переконані вороги російського комунізму.

Senex.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Промова Мек Донельда.

Мек Донельд справоздавцеві „Ню Лідер" (орг. Лєйбур Парті) подав свої погляди на внутр. і зовнішню політику. Внутрішнє положення в краю незле, але не каже бути надто оптимістичним. Вплив Лєйбур Парті є великий, але є ще й впливи цих, що нарушують мир. Промова Л. Джорджа виголошена в Палаті Громад мало що не довела до конфлікту з Францією. Але на щастя Франція зрозуміла, що то йшло про боротьбу сторонництва проти уряду, котре не може вплинути на загр. політику держави. Щодо зброєнь не слід ошукувати себе, що треба буде взятися до них поважно, коли покажеться, що теперішня загр. політика не доведе до бажаних вислідів. Тоді утворилися би нові угрупування великодержав. Німеччина і Росія відіграли би важну роль, а це довело би до нової світової війни.

Німецька нота до комісії відшкодувань.

Німецьку ноту, яка акцептує справоздання знавців, вручено комісії відшкодувань. Її текст такий: Німецьке правительство має честь повідомити, що одержало ноту комісії відшкодувань дня 16. ц. м. відносно справоздання знавців. Правительство з свого боку бачить теж у справозданні цьому основу для розвязки справи відшкодувань, тому готове жертвувати свою співпрацю в здійсненні пляну знавців. — Канцлер Маркс заявив журналістам, м. н. справоздавцеві Матена, що згода правительства на проєкт знавців, це новий доказ готовости Німеччини виповнити зобовязання в міру платної спромоги. Шкода, що досі не означено цілого німецького довгу. Прийняття пляну знавців послідувало як автоматична консеквенція помилування засуджених політичних злочинців і повороту видалених з окупованих земель.

Нова проти-японська ухвала.

Сенат Зед. Держав знову апробував 71 гол. проти 4 внесення про виключення з американської іміграції іміграитів із Японії.

Канада і Японія.

По звідомленням із Ню-Йорку також канадійський парлямент має зайнятися справою евент. охоронних засобів обмежуючих імігрaцію з Японії.

делєґатів і яку свободу залишать для учасників-добровольців.

Можна сумніватись, чи фільософічному конгресові залежатиме багато на маніфестації своєї славянської окремішности. Фільософи є мало вразливі на такі сентиментальні вияви; західно-европейські фільософи можуть цікавитись тільки наскрізь фільософічними здобутками такого конгресу. Тому вільно собі уявляти, що члени-гості, які приїдуть туди заявляти про свою славянську солідарність, повинні зрозуміти ролю фільософічної мовчанки. Та з другого боку, якщо нам, Українцям, залежить, щоби світ знав, що й в нас є вже люде, які цікавляться фільософічною працею — тоді крім активного учасника, що міг би докинути якусь лепту своєї думки до думок инших референтів, слід вислати би ще кількох гостей, які залишили би між чужинцями непоганий спомин про наш інтелєктуальний рівень.

Це не прийде легко. Фільософів фразами не обдуриш. Не слід забувати й про те, що навіть скромні професори фільософії володіють звичайно кількома мовами. Якщо конгрес відбудеться у Празі, тоді головними мовами порозуміння стануть імовірно російська та чеська. Цікаво, чи всі ті учасники, які не володіють ними досить свобідно для висловлення фільосоічних нюансів зможуть промовляти на якій-небудь иншій европейській мові, без обмежень. Чи виключать з поміж них німецьку, щоби не виставляти на глум славянофільського духа конгресу? Чи дозволять кожньому промовляти на його рідній мові, погоджуючись у фільософічнім спокою з фактом, що до виміни ідей не прийде їзза незрозуміння більшости славянських мов иншими Славянами? Чи доказуватимуть Західній Европі творчість славянської раси на мові французькій та англійській?

Хто їде між чужинців тої самої професії, що він, з метою розворушення свого мізку — не може стояти на становищі, що йому байдуже, чи він розуміє инших і чи його розуміють. Не можна домагатись від російського фільософа, щоби знав добре фільософічну термінольогію иншіх славянських мов. Та Поляки вражені у своїй національній скромности можуть заявити це саме від себе і домагатись установлення одної спільної міжнародньої мови, нпр. французької. А коли на конгресі переважить ідея самоозначення, проф. Лютославскі відповідатиме Українцеві другою з черги европейською світовою мовою — еспанською. І тоді доведеться нам вислати туди проф. Кримського, щоби для злагодження арабської авантури промовляв мовою, яка має у фільософії старі права — арабською.

Курс грошей.

Львів, дня 17. квітня 1924.

Нині тенденція хитка, легко звижкова. Настрій дещо оживлений. Оборот середній.

Доляр ам.	9,255.000—9,265.000
Доляр канад.	8,800.000—8,850.000
Чеські корони	265.000—268.000
Леї	47.000—47.500
Фунти штерл.	39,500.000—40,000.000
Франц. франкй	525.000—530.000
Франк шв.	1,600.000—1,620.000
Марки нім. стар. ем. тис.	13.500—140.000
Франк белъг.	460.000—000.000
Гульдени голянд.	3,400.000—0,000.000
Ліри італ.	400.000—000.000

Золото

20 кор.	39,500.000—40,500.000
20 франк.	37,500.000—38,000.000
10 рубл.	49,000.000—50,000.000
20 марок нім.	45,000.000—46,000.000

Срібло

Кор. австр.	720.000—730.000
5 кор.	3,500.000—3,700.000
фльорени	1,300.000—1,400.000
рублі	3,000.000—3,200.000
копійки (за рубля)	1,300.000—1,350.000

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (86.) число „Діла" сконфісковано за три невеличкі уступи передової статті п. н. „Маняки".

— **Доразовий суд у Львові.** Вчера почалась у карному суді у Львові розправа проти двох парубків, 20-літнього Яна Баиаха й 24-літнього Стефана Гуськевіча з с. Горпина пов. Камінка Струм., обвинуваченних перед доразовим судом за злочин грабіжі зі зброєю в руці. Вони напали 4. ц. м. на 20-літню Параню Гнатів і 18-літню Параню Фарисей, коли ті вертали з міста з накупленими на базарі речами, й грозячи їм ножем та револьвером забрали їм їхнє майно. Трибунал складається з радників Двожака, Маєра і Сохи; проводить розправою радн. Гетінгер, обвинуваченє прокуратор Сивуляк, боронять д-р Живіцкі й д-р Вайс. Обвинувачені не заперечують факту, а вину складають один на другого. Розправа ведеться дальше.

— **Зріст доріжні в квітні.** Варшавська комісія для обраховування коштів утримання, ствердила зріст доріжні в першій половині квітня на 0·64 пр.

— **Тільки Тхали до Палестини!** Сіоністичні газети оголошують комунікат палестинського бюра у Львові, в якому ма-

На святочні дарунки
ПРОДАЄ
Книгарня Наукового Тов-а ім. Шевченка
ЛЬВІВ, РИНОК ч. 10.
— — по зниженій ціні до кінця квітня цего року — —

„АКОРДИ“
найбільшу та прегарно ілюстровану антольогію українськоґ поезіґ зладжену І. ФРАНКОМ.
Ціна бр. 4,500.000. опр. 7,500.000.
Також має богату инших гарних та дешевих книжок.
Жадайте всюди наших катальоґів! 1771 1—1

жетія, що еміґранти до Палестини, які можуть дістати англійську візу, отримують польський пашпорт лише за 25 зол. п. (45 міл. мп.) і ріжні полекші в справі самої видачі їм пашпорта. (При тій нагоді довідуємось, що подорож до Палестини крізь Румунію коштує $9^1/_2$ фунтів шт., а крізь Трієст — $10^1/_2$ ф. шт. (са 400 міл. мп.) Признання польським урядом великих пашпортових пільг жидівським еміґрантам при одночасному унеможливленню виїзду всій решті мешканців до західної Европи, свідчить проречисто лише про одно: що Польща бажає спекатися яко мога більше Жидів і що лякається впливу европейської культури на своїх громадян.

— **Військові справи.** 23. ц. м. буде переведений на терені Річипосполитої військовий перегляд річника 1903 р.; покликання до військової служби відбудеться поміж 1. і 7. жовтнем ц. р. Мимохіть насувається питання: чи не можна було пересунути бранку бодай на кілька днів пізнійше, щоби не примушувати хлопців збиратись у дорогу на самі Великодні Свята?! Сьогорічні вправи запасових („резервістів“) відбудуться у травні й треватимуть коротше, ніж в мин. році. Які річники будуть покликані на вправи — про це ще не оголошено.

— **Одногодинний страйк.** У Варшаві застрайкували всі телєфоністки, яким відмовлено видачу одноразової великодної допомоги у висоті 20 пр. місячної платні. Страйк тревав всього лише одну годину, бо побачивши рішучу поставу телєфоністок міська управа таки згодилась на їх вимогу.

— **За межу...** В Калагарівці над Збручем посварилися два господарі „за межу“. Суперечка, викликана ставленням нового плота, довела до бійки й закінчилася кривавою трагедією. Господар Лісовик потягнув сусіда Качмара рискалем, а Качмар топором замастив Лісовика так здорово, що той до кількох годин перенісся на другий світ.

— **Над Збручем.** У названому вгорі селі Калагарівці над Збручем поліція арештувала якогось добродія, що подав як місце виїзду Станиславів й мету своєї появи в селі: відвідини нареченої, яка буцім служила у мельника. При арештованому найдено револьвер і боксер.

— **Легкий хліб.** В Грималові й Скалаті появились якісь пройдисвіти, які обіграють в карти тамошніх селян. Одна селянка програла 15 долярів, та кількох господарів від 20—50 дол. Один із потерпівших розказав своє лихо поліції, яка посадила обманців в холодну, але — очевидно — ніяких грошей при них вже не найдено. Достукатись до калити такого сільського богатиря, щоб дав лепту на Рідну Школу, на інвалідів чи на иншу високопатріотичну ціль дуже важко: „Податки, мовляв, не дають жити“, але вдаватись із пройдисвітами в газардову гру й програвати десятки долярів — можна... Стидно!

— **Неблагонадьожний Шевченко.** Перед нами лист дирекції поліції у Львові ч. 945|24 ст. 1694 з 12. ц. м.) до виділу „Сокола IV.“ у відповідь на зголошення виділом Шевченківського концерту. Дирекція поліції застерігалась у тому листі проти деклямації поеми „Суботів“ й віршика „Лічу в неволі дні і ночі“, роблючи залежним від скреслення з програми тих деклямацій свій дозвіл на уладження концерту. Під оцим клясичним розпорядком підписавий радник поліції Кучевскі, а референтом даної справи д-р Рудек.

— **Ленін під ногами.** Уповноважений Всеросійської Ради Нар. Господарства видав наказ такого змісту: „Деякі тютюневі фабрики випускають свої тютюнові вироби у папіросних пуделках з портретом великого вождя революції тов. Леніна. Тому, що звичайні папіросні пуделочка ніхто не зберігає, лише викидають їх на рівні з иншим сміттям і топчуть ногами, що в очах пролетаріяту являється образою памяти тов. Леніна, якщо його портрет є на отих викинених коробках,— то Рада Нар. Господарства забороняє усім підвладним фабрикам поміщувати на опаковках портрети близьких пролетарському серцю вождів революції“.

— **Лежайськ — Читальня „Просвіти“ —Концерт Шевченка.** Свята, на які йдемо байдужі, знаючи, що вони устроєні більше задля моди. Але є й такі, котрі до глибини душі говорять. І до таких свят приходиться зарахувати свято в Лежайську. Там на наших західних окраїнах прекрасний чистенький, ясний „Народний Дім“. Там і старші і дітвора і молодь обох полів живе життям, що надихане вже сьогодня великою національною свідомістю. Велика заслуга у цьому гармонії, котра звязала невеличку громаду в таку тісну спільноту, що всякі трудноші дуть на бік перед сміливими замислами. Це знову виявилося також з нагоди концерту в честь Шевченка. Від рана 13. квітня 1924 було слідно, що всі заняті святом. Хори, дириґент (еміґрант Пухальський), комітетові, виділ читальні, інтеліґенція і селянство довколичних сіл, заточенці з Ніска, Тарнобжега, Ряшева, учительство повіту, всі—всі вони робили враження, що у них свято сьогодня. Чия заслуґа в улаштуванню свята?—дуже тяжка відповідь. Бо від промовця (д-р Гелєцінський) і декляматорки почавши, до продукцій хорових переходячи, а на сольоспівах братів Пухальських і ґри на бандурі п. Місевича кінчаючи — мусимо усім признати великий вклад праці й заслугу задля святочного підйому. А бадьорість і підйом нашого окраїнного громадянства може увілле і в нас живіщої крови, тієї святої... — Г.

Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Подяка. Складаю щиру подяку Вп. П. Др. Озії Федорови, адвокатови, Львів, Сикстуська ч. 19. за безкорисну і успішну оборону на судових розправах за моє помешкання. — *Михайлина Пирликова.* 1774 1—1

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Львівський Народ. Театр Українськоґ Бесіди під дир. О. Стадника. — Львів вул. Шашкевича 5.

Неділя 20. ц. м. о год. 3-тій попол. Виступ п. С. Федичківської „БАРОН ЦИГАНІВ“ оперета на 3 д. Штравса.

Вечером 7·30 „ОИ НЕ ХОДИ ГРИЦЮ“ нар. драма на 5 д. Старицького.

Понеділок 21. ц. м. год. 3-та „ДОБРОДІЙНА СУЗАННА“, оперета на 3 д. Жільберта.

Вечером 7·30 „ТІТКА КАРЛА“ комедія на 3 д. Брандона.

Білєти раньше до набуття в „Союзнім Базарі“ вул. Руська ч. 20, в день вистави, в неділі і свята від год. 10—12. і 2—7. при касі театру.

Старшинам і підстаршинам б. австрійськоґ армії як також жандармеріґ до відома: Дня 4. мая 1924 о год. 11-ій перед полуднем відбудеться в Народнім Домі у Львові, I. поверх засідання підписаного комітету. На порядку дневнім: 1) Звіт з дотеперішньої діяльности комітету, 2) Нарада в справі евентуальної злуки нашої організації з організацією державних службовиків б. австрійської держави. На це засідання зволять воєвідські комітети вислати обовязково що-найменше по одному відпоручникови. Від комітету охорони прав бувших старшин і підстаршин австр. армії як також жандармерії. — За Комітет: *Л. Підкович.*

Дрібні оголошення.

НЕ ТРИМАЙТЕ грошей за пазухою, вкладайте в торговлю і промисл!! Поради і інформації уділяє листовно за залученням значка почтового Д. Конюх, Львів, Кохановського 5. 1770 а) 2—2

КРУЖЛІВКА „Domo“ на 50 l. нова оказійно на продаж. Д. Конюх, Львів, Кохановського 5. 1770 2—2

КАМЕНИЦЯ одноповерхова, огород, Садівницька 8. продам. Відомість: Руська 3. склеп взуття. 1769 2—3

ПАРЦЕЛІ БУДІВЕЛЬНІ у Львові на Красучині, в прекраснім положенню, дешево до набуття. Бдизші відомости в канцелярії Д-р В. Бачинського, Львів, вул. Косцюшка 1. а. 1766 2—3

ПАРОХІЯ добра до заміни. Зголошення до уряду парохіяльного Голдовичі п. Боринчі. 1754 3—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Нова повість!!

Вже вийшла нова велика, для нас під теперішний час дуже актуальна повість з ірляндськоґ визвольноґ боротьби:

ПЄР БЕНУА

ШЛЯХ ВЕЛИТНІВ

переклав М. Ковальський.

Повість має 12. аркушів друку, великої 8, вінєта Р. Лісовського. **Ціна 5,000.000 Мп.** Книгарням і кольпортерам звичайний опуст. **Замовляти в Адм. Літ. Наук. Вістника** 1776 **ЛЬВІВ, РУСЬКА 18|I.** 1—2

Подяка.

Комітет для влаштування Шевченківського Свята в Тернополі складає отсим сердечну подяку п. І. Приймовій—Шмериковській, дружині лікаря в Глинянах, за ласкаву безкорисну участь в концерті дня 13. с. м. і звеличання свята мистецькою захоплюючою грою на фортепяні.

1772 1·1 За Комітет: *Іляріон Брикович.*

ЖУРНАЛІ КРОЇ ВЗОРИ 1775 1—1
Р. ЛЯНДАУ, ЧАРНЕЦЬКОГО ч. 3.

ПАНІ! Вже надійшли до фабрики найновіщі заграничні форми до перерібок на соломяні капелюхи, які приймають склади при пл. Марійській 8, вул. Казимирівській 25 і вул. Городецька 72.
Перша краєва фабрика капелюхів
РУДОЛЬФА НАИВЕЛЬТА,
1710 Львів, Бальонова 3. 3·3

ВСІ ВЖЕ ПЕРЕКОНАЛИСЯ що мило з фабричною маркою **„РИБКА“ і „СОНЦЕ“** вироблюване Т-вом Зєдинених Фабрикантів Мила Дзюбас, Фішель і С-ка в Чевстохові, істнуюча від 1878 р. **є найліпше і знане зі своєґ чистоти і доброти**
Жадайте всюди! Жадайте всюди!
Виключне заступництво на Галичину
А. И. ЛЕВІНЬСКІ і Ска
Краків, вул. Старовисляна ч. 28.
1616 8—?

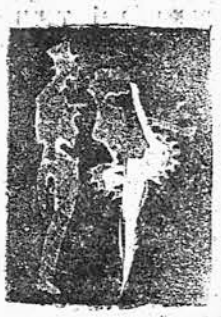

ВЗУТТЯ реклямово і на догідних услівях поручає новозаложений **фабричний склад:**
„РОДОГАН“ ЛЬВІВ пл. Ґолуховських 1.
1750 (Дім Скарбка проти Великого Театру.) 3—5
Достава для кооператив, спілок і купців. Більші партії прямо з фабрики. Для провінції почтова експедиція.
ЖАДАЙТЕ ЦІННИКІВ. Телєфони ч 13—20 і 15—40.

XXVI. Звичайні Загальні Збори

Кооперативного Банку „ДНІСТЕР“, Тов-а з обм. пор. у Львові

відбудуться в четвер, 29. н. ст. мая 1924 о год. 4. по пол. в власній салі Товариства при вул. Руській ч. 20 з слідуючим денним порядком:

1) Відчитання протоколів з XXV. Звичайних Загальних Зборів з дня 31. мая 1923 р. і з Надзвичайних Загальних Зборів з дня 15. грудня 1923, 2) Звіт Дирекції і Надзираючої Ради і замкнення рахунків за XXVIII. адміністраційний рік (1923), 3) Звіт ревізійної Комісії з внеском дотично абсолюторії за XXVIII. адміністраційний рік (1923), 4) Внесення Надзираючої Ради: а) в справі розділу зиску за рік 1923 в сумі 55,066.947·92 Мп., б) в справі визначення найвищої квоти кредиту, який може товариство дати одному членови, в) в справі визначення найвищої суми зобовязань Товариства, 5) Інтерпеляції членів.

Роман Сосновський,
президент.

1773 а) 1—1

XXX. Звичайні Загальні Збори

Товариства взаїмних Обезпечень „ДНІСТЕР“ у Львові

відбудуться в четвер, дня 29. н. ст. мая 1924 о год. 10. рано у власній салі Товариства у Львові, при вул. Руській ч. 20 із таким денним порядком:

1) Відчитання протоколу XXIX. Загальних Зборів з 31. мая 1923,
2) Звіт Дирекції і Надзираючої Ради і замкнення рахунків за XXXI. адміністраційний рік (1923),
3) Звіт Ревізійної Комісії в внеском дотично абсолюторії за XXXI. адмін р. (1923),
4) Внесення Надзираючої Ради: а) в справі зміни §§. 1—9, 11, 14—16, 22—24, 32. 38, 39, 41, 52—58, 61, 62, 64, 69, 73, 77, 78, 81, 85—90, 96, 99. стат.,
б) в справі розділу надвижки за 1923 р. в сумі 1.038,742.052·09 Мп.,
5) Вибори: а) 6 членів Надзираючої Ради на 6 літ (§ 36. стат.),
б) 5 заступників членів Надзираючої Ради на 1 рік (§ 36. стат.),
в) 3 членів Ревізійної Комісії і 1 заступника на 1 рік (§ 49 стат.),
6) Інтерпеляції членів.

Роман Сосновський,
президент.

1773 1—1

Велину святочну програму, що мусить кождого захопити і до глибини зворушити висвітлюють від 20. ц. м.

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

п. з. „За честь жінки“

на 6 дій.

Найголосніща зоря екрану вродлива драматична артистка Lucy Dorain в дуже важкій титуловій ролі.

„ОЛЬКА“ **ЛЬВІВ, РИНОК 35. побіч Н. Торговлі продає лише панчохи, рукавички, скарпитки, вироби трикотові першоґ якости.** 1755 4—10
ГУРТОМ! ДЕТАЙЛЬНО!

За Редакцію відповідає О. Огоновський
З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10

Ч. 88 (10.181). Львів, неділя 20. квітня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон. Румунія 150 лей. Болгарії 60 л., Австрії 13.000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРЧИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Ахилева пята.

Метушня, що знялася в таборі т. зв. польської лівиці, всі балачки про „реформи“ на українських і білоруських національних областях, паломництва і подорожі до нової Мекки-Льондону при одночасному спішному поширюванню вісток про близький упадок уряду Мекдонельда, всі вияснювання, представлювання, обіцянки, тривожні поклики і т. ин., мають одну генеральну причину: непевність і страх за східні границі. І тут перш усього стерчить Ахилева пята польської політики.

І внутрішньо, і зовнішньо йшли великі зусилля, томлячі намагання закрити ту пяту, відвернути небезпеку, зміцнити всевладність Польщі, оівнобіжно обіцюючи наївним Наддніпрянцям створити Піємонт на Волині. І замість українського Піємонту повстав там инший „Піємонт“, „Піємонт“ польської кольоніяльної політики. Нехтуючи своїми первісними обіцянками, всі польські уряди: праві, ліві, центрові і коаліційні послідовно повели свою власну політику для свого власного забезпечення під специфічним кутом погляду. Отже кольонізація, військове поселення, закриття українських шкіл і поспішне творення польських, захват церков і перетіна а костьоли, економічний підбій винищеного війною населення, всевладна поліційна лапа на цілому громадському житті українського народу, фактичне знесення свободи преси, зборів, союзів і товариств, офіціяльна заборона навіть національного імени народу (український!), протегування під кожним оглядом невеличкого відсотка польського елементу і давлення автохтонного українського населення, — все це мало на меті внутрішніми засобами забезпечити східні границі. Під цим оглядом, не дивлючись на ніякі міжнародні постанови і застереження, не придержуючись одержаних в спадщині по Австрії і Росії законів (якщо вони моглиб служити оборсною туземному населенню), в цілости проводжено і проводиться плян польської чорної сотні, так безсоромно — відважно виявлений і так ядерно спрецизований д-ром Ст. Грабським в статті „Русини“ („Сл. пол.“ ч. 107). Завданням польської політики — лагідно кажучи — є всіми засобами підтержати: „1) натуральну пенетрацію до східних воєвідств польського населення, польської мови і цивілізації (?!), 2) обєднувати господарське, суспільне і культурне співжиття русинського населення з польським, отже не творити ніяких перегород, які відділювалиб Русинів від Поляків в школі, в льокальному самоврядуванні, в орґанізації стоваришень і спілок, а утворені Австрією якнайскорше знести, 3) улекшувати асиміляційний вплив польської цивілізації на русинське населення, головно на шкільну молодь, 4) зміцнити серед Русинів свідомість їх приналежности до польської держави, тримаючись принципу, що те, що в польській республіці є державне — то є польське“.. і т. д.

Так говорить д-р Ст. Грабскі у Львові так переводить цей плян величезна бюрократична армія під проводом Варшави на українських і білоруських національних областях, а пос. Тугут в Льондоні виправдується, що — мовляв — „квестія розвязки національної справи в Польщі була (а вже не є? — Ред.) значно утруднена при розпучливому стані наших фінансів, з одного боку поглочуючи зовсім публичну увагу (?!), а з другого боку унеможливлюючи піднесення добробуту окраїнних провінцій“. Значить на розвязку національної проблеми не було і нема грошей. Але були і є гроші на знищення кругло 1300 українських шкіл в Сх. Галичині і заложення тут нових 1085 польських (657 чисто польських і 428 т. зв. утраквістичних), та заснування на Волині й Полісю (при 8 проц. римо-католиків). аж 3000 нових шкіл польських (в тому біля 400 утраквістичних). Також були і є гроші на польську військову і цивільну кольонізацію. Але що важнійше! Польський сойм вибрав спеціяльну комісію, яка мала своїм завданням розглянути відносини, надужиття і зловживання на „кресах“. На чолі тієї комісії став ніхто инший, тільки пос. Тугут. Багато води поплило вже і Дністром і Бугом, а комісія пос. Тугута ще й пальцем не рушила. А цеж хіба ніщо не коштує, а на всякий випадок менше, як подорож до Риму, Льондону і Парижа.

Та не маємо на меті сперечатися з пос. Тугутом. Фактом є, що Польща своїм безоглядним походом на українські і білоруські національні области намагалася й намагається „забезпечити“ внутрішніми засобами „креси“.

До тієї самої мети змагали польські політики і в закордонній політиці, користуючись всіми зовнішніми впливами і піддержками. Здавалось їм, що в акті 14. березня 1923 вони осягнули свою мету. Одначе признання східних областей Польщі є дуже гнучке, а тим самим нестійне. Рада Амбасадорів рішила між иншим „признати границями Польщі з Росією лінію, визначену й означену дня 23. XI. 1922 на основі взаїмного порозуміння і на відповідальність обох держав“. Значить, східні границі Польщі не мають того підмурування, що західні. Відповідальности за них не несуть великі держави, иншими словами важність і тривкість установленої граничної лінії є навіть далеко менша, як лінії Керзона з 8. грудня 1919. Бо там відповідальність за ту лінію взяли на себе побідні великодержави через такий тоді авторітетний орган, як Найвища Рада Мирової Конференції. А всеж таки в практиці та лінія не мала найменшого значіння, вона була наскрізь ірреальна. Щож говорити про лінію, за яку беруть відповідальність тільки дві держави. Чи для обох держав в однаковій мірі є вигідні і догідні так „згідливо“ установлені граничні стовпи?

Як доказує розвиток подій, то безумовно ні. І ми вже помічаємо зародини иної політичної лінії, яку проводжено аж до кінця [illegible] брусівського мира.

лежних точок починається зрушування граничної лінії: на півдні (Бесарабія) і на півночі (Виленщина). Перед висилкою радянської делегації до Льондону Літвінов заявив представникам преси відносно Бесарабії менш-більш таке: Віденська конференція, яка покінчилася невдачно завдяки поведінці Румунів, виявила населенню Бесарабії, що про нього не забули брати на Україні. „Санкціонування окупації Бесарабії не пройде дарма ні Франції, ні Англії. На майбутніх переговорах в Льондоні бесарабська справа буде стояти не на останньому місці. Підтримка Румунії в бесарабській справі буде нами вважатись, як прямий ворожий акт до радянських республик та посередня участь в окупації радянської території. Ми будемо рахувати Бесарабію неподільною частиною України та радянських республик“.

Така заява не свідчить про бажання вдержати установлену лінію не тільки на Дністровому відтинку, але й на цілій її довжині. Другою точкою, що з півночі зрушує установлену риським трактатом граничну лінію, є Вильно. В цій справі не тільки литовський уряд, але ціле литовське громадянство не допускає навіть думки про можливість закріплення Виленщини за Польщею. Небавом в Ковні має відбутися конференція балтійських держав: Литви, Латвії, Естонії і Фінляндії. Коли зважити, що недавні намагання Польщі втягнути балтійські держави в орбіту своїх впливів зовсім не повелися та що місце конференції — Ковно не свідчить про прихильні настрої до Польщі, то мусимо прийти до переєвідчення, що це signum temporis не є водою на млин Польщі. Польська республика є справді зовсім ізольована, а до тогож чи не всі її сусіди і половина населення виставляють або небавом виставлять свої неперестаріді ані не присипані попелом часу претенсії.

В таких умовинах — зовсім зрозуміло — встановлена лінія не тільки не зміцняється, не твердне, але навпаки все більше й більше починає зрушуватися.

Уряд СРСР. та уряд України, маючи знаменитих і реальних політиків як не можна краще, навіть в обіймах своїх комуністичних формул, вичуває духа часу. Він не тільки зрушує невигідну собі граничну лінію, зрушуючи Дністровий відтинок і стоючи за плечима Ковна чи балтійських держав, але вміло й доцільно підважує її підвалини — риський трактат — посередньо. Виступ представника селянства Київщини Колесниченка на сесії Всеукраїнського Вик. Комітету (14. ц. м.) в обороні національних і культурних прав українського народу в межах сучасної Польщі та прийняття резолюції про допомогу закордонним братам, — ось та підойма, що покищо морально підважує риські кордони.

Польська політика органічно нездатна розвязати національного питання; радянська політика по всім признакам готовиться до відновлення політики Катерини II. (оборона десидентів) відносно Польщі; Ахилева пята з кожним днем стає все більше відкритою, а те лахміття, яким бажає її звкрити і забезпечити д-р Ст. Грабскі, хіба свідчить про надмірну дозу безглуздя.

На весну взуття недосяжне під оглядом тревалости і дешевости поручає Магазин взуття **Райх, Львів, вул. Пекарська 8.** Для ПТ. Урядовців догідні спляти. 1758 5—10

Наддніпрянська Україна.

Українізація Червоної Армії.

На основі найновійших даних, можна вже зробити деякі підсумки та висновки про українізацію Червоної Армії на Україні. Всі частини Радянської армії розташовані на Україні творять Українську Військову Округу. Військова Українська Округа саме й займається українізацією. Національний склад Червоної Армії на Україні виражається пересічно в таких цифрах:

Москалів 27,6 процент, Українців 55,6 проц. і инших 18,2 проц. Що до командного і політичного складу, то тут справа стоїть инакше, а саме: Москалів 66,64 проц., Українців 24,64 проц. і инших 8,72 проц. З цього видно, що командний та політичний склад покищо переважно неукраїнського походження і вимагає в першу чергу великої праці, щоби його зукраїнізувати.

Ось тому то підготовлення заходів по українізації було спрямоване на охоплення не всеї червоноармійської маси, а командного та політичного складу армії і шкільних армійських робітників. Цих останніх в майбутньому мається використати як керовників у переводженню українізації широкої маси червоноармійців.

З початку відношення до українізації з боку командного складу і по части політичного складу було не зовсім серіозним: тільки серед червоноармійської маси спостерігалося зацікавлення навчанням української мови; але поволі командний і політичний склад змінили свою думку що до українізації.

Всеж таки треба сказати, що хоч й дотепер кампанії по переведенню українізації цілком не розвинуто, та всі частини округи приступили до переведення конкретного пляну у-

Пр. 384/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Діло“ число 81 з дня 12. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком: „В керничних лябіринтах“ а) в уступі від слів: Чи натяк до Українців включно, б) між трактату і булоб для нас, ц) від слів під якими до кінця артикулу містить в собі єство злоч. з § 63 а) закона кар., узнав доконо дня 11. квітня 1924 р. конфіскаоправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 зак. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ в. вічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4.500.000 Мп. — Львів, дня 13. квітня 1924. (Підпис нечиткий.)

У Квітну Неділю

купуйте ШУТКИ лише від Комітету Пань на дохід українських інвалідів.
1781 1—1

країнізації. Головне, що гальмує справу українізації — це брак підручників. До успішного проведення українізації причиниться у великій мірі розбудження серед командного та політичного складу армії прихильної думки до того та налаждення відповідного заосмотрювання армії українською літературою, в тому й періодичною.

(„Вісти“ ч. 80. з 9. IV. 1924).

Нова українська газета.

У Винниці почала виходити з днем 3. квітня ц. р. нова щоденна українська газета під назвою „Червоний Край“. Газета друкується виключно українською мовою і заступає колишню „Рабоче крестянскую газету“. У першому числі „Червоного Краю“ вміщено привіт від голови Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад Петровського. У привіті цьому Петровський підкреслює велике завдання газети, яке вона зможе відіграти серед нашого селянства та кличе „Червоний Край“, щоби високо держав прапор своєї роботи та не забував на ту велику ролю, яку повинно відіграти селянство в цілі зміцнення радянського устрою.

(„Вісти“ ч, 78. з 6|IV 924.)

Всеукраїнський Виконком. про Східну Галичину.

На сесії всеукраїнського виконуючого комітету в Харкові 13. квітня внесено інтерпеляцію до правительства в справі положення Українців у Сх. Галичині, Буковині і Бесарабії. Обширна дискусія на цю тему почалась 14. квітня. Інтерпеляцію мотивував представник селян Київщини Колисниченко. Він нагально виступав проти Польщі. Доказував, що уст. 7. риського договору мав зобовязувати Польщу до загарантування Українцям повних національних і культурних свобід. На інтерпеляцію відповів представник наркомісаря загр. справ на Україні Шліхтер, що на жаль методи дипл. дискусії показуються мало переконуючими для капіталістичного світу навіть у так ясних справах як Бесарабії. Небаром вибє година, що С. Р. С. Р. могтиме при міжнародніх переговорах покласти на терезки свою екон. і політичну силу. Прийнято резолюцію про оборону закордонних братів.

Великий День.

Короткий час ділить нас від того Великого Дня, коли то по всій широкій Україні мельодійно заграють дзвони і понесеться побідня пісня: „Христос Воскрес!“

Та не лише на нашій обездоленій Батьківщині—всюди, куди лиха доля загнала наших Земляків: в Чехословаччині, Австрії, Німеччині, Югославії, Франції і т. д., в кожній хаті, де живуть Українці, залунає та сама весела пісня.

Цей Великий День зединить наших Братів і Сестер, що далеко за морями шукають кращої долі, з їх Рідним краєм. І в Єгипті і в Канаді і в Зединених Державах Америки і в Бразилії—словом на кожному місці нашої матері-землі з однаковим піднесенням сердець, з невмірущою надією на побіду нашої національної справи – духом з нами стрічатимуть наші Земляки це Свято Свят.

І в цю Велику Днину ніхто не сміє позабути на найбільший обовязок супроти своєї Нації, яка веде нерівну боротьбу за своє істнування.

Бо по великих страшних оружних боях, що велися на нашій землі, боротьба за життя нашої Нації не втихла, лише прибрала инші форми. Це боротьба за душу дитини, боротьба за наше молоде покоління.

А нашим завданням не лише охоронити нашу молодь від національної заглади, але й виховати на свідомих, характерних, відданих своїому Народові громадян. Таку оборону можна серед теперішніх обставин вести лише в приватних наших школах.

Це велике завдання—будову власного приватного шкільництва вложила українська суспільність на Українське Педагогічне Товариство. Досі УПТ. числить 32 народніх шкіл з 148 клясами, 10 гімназій і 2 гімн. курси, 2 учит. семинарії і 4 сем. курси, 3 доповняючі промислові школи, одну взірцеву ремісничу школу, одну торговельну школу та 6 захоронок. В тих школах вчиться кругло десять тисяч української молоді. Одначе це все являється лише каплею в морі, бо помимо всіх зусиль не зуміли ми досі зробити навіть одної сотної частини того, що є конечне відповідно до нинішніх потреб Нації.

До того ізза теперішніх важких матеріяльних відносин істнування і тих небагатьох наших приватних шкіл дуже загрожене.

Та ми не сміємо станути вже на початку дороги і не сміємо допустити до занепаду нашого приватного шкільництва, а навпаки мусимо напружити всі сили, щоби двигнути його під кожним оглядом на висоту його завдання.

До цього мусить приложити свою руку кожний Українець і кожна Українка без огляду на вік, пол, заняття, віроісповідання і політичні переконання, та без огляду на те, чи хто живе в краю, чи за кордоном, чи за широким Океаном.

І тому в цей Великий День, признаний всіми верховними українськими організаціями в краю і в Америці традиційним днем „Рідної Школи“, в день Воскресення Христового, нехай кожний український громадянин і кожна українська громадянка надішле відповідну жертву як **писанку на „Рідну Школу“.**

Це Велике Свято слід використати також для приєднування членів УПТ. „Рідної Школи“ під кличем: „Кожний Українець і кожна Українка мусить стати членом „Рідної Школи!“ До завзятої боротьби за життя Нації через „Рідну Школу“ мусить стати весь Народ!

І коли гідно сповнимо наш обовязок, не як милостиню, а як обовязкову національну належитість, коли дійсно згуртуємося в одну могутню громаду під прапором „Рідної Школи“, тоді з повною надією на здійснення нашого найвищого національного ідеалу витатимемо один одного щирим—„Христос Воскрес!“

Головна Управа Українського Педагогічного Товариства:

Омелян Терлецький,
голова.

Д-р Осип Матковський,
секретар.

Пишіть і шліть жертви на адресу: **Українське Педагогічне Товариство, у Львові, Ринок ч. 10,II п.**

Складайте жертви на фонд Українеьких Інвалідів (вул. Руська 3|II).
1646 5—?

Народові „соціялісти“.

(Окружний зїзд ППС. у Львові.)

У Львові відбулася 13. квітня ц. р. Окружна конференція польської соціялістичної партії (ППС) для „Всходнєй Малопольскі“ (такої назви уживає офіційний комунікат ППС про конференцію!). На конференції тій пепеесівці з „Малопольскі“ протестували в резолюціях проти хієно-пястівської політики, проти методів Грабского, якими послугується при направі скарбу і т. д.

В III. точці резолюцій звернули пепеесівці увагу й на „національні меншости“, між якими у „Всходнєй Малопольсце“ находимося й ми. III. точка резолюцій звучить: „Окружна конференція стверджує, що на т. зв. „східних кресах“ а також у „Східній Малопольщі“ закріплюються небезпечні та трівожні відносини, які являються перешкодою для введення нормального співжиття між національностями, що замешкують той край. Обмеження горожанських свобод, свободи преси і товариств, приноровлювані в першу чергу до горожан української національности, самоволя поліційних органів і репресії, нищення українського шкільництва проявляються на зовні в розмірах, що нагадують поліційні відносини з найгіршої доби панування давних займанних держав.

„Окружна конференція, що репрезентує польський пролєтаріят тої частини краю, протестує як найенергічнійше проти переслідувань т. зв. національних меншостей і відмежовує себе від тих кляс польського громадянства, які в націоналістичному засліпленню толєрують і апробують ті поліційні методи господарювання на „кресах“.

„Конференція радо вітає постанову останнього конґресу ППС, в якій поставлено собі метою створення на „кресах“ відносин, в котрих т. зв. національні меншости знайшли би повну свободу національно-культурного розвитку шляхом цілковитого та дійсного рівноуправнення всіх громадян без огляду на віру та народність, шляхом пятнування політики адміністраційних переслідувань, національних і релігійних переслідувань, шляхом введення в життя громадського та міського самоврядування по селах, повітах та воєвідствах, шляхом введення в життя територіяльної автономії для меншостей, що замешкують суцільні простори на сході Річипосполитої зі збереженням прав польського населення і взиває про від партії до напруження зусиль, щоби постанови ці були зреалізовані“. („Dziennik ludowy“ з 17. квітня ц. р.).

Пепеесівці протестують проти політики Хієно-пяста, але рівночасно не цураються навіть видуманої хієно-пястівськими політиками дивачної назви для Східної Галичини у ми-

Д-Р СТЕПАН БАЛЕЙ.

Іммануель Кант.

(З нагоди 200-тих уродин німецького фільософа).

Іммануель Кант родився 22. квітня 1724 р. у Кевігсберґу. Там ходив до університету. Опісля учителював приватно, а відтак у цьому місті став доцентом, а від р. 1770 звичайним професором фільософії. Помер у році 1804, не опустивши ніколи в своїм життю границь Східних Прус. З його творів найславнійші є три „критики“: „Kritik der reinen Vernunft“ (1781), „Kritik der praktischen Vernunft“ (1788) і „Kritik der Urteilskraft“ (1790). Кант займався також природничими науками: в творі „Allgemeine Naturgeschichte und Teorie des Himmels“ (1755) поставив він звісну гіпотезу про розвій соняшної системи.

Мало є постатей, які на шлях розвитку фільософії кидалиб таку довгу та гостру тінь, як Кант. Тінь — не світло. Бо від постаті Канта йшло вправді одно й друге. Безпосередні Кантові наслідники виділи навіть тільки світло. Одначе чим більше постать Канта відходила у минувшину, тим виразнійшою ставала тінь, яка ще й нині залягає шлях фільософічної думки. Мало хто з нас нині вже вірить, щоби вона колинебудь ще вступилась з її шляху.

В чім лежить отця тінь?

Слова Бен Акіби, що все вже було, ніде, здається, не мали більшого примінення, як в царині фільософії. Про неї кажуть, що вона від самого початку постійно пережвякує ті самі гадки під найріжнороднійшими видами, не творячи в суті річи нічого нового. Зерна Кантових поглядів ми можемо у змислі цього принципу дошукуватнся вже в давних часах. З давніх-давен людина мала прочуття, що остаточна, найглибша правда, сама суть буття і „істини“ буде на віки заслонена перед її очима. Одначе це прочуття не перешкаджало ріжним фільософам раз-у-раз давати відповідь на ці метафізичні питання і не знеохочуватися тим, що ті відповіді звучали дуже ріжно, хоча всі вони торкались цієї самої річи і всі мали претенсію на правду. Коли одним не повелась спроба здерти заслону з образу у Саіс, зявилися зараз другі, які думали, що матимуть щасливійшу руку.

Кант був у фільософії перший, який це прочуття безсилости нашого ума перетворив у суворе пізнання про непереступні межі нашого розуму. Кант не обмежився на дженню, що всі попередні спроби пізнання, чим є світ у дійсности, не довели до ніякого успіху. Він старався дати точний доказ, що розвязка отцього питання взагалі неможлива, отже, що всякі зусилля в тім напрямі згори вже засуджені на невдачу. Таким робом його аргументи мали запобігти на майбутнє непотрібній розтраті сил людського розуму і спрямувати його енергію в иншім напрямі.

Становище Канта в цій справі незвичайно радикальне. Вже його попередники, анґлійські фільософи Льок та Юм, доказували переконуючо, що так звані „змислові“ прикмети предметів як колір, тепло, смак, запах, не належать до предметів як таких, незалежно від нашого спостереження, але що вони є властиво тільки способом, в який наші змисли реаґують на подразнення зі зовні. Коли-б ми мали инші змислові органи, то ті самі предмети видавалися би нам зовсім инакшими. Самі для себе, незалежні від нас, предмети не мають кольорів, не мають тепла, ані запаху. Одначе Кант іде значно дальше. Він [illegible] перечить, немов би пр[illegible] в собі („Ding an sich“) змислові якости. Він [illegible] що простір і час [illegible] ід якою ми по-

рядкуємо змислові враження; отже ми не маємо права казати, що незалежно від нас предмети мають простірну форму і що трівають і змінюються в часі. Певно, що ми уявляємо собі їх такими; але (як пізнійше Шопенгауер унагляднював погляд Канта), людина, що має червоні окуляри на оці, бачить все червоним, хоча ця червоність є тільки кольором скла, яке закриває його очі. Час і простір це також наче такі окуляри, якими наш розум переймає враження зі світа.

Але Кант пішов навіть ще дальше. Він силкується доказати, що і поняття, якими орудує наш розум, як поняття причини і наслідку, поняття субстанції (річі) та її прикмет і т. д. мають тільки підметовий характер, себто що й вони не можуть бути примінені до „Ding an sich“.

Отже таким чином славне „Ding an sich“ остає для нашого розуму чимсь на завсіди недоступним. Нам по просту брак засобу зблизитися до нього, бо всі форми та засоби нашого знання не можуть мати до нього ніякого примінення. Відповідь на питання, яким є світ у дійсности незалежно від людини, яка спостерігає його, мусить на завсіди остати без відповіді.

Обширні міркування Канта, що торкаються цієї теми, містяться го-

дозвучній формі „Малопольска Всходня“, яка до них вже так і прилипла. Нам відомо, як ставилися до тепер східногалицькі пепеесівці до українського народу у Східній Галичині. Чи вони тепер зможуть піднестися понад східно-галицьку польську шовіністичну атмосферу, випливом якої була їхня дотеперішня політика, з наведених резолюцій вносити не можна. Бо щож на ділі змінилося? Нічого! А головна вага тих резолюцій заключається в привіті постанов конгресу ППС. з останніх місяців минулого року. Екзекутива ППС. взивала своїх соймових представників, щоби вони всіми засобами форсували на соймовій арені партійні постанови про розвязку питання національних меншостей, про використання для того польської нечувано толерантної конституції то що. Від того конгресу багато часу проплило в море вічности і забуття, а пепеесівські посли нічого не зробили, а противно їздили до Мекдонельда виробляти добру опінію польській очевидячки хієно пястівській політиці.

Постанова львівської окружної конференції ППС, нічого більше обіцяти не може як нове забуття. У східно-галицьких пепеесівців вже все було. Була збройна організація робітників проти Українців, були протести проти проєкту автономії Недзялковского а тепер прийшов привіт для національної політики екзекутиви ППС. Виходило би, що поступ, бож недавно протестували вони проти тої політики Екзекутиви. Пепеесівцям зрештою навіть годиться приймати дещо радикальнійші від хієнських резолюцій бо на те вони й пепеесівці. Вониж найкраще знають, що на тому польська народова політика нічого не втратить, а світ все таки подумає, що в Польщі є пречінь партія, яка розуміє вагу національної проблеми та хоче її розвязати згідно з духом часу.

На Паску для політичних вязнів! Не вільно нам забути про Вязнів, які не бачать ні радости воскресаючої весни ані не взнають веселощів Свят Воскресення Христового, лиш в смутку, далеко від рідних, коротають дні у понурих келіях. Поспішім негайно з датками і нехай скромні дарунки будуть доказом, що ми памятаємо про них. — Харчі просимо надсилати до кухні в **Народньому Домі, вул. Рутовського 22, а гроші до „Дністра“ Руська 20, або Краєвого Союза Кредитового, Ринок 10.**

Перед американськими виборами.

Інтереси та політика.

Ми присвятили недавно інформаційну статтю про великі зловживання, які викрито у Зєдинених Державах між дуже визначними особами та в урядових колах, які займались спекуляцією державного майна. Ревеляції, димісії та судове слідство в цій широкій „панамі“ ще нескінчені. А одночасно вони стають щораз гострійшим питанням для відповідальних провідників політичного життя в Зєдинених Державах, тому, що вони є звязані безпосередно з надходячими виборами.

Демократичний устрій Зєдинених Держав робить з виборів зовсім иншу суспільну функцію ніж в Европі. Кожний вислід виборів має далекосяжний вплив не тільки на законодавчу та виконавчу владу держави, але навіть на всю систему судівництва. Перемога якоїсь партії дає їй змогу перетворити вповні весь державний апарат при якому вона може поставити тисячі нових людей, з необмеженим впливом у сфері економічних комбінацій. Тому й не диво, що на услугах політичних партій стоять промислові міліярдери, в яких інтереси лежить мати офіціяльні звязки зі всесильними представниками уряду. Скандальна історія з нафтовими теренами, про яку ми згадували, є найкращим прикладом: як сильно переплуталисъ політичні діячі з фінансовими підприємцями.

Не є тайною, що дві головні партії республиканська і демократична витратили на останню виборчу кампанію більше як 12 міліонів долярів. Банкові та промислові потентати, які позичають гроші на цю кампанію, мусять по перемозі „своєї“ партії відбити собі з процентом позичені капітали. Річ ясна, що капіталісти, які вкладають гроші на виборче підприємство мають на оці не політичну орієнтацію, а головно інтереси. Їх участь у виборчій боротьбі нагадує гру в тоталізатора при перегонах: — який кінь виграє. Вдячність для політичних меценатів висловлюється з боку партії, що дійшла до влади в ріжних полекшах податкових, митних і инших державних „чинитьб“. Навіть представники судівництва є залежні від переміни представників уряду у звязку з виборами.

Останні події, які звернули увагу американського громадянства і провідників держави на ролю закулісових інтересів у наскрізь політичній боротьбі — заважуть дуже неприємно на самій формі виборчої кампанії, в якій політичні противники будуть користуватись ще „сильнійшими“ особистими аргументами, ніж досіль. Можна сумніватись, чи така боротьба оздоровить теперішню атмосферу. Хто зна, чи новий уряд не почне думати над засобами реформи виборчого апарату.

Мекдонельд про загальну політику.

Париський щоденник „Енформасіон“ поміщує інтервю з англ. міністром закорд. справ, який висловився дуже оптимістично про загальний стан справ в Европі, хоча застерігався, що не є оптимістом. Він каже, що ніколи ще не було такого сприятливого менту для полагоднання европейських конфліктів як саме тепер і що прихід до влади робітничого уряду в Англії заважив чимало на витворенню пригожих умовин. Мекдонельд вірить у добру волю Німеччини, яка при всяких переговорах схоче взяти участь у позитивній праці. Дотеперішня політика союзних держав розбила демократичні та мирово настроєні групи у Німеччині. Метою Мекдонельда є переконати своїх союзників щодо хиб такої політики, одначе успіх у цій справі не легкий.

Щодо загального розброєння то нині ще не пора на це. При якімнебудь загальнім заворушенню Німеччина та Росія могли би відограти чималу ролю як воюючі держави, а тоді при вибуху світової війни, англ. уряд мусів би знову вертатись до негайного зброєння.

У справі позички для Німеччини Мекдонельд заявив у парляменті, що вона можлива тільки при застереженню, якого домагається міжнародня комісія знавців, а саме, що Рурщина буде звільнена Французами і вернеться до господарської та фіскальної єдности Німеччини. Якщо нині союзники приймуть плян комісії у її цілости, тоді й Англія кожної хвилини готова його піддержати.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Поляки на Литві.

Урядова литовська телєграфічна агенція звідомляє про інтерпеляцію в ковенському соймі відносно переслідування Поляків на Литві. При теперішніх обставинах, коли Польща угнітає Литовців на Виленщині і грозить Литві збройним виступом, щоби здобути доступ до Клайпеди, то ціллю інтерпеляції є очевидне бажання замаскувати дійсне положення і відвернути увагу від варварського способу поступування на окупованій Литві.

Троцький в Москві.

Троцький повернув до Москви і почав урядування.

Договір між Югославією і Францією.

Білгородський кореспондеит „Матена“ звідомляє, що при нагоді гостини югославянської королівської пари, яку заповіджено на кінець травня ц. р., буде заключено дефензивний договір між Францією і і Югославією.

Процес орґанізації „Конзуль“.

„Фос. Цтг.“ звідомляє з Липська, що вже викінчено акт обвинувачення проти членів орґанізації „Конзуль“, між котрими є й обвинувачені за вбийство Ратенава. Ще не знати, чи процес відбудеться в Липську перед трибуналом охорони республики, бо є намір знести цей трибунал. Справа знесення трибуналу і справа процесу залежить від висліду виборів.

Конфлікт Америки з Японією.

„Чікаго Трібюн“ обговорюючи конфлікт сенату з президентом Кулїджем, при котрому стоїть велика більшість републикинців а також значна часть демократів, пише: Президент Кулідж хоче запротестувати проти ухвали сенату, яка виключає Японію з іміграції. Дуже багато великих часописів Ню Йорку і Чікаго попирає становище зайняте президентом. Західні стейти є за забороною іміграції і виповідають президентові боротьбу, колиб він запротестував.

Льондонські часописи звідомляють із Токіо, що японський президент міністрів заявив, що Японія не може заперечити Америці права свобідно управильнювати справу іміграції. Що правда наслідком прийняття нового іміграційного закона дотеперішні приязні взаємини між Японією і Зєд. Державами змінилися дещо, але Японія не забуде ніколи великої моральної і фінансової номочі, яку їй дали Зєд. Держави в найтяжшу добу історії Японії.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (87) числі „Діла“ сконфісковано примітку до „Льондонського діяльогу“, в якому порівнувалось смерть пок. О. Бесарабової й громадянського діяча О'Кеннеді; у примітці подавалось виключно сухі інформаційні дані до особи названого ірляндського борця за волю. Саме за ті дані підпав конфіскаті цілий наклад газети!

— **Залізниця не для залізничників.** Варшавське міністерство шляхів підвищило залізничникам їх залізничу тарифу вдвоє. Що правда, то вони і їх родини й тепер платитимуть $^1/_5$ частину цін, обовязуючих усіх инших смертних, а всеж ота несподівана підвишка певне викличе масові протести залізничників, які, як пригадуємо собі з минулорічного листопадового страйку, є дуже чуткі на обмежування їхніх вольностей і привілеїв.

— **Відгомін конфіскати „43-го Давидового псалома“.** Загребський „Обзор“ (ч. 100 з 12. ц. м.) пише про конфіскату „Діла“ львівською цензурою, а кінчає осьтак: „Цей польський цензор великий ігнорант. У його імперіялістично шовіністичну душу навіть імення великого Славянина Шевченка не в силі було влити стільки пієтизму, щоби пропустив бодай те, що пропустила б. царська цензура. Ця подія ясно ілюструє, яка то глибока є польська ненависть до всього що українське“.

— **Поляки і хорватська мова.** В загребському „Обзорі“ (ч. 97) читаємо: „По загребським вулицям розліплено афіші для пропаґанди польської ярмарки в Варшаві. Афіші видруковані лише на французькій і німецькій мові. Чудуємося, що Поляки в Хорватії не ширять пропаґанди на хорватській мові, або бодай як славянофілу на якійсь иншій славянській мові. Завдяки цьому найширші кола хорватського громадянства виробляють собі справедливий погляд про Поляків“.

— **Латвія не боїться шліонів.** Латишський уряд обнизив оплати за паспортові віза за приізд до краю і виїзд з нього до одної третини дотеперішніх цін так, що віза до Латвії коштує тепер всього два доляри. Цікаво, що Латвія, маленька країна втиснена між Польщу і Совітський Союз не лякається масового напливу „небажаних елєментів“, ані не рахується з тими „санаційними“ постулятами, які Польщі кажуть не обнижувати, а підвищувати паспортові оплати в кількадесять разів.

— **Кінець доразового суду.** Розправа проти Банаха і Гускевіча, обвинуваченых у грабіжницькому нападі зі зброєю в руці —про що ми вчора ширше писали—прийняла несподіваний оборот. Трибунал прихилився до внесення оборони й признав себе некомпетентним та відіслав цілу справу назад до слідчого судді.

— **Діти на українськім театрі.** Учениці й ученики народної школи ім. Т. Шевченка в Перемишлі, здобули на цілі [illegible] кореспонденції 100.000 [illegible]

Дня 21. квітня в першу річницю смерти бл. п.

ТИМОТЕЯ СТАРУХА

довголітнього посла і народнього діяча

відбудеться **Поминальне Богослуження** в парохіяльній церкві в **Бережанах** о год. 9. рано, на яке запрошуються усіх громадян. *Родина*

ловно у його „Критиці чистого розуму“. Важка та поплутана аргументація, получена з ще важшим та більше поплутаним способом писання, придбали цій книжці славу одного з найтяжших творів фільософічної літератури взагалі. Кант сам, добачуючи малу доступність своїх міркувань навіть для людей фільософічно освічених, розвинув свої погляди дещо популярнійше у „Пролєгоменах“, які творять таким чином доповнення його „Критики“.

Підрізуючи коріння всякій метафізиці, фільософія Канта підрізувала, бодай позірно, коріння релігії. Бо предмети релігії: Бог і безсмертна душа належать саме до цієї „трансцендентної“ сфери „річі у собі“, якої пізнання є для людини недоступне. Кант сам був иншого погляду. Він не вважав себе противником релігії. Теоретичний розум не в силі доказати істнування Бога та безсмертности душі. Одначе етичні постуляти кажуть нам вірити в одно і друге. І се мусить нам вистарчити.

Не всі аргументи Канта переконують нас нині. Одначе вплив його на розвиток новійшої фільософії дуже замітний. Його погляди задавали собі широку популярність і в тих колах, для яких його книжки є деякою зовсім недоступною. Опро-

кидувати за Кантом усяку „метафізику“ стали обовязково й усі ті, що ледви зрозуміли отце слово. Слово „метафізичний“ стало в дечиїх устах просто згірдним, лайливим словом.

А проте чи справді погляди Канта стали для фільософії дороговказом, за яким може вона і повинна йти певно дальше? Відповідь на це питання дуже важка і випаде вона ріжно, залежно від фільософічного напрямку, до якого причисляє себе відповідаючий. Кант має ще нині своїх горячих приклонників і своїх ворогів. Безсумнівно, Кант навчив нас обережности. У деякі вулиці ми не підемо більше, побачивши завдяки йому, що вони сліпі, без виходу. Ми знаємо, що йдучи туди, не знайдемо розвязки питань, що займають наш розум, та заспокоєння потреб, що ворушать наше серце. Одначе коли Кант думав, що замикаючи нашому розумові одну дорогу, вказав йому иншу, по якій він може дійти до самозаспокоєння і рівноваги, то він помилився. І тому я сказав, що від постаті Канта паде на [illegible] фільософії [illegible] тіни якої лінії,

лодь державної семінарії з українською мовою навчання у Львові передала Театральній кооперативі частину чистого доходу з щорічного Шевченківського концерту у сумі 100 міл. мп. Щира Вам подяка і честь молодим сподвижникам української культури!

— **Божевілля вдови по архикн. Рудольфі.** Графиня Стефанія Льоняй, яка з першому подружю була жінкою єдиного сина Франца Иосифа I, Рудольфа, й по його самогубстві вийшла за мадярського графа, зраджує признаки божевілля. Вона має тепер 60 літ. Вона терпить на галюцинації і то виключно з молодих своїх літ. Особливо привиджується їй постійно трагедія Рудольфа в Маєрлінгу.

— **Генеральний спадкоємець Стіннеса.** Гуго Стіннес призначив у своєму заповіданню генеральним спадкоємцем цілого свойого маєтку свою жінку Клер Стіннес. В особистому складі управ його підприємств та головної дирекції цілої фірми не мають зайти ніякі зміки. — Одночасно з оголошенням головних постанов Стіннесового завіщання, у німецьких газетах появились сензаційні ревеляції, які доказують, що Стіннес помер серед великої фінансової скрути, борючись за готівку для безупинного ведення усіх своїх величезних підприємств.

— **Моіссі проти німецької літератури.** Світової слави німецький драматичний артист Моіссі висловився на днях перед співробітником одного часопису в Римі, це він перебуває тепер на гостинних виступах, що він тужить за моментом, коли могтиме на завсіди поклнути Німеччину. Німецький духовий світ — на думку Моіссі — попав у найглибший декадентизм і він сам, артист, бущімто стидається виступати на німецькій сцені. Німецька преса нотуючи з обуренням оте інтервю, як грубу безтактність, додає примітку, що Моіссі є захоплений большевизмом настільки, що його найблизші приятелі з турботою слідкують за його — нервами. Буває, що артист попадає у стан ненормальної екзальтації.

— **Герой дня.** До Відня приїхав на боксерський меч кол. світовий „чемпіон". Француз Карпантіе, який — хоч і набитий в мин. році Американцем Демпсеєм — запишився світочем світових майстрів боксу. У Відні на зал. двірці витала його многотисячна товпа так, що поклнкано сильний відділ поліції для втримання шпаліру, яким пропущено героя дня із залізними мускудами.

— **Ляскер — світовим шаховим майстром.** Остаточно таки закінчився довгий шаховий турній у Ню-Йорку, в якому брало участь 11 представників ріжних держав і народів. На першому місці лобідив д-р Ляскер, на другому Капаблянка, на третьому Альохін. Потім ідуть по черзі: Маршаль, Реті, Марочі, Богодюбов, Тартаковер, Ітс, Едв. Ляскер і Яновскі.

— **Пятнистий тиф у Будапешті.** В Будапешті в останньому тижні 13 осіб померло на пятнистий тиф. Заразу привесли до міста й розносять по провінції дигане. Понад 600 осіб находиться у карантані.

— **Управа Т-ва допомоги еміґрантам з В. України** пригадує членам, що Загальні Збори Т-ва відбудуться 20. квітня ц. р. о 9. год. передпол. в салі Т-ва „Сокола-Батька" (Руська 20).

— **Товариство „Просвіта"** подає до відома Шановного Громадянства, що на днях розіслало і дальше буде розсилати за післяплатою своїм членам по дві нові книжочки, а то: „Оповідання про сили природи" і „Мазепа", які проситься викупити. 1782 1—1

Куба.

Пересторога еміґрантам.

„Комітет несення помочи українським еміґрантам в Гавані, уважає своїм обовязком перестерегти й подати до загального відома всім тим нашим землякам, які бажають виїхати на остров Кубу з тим наміром, щоб звідси скорше перебратись до Сполучених Держав Америки, щоб не слухали і не вірили всяким агентам і „опікунам їх долярів" і не їхали сюди, бо положення і відносини наших українських еміґрантів тут не таке, як їм представляють в краю.

Приїхавши на Кубу, треба тут безумовно перевести один рік і щойно по році можна дістати американську візу на виїзд до Спол. Держав, на скільки, розуміється, т. зв. „квота" даного краю не є вичерпана.

Томущо квота звичайно в короткому часі вичерпується, приходиться ждати аж до слідуючого року, т. з. до липня, коли то „квота" наново отвирається. — Виходить, що замісць одного року побуту приписаного еміґраційними законами, треба ждати півтора року. Та ждати булоб не зле, колиб не важкі відносини, які тут панують.

Роботу для муцин тут дістати дуже важко, а як комусь удасться найти, то праця дуже тяжка і за дуже лиху плат-

ню, яка вистарчає ледве на життя. Можна тут вправді дістати роботу при залізничих дорогах, плянтаціях і копальнях досить легко, (платять там також дуже лихо), але з огляду на дуже горячий клімат, до якого наші люде не привикли, робота цілий день на спеці стає неможливою і спричиняє хоробу малярії, а часто й смерть.

Майже всі наші еміґранти живуть тут з пестійних підмог, які присилають їм їх рідні зі Сполучених Держав, тому можуть тут їхати лиш ті, які числять на певну підмогу своїх рідних в Америці.

Всіх тих, які числять на те, що вміють англійську мову і що Куба всього 7 годин їзди від Сполучених Держав, та що при помочи „здорової" кишені їм хочби й нелеґально вдасться дістатись до Америки, заздалегідь перестерігаємо: Границі Спол. Держав в останніх часах надзвичайно пильно і строго стережені спеціяльними пограничними відділами так, що „шмуґлювання" абсолютно неможливе.

Всіх тих, яких зловлять, садять на кілька місяців до вязниці, в яких панують дуже тяжкі відносини, а потім депортують до берегів Европи, звідки власними силами мусять продиратись до рідного краю. Подорож з Куби до Америки коштує 150 долярів. Жінки можуть лекше влаштуватись на службах у приватних домах і тому положення їх тут багато краще.

З огляду на тяжке положення наших людей і використовування їх безсовісно всякими агентами завязавсь у Гавані „Комітет несення помочи українським еміґрантам", який занимається і опікується всіма справами наших людей-еміґрантів.

Всіх тих, які бажали би виїхати на Кубу, просимо звертатися отверто за всякими інформаціями до нашого українського комітету; ті, які приїзджають до порту в Гавані, будуть прийняті спеціяльними відпоручниками нашого комітету.

Звертається увагу, щоби по приїзді до порту не віддаватись в опіку ніяким чужинцям, але виключно нашим відпоручникам, які будуть стрічати кождий приїжджаючий з Европи корабель.

Уважаємо рівнож за відповідне звернути увагу нашим краянам, які одержують листи від знакомих, або рідних з Куби, що ті листи дуже часто своїми інформаціями вировадяжують в блуд наших людей в краю, описуючи неправдиво тутешнє тяжке положення.

Земляки! Не давайте обманювати себе всяким несовісним агентам і не слухайте їхніх балачок про „рай" на Кубі, але звертайтесь прямо й отверто до свого рідного комітету, який відворотно і безплатно удільнть Вам всі потрібні і правдиві інформації!

Всі часописи просимо ласкаво передрукувати.

За Комітет:

Л. Погорецький голова — *Морицан Стефан* секретар.

Адреса Комітету:
„Comite de Socorros a los Inmigrantes Ukrainianos"
Habana-Cuba
calle Inquisidor 19.

‡

о. Микола Левицький

совітник і парох Оброшина відзначений крилош. відзнаками упокоївся в Бозі дня 17. квітня ц. р. в 64 р. життя а 40 р. священства. Похорони відбудуться в понеділок рано дня 21. квітня в Оброшині — *Родина.*

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Львівський Народ. Театр Української Бесіди під дир. О. Стадника. — Львів вул. Шашкевича 5.

Неділя 20. ц. м. о год. 3-тій попол. Виступ п. С. Федичківської „БАРОН ЦИГАНІВ" оперета на 3 д. Штравса.

Вечером 7·30 „ОИ НЕ ХОДИ ГРИЦЮ" нар. драма на 5 д. Старицького.

Понеділок 21. ц. м. год. 3-та „ДОБРОДІЙНА СУЗАННА", оперета на 3 д. Жільберта.

Вечером 7·30 „ТІТКА КАРЛА" комедія на 3 д. Брандона.

Білєти раньше до набуття в „Союзнім Базарі" вул. Руська ч. 20, в день вистави, в неділі і свята від год. 10—12. і 2—7. при касі театру.

Замісь вінця на могилу сестри бл. п. Евгенії, учительки в Ніневі гор. зложила 100 міл. Мп. на „Рідну Школу" рідня Гошовських. 1784 1—1

Чергові чайні сходини для членів „Союза Українок" членів „Бесіди" і ними впровадженых гостей відбудуться як звичайно і в ту неділю 20. с. м. від год. 6. вечером в салях „Бесіди" (Рутовського 22. Народний Дім). В програмі музичні продукції. Буфет добірний. 1778 1—1

Замісць вінця на домовину бл. п. о. Нестора Рудницького в Яблінці, складає на Рідну Школу Вп. п. дир. Яцків Микола у Львові 2 дол. ам. Вп. Жертводавцеві щира подяка — Гол. Управа УПТ. 1779

Подяна. Комітет Павь при У. К. Т. О. Н. І. почувається отсим до обовязку зложити щиру подяку Вп. П. Федичківській, Федорцевій. Чачковській, Андрієнкові, Барвінському, Орленкові, Перфецькому і Хорові Львівського Бояна за те, що зволили ласкаво взяти участь в концерті 16. с. м. і своїми високо-артистичними продукціями причинились до уможливлення уділення помочи українським інвалідам. 1782 1—1

На ювилейний фонд для Наукового Товариства ім. Шевченка прислано: З Америки дві посилки по 20 долярів через Wiener Bank Verein без подання адреси жертводавців. Десять дол. зложила п. Катерина Ткач з Філядельфії. По 5 дол. зложили дир. „Відбудови" п. Мих. Яцків і Сидір Кузик. По 2 дол. Кооператива „Труд" і о. сов. Дамян Лопатинський, Львів. По 1 дол. д-р Роман Цегельський, д-р Остап Макарушка, п. Михайло Матчак зі Львова, радн. Антін Боцюрків, Тлусте, д-р Франц Свістель, Пережишляни. В польській валюті прислали по 10 міл. мп. п. Степан Чарнецький, Львів, о. д-р Ів. Лятишевський, Станиславів, упр. шк. Михайло Галань — Белз. Щира подяка всім Добродіям Товариства! Рішено закупити на сплату довгів на каменицях Товариства і фондаційних листи заставні Краєвого Банку на 10 тисяч корон в золоті. Подрібну статистику зложених жертв оповіститься в часописи перед Великоднем. Проситься о дальші жертви, бо після вальоризації довгів треба буде двічи стільки заплатити. Хто з українських інтеліґентів не зложить до 5. мая жертви, дістане пригадку і наразить Товариство на видаток. — *Виділ.* 1742 1—1

Орґанізація брутовців. Після закона про реквізиції ропи для державної рафінерії в Дрогобичи, всі властителі бруттової нафти мусять належати до законно узнаної орґанізації, в противнім случаю підпадають під опіку куратора, яким суд окружний у Львові іменував адвоката д-ра Шайну. Тому що на кошти удержання куратора стягається кождого місяця 1 процент з належитости за ропу, тому обовязком всіх українських бруттовців, зараз зголосити своє приступлення в члени одинокої нашої признаної орґанізації „**Підойма**" на руки адвоката д-ра **Володимира Ільницького** в Дрогобичи. При цім повідомляється, що члени коопер. нафтової „Унас", о скільки є властителями уділів брутта, є рівночасно членами орґанізації Підойми" і окремо зголошуватися не потребують. 1691 2—3

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

КАМЕНИЦЯ одноповерхова, огород, Садівницька 8. продам. Відомість: Руська 3. склеп взуття. 1769 3—3

ВДОВЕЦЬ-парох потребує зараз женщини, найрадше сироту старшу, бідну або вдову молоду о скромних вимогах Зголошення з поданням услівій до Адм Діла „для вдівця". 1780 1—2

ПАРЦЕЛІ БУДІВЕЛЬНІ у Львові на Красучині, в прекраснім положенню, дешево до набуття. Близші відомости в канцелярії Д-р В. Бачинського, Львів, вул. Коспюшка 1. а. 1766 3—3

КОТРА Українка до літ 32, лагідного вдачі хоче ділити долю на чужині з погибаючим урядовцем IX. ранґи? Майно пожадане для обопільного добра, однак не вимагане. Ласкаві дописи з фотографією, яку зверну, прошу слати під I. Burłaka Warszawa 1. poste restante. 1739 2—2

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-р СТЕПАН ФЕДАК

відновив свою адвокатську канцелярію і веде її дальше у ЛЬВОВІ при вул. 1741 **Сикстуській ч. 48/I.** 2—3

ЛІКАР

Д-р Ціпановський Іван

в КОЛОМИЇ повідомляє отсим Шановну публику, що з днем 21. березня с. р. переніс свою **лікарську канцедярію враз з апаратами Рентґена і нварцевою лямпою до власного дому при вулиці**

ТАРНАВСЬКИХ ч. 16.

проти дому польського „Сокола". 1737 2—3.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці"

ординує в очних недугах у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській 1720 ч. 20. 4—10

ВЗУТТЯ НА РАТИ!

Першорядне взутя, солідне і елеґантне на

ДОГІДНІ СПЛАТИ

ГАБЕР ШТАЙФ І С-ка

ЛЬВІВ, Ринок 19.

Всіх ПТ. Гостей, що вже купували в нас, просимо о ласкаве поручення нас своїм знайомим. 1729 3—4

„ДИНАМО"

конц. Підприємство-Елєктротехнічне. Технічно-торговельне бюро: ЛЬВІВ, вул. КОПЕРНИКА 16. Уряджує Елєктричні Централі: для міст, горалень фабрик, млинів, тартаків і т. п. з власними машинами. Інсталяція елєктричного світла, моторів і телєфонів. — **Спеціяльний електро-механічний відділ:** для направи всіляких машин і елєктричних апаратів. Роздільні таблиці. — **СТАЛА ВИСТАВА МАШИН:** Динамо-машини, елєктричні мотори, льокомобілі, сильники ссучо-ґазові, бензинові, ропні апреґати. — Оброблярки до заліза, металів і дерева. Комплєтні урядження для млинів, горалень, тартаків і промислових заведень. Ціни конкуренційні. Коштосписи і технічна порада. 1538 12—20

Смачний Дешевий Всюди домагатися

„УНАМЕЛЬ"

найліпше **МЕДОВЕ МАСЛО**

Поживний Ощадний Всюди домагатися

до смарування на хлібі, столова ложка „**УНАМЕЛЮ**" відповідає споживній вартости одного яйця. — **Творцем є Д-р В. А. Генаш, Уніслав (Поморє),**

Представник і силади: 1758 **„РОДОГАН" Т. Д. Рогатин І Ска**

ЛЬВІВ, ОССОЛІНСЬКИХ 6. Телєф. 13-20. 2 3

Жадайте Піщковського мило „ВЕНУС", „ЛЄВЕК" і товщу ТОВОТТЕ

Предств. „РОДОГАН" Львів, Оссолінських 6.

Тел. 13—20 **Міродатним фірмам догідні услівя.** Тел, 13—20 1524а) 4—15

„ОЛЬКА"

ЛЬВІВ, РИНОК 35. побіч Н. Торговлі продає лише панчохи, рукавички, скарпитки, вироби трикотові першої якости. ГУРТОМ! 1755 5—10 **ДЕТАЙЛЬНО!**

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

Друкарня Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 89 (10.182). Львів, вівторок 22. квітня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Два світи.

Англо-російська конференція.

14-го ц. м. почалися у Міністерстві Закордонних Справ у Льондоні переговори з представниками радянського уряду про умовини навязання нормальних політичних та торговельних зносин між обома державами. Кілька днів тому ми передавали за „Таймсом“ сумніви, які має офіціяльна англійська опінія щодо можливости порозуміння. Нині не маємо ще останніх звісток про настрій, який запанував по перших вступних розмовах між англійським урядом і представниками уряду С.Р.С.Р. Англійська преса здебільша дає дані зробити висновок, що надії кабінету Мекдонельда не вповні покриваються з критичними поглядами преси та публичної опінії.

Голова англійського уряду робить усе можливе, щоби добитись порозуміння. Його становище ріжниться від його попередників тим, що він станув негайно на офіціяльний грунт визнавши радянський уряд і що не є виключно представником буржуазії капіталістичної держави. Представники радянського уряду виступають уперве як представники держави та народу. А проте вони не перестають ще бути представниками иншої ширшої організації, якої діяльність та мета виходить поза межі самого С.Р.С.Р. а яка містить у собі Третій Інтернаціонал, радянські професійні союзи і инші посвоячені з ними органи. Мекдонельд у характері представника англійського уряду матиме не легке завдання, щоби розмовляти з радянськими представниками виключно як з представниками союзного уряду і на тему означену цією конференцією. „Таймс“ зясовує цю ролю ось-такими словами: „Якщо англійський погляд на справу буде виложений ясно та рішуче і якщо не прогайнують часу на суперечки про справи другорядні і без звязку, корінь діла вирине хутко. Ненарушними домаганнями кожного англійського уряду, на яких він мусить настоювати є признання зобовязань та принципу компенсацій за англійське майно сконфісковане та знищене у Росії“.

У день початих переговорів Мекдонельд одержав офіціяльний меморіял, підписаний визначними представниками англійських банків, в якому зясовано пункти необхідні на їх думку, щоби С. Р. С. Р. міг одержати нові кредити. Ось цих шість пунктів: 1. признання з боку С. Р. С. Р. публичних та приватних довгів; 2. вдовольняючі засоби для повернення чужинцям приватної власности; 3. введення справжнього громадянського законодавства, утворення незалежних судових трибуналів і установлення ненарушности приватних умов; 4. гарантії, що на майбутнє приватна власність буде вільна, в усіх можливих випадках, від небезпеки конфіскати з боку держави; 5. зобовязання, що уряд не буде вмішуватися у зносини між англійськими банкирами, промисловцями та купцями з одного боку і приватними інституціями або одиницями у С. Р. С. Р.; 6. припинення пропаганди проти чужинних інституцій, а головно проти тих, які мали би дати радянській владі свою фінансову підмогу.

Домагання дуже буржуазні. Вони звертаються до уряду, який відмовився від плачення довгів, конфіскує приватну власність, не дозволяє на самостійну працю судам, держить монополію на чужинну торговлю і піддержує невтомно пропаганду проти інституцій, які є осередком буржуазного капіталу. Згода на такі умовини з боку радянського уряду означала би переворот усієї радянської системи. Нинішні телеґрами передають звістку, що Мекдонельд не буде звязувати себе ними напрямними, які як стій могли би стати китайською стіною між ним і його розмовцями. Радянські представники вже заявили, що домагання англійських банкирів є спробою вмішуватися у внутрішні справи радянського ладу. „Таймс“ ще у статті з дня 14-ого ц. м. передбачував цей закид, кажучи: „Було би безглуздим підносити закид, що умовини висловлені банкирами, містять у собі критику внутрішніх політичних метод другої держави. Метою скликаної конференції є „означити способи для відновлення російського кредиту у Великій Британії“. Банкири висловлюють свою авторитетну думку від імени цілости британської фінансовости: які є ці способи“.

Крім цього „Таймс“ підкреслив ту обставину, що радянські делєгати мають за завдання познайомитись з поглядами англійських офіціяльних кол на цю справу і ці погляди передати свому урядові, який сам уже має надуматись над вибором: чи згодитись на кредити та бажані зміни своєї влади — чи їх відкинути. Зрештою орґан офіціяльної англійської опінії йде ще далі. Він заявляє, що навіть повна згода з боку радянського уряду не є ще ґарантією, що бажаний для нього англійський капітал попливе негайно в СРСР. „Раз утрачене довіря — каже він — може бути направлене щойно постепенно, а приватний капіталіст на якого Росія мусить головно рахувати у потребі постійної підмоги, може вложити свої гроші тільки в держави „безпечні“ і не зважиться на це в Росії, поки не матиме певности, що гріш його не є викинений“.

Як виходить з цих поглядів, англійський уряд може стати на двох ріжних становищах. Або покликуватись на труднощі, які роблять йому представники англійського капіталу і старатись таким робом переконати радянських делєгатів, щоби прийняли згадані умовини, або звернути силу своєї аргументації до власних спеціялістів, щоби вони повірили в корисність порозуміння без таких гострих застережень. Якщо правдою є те, шо Мекдонельд уже нині не стоїть на становищі англійських фінансістів — переговори можуть продовжитись. Крім незвичайно великої ваги для всієї Европи з економічного погляду, згадана конференція рішає ще инше питання, хто зна, чи не важнійше: — в якій мірі два світи сучасного соціялізму зможуть вплинути на зміну політики двох великих держав?

На весну ВЗУТТЯ недосяжне під оглядом тревалости і дешевости поручає Магазин узуття **Райх, Львів, вул. Пекарська** 8. Для ПТ. Урядовців догідні сплати.
1758 5—10

Наддніпрянська Україна.

Найкраще на Україні.

Український Народній Комісаріят освіти визнав за потрібне перевести з Москви на Україну жидівське товариство „Культурна Ліґа“. На ці переносини виасиґновано 10.000 карбованців золотом. Крім того звертається Народній Комісаріят Освіти до Ради Народніх Комісарів з проханням видати додатково відповідну суму грошей для потреб жидівської „Культурної Ліґи“.

(„Вісти“ ч. 78. з 6/IV 924.)

Радянська перебудова.

Дня 10. квітня ц. р. почалася в Харкові друга в цьому році Сесія Всеукраїнського Зїзду Рад, на якій між иншими справами буде розглядатися справа перебудови радянського адміністративного і взагалі державного апарату.

Декому може відомо вже про те, що радянська влада перевела цілком новий адміністративний поділ України. Зі старих адміністративних одиниць залишились лише губернії. Найменшою адміністративною одиницею є тепер на Україні комплєкс сіл (відповідаючий давній середній що до величини волості) з сільською радою на чолі. Другою одиницею вищого адміністративного типу є райони. В район входять сільради і обіймає він простір 3—4 давніх волостей. Третьою адміністративною одиницею вищого типу є округа. Округи обіймають пересічно простір двох давних повітів та обєднані в губернію,

Цей новий поділ вимагав очевидячки цілком нового адміністративного законодавства, якого одначе не було. І через те усі нововведені в життя адміністративні одиниці рядилися на основі тимчасових інструкцій та розпорядків від центра. Практика виявила багато добрих сторін нового поділу, але й немало відємних. Округи показали себе дуже гнучкими та справними адміністративними одиницями. Зовсім лишніми виявилися губернії, що обєднували перед тим менчі від округів одиниці, а то повіти. Тепер обсяг влади окружних органів поширився та стала помітною через це їхня тенденція до самостійного ділання та до безпосередніх зносин із центром а не губернією у всяких урядових справах. Тим самим очевидячки зменшується обсяг ділання губернії.

З давних адміністративних одиниць не стало, як бачимо, волости і повіту а мабуть скоро не буде й губернії. Компетенція губерній перейде по части на округи а почасти на центральну владу.

З введенням у життя нового поділу стратив цілком на значінню відомий на Україні сільський „сход“. Його тепер вже немає, бо всі функції „сходу“ та частина функцій волостей перейшли тепер на сільські ради, які наділені відповідним обсягом адміністративних функцій. На райони перейшла частина функцій повітів і частина функцій волостей.

Друга Сесія Всеукраїнського Зїзду Рад має саме замкнутися розглядом всіх додатнік та відємних сторін нової адміністративної розбудови краю та перевести остаточне усталення функцій поодиноких органів. По всякій правдоподібности вже на цій сесії будуть скасовані губернії, та напевно цього твердити не можна з огляду на труднощі їхньої ліквідації та розмежування компетенцій, які мають припасти по ліквідації центрові а які округам.

Дослідами над тим новим поділом займалася дотепер Робітничо-Селянська Інспекція (РСІ), на основі матеріялів та зібраних помічень якої і має наступити остаточне вирішення.

Порядок шкільного року.

Комісаріятом освіти встановлений такий порядок шкільного року: по містових школах з 1. вересня до 15. грудня, з 1. січня до 1. квітня і з 15. квітня до 1. вересня. У сільських школах: з 1. або 15. вересня до 15. грудня, з 1. січня до 15. квітня і з 1. травня до 1. вересня. У весняно-літньому триместрі заняття закінчуються 20. червня по міських школах і 1. червня по сільських школах. В часі літнього триместру між 20. червня і 1. вересня по школах організуються курси підготовки учителів, екскурсії, дитячі свята і т. д. („Вісти“).

Державний театр ім. Франка.

Харківський Державний Український Драматичний Театр ім. Ів. Франка робить заходи для влаштування ним поїздки всіх більших міст України. Метою поїздки має бути обзнайомлення України з найновійшим драматичним українським репертуаром. („Вісти“).

Пр. 393/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Діло“ число 82 з дня 13. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком: „Весняна вертура“ від слів: а саме настрої до кінця артикулу 2) а) титул артикулу на стороні другій в горі, б) в тімже артикулі між законклюдував до кінця уступу містить в собі єство злоч. з § 65 а) з. кар., ад 2) провини з § 300 з. к. узнав доконану в дни 12. квітня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 зак. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4,000.000 Мп. — Львів, дня 15. квітня 1924.

(Підпис нечитний.)

В українській промисловости.

Під повищим заголовком поміщена в 79. числі харківських „Вістей" інтересна статейка про ролю донецького вугілля у промислі. Наводимо її в цілости: — тепер можна зробити підсумки роботи, зробленої українським промислом у напрямі поширення вжитку донецького палива.

Слід зазначити, що ще на початку цього року було дуже багато донецького вугілля на українському промисловому ринкові. Головною передумовою для цього були: територіяльна близькість донецького басейну, розложення комунікаційних шляхів та безлісся України. Тільки правобережня її частина, маючи доволі ліса, зуживала на початку цього року деяку кількість дров. Крім того частина українських заводів уживала завдяки деяким технічним обставинам розмірно невелику кількість нафти.

Щоби краще ствердити та зясувати сказане про значне зужитковування українським промислом донецького палива в межах европейської частини терторії Союзу в кількости 1.172,3 міліонів пудів себто 58 проц. Як що при цьому виключити залізниці, то зужитковування Україною донецького палива досягає 535 міл. пудів, а це виносить уже 61 проц. загального вжитку (без залізниць) донецького палива европейською частиною СРСР 1913 р.

1922—23 року при загальному запотребованню в европейській частині Союзу 324 міліонів пудів Україна витратила 244 міл. пудів себто 75 проц.

Виключивши залізниці вийде, що Україна зужила 142 міл. пудів, а це при загальній витраті у европейській частині Союзу виносить 175,4 міліонів пудів себто 81 проц.

У майбутньому операційному році можна надіятися на те, що весь український промисл буде уживати донецького палива, поминувши хиба ті його галузи, що уживають продуктів свого виробництва для палива як Олійний трест.

Тепер Всеукраїнська Рада народнього господарства УСРР. робить заходи для того, щоби цілковито змінералізувати паливне запотребування цукрового тресту. До цього часу майже всі трести УСРР., крім кількох, уживають дров тільки на розпал, а нафти тільки через певні технічні обставини.

Тепер ведеться енергійна робота по всіх підприємствах України, що уживають ще дров до опалу, щоби перевести їх на донецьке вугілля.

Український Трест сільсько-господарських машин гадає перевести незабаром майже всі свої печі, що опалюються нафтою на донецьке паливо. Те саме діється в инших трестах України як Південна сталь і инші. Частина виробництва Українського державного спірту переходить 1924 р. на виключне уживання донецького палнва, („Вісти".)

В справі Східної Галичини.

През. д-р Е. Петрушевич до анґл. премєра Мекдонельда.

Президент д-р Евген Петрушевич вислав 29-го лютого ц. р. ноту до англійського премєра Мекдонельда в справі переведення ревізії міжнародніх договорів, що кривдять український народ, і зокрема ревізії рішення Ради Амбасадорів з 14. березня 1923 р. На початку ноти витається Партію Праці (Лєйбур-парті) з приходом до влади; з того приводу висловлюється радість, в надії, що Партії Праці вдасться вивести Европу з того хаосу, в який вона попала наслідком світової війни і слідуючих договорів.

Подаючи докази на несправедливість і недоцільність рішення Ради Амбасадорів з 14. березня 1924 р. і коротко зясовуючи нинішні жахливі відносини, що запанували на українських землях під Польщею наслідком того рішення, нота предкладає ще раз меморіял предложений у вересні 1923 р. Зборам Союзу Народів в Женеві.

Повного тексту ноти не наводимо з цензурних оглядів.

Похід проти українського шкільництва.

Закриття української приватної школи в Городку.

В поході на українське шкільництво польська шкільна влада закрила українську приватну вселюдну школу в Городку. Відносний акт польського „культуртреґерства" звучить:

L. 95.|pr. Gródek Jagielloński, 14. 4. 1924. Do Zarządu ruskiej prywatnej szkoły, (na ręce Kierownika p. Stefana Hawryszczuka w Gródku Jagiell,

Ponieważ Zarząd prywatnej szkoły ruskiej w Gródku Jagiellońskim nie stosuje się do rozporządzeń władz szkolnych i toleruje używanie przez nauczycieli i dziatwę szkolną książek nieaprobowanych, ziejących nienawiścią do państwa i narodu polskiego, przeto Kuratorjum Okręgu szkolnego lwowskiego reskryptem 8. kwietnia 1924, l. 6114 orzekło na zasadzie §. 73. ustawu państw. z 14. maja 1869 Dz. Pr. P. Nr. 62 oraz stosownie do §. 211 regulaminu dla szkół ludowych z r. 1909 zamknięcie tej szkoły.

Zawiadamiając o tem Zarząd szkoły zakazuję na zasadzie §. 7. ces. rozporządzenia z dnia 20. kwietnia 1854 Dz. U. P. Nr. 96 dalszego prowadzenia tej szkoły, a to pod rygorem następstw z §. 11. cytowanego rozporządzenia, przyczem zwracam uwagę, że zakaz ten obowiązuje z chwilą doręczenia Zarządowi szkoły niniejszego rozporządzenia.

Radca Namiestnictwa i Kierownik Starostwa.

(Підпис нечиткий).

Як бачимо, то в погоні за причинами закриття української школи „малопольські" шкільні можновладці винайшли „толєрування учителями і шкільною дітворою неапробованих книжок, що дишать ненавистю до польської держави і польського народу". Один з українських львівських органів („Наш Прапор"), доносячи про закриття школи в Городку, як причину закриття подає, „що урядовано в ній на українській мові", тим чином немовби несвідомо спонукуючи польську шкільну владу ще і в урядовій мові шукати притоки до нищення українських шкіл. Жалко, що деякі українські органи так легкодушно трактують загально-громадські справи.

„Сальонові методи".

В несконфіскованій частині „Трибуни Роботніч-ої" (ч. 66.) стрічаємо лист Владислава Куржидла, в якому він ось такими словами описує і таким фактом ілюструє сальонові прийоми польської поліції:

„Дня 11. лютого о 1-ій год. попол. ненадійно візвано мене (у вязниці в Гродні), щоб я готовився до транспорту. Заки я встиг взяти капелюх, знову загомоніло візвання тюремного сторожа. Я вийшов з келії і хотів податися до канцелярії, та сторож заявив мені, що маю піти з ним до кузні, де закують мені ноги в кайдани. Я запротестував і зажадав розмови з вязничним інспектором. В інспектора я знову протестував, кажучи, що я не є бандитом ані душегубцем, але політичним вязнем, з яким ніде не поводяться у такий нечуваиой спосіб. Інспектор заявив, що наказ закувати мене видав військовий суд в Перемишлі, який мене разом з иншим товаришем взиває на свідків в одній справі. На доказ показано мені відношення суду, але там був лише наказ доставити мене під сильною ескортою, а про скування ніг не було ані згадки. Всеж ескорта настоювала, щоби нас закувати. Бачучи, що спротив буде безуспішний, ми подалися до кузні, де заковано нас „на горяче", себто: мені й мойому товаришеві, воєнному інвалідові, хворому на ноги, який втратив 86 проц. здоровля, наложено на ноги грубі залізні клямри ваги до 10 фунтів, зєднані ланцюхом і зціплені так, що ніхто крім коваля не міг знятий їх. Одначе тим не вдоволилися, бо в тюремній канцелярії наложено нам ще кайдани на руки. Так удекоровані, я й мій товариш, 86-процентовий воєнний інвалід, волочилися по залізничих двірцях і вулицях міст Річипосполитої, всюди викликуючи констернацію й обурення громадян на таку поведінку".

На запитй ріжних осіб, а між ними і варшавських поліцаїв, та на увагу, що політичних вязнів ніде не кують, член ескорти відповів, що „tam przecież są kresy".

Коментарі зайві!

о. Д-р ЙОСИФ СЛІПИЙ
проф. теольогії.

СВЯТІ.

Від якогось часу покинула мене геть охота до книжки, ні з наукової ні з красної літератури не можу нічого взяти до рук — нарікав один дуже освічений мущина. Може перетомлені? — питаю. Ні, так якийсь пересит... Спробуйте — для відміни — житєпись якогось святого — сказав я без застанови. Отсе зи й почали! Перед такого рода книжкою відчуваю особливший жах. Це лєктура для людей, що не мають найменшого зрозуміння світа, що любуються в неземських постатях... Зрештою у тих житєписах стільки легендарности, прибільшення, наївности з реальним життям, що справді ні дійсність ні фантазія...

На цьому й урвалася наша розмова.

Та лишилась загадка, звідки береться та дивна нехіть і це упередження. Бож святі це не тільки жемчуг, яким дорожить церква, але й культурна цінність людства. Скільки в їх життю правдивої посвяти для ближнього, геройського змагання до ідеалів, скільки переведених у життя чеснот, внутрішньої щирости, ніжної скромности, благородної великодушности — приклади, за які людство завсіди почуватиметься до заслуженої вдячности. У них змучена скорботами людина і знеохочена невдачами у змаганню до високої мети, знаходить заохоту, підбадьорення і скріплення. В обличу кождий мимохіть приборкає свій безоглядний еґоїзм, зважиться на терпкі невигоди та вибачить оправдані і неоправдані докори і наклепи. Ті приклади наскрізь чесного і повного в самовідречення життя святих, нераз тільки одиницям-сучасникам відомі — стають відтак могучим імпульсом і залізним правильником для цілих поколінь та століть.

А проте в тих кількох словах згаданої особи висловлено слушні та неслушні заміти і шодо книжки і щодо читачів.

У популярній аскетичній літературі не видно ще досить поглубленого поняття святости. Маємо враження, що чим більше представиться нам святий незвичайним чоловіком, тим більшим буде він святим — хоча святі жили в тих звичайних умовинах, що й ми, тільки в способі їх життя проявляється геройскість — і це для нас найцікавійше. А чейже в останніх десятиліттях теольогічні досліди кинули досить світла на аскезу та містику і дали спромогу зрозуміти душі святих. Велику заслугу положили тут Пулєн (Poulain — „Les grâces d'oraison", Rademacher — „Das Seelenleben der Heiligen, Garrigou" — Lagrange — статті в „Vie spirtuelle").

Їх слово було тим потрібнійше, бо деякі психольоги та психопатольоги висказували щодо святих свої дивоглядні погляди, ставляли їх на рівні з умово-хорими, полово-збоченими, залюбленими і т. п. шукаючи спільного первня для виясиення тих явищ.

Завело їх сюди і звело натуралістичне становище, з якого підходили до душі святого і каламутили чисту воду. Щоби читач найшов зацікавлення для гаґіографії, він мусить сам мати второпне зрозуміння для святого і бути приготованим на те, що не кождий йому однаково подобається. Бо взагалі в ріжних часах ріжними типами святих захоплювалися вірні і почитали їх у церкві.

Історія каже нам, що в століттях важких, кровавих переслідувань бачили Христіяне вершок святости в мучеництві, хоча мученики все були в особлившім почитанню; у спокійнійших часах причиною їх подиву було покинення світа, пустинне, чернече життя.

За те нинішний християнський світ бачить ідеал святого в активних чеснотах. Не втеча перед світом, але праця над його усовершенням, посвята своїх сил для нього, змагання усунути себе з підвідємного впливу світа, а самому як-найблагодатнійше впливати на нього — ось напрям, в якім орієнтується ціле чернече життя. Розвиток та ублагороднення своїх умових та фізичних сил і розуміння потреб суспільности — це ідеал, який найбільше зближується до особи Христа.

Вже св. Тома з Аквіну писав, що найсовершеннійше на землі є богомисльне життя злучене з діяльністю. Opus vitae activae, quod ex plenitudine contemplationis derivatur (sicut doctrina et praedicatio)... praefertur simplici contemplationi... maius est contemplata aliis tradere, quam solum contemplari. (S. th. 2. II. q. 188, a. 6)[1]). Те саме має на думці св. Ігнатій Льойоля, коли каже молитися так, наче би Бог усе робив без нас, а працювати так, наче би цілий вислід залежав тільки від нас. Було би хибним думати, що святий вже родиться і що святість є чимсь недосяжним. Святим стає він щойно мозолистою працею над собою, густо часто тернистою дорогою здобуває він своє покликання і призначення, зносить страшні терпіння, клевети і невдачі. Прим. св. Венедикт Йосиф Лябр, який, коли відправили його Трапісти, пішов до Картузів, а як ті його відпустили — застукав до дверий Цистерцієнзів, а що в них мучили його сумніви і неспокої душі, забрався від них і жив як мандрівний та обдертий жебрак. Щойно в тім нуждарнім життю він найшов спокій і вдоволення.

Зріст святости поступає поволі, звичайним бігом. Бувають випадки і наглого навернення, що стають відразу початком совершеннійшого життя (св. Павло, Ігнатій Льойоля, Магдалина) — але чуда ласки рідкі. Правда, що Бог обдаровує святих харізматами, екстазою, візіями, стигматами і т. д., але не все і не всіх.

(Продовження буде).

---

*) Діло, що походить з повного богомислення (наука — проповідь) перевищує звичайну контемпляцію, і краще є передати роздумане иншим, ніж тільки роздумувати.

З життя партій.

Зїзд Української Радикальної Партії.

Радикальна партія, яка в останніх роках уявляла собою справжнє побоєвище, в останньому році проявила деякі консолідаційні тенденції. Коли кинемо оком на недавнє минуле радикальної партії, то жахом проймає нас та недостача скристалізованого світогляду і та глибінь деморалізації, що проявилася в ній від половини 1920 до кінця 1922 р. Перехід деяких її членів в ряди офіційних (комуністів) чи неофіційних (есерів) радянців є в значній мірі зрозумілим. Це явище віддавна було нормальним в радикальній партії. Вона постійно скупчувала в своїх рядах елєменти, головно молодь, що згодом переходили до инших партій: то до соціял-демократів, то ще частійше до націонал-демократів. Вислід цього був такий, що партія вічно страждала хронічним нежитом і тільки невгомонний д-р Кирило Трильовський світив перед масами, як химерний „світильник неугасимий". Він на протязі цілого передвоєнного десятиліття закривав собою і старенького „апостола", партійного ідеольога пок. Мих. Павлика і таких позитивних діячів як д-р Лев Бачинський та д-р Іван Макух, а навіть найбільшого марксиста д-ра Северина Даниловича.

Через ті вищерби радикальна партія вічно страждала, кошлявіла і — хоч „соціялістична" — на ділі ставала все більш консервативною, все більш непорушною.

Серед хронічного розладдя радикальна партія не могла створити нічого позитивного й тривкійшого. Васновані в „Sturm und Drang" періоді „Народні Спілки" (кооперативні читальні і крамниці) в дуже короткому часі розлетілися, не лишаючи навіть додатнього спомину про себе. Розпочата д-р К. Трильовським організація „Січей" незвичайно промовила до душі народу і розвинулася була просто велично. Та „Січи" всупереч намаганням їх творця не могли стати суто-партійною організацією. Непомітно вони — зовсім природно — переходять на безпартійну платформу і в останніх роках перед війною д-р К. Трильовський, що уважав „Січи" — так сказатиб — своєю власністю, досить різко виступав проти „Сокола-Батька", поборюючи його успішні уніфікаційні заходи. У багатьох радикальних діячів, особливо молодшого покоління, часто виринали проєкти про організацію малоземельного селянства і фільварочної служби, та всі ці проєкти не могли вийти поза межі теорії. Та думка виринула й на останньому зїзді радикальної партії в дещо зміненій формі. Зїзд накладає на партійні установи і партійних товаришів обовязок поширювати ідею селянської професійної організації та закладати по селах Комітети Селянської Спілки. Ця постанова без сумніву є відгомоном давнійших проєктів про професійну організацію малоземельного селянства, а відріжнюється від передвоєнної тим тільки, що тут селянство виступає як єдність, без поділу на дуків, середняків і малоземельних та безземельнних. Давня думка про організацію малоземельних не могла бути здійснена вже хочби тому, що в склад радикальної партії входить головним чином заможнійше селянство, навіть дуки (куркулі), яких притягає до себе не „соціялізм" радикальної партії, але її позитивістичний світогляд і боротьба з попівством, що так майстерно, так безоглядно і так легкодушно та безцільно в свій час вмів використовувати д-р К. Трильовський. Сьогодні ця головна струна в радикальній орхестрі з природи річи мусіла втратити свій тон.

Радикальна партія, як ми згадали, не створила нічого тривкійшого. Колиб навіть в цілости закарбувати на її рахунок січовий рух, то сьогодня помічаються тільки слабі його признаки, як це зрештою при істнуючому режимі в рівній мірі торкається і инших наших організацій. В царині освітній, кооперативній і економічно-фінансовій радикальна партія виявила себе безсилою і якщо її члени бажали приєднатися до еманципаційного руху українських мас, то приставали до організацій, витворених національно-демократичною партією, або наслідували її в невеличкому розмірі. Правда, перед війною на одному зі зїздів радикальної партії тодішній посол Павло Лаврук за спонукою д-ра К. Трильовського виступив був з рефератом про конечність оснування (розуміється заходами і під протекторатом партії) „Радикального Банку", та цей виступ був більше наївно-сміховинний, як серйозно продумачий.

За те радикальна партія намагалася вправді серйозно, хоч досить хаотично і мало успішно вироблювати і поширювати партійний світогляд. Під цим оглядом радикальна партія по кількости партійної літератури і способі трактування висунених проблєм значно кориснійше виріжнялася і від соціял-демократів, і від націонал-демократів, з яких перші постійно „подражали" своїм товаришам зі заходу або сходу, а другі під кутом своєї національної универсальности просто базувалися на природному і міцному, але всесторонно нескристалізованому національному почуванні.

Не можна того сказати про періодичну радикальну пресу і агітаційні засоби. Перша після світлих часів Павлика і Франка постійно калікувала і калікує до нинішнього дня. Зновуж агітаційні прийоми можна оцінити по їх наслідках. Визначний член радикальної партії, сел. Михайло Лаврук писав недавно в „Свободі" (ч. 14. з 6. квітня 1924) в статті „Що чувати на Покуттю?": „В селах, в яких до світової війни був радикальний рух, сьогодня лише купа попелища, в якім живої радикальної іскорки знайти годі". Ця коротка і ядерна характеристика торкається не тільки Коломийщини, але й Снятинщини, Косівщини, Печеніжинщини, Надвірнянщини і частинно Городенщини. Тільки Товмаччина завдяки залізній енергії і невтомній праці д-ра Івана Макука та Станиславівщина (наскільки вона є радикальною) здержалася перед пропастю нашої галицької „обломовщини". Спроби поширити організацію радикальної партії на инші повіти мало вдалися. В Тернопільщині радикальна партія вдержала передвоєнний стан посідання. Похід на Стрийщину не приніс ніяких наглядних здобутків. Для характеристики наших нинішніх відносин взагалі годиться зазначити, що на недавню окружну нараду радикальної партії в Стрию явився крім референта (зі Львова) тільки один член і той був священиком.

Радикальну партію дуже підтяв в очах мас перехід д-ра С. Даниловича, М. Яцкова, Мел. Твердохліба і Павла Лаврука й инших на явну або скриту польську службу.

Дня 6. квітня ц. р. відбувся річний зїзд радикальної партії. На ньому явилося 96 делєгатів. Без сумніву це число, подане „Громадським Голосом" трохи перебольшене, та ніщо не шкодить нам прийняти його за відповідаюче дійсности. Ще одно застереження: Супроти того, що офіційний орган рад. партії маленький тижневичок „Гром. Голос", розложив собі звіт зі зїзду мабуть на пів року (бо в першому числі після зїзду не згадано про нього ані одним словом, а в другому навіть не подано в цілости змісту промови уступаючого голови д-ра Ів. Макуха), ми примушені користуватися дещо тенденційними інформаціями „Заграви". Зїзд відкрив д-р Ів. Макух, вказуючи, що в минулому році партія багато зробила для поширення своєї ідеольогії й організації. Наступний рік повинна присвятити проф. орган. селянства, щоби з нього створити силу і забороло проти брутального чужинного походу. Партія видала кілька брошур, увійшла в тісний звязок з УПСР. (українською партією соц. рев.) і навязала зносини з Волинню. Відносно загально-національної політики промовець зазначує, що уряд ЗУНР. програв і мусить понести всі наслідки програної, мусить уступити. На його місце мусить повстати другий авторітетний національний орган, який давав би напрям нашому життю під Польщею. В тому напрямі партія робила заходи, які покищо не увінчалися успіхом.

(Докінчення буде.)

Студентська еміґрація.

Українські студенти у през. Т. Масарика.

На день 10. ц. м. президент Чехословацької республики, Т. Масарик, запросив до себе на чай представників студентства, що студіює на високих чеських школах, щоби безпосередньо поінформуватися про бажання та домагання в академічних справах.

Українське студентство було заступлене 5-ма делєгатами, а саме: І. Федів, М. Росляк, М. Тютюник, Л. Макарушка, Т. Олесюк.

Президента Масарика, який явився в товаристві генерала Гоппе, міністра освіти та двох особистих секретарів, повитав представник Центрального Союза Чеського Студентства, після чого відповів президент довгою промовою, в якій підкреслив важні завдання, які повинно виконувати студентство підчас студій і по студіях, конечність наукового виховання, а рівночасно й праці в політичних партіях, щоби не стояти осторонь від суспільного та політичного життя свого народу. Роля передвоєнного студента тепер значно змінилася; це, що перед війною виконували лиш деякі шари суспільности — надавали напрям і зміст суспільному життю, виконують тепер самі маси. Життя майже кожного народу перебудовується тепер на основах демократії й поступу і на це мусить звернути пильну увагу студіююча молодь, якщо не хоче остати позаду мас.

Після цього президент Масарик говорив з поодинокими делєгаціями. По чеській, югославянській й американській делєгації зголосилася українська делєгація, в імени якої промовив М. Росляк. Бесідник подякував президентові за гостинність, якої зазнає українське студентство від чеського народу, зясував положення нашого студентства в ЧСР. та на рідних землях, а головно на західних українських національних областях, вияснюючи причини, які ще досі викликують еміґрацію зі західних земель.

В цім місці зазначив президент Масарик, що він добре поінформований про положення українського студентства в краю, дуже співчуває йому та має надію, що положення покращає... Відносно цього президент зазначив докладнійше становище, якого одначе з відомих причин не наводимо. В дальшій бесіді виявилось, що президент дуже докладно поінформований про працю й життя українського студентства і української еміґрації в Ч. С. Р. взагалі.

Слід зазначити, що розмова з українською делєгацією велась довго й щиро, а рівночасно незвичайно поважно, відмінно від розмови з більшістю делєгацій, з якими президент говорив більше тоном колишнього професора до своїх учеників. Декілька делєгацій не могло добитись розмови в наслідок перевтоми президента, який відпроваджений аж до виходу студентами, опустив салю.

В. Б.

Звідомлення

Дирекції і Управи „Народньої Лічниці" з діяльности за 1923 р.

Українська „Народня Лічниця" істнує 21 літ, а своє гуманітарно-культурне завдання сповнювала весь час завдяки жертвенности митрополита Андрія Шептицького, який відступив безплатно обширну реальність враз з городом при вулиці Скарги ч. 4 на ціли Лічниці, і жертвенности українського громадянства. В році 1923 ординовало в Н. Л. 10 лікарів, а саме на внутрішнім відділі д-р Примавик С., д-р Вахнянин М., д-р Куровець Ів., хірургічнім д-р Зельцер Яків, жіночих недуг д-р Подолинський А., очних д-р Ігель Г., шкурних і венеричнах д-р Надель, горлянних, носа і ушних д-р Зельцер Жигмонт і д-р Куровець, діточім відділі д-р Барвінський А. і д-р Куровець. Д-р М. Музика робив хемічні і бактеріольогічні досліди для хорих Н. Л. (Від січня 1924 провадить відділ венеричних і шкурних хоріб д-р Ів. Гриневецький). Всі лікарі сповняли свої обовязки безплатно. — В році 1923 лічено в Н. Л. 7958 хорих, яким уділено 20198 лікарських порад. По народностям було 4577 Українців, 2630 Поляків, 699 Жидів, 172 инших народностей як Росіян, Німців, Чехів і Югославян. В порівнянню до року 1922 збільшилося число хорих на 457, а 1138 лікарських порад. Хорі були переважно зі Львова і сумежних повітів, але лічнлися в Н. Л. з усіх повітів, найдальших закутків краю, навіть з Холмщини і Волині.

На безнастанні домагання приїзжих недужих і постуляти щорічних Загальних Зборів Н. Л. щодо побудування шпиталя засновано в цім році окремий шпитальний комітет, якого завданням було постарати ся о площу і придбання грошей на будову шпиталя. В тій ціли комітет розвинув енергійну акцію в краю і за границями краю, як Чехословакії і Америці. На цю ціль зібрано досі 2,844.503.580 мп. які звальоризовано й уміщено як депозит у банках а крім нього зібрано в Чехословакії около 3000 ч. к., які є уміщені в банку у Празі. — Загальні Збори, які відбулися 31-го марта, висказалися поновно дуже рішуче за дальшим збиранням складок і скорим побудуванням шпиталя для потреб хорих, а дальше для потреб студентів медицини і молодих лікарів, де могли би образуватися у рідних галузях медвцини.

„Народня Лічниця" могла в цім році завдяки Порадні Матерей покористуватися кварцевою лямпою для своїх хорих.

На Загальних Зборах 31-го марта ц. р. вибрамо нову управу товариства, на чолі якої стоїть як голова д-р М. Вахнянин, д-р Куровець як директор Н. Л. Нововибрана управа Н. Л. відкликується до жертвенности українського народу з проханням щедрих датків і записів на ціли Н. Л. і будову шпиталя. Всі грошеві датки треба слати на руки д-ра Івана Куровця, вулиця Вірменська ч. 3.

За Управу „Н. Лічниці"
Д-р М. Вахнянин голова — *Михайло Галябей* секретар
Д-р І. Куровець директор.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (66) числі „Діла" сконфісковано кілька уступів з передової статті п. н. „Архилева пята" і новинку про хорватський голос про переслідування української преси у першій мірі „Діла".

— **Конфіската „Кобзаря", словників і „Літопису"!** Кілька днів тому ми повідомляли, що у Львові й скрізь по провінції поліція почала слідкувати за всіми приватними посилками, забираючи безпардонно посилки книжок і журналів. Довідуємось, що лови за літературою розпочала поліція й по ваґонах, чіпляючись подорожніх, які везуть „підозрілі" пакунки: пачки книжок з міських книгарень і бібліотек!... І так на днях переведено ревізію м. ін. у д-ра В. Загайкевича, адвоката в Перемишлі, коли той їхав зі Львова до Перемишля і віз десяток дитячних книжок видання М. Таранька. Взагалі перемиська поліція виявляє особливу ревність: до Львова відсилають до цензури всі книжкові посилки, і м. ін. пішли таким робом: Кобзар й історичні повісти Кащенка Катеринославського В-ва в Ляйпцігу, та белєтристика й мистецькі альбоми і — словники вид. „Українське Слово" в Берліні. Що більше: дві посилки (13 і 14 чч.) „Літопису", літературного „Familienblatt-у", післаного на одну адресу для перемиських передплатників — поліція сконфіскувала на почті й одіслала до „цензури" до Львова. Обурюючим є факт, що забираючи цілком протизаконно легальну й невинну літературу, ані почта, ані поліція не повідомляють про не адресатів і тримають

КОРИСТАЙТЕ з цілковитої випродажі

з приводу зміни артикулу

1748 **в Магазині МАННЕРА, Сикстуська 2.** 2—2

Купуєте о 100 процент дешевше як на рати.

Плащі, сукні, костюми, жакети, блюзки, білля, тканіни :: панчохи. ::

так довго, поки адресат особисто не почне ходити по десятках канцелярій, просити ріжних малограмотних достойників і переконувати їх, що „небезпечна" література не криє в собі ніякої небезпеки для Річпосполитої і не є призначена для пропаґанди.

— **„Український Прапор"**, орган през. д-ра Е. Петрушевича, після трьохмісячного відпочинку почав знову виходити й видав у Берліні 15. квітня третє число в біжучому році.

— **Як когут на фізиці**... Ужгородська „Свобода" кепкує собі здорово з губернатора Бескида, який вкупі зі своїми фаміліянтами, що нахлинули на Закарпаття, зробив „язиковий вопрос" знаряддям кампанії проти народовців і перебіг до чеського парляменту — комуністів. Цитуючи фільольогічні куріози зі статті К. Бескида з одної газети, „Свобода" приходить до переконання, що Бескидівці розуміються на мовознавстві стільки само, що когут на фізиці

— **Радуйтеся жінки піянів!** Поміж 25. і 30. квітня на терені Річпосполитої буде обовязувати строга антиалкогольова заборона з огляду на військову браншу. У тих днях ставатиме до військового перегляду річник 1903 р.

— **Чесний привіт українських селян проф. М. Галущинському.** Дістаємо таку телеґраму: „Громадяне села Синевідсько Вижне пов. Сколе пересилають поклін і пошану Вс. п. Професорові Михайлові Галущинському за Його мужний виступ в обороні народньої справи. При нагоді складають 75 міліонів пм. на Рідну Школу". Синевідсько Вижне, 13. IV. 1924. 37 підписів.

— **Сензаційна кандидатура на посла.** Німецька комуністична партія висунула на чоло своєї кандидатської листи до райхстагу провідника останніх великих кривавих заворушень в середній і південній Німеччині Гельцля, який був присуджений на досмертну вязницю і відсиджує тепер свою кару. Ця кандидатура викликує сензацію не тому, що Гельцль дав пізнати себе, як ідейний радикальний — комуніст, а навпаки, що підчас його „діяльности" в комуністичних заворушеннях він дуже часто підтягав під марку ідейности вчинки, рішуче суперечні карним законам.

— **Небезпека землетрусу.** Польські часописи займаються проблемою, чи хвиля землетрусів, яка в останньому пятьдесятиліттю навідала й такі країни, які ранійш почували себе безпечними, не зачепить і Річпосполитої. Існують погляди, що стягання земної поволоки (кори) зі стихійною силою може струснути й тією частиною Европи, яка являється тереном змагань „мислі монархствовей" з „мнейшостями народовемі". Для відвідин землетрусу ніякі пашпортові заборони санаційного міністра фінансів не будуть обовязувати.

— **Заморська еміґрація.** Довідуємося з 13-го числа „Канадійського Українця", що наш земляк, проф. Іван Боберський, провадить в Канаді еміґраційне бюро „уприв'лейованого в Польщі" французького корабельного товариства. Дуже нас тішить, що й наші люде за морем почали більше цікавитися справою еміґрації та беруть в свої руки ведення корабельних товариств, але дивно нам, що п. Іван Боберський увійшов в звязки з Товариством, яке постійно ігнорує тут українських переселенців і в нас у Галичині у Львові, ані в еміґраційній централі у Варшаві не має урядовця Українця, ані також не має урядовця, який знав би нашу мову в слові та письмі, а в слід за тим не веде з нашими пасажирами листування в їх матірній мові. Знаємо одно, що висшезгадане товариство відоме на нашій території з того, що висилало і висилає наших людей до „славної" Куби (до якої відраджує їхати навіть польський Еміґраційний Уряд) та до неспокійного Мексика. Крайна пора, щоби наші відповідальні чинники більше зацікавилися справою еміґрації наших людей у заморські країни і створили якусь організацію, якої завданням було би надати їй нешкідливий для національної справи напрямок.

— **В справі анонсу про Вп. І. Кузьмича.** Редакція заявляє, що даний анонс був видрукований без усякого її відома, а тим більше згоди й якоїсь злобної тенденції. Взагалі вважаємо доцільним звернути увагу, що всі анонси належать виключно до Адміністрації часопису, яка є відділом незалежною в обсягу своїх справ від Редакції. В даному випадку той анонс принято під неприсутністю директора Адміністрації й віддано до друку не звернувши уваги на текст. Як довідуємося, анонс приніс один із членів Міщанського Брацтва, якого прізвище було нам спершу невідоме, і який легітимував себе висланцем п. Кузьмича. Супроти того епітети, якими в сальоновій чемності обдаровало нашу Редакцію Українське Слово автоматично вертають до їх висококультурного автора.

З концертової салі.

Концерт, уладжений комітетом пань на дохід Українських Военних Інвалідів, відбувся дня 16. п. м. у великій салі „Народнього Дому", а різнородністю програми і її укладом, як неменше і новими виконуючими силами звернув на себе увагу.

Програму розпочав фортепіян. Проф. В. Барвінський виконав дві власні продукції, умотивовані на народніх піснях, як звичайно — по мистецьки. Композиції дуже гарні, особливо друга своєю мельодикою і прозорим укладом подобалася публиці незвичайно, про що свідчили довго невмовкаючі оплески.

На другу точку призначено було жіночий сольоспів п-ні І. Решетилович. На превеликий жаль по причині занедужання солістки прийшлося її заступити. Цю місію приняла на себе артистка опери п-ні Федичківська і відспівала, своїм широким, звучним і певним голосом: а) Нижанковського „І молилася я", б) Січинського „Скільки дум переснилося", а на додаток ще Лисенка „Як би мені черевички". У солістки тони у всіх регістрах особливо середніх і вищих виходять повні і звучні, але вона сама заслухується у свої високі тони і залюбки пописується ними, хоч композитор цього зовсім не вимагає. Побажано було би з більшим пієтизмом відноситися (у концертових композиціях) до бажань композитора, а ще тої міри, що Лисенко. Сподіямося частійше почути артистку на наших концертах.

Третю точку виповнила деклямація п-ні С. Федорцевої „Десь надходила весна" в супроводі фортепіяна. Декляматорка віддала цю настроєву деклямацію добре і супровід фортепіяновий був добрий і в певних руках, але цілість надається, як взагалі того рода комбінації, не на концертову салю перед ріжноманітну концертову публику а тільки у тіснійший кружок вибранців муз, де і само miliеu музичного сальону настроює до уважнійшого слухання і музика інтимнійше підчеркує і висвітлює нюанси поезії.

Проф. Перфецький міг бути цього вечера вповні собою вдоволений. Його інструмент тримав в захопленні слухачів і при клясичній romanz'i Beethoven'a і при мелянхолійнім „славянськім танці" Дворжака-Крепслера, особливо пірвав могучою концертовою композиціею Сарасатого „Ninon", яку додав до програми, безнастанно викликуваний захопленою публикою.

На пяту точку призначено було сольоспів артиста опери Андрієнка. Відспівав він Безкоровайного „На склоні гір" і Січинського „І не питай мене", а на додаток N. N. „Цвітуть квітки". Пісні ці, повні настрою, віддав соліст своїм повним, широким і милозвучним голосом дуже гарно, а своїм артистичним викінченням концертових композицій записав себе цього вечера глибоко в памяти і серці публики. Чув я тому рік соліста на одному концерті, влаштованому більше по—домашньому з нагоди зїзду учительства. Тоді пробував себе соліст в італійськім тассатопі-salamucci; видно таку переходив школу. А нині я ані не пізнав того колишнього концертанта „для домашнього обихода". І голос поширився і стужів і експресія поривающа і зрозуміння для композиції глибоке і сам добір композиції солідніший. Хотілося би почути виконані ним композиції Лисенка-Шевченка. Побажати артистові як найкращих сценічних успіхів. Програму довершував м'іш. хор „Бояна" відспіванням великої композиції Гайдль—Бруха „Гарна Еллєн", в супроводі фортепіяна. Сопранове велике сольо обняла нова співацька сила п-ні Чачковська і як на дебютантку вивязалася з своєї трудної задачі—гарно. Мягкий і милозвучний голос опанував цю трудну сопранову партію певно, а совісне підготування заслугує на повне признання. Проф. Орленко мав сього вечера, подібно як проф. Перфецький, свій світлий сукцес за повне експресії виконання баритонового сольо. Обновлений хор „Бояна" можна тільки привитати, що зважився на таку продукцію, вимагаючу і сили і дзвінкости голосів і доброго підготовлення, в чім очевидно головна заслуга дирігента „Бояна", д-ра Неділки. Пана Андрієнка супроводив уміло і з врозумінням п. інж. Бобикевич.

Супровід всіх инших продукцій і сольових і деклямацій і хору лежав в певних руках молодого нашого серіозного музика п. Льва Туркевича. Особливо при супроводі солістів визначається п. Л. Т. великою дискретвістю і певністю і дає їм можність свобідно розвинути всі технічні і мельодійні моменти, а це велика чеснота акомпаніятора. Музикуюча українська громада має в п. Льві Туркевичу дуже велику силу, і як певного та охочого акомпаніятора і як умілого дирігента.

Концерт, як осудила сама публика, випав дуже гарно. Пані з Комітету доложили всіх старань, упрошуючи такий добір концертантів і достроюючи салю до цілости, прибравши її гарно килимами і зеленю, тільки — тільки публика тим разом дуже й дуже не дописала! Правда, цього місяця нахлинула на нашу львівську українську публику ціла повінь всяких Шевченківських великих і малих концертів, але здається, цим разом годилося всій українській Громаді зявитися, хочби задля благородної цілі концерту.

Нехайже кождий, хто не був на концерті, поспішить сам зі своєю лептою на руки комітету пань, яким належиться подяка за такий гарний вечір. *Домет.*

† Григорій Сидоренко

Ще 6-го лютого помер у шпиталі в Празі інжинір Григорій Сидоренко, бувший посол У.Н.Р. в Парижі й Австрії, а ми тільки тепер і то припадково про це довідуємося. Ніхто з празької української еміґрації не був ласкав написати нам про передчасну смерть цього — як ніяк — не останнього чоловіка.

Народився Сидоренко в Одесі 10. вересня 1874 р., тут же скінчив реальну гімназію, а опісля Інститут інжинірів шляхів у Петербурзі (1899 р). Довший час служив Покійний у Сибірі, де займав високі посади в Управі Томської Округи Шляхів. Від 1914 до 1917 р. Сидоренко знову в Петербурзі, а з вибухом революції віддається праці задля рідного краю. Спочатку за Центральної Ради бачимо Покійного Товаришем Генерального Секретаря Шляхів, пізнійше — міністром почти і телеґрафів в уряді Голубовича. За Гетьманщини Сидоренко завідує культурно-освітнім відділом кооперативи „Дніпросоюз", „Український Національний Союз" висилав його в Яси для переговорів із представниками Антанти в справі задуманого скинення Гетьманського уряду. В 1919 р. їде він як президент Делеґації УНР. на Мирову Конференцію до Парижа. В кінці 1919 р. переїздить до Відня на місце В. Липинського як амбасадор УНР. і перебуває на цьому становищі до 1922 р. По скасуванню посольства опинився в дуже скрутному матеріяльному становищі. Ця скрута, як і попередня тяжка праця сильно надломили здоровля Покійного. В останнім році Сидоренко завідував бібліотекою Української Господарської Академії в Подебрадах а заразом був у ній лектором креслення. Має й друковані праці (українською й російською мовою) з свого фаху.

Гаряче й вірно люблячи рідну Україну помер Сидоренко повний віри в світлу будучність рідного краю. Поховано Небіжчика на Ольшанському кладовищі в Празі. Вічна Йому Память!

ПАМЯТАЙТЕ ПРО УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ!

1646 6—?

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ВДОВЕЦЬ-парох потребує зараз женщини, найрадше сироту старшу, бідну або вдову молоду о скромних вимогах. Зголошення з поданням услівій до Адм. Діла „для вдівця". 1780 2—2

НОТИ до співу й на орхестру, мішані й мужеські хори, висилає: Музична Накладня „ТОРБАН", Львів, вул. Осолінських 6. 1624 5—10

УРЯДНИК скарбовий, вдовець, літ 39 ожениться з панною або вдовою фотографія пожадана. — Poste restante за оказанням урядничої легітимації ч. 3026. Заршин ад Сянік. 1728 5—6

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ВСІ ВЖЕ ПЕРЕКОНАЛИСЯ
що мило з фабричною маркою
„РИБКА" і „СОНЦЕ"
вироблюване Т-вом Зединених Фабрикантів Мила Дзюбас, Фішель і С-ка в Ченстохові, істнуюча від 1878 р.
є найліпше і знане зі своєї чистоти і доброти
Жадайте всюди! Жадайте всюди!
Виключне заступництво на Галичину
А. И. ЛЕВІНЬСКІ і Ска
Краків, вул. Старовисляна ч. 28.

1616 9—?

ПАНОВЕ! Найстараннійше і найдешевше виконує переробки мужеських капелюхів лише одинока краєва фабрика **Рудольфа Найвельта** при вул. **Бальоновій 3.** Склади: площа Марійська 8, вул. Казимирівська 25 і Городецька 72. 1716 4—5

ВЗУТТЯ НА РАТИ!
Першорядне взуття, солідне і елеґантне на
ДОГІДНІ СПЛАТИ
ГАБЕР ШТАЙФ І С-ка
ЛЬВІВ, Ринок 19.
Всіх ПТ. Гостей, що вже купували в нас, просимо о ласкаве поручення нас своїм знайомим. 1729 4—4

ГУРТІВНЯ ВИН І ГОРІВОК
ФРАНЦА МОШКОВИЧА
ЛЬВІВ, КОЛОНТАЯ 2
поручає **на свята** гуртом і детайльно знамениті роди горівок фл. від 2,500.000 Мп. та благородні вина ріжного рода фл. від 3,000.000 Мп. На складі по приступних цінах. — **Лічничі вина.** 1722 3—4

СПОЖИВЧИЙ СКЛЕП Союза Українських Інвалідів
при вул. Руській ч. 1. і вул. Жовківській ч. 82.
заосмотрить усіх у потрібні святочні артикули. — — — Товари першої якости. — Риночні ціни. — —
Зайдіть! 1785 1—2 **Переконайтеся!**

„ОЛЬКА" **ЛЬВІВ, РИНОК 35. побіч Н. Торговлі продає лише панчохи, рукавички, скарпитки, вироби трикотові першої якости.** 1755 6—10
ГУРТОМ! ДЕТАЙЛЬНО!

За Редакцію відповідає Пл. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 90 (10183). Львів, середа 23 квітня 1924. Почтову належність оплачено ґотівом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шек. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 мілл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон. Румунія 150 лей. Болґарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИИ.

Біля сан-жерменського трактату.

Цілими літами відмовлювалася Польща ратифікувати сан-жерменський трактат. Аж ненадійно і з першого погляду без ніякої очевидної потреби польський сойм ратифікував його дня 14. березня ц. р., якраз в перші роковини признання Польщі Сх. Галичини, а сенат дня 10. квітня ц. р. Цікаво, що польський сенат перевів ратифікацію цього трактату (44 голосами проти 15) досить спішно всупереч пересторогам професора міжнароднього права у варшавському університеті д-ра Т. Цісьвіцкого.

З хвилею ратифікації цього міжнароднього акту Польща мусіла змінити свій „правний титул" до Сх. Галичини. До цього часу польські кермуючі чинники з варшавським Найвищим Трибуналом включно стояли на становищі, що з моментом заістнування польської держави, всі займанщини", а між ними також Сх. Галичина, Волинь, Холмщина, Підляшя і Поліся автоматично вертають до Польщі, як її складові і нероздільні частини. Розуміється, таке юридичне ставлення справи є спеціяльним привілеєм Польщі. Бо що можна цю саму restitutio in integrim перевести ще далі аж до приналежности цих земель до української держави, цього польське юридичне сумління не допускає. Так само не допускає воно новітнього принципу самовизначення народів, хоч Гор. Сілезію одержала Польща якраз на основі цього права.

Та не вдаючись в дальший розгляд цеї справи під предметовим кутом погляду, слід ствердити, що на основі колишньої приналежности цих земель до старої шляхотської Річипосполитої, Польща в р. 1919 зайняла ці землі своїм військом, намагаючись в р. 1920 (походом Пілсудского) поширити свої границі по Дніпро; що на цій самій основі вона трактувала створення ЗУНР. як „бунт проти легальної влади", а членів галицько-української армії як „бунтівників"; що вона вимагала від громадян цих земель у всіх поколіннях від р. 1772 чи не поголовної вірности польській державности навіть в часі фактичної і правної приналежности до инших держав (Росії чи Австрії); що вона всупереч міжнароднім постановам завела в р. 1919 цивільну адміністрацію в Сх. Галичині і взагалі поводилась тут, як на своїй правній території, накладаючи податки, ріжнородні дані, зносячи одні інституції, настановляючи другі, переводячи вибори до польського сойму, судячи за „державну зраду" і т. ин. Вихідною точкою всіх цих актів був „автоматичний поворот забраних провінцій до їх державного материка".

На цьому стільці сиділи польські політики, послідовно нехтуючи дещо протилежні міжнародні акти і послідовно відмовляючись від ратифікації сан жерменського трактату, навіть після рішення Ради Амбасадорів в справі Сх. Галичини. Аж 14. березня 1924 (польський сойм) і 10. квітня 1924 (польський сенат) сіли і на другий стілець, ратифікуючи сан-жерменський трактат, і тим самим в цілій основі заперечуючи свій первісний — так сказатиб — внутрішній „юридичний титул" до Сх. Галичини. В постанові Ради Амбасадорів з 14. березня 1923 р. зазначується, що Британська імперія, Франція, Італія і Японія, які разом зі Зединеними Державами підписали версайський договір і в арт. 87 (точка 3) зобовязалися означити східні границі Польщі, на основі арт. 41 трактату в Сан-Жермен, яким Австрія зреклася в користь головних і запризиених держав усіх своїх прав і титулів до територій, що передше належали до б. австро-угорської монархії, а тепер не є предметом ніякого иншого приділу, — признають Польщі границю риського трактату „на відповідальність" обох держав (Польщі і рад. Союзу) з тим, що Польща приймає на себе всі зобовязання сан-жерменського трактату. Таким чином з хвилею ратифікації цього трактату єдино важним з міжнароднього становища „правним титулом" Польщі до Сх. Галичини є сан-жерменський трактат і побудоване на ньому рішення Ради Амбасадорів з 14. березня 1923. Тим самим первісний внутрішньо-польський „правний титул" втратив навіть внутрішнє своє значіння. Ратифікація з боку Польщі сан-жерменського трактату під кутом міжнароднього права петрифікує погляд (не входимо в беззастережну правильність такого погляду з нашого боку!), що до 15. березня 1923. Сх. Галичина була правною власністю 4-ох великодержав (Анґлії, Франції, Італії і Японії) на основі суверенних прав, відступлених їм Австрією згаданим трактатом. Тим самим польський сойм і сенат признав тепер авторитативно, що до 15. березня 1923. Польща була тільки окупантом Сх. Галичини, що до тієї хвилі не могло бути ніякої „державної зради" супроти Польщі, ані Польща не могла тут розпоряджатися, як правний власник краю". Тим самим — пише проф. д-р Цісьвіцкі („Курєр варш." ч. 78 з 18. березня 1924) — польський сойм (і сенат — Ред.) признав, що Українці мали за собою право, бойкотуючи вибори до польського сойму, розписані в хвилі, коли Сх. Галичина не була частиною польської держави та що ті вибори були нелеґальні". Ясно, що нелеґальні вибори не можуть бути важні; ясно й те, що репрезентація, яка вийшла з нелеґальних виборів, не може бути леґальною, а тим самим не може виносити ніяких леґальних постанов, що мали би значіння законів.

Та не тільки в цьому проявляється вага ратифікації сан-жерменського трактату. Як слушно і влучно зазначує знавець міжнароднього права проф. Цісьвіцкі, на основі цієї ратифікації міжнародні чинники мають право встрявати у „внутрішні справи" Польщі. Гендерзон — каже проф. Цісьвіцкі — може висунути аргумент, що Анґлія має право доглядати, як та „автономія" (обіцяна Польщею — Ред.) є виконувана", а Чічерін має право твердити, „що скоро польський сойм (і сенат — Ред.) признає, що Сх. Галичина належала в р. 1920 і 1921 правно не до Польщі, але до 4-ох великодержав, то признання Росією в риським трактаті Збруча, як границі Польщі, є неважне".

Греція республикою.

Великою більшістю голосів населення Греції заявилось за республикою. Цим рішенням Греція починає нову сторінку своєї історії. Вибори переведено без зловживань; селяне з Аттики і мешканці островів Циклядів та Корфу могли свобідно голосувати за монархією. Зрештою перевага була на боці републиканців. Були деякі вияви симпатії для прогнаного з престола короля Юрія та його дружини, які мали як найкращу волю служити свому народові, по власному розумінню. Проте монархісти прийняли свою програну без обурення.

Кандидатом на першого президента мав би стати Займіс, з огляду на свої довголітні громадянські заслуги. Поки що не вирішено питання, який характер матиме грецька республика — чи піде за зразком американським чи французьким. Цієї другої форми боронить Венізельос, з огляду на те, що вона дає менше прав президентові і який є більше обмежений у своїх впливах. Першим завданням Установчих Зборів має бути оснування т. зв. другої Палати, яка має зайнятися справою унормування відносин у державі. Ці відносини стали досить непевними з моменту відїзду Венізельоса. Цікаво те, що Венізельоса земляки запрохали до своєї батьківщини з метою наладнання порозуміння і що саме його особа стала причиною ворожнечі між поодинокими ґрупами. Але завдяки його авторитетові — такою є іронія політичної карієри! — кабінет, який він склав, був негайно визнаний Анґлією і иншими великими державами, в момент, коли він був приневолений покинути Грецію. Послугу, яку віддав Венізельос ще раз своїй державі — Греки відчули найкраще цими днями, приготовляючись до святкування роковин Байрона, який помер за їх визволення. Анґлія могла взяти офіціяльно участь у святі, призначенім для звеличання в одній особі грецького героя і анґлійського поета.

На весну ВЗУТТЯ недосяжне під оглядом тревалости і дешевости поручає Магазин узуття **Райх, Львів, вул. Пекарська** 8. Для ПТ. Урядовців догідні сплати. 1758 5—10

Наддніпрянська Україна.

Українізація.

Київський „Більшовик" ч. 58 містить цікаву статтю під заголовком „Глупота чи злочин". Зі статті виходить, що деякі лєктори української мови на курсах українознавства відраджують своїм учням читати „Більшовика" з чисто фільольоґічних мотивів. Вони кажуть, що „Більшовика" не треба читати тому, бо в нього нечиста українська мова. „Більшовик" називає такий поступок лєкторів злочином і перестерігає їх, що на будуче ужиє всіх впливів радянської преси для того. щоби таких лєкторів провчити дечого про чистоту української мови. Слід підкреслити, що деякі статті „Більшовика" в тім числі й названа є писані незвичайно гарною і чистою українською мовою.

Також українізація.

Харківські „Вісти" ч. 54 приносять знов преінтересну статтю начального редактора „Вістей" Блакитного під загловком „Друг Аркадий, не говори красиво..." Стаття обговорює цікаву подію, що мала місце в серці України Полтаві. Звіт про статистичні прослідження Решетилівського ярмарку, написаний українською мовою віддано до друкарні, де його в більшій частині вже було і зложено в українській мові. Несподівано зявився наказ губерніяльних органів влади про те, щоби український склад розкинено та віддано звіт до перекладу на російську мову а потім наново зложено в російській мові. Редакція „Вістей" зовсім слушно зареаґувала болючо на таку подію бо „цеж бо не де — пише Блакитний — а на Полтавщині, де українського населеиня 90 з гаком відсотків, а урядовий апарат має українізуватися в першу чергу! І фейлєтоніст „Вістей" „смикнув за ниточку", що здавалося вела до завідуючого губерніяльним Статистичним Бюром Смикнув і дошкулив... Та не завідуючому, а самій президії Губерніяльного Виконавчого Комітету". А в президії товариші Сербиченко і Бровін так завзято українізують

Число комуністів на Україні.

На партійній конференції української військової округи в Харкові подав секретар Центрального Комітету Комуністичної Партії большевиків України (КП(б)У) Лебідь вичерпуючі цифрові дані про число членів тої партії на Україні та її кандидатів. Українська партійна ор-

Пр. 398/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Діло" число 83 з дня 15. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) "До оборони" в цілости, 2) „Дописи" а) межи народом а нашого б) межи мову до кінця уступа, в) від слів уступа Як і треба до досить плачевно, г) від слів уступа Не було жадного до кінця артикулу містить в собі ад 1) єство злоч. з § 65 а) і з § 300 з. к. ад 2) а) б) злоч. з § 65 а) з. к., ад 2) в) г) провини з §§ 300 і 302 з. к. узнав доконану в дни 14. квітня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 зак. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4.000.000 Мп. — Львів, дня 16. квітня 1924.

(Підпис нечитний.)

ганізація нараховує 40.779 членів і 16.802 кандидатів. Робітники складають 52 відсотки того числа — отже більше ніж у всій Російській Комуністичній партії (РКП), де робітників є лише 49 відсотків. Між 80 відповідальними робітниками партії (річ йде про партійний провід), робітники становлять 41 проц., селяне 3,5 прц.; а на 536 відповідальних робітників по радянських установах (річ йде про керманичів українського державного корабля) робітники складають 43 прц. а селяне 9 прц.; на 128 робітників у професіональних установах (річ йде про комуністів - провідників професіонального життя) робітники творять 59 прц. а селяне 2,5 прц.; на 97 робітників у кооперації (річ про комуністів - керманичів української кооперації) робітники дають 40,5 прц. а селяне 5 прц. Як бачимо, то найбільший відсоток робітників комуністів є в професіональних союзах. Щодо українізації — то Лебідь підкреслив, що низовий радянський апарат українізований на 70 прц., сільські школи до 80 прц. Комуністичному університетові ім. Артему з Харкові і всім губерніяльним партійним школам дано наказ випускати таких політичних робітників, які знали би подрвно українську мову. („Більшовик")

Видавничий плян Державного Видавництва.

В порівнанню з передвоєнними цінами на книжку тепер книжки подорожіли на 26 прц. Не зважаючи на це Держвидат (державне видавництво) порішило видати в цьому році всіх українських клясиків і найкращі твори українських письменників для ужитку робітничих факультетів. („Більшовик")

Нові гроші.

Українська Рада Народніх Комісарів приняла до відома повідомлення Народнього Комісаріяту фінансів про одержання ним 3700 тисяч карбованців скарбових знаків та срібла, які будуть розділені для усунення розмінної кріси в Київі, Одесі, Катеринославі і Донбасі, де через великий доплив червінців загострилася розмінна кріза. („Вісти").

Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Французький уряд і німецькі відшкодування.

З усіх членів, які є безпосередно зацікавлені у порішенню повоєнних міжнародніх довгів Німеччини найбільше неясне становище зайняла супроти комісії фаховців — Франція. Це природно з ріжних причин. Перш усього вона тіснійше звязана з цими довгами ніж инші держави, з огляду на свою зруйновану територію та безпосереднє сусідство з Німеччиною. Справа воєнних контрибуцій не є наскрізь фінансовою операцією. Франції залежить не тільки на одержанню відшкодувань для зрівноваження свого захитаного буджету, але й ще більше на забезпеченню себе від можливими наслідками активної відплати з боку зміцненої Німеччини.

Не диво, що коли у згаданій справі одночасно забрали голос Макдональд та Поанкаре — голос цього останнього був менше рішучий і відзначувався всіма прикметами красномовної дипльоматії. Поанкаре почав зі заяви, що погляди комісії знавців потверджують уповні дотеперішну лінію французької політики. Він висловив думку, що очищення Рурщини мало би наступити з боку Франції щойно по сплаченню німецьких довгів. Далі Поанкаре пояснював погляд ген. Девіса, (голови одної зі згаданих комісій) про окупацію Німеччини французькою армією в той спосіб, що ця окупація мала би бути обмежена.

У цьому дусі повела кампанію французька преса. Вона не відкидала принціпіяльної згоди Франції щодо нового проекту, тим більше, що її економічний представник сам голосував за цим проєктом, але й не могла признатись, що деякі домагання цього проєкту йдуть у повний розріз з французькою тактикою та дальшими плянами. Тому-то французькі офіціяльні кола силкуються обмежити компетенцію згаданої комісії до чисто формального означення довгів Німеччини та форми їх сплати, залишаючи всі політичні питання на боці. Таким робом Франція мала би вільну руку у справі своєї окупації Рурщйни. Паралельно з цим Франція хотіла би переважити вплив американських делєгатів тим, щоби до згаданої комісії ввести представників Японії та Югославії. Версайський договір каже щодо цього пункту, що Репараційна комісія має складатись з представників Америки, Англії, Франції, Італії, Бельгії, Японії та Югославії, але застерігає, що в нарадах та рішеннях тільки пять делегатів має право брати участь. А тому, що перші пять мусять бути, останні два мають роль слухачів та дорадників.

Це ріжниця поглядів між Францією, з одного боку і Зєдиненими Державами та Англією з другого, покищо зупинилась на компромісі. Німеччина має одержати точно означені домагання. Союзники годяться принціпіяльно на проект комісії, але розвязка цього проєкту дає право поодиноким союзним урядам вести самостійну акцію, засобами, які вона вважає найдоцільнійшими. Виходило би, що повторяється стара історія, коли Англія перед окупацією Рурщини дала Франції вільну руку, складаючи на неї повну відповідальність за шкідливі наслідки окупації.

„Таймс" не придає великого значіння заявам французького президента міністрів, який мусить рахуватись з домаганнями виборчої кампанії і мусить боронити своєї політики. Стадія в якій находяться праці Репараційної комісії не дає ще змоги поодиноким державам виступати активно. Перед активними рішеннями з їх боку прийде до одної або більше конференцій союзних держав — а це може бути не ранійше як по скінченню важких виборів у деяких державах. Себто щойно за місяць.

На Паску для політичних вязнів!

Не вільно нам забути про Вязнів, які не бачать ні радости воскресаючої весни ані не ванають веселощів Свят Воскресення Христового, лиш в смутку, далеко від рідних, коротають дні у понурих келіях. Поспішім негайно з датками і нехай скромні дарунки будуть доказом, що ми памятаємо про них. — Харчі просимо надсилати до кухні в Народньому Домі, вул. Рутовського 22, а гроші до „Дністра" Руська 20, або Краєвого Союза Кредитового, Ринок 10.

З життя партій.

Зїзд Української Радикальної Партії.

(Докінчення.)

Секретар партії підкреслив, що партія змагатиме до професійної організації селянства і до поширення своєї діяльности на Волинь. Партійний орган („Гром. Голос") здобув 1896 передплатників.

В дискусії над завданнями партії різко зазначилися два табори: національний і соціялістичний. Перший був репрезентований д-ром Л. Бачинським, Ос. Навроцьким, д-ром О. Когутом і ин.; другий ред. Ост. Павловим, М. Рогуцьким (селянин-дука з Купнович), д-ром Лисим і ин. Д-р Лев Бачинський радив в роботі партії спиратися головно на селянстві та не урядовій інтеліґенції, незалежній від польської влади. Бесідник виступив проти духовенства, яке — мовляв — святкуванням ювилею Йосафата Кунцевича збільшує пропасть між Наддніпрянцями і Наддністрянцями (в р. 1919 промовець навпаки виступав в обороні унії і нашу приналежність до католицької церкви уважав перепоною до негайного зєднинення з Вел. Україною, через що й одержав з уст щедрого др. К. Трильовського назву „радикал-базилян"). При характеристиці істнуючих політичних груп бесідник мав негативно поставитися до обох трудовицьких таборів, не добачуючи в них ніяких ідеольогічних ріжниць, а тільки те, що один є „мудрійші", а другі „дурнійші". Також Українська Парляментарна Репрезентація завела покладані в ній надії. В своїй критиці промовець сказав кілька терпких слів на адресу Чехів, тим чином ставлячи своїх празьких приятелів і союзників (Шаповалівців) в прикре становище. В справі міжпартійного обєднання бесідник заступає потребу обєднання з „державницькими" угрупуваннями (після відкинення обох „трудовицьких таборів" такими, крім радикалів являються мабуть тільки т. зв. загравісти і християнські суспільники) та проголошує перебрання по трудовиках проводу нації радикальною партією. Представник послідовних соціялістів в раді партії ред. Павлів противиться створенню постійних понадпартійних установ і тісному обєднанню з иншими політичними угрупуваннями, рішучо відкидає звязок з трудовиками, зі загравістами розходиться в соціяльних питаннях і проклямує „соціялістичний фронт" з „правди-

---

д-р ЙОСИФ СЛІПИЙ
проф. теольогії.

СВЯТІ.

(Докінчення.)

Святий не є бездушним оруддям у руках Бога, але в нього стають гармонійно з ласкою Божою чинні і напружені всі сили умові та фізичні. Святий лише лекше та охотнійше піддається впливові Бога.

Та з другого боку вплив ласки не затирає зовсім питомих прикмет особових, природних нахилів — фізіономії святого.

Маємо лагідних, добросердних і спокійних святих, як Бонавентура, Альфонс Лігурі, Альойзій і инші, непосидючих, як Антоній Падуанський, що був спершу в Августинців, а коли там не подобалося йому, пішов до Францішканів. І тут не засидівши довго місця, хотів стати мучеником у Сараценів. Небаром і це вивітрило йому з голови і він взявся до студій, став мандруючим проповідником та реформатором зіпсутих обичаїв людей. Святі сангвініки — нераз сварливі — сини грому (Ієронім і св. Йосафат). Одні любили чистість і характерність аж до пересади — другі опущені до занедбання, давали прибіжище насікомцям. — Незвичайно милим та гладким в поведенню був Франц зі Салєзу і Карло Боромейський. Одначе кождий зі святих має в собі щось начале-

ного, і св. Августин своїм геніяльним полетом, Тома з Аквіну незрівнаною глубокоумністю і Віяней малоталановитий, простодушний парох з Арс і тупоумний Йосиф з Купертіно, що не вмів з людьми розмовляти. На психе святого впливає дальше клімат, національне походження, дух часу, умовини серед яких жив, стан і заняття. Слушно каже Rademacher, що північні гострі зими і непривітні бори не видали би такого безжурного, недбаючого про себе Франца з Ассизу, як погідне небо полудня та його розкішна щедра природа, що без надмірного труду достарчає чоловікові поживу та одіж і позволяє у дитинній відданности Богови перейти всі межі.

В кожнім стані можна бути святим і дійти до совершенности, але стан чернечий ставить собі це ex professo за завдання і кождий чернець зобовязується до цього, хоча не кождий доходить до святости. Чернець має більшу змогу віддатися службі Богові і Йому виключно посвятитися. Чин звільняє чоловіка від журб за хліб на прожиток, відвічальности, від клопотів родинних і душевних конфліктів хоча не треба думати, що це життя зовсім безжурне — воно має також свої хрести. — Vita communis mea maxima crux — каже один святий. Кождий святий має якусь визначену Богом ціль, яка відтак витискає знамя на цілім його життю і тому не всі чесноти кожний з них має в однаковій мірі сильно розвинені.

Отці церкви обороняли віру, Франц з Ассизу виступив проти переситу багацтва. Домінік будив проповідями релігійність у народі, св. Катерина привела папу з Франції до Риму, Тома з Аквіну уратував богословію перед навалою аверроїзму, Йосафат спас унію і т. д.

Та сама ріжноманітність у законах, які щойно разом вичерпують ідеал християнського життя: у Василіян і Венедиктів пробивається батьківський дух у чернечім пожитю — Ісусовців суворий військовий лад, у Францішканів простота і т. д. В одних цвіло хліборобство і ремісництво, у других педагогія і наука. Очевидно, що в осуді святого все це треба брати на увагу, як також і те, що і своїх вибранців Бог не робить вільними від хиб односторонности і пересади, тілесних уломностей, а тим самим ілюзій та істерії. Не тільки те, але навіть волю Божу можуть вони собі хибно розяснювати та розуміти. Що св. Миколай з Фліе (Flue) покинув жінку (за її згодою) і 10 дітей, та пішов у пустиню — цього не можна ставити за зразок, хоча його мотиви подиву гідні.

Ось чому оправдане мале зрозуміння в нас і для стовпників (стелітів), безсонників (акоймет), юродивих, (що старалися за щораз більші зневаги), затворників, публичних середнов[illegible] их є повників

З огляду на те, невказаним є наслідувати святого живцем. Що нераз личить дитині, не лицює старшому; що може як наївне не разить в одного у звязку з цілим його психічним устроєм — це саме відірване від цілости стане смішним і карикатурним. Non omnia admiranda sunt semper immutanda. Лише Христа одного можна наслідувати у всьому.

Ще й тепер покутує в ширших колах хибне переконання, що суть аскези лежить у бичуванню, у виморенню тіла, в поважнім, понурім настрою. Тіло сотворене для душі, щоби помагало їй у змаганню до досконалости і щойно тоді, коли воно відмовляє послуху і ворохобиться, треба його приборкувати, але не нищити і не руйнувати.

Бо зруйноване здоровля стане аж тоді нестерпним тягарем, спричинить душевні болі і буде непереможною перепоною в доскоиаленню себе. І тому святі любувалися невинними приємностями і відпочинками, були веселими, дотепними, насолоджувалися природою, захоплювалися краєвидами і не все ходили з хиленими головами. (Пор. Keppler: „Mehr Freude"). Сумний святий — це кепський святий, каже французька приповідка. Жива віра робить погідним обличча святих, але їх веселість не є тотожна з зеленим оптимізмом, а упования на Бога з квієтистичним неробством.

вими" соціялдемократами (себ-то з II-ого Інтернаціоналу, які в організованій формі в Галичині не існують), з укапістами (на Наддніпрянщині) з волинськими есерами і еміграційно праськими есерами.

В ухвалених зїздом резолюціях, які явилися побідою національного крила, запротестовано проти існуючого на українських національних областях режіму, візвано українське громадянство до боротьби з політичним, культурним і економічним гнетом, постановлено покликати до життя центральну установу для оборони українського шкільництва і для підтримки українського високого шкільництва, висловлено признання студентству і професорам за важку боротьбу в обороні Українських Вис. Шкіл, осуджено записаних на польські вис. школи студентів, візвано абсольвентів заграничних вйс. шкіл до повороту до краю і видано заклик до професійної організації селянства. Окремо візвано оба українські посольські клюби у варш. соймі до оборони українського народу на парляментарній арені, до постійного звязку з населенням українських земель і його політичними організаціями, до постійного звязку з парляментарним заступництвом инших народів і до навязування зносин зі закорд. парляментаристами. Вкінці висловлено потребу створення Верховної Ради в участю представників „державницьких" угрупувань і візвано емігрантів вернути до краю, а заморських еміґрантів до моральної і матеріяльної допомоги в нашій боротьбі.

Головою партії вибрано д-ра Льва Бачинського, заступниками голови: Миколу Рогуцького і д-ра Івана Макуха, секретарем Осипа Навроцького, скарбником д-ра Василя Кіцулу, редактором Остапа Павлова, членами Управи: д-ра Ілліо Салагуба, д-ра Івана Волошина, Миколу Мельника, д-ра Олексу Олійника, д-ра Івана Новодворського, Михайла Лаврука, д ра Володіймира Гуркевича, Романа Максимовича, Михайла Косара, Михайла Чухрая, Клима Стефанова, Івана Матчака, Семена Бибика, Гриця Гладкого і Олексу Маланчука. Членами партійного секретаріяту вибрано: Михайла Матчака, Івана Мороза, Ілька Холода, д-ра Гриця Ничку, Івана Прокопова, Степана Терлецького й Івана Попіля.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Конференція національних меншостей наслідних держав.

Осецький часопис „Die Stunde" помістив інтервю з хорватським послом Стєпаном Радічем про конференцію національних меншостей. Приготування до конференції поступили вже настільки, що вона може відбутися до шість неділь. Конференція відбудеться у Відні. „Ідея цієї конференції — сказав Р. — не вийшла від мене, лише від льондонських політиків. Постановлено, щоби в конференції брали участь лише парляментаристи, отже вибрані народні посли, котрі в дійсности є щодо цього заступниками свого народа. На конференцію покликано всі меншости, які живуть у наслідних державах б. австро-угорської монархії, отже меншости Чехо-Словаччини, Югославії, Польщі і Румунії, иншими словами заступників Словаків, Німців, Болгар, Українців, Хорватів, Словінців, Македонців, опісля сербських Турків, Альбанців і Чорногорців. Засідання конференції будуть ясні, а промови стенографовані. Ми бажаємо наші домагання поставити у зовсім конкретній формі і передати їх Союзові Народів".

Румунія й Італія.

Тому місяць повстало було між Італією й Румунією непорозуміння на фінансовому тлі. Тепереже мається почати заходи для управильнення взаємин. До Риму прибуде румунський де Коряческу.

Голяндія й совіти.

24. квітня зачнуться наново в Берліні голяндсько-совітські переговори в справі навязання взаємин.

Японія й Зед. Держави.

Амбасадор Зед. Держав у Японії мав довшу конференцію з японським мін. загр. справ.

Поанкаре жадає нових санкцій.

З Парижа звідомляють, що Поанкаре повідомить комісію відшкодувань, що Франція заки зречеться теперішніх санкцій, бажає порозумітися зі союзниками щодо евент. нових санкцій. Їх примінювала би в разі нових ухилень німецького правительства.

Соц. правительство в Данії.

Соц. дем. фракція прийняла внесення Ставнінга про утворення нового правительства. Ст. уложив уже листу. Рігстаґ збірається 29. ц. м.

Ширіть наш часопис!

Краєва шкільна нарада.

З нагоди зїзду Української Нар. Трудової Партії і прибуття з того приводу до Львова делєгатів краю, о. Ол. Стефанович і ред. Мих. Струтинський скликали на понеділок, 21. ц. м. до салі „Яд Харузім" представників громадянства на нараду в шкільних справах. Та завдяки точному приноровлюванню польської конституції в нашім краю, вже по першім рефераті інс. Ів. Ліщинського впав цілий баталіон поліції, який від год. 11 рано до 4-тої попол. держав в облозі салю „Яд Харузім". На поліцію забрано багато учасників, з яких одних випущено негайно, а других покищо придержано.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

НОВИНКИ.

— **Почтові складанки розсилаємо з нинішним числом. та просимо П. Т. передплатників негайно відновляти передплату тому, що маніпуляція тревае тепер доволі довго. Просимо дуже вараз висилати гроші, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на квіетнь 7,500.000 мп.**

— **Конфіската.** Конфіската вчорашнього числа стоіть під знаком походу проти новинок. Правда, сконфісковано також в цілости інформаційну статейку про міжнародні заходи в справі Східної Галичини, а також один уступ з „Походу проти українського шкільництва" й пресову резолюцію зїзду радикальної партії, але найбільш слідів синього цензурського олівця залишилось на новинках. І так скреслено дві уваги у новинці про конфіскаційно-цензорські практики з книжковими посилками, цілу новинку про відгомін виступу проф. М. Галущинського і половину новинки про небезпеку землетрусу у Польщі (!). Новинкар „Діла" рішуче є в неласці прокуратора.

— **Анатоль Франс,** найвизначніший письменник сучасної Франції, святкував дня 16. ц. м. свої 80-літні уродини. Він запротестував проти якогонебудь публичного святкування цього дня. Один з найбільших англійських письменників Уельс, споріднений з ним спільними симпатіями для соціялістичних ідеалів, написав йому з цієї нагоди листа, з якого варта навести кілька речень: „Ви пишете для цілого світа і весь світ пересилає вам привіт з нагоди ваших уродин. Ваш вік вас не торкнувся — бо ви вже безсмертні. Ви запевнили собі місце в Елізійській захисті письменників, які промовляють до молодости з ненарушною свіжістю а до всіх з живучою мудрістю... Вас подивляють усі інтелігентні люде. Але вам буде не менше приємно дізнатись, що є шкотські гірники та залізничники, льондонські крамарі та малі урядовці у моїм провінціональнім місті, які знають тільки кілька слів по французьки, а яких обличча сяють на звук вашого імені..."

— **Роковини смерти Байрона** святкує Грецїя дуже величаво: літературними академіями, концертами та ілюмінаціями. Англійський державний Комітет военної вомочі призначив 2.000 фунтів на оснуання захисту для 2.000 втікачів на Елевзіс, у память Байрова. Найбільше поле для „втікачів" біля Атен одержало назву „Байронія". Грецький національний поет Матсукас призначив суму по 10.000 драхм на вивінування 10 грецьких дівчат сиріт з Міссольонгі, місцевости, де помер Байрон. Дівчата в день свого шлюбу складуть вінки на бюсті Байрона.

— **Смерть одного Бонапарте.** Князь Ролянд Бонапарте, внук Люціяна Бонапарте, другого брата Наполеона І. помер 14. ц. м. у Парижі. З ним вимирає старша галузь родини Бонапарте. Він був визначним географом і членом Наукового Інституту.

— **Містерії польської почти.** Маємо перед собою лист адресований зі Львова до Перемишля 5. IV. ц. р. по українськи, з дописком Przemyśl у скобках, який уже 11. IV. був у Москві а 18-го вернувся до адресата, ученика української гімназії у Перемишлі! Проти того чергового випадку нарушення обовязуючих почтових оплат (лист з внутрішньо-краєвою маркою мандрував за кордон і назад) міністр Грабскі не запротестував.

— **З музичного життя.** Дня 5. травня 1924. Михайло Маслюк артист опери і

Отже в Управу партії увійшли в більшости — так сказатиб — радикальні націоналісти, але орган, т. зн. в теперішніх умовах фактична влада, опинилася в руках радикальних соціялістів. Дивно вражає, що в партії, яка залюбки величає себе селянською, так мало селян увійшло до Управи.

Пророчити що-небудь про дальший розвиток подій в партії і про її вплив на наше політичне життя уважаємо зайвим, бо важко з певністю твердити, як глибокими є розходження в партії, яку силу представляють зазначені ідеольогічні чи тактичні групи, чи є в них охота здобути перевагу в партії і в житті, чи вкінці — що найправдоподобнійше — все лишиться по старому під кличем: най буде, як бувало.

Зїзд Української Народньої Трудової Партії.

В неділю, 20. ц. м. відбувся у Львові річний зїзд Української Народньої Трудової Партії. Вибрано нову управу партії, та прийнято цілий ряд резолюцій в справах політичних, шкільних і економічних.

Перед приступленням до виборів д-р Вол. Охримович зложив відповідну заяву в імени більшости уступаючого Нар. Комітету, в якій подав коротко періпетії в нутрі трудової партії та зазначив, що його однодумці не будуть брати участи у виборах партійних установ, не будучи в спромозі тим чином брати відповідальність за дальшу долю партії.

В склад Тісн. Народнього Комітету ввійшли: 1) Бабин Микола (Львів), 2) д-р Біляк Степан (Львів), 3) д р Брик Іван (Львів), 4) о. прал. Войнаровський (Львів), 5) д-р Антін Горбачевський (Чортків), 6) Галан Степан (Львів), 7) Дудикевич Володимир, 8) дир. Заячківський (Львів), 9) д-р Загайкевич Волод. (Перемишль), 10) д-р Евин Филип, (Львів), 11) Гресяк Василь (Львів), 12) Кохановський Іван (Станиславів), 13) Кузьмин Микола, 14) о. д-р Костельник Гавр. (Львів), 15) о. пралат Куницький Леонтій (Львів), 16) Кунько Антін, 17) д-р Куровець Іван (Львів), 18) д-р Левицький Макс (Львів), 19) Ліщинський Іван (Львів), 20) Макарушкова Евгенія (Львів), 21) Малецький Аркадій (Львів), 22) д-р Марітчак Олександер (Львів), 23) Онисько Олександер (Львів), 24) д-р Пеленський Осип (Львів), 25. през. Романчук Юліян (Львів), 26. Сасик Юрій (Борислав), 27) о. Стефанович Олександер (Львів), 28) Стефанівський Михайло (Львів), 29) проф. д-р Студинський Кирило (Львів), 30) Тершаковець Гринь, 31) о. д-р Юрик Степан (Золочів), 32) Черкавський Олекса (Львів); крім того лишено два місця для студентів і 5 місць для представників наших північно-західних земель. Голови не вибрано, лишаючи ту справу Т. Н. К. До Ширшого Народного Комітету увійшли по більшій части минулорічні члени Т. Н. К.

Докладнійший звіт подамо пізнійше.

Конституючий зїзд „партії праці".

Одночасно того самого дня відбувся в Станиславові конституючий зїзд „партії праці", витвореної з групи „Заграва". Головою партії вибрано пос. Самійла Підгірського, заст. голови письм. Остапа Луцького, а секретарем ред. Дмитра Паліїва.

Чи Ви є Членом Українського Крайового Товариства Опіки над Інвалідами. — Місячна складка 1 мілїон Мп. 1646 3—?

Здорова аскеза глядить подібно, як на тіло і його потреби, так і на культуру загалом. Хоча деякі святі бачили в світі тільки щось злого, перед чим треба втікати, не цінили науки (Петро Даміяні, бл. Тома з Кемпіс) то проте це односторонні погляди чоловіка, а не симптоми святости. „Гадка оволодіти світом — каже Радемакер — і зробити вжиточними здобутки культури і техніки в поширенню царства Божого, набере на будуче ще більше сили".

Одначе не вважаючи на ріжноманітність у характері і нераз чудернацькі хиби, є в святих спільні прикмети, які витискають на цілій особі печать святости. Перш усього це любов Бога доведена до героїзму і невідлучна з нею гидь до гріха. Крім цього ціле життя святого навіяне духом молитви, живою свідомістю в присутність Бога і сильною вірою в Боже провидіння: знаємо, що тим, що люблять Бога, все допомагає до доброго (Рим 8, 28). Вони дорожать надприродними цінностями. Прегарно говорить про це Тома Кемпійський: „Святі і приятелі Христові служили Господеві в голоді і холоді, в спразі і наготі, в труді і втомі, в безсонню і в постах, у молитвах і святих роздумуваннях і всіляких наругах... В якім строгім самозреченні жили святі і вітці в пустині! Яких довгих і тяжких спокус вони натерпілися! Як часто дратував їх ворог! Як безупинно і гарячо вони молилися до Бога! Які строгі пости заховували! Яку велику мали вони ревність і запал до духовного поступу! Яку завзяту вели вони боротьбу задля поконання вад! Як часто і щиро вони прямували до Бога!... Кожда година видавалася їм за мала на розмову з Богом. І за превеликою осолодою богомислення навіть забули за потребу покрпити тіло... Вони зрікалися всякого багатства, гідностей, почестей, приятелів та родичів... Томуто вони були вбогі на земні річи, а незмірне багаті на ласку і чесноти... Самим собі видавалися мов те нїщо, а сьому світові були в погорді; але в Божих очах вони були предорогими і милими... Вони стали прикладом для всіх богомільних і повинні далеко більше заохочувати нас до духового поступу, ніж та тьма людей байдужих до недбайливости". (Наслідування Христа І, 48 — пер. преосв. Й. Боцян.)

Подиву гідний у святих виніжнений етичний змисл! Ті прикмети обвиті в сіру, звичайну, найзвичайнійшу буденщину закреслюють докладні границі „слабостям" святих, яких тому не можна ставити на рівні з грубими (нераз неетичними) прогріхами деяких геніяльних людей.

Всі святі — unisono — кличуть до нас своїм прикладом, що поза роскошами тіла в цьому світі, є правдиві роскоші духа.

проф. Тарас Шухевич, піяніст, дадуть спільний концерт. П. Маслюк відспіває арії з опер „Евген Онегін", Дон Карльос" і „Фавст" та пісні Лисенка, Рубінштайна, Шумана й Рахманінова, а п. Шухевич відіграє композиції Барвінського, Глазунова й Шопена.

— **Українські студенти для рідного театру.** Українська Академічна Громада в Чехословаччині зібрала між своїми членами на будову українського театру у Львові 5353 К. ч. 94 сот, — Честь і щира подяка українським студентам, які для усіх Українців повинні бути зразком розуміння ваги українського театру у Львові.

— **Ревізія в „Українській Бесіді".** Вчора в понеділок явився в 11 год. зранку в помешканню касинового т-ва „Українська Бесіда" у Львові комісар поліції з асистї кільканацяти (!) поліцаїв і перевів двохгодинну детальну ревізію, включно з ревізією касової книжки. Десь під фортепяном найшли якусь стару відозву про бойкот студентів у польськім університеті та список бойкотованих і на тій підставі комісар хотів запечатати мешкання. Присутні при ревізії виділові „Української Бесіди" пояснювали, що касинове т-во „Українська Бесіда" не має нічого спільного з отими паперами й не може чейже відповідати за якийсь клаптик відозви, підкиненої кимось невідомим під один із меблів. Покищо скінчилось на загрозі закриття Т-ва й на перехиненню усього, що було в кімнатах, кожіть головою.

— **Свято Канта в Кеніґсберґу.** На Великодні свята заповіджено в родинному місті Іммануїла Канта велике свято з нагоди 200-их роковин народин того геніяльного фільософа. На святі буде присутніх 28 ректорів німецьких університетів, около 300 гостей — делеґатів із заходону, видавці великих фільософічних бібліотек та взагалі представники світа науки і її пропаганди. З поміж закордонних учених заповіли свій приїзд професора з Аргентинії і Японії.

„В своїй хаті — своя правда!"
Українська Громадо!

З весною приступаємо до викінчення будови для „Рідної Школи", яку попереднього року підвели ми під дах. До осени той будинок мусить бути відданий до ужитку нашого народу.

Така рішуча і тверда наша постанова!

У сім завзяттю звертаємось до Вас, Панове Громадо, з просьбою, щоб Ви прийшли нам з такою щирою допомогою, як то було тамтого року. Не бажаємо від Вас богато, а натомість хочемо, **щоб кожда Громада була добродієм „Рідної Школи".** Хочемо, щоб **кожде товариство, кождий гуртон мав у сій будові лиш одно своє вікно,** через яке сотки літ заглядатиме сонічко до храму рідної науки!

Тому спішіть з дарунком для „Рідної Школи!" Складайтесь на нього гуртками по кільканайцятьох людей та збирайте стільки гроша або збіжжа, щоби покрити кошти одного вікна, які тепер виносять 40 (десять) долярів.

Сей дарунок складайте через уповажненого в канцелярії „Рідної Школи" при вул. Голуховського 20.

Станиславів, в марті 1924.

За Старшину Кружка Українського Товариства Педагоґічного:
Никифор Даниш, голова. *Д-р Кисілевський Кость*, секретар.
1789 *Теодор Грицак*, касієр. 1—1

Посмертні згадки.

Іван Кизима, командант станиці української жандармерії в Білці Шляхотській, помер дня 19. квітня п. р. в Загальному шпиталі у Львові. Покійний уродився в 1876 р. в Гаях коло Львова. Від 1901 р. служив при авст. жандармерії де і заскочила його світова а згодом і польсько-українська війна. Підчас українсько-польської війни на приказ команди обняв станицю жандармерії в Білці Шляхотській, де був аж до відвороту української армії за Збруч. З уступаючою армією відійшов і він на Велику Україну і ділив її судьбу аж до самого кінця. По повороті до краю арештовано його під замітом убийства польського жандарма Саєвича і причинення до розстрілу пароха Генчля в Білці вл. а також мнимих численних грабіжей.

В грудні 1923 р. суд присяжних увільнив його вправді від закинених йому грабіжей але за вбивство Саєвича і Генчля засудив його на кару смерти з заміною на 15 літ тяжкої вязниці.

Знищений організм слідчою вязницею не витримав вже дальших тюремних злиднів і дня 19. квітня Кизима помер.

Похорони відбудуться у вівторок дня 22 квітня о год. 5 по пол. із шпитальної каплиці Пекарська 52. В. И. П.

Модне взуття
марки „САЛЯМАНДРА"
ЧОРНЕ І КОЛЬОРОВЕ
тішиться
ЗАГАЛЬНИМ ПРИХИЛЬНЯМ.

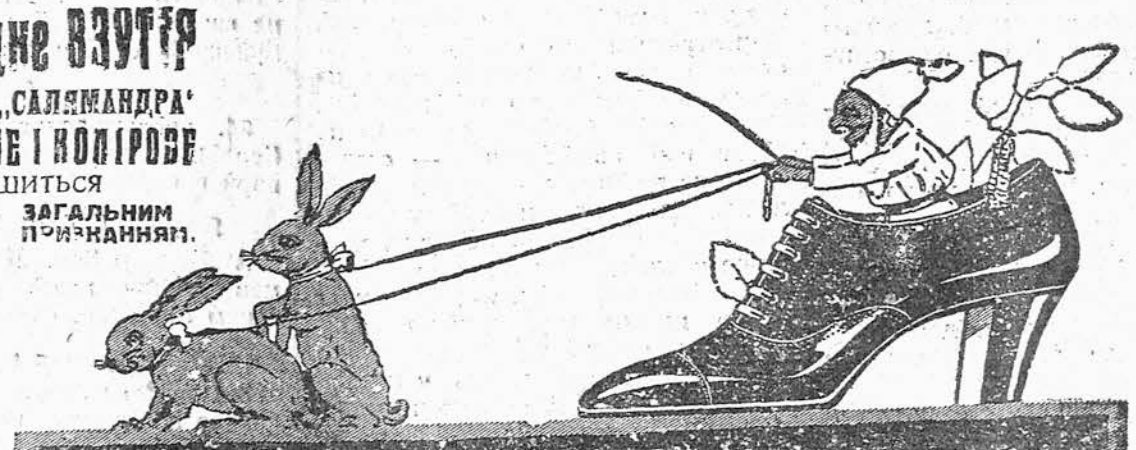

ЛЬВІВ, вул. ЛЕҐІОНІВ ч. 11.

1786 1—1

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Замісць напитків на Свята зложив на „Рідну Школу" п. Іван Скрегота з Богданівки 10 мільонів мп. Вп. Жертводавцеви складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 1787 1—1

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Позір жінки і молоді подруги!
Купуйте всі книжку
ЖІНКА ЯК МАТИ
Гигієна жінки, завагітіння, родн, поміч. — 52 ілюстрацій.
1733 Написав 3-3
Д-р Маріян Долинський.
Видавництво львівської філії українського краєвого Т-ва охорони дітей і опіки над молодю. — Є у всіх українських книгарнях у Львові.

ВИПРОДАЖ
Ріжних електричних ламп о 50 прц. дешевше від торговельних цін
ФАСЛЄР
ЛЬВІВ, Сикстуська 29.
Жарівки ощаджуючі електричну струю по 1,500.000 Мп.
1764 2—5

ПОЗІР ПІДГАЄЧЧИНА!
Надзвичайні Загальні Збори
філії „Просвіти" в Підгайцях
відбудуться в суботу дня 3. мая 1924 р. в домівці читальні „Просвіти" в Підгайцях (на сотрудників) з слідуючим порядком дневним:
1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів, 2) Реферат організаційно-просвітний, 2) Вибір Виділу, 4) Внески і запити. — Взивається усі читальні, щоб кожда вислала на ті Збори бодай по двох відпоручників. Духовенство, учительство сільську інтеліґенцію і селянство проситься о численну участь. — *Виділ.* 1788 1—1

Жадайте Піщковського мило
„ВЕНУС", „ЛЄВЕК" і товщу ТОВОТТЕ
Предств. „РОДОГАН" Львів, Оссолінських 6.
Тел. 13—20 **Міродатним фірмам догідні услівя.** Тел, 13—20
1524а) 5—15

ВЗУТТЯ реклямово і на догідних услівях поручає новозаложений **фабричний склад:**
„РОДОГАН" ЛЬВІВ пл. Голуховских 1.
1750 (Дім Скарбка проти Великого Театру.) 4—5
Достава для кооператив, спілок і купців. Більші партії прямо з фабрики. Для провінції почтова експедиція.
ЖАДАЙТЕ ЦІННИКІВ. Телєфони ч. 13—20 і 15—40.

Львівське Товариство Акційне Броварів
поручає на свята
ФЛЯШКОВЕ ПИВО
„Біле експортове і портер імперіяль".
До набуття ЛИШЕ в реставраціях, комнатах до снідань, управнених до продажі фляшкового пива. 1760 2—2

„ОЛЬКА" **ЛЬВІВ, РИНОК 35. побіч Н. Торговлі продає лише панчохи, рукавички, скарпитки, вироби трикотові першої якости. ГУРТОМ!** 1755 7—10 **ДЕТАЙЛЬНО!**

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 91 (10.184). Львів, четвер 24. квітня 1924. Почтовы належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.корон. Румунія 150 лей. Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

На двох стільцях.

В попередній вступній статті зазначили ми, що польські законодатні тіла уважали вказаним і потрібним якраз в цім моменті ратифікувати сан-жерменський трактат, а тим самим ратифікувати побудовану на ньому постанову Ради Амбасадорів з 14. березня 1923 та признати, що до того часу Сх. Галичина не була під ніяким оглядом частиною Польщі. Всі „операції“, доконані Польщею на Сх. Галичині до 14. березня 1923, а навіть до дня ратифікації є з міжнароднього становища нелеґальні, а тим самим неважні.

Так твердить між иншим знавець міжнароднього права проф. Цісьвіцкі, підносячи тривожні зойки у варшавській пресі. Ратифікації сан-жерменського трактату нагально домагалась Англія. „Англійському дипльоматові — каже проф. Цісьвіцкі — йде про створення шляху для всадовлення англійського комісаря у Львові і в нафтовому басейні, так як всадовлено Мек Донелля в Данцігу“. Джерелом „англійської узурпації“ в справі Львова і нафтового басейну вважає проф. Цісьвіцкі ніщо инше, тільки цей уступ з рішення Ради Амбасадорів, що покликується на 41. арт. сан-жерменського трактату та на признання Польщі, що „етнографічні умовини вимагають відносно східної частини Галичини автономічного ладу (un regime d'autonomie)“. А це доведе до того, що „Англія наперед замовить собі українські скарги. Опісля заявить, що даруючи Польщі Сх. Галичину, була введена в блуд щодо розмірів автономії та що закон про воєвідське самоврядування не вистарчає. Згодом перепре в Раді Ліги Народів відклик о „avis“ до Трибуналу в Газі. Опісля здобуде там таке рішення, яке собі замовить. Опісля за посередництвом Ліги Народів накине Польщі „Національну Раду“, так як всупереч версайському трактатові накинула Портову Раду в Данцігу. Опісля, відповідно обробивши Українців, здобуде від них петицію про комісаря на зразок данцігського і здобуде в Союзі Народів його назначення“.

Так бідкається проф. Цісьвіцкі і навіть присягається, що воно так буде, а не инакше. „Якщо пишу неправду—кінчає він,—то нехай мене віддадуть під суд за ділання на шкоду Польщі“.

Очевидно, не тільки Англія робила натиск на Польщу, вимогаючи ратифікації сан-жерменського трактату, але й Польща в обличчю радянсько-англійської конференції сама поспішилася закріпити сан-жерменський трактат й побудовану на ньому постанову Ради Амбасадорів. Тим способом Польща хотіла найти міжнароднє забороло перед несподіванками з боку радянського уряду в справі східних границь і перед невиключеним потуранням цих несподіванок з боку сучасного англійського уряду. Радянські дипльомати могли виставити відповідні домагання відносно східних територій Польщі, а уряд Мекдонельда, який дивиться на створену між Балканом і Чорним морем лінію як на „пливкий стан“ не міг би опертися їх вимогам,—тим більше, що дотичний основний трактат не є ратифікований самою Польщею. Вправді, ратифікуючи його, Польща одержує правно східні границі тільки „на відповідальність обох держав“, але все таки за згодою великих держав Антанти.

Одночасно з факту ратифікації випливають инші зобовязання, відносно Сх. Галичини безпосередньо, а відносно инших українських національних областей в сучасних межах Польщі посередньо. Про ті зобовязання і льогічні наслідки ратифікації сан-жерменського трактату вже згадано.

Не є це маловажна подія і тому слід нашим відповідальним політичним чинникам з усею серйозністю застановитися над нею та зробити все можливе, щоби з цього юридично новоутвореного положення витягнути як найбільші користи для нашого народу на переходовий час.

Що нам робити зовнішньо в цій справі, не будемо говорити — тим більше, що проф. Цісьвіцкі зясував нам досить ядерно й обєктивно напрям цеї акції. Иде тільки про те, щоби наші політичні партії вже раз побороли між собою всі дрібничкові супротивности, та щоби в почутті своєї відповідальности як найскорше витворили авторітетний орган, здатний скупчити національну політику в краю і створити для неї напрямні на міжнароднім арені. Поруч з тим слід би теж витягнути консеквенції з факту ратифікації і на варшавській соймовій арені. Користаючи зі соймових ферій українські посли повинні приготовити наше внесення в справі анулювання виборів у Сх. Галичині з р. 1922 — як нелеґальних і неважних. Зновуж наші партії та відповідні організації мусять розпочати довгий процес аж до найвищих міжнароднніх інстанцій включно за всі безправні акти, доконані до 14. березня 1923. а навіть до дня ратифікації. Якнебудь будемо дивитися на шляхи, що ведуть нас до спільної мети, то ясно, що й цей шлях, хоч не по простій лінії, теж не є без значіння.

Польські політики досі сиділи тільки на одному стільці: „автоматичного повороту забраних провінцій до державного материка“; тепер відносини примусили їх сісти й на другий, примусили рахуватися з міжнародніми актами. Иншими словами відносно українських національних областей вони тепер засіли на двох стільцях і певно будуть пересідатися з одного на другий відповідно до потреби. І хоч сан-жерменський трактат в принціпі є для нас некорисний (перенесення тзв. суверенних прав з Австрії на чотири великодержави), а побудована на ньому постанова Ради Амбасадорів в цілій основі і повному змісті, то все таки факт ратифікації дає нам багато зачіпних точок до виходу зі страшного ґетта на ширший світ, до поставлення нашої справи у ширшому розмірі та до примушення наших противників щонайкраще триматися того стільця, на який посадив їх факт ратифікації сан-жерменського трактату.

ВЗУТТЯ GOODYEAR WELT по реклям. цінах на СПЛАТИ
поручає
С. ФЕДЕР ЛЬВІВ Сикстуська 7 позів на фірму С. Федер
Всіх ПТ. Гостей просимо поручати нас своїм знайомим.
1794 1—8

На весну ВЗУТТЯ недосяжне під оглядом тревалости і дешевости поручає Магазин узуття Райх, Львів, вул. Пекарська 8. Для ПТ. Урядовців догідні сплати.
1758 5—10

:: НА СВЯТА ::
найдешевше джерело до набуття ВИНА, ГОРІВОК, КОНЯКУ, РУМУ, ОЦТУ в найстаршій фірмі
ШТАДТМІЛЕР, ЛЬВІВ РИНОК 34.
1790 1—2

Наддніпрянська Україна.

Шевченкові роковини в Київі.

Всеукраїнська Академія Наук обходила Шевченкові роковини вечистим вечером. Вступне слово виголосив представник народньої освіти Кузьма. Після нього викладав п. Дорошкевич про вплив на Шевченка і його творчість того окруження, серед якого доводилося йому жити. По тім відбулася інсценізація Шевченкового твору „У тієї Катерини“.

Діти всіх шкіл обходили того року Шевченкові роковини разом з робітниками. Діти співали заповіт, дитяча орхестра грала „Умер батько наш“. Малий хлопчина говорив: „Він помер, але поміж нами він буде жити вічно, бо воля пригнобленого люду була йому найдорожча, дорожча за все життя“. Діти виконали оперу „Причинна“ Ліхнякевича, „Гамалію“ і „Кавказ“ муз. Артемовича і композицію В. І. Панченка (Березіль).

(„Більщовик“).

„Сон станиславівської ночі“

Під таким заголовком помістив київський „Більшовик“ у 63. числі з 18. березня ц. р. оцінку Кузьми Балабана на книжку В. Гадзінського „Революционное движение в Восточной Галиции“. Книжка Гадзінського видрукована в Москві. З рецензії довідуємося, що автор книжки призначає її в передмові для російської революційної молоді. Та молодь, як і все російське громадянство зможуть дуже багато скористати та дечого навчитися.

Рецензент пише про це так: „Кормить такими нісенітницями нашу молодь і трудову суспільність — це значить закривати їхні очі перед дійсним станом річей. Цілковите незнання економіки Галичини, історії партії (прим. радикалів), неправильне не марксівське, а тенденційне, субєктивне освітлювання фактів спричинить і неправильну інформацію про Східну Галичину. Жалко тільки паперу та праці на подібні „марксівські“ інформації“.

Рецензет підкреслює, що з публікації так і віє хоробливим субєктивізмом та меґальоманією Гадзінського. Вся революційна робота в Галичині — це був Гадзінський. На жаль дня 14. січня 1919 р. Гадзінського вигнали зі Станіславова, вбрали в шинелю та відіслали на фронт. І цей день є найвищим пунктом східньо-галицького державного трагізму, бо завдяки відсутности Гадзінського перервалася революційна робота, селянсько-робітничі маси в той день були позбавлені революційного вождя. „Хто знає як покотилось би колесо історії — пише рецензент — колиб не клятий день 14. січня 1919 р. Тодіб не тільки спаслася революційність робітничо-селянських союзів, але моглаб настати цілковита зміна цолітичного обличча західної Европи. Колиб сповнились сни станиславівської ночі. Східна Галичина безумовно сталаб не барієром а мостом між пролетарською революцією Угорщини і пролетарським Сходом. Фатальний день 14. січня, Гадзінський „закріпить“ за історією во віки зіков і це буде рівнож доказом короткозорости всіх тих, що не зрозуміли галицького Єремії, який оплакував на вулицях Станиславова трагічний кінець галицької революції, а вдягнули його в шинелю і післали на фронт“.

Нема примусового стягання податків.

Рада Народніх Комісарів визнала за потрібне припинити примусове стягання податків із найбільших селянських господарств. Одночасно рішено поутворювати при губерніяльних фінансових відділах окремі комісії для провірення складу та характеру недоплатників з метою виявлення злісних споміж них та полекшення стягання податку з незаможників. („Вісти“).

Забезпечування товарами.

Рада Народніх Комісарів ухвалила зобовязати Комісію Внутрішньої Торговлі до того, щобн вона в терміновому порядку розробила плян утворення запасів краму для забезпечення ним міста й села.

(„Вісти“).

Православна церква в Польщі.

Дня 8. квітня почав у Варшаві наради св. Синод православної церкви у Польщі під проводом митрополита Дионізія та при участи всіх епархіяльних епископів. Засідання Синоду тривали цілий тиждень. Розглянено цілий ряд важних справ.

Міністерство віроісповідань передало Синодові проєкт установлення та обєму православних парохій у Польщі. В супроводжуючому проєкт письмі міністерство заневняє, що проєкт „не має характеру репресій а тим більше виїмкових заходів, але прямує виключно до урегулювання числа парохій як також удержання православного духовенства, способом анальогічним до відносин, що панують в католицькій церкві в Польщі.

З окрема міністерство керувалося слідуючими мотивами: 1) на осно

Краєва Шкільна Нарада.

Подія, яка мала місце в понеділок 21. см. в салі „Яд Харузім", про яку згадували ми в останньому числі газети, заслугує на те, щоби на ній блище спинитися. (Годі було зробити це вчора, бо члени редакції щойно вечером видістались з лабет поліції).

На Народньому Зїзді не можна було більше місця присвятити справам українського шкільництва. Ці справи на Партійному Зїзді можна було обговорити тільки з політичного боку. Міжтим справа потрібує всестороннього обговорення. Щоби дати для діяльности нового Народнього Комітету повний образ стану нашого шкільництва, б. голова Н. Комітету о. Стефанович і ред. М. Струтинський, числячись з конечністю, що Народній Зїзд може тривати з відомих причин коротко, вже завдалегідь рішили скликати окрему шкільну нараду. На нараду запрошено крім політичних діячів і аполітичних фаховців: педагогів, економістів і культурних діячів. А що практика показує, що наради в салі якоїнебудь української інституції поліція, що держить всі українські інституції під постійним дозором, зразу накриває, в останній хвилі вирішено відбути краєву шкільну нараду в жидівській салі „Яд Харузім", під носом поліції. І показалося, що це була щаслива гадка. Поліція впала на салю нарад не протягом першої години, а по двох годинах, під кінець реферату інсп. Ів. Ліщинського

Як опісля показалося, поліція думала, що це вона накрила Народ. Зїзд. На салю впав великий відділ поліції, хмара комісарів і агентів. Розпочалася провірка запрошень (все було в порядку), переслухання і тяганина по поліційних бюрах. Деяких учасників наради передержано на поліції до пізної ночі. Останніх випущено: о. Ал. Стефановича, д-ра Ф. Евина і ред. М. Струтинського.

Комісар поліції, який кермував цим подвигом поліції, як видно було з його поведення, мав приказ симулювати законність. Розпочав від провірки запрошень. Все було в порядку. „А всеж таки — мушу розвязати нараду" — заявив голові наради д-рови В. Загайкевичеви. „На якій підставі?", питає д-р З. Пречінь § 2. про збори не знесений, ані не проголошено стану облоги. Подайте причину". Комісар зачав крутити; мовляв — не зголошено на поліції (sic! домагався зголошення в поліції зборів на основі § 211!), мовляв — не відомий зміст рефератів, не відома ціль і т. д.

Показалося, що згаданий комісар не має поняття про § 2, що провірка запрошень є звичайною комедією. Це було тільки прольогом до списування безконечних протоколів, тяганини до бюра ославленого Кайдана, особистих ревізій і т. д.

Поліція чомусь конче хотіла зробити з цеї наради Народній Зїзд. Мабуть зі встиду, що попереднього дня не потрафила накрити нарад Нар. Зїзду, забарившись в Народнім Домі, де в тім дні накрила нараду львівськик громадян. На латинський Великдень поліції не дописало. І свою лють зганяла на учасниках шкільної наради.

Основний реферат п. Л. Ліщинського буде поданий до відома суспільности.

БАЧЕВСЬКОГО
ЛІКЕРИ:
Abricotine
Cherry
Curacao tripl sec
Griotte
Menthe glaciale
Orange sec sec
Souverain 1797 1—1

Похід проти т-ва „Просвіта".

Поведінка тернопільського воєвідства супроти читалень „Просвіти".

Жертвою теперішнього режиму паде не тільки українське шкільництво. Теперішні можновладці повели похід і проти нашого найстаршого культурного товариства „Просвіта" у Львові, її філій і читалень, бажаючи припинити діяльність сеї найбільше заслуженої української освітньої організації, що на протязі свого 56 літнього істнування працювала з успіхом над культурним двигненням українських народніх мас в Галичині і дала почин до створення сотак нових культурних і економічних організацій. Піднято наступ передовсім проти сільських читалень „Просвіти", щоби знищити одинокий у нас осередок українського збірного культурного і громадського життя на місцях. Не виїмково, як се часом — але рідко — було за австрійських часів, противно — масово не допускається до відновлювання діяльности читалень „Просвіти", що її часово припинено в наслідок війни і повоєнних відносин, закривається істнуючі читальні „Просвіти" і не дозволяється на відкриття нових. Істнуючі читальні „Просвіти" віддано під строгий догляд всевладної нині „на кресах" державної поліції, як рівнож і кождого освітнього діяча. Поліційний нюх вивітрює всюди протидержавну роботу, а державна політична адміністрація вже з гори пророчим духом знає, що читальня „Просвіти", яку мається оснувати, буде вести протидержавну агітацію і тому в обороні загрожених інтересів польської держави не дозволяє на її відкриття. Кожний поліційний комісар чи староста, а то й простий поліцай, на свій лад розуміє постанови закона про товариства і приноровлює їх по власному довільному розумінню. — Більший „obrońca kresów" є більше безоглядний, менший трохи ліберальнійший супроти нашої освітньої організації.

Таке діється всюди в Галичині, а ще гірше на українських теренах бувшої Росії, де освітня праця й організація вважається прямо злочином. Під рукою маємо тільки дані з тернопільського воєвідства, що обіймає галицьке Поділля і Опілля, які яскраво характеризують поведення польської влади супроти читалень „Просвіти" і освітньої справи взагалі і наведемо їх нище з відповідними датами і числами урядових рішень.

В справі переслідування просвітянської організації в тернопільському воєвідстві, явилася дня 29. березня 1924 р. у тернопільського воєводи Завістовского адвокат д-р Степан Баран з доручення головного Виділу тов. „Просвіта" у Львові і п. Дмитро Ладика з рамени тернопільської філії „Просвіти". При сій нагоді вручив д-р Ст. Баран воєводі Завістовскому обширний письменний меморіял з характером жалоби на невідповідне і протизаконне поступування державно-адміністраційної влади в районі тернопільського воєвідства супроти тов. „Просвіта", її філій і читалень та устно подав подрібні пояснення до поодиноких частин жалоби, яку відчитав в цілости. Подана д-ром Бараном від тов. „Просвіта" жалоба є цікавим документом хвилі, якого зміст вважаємо за відповідне подати до приладного відома, нехай за нас говорять факти, дати й цифри.

На вступі жалоби зазначено, що тов. „Просвіта", основана в 1868 р. є товариством культурно-освітним і за весь час свого 56-літнього істнування займалося і займається тільки виключно освітною працею між українським народом, не мішаючися цілковито до справ політичних, ані у своїй централі у Львові, ані у своїх філіях і читальнях. Мимо такої на скрізь аполітичної праці в товаристві „Просвіта" зглядно в його читальнях адміністраційно-політичні власти розвязували часто читальні „Просвіти", опираючися виключно на якійнебудь дрібничковій неточности, або несвідомій навіть помилці читальняних виділів. Так напр. читальня „Просвіти" в Буську, пов. Камінка Струмилова помістила на своїй новій печатлі напись: „Українська читальня в Буську" і тільки за се її розвязано рішенням тернопільського воєвідства з 30. мая 1923 р. до ч. 5253/пр. Не було тут оправданої причини до розвязання, бо тут зайшла очевидно несвідома помилка, що її легко можна було усунути, коли би адміністраційна влада звернула на се увагу виділу і зажадала спростування помилки, що виділ був би зробив. Так принайменше робили ставоства за австрійських часів. Нині навпаки. Мається враження, що староства і воєвідства тільки і чигають на якунебудь дрібну неточність читальняних виділів, щоби їх розвязати і позбавити українське сільське чи маломістечкове населення свого власного культурного осередка, послуговуючися при тім часто нестердженими доносами органів поліції.

Ба що більше. Державні адміністраційні власти вже наперед підозрівають, що читальня „Просвіти", якої істнування зголошено, буде займатися політичними справами і тому на основі такої супозиції, не попертої фактами, часто відкидають з гори внесене зголошення оснування читальні „Просвіти", мотивуючи, що члени основники не дають достаточної поруки, що читальня „Просвіти" не буде займатися політичними справами. Таких рішень, суперечних законові і не попертих фактами видало вже тернопільське воєвідство більшу скількість і то в ріжних повітах.

І так: тернопільське воєвідство рішенням з 12. жовтня 1923 до ч. 8763/пр. і староство в Перемишлянах рішенням до ч. 22066/23 заборонило оснування читальні „Просвіти" в Вовкові, пов. Перемишляни. Рішенням тернопільського воєвідства з 15. вересня 1923 до ч. 8911/пр. не дозволено на оснування читальні „Просвіти" в Стовнині, пов. Радехів. Рішенням тогож воєвідства з 12. жовтня 1923 до ч. 8764/пр. заборонено оснування читальні „Просвіти" в Ладанцях, пов. Перемишляни. Рішенням тогож воєвідства з 11. жовтня 1921 до ч. 901/пр. і староства в Теребовлі з 20. жовтня 1921 до ч. 13197 заборонено оснування читальні „Просвіти" в Іванівці, пов. Теребовля. Рішенням тернопільського воєвідства з 10. жовтня 1923 до ч. 9524/пр. не дозволено на оснування читальні „Просвіти" в Зеленій, пов. Скалат, подаючи у всіх наведених випадках яко причину заказу обставину, що основники не дають поруки, що зголошене товариство не буде займатися політичними справами.

Були також випадки арештування тих, що хотіли скликати загальні збори читальні „Просвіти". На приказ староства в Зборові державна поліція арештувала громадянина Михайла Марцюка з Тустоголов тільки за се, що хотів скликати загальні збори читальні „Просвіти" в Тустоголовах пов. Зборів. В Кабарівцях зборівського повіту не дозволено на відкриття читальні „Просвіти" з гігієнічних (zdrowotnych) причин, а в Мшані зборівського повіту закрито читальню „Просвіти" тільки тому, що на загальних зборах сеї читальні була більша скількість присутніх членів. Видко польська влада є дуже дбайлива за здоровля наших селян, боячися в будучности поширення якої пошесної недуги, коли там буде істнувати читальня та дбаючи заздалегідь, щоби на численних загальних зборах читальні в сільській хаті члени не надихалися несвіжого повітря.

Наводячи дальші факти „опіки" над читальнями „Просвіти" з боку польської влади, д-р Степан Баран вказав воєводі Завістовскому на се, що підчинені воєводі староства покликуються деколи між иншим і на обставину, що в статуті читальні „Просвіти" бракує опису прапора читальні. Задля цього браку виділ читальні „Просвіти" на думку староства міг би собі довільно інтерпретувати, як має виглядати прапор читальні, а державна адміністраційна влада не може до цього допустити. Така причина заборони стоїть в суперечности з законом, котрий велить в кожному випадку старатися окремо про дозвіл на уживання прапору і щойно тоді з нагоди просьби про дозвіл на прапор муситься подати до адміністраційної влади його точний опис.

Часто покликується адміністраційна влада на змінений правнополітичний поділ давного австрійського коронного краю Галичини на окремі чотири воєвідства і через се відмовляє дозволу на оснування читалень „Просвіти" на підставі статута тов. „Просвіта", затвердженого тодішнім австрійським намісництвом у Львові в 1913 р. і досі обовязуючим. І так рішенням воєвідства з 9. II. 1922 до ч. 909/пр. і староства в Камінці Струмиловій з 15. II. 1922 до ч. 22547 заборонено оснування читальні „Просвіти" в Банунині, пов. Камінка Струмилова. Рішенням тогож воєвідства з 30. I. 1923 до ч. 921/пр. і староства в Теребовці з 5. II. 1923 до ч. 2181 закрито читальню „Просвіти" в Вербівці, пов. Теребовля. Рішенням воєвідства в Тернополі з марта 1923 до ч. 2359/пр. і староства в Бережанах з [illegible] 1923 до ч. 5272 не дозво-

---

ві закону з 17. грудня 1920 р. церковні землі стали державною власністю наскільки не були нею давнійше на основі попередніх законів. Парцеляція тих земель тимчасово затрималася, але вона буде проведена на всякий випадок, і міністерство земельних реформ зажадало від міністерства віроісповідань доставлення йому списків парохій, яким необхідно залишити відповідний наділ землі. Остаточне вложення такого списку міністерство бажає закінчити у згоді з висшими органами православної церкви в Польщі, 2) Міністерство бажає відноситися до православного духовенства так само, як до католицького (і тим очевидячки стверджує, що до тепер так не відносилося — прим. складача.) З тою метою проєктується також відношення числа парохій до числа парохіян і також забезпечення у відношенні землі та грошових фундацій. Істнуюче до тепер упревілеіоване положення православного духовенства в деяких місцевостях не може бути збережене на далі згідно з принціпами конституції та рівноправности віроісповідань. 3) Установлення дійсно необхідного числа православних парохій у Польщі дасть урядові змогу урегулювати питання про польське горожанство необхідного числа представників православного духовенства, а також питання про залишення провославній церкві деяких церков, на які претендує католицьке духовенство". („За Свободу" ч. 105, з 18. IV. 1924.)

До того пояснення міністерства віроісповідань хіба не треба ніяких пояснень, бо воно проречисто говорить само за себе. Міністерство тепер підкреслює, що не хоче репресій православної церкви в мент, коли вже на далі ніякі репресії неможливі.

лено на оснування читальні „Просвіти“ у Вимислівці, пов. Бережани. Рішенням тогож воєвідства з 7. V. 1923 до ч. 4145/пр. і староства в Хамінці Струмиловій з 14. V. 1923 до ч. 12322 заборонено оснування читальні „Просвіти“ в Дернові пов. Хамінка Струмилова. Тернопільське воєвідство рішенням з 1. VII. 1923 до ч. 6774/пр. і староство в Теребовлі рішенням з 26. VII. 1923 до ч. 14012 закрило читальню „Просвіти“ в Заздрости пов. Теребовля. З тої самої причини (змінений поділ краю) староство в Скалаті рішенням з 23. VII. 1923 до ч. 17.198 не дозволило на відбуття загальних зборів читальні „Просвіти“ в Заднишівці, пов. Скалат, жадаючи від читальні зміни статута з узглядненням теперішнього поділу на воєвідства.

І коли головний виділ тов. „Просвіта“ бажаючи з практичних причин пристосуватися до вимог адміністраційно-політичних властей, виготовив самостійні статути для читалень під назвою „Читальня Просвіти“, які можна застосувати до зміненого адміністраційного поділу краю без огляду на воєвідства і члени основники вносили до тернопільського воєвідства повідомлення про оснування товариства „Читальня Просвіти“, то тернопільське воєвідство не принимало до відома сього зголошення, а тим самим забороняло оснування самостійного товариства. Таке було напримір також з „Читальнею Просвіти“ в Должанці, повіт Тернопіль, де рішенням воєвідства в 13. II. 1924 до ч. 1678/пр. і староства в Тернополі з 15. III. 1924 до ч. 7791 не дозволено на відкриття самостійного товариства під назвою „Читальня Просвіти“ в Должанці з тої причини, що назва проєктованого товариства є ідентичною з назвою численних товариств, що є філіями тов. „Просвіта“ у Львові. Ся остання обставина на думку воєвідства могла би викликати колізію між членами тих товариств і впровадити владу у блуд при виконуванню права нагляду над товариствами. З тої самої причини рішенням тернопільського воєвідства з 21. VI. 1923 до ч. 6156/пр. і староства в Зборові з 25. VI. 1923 до ч. 15282 не принято до відома статутів самостійного тов. „Читальня Просвіти“ в Годові, пов. Зборів, а так само рішенням тогож воєвідства з 19. VII. 1923 до ч. 6950/пр. і староство в Зборові з 25. VII. 1923 до ч. 18273 не принято статутів самостійного тов. „Читальня Просвіти“ в Волосівці пов. Зборів.

Головний виділ тов. „Просвіта“ і тут пристосувався до вимог воєвідства і змінив у згаданому самостійному статуті назву „Просвіта“ на „Самоосвіта“. Але і се не помогло, бо є випадки, що тернопільське воєвідство відкидає предложені статути тов. „Читальня Самоосвіти“. Сю останню заборону на запит д-ра Ст. Барана пояснив воєвода п. Завістовскі тою обставиною, що в предложених статутах назву „Просвіта“ тільки приклеєно окремим вирізком паперу, на якому надруковано назву „Самоосвіта“, а се на думку воєводи є недопустиме.

(Докінчення буде.)

На Паску для політичних вязнів! Не вільно нам забути про Вязнів, які не бачать ні радости воскресаючої весни ані не взнають веселощів Свят Воскресення Христового, лиш в смутку, далеко від рідних, коротають дні у понурих келіях. Поспішім негайно з датками і нехай скромні дарунки будуть доказом, що ми памятаємо про них. — Харчі просимо надсилати до кухні в Народньому Домі, вул. Рутовського 22, а гроші до „Дністра“ Руська 20, або Краєвого Союза Кредитового, Ринок 10.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Звіт знавців доручено правительствам.

Справоздання знавців доручено заінтересованим правительствам. Відповідальність за дальший розвиток справи відшкодувань перейшла з рук реп. комісії до головних держав. В цій справі підчас свят говорив Мекдонельд. Справоздання отвирає Европі шлях до управильнення міжнар. взаємин. Зреалізуванням програми, яка міститься у справозданню, Европа здобуде мир і безпеку. Самособою в здійсненню програми можуть послідувати спізнення, головно наслідком непевного положення, зогляду заповіджених заг. виборів у Німеччині і Франції. Одначе правительства головних держав зайняли супроти справоздання знавців дуже прихильне становище. Райтер звідомляє, що англійське правительство перешле в четвер відповідь комісії відшкодувань у справі становища правительства супроти справоздання, потім союзники могтимуть зайнятися иншими справами. Міжсоюзна конференція або засідання премієрів буде, мабуть, щойно після виборів у Франції.

Румун'я і Туреччина.

„Н. Вр. Тгт.“ звідомляє з Букарешту в звязи з виїздом прем. Братіяну до Туреччини, що в політ. колах заявляють, будьто би між Туреччиною і Румунією плянувалося зближення на політ. і військовій основі для спільної постави проти Росії на Чорному морі. Туреччина вислала до Букарешту свого військ. аташе.

Англійсько-нім. переговори.

„Чікаго Трібюн“ звідомляє, що між Німеччиною й Англією почали ся переговори. Ціллю їх є дійти до ясної інтерпретації справоздання знавців, на котру могли би згодитися всі інтересовані держави.

Розлам м ж Англією і Францією.

Дипл. кореспондент „Дейлі Тел.“ в звязи з офіціяльним пересланням звіту знавців правительствам Союзних держав, пише, що останніми часами замітний чим раз більший розлам, який ділить Францію і Англію в справі відшкодувань.

Кулідж про положення.

През. Кулідж на банкеті „Есошієйтед Прес оф Америка“ заявив м. и., що після оконечного управильнення німецьких відшкодувань, Америка виступить із ініціятивою скликання конференції обмеження зброєнь. Американський приватний капітал візьме участь у позичці для Німеччини. З приверненням правильних відносин в Европі віджиє амер. торговля. През. Кулідж заявився прихильником міжнар. трибуналу справедливости.

Заґлюль паша в Англії.

Мек Донельд запросив єгипетського премієра Заґлюля пашу на конференцію до Льондону. Конференція відбудеться в літі.

З життя партій.

Народний Зїзд.

Річний конґрес Української Народньої Трудової Партії або офіційно називаний Народній Зїзд відбувся у Львові, в неділю 20. ц. м. в пополудневих годинах. Цей зїзд в 25-ліття істнування партії, з так великим і багатим минулим, значно ріжнився від всіх попередніх зїздів. Перш усього за весь час свого істнування трудова партія найшлася на суто-нелеґальному становищі і мусіла відбути свій річний зїзд „тайно“, мусіла по закамарках ховатися від поліцейського ока і спішно проводити свої наради та виносити постанови з остраху, щоб поліцейський напад не унеможливив відбуття зїзду. До тогож і керманичі трудової парті вибрали не зовсім пригожий час для відбуття зїзду. А через те з природи річи явилось на ньому мало священиків і селян.

В зїзді взяло участь біля сотні делеґатів, майже по половині Львів і провінція. Зовсім не були репрезентовані наші північно західні области. В 5. годині попол. відкрив зїзд коротенькою промовою голова о. Олександер Стеанович, який весь час (на протязі 3-ох годин) проводив нарадам. З огляду на те, що польський уряд поставив в нелеґальне становище наше громадянське життя та що кожної хвилі поліція може унеможливити наради зїзду слід найскорше вичерпати з денного порядку найважніщі справи, а саме перевести вибори й ухвалити резолюції, щоби тим чином дати партії нову управу і напрямні її діяльности. Бесідник просить вїзд, щоби в примусовому положенню погодився з таким поставленням справи і взиває секретаря партії ред. Мих. Струтинського відчитати список членів ТНК., складений і пропонований президією. Зїзд без спротиву погодився з таким ставленням справи.

Перед приступленням до виборів зголосився до слова д-р Володимир Охримович, який в імени і з доручення більшости уступаючого Нар. Комітету та її однодумців зложив коротку заяву. Бесідник зазначив, що 8. грудня 1923 уступила б. Президія Н. К., і за згодою більшости Н. К. передала тзв. незалежній групі провід партії, як також ініціятиву щодо скликання Нар. Зїзду і складу ТНК. та инших партійних установ. Та цього кроку не слід інтерпретувати в тому змислі, немов би підношені проти більшости уступаючого НК. заміти мали яку-небудь основу. Зокрема неслушний і безпідставний є поширюваний заміт, немов би то та більшість капітулювала перед Польщею та зрезигнувала з української державности. Згідно з правдою слід ствердити, що так зв. автономічна резолюція не була ніким накинена. У цій справі перед попереднім партійним зїздом (21. травня 1923) не було принціпових ріжниць в трудовій партії. Вона була докладно обговорена на кількох засіданнях і всіми членами тодішнього Н. К.; отже й тими, що опісля створили тзв. нез. групу, прийнята як предложення на Народній Зїзд 21. травня 1923. Ця резолюція, ухвалена опісля Нар. Зїздом, не носила на собі й тіни резигнації з української держ. ідеї, тим більше, що її дуже ясно висловлено у двох инших політичних резолюціях. Домагання повної нац.-територіяльної автономії для всіх українських земель в сучасних границях Польщі висунено як тактичний засіб для створення можливости позитивної громадянської діяльности. Та мимо цього противники трудової партії, а ще більше деякі її власні члени, повели проти більшости уступаючого Н. К. і його уступившої Президії завзяту кампанію, поширюючи найріжнороднійші безпідставні видумки, чим знищили всякий авторітет в громадянському житті, підірвали основи партійної дисципліни і громадянської відповідальности, зробили неможливою політичну, організаційну працю, тим чином даючи змогу нашому противникові нищити нас розбитих і роєднаних. В змаганнях довести до консолідації трудової партії більшість уступаючого НК. йшла на далекойдучі уступки своїм опонентам. Та замісць консолідації повстала т. зв. незалежна група УНТП., яка — не оглядаючись на провід партії і її установи — входила в звязки і порозуміння з иншими партіями проти власної партії, почала виступати як самостійне політичне угрупування та повела явний наступ на провід партії, не хотячи ані виступити з партії, ані піддатися партійній дисципліні. В тих умовинах, щоби усунути безплодну боротьбу у нутрі партії, а одночасно дати змогу тзв. незалежній групі позитивно проявити свою діяльність більшість уступаючого НК. відкликала Президію НК., віддала провід партії тзв. незалежній групі, згодилася на анулювання тзв. автономічної резолюції, зберігаючи повну льояльність до нової Президії НК Йдучи дальше цим шляхом, більшість уступаючого НК. полишила новій Президії ініціятиву в скликанню цього зїзду та уложенню пропозиції що до складу нового Н. К. і инших партійних установ. Зберігаючи послідовно дальше льояльність, більшість уступаючого Н. К не буде противитися тим пропозиціям, одначе не будучи в змозі брати відповідальність за дальшу долю партії під кермою тзв. незалежної групи, при цих виборах здержиться від голосування.

Після цього відчитано пропозиції щодо складу Тісн. Нар. Комітету, який і вибрано en bloc, при чому що найменше половина здержалася від голосування.

(Докінчення буде).

*) У поданому нами вчора списку ТНК. пропущено ред. Мих. Струтинського, що отсим справляємо.—Ред.

Складайте жертви на фонд Українських Інвалідів (вул. Руська 3|II).

1646 5—?

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (90) число „Діла“ сконфісковано за два невеличкі уступи з передової статті „Біля сан-жермеиського договору“ і за зреферовані резолюції зїзду радикальної партії.

— **Про відкриття церков на Великодні свята.** Український Посольський Клюб звернувся до люблинського Воєводи з проханням дати дозвіл на відкриття на час від 20. квітня до 5. мая, себто на Великодні свята, инще названих замкнених польською владою церков. Холмський повіт: Сілець, Хутче, Сверже, Циців, Серебрище, Гусинне, Рестока, Колемчиці Томашівський: Лащів, Стенятин, Василів Риплин, Новосілки, Жабче, Радків, Вітків Клятви, Замлинє. Грубешівський: Модринь, Бородиця, Підгірці, Пригоріле, Ярославець, Городло. Ошів, Стрільці, Городок Уханє, Турковичі, Убродовичі, Діяконів, Грабовець, Заборці, Чартовець, Коцилів, Кулаковичи, Верешин, Володавський: Угнів, Жищинка. Головно, Острів, Голя. Більський: Горбів, Біла. Красноставський: Стружиця. Замійський: Бортатичі, Красноброд. Білгорайський: Хмілек, Поток Гірний

— **Генерал Брусілов лектором.** Генерал Брусілов, який дозший час був хворий, виїхав після одужання до Лєнін (Петро)-граду, де дає публичні виклади про російську армію царських часів та про теперішню червону армію.

— **Широка забава.** Сьогорічні польські Великодні свята — як що року — принесли Ратунковому Поготівлю і львівській поліції багато праці й клопоту. Кількість потерпівших від револьверів, ножів, боксерів, палиць і пястуків підчас веселої святочної „забави“ рахується на кілька десятків. Багато випадків каліцтва трапилось при стріляннні „на vivat“; повідривані пальці й позипалювані очі будуть на ціле життя памяткою для отих дурників, які не найшли собі на святах кращого заняття, як лише по всіх міських горбах стріляти з ключів і моздірів.

— **Польські студенти у римського папи.** Польські студенти львівського університету й познанського ліцея були підчас прогульки до Італії прийняті римським папою. Папа, як пишуть польські газети, сказав студентам кілька приємних слів про своє колишнє перебування у Польщі і поблагословив їх.

— **Денунціяторська місія польських чорносотенців.** Наскок поліції на понеділкову шкільну нараду в салі Яд Харузім у Львові використав оставлений орган польської чорної сотні „Слово польске“ для чергової денунціяції. На „конспіративній“ нараді (скликаній цілком легальне на підставі обовязуючого § 2) були — мовляв—такі то учителі державних шкіл і такі то судовики, які приїхали на „кнування антипаньствове“. Орган бувших двох міністрів висловлює „похвалу“ директорові поліції Райнлендерові за його „чуйносць“ і, як звичайно, накликує до репресій.

— **Муссоліні почесним громадянином Риму.** Римляне святкували з великою

Вже вийшла „СТАРА УКРАЇНА" ч. 2/5

ЧАСОПИС ІСТОРІЇ І КУЛЬТУРИ. — ЦІНА 5,000.000 Мп. без порта 1795 1-3

Замовляйте в КНИГАРНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. ШЕВЧЕНКА, ЛЬВІВ, РИНОК ч. 10.

урочистістю роковини оснування свого вічного міста. А що з приходом до влади фашисти призначили на той самий день свої фашистівські церемонії, то сьогорічне свято закінчилось — як можна було сподіватися — парадами в честь Муссоліні. Фашистівські організації пішли походом на Капітоль, де проголосили Муссоліні почесним громадянином Риму.

— **Смерть Елеонори Дузе.** У Пітсбургу померла світової слави драматична артистка Елеонора Дузе. Подібно, як пок. Сара Бернар, Дузе виступала на сцені до останніх днів свого пізного віку. Таких популярних імен, як Сара Бернар і Елеонора Дузе, сучасний театральний світ либонь більше не має.

— **Виступ Айседори Дункан на Шевченківськім концерті.** Присутня на гостинних виступах у Київі босонога танечниця Айседора Дункан випадково найшлась на Шевченківському вечорі, уладженому виключно силами дітей. Захоплена дитячими продукціями вона підбігла на догану естраду й завела вкупі з дітьми імпровізований танок... при акомпаніяменті пісні Інтернаціоналу.

— **Великанський фільмовий трест.** В Нію-Йорку приготовляють обєднання численних американських фільмових фабрик в один великанський трест з капіталом 650 міліонів долярів. Це буде найбільше фільмове підприємство в світі й одночасно одно з найбільших підприємств взагалі.

— **Троцький недужий на сухоти.** В офіційяльному комунікаті про стан здоровля Троцького заперечується, наче би він був хворий на недугу серця, на нерви або на звапніння жил. Одначе урядовий звіт промовчує зовсім газетні вістки про те, що Троцький є поважно хворий на туберкулу (сухоти, чахотку). В звязку з отим комунікатом стверджують цілком певно, що Троцький, який вже раніше занепадав на легені, находиться тепер у небезпечній для життя стадії сухіт.

— **Кооператива Український Театр.** Дальше вписалися в члени: 1081. Маріян Іванишкий в Стрижові 16 уділів, 1082. Микола Левицький в Павлокомі 10 уд., 1083. Володимир Міськевич в Енджейові біля Келців 33 уд., 1084. Степан Лішота в Смереківці 31 уд., 1085. Василь Фрідель в Горожанні 33 уд., 1086. Анатоль Проскурницький в Мельцу 33 уд., 1087. Михайло Стельмах біля Радомя Зволень 33 уд., 1088. Ольга Яремкевич у Вовчу 30 уд., 1089. Михайло Гикавий в Закопанім 33 уд., 1090. Іван Демкович-Добрянський в Буківську 30 уд., 1091. Гринь Федаш Буковец Поморе 66 уд., 1092. Н. Чапельська у Львові 10 дол. ам. 310 уд., Іл. Ч. у Львові 10 дол. ам. 310 уд., 1093. Михайло Іванота у Львові 10 уд., 1094. Андрій Охримович у Львові 10 уд., 1095. д-р Василь Шурат 20 уд., 1096. Михайло Навроцький в Семушовій 100 уд., 1097. Іван Патроник в Барвінку 40 уд., 1098. Евстахія Тишинська в Торуні 33 уд., 1099. Ольга Ляшецька 33 уд., 1100. о. Михайло Мосора в Сколім 33 уд. Книжочки уділові висилаються на бажання за дорученням 500.000 мп. на порто.

— **Концерти театральної кооперативи.** Кооператива „Український Театр" у Львові улаштовує в першій половині мая ц. р. по наших більших містах концерти при ласкавій співучасти оперової артистки Софії Федичківської та знаного нашому громадянству пяніста, проф. Музичного Інституту ім. М. Лисенка п. Тараса Шухевича. З огляду на виконавців, добірну програму та фірму кооперативи „Український Театр" повинно українське громадянство численно являтися на тих концертах.

25-ліття Української Видавничої Спілки (1899—1924).

Цього року минає рівно 25 літ, як заложено у Львові „Українську Видавничу Спілку". Здається нема нікого в Галичині, а також і на Великій Україні, кому ця фірма булаб не знана. І це не дурно, бож „Українська Видавнича Спілка" найстарше у нас видавництво, що ось уже чверть віку збагачує український книжковий ринок щораз новими виданнями. За цей час видала „Спілка" коло півчвертаста книжок красного письменства й науково-популярного змісту, не рахуючи сюди поважного місячника „Літературно-Науковий Вістник", який видає вона й досі, перейнявши його від Наукового Тов-а ім. Шевченка дванять літ тому (в маю 1905 р.) Накладом Української Вид. Спілки появилися збірки творів найкращих наших белетристів і поетів з усіх земель широкої України, як от Винниченка, Коцюбинського, Кримського, Мирного, В. Самійленка, Лесі Українки з Вел. України, Б. Лепкого, Мартовича, Стефаника й Франка з Галичини, та О Кобилянської з Буковини, не згадуючи про инших, менше значних, та про передруки творів старших письменників — Конисього, Куліша, І. Левицького, Марка Вовчка, Мордовця, Стороженка тощо.

Роки війни тяжко відбилися на діяльности Спілки, але всеж таки не спинили її ні накладом вийшла напр. така гарна річ, як посмертна повість Мартовича „Забобон", 2-е вид. Стефаникової „Дороги" з ілюстраціями О. Кульчиньскої, то що). Тепер нова дирекція докладає всіх зусиль, щоб привернути Спілці давній, передвоєнний розмах, але в теперішніх тяжких умовах видавничого руху всі ці зусилля підуть на марне, коли їх не підтримає громадянство. Тому кличемо: Вступайте громадно в члени Української Вид. Спілки, складайте численні уділи, передплачуйте „**Літературно-Науковий Вістник**", та купуйте видання Спілки.

На складі у нас можна дістати ще отсі видання: 1. Франко: Нарис історії української літератури. 2. Опільський: В царстві золотої свободи, (історична повість). 3. Новаківський: На зорі, повість. 4. Віппер: Джерела нашої культури. 5. Ріпецький: Поезія та її критики. 6. М. Галущинський: М. Драгоманів. 7. М. Галущинський: Т. Шевченко. 8. В. Дорошенко: Шевченкова освіта. 9. М. Голубець: Шевченко маляр. 10. Пєр Бенуа: Шлях велитнів. та всі попередні річники „Літ. Наук. Вістника" від 5-тої книжки 1898 р. почавши.

Адреса: Львів, Чарнецького, 24.

З! спортового життя.

Вісти з „Українського Змагового Союзу".

Курс суддів копаного мяча і легкої атлетики. Щоб уможливити правильний розвій нашого спорту, Спортова Секція „С.-Б." Український Змаговий Союз влаштовує двотижневий курс суддів копаного мяча і легкої атлетики, який почнеться у вівторок б. мая ц. р. о год. 8 вечером. Участь можуть брати всі спортовці від 18 літ, котрі розуміються практично на тих галузях спорту. Підготування буде обнимати часть практичну і теоретичну, а покінчиться іспитом.

Вписове 2 міл. мп., свідоцтво 1 міл. Зголошуватися в домівці „Сокола-Батька" вул. Руська ч. 20 о год. 7 вечер.

II. Українська Олімпіяда. Саме минає 10 літ від останніх народніх ігриш. Цього року організує Спортова Секція „С.-Б." (Український Змаговий Союз) другі народні ігрища. II. Української Олімпіяду. Поодинокі точки програми відбудуться в ріжних місцевостях. Точна програма буде оголошена пізнійше.

Вже 18. ц. р. зачнуться ці народні ігрища бігом навпростець.

Біг цей цікавий тим, що тих 4 км. біжиться полем, через яри, паркани, перешкоди. Дорога висипана обривками паперу, так, що конечно треба ними бігтии. В Англії цей біг так улюблений, що ним починають і кінчають кожний сезон. Очевидно траса довша, бо від 10—16 км. У нас вперше бігали у Львові в 1909 р. Дорога довга була на 5 км.

Підготова до бігу вимагає найменше 3 тижні часу. Біжимо першого тижня в понеділок 1 км., в середу 2 км., в пятницю 3 км., другого біжимо 3 км., 1, км. і 3 км., а третього біжимо в понеділок 3 км. і в четвер 3 км. В порожні дні скачемо через верівку по 5 мінут рано і вечером (так як наші діти це роблять держучи її в обох руках). Очевидно треба вважати на правильний сон і правильне відживлювання. Нагорода призначена мандрівна.

Участь (вписове 1 міл. марок) зголошувати в Спортовій Секції „С.-Б." (Український Змаговий Союз), Львів, вул. Руська ч. 20.

„Сокіл-Батько".

Загальні збори „Сокола-Батька" 13. квітня 1924 викликали цього року чимале зацікавлення серед громадянства та стягнули коло 100 членів та відпоручників філій. Збори отворив голова дир. М. Заячківський, покликав на секретарів П. Франка і Білостоцького і представив зібраним комісаря поліції. Потім згадав померших членів „Сокола-Батька", яких память зібрані вшанували, встаючи в місць. Дальше спинився на історії „Сокола-Батька", підносячи заслуги попередніх голов, особливо проф. Боберського. Віднова т-ва йде від 3-ох літ серед переслідувань з боку властей, навіть у відношенню до пожарних товариств. Прапор „С.-Б.", відібраний поліцією у задушний день 1923 р. і досі ще не звернений. Але деякий поступ і сетаки ще є. Філій відновлено досі 48, з того 12 є руханкових (по містах), у Львові заснувався „Сокіл IV." на Личакові. а в самій рухівні т-ва вправляє около 1000 членів. Що до площі, то „Сокіл-Батько" стане власником частини, на якій вже пороблено чималі адаптації й засаджені довкола ясеневі деревця.

Потім як проф. Гайдучок відчитав протокол попередніх Загальних Зборів, який прийнято зібрані слухали звіти секцій: справника (Гайдучок) й господаря домівки. П Галібей висказав бажання, щоби всі т-ва, які досі користали зі салі „Сокола-Батька", приступили спільними силами до будови просторої Сокільні. Господар площі проф. Зимак сказав, що сама площа не приносить покищо доходу, але вимагає безнастанних вкладів. За те більше фондів придбала забавова секція з вечерниць. П. Вінцковський сказав, що світлиці влаштували собі лябораторію і справили інвентар, а наколесники усталили форму шапки та мріють про направу шляху на майдані. Скарбник М. Левицький подав у своїм звіті знані суми в сотках марок, так що смішно було слухати і не знати, який був оборот і яке є майно у вартісних грошах. Найуспішнійше працювала руханкова секція під проводом проф. Гайдучка і Зимака, що видала м. ин. три руханкові книжечки і 3 брошури та улаштувала в зимі концерт руханково-вокальний (20. березня), а 17. квітня IV. Запорожські змагання на майдані.

Від організаційної секції проф. Кузьмович представив таку працю: за почином п. Ігнята скликано краєву анкету 4. квітня 1923, в лютім відбув п. Огоновський пожарний курс у Жовкві, фінансовано на провінцію (м. ин. на Волинь) 17 поїздок організаторів. Влада заборонила 24 товариств. На провінції нема ініціятиви і брак морального примусу до віднови товариств. Шикани властей устануть, як сокільський рух стане стихійний. В ц. р. (на Великдень) кинено на села 25 організаторів і вони відновили т-ва, але як відїхали, всяка праця припинилася. В масі є розгін до сокільської організації, на селі хлопці беруться навіть до спортів і грають футбол босими ногами. Треба створити: 1) Центральний Комітет оборони інтересів товариства, 2) повести сильну пресову пропаганду по селах за сокільським рухом, 3) взяти платного урядника.

На внесення провірочної Комісії (п. Павлик) ухвалено старшині абсолюторію і переведено доповняючий вибір 4-ох членів старшини, 4-ох заступників, 3-ох четарів і 3-ох чл. провірочної комісії. — На внесення п. О. Навроцького піднесено місячну вкладку членів на пів вальор. франка та уповноважнено старшину обнижати її для незаможних.

Вкінці вивязалась оживлена дискусія про площу „С.-Б." і в справі змарнованих 1000 дол. амер. Голос забирали: д-р М. Волошин, М. Заячківський, п. Гайдучок, Д. Паліїв, д-р С. Шухевич. Справа стоїть так: „С.-Б." має вже один учетверту площі. Площа збільшиться лише через закупно дальших паїв, бо на дари тяжко числити. Збіркою фондів займається проф. Гайдучок. Принято внесення О. Навроцького, аби старшина „С.-Б." зажадала від Краєвого Союза Кредитового звороту 1000 долярів (без процентів), а на випадок відмови аби пішла на мировий суд. Дальше принято внесення Д. Паліїва, аби старшина „С.-Б." поміщувала в часописах постійно комунікати про стан справи 1000 долярів і майдану.

Справа з площею заняла стільки часу, що зовсім не було голосів з місць.

Дрібні оголошення.

ДЯКА іспитованого з добрим голосом, що зумів би заложити і провадити хор, шукає від Томиної неділі греко-кат. уряд парох. Іване пусте п. Мельниця. 1792 1—3

УРЯДОВЕЦЬ, літ 28, з висшим образованням, богатьох прикмет, навяже переписку з інтелігентною панночкою (пожадана матура або посаг, найкраще одно і друге) в матримоніяльній цілі. Ласкаві зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „Хрещатик". 1805 1—2

УРЯДНИК скарбовий, вдовець, літ 39, оженитьсяз панною або вдовою, фотографія пожадана. — Poste restante за оказанням урядничої легітимації ч. 3026, Заршин ад Сянік. 1728 6—6

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛІСТ
Д-р Г. ІГЕЛЬ
лікар „Народної Лічниці"
ординує в очних недугах
у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській
1720 ч. 20. 5—10

ВИПРОДАЖ
Ріжних електричних ламп о 50 прц. дешевше від торговельних цін
ФАСЛЄР
ЛЬВІВ, Сикстуська 29.
Жарівки ощаджуючі електричну струю по 1,500.000 Мп.
1764 3—5

Присилайте передплату!

ПАНОВЕ! Найстараннійше і найдешевше виконує перерібки мужеських капелюхів лише одинока краєва фабрика **Рудольфа Найвельта** при вул. **Бальоновій 3.** Склади: площа Марійська 8, вул. Казимирівська 25 і Городецька 72. 1716 5—5

ВЗУТТЯ НА РАТИ!
Першорядне взуття, солідне і елегантне
НА ДОГІДНІ СПЛАТИ
ГАБЕР ШТАЙФ І С-ка
ЛЬВІВ, Ринок 19.
Всіх ПТ. Гостей, що вже купували в нас, просимо о ласкаве поручення нас своїм знайомим. 1729 4—10

Важне для столярського промислу
фірма „ПЕБЕДЕ" в КРАКОВА
звідомляє, що заложила фабричний склад форнірів і дикт при вул. Замкненій ч. 623 (Замарстинів). Щоби переконати про добру якість товару і про нивькі фабричні ціни, фірма просить відвідати наші склади без обовязку купна. — Обслуга фахова. „ПЕБЕДЕ", фабричний склад форнірів і дикт. 1681 2—2
Львів, Замарстинів, вул. Замкнена 623.

„ДИНАМО" конц. Підприємство-Електротехнічне Технічно-торговельне бюро: ЛЬВІВ, вул. КОПЕРНИКА 16. Уряджує Електричні Централі: для міст, горалень фабрик, млинів, тартаків і т. п. з власними машинами. Інсталяція електричного світла, моторів і телефонів. — Спеціяльний електро-механічний відділ: для направи всіляких машин і електричних апаратів. Роздільні таблиці. — СТАЛА ВИСТАВА МАШИН: Динамо-машини, електричні мотори, льокомобілі, сильники ссучо-газові, бензинові, рольні агрегати. — Оброблярки до заліза, металів і дерева. Комплетні урядження для млинів, горалень, тартаків і промислових заведень. Ціни конкуренційні. Коштосписи і технічна порада. 1538 13—20

„ОЛЬКА" ЛЬВІВ, РИНОК 35. побіч Н. Торговлі продає лише панчохи, рукавички, скарпитки, вироби трикотові першої якости. ГУРТОМ! ДЕТАЙЛЬНО! 1755 8—10

За Редакцію відповідає Ол. Кульчинський.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 92 (10.185). Львів, пятниця 25. квітня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Конференція поневолених.

Під увагу Української Парляментарної Репрезентації.

На днях подали ми вістку про заініційовану провідником найбільшої хорватської партії — пос. Ст. Радічем конференцію „національних меншостей“ у Відні, в якій мають взяти участь представники „національних меншостей“, що живуть у наслідних державах австро-угорської монархії. Значить, в конференції повинні взяти участь представники Українців, Хорватів, Словінців, Словаків, Німців, Македонців, Чорногорців, сербських Турків, Альбанців і Чорногорців. Як заявив Радіч в інтервю з кореспондентом часопису „Die Stunde“, в конференції можуть брати участь лише умандатовані представники своїх народів, отже посли. Підготування до конференції на стільки поступили вперед, що вона може відбутися під кінець травня.

В своїому інтервю Радіч підкреслив, що ідея цеї конференції вийшла від англійських політиків. Така конференція безумовно матиме велике значіння вже хоч би з чисто інформаційного огляду. Промови всіх бесідників будуть стенографовані, а засідання явні. У висліді конференція має поставити конкретні домагання до Союза Народів.

А що ідея конференції вийшла з Льондону, можна сподіватись, що метою цього кроку буде поставити на основі фактичного матеріялу діягнозу про положення „національних меншостей“ в молодих державах, що повстали на румовищах б. наддунайської монархії і державах, що її коштом побільшили свою державну територію, про відношення їх до пануючих націй і навпаки. Таким чином може бути створена основа до стягнення статуту про національні меншости, який обовязує сукцесійні держави, з вершин теорії до практичного пристосування.

Для українського народу, що опинився по цей бік риської лінії, цей статут, який досі не мав ніякої практичної вартости (хіба, щоби можна вказувати тисячними фактами, що його топчеться!), є на ділі наругою над правом самозизначення. Бо він подуманий для дробів націй, що опинилися поза межами національних держав.

Міжтим західно-українські національні области являються великою частиною українських земель, простором і числом населення — вони перевищують цілу низку держав з Европі.

Населення цих земель не одержало змоги виявити своєї волі, хоча таку змогу дано населенню невеличкого Горішнього Шлеська, який після кількох соток літ приналежности до Німеччини на основі плебісциту (хоча на цілім терені Шлеська більшість мають Німці!) прилучено до Польщі. Та тут згори було рішено: Франції потрібна була на сході вел. польська держава для противаги Німеччині, сурогат б. Росії — і Польщі дано змогу займати на Сході, скільки зможе,. і ці підбиті силою землі затверджено за Польщею 14. березня м. р. на відповідальність Польщі і радянського Сходу.

Ясно, що український народ по цей бік риської лінії не може признати важности актам, виданим без його згоди, одначе поки-що мусить використовувати всі можливости, щоби хоч в части поліпшити своє положення. Не знаємо, чи у віденській конференції зможуть взяти участь б. посли до австрійського парлямевту і галицького сойму.

В сучасних умовинах вони тільки могли би репрезентувати український народ Галицької Землі, бути речником волі наддністрянської вітки українського народу. Бо вибори до польського сойму українське населення з чисто юридичних причин збойкотувало. І саме це можна уважати за наглядне підтвердження мандатів речників змагань українського народу в б. австро-угорській монархії.

Тому б. галицькі посли повинні поробити заходи, щоби у віденській конференції взяти активну участь.

Одночасно Парляментарна Репрезентація мусить як слід підготовити матеріяли до цеї конференції і взяти в ній ґреміяльну участь. І мусить підготовити їх так, щоби на випадок недопущення на конференцію б. галицьких послів до віденського парляменту і галицького сойму — заступити і Східну Галичину. Бо в такім випадку Парляментарна Репрезентація північно-західних земель єдиноуправнена говорити в імени українського народу Галицької Землі.

ВЗУТТЯ GOODYEAR WELT по реклям. цінах на СПЛАТИ поручає
С. ФЕДЕР ЛЬВІВ Сикстуська 7 позів на фірму С. Федер
Всіх ПТ. Гостей просимо поручати нас своїм знайомим. 1—8
1794

На весну ВЗУТТЯ недосяжне під оглядом тревалости і дешевости поручає Магазин узуття Райх, Львів, вул. Пекарська 8. Для ПТ. Урядовців догідні сплати.
1758 5—10

НА СВЯТА
найдешевше джерело до набуття ВИНА, ГОРІВОК, КОНЯКУ, РУМУ, ОЦТУ в найстаршій фірмі
ШТАДТМІЛЕР, ЛЬВІВ РИНОК 34
1790 1—2

Похід проти т-ва „Просвіта“.

Поведінка тернопільського воєвідства супроти читалень „Просвіти“.

(Докінчення.)

Тернопільське воєвідство і підчинені йому староства використовують на некористь читалень „Просвіти“ розпорядок міністерства скарбу з 24. IV, 1923 Вістник законів ч. 44 поз. 293 про стемплеві належитости. Сей розпорядок в §. 2. і в §. 7. точка 4 звільняє всі культурні установи від стемплевих оплат у їх поданнях до адміністраційних властей в справах товариства. Мимо того, що тов. „Просвіта“ у всіх своїх організаціях, в товариством чисто культурним а тим самим подання централі, філій і читалень є вільні від оплат стемплевих, то тернопільське воєвідство і підчинені йому староства часто на се не зважають. Тернопільське воєвідство інтерпретуючи §. 1. статута тов. „Просвіта“ уважає товариство „Просвіта“ не за товариство культурно-освітне, але за товариство на пів економічне і з сеї причини відмовляло нераз і відмовляє досі в частих випадках тов. „Просвіта“ і його організаціям права користуватися прислуговуючою культурно-освітним товариствам стемплевою полекшою. Таке становиско адміністраційно-політичної влади відносно „Просвіти“ є невластиве і незгідне з наведеною постановою розпорядку міністерства скарбу в Варшаві з 24. IV. 1923, коли ходить про оснування читальні „Просвіти“, чи зголошення загальних зборів, чи про донесення про аматорську театральну виставу заходом читальні „Просвіти“, а було би оправдане хіба тоді, коли би читальня „Просвіти“ просила староство про видачу промислової карти на ведення якого економічного підприємства пр. читальняної крамниці. Відносно сеї справи заявив воєвода, що видасть окреме поручення старостам, щоби на будуче вважали читальні „Просвіти“ за товариства культурно-освітні і не жадали стемплевих оплат від їхніх подань.

Адміністраційно-політичні державні власти в районі тернопільського воєвідства не лишають в спокою навіть вже давно основаних читалень „Просвіти“ і не дозволяють їм на відновлення їхньої діяльности, спиненої в наслідок воєнних подій і повоєнних відносин, жадаючи предложення числа рескрипту дозволу на оснування читальні „Просвіти“, виданого бувшим австрійським намісництвом у Львові. Ідучи на стрічу сьому жаданню політичної влади головний виділ тов. „Просвіта“ у Львові виготовив на основі власної регістратури відписи чисел рескрипту всіх основаних досі читалень „Просвіти“ і вислав їх дотичним філіям і читальням „Просвіти“. І староства здебільша принимали се до відома. Деякі однак староства почали відмовляти, жадаючи оригінального статута читальні „Просвіти“ (він найчастійше пропав в читальні в часі воєнної хуртовини), або легалізованого потвердження оснування читальні „Просвіти“, хотяй самі малн дуже легку спроможність провірити у власних актах, або в актах б. австр. намісництва у Львові, подане читальнею „Просвіти“ число рескрипту б. австр. намісництва у Львові, а в разі неправдивости справити, або щойно тоді відмовити у відновленню читальні „Просвіти“. На сій якраз основі в районі тернопільського воєвідства рішенням староства в Скалаті з 8. III. 1923 до ч. 5394 закрито читальню „Просвіти“ в Іванівці пов. Скалат. Рішенням того самого староства з 8. III. 1923 до ч. 5165 закрито читальню „Просвіти“ пов. Скалат, а рішенням тогож староства з 8. VI. 1923 до ч. 12590 не зізволено на відновлення читальні „Просвіти“ в Лежанівці пов. Скалат. Така сама доля стрінула читальню „Просвіти“ в Зарубинцях пов. Збараж, де рішенням староства в Збаражі з 29. III. 1922 р. до ч. 3150 відмовлено просьбі на відновлення діяльности читальні. Староство в Зборові рішенням з 14. IV. 1923 р. до ч. 8231 не зізволило на відновлення читальні „Просвіти“ в Манаєві пов. Зборів, а рішенням тогож староства з 23. IV. 1923 р. до ч. 8926, з 25. V. 1923 р. до ч. 12462 і з 24. VII. 1923 р. до ч. 16767 не зізволило на відновлення читальні „Просвіти“ в Сервірах пов. Зборів.

На прикінці підніс д-р Ст. Баран випадки з тернопільського повіта, де староство закриває читальні „Просвіти“, що читальня передплачує часопис, що виходить в границях Польщі зовсім легально і є цензурований польською державною цензурою і то подвійною з боку прокуратури і поліції, або що в бібліотеці читальні „Просвіти“ з нагоди поліційного трусу знайдено книжки невідповідні на погляд польської державної поліції, хотяй рівнож і сі книжки перейшли державну цензуру і продаються всюди. І так рішенням староства в Тернополі з 3. II. 1924 до ч. 4855 закрито читальню „Просвіти“ в Денисові пов. Тернопіль з сеї причини, що при поліційному трусі знайдено в льокалі читальні 11 примірників львівського українського часопису „Земля і Воля“, орґану української соціял-демократичної партії і один примірник брошури „Процес комуністів у Львові“, хотяй всі ті видання вийшли легально і перейшли державну цензуру. Рішенням староства в Тернополі з 15. III. 1924 до ч. 10.065 закрито читальню „Просвіти“ в Березовиці великій пов. Тернопіль, а тернопільське воєвідство рішенням з 13. II. 1924 до ч. 1535/пр. дало заздалегідь свою згоду на се закриття з тої причини, будьтоби переведені доходження виказали, що читальня „Просвіти“ в Березовиці великій, закуповуючи і випозичаючи своїм членам книжки і брошури, а також передплачуючи часописі з агітаційно-ко-

Пр. 404/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Діло“ число 85, з дня 17. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Заголовок на 1 стороні в долині: Ansrotten 2) „З польських справ“, а) між своїх стріхах... до кінця уступу, б) між поєдинок а поет, 3) Новинки“ в першій нотатці вислів одначе той... до кінця нотатки містить в собі ад 1) єство злоч. з § 65 а) з. к., ад 2) а) провини з §300 з. к. ад 2) б) провини з § 302 з. к., ад 3) провини з § 300 з. к., узнав доконану в дни 16. квітня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 1.00.000 Мп. — Львів, дня 18. квітня 1924.
(Підпис нечитки.)

луністичним змістом („Земля і Воля"), вийшла поза рямці свого статута, а її діяльність являється небезпечною для польської держави й публичного порядку. До речі, у згаданих рішеннях не наведено зовсім, які імена книжки й брошури, знайдені у згаданій читальні, є небезпечні для польської держави — бо таких по правді і не було.

Дальше рішенням староства в Тернополі з 3. II. 1924 до ч. 4855 закрито читальню „Просвіти" в Купчинцях пов. Тернопіль з сеї причини, що при поліційному трусі з льокалі читальні стверджено, що читальня „Просвіти" в Купчинцях веде акцію ворожу для польської держави комуністичного характеру, а то через те, що в льокалі сеї читальні читається часопис „Землю і Волю", котрої один примірник при нагоді трусу забрано. По правді не забрано там тоді нічого, а зокрема не забрано ні одного примірника „Землі і Волі", що стверджено навіть в протоколі з переведеного поліційного трусу.

Подібна доля стрінула читальню „Просвіти" в Острові пов. Тернопіль, яку закрито рішенням тернопільського староства з 1. II. 1924 до ч. 4847, а опісля розвязано рішенням тернопільського воєвідства з 13. II. 1924 до ч. 1536/пр. для того, що згадана читальня „Просвіти" передплачувала часопис „Землю і Волю", котрий то часопис — як сказано у наведених рішеннях — ширить большевизм, а читальня „Просвіти", передплачуючи часопис, причиняється до поширення комуністичних ідей, чим переступає круг своєї діяльности, означеної статутом читальні „Просвіти".

З тої самої причини, а іменно що читальня „Просвіти" в Чистилові пов. Тернопіль передплачувала часопис „Землю і Волю", закрито читальню „Просвіти" в Чистилові рішенням староства в Тернополі з 21. падолиста 1923 до ч. 305/пр., рішенням тогож староства з 3. II. 1924 до ч. 4848, а рішенням тернопільського воєвідства з 7./II. 1924 до ч. 547/пр. її розвязано. Ся читальня потерпіла найбільше, бо в осени м. р. заарештовано голову сеї читальні п. Олексу Лишину, що безвинно пересидів кілька місяців в тернопільській слідчій вязниці, а знова з початком ц. р. заарештовано кільканайцятьох (15) молодих членів сеї читальні під замітом державної зради, задержуючи покищо в слідстві всього чотирьох. І в тому випадку нічого не було на річи, що найліпше виказує судово-карне слідство.

Вкінці рішенням з 13. III. 1924 р. до ч. 11281 староство в Тернополі припинило діяльність „Просвіти" в Курниках шляхтинецьких, пов. Тернопіль, з сеї причини, що при поліційному трусі, переведеному у студента унів. Павла Бабяка знайдено брошури „Нова Культура" та „Комуністична Україна" та кілька чисел часопису „Земля і Воля", котрий мав печатку читальні „Просвіти" в Курниках шляхтинецьких і хотяй сі брошури (має бути журнали), зрештою цензуровані, були власністю згаданого Павла Бабяка, що він сам при трусі заявив, — а тим самим чит. „Просвіти" не може поносити за них ніякої відповідальности.

Подібні випадки, як щойно їх наведено, з закриттям читалень „Просвіти" з причини мнимої большевицької пропаганди в читальнях через читання чи передплачування „Землі і Волі" мусіли приключитися і в инших повітах при нагоді поліційних трусів, що їх заряджено з кінцем січня і в лютім с. р. в багатьох читальнях „Просвіти" в краю. Се події з останніх часів, яких ще не подано до публичного відома.

У всіх повищих справах, головно відносно закриття і розвязання чит. „Просвіти" в тернопільському повіті, не було законної причини, бо передплачування часописів, що перейшли польську цензуру і читання книжок і брошур, що рівнож перейшли сю цензуру, не є ще ніяким карним злочином ані проступком і очевидно, що чит. „Просвіти", передплачуванням згляднo читанням сих часописів або книжок не допускаються протидержавної агітації та не переступають свого статуту. Нині закривають чит. „Просвіти" з причини передплачування „Землі і Волі", як слушно підніс д-р Ст. Баран, польська влада буде закривати читальні з причини передплачування „Свободи", „Українського Голосу" чи „Громадського Голосу" або „Діла", „Нашого Прапора" чи „Нового Часу", кажучи, що ті пресові органи ведуть акцію проти польської держави. А може вийти і таке, що треба буде брати окремий дозвіл в старостві або на постерунку поліції на передплату українського незалежного часопису чи на купно української книжки.

Дмитро Ладика підніс деякі подробиці, що зайшли при останньому закриттю чит. „Просвіти" в Тернопільщині, виказуючи на примірі з Купчинець, що яко мотив закриття принято неістнуючі факти і вказав на потребу узгляднення рекурсу в справі читальні в Денисові.

У відповідь на факти піднесені д-ром Ст. Бараном, а подані в окремій письменній жалобі, заявив воєвода Завістовскі, що послідні масові труси в читальнях „Просвіти" і у деяких українських громадян зроблено на приказ з Варшави. Дійшло іменно до відома влади, що по селах ширіться большевицька пропаганда, до якої втягається і деякі читальні „Просвіти". З сеї причини Варшава приказала за всяку ціну і всіми способами здусити в первопочинах комуністичну акцію, не оглядаючися на ніщо. При тім застерігся п. Завістовскі, що остання масова поліційна нагінка не мала протиукраїнського характеру — хоч якось дивно, що якраз тільки Україні й українські чит. Просвіти" в краю впали жертвою сеї нагінки. Підніс рівнож п. Завістовскі, що до рук селянина не треба давати ніяких „wywrotowych" книжечок чи часописів, бо такі може читати тільки інтелігент. Дальше заявив, що особисто не ставиться ворожо до тов. „Просвіта", є вихованцем австрійської адміністрації і старається шанувати закон. Бачить добре хиби (usterki) польської адміністрації і старається її европеізувати, не сказав тільки, як на ділі виглядає ся европейскість хоч би польської державної поліції. Наприкінці довшої розмови з відпоручниками „Просвіти" підніс, що видав вже доручення, що не можна недозволяти на отворення читалень „Просвіти" чи инших українських культурних товариств з причини, що заходить небезпека, що члени основники будуть вести протидержавну акцію та прирік точно розглянути предложену жалобу.

Ми навели тільки факти переслідування „Просвіти" в одному тернопільському воєвідстві, а буде їх без сумніву кількакратно більше, коли возьмемо під увагу цілу Східну Галичину, де похід проти „Просвіти" був ще більше нагальний пр. під панованням львівських воєводів.

На наступ проти „Просвіти" повинні ми відповісти масовим попертям завдань тов. „Просвіти".

Памятайте про українських інвалідів!

1646 6—?

З польських справ.

На „кресах" кипить...

„Слово польске" подає під датою 22. IV. отсю телєграму з Варшави: „Поліція викрила в останніх днях широко розгалужену організацію, якої метою була плянована бандитсько-диверзійна діяльність на терені східних окраїн, а головно на Волині.

Започаткування низки атентатів було назначено на перший день великодних свят. З роздобутих доказів виходить, що відкрита організація мала тісні звязки з діяльністю Мухи і отамана Тютюника. Сконфісковано значну скількість оружжя і амуніції.

„Нова Реформа" в тій самій справі подає: Акцію (диверзійну) мала перевести спеціяльно в тій ціли утворена організація, зразкована на українсько- совітських військових відділах. Діяльність ватага обіймала Дубно, Острог і инші місцевости в пограничній полосі. Поменші станиці ватаги були у воєвідстві поліським. Ця організація піддержувала постійний контакт з ватагами на терені несвіжського повіту й ватагами Мухи та отамана Тютюника. Арештовано около 50 членів ватаги.

Перші ластівки санації фінансів.

Гута „Ляври" в Семеновіцах на Гор. Шлеську виповіла в четвер мин. тижня двом тисячам робітників працю. Причиною недостача замовлень.

З життя партій.

Народній Зїзд.

(Докінчення.)

Після вибору нового Тісн. Народ. Комітету, якого склад подали ми вже попередньо, відчитано пропозиції до Ширш. Народнього Комітету. І тут тим самим способом доконано вибору. Годиться і це зазначити, що до ТНК. вибрано тільки 33 членів, а 7 місць (2 студентів і 5 Волиняків) оставлено до кооптації всупереч постановам Орган. Статуту партії. Крім того Зїзд не вибрав голови партії, що є його прерогативою, і на пропозицію предсідника о. Ол. Стефановича згодився, щоби вибір голови перевів ТНК. Та в цьому випадку ТНК. повинен мати не 40 членів (з яких 7 не вибрано), але 41.

Всеукраїнська Академія Наук.

(З приводу пятих роковин її істнування).

Сьогодні відбудеться традиційний акт Всеукраїнської Академії Наук, де т. м. підводять підсумки її діяльности за минулий рік, та теперішне актове справоздання тим більшої уваги заслуговує, що в 1923 році закінчилося пятиріччя істнування Академії.

Її засновано 14|27 листопада 1918 р. з метою: а) поширювати, поглиблювати, розповсюджувати наукові дисципліни і збагачувати їх новими відкриттями, б) пособляти обєднанню та організуванню наукової праці на Вкраїні і в) виучувати сучасне й минуле Вкраїни, вкраїнської землі та народу. Академію було поділено на 3 відділи: 1. історично-фільольогічних наук з клясою вкраїнського красного письменства, 2. фізично-математичних наук з клясою прикладного природознавства і 3. соціяльних наук з клясами наук юридичних та економічних.

О скільки енергійно почалася в Академії праця, видко з того, що вже в 1919 році вона обєднувала 14 академиків і більш як 1000 співробітників ріжних категорій.

Але Академії довелося працювати серед надзвичайно тяжких зовнішних обставин, коли вся країна і особливо Київ страждали від страшенної розрухи, напруженої боротьби, і звичайно, це не могло не відбиватися на діяльности Академії. Були навіть часи, наприклад, за денікінців, коли її було позбавлено державного утримання і самому істнуванню її загрожувала небезпека: підчас боротьби на фронтах та загальної господарчої руїни радянська влада не в силах була задовольняти, як слід, потреби Академії. Чимало співробітників померло, покинуло Київ, або так чи инакше було позбавлено можливости віддавати свою працю Академії. Наприклад, тільки серед академиків померло за пятиріччя 9 осіб; комісія для виучування природніх багацтв України, що нараховувала спочатку біля 275 членів, звелася потім до 5 осіб.

Проте, Академія продовжувала притягати до себе й нові сили: до неї приєдналося найстарше в Київі наукове Т-во „Историческое Общество Нестора-летописца", а також товариства правників, економістів; з нею зіллялося київське „Українське Наукове Т-во", біля неї згуртувалася асоціяція зоольогів і т. и.

Більша частина співробітників Академії працювала тільки задля науки, ідеї, бо постійну платню одержували лише штатні співробітники, а штат був обмежений 147 особами та й платня штатним була мізерна. Тільки в 1922 р. стан покращав, навіть явилася змога хоч деяку суму справно виплачувати й нештатним співробітникам.

Але і в найгірші часи праця не спинилась, часто ціною великої самопожертви. За кабінет Антропольогії та Етнольогії ім. Хв. Вовка, що являв собою при заснуванні Академії пусте місце, а тепер виріс в одну з найцінніших академічних установ, небіщик О. Г. Алешо заплатив власним життям; щоб закласти при цьому кабінеті етнографічний музей один з співробітників, виснажений хворобою, пішов учителювати на село і таким способом збірати те, що потрібно було для музею; небіжчик П. Я. Стебницький допрацювався до цинги і повного виснаження, від чого й помер; радник Управи Академії М. С. Синицький, витрачав кожен день по 10—12 годин на Академію, витрачав власні гроші і і нарешті теж витратив і життя. І скільки таких прикладів. Скільки пройшло менших, непомітних робітників, що місяцями працювали голодні, в холоді — і мовчали... І скільки їх замовкло навіки.

А як вони працювали, про це свідчать ті цінности, що їх зібрано Академією. Біля неї виросла величезна Всенародня Бібліотека і нараховує зараз понад міліон книжок, має на день понад 650 одвідувачів, крім неї є ще бібліотека ім. В. Б. Антоновича (до 11.000 книжок), бібліотека ім. Б. Грінченка при комісії живої мови (більш як 6 тисяч книг), при III. Відділі (до 10.000 кн.), при Кабінеті Антропольогії та Етнольогії (до 3.000 кн.), при кабінеті арабо-іранському, де в основу пішла цінна бібліотека А. Крим-ського і багато дрібнійших. Серед инших придбань зазначимо, наприклад, зоольогічну колекцію в 14.000 предметів, ботанічну понад 13.000, геольогічну понад 2.600, дорогоцінний і цілком впорядкований Мікробіольогічний Інститут, колекцію Хв. Вовка в кабінеті Антропольогії та Етнольогії, доповнену більш як 1.000 нових речей, що утворили окремий музей при ньому, велику колекцію старих і нових записів етнографічних в етногр. комісії і т. и.

Скупчуючи біля себе силу наукового матеріялу, Академія дбала і про захист старих київських збірок — охоронила і зробила предметом загального вжитку найцінніщу колекцію картин, майолики, срібла Ханенків, місцеві архиви, музей б. Духовної Академії, музеї та бібліотеки Софії, Михайлівського монастиря, Лаври і почасти доповнила їх та реорганізувала,

Зусиллями її співробітників полагоджені найнегайнійші ушкодження Софійського собору, а разом з тим провадилося дальше дослідження цього памятника світового значіння; провадилися розкопки Спасо-Преображенського собору в Чернигові і т. и.

Свідками являються і ті численні праці співробітників Академії, які виготовлені до друку і нараховують до 4.000 аркушів.

Тільки невеличка частина їх видана, бо до кінця 1922 р. Академія не мала ні коштів на друк, ані власної друкарні; тепер Академії

До Ширш. Нар. Комітету по традиції вибрано по більшій части (за вийнятком кількох) уступивших членів ТНК. Списка їх не подаємо, бо в створених умовинах Ширш. Нар. Комітет не відограє ніякої ролі, а являється більше формальністю.

З черги відчитано і принято політичні резолюції, в яких ствердженo платформу трудової партії і її змагання, віддано пошану борцям за права і долю української нації, запротестовано проти міжнародніх актів, доконаних проти волі українського народу, прийнято знулювання тзв. автономічної резолюції з 21. травня 1923, признано потребу встановлення закордонного представництва та в цілому ряді дальших резолюцій схарактеризовано істнуючий режім і винесено проти нього протест.

В шкільних резолюціях вясовано польську політику відносно українського шкільництва, політику, яка узмістовлюється в проволіканні полагоди зголошень на відкриття українських прив. шкіл, в заборові відкриття тих шкіл на ві ть в громацах, де нема жадної школи, в закриттях основаних за австр. часів і удержуваних українським громадянством приватних шкіл, у введенні в зовнішньому і внутрішньому урядуванні польської мови, в заведенні в прив. українських школах польського викладу історії, географії і педагогіки, в заборoні уживати загально-національної назви „український“ і наказі уживати провінціональної назви „руский“, в заборoні користуватися досі вживаними в школах підручниками, в усуванні з україн ських прив. шкіл кваліфікованих українських учит. сил і т. ин. Одночасно польська шкільна влада завела у всіх прилюдних українських школах польську викладову мову, подавану польськими учит. силами, для більшої кількости предметів, тим чином перемінивши всі українські школи на утраквістичні, а в багатьох випадках, на основі замовлених ухвал наказних громадських установ перемінила українські школи на чисто польські. Українське учительство масово переноситься на захід, а українських кандидатів учит. звання польська влада зовсім не приймає до служби на території Сх. Галичини, Холмщини, Волині, Підляша і Полісся. Нагляд над шкільництвом находиться виключно в осіб польської народности. Нар. Зїзд закладає протест проти всіх явних і тайних розпорядків польської влади, що мають єдиною метою знищити українське прилюдне і приватне шкільництво та закликає громадянство до оборони і дбайливости за долю шкільництва.

Народній Зїзд уважає необхідним дальше істнування українських високих шкіл у Львові і взиває громадянство уможливити нормальну працю цих шкіл всіми моральними і матеріяльними засобами. Народній Зїзд протестує проти загарбання набутих прав Українців на львівськім університеті та проти повного знищення українського шкільництва на Холмщині і Підляшу.

Поруч з тим прийнято резолюцію щоб в недалекому часі уладити масові протестуючі віча родичів проти походу на українське шкільництво.

Один з провінціональних делегатів (д-р Б ів) зголосив резолюцію, щоби осудити поведінку записаних на польський львівський університет студентів-Українців і домагається їх виписання з того університету, одначе одержав в боку президії відповідь, що та справа буде небаром полагоджена иншою громадською установою.

В межичасі д-р Т. Кормош зголосив резолюцію, в якій виступається проти насильного насаджування целібату для нашого священства. Та о. пралат Л. Куницький просив, щоби не видвигати цеї справи, бо вона може викликати спір. Найкраще лишити її до вирішення самому духовенству. Так і сталося.

З черги відчитано і прийнято резолюцію в економічних справах, в яких вказано на застрашаюче економічне положення наших областей; піднесено протест проти односторонної акції відбудови, веденої на загладу нашого селянства, проти кольонізації і військового поселення і т. ин. На жаль, президія не постаралася про иамічення нової програми нашої власної економічної політики. Те саме торкається і освітніх справ.

На цьому менше-більше вичерпано найконечнійшу програму Нар. Зїзду. Аж після цього голова о. Ол. Стефанович виголосив привітну промову, в якій зазначив, що рішення Ради Амбасадорів впало на нас несподівано. Сподівання, що нам будуть забезпечені якісь права, не здійснилися. Нас віддано на ласку і неласку. Ми були здезорієнтовані і не знали, яким шляхом піде польська політика. Думалося, що може Поляки підуть на уступки, а тому й думалося тимчасово домагатися автономії. Та Польща пішла на наше знищення, про що свідчить похід проти шкільництва, проти українського села, проти урядників-Українців і вкінці в останніх часах проти духовенства.

Цей зїзд має дати вказівки, як має поступати нововибраний Нар. Комітет. Внутрішні непорозуміння — на думку бесідника — в значній мірі вирівнано і тому він мусить висловити „сожаління“ з приводу декларації д-ра В. Охримовича. Бесідник думає, що тепер можна в найкращій гармонії вести спільну працю і тим витає зїзд.

Годиться зазначити, що промова шан. о. Ол. Стефановича виявила, що він оперує чисто опортуністичними засобами. Крім цього слід підкреслити, що декларація д-ра В. Охримовича мала на меті виключно звернути увагу на те, що провід партії переймає бувша тзв. незалежна група та що вона в цілости несе відповідальність за дальшу долю партії — тим більше, що більшість уступившого Н. К. не пропонувала своїх кандидатів до нового ТНК., але полишила ініціятиву під тим оглядом тзв. незалежній групі.

Вкінці ред. Мих. Струтинський виголосив політичний реферат.

На цьому покінчив свої наради Народ. Зїзд в 25-ліття істнування Української Народньої Трудової Партії. Здержуємося від яких-небудь рефлєксій з цього приводу. Працю нововибраного Нар. Комітету будемо оцінювати по її вислідах і наслідках.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Радянська Україна і національні меншости.

Голова ради нар. комісарів на Вкраїні, Чубар, на пресовій конференції зясував плян політики українського правительства супроти національних меншостей, які живуть на рад. Україні. Рад. Україна не обмежиться лише до декрету про рівноправність мов і гарантій для кождої національности, запевнюючи розвиток мові і культурі. Українське правительство розглядає практичні засоби, котрі мають на цілі піднесення культурного і матеріяльного стану нац. меншостей до належної висоти і втягнення їх до будування держави. Тому при президії ЦІК-а утвориться комісію нац. меншостей, котра вияснить потреби меншостей і усталить спосіб сповнення їх потреб. Правительство дало директиви розглянути територіяльні границі в цілі виділення територій з більшістю населення означеної національности. Це вможливить правительству правильно заспокоювати потреби нац. меншостей. Притягнення нац. меншостей до співпраці з совітами є найблизшим завданням правительства. Правительство не боїться сепарат. тенденцій зі сторони нац. меншостей. Прінціп нац. самовизначення, який пропагує рад. правительство, постійно вводиться в життя. Діяльність для культ. розвитку нац. меншостей і для оживлення їх самостійности доказує, що політика рад. правительства є правильна. Дальше Чубар протиставив положення нац. меншостей у Польщі і Румунії і доказував, що правно-політичне положення меншостей у СРСР. ліпше, як у згаданих країнах.

Поанкаре до Чічеріна.

Поанкаре вислав до Чічеріна телєграму, в котрій заявляє, що французьке правительство пересилаючи до Москви бажання численних французьких учених, які просили помилувати радянських учених, не хотіло вмішуватися до внутр. справ правительства. Дня 9. квітня заявив був рішуче у сенаті, що французьке правительство не думає займатися внутр. політикою СРСР., котрого устрій його не обходить. Радянське правительство може числитися з гуманними зглядами або ні. Твердження, начеб тайні організації в совітах співпрацювали в службі французького правительства, від початку до кінця видумка.

Зїзд Української Партії Національної Роботи.

Передучора подали ми, що 20. ц. м. відбувся конститууючий зїзд прихильників „Заграви“, які утворили нову політичну партію під назвою „Українська Партія Національної Роботи“, (а не „партія праці“, як було помилково подано). На зїзді явилося біля 50-ти делєгатів з ріжних місцевостей. Після довшої дискусії вибрано тимчасовий Виконавчий Комітет, якому доручено перевести організацію партії. В склад тимч. Викон. Комітету увійшли: б. голова Українського Соймового Клюбу посол Самійло Підгірський (невеличкий земельний власник з Ковельщини)—як голова Остап Луцький (письменник і невеличкий зем. власник зі Стрийщини),—як заст. голови, ред. Дмитро Паліїв—як секретар та д р д-р Корнило Троян (адвокат в Ходорові, б. політичний організатор в Бібрці) і Юліян Шепарович (середній зем. власник і дир. Союза кооператив в Станиславові) —як члени.

Політичної плятформи нової партії ще не знаємо, а по складі Вик. Комітету теж важко додуматися. Навпаки, на основі недавнього минулого можна добачувати деякі розходження нпр. між пос. Підгірським (як свідчить його інтервю з представником „Хвилі“, в якому висловлено вимогу національно-територіяльної автономії в межах Польщі) і ред. Палієвим. Тому не вважаємо доцільним вже тепер висловлювати свою думку про нову партію, а виждемо, коли „Заграва“,—як офіційний орган нової партії — після переміни на тижневик, більш яркo виявить її ідеольогію і тактику.

передано Лаврську друкарню, і хоч в обмеженій кількости є всеж таки змога щось видавати. Досі випущено біля 30 ріжних видань наукового характеру і незабаром вийдуть 4-та книга 1-го Відділу, 2-га другого і 1-ша третього Відділів. Треба додати, що багато праць співробітників Академії друкувалося і друкується иншими видавництвами, як от і зараз — „Російсько-Український Словник“ і повне критичне з відповідними коментаріями видання Шевченка.

У 1923 р. співробітників Академії було: 37 академиків, з них 12 живуть поза межами Київа; инших штатних співробітників, наукових і технічних 111; позаштатн. — 275, не рахуючи членів товариств і тих, що працюють по Всенар. Бібліотеці, Музею Мистецтв Центр. Архіву та Аклімат. Саду. Ріжних комісій, кабінетів при Академії — 35.

Вони охоплюють досить ріжноманітні галузі знаття, теоретичного і практичного за винятком почасти 3-го Відділу, де померло 5 академ. і затрималася через це остаточна організація цього Відділу.

Діяльність співробітників Академії не замикалася в межі їх кабінетової роботи; багато з них дуже близько стояли й стоять до життя, розроблюють чергові життєві завдання, допомагають иншим інституціям в іхніх справах, щодо об'єднання організації наукової праці по всій Україні, то, звичайно, це являється слабим місцем Академії, але це не стільки залежить від неї, скільки від обєктивних причин, дещо і в цьому напрямкові вже зроблено (комісії краєзнавства в Київі, Харкові, Одесі з їх філіями, асоціяції зоольогів, прилучення дослідних катедр і т. и.); дальше поширення таких звязків є найблизчим, черговим завданням Академії.

Щодо популяризації науки, то, поперше майже всі засідання ріжних наукових комісій, товариств та инш. подібних установ відкриті і в середньому на тиждень їх відбувається не менше — 2; крім того улаштовуються прилюдні засідання, часто т. м. на теми дня. Місцьком з свого боку систематично провадить зібрання і вечерки літературного і музикального характеру не тільки для своїх членів, але й для сторонніх і з кожним роком це поширюється.

Докладний огляд поробленої праці Академії забрав би багато місця; того ми знайдено в актах, справозданнях. Звичайно, життя йде швидко вперед, особливо в наші часи, ставить нові вимоги, а разом не завжди має можливість їх здійснювати і тому в діяльности Академії є прогалини, хиби їх бере під увагу Академія, але всеж таки вона має право сказати, що при тих умовах, в яких шла її праця нею здобуто більш ніж можна було сподіватися.

Академик *А. Лобода.*

БАЧЕВСЬКОГО

НАЛИВНИ НА ОЗОЧАХ

Деренівка
Орябинка
Мовелівка
Оріхівка
Помаранчівка несол.
Вишнівка несол. 179 1—1

Курс грошей.

Львів, дня 23. квітня 1924.

Доляр ам.	9,270.000—9,275.000
Доляр канад.	8,870.000—8,750.000
Чеські корони	265.000—270.000
Леї	47.000—47.800
Фунти штерл.	40,500.000—41,000.000
Франц. франкй	530.000—535.000
Франк шв.	1,600.000—1,635.000
Марки нім. стар. ем. тис.	13.500—140.000
Франк бельг.	460.000—000.000
Гульдени голянд.	3,400.000—0,000.000
Ліри італ.	400.000—000.000

Золото

20 кор.	39,500.000—40,500.000
20 франк.	37,500.000—38,000.000
10 рубл.	50,000.000—51,000.000
20 марок нім.	45,000.000—46,000.000

Срібло

Кор. австр.	725.000—735.00
5 кор.	3,650.000—3,750.00
фльорени	1,800.000—1,85 .00
рублі	3,000.000—3,200.00
копійки (за рубля)	1,300.000—1,340.00

Таємна смерть в поліційних арештах в Бориславі.

Українська Парляментарна Репрезентація повинна зажадати вияснення!

Дрогобицький суд видав до ч. XVI. 619/24 таку ухвалу:

Дня 10. грудня 1923 р. вмер з причини отроєння в арештах державної поліції в Бориславі Михайло Голевка літ 20, приналежний до Кульчиць пов. Самбір, гр.-кат. релігії, стану вільного, син бл. п. Петра і Розалії, на останку замешканий в домі відбиральні ропи в с. Модричи.

Дрогобич 31. III. 1924.

Насувається питання, яка причина смерти молодого хлопця під „опікунчими" крилами бориславської поліції?

Смерть його влада держала в строгій тайні. Щойно завдяки випадкові дістали ми наведену ухвалу дрогобицького суду.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

НОВИНКИ.

— **Святочне число „Діла" з нагоди Свят Великодня вийде післязавтра, в суботу зранку й носитиме дату неділі, 27. квітня. Святочне число матиме 16 сторін і буде складатись із кількох десятків статтей на різнородні теми, історичних споминів та коротких белетристичних творів.**

— **Конфіската.** У вчорашньому (91) числі „Діла" вискубано по кілька речень із передової статті „На двох стільцях", зі звіту про краєву шкільну нараду, й зі звіту з Народнього Зїзду.

— **Їдуть гроші.** До Варшави приїхав перший транспорт нікльових грошей вартістю 20—30 „гроші", вибитих у віденській минниці.

— **„Pragai Magyar Hirlap".** Кілька днів тому у статті проф. С. Ш. про чеську пресу вкралась прикра фактична помилка, що торкалась газети „Pragai Magyar Hirlap". Той часопис не є видаваний чеським урядом, а навпаки, є мадярським гостро опозиційним протиурядовим органом.

— **Весна зі снігом.** Вчора, 22. квітня, розчаліла у Львові сніжна метелиця. Попередили її холодні дні й зливні дощі. Вулицями знову метушаться люде закутані у футра й усяке зимове шмаття. Бували хвилини, коли білі клапті снігу спичались десь вгорі, на впів дороги, коли вітер стихав і ображене сонце зиркало з поза сіро-білих хмар. Але побачивши погань, яка твориться на землі наприкінці місяця квітня, засоромлене сонце чим швидше ховалось і зимовий танок починавсь на ново, кепкуючи собі з усяких правил перестарілої установи календаря.

— **Нагінка на українську книжку.** Посилку наукових книжок з Праги (прим. Дм. Дорошенко: Українська історіографія", д-р Ст. Дністрянський: „Загальна наука права і політики" і т. д.). Польська почта передержала не менше, не більше—тільки два місяці. Годиться замітити, що ці самі книжки йшли через два роки через кордон без перепон. Очевидно, таких передержувань посилок українських книжок на польській почті ніяк инакше не можна собі пояснити, як бажанням доскулити.

— **Землетрус на дні океану.** Таємничий землетрус, який кілька днів тому був записаний усіма сейсмографами світа, відбувся на дні Тихого океану й не торкнувся ніде суходолу. До такого переконання прийшли вчені, які стрівожено глядячи на раптове тремтіння сейсмографічної стрілки, даремне чекали радіотелефонічних вісток про нову грандіозну катастрофу в якійсь культурній далекій країні. Землетрус, про який мова, був найбільший з усіх, які колинебудь досіль трапились. Досліди над дном Тихого океану далиб певне сензаційні висліди.

— **Фашизм проти 1-го травня.** Уряд Муссолінія рішив не дозволити на святкування робітничого 1-го травня, покликуючись на те, що — мовляв — свято праці святковано тільки-що в дні роковин заснування Риму. Покищо ще невідомо, яке становище займуть ті італійські робітники, що не є згуртовані в рядах фашизму і які шанують інтернаціональні робітничі традиції.

— **Кооператива „Український Театр".** Продовження списку членів: 1102. Ілярій Брусак в Радимні 20 уділів, 1103. д-р Теодор Сочевицький в Ст. Самборі 31 уд., 1104. о. Степан Ратич в Тернополі 33 уд., дальше зі Львова (збірка проф. Шендр.): 1105. Григорій Мартинюк 30 уд., 1106. Тимко Поліщук 10 уд., 1107. Ірина Лежогубська 10 уд., 1108. Святослава Пачовська 10 уд., 1109. Магдалина Зомер 33 уд., 1110. Павло Бабяк 10 уд., 1111. Павлина Скорусівна 10 уд., 1112. Марія Чепілева 10 уд., 1113. Андрій Гучко 17 уд., 1114. Евген Сельський 10 уд., 1115. Геновефа Крива 10 уд., 1116. Корнило Мартинюк 30 уд., 1117. Марія Заячківська 10 уд., 1118. Володимир Степків 10 уд., 1119. Теофіль Рижевський 20 уд., 1120. д-р Остап Макарушка 10 уд., 1121. Евгенія Макарушкова 10 уд., 1122. Ольга Макарушківна 10., 1123. Христина Стефанович 20 уд., 1124. Марія Залужна 10 уд., 1125. Осип Роздольський 30 уд. усі у Львові.

На Пасну для політичних вязнів! Не вільно нам забути про Вязнів, які не бачать ні радости воскресаючої весни ані не взнають веселощів Свят Воскресення Христозого, лиш в смутку, далеко від рідних, коротають дні у понурих келіях. Поспішім негайно з датками і нехай скромні дарунки будуть доказом, що ми памятаємо про них. — Харчі просимо надсилати до кухні в **Народньому Домі, вул. Рутовського 22, а гроші до „Дністра" Руська 20, або Краєвого Союза Кредитового, Ринок 10.**

Вісти з „Українського Змагового Союза".

Проєкт програми на 1924 р.

1) Біг навпростець (crosscountry) на 3 км. — дня 18. V. у Львові.

2) Змагання в ситківці за мистецтво II. народніх ігрищ, — 14, 15 і 16. VI. в Станиславові.

3) Хід на 25 км. Мета Стрий. 8. VI. — Нагорода „Червоної Калини".

4) Змагання в плаванню на 100 м., — 19. VI. в Бережанах.

5) V. Запорізькі Змагання. — 25 і 26. VI. в Перемишлі. Програма: а) Біг 100 м. б) Біг 400 м., в) Біг 1609 м., г) Скок в височінь з розбігом, д) Скок в довжінь з розбігом, ж) Скок жердкою, з) Мет диском, е) Мет булавкою, і) Мет ратищем, к) Мет кулею, л) Гінці.

6) Олімпіяда 11, 13 і 14. IX. у Львові. Програма: а) Пятизмаг, б) Програма 5 Запоріжських змагань, в) Стріча мистецьких дружин копаного мяча за мандрівну нагороду.

7. Змагання в дужанню і підносі тягарів — 6, 7. і 8. XII. у Львові.

8) Їзда наколесників: Львів—Золочів. 5, VI. Пробна їзда з перешкодами 18. V. у Львові.

9) Змагання чайок на 7 км. в Чорткові в день бою під Чортковом.

10) Мячеві змагання: за мистецтво І-ої кляси:

Участь беруть: „Буй-Тур", Станиславів, „Беркут", Перемишль, „Скала", Стрий, „Україна", Львів. Дні змагань:

11. V. „Скала" — „Беркут" в Перемишли.
18. V. „Скала" — „Буй-Тур" в Калуши.
„Беркут" — „Україна" у Львові.
25. V. „Беркут" — „Буй-тур" в Станиславові.
„Скала" — „Україна" у Львові.
І. VI. „Буй-Тур" — „Україна" в Станиславові.

Відплатні змагання відбудуться в червня. Дні змагань будуть визначені пізнійше. Розгрівка на II. Народніх Ігрищах.

Мячеві дружини мають подати до кінця квітня ц. р. склад грачів.

Всі, що бажають стати до змагань, мають зголоситися 5 днів перед змаганнями.

Зголошення слати на адресу: „Спортова Секція Сокола-Батька", Львів, вул. Руська ч. 20.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Порядок Богослужень в Страстний Тиждень і Світлий Празник Воскресення Христового в 1-ій міській Церкві Успення Пресвятої Діви Марії у Львові, при вул. Руській. Великий Четвер: о год. 9. рано св. соборна Служба Божа св. Василія Вел. з Вечернею, о год. 6. вечером Утреня Вел. Пятниці т. є. Служба Христових Страстей. Велика Пятниця: о год. 9. рано Царські Часи, о год. 10. рано Вечірня, о год. 11. рано Обхід з Плащеницею і проповідь, о год. 6. вечером Нагробне Утреня. Велика Субота: о год. 9. рано св. Служба Божа св. Василія Вел. Світле Воскресення Г. Н. Ісуса Христа: о год. 4 і пів рано Нагробне, обхід і Воскресна Утреня, о год. 10. рано співана св. Служба Божа, о год. 9·30. чит. Служба Божа, о год. 4·30. попол. Вечерня з проповідю. Світлий Понеділок і Второк: Всі богослуження, як звичайно т. є. о год. 6. рано Утреня і читані св. Служби Божі, о год. 10. рано співана св. Служба Божа і проповідь, о год. 12. в пол. читана Служба Божа, о год. 4. попол. Вечірня. 1—2

Передматуральний іспит для екстерністів у філії академічної гімназії відбудеться 12 і 13 травня (мая). Зголоситись до іспиту треба 11. травня. Управа філії державної гімназії з українською викладовою мовою. У Львові, дня 22. квітня 1924. — *Гр. Наливайко.*

Для вязнів: І. Кушнір, Вунсакет (збірка) 22 дол., Д-р Галан, Львів 5 дол. і 10 мил. Збірка в Перемишли 130 мил. і 1 дол. Кат. Кучер, Нюйорк 2 дол., І. Чиж 10 мил. Е. Ляшецький 15 мил., О. Айкова 20 мил., І. Онуферко 1 дол. — Вп. Жертводавцям щиру подяку складає Ком. дій. пол. вязням. 1—1

Збірка на „Рідну Школу" дозволена львівським Воєвідством до ч. 235085|23|II|3 згляднo Львівською Дирекцією поліції з дня 31. XII. 1923 ч. 2512|454|St/23 принесла 205,243.000 Мп. — *Головна Управа УПТ.*
1787 1—1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

УРЯДОВЕЦЬ, літ 28, з висшим образуванням, богатьох прикмет, навяже переписку з інтелігентною панночкою (пожадана матура або посаг, найкраще одно і друге) в матримоніяльній цілі. Ласкаві зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „Хрещатик". 1805 2—2

ДЯКА іспитованого з добрим голосом, що зумів би заложити і провадити хор, шукає від Томиної неділі греко-кат. уряд парох. Іване пусте п. Мельниця.
1792 2—3

ВПРАВНИЙ інструктор поручається на провінцію або у Львові. „Я". Адмін. „Діла". 18.7 1—1

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Рік основання 1860.

НА СВЯТА ВИНА

австрійські, угорські, грецькі, тонайські, добірні і солодкі

як також

Найлучші МЕДИ

поручає фірма

МАКС ВІКСЕЛЬ і Син

ЛЬВІВ, вул. КРАКІВСЬКА 14

1791 Телєф. 805. 1—1

ВСІ ВЖЕ ПЕРЕКОНАЛИСЯ

що мило з фабричною марною

„РИБКА" і „СОНЦЕ"

виробляване Т-вом Зєдинених Фабрикантів Мила Дзюбас, Фішель і С-ка в Ченстохові, істнуюча від 1878 р. **є найліпше і знане зі своєї чистоти і доброти**

Жадайте всюди! Жадайте всюди!

Виключне заступництво на Галичину

А. И. ЛЄВІНЬСКІ і Ска

Краків, вул. Становисляна ч. 28.

1616 0—?

ГУРТІВНЯ ВИН І ГОРІВОК

ФРАНЦА МОШКОВИЧА

ЛЬВІВ, КОЛОНТАЯ 2

поручає **на свята** гуртом і детайльно знамениті роди горівок фл. від 2,500.000 Мп. та благородні вина ріжного рода фл. від 3,000.000 Мп. На складі по приступних цінах. — **Лічничі вина.** 1722 4-4

ВЗУТТЯ НА РАТИ!

Першорядне взуття, солідне і елегантне

НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

ГАБЕР ШТАЙФ І С-ка

ЛЬВІВ, Ринок 19.

Всіх ПТ. Гостей, що вже купували в нас, просимо о ласкаве поручення нас своїм знайомим. 1729 5—10

СПОЖИВЧИЙ СКЛЕП Союза Українських Інвалідів

при вул. Руській ч. 1. і вул. Жовківській ч. 82.

заосмотрить усіх у потрібні святочні артикули. — — — Товари першої якости. — Риночні ціни. — —

Зайдіть! 1785 2—2 **Переконайтеся!**

ВЗУТТЯ реклямово і на догідних услівях поручає новозаложений **фабричний склад:**

„РОДОГАН" ЛЬВІВ пл. Голуховских 1.

1750 (Дім Скарбка проти Великого Театру.) 5—5

Достава для кооператив, спілок і купців. Більші партії прямо з фабрики. Для провінції почтова експедиція.

ЖАДАЙТЕ ЦІННИКІВ Телефон ч. 13—20 і 15—40.

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від 25. квітня ц. р. односерієвий фільм світової слави на 8 дій п. з.

„Під двома прапорами"

В головній ролі геніяльна американська артистка, славна зі своєї чудової мистецької гри жагучих очей Priscilla Dean.

„ОЛЬКА" **ЛЬВІВ, РИНОК 35. побіч Н. Торговлі продає лише панчохи, рукавички, скарпетки, вироби трикотові першої якости. ГУРТОМ!** 1755 9—10 **ДЕТАЙЛЬНО!**

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 93 (10186). Львів, неділя 27. квітня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шан. 143.322.
Адреса для телеграм: „Ділo" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1,00000 мп.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 600.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Писанку на Рідну Школу

Українське Педагогічне Товариство у Львові, Ринок ч. 10. II. пов.

перешле кождий Українець, кожда Українка і кожда українська інституція та організація на адресу:

Свято Воскресення — свято безсмертности.

Зерна правди та справедливости приймалися в запустілих серцях. Сильним „міра" вони були непотрібні. І Богочоловіка та найбільшого Учителя замучили та умертвили на хресті сильні цього „міра". Вони гадали, що зі смертю Учителя загинуть посіяні ідеї, вмре віра в них. Опечатали гріб, заложили скалою і поставили варту.

Не помогло нічого! Богочоловік воскрес! Богочоловік скинув гнітучу скалу і показався своїм учням у славі. Його наука про правду та справедливість набрала чару і сили, воскресила в людях тверду волю вірити і працювати для відродження людства, для відродження через правду і справедливість.

Віра, велика віра вела їх на муки і на смерть, щоби ними відроджувати та закріплювати віру нових поколінь. Муками і смертю здобувала світ велика наука. З крови мучеників зростала в міць, зі смерти тисячів воскресала, покіль не воскресла.

Свято Воскресення зязане з відродженням природи. Прокидається омертвіла шкаралуща землі, а з нею всі духові сили. І наша українська земля переживає болі народжування первоквітів нового життя. Ці перші квіти, та перша зелень зачерпнуть соків із крови наших Героїв. З подихом нової зелені і віддихом нових квіток повіє на нас безсмертям живучости, навіє думку про вічне життя. Ці весняні леготи разом із могутньою Воскресною піснею відродять у нас ідеї наших народніх героїв, померших у муках наших борців за всенародню ідею народнього Воскресення.

Весело дзвонять Відвічну Воскресну пісню Софійські дзвони в Київі. Болюче відгукнуться їм наші галицькі. Їх гомін зєднається в могутню мельодію надії.

Розєднаний насильно український народ зєднається у Воскресній пісні, навіяній почуттям перемоги життя над смертю. Повна болю й терпіння народня душа оживе! Щоби ожила й зірвалась до могутнього творчого лету як відвічна справедливість, як весняне життя!

Віра у невмірущі живучі сили народу зєднується невідхильно з найкращим символом людських змагань — з воскресним днем. Вона мусить здійснитись. Коли муки народу доходять до краю, коли домовина для нього готова здається осьось зачинити над ним віко — нараз струснеться скала, бо він прокинувся!

Цією вірою живемо всі. Надії на всесильність людського духа найглибше висловлені у вірі відродження народу, для якого час не має значіння. Нинішній день живе завтрішнім, а завтрішній відроджується силою вчорашнього.

ВЗУТТЯ GOODYEAR WELT по реклям. цінах на СПЛАТИ
С. ФЕДЕР ЛЬВІВ Сікстуська 7 поручає позір на фірму С. Федер
Всіх ПТ. Гостей просимо поручати нас своїм знайомим.
1794 1—8

На весну ВЗУТТЯ недосяжне під оглядом тревалости і дешевости поручає Магазин взуття Райх, Львів, вул Пекарська 8. Для ПТ. Урядовців догідні сплати.
1758 5—10

Українці і Білорусини на соймовій арені.

Користаючи з ласкаво уділеної мені можливости умістити кілька слів на сторінках поважаного „Діла", я хотів би у святочному числі написати про що-небудь світле з парляментарного життя українських послів. Перебіраючи в памяти ввесь час перебування нашого в соймі, я відшукав таки дещо радісне-хороше, чим і поділюсь зі своїми читачами.

В тяжких умовах проходить праця українських послів у соймі. Всі праві та центрові сторонництва ведуть явно ворожу політику відносно українського народу. А польська „лівиця", не менше шовіністична, як праві партії, думає лише про мандати „на кресах", а тому соромливо піддержує деякі наші пропозиції в переконанні, що все одно вони будуть відкинуті більшістю сойму. І тому в соймі ясно відчуваєш, що знаходишся серед ворожого моря або стоїш перед глухою стіною, яку нічим не пробити. І тільки в німецьких, жидівських, а особливо білоруських послах зустрічаєш піддержку. Спільне лихо обєднало всі „національні меншости". Правда, в парляменті блоку вже нема, але відносини між всіма клюбами тзв. національних меншостей дуже приязні та добросердечні. Одначе у тій дружній сім'ї більш уважливий обсерватор міг би углядіти двох найбільш великих приятелів. Це — Українці та Білорусини.

Від самого початку завязалась щира дружба між обома клюбами, коли ще ми навіть особисто не знали один одного. І я пригадую собі, як тоді, при перших наших кроках, дебатувалось і в нашому і в білоруському клюбі одне і те саме питання: чи не створити нам один спільний українсько-білоруський клюб? І тільки думка про необхідність підкреслити національний момент у нашій діяльности здержала нас від того акту. Самі Поляки відчували ту близькість м'ж нами, і коли на пленарній салі відводились місця для окремих сторонництв, то Українцям і Білорусинам було приділено один спільний ряд крісел.

Так і розмістились ми по братськи: Українець, Білорусин, знов Українець, за ним Білорусин, і так до кінця. А далі... Як ні силкувались Поляки розбити нашу приязнь, вона ставала все тіснійшою та тіснійшою і з інстинктової зробилась свідомою. Добре памятаю, як „визволенці" з певним підкреслюванням завжди старалися піддержувати Білорусинів, що викликало навіть докір по адресі „визволенців" з боку правиці; нам же, Українцям, ніхто з Поляків „очка" не робив. Але не пішли на приману Білорусини, бо знали вони, що їх положення нічим не відріжняється від нашого. Це знання на парляментарному грунті скоро зробилося переконанням. В освітній комісії мали нагоду переконатися Білорусини, що наше українське шкільництво так само переслідується, як нищиться і білоруська школа. А в земельній комісії були свідками і вони і ми, як всі Поляки від права до ліва всіма засобами піддержують осадництво і польську кольонізацію на наших землях. А там прийшло урочисте засідання сойму з приводу визнання границь Польщі, і побачили ми разом з Білорусинами, як радіють Поляки з того, що розрізали на двоє живе тіло України та Білої Руси. Пізнійше пізнали ми ближче один одного, і з приємністю констатували, що як по політичним та соціяльним переконанням, так по свойому походженню і професії українські і білоруські посли нічим абсолютно не ріжняться між собою. Та хіба могло би бути щось инше, коли і структура білоруського народу, і його історія, і його заповідні мрії та змагання точнісінько ті самі, що і в українського народу. Не дивно, що і діяльність на парляментарному грунті українського та білоруського клюбу приняла однаковий характер. І скоро сойм почув, що Білорусин, говорячи про положення свойого народу в Польщі, згадує у своїй промові і Українців, а Українець, забираючи слово, ніколи не омине Білорусинів. І все те не робилось наслідком ранійш прийнятого рішення, а самі собою зявлялись в устах Українця слова про Білорусинів, бо йшли ті слова від самого серця. Нічого казати, що ні разу ще не було випадку, коли би Білорусини та Українці по-ріжному заховувалися на пленумі сойму.

Однакова — діяльність, однаковою була та певно буде і доля українських та білоруських послів. Утік за кордон український посол Лучкевич, мусів те саме зробити і білоруський посол Яковюк. Позбавлено посольського мандату і то з однакової штучної причини Білорусина Калиновського та Українця Комаревича. Посаджено у вязницю послів: Білорусина Баранова та Українця Пирогова. Ще одна цікава рисочка. Коли в українському клюбі назрівала сецесія 5 послів, то сецесіоністи вели переговори з деякими послами з білоруського клюбу. Ходили чутки, що і в білоруському клюбі наступить розвал, але, на щастя, подужав молодий здоровий білоруський організм хворобу, яку занесено до нього з нашого клюбу. Зрозуміли брати-Білорусини, що в сучасних умовах національний момент повинен займати перше місце в парляментарній діяльности, і єдиним наслідком перенесеної хвороби було у Білорусинів загострення опозиційної боротьби — цей ніби новий прилив крови в молодому організмі щойно переміг недугу. І хіба ні в чим не розійдусь з правдою, коли скажу, що утворення нового українського с.-д. клюбу абсолютно не відбилось на відношенні білоруського клюбу до нашого, українського. Все йде так, як було і ранійш. Відносиш враження, що клюбу У. С. Д. П. не істнує; не стоїть він мім нами і Білорусинами.

Приятельські, чисто братські стосунки між нами та Білорусинами перейшли за границі парляментарного життя. І вже двічі були представники нашого клюбу гостями на урочистому національному святі Білорусинів у Вильні. Правда, польська преса, описуючи сьогорічне свято Білорусинів, ні словом не згадала про присутність на ньому Українців, а те білоруський і наш нарід те знає. І мимохіть приходить думка, що час вже зреалізувати давнійше рішення нашого клюбу про запрошення в гостину до нашого стольного міста представників братського білоруського народу. А поки що веселих свят, брати-Білорусини!

Сергій Хрущський.

Фабрика цукорків і помадок у Львові „ФОРТУНА"
(ЛИЧАКІВ, вулиця ПАВЛІНІВ ч. 16.)
„ЩАСЛИВИХ СВЯТ"
дякує українській публиці особливо жіноцтву за дотеперішне поперття і підперку серед дуже важких умов і бажає
Одночасно поручає особливій опіці свої першої якости фабрикати на будуче і просить українську публіку сидіть по нраю жадати цукрових виробів української фабрики
„ФОРТУНА" у Львові, вулиця Павлінів ч. 16.
1080 1—1

Проф. Михайло ГАЛУЩИНСЬКИЙ:

Малі діла — великі наслідки.

У незвичайно прикрому положенні німецького народу перед 115-и роками найшовся фільософ-педагог Фіхте і своїми „Промовами до німецького народу" старався вплинути на зміну душі народу. Зміну в сьому напрямі, щоби народ увійшов у себе і порозумів одно, що бути Німцем значить мати характер, бути вірним своїм змаганням. Другими словами виказав туюж думку великий Р. Вагнер: бути Німцем, значить виконувати річ, справу задля самої себе. Народ, громадянство, яке порозуміє сю виховну тайну (бо виховання — чи не найбільша містерія), уже в половині шляху до виповнення свойого історичного завдання. Народ, який не тільки розуміє, але у своїх кращих одиницях так поступає, безумовно не буде парієм у сімї народів.

І в нашого народу розуміння дуже тяжкого нашого положення, Але у нашому положенні дуже мало трагізму, який породжував по словам Арістотеля ἔλεον і φόβον, який говорив би страшною мовою до запеклої душі злодія, дарма що злодій. А тільки рисів, які давлять душу, прибивають стидом, бють у лице. Сам факт нашої чисельности — говорить дуже багато. На протязі цілих десятиліть повторювати заєдно: нас тільки і тільки мілїонів... рабів, і більш нічого, тай думати, що кількість мілїонів дає вже право на життя, це може хіба вистарчити для філістра. Серед тих мілїонів великий відсоток неграмотних, ще більший байдужих; серед народа, який майже що днини посилає молитву до Бога: Боже Єдиний, Великий... а забуває, що Бог стає уділом тільки змагаючих, ні книжка, ні газета не находить попиту; серед народа, де наші культурні установи начислюють ледви кілька тисяч членів; серед народа, який вічно говорить про єдність і купчення своїх сил, а не може поставити бодай маленької кооперативної сіти на певних основах.

І це треба собі раз сказати до очей. Не тому, щоби гасити духа. Навпаки, щоби його порушити, заставити його думати, примусити вийти із байдужости, апатії, великих слів, обіцянок, словесних погроз. Хоч як воно тяжко й трудно, а проте мусить наступити. І сі слова „мусить наступити" — треба кожному відповідальному українському громадянинові випалити розжорілим залізом на його серці.

Маємо досить ворогів і на них ми багаті. Але найбільший наш ворог таки в нас самих. Його найтяжче зловити, унерухомити, він дуже добре захований, бо захист йому даємо ми самі. Поконаємо його в нас самих, ми віднесли вже найбільшу побіду, звели найтяжчу битву. А перекладене нашою мовою буде воно означувати те саме, що сказали вже Фіхте й Вагнер. Воно буде однозвучне з посіданням характеру, з вірністю власним змаганням, посвятою в ідейній службі задля неї самої.

Йде наступ на школу, культуру, просвіту, господарську силу народу. І буде йти дальше. Як далеко, невідомо — каже майже кожний. А тимчасом відповідь ясна: наступати можна тільки там, де є або пустиня, або де хтось уступає. Не буде сих двох випадків, немає місця для наступу.

Одначе треба підготовити себе на гіршу евентуальність. Наступ стане відбирати нам усе. Чи тоді немає сили перенести наші змагання, куди немає доступу найбільше ворожа рука.

І у ясний день Воскресення, великого символу побіди правди над неправдою — видати собі моральний наказ сповнювати безкомпромісово й без застережень кожний громадянський обовязок. Кожна одниця на свойому місці і на місцях де його доля поставила. Але кожний обовязок! А далі притягати усіх несвідомих і байдужих, поучувати їх, де причина нашого лиха, власним прикладом заохочувати до наслідування. — Думаю, що не вчити нам наших читачів, щб се таке громадянські обовязки.

Найважнійше слово до молоді! Не забезпечувати собі будучність, а забезпечувати цілість народу. Не побиватися за патентові місця, але здобувати й творити незалежні варстати праці. З покінченими студіями, матурою вертати на село, йти до ремесла, віддаючи тільки невеличкий відсоток иншим фахам.

Тоді попливе активна праця у всіх ділянках. Що днини буде активний загал виконувати малі громадські діла. А їхня сума — се будуть великі наслідки! І хоч ріжні наші „кресові" опікуни стараються крякати похоронну пісню, наша ідейна громадська робота буде тим чинником, що відповідно до слів воскресної пісні нам дарує і забезпечить гідний живот!

БАЧЕВСЬКОГО
НЕСОЛОМЖЕНІ ГОЛОВКИ:
Чищена
Теля
Старша
Старуха
Житнівка
1793 1—1

Закарпатська Україна.

Перший виступ заступників Закарпатської України в Празі. — Шевченкове свято в Ужгороді. — Інсценізація „Гайдамаків". — Велика конфіскація.

Нововибрані посли зявилися в празькому парляменті й по зложенні посольської присяги взяли участь в нарадах парляменту. Дня 9. квітня висказали всі своє „кредо". Подаю зміст їх промов на основі донесення офіціяльної Чеської Телєграфічної Агенції:

Комуністичний посол д-р Гаті думає, що вислід виборів на Закарпатській Руси є ліквідацією дотеперішньої системи правління на З. Руси й каже: Підписанням санжерменського договору прийняли ви у відношенні до нашої країни зовсім ясні зобовязання, але замісць основного закона, що його ви самі постановили, дали ви нам якусь підмішку (сурогат) в формі генерального статута для Закарп. Руси, котрий є одиноким правним джерелом нашої країни. Замісць автономії дістали ми абсолютизм, замісць сойму військову диктатуру. Вибори видали присуд і на теперішнього губернатора, який мусить із них витягнути консеквенції. Основним питанням на З. Р. є справа землі, але її рішається тільки кольонізаційними методами. Давнійше гарно цвітучий промисл паде через замкнення границь і робітництво попадає в чим раз більшу нужду. Промовець питає владу, чи вона думає застановити дотеперішній спосіб правління на З. Р., чи думає дати населенню пасовиска, ліси і землю, безробітнім працю, а країні автономію. Коли не буде скорої помочі, возьме голодуючий і безправний народ свою долю у власні руки і освободиться революційними засобами.

Мадярський посол Корлат жадає також скликання сойму, але заявляється за чеською державою. Жадає відкликання губернатора й віцегубернатора, а назначення таких людей, котрі мали би довіря всіх партій.

Інж. Яромір Нечас (соц.-дем.) приходить до слова серед великого крику словацьких людовців, що кричать: „Чого Чех пхається в руські справи?" Серед крику людовців представляє промовець змагання руської соціял-демократичної партії. Жадає вузкої злуки Закарп. Руси з Чехословацькою републикою і автономії для З. Руси. Автономний сойм і взагалі автономія не сміють бути китайським муром, що відгорожує З. Русь від решти републики. Нужду на З. Руси завинив виключно мадярський режим. (Голосні протести на лавах людовців і комуністів). Населенню треба приспішеного переведення земельної реформи, життєвою справою є упромисловлення цілої країни. В справі культурній жадає зліквідування найбільшої ганьби попереднього режіму—неписьменности. Виказує числами, як по мачошиному трактувала мадярська влада тут. населення й вичисляє поступи, які зроблено за теперішньої влади. Підносить заслуги чеського урядництва на З. Руси. Займаючися питаниям, чи мається робити політика векикоруська, українська чи підкарпатськоруська, заявляється проти переношення східнослов'янських спорів (за границі) на З. Русь. (Оплески в правительственних партій).

Чеський народній соціяліст д-р Гагатко (говорив по московськи — А. Д.) каже, що руське населення має довіря до чеської влади, що вона сповнить його справедливі домагання... Карпаторусскій народ вважає себе частиною одного русского народа, зберігає місцевий говір і свою місцеву культуру. Карпаторусскій народ не може зректися мови Пушкіна, Гоголя, Тургенєва, Достоєвского. Жадає відлучення церкви від держави, що повинен перевести руський сойм. Але що справа пекуча й не терпить проволоки, жадає рішення її празьким парляментом.

Посол Куртяк (автономний земледільський союз), говорив по руськи—А. Д) про розчарування закарпатського населення, котре пять літ даремне вижидало від републики сповнення своїх домагань. В справі мови заявляється проти русифікації і проти українізації і жадає, щоби до шкіл була заведена мова, котрою говорить величезна більшість населення. („Лідове Новіни" додають, що він є найкращим промовцем з усіх нових послів, говорить чисто по руськи, але сів між Мадярами.—А. Д.)

Посол аграрної партії Щирецький з початку сесії не появився, бо тимчасом зрікся мандату, а на його місце ввійшов ославлений д-р Камінський, що в парляменті появився аж пізнійше.

Всі три посли з правительственних партій — то є інж. Нечас, д-р Гагатко і д-р Камінський оснували клюб правительственних послів, якому президент міністрів Швегля обіцяв, що буде сповняти на Зак. Руси те, чого згідно зажадає клюб.

Комітет місцевих товариств і організацій улаштував дня 12. квітня свято Шевченка. Свято почалося відспіванням „Заповіту". Співав величезний хор зі зєдинених хорів „Руського Національного", хору учительської семинарії і „Руського театру Просвіти". По промові директора Павла Яцка про значіння Шевченка для українського народу й для Закарпатської Руси виставив „Руський театр Просвіти" Шевченкових „Гайдамаків" в такій інсценізації, яка тепер переходить всі сцени на Великій Україні та скрізь викликає бурі бурхливого захопления. Інсценізацію по взору славного українського артиста Леся Курбаса режісував директор Загаров. Вже тут слід замітити, що навіть для чужої публики, котра мусіла одночасно з труднощами мови боротися і з труднощами зрозуміти сутоукраїнську історичну фабулу, прийняла цю постановку з найбільшим признанням. Не кажу вже про наших земляків, що ще „Гайдамаків" не бачили.

Дозволю собі написати дещо більше про цю постановку, бо — як сказано — вона тепер дуже популярна на Великій Україні, а в нас по цім боці „рижського кордону" мабуть лиш Ужгород може собі на це позволити.

...Підноситься занавіса. Сцена в сукнах, без жадних декорацій, на задній сцені підвищення, що праворуч і ліворуч сходами підноситься дещо вгору.

На сцені пять жіночих постатей. Всі в білих сорочках, чорних джергах (спідницях), в чорних постолах і з чорними обмотками. Одинокі прикраси, зелений поясок у всіх, зелена стрічка на заплетенім у косу волоссі і рядок намиста... Це хор — на зразок грецького хору, що віддає всі рефлєксії поета підчас дії, що йде на сцені в глибині. Поодинокі члени хору, то цілий хор, деклямують то глибоким понурим голосом, то ясним високим, в міру того, які враження хоче викликати поет.

Відчеканили слово за словом „Інтродукцію" до „Гайдамаків". Раптом все світло гасне, а за хвилину новий образ: На сцені ріжнородна юрба: Запорожці, козаки, селяне. Чути страшні, жахливі стони на сцені й поза сценою. Входить юрба селян, гнучися під тягарами, підганяють польські гайдуки нагаями. За ними входить величньо на сцену висока жінка в багряній киреї, з короною на голові в окруженні польських гайдуків і війська. На кивнення пальцем цеї Польщі падуть під її ноги — кинені руками гайдуків, козаки, селяне, жінки, дівчата, діти. І чути жахливий стогін... Знов світло згасло.

Хор творить задню стіну. Перед нею вибігає Жид і жене Ярему до роботи, потім танцює з жінкою і дочкою. Враз стукіт і зламавши двері, вбігають конфедерати, бють Жида, танцюють... Знов темно.

„У гаю, гаю..." співає Ярема. Зявляється Оксана... Хор виводить словами Шевченка, „Може ще раз на цім світі зустрінуться".. З другої сторони сцени паде світло — це з вікон титаря. Хор дивиться туди і з жахом відскакує: „Бодай не дивитись". Стають рядом на самім переді сцени, закривши очі рукавами, а тимчасом конфедерати мордують титаря. Вбігає Оксана й паде зомліла. Трупа титаря й Оксану виносять конфедерати Хор, на передні піднявши руки в гору, глибоким голосом кричить в небо: „Деж ти Яремо? Деж ти? Подивись!"

II. дія. На сцені знов ріжний народ. На боці старшина, в гурті співає кобзар. Іде по Шевченкові розмова. Нагло голос дзвона.

Хор на переді в строях дівчат.

Знов новий образ: На горі стоїть з хрестом благочинний: „Моліться, братія, моліться". — За хвилину „Беріть ножі. Освятили. Освятили, освятили — гине шляхта, гине!" покотилося зі сцени луною чим раз дальше, аж десь далеко завмерло... Тимчасом іде Ярема шукати долі зі свяченим...

З боків луни пожарів. Хор подає. „Зайнялася Смілянщина... Горить Корсунь, горить Канів..." На сцену входять гайдамаки. Між ними Гонта й Залізняк. Приймають Ярему в реєстр і записують Галайдою, Тай потягли дальше карати Ляхів...

III. дія. Хор: „Скрізь по селах шибениці, навішано трупу..." Гайдамаки готуються до бенкету в Лисянці. Пє Гонта й Залізняк. Ожидають Лейбу, що пішов послом до замкнених Ляхів,,. В козацькій киреї, в козацькій шапці крадеться Жид. Під загрозою ножа Яреми признається, що Оксана в лисянськім замку. Посилає Ярема Жида визволити її, а сам забавляє Гонту.

Та той наказує приступ на замок і Галайда кидається сам наперед.

Знов зміна: Оксана з монахинею. Хор випроважує її словами: „Не журися, сподівайся та Богу молися. А мені тепер на Умань треба подиви́ться".

Наступ на Умань. З гучним воєнним криком перевалюються через сцену великі гайдамацькі війська, заохочувані Гонтою й Залізняком... Хор одним голосом рецитує: „Як та хмара гайдамаки Умань обступили..." і т. д.

Ведуть ксьондза і двох малих хлопців. „Гонто — оцеж твої діти варіж і їх". Скликують громаду й Гонта при всіх вбиває дітей.., Потім нишком під гук гайдамацького бенкету поховав синів...

Хор кінчає III. дію:

„Погуляли гайдамаки, добре погуляли..."

а вкінці

„Тільки часом у вечері понад Дніпром гаєм ідуть старі гайдамаки, ідучи співають: А в нашого Галайди хата на помості..."

рецитують рівно тихенько як шелестить тирса та як тирса під подувом вітру — клониться хор рівномірно то в один бік, то в другий... Завіса паде.

Як сказано — враження зробила вистава величезне. Можна собі уявити, яке грандіозне враження могла би викликати така постановка при великій сцені, з кращою технічною обстановкою, при великім числі учасників в масових сценах і при кращій гардеробі. Все таки вся публика признала, що ця вистава ще один доказ величезного поступу театру. Жалко лиш, що управа театру не запаслася композиціями до „Гайдамаків" і ужгородська публика втратила нагоду почути такі знамениті річи як „Гетьмани-Гетьмани", дальше „Ой Дніпре, мій Дніпре..." й инші. Спів кобзаря вийшов слабеньким.

* * *

Дня 30. березня пропала з каси *краєвої команди жандармерії в Ужгороді* готівка в сумі Кч. 103.607·17, яку вкрадено при помочі підроблених ключів. Підозріння впало на слугу, що попереднього дня зник. Цей слуга подавав себе весь час за Українця з Галичини, не диво, що мадярські й кацапські газети злорадісно затерли руки. Тимчасом виявилося, що той слуга не Поляк, що ще в 1920 р. втік із польської армії, перебував в Ужгороді все під плашиком Українця, а в цім році навіть вкрутився на слугу до команди краєвої жандармерії. Тому шо заходить підозріння, що злодій утік до Галичини — бо дотепер його не зловили — і там сміється в кулак, що викинув штуку і собі на користь і Українцям на неславу, вважаю потрібним звернути увагу українського громадянства в Галичині на цей випадок. Називається злодій Ян Бушко, родився 27. жовтня 1895, приналежний до Кобильниці Руської, повіт Яворів, уміє по українськи й по німецьки. Опис особи: постава середня, валуватий, ясне волося й „бачки", маленький англійський вусик тої самої краски, подовгасте, угровате лице, короткий повний карк. *А. Д.*

На Паску для політичних вязнів!

Не вільно нам забути про Вязнів, які не бачать ні радости воскресаючої весни ані не знають веселощів Свят Воскресення Христового, лиш в смутку, далеко від рідних, коротають дні у понурих келіях. Поспішім негайно з датками і нехай скромні дарунки будуть доказом, що ми памятаємо про них. — Харчі просимо надсилати до кухні в Народньому Домі, вул. Рутовського 22, а гроші до „Дністра" Руська 20, або Краєвого Союза Кредитового, Ринок 10.

Шкільництво на Великій Україні.

На сторінках нашої газети появлялися вряди-годи деякі відірвані відомости про стан шкільництва на Україні. Одначе ці відомости не носили загально-українського характеру, а торкалися переважно якоїсь одної чи другої губернії або одного чи другого типу шкіл. Здебільша були це інформації загального характеру, без точних цифровик даних, з яких виключно можна робити певні висновки про стан шкільництва на Україні. Даги хоча би загальний, але обоснований на певних офіціяльних, цифрових, даних погляд на українське шкільництво, це дуже важке й невдячне завдання. Доступні цифри для нас — це виключно ті, що порозкидані у радянській українській пресі. Системізувати їх важко тим більше, що подібних цифр зі всіх губерній України не маємо. Маємо, що правда, кілька дат, що обіймають усю Україну та вони не розяснюють нам стану шкільництва в окремих губерніях, що на нашу думку дуже важне.

А проте від спроби дати погляд на стан шкільництва на Україні, не відмовляємося тому, бо вважаємо, що ця галузь нашого життя на Україні найважнійша, а тим самим для нашого громадянства найінтереснійша.

Хто читав у нашій пресі всі ті інформації про шкільництво, той мабуть тішився і радів душею, що наша школа на Україні так росте. Неодин мусів звернути увагу й на те, що неграмотність на Україні зменшується, бож незвичайно широко поставлена там справа ліквідації неграмотности. Далі наш загал довідався, що в цьому році введено шкільний примус на Україні. Всі ці відрадні вістки та інформації безперечно роблять деяке приємне враження та будять у нас довіря до того, що там діється на освітньому полі.

Заки ще приступимо до цифрових даних, слід нам зазначити, що організація теперішньої школи на Україні зовсім не та, що була не то перед війною, але навіть перед 1919 р. чи 1920 р. З давної шкільної організації і сліду не остало. Большевики повели ґрунтовні реформи, ввели т. зв. єдину трудову школу, яка розпадається на чотири періоди чи ступені, чи навіть на пять, коли рахувати й період дошкільного виховання, що простягається на час від 4—8 року життя. Перший ступінь творить трудова школа, що обіймає час від 8—15 літ і обіймає сім груп. Другий ступінь творить уже низку фахових шкіл, які називаються професійними як професійно-педагогічна школа, професійна технічна школа, проф. соціяльно економічна школа, агрономічна, медична, ветеринарська і ин. Другий ступінь обіймає час від 15—17 або 18 року життя. Ріжниця віку на другім ступні тому, що деякі фахові школи II. ступня обіймають час 2-х, деякі 3 х літ навчання. Третій ступінь творять т. зв. інститути як Інститут Народньої Освіти (ІНО) або Інститут педагогічний, Сільсько-господарський Інститут, Технічний Інститут або Технікум і инші. Вони обіймають час від 18—21 р. життя. Четвертий ступінь творять так звані Вищі Інститути, як Вищий Інститут Народньої Освіти (ВІНО), Політехнічний Інститут, Вищий Медичний Інститут і инші. Четвертий ступінь повстав з давних університетів і обіймає час від 21—26 р. життя.

Введено там тепер також новий поділ шкільного року. Шкільний рік ділиться в усіх школах на три семестри. *Про це недавно була в нас* замітка. Приступаючи до самої теми, слід підкреслити, що від 1920 р. до цього часу помітний упадок числа шкіл на Україні. В 1920 р. було 22.000 шкіл на Україні. В 1921 р. цифра ця впала на 21.000, в 1922 р. на 119.000 шкіл, а до 1 квітня 1923 р. на 16.500 шкіл зі загальною кількістю учнів 1,350.000 душ. (Маємо на раві перший ступінь!). По групам ці учні ділилися так I.—500.000 дітей, II.—33.000 дітей, III.—255.000 дітей, IH.—120.000 дітей, V.—65.000 дітей (це вже перша кляса давньої середньої школи!), VI.—50.000 дітей, VII.—35.000 дітей. Взагалі на всю кількість дітей на Україні шкільного віку в групах від I.—IV. вчилося 45,8%, а від V.—VII. вчилося лише 5% всіх українських дітей або 25,3% від 8—15 років. (Гляди: „Більшовик" ч. 52. 1924 р.)

На загал стан дітвори на Україні дуже невідрадний. Загальне число дітей на Україні в віці від 4—15 літ виносить 8,000.000. З того 9.000 є глухонімих, 16.000 сліпих, 250.000 духово недорозвинених, а скільки користає зі школи — сказано вище. *Тих нещасливців обслугує* 42 установи, що вміщають в собі 1723 дітей: з того великого числа 8,000.000 50—54% є хорими на туберкульозу. Тепер саме почато велику кампанію оздоровлювання тих хворих дітей. (Гляди „Вісти" ч. 50) Разом з дитячими притулками, заведеннями для дітей-калік та дитячими установами дошкільного виховання і всіма школами число виховних установ для дітей виносить 20 000 на 8.000.000 душ дітвори. Це безперечно за мало. (Гляди „Вісти" з ч. 54 з 1924 р.)

Тут слід згадати про організацію боротьби з неграмотністю. Ліквідацією неграмотности хочуть на Україні зайнятися дуже поважно. Дотеперішні результати праці на тому полі висловлюються в таких цифрах. З першим березня ц. р. було на Україні 9 000 ліквідаційних пунктів неграмотности. В цих пунктах училося 200.000 учнів переважно в віці 15—20 літ. (Гляди „Вісти" ч. 55. 1924).

На ведення всього того освітного апарату потрібно було в минулому 1923 р. 30.000 000 карбованців золотом, а витрачено всього лише 12,000.000. Та слід зазначити, що в цю суму зовсім не входили ні дитячі захисти, ні дитячі дошкільні установи, ні видатки на ліквідацію неграмотности. Перші видатки покриваються з фонду ім. Леніна, а видатки на ліквідацію неграмотности покривалися із окремих фондів.

Для цілого Союзу Радянських Республик асигновано 60,000.000 карб., тобто 3,99% всього буджету. Стільки витрачується на освіту в державі, що захлипується гаслами про ліквідацію неграмотности, про загальне навчання, виховання дітей державою і т. д., а царський уряд у Росії витрачав перед війною 6—8% на народню освіту. Та на тому не кінець. В цьому році весь буджет СРСР. збільшився на 30% від попереднього року, але асигнування на народню освіту остали ті самі. Зі загально союзних асигнувань на народню освіту призначено для України 19%. Така сума зовсім не вистарчає для України. В тому році український шкільний буджет виносить 23,280.000 карбованців, а перед війною витрачалося на Україні на народню освіту 52,000.000 карбов. У біжучому році народній комісаріят освіти одержав 14,000.000 карб., згідно з державним буджетом України, але і цю суму зменшено до 12 і пів міліона, наслідком загального скорочення буджету УСРР. З тої суми 12 і пів міліона на матеріяльне забезпечення учнів (здебільша студентів ремісничих факультетів та студентів комуністичного університету ім. Артема в Харкові) витрачено 40%. Коли взяти на увагу, що держава удержує 630 освітніх установ, а в тому числі 11 *інститутів, 16 робітничих факультетів*, 16 радянських партійних шкіл і всі високі школи та наукові інститути, то вся решта грошей розійдеться поміж них. А щож зі всіми иншими типами шкіл на всьому просторі України? Їх удержання перенесено на місцеві буджати. (Гляди „Більшовик" ч. 52 і „Вісти" ч. 55 з 1924 р.)

А перенести щось на утримання місцевих буджетів на Україні рівнозначне з тим, щоби воно поволі занепадало. Не диво тому, що від 1920—1924 р. на Україні не стало аж 5.500 шкіл. Школи не відбудовані, не забезпечені ні паливом, ні підручниками, учителі не заплачені, одним словом: скрута. Але все таки до нас долітають грімкі гасла про ліквідацію неграмотности, про засновування щораз то нових наукових установ і т. д. Є там і Наукова Організація Праці (НОП.) і Науково Досвідні Катедри, що мають стати з часом окремими дуже спеціяльними інститутами і всякі Наукові Інститути над дослідом виробництва та мистецтва і мови і пісні і драми і т. д. і т. д. Але все це ледви животіє. Безперечно найкраще поставлені всякі установи окремого політичного виховання комуністів, як університет Артема в Харкові (утримання одного студента коштує державу 80 карб. зол.), Марксівський Інститут і всі инші політичні школи, яких є дуже багато, а які все таки в цьому році зменшилися на 50% з огляду на брак грошей.

Коли би ми хотіли приглянутися станові шкільництва в поодиноких *губерніях, так справа предстаєляється* ось як: На Київщині є 87% учителів Українців, а в самому Київі 41%. Між учнями є 91% Українців разом з Київом. В кошторисі на народню освіту держава покриває 33,17% видатків, а місцевий буджет 57 65%. Школи на Київщині мають 17.000 десятин землі і доходом з неї покривають недобір. На кожну школу припадає 108 учнів, а на одного учителя 34 учні (пересічно). В самому Київі всього 100 шкіл, з того лише 30 українських, 60 російських, а решта инших. В 1.143 школах для неграмотних вчиться 41.985 учнів. Страшний брак українських підручників. Загального числа шкіл на Київщині ми не добули. („Вісти" ч. 52).

На Катеринославщині є 2.999 шкіл з 11.000 учителями, між якими 5,6 проп. комуністів. Між учителями 52 проц. Українців. В школах для неграмотних вчиться 60.000 а всіх неграмотних нараховується 650.000. 25 проц. видатків покривається з місцевого буджету. Кошторис на школи зреалізовано в минулому році лише на 52 проц.

Українізація обрахована на 3 роки. На курсах українознавства вчиться тепер 1260 учителів. Шкільну сітку (мережу) українізовано на 63 проц. Професійних шкіл українізовано на 120 лише 6.

На Запоріжжі (округа катеринославської губернії) є 288 шкіл і 22.000 учнів. В дитячих будинках є 2.400 дітей. Учителів - Українців 80 проц.

На Харківщині з місцевого буджету припадає на освіту 13 проц. 65 проц. шкіл відновлено. Підручниками школи забезпечені лише в 30 проц. Числа шкіл не можна добути.

У Донецькому басейні на народню освіту припадає з місцевих буджетів 36,29 проц. Шкільні будинки в дуже невідрадному стані. Українізація шкіл гальмується через брак учителів-Українців. В минулому році було лише 6 українських шкіл, а тепер є 129. Крім цього є 169 німецьких шкіл, 11 жидівських та 29 татарських. Становище шкіл для ліквідації неграмотности незадовольняюче. Наука одного неграмотного коштує 7 зол. карб., а всього треба би навчити 50.000 душ.

На Полтавщині українізація проводиться пляново. Ліквідаційних пунктів неграмотности є 550, в яких вчиться 30.000 душ. На Полтавщині є 4.000 беззахистних дітей.

На Поділлі місцевий буджет дуже слабий і становище його нині катастрофальне. Кошторис народньої освіти на другий квартал два рази менший як був у першому кварталі. Учительство не дістає своєчасно платні, яка й так дуже мала.

Д-р Дмитро ЛЕВИЦЬКИЙ.

Січові Стрільці і оборона Львова.

У липні 1918 р. делєговано мене як голову галицько-буковинської Ради у Київі до Національного Союзу. Головою Національного Союзу був у той час Володимир Винниченко. Це була доба, в якій на Україні ставав щораз більше помітним моральний упадок німецької та австрійської армії. Вищі військові сфери займалися великим промислом на власну руку та спекуляцією, нижші дрібною торговлею, а в великій части наймалися просто у дідичів, щоби відбирати у мужиків землю та стягати величезні котрибуції за шкоди заподіяні дідичам мужиками підчас революції і першого большевицького походу на Україну. До Національного Союзу напливали кожного дня скарги про страші надужиття та катування, якого допускались карні експедиції. У багатьох місцевостях мужики брались до самооборони, вбивали німецьких та чорносотенних російських жовнірів, яких тоді набралось багато на Україні. А це викликало ще більшу реакцію.

Тодішний міністр внутр. справ Ігор Кістяковський хотів залізною рукою завести лад на Україні. Він станув на боці карних експедицій, а це викликало велике невдоволення населення до цілого гетьманського уряду. Обурене населення зверталось до Національного Союзу як до того чинника, від якого надіялось порятунку та спасення від дідичів та їх посіпак. Майже два місяці вів Національний Союз безпосередно та посередно, то з Німцями то з гетьманом переговори про реконструкцію та українізацію кабінету. Дарма, що при кінці Національний Союз пішов на дуже далекі уступки — як на тодішнй революційний мент, — Німці, а з ними гатьман були вже зневірились у можливість удержання влади українським кабінетом і тому відкинули всі слушні домагання Національного Союзу. Тоді то зародилась у головах В. Винниченка та М. Шаповала смілива думка зробити повстання проти гетьмана та німецько-австрійських військ і силою захопити владу у свої руки.

Думка Винниченка та Шаповала видавалась просто божевільною, якщо зважити пропорцію сил двох ворожих таборів. Силою, на якій мало опертися ціле повстання було 1.300 Січових Стрільців, які стояли тоді у Білій Церкві, біля 600 жовнірів, останків дивізії „синьо-жупанників" та приблизно 2000 людей з дивізії Балбачана, які стояли тоді в околицях Харкова. Проти них стояла менш-більш тристатисячна німецько-австрійська і до 10.000 офіцирів-добровольців, які були на послугах Москви та гетьманського уряду на випадок якогонебудь повстання. Організатори повстання покладали надії лише на те, що Німці остануть невтральними, а в геройство російських офіцирів вони не вірили — знаючи, що один Січовий Стрілець вийде переможцем проти чотирьох добровольців офіцирів. Це здійснилось небавком у битві під Мотивилівкою.

Центром повстанчої армії мали бути тоді Січові Стрільці, які під проводом полк. Коновальця стояли в Білій Церкві. Були це все Галичане, здебільша студенти, всі хлопці ідейні, загартовані вже в боях,— військова частина, яка — як справедливо сказав Винниченко — трапляється раз на сто літ. Серед приготувань до повстання почали до Київа приходити звістки про розбиття австро-німецької армії, про революцію у Відні та Берліні, про те, що стара Австрія розпадається і що всі народи її держави самі рішатимуть про свою долю. Почта між Львовом і Київом була неналаджена, тому ми всі, а головно галицькі Українці, ждали та приймали з запертим віддихом звістки про те, що у Львові збирається Національна Рада, що там кипить боротьба між двома напрямками: одним, щоби творити власну галицько-українську державу і другим, щоби зединитись в одну, нероздільну соборну українську державу. Та який не був би вислід цієї боротьби, ми в Київі вірили вповні у перемогу Українців. До нас до Київа приїздили ранійше д-р Л. Цегельський, д-р В. Панейко та д-р Т. Ваньо і всі вони, а головно останній, впевнювали, що підчас війни українська національна свідомість та завзятість незвичайно зросла, що боротьба буде легка а її вислід для нас певно корисний.

Не вважаючи на те, ми вже перед 1-им листопада почали заходитись, щоби прийти з допомогою Галичині. Гетьман, який ставився до Галичан дуже прихильно, приобіцяв як на тодішні часи щедру допомогу в харчах, збруї та грошах. Звістку про перебрання Українцями влади в Галичині, прийняв Київ з надзвичайним захопленням. Козаки почали цілими сотками зголошуватися добровільно, щоби їхати до Галичини, а деякі палкійші, під проводом полк. Долуда негайно і вибрались у дорогу. Перебрання влади у Галичині скріпило ще більше Винниченка в постанові зробити повстання. Він скликав військову нараду, на якій вироблено весь плян повстанчої акції. Серце тягнуло Січових Стрільців до свого Львова на велике свято народнього Воскресення, та холодний розум, почуття важкого обовязку, казало їм залишитись на місці, не йти на Свято, а йти в завзяття, на кріваий бій. Вони бідні вірили, що галицькі Українці дадуть собі самі раду, гадали, шо в Київі положення важше і що велика Батьківщина домагається великих жертв.

До повстання вони були вже готові. Аж ось ненадійно, здається, 4-го листопада приїхали до Київа д-р Назарук та інж. В. Шухевич і заявили нам, що позиція Львова захитана, що на вулицях Львова кипить бій. Полк. Коновалець і я, ми звернулись негайно до гетьмана з проханням відпустити Січових Стрільців до Львова. По дуже довгих ваганнях гетьман згодився. Просто від гетьмана коло 11-ої год. веч. ми пішли до „Українського Клюбу" сповістити про це Винниченка. Почувши в чому діло, Винниченко поблід, на його енергійному лиці виступили сльози. Він заявив нам, що це тяжкий удар у спину, що в мент, коли все до повстання готове, коли вже майже всі про це повстання знають, коли йому і чи мало иншим передовим Українцям грозить вязниця — що в такий час неможна вже відступати та змінять плянів. При цьому заявив, що без вільного Київа не може бути вільного Львова.

Ми вирішили, що полк. Коновалець та д-р Назарук мають негайно їхати до Білої Церкви, щоби зі загалом Січового Стрілецтва вирішити цю справді дуже важку і важливу в наслідках справу.

Віра в перемогу галицьких Українців і почуття ваги Київа як осередку всеукраїнської державности взяли верх між Січовим Стрілецтвом. Д-р Назарук уже не вернувся до Київа, я пішов з Січовими Стрільцями просто на Хвастів, а полк. Коновалець приїхав тільки на кілька годин повідомити, що Січ. Стрільці готові до бою і попрямують через Хвастів на Київ.

Дуже гостро відчувається недостача шкільних підручників, а ще більше недостача шкільних будинків. Тепер функціонує 2054 шкіл з 154.000 учнів. З того 1870 шкіл веде навчання виключно в українській мові. Школи задовольнюють лише 25 проц. всього дитячого населення. („Вісти" ч. 52).

Про Одещину, Волинь та Чернігівщину і Таврію не маємо ніяких відомостей. З повищого бачимо, що загальний стан шкільництва не дуже то світлий. Очевидячки, що такий стан дасться оправдати страшними часами революції, війни, то що, але теперішні часи мирної відбудовної розбудови краю дають повну надію на те, що становище в скорому часі поправиться і зміниться на ліпше, а прийде пора, де воно буде вповні задовольняючим.

Іл. БОРЩАК.

Досвіди минулого.

Париж, 12. квітня 1924.

Саме вийшла у світ книжка професора школи політехнічних наук Шарля Лєсажа п. з. „Наполєон — віритель Прусії". Давно вже не читав я такої цікавої та незвичайно актуальної книжки, якої зміст був би такий близький нам, що переживали добу 1914—1924 р.

В р. 1807. Наполєон остаточно знищив Прусію і під Тильзітом при прихильній співучасти московського царя Олександра I, який рік ранійше присягав на домовині Фридриха Великого не залишати Прусії, (присяги королів мають ту саму вартість, що присяги народів!) продиктував Прусії замирення, у порівнанні з яким версайське є твором справедливости та гуманности. Те, чого Фош та Клємансо не могли осягнути на Мировій Конференції — осягнув Наполєон. Прусії відобрано рейнські провінції; мало того: всю Прусію, аж до Одера, окупували Французи, про що нині так мріють Доде, Тардіє та Лєфевр. Оця окупація мала продовжуватися, доки Прусія не виконає фінансових умов замирення, бо Тильзітське замирення мало також своє „відшкодування", хоча називалося воно менше лицемірно: звичайною контрибуцією. Версайське-же замирення, як відомо urbi et orbi, є замиренням „без анексії та контрибуції".

Книжка Лєсажа вся присвячена тому, як Прусія виконала, чи пак: не виконала, фінансових умов замирення. Річним з того, що загальна сума установлена у Тильзіті, після довгих перемов та торгів, точнісінько так само як у 1920 та 1921 р. була остаточно доведена до 154 і пів мільонів франків. Тогочасні експерти це не були ще Американці, про яких тодішна дипльоматія мало-що знала і навряд чи могла передбачити значіння; після довгої та совісної праці вони доказали, що Прусія в силі виплатити зазначену контрибуцію. Але Прусія доказувала свою мізерію і знайшла в особі союзниці Франції (тоді це була Росія, а не Англія) доброго адвоката на всіх тодішних Спа, Льондонах, Каннах, які, звичайно, називалися инакше.

„Нема фізичної змоги виплатити" — такий був „лейтмотив" німецької дипльоматії та преси. Врешті контрибуцію доведено до 120 мільонів „розумної суми", яку Прусія — Наполєон і комісія були в цьому певні — мала вже цим разом остаточно виплатити. Абсолютно так само як в 1921 р. сталось з бонами „A. B. C.": вручила на 50 мільонів вексель і на 70 мільонів земельні листи. Залишилась мала річ... виправдати вексель. „Це буде дуже легко для пруського уряду — запевняв Наполєон — (справді дивуєшся його наївности!), як тільки він заведе порядок і ощадність у своїх фінансах". Прусія — знову таки так само як Вірт. Ратенау й инші — доказувала, наскільки муситься в інтересах вірителя, себто Франції, піддержати економічне відродження Прусії, а для цього покищо не домагатись грошей. Вона навіть запропонувала Наполєонові свою військову запомогу супроти Росії, щоби „зупинити варварів".

Знову так само як ген. Гофман і досі проповідує хрестоносний похід проти совітів під головуванням... Фоша. Врешті, коли прийшла катастрофа Наполєона, Прусія не виплатила ні сантіма її армія була негайно зорганізована і потім прийшло Ватерльо, коли прусські війська Блюхера рішили долю Наполєона. (Я певний, що якийсь генерал пише нині на зразок Лєсажа книжку п. з. „Наполєон, військовий контрольор Прусії"!). Не тільки скасовано борг під Єною, але Франція у свою чергу стала довжником Прусії...

Коли я зачинив книжку Лєсажа, я взяв Сен-Бева і вичитав у нього. „Ми завжди маємо нахил уважати себе розумнійшими та більше досвідченими, ніж колишнє людство і що ми знаємо речі, яких наші предки не знали. Одначе вони знали дещо такого, чого ми не знаємо. Вони мали свій досвід, знищений для нас, бо події, підчас яких вони жили, вже забулися. Все треба студіювати наново, все знову починати. Кожне покоління повторяє ті самі похибки, ті самі дурниці і вчиться тільки власним досвідом. Історія — бездонна криниця забування".

Наддніпрянська Україна.

Число неграмотних на Харківщині.

Число неграмотних (від 18—39 року життя) в Харкові виносить 19.500 душ, по округах та містах Харківщини 17,3000 душ, на селах 332,5000 душ. Разом 369.400 людей, що становить 54,4 прц. всього населення Харківщини. Неписьменність між жінками на селі виносить 78,2 прц.

В загальному числі неграмотних є 9.500 членів професіональних спілок, 10,000 так зв. допризивників, 21,000 членів комітетів незаможнів селян і 332,000 — решти населення.

До 1. травня 1925 р. намічається зліквідувати неписьменність 40.500 членів професіональних спілок, допризивників та селян незаможників. Щоби це осягнути, треба заснувати 116 пунктів ліквідації неписьменности в самому Харкові та 550 пунктів по містах та селах Харківщини. Тепер на Харківщині існує 361 пунктів, з усіх цих пунктів ліквідації неграмотности місцевими коштами удержується 184 а инші удержуються на державні кошти. Всього вчиться на тих пунктах 13,000 душ. Не вистарчає українських підручників. („Вісти").

Кордон УСРР.

На засіданні президії Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету розглядано дуже основно справу про зовнішні кордони УСРР. з иншими Республиками. Член Комітету Скрипник заявив, що вже засновано по цій справі Союзну комісію з представників Радянських Республик та поставив внесок на вибір двох представників до тої комісії від УСР. Над внеском розвинулася широка дискусія, почім рішено вислаати двох представників від Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету.

(„Вісти").

Фонд допомоги дітям.

Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет рішив утворити окремий фонд УСРР. при ВУЦВиконкомі для допомоги безприютним дітям. Дотепер був лише Союзний фонд допомоги дітям, що звався фондом Леніна. („Вісти").

Д-Р І. КРИПЯКЕВИЧ.

Нові напрямки в українській історіографії.

(З нагоди „Огляду української історіографії" проф. Д. Дорошенка, Прага 1923.)

Кожний читач „Огляду української історіографії" проф. Д. Дорошенка мусів звернути особливу увагу на главу про українську історіографію початків відродження. Автор констатує, що новий зріст історіографічної праці починається у нас при кінці XVIII. в., тоді як під ударами московського імперіялізму занепадала тодішня українська держава, Гетьманщина. „Це явище" пише проф. Дорошенко „взагалі характеристичне для тих епох в житті ріжних націй, коли вони під загрозою знищення їхнього укладу життя з боку сильніщих сусідів немов іще дужче відчувають вагу своєї історичної традиції і обертаючи свої погляди позад себе в глиб минулого, стараються у своїй минувшині знайти моральну опору, правну підставу і силу для боротьби за свої історичні форми політичного і громадського ладу! Українські покоління кінця XVIII. і початків XIX. в. шукали цих моральних засобів в історії Гетьманщини. Гетьманщина, хоч знищена й обмежена до тіни автономії при кінці свойого віку, — всетаки мала традиції сильної держави з часів Хмельницького Виговського, Дорошенка, мала традиції національної боротьби з іменами Мазепи, Орлика, Полуботка, і могла піднести на дусі й підбадьорити тодішнє покоління, стужене за власною державністю. І тому в історичних творах того часу так сильно розуміються і підкреслюються питання державного життя, — пригадати тільки найбільш талановиту „Історію Русів", що є не так історією, як історіософічним і політичним трактатом. Традиції Гетьманщини впливали й на нове українське письменство, — найбільш сильне місце в „Енеїді" Котляревського це згадка про Гетьманщину, — політичні твори Шевченка надихані живими споминами і книжною традицією гетьманської України.

Але хоть Гетьманщина у своїх державних традиціях мала такі високі цінности, вона не внаходила симпатій у новійшої, демократичної школи українських істориків. Проф. Дорошенко завважує: „Українська історіографія XIX ст. дуже скептично поставилась до гетьманського періоду нашої історії, особливо до Гетьманщини XVIII в. В особі Костомарова і Куліша вона різко осудила вищі кляси українського громадянства цієї доби і признала Гетьманщину „спорохнявілим деревом", котре само мусіло завалитися, підточене внутрішніми болячками. Найбільш глибокі і вдумливі дослідники внутрішнього життя Гетьманщини: Ол. Лазаревський і Ол. Ефіменкова не жаліли темних фарб щоби заплямувати клясовий егоїзм козацької старшини, її своєкорисну соціяльну політику, її властолюбні тенденції"... Проф. Д. Дорошенко погоджується з тим, що справді у тодішніх часах на верх вийшли найбільш егоїстичні старшинські елєменти; але з другого боку підносить, що великою заслугою тодішньої козацької старшини було те, що вона завзято боронила останків української державности і зберігала національно-історичні традиції, — без цих традицій було би неможливе наше національне відродження XIX в.

Одначе закид, немов вся новійша українська історіографія, не вміла оцінити державно-творчих елєментів в Гетьманщині, справедливий тільки на половину. Правда, значна частина наших істориків студіювала виключно народнє життя у минувшині і так була перейнята цими студіями, що не могла знайти ні часу ні зрозуміння на це, щоби оцінити працю инших, вищих верстов громадянства — навіть на полі державної творчости. Але можна також завважити, що у кожного майже історика бували хвилини, коли він починав сумніватися у правдивости безкритично прийнятої догми, що історія народа-демоса — це вже вся історія нації. Ці сумніви являлися особливо, коли приходилося вдумати ся в історію нашої держави. При творенні держави демос рідко коли показував творчий інстинкт, — далеко частійше він у своїх егоїстичних змаганнях руйнував державну організацію. Колиж розглядаємо історію вищих верстов, нераз мусимо ствердити, що тільки вони були будівничими держави й вони захищали й обороняли державу і не давали їй занепасти. Це помічення робили зчаста навіть ті історики, що зрештою з иншого погляду оцінювали історію.

Вже Микола Костомарів, перший з українських істориків, що героєм історії зробив народню масу і поширив у нашій історіографії це боготворення демоса, — у відомій своїй розправі: „Дві руські народности" мусів ствердити, що українська народня стихія вела „або до розкладу громадських звязей або до коловороту подій, що крутили народнім життєм", і не могла довести до ніякої трівкої організації.

Другий дослідник народнього життя, Михайло, Максимович боронить українське панство перед закидом, немов воно знищило нищі верстви. „Це панство не могло відділитися від понять, обичаїв і взірців свойого віку. І коли воно не привело свойого поспольства в новий цвитучий стан (якого можна би йому бажати по поняттям теперішнього часу), — не треба скидати на нього й занепаду селянства, — не треба й зображати того занепаду у прибільшеному виді"...

Третій ентузіяст демократичної школи, Куліш, під кінець життя, як відомо, змінив основно свої погляди і яркими красками малював негативну, руїницьку ролю черні в нашій минувшині. Він перший з повною свідомістю почав шукати в історії „будуючих елєментів", що давали трівкі і певні основи державі. Такими елєментами Куліш уважає всі верстви, що вели продуктивну працю, — хліборобів, зарівно селян і панів, що культурізували землю, міське ремісниче населення, що збогачувало край своїми витворами і духовенство, що зберігало історичні трядиції і творило ідеольогію народа. Натомість завзято побоював він козаччину, яку уважав верствою громадських галапасів, диких руїнників добробуту і культури, — вервству, що повстала під впливом кочової татарщини і польської своєволі. Але у своїй негації Куліш ішов так далеко, що разом з руїницьким Запорожям осуджував також і Гетьманщину, в якій якраз можемо віднайти всі ті творчі чинники, яко він так цінив.

Михайло Драгоманів, що ставив як ідеал громадської організації „анархію" і захоплювався устроєм Запорожської Січи, — як незвичайно критичний ум не легковажив праць вищих верстов і противно дорікав українським історикам, що недоцінюють свойого „панства і царства".

Ці вагания щодо оцінки значіння ріжних елементів у творенні держави і культури можемо сконстатувати у всій нашій історіографії. В новійші часи давня догма про рішаючу ролю демоса в історії стрічається з усе більшим скептицизмом. Особливож при студіях над розвитком держави історики все більше вчаться цінити творчу працю вищих верстов, — тих верстов, що ще недавно уважалися „спорохнявілим пнем" у нашій минувшині... Врешті нова школа істориків-державників, у якій перше місце займає Вячеслав Липинський, приступила вже до рішучої переоцінки давніх поглядів..

Історіографія проф. Дорошенка, в якій вперше зроблено підсумок нашої історичної праці, допоможе читачеви орієнтуватися у цих нових напрямках.

ВОЛ. ДОРОШЕНКО.

Українське літ.-наукове життя.

Редакція просить, щоб я написав щось про наше минулорічне літературне й наукове життя, підвів би так сказати білянс.

Давнійше, „за старого, доброго часу" — це не тяжка була справа. Чоловік жив у конституційній державі, в столиці українського Піємонту, звідки легко було стежити за пульсом всеукраїнського літературного руху. А тепер? Чи не годиться отця тема для великопістного роздумування грішника над утраченим раєм або заводів вязня над запропащеною волею?

Підводь тут білянс всеукраїнського літературно-наукового руху, силуючи сливе в повній ізоляції від позакраєвих центрів цього руху. Із заходом і зі сходом тепер без порівнання тяжша комунікація, як за старих часів. Українська книжка видана на Заході мусить перейти поліційну Сциллю й Харибду й часто гине без сліду в цензурних морщівнях.

Книжка видана на Сході має eo ipso страшну марку — та ій ще дотого, як зі здивуванням довідуємося з фелетону акад. А. Кримського у відповідь нашій газеті, ставляє перепони сама радянська влада, не допускаючи до вивозу за кордон.

Чому — сам Аллах відає. Та здається заборона відноситься тільки до поважних річей, а не до комуністичної агіт. макулятури.

Та ще тяжше скомунікуватися з заходом і зі сходом тепер без порівнання тяжша комунікація, як за старих часів. Українська книжка видана на Заході мусить перейти поліційну Сциллю й Харибду й часто гине без сліду в цензурних морщівнях.

Книжка видана на Сході має eo ipso страшну марку — та ій ще дотого, як зі здивуванням довідуємося з фелетону акад. А. Кримського у відповідь нашій газеті, ставляє перепони сама радянська влада, не допускаючи до вивозу за кордон.

Чому — сам Аллах відає. Та здається заборона відноситься тільки до поважних річей, а не до комуністичної агіт. макулятури.

Та ще тяжше скомунікуватися з

Юрій КМІТ.

Непозабуті акорди.

(Виривок із „Мандрівки".)

Великодній второк.

По відправі поїхали всі до сусіднього пароха на свячене. Я осталася сама дома. Була перетомлена чималими домашніми трудами.

Радію, що втишається буденщина, що трохи припочину...

Вони вдоволені, спокійні, веселяться, а мене долейка густим туманом обвинула...

Сижу та вдивляюся у далечінь безкраю... По небозводі кружляють хмарки, що їх порушує, підкидує холодний вітер. Сонце являється й скривається, наче би не мало ще сміливости заблиснути в повній повноті, мов би жахалося тяжкої „бідки"...

Сную думки. Проходять спомини з гарними й сумовитими звістками. Стеляться мелянхолійні настрої...

Не навідається ніхто, щоби витягти з серця „гірку стрілу ненависну"...

Все минається, бистро пливе. Треба стояти й раз-у-раз прощатися.

Наскочує чорна ніч і мережає жахливу річ.

Щасливий, хто зможе затриматися хоч на хвилинку на квітчастому березі й примаїти мандрівну кладинку та оповитися чарівними мельодіями...

Невже таке подібне чиниться й зі мною?

„Я тебе вичував, коли по полях і долах похожав, коли в лісових пошумах стояв, коли соловій натхнену увертуру вигравав, коли голуб з голубкою по просторах літав, коли зефірний легіт листям холітав!

Ти сміялася, гуторила, а моя душа при тобі золоті сни снила"...

Чому якраз сьогодні пригадується мені так могутньо ця наша великодня розмова, ця недоспівана пісня з великої тайни?

Чи не останковий це момент роскоші з першої любови? Може вже чигає окутана тінь...

Ударять вихри й зідруть прихапну одіж і вкоротці все спопеліє...

Неоднакові шляхи, тільки один смертний кінець судився на життєвому збоїщі...

„Відвічний закон нас єднав, а лихий демон звязки порвав!"

Сходить воно на вислів індійського поета: „Птах думає, що чинить рибі щось доброго, коли підносить її в повітря".

Ні, ні, не вдираюся в могильну тишу... Мені треба доріжейку верстать, на якій все ранитиме, труїти й безпокоїти...

Але силою конечности зринає найскритшого обява й розвертається потім палаххотяча руїнна заграва...

Розвівайтеся радощі, розпрощайтеся кохання, сходіть зі ступенів життя, як обчімхана хуртовиною деревина! Несіть великий тягар!

Бавиться молодь біля церкви. Розливаються сміхи, співи, втіха, наче розхвильовані води.

Дивлюся на це, як жебрачка на багато заставлені столи.

Немає нікого, хто струсив би хмарні думки з душі...

Прогуділа дика буря й загарбала скарбівню, наче цій героїні, якої скорботна історія долітає з невгамовного гуртка.

А два братчики сіно косили —
Анця сестричка їсти носила.
Здибали її два нежонаті,
Веліли їй коня тримати,
А самі сіли, снідання зїли.
Ой вздріла Анця, що нивіронька...
Пустила коня в чистеє поле,
Сама скочила в синеє море.

З піною й ревом поглотили суворі зарви гарну, мов зоря ясна, кв'тку...

Бере мене жаль і смуток.

Безліч пишноти ніячиться й валиться під ударами осоружньої долі...

І розумом постигай і серцем почувай, не поможуть голосіння — не вернеться день волі...

Ятриться незгоєна рана...

А як скакала, то повідала:

В тім морю води не брати, під морем зілля не копати в лузі калини не рвати, під гору терен не ломати, трави-сіножаті не косити, бо в морю вода — Анцина врода; під морем зілля — Анцине тіло; в лузі калина — Анцине личко, під гору терен — Анцині очка, трави-сіножать — Анцина коса.

„Грайки" життя...

Великий біль, велике страждання, широко-розливня туга, жалісне обвинувачення...

Стоптано найцінніщу цінноту й розграблено найвеличнійшу пишноту, без яких життя лушпина без зерна...

Не ялося входити непокликаним у наймістичнійші, найтаємнійші місця...

Обережно, де горять святі, невгасаючі вогні!

Прийшов сусід до мене на розмову.

„Сьвата, сьвата й по сьватіх..."

Журний акорд смерти.

В недоговорюванні звеніло потрясаюче прощання з усім найкращим, найвеличавійшим і найприманливійшим...

Лине все до країни чарівної роскоші, лине до воріт, що на високій, стрімкій скалі міняться багатими блисками...

По дорозі „дебря", зарвища, тяжко прохідні кущі.

Падають поранені, обезсилені мандрівці

Зеленою Буковиною, що гине в циганських обіймах. Отож дуже зажурила мене просьба редакції—та робити нічого, мушу терпіти й нести хрест свій. Прошу тільки в читачів наперед вибачення за мимовільні пропуски: картину бо цілого книжного руху можна намалювати тільки в загальних зарисах. Сподіваюся, що й полишені мною автори не проклинатимуть мене за зневажливе до них відношення: не маючи змоги вичислити докладно навіть усі важнійші твори, я мусітиму volens nolens полишати менше важні, щоби не нарушити суцільности статті й не переладувати її без потреби бібліографією.

А тепер до річи. Рух був взагалі незначний. Причини цього передовсім ріжні пута—і тут і там — за Збручем у радянському раю. Державної помочі тут само собою розуміється цілком нема, там — без порівнання менше, ніж за „дрібнобуржуазної" Центральної Ради або поміщицького гетьманства. Покупна спроможність громадянства тимчасом тут і там страшенно обнизилася. А в нас (у Галичині) до того і взагалі люде не дуже то люблять читати книжки, а тим більше купувати й норовлять в кращому разі обійтися дурничкою: позичити (на вічне віддання!) чи що.

Друга прикмета — дуже мало поважних видань взагалі, а наукових з'окрема. Це теж наслідок нашого ненормального положення взагалі, бо в щасливійших умовах, як показує приклад 1917—1918 рр., у нас літературне й наукове життя було досить ріжнородне. Тоді не було, здається, закуточка на Україні, деб щось не друкувалося, а над усіми горував золотоверхий Київ, де появлялося багато поважних видань — книжок і періодиків.

Тепер на радянській Україні Київ відійшов на другий плян перед Харковом яко столицею, але поволі в міру злагіднення режіму починає знову відживати. Отже можна говорити властиво про два центри видавничого руху — Харків і Київ. Інші міста сливе не йдуть в рахубу.

У нас — далі веде перед Львів. Закарпаття має свій центр в Ужгороді. Поза тим українське літературне життя проявляється в головних центрах нашої сучасної еміграції — Празі й Берліні. Відень, який ще так недавно був теж одним із таких центрів, тепер сливе зовсім не грає ролі.

Америка, як і завсіди, становить сливе порожне місце в нашому культурному білянсі, хоч властиво могла би бути далеко пожиточнійша, ніж є на ділі. Літературна продукція тут убога і що до кількости й що до якости. Це головно газети та календарі, заповнювані краденим у старокраєвих авторів добром. З оригінальних річей можна в останнім часі відмітити хіба лише дві — закрашені на червоно „Спомини" М. Ірчана. (А Бабюка), „Трагедія Першого Травня" (Ню Йорка та жовтогарячі поезії П. Карманського „За честь і волю" (Студентополіс). Вилучивши таким чином заморські кольонії, придивімося докладнійше культурному придбанню Старого Краю

Почнемо з науки. Тут гоpує наша еміграція в Чехах завдяки двом вищим школам — Вільному українському університетові у Празі й Господарській Академії в Подебрадах. Професори цих шкіл випустили цілий ряд своїх викладів з ріжних царин людського знання, які становлять цінний вклад у нашу науку. З праць, що мають загальнійший інтерес варті згадки отсі: проф. Ст. Дністрянського, Загальна наука права і політики, т. І, Р. Лащенка, Лекції по історії українського права, Д. Дорошенка. Огляд української історіографії, Дм. Антоновича, Скорочений курс українського мистецтва. Відмітимо ще й орган Українського Університету в Празі — його „Науковий Збірник", якого поки що вийшов 1-ий том. 2-ий готується до друку. „Спілка українських лікарів в Чехословаччині" випустила торік ч. 1-ше свого органу „Український Медичний Вістник".

Далі йде радянська Україна, де щойно почала відживати Українська Академія Наук, яка випустила пару видань своїх відділів та секцій під ріжними назвами: Збірники — Збірники, Труди, („Труди фізично-математичного відділу"). Вісти" (напр. „Українські геольогічні вісти) то що з Творами ак. А. Кримського, Д. Багалія, П. Тутковського та ин.), а ще більше готує до друку, як це памятають читачі з фелетону акад. А. Кримського. Але це сталося в самім останнім моменті, бо ще так недавно Академія не могла видати навіть свого Звіту й він вийшов заходом української молоді у Берліні.

Як байдуже ставилася радянська влада до української науки, свідчить той факт, що ще недавно дещо могло появитися тільки літографським способом: як от напр. цікаві праці Таранушенка з української архітектури, або просто на гектографі: от як 1. і 2. число київських „Бібліологічних Вістей", які зачали торік виходити в Київі, або давнійше „Записки С.-Госп. Інституту" в Камянці (переробленого з університету!). Вкінці з фахових журналів крім щойно згаданих „Бібліологічних Вістей" відмітимо ще бібліографічний — „Книга" (Харків, вид. „Книгоспілки") і місячник музичної культури „Музика" (орган київського музичного Тва ім. Леонтовича).

Львів—минулого року в науку не дав буквально ніякого вкладу, коли не рахувати XII. тому „Українського Архиву" вид. Наук. Тов. імени Шевченка, приготовленого ще перед роками й тільки тепер випущеного

І колиб не прекрасна „Історія української літератури" проф. Михайла Грушевського, то можна булоб сказати, що під цим оглядом нашу столицю випередив убогий Ужгород, де „Просвіта" видає вже 2-й том свого „Наукового Збірника". Нарешті годиться на цім місці зазначити й фаховий воєнно-науковий журнал бувшої армії У. Н. Р.— що під заг. „Табор" почав торік виходити в Каліші в таборі інтернованих вояків У. Н. Р.

Позатим варто згадати за видання словарів і популярно-наукової літератури та підручників. Тут перед веде безперечно Велика Україна, де вийшли торік дві поважні словарні праці: акад. П. Тутковського, Нарис геольогічної термінольогії й п-ні О. Курило, Нарис хемічної термінольогії дуже гарна підручна книга Ол. Дорошкевича „Українська література" й „Хрестоматія української нової літератури" М. Плевака. Останньої вийшов іно 2-ий том, 1-ий ще друкується. 2-ий том зачинає автор Франком, а кінчить що найновійшими радянськими письменниками—„Плужанами" та „Гартованцями". Отці жовтодзьоби нашої літератури, хоч і шпетять трохи книгу, роблять збірку д. Плевака цікавою для закордонного читача, необзнайомленого з „течіями" на Вел. Україні. Великої вартости книзі надають докладні життєписні й бібліографічні дані при кождім авторі. Крім цього вийшло й ще кілька дуже гарних підручників —особливо з природознавства, географії України, історії (цікава н. пр. спроба М. Яворського виложити історію України з марксистського „погляду) та читанок, напр. „Шляхом життя", „В Бсротьбі", то що, наяких годі тут зупинятися. Відмічу хіба пару чисто педагогічних річей: В. Петруся. Вступ до сучасної педагогії, П. Блонського, Педагогіка та урядові збірники: „Порадник по соціяльному вихованню" Нар. Комісаріяту Освіти й „Спроба практичного переведення комплексного методу" (Наукпедкому Укроголовсоцвиху). Дуже цінний також київський збірник „З практики трудової школи". Скажу тільки, що всі овіяні новим духом і далекі від тої мертвої схолястики, якою перейняті наші „малопольські" підручники.

З емігрантських видань варто піднести передовсім чудово-виконані передруки знаних словарів Грінченка і Уманця (М. Комарова), які видало рухливе берлінське видавництво „Українське Слово". „Українське видавництво в Катеринославі" — тепер у Німеччині — передрукувало „Російсько-український словник" С. Іваницького й Ф. Шумлянського. Видавництво „Української Молоді" видало цінну українську математичну термінольогію д-ра М. Чайковського. Позатим слід відмітити популярні брошури з географії України д-ра Ст. Рудницького (вид. „Українського Слова"), В. Королева-Старого, Тваринний організм (Подебради) та С. Русової „Нова школа соціяльного виховання", А. Кащенка „Оповідання про славне військо запорожське", Дм. Дорошенка „Короткий курс історії України" (останні три видані „Українським Видавництвом в Катеринославі"). „Українська Накладня" в Берліні випустила торік передруки давнійших київських видань. Характеристика С. Єфремова про Коцюбинського, Д. Дорошенка про П. Куліша й В. Бойка про Марка Вовчка. У нас із підручних і популярно-наукових видань слід принотувати передовсім О. Терлецького „Історія української держави", ч. І., вид. фонду „Учітеся, брати мої" (ч. 2-а в друку), далі дві книжки Домбровського: „Українська поетика" і „Українська стилістика і ритміка", та д-ра Ст. Балея „Нарис льогіки". Дуже цінні ще три „Наглядні таблиці" проф. І. Огієнка (милозвучности української мови, знаків розділових і побічних речень). З мемуарної літератури окремими книжками появилися цікаві „Мої спомини" Дм. Дорошенка (Львів, вид. „Червоної Калини" 3 части, 4-та кінчиться друком), О. Даценка „Літопис української революції" (Тарнів) і В. Андрієвського „З минулого" (вид. берлінського „Укр.

Блиснули вогники й погасли. Перед ними й позад них невидна ніч.

Балакаємо про повірки, ці улудні „світлячки", якими люде намагаються переквітчати суворі пункти своєї дороги.

„Яке пущинє, такий Виликдинь".

Сидить призадуманий, начеб розважав і пригадував про давну старовину, чи варто розповідати? Чи правда воно, що батьки й прадіди прозорливійші та досвіднійші?

Майнуло сонце в хмарних полянах і настроїло його змальовувати знайомі сторінки переживань.

„У нас наперед паски мечут у пец два колачики й пак з пасков берут сьватити. Як іде газда засівати, зазязує в мішок і сіє з тим до кінце".

Перед оповідачем розвернені поля з усіми чинниками, що вяжуться тісно з ними. Вкладаються скиби, падають зерна, зростають, хвилюють.

Захмарюються небесні зводи. Прорізують їх блискавиці, зміяться по просторах, гремлять „гримявиці". Хитаються ліси, тремтять ниви, тривожаться серця, „оби ни вергло снігом і ни потерло, ни сколотило праці з болотом".

Ставлять „заварунки" на всіх місцях, трібують усього, витягають дещо з померклої минулости, причіпляють до сучасности та сподіваються успішнього кінця.

„Боже великий, преславний і віковічний, що вділяєш сьватим безсмертним у височинах там, подай теж нам туземним старцям! До всього так ся молиме".

Зирнув далеко на небо широке, потім дивився по лісах, по верхах полонини, мов би відсіль наближалися тіни предків, що несли поміч, життєву втіху. На хвилину поринув у глиб себе. Підвівши голову, розповідає далі з повагою, наче сповняв би релігійний акт.

„Лупу з яєць мечут у стайни під жоліб строни худоби. Воду, що в ній варяться, й скаралущу несут до стайні, тим миют вязи волім, би ся ни псули в яри під ярмом, теж на город ллют і сиплют, оби головки чисноку били білі й красні, оби виглядали, як тоти яйці. Скаралущу зась з тих яєць, що пастят паску, засиляют на нитку й вішают на патичку під граґар, з неї дают пити воду дітині, як і горло болит, а ніт, як росте воле, то теж пют з неї, воно перестає, менчатся, так висихат, що скаралуща".

Стежу за цим таємним церемоніялом і дорадником, по якому владнюють і обезпечують тутешні люде свій проживання. Розснована секретна нитка між давніми й сучасними поколіннями; сходяться їх душі, перещають собі в спадщині це, що повинно стояти високо понад буденним гамором і клекотом, нелукавую лучбу, чисту спільноту взаємної підмоги та взаємного співтерпіння...

Шаліє лихо. Збентежені серця шукають тривкого захисту, цілючої водиці. Лякаються страждань. Переливаються „колотні", невмолимі, грізні хвилі біля створінь. Оддалюються почування від берега дантейської прірви, линуть за порятунком...

„З церкви втічут з пасками наперед, оби вчасні бігали й ни зістававали з роботов перед другими".

Не йдуть „право до хиж", тільки до стайні й бють легко паскою „воли, корови, коні, що є". Саме так і з лопатою, коли „газда" всадить паску, біжить до стайні, вдаряє нею кожне „скотя", щоби „било тучне, ги тот сьватий хлібиць". Увійшовши до хати, возьме яйце, з його „бівка втне трошки й повісит під граґар на нитку; тото стоєт і як, ухили Боже, худібка дістає більмо, то ся тим стратит; зітреся й засипуєся око. Пак зідят паски та йдут на двір і дивлятся по лісох, оби все весело било й співно плило, а ни як того року хмарно й марно".

На Великдень не сплять господарі, щоби не падало жито, а „жони, оби ни поляг лен".

„Паску допікают і солят, лино коровай ніт, оби били тучні молодята, оби як тісто тили, ничим ся ни журили, ай щире та вірне ся любили. Хто на Виликдинь ни дзвонит, того руки болейко зломит".

Мовчанка. Пливуть міркування, йдуть запити про світові владнання. Під церквою шум, сміхи. Радощі хвилюють усіми, наче вітри збіжами й водами... Оповідач полинув думками до днів буйної, могутньої молодости... Хитає значучо головою, а потім одвертається швидко...

„Мусят людкове щось мантити. Ци воно правда — Біг знає. Низяют злото, діяманти, оби ся жити світило, оби нас лихе ни зводило й доріг нам ни вертепило та ни темнило... Під усім нивхідна глибінь і чиредойка блудних затьмінь"...

Життя хоче жити повною повнотою; воно бажає все бачити, все обняти; йому мають співати майстерню, захоплюючу пісню всі висища, всі сни, привиди, всі тони. воно скорить у розгойдані, розбурхані, клекотливі, щумливі хвилі розкоші й забуття. Кличе допомоги з усіх кінців; не фільософує, не розбірає, тільки розривається чарами краси, зривними поворушеннями... Повсякчасний його рефрен: Весняний маю! Як пестливо заманюєш ти мене до промінних воріт раю...

Земле, земле, твої трави, твої листки, твої квіти розпалюють у мені невгасні святі вогні!

Слова"). Сюдиж можна віднести й цікавий „Зимовий похід" Ю. Тюгюнника (Коломия, вид. „Трембіти") і М. Угрина-Безгрішного Нарис історії українських січових стрільців (Рогатин), а також календар альманах „Дніпро" на р. 1924-ий з цілим рядом цікавих статтей мемуарного й історичного характеру, й публіцистично-історичну брошуру В. Мудрого „Боротьба за огнище української культури на західних землях України". З критики варта уваги брошура о. Г. Костельника „Ломання душ", присвячена Тичині, Франкові й Винниченкові, де побіч спірних подибуємо й влучні уваги та спостереження, й А. Річицького „Т. Шевченко в світлі епохи" (Берлін, вид. „Космосу"), що має теж публіцистичний характер.

Переходимо тепер до красного письменства.

Тут передовсім відмітимо В. Винниченка, „Записки Кирпатого Мефістофеля" в окремім виданню берлінської „Української Накладні", а також дві його драми „Закон" і „Гріх" і оповідання „На той бік", які появилися торік у празькій „Новій Україні". Це на мій погляд безперечно найкращі річи минулорічної белетристики.

З наддніпрянських письменників звертають нашу увагу саме наймолодші: М. Хвильовий: „Сині етюди", Харків 1923 р., В. Підмогильний: В епідемічному бараці (вид. берлінської „Української Накладні") і кілька оповідань в „Новій Україні": „Повстанці" (кн. 12), Проблема хліба (кн. 4) і Іван Босий (кн. 6), Гр. Косинка: Анархісти (ibid. кн. 5).

Ці новелісти разом із поетами: П. Тичиною (на жаль його останні річи, передруковані і в нас у Львові: „Сковорода" і „В космічному оркестрі" не дорівнують першим збіркам), М. Рильським, П. Филиповичем, М. Зеровом і ин. свідчать, що українська земля не вияловіла і що на зміну старим мистцям ідуть нові. Вибір поезій молодих знаходимо в ріжних читанках та декляматорах Великої України (як от М. Зеров, Слово, Київ 1923 р. вид. „Слово", або М. Панченка „До перемоги!" — Харків).

На жаль на Галицькій Україні з молодшими слабше. Поки що горують старші: О. Маковей (збірка „Прижмуреним оком"), М. Черемшина — оповідання по ріжних літературних журналах і календарях, К. Гриневичева (в „Нов. Україні", а також збірочка „По дорозі в Сихем") та О. Кобилянська. На жаль остання її річ „Вовчиха" (в „Новій Україні") дуже далека від майстерности колишніх шедеврів буковинської письменниці. Це одинокі письменники, що їх варто помянути незлим, тихим словом, крім очевидно мовчущого В. Стефаника, що заздрісно ховає свої літературні скарби від нас грішних.

Про инших не варто й згадувати, бо довелосяб ганьбити, не зважаючи на те, що дещо аж надто перехвалене сентиментальними критиками (Бирчак, Рахманевич, Турянський).

Стільки оригінальних творів. Поза тим появився й ряд перекладів. На цім полі особливо заслужилося віденське видавництво „Чайка", яке випустило торік ряд гарно виданих томиків (Гюго, Дікенс, Стендаль, Мопасан). Слід побажати, щоби воно й далі продовжало цю свою корисну діяльність.

Вкінці слід згадати пару видань, присвячених українському мистецтву: альбоми Архипенка (вид. Українського Слова") і П. Ковжуна (Львів) й дві брошури Вол. Січинського „Українська хата" й „Крехівська архітектура".

Дитячу літературу у нас постачав невтомний М. Таранько, а за кордоном А. Крушельницький (Відень, Вид. „Чайка") — гарні кольорові видання. Багато гарного появилося також і на Великій Україні — гарно й зі смаком ілюстровані річи для дітей.

Але наш огляд був би неповний, як би ми поминули журнали літературно-політичного характеру, в яких головно купчилася сучасна українська белетристична й публіцистична продукція. Крім львівського „Літературно-Наукового Вістника" й значно розширеної празької „Нової України" почали торік виходити ще три: два на еміграції — варшавська „Трибуна України" й інтересний, гарно редагований д-р Ст. Томашівським берлінський тижневик „Літопис політики, письменства і мистецтва", а один поважний місячник „Червоний Шлях" у Харкові. Навкруги останнього гуртується вся молодша й значна частина старшої письменницької братії Великої України й тому для пізнання сучасного літературного й громадського руху за Збручем журнал цей конечний. Ведеться він живо, інтересно й під багатьма оглядами краще вичислених вище. Передовсім цікава в нім белетристика.

Нарешті зовсім недавно, вже з початком цього року почав виходити у Львові журнал, присвячений популяризації рідного минулого: „Стара Україна" (під ред. Ів. Кревецького). Вже вийшов 2-й зшиток цього інтересного журналу, присвячений виключно 350-літньому ювилею першої української книжки. Містить він ряд статтей про фундатора нашого друкарства — Ів. Федоровича.

Оце й були би всі значнійші, варті уваги, наші здобутки на полі рідного письменства. Не багато їх, але всеж веселять вони наше серце, бо свідчать, що не зважаючи на лихі обставини,

„Не вмирає душа наша"...

Це одинока потіха і радість для нас під теперішню хвилю, а рівночасно заповідь кращої будучини.

І. КЕДРИН:

Криза української драми.

Не стало української драми. Кропивницький, Старицький і Тобілевич сміливо підхопили нитку, навязану Котляревським, Квіткою, Кухаренком і Артемовським. Але вони померли й не лишили наслідників і нитка вірвалася. Відійшли й безповоротно забрали зі собою побутовий театр — віддали побутовщину до історії, куди ще глибше пхнула її війна й революція. Наївність любовних мотивів, романтика національного патріотизму й примітивізм соціяльних проблем, себ то ті три моменти, які є кістяком української побутової пєси, сьогодні вже не промовляють ані до нашого сентименту ані рефлексії. „Наталка-Полтавка", „Щира любов", „Дай серцю волю — заведе в неволю" і инші „Глитаї" мають право громадянства ще виключно у просвітянських аматорських театрах для простолюддя. Вони відіграли величезну ролю освідомлюючого й виховавчого чинника, сьогодні ще цієї ролі не випустили з рук і мабуть довго ще гратимуть її. Але для нової театральної літератури й нового театрального мистецтва побутова пєса більше не істнує.

На руїнах побутовщини зарисовалися обриси поважної історичної драми. Навязуючи до хитких традицій Куліша й Костомарова, пробували збудувати її і Василь Пачовський і Людмила Старицька-Черняхівська... і хто ще? чи памятаєте? Перший із них перевантажив „Сон української ночі" й „Сонце руїни" символами й поетичними тирадами та зробив із них лише сурогат для сценічного твору. Черняхівська дала у „Гетьмані Дорошенку" могутню епопею, але — й сама залишила будову. Незакінчені фундаменти мохом поростають...

С. Черкасенко вробив сміливу спробу сполуки романтизму своєрідно-українського кольориту з гаслами нашого часу (та й не нашого, а бодай наших батьків!) вкупі з прикрасою символізації фільософічних ідей; але він таки не влив у мертвий театр живого духа — і залишилась справжня „Казка"... Тим паче без відгомону прогомоніли „Драматичні Етюди" Олеся, не створюючи в історії української драми ніякої нової сторінки. Леся Українка вробила найсміливійшу спробу: відтворити загально-людські проблєми. Чи відживуть вони коли із форм несценічної драматичної поеми, як живі дієві особи на театральній сцені?

Історики літератури, тримаючи перед собою хронікарські списки, зладжені совісними бібліографами, наводять цілі плєяди пєс, гордо називаючи їх авторів драматургами. Поруч з десятками імен, які щойно треба пригадувати собі, у драматургів попав і такий клясик, як Федькович з „Довбушем", і письменники тої мірки, що Грінченко з „Ясними Зорями", „Степовим гостем" чи „Новим Шляхом", та й Нечуй-Левицький із „Марусею-Богуславкою". А проте, чи зачислять названих авторів пєс до групи історичних романтиків чи модернізаторів побутовщини, чи дошукуватись якихсь спеціяльних прикмет їхньої драматичної творчости, мабуть ні-

МИКОЛА ВАВРИСЕВИЧ:

Холмський Великдень.

(Оповідання з життя Холмщини.)

Весна була в самому розпалі Раніше всіх прилетіли з вирію жайворонки, а за ними ластівки, бузьки й решта перелетних птиць. Сніг давно зійшов з лиця землі. Зазеленіла трава. Почала розпукуватися деревина. Поля оживилися іржанням коней і гомоном людей. Оранка й сійба ярини наближалася до кінця. Надходить Великдень, це свято весни, життя, тепла й любови і перебив буденну тяжку весняну працю людей і вніс в життя широких працюючих мас святочний настрій і вищі інтереси.

Ганна Хомик і Катря Прокопюк, обидві молоді вдовиці з села Гребенне на Холмщині, умовилися йти разом у великодну ніч за 8 верст до другого села до церкви, де була їхня парафія. Правда, в їх селі теж є церковця, але з часів війни вона стоїть зачинена. Отже, як хочеш помолитися, як колись, на Великдень, мусиш іти за кілька верстов до сусідньої одчиненої церковці. І народ, а особливо молодь і діти відбиваються од церкви.

Але Ганна Хомик і Катря Прокопюк були не такі і міцно трималися всього свойого й рідного: віри, мови й народности. Життя не милувало їх, як і взагалі всіх Русинів-Холмщан. Ганна Хомик втратила чоловіка в часі великої европейської війни (він пропав без вісти) і не мала зовсім дітей. А Катря Прокопюк овдовіла вже після тої гаспедської війни. Чоловік її щасливо вернувся з фронту. Також щасливо переїхали вони з Великої України з біженства до свойого села на рідне пепелище, немало набідувалися тут, поки відбудувалися і трохи загосподарилися. Але-ж біда на кожному кроці людину пасе. Вирвалася пошесть—тиф, яка й звалила її молодого й сильного чоловіка, кормильця семї, і залишила бідну Катрю доживати віку молодою вдовою з старою матірю—свекрухою та з двома дітьми недолітками: Василем 10 літ та малою дочкою Оленкою. Та й живи як хоч.

Однакова біда здружує людей. Зєднала вона і Ганну і Катрю. І не було дня, щоби обидві молодиці не бачилися та не помагали одна одній в роботі... Перед Великоднем, крім господарської, є ще багато й хатньої праці: білення, чистка хати, мазання печі, печення паски і иншої роботи, якої не переробиш. Ганна не мала клопоту з дітьми і через те ранійше упоралася й зайшла за Катрею, щоб, як вони умовилися, разом іти у великодню ніч до заутрені.

Нічка була на рідкість тепла й зоряна. Урочистість завтрішнього дня підіймала настрій, будила жадобу любови, чистоти й молитви. Залишитися в таку нічку дома могли лише малі діти та немощні і й старі люде.

Ганна підійшла до вікна ко приятельки і злегка застукала в шибку: „Катрю, ти скоро будеш готова?..."

— Швидко, швидко, Ганнусю; прошу, зайди до хати, — почулося їй у відповідь.

Нічого робити. Прийшлося зайти до хати Прокопюків. Увійшла та й надумалася сказати незвичайне „Христос воскресе!"

Одповіли: „Воїстину воскресе!"... Витай та сідай!... Я вже все зробила для святого празника, тілько вберуся й підемо..."

Ганна поставила свій вузлик з паскою на лавку, сіла під вікном і почала розглядати приятельчину паску. На маленькому столикові в кутку під образами стояла паска Прокопючки, гарно уставлена випеченими „бабами", бартухом з сиром та родзинками, печенею та ковбасами, сиром з тмінком та пофарбованими цибулею й на-синьо крашанками. Хата була біленька, підлога чистенька. Двоє діточок спало на ліжку, а бабуня на печі.

В Гандзі само вирвалося слово похвальби для приятельки: „Яка в тебе, Катре, буржуйська паска! Просто завидки беруть!..."

— А ти візьми та й покушай! — жартувала Катря.

— Ні, до посвятіння їсти не можна,—відповіла Гандзя. — А проте, ще поспію і твоєї покушати: великдень — довге свято...

— А хіба твоя паска, Гандзю, не вдалася? — спитала, виходячи з ванкиря уже по святочному вбрана, Катря.

— Ні, яка хазяйка, така й паска, —відповіла Гандзя: моя паска біднійша...

Катря положила в чисту хусточку де-що з своєї паски для посвячення під церквою, збудила Василя, який просив маму взяти і його з собою на великодню заутреню і попросила сонну свекруху зачинити за ними двері і погасити світло в хаті. Молодиці з хлопцем вийшли на вулицю. Свіжий весняний вітрець примусив їх здрігнутися по виході з теплої хати, але вони пішли швидче дальше селом. Де-не-де світився вогонь по хатах, де господині ще кінчали передвеликодні клопоти. Порівналися з своєю рідною сільською, нині зачиненою владою церковцею. Вони не витримали, щоб не пійти під неї в нинішню нічку та не помолитися. Катря згадала свойого не так давно померщого чоловіка й всплакнула. Свіжа рана завжди болюча. Гандзя, потішаючи її, й собі плакала. Хоч напевно ніхто не бачив і не міг сказати їй, що її чоловіка вбито в бою, але серцем своїм вона добре відчувала, що його вже нема на світі. І сльози самі текли з її очей. А малий Василько і собі плакав за ними... Раптом почувся спів: „Христос воскресе із мертвих" старосвітським прадідівським напівом.

— Що це таке?... Чудесний спів?... Невже це в замкненій церкві?...

Підвелися. Підійши до церковних дверей. Зачинені... Обійшли навкруги. З протилежної сторони церковці

кто не зважиться заперечити факт, що вони здобули собі своє славетне ім'я в історії українського письменства не завдяки заслугам драматургів. Те, що вони пробували свого великого таланту й на полі драматургії, може бути вартісним причинком до суцільної оцінки їх літературної спадщини, але кожний із них є пророчистим доказом, що українська драма не мала щастя у найбільш всесторонніх наших письменників. Величне ім'я Франка ставить крапку над „і" цієї болючої правди. Федькович, Грінченко, Нечуй Левицький і Франко, як драматурги, мають сьогодні ту саму практичну вартість, що й корифеї побутовщини, ба — що й такий близький галицькому театрові сатирик нашого загумінку 80-тих рр. як Григорій Цеглинський: усі вони є на нинішній модерній сцені 20-их рр. XX. століття, на сцені боротьби ідей, появами анахронізму. Вони є голосами з-за могили і ми слухаємо ще їх вряди-годи з зацікавленням, але як живі — не відгукаємось, а слухаючи надто часто й надто довго — нудьгуємо.

Володимир Винниченко. Революційна драма. Краща її частина, творена на еміграції, відірвана від життя, з типами, які справжня революція обдерла з ореолу романтичного геройства; і гірша — писана після 1917. року, „на злобу дня".

Але В. Винниченко доказав абсурд продовжувати культ сентиментального провінціоналізму, хочаб у широких межах всенаціонального побуту, й перший впровадив на українську сцену чужі їй елементи: елемент натуралізму та неторкнених суспільних питань і психольогічних конфліктів. І скількиб не згадувати поруч з іменем В. Винниченка імена Горького й Арцибашева — він здобув український театр і панує в ньому. Сам один, без суперників і адептів. І саме в цьому його слабість, бо сам він не може втримати театру, й немає кому підтримати його. Він зробив для української драми деде більше від усіх тих його сучасників, про яких була згадка. Але він був і є такий самітний, як усі инші. І як усі сучасні українські драматурги, автори поодиноких відомих нам пєс, нічого нового українській драмі либонь більше не дасть. Вони можуть ще дати вдалі поодинокі пєси, але не сотворять в українській драмі нової доби, якої нема з часу відходу побутовщини.

* * *

„Ex oriente lux".

Ось чуємо з усіх усюдів, що на Придніпрянщині „є тепер театр". Чи це значить, що є письменники, режисери й актори? Режисери — можливо, актори — цілком певне, але письменників нема, бо хоча маємо скупі відомости про літературний рух по той бік Збруча, алеж вони є й інформують про все, що найбільш вартісне й цікаве. Так отже є безсумнівним фактом, що за останні роки не виринули на Наддніпрянщині ніякі талановиті незнані нам досіль українські драматурги, є фактом, що не появились ніякі вартісні пєси, які зробилиб перелім у сучасній кризі української драми.

Поза київською групою „Березіля" на чолі якої стоїть Лесь Курбас, нема нових творчих осередків українського драматичного мистецтва, і є дані думати, що й сам театр Курбаса йде наомацьки, виключно по шляху експериментів, далеко не перерішаючи остаточного їх висліду. Багато там мови про ідеольогічний характер ріжних мистецьких напрямків. Але знову: ніякої ясної й позитивної відповіди. Одно лише не піідлягає сумнівові, а саме: що істнуючі на Радянській Україні літературні й мистецькі гуртки переліцитовують один одного у „революційности" й у запевненнях про свою місію служення соціяльній революції і її „сподвижникам" — пролєтарським масам.

Всі ті експерименти належать більше до обсягу театр. мистецтва і, можливо, що в отій царині Лесь Курбас і його школа — не згадаючи про инших режисерів і діячів українських театрів, передусім у Київі і Харкові, — має вже нині великі заслуги. Але нас цікавить близче не мистецтво, а література, — не театр, а драма, — криза українського театру, не в розумінню сцени, а драми. І ось у репертуарі театру „Березіль" бачимо такі „ударні" пєси, як „Газ" перерібка з Кайзера. „Джіммі Гіггінс" перерібка з Сінклєра, „Машиноборці" перерібка з Толлєра... У другому київському театрі ім. Михайличенка відіграно перерібку з роману Еренбурга „Універсальний некрольог" і якусь антирелігійну „агітку" „Страшний Суд". Під смак комуністичної партії переробляється наддніпр. діячами навіть ультрароялістичну драму Лопе-де-Вега „Фуенте Овехуна". Мало того. Т. зв. Спілка селянських письменників „Плуг" розпочала видавництво „Народньої театральної бібліотеки", яка видає перефарбовані на червоно такі пєси, як „Сатана в бочці". „Сава Чалий", „По ревізії" або — „Ой не ходи Грицю". Гриць виступає як незаможник і кумуніст, а Хома як куркуль — ось характеристичний зразок того напрямку, по якому йде сучасне драматична „творчість" на Радянській Україні. Не тільки творчости, але й продукції не можна догледіти, слідкуючи за наголовками пєс репертуару наддніпрянських українських театрів. На десятки пєс находимо дві нові, оригінального українського походження: „Нові йдуть" Єфима Зозулі й „Бунтар" М. Ірчана. Підчас коли театри „експериментальні", як „Березіль" та „Жовтень" (оба у Київі) йдуть навзаводи з московським Меєргольдом, творючи „революційний театр" і фабрикуючи „революційну драм. літературу", инші „академічні театри" (як нпр. драмат. театр ім. Франка у Харкові й більші провінціональні театри) поруч із тенденційно-лівими пєсами не цураються Жулавського, Потапенка, Бергера, Гауптмана, Молієра і — Винниченка.

* * *

Настала у нас перерва у драматичній творчости. Припинилась продукція у тій галузі літератури, яка має величезне значіння для розвитку національної культури, для розвитку громадянської думки, для піднесення рівня всенародньої освіти й цивілізації. „На вплив театру складається усе разом" — каже німецький теоретик і кол. провідник одної із передових нім. сцен, Макс Буркгард. „З одного боку письменник, актор, режисер, маляр, музик, пєса, постановка, публика, критика й рекляма; з другого боку: жага творчої праці, радість боротьби, цікавість, подразнення враженнями, починаючи від насолоди змислів аж до страхітливого почування потрясень до глибин душі, — усе складається на вплив театру: любов, ненависть і зависть — а наслідком є всетаки розвиток людськости". У розвитку людськости ми залишились де-де позаду: адже перша передумова впливу театру: письменник — література — відстали настільки не то, що від середнє й західно-европейської творчости, але й від сусідської, що виключеною є усяка паралєля. Теоретичні розмови про ступні, які буцімто повинна перейти та чи инша галузь літератури, показуються звичайно безпредметовими і взагалі помилковими, бо творчий письменницький талант не рахується з ніякими теоретичними міркуваннями ні правилами, штучно кованими історією письменства чи літературною критикою. І можливо, що ми, по сьогодняшній день не маючи найзвичайнійшої реалістичної драми — обійдемось без неї. Алеж ми не маємо ніякої драми, а наш театр шкутильгає у погоні за перекладами й нидіє, бо ніякий національний театр не є в силі істнувати і розвиватись — перекладами й перерібками!

Якіж причини цієї кризи? У Галичині фактично нема театру, бо той, що є, істнує лише на те, щоб своїм істнуванням підтримати безперервність традицій. Отже не істнує психольогічна передумова, що є одним із найголовнійших товчків письменницької продукції. Загальна наша нинішня літературна засуха стоїть у тісному звязку зі скарловатінням видавничого руху, який зновуж нидіє завдяки обставинам економічного і політичного життя. А драматург шукає не тільки видавця, щоб йому видав його твір, але й директора театру, який поставив би пєсу на сцені, — і не находячи тепер ні одного ні другого, кидає невдячну роботу. На Наддніпрянщині-ж література й мистецтво, а передусім усе, що має промовляти живим словом, стоїть під диктаторським впливом і контролею держави та її екстремістичного, брутально - нетолєрантного, соціяльно - політичного устрою. Звівши гарне письменство й мистецтво до ролі офіціяльних знарядів пропаганди, система правління нинішніх володарів Сходу Европи потоптала аксіому про недоторканість свобідного розвитку людського духа й так а priori виключила розвиток драматичної літератури. З другогож боку як у Галичині так і на Наддніпрянщині театр не виконує того свого завдання, яке у відношенню до драми є ідентичне, що завдання фахового журналу до трактованих ним спеціяльних справ.

Розмови про те, що десь там — у Київі чи Харкові — є український театр, який не тільки у своїй творчій роботі виховує кадр артистів і режисерів, але створює атмосферу, з якої може зродитися нова драматична література, всі ті розмови є лише висловом туги, яку почувається у нас, в Галичині, туги за новим, модерним, українським театром.

Криза української драми. Криза українського театру. Більша криза, ніж зазнають її усі инші галузі української літератури й мистецтва. Ця криза тріватиме так довго, поки виросте у нас покоління, яке з чужих джерел літератури й науки придбає таку духову культуру, яку переллявши крізь власне національне „я" можна буде порівняти з рівнем чужинецької духової культури. Покищо замало літ ділить нас від часів процвітання побутовщини, як єдино дочасного тоді напрямку, щоби пророкувати, котре з черги майбутнє покоління здожене передові народи на шляху їх поступу й культури.

Василь Пачовський:

Роксоляна.

Друга пісня з „Пекла України".

Верх двісті літ не спав Марко Проклятий
Тепер заснув по званню царя —
І став як гріщник до раю прийнятий.

Блиск на лиці красою як зоря —
І як земля на весну став богатий,
А молодий як змах богатиря!

Прокинувсь як орел посеред поля,
Чи сон чи мрія? — Наче дух стоїть
Над ним стрункa красуня як тополя.

Як дух красою тягне його в сіть.
Містичні очі дивляться як доля...
Встав привид Зінки з челюсти століть.

— Ти Зінка?! — крикнув. „Ні, я Роксоляна!"
Торкнув руками: чи жива, чи тінь?
Сипнула сміхом. як зірниця ранна:

„Ходіть в седо, погляньте, де ваш кінь!"
— Ти звідкіля? чи зява, чи омана".
Заблисла як роздмухана черінь:

„Я з Галича втекла, бо йдуть Татаре;
Хоч брат на войні Січовий Стрілець —
Та батька нам повісили Мадяре!

„Сусіди добрі завели там грець!
Матуся там лишилась на суд кари...
Та Україна зробить їм кінець!"

— Хтож тебе звав як жінку Солімана,
Що виріклася рідної землі
Для роскоші в турецького султана?!

„Святець, наш пан-отець в гірськім сеї.
Йому як дух зявилась Роксоляна,
Як я роднлась в ніч святу Іллі!"

— Даруй, що я на тебе зняв долоні —
Та ти як з ока випала сестрі!
Я вбив її у матері на лоні...

— Проклятий кровю сію жах в горі,
Жену за щастям правди в дикім гоні,
Гріхом караюсь з пеклом у нутрі!

„Немає в Бога ні гріха ні крови,
Щоб не очистила душа свята
У саможертві чистої любови!"

Шептали непорочні уста.
—Хто Бога збагне?— впер, піднявши брови
„Душа, що в зорях божий суд чита!"

здибали старого дяка, який прийшов сюди під свою церкву відспівати пасхального канона. Молодиці втішилися й розповіли йому все, як вони плакали, почули якийсь чудесний спів, ніби в церкві, обійшли церкву навкруги і знайшли його.

Дяк, довідавшися, що вони йдуть до церкви на заутреню, попросився і собі з ними. Дорогою старий дяк розговорився і розказав їм легенду з часів переслідування християнства, яку він чув від одного старенького ченця, коли ще в молоді роки вчився у монастирі.

— „За перших наших українських князів — розказував дяк, — не всі люде були християнами. Отже поганці — нехристи нераз нападали на християн, грабували і палили святі їхні церкви, мучили їх і знущалися над ними. Отже одного разу в великодну ніч, коли побожні християне зібралися на заутреню до своєї церкви, поганці візьми та й зачини не то саму церкву, ось як нашу, але ще й разом із людьми — християнами. Обложили церкву дровами та й підпалили. Так хотіли вони зовсім перевести наших православних людей. Але сталося чудо дивне. Бог не допустив невірним спалити християн. Церква на очах тих поганців провалилася крізь землю, а навкруг неї появилося озеро, яке затопило невірних бісурменів. І тепер що року на Великдень до того озера сходяться наші люде і в глибині його прозорчаних вод бачуть церковцю, з якої виходить хрестний хол. духовенство в світлих ризах і люде з образами і хоругвами, чути великодній дзвін на озері і спів „Христос воскресе"... Цей старий побожний монах оповідав, що сам був на тому озері і чув там великодний дзвін і співи... І настане час, коли наша віра восторжествує, не вважаючи на всі сучасні утиски бісурменів, і тоді церков та знову підійметься до гори з того озера з усіма людьми. Так оповідав цей блаженний старець-монах"...

— А чи ви, дядю, теж були на тому озері? — зацікавився Василько.

— Ні, я не удостоївся. Але чи вірите ви, звернувся до своїх слухачок старий дяк, — що настане час торжества нашого на нашій землі і одкриття всіх нині замкнених від нас святих Божиїх церквей?...

— Віримо неодмінно віримо, що так буде, — було йому у відповідь від простих і чесних селянок.

За розмовою і не помітили вони, як підійшли до своєї мети. З освітленої ясними огнями церкви саме виходила процесія. Починалася велика заутреня. Молодиці з хлопцем і дяком приєдналися і собі до процесії. Очі їх блестіли вірою і надією, а обличя розчервонілися від далекої ходи і оповідання дяка.

І чути було, як старанно приспівували вони з стареньким дяком, в часі заутрені на дзорі, голоснійше всіх великоднє радісне „Христос воскресе!"

— Деж найдеш таку душу ти сьогодні,
Щоби й мене любила так до дна".
Ти знаєш, хто я?! — кликнув як з безодні.

— Марко Проклятий! — Крикнула вона;
Той що по пеклі товкся в пріскодні?!
— Той сам! — гукнув, аж загула луна.

— Нема в коханню вже для мене ліку.
Любов сестри я сплямив через гріх,
В крові ненависть я ношу до віку!

— І хтоб коли мене любити міг?
Снуюся як самотник споконвіку,
Як дух її пропав з очей моїх!

— Вона являлась перше що неділі
З дитям в руці в ночі як ясний світ
І проклинала криком породіллі...

— А я кинджалом гнав її в засвіт.
Тепер десь шезла! — я живу без ціллі,
Не бачу Зінки вже сімнацять літ!

Не блискавка роздерла пітьму ночі,
Не загадку життя відкрила в млі —
А Роксоляна розікрила очі.

І скрикнула з допевністю в чолі:
„Душа її прочиститися хоче,
Втілилася в якесь дитя землі!"

Марко здригнув, як дух мерця від дива.
— Ти звідки знаєш? — спалахнув як жар.
Аж Роксоляна шепнула щаслива:

„Мені ск зав святець той, наш звіздар:
Душа стремить до Бога крізь творива
Раз-по-раз втілюється в людську твар!"

— Невже вона живе тепер на світі?
Сімнацять літ росте серед людей —
Красується якраз у самім цвіті...

Сукнув він повним голосом з грудей
І заглубився в чорнім оксаміті
Її великих зоряних очей!

„І може Вам присуджено стрінути
Її на шляху нового життя, —
Аби до Бога духа Вам звернути!"

Шептала ясно з глибини чуття:
„Ви молодий! А суду не минути
І кожний має свою ціль буття!"

— Я молодий?; — Марко зареготався.
Та скочив до свічада і приліг,
Де місяць в плесі зеркалом іграв ся...

Лице своє зі Сіяв спостеріг:
Був красень як Митуса! — здивувався,
Ні слова з уст промовити не міг!

Вона як ангел злинула повійна
І станула в Збручі як ясна тінь.
Та просіяла як сестра покійна...

З її очей засвітнула глибінь.
„Побіднику! — шептала благовійна —
Дано тобі вінець і рже твій білий кінь!"

Апокаліпса впала з її слова
На душу, як живущая роса —
І почалась святая серць розмова...

Їх душам отворились небеса.

лютень 1924.

МИХАИЛО ГУБЧАК:

Головна театральна потреба.

Минуло саме 60 літ від часу першої вистави „Марусі" у салі „Народнього Дому" у Львові. Кинувши поглядом за цей час у зад, треба признати велику правду словам п. М. Возняка (у статті „Народ собі"), що обставини серед яких доводиться працювати українському театрові ще більше невідрадні з матеріяльного боку, ніж під мистецьким оглядом. „На перешкоді стоїть у першій мірі брак відповідної салі". Я скажу яснійше: сцени.

Прошу подумати: як може якенебудь підприємство, технічне чи мистецьке, існувати без відповідного варстату праці? Як може коваль виконувати своє діло без міха, ковала, молота, вогню, — ткач без прядива, маляр без фарб, кисти, полотна і т. д.? А в нас на протязі 60 літ не поставлено ні однісенької української сцени і кажуть давати театральні вистави, ще й мистецькі! Адже кілька дощок покладених на стовпах для концертової естради або як це буває іноді на провінції: на порожних бочках з пива на яких актори ходять як по клявішах — це не можна назвати сценою.

А в таких обставинах: яка може бути гра артистів? Поминувши вже недостачу всяких, часто найпримітивнійших акцесорій, якщо гра артиста має бути мистецька, то він мусить у креовану ним ролю вложити свою душу. До цього треба підготовчого настрою, бодай від хвилини, коли він починає характеризуватись та надягати костюм, аж до хвилини, коли входить на сцену. Якже-ж найти цей настрій, коли в гардеробі натовп, крик і ґвалт товаришів, режісера, фризієрів, реквізиторів, статистів і т. и. Часом там дійсне пекло. Закличе інспіцієнт на сцену, актор валить просто через чужі голови за куліси. А тут народу чимало: машиністи, їх помічникн, помпієри, бувають і „миленькі" гості, а простору на пів метра. І знову треба ліктями пробивати собі дорогу, відбиваючись від одної куліси до другої, від одної „шпрайци" до другої. Актор по дорозі пірве часто костюм або й загубить наклеєну бороду чи перуку. і замісць вийти у настрою своєї ролі, виходить звичайно наче манекін на циркову арену. Якщо ми 60 літ тому, булиби поставили відповідну сцену, то ми мали би тепер під оглядом драматичного мистецтва багато-багато плюсів, а так нині маємо лише мінуси.

Крім нашої байдужости, короткозорости і недоцінювання значіння української сцени у Львові, одною з головних причин непобудування театру є хибний погляд про те, який театр маємо поставити? Під впливом західних течій, у нашого загалу закорінилось поняття, що театр має стануги на якійсь головній площі, величавий своєю фасадою та взагалі структурою, в роді великих театрів західних столиць, або бодай у роді польського мійського театру у Львові. Давнійший театральний комітет, який займався справою будови театру перед нинішньою Кооперативою, вже придбав і пляни від віденських шаблоністів Гельмера та Фельнера на будову нашого театру у подібному виді. Також і нині, коли спитаєте про будову когонебудь з артистів, техніків чи публики, почуєте відпозідь лише у такому побажанню.

Одначе, на мій погляд, таке розуміння справи є зовсім хибне.

Полишаю на боці зайвий кошт на пишну фасаду та салю, але будовою таких театрів властивої мистецької цілн зовсім не осягнемо. Навіть навпаки: чим простійша саля для глядачів, тим більше зміцнює їх ілюзію сцена, на яку треба витратити більше коштів і побудувати її згідно з домаганнями модерного драматичного мистецтва. Головна мета повинна бути зосерджена на будову мистецької сцени. А що величавість будівлі не впливає на мистецтво сцени, на це дає добрий приклад львівський міський театр. Про це я переконався недавно ще раз, на виставі опери Маєрбера „Пророк". Саля капає від золота, з гарною архітектонічною цілістю; освітлення повне а при засвіченню стелевих лямп просто хапає за очі. Та ось іде вверх завіса. Око звикле до блеску салі, бачить сцену, хоча би в ефектах сильних, уже темнійшою. Показується, що головне домагання салі — акустика дуже слаба; чути добре ледви з перших місць. Вкажу тільки на дві хиби, на які попаде і звичайний ляік. Задна декорація гарно розмальована, освітлена як слід для перспективи, а одночасно приміненням бічних котар ця перспектива заломана. Або таке: артистка має припасти на колінах до підмурування святині, а воно хитається і ось-ось звалиться на її голову. Такі дві недостачі можуть заломити ілюзію всієї вистави. Без огляду на величавість будинку мистецький бік хромає; театр не має модерних здобутків драматичної техніки а має шабльонову будову сцени та цілої будівлі.

Тимчасом перший світовий театр „Художественний Театр" у Москві, який став в останніх роках зразком для першорядних нових театрів Америки, виглядає зовсім інакше. Побудований при „Камергерськім переулку" в роді инших камяниць фасадою малощо й замітний. Фоає скромненьке, так само й коридори. Саля без поверхів, без льож, без золота, в легкому „сецесійному" стилю. Просторий партер і один балькон позаду, мальований на ясно, звичайним лякером. Акустика у кождому місци знаменита. Світло помірковане. До такої скромности достроюється і публика. Не приходить туди така, що любить робити у театрі свій „театр". За те там, де починається сцена, там побудована просто мистецька держава, в якій у межах відповідного простору примінено все, що лише найкращого могло людство дати у драматичному мистецтві. (Навіть такі сцени, як віденської опери або Лєнінгородської „Маріїнської", виходять у порівнанню з нею старокласицизмом). Коли світло на салі погасне, а занавіс розточиться по боках, перед глядачами простягається ілюзія, доведена до грандіозности. На такій сцені нема місця для манекенів або тресованих двоніжків. При стилю даної пєси, захованого до найменшої павутинки і при педантській точности — виходять там типи всі з душею; гра основана на інтуїтизмі. Коли кінчиться вистава таких пєс як „Синя пташка" Метерлінка або „Вишневий сад" Чехова — сльози тиснуться до очей з жалю, чому так скоро виривають нас з цього зачарованого світа.

Анальогічно й у „Студії Художественного Театру" — театрі школи драматичного мистецтва, приміщенім біля Скобелєвської площі, у

ПАВЛО ЛИСЯК:

Музика з божої ласки.

Сьогодня на дворі препогане веремя. Сніги вже позлізали і всюди по полях лисіють клапті чорної землі. Сонце ще не гріє, але крізь повітряні простори несеться щось як перший відрух весни. Немає її ще — ні, та вже таємні голоси кажуть, що вона незабаром прийде. Ломиться студінь, а з нею і зимова мертвеччина... Чи скоро буде зелень?...

Спровола небо засувається під вечір важкими хмарами. Оловяні плахти женуть понад запустілими полями; з них зачинають цюрком литись струмочки проникливого дощу... У таку пору найкраще сидіти дома, — не рухатися...

Чому в таку пору мене все силоміць навідує згадка про першу стрічу з небіщиком Матюком? Мабуть тому, що саме в такий день у вчасну провесну, давним-давно вже, я перший раз мав щастя познайомитись з отсею небуденною людиною, з тим справжнім музикою з божої ласки..., якого сьогодні вже, на жаль, немає між живими...

Матюк був найближчий сусід нашого містечка. Село Карів, де він під кінець свого життя довго був парохом — лежить у віддалі всього кількох кільометрів. Але заїхати до нього довелось тільки випадком.

Спершу треба було минути передмістя. І на його початку — кладовище. Не знаю чому, але власне отсе кладовище видається мені немов повязане якимись таємними нитками з особою Матюка. Нераз я бачив крізь вікно хати, як з поза паркану кладовища, на шляху зявлявся невеличкий візок о. Віктора, запряжений парою баских чорних коників, а на ньому зі заду на скірянім сидженню і він сам — все фантазійно розстібнений, напів усміхнений і немов з піснею на устах...

У нас є всілякі кладовища. Одні сільські, вбогі, на горбках коло стареньких церков — неначе запустілі садки з грядками і хрестиками на них... Від них не віє жахом маєстату смерти... Тільки безмежний смуток блукає між самотними деревами і кущами калини на гробах.

Але наше кладовище цілком инше. Воно невелике собою. Та проте грізне — прегрізне... Над гробами піднимається вгору цілий ліс стрункнх, височезних ясенів. Бог святий знає, відкіля взялася там така сила ясенів. Долом вони всі голі; — затеж горою віття і корони дерев поспіталися в густий бальдахим, який видається живою, зеленою покрівлею над гробами. В осені і в зимі, коли на деревах немає листя — голі, височенні пні виглядають як відділ чорних їздців з муром піднятих списів уверх, — цілком як би на старих гравюрах... Вечером стада чорних галок хмарою злітаються на дерева, наповнюють весь простір проймаючим жалібним кряканням... Нераз зявлявся тоді на шляху о. Віктор, на тлі багрового вечірнього неба, як самотна поява з ненашого світу...

За передмістям треба було по дорозі в Карів ще минути невеличкий лісок, — дубину. Ах! який це був чудовий лісок. Тепер, кажуть, його вже немає. Вирубали. Візджаючи в дубину, — коні мимохіть зупинялися в бігу. Пісок не пускав коліс. І тоді була хвилина, коли можна було кинути зором в один бік, потім у другий бік — дивитися, слухати і крізь шкіру відчувати таємний шепіт дерев. За блимаючим світлом з переду знову показувалась ясна смуга. Тут зачиналося село. На всі боки порозкладані хати, широкий майдан в середині, потім довга огорожа панського двора, ще далі церква і за нею в недалекій віддалі парохіяльні будинки.

Ще заки ми вспіли позлізати з фіри, вже відчинилися входові двері і на ґанку зявився сам хазяїн.

Небішик Матюк виглядав по зовнішній подобі на кого вам завгодно, тільки не на музику. Низький, можна сказати: — малий, грубий, огрядний, з дещо за великим, румяним лицем і парою сірих очей, він був радше типом нашого пересічного панотця, ніж музиканта з божої ласки. А проте, коли йому було приглянутися трохи блище — було щось таке в нім, що говорило инакше. Може деяка схожість з типом старих німецьких музик!... Коли дивитися на портрет Баха або Гайдна — в них також слідно багато пасторальної поваги... Це були музики, які не кокетували зі своїм званням... Ні сліду поетичної зачіски у кучерях; — Матюк мав на голові густу, сиву чуприну, яку у хвилинах схвилювання пригладжував характеристичним рухом руки...

Він не любив грати. Треба було його добре напроситися, заки сів за фортепян. Але як вже сів грати, то подай Господи... Міг так сидіти в безконечність... І він грав та співав. Все свої композиції... А з чужих хіба Шуберта, якого він безмежно любив і боготворив...

За фортепяном — цей куций панотець перемінювався в справжнього атлєта. Тоді, здавалося, увесь світ пропадав для нього. А існував тільки один чорний інструмент, який під його пальцями оживав, плакав, сміявся, тихо шепотів, ніжився і гремів...

Мабуть тепер з музичного боку є анахронізмом захоплюватися талантом Матюка. Його музикка міститься в однім слові: — пісня. Але яка це пісня!...

Ми не маємо ще культурної традиції. Бо традиції це є добро, це майно і доробок — не тільки матеріяльної, але перш усього духової натури, які не падуть з неба, а виростають зі землі, у важкому труді, серед кривавих змагань і крок за кроком... Їх неможна сотворити як стій, так, як не можна сотворити парадної будівлі — з тим, щоби вона відразу мала на собі відблеск старости.

звичайній камяниці на І. поверсі. Ріжниця в тому, що сцена в мініатурі, первовзір котарових декорацій дає спроможність на високомистецькі вистави, такі як нпр. „Як вам до вподоби“ Шекспіра.

Иноді трапляється, що ученики в деяких песах навіть перевисшають своїх учителів. Про це казав мені Іван Василєвич Качалов, перший герой „Художественного Театру“, якому завдячую знайомість з тайнами цих обох святинь.

Приходжу до висновків. 60 літ минуло і ми не поставили до нині ні одніської сцени. Завязалась кооператива, яка має у своїм пляні таке діло. Збирають уділи. Ще їх дуже мало; якась тисячка долярів, а люде з усіх боків уже раді би користати з них на всякі инші драматично-мистецькі ціли. Заки не стане у Львові сцена, до цього часу треба всі ці инші ціли від кооперативи відлучити. Або завязати другу кооперативи виключно для будови сцени у Львові. Площу під театр на вул. Сапіги заміняти на якусь більшу площу або доми, хоча би й у бічних вулицях. Розписати конкурс на пляни для будови новочасної сцени з акустичною салею. Свято „оснування угольного каменя“ електризує нашу суспільність до вкладок, бо це буде перше таке свято на західній Україні.

Щодо обсади майбутньої сцени відповідним мистецьким ансамблем покищо не треба собі сушити голови. По широкій Україні маємо багато мистецьких сил. І в просторій Росії ще перед війною чимало наших земляків було мистцями у державних театрах, навіть на первородних ролях. Коли на нашу сцену не зіде в цілости якась мистецька трупа, тоді відповідний антрепренер зберe легко добірних артистів.

Кінчу покликом до театральної кооперативи: на бік усі инші ціли, будуймо негайно нашу мистецьку сцену у Львові.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. внл. кн. 45.000.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Льорд Байрон.

(З нагоди сотих роковин смерти.)

Якраз цього місяця (дня 19-того) минуло сто літ від смерти одного з найбільших поетів, який заважив своєю творчістю на атмосфері цілої літературної доби, пребагатої у таланти. Від Англії до Греції, на всіх мовах, згадують Байрона, докидаючи нові студії до його творчости; Греція видала навіть окремі ювилейні марки в честь найславнійшого борця за її нинішну свободу! Скільки літ мине ще, покіль Байрон стане для нас постаттю живою як ті поети, що вживляються в духові потреби нового покоління, спрагненого обнови творчости? Спроби, на які зважувався Куліш, доведеться повторяти з неменшою енергією, як оригінальні поетичні почини. Те, що Куліш хотів доказати Росіянам своїм перекладом „Чайльд-Гарольда“ треба буде доказувати самим собі, а саме, що багацтво та гнучкість рідної мови в силі передати подих своєрідної, химерної Музи — химерної як байронівська нудьга і своєрідної як байронівська любов свободи.

Чи не з цих двох головних тонів — нудьги та любові до свободи — складається вся наша дотеперішна поезія? Та чи треба шукати ще більше далеких тонів як ці два наші, коли прирівняти їх з нудьгою Байрона і тою любовю свободи, яка найшла свій вислів у його творчости? Не далечінь століття віддалила нас від байронівського романтизму. Все те, що живе з нього до нині між політурками його книжок можна звести до змагань та ідеалів непрохололих у літературі мов потреба бунту проти середовища, туга за екзотичними країнами, вістря іронії звернене проти чужих та власних слабощів. Але розуміти джерела цих потреб та ідеалів не лекше ніж відокремити зі життєпису Байрона нитки аристократизму від ниток демократизму. Сам цей життєпис став нині більше романтичним ніж історії його романтичних героїв. Він є ненаслідним мов усі перипетії великого темпераменту і вияви непересічного інтелєкту.

Уроджений (в 1788 р.) зі стародавньої родини в не дуже аристократичних умовинах, у жилах з королівською кровю Стюартів і норманських морських піратів; кульгавий, залишений на виховання істеричної матері; з титулом льорда змалку у матеріяльних клопотах; неуговканої вдачі і з гордою силою волі; незвичайно себелюбний, гордий на своє походження та титули і глумливо погорджуючий пересудами аристократії; безоглядно правдомовний і закоханий у своїй позі знудженого „денді“; передчасно зрілий і до смерти молодечий; товариський, невтомний у забавах і самотний мізантроп... Факти з його життя можна розділити між глибокі та перелетні захоплення жіноцтвом; подорожі на Схід, в Еспанію, Швайцарію та Італію; довший побут в Італії; живе зацікавлення політичними справами Европи, головно революційними течіями; сенсаційні пригоди родинного і позародинного життя, врешті єдиний клясичний епізод його романтичного життя: участь у боротьбі за волю Греції... Більшість цих подій увійшла в його твори. Так само як сучасники Байрона не могли стриматись від злобних підозрів, що він описує у своїх ненормальних героєв власне життя, так само ми нині дошукуємось у його поемах матеріялу для зрозуміння його суперечної вдачі. Ріжниця хіба в тім, що давнійші обвинувачення стали нині прикрасою його індивідуальности.

Важко розяснити: у чому лежала тайна вийменкового впливу байронівської творчости. Література переживала „байронізм“ як молодече захоплення та недугу. Байронізм істнує до нині, хоча нема ні дантизму, ні шекспіризму, ні гетизму.

Відповісти: „дух часу“ це так само мало, як дати розяснення словом „романгизм“. Фармацевти літератури вже вживають наліпок „імпресіонізм“ та „інтуітивізм“, що й казати про гуртовий крам „футуризму“. Такі напрямки як „натуралізм“ та „реалізм“ сіріють у долині мов Байронівські герої заповичені з країн первісної культури! Хто хоче перевірити справжній зміст таких формул, нехай по творах рідного натуралізму та реалізму візьме поеми такого романтика як Байрон. І нехай скаже, скільки ще напрямків має прбмайнути перед історією нашої літератури, щоби наші поети дійшли до такого живого почуття наскрізь реальних проявів дійсности, яке жило у розбурханій уяві Байрона?

Виконавці сучасної европейської поезії здебільша мають покищо в царстві Полімнії богів иншого роду, ніж Байрон. Вони втомлені блискавками патосу та сентиментального красномовства, а навіть ракети іронії вважають надто слабою декорацією для переживань ліричного поета. Крім цього напрямок зроджений впливом якогось поета на літературу завсіди мститься на його оригінальних творах. Байронізм засіяв дикими зіллями та хабазям стежки до Байрона як марксізм стежки до Маркса. Шеллі або Кітс видаються нині симпатичнійшими ніж Байрон.

А проте ті, що поза музикою гармонійних строф та веселкою розсипаних колірів шукають ще й самого поета, його індивідуальности як людини, його інтелєкту як світогляду, який вводить нас у ширший світ поетичної уяви, ті найдуть у творах Байрона насолоду взаємин з цілою людиною. Суперечности його вдачі виринають у зовсім иншому світлі, якщо глянути на них із становища, з якого видко боротьбу поета з пристрастями невтишної людини. Байрон не вважав свою поезію засобом для вислову своїх найглибших духових потреб. Поезія родилась у нього немов принагідно, від жесту дилєтанта, якого приваблюють живійші справи ніж література: — політика та кохання. Не знаю напевно як творив Байрон: чи його ока та рука зупинялись довго на написаній строфі. Його строфи полишають враження самохітних імпровізацій, вилитих від одного пориву. Крізь них проходить тремтіння крови, яка вміла спалахнути від зустрічі з гарною жінкою або з фактами потоптання прав людини.

Звеличання жіночих приваб і свободи індивідуальности — ось два головні мотиви Байронівської поезії. Нема двох мотивів більше банальних, більше спільних між усіма письменниками. У чому-ж лежить оригінальність їх вислову? Читайте Байрона. Бачите, що не думаєте ні про ці мотиви ні про їх вислів, як не думав він сам, коли находив перше та друге. Але заслухавшись

А музика Матюка саме й тим така приваблива, що в ній кожний з нас мусить доглянути натину нашої невеличкої та проте своєрідної культури. Пісня Матюка простою лінією йде через середовище наших священичих домів з першої половини 19 го віку — в народ. Патос, сентимент, кольорит і сила виразу складається в тій музиці з двох елементів: попівського аристократизму в найліпшім цього слова розумінню і народньої простоти. Тому є багато пісень Матюка, які зложені так дуже на подобу народніх, що і самі стали народніми, пішли незнаними шляхами в народ, де і досі співаються широкими верствами нашого простолюддя...

Бо і народня пісня не має приємет повсюдности. Є деякі характеристичні групи народніх пісень — співані в горах: на Лемківщині, на Бойківщині, на Гуцульщині, а є пісні з долів. І тут знов инші на Поділлю, а инші на Підкарпаттю і на Покуттю. Але все таки є певні ознаки — характеристичні для усіх наших народніх пісень. Отже: тяжкий, неймовірний смуток — хоча би і в пяній радощами коломийці і тиха радість навіть у сирітській колисанці. І гумор, гумор — який не ранить нікого, а тільки легко кепкує сам зі себе...

Всі ці прикмети також сильно виступають у старосвіцьких піснях нашої старої священичої генерації — піснях, які співали попаді і попадянки в кринолінах і з гривковими зачісками над чолом і молоді священики в рясах, скроєних на лад кунтушів. Яка шкода, що ці пісні вже призабулися в нас. Матюк був втіленням тієї епохи і в музиці її найкращим представником. Він знав силу таких пісень і сам склав неодну. В них є велика частина нашої невеликої духової культури. В таких піснях, як про пращання стрільця, що вибирається в ліс на лови, в пісні про брильянти та перли в молодої дівчини тай чимало инших, які, на жаль, вже сьогодні пилом припали. В народній і церковній музиці Матюк докінчив діло Вербицького і Лаврівського — сам довгий час лишаючись неначе живий свідок нашої старої доби, серед нових умов і її останній граничний камінь. Після нього вже промовила своє слово — наша модерна.

А не слід забувати, що в першу добу нашого національного відродження наша пісня довгий час була чи не одиноким скарбом, яким пишалися і дорожили всі. Самочинно організувалися співочі гурти, які їздили з концертами по більших і менших центрах краю — таємним голосом гуртуючи загал, даючи йому свідомість свого окремішного національного „я“; вкладаючи в серця надію на краще майбуття. Бувало в поїздах припадком зустрілося двох-трьох знайомих і вже виходив на борзі імпровізований хор. Пісня лилась за піснею — викликуючи у подорожних трохи сенсацію, а зрештою, в самих учасників — гордість, що ми на полі національної музики безмо рекордом усіх. Те саме було і на приватних товариських сходинах. Матюк довгий час постачав для тодішньої нашої інтелігентної генерації все свіжого пісенного матеріялу. Співаки европейської слави, в роді Мишуги — чим захоплювали публіку, як не клясичними піснями: „Помарніла наша доля“ Вахнянина або безсмертною „Веснівкою“ Матюка? На історичнім, ювилейнім Шевченківськім концерті, який відбувся у Львові саме в передодень великої світової війни, на якім учасники певно добре тямлять, — промовляв небіщик Е. Олесницький — співав також Мишуга. Вже як старий, полинялий бард. З богатьох оглядів — вид пресумний. Бо Мишуга вже не мав тоді голосу. Його славний „шмельц“ разив вухо тонами старого, розбитого глечика, а проте... зі слідами минулої краси. Як нераз раніше — Мишуга співав обі свої пописові пісні. В перших рядах крісел спортової палати сиділи самі старі священники і попаді. Мишуга співав, а вони похиливши голови, зі сльозами в очах слухали... голосів своєї молодости. І сам Матюк приїхав на концерт зі свого Карова. Для нього — велике і небуденне діло... Минулося...

Нехай покликані фаховці розбірають творчість Матюка, а виконавці не дають його творам вкриватись цвіллю... Хіба вже коли співали на концертовій естраді його, в деяких партіях, просто чудового „Гамалію“, або гимн до „Богородиці“, до тексту, який свого часу найшов проф. Шурат?... Я сьогодні тільки з безмежною вдякою згадую Матюка як людину і як музику, котрому завдячую силу найгарніщих вражінь.

Матюк ще до всього — був чудотворний лікар-гомеопат. Офіціяльно медицина, як відомо, ставиться до гомеопатії як до нешкідливої задавки. Мабуть не без рації. А проте вози з хворими день-у-день тяглись на попівство до Карова з найдальших усюдів околиці. І Матюк не одного виздоровив. Певно — не сам, тільки вірою в чудотворну силу своїх гомеопатичних зернят: галочок. Він був чарівник. Одним коїв рани душі — музикою. І таких є цілий легіон. А инших — отже перш усього селян: уздоровляв своїми ліками. І всім помагав, всіх лікував. Тільки себе, сарака, не зміг вилічити. Захорів раз, а потім другий — і майже нагло вмер.

Я був на похороні небіщика. Наряжений у святошні ризи Матюк лежав у труні з таким виразом супокою на лиці, як колиб спав. Його поховали побіч карівської церкви в дощевий весняний день.

І коли на вітрі лопотіли яскраві плахти хоругов, а під небо йшли похоронні співи — мені все здавалось, що це живий Матюк росказує про те, як він ще молодим питомцем йдучи в Перемишлі над Сяном складав уперве свою „Веснівку“. Саме в такий-же дощевий день з бурею як його ховали...

Але часом тоді він в останнє прощався зі світом і з нами... Він, наш ласкавий, добрий музика з бо-
жої
минути

Д-р Юліян ГІРНЯК.

За кільна тисяч літ.

В останніх часах появлялися вперті вістки про велике зацікавлення в Англії й Америці нашими найближчими небесними „сусідами", себто місяцем і планетою Марсом. Якесь англійське вчене товариство — коли вірити часописам — має вислати вже в літі ц. р. оптичні сигнали до „мешканців" Марса, а один з американських фізиків має вистрілити ракетову торпеду до, Богу духа винного, місяця.

Давнійше я такі питання трактував трохи більше з гумористичного становища, хоча, признаюсь, фантастичну повість Уельса (про майбутні відвідини марсових істот тут у нас „дома", на землі), як також славну „Подорож довкола місяця" Жіля Верна я читав з великою приємністю.

Сьогодні помічаю по собі, що я вже потрохи змінив свої погляди на вартість „марсових" проблем. Фізикально вони не являються таким „блефом", як давнійше. Адже скільки винаходів зроблено останніми часами на основі фантастичних проектів Жіля Верна? Ми живемо тут, у середній та східній Европі, так далеко від цивілізації, що напр. у Львові можна раз на два-три дні побачити авто. В Америці майже кожний робітник має власне авто, а розмови на велику віддаль радіоапаратами провадять між собою там не тільки вчені, або купці, або політики, але — малі діти.

Чого то ще там на Заході люде не видумають? Адже бачимо, що їм захочується переломити вже тепер, у цьому році, міжпланетарні віддалі (від землі до Марса поверх 10,000.000 геог. миль), щоби прийти до безпосередної комунікації між землею і небесними сусідами.

Мимоходом приходить рефлексія: чи ми люде упорядкувалися вже тут на землі між собою, наладили суспільні, гуманні відносини, використали всі глибові засоби природних енергій до тої міри, що нам уже пора розглядатися по дальших планетах, щоби свій ніс тамтуди пхати? Здається ні! Від цивілізації до культури дуже далеко. Бодай тут у нас, на землі. Тому й евентуальні американські успіхи в досягненню „комунікації" не викликали би хіба надто великого морального смаку й утіхи. Зрештою, будьмо спокійні за „успіхи". Це музика будуччини. Навіть не можна науково передбачити, як далекої будуччини.

А проте не переходім над такими фантастичними змаганнями до денного порядку. Вони дають поживочну розривку та спеціяльні психічні настрої, які можна розумно й оглядно використати. — Шан читачі позволять мені, що я у цій статті помішаю в суміш деякі життєві рефлекси з фізикальними фантазіями. Попробую сильнійше підчеркнути основну дісгармонію м'ж нашою „земною" культурою і цивілізацією аж до найдальших екстремів. При цьому цивілізаційну фантазію посуну так далеко, що не дам себе перевисшити американським помислам. У світі фантазії — все дозволено. Прошу лише ласкаво затямити, що в найновіших часах обчислено абсолютну енергію одного „kg" якоїнебудь субстанції нпр. води на 9,,,000.000,,000.000, 000.000,000 000 себто на 9 квадріліонів ергів. (Ерг це фізикальна одиниця енергії, праці або тепла). Два і пів міліони „kg" вугля потреба спалити, щоби викликаним з цього теплом зрівноважити таку механічну вартість. И ще річ, що наука щойно тепер пійшла до цього теоретичного обчислення. Про використання такої енергії в практиці, покищо, нема балачки. Тому я пересуваю здійснення такої сили рукою чоловіка, для обережности, бодай на кілька тисяч років. Зрештою погодимося охотно з тим, як хто з будучих людей зробить це за кілька сот, а не тисяч, років.

* * *

Давньому вже а до того дуже тривіяльному питанню: чи на Марсі живуть розумні істоти?, попробуймо надати бодай трохи фільософічний підклад. Розберім річ телеольогічно ось як:

Цілий всесвіт, а особливо живе людство — мають якесь вище призначення. Сім міхів прегарних фраз вискалав свого часу один з найталановитших фільософів Гегель, на тему історіософії людського духа. А в тім: чи розвій світових подій дає сьогодні націю, що славетне людство знімається справді духом уверх, чи воно благородніє взагалі, так, що колись завершить завіти чогось Найвищого? До якого висновку управнюють нас нинішні обсерваційї, до скромного оптимізму, чи чорного пессимізму?

Для Спіноци таке питання не існує. Ані огнистий космічний всесвіт, ані жива креація, не мають — на його думку — ніякого призначення. Одначе він, хоча який розумний і у своїм роді симпатичний, — не має мабуть рації. Вічно живе питання палить.

Покищо, можна у цій справі видвигнути цікаву дилему. А саме поспитаймо перш усього, але вже справді поважно, чи на Марсі, а послідовно й на инших безчисленних місцях „універсу" — є розумні істоти, чи нема? Дійсно певна відповідь була би для фільософа нечувано важна. „Є" або „нема". Але які наслідки!

Коли „так", то з рації нашого земного, культурного песимізму, на нас, на ціле славетне земне людство треба буде евентуально махнути рукою, скажім по російськи: „наплевать". Тут для нас віз і перевіз. Або — панове люде! — будьте трохи вищі, благороднійші, або геть з вами! Ви не конечно потрібні. Ось тамті на всіляких Марсах вас виручать вони, а не ви, сповнять предвічні завіти.

Або — Дух святий при нас! — або!... навпаки. Всі науки в будучині викажуть напевно, що крім землі ніде в цілім всесвіті немає і не може бути живих, розумних істот. Цілий божий доробок „у людстві" остане на віки таки тут в африканській Европі, Америці і т. д. А що тоді?? Чи якенебудь людське небоже сотворіння, хочби навіть сильно вчене й обцивілізоване, матиме право думати, що найвищий телеольогічний Абсолют позволить собі вічно й безпастанно опоганювати Його роботу у предвічнім всесвіті, в Його безмежній креації? Так думав Жид Спіноца, але це фільософ, йому можна. Гірше, що так нині думає більшість, спеціяльно вчених. Вони потрохи світа божого не бачуть, а поза тим — у пассивнім сервілізмі їдають насущний хлібець, самовдоволено граються святими, гарними річами науки, яких значіння мало розуміють. Галапаси духа — от що!

Одначе розберім ближче отсю подвійну консеквенцію і телеольогічно і фантастично. Що-ж в такім випадку має статися в прийдешніх віках?

З одного боку людина є страшно вперта щодо поправи. З другого боку і Господь не може її залишити на поталу, тим більше, що вже давно посвятив на муки відкуплення власного Сина. І тому Він приготовляє в тисячліттях пречудовий вихід: пускає чоловіка на своєвласну, вільновольну путь, дозволює йому управляти знання, винаходи, розвивати демагогію, націоналізми, підбої, війни, але що найцікавійше, колись позволить йому переконатися на власні очі, що на инших планетах нема инших живин, крім нього самого, а здібних до вищого призначення. Людина в своїй мерзенности рада би скинути вищі обовязки на инші сотворіння, десь там на планетах. Вона буде руководитися ще тисячами літ лише грубим егоїзмом і... голодом землі. Тому в своїй помисловости — що вона в будуччині зробить? Не спічне, поки не винайде способу, як використати практично енергію, про котру вчить уже нинішна наука. Прецінь кілька тисяч сотнарів якоїнебудь субстанції, нпр. радіоактивного мінерала вистане, щоби розсадити на порох цілу соняшну систему.

Тому колись, колись, наші наслідники збудують на рівнину, в центральній Африці або в північній Бразилії спеціяльну оловяну комору, в яку звезуть відповідну масу радіоактивного динаміту. Прикрають цю скриню грубим віком з олова а відтак зачекають на знак від астрономів. Сигнал, обчислений грубими льогаритмами, прийде на час повного затміння сонця. Тоді кількох людей не зробить нічого иншого, як лише відкриє окремими машинами — оловяне віко. Ось і все. Але це не буде собі невинна діточа іграшка!

Деякі наслідки такого експерименту можна буде замітити щойно по двох тижнях. Неоден сваток на селі запримітить з найбільшим счудуванням, що на небі не показується... місяць. По чотирох, вісьмох, дванацяти і т. д. тижнях місяць взагалі ніколи не схоче зійти на небі. Словом: пропав!

Щож сталося? З комори, по відкриттю віка, експльодувала без найменшого шелесту гігантична радіоактивна енергія в напрямі сонця. При цьому місяць, що по дурному приплентався на лінію вистрілу... відлетів, і пішов собі втопитися в огнистім, пекольнім сонці. Не велика втрата. Але що зі землею? Вона при вистрілі відсадилася в зад, на кількадесять геогр. миль. Ніхто з пересічних „горожан" не запримітить ані за рік, ані за два якоїнебудь зміни в світі, хіба лише брак місяця на небі. Цілу тайну нечуваного факту знатимуть лише астрономи, державні мужі та їх органи — кількадесять інжинірів і професорів фізики. Ціла преса буде мабуть мусіти мовчати і робити те, що для неї найстрашнійше.

А тимчасом земля буде по році відцалена від сонця на яких 1,000.000 геогр. миль більше, як перед вистрілом. Вона буде йти довкола сонця не по еліптичнім орбіті, як споконвіку, але по спіральній лінії. В третім році по вистрілу появиться на небі якийсь товстійший „місяць", але згодом якось зникне. За це в четвертім році появиться на небі знову той сам, але дуже страшний, місяць на пів неба, який вже не зникне. Навпаки. Він з тижня на тиждень буде збільшатися, займе що-ночі ціле небо, а що-дня закриє перед нашими очима сонце. Тоді преса відкриє тайну. Земля прискочила до Марса і спадає в спіральній лінії на нього, і навпаки: Марс спадає на землю. А щойно тепер починається страшна хвилина зударення двох планет. Але наші астрономи передбачили небезпеку. Вони розставили на всіх континентах відповідні, малі „комори", якими легко й ніжно відстрілюють Марса від землі. Діло в тому, щоби він упав саме в полудневий атлянтійський океан, і щоби берегами зачепив лиш Африку і полудневу Бразилію. З Еспанії, Франції і полудневої Англії не треба буде людей евакуувати перед заливом океану. Всі люде матимуть безмоторові авіятичні крила і немов птахи обскочуть довкола цілого Марса з великою цікавістю:.. чи там є — розумні істоти? От, що найважнійше!

— —

P. S. Перед кількома днями я зголосився в редакції „Діла" з пропозицією, щоби перепровадити землю на Юпітера. Одначе в часі переписування рукопису мені прийшло до голови, що там ще за горячо. Думаю так: покищо на Марсі буде безпечно. Люде й так ще до цього часу не поправляться. Хіба, що Ліга Народів вже з гори порозміщує кілька племен на Марсі, щоби вдоволити їх слушні домагання. Все-ж таки це буде ближче до вирівнення кривд. На дальшу мандрівку прийде і так час. Земля вже від такого історичного моменту разом з Марсом зможе рушитися далі, але куди, це залежить від рахунку астрономів. Коли би Сатурн мав кращу температуру, тоді дорога від марсового до сатурнового орбіта винесе яких 100 міліонів геогр. миль. До Юпітера можна буде і так вернутись, коби лише трохи підстиг. А до цього часу може саме люде, розмножені на трьох планетах, зроблять деякий культурний поступ. Тоді поєднаються з Богом, а в нагороду Він поведе їх дальше на вічну мандрівку аж по молочній дорозі. У божеській великодушности не відмовить чоловікові честилюбивого вдоволення, шо він сам собі заволодів космосом, мов дитина іграшкою.

у собі найдете там згуки двох торкнених струн; потреби кохання та свободи. Можна їх назвати навіть свободою кохання. Це байдуже. Діло в тому, що вони є двома найсильнійшими голосами нашої фізичної зрілости та духової свідомости.

Архитвір Байрона „Дон Жуан" є висловом цих двох переплутаних голосів, які продирались нестримним криком все його життя: від ранньої дітячої зрілости аж до його смертного ложа. Вони не все йдуть у парі. Боротьба за власне, індивідуальне щастя, за кожну вкрадену хвилину життя — вчить безоглядного егоїзму, не все здорового, корисного та похвального. Боротьба за справедливі умовини розвитку суспільної громади — домагається найкращих альтруїстичних почувань. Між цими двома світами кружляла уява Байрона і змагався його темперамент. Хто з нас хотів би зєднати в собі невтомного, чаруючого спокусника і героя? Хто не хотів би вмерти як герой а пережити життя як спокусник? Байрон мав цю сміливість та щастя. Його преми були немов приготовлення до битви; його останнє приготовлення до битви нагадує поему.

Не забувайте на паску для Інвалідів!

Жертви в харчах складайте в „Домі Українських Інвалідів" у Львові,

при в. л. св. Софії ч. 25.

З польських справ.

На „кресах"..

В „Курєрі поранним" з 23. с. м. скаржуться якісь „кресівці" на ватаги, які щораз більше зростають в пограничній полосі. Нарікають, що ватаги дискредитують адміністрацію і поліцію, що населення ставиться до них прихильно. В оригіналі: „Самі бандити щораз частійше називають себе жовнірами сусідної держави. Поширюється переконання, що на „кресових" землях обовязує льояльність не супроти Польщі, а супроти Мухи. Число добровольчів, що пристають до ватаг, постійно росте і є випадки, що на радянський бік переходять цілі узброєні відділи, зложені з досі спокійних громадян. Не бракує випадків переходу за кордон граничних поліцаїв з оружжям в руці."

„Кресовці" ставлять цю акцію у звязку з фактом постійного поширювання і утверджування серед населення переконання про тимчасовість приналежности до Польщі і про недалекий вибух повстання, з акцією большевиків на міжнародній арені, з поведенням супроти Румунії і т. д. і домагаються... побільшення війська та поліції на кресах".

Мілєна РУДНИЦЬКА.

Новий тип жінки.

Один з великих англійських щоденників розписав був недавно анкету на тему: „Чи нинішня жінка є ліпша від давної?“ Легко додуматися, що відповіді на це питання були дуже ріжноводні, часто суперечні між собою. Бо коли одні вважають новий тип жінки багатшим, цікавійшим, на загал більш вартісним від жінки минулої доби, то навпаки другі бачать у сучасній жінці самі тіни і недостачі. Одні вихвалюють її самостійність і енергію, — инші жаліють над завмиранням в неї її „жіночости“.

Та поминаючи ріжниці в оцінці нової жінки, — ріжниці залежні від світогляду, особистого досвіду і домагань, які учасники анкети ставлять вимріяному ідеалові жінки, — можна стверднти, що всі відповіді згідні в одному: що сучасна жінка є инша від вчорашньої. З цього переконання і зродилася анкета.

Що сьогоднішна жінка є инша, на це ми всі погодимося. Знають це жінки з власного, безпосереднього переживання, знають і мущини. Новий тип жінки витворився непомітно, постепенно і сьогодні стрічаємо його щораз частійше на кожному кроці, не лише у фабриці, в університетській робітні, в уряді, — але також в сальоні і в... кухні.

А проте хоча нова жінка всім нам так добре відома, побачимо виразно перед собою її психічний обрис і без вагання уміємо в кожному окремому випадку відріжнити її від давної, що невідхильно відходить в минуле, — проте змалювати цей обрис, схопити головні риси її духової фізіономії, дати синтезу типу новочасної жінки доволі тяжко. Крім небезпеки, яка лежить у кожньому узагальненню, труднощі лежать ще в тій обставині, що цей тип ще не завершений у своїм розвою. Як довго жіночий рух ще все є „рухом“, себто підлягає змінам, так довго і тип модерної жінки є пливкий, находиться у розвоєвій стадії.

Бо нема сумніву, що нова жінка є витвором так званого жіночого руху, цього наймогутнійшого визвольного руху в історії людства. Це він примусив жінку покинути тихі пороги „домашнього огнища“, вивів її з хати, з обсягу панування батька та мужа на широкий світ. Жіночий рух поставив її перед новим, поширеним обсягом діяльности і інтересів, новим колом життєвих проблєм. А нове економічне та суспільне становище перетворило психіку самої жінки і рівнорядно з тим перемінило також основно звичаї та погляди щодо жіноцтва, сотворило цілу низку нових питань, нових взаємин між жінкою і суспільністю, жінкою і домом, жінкою і мущиною.

Нема сумніву, що одною з найбільш маркантних рис характеру модерної жінки, це її самостійність. Від ранньої молодости вона сама за себе думає, сама за себе рішає. В противежности до своєї сестри вчорашньої доби, яку важкі життєві обставини також нераз приневолювали брати керму своєї долі у власні руки, — вона тієї самостійности хоче, до неї свідомо прямує. Постулят самостійности в найширшім значінню цього слова, це одна з головних точок програми жіночого руху, це основа психічної структури нової жінки. Від перших маніфестацій жіночого руху: від „декларації жіночих прав“ сформованої Американками 1848 року, в усіх тих виступах можна запримітити одно змагання і одну волю: зусилля в напрямку повного розвитку індивідуальности, змагання самій рішати про свою долю, „про своє життя, волю і щастя“. Свобода совісти — це ненарушне право кожної людини і джерело всіх инших особистих прав, є головною рисою сучасної жінки, яка як автономна особовість сама хоче брати відповідальність перед Богом і людьми за своє життя, самостійно рішати про своє признання.

Сучасна жінка творить свідомо своє власне життя. Як автономна одиниця вона має в далеко більшій мірі вироблене почуття відповідальности, ніж типічна жінка минулої доби. Вона вважає глибоко неетичним покоритися чужій волі проти власного переконання. Чесність зі собою не позволяє їй для вигоди, „святого супокою“, чи матеріяльних користей йти проти власної совісти, бо це було би пониженням її людської гідности.

Вона вибирає собі сама сферу діяльности, визначає собі свою життєву мету. Одначе на цьому не кінець. Вона стає активною також у відношенню до світа; прямує до перетворення життєвих умовин, вважається покликаною до творення обективних цінностей, до збагачення людської культури. Активність давної жінки була звернена лише в напрямі внутрішнього, домашнього життя. Зовнішне життя вона приймала пасивно, вегетативно. У відношенню до культури була лише консументкою. Творення держави, законів, науки, релігії, моральних норм — залишала мущині. У цій пасивности бачила суть свого життя, своє найглибше призначення. Кожну спробу активного виступу жінки пятнувала як гріх супроти ідеалу „жіночости“.

Инакше мається справа сьогодні. Сучасна жінка є переконана, що вона не є лише половою істотою, що її призначення як людини виходить поза її призначення полове, як жінки і матери, що родина не є одинокою цариною її діяльности.

І рівночасно вона стає перед цілою низкою питань і конфліктів, зовсім незнаних пересічній жінці минулого. Як розвязати конфлікт між змаганням до повного індивідуального життя вільної людини і материнством? Як погодити обовязки матері і хазяйки з одного боку, — з обовязками позадомашнього звання, зі своїми особистими аспіраціями до знаття, до повного розвою своїх духових сил? Як творити нові вартости у царині матеріяльної чи духової культури, не зрікаючись рівночасно й особистого щастя? Як бути заєдно людиною і жінкою?

Ось питання, які вирішує сучасна жінка своїм життям, за які часто платить дорогу ціну душевного супокою і рівноваги. Безупинна боротьба між двома протилежними сферами інтересів, важке змагання за гармонійну розвязку двох протилежних завдань, збагачують її психіку і дають їй моменти емоції і щастя, незнані не лиш давним жінкам, але чужі також і мущинам. Вчорашня жінка, яка не знала ще антагонізму між двома життєвими тенденціями, не знала роздвоєння душі, — була більше гармонійна, більше зрівноважена від нинішної. Зате сьогодні жінка є багатша, „інтереснійша“. Її внутрішну боротьбу і несупокій, її шукання і блуканину, самоаналізу і сумніви, можна би назвати проблєматизмом нової жінки.

Між новим жіноцтвом переважаючим типом є раціопалістки і волюнтаристки, в противежности до традиційного типу сентиментальної жінки минулого часу. Сьогодні жінка знає дійсність, вона любить називати річи їх властивою назвою. Вона не віддається омані, що два рази два може рівнятись пяти. Щезла її наївність супроти життя, зате зросла її енергія, сміливість, бадьорість. Вона стала суворою, твердою для себе і для других. Коли давнійша жінка вміла лише щадити, нова заробляти.

Інтелєктуальні вартости перестали бути для неї розривкою, а стали внутрішньою потребою. Вона переживає, так само як мущина, хвилини чистого теоретичного щастя, коли її воля стає сильнійша, знаття багатше, думки певнійші. Вона хоче перш усього зросту власної індивідуальности. Шукає власної праці, власної долі.

Змінилося її відношення до рідні, — инше є в неї поняття обовязків. Нова жінка є глибоко переконана, що лише тоді, коли сама є щасливою, зможе виповнити як слід свої обовязки дочки, жінки, матері. Вона може добровільно жертвувати нераз якусь частину своєї індивідуальности, — але не може ніколи бути життєздатним членом родини і суспільности, коли ціла її особовість поневолена, її світогляд знехтований.

Її відносини до окруження, а передовсім до мущини, стали більш складні, бо чим багатші індивідуальности, тим тяжша проблєма їх співжиття. Але як у давних часах, так і сьогодні, жінка бачить своє найвище особисте щастя в любови. Одначе вязати своє щастя з другою людиною, це зовсім не значить для неї робити зміст і суть цілого життя залежним від другого. Ще недавно любов для жінки була рівнозначна з потребою: мати когось у життю, хто би за неї дбав, за неї журився. Сьогодні жінка вміє бути сама в добрій і злій долі.

Чи оправдані є побоювання, що жінка затрачує свою „жіночість“, а через те також принаду і красу для мущин?

Яка є істота традиційного ідеалу жінки, цього таємного „das ewig Weibliche“?

Ще дуже недавно „жіночість“ для мущини це була протилежність його власної істоти. Він любив у жінці її слабість і непорадність, її здивовані очі, її малі безпомочні руки, — все, що стоїть у протилежности до важкої життєвої боротьби. І коли так розуміти „жіночість“ то нема сумніву, що вона безповоротно завмирає. Але рівночасно з появою нової жінки змінилися також і мущини, змінилися їх погляди на „призначення“ жінки і мужеський ідеал „жіночости“.

Щораз більше мущин на місце наївної пів дитини, несвідомої життя, його боротьби і проблєм ставляє ідеал нової жінки зрілої інтелєктуально зі самостійним світоглядом, яка має відвагу глядіти дійсності в очі і перетворювати її згідно зі своїми поглядами. Щораз частійше мущина у виборі товаришки життя кермується новим типом жінки. Він хоче мати в ній друга, який поруч з ним бореться за найвищі моральні і культурні добра. Його не приваблює вже давна жінка, підпорядкована йому своєю умовістю і волею, яка дбає за його вигоди, але не дає йому ніяких психічних спонук, не має для нього ніяких проблєм, ніяких товчків до самодосконалення. Він боїться подружя, про яке сказав Ніцше: „Ach diese Armut der Seele zu Zweien, ach dieser Schmutz der Seele zu Zweien, ach dies erbärmliche Behagen zu Zweien! Ehe nennen sie dies alles, und sie sagen, ihre Ehe sei im Himmel geschlossen“.

Константина МАЛИЦЬКА.

На шлях реальної роботи.

На останньому зїзді „Союзу Українок“ передискутовано чимало важних справ з обсягу жіночої діяльности, але одною з найбільш актуальних треба мабуть уважати справу господарських курсів та курсів крою і шиття для сіл.

Вже від довшого часу напливають до Головного Виділу товариства письма з провінції від філій і кружків з проханням, прислати їм учительку до науки варення і шиття, або подати інформації, які практичні промислові курси істнують у Львові і на яких умовинах моглиб користати з них наші дівчата з провінції. На самому зїзді делєгатка з Копичинець, п. Базникова піднесла цю справу, вказуючи на те, що сільське жіноцтво її повіту домагається курсів варення і якщо вдалобся їх у повітовому місті заснувати, тоді вони можуть числити на велику фреквенцію. І присутні на зїзді селянки з підльвівських сіл висказували такі самі побажання. А ось недавно селяне з Якторова під Перемишлянами заявили готовість удержувати у себе власним коштом учительку, яка взяла би на себе вчити їхні дівчата крою і шиття селянського і міщанського одягу.

Головний Виділ Союзу вже давно станув на тому становищі, що нашому сільському жіноцтву треба подати якусь реальну підпомогу, що самі відчити і читальні його не вдоволяють, якщо з ними не сполучимо чогось практичного. Заснування висше згаданих курсів уважає Головний Виділ під теперішний момент одним з найблизших своїх завдань — трудноші тільки в придбанню учительських сил. Справа не така легка, якби воно може на перший погляд видавалося. Якщо кажемо тільки про науку шиття, то лиху можна справді зарадити — але щоби справу повести пляново і акцією обняти цілий край, так треба творити курси по повітових містах і то довше термінові, з ширшою програмою, яка обияла би домашне сільське господарство (варення, печення, дріб, худоба, городництво, садівництво, пасічництво), гігієну, плекання і хования дітей, крій, шиття, ручні жіночі роботи, словом — в меншім дещо обсягу те, що подавала школа жіночого господарства в Угерцях, якої недостача так дуже дається тепер відчувати. До ведення таких курсів потрібні вже фахові сили, а їх — на жаль! ми під рукою не маємо. Ті учительки, які вибовазував перед війною „Сільський Господар“ і які працювали в господарських школах „Просвіти“, нині опинилися на державних посадах у всенародніх школах і можна би їх хіба тільки заангажувати до ведення вакаційних курсів Чи маємо ще які фахові сили, покищо нам не відомо, але щоби впевнитися в тому, Головний Виділ Союзу розписує конкурс, а вислід його покаже, якими силами розпоряжаємо і відповідно до цього можна буде улаштовувати повітові курси чи мандрівні по селах. Рівночасно носиться Головний Виділ з думкою, уладити в порозумінню зі „Сільським Господарем“ вакаційний господарський курс у Львові для підльвівського жіноцтва.

Як актуальною є справа практичних жіночих курсів під теперішню хвилину, вказує знаменний факт, що не тільки селянки просять нас за такі курси та учительки, але навпаки молоді інтелігентні панночки зголошуються до „Союзу Українок“ з проханням, виробити їм доступ та полекші на закордонні курси жіночого господарства. Між кандидатками є й студентки фільософії, агрономії, фармацевтки. Поклик до Союзу щодо вироблення місць за кордоном пояснюємо тим, що Союз Українок через свої звязки з інтернаціональним жіноцтвом і Комітетом допомоги українській жінці (заснований у Римі 1923 р., головою його Фінляндка, п. А. Фурігельм) може рахувати на два-три дарові місця на заграничних курсах у найблизшім осінніх речинці. Покищо є вигляди на Данію та Фінляндію. Для нас більш догідною була би Чехословаччина,

Проф. Ів. ОГІЄНКО.

Перший український друкар Іван Хведорович.

Крашанка на могилу фундатора постійного українського друкарства — Івана Хведоровича.

З дуже давнього часу істнує на Великій Україні особливий звичай, щоб на могилу дорогих покійників класти великодні крашанки. До кінця XVIII. віку цвинтарі звичайно були коло церквн, і люде, що в Велику Ніч приходили до церкви, заходили й до „потусторонніх" мешканців. Розговівшись освяченою паскою та крашанками, люде звичайно йшли до церкви, — щеб-то до мешкання своїх дорогих родичів, що вже покинули зрадливий світ цей. Приходили до тихих могил, клали на дорогу могилу великодню крашанку і з щирою вірою сердечно вітали:

— Христбс воскрес!

Хто більше вірив, хто мав чистіще серце, той часом чув тиху, але виразну й радісну відповідь:

— Воістину воскрес!

З кінця XVIII-го віку наказано перенести цвинтарі за село, і з того часу Церква почала втрачати потроху свій такий реальний колись звязок з „потустороннім" світом. Але звичка бавитися Великодніми святами коло церкви на всій Україні залишилася й до сьогодні, тільки давнє христосування з мерцями відділилося в окремий обряд, бо звязане було з цвинтарем, що перейшов за село.

По всій Україні ще й тепер любляча рука знайде дорогу могилу, покладе на ній крашанку і сердечно привітає:

— Христбс воскрес!

А старці Божі та діти вбогих батьків весело оббігають ці могилки; побачивши крашанку, кладуть три поклони і забірають її, голосно проказуючи:

— Христос воскрес!

—

Передо мною лежить черговий випуск нового львівського місячника: „Стара Україна", ч. II.—V., редакції Івана Кревецького. Я залюбки перечитав цього великого сшитка на 3½ аркуші, багато оздобленого знимками з стародруків, — і мимоволі пригадав собі наш споконвічний звичай христосуватйся з дорогими покійниками. Увесь збірник присвячений Івану Хведоровичу, великому друкареві, що заснував постійне друкарство у нас на Вкраїні.

Іван Хведорович, родом Москвин, заснувавши першу друкарню на Москві, змушений був десь р. 1556. покинути рідну землю свою і втікати на Литву. Тут він познайомився з гетьманом Григорієм Ходкевичем і оселився в його родиннім місті Заблудові. Гетьман Ходкевич снував широкі пляни культурної праці, а тому прихід до нього друкаря був йому пожаданий. І Хведорович заснував у Заблудові друкарню, з котрої й випустив дві книжки.

Але не сповнилися пляни Ходкевича; р. 1569-го настала Люблинська унія, Литву приєднано до Польщі, — хоч старий гетьман докладав усіх сил своїх, щоб цього не сталося, щоб зберегти таки волю йому рідної Литви. По Люблинській Унії гетьман упав у розпуку, почав хворіти, — і йому було вже не до друкарства.

Не знайшовши доброго грунту в Заблудові, Хведорович переїзджає до Львова. І тут довелося бідному емігрантові довго оббивати високі пороги, стаючи й на коліна, а мову свою скроплюючи ряснимр сльозами... Нічого не помогло... Кинувся тоді Хведорович до вбогих людей, до львівського міщанства, — і це міщанство зрозуміло великого ентузіяста, і Хведорович на вдовині лепти заснував у м. Львові друкарню — (польських друкарень до того часу тут ще не було). І ось з цеї друкарні 15 (25) лютого 1574-го року й вийшов „Апостол" — перша на Українській Землі друкована книжка. В цім році оце якраз минає 350 років з дня виходу в світ цеї першої книжки, — і це свято української культури тепер урочисто святкує ціла Україна, цьому святу й присвячено черговий випуск „Старої України".

Не повелося і у Львові Хведоровичу, — великого прибутку друкарство тоді не давало, і бідний емігрант потопав у боргах. І Хведорович їде на Волинь, де тоді жила численна московська еміграція з князем Курбським на чолі, і його запрошує до себе на службу славний оборонець Народу Українського, князь Константин Острізький. Князь задумав видрукувати повну Біблію, і тому друкар був йому потрібен. І по довгих роках праці в р. 1581 вийшла в світ ця Острізька Библія, найвеличнійша памятка давньої української культури.

Десь наприкінці 1582-го року знову вертається до Львова Хведорович. Знову клопочеться заснувати собі друкарню (пяту !), знову снує широкі пляни культурної роботи... Та даремно: 6. грудня 1583 року, десь на Підзамчу, серед великих еміґратських злиднів, на віки спочив невтомний друкар, фундатор постійного українського друкарства,..

Сімнадцять років пробув на вигнанні Хведорович, і всі свої кращі сили віддав на службу Українському Народові. Хведорович — це український друкар; лише з походження був він Москвин, лише початок своєї друкарської праці поклав він у Москві; але розцвіт сил своїх віддав він Народові Українському, змінив тут навіть прізвище своє — з Хведорова став Хведоровичем.

Син великого друкаря, певне разом з міщанами в Підзамча, поховав славного батька свого на цвинтарі коло св. Онуфріївської церкви. На могилі його поставлено скромну плиту з заслуженим написом: „Друкар книг, пред тим невиданих".

Гірка доля еміґранта у Львові!... Могилу Хведоровича загубили, а могильного каміня р. 1883-го розбили...

І оце урочисто справляємо свято української культури — 350-ту річницю з дня виходу в світ першо друкованої книжки на українській землі, львівського „Апостола" 1574-го року. Згадуємо Хведоровича, підносимо його заслуги

Михайло ВОЗНЯК:

Рідна земля й заморська еміґрація.

(Дві пекучі потреби нашої культури).

Хто з Наддніпрянців або з чужинців загостить до Львова, просить завести його до українських музеїв, бібліотек, театру або показати йому ті величні будівлі, котрі становлять гордість нашого народу. І цікавий гість відразу запримічує, що ні українські бібліотеки ні музеї у Львові не мають відповідного приміщення. А щодо українського театру Наддніпрянець тільки здвигне плечима, бо по тім боці ризької греблі повітове місто має кращу й вигіднішу театральну салю ніж український театр у Львові, а про чужинця вже й не говорити.

Зокрема коли обидва гості, й наддніпрянський брат і чужинець, побачуть дві величні памятки українського церковного будівництва: волоську й святоюрську церкву, вікопомні свідоцтва культурности й мистецького смаку наших предків, що ледви чи жили в кращих матеріяльних обставинах від нас і певно не тішилися більшою політичною волею ніж наша горем прибита країна, тоді вони несміливо відкривають свою думку: обидві знамениті памятки старого церковного українського будівництва повинні діждатися відповідно цінних памяток світського будівництва, що для далеких будучих поколінь були би вимовним свідоцтвом жертволюбности й мистецького смаку великого відлому українського народу в теперішнім часі.

Вивязується розмова. Не переконують гостя виправдування, що волоську церкву збудовано при щедрій помочі колишніх волоських господарів, що колись ми мали великих землевласників, котрі бодай признавалися до уніятської церкви, але Рим спольщив їх сто літ тому, що нетутешня людина не може й уявити собі великої жертвенности української інтеліґенції й півінтеліґенції, але тієї бідної, котра живе в голоді й холоді, а складає часто свої лепти на потреби свого народу, щоби виручити всяких дуже добре ситуованих духовних та світських інтеліґентів і багачів, котрі, з вимкою кількох чи кількнадцятьох, байдужі не то на горе й терпіння свого народу, але навіть на те, чи їх нація вдержиться, чи стане кормом для ненаситних жолудків Грабских і їх народу. Такі й инші аргументи завсіди лишають своє „але", некористне для нашої національної зрілости.

Неодин Українець нераз горіз від сорому за наш театр перед чужинцем. Основне джерело української театральної мізерії в Галичині це брак театрального будинку для українського театру. Такі будинки ставляться коштом держави, міст, фундаторів, товариств або зі складок. Дві перші можливости відпадають у Галичині. Правда, тому тристапятьдесять і триста літ міщанство записувало золоті сторінки активности в нашім житті, але сьогодні наше міщанство — замісць організуватися і єднатися — розбилося на два табори, а злі духи зпоміж інтеліґенції по обох боках іще підштовхують їх жертвувати великі речі за пусті марниці. Фундатора, що хотів би зробити незабутнім своє імя, виставивши театр свого імени, не видко в Галичині. В Америці між переселенцями були би певно досі такі найшлися, коли би там була пішла відповідним способом праця над їх освідомленням.

Таким робом лишається наразі одинока можність побудувати театр, а саме при помочи складок. Як сьогодні справи стоять, український театр у Львові може мати двоякий напис: або „Народ собі" або „Американські Переселенці Рідній Землі". З цих двох можливостей швидче може здійснитися друга ніж перша. Ось чому.

Відломок нашого народу по цім боці ризької греблі приневолений здержувати страшні хвилі денаціоналізаційного заливу. Наш народ у старім краю зруйнований матеріяльно, розбитий морально. Тягар удержування „Рідної Школи", всякої освітньої організації, інвалідів, бурс, високих шкіл і т. д. і т. д. спав на одну частину українського громадянства, що ділом почувається до української нації, а не тільки словом як заможнійша духовна та світська інтеліґенція. З міщанства не буде користи для національної справи доти, поки воно не поєднається і не зорганізується. Між селянськими масами треба щойно добре попрацювати, щоб їх жертволюбність дорівняла жертволюбности української бідної інтеліґенції.

Правда, заморська еміґрація розбита тепер на кілька таборів, як виходить із газет, що деколи передістануться з вільного світа до нашої горем прибитої країни, правда й те, що американські переселенці багато помагають „Рідній Школі" й мусять навіть дуже збільшити цю поміч, одначе все таки те все не може стати на перешкоді американській еміґрації лишити на віки по собі тривкий слід і свідоцтво памяти про землю, з котрої недоля загнала їх у чужий світ серед незнаних обставин заробляти на прожиток. Чисто культурна й загальнонаціональна мета, пекуча потреба старого краю й огляд на грядущі покоління можуть помогти усім таборам перекинути міст через прірву зроблену ворожнечою, бодай у цій чисто культурній справі й винайти споміж себе суголосні елементи, що утворилиб комітет на місці, котрий мав би зайнятися призбиранням потрібних грошей на будову україн-

---

так з огляду на близьке сусідство, мову, як і зразкові господарські жіночі школи, які устроєм найбільш жабуть підходять до наших умовин. Туди ми і звернулися за близшими інформаціями.

Чим кращий, більш свідомий і інтеліґентний матеріял вишлемо за кордон, тим краще для нас. Вони, ті наші курсистки, зможуть згодом дати почин до власних українських господарських шкіл, або обняти провід у такого типу школах „Просвіти" чи „Сільського Господаря", як вони згодом стануть відновлятися.

А покищо Головний Виділ Союза збирає інформації про істнуючі у нас у Галичині краєві школи господарства чи практичних жіночих фахів, щоби туди по феріях спрямувати наші дівчата, які досі знали тільки дві дороги: семінарію і гімназію. Життєва практика виказала, як шкідливою є в суспільному організмі така односторонність вихования. Тільки грунтовна, не поверховна освіта в злуці з практичним вишколенням дасть нашому жіноцтву непереможну силу — отворить йому доступ у найширші маси селянства і міщанства і зробить його справді цінним чинником у культурній і економічній відбудові рідного краю.

Але хтож згадає бідолашного еміґранта, що кращі роки життя свого віддав Україні? Чия любляча рука покладе на його славну могилу червоне яєчко і привітливо скаже:

— Христос воскрес!...

—

Думаю, що не один дослідник нашої давньої культури сердечно подякує п. І. Крезецькому, який догадався вшанувати память великого мужа, що заснував постійне друкарство на Україні: його „Стара Україна" — це найкраща крашанка, яку тепер можна покласти на дорогій могилі Хведоровича...

По старому звичаю громадянство забере цю крашанку з дорогої могили, — і вона розійдеться по Україні, і люде згадають тихим словом цього найкращого культурного робітника, друкаря-еміґранта Хведоровича.

Приємно підкреслити, що цей Хведорівський збірник видано коштом книгарні Наукового Товариства. Хведорович був також першим книгарем у Львові (Хведоровича книгарня-друкарня вжевкінці його життя містилася в домі Білдаги, чи не на Бляхарській, ч. 7, поруч з Ставропігією), — отже книгарня достойно вшанувала память свого давнього патрона.*)

*) Зміст цього ювилейного збірника „Старої України" такий: 1. В 350-ліття друкарства на Україні. 2. *Ів. Свенціцький*: Памяти першого друкаря України. 3. *І. Огієнко*: Іван Хведорович, фундатор постійного друкарства на Україні, життя та діяльність. 4. *І. Кревецький*: Споминн Ів. Хв. про початки друкарства на Україні. 5. *В Дорошенко*: Перша книжка, надрукована на Україні. 6. *М. Голубець*: Графіка друків Ів. Хв. 7. *І. Крипякевич*: Папір українських друків Ів. Хв. 8. *М. Возняк*: Доля друкарні Ів. Хв. 9. Надгробні каміні Хведоровичів у Львові, *І. Кревецький* і *Б. Михайлович*. 10. *Ів. Зілинський*: Львів чи Заблудів. 11. *І. Огієнко*: Ів. Хв. в науковій літературі библіографичний огляд. 12 Miscellanea, хроника.

ського театру й контролею над переведенням його будови.

Від такого комітету залежав би також уповні спосіб зібрання грошей: чи в формі оподаткування всіх переселенців із Галичини, чи закупна цеголок по означеній ціні з тим, що всі жертводавці, котрі зложилиб більші суми, на пр. по десять тисяч долярів, булиб відзначені окремими в їх память вмурованими таблицями. Це справа, рівно дорога для кождої партії й кождого стану, це частина також „Рідної Школи", але така, що вплив її здобуває собі доступ туди, куди тяжко дістатися й українській школі й українській книзі й українському часописові.

І властиво обидві пекучі потреби, зазначені в підтитулі, обертаються в сфері позашкільної освіти, бо тяжко вірити у ведення справжньої політики й політичні здобутки так довго, поки нація не тільки не відродиться економічно, але й щиро наскрізь не перейметься долею рідної культури, що рятуватиме народ перед чужим заливом і денаціоналізацією.

І тут у старім краю і там на еміграції повинні освідомити собі люде, котрі дріжать за будущину свого народу, що теперішній час по цім боці ризької греблі — це час загину української культури. Передвоєнні видання щораз більше топніють, напр. колишня „Бібліотека" найзнаменитших повістей, або видання „Видавничої Спілки" — одно й друге доставляло для провінції й молоді лектури, що її досі не заступлена нічим новим.

А в тім те, що й лишилося з передвоєнних видань, у великій мірі не відповідає сьогодні важним потребам нашої нації й її Найвищому Ідеалові. Так стоїть справа в Галичині. А щож шойно говорити про ще більший простір ніж Галичина на північ від неї по тім боці ризької греблі?

Та найсумнійше стоїть справа з лектурою для головної маси нашого народу — селянства. Що до цього вже перед війною було дуже далеко до того, щоби стан популярної літератури в Галичині хоч трохи задоволяв потреби понад 90 процент нашого народу. Наприм. як далеко було до того, щоби „Просвіта" виконала програму, котру їй піддавав іще Михайло Драгоманів? Сьогодні стоїть справа куди гірше ніж перед війною, бо все, що живійше й цікавійше з популярної літератури, розійшлося, нові видання під ніяким оглядом не заповнюють люки, а сільські й містечкові бібліотеки по більшій частині понищені в часі воєнної курговини. Колиб „Просвіта" у Львові видавала навіть що тижня одну добру книжечку для народу, й це булоб довгий час каплею в морі.

Теперішнє положення наших західних земель вимагає повного перелому в поглядах на освіту. Досі галицький відломок нашого народу фабрикував головно в середніх школах кандидатів на державних урядників, себ то часто кандидатів на лакеїв і рабів, а тепер треба звернути головну увагу на практичне шкільництво, на вироблення сил для свого добре розвиненого ремесла, промислу, торговлі, зокрема кооперативи й т. д., словом для служби свому народові.

А головною підставою всяких змагань буде передовсім українське селянство, що його треба по перше станово зорґанізувати, а по друге просвітити, просвітити й ще раз просвітити й українське робітництво. І саме створення літератури, котра би могла виконати згадані освітні завдання й супроти українського селянина й супроти українського робітника в старім краю й на еміграції, це друга пекуча потреба нашої культури.

За всяку ціну треба створити щось у роді друкованого українського народнього університету, популярних видань із українознавства в усіх галузях його: історії, культури, літератури, визвольних змагань, громадсько-партійного життя й т. д., і популяризації усіх галузей людського знання до ріжнородних підручників для ремісників, купців, кооператистів, промисловців тощо включно. Усі такі популярні видання має обєднати служба свому народові й наукова правда, — иншим богів треба відкинути.

Переведення цього вимагає по перше багато інтелектуальних сил як із старого краю, так і европейської й заморської еміграції, а по друге великих фондів, над зібранням котрих повинні піти дружно старий край і заморські переселенці.

Чим швидче виробиться серед наших освічених людей старого краю й на еміграції свідомість потреби доброї популярної літератури, тим швидче почнеться економічне й культурне відродження нашої нації, а за ним прийде послідовно й політичне відродження з його завершенням — осягненням Найвищого Ідеалу Української Нації.

„Нова" політика на „кресах".

На Волині знову почалися ревізії, арешти, допити й екзекуції арештованих. По наказу з якогось ценцтра поставлено на ноги всю поліцію і цілу армію агентів дефензиви, що цілими десятками хапають ні в чім неповинних людей, переважно нашу молодь, переважно молодь освічену, національно-свідому. На поліційних станицях арештованих у страшний спосіб „допитують", надівають кайдани і так закованих водять і возять в ночі з одного пункта на другий, з одного міста до другого, а після усіх тих митарств пакують до вязниці, у якій нещасні сидітимуть весь довгий час, аж поки скінчиться про них затяжне слідство. Арештують і пакують до вязниці не зайд яких-небудь із заходу, не збігців зі сходу, без „обивательства", а людей місцевих Українців, яких батьки й діди вродилися та виросли на своїй землі волинській, які ту землю протягом віків своїм потом і кровю поливали, які жили весь час лише з надією бачити себе та свій край рідний вільним, лише з бажанням вільно працювати на своїй землиці рідній та які отсі свої надії і бажання передали їм, своїм дітям, уже свідомим своєї особистої й національної гідности.

Протягом цілого минулого тижня, перед латинськими Великоднями святами, відбулися навальні труси й арешти в Здолбунові та Здовбиці. Арештовано там таких осіб: Цихоцького Миколу, Циркалюка Василя, Трохимчука Миколу, Чвалинського Костя, Солтиса Леонтія, Кравчука Федора, Боярчука Самійла, Осійчука Миколу, Лепка, Пащенка, Годованця Олексія, Годованця Івана, Мульха (Чех) і його племінницю Копецьку Марію і инш. На допиті в здолбунівській поліційній комендантурі арештованих, як твердять свідки й загальна громадська опінія, в нелюдський спосіб бито і закованих одвезено до Луцька до вязниці. Поширені чутки про такіж арешти в Острозі та в багатьох селах Мизіцької та Будеражської волости, дубен. повіту. А в ночі з першого дня латинського Великодня на другий впаковано до дубенської тюрми кілька десятків людей, заарештованих у Дубні і в повіті. На другий день дубенські обиватели мали гірку приємність бачити, як усіх заарештованих, людей сорок, закованих по-двоє парами попроваджено на залізницю для відсилки до Луцька до тюрми і в розпорядження слідчої влади. Словом, по цілій прикордонній смузі волинській твориться щось жахливе: грасує дефензива з поліцією, бє, трусить, шукає зброї, арештує, наводить страх...

Як видко, комусь треба утворити черговий політичний процес, новий „закордот", і для того твориться фікція змови, якогось повстанського пляну, звязку з закордонними чинниками і т. и., для того вишукується потрібний матеріял, яким служать сотки людей, переважно молоді нашого народу, винної хіба лиш тим, що вона є національно-свідома і з тією свідомістю не криється.

Хто знає наш нарід та відносини на наших землях, той напевне скаже, що жадних реальних підстав не має для таких масових арештів. Колиж і буде утворена якась політична справа, то це буде справа фіктивна, — справа — ad hoc. З певністю можна твердити, що заарештовані — не повинні ні в чому і — що найбільше — їх провина полягає в неосторожно сказаному слові або в острій формі висловленому невдоволенні, для чого всім відомі „кресові" стосунки, політика загальна і спеціяльно відношення адміністрації до нашого народу українського дають силу силенну цілком природних приток. Чиж така сувора розправа, як арешти, биття, кайдани і довгий час сидіння у вязниці повинна бути стосована за такі „переступства", які хіба лиш у державі деспотичній можуть уважатися за переступства? Чиж такі нечувані репресії сприятимуть поліпшенню відносин на „кресах"?. Чиж є послідовним і доцільним заогнювати ще більше і так заогнене політичне й національне життя на наших землях та ще в той час, коли починається говорити про його санацію? Адже після таких масових арештів та нелюдської поведінки з арештованими пропадає всяка віра в можливість будь-якого нормального співжиття українського і польського народів, — і наївним був би той, хтоб силкувався після того отсю віру підтримувати серед українського громадянства: йому ніхто не повірить, як не вірять ріжним агентам та підкупленим землячкам.

Огже відносини заогнюються далі. І не якісь зовнішні агітатори сприяють цьому, а самаж польська влада, забувши лекції власної історії, своїми безглуздими зарядженнями підкопує під собою грунт на „кресах", а в тій роботі самовбивчій помагає владі й польське „кресове" громадянство. Мале числом, слабеньке, але з великою пихою і і смішними претенсіями на ролю культуртрегерів на сході, воно, це громадянство, щоб там не було, а хоче зберегти свій „stan posiadania" на наших землях. Спираючися не на моральну силу, а на силу зброї, воно постійно тримає цю зброю на поготівлі і ладне її вжити на кожний фальшивий алярм, на кожну фіктивну вістку про небезпеку. Вісткам тривожним про небезпеку зі сторони Українців, головних — так би сказати — своїх ворогів, вісткам, що походять з урядового джерела, воно охоче вірить. Відси вислід ясний: табор польського озброєного громадянства лютує і махає зброєю в бік табору українського, числом більшого, але безоружного, беззахистного. Так, у тому муж Здолбунові, в якому відбулися арешти, що так пригнобили непольське населення міста, місцевий ксьондз, як кажуть Здолбунівці, з костельного амвона кинув не слова „миру й згоди", а войовничий виклик у бік Українців, які нібито не тільки мали намір позривати залізничі мости, але й самий здолбунівський костел висадити в повітря на самий Великдень, чому запобігла нібито лише „чуйність влади". Після того серед польського громадянства утворився такий настрій, що протягом страстного тижня і великодніх днів виявлявся не тільки погрозами відвдячити Українцям тимже на Великдень православний, але й фактами порядку кримінального, як побиття Поляком Собаньским на вулиці прилюдно одного бідного парубка Українця за те лише, що той проходячи вузьким хідником, по дорозі з млина, обмастив невмисне мукою вбрання панни Собаньскої. Українське громадянство стрівожене; подібне відношення до нього польської влади і польського суспільства не може його не трівожити. Воно лише мовчить та в тому мовчанню його тліє „огню іскра великого", яка може вибухнути пожаром несподівано. Питання: чи в інтересі польському лежить ріжними репресіями роздмухувати цю іскру? Думаю, що — не в інтересі, як не в інтересі й кожного, хто тільки щиро й без ріжних облудних слів на язиці, а з лихою думкою в тайні стремить до створення хоч би таких тимчасових відносин поміж народами, зокрема тими, яким доля судила жити разом, при яких нормальне співжиття їх булоб загварантоване.

На разі не від нас, громадянстве українського, залежить унормування тих нелюдських польсько - українських відносин. Повинно це зробити польське громадянство, бо воно при владі, бо воно поки-що є паном ситуації „на нашій несвоїй землі". Поляки повинні через свою владу видаваги такі зарядження, якіб утихомирювали пристрасти національні й соціяльні, а не ще більше їх розпалювали, коли вони хочуть справжнього співжиття свого народа з нашим і те співжиття не обмежують лише часом істнування своєї держави на наших українських землях.

Але, як видно зі всього, що тепер робиться з нашим народом — надіятися нам на польське громадянство та його владу нема чого. Щож: кого Бог хоче покарати, тому відбирає розум..

Пишу ці рядки з болем серця, під безпосереднім вражінням того, що на власні очі я бачив і від других чув. Подаю про все це до відома ширшого громадянства через пресу, бо підчас соймових ферій не має можливости прокричати вчасно й голоснійше про свіжі факти надужить над нашим беззахистним народом з соймової трибуни.

Михайло Черкавський,
сенатор.

Чуємо постійно проповіди про те, що повинно бути, а ніхто не думає про те, що може бути. *Кант.*

Дрібні вістки.

— **През. Зєдинених держав** заявив, що розвязка повоєнних відшкодувань можлива тільки у звязку зі загальним обмеженням зброєнь і що з цією метою треба скликати міжнародню конференцію.

— **Союзні держави** мають зайнятись справою міжнародніх санкцій щодо німецьких відшкодувань щойно по французьких виборах.

— **Німецька позична в Америці та** Англії користується великим успіхом і дійшла вже до 700 міл'он. нім. мар.

— **У Німеччині** оголошено 23 виборчих ліст.

— **Німецький канцлер** заявив, що Німеччина не може вступити до Ліги Народів, як довго німецькі землі на Шлеську та басейн Саари належать до инших.

— **У новім данськім кабінеті** становище міністра шкільництва зайняла пані Ніна Банґ, відома соціялістка.

— **Конґрес незалежної партії праці** висловив урядові Мекдонельда повне довіря.

— **У Брюселі** почався конґрес бельгійської робітничої партії, яка має 632 тис. членів, з чого 52.000 жінок.

— **Турецький уряд** почав репресії проти Христіян. З Кілікії прогнано 8000 Христіян.

— **Зєдинені Держави** відмовляються покищо рішуче ввійти до Ліги Народів.

— **Троцький заявив,** що війна між Союзом Радянських Республик і иншими краями не є виключена в огляду на імперіялістичну політику цих останніх.

— **Чічерін заявив** представникам преси: Радянський Союз тоді понехає думати про збройний конфлікт з Румунією, коли населення Бесарабії одержить змогу свобідно виповістися за те, до кого має належати ця країна.

— **На святі** роковин Канта з Кенігсбергу було кількасот учених представників з Німеччини і зза кордону, а також представники держав.

Вже вийшла „СТАРА УКРАЇНА" ч. 2/5

ЧАСОПИС ІСТОРІЇ І КУЛЬТУРИ. — ЦІНА 5,000.000 Мп. без пер та

Замовляйте в КНИГАРНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. ШЕВЧЕНКА, ЛЬВІВ, РИНОК ч. 10.

1795 2-2

— **Для ознайомлення софійської публики** з українськими народними піснями, Комітет допомоги українським збіглям у Болгарії улаштував на днях у Софії в „Славянській Бесіді" а тистичну вечірку української народньої пісні. Свято вечірки було деклямацією поезій Тараса Шевченка. Опісля слідували історичні, релігійні, воєнні й ин пісні. Гарно виконано українські національні танки.

— **Троцький на з'їзді залізничників** зазначив, що найважнійшою подією є лондонські переговори. Англійська позичка для СРСР. була би корисна, бо Англія не має тепер ринку збуту, а таким був би СРСР. В Америці безпосередньо лежить золото. Вона не в силі зрозуміти, що позичала золото для зруйнування Європи. Европа могла би сплачувати нову позичку на відбудову Европи. Завдяки позичці СРСР. протягом кількох літ розвинувся би, инакше для цього треба бодай 10 літ. Теперішня історична доба, то доба змагань Европи з Америкою. Побідить Европа, коли злучиться робітничою солідарністю. Положення Европи певне, не слід бути оптимістом щодо лондонської конференції. Слід сконцентрувати енергію біля червоної армії.

— **В Ніяго** (Швайцарія) зударилися два поспішні поїзди. В південнім поїзді було дуже багато чужинців. Два німецькі вагони станули в полуміни. З першого врятувався лише один подорожній. Між жертвами є німецький політик Гельферіх і його мати.

— **Іван Орт** (арх. Іван Сальватор), по донесеннях нюйорських часописів, помер м. неділі у Ню Йорку в шпитали Колюмба. Там жив під іменем д-ра Орлова. Тому 34 роки ще як член габсбурської родини одружився був із артисткою Штубель і тому мусів виїхати до Америки під прибранним іменням Івана Орта.

— **18 днів поміж хвилями океану.** Англійський пароход „Санберм" по дорозі з Калькути до сіямського заливу найшов тринайцять розбитків, які навпів мертві були привязані до порому; вони блукали так вже 18 днів по Індійському океані, при чому кілька останніх днів не мали ні харчів ві води.

— **Свен Гедін**, славетній шведський подорожник і дослідник полярних стеф, є вибраний президентом Академії Наук у Штокгольмі.

— **Палестинський уряд** має намір видавкрему жидівську валюту, як противагу єгипетської.

— **В Іран (Месопотамії)** вибухло повстання проти Анґлійців, протекторів провінції. Двох послів, які на національних зборах у Багдаді голосували за Англією вбито.

— **Керенський і Мілюков**, по донесенням „Рудого Права" організують у Празі контрреволюційну акцію проти совітів.

Нема нічого такого денебудь у світі, або й поза його уявленими межами, що можна би вважати добрим без застережень, з виїмком доброї волі. *Кант.*

НОВИНКИ.

— **З приводу Христового Воскресення** бажаємо всім нашим передплатникам, читачам і прихильникам: „Веселих Свят!" в надії і глибокому пересвідченні, що все близче і певніше зближуємося до здійснення нашого всенароднього ідеалу.

— **Слідуюче число „Діла"** появиться в середу 30. ц. м. з датою 1. травня. При тій нагоді уважаємо своїм обов'язком просити вибачення у всіх тих шан. авторів, яких статті з незалежних від нас причин не могли ввійти до святочного числа. Всі ці статті будуть видрукувані небавом в подвійному числі нашого орґану.

— **Орґанізація українських біженців в Німеччині**. В Німеччині склалось „Товариство українських збігців", з осідком у Герліц. На чолі управи стоїть канд. прав Федір Ковальчук-Ковальський, секретарем є Вол. Крилишин, Т-во прохає всі редакції подати до загального відома його адресу, а також: присилати йому українські часописи. Адреса: Vereinigung der ukrainischen Flüchtlinge e. V. in Deutschland, Görlitz, Bismarckstr. 25. III.

— **Під загрозою закриття школи.** Управа української приватної народньої школи ім. Грінченка у Львові (кружок У. П. Т. на Городецькім передмістю) отримала від міської ради шкільної загрозу негайного закриття цієї школи, як що управа не введе як стій польську мову до всіх шкільних актів і офіціяльної кореспонденції. Стиль згаданого листа польської шкільної влади, в якому красуються такі вислови, як „na podstawie §" і „pod rygorem", нагадує мимохіть усякі зразки поліційних і магістратських розпоряджень про вивіз сміття і т. п. Маленька різниця полягає лише в тому, що в даному випадку накладається „ригор" на приватне шкільництво...

— **Святочний репертуар Народнього Театру.** В неділю пополудні відіграє театр складену на мотивах народних пісень пєсу „Пісні в пущах" (з весільним туалом) в 3 дії. В тій пєсі пригадається своїм виступом артистка ветеранка нашої сцени А. Осиповичева. На вечірну виставу відновлено знану драму зі співами „Воскресенне".—В понеділок 28. весела оперетка „Безжурна трійка гільтайя" а вечером дотепна комедія Р. Уайльда „Клопіт з Ернестом". — У вівторок 29. ц. м. виступить гостинно пані С. Федичківська в опері „Кетрина".

ПОДЯКА

Вп. п. Іоля Дешик перм. пт. маляр в Самборі, вул. Львівська, золотив і малював іконостас до нашої церкви, та вивязався зі своєї задачі з повним нашим признанням, за що йому зосібна ще прилюдно дякуємо. Золочення та малюнки образів дуже гарні, солідно і тревало викінчені, так, що з чистою совістю поручаємо його всім Впр. оо. парохам, церковним комітетам, як свого, словного та солідного чоловіка. — Воля велика (Львів, Архіеп.) *о. Василь Телішевський* парох, *Павло Бринь*, *Василь Івах* церковні провізори. 1797 1—1

Відозви й комунікати.

В справі видання історії УГА.

У Львові завязався Комітет, який має за ціль видати повну історію УГА. Звертаємося до Вас з вимогою:

1) Зібрати весь матеріял (спомини, документи, фотографічні знимки і т. д.), який має яку небудь звязь з УГА.

2) Списати всі головні моменти Ваших переживань, як старшини УГА, навіть в найпримітивнійшій формі.

3) На покриття коштів видання книги, які обчислені на 2000 долярів, надіслати вкладку в довільній висоті, а найменше одного доляра. Той, хто дасть вкладку, одержить книгу по зниженій ціні.

Гроші слати найдальше до дня 15. травня ц. р. матеріяли під 1) до 15. мая, а матеріали під 2) до дня 30. червня ц. р. — це все на адресу:

„Червона Калина", Львів, вул. Руська ч. 18|I.

ГАРАЗД!

Мирон Тарнавський, д-р Степан Шухевич, Фердинанд Льонер, д-р Володимир Бемко, Мирон Луцький, Іван Молещій, Осип Навроцький, д-р Володимир Щуровський:

До рідних Земляків.

Комітет української політичної еміґрації у Відні уважає своїм обовязком зложити щиру подяку усім Вп. Жертводавцям з Рідного Краю, що зволили притти з першою матеріяльною допомогою нашій еміґрації та бодай в части облекшити її тяжкий і поневольний побут на чужині.

Одначе наша недоля ще не покінчилась і дальша поміч від Своїх потрібна.

З нагоди великого свята Воскресення передаємо отсим від усеї нашої еміґрації сердечні бажання нашому народові в Рідному Краю в нації, що найблизче Великодне Свято будемо обходити спільно на нашій рідній землі.

Христос воскрес!

Відень, у квітні 1924.

ЗА КОМІТЕТ:

Д-р Кость Левицький, голова. *Ґр. Микетей*, секретар

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Репертуар українського театру під дир. Івана Когутяна.

Скала — саля Просвіти

Неділя 27. IV. „ГЕТЬМАН МАЗЕПА".
Второк 29. IV. „ЧЕСНА ЗУЗАННА".
Середа 30. IV. „ГАЛЬКА".
Четвер І. V. „КАТЕРИНА"

Боїщів — саля Нар. Дому.

Понеділок 28. IV. „ЧЕСНА ЗУЗАННА".

Озеряни — саля пожарної сторожі.

Понеділок 28. IV. „ЦАРЕВИЧ".

Порядок Богослужень в Світлий Празник Воскресення Христового в 1-ій міській Церкві Успення Пресвятої Діви Марії у Львові, при вул. Руській. Світле Воскресення Г. Н. Ісуса Христа: о год. 4 і пів рано Наготобне, обхід і Воскресна Утреня, від год. 6 рано читані Служби Божі що год., о год. 9·30 рано співана св. Служба Божа, о год. 12. чит. Служба Божа, о год. 4·30. попол. Вечерня з проповідю. Світлий Понеділок і Второк: Всі богослуження, як звичайно т. є. о 6. рано Утреня і читані св. Служби Божі, о г. 10. рано співана св. Служба Божа і проповідь, о год. 12. в пол. читана Служба Божа о год. 4. попол. Вечірня.

Дрібні оголошення.

Т. ТОРБАЦЬКИЙ, кравецьжіночий, повідомляє Вп. Панні, що в наслідок реконструкції льокалю переніс свою робітню тимчасово до льокалю при площі Голуховських ч. 9, II. поверх, де виконує дальше плащі, костюми, спідниці і фтра жіночі в можливо найкоротшім часі.
1809 1—1

КУХОННІ ЗНАРЯДИ, НАЧИННЯ ЕМАЛЮВАНЕ, БУДІВЛЯНІ ОКУТТЯ, господарські знаряди повучає перший у Львові український **залізний склеп „ВІДБУДОВИ"** у Львові вул. Трибунальська 1. (біля ринку напротив „Нафтули"). Листовні замовлення на провінцію висилаємо за післяплатою. 1802 а) 1-1

МОТОРИ РОПНІ — 6—40 кінні фабрикат Деутц та оригінальні Дізля для млинів, промислових заведень та рільничого господарства. Поставляє по найдешевших цінах на сплати ратами **Спа „ВІДБУДОВА"**, Львів, Словацького 14.
1802 б) 1—1

КРУЖЛІВКИ (центрифуґи, сепаратори, світової фабрики Лянца в Мангаймі на 45, 60, 75 і 100 літрів молока на годину має на складах лише Краєвий Союз господарських Спілок „Сільський Господар" у Львові, Зіморовича ч. 20, Відділи, Львів Городецька 95, Перемишль, Костюшка ч. 5. Стрий, Ринок ч. 6. Коломия, Ринок ч. 40, Сокаль.

ДЯКА іспитованого з добрим голосом, що зумів би заложити і провадити хор. шукає від Томиної неділі грекокат. уряд парох. Іване пусте п. Мельниця.
1792 —3

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-р СТЕПАН ФЕДАК

відновив свою адвокатську канцелярію і веде її дальше у ЛЬВОВІ при вул.
1741 **Сикстуській ч. 48/I.** 3—3

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці"

ординує в очних недугах
у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській
1720 ч. 20. 6—10

КОНКУРС.

Потребуємо негайно кваліфікованої кравчині або старшої робітниці на управительку робітні суконь. До посади получене службове помешкання. Платня по пробнім часі після умови. Евентуальні кандидатки зволять зголоситися до нас до 1. мая письменно або особисто з полученням свідоцтв і поучень між 8—1 і 3—6 год. попол.

Наших Вп. Членів і Прихильників просимо ласкаво поручити нам відповідну силу, евентуально звернути увагу на нас знайомстку знакомих відповідних кравчинь або робітниць. 1803 1—2

Жіноча спілка промислова

„ТРУД", ЛЬВІВ, Ринок 33. (вл. дім).

ЛІКАР

Д-р Ціпановський Іван

в КОЛОМИЇ повідомляє отсим Шановну публику, що з днем 21. березня с. р. переніс свою **лікарську канцелярію враз з апаратами Рентґена і кварцевою лямпою до власного дому при вулиці**

ТАРНАВСЬКИХ ч. 16.

проти дому польського „Сокола".
1737 3—3

Нова повість!!

Вже вийшла нова велика, для нас під теперішний час дуже актуальна повість з ірляндської визвольної боротьби:

ПЕР БЕНУА

ШЛЯХ ВЕЛИТНІВ

переклав М. Ковальський.

Повість має 12. аркушів друку, великої 8, вінета Р. Лісовського. **Ціна 5,000.000 Мп.** Книгарням і кольпортерам звичайний опуст. **Замовляти в Адм. Літ. Наук. Вістника**
1776 **ЛЬВІВ, РУСЬКА 18|I.** 2—2

Живіть наш часопис!

ВЗУТТЯ НА РАТИ!

Першорядне взуття, солідне і елеґантне

НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

ГАБЕР ШТАЙФ І С-ка

ЛЬВІВ, Ринок 19.

Всіх ПТ. Гостей, що вже купували в нас, просимо о ласкаве поручення нас своїм
1729 знайомим. 6—10

МАШИНИ

до виробу цементових дахівок, форми на виріб бетонових рур, хрести, громозводи, вікна до церков, ваги, огнетривалі маси й инші слюсарські вироби

1801 1—1 ПОРУЧАЄ ЗІ СВОЇХ ВАРСТАТІВ

Михайло Стефанівський у Львові,

вул. Варстатова 10. (між вул. Кордецького і Рицерською).

КУПУЙТЕ! ВИДАННЯ Т-ва „ПРОСВІТА", ЛЬВІВ, РИНОК ч. 10. КУПУЙТЕ!

Найбільший вибір! Найдешевші видання! Про все, для всіх!

Кождий знає, що потребує і що може купити.

Українська письменність в 24 том. в люксусовій оправі; 1 т. основна ціна	7·50
Історія Української Літератури М. Возняка за 2 томи	12·00
Просвіта до українського народу — збірка статтей	0·75
Перша поміч у наглих випадках захорування	0·30
Як господарюють селяне в чужих краях	1·00
Шевченкова Криниця (фонд „Учітеся")	2·00
Історія Української Держави „	2·20
Плекання овочевих дерев	3·00
Оповідання про сили природи	1·00
Гетьман Мазепа	0·35

Дрібні збірки й історичні оповідання з природознавства і техніки, підручники й порадники, ітд. до 120 назв. Книгарні мають 25 прц. знижки. На більші замовлення знижка по умові. Членам Тов-а теж знижка 25 прц. Долярові члени крім того мають ще даром календар і 6—8 книжечок, що вийдуть в 1924 р.

Передплачуйте одинокий український просвітний місячник „Народня Просвіта", де кождий діяч на народній освіті знайде всі потрібні матеріяли і вказівки а також і докладний образ просвітного життя на українських землях, — Передплата на 1924 р. виносить 6,000.000 мп. 1803 1—1

ЗВІДОМЛЕННЯ! Звідомляємо отсим, що ми обняли генеральне заступництво на Східну Галичину фабрики **ДАХІВОК АСБЕСТОВО-ЦЕМЕНТОВИХ „ЕТЕРНІТ“ (патент ГАТШЕКА)**

БРАТІВ РИЛЬСКИХ. Дахівки доставляємо по точно фабричних цінах на догідних услівях. — Рівнож сейчас доставляємо по фабричних цінах: **Портляндський цемент, Вапно, Вапно гидравлічне. Дахову папу, Гіпс мулярський, мавзовий, штукаторський і дентистичний,** як також всякі инші будівельні матеріяли. — Пошукуємо здібних районових субзаступників. 1804 1—1

БРАТИ КІРШБАУМ, ЛЬВІВ, вулиця Унії Любельської 11.

Рільничі машини, цвяхи, цемент, бляху штучні погоді поручає по знижених цінах — частинний кредит — **„ВІДБУДОВА“**, С-ка з огр. пор. **Львів, Словацького 14.** (Телефон ч. 330).

ВИПРОДАЖ

Різних електричних лямп о 50 прц. дешевше від торговельних цін

ФАСЛЄР

ЛЬВІВ, Сикстуська 29.

Жарівки ощаджуючі електричну струю по 1,500.000 Мп.

1764 3—5

Найкращою книжкою на май
є і для народу і для інтелігенції,

„СТЕЖЕЧКА В РАЙ“

апробований цер. властями підручник до майського набожества. Отся книжка, написана о. сов. Д. Бодревичем, (обсму коло 200 сторін) містить 31 розважань, 7 посішень, поучення як відбувати майське богослужечня та молебен, параклис і пісні на май. **„Стежечка в рай“** читається дуже цікаво, подає багато примірів та має 25 образків. Друкована великим письмом на добрім папері, прикрашена кольоровою вінетою П. Ковжуна та сильно брошурована. Ціна 3,000 000 Мп.

Хто замовить більше примірничків дістане книжку з опустом! 1796 2—5

Замовляйте за готівку по адресі:

Літературно-видавничий інститут „ДОБРА КНИЖКА“ Львів, вул, Содова 4.

Приснайте передплату!

Видавництво „ЧЕРВОНА КАЛИНА“

ВИДАЛО ДУЖЕ ЦІКАВУ КНИЖКУ

ДМ. ДОРОШЕНКА

Мої спомини про недавне минуле.

І часть: Галицька Руїна 1914—1917 рр.
II. часть: Будування української державности.
III часть: Гетьманщина.
IV. часть: Виїзд за границю і еміграція. 1799 1-1

Книжка незвичайно скоро розходиться.

Ціна 4-ох томів 12,000.000 Мп. без пересилки. Крім того В-во має на складі „Гуцульські вишивки“ — 8 таблиць. Ціна 1,500.000 Мп.

Замовляти: ВИДАВНИЦТВО „ЧЕРВОНА КАЛИНА“, ЛЬВІВ, РУСЬКА 18.

„ТОПАС“

ТОВАРИСТВО ДЛЯ ТОРГУ І ПРОМИСЛУ У ЛЬВОВІ

вул. МІЦКЕВИЧА ч. 22. ч. телеф. 624.

філія: ДРОГОБИЧ, „Народний Дім“.

Провадить відділи:

Машиновий,

доставляє машини, уладження та знарядя для млинів, тартаків, горалень, гарбарень та промислу нафтового. Виготовляє коштосписи і на бажання

ВИСИЛАЄ НА МІСЦЕ ФАХОВІ СИЛИ.

Електротехнічний; закладає електричні централі ДЛЯ МІСТ, ФАБРИК, ТАРТАКІВ, МЛИНІВ ІНСТАЛЮЄ **електричне світло в домах, церквах, фабриках.** Стало на складі всі електричні інсталяційні матеріяли, як рівнож лямпи і жарівки.

МОТОРИ І ДИНАМОМАШИНИ НА ДОГІДНИХ УСЛІВЯХ.

Генеральне заступство

фабрики електротехнічних апаратів „Daimon“ в Данціґу — світової слави електр. кишенькові лямпки, батерії всякого рода індукційні апаратн, моторики і динама для шкільних цілей.

ДОМАШНЬОГО ГОСПОДАРСТВА достарчає: столове скло краєве і заграничне, порцелянову посуду, емаліоване начиння, нафтові дітмарські лямпи від найскромнійших до найвибагливійших, їх складові части — скелка, кноти — по фабричних цінах для кооператив, купців, інститутів і на замовлення від ПТ. громадян на догідних услівях платности. Наше Товариство заступає акційна спілка

„Locolyt“ в Данціґу

Lastadie 3. — Berlin
Kurfürstengasse 123. 1800 1—1

Смачний Дешевий Всюди домагатися

„УНАМЕЛЬ“

найліпше **МЕДОВЕ МАСЛО**

Поживний Ощадний Всюди домагатися

до смарування на хлібі, столова ложка **„УНАМЕЛЮ“** відповідає споживній вартости одного яйця. — Творцем є Д-р В. А. Геньш, Уніслав (Покорє),

Представник і склади: **„РОДОГАН“ Т. Д. Рогатин і Ска** 1758 **ЛЬВІВ ОССОЛІНСЬКИХ 6. Телеф. 13-20.** 3—3

„ДИНАМО“ конц. Підприємство-Електротехнічне Технічно-торговельне бюро: **ЛЬВІВ, вул. КОПЕРНИКА 16. Уряджує Електричні Централі:** для міст, горалень фабрик, млинів, тартаків і т. п. з власними машинами. Інсталяція електричного світла, моторів і телефонів. — **Спеціяльний електро-механічний відділ:** для направи всіляких машин і електричних апаратів. Роздільні таблиці. — **СТАЛА ВИСТАВА МАШИН:** Динамо-машини, електричні мотори, льокомобілі, сильники ссучо-газові, бензинові, рольні агрегати. — Обробляркн до заліза, металів і дерева. Комплетні уряджения для млинів, горалень, тартаків і промислових заведень. Ціни конкурепційні. Коштосписи і технічна порада. 14—20 1538

Передвоєнної якости дзвони, ризи і всіляку церковну утвар, образи (св. свщ. Йосафата), евангелія, свічки, гуцульські різьби і т. д. — поручає

„ДОСТАВА“ у ЛЬВОВІ

Бюро і робітня: **Домінїканська 11.** Склад церковних річей: **ЛЬВІВ, РУСЬКА 20. ПЕРЕМИШЛЬ, РИНОК 23**

„ОЛЬКА“ **ЛЬВІВ, РИНОК 35. побіч Н. Торговлі продає лише панчохи, рукавички, скарпитки, вироби трикотові першої якости. ГУРТОМ!** 1755 6—10 **ДЕТАЙЛЬНО!**

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма

З друкарні Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10

Ч. 94 (10187). Львів, четвер 1. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Перший травня.

День робітничого свята дає нагоду призадуматись над одною з наймогутнійших прояв у сучаснім розвитку суспільних організмів. Вплив, який виявила зорганізована робітнича маса на зміну державного ладу у великих державах, є силою не менше могутньою, як війна. Можна проти них протестувати або з ними погоджуватись, але перш усього треба їх зрозуміти.

Повоєнна політична Европа поділилась на два світи: світ націоналізму та соціялізму. Не треба уявляти собі, що один з них мусить вийти переможцем. Вони зростають паралєльно, як дві течії, що прожолоблюють собі річище у життю держав та народів. Одночасно з пробудженням національної свідомости народів зміцнюється наскрізь клясова свідомість поневолених. Часто зріст свідомости про клясове поневолення і свою клясову окремішність стає першим засновком національної свідомости. Далекий, ледви чи осяжний ідеал міжнароднього братерства може вдійснюватись лише на шляху визволення поневолених народів.

У дні 1-го травня звеличує міжнародній пролєтаріят не лише віру в далекий ідеал вселюдської єдности. Це є перш усього день перегляду власних сил і підбадорення себе до боротьби, яка має закінчитись перемогою робітничої кляси. Нині, коли ми мали змогу бачити власними очима, як виглядає перехід буржуазної влади у руки робітничої кляси — нам лекше зрозуміти символ цієї щорічної, світової маніфестації. Це є щорічні маневри, які приготовляють воюючих до війни, що кожної хвилини може вибухнути. Так уявляв собі пролєтарську дисципліну апостол робітничого руху, Маркс, — так розуміли її ті, що вважають себе найвірнійшими його учениками — творці останніх соціяльних революцій.

Правда, у відозві з приводу 1. травня ППС. пише: „1-ший травня є міжнароднім святом пролєтаріяту. Цей день вибрано, щоби робітники всіх країв могли в одному пориві, скупчені в одній думці могли проголосити світові права праці, незломну волю знесення визиску і гнету, заведення суспільного ладу, який давав би всім добробут, освіту, спромогу всестороннього розвитку сил і здібностей", — але зараз таки додає: „партія ППС. улаштує демонстрацію 1. травня самостійно і виключує в нашому обході комуністів".

Діється це всупереч покликові „Центральної Комісії професійних Союзів", яка взивала своїх членів обходити 1. травня з тими політичними партіями, з якими професійний рух удержує братерські відносини співпраці, т. зн. з ППС., з Бундом, з Німецькою і Української Соц. Демократією".

Проти такого ставлення справи, проти поминення инших робітн. політичних угрупувань перша виступила УСДП., займаючи критичне становище до теперішньої угодової більшости „Центр. Комісії", Головна Управа УСДП. остро виступає проти політики „Центр. Комісії". „Ми клеймимо — читаємо в заяві Гол. Упр. УСДП. — її незгідне з підставовими основами соціялізму становище супроти боротьби українських працюючих верств в Польщі за своє національне визволення". „Центр. Комісія" намагається утотожнювати з професійним рухом ППС. — партію, що мовчанкою поминула розвязання владою УСДП., що через свою більшість в тій комісії веде „супроти українських робітників політику польського націоналістичного шовінізму", що разом зі своїми керманичами в спілці з польським реакційним табором поборює „визвольні змагання українських мас в Польщі". Супроти того Гол. Управа УСДП. заявляє, що уважає конечним виступ в дні 1. травня спільно цілого робітничого табору і відмовляється брати участь в обході, уладжуванім згідно з тенденціями „Центр. Комісією".

Але і сам робітничий рух зустрівся у цих революціях з неменшими несподіванками.

Свято 1-ого травня находить міжнародній соціялістичний пролєтаріят у становищі досить трагічному. Бо, правду кажучи, соціялістичний інтернаціонал сьогодні вже не [illegible] міжнароднього соціялістичного інтернаціоналу — його єдність та одноформність його ідеольогії і тактики, що з такою, здавалось, непереможною могутністю били перед війною в цілий буржуазний світ — тепер належать до безповоротної минувшини. Замісць одного соціялістичного інтернаціоналу, в якім перше обєднювались усі соціялістичні організації світу — тепер стоять один проти одного: два інтернаціонали. Другий інтернаціонал, в якім згуртовані три найбільші пролєтарські організації Західної Европи, а саме: англійська робітнича, обєднана соціялістична французька партія і партія німецьких соціялістів більшости — стоїть на становищі еволюціонізму, демократії і парляментаризму, тоді, як в яркій, рішучій і неприєднаній протилежности до нього стоїть третій комуністичний інтернаціонал, на становищі революційности, диктатури пролєтаріяту і радянства. По середині-ж між цими двома ворожими світами хитаються соціялісти, яких виразником був т. зв. віденський ($2^1/_2$) інтернаціонал. Ці два головні інтернаціонали поборюють один одного більш жорстоко і завзято, ніж антисоціялістична буржуазія пролєтаріят.

Дотеперішний досвід виявив, що інтернаціоналізм є ідеєю, яку можна здійснити найпевнійше в сфері чистого духа. Найсильнійші є інтернаціональні релігійні організації, бо вони апелюють тільки до людських душ, але малогармонійні є міжнародні організації, які спираються на буцім-то спільній єдности інтересів. Бо такої єдности інтересів на ділі нема між людьми. Інтереси, шкурні інтереси французького, німецького, англійського чи російського робітника не є тотожні. Навпаки. Саме ці інтереси всупереч парадним, святошним гаслам про міжнародню пролєтарську єдність — казали і кажуть пролєтаріятові одної і другої нації густо-часто йти проти себе. Розпад передвоєнного соціялістичного інтернаціоналу на вище згадані групи, які так завзято себе поборюють — є найбільш проречистим захитанням самої основи соціялістичної ідеольогії.

Сучасна Европа у судорогах іде по лінії двох напрямних, шукаючи переходу від дотеперішних форм суспільного ладу до нових, менше складних. До будуччини належить розвязка цього основного та болючого питання: чи народи та держави зміцняться та сконсолідуються на основах національних інтересів чи інтернаціонального соціялізму.

На весну ВЗУТТЯ недосяжне під оглядом тревалости і дешевости поручає Магазин узуття Райх, Львів, вул. Пекарська 8. Для ПТ. Урядовців догідні сплати. 1758 6—10

ВЗУТТЯ GOODYEAR WELT по реклям. цінах на СПЛАТИ поручає
С. ФЕДЕР ЛЬВІВ Сикстуська 7 позів на фірму С. Федер
Всіх ПТ. Гостей просимо поручати нас своїм знайомим. 1794 3—8

Два робітничі табори.

Минулого року робітничий Львів спільно й однозгідно обходив свято 1. травня. В спільному поході виступали польські соціялісти з ППС., комуністи, українські соціялдемократи (УСДП.), бундівці і поалєсіоністи.

Минув рік. На протязі того часу становище робітництва значно погіршилося. Пролита кров робітників в Бориславі, Кракові, Домбровському басейні, Лодзі і Ченстохові, зростаючі репресії проти робітничого руху, хвиля шовіністичної дурійки польської реакції на українських і білоруських землях, — все це спричинило розбиття робітничих рядів. Розпались і всі соціялістичні угрупування від урядової ППС.

Керманичі ППС., що „зі затисненими зубами" голосували за буджетом для прем. В. Грабского, що дали кабінетові тогож Грабского необмежені повновласти, що гнали робітників до субскрипції акцій „Банку польського", що зі стоїчною усмішкою від 5-ти літ співділають в нищенні українського життя, що відбувають паломництва до Льондону, щоби там виправдувати польську політику супроти „національних меншостей", — ті керманичі соціял-угоди і підпорядкування чухратій польській буржуазії кинули клич відокремлення пепесівських робітників від инших соц. угрупувань.

Велика війна, захитавши основами держав та народів, зміцнила силу пролєтаріяту. Сотки тисячів робітників, які були потрібні державі у фабриках, не наражені на безпосередні втрати у війні, могли виступити одним фронтом проти инших кляс суспільности, знесилених цією війною. Факт опанування революційним шляхом державного апарату робітничою владою на просторах бувшої російської імперії і легальним шляхом в Англії — це два факти перворядної ваги, з якими мусять рахуватись розумні провідники всіх народів, зацікавлені найблищою майбутністю політичної та економічної Европи. Европа переходить дуже важку кризу націоналізму та соціялізму. Між цими двома бігунами ведеться боротьба народів, в їх нутрі, самих зі собою, і зі зовнішними силами.

Відродження національних прав у Союзі Радянських Соціялістичних Республик вказує на те, що національність доходить до свого голосу там, де можна би якнайменше цього сподіятись. Так само як соціялістична партія у такій буржуазній та традиціональній державі, як Англія. На дні всіх цих суспільсучасні „економічні супер[illegible]" лежить основа всього політичного життя. Давно вже в процесі історичного розвитку не виявились з такою ясністю та силою взаємини між світом ідей і цариною економічних потреб, як нині. І саме тому, як це передбачив ґеній Маркса, така доба стала добою революцій.

Таким чином з нагоди 1. травня розколовся робітничий табор менше-більше на прихильників II. Інтернаціоналу і сторонників III. Інтернаціоналу. Урядова П.П.С. поза вилинялою фразеольогією не висунула ніяких нових кличів, які промовлялиб до душі мас, які її захоплювалиб і ставилиб на порядок дня боротьбу за здійснення основ нового ладу. За те „Союз Пролєтаріяту Міст і Сіл" коротко і ядерно зясував болячку дня. Пролєтаріят, що остає під його впливом, буде в дні 1. травня домагатися загальної і повної амнестії для політичних вязнів, увільнення 4000 увязнених робітників і селян: Поляків, Українців, Білорусинів, Жидів, Литовців і Німців.

Цей розкол в дні 1. травня виявить силу одних і других. Ясно, що в рядах П.П.С. не повинно найтися ні одного „інородця".

* * *

Пр. 409/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Діло" число 86 з дня 18. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Маняки" в уступах між словами: а) Революції сходу і він засвоїв, б) діяльність і проф. Грабскі, в) Польщі і тим самим, г) з Україною і та це річ, д) народ і колись добрим м.стить в собі єство ад а) в) д) злочину з § 65 а) з. к., ад б) провини з § 302 з. к., увнав докомаму в дни 17. квітня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за перестуство на гривну до 4,000.000 Мп. — Львів, дня 19. квітня 1924.
(Підпис нечиткий.)

На виленському грунті наступив розлам в П.П.С. Сецесіоністи з П.П.С. створили нову організацію під назвою „Соціялістичний Союз Праця". Нова організація декларується з Льондонським (II-гим) Інтернаціоналом і Амстердамським Професійним Інтернаціоналом. В справі „окраїнних" народів в Польщі не йде поза широку територіяльну автономію, тим самим заперечуючи необмежене право самовизначення і право до незалежности. „Праця" добачує свого союзника „в найбільш упосліджених рядах безземельних і малоземельних селян", та з цього важко довідатися, яке становище займає вона в земельній справі. Правда, загальниково „Праця" домагається „радикальної земельної реформи", в суті річи покриваючись в цій точці з П.П.С. Вивласнення землі обшарників в користь селянства без відшкодування, віддання варстату праці на якому польські пани угрунтували своє панування над українським і білоруським селянством, мабуть не є в програмі нового соціялістичного угрупування.

Та все таки це відколення від шовіністичної П.П.С. можна привітати з повним вдоволенням.

Поворотні хвилі.

(З Наддніпрянських вражінь).

Чудовий весняний день. На станції Вапнярка стоять галицькі ешелони, санітарні частини, а саме III-а і I-ша запасна лічниця і т. зв. слобідський шпиталь та деякі господарські частини. Вже від кількох днів починає давити всіх якийсь несупокій, непевність, що принесе завтра, відчувалося, що нависла буря. Аж ось 25-го квітня (1920 р.) починається метушня на станції. Приходить звістка, що 23-го квітня галицька армія перейшла до повстанців і що у звязку з цим арештовано окружного коменданта от. Пр—ого, та ще декого і відведено до большевицького штабу.

Поруч галицьких ешелонів проїжджають большевицькі панцирні поїзди. Є приказ скласти зброю, яку негайно забирають їх відділи, а попри це теж санітарне та господарське майно. Пополудні арештованих випустили на волю. З околиці пригнали на стацію кілька розброєних частин, що там мали постій. Ешелони з лічницями на другий день відправлено на південь, у напрямку Одеси та затримано на стації Роздільна, де ці частини перебули у вагонах як інтерновані більш як 10 тижнів. Потім розділили їх між свої частини, по звільненню цивільних, інвалідів та жінок у запіллю, були це дуже важкі часи. Багато згинуло, чимало вивезено до Кожухова, біля Москви, та Архангельська, та в инші табори. Найкраща доля зустріла санітарні частини, які приділено на службу у санітарні відділи большевицької армії.

Галицька армія перестала існувати... По якімсь часі почали большевики формувати галицький полк та школи червоних старшин, спершу в Умані, пізнійше у Київі та Харкові. Одначе по арештуваннях у звязку зі заговорами в 1921 р. їх розформували і залишилась тільки школа у Харкові. Був це час протиукраїнського „курсу" на Україні. Прихід большевиків з їх новою владою робив враження окупації. Частина української інтелігенції пішла на еміграцію, частина пішла до повстанців, а з третьої частини, хто зна, чи не більшість відвернулась від нової влади, не станула до праці, бо мовляв „влада не в наших руках". І справді скрізь на місцях, влада опинилась у чужих руках. Чому воно так сталось, де причина цього, чи не могло воно й зразу стати инакше? — Куди діва-лись свої руки? ніхто про це й не думав тоді. За те пішли сплітки, вигадки і як певний протибольшевицький антидот — менше або більше дотепні анекдоти. — „Ви чули, Андрію Івановичу, Японці забрали Владивосток і на Сибірі величезне по[illegible] нищують нашу рідну землю!" Вже і Сибір став нашою рідною землею і виліз, мов шило з мішка, — єдиний неділимий Малорос. — „А Кавказ зайняли „Англічане", а на Крим прийдуть Французи, Україну дістануть Німці (— це замісць-Рури!) і вони заведуть порядок, збудують Україну. — „Невже ж?"

— „Еге! — і це настоящу!"

— „А найновійший анекдот „Бім-Бома"*) ви чули?"

— „Ні. — Та знаєте, там десь упився якийсь робітник та такого їм набалакав, аж страх кажу вам! — а на село й носа їм не показати! Буде їм кришка! буде та й годі!"

І себе та других годували такими сплітками та розважали як могли. А життя тимчасом робило своє. Повстання затихали. Народ, що опинився без проводу, сам найшов дорогу. Національна свідомість зростала, ширилась на селі і сталося те, що мусіло статись. Змінився „курс", почалась українізація школи, установ, а згодом і всього життя на Україні. Влада зєднувала собі щораз більше довіря між народом, на селах, до праці щораз більше ставало свідомих працьовників, чимало вертало з еміграції і з тих, що пішли у повстання. Люде мирились з новими умовинами. Новий дух, який повіяв, притягав до себе скептиків і навіть тих, що не погоджувались з владою. Громадяне починали працювати для власної держави. А ті, що стояли далеко від цього складного і дивного процесу, який захоплював щораз нові сили — або не могли розуміти або не хотіли розуміти. Їм вистачало на далі сплітки та анекдоти.

*) Російські кабаретові гумористи.

Нова стадія у відносинах „Рідної Школи".

До цього шкільного року польська влада перетворювала переважно лише державні українські школи на польські, а в крайному разі задовольнялася вводженням до них утраквізму. Довівши вже до такого стану, що на всіх українських землях, які опинилися по цей бік рижської лінії, нема нині фактично ані одної української державної школи, а є лише чисто польські або утравістичні, — польська влада і вся польська суспільність звернули тепер пильну увагу на тих кількадесять українських приватних шкіл, удержуваних виключно приватніми фондами українського громадянства.

Ріжні накази польської шкільної Кураторії до наших приватних шкіл сиплються як гриби по дощі. Є там розпорядки що до навчання польської мови та історії й географії Польщі в розмірах приписаних польськими міністеріяльними пляна-ми*) а в приватніх українських учительських семинаріях вимагається вже й навчання педагогіки по польськи до того польським учителем. — є там закази вживати досі уживаних наглядних середників (образів та таблиць) при науці української історії, — є накази, які з нашої приватної української школи усувають останні зверхні ознаки її українства ба й саму назву, — без ніякої законної причини усувається з наших приватніх народніх і середніх шкіл вповні кваліфікованих українських учителів і т. п. благодати „імже ність конца" спливають „свише" на наші приватні школи. В слід за тим не полагоджується або відкидається подання про заснування нових приватних шкіл та замикається постепенно істнуючі приватні школи.

*) „Kurjer lwowski" з 11. IV. с. р. в статті п. з. „Na manowcach programów i metod nauczania w szkołach powszechnych. rzeczy". Так пише про ті пляни: „Програми з науки польської мови та історії для народніх шкіл не видержують критики. Після того пляну хлопчик і дівчинка від 13—14 літ учаться літератури у більшому обсягу чим ученик V. кляси гімназіяльної. Підручник польської мови, це література в цілому значінню того слова. Опріч того дітвора обовязана розчитуватися в приватній лєктурі, починаючи від Рея аж до сучасних письменників".

І повного вичерпання цього не видержуючого критики, за обширного плану для польських шкіл та польської дітвори — жадає польська Кураторія в українських приватніх школах і то в протягу одного півроку (!) під загрозою замкнення шкіл. Польські інспектори дістали особливший наказ переконатися, чи весь матеріял точно вичерпано чи діти його добре опанували. — Ціль такого заряджения ясна...

Д-Р СТЕПАН БАРАН.

Наша стріча з представниками Туреччини.

(Талат - бей і Енвер - паша про Україну.)

Імена Талат-бея і Енвер-паші голосні перед недавнім ще часом в Европі і на Блищому Сході — нині мертві. Талат-бей, один з творців молодо-турецького державного перевороту на літ кілька перед війною, в початках світової війни міністр внутрішніх справ, опісля великий везир, згинув на вулиці Берліна від вірменської кулі вже по розвалі осередніх держав в хвилі, коли його батьківщина переживала найчорнійші дні своєї історії. Енвер-паша, зять султана, молодий, енергійний організатор турецької армії, міністр військових справ і властивий керманич турецької закордонної політики в часах світової війни, нині ще може в живих, але політично по розгромі Туреччини з кінцем 1918 р. зійшов з овиду. Виплинув він вправді опісля на короткий час десь далеко на туркестанських степах, зразу яко союзник Совдепії, пізнійше як її завзятий противник й дальша його доля невідома.

З сими двома людьми, в яких руках спочивала тоді державна керма Туреччини, довелося мені стрінутися в листопаді 1914. і повести розмову про державну майбутність України. Погляди сих двох турецьких державних мужів на справу творення української держави і нині ще для нас не без значіння і тому вважаю за вказане, подати дещо зі своїх споминів про цю справу.

Зорганізована в перших днях серпня 1914 р. з галицько-українських політичних представництв Головна Українська Рада, як політичне представництво українського народу в Галичині, з причини російського наїзду на Східну Галичину з початком вересня 1914 р. перенесла свою діяльність до Відня. Невдовзі виринула там думка навязання блищих взаємин з державами, що оставали в союзі з Австро-Угорщиною і з невтральними державами. Вислано людей до Німеччини, Швайцарії, скандинавських країв і Сполучених Держав, не оминаючи очевидно Румунії, Болгарії і Туреччини, для роблення пропаганди серед громадянських і державних кол для справи української державности. Рівнобіжно сею справою занимався тоді і Союз визволення України, політична організація наддніпрянської еміграції, яку в серпні 1914 р. основано у Львові і яка опісля продовжала свою живу діяльність (між иншим і в таборах полонених) на віденському грунті. В другій половині жовтня 1914 р. доручила президія Головної Української Ради д-ру Льонгінові Цегельському і мені виїхати до Румунії, Болгарії і Туреччини. Ми негайно вибралися в дорогу, одержавши протягом двох днів паш-порти і візи.

Якийсь час побули ми в Софії, де вже з рамени Союза визволення України пробував д-р Лев Ганкевич і він чимало став нам у пригоді. На окремій авдієнції приняв нас тодішній президент міністрів д-р Василь Радославов, президент парляменту (собранія) д-р Константин Вачев і віцепрезидент д-р Іван Момчілов. Крім цього були ми у всіх тодішніх провідників всіх політичних партій, у всіх редакціях політичних щоденників та у деяких виднійших вчених, представляючи їм наші державницькі змагання і стараючися зєднати їх для сеї справи за вийнятком нечисленних тоді москвофільських кол, що обстоювали нашу федерацію з Росією, знайшли ми всюди щире зрозуміння, а редакція щоденника „Камбана" (Дзвін) помістила навіть на передовій стороні мапу України під заголовком „Нова славянська держава" і написала відповідну до сього передтвицю.

Не менше зрозуміння знайшли опісля і в Царгороді. Як в инших столицях, зайшли ми і тут до австро-угорської амбасади. Як відомо, нашу політичну концепцію Головна Українська Рада (а також і Союз визволення України) сформулувала так, що ми домагалися окремої української провінції з власним соймом у Львові для Східної Галичини з Лемківщиною і північно-західної Буковини в межах австрійської держави, видвигаючи повну державну самостійність і незалежність для руско-українських земель. Під такою політичною концепцією, яку опісля здійснено в берестейському договорі відносно Великої України і в тайному додаткові до нього відносно Австрійської України, — покликано до життя і українських січових стрільців. В Царгороді були ми у австро-угорського амбасадора — старої мумії — маркгр. Палявічіні і радника амбасади графа Травмансдорфа, б. легаційного радника в Льондоні і особистого приятеля Володимира Степанківського Гр. Травмансдорф, наш великий прихильник, дав нам багато цінних інформацій, приділив до наших послуг першого драгомана амбасади Лехуовского (Хорвата) і поробив заходи, щоби властиві керманичі Туреччини — Талат-бей і Енвер-паша — приняли нас офіціяльно на окремих авдієнціях як представників Головної Української Ради.

На се прийшлося ждати кілька днів, бо воєнні приготування забирали час обом міністрам. Сі дні використали ми для пропаганди в місцевій пресі. Тут у великій пригоді став нам редактор німецького щоденника „Osmanischer-Lloyd" Мілєр-Пайріц і кореспондент закордонної преси Парвус, російський соціяльний демократ большевик, приятель Леніна, що опісля відограв велику ролю в німецько-большевицьких взаєминах, головно в перевозі большевиків зі Швайцарії до Росії в 1917 р. Ми відвідали редакції всіх впливовійших турецьких щоденників як „Танін", „Ікдам", „Сабах", „Терджом", „Тасфір" і „Ексфіяр" і навязали зносини з редакційною братією. Появилися в пресі довші інтервю д-ра Цегельського і мої про ціль нашого приїзду і про наші політично-державні змагання, а також довш

Останніми часами найбільш актуальною стала справа урядової мови в наших прив. народніх і середніх школах. Ріжні розпорядки Кураторії стоять в різкій суперечності з постановами § 8 версальського трактату, § 7 рижської угоди, § 110 польської конституції, § 70 обовязуючого ще тепер держ. австрійського закона з 14. V. 1869 року арт. 4. краєвого закона з дня 22. IV. 1867 р. і т. д. Не дивуватися, що ціле українське громадянство стануло одностайно на невідклично відпорному становищу. Зі стадії протестів переходимо в стадію твердої, упертої оборони наших прав, які в додатку практично санкціонувала навіть теперішня польська влада, видаючи власним накладом українські шкільні друки й свідоцтва.

Та нагінка вже йде. Польські інспектори майже що тижня приходять до наших шкіл та заглядають до дневників і катедогів, чи наші школи приноровилися до розпорядків Кураторії і завели вже польське урядування, — а найшовши що урядування безперервно ведеться по українськи, грозять замкненням. Та як би воно й не було — наш нарід не позволить собі відобрати давно набуті права і ніколи не згодиться на се, щоби в українських приватніх школах урядова мова була інакша чим українська. Додатня сторона цеї стадії є та, що боротьба ця на полі шкільництва з є д и н и т ь, сконсолідує всі ріжнопартійні і непартійні елементи до о д н о с т а й н о ї акції, а це матиме велике значіння й на инших ділянках нашого національного й суспільного життя.

Отсю нову фазу боротьби, в якій мусять взяти і візьмуть участь всі наші політичні партії, всі верстви нашого громадянства — одним словом найширші маси нашого народу, мусимо також використати з одного боку для ревізії устрою теперішнього нашого приватного шкільництва відповідно до сучасних потреб нації — а з другого боку для закріплення його матеріяльних основ.

Це вже останній час, щоби ми доконче зірвали з перестарілою австрійською методою творення й ведення шкіл старого типу. Наша школа мусить бути дійсно новочасна і мати характер практичний. Для нас найбільш підходячий тип трудової школи. Не тільки наша народня школа мусить мати трудовий характер, — такий характер мусимо надати й всім иншим нашим приватнім школам без виїмки. Отже передусім крайна пора дати собі спокій з творенням нових класичних гімназій та гімназійних курсів, а істнуючим надати напрям реальний та перетворити їх на школи практичні — фахові і то головно в обсягу всестороннього промислу та торговлі. Матеріял на урядовців польської держави і ріжного роду людий зависимих — як їх схарактеризував селянин п. Фелір Бойко — „боягузів за посади“ *) достарчать і держ. гімназії. Люде цілком незалежні, чи раніше залежні від широких мас нашого народу, який дає їм середники до життя, — будуть саме й непохитними обороницями прав нашого народу.

Дехто — зжившися з дотеперішнім ладом — підносить, що годі нам обійтися без інтеліґенції. Тут виходить деяке непорозуміння. Навпаки даючи нашим промисловцям і торговцям середню а то й вищу освіту — ми тим самим підносимо інтеллєктуальний ровень нашої нації і творимо кадри нової інтеліґенції дійно трудової — та цілковито независимої!

Коли на Наддніпрянській Україні не лише ученики середніх шкіл мусять обовязково побирати якусь практичну науку, але навіть студенти високих шкіл поруч зі своєю теоретичною наукою набувають паралєльно якесь практичне знання, коли читаємо в радянській пресі, що в Київі, Полтаві, Харкові, Одесі студенти університетів та політехнік потворили вже навіть цілі артілі ремісничі (починаючи з шевців, кравців, столярів, шлюсарів а кінчаючи на електротехніках і т. п.), то чомуж би й нам не станути на той самий шлях... Великанські успіхи такої практичної трудової школи науки і життя в Америці і витворений нею практичний змисл Американців, який причинився до кольосального розвитку торговлі й промислу — є наглядним доказом, що такий шлях одиноко правильний.

Які вигляди на рентовність акції в тому напрямі на українських землях під Польщею — видко зі слів проф. Сікори *) заступника голови Т.Е.: „Східні окраїни — то терен того роду, що там можуть мати ширше поле до ділання м і л і о н и польських промисловців та купців“. І очевидно проф. Сікора накликує польський уряд і польську суспільність до н а й е н е р г і ч н і ш о ї акції на наших землях, доказуючи при цьому, що без польського промислу й торговлі будуть Поляки завсігди „народом хирлявим, без міцного хребта, без нормальної підстави суспільного богацтва“. — Поклик проф. Сікори впав на добру почву. В нашому краю систематично поступає творення польських промислових та торговельних шкіл, зразкових ремісничих варстатів, ремісничих бурс і т. п.

І ми мусимо творити свої майстерні, свої торговлі, свої артілі, свої фабрики і т. п., для цеї цілі мусимо виховати фахових людей — а для цього знов мусимо зреформувати відповідно наші приватні школи (бо поки що лише ними можемо розпоряджати). Наші дівочі школи мусять подавати такі практичні науки як: писання на машині, стенографію, шиття і крою, модництва, кухарства, ведення домашнього господарства і т. п. Наші хлопячі школи мусять бути так уладжені, щоби з них виходили фахові промисловці для кождої галузи нашого запотребування, купці, кооператори, зразкові господарі і т. п. Вихованню нашої будучої інтеліґенції мусимо надати такий практичний напрям, щоби вона як незалежна під кождим оглядом — скріпляла наш національний організм, а не ослабляла своєю непродуктивністю пасивністю та хитківстю. А саме поняття „інтеліґент“ мусимо розширити й на ремісників, професійних робітників, зразкових господарів, купців і т. п. — давши їм в наших фахових школах відповідну освіту. Без огляду на те, серед яких обставин приходиться нам тепер жити, мусимо наше життя і до нього наші виховавчі варстати — наше шкільництво достроїти так, щоби ми власними силами могли використовувати наші природні богацтва, та заспокоювати потреби на в с і х д і л я н к а х нашого запотребування.

Як п е р е т в о р и т и наші істнуючі приватні школи на фахові, на які саме і як д о п о в н и т и їх новими — про це належить скликати добре підготовану к р а в у а н к е т у, остаточно вирішити справу і від слів як найскорше перейти до діл. Річ ясна — ініціятиву й керму в тій цілій акції повинна взяти Головна Управа У.П.Т., під опікою котрої находяться вже дві доповняючі промислові школи у Львові і одна така школа в Станиславові, взірцева практична майстерня в обсягу ткацтва, килимкарства і инших гуцульських виробів „Гуцульське Мистецтво“ в Косові і одна торговельна школа у Львові.

Але мусимо ясно здати собі справу з того, що ціла та і оборонна акція і творча робота вимагає значного збільшення фондів. Особливо-ж професійні школи кромі звичайних і фахових учительських сил вимагають кольосальних видатків на варстати, сирівці і т. п.

Та ми певні того, що наша суспільність тут і закордоном подбає про матеріяльне забезпечення наших істнуючих і будучих приватніх шкіл та всіх їхніх потреб. Розуміючи, що видатки на наше шкільництво є постійні — мусимо подбати, щоби й жертви на „Рідну Школу“ йшли зорганізовано, постійно не як милостиня, але як національна й горожанська повинність.

Особливож тепер всі верстви нашої суспільности і всі наші організації подбають, що установлені нашими найвисшими краєвими й американськими організаціями дні „Рідної Школи“ а в першій мірі теперішня писанка на „Рідну Школу“ принесуть як найкращі успіхи.

Коли з одного боку гідною, непохитною поставою оборонимо нашу приватну школу, а з другого своєю співпрацею, печаливістю, всенароднього щедрою матеріяльною допомогою створимо для неї тверді основи її істнування й правильного розвитку, тоді зможемо сказати, що на тій ділянці ми сповнили свій обовязок супроти власного дорастаючого покоління. отже супроти власної Нації.

Іван Герасимович.

*) Гл. „Український Голос“ з дня 20. квітня 1924.

*) Гл. „Goniec krakowski“ з 15. VI. 1923 п. з. „Zagadnienia główne“.

редакційні статті і замітки на цю тему. Взагалі турецька столична преса віднеслася дуже прихильно до наших змагань створення власної держави над Чорним Морем, інформуючи про се турецьке громадянство.

Вкінці в суботу 7. листопада одержали ми телєграфічне повідомлення з Високої Порти, що Талат-бей прийме нас в неділю о год. 2. по пол. Пятнайцять хвилин перед означеним реченцем ставилися ми у президіяльного шефа мін. внутр. справ Гікмет-бея і тут довідалися, що в останній хвилі пересунено нашу авдієнцію на слідуючий день. Користаючи з того, що в палаті Високої Порти, де була президія ради міністрів і міністерство внутр. справ, містилася також отоманська телєграфічна аґенція, пішли ми туди, щоби про наші справи поінформувати директора сеї аґенції Гусеін-Тосун-бея. Се стало нам в пригоді, бо він пустив за кордон кілька телєграфічних вісток про наш побут в Царгороді і довший офіціяльний комунікат про нашу авдієнцію у Талат-бея і Енвер-паші.

В понеділок 9. листопада 1914 точно о другій годині явилися ми оба в кабінеті Талат-бея. Застали ми там старшого заживного чоловіка, з псведення дуже фамільярного і з вигляду симпатичного, що зараз велів подати нам чорну каву і живо став розпитуватися про наші справи. З очевидним інтересом вицитувався д-ра Цегельського і мене про наші національні змагання (ми говорили при помочі тозмача, бо Талат бей з західно-европейських мов знав тільки трохи французьку) і про відносини на російській Україні. Про ці справи він дещо вже був поінформований з розмови, яку недавно перед тим мав з Маріяном Меленевським (Баском), відпоручником Союза визволення України. Питав подрібно про наші державницькі змагання в теперішній війні, про наші сподівання і про наші політичні організації. Ніякою несподіванкою для нього не було се, коли ми сказали про нашу надію, що світова заверюха скінчиться створенням української держави, бо на примірі власної держави бачив, як розпадаються держави національно-неоднородні і як на їх місці повстають нові державні національні організми. В розмові підчеркнув кількакратно, що він наші державницькі змагання буде попирати, бо в інтересі отоманської держави лежить створення над Чорним Морем самостійної української держави. На прощання заявив нам, що коли на мировій конференції буде на дневному порядку українська справа, то турецьке правительство буде всіми силами її попирати.

Того самого дня о год. 4. по пол. приняв нас Енвер паша в палаті міністерства військових справ. При вході військова сторожа спрезентувала зброю, а дижурний офіцір завів нас до великої салі офіціяльних принять, де за хвилинку зявився Енвер-паша у мундурі турецького генерала. Д-р Цегельський промовив коротко про ціль нашого приїзду і подав брошуру д-ра Ст. Рудницького „Ukraina und Ukrainer“, яку ми роздавали всім, у кого були. Енвер-паша став з нами говорити цілком діловo, на німецькій мові, котрою володів дуже плавно. Розгорнувши мапу України, сказав, що Україна і Туреччина мають спільного ворога в Московщині і тому українські державницькі змагання є зрозумілі і симпатичні для кождого Турка і Туреччина бажала би собі, щоби теперішня війна зродила самостійну і незалежну українську державу. При сьому згадав, що він гаряче бажає, щоби вернули ті часи, коли провідники української козацької держави (Дорошенко, Орлик) обезпечення України бачили в тісному союзі з отоманською державою. Дальше став розпитувати про наші військові організації і довідався про У. С. С. та їхнє призначення. Питав також, чи можливою є революція на Україні, чим поставив нас в доволі клопітливе положення. Ми відповіли, що на оружну революцію під сю пору з огляду на воєнні відносини годі рахувати, але евентуальний розгром Росії осередніми державами спричинить без сумніву проголошення української держави. Сю справу трактував Енвер-паша зовсім поважно, кажучи, що процес творення національних держав не спиниться на кордонах Росії, як свого часу не спинився на кордонах історичної отоманської держави, а в повстанню самостійної української держави бачить він найліпшу охорону для Туреччини перед російським нагиском. Дивлячися на мапу України, запитав нас, як поставиться українська держава до Татарів на Криму, який очевидно на його думку не належати до України.. Зачим його наша відповідь, що в демократичній українській державі кримські Татаре одержать самоуправу. Прощаючися з нами, побажав успішного здійснення наших змагань та заявив ми стали добрими сусідами.

Від сеї хвилі минає десять літ і мимохіть згадується, як сьогодні шно до справи Криму і Б поставилася Центральна Рада, беручи їх в межі української держави. Показується, що Енвер-паша був більшим українським державником, як більшість першого українського парляменту.

В повороті до Відня задержалися ми в Букарешті. Австро-угорський посол граф Чернін сказав нам, що тут для нас не богато роботи, радив тільки поговорити з провідником румунської соціяльної демократії Хр. Раковським. Ми се і зробили і кілька разів сходилися з ним при обіді і в каварні. Говорили богато про Україну і наші змагання, не прочуваючи, що сей Болгарин з роду за кілька літ стане на чолі Радянської України. Сам особисто зробив на нас корисне враження.

Туреччина і Болгарія підписали берестейський договір. Українська держава істнує, хоч і не в такій державній формі, як ми бажали. Сповняться ще і слова Енвера-паші про однородно національні держави. Історія Туреччини, Австро-Угорщини і Росії повториться ще і з иншими державами.

Провечиста статистика.

Середнє шкільництво в границях Польщі.

По даним „Спису учителів шкіл вищих середніх, фахових і т. д.", який появився у Варшаві, в січні 1923 р. в границях Польщі було **261** державних і **525** приватних середніх шкіл. В Галичині 89, на Познанщині 49 державних шкіл, на Шлеську 13, в був. Привислянськім Краю 1 0. Велике число середніх шкіл в Галичині (головним чином в Східній можна пояснити тільки тим, що тут за австрійських часів Поляки, користаючи зі свойого упривілейованого становища, як найбільше насаджували польських середніх шкіл, щоби таким чином недопускати до основування українських (ze względów oszczędnościowych!).

Варшава має 8 мужеських і 6 жіночих державних гімназій, Львів 13 (1 жіноча), Краків 10 (1 жін.), Лодзь 2 (1 муж., 1 жін.) і 36 приватних.

Мужеських шкіл було 301, жіночих 255, коедукаційних 231. Найбільше жіночих шкіл в був. Привислянськім Краю, найбільше коедукаційних на Волині, Полісю, Виленщині і Білостоку.

З типів шкіл на цілій лінії має перевагу гуманістичний (з латиною, без греки): 525 опісля і де математично-природничий: 144 і кляс чний: 80.

Всіх молоді в школах було в січні 1923 р. у всіх середніх школах 231. 45 60 прц. хлопців, 40 проц. дівчат). Всіх кляс було 7. 26.

Викладова мова в середніх школах: в 2 французька, 2 литовська, 7 єврейська (тільки на східних „кресах"), 7 жидівська (жаргон, тільки на Виленщині), 5 білоруська, 18 російська, 19*) українська, 54 німецька, 11 польсько-німецька (10 на Шлеську і 1 на Поморю і 615 польських, отже 84.6 проц. на 15 проц. не польських.

На 10.663 учителів середніх шкіл: 63·2 проц. мужчин і 36.8 проц. жінок. Уч телі по національности: 71.6 проц. Поляки, 12.3 проц. Жиди, а решта Німці, Москалі та Українці. 40 прот. учительства середніх шкіл має вищі студії, 22 3 проц. недокінчені вищі студії, а 12.2 проц. середні студії, решта семінарі і курси.

Учительських семинарів в цім часі було: 123 державних, 67 приватних, З сього. 77 мужеських, 94 жіночих і 19 коедукаційних. Викладова мова: в 17 (90 процент) польська, 11 українська, 5 німецька, 2 єврейська, по 1 жидівська і литовська. До 727 кляс ходило 13.559 учеників і 15.246 учениць.

*) державних 5.

Складайте жертви на фонд Українських Інвалідів (вул. Руська 3|II).
1646 5—?

Справа еміграції до Америки.

Американсько-японський конфлікт.

Останніми днями багато шуму наробила справа нового закону про імміграцію в Зєдинених Державах. Дотеперішний американський закон тратить свою силу з днем 30 ого червня і тому американський конгрес зайнявся його перевіркою, з тим, щоби ще більше обмежити імміграцію. До цього часу еміґранти ріжних національностей мали право виїзду у розмірі 3 проц. з числа їх земляків, які находилися у Зєдинених Державах у 1910 р. Новий закон обнижує цю цифру на 2 проц., з тим, що в основу процентової норми кладе статистику з 1890 р.

Таким робом новий закон майже виключає еміґрацію з держав південної та східної Европи. Еміґрація німецька, англьо-саксонська та скандинавська буде чим куди менше обмежена. Причина в тому, що цойно в останніх десятках літ зросла еміґрація з Італії, Австро-Угорщини та Росії. Так на прим. г. зв. „Росія" матиме замісць на 21.613 людей право виїзду тільки на 1992, а Німеччина знизить свою еміґрацію з цифри 67.458 (з минулого року) на 51.227.

Крім цього згаданий закон має спеціяльну статтю, яка забороняє виїзд іммігрантів з Японії. Як відомо, імміграція „жовтої раси" вже давно зустрічається в Америці з невдоволенням, головно в її західних державах, де дуже рідке населення лякається, щоби його не залила маса Китайців та Японців, які дуже дешево працюють і творять нестерпну конкуренцію для европейських робітників. Це питання спричиняло вже нераз конфлікти між Японією і Зєдиненими Державами. В останні роки вони дійшли до спеціяльного порозуміння (т. зв. gentleman's agreements) між Рутом і Токахівой, на підставі якого японський уряд сам мав уживати всіляких засобів для звернення потоку японських еміґрантів в инші держави. Саме тому в іммігрантськім законі не зазначено ніяких обмежень щодо Японців. Тепер-же це зроблено не вважаючи на факт, що прикладення до Японців норми на підставі статистики з 1890 р. зведе їх скількість до смішно-малої цифри, приблизно 250 людей річно. А проте ненависть до жовтої раси така гостра в Америці, що в новий закон увійшла спеціяльна стаття проти Японії. Це рішення було причиною, що японський посол у Вашингтоні Ханікара заявив у листі до президента Юза, що закон прийнятий американським конгресом є не тільки ображуючим для Японії, яка є „пружеським народом" Зєдинених Держав, але є ще нарушенням їх взаємних договорів. Ханікара звернув увагу на „поважні наслідки", які може мати потвердження такого закону.

У заяві японського дипльоматичного представника багато членів обох палат конґресу добачили погрозу на адресу Зєдинених Держав, а це спричинило ще більше подразнення з їх боку. Щойно розяснення з Токіо заявляли, що Японія мала на думці тільки погане враження, яке викличе такий закон, а не якусь безпосередну загрозу з її боку на адресу Зєдинених Держав. А проте американський сенат більшістю 71 голосів проти 4 затвердив цей закон. Навіть коли би президент заявив свій протест у цій справі, то це не мало би мабуть більшого значіння, тому, що обмеження імміграції прийняла більшість двома третинами голосуючих, а в таких випадках голос президента тратить свою силу. Останні звістки такі, що американський сенат рішив не перевисшати цифри 150.000 іммігрантів в однім році. Одначе т. зв. репрезентаційна палата (парлямент) хоче взяти за підставу допущення іммігрантів статистику з 1910 р. Дві палати хотять погодитися на компромісі, погоджуючися у принціпі, що імміграція з південної та східної Европи мусить бути обмежена.

Расова проблєма є нині для Зєдинених Держав дуже гострою, хоча вона й не до вподоби великим промисловцям. Великі фінансові та промислові організації, в роді сталевого треста ведуть боротьбу з обмеженнями імміграції з Европи, тому, що вони потрібують саме некваліфікованої робучої сили. Але іммігранти слабо піддаються асиміляції і тому в Америці зустрічають їх з невдоволенням. Деякі з членів американського конґресу домагаються навіть повної заборони виїзду на якийсь ряд літ. Американсько-японський конфлікт не буде мати безпоседних наслідків, але відібється на взаєминах обох держав.

Недоля українського селянства.

Українське хліборобське населення ще ніколи не переживало так невимовно важких часів, як тепер. Вбогість і нужда тиснеться до селянських хат, дверми і вікнами та прибирає все ширші розміри. Наше хліборобське населення, яке в часі світової заверухи видержало найкритичнійші хвилі і не подавалося, сьогодня безрадно опускає руки, жиє з години на годину, без ніякого пляну на дальшу мету і очікує якогось надприродного явища, яке вирвало би його з теперішнього становища.

Сьогодня хліборобське населення зрезигнувало вже з вродженого йому нахилу побільшувати своє майно хоч би коштом свого здоровля, а думає тільки: в який спосіб задержатиб теперішній стан посідання і бодай в частині злагодити хвилево ту нужду, яка опановує селянську хату.

Всі тягарі повоєнного лихоліття звалилися як змора на плечі незорганізованого українського селянства і пригинають його вагою млинського каменя.

Всі верстви суспільности кажуть собі заплатити за свою працю — *з виняткам українського хлібороба*, який терпеливо вижидає хвилі, коли ті, що споживають його працю, змилосердяться оцінать, її і заплатять бодай чвертину дійсної вартости.

Бож в якому відношенні стоять *сьогодня хліборобські продукти* до продуктів промислово-фабричних? Коли перші нібито в наслідок поправи польської валюти з дня на день дешевіють, то другі вже й так підтягнені вгору до неможливих границь дорожіють на 25—30 прц., а в останніх часах ще вище.

В якому відношенні стоять хліборобські продукти до платень польських урядовців? Урядовець найнизчої категорії без родини побирає около 150 міліонів.

Коли зважиться, що при стяганні маєткового податку, притиснене хліборобське населелення продавало по тих селах, де нема кооператив, по 10 міліонів кірець збіжжа, виходить, що український селянин на кільканайцяти моргах грунту працює цілий рік з родиною, щоби осягнути одномісячний дохід одногоурядовця найнизчої категорії. Тому й правду кажуть наші селяне, що хіба ще їх прадіди так дешево збували свої продукти і що панщизняні часи, хоч які були страшні, в дечому були кращі від нинішніх, бо тоді був бодай простір, було дерево, пасовиско і т. п., сьогодня за те все треба платити дуже високі ціни, а доходу ні звідки.

Приходить весна: Треба поправити інвентар, дещо докупити, дещо доробити в стельмаха та коваля, треба справити яку одежину, а тут все так дорого коштує, тай нізвідки взяти. Надвишку збіжжа, яку міг збути селянин, збув вже в осени на чоботи (по 3 кірці за пару) для себе тай решти членів рідні, а на маєтковий податок продав корову. Має ще ялівочку, тай ту останню тягне на ярмарок, стоїть цілий день тай ніхто навіть не запитає, щоби купити. Бере останній корець збіжжа, вриває від насіння, продає за безцін, щоби полатати найбільш пекучі потреби. Одним словом наше хліборобство бідніє і підупадає з дня на день, а тим самим і рільний робітник пухне з голоду і холоду. Наше збіжжа йде до Кракова, *до Варшави, до Лодзі й инших промислових центрів* Польщі й аж там продається за належну ціну, а по тій самій високій ціні продає своє збіжжа також польський хлоп зі Західної Галичини та Конґресівки. Ріжницю між українським селянином і польським в продажі збіжжа забирає залізниця та посередники, ріжні акцизи і инші міські оплати.

Українським селянином ніхто не журиться, ніхто не займається, для нього нема ніяких полекш, ніяких пільг, український хліборобмає тільки обовязки.

Візьмім ось такий приклад: Сільські і міські кооперативи, одинокі тепер речники хліборобського населення, щоби бодай частинно прийти з допомогою хліборобам, взялися за викуп збіжжа. До переведення такої акції потрібний відповідний капітал, а за те добре зорганізована кооперативна акція усунула би велику масу посередників, які жиють коштом і продуцентів і консументів. Здавалося би, що в загальнім інтересі лежить піти як найдалі навстріч такому рухові й уділити таким кооперативам всякої помочі як моральної, так і матеріяльної. На жаль, так не є. Одна з таких рухливих кооператив звернулася посередньо і безпосередньо до міністерства торгу і промислу з домаганням, щоби надвишку збіжжа, яке находиться в знищенім в наслідок воєнних діланнь повіті, можна було вивезти за границю, щоби населення, одержавши бодай вчасти вищу ціну за свої продукти, прийшло до рівноваги. Внесено теж прохання з вимогою короткоречинцевого кредиту. По кількох місяцях надуми, зажадавши перш усього стемплів до двох подань, полагодило справу відмовно, з дописком, що фондів на таку ціль не має. Кооператива, розуміється, більше в таких справах нікому не докучала, побачивши, що то шкода заходу, а свою діяльність розпочала власними силами.

Наше хліборобське населення, хоч як винищене війною, все таки подекуди зберігло деяку готівку. Селянство гроша не марнувало, тиснуло до купки в надії, що відбудує дещо або докупить собі якийсь кусник поля. Землі докупити не вдалось. Збережені гроші зужито в части на відбудову, справлено деякий інвентар, а незаможні зарятовувалися позичками у заможнійших; решта гроша пішла на виміну на марки. Селянство, привичне до ощадности, вложило марки в скриню, поки в наслідок девалюації не втратили вони цілковито вартости. В той спосіб позбулося хліборобське населення решти готівки і від того часу почався цілковитий застій в продукції селянства. Сьогодня український хлібороб працює, бо мусить працювати, але працює як бездушна машина і ніяк не в силі достроїтися до сучасних обставин. Коли візьметься під увагу також низький просвітний рівень, а в додатку відсутність читалень, які по селах позамикали політичні власти, то нічого дивного, що наш хлібороб працює на всіх, тільки не на себе, а на його працю установляє ціну не його організація, тільки визискуюче його місто. Ані в сотій частині не сказано того, яке лихоліття переживає наше селянство, особливо ті загороди, в яких є більше членів родини.

Не знаю, чим кермуються власть імущі, доводячи селянинина до крайної нужди і одночасно ставлячи до нього вимоги платити так високі податки: звичайні і надзвичайні, посередні і безпосередні, за себе і за *всіх покупців його продуктів*, як також за тих купців, в яких він купує потрібний товар, але знаю, що селянин довго такого натиску не видержить.

Як довго зуміє обходитися давнійшими рільничими знарядами, як довго старчить йому ще давнійший кожух і инша одежина та обув, так довго може провадити господарку. Але се потреває не довго. Правда і перед війною селянство було задовжене, але слід мати на увазі скільки грунту перед війною викуплено з не-селянських рук.

Я знаю, що в моїй місцевости не було дня, щоби якийсь дрібний хлібороб не купив кусня грунту, а сьогодня такий випадок не трапляється вже від двох років, хоч тепер земля відносно дешевша, як перед війною.

Кредиту тепер хлібороб не дістане ні звідки, а хоч би і дістав, то мусів би заплатити понад 100 прц., що перед війною було карігідне, а тепер усвячене і загально практиковане.

Та наш хлібороб є непоправний і все чекає ще на якесь змилування, на якесь милосердя тих, які його довели до такого стану.

Одним одиноким ратунком нашого хлібороба являється його питоменна станова *хліборобська* організація, яка як найскорше повинна величезною сіттю покрити наші села. Переведенням такої організації повинні занятися в першу чергу

свідомійші селяне, а за відсутністю таких інтелігенція на місцях, як духовенство та учительство, а особливо студентська молодь.

Організація повинна бути переведена під прапором кооперації, під прапором збуту рільничих продуктів. Її завданням було би вирвати наше хліборобське населення зі стану пасивности.

Щоби наші хліборобські організації могли успішно боротися проти визиску селянства, це останнє мусить здобутися на героїчний вчинок і заложити селянський банк, при помочі якого можна би видерікати найкритичнійші хвилі, коли працю селянина забирають даром.

Такий банк, колиб тільки наша провінціональна інтелігенція хотіла до того причинитися, не так тяжко заложити. Лише в самій Галичині можна числити біля 500 тисяч рільничих господарств понад 6 моргів ґрунту. Колиб кожний селянин дав лише пів кірця збіжжа, зробило би ще 250 тисяч метр. сотн. або 250 вагонів або 50.000 ам. долярів. При таких фондах можна би було вже почати відповідну акцію з метою рятувати селянство від визиску.

Розуміється, що ця квота була би рік-річно доповнювана відповідними вкладками.

Може такий проект видасться комусь фантазією, неможливою до переведення, одначе це можна дуже легко перевести. Йде тільки про те, щоби було кому тим зайнятися на місцях, а наше селянство відповідно поінформоване нині все зробить.

Тимчасом обмежуюся на вище сказане з тим, що булоб дуже пожаданим викликати дискусію на цю тему.

Микола Кузьмин,
господар в Озірній.

Наддніпрянська Україна.

Боротьба з малярією.

Харківський губерніяльний Виконком рішив асигнувати 5000 карб. золотом на боротьбу з малярією в Харківщині. („Вісти").

Справа радянського будівництва.

Президія Всеукраїнського Центрального Виконкому порішила порушити на найближчій сесії Всеукраїнського Зїзду Рад справу про радянське будівництво лише в галузі збільшення прав районових Виконкомів та сільських рад. Рівнож рішено зорганізувати на цій сесії спеціяльну комісію для розв'язання питання про структуру губерніяльних Виконкомів. В комісії братимуть участь і представники з місць. („Вісти").

Новий склад українського уряду.

Весняна сесія Всеукраїнського Виконавчого Комітету Рад затвердила слідуючий склад українського уряду на цей рік: голова Ради народніх комісарів Чубар, заступник Владимірський, ком. внутр. справ Валіцький, справедливости Скрипник, освіти Затонський, внутр. торговлі та харчування Лобачів, земельних справ Клименко, соціяльного забезпечення Повнанський, фінансів Кузнецов, праці Доброхотів, народ. господ. Максимів, уповноважений комісарияту закорд. справ Шліхтер, уповнов. народ. ком. закорд. торг. Золотарів.

Реєстрація.

Українські радянські адміністративні органи проголосили загальну реєстрацію всіх бувших офіцерів: тих, що служать тепер у червоній армії і тих, які в армії не служать.

„Жива синаґоґа".

Слідом за „живою церквою" починають творитися на Україні „живі синагоги". І так в Полтаві група віруючих Жидів внесла до рядянської влади прохання про дозвіл на утворення в Полтаві „живої синагоги", яка основуватиметься „на відсутности пересудів" і буде близькою „духові часу".

Кара смерти.

В Одесі засуджено на кару смерти пять осіб. Причина засуду — шпіонажа на користь Польщі. Засуджені: Найденов, Коваленко, Кусков, Молінарі і Комарів. На довголітну тюрму засуджено по тій же причині инших пятьох осіб. Всі майже засуджені служили в червоній армії.

Наше кооперативне життя і його потреби.

Одним з нечисленних відрадних явищ нашого повоєнного життя є безперечно значний зріст кооперативного руху в останніх роках. Датується він від заснування Комітету Організації Кооператив (Кок) утвореного в 1920 р. при Краєвім Союзі Ревізійнім під проводом його тодішнього заступника-голови Юліяна Павликовського, ідейного провідника галицької кооперації останньої доби. Зріст цей показують наглядно цифри. З них бачимо, що він є значний, не тільки в порівнанню зі станом нашої кооперації з хвилині основання Кока, але також у порівнанню зі станом її з 1914 р. Коли ми у мент вибуху світової війни мали 521 кооператив кредитових, торговельних і продукційних разом, в чім найбільше було кредитових, то тепер число кооператив обєднаних у Ревізійнім Союзі виносить 834, а 380 жде приняття, так, що незабаром наша організація матиме 1214 кооператив, головно торговельних, з чого від заснування Кока повстало 680. Поза тим є ще певна скількість українських спілок неприналежних до Ревізійного Союза.

Якщо зважити, що тоті кооперативи повстали без ніякої посторонньої помочі, навіть такої мізерної, яку ми мали до війни, що їх здвигнув сам нарід своїми руками і засобами серед крайно несприятливих відносин, у часі загальної спекуляції і зматеріялізування світа, то треба вдарити чолом перед тою великою роботою, якої довершила жменя ідейних одиниць у Львові і на провінції. Це дозволяє нам глядіти в будучність з вірою і повною надією, що коли в тім темпі піде дальша праця, то ми збудуємо величаву кооперативну організацію, якої ніякі злидні вже не зможуть знівечити. Ця нація тим певнійша, що змінився основно характер нашого кооперативного руху. Маємо тут передовсім на думці його консолідування.

До війни без огляду на істнування фахових Краєвих Союзів, які мали обєднувати спілки на місцях, на ділі цього обєднання не було, бо попри формальну приналежність спілок до ріжних краєвих Союзів справдішньої злуки між ними не було, так, що тоті Краєві Союзи не були нічим иншим, як тільки більшими спілками. Тепер справу поставлено инакше. Найнищі клітини спілкові: сільські і маломіські кооперативи обєдналися в повітові Союзи, які стали організаційними і торговельними осередками своїх членів-спілок, тому звязок їх з формального перемінився в дійсний і повстав цілий ряд, бо 18 сильних на кріпкім внутрішнім звязку оперативних повітових кооперативних організацій. Крім цього 3 Союзи на Волині, а дальші творяться і консолідуються, так, що з часом, а може небавом усі наші повіти добудуть собі Повітові на сільській підбудові поставлені Союзи.

На цьому, річ ясна робота стануги не могла і не станула, бо самі повітові Союзи почали домагатися ведення дальшої будівлі, а саме сотворення для них самих такої всіх їх обнимаючої Централі, якою вони є для спілок першого ступня. Це їх домагання йшло вповні по лінії організації кооператив, наміченій „Коком". Одначе ця справа домагалася довшого підготування і основної дискусії на кількох зїздах і анкетах кооперативних, які з кінцем минулого року довели до позитивного вирішення тої справи, в напрямі утворення такої централі шляхом переміни одного з Краєвих Союзів у Союз Союзів, з метою обєднати всі повітові організації й організації торговельні з характером Повітових Союзів, в одну сильну організаційно-торговельну централю.

Цю переміну згодився перевести у себе Красвий Союз господарських Спілок у Львові, як тільки повітові Союзи приступлять до нього з поважнійшими уділами, які зможуть йому заступити дотеперішніх фізичних членів, що мусітимуть з Союза виступити. Справа є на добрій дорозі, бо вже до Союзу з уділами приступило 12 повітових Союзів і 3 спілки з характером гуртівень, а є надія, що і решта це зробить, а тоді Союз Союзів зможе ввійти в життя. Це буде дуже важний крок вперед, та не останний. За ним мусить піти згуртування всього закупна і збуту членів цього Союзу тільки в Союзі, бо инакше це обєднання мало би знову тільки формальний характер і Союз Союзів був би мертвородженою дитиною. Та коли судити по енергічним домаганням представників Союзів, що звали свої постуляти „криком цілого села", обєднання повинно бути як найтіснійше і найтрівкійше.

Одначе ця праця, це тільки одна галузь кооперативного руху, і то не вся, бо обіймає тільки консумційні і господарські артикули, а треба її поширити на все, чого потребує наше село, отже на шкіру, текстилії й инше.

Дальше обнови і поширення жде наша продукційна кооперація, яка досі була досить слабо заступлена, головно молочарськими і дахівкарськими спілками, а повинна обняти бодай перерібку всіх продуктів нашого господарства, отже млини, пекарні, цукроварні, продукцію насіння, овочевих вин, яринних консерв і т. д. Не треба забувати також про ремісничі кооперативи по містах, без яких не можна думати про сотворення сильного міщанства, необхідного для нашого дальшого розвитку.

Заки дасться ту роботу так поширити, треба негайно бодай обновити те, що було, а саме слабо розвинене молочарство; а це є завданням Союзу молочарського в Стрию і зовсім завмерлого покищо Союзу для збуту худоби, який мав такі світлі часи перед війною і вже в часі війни, бо вів не тільки торговлю, але й продукційну та годівельну акцію, а тепер щойно жде свого Месії. Коли прийде справді стабілізація валюти, то прийде час і на зовсім майже нечинні кредитові спілки, а тоді їх Централю Краєвий Союз Кредитовий жде велике завдання. Будучність також покаже, чи новоосновання кооперативний Банк „Дністер" стане для діяльних кооператив тим, чим заявив охоту стати, а саме джерелом догідного кредиту, якого вони потребують і ще більше потребуватимуть серед нинішньої грошевої тісноти і їх зростаючих агенд.

Це був би короткий начерк нашого кооперативного життя останніх днів і його потреб. Розуміється, що цим не вичерпуємо всіх можливостей кооперативної праці. Поле для діяльности енергічних, перенятих кооперативною ідеєю та відповідно підготованих людей є дуже широке. А таких у нас що раз більше: Кооперативні курси влаштовані Краєвим Союзом Ревізійним у Львові і Повітовими Союзами на провінції, торговельна школа Тов. Просвіта зі своїм однорічним курсом для абітурієнтів, такі курси і академії торговельні за кордоном підготовили у нас в останніх роках поважне число молоді, укваліфікованої до такої праці. Нині вже не аматори, професори, адвокати, священики, а фахові кооператори ведуть кооперативну працю і це дає нам певність її трівкого розвитку, бо з ним є тісно звязана будучність їх самих. Вони ведуть живу кооперативну пропаганду в краю, ознайомлюючи широкі маси з кооперативною ідеєю і принціпами, тому що-раз ширші кола горнуться до кооператив. Слід нам тільки тісно придержуватися основних кооперативних законів, вести діло згідно з кооперативною теорією і практикою, а певно збудуємо хутко величаву кооперативну будівлю та положимо цим кріпку основу під наше Воскресення.

Д. Коренець.

З польських справ.

„Кресова" нарада.

„Слово польске" подає, що польське правительство рішило скликати в недовгому часі „кресову" нараду, на яку мають бути запрошені представники всіх соймових груп. На нараді мається подати до відома внески, зложені в справі адміністрації на „кресах" з боку т. зв. правительственної комісії. А опісля відбудеться дискусія. Є проект утворення при міністерстві внутрішних справ окремого уряду для „кресових" справ. Клопіт з тими „кресами". Тяжко їх їсти...

Новий Скірмунт.

Славлений „народовими" партіями наслідник Ашкеназого в Союзі Народів — Скірмунт не дописав. А вийшов він туди як представник Польщі з метою направляти те, що — на думку вшехполяків „напсував" Ашкенази, який має за собою первородний гріх: уродився Жидом, не належить до вшехпольської партії, отже є під впливом „анімової" держави і масонів. Нічого не поміг і Скірмунт. І тепер є в пляні вислати туди чистокровного графа Скшиньского, хоча він не належить до вшехпольської парохії.

Важка проблєма.

„Antysemityzm w Polsce" — napisał d-r Michał Ringel, Senator Rzeltej Polskiej. — Warszawa 1924.

Автор названої брошури сіоніст і підходить до цього дуже болючого для кожного Жида питання з чисто сіоністичного становища. Чому? Бо „сіонізм є першим і одиноким угрупуванням серед жидівства, що поставило собі метою: еволюційним шляхом у згоді та гармонії з народами Европи розвязати жидівське питання. З утопії сіонізм стає реальною та політичною силою внутрі кожного краю та на міжнародній арені".

Польща, чи краще Поляки, не розуміли і не розуміють суті відродження жидівства, тобто сіонізму. Всі тзв. „народові" партії надихані гаслами антисемітизму. Ці гасла були виписані на їхніх виборчих прапорах і під цими гаслами вони побідили не в одному місці і не при одній нагоді. На услугах антисемітизму стоять у Польщі: урядова політика, польська преса, всіякі публікації, а навіть окремі громадські організації, як славний „Розвуй", що найважнійшою метою для себе поставили боротьбу з Жидами. „Numerus clausus" у школах, „numerus clausus" в торговлі та промислі — це ті засоби, що претендують на узаконену державою боротьбу з Жидами. Вся польська маса пересякла антисемітизмом. Навіть польське духовенство і селянство, яке має мало стичних інтересів з жидівством, настроєне проти нього. Ці настрої найшли свої реальні вияви у памятних листопадових подіях в 1918 р., у подіях з літа 1920 р. і стереотипно повторяються передовсім у Варшаві, як це мало місце у тійже Варшаві по виборі Нарутовіча президентом, по засуді католицьких церковних достойників у Москві і т. д.

Польський „antisemitismus militans" уважає Жидів дідичним ворогом польського народу і виповів їм війну, яка і продовжується. Одначе ніяка війна не може бути метою для себе. Не може вона й тріяти безконечно, бо нищить обі воюючі

Писанку на „Рідну Школу"

Українське Педагогічне Товариство у Львові, Ринок ч. 10. II. пов.

перешле кождий Українець, кожна Українка і кожда українська інституція та організація на адресу

сторони. І в теперішніх часах — каже автор—коли суспільне та економічне життя стало таким скомплікованим і таким чутким механізмом, ні держави, ні народи, що мешкають у цій самій державі, не можуть собі позволити на такий ексцес. Тим більше не може собі на це позволити молода польська держава, що консолідується серед великих труднощів як у внутрі, так і назовні. Тим більше не позвала позволяти собі на це Польща, в якій конфлікти, спричинювані дізвільним антисемітизмом, мають свою причину в царині почувань та настроїв, а не в колізії реальних інтересів між польською та жидівською суспільностями.

Після всякої війни мусить наступити мир. Мусить він наступити і в даному випадку. І автор саме хоче своєю публікацією приспішити цей мир. Він хоче відкрити Полякам очі на те лихо, яке вони роблять для себе своїм антисемітизмом. Підходячи до того польського антисемітизму і до його єства з усяких становищ, автор намагається доказати, що Поляки помиляються, що вони заслілені. І він хоче зняти полуду з їхніх очей. Жиди — це нація, яка не має своєї національної території. Скрізь живуть вони як виняткова меншість між чужим народом і на чужій території, а проте під одним дахом. А через це і в їхньому інтересі є те, щоби той дах був цілим, щоби він не затікав, щоби він не згорів, бо кожна катастрофа відбилася би і на них. Тим самим й ріжняться Жиди від инших польських національних меншостей, що—не маючи своєї національної території—не можуть плекати в себе ніяких ірредентичних ідей. Бож крайній антисеміт мусить признати, що Жиди в Польщі не мають ніяких відосередніх прямувань—каже автор. І че ез це Жиди не можуть бути в Польщі нічим иншим, як льояльними горожанами, яким належить на тому, щоби польська держава була великою, сильною, та щоби могла процвітати в мирі та достатку.

Так виходило би воно льогічно із їхнього становища в державі, але не виходить воно льогічно з польського антисемітизму. Жиди можуть радо віддати всі свої скромні сили для досягнення згаданої мети—каже автор—але під умовою, коли Польща цього захоче і коли виявить на це свою охоту. Дотепер вона такої охоти не виявила. Навпаки. Жиди зі свого боку виявили чимало доброї волі для благіднення конфлікту, але польські політики цим знехтували. Так було в 1919 р. в Парижі, коли представники жидівської делегації на мирову конференцію в особах голови тої делегації Маршаля (Американця) та секретаря Соколова звернулися до польської делегації з предложенням вирішити цю справу на невтральному грунті. В перших днях липня 1919 р. писав тойже Маршаль в тій самій справі листа до Падеревского від імени жидівської делегації, але всі ці заходи Польща зігнорувала. А зігнорувала тому, бо „антисемітизма у инших народів є виявом ненависти до Жидів, а в Польщі є він крім цього легковажением і погордою". І навіть за кордонами Польщі, як тоді в Парижі Поляки ставились до Жидів з прибільшеною гордовитістю, що творить окремішню прикмету польського антисемітизму. А було це в той мент — підкреслює автор — коли вся територія Польщі була видовищем вчинків насильства та незаконности супроти Жидів.

Жиди, чи краще сіоністи, є добрими і льояльними горожанами у всіх державах, в яких вони живуть. Не вже у відношенню до Польщі вони творили би виняток? Їм виповіджено війну. Очевидячки, що визов мусіли вони прийняти. У Польщі багато галасу з приводу т. зв. „анонімової могутности" тобто жидівської. На ділі ніякої анонімової могутности нема. Та жидівський народ є тим народом, що вивив на протязі історії непереможну гнучкість та незломлу відпорність на всяке переслідування і гнети, завдяки почуттю своєї расової та релігійної єдности та звязаної з цим солідарности. Не диво, що Жиди мають деякі впливи в політичному та фінансовому світі та не диво, що помагають своїм угнетеним братам. На Заході кожний Жид, що працює як льояльний горожанин даної держави, має право виконувати найвищі державні функції. Жиди видали не лише Маркса і Трощького та Зіновєва, але й Біконсфільда, що був творцем відродженого англійського консерватизму і Шталя, творця пруського консерватизму і Гамбету і оборонця Венеції Маніна і віцекороля Індії лорда Рідінга та багато инших. Не диво проте, що й Клемансо в часі мирової конференції мав шефом своєї цивільної канцелярії Жида Манделя, а військової генерала Жида Мордака. В Італії довгі літа був міністром скарбу Жид Люцатті, а міністром війни генерал Оттоленгі. Так було та є на Заході. Зовсім не так у Польщі. Тому правдиві слова Бісмарка про те, що „кожний край має таких Жидів, на яких заслужив". Якщо Польща має недобрих Жидів, то винна тому не „анонімова могутність", яка не існує, а польська політика у відношенню до Жидів.

Польський „antisemitismus militans" поставив собі своїм за ціль те, що свого часу брутально, широ та отверто всім і тепер говорив православний Товкемада голова св. Синоду Победоносцев: „Одна третина Жидів покине Росію, одна третина охреститься, а решта згине з голоду". Автор брошури каже: „Не ошукуймо себе, бо це є ідеал, який лежить in puncto" плекає консеквентний антисемітизм і в Польщі". І це діється в Польщі де на протязі цілих вік в Жиди споконяли у великій мірі дуже важні господарські функції на полі торговлі та промислу і споконують їх до тепер.

Автор не вірить, щоби Полякам вдалося осягнути те, чого не осягнув ні Рамзес, ні Победоносцев — і тому дозволяє їм очі на це. Одначе коли би щось таке навіть сталося, то не знищило би не лише Жидів у Польщі, але й цілу Польщу. Бож у Польщі одну третину населення творять національні меншости, що під впливом польської політики створили вже механічну спілку для боротьби з тою політикою. Коли така польська політика піде далі, то створять вони й хемічну спілку в політичному розумінні. Не зважаючи на все те, Поляки навязали свою політику у відношенні до національних меншостей до політики Яреми не лише з Сенкевичівського, але й з історичного „Потопу" забуваючи на те, що за кілька генерацій ця політика спричинить новий „Потоп".

Щодо Жидів — кінчить автор — то вони при такій політиці хутко з гозпуки відвернуться від сіоністів і приступлять до радикальних і найрадикальнійших політичних революційних груп і повпливають для шкоди польської держави. А всьому тому завинить не хто иншій, а сама польська політика.

З цієї брошури пробивається надзвичайно тенденція оправдати Жидів в очах польських антисемітів. Леж пак? — Як можна бути зле настроєним проти них. Коли вони у всіх державах і на всьому світі є льояльними горожанами. Та й то ще не все. Жиди є всюди державниками і патріотами: в Англії англійськими, в Італії італійськими, у Франції французькими а в Росії російськими і т. д. (тільки на Україні вони не є українськими патріотами!).

Автор за всяку ціну хоче доказати, що польські Жиди чи краще сіоністи хочуть бути і польськими державниками і польськими патріотами. Польські антисеміти на жаль не хочуть ні жидівського державництва ні їхнього польського патріотизму. Тай мета сіонізму дуже ярко промовляла би за їхньою льояльністю. Сіоністи бажають відтягнути кожну державу а в тому числі й Польщу від частини жидівського населення. Ця частина емігрує — до Палестини наприклад — та зробить через те прислугу тим Жидам, що остануть в давній батьківщині, в даному випадку в Польщі. Останні Жиди стратять через те частину конкурентів (своїх же), скріпляться економічно, збогатяться і тим самим збогатять Польщу. Словом сіоністи всіми засобами прямують до того, щоби добитися признання від польських антисемітів за свої добрі та благородні наміри.

Таке ставлення цілої справи автором не видається нам ані празильним ані здорово політичним. Обвинуваčувати другого і рівночасно оправдуватися перед ним це на нашу думку не лише не політично, але й не льогічно. Жидівська політика в Польщі від самого початку до нині все була невиразною, хитрою та замало здекларованою. Відбиткою тої політичної кривої саме й є обговорювана брошура. Для автора є ворог, якого він боїться і рівночасно цема ворога, якого би він боявся. Для нього є обвинуваčений, але той обвинуваčений рівночасно є суддею, перед яким автор оправдує польське жидівство. Таке ставлення тої важкої проблеми в політиці не є ніякою політикою.

Бажати розвязати таку важку проблему і рівночасно так до неї підходити значить, не розвязати її навіть pro domo та не намітити ніяких шляхів до її розвязки.

Жидівська проблема в сучасній Польщі є тим труднійша до розвязки, що не може бути трактована одноцільно з огляду на сучасну територію польської держави. Автор все має на увазі Поляків, але забуває за инші народи, серед яких приходиться жити Жидам в межах польської держави. Автора інтересує польський антисемітизм, але не зверта він ніякої уваги ні на антисемітизм ні на фільосемітизм инших народів у Польщі. І це саме всю проблему ускладнює. В сучасній Польщі самі Поляки з Жидами тої проблеми не розвяжуть. З т. зв. меншостями Поляки її розвязувати не хочуть і не можуть, а Жиди глядять лише на того, що має в даний мент силу. Ту силу беруть вони в рахубу при веденню своєї політики навіть на окраїнах Польщі. Через це справа не вияснюється а ще більше комплікується стає ще більше важкою до розвязки.

Ні не наближує до розвязки ні кроком і автор. На нашу думку ця справа буде ще довго товктися в Польщі в такій стадії неясности, в якій тепер находиться і в яку небудь її розвязку ми не вірямо. Для цього треба цілком відмінної політичної атмосфери і цілком відмінних настроїв від тих, що панують тепер і серед Поляків і серед Жидів у Польщі.

Православна церква в Польщі.

(Письмо митр. Діонізія до Міністра Віроісповідань і Освіти.)

В звязку з наміченим генеральним походом Польщі на православну церкву вислав митрополит Діонізій до Міністерства Освіти і Віроісповідань письмо такого змісту:

„Варшавський і Холмський і всієї православної церкви в Польщі митрополит. 21. березня 1924 р. ч. 445. Варшава — Прага — Зигмунтівська 13. — По Експеленції пана Міністра Віроісповідань і Освіти в місці. Проводячи й надалі в життя всі підготовчі роботи для переведення наміченого скорочення православних парохій в Польщі та не переривaючи тих робіт, вважаю за свій обовязок ще раз звернутися до Вашої Експеленції в цій справі. Як можу заключити з усяких і численних зборів петицій і прохань, а також з поодиноких, особистих і письменних голосів про порушену справу, намічена реформа викликує серед православної суспільности дуже глибокий та болючий відгомін. Духовенство так само як і парохіяне уважають той розпорядок за яскраво політичний, що має на меті не добро церкви, але означені політичні наміри. Православна суспільність буде розглядати ту справу саме з цього становища тому, що неможливо затаїти факту, що ці розпорядки є прикладені виключно до православної церкви а зовсім не торкаються инших віроісповідань. Духовенство так само як і парохіяне не почувають себе до ніякої спеціяльної вини супроти держави і не бачуть причин чому до православної церкви мали би ставитись инакше і гірше, ніжперек виразним постановам конституції. Духовенство і вірні, розуміючи важке становище державних фінансів у теперішній момент зрікаються вповні всяких претенсій що до грошевих підмог з державного скарбу, прохаючи тільки зволити парохіям і духовним урядам приналежну їм землю і заявляють повну свою готовість удержування всіх існуючих православних парохій.

Передбачуючи прикрі наслідки наміченої реформи, яка буде безумовно прийнята як репресія, ще раз дозволяю собі звернути увагу Вашої Експеленції та Вищої Державної Влади на необхідність оминення небажаних висліджів шкідливих для держави та її спокою. — Діонізій Митрополит і т. д."

Отже митрополіт Діонізій не протестує від себе. Противно він підкреслює, що взявся за точне виконування всіх розпорядків уряду спрямованих на знищення православної церкви. Він льояльно все виконає, але ті вірні і то духовенство — ось біда! Вони то не дають йому спокою та турбують його найвірнійше-підданнійші почини. Як би це було гарно, коли би тих вірних і не було. В Польщі і без них міг би жити православний церковний достойник, бо цеж конституційна держава.

Дійсно при такій православній ієрархії в Польщі, як теперішня, пронята сервілізмом та русофільськими тенденціями та до самозабуття українофобська, польському урядові вдасться осягнути все, що веде до знищення православної церкви. Та за такою церквою з такою ієрархією нема чого й жалувати. Жаль лише народнього добра, народньої української кервавиці, що вложена в ту церкву та жаль того народнього добра, яке завдяки заслілености та сервілізмові тої ієрархії попаде в Бог зна чиї руки хвилі готов ввести новий стиль до православної церкви. Лякає його тільки одно: не може він того зробити скорше, аж поки грекокатолицька (уніятська) церква не прийме нового стилю, бо инакше народ може покинути православя і почіпляти унію, а на всякий випадок унія могла б тоді успішно здобувати приклонників на православних теренах.

Та мабуть ця перепона тільки на якийсь час вдоволяла справжніх керманичів православної церкви, бо от дня 12. квітня ц. р. собор епископів православної митрополії Польші, покликуючись на послання константинопільського патріярха Григорія VII, постановив ввести новий стиль з тим, щоби день 9. ст. ст. червня, рахувати днем 22. червня нов. стилю і тоді відсвяткувати всіх святих; наступний за неділею всіх святих понеділок — початок Петрового посту — слід рахувати 23. червня, вівторок — 24. червня — днем святкування св. Івана, а 29. червня відсвяткувати св. ап. Петра і Павла. Дальше собор доручив православному духовенству познайомити населення з цим новаторством і в означений час приступити до його практичного здійснення. Вкінці вирішено цю постанову довести до відома „високого правительства Польської республики" і просити надати їй горожанського-державного значіння.

Цікаво, яке становище супроти цього факту займуть кермуючі чинники греко-католицької церкви? Чи з огляду на підготовчі праці Союзу Народів про введення нового всесвітнього календаря, ріжного від юліянського і григоріянського, вони здержаться поки-що із введенням григоріянського календаря до греко-католицької церкви і будуть в користь унії використовувати поспіх польського православного епископського собору, чи — навпаки — стануть на становищі життевого практицизму.

Думаємо, що відповідь на ці питання дасть нам найблизча будуччина.

Новий стиль в православній церкві.

Новий стиль в православній церкві в Польщі, якого введення рішучо домагався польський уряд, буде заведений з днем 22. червня н. ст. 1924. Православна церква, яка — по словам референта міністерства освіти і віроісповідань — є найбільш „uchwytna", т. зн. найбільш здатна по своїй — так сказатиб — психіці приноровлюватися до всіх вимог „власть імущих", вже від давна покорилася і готовилася до заведення нового стилю. Митр. Діонізій на вимоги польських пан, себ-то міністрів освіти і віроісповідань відповідав, що він кожної

Французько-польсько-чеські пляни.

Під датою 25. квітня ц. р. доносять з Берліна: „Дайтше Цайтунг", орган німецьких націоналістів, опублікував реверяції про французько-чесько-польські пляни, спрямовані пробтив Німеччини. Ці реверяції стверджують, що заключені між Чехами, Польщею та Францією конвенції зобовязують підписані на них держави до безнастанного военного поготівля на випадок агресивної і дефензивної війни з Німеччиною. Мобілізаційні пляни мали приготовити французькі офіцери. На основі плянів можна негайно в кожному менті виставити на східних та західних німецьких границях дві величезні армії, що нараховували би по 2 міліони жовнірів. Арміям мали би помагати французькі повітряні ескадри.

Першим завданням обох армій було би як найскорійше знищення оборонних сил Німеччини, по зліквідованню яких мали би обі армії звернутися проти Росії. Польська армія мала би оперувати на Горішньому Шлеську та заняти всю його територію а опісля машерувати на Берлін. Чеська армія мала би звернути свій удар на Баварію та прямувати до злуки з французькою армією, яка перейде німецьку границю над Меном.

Силу польської та чеської армій обраховує названа газета на 20 корпусів фронтових та на 25 корпусів резерви. Загальний плян кам-

ланії мав бути опрацьований під проводом Фоша.

Щоби оправдати воєнні приготування названих держав — пише „Д. Ц." — поширюють вони ложні вістки про ніби то воєнні приготування Німеччини а з окрема про вправи німецької армії під проводом кронпринца та Гітлера.

Жидівська республика на Україні.

Справа окремішної жидівської республики на Україні покищо не зустрілась з прихильним становищем центрального радянського уряду. Але різні політичні організації та партії, головно жидівські, дуже живо зацікавлені її розвязкою. В останнім часі зібралась у Москві група жидівських діячів, яка звернулась з покликом до всіх Жидів на світі, щоби вони допомогли до здійснення згаданого пляну.

З офіціяльних представників перший голос забрав представник радянської України, який подав до відома резолюції, що годяться на кольонізацію Жидами південної України та Криму. У цих резолюціях руководились тими мотивами, що становище Жидів у Росії є незвичайно важке з боку соціяльного та господарського, а крім цього сотки тисяч десятин земл лежить на Україні облогом. Отже в інтересі української держави лежить, щоби центральний російський уряд (з Москви) дозволив пересилитись бідному жидівському населенню на згадані території. Щодо фондів на де діло, то радянський уряд мав буцім то звернутись до центрального російського уряду і закордонних організацій, які находяться у радянських републиках.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

„Великий заговір".

Офіціяльний ПАТ комунікує: Політично-пресовий виділ при президії Ради міністрів у Варшаві стверджує, що звістки, які від кількох днів кружляють у частині преси про відкриття протидержавного заговору на терені волинського воєвідства не відповідають дійсному станові подій. З метою правильного поінформування загалу, польський уряд уважав необхідним розяснити, що комуністична акція ведена від довшого часу у Польщі, тратить зовсім грунт під ногами і зраджує нахил вироднитись у підприємство в деструктивним характером. З одним таким явищем маємо саме до діла тепер на терені волинського воєвідства, де група злочинних одиниць мала на меті довершити саботажу. Зинуватці є в руках судової влади.

Ми точно подали це знамените „вияснення". Уважаємо своїм обовязком пояснити нашим читачам, про що саме йде тут мова:

Вже у великодному числі п. сенатор Черкавський подав до відома ширшому загалові, що на Волині відбулися перед латинським Великоднем масові арешти національно свідомих Українців, головно молоді. Яку мету мали ці арешти, не важко додуматися, коли зважити, що постійно тоді, як виринають балачки на тему „упрашвильнення відносин на кресах", негайно поліція відкриває якийсь „великий заговір", і то звичайно з модним тепер комуністичним відкладом. Так само мається справа й тут. Польська преса, особливо пястівська (трест Гродкого) підняла великий крик з цього приводу домагаючись навіть доразового суду. Всі пружини пішли в рух. В справі цього „великого заговору" покликано до Варшави волинського воєводу Сороковского, а навіть забрав голос у цій самій справі міністр внутр. справ Гібнер. Тепер, як бачимо, починається відворот, бо справа мається так, що поліція мабуть накрила якихось членів звичайної грабіжницької банди Поляка Мухи-Мухальского (кол. комманданта поліції) і покористувалася цею „нагодою" щоби звязати фірму бандита Мухи-Мухальского з іменем Тютюнника та розпочати репресії супроти місцевих Українців!

ППС. і тзв. нац. меншости.

З Варшави повідомляють, що з кінцем травня з ініціятиви посольської фракції ППС. має бути поставлене в польському соймі внесення із зазивом до уряду, щоби він якнайскорше предложив соймові проекти в справі територіяльної автономії для української і білоруської „меншости" та проекти введення основ конституції, т. зн. повної рівноправности для Жидів і Німців. Це внесення випрацюють посли Дашиньскі, Недзялковскі і Чапіньскі з посольським клюбом „Визволення". Цей крок т. зв. польської лівиці є вислідом недавніх паломництв Недзялковского і Тугута до Льондону. Годиться зазначити, що клюб ППС. сам не предкладає ніякого проекту розвязки цілого питання, тільки хоче віддати його в руки уряду Вл. Грабского.

Балачки про якусь „комісію", яку буцім то мав покликати премієр Грабскі для справ „кресів", а в якій поруч з такими „знавцями" як Ст. Грабскі, Левенгерц і проф. Кашніца, мав засідати Недзялковскі, є позбавлені основи. Пос. Недзялковскі заявив, що та комісія уявляє собою якусь загадкову трансцедентальну інституцію.

В соймових колах догадуються, що сойм іще перед феріями ухвалить статут для меншостей. Вислідом праць над проектами мін. внутр. сп. і освіти займеться в середу політичний комітет ради міністрів. На місце Недзялкого (ППС.) війде пос. Тугут (Визволенє). Представник ППС заявив, „Нашому Пшегльонд." що сторонництво його є за територіяльною автономією для Українців і Білорусинів. Для Сх. Галичини домагатиметься ППС. територіяльної автономії згідно з внесенням його з перед двох літ.

Дрібні вістки.

— **Большевики в Канаді.** Большевиська торговельна місія привезла зі собою 40 пакунків до Канади. На границі канадійська влада, незважаючи на протести зробила ревізію в тих пакунках і знайшла в них саму агітаційну комуністичну літературу. Канадійська влада стала на становищі, що дипльоматичний іммунітет не простягається на торговельну місію і через те зробила ревізію.

— **Абдуль Меджід.** Прогнаний б. каліф Абдуль Меджід знайшовся ненадійно в дуже скрутному матеріяльному становищі Як відомо англорський уряд відмовився давати йому якінебудь субсідії. Його заходи задля одержання субсідії від Франції скінчилися невдачею. Може дійти до того, що бувший каліф не матиме що їсти.

— **Муніціпальні вибори в Індіях.** З Калькути доносять, що при муніціпальних виборах побідили там свараджисти тобто приклонники Англії.

— **Серед ледів північного океану.** 9. квітня один корабель-ледолім уратував на Північному ледовому океані шістьох промисловців-звіробоїв, які півтора місяця їздили по океані на кризі. Нещасні прокормлювали себе сирою рибою.

— **Горький і цензура.** Горький написав спомин[illegible]о Леніна, які мають бути помі[illegible]ки журналі „Русскій Современник", що вид. 18[illegible]ть у Москві. Одначе большевиць[illegible]джензура дуже гостро посчеркувала бага[illegible]0,000 рупів із тих споминів. Світ побачить [illegible]те, що визнано підходячим для бол[illegible]ицької преси.

— **Орган англійської робітничої партії** „Дейлі Герельд" заявляє, що, на жаль, між становищем Англії та Франції у справі репарацій панує повна розбіжність поглядів.

— **У Сирії** заборонила французька влада згадувати в мошеях імя короля Гуссейна як каліфа, вибраного під впливом Англії. Араби протестують проти французського наказу.

— **Італійський уряд** себто Муссоліні стоїть на т му, що Рурщину повинна Франц я опорожнити мілітарно і зріктись її промислової експльоатації.

— **У Женеві** ві бувається приватна передвступна конфере ція держав у справі радіотелеграфічних зносин. Участь беруть Англія, Італія, Швайцарія, Німеччина, Голяндія і Чехословаччина. Частина розмов ведеться на м ві есперанто.

— **У Єрусалимі** найшов археольог Мек Алістер останки мурів, яких час повстання означено на 500 літ раніше ніж звістки передані у св. Письмі.

— **На Сицилії** одно місто називатисьме у честь Муссоліні — Муссолінія.

— **Англьо-російські переговорм** мають бути відложені (як повідомляє паріський „Тан"), поки спеціяльний Комітет для розслідження справи договорів не висловить своєї думки

— **Справа військової контролі** з боку Союзних держав над Німеччиною має бути покищо завішена, згідно з бажанням англійського уряду, тому, щоби перед німецькими виборами не давати німецьким націоналістам нагоди до демагогічної пропаганди.

— **М н. Сікорскі** на засіданні буджетової комісії заявив рішучо, що Польща не має зовсім воєнних намірів. Свою буд чину опирає на мирних змаганнях. Було би бажаним, щоби і в сусідів брала верх ця мирова нота.

— **З Відня** звідомляють, що Югославія зажадала від австрійського правительства, щоб відвало пос. Радіча кинути Відень. Радіч заявив, що уступить лише перед силою. Радіч, як ми вже звідомляли скликає у Відні конференцію нац. меншостей).

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Курс грошей.

Львів, дня 29. квітня 1924.

Доляр ам.	9,370.000—9,380.000
Доляр канад.	8,850.000—8,900.000
Чеські корони	270.000—288.000
Леї	47.500—48.000
Фунти штерл.	40,000.000—41,000.000
Франц. франкй	550.000—570.000
Франк цв.	1,640.000—1,650.000
Марки нім. стар. ем. тис.	13.500—140.000
Франк бельг.	470.000—000.000
Гульдени голянд.	3,400.000—0,000.000
Ліри італ.	400.000—000.000

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

НОВИНКИ.

— **Конфіската** Конфіскати у святочному (93) числі „Діла" вдостоїлися статті саме — членів парляментарної репрезентації, а то: стаття голови посольського клюбу С. Хрущького п. н. „Українці й Білоруси на соймовій арені", та сенатора М. Черкавського про „Нову" політику на „кресах". В обох статтях повиривано по кілька уступів. Скреслено також кілька речень з передової статті „Свято воскресення — свято безсмертности" й зі статті проф. Галущинського „Малі діла — великі наслідки".

— **1-ий Травень і „Діло".** Сьогодняшне число „Діла" виходить у побільшеному обємі з нагоди робітничого свята 1-го травня. За те завтра, в день 1-го травня, газета не вийде. Слідуюче число появиться в пятницю 2-го травня, з датою суботи 3. ц. м.

— **Січові Стрільці й оборона Львова.** У статті д-ра Дмитра Левицького під оцим наголовком в останньому святочному числі „Діла" трапилась друкарська помилка з однією лише літерою, яка проте надала реченню з грунту инший зміст. І так у кінцевому реченню надруковано: „Д-р Назарук уже не вернувся до Київа, я пішов з Січовими Стрільцями просто на Хвистів...", тимчасом повинно бути: „Д-р Назарук уже не вернувся до Київа а пішов з Січовими Стрільцями просто на Хвастів..."

— **Нова українська газета.** В Луцьку почала виходити нова українська газета, тижневик (виходить що четверга) „Громада". Як редактор-видавець підписує газету Л. Нивиський. Під деякими статтями бачимо підпис українського публіциста п. Гр. Гл. Як нас інформують, „Громада" стоїть близько посла С. Пігірського

— **Поправка.** В звіті про заснування „Української Партії Нац. Роботи" подали ми, що вибраний до Вик. Комітету Юліян Шепарович є „середнім зем. власником". На цьому місці простуємо, що Ю. Шепарович взагалі не є ніяким земельним власником, а тільки директором станиславівського Союзу кооператив. З пятьох членів Вик. Комітету „Української Партії Нац. Роботи" земельними власниками є тільки пос. С. Підгірський і Остап Луцький

— **Комірне на травень.** Львівський магістрат установив вже висоту комірного на травень. За основу обчислювання комірного взято висоту комірного з червня 1914. Принято дещо висший множник від квітневого тому, бо піднесено оплати за вивіз сміття. До 6 комнат включно множник виносить 133.202. Приклад: хто платив у червні 1924 р. за мешкання 50 корон то тепер заплатить за травень 50×133.202 — 6,660.100 мп., хто платив 100 корон то заплатить тепер 13,320.200 мп. Комірне за помешкання понад 6 комнат обчислюється при помочі множника 156,402 і пів. За мешкання наняті для пенсіонатів обовязує множник 184 808 а за крамниці та варстати 215.604. Одначе на випадок введення в життя нового закону про охорону льокаторів прийшлось би платити окремо комірне а окремо додаткові оплати. Згідно з законом комірне обраховувано би у відсотковому відношенню до передвоєнного. Щодо додаткових оплат то обраховувано би при помочі тих самих множників за пропущенням одиниць, отже 133.200, 156.400, 184.800 і 215.600.

— **Польсько-радянська залізнича умова.** У Варшаві підписано відпоручниками Польщі й Союзу Р.С.Р. залізничу умову про безпосередню особову й товарову залізничу комунікацію між обома державами. На основі цієї умови буде вестись нормальний залізничий рух між Польщею і С.Р.С.Р. крізь такі прикордонні місця: Столпці, Здолбунів, Підволочиська, Загаєє і Микашівці. Для безпосередньої особової комунікації (продажа безпосередніх білєтів та вантажних квитів) будуть з боку Польщі відчинені такі зал. стації: Білосток, Данціг, Катовиці, Краків, Лодзь, Познань, Варшава. Вильно і Львів, а з боку С.Р.С.Р.: Київ, Харків, Ленінград (Петроград), Минськ, Москва, Одеса й Тифліс. Для безпосереднього руху вантажних возів будуть відчинені всі зал. стації у Польщі й Союзі. Перевіз вантажу буде відбувстися на основі безпосередніх перевозних листів. Товарові посилки будуть оплачувані по внутрішнім тарифам. Як транспортовий закон обовязуватимуть постанови берненської конвенції. Уся залізнича польсько-радянська умова ввійде в життя в 15 днів після виміни ратифікаційних документів. Члени радянської делєгації вже виїхали з Варшави. (А всеж ніякі теоретичні умови про „безпосередній" рух не матимуть великого практичного значіння, поки з обох сторін не будуть скасовані ті небувалі й нечувані пашпортові, цензурові й усякі инші труднощі, які мають наскрізь політичний характер: страх перед шпіонажею, антидержавною агітацією і т. п. — та які паралізують взагалі усякий рух між обома державами. Наведена умова ні трохи не нарушить того неперелазного муру, який тепер все ще тягнеться вздовж міждержавного кордону).

— **Новий розклад поїздів.** Від 1. червня обовязує новий розклад поїздів, який міністерство залізниць виробило в порозумінню з управами залізничої сіти сусідних держав та західних. Цей новий розклад принесе нову скількість поїздів і швидших ніж дотеперішні, головно до купелевих місць, таких як Криниця, Івоніч, Закопане, Ворохта, Яремче, Трускавець і т п. Ввійдуть у життя знесені щоденні поїзди курієрські як нпр. щоденний курієр з Варшави до Львова. Від 1. жовтня щоденні курієри і понадчисельні поїзди до купелевих місць знову будуть завішені.

— **Звільнення річника з р. 1900 і инші зміни.** Звістку, що вправи резервістів та офіцирів не є передбачені цим роком, треба доповнити настільки, що деякі запасні групи будуть покликані разом з річником 1903. Крім цього будуть покликані в маю на 30-денні вправи вчителі з річника 1900, одночасно з запасними рекрутами з р. 1902 на три і пів місячне вишколення. Новобранці з річника 1903 не будуть покликані негайно. На випадок здатности до служби вони підуть в ряди імовірно у перших днях жовтня ц. р. У цьому кварталі звільнять імовірно також рекрутів з 1901 р. і перенесуть їх до резерви, а також охотників молодших річників і відкладених з минулих літ. Врешті не є виключено, що жовнірів річника 1900 втягнених додатково у ряди, таких, що походять з територій воєвідств львівського, тернопільського та станиславівського також імовірно перенесуть у цьому кварталі до резерви. Це торкається „непрофесіональних" жовнірів. — Як бачимо, покищо все лише у сфері імовірного.

— **Падеревскі і його песик.** Ню-йоркські часописи передають, що недавно вмер Падеревскому його улюблений китайський песик „Пінг Люнг". Падеревскі так дуже засумував, що відмовився від заповідженого концерту. Цінні останки цього песика перевезе пані Падеревска до Швайцарії, де постійно живе.

— **Українці в консулярно-дипльоматичній Академії.** Недавно подали ми вістку про закінчення з відзначенням ви-

В-во „ЧЕРВОНА КАЛИНА" КАЛЕНДАРЯ ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ

приступає в найблищих днях до друку **на рік 1925.**

1767 „ЧЕРВОНА КАЛИНА", ЛЬВІВ, РУСЬКА 18/I.

Просимо Всіх, кому залежить на закріпленню і вдержанню традиції Визвольної Війни, **слати** як найскорше матеріяли (писм. твори, знимки, рисунки). По використанню матеріяли будуть звернені. 2—2

сокої школи консулярних і дипльоматичних наук у Празі кількома Українцями. Тепер довідуємось, що поміж поданими призвищами не було ще двох Українців, які в сій високій школі склали так само кінцевий державний іспит. Це пп.: Борис Сухоручко-Хлодовський і Леон Лукасевич.

— **Немає під сонцем нічого нового...** До нашої редакції принесено знову конверту листа, адресованого дуже виразно: „д-р Теодор Прийма суддя в Мостиских". 8. квітня вкинено листа до почтової скриньки у Львові, 14-го лист був вже в Москві, а до десяти днів щасливо повернувсь до адресата, після того, як у Москві поруч з надписом „retour" дали пояснюючу долиску, що Мостиска находяться у Галичині... Це — як відомо нашим читачам — не перший і певне не останній доказ грамотности польської почти.

— **„Слово польске" — і Народній Зїзд.** „Слово польске" не може погодитися з думкою, що Народній Зїзд таки відбувся. Дивується, коли він міг відбутися, коли — мовляв — „поліція в понеділок 21. IV. в кількa хвилин впала на салю нарад". Не може погодитися з думкою, що Народній Зїзд відбувся попереднього дня. Каже, що українська преса веде „византійську" гру, подаючи звідомлення про Народній Зїзд, пишучи, що Народній Зїзд відбувся 20., а не 21. квітня. І на доказ подає замітку про Народній Зїзд „Нового Часу". Розчаруємо протекторів і патронів поліції зі „Слова польского". Новинкар „Нового Часу" замітку про наради Народнього Зїзду подав на основі інформацій польської преси. Редактори „Нового Часу" були в той день поза Львовом.

— **Великодний рух** у Льондоні зріс цього року до нечуваних розмірів. Англійці мають звичай на Великдень їхати кудись: над море або на чужину. Цього року два мільони людей виїхало зі самого Льондону, — з чого один мільон на „сукоділ", здебільша у Париж. Пани та й годі!

— **Закохалась у злодію...**, річ ясна, ексцентрична Американка, Паттерсон, яка розвелась зі своїм чоловіком, мільонером Гейвортом з Чікаго. Її вибраний 40-літний Артур Турбійон (вихор, курява!) є славним американським вломником-джентельменом, у роді Арсена Люпена. Його шлюб з 24-літньою Американкою був призначений на цей Великдень у Парижі, але поліція перешкодила цьому, одержавши стежні листи від американської поліції. Одначе на доказ, що любов є всесильна у своїй сліпоті, гарна Американка заявила представникам преси, що ніякий засуд і ніякий суд публичної опінії не змінить її постанови: вийти замуж за пана „Куряву", який, як видко, пірвав її тайною свого злодійського мистецтва.

— **Відомий наш челіст Богдан Бережницький** приїде при кінці першої половини мая на спеціяльне запрошення Музич. Тов-ом ім. Лисенка до Львова, де дасть власний концерт. В програмі з більших творів соната Бетовена, варіяції Барвінського, з менших твори Регера, Глазунова і ін. Останніми часами виступав наш земляк з незвичайним успіхом у Відні і Грацу. Вістку про концерт Б. Бережницького прийме наша музикальна суспільність з безперечним вдоволенням. П. Б. Бережницький відвідає і кілька міст в Галичині, як Перемишль, Станиславів і Бережани.

— **Спомин про Леніна.** Максим Горкій видав книжку п. н. „Спомин про Леніна". Хоча автор висловлюється з ентузіязмом про покійного червоного царя, всеж із неї Ленін не всюди виходить у найкращому світлі. І так поміж характеристичними розмовами, які вів автор книжки з Леніном і які там з піетизмом наведені, є один цікавий уступ, де Ленін признається, що на ділі він знає Росію страшенне мало, а погано знає особливо селянські відносини. Єдині місця, в якому будівничий державного устрою Росії знайомився з настроями посеред свого народу, це були місцевости на сибірському засланню й кілька більших міст в европ. Росії. Ленін сам стверджував, що поміж чистокровними Москалями страшенне мало розумних людей. Росіяне — казав він — це здебільша люде талановиті, але безмежно лінні, а коли найдеться між ними розумна людина, то це або жид, або Москаль з домішкою жидівської крови. — Книжка Горкого пояснює досить прорічисто, чому з одного боку Ленін оточив себе Жидами, і з другого: чому комуністичні експерименти — особливо в першому їх „воюючому" періоді — так слабо були приноровлені до бажань і інтересів селянства.

— **Старезна бібліотека** Голова археольоґічної місії, висланої університетом в Оксфорді, Лянґдон, здавав справоздання у паризькій Академії Наук про найдену бібліотеку в Кадіш, столиці Мезопотамії. Ця бібліотека має 5000 літ і складається з кілька тисяч документів. Покищо відчитані твори—це ґраматика та „лексика".

— **Експедиція на найвищу гору.** Маунт-Івреста, під проводом англійського ґенерала Брюса завернула з Тибету по причині повної посухи.

— **Чи не глум з українських політиків?** В одному львівському кінематографі висвітлюють тепер „фільму світової слави на 8 дій" п. н. „Під двома прапорами". Злобні люде кажуть один одному на вухо, що це наголовок приґуманий американським автором після того, як він довідався про новий склад уряду старих і нових галицьких повіт. па тій.

— **Кооператива Український Театр.** Продовження списку членів: (Збірка п. проф. Шендо) 1126. Володимир Медвецький 10 уд. 1127. Олена Купчинська 10 уд. 1128. Іван Павлусь 20 уд., 1129. Іван Андрушко 20 уд., 1130. Ярослав Бачинський 10 уд 1131. Матильда Риндякова 34 уд., 1132. Олександер Стецько 17 уд., 1133. Йосиф Танчаковський 34 уд., 1134. Марія Дудрик 34 уд., 1135. д-р Ярослав Гординський 34 уд., 1136. Антоніна Кучерова 17 уд., 1137. д-р Іван Раковський 100 уд., 1138. Марія Федусевич 34 уд., 1139. Ольга і 1140. Михайло Сосенки по 34 уд., 1141. Севера Любовецька 34 уд., 1142. Йосифа Наконечна 100 уд., 1143. Адольф Глинянський 30 уд., 1144. Павлина Федусевич 17 уд., 1145. Мирон Федусевич 50 уд., 11 6. Теодозій Рожейовський 17 уд., 1147. д-р Осип Суховерський 31 уд., 1148. „Новий Час" 30 уд., 1149. Іван Мурин 10 уд., 1150. Пахомій Білський 30 уд., 1151. д-р Михайло Коцюба 30 уд., 1152. Василь Кузь 30 уд., 1153. д-р Ярослав Левицький, 20 уд. і 1154. Василь Секунда 10 уд. — всі у Львові, 1155. Григорій Криса в Боршовичах 20 уд., 1156. Петро Давидовський у Львові 10 уд., 1157. Ів Якимчук в Люблині 30 уд., 1158. Марія Олексин в Девятирі 31 уд., 1159. Петро-Скалко в Берегах 33 уд., 1160. Драматичний кружок ім. Котляревського при Нар. Домі в Калуші 10 уд., крім того мільонів мп. 227 як чистий дохід з вистави влаштованої з приводу тижня українського театру, 1161. Михайла Гординська в Яворові-Наконечнім 40 уд., 1162. Іван Балацький в Васильківцях 10 уд., 1163. Наталія Воробцівна в Коршові 33 уд., 1164. о. С. С. в Жовкві 33 уд., 1165. Осип Тимочко в Доброгостові 33 уд., 1106. о. Володимир Присташевський в Плавчі Вел. 33 уд. і 1167. учителька Олена Кульчицька в Оравчику сто уділів. — Всіх, що з приводу тижня Українського Театру одержали або помилково не одержали наших заяв, і чеків, просимо пересилати уділи і датки на адресу кооперативи Львів, Руська 18. — *Управа.*

— **Вшанування памяти великої артистки.** Тіло славетньої драматичної артистки Елєонори Дузе, яка померла у великодню ніч в Пітсбурґу (Америка) на інфлюенцу, буде перевезене до рідної Італії. Жалібний корабель має виїхати з Ню-Йорку 1-го травня ц. р. Італійський уряд рішив перейняти похорони Елєонори Дузе на державний кошт. В день похорону у цілій Італії панувати має жалоба, а сам похорон буде італійською маніфестацією. Італійський союз драматичних письменників і сценічних діячів отримує від літературних організацій з цілого світа вислови жалю, з приводу болючої втрати, яку зазнало мистецтво зі смертю артистки.

Богословія кн. I. (1924) вже вийшла і стоїть 3 і пів міл. мп. Річна передплата виносить 7 і пів вал. фр. (зґл. золот. п.) Замовляти можна в адміністрації (Львів, Коперника 36) і в наших книгарнях. 1—2

Особисте: Примар Д-р І. Райнґольд повернув і ординує як звичайно в недугах уха, носа і горла при вул. Сикстуській 29. 1812 1—1

Бібліоґрафія.

А) КНИЖКИ:

АЛЬМАНАХ УКРАЇНСЬКИХ БОГОСЛОВІВ. Зібрав: Василь Мельник. Ст. 149. Львів 1923. Наклад О. У. Б. львівської і перемиської діецезії.

Пилип Лисецький: ШКОЛА ВОЛІ І ТРУДУ. Ст. 48. В-ство „Всесвіт" в Золочеві. Львів-Київ 1924.

Антін Гуондер: „СВЯТА КЕРНИЦЯ". Оповідання зі Старого Юкатану. З німецького переклав Волод. Яценків. Ст. 112. В-ство „Поступ". Жовква 1922.

Йосиф Шпільман: У СУЛТАНА В НЕВОЛІ. З німецького переклав Вол. Яценків. Ст. 106. В-ство „Поступ", Жовква 1924.

А. Бесіер: МАЛИЙ ПЕТРУСЬ, апостол діточого св. причастя. Вільний переклад з французького. 3 видання. В-ство „Добра книжка". Львів 1924.

Безженний священний: ЖОНАТИЙ КЛИР А БЕЗЖЕНСТВО КЛИРУ. Накл. Т-ва безж. священників ім. св. Йосафата. Ст. 23. Станиславів 1924.

Б) ЖУРНАЛИ:

СТАРА УКРАЇНА. Часопис історії і культури. Р. 1924. Чч. II—V. Зміст: 1) 1574—1924. В 350-ліття друкарства на Україні: 2) *Ів. Свєнціцький:* Памяти першого друкаря України; 3 *Ів. Огієнко:* Іван Хведорович, фундатор постійного друкарства на Україні Життя і діяльність; 4) *Ів. Кревецький:* Спомини Ів. Хведоровича про початки друкарства на Україні: 5) *В. Дорошенко:* Перша книжка надрукована на Україні: Апостол" Ів. Хведоровича. Львів, 1574. Бібліоґрафічний опис; 6) *Мик. Голубець:* Ґрафіка друків Ів. Хведоровича; 7 *Ів Крипякевич:* Папір українських друків Ів. Федоровича; *Мих. Возняк:* Доля друкарні Ів. Федоровича; 9) Надгробні камені Федоровичів у Львові: I. *Ів. Кревецький:* Доля надгробного каміня Ів. Федоровича; II. *Б. Михайлович:* Наукове зацікавлення надгробним камінем Ів. Хведоровича; III. *Б Михайлович:* Надгробний камінь сина ів. Хведоровича — Івана Переплетника; 10) Miscellanea Fedorogubiana: I. *Ів. Зілинський:* Львів чи Заблудів?; II. *Гр. Галабурда:* Як Львів поминав Ів. Хведоровича в 300-ті роковини його смерти (1883 р.); 11) Хроніка: Свято 350-ліття друкарства на Україні: а) Київ, б) Львів, в) Винниця, г) Прага; 12) Бібліоґрафія: *Ів. Огієнко:* Ів. Хведорович в науковій літературі (1704—1924). Бібліоґрафічний нарис.

Видання — розкішне. Прикраси з українських друків Ів. Хведоровича: львівського „Апостола" з 1574 р. й острозької „Біблії" з 1581 р. Всіх ілюстрацій 47. Набувати по ціні 5 мільонів мп. в Книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка (Львів, Ринок ч. 10).

НАШ СВІТ, ілюстрований літ. і популярно-наук. тижневик, ч. 3., рік вид. 1. Адреса: Варшава, вул. Длуґа 50|47. Ціна прим. 1,250.000.

ЛІТОПИС політики, письменства і мистецтва, ч. 15|16. Адреса: Berlin-Schöneberg, Hauptstrasse 11.

ПОСТУП, студентський вісник, ч. 3. (за март), рік вид. 4. Адреса: Львів, Домініканська 11/I.

МОЛОДА УКРАЇНА, ілюстрований часопис для молоді, ч. 8, рік вид. 2. (з додатком „Світ дитини"). Адреса: Львів, Зіморовича ч. 3. Ц. прим. 50 фенігів.

СІЛЬСЬКИЙ СВІТ, ілюстрований місячник, ч. 4, рік вид. 2. Адреса: Перемишль, вул. Зелена 5.

✝ Посмертні згадки.

Кекилія з Бурачинських Курівцева, жена д-ра Івана Курівця, упокоїлася скоропостижно дня 27. с. м. в 56. році життя. Похорони відбудуться в середу дня 30. с. м. о 3. год. пополудни з похоронного дому при вул. Кохановського ч. 94. В. Її П.!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

„Загальні Збори тов-а вакаційних осель" у Львові, заповіджені на день 15. с. м. не відбулися їзза браку комплету вимаганого статутом. З сеї причини відбудуться другі Загальні Збори з тим самом порядком нарад дня 6. мая с. р. о год. 6. вечером в комнатах Марійського Тов-а Пань у Львові при вул. Бляхарській ч. 11. II. пов. на які підписаний Виділ запрошує отсим усіх членів і прихильників молоді, а при тім замічає, що ухвали тих зборів будуть правосильні без огляду на число учасників. — За Виділ: *О. Бачинська.* 1813 1—1

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

НОТИ до співу й на орхестру, мішані й мужеські хори, висилає: Музична Накладня „ТОРБАН", Львів, вул. Осолінських 6. 1624 6—10

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці"

ординує в очних недугах у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській ч. 20. 1720 7—10

ВЗУТТЯ НА РАТИ!

Першорядне взуття, солідне і елеґантне НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

ҐАБЕР ШТАЙФ і С-ка

ЛЬВІВ, Ринок 19.

Всіх ПТ. Гостей, що вже купували в нас, просимо о ласкаве поручення нас своїм знайомим. 1729 7—10

КОНКУРС

Головний виділ „Союза Українок" у Львові розписує отсим конкурс на посаду учительки для курсів крою і домашнього господарства по селах. Потрібне укінчення що найменше виділової школи, кравецького курсу і основне знання усіх ділянок домашнього господарства. Подання з відписами свідоцтв слати на адресу: **Константина Малицька,** Львів, вул. Мохнацького ч. 12. 1814 1—1

Ширіть наш часопис!

КОНКУРС.

Потребуємо негайно кваліфікованої кравчині або старшої робітниці на управительку робітні суконь. До посади долучене службове помешкання. Платня по пробнім часі, після умови. Евентуальні кандидатки зволять зголоситися до нас до 1. мая письменно або особисто з долученням свідоцтв і поучень між 8—1 і 3—6 год. попол.

Наших Вп. Членів і Прихильників просимо ласкаво поручити нам відповідну силу, евентуально звернути увагу на цю оповістку знакомих відповідних кравчинь або робітниць. 1808 2—2

Жіноча спілка промислова

„ТРУД", ЛЬВІВ, Ринок 39. (вл. дім).

ВСІ ВЖЕ ПЕРЕКОНАЛИСЯ

що мило з фабричною маркою

„РИБКА" і „СОНЦЕ"

вироблюване Т-вом Зєдинених Фабрикантів Мила Дзюбас, Фішель і С-ка в Ченстохові, існуюча від 1878 р. **є найліпше і знане зі своєї чистоти і доброти**

Жадайте всюди! Жадайте всюди!

Виключне заступництво на Галичину

А. И. ЛЄВІНЬСКІ і Ска

Краків, вул. Старовисляна ч. 28.

1616 1—?

ВИПРОДАЖ

Рїжних електричних лямп о 50 прц. дешевше від торговельних цін

ФАСЛЄР

ЛЬВІВ, Синстуська 29.

Жарівки ощадноючі електричну струю по 1,500.000 Мп.

1764 4—5

„ДИНАМО" конц. Підприємство-Електротехнічне Технічно-торговельне бюро: ЛЬВІВ, вул. КОПЕРНИКА 16. Уряджує Електричні Централі: для міст, горалень фабрик, млинів, тартаків і т. п. з власними машинами. Інсталяція електричного світла, моторів і телефонів. — Спеціяльний електро-механічний відділ: для направи всіляких машин і електричних апаратів. Роздільні таблиці. — СТАЛА ВИСТАВА МАШИН: Динамо-машини, електричні мотори, льокомобілі, сильники ссучо-газові, бензинові, рольні агрегати. — Оброблярки до заліза, металів і дерева. Комплетні уряджения для млинів, горалень, тартаків і промислових заведень. Ціни конкуренційні. Кошториси і технічна порада. 1538 15—20

За Редакцію відповідає Пл. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

ч. 93 (10186). Львів, субота 3. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Спроби европейської єдности.

Новий момент у репараційних переговорах.

Більшість союзних держав дала свою принципіяльну згоду на проект міжнародніх знавців щодо поладнання повоєнних довгів Німеччини. Усі держави висловили згідно свою гадку, що плян вироблений міжнародньою комісією є новою обіцюючою підставою для порозуміння між роздєднаними народами. Крім цього він мав би стати вихідним становищем для практичного вирішення проблеми відшкодувань.

Нині ні один уряд не може зважитись на заяву, що відкидає осуд найбільше авторитетних спеціялістів у порученій їм справі; до якої ставиться прихильно широкий загал. Останній момент у цій справі дає запоруку багатонадійного успіху. А проте це щойно стадія надій. Їх висловив англійський премієр минулого тижня ось-такими словами: „Маємо перед собою справоздання підписане згідно громадянами Зєдинених Держав. Воно дає Европі щасливу нагоду. Обернім його у діло негайно, закінчім розпочату справу і даймо Европі мир та забезпеку". Оголошення міжнароднього справоздання зміцнило почуття европейської солідарности між державами. Воно прийшло як полекша по довгомісячних суперечках на тему законности та доцільности французької окупації в Рурщині та Надренії.

Не треба забувати, що французька та німецька преса ставиться не зовсім прихильно до схеми, вказаної у згаданім справозданню. Найближчі вибори в Німеччині та Франції приневолюють поодинокі партії користуватись популярними гаслами, маючи на оці перш усього свій особистий, партійний успіх. І тому то оба уряди цих держав мають чимало клопоту, щоби злагодити екстремні виступи націоналістів, які згучать дисонансом у гармонійнім хорі заяв. Німецький уряд уважає розумним боронити міжнародніх пропозицій щодо сплати довгів Німеччиною тому, що має вигляди на економічну відбудову краю, а що важнійше: що одною з умов міжнароднього проекту є піддержання державної цілости німецьких територій; без цієї політичної цілости, заявляють знавці, Німеччина не була би в силі виконати своїх економічних зобовязань. Франція зі свого боку не хоче заявитись безоглядно ні „за" ні „проти", поки не бачитиме, що засоби, вжиті союзними державами, є справжньою запорукою для французьких домагань.

Як не як, згадані матеріяли, вироблені міжнародньою комісією, стають від нині головною основою для дальших дискусій про німецькі репарації. Прийняття або відкинення цього справоздання рішатиме про найблизчу рівновагу Европи. „Двері, які одчинає репараційний проект — висловлюється Льойд Джордж — дають привабливу перспективу на мир, бодай на якийсь час; коли безглузда або необережна рука зачинить їх знову, тоді перспективи для нового покоління стануть похмурними". Річ ясна, що плян розвязки репараційної програми є дуже складний і що його можна здійснити лише при добрій волі держав. Цим він не ріжниться від Версайського договору. А ріжниться хіба тим, що держави у бе[illegible] середнім взаємнім інтересі можуть піддержувати його більше, ніж піддержували Версайський. Остаточної суми німецьких довгів покищо не означують; вона залежатиме від рівномірного економічного оздоровлення Німеччини. Міжнародня комісія матиме змогу ствердити в кожній хвилині спроможність німецької платности.

Англійський погляд на вигляди порозуміння такий, що держави мусять згодитись на деякі поважні жертви в користь загальної направи відносин. У цьому погляді піддержують Англію — Зєдинені Держави. Президент Зєдинених Держав у своїй програмовій промові дня 22 го ц. м. у Ню-Йорку заявив зовсім недвозначно: яку велику вагу привязує до полагодження справи европейських воєнних репарацій. Вона звязана є, на його гадку, з другою справою ще ширшого світового значіння: загального розброєння. Америка бажала би дати до неї почин новою Вашінґтонською конференцією, по поладнанню европейськими державами справи репарацій. У промові Куліджа чути було пересвідчення, що осуд американських членів міжнародньої комісії про европейські фінанси є не чисто формальним осудом економічних справоздавців, а чимсь більше. Економічна руїна є вислідком хибної політики. Спроба економічної відбудови мала би бути ознакою загального політичного протверезіння. Америка чекає на докази праці у цьому напрямку, щоби рішитись, чи варта взяти у ній участь.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Апетит і скромність.

(За тісно.. — З „кресових" обовязків. — Міжнародне положення в освітленню адораторів Пілсудского.

Президент Польщі виголосив в ратуші в Познані промову, якої деякі уступи уважаємо за відповідне подати до відома наших читачів. Отже п. Войцеховскі говорив:

„На наших барвних стягах і в кличах наших предків було виписане: „Свобода, Зєдинення і Незалежність!" Це зєдинення є одною з найнеобхіднійших умов істнування Польщі як великодержави. Бо Польща може істнувати тільки як великодержава. А щоби могла істнувати як великодержава, мусить мати зєдинені всі польські землі. Завдяки всесвітній війні і зусиллям наших батьків та нашим власним, які найшли вислів теж і у великопольському повстанню, ми осягнули богато з того, що нам належалося. Але треба сказати, що ще не все ми осягнули, що ще не всі польські землі, не всі необхідні для повноти нашого життя осередовища зєдинені з материком".

Висловивши в наведених словах претенсії Польщі до земель, які довше чи коротше мала в своїх руках шляхетська Польща, на кінці своєї промови Войцеховскі зазначив:

„Ще великі зусилля чекають нас на полі оборони. Ще богато маємо сусідів, що не погодилися з думкою, що Польща є і завжди буде".

Войцеховского уважає т. зв. польська лівиця за близьку собі людину. Як бачимо з наведеної промови, його погляди покриваються вповні з поглядами Ст. Грабского зі „Слова польского".

Несвєжська „Вспульна Справа" подає цікаву картину нападу на мізеток поміщиків Римшів Гуриновщину. Отже кільканацять узброєних людей найперше зловило двох сторожів, а опісля зажадало від економа ключів від стайні. Ключів не дістали.

„А що двері до стайні були заосмотрені залізними штабами, бандити вважили цілу футрину і розпочали господарювати при світлі лямпи. 14 коней визнали підходячими для себе. Вивели їх зі стайні і кінно вїхали в напрямі границі. По дорозі стрівули поліційну патрулю. Одначе вона нічого їм не вдіяла. Бандити переїхали кордон біля села Цицковичі. Як характеристичний факт треба зазначити, що Гуриновщина лежить, здавалося би, в ідеальних умовинах безпеченства, бо є з чотирох сторін окружена поліційними постерунками в проміні двох кільометрів".

В цім самім числі згаданої газети якийсь „земянін" пише:

„Що тижня, а то й частійше падає один польський двір за другим і таким чином зникає на окраїнах ця найважнійша підстава польщини. Зникає під напором банд".

„Помиляється той, хто думає, що бандитські напади є переходовими обявами. Ні, це систематичне виконування пляну наших ворогів, які розуміють, як можна нас пищити найдоцільнійше".

І жадає кредитів на побільшення поліції...

На днях німецький канцлєр — Маркс в своїй промові в Сігмарінґені м. и. сказав:

„Ніколи не можемо погодитися на те, щоби німецькі шлеські области і басейн Саври на все були відокремлені від корінної Німеччини. Не можемо теж погодитися з тим, щоби польський коридор відділював німецьку землю від німецької держави".

Варшавський „Курєр поранни" (парохія Пілсудского) з неї нагоди пише:

„Проклямування німецьким канцлєром претенсій Німеччини до польського Горішнього Шлеська і поморського коридора є тільки новим посуненням в грі, яка розпочалася этаком Українців на Львів, впадом Чехів на Тешинський Шлеськ, змаганням Литовців до захоплення Вильна і Сувальщини, вкінці совітською офензивою на східні терени Польщі. Побіда над Москвою рижський договір, видертя від Ради Амбасадорів легалізації наших східних границь спаралїжували значну частину тієї гри. Одначе сили, з якими боремося, не думають покінчити з тією грою. П. Бенеш до сьогодня не ласкав визнати наших східних границь і маніфестує свою приязнь з Ковном. П. Гальванавскас обіцяє на найблизчій сесії Союзу Народів наново видвигнути виленську справу. П. Чічерін уважає до сьогодня Виленщину за власність Ковна, окуповану Польщею. Порушення бесарабської квестії при цілій свідомости наших звязків з Румунією є зверхене посередно в напрямі Східної Галичини".

На доказ сього наводить кінцевий уступ з передовиці паризької „Ліманіте" з 19. квітня.

Цитуємо за „Курєром пор.":

„Бесарабія є тільки одним окремим фактом в складній загальній ситуації. Майже у всіх краях, що сусідують з Радянським Союзом, там, де можна мати безпосередні інформації про радянську систему, бажанням населення є злучитися з совітами. Так є воно головно в Східній Галичині. Треба устроїти там плебісцит. Треба дати змогу Галичанам свобідно вибірати між буржуазною Польщею і Радянським Сходом, а відповідь буде безсумівка".

До речі. Те саме число „Ліманіте" подає до відома, що на 5-тому конґресі Третього Інтернаціоналу буде поставлена окрема точка: становище партій до національної справи в Рад. Союзі і в Польщі. Реферуватиме Сталін і один з польських комуністів. Справу пропаганди реферуватиме Міцкевич-Капускас і один з німецьких комуністів.

Це все зганяє сон з повік редакторів „Кур. пор.". Вони бачуть шнур, який „лучить Берлін-Ковно, Москву, Прагу, гайдамаччизну західно-українську (sic! — прим. Ред.) і банди Мухи-Міхальського". Вони лають польську закордонну політику, мовляв — вона зводиться до роздавання приємних посад на побут за границею для веселих пасажирів вшехпольської партії.

І скаржаться м. и. на Інститут Карнеґі, який недавно видав пребагарний річник.

В цім річнику тільки згадується Польщу, між тим, коли прим. Югославії, Чехословаччині, Радянській Росії і Україні присвячено богато місця. Редактори „К. П." звертають увагу на те, що в европейській організації Інститута Карнеґі засідають м. и. Буржоа, Ріше, Мекдонельд, Бенеш, а в опікунчім Комітеті Інституту засідає Джон Девіс, референт розвязки мемельського питання.

Висновки залишаємо нашим читачам.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Пр. 412/24. В Імени Річпосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" число 87 з дня 19. квітня 1924 р. під заголовком: 1) „Після трагічної події" містить в собі єство провини з § 300 к. к., узнав доконану в дни 18. квітня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4,000.000 Мп. — Львів, дня 19. квітня 1924.

(Підпис нечиткий.)

З Полтави до Львова.

Українські й польські залізниці. — Поведінка залізничої служби. — „Sprężyste urzędowanie“. — Вигляд Полтави і відношення до Галичан. — Українізація знизу. — Відгомін смерти бл. п. Бесарабової. — Чехи пруться на Україну.

У великодну пятницю, дня 25. квітня ц. р. переїздила з Полтави через Львів заакліматизована вже на Україні чеська горожанка пані Евгенія Н., вдова по б. австрійськім урядникові залізниць. Іхала до Братислави, щоби звідтам забрати на Рад. Україну свого сина та побрати признану їй празьким міністерством залізниць емеритуру по чоловіку, який за Австрії не служив навіть в Чехії, тільки в Галичині й на Буковині.

Своїми поміченнями з Полтави й Полтавщини вона вельми радо поділилася з одним знайомим їй нашим громадянином, що перебуває у Львові.

Розуміється, що з одержаних вісток ділимося з нашим громадянством тільки тим, що в створених умовинах може передертися через кільчастий дріт прокуратора.

Перш усього про теперішню справність українських залізниць свідчить факт, що пані Н. виїхала з Полтави у велику середу (23. квітня) в ночі, а в пятницю (25. квітня) в 7 год. рано через Здолбунів — Броди була вже у Львові. В міжчасі проїхала отже особівкою шлях около 1.150 км., чого в так короткому часі в Польщі й поспішним поїздом не зробила би. Запевнює нас в додатку, що в українських вагонах куди чистійше як в польських, а що до чемности й вйрозумілости залізничої прислуги — тут і там — то й порівнання робити годі. Українські залізничники не тільки меткі в службі, але й, що найважнійше, дуже ввічливі й учинні супроти подорожуючої публики.

В Полтаві п. Евгенія Н. мешкає у сина, що є лєктором німецької мови й українознавства при агрономічно-кооперативній техніці й має платню 100 червінців.

Пані Н. з гіркою усмішкою зазначує на вступі свого опису, що про славний вже за границею „польський рай“ пересвідчилась наглядно, ще заки доїхала до Здолбунова на границі. Польські жандарми після прийнятого по обох боках кордону звичаю всіли до її потягу одну стацію перед границею й зачали знане нам „sprężyste urzędowanie“. Можна догадатись, яка була їхня поведінка й тон бесіди з иншими подорожніми, коли до чеської підданої, яку вони сяк-так респектували, а притім до старшої та інтеліґентної жінки вони звернулись per „wy“, словами: „czy nie macie bibuły?“

Пані Н. захоплена Полтавою й Полтавщиною під кожним оглядом, а головно під оглядом національної свідомости. На всіх вулицях Полтави, у всіх урядах, крамницях, магазинах і т. п. чуєш тільки українську мову. Зацікавлення нашою долею незвичайно велике. Є спеціяльний комітет допомоги українським емігрантам з Галичини. На головних вулицях простягнені поверх камяниць широчезні ленти з такою нпр. написю: „Поможіть переслідуваним братам Галичанам!“ і т. ин.

Емігрант чи втікач Галичанин скорше дістане якесь заняття, як родовитий Полтавець. Крім цього для Галичан є окремі дешеві кухні, де за 5 золот. копійок можна дістати добрий обід. Приватні крамниці слабше розвиваються (мабуть через вищі податки), за те дуже гарно проспєрують кооперативи. Місця тих Москалів в урядах, які не в силі приноровитися до нових обставин та вимог пробудженої української нації, займають Українці. В Полтавщині й без дозволеної з гори українізації дійшло до того, що навіть Жиди носять вишивані сорочки, беруть участь в українських виставах, співають українські пісні —словом почувають себе більше Українцями, як Жидами.

Крамниці в Полтаві переповнені товарами чеськими, німецькими й англійськими (своїх власних ще мало). Ціни на шкіру, полотно, матерії майже такі самі, як в Польщі; харчі на половину дешевші.

Школи й взагалі просвіта поставлена дуже гарно. Всюди закладаються курси для неграмотних, захисти для сиріт і дітей.

Про смерть бл. п. Бесарабової довідалось там українське громадянство в три дні пізнійше, як у нас. Були з того приводу такі величезні й живлові демонстрації, що аж поліція мусіла інтервенювати. Одну з головнійших улиць в Полтаві названо іменем бл. п. Ольги Бесарабової.

А коли якийсь Поляк заявив прилюдно, що Українці в Галичині „не заслуговують на краще поведення“, то вся вулиця в прикрий для його спосіб запротестувала проти цього.

Найцікавійше було би переказати за панею Н., які там настрої супроти Польщі, але прокуратор певно погнівався би на нас!

Тому наведемо один тільки, та й то не цілий вислів Полтавщини у цій справі, що сміло може уважатись голосом цілої Наддніпрянщини. Ці погрози звучать менше більше так: ...„Все те, що там в Галичині й на Волині твориться над нашими нещасними поневоленими земляками, то тільки позичка у цілої нашої Великої України...“

Годиться ще додати, що на Рад. Україні відчувається велика недостача культурних, взагалі інтеліґентних сил. Це становище дуже зручно використовують наші брати Чехи, посилаючи там заздалегідь своїх людей, щоби в час позаймали місця. За те наша еміґрація, головно в Чехословаччині з якоїсь впертости й досі відмовляється від повороту на Батьківщину. Найвища пора холодно і без зайвої афектації перевести ревізію цього свого становища.

А. М.

Стара пісня.

Доклад П. Мілюкова на тему національного питання в Росії.

Берно, 23. квітня 1924.

Відомий російський політичний діяч і лідер партії народної свободи (кадетів) П. Мілюков дня 18. квітня ц. р. мав в салі берненської вищої сільсько господарської школи доклад на тему „Національне питання в Росії“. На вступі докладчик зясував біольоґічно політичне витворення нації як такої, а як приклад національного відродження вказав на ряд національностей західної Европи, які по свойому біольоґічному походженню мають спільний корінь. Що торкається національного питання народів бувшої Росії, то докладчик зазначив, що він дивиться на справу, як „русский“ демократ, а саме під кутом погляду російської великодержавности. На його думку право окремих національностей в межах теперішнього С. Р. С. Р. мають Українці і Грузини. Що торкається устрою майбутньої демократичної Росії, про яку мріє п. Мілюков і московська демократія, то вона принціпово мусить бути федеративна, але під умовою, що федерація мусіла би бути не така, яку побажали би ті народи, які її складали би, а така, яка була би виявом волі „русскаго“ народу. На поставлене питання, як дивиться п. Мілюков відносно бувшої спілки України з Московією, дав він таку відповідь. Україна добровільно вступила в спілку з Московією як рівний з рівним. Україна в той час була далеко культурнійшою як тодішня Московія. Московський уряд, який находився у сприятливіших умовинах, використав культурні сили України як підвалину до здвигнення й поглиблення московської культури. Одначе за це все дуже невдячно відплатився Україні. На питання, як він дивиться на козаків, в тім числі і на Кубанців, відповів, що всіх рахує „русскими“ з правом на краєву автономію. Більш усього був докладчик безпристрастним відносно жидівського питання. На запит з досить чорносотенною закраскою, чи Жиди є нацією чи паразитами людства, дав таку відповідь: Жиди є нацією. Для народів, серед яких вони жили, принесли багато користи в змислі здвигнення торговлі і промисловости, за що мало чисельна авдиторія Жидів вітала його оплесками. Взагалі відносно відчиту можна сказати, що спроба п. Мілюкова висвітлювати міжнаціональні взаємовідносини з погляду російського демократизму, не зовсім вдалася через надмірно сильне тріпотання патріотичного „русскаго“ серця в грудях шан. докладчика.

В. Пеленський.

Памятайте про українських інвалідів!

1646 6—?

ЄВГ. ОНАЦЬКИЙ.

Лист з Риму.

День народження Риму. Смерть Дузе.

Рим 20. квітня 1924.

„Подивіться довкола, о сліпці, — ви, що не терпите світла, — і ви побачите Рим, що працює, Рим, що бурхливо хвилюється на своїх вулицях, повних невтомного руху, невгасимих енергій. Ви побачите Рим, що перестав бути маленьким містечком антикваріїв, ви побачите той Рим, що вже народжується і про який ми мріємо. Бо Рим, про який ми мріємо, мусить бути не лише живим і активним центром нації, але також і дивною столицею цілого латинського світу“...

Так, чи приблизно так говорив Мусоліні з балькону палящо Виджі на другий день після виборів.

А новий Рим в чорних сорочках і з трьохкольоровими прапорами гучно висловлював своє задоволення і погірдливо кивав на новітніх варварів в немодних чудернацьких вбраннях, з біноклями через плече, з бедекерами в руках і з альпійськими торбами за плечима, що гурбами і поодинці блукали поміж брудними, обдертими будинками, розшукуючи мармурові руїни колишнього Великого Міста.

Останні десятиліття з нащадків давніх Римлян створили вандалів, що витворами убогого духа намагалися прикрити, заховати, перемогти непереможне сяйво колишньої слави краси й роскішної творчости, що намагалися проповідю чищення всього старого, яке ніби не дає жити молодому, поширити в світі культ нікчемности і на руїнах божниць та паляців набудувати незграбні будинки для брудних канцелярій та смердючих крамниць.

Аж ось витворюється виковується, росте ідея-„мрія“ про новий третій Рим. Надходить 21. квітня,— день народження першого Риму, — Риму царів і Республики, який, виникши з маленької осади пастухів та ловців, не знати в силу яких незвичайних обставин почав поволі рости, ширитися і поширювати свою владу, аж поки не поширив її на майже весь відомий тоді світ.

Потім прийшли часи занепаду, варварських нападів, руїни. Рим перетворився в маленьке містечко, в котрому яких 17 тисяч мешканців жило, змагаючись з мізерією, малярією і тисячами ріжних напастей. Та з покинутих руїн, понад брудними хатками починає знову виростати і поширювати свою силу й багацтво новий Папський Рим.

Сяйво великих імен — Мікельанджельо, Браманта, Рафаеля, Берніні, — здіймається високо над Вічним Містом і зорить до наших днів і знову приходять дні занепаду, поділу Італії, австрійської окупації. Потім — Відродження Нації.

І ось знову після мізерії останніх десятиліть, молода Італія знаходить в старих руїнах давнє гасло і від сивої традиції загоряється мрією молодости — „Рим це єдине місто в світі, що має всесвітню історію“. (Мусоліні).

Молода Італія хоче теж грати ролю в всесвітній історії. Вона хотіла би грати ту ролю, яку колись грав давній Рим. І тому свою історію хоче звязати з історією Риму.

„Треба звільнити античний Рим від надбудувань нікчемности, але рядом з Римом античним і середновічним треба створити новий монументальний Рим — Рим двацятого століття. Рим не може, Рим не повинен бути лише модерним містом, в банальному розумінні цього слова, — Рим мусить бути містом гідним своєї слави і ця слава мусить постійно відновлятися, щоби ми могли передати її новим поколінням, як спадщину по фашизму“...

Так говорив Мусоліні в Капітолії в день народження Риму, і фашистський Рим в знак вдячности і довіря підніс йому звання свого почесного громадянства. Капітолійські палати були прикрашені зовні килимами. Капітолійська площа мікеляндженлівського рисунку всипана лавровим листям, і славний капітолійський дзвін, так звана Патарина з Витербо, що подавав свій голос лише в урочисті моменти смерти суверенів чи відкриття карнавалу, сповістив світ про народження Третього Риму.

І в той самий момент по всіх малих і великих містах нової Італії відбулися урочисті походи, маніфестації і промови, присвячені виясненню значіння великого дня, який для більшої врочистости, було проголошено також національним святом Праці, замість інтернаціонального першого травня.

Робітники Італії мусять мати свій день свята, але цей день не мусить бути навязаним звідкись зовні, але мусить випливати з їхньої свідомости свого славного походження від стародавнього Риму і своєї віддання славі Нового.

Та тільки скінчилося свято, тільки позникали прапори, тільки позмітали лаврове листя на купи, як телеґрами сповістили про велике національне нещастя — вмерла велика Дузе.

Десь в Пітсбурзі, в далекій Америці вмерла та, чиє серце, як казав д'Анунціо, билося лише для слави Італії, чиє життя було творчістю для слави Італії, і чия творчість була власне тою славою.

Не було такого містечка на землі, де знаходився б якийсь поганенький театр, де билося би хоча одно серце любовю до мистецтва, деб не чули імени Елєонори Дузе. Сара Бернар — француска, Елєонора Дузе — Італійка, були два імення в театральному світі, що викликали загальну цікавість і загальну увагу. Тепер обох не стало. Сара Бернар зійшла з життєвої сцени в минулому році, — в цьому році черга на Елєонору Дузе. Театр осиротів. І в знак глибокої жалоби всі римські драматичні театри відкликали на день свої вистави, а уряд Нової Італії, Уряд Третього Риму, свідомого величі своїх обовязків наказав послові в Північних Зєдинених Державах виїхати до Пітсбургу представляти уряд коло тіла покійної артистки, аж поки його не буде вивезено до Італії, при чому всі кошти подорожі й похорону держава бере на свій кошт.

Третій Рим вміє шанувати таланти і це є запорукою на світле майбутнє.

Преса.

Проф. Бодуен де Куртене про Польщу.

Варшавська російська газета „За Свободу" з 24. квітня ц. р. приносить статтю польського вченого проф. Бодуен де Куртене під заголовком „Моральна оцінка поділу Польщі".

Автор підкреслює на початку, що між Росією та Польщею повинні запанувати дружні відносини. Вони необхідні для мирного співжиття обох держав. Та щоби до цього довести, треба вигладити всі непорозуміння та протиріччя, які заістнували між тими державами в минулому та теперішньому. Осягнути це можна при допомозі загально-людської моралі. Так звана готентотська мораль мусить бути при цьому цілковито відкинена. Справу дружних взаємин треба розглядати без каміня за пазухою, а з отвертим і щирим серцем. Переходячи до справи поділу Польщі проф. де Куртене пише так:

„Поділ Польщі був одною з найбільших історичних подій, які звичайно вважають здійсненням так званих світово-історичних завдань" різних держав. Поділ Польщі відбився фатально на пізнішій долі центральної та Східньої Европи, а зокрема Росії. Не лише російські та взагалі непольські учені і патріоти"-державники, але навіть деякі польські історики і соціяльоги вважають поділ Польщі цілком правильним політичним кроком. Польща находилася в стані гниття та розкладу, її громадяне були підкупні та взагалі морально з'псуті".

Автор не погоджується з цим поглядом непольських та польських істориків і соціольогів, хоча моральний занепад Польщі з часів поділу він признає. Такийже занепад бачить автор у всіх державах а зокрема в тодішній Росії, де перекупство, хабарництво і инші хиби та моральні недостачі були в повному розквіті. Але — тут і автор признає це „але" — їх перевага над Польщею містилась у тому, що вони розпоряджали грубою силою та розбійницькими засобами, потрібними для доконання грабунку, насильства і розтягання чужого добра. Поділ Польщі — на думку автора — є одним із найяркійших та найбільше різких прикладів всесвітніх історичних проступків, що суперечить загально принятим нормам вселюдської моралі, яка обовязує у приватному житті.

Коли взяти на увагу Росію, то її хронічним злочином і божевіллям було невпинне загрожування европейському мирові з боку так званого російського „панславізму"; він виявлявся як прямування російської держави і значної частини російського освітного громадянства до розгрому Австрії та до відірвання від неї її славянських країв, до господарювання на Балкані, до вмішування у внутрішні справи Туреччини і до захоплення Константинополя та проливів.

Ті самі славянофільські російські ліберали і поступовці ставились з нечуваною погордою та нетерпимістю до культурної та літературної емансипації Українців, яких звали „мазепинцями" і „сепаратистами". Українці вважали завсіди Москалів найзавзятійшими ворогами української національної окремішности. Отже „русофобство" Українців стає через це цілком зрозуміле. Навязуючи до цього, автор переходить до розгляду теперішнього становища так зв. „національних меншостей" у Польщі. Він пише:

„Тепер давню ролю Москалів взяли на себе своєрідні польські „патріоти". Своїми денаціоналізаторськими починами в Східній Галичині (згідно з модною польонізаторською термінольогією у „Сх. Малопольщі") і на инших окраїнах польської держави, вони намагаються настроювати проти Польщі не лише Українців, але всіх инших її „інородців". Приклад імперіялістичної та шовіністичної Росії, що вправлялася в переслідуваннях та гнети всіх національностей і в безпардонному позбавленню усіх їхніх природних прав і завдяки загальній ненависти, при сильному натиску із зовні, улягла цілковитому розкладові; нехай цей приклад послужить для ново-зродженої Польщі переконуючою та красномовною пересторогою. Иншими перестерігаючими прикладами можуть послужити Австрія і Мадярщина, а до певної міри і Німеччина... Зрештою і релігійні і національні переслідування є для тих, хто їх практує; вони не страшні так довго, доки збройною силою та поліцейськими заходами можна наганяти страху, кому треба. Але, коли груба сила спотикнеться, тоді може настати час своєрідної Немезиди.

Хто знає, чи в будуччині не прийдеться відпокутувати за національний гнет навіть таким очевидно однородним у національному відношенні та сильним державам як Італія, Франція... а навіть Англія.

На всякий випадок, держави, що повстали на руїнах Австро-Угорщини і Росії, себто Естонія, Латвія, Литва і перш за все Чехословаччина і Польща, повинні всіма силами вистерігатися не лише того проступку, але й божевілля, яке загрожує ослабленням державної сили і накінець цілковитим розвалом її. Слід вистерігатися національної мегальоманії й утотожнювання держави з одною лише національністю".

Характеристичним є вже сам факт, що заслужений польський учений і недавний борець за права польського народу з російським царизмом, мусів містити цю свою статтю аж у російській газеті. Ще більше вимовним доказом на те, що таких людей як Бодуен де Куртене в Польщі дуже мало і що це виїмки, є факт обкидання гнилими яйцями одного з найбільше культурних і найбільше заслужених польських патріотів проф. де Куртене. А довершила того великого подвигу польська академічна молодь у Кракові в часі відчиту професора на тему порушену ним у російській газеті. Такі виїмки як проф. Бодуен де Куртене тим сильнійше потверджують лише загальне правило, що вся польська суспільність є так хоробливо опанована шовіністичним божевіллям та хвилевим почуттям сили, що вилічиться з неї аж тоді, коли прийде страшний мент історичної Немезиди. Але тоді вже буде за пізно.

Таблиця заміни марок на золоті.

Марки		сотики	Остає в марках	Марки		сотики	Остає в марках
20000	—	1	2000	30000	—	1	12000
40000	—	2	4000	50000	—	2	14000
60000	—	3	6000	70000	—	3	16000
80000	—	4	8000	90000	—	5	—
100000	—	5	10000	200000	—	11	2000
300000	—	16	12000	400000	—	22	4000
500000	—	27	14000	600000	—	33	6000
700000	—	38	16000	800000	—	44	8000
900000	—	50	—	1000000	—	55	10000
1100000	—	61	2000	1200000	—	66	12000
1300000	—	72	4000	1400000	—	77	14000
1500000	—	83	6000	1600000	—	88	16000
1700000	—	94	8000				

Марки		золоті	Остає в марках	Марки		золоті	Остає в марках
1800000	—	1·—	—	1900000	—	1·05	10000
2000000	—	1·11	2000	2100000	—	1·16	12000
2200000	—	1·22	4000	2300000	—	1·27	14000
2400000	—	1·33	6000	2500000	—	1·38	16000
2600000	—	1·44	8000	2700000	—	1·50	—
2800000	—	1·55	10000	2900000	—	1·61	2000
3000000	—	1·66	12000	3100000	—	1·72	4000
3200000	—	1·7	14000	3300000	—	1·83	6000
3400000	—	1·88	16000	3500000	—	1·94	8000
3600000	—	2·—	—	3700000	—	2·05	10000
3800000	—	2·11	2000	3900000	—	2·16	12000
4000000	—	2·22	4000	4100000	—	2·27	14000
4200000	—	2·33	6000	4300000	—	2·38	16000
4400000	—	2·44	8000	4500000	—	2·50	—
4600000	—	2·55	10000	4700000	—	2·61	2000
4800000	—	2·66	12000	4900000	—	2·72	4000
5000000	—	2·83	6000	5200000	—	2·88	16000
5300000	—	2·94	8000	5400000	—	3·—	—
5500000	—	3·05	10000	5600000	—	3.11	2000
5700000	—	3·16	12000	5800000	—	3·22	4000
5900000	—	3·27	14000	6000000	—	3·33	6000
6100000	—	3·38	16000	6200000	—	3·44	8000
6300000	—	3·50	—	6400000	—	3·55	10000
6500000	—	3·61	2000	6600000	—	3·66	12000
6700000	—	3·72	4000	6800000	—	3·77	14000
6900000	—	3·83	6000	7000000	—	3·88	16000
7100000	—	3·94	8000	7200000	—	4·—	—
7300000	—	4·05	10000	7400000	—	4·11	2000
7500000	—	4·16	12000	7600000	—	4·22	4000
7700000	—	4·27	14000	7800000	—	4·33	6000
7900000	—	4·38	16000	8000000	—	4·44	8000
8100000	—	4·50	—	8200000	—	4·55	10000
8300000	—	4·61	2000	8400000	—	4·66	12000
8500000	—	4·72	4000	8600000	—	4·77	14000
8700000	—	4·83	6000	8800000	—	4·88	16000
8900000	—	4·94	8000	9000000	—	5·—	—
10000000	—	5·55	10000	20000000	—	11·11	2000
30000000	—	16·66	12000	40000000	—	22·22	4000
50000000	—	27·77	14000	60000000	—	33·33	6000
70000000	—	38·88	16000	80000000	—	44·44	8000
90000000	—	50·—	—	100000000	—	55·55	10000
200000000	—	111·11	2000	300000000	—	166·66	12000
400000000	—	222·22	4000	500000000	—	277·77	14000
600000000	—	333·33	6000	700000000	—	388·88	16000
800000000	—	444·44	8000	900000000	—	500·—	—
1000000000	—	555·55	10000				

ОСТАННІ ВІСТИ.

Кровавий 1 травень.

Підчас святкування 1. травня прийшло в Заболотові (біля Снятина) до сутички між робітниками і поліцією. Два робітники вбиті, три тяжко ранені. Два поліцаї ранені тяжко, два лекше. Баталіон війська привернув спокій.

Підчас маніфестаційних походів дня 1. травня поліція ранила кількох учасників в Атенах, в Королівці був один убитий. В Загребі було двох убитих, пять тяжко ранених. В Берліні ранила поліція одного мурина.

Справа „нац. меншостей".

З Варшави повідомляють, що понеділкове засідання Ради міністрів має бути в цілости присвячене справі тзв. національних меншостей. Міністр освіти Міклашевскі реферуватиме про справу шкільництва і звязані з нею язикові проблеми. Мін. внутр. справ Гібнер має реферувати про реформу „кресової" адміністрації, якщо до того часу буде готовий зі своїм рефератом. Перед засіданням політичного Комітету Ради міністрів відбудеться засідання комісії експертів (досі ще не призначеної), після чого вона візьме участь в засіданні Комітету.

През. жид. Кола д-р Райх був на авдієнції у премієра Грабского. Грабскі заявив, що тепер правительство працює над управильненням справи нац. меншостей. По скінченні праць запізнає з усталеними працями ці сторонництва. котрі попорають правительство. Щойно після порозуміння з ними, випрацювані проєкти подасться до загального відома.

Польська політика в армії.

На засіданні буджетової комісії — після експозе мін. Сікорского — забирали голос члени комісії. В першу чергу пос. Фельдман (Жид Клюб) вказував на поведінку військових властей супроти Жидів. Опісля довшу промову виголосив пос. Василь чук (Український Клюб). Представники декотрих польських клюбів — говорив він — заявили, що границі держави на сході є за далеко посунені у відношенні до етнографічних меж. Державний буджет, а головно військовий розвязує ту квестію тільки в площині, як ті границі вдержати. Квестія національної одностайности не була актуальна в законодатному соймі. Тепер супроти появи в соймі Українців і Білорусинів ідею федерації закинуто. Заявили це майже всі представники польських партій. В дискусії виявлено, що супроти цих народів взагалі не було напрямних. Бесідник стверджує, що істнує напрямна і нею є тенденція польонізації. Всяка асиміляційна сила польської культури змаліла. Супроти того приноровлено фізичну силу, не оглядаючись на моральний чинник. Історія вчить, що шлях імперіялізму не веде до мети. Найкращим прикладом цього є остання війна. По думці бесідника Польща не буде в силі переліцитувати свого східного сусіда. Польські політики легковажать радянську політику совітів, на територіях яких повстають зародки української і білоруської державности. Українці і Білорусини слідять розвиток подій по другому боці. В Польщі Українці відіграють ролю пасивного матеріялу. Польська армія належить до апарату польської асиміляції, так само, як кольонізація, шкільництво, адміністиація і т. ин. Бесідник висловлює здивування з приводу заяв деяких представників лівиці, що Польща не веде імперіялістичної політики. Ці заяви мають на меті підтвердити вислови лівих політиків в Льондоні і Римі.

Ратуймо пасіки і сади.

Розпочинаючи розмову про пчолу й пасічництво, не стану розводитись на тему „поетичної" сторінки цілої галузі господарства; маю на увазі пчільництво виключно як маленький та не останній по своїму значінню чинник в економічному життю. Започаткований перед війною пасічницький рух ставляв сміливі кроки і здавалося, що він виросте у сильну, хосенну галузь. Зруйновані й знівечені війною недобитки пасічницьких громад прочунюються, та зима 1922—23 безпощадно знищила їх, а цей рік, мабуть, доконає решти, і ось стаємо перед загибіллю маленької комашки, про яку гордо згадують княжі літописи. На наших очах вигибає одна з наших економічних сил, а то з двох причин: наслідком вище згаданих незалежних від нас стихійних катаклізмів, і в наслідок безголової політики наших повоєнних „економістів". Пчола стала предметом спорту тих, які можуть дозволити собі на купно їх на те, щоб до року-двох викурити осіню на мед, або залишити їх легкодушно на вимертя зимою, покладаючи надії на „легку зиму". Погоня за грішми примушує і кращих пасічників курити пчоли, дарма, що той спосіб уважався перед війною вандалізмом.

Не в наших руках нафтові шиби й вуглеві копальні, та в наших руках були вулиї, з яких рік річно кількадесять тон меду плило в наш господ. білянс. Поки ще не все пропало, поки живуть ще старі й ідейні пасічники, доти ратунок не є виключений. Не вільно нам лише залишати решітки пасічництва химерним і захланним спекулянтам.

Війна витворила нову клясу людей — инвалідів, клясу, в якій зливаються селяне й інтеліґенти, найшовши спільну мову — разом винісши з визвольної війни скалічене тіло й душу. Байдужість, милостиня, милосердя ба й инколи — насмішки з боку здорових сибаритів обєднали інвалідів у клясу скалічених.

Вони з повним правом вимагають від нас не милостині, — а належного місця в гурті народу, місця — можливого до життя. Вони наш національний, ще живучий капітал. Ми їх замкнули в мури, щоб наше око було свобідне від немилого „виду скалічених членів". Чи не краще їм розбристися по краю, хосенними громадянами, гуртками по двох, трьох, та по одному. Чи не краще сотворити їм варстати праці, які їх рани успокоювали би, їх духа піддержували, а може вони ґляли би в наші звапнілі жили своєї здорової крови. Кождий повіт нашого краю може легко сотворити пасічничу кооперативу для наших інвалідів. У кождому повіті може повстати пасіка і сад віддані для плекання й під догляд своїм найкращим синам. Ота пасіка стане найкращою школою, бо там візьме провід той, котрий вів рої у лютий бій. Даймо їм сотні пнів з тисячами борів — нашим липярям, хай ведуть діло — собі і нам у хосен. А як се діло повести, лишаю шаночній громаді під розвагу, а свої уваги, замітки висилати до Сільського Господаря", Львів, Зіморовича 20 ґо призбиранню матеріялу зійдемося, щоби вуґільний камінь гостазити під нове діло. — *Володимир Чолій.*

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє (94) число „Діла" сконфісковано за один уступ зі шкільної статті п. Івана Герасимовича.

— **„Поворотні хвилі".** У статті під тим заголовком, що появилась у вчорашнім числі, переданій нам одним з наших визначних, старших громадян, пропущено на кінці початкові букви автора: Д-р Я. Д—ий.

—**Концерт М. Маслюка і Т. Шухевича,** про який на днях повідомлялось у новинках, відбудеться не в понеділок 5. ц. м., як було заповіджене, тільки днем пізнійше, себто у вівторок 6. травня. Причина зміни речинця концерту така, що п. Маслюк виступає 5. ц. м. у міському театрі.

— **Ціна варшавських ґазет.** Від 1-го травня варшавські ґазети будуть коштувати по 15 ґрошів за число. Взаґалі варшавські часописи переходять цілком не калькуляцію у золотій валюті.

— **Недуга Ґінденбурґа.** Німеччині ґрозить після втрати Стіннеса й Гельферіха нова болюча можливість утратити ще одну чільну індивідуальність. Телеґр. бюро Вольфа повідомляє про недугу маршала Ґінденбурґа, яка взяла поважний і тривожний зворот.

— **Як за старих добрих часів.** До села Домброви (Ґрубешівський повіт на Холмщині) прибули два поліцінти з постерунку Дідух до господаря Пилипа Мельничука по коні на підводу. Господар, думаючи, що поїде до сусіднього села, сказав своєму 10-літньому синкові вивести коні зі стайні. Коли довідався п. Мельничук, що має їхати аж за Ґрубешів більше 20 верстов, відказався дати коні, опираючися на тому, що платимо стійку і всі податки, а підводного примусу закон не накладає. Крім того ще не було з ними ані солтиса ні записки від війта, що належиться підвода. Тоді хлопчик повернув назад коні, щоб завести до стайні. На те один поліцінт взяв коні, а другий кулаком вдарив хлопця в шию аж той перекинувся і повели коні на кінець села. Жінка Мельничука побігла за ними, а дігнавши взяла коні за поводи і почала повертати до себе. Це поліц. не подобалося; один з них взяв жінку за горло та почав душити, а другий крісом по руках бити і таким способом змусили її відказатися від коней. На крик підчас тієї бійки зійшлося пів села людей, котрі були свідками сцени. Коли Пилип Мельничук запитав „чи можна бити", поліцінти заперечили, кажучи, що вони нікого не били. („Наше Життя").

— **Боротьба за церкву.** Дня 17. квітня о год. 4 до зачиненої церкви в селі Спас, Холм. повіт, наблизилася купка людей около десяти на чолі з Ант. Бохінським (відомий з 20 року нищенням церкви і зломанням печатки на церк. дверях). З другого боку наближався ксьондз з урядовцем. Наші люде пригадуючи собі слова Осінського 16. квітня: „Ютро бендземи свенціць вашон церкев" зібралися цілою ґромадою і перегородили дорогу „віддітові" п. Бохіньского. Хоробрі хрестоносці побачивши, що „пахне не добже" повтікали „до лясу". Це вже не перша на холмсько-волинському ґрунті справа роблення таких експериментів перехрещування церков „явочним порядком". Як бачимо — Холмщаки й Волинці навчені досвідом відповідають на такі спроби досить енерґійно.

— **Спершу бють, а потім питають.** У холмському „Нашому Життю" находимо й такий обравок: В м. Тишівцях, Томашівського пов., Семен Шарамбура з жінкою з села Вишнева повіту Ґрубешівського побувавши на ярмарці, хотів їхати до дому. Біля лавок з мясом поліцінт затримав коні, тай каже: „Стуй! вращай на постерунек!" Семен Шарамбура став прохати поліцінта. На стороні стояла ґурма народу, хтось вдарив коні батогом, поліцінт впав потягнений кіньми. Але за хвилину коні були затримані, поліцінт встав і дав свисток на тривоґу, инші назбіґались і стали невинного селянина бити. Жінка наробила крику, але в тумит надбіг якийсь пузатий панок і став бити жінку залізною палкою по голові, та ще приговорював: „бій Русіна! Он хце революції!" Чоловіка й жінку забрали на постерунок і посадили у вязниці, на другий день одв зено їх на постерунок до Міґча Ґрубешівського пов., на третій день назад до Тишовець. І так тягали бідного, побитого чоловіка, а коли побачили що зовсім нездужає, то його пустили на волю, не найшовши за ним ніякої провини.

— **Польські свята—святами всіх живих створінь.** Так думають польські поліцаї і ней свій оригінальний погляд накидують людям силою своєї „влади". І так на другий день лат. Великодних свят поліцай проїзджаючи верхом біля с. Стульна, на Володимирщині (Холмщина) підїхав вимахуючи нагайкою до селян села Стульна Антона Зламана і М коли Ткачука, що працювали в полі, примусив їх припинити роботу й їхати по дому, бо — мовляв — в день польського свята православним в Польщі працювати не вільно. На запитання селянина Зламана про його прізвище, поліцай відповів, що в суді підчас розправи за несвяткування свята він почує його прізвище. Покінчивши з одними, поліцай взявся по других. Селяче Ґриць Брут, Михайло Кінах, Микола Баранович, Тимиш Сай та инші їхали в поле на роботу й їх повернув поліцай до дому. Гірса Адам зі Стульна скидав ґній на полю. Поліцінт казав йому їхати до дому. „Зараз скину і буду під нагаєм святкувати". В сільській кузні заборонив коваленві працювати. („Н. Життя").

— **Підозрілі сходини.** У своїй манії вічної пошуканки за конспіративними сходинами, заговорами й різними революційними проявами непокірливого духа Русинуф, польсь. і поліцаї дійшли до того, що підчас Велик. дневих свят розганяли святочних ґостей І так в ґром. Чорнія (на Знесінню під Львовом) зібралася молодь у віку 14—17 літ, запрошена господарем і його дітьми на свячене. Підглянули такі „збори" місцеві поліцаї і ось комендант постерунку й один жандарм впали до хати, переписали всіх присутніх і наказали ґостям негайно розійтися по хатах. Не помогли ніякі аґрументи. Пан комендант авторитетно зволили заявити, що він признає лише такі свята, коли в хаті стіл заставлений усяким добром, а за столом сидить родина й ґостює ґостей, — коли він цього не бачить, значить Великодні Свята тут ні при чім. Як доказ підозрілого характеру „зборів", проворний поліцай найшов карточки „Флірту" квітів, якими бавилась молодь і — сонник.

— **Важне для студентів.** Німецька Висока Технічна Школа в Празі (господарський її відділ) прислала до нашої редакції за підписом декана сільсько-господарського виділу таке оголошення: Сільсько-господарський Деканат Ґражської Німецької Високої Технічної Школи в Тешині-Лібверд цим повідомляє, що речинець зголошень до третього фахового іспиту на колишній сільсько-господарській Академії в Тешен-Лібверд кінчиться дня 30. листопада 1924 р., а речинець самих іспитів кінчиться з днем 31. ґрудня 1924 року.

— **Ще йому мало.** Найбільший італійський поет. Анунціо, що недавно одержав титул маркіза, звеличуваний стільки разів як національний ґерой, автор стількох романів, пес, політичних та любовних авантур, перейшовши через довшу небезпечну недугу на очі і крізь стіни монастиря — тепер рішив на старість оженитися!

— **Княжна фільмовою акторкою.** Княжна Марія з королівської родини Бурбонів у безпосередній лінії від Людовика XIV., сестрінка короля Альфонса з Еспанії, яка живе тепер в Америці, виступить уперве у фільмі, де ґратиме ролю Марії Антуанети. Як бачимо: екран став більше привабливим місцем для княжен ніж престол.

— **Ґарна торґівля.** З Атен передають звістки, що зі Смирни виїхали голяндські кораблі навантажені мішками людських костей. Це кости жертв з різні між малоазійськими ґромадянами і вони ідуть під фірмою „штучного навозу". А тепер скажіть, що ми не живемо в XX віці високої культури!

— **Заборону свята 1-го травня** видав еспанський уряд директорії, той сам, що видав закон, яким усі замужні жінки є позбавлені прав голосування.

— **Феномен природи.** Трапився в німецькім містечку Повц, де одна 12-літня циганка породила близнюків і в три дні пізнійше ходила зовсім здорова.

— **Иратна душегубців** це Зєдинені Держави. Там живе найбільше багатих і мабуть щасливих людей, а одночасно в 1923 р. 15.000 людей наложило на себе руку. Між ними є один 97-літний старець і один 6-літний хлопець.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Союз Українок і Українська Бесіда устроюють в неділю дня 4. мая с. р. о год. 7. вечером свячене для своїх членів. Зголошувати участь належить на Бесіді в пятницю і суботу від год. 7—8 вечером.
1815 1—1

На „Рідну Школу" прислали з Ч. С. Р. в кор. чес.: Українська Студентська Громада ім. Сковороди в Празі 134, культурно-просв. Кружок в Йозефові 381-70, проф. Л. Бачинський 26, п. П. Прибитковський збірну жертву студентів Галичан в Подебрадах 100, п. І. Коваль збірку працюючих в Великій Ґірці і Безрі 205, Т. Савула з продажі річей бл. п. стр. Степана Гоненети 200, Тов. „Просвіта" при українськім роб. відділі в Берні 100, Чит. „Просвіта" в Ліберці 95, Чет. УГА Астельмаєр Отто 10, Четар Білобрам Микола, Кощиці збірну жертву української роб. сотні „Сибірської" ч. 16. 100, Культурно-просвітний Кружок в Ґрадци кр. 150, Тарас Ґрицюк з Франції 80 фр. фр. Дмитро Геродот з Букарешту від б. інтернованих Армії УНР в Ґіметі Фаджсеті 200 леїв. — Вп. Жертводавцям складаємо щиро-сердечну подяку Головна Управа УПТ. 1818 1—1

Українське Видавництво в Катеринославі.

Ціни в долярах.

1. *Т. Шевченко.* **Кобзарь.** Перше повне народне видання в 1. томі, з поясненнями й ноти тками проф. В. Сімовича. З портретом і біоґрафією Ц. 1.00
в оправі - - - - - - 1.30
2. *Проф. І. Огієнко* **Українська культура.** Коротка історія культурного життя українського народу. З малюнками й портретами, в оправі Ц. 0·70
3. *С. Єфремов.* **Коротка історія українського письменства.** З малюнк. й портретами. - - - - Ц. 0·80
4. *Проф. Д. Дорошенко.* **Короткий курс історії України** З малюнк. Ц. 0·60
5. *М. О Ковалевський.* **Історія Ґреції та Риму.** Для школи та самоучки з 46-ма малюнками й картами Ц. 0·30
6. *М. Левицький.* **Ґраматика української мови.** Для самоучування. В опр. Ц. 0·60
7. *Г. Голоскевич.* **Український правописний словник.** З короткими правилами правопису. В ґоді з правописом Всеукр. Акаґемії Наук. Вид. 5-те Ц. 0·20
8. *С. Іваницький і Ф. Шумлянський.* **Російсько-український словник.** 520 стор. великого формату Ц. в опр. 2.00
9. **„Ярина" Український Буквар з читанною,** склав А. Воронець, з 52 малюнками Ю. Магалевського, з додатком: Як учити з букваря „Ярина" та „Як вести розмови з малюнків Ц 0·30
10. *С. Русова.* **Єдина діяльна (трудова) школа** - - - - - - Ц. 0·10
11. *С. Русова.* **Нова школа соціяльного виховання.** Курс лекцій Ц. 0·50
12. *А. Кащенко* **Оповідання про славне військо запорожське низове.** Ілюстрована історія Запоріжжя. Почад 200 малюнків і карт. Ц. 1·00, в оправі 1.30
13. *А. Кащенко.* **Зруйноване ґніздо.** Повість з часів скасування Січи Ц. 0·16
14. **На руїнах Січи.** Історичне оповідання. Ц. 0·04
15. **Мандрівка на Дніпрові пороги.** Оповідання. - - - - - Ц. 0·06
16. **Над Кодацьким порогом.** Історичне оповідання - - - - - Ц. 0·05
17. **Борці за правду.** Історичне оповідання. - - - - - - Ц. 0·30
18. **Під Корсунем.** Істор. повість. Ц. 0·30
19. **Славні побратими.** Істор. опов. Ц. 0·10
20. **Кость Ґордієнко-Головко,** останній лицарь Запорожжя. - - Ц. 0·10
21. **З Дніпра на Дунай.** Оповідання з часів скасування Січи. - - Ц. 0·25
22. *Д. Мордовець.* **Ґетьман Петро Сагайдачний.** Істор. опов. - Ц. 0·20
23. *О. Рогова.* **Тимиш Хмельниченко.** Історична повість з малюнками П. Холодного - - - - - Ц. 0·30
24. *А. Чайківський.* **Козацька помста,** опов. з козацької старовини Ц. 0·20
25. *М. Ґригорович.* **Як Ірляндія здобула собі волю** - - - - Ц. 0.12
26. *Ю. Ґай.* **Весняні квітоньки.** Співаник для пітох - - - - - Ц. 0.20
27. *С. Русова.* **Серед рідної природи.** Оповідання. З малюнками Ю. Русова. Ц. 0.16
28. **Українські народні казни.** (Зі збірника Рудченка), з 42 мал. Ю. Магалевського - - - - - Ц. 0·50

Повний катальоґ В-ва безплатно.

Продаж виключно за ґотівку. Книжки висилають негайно. На більші замовлення 25—40 пр. знижки.

Ґроші (невеликі сумн) можна присилати листом, а краще на Konto E. Wyrowyj, Земельний Банк Ґіпотечний, Львів, або — Živnostenská Banka, Praha або — Wiener Bankverein, Wien, або — просто на адресу: 1816 1—?

Eug. Wyrowyj, Berlin SW 47, Yorkstr. 84 II.

Прислідуйте!

КАСИНО В СОППОТАХ
відкрите через цілий рік
RULETTA-BACCARA
грається на данціґські ґульдени
(25 ґульденів = 1 фунт штерл.)
Всі чужі девізи приймаються в наших касах
Точні інформації в Варшаві тел. 157-31 і за посередництвом нашого бюра подорожі
КАСИНА в СОППОТАХ
Морська купелева балтійська місцевість в Соппотах
1817 **вільне місто ДАНЦІҐ** 1-1

РІК ОСНУВАННЯ 1881. **РІК ОСНУВАННЯ 1881.**

ГОЛОВНИЙ СКЛАД ФАРБ і МАТЕРІЯЛІВ

АЛЬОЙЗІЙ ҐІБНЕР

ЛЬВІВ, РИНОК ч. 38.

поручає

лякери, фарби, оливи, смаровила, домашньо-господарські артикули.

КИНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від 1. мая ц. р. славну сучасну траґедію режісерії Д. В. Ґріффіта на 6 дій п. з.

„Упадок Вавилону"

В головній ролі Констанца Тальмедж.

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 96 (10.189). Львів, неділя 4. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Перша паперова конституція.

Львів, 3. травня 1924.

Сьогодня урядова Польща обходить своє „державне свято", роковини конституції 3-го травня. Сьогодня безліч бесідників на всі лади вихвалює „добродійства" тієї конституції, підносить мудрість і прозорливість та далекоглядність її творців. Сьогодня в костьолах знімаються молитовні настрої, „парадують" всі, яким наказано святкувати, або які в своїй простоті і сліпій вірі визначаються нахилом до вилинялої фразеольогії.

Конституція 3-го травня 1791, зрозвана великим актом великої мудрости, ані в сотій частині не була вислідом тих настроїв і думок, що нуртували в тодішній Европі. Коли пригадаємо собі, що саме тоді пошумом бурі здвигалися в Европі кличі волі, рівности, братерства, що французькі енцикльопедисти до нитки перелицювали старий нікчемний лад; що Велика французька Революція 1789 р. знесла февдальний устрій, що вже тоді звільнено кожну посілість (селянську) від оплат для панів, а згодом і для духовенства; що в тій революції рішаючу ролю відіграв третій стан (міщанство); що міста зорганізовано на комунальний лад; що згодом (1792) законодатні збори майже всім громадянам надали право голосування до установчих зібрань (від 21 року життя); що навіть в деспотичних державах (Прусія, Австрія) йшла поправа найбільш визискуваної й обезправненої селянської верстви, — то конституція 3-го мая являється просто діточою забавкою в руках до краю занархізованої шляхетчини.

Анархічна шляхетська республика, держава можновладних короленят і сірої, волюцюжної шляхетської голоти доживала силою інерції останні свої дні. В обороні перед поширенням анархії, перед небезпекою зараження крови відбувся 1772 р. перший поділ Польщі. Його переведено не тільки без опору, його не лиш затвердив сойм, але й самі Поляки, діставшись в унормовані відносини тзв. заборчих держав, раділи, що їх вирвано з царства безладдя й анархії, що вони найшлися в людських відносинах, що здобули безпеку життя і майна.

Одначе й перший поділ Польщі не був осторогою для можновладної шляхти. Яке було становище селянства в тодішній Польщі, зясовує нам великий польський патріот кс. Станислав Сташіц: „Виджу мільони сотворінь — писав він, — з яких одні ходять півнаго, инші вкриваються шкурою або подерогою сірачиною, а всі вони висохлі, знуждовані, оброслі, закоптілі; очі глибоко в голові запалі; важко віддихають дихавичними грудьми; понурі, задурені і глупі; мало чують і мало думають — і це їх найбільше щастя; ледви можна доглянути в них розумну душу. Їх зверхня постать з першого погляду більше виявляє схожости до звірини, як до людини. Ті люде мають погірдливу назву: хлопів. А їх поживою є чорний гливкий кліб, а на протязі четвертини року тільки зілля, — напоєм вода і паюча нутро горівка. Їх поміщенням є льохи або трохи над землю вистаючі салаші. Сонце не має там доступу; вони є переповнені смородом і тим діймаючим димом, який — мабуть тому, щоби менше терпіли — в день і в ночі їх дусить, вкорочуючи їх нужденне життя. В тому смороді і димі темниці, втомлений денною працею селянин спочиває на перегнилому барлозі. Поруч нього спить мала і гола дітвора — на тому самому леговищі, на якому стоїть корова з телятем і лежить свиня з поросятами. Ось людина, що нас годує! Ось стан селянина в Польщі!"

Так представлялося селянство в Польщі, таких гараздів воно зазнавало, працюючи безупинно під шляхетським кнутом. Дещо схоже з його становищем було положення французького селянства, та це останнє революційним шляхом під проводом революційного міщанства скинуло з себе можновладство шляхти і прийшло в посідання землі — свого варстату праці. В Польщі те селянство було до краю затуркане, стероризоване, зовсім обезправнене, доведене до становища безмовної худоби. Тільки українське селянство в почутті своєї людської гідности час до часу піднімало головню бунту, який польська шляхта топила в потоках крови.

Третій стан, міщанство теж було в Польщі без голосу. Після гомінких кличів французької революції воно соромливо і делікатно почало домагатися деяких прав. Одначе міщанство в Польщі ділилося на два соціяльні табори: на міщанство королівських міст і міщанство приватних (шляхетських) міст. Годиться зазначити, що на 1414 міст в Польщі і Литві королівських з того було ледви 240. Ясно, що та друга категорія міст (шляхетських) була зовсім обезправлена. До тогож над цілим міщанством тяготіло право „огиди міщанського стану", т. зн. що шляхтич не повинен займатися торговлею, купецтвом і промислом під тавром права „огиди". Те міщанство, серед якого почали забирати голос спольонізовані Німці (Декерт, Барс), виставляло невеличкі вимоги, хоч другий великий патріот Колонтай доказував, що „два стани: сільські і міські дідичі повинні складати маєстат уряду".

В таких умовинах польські патріоти продумували над направою Річипосполитої, в таких умовинах зростала реформістична партія, маючи проти себе консерватистів (Браніцкі, Щасний Потоцкі), в таких умовах розпочав свої наради чотиролітній сойм. До тогож і обставини були досить пригожі, бо Росія була зайнята війною з Туреччиною, а Прусія була в союзі з Польщею. В соймі висунено дуже помірковані постуляти, одначе опозиція була так сильна, що треба було апелювати до нового сойму (розуміється, теж виключно шляхетського), зложеного з подвійного числа послів. Новий сойм зараз на вступі проголосив повну незалежність Польщі, ухвалив (21. квітня 1791) проти величезної опозиції деякі права для „королівських" міщан (право купна землі, міське самоврядування і „neminem captivabimus", т. зн. особисту незайманість, допущення до офіцерських ступнів і т. п.) Та ще важче йшло з новою конституцією. За згодою безвільного короля зроблено переворот. Замок зайняли улани, відбулася невеличка манїфестація міщанства, спроваджено послів і сенаторів, прихильників конституції в числі 150 (на всіх 500) та в їх присутності відчитано і заприсяжено нову конституцію.

Щож давала ця конституція, цей новий революційний закон, ухвалений шляхом перевороту. Отже новий закон, зложений з 11-ти розділів*), першенство в державі полишав шляхті, з б е р і г а ю ч и в с і її п р и в і л е ї. Міщанству забезпечено права, про які вже згадано в горі, а найбільш визискуваному і обезправненому селянству запевнено опіку права, одначе тільки тоді, коли дідичі схочуть заключити відповідні умови з селянами; в ц і л о с т и з а д е р ж а н о і к о н с т и т у ц і є ю з а т в е р д ж е н о п і д д а н с т в о і т з в. п а т р и м о н і я л ь н е с у д і в н и ц т в о. Поправу селянської долі лишено добрій волі дідичів. Законодатною власністю лишався вибраний шляхтою сойм. Заборонено конфедерації, знесено „liberum veto", створено „Сторожу прав" (міністерський кабінет), задержано станові суди і вибрано наслідну династію (саську).

Одначе ця „революційна" конституція, яка закріплювала всевладу шляхти, яка — кидаючи охлапи міщанству — задержувала селянству в становищі шляхетського тягла, конституція, що була випливом двох шляхетських партій і мала на меті дещо припинити анархію, не вийшла з паперової стадії. Небавом повстала Торговиця, прихильники „золотої вільности", себто несбмеженої анархії покликали чужинців проти власної держави і... конституція не рушила з мертвої точки. А дальше наступили льогічні події, які були одночасно визволенням селянства зі шляхетської тиранії.

Конституція 3-го травня є навіть в своїому мізерному вигляді клясичним зразком паперової конституції і заповідю, що при характері польської нації і кожна инша конституція теж мусить бути паперовою.

*) Конституція 3-го травня має такі розділи: 1) Про релігію, 2) Про шляхту, 3) Про міщанство, 4) Про хлопів, 5) Про уряд і три роди влади, 6) Про сойм, 7) Про короля і наступство престолу, 8) Про судейську владу, 9) Про регенцію, 10) Про виховання королівських дітей і 11) Про збройну силу держави.

Субота 10. V. 1924.

Великий Весняний РАВТ

„Українського Правничого Тов-а"

у великій салі „Народнього Дому".

Початок в год. 22.

Вступ за поіменнями запрошеннями, які можна дістати в Книгарні Н. Т. ім. Шевченка. 1827 1—3

Теорія нації.

(Погляди Мілюкова.)

Дня 17. квітня п. р. відбувся в Празі виклад проф. П. Н. Мілюкова про національне питання. Зміст того викладу находимо в париському органі Мілюкова „Паслєднія Новості" з дня 25. квітня ц. р. ч. 1229.

Коли би хто думав, що у викладі займався Мілюков складною тепер у Европі національною проблємою підходячи до неї зі становища практичного політика чи зі становища міжнародніх обовязуючих тепер договорів, той дуже помилявся би. Мілюков підходить до національного питання з високо-академічного та чисто-наукового становища. Він займається істотою нації, він застановляється над тим, що складається на націю, чи які характеристичні, істотні риси посідає кожна нація.

Є дві теорії національности: Стара, що хоче бачити національність такою, якою вона сформувалася і нова, що бачить життя нації у русі та змінчивости. Прихильники першої теорії вважають, що національність посідає такі признаки, які були в ній з давен давна і переходили з покоління на покоління у виді емоціонального змісту народньої душі. Інтелєкти зміняються, але характер лишається. Зі зміною характеру гине нація. Ця теорія звязана тісно з теорією переваги чистого національного типу та його незмінности.

Глибоко закорінилася та теорія передовсім у Німеччині, де закріпилося поняття, що Німці — білява довгоголова раса — це сіль землі. І тому не лише Лютер і Гете, але й Рафаель і Мікель Анджельо є германцями так же як і всі довгоголові найдені в египетських пірамідах фараони. Засліплення тою теорією дій-

Пр. 416/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" число 88 з дня 20. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Ахилева пята" в уст. межи словами: a) політики a: всі польські, b) польських a: економічний, c) населення a: офіціяльна, d) елєменту a: все це мало, e) оглядом a: в цілости, f) грошей a: Але що важнійше, g) ізольована a: В таких умовинах, в уст. від слів: h) Виступ представника... до кінця артикула, 2) „Великий День" в уст. межи словами: надією... a: всипатимемо, 3) Народові „соціялісти" a) знаки писарські в лінії четвертій, 7-ій, 8-ій, 14-ій і 15-ій, b) слово межи политиками... a: назви, 4) в рубриці „Новинки" з нотатки третої з ряду уступ від слів: „Цей польський цензор"... до кінця нотатки містить в собі єство провини ад 1) і 3) злочин з § 65 a. з. к., ад 4) прост. з § 300 з. к. узнав доконану в дни 19. квітня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні, в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4,000.000 Мп. — Львів, дня 22. квітня 1924. (Підпис нечиткий.)

шло в Німеччині до абсурду, бо коли статистика доказала, що у полудневих краях Німеччини переважають чорноголові, то уряд заборонив публікувати такі результати статистичних дослідів.

Сучасна антропольогія, етнографія і мовознавство захитали давні наші погляди про походження всіх наших народів від арійської раси. Тепер загально принято, що по обох сторонах Гімаляїв утворилося два основні типи людий: короткоголові на півночі, а довгоголові на полудні. Наука ще не рішила питання, чи людство бере свій початок від одної пари чи від двох. Найбільше розповсюдненою тепер теорія Клаача про те, що північний тип походить від прародичів зближених до орангутана, а полудневі від прародичів, що більше нагадували гориля. Зближення рас почалося там, де кінчаються Гімаляї. Первісний тип, що попав у Европу, був довгоголовий. Опісля до полудневої та середньої Европи втиснулася зі сходу монгольська раса — коротко-голова. В результаті всіх напливових процесів і під впливом зовнішних життєвих умовин уконституувалося в Европі три раси. Північна—білява, довгоголова і висока (германська), середземна —довгоголова, чорноголова і низька та альпейська короткоголова, рудоволоса і висока. Межі розселення тих рас на карті Европи не мають ніякого відношення до розложення національностей. Краска волосся і зріст у всіх державах однако міняються з півночі на полудне. Тісного звязку між расою і національністю нема.

На поміч прихильникам і оборонцям тої теорії спішила наука про наслідство. Але сучасна наука відкидає передачу набутих в життю признак потомству. За те певний є факт перемін в організмі на протязі довгих віків. Вплив обставин сприяє твореню новйх признак організмів, які переходять до потомства. Найлекше зміняється ріст. На зміну його впливають висота місцевости, добробут і инші причини. Доказано, що в Льондоні мешканці богатих кварталів вищі від мешканців бідних кварталів. Краска шкіри зміняється також під впливом середовища, в якому живеться. Зміняється і форма черепу голови. Досліди над переселенцями в Америці доказували, що вже у першому поколінню черепи довгоголових скорочуються, а короткоголових (на пр. Жиди) видовжуються, наближаючися до середньо-американського типу.

Стара теорія намагається зберегти основні національні признаки, а то: мову, релігію і побут. Ті признаки звичайно становлять основу офіціяльних політичних і державних теорій націй.

Мова — висловниця ідей і думок нації не є основною признакою национальности. Мова не передається наслідством а виучується. І наші діти, що вчаться у чужих школах, змінили би національність разом зі зміною мови. Одначе так воно не є. Мова зміняється, а національність остається. Яскравим доказом на це Жиди. Вони доперва тепер відновляють в уживанню свою прастару мову, хоч говорять двома зовсім відмінними мовами, в основу яких лягли колись мови еспанська та німецька. Та проте Жиди творять відрубний не расовий а національний тип, як стверджує наука. В полудневій Америці повстали нові нації з еспанською мовою. У північній Америці англійська мова не перешкоджує Американцям вважати себе окремим від Англійців народом. Їхня національність твориться на наших очах з ріжнородніх національних напливових елементів. Накінець істнує нація, що послугується кількома мовами. Такою є швайцарська нація. Швайцарці вважають себе не Німцями, Французами та Італійцями а Швайцарцями, хоч уживають всіх трьох мов.

Чи стоїть національність у якомунебудь тісному звязку з релігією? Є такі дивачні теоретики национальности, які хочуть вважати релігію одною з основних признак нації. На тому становищі стояли колись московські славянофіли з Хомяковим на чолі. За Хомяковим пішов Карташов. Вони твердили, що істотою московського націоналізму є православя. Одначе таке ставлення справи не витримує ніякої критики. По своїй істоті релігія не надається зовсім до означування национальности. Всяка релігія формується по національности а не противно. Змінити релігію є легше одній і тій самій національности чим наприклад мову. Є народи, які мають рівночасно кілька релігій. Отже релігія не становить луші народу, а розділює її. Всяка релігія мусить націоналізуватися від вічности а знизитися до часовости. Не кожна славянська душа православна, як також не кожна німецька протестантська і не кожна італійська католицька. Кожна релігія є наднаціональна і космополітична а вязати її з одною національністю значить зневажати її. Ні православні Греки ні православні Японці не є наприклад власникаwи російських душ. У нас, як відомо, Поляки рівнож вважають релігію найосновнійшою признакою нації, але не роблять Поляками католицьких Німців ні Французів а Українців.

Кажуть, що національність звязана тісно з територією. Одначе це рівнож не відповідає правді, бо на одній і тійже території може жити і розвиватися кілька національностей. А є нації без ніякої території як Жиди і Цигане. Не можна також поважно говорити про вдачу та обичаї як про основні признаки национальности, бо ті обичаї і вдача з бігом часу зміняються та приноровляються до моди.

Національність можна символізувати наприклад убранням, танцем, національними кольорами і т. д., але тим не можна означити національної душі.

Всі наведені признаки не означують народньої душі та не вичерпують її змісту, але всі вони необхідні і всі вони впроваджують нас у сферу соціяльних явищ. Національність — на думку Мілюкова — це продукт людських взаємин („общение") на просторі означеної території і на протязі означеного часу. Національність істнує доки продовжуються взаємини. Дуже важною є інтензивність взаємин. По містах, де взаємини сильнійші часто й відбувається формування національного типу.

Все це — каже Мілюков — переконує, що національність істнує лише в живому процесі. Коли процес кінчається, національність може вмерти. Вмирають форми взаємин і творяться нові національности. Національність є соціяльним поняттям а не антропольогічним і досліджувати національну проблєму треба в соціяльному процесі.

Як дивиться Мілюков на національну проблєму в Росії прикладаючи до неї свої академічні теорії пізнав читач з вчорашнього допису з Берна, поміщеного в „Ділі" під наголовком „Стара пісня". В Берні Мілюков саме й займався практичним розвязанням національної проблєми у будучій Росії. З допису бачимо, що всі свої теорії Мілюков вміє дуже академічно і правдиво по російськи прикладати також до практичного вирішування справи.

Нова фаза у комуністичній політиці.

Анґлійський та німецький погляд.

Згідно з анґлійськими інформаціями, які йдуть через Ригу, комуністична партія в Росії переживає тепер третю фазу терору. Перша фаза визначувалась репресіями зверненими проти офіцирів та інтеліґенції; тоді инші кляси суспільности менш-більш полишали в супокою. Перші офіціяльні вбивства визначних представників інтелігенції, часто наскрізь аполітичних, викликали у свій час протести навіть з боку самих комуністів, таких як Луначарський або Зіновєв. Але погляд лівих ідеольогів переважив: що тільки насильство зможе закріпити владу за революційною меншістю.

У другій фазі комуністичної політики переслідування у звязку зі стяганням податків були звернені проти селянства; вони супроводились насильними реквізиціями харчів та худоби і користувались усіма засобами карних сільських експедицій. Тепер, кажуть, прийшла третя фаза переслідувань проти самих робітників. Постійні промислові кризи спричинили безробіття і викликали невдоволення між робітниками у націоналізованих, державних фабриках та підприємствах. Не рідко робітники не одержували точної плати на протязі довгих місяців, головно в губерніях Донецького басейну, Уральських та Симбірську. Радянський уряд не був у силі сплатити належних плат. Одночасно з дуже великою неохотою мусів

Ол. САЛІКОВСЬКИЙ.

С. Єфремов про В. Короленка.

I.

У кінці грудня 1921 року скінчив своє життя у Полтаві славетний російський письменник Володимир Короленко. Батько його походив з старого українського роду, мати була Полька. Сам письменник родився в Рівному на Волині і дитячі та шкільні роки перебув на Україні. Коли в 1916 р. президент суду, російський націоналіст, запитав славнозвісного письменника, що опинився на лаві підсудних в літературній справі, до якої він належить національности, то Короленко відповів: „Я — Малорос", а в своїй автобіографії, розповівши про своє захоплення в юнацькі роки російською літературою, він зазначив: „тоді я знайшов свою батьківщину і батьківщиною цією зробилася насамперед російська література". Підчас деникінщини Короленко виступив з низкою статтей, в яких поборював московський централізм керовників добровольчої армії і висловлювався за федеративний звязок України з Росією.

Біля імени Короленка в українському осередкові чимало гострих суперечок виникало вже за його життя, а після смерти письменника ці суперечки набрали ще більшої гостроти. Д. Віктор Андрієвський, що особисто, як мешканець Полтави, знав небіжчика, у своїх спогадах „З минулого" ставиться до Короленка дуже неприязно і називає його українофобом. Де-хто йде ще далі і вважає Короленка ренегатом, що свідомо покинув свій народ і працював на користь його ворогів.

Хтож у дійсности був Володимир Короленко?

Відповідь на це запитання пробує дати академик Сергій Єфремов в своїй незвичайно цікавій статті „За голосом породи", що надрукована як передмова до українського перекладу „Творів В. Короленка" (вони вийшли минулого року у Київі під редагуванням тогож таки С. О. Єфремова). Матеріялом для статті славетного нашого критика і літературного дослідника послужили між иншим його спогади про особисті зустрічі з Короленком та листування з ним.

Ці спогади і листування, так само як уважне студіювання творів Короленка, особливо-ж „Історії мого сучасника", приводять С. Єфремова до висновку, що російського письменника не задовольняла ота формальна відповідь його про батьківщину. Національне питання все верталось до його і часами дуже турбувало...

„Небіжчик Павло Житецький оповідав мені, — пише Єфремов, — що коли зявилися друком перші Короленкові оповідання, то він із иншими земляками надзвичайно зацікавився молодим автором, одразу вгадавши в йому Українця з роду, Українця, в якому не замовкла була дужа цівка саме української стихії. І справді — серед численного гурту письменників, що постачила Україна російському письменству, важко одшукати більше з цього погляду виразну постать, аніж Короленко: перед ним чи не поступався тут навіть сам Гоголь, що ніяк не міг розібрати, яка у його душа... Зовсім несвідомо для себе, не культивуючи, не дбаючи про те, Короленко убрав у себе кращі української народньої стихії сторони, зібрав мов у фокусі типові риси національної творчости і надзвичайно яскраво одбив їх у своїй особистій творчости. Отой лагідний, не гризький, а сумовитий юмор, оті повіви мягкої романтичности, елеґійної мрійности, ота простота щиросердя й граціозність, надзвичайне чуття природи з паралєлізмом до людського життя, навіть сама мова та стиль з добром слів не з спеціяльно великоруського словника, а загальнійших, спільних, а то й українських — усе це зраджувало Українця з природи і з породи, якої не могли забити в йому ні довголітнє відчуження, ні тенденція, ні формальне забуття, ні спроби натомісць щось инше поставити. Цього всього ні звідки йому було взяти, як тільки з української стихії, що шляхом спадковости та перших несвідомих вражінь з дитячого віку так міцно заложилася в йому".

„Тайна цієї поезії — писав він сам про вплив української стихії на одного з своїх героїв — була в дивному звязку між давно помершим минулим та вічно живою, вічно до людського серця промовистою природою — свідком отого минулого" („Сліпий музика"). Оця вічно живуща і жива стихія, невміруща природа українська й однаковож невміруща національна вдача українського народа створила і дала великого художника". Художника Українця, що писав по російськи.

Але все це — з царини несвідомого, стихійного; а якуж позицію займав Короленко свідомо в національному питанні взагалі і в українському зокрема? Хоч і не стояв він у цих питаннях весь час на одному місці, але мусів бутн в його душі якийсь сталий, під цим поглядом, ґрунт.

Так, цей ґрунт існував у душі Короленка.

Перш за все Короленко був гуманіст, людина високих морально-суспільних ідеалів. Всяке чорносотенство, всяка ксенофобія глибоко його вражали й обурювали, а між тим при розвязанні національної проблєми йому надто часто доводилося стріватися „з релігією жорстокости, ворожнечі і зненависти". Це його завжди відштовхувало. „З другого-ж боку, каже Єфремов, ще більше дратували ті претензії, які ставлено йому з українського боку з вічними настирливими запитаннями — чому, чоловіче, не пишеш по українському? — які часом давали привід до гострих, прикрих та на обидва боки тяжких непорозумінь..." Очевидно тут треба шукати коріння і тих обвинувачень в українофобстві та ренеґатстві, які часами висловлювалися на адресу Короленка.

Не може підлягати тепер сумніву, що ці обвинувачення не позбавлені жадного ґрунту.

(Продовження буде).

уживати суворих засобів проти неслухняних, збунтованих елементів. Цікаво те, що сам він піддержував страйки у приватних підприємствах, щоби показати, що робітництво на офіціяльній службі працює у кращих умовинах.

Боротьба з невдоволеною робітничою клясою є для радянського уряду першорядної ваги. Від її висліду залежить тривкість основ на якій стоїть державна організація. Комуністична партія відчула потребу збільшити ряди своїх офіціяльних членів драконськими засобами, так само як збільшила число державних урядовців з поміж інтеліґенції. Мабуть радянський уряд дійшов до переєвідчення, що боротьба проти нерішучих елементів у самій комуністичній партії є нині актуальнійша ніж проти прибитої, присмирнілої інтеліґенції і збайдужнілого на політику селянства. Каменев недавно подав до відома секретарам комуністичних організаційних центрів, що приватний капітал здобуває собі щораз більше впливу у державі. У серпні минулого року приватний капітал займав лише 20 прц. у текстильній продукції, а нині дійшов до 60 прц. Він сказав: „Комісаріят Внішної Торговлі і Центросоюзи є нашою зброєю, якою ми мусимо викинути приватний капітал з російського ринку. Але ця зброя показалась надто слабою. Комуністична партія рішила зміцнити її і зважитися на сміливішу війну проти лиховісної „нової економічної" політики".

Ці слова вповні погоджуються з тоном німецької преси, яка має найкращих кореспондентів у Росії і яка починає казати про те, що німецькі сподівання на зміну політично-економічних відносин у С.Р.С.Р. не виправдались. Попередний комуністичний терор не вернувся, але скількість арештів та політичних процесів набрала нової гостроти. Не знаємо на разі яка є перша найблища мета цієї „зміни курсу".

Чи Ви є Членом Українського Кревого Товариства Оліки над невинними. — Місячна вкладка 1 міліон Мп. 1646 3–?

Дрібні вістки.

Представник Зединених Держав у міжнародній репараційній комісії вважає участь Америки в німецькій позичці необхідною.

Італійсько - турецьке напруження спричинене гострими виступами турецької преси скінчилось взаємним запевненням дружби обох держав.

Шкоція домагається повної автономії і незалежного парляменту, виявляючи свою волю демонстраціями.

Чехословацький міністр закор. справ д-р Бенеш виїжає у Рим для поладнання справи давної позички.

Ґен. Людендорф заявив, що, коли його виберуть до парляменту, він складе свій мандат у користь свого заступника. Йому закидають, що між його предками хтось оженився... з Жидівкою!

На острові Куба вибухла революція проти президента Не є виключене, що американське військо ввійде на беріг, щоби зробити лад, бо Куба є під амер. протекторатом.

Президента Зединених Держав Куліджа обвинувачують, що він виробив відомому фабрикантові Фордові великі державні концесії в заміну за те що той зрікся кандидатури на президента.

Американський Сенат відкинув проект допомоги 10 мілионів дол. бідному німецькому населенню.

Бельґійсько-радянські переговори, недавно перервані, хоче бельґійський уряд відновити.

Американський закон про імміґрацію звернений головно проти Японії має бути відкладений на 2 місяці.

Турецько-французький конфлікт повстав на кордонах Сирії, де Турки вели маневри а Французи почали їх обстрілювати на невтральній смузі.

Відомого фран. дипльомата Тардіє, автора Версайського договору і редактора органу Клемансо, ранили комуністи на передвиборчім вічу.

Продукція нафти в році 1923 така: 1.010,995.000 бочок. У році 1922 була: 854,809.000, а в 1919 лише 544,885.000 бочок на всьому світі З цієї суми у Зединених Державах добуто в 1923 р. 735,000.000 72 прц.), а в С. Р. С. Р. 38.000.000 бочок.

З польських справ.

Поліція на „кресі"! — В білоруських тюрмах. — Повінь політичних процесів. — „Те все вже було". — Делікатність у відношенню до вшехпольського фабриканта бомб. — Рецепта „Слова польского".

В інтервю зі співробітником „Курєра варшавского" в справі „безпеченства" на східних „кресах" польський міністр внутр. справ заявив:

„Я видав низку розпоряджень, яких метою докладна люстрація адміністраційного апарату і державної поліції в східних воєвідствах. У відношенню до адміністраційних органів цю акцію виконуватиме окрема інспекційна комісія міністерства внутр. справ. Для виконання інспекції поліції, головно пограничної, виїхав на місце головний командант державної поліції Борженцкі. Поліцію, що стереже границі, скріплено двома тисячами персоналу. Одночасно організується технічну службу лучби і викінчується будову домів на помішення поліційного персоналу".

— Як подає виленський „Голос Беларуса", в Городні сидить від 22 місяців в слідчій тюрмі трийцять пять Білорусинів і Литовців, політичних вязнів, без акту обвинувачення.

В городненській тюрмі сидить б. білоруський посол Сергій Баран, засуджений за участь в незалежницькій повстанчій організації на шість літ тюрми. Наслідком жахливих гігієнічних умовин занедужав він на сухоти і ревматизм.

— В польських тюрмах сидить понад чотири тисячі політичних вязнів.

— В місяці квітні відбулася в Польщі довга низка політичних процесів. У всіх запали найвищі виміри кари. Характеристичний випадок: один з політичних вязнів — Франц Ленчицкі сидить четвертя року в превенційній тюрмі. Його судять за участь у виборчій кампанії з рамени Союза пролетаріяту сіл і міст, отже за легальчу акцію.

— Артур Сліньські в „Курєрі пораннім" з 29. IV. пише. „Ні одна з европейських держав не має так поучаючої історії, як Польща, а одночасно ні одна не користала менше з досвідів власного минулого. Тому маєтся вражіння, що Польща все забула і нічого не навчилася, що, починаючи нове життя, вернула до старих гріхів". Сліньські пердводить антальогію сучасного стану Польщі з анархією шляхоцької Польщі і каже: „Як колись, так і тепер польське державне життя пронизує внутрішня боротьба, держава живе з дня на день і переживає кризу, якої перебіг і кінець годі передбачити". „Змінилася до грунту структура суспільности, а на арену життя вдерлися народні маси, але старі недостачі і їх хиби дальше накладають свою печать на суспільне життя. Є щось з давного шляхтича не тільки в сучаснім інтеліґенті, але теж в політикуючім селянині і робітникові". „Хто заперечить — кінчає Сл. — що над цілим життям сучасної Польщі панує старошляхотська аксіома: якось то буде..."

— Відомий шеф краківських „фашистів" — адв. Абламовіч готов опинитися на волі. Слідчий суддя на днях поставив в палаті радних внесок на випущення його на волю. Справу має рішати апеляція. Прокураторія буде оскаржувати його за „недозволене громадження вибухових матеріялів"... Як то легко в Польщі бути польським „фашистом"...

„Слово польске" бє на тривогу перед інформаційною акцією Українців на міжнародній арені, головно на терені Союза Народів, якої метою обзнайомлювання закордону про фактичне положення українського народу в межах польської влади та про його змагання. І закликає до організування контракції. І пропонує ось які засоби: „Побажане, щоби інформаційна загранична служба всякі прояви льояльности і горожанських почувань для правительства, які „руске" (лапки Ред.) населення демонструє вічами, зборами чи пресою, подавала до відома чужим державам і то раз для протиділання акції Петрушевича і тов., що мають до помочі Чехів, Німців і большевиків, котрі йдуть їм на руку і помагають, а по друге і для цілей польської держави взагалі". „Слово польске" жаліється: „Не можна з болем поминути обставини, що оскільки трудовики засипують чужі держави числом своєї преси зі скаргами, остільки немає ні одної української газети з угодовою льояльною програмою, яку можна би протиставити цим закидам; трудовики використовують цей факт на свою користь, кажучи, що все українське в Польщі конфіскується".

Значить, „Слово польске" закликає польську владу до фабрикування „проявів горожанських почувань" українського населення і ще одної едиції „Рідного Краю", на який можна би покликуватися в заграничній пропаганді.

Якщо польське правительство рішиться на ще одну спробу льокати капіталу в підприємство à la Твердохліби et Яцків, зрадіє в першу чергу власник шинку на Личакові — Евґелькрайс, що закупив „на шмельц" цілий перший наклад „Рід. Краю". Тепер перед ним готова отворитися нова перспектива на інтерес.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Справа нац. меншостей.

Віденські часописи пишуть, що німецьке правительство згодилося на уділення візи Радічеви на приїзд до Німеччини. Зачувати, що Радіч задумує ще з кінцем травня скликати конґрес національних меншостей Югославії, Румунії, Польщі і Чехословаччини до Данціґа, наскільки данціґський сенат дасть дозвіл відбути конґрес. Радіч переговорює у цій справі з заст. данціґ. сенату.

Цикльон в Америці.

З Ню Йорку звідомляють, що провінції Ґеорґіну, Арканзас і півд. Каролїну навістив страшний цикльон на просторі 1000 км. Потерпіло 50 міст, 106 люда убитих, понад 500 ранених, богато досі не відшукано. Шкоди великанські обчислюють більше як на 10 міл. долярів. Сила урагану була така страшна що підносила людей з землі. Міста Франклін і Кілґен лежать у румовищах.

Заява Масарика.

Римська „Трібуна" помістила інтервю свого швайцарського кореспондента з Масариком. М. потвердив вістку, що в жовтні прибуде офіціяльно до Італії. Ціль Малої антанти все та сама. З побитою Німеччиною все ще треба числитися. Вона скорше чи пізнійше пійде походом на схід. Програму лінії Берлін—Баґдад лише відложено. Держави, що повстали на руїнах Австро-Угорщини мусять протиділати військово і політично походови Німеччини на схід. Визнання совітів гарний жест, але треба бути обережним. Росія не зречеться пляну світової революції. З Італією бажає Чехословаччина жити в приязни.

Розброєння Данії.

Данське соц.-дем. правительство предложить в осени парляментови проєкт розброєння. Видатки на військо зредукувалося би згідно з цим проєктом з 50 міл. на 8 міл. корон. Загальний обовязок військової служби знесеться. Фльоту зредукується до девяти кораблів.

Вибори в Німеччині.

4. ц. м. відбудеться в Німеччині голосування до райхстаґу. Під теперішню хвилю є в Німеччині 7 партій: нім. народня партія свободи, нім. нар.-націоналістична, нім. людова партія, демократи, центр, соц.-дем, комуністи. „Льок. Анц." пише, що утворились нові нац.-ліб. союзи, котрі злучаться у бльок правиці.

Справа арештованих українських студентів.

Як відомо у звязку з т. зв. „ліквідацією" української університ. справи дирекція поліції у Львові арештувала в першій половині лютого ц. р. кількадесять українських студентів, з яких опинилося у слідчім арешті Окружного Карного Суду у Львові 4 арештованих, а саме: Дмитро Грицьків, Степан Коцюба, Михайло Кушнір і Лев Мидловський.

Проти згаданих арештованих піднято на внесення прокуратури вступне слідство за злочин головної зради з §§ 58. б) ц) і 59 б) к. з. та звязано справу наших студентів зі справою арештованих у числі 16 буцім то членів комуністичних організацій, головно Жидів.

Арештованим українським студентам закидується, що вони „разом з иншими „комуністами" в 1923 і 1924 р. у Львові й инших місцевостях „Малопольскі всходнєй" через творення, організування й укривання тайних комуністичних організацій, що мають на цілі насильну зміну форми правління і введення шляхом революції диктатури пролетаріяту, при одначаснім відірванню „Всходнєй Малопольскі" від одноцілого державного звязку через поширювання цих гасел устною і друкованою пропаґандою, підприняли як справники і „буритслі" ділання, що змагало до введення і побільшення небезпеки для держави у зовні а до забурення і домової війни внутрі держави.

Як бачимо є тенденція до спреварування з нашої університетської справи комуністичного руху зі всіми консеквенціями згідно з карним законом.

Зазначити слід, що обвинувачені внесли зажалення проти завішення над ними слідчого арешту до Радної Палати при Окружнім карнім Суді у Львові а по відмовнім рішенню Палати Радної до Апеляційного Суду Львові, який рівнож відкинув зажалення обвинуваченых.

Оборонці обвинуваченых д-р В. Бачинський і д-р Ол. Марітчак не найшли ніяких моментів обтяжуючих арештованих українських студентів в комуністичнім русі. Одиноким атутом Прокуратури має бути факт, що арештований за мниму співучасть в комуністичнім русі Едмунд Райс мав раз бачити арештованого Степана Коцюбу в редакції „Землі і Волі". — І це вистарчає, щоби чотирьох українських студентів держати вже два місяці в тюрмі за злочин головної зради. — Мабуть, що в тім випадку всякі коментарі зайві.

З життя партій.

Українська Нар. Труд. Партія.

Конституююче засідання вибраного 20. м. м. Народнього Комітету відбулося 1. травня ц. р. Засідання в цілости присвячено виборові Президії, Секретаріяту і Екзекутиви. Вибори йшли так важко, що Нар. Комітет не вспів присвятити своєї уваги біжучим політичним питанням та подати до відома ширшого загалу своє практичне „вірую" на основі резолюцій, ухвалених Нар. Зїздом.

На голову Нар. Комітету спершу висунено д-ра Ф. Евина, який фігурував як голова тзв. незалежної групи УНТП. і під прапором якого відбувся останній Нар. Зїзд. Одначе д р Ф. Евин рішучо відмовився кандидувати на голову. Підношено ще й инші, менше або більше підхожі кандидатури, які одначе не вдержалися. Вкінці справу розвязано в той спосіб, що головою ви-

брано неприсутного на засіданні д-ра Володимира Загайкевича з Перемишля, заступниками голови: д-ра Степана Біляка (який мабуть сповнятиме обовязки фактичного голови), о. прал. Левонтія Куницького і п. Гриня Тершаківця. Генер. секретарем вибрано п. Аркадія Малецького. В склад Секретаріяту ввійшли: Микола Бабин, д-р Ф. Евин, д-р Макс Левицький, д-р Олександер Марітчак, д-р Осип Пеленський і Олекса Черкавський. Крім того вибрано ще 6-тьох членів до Екзекутиви. Слід сподіватися, що з цим моментом нова управа Трудової Партії наділена довірям Нар. Візду, не маючи ніяких внутрішніх перепон, а навпаки посідаючи багато свіжих сил, негайно приступить до широко закроєної політичної акції.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (95) числі сконфісковано наголовок до статті, який ще недавно не викликав ніяких підозрінь нельояльности. Дальше: кілька уступів з інформаційної статті про Полтаву (м. и. назву одної вулиці!), кінець „Преси", і початок новинки про „Підозрілі сходини".

— **1-ий травня у Львові.** Польські робітничі Т-ва й професіональні союзи організованим порядком, на чолі з музиками, прийшли на пл. Госевского, де відбувся великий робітничий мітинг. Промовляли посол Гавзнер, посол Діяманд і и. Представник Проф. Союзів Скаляк говорив м. и. про „конституційні права для мнейшості народових". Члени У.С.Д.П. не прийшли на пл. Госевского, зібрались вже на самій названій площі під власним прапором. Поліція відібрала прапор, арештувала хорунжого й не допустила до промови представника У.С.Д.П. Підчас того посипалось на поліцію каміння. Переведено на місці багато арештувань. Після промов зібрані рушили головними вулицями міста кількатисячним походом. По дорозі поліція одібрала ще таблицю пекарів. На самому кінці походу йшла група маніфестантів за таблицею „Звйонзку пролетаріяту мяст і всі". Бідні комірники йшли під написом „Жертви завтрашньої румації". — Поалей-сіоністи приєднались до походу після того, як поліція зборонила їм окремі збори й окремий похід. Бундівці відбули збори на пл. Збіжевій. — Увесь день не йшов трамвай. — У польському міському театрі відіграно дополудні „Дантона". На загал, у порівнанню з минулорічним святом, цього року 1-ий травня вийшов у Львові більше блідо.

— **1. травень в Европі.** Телєграфічні вістки про святкування робітничого свята 1-го травня по великих робітничих центрах усього світа, повідомляють про крівавий перебіг свята м. и. в Атенах, Кевігсберґу й Загребі. В усіх тих випадках прийшло до проливу крови при розгоні робітничих маніфестацій поліцією. В Римі, де обовязував примус праці, частина робітників застрайкувала: військо берегло будинок посольства С. Р. С. Р., на якому маяв червоний прапор. У Парижі, Берліні й Відні день 1. травня пройшов спокійно. У центрі Поруря, Дісельдорфі скінчилось теж на походах і співах.

— **1-ий травня і анґлійський уряд.** Мекдональд видав маніфест до анґлійської робітничої партії і до соціялістів усього світа, висловлюючи надію, що до 1-го травня слідуючого року вдасться перетворити Союз Народів у парлямент, з якому булиб заступлені всі народи, та якого першою постановою повинно би бути проголошення 1-го травня днем міжнародньої поязни.

— **Величезна катастрофа у Вірджінії.** В одному з рудокопів західної Вірджінії трапилась катастрофа наслідком експльозії. Добуто 45 трупів, а 66 робітників находиться ще під землею; мабуть не вдасться відкопати їх живими.

— **Стрижене-голене.** Не вважаючи на всі протести проти нечуваного у культурному світі розпорядження щодо міліярдової пашпортової оплати в Польщі і на болючі наслідки такого геніяльного розпорядження, які вже тепер є очевидними для кожної здорово думаючої людини, польський уряд із впертістю гідною кращої справи боронить принціпу китайського муру. Ось знову варшавське міністерство закорд. справ пригадало всім закордонним польським консулятам, що за польський пашпорт треба стягати по 500 зл. п.

Дивіденду від акцій Земельного Банку Гіпотечного за рік 1923 у висоті 500 процент т. є. по 5.000 мар. п. від кождої акції виплачує від 1. мая ц. р. каса Банку у Львові вул. Підвале 7. Від акцій IV. емісії виплачуєся дивіденду за послідний квартал 1923 р., т. є. по 1250 мар. п. від акції. 1-1

Дня 6. травня ц. р. о год. 8 веч. САЛЯ МУЗ. ТОВ-А ім. ЛИСЕНКА

Михайло Маслюк

артист опери

Тарас Шухевич

піяніст

Білєти в книгарні Тов-а ім. Шевченка, Ринок 10. В день концерту при касі.

1811 1—2

Дописи.

Минулмаці.

Три вистави українського театру під дирекцією Ів. Когутяка. У нецілю дня 6. квітня 1924 р. загостив до нас Український Театр під дирекцією Ів. Когутяка на три вистави: „Запорожський клад", „Воскресення" і „Бог пімсти" Наше громадянство приняло вістку про прибуття театру рівнодушно, не прочунявши ще від поганого враження з 1921 р. Зараз першої днини викликали доморослі критики велике знеохочення до цього театру, але перша вистава „Запорожський клад" поконала всяку критику, знеохочення і упередження, а противно викликала великий ефект у видців. Ті, що були на першій виставі зробили на другий день порядний розголос, про добру гру артистів і стягнули більше видців на другу виставу. Більша присутність гостей заохотила артистів до щирійшої гри і хто був на „Воскресенню", довгий час матиме ще милі враження. Третього дня йшла драма „Бог пімсти". Вистава ся була дана спеціально для Жидів, але жидівська публика не дописала.

Театральна дружина складається здебільша з наших братів Наддніпрянців і добре зробив директор Когутяк, що їх заангажував до свого театру. Вони своєю щирою працею і посвятою для мистецтва піднесли престіж театру і виробили йому ліпшу славу. Нині і матеріяльно цей театр стоїть ліпше. Минувших років находився театр у великій матеріяльній скруті, навіть вся гардероба була в заставі. Здавалося, що той театр перестане істнувати, як театр Орла-Степняка, але дир. Когутяк здобувся на велику посвяту, він не пожалував і свого майна та не дав загинути цій дуже корисній народній інституції. Група артистів досить численна, бо рахує аж трийцять кільска членів. Половина з них була в Коломиї, а друга половина грала в Микулинцях.

Перша неса „Запорожський клад" Ванченка змістом дуже слабонька. Можна сказати, що автор зібрав манекінів і кожньому позволив виговоритись, але співи і танці викликали ефект. Дуже гарно відограв писаря Панаса артист Ю. Міцульський. Грав його свобідно і з життям. Гарно вивязався той артист у ролі Шльойми в „Бог помсти" і в ролі зводника у „Воскресенню". Підчас усіх трох вистав здобув собі п. Міцульський щире признання.

Гарно креував старого мужика, забобонну людину, шукаючу заклятого скарбу в „Запорожськім кладі" п. П. Шаульський. Не є це фаховий артист, лише радше аматор, але працею і щирою посвятою мистецькій справі звертає увагу на свою добру гру і природне виведення типу. Це саме можна скавати і про Амврозія Мироненка. В одній песі грав п. Мироненко аж три ролі і всі зовсім гарно.

З жінок заслугують на велике признання п. Людміла Раїч, артистка театру Заньковецької, п. Любов Семенова і п. Анна Терещенко. Пані Раїч має дуже милий голос і ніжний рух та ґрацію.

Гарно співає п. Анна Терещенко із життям креує ролю старої жінки, як няню в „Воскресенню" і Сару в „Бог пімсти". Та мабуть найкраще відтворила креовані постати і здобула собі перше признання в публики п. Семенова. Природно, ніжно і переживаючи свою ролю відограла п. Семенова Раїсу в „Воскресенню" і Рифкеле „Бог помсти". Це найбільше талановита артистка з театральної ґрупи п. Когутяка.

Український театр під дир. Ів. Когутяка міг би піднестись високо і много прислужитись народньому мистецтву, але це залежить від нашого громадянства. Воно повинно щирійше відноситись до цеї інституції.

Ві. М.

Зі спорту.

Буй-Тур-Україна. В неділю дня 4 травня площа Сокола-Батька буде місцем завзятої боротьби двох вище згаданих найсильнійших українських дружин Галичини.

З одної сторони „Україна", котра здобула перше місце між українськими дружинами в минулім сезоні, а з другої її найгрізнійший противник станиславівський „Буй-Тур", найкраща з провінціональних дружин. Гра заповідається надзвичайно цікаво і дасть напевно повне вдоволення навіть найбільш вибагливим глядачам.

Отже всі в неділю 4. травня о год. 4. по пол. на площу Сокола-Батька!

Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Ко ювілейний дар для Тов. ім. Шевченка у Львові зложили (семий виказ): 30 дол. Тов. св. Стефана Шікаго. По 5 долярів: дир. Микола Заячківський дир. Ом. Саєвич, п. Вол. Кульматицький — Львів. 2 доляри зложив д-р Андрій Лунів — Борщів. По 1 долярові: о. сов. Дамян Лопатинський (вдруге), проф. Вол Тиховський, д-р Іван Бандель, п. Софрон Ференцевич (перший дар від українських промисловця, члена „Міщанського Братства"), інсп. Іван Ліщинський — всі зі Львова і проф. Гнат Мартинець з Бережан. В чеській валюті зложили інж. Мих. Хоцевчук з Берна моравського 50 кор. В польській валюті: радн. Роман Дмохорський — Перемишль 30 міл. мп., уч. Мих. Гнідець — Любича княз. 20 зол. скарб. (26 міл.), д-р Мих. Волошин — Львів 10 зол. скарб. (13 міл.), радн. Евген Сельський — Львів 10 міл., радн. Василь Щербатюк — Бережани 10 міл., Вінкентій і Ольга Миклашевичі — Калуш 10 міл. — Видїл просить о скору посилку дальших дарів, бо грозить вальоризація зобовязань товариства. Вже сплачено 54 тисячі корон в золоті передвоєнного довгу. Просимо Громадянство поратувати Товариство в скрутній хвилі, щоби воно могло перетривати тяжке лихоліття. Сердечне спасибіг Жертводавцям! — Д-р К. Студинський голова, д-р Роман Цегельський, секретар.

Дрібні оголошення.

ДЕРЖАВНИЙ урядник X. ранґи, власник 12 моргів ґрунту, вдовець 57 літ. оженився з вдовою господарною, лагідної, скромної вдачі. Зголошення з фотографією слати Poste restante „Господар" Станиславів. 1826 1—2

МОЛОДИЙ, меткий купець відкупить торговлю мішаних товарів, збіжжа, пекарню, реставрацію, або льокаль на подібні промисли, вступить до спілки або прийме заряд в більших підприємствах того роду. Посередництво бажане. Зголошення приймає адміністрація для В. П. 1824 1—3

ПРИЙМУ на станцію дві панночки за харч і доплату. Пирликова, Львів Коперника 15 А. II. поверх. 1822 1—2

ДО ЗАМІНИ дві посади учительські в Радимні, одна при хлопячій, а друга при дівочій школі, за дві в одній місцевости, в місточку або на селі при залізниці, найрадше в підгірській околиці. Близша відомість у о. Черкавського в Радимні. 1821 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

Кооператива „Український Театр" у Львові. 1824 1—3

СТРИЙ, четвер 8. мая о 8. год. вечером

в салі Народного Дому

КОНЦЕРТ

при співучасти оперової співачки **С. Федичівської** і піяніста, проф. Музичного Інституту **Тараса Шухевича.**

Увесь дохід на цілі українського театру.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Товариства українсько-руських правників відбудуться в суботу дня 10. мая 1924 о год. 5. пополудни в салі засідань Товариства „Просвіта" Ринок ч. 10. II. поверх, з слідуючим денним порядком: 1) Отворення Заг. Зборів головою Товариства. 2) Відчитання протоколу останніх Загальних Зборів. 3) Звіт Головної Ради. 4) Звіт Контрольної Комісії. 5) Вибір Голови, Ради Товариства, та Контрольної Комісії. 6) Піднесення вкладки. 7) Внески і інтерпеляції членів. — На випадок неприсутности приписаного числа членів, відбудуться нові збори з тимсамим денним порядком о год. 5:30 без огляду на число присутних членів. — За Головну Раду: *Д-р Роман Чайківський в. р.* голова, *Д-р Олександер Надрага в. р.* секретар.

Того самого дня відбудеться заходом Товариства в салях Народного Дому Весняний Раут з котиліоном за поіменними запрошеннями, що їх можна одержати від 5. до 10. мая до години 7. пополудни в Книгарни Наукового Товариства імени Шевченка, у Львові, Ринок ч. 10. Початок о год. 10. вечір. 1—1

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці"

ординує в очних недугах

у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській

1720 ч. 20. 8—10

Найкращою книжкою на май

є і для народу і для інтеліґенції

„СТЕЖЕЧКА В РАЙ"

апробований цеок. властями підручник до майського набоженства. Отся книжка, написана о. сов. Д. Бодревичем, (обему коло 200 сторін) містить 31 розважань, 7 посіщень, поучення як відбувати майське богослуження та молебен, параклис і пісні на май. **„Стежечка в рай"** читається дуже цікаво, подає багато примірів та має 25 образків. Друкована великим письмом на добрім папері, прикрашена кольоровою вінетою П. Ковжуна та сильно брошурована. **Ціна 3,000.000 Мп.**

Хто замовить більше примірників дістане книжку з опустом! 1796 2—5

Замовляйте за готівку по адресі:

Літературно-видавничий інститут

„ДОБРА КНИЖКА" Львів, вул. Содова 4.

ВЗУТТЯ НА РАТИ!

Першорядне взуття, солідне і елєґантне

НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

ҐАБЕР ШТАЙФ І С-ка

ЛЬВІВ, Ринок 19.

Всіх ПТ. Гостей, що вже купували в нас, просимо о ласкаве поручення нас своїм знайомим. 1729 8—10

ВСІ ВЖЕ ПЕРЕКОНАЛИСЯ

що мило з фабричною маркою

„РИБКА" і „СОНЦЕ"

вироблюване Т-вом Зєдинених Фабрикантів Мила Дзюбас, Фішель і С-ка в Ченстохові, істнуюча від 1878 р. **є найліпше і знане зі своєї чистоти і доброти**

Жадайте всюди! Жадайте всюди!

Виключне заступництво на Галичину

А. И. ЛЕВІНЬСКІ і Ска

Краків, вул. Старовисляна ч. 28.

1616 2—?

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ

поручає

Т-во „РОДОҐАН"

Площа Ґолуховських 1. Дім Скарбка проти Великого Театру. 1750 1—7

„ДИНАМО" **конц. Підприємство-Електротехнічне Технічно-торговельне бюро: ЛЬВІВ, вул. КОПЕРНИКА 16. Уряджує Електричні Централі:** для міст, горалень фабрик, млинів, тартаків і т. п. з власними машинами. Інсталяція електричного світла, моторів і телєфонів. — **Спеціяльний електро-механічний відділ:** для направи всіляких машин і електричних апаратів. Роздільні таблиці. — **СТАЛА ВИСТАВА МАШИН:** Динамо-машини, електричні мотори, льокомобілі, сильники ссучо-ґазові, бензинові, родні аґрегати. — Оброблярки до заліза, металїв і дерева. Комплетні урядження для млинів, горалень, тартаків і промислових заведень. Ціни конкуренційні. Кошторисси і технічна порада. 16—20

1538

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 97 (10.190). Львів, вівторок 6. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИИ.

„Недостача лінії“?

В інтервю з кореспондентом варшавського „Курєра польского“ один з польських паломників по столицях Европи — п. Тугут подає свої враження з побуту в Льондоні, про що його питали англійські політики, що він їм відповідав. „Найтяще було — каже Тугут — зі справою національних меншостей. На жаль, від питань на цю тему вачиналася кожда розмова“.

П. Тугут у вибілюванню польської господарки на викроєних в Ризі непольських землях крутив, мовляв — причиною фактичного стану в пограничній полосі на Сході „не є ані гострі переслідування, ані закони, що обмежують права меншостей“, тільки: „недостача виразно означеної лінії поведінки, а перше всього невміння здобути довіря третьої частини населення і то в додатку населення головним чином пограничних ліній“.

Скільки облуди в цих словах п. Тугута! Тюрми переповнені політичними вязнями; про засуди дуже влучно висловився сам таки Тугут на бенкеті в честь Ледніцкого не богато днів перед виїздом за границю; свобода преси і свобода зборів зробилися казкою давно минулих днів; не тільки політичне життя Українців і Білорусинів, а й культурно-освітнє заганяється в підпілля; польська влада наглядно змагає до ліквідації навіть українського приватного шкільництва; урядовців-Українців перекидується масово на захід. Що й казати тут про закони...

Відноснож недостачі „виразно означеної лінії поведінки“. Вона є! І проводиться її послідовно від перших днів нової Польщі. В останньому році вона набрала так яскравих форм, що на українських та білоруських землях немає мабуть ні одної здорово думаючої людини, що мала би в цім напрямі які-небудь сумніви. Ця лінія спрецизована як найдокладнійше вшехпольськими ідеольоґами. Правда, вони її не відкрили, вони її тільки скопіювали з пруських і царських взразків. Та це не важне. Не важне теж те, що в Прусії і в царській Росії лінія поведінки супроти інородців назрівала на протязі довгих десятиліть і що йно після ослаблення відпорности поневолених націй в чергових генераціях вона набірала щораз гострійших форм. Бо не про безвиглядність підприємства винародовлювання хочемо говорити. Приклади надто проречисто говорять, який може бути кінцевий результат. Хочемо тільки підкреслити непохитність постави, яку викувала дотеперішня лінія поведінки Польщі на українських та білоруських землях в як найширших верствах обох народів супроти Польщі. Немає сумніву: польські державні мужі про цю поставу знають. І певно знають про фактор кольосального значіння по тамтому боці риської смуги (а там центри українських та білоруських земель!), який — без сумніву — до кінця виграє проти Польщі національний момент.

А всеж таки польським політикам (не тільки з правиці, а й з лівиці!) здається, що заграницю вдасться заспокоїти відносно підмінованих теренів гарними словами, відповідно спрепарованими інформаціями (vide рецепту „Слова польського“, зреферовану в 96-тому числі „Діла“ в рубриці: „З польських справ“), а Українців та Білорусинів приборкати силою і половинчастими уступками, які опісля у відповідний момент можна би одним почерком пера перекреслити.

Поки що Поляків трівожить опінія, яку має Польща за границею. Тому приготовляють широко закроєну пропаґандистичну акцію. Вшехпольська преса бундючно заявляє, що польський уряд повинен гостро застерегтися проти втручання заграниці у внутрішні справи Польщі. Таке застереження з боку держави, яка являється головною клієнткою Союза Народів, мало би всі прикмети гумористики. Бо, як слушно зазначує один з польських лівицевих політиків — А. Уземблo, „безповоротно минули часи абсолютного невтручування контрагентів зі зовні у внутрішні справи держави“. І подає приклади: „Мекдонельд міг у вступній промові на англійсько-совітській конференції виступити з цілим актом обвинувачення проти правительства, з яким переговорював. Союз Народів рішає найповажнійші проблеми, що підлягають внутрішим зверхним владам окремих держав. Для оборони цеї чи иншої тези треба витягнути способи володіння внутрі, треба доказати, що нетільки тюрмою удержується лад в державі“.

П. Уземблo з рішучістю підкреслює, що без поладнання справ „національних меншостей“ Польща ніяк не зможе упорядкувати внутрішнього життя і не зможе й думати про доцільну і рішучу заграничну політику. Каже, що це мусить бути кличем дня. Дорадчує піддати справу основній ревізії.

На основі дотеперішнього досвіду, і з історії шляхетської Польщі і нововідродженої, не віримо в те, щоби власть імущі в Польщі (хтоб вони не були!) потрафили здобутися на ту велику суму відваги, яка необхідна для заглянення у вічі небезпеці у всій її величі в теперішний момент, та рішитися на витягнення висновків, яких не вміли Поляки витягнути на протязі довгих століть своєї історії, навіть тоді ні, коли провалювалася державна будівля історичної Польщі.

Теперішня метушня польських політиків — це тільки чергова справа газардових грачів. Український народ по цей бік риської лінії ясно здає собі справу, що його політика мусить спіратися на єдиноцільній всенаціональній платформі.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Перед німецькими виборами.

У хвилині, коли пишемо ці рядки вирішується у Німеччині роля найближчого парляменту і політичні напрямні найближчого уряду. Німецькі вибори мають безумовно більше значіння як найближчі французькі. Від їх вислідку залежнть становище німецького уряду до пекучої справи міжнародньої ваги: до справи поладнання воєнних відшкодувань, а тим самим виконання умов Версайського договору. Вислід німецьких виборів відібється відгомоном на французьких. Англія та Зєдинені Держави, Союз Радянських Республик чи Польща — кожна з цих держав стежить з великим напруженням за процесом виборчої боротьби, яка може перехилити терези европейської політики на право або ліво: у бажаний або небажаний бік.

Питання, на яке не в силі відповісти ніякий німецький ні закордонний дипльомат з приблизною ясністю: хто візьме в Німеччині перевагу? — вказує на стан, в якому опинились суспільні течії у сучасній Німеччині. Двайцятьтри німецьких партій стануло до боротьби на два тижні перед виборами. Щойно на два тижні з фінансових причин. З цієї суми вісім партій головних: 1) німецько-народня партія свободи (Deutsch-völkische Freiheitspartei); 2) німецько-національна народня партія (Deutschnationale Volkspartei); 3) Німецька народня партія (Deutsche Volkspartei); 4) Демократи; 5) Центровці; 6) Зєднані соціялдемократи; 7) Комуністи і 8) Баварська народня партія. Ціла держава є поділена на 25 виборчих округів, а в кожному з них голосує від одного міліона до трьох мілионів виборців. На кожних 60.000 голосів, які падають на список якоїсь партії припадає один посол.

Теперішній уряд має нелегке завдання, щоби вдержати рівновагу у настроях загалу і промовити до нього словами тверезої думки. Німецький нарід вихований довгими роками у школі монархічного традиціоналізму та мілітаризму почуває себе в атмосфері повві демократичної свободи немов у чужій для нього стихії. Він виявляв найкращі прикмети свого духа в суворій, майже сліпій дисципліні. Нині він тужить за нею або клене її лиховісні наслідки, що довели державу та нарід до місця, в якому опинились. Тверезий погляд німецького уряду, що гуртується в німецькій народній партії, демократичній та центрі, є такий, що Німеччина може вийти з теперішнього лихоліття тільки шляхом мирної, конструктивної політики.

На чолі німецької народньої партії стоїть теперішний міністр закорд. справ Штреземан, визначний дипльомат та економіст, бувший премієр-міністр. Одним зі стовпів цієї партії був свіжо померший фінансовий потентат Гуго Стіннес, „некоронований володар Німеччини“. Ця партія ріжниться тим від двох перших націоналістичних, що у своїй поміркованости прямує до порозуміння з лівими партіями. Провідником німецько-народньої партії свободи є Гітлер, герой недавнього процесу за державну зраду, людина дуже пересічна, але з усіма демаґоґічними даними на популярність між юрбою. Силою цієї партії є організовані озброєні відділи, які мріють про переворот на зразок італійського фашизму. Другі з черги народні-націоналісти йдуть до виборів з гаслом: один цісар від Дунаю до Балтійського моря. Це партія консерватистів, яка змагає до війни з Францією, виступає проти виконання версайського договору, ставить кандидатуру ґен. Людендорфа, а своїм ідеольоґом має славного Ревентльова. Демократи нагадують партію російських кадетів; це є републиканці, які витворились в 1918 р. з давніх поступовців та вільнодумців і яких найчільнійщим речником був убитий націоналістами перед двома роками Вальтер Ратенау.

Центр є партією католицькою, а проте демократичною. Її провідником є теперішний канцлер Маркс. Найбільшу скількість визначних теоретиків та партійних організаторів мають соціял-демократи; досить згадати Кавцкого, Бернштейна, Гільфердінґа, Отто Вайса або Германа Міллера. Це є партія мирової і державної політики. Комуністи стоять на ґрунті диктатури пролетаріяту і захоплення влади насильним шляхом, за прикладом большевиків. Баварці це межові націоналісти, та монархісти, які прямують до баварського сепаратизму.

Є дані на те, що рішуча боротьба буде вестись між двома крилами виборчого фронту: націоналістами та комуністами. Ці два напрямки мають найпопулярнійші виборчі аргументи, найдоступнійші для розбурханої масової уяви. Як це буває завсіди у хвилині національної скрути: найрозумнійші та найбільше обережні політики, які глядять з історичної перспективи на суспільні завдання сучасности

Пр. 421/24. В Імени Річипосполитої Польскої! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло“ число 89 з дня 22. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) На другій стороні з гори в цілости. 2) Похід проти українського шкільництва“ в уст. від слів: „Як бачимо“ до „польського народу“ влучно. 3) „З життя партій“ а) межи: „селянства“ і „Партія видала“, б) від слів: „На його“ до кінця артикулу. 4) „Студентська еміґрація“ межи: „землях“ і „виясняючи“. 5) „Новинки“ в нотатці другій а) межи: „до Львова“ і „забираючи“, б) межи: „забираючи“ і „лєгальну“, ц) межи: „канцелярій“ а „і переконати їх“, д) нотатка шеста в цілости, е) в нотатці: „Небезпека земледрусу“ відслів: „яка являється“ до кінця містить в собі єство ад. 1) злоч. з § 65 а. з. к., ад 2) прост. з § 300 з. к. ад 3) 4) злоч. з 65 а. з. к., ад 5) а) б) ц) прост. з § 300 з. к., ад 5) прост. з § 305 з. к., ад 5) ц) злоч. з § 65 а. з. к. узнав доконану в дни 21. квітня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4,000.000 Мп. — Львів, дня 23. квітня 1924.

(Підпис нечитний.)

Наддніпрянська Україна.

Доля засуджених у Київі.

З Москви повідомляють: головний український прокуратор появив, що розглянувши касаційне зажалення обвинуваченых, він не знайшов ніяких підстав для того, щоби засуд касувати. Остається засудженим ще шлях прохання про помилування, що вони й мали зробити вислявши відповідне письмо до Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету. Засідання Комітету відбудеться саме в цій справі у найблищих днях.

Засуд на смерть.

З Харкова доносять, що тамошній Губерніяльний Суд засудив на кару смерти через розстріл б. капітана Стеценка, що служив у царській армії а опісля в денікінській. Стеценка обвинувачували за те, що будучи контр-розвідчиком і займаючи у контр-розвідці дуже відповідальні посади розстріляв понад 5.000 комуністів.

Італійський консуль в Одесі.

До Одеси прибув на кораблі т-ва Льойд Трієстіно італійський консуль Галянті разом із цілим персоналом консуляту.

вважаються поганими патріотами. Їх переголосовують ті, що кричать голоснійше і звертаються до некритичної авдиторії. Коли так діється у нас — то це можна зрозуміти. Ми не маємо державної традиції і ніякої школи публичного політичного життя. Але такий стан у Німеччині є вислідком зниженого державного та суспільного апарату. Всі німецькі партії робили чимало похибок. Та якнебудь з них візьме завтра у руки керму держави, — буде приневолена направляти не тільки свої похибки, але й усіх инших. І щойно тоді вирине перед нею почування відповідальности за цілість національного життя, свідомість, якої, як вказує виборча сліпа кампанія, нині пропадає у крутіжі вузьких партійних та особистих інтересів.

До аналізи цього стану доведеться вернутись ще по виборах.

Преса.

Білоруське питання в Польщі.

Варшавський „Курєр польскі" з 20. квітня ц. р. містить передову статтю на тему: „Білорусини". На думку газети, білоруська справа у Польщі прийняє грізний оборот для польської державности. На Сході творнться білоруська республика і туди до неї звертаються очі Білорусинів. Білоруські есери в Польщі получилися з комуністами для боротьби з Польщею, а умірковані білоруські групи зближилися з російською еміграцією. Польща своєю політикою і своїми безпардонними переслідуваннями спричинила те, що вся майже білоруська інтеліґенція виемігрувала. Білоруська молодь покінчивши середні школи та не маючи вступу на польські університети, виїзджає на студії до Праги, Берліна, Відня, Дорпату, Риги а найбільше її йде до Ковна або до Мінська.

„Те що діється — пише газета — між Білорусинами тепер є пробуджуванням народньої душі. Рух цей росте і кріпшає з кожним днем. З ним треба рахуватися. Трактувати його як переступство одиниць було би звичайною сліпотою. Можна замкнути до тюрми десятки і сотки одиниць, можна їх повісити але такими заходами положення ніхто не опанує. У найкращому разі придуситься на хвилину огонь на те, щоби він вибух зі скріпленою силою".

Квестіонувати істнування білоруської національности не можна. Це було би страшною помилкою. А коли білоруська національність істнує, то вона буде розвиватися і проти волі Польщі. Щоби її позискати, треба за всяку ціну зірвати з політикою денаціоналізації Білорусинів а противно треба їх рух за всяку ціну піддержати та скріпити. Бо

„співжиття — пише газета — є конечне. А конечне не лише тому, що ми зайняли край збройною силою, але передовсім ще й тому, що жие там велика скількість польського населення, що істнує там польська культура, що східні землі збільшили польську літературу, польське мистецтво і наш історичний добробок не одним клейнодом".

Результатом усіх тих міркувань є висновок, що треба пійти на стрічу білоруському національному рухові шляхом надання амнестії для білоруських інтеліґентних еміґрантів, шляхом покликання до праці в урядах Білорусинів—інтеліґентів, розписання конкурсу на білоруські шкільні підручники і т. д. і накінець шляхом надання Білорусинам таких прав, які мають Українці у „Всходней Малопольсце".

От тут то й „кришка!" Добалакався і доміркувався „Курєр Польскі" аж до такої толєранції. Довести права Білорусинів до того, що ми маємо тут у Галичині — не значить клин клином вибивати і купити собі з Білорусинів.

Коли „Курєр Польскі" дійшов вже аж до таких побажань для Білорусинів, то далі може снувати нитку своїх толєрантних мрій ще краще.

І так на зразок східно-галицьких прав для Українців треба Білорусинам — на думку тогож „Курєра" — дати білоруську початкову і середню школу, а на віленському університеті заснувати для Білорусинів катедри білоруської мови, літератури та історії.

Бачиш сам, читачу, як це все гарно звучить. В нас тепер еволюціонують наші права на полі шкільництва в бік вищої культури—вони систематично надівають польську політуру і Поляки роблять це для нас добровільно без ніякого зовнішнього ні внутрішнього примусу. Наші катедри Поляки добровільно позносили на львівському університеті ще в 1919 р. Все це діялось очевидячки і на далі діється по найліпшим інтенціям „Курєра Польского.

Ох, Брате, Білорусине, аж тепер можеш переконатися, хто твоїм приятелем! „Курєр Польскі" бажає для тебе такої автономії, яку маємо ми Українці саме тепер у Східній Галичині. Та автономія спливає для нас також цілком добровільно з польського боку цілковито так, як того бажає для Білорусинів „Курєр Польскі". Блаженні польські політики і блаженна їхня преса у своїй пренепорочности.

БАЧЕВСЬКОГО
НАЛИВНИЙ НА ОЧКАХ
Деревівка
Горобинна
Морелівка
Оріхівка
Помаранчівка несол.
Вишнівка несол. 1793 1—1

„Малопольска".

Сей безглуздий термін на означення Галичини, якого вживає ціла польська преса, не виключаючи й сіоністичної „Хвілі" та урядові установи польської держави, діждався вкінці вчучної оцінки з боку визначного польського ученого. Останній зшиток журналу „Єнзик Польскі", субвенціонованого польським міністерством освіти і краківською академією наук, приносить статтю К. Нічa, професора краківського університету і члена крак. академії наук, п. заг. „O nazwy dzisiejszych części Polski". Автор різко виступає проти самовільного накидування цілим областям назв, які не мають за собою ніякого оправдання, ані традиції. В уступі, який займається назвою „Малопольща", каже дослівно ось що: „Все инше перевисшає уживання назви „Малопольска", в значінню Галичини. Знаємо, що її зродила охота затерти спомини поділів через усунення накиненої назви, одначе приходиться ствердити, що висліл є радше противний. Ся безкритично, сліпо, в першім розгоні переведена зміна спричинила вже чимало зла, а саме страшний заколот в поняттях про історично-етнографічні дільниці Польщі. Дійшло до того, що нині, коли хочемо говорити про справжню Малопольщу, тоб-то про давні Краківське, Судомирське та Люблинське воєвідства — а говорити про неї приходиться нераз при історії, етнографії, людовій мові, навіть при культуральних діялєктах — треба се виразно зазначувати. Справді і сміятися і плакати хочеться, коли людина з Коломиї або хоч би й зі Львова зове себе Малополянином, але не вважає за Малополян населення з Кельц або Сосновця. Зясуймо собі, що: 1) ледви третина бувшої Галичини є Малопольщею, бо вже Ряшів лежав поза нею, в Руськім воєвідстві, 2) більша частина Малопольщі, а саме північ

Ол. САПІКОВСЬКИЙ

С. Єфремов про В. Короленка.

(Продовження.)

Дозволимо собі навести тут такий епізод з власних спогадів. В початку 1912 р. П. Струве виступив у „Рус. Мысли" з великою статтею, скерованою проти українського національно-визвольного руху. В той час у Москві почав виходити місячник „Украинская Жизнь", і я був одним з редакторів. У скорому часі я одержав від В. Короленка листа, що його журнал „Русское Богатство" відгукнеться у найблищій книжці на українське питання. Дійсно в „Рус. Богатствѣ" зявилася стаття одного з редакторів В. Мякотіна, що вважався видатним фаховцем в українських справах. Вона містила ніби сприятливу для українства критику Струве, але в основі і сама стояла на ґрунті російського централізму.

Взагалі факти, які ми маємо, свідчать, що Короленко не охопив теоретично національної проблеми у всю її широчінь, зі всіма позитивними і негативними її моментами, і не розвязав цієї проблеми для себе остаточно; але те, що в цій проблемі не викликало сумнівів, що не насилувало його сумління, не ламало його гуманістичного світогляду, — на те він відгукувся з великими симпатіями, тим щиро інтересувався до того з захопленням прикладав власних зусиль. Спогади С. О. Єфремова дають дуже цікаві до цього ілюстрації. З них ми довідуємося і про те, що і як робив Короленко для української справи. Бо кінець-кінцем він всеж таки вважав себе за Українця, як це ми побачимо низче.

II.

Про першу свою зустріч з В. Короленком С. Єфремов розповідає так:

„Коли по смерти Плєве почалася знаменита „весна" в осени 1904 р., то я вибрався був до Петербургу, щоб домагатися дозволу на українську пресу; поїхав я, маючи з собою готову інформаційну статтю про цензурні утиски над українським словом („Внѣ закона")." Зі своєю статтею Єфремов вирішив звернутися до Короленка, що редагував тоді „Русское Богатство". „На щастя, я застав його в редакції. Розмова з приводу статті була дуже недовга. „Ви прийшли, — сказав мені В. Г., — дуже до речі. За „Русским Богатством" есть недоїмка по українському питанню, і я надіюсь, що її буде оплачено вашою статтею". В дальшій розмові виявилось, що Короленко цікавився київськими настроями, українською пресою взагалі і „Київською Стариною" з осібна. „Нагадаю до речі — додає Єфремов — мало відомий факт: Короленко не тільки був пильним читачем цього журналу, але й співробітником, надрукувавши в йому дві замітки з української старовини та етнографії („Договоръ монастыря со снѣцаремъ" та „Признаки украинской колонизаціи на Уралѣ").

Торкаючись дальшого свого співробітництва в „Русск. Богат.", Єфремов пише: „Короленко не тільки приймав, скажу так, пасивно посиланий йому матеріял, але виступав иноді навіть ініціятором тієї чи иншої статті. „Обставини склалися так, — писав він, напр., до мене 29. червня 1910 р. — що у нас в „Русском Богатствѣ" не було нічого з приводу смерти Б. Д. Грінченка і Кропивницького. Це мене засмучує — додає Вол. Гал. і прохає конче дати статтю про цих українських діячів до „Русского Богатства". Ще більше заінтересування викликало у його питання про українську школу, — до речі, перша солідна на цю тему праця „На безпросвѣтномъ пути" небіжчика Б. Грінченка зявилась там у „Русском Богатствѣ". Шкільній справі, збіранню матеріялів до неї та пляном власних на цю тему праць присвячено кілька Короленкових листів до мене з часу війни. Надто це заінтересування зросло було 1916 р., коли полтавське земське зібрання, з ініціятиви гласного й разом члена Державної Думи Коваленка ухвалило було домагатись української школи. Перебуваючи саме тоді в Полтаві, я просто зі земських зборів зайшов до Вол. Гал. і добре памятаю, який величезний він виявив інтерес до цієї справи... Надто зацікавили його були мої матеріяли, і він взяв з мене слово, що я їх оброблю для „Русского Богатства". „Про українську школу я теж напишу, але нехай ці матеріяли будуть початком нашої кампанії за українську школу" — ото власні слова Короленка.

Коли пригадати, що вільна українська преса і національна народня школа складали три чверти тодішньої програми наших патріотів-культурників на Великій Україні, то само собою зясується, в якій мірі В. Короленко був українофобом... Але освітлюється ця справа ще й з иншого боку. С. Єфремов у своїх спогадах пише:

„До українського питання Короленко ставився цілком серйозно, розумів його вагу культуральну й політичну і може саме через це голос його був мало не єдиним з посеред російського громадянства тверезим голосом, підчас націоналістично-обрусительних оргій царського війська в Галичині, а надто Деникінщини та Україні. Нераз він жалкував, що одбився од української мови. Пригадую, що один з його пропащих листів увесь був написаний на цю тему. Це було 1905 р. підчас виступів Вол. Галак на мітінгах у Полтаві, надто на передмістях. „Я почуваю, — цитую його листа з памяти, — що між мною та слухачами нема тих інтимних живих ниток, які простягаються між промовцем та слухачами, коли вони однією мовою говорять. І доводиться саме тепер гірко жалкувати, що не говориш по-українському". Мені оповідали в Полтаві, що пізнійше він почав був одне оповід

Краківського воєвідства з Ченстоховою, переважна часть Судомирського аж поза Радом і ціле Люблинське остали поза Галичиною— а тоді усвідомимо собі в цілій наготі безглуздя утотожнювання сих двох назв. Се було би безглузне навіть тоді, коли би давні межі Малопольщі мали виключно лише історичну вартість. Але так не є: лишаючи на боці ріжні природні звязки цих земель цілий нарід, ціла мова півдня бувшого Королівства є до нині визначно малопольські, та що за цим йде, малопольською є також мова тих літературних мистців, котрі як Дигасінські чи Жеромські затримали стислий звязок зі землею".

Але промовляти до „малопольської" преси аргументами науки та розуму — се кидати горохом об стіну.

Складайте жертви на фонд Українських Інвалідів (вул. Руська 3|II).

1646 5—?

Український клюб і справа нац. меншостей.

Варшава 2: травня 1924.

Сьогодня відбулося повне засідання Українського клюбу, присвячене біжучим політичним подіям. Особливу увагу звернено на неясні спроби польського уряду вирішити справу т. зв. нац. меншостей, в першу чергу територіяльних. Вислухавши звідомлення голови клюбу, клюб ствердив: 1) що положення українського народу в границях польської республики є незвичайно важке та з кождим днем усе більше погіршується, 2) відповідальність за таке положення українського народу спадає на всі польські уряди й усі польські партії, 3) в теперішній хвилі як польський уряд так польські партії змагають до того, щоби вибілити себе в очах культурних держав Европи за свою екстермінаційну політику у відношенню до українського народу, 4) з тією метою для здезорієнтування европейської опінії створюється при раді міністрів спеціяльний комітет у справах т. зв. кресів, в якого склад покликано особи, що з тією самою метою — регабілітації польської політики — відбули недавно заграничну подорож; сам спосіб розвязки квестії т. зв. національних меншостей без представників заінтересованих народів, як і зміст дотеперішніх заяв у цій справі ярко характеризують ці кроки і наміри польського уряду і польських партій; 5) з другого боку для виправдання дотеперішньої політики репресій супроти українського народу час до часу відбуваються арешти серед українсккого населення; власне такий характер має нова хвиля масових арештувань на Волині.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Ревізія в совітській місії в Берліні.

3. травня німецька поліція в значному числі ввійшла до будинку совітської торговельної репрезентації. Бюра обсаджено, а урядовцям казали вийти на подвіря. Арештовано кількох урядовців і закованих відвели до президії поліції. Сов. амбасадор уважаючи це поступування нарушенням права екстериторіяльности, велів замкнути будинок місії і злержати її агенди. Безпосередно має амбасадор виїхати до Москви. Німецьке мін. загр. справ переслало сов. посольству протокол справи, а саме урядники сов. місії придержали урядовців віртембергської поліції і так уможливили втечу ескортованому вязневі. Тому поліція мусіла окружити будинок і арештувати пять членів місії за чинну участь у інциденті. Мін. загр. справ заявляє, що відмовляє сов. місії прав екстериторіяльности, поведення членів місії вважає нарушенням прав Німеччини. Поліція мала відставити з слідчого арешту ареш. Позенгарда зі Штудгарту до Старогарду через Берлін. В Берліні арештований предложив ескортуючим пійти з ним до ресторану при Ліндентассе. Вони не знали, що там є сов. місія. Коли вийшли, П. кликнув, що він є членом місії, а його арештують. Потім пропав у будинку. Поліцію члени місії замкнули. Щойно пізнійше випустили їх. — Інцідент здається переходить у спокійну фазу. Німецьке правительство вишле сов. делегації ноту, в якій висловить жаль з приводу події.

Переговори Макдонельда з бельгійськими міністрами.

Вислід переговорів Макдонельда з бельгійськими міністрами держать в тайні. Досі звісно, що переговори торкаються виконання справоздання Дейвіса. Преса висловлює думку, що найважнійшою ціллю цих переговорів було узгіднити англійський і французький погляд на плян знавців.

Прискорення бельгійсько-совітських переговорів.

Бельгійське правительство поручило прискорити переговори, котрі почались у Льондоні між секретарем совітського представництва Гермерером і бельгійським послом Мушером. Коли дійде до порозуміння, Бельгія навяже офіціяльні переговори з совітами, бо громадська думка після факту визнання СРСР. Англія є за тим, щоби й Бельгія визнала СРСР.

Анулювання военних довгів союзників.

Льондонські газети звідомляють, що більше американських фінансістів зогляду на прийняття пляну знавців заявилилися за зредукуванням а навіть за повним анулюванням военних довгів союзних держав.

Конґрес поневолених народів.

Польська Сх. Агенція (АВ.) подає таку інформацію: „Небавом відбудеться у Відні конґрес під назв. „Конґресу поневолених народів". Вже тепер розпочалася з цього приводу пристрасна кампанія, звернена головним чином проти Польщі. Большевизуюча „L'ere Nouvelle" (як відомо цей орган під ніяким оглядом не є „большевизуючим", тільки ліберально-радикальним і має ню прикмету, що критично дивиться на польську політику супроти непольських народів. — Ред.) в однім із останніх випусків поміщує статтю під заг. „Білий терор у Польщі", в якій закидує Польщі цілий ряд варварств. Організатори конґресу оперують цілим рядом визначних у літературі і науці імен, як Еріо, Оляр, Р. Ролян і инші, які мають фірмувати відозви, що закидують Польщі яркі злочини і варварства, як переслідування преси, поліційні репресії, огидну поведінку з 3.000 політичних вязнів, „запроторених у льохах без світла, повітря і поживи". Ці відозви підносять теж, що вязнів бють і тортурують. М. и. як один із доказів приводиться смерть О. Бесарабової. Протипольська кампанія продовжується, а про контракцію з нашого (себто з польського) боку, дотепер не чути, хоч ці напади на Польщу відомно впливають на її авторітет і фінансову ситуацію за границею".

Тільки А. В. Годиться додати, як ми вже інформували, що „Конґрес поневолених народів" не відбудеться у Відні в наслідок спротиву і погроз Югославії, Чехії і натурально Польщі на адресу Австрії. Тому головний ініціятор конґресу Радіч робить заходи, щоби цей конґрес відбувся у Данцігу.

З життя партій.

Українська Партія Нац. Роботи.

Новоуконституована „Українська Партія Нац. Роботи" проголосила свою програму і організаційну схему. З короткого і в деяких місцях загальниково неясного змісту програми, до тогож відповідно пересіяного через прокураторське сито довідуємося, що партія „Нац. Роботи" — як кожна національна партія — змагає до універсальности. Вона ставить собі метою згуртувати і зорганізувати з ріжних верств громадян, які були би свідомі політичних і соціяльних стремлінь української нації та обєднаних спільною дисципліною. Найбільшу вагу кладе партія на політичні домагання, як передумову соціяльних. Партія узнає республиканську форму влади, одночасно протиставляючись не лиш монархізмові всякого роду, але й УНР-івсту та радянству.

Під соціяльно-економічним оглядом партія змагатиме до економічної діференціяції українського народу, а в першу чергу змагатиме до того, щоби земельний фонд країни опинився в правному і фактичному посіданні українських селянських мас та щоби торговельний і промисловий капітал України перейшов в національні руки. Поруч з тим партія буде змагати до поправи сільського господарства і раціонального збільшення його продукції.

Партія стоїть на становищі приватної ініціятиви і — натурально — приватної власности. Національно свідоме робітництво партія боронитиме перед господарським, соціяльним і політичним визиском капіталу, признаючи за ним право свобідної коаліції і гуртування для оборони господарських і соціяльних здобутків в межах роботоохоронного законодавства.

В культурній области партія є за піднесенням культурного рівня народніх мас на основах: пошанування сімї, національної традиції, особистої і корпоративної гідности та вільної самодіяльности поодиноких верств і груп націй. Партія заявляється за повною волею совісти і віроісповідання, при чому церква повинна бути засобом національного виховання.

Партія відкидає всякі інтернаціональні доктрини. Партія виключує можливість вирішення міжнаціональних конфліктів шляхом порозуміння, октруа або легальних можливостей для ступневого реформування історичного ладу і тому в своїй діяльности рахує тільки на власні сили, свідомість та організованість членів нації.

Як бачимо в програмі партії „Нац. Роботи" немає майже нічого нового, коли не вважати, що під соціяльним оглядом партія є досить маркантно посунена на право та що як суто політична організація виставляє в в своїй програмі аксіомну тезу про „пошанування сімї". Зрештою партія — так сказатиб — угольний камінь засвоїла собі від колишньої наддніпрянської УНП. (Української Народньої Партії, на якої чолі стояв відомий харківський адвокат М. Міхновський). Як багато тут захоплене з УНП., вистане переглянути брошуру „Справа української інтеліґенції в програмі Української Народньої Партії". Соціяльний бік партії „Нац. Роботи" являється спадщиною по хліборобах-демократах, що зрештою й не дивно, коли мати на увазі, що один з керманичів хліб.-демократів став творцем партії „Нац. Роботи".

За те багато нового дає схема організації У. П. Н. Р. Організ. статут партії бере в міцні руки кожного свого члена, спираючись на індивідуальному доборі людей. Всі партійні зїзди (краєвий, окружні, повітові), управляючі і виконуючі комітети, партійні збори і наради — є надто складною машинерією, щоби їй присвячувати більше місця. Члени партії діляться на дійсних і прихильників. Дійсний член мусить виконувати приняту або доручену роботу, приймати живу участь в житті партії, платити партійний податок і передплачувати парт. орган. За те член має право рішаючого голосу у відповідних установах партії, та право активного і пасивного вибору. Прихильни-

Ширіть наш часопис!

дання писати по-українському, але далі за початок справа не посунулася, бо — як жалівся Вол. Гал. одному з полтавських Українців — він не знаходив у своїому лексіконі потрібного матеріялу".

До цих спогадів С. Єфремова я міг би додати власну згадку з часів мого редагування „Приазовск. края" в Ростові над Доном. У цій газеті була вміщена низка статтей галановитої співробітниці Марії Анчарової про скандальне і навіть злочинне поволження Галичан-москвофілів, що опинилися там, з небіжчиком Дудикевичем на чолі, в 1915—1916 рр. Короленко незвичайно зацікавився багатим фактичним матеріялом цих статтей, звернувся до М. Анчарової особисто за ще-якими поясненнями і потім привітав пп. москвофілам у „Русск. Богат." відповідну їх гідности статтю.

За всім тим С. Єфремов має цілковиту рацію, коли у кінці своєї статті зазначує, що позиція Короленка в українській справі була всеж таки позицією сторонньої людини. І сам Короленко це в найліпший спосіб зясовує, згадуючи, як на чужині, підчас першого заслання на північ Росії, його пригнобив селянин-вологодець... „Мене раптом огорнуло якесь особливе почування глибокої ніжности та любови до цієї людини, ні — до всіх оцих людей, до всього села цього з розкошланими під снігом стріхами, до всієї цієї вбогої природи на півночі з її білими полями й темними лісами, з похмурним холодом узимку, з живим капотінням на весні, з таємною думкою її неосяжних просторів... Доля моя—додає тут автор — склалася так, що цее захватне почуття довелось мені пережити на півночі. Як би така-от хвилина, та ще за таких само й обставин трапилась мені була на моїй батьківщині, на Волині, або взагалі на Україні — можебя почув себе більш Українцем (моє підкреслення. О. С.) Але й потім такі значучі хвилини єдналися з великоруськими або сибірськими враженнями".

Оцеж і є головне, коли ми хочемо зрозуміти, психольогічно зясувати собі постать Короленка. „Занадто рано доля одірвала його від рідного краю, кидала ним по всіх усюдах, водила по Сибіру та Великоросії й тільки аж під старість, коли людині ламати себе вже пізно, прибився він знову на Україну. Та й тоді старі громадянські, літературні та особисті звязки лишилися міцні, новіж заводити було важко. Тому деяка двоїстість таки причувалася в його позиції.

Двоїстість — ото єсть як раз те слово, яке потрібне на цім місці. Двоїстість у Гоголя, двоїстість у Короленка... І там і тут перед нами український письменник, що писав російською мовою, бо випадково життя не тільки прибило, але й міцно прикувало його до російського берега. Незвичайно легко жбурнути камінцем осуду і в ту і в другу постать. Незрівнано труднійше зрозуміти їх внутрішню трагедію.

ки можуть тільки співпрацювати в якомунебудь органі партії, мають право приходити на наради, віча, працювати в ширших парт. установах, передплачувати парт. органи і літературу, та добровільно платити парт. податок. Після чвертьрічного пробування на становищі співчуваючого такий прихильник може домагатися прийняття в партію. Таким чином під оглядом добору членів партія хоче приноровити нові приїоми, кладучи вагу на якість, а не кількість членів.

Годиться іще додати, що — по словам субсидіярного органу УПНР. — партія буде вербувати активний елемент, ідеольогічно звязаний з трудовою партією, який розходиться з тактикою труд. партії і не може погодитися з її внутрішньою структурою (?!). Здавалось би, що партія „Нац. Роботи" бажалаб зайняти місце трудової партії, яку уважають керманичі УПНР. вже погребаною. Одначе так не є. Керманичі УПНР. радіють, що радикальна партія прецінь раз проявила охоту „обняти провід нації" і — очевидячки — притакують цій думці.

Не беремося заздалегідь видавати осуду з приводу цих міркувань, бо серед істнуючої отаманщини в нашому громадському житті важко підійти з вірною оцінкою. Слід ждати діл і на їх основі підводити підсумки, бо паперові заяви і газетні універсали рішучо не вистарчають, а радше скидаються на ту повінь фраз, яка ще недавно повітряною трубою наповнювала весь український простір.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчерашнім (96) числі „Діла" сконфісковано лише кінцевий уступ передової статті про першу паперову конституцію.

— **Боротьба за пашпорти.** Соймова фінансова комісія рішила управильнити пашпортові оплати шляхом окремого закону. Тут зараз же вивязалась гостра суперечка поміж послами, які стояли на становищі, що Польща належить ще до Европи й тому не слід Польщі будувати проти Европи азійського муру, та представниками мін. фінансів, які в „kółko Macieju" повторяли фразу про „вимоги фінансової санації". Комісія обнизила тарифу за закорд. пашпорт з 50 злп. на 30 злп., та для заробкових еміґрантів на 2 злп. Оплати ввійдуть в силу з днем проголошення закону. Згаданий проект прийняла комісія у двох читаннях, третє послідує у вівторок 6. ц. м.

— **Переслідовча манія.** Подаємо за „Дзєнніком людовим" у буквальному перекладі таку телефонічну звістку зі Станиславова: „Тутешня поліція сконсиґнована. Поліційні постеруики виконують службу з наїженими багнетами. Витворився настрій, начеб у місті був стан облоги, щоб запобігти випадкам, які хіба у непочитальних поліційних чи воєвідських мізках зродилися як хороблива імаґінація. У Крехівчах під Станиславовом у фабриці Мондшейна вибух страйк. Фабрикант закликав поліцію, яка на право й на ліво арештує страйкуючих, бо, мовляв, не вільно страйкувати. Може би мін. внутр. справ блище приглянулось урядуванню тутешнього воєвідства". А нам здається, що таке кінцеве ріит desiderium польських патріотів з під знаку ППС., які саме й підпирають нинішній кабінет так само „льоялно", як підпомагали шовіністичні дурійки всіх попередніх польських урядів, є що найменше позбавлене пристойности.

— **1-ий травень у Варшаві.** Підчас робітничої маніфестації в дні 1. травня варшавська поліція арештувала 36 комуністів, які будуть відповідати перед судом за „антидержавну діяльність", а то за несення таблиць і прапорів з непріємними гаслами та кольпортажу комуністичної літератури. „Хвіля" додає, що при тій „нагоді" не обійшлось у Варшаві без хуліганських антисемітських ексцесів.

— **Свято Т. Шевченка.** Українське еміґраційне селянство в Чехії в цьому році святкувало роковини Т. Шевченка як в Празі так і по инших місцях осідку філій Селянської Спілки в Чехії. Організацію і провід свята в Празі взяла на себе Пражська філія Української Селянської Спілки. Свято відбулося 4. квітня в салі „Сміховського пивовару" у Празі. Розпочалося воно вступним словом Голови Пражської філії Селянської Спілки Арк. Животка на тему „Три заповіти". Перший заповіт — це бути певними перемоги у боротьбі „Борітеся поборете", це той заповіт, що лишив його Шевченко всім поневоленим, яких кличе і до сьогодня до впертої боротьби за своє визволення. Другий заповіт, це той, яким закликав Шевченко „громадою обух сталити", щоби здобути хирену долю. А третій заповіт — це заповіт для нас дорогий — „поховайте та вставайте кайдани порвіте". Жива й поетична промова тов. Животка викликала дуже приємне враження у присутніх на святі. Дальше член Лбенської філії Селянської Спілки тов. Медвідь виголосив гарний змістовний реферат на тему: „Шевченко борець за національну і соціяльну волю українського трудового народу". Після того розпочався концертовий відділ, в якому взяли участь і відомі українські артисти. Пані Юля Зозуля і п. Каралуп проспівали дует. Гарні деклямації членів Селянської Спілки т. Пасенюка „На батьковій могилі" слова Вороного і т. Нагляка „Іван Підкова" Шевченка. Артистка Ст. Нагорна чудово проспівала „І золотої і дорогої" слова Шевченка, музика Січинського. та Думу про Нечая. З великим захопленням присутні на вечорі зустріли появу на сцені відомого кобзаря В. Ємця, який під акомпанямент бандури проспівав сучасну думу „Чого лачеш Україно", та дав ще декільки незвичайно артистичних нісень на бандурі. Під гучні оплески зустрінуто корифея української сцени директ. Миколу Садовського, який прочитав поему Шевченка „Кавказ". Композитор Н. Нижанківський виконав на фортепяні власні композиції, нові свої твори, якими зробив чимале враження на численно зібраній публиці. Вечір закінчився співом „Заповіту" всіми присутними, що утворило ще більш теплий товариський настрій. — *М. Юр.*

— **Арештування серед еміґрантів.** Перед кількома днями приїхав до Варшави зі Сов. Союзу транспорт польських репатріянтів, яких витали на варшавському двірці досить урочисто. Та ось чуємо, що варшавська поліція арештувала з поміж отих репатріянтів кілька осіб, мущин і жінок, під закидом шпіонажі в користь Союзу Р. С. Р. Годі що важко сказати, чи московські большевики, які славляться своєю дисциплістю в організуванню пропаганди й шпіонаж, дійсно покористувалась доброю нагодою не єкинути до Польщі кількох своїх людей чи це „традиції не гостинна" польща прийняла так сердечно й урочисто своїх земляків, що оточала їх агентами, які вже потрудали за те, щоби вкалити кількох свіжовпечених громадян Річипосполитої до холодної.

— **З документів часу.** Brzeżany 3. 4. 1924. Do Wielebnego Urzędu gr. kat. w .... (про уськаємо з відомих причин — Ред.) W ślad tut. pisma z 24. II 1923 L. 4425|3 i 15. II. 1924 L. 118|3 w sprawie prowadzenia ksiąg metrykalnych, zawiadamiam że odtąd przekonywać się będę osobiście oraz przez delegowanych urzędników Starostwa, czy metryki są prowadzone stosownie do postanowień reskryptu min. spr. wewn. z dnia 16. 8 1875 L. 1767 intymowanego reskryptu b. Namiestnictwa z 25. 8. 1875 L. 47131 dz. u pr. Nr. 66, t. j. w języku łacińskim oraz zwracam równocześnie uwagę Wielebnego Urzędu parafjalnego, że w myśl obowiązującego jeszcze rozporządzenia b. min. spr. wewn. z 4. VI. 1869 L. 1869 dz. u. kr. Nr. 24 w korespondencji z władzami państwowemi należy się posługiwać językiem urzędowym, tj. obecnie językiem polskim. Na wypadek niestosowania się do powyższych zarządzeń będzie Starostwo bezwzględnie karało po myśli sankcji karnej przewidzianej w § 7. rozporządzenia z dnia 20. IV. 1854 dz. up. austr. Nr. 96 grzywną od 2 do 200 złp., względnie aresztem od 6 godzin do 14 dni. — Starosta: Jakubsche wr.

— **Смерть воєводи.** У Катовицях помер на запалення легенів і нирок воєвода Концкі.

— **Манія почестей.** Польща не пропускає ані одної нагоди (колиж жадної немає, то як стій придумує якусь і штучно препарує), щоб лише збільшити скількість патентованих патріотів, обдарованих титулами, орденами, писаними поляками вдячности уряду за великі „заслуги" й т. п. відзначеннями, на які старовинні народи, з глибоко вкоріненими поняттями обовязку й скромности, були страшенне скупі. Ось знову з приводу роковин паперової конституції 3. травня появився список „заслужених" громадян Річипосполитої, які у своїому життю на підставі патенту патріотизму можуть ще добре влізти у печінки своїй батьківщині. І так м. ін. високо заслуженим громадянином признано одного поміщицького потентата Фудаковского, якого обшарники пхали в надзірну раду Банку Польського, проти чого запротестував навіть сам премєр Грабскі. Нема то, як wdzięczność ojczyzny...

— **Сензаційна розправа.** На день 2. червня розписано у Берліні розправу проти атентатчика на Максиміліяна Гардена, Анкермана.

— **Друкарський страйк у Будапешті.** У Будапешті дальше не виходять газети й спить увесь друкарський рух. Уряд заявив, що тільки тоді готов принятись за посередництво, коли звернеться до нього з офіціяльною просьбою одна зі сторін, заангажована у страйку.

— **Страйк аптикарів у Варшаві.** Спілка професіоналів-фармацевтів у Варшаві поставила деякі умови власникам аптик. Ті умови мали стати предметом обміркування на спільній нараді обох сторін. Одначе представники аптикарів не явились на заповіджну спільну нараду і фармацевти проголосили страйк у всіх аптеках. Такий страйк, який відбивається виключно на недужих, є мабуть найгрикрійшим із усіх можливих страйків; аптикарський страйк, — хочби й як коротко він тревав, — обовязково мусить спричинити випадки смерти.

— **Аеро комунікація.** Міжнароднє підприємство аеро-комунікації з осередком у Парижі розпочало з днем 1. ц. м. правильний рух пасажирських і почтових аеропланів на таких ділянках: Париж-Штрасбурґ, Прага-Варшава, Відень-Будапешт, Білгород-Букарешт.

— **Недоля Українців у польській армії.** Характеристичним причинком до слів міністра військових справ Сікорского, якими він запевнював на днях варшавський сойм про поведінку з вояками инших національностей у польському війську „згідно з конституцією", хай послужить такий факт: у 23 полку полевої артилєрії в III. дивізіоні в Жирах на Гор Шлеску було в минулім році дві сотні самих Українців; тепер є їх там усього 40 вояків. На протязі цілого минулого й біжучого року не тільки не дозволено Українцям-воякам греко-кат. віроісп. святкувати ні одного їх свята, але й примушено їх сповідатися й причащатися у польських ксьондзів у костьолі! Можна уявити собі, як поводяться з отими вояками-Українцями на кожному кроці і як глумляться з їх національних почувань, коли навіть їх релігійні почування насилують. Але для міністра все воно є в порядку, „згідно з конституцією".

— **Реформа валюти й санація фінансів.** В одній польській газеті емеритучитель оголошує такий цікавий образок нинішніх валютових комбінацій у Польщі. — За довголітню чесну працю в учительському званню рада м. Львова перед роками признавала кількох народніх учителям (із яких ще двох є живими) персональний додаток до платні у сумі 400 австр. к. річно; ту суму враховано потім в емеритуру, і можна було за неї дістати паливо на весь рік, обувю й одяг для цілої родини і т. п. Прийшла зміна валюти і 400 к. рівнялось 280 мп. Тепер 280 мп. рівняється $^{18}/_{1000}$ одного „гроша" (сотика), як емеритального додатку, рівновартного колишнім 400 к. На те, щоб такий емерит міг дістати 1 сотик на рік він мусить ждати 66 літ, 7 місяців і 9 днів! Здається, що більш яскравого прикладу, до якого добробуту при чесній праці можна доробитись у Польщі з її валютовими й фінансовими реформами — не треба. Згадана в горі газета, з якої беремо цей факт, називає його „поцешним фіглем валютовим" але нам здається, що такий „фігель" криє у собі більше трагізму ніж гумористики.

Дня 6. травня ц. р. о год. 8 веч. САЛЯ МУЗ. ТОВ-А ім. ЛИСЕНКА

Михайло Маслюк

арти т. опери

Тарас Шухевич

піяніст

Білети в книгарні Тов-а ім. Шевченка, Ринок 10. В день концерту при касі.

1811 2—2

Зі спорту.

З українського змагового Союза.

І. Мячеві змагання за мистецтво І. кл. При остаточнім усталенню програми на 1924. р. рішила Спортова Рада У. З. С. на своїм засіданню з дня 1. ц. м., що участь у змаганнях за мистецтво І. кл. візьмуть три дружини: „Беркут" — Перемишль, „Буй-Тур" — Станиславів, „Україна" — Львів. Речинці змагань такі:

11. 5. „Україна" — „Беркут", Львів.
18. 5. Буй-Тур" — „Беркут", — Перемишль.
25. 5. „Буй-Тур" — „Україна", Станиславів.

Відплатні.

1. 6. „Беркут" — „Україна", Перемишль,
8. 6. „Беркут" — „Буй-Тур", Станиславів,
22. 6. „Україна" — „Буй-Тур", Львів.

Курс суддів розпочинається дня 6. травня н. р. о 8-ій год. вечером в домівці „Сокола-Батька" при вул. Руській ч. 20. Зголошення приймається щодня від год. 4—6 попол.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Кооперативний курс для абсольвентів середних та вищих шкіл, для абсольвентів торговельних шкіл і для всіх тих, хто має загальне образування, уладжує Краєвий Союз Ревізійний у Львові. Курс тревати ме шість тижнів. О приняття на курс зголошуватися в бюрі Краєвого Союза Ревізійного при вул. Поміняновській ч. 11. II. п. від год. 11 до 12 (в будні дні) до 12. мая ц. р. Отворення курсу в четвер дня 15. мая н. р. о год. 3 і пів з полудня.

Квартет Товариства Музичного ім. М. Лисенка у Львові під орудою Олени Шлапаківної концертує дня 8. травня Станиславів, дня 9 травня Снятин, дня 10. травня Заболотів, дня 15. травня Коломия Народний Дім і в днях 11. до 14 травня Косів і Кути. Подробиці в афішах. 1829 1—1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ДО ЗАМІНИ дві посади учительські в Радимні, одна при хлопячій, а друга при дівочій школі, за дві в одній місцевости, в місточку або на селі при залізниці, найрадше в підгірській околиці. Близша відомість у о. Черкавського в Радимні. 1821 2—3

ПРИЙМУ на станцію дві панночки за харчі і доплату. Пирликова, Львів Коперника 15 А. II. поверх. 1822 2—2

МОЛОДИЙ, меткий купець відкупить торговлю мішаних товарів, збіжжа, пекарню, реставрацію, або льокаль на подібні промисли, вступить до спілки або прийме заряд в більших підприємствах того роду. Посередництво бажане. Зголошення приймає адміністрація для В. П. 1824 2—3

ДЕРЖАВНИЙ урядник X. рангу, власник 12 морґів грунту, вдовець 57 літ, ожениться з вдовою господарною, лагідної, скромної вдачі. Зголошення з фотографією слати Poste restante „Господар" Станиславів. 1826 2—2

НОТИ до співу й на оркестру, мішані й мужеські хори, висилає: Музична Накладня „ТОРБАН", Львів, вул. Осолінських 6. 1624 7—10

Шліть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Кооператива „Український Театр" у Львові. 1824 2—3

СТРИЙ, четвер 8. мая о 8. год. вечером в салі Народного Дому

КОНЦЕРТ

при співучасти оперової співачки **С. Федичківської** і піяніста, проф. Музичного Інституту **Тараса Шухевича.**

Увесь дохід на цілі українського театру.

Заява.

Заявляю, що обиду заподіяну п. Таркови Максимови дня 17. IV. ц. р. відкликую з глубоким жалем — в доказ цього складаю 5 дол. на „Рідну Школу" у Львові

Відень в квітни 1924.

1830 1—1 *Іван Онишкевич.*

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ

поручає

Т-во „РОДОГАН"

Площа Голуховських 1. Дім Скарбка проти Великого Театру. 1750 2—7

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 98 (10.191). Львів, середа 7. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

Боєві сурми?

На кілька днів перед німецькими виборами, на кілька днів перед рішенням великої альтернативи: мир чи війна? — на західних окраїнах Польщі, в Познані, президент польської республики Войцєховскі вдарив у воєнні сурми. Важко допустити, щоби тут наступило якесь непорозуміння, або щоби прикрита задирчатість найвищого достойника польської республики була висловом його власних думок чи — що гірше — настроїв. Прецінь през. Войцєховскі є спокійним, старим і зрівноваженим громадським діячем. Йому не лицює роль темпераментного Пілсудского, який залюбки любить вимахувати карабелею.

На відкритті познанської ярмарки през. Войцєховскі говорив просто неймовірні, сензаційно-алярмуючі речі. На його думку, Польща осягнула багато з того, що їй належалося, але **не все**. „Не всі польські землі, не всі невідкличні для повного нашого життя середовища є зєдинені з материком. З того, що я сказав, не робіть висновків, немов би я взивав вас на воєнні сурми. Вірю у велику могутність польської праці і польської культури, яка дозволить нам з часом осягнути те, чого дотепер ми не осягнули". Та це тільки рантух до закриття властивих цілей і мягко висловлених погроз. Бо тогож самого дня бесідник брав участь у відкритті фабрики літаків, що важко хіба зарахувати до польської культури, якою мається осягнути те, чого ще не осягнено. Цю думку потверджує дальший вислів през. Войцєховского: „Мусимо також думати те, щоби **під військовим оглядом стати дуже сильними**". Голос Польщі мусить звучати **твердо і гордо**. Польське військо завдяки санації скарбу буде поставлене на такому ступні, „щоби ніхто не смів не тільки посягати по польські землі, але й зменшувати наші внутрішні права, **щоби ніхто не смів бути суддею між урядом і горожанами польської держави**".

Справді твердо і гордо. Ця остання пігулка призначена для Союзу Народів, якого членом є Польща.

Читаєте цю промову, хитаєте головою і дивуєтеся: Що сталося? Від кого то ще Польща має відбирати польські землі і які? Чому в такій неласці Союз Народів? Чи не є це боєві сурми саме в хвилі, коли Европа помітно змагає до миру? Звідки такі противенства майже з цілим світом?

Відкриття познанської ярмарки відбулося на два дні перед 1-шим травня, коли то Мекдонельд, керманич найбільшої й наймогутнійшої держави випустив своє гомінке відручне письмо. А в тому письмі сказав він ні більше—ні менше, тільки що **в цьому році зовсім певно прийде день інтернаціонального мира**. Народи вже втомилися вічними конфліктами і воєнною ненавистю. Вони шукають нових шляхів для приязни і власної забезпеки. **До року Союз Народів повинен стати парляментом всіх націй**. Такі думки проголошує світові Мекдонельд, а през. Войцєховскі на адресу цього сподіваного парляменту націй кидає „твердо і гордо" слова: „ніхто не сміє бути суддею між урядом (польським) і горожанами польської держави, — себ-то тими народами, яких держави Антанти актом 14. березня 1923 піддали польській суверенности.

Ще одна замітка: Саме тоді, коли в Познані розлягалися ярмарочні воєнні сурми, польські політики: Туґут, Нєдзялковскі і Барліцкі підводили підсумки своєї подорожі до Льондону. Побувавши в Льондоні для змягчення широко поширених думок про Польщу, вони там билися в груди, під клятвою запевнювали Мекдонельда і кермуючу робітничу партію, що Польща не є імперіялістичною державою, що єдиним її змаганням є встановлення трівкого мира, що єдиною її журбою піднесення і зміцнення авторітету Союзу Народів, що єдиним її під теперішню пору завданням створення земного раю для невдячних „національних меншостей". Так говорилося і запевнювалося в Льондоні і так переложено на польську мову ті запевнення в Познані.

Не улягає сумніву, що Нєдзялковскі і Барліцкі не їздили до Льондону відвідати „братню партію". Так само „der kommende Mann" Туґут, вибираючись, в далеку путь, не думав про особисті приємности і враження. Ця подорож лівицевих „квестаржи" мала на меті прихилити до себе Англію, увійти в орбіту англійсько-італійської політики та спекатись всесильної лапи авантурничої Франції. Одначе льондонські діяльоти були такі неприємні, Англійці на точці „нац. меншостей" такі вимагаючі і до ніяких зобовязань в користь імперіялістичної Польщі такі нехильні, що наступило повне розчарування. Треба було перепросити Францію, треба було підкреслити, що Польща готова аж до кінця обстоювати французькі інтереси, що Польща готова зброїтися, воювати, нехтувати Союз Народів. І ті перепросини наступили 28. квітня в Познані і зараз після цього шеф польського генерального штабу ген. Галлєр подався до Парижа, щоби там тіснійше закріпити мілітарну конвенцію (з р. 1922) між Польщею і Францією. Иншими словами: познанська промова през. Войцєховского і париська поїздка ген. Галлєра стоять в різкій суперечности до промов і поїздок Нєдзялковских і Туґутів. Коли там говорилося про пошанування Союзу Народів, то тут про його нехтування, коли там підносилося змагання до мира, то тут лунають боєві сурми, коли там зазначувалося мирові тенденції польської політики, то тут „твердо і гордо" відповідається на вимоги Франції: ми готові!

Час непевности і пошуканки минув. Польська політика скинула маску миролюбивости і стала при боці войовничої Франції. Саме тоді, коли рішається в Европі альтернатива: мир чи війна? — з Познаня і Варшави йде відгомін: війна!

Субота 10. V. 1924.
Великий Весняний РАВТ
„Українського Лавничого Тов-а"
у великій салі „Народнього Дому".
Початок в год. 22.
Вступ за поіменними запрошеннями, які можна дістати в Книгарні Н. Т. ім. Шевченка. 1827 1—3

Східня політика С. Р. С. Р.

„Берлінер Тагеблят" містить цікаву допись з Москви від свого кореспондента П. Шеффера під заголовком „Похід радянського Союзу на Схід".

В дописі між иншим читаємо: „По шести літах від хвилі небезпеки та загрози, які ще в 1920 р. обмежували обсяг ділання московського уряду до одної ледви третини Европейської Росії, не згадуючи про азійську, сьогодня находиться Союз Соціялістичних Републик у стадії політичної офензиви, здобування великих впливів на Сході та посування їх вперед. Та активність чи воля до неї розтягається на цілу Азію".

Слова названого кореспондента дуже характеристичні. Недавно ми інформували наших читачів на сторінках „Діла" про те, що московський союзний уряд зліквідував майже всі пункти комуністичної пропаґанди на Сході під впливом напору західних держав. Всі ті осередки пропаґанди були чинними з рамени III. інтернаціоналу. Влада взагалі заборонила усім своїм підчиненим органам на місцях стояти в якомунебудь контакті з агентами пропаґанди ідей III. інтернаціоналу для Сходу та стояти з ними в якомунебудь звязку. До того вона обмежила кредити для потреб інтернаціоналу точнійше для потреб його східної пропаґанди.

Аже вже тоді ми писали, що офіціяльні большевицькі круги не зрезигнували зі своїх впливів на Сході. Ті впливи стратив московський інтернаціонал, але позискав їх у більшій мірі офіціяльний большевицький уряд. Большевики рішили завойовувати впливи на Сході при помочі своєї дипльоматії а не при допомові агентів III. інтернаціоналу.

Понадто вони стараються виховати на свої кошти своїх прихильників у московському „Інституті для Сходу" — це давний „Інститут для східних мов". Метою того „Інституту для Сходу" є тепер „розвиток національних сил та інтеліґенції східних народів". В тому то Інституті і виховують большевики на свої кошти багато представників численних азійських народів, щоби мати в них піонерів большевизму в Азії.

Ми памятаємо ще ті недавні часи, коли большевики дуже близько стояли до Туреччини і підпомагали всіми засобами визвольній війні турецького народу. Тепер ця офіціяльна приязнь погасла, але большевики за добрих часів зєднали собі масу прихильників у Туреччині, вони вспіли заснувати там досить сильну комуністичну партію. Всі ці реформи, які тепер йдуть з Ангори для молодої турецької республики це вода на млин комуністів. Отже комуністи зискали багато в часі своєї офіціяльної приязни з Туреччиною.

Тепер місце турецької приязни заняла у большевиків перська приязнь. Очевидно, що з неї большевики витягнуть для себе не більше як те, що їм необхідне. Далі до їх послуг стоять радянська республика Бухари і також Хіви. Большевики окупували Монґолію, вяже їх окремий приязний трактат з Афґаністаном. Ось саме ці етапи, якими большевики посувають свої впливи на Схід при помочі дипльоматії.

Рівночасно ведуть большевики дуже ризиковну гру з Китаєм та Японією. Там все якісь непорозуміння, що кінчаються звичайно якимись там договорами, про які дуже мало знає Европа, а з яких большевики все тягнуть зиски для себе наскільки можуть.

Всі, які можливо засоби, використовує большевицька дипльоматія для себе. В деяких випадках стає вона на становищі оборонця інтересів покривджених тубильцями Европейців, в инших випадках стає по стороні поневолених народів Сходу і т. д. Та найважнійшим моментом у здобуванню впливів на Сході є та обставина, що большевики не виступають там як пропаґатори пролетарської диктатури. Мабуть тому вони ізолюють там і пропаґанду III. інтернаціоналу. Офіціяльна большевицька дипльоматія позискує собі народи Сходу шляхом піддержки та помочі національним рухам. Вона здає собі справу з того, що на Сході для диктатури пролетаріяту нема ніяких ані психічних ані політичних передумов, хоч знайшлись би такі передумови соціяльного характеру. Через це большевики стараються позискати для себе перш за все інтеліґенцію. І це їм вдається. П. Шеффер констатує наприклад таку обставину, що в Китаю слово большевик перекладають на „приятель народу". Недвозначною большевицькою тенденцією є розбурхати Схід а може й створити Східно-

Пр. 423/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" число 90 з дня 23. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Біля санжерменського трактату" а) від слів: Бо що можна до кінця уступу б) межи: влади і завела, 2) межи: крила і постановлено, б) межи: шкільництва і візвано містить в собі єство злоч. з § 65 а. з. к., і дальше зд 2) прост. з §. 24 зак. з 17/12 1862 р. узнав доконану в дни 22. квітня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найближім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4,000.000 Мп. — Львів, дня 22. квітня 1924. (Підпис нечиткий.)

Наддніпрянська Україна.

„Молода Галичина".

Під такою назвою вийде в Київі літературний збірник під редакцією Дмитра Загула і Василя Атаманюка. Завданням збірника обзнайомити громадянство Вел. України із сучасною літературною творчістю Галичини і еміграції. Запрошення до співробітництва в тому збірникові дістали молоді галицькі поети Роман Купчинський, В. Бобинський і Ол. Бабій, а при посередництві вище названих запрошується й инших робітників пера до участи в збірнику.

У запрошенню висланім з Київа редакція пише:

„Кордони знов розділили Галичину од матірного пня, од України і обидві частині живуть знову своїм окремим культурним життям. Але жадні кордони і ніякі утиски не в силі здавити розвитку української культури: вона цвите і розвивається по цей і той бік кордону. Українська література за останні роки зробила велитенський крок в перед, молода Галичина дала також чимало талановитих сил, але вони невідомі на Вел. Україні. Щоби цьому зарадити, в Київі складається збірник українських поетів, що працюють в Галичині і на еміграції і т. д.

Матеріяли слати на адресу: В. Атаманюк, Київ, вул. Овручська ч. 10. пом. І.

азійську федерацію під большевицьким проводом.

Одначе тепер захмарилося частинно большевицьке небо на азійському Сході. Бо ось газети доносять про досить поважне протибольшевицьке повстання в Туркестані. Бувший царський генерал Сичев зорганізував 60-тисячну армію і заняв Гашкент. Генерал Сичев править на спілку з Худияр-ханом. Оба вони мали ввійти в порозуміння зі семиріченськими козаками, які рівнож мали би взяти участь у повстанню. Це одна лише хмарка на большевицькому горизонті, а ми були вже свідками і великих хмар, які розсіялися также скоро як появилися.

Український Клюб і права нац. меншостей.

У вчерашньому числі „Діла" подали ми постанови Української парляментарної репрезентації про те, як вона ставиться до заініційованого останніми днями вирішування справи т. зв. національних меншостей у Польщі. З огляду на це, що всі ті постанови, надруковані в „Ділі", прокураторія сконфіскувала, подаємо їх у скороченому виді за львівською сіоністичною „Хвилею", яка помістила їх у ч. 1845-ому з дня 5. травня ц. р., а які не улягли на сторінках „Хвилі" конфіскаті. „Хвиля" подає: „Вчерашнє спільне пленарне засідання клюбів українських послів і сенаторів радило над питанням розвязки проблєми національних меншостей, якою саме тепер займаються міродатні урядові чинники. В принятих резолюціях українська парляментарна репрезентація не вірить у щирість намірів уряду, який — по думці резолюцій — висунув цю справу на порядок під напором закордону чи пак під впливом рапортів польських політиків, котрі недавно в часі своїх закордонних поїздок відбували конференції із закордонними державними мужами. Українці вважають, що вибраний урядом метод, при помочі якого має бути розвязаною проблєма національних меншостей без порозуміння з ними і без їхньої співпраці, не доведе до ніякої ціли і тому українська парляментарна репрезентація займає негативне становище до намірів уряду в порушеній справі".

Справа Бесарабії.

Югославія і Чехословаччина проти Румунії.

Півофіціяльний орган білгородського міністерства закордонних справ „Новості" застерігається проти надавання великого значіння недалекій подорожі югославянської королівської пари до Парижа. Ті відвідини не матимуть ніяких особливих політичних наслідків і при їх нагоді не буде заключена ніяка нова умова. Офіціяльна візита румунської королівської пари в Парижі мимохіть насуває думку про однаковий характер і югославянських відвідин, отже тим паче треба перестерегти проти ідентифікування цілі обох тих подорожей. Тост президента французької республики Мільрана на честь Румунії, в якому Мільран досить проречисто зазначив свою солідарність з румунськими інтересами відносно бесарабської справи, зробив — як твердить отой авторитетний часопис — дуже погане враження у Празі. Бо чехо-словацькі політичні кола є тієї думки, що Франція безпотрібно ангажується занадто саме в такій румунській справі, яка не йде по лінії інтересів Чехо-Словаччини і Югославії. Мала Антанта поставила собі в основу завдань втримання status quo в середущій Європі, а не у східній. З того виходить, що коли Франція схоче вести політику беззастережної підтримки Румунії у бесарабській справі, то не могтиме рахувати на підтримку з боку Югославії (і Чехословаччини), для якої така авантюрнича політика мала би далекосяглі наслідки.

Як бачимо з отого півофіціяльного югославянського голосу, що безумовно покривається також з поглядом керманичів закордонної політики ЧСР., Румунія могла би рахувати на своїх малоантантських союзників на випадок якихось середне-европейських комплікацій, на прим. монархістичної реставрації Габсбургів на Малярщині і т. п., але у бесарабській проблємі є цілком ізольованою. І коли би ота проблєма привела до збройного ковфлікту між Союзом Р. С. Р. та румунськими окупантами, то чеським і югославянським „союзникам" могучої Франції зовсім не імпонувало би її „признання" української бесарабської землі румунському „союзникові"? вони сиділи би тихо і пантрували би власної шкури... Тепер ще більш зрозумілими показується раптова візита румунського шефа генерального штабу у Варшаві і ревізита його польських товаришів.

Памятайте про українських інвалідів!
1646 6—?

Характеристична поведінка радянської влади.

Прага, 2. травня 1924.

Про те, що російська (я вже не говорю про жидівську) інтеліґенція всяких фахів: артисти, лікарі, спекулянти і т. д. приїзджають і виїзджають на радянську територію зовсім легко, без ніяких труднощів, це загально відомо кожному, хто придивлявся їх гостинним виступам в Чехословаччині, Німеччині і т. д. З Українців часами тільки яка урядова особа вирветься як білий крук, щоби засвідчити перед світом, що радянська влада не цурається в своїх послугах і Українців. Таким білим круком цеї зими був д-р Холодний, делеґат Українського Червоного Хреста з Харкова, який переїхав Чехословаччину та Німеччину і в своїх розмовах рожево представляв бажання радянської влади піти на зустріч українському населенню в його потребах, а спеціяльно медичних. Влада хотіла українізувати апарат комісаряту здоровля, українізувати медичні інститути, але нема для цього українських лікарів. Багато лікарів-Українців в Чехословаччині повірило цьому, подало свої заяви про бажання працювати на Великій Україні, думаючи дійсно підпомогти народові в його боротьбі з пошестями і з иншими недомаганнями, маючи досвід з попередніх літ та видосконалившися на заграничних клініках. Та виявилося, як це і в инших справах відомо, що теперішній владі на Україні навіть не сниться притягнути лікарів-Українців до цеї справи.

На заяви прийшла відповідь, що радянська влада могла би що найвище притягнути до праці комуністів, а инших їм не потрібно, так немов би здоровельна справа мала що небудь спільного з політичною партією. При тому слід занотувати ще більше характеристичний факт,

---

ЛЕВ РИБЧУК

Лист з Буенос Айрес.

„Una gloria del teatro lirico".

Буенос Айрес, 14. квітня 1924.

Вже давно бажав я поділитись враженнями, яких зазнав я тут, на далекій чужині, завдяки виступам нашої славної співачки Сальомеї Крушельницької. Ці враження розбуджують неодну з давно замовклих струн, неторканих довгими роками у чужім середовищі, у світі культури такої далекої від рідного світа, як є далекою криклива, здеморалізована „Авеніда де Майо" (головна тутешня вулиця) від царини чистої музики.

Приїхала наша землячка у це клекотливе море міжнародніх пристрастей та інтересів мов до себе в гості. Еспанці пишуть: „Вона так інтимно звязана з нами, що й зайво про це казати". Вона тут не вперве. Буенос Айрес памятає її ще з 1908 р. Тоді була вона на вершку своєї слави. Приїхала зі славою „Аіди" та „Богеми" з „Сан Карльос" у Неаполі, зі славою „Сальоме" з „Ля Скала" у Міляні, і тоді Буенос Айрес витав її такими самими рясними оплесками, як Уругвай та Чілі. Я мало знаю з історії нашої музики. Але гадаю, що С. Крушельницька є нашою першою европейською співачкою не тільки у розумінні ширини таланту, але перш усього всіма прикметами інтеліґенції і зовнішніх даних, необхідних на те, щоби почувати себе в чужинім середовищі, як у себе дома. Вона володіє стільки мовами, скільки з цих мов каже про неї у Буенос Айрес у день її приїзду — друком та живим словом.

Скільки балачок мусять вести у сальонах та ресторанах аристократичні мельомани, усіх рас та народів до аргентійського включно, — коли вулиці гудять від реклямних вивісок та афішів! Поблукайте у юрбі, щоби ввійти у музичний настрій. Через вкритою зеленю Есплянаду Колляо, асфальтовану мов склом котяться одноманітним шепотом нестримні авта. А нервове серце міста — вулиця Фльоріда? що пянить пахощами перфум останньої моди і запахом тіла змішаних рас усіх колірів і усіма колірами ексцентрично одягнених дам та прибраних виставок? Де так часто подих з реставраційної кухні переплітається з бензиною! Коли бачите, як прохожі механічно бґають часописи у ділову кишеню і женуть уперед до бюр та крамниць — вам може здаватись, що навіть голос сурм зі судного дня не в силі був би зупинити уваги цих задиханих дільців або знуджених тротуарників. Так вам здається, коли ви недавно-що покинули вузьке та безнадійне „ке" в Дареена-Норте, висівши на беріг зі своїми клунками та скриньками, в надії на „новий світ"... розчаровані. Але хутко вас очаровують обіймі Авеніди де Майо, що ділить місто довгими, сяючими раменами на дві частині. Вона — цей камяний символ вічно зростаючої вулиці, з ніколи не пригаслим оком — не дозволяє, щоби щонебудь вихопилось зпід її погляду.

На тих самих хідниках, де вирішуються найскладнійші справи про міліонові заробітки, де сидять торговці худоби та збіжжа, зі смаглявим обличям „естанціерос" (з квіткою у бутонерці!), де часто чути на плитах згук виплачуваного купцями капіталу, процентів або хабарів за „посередництво", — там на хідниках покритих лушпайками горіхів або оливками вирішується також успіх великих світових артистів. Сальомея Крушельницька має цей успіх уже за собою. „Una gloria del teatro lirico" — такі є заголовки статтей присвячених по першому її концерті у салі Сармієнто. Та осьщо вражає земляче серце: її прізвище пишуть скрізь так: — „Krusceniski" або „Kruceniski", добре ще, коли зі закінченням на „а". На цьому не кінець. Еспанський музичний журнал „America Musical", який на першій сторінці довкола портрету Крушельницької дає фотографію менш-більше 20 инших часописів з першими рядками рецензій про співачку — дає доказ, що нашу землячку називають здебільша Росіянкою або Італійкою, інколи обережнійше: Славянкою. І коли читаю це, епітети „famosa soprano", колять мене.

Артистка вважала своїм обовязком спростувати ці неточности в інтервю з критиком часопису „Critica":

„Я не є Росіянкою, як багато дехто гадає, але Українкою. Хочу вам звернути увагу ще на одну подробицю. Моїх земляків називають тут і в инших державах „Ukranianos", хоча вони в дійсности називаються „Ukrainos". Я буду вам вдячна, коли ви спростуєте цю помилку перед своїми читачами. — Я є Українка"... І вона повторяє це слово кілька разів..."

У згаданій статті на цілу сторінку часопису, з її трьома фотографіями в ріжних ролях, критик передає загальні дані її артистичної карієри. Він звертає увагу, що Крушельницька належить до цієї славної доби ліричного театру, коли артисти крім усіх природних даних та мистецької освіти вміли найкраще зворушувати слухачів чутливістю своєї душі. Вона є artista de cora zón, артисткою серця. Оцей рідкий дар, який нині часто пропадає у спокусах великого заробітку та дешевої сензації, завів Крушельницьку від дощок опери до концертової естради, де вона почала відтворювати „пісні". Потреба душі має її повести ще далі: вона щораз пильнійше студіює церковні кантати, головно „Stabat Mater" Перголєссі. Не треба забувати, що вже тоді, коли вона відтворювала креації Ваґнера, „Мадам Батерфлей" або „Льореляй" інтерпретувала ораторію „Мойсея" абата Пероссі.

Програма, з якою виступає Крушельницька перед міжнароднью аргентійською публикою така: Брамс, Ріхард Штраус, Вольф, Чімара, Сантоліквідо, Кастельнуово, Піцетті, Северак, Льопез Букардо, Аррівре — а на останню точку: українські народні пісні. Я не маю наміру списувати музичних вражінь. Це зробили инші, справжні критики, краще. Музичний еспанський критик каже ще раз про „незабутні хвилини пережиті в театрі Сармієнто", про те, що вона співає

Всупереч запевнюванням празької радянської місії, що кожного лікаря-Українця вона пустить на Україну, то д-ра Сисака, якого кличуть київські наукові медичні інституції негайно приїхати для наукової праці до Київа і навіть клопотали про дозвіл на виїзд перед центральною владою, пустити не хотять, не зважаючи на те, що в теперішній час великої малярійної епідемії на Україні він, виспеціялізувавшися в гамбурському тропічному інституті, в цій галузі міг би багато принести користи. Та тут відношення до Українців инакше! Ще один факт говорить багато. Тепер відходять транспорти бувших денікінських військ на радянську територію, а три тисячі галицьких стрільців вже 7 місяців чекають, щоби дозволено їм поїхати на Україну і даремне. Не можуть ніяк дочекатися.

Взагалі фактів тут багато, що характеризують відношення теперішнього радянського уряду до неросійських національностей. Розуміється, що час від часу відсилають і Українців на Україну але таких, яких імена (проф. Грушевський!) їм потрібно для агітації, або тих безхарактерних та аморальних одиниць, які все і всюди будуть за гроші служити кожній владі та її вихваляти, щоби в перший момент зрадити, як хто инший дасть гроші.

Подані факти аж надто добре доказують, про чиї інтереси дбає теперішня влада на Україні і нічого не докажуть пречисті заяви на словах, що уряд бажає йти на зустріч потребам народу. Фрази залишаться фразами.

С. М.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

всіма мовами і чарує слухачів „вибагливою згучністю голосу, солодкою як мед, досконалістю фрази та дикції, пристрастним стилем"... Зрештою важко здати собі справу з відгомону, який залишили у серцях чужинців наші пісні, що нас найбільше зворушують — на чужині. Оплески? Вони сипляться весь час. Пропаганда нашого мистецтва? Крушельницька перша дала до нього почин у таких центрах, до яких нині пробує продертись хор Кошиця. Коли сказати щиру правду, то може в цій пропаганді, що йшла від слави нашої великої артистки, було надто мало свідомости про вагу невпинного пригадування чужинцям: „хто ми, ким, за що закуті"... Рецензент „Critica" був очарований ерудицією, з якою вона розмовляла „про малярів, письменників, поетів та різьбарів усього світу". Нема між артистами більше космополітичних душ, як співаки та віртуози. А артистка, яка звязує своє життя з чужинцем є в першій мірі жінкою, Всі инші смертні жінки тратять тоді разом з прізвищем здебільша національність. Артистці прізвище залишається. Крушельницька заховала й національну свідомість та гордість.

А проте: все це мало для недержавної нації. Скільки разів треба чужинцям повторити саму назву „український" і відмежувати її від инших, щоб лишити бодай згук її? Щонайменше стільки, скільки Крушельницька мусіла повторяти Еспанцям українські народні пісні, що нагадували їм сумом та настроєм щось близьке... музично.

З польських справ.

„To co innego". — Податкові заворушення. — Після промови в Познані.

В Німеччині є жменька Поляків. Є це по більшій части сильно зґерманізований елемент, або елемент напливовий. Тільки в пограничних полосах мають вони в невеликій скількости сіл деяку перевагу, а в невеликій решті є тільки меншістю. Сильні міра, творячи Польщу, не щадили Німеччини.

Всеж Польща не покидає думки про приключення кождого села, в якому є бодай кількох Поляків, або коли дана місцевість належала бодай якийсь час на протязі тисячліття до історичної Польщі. Ті Поляки, що остались по темтой бік німецько-польської границі, виступили підчас біжучої виборчої акції до парляменту з окремою листою. Вони домагаються: представника польської меншости при міністерстві; польських шкіл усіх ступнів; пошанування мови і національних прикмет; окремого узгляднення в урядах, судівництві, в праці та в опіці суспільній; своїх урядовців в державній адміністрації; успішної законної оборони перед урядовим і приватним господарським бойкотом; апеляційного суду зі співучастю польських суддів; доступу Поляків до всіх вищих суспільних становищ.

Цього домагається жменька Поляків від Німців. Переведіть аналогію з українськими та білоруськими землями, що опинилися в межах польської влади...

Найбільший ще процент Поляків в Німеччині є на тій частині Гор. Шлеську, що остала при Німеччині (хоча вони там являються теж тільки меншістю!). „Газета варшавска" з 2. мая про Шлеськ пише: „Коли мова про Шлеськ, так справа приналежности його до Польщі виплинула тоді, коли місцеве населення, безсумніву польського походження, під оглядом національним щойно розбилося польським".

Відносно пруських Мазурів та сама газета пише, що їм на перешкоді до польщини стоять евангелицька віра і династично-історичні традиції, що лучать їх з німецькою державою.

Виходячи з передпосилок вшехпольського центрального органу, ми куди більші права маємо прим. до ряшівського повіту і цілої люблинської губернії, ніж Поляки до Горішнього Шлеська чи до пруських Мазурів.

— На пограниччю Східної Пруссії підчас стягання податків прийшло на селах до заворушень. Для роблення настрою податки в деяких селах стягано вночі, стягаючи полотно з варстатів, забіраючи безцеремонно живий інвентар і т. д. Селяне виступили організовано. А коли після перших заворушень, поліція перевела арештування, курпівське населення з 12. на 13. квітня пішло походом на містечко Кольно, щоби відбити увязнених селян. Полилася кров, були ранені і забиті. Варшавська преса обвинувачує білостоцького воєводу в недостачі „спренжистости", а визволенський посол Б. Медзіньскі добачує в бунті Курпів руку німецьких сусідів.

— На днях реферували ми бундючну промову през. Войцеховского в Познані, в якій він заповідає дальші зусилля в напрямі збирання „польських" земель. Промова найшла широкий неприхильний відгомін в европейській пресі.

„Baseler National Zeitung", яка ніколи не відносилася прихильно до Німеччини, з цієї нагоди пише: „Нерозважні промови часто причинювалися до втрати симпатій заграници; це було за часів Вільгельма II; сьогодня таку саму тактику розпочинає Варшава і виказує, що нічого не навчилася з минувшини других народів".

ОСТАННІ ВІСТИ.

Совітський посол кинув Берлін

В звязи з арештуваннями у сов. місії в Берліні, ревізіями і конфіскатою сов. документів, — совітський посол Крестенський кинув Берлін. Сов. посольство вислало до нім. міш. загр. справ дві ноти з протестом проти ревізії, переведеної в будинку сов. торг. місії. Ноти, по звідомленням часописів, жадають негайної сатисфакції, від чого залежать дальші добрі взаємини між обома державами. Берлінські комуністи скликають віча для протесту проти становища нім. правительства супроти совітів у звязи з останньою подією.

Вислід виборів у Німеччині.

Виборча боротьба у цілій Німеччині йшла вельми нагально. З ріжних міст звідомляють про кроваві події, бито гумовими палицями людей, що розліплювали виборчі відозви. В самому Берліні виборче схвилювання спричинило кілька вислідів смерти. Богато людей ранено тяжше й лекше. Богато перевезено до шпиталю. Приблизний вислід виборів із 11 виб. округів о 12. год. в пол. був: соц. дем. 99 манд., комуністи 54, дем. 23, центр 51, людова партія 40, націоналісти 82, гітлерівці 24, гановерська партія 5, партія нім. соц. (зближена до гітлерівців) 2, баварська народня 15, партія екон. відродження ліві ня 5, баварський хліборобський союз 4, союз хліборобів власників виноградників 4, союз геських селян 1, союз селян аграріїв (конс.) 3. Між вибраними є: Штреземан (нім. люд. партія), канц. Маркс (центр), Людендорф (нім. партія свободи), Шайдеман (соц.). На опольськім Шлеську: соц. 24.775 гол., дем. 11.046, комуністи 125.408, Поляки (люд.) 48.364 нім. народовці (Людендорф) 17.543, нім. соц. 10.702, нім. люд. (Штреземан) 17.768, центр 192.170, нім. нац. 101,303 отже округ вислає: 2 комуністів, 3 центр., 1 нац. Поляки посла не матимуть. Замітний зріст сил комуністів головно на Г. Шлеську і в окупованих землях. Тяжку втрату потерпіли соц. дем. і людова партія. Ця остання наслідком відірвання від неї групи нац. ліберадів. Хоч зросли сили правиці, то вона не має доволі сил для обняття влади. Націоналісти мусіли би для позискання постійної більшости запевнити собі співпрацю центра і демократів. Велика коаліція (помірковані партії, що заявилися за приняттям проекту знавців) мають незначну більшість. Новий райхстаґ матиме характер правий, але не стратить републ. прикмети. Найсильніщим сторонництвом будуть мабуть нім. народовці. Тірпіц кандидуватиме на президента держави. Гітлерівці потерпіли невдачу. Сильно зросли мандати демократів. Соц. дем. втратили часть мандатів у користь комуністів. Новий парлямент збереться около 20. травня. Отже ц. м. полагодиться справа вибору през. держави. Часописи пишуть, що правительство ще в найблизшому часі може розвязати парлбмент і розписати нові вибори, для здобуття більшости, яка позволила би урядові здійснити проект знавців.

Бельґія визнає СРСР.

Віденські часописи звідомляють, що Бельгія готовиться до офіціяльного визнання СРСР. Приготовні переговори йтимуть у Льондоні. Бельгійський амбасадор Мушер повідомив Раковського про намір бельгійського уряду почати переговори. „Д. Тел." пише, що ініціятиву для цього дав Раковський.

Зїзд „кресовик" воєводів.

З Варшави повідомляють, що з ініціятиви міністерства внутрішніх справ відбудеться дня 9. ц. м. зїзд „кресових" воєводів, а саме будуть заступлені воєвідства: люблинське, волинське, львівське, станиславівське і тернопільське. На зїзді будуть присутні також куратори наукових округів і запрошені „кресові" знавці. Як видно, то на нараді будуть заступлені тільки „креси", заселені українським народом. Всі ці „знавці": воєводи, куратори і вшехпольські „специ" мають вирішувати справи: поліпшення адміністрації, шкільництва та язикові й віроісповідні питання.

Курс грошей.

Львів, дня 6. травня 1924.

Доляр ам.	9,330.000—9,315.000
Доляр канад.	8,850.000—8,900.000
Чеські корони	270.000—275.000
Леї	47.000—48.000
Фунти штерл.	40,000.000—41,000.000
Франц. франкй	530.000—535.000
Франк шв.	1,630.000—1,650.000
Марки нім. стар. ем. тис.	13.500—140.000
Франк бельг.	470.000—000.000
Гульдени голянд.	3,400.000—0,000.000
Ліри італ.	400.000—000.000

Варшава 6. V. Долярн Зед. Держави 5.20, 5.16, фр. фр. 33.59, 33.25, фр. зол. 000.

Чеки: Бельгія 27.97·500—27·91 27·64, Голяндія 3.475, 3.450, Льондон 22.75, 22.70, 22.81, 22.59, Нью-Йорк 9.350, 9.250, і як готівка, Париж 33.50, 33.42·500, 33.59, 33·26, Прага 15.27·500, 15.35, Швайцарія 92.55, 93.01 92.09, — — — Відень 7.31·500, 7.35, 7.28, Італія 23.25, 23·37, 23.13, Б. зол. 0.75, 8 проц. поз. 8 м., Мілионівка 0.50, дол. поз. 3,15.

Ціріх 6. травня 1924. Голяндія 210.10 Новий-Йорк 561.50, Льондон 24.61, Париж 26,20, Медіолян 25.19, Прага 16.51, Будапешт 0,0070, Букарешт 2,87, Бельград 7.000, Софія 4.12, Відень 0 0079·½.

Збіжева біржа.

Львів, 6. травня 1924.

Пшениця краєва $^{73}/_{74}$ з 1923 р. 36,000.000—39.000.000*, Пшен. кр. селянська 00,000.000—00,000.000, жито галицьке $^{68}/_{69}$ з 1923 року 22,500.000—24,000.000*, жито галицьке $^{65}/_{66}$ 20,000.000—22,500.000, ячмінь гал. бров. 22.000.000—24,000.000* ячмінь гал. для перемелення 18.000.000—19,000.000, овес гал. $^{44}/_{45}$ з 1923. року 20,000.000—22.500.000, кукуруза 00.000.000—00,000,000, горох пів-Вікторія 00,000,000—00,000.000.

Ціни розуміється в польських маркаx за 100 кг. без споживного податку. місце стація заладування.*) Ціни оціночні без трансакції.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

Добрі вістки.

Російська комуністична партія має на найблизшому зїзді перемінити свою назву на Комуністичну партію Союза Радянських Соціялістичних Республик.

Ульстерський уряд приготовляє явно війну з полудневою Ірляндією, оголосив мобілізацію і робить по донесеннях англійських газет пробні військові маневри

Анґлійська палата громад відкинула 238-ми голосами проти 134 либеральний законопроект про введення в Анґлії пропорціональних виборів.

Повстання на острові Кубі спричинило те, що президент Кулідж заборонив вивіз всякого рода зброї на остров Кубу. Повстання приняло дуже грізний характер.

Фрунзе сконстатував на засіданню Военної Революційної Ради, що дуже багато молодих червоних офіцерів, що покінчили червноармійські старшинські школи, покидає ряди компартії по одержанню посади червоних комендантів.

Америка візьме участь у розділі німецьких репараційних річних сплат титулом відшкодувань, які їй належаться за окупацію надренських областей.

Італійська королівська пара має удатися до Еспанії. Це була би відповідь на візиту еспанської королівської пари в Італії. Звязки, як бачимо, закріпляються.

На велину політичну кризу заноситься в Анґлії у звязку з відкиненням виборчого законопроекту про пропорціональність виборів. Наслідком того наступило зірвання зносин між лібералами і партією праці.

Югославянський кабінет Пасіч подався в пятницю знов до димісії у цілому складі. Скупщтина збереться аж після полагодження кабінетової кризи.

Троцький має стати головою СТО тобто головою Ради Праці та Оборони, яка є найвищою господарською інстанцією в С.Р.С.Р. на місце Дзержинського.

Дзержинський має обняти по Троцькім найвисше військове становище.

Президент Кулідж розвинув акцію в тому напрямі, щоби Японців вилучити з імміграційного закону, який саме був звернений проти них. Президент надіється що йому це вдасться.

Подорож Бенеша до Риму. В цьому місяці виїжджає чехословацький міністр заєгр. справ — д р Бенеш в подорож до Риму. Римський кореспондент „Neue Fr. Presse“ італійський сенатор д-р Кірмені не привязує великої ваги до цього кроку д-ра Бенеша, закидуючи чехословацькій політиці залежність від Парижа. Автор опрокидує вістку паріських газет, неначе б римська візита Бенеша могла означати приступлення Італії до недавно заключеного французько - чехословацького союза.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

НОВИНКИ.

— Адміністрація повідомляє отсим Вп. Передплатників, що перечислена передплата на польські золоті виносить 4·20 зол. місячно.

— **Конфіската.** У вчорашньому (97) числі „Діла“ сконфісковано кілька речень з передової статті про „лінію“ польської політики, резолюції Української Парляментарної Репрезентації в справі спроб уряду вирішення проблеми „нац. меншостей“, в цілости одну новинку про повінь відзначень з нагоди 3-го мая, частину новинки про причини арештування польських реемігрантів у Варшаві і частину новинкарського звіту з шевченківського свята.

— **Свячене Сокола III.** В неділю 4 ц. м. в кімнатах Української Захоронки при вул. Городецькій 95 відбулось традиційне Свячене, уладжене Руханковим Т-вом Сокіл III., який тепер заходиться біля будівлі власної домівки. За гостинними столами засіло близько 300 осіб і це поважне число присутніх було новим доказом на свідомість і організованість Городецького передмістя та взагалі периферій міста Львова. На свято явилися представники політичних, культурних і ин. поважних Товариств і організацій. В заступництві господи Сокола III. інсп. І. Ліщинського, який того дня мусів виїхати на провінцію, привітав гостей д-р Ст. Біляк, при чому в першу чергу підніс оклик „на славу“ українським інвалідам. Виголосили промови: о. прелат Л. Куницький (говорив кілька разів: від імени о. митрополита Шептицького, від У. П. Т., від Трудової партії і т. п.), д-р М. Волошин (від Централі Сокола-Батька й від Гол. Ревіз. Союзу), д-р Ст. Федак, д-р О. Марітчак (від Нар. Організації м. Львова), д-р К. Студинський (Наук. Т-во ім. Шевченка), дир. В. Сідельник (від Союза Українських Інвалідів), ред. І. Кедрин (від „Діла“ і „Свободи“), ред. Д. Паліїв (від „Нового Часу“ й „Заграви“), гром. Богдан (делегат Богданівки), студ. Жук (від тов. „Основа“), гром. Корощ (дел. Левандівки) і гром. Беневський (член Сокола III.) На-швидко організованою збіркою на будівлю домівки Сокіл III. зібрано за столом 5 дол. амер., 1 зл. 174 міл. мп. Зокрема декларували д-р Ст. Федак по 10 дол. амер. місячно на протязі року і д-р К. Студинський по 1 дол. амер. щомісячного податку. Панував сердечний настрій, для чого чимало причинилася щирість і дбайливість господарів і — підчашого гром. Лісковацького (зльокавтованого залізн.). Свято залишиться на довго у вдячній памяти всіх присутніх.

— **Польське „народове“ свято — примусовим святом усіх!** Здається, що мало є у світі таких — кажучи делікатним фільософічним терміном — егоцентриків, що Поляки. Надзвичайно цікавою є психіка тієї „симпатичної“ нації, яка не може взагалі зрозуміти, щоб те, що подобається Польщі й Полякам, могло не подобатись якійнебудь иншій державі та якійсь иншій нації на цілісінькій земській кулі. Для Поляків є напр. ясно як божий день, що польське національне (читай: шляхетське) свято конституції 3-го мая мусить бути урочистим святом усіх „братніх народуф“, яким оте братерство давно горлом лізе. І коли польський уряд не протестує циркулярною, дипльоматичною нотою проти легковаження отих урочистих роковин у Китаю, на маляйських островах і у відібраних Німцям африканських кольоніях, то це діється либонь лише тому, що премєр Грабскі лякається впливу такої ноти на настрій закордонних банкирів. За те поліцяянти по всіх „кресах“ дістали повну свободу оригінальної пропаганди культу патріотичної традиції, жертвою чого впали в першу чергу українські купці й торговці. У Львові скінчилось на примусовім зачиненню усіх непольських крамниць, на тенденційних лекціях історії по всіх школах і т. п. забавах. На провінції воно прийняло трохи иншій характер. Напр. в околицях Бібрки поліцаї вганялись по полях, толочили збіжжа й зганяли з пільних робіт українських селян, бо — мовляв — велике свято і не вільно працювати: Українські діти з народньої школи у Бібрці мусіли нести у маніфестаційному „поході“ (можна уявити собі, який це був похід бобрецькими „бульварами“) червоно-білі прапорці, а магістрацький достойник ex offo барабанив по місті про примус патріотичних віконних наліпок. І коли одна українська патріотично-льояльна душа таки наліпила на своє віконце польського тріюмфуючого вірла а гром. Коцюмбас зважився звернути їй увагу на оригінальність отієї її поведінки — то поліція вважала своїм обовязком негайно арештувати п. Коцюмбаса й досіль тримати його в арештах. Про самоволю влади на місцях у відношенню до українського й жидівського населення в звязку зі святкуванням 3-го мая доходять до нас вістки з усіх усюдів краю. І виходить таке, що конституція 3-го мая дала згідно з офіціяльною її інтерпретацією небувалі свободи, але за несвяткування роковин тієї конституції ідеться до криміналу!

— **Свобода преси.** Останнє (3) число тижневика „Громада“, що виходить у Луцьку, аж хапає за очі першою білісінькою сторінкою. Навіть наголовків не залишила благородна цензорська рука, щоб ворохобні читачі не догадались, про які небезпечні речі написано в отих безталанних статтях.

— **„Груба дурниця і поганий історичний і соціяльний фальш“.** Такими й тим подібними яскравими термінами називає автор передової статті „Роботніка“ (ч. 121) п. н. „З приводу 3-го мая“ спроби офіціяльних польських кол і всього псевдо-патріотичного польського громадянства висунути роковини конституції 3-го мая як протиставлення святові 1-го травня. Читаємо там м. и. ясно: „Нема ніякого ідейного, історичного ані „чуттєвого“ глузду в тім, щоб робити з памятки конституції 3-го мая народнє свято“. Конституція — кажеться там — яка залишила і підданство й панщину і обмежилась до нормування умов поміж селянами й фільварчною шляхтою; конституція яка виборче право признала лише „посесіонерам“, завела наслідність престолу й фаворитувала міщанство нечисленних „королівських“ міст зі шкодою всіх решти міщанства — така конституція лежить так далеко від сучасної навіть чисто буржуазійної свідомости, що рішуче не може викликувати щирого відгуку. Характеристично, що навіть польська еміґрація (до 1831 р.) ніколи не вважала тієї конституції „народнім святом“, сам Коллонтай шанував більше конституцію, надану Наполеоном варшавському князівству, ніж твір власного його духа, і лиш аристократично-монархичні прибічники кн. Чарторійського славили на всі гласи конституцію 3-го мая.

— **Поворот отамана Мухи.** Гомінкий отаман Муха-Мухальський, який є по національности Білорусином (а не Поляком, як ми були подали за польськими газетами) і який через свою діяльність проти польських „культуртрегерів“ здобув на Білій Руси великий розголос та звання „характерника“, по довшій відсутности знову дав знак життя. Перед кількома днями на чолі більшого кінного відділу (50 коней) зявився він у волинськім містечку Маневичах, обчистив двір дідича Кусовского і наложив на місцевих Жидів контрибуцію у висоті 3 міліярдів марок пол. Цілу контрибуцію негайно заплачено без якоїнебудь інґеренції польської адміністрації.

— **Робітникові досить кукурудзяного хліба.** Так очивидно думає жидівський багатир Кляйн, власник великого тартаку в Делятині, який воліє припинити підприємство ніж давати своїм робітникам сякий-такий можливий хліб. Бо ніщо инше, як лише домагання робітників, яким надокучила гнила кукурудзянка, стало причиною страйку у згаданому тартаку. Страйк треває вже пятий тиждень. Очевидно, що радник „інспектор праці“ інж. Адам ба навіть і секретар якогось центрального союзу Кровіцкі, що приїзджали на місце страйку, признали правду фабрикантові і станули на становиці, що претенсії робітників до кращого хліба ніж кукурудзянка — з ґрунту неоправдані. Страйк треває дальше на ганьбу сучасної польсько-жидівської промисловости.

— **700 робітників викинутих на вулицю.** В ковальнях соли в Калущині управа ні сіло ні пало звільнила зі служби 700 робітників, не тримаючись навіть того мінімального терміну виповідження праці, що його передбачує закон. Здається, що така поведінка управи копалень є обрахована на пресію на уряд, щоб добути від нього субсидії або дозвіл на видачу нової емісії акцій (уряд має 60 проц. акцій), але ледви чи це вдасться, бо саме тепер мало є надій, щоб видусити від мін. фінансів якінебудь гроші. На всякий випадок терпить український робітник.

— **Дарунок для Мусоліні.** Король Геджасу подарував Мусоліні зі своєї приватньої стайні два чистокровні арабські жеребці. Оба жеребці вже прибули до Риму і конюший премієра Мусоліні перебрав їх вже до премієрової стайні.

— **Концерт в Стрию.** Перший — уладжуваний кооперативою „Український Театр“ у Львові концерт оперової співачки Софії Федичківської і професора Музичного Інституту пяніста Тараса Шухевича відбудеться в Стрию (Народний Дім) в четвер, дня 8. мая ц. р. о год. 8-ій вечером. В програму входять твори: М. Лисенка, О. Ніжанківського, Е. Ґріґа Л. Блюменфельда, А. Глазунова і оперові арії з Верді-ого „Травіята“ і Делібе „Лякме“. Увесь дохід призначений на справи українського театру. Стрийське громадянство повинно численно явитися.

— **Чорносотенне священство.** У згаданій вище волинській „Громаді“ находимо допись, з якого довідуємося про такий випадок. Селянинові М Хоминцеві зі села Малин, дубенського повіту о півночі 1. м. м. помер брат Володимир. Він пішов до священника Мостовича з просьбою похоронити тіло брата, але священник відмовився, подаючи за причину, що покійний не висповідався перед смертю і що колись, колись — виступав проти нього на сході! Але вкінці погодився на похорон, з тим, щоби заплатити йому десять пудів пшениці, які треба звести на парохію (за 3 версти) ще перед похороном. Бідний селянин, що витратився на лічення брата, який 3 роки лежав недужий на туберкулу, очевидно не міг внести такої заплати і мусів похоронити брата сам, при допомозі сусідів, без священика, що байдужно приглядався отому. Названий селянин віднісся зі скаргою на того дикунського „душпастиря“ до православного митрополита в Польщі й до волинської духовної семінарії, але мабуть нічого з тієї скарги не вийде, бо на того самого священика Мостовича ще у березні 1923 р. вплинула до консисторії скарга проти вінчання по пяному. Та консисторія навіть не провірила факту, бо той священик „свой человек“. І таких темних типів фаворитує польська політика, аби тільки „на злість Русінам“.

Доктор медицини
ВАСИЛЬ ЯКОВЛЕВИЧ
СОВАЧІВ
помер 3. травня с. р. в Підлютому від пятнистого тифу, яким заразився, сповняючи свої станові обовязки. Покійний був уродженцем Лівобережної України. Вже на шкільній лавці належав до організаторів українських гуртків молоді. З його гуртка вийшов м. и. відомий письменник Володимир Дорошенко. Ідеалам молодости не спроневірився до кінця життя. Перед вибухом революції займав Пок. високе становище: був санітарним шефом Москви. Після вибуху революції разом зі своєю дружиною (тепер артисткою в ужгородському театрі) віддається всеціло на службу великої ідеї: визволення нації. І переходить всі етапи армії УНР. — аж до таборів інтернованих включно. Памяти цієї небуденної людини присвятимо більше місця в одному з чергових чисел газети. В. И. П.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

КАНЦЕЛЯРІЯ
Д-РА ОЛЕКСИ РІПЕЦЬКОГО
адвоката в СОКАЛИ
прийме негайно **рутинованого** конціпієнта.
1834 1—1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

З театру „Беседа“. З огляду перенесення концерту на второк 6. травня, премієра оперети „Помста лилика“ відкликується на найблизші дні. 1—1

Замісць вінця на могилу бл. п. Кекилії Курівцевої складаю 10 міл. мп. на „Народну Лічницю“ і 10 міл. на будову „Рідної Школи“ на Стрийському передмістю. — *Теофіль Процишин.* 1836 1—

Дрібні оголошення.

МОЛОДИЙ фаховий лісничий, абсольвент чсл. держ. лісової школи вже з відбутою основною практикою, прийме посаду під добрими услівями, найрадше в Вп. Панів власників лісових обшарів, або в громадських лісах, на території Західної України. Всякі набуття з коротеньким заподанням услівій проситься слати на адресу: Hryć Gurliv, Morawská ul. čís. 3., Praha-Král. Vinohrady Čsl. Rep. 1—1

ПРОДАМ склеп корінний при рухливій вулиці, Зголошення під „Склеп“ до Адміністрації. 1838 1—2

НАЧАЛЬНИК „Народної Торговлі“ змінить посаду. Ласкаві зголошення під „Посада“ до Адміністр. 1837 1—2

ПОТРІБНИЙ негайно вправний інструктор до 2 дітей III. кл. гімн. і II. р. сем. учит. Зголошення враз з услівями слати на адресу: Гр. кат. уряд парох. в Ляховичах заріцних п. Журавно. 1833 1-2

МОЛОДИЙ мущина Українець вислужений військовий шукає заняття побережника. Зголошення до Адміністрації під „Побережник“. 1835 1—

ДО ЗАМІНИ дві посади учительські в Радимні, одна при хлопячій, а друга при дівочій школі, за дві в одній місцевости, в місточку або на селі при залізниці, найрадше в підгірській околиці. Близша відомість у о. Черкавського в Радимні. 1821 3—3

МОЛОДИЙ, меткий купець відкупить торговлю мішаних товарів, збіжжа, пекарню, реставрацію, або льокаль на подібні промисли, вступить до спілки або прийме заряд в більших підприємствах того роду. Посередництво бажане. Зголошення приймає адміністрація для В. П. 1824 3—3

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Найліпший горішношлеськ. вуголь 60 зол.
Дерево букове рубане на чвірку 30 зол.
Кокс горішношлеський 65 зол.
1832 за 100 кг. з двірця 1—1

ТЕРМА
ЛЬВІВ, ЛЕЛЄВЕЛЯ 5. Тел. 169.
На провінцію висилаємо вуголь і дерево вагоново. Просимо жадати оферт.

ВЗУТТЯ НА РАТИ!
Першорядне взуття, солідне і елєґантне
НА ДОГІДНІ СПЛАТИ
ГАБЕР ШТАЙФ і С-ка
ЛЬВІВ, Ринок 19.
Всіх ПТ. Гостей, що вже купували в нас, просимо о ласкаве поручення нас своїм знайомим. 1729 9—10

Ширіть Наш Часопис!

Панчохи рукавички першорядної марки найновійших колірів, **камізельки** вовняні і шовкові, **светери, убранка і діточі суконочки, реформи, білля** всіляке модні галянтерійні товари та додатки до кравецтва поручає детайльно
Перший ґутівний склад „МЕРПОЛЬ“
— дає дока Спілка командитова
Йосиф Векслер, ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 2.
ТЕЛЄФОН 724. 1831 1—2
Відділи: ВАРШАВА, Налєвкі 12. Телєф. 107—40
КРАКІВ, Фльоріянська 25. Телєф. 1241

КІНОТЕАТРИ
КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА
висвітлюють від нині і в слідуючі дні поучаючий фільм укладу д-ра мед. Е. Юнґера при співучасти ґінекольоґічних заведень, університетів в Парижі, Празі і Відні на 6 дій п. з.
„Гиґієна подружжа“.

За редакцію відповідає Ол. Кук[illegible]
З друкарні Спілки „Діло“ Львів Ринок ч. 10

Ч. 99 (10.192). Львів, четвер 8. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 мілл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.-кор. Румунія 150 лей. Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

„Твердо і гордо".

„Твердо і гордо" говорив през. Войцеховскі аж два рази в Познані на відкритті ярмарки і в офіцерському касині) про нову місію Польщі, зазначуючи, що часом може слід покористуватися до нової війни. Зі захопленням слухали тієї промови познанські обшарники, купці і промисловці та инші вшехпольські парафіяне, пригадуючи ту хвилю, коли анальогічні палки словами зривалися в тім самім місті і в тій самій салі з уст темпераментного Вільгельма II.

Ясно, що воєнні погрози през. Войцеховского були в першу чергу звернені на адресу Німеччини, що зрештою виразно засвідчує найбільш відважний і найбільш людоїдний імперіяліст д-р Ст. Грабскі в статті „Історична провізорія" („Слово Поль." ч. 124 з 7. ц. м.). Відносно Німеччини Поляки висувають претенсії до тої частини Горішної Сілезії, яка лишилася в німецьких руках, до Сх. Прусії і до Данцігу. Про добуття цих територій Польщею або перекреслення версайського трактату в справі Данцігу, Помор'я, Сх. Прусії (знесення польського коридора) та цілої Гор. Сілезії Німеччиною — рішить сила зброї.

Тут зачіплюється червона нитка назріваючого воєнного конфлікту. Визиваючою стороною являється Польща, промовляючи „твердо і гордо". Та не менше твердий відгомін найшла ця промова в середньо-европейській пресі. Коли поминути слушне обурення німецької преси, зрозуміле, то з зовсім голоси швайцарської й італійської преси. Швайцарська преса підкреслює, що польські апетити ніколи не можуть бути здійснені без нової війни. Одначе на випадок нової війни Польща не побачить по своєму боці ні Англії, ні Італії. Президент польської держави хібаже, що би він не здавав собі справи, які наслідки може мати його промова. Нерозважні промови часто причинювалися до втрати симпатій заграниці. Давнійше то мало місце з цісарем Вільгельмом II. Тепер його практику перейняла Варшава; що доказує, що Поляки нічого не навчилися з минувшини своєї і инших народів. Італійська преса теж остро критикує през. Войцеховского і зазначує, що краще було би, колиб та промова взагалі не була виголошена, бо не служить вона ані інтересам Польщі, ані не являється ластівкою мирних змагань в середущій Европі. Без сумніву, що тим більш несприятливу оцінку мусіла ця промова найти в Англії. Бо пригадав собі льондонські запевнення й заявлення Недзялковских і Тугутів, керманичі англійської політики мусять прийти до дуже критичних висновків про характер польських державних мужів. Ті, що мають змогу слухати покутничих запевнень польських паломників і може й прииймали за добру монету їхні інформації, мусіли після познанських виступів усумнитися у вартість і вірність не тільки запевнень, але й информацій. Коли брати справу з нашого становища, то ця буйність і зухвалість през. Войцеховского мусить до основ захитати покаянні запевнення льондонських паломників та примусить навіть без наших зусиль скинути насаджені ними деяким англійським політикам рожеві окуляри.

Поминаючи слушність чи неслушність новозроджених польських претенсій, фактом є, що в Познані вдарено у воєнні сурми, тим самим вносячи замішання і здивування серед кол, що послідовно змагають до вкорінення мира. Поминаємо й теперішню ситуацію та питання, що краще для нас: війна чи мир? — але не можемо вказати на ту обставину, що подібні виступи мусять до решти погасити навіть примусові симпатії до Польщі. Тим самим, у більшої частини побідників мусить зявитися питання: Як то? Ми створили Польщу, ми роздули її границі до неможливости, ми дали їй величезні національно чужі території, ми створили їй всі дані до розвитку, а вона ще невдоволена, а вона ще посягає по дальші території. Цим разом витягається руки в напрямі заходу, але де запорука, що завтра не будуть витягнені хапчиві руки на схід, північ, полудне? Чи Польщу створено тільки на те, щоби мати з нею як найбільше клопотів?

Ось питання, які мусять зявитися і на які будуть шукати відповіди в Европі. Коли зважити, що вже тепер в Европі на польську політику — зовнішню і ще більше внутрішню — дивляться дуже критично, що всі, на протязі цілого століття здобуті симпатії, розвіялися, а їх місце займає ненависть і трівога з приводу хоробливости польської політики, то останній виступ президента польської республики є ярким зміцненням в формуванні нової і стабільної думки про Польщу.

„Твердо і гордо" лунали войовничі погрози в Познані. Одначе важко сказати, щоби вони когонебудь перелякали. Бо не був це рев вільного льва, тільки того, що його обставини і зручнійший та сильнійший власник европейської арени запротобрив в своєрідну клітку і заставив час до часу, відповідно до своїх потреб чи створених обставин, робити деякі штучки. Тим банкрутуючим власником европейської арени є Франція. Не маючи змоги найти піддержки для своєї політики у инших держав, Польща примушена грати ролю шахового коня Франції, ролю одної з фігур виборів приготовляються поставити останню ставку в своїй грі проти Німеччини і С.Р.С.Р.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа примука.

Крівавий 1. май в Заболотові.

Заболотів був 1. мая тереном крівавих подій. Польська влада не хотіла допустити до співучасти в маніфестації селян з дооколичних сіл. Староста Крушельніцкі пообставляв шляхи до міста поліцаями, які мали не допускати в цей день селян до міста. Таким чином зразу подразнив учасників маніфестації. Вони все таки продісталися до міста, а коли поліція зачала „господарити" на самій маніфестації і відбирати прапори, стягати бесідників з трибуни, прийшло до крівавої сутички між манифестантами і поліцією. Староста Крушельніцкі дав приказ стріляти до кількатисячної маси маніфестантів (він на цей день постягав всі дооколичні поліційні постерунки, так що місточко вже вранці робило вражіння, неначе десь недалеко бувби воєнний фронт!). Прийшло до формального бою. Жертви: кільканайцять вбитих, кількадесять ранених, понад 100 арештованих. Бій покінчився о год. 4-тій пополудні. До Заболотова стягнено хмару поліції і відділи війська. Тепер поліція по дооколичних селах провадить „слідство". Поліційна преса окрему увагу звертає на село Стецеву, мовдяв — там комуністичні агітатори намовляли до спротиву відбиття арештованих.

Між селами, на які поліція звернула окрему увагу, поліційна преса подає Ілинці, Олешків, Тулуків, Рожнів, Трійця і Димич. Як аранжерів маніфестації згадана преса подає М. Дунста (його арештовано) і Корбутяка, за яким шукають в околиці, одначе не можуть зловити.

Мусимо зазначити невідрадну появу: серед українського громадянства Заболотова і Коломиї не найшлися люде, що уважали би за необхідне поінформувати докладно українську пресу про події, в яких полилася кров українських селян.

З окрема мусимо висловити наше негодування на адресу коломийських громадян. Від них тяжче добути інформації, як зпоза мурів китайських приписів граничних.

На приклад: Про подію в балинецькій народній школі, де в драконський спосіб покарано шкільних дітей за „протидержавний" акт (10—12-літних дітей!), ще досі немає блищих вістей, хоча це мало місце кілька тижнів тому.

А в Коломиї є велика громада української інтеліґенції. Що вона робить? Скандал!

Жонате і безженне духовенство.

Справа целібату стала у нас знову актуальною і то в далеко різкійшій формі, як попередньо. Досі не вважали ми вказаним вводити цю справу на сторінки нашого органу, не хотячи запятнувати нашого громадянства внутрішніми тертями, а то й боротьбою. Та в останньому часі справа перейшла в нову стадію, в стадію примусового целібату. Це спонукує нас звернути на неї увагу. Статтею шан. д-ра Т. Кормоша відкриваємо дискусію на цю актуальну тему. В дискусії старатиметься дати голос всім громадянам, що трактуватимуть цю вельми важну і вже наболіну квестію під кутом наших загальних інтересів і — розуміється — за повними підписами авторів. Під кінець маємо голос за собою. — Ред.

Недавно появилася брошура під написом: „Жонатий клир а безженство клиру", яку якийсь станиславівський целєбс розіслав нам як великодню крашанку.

Заки приступлю до обговорення цеї брошури, хочу зробити кілька уваг в інтересуючій нас справі. Від часу заведення унії, Рим, або його прислужники безнастанно видвигають справу целібату нашого гр.-кат. духовенства. Тим способом змагається відібрати нашій церкві привілей, на основі якого наші священники можуть бути жонатими. Та всі дотеперішні спроби в цьому напрямі [illegible] цілого нашого народу.

Тепер знову видвигнено справу примусового целібату. А видвигнено її не з конечної потреби, признаної загалом народу і духовенства, ані на основі предметової та зрілої наради інтересованих сторін, а тим менше з уваги на зєдинення з Римом православних Українців (бо це матиме якраз протилежні наслідки), а тільки частинно з примх — амбітних, сфанатизованих і незрівноважених осіб, що не рахуються зі створеними обставинами, частинно з чужих понук або безпосередньо від Риму залежних чинників — на основі одержаних звідтіль вказівок, а частинно від осіб, яких позиція в громадянстві захитана. Вони, добиваючись ласк в урядових сферах та шукаючи в Римі піддержки і опіки, самовільно предкладають пропозиції щодо целібату та запевнюють, що з цього вийдуть великі користи для закріплення і поширення католицизму.

Целібатова акція, як мені відомо ведеться ріжними способами, тайними шляхами, при допомозі обітниць з намаганням заскочити наше громадянство доконаним фактом. Тим то й усі петиції проти целібату, вручені папському делегатові о. Дженоккі (1923 р.) мабуть пішли до коша.

Пр. 428/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" число 91 з дня 24. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „на двох стільцях", а) від всі операції до кінця уступу, б) від користаючи до кінця уступу, в) від: до виходу, до кінця артикулу, 2) „краєва шкільна нарада" між: а) поліції а: розпочавши, б) комісара а: мовляв, ч) уступ від: показалося до: шкільної наради включно, 3) з життя партій, між: репрезентовані а: в 5 годин. б) між: ймість а: згідно, в) між Нар. Зізлом а так мимо містить в собі єство ад 1) 3) злочину з § 65 а. з. к. ад 2) провини з § 300 з. к. узнав доконану в дни 23. квітня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно [illegible] 4.000.000 Мп. — Львів, дня 25. квітня 1924. (Підпис нечитьний.)

Тепер слід приглянутися брошурі: „Жонатий клир а безженство клиру". Автор цієї брошури чваниться українським патріотизмом, одначе з брошури того не помітно. Автор не має теж відваги покласти свого підпису під висловленими думками, не підпертими міцними доказами і стійкими аргументами. Зміст брошури дає основу до сумнівів, чи її писав священик, бож автор послідовно називає подружя погірдливою назвою „маточник" (щось з царства бджіл!). Це вказує, що брошури не міг писати священик, який знає, що супружество з такою самою святою тайною, як і священство. Про супружество навіть твердиться: „тайна сія велія есть".

Боротьбу проти целібату називає автор погубною і злочинною, забуваючи, що ніхто не веде боротьби проти целібату, тільки проти примусового, насильного часаджування целібату. Хочу йти слідами думок шан. автора. Між мотивами, якими він поборює жонате духовенство, одним з перших є цей, що — мовляв — між жонатими священиками трапляються випадки морального упадку. Не перечу, що такі випадки є, але це вийняткові випадки, уникати. За це у безженного духовенства ці випадки доволі часті і вони викликують велике згіршення. Ясно, що краще і моральнійше священикові жити по божому в тайні супружества зі законною подругою і тим чином своїм вірним давати приклад семейного життя, як держати у себе „господиню" (для ведення домового господарства у целєбса майже конечне), яка рідко втішається доброю славою, а якої відношення до целєбса не все ясне і не все являється добрим прикладом, що зрештою посередньо признає і автор.

Одним з головних мотивів автора за целібатом є це, що — мовляв — і Христос Спаситель був нежонатий. Прирівнювати Спасителя до звичайних, смертних людей є що найменше дитинно, наївно, як не визиваючо-злочинно. Всі заслуги для організації і розцвіту католицької церкви приписує автор тільки безженному духовенству, хоч одночасно признає, що на тому полі з рівним успіхом працюють і заслужилися також монаші чини, а навіть світські люде. Дивна льогіка! Про упадок нашого жонатого духовенства нам нічого невідомо, але за те відомо нам, що зявилася була потреба реформи монашого чина св. Василія Вел., яку й переведено.

Духовна праця, на яку вказує автор, є завданням монахів, монахинь і добровільних целєбсів, проти яких дальшого творення і праці в народі ніхто не виступає. Натомісць завдання світського духовенства, яке живе між народом і веде його релігійно, присвічуючи йому своїм [illegible] і прикладним семейним життям, є зовсім инше. Навіть з точки погляду нашого духового життя не було би добре, колиб наш священик не був жонатий, але тримав „господиню", як це діється у инших.

Камінчик, кинений автором у город нашої інтелігенції, що — мовляв — вона ліберальна, радикальна, а на загал індіферентна, тут ні при чому. Автор бідкається, що духовенство не має на неї впливу. Можу впевнити шан. автора, що значно більше впливу, пошани й авторітету має у нас жонате духовенство, як безженне, якого велика частина є якась ненормальна, самолюбна, засклеплена в собі й мало патріотична. Також незгідне з правдою, щоби у нас підкопувалося авторітет епископів. Навпаки, до церковних достойників і князів церкви [illegible] пошаною. Одначе годі промовчувати промахи поодиноких впертих одиниць (які теж є людьми і можуть помилятися !), коли вони очевидячки ділають на шкоду народа, а ніякі уваги і представлення не мають успіху.

(Докінчення буде.)

З польських справ.

Слідами Пуришкевича і Крушевана. — Провізорія. — Після санаційного ентузіязму.

В Кракові відбувся в днях 2—4 с. м. вшехпольський зїзд „Розвою", якого завданням перевеленя повного економічного бойкоту Жидів і безконкуренційного захоплення в польські руки торговлі та промислу. В зїзді взяли участь м. ин.: краківський воєвода, президент Кракова і князь бискуп Новак. Як бачимо, в організації інституції, зразкованої на ідеольогії ала небіщики Крушеван і Пуришкевич, беруть участь світські і духовні достой ники. На зїзді виголошено отсі реферати: поет Розтворовскі про ріжницю між духом Старого і Нового Завіту, В. Собєскі про те, до чого змагають Жиди, проф. Скочиляс про способи, якими шляхами Жиди змагають до здобуття впливів серед арійських суспільностей. До головної управи вибрано головним чином хїєністичних послів і генерала Міхеліса. Вістря цеї організації на зовні звертається проти Жидів. На ділі „Розвуй" проводить на українських і білоруських землях теж економічний бойкот Українців і Білорусинів. Він стежить за тим, щоби вся торговля і промисл на українських і білоруських землях були виключно в польських руках, щоби на цих землях насаджувати якнайбільше Мазурів-кольоністів і т. д.

Українці і Білорусини повинні тямити, що клин вибивається тільки клином...

— В „Сл. поль." Ст. Грабскі пише: „На випадок побіди націоналістичного напрямку в Німеччині—політика німецького правительства зробиться супроти нас агресивною, буде викликувати конфлікти з Польщею, збільшати терен терть, який у пригожий момент обосновував би оружний виступ Німеччини проти Польщі. Тих точок спору шукатиме не тільки на Поморю, але й на Шлеську. Не можна оманювати себе. Німці не тільки не погодилися з відділенням від Німеччини Східної Прусії нашим поморським коридором, але й з приналежністю до Польщі Катовиць, Королівської Гути, Пщини, Рибника. Теперішня їхня граница є для них тільки нещасною провізорією після програної війни, а не доконечним засудом історії". „Скорше чи пізнійше Німці оружною силою піддадуть ревізії постанови версайського договору і Ради Амбасадорів в справі Данцігу, Поморя, Східної Прусії і Гор. Шлеська. Скорше чи пізнійше прийде до конечний засуд історії, що теперішню провізорію змінить або лїшучо по лінії німецької або польської державної рації". Такий стан для Польщі не тільки на західній границі, а й на східній. І на східній ще більш небезпечний, як на західній, бо тут по цей бік риської смуги живе компактною масою 10 мілїонів населення прилученого оружжю до Польщі. А всеж—Грабскі не пускає зі своєї рецепти на великі державне лікарство. І радить іскати єдиної змога. Аж до моменту, якому його пацієнти будуть прилшені повторити пословицю: бачили очі, що вибірали, їжте, хоч полазьте...

— Минає санаційний ентузіязм в Польщі. Розпочинається щораз сильнійша господарська кріза. Поширюється застій на полі промислу й торговлі. Важким тягарем звалюються податки на плечі населення, не-зважаючи приготованого до них і понад сили його спроможности. Кріза на ліза-вже розпочалася в хвилі стабілізації валюти, бо ціле життя пристосоване було до валюти, яка невилюдно зїзджала вниз. Тепер з хвилею введення „злотого" кріза входить в горячу стадію. До речі: „злоті" знетили. хав на ринок без дрібної мо[illegible] в на-Мабуть зроблено це для впра[illegible] підселення в замотаних рахунках і нечас перечислювання „злотих" присутних ще на ринку „грошей" марки і навпаки.

Селяне не в силі платити податків, зачинає корчитися промисл і торговля.

„Курєр польскі" закликає „демократію", щоби вона взялася до розмудувань над ратуванням ситуації, бо сам Влад. Грабскі не дасть собі ради.

З життя партій.

Партія „Народньої Волі".

З першомайського 2-[illegible] видання москвофільського [illegible] „Волі Народа" довідуємося, що соціялістичні елєменти [illegible] „Русск-ого Исполнительн-ого Комит-ету", які досі творили в ньому автономну і єдино активну групу, приступають до створення окремої партії під назвою: Партія „Народньої Волі".

В опублікованому, досить штудерному проєкті програми зазначено, що партія „Народньої Волі" є союзом малоземельних і безземельних селян, робітників і трудової інтелігенції. Партія в першу чергу ставить собі метою виховуючу діяльність серед селянства, яке вважає культурно мало розвинутим і з недостаточно поглибленою клясовою свідомістю.

Партія „Нар. Волі" є партією на широкий розмір. Протиставлячись

К. МАЛИЦЬКА

Під горячим небом Африки.

Далеко від нас на північно-західній кінчині Африки, купаючи береги в хвилях Атлянтійського океану, лежить край Мароко, колись арабська посілість, нині під протекторатом Франції. І ось там то у тій далекій чужій стороні найшлися, закинені лихою долею, наші брати, придніпрянські козаки. Місяць вже минає, як уперве відгукнулися вони до „Союза Українок" у Львові, шукаючи у нашого жіноцтва теплого, ніжного слова, спочування, моральної підмоги у самоті, підбадьорення і духової розради. Переписка навязалася і ось тепер від нас до Марока йде жива вимина листів, книжок, часописів.

Спитаєте, яким шляхом попали вони там. Відповім словами з листів наших кореспондентів:

„Ми прості [illegible] від червоних до Царгорода і там — пробуваючи в [illegible] [illegible] значні голоді, [illegible] на 5 років в французький чужоземний легіон на платню 24 франків місяць. А инші, шукаючи праці в Європі і не найшовши її, пішли цим же шляхом, а другі ще й тепер попадають з таборів. Бідні! роки спливали в таборах, а вині досі [illegible] починають служити [illegible] робиться, коли [illegible] переді аж 5 років. Зовсім [illegible] вона тільки сміється, ніби не розуміє болю чоловіка... З рідного краю листи доходять не густо, а инші й зовсім їх не одержують, а таке становище робить з чоловіка якусь безнадійну істоту".

„Саме, як одержали Ваш лист, зібралося нас десяток Українців, а це не часто буває, що збереться нас десяток в однім місці. Нас богато, але ми порозкидані не тільки по всій Африці, а й в Азії є нашого брата і багато є таких, що ми ще не знаємо, де вони — так приходиться собирать по одному. Як одного узнав, то питаєш, чи не знає він ще де другого".

„В мойому відділі є приблизно 40 чоловік побратимів, які розкинені на вартах в Мароканській пустелі і їм треба подати моральну допомогу рідним словом, книжкою, чого у мене дуже обмаль — можна сказати, що таки нема нічого, а люде все прибувають, кидаючи табори в Європі. Свої осередки я маю і в Альжирі, куди теж треба давати живе слово, щоб люде не зневірились. Коли будете надсилати газети, то це тільки полекшить і працю і становище людей, бо їх в мене надто мало і не всіх доводиться задовольнити, бо люде — як казав я — розкинені і не вкупі і тільки звязані з Фезом, як головним осередком. Скрізь їх тут найдеш синів України, які — скінчивши активну боротьбу з ворогом, забажали спочити до часу, коли знов почують звук рідної [illegible] Некотрим як старшинам партизантам, самостійникам поворот на батьківщину зовсім неможливий і куди мислить їхати більшість по скінченні служби в Африці — ще не знає".

А покищо там мучаться люде у палкі горячі дні і студені, жахливі ночі і тужать за блакитним небом України, за тихими вечерами чарівного травня, за Дніпром крутоберегим, за широкими степовими просторами. І тимто вони такі жадні почути вістку від своїх, хоч і не найблизчих — і коли вичитали адресу „Союза Українок" в календарі Червоної Калини [illegible] (не знать він там до них попав), так і думали відкликнутися до сестер-козачок, щоб „приласкали горіть серце закинутого козака [illegible] під палким сонцем Африки холоне від самоти і туги по всьому рідному.

Всі вони просять писати до них про події на світі, а головнож на Україні — про [illegible] поживу для душ: книжки, часописи, нові і старі, ноти. Один між ними, п. Андрій Ріжко скінчив граматичну школу, а володіючи чудовим баритоном, задумує згодом вступити на сцену.

„З часописів — пишуть до нас — одержуємо тільки „Народнє Слово" і то дуже неправильно, та ще з Канади присилають „Фармера", але це не вистарчає й на десяту долю. З кождим днем все більше і більше приходять запити чи маємо українські книжки, часописи. Що краще полишено нам сторони, але це капля в [illegible] Дуже прошлиб о які-нибудь українські граматики і історію України. А найпаче кожний з нас хотів би найти між вами таку добру жіночу душу „une marraine", яка теплим словом помоглаб бідному засланцеві в його самоті на чужині. Кожен її лист, кожне слово буде промінням сонця в будничному, сіренькому житті мароканських жовнірів".

Листи до Марока і відтіль ідуть доволі скоро — десять днів звичайно Досі маємо від них вже чотири довгі листи і 60 прегарних фотографічних знимок з ріжних місцевостей Марока. Ми їм післали книжки при підмозі „Просвіти", взори народніх вишивок (писали, що будуть самі собі вишивати сорочки) і ноти на баритонове сольо. Замовили також один часопис. Але цього за мало — тому відкликуюся до ширшого загалу жіноцтва, щоб воно пішло на стрічу скромним бажанням наших братів-козаків і злекшило їх долю, щоб їх пізнав віри зазив до сестер Галичанок не відбився тільки глухим відгомоном об пустинні береги Сахарі і снігові узбічча Атлясу.

Для тих, які на поклик відгукнеться, подаю отсі чотири адреси: Nicolas Chkolny, C. H. R. 3-me Reg Étranger — André Richko, 3 me Reg Étranger-Musique Litowsky, 3-me Reg Étranger-Perre Knich, 3-me Reg Étranger 2 bataillon section d'accompagnement, M lle 5343 для всіх Fez. Maroc. Afrique.

буржуазним партіям, ставить собі метою соціяльне й політичне розкріпощення працюючих мас, ведучи класову боротьбу „в союзі з працюючим людом всього світу".

Партія буде змагати в области загально-політичній до здійснення державно-політичних форм пролетарської демократії; в области економічній буде домагатися соціялізації приватної власности на засоби продукції і обороту (знесення нетрудового земельного посідання, соціялізація фабрик, копалень, торговлі і т. ин.

Мінімальними господарськими домаганнями партії є: допомога в напрямі піднесення сільського хазяйства, підпержка кооперації, знесення кольонізації, контроля продукції при допомозі фільварочних і фабричних робітничих комітетів, заведення одного безпосереднього, поступового доходового і маєткового податку з увільненням малозем., беззем. робітників й труд. інтеліґенції від всяких публичних тягарів.

В національній области партія заявляється за повною рівноправністю націй і є проти всяких привілеїв, яких би го не було національних груп" (?!)

В области культури і народньої освіти партія обстоює безплатне й обовязкове загальне і світське навчання на рідній мові, домагається єдиної трудової школи і ставить вимогу відділення церкви від держави. В области воєнній, себ-то військовій, домагається зміни системи постійних армій на систему народніх міліцій.

В области міжнародній виступає проти тайних союзів і договорів та тайної дипльоматії, заявляється за федеративним обєднанням всіх народів (не знати тільки, чи лиш в Европі, чи на старім сухопутнім континенті, чи в цілім світі?—Ред.), а поки-що у вирішуванні справ основних політично-державних взаємовідносин народів (самостійність, федерація, право на відділення) вважає єдино доцільним прінціп самовизначення.

Щож торкається горожанських вольностей, то партія заявляється за рівністю всіх громадян незалежно від пола, релігії, раси й національности. Партія обстоює й буде боротися за повну волю слова, друку, совісти, за свободою рухів, зборів, організації, коаліції працюючих міст і сіл та за волю страйків.

В области праці, охорони праці і соціяльного забезпечення партія буде боротися за загальну й обовязкову трудову повинність і за приноровлення праці в межах трудоздатности, дальше за восьмигодинний робочий день (як максимальний), за 42-годинний тижневий відпочинок, за недопущення малолітніх (до 16 року життя) до праці, за платне звільнення жінок від праці на 8 тижнів перед родами і на 8 тижнів по родах, за забезпечення на випадок втрати трудоздатности і безробіття. Вкінці партія домагається заведення інспекції праці, вибраної профспілками, розподілу праці тими спілками і управильнювання заробітньої плати.

В здоровельній области домагання партії йдуть в напрямі санітарного законодавства в інтересах працюючих, заведення державою системи боротьби зі соціяльними хоробами (туберкульозом, венеризмом і алькоголізмом) та забезпечення заведення загальної і безплатної лікарської допомоги.

Під оглядом тактики партія проголошує єдиний фронт пролетаріяту міст і сіл задля боротьби з капіталом за повне матеріяльне й духове визволення всього працюючого люду. Поки-що партія звертатиме увагу на ідейну й виховуючу діяльність серед селянських мас, які — як вже було згадано — уважає недостаточно культурно розвинутими і мало самодіяльними. До національних справ партія підходитиме дуже осторожно (питання тільки, в якому напрямку? — Ред.), ставляючи собі завданням нівелювати антагонізми національних груп (?!). Партія виступатиме самостійно, не відмовляючись від звязків з місцевими (sic!) партіями, що стоять на ґрунті пролетарської демократії.

Ми досить вичерпуючо, може аж надто вичерпуючо подали зміст проекту програми партії „Народньої Волі". Доволі штудерний і навіть хитрий уклад програми все таки зберігає деяку ясність і повагу до цілости громадських проблєм. „Партія „Нар. Волі" є партією класовою, пролетарською, партією, яка головну вагу кладе на соціяльний момент, хоч тимчасово обмежується до ідейної й виховуючої праці в масах. Під соціяльним оглядом є вона дуже лівою, скидаючись на ліве крило есерів. Основою політичного „вірую" партії є теза про „пролетарську демократію", хоч мінімальними домаганнями партії є „рівність всіх горожан, незалежно від пола, релігії, раси і національности". Виходить з того, що партія признає всі горожанські свободи на перехідний час, від теперішнього ладу до царства „пролетарської демократії", значить, що в тій другій добі або не буде вже нього крім „пролетаріяту", або будуть ще крім нього позбавлені політичних прав непмани.

Йдучи походом на наше безземельне й малоземельне селянство, партія „Нар. Волі" дуже хитро викручується з земельній справі. Стоячи на ґрунті соціялізації, вона домагається знесення нетрудового земельного посідання. Значить партія виступає проти селянської земельної власности і рахує на безкритичність селянської маси, яка піде за нею, утотожнюючи трудове земельне посідання з трудовою земельною власністю.

Та найбільш слабо, найбільш премедатаційно неясно вийшла в програмі партії „Нар. Волі" національна проблєма. В цій справі пануе серед керманичів партії повне і хронічне затьміння місяця. Воно й не диво, коли мати на приміті, що нинішні „народовольці" є епігонами старого, халатного галицького москвофільства та самовідреченими поклонниками не всесвітньої культури (як пристало інтернаціоналістам), тільки консументами російської культурної сирватки. Під плащиком „інтернаціональности" вони нехтують ніби то національне питання взагалі, а в суті річи своєю національною двоїстістю заперечують істнування окремішної української національної культури. Закрившись соціялістичною плахтою, під прапором дуже пружинного права на самовизначення, а навіть на відділення („вплоть до отделения"!), вони в суті річи хотіли б зробити з нашої маси якийсь дивоглядний „Zwischending", хотіли б притупити в ній гаряче й будуючо-творче національне почування. В партійнім жаргоні „народовольців" називаєтся це „нівелюванням антагонізмів між національними ґрупами". Так в програмі, а в газетних статтях йде відкритий наступ проти „жовто-блакитного націоналізму", між тим, як там важко стрінути виступ проти триколірового (російського) націоналізму.

І тому вважали ми потрібним звернути увагу наших читачів на цей вже сконденсований новотвір. Не улягає сумніву, що було би шкідливим легковажити розгонову силу і значіння впливу цеї партії на наші селянські маси та не протиставитись їй відповідною пропагандою. Партія „Нар. Волі", беручи за терен своєї діяльности безземельне й малоземельне селянство, повинна стрінутись на тому терені з українською радикальною партією. Побачимо, чи радикальна партія буде протиставитись партії „Нар. Волі", чи лишить цю чорну роботу кому иншому, а сама посягатиме по „провід нації".

ОСТАННІ ВІСТИ.

Інтерпеляція в справі промови през. Войцєховского.

На сенатській комісії для заграничних справ сенатор Бузек запитав представника М. З. С, чи знає текст останньої промови през. Войцєховского в Познані і чи М. З. С. поносить за неї конституційну відповідальність. Інтерпелянт в імені всієї комісії застерігається проти „deus ex machina" в загранічній політиці. Сенатор Поснер, котрий вернув з держ. пропагандистичної заг. подорожі, в дчитав більше листів, у котрих їх автори закидують йому фальшиве інформування заграниці, начеб Польща бажала мира, коли тимчасом найвищий предст. держави голосить війну. Відчитання листів зробило велике враження на комісію. В уряд. колах приготовляють проект, який перешкодить на будуче президентові виголошувати промови, яких змісту не зваксептує рада міністрів.

Комітет знавців національних меншостей.

Склад комітету для розгляду справ національних меншостей устала лено оконечно. До комітету входять: Тугут, Ст. Грабскі, д-р Левенгерц і Старчевскі. В найблизший понеділок відбудеться перше конститууюче засідання цього комітету.

Ліквідація совітського представництва в Берліні.

„Накануне" звідомляє, що всі сов. торговельні уряди в Німеччині, отже відділи Внешторга в Липську, Гамбурзі і Кенігсберзі, зачинено. Всі торговельні трансакції зірвано. Транспорти рос. товарів призначених для Німеччини здержано на сов. границі. Здержано теж сов.-нім. збіжеву торговлю. Сов. представництво в Берліні дістало приказ зліквідувати в части свої бюра. Одначе зобовязання, вже передше пороблені сов. правительством супроти нім. куццїв, мається виконати. „Д. А. Цтг." вважає конечним негайно ліквідувати інцідент і навязати торг. взаємини.

Голодівна сов. представників

„Накануне" звідомляє, що арештовані урядовці сов. торг. делеґа- в Берліні, які є у вязниці в Моабіті, почали голодівку. Німецька преса звідомляє, що підчас ревізії в будинку сов. місії найдено богато агіт. бібули для розповсюджування між райхсверою й урядовцями.

Крестенський не виїхав. — Радек у Берліні.

Крестенський відложив свій виїзд до середи. До Берліна прибув Радек-Собельзон. Він виїде до Льондона.

Урядовий вислід виборів в Німеччині.

Урядовий неоконечний вислід голосування такий: соціялісти 100 мандатів, центр 65, нім. націоналісти 96, комуністи 62, баварська людова партія 16, баварський хліборобський союз 10, селянська ліста 9, німецька людова партія 32. Загалом досі усталено 471 мандатів. Національні меншости здобули лише 133.628 голосів. Загальне число відданих до виборчої урни голосів 29,319.500.

Димісія баварського кабінету.

Баварський кабінет подався до димісії. В цілій Баварії скріплено виїмковий стан.

Охорона льокаторів.

Вчера през. Войцєховскі підписав закон про охорону льокаторів.

Дрібні вістки.

Югославянська королівська пара вибирається у подорож до Парижа в товаристві Пасіча і Нінчіва.

У німецьких виборах перейшли до райхстагу з відомих політиків м. ін. мін. зак. справ Штреземан, лідер націоналістів граф Вестарп, б. держ. комісар в Саксонії Гайнце, б. канцлєри Вірт і Міллєр, б. мін. фін. Дернбург, адмірал Тірпіц, ген. Людендорф і ин.

Ґенерал Ґаллєр, шеф польського ген. штабу приїхав до Відня.

Страйк складачів у Будапешті, який тревав рівно місяць, скінчився побідою страйкуючих, що перевели три четвертих своїх домагань. Успіх складачі зовдячують рідко зустрічуваній солідарності.

15 с. м. здержується висилку ґазети тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. 1—3

НОВИНКИ.

— Адміністрація повідомляє отсим Вп. Передплатнинів, що перечислена передплата на польські золоті виносить 4·20 зол. місячно.

— **Конфіската.** Вчорашнє число „Діла" сконфісковано за одну новинку, що трактувала про примус польських націон. свят і зокрема про надужиття провінціональних властей в день 3-го мая. Конфіскаті підпало в цій новинці наведення конкретних фактів, що трапилися 3. мая у Бобреччині й вістка про арештування на тлі 3-майського свята.

— **Обіймали Вітоса.** У Варшаві, до спільного помешкання б. війта з Вержховславіц і б. премєра кабінету Вітоса та його партійного сенатора Бузка закрались злодії, які рішили, що для обох названих стовпів польської політики досить буде тих убрань, в яких вони саме в той час парадували в соймових кульоарах. І тому все чисто, що лише найшли в помешканню зі шмаття, не злякавшись сенаторсько-посольського маєстату — забрали. Вітосові вкрали — як запевняє пошкодований — дві валізки одягів, але, кажуть, на ділі з одягу було там мало що, бо в кожній валізці находилась по парі важких і великанських чобіт.

— **Ідилічні відносини.** Позавчора у півночі бандити напали на хату господаря Ковальського в с. Олександрівці володимирського повіту на Волині. Під ударами сокир згинув господар, його жінка і троє дітей. З крівавої різні врятувалась лише 3-літня донечка звірськи вбитих господарів, якої бандити не зауважили. Причиною трагічної смерти цілої родини була — поголоска, буцім то Ковальський днем ранійш отримав від довжника 750 доларів; були такі, що повірили, злакомились на гроші — і пішли добувати їх зі сокирами в руках. Але при вбитих грошей таки ніяких не було; бандити забрали лише два револьвери, які не віддали жадної послуги нежданно заскоченому селянинові і втекли. В пошуканці за справниками нападу поліційна патруля стрінула бандита Доманьского. Доманьский разом зі своїм товаришем почали стріляти на поліцаїв, одного забили на місці, другого смертельно постріляли в живіт, сіли на коней і втекли. Правда, читаєтся, наче допис із Мексика?

— **Вічна рана** Перед львівським судом присяжних відбулася розправа проти молодої дівчини, служанки, обвинуваченої у злочині вбивства власної маленької дитини. Обвинувачена призналась до вини та боронилась тим, що у морді немовляти винувата не вона, мати, а її нужда. На службу разом з дитиною ніхто не хотів прийняти її; кормити чужих немовлят не могла, бо власної нічим не було, без даху над головою, без гроша в кишені, отупіла з перевтоми у даремній пошуканці хліба, серед нічної метелиці в розпуці задушила дитину й власними руками закопала трупа. Собака вигребла тіло, вбійницю поставили перед суд, але присяжні судді всіма 12 голосами звільнили нещасливу маму, видавши тим самим присуд проти ганебних соціяльних умовин, які не дають ніякого забезпечення незаконному потомству.

— **„Поліційна худоба при роботі"** Під таким сміливим наголовком „Дзєнник людови" подає такий допис з Дрогобича: „Дня 3. травня ц. р. на урочистий похід, в звязку з яким були звільнені залізничі робітники, прибули залізничники й із околиць. До відїзжаючого потягу ч. 1314 хотів всісти стаційний робітник з Добровлян, віддалених на 2 стації від Дрогобича, Микола Зажицкі. Тому, що потяг вже рушив, названого робітника спинив на бігу поліцай, при чому вивязалась між ними суперечка. Поліцай відпровадив Зажицкого на експозитуру поліції на залізн. двірці. По хвилині на експозитурі було чути

страшні зойки й крики, і публика, здивована криком, заглянула крізь вікно. Очам зібраних представився страшний образ. „Пшодовнік“ поліції Кліш і другий поліцай невідомого прізвища, в жахливий спосіб били ланцюхами безборонного залізн. робітника Зажицкого; його кинули на землю, скували руки, один поліціянт сів на безборонну людину, а Кліш вязав вязневі ноги й дальше катував його. Публика хотіла кинутися на поліціянтів, вже відчинено двері, але заховано зимну кров зі страху, щоб та сама доля не стрінула й других з боку розюшеного „пшодовніка“, якого давно знають на дрогобицькому грунті з драконської поведінки з публикою та залізничими функціонарями. Залізничники в Дрогобичі вже нераз були свідками подібних сцен на залізн. двірці, які робить отой розбійник („zbir“) в одягу сторожа безпеки. Відносились вже до дирекції і до поліц. влади, але завсіди віщо не помагало. Як довго та худоба („bydlę“) буде репрезентувати владу?“

— **Валютова реформа та „домове викшталцене“.** На нових польських грошах т. зв. „злотих“ є напис, що на основі соймової ухвали „білети“ Банку польського є законним платничим середником в Польщі. А дальше дослівно: „Podrabianie biletów i współdziałanie w ich rozpowszechnianiu karane jest ciężkiem więzieniem“. Автор хотів мабуть сказати, що співділання у поширюванню підроблених білетів буде каране, а вийшло, що взагалі всіх тих „білетів“ під карою тяжкої вязниці не вільно поширювати. Недаром у „Бароні циганів“ співають: „Бо читати і писати, то треба фахово знати...“

— **Баґіньскі і Вечорневіч.** Польські офіцери Баґіньскі і Вечоркевіч, яких під замітом доконаних ріжних терористичних актів засуджено у Варшаві на кару смерти, і яких видання домагаються большевики, пробували б. п. м. спастися втечею. А саме, як доносить „Газета Льв.“ з Варшави, там викрито комуністичний заговір з метою увільнити з вязниці військового суду Баґіньского і Вечоркевіча. Саме сьогодня оба засуджені стають перед найвищим військовим судом. Попередньої ночі викрито заговір (?) і переведено ревізію в келіях засуджених. Там пошукувачі мали найти набиті револьвери і иншу зброю. Крім того придержано самохід, що стояв перед вязницею, яким мали тікати засуджені. Може воно так, а може й ні, бо більшість польських інформацій, головно гюремно-політичного характеру слід приймати з великими застереженнями. Якщо найвищий військовий суд затвердить засуд І. інстанції, Баґіньскі і Вечоркевіч будуть на протязі найблизчої ночі розстріляні.

— **Шевченківське свято.** Заходом аматорського кружка при читальні „Просвіта“ в Делятині улаштовано в неділю 13. м. м. дитячий декляматорський вечір в честь Тараса Шевченка. Дитячі співи і деклямації завдяки мозольній праці п. Докторука з Заріча випали знаменито. На концерті було видно багато селян і зібрано 40,000.000 мп. на фонд „Учітеся, брати мої“. Тогож самого дня вечером відіграв аматорський кружок драму на 5 дій „Наймичка“. Найкраще вивязались зі своїх роль Харитина — п-на Зоня Небелюк, Цоколь — проф. Орун, Борох — п. Докторук, Рухтя — п. Колодієва, Пиниц — п. Бойків, Панас — п. Нєгайський, Мелашка — п-на Ровінська, Маруся — п-на Кухарківна, парубки: панове Сидорук і Маланюк. Дід Мірошник і Адвокат грали цим разом з повним ентузіязмом. Жалко лише, що місцевий парох, не вважаючи на писемну просьбу Виділу, відмовився сголошення у церкві про виставу, мовляв, у церкві немає місця на якусь „пропаганду“ читальняну. — *Делятинець.*

— **Нове свято.** Оце новий документ часу, яким уводиться нове свято, обовязкове не тільки для державних, але й всіх приватних шкіл: L. 508|924/R. S. M. Rada Szkolna miejska we Lwowie. dnia 4. lutego 1924. Okólnik do Dyrekcyj i Zarządów publicznych i prywatnych szkół powszechnych we Lwowie. Celem uczczenia walk o uwolnienie Lwowa, stoczonych w listopadzie 1918 r. przy pełnym poświęcenia współudziale młodzieży polskiej pan minister rozporządzeniem z dnia 10. stycznia 1924 roku L. 7|S. zarządził co następuje: Dzień 22. listopada jako rocznica uwolnienia Lwowa będzie wolny od nauki we wszystkich zakładach naukowych położonych na terenie miasta Lwowa i powiatu lwowskiego. O tem zawiadamia się Dyrekcje (Zarząd) szkoły w myśl postanowień okólnika Kuratorjum Okręgu Lwowskiego Szkolnego z dnia 28. stycznia 1924 L. 229 pr. i poleca: 1) zastosować się na przyszłość ściśle do powyższego rozporządzenia, 2) okólnik niniejszy wpisać w całości do kroniki tamtejszej szkoły — W z. Zaklika w. r. Цікаво, як поводились би Поляки, колиб на Вкраїні заказано їм святкувати урочисто роковини битви під Корсунем і Жовтими Водами!...

— **З театру.** Дирекція театру „Української Бесіди“ у Львові подає: Прем'єра одної із найбільш мельодійних оперет Йогана Штравса „Помста лилика“ назначена на 8. ц. м. (четвер). В головних партіях Пп. Бенцалева, Орлян, Стадникова, Бенцаль, Крушельничький, Лесь-Остоя, Бурлака, Рубчак, Стадник і др. В II. дії „Балет“ укладу балетмайстра міських театрів Цісельского з участю пп. Голіцинської і Яреми. Музика — повна орхестра. На суботу дирекція відновляє драму Ібсена „Примари“. — Білети відтепер в „Союзнім Базарі“.

— **Діждалась третіх зубів.** В м. Морисбург, провінції Онтеріо в пів. Америці живе 85-літня бабуся Дж. Бар, яка в останніх роках раділа найкращим здоровлям, аж поки не почала хворіти, що, зрештою, нікого не здивувало. Сензацію викликала її недуга тоді, коли показалось, що спричинили її — нові зуби, які почали рости краще тіж немовлятам, бо до двох місяців виросло 12 міцних і здорових зубів. І бабуся знову здорова й тріюмфує, що звехтувала штучними зубами дентистів.

З листів до Редакції.

До Хвальної Редакції „Діла“, Львів, Ринок ч. 10.

Відносно статті „Ароганція еміґраційного агента“ „Як поводиться агент Лінії Кунард?“ умішеної в ч. 67-ім „Діла“ з дня 26. березня 1924. одержали ми цілий матеріял від нашої Централі у Варшаві в справі поведінки транспортового провідника нашої Лінії Кунард, п. Меламеда — і для висвітлення прикрого для нас непорозуміння даємо слідуюче вияснення:

Перш усього простуємо, що Товариство „Кунард“ взагалі не послугується агентами, а п. Меламед є постійним урядовцем, занятим від трьох літ у нашій Централі у Варшаві в характері транспортового провідника з Варшави до Шербурґа та до Данціґу. А щодо зажалення Всеч. Отця Сенети, який їхав у нашому транспорті дня 6. березня як пасажир третьої кляси через Шербург до Канади, списали ми з п. Меламедом протокол. П. Меламед стверджує: що з Варшави до Збоншина, себто до польсько-німецького пограничя не було жадного непорозуміння між Всч. О. Сенетою та ним. В Збоншині приготовлено для вищезгаданого транспорту чотири переділи третьої кляси, в яких п. Меламед розмістив усіх пасажирів, а для себе зарезервував тільки одно місце, а не як о. Сенета зазначує — що цілий переділ. Перед самим відіздом поїзду зявився о. Сенета і зажадав місця. П. Меламед вказав місце одно і друге — та о. Сенета не хотів до жадного з вказаних йому переділів сісти, заявляючи, що в однім переділі є діти, в другім робітники а в иншім Жиди — як також не хотів занятн місця в переділі, в якім їхав п. Меламед в товаристві пасажирів: Івана Матвійчука з дружиною, Иосифи Лесняк, Ірени Шумської, Андрія Шумського і Юстини Гудз.

Отже не є згідне з правдою, що п. Меламед їхав сам і розпоряджався цілим переділом для своєї виключної приємности. А коли вже поїзд мав рушити з місця, звернувся п. Меламед до о. Сенети і спитався, чи поїде взагалі з транспортом чи лишається. О. Сенета заявив, що не їде. Тоді п. Меламед сказав німецькому кондукторові, що його йранспорт вже готовий. О. Сенета на власну руку всів до воза, який не належав до згаданого транспорту і з тої причини при ревізії граничній в Стенчи п Меламед мав неприємности з боку властей за те, що о. Сенета як еміґрант заняв не своє місце т. є. у непринадлежнім до транспорту переділі.

Це подаємо з протоколу списаного з п. Меламедом на принціпі audiatur et altera pars.

Товариство „Кунард“ заявляє, що йому дуже прикро, що зайшло непорозуміння між урядовцем та пасажиром о. Сенетою, але причину добачує в тім, що комфорт і окруження транспорту третьої кляси дійсно може декого не вдоволяти.

А щодо заміту, що Товариство „Кунард“ не має українських друків, то заявляємо, що Товариство „Кунард“ не тільки друки та проспекти має в українській мові але взагалі має урядовців Українців, які не тільки в українській мові уділяють пасажирам інформацій, але й із українськими пасажирами ведуть переписку в їх рідній мові.

А на доказ, що інцидент з о. Сенетою був випадковий, свідчать оригінальні похвальні письма для транспортового провідника і то для п. Меламеда від пасажирів ріжних сфер як о. К. М. И. Ярошевича, рільника Василя Набоженка з дня 17. березня — себто на девять днів скорше, ніж появився допис о. Сенети в „Ділі“.

Просимо нашу заяву ласкаво помістити в „Ділі“, бо з одного інциденту непорозуміння могло би впасти погане світло і то цілком незаслужено на наше Товариство, як що врештою зазначує о. Сенета у своїм дописі: що „Кунард“ уважається одним із кращих Товариств для еміґрантів.

1828 1—1

Зі спорту.

„Українська Спортова Кооператива“.

Заходом Українського Спортового Союзу та Верховної Пластової Ради засновано з початком квітня ц. р. „Українську Спортову Кооперативу“ у Львові. Серед теперішніх невідрадних відносин заснування такої кооперативи стає конечним, як що хочемо, щоби наш спорт та фізичне виховання взагалі розвивалося скорим темпом. Причиною того, що на сьогорічних олімпійських ігрищах у Парижі ледви чи будуть заступлені українські змагуни, є в першій мірі те, що українські спортовці за бідні, щоби постарати ся про потрібні до вправ прибори і саму площу та добути фонди на виїзд за границю. З тої самої причини й українські пластуни не в силі вислати повного представництва на сьогорічний світовий скавтовий здвиг у Данії.

Українська Спортова Кооператива поставила собі за ціль вести ті торговельні та промислові підприємства, які вяжуться з потребами фізичного виховання та спорту, значить: основати склади та склепи і випозичальні спортових приборів та взагалі предметів уживаних у діяльности „Сокола“, „Пласту“, „Січей“ і т. п. організацій; купувати та арендувати площі та будинки на потреби згаданих організацій; уладжувати робітні згаданих предметів і т.п.

Зваживши те, що в нас у Галичині українських підприємств нема, є напія, що такі підприємства будуть розвиватися. До цього треба лише одної річи: солідарности всіх українських спортовців, Сокілів, Січовиків та пластунів. Членом Кооперативи може та повинен стати кождий спортовець, Сокіл, Січовик чи Пластун, бо уділ є дуже низький, лише 1 зол., а вписове пів золотого. Також і инші громадяне, яких цікавить фізичне виховання, не відтягнуться приступити в члени. Як буде зібраний відповідний капітал, тоді кооператива приступить в першій мірі до складу спортових приборів. Тоді певно всі спортовці. Соколи, Січовики та Пластуни будуть з того складу користати.

Заки це станеться, приступайте громадно в члени „Української Спортової Кооперативи“. По всіх повітових містах на провінції є повновласники кооперативи, які збирають уділи. Вони є звичайно членами місцевої старшини „Сокола“, „Січи“, „Пластової Ради“ або якоїсь спортової організації і длятого належить поінформуватися про тих повновласників у вичислених організаціях.

Адреса Кооперативи: Львів, Ринок ч. 10, II. пов., через ґанок УПТ.

Чи Ви є Членом Українського Крівевого Товариства Опіки над Инвалідами. — Місячна вкладка 1 міліон Мп. 1646 3—?

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Львівський Народ. Театр Української Бесіди під дир. О. Стадника. — Львів вул. Шашкевича 5.

В четвер 8 V. премієра „ПОМСТА ЛИЛИКА“ (Fledermaus) — оперетка.

В суботу 9. V. Відновлення: „ПРИМАРИ“, драма Ібсена.

Білети раньше до набуття в „Союзнім Базарі“ вул. Руська ч. 20, в день вистави, в неділі і свята від год. 10—12. і 2—7. при касі театру.

Комунікат у справі залеглостей передплат на „Народню Просвіту“. До якого стану доводить байдужність і необовязковість деяких чинників — доказом предложений Головному Виділові виказ залеглих передплат за час від 1922 р. Вони виносять за 1922. — один міліярд, за 1923 р. — пять міліярдів, а за 1924 — три міліярди пм. **Це робить разом девять міліярдів.** Адміністрація „Народної Просвіти“ вишле усім, хто тільки залягає з передплатою, рахунок ураз з чеком. Головний Виділ висказує повну надію, що всі упімнені виконають свій обовязок, вирівняють передплату і не наразять Т-ва на таку велику втрату. — При цій нагоді ще раз звертається Головний Виділ до всіх передплатників, аби на будуче були правдивими передплатниками. — У Львові, дня 5. мая 1924. *М. Галущинський* голова, *С. Маґаляс*, заст. секретаря. 1841 1-1

ЛИСТУВАННЯ.

Хто знав би що про **Миколу Костюна**, сина Івана з Крехова, літ 28, українського гарматчика, що стояв в Добрусині, а 1918 р. перейшов Збруч враз з УГА, буде ласкавий повідомити його батька Івана Костюка сина Леська, Крехів. 1—2

Дрібні оголошення.

ТЕХНІК візьме на час вакацій за удержання лекцію з народньої або низших кляс гімназії. Зголошення під „Студ. інж. ліс.“ до Адміністрації „Діла“. 1840 1—1

КОНКУРС. Краєвий Союз господарських Спілок „Сільський Господар“ у Львові вул. Зіморовича ч. 20 прийме негайно фахівця до відділу споживчих товарів. Подання з відписами свідоцтв і описом життя як також вимогами що до винагороди слати на адрес Дирекції Союза. 1842 1-2

ПРОДАМ склеп корінний при рухливій вулиці. Зголошення під „Склеп“ до Адміністрації. 1838 2—2

НАЧАЛЬНИК „Народної Торговлі“ змінить посаду. Ласкаві зголошення під „Посада“ до Адміністр. 1837 2—2

ПОТРІБНИЙ негайно вправний інструктор до 2 дітей III. кл. гімн. і II. р. сем. учит. Зголошення враз з условями слати на адресу: Гр. кат. уряд парох. в Ляховичах зарічних п. Журавно. 1838 2-2

МОЛОДИЙ, меткий купець відкупить торговлю мішаних товарів, збіжжа, пекарню, реставрацію, або льокаль на подібні промисли, вступить до спілки або прийме заряд в більших підприємствах того роду. Посередництво бажане. Зголошення приймає адміністрація для В. П. 1825 3—3

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці“

ординує в очних недугах

у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській

1720 **ч. 20.** 9—10

Кооператива „Український Театр“ у Львові. 1824 3—3

СТРИЙ, четвер 8. мая о 8. год. вечером в салі Народного Дому.

КОНЦЕРТ

при співучасти оперової співачки **С. Федичинської** і піяніста, проф. Музичного Інституту **Тараса Шухевича.**

Увесь дохід на цілі українського театру.

ПОДЯКА.

Виділ Тов-а „Зоря“ складає прилюдну подяку Вп. д-рови Степанові **Федакові** за щедрий дар 10 дол. на закупно чаю для бідної ремісничої молоді. 1839 1-1

„ДИНАМО“ конц. Підприємство-Електротехнічне Технічно-торговельне бюро **ЛЬВІВ, вул. КОПЕРНИКА 16. Уряджує Електричні Централі:** для млинів, горалень фабрик, млинів, тартаків і т. п. з власними машинами. Інсталяція електричного світла, мотора і телефонів. — **Спеціяльний електро-механічний відділ:** для направи всіляких машин і електричних апаратів. Роздільні таблиці. — СТАЛА ВИСТАВА МАШИН: Динамо-машини, електричні мотори, льокомобілі, сильники ссучо-газові, бензинові, рольні агрегати. — Оброблярки до заліза, металів і дерева. Комплетні урядження для млинів, горалень, тартаків і промислових заведень. Ціни конкуренційні. Кошторисы і технічна порада. 1538 17—20

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ

поручає

Т-во „РОДОҐАН“

Площа Ґолуховських 1. Дім Скарбка проти Великого Театру. 1750 3—7

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 100 (10.193). Львів, пятниця 9. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.-корон. Румунія 150 лей. Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИИ.

Нова мода.

Розвал історичної Польщі відбувався без збірного протесту її населення. Гурток ідейної шляхти з його нечисленними точками опертя був каплею в морі загального пассивізму, байдужности до проблєми: вдержиться, чи потоне державний корабель Польщі. Навпаки! Подавляюча більшість населення приняла акт розбору як рятунок перед бурунами анархії.

Щойно коли державницький елємент з поміж занархізованої шляхти, вимігрувавши на захід, станув у хвості тріюмфальної звізди Наполєона, щойно коли час присипав пилом забуття жахіття шляхотської анархії, а романтична поезія прикрасила серпанком ідеалізму минуле, гін до своєї державности став запускати тривкійше коріння серед провідної верстви польської суспільности: серед шляхти. Для польських селянських мас характеристичний є рік 1846, коли вони в західній Галичині, здавалось би, найкращій опорі польщини устроїли шляхті, підготовляючій повстання, криваву лазню. Польські повстання мимо кольосальної аґітації не найшли відгомону в народніх масах. Мимо незвичайної свободи рухів, яку мали Поляки в австрійській і російській займанщині. Коли сьогодня читається кореспонденцію царського резидента у Варшаві — вел. кн. Константина з царем про поблажливе трактування конспіративних рухів в Польщі, не хочеться прямо вірити, що це діялося в державі Романових, на яку громи кидала польська шляхотська еміґрація, в ненависти до якої виховувалися молодошляхотські покоління під австрійською займанщиною. І польські повстання на ділі не були волевим відрухом польських народніх мас, тільки зручними диверзіями других держав при помочі імпульсивної шляхти. Державницька ідея в польських народніх масах ніколи не мала тривкої основи. Ст. Ґрабські в одній зі своїх аґітаційних брошур нарікає на селянство був. Привислянського Краю, якого державницька концепція узмістовлювалася в поговірці: „Rusek nas wychował, Rusek nas i pochowa".

Екстермінаційний похід Прусії на польські землі розпочався щойно далеко після повстання 1863 р., коли ідея державности Ґоґенцолєрнів зробилася ґіпнотизуючою силою на Познанщині, коли німецьким державним кораблем став керувати ґеніяльний Бісмарк. А всеж німецький експеримент мимо значних успіхів провалився. Головною причиною цього економічний визов, кинений брутально польським селянським масам. Царська Росія не експльоатувала економічно був. Привислянського Краю. Навпаки. Польський промисл і торговля найшли великанський ринок збуту. Царат насаджував над Вислою тільки свою бюрократію.

І щойно в останніх десятилітґях свойого істнування посягнув на польське шкільництво. Легенда, яка витворилася про політичний ґнет Поляків в Росії перед 63 тим роком м. ст. є у 80 процент блягою. Це наглядно показується з документів, які щойно в останніх роках побачили денне світло. Тільки безглузда русифікація шкільництва й упривілеювання маловартної накидуваної в більшій скількости біорократії виплекали опору для відосередних рухів на етноґрафічних польських землях. І то тільки по містах. Село ставилося все пасивно, коли не ворожо, до ідеї польської державности. А земельна реформа Столипіна в цім напрямі була дуже зручним триком.

Ідея польської державности на протязі 19. в. не мала ніякої опори в Европі. А серед польської суспільности під трьома займанцинами вона була тільки романтичним відгомоном минулого. Вона не була ні зовнішною ні внутрішною конечністю, яка спіралася би на необхідности рівноваги на Сході. Коли наслідком великої війни польська держава все таки повстала не як буфорова держава, а як кандидатка на великодержавне становище, так це виключно завдяки хвилевій констеляції німецько-французького спору і параліжові Сходу. В цій площині вдержується вона й досі. На цій єдино колюмні спіраються сни про могутність на майбутнє. На ній, а не на фактичній якостевій і скількостевій силі державнотворчих польських елєментів і не на розумовім уоднозгідненню сусідних сил. Тому Польща за пять літ свойого істнування не здобулася на жадну поважнійшу концепцію поза вшехпольським малпуванням методів німецьких і царських.

Тому смішно стає, коли „Курєр львовскі" пише про державну асиміляцію, про здобування українських та білоруських душ для польської державної ідеї, про внутрішний характер українсько-польської та білорусько-польської проблєм, про розвязування цих проблєм згори, польським урядом.

В. Я(мпольскі?) пише:

„Всяке ґуртове, демаґоґічне трактування меншостей є найдурнійшим поставленням справи, бо творить з них нічим необосновану і неуправнену в державі цілість; держава знає тільки громадян, а не окремі категорії". І подає як приклад до наслідування Англійців, які „довели до того, що народи і підбиті краї самі стаються органами, що управляються по думці державної ідеї британської імперії".

Богато бочок соли зїли Англійці, заки допровадили свою систему володіння до теперішньої перфекції. Виховання, яке дістали Поляки під потрійним дахом, дуже далеке від англійського прикладу.

Не мають Поляки ні сил, ні не виявили досі хисту — до відіграння ролі Англійців Сходу.

А всеж: signum temporis. Досі вони мали претенсії до ролі „східних Французів". Тепер прийшла мода на Англійців. Тільки що ця мода куди більше закраває на гумористику ніж дотеперішня...

Німецькі вибори.

Дотеперішній вислід німецьких виборів не задовольнив мабуть ніякого з тих німецьких політичних угрупувань, які мали бодай деякий вплив на напрям державної політики. Велика центрова коаліція з попереднього парляменту вийшла тепер ослабленою. Вона стратила багато мандатів на користь крайних правих і крайних лівих. Найбільше, бо майже 25 проц. стратили соціялісти. Властивими переможцями при виборах вийшли націоналісти і комуністи. Одначе одні й другі завелися у своїх сподіваннях. Передовсім націоналісти, що рахували на 200 мандатів, розчарувалися здобувши ледви половину зі сподіваного, бо 90 мандатів — у попередньому парляменті мали вони 65.

Комуністи осягнули в новому парляменті 60 мандатів, а в попередньому мали лише 16. Виходить, що кожний семий німецький виборець голосував за комуністами. Берлінський „Форвертс" підводячи підсумки виборчої кампанії зазначує, що комуністи віднесли лише релятивну перемогу. Найбільше мандатів зискали вони на окупованих теренах, а поза тим вони лишились переможеними. Таж ґазета каже, що комунізм придбав такі симпатії на окупованих теренах виключно завдяки французькому окупаційному режімові.

Так як би і не говорив „Форвертс" нам треба ствердити, що останні вибори принесли перемогу крайним лівим і крайним правим ця обставина є дуже знаменним показчиком політичних настроїв Німеччини.

Безперечно, що на вислід німецьких виборів з нетерпеливістю чекав цілий світ. Від їхнього висліду в великій мірі мала залежати будуччина Европи і не лише Европи, але цілої земської кулі. Так думали політики.

Вислід виборів виявив, що, не зважаючи на скріплення крайних лівих і крайних правих, які не вірщують ні миру ні відбудови, все таки перемогла здорова політична думка тісно звязана з політикою попередньої центрової коаліції. Та коаліція намагалася ще у старому парляменті вивести Німеччину на шлях оздоровлення. Через Німеччину мав оздоровитися світ. Назустріч тій політиці коаліції йшли комісії міжнародніх знавців, а їм на зустріч йшов зі свого боку коаліційний німецький уряд. Хоча з виборів коаліція вийшла ослабленою, але на всякий випадок не настільки слабою, щоби не змогла повести далі своєї мирової політики відбудови в межах збереження зовнішного і внутрішного миру на основах ваймарської конституції з 1919 р. Виконання репарацій і економічне відродження ось мета тої коаліції в новому парляменті.

Очевидячки, що сьогодня надто вчасно передбачати те, чи їй вповні вдасться осягнути намічену мету, а проте певні дані для цього є. Для світа не важно те, що друге місце між парляментарними ґрупами займуть тепер націоналісти, а четверте комуністи, а важне те, чи нова центрова коаліція зможе відперти напір з ліва та з права та вивести державний німецький корабель на спокійні води. „Нає фрає Прессе" має надію, що коаліції це завдання вдасться осягнути.

Багато ґалясу з нечевя.

Большевицько-німецький інцидент у Берліні.

Весь світ облетіла сензаційна вістка про те, що берлінська поліція знехтувавши екстериторіяльність большевицької торговельної місії, перевела в будинку тої місії ревізію та доконала кілька арештувань урядників тоїж місії. Слідом за цією вісткою пішла друга про те, що большевицький амбасадор Крестинський покинув Берлін, що рівняється зірванню дипльоматичних звязків між двома заприязненими в Рапальо державами. За тою вісткою пішла третя, що Крестинський не виїхав а відложив виїзд на кілька днів і що між ним та Штреземаном йде обмін нотами, деклярациями і т. д. А пять урядників большевицької торговельної місії все таки остають у німецькій тюрмі та вспіли вже навіть почати ґолодівку.

В чімже діло? Невже наступить зірвання дипльоматичних взаємин? Думаємо, що ні. З ноти Крестинського видно, що він хоче приписати всю вину за неприємний інцидент Німцям а з ноти Штреземана недвозначно виходить, що інцидент спровокував урядник большевицької місії, арештований поза Берліном за протидержавну комуністичну роботу. Той урядник підступно заманив ескортуючих поліцаїв до будинку місії, щоби вирватися з їхніх рук. І це йому вдалося. Урядники місії поліцаїв обезброїли і делікатно арештували. Ось це і було причиною цілого голосного інциденту. Зроблено ревізію, декого арештовано. Ревізія дала цікаві висліди: в большевицькій торговельній місії знайдено богато аґітаційного матеріялу призначеного для поліції та райхсвери. Самаж місія у Берліні

Пр. 433/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" число 92 з дня 25. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Конференція поневолених" між а) міжтим і національні, б) від слів: ясно що, до: активну участь включно, в) між репрезентація і єдино управнена. 2) „З життя партій" а) від слів: віддам пошану, до кінця уступа, б) від слів: Нар. Зїзд до: установою включно, містить в собі єство ад 1) 2) злочину з § 65 а), понадто ад 2 б) провини з §§. 298 і 302 зак. кар., узнав доконану в дни 24. квітня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні, в найближчім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4,000.000 Мп. — Львів, дня 26. квітня 1924

(Підпис нечиткий.)

складається з 700 урядників. Філії тої місії були і по инших більших містах Німеччини. Найновійші вісти інформують світ про те, що торговельні місії з поза Берліну почали піквідуватися, але це мабуть така сама сензація як виїзд Крестинського.

Не зважаючи на те, що нібито приступлено до ліквідації торговельної місії, большевики заявляють, що всі торговельні зобовязання СРСР. будуть найдокладнійше виконані. Подорожуючи до Льондону вскочив у звязку з інцидентом до Берліна Радек, що мабуть на спілку з Крестинським попрацюють біля затушування немилої історії.

Великий комерсант і дипльомат Літвінов успів вже навіть заявити, що інцидент не може ніяким чином вплинути на зірвання приязних відносин між СРСР. і Німеччиною, без огляду на те, хто в ньому завинив.

Як бачимо, то на ніяку хрію не заноситься. Большевицька торговельна місія скомпромітована, бо крім торговлі всякими сирівцями та збіжжам займалася ще й кольпортажею корисної для III. інтернаціоналу літератури. Та такі й тим подібні випадки компромітації большевицьких дипльоматів і державних мужів не зражують і не перешкаджають їм і на далі відгравати ролю приятелів. Вониж передбачували ще в Репалльо обставину, що торговельній місії прийдеться займатися крім торговлі хлібом, льоном, коноплями та дровами ще й кольпортажею загально-корисної літератури і тому саме у Рапальському договорі застерегли вони собі також естериторіяльність їхньої торговельної місії.

Побоювання деяких екзальтованих політиків про майбутнє зірвання большевицько-німецької приязни на всякий випадок передчасні. Таких інцидентів треба би хіба дуже багато, щоби ту приязнь нарушити.

15 с. м. здержується висилку ґазети тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. 1—3

Дрібні вістки.

Прімо-де- Рівера, іспанський диктатор, заявив готовість амнестувати славетьного фільософа, письменника й журналіста Де Унамуно, якого увязнення й вигнання з краю викликало обурення і протести нетільки іспанських, але й пречисленних закордонних наукових і и. культурних найповажніших інституцій.

Пасіч знову дістав від короля доручення складення нового югославянського кабінету. Доля скупштіни ще нерішена.

През. Макарин надав румунському королеві Фердинандові орден Білого Вірла І. кляси за військові заслуги, премєр-міністрові Братіяну, мін. зак. справ Дука й мін. корол. двору Мізу ордени Білого Льва І. кляси за громадянські заслуги.

Кріза анґлійського набінету стає щораз більш актуальною. Міністр вн. сп. Гендерсон висловивсь отверто, що ліберали змагають до повалення уряду, але не мають сил. Гадають, що ліберали приймуть це як визов і перейдуть до отвертої опозиції. На днях ліберали вирішать остаточно свою тактику.

В Мюнхені арештовано якогось Бранда за співучасть у атентаті на Ратенава.

На Мадярщині розпочато продажу акцій Мадярського Національного Банку. Акції розходяться надсподівано добре.

Риков повернув до Москви та приступив до виконування своїх урядових обовязків голови Ради Народніх Комісарів С. Р. С. Р.

Міжнародній жіночий конґрес для поборювання війни розпочав свої наради у Льондоні.

Французькі фінанси оздоровлені — таке заявив през. франц. палати послів Перет своїм виборцям. Новий парлямент повинен усунути безробітницю підвищи промислову продукцію, оживити кредити для промислу, торговлі й сільського господарства, щадити й рішуче оминати брутальної податкової пресії.

Культурна Абдера.

Т-во „Просвіта“ і українське громадянство.

Про нас і про нашу культуру найкраще свідчать наші культурні інституції. Про наш добробут свідчать найкраще наші фінансові установи. Маю на увазі Львів. У Львові находяться самі центри всіх наших установ. Тут в тих централях, в їхніх головних виділах відбивається життя всього краю чи точнійше всього народу.

Мені приходиться писати про одну нашу львівську всенародню установу, про „Просвіту“. „Просвіта“ найповажнійша і найстарша наша інституція. „Просвіта“ культурна інституція. „Просвітою“ всі ми дорожимо. Високо шануємо її культурні традиції та її працю.

Як би який розумний чужинець хотів пізнати наш народ і взагалі нас, то йому вистарчило би оглянути всі наші т. зв. центральні установи. Колиб він забажав пізнати нашу культуру і культурність, то вистарчило би йому стати серед львівського ринку та кинути оком на будинок того джерела, того безперервно бючого джерела нашої культурности на будинок „Просвіти“.

Яке враження відніс би він від першого погляду? Подумав би — мізерія! І старий він і обшарпаний і обдертий і занедбаний. Може припускав би він, що чейже годі судити з поверховности про душу про нерв життя і т. д.

І входить він до середини. Перш за все мусить його осліпити та вкарити холодний темний тунель, а потім середновічна сходова клітка, накінець скрипучі веранди. Але і з цього ще годі судити про нерв життя. Слідує інтервю з головою товариства. І щож довідується той чужинець? Самих найкращих інформацій про те, — чого шукає, а то про нашу культуру і культурність.

Нас під Польщею 8 міліонів Українців. У самому Львові 50.000 Українців. На ту велику масу „Просвіта“ — центральна українська культурна установа під Польщею має 3.963-ох членів. Стільки придбала вона їх у цьому 1924 р. по кінець квітня. Всі ті члени поплатили вкладки, кожний по 1,000.000 мп., а в тому загальному числі лише 234 членів заплатило по 10,000.000 мп. (вартість 1 доляра). У самому Львові є 2.418 членів, а в цілому краю між всім українським народом під Польщею лише 1,311 членів.

„Просвіта“ проістнувала 56 літ. Перед війною вона мала державні підмоги і мала 50.000 членів. Тепер ми не маємо ніяких підмог і маємо лише 3.963-ох членів. Таке становище т-ва випливає мабуть чи не з надмірної до т-ва нашої пошани. Та проте за тих чотири місяці „Просвіта“ випустила в світ вже 111.000 аркушів друкованого слова. В минулому 1923 р. „Просвітою“ випущено було 500.000 аркушів друку. Якже це так? Чимже та дійсно культурна інституція жиє, хто покриває ті величезні видатки звязані з друком. На це відповідь дивна: „Просвіта“ крутить! Одні видання продає, другі друкує, терпить на хронічну касову недугу — каса все порожня — і чекає кращих часів, чекає на благодать. Істота тої благодати заключається в тому непевному фантомі іллюзії, яка каже надіятись, що нація остаточно зрозуміє свій обовязок для „Просвіти“, оцінить її працю та підтримає її економічно та морально.

Надія! Та скільки одиниць і скільки колективів не завела вже та надія. Вона заводить поволі і „Просвіту“. Бо чомуж би не мала заводити? За чотири місяці біжучого року „Просвіта“ вспіла поширити за гроші лише 8.330 примірників своїх видавництв. А на складах лежать великі десятки тисяч тихже видавництв т-ва. Між ними є всякі: призначені для народу і призначені для інтелігенції. І на 8 міліонів нашого населення розійшлося лише 8.330 книжок. Та на тому не кінець. „Просвіта“ бажала в цьому році пригадати нашим громадянам їх обовязки супроти „Просвіти“ шляхом розсилання до них своїх видань за посліплатою. І що виявилося. Численні громадяне зрозуміли дуже глибоко свої обовязки до „Просвіти“, бо не розпечатавши навіть книжечки — щоби, борони Господи не знищилася — відіслали її назад таки тійже матери українських товариств „Просвіті“. А ця остання заплатила подвійне „порто“ і мусіла зложити книжечку до магазину для кращих часів і кращих громадян.

За чотири біжучі місяці „Просвіта“ видала 41 міліярд польських марок на культурну роботу а прибутку мала 42 міліярди тихже марок. З тої суми прибутків на членські вкладки випадає лише одна десята частина грошей коли рахувати кругло 4.000 членів. А якби то гарно було коли би на 8 міліонів Українців було з них бодай 100.000 членами Т-ва! Коли би кожний заплатив лише по 1,000.000 Мп. членської вкладки, це дало би суму сотні міліярдів польських марок. Коли до цеї суми додати прибутки з поширювання видавництв, то це дало би „Просвіті“ змогу розвинути бодай дещо більшу культурну діяльність від теперішньої та поставило би її цілком на власні ноги. Та все це відноситься до нерву життя Т-ва. Не зважаючи на всі наведені страшні цифри, чужинець все таки мусів би дуже глибоко схилити голову перед тим саме життєвим, бючим нервом товариства, яке серед найнесприятливійших для себе умовин і проти волі хоч і не висловленої широких кругів громадянства та поза його плечима веде так завзято культурницьку працю.

І дійсно чужинець мусів би здивуватися цій аномалії, яка саме запанувала в нас на тому полі. Він прийшов би до заключення, що зверхний вигляд хоч і мізерний в даному випадку не свідчить про такий-же внутрішний вигляд. Одначе що иншого відношення товариства і життя в ньому до зверхнього вигляду інституції а що иншого відношення нації до життя т-ва і до його будинку. Життя в товаристві за інтензивне в порівнанню з життям нації як також за інтензивне в порівнанню зі заінтересуванням Товариством. Та чи це значить, що „Просвіта“ мала би інтензивність свого життя обнизити до позему культурного життя народу? Ні! Вона повинна зробити противно. Та чи це їй вдасться покаже будуччина. Ось в цьому році рішила „Просвіта“ приступити до реставрації дому, зовнішний вигляд якого приносить стид не лише Т-ву, але ще в більшій мірі цілій нації. На ту ціль заініційовано окрему збірку по цілому краю. Чи багато відгукнулося на те? Коли брати на увагу нашу чисельність то сміло можна сказати що ніхто. Бо невже тих кілька одиниць, що повносили на фонд направи дому по кілька чи по одному міліонові польських марок, свідчить про зрозуміння обовязків супроти Т-ва?

Коли я пишу ці рядки і наводжу ці багатомовні цифри то не для того, щоби кидати лискавиці та громи між наших громадян і не для того, щоби повчати наше громадянство про його обовязки супроти „Просвіти“, але тому, щоби розкрити бодай декому очі на той стан, в якому опинилася не „Просвіта“ а ми як нація. Ніхто мабуть не стане сперечатись про те, що таке чи инше істнування нашого культурного товариства „Просвіта“ залежить виключно від нас. На те, щоби забезпечити його великої ваги хочби видавничу працю, хіба може здобутися 8-міліліоновий народ навіть менш культурний від нашого. В теперішню пору, на жаль, становище „Просвіти“ свідчить гірше про нашу культурність, як воно на ділі є. Нас охопила якась необмежена байдужність на все під впливом лихих обставин політичної натури. Ця байдужність відбивається і на полі заінтересування навіть нашими чисто культурними справами. Та на те лихо, щоби з ним битись. Найлекше і найуспішнійше боротися з усяким лихом при помочі засобів культури, при помочі культурної праці. Але треба перш за все пізнати ціну культурної праці як не менше ціну культурности. А тоді поволі можна буде вирватися й зі стадії отупіння та збайдужіння. Ні за нас ні на нас не працює час ані обставини а для себе працюємо ми самі.

В. М-ий

Генеральний страйк робітників вибух у цілій Аргентині. Обіймає 100.000 робітників.

Світовий конґрес жидівської академічної молоді почався в Антверпії. На відкриту конґресу виступали з привітами представники міста і бельґійського уряду.

У Бухарі по відомостям ПАТ-а вибухло селянське повстання проти большевиків.

В Київі закінчився Український зїзд бактеріольоґів і епідеміольоґів. На внесення акад. Заболотного зїзд визнав за необхідне створити в Одесі осередок боротьби з чумою на Україні.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу“.

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр“! Присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/I.

Жонате і безженне духовенство.

(Докінчення.)

Виступаючи проти жонатого духовенства, автор твердить, що у нас на національнім, політичнім і суспільнім полі панує хаос і замішання; вину цього хаосу автор приписує жонатому духовенству. Поминаючи те, що автор занадто упрощує політичні й суспільні зявища, він зовсім безпідставно намагається заплямувати жонате духовенство, яке видало зпоміж себе багато визначних народніх діячів і робітників в противенстві до безженного духовенства.

Не будучи теольоґом, не буду вдаватися в дискусію з шан. автором на тему, чи — мовляв — жонате духовенство є поділене між Христом і своїми жінками, а безженне всеціло віддане Христу, але мушу. висловити своє здивування ізза надто карколомних порівнань і „аргументів“. Та кожний здорово думаючий чоловік знає, що иншою є любов до подруги, дітей і рідні, а зовсім що иншого служба Богові! Добрий священик є все добрим священиком без огляду на те, чи він жонатий, чи безженний. Хіба важко було би сказати, що жонате духовенство уступає безженному під оглядом християнських і громадянськмх чеснот. Навпаки, можна сміло твердити, що хоч сьогодня маємо вже багато целібсів, то важко замітити їх більшу й успішнійшу роботу для церкви і народа. Шан. авторові слід пригадати, що в часі останнього провінціонального синоду у Львові згори хотіли нам насадити целібат, проти чого оборонило нас жонате духовенство. Після закінчення баталії в цій справі папський делеґат кард. Чяска висловився, що „clerus Ruthenorum erudissimus est“, під чим — очевидячки — розумів жонате

духовенство, бо тоді ще майже не було целєбсів.

Оклепані пустомельські фрази автора, які нераз можна почути в формі докорів від целєбсів (тих монополістів, що то роздають патенти на добрих католиків) про недостачу „релігійного духа", відсутність сталих, скристалізованих життєвих формацій, — можна дуже добре приноровити якраз до багатьох целєбсів, бож бездушне лепетання молитов від ранку до ночі це ще не побожність. „Віра без діл є мертва" — говорить св. Письмо.

Закидй, що — мовляв — наш народ чужий духом для своїх духовних отців, теж незгідні з правдою. Так не є, але до того може дійти і правдоподібно дійде, якщо наше духовенство поголовно стане безженним і тим чином відчахнеться від народу. Це зрештою помічається вже й тепер. Ми високо цінимо наше жонате духовенство, яке зпоміж себе видало багато великих умів, діячів і народніх робітників, але сумніваємося, щоби тої самої пошани могло зазнавати й безженне духовенство. На всякий випадок дотеперішні приклади не ворожать добра.

Не хочу вдаватися в критику безженного клиру, яким шан. автор аж надто захоплюється, але скажу тільки одно: безженний священик є так само тільки чоловіком, як і жонатий („homo sum et nihil humani a me alienum esse puto"), тому лишімо цю „висшість" на боці, бо життєва практика зовсім не виправдує, ані не потверджує цього вислову. А у кого переважає плитність, самолюбство, половинність, роздвоєння, духова анемія, то йому безженність не тільки нічого не поможе, але може ще збільшить і законсервує ці „прикмети".

Твердження шан. автора, що жонате духовенство є єдиним „маточником" і продуцентом світської інтелігенції не тільки нестійні і незгідні з правдою, але ще й дуже несмачні. Правда, інтелігенція не родиться, а виховується, але тій правді чогось недостає. Дитина інтелігентних родичів є більше інтелігентна з роду, бо має нагоду змалку обертатися в інтелігентнім середовищі. Крім того інтелігентні родичі мають більшу охоту і бажання образувати свої діти, як инші. Балачки, що у вихованні інтелігенції безженні священники „можуть" виручити жонатих, і то навіть з більшим успіхом, є тільки звичайними балачками. Кожний жонатий священик виховує й образує свої діти, бо має до цього обовязок. Розуміється, що тим чином збільшується число і якість інтелігенції. Навпаки, як виявляє практика безженне духовенство переважно самолюбне, любить добре їсти, а часто й випити, взагалі уприємнити собі це земне життя. Не маючи законного, так сказатиб, органічного обовязку, воно мало займається виховуванням інтелігенції, хоч може це робити нераз лекше, як жонате духовенсто, тим більше, що целєбси в своїй покорі і службі для Христа захоплюють тепер найкращі парохії.

Дотеперішні досвіди виказують, що наше безженне духовенство ані під оглядом релігійним, ані народнім не визначається перед жонатим духовенством; навпаки, в народньому житті жонате духовенство бере живійшу участь і далеко більше користи приносить своєму народові.

А тепер під кінець мушу з усею рішучістю виступити проти насаджування примусового целібату в нашому духовенстві. Целібат взагалі, а примусовий, себто з часом загальний целібат світського духовенства уважаю під кожним, а головно під національним оглядом крайно шкідливим.

Боротьба проти целібату не нова; вона вже дуже давня і досі все кінчилася невдачею її інсценізаторів, які часто походили з чужих

ОСТАННІ ВІСТИ.

Львівський суд за помилуванням Федака.

До Варшави наспіла опінія львівського карного й апеляційного суду на просьбу про уласкавлення Ст. Федака. Суд заявився за помилуванням. Найвищий суд має ще дати свою опінію.

Справа правосл. церкви в Спасі.

7. ц. м. делєгація українських сенаторів і послів зясувала премієрові Грабскому справу правосл. церкви в Спасі, яку польські власти приказали видати польському костелові. Прем. Грабскі заявив, що нема основ до здержання ухвали Ради мін. Заповів унеможливлення яких небудь виступів, що нарушували би почування місц. населення. По інформаціям українських послів, українські селяне окружили церкву і не пускають нікого. До Спаса виїхали українські посли, щоби не допустити до евент. ексцесів.

Большевицько-німецький інцідент.

Дипльоматичний інцідент у Берліні відбився в Москві живим відгомоном. Совіти бажають зачекати, аж німецьке правительство само дасть належну сатисфакцію. Крестинського мають візвати до Москви, щоби зложив звіт про подію й обговорив із сов. правительством плян ділання. Крестинський виїхав 7. ц. м. літаком до Москви. Прибуде там 8. ц. м. веч. Завтра виїзджає до до Москви управитель сов. торг. місії в Берліні. „Крайццтг" пише, що зарядження сов. правительства супроти Німеччини є рівнозначні з виповідженням екон. війни. Німецьке правительство повинно примінити найостріщі репресійні засоби. „Форвертс" з Амстердаму: німецьке правительство задумує в справі нім.-сов. конфлікту віднестися до міжнароднього трибуналу в Газі в в цілі порішення, чи льокаль сов. торг. делєгації слід уважати екстериторіяльним.

Відновлення Н. Ради.

„Н. Й. Герельд" звідомляє, що мабуть у червні ц. р. повстане Найв. Рада, котра істнувала по війні, а заступлено її Радою амбасадорів. В склад Н. Ради війдуть премієри Англії, Франції, Італії і Бельгії, та обсерватор Зєд. Держав. Завдянням Н. Ради буде вирівнання ріжниць, які є між великодержавами в справі відшкодувань і управильнення питання міжсоюзних довгів.

Ґен. страйк у Порурю.

Положення в Порурю вельми поважне. Німецькі правительственні кола занепокоєні фактом, що всі без виїмки копальні нечинні. Завтра ґенеральний страйк шахтярів на цілій лінії. Окупаційні власти відносяться невтрально.

Нові уґрупування середнє-евр. держав.

Півоф. „Ческо-слов. республіка" обговорює справу подорожі Бенеша до Риму. Вона торкається італійсько-чеських взаємин і М. антанти. В Римі бажають, щоби Чехо-чехословаччина прилучилася без застережень до договору між Югославією і Італією. Думають, що полагодится підчас побуту Б. теж справу приступлення Мадярщини до М. антанти, обговорюватимуть справу Бесарабії і совітів.

Протиіталійські демонстрації.

По донесенням із Задару прийшло в Себеніко до вельми бурхливих протиіталійських заворушень при нагоді роковин уродин італ. фільософа в Себеніко Томаско. Як надплив корабель, котрий віз італ. посла Орано, хорватські студенти не дали йому висісти. Італійців, що ждали на посла, побито. Щойно по 4 год. вдалося поліції розігнати демонстрантів. Колиж Орано таки висів і всів до авта, обкинули його камінням, так що мусів утікати. Югославянське правительство висловило італ. консулеви жаль з приводу події й обіцяло арештувати й покарати виновників.

нам елєментів і не виявляли достаточного зрозуміння нашого положення, наших вимог і нашої психіки. Колиж тепер наші вороги, використовуючи нашу хвилеву неміч і замішання, пішли на нас в цій справі нагальним наступом, то дуже сумно, що в нашому народі найшлися одиниці, що в тій боротьбі стають на сторону наших явних ворогів. Не годжуся з поглядом, що це справа, яка торгається виключно духовенства. Це справа дуже важна і загально народня. Хто намагається відкрито чи скрито заводити загальний примусовий целібат, той є ворогом народу.

Запримічу, що я — світський громадянин — тому забираю голос в цій справі, бо бачу, що наше жонате духовенство, стероризоване під цим оглядом нашими єрархами, не має відваги піднести голосу протесту.

Вкінці ще одно: Хочу зазначити, що шан. автор мабуть забув, що наш народ, унією зєднючись з Римом, одержав запоруку береження й шанування окремішности нашого обряду, до чого належить і привілей женитьби клиру. Колиж би тепер чи Рим — чи хто инший хотів би цю умову зломити і примусово вводити целібат, що — як зачуваю і як на це в проповідях натякають має бути постановлене, — то не хочу бути кепським пророком, одначе це могло би дати притоку другому контрагентові, яким є південно-західна вітка українського народу, теж зломити умову. Боюся, що тоді замість слів папи Урбана: „per vos Orientem convertendum spero!" — залунає клич: „Los von Rom!"

Др Теофіль Кормощ.

Ширіть наш часопис!

Курс грошей.

Львів, дня 7. травня 1924.

Доляр ам.	9,600.000—9,610.000
Доляр канад.	9,100.000—9,200.000
Чеські корони	275.000—280.000
Леї	48.000—49.000
Фунти штерл.	40,500.000—41,500.000
Франц. франкй	600.000—620.000
Франк шв.	1,680.000—1,720.000
Марки нім. стар. ем. тис.	13.500—140.000
Франк бельґ.	470.000—000.000
Гульдени голянд.	3,400.000—0,000.000
Ліри італ.	400.000—000.000

Золото

20 кор.	40,500.000—41,500.000
20 франк.	38,000.000—39,000.000
10 рубл.	50,000.000—51,000.000
20 марок нім.	45,000.000—46,500.000

Срібло

Кор. австр.	700.000—720.000
5 кор.	3,500.000—3,600.000
фльорени	1,750.000—1,800.000
рублі	2,900.000—3,100.000
копійки (за рубля)	1,300.000—1,340.000

Варшава 7. V. Доляри Зєд. Держави 5.18½, 5.21, 5.16. Голяндія 194.80, 195.75, 193.83. Льондон 22.75, 22.86, 22·64. Ню-Йорк 5.18½, 5.21, 5.16. Париж 33.80, 33·96, 33.64. Прага 15.17, 15.25, 15.10. Швайцарія 92.35, 92.80, 91.90. Відень 7.32, 7.35, 7.28. Італія 23.40, 23.52, 23·28. Б. зол. 0.75, 8 проц. поз. 8 м., Міліонівка 0.50, Дол. поз. 3,15.

Ціріх 7. травня 1924. Новий-Йорк 5.61½, Льондон 24,63, Париж36,55, Відень 0.0074.¼. Прага 16.47, Медіолян 25.22, Бельґія 29.40, Буда-пешт 0,0062, Софія 4.05, Голяндія 210.50, Христіянія 77.50, Копенгага 95.50, Штокгольм 148.50, Букарешт 2,90, Берлін 0.132.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Складайте жертви на фонд Українеьких Інвалідів (вул. Руська 3|II).
1646 8—?

НОВИНКИ.

— Адміністрація повідомляє отсим Вп. Передплатників, що перечислена передплата на польські золоті виносить 4·20 зол. місячно.

— **Конфіската.** Вчорашнє (99) число „Діла" сконфісковано за один уступ із передової статті п. н. „Твердо і гордо"

— **На увагу утримуючим звязки з Америною.** Бувший дипльоматичний представник У. Н. Р. в Льондоні адвокат А. Д. Мартолін приймає на себе представництво ділових інтересів в Америці під адресою: 27 William Street, New York City. Wolcott H. Pitkin and Sam I. Rosensohn, Attorneys, що являються його юридичними представниками в Америці.

— **Вечоркевіч і Багіньскі.** Найвищий суд одкинув зажалення неважности присуду смерти на польських офіцирів Вечоркевіча і Багіньского, що займались шпіонажем в користь Союзу Р. С. Р. В звязку зі спробою втечі обох тих ворогів, перевезено їх до Цитаделі. В останній хвилі довідуємося, що Багіньского присуджено до доживотньої вязниці, а Вечоркевича до 15-літньої.

— **Зловіщі признаки.** Цілена нинішня економічна кріза Польщі, яка виявляється у небувалій досіль стагнації в усіх галузях господарства, передусім торговлі, спричинює хвилю банкротств промислових, торговельних і фінансових підприємств, яка заточує щораз ширші кола. Польська преса, безумовно інспірована офіціяльними чинниками, промовчує такі випадки і тільки час від до часу прокрадаються лякоднічі вістки, що, мовляв, завалилось таке-то підприємство й штовхнуло у матеріяльну руїну тисячі інтересованих в ньому. Так ось знову телєґрама півофіціяльної Агенції Вск. (AW.) повідомляє з Варшави про „захитання інтересів" аж 4-ох зразу варшавських банків, основаних при відродженню Річипосполитої.

— **Діти, військо, дощ і парада.** Як відомо, плянована на 3. мая польська парада у Львові, з дефілядами, музиками, походами і т. д. і т. д., не відбулася, бо сонце не показало великої охоти приглядатись їй і стидливо сховалось за грізно насуплені хмари. І хоча великанські афіші сповіщали про всі детайлі гучної і бучної вуличної паради, переплітаної фанфарами з ратушевої вежі, промовами ріжних патріотів і иншими забавами, зродженими з фантазії підписаних на афіші організаційного, обивательського, почесного, ширшого і вужчого, виконавчого і розпорядчого комітетів,—не вважаючи на всю оту рекляму таки прийшлось відкликати параду, щоб не наразити урочисті шати, контуші й парадні уніформи, ну й, очевидно, дорогенькі сукні маніфестуючих пань у львівської псевдо-аристократії на неприємну дарову весняну купіль. (Инша річ, що як тільки оповіщено відкликання паради, сонечко задоволено показало своє симпатичне личко і хмари поспішно розвіялись!) Так отже жовнірів щасливо минула приємність довгими годинами вправлятй свої мускули у парадному марші по львівських вибоях, за те гірше вийшли на тій комбінації шкільні діти. З 8-ої год. зранку по саме полудне тягали шкільну дітвору по вулицях; часто тратувала змерзлих дітей поліція та не найшовсь такий дотепний педагог, щоб зважився відпустити їх додому. Справедливо обурюється „Дзєннік Людови", що цим разом військові власти виявили себе кращими опікунами жовнірів ніж шкільні педагоги дітей.

— **Боротьба за пашпорти або „в кулко Мацєю".** Вже здавалось, що перепало драконське паспортове розпорядження, яке казало платити міліярди за дозвіл на виїзд до Европи. На днях ми повідомляли, що скарбова комісія прийняла внесення жидівського посла Розмаріна про знижку паспортової оплати в 50 на 30 зл. п. та на 2 зл. п. для еміґрантів. Так, прийняла таке внесенєя, але лише в 2-му читанню, залишаючи ще широку фірточку для завернення з дороги поміркованости й здорового розуму. Так воно й сталося. На третє читання проєкту посла Розмаріна явилися представники міністерства фінансів з пястовцем, дубадеком і енпеерівцям загрозили димісією Грабского, як що вони зважились би повалити його геніяльний пашпортовий декрет. Ну й, очевидно, прислужні посли голосували проти того самого, що самі прийняли три дні тому. За зниженням пашпортових цін заявилися лише „національні меншости" й П. П. С. Перед соймовим плєнумом справу реферуватиме пос. Розмарін. Однак нема надії, щоб справа прийняла на плєнумі кращий „оборот". Санаційний премієр не допустять до цього, граючи на легковірности послів, що, мовляв, пашпортові обмеження і так не будуть довго тревати і що будуть усунені найдальше в липні або серпні, себто тоді, коли всі малокультурні і брудні „летніска" не будуть вже боятися конкуренції де-де дешевших закордонних курортів і літнищ. Але все воно зветься... санацією!...

— **Теперішне українське учительство.** З Калуша пишуть нам: Польські учителі, запеклі польонізатори й україно-

кери, влаштували в салі „Сокола“ вечорниці. Явилися туди й Українці, а то: управитель школи в Болехові Ілля Стебельський, учитель в Завадці Дзундза й учителька тамже Марія Стебельська,—всі мабуть задля утримання „стосунків приязельских“ зі своїми колеґами. Та ось слідуючого таки дня в „Народнім Домі“ були українські вечорниці з доходом на „Рідну Школу“: ніхто з вищеназваних панів не явився! Це вже певне для послідовної „льояльности“...

— **Поворот до молодости.** Старий французький „тигр“ Клемансо, який рахує сьогодні вісімдесять із хвостиком літ, написав пєсу на 4 дії, посвячену спеціяльно одній артистці Сесіль Сорель.

— **Перехід Меркурія через круг сонця.** Цього четверга, дня 8. травня буде можна обсервувати дуже цікаве астрономічне явище, а саме: перехід планети Меркурія через круг сонця. Цю рідку появу, від 10 літ небувале явище, оглядати буде можна в четвер, 8. травня в його останній фазі. Того дня зійде сонце у Львові о 4 год. 1 мін. і матиме вже на своїм крузі Меркурія у виді маленького чорного кружка. Бачити це буде можна тільки через далековиди і дуже сильні окуляри. Меркур віддалений тоді від землі на 83,000.000 км., посуватиметься на захід по крузі сонця, віддаленого на 150,000.000 км, та зійде з нього о 6 год. 39 мін. рано. Докладні обсервації моменів переходу Меркурія мають немале наукове значіння, передусім з огляду на провірення послідовностей, виведених з теорії релятивности Айнштайна.

— **Микола II. живий?** Ревельські „Последнія ізвестія“ ч. 108. подають за софійською газетою „Русь“ сензаційні ревеляції про те, що Микола II. і вся його родина живуть у здоровлю та достатку. Проживають вони нібито в околицях Шанґаю на китайській території. Один англійський ілюстрований журнал помістив навіть фотографію цілої царської родини в китайських строях. Знимка походить з 1922 р. По словам ґазети царську родину потаємно викрав з тюрми зять Распутіна, капітан Соловйов, що тепер робить безнастанні повстання на Сибірі. Той капітан Соловйов і вивіз щасливо царську родину до Китаю. В організації вивозу царя брали участь Німці. Велику ролю в цій справі мав відограти ґраф Альвенслєбен, що належав до німецького дипльоматичного корпусу в Київі за часів ґетьмана. Був це запеклий монархіст і великий приклонник Миколи II. Провадив він свою акцію з доручення Вільґельма II., який бажав за всяку ціну спасти царську родину. Гр. Альвенслєбен предсказав київським монархістам ще дня 5. червня 1918 р., що за кілька днів появиться офіціяльне большевицьке оголошення про розстріл Миколи II та наслідника престолу. Граф запевнив тоді київських монархістів, що тому урядовому комунікатові не можна буде вірити, бо цар разом з родиною вже у певному місці і що розстріл буде большевиками симульо аний. В звязку з тим усім на нараді великих князів у жовтні 1923 р. — пише ґазета — великі князі рішили, що „не маємо права вважати царя і його родину а також вел. кн. Михайла Олександровича помершими“. У цілій тій леґенді дивує нас одно, а то, чому цар не дав ніякого знаку життя в часі, коли вся Сибір була під владою реставратора Колчака. І сам Колчак дав розпорядок слідчому Соколову переводити докладне слідство про смерть царя. У всякому разі поважно брати ці ревеляції важко, хоча — Бог його знає: у світі, а тим паче у Москалів діял ся діються всякі неправдоподібні історії то й може дійсно ще воскресне цар-батюшка Микола II. і його малошановна семейка.

— **Конституційні свободи.** В Братковичах, городецького пов ту, були до недавна дві школи; одна з українською та одна з польською викладовою мовою. В цім році одну школу зачинено, а всі діти стягнено до одної школи, в якій учить одна тільки вчителька п. Покіньска. Від трьох неділь учить вона виключно в польській мові, забороняючи дітям у школі навіть молитися по українськи і говорити до неї в українській мові, бо „to szkoła polska“. Зазначується, що в Братковичах на 151 господарств тільки 28 належить до латинників (які всі знають українську мову і між собою богато з них уживають виключно української мови). Отже для їх кілька дітей є в селі польська школа, а десятки українських дітей позбавлені можности побирання науки в рідній мові, та взагалі всякої науки, бо польської мови не розуміють. У городецькому повіті царствує як провінціональний кацик шкільний інспектор Едмунд Унольт.

— **Застрілив маму, бо діти кричали.** Такий випадок трапився у Чікаґо, якого мешканець, Річерд Тенгавзер, був більшим нарванцем і більше не любив крику дітей, ніж мільйони-мільони інших мущин. Розлютившись на чоторьох хлопців, що заєдно справляли галас в кімнаті одним поверхом вище над його мешканням, названий американський бізнесмен застрілив маму тих хлопців, паню Кріклі, а потім повісився. Тенгавзер залишив листа своїй жінці, в якому каже, що не міг довше терпіти крику хлопців і просить уладити йому дешевий похорон.

— **„Свобода“ ч. 18 і 19** містить: Перед збірним зусиллям.—За національні меншости.—В справі національних меншостей. — Конґрес поневолених народів.—Нова польська валюта. — Хліборобське лихоліття.—Нові податкові тягарі.—Вальоризація довгів.—Податкова шруба.—Із хлопських настроїв.—З партійної організації. — Як нас Польща експльоатує? — Невже це в правовій державі? — Поліційна самоволя. — Арештування на Волині. — Не призивайте всує Бога. — З Радянської України. — Календарська плутанина в церкві.—З близька і з далека. — Земля неспокійна.—Новинки. —Народня Лічниця у Львові — Чудовища природи і техніки. — Свято Юра на Підгірю.—Пригадки на май. — Приміти старих людей.—Таблиця заміни марок на золоті. — Історичний календар.

— **Кооператива „Український Театр“.** Продовження списку членів: 1168. о. Олексій Хтєй 31 уділів, 1169. Олена Завадович в Ремезівцях 33 уд., 1170. о. Михайло Стецишин в Горинці 31 уд., 1171. о. Іван Коцик в Щитівцях 33 уд., 1172. о. Петро Задвозняк в Деревлянах 16 уд., 1173. Марія Нікодемович в Нараєві 40 уд., 1174. Волод. Коншевич в Нараєві 40 уд. 1175. Тарас Шухевич 30 уд., 1176. Кирило Плетінка 10 уд., 1177. Андрій Шиян 30 уд., 1178. Марія І. і 1178. д-р Іван Б. Грицаї по 10 уд. — усі у Львові, 1180. Іван Волянський в Щирці 6 уд., 1181. Іван Михалевський і 1182. Степан Галібей по 31 уд. — оба в Коломиї, 1183. о. Волод. Венгринович в Тарнавці вижн. 31 уд., 1184. о. Іван Дидик в Нараєві 133 (сто трийцять три) уділів. 1185. о. Онуфрій Вергун в Дебеславцях 43 уд., 1186. о. Іван Токар в Підгайцях 33 уд., 1187. о. Михало Лев в Яжові 32 уд., 1188. о. Антін Слонський в Михалевичах 33 уд., 1189. о. Василь Яремкевич в Волчі 30 уд., 1190. Марія Пелех в Городенці 20 уд., 1191. о. Дамян Дзяма в Дубрівці 16 уд., 1192, Дмитро Котелко в Ст. Самборі 10 уд., 1193. і 1194. Анна і Володимир Вітошинські в Грибові по 33 уд., 1200. Читальня Просвіти в Хмелеві 10 уд., 1201. о. І. Братик в Хмелевій 10 уд., 1202. Антонія і 1203. Степан Підлеснюки в Хмелевій по 10 уд., 1204. Олекса Котис в Небилові 37 уд., 1205. і 1206. Наталія і Арсен Волосянські в Лежайську по 30 уд., 1207. Бронислав Гелецінський в Лежайську 60 уд., 1208. Андрій Кос в Кросні 31 уд., 1209. Павло Паливода в Семаківцях 33 уд., 1210. д-р Волод. Кубійович в Кракові 33 уд., 1211. Іван Шеретило в Сулимові 33 уд., 1212. Гриць Вовк в Ростоках 33 уд. Уділи просимо присилати на адресу Львів вул. Руська ч. 18. найменше 5 (пять) золотих, а 10 сот. на вписове.

— **Білєти** на концерт нашого челіста Б. Бережницького, який відбудеться дня 12 травня в салі Муз. Тов. ім. Лисенка продає вже книгарня ім. Шевченка. 1845

ПОДЯКА.

Отсею дорогою почуваюся до обовязку зложити подяку Впр. о. офіціялові Білецькому, о. ректорові д-рові Галущинському, о. віцеректорові Кисілеві, оо. сов. Стефановичеві, Садовському, Лопатинському, Громницькому, Бачинському Ев., д-рові Костельникові і д-рові Лабі, Представницям Українського Жіноцтва та всім громадянам, що взяли участь в похоронах моєї бл. п. жінки Кекилії Курівцевої у Львові.

1—1 *Д-р Іван Куровець.*

Куди йдемо?

Величезна підвишка оплат в ґімназії СС. Василіянок.

В нинішніх часах нагінки на наше шкільництво повинно мабуть управам усіх українських шкіл лежати на серці, щоби позискати як найбільше молоді до своїх заведень, щоби вона не підпадала ворожим нам впливам. Та мабуть протилежнього погляду є теперішня управа української прив. ґімнаї СС. Василіянок у Львові, яка робить усе можливе, щоби від свого заведення відстрашити як найбільше молоді.

Ізза великих шкільних оплат деякі найповажнійші наші громадяне були примушені відібрати свої діти з цеї ґімназії, а небавом знову багатьом ученицям прийдеться покинути цю ґімназію. Вернувши зі свят, ученици довідалися несподівано, що шкільну оплату піднесено на 70 процент, бо з 10 золотих на 17 золотих, крім наложених додаткових оплат за зужиття приборів по 60 зол. від ученици. Не знати, як назвати і чим оправдати таку поведінку управи, бо і дорожнеча на протязі кількох останніх місяців майже нічого не зросла, і відпадають в літніх місяцях видатки на опал та й платні урядників майже не змінилися. Хіба приходиться допускати, що управа хоче використати речинець зміни валюти та цю обставину, що до кінця шкільного року тільки два місяці і кожна ученица радше заплатить надвишку, як виступить з ґімназії.

Одначе така система не дасться на довшу мету вдержати, бо родичі, навчені сьогорічним досвідом, з новим роком мабуть будуть старатися примістити свої діти в школах, які будуть більше узґлядновати їх фінансову спроможність.

Ми не є нацією богачів, ані паскарів і з матеріяльним положенням нашого громадянства кожна наша школа повинна рахуватися.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Зі спорту.

Бокс.

Не тільки громадянство, але й значна частина спортовців уважають бокс за спорт грубий, брутальний, та неестетичний. Тимчасом факт, що цей спорт управляють передусім найкультурніші народи й плекають дуже запопадливо, а також голоси фахових знавців велить і нам придивитися краще до того, чи не слід би якраз серед нашого народу плекати цей спорт у першій мірі. Це дораджує також у листах проф. Боберський.

Послухаймо, що кажуть про це знавці: „Справді бокс для поверховного глядача буде нічим иншим, як тільки осоружною, простацькою бійкою, небезпечним і непотрібним обопільним каліченням. Але, хто пізнає спорт краще, той бачить, що такий погляд є хибний. Усякий спорт повинен мати двояку ціль: розвинути всесторонно прикмети тіла і духа. В однім і другім випадку бокс ділає дуже корисно. Тільки бокс розвиває гармонійно і всесторонно прикмети тіла і духа: відпорність, силу, звинність, бистрість, ґнучкість, легкість, кремезність мязів і найблизче підходить в тім зі всіх спортів до досконалости“.

Але прикмети боксу ще на цьому не кінчаться. Боксерська боротьба крім виробленого тіла вимагає ще гартованого духа. Без видатної сили волі, без вимкової енергії, без холоднокровної розваги, без стоїцизму, без здатности поконувати біль, утому, сумнів і страх, без умілости витиснути зі свого організму найбільшу натугу і потугу, ніхто не буде добрим боксером, не осягне перемоги.

Але й цього мало. Залізні мязи і сталевий дух нічого не вдіють, коли не кермує ними бистрий мозок, такий що швидко бачить, оцінює, робить висновки й рішається. Коли той мозок не в силі приноровити зараз відповідної тактики — борець також не поб дить.

Всі ті прикмети інтелєктуальні, моральні і фізичні лучить і зводить до купи бокс в одну ґармонійну цілість і ніякий спорт не розвиває їх краще, як бокс. Тому в очах знавців боксерська боротьба не є чимсь брутальним і кровожадним, але дуже делікатним, тендітним змаганням не так двох тіл, як радше двох характерів і мязнів до побіди і першенства.

Щоби стати боксером мало є вміти сильно бити (хоч і це не так легко, як здається). Треба вміти удар скеровати. Мало є вміти удар обминути, але треба вміти удар стерпіти і стерпіти з усміхом. А впавши, треба вміти встати і далі боротись. В тім лежить суть і вага цього спорту.

Життя людини й народу є ще більше немилосердний і безпощадний бокс. І тут рівнож треба вміти бити і зносити удари, а впавши в боротьбі, знов піднятися й змагатися аж до остаточних границь спромоги. А побіду відносить нарешті та сторона, що подужає противника всіми прикметами боксу, котра викаже перевагу сил фізичних і моральних, та перевагу характеру.

Зайва річ буде вказувати на потребу всіх тих прикмет особливо нам — Українцям до побіди і перемоги.

Д-р О. Пеленський.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Лист до Редакції.

Прошу Хвальну Редакцію вмістити в інформаційній ціли на сторінках „Діла“ таку мою увагу, за що буду вельми вдячний.

В кн. III—IV „Л.-Наукового Вістника“ за сей рік умішено рецензію п. Ст. Сіропола на „Молоду Україну“ за 1923 р. Шановний автор рецензії на ст. 356-й гірко нарікає на де-кого з наших письменників за те, що не „уділяють хоча-б частини своєї творчости на задовольнення духових потреб“ дітей. Між іменами тих письменників нахожу й своє. Мушу сим спростувати правдивість того твердження щодо себе. Ніколи жадних запросин до співробітництва від редакції „М. У.“ я не одержував. Натомісць такі запросини мав від ужгородського дитячого чапопису „Пчілка“, де й пишу для „малих сих“ осьуже другий рік; а також від ужгородського пластового часопису „Пластун“, в якім беру як найближчу участь. Лише за останній час написав для окремого видання „Пчілки“ книжечку „Пчілка в байках“, а для наших пластунів, крім багатьох дрібниць і де-кількох перекладів, написав три оригінальні пєси віршом — „Вечірній Ґість“, „Лісові Чари“ і „Сміх“ (видано окремими книжечками), котрі виставляється молоддю на Підкарпатті. До минулого року працював, як редактор у видавництвах „Дзвін“ і „Земля“ (Відень), теж не для кого переважно, як для дітей.

З глибокою пошаною *С. Черкасенко*
Ужгород, 1. V. 1924.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Для вязнів: Навроцька 5 м., Шмідова 3 м., Д-р Мацькевич 25 м., Ж. Громада Дрогобич 120 міл., Ю. Стефанович 10 м., С. Українок Перемишль 90 м., Громада Опільско 10 міл., Н. Дім Бродки 4 міл. Волчук цукор і мука, Н. Торговля чоколяда і горівка. — Всім Вп. Жертводавцям щира подяка — Ком. доп. пол. вязням.

Товариші-абітурієнти українсько ґімназії в Станиславові з 1914 р! Зволять ласкаво подати до відома нище підписаного в якому часі належалоб улаштувати товариський зїзд, згідно з нашою постановою з 1914 р. — *д-р Микола Стрільців*, учит. ґімн. Станиславів, Липова 44. українська ґімназія. 1944 1—1

Замісць квітів на домовину бл. п. К. Курівцевої складають на „Рідну Школу“ Вп. Марія й Михайло Струтинський в Теребовлі 10 міл. мп. — Вп. Жертводавцям складаємо щиру подяку — Головна Управа УПТ. 1818 1—1

ЛИСТУВАННЯ.

Хто знав би що про **Миколу Костюна**, сина Івана з Крехова, літ 28, українського гарматчика, що стояв в Добрусині, а 1918 р. перейшов Збруч враз з УҐА, буде ласкавий повідомити його батька Івана Костюка сина Леська, Крехів. 2—2

Дрібні оголошення.

У СВЯЩЕНИКА на селі замешкати хоче солідна вдова. За удержання дасть 40,000.000 мп. місячно і кілька годин праці. Зголошення під „Здібна“ до Адміністрації. 1843 1—1

КОНКУРС. Краєвий Союз господарських Спілок „Сільський Господар“ у Львові вул. Зіморовича ч. 20 прийме негайно фахівця до відділу споживчих товарів. Подання з відписами свідоцтв і описом життя як також вимогами що до винагороди слати на адрес Дирекції Союза. 1842 2-2

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Подяка.

Підписані, арештовані в справі Українських Високих Шкіл у Львові, складають отсею дорогою Вп. П. Меценасам Др. В. Бачинському, Др. О. Марітчакові й Др. М. Глушкевичові сердечну подяку за їхні безінтересовні труди положені в справі увільнення підписаних зі слідчого арешту при вул. Баторія 3.

Рівнож дякують Українському Комітетові допомоги політ. вязням за помічі харчах.

Грицків Дмитро, студ. фільос. 1—1
Коцюба Степан, студ. мед.
Кушнір Михайло, студ. фільос.
Мидловський Лев, студ. техніки.

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10

Ч. 101 (10.194). Львів, субота 10. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Знов ллється кров...

Криваві події в Заболотові завершують пятилітнє панування польської влади у нашій країні та заокруглюють число жертв, що їх український народ так щедро зложив на вівтарі своїх непередавнених прав і своїх змагань. Безліч тих жертв упало від куль, на полі бою, зрошуючи кровю рідну землю; безліч тих жертв загинуло в таборах за кільчастими дротами, голодом і пошестями доведених до спільної братської могили; безліч відійшло з цього світу, як жертви страшних вязниць і тюремних злиднів, а ще инші пострадали життя скритим, варварським способом. Такі імена, як о. О. Нижанковський, держ. секретар Мих. Мартинець і кількадесятьох їх товаришів, імена багатьох селян, розстріляних без суду „карними експедиціями“, події на Гуцульщині 1920 р. і т. ин. — є тільки слабенькою відбиткою того, що переживала й переживає наша країна, що самовідречено і з твердим упором переносить наш народ.

Здавалось, що хвиля білого терору звузиться, що штики будуть поховані в піхви, що виконавці легалізованих владою терористичних актів прийдуть до опамятання. На жаль, всі ці сподіванки виявилися жарним самообманом. Маленьке покутське містечко Заболотів в дні 1. травня стало ареною подій, які виявили невмирущість білого терору, безпамятну жажду крови носіїв влади публичної безпеки, безустанне анархізування відносин.

В маленькому покутському містечку Заболотові дооколичні селяне на спілку з місцевим робітництвом тютюневої фабрики постановили відсвяткувати 1. травня, день праці, день свята і солідарности трудового люду. Це свято святкує не тільки пролєтаріят цілого світу, але й робітництво ультрареакційної Польщі. Одначе до них приложено иншу мірку. Маленький повітовий кацик, снятинський староста заборонив українським селянам і робітникам святкувати день 1. травня. Те, що було дозволене на всьому просторі, що підлягає польській владі, що не було заборонено у великих промислових центрах, заборонено без якихнебудь очевидних причин в маленькій покутській закутині. Польська влада не мала побоювань щодо наслідків 1. травня в Домбровськім і Бориславськім басейні, Лодзькій окрузі, у великих містах. Дивно, що ті побоювання раптом зявилися відносно Заболотова і дооколичних сіл. Українське робітництво, зовсім природно, не могло зрозуміти цеї поведінки польської місцевої влади, не могло набрати пересвідчення, що воно невідклично мусить бути инакше трактоване, як польське й жидівське чи инше робітництво. До того українське селянство й робітництво знало, що не лиш на великих просторах Наддніпрянської України, але й на невеличкому Закарпатті весь пролєтаріят вільно обходить день праці. Колиж зважити, що за часів української влади в Галичині день 1. травня був державним святом та що в деяких околицях цей день став уже традиційним святом, то зовсім природно, що заборону снятинського старости мусіло заболотівське селянство й робітництво прийняти не як законний акт, тільки особисту кациківську примху.

І тому Заболотів і околичні села не могли відмовитися від святкування 1. травня, і тому селяне удалися в дні 1. травня, як це робили кожного року, на заболотівський майдан, виминаючи поліцейські кордони, уставлені там хіба з провокаційною метою. Терор, який вже передтим приноровлено до околичного населення, не здержав його від участи в святі. Судячи навіть по описам чорносотенно-поліцейських газет (в роді „Слова поль.“) робітничо-селянська маніфестація булаб покінчилася спокійно, як би поліція не наважилася здобути червоні прапори з написами: У.С.Д.П. К.П.З.У. й иншими та не перепинила віча і маніфестаційного походу. І саме перед самим розвязанням зібрання впертість поліції і її намагання арештувати бесідника та забрати прапори довели до трагічних кривавих наслідків. Коли вічевики зборонювалися допустити поліцію до трибуни, впала карабінова сальва. Селянська кров зросила брудний риночний майдан Заболотова. Від поліцейських куль згинуло відразу двох селян, два инші померли від тяжких ран кілька днів пізнійше; біля 50-ти осіб є тяжче і лекше ранених, так що жниво поліцейської лицарськости ще не завершене.

Подія на заболотівськім ринку виказує страшну легкодушність і відсутність всякого такту у сторожів публичної безпеки. Погляд начального коменданта поліції Боржецкого, що польська поліція є груба, неотесана, необразована і свавільна, що вона допускається самочинних надужить і переступств, не може в ніякій мірі вважатися експіяцією за всі криваві і варварсько-нелюдські події, яких безвідповідально допускається ця інституція. Такі зявища могли бути толєровані в опричнині царя Івана Грізного, але не можуть бути толєровані й оборонювані в ніякій державі, яка хоче, щоби її вважати правовою. Цих грубих, свавільних і необразованих людей, що легкодушно користуються зброєю або новітніми інквізиційними знарядами, коли не відіслати на ґалєри, до домів поправи, то що найменше старатися відокремити їх від суспільности, а не давати їм владу і зброю в руки. Що найменше слід їх негайно приставити до волів, а не до людей. Може як погоничі волів вони більше цінитимуть життя худоби, як життя людей.

В Заболотові полилася українська селянська кров, по околичних селах мишкують всякі шпиги і розвідчики, влада — замісць потягнути поліцію до судової відповідальности — насилає військо. Пошесть анархії все глибше запускає коріння, відносини переходять межу видержаности, знімається й поширюється революційний фермент. Знову ллється кров і всякає в стражденну українську землю і викликає все більш здецидовані настрої та з льогічною конечністю наближує нас до того вирівнання, яке вміщується в фізичній формулі: „actio aequat reactioni“!

Субота 10. V. 1924.

Великий Весняний РАВТ

„Українського Празничого Тов-а“

у великій салі „Народнього Дому“.

Початок в год. 22.

Вступ за поіменними запрошеннями, які можна дістати в Книгарні Н. Т. ім. Шевченка. 1827 3—3

Після німецьких виборів.

База творення парляментських бльонів. — Можливі комбінації. — Право-центр, велика коаліція, нові вибори чи диктатура. — Залежність від французьких виборів. — Загальна оцінка.

Ще не оголошений комунікат про остаточний вислід виборів до райхстагу; він появиться щойно за яких 10 днів і ще не є виключеними пересунення у тих чи инших партіях на кілька мандатських місць. А всеж загальний образ майбутнього райхстагу видний вже тепер у найголовнійших зарисах і вже йдуть міжпартійні розмови про всякі бльоки, обєднання й коаліції, при чому вияснюється платформа поодиноких посольських груп у відношенню до найбільш пекучих проблєм внутрішньої і закордонної політики й їх погляди на характер найблизчого кабінету Німецького Союза.

Не вважаючи на те, що центровий кабінет канцлєра Маркса є кабінетом меншости, в якій не є репрезентовані ті партії, які вийшли з останніх виборів переможцями, нинішній кабінет не подався негайно до димісії; він зголосить її щойно тоді, коли на 20. травня збереться райхстаґ, який зараз же, не протягаючи довго урядової кризи, буде здібний виділити з себе новий парляментський уряд.

Безумовно, що найважнійшою актуальною проблємою відносно якої мусять ясно й недвозначно зясувати своє становище присутні у новому парляменті політичні партії й течії, це справа репарацій, або кажучи ще конкретнійше: проєкт комісій знавців. У першу чергу мусять сказати своє слово націоналісти (Deutsch-Nationalen), які на протязі років вели завзяту кампанію непримирних національних екстремістів, та які проте безпосередньо перед самими виборами зайняли вже більш поміркованє становище відносно угодового полагодження проблєми воєнних відшкодувань на базі згаданого проєкту міжсоюзницьких знавців. Як що націоналісти (у спілці з селянським національним союзом, який дістав 9 мандатів, матимуть 105 послів, отже творитимуть найсильнійшу парляментську групу) схотять скористати зі свого права творців нового кабінету, на чолі зі своїм лідером д-ром Герґтом, тоді будуть примущені заявитися ясно за апробатою проєкту комісії знавців, бо инакше не добудуть підтримки ані партії центра ані нар. партії (Volkspartei) Так отже у позитивному випадку буде складена коаліція центро-праву, або т. зв. міщанських партій (з виключенням демократів, які рішуче відмовляються від спілки з націоналістами). Така коаліція мала би більшість кількох голосів; можливо, що націоналісти підуть на таку комбінацію, маючи на увазі, що їхнє скрайне праве крило („гакенкрайцлєри“ Гітлєра) понесли у виборах велику поразку, а побіда лишилася за більш поміркованою течією адмірала Тірпіца.

Колиб одначе повища можливість відпала, тоді знову сталаб актуальною справа творення „великої коаліції“, памятної із часів канц. Штреземана. Туди належалиб соціял-демократи, партія центру, демократи, народня партія. Провід у кабінеті, що спірався би на таку коаліцію, велиб соціялісти, або — ще більш правдоподібно — центровці. А проте й ота „велика коаліція“ теж не мала би більшости 2/3 всього райхстагу, як цього вимагає конституція, а розпоряджалаб лише невеличкою більшістю.

Таким робом така чи инша, залежно від успіху тої чи иншої комбінації, опозиція зможе легко повалити новий уряд і тоді знову сталаб руба дилєма: розвязання парляменту, або диктатура. На розписання нових виборів перли би певне ті партії, які найбільш потерпіли при нинішніх виборах (соціялісти), а на диктатурі хотілиб зробити інтерес націоналісти, які, т. м. вважають себе монополістами диктаторських спроб. Тоді не є виключе

Пр. 443/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло“ число 93 з дня 27. квітня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Свято воскресення — свято безсмертности“ а) від слів: і наша до кінця уступ, б) між: розгуканий і український, в) від слів: коли муки до кінця уступу. 2) „Українці і Білорусини на соймовій арені“ а) між: Кольонізація і там, б) між: Польщі і пізнійше. 3) „Закарпатська Україна“ а) між: беріть ножі і тимчасом, б) Галайдою до кінця уступу, 4) „Українське літ.-наукове життя“ від: без сліду до кінця уступу, 5) „Нова політика на кресах“ а) від: що цілими до кінця уступу, б) як видно, до ні в чому, включно. в) між: польська влада і підкопує під, г) між: бо воно і є, д) від: і те співжиття, до кінця уступу, г) від тяжкого до кінця уступу містить в собі єство ад 1) 2) 5) злочину з § 65 а) з. к., ад 3) провини з § 305 з. к., ад 4) провини з § 300 з. к., узнав доконану в дни 25. квітня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4.000.000 Мп. — Львів, дня 28. квітня 1924.

(Підпис нечиткий.)

Похід проти українського шкільництва.

Польська шкільна влада переводить акцію нищення українського шкільництва консеквентно далі. Дня 16. м. м. Управа Школи і Кружок УПТ. в Городку коло Львова одержали слідуюче письмо:

Starostwo w Gródku Jagiellońskim L. 95|pr. Gródek Jagiell. 14. kwietnia 1924. Do Zarządu ruskiej, prywatnej szkoły (na ręce Kierownika P. Stefana Hawryszczuka) w Gródku Jag. Ponieważ zarząd prywatnej szkoły ruskiej w Gródku Jagiellońskim nie stosuje się do rozporządzeń Władz szkolnych i toleruje używanie przez nauczycieli i dziatwę szkolną książek nieaprobowanych, ziejących nienawiścią do państwa i narodu polskiego, przeto Kuratorjum Okręgu szkolnego Iwowskiego reskryptem z 8. kwietnia 1924. L. 8114 orzekło na zasadzie § 73. ustawy państwowej z 14. maja 1869 Dz. Pr. Nr. 63 oraz stosownie do § 211 regulaminu dla szkół ludowych z r. 1909. zamknięcie tej szkoły. Zawiadamiając o tem Zarząd szkoły, zakazuję na zasadzie § 7. ces. rozporządzenia z dnia 20. kwietnia 1854 Dz. U. P. Nr. 96 dalszego prowadzenia tej szkoły, a to pod rygorem następstw z § 11 cytowanego rozporządzenia, przyczem zwracam uwagę, że zakaz ten obowiązuje z chwilą doręczenia Zarządowi szkoły niniejszego rozporządzenia. — Radca Namiestnictwa i Kierownik Starostwa. Wrześniowski (w. p.).

Справа замкнення школи представляється, як слідує: В листопаді 1923 р. був повітовий шкільний інспектор п. Едмунт Унольт на візитації закритої школи і зажадав ведення внутрішнього урядування в польській мові, покликуючись на неправосильний (бо внесено рекурс) ще рескрипт Куратории львівської шкільної округи з дня 30. жовтня 1923. Ч. 3316. Пр. М. и. велів також викинути всі українські образи і написи та мапи. В часі тої візитації перевів поліцейським методом докладну ревізію у дітей 4 кл.; дивився навіть до світла, чи на образках, які зображують історичні особи (розуміється польські), а поміщених в читанках, нема яких знаків чи то плям. В часі тої ревізії найшов у одного ученика з 4 кл. брошуру В. Андрієнка п. з. „Огляд бувальщини Українського Народа“, видану у Львові 1921 р. і цензуровану, яка видко в очах інспектора являється всетаки забороненою книжкою. Зазначується, що тої брошури не вживалося у школі як підручника, а ученик читав собі цю книжку дома і, як звичайно малі діти, всі свої книжки носив з собою до школи.

Зараз після візитації поставив п. Унольт на засіданню Повітової Шкільної Ради внесення на замкнення школи, однак воно тоді перепало. В якийсь час потім прислав Управі Школи слідуюче письмо:

Rada Szkolna Powiatowa w Gródku Jagiellońskim L. 4077. Gródek Jag. dnia 13. grudnia 1923. Do Zarządu pryw. 4-klasowej szkoły ruskiej w Gródku Jagiell. W czasie wizytacji tamtejszej szkoły w dniach 19. i 20. listopada br. stwierdził Inspektor szkolny w szkole tej następujące braki i nieprawidłowości: 1. Szkoła nie zwraca należytej uwagi na wychowanie moralne, w sprawie wychowania państwowego (sic! — прим. Ред.) nie stwierdzono żadnego dodatniego objawu. 2. Szkoła nie posiada charakteru szkoły w Państwie Polskiem. 3. Nauka mowy polskiej stoi na niskim poziomie. 4. Szkoła nie posiada środków naukowych. 5. Szkoła nie stosuje się do zatwierdzonego podziału godzin, na nauce języka ruskiego uczy się historji ruskiej, którą nazywa się ukraińską. 6. Używa się niedozwolonych podręczników do nauki historji. 7. W nauce geografji, historji i przyrody nie zastosowuje się do wymagań nowych programów. 8. Uczniowie śpiewają w szkole „Szcze ne wmerła Ukraina“, nie umieją natomiast śpiewać pieśni „Boże coś Polskę“. 9. Szkoła nie odpowiada wymaganiom §. 207 Regulaminu szkolnego. 10. Pomieszczenie szkoły jest nie zupełnie odpowiednie. — Wobec tego wzywa się Zarząd szkoły do natychmiastowego usunięcia wszystkich wymienionych braków i nieprawidłowości i doniesienia tu o tem do dni 14 pod zagrożeniem zamknięcia szkoły. Przewodniczący, Unolt.

Управа школи в своїм письмі відповіла на всі закиди й у всім старалася приноровитися до його заряджень. Якийсь час був спокій. Аж дня 13. марта ц. р. Унольт зайшов знова до школи (саме тоді відбувалися реколєкції) і побачивши, що поділи годин українські, а дневники ведуться дальше в українській мові, розкричався, чому це так і заявив, що завтра таки замкне школу (а радше поставить внесення на замкнення школи), та зажадав, щоби управитель школи явився у нього в як найкоротшому часі до протоколярного переслухання. На запит інспектора, чому управа школи не примінилася до розпорядку Куратории львівської шкільної округи в справі урядової мови, відповів управитель, що проти цього розпорядку внесено рекурс, який ще до цієї пори не полагоджений і як довго міністерство не полагодить його, так довго урядуватиметься в українській мові. І ось тепер прийшло соломонове рішення Куратории. Рішучо неправдивим є закид, що уживається неапробованих книжок. Школа зразково ведена і ніякої поважної причини в ореченню про замкнення школи не подано, виключно донос інспектора Унольта до Куратории і його крайно вороже відношення до всього що українське, спричинило замкнення школи. Людина це на скрізь нетактовна, груба й арогантська, кандидат радше на команданта поліційного постерунку на селі, чим на інспектора, не має ніяких симпатій навіть між місцевими Поляками. Про його грубу поведінку в костелі супроти одного з визначніших польських громадян, гомоніло свого часу ціле місто. Разом з жінкою зробив свого часу авантуру професорам в гімназії з приводу висліду шкільної конференції що до їх донечки, про що також знає цілий Городок. Ті нетакти старається затерти репресіями супроти української школи, щоби прислужитися тим народовій організації і регабілітуватися в її очах, бо сам у своїй щирости признався, що дістав анонімового листа, в якому буцім то закинено йому, що „фаворизує“ учителів Українців і в своїй щирости заявив, що за свої „заслуги“ боїться перенесення на захід (видко, що тут їм ліпше).

Ми знаємо, що Куратория стремить до знищення українського шкільництва, але що школу в Городку закрито так швидко й безпардонно, на це склалася ще одна причина. До української школи ходить понад двіста дітей, а це вплинуло на зменшення фреквенції у польських школах, яких тут є аж 4. В наслідок того треба було зменшити число відділів, а тим самим зредукувати чи то перенести деякі учительські сили з Городка. В отій справі була навіть окрема нарада, на якій нерозлучний трабант Унольта, управитель хлопячої школи, завзятий пястівець Залєскі підсунув гадку замкнення української школи і таким робом полагодити кризу. І інспектор Унольт своє осягнув. Про його відношення до української школи свідчить його власний вислів до учителів української школи „wy musicie i na zimne dmuchać“. Дивно, що так скоро наступила в нім переміна, бо ще не так дуже давно, за часів австрійських і українських, коли учителював в Королівці на Покуттю, буваючи у священичих домах, виспівував українські пісні і всюди говорив по українськи. Видко смакували йому тоді „попівські“ книші. Будучи сином Німця-кольоніста й займаючись тепер воюючим культуртреґерством польського великодержавницького сорта, є зразком служаки, що хоче бути päpstlich als der Papst selbst.

Громадянство Городеччини повинно грімко запротестувати в справі закритої школи і то не тільки словом, але і ділом. На знак протесту хай всі зложать щедру жертву на писанку „Рідній Школі“ даючи тим доказ зрозуміння ваги українського приватного шкільництва.

В справі закриття школи відбулися в неділю дня 20. квітня ц. р. сходини батьків посилаючих свої діти до української приватної школи в Городку, на яких рішено внести протест до Куратории, а з окрема рекурс до Міністерства Віро-

---

ною і третя можливість, а то складення кабінету меншости, з уповаженням розвязки лише певних означених питань, в першу чергу саме питання характеру закордонної політики, отже й репараційної проблеми.

Становище німецьких партій до проєкту комісій знавців у великій мірі залежить від висліду сьогомісячних французьких парляментських виборів, отже від нового курсу франц. політики. У Франції націоналістичні течії стараються використати у своїй передвиборчій кампанії побіду німецьких націоналістів. Але-ж не брак голосів (між ними й півофіціяльного „Тан“), які оцінюють вислід німецьких виборів більше холодно й тверезо і не виключають зовсім можливости порозуміння з новим нім. райхстагом. Подібну оцінку нім. виборів дає більшість англійської преси, передусім органи лібералів.

А проте і найповажнійші німецькі часописи і закордонні погоджуються в одному: що німецькі вибори не дали такого працездатного представництва німецького народу, яке не мусілоб стояти під вічною загрозою кризи уряду й парляменту, залежно від кульоарних інтриг. І тому тон німецької преси є мінорний.

ПАВЛО ЛИСЯК

Безсмертний „Гриць“.

„...На сцені Гриць конав,
а на салі було тихо...“

І справді було тихо на салі, коли на сцені конав Гриць. Поет знаменито підхопив настрій хвилі. Кожен, хто з цікавости піде подивитися на „Гриця“ ще й сьогодні може про це переконатися. Зрештою: певно тямить і з давнього... Бо і хто, скажіть будь ласка, є на нашій славній Україні, хто не бачив би „Гриця“? Навіть зпоміж селян, коли хто не бачив дійсного „Гриця“ на сцені, певно чув пісню про нього. Шевченко не даром говорить про дівчину, калину і „Гриця“. Коротко „Гриць“ — і вже. Кожен знає, якого то „Гриця“ слід під ним розуміти...

В осени мин. року відкрив був вистави і наш театр. Ану вгадайте, яка пєса пішла на перший вогонь? — „Гриць“! І так було все. В европейській літературі змінювалися течії, напрямки, школи, уподобання і великі маги драматичної літератури та деякі відгуки цих перемін долітали немов зпоза десяти гір і десяти рік до нас, а проте — „Гриць“ лишився вічно молодим. І тоді, як над його трагедією плакали наші мами, потім ми — що продавали останню книжку, аби тільки подивитися на нього, і теперішнє покоління і так певно буде все. Справді, „Ой не ходи Грицю“ є пєса, яка діждеться в нас шекспірівської долі. Її вічно будуть ставляти по всіх кінцях нашої землі. І все так само нею захоплюватися... Хоч... хоч... фахові літерати будуть з погордою про це говорити... Як ми самі нераз це робили...

Чому?

Мабуть варто над цим питанням призадуматися.

Насамперед: Нехай Фахові літерати дозволять собі сказати, що сюжет, який розвинений в драмі Старицького — зовсім не є такий глупий ані поганий, як би кому на перший погляд видавалося. Радше можна сказати — навпаки. Сюжет „Гриця“ належить до „вічних“ в драматичній літературі і вже нераз його вбирали в живе тіло ріжні письменники. А навіть в цій подобі, яку він має в нас — ще може послужити за привід до написання... Шекспірівської драми. Якби, очевидно, такого Шекспіра можна витрясти з рукава. І мабуть тому, що в самім сюжеті є стільки драматичної вибухової сили, він, хоч несвідомо, хоч може в незугарній формі, а пречінь хапає людей за печінки...

Уявім собі, що теперішню мельодраму хтось захотів би перетворити на серйозну т. зв. проблємово-психольогічну драму. Беручи як канву — з одного боку сентиментальну пісню про „Гриця“, а з другого, от хоч би саму драму Старицького — народню, зі „співами і танцями“...

Початок є попросту ідиллічний. Маруся кохає Гриця, Гриць кохає Марусю. Маруся — багата, Гриць — також не вбогий чумак. Та ще вродлива Маруся Шурай — на ціле село. Перша дівчина. Тому й горда, палка, вродлива, нікому слова не попустить, всім відкаже, зі всіх насміється і на кожнім язик погострить. Хлопці за нею роєм ходять. Ба і старі. І горбатий Хома. Нещасно закоханий каліка. Хоча Маруся кохає тільки Гриця і знає, що Гриць її кохає. Ось, ось — надійдуть мясниці і вони обоє поберуться. Тимчасом...

Щось нагло псується між ними. Навіть важко сказати, хто і що в цьому причиною. Досить — між Грицем і Марусею приходить до суперечки. На вечорницях Гриць навмисне і на злість Марусі залицяється до другої, а згодом і зовсім в цій дівчині заплутується. Ще далі пожар нищить майно батьків Марусі, вона стає зовсім бідна. Дівчина засклеплюється в своїй гордовитости. Терпить, болїє, вяне з кохання — але не зраджує своїх почувань перед любим. А він вважає її холод за доказ, що вже перестала його кохати і так звертається до другої... Кінець цього конфлікту відомий. За „зраду“ платить Гриць смертю, самаж Маруся здоровлям душі... Вона божеволіє...

Нераз йшла серіозна балачка про те, чи подія, змальована в драмі Старицького справді могла трапитися серед селянського середовища. Знавці селянської душі і побуту доказували, що реалізм і тверезість селянина такі могутні, що на подібну сентиментально-любовну історію в нього немає місця. Персонажі, виведені в пєсі Старицького — на думку цих знавців ніщо, тільки слаба копія французько-московських пастушкових типів, в яких нема ні зерна схожости з реальним життям. А проте нема сумніву, що такі думки є зовсім неоправдані. Сама реальна дійсність каже нам, що подібні історії, як їх змальовано в драмі Старицького — проходять під селянською стріхою раз-ураз. От хочби судова хроніка щоденних часописів говорить про це проречисто. І взагалі — воно велика помилка думати, що селянин як такий вже зовсім инша людина, як не-селянин. І в селянській масі є ріжні — преріжні типи, характери й індивідуальности, а зовнішня сірина селянського життя є тільки оманою для невправного ока. Селянин, тай ще до того наш селянин є і реаліст, і фантаст, і лицар, і поет в одній особі. Ні, ні... подія, змальована в „Грицю“ зовсім не є нереальна і діло тільки в тому: як власне вона змальована...

Щойно була згадка про можливість обробітки цеї пєси на лад реалістично-психольогічної драми. Ясна річ, що ця можливість існує, але тільки як... можливість. Поки ми біля відомої драми Старицького і декількох инших — не маємо в нашій літературі подібної обробітки, шкода тратити багато слів про те, що воно булоб, якби і т. ин. Та може і не погано, що ми знаємо саме тільки пєсу Старицького?... Це не важко доказати, коли звернути увагу ще на один преважний момент. А саме: — музику...

Драма Старицького цілком певно не булаб така вічно свіжа, вічно

З польських справ.

Слідами Вільгельма. — Грабскі після німецьких виборів.

Про бундючну промову Войцеховского „Роботнік“ пише: „П. Войцеховскі виходить з заложення „моцарствового“ становища Польщі і розвиває погляд, чого Польщі недостає, щоби зробилася „великодержавою“. Недостачу бачить в тому, що поза границями Польщі є ще польські землі „невіддані“ (що сказавши инакше, відповідає італійській „ірредентi“). Отже так міркує: небезпека воєнних замотань є можлива, бо — Польщі недостає ще тих чи инших земель. Отже небезпека лежить не поза нами!

Небезпека (війни) є органічна, бо вона криється в недостаточнім насиченню Польщі, під оглядом територіяльним. Отже тут річ не в обороні, тільки в польських претенсіях до земель „невідданих“.

Серед парохіян Недзялковского і Тугутта затрівоження, бо Войцеховскі дав найкращу відповідь на запевнювання згаданих ватажків в Льондсні про мирові тенденції польської політики та святочні їхні заяви, мовляв — Польща це заборола мира на Сході.

Щоби Войцеховскі не міг наслідувати Вільгельма, вони хочуть старатися, щоби кожда його промова була цензурована Радою міністрів. А всеж воно цікаво: тихий і смирний Войцеховскі „забувається“ на зразок б. німецького кайзера. Заслухався в маячіння вщехполяків про „моцарствовость“. І витягнув висновок: коли Польща має стати конкурентною Німеччини, так її президент мусить бути á la Вільгельм... Щасливий висновок, бо про його промову пишуть в Европі так, як колись про промови Вільгельма.

— Грабскі витягає в „Слові Польскім“ висновки з німецьких виборів. Виходячи зі становища, що німецькі націоналісти будуть надавати напрям німецькій політиці та що цей напрям являється діяметрально суперечним з інтересами Польщі, пише: „З висліду виборів у Німеччині випливає для польської суспільности вимога: треба збільшити дбайливість за великодержавну силу Польщі, армію, політику заграничну, внутрішну консолідацію держави. А з сього випливає знову чи не найважнійше; утвердження тяглости і консеквенції нашої великодержавної політики зовнішної і витворення тривкого осередка державної влади, незалежного від безупинних парляментських перемін, який кермувався би єдинопольською державною рацією. Тому радить „зреформувати“ конституцію. Мовляв— „коли в Німеччині росте в силу монархістичний рух, а одночасно з ним комунізм, мусимо також і нашу конституцію достроїти більше до конечностей зовнішних і безпеки Польщі, ніж до щасливости всіх, які тільки є в Польщі національні, суспільні і політичні меншости“.

Грабскі не означує блище свойого „осердка“ державної влади. Мабуть мав би бути це польський Муссоліні. Щож, свіжий кандидат зголосився в особі Войцеховского. Правда, буде непорозуміння з „błękitnym generałem“ п. Галлєром, та це можна вирівнати: будуть чергуватися.

ісповідань і Освіти (який Кружок Українського Тов. Педагогічного сьогодня вислав).

Присутні на зборах в числі 80 ухвалили слідуючі резолюції:

1) Зібрані рішучо протестують проти замкнення одинокої української приватної всенародної школи в Городку Ягайлонським і домагаються реактивування її.

2) Зібрані протестують проти посягань Шкільної Влади на права української мови і проти польщення українських шкіл.

3) Зібрані протестують проти спроб заведення в українських школах польської мови, як урядової.

Городок Яг., 22. квітня 1924.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Сутичка радянсько-румунських військ. Інспекція військ над Дністром.

„Н. фр. Пр.“ звідомляє: Дня 3. травня прибув Троцький в товаристві Каменєва, голови Ради наркомів України Чубаря і вищих радянських офіцирів до Камянця Подільського, щоби відбути інспекцію радянських військ над радянсько-румунською границею. Нічю 2. на 3-го травня прийшло над Дністром до сутички між радянськими і румунськими постами.

Французько-румунський договір.

Французько-румунські переговори відновиться після повороту рум. мін. загр. справ до Парижа, як лише рум. кор. пара кине Швайцарію. Договір не торкається зовсім загварантування Францією границь Румунії. Предметом нового договору (якого текст предложиться С. Нар.), є лише дипл. співпраця обох держав для вдержання істнуючих договорів без якихнебудь формальних зобовязань обох сторін щодо постійного контакту обох ген. штабів.

Справа евакуації Поруря.

7-го ц. м. відбулася в Брукселі виміна думок в справі евент. евакуації Поруря. Ген. Деґу вказував на небезпеки повної евакуації і знесення французької адміністрації головно залізн. Союзники повинні оставити в Порурю стільки французьких залізничників, скільки треба для повної забезпеки найважнійших зал. шляхів. Слід теж оставити в Порурю певну скількість військ.

Французько-турецький конфлікт.

Льондонські часописи звідомляють із Царгорода, що останнє бомбардування на границях Сирії французькими летунами, було незвичайно сильне і в наслідках багато поважніще, як недавна карна експедиція. Турецьке правительство вислало на границю Сирії корпус війська.

Хорватські посли кинули Білгород.

Хорватські посли кинули Білгород, тому що не прийнято їх у королівській палаті. В проклямації до хорв. народу називають уряд президента мін. і його окруження ганьбою і терором. Поліція сконфіскувала відозву.

Турецька воєнна рада.

„Д. Експ.“ пише, що покликано до життя турецьку воєнну раду. Бере в ній участь баварський ген. фон Льосов. Чужинці-кольоністи кидають Туреччину.

Курс грошей.

Львів, дня 8. травня 1924.

Доляр ам.	9,700.000—9,720.000
Доляр канад.	9,100.000—9,200.000
Чеські корони	273.000—280.000
Леї	48.000—49.000
Фунти штерл.	40,500.000—41,500.000
Франц. франкй	630.000—650.000
Франк шв.	1,700.000—1,750.000
Марки нім. стар. ем. тис.	13.500—140.000
Франк бельг.	470.000—000.000
Гульдени голянд.	3,450.000—0,000.000
Ліри італ.	410.00—000.000

Золото

20 кор.	40,500.000—41,000.000
20 франк.	38,500.000—39,000.000
10 рубл.	50,000.000—51,000.000
20 марок нім.	46,500.000—47,000.000

Срібло

Кор. австр.	700.000—720.000
5 кор.	3,500.000—3,600.000
фльорени	1,750.000—1,800.000
рублі	3,000.000—3,200.000
копійки (за рубля)	1,300.000—1,340.000

Варшава 8. V. Доляри Зед. Держави 5.39, 5.38, 5.40, 5.39. Голяндія 194.80, 195.75, 193.83. Льондон 23.20, 23.15, 00.00. Ню-Йорк 5.34, 0.00, 0.00. Париж 34.90, 34·95, 34.95, Прага 15.86, 15.60, 0.000. Швайцарія 92.35, 92.80, 91.90. Відень 7.40, 7.39, 7.39. Італія 23.40, 23.52, 23·28. Б. зол. 0.75, 8 проц. поз. 8 м., Мілионівка 0.50, Дол. поз. 3,15.

Ципіх 8. травня 1924. Новий-Йорк 5.61½, Льондон 24.62, Париж36.10, Відень 0.0079.½. Прага 16.46½, Медіол 25.15, Бельгія 29.40, Буда-пешт 0,0060, Софія 4.10, Голяндія 210.50, Христіянія 77.50, Копенгага 95.50, Штокгольм 148.50, Букарешт 2,90, Берлін 0.132.

молода, захоплююча і приваблива, якби хід акції в ній не був перетиканий або попросту — опертий на низці наших найгарнійших народніх пісень. Пєса починається піснею і кінчиться нею. А на протязі пєси ми бачимо, що її автор вміє оперувати піснею як помічничим засобом для оживлення акції краще, як новітний драматург павзами. Все, коли тільки увага видця починає прислабати і притуплюватися, він дає змогу вколисати її і пригорнути до себе, а згодом знов підняти вгору на крилах пісні... А це є засіб, який ніколи не заводить. Бо музика ділає прямо і безпосередньо. І ділає майже однако на всіх. Цим і пояснюється обставина, що, коли серце і нерви видця є на протязі цілого вечора вже так сильно переорані і розмягчені піснею та сентиментальною акцією пєси — а нарешті приходить перелім і катарзіс в ній: люде не в силі запанувати над собою.

Другим моментом, який робить пєсу Старицького вічно молодою і живою є чинник юмору в ній. На лад старосвітських: — наших і чужинних інтерлюдій, інтермедій чи тодішніх драм — в пєсі є багато місць, з яких легко можнаб вивести, що вона, цебто пєса, правду кажучи не є драмою, тільки „комедією“. Дотепи, жарти, а то й блазенські штуки так і сипляться один по однім тут-же зараз після найтрагічнійшого місця. Правда, безпосередньо до акції вони не встрявають. І тим вони ріжняться від старих драм, де всякі блазенські типи на очах публики викликали трагічні переживання сценічних героїв. Відомо, яку кольосальну ролю грає цей момент юмору нпр. в Шекспірівській драмі. Така персіфляжа трагічних переживань героїв на сцені дає видцеві спромогу витворити в своїй душі певного роду духовий дістанс до всього, що там діється на дошках. А тим самим — взагалі певний фільософічний дистанс до життєвих подій. Людина, яка вміє кепкувати зі себе і сама підхопити власні смішности не є таким простолінійно-глупим бобваном, яким звичайно хотілоб його мати окруження. Тому жаль, що новітня драма так мало має в собі моментів юмору.

Але в нашій побутовій драмі вони є. І власне в сполуці ще з двома иншими моментами: — сентименту і пісні. А всі вони разом вкупі дають синтезу своєрідних прикмет нашої драми, таких ріжних від французького водевілю, німецького т. зв. Schwank'y або італійського comoedia dell' arte. Мабуть драма Старицького є зразком такої нашої побутової драми, отже й тому дає українській душі майже фізичну роскіш — в чому і міститься розвязка тайни її невмірущости.

А хто в силі згори заперечити можливість, що на цій підставі взагалі колись українська драматична творчість не скаже світові свого нового слова?...

На всякий випадок: сентимент, пісня і юмор є безсмертні.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу“.

Жидівські вибори.

Серед Жидів помітний останніми днями скріплений передвиборчий рух до жидівських громад т. зв. кагалу. Вибори відбуватимуться на основі перестарілої куріяльної виборчої системи.

Як видно з дотеперішнього перебігу передвиборчої кампанії при виборах відбудеться ґенеральний бій між двома ґрупами жидівства, між т. зв. асимілянтами, яких ми звемо Поляками жидівського віроісповідання, та між жидівським національним блъоком.

Всі жидівські національно-політичні угрупування збльокувалися разом з товариствами жидівських купців та ремісників і виставили компромісову листу кандидатів. Виборчий комітет збльокованих національно-жидівських угрупувань маючи за собою велику моральну перевагу при тих виборах повинен би вийти побідником. На жаль противником його виступають асимілянти, які тішаться безастережною підтримкою польських урядових кол. І саме тому передбачити вислід виборів важко.

Національно-жидівський виборчий комітет висунув гасла релігійного культу, піддержки домів божих, синагог і инших інституцій з релігійним культом звязаних як також привернення належного, відповідаючого традиції становища рабіна тові. Далі йде національне шкільництво, суспільне забезпечення і т.д Це гасла під якими переводить виборчу кампанію названий комітет.

Асимілятори виборчу агітацію починають та кінчать замітами на адресу національних угрупувань а в першу чергу сіоністів на тему їхньої нельояльности до польської держави, на тему їхніх шкідливих для Польщі стремлінь і т. д. Сіоністам закидують ще й сепаратизм та пропагування подвійної вітчини і т. д. Під цими гаслами побідити важко, але вони тішаться повною підтримкою польської влади.

Жидівський сенатор д-р Роттенштрайх інтерпелював вже міністра внутрішних справ у справі вмішування поодиноких старостів і взагалі адміністрації до виборчої акції. Він підкреслив, що уряд хоче мабуть за всяку ціну піддержати давні традиції типових східно-галицьких виборів. Старости мішаються навіть до складання кандидатських списків. Очевидячки, що тут за далеко посувається їхня толєранція і сенатор Роттенштрайх слушно домагався потягнення до відповідальности таких пропагаторів толєранції.

Та домагання і протести одно, а сумна дійсність друге. У звязку з виборами вже робиться відповідну пресію на жидівських купців та ремісників, щоби їх зробити податними на польські впливи в користь асиміляторів.

Ми бажаємо повної перемоги національному блъокові, за котрим стоїть моральна сила та за побідою котрого промовляють життєві інтереси жидівського народу. Тих інтересів ніхто не в силі буде зберегти та забезпечити краще від тих, які дійсно мають на меті добро свого народу а не гарні очі польських урядових „приятелів“.

---

15 с. м. здержується висилку ґазети тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. 1—3

Дрібні вістки.

Німеччина дістане американську позичку зараз по повороті Моргана до Америки. Гувер заявляє, що вислід виборів дає повну запоруку, що попередня коаліція зможе продовжувати свою політику репарацій і в новому парляменті, а це є вистарчаючою запорукою для уділення позички.

Чехословаччина одержить американську позичку в сумі 10 міліонів долярів для стабілізації корони. Позичку реалізуватиме Морган.

Партія Радіча випустила відозву до славянських і неславянських братів селян, в якій заявляється за селянською республикою без атентатів і насильства, та за мирним полагодженням непорозумінь між хорватською селянською партією і сербським братнім народом.

Югославянська урядова криза продовжується, та доходить до стадії безнадійности. Найправдоподібнійше скінчиться вона розвязанням скупштіни, а Пашічові припаде роля переведення нових виборів.

Кубанські повстанці (остров Куба) поставили дванайцять точок, від задоволення яких зробили залежною ліквідацію повстання. До повстанців належить Капаблянка, учасник недавнього міжнароднього шахового турнію в Ню-Йорку.

Риков заявив, що вчинок Німців у відношенню до берлінської торговельної місії є або випливом надмірної ревности пруської поліції, або оригінальним передвиборчим засобом нім. уряду. Та як би не було, Німці пожалують свого вчинку.

Австрійсько-чеська залізно-дорожньо-тарифна конференція закінчилася щасливо заключенням залізничого тарифного союза.

Вальоризацію має ввести в життя мадярський уряд. Начнеться вона вальоризацією залізничої тарифи.

Чехословаччина почала переговори з Англією в справі позички англійських фунтів для стабілізації корони.

В Долішній Австрії вилив Дунай і покрив 900 гектарів краю водою. Шкоди в майні та людях страшні.

Вилив Дніпра в околиці Кремінчука спричинив величезні шкоди і цілковито знищив передмістя міста.

В Петербурзі почато ліквідацію деяких вищих наукових установ, через брак грошевих засобів.

Англійсько-большевицькі переговори спинилися на мертвій точці завдяки непремиримим настроям большевиків.

Обидві шведські палати ратифікували шведсько-большевицький торговий договір.

Троцький вернувши до урядування, відразу поробив деякі зміни на відповідальних становищах у червоній армії. Тухачевського призначено головнокомандуючим західнього фронту, а Буденного призначено головнокомандуючим на румунському фронті.

Ширіть наш часопис!

НОВИНКИ.

— **Делегація батьків-Українців у шкільній кураторії.** Вчора зранку у куратора львівської шкільної округи Собінського явилася делегація батьків-Українців обох приватних народніх українських шкіл городецького передмістя м. Львова (вибрана на довірочних зборах 4. ц. м.) у складі 60-ти осіб під проводом д-ра С. Біляка, п-ні Скрентовичевої і п. Фариняка, з метою запротестувати проти відомого обіжника, яким впроваджено до українських приватних шкіл польську урядову мову. Цілої делегації не впущено навіть до будинку кураторії, лише три названі особи. Прийняв відпоручників делегації заступник Собінського, шеф президіяльного виділу Гайчак. Хоча законно кожну школу має право заступати 10 осіб батьків, то не вважаючи на те Гайчак відмовився прийняти більше 3-ох осіб делегації. Проти того відпоручники делегації запротестували й удалися до воєводи. За неприсутністю воєводи Зімного його заступник заявив, що в понеділок верне воєвода й прийме делегацію в числі 6 осіб. В міжчасі ждала повороту своїх відпоручників повна делегація перед будинком воєвідства; але явився сильний відділ поліції, який роблючи честь відомими методами польських поліційних функціонарів, брутально почав розганяти батьків, які прийшли домагатися пошанування істнуючих законів. Очевидно, що при тій нагоді потерпіло багато прохожих та відвідувачів лянтів на губернаторських валах, включно з мамками, що грілись із немовлятами на майському сонці.

— **Вечоркевіч і Багіньскі.** Вчора повідомлялось у новинках про відкинення Найвищим Судом зажалення неважности щодо присуду смерти на Вечоркевіча й Багіньского, польських офіцерів, що займались шпіонажею в користь большевиків. През. Войцеховскі не підписав присуду смерти, лише змінив його відносно пор. Багіньского на досмертну важку вязницю, а відносно ппор. Вечоркевіча на 15 літ важкої вязниці. Очевидно, що обох їх викреслено з рядів армії.

— **Приїхали сотикові білети.** До Варшави приїхав транспорт сотикових білетів, а то по 20 і 50 сотиків („гроші"). Було їх два вагони, які їхали під окремою сторожею. Цими днями мають пустити їх в обіг.

— **Доріжня.** Статистична комісія доріжняна у Варшаві ствердила зріст варшавських цін у квітні міс. ц. р. на 6·80 проц. Такаж комісія у Кракові вирахувала зріст тамошньої доріжві на 3·60 проц. У Львові немає такої статистичної комісії, але й без неї кожний звичайний смертник знає, що зріст нашої львівської доріжні в останньому місяці грубо перейшов—дробові числа. Харчі подорожіли приблизно на 5 проц., за те обува й предмети мануфактури стали в квітні дорощими що найменш на 30 проц., а в мин. місяці знову на яких 10—20 проц. Инша річ, що й дані, оголошені варшавською комісією, теж не мають цілком достовірного характеру; на ділі у Варшаві справа з підношенням цін стоїть багато поганійше, ніж запевняють про це „фаховці" з офіціяльної статистичної комісії.

— **Зловіщі признаки.** Вчора згадували ми про скруту, в яку паде щораз більше підприємств у Польщі в звязку з великою стагнацією на торговельному ринку, спричиненою головно загальним голодом на готівку, стриманням банкових кредитів, піднесенням залізничих і митних тариф та податковою шрубою. Підприємства закриваються, не маючи поля діяльности, а банки—банкротують. Мабуть кількість отаких випадків значно більша, ніж ми читаємо про них у газетах, бо ось чуємо, що аж уряд рішив визначувати своїх комісарів для поодиноких „захитаних" банків, щоб з одного боку не допускати до зловживань, можливих у критичній хвилині, з другогож старатися рятувати банки від остаточного банкроцтва, маючи на увазі ті страшні наслідки, які кожне таке банкроцтво потягає за собою для сотень і тисяч громадян, невинних ні в крізі ні „санації" польської господарки.

— **„Тиждень Українського Театру"** обходили святочно театральними виставами, концертами, відчитами і збірками а дохід переслали кооперативі „Український Театр" у Львові товариства в отсих місцевостях: Калуш — драм. кружок Т-ва „Народний Дім", Львів—Замарстинів: читальня „Просвіти", Делятин — читальня „Просвіти" і Драматичний Кружок", Бібрка, Тисьмевиця, Рогатин, Підгайці, Надвірна, Радехів, Львів — Жовківське — читальні „Просвіти", Стрий — „Т-во українських жінок", Камінка Струмилова—драм. кружок філії „Просвіти". Що в тім напрямі робить громадянство других міст, містечок і сіл? Чи не цікавиться теперішністю і будучністю українського театру?

— **Кооператива „Український Театр".** Продовження списку: 1196. Михайло Баран в Літині 66 уділів, 1197. Дмитро Стойко в Домаморичу 40 уд. 1198. Д-р Володимир Гукевич в Устриках дол. 33 уділи, 1199. о, Володимир Ясеницький в Радиничах 33 уд. — дальше збірка п. проф. Шенґрика у Львові: 1214. Олександер Чайка 33 уд., 1215. Юстина Яджак 10 уд., 1216. Юлія Паничева 17 уд., 1217. Степан Тютько 10 уд., 1218. Михайло Лазорко 30 уд., 1219. Федір Федорчак 10 уд., 1220. Юліян Галяревич 20 уд., 1221. Йосиф Тисовецький 10 уд., 1222. Юлія Маркевич 10 уд., 1223. Максим Брилинський 10 уд., 1224. Дмитро Дахнівський 10 уд., 1225. Д-р Іван Крипякевич 34 уд., 1226. Д-р Дмитро Мудрецький, 1227. і 1228. Стефанія і Клим Монцібовичі, 1229. Ольга Корінцева. 1230. Павлина Маланюкова, 1231. Ольга Маланюківна і 1232. Степан Кізима всі по 10 уд., 1233. Мирослав Мороз 31 уд., 1234. Іван Янчишин 33 уд., 1235. Теодот Любінець 31 уд., 1236. Орест Дума 30 уд., 1237. Павлина Кучабинська, 1238. Стефа Нечипорівна, 1239. Марія Фризель, 1240. Андрій Смага і 1241. Розалія Лещинська всі по 10 уд., 1242. Омелян Погорецький 33 уд., 1243. Андрій Кругляк 30 уд., 1244. о. Василь Лиско 30 уд., 1245. Юліян Стефанович 16 уд., 1246. Марія Терлецька 33 уд, 1247. Михайло Стець 33 уд., 1248. Михайло Солтівський 30 уд., 1249. Кіндрат Бурий 10 уд., 1250. Семен Коваль 17 уд., 1251. Григорій Славута 100 уд., 1252. Олена Косевич-Гомзинова 100 уд., 1253. Яків Троян 33 уд., 1254. Юстина Перунівна, 1255. Д-р Ілярion Свенціцький. 1256. Д-р Микола Ластовецький і 1257. Д-р Іван Волошин всі по 10 уд., 1258. Іван Іванович 100 уд. і 1259. Д-р Осип Сліпий 30 уд. — усі у Львові, та 1213. Гнат Покотило в Тартакові 31 уд. — Всіх, що з приводу тижня Українського Театру не прислали досі своєї жертви, просимо пересилати датки і уділи — найменше 5 злотих і 10 гр. на вписове — на адресу кооперативи у Львові ул. Руська ч. 18.

З листів до Редакції.

Проти поголосок.

В звязку з поворотом проф. Михайла Грушевського на Радянську Україну і поголосками, немовто шан. професор був примушений зложити заяву, що не буде вмішуватися в політичні справи, інформують нас з авторитативного джерела;

Проф. М. Грушевський, вертаючи з еміграції на Батьківщину не складав ніякої заяви, ані не давав ніякого зобовязання взагалі, а політичного змісту зокрема. Дозвіл на поворот для проф. Грушевського, як свого члена, виробила Всеукраїнська Академія Наук. Її заходами Всеукраїнський Центр. Виконавч. Комітет видав 29. грудня 1923 „Охоронний лист" такого змісту:

„Цим посвідчається, що Всеукраїнський Центральним Виконавчим Комітететом надається право дійсному членові Всеукраїнської Академії Наук Михайлові С. Грушевському свобідного проживання в межах УССР. та що з боку Радянської Влади йому ніяких обвинувачень за його попередню політичну діяльність не предявляється".

Заява д-ра О. Назарука.

Довідуюсь з приватного листа, що на мене напав „Наш Прапор", орган президента. Змісту нападу не знаю, бо сюди не доходить ця газета. Одначе уважаю вказаним заявити, що є ще один орган президента за кордоном і прошу моїх противників в ньому помістити закиди проти мене, щоби я міг перед німецьким судом зажадати покарання укритих бандитів пера й інтриги*). Моїх знайомих і товаришів у старім краю впевняю, що всі без вийнятку закиди, пущені проти мене, це брехня, видумана від початку до кінця ріжними інтриґантами і розполітикованими офіціяками.

Свої обіцянки сповнив я за морем так горячо і совісно, як сповняв їх у краю. Основну відповідь дам у своїх споминах з діяльности за морем, яких написання вимагає довшого часу.

Шікаго, в лютім 1924.

Д-р Осип Назарук.

*) Ясно, що наша редакція не бере відповідальности за зміст і тон заяви.

Зі спорту.

Вісти з українського змагового союза.

І. змагання за мистецтво 1. кляси між дружинами „Беркут" — Перемишль і „Україна" — Львів відбудуться в неділю дня 11. ц. м. о год. 4. з полудня на площі Сокола Батька.

Ситківна. Змаговий Союз будує на площі перед Академічним Домом (гімназія СС. Василіянок при вул. Супінського ч. 21) 3 корти до гри в ситківку.

Передача площі громадянству відбудеться в слідуючім тижні.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Абітурієнтів української гімназії в Коломиї з р. 1914. прошу о адреси і пропозиції дотично зізду, який повинен відбутися цього року.— *Юліян Галяревич*, Львів, Ринок 36. 1850 1-2

Дрібні оголошення.

УКРАІНЕЦЬ з довголітньою практикою адвокатською, нотаріяльною, банковою, що пише скоро на машині і володіє українською, польською, німецькою і російською мовою, рутинований в справах спірних і неспірних, пошукує посади. Ласкаві зголошення слати для Миколи Лисого під адресою „Галя Попівняківна в Гусакові коло Перемишля". 1848 1—3

В ЯВОРІ в Стр. пошта, залізниця в місці, соснова околиця кліматична, є комнати для родини, з цілим удержанням та услугою, або без удержання — ярська кухня на маслі — соняшні, річні купелі, туші та прегарна околиця на прогульки. Блищі інформації і услівя у о. Івана Стернберг-Стояловського місцевого пароха. 1847 1-4

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-р Олександер Пеленський

відкрив **адвокатську канцелярію в УСТРИКАХ ДОЛІШНІХ.**

1849 1—3

Львівська філія Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над молодю уладжує в днях 1—8 червня ц. р.

ТИЖДЕНЬ

„Української Дитини"

Проситься всі П. Т. Товариства не уладжувати в тих днях ніяких вистав і збірок і т. п.

1846 1—2

ВЗУТТЯ НА РАТИ!

Першорядне взуття, солідне і елегантне

НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

ГАБЕР ШТАЙФ І С-ка

ЛЬВІВ, Ринок 19.

Всіх ПТ. Гостей, що вже купували в нас, просимо о ласкаве поручення нас своїм знайомим. 1729 0—10

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ

поручає

Т-во „РОДОГАН"

Площа Голуховських 1. Дім Скарбка проти Великого Театру. 1750 4—7

Бережи чистоти своєї Рідної Мови й тим збережеш чистою й душу Народу Твого!

Вже вийшов з друку І. ОГІЄНКА

УКРАЇНСЬКИЙ СТИЛІСТИЧНИЙ СЛОВНИК

накладом: **Українська Книгарня й Антикварня, Львів, Рутовського 22.**

Книжка ця повинна бути в кождім українськім домі. Ціна як на обєм низька: 1851 брошур. 8·50 зол. оправлена в полотно з золотими витисками 10 зол. 1-2

Ширіть Наш Часопис!

Панчохи рукавички першорядної марки найновіших колірів, **намізельки** вовняні і шовкові, **светери, убранка і діточі суконочки, реформи, білля** всілякі модні галянтерійні товари та додатки до кравецтва поручає детайльно

Знаний гуртівний склад „МЕРПОЛЬ"

Йосиф Векслер, Спілка командитова **ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 2.**

ТЕЛЕФОН 724. 1831 2—2

Відділи: ВАРШАВА, Налевкі 12. Телеф. 107—40 КРАКІВ, Фльоріянська 25. Телеф. 1241.

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 102 (10.195). Львів, неділя 11. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон. Румунія 150 лей. Болгарії 60 л., Австрії 12,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.
Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

„Ґарантії“.

Інтерпеляція сенатора М. Чернавського і тов. з Українського Клюбу до панів міністрів справ внутрішніх і справедливости в справі конфіскати „Діла“, українського щоденника у Львові.

Переслідування української преси на території польської республики не тільки не припиняються, але змагаються з кождим днем. Майже кожне число українського часопису з правила є конфісковане державною прокураторією. Також діймаючо терпить на тім український щоденник „Діло“. В ч. 74 (10167) львівська прокураторія враз з иншими статтями в цілости конфіскувала вступну статтю, яка звучить:

„Ґарантії...“

Польський премієр Вл. Ґрабскі думає присвятити деяку увагу польській конституції; польський премієр думає про горожанські ґарантії для „інородців“; польський премієр думає про виконуючі розпорядки до тих постанов конституції, які торкаються „національних меншостей“; польський премієр думає про „автономічний статут“ для Галичини; польський премієр думає про „реорганізацію адміністрації на „кресах“. Одним словом польський премієр постійно думає про „ґарантії“, польська преса всіх напрямків з ріжних становищ знімає крик про страшні відносини на „кресах“, українські й білоруські посли та українська преса день в день приносять нечувані факти самоволі, надужить і кпин „кресової“ адміністрації над примітивними правами і дотеперішними надбаннями українського й білоруського народу, а адміністрація... гуляє, заводить дикий і пяний танок...

Вже не кожний день, а кожна година приносить нові акти, нові укази, які являються різкою, глумливою антитезою якої небудь, навіть найбільш реакційної „конституції“, витвором найбільш огидного режіму. Утворюється якесь чортівське „зачароване коло“, в якому губиться, пропадає, зникає все, що ми під кінець минулого року і з початком біжучого століття засвоїли собі в питаннях гуманізму, людяности, правовости. Існуюча влада існує для нас тільки в найбільш дикому поліційному розумінні, а ми існуємо для неї як експериментальний матеріял; знову наше положення — лагідно кажучи — є становищем і н т е р н о в а н и х. Ціла нація, 7 мілїонів людей — інтернованих. Високий адміністраційний урядник, львівський воєвода Зіми, без обиняків заявляє представникам трудової партії, що він не позволить на легальний партійний конґрес. Таким чином партія, що в організованих формах як виразниця змагань й інтересів величезної більшости галицько-українського громадянства існує вже 25 літ, та партія мусить мабуть зійти на становище нелегальної. З тією хвилею ні одна українська партія не зможе провадити своєї діяльности, а тим самим цілість українського життя стає з точки погляду наших „самодержців“ „конспіративною“. Українська нація, її культурні, економічні й політичні інтереси, її змагання, прояви її життя — все те поставлено в стан „ex lex“. Навіть нашій країні в шовіністичному засліпленні надано дивоглядно-комічну назву: „Малопольска Всходня“. А польський премієр думає про „ґарантії“.

В останніх часах рівнобіжно з „ґарантіями“ звернено увагу і найбільшу енергію на нові „ґарантії“ для українського шкільництва, на знищення, стоптання, здавлення останків того, що ще називається українським шкільництвом. Польські Апухтини і Касси: Ґломбіньскі, Ґрабскі, Прушиньскі і Собіньскі поставили собі метою до коріння зруйнувати українську школу, заперти українському народові шлях до світла і знання, а тим самим шлях до свободи. На основі протизаконних основ на „народовій фільософії“ опертого „вірую“ Прушиньских і тов., введено польське урядування до вселюдних шкіл, опісля учительські семинарії не тільки під оглядом урядування, але під оглядом викладу — і то як тзв. державні, так і приватні — перемінено на утраквістичні, а в суті річи польські школи. Вкінці прийшла черга і на останнє забороло українського шільництва: ґімназії. Обіжником львівського куратора Собіньского заведено в українських ґімназіях польське урядування, тим самим перемінюючи їх по духові на суто польські школи.

На жаль, серед теперішньої „мишодраківки“, яку як словесний спорт управляють деякі органи нашої преси, немов зумисне, по ворожому наказу вводячи наше громадянство у вир безплодної, пустої, дітвацько-завадіяцької боротьби, протест проти заглади нашої школи є дуже слабий і непомітний. Мається враження, що деякі органи з премедитацією затівають пустословні внутрішні спори, щоби відвернути увагу нашого громадянства від чорної хмари, що заваготіла над нами, щоби через розбиття громадянства на ворогуючі табори, на розпорошені атоми, — улекшити ворогові його руйницьку роботу.

Здавалося, що серед цеї „мишодраківки“ гладко, без зайвого інциденту проховзнеться і останній крок Апухтіна-Собіньского та його зверхника екс-соціяліста, поступовця і фаховця Міклашевского. Та найшлася людина великих громадянських чеснот і — можна сказати великої відваги і мужности, яка запротестувала проти нового насильства. Дня 31. березня в конференційній салі академічної ґімназії (на філії) після прочитання указу кураторії про переміну урядової мови на польську, забрав голос проф. Михайло Галущинський, складаючи отсю заяву:

„У поході на права українського народу в шкільництві, польська шкільна влада виконала своїм останнім розпорядком нове насильство. Щоби зазначити, що цей новий безправний акт українська школа й український народ не приймає спокійно, закладаю — як виразник думки всього українського учительства і всього зорґанізованого українського громадянства рішучий протест.

„Свідомий того, що польські чинники приймуть цей виступ з маловаженням, хочу зазначити, що український народ дуже чутко стежить за кожним обмеженням його дотеперішніх прав. І хоч українське учительство примушене уступити перед цим актом, народ на ці акти своєї згоди не дає“.

Цей протест проф. М. Галущинського проти нових „ґарантій“, що прогомонів в старих мурах львівського „Народнього Дому“, відібється широким відгомоном по всій українській національній території. Хочемо вірити, що цей протест, цей дзвін тривоги вирве нас зі стану пасивного дожидання якогось неозначеного Месії і пірве до вперто, послідовної боротьби за права нації. Може тоді й ущухне пустословна „мишодраківка“ людців, що підсичують внутрішне розладдя, а весь народ зєдиниться до оборони основ свого істнування“.

Конфіската цеї статті є бючим в очі доказом, що тенденцією і змаганням власти, підчинених панам міністрам справ внутрішніх і справедливости є знищити, розбити, взагалі зчищити українську пресу, яка в тих важких, анормальних часах сповнює свій обовязок оборони інтересів українського населення. Безоглядна конфіскаційна діяльність органів львівської цензури суперечить арт. 105 конституції.

Супроти того нище підписані запитують панів міністрів:

1) Чи панам міністрам є відомий вище поданий факт?

2) Чи панове міністри схотять повчити підчинених собі державних урядників, що таке надужиття урядової влади не причиняється до зміцнення вже й так сильно діяльністю державних властей підірваної правовости?

3) Чи панове міністри схотять перевести слідство в цій справі, покарати винуватців, поручити їм тісно перестерігати основ правовости та припинити безпідставне переслідування української преси?

Варшава, 6. травня 1924.

Інтерпелянти.

Перед виборами у Франції.

Погляд на передвиборчий уклад французьких політичних уґрупувань.

Подаючи вчора загальний образ ситуації на німецькій парляментарній арені безпосередно після виборів, зазначили ми виразно, що остаточний поділ на бльоки й коаліційні ґрупи вибраних послів та взагалі вся політична констеляція Німеччини з її новими народніми представниками у високій мірі залежний від висліду виборів до французької палати депутатів. Коли у Франції побідять націоналісти, тоді й у Німеччині прийдуть до голосу д-р Ґерґт, адмірал Тірпіц і ґен. Людендорф; і навпаки: коли побідить там думка про недоцільність брутальної пресії на живчики життя побіджeного німецького народу, тоді й у Німців найдеться більш пригожий ґрунт для взаємного порозуміння і таким робом повстане у райхстагу „велика коаліція“ центро-ліву.

Повоєнний двобій між Францією і Німеччиною має такий величезний вплив на міжнародні відносини не то в Европі, а й у всьому світі, що булоб найбільшою легкодушністю не цікавитись головними пружинами, від яких залежить такий чи инший оборот того затяжного двобою. Ми Українці, викинені поки що зі сцени міжнародньої політики й примушені всю свою енергію виладовувати у щоденній чорній боротьбі за найбільш примітивні права на ріжних клаптиках нашої етноґрафічної території, мусимо проте завсіди як слід орієнтуватись у настроях передових державних народів, у головних ідеольоґічних течіях тих державних організмів, із якими ми вже були і колись знову будемо у тісних взаєминах. Кожні парляментські вибори є найкращою показною інформаційною лекцією для сторонніх глядачів.

Детальність політичної диференціяції французького громадянства либонь не має ніде конкуренції. Булоб дійсно важким і невдячним завданням запускатися в лябіринт партій, ґруп, федерацій і всяких більш або менше самостійних політичних течій Французів. На щастя виборча ординація до французького парляменту, яка полягає на принципі більшости у сполуці з принципом пропорціональности, не дозволяє усім отим політ. уґрупуванням іти у виборчій кампанії під окремими власними прапорами, а примушує їх єднатись у великі бльоки зі спільною загальною плятформою. Отже для нас цілком досить познайомитись бодай у найширших обрисах із тими головними бльоками, від яких побіди або програної залежить вигляд найблизчого французького парляменту.

Наймогутнійшим бльоком це національний бльок, який уявляє собою коаліцію републиканських католиків, поміркованих і лівих републиканів. Кажучи більш зрозумілою мовою, — це бльок великого промислу, торговлі й фінансієри, це табор усіх тих, які йдуть до виборів під ґаслом континування нинішньої політики „міцної руки“ кабінету Поанкаре з його рурською авантурою, побрязкуванням зброєю і втягуванням в орбіту мілітар-

---

Пр. 466/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло“ число 97 з дня 6. травня 1924 р. в артикулах під заголовками: 1) „Недостача лінії“ а) межи: „форм що“ а „немає“ б) межи: „ідеольоґами“ а „Тасе“, в) межи: „поведінка Польщі“ а „немає сумніву“, ґ) межи: „смуги“ а „який“, 2) „Український клюб і справа нац. меншостей“ від слів 1) „що положення“ до кінця артикулу, 3) „Новинки“ а) в нотатці: „Свято Т. Шевченко“ межи: „Три заповіти“ а „живу“, б) нотатці: „арештування серед реемігрантів“ від слів: „чи це“ до кінця нотатки, в) нотатка девята в цілости містить в собі єство ад 1—3 єство злочину з § 65 а) зак. карного і через се узнав доконану в дни 5. травня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найближчім числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4,000.000 Мп. — Львів, дня 6. травня 1924

(Підпис нечиткий.)

ної й економічної гегемонії Франції усіх тих, які могліб паралізувати примари німецького реванжу. В останньому парляменті цей блюк розпоряджав 430 мандатами на 629 усіх посольських місць.

Найзавзятущим противником того блюку це „картель лівиці", куди належать радикали, республикани-соціялісти й соціялісти. Спілка радикалів і соціялістів заключена виключно на час виборів; їх обеднює спільна постава проти націоналістично-капіталістичної політики Поанкаре й проти другого спільного великого ворога — комуністів. Блюк лівиці в останнім парляменті мав 150 заступників. Тепер безумовно значно зміцнить свої парляментарні позиції, бо страшна економічна кріза Франції й упадок франка та вічна загроза її дипльоматичної ізоляції при продовжуванню шовіністичної дурійки у закорд. політиці відштовхнули від уряду Поанкаре широкі маси французького населення, заведеного у своїх надіях на німецьке відшкодування.

Крім згаданих двох великих блюків маємо ще дві поважні групи: скрайних правих і скрайних лівих. Під першими треба розуміти роялістів і непримиримих католиків. Зони мали ранійш лише 20 послів, але між ними є кілька визначних індивідуальностей, які персонально мають чималий вплив на політику кожного французького уряду. Комуністи рахували ще менше мандатів, бо лише 13. Безумовно, що під впливом невдач націоналістичного уряду Франції й побіди комуністів у німецьких виборах, французькі комуністи що найменше подвоять кількість своїх мандатів. Річ ясна, що крім наведених блюків і партій, ідуть до виборів ще инші дрібні політ. угрупування, але нам нічого зупинятись над ними.

Вибори будуть переведені в неділю 11 травня. Замісць попередніх 629 послів мають виборці вислати до нового парляменту 584 своїх заступників. Очевидно, що передвиборча кампанія ведеться цим разом не менше завзято, не перебіраючи у засобах, що й у 1919 році. Демагогія і корупція мають широке поле до попису. Побачимо, які вона дасть висліди.

Похід на православну церкву.

Як подає пресове бюро президії польської Ради міністрів, 7. с. м. прем. Грабскі приняв делеґацію Української Парляментарної Репрезентації, яка домагалася цофнення рішення в справі відібрання церкви православному населенню с. Спаса біля Холму. Премієр заявив, мовляв — не має правних підстав до цофнення виданого попередною Радою міністрів розпорядку, тимбільше, що акт відібрання спаської церкви і переміни її на костел назначено на 8. с. м.

„Курер Польскі" пише, що відповідь Грабского викликала зачудування; каже, що досі всі думали, що Грабскі противиться вирішуванню долі спірних святинь перед законним унормуванням цеї справи.

Після авдієнції у Грабского 7 послів і сенаторів з Української Репрезентації виїхало до Спаса.

В Спасі ситуація дуже поважна. Населення, довідавшись, що церкву мають перемінювати на костел, покинуло пільні роботи і в день та в ніч облягає церкву.

Польська влада вислала туди відділи поліції та війська. Як пройшов четвер в Спасі, покищо невідомо.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Непохитний селянин.

Погорда для комунізму*).

Львондонський „Таймс" з 1. ц. м. приносить оригінальну статтю від власного кореспондента про життя села на Вел. Україні під наведеними заголовками. Перед статтею стрічаємо таку замітку: „Автор цієї статті недавно провів кілька тижнів на селах і у містечках західної України (Western Ukraine), а також відвідав Київ". Очевидно, редакція „Таймса" під терміном „Western Ukraine" розуміє Правобережну Україну. Статтю великого льондонського щоденника наводимо тут дослівно:

Умовини життя в містах на Україні та в Радянській Росії загально є й на далі катастрофічні; населення загибає. Інтелігенція не в силі купувати собі ні одіння, ні страви і постепенно щезає. Місячна плата ледви вистачає на злиденне животіння. Убрання коштує від 150 до 200 золотих рублів, себто дво- або тримісячну плату.

За те село на протязі останніх двох літ значно подужало по воєнному та комуністичному руйнуванні. Ізза недостачі краму і високих цін на мануфактуру, селяне вернулись до первісних метод соціяльної економії і стараються заступити домашнє приладдя та одіж домодільним робливом. Вони здебільша добре нагодовані і більшість з них має запаси збіжжа. Число дрібної домашньої звірини зросло, але почувається недостача тяглової худоби, яка є дуже дорога, головно коней.

Два екстреми: дуже багатий і дуже бідний селянин, щезли. Т, зв. „середній селянин", на якому Столипін силкувався оперти свою аґрарну реформу, скріпився і став переважаючим. Вся влада у селі належить нині до тзв. „кляси" (незаможників — Ред.) Землю поділено на підставі дуже своєрідного принципу. Тільки мужеські нащадки поневолених у якімсь маєтку мали право одержати землю і ніякі „чужі" з иншої околиці не могли бути допущені до розділу у добичі. Селяне глядять тепер на землю як на свою власність. Інстинкт приватної власности живе в душі українського селянина так само глибоко, як у душі французького. Український селянин боронить заздро своєї власности і якби хто зважився нарушити права цієї власности, може зазнати дуже жорстоної кари. Селяне, щоби заокруглити свою землю, стараються вимінити свої розкидані шматки поля на сумежні з ними, а потім загороджують їх тином; таким робом село згодом ділиться на відокремлені хутори. Колись селяне казали: „земля — божа", а нині кажуть: „Тільки хабаззя росте на божій землі, та ґрунт, який я маю нині, є мій, а не божий".

Цей інстинкт приватної власности — „дрібненького буржуя", як каже большевицька термінольоґія — не можна викорінити. Селянин безумовно не в силі зрозуміти, чужого йому комунізму. Ось чому, коли большевики робили спроби, щоби завести „комунізм споживників" по селах і забирати зерно силоміць, селяне, які не бажали працювати на „міських бродяг" засівали землю дуже мало і обробляли її погано. По введенні безпосереднього оподаткування вони почали обробляти більше землі. Причина, чому подекуди земля залишається необробленою, в тому, що господарське знаряддя знищене і нема багато худоби.

Сила селянина.

Доба воюючого комунізму і втрати, спричинені ріжними карними комуністичними наїздами, з метою збірки зерна, залишили свої сліди на селі: селянин глядить на комуністів, як на бродяг і на руйників, які і самі не хотять працювати і другим не дозволяють на чесне життя. Мені трапилося раз переїжжати через село на возі, запряженім у ліниву коняку. Мій візник розлютився і вдарив її здоровенним батогом: „Вйо! ти, комуністе!" — крикнув він, і на мій запит розяснив: „Певно, що комуніст. Їсть овес і не хоче працювати — зовсім, як комуністи". Ця відповідь була дуже характеристична.

На селах комуністів у дійсности нема. Навіть у районних (cantonal) радах їх є не більше, як 13 процент. Повітові виконавчі комітети складаються з пересічних заможних селян, ворожих до комунізму. Тому, що не тільки місцеві, але й усі державні та педагогічні функції є нині зосереджені в повітових екзекутивних комітетах, ясно, що пересічний селянин є справжнім господарем села. Уся сила вернулася до нього. Повітовий екзекутивний комітет зайняв місце попереднього повітового державного союзу, становище „земського начальника" і самого земства. Єдиний звязок між центральним урядом і повітовим є у справі податків та військової бранки. Якщо тільки податки заплачені і означене число новобранців явилося, офіціяльна радянська влада не має більше ніякого діла до села. Нема між ними ніяких нитоk інтелектуального характеру. Істнує тільки сила м у ж и к а, який силкується яко мога розірвати всі нитки з центральним урядом. Селяне платять податки, тому, що таким робом позбуваються інтервенції уряду. Вони відобрали землю духовенству, але піддержують його і ходять правильно до церкви; пропаганда атеізму не мала між ними успіху. Членів „Союзу Комуністичної Молоді" зустрічають селяне буком і тому вони приневолені звернути свою атеістичну пропаганду до міст.

Змінена червона армія.

Коли сказати, що радянський уряд ставиться підзорливо до селянства, то ця підзорливість є вдвоє більша супроти армії. Уряд цяцькається зі своїм військом, догоджує йому і звеличує його при кожній нагоді. На невелику скількість військових комуністів решта глядить зизом. Моральний провід спочивас в руках офіцерів старої армії, які вступили до червоної армії в рр. 1918—1919 або як добровольці, або шляхом мобілізації — і які боролись або проти „білоармейців", або проти Польщі. Політичний нагляд над офіцерами з боку комісарів — знесений; офіцерам запевнено деяку незалежність, шанують їх особисту гідність і матеріяльно вони є менш-більше забезпечені. Варта підкреслити те, що в армії нема „червоної" пропаганди, тому що вона не зустрічається ні зі симпатією офіцерів, ні мужви. Там ведеться пропаганда національна, головно звернена проти Польщі та Румунії. До жовнірів звертаються з покликом визволити своїх братів, що стогнуть під польським та румунським ярмом і зєднати з Радянською Україною і з Радянською Білорусю — Бесарабію, Східну Галичину, Холмщину, Поліся і Білорусь зпід Польщі. Ця діяльна пропаганда націоналістичних ідей творить центри зближення між Українцями і Білорусинами і поза межами України та Білоруси. Це є небезпечна зброя, тому що армія є проречисто патріотична.

Тягар економічної руїни і відсутність справедливости, звязані з большевицьким режімом, почувається ще на Україні по містах, де умовини життя є незвичайно важкі. Розєднання витворене большевиками між селом і містом зростає щораз більше і всі спроби, щоби витворити т. зв. „звязуюче кільце", (смычка) є засуджені на невдачу

Селяне відмовляються від жертв, які мають надолужити втрати націоналізованого промислу або продавати дешевше зерно на славу Революції, коли мануфактура має казкові ціни. Вони продають своє зерно тільки тоді, коли невідхильно до цього примушені і купують тільки такі вироби, без яких не в силі обійтися, помагаючи собі яко могла домашніми виробами. Селяне казали мені ось-що: „Ми вже якось там дамо собі раду без нафти, але нехай вони (себто міщухи) пробують жити без хліба". Коли я питав їх, що вони мають намір зробити зі своїм зерном, я часто чув відповідь: „Нехай собі лежить; воно їсти не просить".

*) Бажаючи обективно інформувати наших читачів про події на Вел. Україні, користуємось всіми можливими звістками, не входячи в їх тенденцію. — *Ред.*

Крівавий день в Заболотові.

Про крівавий день в Заболотові подає львівська „Трибуна Роботніча" (ч. 81. з 9. ц. м.) ще такі інформації:

Зі всіх сіл заболотівського району внесено до староства подання в справі святкування 1. травня. Староство відмовило, мотивуючи свою заборону тим, що в поданнях не зазначено, чи комітет відповідає за публичний спокій. Ясно, що заборона була безпідставна, бо кожний комітет, що просить дозволу на віче, вже тим самим бере відповідальність за спокій.

Дня 1-го травня вже в 5-ій год. рано появилися в околичних селах жандармські патрулі в числі 6—10 осіб (в Балинцях аж 24) з наміром розігнати якенебудь зібрання. Крім того обставлено всі дороги до Заболотова, не випускаючи нікого з сіл. Та селяне бічними доріжками стежками і полями подалися до Заболотова. Та біля 10. год. ранку зібрані селяне виперли з моста поліцію. В допомогу поліції прибув новий відділ жандармерії, зложений з 20 осіб, який знову відпер демонстрантів на дорогу. Тоді селяне перейшли ріку в брід і подалися до ринку. Поліція знову виперла селян з ринку в напрямі ріки. Тим часом селяне з Балинець, Трофанівки і Кулачковець з другого боку відперли поліцію і пробували получитися з селянами над рікою. Таким чином поліція була окружена, а тимчасом збиралося все більше селян з околичних сіл. Становище загострювалося. В часі, коли поліція була зайнята відпиранням одних селян, другі удалися на площу, де мало відбутися віче. До цих останніх прилучилися селяне з Ілинець і Тростянця. Тоді поліція залишує наступ на селян з поодиноких сіл і окружує зібраних на ринку.

Там і розпочалося віче під охороною поліції. Промовляв відомий селянсько-соціялістичний діяч Корбутяк, взиваючи маси зберігати повний спокій. Після віча, не зважаючи на перепони з боку поліції, уформувався похід, який спокійно перейшов улицями містечка. Аж в часі розвязування віча на ринку, поліція зробила наступ, бажаючи дістати в свої руки бесідника і прапори. Величезна маса стояла на перепоні поліції вдертися в середину і дійти до трибуни. Поведінка поліції спровокувала маси, які реаґували на поліцейські намагання. Тоді поліція дала сальву в товпу. Від поліцейських куль упало 4-ох селян: Василь Дашкевич (19 літ), Петро Андрусик (19 літ), Олекса Гнатюк (18 літ) і Микола Харинюк (28 літ). Цей останній, пробитий штиком, вмер 2 год. пізнійше. Тяжче й лекше ранених селян було 50-тьох, розуміється так, що лишилися на місці. Деякі лекше ранені подалися домів. Їх число невідоме. З поліції є 1 убитий і 1 тяжко ранений. Після того поліція розігнала товпу. На похорони жертв поліцейської лицарськости не допущено селян.

* * *

З приводу маніфестації 1. травня в Заболотові й околиці таж „Триб. Роб." поміщує передовицю „Союз робітників і селян", в якій малює теперішню недолю українського безземельного й малоземельного селянства. Одночасно користується нагодою, щоби з прикметною собі демагогією накинутися на українські національні партії.

„Партії трудовиків і радикалів—читаємо там — справді довго спиралися на українських масах. Та політика українського національного уряду за часів З. У. Н. Р. здемаскувала ті партії перед лицем широких українських мас. Диктатор Петрушевич (д-р Петр. не був тоді ніяким диктатором. —Ред.) не дав українським селянам землі польських обшарників; за те закордонна політика його уряду була визначно контрреволюційна, звернена проти Радянської України, де український селянин дістав землю дідича і повноту національних вільностей".

Треба великої доси злої волі й очевидного заперечування дійсности, щоби навіть з демагогічною метою плести подібні нісенітниці. Не думаємо ставати заприсяженими оборонцями уряду З. У. Н. Р., одначе підсувати своїм читачам такі думки, що той уряд хотів задержати велику земельну власність за польськими дідичами, є що найменше нечесно. Уряд З. У. Н. Р. перебував на своїй державній території всього 7 місяців, ведучи боротьбу в обороні цілої території. Серед тієї боротьби не було ні часу, ні змоги перевести якунебудь раціональну земельну рефому. Відповідно до своїх сил той уряд вів таку закордонну політику, яку в даних умовинах можна було вести. Коли стукав до великих европейських держав, то робив тільки те, що від довшого часу в дещо зміненій формі робить С. Р. С. Р., велика й могутня держава. Ясно, що тоді про ніяку Рад. Україну не приходилося серйозно говорити. Невірним є твердження, що большевики дали землю українському селянинові. Ту землю сам, з власної волі і понуки забрав український селянин за згодою уряду Центр. Ради. Хіба додамо ще, що опісля той селянин дуже дорого заплатив большевикам за поміщицьку землю реквізиціями і „продналогами". Теж саме можна сміло сказати про „повноту національних вільностей". Цієї повноти ще й тепер нема, а тоді навіть нікому про неї не снилося.

Дальше „Триб. Роб." говорить про банкротство українських міщанських дипльоматів, про компромітацію трудовиків і радикалів та про успіхи серед українських сел. мас — з лівого табору робітничої кляси Польщі. Демонстрацію українських селян в дні 1. травня називається „першим знаменним проявом політичної зрілости українських мас..."

„Українські маси ступили на шлях клясової боротьби. Знаменна річ: ніколи за часів польського правління не вдалося українським міщанським партіям, навіть в хвилі розбудження найгарячійшої національної боротьби, вивести маси на вулиці".

Правда, українські національні партії в останніх часах не виводили мас на вулиці, але виводили їх на боротьбу за своє національне й соціяльне визволення. „Лівий табор робітничої кляси Польщі" може бути певний, що ще прийде хвиля, коли українські селянські маси стануть знов у боєві лави під українськими національними прапорами.

15 с. м. здержується висилку ґазети тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. 1—3

ОСТАННІ ВІСТИ.

Польське мін. заґр. справ протестує.

„Ер Нувель" і більше инших французьких ґазет помістили відозву Українців і Білорусинів із протестом проти гноблення нац. „меншостей" а за випущенням 3000 політ. вязнів із польських тюрем. Відозву підписали визначні люде політ. і наукового світу. Польське міністерство загран. справ задумує виступити з гострим спростуванням відозви.

Зїзд воєводів.

9. травня відбувся зїзд воєводів. Наради присвячені були політичним справам окраїн. Нарадам проводив мін. внутр. справ Гібнер. Брали участь у нарадах львівський воєвода Зімни, тернопільський Завістовскі, станиславівський Юристовскі і луцький Сроковскі. Попол. прийняв на авдієнції воєводів прем. Грабскі. Предметом нарад першого дня були справи віроісповідань й мови. Завтра входять на денний порядок справи шкільництва. Матеріяли, представлені воєводам, подасться до розгляду комітетови знавців, котрий збереться в понеділок. В конференції беруть теж участь куратори відносних наукових округ. В просвітній конференції в справі фахового галицького шкільництва бере м. и. участь мін. просвіти Міклашевскі.

За зреформування ґаґського трибуналу.

В комісії заґр. справ американського сенату сен. Лодж поставив внесення, щоби в Ґазі утворити міжнародній трибунал, що радикально ріжнився би від теперішнього ґаґського трибуналу.

Продовження виміни значків почтових мк. на золоті.

Польська ґенеральна дирекція почт і телеґрафів продовжає реченець виміни почтових маркових значків до кінця травня 1924.

Страйк у Порурю.

З Берліна звідомляють, що страйкове положення в Порурю погіршилося.

Здавлення повстання на Кубі.

З Ню Йорка звідомляють, що кубанське правительство оголосило комунікат про повне здавлення революційного руху. Головні провідники революціонерів піддалися.

Крестинський у Москві.

Аґенція Вольфа звідомляє, що посол СРСР. Крестинський, котрий кинув Берлін, прибув уже літаком до Москви.

Стріча Поанкаре з Мекдонельдом.

Авас звідомляє, що анґлійський амбасадор у Парижі предложив Поанкаре іменем Мекдонельда стрічу в Чокерс дня 20. ц. м.

В кігтях львівських „сальоновців".

(З інтерпеляції сенаторки О. Левчанівської і тов. до польського міністра внутр. справ.)

6. мая внесла сенаторка Олена Левчанівська інтерпеляцію в справі постійних заборон зборів українських ґромадян з боку польської дирекції поліції у Львові. Сен. Левчанівська ілюструє свою інтерпеляцію заборонами зборів в справах шкільних і переслідуваннями громадян-Українців та українських інституцій у Львові.

В інтерпеляції сказано:

„Останніми часами львівська дирекція поліції поставила українське громадянство у Львові поза законом. Не оглядаючись ані на обовязуючі постанови про зібрання з 15. падолиста 1867 р., ч. 135 ВДЗ., ані на постанови конституції Річипосполитої, ані на обовязуючі Польщу міжнародні договори про охорону національних меншостей, забороняється українським громадянам у Львові скликування публичних зборів навіть в чистокультурних, бо шкільних справах".

Тут подає сен. Л. шість прикладів з двох тільки місяців: лютого і березня (заборона зборів з рефератами про народнє шкільництво і останні з рефератом про висоκість шкільних оплат на удержання прив. українських шкіл у Львові).

„Цими заборонами не допустила дирекція поліції ні до одних публичних зборів, відбираючи горожанам Українцям змогу користати з прав, яких досі не відмовляла своїм громадянам ані одна культурна держава. Всі заборони писемні й устні поліція спірала на постанові § 6 про зібрання з 15. падолиста 1867, ч. 135 ВДЗ., мотивуючи їх „здогадом, що перебіг зібрання загрожував би ладові і публичному спокоєві".

Ці стереотипні заборони не мають ніяких ні фактичних ні правних підстав. Бож не можна заздалегідь припускати, щоби обговорення чисто культурних, шкільних справ могло загрожувати безпеці, спокоєві і публичному ладові, коли у Львові і в цілім краю немає ніяких заворушень. Тому „здогад" дирекції поліції являється вирваною з воздуха видумкою для докучення українському громадянству. Бож годі повірити, щоби обговорення висоти шкільних оплат в приватних школах могло нарушити публичне безпеченство. Та дирекція поліції за кождим разом не обмежувалася до самої заборони. В кождім згаданім випадку поліція окружала ґустим кордоном не тільки вступ до салі, в якій мало відбуватися зібрання, а й цілий будинок Музичного Інституту Т-ва ім. Лисенка, де є і театр і музична школа. Поліція за кождим разом через кілька годин, а часом до 3—4 години попол. „окупувала" будинок, не допускаючи до нього ні одної особи. Таким чином доскулювано артистам театру, що йшли на пробу, публиці, що бажала купити білет до театру, молоді, що йшла на лекцію музики. А метою тих секатур було відстрашити власників салі від винайму льокалю на зібрання. Поліцаї велися при цім крайно провокуючо. Сенаторка наводить приклади.

Львівська дирекція поліції доручує скликуючим віче резолюцію про заборону в польській мові. А коли скликуючі домагаються резолюції в українській мові, насильно спроваджується їх найблищого дня на поліцію і там передержується їх 4—5 годин під дозором, щоби опісля повідомити їх про заборону устно. Так було м. и. з п. І. Ліщинським, головою Народньої Організації в днях 8, 22 і 28 березня. З п. Ліщинським рад. Кучевскі і надком. Ваґнер поводилися незвичайно грубо. Сен. Л. вкінці звертає увагу на відгомін таких актів серед української суспільности.

Дрібні вістки.

Югославянська криза кабінету тривае далі. Пашіч відкинув пропозицію творення уряду. Після всякої правдоподібности місію творення нового уряду дістане провідник опозиції Давідович. Король не бажає розвязання скупштіни.

В Москві крайня большевицька лівиця цілком опанувала політику і владу. „Дейлі Телеґреф" подає, що дуже поважно захитане становище Красіна.

Бельґійський міністр закордонних справ Іманс заявив французькому амбасадорові в Брукселі, що предметом нарад між анґлійським і бельґійським державними керманичами було те, що Анґлія не може приступити до обговорення французьких ґаранційних домагань на випадок евентуального занедбання сплат Німеччиною доти, доки Франція не згодиться на покінчення військової окупації Рури.

Атентат на італійського ґенерала Аґріччі, команданта корпусу в Неаполі, виконано вдачно у місцевости Форнія біля Неаполя. Допускають, що цього терористичного акту допустилися заговірники помилково. Жертвою атентату мав впасти визначний фашист. Ґенерал командував у часі війни італійським помічним корпусом у Франції.

Еспанське становище в Марокку о станніми днями значно поправилося.

Капаблянка став політичним аґентом кубанських повстанців. Деякі ґазети інформують, що він керує цілим повстанням на Кубі з Ню-Йорку. Повстання поширюється.

Вся румунська преса обговорює дуже поважну небезпеку війни з Радянським Союзом за Бесарабію. Відомости про большевицькі протирумунські воєнні приготування потверджуються.

Бенеш має стрінутися по дорозі до Риму з Нінчічем на югославянській території правдоподібно в Любляні.

До поїздки Бенеша до Риму прикладає европейська преса дуже велику вагу звязуючи з нею нову середньо-европейську конфіґурацію сил.

Анґлійські консерватисти рішили за всяку ціну повалити уряд Мекдонельда. Щоби це осягнути, стараються вони позискати для себе потрібну частину лібералів.

Ірляндська вільна держава вишле свого окремого дипльоматичного представника до Вашінґтону, на що згодилася Анґлія.

У Рурі та на Горішньому Шлеську почався ґенеральний робітничий страйк.

Князь Більов кандидував би на німецького державного канцлера у випадку, колиб націоналістам припала роля творення кабінету.

З Індій наспівають трівожні відомости про поширення холєри серед населення деяких провінцій. Жертвою її впало вже кількадесять тисяч людей на протязі одного тижня.

До Москви скликується всеросійський зїзд бібліотекарів. Зїзд має виробити проект нової орґанізації та наукового поставлення цілої бібліотечної справи.

НА ЛІТО! НА ЛІТО!

в ЗЕЛЕМЯНКУ!

Роскішне літнисько в скільських горах над Опором. — Залізнича стація в місці. — Безпосередні поїзди із Львова.

Початок сезону 1. червня.

Вигідні, соняшні комнати. — Смачний і здоровий харч. Ціни приступні для кождого.

Зголошення слати на адресу: **Заряд літниська ЗЕЛЕМЯНКА** почта **Гребенів.** Устні інформації: в Тов-і „Карпатія", Львів, вул. Руська 18., III. пов. від 10—12 години. 1859 1—1

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Передову статтю ч. н. „Знов ллється кров" про кривавий 1-ий травня у Заболотові сконфісковано у вчорашньому (101) числі у більшій частині, не тільки освітлення факту, але й сам його опис, у тому самому числі сконфісковано два уступи з інформаційної статті „Похід проти української школи".

— **„Заслужений діяч".** При доповнюючих виборах до президії Банку Польского „Союз земельних орґанізацій" (польські поміщики) одноголосно висунув знову кандидатуру Фудаковского, такого ревного оборонця велико-поміщицьких шляхетських привілеїв, що навіть сам премєр Ґрабскі запротестував був проти його кандидатури при його перших виборах. Цікаво, чи поміщикам таки вдасться переперти його всупереч волі „санаційного голови" уряду. До речі кажучи, той сам Фудаковскі з нагоди роковин конституції 3-ого мая дістав високе відзначення „за заслуги, покладені для відродженої батьківщини". Наші коментарі й принагідні уваги в звязку з отим патентом на патріотизм, висловлені два дні тому в окремій новинці, прокуратура вважала за відповідне сконфіскувати від наголовка до останнього слова включно.

— **Польські лєтніска для „меншостей".** Пашпортове бюро при львівській дирекції поліції борониться проти закидів хієнської преси, буцім то дешевші пільгові пашпорти дістали самі Жиди і запевняє, що навпаки пашпорти видається у першу чергу Полякам, у що можна легко повірити. Приписану норму дешевших пашпортів для куранційних цілей роздано виключно між польську інтеліґенцію. Бо польський патріот має право вивезти з Річипосполитої гроші до закордонних дешевших і кращих, ніж краєві, санаторій і купальних місцевостей, а надвишку пустити у люксусових тамошніх касинах. За те недужі й перетомлені цілорічною важкою працею громадяне инших, непольських національностей мусять пхатися до поганих і брудних польських „лєтніск", в яких, завдяки санаційному пашпортовому розпорядженню міністерства фінансів, вже тепер треба платити мешканевим спекулянтам за одну кімнату по 20 і 30 міліонів денно.

— **Арх. Цепляк у Римі.** До Риму приїхав присуджений большевиками на смерть а потім увільнений і виданий Польщі польський архієпископ Цепляк, якого м. ин. від колеґії кардиналів витав на двірці секретар кард. Ґаспарі; він відвіз його ватиканською каретою до польської кольонії. З поміж Поляків при привитанню були присутніми польські посли при Ватикані й Квіринялі. Слідуючого дня мав прийняти арх. Цепляка римський папа.— Польські ґазети розписуючись про отой побут арх. Цепля-

ка у Римі, обіцюють йому кардинальський титул.

— **Непарляментарна пропозиція.** Жаліється „Слово польске", що польські посли дозволяють собі більше, ніж це вільно ім на підставі їх посольської гідности. Так ось пос. Бриль, колишня відпора Вітоса й цілої кумпанії Хєно-Пяста, зробив на посольському вічу в Куликові „найбільш непарляментарну пропозицію" комісарові староства, який хотів розвязати віче. Добре вихований справоздавець, який обурився отакою непарляментарною фразеологією посла, забуває, що саме парляментські кульовари, а то й салі засідань пленума і комісій, є давно випробованим найкращим тереном для „виміни поглядів" непарляментарними методами. Та ще більшою провиною названого свого недавнього союзника вважає „Слово польске" його промову до гурту українських селян, у якій він сказав м. ин., що „польська поліція пхає їм багнети до живота".

— **Наш чеіст Богдан Бережницький,** який виступить дня 12. травня з власним концертом в салі муз. Тов. Лисенка, виконає крім визначних творів ріжних композиторів також по раз перший варіяції на українську народню пісню В. Барвінського, який то твір виконував до тепер з великим успіхом у Відні і Празі.

— **Кооператива Український Театр.** Давніщі члени зложили крім виказаних вже уділів дальні уділи а саме: Інж. Володимир Бартош у Львові 10 уд., Олександер Сопотницький у Львові 12 уд., о. Иосиф Кищакевич 9 уд., д-р Володимир Кульчицький у Львові 9 уд., Іван Сокальський у Львові 18 уд., д-р Иосиф Пертицький 3 уд., Володимир Кульматицький у Львові 35 уд., Ірина і Степан Гладишовські в Калущи по 20 уд., Антін Костишин 3 уд., д-р Лев Ганкевич 9 уд., Іван Кузьмич у Львові 33 уд., Иосиф Стефанович у Львові 60 уд., Михайло Семкович у Львові 9 уд., Дамян Риндик у Львові 3 і 17 уд., Микола Кожушко в Раві 10 уд., Олександер Коссик у Львові 3 уд., Семен Хандерис у Львові 100 уд., Михайло Шумський у Львові 9 уд., Володимир Тимцюрак в Станиславові 9 уд., Осипа Фаціївичівна в Стрілисках 6 уд., Іван Дулько в Стрілисках 9 уд., Василь Бережанський в Самборі 11 уд., Вітольд Віт. в Перемишлі 100 уд., Михайло Коцюбка в Грималові 16 уд., Степан Залеський в Коломиї 2 уд., Григорій Пасічник у Львові 9 уд., Бронислав Старецький в Тернополі 10 уд., інж. Володимир Левицький у Львові 5 уд., Іван Перун в Тернополі 10 уд., Теофіль Остапюк в Тернополі 11 уд., Иосиф Кибузинський в Стрию 30 уд., Михайло Кравців в Стрию 30 уд., Стефанія Скибінська в Дрогобичи 10 уд., д-р Ілярій Боцюрків в Бучачи 8 уд., Ілія Чиж в Самборі 17 уд., Іл. Чап. у Львові 10 дол. ам., Іван Раставецький у Львові 57 уд. Всіх членів, що досі не побрали книжочок уділових, просимо зголошуватись по них між 5. а 7. год. вечером в льокалі кооперативи ул. Руська ч. 18.

— **До відома Вп. Читачів.** З числом „Діла" з 9. травня 1924, в якому находиться стаття В. М-ий п. т. Культурна Абдера—розіслало Т-во „Просвіта" свої чеки. Іхнє призначення на зложення членської вкладки звичайної у висоті пів золотого, або управляючої до безплатного побирання календаря і членських книжечок у висоті 5 золотих поль. Рівночасно сподіється Т-во від усіх читачів добровільного датку на відновну хати у висоті одного золотого.— *З канцелярії Т-ва „Просвіта" у Львові.* 1858 1—1

ФРАНКОВЕ СВЯТО

в **Збаражі** відбудеться в неділю, дня 25. травня 1924 р. о 7. год. вечером в „Українському Домі".

1—1 *Філія „Просвіти".*

‡ Посмертні згадки.

Памяти зразкової громадянки.

30. квітня львівське громадянство відпровадило *на місце* вічного спочинку **Кенилію** з Бурачинських **Курівцеву.** Минув тиждень. Життя і праця поплили своїм руслом. А всеж всі, що знали блище Покійну, почувають сьогодня, як і трагічного дня, болючу втрату. Бо хоча з Її смертю не опорожнився ніякий важний громадський пост, не осиротилася ні одна з наших інституцій, так все таки з бл. п. К. Курівцевою не стало між нами зразкової жінки-громадянки, яку можна ставити як приклад цілим поколінням.

Над останнім десятиліттям життя Покійної важкою хмарою завагоніла трагічна подія: втратила двох дорослих, незвичайно талановитих синів, одиноких дітей, які мала. З їх смертю Покійна гоховала все своє особисте життя, перестала істнувати як людина, якій життя приносить особисті радости. Та сувора, навіть безпощадна для себе, для других Вона була все повна вирозуміння і доброти, тої розумної, виховуючої доброти, яка більше робить, ніж всяка суворість.

Через ціле своє життя Вона мала незвичайно чутке зрозуміння для всіх громадянських справ. І воно не завмерло, як не часто буває, разом з горем, яке розбило Її особисте життя. Навпаки: добро нації, кожда найдрібнійша подія в життю суспільности — стає Її найблищим заінтересуванням. Хто мав нагоду говорити з Нею бодай кілька хвилин, мусів зразу переконатись, що співбесідниця кожду подію в життю нації глибоко переживає. Почувалося, що громадські інтереси — це частина Її душі, яка через це саме не могла засклепитися в особистім горю, хоча велике горе зломало Покійну фізично. Найкращі роки Її життя пройшли в Калуши. Ведучи домашне хазяйство, все вміла найти час для громадської праці. А що мала небуденний хист розуміти людей, все находила добрий відгомін серед окруження. З великою пошаною відносилися до Неї селяне. Вміла підходити до їхніх потреб, вміла в кождій справі дати пораду, а в прикрій хвилі прийти з поміччю і розрадою. Була найкращим помічником свойого мужа — д-ра Івана Курівця, довголітнього організатора Калущини. Кождий селянин, що заходив до дому п-ва Курівців, діставав вказівки в ріжних громадських справах і виходив з хати з підйомом на душі та з найновіщою популярною літературою, яку Покійна пильно розповсюднювала, уважаючи книжку за куди кращий засіб пропаганди, як припадкова, доривочна розмова. Двері в домі п-а Курівців ніколи не замикалися: щоденно навідувалися до них десятки, а під час виборів сотки громадян, найбільш активного елементу в повіті. Цю працю перебило воєнне лихоліття, яке забравши Покійній останнього сина, знищило і все матеріяльне надбання довгих літ. Після жахливих переходів підчас злопамятного наступу Керенського на Калуш, п-во Курівці покинули Калущину, для якої стільки попрацювали, і перенеслися до Львова.

Похійна — від кількох років немічна, а часто цілком хора — до кінця днів своїх не перестала служити зразком громадянської карности. Хто не пригадує собі Її постаті, Її інтелігентного облича, що з виразом найбільшого напруження слідкувало за ходом дучок прелегентів, за дискусією на зборах наших культурно-освітних установ? Пригадую такий факт: Союз Українок звернувся до громадянства зі закликом до дарування книжок для Волкні. На другій день після першої відозви, в якій ще не було вказівок. Покійна принесла на сходини Союза Українок біля 50 великих, добрих книжок, не зважаючи на те, що сама ледви з трудом ходила.

Коли на яких зборах говорено про лихе фінансове положення даної установи, пок. Курівцева була все першою, що віддавала всі призбирані гроші.

Незвичайно болючою була для Неї справа міжпартійних і внутріпартійних непорозумінь. Мало хто так, як Вона, відчував їх шкідливість для загальнонаціональної справи. Вона, знаючи вражіння таких непорозумінь на провінції, прямо хворіла кожним новим зривом колотнечі. Розмовляючи з Нею про ці справи, думалося: ось такі жінки могли би уздоровити хору атмосферу хорого часу. Нехай же Її світлий образ стане живим між нами! Нехай стане живим прикладом для нашого жіноцтва! І нехай пером буде Їй Рідна Земля!

†

ЮСТИН МОСКАЛЮК

ар. „Дністра" в Новім селі пов. Збараж заосмотрений найсвятійшими Тайнами по важкій недузі упокоївся в Світлий Понеділок дня 28. квітня 1924 в 34 весні свого життя, полишаючи жінку і двох малих синків.

В. И. П. 1855 1—1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Львівський Народ. Театр Української Бесіди під дир. О. Стадника. — Львів вул. Шашкевича 5.

В суботу дня 10. травня 1924 р. „ТАРТЮФ", комедія на 4 Мольєра.

В неділю 11. травня ц. р. пополудни год. 3-тя, в останній раз: „ВОСКРЕСЕННЯ" в II. дії „Кабарет".

Вечером год. 7:30 другий раз „ПОМСТА ЛИЛИ «А".

Білети раньше до набуття в „Союзнім Базарі" вул. Руська ч. 20, в день вистави, в неділі і свята від год. 10—12. і 2—7. при касі театру.

Хв. „Комітетови Збаражчан" в Америці сердечну подяку за 250 ам. долярів складає Тов-о „Український Дім" в Збаражі. 1853 1—1

Дрібні оголошення.

В ЯВОРІ в Стр. почта, залізниця в місці, соснова околиця кліматична, є комнати для родини, з пілим удержанням та услугою, або без удержання — ярська кухня на масні — соняшні, річні купелі туші та прегарна околиця на прогульки. Блищі інформації і условія у о. Івана Стерцберг-Стояловського місцевого пароха. 1841 2-4

Приєднайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці"

ординує в очних недугах

у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській

1720 **ч. 20.** 0—10

НЕ ТОПЧІТЬ ЗОЛОТА!

РІЛЬНИКИ!

Для Вас не буде тягарем податок і инші данини, коли негайно приступите до збирання лічничих ростин-бурянів, котрі часто докучають Вам в господарстві. В них криється поважна частина Вашого добробуту, тому не дайте пропасти їм марно і зверніть на них увагу Вашому пастушкові.

ВЧИТЕЛІ!

Недостачу підручників і инших приладів у Вашій школі покриєте певно, коли негайно поведете дітвору до збирання дикоростучих лічничих ростин.

УЧЕНИКИ!

В часі вакацій найдете приємну розривку, користь і найскорше пізнаєте ростинний світ, коли заінтересуєтеся збіркою лічничих ростин.

ІНВАЛІДИ!

Вам також залевнений значний дохід при легкій праці, якою є збірка дикоростучих лічничих ростин.

КООПЕРАТОРИ!

Ви занедбали поважну галузь промислу і доходу, якщо не зорганізували в своїй околиці збірки дикоростучих лічничих ростин.

Користь для всіх, все і на кождому місці!

КУПІТЬ

підручник до збирання лічничих ростин, в котрім найдете відбитки і народні назви ростин, календар збірки на цілий рік, понад 280 артикулів призначених до збірки, пізнаєте богато трійливих ростин і средства проти затроєння.

Ціна примірника зол. фр. 1·25, в оправі 1·50, на поштову оплату (поручення) осібно 35 сот. Замовляти у нас або в книгарнях. Ціна примірника повернеться Вам в кількох годинах при збірці ростин. Інформації про збірку даємо кождому даром. Збір ростин можна у нас продати стало і найкориснійше. 1852 1—1

Спілка українських кооператив у Львові, Зіморовича 20.

КОНКУРС.

Жіноча учительська семинарія УПТ-ва з правом припідности в Самборі потребує з новим шкільним роком учительок чи вчителів 1) математики і природописи, 2) історії, географії й мови, 3) гімнастики. Подання вносити до 15-го червня ц. р. до Головної Управи УПТ. у Львові, Ринок 10.

1856 1—3

Надзвичайні Загальні Збори

Тов-а „Український Дім" в Збаражі відбудуться 26. V. ц. р. о 11. год. у власній хаті.

ЗА ВИДІЛ:

Д-р Андрій Гаврилюк, голова. 1852 а) 1—1 *Павло Гевко,* секретар.

ПІДЛЮТЕ

кліматично-лічнича місцевість

в долинянських Карпатах, 700 метрів понад уровень моря над Лімницею

відкрита від 1. червня.

Сірчані купелі. Залізнича станція Брошнів на лінії Стрий—Станиславів. Вузкоторова залізниця до самого заведення.

Заряд винаймає тілько мешкання. На місци добірна реставрація. Зголошення до Дирекції заведення в Підлютім почта Перегінсько. 1861 1—4

Подяка.

Виділ „Філії Українського Краєвого Товариства Охорони дітей і опіки над молодю в Тернополі" складає на руки Вп. п. Петра Карманського подяку Родимцям з Маршаль Малет, Прудетополя і Доризони (Бразилія) за жертву 16 ам. дол. переслану на руки Вп. Директора Юліяна Левицького і передану тимже згідно з інтенцією Жертводавців на річ „Захисту воєнних сиріт", позістаючого під зарядом Товариства.

ЗА ВИДІЛ:

Михайло Губчак, голова, *Володимир Чубатий,* секретар. 1854 1—1

СКЛАД МАШИН „РЕВЕРА"

СТАНИСЛАВІВ, вул. Собіского 30

поручає заграничні машини до писання і шиття як також ровери по фабричних цінах.

Заступців на провінцію пошукується

1857 1—3

ПОЗІР! **Всі купці, котрі мають склепи по селах а усі, що мають охоту заложити собі склепи в селі, нехай удаються з довірям до знаної і від літ істнуючої фірми**

МАВРИКІЯ КЛЯЙНА

КОЛОМИЯ, РИНОК ч. 30.

(у власнім домі) біля міської торгової галі, де одержати можна всякого рода **кольоніяльні товари, делікатеси, всякого рода овочеві напитки, воскові і церковні свічки,** та взагалі всілякі товарі знаменитої якости і по так дешевих цінах, що зможуть по селах продавати сі товари по таких цінах, по яких продають купці в Коломиї, заробляючи на тім дуже добре. — Початкуючим радо служу радою і помічю. Кождий інтересований нехай в потребі удасться лишень до фірми

МАВРИКІЯ КЛЯЙНА КОЛОМИЯ, РИНОК, ч. 30.

1558 6—6

Найкращою книжкою на май є і для народу і для інтеліґенції

„СТЕЖЕЧКА В РАЙ"

апробований церк. властями підручник до майського набоженства. Отся книжка, написана о. сов. Д. Бодревичем, (обему коло 200 сторін) містить 31 розважань, 7 посівень, поучення як відбувати майське богослуження та молебен, параклис і пісні на май. **„Стежечка в рай"** читається дуже цікаво, подає багато примірів та має 25 образків. Друкована великим письмом на добрім папері, прикрашена кольоровою вінєтою П. Ковжуна та сильно брошурована. Ціна 3,000.000 Мп.

Хто замовить більше примірників дістане книжку з опустом! 1796 3—5

Замовляйте за готівку по адресі:

Літературно-видавничий інститут „ДОБРА КНИЖКА" Львів, вул, Содова 4.

Кождий Українець повинен мати

Історію Української Літератури М. Возняка

Видання Товариства „ПРОСВІТА", Львів, Ринок ч. 10.

I. том (до кінця XV.	віку,	344	стор.	з 53	ілюстр.)	ціна 6	зл. поль.
II. „ 1 ч.	(віки XVI—XVIII	416	„	з 46	„)	„ 7	„ 50 гр.
III. „ 2 ч.	(віки XVI—XVIII	564	„	з 54	„)	„ 10	„

1860 **Членам Тов-а „Просвіта" а також книгарням 25 прц. опусту.** 1—1

„ДИНАМО"

конц. Підприємство-Електротехнічне Технічно-торговельне бюро ЛЬВІВ, вул. КОПЕРНИКА 16. Уряджує Електричні Централі: для міст, горалень фабрик, млинів, тартаків і т. п. з власними машинами. *Інсталяція* електричного світла, моторів і телефонів. — **Спеціяльний електро-механічний відділ:** для направи всіляких машин і електричних апаратів. Роздільні таблиці. — **СТАЛА ВИСТАВА МАШИН:** Динамо-машини, електричні мотори, льокомобілі, сильники ссучо-газові, бензинові, рольні агрегати. — Обробляркі до заліза, металів і дерева. Комплетні урядження для млинів, горалень, тартаків і промислових заведень. Ціни конкуренційні. Кошторисы і технічна порада. 1538 18—20

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 103 (10.196). Львів, вівторок 13. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 чеських корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Під кутом війни і мира.

Саме тоді, коли шеф польського генерального штабу ґен. Галлєр заїхав до Парижа, щоби устійнити нові додаткові поправки до франдуську-польського мілітарного союзу, в Парижі появився голосний протест проти польської поведінки супроти не-польських народів взагалі, а супроти польського поліційного режиму зокрема. Найвизначнійші уми сучасної поступової Франції, політики й громадські діячі, як президент Ліону і провідник бльоку радикальної лівиці Ерріо, один з провідників соц. партії і посол Парижа Бльом, — визначний соціял-реформіст і б. міністер Бонкур, — проф. університету і б. премієр Пенлєве, учені і письменники (як славний письменник Ромен Ролян, фільософ і проф. універс. Ріше, ґеніяльний математик Адамар, найзнаменитший знавець Вел. Фран. Революції Оляр, соціольог і проф. Сорбони Бугле) дальше естети, драматурги, публіцисти, — розіслали до трицяти найповажнійших паріських і провінціональних щоденників протест проти польської політики супроти Українців і Білорусинів. „Білий террор в Польщі“ — ось червона нитка того протесту; яркі злочини і варварства, переслідування преси, поліційні репресії, тюрми і вязниці, смерть бл. п. О. Бесарабової, тюремні побої і тортури — ось закиди на адресу французького союзника.

Правда, серед підписів духової еліти Франції нема назвищ людей з французької Ліги Оборони Прав Людини і Громадянина. Президія цеї організації зробила залежним своє приєднання до протесту від порозуміння з анальогічною польською Лігою, що є в руках „визволенців“ і пепесівців. Тимчасом ці польські „оборонці“ набрали води в рот і мовчать. Ні, не мовчать! Цитують (в „Роботніку“ ч. 125 з 8. ц. м.) деякі уступи протесту, як нпр. „В Польщі панує террор. Преса ледви може натякнути на те, що діється. Є позбавлена свободи. Всі щоденники з поступовою закраскою закривається, клюби й організації розвязується, страшна картина панування поліції і її диких репресій. Тюрми польської республики містять в своїх мурах три тисячі політичних вязнів, робітників, арештованих за участь в страйках, українських і білоруських селян, обвинувачених з приводу боротьби за права до політичної самостійности, інтелігентів, обвинувачених за поширювання освіти в масах. Тим вязням дошкулюється, їх ображується, бється патиками й ременями, живиться їх тільки бруквою, яку подається в смердячих начиннях; політичних вязнів запроторюється зі звичайними злочинцями, які викрадають їм одіж, всаджується їх до холодних келій, повних насікомих, позбавлюється їх мила, постелі, книжок, одіння, санітарне становище є кпинами зі всяких найпримітивнійших вимог. Щож дивного, що в таких умовинах вязні воліють смерть, як повільні тортури. В одній з вязниць, коли рідня Ольги Бесарабової закалала лікарської експертизи тіла тої, що мнимо поповнила самогубство, довіданося, що смерть наступила тоді, як тіло було покрите синцями. Не маємо наміру вмішуватися в політику польського уряду, приятеля Франції, одначе якраз з титулу приязни дозволяємо собі протестувати проти надужить і домагаємося свободи преси та узгляднення елементарних домагань вязнів“.

Соціялістичний „Роботнік“ не мовчить, ні — він боронить вязничні і инші порядки, добачуючи в тому документі „не тільки пересаду, але багато разячої брехні“, хоч цей документ ані в одній тисячній частині не являється відзеркаленням страшної дійсности.

Фактом є, що неурядові кола Франції „з титулу приязни“ взивають Польщу змінити свій режім, припинити політичні переслідування, дати волю пресі, иншими словами: поладнати національну квестію. Ясно й те, що неурядові кола допомагають в цій справі французькому урядові, який не хоче — через свою делікатність — втручуватися у внутрішні справи союзника. Та видно, що поладання справи тзв. національних меншостей є луже нагле, коли французька прилюдна опінія, коли найкращі представники сучасної Франції дорікають Польщі за її політику супроти непольських народів, за її поліцейський режім. Без сумніву, тим чином хотять вони спонукати польський уряд ступити на шлях більш ліберальної, більш гуманної політики з огляду на можливість війни з СРСР. Такі голоси відзиваються у Франції, у тій Франції, яка є причиною нашого сучасного лихоліття під кутом ставки на війну.

Та одночасно бачимо, що велике заінтересування долею Українців і Білорусинів в сучасній Польщі проявилося також в Англії. Це видно не тільки з питань і порад керманичів англійської робітничої партії на адресу лівицевих паломників (Недзялковского, Барліцкого і Тугута), але — що більше! — англійський міністр Филип Сновден дорікає галицьким Українцям, що вони не інформують світ про своє положення. Як подає перемиський „Український Голос“ за пітсбурським „Нар. Словом“*) з нагоди гостини американських журналістів в англійськім міністерстві внутр. справ п. Ф. Сновден розмовляв на тему галицьких відносин з кореспондентом німецьких газет Мек Магоном, за якимто псевдонімом криється галицький Українець. Мін. Ф. Сновден висловив своє вдоволення, що має нагоду говорити з гал. Українцем, а одночасно зазначив своє здивування, що від року галицькі Українці не інформують англійського політичного світа про своє положення, ані не зголошуються до англійського уряду. „Ані я, — говорив п. Сновден — ні Мекдональд, ні инші наші товариші просто не в силі цього зрозуміти. Культурний світ мусить бути

*) На жаль, ми не одержуємо ніяких американсько-українських газет, бо львівська почта чи то по наказу, чи самовільно їх конфіскує. — *Ред.*

Анґлійсько-большевицькі переговори.

Спроби в Ґенуї і Газі. — Сепаратні зносини. — Радянське становище до відшкодувань і до давних зобовязань російської імперії. — Східні справи. — Відшкодування. — Довги. — Критичні замітки.

Спроби колективної розвязки взаїмовідносин між Союзом Радянських Республик і Европою завели в Ґенуї і в Газі. Тепер великі держави одна по другій входять у сепаратні зносини з Радянським Союзом шляхом окремих договорів. Безперечно найважнійшими і найбільше далекосяглими у своїх наслідках можуть бути результати саме тепер відбуваючихся англійсько-большевицьких переговорів у Льондоні. Це вперше пробує одна з найбільших побідних держав, що до недавна не входила в ніякі дипльоматичні зносини з Радянським Союзом, наладнати повні міждержавні зносини з цим останнім.

Відновлення дипльоматичних звязків знаменувалося умовиною, принятою обома сторонами про те, що всі передреволюційні договори мусять бути піддані основній ревізії. Так само мають бути вирішені справи воєнних відшкодувань, в тому і відшкодування потерпівших наслідком націоналізації в Росії англійських громадян, а далі чи не найважнійша справа, бо справа дореволюційних довжних зобовязань б. російської імперії для Англії.

При розгляді чи при ревізії давних договорів особливу увагу прийдеться звернути на договори про розмежування впливів на далекому Сході а в першу чергу в Персії та Афганістані.

Становище Союзу Радянських Республик у цій справі ясне, бо випливаюче з проголошених ним деклярацій про самоозначення. Союз визнавав і підкреслював у всіх договорах цілковиту незалежність східних держав як Персії та Афганістану і з того становища до нині все вдержуваний в зацікавленні вашою справою, довідуватись все нового польські надужиття, яких певно не бракує. Не забувайте, що кожний нарід має досить своїх власних клопотів і тому якщо довший час не чує нічого про визвольні змагання другого поневоленого народу, — то приходить до пересвідчення, що цей нарід остаточно примирився зі своїм поневоленням. Нащо багато шукати: ось я сам відніс таке враження щодо ваших земляків. Я дуже цікавий, чи вони вислали бодай свого заступника до Гаги на засідання комісії для національних меншостей, визначеної Союзом Т-ва Ліги Націй? А що буде в червні на загальних зборах цього союзу в Ліоні? Чи знову ваша нація лишиться без оборонців ваших прав? Зважте, що в Союзі Народів не то Українці, але навіть досі ні Радянський Союз, ні Німеччина не сидять. Наш Мекдонельд щиро старається, щоби обі ці держави допустити до Союзу Народів. Але заки це станеться, не смієте спати, але мусите далі продовжувати свою акцію на міжнароднім полі, — отже і в Тов. Лізі Націй. Колиб ми навіть — як уряд — упали, то все будемо стояти по вашому боці, а наш орган „Дейли Герелд“ буде все на ваші услуги“.

Англія, яка всю вагу кладе на встановлення мира в Европі, бажалаб допомогти тзв. національним меншостям, а в першу чергу Українцям здобути якісь людські права.

Та, на жаль, з нашого боку нічого не робиться в тому напрямку на міжнароднім арені. Наша еміґрація і наші політичні партії під цим оглядом попали в якусь хоробливу сплячку. Після повної невдачі уряду д-ра Петрушевича деякі кола робили заходи, щоби утворити центр для інформаційної діяльности за кордоном. Відомо нам, що минулого року Нар. Комітет звертався до управи радикальної партії з пропозицією установити такий центр за спільним порозумінням. Одначе після довгих викрутів одержано відповідь, що рад. партія не може співділати в ніякому напрямі з двох причин: 1) ізза тзв. автономічної резолюції і 2) що важнійше — ізза того, що керманичі трудової партії думають західно-буржуазними категоріями. Тепер перша перепона відпала, а друга мабуть теж втратила на вартости. Крім того радикальна партія сама зголосила охоту взяти в свої руки „провід нації“. Жаль, що не видно познак тієї жажди влади в жадній українській партії; жаль, що не помітно ніякої праці, ніякої роботи навіть в сфері інформаційній Справді соромно, що аж анґлійський міністр мусить нам пригадувати наші основні обовязки.

Ми вже нераз підносили потребу організації за кордоном інформаційної служби і взивали наші політичні партії перервати сплячку та припинити „жабо-мишодраківку“ Може апель англійського міністра сколихне нашим болотяним озером Бо без огляду на те, чи ставка йде на війну, чи на мир, чи на одно і друге, ми мусимо виявити сторожку увагу і житєвий інтерес до нас самих.

Пр. 453/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло“ число 94 з дня 1. травня 1924 р. в артикулах під заголовками: 1) „Нова стадія у відносинах „Рідної Школи“ межи зломкненям“... а: „Додатня“, 2) „Наша стріча з представниками Туреччини“ від слів: „Сповняться ще“... до кінця артикулу містить в собі ад 1) єство злочину з § 65 b) зак. карного; ад 2) з § 65 a) з. к. і що наслідком того узнав доконану в дни 30. квітня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні, в найближім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4 000 000 Мп — Львів, дня 2. травня 1924.

(Підпис нечитний.)

че зійшов, не зважаючи на те, що тим самим зрезигнував зі всіх тих прерогатив та концесій, якими в тих державах користувалася стара російська імперія. А через це не може Радянський Союз брати тепер під серіозну розвагу всіх тих англійсько-російських договорів, які саме трактують справу розмежування англійсько-російських впливів на Сході та гарантій того розмежування. За те може він говорити про комуністичну пропаганду. Із звісток преси ми вже довідуємося, що радянська делегація саме й послугується тою пропагандою при переговорах. За позичку вона оферує Англії між иншим припинення комуністичної пропаганди.

Найважчими до вирішення є питання про відшкодування та довги. Радянський Союз стоїть на становищі, що він не може перебрати на себе ніяких давних російських зобовязань. Він висуває цікаву зі становища міждержавного права догму про те, що ніякий революційний уряд на протязі історії не перебирав ніколи старорежімних зобовязань. Так було в часі французької революції, і так само було в часі північно-американської визвольної війни. В одному і в другому випадку революційні уряди не приняли на себе ніяких зобовязань старого режіму.

Щодо відшкодування англійським громадянам, то Союз висуває тут свої претенсії до англійських відшкодувань за страти нанесені радянським громадянам в часі протибольшевицьких інтервенцій. Але тут конкретної цифри відшкодувань саме за понесені Англійцями страти не подається.

Коли взяти на увагу окремо дореволюційні довги, то Радянський Союз заявляє, що про ті довги він буде говорити тоді, коли дістане запевнення кредиту для себе. Гроші позискані з цього кредиту уряд оберне на відбудову знищеного війною народнього господарства. Лише за одну частину кредитової суми може радянський уряд зобовязатися доставляти Англії своїх говарів, а решгою суми має право розпоряджатися зовсім довільно.

Коли поставиться до обох порушених вище справ критично, то треба дійсно зовсім окремо трактувати справу відшкодувань і справу довгів.

Що до відшкодувань то треба признати рацію большевикам. Вони не можуть трактувати майна і втрат чужинців окремо від втрат своїх горожан. Бож ніякий уряд а в тому і давний російський не згодився би з цим, щоби гарантувати чужинцям непорушність їхнього майна і капіталу окремими законами. Націоналізація так само досягнула чужинців як і своїх. Зрештою всі страти чужинців отже і Англійців можна підвести під поняття секвестрації, яка всюди має місце у відношенні до чужих капіталів і до майна чужинців як воєнний акт випливаючий з воєнного положення. А між Радянським Союзом і Англією та цілою західною Европою фактично був воєнний стан від 1918 р. до 1924 р. Через це ніхто не може вимагати від Радянського Союза відшкодування за те, що на території б. Росії силою військового і революційного закону сталося та силою радянської конституції ввійшло в життя.

Тяжша справа з иншими зобовязаннями, від яких хоче відмовитися рядянський уряд. Між давними договорами є не лише політичні але й важні економічні та фінансові договори, яких не можна трактувати як звичайні свистки паперу. Та й висунена догма про обовязки революційних урядів до старих зобовязань тепер не на часі, бо тоді були зовсім инші міжнародні відносини та цілковито відмінне почуття міждержавного права. До потоптання міждержавних правових норм не допустить ні одна західно-европейська держава.

Нічого дивного, що англійсько-большевицькі переговори поступають дуже пиняво, а дехто твердить, що вони таки не посуваються ні кроком вперед. Вся англійська публична опінія дуже скептично ставиться до висліду тих переговорів і вважає большевицьких делегатів впертими. З другої сторони в Москві рівнож незадоволені з переговорів і закидують впертість та неуступливість Англійцям. Вже й Мекдонельд стратив віру в які небудь результати і починає справа на переговори скептично. Вона, відчувая опанувалавсі поля загальної критики лівиця, що не бажає йти на ніякі уступки. По найновійшим відомостям становище Раковського дуже важке, бо він хотів би переговори довести до щасливого кінця, тут звязують йому руки московські настрої. Ходять вже слухи навіть про уступлення Раковського. Його наслідником мав би стати Літвінов.

Та як би там не було, то ясне одно, а то, що коли перервуться переговори з теперішним англійським урядом, то опісля ніякий уряд таких переговорів з Радянським Союзом не підійметься.

Робітничі протести проти Польщі.

Польські робітники протестують.

27. квітня ц. р. відбулося у Харкові велике маніфестаційне вічє польських робітників, яке протестувало проти національного гнету в Польщі. На вічу промовляли Конарський (Поляк), Швед (Поляк), Вишневський (80-літній старець Поляк). Стефан (Поляк) і Сандович Галичанин — невже відомий з передвоєнного москвофільського процесу?). Всі промовці в ярких красках малювали невідрадне положення польського робітництва і українських народніх мас у Польщі. Після вічa утворився маніфестаційний похід. Демонстранти удалися до будинку Всеукраїнського Центр. Виконкому. Речник маніфестантів домагався від найвищої української державної установи пороблення відповідних заходів для того, щоби Польща припинила гнет українського народу в Східній Галичині та инших національностей, що опинилися під Польщею. Промовець домагався, щоби українська дипльоматія вимагала від Польщі додержання ризької умови, якою забезпечувалися права Українців.

Від ВУЦВК-у промовив до маніфестантів секретар ВУЦВК-у Буценко, який підкреслив, що Польща нарушила ризьку умову не забезпечивши свобідного розвитку для українського народу та не даючи змоги розвиватися навіть його шкільництву.

У промові Буценка є між иншими таке характеристичне місце: „Ми ніколи не бажали війни, ми й тепер висловлюємося рішуче проти війни, але ми ніколи не відмовлялися від клясової боротьби. Всі репресії у Польщі відносно польських пролетарів і селян, відносно українського населення і инших національних меншостей, болюче відчуваються у серцях працюючого люду Радянських Республик і т. д.“ Звідси удалися маніфестанти під будинок польського посольства у Харкові. Одначе кінна міліція не допустила до авантури. Маніфестанти обмежилися лише до того, що на знак протесту проти насильства спалили перед посольством опудало польського жандарма. („Вісти“ ч. 97 з 30. IV. 924).

* * *

Протести українських робітників в Канаді проти польських насильств у Східній Галичині.

В квітні ц. р. відбувся в Канаді цілий ряд робітничих віч (мітінгів) як у Вінніпегу, Веланд, Торолд, Торонто, Кічінер, Ошака, Лондон, Оттава, Ст. Кетеріне, Футгилс і и., на яких українські робітники еміґранти заложили протест проти польських насильств над многострадальним українським народом у Східній Галичині як рівнож проти румунських насильств на Буковині та у Бесарабії. На всіх вічах принято однозвучну резолюцію протест, спрямовану до організованих робітників усього світа.

У протесті вичислені всі яркі факти на економічному, культурному і соціяльному полі, вказано на закриття всіх газет, органів УСДП., на посадження в тюрму редакторів і партійних діячів, на трагічну смерть Бесарабової і т. д.

Українські канадійські робітники апелюють до англійських робітників і до урядів радянських республик, щоби вони в імя міжнародньої єдности пролетаріяту пішли з допомогою угнетеному українському селянському та робітничому народові західніх українських земель і причинилися тою допомогою до виборення їхньої національної та соціяльної волі.

Наддніпрянська Україна.

Бібліотека акад. М. Грушевського.

Народній Комісаріят Освіти рішив допомогти акад. Грушевському перевезти до Київа його бібліотеку, що находиться за кордонами України. Народній Комісаріят Освіти звернувся вже з проханням до митнього Управління Уповноваженого Народнього Комісаріяту закордонної торговлі за безмитним перепуском названої бібліотеки з закордону. („Вісти“ ч. 97).

Педагогічна поїздка до Німеччини.

Головна Управа Професіональної Освіти на Україні рішила вислати гурток українських педагогів до Німеччини для обзнайомлення з німецьким шкільництвом та дитячими установами. („Вісти“ ч. 97).

Шкільна інспектура.

Народній Комісаріят Освіти виготовив законопроєкт про введення в життя районових шкільних інструкторів з інспекторськими правами при районових Виконавчих Комітетах (Виконкомах). Фінансово-економічному відділові доручено розробити плян збільшення коштів на удержання губерніяльних, окружних і районових інспектур народньої освіти. („Вісти“ ч. 97).

Одна постанова-

У Харкові відбулася 8-ма губерніяльна партійна конференція центрального комітету комуністичної партії большевиків України, на якій між иншими принято таку постанову: „Зважаючи на те, що надмірне розмноження Вищих Наукових Заведень ведеться на рахунок погіршення їхньої роботи і зао стрення матеріяльної нужди, конференція вважає за невідкличне в слідуючому шкільному році — скоротити чисельний склад тих заведень, поліпщити їхній матеріяльний стан та за всяку ціну змінити в них пролетарський елемент і політичну роботу“. („Вісти“ ч. 97)

З польських справ.

Гонолюльський сенатор. — Дотепний проект знищення Литви. — Скріплювання поліції на „кресах“.

Наші читачі певно пригадують собі афери пястівського сенатора Гамерлінга, одного з авторів хієнопястівського пакту. Для прання брудів гонолюльського сенатора створено було маршалківський суд, який не потрафив вибілити цього пана. Щоби все це перетерлося, Гамерлінг виїхав на якийсь час в Америку, де свойого часу ріжними махінаціями доробився великого маєтку. Як він цього маєтку доробляся, можна собі уявити, що його американські власти хотіли арештувати мимо його сенаторського пашпорту. Тепер Гамерлінг вертає до Польщі. Щоби собі підготовити ґрунт, він постарався про поміщення в одній американській газеті статті з панегіриком в свою честь. Тепер цю статтю за гроші передруковує вся польська преса. Цікаво, що на марних 600 міліонів злакомилася і сіоністична „Хвіля“ і теж помістила цей документ „моральности“ польської публіцистики в рубриці „Публичні голоси“.

Польський поміщик з Виленщини вислав до Варшави таку телеґраму: Президент Польщі — Президент Ради Міністрів — Міністр закорд. справ — Маршалок Сойму — Варшава. „Пропоную вляти Німан коротким каналом Городно, Новий Двір, Бібра, Нарва до Висли, омінаючи Литву. К. З.“ Знаменита розвязка! Ініціятиву певно перейме п. Грабскі зі „Слова польского“.

Польська преса подає, що на совітською і литовською границею побудовано 33 будинки для сторожі, що туди вислано окремі кінні відділи, що мають пильнувати границі і що відтепер там буде все гаразд, бо наслано велику скількість поліції. На Виленщині — по даним польської преси — відкрито велику шпіонську аферу.

З польського сенату.

6. травня в освітній комісії сенату відбулося голосування над резолюціями, внесеними представниками ріжних сторонництв підчас дебатів над буджетом міністерства освіти і справ релігійних.

Між иншим більшостю голосів принято резолюцію, поставлену сенатором Тулліє („хієна“): „Сенат взиває уряд, щоби в переговорах в справі конкордату з Апостольською Столицею старався про приняття грецько-католицьким обрядом григоріянського календаря та зменшення греко-католицьких свят до числа, яке обовязкове для римо-католицького обряду. Сенат взиває уряд, щоби відповідні пертрактації перевів також і з управою церкви православної відносно числа свят і календаря“.

Представники клюбів українського і білоруського — сен. Черкавський і Богданович поставили отсю резолюцію:

„Сенат висловлює опінію, щоби уряд при виконанню а також і дальшому опрацюванню буджету взяв під увагу слідуючі постуляти православного населення:

1) Департамент релігійних ісповідань повинен бути реформований так, щоби для православного ісповідання утворено окремий відділ і на чолі цього відділу поставлено особу православного ісповідання, що знала би історію і канонічний устрій православної церкви.

2. Православному населенню повинна бути, згідно з конституцією, забезпечена можливість вільного внутрішнього самоврядування; тому треба скасувати „Тимчасові“ приписи про відношення православної церкви до польської держави з р. 1921; тому не можна ставити жадних перешкод у скликанні Собора православної церкви згідно з канонічними приписами.

3. Відбирання православних церков а також касування парафій повинно бути стримане до час вирі-

шення тої справи законодатною дорогою.

4. Формальне непосідання горожанства не може служити перешкодою для виконування пастирських обовязків і притокою для звільнення православних духовних осіб.

4. Потреби в духовній освіті й вихованні повинні бути належно заспокоєні; тому уряд повинен заложити Духовну Академію, а також утримувати не менше як 2 православні семінарії: одну для українського населення та одну для білоруського населення. Викладовою мовою в тих духовних школах повинна бути матірня мова питомців. Зрештою рішення в тій справі може прийняти єдино тілько сама православна церква через свої органи".

Резолюцій в такій редакції комісія не прийняла. Цілком прийняла лише точку I-у, цілком відкинула точку III-ту. Точку II-гу прийнято без слів: „Тому треба скасувати „Тимчасові" приписи про відношення православної церкви до польської держави з р. 1921". В точці V-ій відкинуто слова: „викладовою мовою в тих школах" і до кінця резолюції; в тійже точці після слів: „академію духовну" — додано: „або богословський відділ при університеті". Точку III-тю принято в иншій редакції, але зі збереженням тогож самого змісту.

Так потрактовано справу на сенатській комісії. Що буде на пленумі, побачимо.

15 с. м. здерн... ся висилку ... зети тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. 1—3

В Польщі небезпечно збірати матеріяли до архіву!

до арештування проф. Е. Архипенка.

Коли в минулому році от. Тютюнник перейшов на сторону большевиків, написав листа, в якому подав мотиви свойого незвичайно відповідального, персонально дуже ризиковного кроку. Цього листа розіслав до всіх українських газет по цей бік риської лінії. І всі газети зреферували зміст листа і залученої до нього відозви. Зреферували і зайняли становище до кроку от. Тютюнника.

Факт переходу найпопулярнійшого організатора повстанчого руху на Наддніпрянщині зробив велике враження серед наддніпрянської еміграції.

До нашої редакції зайшов один з визначних наддніпрянських діячів, що разом з армією УНР. опинилися на еміграції в Польщі, проф. Е. Архипенко, в тій думці, що може що близче довідається про причини переходу п. Тютюнника. Нічого близче довідатися не міг, бо поза листом, які одержали і всі инші газети (одні його передрукували, другі, як ми, тільки зреферували), мимо зусиль ми нічого не знали.

Проф. Архипенко спитав, чи не міг би побачити листа. Мав сумніви, чи це не є який плягіят. Ми вишукали його поміж редакційними шпаргалами. Проф. А прочитав його і спитав нас, чи ми такі речі ховаємо до архиву. А коли довідався, що ні, попросив, щоби дозволити забрати листа до його приватного архиву, який він збирає вже від довшого часу. Очевидно, ми проти цього нічого не могли мати. І п. Архипенко покинув Львів, радий, що його збірка документів збільшилася.

Не прочував, що це станеться притокою до арештування його. Підчас одної з генеральних нагінок на українську інтеліґенцію у п. Архипенка, хоча він політикою не займався, тільки кооперацією і бжільництвом (він один з найкращих знавців бжільництва на цілій Україні!), — зроблено ревізію і заквестіоновано архив, та на основі найденого в ньому згаданого листа записано його в модний тепер почет „wywrotowych działaczy". Проф. Архипенка арештовано і проти нього ведеться тепер слідство в напрямі одного зі страховитих законів.

Вальоризація передвоєнних належитостей.

Рада мін. акцептувала проєкт в справі вальоризації передвоєнних і воєнних вірительностей. Прийняла проєкт перечислювання приватноправних зобовязань з перед 20. квітня 1924 р., або за час перед, підчас і після війни. Найважнійші розпорядки торкаються справи: гіпотечних позичок, що обтяжують домы, до котрих годі применити закон про охорону льокаторів (міських гіпотек), які вальоризуються від 21—15 проц., залежно від дільниці, гіпотечних сільських позичок, що вальоризуються від 42—15 проц., позичок без забезпеки, гіпотек належн. з товарового кредиту, векслів вальор. на 10 проц. Дальші розпорядки вальоризують заставні листи, обліґи промисл. підприємств, вкладок ощадностей, в банках ПКО. Розпорядок містить подрібну скалю вартостей в валютах б. держав від 1914 р. до квітня ц. р.

Справа жидівської республики.

З Москви звідомляють, що „Зоінт" і „Іца" згодилися матеріяльно підперти проєкт жидівської кольонізації на Криму. Ініціятор проєкту д-р Розен виїхав 30. квітня до Парижа, де відбудеться конференція обох згаданих орґанізацій з иншими стоваришеннями, заінтересованими справою. Майже певне є, що конференція принесе позитивні висліди, які вможливлять негайно заключити договір з СРСР. Мабуть уже в осені приступиться до здійснення проєкту. Проф. Геоґрафічного Інституту в Петрограді Бокаров зложив представникови Ж. А. Тел: „Коли справу „жидівської держави" на Криму чи Україні ставити на ступіні широких перспектив, не буде з цього ніякого результату з причин економічних, фінансових, політичних і ин. Колиж обмежитися до скромної кольонізації, буде пожиточно вможливити кільком тисячам жидівських родин працю на рілі. Професор Найв. Геоґр. Інституту в Петрограді Штернберґ заявив: „Були і є між нами наївні люде, котрі мріють про те, щоби жид. нарід знормалізувати при помочі повороту до рільної господарки, створення селянського стану. Даремні сподівання. Жиди ніколи не вдоволяться способом життя українського мужика. Жиди займаються хліборобством із нужди або ентузіязму. Діти палестинстлих кольоністів, що посвятилися для свого ідеалу, при першій нагоді втікають на університети в Парижі і Льондоні. Причиною цього, не щоби не терпіли праці на рілі, а замилування до інтелектуальної праці — головна прикмета жидівського народа.

Стріча Мек Донельда з Поанкаре.

Запевнюють, що реченець стрічі з Поанкаре на 20. ц. м. визначено на бажання Мек Донельда, який числить на успіх Поанкаре при виборах. 18. ц. м. прибудуть до Медіоляну бельґійські міністри для конференції з Мусоліні, так що до кінця ц. м. буде готовий ґрунт для нарад союзних держав. На зїзді з Мек Донельдом розглядатимуть усі політичні справи, в звязи зі звітом знавців. Звідомляють, що Поанкаре згодився на предложения Мек Донельда, але просив стрічу відбути вже 19. ц. м.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Нове югославяньске правительство.

Король Олександер поручив утворення кабінету Маркові Тріфановічеві (рад.). Провідник босняйських магометан Спаго і провідник клерикалів Корошец обіцяли поперти концентраційний кабінет Тріфановіча, коли не буде в ньому Пашіча.

Совітсько-німецький конфлікт.

„Ізвестія" пишуть у звязи з інцідентом у большевицькій місії в Берліні, що совіти повинні домагатися покарання винуватих, перепрошення сов. правительства, ґарантії, що подібне не повториться і виплати відшкодування арештованим. Красін пише в „Ізвестіях", що слід обмежити зал. комунікацію з Німеччиною. На випадок удару Німеччини СРСР. може відповісти двома. Німецько-сов. залізн. конференцію, що мала відбутися 11. ц. м. відкликано.

Кровавi маніфестації в Галлє.

В Галлє відбувалася 11. ц. м. під памятником Мольтке нац. маніфестація. Прибули Ґінденбурґ, Людендорф і Макензен. Прийшло до сутички із комуністами. Один комуніст ранений. На передмісті було 5 убитих.

Дрібні вістки.

Економічну блєкаду Німеччини на випадок невиконування нею репараційних зобовязань бажала Анґлія доручити Союзові Народів, але цей останній відкинув таку пропозицію.

Компромітуючі большевицького консуля в Ґамбурґу документи впали в руки ґамбурської поліції.

Вибір Кулїджа президентом Зєдинених Держав по всяким даним запевнений. При виборах у Каліфорнії Кулїдж відніс повну побіду над противниками, не зважаючи на це, що противник був Каліфорнійцем.

Мендочельд незадоволений перебігом анґлійсько-большевицьких переговорів та поведенням большевицької делеґації. Він має до цеї останньої виготовити ноту зі зазивом приспішити переговори або їх цілком перервати.

Большевицька делеґація в Льондоні стала на становищі, що вся колишня власність дарського уряду є тепер власністю большевицького уряду і на тій підставі домагається видачі в посідання большевиків будинків давної російської амбасади.

Міжнародній студентський конґрес мав би в цьому році відбутися 16. вересня у Варшаві. Виконавчий Комітет Міжнародньої Студентської Федерації в Парижі приступив до приготування для скликання того конґресу.

Кріза американського посольства наступила у Варшаві. Дотеперішній посол Гібсон уступив, а на його місце має прийти Дабуль.

Німецькі соціялісти рішили запропонувати плебісцит у справі приняття або відкинення репараційного проекту міжнародніх знавців.

Чеська офіціяльна преса заговорила у звязку з поїздкою Бенеша до Риму про нову „центральну Европу". В Римі має зродитися ініціятива до нового політичного уложення середньо-европейських держав, яке обіймало би Франлію, Італію, Малу Антанту, Польщу і Мадярщину.

Большевицька делеґація в Льондині висунула для Анґлії в заміну за позичку такі концесії: 1) відступлення східньо-китайської залізничої лінії, 2) відкликання всіх дипльоматичних і економічних делеґацій та місій Радянського Союзу із Афґавістану, 3) ліквідацію заснованого в Ташкенті окремого Інституту для підготовки комуністичних аґітаторів і ліквідацію протианґлійської революційної аґентури. 4) припинення протианґлійської пропаганди в Персії та відкликання всіх аґентів, що працюють у Персії від імени III. інтернаціоналу.

Подорож Мільрана до Варшави обговорюють жваво французько-польські кола. Подорож мала би бути відповідю на відвідини б. начальника держави Пілсудского в Парижі.

Україна загрожена чумою. Найстрашнійше розповсюднюють чуму на Україні щурі, миші та суслики, котрих там безліч і боротьба з котрими незвичайно важка.

Нові радянські консуляти засновано в Ґраці та Трієсті.

НА ЛІТО! НА ЛІТО!

в ЗЕЛЕМЯНКУ!

Роскішне літнисько в скільських горах над Опором. — Залізнична стація в місці. — Безпосередні поїзди із Львова.

Початок сезону 1. червня.

Вигідні, сонячні комнати. — Смачний і здоровий харч. Ціни приступні для кождого.

Зголошення слати на адресу: **Заряд літниська ЗЕЛЕМЯНКА** почта **Гребенів.**

Устні інформації: в Тов-і „Карпатія", Львів, вул. Руська 18., III. пов. від 10—12 години. 1859 1—1

В Парижі йдуть великі приготування для приняття югославянської королівської пари.

В Будапешті відбулися три політичні процеси проти провідників „Пробудженої Мадярщини". Обвинуваченими були два посли і один. гімн. учитель. Одного посла звільнено, другого засуджено на грошеву кару, а учителя засуджено на один місяць тюрми. Всім закидувано зневагу мадярської аристократії в ґазетних публікаціях.

Reichslandbund, найбільша і найсильнійша німецька господарська орґанізація висловилася проти приняття Німеччиною репараційного проєкту міжнародніх знавців.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (102) числі „Діла" сконфісковано один уступ з статті „Непохитний селянин", зреферованої вірно за „Таймсом". Отже найбільш впливовий світовий орґан преси підлягає коректі провізоричного польського цензора! — Крім того прокуратор скреслив наші коментарі до поглядів „Трибуни Роботничої", вважаючи мабуть ті погляди цілком правильними й не вимагаючими ніякої дальшої дискусії.

— **Культуртреґерство.** В с. Пасічнім під Станиславовом польська повіт. шкільна рада відкрила поруч істнуючої вже української одноклясівки — польську одноклясівку. Іменована учителькою Цяснова, не маючи охочих до науки, заманює дітвору до школи цукорками. Всеж до десятка школярів ще не призбирала, що, зрештою, не перешкаджає їй брати від вдячної польської скарбниці по 300 мін. з ґаком місячної платні. — В Зарваниці коло Вишнівчика шкільна пов. рада призначила ще з початку біжучого шкільного року [illegible] українські сили, очевидно — Полякі[illegible] і його жінку. Те, що ці вчителі не знають цілком жадної [illegible] населення, [illegible]ська, не [illegible] мають [illegible] право до виконування [illegible] обовязків [illegible] шкільна куратория [illegible] ревела українську викладову мову [illegible] на польську й таким робом [illegible] порядку! Правда, батьки дітей [illegible] фреквенція у школі зменшилася і школа перемінилась у примусовий заклад виховання діточих язиків — але воно не морочить голови ані шкільним потентатам, ані тим паче наставленим культуртреґерам. — В Станиславові усунула львівська шкільна куратория директора приватної дівочої учительської семінарії Михайла Девоссера за непослух указові про ведення шкільних катальоґів на польській мові.

— **На Сибір!** Львівська шкільна куратория перенесла гімн. учителя І. Смоленського з української ґімназії у Станиславові до Кросна.

— **Запит до військової влади.** Дмитро Кардаш, родом з Загвіздя під Станиславовом, колишній козак-кавалєрист з кінної дивізії Січових Стрільців полк. Бориса, був взятий до польського війська і служив при кавалєрії у м. Рівному. Перед півроком приїхав на відпустку до дому й там забарився, не виїхавши в час на місце служби. За те був арештований і відвезений до полку і від того часу рідня немає ніякої вістки, що з ним сталося. Нас просять спитати цією дорогою у вищої військової влади вияснення, бо в рідній місцевості Кардаша шириться поголоска, що він, Дмитро Кардаш, застрелився у польській військовій вязниці.

— **Де іконостас?!** В 1915 р., підчас війни, Мадяре вивезли з міста Богородчан кудись на Мадярщину чудовий іконостас богородчанської церкви. Від того часу нічого не чути про долю отого іконостаса, який уявляє собою величезну матеріяльну й ще більшу мистецьку вартість. Дотепні люде відшуковують у Варшаві і дзвони які колись вивезли Москалі до глибокої Росії, а де-де лекше булоб найти іконостас у недалекій Мадярщині! Наші богородчанські читачі звертають оцим увагу вищим нашим духовним чинникам, щоб поцікавились цією справою і проявили у ній трохи ініціятиви й меткости.

— **Шевченкове свято** обходила жіноча семінарія і дівоча школа УТІТ. ім. Шевченка у Львові дня 9. ц. м. в салі тов. Лисенка. На прибраній бюстом поета і зеленню сцені визначилася маленька Дзюкевичівна і темпераментна Ревенко деклямаціями, сестри Зарицькі грою на фортепяні а Ласовська сольо-співом. Хори семінаристок і учениць під проводом, перший проф. Козака, а другий проф. Мартинюка, співали гарно. Свято розпочав живий образ а закінчив сценічний. Саля була переповнена молодию, старшої громади було мало, а добре було би відвести й покріпити душу, глядячи на нашу молодь будучність!

— **Неспокійний страйк.** У Норвеґії від довшого часу треває залізничий страйк. Настрої озлоблених залізничників зверну[illegible]

вись в останніх днях проти короля. Кілька тисяч страйкуючих зібралось перед королівським замком у Христіянії і почали голосно демонструвати. З товпи посипалося на замок каміння. Багато з них крізь вибиті вікна попало до королівських кімнат. Поліція і військо, які поспішили на місце демонстрації автомобілями, розігнали демонстрантів, одначе при цьому прийшло до кривавих сутичок, які до пізна продовжувались на периферіях міста.

— **Кронпринц письменником.** У найблизчому часі має появитися книжка б. німецького кронпринца Фридриха Вільгельма, у якій він займається головно питанням, хто винен у вибуху війни 1914 р.

— **За великоміський характер.** У Відні поліція дозволила ресторанам їжа. варням бути відчиненими цілу ніч до год. 4 зранку. На те, щоб піти на руку тим підприємствам, щоби взагалі оживити нічний вуличний рух і щоб дати можливість бідній шому трудовому населенню перевозити довгі літні вечорі на прегарних далеких периферіях столиці, дирекція віденських міських трамваїв має продовжити трамваєвий рух на всіх лініях далеко поза північ. Ніякої „деморалізації" населення наслідком таких розпоряджень дирекція поліції ані міська рада не бояться, бо справедливо аргументують, що відвідувачі тайних люксусових нічних льокалів, пяниці й усякі нічні птахи не резигнують зі сво їх приємностей і при відсутности трамваїв. Але такі погляди й такі розпорядження зроджуються лише у великоміській атмосфері, де люде не тільки самі привикли до великого руху, але й усякими способами стараються підтримати й оживити його ще дужче. У нас, у брудній і обдертій львівській „столиці" о півночі панує вже египетська темрява, а кожного прохожого повіцянт мірить підозрілим оком як ноторичного злочинника...

— **Місце спочинку Елєонори Дузе.** Домовина з тілом Елєонори Дузе находиться тепер на хвилях океану, в каплиці, уладженій в одній із кают пароплаву, який везе смертні останки до її соняшної Батьківщини. Італійський уряд призначив їй на останнє місце спочинку містечко Асольо недалеко Венеції. Асольо — це старинна, історична місцевість, славлена чудовим романтичним положенням. Це було улюблене місце побуту Елєонори Дузе. Сотні робітників заходяться біля чимшвидшого вибудування очікуваному почесному гостеві величавого мавзолею.

— **Вдячність Греції.** Грецький уряд подарував американському правительству відому статую Гермеса полота Праксителя, з вдячности за поміч, яку найшли у Зєдинених Державах грецькі біжанці.

— **Новий „вєщ".** Українське-пястівське „Ехо варшавске" з 4. ц. м. в оголошеннях помішує ось який вельми цікавий маніфест: „До Урядів і Соймів Чотирьох Вільних Славянських Народів: Румунії(?!), Югославії, Болгарії і Польщі Відкритий Лист. Ящо правдиво дбаєте про Добро, Силу, Могутність і довговічню Будучність Ваших Народів і Держав взиваю Вас воскресити і у Вашій Історії Велику Ягайлонську Ідею. Взиваю Вас ствердити Почвірну Унію під черговим, щонять літнім начальним керовництвом: 1) Короля Румунії до 1929 р., 2) Короля Югославії до 1934 р., 3) Президента Польщі до 1939 р. і 4) Короля Болгарії до 1944 р. Нехай живе Союз трьох Мор! Вільних з Вільними! Не дайтеся відмовити від цеї невмірущої думки. Хто сильнійший—Ви, чи Ваші смертельні вороги?! Зєднайтеся, бо з Вами, або без Вас, або всупереч Вам такий Союз Зєдин. Слав. Держав мусить заістнувати і заістнує до р. 1928. І Ти, Литво, шляхотно вернеш в сліди Великого Ягайла, але перш усього мусиш зірвати з відвічними ворогами „Хрестоносцями" („Krzyżakami"). А Ти, Чехіє і Словаччино — з нами, чи проти нас? Европа і Світ ждуть Вашої Відповіди, гідної Вас. Вєщ Відродження Величі і Могутности Польщі: від „1902—1918—1933" *Остоя Осташевски*". Цікаво, як поглягнулиб психіятри на тагакого „вєща"?

— **Пригадується,** що концерт челіста Б. Бережницького з Відня відбудеться в понеділок 12. мая о год. 8. вечер в салі Муз. Тов-а ім. Лисенка. Проситься публіку точно явитися. 1845 1-1

Львівська філія Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над молодю уладжує в днях 1—8 червня ц. р.

ТИЖДЕНЬ

„Української Дитини"

Проситься всі П. Т. Товариства не уладжувати в тих днях ніяк вистав і збірок і т. п.
1846 2—2

З еміґрантської недолі в Польщі.

17. квітня відбулися в Стшалкові загальні збори тамошньої української еміґрантської кольонії, на яких було присутніх 163 Українців-еміґрантів, себто вся кольонія. Предметом нарад було становище, в якому опинилась уся українська політ. еміґрація у Польщі та відношення її до Українського Центрального Комітету у Варшаві. Той комітет, вибраний на першому еміґрантському зїзді 15.—18. серпня м. р. Другий зїзд мав відбутися на римо-кат. різдвяні свята; призначений другий термін на 16. лютого ц. р. теж відкладено, а то на 19. квітня, але й тоді зїзд не відбувся. На адресу У. Ц. Комітету падали на зборах у Стшалкові — як видно з надісланого протоколу — гіркі докори, головно з тої причини, що в звязку з остаточною ліквідацією таборів інтерновачих б. членів армії УНР. інтерновані залишаються з днем 1. вересня без даху над головою і хотіли би дістати пораду й вказівки, як їм дальше бути. Загальні збори постановили: „1) Признати всі постанови, розпорядження й інструкції, які в майбутньому видаватиме УЦК. в Варшаві, або зїзд, який може бути скликаний цим комітетом — не обовязковими. 2) Довести до відома польської влади, яка 9. серпня 1923 р. затвердила УЦК., що еміґрація Стшалкова не визнає цей комітет своїм репрезентантом і то з мотивів, наведених в залученій заяві відділу УЦУ. 3) Доручити стшалківському відділові УЦК. війти до Мініст. Внутр. Справ з проханням про дозвіл на скликання другого еміґрантського українського зїзду в бувшому таборі для інтернованих Стшалково в термін можливо найкоротший і в кождому разі не пізнійш місяця червня 1924 р. 4) Організаційну працю по підготовці зїзду покласти на місцевий відділ УЦК., який, для приспішення праці, поповнити трьома новими членами. 5) Просити часописи оголосити цю резолюцію на своїх сторінках. 6) Просити Каліш, Щепюрно, Петрокув, Гарнів, Гайнівку, Львів, Краків, Познань і инші осередки української еміґрації в Польщі й усіх поодиноко мешкаючих еміґрантів відгукнутися на заклик стшалківських еміґрантів, і надсилкою своїх резолюцій, постанов, побажань, міркувань, опіній, листів та грошей підтримати заходи стшалковців в організації еміґрантського життя власними силами. 7) По одержанні дозволу на скликання зїзду, призначити день і час його скликання й оголосити про це в часописах. Гроші й кореспонденцію проситься надсилати по адресі: Strzałkowo (Poznańskie) Obóz internowanych. Komitet ukraiński".

(Реферуючи збори в Стшалкові на підставі присланих матеріялів, наша редакція дає вислів свому бажанню щиро йти на руку всяким спробам матеріяльної організації наших наддніпрянських братів-еміґрантів, одначе, не орієнтуючись як слід у всіх детайлях внутрішнього життя еміґрантських кольоній, не забірає в цій справі ніякого голосу).

Дописи.

Станиславів. (*Віче в шкільних справах*). На неділю 4-го травня 1924 скликав міжпартійний український комітет в Станиславові віче в справі українського шкільництва.

В салі „Сокола" зійшлася кількатисячна товпа народу.

Збори отворив іменем скликуючого комітету д-р Лев Бачинський. По виборі президії, в склад котрої увійшли д-р Юлій Олесницький як предсідатель, а пп. Столярчук з Книгинина Кольоній і Мартин Королюк з Чернієва як заступники предсідателя, виголосив інсп. Іван Ліщинський зі Львова основний реферат, представивши докладно похід шкільних властей проти українського шкільництва і способи легальної боротьби проти них, як із державними законами (конституцією) так і з міжнародніми трактатами суперечних розпорядків.

Реферат принятий грімкими оплесками закінчив референт резолюціями такими, які були ухвалені у Львові на шкільній краєвій нараді. Серед дискусії доповнено ще ті резолюції на внесення молоді резолюціями в справі високих шкіл, а надто д-р Лев Бачинський серед величезного ентузіязму поставив внесення, щоби віче ухвалило признання проф. М. Галущинському за його становище з тим, що за ним стоїть цілий народ і не дасть собі видерти своїх прав. Всі піддані під голосування резолюції приняло віче одноголосно і невмовкаючими оплесками. Віче закінчилось короткою промовою предсідника адв. д-ра Ю. Олесницького, котрий звернув увагу, що живемо в републиці, де сувереном повинен бути цілий народ, а влада лиш виконавчим органом. Отже погано, коли влада не тримається законів, та нарушує їх. Тому народ на вічах має право протестувати проти зловживання влади. Нарушення законів можуть принести необчислені наслідки, коли доведеться до розпуки народ. Хмельницький теж жаліся королеві, але даремне, і дістав пораду самому собі пошукати справедливости.

По замкненню віча предсідником присутні виходячи заспівали „Не пора", що не подобалось поліції, котра ввійшла цілим відділом до салі і приневолила виходячих перестати співати.

Присутній.

НАДІСЛАНЕ.

За надісланє редакція не відповідає.

АДВОКАТ

Д-р ІВАН КАЛИН

веде свою канцелярію в **ГАЛИЧИ**

і заступає всі судові й адміністраційні справи. 1863 1—5

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Абітурієнтів української гімназії в Коломиї з р. 1914. прошу о адреси і пропозиції дотично зїзду, який повинен відбутися цього року.— *Юлїян Галярник*, Львів, Ринок 36. 1850 2-2

Дрібні оголошення.

ЦЕМЕНТ бочками і цілими вагонами доставляє Краєвий Союз Господарських Спілок „Сільський Господар", Львів, Зіморовича ч. 20. і його Відділи: Перемишль, Косцюшка ч. 5, Стрий, Ринок ч. 6, Коломия, Ринок ч. 40. 1869 1—2

ДЛЯ ГІРСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ доставляє жито, ячмінь, овес вагонами Краєвий Союз господарських Спілок „Сільський Господар" у Львові, вул. Зіморовича ч. 20. 1868 1—2

ПАСІЧНИКИ! Присилайте віск до перерібки на штучну вощину і замовляйте вощину і пасічничі знаряди в Пасічничій Спілці у Львові, вул. Словацького 14 (біля головної почти). 1867 1—5

ПРОДАМ добре проспериючий корінний склеп двофронтовий з мешканням в рухливім місци. Зголошення до адм. „Діла" під „Добрий інтерес". 1835 1—3

КАНЦЕЛЯРІЯ адвокатська близько Львова до відступлення. Відомість у адв. л-ра Фукса, Сикстуська 40. 1864 1—1

БУЛАВНИЙ старший десятник — легкий інвалід У. Г. А. Усусус і СС. глядане місця возного, дозорця або подібного в українській інституції, або підприємстві у Львові або на провінції. Зголошення в У. К. Т. О. Н. І. Львів, вул. Руська ч. 3. II. п. 1862 1—1

В ЯВОРІ п/Стр. почта, залізниця в місці, сосновa околиця кліматична, є комнати для родини, з цілим удержанням та услугою, або без удержання — ярська кухня на маслі — соняшні, річні купелі, туші та прегарна околиця на прогульки. Блищі інформації і условя у о. Івана Стернберг-Стояловського місцевого пароха. 1847 3-4

НОТИ до співу й на оркестру, мішані й мужеські хори, висилає: Музична Накладня „ТОРБАН", Львів, вул. Осолінських 6. 1624 8—10

УКРАІНЕЦЬ з довголітньою практикою адвокатською, нотаріяльною, банковою, що пише скоро на машині і володіє українською, польською, німецькою і російською мовою, рутинований в справах спірних і неспірних, пошукує посади. Ласкаві зголошення слати для Миколи Лисого під адресою „Галя Попівняківна в Гусакові коло Перемишля". 1848 2—3

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Подяка.

Неумолима смерть забрала нам Мужа, Батька і Дідуня о. Миколу Левицького.

Всім знайомим і вірним, що були нам розрадою у тій важкій хвилі і своєю присутністю звеличали похорони Покійного щиросердечно дякуємо. Передусім дякуємо Всеч. о. дек. Стрільбицькому за послідні прислуги Покійному і провід в похоронах. Всеч. о. Божейкови за щиру сусідську розраду і відвідини Покійного. Всеч. о. Стернюкови, о. Федиському і о. Крукови за виголошені надгробні слова.

Особлившу подяку складаємо о. Каштанюкови, який від початку недуги Покійного з найбільшою ревністю і посвятою заступав в обовязках душпастирських і немов рідний ділив недолю у тім важкім нашім горю як також зайнявся всім чого вимагали похорони. Загально дякуємо Всім Всеч. Отцям, які прибули, щоби віддати послідні прислуги Покійному. Дякуємо Всеч. о. Степякови і Братству лат. обряду, які рівнож своєю присутністю на похоронах віддали послідну прислугу. Дякуємо Братствам церковним, що не щадили трудів і навіть з сусідних сіл прибули на похорони. Дякуємо парохіянам за всі прислуги та участь в похоронах. Хай Всевишній нагородить Вас всіх і хоронить від всего злого.

1866 1—1 *Родина.*

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ

поручає

Т-во „РОДОГАН"

Площа Ґолуховських 1. Дім Скарбка прети Великого Театру. 1750 5—7

Бережи чистоти своєї Рідної Мови й тим збережеш чистою й душу Народу Твого!

Вже вийшов з друку І. ОГІЄНКА

УКРАЇНСЬКИЙ СТИЛІСТИЧНИЙ СЛОВНИК

накладом: **Українська Книгарня й Антикварня, Львів, Рутовського 32.**

Книжка ця повинна бути в кождім українськім домі. Ціна як на обєм низька: 1851 брошур. 8·50 зол. оправлена в полотно з золотими витисками 10 зол. 2-2

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від нині і в слідуючі дні сальоновий фільм з сюжетом з трагічних переживань на 6 великих дій п. з.

„Процес банкіра Laroque'a"

Ролю прегарної Зузанни креує знаменита і вродлива французька артистка Rita Jolirdt.

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 104 (10 197). Львів, середа 14. травня 1924 Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Війна і мир.

Невідомі ще висліди французьких виборів, які у великій мірі рішатимуть про становище Франції до багатьох актуальних питань европейської політики та до альтернативи: війна чи мир?

Кожна весна приносить нові воєнні поголоски; кожна весна підтримує стан непевности; кожна весна відслонює наболілі питання, незагоєні рани, помотані гордійські вузли. І кожна весна підкреслює, що створений версайським трактатом і його відгалуженнями та постановами всяких аліянтських рад повоєнний стан є хиткий, непевний, побудований однобічно, а через те й скривлений. Сучасний стан повоєнної Европи не вдоволяє більшої половини її населення. Регулятор того стану — Союз Народів — є поки-що без основного реального значіння, бо регулює відносини тільки своєю опінією, а зрештою через недостачу екзекутиви миритьця з доконаними фактами.

Велика війна і її пізнійше продовження полишили масу пального матеріялу, який може кожної хвилі запалитися, розлитися новим пожаром по европейському континенті. До тогож при байдужности або надто механічному й однобічному вирішуванні деяких питань маємо такі дивогляди, що деякі держави, не говорячи про народи, все ще остають в стані війни. Між иншим такі випадки маємо й на межі осередньої й східної Европи. Вистане згадати, що ипр. Литва й Польща все ще остають в стані війни, хоч поки-що не ведеться та війна смертоносною зброєю. Те саме можна сказати й про відношення ЗУНР. до Польщі. Бо хоч справа Сх. Галичини формально вирішена сан-жерменським трактатом і постановою Ради Амбасадорів, то не вирішена вона всебічно заінтересованими сторонами. Иншими словами: Воєнний конфлікт, заініційований Польщею в р. 1918, ще досі не завершився формальною ліквідацією. Такою самою справою є й справа Бесарабії, а навіть риський трактат між Польщею і теперішнім С.Р.С.Р. не може вважатися вичерпанням цілости всіх питань між обома заінтересованими чинниками, не говорячи вже про те, що в тому вузлі сплітаються також інтереси инших чинників, ріжних від обох згаданих.

Очевидно, в осередку нинішніх грандіозних питань видвигається своєю могутністю німецька проблема. Велика воєнна гра років 1914—1918 не була розіграна до кінця. Вона до краю ослабила Німеччину, але не повалила її зовсім, не викреслила її з ряду великих, а в теперішніх умовах ще й хоробливих державних організмів. З другого боку вислід цеї гри не тільки не закріпив французької гегемонії в Европі, але й примусив французьких керманичів вічно потерпати за дальшу долю Франції та розбиватися за надійними союзниками.

Европейська преса переповнена в останніх тижнях розважуваннями і висновками англійського журналу „For nightly Review", в якій автор заслонений псевдонімом „Авгур" здирає заслону з кінцевого акту великої війни та відслонює деякі горизонти невідомої будуччини. Перемиря 1918 р. перервало акцію, яка зміряла до повного розторощення Німеччини, до стертя з лиця землі її мілітарної сили. Саме тоді воєнна техніка всіх родів (нові танки, хемічні витвори, отруйний газ „левізит") доходили до кульмінаційної точки розвитку і практичного приноровлення. Перемиря перепинило аліянтам довести війну до льогічного кінця. І тому вже тоді Поанкаре сумно хитав головою та заявляв: „Ніщо не дає нам причини, щоби бути з того (перемиря) гордим, — ми втратили великі мілітарні користи". Але те, чого до льогічного кінця не довели аліянти, можуть з часом довести Німці, леліючи ідею реванжу. Аліянти, а головно Французи лякаються, що десь там біля Берліна бородаті німецькі професори невтомно трудяться над аналізою воєнних винаходів і над конструкцією нових, особливо хемічних. І це безнастанно трівожить Францію. Нові хемічні винаходи можуть в нівець повернути всі запобігливі самоохоронні засоби і всякі невтралізації Рену й найблизчої околиці та всі мілітарні союзи.

Нові німецькі винаходи не тільки являються величезною небезпекою для Франції, але вони загрожують також Англії. Недавно висловився Мекдональд, що „Англія має короткий час, в якому може бути безумовно певна, що війна не заскочить її на протязі певного обмеженого числа літ". Та чи таку певність має Франція, а головно, чи в часі вибуху війни вона буде до неї так підготована і матиме певність побіди? До тогож крім центральної німецької проблеми, все ще актуальною є проблема великого европейськвго Сходу і невгомонні розходження між Англією і Францією.

Фактом є, що французька гегемонія дуже не по нутру Англії. Попередні англійські кабінети (Льойда Джорджа і Болдуіна) посередньо підштовхували Францію на нову воєнну авантуру, рахуючи з певністю, що такий або инший вислід війни буде ослабленням Франції і сумерком її гегемонії. Зручне (за Льойда Джорджа) і рішуче (за Болдуіна) піддержування французьких претенсій в репараційній справі, акцептування обсади Поруря, а навіть спішне й несподіване вирішення долі Сх. Галичини та постава в мемельському питанні змагали до того, щоби денебудь створити завязок воєнного конфлікту і прискорити вибух війни. Уряд Мекдональда ступив на иший шлях, на шлях мира. Але одночасно випередив Францію у визнанні СРСР., тим самим відбираючи їй заздалегідь єдиного надійного й могутнього союзника. Англія Мекдональда хоче збудувати европейський мир на взаїмнім порозумінні і на Союзі Народів, як світовім парляменті. Одначе Франція не покладається на таке порозуміння, не признає ваги здебільшого моральних зобовязань. Вона бажалаб силою утвердити своє становище і здобути певного союзника, яким може бути тільки нова Росія. Франція лякається тієї хвилі, коли Німеччина буде готова до війни новою зброєю, зброєю хемічних винаходів і тому виявляє охоту ще раз спробувати взяти участь у великій грі та довести її до льогічного кінця. Німецько-радянський союз є смертельною загрозою Франції. Розірвати той союз — на думку французької буржуазії — можна тільки поваленням большевиків і відновою франко-російського союзу. Французька буржуазія, а з нею й світова, не може ніяким чином порозумітися з большевиками, не може погодитися з істнуючим в С. Р. С. Р. господарським і правовим ладом, а тим самим неможливо постійно втягнути европейський Схід в орбіту господарського життя Европи та заповнити витворене від шістьох літ vacuum. В останніх часах це стало ще більш неможливим після того, як в Москві прийшла до керми комуністична лівиця і почалися антинепманівські репресії.

На такому підкладі зявляються воєнні поголоски, а такі факти, як французько-румунський союз, воєнна промова президента польської республики Войцеховского в Познані, концентрація червоних військ здовж Дністра і Збруча, висилка польських військ на східні кордони, алярми з тзв. національними меншостями, метушня російських протибольшевицьких організацій, — все це є познаки, що воєнні поголоски не є безосновними. Де почнеться війна: чи тут на сході між СРСР. та Польщею і Румунією, що є дуже правдоподібне, чи на заході, де в Порурі ширіться страйк і де легко було би спровокувати війну, — тяжко сказати, бо перш усього французькі вибори мусять вирішити основне питання: мир чи війна?

Перед новими політичними конфігураціями.

Подорож д-ра Бенеша до Риму.

Д-р Бенеш збірається у найблизчих днях до Риму і за тою його подорожю слідкує весь дипльоматичний світ з найбільшим зацікавленням. Певне світло на мету тих відвідин чесько словацького міністра закордонних справ, одного з найметкійших і найздібнійших дипльоматів повоєнного часу, кидає зустріч, яку він, д-р Бенеш, має мати по дорозі з югославянським міністром закорд. справ д-ром Нінчічом. Тудиж, на місце зустрічі, до містечка Вельдес, має приїхати посол Чехословаччини у Білгороді, щоб товаришити Бенешові до Риму. Празький кореспондент „Таймса" заінтерпелював Бенеша відносно мети його римської подорожі і той не старався навіть промовчати звязку своїх відвідин у Муссолінія з заключеним у січні ц. р. італійсько-югославянським договором. Д-р Бенеш назвав конференцію, яку він відбуде у Риму з керовниками італійської держави, продовженням нарад Малої Антанти, на яких Югославія повідомила офіційяльно своїх союзників про заключення тісного союзницького договору з Італією. Тепер Чехословаччина малаб і собі ввійти в якісь багато тіснійші взаємини з Італією, ніж досі. Характеристичним є допис римського кореспондента офіційяльного органу пражського уряду. В ньому він нагадує, що чеська дипльоматія була неприємно заскочена сербсько-італійським договором, який склався без усякої її співучасти.

Тоді, себто пів року тому, в Парижі запанувала просто консернація з приводу нової можливої конфігурації південної і середньої Европи, з якої нібито булаб виеліминована Франція. Французький посол у Білгороді, який в час не повідомив парижський уряд про підготування до сербсько-італійського союзу, був дисциплінарно перенесений. Подорож д-ра Бенеша до Риму діється безумовно за порозумінням із Парижем. Метою поїздки булоб сформулювати ясно становище і згоду Чехословаччини до названого договору.

Не є виключеним, що в звязку з тими відвідинами знову буде порушена справа можливого посередництва поміж Францією та Англією. Притоку до таких думок виразно дає побут у Римі бельгійських міністрів майже одночасно з Бенешом. А відомо, що д-р Бенеш вже нераз пробував грати ролю посередника в справі німецьких відшкодувань, стараючись лагодити ріжниці французьких і англійських поглядів — хоча даремно.

Мала антанта в старому розумінні не істнує вже так само, як і велика. А всеж вона була витвором повоєнних мировых договорів і повоєнних політичних відносин. Відповідно до того, як щораз більше виявляється нестійність тих договорів і непевність нинішньої по-

---

Пп. 458/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" число 95 з дня 3. травня 1924 р. в артикулах: 1) На першій стороні з гори в шпальті третій і четвертій до „за тісно" включно, 2) „З Полтави до Львова" а) від „Пані Н" до „границі включно; б) межи, що спеціяльний до „приватної" в) від „Були з того" до кінця уступу, г) від слів „Тому навдано" в цілости, 3) „Преса" від „Такі виїмки" до кінця артикулу, 4) „Новинки" в нотатці „Підозрілі сходими" від слів „У своїй" до „гостей" включно містить в собі ад 1) і 4) єство злочину з § 300 з. к. ад 2) і 3) злочину з § 65 а) закону карного і тому узнав доконану в дни 2. травня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Зарадом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1862, а іменно засудження за переступство на гризну до 4 000.000 Мп. — Львів, дня 5. травня 1924 (Підпис вечитий.)

Проект французько-румунського союза.

Римська „Трібуна“ подає, що переговори в справі французько-румунського союза довели до таких результатів: Франція пропонує заключення політичного і воєнного порозуміння, обчисленого в першу чергу на піддержку Румунії на випадок нападу з боку Радянського Союза. Таким чином в розріз з політичним порозумінням Франції з Чехословаччиною французько-румунський союз повинен мати перше всього характер воєнної конвенції. Ця конвенція не передбачує, що правда, несення помочі посилкою військ чи обміною воєнних частин. Всеж на всякий випадок плянується дати Румунії поміч командируванням французьких офіцерів, доставою оружжя і воєнного матеріялу та фінансовими засобами. Румунське правительство ще не покінчило обміркувань цих пропозицій.

По даним „Трібуни“ румунський міністр закорд. справ звернувся з пропозицією заключення союзу до англійського правительства. Одначе Англія відкинула пропозицію. Ці вістки викликали в Італії велике зацікавлення. Досі в Італії думали, що переговори в справі французько-румунського союзу не довели до означених результатів.

...нічної европейської констеляції, державні керманичі шукають щораз нових сполук. Подорож д-ра Бенеша до Риму має безумовно своїм завданням причинитись до створення нової міждержавної конфіґурації. На скільки це йому вдасться і на скільки та нова якась задумана ним комбінація причиниться до стабілізації нинішного хиткого і штучно складеного міжнароднього становища, покаже недалека майбутність.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

З польських справ.

Лікарства на „нресові“ недуги. — Клопіт зі Союзом Народів.

Польське міністерство внутрішних справ взялось „пацифікувати“ окраїни при помочі ось яких засобів: 1) в пограничній полосі мається вирубувати ліси, заборонити засівання пограничних полос збіжжам, головно високопенним; 2) енергійна будова будинків для граничної поліції, що має уможливити дислокацію поліційних сил і зміцнення телеґрафічної сіти (в найблищих місяцях мається побудувати здовж границі нових около 50 будинків); 3) скріплення піхотної і кінної поліції; 4) розбудова телефонічної сіти; 5) постійна інспекція діяльности поліції.

— В луцькій ґазетці „Жиє Волині“ якийсь ксьондз Шнарбаховскі скаржиться на стихійний зріст штунди на Волині. А що осиовним кличем штунди є „не проливати кров“, ксьондз Шн. нарікає, що пропаґатори штунди витручують рекрутам оружжя з рук, „позбавлюють Польщу героїчного жовніра, так небезпечного для большевицьких аґітаторів“ (по думці ксьондза штунду пропаґують большевики. На їх рахунок зґаданий ксьондз зараховує все, що йому не подобається). Кс. Шн. закликає до походу проти штундн ще й тому, що через неї на його думку не платять селяне податку. бо штундисти кажуть: „Ісус Христос не платив податку, тільки платила його риба, в якої нутрі найшов ґріш, отже правительству вистарчать природні богацтва державні“.

Кс. Шн. пропонує, щоби польське правительство занялося поширюванням римо-католицизму. Це вже раз було у вв. XVII – XVIII...

— В статті п. з. „Наша політика в Женеві“ „Ґазета варшавска“ пише: „Польську опінію гнівить те, що наша держава не відіграє на терені Союза Народів активної ролі, тільки являється все ще клієнтом Союза. Цей стан випливає з природи річи: Польща має надто богато справ в Союзі Народів і є в ньому до певної степени ізольована. Щоби могти змінити в Женеві нашу дотеперішню політику, треба витворити перше всього умовини, які на це дозволили би. Перше всього поручаємо зменшення числа наших справ в Союзі Народів. Це дасться осягнути змаганням до полагоджування можливо як найбільшого числа справ, що ще є в завішенню, безпосередно з заінтересованими чинниками. Поручуємо звертатися до інтервенції Союза як найрідше, хіба в крайній необхідности“.

Очевидно, міркування центрального вшехпольського органу мають виключно теоретичний характер. І вони знаменні тільки під одним оглядом. А саме — досі вшехполяки співали в один голос: „що Польщі може зробити якийсь там Союз Народів?“ Тепер „Ґазета варшавска“ констатує: „Союз Народів зробився поважним чинником в европейській політиці. Треба мати супроти нього очеркнене становище і треба на його терені вести консеквентну політику“. В чім ця консеквенція мала би лежати, „Ґаз. вар.“ не пише. Її виручило „Слово польске“, рекомендуючи польському правительству такі засоби для акції на терені Союза Народів, як фабрикація заяв українського та білоруського населення в справі відношення до Польщі, видавання рептильної преси і т. д.

Присилайте складки на пресовий фонд на ян, ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Дрібні вістки.

Проект німецьких соціялістів про плебісцит у Німеччині для вирішення репараційного питання стрінув у офіціяльних американських кругах дуже прихильну оцінку.

Д-р Бенеш заявив кореспондентові „Таймса“, що його поїздка до Риму має на меті продовжити почате ще на останньому зїзді представників Малої антанти діло італійсько-чеського як не менше мало-антантсько-італійського зближення.

Муссоліні наділив недавно Больонський університет титулом доктора honoris causa. Одначе Муссоліні титулу не приняв, заявляючи, що прийме його тоді як напише відповідну докторську дисертацію. Тепер саме Муссоліні викінчив дисертацію, що зветься „Прелюдія до Маккіявелі“ і передав її університетові. Оборона дисертації назначена на 15. червня н. р.

Між Мекдонельдом і Раковським, провідником большевицької делеґації в Льондоні відбулася вимінa листів по причині публікації англійською пресою деяких даних про переговори, яких не треба було оголошувати. Раковський застерігається проти недискреції та зазначує, що великі домагання большевиків про відшкодування за інтервенцію не являються останнім словом про цю матерію.

Турецько-большевицькі відносини в останніх часах загострилися. Большевики виселюють з кавказьких республик багато музулмян а тому кілька днів не приняли вони до відома іменування Туреччиною свого посла до кавказьких республик, чим почувся діткненим анґорський уряд. Турецька преса нападає на большевицьку політику але підкреслює, що в румунсько-большевицькому конфлікті по бессарабському питанню Туреччина мусить зберігати невтральність.

Вибори в Японії проходять дуже неспокійно. По цілому краю інтервенює поліція та військо для додержання порядку

Провідник німецьких націоналістів ґраф Вестарп заявив, що націоналісти ґотові до переговорів на основі репараційного проекту міжнароднього комісії знавців

Знижка курсу французького франка помітна останніми днями чи не в звязку з виборчою кампанією.

Франція поробила богато чисто військових замовлень у Чехословаччині. Всі ті замовлення призначені ніби-то для посилки в Туреччину

Турецько-румунські відносини останніми днями напружені в звязку з обставинами, що анґорський уряд не згодився на поїздку румунського премієра до Константинополя. Цей різкий вчинок стараються Турки тепер направити висилкою окремого військового делеґата до Букарешту для обговорення спільної акції на випадок війни з Радянським Союзом.

Румунія вислала до Баршави королівського адютанта ґенерала Фльореску для переговорів в справі заключення тісної воєнної конвенції. В Румунії відбуваються великі маневри, в часі яких спеціяльну увагу звертається на оборону від трійливих ґазів.

В Альбанії почалися поважні заворушення. Багато Греків убито. Грецький уряд занепокоєний подіями покищо занявь вижидаюче становище, але фльоту сконцентрував біля Корфу.

Слідуюча конференція Малої Антанти має початися в перших днях липня.

Союз Радянських Соц. Республик вимагає від Німеччини сатисфакції за нарушення екстериторіяльности торговельної місії. Бувший канцлер Вірт піднявся посередництва біля полагодження конфлікту.

Страйк в Рурі викликав поважне затрівоження в окупаційних чинників. Вони налягають на скору ліквідацію страйку і підтримують домагання страйкуючих. Не виключена інтервенція окупаційних чинників.

Мендонельд поставить завтра справу довіря до свого уряду в звязку з проектом консерватистів про знесення мита. Англійські ґазети подають, що довіря для уряду запевнене.

Жидівського університету в Ґданську не буде — пишуть польські ґазети, бо Союз Народів над цею справою зовсім не радив. У Союзі виринула инша справа а то справа переміни одного з европейських університетів на інтернаціональний університет.

МИХАИЛО ОБІДНИЙ.

Весняний поклін.

І згадую чомусь я мимоволі
Великих лицарів своїх...,
Лежать вони покинутими в полі
І без хреста могили їх.
О. Олесь.

Чотирнацять років назад, розшукуючи могили деяких визначних українських діячів, мав я великі труднощі в своїй роботі, — то хрест без напису, то немає зовсім хреста, а часами і могила зрівналася з землею. Свідки, старші люде повмирали, а молоді нічого певного сказати не могли. Пригадую як зовсім не могли розшукати могили поета Манджури.

Про це негативне явище писав я в 1910 році в ґазеті „Кубанщина“ в своїй статті „Про могили Василя Мови-Лиманського та Якова Кухаренка“, а також про охорону могил поляглих у визвольній боротьбі писав в 1921 р. в ґазеті „Трибуна“ ч. 85 в статті „De mortuis“, в збірнику „До Зброї“, та в своїй книжечці „В обороні могил поляглих українських лицарів“.

Чимже пояснюється як тоді, так і навіть тепер відсутність громадського опікування над могилами великих людей нашої нації?

В ті часи українська інтеліґенція не була перейнята духом національности, то була інтеліґенція скорше етноґрафічна. А тепер, коли ми сьомий рік боремося за права нації, за самостійність держави, коли значно поглибили своє усвідомлення, тепер на нас покладається і більше суворі обовязки і коли зґаданого негативного явища не можна було нам простити тоді, то тим більше не можна простити тепер.

А тимчасом одержуємо з ріжних місцевостей болючі, дуже болючі відомости про могили лицарів, що загинули в боротьбі за визволення України: зникають убогі хрестики з могил, а самі могили заростають травою, буряном, розмиваються дощами, западають та цілковито загладжуються.

Ще не захолонула на могильній землі ґаряча українська кров, а вже в могилу ніби в саме серце того, хто під нею спочиває, врізується плуг. Ламаються кости поляглих мучеників... На могилах українських борців будують крамниці, корчми, або й просто хліви, чи загладжують могили, провадять через цвинтар шляхи. Одним словом чиниться страшна наруга над тими, хто так любив своє життя, але без вагання віддав його Батьківщині, прийнявши вінець мучеників.

І немає кому виступити в обороні їх праху.

Нема тих, що будять...
Зосталися на цім світі
Ті, що світом нудять.

О, як би можна було крикнути туди, в світ тіней, щоби почули поляглі стрільці, козаки, крикнути запитати — деж ваші славні отамани, ґенерали, полковники, що вели вас до бою за Україну, що закликали вмирати? Де вони сьогодня, чи огнячи в своїх серцях сотки, тисячі ваших імен, поляглих за тую Україну, ґниють, конають в ланцюгах у ворожих тюрмах, каторгах, чи придбавши собі славу на вашій смерти, торгують вашою кровю, руками з незмитою ще ґарячою кровю лічать червінці, насолоджуються добробутом і спокоєм, або бавляться в ясних европейських каварнях.

Деж вони ті живі найближчі ваші батьки і друзі, местники за вашу кров. З останнім стрілом української ґармати ніби не чути вже й їх слова для освітлення ваших геройських вчинків, не чути закликів до святкування вашої памяти чи охорони і упорядкування ваших могил.

Недавно зустрів я одного полковника української армії, який на мій заклик до охорони могил, поляглих українських лицарів, просто одповів, що тепер не час займатися цією справою. А два роки назад він боляче і близько до серця брав цю справу, а сьогодня й він її цурається, він ваш провідник, ваш бойовий батько. Сьогодня каже не час, а колись, як повернемося додому, коли від ваших могил і ...залишиться

Звичайно, я тут не маю на меті тих до кінця чесних військових провідників, для яких дорога козацька могила. Але час так непомітно, а масово з кожним днем загладжує сліди великої боротьби і при нашій інертности так легко все затреться. Даремно через десяток років буде розшукувати батько могилу сина, чи син могилу батька, коли вже й тепер не знаходять.

Инші народи надають великого значіння справі пошани національних героїв. Уладжують дні поляглих, будують памятники, упорядковують цвинтарі і поодинокі могили, навіть закуповують в чужих державах бойовища, де полягли їх вояки (Чехи). І не тому, що мають свої держави і роблять це на державні кошти, по приписах. Ні, по більшости само громадянство, на зібрані серед себе кошти шанує память поляглих — дорогих своїх синів. Та чиж великих коштів потрібно і чи в коштах справа? Поставити якийсь скромний надгробок, чи просто великий камінь та на ньому вирізати декільки щирих слів. На памятнику славним ґероям в Термопілях Греки написали: „Подорожній, глянь нас тут триста лягло в обороні нашої Батьківщини“ і досить було цих простих слів, щоб будити героїзм в молодих поколіннях Греків.

(Докінчення буде.)

В обороні українського хлібороба.

(Дискусійна стаття.)

У „Ділі“ з 1. ц. м. п. Микола Кузьмин з Озірної подає відомости про теперішнє господарське положення українського хлібороба. Приладаємо дещо з тої статті:

„Вбогість і нужда тиснуться до селянських хат дверми та вікнами. Тягарі повоєнного лихоліття, як змора звалилися на плечі незорганізованого українського селянства і пригинають його вагою млинського каміння. Рільний робітник пухне з голоду і холоду. Цілковитий застій в продукції селянства. Хлібороб працює на всіх, тільки не на себе“.

Причина такого положення українського хліборобства в Польщі відома. Отже страти на девалюації польської марки, отже низька ціна селянських продуктів, отже податки, данини — а заробітку ніякого. Промислових підприємств нема в краю. Невеличкі, які є, припинюють продукцію (як саліни в Калуші, Делятині, а навіть нафтові підприємства в Дрогобичі, Тустановичах чи Битькові). В дворі не заробить хлібороб, бо на місці дворів в багатьох околицях зявилися кольоністи-мазури, або там, де є двори і наймають робітника, платять йому нині денно по 500.000 мп., то є кругло 3 сотики.

Справді велике горе українського селянства. Безземельні не мають вже чим проживитися, про можливість купна одіжи, інвентаря, конечної худоби нема що говорити і середньо заможнім хліборобам. Доносять, що навіть на купно нафти чи сірника нема готівки. Купна сила хліборобської маси упала. Це усі відчувають. Відчуває це поголовно кожний купець та кооперативи, які стоять найблизче народу.

Живучи в таких умовах, питають всі: а що буде дальше? Одна відповідь на таке питання: **буде ще гірше.** Бо Польща видатків на військо, на поліцію і т. д. ані не зменшить, ані в теперішніх умовах істнування Польщі зменшити не може. Податки радше будуть збільшені, ніж поменшені, бо всякі инші жерела доходу Польщі висихають. Припиняє свою діяльність великий промисл. Триста міліонів золотих за-мало на державу трицять міліонового населення, і на прим. банки в Варшаві, які перед війною мали кредиту по 200 міліонів золотих рублів, тепер дістали по одному міліонови золотих. Відки візьме промисл потрібної готівки на працю? Правда, Польща може дістати заграничну позичку. Та хто дає гріш, той мусить мати бодай деяку певність, що довжник не тільки схоче, але дійсно зможе сплатити довг. Про те, „чи схоче“, не йде ще мова відносно Польщі, але про „зможе“ йде і то дуже ріщуча мова. На прим. Англійці як передумову всяких балачок про позичку мали зажадати полагодження національної квестії в Польщі. Всі знаємо, що така вимога, це для теперішнього загалу Поляків — все одно, чи вони ендеки, хадеки, „визволенці“, соціялісти, — не леда горіх до розкушення. А треба ще й рахуватися з тим, що по пяти літах досвіду в Польщі, не легко вже тепер оманити ті меншости так, як їх оманювано досі. Та допустім, що Польща дійсно дістала, крім італійського, деинде більший кредит. Це змінило би дуже мало скарбову скруту Польщі. Такого кредиту можна би ужити тільки на урухомлення промислу. Та куди висилати продукти того промислу, коли навіть досі, в час полагоджування усіх труднощів Польщі друкарською машиною і тому великої дешевости продуктів польського промислу, не можна було найти ринку тутешнім виробам. І деж добути той ринок? Захід не потребує тутешніх виробів, а Схід нераз вже заявляв, що доти не пустить польських фабрикатів, доки Польща не відчує конечности заняти супроти сходу трохи инше становище, як воно означене на прим. в риському трактаті. Таким чином, свіжих джерел доходу польський скарб не може надіятися, отже тому буде тут дальше господарський застій, великі податки і данини, — **для всіх буде щораз гірше, а зокрема не поліпшиться дотеперішнє положення селянства.**

Коли взяти сказане за вихідну точку, то муситься запитати: щож робити нам? Багато дечого треба робити, а в першу міру обдумати засоби оборони перед лихом. Тож а) кинути найперше всю надію на чужих, а все бути певному, що тільки самі собі зможемо помогти; б) дійсно самим собі помагати, то значить раз уже перемогти питому нам байдужність до всього довкруги; в) побіч **живої політичної** акції всіх партій і груп, слід проявити масову оборону на **господарському** полі. Отже треба би без проволоки скликувати передусім повітові наради і повітові господарські віча. Ні одного кута нашої землі, що тепер під Польщею, не повиннося ominути. Скрізь є вже якісь кооперативні повітові централі. За прикладом н. пр. повітового союза кооператив в Копичинцях, повинні вони, по відповідній підготовці, уладжувати господарські віча. Референтів добирати зпоміж місцевих людей, а також конечно з наших господарських краєвих централь. Дбати за живу дискусію самих селян. Потім треба скликати господарські наради на кілька повітів, т. є. на округи, і на них дальше обдумувати спосіб оборони. Всі краєві інституції повинні зі свого боку негайно установити міри спільної акції в тім напрямку. П. Кузьмин пропонує заложення селянського банку. Усі знають, що хоч другий чи й третій чи й кілька банків для нас не зашкодилиб, а то навіть були би дуже потрібні, то одначе заложення банку не-легка справа. На банк треба концесії від центрального правительства, треба отже ждати і приготовитися також на жадання правительством концесій від тих, що банк засновувалиб, одним словом треба перемогти такі труднощі, які перемогти ледви чи є у нас змога. Та й не треба у нас на разі нових інституцій, але треба, щоб ті, які є, жили вже раз загально-національним життям, а не тільки своїм дрібоньким, егоїстичним. Не лише радощами, а й смутком та нашим горем мусять ті наші інституції перейматися, мусять дійсно боронити рідної землі, та прийти нині з допомогою хліборобству, від якого долі залежить доля нас усіх. Не штука тішитися тим, що осьто „ми в часі війни оборонили 20 відсотків свойого основного капіталу, инші жидівські і польські банки оборонили справді середньо понад 70 відсотків і тому за нами нема ніякої вини“, не штука всі грошеві засоби звести на доляри, брати місячно від 6 до 10 прц. відсотків від долярів, удержувати службовиків, аби в час найменшої скрути їх звільняти і так собі далеко від світа спокійненько проживати, не штука, закрутити собі голову припадковим успіхом і сісти на лаврах, сказати „моя хата з краю, а як буде нас треба, до нас самі з провінції звернуться“... не штука це все, але штука передбачити лихо, установити міри боротьби з ним, злучити всі засоби в обороні національної маси та дійсно, послідовно боронитися, хоч би навіть прийшлося нераз і зрезигнувати з дрібно-егоїстичного інтересу. Ті, що покликали до життя, н. пр. наш одинокий банк або „Дністер“ або Кр. Союз кредитовий або багато повітових централь, цілком не мали на оці лише дивіденди від капіталу вложеного у відносне підприємство, а мали все на оці тільки те, щоб н. пр. наш банк був дійсно **земельним** банком, то є дійсно боронив рідної землі і тих, що коло землі працюють; таксамо було інтенцією основників всіх инших наших установ, щоб вони стали органами загально національної оборони. Нині, в порі незвичайно тяжкої національної скрути та тої безсумнівної певности, що наша будуччина буде тут щораз гірша, треба негайно всім українським установам злучити спільні інтелєктуальні сили та матеріяльні засоби, щоби приготованими стрічати лихо і з ним пляново боротися. Правда, не всі звикли це робити, правда, у нас частенько посуваються крок наперед лише тоді, коли умови життя, усякі лайки і т. д. **змусять** до того, та якраз теперішнє положення усіх нас, а зокрема нашого селянства. Таке, що пора кожному із самокритикою віднестися до самого себе, і все жертвувати для національної оборони. Акції треба — в однаковій мірі — здолини і згори, щоб і найбіднійший у найтемнійшому кутку краю відчув, що там хтось свій, щирий, мудрий і передбачуючий, міркує про народнє горе. З другого боку верхам треба би якнайскорше розбити в порох усякі егоїстичні перегороди від життя, а зблизитися не тільки словами, а і ділом до долів та дійсно проявляючи далекосяглу роботу. Це і поодиноким установам вийшло би в користь.

Воєнні умови життя минають, треба шукати инших, ніж дотеперішні, основ егзистенції, треба — при нинішній нашій загальній нуждi злучити всі інтелєктуальні сили і матеріяльні засоби. А це коли не зараз, то вже в найблизчій будучині мусять дати бажані успіхи.

А. Гаврилко

ОСТАННІ ВІСТИ.

Нота С. Р. С. Р. в справі Українців і Білорусинів.

Польське правительство одержало 12. ц. м. від правительства СРСР. ноту в справі положення українського і білоруського населення на окраїнах. Нота вичислює ряд надужить, які польські власти примінюють до цього населення. Нота мотивує свій виступ в обороні Українців і Білорусинів на основі 7-го уст. риського договору, який управнює польське правительство до оборони Поляків у СРСР, а совіти до оборони Москалів, Українців і Білорусинів у Польщі. Нота займається теж положенням у нашій частині краю.

Затвердження київського присуду.

З Москви звідомляють: Колегія касаційного найвищого суду на Україні затвердила присуд окружного суду в справі звісної київської розправи.

Кріза юго-славянського кабінету.

Місія посла Тріфковіча утворити кабінет не вдалася.

Вислід виборів у Франції.

Досі відомі висліди 551 мандатів. Отже незвісні ще висліди 33 мандатів. Консерватисти одержали 11 мандатів, републикаці (ліві) 89, радикали (незалежні) 34, радикали (соц.) 125, републиканці (соц.) 39, зєдинені соц. 91, комуністи 10. Знова вибрані б. мін. Лев Берар, Поль Ляфон, б. предс. комісії відшкодувань, Бріян, Лєж, Діор, Коляр, Ребель, Борен, Ляндріє, Кльоц і Сімон. З мін. вибрані: Люї Марен, Фабрі, Мажіно, Бокановскі, Лєфер, Прей, Люшер, Лєтроке. Не вибрані Делястерії, Тардіє і Декастельно. Консерватисти зискали 2 манд. втратили 17, реп. 24 (88), ліві реп. 14 (77). незалежні радикали 9 (23), рад. соц. 66 (16), незалежні соц. 15 (16), зєдинені соц. 58 (10), комуністи 24 (7). Висліди виборів були несподіванкою. В поінформованих колах думають, шо Поанкаре не поїде до Чекерс для стрічі з Мек Донельдом. Можливо, що Поанкаре подасться до димісії ще заки збереться нова палата. Одначе теперішній кабінет вів би аґенди підчас безпарляментарного 3-тижневого періоду.

Жидівська републука.

Дир. відділу відбудови „Джойнту“ в Росії д-р Розен і дир. „Ікі“ на Росію Зак виїхали до Парижа на конференцію в справі кольонізації Жидів на Криму. В конференції візьме участь більше політиків і фінансістів.

За освободжекня Вильна.

Литовські ґазети містять відозву до збирання жертв на освободження Вильна.

З життя партій.

Перевибори президії УНТП.

В останніх днях зайшли істотні зміни в президії Народнього Комітету. Вибраний заочно д-р Володимир Загайкевич не прийняв вибору. Так само відмовився прийняти становище заст. голови б. соймовий посол Гринь Тершаковець. Цю кризу в президії Нар. Комітету поладнано в цей спосіб, що головою вибрано б. голову Державного Секретаріяту ЗУНР. д-ра Сидора Голубовича, а заст. голови на місце п. Гр. Тершаківця львівського адвоката д-ра Олександра Марітчака. Таким чином скомплєтована президія Народнього Комітету представляється так: голова: д-р Сидір Голубович, заст. голови: д-р Степан Біляк, о. прал. Леонтій Куницький і д-р Олександер Марітчак, а ген. секретар п. Аркадій Малецький. Годиться зазначити, що від Народнього Зїзду минає всього три тижні, а вже мусять відбуватися перевибори президії Нар. Комітету. До тогож новий Нар. Комітет, ще перед приступленням до діяльности, насилуючи Орган. Статут труд. партії, є примушений вибирати голову зпоза свого круга, отже діяча, неумандатованого Народнім Зїздом.

Не знаємо ще, чи д-р Голубович згодився прийняти становище голови труд. партії, одначе з його вибором утворюється нове положення, зваживши, що він являється серйозним і визначним політичним діячем. Поки-що не займаємо становища до цеї події. Ми ждатимемо на висліди діяльности цілої нової управи труд. партії і з чисто річевого становища будемо робити висновки. Одначе вже тепер слід зазначити, що скоро нововибраний голова зможе в цих важких часах дати собі раду з отаманщиною нашого громадського життя та з тактикою б. тзв. незалежної групи УНТП., то віддасть великі прислуги загальній справі.

Партійна Конференція УСДРП.

З Праги одержуємо таку спізнену інформацію:

Закордонна Делеґація Української Соціял-Демократичної Робітничої Партії В. України скликає на 10—11 травня ц. р. Партійну Конференцію. Конференція має відбутися в Празі в помешканні „Лідового Дому“. Початок Конференції 10. травня в 10 год. ранку.

За Закордонну Делеґацію УСДРП.:
І. Мазепа.

Очевидно, будемо старатися подати звіт з цієї конференції.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (103) числі сконфісковано кілька уступів з передової статті і з реферуючого звіту про робітничі протести.

— **Свячене на Личакові.** Сокіл IV. на личаківській дільниці уладив у неділю 11.

травня ц. р. спільне свячене, на якому дуже численно зібралось свідоме і патріотичне українське громадянство Личакова. По докінченню акту посвячення промовив до зібраних о. радник Дуткевич, парох Личакова, а голова Сокола IV п. Евстах Ігнат привитав щиро зібраних гостей, перш усього представників інституцій, а зокрема м. голову Сокола-Батька адвоката д-ра Михайла Волошина, гол. філії „Просвіти" Б. Янів, представника орг. м. Львова д-ра Галава, директора „Союза Інвалідів" Сідельника, предст. „Рідної Школи" Кучику і предст. студ. Квасницю. Голова чит. „Просвіти" п. Давидовський зложив побажання усім приявним. Виголошено цілий ряд пригарних змістом і формою промов, яких зібрані вислухали з очевидним захопленням та вдячністю за щиру моральну піддержку. Перший промовив іменем Сокола-Батька д-р Мих. Волошин і розвинувши тему „в єдности сила", підкреслив потребу стримінення цього гасла до всіх наших змагань. Дальші промовці як дир. Янів, д-р Галан, Сідельник, Квасниця, інсп. Манастирський, Гальчак, Д. Кучика і о. Кащтанюк торкаючись ріжних питань, загально погоджувались в великою актуальністю гасла „в єдности сила". Піднесено теж (д-р М. Волошин) тост в честь патріотичного нашого жіноцтва на руки п. Лисової, управительки тамтейшої школи і п. Говиковичевої. Настрій був так піднеслий, що зібрані заявили вжити усіх старань, щоби до року поставити простору власну домівку. Зібрано теж лепту на нашу голодуючу молодь. Свято серед пісень покінчилось коло 10 години вечером а у зібраних остався гарний, підбадьорюючий спогад, та вдячність для впорядників.

— **Свячене на Городецькому.** Тогож дня, в неділю 11. ц. м. на городецькім передмістю кружок У. П. Т. ім Б. Грінченка владжував теж Свячене, на якому зібралось кількасот душ. З визначніших гостей представник в ріжних установ явились м. ин.: б. радник двору Ол. Барвінський, проф. д-р К. Студинський, о. прелат Л. Куницький, інсп. О. Попович, інсп. ів. Ліщиньский, проф. В. Білецький, ред. д-р Дм. Левицький, д-р О. Марітчак і ін. Посвячення перевів о. З. Вачинський, після чого виголошено низку патріотичних промов. Найважнійшою рисою Свяченого був—так як і на свяченому личаківського передмістя—сердечний настрій, який обєднював усіх гостей і господарів в одну дружню й однозгідну громаду.

— **Похід проти української школи й церкви.** На місячній конференції з 1. квітня ц. р. повідомив повітовий інспектор Бережницький учительство перемишлянського повіту про слідуюче розпорядження львівської Куратории (подаємо в перекладі). (Обіжник з 18. марта 1924 ч. 3583) „Заряди шкіл повідомлять священиків, які сповняють уряд катехитів на підставі свого душпастирства — що коти з релігії в головних катальогах (себто клясифікаційних) мають абсолютно вписувати лише по польськи. Колиб священик не хотів цього зробити, то має вписати з цього предмету на окремім папері, заосмотрити ту клясифікацію своїм підписом і печаткою парохіяльного уряду, а учитель має вже сам переписати з того виказу ноти до польськи до головного катальогу, вадержуючи в актах клясифікаційний аркуш катихита. Колиб однак священик не хотів переводити такої клясифікації, в такому випадку нот з релігії не треба від нього жадати—а учитель має в клясифікаційнім катальозі в рубриці „релігія" вписати завжагу: „побирав науку свого обряду".

— **Шкільне віче в Городку.** В неділю 11. ц. м. відбулося у Городку велике шкільне віче, на якому було присутніх біля 2000 осіб. Маса людей, які не могли помістится у театральній салі ані бічних кімнатах, стояло перед будинком або розійшлось по домах. Предметом нарад віча був похід польської влади проти української школи і зокрема становище городецького громадянства до свіжо закритої тамошньої місцевої української приватної школи. Віче скликано за ініціятивою комітету батьків дітей, що ходили до закритої школи. На віче приїхав зі Львова референт п. інсп. І. Ліщинський. Головою зборів був о. декан Роздільський, заступником гос. Барщівський. У двохгодиннім рефераті інсп. І. Ліщинський представив детайльно низкою фактів і прикладів послідовне й безоглядне нищення польською шкільною і політ.-адміністраційною владою українського шкільництва й подав способи легальної боротьби проти зловживань влади. Ухвалено резолюції, які приблизно покриваються з резолюціями шкільної краєвої наради у Львові, зокрема протест проти закриття городецької школи й висказано пошану батьком, що не вважають на репресії й таки посилають своїх дітей до рідної школи. Городецьке віче було могучною маніфестацією дисциплінованости й національної стійкости тамошнього громадянства.

— **Похорон Елєонори Дузе.** Домовина з тілом безсмертної артистки приїхала вже з поза океану до батьківщини покійної. У Римі, в церкві Санта Марія де Анджелі відбулося урочисте похоронне Богослуження. Жалібний віз з домовиною тягнули з залізничого двірця до храму відомі римські артисти. У церкві покладено лише один вінок: від короля; сотні инших вінків складено під стінами. Після Богослуження відвезено домовину знову на залізн. дворець, звідкіль відправлено її до містечка Асольо, де—як повідомлялось у нас вчора буде похороненою Елєонора Дузе. В день перезду через Рим п. тіла панувала там жалоба, а похід з двірця до храму й назад мав характер могутньої культурно-національної маніфестації.

— **Шевченковий концерт.** Дня 4. травня п. р. відбулося в Городенці в салі „Народнього Дому" два концерти для звеличання 63-літніх роковин смерти Т. Шевченка. В першій мірі заслуга це дірігента хорів п. Олеся Левицького, що з залізною витревалістю вивчив хори досить важкі пісні, які всетаки, як на місцеві відносини, випали досить удачно. Акомпаніювала пані Березовська. На обох концертах промовляв п. д-р Іван Велигорський, гімн. учитель в Городенці. Дохід з обох концертів в сумі 72 міл. мп. вислано на фонд „Учітеся, брати мої".

— **Побіда жидівських націоналістів.** В неділю відбулися у Сх. Галичині вибори до жидівських громад (кагалів). На цілій лінії побідив національний блюк. Ще нема відомостей з усіх міст і містечок краю, але напр. у Львові й Станиславові не перейшов ані один кандидат з листи польських Жидів-асиміляторів. На чолі листи національного блюку у Львові стояв голова соймового клюбу посол д-р Райх і рабін Віттельс. Це, що правда, голосувала — згідно зі системою куріяльних виборців — тільки III курія, себто найнаше оподатковані, але та курія найчисленнійша й тому вислід виборів із тої курії найбільш характеристичний для настроїв широких жидівських мас. Вислід тих виборів є новим голосним memento для наївних польських політиків, які вірять у можливість асиміляції й денаціоналізації цілих народів.

— **У чім проявляється львівський рух?** У вуличних катастрофах. У великих мільонових містах вуличний рух є такий шалений, що мешканець ідилічно цивінтарних міст і містечок країн, похожих до нашої, приїхавши до такого міста (напр. Берліна чи Парижа) боїться ногою ступити поза поріг готелю й краю тротуару. Але такі випадки, щоб якийсь автомобіль або віз наїхав на людину або два вози зударились — у таких містах ніколи не бувають. У нашій „столиці", у Львові, очевидно справжнього не то великоміського, а то й звичайненького пристойного вуличного руху немає. Нема міської ані парової ані електричної залізниці, нема ані одного автобусу, візниками їздять лише агітатори перед загальними й ін. виборами, а трамваї з повагом посуваються один за другим — в чвертьгодинних перервах... А всеж вуличні катастрофи є у Львові буденним явищем! Як вони трапляються, одному Богу відомо та ще й польським львівським поліціянтам, ну й — очевидно — рятунковій станції, що перевязує покалічені голови й ноги. Ось в неділю на закруті вул. Софії й Понятовського з цілим розгоном віхав автомобіль на гурток людей, який тиснувся сідати до трамваю K D, і не менше ні більше, як „лише" пять осіб опинилось під колесами. Молодій 24-літній жінці Аделі Тарчинській зломило руку й ногу; Михайлови Ляховскому ліву ногу геть розбило а праву викрутило; Аделю Вайнтрауб, Стефана Мартиніца і Людвіка Цьвіка важко покалічило на цілім тілі, — а ще кількох инших людей віднесло лекші рани. Винуватцем був виключно шофер Костецкі; його арештовано, але це мала потіха для тих, які з його ласки в білий день і на гладкій дорозі стали каліками.

— **Кооператива „Український Театр".** Продовження списку. 1260. Прокіп Обшанський в Старій Гуті 33 уд. 1261. о. Петро Мекелита в Стебнику 60 уд. 1262. Василь Проскурка в Івачеві 31 уд. 1263. Клим Чичка у Львові 100 уд. 1264. о. Иосиф Маринович у Війську 33 уд. 1265. Василь Кебало в Розворянах 33 уд. 1266. о. Лукіян Січинський в Шашані 33 уд. 1267. Теодор Мусій в Карові 20 уд. 1268. Іван Литвин в Сокалі 33 уд. 1269. Володимир Чайківський в Сяноці 33 уд. 1270. Василь Возняк з Підгірських 10 уд 1271. Ілія Симко в Коровиці лісній 33 уд. 1272 і 1273. Марія і Ірина Рибанські в Ванівцях по 33 уд. 1275. Стефанія Антонякова в Лучицях 66 уд. 1276. Лев Посацький в Пикуличах 33 уд. 1277. Надія Посацька в Солонім 33 уд. 1278. Павлина Кашинська в Руськ. Селі 33 уд. 1279. Михайло Пашак в Перемишлі 33 уд. 1280. о. Михайло Жарський в Устриках 33 уд. 1281. о. Теодор Сапрун в Колодрубах 30 уд. 1282 і 1283 Надія і о. Михайло Сивенькі в Дернові по 11 уд. 1284. Клим Топольницький у Львові 33 уд. 1285. Петро Сайкевич в Синькові 11 уд. 1288. о. Іван Бордун в Турі вел. 33 уд. 1289. Гринь Кобільник 20 уд. 1290 і 1291. Марія і Іван Мятки по 10 уд. 1292. Володимир Т. Гладилович 30 уд. 1293. Іван Валігура 20 уд. всі з Дрогобича.

Зі спорту.

Буй-Тур-Україна 4 : 0 (2 : 0).

Площа Сокола-Батька, на якій відбулись змагання 4-го ц. м., зовсім розмокла і заляна водою. Про якусь гарну, комбінаційну гру не могло бути й мови тим більш, що в часі цілих змагань падав досить сильний дощ. Перша половина належала майже виключно до „України", котра через перших 25 хвилин не сходить зовсім з половини противника; переваги одначе своєї використати не вміє, з причини пілковитої невішучости свого нападу під воротами противника і браку добрих стрільців. Буй-Тур з досить нечисленних випадів здобуває до перерви двоє воріт. По перерві гра з легкою перевагою „України", одначе більш отверта і ведеться переважно на середині грища в сильнім темпі. Станиславівці здобувають ще двоє воріт. Рогів 2 : 16 на користь „України".

Головною причиною такої значної невдачі „України" була передовсім — як сказано — карнігідна просто вершучість нападу „України" під воротами противника і брак стрілів навіть з цілком певних, до обборони неможливих позицій. Найліпшим безумовно грачем був Лисик (середина помочі), найслабшим заложник Верхола, який можна сказати, сам завинив двоє воріт, забуваючи, що на площі повній води не вільно подавати мяча своєму воротареві. Мурський, найліпший технічно і під оглядом стрілів грач „України", не міг по воді рухатись. Одначе на загал „Україна" перевисшала технічно свого противника.

В Буй-Турі помічалось більше зіграння грачів, кращий стерт до мяча, а передусім амбіцію і бажання побіди. Дружина добре тренована і видко сильний поступ в порівнанню з попереднім роком завдяки праці знаного грача, теперішнього тренера Буй-Тура, п. Косача. Виріжнялись передовсім ліве крило (Косач) і середина нападу (Козло), добра також залога, а особливо воротар.

Висліду цих змагань не можна вважати показчиком стану обох дружин, бо гра велась серед дуже ненормальних атмосферичних обставин.

В. Решетилович.

Відозви й комунікати.

З Українського Протиалькогольного Т-ва „Відродження" у Львові.

Українське Протиалькогольне Т-во „Відродження" у Львові, відновлюючи після довголітньої перерви свою діяльність звертається до своїх давнійших членів та прихильників зі закликом зголошувати свої теперішні адреси нововибраному виділові та відновляти свою діяльність на місцях, покликуючи до життя давнійші кружки т-ва та зєднуючи т-ву нових членів.

Членська вкладка на р. 1924 встановлена у висоті 2 зл. 40 гр., а вписове 1 зл. 20 гр. Виділ просить надсилати ці гроші як найскорше на адресу касієра т-ва д-ра Богдана Питлика, Львів, вул. Домса ч. 1.

Рівночасно попається до відома, що виділ задумує зорганізувати інструкторський курс для пропаганди антиалькоголізму, який відбудеться в часі від 26. до 30. травня п. р. у Львові. Вписне на цілий курс виноситиме для членів 3 зл., а для гостей 1 зл. від поодинокого викладу. Зголошення до участи в курсі разом із вписовим проситься надсилати найдальше до 22. травня п. р. на вище згадану адресу касієра. Години і льокаль викладів оголоситься пізнійше.

За Виділ Укрїнського Протиалькогольного Т-ва „Відродження":

Д-р Микола Чайківський, голова. *Остап Менда,* писар.

‡ Посмертні згадки.

Володимир Шепарович, емер. поборець податковий, помер по довгих і тяжких терпіннях заосмотрений св. Тайнами дня 9. квітня с. р. переживши 64 літ. Похорон відбувся дня 11. квітня 1924 р. в Стрию.

1870 1—1 *Жена з дочками.*

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

АДВОКАТ

Д-р ІВАН КАЛИН

веде свою канцелярію в **ГАЛИЧИ** і заступає всі судові й адміністраційні справи.

1863 2—5

Ширіть Наш Часопис!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

З нагоди 350-ліття появи першої друкованої української книжки уладжують українські друкарські робітники міста Львова в неділю, дня 18. травня 1914 р. о 11 год. передполудником, в салі „Народнього Дому" святочну Академію. В програму Академії входить вступне слово, відчит проф. д-ра І. Свєнціцького, привіти від наукових, культурних і професіональних організацій та вокально-музична частина. Участь беруть, крім відомих артистичних сил, три хори: „Бандуриста", „Огнища" і „Зорі". Блищу програму подасться на днях.

ЛИСТУВАННЯ.

Хто знає про долю **Івана Євдокимовича Ілляшенка,** прохаю повідомити по адресі: Росія, Москва, Новослобідська 6, кв. 2. Т. Е. Ілляшенко. 1870 a) 1-1

Дрібні оголошення.

ОСОБА поважна, самітна, чесна, знаюча добре сільське і домове господарство глядає місця господині. Львів, Бема 12 ц. у п. Хробакової. 1872 1—1

ДЛЯ ГІРСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ доставляє жито, ячмінь, овес вагонами Краєвий Союз господарських Спілок „Сільський Господар" у Львові, вул. Зіморовича ч. 20. 1868 2—2

ПРОДАМ добре просперуючий корінний склеп дьофронтовий з мешканням в рухливім місци. Зголошення до адм. „Діла" під „Добрий інтерес". 1862 2—3

ЦЕМЕНТ бочками і цілими вагонами доставляє Краєвий Союз Господарських Спілок „Сільський Господар", Львів, Зіморовича ч. 20. і його Відділи: Перемишль, Косцюшка ч. 5, Стрий, Ринок ч. 6, Коломия, Ринок ч. 40. 1869 2—2

В ЯВОРІ н|Стр. почта, залізниця в місці, сосновa околиця кліматична, є комнати для родини, з цілим удержанням та услугою, або без удержання — ярська кухня на маслі — сонячні, річні купелі, туші та прегарна околиця на прогульки. Блищі інформації і условія у о. Івана Стернберг-Стояловского місцевого пароха. 1847 4-4

УКРАІНЕЦЬ з довголітньою практикою адвокатською, нотаріяльною, банковою, що пише скоро на машині і володіє українською, польською, німецькою і російською мовою, рутинований в справах спірних і неспірних, пошукує посади. Ласкаві зголошення слати для Миколи Лисого під адресою „Галя Попівнякіна в Гусакові коло Перемишля". 1848 3—3

Приєднайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Кооператива „Український Театр" у Львові.

Борислав, субота 17. травня с. р. в салі Жидівського Дому

КОНЦЕРТ

оперової артистки С. ФЕДИЧКІВСЬКОЇ і пяніста Тараса ШУХЕВИЧА

при ласкавій співучасти хору і солістів Тов а „Бориславський Боян".

Увесь дохід на кооперативу „Український Театр".

1871 1—3

Подяка.

За ласкаву співучасть в похороні бл. п. Володимира Шепаровича ем. поборця податк. отсею дорогою складаємо найсердечнійшу подяку Вп. Котовичеви, дириґентови хору „Боян" і цілому зборови, як також всім товаришам і тим що взяли участь в похоронах. 1870 1—1

В Стрию 1924. *Жена з дочками.*

ПІДЛЮТЕ

кліматично лічнича місцевість

в долинянських Карпатах, 700 метрів понад уровень моря над Лімницею

відкрита від 1. червня.

Сірчані купелі. Залізнича стація Брошнів на лінії Стрий—Станиславів. Вузкоторова залізниця до самого заведення.

Заряд винаймає тілько мешкання. На місци добірна реставрація. Зголошення до Дирекції заведення в Підлютім почта Перегінсько. 1861 2

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 105 (10.198) Львів, четвер 15. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 мил. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.
Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Погром політики насильства.

Страшна програна Поанкаре при парляментських виборах. — Можливий вплив на закордонну політику. — „Польща матиме важкі хвилини...“ — На увагу українській політичній еміґрації.

Є старою правдою, що докладного висліду ніяких ширших політичних виборів, а тим паче ведених на підставі принципів новітнього демократизму (хоч би як дискредитованого!) не всилі передбачити й найкращий політик. Настрої мас невловимі. Рахувати на них, це значить ставити на найбільш непевну карту. Скільки вже разів виявилось, що грубо помилялися саме ті, які буцім то прегарно орієнтувалися у течіях, що нуртувалися у глибинах народніх верств! І тому глибоко правдивим є парадокс, що несподіванкою є такі вибори, які не приносять ніякої несподіванки...

На всякий випадок такими виборами не були останні вибори до французької палати депутованих. Їхній вислід перейшов найсміливіші теоретичні передвиборчі комбінації і став справжньою европейською сензацією. Здається, що найбільші майстри з поміж французьких політичних математиків не могли вирахувати такого відношення чисельних даних, яке показали позавчорашні вибори. Вже перші телеґрами викликали в цілому світі загальне здивування. Бо вони казали про такий погром нинішніх володарів Франції, якого мало яке урядуюче правительство коли-небудь зазнало від своїх громадян. Національний блок, головний стовп президента французької республики і її премер-міністра та мін. закорд. справ — ганебно провалився. На цілій лінії побідила опозиция. І коли б навіть вислід в отих 33 округах, із яких ще не наспіли жадні відомости, вийшов на користь сторонників Мільрана й Поанкаре і тоді навіть загальна ситуація вказуватиме на повний провал симпатій французького народу до політики насильства й нетерпимости.

Напередодні французьких виборів ми подали загальний огляд головних чотирьох франц. політичних угрупувань, які станули як найповажнійші суперники до виборчої кампанії. Це були: урядовий т. зв. національний блок, блок опозиційної лівиці (радикалів і соціялістів), католики-роялісти і комуністи. Коли в останньому парляменті національний блок на 629 посольських місць розпоряджав 430 мандатами, то тепер, на 511 мандатів той самий національний блок здобув лише 211! (Як сказано: про останні 33 мандати ще не маємо відомостей; повний парлямент матиме лише 584 послів). За те лівиця, яка ранійш мала всього 150 заступників (не рахуючи 13 відокремлених комуністів) тепер матиме майже подвійно стільки (близько 300!) речників. І ми, у вищезгаданій статті „Перед французькими виборами“ передбачували зріст голосів „картелю лівиці“ коштом „національного блоку“; алеж такої шаленої побіди лівих угрупувань ніхто не в силі був сподіватись.

Мало того. Ріжні вибори в ріжних країнах виказали в останньому часі нахил до екстремних гасел, отже успіх партій скрайної правиці і скрайної лівиці. Французькі вибори заперечили цій тезі. Комуністи зискали всього кілька голосів, отже й далі не гратимуть у політиці Франції зовсім ніякої ролі. Вони вийшли лише у найбільш промисловій і розагітованій окрузі Парижа, а широка провінція залишилась глухою на приманчиві гасла III. Інтернаціоналу. Роялістиж, що стояли на скрайному правому крилі, втратили половину ще навіть з тої невеличкої кількости 20 ранійших мандатів, при чому перепав їхній лідер, одна з найбільших індивідуальностей сучасної Франції, прегарний промовець і публіцист Леон Доде. Та мабуть найбільш сензаційним є провал автора версайського договору, найблизшого помічника Клемансо, б. міністра Тардіє, який в останній франц. парляментській державній коаліції був речником ще більш непримирного курсу, ніж курс кабінету Поанкаре, і яко такий в мин. році висувався кандидатом на премер-міністра.

Важко ставити прогнози відносно конкретних близших і дальших наслідків отаких сензаційних виборів. Не улягає сумнівові, що Поанкаре внесе димісію, — можливо, що під могутнім вражінням поразки він зробить це негайно, ще поки збереться нова палата депутованих, залишаючи собі ділове ведення урядових справ виключно на час interregnum. Як доносять телеґрами: пресові органи побідної опозиції домагаються теж саме уступлення президента републики Мільрана, який підпомагав Поанкаре й урятував його від димісії в звязку з останньою великою валютовою кризою. Нас цікавить найбільше зворот, який зайшов би у закордонній політиці. Безумовно, що тепер англійський уряд Мекдонельда матиме багато свобіднійше поле для своїх замірів, що з одного боку йдуть по лінії мира, з другогож в останній консеквенції змагають довести до ревізії версайльського договору. Та було би наївністю робити собі вже тепер з приводу приходу до влади французьких радикалів і соціялістів якісь рожеві надії. Не слід забувати, що на прим. лідером французьких радикалів, які по суті є міщанськобуржуазною партією, є Бріян, той самий, що як премієр міністрів з цілою ріш. чістю боровся проти сміливих спроб Льойда Джорджа, а з окрема нераз маніфестував свою приязнь для — Польщі. Все-ж, поруч із Бріяном прийдуть у Франції до голосу й инші, лівійші, діячі, які, можливо, будуть схильні піти на зустріч політиці англійського кабінету не тільки відносно навязання звязків з Сов. Союзом, мировой компромісової розвязки проблєми німецьких відшкодувань та поширення прав Союза Народів, але й усіх тих питань, які цупко зачіпляють „великодержавні“ інтереси — Польщі. Високохарактеристичним є у даному випадку голос краківського „Часу“, який перший — хоч і як скептично настроєний до політики хієно-пяста, послідовно веденої і нинішнім псевдо-позапартійним „санаційним“ урядом Грабского — бє у трівогу. „Для Польщі — пише передовик отого найповажнійшого й найкраще у закордонній дипльоматії зорієнтованого польського часопису — упадок уряду Поанкаре є несприятливим явищем, яке каже непокоїтися. Доходять до влади елєменти, які досить виразно міркують, що треба було замкнути Польщу в етнографічних кордонах і що результатом риського мира є переслідування національних меншостей в Польщі. Будемо без сумніву мати важкі хвилини з нашою союзницею Францією... Зрештою не треба пригадувати всього нещастя, яке може принести правління франц. соціялізму для внутрішніх відносин у Польщі“.

Ми повинні взяти добре на увагу політичну констеляцію, яка витворюється в Европі зі соціялістичними урядами у головних державах, що підписали акт дня 14. березня і не забувати, що на скільки закордонна дипльоматична акція й інформаційна діяльність є згори засудженою на смерть при нехтуванню гасла віри на власні сили й організованости унутрі власного громадянства, то так само всяка краєва боротьба повинна стояти у тісному звязку з працею за кордоном. Наша політична еміґрація дістає вдячну нагоду проявити свою енергію.

Страйк у Порурю.

Недавно початий страйк гірників Поруря спричинив уже величезні шкоди у промислі, застій в комунікації та припинення достави т. зв. репараційного вугілля Франції. Робітники домагаються семигодинного робочого дня для праці під землею, а восьмигодинного для праці на поверхні землі. Власники копалень ніяк на це домагання згодитися не хочуть. Не помогають нічого й інтервенції німецького уряду. Обі сторони стають чим раз більше впертими у домаганнях, а весь великанський промислово-гірничий район цілковито затих і не дає ніяких познак життя.

Всі підприємства Круппа спинили працю через брак вугілля. Кілька залізних гут цілковито зачинено. Деякі міста опинилися без газового й електричного освітлення. Без газу опинився Ессен. При дальшому страйку припинять цілковито свою роботу навіть такі підприємства, які не мають ніякого безпосереднього звязку з Порурям через брак вугілля. Останні відомости говорять про те, що зменшується число поїздів також через брак опалу. Плавба на Рені рівнож вже припинилася, бо в пристанях вийшло паливо.

Та страйк вибух крім цього також і в гірничому промислі на Опільському Шлеську. Тут дійшло вже до великих авантур. Жінки страйкуючих чинно зневажили та потурбували деяких членів фабричних управ. Робітники рішили по ширити страйк навіть на найконечнійші роботи в копальняному ділі, з яких припиненим грозить копальням катастрофа заливу.

Преса подає між останніми відомостями про періпетії страйку і те, що деякі робітники виявили готовість почати роботу на давних умовах, але це на загальне положення остає без ніякого впливу. Були випадки, де комуністи зголошувалися до праці та їх не приймали, бо побоювалися з їх боку актів саботажу. Відомости про інтервенцію Французів і про їхні примусові засоби для покінчення страйку покищо офіціяльно не потверджуються. Але Французам страйк дуже не на руку, бо тратять міліони тон т. зв. репараційного вугілля до своїх промислових підприємств у Франції. Таким чином страйк відбивається дуже болюче на німецькому, французькому і бельґійському промислі. При такій загальній ситуації не виключена інтервенція Франції та Польщі, яка мабуть дотепер не наступила виключно завдяки французьким виборам.

У берлінських впливових і компетентних урядових колах не мають надії на скоре полагодження конфлікгу. Власники копалень стоять у безперервному контакті з берлінським міністерством праці, але до тепер не вспіли порозумітися навіть у справі речинця переговорів. Державний комісар Меліх піднявся посередництва між страйкуючими і власниками, але не довів до ніяких позитивних результатів і ніхто не має надії на те, щоби це посередництво вдалося. Міністерство праці запросило представників обох сторін на спільну нараду до міністерства, але до неї не дійшло. Дотепер у Берліні ніхто не має надії на те, щоби могло обійтися при вирішуванні цеї справи без інтервенції цілого німецького кабінету, що не так легко осягнути, а дальше продовжування страйку може мати дуже далекосяглі та шкідливі наслідки для всього заходу.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Пр. 462/24. В Імени Річпосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло“ число 96 з дня 4. травня 1924 р. в артикулі: 1) „Перша паперова конституція“ а) в уступі між словами „настрої“ а „або які“ б) в уступі від слів „конституція“ до кінця артикулу містить в собі єство злочину з § 65 а) закону карного і тому узнав доконану в дни 3. травня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 зак карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні в найближім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 4,000.000 Мп. — Львів, дня 5. травня 1924.

(Підпис нечитки.)

Наддніпрянська Україна.

З українського села.

Московська „Экономическая Жизнь“ (ч. 173) змальовує становище розподілу землі між українським селянством та становище посівної площі на Україні:

Газета пише: На Україні у одної четвертини селянських господарств скупчена цілком уся надвишка хліба. Инші селянські господарства поза тою четвертиною в одній третині не лише не мають надвишки, але терплять цілковиту недостачу хліба та недостачу корму для худоби. Коли дані про посіви з 1922 р. принятй висловленими у цифрі сто, то в 1923 році була така картина: кількість многопосівних 6—9-десятинних господарств виразилося цифрою 136, 15-десятинних господарств цифрою 160, а понад 15-десятинних господарств цифрою 195. Правда, відбувається при тому ще й инший процес, а то: кількість малих господарств помітно зменшилася. Кількість малопосівних господарств поменшилося вдвоє і виражається тепер цифрою 48 (коли дані з 1922 р. висловлювалися цифрою 100). Господарств з посівною площею до 0·5 десятин є 70, то значить, що вони незначно зменшуються, з посівною площею до 1 десятини є 82. Верства малозе мельного господарства, 2—3-десятинного не змінила нічого у своїй посівній практиці в 1922 р.

У цілому тому процесі розверствування селянства звертає на себе увагу та обставина, що зріст посіву заможніх господарств поступає бистрійше та сильнійше, чим зріст посіву малоземельних господарств. На кожних 100 десятин землі управної у малопосівних господарствах засівають 26—57 десятин, а в середніх і більших господарствах засівають 57—80 десятин. Відносно худоби та інвентаря, то між середніми та більшими господарствами майже нема таких, щоби не мали одного й другого (без худоби нараховують між середніми 3 проц., а без інвентаря 2 процент). У малоземельних господарствах без худоби є 86 процент, а без інвентаря 90 процент.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу“.

Під крилами польської конституції.

(З інтерпеляцій сен. Ол. Карпінського з 6. травня ц. р.)

Громада Мацьковичі, пов. Перемишль, складається з понад 250 родин українських і 30 родин римокатоликів.

Мешканці присілка цеї громади Воля Мацьківська з огляду на те, що народня школа за далеко від них, старалися про оснування у себе державної школи. Старання не увінчалися успіхом, тому вони отворили приватну школу УПГ.

В р. 1923 повітові власти з невідомої причини згадану школу замкнули. Громадяне Мацьківської Волі постаралися про площу під будову шкільного будинку і звезли частину будівельного матеріялу. Школа мала бути українська. Дня 12. березня ц. р. війт громади Мацьковичі Ясько Бернацкі в товаристві поліції приказав усім громадянам-Українцям присілка Воля Мацьківська, що вони в найблищий день мають їхати по дерево до ліса в Бірчі (35 клм.) на будову польської школи, яка має бути побудована далеко поза селом під лісом на поміщицькім грунті. Селяне відповіли, що в ліс не поїдуть, бо матеріял на їхню школу у Волі М. вже мають, а до будови школи на поміщицькім грунті вони не обовязані.

І ніхто не поїхав.

Дня 14. марта ц. р. трьох поліцаїв задержали всі фіри, що їхали з Мацькович до Перемишля на базар, а господарів нігнали під багнетами до староства. В старості комісар Венцковскі назвав їх бунтівниками і ворогами держави та засудив Івана Посика, В. Грицевича, Івана Грицевича, Гр. Перхача, Мих. Сорочака, Вас. Бобка, Андр. Новака і Ф. Деркача на 24 години арешту за непослух владі на основі „прігельпатенту“ з 1854 р.

Хоча всі засуджені засуду не приняли і зробили відклик від нього, ком. Венцковскі з місця казав їх запроторити на 24 години до арешту.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Зїзд чорної сотні.

Зпід стягу польських наслідників Пуришкевича і Крушевана.

Минулої неділі відбувся у Львові загальний зїзд чорної сотні, яка в польській едиції називається „Організацією Народовою“ при співучасти повітових делєгатів „кресовців“. Проводив ославлений Ст. Гломбіньскі. Вітали зїзд: іменем чорносотенного жіноцтва — Скочеллясова, іменем ТШЛ. (TSL.) д-р Прухніцкі. В звідомленню Г. Фляха між найблищими завданнями поставлено м. й.: будову 173 нових польських шкіл, яких — мовляв — метою береження перед денаціоналізацією (фактично вони являються кузнями денаціоналізування українських дітей!), побільшування бурс, інтензифікація сільського осадництва, польського елєменту по містах (через недопущення Українців до ремесла, а ослаблювання позиції Жидів в торговлі) і т. д.

Після нарад в комісіях: шкільній, адміністраційній, резолюційній, в яких спрецизовано домагання на основі виголошених на плєнарних засіданнях рефератів (Прушиньского, Курнатовского і Фляха) ухвалено м. и. отсі резолюції:

1. Заки будуть ухвалені закони, в південно-східних воєвідствах треба перевести: негайне спольщення повселюдних шкіл, в яких є частина польських дітей; ввести латинську азбуку до науки української мови і видати нові українські підручники; трактувати українську мову як предмет в тих польських школах, де є понад 45 проц. українських дітей; в українських школах вчити польської мови як предмету бодай від другого року науки, а історію та географію по польськи; спольонізувати учительські семінарі; спольонізувати незаконні гімназійні українські паралєльки в Бережанах і в Стрию та злучити з матірним заведенням неправну філію української гімназії у Львові (очевидно, як і слід чорній сотні, всюди замісць слова „український“ ужито в резолюціях „рускі“ — Прим. Ред.).

Згідно з конституцією і договорами державна школа повинна бути польською, а можна дозволяти на непольське приватне шкільництво. Зїзд домагається усталення цеї провідної лінії в проєкті шкільних законів.

2. Зїзд домагається заприсяження учительства в південно-східних воєвідствах, де учителі з виїмкою новопринятих досі присяги не складали; покликування на провідні становища в шкільництві перше всього Поляків, а членів инших національностей, о скільки вони відомі з позитивної діяльности для держави; усунення, а на випадок менших провин — перенесення на захід тих учителів, що виступають проти польскості.

3. Зїзд якнайрішучійше відкидає всякі помисли творення українського університету чи українських катедр як річ для держави вбийчу.

4. Зїзд ствердує, що низка українських шкіл, замкнених по причині незаконного істнування, функціонує дальше на перекір розпорядкам властей (пр. Золочів, Радехів, Грималів, Городок, Синевідсько Вижне, Станиславів — мужеський семінар і т. д.), отже домагається дійсного виконання наказів.

5. Зїзд домагається святкування свят римо-кат. у всіх державних школах.

Крім резолюцій в справах шкільних — ухвалено ще ось які:

1. Парцеляцію треба перевести найперше на окраїнах, а відтак в центрі Польщі; осадникам запевнити як найбільшу правительственну поміч.

2. Усунути перестарілі австрійські приписи відносно мови в судівництві (докладнійше: усунути зовсім українську мову зі суду! — Прим. Ред.); начальниками суду іменувати людей, що дають гарантію льояльности супроти Польщі.

4. Занехати плян звивання низки повітових, а навіть окружних судів на терені південно-східних воєвідств.

5. Змілітаризувати державну поліцію і в обсягу карної відповідальности віддати її під компетенцію військових судів для запевнення поліції належного авторітету серед населення.

Головою чорної сотні вибраний Гломбіньскі.

З провінції до головної управи вибрані: Ед. Дейчаковскі (Товмач), Каз. Добруцкі (Коломия), Ед. Фастнахт (Броди), д-р Ст. Гавліковскі (Золочів), Вл. Корнафель (Яворів), Вал. Кетуля (Жовква), д-р Г. Орліньскі (Тернопіль), Ф. Остафіньскі (Дрогобич), д-р А. Патрин (Стрий), Ад. Савацкевіч (Бережани), В. Стафіньскі (Бібрка), д-р Р. Штенцель (Радехів), Вл. Тутек (Перемишль) д-р М. Вавржковіч (Станиславів)

МИХАИЛО ОБІДНИЙ.

Весняний поклін.

(Докінчення.)

Спогади про лицарські вчинки повинні хоронитися не тільки в традиціях військових частин, але й цілої нації. І не треба шукати серед поляглих лише героїв перемог „Не з перемозі чи поразці річ, народ потрапить оцінити абсолютне геройство, хоч би воно в певному випадкові не було доціненим і не мало особливого значіння для всієї військової справи Батьківщини, держави. Французи перемогли Німців у світовій війні, але вся французька література ніколи вже не напише такого гимну перемоги, як судилося возвеличити героїв нещасливої військової пригоди — поразки на полях Ронсеваля. І для нації та держави нещаслива військова пригода важить більше, ніж великі й часті перемоги, повойовництва та успішний імперіялізм“.

Справою охорони могил і вшанування памяти поляглих мусілоб зайнятися ціле громадянство. Одначе за невеликим виїмком поодиноких українських діячів чи сільських громад та „Просвіт“ в західних областях України і зокрема Краєвого Комітету Охорони військових могил у Львові, великий титан — сорокмільоновий нарід як раб, як камінь мовчить і нічого не робить в цій справі. Чомуж ти, Український народе, не опікуєшся могилами твоїх кращих синів, борців за твою волю?!

Чому ти, український інтеліґенте, що й досі носиш незагоєні рани від московських і польських бичів, не дбаєш про пошану поляглих твоїх товаришів, не несеш ініціятиви в широкі маси народу, не даєш доброго почину в цій праці?

Чому ти, український селянине, пошарпаний, ошуканий ворогами, байдуже оборюєш на полі могилу вояка, що поляг за твою волю і не поставиш на могилі хоча убогого хреста, а ти, дочко селянина, не посадиш на могилі лицаря калини червоної, тополі високої?

Чому ти, український робітнику, ти, що бачив, як тебе заводили лише, щоб використати твою працю забуваєш про поляглого свого товариша стрільця, козака, який йшов разом з тобою в боротьбу проти твоїх гнобителів?

Без вагання якийсь Волиняк чи Подоляк в чорний осінній вечір подертим, забрудненим в гній чоботом повалить на землю підгнилий сосновий хрестик із самотної за левадою могли „Австріяка“, зламає перехрестя і принесе в хату як сухенькі дрівця. А жінка буде смажити яєшню — перекуску до самогону, що буде байдужий дядько пити з кумом до пізної ночі.

А на ранок тойже дядько покірливо піде на роботу, як накаже Москаль, Поляк чи Румун — десь проводити шлях через могили українських лицарів...

Алеж яка була моя радість, коли я оце на днях одержав листи від селян, в яких пишуть, що збираються цією весною упорядкувати могили поляглих українських вояків і навіть поставити памятника.

Инші пишуть з деяких місцевостей України, що вони й радіб упорядкувати могили, та їм забороняє місцева влада. Поради просять, що робити.

Раджу — упорядковуйте могили, не зважаючи на всякі перешкоди і заборони, цього останнього нашого поклону до поляглих національних героїв ніхто не сміє заборонити. Ставте надгробки з написами імен героїв, з тризубом-символом української державности. Коли власть імущі зруйнують — ставте вдруге, втретє. Надсилайте протести до місцевих газет, а радше за кордон, щоб можна було протестувати проти некультурних вчинків перед чужими народами.

Упорядковуйте військові цвинтарі, ставте памятники, надгробки, огорожу, браму, хату для сторожа — в українському національому стилю. Не оминайте й поодиноких могил десь у полі, садіть біля могили тополю високу, калину червону.

Як упорядковувати могили і зареєструвати поляглих, можна довідатись із моєї книжечки і статей, про які я згадував на початку, але одно, не відкладайте цієї справи на далі.

З першим весняним сонцем, з першою зеленою травою, з першими квітками несіть весняний поклін найславнійшим нашого часу.

Заохочуйте молодь упорядковувати могили. О, як би було чудово, молодо і надійно, колиб цілі школи весною виходили упорядковувати оті зарослі, низенькі, а одночасно такі для нас високі і величаві могили.

Нехай кожен учень запамятає хоч одно імя поляглого лицаря, нехай він при посадці школами дерева назове своє дерево, свій дубок, клен імям свого героя, привісить на дереві табличку з імям поляглого.

Називайте іменами поляглих школи, читальні, вулиці, шляхи й инше.

Улаштовуйте щорічно, бажано булоб весною, свята на честь поляглих, з походами на могили, з промовами.

Передавайте з року в рік підростаючим поколінням про славну геройську боротьбу і смерть за Батьківщину, свідками якої ви були.

О, хороніть прах найславнійших нашого часу, хороніть для нації, для грядучих поколінь, що прийдуть йому вклонитися.

Могили відродять месників.

З польських справ.

Нова людовецька партія.

В неділю 11. ц. м. відбувся в Ряшеві зїзд людовців, зааранжований групами посла Плюти і Я. Стапіньского. Реферати виголосили: Бриль, Павловскі, Цепляк, Слівіньскі, Точек і Стапіньскі. Вислідом зїзду є утворення нової партії, яка називається Хлопським Союзом. Нова партія, як сказано в комунікаті, спірається на клясових хлопських підставах.

Головою партії вибраний пос. Плюта, заступники; Стапіньскі, Бриль і Янечек. Секретар: Казьмерчак; скарбник: Цепляк; члени управи: д-р Грек, Лясковскі, Слівіньскі, Павловскі, Точек, Безьонь, Хуліґа і Олькевіч. Зїзд виніс ухвалу, якою доручається співдіяльність, зглядно зілляття з „тими людовими сторонництвами, що стануть на становищі щиро-демократичному й оборони інтересів сільського населення". Ухвала дуже гнучка. Органи нової партії: „Пржияцель люду", „Справа людова" і люблинський „Штандар людови". Розлазиться домена „ународовйонего" вержхославіцького війта...

Дрібні вістки.

Анґлійський уряд передає большевикам будинки давньої російської амбасади і посольств. Дотепер містилися в них всякі комітети московських емігрантів. Анґлійське міністерство закордонних справ наказало всім комітетам покинути ті будинки.

Анґлійсько-американський договір про право ревізії анґлійських кораблів на американських водах підписано на днях. Американські власти мають право пошукувати в часі ревізії виключно за алькогольними напитками, які мають право конфіскувати. Не підлягають конфіскаті лише ті напитки, які в часі ревізії находяться під ключем.

Мендонельдові надав анґлійський університет у Глєзго титул доктора honoris causa.

Великий зріст німецького торговельного тонажу останніми часами сильно піднявся, що замітно по руху кораблів через суезький канал. В 1920 р. через канал пройшло 184 французьких кораблів з 1,137.704 тонами вантажу а німецьких кораблів було лише три з 20.262 тонами вантажу. За те в лютому 1923 р. перейшло туди 123.942 тони на 18 пароплавах французьких вантажів, а німецький вантаж дійшов до 179.366 тон на 27 пароплавах.

Бельґійські міністри Теннї та Іманс 17. травня зїдуться з Муссоліні у Медіоляні.

У Фінляндії доручено утворення кабінету Ґенманові. Кабінет має бути зложений з представників усіх центрових парляментарних ґруп. Цей коаліційний кабінет прийде на місце ділового.

Міжпарляментарна конференція конґресу і сенату Зединених Держав остаточно приняла постанову ввести в життя закон про заборону іміґрації Японців до Америки з днем 1. липня ц. р. Таким чином заходи Куліджа біля злаґіднення того закону в відношенню до Японців потерпіли повну невдачу.

Безробіття на Україні чим раз більше зростає. Найбільшими осередками безробіття — це Донецький Басейн, Одеса і Одещина, Київ і Харків.

В анґлійській палаті громад відбуваються наради над внесеним одним з шотляндських послів проєктом гомруля для Шотляндії. За останніх 25 літ — це вже 18 раз внесено такий проєкт. За гомрулем заявляються ліберали і соціялісти, проти нього виступають консерватисти. Дебати не закінчені.

Симбірську ґубернію перезвано „Ульяновською" а сам Симбірськ „Ульяновґрадом" на честь Леніна.

Російська компартія в її низах домагається у звязку з наміченим XIII. всесоюзним зїздом компартії введення в життя таємного голосування в часі виборів делеґатів на той зїзд. Домагання такі вийшли від Донецького Басейну, Уралу і Північно-західної промислової дільниці.

Новий великий процес у Москві почався цими днями проти всіх членів управи текстильного тресту і текстильного Союзу. Між обвинуваченими багато колишніх купців та старорежімних фабрикантів. Засідає між ними і бувший член анґлійської торговельної місії Шарпон. Всіх їх обвинувачують між иншим і за економічну шпіонажу. Анґлієць Шарпон відповідає за те, що передавав як посередник всі матеріяли та інформації про становище текстильного промислу в СРСР до Західної Европи.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Справа нац. меншостей.

На пятницю скликано перше засідання т. з. окраїнної ради для справ національних меншостей. Рада матиме около 40 членів. Правительство порозумівається з представниками соймових ґруп в справі обсади ради, в котрій будуть заступлені представники всіх сторонництв отже і нац. меншостей.

Справа українських шкіл.

Мін. просвіти й віроісповідань у відповіді на інтерпеляцію посла Козицького в справі українських шкіл подає: „З переведеного слідства виходить, що кураторія шкільн. львівської скруги пручила старосту в Дрогобичі замкнути дві приватні українські школи в Дрогобичі на основі закидів, наведених у письмі до староства. На просьбу УПТ. кураторія згодилася на дальше істнування обох шкіл із застереженням, що колиб Т-во не примінилося до жадань кураторії, послідує негайне замкнення шкіл. Колиб міністерство повідомлено було перед тим дозволом на дальше ведення шкіл, булоб поручило вдержати в силі замкнення шкіл зогляду на сконстатування нельояльного поведення супроти держави деяких членів учительського збору згаданих шкіл. Не бажаючи відкликати виданий дозвіл львівської кураторії мін. поручило звернути пильну увагу на діяльність цих шкіл і в разі сконстатування дальшої нельояльности зі сторони вчителів, заразже замкнути школу. Закиди, в письмі кураторії показалися в більшости правдивими".

Перед димісією Поанкаре.

Поанкаре повідомив Мільрана, що 1. червня внесе просьбу про димісію цілого кабінету. Заповіджений на 19. ц. м. зїзд із Мек Донельдом правдоподібно не відбудуться. В поінформованих колах кажуть, що Мільран поручить утворення нового кабінету провідникові радикальних соціялістів Еріо. Він заявився вже кілька разів за анґліїською співпрацею і робіт. партією. Одначе рад. соц. хочуть форсувати вибір Еріо на президента палати. Тож керовництво нового кабінету обняв би Бріян. „Тамп" пише, що утвориться рад.-соц. кабінет. Евентуальне нове правительство мусітиме розглянути основно справу дальшої політики супроти Німеччини. Радикали заявляються за континуованням енергійної політики, соц. вважають тягарі, накладані на Німеччину надто великими.

Склад нового французького парляменту по офіціяльним даним, такий: конс. 20, репуб. 117, реп. ліві 52, демокр. лівиця 75, рад. соц. 139, реп. соц. 35, соціялісти 102, комуністи 29, спірних мандатів 4. Нема вістей щодо 11 манд. Разом 584.

Славянські товариства в Хорватії.

Загреб, 8. травня 1924.

Заходами хорватського товариства „Ruski Krůžok" скликано на день 28. березня конференцію представників славянських товариств у Загребі в справі оснування Союза Славянських Культурних Товариств в Загребі. На конференції, крім „Русского Кружка", який заступав повний виділ з предсідником п. Поточняком, явилися представники отсих товариств: „Польсько-югославянське Товариство": голова п. Ілетіч, проф. унів. (Хорват), заст. голови п-ні д-р З. Марковіч (Хорватка) і секретар п. Й. Колодзей (Поляк); „Чешко-югославенска комісія": д-р Радонічіч, проф. унів. і д-р Мусулін (Хорвати); „Чешка беседа": заст. голови п. О. Пех (Чех); „Чешко-словачка Обец": голова ц. Сватош (Чех); „Славенскі клуб" як секція „Товариства Хорватських Письменників": д-р Наґи (Хорват); „Українське Товариство Просвіти": заст. голови Василь Войтанівський; „Югословенскі академскі клуб І. Янушіч": секретар п. З. Бабіч (Хорват).

Конференцію отворив голова „Русского Кружка". Привітавши учасників, в дальшій промові зазначує потребу співробітництва всіх славянських культурних товариств, бо тільки в спільній праці зможемо познайомитися зі змаганнями всіх Славян і помогти в їх здійсненню. Бесідник настоює, щоби спокійно і тверезо обдумати спосіб та форму цього культурного обєднання. Просить теж, щоби в цій справі заявилися представники товариств. Всі дотеперішні заходи не дали успіху. Одначе тепер наспіла пора, шоби всі Славяне зблизилися культурно і економічно.

Після того учасники конференції попросили бесідника обняти провід нарад, на що він згодився. До голосу прийшов п. С. Кірін. В своїому докладі референт дав історичний погляд на розвій ріжних славянських товариств у Загребі. Крім „Ческої Беседи", „Русского Кружка", які працювали ще перед війною (на пр. „Русский Кружок" оснований 1906 р.), всі инші славянські товариства повстали у Загребі після розвалу Австрії. Деякі з них минувшого року вже перестали істнувати, а основано тільки одно („Польсько-югославянське Товариство). Загально помічається занепад славянських товариств. Причини занепаду добачує референт внутрі самих таки товариств, а подекуди в труднощах з боку уряду. Опісля бесідник зазначує, що деякі товариства виходять поза межі потреб виключно одного народу і мають в програмі ширший обсяг ділання, майже всеславянський (на пр. „Русский Кружок", „Пол.-югосл. Товариство", та строго науковий клюб „Славенскі клуб"). Цей факт сам по собі домагається, щоби товариства з анальоґічними цілями навязали між собою зносини з метою співробітництва. Ідеальним рішенням цього питання було би: основати одно всеславянське товариство, в якім кожна славянська народність угрупувалабся в окремий відділ чи секцію, або основати формальний союз славянських товариств у Загребі. Вкінці конкретно предкладає, в чім саме містилась би можлива спільна праця.

Після реферату наступила жива дискусія, в якій забирали голос представники всіх товариств. Остаточно відкинено обі предложені форми, тому, що жадна з них на разі не дає ніяких запорук щодо успіхів в праці. Таким чином повстали би виділи і секції, ціла праця звалилась би на одиниці поодиноких ґруп, а деякі ґрупи взагалі нічого не робили би. Тому актуальним стає третій вихід. Бажаючи приступити до спільної праці, предкладається, щоби кожне братнє товариство висилало своїх уповноважнених представників на спільні сходини, на яких вирішувалося би спільні справи і кожне товариство зобовязалося би до тої чи иншої роботи. Таким чином кожне товариство найкраще зберегло би свою повну незалежність. Остаточне рішення цього відложено на другу конференцію.

Метою Союзу Славянських Товариств було би пізнавання і культурне зближення славянських народів; Союз мав би на меті технічно й матеріяльно послужити до зміцнення поодиноких союзних товариств. Тому, що спільна праця спирається тільки на товариствах, що мають схожі цілі, в „Союз" моглиб вступати тільки товариства, які мають за ціль навязування й поширювання культурних взаємовідносин. Обсяг ділання Союза обіймав би: вивчення славянських мов, відкриття всеславянської читальні, щорічного уладжування всеславянського дня з концертом, забавою і збіркою грошевих датків, створення всеславянського університету і т. ин.

Дальші наради відбулися 8. квітня. Предметом нарад було: остаточне установлення форм і означення праці, до якої негайно слід приступити. В дискусії над формою остаточно відкинено назву „Союз" і прийнято форму: співробітництво делеґацій з тим, щоб спільні виступи означувати поки-що назвою: „Славянські Товариства у Загребі". Рішено: відкрити всеславянську читальню, в якій участь мають брати всі присутні товариства; (цю справу вирішено на засіданню секції д. 15. квітня); — відкрити школу славянських мов: ческої, польської, української, російської а в разі потреби й болґарської і сербсько-хорватської (остання для чужинців). Курси мов вирішено відкрити в осени ц. р. Вкінци погодженося на уладження всеславянського дня, але без грошевої збірки. Докладнійше обговорення цеї справи мало відбутися 29. квітня, але — на жаль — нарада не відбулася, а ця справа буде остаточно вирішена в найблищих днях.

Отсе я мав як представник українського товариства „Просвіти" у Загребі подати до відома наших громадян. Це представлення нехай буде заразом відповідю на запити з ріжних сторін Югославії і заграниці. О скільки ми Українці активно будемо брати участь в наміченій праці, очевидно, залежатиме від нас самих. В першу чергу входять тут в ґру матеріяльні засоби (а тих у нас нема). Опісля ця праця на ширший розмір залежатиме від продуктивности поодиноких громадян, а вкінці й від нашої згідливости, про яку — на жаль — не міг би я висловити прихильної думки.

Василь Войтанівський.

З концертової салі.

Концерт челіста п. Б. Бережницького.

Вельми милий і симпатичний вечір пережила наша музикальна публика вчора, дня 12. ц. м. в салі Тов-ва муз. Лисенка, — на концерті віденського челіста і нашого добре знайомого земляка Богдана Бережницького. Був це його перший самостійний концертовий виступ на львівській естраді, на якій зрештою вже давно не являвся.

Із невеличкого розмірно світового репертуару творів на віольончелю артист зложив вельми багату й інтересну та ріжноманітну програму від Bocherini-ого (Konzert B-dur) і Бетовена (Соната A-dur op. 69) аж до мініятур Регера і Глазунова та вмістив ще й „Варіяції на українську народню пісню", новий інтересний твір В. Барвінського (хоч і написаний кілька літ тому, та вперве у нас виконаний).

Від самого початку концерту, починаючи з глибокої та романтично закрашеної Бетовенівської сонати та ґраціозного концерту Бокхерінія — п. Бережницький зразу притягнув до себе кожного любителя доброї музики. Гарний, мягкий і спокійний тон без всякого фальшивого сентиментализму, глибша думка у переведенні загальної лінії, при тім багата скаля кольористичних нюансів і бездоганної техніки — отсе головні прикмети, якими підбиває артист кожного музикального слухача. Особливе багатство чельових приман виявив артист у малих ліриках M. Reger-a — як кавалєрове Largo та ґротескний Гавот, написаних на сольо чельо без фортепяну, — та у кінцевих „шлягерах", як Глазунова Chant de Menestrel, Еспанська Серенада, або Faure Елеґія та Popper-a Elfentanz. Ці твори, хоча й нераз трохи дешевші змістом та повні ремінісценцій зі скарбниці великих романтиків (Вагнера, Шопена і ин.), то всеж таки в своїй цілій структурі як найкраще підходять до кольориту і натури інструменту і певно все остануть вдячною літературою для челіста.

Та для нас найбільшою атракцією були Варіяції на українську народню тему В. Барвінського, твір, який уже й за границею діждався виконання і прихильної оцінки німецької фахової критики. У шістьох варіяціях теми автор виявив не тільки велике багатство не шабльонової інвенції, інтересних ґармонічних проблемів, але також численні нюянси кольористичних секретів (особливож в Scherzo і Cadenza). При тім цей твір (мимо слідів деяких чехізмів у останній части) має (подібно як тогож автора Тріо і Секстет, виконувані

а нас давнійше) незаперечену і виразну ціху українського характеру а становить поважний вклад у загальну чельову літературу.

Слід при тім зазначити, що до артистичного успіху концерту причинився в половині умілий і дискретний, а в кожнім моменті вальорний фортепяновий дострій композитора, тим паче, що цей дострій у Бетовенівській Сонаті і його ж Варіяціях зростав до рівнорядного концертового чинника. П. Бережницький, хоча й скінчив науку в львівській консерваторії, та його дальша артистична карієра з'язана від кількох літ з Віднем, де він, як відомо, працює як Konzertmeister у Volksoper і в камеральній квартетовій музиці. Побут у Відні використав артист знаменито; чині він є у нас поки що і мабуть ще чкийсь час остане без конкуренції.

Д-р Ст. Л-вич.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (104) числі „Діла" сконфісковано один невеликий уступ, передової статті „Війна і мир", а саме про сумнівність стійности східних державних кордонів Польщі.

— **Москва—Львів.** Лист в Москви, наданий 5. травня, 10-го був вже у Львові в руках адресата. Лист адресований виключно по українськи. Не дармо листи, висилані зі Львова на галицьку провінцію — мандрують часто... via Москва, бо польські місцеві почтовики, на українській етнографічній землі, не розуміють українських адрес!

— **мета закривання українських шкіл** вилазить як шило з мішка з візвань, які розіслано до батьків дітей, що ходили до закритої народньої школи УПТ. в Городку Ягайлонськім. Одно із тих візвань звучить: L. 3. Wezwanie. Dyrekcja szkoły 7-dmio klas. żeńskiej w Gródku Jagiell. wzywa niniejszem Stefana i Marję Hawryszczuk z Gródka Jagiel., aby dziecię swoje, Zofię, urodzone w r. 1914, celem uczęszczania na naukę codzienną natychmiast do szkoły zapisali lub zachodzącą niemożność usprawiedliwili: w przeciwnym bowiem razie będą rodzice w myśl istniejących przepisów bezzwłocznie do kary wykazani. — Gródek Jagiell., dnia 2. maja 1924. — Wereszczyńska wr. dyrektorka, Stanisława Kwiatkowska wr.

— **Смерть хрунівської газетки.** „Дзвін", орган „братерської згоди й гармонії" по рецепті „Рідного Краю" й „Обчови", який на Волині, з Рівного, старався ширити заповіти згаданих покійників, і собі упокоївся швидкою та неславною смертю. Його редактором був ославлений „отаман" Оскідко, колишній „соціяліст-самостійник", який мріяв про диктатуру в Українській Н. Республиці, а зійшов на служаку „великодержавницьких" проектів воєводи Сироковского.

— **„Кресові справи".** Засідання комітету т. зв. знавців у справі „кресів" (себто т. зв. національних меншостей) призначене на 12. ц. м. не відбулося. Зате з кінцем цього тижня має відбутися нарада з участю більшої скількости осіб, зложена з представників польського уряду, сойму, сенату і „кресових лидарів".

— **Нетант.** Власник реальности п. І. Гринишин в Пикуличах біля Перемишля повідомляє нас про таку подію: Я мешкаю на території перемиської парохії (3 км. від Перемишля) і у мене через три роки був хорий хлопчик (учен. ІІ. гімн. кляси) на туберкульозу. Дня 5. ц. м. над раном мій синок помер. Я післав до сусіднього села Негребки свого старшого сина, щоби запросити тамошнього священика о. Войтовича до участи в похороні. тільки до асисти, бо я — як згадано — належу до перемиської парохії. Одначе о. Войтович таки зараз напосівся на мого сина, що — мовляв — колиб то від нього залежало, то він не поховав би дитини, бо змерла несповідано. Чи я, батько, дивлячись на муку дитини, що вмірає на туберкульозу, мав кликати священика, щоби показати бідній дитині кінець її життя та тим чином її як мога скорше добити? Або чиж хлопчик, до тогож від трьох літ хорий, натворив стільки смертельних гріхів, що не можна його без сповіди поховати? До тогож о. Войтович впливав на церковних провізорів, щоби не дозволили ховати на пикулицькім цвинтарі, бо я не приналежний до Пикулич (хоч тут похована вся моя рідня), або щоби хоч примусити мене заплатити високе „пляцове". Тільки п. Гринишин. Мусимо зазначити, що ця інформація є висловом глибоко відчутого жалю та доказом що найменше нетакту о. Войтовича. Така груба поведінка хіба не причинюється до піддержання авторітету священика.

— **В справі дзвонів.** Маючи нагоду вияснити дальшу долю дзвонів, подаю отсим до прилюдного відома, що наших галицьких дзвонів, крім кількох (як з Германківки, Зарудє-Обаринці, Нагорянки ad Бучач) які мають вириті написи поміж привезеними до Варшави з Росії зовсім нема. Вправді є ще дзвінки без написів від 10—30 кг., які можна купити по 2 фр. за 1г., але за такими навіть не виплатиться їхати. За те є ще деякі великі дзвони, розбиті, здібні хіба до перетоплення. Дзвони, які мають назви чи то церкви, чи громади, чи фундаторів, можна відбирати без жадних трудностів за оплатою 1 фр.= 1 зл. пол., инші дзвони, яких нема в катальогу, а які не мають написів, можна набути за ціну 2 фр. шв. за 1 кг. (таких вже нема). За те напевно має прийти новий транспорт у 16.000 дзвонів і тому управа складу дзвонів оголосила, що від 1. червня до 1. вересня дзвонів не буде зовсім видаватися. Щоб не наражувати людей на страту часу і гроша, просив мене референт митрополичої курії подати цю обставину до прилюдного відома. Для загального добра прошу всі часописи поінформувати про це своїх читачів. Зазначую, що коли транспорт прийде, то не тільки будуть могти скористати з цього церкви, з котрих Москалі забрали дзвони, але й инші наші церкви, а то за оплатою 2 фр. Хтоб хотів засягнути ще точнійших інформацій щодо подорожі й добуття несвоїх дзвонів, тим можу служити вказівками. — *о. Володимир Антонович*, Ягольниця п. loco.

— **З-тий травня в Луцьку** спричинив те, що „сама природа украсила його пребагатими гірляндами соняшних світляних красок" — инше „Жите Волиня" — а єдина „Лущька „Просвіта" була нечуткою на хвилю ентузіястичних настроїв і натягнувши на своє понуре обличя баранячу шапку, не вважала навіть за природне окрасити своєї вивіски паперовим прапорцем чорно-жовтої краски" (!) „Просвіта" мабуть закривши свої очі повіками (маячить „кресовий" орган) глибоко роздумувала у своєму серці над історією иншої минулої доби" і т. д. А далі про Сагайдачного, як він кликав під Хотином до польського комманданта гузарів: „пускай, батьку, з Ляхами умирати". — Поезія не аби яка з нагоди обходу 3-ого травня в Луцьку! Подивляємо подію і слова Сагайдачного про спільну смерть з Ляхами, які чомусь набрали для „Жиця Волиня" актуальности саме в звязку з обходом паперової конституції.

— **Кінематограф для собак** засновано не в Америці а цим разом у Лондоні. Четвероножній публіці показують фільми, що представляють боротьбу собак з котами. Кажуть, що такі фільми мають незвичайно виховуюче значіння для собак і для їх власників, які з немалим зацікавленням приглядаються тим фільмам разом зі собаками.

— **На „кресах".** Всі заходи варшавської влади в цілі привернення нормальних відносин на „кресах" нічого не помагають. Здовж границі оперують озброєні ватаги, які даються в знаки дідичам і поліції. І так в ночі з 8. на 9. ц. м. напала на маєток Кресовничі в несвіжському повіті ватага, озброєна в скоростріли. Зранено економа і забито карбового та забрано 9 коней. Тієї самої ночі біла Лунинця прийшло до сутички між поліцією і невідомою ватагою. Зранено одного поліцая. Одночасно ще инша ватага напала на поліційну станицю в Томашгороді і зранила двох поліцаїв. Просто — ідилля!

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр"! Присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/I.

Зі спорту.

Український Студ. Спортовий Клюб в Празі.

Український Студентський Спортовий Клюб в Празі входить тепер в четвертий рік своєї діяльности з почуттям серіозно виконаної праці в минулих роках та з надіями кращих успіхів в будуччині. Ядро нашого клюбу, як і нашого спорту взагалі, футболь—збільшився і квантитативно і квалітативно. Що до числа, то секція копаного мяча числить понад трийцять чинних членів та поділена покищо лиш на дві дружини, бо виключування всіх охочих „копунів" справляє нам великі трудности. Наша перша дружина відбула вже цей весни з успіхом три мяч-тренінги з двома чеськими та одною німецькою дружиною та почала тепер систематичний весняний тренінг на грищі „А. К. Спарта" по вказівкам тренерів чеського майстерського клюбу. Є всякі вигляди, що наші старі рутинери прийдуть в скорім до форми та будуть могли успішно абсольвувати ряд тяжких змагань, які їх очікують в теперішнім сезоні. Також і в другій дружині є слідне збільшення вправности, чого доказом є хочби її змагання з юніорами німецьких „спортбріцерів".

Приготовляємося до майстерських змагань між українськими дружинами копаного мяча в Ч. С. Р., згуртованими в Українському Союзі Копаного Мяча. Через наш Союз копаного мяча стараємося про приняття наших дружин копаного мяча до чехословацької Ассоціяції футболевої, в якій зорганізовані всі клюби копаного мяча Чехословаччини.

Кількацять членів нашого клюбу має зложений теоретичний іспит в „Зборі Чсл. Суддів копаного мяча" і є рівночасно членами того Збору: судіюють змагання чеським клюбам та набирають в практиці досвіду, щоб його віддати в майбутньому на услуги рідному спортові. Вони мають також свою власну спортову організацію, „Колегію Українських Суддів Коп. Мяча".

Наші пливаки, які зимою плавали та змагалися в величезнім басені пливацького заведення на „Клярові", з тугою споглядають на недалеку Велтаву, щоб кинутися в її обійми. Лиш найвідважнійші з них, ті правдиві „діти природи" глузують собі з маєстату розбурханих хвиль та роблять вже конкуренцію зручним мевам, які зі здивуванням споглядають на смільчаків. І так дня 6. квітня ц. р. тов. А. Балицький взяв участь в пливацьких перегонах „Попелек Велтави" при +4° води та здобув собі третє місце.

Секція ситківки робить приготування, щоби також розпочати вправи.

Незабаром прийде час і на веслярський спорт. Секцію веслярську думаємо злучити з пливацькою, для якої винайметься в одній з праських купалень кілька кабін та човнів. Тому, що веслярство є одним з нових спеціяльно для нас спортів, не маємо ще добрих веслярів, але сподіємося, що по повороті на рідну землю оживимо наші води.

Поволі пробуджується життя і в прогульковій секції. Її метою відвідувати важнійші та гарнійші місця і околиці Праги.

О скільки буде змоги, займемося в цім сезоні зорганізуванням у нас нового роду спорту „кипаної". Цей спорт є повоєнним винаходом Чехів, дуже популярний серед молодшого чеського жіноцтва та гімназистів. Сам він подібний до копаного мяча з тою різницею, що мяча не копається лиш дається руками, — звідси і назва того спорту. Прага має цього року 54 дружин кипаної, які вже розіграють між собою змагання.

Наші студентки є згуртовані дотепер лиш в жіночім відділі руханки, яка відбувалася через цілу зиму в руханковій салі одної з праських гімназій.

Воляей-бол має кількох своїх приклонників, одначе вони не є ще зорганізовані в одноцільну дружину.

З такими підставами та плянами зачали ми сьогорічний весняний сезон. Одначе для повноти образу спортового життя в українськім студ. спорт. клюбі треба згадати ще кількома словами і про нашу „спортову агенцію". Примістилась вона в дуже пригідному місці в буфеті „Мензи Методистів", а панує в ній знаний між українськими спортовцями (интернаціонал*) студ. прав Гулка. Агенція полагоджує найріжнороднійші спортові справи. Тут зосереджуються всі найновійші вісти про свій і чужий спорт, дебатується, критикується. Тут довідуються „дипльомовані спортовці" та госпітанти, як „Ванік"** стаєї bezky hlavou mič do brany dalším, що „Ігнац" не може ще по недільних змаганнях встати з ліжка, або що Дзідзьові швабський карболь попалив коліна та що „Адась" є в такій конфіції, що по повороті зі санаторії дає десять „голів" на кожних змаганях і т. д. Тут читається спортові журнали, грачі переховують свої річи, пють „спортовий" чай. Тут продаються білети на спортові видовища та вкінці тут має свою канцелярію Президія клюбу. Словом не можна собі подумати У.С.С. клюбу без своєї спортової агенції. Як в самім клюбі є зорганізований наш праський спорт, так в „Агенції" він твориться, жиє своїм веселим, молодим, пробійним життям.

Виділ У.С.С. Клюбу в Празі.

*) інтернаціонал, се грач котрий брав участь в міжнародніх змаганнях.

**) один з популярник грачів праської „Славії".

ЗАУПОКІЙНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
за бл. п.
ПЕТРА КОЛЬОНСЬКОГО
відбудеться дня 15. травня ц. р. (четвер) о 9. годині рано в Преображенській Церкві у Львові.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Абітурієнтів української академ. гімназії у Львові з р. 1879 прошу подати свої адреси, як і коли в липні ц. р. відбути зїзд товаришів у Львові? — *О. Елїяшевський Богдан*, парох і декан в Защкові, п. Куликів. 1877 1—1

Абітурієнти української гімназії в Коломиї з 1904 р. зволять подати свої адреси з відповідними пропозиціями відносно зїзду. — *Лев Добрянський*, Коломия, Мнихівка 56. 1876 1—1

Вечерниці з котилионом для смотринів відбудуться в суботу дня 17. травня ц. р. в малій салі Муз. Т-ва ім. Лисенка, заходом Української Захоронки. Початок о 9-тій годині вечером. 1879 1—2

Загальні Збори Т-ва українських рем. і пром. „Зоря" відбудуться в неділю, дня 25. мая о год. 11. передпол. у своїй домівці при вул. Вірменській 25. — *Виділ.* 1-2

Дрібні оголошення.

СЛЮСАР-МЕХАНІК, кавалер, пошукує посади на фільварку або писаря. Зголошення до Адміністрації під „Механік". 1874 1—1

ПРОДАМ добре проспериючий корінний склеп двофронтовий з мешканням в рухливім місци. Зголошення до адм. „Діла" під „Добрий інтерес". 1862 3—3

ПАСІЧНИКИ! Присилайте віск до переробки на штучну вощину і замовляйте вощину і пасічничі знаряди в Пасічничій Спілці у Львові, вул. Словацького 14 (біля головної почти). 1867 5—5

ОСОБА інтелігентна, в середнім віці, вдовиця по священику, розуміється на хатній і полевій господарці, уміє крій і шиття, може занятись вихованням дітей, пошукує місця до заряду дому у вдівця найкраще у священика. Під „Працьовита". 1878 1—1

КРАВЧИНЯ пошукує мешкання при родині або її до спілки з товаришкою. Зголошення до Адміністрації під Кравчиня. 1873 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ
Д-р ІВАН КАЛИНА
веде свою канцелярію в **ГАЛИЧИ**
і заступає всі судові й адміністраційні справи 1863 3—5

Заходом Товариства Філії „Просвіти" в Турці над Стр.
відбудеться дня 25. травня ц. р. в салі Народного Дому в 63-ті роковини смерти
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
СВЯТОЧНИЙ ВЕЧІР
з слідуючою програмою:
1) Заповіт.
2) Святочна промова.
3) НАЗАР СТОДОЛЯ, драма в трьох діях Т. Шевченка.
По виставі Спільний Комерс. — Початок о год. 8-ій вечером. — Білети замовляти у о. І. Федевича.
Виділ Філії „Просвіти" в Турці.

Ширіть наш часопис!

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ
поручає
Т-во „РОДОГАН"
Площа Ґолуховських 1. Дім Скарбка проти Великого Театру. 1756 6—7

„ДИНАМО" **конц. Підприємство-Електротехнічне Технічно торговельне бюро: ЛЬВІВ, вул. КОПЕРНИКА 16. Уряджує Електричні Централі:** для міст, горалень фабрик, млинів, тартаків і т. п. з власними машинами. Інсталяція електричного світла, моторів і телефонів. — **Спеціяльний електро-механічний відділ:** для направи всіляких машин і електричних апаратів. Роздають таблиці. **СТАЛА ВИСТАВА МАШИН:** Динамо-машини, електричні мотори, льокомобілі, сильники ссучо-газові, бензинові, родні апарати. — Обробляркі до заліза, металів і дерева. Комплетні урядження для млинів, горалень, тартаків і промислових 1538 заведень. Ціни конкуренційні. Коштосписи і технічна порада. 19—20

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 106 (10.199). Львів, пятниця 16. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Зручний маневр.

Національна справа в Польщі й С. Р. С. Р.

Три удари одночасно звалилися на Польщу та її далекозорих політиків; три важливі моменти небуденного значіння млинським каменем заваготіли на керманичах польського державного корабля; три події заістнували в обсягу справ, що по своїй суті мусять мати вплив на польську внутрішню і зовнішню політику. І заістнували вони одночасно, немов на перекір польським можновладцям, що з упертістю маняків снують мрії про буйну могутність і всесильність.

Першою подією являється вислід французьких виборів, несподівана й ошоломляюча побіда поступової демократії, що потягне за собою щирішу співпрацю з урядом Мекдональда, уважливійше і ніжнійше відношення до наболілої німецької проблеми та мабуть ревізію становища до СРСР. Поруч з тим відсунення Поанкаре від влади і прихід до керми Бріяна, чи Еррio (що підписав відомий протест проти польського поліційного режиму) чи б. премієра Панлеве (ворожо настроєного до Польщі) чи когонебудь иншого з лівиці мусить в значній мірі вплинути на польську політику. Реакційно-чорносотенні елєменти, що вже шість літ за тихою або явною згодою тзв. польської лівиці проводять політику денаціоналізації й екстермінації та грабункової господарки на „кресах", якщо хоч дрібка політичного розуму збереглася в Польщі, мусітимуть притихнути або хоч значно обмежити свої апетити. Одночасно польська лівиця буде припертa до муру. Вона буде примушена виразно й недвозначно вияснити своє відношення до цілого ряду актуальних політичних питань. Не виключене, що з огляду на повну залежність польської політики від французької наступить значне перегрупування в лоні політичних чинників. Можливо, що для сякоготакого згармонізування польської політики з французькою в Польщі прийдуть до керми „визволенці" і лепесівці, а можливе навіть і те, що сойм буде передчасно розвязаний і нові вибори більш мархантно зарисують обличя варшавського сойму.

Другою не маловажною подією є литовська маніфестація в Ковні, звязана зі садженням „виленського дерева". Польська преса намагається представити цю маніфестацію як чисто театральний жест без глибшого значіння. Та коли зважити, що в тому святі крім тисячних мас брали участь представники влади з президентом республики на чолі; що там завзяті Литовці складали присягу визволити серце Литви — Вильно — і на горі Гедиміна всадовити національно-державний литовський прапор; що Вильно являється незвичайно важним залізничим вузлом на шляху Минськ - Вильно - Ковно - Кенігсберг і дальше через теперішній данціґський коридор в глибину Німеччини, иншими словами: що посідання Вильна Польщею загороджує безпосереднє сухопутнє получення Москви і Берліна; що з Вильном звязана історія і традиція литовської державности; що велика Польща примушена вже від довшого часу мовчки зносити наруги з боку маленької Литви та що Польща ще й досі остає формально в стані війни з Литвою, — то зрозуміємо, що свята садження „виленського дерева" не слід легковажити. Навпаки, ця подія має глибший зміст. Для всіх ясно, що відстоювання Литвою своєї історичної столиці є аксіомою литовської політики та, що в цьом питанню не допускається й думки хоч би про найбільш вигідний компроміс. Поруч з тим для нікого не є тайною, що після вирішення справи Мемелю (Клайпеди) Литва приготовляється до широко закреєної демонстрації проти Польщі та що садження „виленського дерева" при загальному ентузіязмі є тільки заспівом до чогось більш конкретного у відношенні до Польщі.

Третьою подією, що своїм тягарем звалилася на Польщу, є нота уряду СРСР. в справі страшного положення Українців і Білорусинів під польською владою. Не знаємо тексту тієї ноти, бо польські чинники держать її досі під сукном, а радянської преси тут не допускають, одначе з коротенького змісту довідуємося, що нота вичислює цілий ряд надужить польської влади у відношенні до українського й білоруського населення. А саме звертає увагу на переслідування православної церкви, закривання українських і білоруських шкіл, угнетення українських селян і нагальне проводження польської кольонізації на українській національній области. Народній ком. закорд. справ звертає увагу польського уряду, що ці польські надужиття є потоптанням 7 арт. риського трактату. Останні події в Галичині і нечувані переслідування українського й білоруського населення примушують нар. ком. закорд. справ. вимагати від польського уряду льояльного сповнення мирового договору, який забезпечує населенню, спорідненому з націями Рад. Союзу, minimum горожанських прав і повне право на культурний розвиток.

Радянський уряд, який в риським трактаті віддав на поталу Польщі понад 7 міліонів Українців і понад 2 міл. Білорусинів, тепер по трьох роках бере в оборону ці два народи на основі прав національних меншостей. Слід підкреслити, що момент для цього підібрано незвичайно зручно. Радянська дипльоматія виявила глибоку чуткість і незвичайну зручність. Зєднивши в межах СРСР. Білорусь, приєднавши до Рад. Білоруси Могилівщину, Витебщину і найбільш на схід висунену частинку білоруської Смоленщини; заокругливши Рад. Білорусь майже в цілости від півночи, сходу і полудня та створивши для неї дані для національно-культурної і державної консолідації, — уряд СРСР. тим самим створив білоруську іриденту в Польщі. Те саме торкається й Рад. України. Заповідь приєднання до України деяких територій (частина Донецького Басейну, полудневі повіти Вороніжчини й Курщини), українізаційний курс і т. ин. витворили з природи річи „смєновєховські" настрої по цьому боці граничного кордону. Можемо тим втішатися або гірко сумувати з того приводу, але глупо було би не рахуватися з цими настроями, що наростають з кожним днем.

Після таких і инших підготовчих кроків, виконуючи доручення численних зїздів в Київі і Харкові, союзний радянський уряд зважився ступити на шлях інтервенції. Покищо ця інтервенція обмежується нотою, одначе вже й така тільки в агітаційно-реклямовому розумінні незвичайно піднесе вагу й значіння цеї події серед українських і білоруських мас та зміцнить і поглибить зростаючі „смєновєховські" настрої. Слід зазначити, що радянська дипльоматія і уряд СРСР. дуже зручно використовують національний гніт в Польщі та на цьому підкладі йдуть від одних успіхів до других. Розумна, прозорлива і доцільна політика СРСР. не може лишитися у нас без наслідків.

Що може Польща протиставити цьому зручному маневрові, на що вона може покликуватися, чим похвалитися? Не будемо відповідати на поставлені нами запити, ждатимемо на відповідь польського уряду. Одначе вже сьогодня можна передбачити ту відповідь з покликанням на 5-тий арт. риського трактату, в якому говориться про невтручування у внутрішні справи договірних сторін.

Цим першим інтервенційним виступом уряд СРСР. започаткував відносно „польських" меншостей політику, так добре відому нам з історії відносно десидентів в старій Польщі. Не улягає сумніву, що й кінець тієї політики правдоподібно буде такий самий без огляду на форму влади в Зх. Европі.

Російська демократія і національне питання.

Лідер російської респ.-демокр. партії проф. П. Мілюков виголосив в Празі в днях 14—18. квітня ц. р. три відчити на тему національного питання в такому порядку: I. Раса та нація, II. Національне питання в Західній Европі і III. Національне питання в Европі. Перший відчит зреферували ми в статті „Теорія нації" (в ч. 96 з 4. ц. м.) Тепер містимо допис про два инші відчити. Одночасно уважаємо своїм обовязком просити вибачення у шан. дописувача за припізнення. Сталося це через невеличкий обєм нашого органу з одного боку і надмір біжучого матеріалу з другого. — Ред.

Прага, 5. травня 1924.

Національне питання в Зах. Европі — ось тема другого викладу *проф. П. Мілюкова.* Та докладчик не обмежився Зах. Европою; він присвятив більшу увагу також національному рухові в самій Росії, а саме в Московщині, від Петра I. аж до останніх часів. Здавалось, що докладчик, виступаючи як історик, підходитиме або хоч зазначуватиме постановку цього питання цілком обєктивно. Та не так сталося. Правда, щодо висновків про національний рух в Зах. Европі не можна зробити лекторові поважнійших закидів. Наслідком національного руху ріжні народи в Зах. Европі повстають проти своїх гнобителів, скидають з себе ярмо національного гніту і утворюють незалежні держави. Національно-визвольні рухи характеризує проф. Мілюков—як рухи революційні, доцільні і кожній поневоленій нації необхідні.

Третій доклад посвятив проф. П. Мілюков головним чином умовам про будуче співжиття націй, які входили в склад бувшої Росії. Тут докладчик з перших же кроків звертає з того шляху, яким він ішов досі у своїх висновках і виступає, як політик, що стоїть на суто націоналістично-імперіялістичному ґрунті. Вже з самого початку, торкаючись питання про московську націю, він настоював на тому, що помилково прикладати до великоруської нації назву Великоросів, що ця нація мусить носити назву в загально широкому масштабі „русская". Для виправдання цього він пускається в екскурсії в далекі, минулі часи Київського князівського періоду і спирається на такі джерела, як літопис Нестора, Слово о полку Ігореві і т. ин., при чому характеризує, звичайно, це все, як набутки і витвори *російської культури.*

Особливо цікавою лекція робиться з того моменту, коли докладчик переходить до характеристики Московщини у її відносинах до ріжних народів Росії до 1917 р. Зі всією силою лектор хоче розбити характеристику „Росії як тюрми народів" і довести протилежне. Отже, з його слів довідуємося, що Росія несла через цілий час місію визволення зпід чужого ярма поневолених народів і сприяла їх культурно-національному розвиткові. Так на пр. зі слів лектора довідуємося, що Фінляндія тільки завдяки Росії визволилася зпід шведського ярма і тільки завдяки їй досягла такого культурного рівня; що Грузини, Вірмени, Осетини й инші кавказькі народи тільки завдяки їй визволилися від турецької неволі, досягли того культурного і головним чином економічного розвитку, на якому ми бачимо їх на початку революції, а також, що тільки завдяки Росії кавказькі народи прийшли до мирного співжиття між со

Пр. 477/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" число 99 з дня 8. травня 1924 р. в артикулі: 1) „Твердо і гордо", а) в уступі від слів: „ми роздули" до „клопотів" містить в собі єство злочину з § 65a) зак. кар. і тому узнав доконану в дни 7. травня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 зак. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а імеино засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 5. травня 1924.

(Підпис нечиткий.)

бою і перестали вирізувати один одного.

Приблизно тих же благ уділяла Росія й иншим народам, вона їх або визволяла зпід національного гніту або сприяла їх культурно-економічному розвиткові. Що торкається України, то лектор, правда, не зважився говорити про ті великі і багаті милости, якими наділяла Росія инші народи; так само тримався він і відносно Білорусії, і малося таке враження, що тільки з необхідности згадує він про ці народи.

Таким чином покінчивши з питанням про Росію, як „тюрму народів", і підкресливши велику культурну визвольну місію її в житті цих народів, докладчик перейшов до питання, яке властиво найбільше й цікавило авдиторію, а саме—до умов про будуче співжиття народів бувшої Росії. Але, на жаль, з цієї частини докладу абсолютно не можна було зробити якихсь певних висновків, і закінчив її лектор тим, що вніс пропозицію, щоби ці народи прийшли з Росією і між собою до порозуміння. Щож торкається його власного погляду на розвязку цього питання, то він пообіцяв висловити його після дебатів, в яких виступлять представники ріжних націй на слідуючий вечір.

Вечір дебатів мав одностайний антиросійський характер. Переходячи до його, ми мусимо згори і рішуче запротестувати проти твердження п. А. С. Ізгоєва в „Рулі", що —мовляв,—коли стало відомим про дебати після лекції Мілюкова, „Украинци" відразу купили понад 300 квітків і привели свою дисциплінову когорту, котра поводилась взагалі, як кляка". Навпаки, на підставі голосів свідків, між иншим і поважних чеських громадських діячів можемо довести, що Москалі, щоби мати на вечері дебатів численну більшість, закуповували вхідні білети цілими зшитками.

В дебатах виступили представники всіх більших народів бувшої Росії, хоч і довелось листу скоротити з 26 на 10. Виступали представники Українців, Білорусинів, Грузинів, Вірменів, горців північного Кавказу і ин.

Треба замітити, що всі опоненти виступали й одностайно, і солідарно, не дивлячись на дуже обмежений час, уділений кожному опонентові, не тяжко було цілим рядом яскравих документальних фактів виявити справжнє обличя Росії та її політику відносно ріжних народностей, і встановити факт, що Росія дійсно була тюрмою народів, як ні одна держава в світі. Що торкається заклику лектора до народів „сговориться" (прийти до певної умови), представники національностей кожний зокрема твердо заявили, що властиво нема потреби і нема чого тепер „сговариваться". Повстання самостійних держав народів, що входили в склад бувшої Росії, треба вважати фактом, і що всякі договори та умови можуть носити лише загально міжнародній характер на правах рівних з рівними.

Цілий ряд опонентів, і особливо українських (М. Славинський, О. Логоцький, Н. Григоріїв) підкреслили, що політика Росіян основана на відношенні їх до народностей, як володаря до поневолених—мусить бути раз на завжди осудженою і що, коли справді московська демократія хоче мирним шляхом прийти до встановлення нормальних взаємовідносин між народами, мусить прислухатись до волі цих народів і не протиставитись їй. Подібний був зміст і опонентів инших народів, як б. голови Білоруської Ради Кречевського, Качухасвілі (Грузин), Сакяна (Вірменин), представника горців Ахмеда Цамкова і ин.

Очевидно, проф. Мілюков не ждав ні такого одностайного виступу, ні такого відношення до його пропозиції „сговору" і в своїй відповіди з жалем сконстатував такі „несподівані і сумні наслідки його докладу", підкреслюючи, що такі заяви є сумні не тільки для нас, але для всіх, бо то не є „реальна політика".

Щож торкається власних поглядів на розвязку цього питання, то, на нашу думку, дав він їх досить яскраво у відповіди на пропозицію опонентів про обовязки демократії прислухуватись до волі инших народів. На це шан. професор відповів, що вони в першу голову будуть прислухуватись до волі свого народа. Отже, з цього можна зробити тільки такі висновки, а саме: оскільки ми на протязі цілої історії знаємо відносини Московщини, чи на чолі з царським урядом, чи з конституційним, чи демократичним, чи теперішнім до народів бувшої Росії, оскільки ми знаємо, як далеко сягає імперіялістична політика всіх репрезентантів московського народу — нам давно пора кинути навіть спроби про якісь сговори і, перейшовши раз на завжди над цим до порядку денного, самим більш прислухуватись до волі свого народу в першу чергу, та в союзі з иншими поневоленими народами змагати до повного свого розкріпощення. З нами вільними будуть говорити инакше і демократи, і московські кола, ніж це вони роблять сьогодня.

Юрій Азовський.

Проти походу на українську школу.

Шкільне віче в Раві руській і Золочеві.

На день 4. травня скликала місцева політична організація шкільне віче до Рави руської, щоби заложити протести проти всіх відомих обіжників кураторії львівського шкільного округа. Та дощ, який і попереднього дня і в сам критичний день упав, перешкодив відбути віче. Зібралося дещо селян із сусіднього недалекого села, місцева інтелігенція та приїхало три особи з Угнова. В наслідку сього віче не могло відбутися і його реченець перенесено на дещо пізнійший час, коли покінчаться весняні роботи в полі.

За те прегарно відбулося таке саме віче в Золочеві, назначене на день 5. травня ц. р. Уже о год. 1 саля дому ім. М. Шашкевича виповнилася вічевиками, які заступали всі місцевости повіту. Учасників віча було більше ніж 380 осіб. Після полагодження всіх формальностей, звязаних з вибором президії віча (президником був п. Тима) головний реферат виголосив проф. Михайло Галущинський зі Львова. У своїому рефераті зясував докладно історію української школи під польською владою і звернув увагу на те, як польська влада своєю кольонізаційною і шкільною політикою старається спавперизувати й зденаціоналізувати українське населення. Зосібна у шкільних справах поведення всяких повітових інспекторів і їхнього зверхника куратора Собіньского не можна инакше окреслити, як беззаконне або протизаконне. Острій критиці піддав бесідник усі обіжники кураторії зі славним „zarządzam" і „ufam", на які то ступайницькі вислови не позволив би собі ніодин юридично освічений чоловік. Далі подав референт засоби нашої оборони. Самі протести, меморіяли і подібні речі не вистарчать, коли за шкільним питанням не стане все громадянство і не зробить його своїм власним. Така постава громадянства необхідна у відношенні як до державних, так і приватних шкіл. У кожному нарушенні наших набутих прав мусять в першу чергу самі батьки бачити вкорочення власних індивідуальних прав і мусять шукати і використати всі засоби оборони.

Зібрані вислухали з увагою реферату і після дискусії ухвалили одноголосно слідуючі резолюції: Зібрані дня 5. травня 1924 р. на вічу Українці золочівського повіту: I. закладають одноголосно рішучий протест проти всіх явних і тайних розпорядків польської шкільної влади, а передусім проти розпорядків львівської шкільної Куратторії з дня 29. і 30. жовтня 1923, 21. березня 1924, а також 10. січня 1924, якими знищено—майже зовсім українське публичне й приватне шкільництво. II. Віче взиває українське громадянство, щоби воно не задовольнювало себе тільки складанням заяв, протестів і покликуванням культурного світа на свідка, але щоби зробило шкільну справу предметом як найбільше дбайливої власної опіки. III. Віче взиває українське громадянство до як найбільше рішучої оборони приватного українського й публичного шкільництва, не поминаючи без відповіди хочби й найменшого вкорочення добре набутих нами прав. — У дискусії забирали голос о. шамб. Юрик, ред. Калинович, п. Багрій, о. Хлистун і кількох селян. Всі вони піддержували висновки референта, а ред. Калинович підкреслив ще, що й зі становища польської конституції і зі становища міждержавних договорів поведінку шкільної влади мусимо назвати протизаконною.

Та значіння віча не в одноголосній ухвалі резолюції. Воно в тому, що таке віче, як у Золочеві, дає запоруку, що народ розуміє дуже добре, що значить школа і як слід нею дорожити. Факт, що в гарний весняний день селяне цілого повіту являються на вічу, щоби тут заявити свою волю, факт, що після віча біля сотки вписалося в члени Р. Шк., факт, що зібрані зложили поважну жертву на школу і зобовязалися до дальшої жертвенности — мусить додати всім тої певности, що при вкладі відповідної праці будучність школи запевненена, і нарушення прав буде немислиме.

Зібрані вислали депутацію до староства, яка предложила там всі резолюції. Крім сього переслано резолюції телєграфічно до президента міністрів і міністра публ. освіти.

Похід проти української школи на Волині.

З початком шкільного року 1923/24 шкільний інспектор рівенського повіту замкнув істнуючу від 1918 р. школу в селі Милостів (дятковицька волость), одиноку в цім селі початкову державну українську школу, що містилася у відбудованім 1918 р. селянами будинку. В цім самім будинку відкрив інспектор польську школу, виганяючи учителя-Українця. До польської школи селяне не хочуть посилати дітей. До цеї школи записалося всього шестеро дітей.

Побоюючись, щоби школи не закрито з огляду на недостачу фреквенції, управитель новоспеченої польської школи грозить селянам гривнами й арештом за непосилання дітей до його школи, а одночасно з делєгатом інспекторату в Рівному вишукує доми, в яких запрошені батьками учителі вчать дітей приватно, приготовляючи дітей до 7-клясової української школи в Рівному. Цих учителів згадані осібняки денунціюють і їх карається за мниме отвирання шкіл без дозволу влади (було таких 5 випадків).

Перед святами Різдва Хр. 1923 р. шкільний інспектор в Рівному замкнув 6. і 7. клясу 7-ми клясової української школи в містечку Межирічу. Кількадесять учеників тих кляс в середині шкільного року лишилося без науки, а решта примушена була перенестися до инших міст.

Нічого не поміг протест батьків у волинській шкільній кураторії.

В обох згаданих справах вніс сен. Ол. Карпінський іменем Українського Клюбу інтерпеляцію до польського міністра освіти.

Проти насильства.

За ревізією версайського трактату.

„Нае Фрае Прессе" подає таку вістку з Вашінґтону: Член палати послів соціял-демократ Віктор Бергер поставив на засіданню конгресу резолюцію, в якій взивається президента Зєдинених Держав, щоби скликав міжнародню конференцію для переведення ревізії версайського трактату в дусі чотирнацяти точок Вільсона.

Бергер домагається дальше створення комісії знавців, зложеної з представників невтральних держав, яка перевірить питання воєнних довгів і прослідить усі дотепер іще таємні документи антанти, звязані з версайським трактатом.

Бергер каже у своїй резолюції, що версайський мировий договір є на ділі лише закаптуреною війною та засудом німецького 60-міліонового народу на постійне закріпощення.

Кінець „непа".

Те, що відбувається тепер у Союзі Рядянських Республик, є цілковитим запереченням всього, що там відбувалося ще тому кілька місяців назад.

Маємо на увазі перш за все так звану нову економічну політику („неп"), на яку покладали колись великі надії самі большевики. Полягала вона на допущенню приватної ініціятиви і приватного капіталу до промислу і торговлі. Участь та дійсно большевиків не завела. Під впливом „непа" почало поправлятися економічне становище Радянського Союза. Завдяки новій економічній політиці почався досить живий рух на полі закордонної торговлі, Захід почав вірити, що через нову економічну політику зміняться цілковито внутрішні відносини в Радянському Союзі, приватні західньо-европейські підприємства заризикували своїми капіталами для піддержки „неп-у".

Та наступила славетна внутрішньо-партійна комуністична дискусія, а за нею смерть Леніна, зріст опозиції і т. д. Становище правлячої трійки (Зінов'єв, Каменєв і Сталін) захиталося під ударами опозиції.

Щоби рятувати своє становище, трійка навязала до бувших часів комунізму до його воєнної політики в нутрі краю. Трійка пішла на ліво, пішла на террор на переслідування всіх „непманів", до яких хитро врахувала й опозиціоністів. В результаті кількамісячної войовничої політики не стало „непа" і не стало всіх майже провідників опозиції.

В одному із останніх чисел московської „Економіческой Жизні" у статті під заголовком „Конец Непа" ми читаємо про причини розгрому „неп-у" слідуюче: „Нову економічну політику введено для того, щоби комуністи навчилися торгувати. Вона була допущена тимчасово. Тепер комуністи вже дечого навчилися. „Неп" своє зробив а через те можна без нього обійтися. Приватний гуртовий купець тепер непотрібний — пише далі газета — і ми ведемо з ним безпощадну боротьбу до цілковитого його розбиття. Для нього це означає кінець „непу". Дрібний приватний торговець поки що потрібний, але і його ми беремо в кліщі. Ми установили тверді ціни на деякі предмети першої необхідности, але скоро установимо такі ціни на все. Ми обмежуватимемо прибутки того дрібного торговця доти, доки й для нього не наступить кінець „неп-а". Ті, які думають, що „неп" є еволюцією в напрямі чистого капіталізму, зрозуміють тепер, що вони дуже помиляються".

З тої заяви офіціяльного органу Найвищої Економічної Ради Радянського Союзу бачимо, що для нової економічної політики напрями

ОСТАННІ ВІСТИ.

Відгомін відозви в справі переслідування нац. меншостей.

14. ц. м. на першому засіданні сойм. комісії для розсліду надужить на окраїнах, през. Тугут порушив справу відозви, підписаної визначними французькими людьми, м. и. Еріо і Панлєве, котрих тепер вичислюють як кандидатів на прем'єра Франції. Відозва зачинається словами: „Филя терору йде тепер через Польщу" — протестує проти переслідувань адміністрації, проти численних політ. арештувань українських і білоруських робітників і селян, проти невідповідного трактування політ. вязнів, проти відносин у польських вязницях. Пос. Тугут зазначив, що відозва є пересадна і поставив внесення, щоби сойм. субкомісія негайно почала розглядати відносини у вязницях, для усунення евент. надужить або відпертя пересадних закидів. В дискусії заявилися за внесенням Т-а. Пос. Інзлер каже, що биття в вязницях і арештах, як то спеціяльно було у Львові, громадська думка часто приписує садизмові деяких функціонарів поліції, а нач. власти замість покарати виновників, справу затушовують, хибно думаючи, що так рятують повагу властей, а у населення викликують недовіря. Поставив внесення перевести дискусію при найблизшій нагоді на тему типових адм. надужить у великій степені, що перешкодить публично порушати й обговорювати такі справи в формі внесень і інтерпеляцій, які передістаються за кордон не з вини інтерпелянтів, а з вини подій. В звязи з останніми подіями предложив виїзд до Львова. На внесення Туґута рішено розглянути завтра варшавські вязниці, в пятницю виїздить комісія до Білостоку, а слід. пятниці до Львова.

Туґут до Панлєве.

Пос. Туґут, котрий є теж през. соймової підкомісії для розсліду відносин на окраїнах, вислав до Панлєве письмо у звязи з відозвою, оголошеною в кількох париських часописах п. з. „Білий терор у Польщі". Туґут констатує, що таке твердження вважає недопустимою пересадою. Сойм утворив спец. комісію для розгляду відносин у вязницях. В цій комісії засідає Жид і Білорусин, а також робітничі і селянські посли. Висліди праць комісії перешле Туґут для Панлєве в найкоротшому часі. Коли би представники національних меншостей не погоджувалися з більшістю комісії, запізнає він Панлєве з їх votum separatum.

„Кресова рада" без нац. меншостей.

В „Кресовій раді", котрої засідання буде в пятницю, не будуть заступлені клюби меншостей, про шкуру котрих іде.

Конференція нац. менш. України.

Держ. українська комісія для справ нац. меншостей, яку утворено недавно в Київі, скликає на липень зїзд нац. менш. на Вкраїні.

Поанкаре й Тардіє усуваються з політ. життя.

„Матен" пише, що Поанкаре усунеться переходово з політичного життя. Крім цього візьме відпустку як сенатор, щоби не мусіти приходити до слова. З цих же причин не хоче П. прийняти предложень загран. часописів, головнож американських, котрі звернулися до нього з просьбою співробічничати. Також Тардіє усунеться з політичного життя, а прийме видавництво „Еко Національ" і виїде до Зєднених Держав.

Майбутній кабінет.

Як будучого през. мін. вичислюють у Парижі Еріо, котрий старався би за співпрацю соціялістів. Леон Блюм обняв би теку міністра справедливости. Еріо задержав би для себе теку мін. внутр. справ, а загр. справи обняв би Бріян. Кандидатами мін. скарбу є: Беранжер, Кльоц, Оріель. До кабінету війшли би ще: Панлєве, сен. Франсоа Альбер, Вікт. Берар і ген. посадник Гавру, Маєр. Предс. палати деп. „Еко де П." вичислює: Франкліна Бульон. Жістіна Годара і Панлєве.

З польських справ.

(Katzenjammer після французьких виборів. — В пошуканці за новими богами. — Туга за Яремою Вишневецьким.)

Вислід французьких виборів був повною несподіванкою для Поляків усіх таборів. І треба сказати: прикрою несподіванкою і для правиці і для лівиці. Ці два табори поділили ролі поміж себе: оброблювання публичної опінії в Англії взяла на себе лівиця під проводом Недзялковских і Тугуттів, а правиця взяла вповні на себе Францію. Франція — для Поляків усіх таборів — це були: Поанкаре і Мілєран. В їхню добру звізду вірила не тільки польська правиця, а й лівиця. Тому нормування взаємин з Францією полишено парафіянам Дмовского. Вони на ділі вели польську заграничну політику по лінії диктату з Парижа. І були все досі щирими його підголосками. Тепер ситуація нечайно зміняється. Немає сумніву, що у Франції прийде до влади табор, якому досі закидувано германофільство, який буде шукати зговорення з Німеччиною, який старатиметься згармонізувати цілі Франції з цілями Англії Макдональда і найти спільну лінію поведінки супроти Радянського Союзу. Що вислід французьких виборів є безсумнівним скріпленням уряду Макдональда в Англії, якому польський „народови" табор з усеї душі бажає скоропостижної смерти, з цього здає собі справу навіть „Слово Польске", яке від років впоює у своїх читачів, що Европа йде на право, якого шеф — п. Ст. Грабскі у студії „Революція" заповів недалекий поворот Романових на втрачений престол. Тому у всій польській пресі вичувається нотку збентеження, з тактичних оглядів покриваного (щоби не викликувати констернацію!).

„Слово Польске" у вступній статті „Після виборів у Франції" пише: „Недалекий упадок Поанкаре і його правительства треба уважати за факт у найвищій степені некорисний для Польщі. Цього, здається, не треба пояснювати нікому в Польщі. Поанкаре і Мілєран ідентифікують велику Польщу, сконсолідовану національно і великодержавно з найбільш життєвими інтересами Франції. Чи те саме робить французька лівиця, яка сьогодня приходить до влади?" І мелянхолійно відповідає: „Не знаємо. Найблище майбутнє дасть відповідь".

У статейці „Поразка національного бльоку у Франції" „Слово Польске" пускає перші сонди в пошукуванню за евентуальною новою „доброю тіткою", якій можна би віддатися в опіку. Статейка на стільки цікава, що уважаємо за доцільне подати її у перекладі:

„Несподівана велика побіда лівого бльоку у французьких виборах матиме в загальній европейській політиці широкі наслідки. Перше всього: в Англії зміцниться позиція правительства Мекдонельда, а в Німеччині вдержиться при кермі т. зв. велика коаліція. Одно й друге запевнює дальшу, мирну і спокійну „еволюційну" ліквідацію великобританського і німецького імперіялізму, зрештою під кличем вратування його і відбудови. На чоло оборони нового „народового" (лапки Ред.) порядку річей в Европі висунеться Італія. Рим обійме дотеперішню ролю Парижа в таборі націоналістичної Европи. Зовнішна політика Франції не змінить напряму і пійде дальше по лінії, визначеній Поанкаре, а що буде рідше йти пробоєм, а частійше під покровом висуненої на перший плян Італії, так з цього не буде ніякої шкоди для Франції, а велика користь для цілої національної Европи, випливаюча зі значного скріплення сил бльоку національних держав Европи наслідком остаточного переходу Італії на бік оборонців версайського договору. Франція досі боролася сама за себе, борючись тим самим за инших, а тепер инші будуть змушені боротися за Францію, щоби спасти себе".

Досі вшехполяки снували свої великодержавні сни у стіп Поанкаре, тепер хочуть перенестися під горяче небо Італії, до стіп Муссоліні.

Рахітичний „Курєр Львовскі" бє на алярм, щоби шукати контакту з французькою демократією. І лає правицю за те, що вона переконувала, що світ йде на право. Завдяки правиці всю польську заграничну політику оперто на цій аксіомі. „Курєр Львовскі" співає: „На ліво!"...

— Вихрещена Жидівка — „Ірена" Панненкова (Яветц) в „Ржечипосполітей" розжалоблюється, що відомий кат-ренегат Ярема Вишневецький „не взяв абсолютної переваги над пактуючим Кисілем і бездарним триумвіратом „дитини, перини і латини", так історія Польщі пішла би иншим, кращим шляхомі Приріднує національні меншости тепер до диссидентів в XVII і XVIII вв. і закликає до поборювання їх методами Яремів Вишневецьких. Мовляв — Англія завдяки жорстокости Кромвеля виросла в світову могутність, а в Польщі не взяв повної переваги Вишневецький і тому розлетілася шляхоцька Польща.

Наддніпрянська Україна.

Призначення.

Президія ВУЦВК. призначила членами Союзної Конституційної Комісії від України Скрипника та Калнина а заступником Рейхеля.

(„Вісти" з 6. V. 1924).

Вступ до Високих Шкіл.

Культурна Соціяльна Комісія Робітничо-Селянської Інспекції висловилась за скороченням мережі Високих Наукових Заведень і за обмеженням вступу до них, що дасть можливість збільшити розмір стипендій. При вписах до Високих Наукових Заведень треба звертати увагу в першу чергу на кандидатів пролетарського погодження та на знання української мови.

(„Вісти" з 6. V. 1924).

Рада Наукової Орґанізації Праці.

Робітничо-Селянською Інспекцією рішено зорганізувати Раду Наукової Організації Праці. Для розробки організаційної структури та програми праці рішено утворити організаційне бюро з представників Робітничо-Селянської Інспекції, Народнього Комісаріяту Освіти, Комісаріяту Шляхів, Українського Бюра та Інституту Праці.

(„Вісти" з 6. V. 1924).

Чуда на „кресах".

Недавно арештувала польська державна поліція Петра Кузевича, селянина з Богданівки пов. Скалат під замітом, що він перевів за Збруч функціонарів станиці польської державної поліції з Мислової біля Подволочиск, повіт Скалат, що в повнім умундируванню й узброєнню перейшли Збруч і піддалися большевицькій владі. Арештований Кузевич боронився тим, що він 10 кільометрів від Збруча, нікого з поліційної станиці в Мисловій над самим Збручем не знав і очевидно не міг переводити через Збруч людей, що самі пильнують кордону і кожної хвилі мають нагоду самі без перешкоди його перейти, що вони дійсно й зробили. Після списання протоколів поліція пустила Кузевича на волю.

Факти переходу польських державних поліцаїв на другий бік Збруча трапляються і на близькій Волині, де, як розказують, перед великодними святами перейшов до большевиків один комісар польської державної поліції разом з більшим відділом польських поліцаїв. Перехід одинцем членів польської державної поліції є теж нерідким явищем так, що Муха-Міхальський має подостатком поліційних мундурів для своїх відділів, що нераз переходять кордон в мундурах польських постерункових і przodownik-ів. Дійсні чуда на „кресах".

Дрібні вістки.

Риков по звідомленням італійської преси був два дні в Римі під іменем Попова і мав розмову з Муссоліні. З Риму поїхав на Капрі, де пробув довший час.

Льойд Джордж, промовляючи на зборах лібералів висловив радість з приводу побіди французької лівиці, в чому бачить великий поступ у напрямі пацифікації світа.

В Мосиві відкрито між комуністами гурток торговців кокаіною. Кокаіну продавали для комуністів і чужинців за дуже високі ціни, бо 300—400 проц. дорожче від аптичних цін.

Румунська королівська пара приїхала до Льондону, де на залізничому двірці привитав її англійський король з королевою.

Намічена стріча Мекдонельда з Поанкаре не відбудеться мабуть по причині висліду французьких виборів та розбиття сторонників того останнього.

Переговори в справі полагодження большевицько-німецького конфлікту відбуваються у Берліні між представниками большевицького посольства та представниками німецького міністерства закордонних справ.

Повстання в Альбанії поширюється далі. Причиною конфлікту непорозуміння між північними та полудневими Альбанцями. Недалеко від Тірани відбувся великий бій між повстанцями і військом уряду. По обох сторонах великі страти. Йдуть бої також біля Дураццо.

Німецькі капіталісти намірюють зреалізувати будову залізниці Hudson-Bay Cotrapy в Канаді та приступити до експльоатації канадійських нафтових теренів. До співучасти мають притягнути й американських капіталістів.

Німецький парлямент збереться 27. травня. Провідники поодиноких партій роблять вже приготування для першої фракційних нарад. На першому засіданні парляменту буде проводити найстарший віком посол з Готи, соціяліст Бок, що вступив у 79 рік життя.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (105) числі „Діла“ сконфісковано кінець передової статті, який відносився до несконфіскованого піднаголовка „на увагу української політичній еміграції“ (в звязку з побідою соціялістів у Франції). Дальше сконфісковано наголовок до реферуючого звіту зі зізду „Організації народовців“, якої прокуратор не дозволив нам назвати по імени. Так само з фейлетону „Весняний поклін“ (про охорону могил борців-героїв) вирвано два довші уступи.

— **Безосновні ревізії.** Дня 13. ц. м. до канцелярії друкарні „Діла“ прийшло трьох поліційних комісарів в товаристві цвох агентів і зажадали назвищ редакторів і авторів однодівки „Робітниче Слово“, яка друкувалася ще з кінцем лютого ц. р. Не довідавшися, переглянули канцелярійні книги, записали собі адреси кількох складачів та пішли... до їх мешкань! З помешкань складачів зроблено ревізію за скриптами (!!) та випитувано їх про назвища авторів. На другий день зарізвано тих складачів до поліції, де списано з ними протокол.

— **Зріст техніки.** На мокотівському полю за карною вязницею варшавської столиці, злетів аероплян французького типу. Пільот Зигмунд Хорнак побився так сильно, що в 15 хвилин після перевезення його до шпиталю — помер. Очевидно, що апарат розбився у прах. Пільот, який згинув, вважався кращим військовим летуном; весь час війни залишався у летунській службі на фронті й був відзначений польським „Хрестом Хоробрих“. Єдиною причиною катастрофи — недокладність апарату, отриманого мабуть вкупі з силою иншого военного припасу від добродійної опікунки Франції.

— **Тріюмф чи компромітація?** Тому три тижні в ранніх годинах найдено у маленькій крамниці при вул. Панєнській труна власниці тої крамниці, старенької Лемпертової (ми подали про це негайно новинку), завушеної невідомим злочинцем. Після мозольних пошуканок львівська поліція арештувала двох львівських птахів Кендзерского й Мисловского, як „цілком певних“ убийників; не поставлено їх під доразовий суд і не повішено тільки тому, що минув речинець, потрібний для виконання доразового суду. Та в кілька днів пізнійше арештовано молоду 17-літню дівчину Стефанію Соханську, яка „під вогнем перехрестних запитів“, якими закидував її „сам“ комендант львівської поліції Лукомскі (переслухували її кільканацять годин!) призналася до вбивства, подала буцім то докладний опис сцени смерти Лемпертової і ствердила невинність Кендзерского і Мисловского. Поліційний комунікат у цій справі подобав на оду в честь Лукомского і зручних агентів, а вся польська львівська преса аж захлипувалася від похвал; коли поліція перевела льокальну візію разом з Соханською, то зібрана на вулиці товпа зробила овацію меткім сторожам безпеки. Очевидно, що Кендзерского й Мисловского, недавніх „цілком певних“ убийців, випущено на волю. Аж тут раптом Стефанія Мисловска зголосилася у слідчого судді і відкликала всі свої зізнання, зложені на поліції. Безсумнівна вина арештованої дівчини знову стала високо сумнівною. Тепер не відомо: чи львівська поліція дійсно дала доказ досвіду і уміlости, чи знову — скомпромітувалася!..

— **Доля політичного вязня.** Від ряду місяців сидить у львівській вязниці при вул. Баторія ред. Антій Чернецький, один із членів головної управи УСДП. партії, яка після 30-літнього істнування під австрійською займанщиною — була розвязана на приказ польського міністра. А. Чернецький є хворий. Лікар д-р Панчишин ствердив у недужого запалення легочних вершків і записав пацієнтові відповідне лікарство. Жінка вязня принесла до вязничної управи лікарство, але слідчий суддя не дозволив на передачу лікарства недужому. Він зажадав потвердження рецепти вязничним лікарем, а тим, що лікарство купить управа вязниці на кошт вязня. Лікар рецепту затвердив, жінка А. Чернецького склала у вязничній канцелярії 11 міліонів мп. на купно лікарства, та не вважаючи на все те — лікарства досіль не передано недужому. Ред. А. Чернецький лежить у келії без ліків і без опіки. Всупереч просьбам не перевезено його до шпиталю, буцім то тому, що й так швидко вийде на волю. Як що звільнення ред. А. Чернецького залежить від кількох формальностей, то чи не можна би приспішити ці формальности і дати таким робом недужій людині можливість лічити себе? („Трибуна Роботнича“).

— **Освірінння.** Під таким обіцюючим наголовком „Газета щоденна“ (брилянт — не газета!) подала буквально таку замітку: „14 травня ц. р. відбудеться перед львівським військовим судом карна розправа проти поручника Станкевіча за злочин половий звязи з особами того самого пола. Пор. Станкевіч, використовуючи своє службове становище (в 6 п. важкої артилерії у Львові) силував жовнірів до огидних оргій з ним. Це вже другий такий випадок у тому полку“.

— **Оповідання Вас Стефаника** „Май“ помістила „Prager Presse“ 12. травня ц. р. Переклад зладила п-ні Фльора Бек.

— **Ідилія.** Їхав з Ковкова до Варшави великий політик, приятель від серця „самого“ Вітоса і втомлений важкими думами над спасенням Річпосполитої від масонсько-жидівсько-гайдамацької мафії, солодко задрімав, міжно колихаючи подвійними ресорами вагону I. кляси. Аж враз счинився крик, галас і метушня і пан сенатор прокинувся, з несмаком стверджуючи ще напів сонний, що немає в Польщі пошани для соймово-сенатських достойників ні вдячности для правдивих заслуг: навіть виспатись не можна до схочу! Та ще більшим було його обурення, коли довідався, що причиною галасу був злодій, який оце тільки обікрав його, сенатора Бузка і вкрадені речі хотів передати своєму кумпанові, при чому несподівано наткнувся на кондуктора. Злодій витягнув ножаку й замірився на кондуктора, той пустив його, а проворний механік вирвався миттю на дах потягу і — щез. Сенатор Бузек має підставу думати, що це спеціяльно на його особу напосілися міжні „масонські елементи“, бо цеж на протязі коротенького часу вдруге обікрали його малошан в у особу.

— **Багіньскі про польщу.** Щоб вияснити справу недалої втечі б. польського старшини й большевицького шпіона Багіньского, переведено у вязниці дослідну ревізію, при якій м. и. найдено памятник Багіньского, вделаний ним у вязничній келії. „Газета поранна“ стверджує, що „всі листки того памятника повні ненависти до польської держави й власного народа“, одначе з цитованих фраз не видко ненависти до цілої держави, тільки до її устрою, політики та деяких суспільних верств. І так Багіньскі пише про „визволення поневолених“, про „порохно посідаючих кляс“, про „карт, яка спаде як грім на їхні трупячі голови“, та мріє про „пімсту“, щоб „камінь на камени не залишився“. Поруч із такими палкими ораторськими зворотами, находиться у памятнику вязанка дірячих віршів до жінки і приятельки. Цікавий отой твір не ввійде до історії польської літератури, бо прокуратура збогатила ним судовий архів.

— **Неймовірне „гуляй душа“.** П. Владислав Гарліньскі, гаєвий лісничий в Савині (Холмщина), має нечисту совість тай бажає позбутися тих, кого вважає свідком своїх гріхів. І от 28. квітня ц. р. вистрілив до Демяна Скубія, який стояв на своїому подвірю, тутже біля ліса. По першому стрілі Скубій став звати на ратунок людей, що були недалеко і хоробрий стрілець відложив рушницю, якою намірився був вже в друге вистрілити, тай пішов дальше в ліс. Цікавить нас, чи звироднілa шляхетська душа думає, що вона живе у своїому предкові з перед сотні літ, коли панські посланці стріляли безкарно людей, як горобців? („Наше життя“.

Дописи.

Чортків *(Польський офіцер на грекокат. парохіях в Давидківцях і Колиндянах).* Від чотирох літ адмініструє грекокат. парохією в Давидківцях, пов. Чортків о. Іван Грабовецький, який є теж адміністратором ex currendo в Колиндянах, чортківського повіту. Обі парохії дуже бідні, дотації в ґрунтах мають мало і не диво, що на ці парохії ніхто не хоче податися і вони від літ необсаджені. Одиноким джерелом прожитку для о. Івана Грабовецького була аренда еректональних ґрунтів в Давидківцях і Колиндянах (всього кількадесять моргів винищеного ґрунту). Та чортківський староста Тополь-ницький (регегат) завзявся віддати аренду еректонального ґрунту у згаданих громадах в польські руки. Відбулися дві ліцитації без успіху, бо викликана ціна була дуже висока. І хоч о. Грабовецький давав найліпші умови, а в кождім випадку не гірші, як давали инші, староста Тополь-ницький зарядив третю ліцитацію без її оголошення, до якої інтересанти не могли станути, бо ніхто про неї не знав, і з вільної руки винаймив еректональні ґрунти в Давидківцях і Колиндянах своєму приятелеві поручникові Льоренцові з 9 полку уланів в Чорткові, очевидно майже за безцінь. Проти цієї своєрідної „ліцитації“ вніс с. Грабовецький жалобу до тернопільського воєвідства, де на особисту його інтервенцію і інтервенцію д-ра Ст. Багана начальник духовного відділу Де Льож заявив, що староста може робити з еректональним ґрунтом вакуючої парохії все, що схоче відносно аренди і винаймити тому, кому хоче, хоћби за нищу ціну, як дають другі. І тепер дотація греко-кат. парохії, що служить підставою істнування грекo-кат. духовенства, опиниться в руках польського офіцера, і дасть йому можність експльоатувати наших селян, бо річ певна, поручник Льоренц сам господарити на ґрунті не буде. Таких випадків, щоби бенефіції займали активні офіцери за Австрії не було. Та видко тепер инакше.

З кооперативного життя

Перший Кооперативний Зізд Поліся, Підляша, Холмщини і Волині.

Дня 11. травня ц. р. відбувся 1. Зізд кооператорів з Поліся, Підляша, Холмщини і Волині в Луцьку в домівні тамтейшої „Просвіти“. Явилося 37 відпоручників тамтейших Союзів і кооператив.

Зізд відкрив посол Антін Василь-чук, а проводив зіздові посол Чучмай і посол Павло Василь-чук з Холмщини.

Огляд на українську кооперацію останніх 20-ти літ на терені Волині і сусідських земель подав інж. Архипенко; програму організації української кооперації на волинських землях подав посол Чучмай. Справу оснування банку кооперативного й Економічної Ради обговорював посол Василь-чук. Реферат просвітно-культурний виголосив посол Козицький.

Зізд тревав цілий день до пізнього вечора. В горячих дискусіях забирали голос майже всі учасники, а між ними і відпоручники галицької кооперації, інж. Юліян Павликовський (голова Краєвого Союза Ревізійного), Денис Коренець (директор Союза Господарських Спілок) і Омелян Саєвич (директор Крайового Союза Кредитового), всі зі Львова.

Докладніший звіт будемо старатися подати у найблизших днях.

З листів до Редакції.

Хвальна Редакціе!

Прошу на сторінках „Діла“ помістити текст письма, яке я вислав до Президії Т. Н. Комітету на руки ген. секретаря п. Аркадія Малецького:

В часі моєї відсутности у Львові, останній Народній Зізд трудової партії вибрав мене членом управи УНТП. — Тіснійшого Народнього Комітету.

Се сталося без попереднього порозуміння зі мною і без моєї згоди.

На основі оголошеного в щоденниках складу Т. Н. Комітету бачу, що керма трудовою партією опинилася в руках т. зв. незалежної групи УНТП. Моя участь в складі ТНК. могла би викликати враження, що я погоджуюся з дотеперішньою поведінкою і з тактикою незалежної групи, або що можу в створених умовинах разом з теперішнім ТНК. брати відповідальність за дальшу долю трудової партії. Заявляю, що ознайомившись зі заявою, зложеною д-ром В. Охримовичом на останньому Нар. Зізді, всеціло приєднуюся до неї і тому не приймаю вибору до Т. Н. Комітету. *Д-р Іван Куровець.*

СТЕФАНІЯ з ЛЕВИЦЬКИХ ВІТОШИНСЬКА

жена о. Евгена Вітошинського пароха в Чесниках упокоїлася дня 7-го травня ц. р. по довгій і тяжкій недузі. В. Іі ІІ. 1—1

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

АДВОКАТ

Д-р ІВАН КАЛИН

веде свою канцелярію в **ГАЛИЧИ**

і заступає всі судові й адміністраційні справи 4—5

1863

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

„**Союз Українок**“ складає 20 міл. Мп. на Народню Лічницю замісць вінця на домовину свого визначного члена бл. п. Кекилії з Бурачинських Курівцевої. 1787 1-1

Дрібні оголошення.

КУПЕЦЬ кавалєр з інтелігентної української родини на управляючім становищі, літ 35, здоровий, оженився з маючою дочкою священика. Ласкаві зголошення до адміністрації „Діла“ за оказанням долярового банкноту ч. В. 60224862 А. 1888 1—3

РУТИНОВАНИЙ концепієнт з провінц. практикою обійме негайно посаду. Зголошення до адміністрації під „Концепієнт“ 1886 1—3

ІНТЕЛІГЕНТНА вдова пошукує посади заряду домом у священика. Уміє добре варити та розуміється на сільськім господарстві. Лецин, Львів, Декерта 2. I. 7. 1884 1—1

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Д-р Іван Гриневецький

лікар Загального Шпиталю, лікар Народної Лічниці

ординує в шкірних і венеричних недугах **у Львові при вул. Пекарській 26,** 1882 (ріг Сакраменток) **від год 3—5.** 1-2

ПОДЯКА.

Управа Українського Дому Інвалідів у Львові складає отсим щиру подяку Вп. Д-рови Бережницькому за неприйнятий honorар в квоті 33 пол. зол. за солідно вставлені зуби-протези для українського інваліда Бр. Лужного. 1885 1—1

Заява.

У деяких українських часописах в Америці появилася, як довідуємося з листів, відозва із нашими підписами, в зазивом до складок на читальню і школу. Підписані удавалися приватно до еміґрантів з Букачівців о поміч в справі будови дому на церковній площі, що служив би народним цілям, але відозви в жадних часописах не містили, нікого до поміщування її не уповажнювали, не бажаючи собі мобілізувати ширший світ для наміченого діла.

Додають ще підписані, що із змістом і формою відозви не могли би в цілости годитися, хоч поміщуючі небажану відозву руководилися доброю волею.

О. Іван Щербанюк, Микола Іваницин. Йосиф Канцак. 1893 1—1

Кооператива „Український Театр“ у Львові.

Борислав, субота 17. травня с. р. в салі Жидівського Дому

КОНЦЕРТ

оперової артистки С. ФЕДИЧКІВСЬКОЇ і піяніста Тараса ШУХЕВИЧА

при ласкавій співучасти хору і солістів Тов а „Бориславський Боян“.

Увесь дохід на кооперативу „Український Театр“. 1871 2—3

ПОЗІР ЛІТНИКИ!

Жадайте всюди в купелевих і кліматичних місцевостях цукорків першої української фабрики

„НОВА ФОРТУНА“.

Нехай скрізь по краю розійдеться наш товар і усуне чужий. Заосмотрюйтеся в цукорки нашої фабрики, вони придадуться Вам на проходах і прогульках. **Управа фабрики доложить усяких старань, щоби вдоволити найбільш вибагливі вимоги. Сими днями буде їздити наш заступник, просимо о числені замовлення. У Львові можна замовляти в силепі**

„НОВОЇ ФОРТУНИ“ вулиця РУСЬКА число 1. 1889 1—3

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 107 (10.200). Львів, субота 17. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не вертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в кроні 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. м. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 чекорон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 кр. Зміна адреси 1000000 кр.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Метушня.

Лідер „визволенців" пос. Ст. Тугут заметушився. Безпосередньою причиною цієї метушні є протест найвизначнійших представників демократично-поступової Франції проти поліцейського режиму в Польщі і поведінки супроти тзв. національних меншостей — та вислід французьких виборів. Як довго всі признаки на небі і землі вказували, що побіду при виборах у Франції віднесуть дещо ослаблені націоналісти, так довго тзв. польська лівиця сповняла ролю паравану у польської реакції. Та коли на передодні виборів зявився протест з підписами Ерріо, Пенлєве і Бльома і коли ці лідери після несподіваної виборчої побіди посягають по владу і її напевно осягуть, в польськім лівицевім таборі наступила метушня.

Пепесівці зберігають мовчанку, лякаються, що неперебірлива в засобах боротьби правиця з енперівцями (НПР.) може відсудити їх від „народовости". Що найбільше обмежуються вони критичними загальниками в роді того, що „уряд може й має охоту зробити „щось" (для тзв. національних меншостей), але ще більшу охоту має викпити всіх позорами" („Роботнік" з 13. квітня). Або в такому стилю: „Не видно, щоби уряд виробив собі якусь програму, уложив якийсь плян в тих справах, так незвичайно важних і безпроволочних. Не видно, щоби уряд мав відвагу діла, щоби мав охоту зірвати з дотепершньою системою, безучасно приглядаючись тому, що починають собі окраїнні кацики, щоби зірвав з безвільним уляганням хієнським методам поведінки супроти національних меншостей".

Думав би хтось, що ту „відвагу діла" має ППС., партія, що розпоряджає помітною частиною робітничої армії, що має в своїх руках професійні організації, пресу і представників в соймі! Рішуче — ні. Той сам „визначний" пепесівський посол, що кидає громи на потований ППС. уряд Грабского і хвалює йому буджет, щоби підержати „хієнські методи поведінки супроти національних меншостей", одночасно заявляє: „Що найменше з теперішній хвилі не маємо наміру представляти конкретний проект закону (про розвязку національного питання). Не хочемо звязувати уряду".

Отже не звязувати польського уряду в приноровленні хієнських метод супроти Українців, Білорусинів, Литовців, Жидів і Німців — ось провідний мотив політики ППС. Тому сенатор Познер з приводу протесту французьких політиків, публіцистів, мужів науки, поетів, письменників страшенно морщиться, химерить і, замість розвязки національного питання з духом часу і правом нації, аплікує „справедливий вимір справедливости", бо в „заогнюванні" справи тзв. національних меншостей добачує „велику небезпеку для Польщі" і шкоду „для будуччини польської держави".

Тих самих поглядів є також „визволенці". Але вони являються сьогодня великою партією, одною з найбільших в соймі, і тому виявляють більше метушні в звязку з алмоніціями англійської робітничої партії, французького протесту і висліду французьких виборів. Замість „недостачі лінії", яким то каламбуром бажав пос. Тугут перехитрити англійських політиків, сьогодня говорить він вже (в Кракові серед лівицевої молоді), що справу тзв. національних меншостей „муситься поставити ясно і сміло".

Як це „ясно і сміло" думають „визволенці" поставити розвязку національного питання — поки-що невідомо. Мабуть ніяк. Буде великих слів велика сила, попливуть гнучкі й беззмістові фрази, посиплятся примітивні каламбури, будеться сипати піском в очі на право і ліво, але справжньої поправи відносин не буде. Фальш і блята трюмфуватимуть далі, як вони трюмфували тому рік, два, десять, сто і більше. Польська „демократія", припертa до муру, що найвище обмежиться затинковуванням дір в мурі „народової" польської держави, вибитих поставою українських і білоруських народніх мас та европейською опінією.

Всього кілька днів ділить нас від переломових французьких виборів, а вже можемо помітити, в якому напрямку скермовується метушня польської „демократії". Пос. Тугут, який є головою соймової підкомісії для ствердження і перевірки відносин на українських і білоруських землях (офіційно: на „кресах") і який — через більше як пів року — і вальцем не рушив, щоби виконати свій обовязок, раптом аж тепер скликав перше засідання згаданої підкомісії. Але чи справді це скликання має на меті провірити відносини на „кресах"? Ніяким чином. Підкомісію скликано тільки на те, щоби вислати письмо до сподіваного французького прем'єра Пенлєве, (якого підпис фігурує під відомим протестом) проти білого терору в Польщі, вмовляючи в нього, що твердження про переслідування української, білоруської і взагалі поступової преси; що шикани свавільної й самовільної адміністрації; що масові арешти українських і білоруських селян; що груба поведінка з політичними вязнями і т. д. — є недопустимою пересадою". Ба, що більше? Пос. Тугут у звязку з французьким протестом постановив приступити до перевірки відносини на „кресах", а саме від перевірки відносин в тюрмах. Вже тим самим „креси" утотожнюється з тюремщиною. Видно, що пос. Тугут інстинктовно почуває, де саме міститься зміст життя отих нещасних „кресів". Але, бажаючи не перелякати вязничних можновладців, він привселюдно заповідає, що підкомісія вибирається цеї пятниці (16. ц. м.) до Білостоку, а другої пятниці (23. ц. м.) до Львова. Можна уявити собі, яка метушня зніметься в тих центральних осередках вязничного життя Українців і Білорусинів через метушню пос. Тугута. Можна уявити собі, які порядки будуть роблені, яке сортування вязнів наступить і т. и. Видно, що пос. Тугут не в тімя битий. Не знати, чи він не захоче розписати збірку всіх битих і катованих, бо не воскресить вже тих, що померли. Пос. Тугут хвалиться, що в його безчинній підкомісії засідає один Жид, один Білорусин, польські хлопські і робітничі посли (аж страшно від тих „хлопських і робітничих послів") — розуміється — ані одного Українця — та що він вишле п. Пенлєве звіт зі своєї поїздки. Не спинюючись довше над цею лівицевою „патьомківщиною", годиться зазначити, що тюрми є не лише у Львові, але і в Перемишлі, Стрию Станиславові, Коломиї, Чорткові, Тернополі, Золочеві, Дубні, Луцьку і т. д.

До речі не можна поминути мовчанкою, що саме тоді, коли так дуже заметушився пос. Тугут, польський уряд радить при участи „Ковсової Ради" над справою непольських народів, ігноруючи представників майже половини населення сучасної Польщі. Розуміється, ніхто за тим не плаче, але такий modus procedendi виявляє, яку стурсину політику або просто комедію думають розіграти тзв. кермуючі й відповідальні чинники.

Нинішня хвиля вимагає від нас великої прозорливости і великої рухливости. Особливо попис до ділання мають українські парляментарні представники та наша політична еміграція. Без хвилі відпочинку Українська Парл. Репрезентація повинна навязати контакт з усіми політичними партіями, повинна устійнити нашу політику на близчу і дальшу мету, повинна на спілку з політичними партіями навязати звязки з міжнародніми чинниками, повинна розкривати правицевий чи лівицевий фальш та облуду. А завданням нашої політичної еміграції є інформувати публичну опінію світу і не дати нашим противникам відітхнути, так як вони все новими ударами не дають нам спромоги прийти до себе.

Погром політики насильства.

Величезне вражіння французьких виборів. — Тріюмфальний тон преси побідної лівиці. — Голоси преси Зединених Держав, Анґлії і Німеччини.

Щоб зреферувати голоси преси про несподіванку, яку принесли французькі вибори, треба би хіба списати велику книгу. Сміливо можна сказати, що буквально нема ні одного політичного часопису в світі, який не займався би тими виборами. Преса всіх без виїмку европейських держав посвячує цій справі цілі сторінки, а що й говорити про пресу великої і малої антанти (які номінально чейже все ще існують) та пресу Німеччини й Сов. Союза, себто всіх отих країн, яких не тільки закордонна політика, але й внутрішнє політичне й господарське життя так чи инакше тісно вяжеться зі справами Франції. Очевидно, що вірний васаль французької республики і її „східний жандарм" — Польща аж гуде під вражінням поразки, яку відніс той, який був божищем і дійсним керманичем усієї польської „рації стану".

Першими, яких голос заслуговує на увагу, це побідники, себто та французька лівиця, яка приходить оце до влади. Часописи, які близько стоять до лівого радикально-соціялістичного блоку, голосно святкують свою побіду. „Котів" вийшло під великим наголовком „Національний блок зруйнований!" Дальше пишеться там, що президент республики Мільран заявив свого часу, що він витягне консеквенції з того, колиб виборці поставили себе ворожо супроти національного блоку. „Момент витягнути оті консеквенції, пане президенте, прийшов! Поанкаре, який чванився, буцім то весь край за ним — грубо помилився. Франція сказала своє слово і — плюнула на блок п. Поанкаре. Мої панове президенти — щезайте!" Так само „Евр" вважає необхідним, щоби відійшов геть Мільран, який чотири роки тому стаь основником бази, яка тепер провалилася, і який постійно маніфестував свої симпатії до партії, яку край брутально копнув. „Л'ер нувель" характеризує нові політичні відносини у Франції, як грандіозне пересунення на ліво. „Одурений нарід прогнав нікчемних людей, які пробували руйнувати Францію". Радикальний „Он лібр" так само витає розвиток лівої констеляції і називає т. зв. національний блок, який оце щезає, залишком із передпотопової доби. — За те цікаво, що преса групи Мільрана або не хоче признатися до поразки й старається доказати, що побіда опозиції є дуже маловажною, як що взагалі можна говорити про таку побіду, або прийняла сухо-реферуючий тон, подаючи грізні інтервю з уступаючими і новими керманичами франц. політики. Єдиний Ерве відомий публіцист, що теж стоїть близько до згаданої групи, говорить отверто про погром бльо-

---

Пр. 470/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокуратора Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу умішеного в часописі „Діло" число 93 з дня 7. тоавня 1924 р. в артикулах: 1) „Надніпрянська Україна" а) в уст. від слів: „Кордони" до „України": 2) „Новинки" а) в уст. від слів: „Польска" до „крамівалу", б) в уст. межи словами: „діяльність" а „здобуває" містить в собі єстав злочину з § 65 а) зак. кар. і тому узнав доконану в дни 6. травня 1924 року конфіскату за оправдану і завядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 зак. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні, в найближчім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Ц. п. н. № 6 ex 1853, а імени засудження за перестушство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 8. тоавня 1924.

(Підпис нечитний.)

ку, який „під проводом Поанкаре дав загнати себе, як вівцю, до загону". На думку того публіциста, сам Поанкаре завинив, що програвся він і з ним усі його сторонники.

Надзвичайно важливою є оцінка висліду франц. виборів американської преси. Як повідомляє телеграма кореспонд. бюро (пресового тресту) „Юнайтед Прес" з Нью-Йорку, вся американська преса є однозгідна в тому, що причини упадку Поанкаре лежали в проблемах внутрішньої політики Франції, а не у зміні поглядів франц. громадянства на відношення до Німеччини. Пр са перестерігає Німеччину перед помилкою добачувати у поразці Поанкаре власну побіду, але з другого боку признає, що така поразка стала гарантією успіху злагідненого репараційного пляну ген. Девіса.

Радикальні елементи вашінгтонського конгресу палат (парляменту Зєдинених Держав) обіцюють собі з висліду французьких виборів загальне облекшення на господарському полі, ба навіть можл. вість однозгідного обмеження зброєнь. Дальше американська преса признає, що тепер слід очікувати зближення між Францією і Англією, при чому політика Мекдонельда має великі вигляди на успіх.—Такі американські погляди покриваються з провідним тоном льондонської преси. „Таймс", „Дейлі Нюз" і „Морнінг Пост" гадають, що Поанкаре впав, бо всю увагу звертав на переведення своєї рурської політики а легкозважив важніші внутрішні й фінансові проблєми свого краю. „Дейлі Телегреф" пише: „Французи слідкували з щораз більшим невдоволенням та турботою за ізоляцією їх держави. Вони освідомили собі звязок поміж рурською політикою і французькою скрутою власної країни. Тому з приходом до влади кабінету, що представлятиме побідний лівий блюк, можна очікувати зміни духа французької політики". Говорячи дальше про вигляди на успіх репараційного пляну Девіса, пише той часопис: „розвязка всіх инших наболілих питань вже давно булаб можливою, коли би всюди панував дух замирення і розуму".

Німецька преса не робить собі зайвих надзвичайних надій з побіди французької опозиції. Вона твердо оцінює ситуацію, знаючи, що прихід до влади тих чи инших осіб, без огляду на їх персональні політичні переконання, мало впливає на зміну закордонно політики великих держав, де рішає політична думка, що йде від віків своєю послідовною ходою. А всеж уся німецька преса, без огляду на політичну закраску, радіє упадком Поанкаре, якого імя для Німеччини синонімом ненависти. „Берлінер Тагеблят" титулує передову статтю окликом „Poincare ist erledigt" і м. ин. висловлює надію, що „новий кабінет безумовно вважатиме першим своїм обовязком вліквідувати боротьбу, яку Поанкаре й парлямент вели проти громадянської думки всього світа. Мабуть уся закордонна політика Франції, якої інспіратором треба вважати маршалка Фоша, підляже ревізії. Кабінет Бріяна поведе боротьбу проти воюючого націоналізму з повагою і чесністю". „Фоссіше Цайтунг" ще більше стримана у радісних прогнозах. Займаючись питанням, який вигляд повинні прийняти тепер внутрішньо-політичні відносини в Німеччині, ця поважна й впливова берлінська газета признає, що „булоб нещастям з такими далекосяглими наслідками, яких важко передбачити, як щоб тепер, коли у Франції побідила струя поміркована й схильна до більш мирової політики, Німеччина отримала уряд з гавром реакції".

Зреферовані вище по змозі як найкоротше найбільш маркантні голоси світової преси вказують виразно, яке величезне значіння має для Европи, европейського мира та унормування хаотичних повоєнних відносин у поодиноких европейських державах, вислід виборів, які приводять до кризи уряду й президентури у державі з наймогутнійшою армією світа.

Програма Ерр'о.

Про політичну програму прийдешнього державного мужа Франції Ерріо та його однодумців маємо два документи. Один — це виборча відозва, що має підпис Ерріо. Вона побіч радикально-демократичних домагань на полі внутрішньої господарської і соціяльної політики містить такий уступ про міжнародні справи: „Забезпечити національну оборону є завданням усіх Французів. Ми хочемо боронити нашого краю при помочі короткотермінової військової служби і шляхом розумного зорганізування всенароднього узброєння. Ми все підносили кличі про права Франції на відбудову і про обовязки Німеччини супроти виконання їх зобовязань. Але ми віримо, що оконечна забезпека Франці можлива лише на основі міжнародніх мирових умов згідних з духом політики Союза Народів. Ми хочемо, щоби Франція перебрала на себе всю ініціятиву мирової організації всього світу".

Другий документ, що говорить про програму Ерріо, це його промова у парляменті як провідника опозиції про справу репараційної французької політики. В ній сказав Ерріо таке: „Це виглядає так (репараційна політика — прим. Ред.), *якби побідник тягнув за собою побідженого на мотузку* — як це було звичаєм у старині. Але направду побідник і побіджений привязані до того самого мотуза". Завданням Ерріо буде розтяти той мотуз та звільнити цілий світ від страшної кризи.

Наддніпрянська Україна.

Зїзд національних меншостей.

Заснована при Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті Комісія для справ національних меншостей скликує на липень Зїзд представинків нац. меншостей з усьої України до Харкова. По даним офіціяльної статистики на Україні проживає 6 мілионів громадян, що належать до 70-тьох національностей. Чисельно найбільше є Жидів і Москалів. Потім йдуть по порядку Поляки, Німці, Румуни, Греки, Татари і инші. Кожних 2500 громадян, управнених до голосування на основі радянської конституції, висилає на Зїзд одного делегата. Зїзд має вибрати окремий Виконавчий Комітет, якого метою буде піддержка економічного і культурного розвитку меншостей а також опіка над ними. Кожний законопроєкт, що матиме якенебудь відношення до національних меншостей мусить бути наперед розглянений та заопінїований Виконавчим Комітетом, який вибере Зїзд. До скликання Зїзду всі справи меншостей буде полагоджувати істнуюча тепер Тимчасова Рада для справ національних меншостей.

Свято 20-ліття 1905 року.

Президія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету рішила орґанізувати при ВУЦВК. комісію для влаштування свята 20-тиліття 1905 р. Орґанізацію комісії доручено секретарові ВУЦВК. Буценкові. („Вісти" з 6. V. 1924).

Вимовна статистика.

На Україні переведено статистику національної приналежности радянських урядовців. Статистика з деяких міст виказує такі цифри: В Київі на 5853 урядовців є 2848 Москалів, 666 Українців 1892 Жидів, 113 Поляків та 234 заступників инших національностей, — в Бердичові 104 москалів, 124 Українців, 339 Жидів. 26 Поляків і 20 инших, — в Умані 157 Москалів, 312 Українців, 193 Жидів, 10 Поляків і 21 инших — у Черкасах 87 Москалів, 257 Українців, 65 Жидів і 10 Поляків. Як бачимо то в Київі переважають Москалі та Жиди а в провінціональних осередках переважають Жиди або Українці.

Військова школа і дипльоматія

Школа Червоних Старшин у Харкові на свому зібранню ухвалила резолюцію - привіт Раковському, який в кінцевому уступі звучить: „Школа Червоних Старшин надсилає палке привітання свойому почесному юнакові тов. Раковському, вітаючи в його особі всю Радянську Делегацію в Льондоні, і бажає їй такого успіху на дипльоматичному полі боротьби з буржуазією (в Льондоні — прим. Ред.), який ми, Червона Армія, завжди мали на полях збройної боротьби". („Вісти" з 6. V. 1924 ч. 100).

Преса.

З харківської „горки".

Невгомонний Марко Луцкевич посвятив українській пресі, що появляється під Польщею на сторінках харківського урядового органу „Вісти" з 6. травня ц. р. в 100. числі окрему статтю під заголовком „Українська преса в Західній Україні". Зі статті видно, що автор дістає всі газети, які лише появляються на західних українських землях не виключаючи навіть тих, яких вспіло вийти тільки одно число. Значить, що в пресі орієнтується а що найменше повинен орієнтуватися.

В статті виходить автор з того заложення, що в західній Україні є наша й „наша" преса. Під нашою без лапок розуміє автор загально. соціялістичну українську пресу а під „нашою" (з лапками) всю иншу українську пресу а навіть ту рептильну. яка є українською лише по мові. Чомуж воно так в нього виходить? — Тому, що

„з того часу, коли народницько трудова партія Східної Галичини ступила на шлях автономізму під Польщею, та потягла за собою й посольський „Український Клюб", — то вже трудно провести певну лінію того поділу преси на хрунівську (від галицького слова „хрунь", що означає свиня) й нехрунівську. Отже можна сказати, що нашої (без лапок) преси під Польщею нема".

Здавалось би, що схарактеризувавши так усю „не нашу" в його розумінню пресу та дійшовши до повищого висновку, автор повинен би припинити дальшу писанину. Та п. Марко не з тих.

І стаття бачите була би за коротка. Отже він попадаючи в явну суперечність з наведеним його твердженням ділить все таки ту „нашу" пресу на хрунівську і не хрунівську, на таку, що видається за польські гроші й таку, що видається за гроші угодової автономічної української буржуазії. Крім цього істнує для нього ще й третя категорія української преси йому особисто симпатичної. До цеї останньої належить безпартійний луцький „Наш Шлях",

„що на половину світить чистими шпальтами" і... „Воля Народа" — „орган москвофілів (ця газета виключно на українській мові—прим. Марка Луцкевича)—теж користується „великими симпатіями" Львівської цензури". — „Ось і по пресі, що виразно висловлюється проти панування шляхти на Західно-українських землях. Поминаючи ще тижневик „Українське Слово", орган львівського міщанства, яке ненавидячи гніт шляхетський, готове ніби й владу Рад визнати — решта української преси явно ворожа інтересам робітників і селян Західної України".

Отже Луцкевич вдруге доходить до того самого висновку, що на початку. Але все таки робить дальший поділ тої хрунівської преси на хрунівську і менше хрунівську. До рептильок, видаваних за польські гроші автор зараховує: „Дзвін", видаваний Оскілком у Рівному, „Досвітня Зоря" видавану Горемикою-Купчинським у Володимирі Волинськім і „Наш світ", літературно-художній журнал, видаваний В. Островським у Варшаві. В Галичині автор до таких зараховує орган Ількова „Право народа". Нас дивує лише, як міг поінформований про все Марко Луцкевич зарахувати до одної з органами Оскілка та Ількова категорії також варшавський „Наш світ", що виходить під редакцією Островського. Та не думаємо входити з того приводу в яку-небудь суперечку з автором. Огляд тих органів кінчить автор такими словами: „Це органи, що виходять на субсідії польської шляхти".

А далі пише:

„Крім цих виразних рептильок, є ще добровільні симпатики польсько-шляхетського устрою. Навіть і найбільш ворожі „Полякам" (під оглядом національним!) українські газети, воюючи проти Влади Рад розпинаючись за самостійну буржуазно-міщанську Україну пускають воду на польсько-шляхетський млин. До таких органів належать львівські щоденники „Діло" та „Наш Прапор", тижневик „Гром. Голос", орган клерикалів „Український Голос" із Перемишля. Навіть орган Українського Клуба в соймі „Наше Життя" з м. Холма не далеко відійшов! Фашистівські органи „Заграва" та „Новий Час" (дарма що світять лисинами) вносять саме баламутство. (Польська цензура, конфіскуючи антіпольські статті й залишаючи все, що ганьбить радянський устрій, — робить з отих двоу газеток виразно антирадянську лектуру для українського населення). І коли всі ті орґани, **байдуже — чи то виходять під редакцією шпигів а отаманів звичайно за панські гроші, чи то власними коштами буржуазія та міщанство Західної України їх видає, коли вони до останнього часу одне другого лаяли, — то тепер вони починають консоліювати свої сили".** (Підкреслення наші! — *Ред.*)

Ось так то змальовує невгомонний Марко Луцкевич українську пресу західно-українських земель. *Не шкодять його поінформованости* навіть суперечности в поодиноких твердженях, не шкодять плутання у висновках і не шкодить те, що був довгий час співробітником галицьких буржуазних газет, безплатним дописувачем-кореспондентом і проч. і проч.

Найпікантнійший останній підкреслений нами висновок Марковових розумувань про консолідацію гороху з капустою чи пак хрунів з „хрунями" по його термінольогії. Та мусимо признати, що з харківської „горки" до нас йому слабо видно, а через те не дивуємося тим горохово-капустяним „інформаціям".

З польських справ.

Відгук французьких виборів. — „Лівий настрой". — Перед хвилею димісій. — Die kommenden Männer.

Упадок того, який в опінії польських державних діячів стояв так само міцно, як будинок міністерства закордонних справ на Кеде'орсей, викликав у порожніх соймових кульоарах констернацію, якою як стій заразились кабінети міністеріяльних достойників. Здається, що навіть санаційний премієр, який поза своїми паперовими „золотими" та Банком Польським і світа не бачить, сам почуває незручність ситуації: в консервативній Англії, мовляв, з її церемоніялами з перед кількох століть, — при владі соціялісти; у націоналістичної Франції з її демократизмом від свята — теж соціялісти; на східній границі такі справжні комуністи, на західній по всій правдоподібности прийдуть до влади знову *таки справжні* демократи й соціялісти — а в Польщі, що чейже зветься демократичною републикою, все ще є „діловий кабінет", що ділово зберігає святі завіти хієно-Пяста?! Щось воно не до ладу. Колиб ще ті прокляті близші й дальші сусіди не цікавились політичною фізіономією міністрів та характером їхнього урядування, колиб вони не пхали свого носа до таких „внутрішніх справ" польської суверенної держави, як отих скромних кільканацять мілионів її національних „меншостей", як ідиллічні відносини на кресах, незамітні сірі битком набиті будинки вязниць і т. п. дурниці, коли би про все те забули державні корманичі заходу й сходу, то з їхньо-

го соціялізму й демократизму великої біди не булоб! Але ба — від час до часу той чи инший отакий англійський чи французький „homo novus“ лізе зі своїми недоцільними запитами й протестами і не має на стільки примітивного почуття такту, щоб не розуміти, що внутрішня справа національних меншостей, кількости поліції і війська та політичних вязнів, рішуче не повинна мати нічого спільного з закордонною позичкою, якої Польщі так страшенно треба — ох, як треба!

Словом: завіяло з над Секвани неприємним вітром і зродилась у Варшаві атмосфера кризи. Великої кризи нема й не буде, бо було їх вже у Польщі чимало, а що змінилось за всеньких 5 літ?! А все-ж деяким міністрам пригадується корисність емеритального міністерського закону, а над портфелями, які виховзуються з їхніх рук вже бються капличани.

Як першою посередньою жертвою поразки Поанкаре має впасти міністр закорд. справ Замойскі, якого довгеньке послування в Парижі ні трохи не придбало Польщі симпатії у того Ерріо, Пенлеве й инших їх товаришів, що ледве який тиждень тому перед цілим світом ого посили протипольський протест, а тепер стають керманичами „союзної“ французької республики. Його наслідником мав би стати посол у Берліні, Ольшевскі, або б. міністр Скшиньскі. Дальше буцім то передбачається димісія міністра внутрішніх справ, якого місце зайняв би Тугут. Міністр освіти, який не тільки бере при кожній нагоді в авторитетну оборону куратора Собіньского але й має ріжні химерні ідеї реформування професійних, передусім торговельних польських шкіл, — що страшенне не подобається ріжним польським педагогам — має теж відійти на заслужений спочинок.

Чи що вийде з отих поголосок про кризу польських міністеріяльних портфелів — побачимо на днях. Зміни рішуче повинні прийти — бо як же би не дозволити й Тугутові й кільком иншим Визволенцам помініструвати?! Вони мабуть таки не пропустять доброї нагоди й переконають Войцеховского і Грабского, що для спасення Польщі, себто збереження ласки всемогучої Франції та й Англії — вони повинні доконче стати міністрами!

Дрібні вістки.

Болгарія — по словам софійської преси — мусись зосередити всю свою увагу на румунсько-большевицькі комплікації з приводу Бесарабії тому, що находиться в безпосередньому сусідству з тереном можливих подій. Що такі події можуть наступити видно з концентрації червоної армії на кордонах Бесарабії.

8.000 студентів має виключити в Високих Шкіл окрема комісія для поменшення скількости Високих шкіл у Ленінграді.

Риков заявив представникам преси, що він вповні вдоволений з перебігу англійсько-большевицьких переговорів у Лондоні. Переговори не можуть мати нічого спільного з суперечностями між другим і третим інтернаціоналом, як також ці останні не можуть мати ніякого впливу на перебіг переговорів.

День 8. травня був у Чехословаччині днем пятиліття прилучення Закарпатської України до Чехословаччини. Випущена з тої нагоди офіціяльна деклярація обіцює береження інтересів закарпатського українського населення.

Ромен Ролян приїжджає до Праги для участи у святах на честь Сметани.

Мендонельд заявив на жіночому зїзді, що є непохитним націоналістом і що цінить в першу чергу національні умовичи життя і національні окремішности а потім щойно є соціялістом, бо щоби пошанувати инші національности треба мати перш за все почуття своєї національної самопошани, а це є прикметою всякого соціяліста.

Першим турецьким послом у Польщі став Ібрагім-Кабінег-бей, що належить до молодотурецької партії, на чолі якої стоїть Кемаль-паша.

Д-р Бенеш має проводити засіданням Союзу Народів на найблизший сесії, що відбудеться в червні.

Бенеш і Нінчіч ствердили на спільній конференції цілковиту однодушність у справі приступлення Югославії до французько-чеського договору і в справі приступлення Чехословаччини до італійсько-югославянського договору. По конференціях у Білгороді та Римі має Бенеш їхати до Льондону.

Перший президент китайської республики д-р Сун'ятсен помер на запалення мозку.

Японсько-турецькі переговори почалися у Константинополі, куди приїхала японська делеґація.

Відношення сил у новому французькому парляменті буде представлялись ось як: краєва правиця 20 мандатів, республиканці правиці та центр (національний блок) 246 мандатів, картель лівиці 280 мандатів, комуністи 25 мандатів.

Президентом нової французької палати мав би стати радикал Франклін Буальон, або Юстин Годарт, однодушень Ерріо, третій кандидат Перет заявив у промові виголошеній в Поатіє що не вважає себе приключником лівого картелю, через що зрезигнував з кандидатури.

Французький уряд рішив на окремій нараді ужити всіх можливих засобів для того, щоби спинити спадок французького франка.

Вибори в Ялочі закінчилися цілковитою побідою опозиції. Теперішній уряд одержав лише 20 мандатів своїх прихильників. Опозиція одержала 65 мандатів.

Мадярська митна тарифа під напором публичної опінії буде змінена передусім у відношенні до нафти і сільськогосподарських машин.

Жертви націоналістично - комуністичного конфлікту в Галлє перебільшені. Офіціяльні відомости подають, що вбито 4-ох комуністів і 9-ох ранено; вбито одного вахмайстра поліції і 5-ох поліцаїв поранено. Це було біля памятника Мольтке, але крім цього дійшло до острого конфлікту між комуністами і націоналістами на двірці залізниці, який також приняв кривавий перебіг. Людендорф закінчив свою промову так: „Оплески доказують мені, що ви бачите в мені представника старої армії і заступника націоналістичної ідеї. Але говорення є нічим, ми мусимо робити. Його ексцеленція німецький цісар нехай жие!“

ОСТАННІ ВІСТИ.

Справа національних меншостей.

Комісія знавців для розгляду справи національних меншостей збирається оконечно в пятницю. Наради отворить премієр Грабскі. Опісля кожному знавцеві приділиться відносні реферати, в суботу має зібратися „кресова рада“, котра має анкетовий характер.

Нота Польщі до СРСР.

Дня 15. ц. м. польський міністр заграничних справ переслав на руки посла і надзвичайного повновласного мін. СРСР., Оболенського, ноту, в якій сказано, що польське правительство змісту сов. ноти з 10. ц. м. не може признати основою дискусії і відкидає її як спробу вмішування у внутрішні справи Польщі. Попри це польське правительство чудується, що СРСР. виступає в обороні „нібито переслідованих в державі горожанської свободи і релігійної культури“ нац. меншостей, коли тимчасом у СРСР. так меншости як і більшости у кожній поодинокій союзній республиці позбавлені цих свобід. Осягнення правильних взаємин між Польщею і СРСР. можливе не шляхом неуправнених домагань, але шляхом льояльного і точного виконування всіх взаїмних зобовязань риського договору.

Кріза німецького кабінету.

В нарадах німецької парляментарної народньої фракції взяли участь мін. Штреземан і віцеканцлєр Ярре. Щодо утворення нового кабінету, партія є за зединенням партій, які стоять на ґрунті виконання проєкту знавців, а утворення блоку з націоналістами уважають неможливим до зреалізування. Преса правиці домагається негайної димісії кабінету Маркса-Штреземана.

Новий премієр Франції прибуде до Льондону.

По звідомленням із англійських джерел Мек Донельд запросить до Льондона нового президента мін. ради французького правительства (який обійме владу мабуть 1. червня), в цілі, щоби відбути конференцію в справі міжнародного положення. Одначе можливе є, що Мек Дональд, числячись із навалом праці свого товариша, прибуде в цьомуж реченці до Парижа.

Зміни в польському кабінеті?

Варшавська права преса пише, що Тугут (Визв.) вступає до кабінету на місце мін. внутр. справ Глібнера, а Ал. Скшиньскі на місце мін. загр. справ Замойского. Тугут заявив журналістам, що ці чутки безосновні. Зате в сойм. кульоарах кажуть, що це тільки маневр противників Т-а. „Визволене“ є противне вступленню Т-а до кабінету, що має розвязати такі важні справи, як нац. меншостей, котрим він не дав би ради. Після висліду французьких виборів у „Визволенню“ знову видвигнено клич розвязання сойму в найблизшій будучині і розписання нових виборів.

Кріза французького правительства.

Полагода правительственної кризи у Франції послідує щойно після конґресу соц. партії, на якому порішиться, чи партія має взяти участь в уряді чи ні. Блюм противиться участи партії в кабінеті, зате Поль Бонкур є за участю. Ерріо (як посадник Ліона) виїхав на кілька днів для інспекції санаторій. Ця подорож уможливить йому спокійно обдумати справу. До Парижа приїде Ерріо на другий тиждень. В політичних колах кажуть, що Поанкаре в розмові з Мільраном вказав на Ерріо як на свого наслідника. Мільран поставить Ерріотові условія, колиж він не прийме, поручив би місію творення кабінету Бріянові. Ліві стараються повалити Мільрама так, що відкинуть всі його жадання.

Дальші протести.

Ліва французька преса містить дальше протести проти „білого терору в Польщі“. „Ліманіте“ містить відозву п. з. „Пятнуймо польських катів“.

Иоффе в Варшаві.

В переїзді з Відня до Москви прибув учера до Варшави Иоффе. Побуде мабуть до пятниці.

З концертової салі.

Музичне Т-во ім. М. Лисенка зафірмувало у розмірно короткому часі вже кілька гарних концертів. Усі з них стояли на поважному артистичному уровені. Тому слід обовязково реєструвати ці успіхи поодиноких наших артистичних сил, хоч би з практичних музично-педагогічних оглядів під сучасний мент, як що вже не для історії нашого музичного життя та з цією дбайливою думкою зберігати для потомности всі кращі прояви і добутки нашого музичного хисту, репрезентованого нашими ще доволі нечисленними мистцями ріжних музичних напрямків. Блискучий успіх артиста-челіста Бережницького, а з ним і компоніста В. Барвінського на останньому концерті збережено для нас, дякуючи фаховому музичному критикові „Діла“. В той спосіб сталось те, що повинно було статися. Алеж ледви кілька днів чередтим відбувся в тій самій салі муз. Т-ва ім. Лисенка і під його фірмою концерт пяніста Тараса Шухевича, проф. Вищого муз. Інституту і артиста-співака Михайла Маслюка. Концерт пройшов рівнож з повним успіхом. Згадали про те і чужі критики у чужих часописах. „Діло“ знать не мало досі спромоги зареєструвати цю подію нашого музичного життя. Тож, хоча не уважаю себе музичним рецензентом, уважаю своїм обовязком спинитись над виступами пп. Шухевича і Маслюка. Оперового артиста Маслюка знаємо з частих його виступів на концертовій естраді, а також з його прецизних, знаменитих креацій у тутешній опері міського театру. Усі — і свої і чужі підносять все великі вальори його голосу та співацьке знання. За теж проф. Т. Шухевич, після повороту з Берліна зі студій, виступив, можна сказати, вперве перед нами зі самостійним концертом. Хто знав до тепер пяністичні способности Т. Шухевича, цей мусить признати, що останній його виступ був найкращим під оглядом технічним та інтерпретаційним. Підійшов уміє послуговатись у кантилені та у браврово-ритмічних партіях. Тому то заграні ним твори, хоч невеликі, радше мінятурово закроєні (Chopin: „Berceuse“, а передовсім Барвінського: „Лірницька пісня“ і „Прелюдія“) вийшли гарно тут і там у нього зовсім оригінальні інтерпретації. Т. Шухевич є часто одним з тих артистів-пяністів, що також акомпаніямент трактує не менше солідно, як твір сольовий. Його акомпаніямент своєму товаришові співакові на цім концерті заслугує на спеціяльне признання. Публики зібралось не багато, за те досить було цікавих з чужих музичних сфер, які з цього приводу висказувались з повним признанням для українських артистів.

Д-р Мих. Волошин.

Причину того, що не всі не постійно сплачують обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

НОВИНКИ.

— **Кочфіската.** У вчорашньому (106) числі „Діла“ сконфісковано: невеличкий уступ з передової статті, одно речення зі статті про оборону проти шкільних переслідувань і кінець одної новинки.

— **Українські новобранці.** До нашої редакції доходять з львівського Ринку гомінкі звуки українських національних гимнів „Ще не вмерла Україна“, „Не пора“ і „Ми гайдамаки“. Це проходять і проїжджають весняні новобранці польської армії з такими піснями на устах...

— **Реформа іспитів зрілости.** Міністерство Освіти виготовило новий регулямін іспитів зрілости, який має обовязувати в цілій Польщі. Перш за все велику увагу буде звертатися на письменні іспити. Письменні іспити обіймають пять предметів. Хто при письменних іспитах виробить три задачі недостаточно, не буде допущений до устного іспиту. В клясичній гімназії устний іспит зрілости обіймати ме сім предметів, в гуманістичній (реальній) гімназії замість греки приходить фізика і математика та остає рівнож сім предметів. Председатель чи голова іспитової комісії має дуже великі права. В часі іспиту зрілости він є пілковитим паном і диктатором гімназії чи иншої середньої школи в усіх справах а з окрема матури. Голову назначує кураторія, але він має право спроваджувати для екзамінування при матурі навіть учителів з инших гімназій. На матуру може міністерство ще коім голови назначеного кураторією посилати ще свого делеґата і т. д. Словом, ця реформа — це якийсь дивогляд, що пілком не пахне тим, щоби її творили педагоги.

— **Жонате й безженне духовенство.** Статтею п. д-ра Т. Кормоша відкрили ми дискусію на актуальну тему женитьби і безженности нашого духовенства. На жаль наш заклик до участи в дискусії не найшов належного відгомону. Дотепер одержали ми кілька статтей, але всі вони або поверховно трактують цю проблему, або обмежуються до приводження різких епізодів з життя целебсів, або вкінці займаються інтерпретацією зв. Письма в роді „ростіть і множіться“, або про те, що Господь Бог, створивши чоловіка, одночасно створив йому помічницю. Відкриваючи дискусію, писали ми виразно, що „в дискусії старатимемося дати голос всім громадянам, що трактуватимуть цю вельми важну і вже наболілу квестію під кутом наших загальних інтересів і за повними підписами авторів“. На жаль, в дотеперішніх надісланих статтях не помітно загального інтересу, а часто й нема повного підпису автора, тільки псевдонімами, та й то примітивні. Наше громадянство взагалі намагається закривати очі на наші внутрішні справи і болячки та ще й часто має претенсії, що преса їх не порушує. А як преса може їх порушувати, коли визначні члени громадянства заскленюються в собі, дуже багато говорять на внутрішні теми в чотирьох стінах, але не мають пивільної відваги прилюдно висловити своїх поглядів. Багато острих питань накопичилося в нашому житті, одначе страва цілбату не є ще такою, щоб замикала уста зі страху перед сплетницькими закидами. Тому ще раз звертаємо увагу на потребу висловy в справі жонатого й безженного духовенства.

— **„Народова“ боївка гуляє.** Як всюди, де є жменька Поляків, так і на Знесінню під Львовом польська меншість тероризує українське населення, бо — мовляв — там „не сьме“ підносити голови українська гидра. Всі знаємо, що в Галичині більше стосується приказ Пршшинського, як нпр. польську конституцію. Про те, що на Знесінню місцевий постерунок жандармерії напав у Великодні Свята на діточу забаву в приватній хаті і казав „розейсьцьсен“ бо не було передтим зголошення діточої святочної забави на поліції, писали ми вже. Нині маємо занотувати инший факт, факт не урядового терору Українців на Знесінню, а терору боївкарів. Дня 11. ц. м. відбулася заходами молодих громадян Знесіння і їх силами аматорська вистава в читальні на Жовківськім передмістю. Коло год. 11. вечером вертали Знесінчане з тої вистави, в [illegible] вже місцеві з кольорі

польські боївкарі, як Захерко Юзеф, Захерко Мечислав, Червєц Станіслав, Пріма Марян, Левандовскі Мундек. Посипалося на наших безборонних людей каміння, а опісля бито ще й биківцями „гайдамакуф", аби не йшли на „якесь організацие". Все це діялося під боком місцевого постерунку жандармерії. Та одначе дарма ждати в такім випадку оборони жандармерією спокійних громадян від голоти. Так і в сім випадку: не було на постерунку ні одного жандарма. Оттак то функціонують на нашій землі прикази Прушинського. І коли тому буде край?

— **Громадянство Борислава і околиці** матиме нагоду в суботу дня 17. травня п. р. в Бориславі в салі Жидівського Дому бути присутним на незвичайно цікавім концерті, який уладжує кооператива „Український Театр" у Львові при ласкавій співучасти хору і солістів „Бориславського Бояна" та оперової артистки-співачки Софії Федичківської та піяніста проф. Музичного Інституту у Львові Тараса Шухевича. В програму входять оперові арії з „Гравіятї", „Лякме", народні пісні М. Лисенка, О. Ніжанковського, Д. Видовського, Н. Вахнянина, І. Левицького та фортепянові твори Е. Гріга, Блюменфельда і Глазунова.

— **Український театр у Празі.** Дня 23., 24. і 25-го травня дає в Празі вистави „Руський Теат" Закарпатської України (під режисерією Ол. Загарова). Виставлено буде пєси: „Гріх" Винниченка, „Батько" Стріндберга і „Тартюф" Мольєра. Вистави йтимуть у „Народні дом" на Віноградах.

— **„Свобода" ч. 20** містить: Вип люймо кукіль рабства! — В оборонї Українців і Білорусинів. — Направа чи поміщення? — З партійної організації. — Воєнні слова. — Загибіль хліборобства. — Під знаком неладу. — Близнята, оповідання Г. Михаліона. — Маєтковий податок. — Час до праці, час! — Вірш М. Коцюбинського. — З Радянської України. — Воєнні хмари на Сході. — Здалека і здалека. Нові стемплеві оплати. — Новинки. — Дописи з краю.

Діяльність д-ра В. Я. Сем[illegible]ова на Буковині.

Спомин.

Вибух революції застав покійного Василя Яковлевича в Чернівцях, де він був начальником полевого шпиталю при VIII армії. Як горячий патріот і людина з вічно молодим і невгасимим запалом, він з перших же днів революції взявся до української національної роботи і став одним з найбільш діяльних членів ініціятивного гуртка для заснування Українського Військового Клюбу в Чернівцях. При його найближчій діяльній участи і в значній мірі дякуючи його енергії та матеріяльній допомозі, клюб був зорганізований протягом двох тижнів. В салі Німецького Народнього Дому відбулися скликані ініціятивною групою численні організаційні збори, на яких Василь Яковлевич був одноголосно вибраний головою клюбу.

Праця клюбу налагодилася дуже легко. В порозумінні з місцевими Українцями, клюб зайняв великий і гарний будинок „Руської Бесіди" на вулиці Петровича. Там була велика саля, в якій відбувалися збори, а також кімнати для ріжних відділів і секцій. На Головній Площі біля магістрату клюб відкрив книгарню. Крім того для друкування ріжних відозв і закликів навязано контакт з друкарнею „Руської Бесіди", яка тоді знаходилася в приватних руках.

Неодмінні відділи всякої української громади — гурток для аматорських вистав, хор, культурно-просвітна секція — згрупувалися протягом кількох днів і розвинули жваву діяльність. З иншими відділами йшло повільнійше, але і тут виявляла енергія Василя Яковлевича. Коли в господарськім відділі зайшло питання про видатки на уборку помешкання і підтримання порядку в клюбі, де цілими днями гуло, як у вулику, він прикомандірував до клюбу двох санітарів свого шпиталю. Це був вчинок явно незаконний, який в часі війни та ще нерозхитаної дисципліни міг мати для нього дуже поважні наслідки, але це його не спиняло. За його прикладом пішли й инші. Так другий член управи, завідуючий військовим продовольчим складом, одкомандирував до книгарні клюбу двох вахтерів для продажі книжок.

Потім коли для ведення книгарні треба було одного з членів управи клюбу звільнити від його занять по службі, то Василь Яковлевич без усяких вагань одкрив у нього кілька хороб і забрав у шпиталь, куди хорий приходив тільки на ніч. Це вже була справа, за яку при викритті могли віддати під суд і лікаря і пацієнта. Инші лікарі шпиталю, які це бачили і які були до певної мірй також відповідальними, пішли на це охоче, не будучи навіть Українцями, виключно з любови до Василя Яковлевича, який здається в своїому життю ніде не мав ворогів і користався скрізь самою щирою прихильністю.

До революції при російських обставинах Українці, як відомо, розглядали свою справу в площі питань про свободу слова та зібрань, українізації народніх шкіл та инші дрібних вимог культурно-національного характеру. Про ширші політичні вимоги ніхто не смів сказати й слова під загрозою вязниці та инших подібних репресій. В наслідок цього українське громадянство після вибуху революції не мало виразно скристалізованої політично національної думки. Дебати про автономію культурну, національно-територіяльну та про самостійність велися між самими Українцями. Тому ідея самостійности, у перше прилюдно висунута Військовим Клюбом ім. Полуботка, гостро поборювалася офіційними представниками українського національного руху, які аж до третього Універсалу стояли на грунті автономії України і федеративної перебудови Росії.

Питання, чи популяризувати ідею української самостійности чи автономії, стало розуміється і перед черновецьким клюбом. Більшість по інерції ішла за Центральною Радою. Тут Василь Яковлевич рішуче став на грунт самостійности і, не зважаючи на свою природню мягкість — вжив всього впливу на те, щоб зміцнити прихильників, схилити вагаючих і стримати вороже настроєних. Не спиняючись перед загрозою зірвання відносин з офіційними представниками Центральної Ради на місцях, клюб командирував одного члена управи до споріднені організації Полуботка в Київі для навязання контакту і отримання відповідних порад та вказівок.

Таким чином під керовництвом Василя Яковлевича і при ідейній підтримці Полуботківського Клюбу з Київа, Військовий Клюб в Чернівцях був одною з перших організацій, що підняла боротьбу за гасло самостійности України, коло якого пізнійше обєдналися всі без виїмку українські національні елементи.

На жаль, ця діяльність була через короткий час припинена подіями на фронті. Не пройшло й двох місяців, як Чернівці були залишені, а члени клюбу розплилися разом зі своїми військовими частинами по ріжних містах України, залишивши по собі, а головним чином про свого голову і провідника самі найкращі спомини.

Дальша діяльність Василя Яковлевича в армії У. Н. Р. та демократично-хліборобській партії показала, що він не зійшов з раз вибраної дороги аж до самої смерти і життя його, як людини і громадянина, нехай буде прикладом для нас.

Данціґ, 12. травня 1924

А. Біл-ський.

Зі спорту.

Бернут-Україна 0 : 2 (0 : 2).

Згадані змагання є першими змаганнями за мистецтво, улаштованими недавно заснованим Українським Змаговим Союзом. В імени Союзу привитав обі дружини короткою промовою голова його, п. О. Навроцький, а також при пійже нагоді вручив перемиському Беркутові памятковий прапорець.

Гра сама началась о год. 4·15 і вже від самого початку помітно сильну перевагу України, котра одначе, як і попередньо з Буй-Туром, не зуміла вихіснувати догідних ситуацій, а то знову з причини браку орієнтації перед воротами противника. Гра мало оживлена, темпо з малими вийнками, слабе. В Україні дуже добрий Мурський (середина нападу) і Лисик (середина помочі), цей останній особливо в першій половині. Слаба ліва поміч, дуже неґлевна залога; також слід би звернути увагу на крила нападу, які були найкращі. Перші ворота здобуває в 15 хв. Конашевич, а другі й останні Чорній І. в 19 хв. з подання Голдуна. Грачі Беркута пересічні, часами навіть менше ніж пересічні, з виїмком знаменитого воротаря, котрий, можна сміливо сказати, був найкращим грачем на грищу; йому то, як також і пехові України (кілька не до оборони стрілів паде то в поперечку, то в стовпки) завдячує Беркут, що програна його ограничалась до такого відносно малого числа воріт. Рогів 1 : 9 в хосен України. Судіював дуже добре п. Лукашевич. Глядачів до 500. *Р—ч.*

Вісти з „Українського Спортового Союза".

Змагання наколесників і біг навпростець.

В неділю 18. травня о годиці 8 і піврано, перші змагання наколесників і бігунів. Побідники одержать нагороди. Зголошуватись до 17. ц. м. в домівці „Сокола-Батька", Руська ч. 20. Вписове 1 зл. п.

Мячеві змагання за мистецтво І кл.

Друга стріча між дружинами „Буй-Тур" (Станиславів) і „Беркут" (Перемишль) будуть у Калуші дня 18. травня (неділя) год. 4 поп. на салінарній площі. Суддя п. Стоцький.

ОНОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Вечерниці з котильоном для смотриків відбудуться в суботу дня 17. травня п. р. в малій салі Муз. Т-ва ім. Лисенка, заходом Української Захоронки. Початок о 9-тій годині вечером. 1879 1—2

На „Рідну Школу" зложили в міліонах Мп. Вп. Тов. „Дністер" 250, з нагоди річних замкнень рах., гром. Сичевідська виж. 75, з нагоди заяви дня. Галущинського. філія тов. „Просвіти" в Жовкві 50, замість квітів для Вп. Пясецької, збірка при пляценици в Сколім 100, д-р Мацькевич Вол. Львів. 50, Кооператива „Надія" Острів 10. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПГ. 1890 1—1

Замість вінця на домовину бл. п. Брата, Вуйка і Стрийка о. Миколи Левицького з Обертина зложила Родина на „Рідну Школу" 70 міл. Мп. — Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 1890 а) 1—1

Подяка. Кружок УПТ. в Самборі (Рідна Школа) складає подяку д. Антонії Гасівній з Бабини і д. Теодорові Лукавському з Комарник за щедрий дар 100 міл. Мп., які з нагоди їх вінчання зложили на „Рідну Школу" з призначенням цієї квоти для української жіночої семінарії в Самборі. — Видїл Кружка УПТ. 1892 1-1

Товариши абсольвентів української гімназії в Перемишлі з 1914 р. відділ А. прошу надіслати на мої руки свої адреси. З огляду на десятиліття нашої матури, яке припадає в червні ц. р. бажаю скласти відповідну статистику як також попереднячити при взаємній виміні фотографій, коли вже наш виїзд з огляду на кордони неможливий. Про наших померших товаришів прошу подати час, місце і причину смерти. Рівночасно закликую, щоби кождий з нас з сеї нагоди зложив відповідний даток на „Рідну Школу". З товариським привітом — *Михайло Павлик.* Vysoká Škola zemědělská v Brně, Č. S. R. 1893 1—3

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

КНИГОВОДСТВО. Кождому книговодчикові і професорові Академії, потрібний винахід Шарґля за 12 зол. Інспектор Магід, вул. Раппапорта 8. 1891 1-2

ПАСІЧНИКИ! Присилайте віск до перерібки на штучну вощину і замовляйте вощину і пасічничі знаряди в Пасічничій Спілці у Львові, вул. Словацького 14 (біля головної почти). 1863 3—5

ОГОЛОШЕННЯ.

Українські друкарські робітники міста Львова уладжують з приводу 350-ліття появи першої друкованої української книжки на українських землях

СВЯТОЧНУ АКАДЕМІЮ

яка відбудеться в неділю, дня 18-го травня 1924 року, в великій салі „Народнього Дому" (при вул. Рутовського ч. 22), при співучасти хорів: „Бандурист", Т-ва друкарів „Огнище" і Т-ва „Зоря" та артиста-співака К. Андрієнка. Програма: 1) Лисенко-Франко: „Вічний революціонер" — мужеський хор Т-ва „Бандурист", в супроводі фортепяну. 2) Вступне слово — тов. Володимир Кубіцький. 3) Ф. Колесса-Шевченко: „Було колись" — мужеський хор друкарів Т-ва „Огнище". 4) Іван Федорів перший друкар — реферат проф. д-ра Іл. Свенціцкого. 5 Січинський-Франко: „Непереглядною юрбою" — мужеський хор Т-ва „Зоря". 6) Привіти від наукових, культурних та професійних організацій. 7) Стеценко-Коваленко: „Прометей" — мужеський хор Т-ва „Бандурист", в супроводі фортепяну. 8) а) Б. Тирса: „Червоні маки", б) Д. Січинський: „Пісне моя", тенорове сольо, відспіває К. Андрієнко. 9) Повядовскі-Тетмаєр: „Води" — мужеський хор Т-ва друкарів „Огнище". 10) Ярославенко-Черкасенко: „Пролєтарська пісня" — мішаний хор Т-ва „Зоря", в супроводі фортепяну. Дириґенти хорів: Товариства „Бандурист" — Л. Туркевич; Т-ва друкарів „Огнище": — А. К.; Т-ва „Зоря" — Ст. Гнатківський. Фортепяновий дострій в руках: І. Макухівної, Ст. Туркевичівної, інж. О. Бобикевича. Початок точно о 11-ій год. перед полуднем. Вступ за добровільними датками.

Присилайте передплату!

Надзвичайні Загальні Збори

кооперативи, **Спільни споживчої і щадничо-кредитової в Тернополі** відбудуться дня 1. червня 1924 в Тернополі в салі „Міщанського Брацтва" о год. 3-ій по пол. із таким дневним порядком:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів,
2) Ревізнація Надзірної Ради,
3) Вибір Надзірної Ради,
4) Внесення і запити.

Коли о год. 3-ій не явиться приписане статутом число членів, відбудуться другі Загальні Збори з тим самим дневним порядком о год. 3·30 без огляду на число присутних членів.

1894 1—1 *Надзірна Рада.*

МАЄВИЙ ФЕСТИН

на площі Сокола-Батька при вул. Стрийській, в неділю дня 18. травня ц. р. відбудеться заходом КОМІТЕТУ ПАНЬ при У. К. Т. О. Н. І. на дохід українських інвалідів. **Початок о год. 3-ій. Добірна музика і несподіванки.**

СПІШІТЬ ВСІ! 1893 а) 1—2 **СПІШІТЬ ВСІ!**

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ

поручає

Т-во „РОДОГАН"

Площа Голуховських 1. Дім Скарбка проти Великого Театру. 1750 7—7

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 108 (10.201). Львів, неділя 18 травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.-кор., Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

На повороті.

Вислід французьких виборів рішив альтернативу: мир чи війна? — в користь миру. Провал націоналістично-буржуазної коаліції і несподіваний тріюмф поступової демократії значно зменшили й розпорошили воєнні настрої. Прихід до влади французької лівиці означує в головному, в принціпі наближення становища Франції до становища Англії, означує зміцнення авторітету Союзу Народів, наділення його більш важливими функціями.

Англійський премієр Мекдонельд в своїому відручному письмі з приводу 1. травня висловив погляд, що недалекий той час, коли повинна наступити доба загального миру, коли Союз Народів повинен стати парляментом всіх націй. Головним змаганням Мекдонельда в сфері загальної світової політики є перебудова Союзу Народів в напрямі притягнення до співпраці Німеччини і СРСР. та тим чином підкреслення його універсальности. Цю саму думку висловлює теж і провідник французької лівиці Ерріо, ставляючи тезу, що „оконечна забезпека Франції можлива тільки на основі міжнародніх мирових умов, згідних з духом політики Союзу Народів".

Та тут зявляються питання: Що сьогодня уявляє собою Союз Народів? Чи не є це тільки гарний жест, чи не є це самообман? Чи Союз Народів здатний успішно вирівнювати противенства між народами? Чи він в силі перепинити вибух воєнної заверюхи? Чи в хвилі, як знімається воєнна стихія в державі, або — що важиійше! — в хвилі, коли терпіння народу переливаються через край, можна запобігти воєнному вибухові звичайними намовами, переконуваннями і абстрактними аргументами?

Досі Союз Народів є тільки союзом урядів, до тогож урядів побідних з прищіпкою невтральних і побіджених. До тогож два великі, хоч здевастовані державні організми є дотепер поза рямками Союзу Народів, а через те в тому зборищі не є репрезентовані деякі нації, як: Німці, Росіяне, Українці, Білорусини, Грузини і ин. Союз Народів — союзом урядів, з яких жаден не хоче поступитися своєю суверенністю в користь першого. Але коли би навіть Союз Народів розпоряджав примусовими засобами, то вони були ще невистарчаючі супроти сильної держави. Отже здійснити ідею Союзу Народів можна тільки таким шляхом, щоби ця міжнародня інституція обняла собою представництво всіх держав і всіх народів, иншими словами, щоби Союз Народів не був тільки представництвом урядів і держав, але й представництвом націй шляхом удержавлення недержавних народів, шляхом перебудови національних колєктивів в політичні нації. А до цього є вимагана ревізія версайського трактату і його пізнійших відгалужень по лінії тез Вільзона, по лінії права самовизначення народів.

Одночасно Союз Народів мусить найти в поодиноких державах сили здатні до гармонізування з пацифістичною ідеольогією Союзу і схильні до підчинення його постановам. Маси звичайно є настроєні пацифістично. Їх інтереси не є ідентичні з інтересами великого капіталу, який має імперіялістичний характер. Але тут часто наступає розходження між істотою капіталу і думкою буржуазії. Бо поруч з капіталом зростає й воєнна техніка, зростає загроза спустошення, руїни, а це примушує тверезу буржуазію рахуватися з тим, що війна в матеріяльному розумінні є кепським інтересом навіть для побідника.

Вже перед великою війною майже в кожній державі була більшість, противна війні, але тільки зачіпній війні. Зовсім инакше малася справа зі збройним відпором напасти, з обороною народу перед ворожим наїздом. Відпір ворожого наступу в очах і розумінні найбільших пацифістів є річю не лиш дозволеною, але й конечною. Тим більше цю тезу слід прикласти до народу, що стогне в чужому ярмі і що піднімає боротьбу за право самовизначення. І тому, як довго не є здійснене удержавлення недержавних націй, так довго не може бути мови про трівкий мир, так довго Союз Народів мусить являтися тільки пародією понаддержавної міжнародньої інституції.

Без сумніву крім цеї основної передумови в заістнуванні трівкого мира, є ще й инші. Маси часто з великими труднощами можуть відріжнити оборонну війну від зачіпної через ведення тайної дипльоматії, що дає змогу урядам затирати ту ріжницю. Істнування всіх обіймаючого і загально признаного Союзу Народів, а через те й обмеження тайної дипльоматії, примушення даного уряду стати перед своїми громадянами в ролі ворога миру, — це вже було би вдержанням в багатьох випадках миру з боку Союзу Народів навіть без власних засобів натиску. Союз Народів ще не є інституцією, що у всіх випадках може забезпечити світовий мир. До того, як сказано, вимагане є істнування великих мирових сил в поодиноких державах. С. Народів не в силі створити тих сил, але він може успішно перепинити введення їх в блуд. Одночасно дає він народам найкращий спосіб відріжнювати мирні уряди від войовничих та зробити нешкідливими ці останні.

Але передумовою мира є, як вже зазначено, усунення рабства і гніту над народами, ліквідація недержавних націй. І тепер світ, ступивши на шлях миру, находячись на повороті від воєнних часів, увільнюючись від кошмарних повоєнних настроїв мусить перш усього ступити на шлях загладження кривд, зроблених багатьом націям диктатами хвилевих переможців; мусить справді довести до вирівнання розходжень через приноровлення права самовизначення; мусить перетворити Союз Народів в парлямент всіх націй. Инакше інституція Союзу Народів буде тільки товариством обезпечень можних; инакше ідея Союзу Народів буде в основі фальшивою і мертвою.

Наддніпрянська Україна.

Лист з Київа.

... Українізація проходить у нас успішно — правда, і тут є спори, як і у Вас, але я можу сміло сказати, що українізація обхопила повіти майже цілком, бо там більшість Українців. Трудніще приймається вона у великих містах ізза значної скількости чужого елєменту. Одначе всюди є курси української мови і в одних установах більше, в инших установах менше енергійно проводиться українізація. Причини ріжні. Радянська влада бажає перевести цю реформу без болю, без національних антагонізмів, а на те треба більше часу і осторожности. Богатьох — як пишете — застращив процес і засуд професорів у Київі. Як відомо їх судили за контрреволюцію і шпигунство, а за це кожна держава судить гостро й очевидячки дивиться на цей злочи через свої питомі окуляри. Але ці професори не стоять у ніякому відношенню до українства, навпаки — більшість їх це „істінно-русскіе". Ви пишете, що в Галичині одні хвалять тутешнє життя, другі страшать ним. Це правильно. Радянська влада не признає більшої власности на землю, камяниці і т. д. і цей, хто може стратити, цей може і боятись і других страшити, але наш народ взагалі не має що тратити. А що влада допускає сірі маси до правління, раніше чи пізнійше наш народ стане хазяїном своєї землі. Тут пережито великий досвід, давнійші блуди не повторяться. Думаю не краще жилося би у Вас. Весь час служу то в одній, то в иншій установі, але без служби не буваю. Правда платня не велика але на тутешні відносини вона вистарчає. Тут наближується все до нормального життя. Клясові ріжниці може не менші як у Вас. Тут є теж ще богаті і бідні... Я і дальше остався безпартійний; розуміється, коли б я був партійний, я займав би кращі посади, як займаю, бо ясно, що чим більше кому держава довіряє, тим блище допускає його до влади; „благонадьожність" всюди і кожній владі не чужа"...

„Український Голос" ч. 20 (247).

*

Повищого листа написав один Галичанин, що був у нас перед війною суддею, а тепер стало проживає у Київі.

Троцький в оборони „обрядовости".

На зібранню комуністичного союзу молоді в Москві виступив Троцький з великою промовою про новий побут. В ній між иншим говорив так:

В питаннях про побут ми стрічаємося зі старою церковною обрядовістю, ми стараємося перебудовувати людські мозки, заступити стару церковну обрядовість новою. Останніми часами повстало серед молоді „ліве" крило, яке твердить що обрядовости нема. Це не відповідає правді. Взяти ось хочби „жовтнини" чи „звіздини", шефство, нові похорони і т. д. Тут комсомольці виперли з успіхом хоч і не всюда, церковну обрядовість.

Треба брати людину такою, як вона є, з усіми її мистецькими вимогами. В церкві є містика та естетика. Естетика церкви виявляється у святочних хорових співах і т. д. Ми кажемо: „геть з містикою. А естетикою ми сто разів краще обслужимо кого треба". Наша естетика без небесного туману, без обману і без неправди.

Життя без музики, без пісні, без обрядовости нуднета сухе. Таке життя стріне відпір в боку народніх мас. Ті, що заперечують обрядовість, посуваються за далеко в боротьбі зі старим побутом і ризикують розбиттям власного лоба.

Боротьба зі старим побутом є в першу чергу матеріяльною боротьбою, що перебудовує підстави побуту. Ми бідні і тому ця перебудова повинна йти повільно та постепенно. Підставою нового побуту є коллєктивізм.

Нашим завданням — обєднати американську техніку з радянським коллєктивізмом. В Америці навіть у робітничих дільницях має перевагу висока американська техніка разом із буржуазним індівідуалізмом. Ми повинні взяти з Америки її високі методи техніки та надати їм коллєктивний характер".

Троцький таким чином бажає здержати комсомольців (комуністична молодь) від їхньої загонистости у боротьбі з релігією. Троцькому ходить перш за все про те, щоби та протирелігійна боротьба не вивела з рівноваги селянських народніх мас, що сильно привязані до релігії та до церковних обрядів. І не один Троцький стоїть на тому становищі, що боротьба з релігійними настроями мас може довести комуністів до „розбиття ло-

---

Пр. 481/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" ч. 101 з дня 10. травня 1924 р. в артикулах: 1) „Зі зов ляється кров" а) в устулі від слів „Кріваві" до „відносин", б) в уст. від слів „уставлені" до „в святі", в) від слів „так що" до кінця артикулу, 2) Похід проти українського шкільництва" а) в уст. від слів „будучи" до „протесту" б) в уст. від слів „вібрані" до „урядової", 3) „З польських справ" а) в уступі від слів „Щож" до „Войцеховського" містить в собі єство ад 1) а) б) в) злочину з § 65 а) ад 2) а) провини з § 302 зак. карн. ад 2) б) 3) а) провини з § 300 зак. карн і тому узнав доконану в дни 9. травня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 зак. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 450 зп. — Львів, дня 11. травня 1924.

(Підпис нечиткий.)

ба". Президент Радянського Союзу (голова Всесоюзного Центрального Виконавчого Комітету Рад) Калінін висловився про ту саму справу ще виразнійше. Він заявився за „рішучою та енергійною ліквідацією якихнебудь спроб боротьби з релігійними настроями мас при помочі адміністративних засобів як наприклад замикання церков, перемінення їх у театральні салі, клюби і т. д.". Він радить „обмежитися до матеріялістичних вияснювань природних явищ і явищ громадського життя, але й то з таким застереженням, щоби нічим не ображувати релігійного почування віруючого".

Коли зважити те, що вся майже большевицька внутрішня політика крутиться тепер біля того нерозгадного сфінкса, що зветься селянин, що владою робиться все для позискання симпатій того сфінкса, то стане ясним, чому большевіки устами таких визначних своїх політиків злагіднюють комсомольські протирелігійні пристрасти, та радять спасати свою шкуру шляхом релігійної толеранції.

А сфінкс остає все сфінксом і не реагує покищо ні на комуністичну нетерпимість ні на комуністичну толеранцію. Сфінкс задубів у своєму містицизмі та невразливости на зовнішні понуки і обсервує. Обсервує повільно, систематично та терпеливо. Якісь висновки тої обсервації колись все таки будуть і вони зродять діло. А діло сфінкса так само сповите таємністю, як його вигляд. Для большевиків у теперішньому моменті саме найстрашніша ця таємність та нерозгадність і все це разом родить в них толеранцію. Вони толерують ту нерозгадність, ту таємність та містичний вигляд. Толерують, бо бояться за власну шкуру, думають про цілість їхнього лоба. Що більше, біля того сфінкса вони надскакують, підлещуються йому а він все понурий, все непевний і тим самим грізний та небезпечний.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

З польських справ.

Наслідник вартий попередника. — Галлер співчився, а Замойські — тужить за родинною ідилією. — Французький протест і Тугут, що ратує ситуацію.— Санація фінансів коштом шкіл.

Ми згадували вчора, що жертвою протесту французьких інтелектуалістів проти білого терору в Польщі мабуть у першу чергу впаде польський міністр закордонних справ Замойські. Лють польських політиків і дипльоматів і взагалі всіх отих, проти яких звертається згаданий протест, паде на голову Замойского, який, мовляв, — і граф і бувший кандидат на першого президента Річипосполитої, отже не-аби яка фігура, а проте як посол у Парижі, на найбільше вдячній для Польщі закордонній позиції, „не вмів інформувати" союзницю. До такого переконання прийшли польські політики, що правда, тільки тепер, бож Замойского покликано з Парижа до Варшави на становище міністра саме в нагороду за його заслуги й політичний розум, виявлений над Секвандою. На місце Замойского прийшов до Парижа Хлаповскі, але й він, видно, „не вмів інформувати" Французів про польський рай, в якому живуть непольські народи, бо коли б як слід „інформував" їх, то не булоб чейже протесту проти польського терору! Так отже зі Замойским має піти в дубину і Хлаповскі. Який буде офіціяльний мотив уділення ласкавої димісії Хлаповскому покищо ще невідомо; ані він сам не вибрав ще собі жадної переконуючої хороби, ані його варшавські приятелі ще не придумали нічого дотепного. Бо спершу мусять заопікуватись міністром. І ось вже чуємо, що „пан Замойскі тужить за приватним життям"... Нема то, як куртуазія міністерських передпокоїв, де куеться така штудерна фразеольогія!

Та ба: не тільки Замойскі і Хлаповскі стали в очах польських політиків винуватцями появи протесту високо - компромітуючого демократичну республику „з найбільш свободолюбною конституцією світа" перед цілою рештою менше демократичних й менше свободолюбних держав. Завинив тут і — Тугут, чистокровний, із діда-прадіда „Визволенец". Конкретний закид, роблений йому з боку Замойского і Хлаповского такий: Тугут був головою соймової комісії для „збаданя" зловживань на „кресах", комісії, яка істнувала вже на кілька тижнів перед оголошенням у французькій пресі злощасного протесту. Комісія, очевидно — згідно зі звичаєвим правом солідних законодатних установ — нічогісінько не зробила й не проявляла найменшого бажання щонебудь робити. Аж грянув протест французьких професорів, письменників і політиків — і Тугут враз нагадав собі потребу „бадання". Чому — кажуть ідеольоги „Ржечипосполітої", „Газети варшавскої" і „Слова польского", п. Тугут не зволили „збадати" відносини на „кресах" ранійше й подати негайно до відома urbi et orbi, що „кресы" є від воєвідських потентатів починаючи а на повітових „вивядовцах" кінчаючи — in capite et in membris — зразковими частинами ідеально-демократичної, ліберально-конституційної машинерії?! Ergo: Тугут навмисне маринував свою комісію і ждав французького протесту, про який знав від агентів інтернаціональної масонерії (куди він належить так само, як Еррio, Пенлєве, Ромен Ролян, Ріше, Баш і всі инші автори протесту), на те лише, щоби тепер від імени польської „лівої демократії" протестувати проти протесту й отак виступити в ролі спасителя польської чести, за що, очевидно, сподіється посади міністра!...

Поки у соймових кульоарах метушаться і роблять вигляд, що „тепер вже таки справді буде добре" (хоча, мовляв, і ранійш не було погано!), санаційний премєр дальше веде санацію польських фінансів, м. и коштом — шкільництва. І так вчора відбулася велика спільна нарада премєра й мін. фін. Грабского з мін. освіти Міклашевским, надзвичайним комісарем для заведення надзвичайних ощадностей Москалєвским й вищими достойниками мін. освіти й фінансів та державного контролю. Рішено перевести реорганізацію міністерства освіти в такім напрямку, щоб точно означити обсяг справ і інспекторів, кураторів і центр. міністерства. До 1. липня має бути переведена детальна інспекція усіх народніх і середніх державних шкіл, при чому будуть звертати увагу не стільки на педагогію, що на „точне управильнення чисельного відношення учительських сил до кількости учнів". Иншими словами: прийдуть величезні румації державних учителів, тим більше, що має бути обмежена кількість т. зв. учительських препаранд і семінарів. Теж саме і для вищих шкіл мають протягом 3 місяців виготовити докладну „програму ощадности" й то зразу на 10 літ...

Дрібні вістки.

Уряд Радянського Союзу вимагає від Німеччини у звязку з берлінським інцідентом: 1) Висловлення німецьким урядом жалю з причини поступку поліції, 2) визнання екстериторіяльности большевицької торговельної місії згідно з договором з травня 1921 р. і 3) покарання ініціяторів і провідників ревізії в торговельній місії та звороту шкоди спричиненої ревізією.

Націоналістично - большевицький конфлікт в Галле чекає ще свого епілогу. Націоналістичні бойові організації не розїзджаються, організуються також комуністичні бойові одиниці. До Галле спроваджено нові відділи поліції. Сподіються нових маніфестацій і конфліктів.

У Бесарабії нагрянула на українське населення нова хвиля страшних запеклих переслідувань у звязку з румунсько-радянським напруженням. Арештування відбуваються під покришкою комунізму. В прикордонній смузі над Дністром приступлено до примусового виселювання українського населення в глиб краю.

Мільран відбув уже конференцію з Еррio в справі нової політичної ситуації. З хвилиною скликання парляменту буде утворений новий кабінет.

Еррio заявив, що єдиною запорукою спасення французьких фінансів є мирова політика Франції, обмеження її зброєнь та одержання репараційних сплат від Німеччини згідно з її спроможністю.

Уряд Мендонельда одержав у палаті громад більшістю 317 голосів проти 252 заяву довіря на вівторкозому засіданню. Проти заяви довіря голосувало 9 лібералів.

Еспанці потерпіли в Мароко нову велику невдачу та втратили багато убитих, полонених, гармат і зброї.

В Берліні почалися 14. травня переговори в справі ліквідації страйку під проводом канцлера Маркса.

Югославянська кабінетна криза ще не закінчилася. Всі спроби утворення нового кабінету не дали ніяких позитивних наслідків. Король не бажаючи розвязувати скупштіни візвав до себе голову скупштіни Йовановіча і доручив йому місію утворення кабінету. Йовановіч місії не прийняв а порадив королеві покликати до життя кабінет Паніча-Прібічевіча і доручити йому розвязання скупштіни та переведення нових виборів.

Арешти на Волині.

Поклик Української Парляментарної Репрезентації.

На наших землях українських, переважно в пов. Дубенськім, Острозькім і Рівенськім на Волині, відбулися численні арешти селян-хліборобів і сільської інтелігенції. Як оповідають очевидці і як подають ріжні газети, арештованих на місці арештування і на поліційних станицях поліцянти й ріжні агенти дефензиви в нелюдський спосіб били і потім закованих наручними кайданками відсилали цілими групами до тюрем.

Українська Парляментарна Репрезентація отсим звертається до всіх, хто йно знає, кого з наших людей арештовано, в якому місці і хто

Ч-Р ЯРОСЛАВ ОЛЕСНИЦЬКИЙ.

Загальна наука права і політики.

Це назва праці, заложеної на велику міру, якої автором є наш відомий учений-юрист проф. С. Дністрянський. Перший її том в обємі 392 сторін появився в р. 1923. накладом українського університету в Празі, та щойно недавно дійшов до нас до Львова.

Діло, якого піднявся автор, що вже стільки вложив у нашу українську правничу літературу, перевисшає усі його дотеперішні праці, як самою концепцією і заложенням, так і незвичайно обширним матеріялом, який обробити він поклав собі за завдання. Має це бути рід енцикльопедії права, виданої, правда, в скороченій формі, головно як науковий підручник, та всеж таки, це перша праця цього рода в українській літературі і вже цим самим належить її привітати як найгорячійше. Одначе, коли судити на підставі заложення автора, поданого ним у першій книзі, та оригінального способу, з яким він підходить до угрупування матеріялу, — то ця праця буде також займати визначне місце і в світовій правничій літературі. Тут не місце на фахову, юридичну оцінку, з якою, зрештою, треба заждати аж до покінчення цілої праці.

Тому тільки коротко подамо загальну програму, яку поставив собі автор, а з окрема його спосіб групування матеріялу, який обмірковує він у відношенні права до суспільности, до економіки та по загальним провідним ідеям політики. Відповідно до цього матеріял розділений на 7 книг, з яких перша обіймає „Генезу та основи права, II—IV загальну історію права (публичного і приватного), V фільософію права, VI економічні проблєми в праві, VII політику. Перший том складається з двох книг, з яких особливо інтересна друга, що подає історію державного права від старинних віків аж до теперішньої доби. З окрема являється цінним огляд конституцій головних держав, а саме американської, швайцарської, англійської, французької, німецької і то не тільки з перед всесвітньої війни, але аж до теперішньої доби, отже туди входить і новий державний устрій Німецької держави, Австрії, Чехо-Словаччини та „last but not least" — бодай для нас, історія та розвиток державного права на Україні аж до наших днів. Автор наводить усі українські проєкти конституції, почавши від проєкту Вільної Спілки Драгоманова, опісля універсали Центральної Ради та затверджену нею „конституцію У. Н. Р." — закон гетьмана Скоропадського про тимчасовий державний устрій України, тимчасовий закон, ухвалений Трудовим Конґресом, проєкт конституції Всеукраїнської Національної Ради в Камянці, тимчасові закони видані гол. от. Петлюрою, проєкт української конституції проф. Ейхельмана та проєкти конституції Галицької держави (між ними проєкт самого автора, що дотепер не був ще оголошений друком). Також подані там головні основи радянської системи в Росії та основний закон Української Соціялістичної Радянської Республики.

При кінці книжки поданий на 14 сторінках огляд цілої світової літератури дотично трактованого матеріялу. Як бачимо з цього, книжка представляє велику вартість не тільки для правників, зокрема для українського студенства, для якого вона головно призначена, але також для загалу нашого освіченого громадянства. Ось-чому треба б'ї тільки висловити побажання, щоби якнайскорше появилися дальші томи цієї цінної праці.

Наприкінці ще кілька слів, можливо і нефахових про термінольогію. Кожний з нас знає, з якими труднощами треба боротися, щоби в наукових працях устійнити українську правничу термінольогію, та взагалі заховати науковий стиль, вірний духові мови. Проф. Дністрянський на загал поборов ці трудноші і слідно в цілій його книжці дбайливість про чистоту мови. А проте не завсіди можна погодитись з нововведеними автором правничими термінами. Нпр. слово „старівля" в обсягу родинного права, або „судейський орік" — дуже штучні. „Орік" має бути зукраїнщенням польського „оречення", краще вже обмежитись на словах „рішення" чи „вирішення". Також переплутуються кілька разів на цих самих сторінках „народ" та „нарід". Слово „народ" є приняте в значінні „нація" і так його належить уживати, а „нарід" більше у звичайному поняттю припадкового збору або „vulgus"; приповідка каже: „всілякий нарід буває".

Також не можна погодитись з автором щодо терміну „національстичний" в протилежности до „національний", бо це викликує також переплутання понять. Нпр. коли автор (на ст. 297) пише: „Царська Росія виступила з жаданням прилучення Східної Галичини на основі національстичного проблєму, між тим коли Франція жадала звороту Альзації й Льотарингії на основі національної ідеї", тоді термін „національстичний" краще було би заступити словом „імперіялістичний".

такі арештовані (з подрібними вказівками прізвищ арештованих, їх літ і роду заняття), хто тільки був свідком арештування і бачив, чи чув, як їх било, або в якому стані вони були після допиту, зокрема до самих покривджених та їх близьких і свояків — з просьбою подати як можна швидче всі потрібні відомости до Репрезентації (Warszawa, Sejm, Ukraiński Sejmowy Klub, N. 50). Відомости треба подавати за власним підписом, зі зазначенням, хто такий подавець, по можливости з покликанням на инших свідків, словом так, аби це був документ.

В інтересах нашого народу покривдженого, в ім'я правди будьмо сміливі. Не треба боятися ріжних погроз за одкриття правди.

М. Черкавський
голова Української Парлям. Репр.

Наші будівлі.

Перед кількома тижнями поміщено в „Ділі" замітку про відданя будови церкви в Козьовій, в Скільщині, якомусь Леонові Дульвікові з Бориславa, чоловікові і нефаховому і чужому нам національно.

На жаль, не є це відокремлений випадок. При нагоді службових поїздок в підгірських і гірських околицях нашого краю, доводиться мені часто стверджувати, що будову нових і добудову, або перебудову знищених церков і приходств, а також і проекти тих будівель виконують повні ігноранти в таких справах — ріжні дорогові кондуктори, мулярські майстри, лісничі і т.и.

Такі проекти і самі будівлі зовсім не вдоволяють почування краси, гармонії архитектурних форм, економії будови і доцільности розміщення, а виказуючи разячу невмілість приноровлювання в пропорцій і відносин в конструкції будови, тим способом затрачують всяку красу своєрідного стилю і архитектури. Коли бачиться такий проект або будівлю, то з жалем приходиться стверджувати, що в тому напрямку не то не поступаємо наперед, а краще нищимо те, чим колись могли величатися!

Наші предки-фундатори, коли будували церкви (напр. церков Успенська, або св. Юра у Львові, або малі церковці в Бусовисках і св. Юра в Дрогобичі) давали доказ більшого, як ми сьогодня — зрозуміння для завдань монументальної будівлі, завдань не лиш релігійної натури, але культурного значіння будівлі для Народу.

Ще сумнійше стає громадянинові коли бачить, що часто церковні комітети і оо. парохи віддають до зладження проекти будови людцям і нефаховим і чужим нам національно, або просто ворожим. Їх проекти робили би враження умисного опоганення наших будівель під оглядом вигляду, колиб не малося на увазі низького рівня фахового знання їх „творців". Ота „творчість" полягає також часто на тім, що такий ігнорант, будучи в посіданні копії нераз і доброго проекту, „переробляє" його відповідно до наївних бажань комітету будови в той спосіб, що цілком довільно скорочує, продовжує, підвисшує, обнижує або доповнює добудовою проектовану будівлю — без найменшого зрозуміння для краси будови яко цілости, затрачуючи тим способом всяку шляхотну прикмету первісного, доброго проекту.

Аджеж годилось би памятати, що церков — хоч би і деревляна — це монументальна будівля, яка стоятиме і кількасот літ, а поставлена на основі описаного вже проекту, або невмілим будівничим, стає сумним свідоцтвом нашої культурности, нашого дбання про розвиток своєї рідної архитектури, наших потреб і почувань у тому напрямі.

При тому слід також мати на увазі, що наші будівлі: церков, приходство, читальня чи народний дім, або школа повинні свідчити про нашу національну окремішність не менше, як наша мова, пісня або народня ноша і повинні бути доказом нашої дбайливости, зусиль і добутків на полі нашого будівельного мистецтва.

Збереження, розвиток і ушляхотнення форм питомих нашому будівництву — це завдання наших інжинірів-архитектів і будівничих. Їхня праця і творчість має поставити нас в обсягу будівничої штуки в рядах культурних народів світа. Ця праця і її успіхи вповні залежні від нашого громадянства і його піддержки. Громадянство дає архитектам матеріяльні засоби у формі допомоги і фондацій на досліди і студії, розписує конкурси на проекти і винагороджує найбільш вдатні праці, віддає до розроблення проекти будови і самі будови до виконання. Архитект, забезпечений матеріяльно, працює, щоби дати народові найшляхотнійші плоди своєї творчости у виді проектів, будівель і наукових праць. Сам показ хоч би і найгарнійших проектів на мистецьких виставах не запевнить прожитку їхнім творцям, коли опісля не наступлять замовлення у них планів і віддавання їм будівель до виконання.

Пригляньмося поведінці Поляків в тім напрямі: Напр. відбудовують старий, знищений частинно віком, частинно війною костел в Старій Соли. Проект вироблений інжинірем-архитектом, одобрений знавцями, затверджений державним консерватором памяток культури і штуки. Будову веде фаховий архитект-будівничий під доглядом і контролею проектанта і згаданого консерватора. Або другий приклад: Добудовують сигнатурку і відновляють дах на костелі в одному з повітових міст. Проект зладжений інжинірем-архитектом, — професором політехніки, будову веде інжинір-будівничий, а в комітеті будови бере участь двох або і 3-ох фаховців. А все те робиться з гадкою пошанування минувшини, створення своїй нації чогось гарного, на чім радо її вдоволено око видця спочине.

(Докінчення буде.)

ОСТАННІ ВІСТИ.

Справа нац. меньшостей.

16 травня почались нарешті, кілька разів відкладані, наради в справі нац. меньшостей у президії Ради міністрів. У нарадах беруть участь представники польських соймових сторонництв, а саме: з рамени ППС.: Морачевскі і Недзялковскі: з НД.: Козіцкі, Вєрчак; з ХД.: Хаціньскі, Смульські; з Дубадеції: Строньскі, Дубановіч; з Пяста: Дембскі; з НПР.: Вашкевіч, Попель; з Визволення: Домбскі, Воєводзкі. Крім цього маршалок сойму Ратай і маршалок сенату Тромпчиньскі. В характері знавців і окраїнних діячів беруть участь у нарадах: Конст. Сроковскі, б. мін. Васілевскі, б. мін. Майштовіч, Застовскі, проф. Ромер, Ставчевскі, Роман, Скірмунт, Вакара, Двораковскі і Бобжиньскі, крім цих члени комісії 4-ох: Тугут, Ст. Грабскі, д-р Левенгерц і Ставчевскі.

Наради отворив Ст. Грабскі. Зазначив що справи окраїн ніколи правительство не занедбувало. Доказує це хочби факт, що уряд давав і дає для окраїн більші квоти від цих, які приносить сума доходів на окраїнах. Між ин. на відбудову видано там квоту багато більшу в відношенню до решти держави. Після переведення санації скарбу приступить правительство до санації всіх ділянок життя на окраїнах і для цієї цілі бажає відбути ряд нарад із знавцями відносин, щоби усталити погляди в цьому напрямі. Опісля виголосили реферати міністри Міклашевскі і Гібнер.

Судівництво в Галичині.

З Варшави звідомляють, що наслідком становища, займятого послами підчас нарад над буджетом міністерства справедливости, комісар для ощадностей Москалевскі повідомив галицьких послів, що ніяких судів у Галичині не знесеться.

Протифранц. повстання в Сирії.

З Царгорода звідомляють, що в Сирії прийшло до добре зорганізованого повстання турецького населення. На цілій території Сирії населення уладжує маніфестаційні походи, підносячи оклики проти Франції. Три французькі дивізії, що творять окупаційну армію, ледви можуть подолати дефензивній акції, до якої мусіли обмежити військову акцію. Французька армія втратила в останньому часі около 400 чоловік і не є здібна до більших операцій. Французи розкидають між турецьким населенням відозви підбурюючого змісту, підписані зетронізованим султаном Абдул Меджідом, зате турецькі часописи не щадять у статтях погроз під адресою французького правительства, але висловлюють сподівання, що вислід виборів до французького парляменту мусить спричинити зміну французької політики супроти Сирії. Зате слід зазначити, що рівнобіжно з погіршенням французько-турецьких взаємин поліпшилися значно турецько-совітські взаємини.

Кровавi подiї в Заболотовi

В звязи з кровавим 1. травня у Заболотові поліція арештувала безпосередньо після подій більше учасників маніфестації, яких передано прокураторії окр. суду в Коломиї. Проти них ведеться карне слідство. М. ин. арештовано: Мозеса Дуста, Мих. Дачища, Мик. Марчука, Дмитра Мойсея, Ст. Стефурака, соліц. д-ра Ганкевича.

Курс грошей.

Львів, дня 16. травня 1924.

Доляр ам.	9,400.000—9,410.000
Доляр канад.	8,8 0.000—8,900.00
Чеські корони	27 .00 —275.00
Леї	46.000—47.000
Фунти штерл.	40.000.000—41,000.000
Франц. франкй	580.000—600.000
Франк шв.	1,680.000—1,707.000
Марки нім. стар. ем. тис.	13.500—140.000
Франк бельг.	470.000—000.000
Гульдени голянд.	3,450.000—0,000.000
Ліри італ.	410.0 —000.000

Золото

20 кор.	39.500.000—40,500.000
20 франк.	37,500.000—38,000.000
10 рубл.	50,000.000—51,000.000
20 марок нім.	46,000.000—47,000.000

Срібло

Кор. австр.	660.000—680.000
5 кор.	3,4 0.000—3,500.000
фльорени	1,700.000—1,80 .000
рублі	2,800.000—3,[illegible]
копійки (за рубля)	1,2 0.000—1,300.000

Ціпіх 16.травня 1924. Новий-Йорк 5.6[illegible], Льондон 24.65, Париж32.87, Відень 0.0070,1/2, Прага 16.62½, Медіол 25.10, Бельгія 20.40, Буда-пешт 0,0060, Софія 5.10, Голяндія 210.50, Христіянія 77.50, Копенгаґа 95.50, Штокгольм 148.50, Букарешт 2,97, Берлін 0.132.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Вчорашнє (107) число „Діла" порізали цензурасновy цілком непогано. З передової статті вирвано якраз стільки речень, скільки потрібно, щоб крутити головою над дивним ходом думок. З реферуючої статті про голосування в звязку з французькими виборами не спадобалася прокураторові дефініція фактичного відношення польської політики до політики французької республіки. З рубрики польських справ скреслено маленький уступ про вражіня французького протесту проти польських „порадів"; конфіскаті пізнала також у цілости новинка про бодрість українських новобранців польської армії і половина новинки про широкий розмах народової боротьби.

— **На мурах міста Львова** появляються великі двоколеріятові афіші, які всім і всі оповіщують, що в неділю, дня 18. н. м., в великій салі „Народнього Дому", о 11. годині **передполуднем** відбудеться академія, присвячена 3-0-літньо поляцтвом пісні, друкованої на українських землях книжки. Програму академії подали ми у вчорашньому числі „Діла". Як довідуємося, привіти на академії зложать наші найвищі наукові та культурні установи, професійні організації і т. д. В музично-вокальній частині беруть участь три хори, а саме: „Бандуриста", „Отиниа" і „Зоря" та артист-співак К. Андрієнко. Вступ вільний, за добровільними датками. Треба надіятися, що львівська українська громада численну участь у цьому святі

— **Замісць української мови—монґольська!** Зачуваємо з певного джерела, що на місце катедр українознавства на львівськім державнім університеті (б. Франца, тепер Яна Казимира), які мають бути дефінітивно скасовані, мають завести три нові катедри орієнтальних мов, а саме: японської, манджурської і монґольської! (Панові прокураторові: просимо не конфіскувати цієї звістки, як буцім-то злобну й образливу для польської високої наукової інституції вигадку, бо подана інформація має цілком поважний характер!) Виходить, що вихованкам вищої школи на етнографічній українській землі не потрібне знання українознавства, бо в цілости може заступити його японська або манджурська граматика.

— **Домівка Пласту.** Український пласт, який мав свою домівку в будинку Ставропігії при вул. Бляхарській у Львові (саля б. музею), завдяки севілізмові б. польського урядового комісаря Ставропігії а теперішнього сеніора з польської ласки Н. Цветяка, втратив був її приблизно перед роком в користь польського Т-ва Обезпечень. Одначе верховна Рада Українського Пласту на судовій дорозі виграла процес зі Ставропігією, так, що Т-во Обезпечень мусіло виповадитись, а Пласт знову обняв у посідання свою домівку.

— **В добі „ґарантій".** — До відома міністерства почт і телеґрафів у Варшаві і до дирекції почт у Львові хочемо подати отсей факт: Дня 15. н. м. львівська почта звернула нам 4 примірники „Діла" (ч. 105), наданих на почту 14. н. м. А саме звернено ч. 105 „Діла", адресоване до посла С. Хрущського в Антоніві (волость Криниця, почта: Комарів) Люблинського воєвідства, до п. Миколи Шклярова в Поріцку, повіт Володимир Волинський), до п. Пр. Обшанського в Гуті старій, почта: Наріль в Галичині і до п. Ст. Костика в Гуті рожанській, почта: Наріль в Галичині з дописком: „Zwrot Lwów pisać adres po polsku". Згаданого примірника „Діла" до вичислених 4-ох адресатів навіть не вкинено до амбулянсу, тільки завернено на другий день з львівської почти. Годиться додати, що дотепер ті адреси теж були писані тільки по українськи і ще ні один випадку, щоби звертано примірники з такими ідіотичними дописками. Зрештою, на якій основі якийсь недотепний урядник має право вимагати або звертати увагу, в якій мові мають бути писані адреси, та тим чином нарожувати видавництво й адресата на втрати? Чи це якийсь новий указ Прушинського, чи початок доби „ґарантій?". Ми цікаві, як в цім випадку поступить дирекція почт у Львові і міністерство у Варшаві.

— **Гостинні вистави унгородського театру „Просвіти" в Празі.** Унгородський театр „Просвіти" під дирекцією і режисурою Олександра Загорова виїздить на кілька гостинних вистав до Праги. В днях 23. 24 і 25. травня в „Народнім Домі" на Виграді (Прага дає тричі вистави, а саме: „Ґріх" Винниченка, „Катькоі Стрільбаберга і „Тартюф" Моліє). Відомі імя Загорова і високий мистецький уровень унгородського театру за режисури Загорова дають надію великого успіху. Вже тепер в Празі велике зацікавлення.

— **Страйк міських підприємств у Львові.** У п'ятницю зранку вибух у Львові загальний страйк міських фурманів та їх усіх міських підприємств. Не йдуть трамваї, при водопоях і в дахах електрівні стали працюють інжиніри від озброєного війська; на страйку болюче терплять міські шпиталі й захоронки. Поки що страйк має спокійний перебіг, але не відомо, що буде дальше. Причина страйку є непорозуміння міською Радою до міських функціонарів в справі виповнення державних фун ій, зокрема в справі обов'язкової забезпеки.

— **Вільне поле для нищення очей.** Куратория волинської шкільної округи звернулася за посередництвом польських газет з „гарячим вказівкам до учительства точечвидно: польського і руського шкіл, щоби голосилося до шкільної праці на Волині. Праця тут — вищість у відомості — дуже вдячна, а значіння від національним і державним стоїть на найвищім роживі. Куратория спостерігає, що (польське) вчительство відзначається родзаті й жертвенности для національної праці, й цим разом стане на висоті свого загаданого стріку. Можливе вже сьогодні загальна безпека життя і майна, поширюється в усіх повітових осередках, позволяє надіятися для вчительства зорганізування своїми силами загальних прогулянок на „краєві" [illegible] околиці.

— **Забавляємо й „спиняємо".** Дня 4 мая 924 р. [illegible] ночі [illegible] кінного театру „Ілюзіон" [illegible] Бодай спільне явище. Що тільки [illegible] демонії і [illegible] розмаїтого, то [illegible] сього змісту, а могуть [illegible] по [illegible] Наказ у дверях показа[illegible] тих поліцій із написами [illegible] тами і вказали від [illegible] т-ва, щоби вказівки [illegible] міністерства [illegible] влади на „utrzymania zgromadzenia". Всяк пояснення, що прилучі [illegible] членів т-ва і що статут т-ва дозволяє на такі [illegible] сходини без окремого [illegible] остався безуспішні. „В імени [illegible] прошу розійтись" наставали поліцейські, коли присутній на святі суддя заявив, що вони не мають права так поводитись і вимагає від них удовлетворення від їх власти, та коли якісь заявив, що і він стоїть на сторожі закона, почулось „ale w innem prawie..." Задля сего — а поліція сказ, а [illegible] т-ва мусили

— **Кооператива „Український Театр“.** (Продовження списку: 1286 о. Степан Клепарчук у Висцьку 33 уд., 1294 Мих. Коцко Млинки 30 уд., 1295 Влад. С. Малинка 10 уд., 1296 Софія Менцінська 10 уд., 1297 і 1298 д-р Вол. і Евген Чайковський 10 і 10 уд., 1299 Василь Гаврилів 30 уд., 1300 Мик. Легедза 30 уд., 1301 Брон. Негович 30 уд., 1302 Олена Адріянович 30 уд., 1303 Вол. Паньчишин 30 уд., 1304 Мих. Микетин 30 уд., 1305 Мик. Мелянюк 30 уд., 1306 Теодор Борославський 30 уд., 1307 Іван Доскоч 30 уд., 1308 Петро Блинчук 30 уд., 1309 Олекса Матяркевич 10 уд., 1310 Вол. Кузик 10 уд., 1311 Іван Боривко 10 уд. і 1312 Юліян Дрозловський 30 уд. — всі з Дрогобича, 1313 Теодор Подлуський Львів 30 уд., 1314 Роман Зваячівський Надвірна 100 уд., 1315 Василь Дякін Немирів 33 уд., 1316 Мих. Малюк Вулька лентовська б. Ніска 16 уд., 1318 о. Омелян Соневицький Сколівка 33 уд., 1319 д-р Степан Мацейович 31 уд., 1320 о. Альбін Добрянський Волосянка вел. 40 уд., 1321 Юрій Людрович Бурштин 300 уд., 1322 д-р Омелян Царевич Тарнів 100 уд., 1324 Орест С. Ясеницький Дрогобич 20 уд., 1325 о. Мих. Клюк Зарудці 100 уд., 1326 д-р Іван Кунців Рава руська 32 уд., 1327 Мик. Білобрам Кошиці 35 уд., 1329 о. Іван Брикович Кривеньке 31 уд., 1330 Юстин Полупях Луквиця 33 уд. Всіх давнійших членів які прислали додаткові уділи, а яких досі не оголошено, вникажеться окремо.

Зі спорту.

Вісти з „Українського Спортового Союза“.

Збірка наградо для змагунів.

Український Змаговий Союз оголосив вже низку змагань у ріжних родах руханки та спортів, що мають відбутися цього сезону у Львові та инших містах краю. На всі змагання треба наград. Союз звертається отсим до Шановних Громадян, що хотіли би чимось прислужитися українському спортові: жертвуйте нагороди, сальон без одного предмету обійдеться, а змагуни з вдячністю згадуватимуть ласкавих жертводавців. Жертви й дарунки слати на адресу „С Б“ (Львів, Руська ч. 20. Спортова Секція).

Відкриття ситківкової площі.

Дня 18. травня в неділю о год. 12·30 в полудне буде святочне отворення 3-ох ситківкових токів (кортів) перед Академічним Домом (Супінського ч. 21) і передача їх для вжитку громадянству. Шановних гостей, прихильників спорту, батьків дітей у спортовому віку прохаємо заходити безпечно: промовами не будуть нудженї, здирства великого не буде, лише добровільні датки. На всіх трьох кортах гратимуть грачі ріжних кляс, гра буде фахово пояснена.

Ціна за 1 годину встановлена така: для членів спортових товариств, для пластунів і для учеників 2,500.000, для нечленів 2 золоті п. Місячний абонамент (найменше 8 год. місячно) для членів від години 1 зол. п., для нечленів 1 зол. 75 сотиків.

Для початкуючих, на скільки зголосять ся у більшім числі, будуть отворені курси ситківки під проводом п. З. Русина і проф. Г. Франка. Вписове на курс 5 зол. Зголошуватися в „С Б“ від год. 4—6 вечером, або на самій площі від год. 2—8 вечером з завідуючо о.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Львівський Народ. Театр Української Бесіди під дир. С. Стадника. — Львів вул. Шашкевича 5.

В неділю 18. с. м. год. 3 пол. „ТІТКА КАРЛА“ комедія.

Вечером 7·30 третий раз „ПІМСТА ЛИСИКА“ (оперетка).

У вівторок 20. с. м. Премієра БЛАКИТНИЙ ЛИС“, комедія на 3 дії Герчега.

Білети раньше до набуття в „Союзнім Базарі“ вул. Руська ч. 20, в день вистави, в неділі і свята від год. 10—12. і 2—7. при касі театру.

З нагоди Імянин Всесв. о. д-ра Ректора Теодозія Галущинського зложили питомці дух. семинара у Львові 260,500.000 Мп. на „Рідну Школу“. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 1890 1-1

Панахида по бл. п. д-рі Василю Совачову, д-рі Івану Липі, послові УНР. Григорію Сидоренкові, Кіндратові й Олімпіяді Вороним і Михайлові Дорошенкові відбудеться в неділю 18-го травня о год. 11-ій передпол. в православній церкві при вул. Францішканській. Співаків проситься зголошуватися до хору. *Управа Українського Товариства допомоги еміГрантам з В. України.*

На дохід відновлення церкви св. Пятниці відбудеться в Церкві св. Пятниці у Львові дня 18. мая о 4 год. пополудни

Церковний Концерт

під батутою п. Льва Туркевича. Програма: 1) Вербицький: Христос воскресе! 2) Вербицький: Ангел вопіяше, 3) Садовський: Плотію уснув, 4) Gounod: Под твою милость, 5) Бортнянський: Сей день, 6) Львов: Вечери твоея, 7) Вяхнянин: Христос воскресе! Вступ 2 міліони Мп. 1903 1-1

На „Рідну Школу“ зложили в міліанах мп. Вп. пп: Нарольський Осип з Добрівлян 23), як жертви учителів калуського повіту а іменно: Е. і О. Нарольський 19, по 10: В. Шуляр, А. Іваницький, Е. Козак, І. Шквірко, Ю. Гринівна, по 8: М. Пудикевичівна, Е. Скрутівна, О. Винницька, О. Мендзюківна по 5: В. Стурхманьчук, П. Конан, П. Посацький, Г. Гринів, Я. Дякон, С. Романківна, І. Прокопів, Г. Симків, М. Боринець, М. Посацький, В. Зелик, А. Возняк, О. Павлівський, С. Гойданова, Н. Дозорський, Г. Коваль, Г. Хацевичівна, М. Рубчаківна, І. Дзундза, О. Сосновський, Михайло і Лукія Скородинські 15, М. Палійвна 4, О. Мисяк 3, С. Марущак 2, А. Паньківна 2, А Мойсянович 3. Збірна на загальних зборах тов-а „Українська Бесіда“ в Чорткові: д-р А. Горбачевський 20, С. Стеблецький 10, по 5: О. Чубатий, д-р Хичій, Шапайло, д-р Палидвір, д-р Видрак вартість 2 дол., К. Карічевський вартість 1 дол., по 10: І. Кароль, Баранецкий, В. Пітушевський, НН., по 5: Вп. Радники: Смеречинський, Яскуляк, Миронович, д-р Бачинський, О. Гунчак, М Ільницький, Крушельницький і Волощук. О. Касіян 2, С. Сось 2, О. Черник 2, М. Н. 2,200. Г. Яхнійський 1, Аматорський Гурток Бориня 40, (дохід з вистави), І Зельський, Олексин воєвідство білостоцьке 5 і кличе всіх товаришів уч. Польщі, Г. Хаджейова Яворжна 10, о. Гераєцький Добромиль 156 (зібраних на комерсі Шевченківського концерту), Г. Вовк Розтоки 10, і кличе всіх уч. косівського повіту, кооп. „Добробут“ Товстеньке 20, збірка з нагоди імянин Вп дир. Матвіяса в Перемишлі 50, М і З. Гарасевич, Рахів Ч. С. Р. 20, (місто вінця на домовину бл. п. Гладишовського), Павло Мудрий Коломия 10, місто вінця на домовину дир. О. Калитовського, Ю. Кордюк Прага 40 кч., учениці жін. семинара в Коломиї 100 (дохід з Шевч. конц.), о. М. Була Монастир 5, місто святочних желань. Кооператива „Своя Сила“ Хоростків 25. Е. Стахова Коломия 5, місто вінця на домовину стрия бл. п. дир. Калитовського, пп. Федуна Дрогобич 10, В. Школницька Павлокоми 25. Л. Налуковий Копичинці 10, місто вінця на домовину бл. п. О. Калитовського, В. Тисяк Тюдів 10, Кооп. „Спілкова Торговля“ Перемишль 10, Ю. Шубертівна Козичиці 20, Кооп. „Надія“ Острів 10, тов-о „Труд“ Львів 19. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ.

Для вязнів: Т-во „Провидіння“ 40 дол. Збірка в Самборі 11 дол. Громада Росохач 19·500 міл. Д. Сохачів 5 міл. Збірка в церкві Камінка струм. 10 міл. К. Бороиь 7,200, о. Ут иско, Скварява 5 міл. Щира подяка Вп. Жертводавцям — Ком. доп. пол. вязням. 1—1

Товаришів абсольвентів української гімназії в Перемишлі з 1914 р. відділ А. прошу наіслати на мої руки свої адреси. З огляду на десятиліття нашої матури, яке припадає в червні н. р. бажаю скласти відповідну статистику як також попереднячити при взаємній вимині фотографій, коли вже наш виїзд з огляду на кортони неможливий. Про наших померших товаришів прошу подати час, місце і причину смерти. Рівночасно закликую, щоби кождий з нас з сеї нагоди зложив відповідний даток на „Рідну Школу. З товариським привітом — *Михайло Павлик.* Vysoká Škola zemédělská v Brné, C. S. R. 1893 2—3

Дрібні оголошення.

ПАРОХІЯ, повіт Рава руська до заміни. Блиц інформації в Адміністрації. 1899 1—2

УРЯДОВЕЦЬ на вищому становищі одружиться з панночкою, відповідно ситуованою. Посередництво не виключене. Звідатися на адресу: Власникові легітимації з 1913 р.ч. 019,562 poster estante Львів.

ЗДОРОВИЙ сильний мущина, літ 28 з майном, середнього образування, старшина УГА. бажає пізнати панночку, молоду вдову або сільську дівчину з відповідним майном в ціли женячки. Зголошення до адм'ністрації під „Геройська минувшість“. 1900 1-3

ЗІ 150 ДОЛЯРОВОЮ КАВЦІЄЮ і дипльомом бухгальтерійного курсу в Італії шукає рахунково-адміністраційного заняття бувший урядник української заграничної торгов. міси, тепер студент українського університету — „Ярослав“ Адм. „Діла“. 1897 1-1

ОКАЗІЯ! Футро з тхорів дешево до набуття зараз в кушнірській робітні Карпяка, вул. Куркова 11 а. 1896 1—5

НА ПРОДАЖ 6 і пів морга поля в одним кусику при залізничій стації по дешевій ціні. Блищих інформацій уділить Сідельник, Львів, Руська 3|II. канцелярія Союза Українських Інвалідів. 1895 1—3

БЕЗДІТНЕ супружество пошукує жінки, що вміла би добре варити та прятати. Зголошення на адресу інж. Лев Сеник, Копичинці П. Б. О. 1901 1—3

РУТИНОВАНИЙ концепієнт з провінц. практикою обійме негайно посаду. Зголошення до адміністрації під „Концепієнт“ 1886 2—3

КНИГОВОДСТВО. Кождому книговодчикові і професорові Академії, потрібний винахід Шарґля за 12 зол. Інспектор Магід, вул. Раппапорта 8. 1891 2-2

ВДОВЕЦЬ кавалєр з інтеліґентної української родини на управляючім становищі, літ 35, здоровий, оженився з маючою дочкою священіка. Ласкаві зголошення до адміністрації „Ціла“ за оказанням долярового банкноту ч. В. 60224862 А. 1888 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

Д-р Іван Гриневецький

лікар Загального Шпиталю, лікар Народної Лічниці

ординує в шкірних і венеричних недугах **у Львові при вул. Пекарській 26.** 1882 (ріг Сакраменток) **від год 3—5.** 2-2

ПОЗІР! ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ,

що у ЛЬВОВІ вул. Потоцького 58 істнує перша українська фабрика мила

„МУТА“ ведена заграничними фаховими силами — **виробляє мило першої якости і нічим не уступає заграничним фіямам.**

— - ЦІНИ КОНКУРЕНЦІЙНІ. - —

Попирайте власний промисл! **Кожда українська жінка купує від нині мило лише фабрики „МУТА“.**

1902 **ЖАДАЙТЕ ВСЮДИ!!** 1—3

БЛЯХУ: цинкову, поцинковану, залізну (чорну) білу англійську і англійську цину, як також білу цинкову, оловяну глейту і сірчаний квас стало на складі та продає

ГУРТОМ і ДЕТАЙЛЬНО

ПО КОННУРЕНЦІЙНИХ ЦІНАХ

ГУРТІВНЯ БЛЯХИ, ЛЬВІВ, св. Анни 1.

Тел. 1018. 1901 1—10 Тел. 1018.

Купуємо цинкові відпадки кождої кількости.

Кооператива „Український Театр“ у Львові.

Борислав, субота 17. травня с. р. в салі Жидівського Дому

КОНЦЕРТ

оперової артистки С. ФЕДИЧКІВСЬКОЇ і пяніста Тараса ШУХЕВИЧА

при ласкавій співучасти хору і солістів Тов а „Бориславський Боян“.

Увесь дохід на кооперативу „Український Театр“. 1871 3—3

ПІДЛЮТЕ

кліматично-лічнича місцевість

в долинянських Карпатах, 700 метрів понад уровень моря над Лімницею

відкрита від 1. червня.

Сірчані купелі. Залізнича станція Брошнів на лінії Стрий—Станиславів. Вузкоторова залізниця до самого заведення.

Заряд винаймає тілько мешкання. На місци добірна реставрація. Зголошення до Дирекції заведення в Підлютім почта Перегінсько. 1851 3—4

Найкращою книжкою на май є і для народу і для інтеліґенції

„СТЕЖЕЧКА В РАЙ“

апробований церк. властями підручник до майського набоженства. Отся книжка, написана о. сов. Д. Бодревичем, (обему коло 200 сторін) містить 31 розважань, 7 посіщень, поучення як відбувати майське богослуження та молебен, параклис і пісні на май. **„Стежечка в рай“** читається дуже цікаво, подає багато примірів та має 25 образків. Друкована великим письмом на добрім папері, прикрашена кольоровою вінетою П. Ковжуна та сильно брошурована. **Ціна 3,000.000 Мп.**

Хто замовить більше примірників дістане книжку з опустом! 1796 4—5

Замовляйте за готівку по адресі:

Літературно-видавничий інститут „ДОБРА КНИЖКА“ Львів, вул, Содова 4

КОНКУРС.

Жіноча учительська семинарія УПТ-ва з правом прилюдности в Самборі потребує з новим шкільним роком учительок чи вчителів 1) математики і природописи, 2) історії, географії й мови, 3) гімнастики. Подання вносити до 15-го червня ц. р. до Головної Управи УПТ. у Львові, Ринок 10, 1856 2—3

МАЄВИЙ ФЕСТИН

на площі Сокола-Батька при вул. Стрийській, в неділю дня 18. травня ц. р. відбудеться з заходом КОМІТЕТУ ПАНЬ при У. К. Т. О. Н. І. на дохід українських інвалідів. **Початок о год. 3-ій. Добірна музика і несподіванки.**

СПІШІТЬ ВСІ! 1893 a) 2—2 **СПІШІТЬ ВСІ!**

„ДИНАМО“ **конц. Підприємство-Електротехнічне Технічно-торговельне бюро: ЛЬВІВ, вул. КОПЕРНИКА 16. Уряджує Електричні Централі:** для міст, горолень фабрик, млинів, тартаків і т. п. з власними машинами. Інсталяція електричного світла, моторів і телефонів. — **Спеціяльний електро-механічний відділ:** для направи всіляких машин і електричних апаратів. Роздільні таблиці. — **СТАЛА ВИСТАВА МАШИН:** Динамо-машини, електричні мотори, льокомобілі, сильники ссучо-газові, бензинові, рольні агрегати. — Оброблярки до заліза, металів і дерева. Комплетні урядження для млинів, горалень, тартаків і промислових заведень. Ціни конкуренційні. Кошторисы і технічна порада. 1538 20—20

ПОЗІР ЛІТНИКИ! **Жадайте всюди в купелевих і кліматичних місцевостях цукорків першої української фабрики** — — — — — **„НОВА ФОРТУНА“.**

Нехай скрізь по краю розійдеться наш товар і усуне чужий. Заосмотрюйтеся в цукорки нашої фабрики, вони придадуться Вам на проходах і прогульках. **Управа фабрики доложить усяких старань, щоби вдоволити найбільш вибагливі вимоги. Сими днями буде їздити наш заступник просимо о числені замовлення. У Львові можна замовляти в склепі**

„НОВОЇ ФОРТУНИ“ вулиця РУСЬКА число 1. 1889 2—3

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 109 (10 202). Львів, вівторок 20 травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеґрам: „Ділo" Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в праю 7,500.000 Мп. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 мільйонів марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Ахилева пята.

Французький протест проти білого терору в Польщі і поведінки супроти непольських народів та нота уряду СРСР. в справі страшного положення Українців і Білорусинів викликали пошесть скажении в польській пресі. Ось напр. „сердечно" настроєне до нас „Слово польске" підмічує з приводу французького протесту, що „в кожному випадку, снуючи гороскопи на будуччину, не настроює це (себ-то протест) надто додатно, якщо подумається, що представником політики заприязненої нами держави має бути людина, яка вірить або вдає, що вірить, що Польща є краєм дикунства і варварства". Очевидно, ремонструючи проти оцінки польської поведінки супроти „інородців", польська реакція забуває, що її пупілем і вихованком є польська поліція, яка вже має уґрунтовану опінію, що її витвором є страшний поліцейський режім. Одначе, слід признати, що польська реакція виявляє тверду послідовність. Вона намагається знищити все, що непольське, — а тим самим прискорює момент радикальної, основної розвязки національного питання в сучасних межах Польщі.

Але просто провокаційно обурюючим є становище польських тзв. лівих чинників. Нпр. такий вдохновитель безпринціпного „Кур. Льв." А. Уземблo покрикує на адресу французьких політиків, професорів, представників науки, письменства і мистецтва, немов на форналів (шляхетська буйність!): „Краще зробили би панове, підписані на відозві, колиб спробували боротися зі системою, приноровлюваною Французами в їх кольоніях, де поводяться з людьми дешо гірше, як на наших окраїнах, але сам факт є для нас немилий, тим більше, що відозва найшлася в органах, які репрезентують сфери, що сьогодня приходять до влади". Авжеж, що це підтягнення лівицевим публіцистом положення Українців і Білорусинів з Польщі до положення в французьких кольоніях: в Марокку, Сирії чи Індохінах є незвичайно прорістe. Така щирість і отвертість, таке підкреслення нашого твердження, що Польща веде кольоніяльну політику на українських і білоруських землях, являється тільки скріпленням французького протесту. Очевидно, з цього приводу не могли би ми робити ніяких замітів польським „демократам". Та до глибини душі мусить нас обурювати побожне бажання цих ступайків польської реакції з приводу радянської ноти. Вони вимагають, щоби проти цеї ноти протестував не тільки польський уряд і польська преса, але щоби висловы протесту проти неї найшлися на сторінках українських і білоруських часописів". Справді крайна нахабність польської „демократії" є безмежна. На щастя, зараз таки рефлектується сподвижник найдивоглядніщої в світі „демократії" і додає зі смутком: „В нинішньому моменті важко допустити, щоби появилося щось подібне. І те якраз є найприкрійшою і — скажім — найгіршою стороною цілої справи, це є Ахилева пята нашої політики". І тому зявляється як панацея на всі невзгоди, на вирішення вікового конфлікту і боротьби — найцяхотнійша, найкраща, наймудрійша і найреальнійша — до речі кажучи — паперова польська конституція, в якій — подумайте! — є „створені рямки для співжиття польських горожан ріжних національностей".

Було би зайвою втратою часу в тисячний раз повторювати про право нації, про право самовизначення, про природні і стихійні змагання кожного народу. Тому у відповідь на ці лікарства можемо зазначити коротко, хоч дещо вульгарно: Не вдуриш аптикаря каперасом!

Голоси польської преси з приводу французького протесту і виборів та радянської ноти вказують, як дуже хвилюють носіїв польської політичної думки такі несподіванки і як глибоко всверльовуються вони у внутрішні та зовнішні відносини Польщі. Ахилевих пят Польща має далеко більше. Ось наклювується можливість франко-радянського порозуміння. Кермуючий редактор „Ізвестій" з великим захопленням вітає побіду лівиці у французьких виборах. Новий французький уряд, опертий на зєдинену більшість лівиці, рушить з мертвої точки і як одно з перших завдань поставить собі унормування франко-радянських відносин. Стеклов заповідає, що уряд СРСР. радо зустріне намагания Франції в цьому напрямку. Що більше! Уряд СРСР. готов навіть відпекатись Німеччини, а на всякий випадок зобовязатися не піддержувати ідеї реванжу. Значить, черговим питанням европейської політики під сучасну пору є порозуміння й зближення між Францією і СРСР., а в дальшій консеквенції невиключена теж віднова французько-російського союзу. Ясно, що вже в стадії порозуміння й зближення Польща буде примушена різко змінити своє відношення до СРСР. та можливо до тзв. національних меншостей, яких материки находяться по другому боці риської лінії. І тут теж стерпить Ахилева пята польської політики.

Та найбільш маркантною й небезпечною Ахилевою пятою — польської політики є тзв. національні меншости взагалі, в першу чергу територіяльні. Вже сьогодня польські намагания зденаціоналізувати українське і білоруське населення, або що найменше звести його до стану анемічної, спавперизованої етнографічної маси, виявилися наскрізь ілюзоричними і викликали якраз противні наслідки. Хоч як важко Полякам під вагою цяхетсько-екстермінаційного намулу признатися до помилок, то це прийде такий час, коли вони проклинатимуть творців, варшавської угоди з квітня 1920. і риського миру з березня 1921. та катимуться своїх загребущих і нерозважних вчичків. Льогіка фактів є невмолима; невмолимо фатальною є й Ахилева пята.

Радянська нота і польська відповідь.

Голосна вже сьогодня нота уряду СРСР. з 10. травня ц. р. в справі переслідування Польщею українського, білоруського й російського населения всупереч офіційним обіцянкам не діждалася оголошення в повному тексті. Мабуть польський уряд побоювався, що ця нота може служити впливовим аґітаційним засобом і тому обмежився до подання в цілости тільки деяких уступів ноти. Подаємо зміст тієї ноти, як його подала у виняткаx польська преса:

Перш усього уряд СРСР. покликується на 7-му статтю риського трактату, на гарантії, нею обняті, і підкреслює, що польський уряд систематично їх нарушує і вкінці зводить до нулі.

„Позірна самоволя — пишеться там — низчих представників польської адміністрації у відношенні до українського, білоруського і російського населения при близчому розгляді має одначе і глибші підстави. Найбільш авторитетні представники центральної влади польської республики в своїх програмових промовах часто заявляють, що природним господарем Польщі є тільки польський нарід, а всьому непольскому населенню Польща зобовязалася на основі міжнародніх умов і своєї конституції забезпечити — тільки безпеку та мирний і свобідний розвиток. Таким чином усю третю частину (на ділі — половину) — Рел. рівноправних — на основі законів польської республики громадян представники верховної влади краю признали обмеженою щодо її прав в порівнанні з упривілеєним польським населенням". На доказ нота коментує промови през. Войцеховского і б. преміера ґен. Сікорского.

Навіщи цілу низку насильств, доконаних поліцією і військом у відношенні до поодиноких осіб української й білоруської національности, нота піддає критиці закони й розпорядки польських властей відносно військового поселения, православної церкви і шкільництва.

Спинюючися над положенням православної церкви в Польщі, нота підкреслює, що „принціп не вмішування до справ і життя церкви та релігійних стоваришень, устійнений в точці 2-гій 7-ої статті мирового трактату, виконано тільки в самім трактаті", а головно рухома й нерухома власність православної церкви є предметом безнастанних замахів при насильному перероблюванні православних церков на католицькі костьоли.

„Кольонізаційна політика — стверджується дальше — на білоруських землях і в Східній Галичині, очевидно, не обмежується до осадництва, явних репресій супроти національних меншостей і церкви, але також змагає загорнути під свій вплив інтелектуальне життя національних меншостей. Всюди закривається українські й білоруські школи, в наслідок чого зростає серед населення анальфабетизм".

Вкінці уряд СРСР. виступає проти репресій, приноровлюваних польською владою до преси та видавництв українських і білоруських, про що свідчать безнастанні конфіскати газет і видавництв та перепони в їх поширюванні.

Нота кінчається такою заявою: „Є зовсім наглядно, що у всіх царинах національного життя Українців і Білорусинів, що находяться в межах польської республики, польські власти вповні виявили, що не хотять виповнювати зобовязань, прийнятих Польщею на основі рицького трактату. В ноті з 22. липня 1922 ч. 725 уряд Російської Федеративної Соц. Республики Рад звертав увагу польського уряду на повне ігнорування 7-ої статті риського трактату. Тепер союзний уряд є примушений пригадати польському урядові, що повне і постійне виконування 7-ої ст. риського трактату являється конечною умовою для устійнення добрих сусідських відносин, так потрібних для обох держав".

Польську відповідь на цю ноту ми вже передбачили, вказуючи, що польський уряд буде покликуватися на 5-ту статтю риського трактату про невмішування у внутрішні справи обох держав. І справді польське мін. закордонних справ зазначує у своїй відповіди, що не може приняти радянської ноти в основу річевої дискусії. В закидах, піднесених в радянській ноті, польський уряд добачує спробу вмішуватися у внутрішні справи польської держави. Одночасно польський уряд застерігається проти критики виступів президента польської республики і вищих польських властей. При тім польська відповідь висловлює здивування, що „уряд Союзу виступає в обороні мнимо насилуваних в Польщі горожанських вільностей і релігійного культу національних меншостей, тоді як на території Союзу не лиш національні меншости, але й національні більшости союзних республик є позбавлені тих вільностей". На будуче польський уряд не буде відповідати на неуосновані й недо-

---

Пр. 484/24. В Імени Річпосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу умєщеного в часописі „Ділo" ч. 102 з дня 11. тоавня 1924 р. в артикулах: 1) „Непохитний селянин" а) в уступі між словами „містечках" і „а також", б) в уступі від слів „до жовнірів" до „Польщі", 2) Кривавий день в Заболотові" а) в уступі від слів „Уряд" до „території", б) в уступі від слів „Правда" до кінця артикулу містить в собі єство з § 65 а) з. к. і тому узнав доконану вдня 10. травня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 зак. карн. за оборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні в найблищім числі і то на первій сторонці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. ц. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 13. травня 1924. (Підпис нечиткий.)

пустимі претенсії союзного уряду.

Польському урядові теж залежить на добрих відносинах з СРСР., а це дасться осягнути не шляхом виставлювання неуоснованих претенсій, тільки на шляху льояльного виповнювання взаїмних зобовязань.

Українські протести.

Американські Українці у Гюза.

„Обєднання Українських Організацій в Америці", яке представляє собою горожан Америки української національности, вислало дня 10. квітня ц. р. депутацію до міністра Гюза у Вашінгтоні. В склад депутації входили: о. В. Сполітакевич, голова „Обєднаная", Т. Грицей. голова Ліги Горожан Українського Роду, М. Дармограй, голова Ліги Ветеранів і О. Ревюк, редактор „Свободи". Депутацію прийняв міністер о год. 12:30 в полудне. Промовив до мін. Гюза М. Дармограй вказуючи на кривди, які український народ терпить на своїй землі і домагався для Українців справедливости і повного права самоозначення, проголошеного бувшим президентом Вільсоном. Опісля вручено міністрові обширний меморіял, в якому навелено яскраві факти знущання над українським народом. Послухання тривало 20 мінут. Вручений меморіял називає американська преса „кривавим листом".

(„Український Голос").

Відгомін подій у Заболотові.

Західньо-українська Ліга Націй у Відні випустила відозву до цілого культурного світа з протестом проти кривавої масакри безборонних українських селян і робітників у Заболотові в часі обходу 1. травня ц. р.

За українську школу.

Шкільне віче в Тернополі.

В середу 14. травня ц. р. відбулося в Тернополі велике віче, на яке зійшлася така поважна кількість учасників, що саля „Міщанського Брацтва" не могла всіх помістити. А було на вічу зібране селянство цілого повіту, а далі духовна та світська інтелігенція повіту і міста.

В імени міжпартійного комітету відкрив віче адв. д-р В. Бриковач і піддав під голосування внесок на вибір президії віча. До проводу покликало віче о. дек. В. Громницького з Тернополя, який уділив голосу референтові проф. Мих. Галущинському зі Львова.

Те, чого ми не могли би зауважити до війни, те з великим заповоленням можемо помічувати тепер. Інтерес до такого складного питання, як шкільництво незвичайно піднявся. Зібрані реагували так живо, так інтелігентно на висновки референта, що ми могли би бути спокійні за майбутнє школи і инших важних справ і за майбутнє народу, коли би увесь наш загал дорівнував і цікавістю і розумінням справи тим, що були зібрані на віча в Тернополі. І куратор Собінські, і всі його візитатори, референти тощо, тай всі повітові шкільні можновладці повинні вичитати осторогу, яка пливе з голосу народу. Народ хвилюється, ставиться на разі дуже поважно до посягань на його права. Але він буде говорити що раз грімкійше і безусловно примусить прислухуватися до свого голосу.

Висновки референта перебивали живими окликами, оплесками й заявами обурення відповідно до того, яке питання порушив референт. І виховне питання і справа навчання й урядування — все те найшло живих слухачів. Зачуваємо, що вже панове з кураторії виявлюють своє невдоволення, що часті делегації з протестами не дають їм спокійно продумувати над новими інєкціями у зболіле тіло українського народу. Видно, вже затронуті їхні нерви. Так! Цей голос народу мусить відділовувати на нерви задубілих і затверділих істот. Бо тут заговорить увесь народ аж до дітей, котрі стануть до оборони своїх прав.

Довготреваючі оплески були вимовним знаком, як зібрані приняли реферат і постявлені резолюції. Другий з черги референт д-р Ладика зясував незавидне положення культурно-освітних інституцій в Тернополі. І велика бурса ім. Ст. Качали, і „Народній Дім", і дім філії „Просвіти" — всі заняті або військовими частинами, або родинами військових, або приватними льокаторами. Саміж установи мусять сьогодня тиснутися в одній темній кімнаті в домі „Народньої Торговлі". Всі спроби в справі ревіндикації будинків, всі інтервенції остали без успіху. І майже немає надії на те, щоби відповідні чинники віддали опорожнені будинки до властивого ужитку.

Обурення зібраних без краю. Ухвалено резолюцію, яка домагається негайного опорожнення будинків тим більше, що воєнний стан минув і подібні польські установи звільнені вже давно коштом українських установ.

Далі принято резолюції в числі чотирох в університетській справі з тим, що зібрані рішили підпомагати морально й матеріяльно будову українських високих шкіл і вислали привіт кураторії УВШ., яка має на меті завершення високих змагань народу.

Віче висказало свої признання проф. М. Галущинському за його виступ в обороні прав нашого шкільництва і заявило, що народ увесь прилучується до його протесту.

З огляду на те, що референти дуже основно вичерпали цілу низку питань, дискусія вже не була довга. Після ухвалення резолюцій, предсідник закрив віче, оправдуючи неприяву посла Хруцького хоробою в родині.

З співом „Не пора" і „Ми гайдамаки" почали вічевики розходитися додому, несучи з собою горячу постанову, щоби рідному краєві принести й волю і славу і честь!

Добрі вісти.

Риков ствердив у своїй політичній промові на партійній конференції в Москві, що господарське становище СРСР. дуже важке. Промисл відбудовано лише на 35 проц. передвоєнного. Заробіт на платня виносить лише 65 проц. передвоєнної. Дефіцит у державному буджеті виносить в б. р. 460 міліонів золотих рублів, чого ніколи не бувало перед війною. Недостача капіталів дається відчувати дуже гостро і тому лише, щоби ту недостачу усунути, почато переговори з Англією.

Ерріо, Пенлеве і Бльом провідники побідної лівиці заявили, що метою нового парляменту буде міжнародне зближення та порозуміння при очевидному узглядненню домагань Франції.

На Німецькому Шлеську страйк поширився. До страйкуючих прилучилися робітники залізних гут Германа.

Комуніста Боценгарда, що сховався був до большевицької торговельної місії в Берліні та спричинив відомий конфлікт, арештовано у приватному помешканню одного з членів большевицької торговельної місії.

Чесько-югославянська приязнь має бути маніфестована відвідинами президента Масарика у Білгороді в жовтні ц. р. та короля Олександра в Празі з початком 1925 р. Таку програму склали Бенеш з Нінчічом.

Бенеш приїхав до Риму і на залізн. двірці витали його м. ин. директор канцелярії Муссоліния та чеський і югославянський посли в Римі. Перша розмова Бенеша й Муссоліні тревала одну годину. Італійська преса пише, що Бенеш має м. и. завзувати термін офіціяльних відвідин Масарика в Римі.

Хлаповскій, польський посол у Парижі, приїхав до Варшави, щоб поінформувати уряд про французькі настрої в звязку з побідною лівиці та зокрема про антипольський протест. Знається, що Хлаповскі більше не поверне над Секвану, а коли й поверне, то на те, щоб спакуватися.

Криза югославянського уряду тревае дальше. Президент скупштіни Йованович відмовився від місії творення кабінету й порадив королеві розвязати скупштіну та поручити Пасічові перевести вибори. Король рішився переговорювати з головою опозиції Давідовичем; можливо, що таку прийде до опозиційного кабінету.

Побіда демократизму в Японії проявилась в останніх виборах до японського парляменту, дарма, що сама виборча ординація є наскрізь протидемократична. Всюди побідно гасло: „Геть з упривілейованими класами". Уряд потерпів програну в звязку з некорисними господарськими відносинами в Японії.

Американці глядять оптимістично на нагадження міжнародніх торговельних взаємин з Европою. Вашінгтонське міністерство торговлі стверджує, що в Европі є загальна тенденція до влекшення правил ввозу й вивозу.

Англія в справі репарацій займає те саме становище, що раніш, себто за повним прийняттям цілого проекту знавців; не булоб першим ліпшим етапом до розвязки цілої проблеми відшкодувань. Таке своє становище підтверджують англійські держ. діячі в звязку з французькими виборами.

Італійсько-румунські переговори фінансового характеру, які велись у Римі — зірвані. Румунський уряд не був приготований на такі високі вимоги італійських вірителів і румунські делегати виїхали з Риму в нічим.

Б. баварський міністр війни Шнепенгорст був засуджений судом присяглих на шість місяців вязниці за фальшиві зізнання під присягою, які склав як свідок при одній розправі в Мюнхені.

У празькому сенаті прийшло до бурхливих сцен у звязку з вичаєю судові комуністичного сенатора Шравки. Після голосування усі сенатори опозиції обкидали сенаторів державної коаліції лайками. Мусіли перервати засідання.

Німецька позичка в Америці вже запевнена. Американці вірять, що Німеччина прийме репараційний плян ген. Дейвіса й вважає нинішнім біжучий момент для піддержки санацій німецьких економічних відносин. Одначе перед осінню позичка мабуть не буде зреалізована.

Податкові надужиття.

Самоволя Скарб. Інспекторату в Тернополі.

Сенатор Лев Маркович вніс 14. ц. м. інтерпеляцію до міністра скарбу в справі потоптання Скарб. Інспекторатом в Тернополі постанов закону з 11. червня 1923 і розпорядку міністра скарбу з 1. лютого 1924. А саме Скарб. Інспекторат в Тернополі всупереч постановам

Лист з Америки.

Побідний похід української пісні.

Остров West Key, в квітні 1924.

Великі переїзди не дають ні змоги, ні вільної хвилини написати довшого й вичерпуючого листа про поїздку нашого хору. А переїзди справді великі. Нпр. їдемо вісім годин в день, та з потягу зразу на концерт, а після концерту знов в спальні вагони і далі. Дійсно наш „рейд" по цілій Америці на основі контракту з одним імпресарієм, це щось надзвичайне! Виїхавши з Нью-Йорку 26. листопада 1923, ми встигли побувати в двох місцях Канади, опісля в Шікаго, Sant Lake (знамените солене озеро) і до Сан-Франціско. В Каліфорнії були ми три тижні і обїздили багато місцевостей. А з Каліфорнії, переїхавши знов впоперек усю Америку, опинилися в Новім Орлеані (New Orleans). Там сіли на пароплав і два дні до Гавани на Кубі. На цьому острові просиділи два тижні і знов повернулись до Америки. Тепер відпочиваємо десять днів на острові West Key, це якраз під Фльорідою. Тут підряд є пять чи може більше островів, і всі вони зєднані найбільшим в світі мостом з Фльорідою. Оце ви можете уявити собі нашу подорож! В Мексику підчас істнування цього контракту не будемо, бо там тепер повстала реакція проти теперішнього президента Обрегона і увесь час тягнеться революція.

Тепер торкнуся нашої роботи і успіху, який ми мали в цих далеких краях.

В районі Нью-Йорку, як і в самому місті, успіх з музичного і матеріяльного боку дуже гарний. Американські музичні кола, та й взагалі інтеліґенція, зацікавились особливо нашою музикою і голосами (нпр. октавами) і опріч цього одержали через пресу широкі інформації відносно нашого хору, його намірів та дальшої праці Кошиця. Нас виставляють перед американським урядом, як зразкову музичну одиницю, по якій в майбутньому мусять улаштовуватись хори учнів (гімназійні та університетські), яких тут надзвичайно багато. В цій справі було в часописах інтервю нашого імпресаріо та О. Кошиця. Через те ми й їздимо по всіх кутках. Опріч цього нашій справі допомагає ще й те, що третій наш відділ в концертах складається виключно з американських та еспанських пісень.

В Канаді успіх зо всіх сторін надзвичайний. Були лише в двох місцях: Торонто та Вінніпеґ (український центр). Мушу зазначити що концертові салі були тут. 6—7000 слухачів і то були переповнені. У Вінніпегу було 3[illegible] слухачів Українців. Була це якраз сувора зима, але наші земляки поприїздили зза 200—300 миль, щоби почути рідну пісню. Настрій був дійсно піднесений. Так тепло нас зустрічали, вітали, засипали нас квітами та нашими національними барвами. Підчас нашого співу слухачі сльози з очей витирали, але й у співаків також стояли сльози на очах. Не витримало українське серце! Всі почули значіння рідного слова, рідної пісні! Ці хвилі будуть в мене вічно в памяти. Проспівали ми там три концерти, на яких — не дивлячись на страшні морози — людей було повно.

Два дні нас возили з хати в хату, з борщу на вареники, та навпаки. Побут наш там був дійсно для нас святом. На обіді у „Просвіті" вітали нас делеґати від канадійських Українців, яких вітав в імени хору О. Кошиць.

З Канади поїхали до Шікаго, де знов спинились серед своїх. Там були цілий тиждень, і хто бажав, той жив по запрошенню Українців в їхніх хатах. Там же знов улаштовано для нас вечерю. Мушу зазначити, що в Шікаго є міцно зорґанізована українська громада, на чолі якої стоїть Придніпрянець Новодворський, щирий і розумний чоловік. Щож торкається зустріч, які нам улаштовували наші громади, то в цьому році було їх не менш, ніж минулого року. Але до цього ще треба додати, що й Американці починають нас орґанізовано вітати, як це було у великому місті Mineapolis, де на банкеті було присутніх до 60 осіб Американців, починаючи від мера міста та ріжних урядових представників до звичайних поклонників мистецтва. Приймали нас і студенти американських університетів, запрошуючи нас на чашку чаю.

Проїхавши дуже зимний край Неваду, з його чудовими краєвидами, та проспівавши тут багато концертів, ми після великих морозів попали в Каліфорнію, де було звичайне літо. В Сан-Франціско дали ми десять концертів і після цього почали співати довкруги Сан-Франціска. Скрізь було задоволення, гарні рецензії і добрий матеріяльний успіх. В Каліфорнії Українців дуже мало, орґанізації нема. Причина цьому дуже низька заробітна платня, а також великий імігрантський рух з Китаю та Японії. Крім Китайців і Японців, що дешево виконують ріжну тяжку працю, є також багато Негрів та Мексиканців, які дуже люблять тепло. Загалом Каліфорнія уявляє з себе теплий, гарний край, з багатою природою та дешевим життям. Нагадує наш Крим або Підкавказя.

(Докінчення буде.)

згаданого закону і мін. розпорядку вимірив знищеним війною, до нинішнього дня невідбудованим малоземельним селянам (що не посідають 15 га землі) громади Денисів тернопільського повіту, другу рату маєткового податку на основі своєрідних фантастичних комбінацій. І так вимірено 1) Федорові Шарикові, що має 2·51 га рілі — 51·90 франків податку, 2) Юлії Бонковській — 2·90 га рілі — 32·40 фр. под., 3) Евдокії Криванюк — 4·06 га рілі — 24·10 фр. пол., 4) Парані Корпак — 4·06 га рілі — 74·20 фр. под., 5) Івачні Самиця — 4·64 га рілі — 48·50 фр. пол., 6) Степанові Залеському — 4·64 га рілі — 35·40 фр. под., 7) Марії Бурин — 5·22 га рілі — 25·60 фр. под., 8) Василеві Павлишинові — 5·36 га рілі — 29·20 фр. под., 9) Магді Самиця — 6·52 га рілі — 81 фр. под. 10) Іванні Блажкевич — 14·64 га рілі — 194·40 фр. под. Хоч закон про маєтковий податок включно з мін. розпорядком з 1. лютого 1924 в принципі звільнює їх від плачення маєткового податку і вношення прохань про відписання другого зачету, то покривджені все таки внесли прохання згідно з вимогами мін. розпорядку і просили скреслити їх з книгах побору, бо вони є звільнені від обовязку платити другий зачет. І тут знову Скарб. Інспекторат повівся самовільно. Він скреслив Евд. Криванюк, Параню Корпак і Ст. Залеського, Фед. Шарикові вменшив квоту до 39·50 фр., Ол. Бонковській до 19·40 фр., Ів. Самиця до 37 фр., Мар. Бурин до 19 фр., Вас. Павлишинові до 16.20 фр., в. Блажкевич до 105·70 фр., а М. Самиця зовсім не зменшував, хоч всі вони на основі закону є вільні від плачення зачету на маєтковий податок і від самого маєткового податку.

Крім того тойже Скарб. Інспекторат в Тернополі отсим селянам, що їх маєток не представляє вартости 3 тисяч фр., вимірив зачети на маєтковий податок: 1) Катерині Микетів — 1·74 га рілі — 35·80 фр. податку. 2) Анні Микетів — 2·76 га рілі — 32·20 фр., 3) Андр. Ковалеві — 2·61 га рілі — 51·70 фр. 4) Дмитр. Вареници — 3·48 га рілі — 32 фр., 5) Матроні Буковській — 2·28 га рілі — 38·70 фр., 6) Якимові і Домні Неділям — 2·90 га рілі — 40·30 фр., 7) Миколі Вареница — 2·32 га рілі — 35·50 фр., 8) Палагні Буковак — 4·93 га рілі — 32 фр., 9) Степанові Мазепі — 4·64 га рілі — 32 фр., 11) Андр. Микетів — 3·62 га рілі — 40·30 фр., 12) Марії Петрик — 3·92 га рілі — 41·50 фр., 13) Іванові Гнюкові — 3·34 га рілі — 80·60 фр., 14) Анні Остапів — 4·64 га рілі — 50 фр., 15) Теклі й Іванові Бесарам — 3·49 га рілі — 47·90 фр. 16) Дмитрові і Насті Василям — 3·19 га рілі — 61·20 фр., 17) Михайлові Хомі — 4·93 га рілі — 23·90 фр., 18) Андріеві Рибакові — 4·23 га рілі — 41·30 фр., 19) Варварі Стеслович — 4·21 га рілі — 43·60 фр., 20) Андріеві Шарикові — 3·19 га рілі — 40·30 фр., 21) Михайлові Кузьові — 4·06 га рілі — 50 фр., 22) Петрові Павлишинові — 4·06 га рілі — 50 фр., 23) Іванові Яному — 3·48 га рілі — 32 фр., 24) Луцеві Берегульці — 3·62 га рілі — 3·62 га рілі — 36·60 фр. і 25) Петрові Бардахові — 4·94 га рілі — 30·60 фр. податку зачету.

Всі ці громадяне, між якими є понад половину знищених війною більше, як на 50 відсотків і які не мають законного обовязку платити маєткового податку, внесли прохання до Скарб. Інспекторату в Тернополі, щоби згідно з постановами закону скреслив їх з книг побору. Та Скарб. Інспекторат закпив собі і з постанов закону, і з прохання неправно обложених маєтковим податком селян і деяким знизив по кілька франків за вийнятком Ів. Вітюка, посідача 3·34 га землі, що має платити аж 80·60 фр. под. зачету.

Таких фактів з поведінки Скарб. Інспекторату в Тернополі можна би привести безліч. А в своїй поведінці ця польська державна інституція не руководиться ніяким пляном, ані логічною консеквенцією, оперуючи фантастичними числами. Доказом цього є те, що хліборобів з таким самим маєтком одних скреслює, а що до других піддержує зачет; таким, що мають кільканацять гектарів землі, вимірює кільканацять франків маєтк. зачету, а таким, що їх майно не виносить й одної третини з 3 тисяч фр., вимірює кількадесять фр. і т. д. Колиж інтересовані звертають увагу на неконсеквенції і на протизаконне полагоджування їх прохань, то одержують коротку відповідь: „То остаточне рішення, нічого вам не можна помогти, бо ми остання інстанція".

Ясно, що така самовільна і фантастично-завадіяцька інтепретація законів вводить анархію і поучує населення, що законні постанови в польській державі не мають найменшого значіння.

Інтерпелянти запитують, чи міністр скарбу зарядить негайне здержання екзекуцій, звернених проти зруйнованих хліборобів Денисова, чи схоче ще раз розглянути їх прохання та чи потягне винуватців до відповідальности?

ОСТАННІ ВІСТИ.

Французька відозва.

Варшавська „Ржечпосполіта" подає за париськими „Le Populaire", „L'Ere Nouvelle", „Le Peuple" і Le Quotidien" текст відозви п. з.: „Терор Польщі. Протест в імя людяности". „Филя терору переходить тепер через Польщу. Краєвій пресі тяжко про це говорити, бо їй замикають уста, бо всі поступові часописи, котрі зачнуть видавництво, негайно завішується. Клюби молодіжи підлягають ревізії і розвязанню, професіональним союзам відбирається льокалі. Словом у всій своїй огидливості є то поліційна влада, получена з дикими переслідуваннями. Польські вязниці заповнені тепер почад 3000 політ. вязнів: робітників, арештованих за участь у страйках, українських і білоруських селян, обвинуваченых за те, що хотіли відзискати нац. независимість, інтелігентів, винуватих в організуванню просвітньої праці серед широких мас народу. Поневірювані ключниками, зневажувані, биті ременями і палицями, живлені виключно буряками, харчі в осоружних посудинах, замкнені з звичайними злочинцями, обкрадані з олїня в холодних і неохайних келіях, видані на поталу насікомих, без мила, білля, лектури не відвідує їх ніхто, під санітарным оглядом занедбані, що годі висловити — вязні, котрим судилось таке життя, в богато вязницах волять смерть, як повільні тортури, яким підлягають. Не все, арештою, повільні. Свіжо переведені лікарські оглядини на бажання рідні арештованої Ольги Бесарабової, котра „почовнила самовбийство" 14. лютого в своїй келії, позволили стверднти, що смерть наступила наслідком ударів і осоружного трактування. Від 13. марта в краківських, львівських і лодзьких вязницях кількасот вязнів почало голодівку, щоби узгляднити їм такі жадання: відчищення келій з насікомих, зміна білля і купіль раз на тиждень, поправа харчів, лікарська опіка, дозвіл на відвідини, дозвіл мати олівець і папір, читання книжок, щоденний 2-год. прохід. В імені найелементарнійших почувань гуманности рішучо протестуємо проти такого безправства і жадаємо сповнення елементарних жадань вязнів".

Програма Еріо.

„Le Quotidien" містить передвиборчу статтю Е. Еріо. Важнійші її точки: Боремося спільно радикали і соц. за світську школу, проти затій клерикалізму, за независимість політич. влади. Не можемо толерувати в республиці нового політ. феодалізму. Змагаємо до рівного поділу военних тягарів так щоби ці, котрі збогатилися на війні, не усувалися від сплати довгів батьківщині. Змагаємо до суспільних реформ. Мусимо направити це, що попсувала політика національного блюку. А передусім і надівсе бажаємо мира правдивого і трівкого. Хочемо перервати приготування до майбутньої остаточної війни. Відшкодування". Добре, але звіт комісії Дав'єса є осудженням політики наших противників із нац. блюку. Що доказує вислід німецьких виборів? Потверджує правдивість слів і політики Пуанкаре? Зовсім ні! Вони стверджують лише велику похибку, яку ми зробили, коли не поперли німецьку демократію в її боротьбі з німецьким капіталізмом. Мир! Мир на цілій лінії і на всіх фронтах. Це основна напрямна нашої політ. програми.

Ширіть наш часопис!

Наші будівлі.

(Докінчення.)

А у нас? Без надуми валиться старі церковці, бо вони... старі; будується нове без найменшого зрозуміння, без крихітки пошани для ідеї будови, без справедливої фахової поради, без порядного проєкту, віддавши дуже часто всю роботу в чужі несовісні руки.

Аджеж є в нас Українське Технічне Товариство у Львові (Ринок, ч. 10), аджеж найдемо мабуть в кожнім нашім календарі адреси наших інжинірів, архитектів і будівничих у Львові та на провінції?!

Думаю що до поправи описаних відносин у нас (принайменше в справах будови церков, дзвінниць і приходств) могли би причинитися чимало наші епископські Ординаріяти. Дозволю собі піддати під їх розвагу отсі гадки:

1) Кожна нова церковна будівля або перебудова могла би бути розпочата лише на підставі проєкту, затвердженого еп. Ординаріятом. Це затвердження наступає на підставі оцінки інжинірa-архитекта, заприсяженого знавця в будівельних справах і спеціяліста знавця нашої архитектури.

2) Кожне розбирання старої церковної будівлі може бути доконане лише за дозволом еп. Ординаріяту, а цей дозвіл повинен наступити після розслідження справи на місці згаданим знавцем, можливо навіть після зняття пляну будівлі і її характеристичних частин, як також після зроблення фотографічних знимок для консисторського архіву — в цілі майбутнього книжкового видавництва памятників церковної архитектури.

3) Кожна нова будова церкви, дзвінниці чи приходства має бути ведена вмілим будівничим, а згідність будови з затвердженим проєктом має бути провірена на місці знавцем в часі будови і після її покінчення. Всяка зміна в будові може мати місце лиш на підставі опінії консисторського знавця. Кошт, який вийде з усіх цих чинностей знавця тільки в дрібній мірі обтяжує будову і не стоятиме в ніякій пропорції до користи, яку тим способом зискує ціла Нація через розиток нашого будівництва і пізніших нам архитектурних форм.

4) З метою познайомити наших питомців, будучих священиків і духових провідників народу по селах, з найпримітивнійшими основами архитектурних форм нашого стилю і їх вагою для будівлі, з нашим церковним мистецтвом і його історією як і з потребою його розвитку в цілі вироблювання у кандидатів духовного звання почуття краси й естетики, було би пожаданим установити хоч одну-дві години відповідного тижневого викладу на однім з років богословських студій. Для священиків здається мені безумовно була би потрібна відповідна наукова розвідка.

Вкінці слід іще застановитися над справою коштів проєкту чи будови. Часто робиться закиди, що наші інжиніри вимагають надмірно високого гонорару. Коли зважиться, що солідний інжинір архитект дає як свою працю проєкт, тоб. річ основно передуману, окремо для даного випадку опрацьовану й оригінальну а не невмілу перерібку чужого проєкту, невдарний рисунок, позбавлений всякої творчої думки, тоді побачимо, що жаданий ним гонорар є відносно на половину або й третину низчий, як гонорар „доморослого архитекта" з повітового містечка. Додавши до виплаченого такому панові в готівці гонорару всяке масло, яйця, курки чи дрова, якими наші люде конче мусять „посмарувати" пляни, переконаємося, що вимоги нашого фахового архитекта більше, як скромні.

А сама будова?

Тут слід брати під розвагу не тільки оферту щодо її ціни, але і оферента і його солідність.

Коли хтось лакомиться на найнизчу ціну, то це звичайно, дуже тяжко мститься на тих, які не розміркували вчасно, що їх неуважна ощадність є основою недбалого і дрантивого виконання будови і через те і її нетрівкости.

Також годиться памятати, що несолідний підприємець будівничий мусить оплатити коштом якости будови всякі трактаменти комітетів, дарунки для тих, які рішали при відданню йому будови — ба і ще при тім всім заробити.

Інж. *Теофіль Горницький.*

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** У вчорашньому (108) числі „Діла" сконфіскувано один уступ із передової статті „На повороті" й пів речення „З польських справ".

— **Страйк у Львові.** Страйк міських функіонарів тревае дальше. На вулицях ще тихше ніж звичайно, та й із естетичного боку краще, бо не видно брудних і обдряпаних трамвайних возів. На страйку терплять м. ін. і три польські театри, які мусіли припинити виставки. Покищо навіть не розпочалися переговори поміж страйкуючими і президією міста, так, що правдоподібно страйк треватиме довший час. Окружний комітет П. П. С. висловив страйкуючим свою симпатію і обіцяв допомогу.

— **Ювилей золочівської гімназії.** Від д-ра Т. Ваня в Золочеві одержуємо отсю нотатку: Пятьдесять літ минуло з того часу, як в золочівській гімназії почалася наука. На протязі півстоліття видала вона пішний ряд людей, що працею своєю принесли честь і користь своїй суспільности. Задля вшанування пятьдесятьлітнього істнування цього заведення відбудеться в **Золочеві, дня 21. червня ц. р. свято,** на яке як учасників запрошується всіх буших абітурієнтів тої гімназії для зазначення духової звязи між ними і заведенням. Програму свята подасться пізнійше; тепер просимо всіх буших абітурієнтів подати на руки п. Владислава Паулього, прокуратора в Золочеві, місце замешкання та суспільне становище. Инші часописі прохаємо ввічливо передрукувати цю нотатку.

— **Чотири присуди смерти.** Дня 13. і 14. ц. м. відбувався у Перемишлі перед дораз. судом розправа проти чотирьох обвинуваченых у грабунковому нападі на селянина Пакалу вночі з 14. на 15. квітня. Ті чотири грабіжники, Франціщек Вецісло, Антін Драган, Юзеф Рачавскі і Юзеф Войдило напали на Пакалу, поранили його ножами й одібрали 20 долярів. Обвинувачені скидали вину один на другого. Трибунал присудив усіх чотирьох на кару смерти. Президент Войцеховскі замінив цю кару на досмертну вязницю.

— **Щорив на місце.** У відозві до польського патріотичного вчительства, про яку ми подали вчора новинку, волинська шкільна куратория стверджує, що „умовини вагальної безпеки щораз кращі". Шкільна куратория могла дозволити собі на таку характеристику „кресових" відносин, бож те саме твердив офіціяльний комунікат канцелярії президії ради міністрів відносно „розсівання фальшивих алярмуючих вістох" про зріст злодійства й бандитизму та безпомічність поліції на „кресах". Сьогодні польські газети нотують з Варшави таку телефонограму: „Бандитські напади на східних кресах нх жаль продовжуються. В останніх днях трапились такі випадки: На кордонній ділянці в Липові невисліджена банда острілювала довший час 25 сотню кордонну

сторожі. На стації Свислоч узброєна банда намагалася зрабувати службовий віз, в якому везли велику суму готівки. У волковицькому повіті напала банда на маєток Наревки. Одної ночі 6—7 озброєних людей розграбило конфекційну крамницю у Хоростові, при чому важко поранено двох поліцаїв..." І т. д.

— **Відгуки кривавого 1-ого травня у Заболотові.** Манїфестантів свята 1. травня у Заболотові арештованих безпосередньо після кривавого урядування війська й поліції, передано прокуратурі окружного суду в Коломиї. Поміж арештованими є: Михайло Даниш, Микола Марчук Дмитро Мойсій, Степан Стефурак і инші. Винуваті вони чи не винуваті, ледви чи вийдуть швиденько на волю, бо польські газети самі подають, що „епільогу справи не можна сподіватися швидко". Цікаво, чи таке пояснення дав слідчий суддя, чи це побожне бажання свободолюбної польської преси.

— **Протипольські маніфестації.** В Мінську відбулася два дні тому велика маніфестація Литовців проти переслідувань у Польщі непольських народів, з окремаж проти переслідування українського населення.

— **Катастрофа потягу Леніна.** В честь Леніна прозвано один спеціяльний швидкий потяг потягом Лен'на. Льокомотиву того потяга прикрашено великим портретом покійного червоного царя. Першу подорож мав зробити цей потяг дня 2. ц. м. з Одеси до Москви. На московському головному залізничому двірці зібралися представники влади, щоби з прибуттям потягу відсвяткувати „урочйсту подію". (Як відомо: большевики побили світовий рекорд у вишукуванню нагод для ріжних „урочистостей"). Але даремно вичікували в Москві тріюмфального приїзду ленінського потягу. Бо ось отой потяг в 154 верстах від Одеси — вискочив зі шин. Радянські газети ні одним словечком не згадали про ту катастрофу, яка, мимоходом кажучи, потягнула за собою велике число вбитих і ранених. Чотири вагони розбилися в прах, а решта злетіла з високого насипу у воду. Очевидно, що вістка про катастрофу й без газет поширилася миттю по всьому просторі Союза Р. С. Р. і люде бачать у тій катастрофі новий доказ гніву вищих сил на все те, що є безпосередньо звязане з іменем творця найбільш кривавої револьції, яку знає історія.

— **Клемансо пише спомини.** Жорж Клемансо, побідник у світовій війні, має тепер більше 80 років. Ще недавно їздив до Африки, приглядатись єгипетським мумиям, і до Індій складати візиту тамошнім багатирям. Вернувши до своєї батьківщини, старий „тигр" не замешкав у Парижі, тільки в маленькій хатині на провінції, у Ванде. Там він занимається садівництвом і огородництвом і від часу до часу робить прогульки у чудову околицю, очевидно—в товаристві одної із численних своїх молодих і гарних поклонниць... Після французьких виборів найшлись репортери, які внесли в оту ідилію дисонанс, засипавши „тигра" запитами про його думку в звязку з несподіванкою виборів. Але Клемансо говорив із цікавими репортерами про все можливе, тільки не про французькі вибори!.. Навязуючи до такої стриманости Клемансо у висловлюванню своїх теперішніх політичних поглядів, „Ню-Йорк Герелд" запевнає, що духовий батько версайського договору зневірився остаточно у правильність свого твору, так, що рішуче відмовляється грати ролю дорадника тої невеличкої групи клемансістів, які ще залишились у новому парляменті. Всю свою духову працю посвячує він тепер виключно списуванню своїх споминів, яких вже має два томи. Поява тих споминів друком викличе певно де-де більшу сензацію, ніж спомини ріжних політичних і військових діячів.

— **Кооператива Український Театр** у Львові вислала в часі „Тижня Українського Театру" 3500 відозв зі заявами на адреси Вп. священиків, учителів, інжинірів, лікарів, адвокатів і других осіб з просьбою приступити в члени кооперативи з уділом у рівновартности одного доляра. Около 250 осіб відгукнулося і прислало свої уділи, а решта дотепер не зволили причинитися справі українського театру. Управа кооперативи просить отсим звернути їй бодай порожні заяви враз з певною квотою на покриття видаткого порта. Рівночасно дозволяє собі пригадати, що на уділи належить вислати найменше 5 зол. а на вписове 10 сот.

— **Слішіться** вже за літа з замовленнями футер, жіночих плащів і т. п. Полекші в оплатах в одинокій українській кушнірській фірмі П. Карпяка у Львові вулиця Куркова 11а. 1896а) 1—10

В справі оплат у гімназії СС. Василіянок у Львові.

У звязку з нашою нотаткою в ч. 100 „Діла" з 9. травня ц. р. одержуємо з учительських кол тієї гімназії такі уваги:

Підвишка шкільних оплат у жіночій гімназії СС. Василіянок у Львові із 20 до 30 мільонів*) прийшла ненадійно і для нас, учителів тої гімназії, справді без якоїсь видимої чи безпосередньої причини, як завначує автор згаданої нотатки. Одначе, щоби хто не подумав собі, що до того причинилося вчительство, заняте в цій гімназії, хочу поділитися осьтут деякими відомостями про школу з ширшим загалом.

Відомо, що оплата за науку в наших приватних школах на 25 прц. до 50 прц. низча від оплати в инших школах у Львові. Відповідно до того й учителі наших шкіл одержують за свою працю постійно менше ніж польські вчителі. За цю оплату йде безупинна, хоч тиха боротьба між поодинокими членами учительського збору та управою гімназії; одначе не в напрямку підвищення оплати дітей за навчання, тільки з метою підвищення годинової платні з рівночасним удержанням (або й обниженням) оплати учениць. Та ця боротьба доволі безуспішна, бо управа гімназії або не реагує на всі протести, або... лишає вільну руку кожному вчителеві, що хоче перестати вчити...

Я роздумував багато над умовами рівноваги буджету згаданої гімназії, і мій олівець дав мені такі обчислення:

Гімназія начислює до 400 учениць; як би оплату складало тільки 350 дітей, то це дало би поважну суму 10½ міліярдів у місяць. Гімназія має 12 кляс, а що кожна має пересічно 33 години в тиждень, то це дає кругло 400 годин у тиждень, отже 1600 годин у місяць.

Управа платить учителям по 3 міліони за годину; це дало би 4 міліярди 800 мільонів, або кругло 5 міліярдів. Кудиж дівається ще 5 і пів міліярда?

Злобні язики кажуть, що педагогічний провід коштує нашу гімназію стільки, як платиться директорові державної школи (управителі шкіл УПТ. чуєте?!), отже доходить до міліярда. Числім на инші видатки: опал, світло, послугу і т. д. 2 міліярди (хоч не занадто велика цифра, коли зважимо, що щедрість о. Митрополита не лишає й його „улюбленого дитяти", василіянської гімназії, а тепло митрополичих лісів нераз розгріває померзлих діток), то лишається ще 2 і пів міліярда. До того не вільно забувати, що від 1918 р. гімназія не платить Наук. Товариству ім Шевченка ніяких чинш'в за винаєм Академічного Дому!

З того приходжу до висновку, що оплата за науку могла би бути на 20—25 прц. низча, — при цій самій оплаті вчителів.

Та тут не в самих оплатах діло, а в чому иншому.

Є два роди шкільних підприємств: приватні й громадянські. Перші працюють на свій власний рахунок і ризико, і з ними має право торгуватися кождий інтересент: учитель чи батько дитини. Затеж інтересентам зась до всіх рахунків, книг і білянсів підприємства.

Инша річ — громадянські школи. Там ті, що працюють, сповнюють суспільний обовязок, віддаючи частину свого часу й енергії для загальної справи, одначе їм побіч тих обовязків вільно домагатися теж громадянських прав. А першим громадянським правом є — право громадянської контролі в публичних фондах.

Та цієї думки не поділяє мабуть управа василіянської гімназії, бо вимагає від учителів роботи за малу оплату, граючи на патріотичній струнці, — а не позволяє їм вглянути в своє діловодство. На заяви учителів у цьому напрямку управа заслоняється тим, що дає багато знижок бідній молоді, а то й неодну з учениць тримає безплатно; та ніхто з нас, що вчать у гімназії, не знає, кого саме наділюється тими полекшами, коштом нашої кишені! У цьому відношенні відчувається між управою гімназії та учительським збором щось неначе китайський мур.

Отже, коли управа гімназії хоче рахувати на чийнебудь патріотичні почування та громамадянські обовязки, мусить погодитися на утворення якогось комітету, вибираного батьками дітей та учителями, який реґулював би висоту всіх оплат і всякі знижки, а тоді громадянство не мало би ні нагоди, ні права нарікати на гімназію.

Не маю певности, чи мої обчислення буджету гімназії вірні; цифри писав я так, як вони мені уявлялися на основі обсерваційї школи. Колиж вони неправдиві, то я був би щасливий, як би управа гімназії зняла одну зі семи печатей, якими обложені всі її білянси, та дала громадянству змогу поінформуватися про справжні цифри. Як би мені вдалося таки направду спонукати гімназію до того, я готов щиро перепросити управу за кривду, яку я їй евентуально роблю отсими рядками.

Учитель.

*) Отже підвижка виносить 50%, а не 70%, як подано в згаданій нотатці. Так само переборщено висоту одноразової оплати за „зужиття приборів"; воно виносить 15 золотих (= 27 мільонів), а не 60 золотих.

Дописи.

Яворів. (*Виїмковий стан*). Більше вже як місяць минає із часу, коли на виставі театру мандрівного виконено зі салі „Народного Дому" в Яворові студента польського університету у Львов Льва разом з його батьком, що обстававав за ним. Староста Міхаловскі покарав на місці адміністраційним шляхом 14-дневним арештом (на основі застарілого Prügelpatent-у) п. Семена Харамбуру, що вже й відсидів цю „кару", а чотирьох українських студентів покарав: трьох семидневним арештом, а одного 14-дневним з правом рекурсу. Того останнього, п. Миколу Харханліса, що був вніс рекурс проти своєї 14-дневної кари до воєвідства, заарештував староста дня 10. мая без письменного повідомлення про відмовну полагоду рекурсу воєвідством.

Крім того староста Міхаловскі забороняє *прямо все* культурно-просвітне життя в повіті і в Яворові І так заборонив відіграти українській гімназії Моліера „Скупаря", заборонив представлення чит. „Просвіти" у Наконечнім-Яворові, заборонив заг. збори чит. „Просвіти" в Залужу, заборонив *представлення тов.* „Січ" в в Яворові, заборонив спільне свячене тов. „Жіноча Громада" в Яворові, заборонив віче у шкільній справі, заборонив концерт на честь Н. Кобринської тов. „Жіноча Громада", заборонив вечерниці з танцями чит. „Просвіта" на Малім Передмістю Яворова, припинив істнування чит. „Просвіти" у Вільшаниці (бажає спіску давних членів і т. ін.), та потягнув до судової відповідальности п. Сологуба з Наконечного за відбування гімнастичних вправ тов. „Січ" на Наконечнім (що істнує вже довгий час, а котрого звіт про перевибір Старшини на останніх Загальних Зборах сам староста приняв до відома). Вкінці заборонив староста навіть збірку на У. П. Т. в Яворові, що мала відбутися дня 11. мая ц. р. і не дав дозволу на фестин У. П. Т.

Цікава річ, як довго староста думає примушувати українське громадянство жити у виїмковому стані!

Мимо всього гідбую українське громадянство Яворівщини довірочні збори у шкільній справі й ухвалило ряд протестуючих резолюцій, між иншими й таку, що нею з обуренням відкидає приняття польської урядової мови у наших школах і вважає такі розпорядки Кураторії необовязуючими українські наукові заведення.

Зі спорту.

Наколесники увага!

Числа до колес можете дістати в поліції на підставі посвідки Кружка Наколесників С.-Б., ул. Руська ч. 20. Інформації вечорами від год. 8—9.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Курс для кандидатів на ревізорів. Курс для кандидатів на союзних ревізорів уладжує Краєвий Союз Ревізійний в часі від дня 1. до 15. червня ц. р. у Львові. Предмети викладів: методи кооперативної організації, люстрації і ревізії, юридичне положення кооператив і їх податкові тягарі, приватна економія. Виклади будуть відбуватися рано. Принимається на курс тих, хто основно обзнакомлений з теорією і практикою кооперативного книго- і діловодства. Зголошуватися до Краєвого Союза Ревізійного, Львів вул. Домініканська число 11. II. пов. 1—1

Дрібні оголошення.

НОТИ до співу й на оркестру, мішані й мужеські хори, висилає: Музична Накладня „ТОРБАН", Львів, вул. Осолінських 6. 1624 9—10

ПАСІЧНИКИ! Присилайте віск до переробки на штучну вощину і замовляйте вощину і пасічничі знаряди в Пасічничій Спілці у Львові, вул. Словацького 14 (біля головної почти). 1863 4—5

ОКАЗІЯ! Футро з тхорів дешево до набуття зараз в кушнірській робітні Карпяка, вул. Куркова 11 а. 1896 2—5

ПАРОХІЯ, повіт Рава руська до заміни. Блищ інформації в Адміністрації. 1899 2—2

ЗДОРОВИЙ сильний мущина, літ 28 з майном, середнього образування, старшина УГА. бажає пізнати панночку, молоду вдову або сільську дівчину з відповідним майном в цілі женячки. Зголошення до адміністрації під „Геройська минувшість". 1900 2-3

БЕЗДІТНЕ супружество пошукує жінки, що вміла би добре варити та прятати. Зголошення на адвесу інж. Лев Сеник, Копичинці П. Б. О. 1901 2—3

НОТАТІЯТ в Богородчанах прийме кандидата нотаріяльного або соліцитатора вправленого в спадковім. Посада негайно до обняття. 1907 1-3

ТОРГОВЛЯ В. Свища в Надвірній прийме зараз помічника з ділу корінного, котрий мусить бути добре обзнакомлений з буфетом і кімнатою до снідань. 1904 1-5

СТАРШИЙ мущина, державний урядник, має власний маєток, пошукує на жену особи здорової і гарної, симпатичної і господарної до літ 35. Зголошення з фотографією до Адм. „Діла" у Львові під „Дуб". 1908 1-3

ОГОЛОШЕННЯ.

КОНКУРС

Старшина Кружка УПТ. в Станиславові за згодою Головної Управи УПТ. у Львові розписує отсим конкурс на посади учительок (учителів) при дівочій гімназії УПТ. з правами прилюдних шкіл в Станиславові, а саме: 1) математики-природи, 2) фільольогії (латинська мова як головний та українська мова як побічний предмет навчання). Першенство мають кваліфіковані вчительки. Вимагається повної кваліфікації (іспит, або абсолюторія з конечним долученням кольокв. свідоцтв з відносних предметів. — Подання зі залучниками належить вносити до Дирекції прив. дів. гімн. УПТ. з правом прилюд. у Станиславові, вул. Милова ч. 80 — до дня 20. червня 1924.

За Старшину Кружка УПТ.

Н Даниш, голова. *Д-р К. Кисілевський,* секретар. 1906 1-6

Подяка.

Неумолима смерть забрала нам дня 30. квітня 1924 р. нашу найдорожшу Маму Бабку **Ольгу з Калитовських Тимінвичеву** вдову по гр. кат. пароху в Желдці в 74 р. життя.

Прибиті тяжким горем складаємо найсердечнійшу подяку о. деканови Гірнякови, о. катихиті Клосови з Мостів великих, о. деканови Гумецькому з Любелі, о. сов. Пясецькому з Реклинця, о. Гощькому з Дворець, о. сов. Банахови з Гливська і о. Артимишинови парохови з Бутин за прибув в похороні; з осібнаж о. дек. Гірняковн за останні пращальні слова. Дякуємо дальше п. пр. Вертипорохови за поміч при уладженню похорону, місцевому церковному хорови і брацтву за участь у похороні, як також місцевій і замісцевій інтеліґенції, міщанству і селянам, що не жалуючи труду, своєю присутністю звеличили похорони. 1905 1—1

Мости великі, 2. травня 1924.

Діти, синові, зять і внуки.

ПІДЛЮТЕ

кліматично-лічнича місцевість

в долинянських Карпатах, 700 метрів понад уровень моря над Лімницею

відкрита від 1. червня.

Сірчані купелі. Залізнича стація Броди на лінії Стрий - Станиславів. Вузкоторова залізниця до самого заведення.

Заряд винаймає тілько мешкання. На місци добірна реставрація. Зголошення до Дирекції заведення в Підлютім почта Пе... 1861 реґінсько. 4—4

БЛЯХУ: цинкову, поцинковнау, залізну (чорну) білу англійську і американську цину, як також білу цинкову, оловяну ґлейту і сірчаний квас стало на складі та продає

ГУРТОМ і ДЕТАЙЛЬНО

ПО КОНКУРЕНЦІЙНИХ ЦІНАХ

ГУРТІВНЯ БЛЯХИ, ЛЬВІВ, св. Анни 1.

Тел. 1018. 1901 2—10 Тел. 1018.

Купуємо цинкові відпадки кождої кількости

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

відсвіглюють лише три дні від понеділка 19. ц. м. другу і останню серію славної драми: процес банкіра Laroque на 6 великих дій п. з.

ВИНУВАТЕЦЬ.

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 110 (10.203). Львів, середа 21. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеґрам: „Діло" Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Ерріо — Бріян — Пенлеве.

Уміжнароднення французької політики.

Редакція „Nouvelle Revue Française" в останніх днях перед виборами перевела анкету між визначними французькими політиками на тему програмових змагань її партій на найблизчу будуччину. Годиться зупинитися над принціповими поглядами керманичів французької лівиці, в першу чергу Ерріо, Бріяна і Пенлеве, які завтра кермуватимуть внутрішньою і зовнішньою політикою Франції. Очевидно, перш усього нас інтересують погляди цих політиків у відношенні до закордонних справ, головно у відношенні до німецької проблеми.

Ерріо обстоює широку програму миру. Німці без сумніву виявляють злу волю, яку можна назвати „технічною", але й уряд Поанкаре не розуміє проблеми відшкодувань. Поанкаре трактує її тільки з правного, а не економічного боку. Від Німців слід видобути зобовязання загальної натури, що певно запропонує Франції комітет знавців. Невтральні держави можна заінтересувати нпр. німецькими залізницями і підчинити їх спеціяльному промисловому товариству. На підклад цих залізниць можна випустити акцій у висоті 26 міліярдів, з чого 15 міліярдів було би в руках репараційної комісії. Акції находились би в американських і англійських руках, кавціонованих міжнароднім капіталом. Така система дозволила би Франції евакувати Поруря. Це є єдиний вихід, як що не хочеться витворити незмірно небезпечного положення для европейського миру. З думкою про забезпечення прав Франції і охорону її перед грізною небезпекою слід змагати до створення режиму міжнароднього арбітражу і забезпечень. Щоби не говорили скептики, але полагода квестії Гор. Сілезії свідчить про великі прислуги, які навіть на початку своєї діяльности зумів віддати Союз Народів.

Також Бріян стоїть на становищі уміжнароднення проблеми безпеки і відшкодувань. Франція є краєм „інтернаціональним", бо її престіж і вплив вкладає на неї обовязок відгравати кермуючу ролю в моральній домені. До Франції звертаються всі народи. Коли в часі війни народи скупчилися під французькими прапорами, то тільки тому, що Франція була символом їх змагань. Тому й проблему відшкодувань і безпеки слід розглядати під міжнароднім кутом погляду. Щож до окупації Поруря, то Бріян дуже лякається системи „критої окупації", переведеної Поанкаре, яка полягає на розміщенні в німецькій країні дрібних французьких відділів. Якщо переводиться таку операцію, то слід „тримати заклад", а не доводити до того, що „заклад нас (себ-то Францію) тримає". Пробудження німецького націоналізму погрожує французьким відділам кровавою нічю св. Вартоломея або сицилійською вечірнею. Кровавий танець своїм розміром і страхіттями перейшов би все, що досі знається про подібні історії

Пенлеве підкреслює, що закордонна політика лівого французького уряду буде все більше міжнародня. Той уряд змагатиме до тісного порозуміння зі союзниками та шукатиме піддержки Америки. Коли це станеться, то французький уряд розпічне працю над будовою справжнього міжнароднього миру, а в першу чергу французько-німецького миру. А той мир завершиться тільки тоді, коли при його розбудові провідною думкою буде ідея міжнародньої справедливости. Цю ідею може здійснити тільки Союз Народів. Правда, в ньому переважає англійський елемент. З метою зневтралізувати вплив великобританійського елементу слід в Союзі Народів створити европейську комісію, в якій була би репрезентована тільки Англія без доміній. Без згоди тієї комісії ніякий проект, що торкається европейських держав, не міг би бути предложений Союзові Народів.

Німецький націоналізм розвивається з вини Франції. Лякаючися большевизму, врятовано юнкрів і дозволено повбивати найсміливійших німецьких республиканців. Французька політика супроти Німеччини не дозволила перевести в Прусії земельної реформи, яка була би єдиним засобом на знищення руських обшарників. А знищити їх — значить зломити хребетний стовп пруського мілітаризму. Контроля за роззброєнням Німеччини мусить бути задержана. Колиж би Німеччина спротивилася, то французька лівиця буде ділати „річево", — але її акція мусить мати міжнародній характер. Поруря мусить бути опорожнене з хвилею, коли Франція одержить від Німеччини нові гарантії. Політика французьких націоналістів є шкідлива. Французькі політики мусять здержатися від гльорифікації мілітарної могутности. Радше слід говорити про права Франції, як про її військову силу.

Як бачимо, то „інтернаціоналізація" закордонної політики французької лівиці означує опертя на Союзі Народів в дуже широкому обсягу. Є це наглядне гармонізування французької політики з англійською шляхом зміцнення авторітету Союзу Народів, поширення його компетенцій і притягнення до нього Німеччини та СРСР. Ідея міжнародньої справедливости, про яку з таким захопленням говорить Пенлеве, не дасться здійснити при істнуванні актів насилля. І тому від зазначування конечности що до перетворення Союзу Народів в реальний і авторітетний центральний чинник міжнародньої політики, вже тільки один крок до ревізії версайського трактату і його відгалужень.

Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів — — — Ринок 10. — — —

Микола Міхновський.

З Киіва одержали ми отсе сумну ляконічну вістку: „Повісився М. І. Міхновський, залишивши цидулку, в якій написано: „Ліпше я сам, ніж мають мене Жиди повісити". Він увесь час жив нелеґально на Кавказі, а недавно добився до Киіва".

Вістка ця болюче вразить кожного, хто знав небіжчика, а знали Його не тільки на В. Україні, а й у нас, у Галичині, де він нераз бував перед світовою війною і де мав багато приятелів. Був Микола Іванович Міхновський небуденною людиною, одним із визначних українських діячів, давнім і непохитним самостійником. Разом з покійним д-ром Василем Совачовим та Володимиром Шеметом багато причинився він до розбудження національної свідомости серед української молодіжи. Багато сучасних визначних діячів завдячують саме йому своє наверенння до українства. Походив М. Міхновський з давньої священичої родини на Прилуччині. По скінченню університету став адвокатом у Харкові, де проживав довгі літа й здобув собі славу першорядного адвоката.

В українському руху бере участь від 90-х років мин. ст., приступивши до таємного брацтва „Тарасівців". Від того часу ширить словом і ділом українську самостійницько-державницьку ідею. Йому саме належить знаменита брошура „Самостійна Україна", перша брошура Р.У.П. (Революційної Української Партії), видана у Львові 1900 р. Розійшовшися згодом з ерупівцями, котрі еволюціонували в соціялдемократичному напрямі, закладає вкупі з иншими однодумцями нову партію — У.Н.П. (Українську Народню Партію). В основі програми цеї партії було гасло: „Самостійна Українська Республика для Українців". „Н.У.П." була власне перенята тою ксенофобією, яку тепер у нас проповідує д-р Д. Донцов. В часі першої революції (1905 р.) партія видала кілька програмових брошур („Справа української інтеліґенції в програмі Н.У.П." й инші), а також одно число газетки „Самостійна Україна" під редакцією покійного (також самогубця) Миколи Шемета.

В 1912 р. видає Міхновський уже легальний самостійницький орган „Сніп", де містить ряд статей, між иншим цікаву сатиру на україно-філів під наг. „Казки та оповідання з недійсного життя. I. Spirillum patricianum ukrainofilicum. Дисертація на д-ра патріотизму" — під псевдонімом Микола Гедзь (вийшла й окремою брошуркою). З літературної праці покійного слід ще згадати його переклад Шевченкової повісти „Музика" (в „Зорі" 1895 р.).

Непримиренний і завзятий самостійник, що різко ставився й до ліберальних українських демократів з „Ради" й до соціялістів, не міг Міхновський зайняти в тодішніх умовах того визначного громадянського становища, до якого надавався і своїм характером і розумом та знаттям. Аж з вибухом другої революції виходить він на ширшу політичну арену, беручи жваву ініціятивну участь у перших військових зїздах та в військовім клюбі „Батьківщина", якого був одним із основників. Разом із своїми приятелями й однодумцями, братами Шеметами закладає відому партію „Українських хліборобів демократів". В останніх часах Центральної Ради береться його під увагу як кандидата на Гетьмана вкупі з покійним самостійником д-ром І. Луценком, Евгеном Чикаленком і Дм. Дорошенком. За Гетьмана висувають його на президента міністрів, але Гетьман не згодився на його кандидатуру. Яко знаний самостійник і ворог Жидів-асиміляторів він мусів очевидно по упадку української влади ховатися перед большевиками. На жаль нам нічого не відомо про цей період життя покійного. Кажуть, що наступ большевиків у 1919 р. захопив його хорим у шпиталі в Кремінчуці й тому він не міг виїхати за кордон, а мусів ховатися спочатку на Україні, а вкінці, як каже київська звістка, на Кавказі.

Вічна Память Покійному Борцеві за Самостійну й Незалежну Українську Державу, пером Йому рідна земля, котрій служив Він усе своє життя!

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа примука.

Пр. 487/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" ч. 103 з дня 12. травня 1924 р. в артикулах: 1) „Під кутом війни і мира" в устпах між словами а) „в Польщі" і „правда", б) „протесту" і „соціялістичний", в) „брехні" і „фактоpує", 2) Робітничі протести проти Мольщі" в уступах між словами „робітників" і „На віну", б) „заходів" і „Від ВУЦВК-у" в) „азантури" і „Вісти" і г) в уступі від слів „проти польських" до кінця артикули, 3) Титули другої і третої нотатки в рубриці „Новинки" містить в собі єство з § 65 а) з. к. і тому узнав доконану в дня 12. травня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні, в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 14. травня 1924 (Підпис нечиткий.)

Деукраїнізація червоної армії.

Ревеляції „Руля".

Власний кореспондент берлінського „Руля" подає, що українсько-харківський Совнарком почав дуже інтензивно переводити українізацію червної армії на Україні. Українізацію проводжено так завзято, що в деяких випадках воно доходило до абсурду. Всі низші середні а подекуди й вищі посади в армії заповнювано Українцями або такими Москалями, які знали вже, або дуже пильно виучували українську мову. Намічалося до трьох літ всю полудневу армію зукраїнізувати та зробити з неї щось подібне до давних славних полків Запорожської Січи.

З того нового українізаційного руху в червоній армії скористали всякі самостійницькі відділи та поплили масою в червону армію. Армія почала наповнятися петлюрівцями, махнівцями, григоріївцями та всякими иншими, — як каже кореспондент „Руля" — „осколками гремєвшей кагда то вольніци". Деякі „батьки" — отамани численних і до нині оперуючих на Україні повстанських загонів „умудрилися" позаймати навіть високі командантські посади. Вони впливали на червоноармейців у не дуже то прихильному для комуністичної влади дусі. Пішли поголоски про відділення України від СРСР., про ради без комуністів і т. д.

Попри таку небезпеку повстала небезпека ще й чисто оперативного характеру. Багато частин значно зукраїнізувалися, перестало розуміти директиви вищого командантського складу, що говорив у своїй більшости по московськи. А деякі полкові команди та штаби почали звертати писані директиви і накази неперечитаними з домаганням написати їх по українськи.

З огляду на таку наглядну контрреволюцію на останньому засіданню Всесоюзної Революційної Воєнної Ради рішено з поспіхом провести деукраїнізацію червоної армії на Україні та звільнити її від шкідливого елєменту. На внесок Фрунзе, що рік тому розпинався за українізацією, видано харківському народньому Військовому Комісаріятові наказ проводити навчання червоної армії два рази в тиждень на українській мові а чотири рази на московській. Рівнож наказано обсадити всі відповідальні командантські посади Москалями, зробити основну чистку армії та передати під військовий суд всіх тих, що важилися думати про „якусь там самостійність". „Так большевицька ліва рука — кінчить „Руль" — нищить те, що вспіла зробити права".

До тих ревеляцій „Руля" ми ставимося з великою резервою. Одначе подаємо їх до відома нашого громадянства з газетнього обовязку. Що українізація червоної армії на Україні відбувалась — це нам відомо. Але відомо нам також це, що йшла вона дуже пиняво та обмежувалася переважно до салдатської маси. Командантського складу вона майже не зачіпала. Що більше надію на інтензивнійшу українізацію офіцерського складу покладали всі на червоні офіцерські школи, в яких саме науку подекуди зовсім зукраїнізовано, завдяки чому мали з неї вийти українські старшини. І на них то покладали всю свою надію українізатори армії. Ані одного випуску тих українських старшин з червоних шкіл ще не було, отже й не могло бути тої інтензивности в українізації деяких полкових штабів, про яку говорить кореспондент „Руля".

Нарешті нам відомо, що крім командантського складу червоної армії істнує ще політичний склад її та політична розвідка. Не думаємо, щоби ці останні допустили до такого процесу в червоній армії, який змальовує „Руль". Та тенденції „Руля" нам ясні. Для нього все, що не робилося би большевиками, є негідне, невдатне та невідповідаюче старому російському імперіялізмові. Ми дивимося на реальну большевицьку дійсність крізь инші окуляри. Хиби й недостачі большевиків нам відомі, але відомі нам рівнож і добрі сторони їхньої політики а зокрема національної. І це саме й наказує нам ставитися до тих ревеляцій з резервою.

Наддніпрянська Україна.

Село.

На Всеукраїнському зїзді представників губерніяльних відділів соціяльного забезпечення (губсоцзаберів) рішено звернути окрему, пильну увагу на відповідне поширення та поставлення на належну висоту селянської української преси. В тому самому числі „Вістей" де пишеться про рішення зїзду в справі селянської преси, містить велику статтю секретар Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Буценко на тему: „Практичні Радянські справи в партійній роботі на селі". Стаття ця являється підготовчим засобом для чергової Всеукраїнської партійної конференції, а що писана секретарем найвищої державної установи та поміщена в офіціяльному орґані, то й носить характер офіціяльної програми партійної політики на селі, яку прийме конференція. Вся та програма міститься в таких точках: 1) Своєчасно інструктувати низовий радянський та партійний апарат про мету, завдання та методи державної політики й приватної організації; 2) Збільшити керовничу ролю районового партійного комітету (райпаркому) в роботі відповідних культурно-освітних інституцій і проводити цю роботу зрозумілою й рідною мовою; 3) Зазначити потребу проведення національного моменту в роботі сільських будинків, культурно-освітніх гуртків та всього партійного апарату, а також більшого поширення самої преси на селі.

Автор підкреслює в статті, що низовий радянський апарат, не розуміючи ваги українізації та й взагалі не розбираючися в радянській національній політиці, ставиться з легковаженням до українізації а в деяких випадках навіть негативно. На думку автора треба почати як найрішучійшу боротьбу з таким явищем.

Між иншим у статті коистатується таке: „З тих матеріялів, що маємо, видно, що низові робітники наших інституцій а також і широкі маси села не в достатній мірі свідомі революційної законности. До цього спричинилася, головним чином, слабосилість нашого радянського апарату, яка й виявляється часто в зловживанні владою та накладанні самостійних адміністративних кар низовим апаратом на населення. Не додержується теж і революційної законности в обсязі нашого цивільного і головне бюджетового права. Це виявляється в незаконности оподаткування та поборах, а також у заведенні доброхотних зборів і самоподаткування людности з порушенням законодавчих норм. Головним завданням нашої політики на селі — це досягти того стану, при якому єдиний сільсько-господарський податок був би дійсно єдиним, не маючи ніяких надбудівель. Слід рішуче стати до боротьби з доброхотними зборами".

З повищого найкраще можна судити про становище радвлади на селі та про взаємини її до селянства і противно. До опанування села ще дуже далеко тай питання чи взагалі коли вдасться комуністам його опанувати. Воно вже створило свій окремий світ, який пристосувало до пануючої влади, не захоплюючися нею в більшій мірі як це діється у всьому радянському Союзі. („Вісти" з 9. V. 924).

Український транспорт.

На другому Всеукраїнському Зїзді Представників промислу, торговлі та транспоту виголосив Олександрів реферат про сучасне становище українського транспорту. З реферату виходить, що швидкість руху особових поїздів дійшла до 80% передвоєнної, терміни перевозу вантажів становлять 1.5, порівнуючи їх з передвоєнними, а стан вагоново-товарового парку творить найслабше місце в залізничому госцодарстві. Направа відбувається вправді енергійно але в малих розмірах. З весною цього року ліквідується зовсім так зв. „теплушки" в особових потягах. У направі залізничого парку виробність досягла в 1923 р. 50-60% а лише у вийняткових випадках 80% передвоєнної. В дуже тяжких відносинах опинилися робітники транспорту. Морський транспорт цілковито відстав від сучасного стану чужоземних пристанів. Панкратєв зазначив у своєму рефераті про тарифну політику, що залізничу тарифу знизиться на 25% тому, бо товаро-оборот збільшився на 50%. Перевози на українських залізницях виносять у порівнанню з передвоєнними лише 39% а тарифи творять 98% передвоєнних часів.

(„Вісти" з 9. V. 1924).

Усунено 42.000 студентів.

Чернігівське „Красное Знамя" видрукувало 3-ого травня дані про результати „чистки" Високих Шкіл на Україні від буржуазного елєменту. Газета пише: „Відносно Високих Шкіл, то на Україні переведено дві генеральних „чистки", наслідком яких усунено з Високих Шкіл сорок дві тисячі студентів". Далі газета висловлює вдоволення, що комуністична партія не дармує а стоїть совісно на сторожі пролєтарського характеру Високого Шкільництва та провела чистку з належною і гідною енергією.

„Українізація".

Полтавський Губерніяльний Виконавчий Комітет видав місцевій газеті „Ізвестія" заборону друкувати свої розпорядки по українськи. Всеукр. Виконком запротестував проти такого розпорядку і заборона буде скасована. В Ромні окружний комісар заборонив поширювати київського „Більшовика", бо він, на думку комісаря, має „петлюрівський характер".

(„Русспрес").

Лист з Америки.

Побідний похід української пісні.

Остров West Key, в квітні 1924.

(Докінчення.)

Відсіля направились ми до Нов. Орлеана. Їхали по границі Мексика, вилазили з вагона тільки на концерти, а після концерту знов у потяг. Лише в місті El Paso (держава New Mexico) були три дні. З цього міста ми переїхали кордон Мексика і співали один концерт в мексиканському місті Juares. Співали на вільному повітрі в „Place de Toro". Мексиканці зустріли нас з радістю та вдоволенням, а особливо коли ми проспівали їм їхні пісні. Цей день був для нас святом, бо по перше вільний край, а по друге добре вино і пиво, чого в Америці ми не бачили, бо там тепер заборонено (prohibition). Через три дні ми були в Нов. Орлеані, сіли на пароплав і два дні їхали до острова Куби в Гавану. Край зовсім тропічний, в день величезна спека, в ночі дуже гарно. З зовнішнього виду Гавана вельми гарне місто, гарно забудоване, є великі будинки, парки, пляж, надзвичайно гарно забудована набережня вулиця. При чому підчас великих хвиль вся набережня вулиця заливається водою, але рух по вулиці всеж таки не спиняється. Автомобілі увесь час їздять в воді на пів аршина, а то й більше. І кажуть, що це буває тут частенько. Що ще тут гарного, то цигари, не дорогі та смачні. Щож до внутрішнього життя, то справа зовсім инша, місто збудовано по еспанському пляну, вулиці вузенькі і будинки пристосовані до теплого клімату. Кімнати без вікон, щоб було не горячо, всі кімнати виходять в середину будинку, а через те вони темні та мало привітливі. Більшість населення складається з получорних (метисів), що живуть дуже бідно і вулиці, які вони замешкують, вельми антисанітарні. Нарід тутешній дуже суворий і малокультурний, все життя цього острова в американських руках. Тому він і називається американським літниском. Багаті Американці частенько сюди наїзжають погуляти, попити, бо з Фльоріди сюди недалеко, шість годин їзди пароплавом.

І ось на цьому острові також є Українці, яких наша спільна недоля сюди закинула. Всього їх тут біля 300, зорганізовані через горе та нужду. Нема тут для них нічого, ні праці, ні грошей на життя. Самі казали, що приходиться иноді вишукувати хліб у сміттю, бо нема що їсти та ніякої роботи. А причин цього багато, ріжні соціяльні рухи, незадоволення урядом і т. и. Дуже часто чорні страйкують, тоді роботодавці набірають білих (імігрантів), через що велика ворожнеча до чужинців, і бували навіть випадки вбивств. Земляки наші не можуть проявити ніякої ініціятиви, живуть хто як може, деяку допомогу одержують від земляків з Америки, але це дрібниці, це гроші на один день. Чим могли, допомогали й ми нещасним землякам, та звернулись через газети до українських громад в Америці з просьбою допомогти Кубанцям переїхати швидче в Америку. Цей речинець правда вже й минув, але хтось робить перешкоди. Пробули на Кубі два тижні та знов прибули в Америку.

Теперішній відпочинок випадковий, не за згодою хору, а по бажанню імпрессаріо, що зробив перерву в контракті їзза революції в Мексику, вважаючи цей випадок як „форс мажор". Багато співаків запротестувало проти цієї перерви, здавалось навіть що справа наша загине та контракт буде розірваний. Відносини наші до імпрессарія та його до нас, трохи підірвані, але надіємось, що це загоїться. Контракту нашого залишилось ще півтора місяця та кожний приготовлюється до того, що може не будемо співати і треба буде самим на свій страх тут залишатись жити. Але я не покидаю надії ще на один контракт. Можна ще раз по Америці проїхати та навіть і в Мексико, де заслужили ми велику пошану, а може прийдеться побувати в Панамі, Венецуелі та загалом в Центральній Америці. Бажано це, але як складеться — не знаю. В розмові з Олександром Антоновичом Кошицем говорилось, що буде ще праця, але певного поки-що нема нічого. На мій погляд слід би ще попрацювати, особливо тепер в момент прибуття нашого автокефального епископа до Америки. Праця церкви і хору моглаб остаточно зєднати всіх Українців в Америці та високо піднести прапор нашого братерства і нашої організованости. І в таку хвилю не працювати булоб гріхом, але може все буде гаразд.

В. П.

З польських справ.

Не вязниці а клюби. — Лянція доброго тону. — Ще одні уповноваження. — Міністер Замойскі теж хоча довіря — Польська підводна фльота. — През. Войцеховскі і полковий прапор.

Сипляться без стриму енунціяції, експозе, заяви й обіжники, які, голошені з міністерської лавки у соймовій салі й реклямовані з натугою усієї енергії всякими постійними й принагідними агенціями й агентами, мають маніфестувати духа толеранції, справедливости, лібералізму й демократизму польського державного устрою й правління. Міністер судівництва — той самий, що про вину шпіонажі пок. Ольги Бесарабової говорив ще тоді, коли не переведено ніякого слідства — зволив відповісти ласкаво на інтерпеляцію посла Ланьцуцкого в справі переслідування політичних вязнів. Очевидно: „переведене слідство не виявило ніяких даних, що потвердили би закиди інтерпелянтів"... Вязничні келії опалювалося усю зиму згідно з опаловими нормами. Газети передається вязням щоденно негайно (!!). Лікарська допомога — негайна. Вступне слідство ведеться — по законам. І т. д. І кінчається відповідь справедливого міністра справедливости: „...міністер справедливости не найшов підстав до видачі яких небудь нових розпоряджень"... Того самого дня у келіях львівської судової вязниці розпочали голодівку політичні вязні, не можучи довше терпіти таких переслідувань.

А премер Грабскі ні сіло — ні лало нагадав собі, що урядовцеві ніколи не зашкодить — чемність. І вишкварив обіжник до всіх міністрів (!) і всяких инших державних можновладців польської республики, в якому наказує бути дуже ввічливими супроти інтересантів і публики, підчас урядування не пити чаю й не ходити на проходи та швиденько полагоджувати свої службові обовязки. Будучи послідовним премєр Грабскі вберe у дуже чемну форму своє домагання нових спеціяляних і надзвичайних уповноважень, які він зажадає (попросить!) у сойму в перших днях червня. Цим разом ті уповноваження мають торкатися справ ощадности, закордонних позичок та платничого й торговельного білянсів. Чемна вимога премер-міністра буде вступом до пленарної буджетової дискусії, яка правдоподібно розпічнеться дня 3. червня.

Коли промовили своє авторитетне слово міністри справедливости й фінансів (позавчора ми писали про говіркого міністра освіти), то й міністр закордонних справ не хоче бути позаду, тим наче, що його імя страшенне неприємно раз-пораз товчеться по газетних шпальтах. Отже в четвер має відбутись засідання соймої комісії для закордонних справ і тоді Замойскі виголосить експозе й від вражіння, яке воно зробить, залежатиме доля його міністерського портфелю. Взагалі Річпосполита не може нарікати на неохоту своїх керманичів до проявлювання ораторського хисту. Міністр військових справ генерал Сікорскі виголосив промову до морських офіцирів канонірки „ген. Галлєр" і — справедливість каже признати, що вибрав він цілком оригінальну тему: майбутність польської підводної фльоти! А президент Войцеховскі знову дістав нагоду до прославлення армії і підкреслення її великого значіння для миролюбности й братерства, — прибивши цвяшок до держака нового прапора 20 полку піхоти в Кракові.

Багато галасу знечевя.

Становище польської преси з преводу радянської ноти і метушня з т. зв. національними меншостями.

Як бомба впало рівночасно на Польщу і на польську публичну опінію три удари. Маємо на увазі протест французьких лівих політиків, письменників та вчених проти польського насильства у відношенню до національних меншостей, ноту Союзного Радянського уряду в обороні тих меншостей та ноту Німеччини в обороні Німців в Польщі. Під впливом тої бомби та під впливом французьких виборів замешкали в Польщі всі. Взяв собі до серця справу уряд і захлипується від неї вся польська преса.

Бож немалу річ зробив уряд, коли по пятьох літах безпардонного панування над т. зв. національними меншостями створив саме тепер комісію „з людей відомих з ліберальних почувань і з почувань голєранції" для остаточного вирішення тої справи. Ще більшу річ зробив Тугут, що став в оборони ендецької політики насильства і рішився збирати докази проти того насильства при помочі оглянення деяких польських тюрм.

Преса навіть вшехпольська не находить слів похвали для того хорого „на лівизну" шефа польської опозиції, що став у оборони ендецької політики. А нема що вже й казати про „поміркована" польську пресу в роді варшавського „Курєра поранного", який пише дослівно:

„Наша влада затягнула таким чином поважний довг вдячности супроти провідника опозиції, який дав доказ, **що, там, де ходить про добру славу держави, в нас не може бути партійних ріжниць та взаїмного підкошування на закордонній арені"**.

Золоті слова! Там, де ходить про нищення „інородців", там лівиця з правицею все творили і все творять в Польші однодушний і одноцільний фронт.

Та сама газета дуже жалує, що вся французька націоналістична преса не зважаючи на її зобовязання супроти Польщі затягнені у польській амбасаді в Парижі, не вважала своїм обовязком спростувати наклепів лівиці про польський терор. Один париський „Тан" помістив офіціяльну польську нотатку в цій справі та й то з додатком „подають з Варшави", що зміст тої нотатки цілком ослабило. Краще було би, на думку газети, як би тої нотатки не було. Ось невдячність! І це дійсно чорна невдячність, коли зрозуміти зобовязання націоналістичної французької преси до польського посольства в Парижі. А якого характеру були ці зобовязання це ясно читається між стрічками статті.

На адресу нац. меншостей звернена перестрога, що вони не сміють шукати опікунів а до того непокликаних за кордонами Польщі а вдоволитися польською конституцією, бо

„вони мусять зрозуміти, що шлях на який вступили, є найбільше фальшивий і кидає найповажнішу тінь на їх добрі супроти польської держави наміри... на скільки з того шляху не сходять, тратять рівночасно право до скарг перед світом на те, що їх тракується **як ворогів держави**".

Не знати хто споміж національних меншостей відпекується від цього останнього, або хто твердить противне? Нам такі невідомі. Нота большевиків, на думку газети, принесла величезну шкоду „державним" інтересам тих меншостей. І тому Польща мусіла на ту ноту крикнути: „Геть з руками".

Краківський „Час" жалує дуже, що спроби д-ра Новака і ген. Сікорского з часів їх премієрування в напрямі розвязки того питання до нічого не довели завдяки „так зв. народовому урядові". А далі він пише таке:

Появилася вістка, дотепер не провірена, немов би то уряд наміряв зажадати для себе окремих уповноважень у цій справі, бо розуміє, що парляментарне полагодження тої справи в спосіб згідний з добром держави стрінуло би великі трудноші та перешкоди".

Ревеляція цікава, але цілком не така многонадійна для інтересованих як для „Часу". Що представляє собою теперішний уряд і як береться до розвязки тої справи, національні меншости бачать. Склад урядової комісії також промовляє за специфічно польською толєранцією і вирішує долю меншостей без їх участи. Найкраще заступить їх домагання чи не Ст. Грабскі, правдивий знавець і найщирійший висловник правдивих „кресових" меншостей.

Про ноти німецьку й большевицьку „Час" пише дослівно так:

„Недотепні німецькі та большевицькі спроби вмішування у внутрішні справи повинні бути відперті з місця з такою енергією, якої ужито супроти нас. В опінії Парижа належить довершити вияснення, на якій пересаді та на якій неправді оперта відозва під титулом „Білий терор" в Польщі. **Не слід на всякий випадок легковажити** того голосу радикальних політиків і письменників, яких більшість носить европейські імена".

А далі йде „славословіє" для Тугута, що починає регабілітацію Польщі від тюрми, чим ще яскравійше підкреслює слушність французької відозви.

Виймково критично до заінавгурованої урядом комедії розвязування національної проблєми в Польщі постаьився сен. Б. Лімановскі, відомий ідеольог польського соціялізму на сторінках варшавського „Роботніка".

Він виходить із заложення, що держава істнує для населення а не населення для держави. Він ставить польській суспільности на зразок найсильнійшу державу на світі Англію з її конституцією, з її ірляндським питанням і з назріваючим шкотським питанням, що буде вирішене на подобу ірляндського.

Про польську політику пише:

„Така національна політика, яку на жаль вели і ведуть досіль польські уряди є просто противежною самоуправним настроям Европи. Звідти й походить неприхильне відношення її (Европи) до нашого народу. Вона добачує в ньому кривдника та невдячника за поміч, яку йому уділено для його власного визволення. А таку політику кривди ми робимо саме головно у відношенню до народів, з якими наша історія братала нас і єднала (!?). Всупереч нашим повстанчим відозвам, що покликували ті народи до самостійного життя, всупереч декретам з 1863 р., які запевнювали їм рівноправну участь у воскресшій Річпосполитій, нинішня польська політика пішла слідами Бісмарка і Столипіна. І осягнула той наслідок, що навіть у найбільш братерськи настроєних Білорусів викликала ненависть".

Про урядову комісію „знавців" Лімановскі висловлюється скептично та з недовірям.

Дрібні вістки.

Д-р Бенеш був принятий папою 17. Травня. Розмова тривала пів години. З Риму удається Бенеш на Сицилію, де стріне ться з президентом Масариком.

Мусоліні виїхав до Медіоляну для стрічі з бельгійськими міністрами Тені та Іманс.

Мек Донельд рішив удатися особисто до Парижа для переговорів з французьким премієром міністрів.

Ґанді заявив, що індійські національні посли візьмуть утасть в працах провінціональних парляментів та припинять обструкцію. Рівнож заявив він, що бойкот англійських товарів у Індіях припиниться. Все це свідчило би про нову тактику боротьби з англійським режімом в Індіях.

Португалія загрожена новою революцією. Першою її познакою є ґенеральний страйк почтовиків, в наслідок якого цілковито перерваний звязок із провінцією. Страйкуючі послугуються зброєю.

Туркестанські повстанці почали велику офензиву проти большевицьких військ при помочі важкої артилєрії.

Грецька королівська династія має переселитися на стало до Італії, на що згодився уряд Мусоліні.

В Берліні ведуться інтензивно переговори між поодинокими ґрупами давної великої коаліції в справі створення нового кабінету.

Прогнані окупантами в Порура німецькі робітники в числі 130.000 і арештовані Французами в числі 1200 протестують перед цілим світом проти французького насильства, доконаного над ними і остаючого в силі ще й тепер, коли пасивний спротив Порурі зліквідовано. Вони домагаються повороту до Поруря.

В УСРР випущено по день 7. травня ц. в. срібні монети на суму 21,763,550 рублів. З тої суми ввійшло в оборот 13,249.789 рублів. Таким чином на складах народнього комісаріяту фінансів лишилося понад 8 міліонів рублів срібної монети. Срібна монета становить у відношенню до всьої маси грошей СРСР ледви 3 проц.

Перше засідання нового французького парляменту відбудеться в неділю 1. червня.

Англійсько-турецькі переговори в справі муссольської нафти почалися в Константинополі.

Румунсько - большевицька конференція, перервана недавно в Каменці-Подільському, відновиться в початках червня. На ній має бути заключений договір про плавбу на Дністрі та про репатріяцію.

В німецько - большевицькому конфлікті, що повстав у звязку з ревізією у берлінському большевицькому посольстві, Німці придбали новий атут. Арештувавши тепер Боденгардта, який саме й був безпосередною причиною вмаршу німецької поліції до будинку сов. посольства, поліція ствердила, що він був урядовцем сов. торговельної місії і на 4 тижні перед ним. виборами дістав платну відпустку як передвиборчий комуністичний агітатор у південній Німеччині.

Свято культури.

В неділю 18. ц. м. у великій салі „Народнього Дому" у Львові відбулася святочна академія—концерт в память 350-ліття появи першої надрукованої у Львові української книжки Івана Федоровича. Ініціяторами й впорядниками свята були українські друкарські робітники, які за цю прегарну ідею віднесли вел. моральний успіх. Бо організоване ними свято перетворилось у могутню маніфестацію усіх українських культурних робітників у найширшому розумінню. Велика саля „Народнього Дому" давно вже не памятала такого натовпу людей, що прийшли вшанувати память одного з тих малих синів народу, що створили велике діло. На програму свята склалась коротка вступна промова голови друкарської організації Володимира Кубіцького, реферат проф. д-ра Іляріона Свєнціцького, привіти й концертова частина. Першим, що виголосив привіт, був проф. д-р К. Студинський, як голова Наукового Т-ва ім. Шевченка. По черзі промовляли: Михайло Галущинський (від „Просвіти"), Константина Малицька (від У. П. Т.), д-р В. Кучер (від Т-ва наук. викладів ім. П. Могили), д-р Степан Федак (від сенїорату української Ставропігії), дир. І. Громницький (від „Учительської Громади"), Мілена Рудницька-Лисяк (від „Союза Українок"), ред. Б. Скалян (від Окружної Ради Професіональних Організацій — по польськи), А. Гаврилко (від українських приватних урядовців), А. Древняк (від Союза переплетників), Антін Гоявічинський (від ґреміюм власників друкарень), Дудич (від громадських робітників м. Львова) і А. Кусик (від Т-ва друкарських робітників „Огнище"). Директор друкарні „Діла" п. П. Буняк відчитав надіслані й передані йому привіти: від Сенату Українського Університету у Львові, Української Високої Технічної Школи у Львові, Національного Музею, Учительства приватних шкіл У. П. Т., Української Краєвої Студентської Ради, Секції Українського Студенчського Союза у Станиславові, Сокола-Батька, Т-ра „Зоря", Музичного Товариства ім. Лисенка у Львові, Співочих Тов. „Боян" і „Бандурист", українських книгарень і видавництв, від часописів: „Діло", „Свобода" „Заграва", „Новий Час", „Громадський Голос" і ін. Концертову частину виповнили продукції мужеських хорів „Бандуриста", „Огнища" й „Зорі" та тенорове соло оперового артиста К. Андрієнка. Надзвичайно вміло підібрані пісні одностайного ідейного характеру („Вічний революціонер", „Було колись", „Прометей", „Пролетарська пісня") у прегарному виконанню ще більше зміцнили настрій бодрости, який панував на тому святі революційного поступу духа.

* * *

Як довідуємося, організаційний комітет свята постановив на зібрані гроші видати книжку, присвячену Ів. Федоровичеві Редакцію цього збірника обняв проф. д-р Іл. Свєнціцький.

* * *

Того самого дня вечером в городі друкарської організації в тісному ґуртку товаришів святкував п. Осип Гузар вельми заслужений і загально шанований складач друкарні Спілки „Діло" 50-літній ювілей своєї праці. За столами на вільному повітрі засіло пів сотні друкарських робітників з дружинами, а серед них сеніор-товариш п. Осип Гузар. З громадян явилися на цьому святі проф. М. Галущинський, проф. д-р Іл. Свєнціцький, ред. „Вперед" Ів. Квасниця і ред. „Діла" Ф. Федорців. Сердечною промовою повитав шан. ювілята директор друкарні „Діла" п. Порфір Буняк, підносячи, що рано друкарські робітники святкували 350-літній ювілей української книжки і шанували память великого культурного сподвижника Ів. Федоровича, а вечером віддають пошану за півстолітню працю сво-

му найстаршому товаришеві. З черги промовляв від редакції „Діла“ ред. Ф. Федорців, а від Видавн. Спілки „Діла“ проф. М. Галущинський. Зворушений відповів довшою промовою шан. ювілят, малюючи життя-буття робітника та вказуючи на ті успіхи, яких доконало зорганізоване львівське робітництво на протязі пів століття, а до чого доложив неодну цеглинку. З приводу свого ювилею зложив п. О. Гузар на рукв проф. Галущинського 10 дол. на „Рідну Школу“ і на руки ред. Федорцева 10 дол. на професійну організацію українських журналістів, а 10 дол. на сироти по друкарях.

Серед сердечного настрою, піддержуваного товариськими розмовами і стрілецькими піснями, свято протягнулося до пізної години, полишаючи у ювілята і учасників найкращі спомини.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу“.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (109) числі „Діла“ сконфісковано три клаптики з передової статті п. н. „Ахилева пята“, кілька речень з допису про шкільне віче в Тернополі та про виїмковий стан у Яворові і звістку про авдієнцію делегатів українського „Обєднання“ в Америці у держ. секретаря Гюза, Ту звістку ми передрукували за перемиським „Українським Голосом“; у Перемишлі не сконфіскували її, зате у Львові цензура скреслила її.

— **З театру „Бесіди“.** З огляду на концерт „Міщанського Братства“ вистава премієри „Блакитний лис“ відбудеться не у вівторок, а в середу 21. травня. В головних ролях: Голінська, Орлян, Беналь, Залуцький і Крушельницький.

— **Великий концерт заходом Міщанського Братства** при ласкавій співучасти оперових артистів: п. О. Параконяк-Козакової, І. Романовського, М. Винницького і хорів під дирігентурою Льва Туркевича відбудеться у вівторок дня 20. ц. м. в салі „Народнього Дому“ о год. 7·30. Білєти можна ще дістати в „Доставі“, а від години 6-ої пополудни при касі в „Народнім Домі“.

— **Катастрофальна хуртовина в Скалатчині.** Над скалатським повітом пронеслася хуртовина, якої не памятають люде від десяток літ. Багато мостів зірваних. Засіви знищені зливними дощами й сильним градом. Буря нанесла величезні шкоди. Блищі подробищі покищо ще надійшли.

— **З червоного раю.** Окружним шляхом надійшли глухі вістки про бунт вязнів в т. зв. Олександрівській вязниці в Іркутську. Для заведення ладу покликано військо; всіх провідників бунту розстріляно. Апеляційна палата в Москві вирішила, що присуди, видані військовим судом V. армії, на підставі яких розстріляно 71 цивільних людей без відома цивільного суду — були справедливі й законні..

— **Голодівка політичних вязнів.** В суботу 17. ц. м. в ославленій слідчій вязниці при вул. Баторія у Львові розпочали голодівку протесту слідуючі українські політичні вязні: Ярослав Селезінка (кол. член уряду през. Петрушевича, якому закидують провини з перед 14. березня 1923; сидить вже близько пів року без акту обвинувачення). Ст. Герц, Ірина Вахнянинова, Зелений (з Перемишля) і інж. Андрій Мельник (арештований тиждень тому спеціяльно висланим агентом на місці посади в Осмолоді й перевезений до Львова; причина арештування так само невідома). Всі названі політичні вязні домагаються: приспішення слідства, доручування їм цензурованих газет і окремого помішення від звичайних бандитів, з якими вони, старші інтелігентні люде — в більшости з вищою університетською освітою! — мусять сидіти у спільних келіях! Лідери польської „соціялдемократії“ і партій, що своєю назвою підносять на глум слово „визволення“, мають нову нагоду обурюватися французьким протектом і авторитетно заявляти, що закиди французьких інтелектуалістів щодо відносин у польських вязницях є з ґрунту брехливі.

— **Сенатор Річи ексклюдований американським судом!** Оставлений сенатор Гамерлінґ, якого тільки що за 600 мілионів мар. п. реклямували всі польські газети за його патріотичну діяльність під час останньої його подорожі до Америки, саме тепер судовим присудом є позбавлений американського громадянства. „Дзєнніх Польскі“, що виходить у Детройті (Зединені Держави) в ч. 100. з дня 26. квітня ц. р. повідомляє, що прокуратор ню-йоркського дистрикту зажадав одібрання Гамерлінґові права громадянства Зединених Держав, яке він дістав о шуканчим способом. Федеральний судія Ганд видав присуд, який має не стільки формальне значіння, скільки до всіх дотепер ніших компромітацій отого „стовпа“ хієно-Пяста й приятелі Корфантого додає ще одну грандіозну компромітацію.

— **Німецький кардинал і школа.** Чікаговський кардинал Мунделяйн виголосив у Римі промову, в якій так представив католицьку церков в Америці: „Католицькі школи так множаться, що не можуть пом'стити всіх учнів і настарчити учителів. Католицькі семинарі переповнені питомцями, католицькі церкви переповнені вірними, маси їх приступають до сповіди і причастія“. На те відповів папа римський: „Двотисячолітний досвід католицької церкви вчить, що яке духовенство, такий народ у кождій країні під сонцем. Ви там дбали і працювали над народом ви були моральні та чесні й вашим прикладом виховали нарід“. — Мунделяйн се Німець. Цікаво, що в своїй промові до папи на першім місці згадав школу. Церковні достойники инших національностей вважають кориснійшим говорити спершу про — целібат..

— **Спішіться** вже за літа з замовленням футер, жіночих плащів і т. п. Полекші в сплатах в одинокій українській кушнірській фірмі П. Карпяка у Львові вулиця Куркова 11а. 1896а) 1—10

ОСТАННІ ВІСТИ.

Уряд для нац. меншостей сх. Европи.

„Курєр Гданьскі“ звідомляє: В Гданьску робиться приготування до утворення Високим комісарем Союза Народів уряду для справ нац. меншостей Східної Европи. Утворення цього уряду є в звязи з рішенням, яке ухвалив соціольогічний конґрес у Римі. Оконечний реченець отворення уряду має устаглити секретар Союза Народів.

Справа нац. „меншостей“ в Польщі.

З Варшави звідомляють, що премієр Грабскі в справі національних меншостей безпосередньо звернеться до заінтересованої сторони, себто до нац. меншостей. Праці йтимуть довірочно. По скінченню праць Грабскі предложить соймови ряд внесень а палата мусітиме усталити інтерпретацію уступів договору нац. меншостей відносно непольського шкільництва. Праці правительства обіймають не лише українську й білоруську справу, а цілий комплекс справ усіх національностей на терені Польщі. Справу кожньої національности трактуватиметься індивідуально. Деякі соймові угрупування (Визволенє) хотіли би трактувати окремо українську й білоруську справи. Правительство видасть обіжник із наказом ліберального трактування дезидератів нац. меншостей; уможливлення плекання рідної мови й культури, як теж дозволу порозуміватися нац. меншостям з властями на їх рідній мові. Одначе це не значить, щоби правительство хотіло допустити до пересади, себто до накинення мови меншостей на територіях, замешканих мішаним населенням тим, котрі хочуть користати з добродійства мови і польської культури.

19. ц. радило над справою нац. меншостей плєнум союзу послів ППС. Комісія трьох (Дашиньскі, Недзялковскі, Жулавскі) утворена свого часу для опрацювання відносного проєку, предложила проєкт територіяльної автономії для територіяльних меншостей. Засідання мало характер довірочний. Відомо є лише, що клюб ППС. акцептував становище пос. Барліцкого на „кресовій раді“.

Литовська демонстрація під Вильном?

„Дзєннік Вілєньскі“ (нар. дем.) подає вістку, що Литовці за апробатою ковенського уряду приготовляють масові демонстрації під Вильном на Зелені свята. Кількадесятьтисячним товпам товаришитимуть духовники. Буде це процесія до Кальварії з хоругвами, дітворою і т. д. Домагатимуться, щоби їх перепустити через границю. Литовські стрільці (шавліси) перегруповуються, доповнюють узброєння. Вони товаришитимуть походови і в разі потреби виступлять в його обороні. „Дз. В.“ пригадує, що свого часу литовський орган „Лєтуда Ритай“ приніс вістку, будьто би й вільенські Литовці приготовляли велику політичну демонстрацію литовських паломників на Зел. свята під назвою „святих пісень“.

100 міл. дол. для Німеччини.

През. Кулідж апробував проєкт закона в справі позички 100.000.000 дол. для Німеччини.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ЗІЗД ТОВАРИШІВ,

що здавали в р. 1899 іспит зрілости в академічній гімназії у Львові, відбудеться дня 19. червня 1924 (дат. Боже Тіло). Збірна точка; Волоска церква год. 10 рано. Товаришів, що схочуть взяти участь в зїзді, проситься зголоситися до Евгена Величковського ем. судді в Коломиї вул. Староґанчарська ч. 25. 1914 1—3

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Львівський Народ. Театр Української Бесіди під дир. О. Гадзінка. — Львів вул. Шашкевича 5.

В середу 21. с. м. Премієра: БЛАКИТНИЙ ЛИС“, пєса на 3 дії Герчега.

Білєти заньше до набуття в „Союзнім Базарі“ вул. Руська ч. 20, в день вистави, в неділі і свята від год. 10—12. і 2—7. при касі театру.

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

СВЯЩЕНИКА, що купив комплєтний самовар дня 13 травня в комісовім склепі вул. Коперника 22, а забув пакунок проситься о подання свого адресу. 1910 1-2

НЕГАЙНО потрібна господиня — кухарка до сільського господарства на селі, зголошення на адресу: Н. Дичковський. Хмелівка п. Дарахів. 1911 1—2

ПОСАДИ до варяду домом пошукує жінка, розуміється добре на сільськім господарсві. Письменні зголошення до Адм. „Діла“ для З. Т. 1912 1—1

ЗДОРОВИЙ сильний мущина, літ 28 з майном, середнього образування, старшина УГА. бажає пізнати панночку, молоду вдову або сільську дівчину з відповідним майном в цілі женячки. Зголошення до адміністрації під „Геройська минувшість“. 1900 3-3

ПОШУКУЮ жінки, що занялася би кухнею та домом. Зголошення слати на адресу Юстина Грабець жінка священика в Висоцьку вижнім п. Борівя коло Турки|Стр. 1913 1—1

ОКАЗІЯ! Футро з тхорів дешево до набуття зараз в кушнірській робітні Карпяка, вул. Куркова 11 а. 1895 3-5

БЕЗДІТНЕ супружество пошукує жінки, що вміла би добре варити та прятати. Зголошення на адвесу инж. Лев Сеник, Копичинці П. Б. О. 1901 3—3

ТОРГОВЛЯ В. Свища в Надвірній приме зараз помічника з ділу корінного, котрий мусить бути добре обзнакомлений з буфетом і кімнатою до снідань. 1904 2-5

РУТИНОВАНИЙ конціпієнт в провінц практикою обійме негайно посаду. Зголошення до адміністрації під „Конціпієнт“ 1886 3—3

НА ПРОДАЖ 6 і пів морґа поля в одним куснику при залізничій стації по лешевій ціні. Блищих інформацій уділить Сідельник, Львів, Руська 3|II. канцелярія Союза Українських Інвалідів. 1895 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентичне заведення

д-ра Шимона Рапопорта і Якова Насса.

ЛЬВІВ. вул. Синстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 1916 1—10

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Кружка У. П. Т. в Турці над Стрием відбудуться в неділю, дня 25. мая 1924 о год. 4. попол. зі слідуючим дневним порядком: 1) Відкриття зборів. 2) Відчитання протоколу з останніх заг. Зборів, 3) Звіт уступаючої Старшини і Контрольної Комісії Кружка, 4) Вибір нової Старшини та Контрольної Комісії, 5) Внески.

Взиваємо українське громадянство Турчанщини взяти у зборах як найчисленнійшу участь і тим задокументувати, що справу „Рідної Школи“ вважає за найважнішу.

Старшина Кружка УПТ. в Турці н|Стр 1915 1—1

КОНКУРС

Старшина Кружка УПТ. в Станиславові за згодою Головної Управи УПТ. у Львові розписує отсим конкурс на посади учительок (учителів) при дівочій гімназії УПТ. з правами прилюдних шкіл в Станиславові а саме: 1) математики-природи, 2) філольогії (латинська мова як головний та українська мова як побічний предмет навчання). Першенство мають кваліфіковані учительки. Вимагається повної кваліфікації (іспит, або абсолюторія з конечним докінченням кольокв. свідоцтв з відповідних предметів. — Подання зі залучниками належить вносити до Дирекції прив. дів. гімн. УПТ. з правом прилюд. у Станиславові вул. Милова ч. 89 — до дня 20. червня 19[illegible]

За Старшину Кружка УПТ.

Н. Даниш, голова. 1906 *Д-р К. Кисілевський,* секретар. 2-6

ПОЗІР! ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ,

що у ЛЬВОВІ вул. Потоцького 58 істнує перша українська фабрика мила

„МУТА“

ведена заграничними фаховими силами — **виробляє мило першої якости і нічим не уступає заграничним фірмам.**

— ЦІНИ КОНКУРЕНЦІЙНІ. —

Попирайте власний промисл! **Кождa українська жінка купує від нині мило лише фабрики „МУТА“.**

1902 **ЖАДАЙТЕ ВСЮДИ!!** 2—3

ПОЗІР ЛІТНИКИ!

Жадайте всюди в купелевих і кліматичних місцевостях цукорків першої української фабрики

„НОВА ФОРТУНА“.

Нехай скрізь по краю розійдеться наш товар і усуне чужий. Заосмотрюйтеся в цукорки нашої фабрики, вони придадуться Вам на проходах і прогульках.

Управа фабрики доложить усяких старань, щоби вдоволити найбільш вибагливі вимоги Сими днями буде їздити наш заступник, просимо о числені замовлення. У Львові можна замовляти в склепі

„НОВОЇ ФОРТУНИ“ вулиця РУСЬКА число 1. 1889 3—3

За Редакцію відповідає [illegible]. Кизьми

Здрукована Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 111 (10 204). Львів, четвер 22 травня 1924 Почтову належність оплачено ґотівкою. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 12 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13.000000 кр. Зміна адреси 1.000000 мк.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

In causa sua.

Перед кількома днями лідер „визволенців" пос. Тугут вислав до чолового представника французької лівиці п. Пенлеве лист такого змісту:

„Кілька тижнів тому в Павижі мав я приємність і честь пізнати Вас. Незвичайно милий спомин нашої розмови осмілює мене звернутися до Вас в справі, яка має для мене дуже прикрий характер. Кілька паризьких щоденників з 2. травня опублікувало відозву під написом „Білий терор з Польщі", що займається страхіттями польських тюрем. Ця відозва підписана багатьома знаменитими Французами, між иншими і Вами. З приємністю ствердкую, а вважаю своїм обовязком сказати це з усею щирістю, що факти — подані у відозві — є згідні з правдою в нечувано малому ступні, а висновки — виведені на основі зібраних фактів — є фальшиві. Не хочу тим самим сказати, що польська тюрма є ідеалом. Польська держава є молода, і може бути, що її інституції ще не стоять на тій самій висоті, що в державах, що все були вільні і незалежні. Але твердити в цих умовах, що в „Польщі панує терор", значить впадати в недопустиму пересаду. Являюсь головою спеціяльної комісії, покликаної соймом вже кілька місяців тому для перевірки організації нашої тюремщини, яку ми одержали в спадщині по займанцях. Членами тієї комісії є теж представники національних меншостей, Жид і Білорусин, а також посли робітничих і хлопських партій. Висліди цієї парляментарної інспекції перешлю Вам в часі можливо найкоротшім. Якщо предложених проектів не погодяться з поглядами більшости комісії, перешлю Вам теж їх votum separatum. Не хотів би я бути несумлінним адвокатом, що боронить кепської справи, ані фальшивим патріотом, що має дві справи, одну для свойого краю, а другу для закордону. Правда є одна, і я постараюся зібрати всі її елементи. Може було би краще, колиб я міг перевести цю працю спільно з Вами. Вже таки маю надію, що Ви не будете сумніватися в моїй льояльности і в правдивости дат, які Вам перешлю. Також сподіюся, що маючи в руках вислід нашої ревізії, Ви піддасте згадану відозву об'єктивній критиці та зробите все, що буде можливе, щоби усунути з моєї країни понуру тінь, яку ця відозва кинула на неї. Прийміть і т. д. — *Стан. Тугут*".

Угольним принципом всякої обєктивности є теза: „Nemo iudex in causa sua". Та инших поглядів є пос. Тугут, той сам, що недавно критикував польське судівництво з приводу процесу Лєдніцкі-Василевскі. Він навпаки строїться в крикливі пера псевдо-обєктивности і бере на себе оборону польської тюремщини перед культурним світом. Він, голова комісії для розсліду відносин на українських і білоруських землях, комісії наскрізь мертвої з його власної вини, що на протязі цілого *пів року* ані разу не була скликана, що не вийшла навіть зі стадії передвступних формальностей, — аж після появи французького *протесту скликує* **перше** її засідання тільки на те, щоби випустити маніфест до польської поліції, щоби її попередити про свій приїзд і дати їй змогу до вчасних підготувань на тюремну „патьомківщину". *Пос. Тугут*, голова одного з найбільших соймових клюбів, навіть не завдав собі труду переглянути стенографічні протоколи польського сойму, перевірити внесені інтерпеляції, заглянути до української, білоруської й робітничої преси, яка — окайданена постійною превенційною цензурою, все таки час до часу подає численні факти надужить і систематичної самоволі. Варто булоб, щоби оборонець польського тюремного „ідеалу" (що за ніжність у вислові!), в почутті взятого на себе обовязку запитався тих багатьох тисяч битих і катованих, поневірюваних і насилуваних про їх погляд на „ідеал" польської тюрми — заки зважився насилувати правду і кинути піском у вічі культурного світу. Може тоді в ньому збудилось би сумління людини і принціпи звичайної буденної моралі сталиб для нього хоч в такій мірі обовязуючими, що він закинув би непочесну ролю „несумлінного адвоката" і „фальшивого патріота" та не говорив би про „пересаду".

Коли ми кинемо оком на пятьлітнє панування відродженої Польщі, коли пригадаємо собі смерть розстріляних без суду о. Ост. Нижанковського, о. Галібея, держ. секр. М. Мартинця, студ. Сендецького, Юри Готича і багатьох инших, збірні могили „Бущопів" і инших таборів, події на Гуцульщині 1920 р. і недопущення до великого гуцульського процесу, події в Заболотові, садистичне знущання над Ст. Федаком, безліч політичних процесів, арештування в часі нелєгальних виборів майже 20 тисяч українських громадян (селян, робітників, інтеліґенції), звірські знущання над невинними людьми в часі виборів, крайний терор супроти тих, що стояли на становищі права, переслідування студенства й українських високих шкіл, бомби в „Просвіті", Наук. Т-ва ім. Шевченка і „Акад. Домі", мутну хвилю розперезаної провокації, яка ще й сьогодня тріюмфує на вдоволення пос. Тугута, справу пок. Бесарабової і т. д. і т. д., — то прийдемо до переєвідчення, що ця тюремщина займає більший простір, як собі уявляє пос. Тугут. Сьогодня слід би говорити не про перевірку львівської чи білостоцької тюрми, але про ліквідацію — так сказатиб — „націоналізації" тюремщини у відношенні до непольських народів.

Колиб „герой нашого часу" посол Тугут раз проявив громадянське сумління і колиб очевидно раз захотів бути чесним з собою, то він не брався би виступати як „iudex in causa sua". Бо хібаж він не є членом тієї нації, яка як Марко Проклятий несе на собі великий тягар безлічи гріхів супроти непольських народів, а в першу чергу супроти Українців і Білорусинів. Він здобувся би на відвагу і геройство та замісць вбиратися в тогу покутного адвоката запропонував би культурному світові прислати окрему комісію для розслідження положення на українських і білоруських землях. Він віддав би голос обєктивним суддям, нехай вони судять польську культуру, польську практичну конституцію, польський „ліберальний" режім. Та цього він не зробив мабуть тому, що це було би нарушенням фальшивих суверенних прав Польщі, а над тюрмами ця „суверенність" є справді необмежена.

Пос. Тугут виступає як „iudex in causa sua" і в тому характері в пятницю (23. ц. м.) вибірається до Львова. Як же ми, українські громадяни, можемо представити собі ту об'єктивність комісії і комісії пос. Тугута? Теоретично можемо допустити дві можливости. А саме: 1) що це є звичайна комедія, груба і брутальна, що це очевидна формальність, що метою посла Тугута є виказати, що польська тюрма в цих „ідеальних" відносинах все більше зближується до „ідеалу" та що протест найбільших умів сучасної Франції є побудований на фактах, які „в нечувано малому ступні є згідні з правдою" і 2) що—започатковуючи після півріччної крайньої безчинности сповнення прийнятого обовязку — пос. Тугут має добру волю, що він щиро бажає висвітлити польську тюремщину.

В однім і другім випадку нашим обовязком є допомогти п. Тугутові і його комісії виповнити своє завдання, подаючи з нашого боку як найбільше фактів і матеріялів. Правда, що в згаданій комісії нема ані одного Українця, хоч справа йде про нас. Та ми не сміємо цим зражуватися, а навпаки мусімо виявити як найбільшу активність. З тією метою всі заінтересовані чинники, в першу чергу політичні партії, пошкодовані, не лиш теперішні, але й бувші вязні, оборонці з безчисленних процесів—повинні подати комісії весь так багатий матеріял. Мусимо вимагати не тільки формальної перевірки тюрем, але і вказати на modus procedendi поліційних і навіть судових чинників (передержування в поліційній тюрмі по кілька тижнів замісць 48 годин, держанням цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні, в найближшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 14. травня 1924.

(Підпис нечитний.)

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Два сумління.

Варшава, 17. травня 1924.

Маніфест французьких діячів про білий терор у Польщі зробив величезне враження в політичних колах Варшави, а особливо у соймових клюбах. Заметушився, загудів політичний рій, усе часово відійшло на задній плян перед всесвітнім скандалом. Поляки, як завжди, невчасі кинулися рятувати справу, як завжди рятують вони її не реальними засобами, не боротьбою з лихом, а самими фразами, красномовною фантазією та запевненнями, що — мовляв — чорт зовсім не такий страшний, як його змалювали Французам їхні інформатори з Польщі. І цікаво зазначити, що наперед усіх біжить не ендеція, не хієна, а якраз лівиця. Ви вже читали пишного листа, який склав до п. Пенлеве лідер „визволенців" пос. Тугут. В соймових колах запевняють, що над цим листом значно більше попрацював пенсовець сенатор Познер аніж Тугут... Показується, бачте, що старі й поважні французькі діячі такі дурники чи принаймні наївні люде, що повірили першому-кращому брехунцеві і підперли його своїми славними, всьому світові відомими, іменами.

Само собою зрозуміло, що в клюбах „національних меншостей" цілком инакше ставляться до цієї історії.

Я мав ширшу розмову про французький протест проти польського терору з головою українського парляментарного клюбу п. сенатором Черкавським. Він зазначив, що той протест швидче поменшує, ніж перебільшує страшну дійсність — принаймні у відношенні до Волині, яку бесідник близче знає і спостеріґав. Шановний п. сенатор навів мені цілу низку фактів, які це стверджують, розповів про недавній арешт 200 селян, про те, що в дубенській вязниці розпочав голодівку керовник місцевої „Просвіти", заступник самого п. сенатора п. Сенюк, що священик української автокефальної церкви о. Проквюк, відбувши призначений йому термін у луцькій вязниці, затримується, а навіть роками замісць 3-ох місяців, доконування трусів і арештувань поліційними органами без судового наказу, поведінка в часі пол. слідства, відносини у вязницях і т. ин.), домагатися провіренні фактів, поданих нашою пресою, вимагати переслухання оборонців, жадати розгляду організації органів публичної безпеки (поліції і дефензив всякого роду) та прослідження кваліфікацій і минулого поодиноких поліційних самодержавців. В цій справі, яка може здаватися дрібною, а головно недоцільною ізза складу комісії і тенденцій пос. Тугута, все таки слід нам виявити активність і цивільну відвагу. Не лякатися того, що опісля кожного сміливця може досягнути страшна пімста розпаношених самодержців, тільки у всій повноті і наготі виявляти правду, висвітлювати страшну дійсність, бити у великий дзвін, бо тільки таким чином можна здерти заслону з варварства і з дикунства.

Як згадано, теоретично є дві можливости намірів пос. Тугута. Розкривши гегенну нашого життя ми або причинимося до поправи відносин, що менше правдоподібне, або здемаскуємо хитрість, фальш і облуду тав. польської демократії та тим чином зміцнимо прогрес французьких поступовців, що більше правдоподібне. І тому ми в протиставленні до польського „iudex in causa sua" мусимо теж ділати „in causa sua". *Ф. Федорців.*

Пр. 401/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" ч. 104 з дня 14. травня 1924 р. в артикулах: 1) „Війна і мир" в устуді між словами „смертоносною зброєю" і „такою самою справою" містить в собі єство злочину з § 65 а) так. карн. і тому узнав доконану в дни 14. травня 1924 р. конфіскату за оправданем нарядив знищен-

наний там надалі, бо прокуратор вимагає, щоб йому було дано кари чотири роки, а не рік і т. д. і т. д.

— А що робиться на поліційних станицях та в дефензиві і про що зовсім не згадує французький прогест, — те й уявити собі трудно. Там бють мертвим боєм; кий та резина — ото є щоденний і звичайний засіб допитів арештованих. Голоси посольського клюбу в цій справі систематично затримуються, але ми знайдемо спосіб, щоб ширше поінформувати суспільність і це буде зроблено в скорому часі. В кожному разі ми незвичайно вдячні славним французьким діячам за те, що вони відкрили перед світом хоч один рубчик нашого нестерпного лиха.

— Чи правда, що посольський клюб надсилає до Франції офіційну подяку за виступ з приводу білого терору?

— Так, ми сьогодня посилаємо на руки п. Пенлєве нашу найщирійшу подяку за цей шляхетний крок його й товаришів, що підписали маніфест про терор над „меншостями" в Польщі.

— Виходить так, що п. Пенлєве одночасно дістане від п. Тугута спростування, а від вас підтвердження одних і тих самих фактів?...

— Що ж робить? — відповів нам наш бесідник. У кожного своє сумління і своя правда. Проте мушу зазначити сумний факт, що п. посол Тугут вже півроку стоїть на чолі парляментарної комісії в справах наших вязниць і фактично ця комісія нічогісенько не зробила. Вважаю п. Тугута дуже мало поінформованим у цих справах. Телер, коли вдарив грім, коли вибухнув европейський скандал, комісія пана Тугута збірається виїхати на місця та перевірити те, про що повідали світові Французи. Я просив п. Тугута не виїздити без представника української парляментарної репрезентації, і він обіцяв мою просьбу заповольнити, але правду кажучи, я не покладаю великих надій на досліди комісії. Поки вона збереться в путь та поки прибуде на місця, — там залишаться хіба легенькі сліди того, що творилося. І їжа буде добра, і воші знищені, і келії вичищені, і відвідини вязнів дозволені, і кий та резини приховані — взагалі все буде гаразд... А зрештою побачимо!

Тоїж думки тримаються й инші члени посольського клюбу.

Senex.

Правосуддя.

Розстріл 19-літнього хлопчини за політичне вбивство. — Платний провокатор — державним урядовцем! — Голодівка у львівській вязниці. — Знущання над вязнями в Білостоці.

В пятницю о 5 год. по пол. окружний суд у Лодзі, як доразовий суд, присудив обвинуваченого 19-літнього хлопчину Шльому Енгля на кару смерти через розстріляння. Енгель, як член комуністичної партії (Союза Комуністичної Молоді) застрілив конфідента польської поліції, провокатора Лучака, який закравсь у ряди партійної молоді й видав поліції багато діяльнійших її членів. Оборонець обвинуваченого вніс телеграфічно просьбу до президента Річпосполитої про ласку для присудженого. Президент Войцеховскі відкинув ту просьбу й затвердив присуд смерти. Слідуючого дня о 5 год. зранку, в 12 годин після оголошення присуду, 19-літнього політичного злочинця розстріляно.

Єдиною причиною віддачі Шльоми Енгля, політичного винуватця, під доразовий суд, заведений у 1920 р. для боротьби з бандитизмом, добачує „Роботнік", який цій справі посвятив велику передову статтю (ч. 135 з 18. ц. м.), виключаючи одній обставині, що „лодзька прокуратура хотіла мати присуд смерти". Вбивство було доконане з наскрізь ідейних мотивів, усякі особисті моменти були далекі від кривавого акту, якого 19-літній хлопчина доконав у приступі обурення за найбільш нікчемну й огидну роботу платного провокаторського індивідуума. Для приноровлення доразового суду не було ніяких причин. Але звичайний суд ніколи не присудив би обвинуваченого на смерть, лодзька прокуратура була свідомою цього, а що їй треба було того присуду смерти — тож вибрала доразовий суд.

Мотивом віддачі Енгля під отой доразовий суд було „вбивство державного урядовця, що виконував службові обовязки". Провокатор Лучак — як урядово стверджено — під псевдонімом брав щомісячну платню як тайний агент-шпигун поліції. Кваліфікування такого тайного конфідента, який у власній інституції фігурує під псевдонімом — як „державного урядовця" є — на думку названого „Роботніка" — випадком „нечуваним, небувалим навіть за царських часів" і різко суперечним зі службовим законодавством. „Кваліфікування Лучака як урядовця, було юридичним скандалом, який навіть у нас мусять здивувати..."

З другого-ж боку: відділя Енгель мав знати, що Лучак є „державним урядовцем", який „виконує службові обовязки", а не надзвичайною скотиною, що „від штуки" продавав поліції дітвору?! Адже Лучак виступав у тайній організації як ідейний член тої організації, а брав гроші під — псевдонімом! Але прокуратура не брала на увагу таких „дрібниць", доразовий суд не має часу зупинятись над ними і Енгля — розстріляно. Перед розстрілом подано його до ласки президента держави. Президент засягнув інформації у міністра справедливости Виганівського і той порадив затвердити присуд смерти, який винонано, не чекаючи навіть 24 годин, по упливі яких присуд стає правосильним...

... Голодівка політичних вязнів у Львові ведена під гаслом боротьби за ті примітивні права, які належаться політичним вязням на підставі законів, — треває дальше...

Це ціється у Львові, а тимчасом про вязничні відносини на нашому, північному кінці „кресів" читаємо п. н. „Вязні є теж людьми!" в числі „Роботніка" з 17. ц. м. такий передрук з білостоцької жидівської газети „Нове життя":

„Вістки від наших свояків свідчать про те, що в останніх часах відносини у наших вязницях значно погіршали. Адміністрація поводиться брутально. Побої вязнів є буденним явищем. За найменше ухилення від дисципліни слідує карцер. Постачання вязням харчів, яке відбувається раз на тиждень, в неділю, є утруднене на стільки, що від свояків, які приносять харчі, вимагають... особистих легітимацій. Прохід вязнів відкликано. Всі такі розпорядження видав на власну руку вязничний начальник. Право відклику до прокуратора на практиці не істнує...

Одночасно Тугут, як голова соймової комісії для розсліду вязничних відносин і умовин, у яких перебувають політичні вязні, авторитетно претестує перед Пенлєве й його товаришами, як це вони зважилися сумніватися у справедливости і коректности вищих і старших органів польського право суддя...

Дрібні вістки.

Д-р Бенеш заявив кореспондентові Польської Телєграфічної Агенції (ПАТ), що осягнуте чехословацько-італійське порозуміння в нічому не змінить напрямних політики Малої Антанти. Д-р Бенеш заявився проти поширення Малої Антанти Грецією і Польщею, бо таке поширення зменшило би здібність ділання Малої Антанти.

В Ковні почалася 19. травня конференція прибалтійських держав. Крім Литви в конференції беруть участь представники Лотви і Естонії. Польща не бере участи в конференції. В пятницю конференція закінчиться.

У Ганновері на загальне число 1,750.000 управнених до голосування лише 438.961 высказалося за потребою переведення плебісциту в справі відлучення Ганноверу від Прус З огляду на це приклонники відлучення не одержали потрібної одної третини голосів.

Большевицька преса зі Стекловин на чолі заатакувала сильно Америку за те, що вона окремою нотою до Китаю запротестувала проти віддання Китаєм східно-китайської залізниці в руки большевиків.

Пенлєве заявив кореспондентові „Матен-а", що не буде жалувати, коли соціялісти не візьмуть участи в новому кабінеті. Найгіднійшим кандидатом на премієра вважає він Ерріо.

Ерріо заявив кореспондентові тогож „Матен-а", що основне значіння для Франції має закордонна політика, без якої не можна зменшити ні фінансових ні військових французьких трудноцїв. Доперва по виясненню та сконсолідуванню світового становища Франції зможе вона приступити до внутрішних реформ.

Французькі комуністи будуть домагатися в новому парляменті: 1) загальної амнестії, 2) евакуації Рурщини, 3) беззастережного та негайного визнання СРСР. і 4) навязання нормальних зносин з СРСР.

Комуніст Губерт з Альзації заявив, що промовлятиме у новому французькому парляменті по німецьки.

На Опільському Шлеську мають бути переведені нові вибори. Попередні уневажнено завдяки несправедливому уневажненню Виборчим Комітетом т. зв. господарської виборчої листи. Поляки на-

---

о. Д-р ИОСИФ СЛІПИЙ.

Богословське Наукове Товариство.

1. У нашім національнім, культурнім житгю домагається горожанства нова наукова інституція „Богословське Наукове Товариство". Повстало воно (як се звичайно буває в науковім світі) без великого гомону, серед тяжких злиднів, які переживає в сей мент наш нарід. Покликали його до життя пекучі потреби, які саме тепер даються найбільше діймаючо відчувати. В першій мірі — занепад богословського образування і богословської науки, яка лежить у нас у великій части облогом, а вигляди на приріст наукових сил малі. Наукова продукція загалом находиться сьогодня в дуже тяжких умовинах, а богословська в ще тяжчих. Не беручи на увагу матеріяльного боку, наше теперішнє, ненормальне життя зуживає за багато сил, передусім у духовенства так, що на наукову працю остається дуже мало. Наша нація в останнім десятиліттю переходить бурливі, революційні хвилі. Ріжні, нераз дивоглядні погляди на суспільно-церковні питання нуртують в її нутрі, про автокефалію, штунду, патріярхат, відносини церкви до держави і т. д. — питання, які дотикають безпосередньо народній організм, і суспільність жадно почула би тут здорову думку фахових, теольогів. В католицькій Церкві творять Українці між східними вірними найповажнійшу групу і їх завданням є також науковими працями знайомити Захід зі Східною Церквою і її теольогією і таким чином в сімї народів Вселенської Церкви забрати в науці слово та дати свідоцтво своєї культурної зрілости. До того часто трапляється, що поодинокі особи й інституції за границею відчувають потребу звернутися до нас за ...вими, богословськими і загалом інформаціями в церковних справах, бажаючи засягнути їх з фахового джерела. Ось головно ті причини, що дали товчок до оснування в нас Богословського Наукового Товариства.

Та мимохіть будиться думка, чи порадно є саме тепер, коли зі всіх усюдів лунає клич одного фронту, дробити сили і творити Товариство, якого програму далось би може вмістити в обсяг ділань істнуючих наших інституцій — Наукового Тов. ім. Шевченка, Національного Музею або й Товариства св. Павла? На перший погляд воно може і так здавалось би. Та коли призадуматися глибше, то приходиться до переконання, що се недоцільне і тяжке до переведення. Мета останнього Товариства не є наукова, а радше станова. Дві инші наші інституції, які входять під увагу, мають свою ширшу програму і не були і не є в силі зарадити згаданим потребам. Не диво тому, що деякі члени „Наукового Тов. ім. Шевченка" і кураторії „Національного Музею" заохочували до оснування „Бог. Н. Тов.". Саме ту прогалину, необроблене фаховими теольогами поле богословської науки відчувають вони сильно при багатьох питаннях, головно з історії нашої церкви, літератури, права, археольогії. До того без пересади три четвертини наших старинних памяток — се богословські твори і церковна культура. Самозрозуміло отже, що бажаючи їх всесторонньо і належньо оцінити, треба підійти до них з основним богословським образуванням.

Так отже Б. Н. Т. не тільки не входить в колізію зі згаданими Товариствами, але їх програми взаїмно себе доповнюють і щойно всі разом беруть в управу широкі загони цілої нашої культури.

Та тут іще одна неясність. Ціль Т-ва видається досить партикулярною. § 2. статуту каже, що Товариство має на меті: а) згуртувати в українськім народі наукові богословські сили, б) плекати богословські науки, в) дбати про вище образування духовенства. Чи не йде тут тільки про організацію священства? Ні, так воно не є. Вже зі сказаного слідно, що його діяльність тісно вяжеться з культурною працею в цілім нашім народі, але річ ясна, що Т-во гуртує біля себе і має на оці тих, яким дорога наша церковна культура, т. зн. в першій мірі духовенство, а опісля світських. Б. Н. Т. має отже всенародній характер.

Вкінці до сповнення наміченого завдання потрібне безумовно т-во, бо наукова праця видає тоді передусім і лекше обильні плоди, коли є зорганізована. Се конечне якраз нині серед печатних трудноцїв, яких одиниця не є в силі побороти. Лиш зорганізована праця може набрати розмаху і стати доцільною.

2. Хоч Б. Н. Т. мало ще відоме нашому загалові і недовго істнує, то все таки має воно вже за собою деяку історію. Тому півтора року за ініціятивою і стараннем о. д-ра Т. Галущинського ЧСВВ., ректора гр.-кат. Дух. Семінарії, відбувся у Львові зїзд професорів теольогії трьох наших гр.-кат. дієцезій з метою уодностайнити виклади, наладити видавання богосл. часопису й оснування богосл. товариства. Його членами мали бути професори теольогії. Одначе вскорі ся думка мусіла уступити другій, а саме обняти тих, що займаються безпосередньо або посередньо богословською наукою, хоч вони не вчать в семінаріях, а таких є в нас далеко більше. Сей факт ляг в основу статутів. Минув майже цілий рік, заки предложено ті статути, які справді затвердили духовні і цивільні власти. Перші конституюючі збори відбулися при участи прошеного відпоручника Митроп. Ординаріяту, декана українського богосл. виділу і 26 членів-основників зі всіх трьох дієцезій. Очевидно, поліція не злегковажила нового Тов-а і прислала свойого комісаря.

(Продовження буде).

діються на те, що польська ліста при нових виборах зеднає більше голосів як при перших.

Конференція бельґійських міністрів із Муссоліні обертається біля репараційного питання, що має бути вирішене згідно з висновками комісії міжнародних знавців.

На литовсько-польськім пограничу.

Литовська демонстація у Виленщині?

Недавно згадували ми, що по всім даним Литва з хвилею вирішення мемельського питання, розпічне поважну демонстрацію супроти Польщі в обороні прастарої столиці — Вильна. Як інформують польські ґазети, вже тепер Литовці поодинокими актами підготовляють ґерен до демонстрації на ширшу скалю. Перш усього підготовлюється велике литовське паломництво до Кальварії під Вильном. Поляки з того приводу дуже стурбовані і не знають на яку ногу їм стати. Реакційні польські ґазети взивають уряд, щоби проголосив у Виленщині воєнний стан і силою не допустив паломників на територію Виленщини.

Здається, що так воно й станеться, бо ось негайно польські ґазети розтрубили про новий „литовський напад". А саме 18. ц. м. вечером на містечко Кривичі, віддалене 30 км. від теперішньої границі, мала напасти литовська ватага, зложена з 40 людей. Серед боротьби ранено 1 поліцая і 4-ох мешканців містечка. Ограбивши касу на почті, ватага подалася на литовський бік. Вона переправилася через річку Спас, де двох поліцаїв повитало її стрілами, але оба потерпіли, одного вбито, а другого ранено. Біля самої границі ватага стрінула піші і кінні патрулі граничної поліції. Прийшло до боротьби. Вкінці польська поліція спаслася втечею в ліс, а ватага перейшла на литовський бік.

Зараз після цього явився в Кривичах делеґат польського уряду Роман, урядовець мін. внутр. справ Твардо і начальний командант поліції Борженцкі, який перебував тоді у Вильні, немов дожидаючи „литовського нападу". В наслідок цеї події ґен. Ридз-Сміґли одержав спеціяльні повновласти для привернення ладу у Виленщині. Крім війська буде йому підчинена поліція і адміністраційні чинники. Як бачимо, то ці спеціяльні повновласти рівняються заведенню воєнного стану, що так дуже було потрібне Полякам з огляду на підготовлюване релігійне паломництво Литовців. В такім світлі дуже загадочним являється теж „напад" литовської ватаги.

Зубожіння українського селянина.

(Дискусійна стаття.)

З деяких часописях, а головно в „Ділі" піднято дискусію в справі поправи важкого матеріяльного стану нашого селянства. І дійсно це мусить бути поставлено в основу всієї праці й думки кождого Українця і не лише тут, а всюди — всієї нашої нації в цілому. Бо такого стану, в якому опинився галицький селянин, годі собі представити і це не дається до порівнання. Про це не потрібно тут доказувати, бо це кождий знає, а лише муситься намічати ті шляхи, які зможуть вивести його з цього заплутаного лябіринту, муситься шукати виходу. Колиж цього виходу не найдеться і наше селянство залишиться в такому стані, як воно тепер, то трудно буде собі представити ту трагедію, яка може нас тут зустрінути. Бо з економічним упадком йде в парі й моральний, про що нам вказують тисячі статистичних дослідів. А упадок моральний нищить націю. Отже як цьому запобігти?

Галичина, як знаємо, не дивлячись на так густе її заселення, яке перевищує деякі країни Західньої Европи, всетаки по укладу свого господарського життя не далеко відкотилась від Великої України і разом з нею є суто хліборобським краєм. Рівнож і хліборобство тут ведеться, як і на Вел. Україні способом екстенсивности, а до інтенсивного господарювання тут так далеко, як і там. Але при екстенсивній господарці добробут хлібороба залежить від збільшення його рільної площі, на що тут виглядів зовсім немає. Навіть коли би була переведена земельна реформа при способі передання всієї землі до рук трудового селянства і на користь Українців, то й навіть тоді не можна сказати, що справа з нашим селянством є вирішеною. Бо знаємо дуже добре, що це цілковито не врятувало би нашого селянина від земельного голоду, а лише відтягнуло би його на короткий час, зробило би передишку і скоро ми знову примушені були би вертати до цієї теми.

Ми думаємо, що для поправи економічного стану не лише нашого селянства, а й всієї тут української суспільности, по перше мусить бути змінена цілком вся дотеперішня господарська система. Дбаючи одночасно про безумовний перехід землі до рук трудового селянства, ми мусимо одночасно прямувати до переходу тут до слідуючої стадії народньо господарського життя, до промислового господарства. Так йшли всі густо заселені країни Західної Европи (Англія, Бельґія, Німеччина, Чехія, Франція і ин.) так безперечно мусить бути й тут. Це що правда є вищий щабель суспільно-господарського життя і зі всіх українських земель до переходу до нього найбільше має даних якраз Галичина: 1) густе заселення, 2) природні підземні багацтва, які як нафта починають тепер відограватн у всіх галузях промислу домінуючу ролю, 3) порівнюючи кращу здібність тутешнього населення до ріжних галузів промислу, 4) цехову традицію, яка звідсіль вийшла (Львів) і ширилася вже по ріжних инших землях України, та й остатки якої тут ще й до сьогодня мають місце (міщанські організації), 5) порівнюючи кращу, як деинде на Україні розвинену сухоземну комунікацію, 6) сусідування з промисловими країнами з Заходу та хліборобськими зі Сходу і т. д.

Це є один з найбільших законів економічної науки, який не лише доказаний теоретично (Ф. Ліст), але й давно в деяких країнах Заходу проведений в життя. Иншого шляху для розвязання цього питання не можна знайти, бо це буде противне законам еволюційного розвитку соціяльної маси, а тому й не здійсниме. Практичний підхід до цього загально відомий і можна було би навіть взбруватися от хоч би на близчих наших сусідах — Чехах. Поширювати поміж нашим населенням фахову ремісничу та взагалі технічну освіту, як рівнож і купецьку. Гуртувати населення біля кооперації та одночасно допомагати й сприяти індивідуальній ініціятиві і т. д. і т. д. Але одна біда, що тут ця справа абсолютно є незрозумілою і нічого для неї майже не робилось. Бо коли, наприклад, на Вел. Україні ви могли здибати найменше хоч одну ремісничу школу на повіт, то тут є лише дві-три на весь край, низчих і середніх технічних шкіл зовсім немає, є одна торговельна школа у Львові і все. Тоді як зновуж наВел. Україні можна було здибати майже в кожному повіті хоч одну і навіть середню торговельну школу, а скілька низчих, не говорячи вже про Чехію, Німеччину, Англію то-що. Отже є великою помилкою, що досі наша інтеліґенція. в Галичині не звернула на це належньої уваги. Далі так не може бути і ця справа мусить бути піднята у всій своїй величі. Галичина серед українського моря мусить зайняти окреме місце і давати нашій Батьківщині предмети переробляючого промислу, щоби тим ми були менше залежні від Заходу, бо це є в інтересах нашого національно-державного життя. Нація не може опиратися лише на одну клясу, як це у нас до цього часу було, бо в противному разі, як вона велика не була би, вона ніяк не зможе здійснити свого національного ідеалу. Отже мусимо утворити сильну промислово-торговельну клясу. З неї, як відомо повстає дрібна буржуазія, а поодинокі індивідууми доходять навіть і до буржуазії. Ці кляси для нас є конче необхідними, бо при сучасних народньо-господарських відносинах ми без них не зможемо заняти відповідного місця на світовому економічному й політичному ринкові.

Але все вище подане може бути здійснене лише на протязі певного довшого чи коротшого часу та залежить від сприятливих умов і енергії, а поміч нашому селянству потрібна негайно і така поміч на нашу думку може бути подана. Для цього потрібно: 1) старатися про розпарцелювання між нашим населенням землевласницьких маєтків, 2) перехід до інтензивного ведення сільськоґо господарства та 3) переселювати наш хліборобський елемент на пустуючі тепер Українські землі, як Степова Україна, Зелений Клин то-що.

Остання справа з відомих мотивів може багатьом не подобатись. Але це не залежить від нашого вподобання чи невподобання, бо в Европі вже давно помічається експанзія на Схід. Ясно, що по інерції й ми то робили, робимо й робитимемо. Найбільше це мало місце на Придніпрянщині, а Галичина, впершись в Збруч, опинилася, як бачимо в поганому стані. Отже мусимо пустити наше селянство на широкі й богаті простори Українського Сходу та скріпляти там де потрібно наш національний елемент. Але мусимо тепер робити це свідомо та орґанізовано і навіть негайно, бо знаємо про апетити чужинців на найкращі наші землі, як утворення Жидівської республики на Степовій Україні та зазіхання Японців на Зелений Клин.

І. Шимонович.

ОСТАННІ ВІСТИ.

За український університет у Львові.

На засіданию сойму 20. ц. м. пос. Чапіньскі в імені ППС. зголосив нагле внесення в справі університету з українською викладовою мовою. В мотивуванні внескодавці звертають увагу, що не ялось, щоби 14-процентове населення не мало огнища, в котрім могло би культурно і духово образуватися. Недостача такого центра викликує в українському населенню зрозуміле схвилювання, яке виявляється в стремлінні до основування тайних наукових інституцій і спричинює еміґрацію української молоді за границю, де творяться ворожі для Польщі центри. Внескодавці пригадують, що в 1920 р. тодішній премієр вніс проект закона в справі українського університету. Тому взивають правительство поробити всі засоби до креування українського університету. Осідком його має бути Львів. Покищо слід креувати вділи: фільософічний, правничий, сусп. наук, а пізнійше лікарський. В цій ціли сойм уповажнює міністра освіти поробити потрібні приготування і вставити до буджетового прелімінаря з днем 1. січня 1925 р. відповідну позицію. Міністра скарбу взивається не робити міністрові просвіти ніяких трудностів у цьому напрямку.

Соціялісти не вийдуть до франц. кабінету.

Французький деп. Ренодель заявив, що соц. партія не згодиться, щоби її представники вступили до нового правительства, бо це загрожувало би одностайности партії. Р. думає, що його партія нопре радикальне правительство. Рішення конґресу соц. партії, який відбудеться 2. і 3. червня, западе мабуть у цьому дусі.

Цензурування промов президента.

20. ц. м. на конвенті сеніорів премієр повідомив маршалка, що відтепер текст промов президента Польщі розглядатиме Рада міністрів. Вона візьме за них конституційну відповідальність перед соймом.

Ґр. Більов през. републики?

„8 Uhr Blatt" пише, що вибір на президента Німеччини впаде на ґр. Більова. Він на думку часопису найліпший кандидат на становище президента.

Анґл.-франц. переговори.

Англійське правительство рішене щойно тоді почати переговори з французьким правительством щодо виконання пляну Дейвіса, коли повстане нове французьке правительство.

НОВИНКИ.

— **Почтові складанки розсилаємо з нинішним числом. та просимо П. Т передплатників негайко відновляти передплату тому, що маніпуляція треває тепер доволі довго. Просимо дуже зараз висилати ґроші, щоби не було перерви у висилці часопису Передплата на червень 4·20 злп.**

— **Конфіската.** У вчорашньому (110) числі „Діла" сконфісковано кілька рядків з рубрики „Польських справ" та статті реферуючої голоси польської преси про „національні меншости". Та крім цього сконфісковано назви кількох наукових установ і орґанізацій, які прислали привіт на святочну академію в память Івана Федоровича.

— **Страйк громадських функціонарів Львова.** Страйк треває дальше. Світло й воду мають мешканці завдяки технікам і інжинірам, однак трамваї не ходять і в усіх міських підприємствах панує тишина. Дирекція електричної стації оголосила, що дає робітникам 24 годин надуми для повороту до праці, в противному випадку всіх страйкуючих звільняє зі служби. Можливо, що такі репресійні безкомпромісові засоби зліквідування страйку приведуть до заворушень. Однак поки що страйк проходить цілком спокійно. Вулицями тягнуть патрулі, поліція в на гострому поготові.

— **Нова хвиля політичних процесів.** Дня 24. травня відбудеться перед окружним карним судом у Ковлі розправа проти Анни Жешко, Всеволода Жешко і Павла Полонецкого за злочин з арт. 126, 129, 476 і 475 к. з. Всіх вище згаданих обвинувачується за приналежність до української соціял-демократичної партії і „антидержавну діяльність". — Дня 2. червня розпічнеться у Львові перед судом присяжних розправа проти Стефана Вовка і товаришів, обжалованих за злочин з § 58. 59. 166, 167 і арт. з закона з 27. мая 1885 р. (динамітовий закон). Розправа розписана на 10 днів. — Дня 20. червня розпічнеться розправа перед окружним карним судом у Варшаві проти о. Павла Латишенка-Смарагда, б. архімандрита, обвинуваченого за злочин арт. 455 за вбивство митрополита православної церкви в Польщі Юрія Ярошевського. Архімандрит Латишенко перебував тепер в закладі для умово хорих у Творках під Варшавою, де лікарі спеціялісти розсліджували його умовий стан. Вони признали, що він здоров і має за свій вчинок відповідати перед судом.

— **Насаджування культури.** У луцькій „Громаді" находимо таку квіточку-допис про шкільні відносини в селі Грабово на Рівенщині, які далеко не є вимковими. Читаємо там таке: По теперішньому підборі учительок нашу школу з певністю можна назвати прибіжищем старих дів-заздрісниць. Одна з них Варка Сеницька, ревнуючи свою „колежанку" до сільських хлопців, зараз як тільки „колежанка" п. Чедельська вийде на двір вечером, чи то підчас лекцій, замикає двері, не вважаючи на те, що під той час в школі бувають діти. Щоб там не робив, а двері на замку і діти як у тюрмі. Щоби йти додому чи то для своїх потреб, дітям приходиться лазити через вікно, з чого є і скяреві зарібок. Що торкається навчання грамоти, то за 3 роки діти не вміють зложити 2 а 3. хоч допирають 3-ї групи. Можна з певністю сказати, що по скінченню курса в таких обставинах, теперішні діти могли би бути конкурентами Мухи, як би батьки не лущили їх поясами. В шкільній справі нашого села був у інспектора посол Тимощук а також і делеґація села з заявою і про-

ханням дати учителя. Але все глухо й німо. Так на „всходніх кресах“ насаджується культура й освіта, а податки на школи давай, а чого доброго на все те інспектор є.

— **Дзвінкі гроші в Польщі.** На днях мають пустити в обіг дрібну нікльову монету вартістю 20 і 50 сотиків. Поки що ті гроші будуть випущені на загальну суму 5.000.000 зл. п., при чому кожних два тижні їх кількість будуть збільшувати відповідно до приходу з закордону нових транспортів. До Варшави має прийти машина до биття золотих монет (не паперових „злотих“, а таки таких, що блистять і вдарені об стіл — кричать!). За те високо-охолоджуюче діло лаконічна приятка міністерства фінансів до тієї тріюмфальної звістки про чеканення золотих монет, а саме: „Спершу минуще буде бити золоті монети зі золота, яке дарують приватні особи...“ Иншими словами: пройде багато часу, поки ми смертні побачимо в Польщі золотий гріш, а коли й побачимо, то хіба — на виставах.

— **Мечна пістоль у почтовій місарні?** У польських часописах появилась звістка, буцім то варшавська генеральна дирекція почт і телегр. наказала й львівській почтовій дирекції завести трьохразове денне доручування листових посилок. Очевидно, що дотеперішні порядки у львівській почті, де нпр. листи адресовані до Перемишля мандрують via Москва і т. п., дають дуже мало підстав вірити, що недбайливість й Ігнорація уступлять місце — поступові цивілізації.

— **Падеревскі грає.** Урядовий ПАТ не лякається ролі реклямового концертового бюра, як що мова йде про продукції — кол. польського премієр-міністра. І лише тій обставині ми завдячуємо інформацію про концерт Ігнацого Падеревского в Брукселі під протекторатом королеви. Колиб отак пять літ тому названий „містш тонуф“ прийшов був до переконання, що для нього єдине поле діяльности — фортепян, то може дійсно Річпосполита мала би підставу славити його як заслуженого патріота...

— **Нова велика залізнича катастрофа.** Ще не пролукала жахлива залізнича катастрофа у Швайцарії, у якій м. ін. згинув лідер німецьких націоналістів Гельферіх, як ось знову—цим разом у півн.-зах. Югославії—експрес-потяг „Сімпльон—Орієнт“ з цілим розгоном влетів на тягаровий потяг. Чотири особи згинули на місці, кількадесять инших є важко ранених. Залізничий урядовець, який завинив у катастрофі, безпосередно після нещастя — застрілився. Експрес „Сімпльон—Орієнт“ виходить з Константинополя і шляхом через Букарешт—Білгород—Любляну—Трієст—Сімпльон їде до Парижа.

— **На зустріч смерті.** На берегах Корсики виловлено з моря фляшку, в якій найдено карточку з такою вісткою від залоги великого повітроплаву „Діксмінд“, який, як відомо, підчас великої бурі розбився і безслідно загинув у морських хвилях: „Запас бензини вичерпався. Жене нас сильна хуртовина. Адіє! Хай живе Франція!“

— **Спішіться** вже за літа з замовленнями футер, жіночих плащів і т. п. Полекші в сплатах в одинокій українській кушнірській фірмі П. Карпяка у Львові вулиця Куркова 11а. 1896а) 3—10

†

ВІРУСЯ

найдорожша донечка

Стефи і Мирона Гавора-Гаврисевичів

упокоїлася в Бозі дня 20 травня 1924 о год. 8·30 рано по короткій і тяжкій недузі в четвертій весні життя.

Похорони відбудуться в четвер дня 22. мая 1924 р. о год. 3-ій по полудні з дому жалоби при вул. Коперника ч. 42, А. на Личаківське кладовище, на які запрошують кревних і знайомих зболілі

1921 1—1 *Родичі й родина.*

Польські москвофіли.

Дивоглядне „собраніе“ Ставропигії.

Польський правительственний комісар Ставр. Інституту Н. Третяк після довгих хитань скликав в Томину неділю „загальні“ збори Ставропигії. На цих „загальних“ зборах взяло участь кільканацять недобитків з парафії Лісковацького. Після довгих передвступних нарад і міркувань, кого вибрати сеніором га в члени совіта з огляду на те, що дозвіл на відбуття зборів був умовний: як „старорусини“ виберуть „поржондний“ склад совіту, то він буде затверджений, а як ні, то Господь знає „поржондні“ поспішилися вибрати „найпоржондній-шого“ в особі, що ніколи не водиться, дотеперішнього правительственного комісаря Н. Третяка. До „совіта“ вибрано між иншим Лісковацького, прок. Сивуляка, д-ра Заяця і ин. їм подібних. Зрештою, не було великого вибору, бо на збори запрошено зі старої австро польської гвардії стільки, скільки менше-більше було потрібно до обсадження „совіта“. Годиться заприміти, що на збори не запрошено передвоєнного члена Ставропигії д-ра М. Глушкевича, — мовляв тому що він православний. А хібаж господин комісар і сеніор в одній особі в часі російської окупації на зборах тієїж Ставропигії не голосував за її переходом на православя? Правда, від того часу дещо змінилося, і вже рік тому той сам поклонник православя виступив ревним католиком і подавав папському візитаторові о. Дженоккі меморіял про засилля греко-катол. церкви воюючим українством. Одночасно цей стовп католицизму заявив готовість спасати Росію й Україну (чи пак Малоросію) своїм католицтвом. Так само не запрошено на „собраніе“ б. пос. В. Куриловича, що сьогодня стоїть оподалік всяких політичних комбінацій. Очевидно, нововибраний „совіт“, як подає його орган „Слово пол.“, розділив між себе ресорти. Не знати тільки, що там було розділювати, бож книгарні не має, друкарня віддана в аренду госп. Яськову і після скінчення цього винайму певно лишаться з неї тільки руїни, переплетня не працює, Успенською церквою ці католики не інтересуються і ані не виповнюють своїх зобовязань супроти церкви, ані супроти священників, музей запропащено в Ростові чи у Варшаві — так що всі ці ресорти є чисто ідеальними, трансцедентальними.

Нічого собі, гарно вийде стара Ставропигія, історична фортеця українського львівського міщанства, колишнє забороло нашої нації і віри в руках цих польських москвофілів, всяких комісарів, радників і прокураторів.

„Академічний Дім“.

Фондація „Академічний Дім“ у Львові стала джерелом визиску для гімназії СС. Василіянок. В 1918 р. передав Виділ Наукового Т-ва ім. Шевченка будинок „Академічного Дому“ Ігуменатові СС. Василіянок на приміщення гімназії під умовою, що управа гімназії відреставрує його своїм коштом та покриє видатки адаптації і буде оплачувати податки. В умові застережено виразно, що „винайм скінчиться з кінцем цього шкільного року, в якім скінчиться воєнний стан в Австрії — в кожнім разі не пізнійше, як за чотири роки від винайму“. З цього виходить, що найпізнійше в липні 1922 року будинок „Академічного Дому“ повинен був перейти з поворотом до Наукового Т-ва ім. Шевченка. Одначе справа скомплікувалася тим, що голова Т-ва ім. Шевченка д-р В. Щурат був рівночасно директором гімназії СС. Василіянок. В наслідок цього СС. Василіянки не вважали навіть вказаним порозумітися з Виділом Т-ва ім. Шевченка в справі чиншу від липня 1922 р. і протягом двох літ не заплатили буквально ані одного сотика. На будинку тяжить банковий довг в квоті около 57 тисяч корон в золоті, який можна було ще в 1922 р. сплатити марками в реляції 70 за 100, приблизно квотою 30 тисяч марок. Одначе й цього не переведено либонь тому, що д-р Щурат мабуть не мав часу на роботу, звязану з урядом голови Т-ва ім. Шевченка. Колиж новий Виділ рішився сплатити довг на тяжких умовах і звернувся у тій справі до Ігуменату, Сестри Василіянки зразу годилися на предлогу, а опісля під чиїмсь впливом предлогу відклонили, але рівночасно наложили на учениці по 15 зол. (27 міл. марок) за зужи-вання шкільних приладів, яка то квота була би аж надто вистарчила перед валоризацією на сплату довгів, а ще кілька міліярдів було би лишилося на инші потреби гімназії. В цей спосіб заподіяно фондації „Акад. Дому“ величезну кривду і студентська молодь має хіба повне право на нее ремствувати, бо зневолена поневірятися по сутеринах. Сподіємося, що теперішній Виділ доложить всіх заходів, шоби перебрати будинок у свої руки та ужиє його на цілі, начеркнені фондаційним актом, бо тільки в такий спосіб охоронить фондацію перед дальшим визиском. Чинш, хоч би як значні, не охоронять нині фондації від наслідків заподіяної кривди.

К. Студинський.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ЗІЗД ТОВАРИШІВ,

що здавали в р. 1899 іспит зрілости в академічній гімназії у Львові, відбудеться дня 19. червня 1924 (лат. Боже Тіло). Збірна точка: Волоска церква год. 10 рано. Товаришів, що схочуть взяти участь в зізді, проситься зголоситися до Евгена Величковського ем. судді в Коломиї вул. Старогапчарська ч. 25. 1914 2—3

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Загальні Збори Т-ва українських гем. і пром. „Зоря“ відбудуться в неділю, дня 25. мая о год. 11. передпол. у своїй домівці при вул. Вірменській 25. — *Виділ.* 2-2

Український фонд военних вдовиць і сиріт у Львові, вул. Долинянська ч. 11 І пов., несе матеріяльну і моральну поміч вдовам і сиротам по українських борцях, які згинули у війні. Т-во істнує від квітня 1920 р. і дає поміч соткам вдовиць і тисячам сиріт в цілому краю; спирається головно на жертвах Земляків в Америці та одиниць патріотів в краю, бо у загалу громадянства не має досі — на жаль — належної підтержки (числить в четвертому році свойого істнування ледви тисяч членів!). За останній рік і за час від 1. січня 1923 р. вплинули слідуючі жертви в марках польських: Брацтво св. Степана, Чікаго 41.500, Український Черв. Хрест, Канада, за посередництвом д. О. Луцького, Воля Довголуцька, кількакратними датками разом 620.601, тов. „Просвіта“ Моравська Острава 100 ч. к., Брацтво св. Димитрія, Джерзи Сіті, Америка 15 дол, тов. ім. М. Грушевського, Отава, Америка 25 дол., Іван Бригіда, Рейтан, Америка 1,208.000, часопис „Свобода“ Америка 37.06 дол., д-р Степан Смаль-Стоцький, Прага, 2,693.800, Робітничий відділ в Иозефові 69 ч. к., Ст. Лапчинський, Менвіль, Америка 10 дол., К. Марищук, Ню Гавен, Америка 50 дол. о. І. Велигорський, Гренвіль Америка 5 дол., Гриць Тодорук Канада 10 канад. дол., о. Ап. Пристай Карнегі, Америка 5 дол., „Січ“ ім. С. Галечко, Шікаго 25 дол., В. Стафіняк. Шлеськ 100 ч. к., Гнат Кушнір, Америка 25 дол., Михайло Руденський, Львів 5,000.000, Олексів, Гартфорд, Америка 607.058, І. Раставецький 10.000, В. Лучків 5.000, В. Малішевський 5.000, О. Терлецький 5.000, д-р Р. Слюзар 1.500, Е. Бартош 2.000, І. Громницький 2.000, о. А. Добрянський, Бучач 3.000, Микола і Мирослава Морози 5000, Степан Жеребецький Воля Ганулецька 44.000, парохіяне в Синевідську Вижнім 10.000, Вірка і Наталка Морзівни 35.000, о. Т. Пиндус, Зелена 1000, о. Конст. Ласійчук, Річка 2.000, о. Н. Любінецький 20.000, о. Іван Чикета, Дубравка 150.000. А. Бощорків, Тлусте 20.000, Ш. Сивак 150.000, О. Ялинський 15.000, о. К. Федорович, Губачі 50.000, „Сокіл-Батько“ 50 000, Нар. Гостинниця 100.000, Е. А. 25.000, І. Андрійчук 100.000. Благородним жертводавцям щире: Спасибі! — Виділ праці наділив цілий ряд сиріт та вдовиць підмогами, а крім того дав дуже значні жертви на захисти, головно у Львові. — За Виділ Праці: Д-р Кирило Студинський, председник, Василь Весоловський, секретар. 1920 1—1

На „Рідну Школу“ зложили в золотих в тижни кооператив у Львові: Кр. Союз Госп. Спілок 55·55, Народна Торговля 55·55, по 27·78: Друкарня ім. Шевченка, Роман Зубик, М. Т. Терлецький, „Фортуна“, Друкарня „Діла“. Кр. Тов. Кредитоце, по 11·11, Друкарня Ставропігійська, Госп. Споживча Спілка, Союзний Базар, Дейнека Іван 8·33, Книгарня ім. Шевченка 8·33, Українська Книгарня 5·55, Кооператива „Шкіра“ 5·55, Союз Українських Інвалідів 8·33. М. Самосій 1·67, С. Ференцевич 1·67, М. Хлібкевич 0·56, — в краю: Кооперативи: „Єдність“ Стинява вижна 11·11, „Стир“ Лешнів 2·61, Н. Гавриляк, Волосянка-Тустановичі 6, „Самопоміч“ Плотичі вел. 5, „Народний Дім“ Себечів 6·90, „Косар“ Жизномир 14, „Сила“ Красне 3·60, „Поміч“ Зарубинці 3, „Відновa“ 10, (і кличе Пов. Союз в Заболотові і всі кооп. повіту Снятин), „Воля“ Городиславичі 3·55, „Єдність“ Добрусин 2·58, „Любов“ Глинсько 2·77, „Згода“ Любеля 0·91. Пов. Союз Жовква 11·11. „Народний Дім“ Бережани 9·44. — Гр. кат. Деканат галицький 10, з приводу заяви Вп. дир. Гавущинського, Яр. Скопляк, Львів 38·80 місто вінця на домовину бл. п. Миколи Левчицького, уч. жін. семінаря Коломия 55·55, як вступкову складку. Земельний Банк. Львів рівновартість 12·50 долярів з зиску за 1923. Просимо всі прочі кооперативи наслати свій 1 прц. даток з тижня кооператив. — Всім Хв. Управам Кооп. та Вп. Жертводавцям складає щиру подяку — Головна Управа УПТ. 1818 1-1

Пописывайте передплату!

Дрібні оголошення.

ВАЖНЕ ДЛЯ ПАНЬ і ПАНІВ! Фабрика капелюхів **Й. ГІТЛІБА** Львів, пл. Стрілецька 15, приймає жіночі і мужеські капелюхи до перерібок після найновіших заграничних фасонів. 1917 1—2

КАМЕНИЦЯ в околиці Потоцкого 5 вільних кімнат, каменицю в околиці Сапіги продам. Відомість Асника 4. склеп. 1919 1—2

СТАРШИЙ мущина, державний урядник, має власний маєток, пошукує на жену особи здорової і гарної, симпатичної і господарної до літ 35. Зголошення з фотографією до Адм. „Діла“ у Львові під „Дуб“. 1908 2-3

ТОРГОВЛЯ В. Свища в Надвірній приймe зараз помічника з ділу корінного, котрий мусить бути добре обзнакомлений з буфетом і кімнатою до снідань. 1904 4-5

ОКАЗІЯ! Футро з тхорів дешево до-нашого буття зараз в кушнірській робітні Карпяка, вул. Куркова 11 а. 1896 2—5

НЕГАЙНО потрібна господиня — кухарка до більшого господарства на селі; зголошення на адресу: Н. Дичковський Хмелівка п. Дарахів. 1911 2—2

СВЯЩЕНИКА, що купив комплетний самовар дня 13 травня в комісовім склепі вул. Коперника 22, а забув пакунок проситься о подання свого адресу. 1910 2-2

ПАСІЧНИКИ! Присилайте віск до перерібки на штучну вощину і замовляйте вощину і пасічничі знаряди в Пасічничій Спілці у Львові, вул. Словацького 14 (біля головної почти). 1863 5—5

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентичне заведення

д-ра Шимона Рапопорта і Якова Насса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 1916 2—10

КОНКУРС

Старшина Кружка УПТ. в Станиславові за згодою Головної Управи УПТ. у Львові розписує отсим конкурс на посади учительок (учителів) при дівочій гімназії УПТ. з правами прилюдних шкіл в Станиславові а саме: 1) математики-природи, 2) фільольогії (латинська мова як головний та українська мова як побічний предмет навчання). Першенство мають кваліфіковані вчительки. Вимагається повної кваліфікації (іспит, або абсолюторія з конечним долученням кольокв. свідоцтв з відносних предметів. — Подання зі залучниками належить вносити до Дирекції прив. дів. гімн. УПТ. з правом прилюд. у Станиславові вул. Милова ч. 80 — до дня 20. червня 1924.

За Старшину Кружка УПТ.

Н. Даниш, голова. *Д-р К. Кисілевський,* секретар. 1906 2-6

ОБОВЯЗКОМ КОЖДОГО УКРАЇНЦЯ

не на словах, а на ділі підтримувати свою рідну українську культуру та всі її огнища

А для цього **кождий Українець повинен** передплачувати **„НАШ СВІТ“** перший та одинокий у межах Польщі український ілюстрований літературний і популярно-науковий тижневик, який має своїм завданням:

виявляти українську культуру, служити їй та боротися за неї.

Умови передплати: 1) у краю — на 1 місяць — 3 зол., на 2 міс. — 5 зол. 50 сот., 2) за кордон — на місяць — 1 дол., на 2 міс. — 1 дол. 50 ц.

Кождий новий передплатник може одержати всі числа „Нашого Світу“, починаючи з ч. 1, з усіма додатками всього за 4 зол.

Додаток за червень

АЛЬМАНАХ, що складається з кращих творів багатьох письменників і поетів.

Гроші висилати **НЕГАЙНО** на адресу:

ВАРШАВА, вул. Длуґа 59. „НАШ СВІТ“, або: ВАРШАВА П. К. О. ч. 8818. „НАШ СВІТ“. 1920 1—3

Поширюйте „НАШ СВІТ“! Підтримуйте його пожертвами на пресовий фонд і оголошеннями! Вимагайте в усіх кіосках! — Видавець-Редактор **В. Островський.**

За Редакцію відповідає Од. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 112 (10 205). Львів, пятниця 23. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.-корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Заперечування правди.

Перед кількома днями „демократи" з варшавського „Кур. поран.", органу зближеного до гомінкого Піґсудзкого, висловили в статті „Проблєма меншостей в Польщі і закордонні інтервенції" кілька „принціпових" поглядів, які є так характеристичні, що не можна їх поминути мовчки. На адресу тзв. національних меншостей, себ-то головним чином величезних територіяльних більшостей (Українців і Білорусинів) з приводу французького протесту кинено ряд погроз. Мовляв— Українці і Білорусини мусять зрозуміти, що вибраний ними шлях кидає найповажнійшу тінь на їх добрі супроти польської держави наміри. Основною умовою упорядкування національної справи в Польщі є льояльне відношення чужих національностей до держави і її становища на зовні. Перехід з опозиції супроти державного режіму до боротьби з самою державою означує заістнування домашньої війни. Поляки теж вели смертельну боротьбу з державами, що накладали на них ярмо. Така ситуація може теж мати за собою поважне ідейне й чуттєве уоснування. Одначе ті, що таку боротьбу вели, виреклися всяких змагань до льояльного впорядкування свого відношення до нормального державного життя в чужім собі і ворожім організмі. А л е і в т і й б о р о т ь б і в о н и н і к о л и н е б о р о л и с я з б р о є ю б р е х н і і н а к л е п і в. Тому чужі ґрупи, якщо не ступають на шлях революції, мусять увійти на шлях права і державної солідарности. Якщо з цього останнього шляху сходять, то тим самим тратять право до жалоб перед світом, що є трактовані як ворожі державі.

Можнаб поминути мовчанкою ці своєрідні міркування, такі типічні своєю яловістю, можнаб залишити без відповіди ці квітки пісковатого польського ґрунту, як би вони хоч в дрібній частині відповідали дійсности або були хоч слабкою відбиткою новітнього розуміння нації і держави. Та польська „демократія" на рівні з польською реакцією тільки вправляється в заперечуванні правди. Цей дійсний стан з повною цивільною відвагою малює краківський „Пшеґльонд повшехни". В січневім випуску цього журналу читаємо отсі глибокі і безоглядно вірні стрічки:

„В самій річи, як Польща довга і широка, даремне шукатиб правди, бо всюди все і всіми є вона або заслонювана, або перекручувана, якщо просто не фальшована. Mendacium est negatio debitae veritatis

а щож инше у нас діється як не безнастанне заперечування правди? Не говорячи вже про приватне, буденне життя одиниці і про більшість щоденних поступків пересічного громадянина, ніде не проявляється воно так ярко, як в публичному й политичному житті. Брехня стала там правилом поведінки і ділання; все на ній спирається; піднесено її до ґідности державної мудрости — так само, як зі сплетні й наклепів створено єдиний критерій осуду про річи. Брехнею поборюється своїх противників; брехнею борониться свого становища; на брехні спирають свою програму; брехнею впливається на маси і брехнею витворюється брехливі настрої, потрібні до осягнення брехливих цілей. В загальному заговорі проти правди всі згідно подають собі руки. Висліком тієї загальної брехні є загальна дезорієнтація і деморалізація, неспроможність здати собі справу з положення, в якому край находиться і безвиглядність знайти шляхи для виходу..."

Ця характеристика нинішнього польського покоління звільнювала би нас від дальших спростувань і висновків, бож ясно, що нинішнє покоління є продуктом відносин і положення також вчорашнього, що в ньому сторчить багато лихих і добрих прикмет з часів визвольної боротьби.

В загальному заговорі проти правди беруть участь усі польські чинники, всі політичні й культурні напрямки, всі партії, ґрупи, особи. І вони боролися брехнею, підступом і насильством тоді, як йшли війною проти нас; як скорострілами і ґарматами здавлювали визвольні змагання української нації; як запроторювали в тюрми і табори сотні і тисячі українських громадян; як вибіралися „визволяти" Правобережа; як грабували українське майно і нищили культурний дорібок українського народу; як представляли нас „большевиками" в очах европейської опінії і одночасно за згодою *большевиків* в Ризі загарбували величезну українську територію; як на всіх перехрестях горлали про вільність, рівність і братерство, а у висліді дали нам неволю, ґніт, тюрми і кайдани; як вкінці сьогодня вони намагаються обманути світ.

Польські „демократи" мабуть не знають історії своєї країни. Ні одної умови, ні одного трактату не додержано супроти своїх сусідів. Втративши самостійність власне через брехню і нікчемність, втративши незалежність і ратифікуючи цю втрату своїми вільними голосами, Поляки на протязі сотні літ вели найбільш фальшиву ґру супроти своїх можновладців. Кілька разів годилися вони з Росією, здобували все з доброї волі цеї останньої, щоби з облесною усмішкою раба підняти повстання в обороні шляхетської самоволі. Від Прусії схилялися вони до Росії і знову від Росії до Австрії зі сакраментальним „Przy Tobie, Panie..." А одночасно обносили свої жалі й нарікання по цілому світі. Використовуючи Росію і Австрію та за їх згодою експльоатуючи український народ, вони як Жиди на вавилонських ріках проливали ґіркі сльози, воюючи брехнею і наклепами. І тоді, як одні лизали стопи „тиранів", як говорили виключно про „лєґальне упорядкування свого відношення до нормального державного життя", — другі займалися грабіжництвом і експропріяцією державних кас.

І тоді ніхто не говорив про п р а в о з а й м а н н о ї д е р ж а в и, тільки про п р а в о п о л ь с ь к о г о н а р о д у, про невмірущість його змагань, про вічність його державного права. Але допустім, що кожна поневолена нація має право боронитися всіми засобами проти свого поневолення, що вона не має вибору в засобах боротьби, що вона обстоює думку, що всі шляхи ведуть до Риму, що отже минула боротьба польського народу була без огляду на засоби етичною, бо мала на меті здійснення великого ідеалу: власної державности, — то чи етичні засоби, опертні на п р а в і, були приноровлювані після реставрації державної Польщі? Чи на праві до хвилі ратифікації сан-ґерменського трактату базувалася поведінка польської державної влади в справі конскрипції, данини, виборів, рекрутації, перейняття краєвого майна Галичини в користь польської держави? Чи проти такого „права" колинебудь виступали нинішні оборонці права? Чи вони нпр. піднесли, що вибори у Сх. Галичині були нелєґальні, що нелєґально вибрані при помочі надужить при активному і правному здержанні від участи у виборах 70 прц. населення посли постановляють нелєґальні „права" і обовязки?

Але що найважнійше! — в ері права нації, в добі самовизначення народів, якому то праву Поляки завдячують свою державність, по топтано цинічно й брутально права української нації. В ері суверенности народів загарбано чужі території на основі умов зі займанниками чи узурпаторами, трактуючи живу націю як бездушний предмет торговлі.

Щоби покликуватися на право, треба перш усього самому спиратися на праві. Щоби вимагати лєґальности, слід поступати лєґально і слід ще одно тямити, що боротьба за право самовизначення не є боротьбою проти держави, тільки боротьбою за державу і державність.

Ф. Федорців.

На двох бігунах.

Занепад парляментаризму.

Політична думка сучасної Европи живе під враженням останніх виборів, що мали місце в найбільших европейських державах а то в Англії, Італії, Німеччині та Франції. Вся европейська преса переситчена саме тепер сензаційними комбінаціями про те, який уряд буде в Німеччині, хто обійме керму у Франції і т. д.

Мало того, керманичі закордонної політики поодиноких держав прямо таки журяться тим, хто прийде тут чи там до керми, бо від того залежна така чи инша їхня політична лінія, бо від того залежить таке чи инше проведення в життя їхнього наміченого пляну.

Під впливом висліду таких виборів мусять мінятися не лише дипльоматичні напрямні поодиноких держав але й внутрішня політика. З таким чи иншим вислідом виборів набирають розмаху одні а падуть на дусі другі.

Все це було би природним явищем і йому не треба би дивуватися. Та обсервуючи і аналізуючи результати теперішніх виборів у поодиноких державах ми мусимо стрінутися з одною спільною рисою сучасного парляментаризму, яка нас може й подивує, хоч і не повинна би викликати ніякого здивування. Тою спільною рисою треба вважати труднощі, в яких опинилася парляментарна робота. Ми скажемо більше: ту спільну риску творить нероботоздатність сучасних парляментів. За винятком нового італійського парляменту, де уряд спірається на однодушну піддержку цілого майже парляменту всюди уряди є непевними свого завтра та хиткими а через це хиткою є і їхня політика.

Величезне політичне зрїжничкування громадянств не лише в Німеччині та Франції, але й у всіх инших старих і молодих державах спричинює те, що в ніякому парляменті немає такої великої більшости, яка змогла би цілком взяти на себе всю відповідальність за державну політику. Всюда творяться менш або більш трівкі коаліції, в яких замість праці йдуть все торги про засоби збереження тої коаліції. Приклади всіх коаліцій і їхніх урядів виявили, що такі уряди нездатні до праці на дальшу мету а через це й політика всіх теперішніх держав є дорівочна, навіяна настроями хвилі. Їй брак систематизму та реальних цілей. Здається, що вся сучасна европейська політика обертається біля ідеалу мира, а проте сучасна Европа від того закріплення мира все ще дуже і дуже далека. І все це діється завдяки хронічним кризам кабінетів та нероботоздатности парляментів.

В деяких державах були і тепер є спроби обійти ті парляментарні труднощі при помочі творення тзв. ділових кабінетів, або шляхом наділювання коаліційних кабінетів окремими повновластями для остаточного позапарляментарного вирішування всяких чисто парляментарних справ. Але й цей спосіб, хоч може практичний, не дав до тепер ніяких позитивних наслідків. На нашу думку й не зможе таких ніколи дати, бо парляменти не допустять до того, щоби бути саме в найтруднійших та найважнійших справах нечинними, а в них саме парляментарна праця є найвищою.

В найстаршій парляментарній кра

Пр. 497/24. В Імени Ріпспосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" ч. 105 з дня 15. травня 1924 р. в артикулах: 1) „Погром політики насильства" в уступі від слів „Ми повинні взяти" до кінця артикулу, 2) з артикулу в першій шпальті третій і четвертій другої сторони а) титул, б) уступ межи словами „загальний" а „яка в польській", 3) „Весняний поклін" в уступах межи словами „Просвіт" а „і з окрема", б) „москвофільських" а „не дбаєш", в) „памятника" а „Упорядковуйте" і г) в уступі від слів „Передавайте з року на рік" до кінця артикулу містить в собі єство ад 1), 3) злочину з § 65a) з. к., ад 2) провини з § 302 з. к. і тому узнав доконану в дня 14. травня 1924 конфіскату за оправдану і заряджив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найближчім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а именно засудження за перестушство на гривну до 100 зл. — Львів, дня 17. травня 1924.

(Підпис нечитний.)

ні, бо в Англії ми бачимо, що ні одна парляментарна група (а є їх лише три) не має потрібної більшости а через те всякий уряд мусить опиратися на коаліції двох груп, що само собою вже не дає ніяких підстав для якоїсь певно означеної політичної напрямної, обрахованої на дальшу мету, а навпаки заставляє всякий уряд шукати компромісових шляхів для своєї політики. Компроміси зі свого боку будять розчарування в масах, отже й у виборців.

Про сучасне становище Франції та Німеччини й говорити багато не приходиться. Там обмірковують тепер те, кого, яке угруповання втягнути до тої чи иншої коаліції, шоби на ній, штучно утворений, зміг опертися прийдешній уряд. Італія стоїть тепер на боці также як Еспанія, в якій запанувала диктатура.

Ми були свідками дуже поважної кризи в Бельгії, Фінляндії, Польщі, Югославії, Греції і т. д. При теперішньому партійному зріжничкуванню суспільностей воно инакше й не може бути, а все це свідчить про сучасну дуже поважну кризу сучасного европейського парляминтаризму. Европейський парляментаризм засуджений на повільну смерть.

Природною реакцією на всі недостачі та болі того парляментаризму саме й є модний тепер в Европі фашизм. Почин до фашизму дала Італія. Фашизм це ніщо иншого як диктатура одної групи чи одної партії. За Італією пішла Еспанія. Ріжниця між Італією та Еспанією в тому, що коли в Італії фашизм прибрав вже форми мирової роботи, то в Еспанії фашистівська диктатура находиться в стадії воюючої диктатури.

Реакцією на сучасний хорий і може пережитий парляментаризм треба вважати також диктатуру комуністів. Це також новий метод заступлення парляментаризму, який ріжниться від фашизму хіба тим, що диктатуру партії чи групи старається зробити рівнозначною з диктатурою одної суспільної кляси. Фашизм допускає до диктатури представників усіх клас, яких обєднує одна політична ідеольогія.

Підходячи з такого становища до кризи сучасного парляментаризму, треба прийти до висновку, що він поволі буде змушений уступити місця диктатурі — але не одиниць а партій (коли говорити про комуністичну диктатуру то ще й кляс). Що Европа є на шляху такої еволюції, про це незбито свідчать італійський та еспанський фашизм, східньо-европейський комунізм і накінець висліди виборів у поодиноких краях. Вибори доказують, що й серед суспільностей зарисовуються симпатії саме до крайних лівих або до крайних правих, отже до одної або другої форми диктатури.

Ми, що на західньо-українських землях, не маємо своєї державности все одно можемо відкрити в нашій суспільности також чи не найбільше прихильників не середини, але саме тих двох наростаючих крайностей. *В. Мудрий.*

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Без надії.

Варшава, 18. травня 1924.

Великі червоні афіші повідомили Варшаву, що польська партія соціялістична уладжує в річницю проголошення незалежности Грузії святочну академію, як протест проти червоного самовладства московських комуністів.

Мій сусід, робітник з України католицької віри, що ніяк не може зясувати собі, чи він Поляк чи Українець, зайшов за мною і ми пішли на пепеесівську академію.

Велика саля була переповнена вщерть, естраду оточували червоні соціялістичні прапори, а на естраді я побачив передових представників пепеесівської партії: лідера посольського клюбу Берліцкого, старенького, ледве душа в тілі, сенатора Лімановского, Недзялковского, Чапіньского, Голувка і т. д.

Почалися промови...

Добре говорили промовці: палко, гарно, переконуюче. Як два рази два — чотири. доказували вони перед численною авдиторією жорстоку вдачу московського імперіялізму, його політику, розповіли сумну долю героїчної Грузії, що підступним способом була роздушена й розгромлена большевиками, згадали і про Україну, висловили на її адресу дуже гарні побажання і... розійшлися з високим почуттям виконаного обовязку. А я як увійшов у салю, так і вийшов із неї з одною і тою самою думкою: для чого власне це робиться, через що чуже національне свято улаштовує польська політична партія, якій теж закидають імперіялістичні змагання і тенденції? Аджеж у неї є десятки близчих приводів заманіфестувати свій осуд національному гнетові і свій протест проти самовладних та імперіялістичних змагань за рахунок инших народів...

Мені здається, що не в мене одного були ці думки, коли я слухав ефектовні пепеесівські промови в салі Гігієнічного Товариства. Скажу більше: мені здавалося, що самі промовці відчували де-яку штучність отої грузинської академії під польськими прапорами у Варшаві і старанно намагалися її виправдати.

Але думка слухача шукала виправдання троха в иншій площині, ніж у них. Вживаючи тривіяльного виразу, можна булоб сказати, що Поляки бачать чуже під лісом і не бачать свого під носом, але це не зовсім відповідало би дійсности, бо вони таки добре знають і те, що твориться у них самих. Знають та лихо в тім, що національний еґоїзм перемагає в них почуття і розуміння правди.

Отже, щоб показатися перед світом у найкращому вигляді, а разом з тим отумачити та омилити до певної міри і своє власне сумління, вони й улаштовують оті парадні академічні виступи, що блискуче щось декларують і разом з тим абсолютно ні до чого не обовязують. В цьому між иншим полягає і причина того недовіря, з яким, наприклад, поставилися недавно білоруські посли до спроби Поляків втягти їх в склад товариства, що ніби то має на меті досягти якогось порозуміння в міжнаціональних взаємовідносинах. Деклямація й омана!...

Треба визнати, що де-хто з Поляків, особливо ті, що емігрували з Великої України, добре розуміють фатальну психольогію польського суспільства. Не далі як учора мені говорив один з таких емігрантів:

— Скрайний націоналізм, яким завжди була перейнята польська інтеліґенція, відограв велику ролю в тому, що ми схоронили в душі і через такий довгий час відновили свою державність. Але тепер, коли обставини, в яких ми перебуваємо, цілком зминилися, мусілаб змінитися і наша психольогія, та цього на жаль нема. Ми такіж завзяті націоналісти, якими до тої пори були; так само вороже ставимося ми до всього, що не наше, не своє, і наша творча сила перетворилася в силу руйнуючу: ми самі валимо польську державу своєю внутрішньонаціональною політикою.

Зацікавлений тверезим поглядом Поляка на польські справи, я запитав його, як він дивиться на працю тих знавців, що ніби то приступили в спеціяльній раді до виробки реформ на „кресах". Мій бесідник тільки махнув рукою.

— Я особисто переконаний, що з праць тої ради нічого путнього не вийде. За це ручиться її персональний склад. Колиб могла ще бути якась надія на більш-менш поважну зміну „кресової політики" під пресією Европи, то хіба при тій умові, що ця справа і взагалі керовництво державою перейшло би до рук лівиці. Але поки що нема підстав сподіватися на щось подібне.

Зазначаю, що це думка Поляка, який репатріювався, а може й просто втік сюди ізза Збруча три роки тому.

Виходить — без надії.

Senex.

Завдання нового уряду Франції.

Що каже Пенлеве, колишній премер-міністр, лідер побідної опозиції.

Нова французька парляментська більшість, себто новий недалекий уряд, заступає думку інтернаціональної розвязки репараційної проблєми. Тому уряд приноровиться цілком до світу знавців. Наслідком того він буде за відродженням господарської єдности Німеччини через усунення митних кордонів і залізничої контролі. Що торкається звільнення Рюрю, то поки що не можливо означити цілком певну дату звільнення, а проте треба означити її і то при порозумінню з інтересованими державами.

У фінансовій політиці новий уряд кластиме всю вагу на повернення рівноваги у буджет. З огляду на те необхідно з самого споду і як могла найшвидше перевести реві зію податкової політики. Що торкається 20-відсоткової підвишки податків, яка була рішеною останнім парляментом, то новий парлямент змінить отой закон і заступить його иншими заходами. Податок від капіталу, якого бояться на біржі, не дається пристосувати.

Нова парляментська більшість є сторонницею віднови взаємин з московським урядом. Але не відомо ще, як новий французький кабінет прийме методу Мекдонельда, себто спершу оголосить безоглядне визнання рад. уряду й потім щойно розпічне переговори, чи навпаки впереді визнання підуть вступні переговори про встановлення основних точок під навязання взаємин.

Тому, що Росія (Рад. Союз) бере участь в европейському господарському житю лише в дуже маленьких розмірах, то можна тут зробити порівнання з будинком у якому провалилася частина стіни і в якому не можна залатати дір. Европа терпить від того напору повітря, який пре зі сходу Міркую — каже Пенлеве — що Льойд Джордж казав повну правду, що безробіття в Англії є спричинене тою основною обставиною що російський базар не існує тепер ані для продукції ані консумпції.

— Як бачимо, повищі погляди висловлені одним із кандидатів на нового французького премера а то

о. Д-р ИОСИФ СЛІПИЙ.

Богословське Наукове Товариство.

(Продовження.)

3. Внутрішня організація переведена на взір академій є слідуюча. Тому що Тов-о є наукове і католицьке, то стає зрозумілим, що від членів вимагається академічного образування і католицької віри, хоч Загальні Збори можуть на просьбу припяти кожду особу, яку уважатимуть за відповідну. Т-во складається 1) з членів звичайних, які платять вкладку (на 1924 — 1 дол-а і 1/4 вписове), 2) членів кореспондентів і 3) дійсних членів секцій, які вибираються на наук. зборі за наукову діяльність. 4) Членів почесних іменують Заг. Збори за визначні заслуги для науки або Церкви. Члени 2) 3) 4) вільні від усіх оплат. Наукова діяльність ведеться в чотирьох секціях: біблійній, фільософічно-догматичній, історично-правничій і практично-богословській (педагог., катехитика, літурґіка, проповідництво).

Дальше членами можуть стати світські і духовні, української й иншої народности, що цікавляться нашою церквою, культурою і хочуть її спомагати морально або матеріяльно.

Товариством править Рада, яку творить 10 членів: 1) Голова Т-а, 2) 4 голови секцій, з яких найстарший членством (в разі рівности віком) повнить уряд заступ. голови, 3) відпоручник Митрополичого Ординаріяту, 4) декан, згл. відпоручник богосл. виділу, 5) секретар, 6) директор бібліотеки, 7) скарбник.

4. Круг ділання Т-ва дуже широкий. Що правда, по статуту може Б. Н. Т. удержувати і печатню, переплетню, книгарню, одначе покищо воно ставить собі за завдання зорганізувати наукові сили і піднести та оживити науковий рух. До осягнення цеї мети змагає воно двома дорогами: видаванням праць і збиранням бібліотеки. Заки Т-о формально істнувало, виходив вже науковий тримісячник „Богословія" (стара наша назва на богословську науку) — в обемі 6 арк. (96 ст.), що промощував дорогу будучому Т-ву і по його основанню Т-ва став його власністю.

„Богословія" поставила собі за завдання продовжувати богословську наукову працю наших предків, не тільки усвідомлювати собі старі здобутки церковної культури, але продовжувати оригінальну творчу працю. Та думка пробивається з артистичної обгортки, що предетавляє храм богословської науки в східнім стилі — з нашими старими мотивами, на горі сидить св. Іван Дамаскин зі своїм архитвором Πηγὴ γνώσεως (джерело пізнання), як представник орієнтальної теольогії і старий наш учитель. Крім строго наукових і реферуючих розвідок подає „Богословія" огляди й оцінки своєї і чужої відносної літератури, важнійші відомости з наукового світа, порушує менші питання зі всіх ділянок богословської науки. Для удержання звязку з заграницею печатає „Богословія" деякі праці по латинськи (з українських подає короткий латинський зміст). Важнійші праці виходять осібними відбитками „Видання Богословії", з яких появився один випуск (J. Slipyj — De amore mutuo et reflexo in processione Spiritus Si explicanda), другий (о. Д-р Г. Костельник — Границі вселенної) приготовлюється.

За один рік істнування наш бог. тримісячник умів згуртувати біля себе поважне число співробітників, світських і духовних і здобути признання у своїх і чужих. Вже сьогодня стоїть Т-во через „Богословію" в обміні не тільки з українськими науковими часописами, але й австрійськими, еспанськими, голяндськими, бельгійськими, французькими, німецькими, італійськими, польськими, російськими, словінськими і хорватськими. Про ту лучність свідчать також списи книжок при кінці кожної „Богословії".

(Докінчення буде.)

ї президента франц. республики в інтервю з париським кореспондентом „Нає Фр. Пресе“ оправдують в цілости наші передбачення щодо прийдешньої франц. політики, висловлені безпосередньо після отримання звістки про побіду франц. лівиці.

Наддніпрянська Україна.

Всеукраїнська партійна конференція.

В Харкові почалася чергова всеукраїнська партійна конференція комуністичної партії большевиків України. В конференції бере участь 379 делегатів з рішаючим голосом. Наради відкрив голова Всеукраїнського Виконкому Петровський. По ньому промовляв представник комуністичної партії Західньої України, що обіймає всі українські землі під Польщею, Буковину та Закарпатську Україну. Минулого тижня відбулася конференція комуністичної партії Західньої України, яка його вибрала та післала як делегата на всеукраїнську партійну конференцію до Харкова. З політичним звітом від імени центрального комітету партії виступав Квіринг. Його бесіда була присвячена в першій мірі висвітлюванню промислового становища на Україні та національному питанню. По ньому промовляв другий секретар Центрального Комітету Лебідь і инші. Конференція приняла резолюцію, якою одобрюється політику Центрального Комітету.

Напад на політичну поліцію.

В Харкові доконано смілого збройного нападу на кінний відділ Державного Політичного Управління (ДПУ), що ескортував на залізницю цінні вантажі та гроші. При помочі зброї цілий відділ „ДПУ“ примушено до втечі та ранено важко одного ескортанта. Всі цінности і гроші попали до рук заговірників. („Русспресс“).

Японські вибори.

В Японії є двопалатна система. Вища палата—тобто палата панів, вложена з самої родової шляхти. Вона не змінюється під впливом виборів, бо до неї не вибирають. Низша палата тобто парлямент одержує саме тепер по виборах новий цілком відмінний від попереднього склад.

Старий парлямент мав у своєму складі 280 послів правиці, яка й правила державою. Правицю творила партія „сейюкай“ (землевласників). Опозиція мала 184 мандати. На неї складалися „кенсейкай“, „кокуміnто“ і незалежники. Останні вибори дали перевагу опозиції. „Кенсенкай“ дістала 146 мандатів, незалежні 57. „Сейюкай“ одержала тепер лише 101 голосів. Промисловці дістали 38 мандатів. Від „сейюкай“ відділилася та перейшла до опозиції група „сейюхонто“ в числі 120 мандатів.

Новим премієром парляментарного уряду мав би стати „кенсейкай“ Хато, б. посол в Англії. Новий уряд буде мати до поборення дуже багато важких справ, як справу взаємин з Америкою у звязку з новим імміграційним американським законом та справу урегулювання взаємин зі СРСР.

Льондонський „Таймс“ пише про вислід японських виборів таке:

„Вислід виборів це важкий удар, який нанесено привілеям перів і бюрократії. Ніколи іще японський народ не проявив такого заінтересування виборами, як саме тепер. Той незвичайний ентузіязм для політики — це познака дуже своєрідної еволюції японського життя. Демократизм з кожним днем зискує там чимраз більше прихильників. Повага до панства паде, влада шляхти тратить силу. Паде й релігійність. Шінтоїзм — релігія чисто формальна і обрядова, і буддизм утратив свою повагу та вплив серед мас. Всюди відчувається подув нового духа незалежности. Очевидячки було би за передчасно говорити тепер про цілковиту демократизацію Японії, де на 60 міліонів населення виборчими правами користується лише 3 міліони. Але всюди чути один клич: „геть з панованням упревілійованих кляс“. Тепер Японія при помочі парляменту буде боротися за народній уряд“.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Український університет.

З Варшави звідомляють, що українські посли відказались дати свої підписи під нагле внесення ППС. в справі українського університету у Львові. Відмову мотивують цим, що мерітум його противиться їх становищу, бо Українці домагаються не креування нового університету, а признання правної санкції істнуючим уже у Львові тайним вищим українським школам. З нац. меншостей внесення ППС. підписали лише жид. посли, вважаючи, що воно зближає Українців до їх ціли.

Протест Білорусів.

Білоруський народній комітет у Вильні видав до французького правительства відозву в якій змальовує гніт Білорусів у Польщі. Відозва покликається на погляд „Визволення“, котре погоджується з думкою авторів відозви.

Кабінет Еріо.

„Еко д' Парі“ пише, що Еріо прийме мандат утворення кабінету навіть колиб соціялісти не хотіли вступити до правительства. Еріо обняв би й теку заграничних справ. Ліста нового кабінету вже устaлена. Теку мін. скарбу одержить, один із сенаторів. Ліві групи домагаються теж гарантій супроти Німеччини, але міжнародні гарантії вважають відповіднійшими від санкцій. Сен. Гонкур в інтервю поміщенім у „Пті Пар.“ подав програму нового кабінету. Кабінет негайно навяже переговори в Мекдональдом і виязить довіря для Союза Народів, щоби здобути гарантії безпеки. Щодо сов.-англійських переговорів заявив, що совіти проволікатимуть переговори, стараючися обговорити справи услівій їх кредиту. Еріо заявив справоздавцеві „Таймса“, що ліві партії домагаються від Німеччини гарантій. Добра воля Франції залежатиме від доброї волі Німеччини. Ліві партії не хочуть, щоб їх виведено в поле. Домагатимуться міжнародньої гарантії. Щодо Поруря потрібна співпраця Франції і Англії.

Конференція з Поанкаре.

Авас звідомляє, що Поанкаре розмовляв дві години з Маршалем, Еріо і Пенлєве. Поанкаре бажав зясувати майбутнім керовником уряду подробиці фінансового положення, від якого мусить залежати політика нового кабінету. Еріо і Пенлєве прийшли до переконання, що конечність удержання буджетової рівноваги обовязувати мусять кожне правительство, яке воно не булоб.

Грізний вибух вулькану.

З Льондону звідомляють про грізний вибух вулькану Кілянеа на Гаваї. То був один із найстрашнійших, які колинебудь заобсервовано. Вулькан викидає великі маси плинної ляви. Над островом паде дощ попелу, так густий, що ледви видно крізь нього сонішне світло. Води залили величезні території, з багато сіл видно лише крівлі. Сірчані дими нищать усе, що жиє. Втрати в людях досі незвісні. Тубольці схоронилися до надбережних міст.

Бельгійський уряд робить заходи біля затягнення позички в Америці.

Повстання в Альбанії поволи зближається до свого кінця. Значна частина повстанців зложила зброю. Одначе на пограничу вбито одного грецького жовніра, через що ситуація погіршиласа. Творення нового альбанського уряду буде доручене правдоподібно Іллі Бріоні.

В Греції назріває нова криза кабінету в звязку з внутрішніми розходженнями між деякими міністрами.

Бенеш заявив кореспондентам римської преси, що Греція не може вийти в склад малої антанти, бо вона не має ніяких середньо-европейських інтересів, які лучать малу антанту. На його думку можливі одначе всякі комбінації зі сусідами, але вступлення Греції до неї означувало би цілковиту зміну характеру мало-антантського блюку.

Дрібні вістки.

Американський амбасадор у Токіо Вуд уступив зі свого становища в звязку з введенням у життя нового американського імміграційного закону.

Балкан перемінюється поволі в звязку з французькими виборами в арену боротьби двох державних груп а то: русофільських держав і протирусійських. „Дейлі Телеґреф“ пише, що до протирусійських треба зарахувати Румунію і Туреччину, які в тому напрямку погоджуються з Польщею. До русофільських треба зарахувати всі инші балканські держави, які Бенеш хоче використати як поміст для російсько-французького зближення.

Югославянська кабінетна криза ще не покінчена. Одні поголоски кажуть приймати, що Пасіч дістав місію утворення ділового кабінету, а другі твердять, що Пасіч відкликав свою димісію, „зложену ще 12. квітня і таким чином усунув крізу. Скупштіна мала би зібратися на кілька днів для верифікації решти мандатів групи Радіча а потім була би відрочена аж до 20. жовтня ц. р. За той час мала би успокоїтися пристрасть опозиції.

Страйк в Порурю трівае далі не зважаючи на те, що власники копалень і фабрик годяться на 5-процентову підвишку заробітньої плати. Робітники не хочуть відступити від свого домагання про скорочення праці до 7-ох під землею і до 8-х годин на земли.

Антісемітські заворушення почалися в Клявзенбургу в Семигороді. Одному Жидові-студентові перерізано гортанку, а двох инших кинено до ріки, в якій вони втонули, бо ніхто не хотів їх ратувати.

В Берліні ведуть переговори в справі створення центральної коаліції три лідери центрових партій. Переговори обертаються біля проекту міжнародніх знавців.

Американський сенат приняв закон про урегулювання заграничних довгів та зобовязань. Закон має підписати ще президент Кулідж і з хвилею підписання закон увійде в життя.

Італійсько - чехословацький договір нічим не нагадує французько-чеського договору. Мусоліні старався оминути всього, що могло би зобовязувати Італію до оборони версайського договору.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Курс грошей.

Львів, дня 21. травня 1924.

Доляр ам.	9,400.000—9,420.000
Доляр канад.	8,850.000—8,900.000
Чеські корони	270.000—275.000
Леї	46.000—46.500
Фунти штерл.	40,000.000—41,000.000
Франц. франкй	550.000—580.000
Франк шв.	1,650.000—1,680.000
Марки нім. стар. ем. тис.	13.500—140.000
Франк бельг.	470.000—000.000
Гульдени голянд.	3,450.000—0,000.000
Ліри італ.	410.000—000.000

Золото

20 кор.	39,500.000—40,500.000
20 франк.	37,000.000—38,000.000
10 рубл.	48,500.000—49.000.000
20 марок нім.	46,000.000—46,500.000

Срібло

Кор. австр.	650.000—670.000
5 кор.	3,400.000—3,500.000
фльорени	1,700.000—1,750.000
рублі	2,800.000—3,000.000
копійки (за рубля)	1,200.000—1,300.000

Цірих 21.травня 1924. Новий-Йорк 5.64½ Льондон 24.67, Париж 30.40, Відень 7.95.½ Прага 16.70½, Медіол 25.10, Бельгія 26.25, Буда-пешт 6,7500, Софія 4.10, Голяндія 211.15, Христіянія 78.15, Копенгага 95.50, Штокгольм 150.15, Букарешт 2,9, Берлін 0.133.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів — — — Ринок 10. — — —

НОВИНКИ.

— **Конфіскують передруки з польських газет!** Вчорашня конфіската „Діла“ (ч. 111) є знову одним із дивогляднів превенційної цензури. Крім порізання передової статті й політичного допису з Варшави, прокуратура сконфіскувала наголовок і не менше ні більше, як шість уступів зі статті про порядки у польському судівництві й польських вязницях, причому конфіскаті підпали речення з буквальним перекладом з передової статті варшавського „Роботніка“, ч. 135. з 18. ц. м. Цікаво, що цензор сконфіскував оті місця, хоча ми виразно покликалися на число й дату офіціяльного органу Центрального Комітету польської соціял-патріотичної партії.

— **Кінець голодівки політичних вязнів.** Політичні вязні у судовій вязниці при вул. Баторого у Львові закінчили вчора голодовий страйк, після того, як вязнична адміністрація обіцяла їм піти на зустріч їх справедливим домаганням. Се вже не перша голодівка й не перший раз обіцювали нещасливим вязням те, чого потім не дотримували!) Характеристично, що на вимогу вязнів давати їм, згідно з законом, цензуровані газети, адміністрація признала їм право читати лише „Газету львовску“, „Слово польске“ й „Ржечпосполіту“ — себ то органи Гротского й Хієни. Видно, що лише ті часописи є „льояльні“, вся-ж решта преси в межах Річпосполитої є або явно бунтівницькою або стільки „ненадійною“, що не можна давати її інтеліґентним політичним вязням, поміж якими м. и. є й редактори. Ясно, що до таких неблагонадійних газет належать також органи близькі до п. Тугута, голови комісії для „збаданя“ відносин у польських вязницях...

— **Комісія для милення очей.** Согмова комісія, у склад якої входять Тугут, Вирембовскі, Навроцкі, Звеженецкі, Узембло, Яремич (Білорусин) і Інзлер (Жид) і яка має буцім то розслідити стан вязниць, перейшлася вже по канцеляріях і головних коритарях мокотівської та білостоцької вязниць, та в пятницю чи пав у суботу має приїхати й до Львова. Відсіль виїде до Кракова й Виснича. У Львові буде правдоподібно дуже коротко, бо тутешні вязниці славляться зразковими порядками й джентельменством супроти вязнів, про що свідчать не тільки історії з бл. п. О. Бесарабовою, Брехером. Полюгою, Яцуровою ітд., ітд. при вул. Яковича, але й самогубства й голодові страйки при вул. Баторого.

— **Сенсаційний трамвай.** На вулицях Львова появився трамвай і викликав збіговище. Бо при кермі мотору стоїть елеґантний добродій у довгому чорному сюртуку й манжетах а при ньому поліцай, який одночасно виконує обовязки білетера. Довкола трамваю збирається юрба, поліцай злазить з возу й прочищує шлях а на адресу інженіра-моторового й страйкбрехерів сипляться неприємні епітети. Бо страйк міських функціонарів трівае дальше і нема ніяких даних сподіватися швидкого його закінчення. По кілька трамвайних возів пущено на головні лінії, але з такої енергічної поведінки дирекції більше мороки ніж користи. Передусім трамваї, керовані невправними й несміливими руками, рухаються з швидкістю похоронних возів, що зрештою не перешкаджає їм раз-пораз виїжджати на фальшиві лінії й з парадою завертати назад. При тому, не вважаючи на великий „комунікаційний голод“ публика не спішить до трамвайових возів, бо інстинктовно почуває аномалію їх появи, ну й — ніде правди діти — боїться неприємних пригод з боку страйкуючих. Замість полагодити конфлікт, магістрат уладжує собі забаву, втягає військо й поліцію у боротьбу за професіональні й клясові інтереси і байдуже на те, що така забава страшенне дорого коштує місто й його мешканців.

— **Чемність нічого не коштує.** Писали варшавські газети, що ґен. Ст. Галлєр, шеф польського ґенерального штабу, поїхав до Парижа за вчасно або за пізно. А що досіль ніде — ані навіть в офіціяльному ПАТ-і — нема ані одного рядка спростування тієї делікатної характеристики успіхів ділової місії польського ґенерала, то можна з повним правом вірити, що єдиним його сукцесом. це придбання великого хреста Почесної Легії. Французи — нарід чемний. Коли ґенералові союзної армії трапилась така неприємність, що саме в час його відвідин у надсекванській столиці несподівані кандидати на міністрів одною із перших точок своєї політичної програми називають пропаганду мира й обмеження видатків на військо, то бодай належить йому рекомпензата у виді блискучого ордена. Те, що причепив його на мундурі ґен. Галлєра особисто маршалок Фош є річю аж надто зрозумілою: Фошові не менше неприємною побіда „масонських елементів“ у Франції, що й Галлєрові! А потім: марш. Фош є Француз, а сказано вже: Французи нарід чемний...

— **Не купуйте новбасу!** Вчора у Львові смертельно затроїлась несвіжою ковбасою ціла родина дд. Кмітів при вул. Собіщини 4. Поки зявився лікар, 15-літня дівчинка померла серед страшних мук; троє осіб решти родини на-при-смерті відвезено до шпиталя. Оту ковбасу нещасливці купили в крамниці Бекеша при вул. Руській. Найкраще остерегтись перед небезпекою затроєння отакою ковбасою, як що взагалі літними місяцями й не понюхати ковбаси.

— **Свобода ч. 21** містить: Не буде війни! — За права почеволених народів. — Проти політики насильства. — Проти потоптання національних прав. — Пляни польського уряду. — Варшава і Львів. — **Близнята, оповідання Г. Михалюня.** — Давай гроші! — Ось і конституція. — Занадто вже, вірш М. Старицького. — До большевиків. — В справі арештувань. — Еміграційні справи. — На зарібках у Франції. — В справі дзвонів. — Новинки. — Дописи з краю.

— **Відгук культурного свята.** Редакція „Діла" отримала листа: Комітет українських друкарів міста Львова складає отсим щиру подяку за ласкаву участь і привіт Хвальної Установи на Святочній Академії, уладженій у честь Івана Федоровича дня 18. травня 1924 р. До слів, висказаних у Вашому цінному привіті, ми примінимося і зробимо все, щоби далі гідно продовжувати діло першого українського друкаря. Надісланий привіт надрукуємо в ювилейній книжці, яку видасть видавничо-накладова кооператива „Друкар". Зокрема дякуємо за уміщування наших комунікатів і прегарну рецензію. Львів, 19. травня 1924. — За комітет: *В. Кубіцький, П. Буняк, В. Парандовський, С. Микитка, М. Галушка.*

— **Спішіться** вже за літа з замовленнями футер, жіночих плащів і т. п. Полекші в сплатах в одинокій українській кушнірській фірмі П. Карпяка у Львові вулиця Куркова 11а. 1896а) 4—10

ПОЗІР УКРАЇНЦІ ЛЬВОВА І ОКОЛИЦІ!

В неділю 25. ц. м. відбудуться **два посольські віча в шкільних справах** заступників голови Українського Клюбу Вп. п. послів Хруцького і Козубського.

І. год. 11. в салі Лисенка,
ІІ. год. 4. в салі „Народного Дому".

1—2 *ШКІЛЬНИЙ КОМІТЕТ.*

Чи нема на це ради?

Запит до п. надпрок. Маліни.

Як відомо всупереч обовязуючим законам до української преси приноровлено криту превенційну цензуру. То значить, що не приймається до цензури щіткових відбиток газет, тільки вимагається предложення готового видрукованого числа газети. Доки газета перебуває в цензурі не можна її друкувати і пускати в світ. Це поліційне заряджения противиться законним постановам, одначе поки-що нема вигляду на приверення під цим оглядом правного стану, бо дирекція поліції погрожує репресійними засобами, а саме закриттям друкарні. В часі передержуваного відданого до цензури примірника газети — машина, на якій друкується дана газета, мусить бути безчинною, що спричинює друкарні великі втрати.

І коли вже мусить істнувати крита превенційна цензура, коли українські газети обовязково мусять бути конфісковані, то що найменше обовязком прокуратури є якнайскорше переводити цензуру, щоби не спричинювати видавництву, друкарні й читачам зайвих втрат. На жаль, діється навпаки. З дотеперішньої поведінки наглядно пробивається тенденція не тільки з боку поліції, але й з боку прокуратури як мога найбільші шкоди спричинити українським видавництвам. Представники нашого органу вже кілька разів відносився до цензорських чинників, щоби вони непотрібно не передержували у себе газети, одначе досі надаремно. Всі обіцянки розминяються з дійсністю. Коли газету віддається до цензури в 9 год. рано, то можна цензурований примірник випросити з прокуратури найскорше в 11 год., а часом і пізнійше. Напр. вчора віддано „Діло" до цензури в год. 8·45, а одержано з цензури в год. 11·45 Значить прокуратор потребував кругло 3 години, щоби перечитати газету в обемі 4-ох сторін. Отже, чи не є це злосливість, умисне намагання шкодити видавництву, посередньо нарушувати чужу власність. А хібаж обовязком прокуратури не є якраз противне, а саме берегти чужу власність, стояти на сторожі її ненарушности, законними мірами переслідувати кожного, хто злобно і вперто спричинює шкоди, доводить до зменшення й нарушення чужої власности?

Тому звертаємося до п. надпрок. Маліни вже не в справі часто безосновних конфіскат (напр. перед кількома днями був сконфіскований у нас передрук з „Роботніка" і перем. „Українського Голосу"), але в справі сповнювання обовязків функціонарями львівської прокуратури. Знаємо, що часто й начальники є безсильні супроти злоби підчинених собі урядовців, але може сторож законів вплине на своїх функціонарів в напрямі придержування заксиности.

Аномалії.

З приводу концерту „Міщанського Брацтва".

Вчора відбувся у Львові у великій салі „Нар. Дому" вокальний концерт, якого дохід призначено на будівлю власної домівки „Міщанського Брацтва". Великий моральний успіх концерту каже нам згадати про нього негайно, залишаючи на пізнійше фахову авторську музичну рецензію. У концерті брали участь такі солісти: добре відомі артисти: пні Парахоняк-Козакова і п. Винницький, а також уперве на українській естраді молодий співак Романовський, власник могутнього басу. Решту програми виповнили продукції складених із найкращих співочих сил мужеського й мішаного хорів під дириг. Льва Туркевича, який із вчорашнім концертом вразу вибився поміж перших молодих сучасних українських хорових диригентів (співали виключно народні пісні). За те у скрегітливому дисонансі з рівнем сольових і хорових продукцій стояла промова, яка мала не тільки прикмети буцімто пятимі девяти-десяти відсотках усіх святочних промов, себто: була смертельно довга й безнадійно нудна, але й відзначалась певною оригінальністю, дивоглядною навіть для слухачів, привиклих до повені цілком зайвих промов. Бо ось на вокальному концерті, куди запрохано першорядні мистецькі сили, чули ми про... „невісти в полюзі" (sic!), безженність, водотяг, шпиталь, каналізацію, морову заразу, пожежену залогу, Монголів, Свидригайла, Івана Підкову, та про багато дат і фактів, від слухання яких слухачі геть захрапли, і які проречисто доказали, що аранжери концерту у виборі оратора ніколи не повинні звертати увагу на докторський титул кандидата ані на його авторство брошур про церковне мистецтво, ані навіть приналежність до головної управи політичної партії, тільки на те, що дана людина має почуття — гумористики чи ні... Витаємо „Міщанське Брацтво" з успіхом небуденного концерту та висловлюємо йому щирий жаль з приводу нефортунного оратора, при чому рішуче зазначаємо ще раз, що повищі наші уваги викликані не якоюсь безпідставною злобою чи бажанням докучити одній особі, лише щирою інтенцією усунути на будуче такі аномалії, як на згаданому концерті.

Зі спорту.

Увага!

Великі футболеві змагання за мистецтво між „Буй-Туром" зі Станиславова та „Україною" будуть у неділю 25. травня на майдані С. Б. (стрийська рогачка). Початок о 4. год. попол.

Приходіть усі!

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Подяка.

За виратування моєї жени з дуже тяжкої і грізної недуги складаю на отцім місци горячу подяку тим Вп. Панам лікарям, які з так щирим трудом і надзвичайною печалівістю виконали всі конечні забіги. З окрема дякую Панам: ординуючому лікареви д-рови М. Вахнянинови, спеціялісті гінекольогови д-рови Ол. Подолинському, проф. д-рови Р. Ренцкому за ласкаву і цінну участь в консіліях, проф. д-рови Т. Островскому за мистецьке виконання операції при ропнім запаленню олегочної, д-рови Стухлому за лічення рани і д-рам М. Музиці і З. Штайсінгови за виконання аналіз і культур. 1928 1—1

Д-р Олександер Тисовський, проф. гімн.

ЗІЗД ТОВАРИШІВ,

що здавали в р. 1899 іспит зрілости в академічній гімназії у Львові, відбудеться дня 10. червня 1924 (пят. Боже Тіло). Збірна точка: Волоска церква год. 10. рано. Товаришів, що схочуть взяти участь в зізді, проситься зголоситися до Евгена Величковського ем. судді в Коломиї вул. 1914 Староґанчарська ч. 25. 3—3

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

На ювилейний дар для Наукового Товариства ім. Шевченка зложили (осьмий виказ) в долярах: „Земельний Банк" Львів 12·50, д-р Г. Даниш Сан Франціско 10 (збірка, в котрій взяли участь Григ Даниш 2·25, Vala Wilson 1·25, Гнат Палапдюк 1·25, Іван Калиш, Ів. Орлик, Федір Орлик, С. С. Хорунжий по 1, Мих. Грушка 0·75, Олекс. Антончук 0·50). Три долари зложив п. Макс Штерн — Борислав на руки п. Романа Терлецького. По два доляри прислали: пятилітня дівчинка Ярослава Блащук Mich. Detroit і проф. Іван Литвин — Сокаль. По одному долярові зложили проф. Никифор Даниш — Станиславів, д-р Ник. Николайчук — Надвірна, п. Дарія Гаврилюк, жена священика і проф. Степан Гайдучок — Львів, Вол. Лукич Левицький — Винники і о. Ом. Кормош — Перемишль. Раньше оголосили ми дві безіменні посилки по 20 дол. Тепер виявилося, що була се збірка (20 дол.) п. Андрія Блащука з Дітройт, Міш., на яку зложили по 2 дол. п. Марія Блащук, Яцко Тимочко, Т. Ф. Литвин, Іван Гулька, Іван Грибик, а по 1 дол. Теодор Коромшин, Антін Микитюк, Омелян Микитюк, Павло Бодиарчук, Семен Якимець, Іван Волошин, Мих. Федоришин. Данило Доскоч, Теодор Апостол і Антін Баворовський. Других 20 дол. прислав п. Іван Гулька від членів 16. сотні IV округа Січової організації в Дітройт, Міш. — В австр. валюті прислав д-р Остап Грицай — Відень 50 тисяч ав. кор. — В польській вал. зложили: Іван Яримович — Підгайці 20 міл. мп. (поверх 2 доляри), проф. Мик. Бабин, інж. Юрій Левицький, д-р Степан Біляк, д-р Ів. Кульчицький, крил. о. Леонід Лужницький, о. д-р Василь Лаба — всі зі Львова по 10 міл., о. В. Сухий — Болехів 11 міл., Корн. Чекалюк, Болехів, Соня Львівська, Лужки по 10 міл., о. Баландюк — Болехів 5 міл., п. Гедимин Лисинецький бон скарб. на 10 зол. — В польських золотих зложив пос. Хруцький від посліві сенаторів варшавського сойму першу збірку 55 зол. і 2 дол., д-р Евг. Гвоздецький — Львів 10 зол. (18 міл. мп.). По 6 зол. прислали: п. Иосиф Левицький, д-р Іполит Левицький і проф. Степан Туна всі зі Стрия, 5·50 зол., учитель Андрій Вовк — Червінка п. Башня. По 5 зол. зложили в Стрию: радн. Остап Весоловський, професори Ос. Кебузинський, Мих. Капшій, Мат. Назаркевич. Мих. Білик. В. Козак, д-р М. Бажалук, Сем. Зубрицький, Мих. Губицький, Петро Омелькович, С. Соболь, Ів. Криницький, о. Осип Мартинків, Теодор Романишин і д-р Василь Гарасимчук а 4 зол. проф. Іван Яцкевич. Академія в пядесятьліття Тов. ім. Шевченка відбулася в Станиславові дня 12. мая. Промовляв проф. Студинський. Співали: хор селян з Павельча, мужеський хор „Боян" (двічи), мішаний хор місцевого „Боян", хор учеників і учениць гімназії. Прегарно співала пані Ковбузова з Коломиї і дехлямував незрівнано „Мойсея" д-р Кисілевський. Цілість випала під кождим оглядом величаво. Як нас інформують, чистий дохід виносить 360 зол. п. (648 міл. мп.). Нехай же кождий спитається себе, чи вже зложив ювилейний дар для Наук. Тов. ім. Шевченка? Нехай зі всіх повітів нашої землі посипляться дари, щоби можна було покласти тривкі підвалини під дальшу культурну працю наукової інституції. Подрібний звіт з ужиття і стану збірок оголоситься небавом. — За Виділ: д-р К. Студинський, д-р Роман Цегельський. 1—1

Заходом українського правничого Товариства відбудеться в четвер дня 22. мая 1924. о год. 6. вечером в салі Українського Товариства Охорони Дітей і Опіки над молодю у Львові вул. Бляхарська ч. 11. І. пов. відчит радника Зенона Лукавецького п. з. „Новий закон про охорону наємців". — По відчиті дискусія.

Шкріть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ЗДІБНА КРАВЧИНЯ виїде радо на провінцію. Зголошення під „К. Ш." до адміністрації „Діла". 1927 1—2

КІМНАТА з харчем (снідання, обід) біля стрийського парку — заможнійшим до винайму. Близші інформації в адміністрації. 1926 1—2

МЕШКАННЯ чистого зі здоровим харчем в гірській околиці, де близько ліс і ріка, пошукую на червень і липень. Зголошення К. Яцків, Львів, Потоцького 69/II двері 12. 1923 1—3

ОКАЗІЯ! Футро з тхорів дешево до набуття зараз в кушнірській робітні Карпяка, вул. Куркова 11 а. 1896 3—5

КАМЕНИЦЯ в околиці Потоцкого 5 вільних кімнат, каменицю в околиці Сапіги продам. Відомість Асника 4. склеп. 1919 2—2

НА ПРОДАЖ 6 і пів морга поля в одним кусику при залізничій стації по дешевій ціні. Блищих інформацій уділлить Сідельник, Львів, Руська 3|II. канцелярія Союза Українських Інвалідів. 1895 3—3

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентичне заведення

д-ра Шимона Рапопорта і Якова Насса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 1916 3—10

— — ПЕРША УКРАЇНСЬКА — —
— ФОТОГРАФІЧНА РОБІТНЯ —

„СПОРТ"

ЛЬВІВ, вул. ОСОЛІНСЬКИХ 6.

Виконує фотографічні знимки в заведенню, в приватних мешканнях і на провінції.

Спеціяльність! Збори, зїзди, школи, аматорські кружки, фестини і т. п. як також побільшення і репродукції.

Фотографії до посвідчень в протягу 24 годин.

Роботи виконується солідно і дешево. 1922 1—1

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ!

Першорядне взуття, солідне й елегантне

НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

ГАБЕР ШТАИФ і С-ка

ЛЬВІВ, РИНОК 19.

Всіх П. Т. Гостей, що вже купували в нас просимо ласкаво о поручення нас своїм знайомим. 1925 1—10

МУЗИЧНІ НОВОСТИ.

В. Безкоровайний: 1) І знов страшні чутки — сольоспів (бас) з фортеп. 2) Заколисна пісня — на фортепян. 3) О люба Вкраїно — муж. хор. 4) А у нашої сусідки — на фортепян. 5) Пісня Січових Стрільців — міш. хор з фортепяном.

Небувати можна в українських инигарнях, у Сайфарта і в „Торбані" у Львові. 1924 1—3

ОБОВЯЗКОМ КОЖДОГО УКРАЇНЦЯ

не на словах, а на ділі підтримувати свою рідну українську культуру та всі її огнища.

А для цього **кождий Українець повинен** передплачувати **„НАШ СВІТ"** перший та одинокий у межах Польщі український ілюстрований літературний і популярно науковий тижневик, який має своїм завданням:

виявляти українську культуру, служити їй та боротися за неї.

Умови передплати: 1) у краю — на 1 м'сяць — 3 зол., на 2 міс. — 5 зол. 50 сот., 2) за кордон — на місяць — 1 дол., на 2 міс. — 1 дол. 50 п.

Кождий новий передплатник може одержати всі числа „Нашого Світу", починаючи з ч. 1, з усіма додатками всього за 4 зол.

Додаток за червень

АЛЬМАНАХ, що складається з кращих творів багатьох письменників і поетів.

Гроші висилати **НЕГАЙНО** на адресу:

ВАРШАВА, вул. Длуґа 50. „НАШ СВІТ", або: ВАРШАВА П. К. О. ч. 8818. „НАШ СВІТ". 1920 2—3

Поширюйте „НАШ СВІТ"! Підтримуйте його пожертвами на пресовий фонд і оголошеннями! Вимагайте в усіх кіосках! — Видавець-Редактор **В. Островський.**

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від 22. ц. м. драму на безлюдним острові на 6 дій п. з.

„ОСТРОВ СЛЬОЗ" Головні ролі креують три зірки екрану Lya de Putti Lidjia Salmonowa, Paul Wegener. Крім того:

Катастрофа землетрусу в Японії в р. 1923. Страхіття знищення. Гроза смерти!

За Редакцію відповідає Ол. Кульчицький.

Друкарські Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 113 (10 206). Львів, субота 24. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.-корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Ц-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

А в дійсности...

Пепесівський Єремія Т. Голувко вдарив у дзвін трівоги, залився гіркими сльозами і почав пророчити гірку долю Польщі. Нарешті ці імперіялісти починають усвідомлювати собі своє безсилля, свою немічність і безпомічність та те тряговиння, в яке запалася польська демократична думка. Справді, колись польські демократи співали одним хором з молодою европейською демократією. Посів Великої французької Революції, обіцянка Національного Конвенту (6. листопада 1792) братерської допомоги кожному народові, що схоче здобути собі свободу або терпить утиски в боротьбі за свободу, підйом визвольного духа, кристалізація новітньої нації, а дальше здвиг розшматованих і поневолених народів, виступ Джузеппе Мацціні, горячкова організація тайних визвольних товариств, покликання до життя „Молодої Італії", „Молодої Німеччини", „Молодої Швайцарії", „Молодої Росії", „Молодої Ірляндії" й „Молодої Польщі" та створення міжнароднього союзу цього політичного заговору народів під назвою „Молодої Европи" — все це хоч про людське око вказувало, що позбавлена своєї державности Польща єдналася з поступовою демократією. „Молода Европа" мала на меті створити Зєдинені Держави Европи на основі свободи, рівности і братерства. На ідейному підкладі „Мол. Европи" повстав Центр. Комітет Европейської Демократії, який проголосив нове „вірую" пробуджених народів. „Національність — писалося в одній з відозв — є свободою народів, а не ненавистю, недовірям, чи зависть. Будучина не належить до королів, які на віденському конгресі звірячою силою самовільно порозривали народи. Будучина належить до союзних народів, до конгресу, в якім всі будуть репрезентовані на основі рівности, що відновить европейську карту згідно з бажаннями народів, відповідно до географічних умов, посвоячення, мови, традиції і властивих схильностей: будучина є в загальному затвердженні, тому найвищому законі демократії.

Так воно було колись. Під такими стягами йшла боротьба народів за своє визволення. „Національність є свободою народів" — твердили европейські демократи, до них приєднувалися перед лицем світу й польські поступовці, національну свободу проповідували вони й українським селянам в своїх повстанчих відозвах, але одночасно всіми силами й засобами протиставилися національному, а в дальшу чергу й державному самовизначенню українського народу. Мотором діяльности й боротьби польської демократії був все національний егоїзм. Вкінці вона завдяки симпатіям світу здобула державність, здійснила свою найфантастичнійшу мрію, поширила границі своєї держави на чужі національні території і розпочала безоглядно нівечити національність Українців і Білорусинів, національність, що є синонімом свободи. Ціною сумління світу, ціною морального капіталу, зібраного кількома поколіннями повстанців, заговірників і борців, воскресла Польща, але в ній „демократія є відсунена на бік, а постійно паношиться реакція".

Відгомін, який викликує в світі це паношення польської реакції на спілку з польською демократією, й заставляє пепесівського Єремію—Т. Голувка проливати крокодилеві сльози і гірко нарікати, щоби усунутися від обвинувачення за сучасні відносини в Польщі. Ця хитрість і облуда вириває йому громи з рук, як громовладному Зевсові.

„Польська держава — пише він („Робітник" ч. 137 з 20. ц. м.) стоїть сьогодня на брехні. Це слід сказати відкрито і щиро. І то нас гнобить. Супроти Европи хвалилися ми конституцією 17. березня, але в дійсности топче її безкарно не лиш кожний поліцай, але топчуть її і міністри. Конституція шумно говорить про релігійну толеранцію, а тимчасом міністр освіти пасивно приглядається, як на домагання клеру прогонюється з Польщі методистів, переслідується національний костьол, дослідників св. Письма. Конституція говорить про вільність преси, — а в судах майже щоденно процеси проти лівих органів. Конституція так гарно говорить про пошанування прав національних меншостей, — а в дійсности..."

А в дійсности... і далі вже не дотягнув пепесівський Єремія, урвав в середині речення, не хотячи з „патріотичних" побудів малювати страшного положення непольських народів. Він обмежується тільки доріканнями, що Польща не жиє творчою думкою, не має ніякої провідної ідеї, що завмер політичний інстинкт, звітріла воля, в темряві блудить польська думка і живе окрушками. Европа відвернулася від Польщі, світ іде вперед, а Польща котиться все низче і низче. Всюди утверджується думка, що всі польські недомагання й хороби мають своє джерело у вибуялому націоналізмі й реакційности. Квестія т. зв. національних меншостей є теж великою міжнароднью проблемою. В тій справі Польща зробила цілий ряд міжнародніх зобовязань, які сьогодня цинічно ігнорується. За ціну автономії й українського університету Польща — по словам Голувка — одержала тиху згоду великих держав на переведення виборів. У вересні 1924 минає речинець виконання прийнятих зобовязань. Сьогодня Польща на цілій лінії розходиться з Англією і Францією, де до голосу прийшла поступова демократія. Перед ними Польщу репрезентує реакція, яка не в силі найти спільної мови зі західною демократією. А це погрожує повною ізоляцією Польщі, змарнуванням ідейного дорібку минулих поколінь, доведенням Польші до становища, в якому вона стане посміховищем сильної, здорової й чертвої Европи.

Без сумніву сучасна Польща, сучасне польське покоління, сучасна польська політично-етична думка різко розходиться з тенденціями европейської демократії. Одначе складовою, неразривною частиною того польського покоління є й сучасна польська демократія, а особливо її відгалуження — П. П. С. Польська Партія Соц. є теж грубо імперіялістична, цинічно націоналістична і під цим оглядом глибоко реакційна. На порозі відродженої Польщі якраз ППС. з Пілсудскими, Морачевскими і Дашиньскими мала владу у своїх руках. І що вона зробила задля того, щоби йти в парі з духом европейської демократії? Чи стояла вона на становищі, що „національність є свободою народів", себ-то: що кожна нація повинна сама розпоряджати своїм життям? Чи уряд Морачевского не організував воєнного походу на Східну Галичину? Або чи співучасть П. П. С. в коаліції 1920 р. (кабінет Вітос-Дашиньскі) не означувала зміцнення гнету й екстермінації. Чи врешті пепесівці хоч пальцем рушили в обороні українського й білоруського населення перед безправством і насильством? Чи вони хоч раз виступили проти кольонізації, нищення українського шкільництва і культури? Ні, вони тільки їздили до Льондону боронити польського режиму, а на всякий випадок, як не співділали в деяких моментах з польською реакцією, то що найменше безучасно приглядалися експериментам дожидаючи що з того вийде. Сьогодня вони про людське око бють на трівогу, відхрещуються від співділання, торочать про конституцію й університет в надії, що хтось дасться взяти на гру слів, на пустомельну фразеольогію.

Даремні зусилля. Польська демократія безсила і знікчемніла, не визволить себе від відповідальности за спільну з реакцією поведінку супроти непольських народів і їх змагань. Льогіка фактів є залізна, тиранська. Як жидівський Єремія своїм ясновидінням не відвернув льогіки фактів, так не зуміє цього доконати і пепесівський Єремія. А в дійсности... станеться те, що є неминуче.

Ф. Федорців.

Український Університет.

Текст соймового внесення П. П. С.

„Чотирьох мілїонозий український нарід у Польщі, що творить, згідно з останнім переписом населення 14 процент всього населення Річпосполитої (автори внесення вже з першим словом виявляють велику обективність, бо зредукували число Українців у межах Річпосполитої рівно до половини! — Прим. Ред.) досіль не має власного огнища вищої науки. Такий стан є не тільки несправедливий і кривдить Українців, але й шкодить інтересам Річпосполитої, бо викликує огірчення, спроби творення власних нелегальних високих шкіл, еміграцію української молоді за кордон, де складаються осередки української студентської молоді ворожо настроєні до Польші і т. д.

Розуміючи анормальність такого становища й знаючи, що створення українського університету є одним із головних постулятів українського населення, вже в р. 1920 (20 жовтня) тодішній премєр міністрів переслав до Сойму законопроєкт про створення університету з викладовою „рускою" мовою (Ч. 17594).

Той проєкт був обміркований і доповнений на засіданню обєднаних освітньої і конституційної комісій у січні 1921 р.; але на соймовому пленумі його не полагоджено.

З огляду на те низче підписані ставлять слідуючу пропозицію:

„Сойм приймає залучений законопроєкт".

Закон з дня... про основання університету з українською викладовою мовою

Ст. 1. З метою створення для українського народу в польській державі умовин для розвитку власної науки та щоби дати можливість поширювати наукове знання академічним шляхом, з днем 1. січня 1925 р. покликується до життя університет з українською викладовою мовою.

Ст. 2. Той університет буде рівнорядний з иншими державними університетами і буде зорганізований на принціпах закону про високі школи з дня 13. липня 1920 р.

Ст. 3. Університет буде покищо складатися з фільософічного факультету та факультету права й суспільних наук. Лікарський факультет, який вимагає довшої організації, буде відкритий пізнійше.

Ст. 4. Місцем осідку університету буде Львів.

Ст. 5. Дається уповноваження міністрові освіти й віроісповідань вжити заходів у справі зорганізування університету й вставлення до буджетового прелімінаря відповідних кредитів на цю ціль від 1. січня 1925 р.

Крім того дається упозноваження міністрові фінансів дати міністрові освіти кредит на вступні організаційні кошти.

Варшава, дня 20. травня 1924 р." (підписи посла Казимира Чапіньского і тов. з П. П. С.).

(До повищого документу займемо в найблизших днях наше становище. — Ред.).

Пр. 502/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" ч. 106 з дня 16. травня 1924 1) „Зручний маневр" в уступах а) між словами „польську политику" і „одночасно", б) від слів „Не улягає" до кінця артикулу. 2) „Проти походу на українську школу" в уступі між словами „увагу на те" і „З особна". 3) В рубриці „Новинки" з послідної нотатки уступ від слів „Цікавить нас, чи" до кінця артикулу містить в собі єство ад 1) злочину з § 65a) з. к., ад 2) провини з § 300 з. к. ад 3) протини з § 302 з.к. узнав доконану в 14. травня 1924. конфіскату за оправдану і заряджа знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а именно засудження за перестунство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 18. травня 1924

(Підпис нечиткий.)

Арештування і розстріли.

Інтерпеляція посла Підгірського.

На засіданню правничої комісії в четвер 22. травня ц. р. інтерпелював посол Підгірський міністра справедливости в справі: 1) Переслідування Українців на Волині. Промовець подав цілу низку фактів, які доказували, що на підставі фальшивих доносів арештовано на Волині приблизно 200 невинних осіб (інтелігентів і селян), обвинувачених буцімто в приготовлюванню повстання. Такі арештування викликують між населенням обурення і ворожий настрій, який зовсім не причинюється до втихомирення т. зв. кресів. Посол звернув увагу на ненормальність відносин, в яких ні посли ні адвокати не можуть одержати в звязку в арештованими ніяких вияснень і що навіть найближча родина арештованих не має права з ними бачитися.

2) В справі виконання смертного засуду на малолітньому Енглеві (19-літньому). Енгель був розстріляний за вбивство поліцая, хоча вбитий був тільки тайним конфідентом поліції а одночасно шкільним товаришем Енгля. Вбитий Лучак причинився до викинення Енгля з організації „Стшельца", до якої оба належали, відтак всунувся до Союзу комуністичної молоді та як провокатор видав поліції велику скількість його членів. Мін. справедливости повинен розяснити, чому не передав президентові республики прохання засудженого про помилування, хоча всі умовини події та вік засудженого за тим промовляли. Недопущення до такого акту ласки схвилює без сумніву всіх, яким залежить на приверненні нормальних умовин життя в державі та відібється воно неприємним відгомоном за кордоном. Цікаво, що президент помилував в останньому часі кількох звичайних опришків, засуджених надзвичайним судом. Комісія рішила запросити мін. справедливости на найближче засідання, щоби дав у цій справі вияснення.

„Українська боївка" в Тернопільщині.

Варшавський „Кур. поранни" випередив новою сензацією всі лубочні польські органи у Львові. В ч. 138 з 21. ц. м. повідомлює він своїх читачів, що польські власти впали в Топорові (радехівського повіту) на сліди української націоналістичної організації, що нараховує кільканацять членів. Досі арештовано 9-тьох діяльних членів і відставлено їх до Тернополя. В Топорові найдено 2 пушки з вибуховим матеріялом, 2 запалячі, кільканацять револьверів і біля 20-ти повтинаних військових крісів. Сталося це 13. травня. В руки поліції впала теж „канцелярія штабу". На основі „документів" виявляється, що метою організації було висаджувати залізничі мости, підпалювати військові склади, ушкоджувати військові об'єкти, доконувати убийств визначних політичних особистостей і т. ин.

„Кур. поранни" додає, що ця організація є чисто національна і що вона не спирається на большевицькій допомозі. Взагалі відкидається можливість зовнішніх впливів; тільки „демагогічні внутрішні впливи певної групи Українців довели до шаленої і бездумної ідеї розпочати внутрішню боротьбу шляхом саботажу і террору в користь української програми в Сх. Галичині".

Подаємо цю сензацію за „Кур. поран." в непохитнім переєвідченні, що коли справді в Топорові „відкрито" якусь „організацію", то це або якась невинна історія, піднесена поліцією до висот „боївки", або просто провокація.

Дрібні вістки.

При творенню німецького кабінету відчувається вплив німецьких промисловців, які виступають в обороні репарац. пляну Дейвіса. Вони натискають на нім. націоналістів, щоби ті були скромними у своїх партійних вимогах.

Совітсько-японські переговори набрали офіціяльного характеру, бо делегати обох сторін дістали мандат підписання договору, як що вони погодяться щодо визнання Японією совітського уряду.

Адмірал Тірпіц є кандидатом німецьких націоналістів на канцлера.

Страйк студентів вибух у вроцлавському (бреславському) університеті, як протест проти підвишки семестральної платні за студії, якої норма є вдвоє більше передвоєнної.

Югославянська криза закінчилась поворотом до зреконструованого кабінету Пасіча, який пішов на уступку опозиції, згодившись негайно затвердити мандати Радіча й потім перервати засідання скупщтіни аж до 20. жовтня. Всеж опозиція невдоволена таким кінцем кризи й готує маніфест до народу.

Чесько-італійський договір позискав у цілости апробату през. Масарика. Бенеш вертає 27. ц. м. до Риму, щоби підписати договір.

Довкруги справи целібату.

(З нагоди статті д-ра Кормоша.)

Прихильники целібату серед українського духовенства можуть собі зовсім справедливо повторити відому пословицю: „Господи, оборони мене перед приятелями, бо від ворогів сам оборонюся". Сим небажаним для них приятелем є безперечно станиславівський „Безженний священик", автор брошурки „Жонатий клир а безженство клиру", що викликав своїм нещасним письмом палку полеміку в українській пресі на тему целібату.

Полеміка загалом є річ добра, а коли її мета висвітлити якесь питання й усунути лихо — дуже корисна. Одначе при тім слід вистерігатися пристрастного тону, не тратити рівноваги й зимної крови, щоби полеміка замісць користи не принесла ще більшої шкоди.

Я не брав би участи в полеміці в справі целібату, коли б не один висказ в статті д-ра Кормоша, який мене прикро вразив.

Заки перейду до властивої річи, мушу перш усього, щоби мене шан. читачі належньо зрозуміли, засувати коротко свої неміродатні погляди на питання обовязкового целібату.

Повторю кількома слозами те, що я вже мав нагоду висказати обширнійше в „Ниві" в р. 1917: добровільний частинний целібат захвалюю, як корисний для нас, зате обовязковому целібатові, загальному, примусовому, з ріжних причин, і з огляду на добро нашої Церкви, і з огляду на добро нашого народу, я противний. Зазначую, що такого самого погляду багато моїх знайомих священиків.

Також мушу зазначити, що наші священики не засипляють зовсім справи целібату і не чуються, як каже д-р Кормош, ніким стероризовані. Церква се не сусідська держава, де панував би загальний террор. Свободи думки ніхто нам не відбирає, ба й не може відібрати, тим більше, що тут йде про наші загварантовані нам права і про нашу вікову традицію. Пригадую, що всі священики львівської й перемиської дієцезії внесли в р. 1922 обширний меморіял до Апостольської Столиці в справі насильного вводження в станиславівській дієцезії целібату. (Инша річ — що цей меморіял в Римі, на жаль, здається, зігноровано). Пригадую, що вже сього року, перед кількома тижнями, львівські священики вислали були до Високопреосв. Митрополита депутацію в сій справі в особах двох найповажнійших наших львівських священиків громадян. Сими днями появилася також на домагання ширших кругів нашого духовенства полемічна основна стаття в „Ниві" в справі целібату. Нехай д-р Кормош буде певний, що наші священики не перестануть і дальше обстоювати твердо свої права й традиції там, де треба, і способами, що їм, як священикам, стоять до розпорядимости.

Але справа обовязкового целібату се не тільки справа чисто церковна, се не тільки справа самого духовенства, як хибно висловився один бесідник на останнім зїзді трудової партії. Тут повинні мати голос також і світські круги, бо примусовий целібат грізний не тільки для нашої української („уніятської") Церкви, але загалом і для народу, отже годі, щоби народ спихав увесь тягар боротьби виключно на плечі духовенства.

У боротьбі проти обовязкового целібату мусимо пильно уважати на те, щоби „враз із водою не вилляти дитини". Ми мусимо різко розріжнювати завсіди те, що є істотне, від того, що таким не є. Нам не вільно ніколи міщати справ віри зі справами дисципліни обряду й инших, в порівнанні з вірою, другорядних справ. Через те прикро вражають останні слова статті д-ра Кормоша, де він говорить про можливість у нас таких кличів, як „Los von Röm!" Коли такий поважний, а при тім релігійний чоловік, яким є д-р Кормош, висловлює побоювання, що внаслідок насильного ширення целібату можливий у нас клич „Los von Rom!", то сього не вільно нам легковажити. Д-р Кормош як суспільний діяч знає добре нашу суспільність. Над його пересторогою мусять основно й зріло призадуматися ті, що в нинішню пору викликують боротьбу. Від їх становища залежить доля унії в Галичині. Нехай вони не забувають, що наш час є тільки переходовий, що сьогодня чи завтра мусять настати для нас зовсім відмінні відносини. А тоді рішаючою буде виключно своя, українська „державна рація", а не чужинецька...

Дивує мене, чому наша суспільність бачить головного свого ворога аж в Римі. На якій підставі? Чому аж так далеко? Правда, може один чи другий Папа бути нам менше або більше прихильний, але тут головна суть не в прихильности, і то одиниці, а в принціпі. А принціпове відношення Риму, Апостольської Столиці, до нашої так зв. „уніятської" Церкви хіба доволі ясне й віками освячене.

Обминаючи болото, не скачім у пропасть. Боронімся, як хочемо, зглядно як можемо, але не тикаймо принципів, не тикаймо самої віри. Поза тим і ціле духовенство і загал віруючих не будуть противні ніякій етичній тактиці в тій боротьбі. Можемо вносити хоч би найрішучійші протести, представлення, меморіяли; можемо розвести енергічну агітацію між масами; можемо добиватися голосу, хочби й рішаючого при виборі кандидатів на епископів; можемо уживати десятки инших способів, котрі остаточно мусять осягнути свою ціль, бож ясна річ, що громада великий чоловік і що духовенство є для народу, а не народ для духовенства. Се все нам вільно робити, але, повторяю ще раз, не вільно нам, з огляду на добро народу, вести в церковних, зглядно релігійних справах очайдушної політики, тим більш під

о. Д-р ИОСИФ СЛІПИЙ.

Богословське Наукове Товариство.

(Докінчення.)

Крім наук. богосл. тримісячника розпочало Т-во печатати неперіодичні „Праці Бог. Наук. Т-ва", в яких намічено цілий ряд більших творів. І. том п. з. „св. Йосафат" кінчиться печатати.

При тім Т-во задумує дати ряд популярних відчитів для ширшої публики у Львові і инших містах, бо обсяг ділань Т-ва по статуту обнимає ц і л у п о л ь с ь к у д е р ж а в у.

Другим дуже важним завданням Т-ва є зорганізувати прилюдну бібліотеку. В нас існує багато покутних богосл. книгозборів, які спочивають у приватних руках, а які злучивши в одну цілість можна би віддати до прилюдного вжитку і тим створити справді монументальне діло. (Дуже великий і незвичайно цінний книгозбір є в посіданню нашого Митрополита). При такій бібліотеці стане щойно наукова праця в обсязі нашої історії церкви, церк. мистецтва, біблійних книг, літургіки, догматики, проповідництва і т. д. можливою і успішною. Що правда, з того поля великі скарби криють в собі „Нац. Музей" і Бібл. Н. Т-ва ім. Шевченка, але там не достає чужої богосл. літератури, котрої браки ізза казочних цін (на які пересічно заможня одиниця не є в силі спромогтися) дається у Львові дуже відчувати.

На Б. Н. Т-ві тяжить великий обовязок переглянути всі церкви і приходські бібліотеки, в яких ще криються нераз великі цінности, заховані в воєннім лихоліттю, а які Т-во безумовно мусить стягнути і врятувати перед загибіллю.

Бібліотека Т-ва числить тепер понад тисячу томів. Її завязком були даровані книжки Всесв. оо. мітр. д ра А. Бачинського, покійного прал. Ізидора Дольницького і рад. Стефановича. Крім цього вона постійно зростає присиланими книжками для „Богословії", закупном і дарами, які подається все до відома в „Богосл." в ділянці „Б. Н. Т-во". Архив Т-ва має цінну рукописну Минею з Теребовлі і ще кілька рукописів.

При бібліотеці існує читальня наукових богосл. часописів — чи не найдобірнійша у Львові. Покищо Т-во з редакцією приміщується в Духов. Семинарії завдяки о. ректорові і теперішньому голові Т-ва д-рові Т. Галущинському ЧСВВ. На будуче це неможливе, бо Дух. Семинарія не має і для себе достаточного приміщення, а й програма Т-ва не може бути виповнена, як довго воно не буде мати свойого дому, де було би приміщення бібліотені. редакції і адміністрації і кільком людям, охочим до наукової праці на яких раменах спочивала би в головній мірі робота Т-ва.

Це безумовно вимагає вкладу великого капіталу, але вистане, як найшлося би в нашім народі двох, трьох визначних добродіїв, щоби Т-во стануло на сильних підвалинах і реальнім ґрунті. Пригадаймо собі тільки для скріплення в вірі, з яких малих засновків повстало наше многозаслужене Наук. Т-во ім. Ш. — Маймо надію, що й нове Т-во, поборовши ті трудности, промостить дорогу і стане предтечою нашої „Богословської Академії", про якої оснування вже від ряду літ леліє гадку — наш Митрополит.

Тоді і богосл. наука і наша церква загалом, якими все дорожив наш нарід не знидіє, але буде цвісти і розвивати свій благодатний вплив і стане жемчужним вкладом в нашу національну культуру. Високоосвічене духовенство, яке тут передусім покликане, принесе тільки честь нашому народові і в тяжких його хвилях все буде могучою підоймою і непереможним заборолом проти затій темних сил.

Науковою культурною працею ми кладемо чи не найсильнійші (під цю хвилю) підвалини нашому національному і державному життю.

теперішню пору. Се була би якраз вода на млин наших другів, і я переконаний, що вони на се тільки ждуть.

Тому зрілої роздуми, зимної крови й такту!

Д-р Ярослав Левицький.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** З вчорашньої передової статті величиною у дві шпальти залишилась після операції цензорським олівцем рівно 1|5 частина. Всю решту статті мусять читачі догадатися на тему наголовка: „Заперечування правди..." Сконфісковано так само наголовок і пів тексту новинки про комісію Тугута, а також три уступи отвертого листу до надпрокуратора Маліни в справі газетних конфіскат. (Куртуазія вимагала бодай зробити допису на цензорському числі, повернено до редакції, що адресат прочитав те, що не сподобалось його підвладному!...)

— **Знесення превенційної цензури.** Наш вчорашній прилюдний запит до надпрок. Маліни мав той наслідок, що того самого дня в друкарні „Діла" явився поліційний агент чи якийсь инший поліційний достойник і повідомив директора друкарні п. П. Буняка, що від нинішнього дня зноситься превенційну цензуру, приторовлену досі до українських часописів. Він заявив, що з українськими часописами будеться тепер поступати так само, як з польськими. Очевидно, не так само. Бо польські часописи майже ніколи взагалі не є конфісковані, а українські будуть і на далі конфісковані, а тільки усувається превенційну цензуру. Супроти того наш часопис тепер щоденно можна буде набувати у Львові в год. 8·30 рано. Думаємо, що з цею хвилею львівські Українці перестануть купувати польські газети, які набувано з метою познайомитися з найновійшими відомостями, а виключно купуватимуть українські газети.

— **Ліквідація „Нашого Прапора".** Нас інформують, що український щоденник „Наш Прапор", який почав появлятися у Львові з днем 1. листопада 1923 і який в розмірно короткому часі здобув собі значний розголос через свою неграмотність, припинив своє істнування з ч. 103. Замість „Н. Пр." почне з днем 24. ц. м. появлятися новий щоденник (мабуть під назвою „Прапор" або „Україна"). Иншими словами наступає зміна назви „Н. П." Одначе можливо, що одночасно наступлять деякі зміни в редакції та що старий щоденник під новою назвою що найменше позбудеться тої разячої неграмотности, яка була головною прикметою старої фірми.

— **З Наукового Товариства ім. Шевченка.** Спільне засідання всіх трьох секцій Наукового Товариства ім. Шевченка відбудеться в неділю, дня 25. травня о год. 11 рано в канцелярії друкарні. Важні наукові справи будуть предметом обрад, тому проситься о численну участь. Окремих запрошень не висилається. — К. Студинський.

— **Це що иншого!...** Стаття, яка вчора була у нас сконфіскована і яка була точним рефератом з буквальними цитатами статті „Роботніка" з 18. ц. м., сьогодні перейшла в цілости у львівському „Дзенчіку Людовім".

— **Богородчанський іконостас.** В звязку з нашою заміткою про іконостас, вивезений Мадярами з Богородчан підчас війни, отримуємо інформації, що той іконостас спаковано в 1916 р. у скрині й надано на приказ Armeekommando в Кнеговичах до Мункача. З того виходилоб, що іконостас повинен бути сьогодні в межах чесько-словацької республики, як що з Мункача (Мукачева) не перетранспортовано його тоді на південь. Це слід перевірити нашим закордонним землякам.

— **Наслідки „санації".** Союз лодзьких фабрикантів виповів у 2-тижневому терміні колективну умову з дня 6. лютого ц. р., яка управильнювала робітничі заробітки. Робітники запротестували й звернулися до сойму й уряду зі скаргою на фабрикантів.—Одночасно на Горішньому Шлеску фабриканти рішили обнизити заробітню платню робітникам на 12—30 проц. при одночасному збільшенню годин праці. Фабриканти покликуються на стагнацію у промисі й таку фінансову й торговельну кризу, яка грозить загибіллю їх підприємствам. Робітники грозять страйком, який у даному випадку може перекинутись на всі галузі публичного життя.

— **Польські студенти на услугах реакції.** Страйк міських функціонарів м. Львова треває дальше. Вчора появились на місті великі плякати, підписані комітетом страйкуючих, які доказують справедливість своїх вимог відносно їх емеритальної забезпеки і готовість кожної хвилини розпочати наново працю та звертаються до мешканців за моральною підтримкою; одночасно розкидано летючки ідентичного змісту. З другого боку магістрат іде на боротьбу зі страйком шляхом репресій. Як звичайно у таких випадках магістрат рахує на страйкбрехерів і ті громадянські елементи, які не мають зрозуміння для насущних професіональних інтересів трудових верств і несвідомо а то й свідомо злобно дають вживати себе за знаряддя реакції. У даному випадку таким вдячним елементом показались—польські студенти львівської політехніки, які добровільно зголосились на тимчасову службу моторових і кондукторів при трамваях. Очевидно, що їх роля, яку виконують під охороною багнетів, є осоружною для всякого, хто лише думає критеріями демократії. Місія страйкбрехерства безумовно не принесе слави польській високій школі, на якій видніє напис „litteris et artibus". Та ще більш ганебним методом поборювання страйку, це вживання війська як простих робітників включно до уставлювання сценічних кулїс і инших функцій у польських міських театрах! Цікаво, як поставиться до такого надужиття військового мундуру й чести жовняра польська генералія з військового міністерства, яка при кожній нагоді говорить на цю тему силу високопарних фраз, та до якої звернувся зі скаргою страйковий комітет. В останній хвилині чуємо, що міністерство праці взялось посередничити у страйку.

— **Смерть на підзамчу.** Купець Лазар Фляхс (з вул. Паненьскої) пильнував ладування 2-ох вагонів картоплі і необережно вступив на шлях, яким саме проїжджала машина. Колеса відрізали йому обі ноги вище коліна, так, що від упливу крови помер нещасливий на протязі короткого часу.

— **Спершу на смерть, потім на волю!** Позавчора цензура сконфіскувала наліт наголовок до статті про польське правосуддя. Та ось сьогодні новий факт стає характеристичним причинком до тих містерій, які діються у салях польських державних судів. Чотири роки тому судили Івана Шеремету, селянина з Давидова, й судили ні за що инше, як за скрите вбивство інж. Гувера, що згинув від невідомої кулі в момент, коли переходив давидівським лісом. Підозріння впало на Шеремету. Його й присудили на кару смерти, а в дорозі амнестійної ласки замінили ту кару на 15 літ вязниці. На настирливі домагання вязня, який вперто заперечував, буцім то він у чім небудь винуватий, відновлено тиждень тому процес. І ось Шеремету, якого чотири роки тому висилали на смерть, тепер звільнено від вини й кари! За те покарано його 3-ох літньою вязницею за побиття матери й брата, — мабуть для рятування ситуації, бож Шеремета вже просидів у холодній три повні роки..

— **Зуби на дакину і податки.** До якої паперизації дійшло через ратування скарбу за помічю податкової шруби по ренті п. Грабского, нехай послужать факти, які подає зубний лікар (дентист) у Городенці. — Це вже третий випадок в короткім часі, що до мене приходять господарі з сіл, звичайно бувші Канадійці, з просьбою, щоби їм вийняти штучні золоті зуби, бо не мають вже чим платити податків. Штучні золоті зуби вставили собі в Канаді як робітники-поденьщики, а вернувши до краю і ставши господарами — мусять їх виймати.

— **Нечуване.** *(В альбом Комісії „для розгляду кресових справ").* Т-во „Просвіта" одержало таку телеграму: „Монастириска, 20. травня 1924. Комісар поліції з Бучача закрив рано діяльність філії за відспівання публикою по концерті гимну. Просимо інтервенювати негайно. — Виділ". Того самого змісту телеграма прийшла від філії в Бучачи.

— **Кол. рудокоп заступником короля.** Провідник шкотських (шотляндських) копальняних робітників й сам б. робітник Джемс Брвен був іменований королівським комісаром при шкотському церковному соборі в Единбургу, найвищій інстанції державної церкви у Шкоції. Згідно з традиційним церемоніялом, отого королівського комісаря шанують підчас його урядування наче особу самого короля. Він мешкає разом з жінкою в единбурському замку, має королівські права, м. ин. право йти перед князем Валії (наслідником престолу), а його жінка йде вперед великих княжних.

— **З дирекції театру „Української Бесіди".** В Радехові Народній театр дасть 2 вистави в салі Народ. Дому, а именно: в суботу 24. ц. м. „Діти Ага-ва-ра", а в неділю 25. ц. м. оперетка „Барон Кімміль". Початок вистав 8 год. вечір. — **„Блакитний лис"**, комедія Герцега буде повторена в неділю 25 ц. м. в незміненій обсаді.

— **Спішіться** вже за літа з замовленнями футер, жіночих плащів і т. п. Полекші в салатах в одинокій українській кушнірській фірмі П. Карпяка у Львові вулиця Куркова 11а. 1896a) 4—10

ОСТАННІ ВІСТИ.

Заперечення білоруських послів.

Польська Аг. В. поширила вістку, що українські і білоруські посли вислали до Пенлєве листа з протестом проти гнету нац. „меншостей" в Польщі ще перед вислідами спеціяльної сойм. комісії. Білоруські посли заявляють, що ця вістка неправдива.

Переслідування політ. вязнів.

У второк виїхала до Люблина сойм. комісія для розсліду відносин у вязницях в звязи з голодівкою тамошніх політ. вязнів. Присутність послів причинилась до зліквідування голодівки. В пятницю приїде комісія до Львова. Тут уложать дальший плян подорожі. У вязниці в Влоцлавку вибухли заворушення. Політ. вязень Грояновскі вніс до центр. властей у Варшаві скаргу на упр. вязниці. Г-о вкинуто в темницю. В його обороні виступили товариші, що викликало гострі переслідування вязнів. Побито вязнів, між ними одну жінку. Від 20. ц. м. в вязниці у Слонімі триває голодівка політ. вязнів Білорусинів з причини гострих переслідувань з боку вязн. функціонарів.

Еріо про положення.

Париський кореспондент „Фос. Цтг." подає зміст розмови з Еріо. Між иншим заявив Еріо: Розвязка репараційної справи мусить послідувати на основі звіту знавців. Німеччина може бути певна, що я чоловік з яким дискусія не буде трудна. Але жадаю доброї віри. Що до нім. республиканців не маю упереджень. Я не мав би довіря до державних мужів, котрі не боронили би свого краю. Ріжниці думок будуть, але не такі, котрі годі би полагодити. Коли завтра обійму владу, тоді німецьке републ. правительство могтиме звернутися до мене з повним довірям та предложити мені свої бажання. Я з мого боку виявлю добру волю. Бажаю, щоби народи осягли мир. Утруднюють це націоналісти. Бачите, з якою фанатичною ненавистю і якими засобами вже тепер поборюють нас. Від хвилі німецьких виборів журюся, яке будуччина жде німецьке правительство. Від його укладу багато залежить. Але великий твір мусить мати успіх, коли демократи обох країв схочуть взаїмно попирати себе.

Отворкння нім. парляменту.

Перше засідання нім. парляменту визначене на 27. ц. м., відложиться на кілька днів.

Творення нім. кабінету.

Переговори між нім. націоналістами і центром щодо утворення спільного кабінету не вдалися. Націоналісти переговорюють із гітлєрівцями.

Польсьа загр. політика.

22. ц. м. на сойм. комісії загр. справ мін. Замойскі виголосив експозе про загр. польську політику і зажадав заяви довіря.— Становище Польщі за границею ще ніколи не було так ослаблене як тепер завдяки загр. польським керманичам і надто сильному анґажуванню в напрямі попирання правої французської і англ. політики. Вибори в Франції дали доказ, що польські керманичі не знають орієнтуватися. Польська політика стрінулася нераз з недовіром лівих партій обох згаданих держав. Засідання комісії попередила нарада лівих послів щодо становища, яке мають зайняти супроти мін. Замойского.

Ревізія польсько-франц. договору.

На 27. ц. м. визначено міжміністеріяльну конференцію в справі ревізії торг. польсько-французького договору.

Конференція амбасадорів.

27. ц. м. зібралася конференція амбасадорів.

Курс грошей.

Львів, дня 22. травня 1924.

Доляр ам.	9,390.000—9,400.000
Доляр канад.	8,850.000—8,900.000
Чеські корони	270.000—272.000
Леї	46.000—46.500
Фунти штерл.	40,000.000—41,000.000
Франц. франкй	560.000—580.000
Франк шв.	1,650.000—1,680.000
Марки нім. стар. ем. тис.	13.500—140.000
Франк бельг.	470.000—000.000
Гульдени голянд.	3,450.000—0,000.000
Ліри італ.	410.000—000.000

Золото

20 кор.	39,000.000—40,000.000
20 франк.	37,000.000—38,000.000
10 рубл.	48,500.000—49,000.000
20 марок нім.	46,000.000—46,500.000

Срібло

Кор. австр.	650.000—660.000
5 кор.	3,400.000—3,500.000
фльорени	1,700.000—1,750.000
рублї	2,800.000—3,000.000
копійки (за рубля)	1,200.000—1,300.000

Цірix 22. травня 1924. Новий-Иорк 5.65, Льондон 24 63, Париж 31.45, Відень 0.00794, Прага 16.80, Медіол 25.05, Бельгія 26.80, Буда-пешт 6,7500, Софія 4.10, Голяндія 215.25, Христіянія 78.15, Копенгага 95.50, Штокгольм 150.15, Букарешт 2,70 Берлін 0.133, Білгор. 7.07, злоти 109.00.

Тюремщина.

(Слідчі містерії в Бережанах.)

I. (Vr. 1548|23 Окружного Суду в Бережанах). Дня 1. жовтня 1923 р. арештовано в Бережанах студента Михайла Сеника й учителя Антона Стефанишина, придержано в поліційних арештах в Бережанах, відпроваджено їх на тиждень до поліційних арештів в Тернополі, а опісля дня 27. жовтня 1923 відставлено їх до арештів окружного суду в Бережанах, де сидять до нинішнього дня. Поліційне придержання без предявлення якихнебудь замітів посудженим тревало отже 29 днів. Посуджені вправдувалися вісткою, що нарешті знайшлися в судових арештах. Посудженим обявлено вступне слідство за злочин головної зради. Для доказання їх вини справджено акти окружних судів зі Львова, Стрия та зі Станиславова, хоч в тих судах по довшім невиннім арешті слідство проти посуджених застановлено. Справдження актів з названих судів, а саме справдження актів з військового суду в Любліні тревало 6 місяців. Акти, предложені кілька разів слідчим судді Прокуратурі, лежали там без полагодження по кілька тижнів. Посуджені двічна знак протесту проти проволікання слідства голодували. На телєграфічну жалобу оборонця д-ра Західного до Надпрокуратури й Апеляційного Суду зі зазначенням, що прокуратор від 3 тижнів не має часу прочитати актів, бережанський прокуратор, візваний до оправдання надпрокуратором п. Маліною, на протязі одної ночі перечитав акти справи і поширив обжалування проти посуджених додатково ще за шпигунство і порозуміння з ворогом (§ 67 зк.). Від тієї хвилі, тан від дня 20. березня 1924, ціла справа застрягла, а посуджені сидять далі. На зголошені жалоби Сеника і Стефанишина, та на заміт їх, що за 8 місяців суд міг перевести докази навіть зі свідків, замешкалих в Нью-Иорку чи в Токіо, відповіла влада, що вони заховуються невічливо. Від жовтня 1923 р. перейшли вже дві каденції присяглих суддів, а посуджені до нині не можуть побачити властивого обличя суду.

II. (Vr. 181|24). Панькові, Гаврилові Катрі, Омелянові і Львові Крайківським з Різдвян і з Німшина (повіт Рогатин) закинула Прокуратура злочин головної зради, а поліція представила 48 книжок того рода, як Комуністичний процес, журнал „Нова Культура", Комуністичний маніфест, котрі то книжки цензура признала опісля, розуміється в дорозі довшої реквізиції, легальними. Свідків переслухував повітовий суд в Бурштині і зробив велику ласку родині, коли кільканадцять свідків переслухав за 2 тижні в 2 партіях (в одну і в другу суботу). Колиб не інтервенція рідні Крайківських в Бурштині, булиб свідки переслухувані місяцями. Одним словом слідство в справі Крайківських покінчено в 2 тижнях, а внаслідок того дня 16. лютого 1924 вийшли з тюрми учителі Катря і Панько Крайківські, дня 10. травня 1924 вийшов з тієї партії на волю студ. унів. Омелян Крайківський а нещасні вязні управитель школи Гавриило Крайківський і господар Лев Крайківський що тижня голосяться до комісаря тюрми, питають, як довго прийдеться їм ще сидіти і не можуть добитися відповіди. Довідалися лише, що їх справа порішена, але остаточно не може ще бути порішена тому, що військова влада на запит судді що до їх осіб не хоче відповідати на численні ургенси. Дивне тут видається це, що всеж таки вийшли на волю Катря, Панько і Омелян Крайківські, посуджені за приналежність до легальної Селянсько-Робітничої Ради в Різдвянах, згляднo в Німшині, як за ту саму приналежність томляться в тюрмі дальше Гаврило і Лев Крайківські.

III. (Vr. 237|24). Дня 20. лютого 1924 справджено до арештів окружного суду в [illegible] Павла Притику, що [illegible] кооперативі в Рогатині. На

Позір! Бобреччина! Ходорівщина! Позір!

Справоздавчі віча посла С. Підгірського відбудуться 28. ц. м. в Бібрці в салі Кред. Товариства, а в Ходорові 29. ц. м. в Народнім Домі кожного дня о 11. год. перед пол. Проситься о численну участь. — *Комітет.*

щастя хотіло, що Павло Притика був в в Чехо-Словаччині, покінчив там агрономічні курси і вернув до краю, щоби приноровити своє знання в кооперативі. І знову пішли реквізиційні письма суду по всіх усюдах, де тільки перебував Павло Притика, зі запитом, чи не поповнив головної зради. З огляду на те, що Павло Притика має рідню в Деговій (пов. Рогатин), з мати його мешкає в Стрию, — до тепер нема ніякої надії на скоре покінчення справи і звільнення Притики з тюрми, хоч він до нині не знає, що йому закидують поза побутом в Чехо-Словаччині.

IV. (Vr. 265|24). Дня 21. лютого 1924 спроваджено до арештів тут. господарів з Потока Гриня Лихолата і Степана Прийдуна під замітом головної зради на донос Івана Огродніка, що мав порахунки з місцевою читальнею і за програний процес в той спосіб віддячився посудженим, як членам виділу читальні „Просвіти". Переслухано в тій справі до 30 свідків. Громадяне Потока гурмом вставилися за посудженими, підписуючи громадно меморіял до суду, за ствердженням громадського уряду громадською печаткою, являючися особисто у судді слідчого й у прокуратора. В ході справи виявилося, що Степан Прийдун не є ніяким політиком і не має нічого спільного з закидом головної зради, натомісць закидують йому як секретареві громади неправдиве подання дат уродження в реєстрових списах поборових, згляднo реєстрованих. І тут вийшла ціла історія. Показалося, що метрики села Потока і Бишок знищені, а про дати уродження поборових можна довідатися хіба в архіві Митроп. Консисторії у Львові. Натомісць Гринь Лихолат відповідає як політичний за одержання якихсь там листів з таборів інтернованих Придніпрянців, листів — очевидно — писаних і вислaних перед виданням амнестійного закона. В справі метрик Консисторія не відповідає, бо мабуть не має ані фондів ані спеціяльного писаря для відпису соток імен, прізвищ та дат уродження парохіян Потока. Здавалось би, що коли Лихолат відповідає за політику, а в його справі покінчене слідство, то прокуратор повинен би заявити, чи проти нього виготовлює акт обвинувачення, чи звільняє від закиду головної зради. Знову в справі Прийдуна, коли йде про злочин обману, то не можна супроти нього приноровлювати обовязкового слідчого арешту, загроженого в справі за головну зраду. Одначе від тієї хвилі сидять разом за той самий параграф головної зради і Гриць Лихолат і Степан Прийдун, мабуть з тієї поважної причини, що одна і та сама поліція того самого дня спровадила їх до тих самих арештів, а судова канцелярія поставила їх разом під те саме число справи.

V. (Vr. 1603/23). Дня 5. листопада 1923 р. спроваджено до арештів окружного суду в Бережанах Корнила Корпана, молодця з Божикова під замітом головної зради. Поліція подавала, що посуджений є членом саботажної ватаги, призначеної для нищення залізничих шляхів, зривання телєграфічних і телефонічних дротів, а до того переконання прийшла поліція в той спосіб, що знайшла в календарі посудженого лист, адресований до Ізидора Демчишина з Литвинова, який в тім часі служив при польськім війську. Лист починався словами: „В нас сухо, але хмариться, може Бог дасть дощу". Доносячий поліціянт переклав ті слова на польську мову дослівно так: „u nas spokój, ale da Bóg — będzie strzelanina". Слідство в тій справі з кінцем грудня 1923 р. зовсім застановлено, а Корнила Корпана звільнено з тюрми. В тім часі Ізидор Демчишин спокійно служив при польській армії, не прочуваючи ніякого лиха для себе і вже мав докінчити свою військову службу. Як грім з неба впав на нього арешт під замітом головної зради і дня 16|4 1924 р. спроваджено його до бережанських арештів під замітом головної зради. І знову місяці проминуть, заки цивільний суд скомунікується з військовим судом і заки виясниться справа Ізидора Демчишина з Литвинова.

VI. (Vr. 669|24). Дня 7. травня 1924 р. спроваджено до бережанських арештів студента університету Олексу Яворського з Підгаєць під замітом головної зради, поповненої в той спосіб, що в Підгайцях, збираючи добровільні долярові датки на „Рідну Школу" (як донесення поліції звучить: „tajne, antypaństwowe stowarzyszenie „Ridna Szkoła".) — dążył do oderwania części od całości (§ 58 зк.)". Як доказ вини приставлено до суду враз з посудженим спис збірок з іменами і прізвищами 114 громадян підгаєцького пов'ту та 7 примірників „Літ. Наук. Вістника" останнього видання. Заки виясниться, чи арештування Яворського вказує на неуцтво поліції, чи на її кепський жарт, посуджений вже починає другий тиждень тюремного життя.

* * *

До дня 20. березня 1924 р. політичних вязнів приміщувано зі звичайними злочинцями. (Нпр. Лихолат, Прийдун і Михайло Бзовий з Гнильча, останній за пересилку грошей на „Рідну Школу" чеком до Львова відсидів 3 тижні під замітом головної зради — сиділи з засудженими на смерть убійниками Мартином Гуралем і Миколою Шевцівим через кілька тижнів). Як протест проти того дня 18. березня 1924 р. всі політичні вязні почали голодівку, котра закінчилася тим, що Президія Окружного Суду в Бережанах приказала управі тюрми примістити політичних вязнів за вказівкою слідчого судді в спосіб, що відповідає ступневі їх образування, а передовсім в міру розпорядимих келій відосібнити їх від злочинців, засуджених на тяжку вязницю. Далі президія допустила читання часописів, признаних слідчим суддею, як цензурованих, вкінці президія звернула увагу управи тюрми на вічливу і законом приписану поведінку супроти політичних вязнів. Про такі зарядження повідомив президент суду д-ра Західного письмом з дня 20. березня 1924. ч. През. 1018, 17 N|24. і наслідком того письма по запевненні слідчого судді, що справи всіх політичних вязнів будуть скоро порішені, політичні вязні тоді в ч. 8-ох перервали голодівку. Від дня 20. березня по день 17. травня 1924 р. в стані слідства не зайшла ніяка зміна, а звільнено з тюрми дня 10. V. ц. р. тільки Омеляна Крайківського.

По наказу президента суду політичних вязнів приміщено у відповідних келіях, а комітет допомоги політичним вязням харчує їх та доставляє книжки і часописи. Одначе в останніх днях щодо достави часописів зайшла зміна, яка вказує на якусь звичайну примху. Вимагають тепер в суді, щоб доручуваний часопис переглянув аплікант прокуратури, ствердив своїм підписом слідчий суддя, в той спосіб доручувані часописи ще раз цензурує управитель тюрми і аж по тижнях дістається доручений щоденний часопис до рук політичних вязнів. Пощо тієї цілої біганини і труду, коли кожний український часопис має постійний напис: „По конфіскаті — наклад другий"? — Бог його знає! В кожному разі звертаємо увагу Президії Суду в Бережанах, що добру волю Президента в доручуванні часописів перекручують урядовці і позбавляють важко страждаючих вязнів одинокої розривки, — щоденного читання часописів. *Д-р М. Західний.*

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Зі спорту.

Вісти з Українського Змагового Союза.

Зі Львова.

Дня 18. ц. м. улаштував „Кружок налолесників" „С-Б" перегони на 12 клм на колесах. Відбулись вони на стрийському гостинці при участи 4-х членів. Перший прийшов до мети Крук М. в часі 26 мін. і 31 сек., другий Камінецький.

В полудне відкрито торжественно три токи ситківкові на площі перед Академічним Домом і тим самим віддано їх до вжитку публики. Першими грачами були пп. Русин і д-р Тисовський і пані Копертинська і Суховерська.

Пополудні на площі „С-Б" побила „Україна" в комбінованому складі (5 резервових) „Русалку" 6:1. „Русалка" не дуже молода дружина, яка потрібує ще богато training-у під вмілою та твердою рукою. Суддював п. Верхола.

„Буй-Тур" — „Беркут" 3:2 (0:2).

З Калуша.

Дня 18. ц. м. зіхались дві наші першоклясові дружини „Буй-Тур" зі Станислава і „Беркут" з Перемишля у чудовому підгірському місті в Калуші, щоби тут на нейтральному терені спробувати свої сили, а нашим Українцям на провінції показати, що це таке спорт. На жаль, змагання мимо сильної устної і плякатової реклями не найшли серед калуських Українців бажаного відгуку; явилось всього кількадесять цікавійших одиниць, між ними члени місцевого спортового гуртка „Чайка"; загал сидів дома, або пішов в ліс на „конвалію"..; за це відгукнулись Поляки та Жиди, які чисельно явились на змаганнях.

Точно о год. 4-ій виходять обі дружини на саліварну площу. Зачинається гра. Беркут наступає гостро; Буй-Тур легковажить собі противника і за це в 3-ій і 5-ій мінуті дістає по одному goal-еві; виведений тим з рівноваги переходить до протинаступу, одначе не може аж до павзи зовсім нічого вдіяти: воротар і залога Беркута боронять своїх воріт як слід. Після перерви зразу видно, що Буй-Тур за всяку ціну не хоче зрегабілітувати; збільшує темпо, переводить наступ за наступом на ворота Беркута, з яких три вінчає goal-ем. Беркут робить невдатні заходи зреванжуватись, не допускає його ворожа залога або воротар, або його напасники погано стріляють. 5:45 кінчить суддя п. Стоцький гру.

Тепер щодо самої гри слів кілька: обі дружини виступають до бою в десять грачів (це слід напятнувати!) з резервовими грачами спеціяльно Беркут. Сама площа надається хіба на вправи, а не на поважні змагання, довга 70 м, замісць 100 і вузша на кілька метрів. „Авти" бічні, карне поле непозначені. Обі дружини грають дуже слабо, грачі не подають собі мяча, тільки копають його вперед, де попаде; особливо грішив тим Беркут. Буй-Тура сподівались ми бачити після недавньої перемоги над Україною (4:0) в кращій формі, тимчасом завелись. Доперва в другій половині гра дещо покращала. Оба воротарі мали деякі гарні моменти, які винагородила публика рясними оплесками і... свистом (пя зза плота). На цьому місці мушу вислозити подяку д-р Сохацькому, місцевому адвокатові, який подбав за те, що Буй-Тур і Беркут були дуже гостинно прийняті. Отсі другі з черги змагання за мистецтво „А" кляси принесли перемогу Буй-Турові. Україна, яка побідила Беркута в дещо кращім відношенні, бо 2:0, стоїть тепер на рівні в Буй-Туром. 25. ц. м. побачимо у Львові наші дві найкращі дружини Буй-Тура і Україну. Висліду покищо не можна предсказати. Прийдемо на змагання, то побачимо!

С.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.060 в Союзі Кредитовім, Львів Ринок 10.

Посмертні згадки.

Леонтина з Кулачківських Малицька, жена упр. школи в Щирці, померла дня 21. травня ц. р. Родом з старої патріотичної української родини вона була зразковою і рідкою жінкою громадянкою. Протягом 23 літ вела агенцію „Дністра" в Щирці. Похорон відбудеться дня 23. ц. м. о год. 4-ій з полудня в Щирці, на який рідню і знайомих запрошує муж в рідню. 1932 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентичне заведення д-ра Шимона Рапопорта і Якова Касса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 1916 4—10

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Західно-українське Тов. Ліги Націй. Одержуємо отсю оповістку: В пятницю, 23. ц. м. в год. 6. попол. відбудуться в салі „Української Бесіди" (вул. Рутовського 22) публичні збори (?!) з таким порядком дня: 1) Справа Зах. Українського Тов. Ліги Націй у Відні і його діяльність на міжнародній арені в справі полеження західно-українських земель і 2) Питання перенесення згаданого Тов. з Відня до Львова. — *Д-р О. Мартічак, Арк. Малецький.*

Пригадується, що Львівська Філія Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над молодіжю уладжує в днях 1—8 червня включно „Тиждень Української Дитини". Просимо ще раз всі П. Т. Товариства не уладжувати в цьому тижні ніяких вистав, концертів, забав, збірок і т. п. Хто не буде на це зважати, вчинить українській дітворі кривду. Ми будемо уважати це щонайменше браком національної карности. — Виділ. 1934 1—1

В Радехові, Народ. Театр „Бесіди", сала Народ. Дому, 2 вистави. В суботу 24. ц. м. „Діти Агасвера". В неділю 25. ц. м. „Барон Кіммель". 1—1

КОНКУРС

Старшина Кружка УПТ. в Станиславові за згодою Головної Управи УПТ. у Львові розписує отсим конкурс на посади учительок (учителів) при дівочій гімназії УПТ. з правами прилюдних шкіл в Станиславові а саме: 1) математики-природи, 2) філольогії (латинська мова як головний та українська мова як побічний предмет навчання). Першенство мають кваліфіковані вчительки. Вимагається повної кваліфікації (іспит, або абсолюторія з конечним долученням кольокв. свідоцтв з відносних предметів. — Подання зі залучниками належить вносити до Дирекції прив. дів. гімн. УПТ. з правом прилюд. у Станиславові вул. Милова ч. 89 — до дня 20. червня 1924.

За Старшину Кружка УПТ.

Н. Даниш, голова. *Д-р К. Кисілевський,* секретар. 1926 3-6

Дрібні оголошення.

ЗАСТУПЛЮ о. ГАРОХА на час ферій в лісистій околиці над рікою. Вимагана 1—2 кімнат з уживанням кухні. — Свщ. д-р І. Цегельський, Городок ягайлонський. 1931 1—3

ПОШУКУЄТЬСЯ служачого до фабрики куфрів і торб Леопольда Розенцвайґа, Львів вул. Сикстуська 5. Мешкання з електричним світлом і платня після умови. 1933 1—2

ЗДІБНА КРАВЧИНЯ виїде радо на провінцію. Зголошення під „К. Ш." до адміністрації „Діла". 1927 2—2

ВАЖНЕ ДЛЯ ПАНЬ і ПАНІВ! Фабрика капелюхів **Й. ҐОТЛІБА** Львів, пл. Стрілецька 15, приймає жіночі і мужеські капелюхи до перерібок після найновіщих заграничних фасонів. 1917 2—2

ТОРГОВЛЯ В. Свища в Надвірній приймає зараз помічника з ділу корінного, котрий мусить бути добре обзнакомлений з буфетом і кімнатою до снідань. 1904 4-5

КІМНАТА з харчем (снідання, обід) біля стрийського парку — заможнійшим до винайму. Близші інформації в адміністрації. 1926 2—2

БЛЯХУ. цинкову, поцинковану, залізну (чорну) білу англійську і англійську цину, як також білу цинкову, оловяну ґлейту і сірчаний квас стало на складі та продає

ГУРТОМ і ДЕТАЙЛЬНО

ПО КОНКУРЕНЦІЙНИХ ЦІНАХ

ГУРТІВНЯ БЛЯХИ, ЛЬВІВ, св. Анни 1.

Тел. 1018. 1901 3—10 Тел. 1018.

Купуємо цинкові відпадки кождої кількости.

Правничі книжки

і кодекси продає і міняє Товариство „Просвіта" за українську белєтристику і популярно-наукові твори. Блищих інформацій уділяє Управа бібліотеки кождого четверга від год. 4—7 веч. в бібліотеці Товариства, Львів, Ринок ч. 10.

1929 1—1 *Управа Бібліотеки.*

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ

всіляного рода і величини висилає почтою та залізницею фабрика свічок і воскових виборів

БРАТЯ СІВІК ЯСЛО.

За якість товару повна порука. 1930 1—3

ОБОВЯЗКОМ КОЖДОГО УКРАЇНЦЯ

не на словах, а на ділі підтримувати свою рідну українську культуру та всі її огнища.

А для цього **кождий Українець повинен** передплачувати **„НАШ СВІТ"** перший та одинокий у межах Польщі український ілюстрований літературний і популярно-науковий тижневик, який має своїм завданням:

виявляти українську культуру, служити їй та боротися за неї.

Умови передплати: 1) у краю — на 1 місяць — 3 зол., на 2 міс. — 5 зол. 50 сот., 2) за кордон — на місяць — 1 дол., на 3 міс. — 1 дол. 50 ц.

Кождий новий передплатник може одержати всі числа „Нашого Світу", починаючи з ч. 1, з усіма додатками всього за 4 зол.

Додаток за червень

АЛЬМАНАХ, що складається з кращих творів багатьох письменників і поетів.

Гроші висилати **НЕГАЙНО** на адресу:

ВАРШАВА, вул Длуґа 50 „НАШ СВІТ", або: ВАРШАВА П. К. О. ч. 3878. „НАШ СВІТ". 1920 3—3

Поширюйте „НАШ СВІТ"! Підтримуйте його пожертвами на пресовий фонд і оголошеннями! Вимагайте в усіх кіосках! — Видавець-Редактор **В. Островський.**

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 114 (10.207). Львів, неділя 25. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАНЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Щирість чи облуда?

„Найпізнійше до двох літ після проголошення закону уряд приступить до оснування університету" — так твердилося у законі польської республики з 26 вересня 1922 р. (ст. 24 і 26). Мова йшла про „руські" університет. Мова йшла про огнище національної культури, яку зразу таки профановано ненависною, анахронічною термінольоґією штучно й злобно підтримуваною з висот державного бюрократизму. Та на таку „дрібницю" в тому часі ніхто з нас не звертав уваги. Ніхто не звертав уваги на дипльоматичне промовчання кардинального питання про місце осідку університету, про кредити на його організування, про приміщення, організаційну комісію, кількість катедр etc., etc., не кажучи вже про таку „дрібницю", як погляд представників того населення, для якого буцім то мало творитися першу високу школу. Всі ті подробиці не мали ніякого значіння, бо не мав його й сам закон і його постанови. „Приноровлюємо ту саму методу фальшу й невиконування прийнятих зобовязань, що царська Росія" пише в половині травня 1924 року польський діяльний політик, публіцист Голувко. Ми знали про це ранійше, багато раніше й тому задовольнились одним зрушенням рамен, слухаючи два роки тому „постанову" законодатного польського тіла про креування „руского" університету у сучасних межах польської республики.

Опікуни культури на соймовому форум, що грає ролю реклямового ґрамофону для Европи, ревно, солідно й послідовно старались нищити всякі проявй тієї культури на її автохтонному ґрунті. Спеціяльно ведена статистика нараховує кілька десятків фактів розгону молоді, що збиралась на наукові виклади, трусів і арештів поміж професорами й учнями, запідозрілими у злочині культу тої самої науки, якій зі соймових котурнів били поклін польські державні діячі. На днях заґостив на розмову до визначного нашого громадянина один із професорів одного закордонного університету, що тимчасово перебував у Львові. „Пробіг, скажіть мені пане, чи дійсно правдою є, щоб у тільки-що відродженій демократичній республиці вживано поліцію для переслідування вищого приватного шкільництва?! Цеж булоб страшне, неймовірне! Я вважав би своїм обовязком кричати про це на весь світ..." А коли йому обіцяно показати фотоґрафії з ревізій і арештувань підчас викладів неорґанічної хемії чи французької літератури, й передати список професорів, поліційно караних за свою наукову діяльність, схвильований ґість не виходив з дива: як же це так, адже йому його польські товариші, професори львівського державного університету, казали цілком щось инше... Він не знав, наївний ідеаліст, що „Państwo Polskie stoi dziś na kłamstwie", як три дні тому висловився згаданий Голувко, член політичної партії, яка ту брехню плекає так само завзято, що й усі инші...

З кінцем червня (30) 1923 р. внесено до польського сойму довгу й широко мотивовану петицію у справі удержавлення істнуючих приватних українських високих шкіл. Минає рік, а петиція лежить неполагодженою. А вірнійше кажучи, її давно вже полагоджено. Бож один із пречисленних диктаторів часів „уряду сильної руки", міністр освіти Ґломбіньскі, вже давно заявив без обиняків, що про ніякі українські приватні високі школи взагалі не може бути мови, бо вони „законно" не істнують. А за те, щоб вони не істнували, мала подбати львівська поліція. Замісць що найменше не перепиняти культурній праці, польська політика старалася використати боротьбу за неї для роздвоєння і розбиття рядів самого українського студентства й цілого українського галицького громадянства. В один час здавалося, що їй удалося це, і що побідило ґасло „puścić Rusina na Rusina", яке поставила собі польська політика в основу свого відношення до справи — огнища культури. Але сьогодня сміливо можна сказати, що той підступний маневр послідовної ґрандіозної провокації не вдався: сумні випадки внутрішньо-громадянської дезорієнтації в університетській справі більше не повторяться, бо здоровий самозберігаючий інстинкт нації завсіди побіджає.

Та ось ми маємо до діла з цілком свіжим маневром. Польська соціял-демократія зголосила у соймі внесення у справі українського університету, по суті тільки двох факультетів, предкладаючи зразу пять ляконічних точок готового законопроєкту, на чолі з такою „сензаційною" пропозицією:

„З днем 1. січня 1925 р. покликується до життя університет з українською викладовою мовою". Спинятись докладно над кожною із отих пять точок ППС-івського проєкту і піддавати їх основній аналізі, це цілком зайва і безпредметова річ. (У вчорашньому числі ми подали буквальний текст цілого проєкту). Так само, як закон із перед двох літ нічого не тратив на цьому, що в ньому зовсім не згадувалось про місце осідку університету, так само цей нічого не зискує на повазі, коли в його 4-тій точці кажеться виразно про Львів. І так само на його вартість не впливає цинічна пропозиція 5-тої точки вставити до буджетового прелімінаря „відповідні кредити" щойно від 1. січня 1925 р., що й наївно-соромлива кінцева згадка про кредити на „вступні організаційні кошти". Бо весь проєкт у цілости не має найменшого реального значіння і це прекрасно знають самі проєктодавці. Що він виринув саме цими днями—це не дивниця. Адже тепер іде переліцитовування у демократичности й ліберальности поміж ППС. і „Визволенєм".

Перш за все при нинішній структурі польського сойму ніякий реальний, сяк так справедливий для українського населення закон не перейде. І ніякого реального здобутку український народ не осягне, як довго у мізках польських політиків покутуватиме абсурдна idée fixe про „національну державу" у вигляді нинішньої „демократичної" польської републики, і як довго психіка широкого польського громадянства буде пройнята духом шляхетської реакційности й нетерпимости. Це культивування абсурдних ілюзоричних ідей і цей дух спорохнявілої шляхетчини стане загибіллю Польщі. Але з того шляху Польща не заверне, бо чейже шляхетська традиція каже шляхтичеві бити головою об мур: або голова, або мур...

Ми не маємо найменшої підстави вірити у щирість ППС-ів стати иншою ногою, ніж вони ставали досіль. Вони вже були і при владі і в опозиції, — і в „льояльній" і в гострій, — п+х разів маніфестували свій соціялізм і демократизм і за кожним разом вилазив їхній специфічний національний обскурантизм, вкупі з фразерством, інерцією, безсиллям і безпомічністю. Чапіньскі, Дашиньскі і їх тов., які до денного порядку переходять нині над мартирольоґією українського галицького високого шкільництва, і які пальцем не рушили підчас провокаційної широко закроєної акції розбивання українського громадянства тараном університетської справи, не мають найменшого морального права вимагати хоч одну дрібку більше довіря, ніж має його у нас Ґломбіньскі або Прушиньскі. Українська парляментарна репрезентація, яка відмовила своїх підписів під внесення ППС-в, зробила правильно. Правильно зробила вона тому, бо не дається своїх підписів під акт політичного спекулянства, який має стати реклямою для одної польської політичної партії, який має стати блохманом вереД закордоном, що звик ставитись до справ культури инакше, ніж польські місонарі культур-треґерства. Не дається своїх підписів під акт, який оправдує тезу про методи фальшу і який наглядно змагає до прийняття нового зобовязання — щоб не виконати його. Не дається підписів під документ, який по суті є ратифікацією поліцейських метод і провокацією 7-ми міліонів Українців.

І. Кедрин,

Чи Ви післали вже писанку на „Рідну Школу"? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати чеками УПТ. або переказами до головної каси „Українського Педаґоґічного Т-ва" у Львові, Ринок 10.

Отверта телеґрама

до посла Туґута і його Товаришів!

Бережани, 23. V.

Прошу навідати бережанську тюрму, де за злочин головної зради сидять Сеник і Стефанишин від 8-ох місяців, Ґаврило і Лев Крайківський від 4-ох місяців, Притика, Лихолат і Прийдун від 3-місяців і не можуть добитися акту обвинувачення, через що двічи голодували.

В актах справи проти тих політичних вязнів знайде комісія як „corpus delicti" книжки цензуровані державною цензурою. В тюрмі покажу панам послам Антона Потикевича, котрий невинно сидить 14 місяців і навіть на інтервенцію міністра справедливости і надпрокуратора на поновлення процесу, не може зискати згоди на нього. В реґістратурі суду знайде пан посол застановлені справи проти 184-ох громадян за злочин головної зради, а громадяне ті просиділи в тюрмі невинно і голодівкою в 1922 р. добилися звільнення. В усіх справах подам інформації точнійші від прокураторських.

д р Західний.
адвокат.

Пенлєве про евакуацію Порурю.

„Westminster Gazette" подає розмову свого кореспондента з Пенлєве на повищу тему. Пенлєве заявив, що мілітарна окупація Рурщини являється маловажною обставиною з огляду на готовість Франції приняти проєкт Дейвіса. Окупація буде знята з хвилиною приступлення Німеччини до реалізації пляну міжнародних знавців Щоби послідувала евакуація треба, на його думку, ще деякого часу на те, щоби для цього відповідно підготовити французьку публичну опінію. Бо та опінія не знає, що через реалізацію проєкту Дейвіса ситуація в Порурю цілковито змінюється. Французьким масам довго розказувано та вмовлювано в них, що найважнійшим фактором всієї рурської проблєми є саме окупація. І тому масам не легко зрозуміти того, на скільки вся істоту справи змінює введення в життя проєкту Дейвіса.

Пр. 506/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" ч. 107 з дня 17. травня 1924 1) „Метушня" в уступах між словами а) „більше" і „Всього кілька днів", б) „битий" і „Пос. Тугут", в) від слів „А завданням нашо" до кінця артикулу". 2) „Погром політики насильства", в уступі між словами „Очевидно" і „Польща". 3) „Преса" в уступі між словами „появляються" і „виключаючи", б) „пресу" і „Не шкодить". 4) „З подьских справ" в уст. між словами „не до ладу" і „Словом завіяло". 5) в рубриці „Новинки" нотатка друга в ряду в цілости. 6) в тійже рубриці з нотатки під титулом „Народова боювка гуляє" а) уступ аж по слів „польську конституцію" включно, б) уступ від слід „От так то функціонують" до к'нця нотатки містить в собі єство ад 1) 3) злочину з § 65a) з. к., ад 4) протини з § 303 з. к., ад 5) провини з § 300 з. к., і тому узнав доконану в дні 16. травня 1924. р конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні в найблищім числі і то на першій стороні Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 19. травня 1924.

(Підпис нечиткий.)

На двох бігунах.

II. Парляментаризм і демократизм.

У позавчорашній статті дійшли ми до висновку, що сучасний европейський парляментаризм занепадає. Ми пішли ще далі та мали відвагу сконстатувати, що через той занепад державний устрій разом зі всіми державними інституціями еволюціонує в напрямі диктатури поодиноких партій. Виходило би, що диктатура є запереченням парляментаризму, а проте так воно не є, бо італійський фашизм опирається на парляменті, але парлямент той є у своїй дуже переважаючій більшости фашистівський. Комуністична диктатура опирається на радах, що також уявляють собою своєрідні парляменти, де подавляючу більшість творять комуністи.

Таким чином приходимо до висновку про занепад с у ч а с н о г о европейського парляментаризму у специфічному розумінню того останнього. Ми маємо на увазі парляментаризм, що розвивався в Европі на протязі останнього століття та прибрав такі форми, як ми їх бачимо у Франції, Німеччині, Польщі, Чехословаччині, Югославії, Греції, Фінляндії, Бельгії, Голяндії і т. д. та як бачили у б. Австрії і дофашистівській Італії. Всі ті парляменти мало продуктивні та пережиті.

Сучасний італійський парлямент — це новий етап на шляху парляментарної еволюції чи може цілкового занепаду. На всякий випадок — це новотвір на руїнах старини.

З парляментаризмом дуже тісно та нероздільно звязаний демократизм. Бо парляментаризм цеж витвір чистого демократизму — цеж окончена його мета, цеж завершення демократичних кличів про рівноі народоправство. І коли ми ствердили занепад сучасного демократичного — скажемо тепер — парляментаризму, то тим самим стверджували би ми і занепад демократії чи краще духа демократизму.

Одначе — на нашу думку — так не є. Кожний теперішний громадянин мусить признати, що найбільшим побідником із великої війни вийшли не Франція і не Англія а демократизм. Демократичні принципи вийшли переможцями з боротьби імперіялізмів. Війна добула навіть нових оживлюючих соків для демократизму у формі кличів про самоозначення народів, сформулованих у Вільсонівських тезах. Ніхто не заперечить, що принципи про самоозначення є наскрізь демократичними і з демократизму льогічно випливаючими. Инша річ як ті кличі реалізовано на основі версайського трактату. Їхня реалізація ані трішки не підкопує твердження про побіду демократизму витягнену ним із війни. По війні вся Европа стала щонайменче на 50% більше демократичною як була перед війною.

Чисто демократичні кличі про самоозначення дали Европі змогу вирватися з воєнного шалу та заспіплення. Але тут то й послідувала павза в еволюції демократизму.

Реалізування принципів про самоозначення саме дало почин до нових воєн, до нового розбрату, до нових рахунків, що випливали зі самоозначення. Виявилося, що зріжничкована політично демократія не позбавлена в численних випадках чисто імперіялістичних тенденцій з національно-шовіністичною закраскою, що саме й було та є причиною наростаючих нових міжнародніх конфліктів, та що компромітує демократію. А через це й заговорено подекуди про крізу демократії.

Криза ця зазначується тим, що піонїри назріваючого відродження демократії нехтують деякі їм непотрібні демократичні гасла, а підносять зате до канонів політичного „вірую“ ті демократичні ідеали, яких їм потрібно.

Коли взяти фашистів, то треба признати, що вони нібито залишили всі здобутки демократії, але на ділі вони потоптали деякі найважнійші бо основні. Вони залишили парляментаризм, залишили загальне виборче право, ненарушили його таємности і безпосередности, але створили за те таку штудерну виборчу геометрію, що вибраний на її основі парлямент дав саме їм виключну спромогу осягнення подавляючої більшости в ньому. Отже виборча геометрія знеетувала рівноправність всіх до парляментарної участи, хоч і не позбавила нікого права голосування. Иншими словами активна виборча участь остала демократичного а пасивна участь стала обмеженою в користь упревілейованого фашизму. Фашисти насильно здобули владу і під прапором своєї диктатури перевели корисні для себе вибори, через що дали прецедєнс для инших політичних угрупувань поступати так само. Нарушення демократичної конституції довело фашистів до своєріднього розуміння та проводження в життя деяких демократичних догм.

Коли взяти комуністів, то треба підкреслити, що їхня диктатура є запереченням всякого демократизму. Вони це й заявляють світові, що метою їх боротьба з демократизмом. Ми не повинні би через те й зачіпати їх при порушеному питанні. Одначе цього зробити ми не можемо. Комуністи правлять державою через диктатуру партії, яка покривається з диктатурою частини одної суспільної кляси а то робітничої. Форму їхнього виконування влади вони звуть диктатурою пролетаріяту. Та діло в тому, що державну владу виконує не пролетаріят а одна його частина, згуртована в комуністичній партії. І це ще не все. Комуністична партія визнає диктатуру центру й у внутрішньому життю партії так, що диктатура комуністів є на ділі не диктатурою партії а диктатурою Центрального Виконавчого Комітету партії у партійному і державному розумінню.

І ось саме тут комуністи зайшли за далеко. Внутрі їхньої партії зродилася відрухова тенденція децентралізувати партію та ввести до внутрішньо-партійного життя деякі чисто демократичні здобутки. До них належать рівноправність усіх — в даному випадку — членів партії в активному як і в пасивному виборчому праві, таємність голосування а далі може прийти й безпосередність. Всі ті здобутки демократії комуністи були відкинули. І тепер ми свідками стихійного гравітування компартійників у сторону демократизму чи краще в сторону демократизації компартії.

До яких висновків нас це змушує? — Ця обставина повчає нас перш за все в цьому, що деяких завоювань демократії не в силі вже знищити ніхто, коли вони пробивають собі шлях навіть до тих, які поставили собі за завдання боротьбу з духом демократизму. Далі це саме каже нам ствердити побіду демократизму чи краще деяких його досягнень навіть у його запереченню, отже в комуністичній диктатурі.

Все це разом дає нам змогу дійти до висновку, що кріза сучасного демократизму не віщує його кінця а противно дає йому змогу відродитися чи краще переродитися шляхом фашистівського та комуністичного його шліфування.

І коли у вчерашній статті ми дійшли до висновку, що по парляментаризмі послідує диктатура партій, то сьогодня додамо до того: диктатура партій, з їхніми однородними парляментами як переходовий етап у еволюції демократизму.

Старий демократизм разом із рідним йому парляментаризмом переживають крізу, а цей останній паде. Зате кується та шліфується новий дух демократизму, який йде до нас і який принесе також нові форми державного законодавства, про які навіть догадуватися передчасно.

В. Мудрий.

На тривогу!

Нехай збудиться громадське сумління.

„Як це невдячно писати про голод: так і здається, що всі рядки про необхідність помочі голодним, про голодуючих людей і умираючих дітей летять марно, шукаючи перебігаючи з якимсь неприємним чуттям і викреслюються з гадки в нашому щоденному танку турбот...“

О. Лесюк: „Голодні...“ Київ, 1922.

Подібні думки, як у наведеному цитаті насуваються, коли приходиться нам в тисячний раз писати про необхідну, негайну, визначну, постійну допомогу „Рідній Школі“, а опісля оцінити реальні успіхи тої помочі...

У звязку з важкою боротьбою за удержання істнуючих наших приватних шкіл, у звязку з невідложною потребою серед всяких обставин творити нові приватні школи, а особливо народні та професійні (фахові) мусить постійно зростати й жертвенність на „Рідну Школу“.

Як почувається до цього обовязку наш загал — найкраще показують цифри. Пригляньмося жертвенности на „Рідну Школу“ за останні 4 місяці і вийде: За с і ч е н ь зложив в головній касі УПТ. у Львові в тисячах мп. 9,162.105, за л ю т и й: 10,702.654, за б е р е з е н ь: 15,903.270, а за к в і т е н ь заледви 13,027.712!

Подрібний виказ жертв на „Рідну Школу“ за місяць к в і т е н ь 1924. по повітам Галичини, Волині та Польщі із зазначенням скільки громад даного повіту зложило жертву представляється так:

Ч. поряд.	Повіт:	Ч. громад в повіті	Зложило громад	Квоту в тисячах	% до заг. суми
1	Львів-місто	1	1	3,434.198	26.74
2	Жовква	75	13	557.470	4.37
3	Перемишль	123	8	545.625	4.18
4	Бібрка	91	12	395.152	3.13
5	Турка н|Стр.	74	12	374.000	2.89
6	Бучач	87	9	373.900	2.87
7	Борщів	75	7	350.100	7.70
8	Надвірна	38	9	349.460	2.68
9	Львів-повіт	131	24	333.790	2.56
10	Мостиська	78	7	330.115	2.53
11	Рава руська	73	7	314.880	2.43
12	Дрогобич	79	18	294.680	2.21
13	Калуш	69	7	289.000	2.26
14	Коломия	58	3	243.500	1.88
15	Перемишляни	69	6	242.000	1.85
16	Сколе	51	11	238.500	1.83
17	Косів	42	7	231.200	1.77
18	Тернопіль	82	5	223.150	1.71
19	Добромиль	96	4	205.650	1.59
20	Сянік	130	12	178.970	1.37
21	Теребов	43	9	174.929	1.34
22	Сокаль	101	4	150.067	1.15
23	Чортків	44	2	127.970	0.90
24	Ліско	154	9	115.700	0.88
25	Гусятин	53	6	113.760	0.87
26	Збараж	60	4	112.300	0.86
27	Підгайці	64	9	107.000	0.82
28	Ярослав	109	7	103.500	0.79
29	Чесанів	66	12	99.500	0.76
30	Горлиці	65	11	97.700	0.75
31	Броди	79	7	95.659	0.73
32	Долина	87	12	91.730	0.70
33	Рогатин	100	11	90.800	0.69
34	Бережани	74	11	90.200	0.69
35	Станиславів	75	7	88.400	0.67
36	Заліщики	57	8	88.250	0.67
37	Березів	56	5	85.500	0.66
38	Городчани	37	9	83.500	0.64
39	Камінка струм.	60	9	82.000	0.63
40	Старий Самбір	56	5	81.100	0.62
41	Рудки	70	9	71.800	0.55
42	Товмач	64	11	67.700	0.52
43	Самбір	87	6	52.000	0.39
44	Жидачів	74	6	46.500	0.35
45	Зборів	53	6	43.252	0.33
46	Скалат	64	8	40.300	0.31
47	Стрий	53	2	40.000	0.30
48	Печеніжин	22	4	32.000	0.24
49	Золочів	89	3	29.000	0.22
50	Яворів	70	2	24.000	0.18
51	Радехів	56	4	19.500	0.15
52	Снятин	41	3	11.000	0.08
53	Городенка	50	2	2.000	0.01
54	Городок	70	—	—	—
55	Волинь			33.000	0.15
56	Заточенці з Польщі			860.245	6.60
57	З поза границь Польщі в мп.			20.510	0.15
	Разом	3820	445	13,027.712	100%

Крім того вплинуло до каси Кружків УПТ.: в Коломиї від ? громад 987.178, в Золочеві від 27 громад 717.578, в Городку від 13 громад 420.277 тис. мп.

Хоча й до поодиноких Кружків УПТ. напливали жертви безпосередньо, то одначе в такій недостаточній кількости, що Кружки загально беручи, не мали змоги власними фондами удержати своїх шкіл. Головна Управа УПТ. мусіла приходити з постійними або одноразовими підмогами, які часто в двоє або в троє перевисщали засоби місцевих збірок. І так постійно приходиться підпомагати Городок, Золочів, Станиславів, Долину, Яворів, Стрий і Городенку а иншим удїлюється одноразових запомог. Лише дуже невелике число Кружків удержувало школи власними силами.

Таким чином місячний буджет „Рідної Школи“ на постійні біжучі видатки виносить 30 міліярдів мп. а між тими прихід за квітень виказує ледви 13 міліярдів (менше як в березні).

Коли візьмемо під увагу, що на 3500 українських громад в Галичині жертвувало ледви 445 громад, а в 3050 громадах не найшлася ані одна одиниця, яка нагадалаб собі на „Рідну Школу“, — то мусимо прийти до дуже сумного висновку, що навіть переважна більшість нашої духовної і світської інтелігенції не сповняє свого найважнійшого національного і громадянського обовязку.

А колиб всі 350 українських громад сповнили були свій обовязок бодай в тій мірі, як виказані 445, то „Рідна Школа“ малаб в місяці квітні не 13, але поверх 100 міліярдів! І це з легкістю можна осягнути — треба тільки мати бодай деяке почуття обовязку, почуття національної чести і відповідальности!

В березні чимало учителів, священиків, професорів, урядників та иншої інтелігенції обовязалися добровільно через 3 місяці надсилати надзвичайні датки на „Рідну Школу“ у висоті 5—10 міліонів мп. місячно, — але велика частина цього не сповнила! — Чи прийдеться пригадувати через часописи? На пр. з 24 священиків городецького деканату жертвувало на „Рідну Школу“ лише 6, з 18 українських учителів городецького повіту лише 8, а по инших повітах і цього не було! Чи не сором тому радникові висшого суду у Львові, який побирає поверх міліярд місячної платні, а на „Рідну Школу“ дає відчіпного 1 міліон, — коли одночасно служниця на стрийській дільниці у Львові жертвує 5 міліонів?!...

Досі весь тягар удержання приватного шкільництва спочивав у нас на плечах лише невеликої частини суспільности. Так далі бути не може.

Хай зрозуміють вже раз ті, що себе вважають сіллю Нації, хай зрозуміє весь наш український загал, що врятувати нашу молодь, будучність від нац. загибелі зможемо лише тоді, коли всі с у м л і н н о сповнятимемо о б о в я з к и с у п р о т и „Р і д н о ї Ш к о л и“!!

Секція „Рідна Школа“ УПТ.

Наддніпрянська Україна.

Хто виконує владу на Україні?

Московські „Ізвєстія“ (ч. 78) подають цікаву статистику про те, хто виконує державну владу на Україні:

Склад партійних керовників у центрі та на провінції виявляється в таких цифрах: робітників — 104, селян — 9, инших — 138, при чому в Центральному Комітеті комуністичної партії большевиків України робітників — 29, а инших — 14, в губерніяльних комітетах робітників — 8 а инших — 18, в окруж

них і районових комітетах робітників — 67, селян — 9, инших 106.

У складі уряду і вищого адміністративного апарату робітників — 12, селян — 1, инших — 52.

Споміж керовників губерніяльних виконкомів на робітників припадає 36, на селян — 5, на инших — 63. В окружних виконкомах робітників — 183, селян — 42, инших — 169.

У професіональних організаціях робітників — 72. Між директорами фабрик та трестів на 129 людей припадає 86 на робітників.

У кооперації на 97 людей випадає лише 39 робітників, а инших 52. Найменше робітників між фінансовими керманичами, бо лише 12, селян — 3, а инших — 41.

По національности переважають між керманичами радянського державного, господарського і кооперативного життя Москалі. І так в партійних організаціях Москалів є 103, Жидів 61, а Українців лише 50, инші національности дають 21.

В округах відсоток Українців збільшується. — В центральних установах на Москалів припадає — 15, на Жидів — 10, на Українців — 9, на инших 4.

В губерніяльних установах Москалів — 46, Українців — 25, Жидів 22, инших — 5. В округах — Москалів — 156, Українців — 139, Жидів — 47, инших — 26.

У підприємствах Москалів — 65, Жидів — 28, Українців — 22, инших — 12. У професіональних організаціях Москалів — 47, Жидів — 47, Українців — 21, инших — 6. У кооперації Москалів — 28, Жидів — 28, Українців — 26, инших — 3. У фінансових установах Москалів — 24, Жидів — 20, Українців — 6, инших національностей — 3.

Коли взяти освіту керманичів комуністичної партії большевиків України то 141 з них одержало лише низшу освіту. У складі уряду та складі адміністративного апарату на 536 душ — 348 має низшу освіту. Між провідниками професіональних союзів 8 людей мають вищу освіту, 45 середню а 189 низшу. У фінансових установах переважають люде з вищою та середньою освітою.

З наведеної статистики видно, що на Україні по нинішній день виконують владу Москалі та Жиди. Українці не виконують її навіть у третині.

Японія творить протирядянський блок.

„Дейлі Телеґреф“ доносить, що з японської ініціятиви твориться перстень держав, які є спільно заінтересовані в береженню своїх границь перед радянським імперіялізмом. Туреччина в звязку з цим вислала вже свою мілітарну місію до Польщі з метою порозуміння та узгіднення тактики на випадок радянського нападу. Далі намічається турецько-болгарський договір у тій самій справі. Японія вислала велику військову місію до Букарешту, щоби приготовити плян спільного і рівночасного відпору всяких агресивних починань з боку СРСР. По всякій правдоподібности намічається втягнути до того протибольшевицького перстня також Мадярщину.

Дрібні вістки.

Анґлія готова відступити Туреччині Сулеймманію, але вимагає за те Муссолю. З такою розвязкою справи не погоджується Туреччина, яка не хоче за ніяку ціну резиґнувати з багатого в нафту Мосулю.

Французько-польський торговельний договір має підпасти ревізії, для якої вже робляться приготування у Варшаві.

У чеському кабінеті намічаються деякі персональні зміни, які наступлять зараз по повороті президента Масарика до Праги.

На конференції в Ковні, в якій беруть участь Литва, Естонія і Лотва вибрано три комісії: 1) політичну, 2) торговельно-митну і 3) комунікаційну. Наради розвиваються в напрямі як найбільшого зближення всіх трьох держав.

Страйк у Рурщині тріває далі. Наслідки страйку прибирають чим раз більше катастрофальні форми. Власники копалень заявили, що для них утворюється невиносима ситуація в звязку з вимогами французько-бельґійської контрольної комісії для Рурщини, відомої під назвою Micum“.

Муссоліні вибрано почесним горожанином Трієсту.

Муссоліні зложив звіт про міжнароднє положення Італії на засіданню Ради міністрів, в якому підкреслив, що заключений між ним і Бенешом договір матиме велике значіння для середньо-европейського миру, далі вказав на те, що вислідом його конференції з бельґійськими міністрами в Медіолані є факт далекосяглої ваги, бо відновлення цілковитої свободи поступків у репараційному питанню з боку Італії та та Бельґії. На кінець відчитав Муссоліні проект престольної промови.

Італійський парлямент збереться дня 27. травня і буде працювати до дня 5. липня. Президентом парляменту стане фашист Рокко. Завданням парляменту буде ухвалити провізоричний буджет і ратифікувати цілий ряд договорів.

Про жидівську республику на Україні пише „Нас Фрає Прессе“ таке: Великі жидівські організації взялися дуже пильно за роботу біля кольонізації полудневої України, бажаючи цеї осени вже зреалізувати свій плян.

В Югославії криза закінчилася покликанням до життя кабінету Пасіча-Прібічевіча. Вся опозиція запротестувала проти нарушення конституції, бо створений уряд не має в парляменті більшости. В такому дусі випущено відозву до населення зі заявою, що опозиція буде боротися навіть найгострійшими засобами проти нового кабінету.

Мадярський уряд переводить на спілку з делеґацією Союзу Народів незвичайно енергічну акцію санації мадярських фінансів згідно з пляном тої делеґації.

Карахан большевицький посол у Китаю гостро протестує проти вмішування Америки і инших держав до китайсько-большевицьких справ, як наприклад до справи Східньо-китайської заліниці, яка обходить лише Китай і СРСР.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Експозе мін. Замойского.

23. ц. м. мін. загр. справ Замойскі виголосив експозе. Вважає, що зміни, які послідували в Франції й Англії не мають впливу на політ. напрямну цих держав. Взаємини Польщі до СРСР. поправляються, з Литвою є невдоволяючі. Теж справи Данціга і Клайпеди відносно доступу Польщі до моря не є добрі. Торкнувся теж економічних і еміграційних справ Польщ. Справи нац. меншостей не торкав, тому що вона тепер є предметом нарад під проводом шефа правительства. Пос. Райх полемізував із твердженнями мін. З-о. Польське правительство не робить нічо, щоби позискати собі европейську думку. Порушує обмеження примінювані до жид. населення. Щодо праці т. зв. „кресової ради, яка має розвязати справу нац. меншостей, то і текст і форма не ведуть до цілі. Пос. Райх уважає цю акцію безуспішною. Пос. Недзялковскі (ППС.) полемізував із пос. Райхом. Розгляд справ нац. меншостей повинен відбуватися отверто. Конвентиклі є шкідливі. Переговори з меншостями не означає прийняття їх жадань. Не кожен Українець є націоналіст.

Ковенська конференція.

На ковенській конференції прем. Гальванавскас відносно Вильна заявив, що балтійські держави повинні сповнити обовязок солідарности супроти змагань сусідніх народів.

Мек Донельд в Парижі.

Париж. В першій декаді червня прибуде до Парижа Мек Донельд, де стрінеться з французьким міністром заграничних справ. З англійської сторони мають бути поставлені такі пропозиції: переведення евакуації Порура. знесення там митної границі та відкликання заряджень, що вяжуть німецький промисл.

Конференція Пенлєве з Поанкаре.

По інформаціям „Матена“, Поанкаре на конференції з Пенлєве порушив приязне становище Мек Донельда в справі відшкодувань, обговорювано теж справу евен. навязання взаємин із СРСР. і справу політичного положення в Німеччині, Пенлєве заявив, що супроти Німеччини слід бути великодушним і гуманним, щоби вможливити німецькій демократії осягнути перевагу над нім. реакцією. Такий жест не слід уважати ознакою слабости Франції. Важне, щоби в Берліні не поповнили такої помилки.

Кабінет Еріо зложений.

Парижж. Кабінет Еріо вже формально зложений. Обійме він уряд в якийсь час по уступленню Поанкаре, який зголосить димісію дня 1. червня. Пенлєве, йдучи на зустріч републиканам усіх напрямків, рішився приняти кандидатуру на президента палати.

В справі розстрілу малолітного.

Варшава. На соймовій правничій комісії дня 23. ц. м. радженно над інтерпеляцією ППС. в справі розстрілу малолітного комуніста Енгля, який убив в Лодзі конфідента поліції. Міністер внутрішних справ Вигановскі оправдував цей нечуваний розстріл конечністю припинення комуністичного руху в Лодзі.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська виладна тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Глухе середньовіча.

Хід подій в Спасі. — Самоволя „культуртреґерів“. — Причинки до „релігійного“ шалу кольоністів. — Лист до Грабского.

В останніх часах незвичайного розголосу набрала справа насильного „висвячення“ споконвічно православної української церкви св. Спаса в Спасі на Холмщині на римо-католицьку. Холмське „Наше Життя“ ось як малює хід подій: Спаська церква належить до найстарших памятників української культури, ніколи вона не була римо-католицькою, а все східно-грецького обряду. Цю церкву, як і багато инших на Холмщині та Підляшу опечатала польська влада в р. 1919. В Спасі мешкають самі православні Українці, а тільки один-одинокий зайда-католик.

Українське православне населення було насильно евакуоване російськими військами в р. 1915. Повернувшись з евакуації Спасчане застали свою церкву закритою. Робили всякі заходи в справі відкриття церкви (їздили делеґації до Варшави, до Люблина, до тодішнього нач. держави Пілсудского), одержували всякі обіцянки, одначе церква була й далі закрита.

Одночасно в наслідок єзуїтської аґітації з Холму дооколичні Поляки-кольоністи під проводом згінника Ант. Бохіньского в р. 1919 напали на церкву в Спасі, зірвали печатки, порубали іконостас, царські ворота, престол, поглумилися над образами, одним словом „пересвячували“ церкву під охороною державної поліції.

Та грізна постава православних заставила люблинського воєводу знову закрити церкву. На злочинців зроблено донесення до суду, одначе без успіху. Польські кольоністи згодом знову замутушилися, маючи велику підпору в пос. Яні Дембскім з „Пяста“, який в своїм часі був ініціятором висадження динамітом Кирило-Методіївської Церкви в Холмі. Українське населення знову почало протестувати, а польські „можновладці“ почали обманом його зацитькувати. Для певности Українці виставили варту з 12 людей, яка день і ніч берегла запечатаної церкви. Кілька разів кольоністи пробували захопити церкву. Приїздив ксьондз з Холму зі згінником Бохіньским і з подібною ґвардією, одначе народ прогнав напасників. Вночі дня 2. травня кольоністи з ксьондзом намагалися поставити біля церкви фігуру, одначе й їх прогнав народ. Дня 4. травня знову польська боївка з ксьондзом з Холму наблизилася до Спаса, та була примушена до втечі. Вкінці прибув зі Ставу до Спаса ком. поліції і запевнив, що церква не буде відібрана, одначе вже дня 6. травня явився, щоби арештувати спаських громадян Василя Грисюка з сином Романом, Павла Олещука з сином і инших. Люде мусли ховатися в лісі і в лозах. По Спасі і сусідних селах почали кружляти сильні відділи поліції.

Ще перед днем 8. травня, в якім то дні наступило насильне загарбання церкви, пос. А. Васильчук вислав протестуючі депеші до прем. Грабского і мін. освіти й віросповідань Міклашевского. Також селяне вислали такіж депеші. Посольська делеґація (А. Васильчук, сен. Черкавський і сен. Карпинський) удавалася до міністрів і до митрополита Діонізія. Колиж цей останній був глухий, удався до нього сенатор старенький о. Герштанський. Одначе митрополит відмовився інтервеніювати. З міністрів одні викручувалися (Гібнер), другі втікали (Міклашевскі), а прем. Грабскі заявив, що він не може змінити постанови Гломбіньского про загарбання української церкви „для авторітету влади“.

Після цього посли А. Васильчук, П. Васильчук і С. Любарський виїхали до Спаса. А там вже 7. травня в 5. год. рано боївка з кольоністів і польська поліція окружила церкву та обставила селянсвідомих селян. Другого дня з Холму надтягнув цілий „хрестоносний похід“: піша і кінна поліція з комісарами і командантами, польський „Сокул“ з Холму, урядовці і учні — Поляки з Холму. Почалася середньовічня оргія. З огляду на терор багато селян укривалися в лісах. Одночасно православні з околочник сіл продерлися під Спас. На вістку, що приїхали посли, позбігалися люде. Вийшли з укриття переслідувані, старці і жінки і діти зібралися біля послів, в селі Стовпно під Спасом, заливаючись гіркими сльозами. Падали на коліна й молилися, накликуючи помсту на гнобителів. Коли один з присутніх почав присягати на образ Холмської Пречистої на вірність церкві св. Спаса, закликаючи присутніх від роду в рід не забути кривди українського народу, піднявся великий плач і стогін. Опісля роздався клич: „Ідім всі на могилки, де наші батьки, діди, де кости прадідів! Поляжемо, але церкви не віддамо! По наших кістках заберуть зайди нашу прадідну церкву.“ Завдяки послам не дійшло до проливу крови. Вечером українське населення почало збіратися на могилках біля церкви. Поліція розігнала людей. Народ обурений до крайности. „Пересвячену“ церкву стереже поліція.

Так представляє хід подій в Спасі холмське „Наше Життя“ (ч. 19 з 18. травня).

Коли делеґати Української Парл. Репрезентації дня 7. травня 1924 інтервеніювали у прем. Грабского в справі спаської церкви, то одержали запевнення, що **на будуче ніяка церква не буде загарбувана аж до часу законного у правильнення цеї справи.** Ледви минув тиждень від спаських подій, а вже 19. ц. м. Українська Парл. Репрезентація одержала таку телеґраму: „Hrubieszów. 19. V. 1924. Ubrodowicka cerkiew dziś zabrana w niedzielę wyświęcają. Odpowiedź dziekanowi. Jasienko“.

Одночасно Український Сойм. Клюб одержав з дати 20. ц. м. отсього листа, який подаємо дослівно, не зміняючи „ніже тії коми“ навіть в інтерпункції:

11. maja 1924 r. około godz. 2 dnia przeprowadzono akt konsekracji prawosławnej cerkwi we wsi Stenżyca pow. Krasnostawskiego wojew. Lubelskiego na kościół katolicki. Już poczynając z 1. maja nosili się słuchi, że cerkiew będzie wyświęcona na kościół. W okolicznych katolickich parafjach księdzowie z amwonu agitowali za wyświęcenie cerkwi w Stenżyca i usposobiali nienawistnie włościan-kolonistów polaków do chachłuw schizmatyków. W dzień 2. maja idące na wyświęcenie koloniści katolicy mówili, że idą wydalać „ruskich Bogów“.

Nad rankiem w dzień wyświęcenia cerkwi na kościół zebrała się wielka liczba miejscowej prawosławnej ludności. Przed samemi drzwiami cerkwi położyli się kobiety, aby nie dopuścić do świątyni. Przybyła policja, stała przeprowadzać porządek, szturchała kobiety, łapała za włosy, za głowy i odrzucała od drzwi, A konne policejski rzucali się wierzchem na tłum, wrywali się w niego, chwytali kobiety za włosy tak że pięki włosów zostawali się w rękach policjantów. Nazwę znane mi kobiety E. Wojtowicz i M. Gać. Przy tem był wypadek kiedy mężczyzna będąc uderzony końskim kopytem stracił przytomność, w ten czas na niego, już utraciwszego przytomność narzucili si koloniści i w obecności księdza pobili. Jednej kobiecie koń policjanta rozmiarzdżył palcę na nodze. Porządkowanie przez policjantów było tak dalece, iż rzucano schwytanych kobiet przez policję na ziemię, wskutek czego wielka liczba poniosła potłóczenie rąk i nóg. Na włościanina Józefa Radeja, oficer były tutaj nazwiska którego nie znamy, w mudurze wojskowym, skierował nań rewolwer. Przy tym uporządkowaniu sprawy, często było słychać okrzyki „do Moskwy“.

W oднім і другім випадку Український Соймовий Клюб вніс 20. ц. м. інтерпеляції в польському соймі, а крім того Українська Парл. Репрезентація тогож дня звернулася до прем. Грабского з письмом такого змісту:

„Ponieważ Pan Prezes Rady Ministrów w dniu 7-go maja na audjencji w sprawie wyświęcenia Spaskiej Cerkwi oświadczył delegacji Klubu Ukraińskiego p. Antoniemu Wasylczukowi i sen. Michałowi Czerkawskiemu i Alexandrowi Karpińskiemu, iż nadale nie będzie wyświęcona ani jedna cerkiew prawosławna na Chełmszczyznie, podajemy Panu Prezesowi nowe akty gwałtu do wiadomości. Załączników 2 (про убродовицьку і стенжицьку церкву). Przewodniczący Ukraińskiej Parlamentarnej Reprezentacji: Senator M. Czerkawski, Sekretarz Kosonocki“.

Позір Копичинці!

В середу 28-го травня ц. р. відбудеться в Народному Домі в Копичинцях 1940 1—1

ЖІНОЧЕ ВІЧЕ

при співучасти делеґаток зі Львова й Тернополя в справах орґанізації жінок в повіті

Проситься с численну участь.

НОВИНКИ.

— **Орґан друкарів про українське культурне свято.** Вийшло 4. число орґану професіональної орґанізації друкарських робітників „Ogniско", яке є посвячене 350-им роковинам появи 1-ої української друкованої книжки у Львові. Передову статтю п. н. „Іван Федорович", у якій подано у гарній звязкій формі історичний огляд звязаний з тією історичною подією, прикрашену фотографією 1-ої сторінки Споминів Федоровича (з „Апостола" 1574 р.) Дальше п. н. „Свято книжки" докладно зреферовано академію у „Народньому Домі" з 18. ц. м., а в новинках подано м. и. цікаву замітку про „Память Федорова перед 40 роками".—У тому саме числі „Ogniska" находимо поміж новинками довшу звістку про 50-літній ювілей заслуженого друкаря Іосифа Гузара. — Згадане число „Оґніска" є одним із доказів, що високо-свідоме львівське українське друкарське робітництво отримує вкінци у загальній орґанізації своєї професії належну йому пошану і вплив.

— **Також наслідки „санації".** Звичайні смертельники, для яких купно нових черевиків чи вбрання є заплутаною проблемою, що її обмірковують довго, сопідно й всесторонньо, давно вже знали й дивувалися і вже навіть дивуватись перестали (бо привикли), що елеґантний і сильний готовий черевик першорядної віденської фірми коштує менше, ніж той, якого зробить швець у скромній малевькій робітні при тій самій львівській вулиці. Фабричні вироби дешевші, це ясно, але чому фабричні черевики з польської фабрики ще дорожчі?! Мабуть купецтво щойно тепер доглупалось таємниці і счинає крик, що не може витримати конкуренції з закордоном, а то тому, бо — міністерство фінансів у рятуванню польського скарбу наклало такі шалені мита на всі сирівці й допомічні потреби першої необхідности. Мито на шкуру й на кожний причандал, потрібний для зроблення черевика, є вкупі таке високе, що дешевше проїхати вже з Відня готовому черевикові, виріб якого в самій Австрії коштує, очевидно, багато — багато менше, ніж у Польщі, хоч і там діє „санація фінансів". Вишрубування митних оплат грозить руїною польській промисловості, і ось півофіціяльна А. В. („Аґенція Вск.) повідомляє про „недалеке" обниження, а то й повне скасування мита на імпорт деяких предметів першої необхідности.

— **Цензура промов президента республики.** Певне читачі ще не забули войовничих промов президента польської республики Войцеховского на парадах у Познані, й тої конститанції, яку ті промови викликали в краю і за кордоном. На останньому засіданню конвенту сеніорів премєр Грабскі склав заяву, що „на підставі порозуміння з президентом на будуче його промови будуть узгіднювані з урядом". Є це чемна стилізація постанови ради міністрів цензурувати промови президента, які без усякої потреби завдають потім мороки міністрам.

— **У вязницях бють дальше...** Під таким наголовком „Дзєнник Людови" з 24. ц. м. пише буквально: „З Влоцлавка комунікують, що в четвер. 21. ц. м., місто було авдиторією небуденної події. Наслідком криків і зойків, що добувалися з вязниці, на вулиці зібралася величезна товпа, яку поліція старалася розігнати. Причина випадку така: вязень Ґраєвскі, який відсиджував кару за протидержавну діяльність, старався переслати листа зі скаргою на відносини, що панують у тій вязниці. Того листа вязнича адміністрація переловила і Ґраєвского покарано. Инші вязні рішили демонстративно запротестувати проти цього, за що їх почали бити.—В м. Слонімі трапилася подібна подія. Треба сподіватися, що п. Тугут, як голова комісії для розсліду відносин у вязниця, зацікавиться отими випадками". — Pium desiderium! Хтоб там цікавився такими речами!

— **Небезпечний трамвай.** Нервових і високо цінуючих своє життя пасажирів острахом може проймати думка про пов'рювання своєї делікатної парсуни заокеанському пароплавові, крилатому аероплянові, несамовитій машині „D-Zug у", або хочби цокотливому автомобілеві. Але трамвай, це вже така лагідна звірюка, що рішуче не повинна грозити катастрофою, а тим більше викликувати її. На жаль, львівський трамвай нинішніх днів є цілком иншого типу. Він такий небезпечний, що віз за возом проїжає, люде аж гинуть від туги спочити на його брудних лавках, а проте—вози порожні, бо пасажири — — бояться. І мають правду за собою. Позавчора „моторові" спалили мотори і щій їх умілости нічого не помогла присутність озброєних поліцаїв. Вчора жертвою впали лише два мотори, але за те один Трамваєвий віз з цілого розгону влетів на вул. Городецькій на віз з дровами і то так бадьоро, що аж стеля трамваю завалилася! Очевидно, що такі маніпуляції біля моторів за кожним разом причинюють чимало праці ратунковій станиці, яка відвозить покалічених пасажирів. Усі ті містерії мають ясну льоґічну причину: фахові кондуктори й моторові страйкують, а на зміну їм зголосились демократичні польські студенти політехніки. Вони то, як досвідчені професіонали, що вчаться голити на чужих бородах, розбивають трамваєві вози і — людей. Але магістратові з тим добре і тому страйк треває дальше...

— **Вартість польських орденів.** Александер Свентоховскі, колишній стовп польської соціяльдемократії, який потім „еволюціонував" ген-ген аж по сам правий кінчик польських партій, обурився, що йому хотять дати орден „Polonia restituta" (ще не дали, тільки хотять!). І ось в „Ґазеті Варшавскій" (центральний орґан хісни!) він каже такі речі неприємні для тисячів власників ріжних польських орденів: „...Проминаючи навіть момент, що у нас відзначено багато нікчемів (nicponiów) і політичних віроломників, так, що для шануючого себе громадянина є дуже прикрою спільнота чести з такими субєктами, вважаю ордени, які рідко добувається заслугою, а часто грішми, протекцією і нечестю, за пережиток у демократично-республиканських державах..." і т. д., кажуть добре вихована люде, що часто чемність не дозволяє заперечувати старшим особам...

— **Одеса валиться.** В Одесі не відомо з якої причини почали валитися поодинокі доми. Дотепер нараховано тої весни 55 таких домів. Окрема комісія виселила всіх мешканців уже з 34 камениць. Запобігти цьому катастрофальному явищу само місто не може і тому комісія звернулася до українського уряду з проханням про негайну висилку 500.000 золотих рублів на кошти боротьби з тим явищем. Уряд вислав до Одеси окрему ґеольоґічну комісію, для докладного прослідження причин тих явищ. Одначе не зважаючи на всі заходи доми далі зарисовуються.

— **Затвердження статуту „Союза Українок".** Нас інформують: Поширений на чотири воєвідства (львівське, станиславівське, тернопільське й краківське) статут Т-ва „Союз Українок" є затверджений рескриптом воєвідства з 10. ц. м. 1924 ч. 7708. Статут віддано до друку і його розішлють в найблизшому часі до тих місцевостей, де підготовлюється заснування філій С. У. Ті місцевости, які ще не зголосили до головного виділу Т-ва свого бажання відкрити філію, повинні зголоситися до орґанізаційної секції „Союза Українок" Львів, вул. Рутовского 22.

— **Кооператива „Український Театр"** у Львові. Продовження списку: 1331 д-р Калитовський Ер. 20 уд., 1332 д-р Гарасимчук Василь 10 уд., 1333 д-р Лужецький Вол. 100 уд., 1334 д-р Гарасимів Антін 100 уд., 1335 Максимчук Іван 10 уд., 1336 Максимчукова Сидонія 10 уд., 1337 д-р Дереш Олекса 20 уд., 1338 Галайчукова Наталія 10 уд., 1339 Романишин Теодор 33 уд., 1340 Білецька Ірена 10 уд., 1341 Устіяновичева Марія 10 уд., 1342 Кравцева Мелянія 10 уд., 1343 Новицький Мих. 10 уд., 1344 Новицька Омеляна 10 уд., 1345 Шматера Вол. 33 уд., 1346 Шматерова Ольга 22 уд., 1347 Т-во українських жінок 270 уд. всі в Стрию, 1350 д-р Семанюк Іван Снятин 33 уд., 1351 о. Ковальчик Мих. Більцарева 16 уділів, 1352 о. Суляницький Мих. Коломия 33 уд., 1353 о. Фицаловичь Ромуальд Швейків 31 уд., 1354 о. Понятевич Іван Корнич 31 уд., 1355 о. Подлящецький Северин Увисла 33 уд., 1356 о. Брановський Антін Волостків 31 уд., 1357 Бойко Дмитро Красна 33 уд., 1358 д-р Чайківський Микола Львів 33 уд., 1359 і 1360 Ціпанівські Стефанія і Іванна Коломия 34 і 34 уд., 1361 Гірняк Евген Надвірна 10 уд., 1362 Лопушанська Софія Яжів ст. 33 уд., 1363 Салабан Володислав Львів 10 уд., 1364 Микласевич Вінкентій і 1365 Микласевич Ольга Калуш 20 і 20 уд., 1366 о. Чемеринський Апольоній Будзанів 33 уд., 1367 Димідас Павло Будзанів 100 уд., 1368 д-р Лебедович Омелян Мостиська 33 уд., 1369 д-р Маковський Василь Печеніжин 33 уд., 1370 о. Березинський Іван Переволочна 30 уд. Управа кооперативи просить надсилати дальші уділи, найменше однак у висоті 5 зл. і 10 гр. на вписове (Львів Руська 18.)

— **Спішіться** вже за літа з замовленнями футер, жіночих плащів і т. п. Полекші в сплатах в одинокій українській кушнірській фірмі П. Карпяка у Львові вулиця Куркова 11а. 1896а) 6—10

ПОЗІР УКРАЇНЦІ ЛЬВОВА І ОКОЛИЦІ!

В неділю 25. ц. м. відбудуться **два польські віча в шкільних справах** заступників голови Українського Клюбу Вп. г. послів Хрущького і Козубського.

I. год. 11. в салі Лисенка,
II. год. 4. в салі „Народного Дому".

2—2 *ШКІЛЬНИЙ КОМІТЕТ.*

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вил. кн. 40.000.

Зі спорту.

Зі Львова.

Прогулька Кружка наколесників „С-Б" до Винник в неділю дня 25. ц. м. Збірна точка: рогачка Личаківська година 9-а рано.

Відозви й комунікати.

До всіх Кооператив, Торговель і Підприємств!

С тижні „Рідної Школи" (від 20—26 квітня ц. р.) відчислили Кооперативи, Торговлі і Підприємства що найменше один відсоток (1 процент) від уторгованих грошей чи від инших впливів в тому тижні.

О скільки тих грошей ще досі не вислано, треба переслати відносну належитість негайно чеками УПТ. або переказами до головної каси „Українського Педаґоґічного Товариства" у Львові, Ринок ч. 10, бо „Рідна Школа" потребує сейчас готівки.

Краєвий Союз Ревізійний.

†

ВАСИЛЬКО

КУПЧИНСЬКИЙ

найдорощий син одинак Івамни і Тадея,

заснув у Бозі 22. травня ц. р. на третій весні життя.

Горем прибиті родичі повідомляють Знайомих, що похорони відбудуться у суботу, 24. травня ц. р. о 4. год. попол. з дому жалоби при вул. св. Мартина ч. 7, на янівськпй цвинтар.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Конкурс на шість стипендій для медиків! Сенат Українського Університету у Львові розписує ним конкурс на пять 15-долярових стипендій і на одну 10-ти долярову для студентів медицини Українського Університету. Подання про стипендії треба вносити до канцелярії Українського Університету, де можна засягнути також точнійших інформацій. Старатися про стипендії можуть студенти, що покінчили 5 семестрів медицини і зложили I. медичний ригороз на Українському Університеті. Всі стипендії будуть виплачуватися щомісячно аж до покінчення медичних студій на закордонних університетах.

Замісць цвітів на весілля Вп. п. Янки з Рогозинських з Вп. суддією Мисевичом, зложив Вп. д-р В. Гамерський в Бучачі 50 золотих на „Рідну Школу". Вп. Жертводавцеві складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 1918 1—1

З „Львівського Бояна". Повідомляємо Вп. Членів, що концерт з участю симфонічної орхестри „Муз. Тов. ім. М. Лисенка відбудеться 8. червня ц. р. Проби до концерту відбуваються вівтірки і пятниці о 7 год. вечером, на яких всі Вп. члени мають явитися. — Виділ. 1941 1—1

Дрібні оголошення.

УЧЕНИЦЯ VII. кл. ґімн. пошукує на час шкільних літних ферій лекції в ґірських околицях лише за одержання. Зголошення до Адміністрації. 1938 1—3

ІНТЕЛІҐЕНТНА панна шукає лекції з народної школи на провінції. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „А". 1936 1-1

ПОШУКУЄТЬСЯ служачого до фабрики куфрів і торб Леопольда Розенцвайґа, Львів вул. Сикстуська 5. Мешкання з електричним світлом і платня після умови. 1933 2—2

МЕШКАННЯ чистого зі здоровим харчем в ґірській околиці, де близько ліс і ріка, пошукую на червень і липень. Зголошення К. Яцків, Львів, Потоцького 69/II двері 12. 1923 2—3

ЗАСТУПЛЮ о. ПАРОХА на час ферій в лісистій околиці над рікою. Вимагана 1—2 кімнат з уживанням кухні. — Свщ. д-р І. Цегельський, Городок ягайлонський. 1931 2—3

ТОРГОВЛЯ В. Свища в Надвірній приймe зараз помічника з ділу корінного, котрий мусить бути добре обзнакомлений з буфетом і кімнатою до снідань. 1904 5-5

ОГОЛОШЕННЯ.

Дякую

Вп. ПП. Докторам: Ал. Пелехові й Евг. Олексієві за лікарську поміч при народинах мойого сина.

1-1 *Роман Купчинський.*

Лікарсько-дентичне заведення д-ра Шимона Рапопорта і Якова Насса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 1916 5—10

Позір Бережанщина!

Дня 29. травня 1924. в Бережанах заходом філії Товариства „Просвіти":

1) о год. 9-ій з рана **Поминальне Богослуження** в парохіяльній церкві.

2) о год. 10-ій рано в салі **Надїв** в 8-му річницю смерти **Івана Франка** ранок з промовою, деклямаціями та співами сирітського Захисту.

3) о год. 12-ій в полудне в салі **Надїв** загальні збори філії.

Бережани дня 22. травня 1924.

За Виділ Т-ва „Просвіти" в Бережанах

Д-р Михайло Західний *Осип Замощак*
1937 голова. 1—2 за секретаря.

Найкращою книжкою на май є і для народу і для інтеліґенції

„СТЕЖЕЧКА В РАЙ"

апробований цеєк. властями підручник до майського набоженства. Отся книжка, написана о. сов. Д. Бодревичем, (обему коло 200 сторін) містить 31 розважань, 7 поєщень, поучення як відбувати майське богослуження та молебен, параклис і пісні на май. **„Стежечка в рай"** читається дуже цікаво, подає багато примірів та має 25 образків. Друкована великим письмом на добрім папері, прикрашена кольоровою вінетою П. Ковжуна та сильно брошурована. Ціна 3,000.000 Мп.

Хто замовить більше примірників дістане книжку з опустом! 1796 5—5

Замовляйте за готівку по адресі:

Літературно-видавничий інститут „ДОБРА КНИЖКА" Львів, вул, Содова 4

МУЗИЧНІ НОВОСТИ.

В. Безкоровайний: 1) І знов страшні чутки — сольоспів (бас) з фортеп. 2) Заколисна пісня — на фортепян. 3) О люба Вкраїно — муж. хор. 4) А у нашої сусіди — на фортепян. 5) Пісня Січових Стрільців — міш. хор з фортепяном.

Небувати можна в українських книгарнях, у Сайфарта і в „Торбані" у 1924 **Львові.** 2—3

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ!

Першорядне взуття, солідне й елеґантне

НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

ҐАБЕР ШТАИФ і С-ка

ЛЬВІВ, РИНОК 19.

Всіх П. Т. Гостей, що вже купували в нас просимо ласкаво о поручення нас своїм знайомим. 1925 2—10

КОНКУРС.

Жіноча учительська семинарія УПТ-ва з правом прилюдности в Самборі потребує з новим шкільним роком учительок чи вчителів 1) математики і природописи, 2) історії, ґеоґрафії й мови, 3) ґімнастики. Подання вносити до 15-го червня ц. р. до Головної Управи УПТ. у Львові, Ринок 10. 1856 3—3

КОНКУРС

Старшина Кружка УПТ. в Станиславові за згодою Головної Управи УПТ. у Львові розписує отсим конкурс на посади учительок (учителів) при дівочій ґімназії УПТ. з празами прилюдних шкіл в Станиславові а саме: 1) математики-природи, 2) філольоґії (латинська мова як головний та українська мова як побічний предмет навчання). Першенство мають кваліфіковані вчительки. Вимагається повної кваліфікації (іспит, або абсолюторія з конечним долученням кольокв. свідоцтв з відносних предметів. — Подання зі залучниками належить вносити до Дирекції прив. дів. ґімн. УПТ. з правом прилюд. у Станиславові вул. Милова ч. 80 — до дня 20. червня 1924.

За Старшину Кружка УПТ.

Н. Даниш, голова. *Д-р К. Кисілевський,* секретар. 1906 5-5

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10.

Ч. 115 (10.208). Львів, вівторок 27. травня 1924 Поштова належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.-корон. Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ЗАСТУПНИК - СПОЛУЧЕНИХ ФАБРИК ВЗУТТЯ САЛЯМАНДРА задумує віддати виключне заступництво продажі взуття на провінцію. З того приводу остає у Львові до дня 6. VI. 1924. вул. Леґіонів ч. 24. 1943

Урядовий оптимізм.

Польська вдача виявляє дуже широку скалю в чуттєво-етичній сфері. І польська політика кермується головно почуваннями, бажаннями і своєрідними етичними „принціпами", на яких підкладі польські політики постійно розсновують густу сіть рожевого оптимізму. Така вдача, такий національний характер без сумніву є великою прикметою, але тільки тоді, як йде в парі з могутнім інтелєктом та реальними вимогами дійсности. Инакше легкодушний оптимізм, базуючись виключно на побожних бажаннях, закриваючи рожевим саваном нетирливу дійсність, мусить скорше чи пізнійше довести до розчарування і гірких наслідків. Польська вдача, характер цілих поколінь, що на протязі століття тужить за втраченою волею, за власною державністю, що постійно на хоч трохи захмареному европейському горизонті добачували зяву Польщі, що свою жагучу віру перетворювали в дійсність у своїому духовому нутрі, — та вдача спиралася на оптимізм. В найтяжчому становищі цей оптимізм міг творити геройські діла, захоплювати, побуджувати до праці, перемагати труднощі, леліяти надії, піддержувати духа. В нього виростала сильна віра в слушність своєї справи. Бо це змагання до волі і державности базувалося на ідеях безоглядно етичних. Коли до цього змагання приєднувано й імперіялістичні тенденції, коли мріялося про Польщу „від моря до моря", то здорова думка, то світ уважав це хоробливою екзальтацією маняків, зроджених ненормальними умовинами. Зрештою, на перший плян все виступала головна мета, затираючи собі побічні побожні бажання, примхи й екзальтації.

Та инакше мається справа, коли зі сфери ідеалу перейдеться до дійсности. Приноровлювання до державного, вже реального організму мікстур очайдушного оптимізму може гірко пімститися і на самих державних лікарях і на тому вічно недомагаючому організмі. Очевидно, нас за це голова не болить. Та все таки не від річи буде підмітити зріст легкодушности у тих, що повинні би думати крайно позитивними категоріями.

В комісії закордонних справ польського сойму виголосив 23. ц. м. міністр закорд. справ Замойскі велике експозе, наскрізь пройняте безосновним оптимізмом, бліде, без якої провідної думки. Коли читається вияви Мекдонельда або Бенеша, то аж тоді виступає разюча поверховність і недостача провідних ідей польської закордонної політики. Ширші горизонти є чужі мін. Замойскому. Їх заступає графська коректність, солодкаво-дипльоматична фразеольогія і та вперта непорадність, що так ярко й маркантно ваготіє на всьому польському житті. Правду кажути, навіть в своїй поведінці супроти непольських народів, навіть в політиці денаціоналізації й екстермінації польські чинники не вийшли поза рамки печерного примітивізму. Груба сила, брутальні засоби правління й боротьби, дозбня і мачуга — ось що є прикметою польської політики, ось що визначає сучасних державних мужів Польщі, зводячи їх до становища первісних людей, а що найменше безвідповідальної азіятщини.

В своїому експозе про заграничну політику, яка є тільки другою стороною медалі внутрішньої, мін. Замойскі відспівав пеан в честь нової польської валюти, називаючи її підвалиною польської держави. Та одночасно заслонив очі на те, що цей оптимізм різко розминається з дійсністю. Він поминув те, що Польща заставила вже багато з того, що можна було заставити; що чужі капітали вагаються ступати на непевний ґрунт; що через „стабілізацію" валюти країна переживає нечувану грошеву й промислову кризу; що державний банк припинив кредитування підприємств; що розливається хвиля майже щоденних банкроцтв; що сьогодня навіть важко передбачити наслідки невідкличної економічної катастрофи. А це — зовсім природно — зраджує невдоволення, поглиблює хаос, піддержує розпряжність і сальвує „великодержавний" розгін про який мріють фантасти і непоправні „ідеалісти".

Відносно поодиноких політичних величин і проблєм мін. Замойскі зайняв чисто формальне становище. В першу чергу він підніс значіння Союзу Народів, в цей спосіб низько схиляючись перед Мекдонельдом і Ерріо чи Пенлєве, хоч ще недавно йшли погрози на адресу цеї міжнародньої інституції і дискутувалося в урядових сферах виповідження трактату про охорону тзв. нац. меншостей, на якого сторожі поставлений Союз Народів. Сьогодня підкреслюється конечність авторітету цеї інституції і тільки жалкується, що Польща звичайно є тільки її клієнтом. Поруч з тим виспівано пеани в честь Франції і Румунії, потішаючи земляків, що французька лівиця не змінить лінії закордонної політики Франції. А як змінить (напр. у відношенні до СРСР.), то ще й краще. Очевидно, Польщу жахає зріст німецького націоналізму, що перепинює утривалення европейського миру й економічну відбудову европейських держав. Найкращим лікарством на німецький націоналізм є тісне й льояльне збережування версайського трактату. В бік СРСР. кинено декілька беззмістових погроз з приводу нот в справі страшного положення непольськик народів і каменем мудрости та добрих взаємовідносин признано риський мир в польській інтерпретації. Найбільше лиха справляє Польщі маленька Литва, що не хоче погодитися з фактом загарбання Виленщини. Теж саме торкається доступу до моря, балтійських держав, Чехословаччини, а відносно Італії підкреслюється, що вона в добрих відносинах до Франції. І хоч всі сусідні держави: СРСР., Литва, Німеччина, вільне місто Данциг є — як не у ворожих, то в неприхильних відносинах до Польщі; хоч на терені Союзу Народів Польщу тримається в офіцинах, як не просто в арешті; хоч балтійські держави: Естонія, Фінляндія, Латвія зовсім відвернулися від Варшави, а приєдналися до Литви; хоч намірене усунення з французького міністерства закордонних справ всесильного прихильника старорежімної Росії Перетті деля Рока означує приготування до зміни політики супроти СРСР., — то мін. Замойскі не має на те все нічого сказати, як: сподіємося, не тратимо надії і т. д. Одним словом: мережка легкодушного оптимізму.

І тому не диво, що пос. Райх (Жид. Клюб), пос. Домбскі („Визволенє") та Недзялковскі (ППС.) зазначували беззмістовість оптимізму Замойского, який не висловився ані в справі т. зв. національних меншостей, хоч ця справа тісно звязана з закордонною політикою ані не предложив програми супроти Союзу Народів, ані не вияснив свого становища у відношенні до репараційної і гваранційної проблєми.

Але це не перепинює, що з відповідальних місць пускається вітер урядового оптимізму, а тимчасом Польща зброїться і запевнює на право і ліво про свої мирні наміри. В світі відбуваються глибокі зміни і переміни, йде переоцінка цінностей, шукається нових шляхів, а тут в рожевому тумані топчуться люде на одному місці без думки і без цілі. Може воно й краще.

Поклин до демократії.

Заява майбутнього премєра Франції.

Позавчора подали ми в телєграмах короткий зміст заяви Ерріота, звернений на адресу Німеччини. Ерріо ще не є премєром. Але 1. червня є недалекий і сьогодні вже не улягає сумнівові, що ніхто инший, як саме Ерріо буде наслідником Поанкаре. І тому голосно висловлені його погляди мають вже тепер значіння авторитетної урядової заяви, яка є голосом нової більшости французького парляменту. Отримавши повний текст згаданої заяви не дивуємось просто сензаційному вражінню, яке вона зробила поза межами Франції. Вона є на стільки характеристичною і має такі маркантні, давно вже у заявах французьких офіціяльних кол небувалі нотки, що слід подати ті слова майбутнього франц. премієра буквально й без скорочень. Він сказав:

„Розвязка проблєми відшкодувань може й мусить прийти на основі звіту знавців. Німецький уряд може бути певний, що я є людиною, з якою розмова буде найлекшою. Зате від другої сторони я вимагаю одного: доброї волі. Думаю, що я сам є людиною доброї волі. Але саме тому мушу знати, що у противної сторони є та сама добра воля. Під цим оглядом відношусь до німецьких республиканських партій без усякого упередження; але не можу так відноситись до явних і підступних націоналістів. Важаю цілком природним намаганням боронити інтересів свого краю. Я це роблю, й того самого чекаю від німецьких державних діячів. Я не мав би довіря до політика, який не заступав би інтересів своєї держави. Очевидно, що при цьому виринуть ріжниці думок, але нема таких ріжниць — хоч би й як вони були глибокі — щоб не можна вирівняти їх. Для цього треба одного: доброї волі, доброї віри і щирости. Коли я завтра мав би перейняти уряд, то республиканський державний уряд зможе звернутись до мене з повним довірям. Переді мною можна буде висловити всякі бажання, бо я завсіди викажу найкращу волю. Те, що я хочу, це дати народам мир. Це булаб найбільша почесть для мене у моїому життю, колиб мені вдалось осягнути ту ціль. Націоналісти штучно утруднюють це. Бачите, якою фанатичною ненавистю й якими засобами вже тепер поборюють мене. Атака проти франка в останніх днях не є жадною випадковістю. Але не менше журби причиняє мені розвиток подій у Німеччині. З яким урядом я зустрінусь там завтра? Від його вигляду багато залежить. Але велике діло мусить удатися, коли демократи обох країн успішно будуть себе взаїмно підтримувати".

— Як бачимо, найбільш вражає у повищій заяві підкреслювання мировой політики й змагання до обєднювання демократій. Оптимізм, яким пройнята віра Ерріота в успіх

Пр. 510/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" ч. 108 з дня 18. травня 1924 в артикулі під заголовком: 1) „На повороті" в уступі між словами: „конечно" а „без сумніву", 2) „З польських справ" між словами: „Французів" а „так отже" містить в собі єство злочину з § 65 а) з. к., узнав доконану в дні 17. травня 1924. р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні, в найближім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зл. — Львів, дня 20. травня 1924.

(Підпис нечиткий.)

його місії, не є настільки поверховим, щоб можна його легковажити. Навпаки, недвозначний зворот на адресу німецьких демократів з одного боку й націоналістів з другого та пересторога перед створенням такого нім. уряду, який самою своєю фірмою утруднював би порозуміння, вказує ясно, що Ерріо свідомий труднощів своєї складної ситуації. І тому саме його оптимізм є надзвичайно підбодрюючим явищем.

За словами Ерріота стоять у найгіснішому звязку деякі факти. І так нпр. величезне значіння має вислід зїзду Муссолінія з бельгійськими міністрами. Обі ті держави, Італія і Бельгія, з яких перша є що правда лише частинно заангажована у рурській авантурі, зате друга влізла в оту авантюру з головою, — однозгідно погодилися, що на дальше всяка відокремлена поведінка поодиноких держав у напрямку добування т. зв. санкцій, є недопустимою. Таким робом не тільки радикальна й соціялістична частина французького громадянства видала різкий осуд на політику насильства уряду Поанкаре, але й офіціяльна Бельгія і Італія.

Центр уваги усього політичного світа переноситься тепер знову до Німеччини, де кипить боротьба партій за складення працездатного парляментського кабінету.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладна тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Наддніпрянська Україна.

Партійна конференція в Катеринославі.

На партійній конференції в Катеринославі підкреслювали окружні та районові делегати, що серед т. зв. низових організацій компартії поширюється нестійкість та дезерція. 22. квітня ц. р. вийшла зі складу компартії ціла група металюргічного заводу в самому Катеринославі. В окружних організаціях впливові партійники занялися більше власними господарствами чим партійними справами. Сильно скріпляються чисто буржуазні тенденції між партійниками. На протязі не цілого року виступило з партії 2.016 членів переважно робітників, що дають 79 прц. всіх виступивших. Виступивші селяне творять 15 прц. а инші 6 прц. Інтензивність агітаційної роботи дуже замітно впала.

Преса на Україні.

Останніми часами зросла українська преса з 15 до 33,5 прц. у відношенню до російської преси на Україні. Цікавим вийде порівнання української преси на Україні з національною пресою в инших радянських республиках. В Білорусі на 6 щоденників є лише один російський, 3 білоруських, 1 жидівський і 1 польський, у Вірменії нема ні одної російської газети, в Грузії на 11 газет є лише одна російська, в Азербейджані на російську пресу припадає 50 прц., в Туркестані 70 прц., в Татарській Республіці 57 прц., в Башкирії 50 прц. З того зіставлення бачимо, що Україна стоїть на передостанньому місці відносно національної преси серед радянських республик. На останньому місці стоїть Туркестан. Перед ним припала честь заняти місце Україні.

Колиж взятий на увагу зіставлення числа всіх національних газет, що появляються на неросійській мові, то тоді Україна займе перше місце. І так на українській мові виходить 22 газеті, на вірменській 12, на грузинській 10, узбекській 6, на кіргіській 8, на татарській 16, на туркменській 6, на білоруській 3, на польській 1, на инших мовах крім вичислених 22. На всіх мовах виявши російську виходить в СРСР. разом 108 газет. Статистика ця зложена на основі стану, який був з кінцем березня 1924 р.

Ще про засудження в Київі.

Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет перемінив засудженим у київському процесі „Центру Дії" на смерть кару смерти на десятилітню тюрму, а всім иншим засудженим зменшив кару до половини.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Кабінетні кризи.

Творення нових міністерств у франції і Німеччині.

З історії кабінетних криз знаємо, що бувають усякі їх причини, та рідко буває, щоби від вирішення такої кризи залежало таке чи инше вирішення стільки наболілих справ першорядного інтернаціонального значіння, що тепер, від висліду творення кабінетів у Франції й Німеччині. Власне кажучи, у Франції справа кабінетної кризи вже рішена. Дня 1. червня Поанкаре подає на руки президента Мільрана свою димісію, а місію складення нового кабінету отримує Едуард Ерріо, лідер радикальних соціялістів, б. сенатор і бурмістр Ліону. Вся справа обертається там ще біля питання: чи в кабінеті Ерріо будуть находитись соціялісти, чи ні. Про це рішить соціялістичний партійний конгрес, що збереться у Парижі 1. і 2. червня. У противному випадку кабінет набере яскравого лівого характеру і він прийметься мабуть поважно до здіснювання одного з тих гасел, яке досіль належало до найбільш прогнаних з меж франц. політики: гасла розброєння. На випадок, коли соціялісти відмовляться від активної участи в уряді й обіцяють лише Ерріотові льояльну підтримку, тоді Ерріо звернеться мабуть таки за співпрацею до Бріяна, що заступає найбільш праве крило в коаліції лівиці.

За те у Франції велику мороку завдає назріла ще одна криза: криза президентури. По всім признакам Мільран не є схильний витягнути для себе консеквенції з побіди лівиці у тім напрямку, щоб швидко й не боронючись зійти зі свого президентського стільця. Але вся опозиційна преса не вгаває у домаганнях димісії з боку Мільрана, що мав незручність зійти з президентського принципу понадпартійности й надто визиваюче заангажувавсь у політиці поваленого уряду й усій концепції реакційного національного блоку. (Сатиричні журнали поміщують вже такі рисунки, як нпр. „товпа вривається до кабінету Мільрана й кричить: „Правда, що тут вільне помешкання?!"). Кандидатами на посаду президента Франції вважають Пенлеве (теж одного з авторів протипольського протесту!) або президента сенату Думерга.

У Німеччині, де парляментські вибори не дали ніякому політ. угрупуванню такої виразної переваги що у Франції, справа творення нового кабінету є багато складнійшою. Переговори, які націоналісти завели з партіями центра, розбились. Прінципіяльна ріжниця між тими групами полягає на тому, що націоналісти зажадали спершу згоди на кандидатуру адмірала Тірпіца на пост канцлера, відсуваючи на другий плян ділове обговорення політичної платформи.

Таке ставлення персональної справи в першу чергу обурило міщанські партії (центр, народня партія й демократи), які, навпаки, своє становище щодо співпраці з націоналістами роблять залежним від прийняття цими останніми репараційного пляну комітету знавців і взагалі від ясного спрецизування свого відношення до того проєкту. Щодо кандидатури старого адмірала Тірпіца на канцлера, то кажуть, що англійський посол у Берліні, льорд Д'Абернон вже делікатно остеріг чільних нім. політиків від висунення в теперішній момент на чоло нім. політики особи, яка в своїому часі була найбільш зненавидженою появою для всієї Англії й Америки.

Ініціятива ведення дальших переговорів перейшла до партій центра. Вони пробують ще порозумітись з націоналістами й саме вислали до них офіціяльне запрохання на нову спільну нараду. Як що ця нарада теж не доведе до успіху (а на успіх є надзвичайно малі вигляди), тоді центрові партії звернуться до соціялістів більшости з пропозицією повороту до комбінації „великої коаліції". Канцлером залишився би тоді на далі д-р Маркс.

Все-ж, в усіх отих переговорах про вигляд нового німецького уряду домінує погляд про необхідність покликання до життя таких державних керманичів, які зразу моглиб піти на зустріч новій мировій лінії франц. уряду. Заява Ерріота матиме тут безумовно свій величезний вплив.

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр"! Присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/I.

Клин -- клином!...

Поляки, знаючи з часів свойого поневолення, яку важну роль сповняло рідне шкільництво у свойому нестримному, безглуздому поході на знищення основ українського життя вдарили на українське приватне шкільництво. У свойому засліпленому розгоні забувається підписані договори, обовязуючі закони, набуті божі й людські права. Пересичені ненавистю, захоплені духом руїнництва кидаються на нього як хижаки, забуваючи й на наслідки такої божевільної роботи.

Завівши в українських приватних школах науку польської мови, польської історії й географії, щоби тим чином спараліжувати українського духа, який в цій школі — зовсім природно — мусів бути, завзялася шкільна влада накинути цим школам і чужу їм польську форму, наказуючи завести в них польську мову як урядову. Одначе тут вже струна була занадто натягнена. Українське громадянство, яке ці школи удержує власним майном, не могло приглядатися байдуже, як шкільна влада, не маючи за собою жадного законного угрунтування, намагається його найгарнійшу дитину вбрати на позорище в польську конфедератку та заборонило свому вчительству приноровлюватися до незаконних візвань кураторії, протестуючи як найбільш рішучо словом і письмом у всіх можливих чинників.

Але польській пануючій політичній думці того за мало. Заведенням у наші українські приватні школи нормального пляну навчання, того самого пляну, який обовязує в школах під Варшавою, шкільна влада не вигнала з цих шкіл рідного духа, бо його зуміло вдержати українське вчительство своєю здвоєною працею.

Тому в головах всяких презесів „організацій народових", à la повіт. шк. інспектор у Городку коло Львова, п. Унольт, зродився смішний плян: закрити ці школи. По закритті школи в Радехові, Золочеві, Дрогобичі, Комарні (крім Радехова всюди відбувається наука) прийшла черга на Городок коло Львова. Але тут можновладці перечислилися. Найлекше когось грубо збудити, як ужити ординарного способу: копнути сплячого під ребра; заходить тільки одна небезпека, що пробуджений може так само грубо вдарити поза вуха. Таким грубим копанням збудила шкільна влада Городок і він у мент став на ноги.

У боротьбі показується сила. І що за силу виявило громадянство Городка, що за відпорність, здісциплінованість і посвяту виявило українське вчительство тої школи, що за свідомість свого права, яке геройство та прихильність до своїх учителів показала дітвора городецької школи!

Українське вчительство приватної школи УПТ. в Городку, візване величавим маніфестаційним вічем 4. травня ц. р., на якому як найбільш рішучо запротестовано проти нечуваного безправства, вести дальше науку в школі, числячися з цим слушним голосом свого народу, помимо загрози арештом зі сторони влади, явилося до служби в школі, де на свою втіху застало дітей в комплеті. На розіслані візвання місцевої польської школи, щоби батьки вписали свої діти з української школи до польської під загрозою кари, не найшовся ні один дезертир! Дітвора навіть тоді не покинула позиції, не опустила своєї улюбленої хоч бідної школи, коли 8. травня ц. р. о год. 7·30 рано явилася поліція, як це було й кожного дня від закриття школи, і цим разом заарештувала всіх учителів (-ок) та відвела їх під багнетами до будинку поліції і староства. Нічого не вдіяв і крик поліцая, який остався, щоби виганяти школяриків з кляс, а — бити дітей тільки за це, що хотіли вчитися, хоч то були лише українські діти — видавалося за дико навіть польському поліцаєві. Та учительство одержало негайно нагороду, бо коли за короткий час звільнене від арешту вернуло до школи, застало неожидано всіх дітей, що розяснені втіхою стрибали підскоками навипередки проти своїх учителів, які — зворушені вірністю своїх вихованків — учили того дня вже без перешкоди. Та й батьки живо інтересувалися своєю школою. Коли в часі арешту учителів одна дитина настрашилася крику поліцая і втікла домів, то батько привів її негайно назад до школи. І дальших днів видержала дітвора й учительство на визначеній позиції. Громадянство поручило вчити і це поручення уважається найвищим приказом. Для оминення перешкод діляться дітей на партії, що вчаться під проводом своїх учителів на полі, на цвинтарі, або инших затишних місцях.

„Raz pokazała Polska, że ma silny rząd", висловився розентузязмований один вшехпольський городецький патріотник, коли почув, що українська школа в Городку закрита. Але показалося, що „silny rząd" може лише там приноровити свою силу, де по його стороні слушність, оперта на законі хоч би й маршавенькому, а не на самоволі. І вже 12. травня прийшла з кураторії до батьків городецьких дітей така телеграма:

„Kurator zajmuje zasadniczo przychylne stanowisko. Pod pewnymi warunkami odeszło do wojewódziwa. Gajczak".

Не можна сказати, що така практика уряду не має для нас свойого додатнього впливу. Які почуття виплекає вона у теперішного школярика з Городка, коли він дорасте і пригадає собі, як то його виганяли поліцаї — зі школи, — нам цим не журитися! Тесати кілля на голові не дасть собі ніхто, а наша

приповідка радить: „клин вибивати клином!“

Коли одначе не дана можність кождому з нас виявити своє геройство в обороні прав „Рідної Школи“, тоді у зрозумінні, що допомагаємо тим, які стоять у перших рядах, бодай причинімся щедрими жертвами на ню „Рідну Школу“. У великому ділі не сміє бракувати нікого, а цим великим ділом якраз „Рідна Школа“.

Чи Ви післали вже писанку на „Рідну Школу“? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати чеками УПТ. або перекази ами до головної каси „Українського Педагогічного Т-ва“ у Львові, Ринок 10.

Чужоземні журнали про Україну.

В роках української збройної боротьби, в чужоземній щоденній пресі досить часто зявлялися замітки біжучого характеру про події на Україні. Одначе поважні журнали, за винятком спеціяльних, як напр. „Eastern Europe“ не присвячували своєї уваги Україні. Лише 1923 рік, а слідом за ним і початок 1924 р. приніс певну зміну в цій области.

Поширення української національної свідомости, не вважаючи на всі хвилеві невдачі у збройній боротьбі, примушує стурбованих цим явищем Росіян братися за перо й вияснити Англійцям чи Французам, українське питання, через російські звичайно, окуляри. Так в англійському „Quarterly Review“ за квітень 1923 р. знаходимо статтю про Україну князя Мірского, доцента західних літератур, статтю, у якій князь видає себе за „тоже Малоросса“ й запевняє англійських читачів, що Україна прагне лише одного — на завжди довіку бути під московською кормигою.

Одночасно з цим у XII т. „Архива русской революціи“ відомий співробітник Моркотуна Могілянскій друкує свою „Трагедію Украйны“, де з анальогічними запевненнями звертається до російських читачів.

Американський журнал „Political Sciences Quarterly“ за грудень 1923 р. починається довшою розвідкою п. Альфреда Денніса про державноправні взаємини між совітською Україною та Москвою, розвідкою, у якій авторові, не вважаючи на цілковитий брак знайомости з минувшиною України та на користування брошурами Епштейна-Яковлена, Вельтмана-Павловича та Раковського про Україну, пощастило прийти до більш-менше правильного висновку, що радянська „федерація“ України з Москвою лише для Европи називається федерацією, а в суті річи відносини Москви до України тепер приблизно такі, як і за дореволюційних часів.

Англійський журнал, присвячений славянським справам „Slavonic Review“ спочатку вперто замовчував українську справу, доки в грудні 1924 р. умістив статтю Василя Панейка. У квітневому числі цього журналу за 1924 р. уміщено статтю проф. Романа Смаль-Стоцького про українські вищі наукові установи.

Цілком окреме місце в цій журнальній літературі про Україну займає ч. 5 „Süddeutsche Monatsschrifte“, цілком присвячене Україні, зі статтями, про які вже згадувала українська преса. Одночасно з цим „Deutsche Rundschau“ за лютий 1924 р. умістила статтю Макса Вольфа „Український рух“, в якій звертає увагу Німеччини на українську справу. Останні публікації, між иншим, викликали черговий вибух лайки та ненависти на сторінках вшехпольської преси.

Крім того в „Zeitschrift für Politik“ друкувалися статті пані Олени Шепарович про Східню Галичину, в „Deutsche Rundschau“ статті Владислава Біберовича на ту саму тему.

У спеціяльних часописах також більш менш спорадично зявляються статті про Україну. Німецька „Die Literatur“ умістила допис М. Галущинського про українську літературу за останні роки, в „Klinische Monatshefte“ — стаття про стан медичної освіти на Україні і т. п.

„Süddeutsche Tageszeitung“ знов присвячує українській еміграції передову статтю, де зазначає, що українська еміграція обєднується разом з грузинською, вірменською, білоруською та кубанською еміграцією в єдиному протиросійському фронті й що Німцям слід переоцінити вартість своїх традиційних симпатій до „єдиної-неділимої Росії“ у бік більш уважного відношення до України.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Еріо про розмову з Поанкаре.

В інтервю з кореспондентом „Пті Ж.“ заявив Еріо, що його розмови з Поанкаре торкалися внутрішніх справ Франції. Поанкаре повідовив мене льояльно про теперішній стан і подав мені всі бажані пояснення в справі внутрішнього положення Франції. Неможливо є, говорив Еріо думати про корисне здійснення якогонебудь пляну суспільного характеру, коли фінанси не є в доброму стані В заграничній політиці матиме Еріо передусім на увазі запевнення світового мира і забезпечення Франції відшкодувань, до котрих Франція має незаперечене право.

Справа уступлення президента Мільрана.

„Вр. Альг. Цтг.“ звідомляє з Парижа: Деякі групи, що стоять близько лівиці, на соціялістичному конгресі дня 1. червня ц. р. поставлять внесення, що ніякому соціялістови не вільно прийняти з рук Мільрана міністерського портфелю. Колиб це внесення прийнято, є можливе уступлення Мільрана ще перед зміною нового кабінету.

Наради Малої Коаліції.

„Н. Фр. Пр.“ з Білгороду звідомляє: На конференції держав Малої Антанти, яка мається відбути в липні ц. р. в Празі, обговорюватимуть зміни, які зайшли в політичному положенню Европи наслідком виборів до французької палати і до німецького парляменту. Обговорюватимуть відносини до Мадярщини, справу італійсько-чесько-словацького союза, справу визнання СРСР., вкінци справу Бесарабії. Двома останніми справами займеться конференція вельми подрібно, бо після заяв Еріо заноситься на визнання СРСР. Францією. Такий оборот справ скріпив би також становище Бенеша, котрий також є за визнанням СРСР. Є також можливе—пише часопис, що румунський президент міністрів Братіяну зажадає сильного попертя в справі Бесарабії зі сторони Малої Антанти. В такому разі, — на думку „Н. Фр. Пр.“ — виринула би справа поширення Малої Антанти і приступлення Польщі, що одначе спричинило би спротив Чехословаччини. Болгарські „Новості“ пишуть про становище Югославії відносно Бесарабії. Часопис заявляє, що в противенстві до дотеперішніх здогадів, начеб Югославія мала виминати все, що могло би її наразити на конфлікт із совітами, Югославія без огляду на приязнь до Росії попре становище Румунії на конференції Малої Антанти.

Німецький кабінет.

Переговори між партіями центра і німецькими націоналістами можна вважати розбитими, хоч з ніякої сторони не послідувала формальна відмова. Провідники нім. націоналістів не згодилися на становище партії центра в справі меморіялу знавців. Понеділкове засідання парляменту обмежиться лише до вибору членів президіяльного бюра. Князь Більов їде до Берліна на візвання президента держави Еберта.

Зєдинені Держави.

Комісія для заграничних справ приняла внесення, що пропонує приступлення Зєдинених Держав до міжнароднього трибуналу в Газі.

Мек Донельд і Еріо.

„Matin“ звідомляє з Льондону, що Мек Донельд відбуде конференцію з новим французьким премієром щойно в тиждень по Зелених Святах. Зелені Свята проведе він у Шкоції.

С. Р. С. Р. і Японія.

Після неофіціяльних відомостей з Владивостоку, совітсько-японські переговори мають успішний перебіг. Совіти звільнили японських полонених.

Конференція для розоружень.

З Вашінґтону доносять, що президент Кулідж рішив скликати конференцію в справі розоружень, коли тільки европейські держави приймуть плян знавців.

Забезпечення перед Литвою.

З Варшави звідомляють, що з огляду на зарядження литовського правительства на литовсько-польській границі, польська військова команда виленської округи одержала приказ обсадити кіннотою границю на лінії Троки, Майсагода і Побжезє. Скріплено теж військові і поліційні постерунки в дисненському повіті.

Італійський король в Льондоні.

25. травня виїхала італійська королівська пара разом із престолонаслідником і княжною до Льондона.

Справа выбору Пенлєве.

З Парижа звідомляють, що вибір Пенлєве президентом палати депутованих буде лише провізоричний. В найблизшому часі лівиця поставить його кандидатуру на президента Франції.

Автономія в Анґлії.

Анґлійське правительство рішило впровадити льокальні парляменти для Анґлії, Шкоції й Валії.

„Ліманіте“ жадає відповіди в справі протесту.

„Ліманіте“ виступила під адресою польського правительства з гострими обвинуваченнями. Жадає категоричної відповіди в справі протесту французьких учених відносно переслідування політичних вязнів у Польщі.

У Льондоні підписано англійсько-австрійський торговельний договір.

Німецький премієр д-р Маркс відбув конференцію з провідником націоналістів Тірпіцом у справі проекту знавців. Розмова не довела до нічого. Націоналісти не хочуть зійти зі свого давного становища у справі репарацій.

Еррio вступив на сторінках паризької преси в дискусію на тему майбутньої фінансової політики нового уряду. Він збиває твердження правої преси в цій справі та кінчить покликом до заграниці. „Направду, пише Еррio, — ми хочемо боронити прав Франції та запевнити їй репарації, але ми бажаємо, щоби кожний народ міг жити. Ми хочемо мира! Не слухайте отже тих французьких реакціонерів, яких політика мало що не довела нас до нових воєнних конфліктів“.

У Москві арештовано за час від 23. квітня до 10. травня ц. р. 9.296 людей згідно з даними московського Державного Політичного Управління. Всі арештовані з політичних мотивів і потягнені до карної відповідальности. На Сибір вислано 1,083 людей. 80 проц. висланих припадає на робітників.

„Сменовеховська“ газета „Накануне“, що виходила у Берліні, переноситься з днем 1. червня до Парижа, де буде появлятися під назвою: „Новая Россія“.

По звідомленням із Вашінґтону стан здоровля президента Зєд. Дер. Кулїджа погіршився. Лічення, якому піддався наслідком перестуди, мало некорисний вплив на його здоровля.

У виленському повіті біля Коценчиць намагався перейти польську границю невеличкий литовський відділ, Стрінувся одначе на польський відділ і подався в глибину краю.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу“.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Mutatis mutandis.

В тихій келії онуфрівського монастиря, розмальованій ренесансовими розетами, сидів похилений над столом діякон Иоан, дописуючи останні слова своєї сповіди про те „яко началася друкарня сія“.

Кінчаючи свій муравлиний еляборат, пробіг стомленими очима його початок і спинився на уступі:

„А став я вам оповідати про це не без причини, але через ту велику злобу, що часто нас зустрівала з боку богатьох начальників, ієрархів та учителів. Вони завидьми вигадували на нас богато єресей, бо хотіли добро перемінити на зло й Божеділо своїм знищити, як то є звичаєм злобних, неосвічених людей, що ані не знають граматики, ані не мають духовного розуму...

Бо така вже людська злоба і зависть: пускає наклепи сама на себе і не знає що діє, ані на що спирається“...

Діякон Иоан підняв льняноволосу голову з над записаного читкою скорописю фоліянту. Иого сиві, проникливі очі потонули в сумерках зимово вечора, що окутував Підзамче.

Якесь неприємно-трівожне почування стиснуло його за горло. А може... Можеб пропустити цей повен докорів й обвинувачень уступ? Він же тут чужинець, емігрант з далекої півночі, з золотоверхої Москви, що хоч й рідна а всеж таки не зрозуміла його замислів. Може люде, серед яких опинився, з яких одні рахують його божевільним а другі обманцем, може вони приймуть ці докори до себе і примусять його знову тікати і шукати захисту для свого неприборканого серця й мистецтва?

Може відгомін цього важкого обвинувачення буде смертю подвигу, його мережаного застазками й заквітчаного ініціялами „Апостола“, для якого він же кинув рідну Москву, заблудівського мецената і „всякі потреби тілесні, одежу і пищу?“ А коли зрозуміють його сучасники, то чи його докір не стане колись непроходимим муром поміж ним і їхніми нащадками? За сто, за двіста, за триста пятьдесять літ, коли вже все зміниться, а остане тільки та злоба і зависть, яка не знає що робить і на що спирається. І може колись рука тих „злосливих, неосвічених людей, що ані не знають граматики, ані не мають духовного розуму“, розібє його намогильну плиту в момент, коли другі святкуватимуть роковини його подвигу.

Тяжко думав і боровся зі собою діякон Иоан, поки коліна йому не угнулися і по тихій келії пронеслася жагуча молитва: „Вислухай мою молитву Господи! Не відбирай до кінця від уст моїх слів правди, ради братів моїх і ближніх моїх! Визволь мене від терпінь, щоб піднятися мені ділом і спочити покорою“. І тихо стало в самотній келії. Тиждень опісля появився „Апостол“ Иоана Федорова з посланієм „до живих і мертвих і ненароджених земляків моїх...“.

Мольо.

Дрібні вістки.

Парляментарна унія мала би бути запрошена до відбуття зїзду в Зєдинених Державах на 1925 рік. Відбулася би вона у жовтні. Обі палати американського конґресу на це згодилися. Парляментарна унія відбула дотепер в Америці лише одно засідання в 1904 р. у Ст. Люї.

У Латвії відкрито сильно зорґанізований монархічний заговір.

Анґлія ставить у справі репараційної проблєми такі домагання: 1) Негайна евакуація Порура, знесення митової границі між окупованою територією і Німеччиною, невмішування в роботу німецького промислу шляхом заключування окремих договорів з промисловцями. 2) Німеччина негайно предложить свої пляни для виконання пропозицій Дейвіса та внесе до парляменту відповідний законопроект.

Президент Кулідж затвердив проект одноміліардової позички для Німеччини.

Страйк у Рурщині входить мабуть у останню стадію. Має відбутися ще одно спільне засідання представників страйкуючих і промисловців, на якому мировий посередник має за всяку ціну добитися згоди. Коли це засідання не дасть ніяких результатів, тоді рішення м[illegible] будуть обов[illegible]

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфісковано за кілька місць із передової статті п. з. „Щирість чи облуда?", за заголовок статті про події в Спасі та за кілька місць в тої статті.

— **Вибух „вульчану" під Бібркою!** Вже від кількох двів, як кажуть романівські селяне, чути було підземні гуки та стони. Перед кількома днями земля тріснула в трьох місцях і зі щілин почав зі страшним гуком добуватися дим чи пара, а опісля почала витікати якась теч в роді ляви. Населення перестрашилося. Воєвідство доручило старосту вислати на місце комісію для прослідження того дивного явища. Дехто каже, що це т. зв. болотяний вулкан.

— **Комірне на червень.** Міський уряд для справ комірного обрахував згідно з новим законом про охорону комірників такі множники для означення комірного на червень ц. р.: для групи А) (мешкання одноокімнатні з кухнею) множник 227.700, Б) (2—3 кімнат) 322.200, В) (4—6 кімнат) 416.700, Г) (7 кімнат і пенсіонати) 511.200. Для торговельних льокалів групи Б) множник 404.600, для групи Г) 593.600, для Д) 688.100. Для наукових інституцій 499.100, для крамниць групи Г) 593.600, для групи Д) 688.100, для фабрик 1,160.000. Щоби обрахувати висоту комірного на червень ц. р., то треба основне комірне з 1914 р. помножити через відповідний множник, а одержана сума саме й означує комірне в польських марках на червень ц. р. Сума ця обіймає рівночасно всі додатки та інші належитости. Податки не піднесені на червень, а піднесене лише комірне згідно зі законом. Приклад: коли однокімнатне мешкання з кухнею коштувало в 1914 р. 50 кор., то на червень належить за нього платити 11,385.000 польських марок, за 2—3 кімнатні мешкання належить в червні платити 32,220.000 мп., коли комірне з 1914 р. виносило 100 корон і т. д.

— **Експеримент з динамітом.** 15. ц. м. французьким вченим був зроблений експеримент з вибухом 10 тон динаміту. (Це є дуже велика кількість вибухового матеріялу). Цей експеримент зроблено в місцевости Курти у Франції. Згромаджено було тут 64 бочок в 10 тон ваги і призначено для знищення в наукових цілях. Завчасу було повідомлено всі дослідчі наукові станції та ріжні наукові інституції. Цей динаміт закопано в землю і підпалено при помочі електричного шнурка. Біля самого вибуху були попривязувані морські свинки та пси. Вибух відбувся о 19 год. 30 мін. В цей час в воздусі появився червоний стовп та затряслася земля, а потім чорний зарис закрив небо. Зі звірят загинула лише одна морська свинка, а решта осталася живими, хоч деякі в час вибуху повідривались і втікли. Вибух було чути дуже далеко на башті Айфля, в Бермінгемі (Англія), під Льондоном, натомість не було чути в деяких французьких пунктах як Аміен, Ліон та Марсель. Цікаво, чи у нас, де і в яких пунктах було чути?

— **Жінка священиком.** Така сензація трапилася не в Америці а в Льондоні. 19-тилітня міс Емілія Бішон дістала призначення на пастора церкви методистів у Льондоні. Минулої неділі виголосила вона першу проповідь до своїх вірних.

— **Амнестія але в... Ірляндії.** Ірляндський уряд видав розпорядок, силою якого звільняється з арештів усіх політичних вязнів, яким не закидується ніяких докладно означених провин. На 12.000 вязнів увільнено 11.655.

— **Лет довкола землі.** Іскрова депеша з Токіо передає, що три американські летуни, які почали лет довкола землі, осіли в Касумі'га Ура, на летунській площі Иокогами. Населення уладило їм бурхливу овацію. Перед тим заки осіли облетіли вони простір понад Токіо.

— **Пожежа лісів.** У Східній Сибірі почали горіти на великанських просторах ліси. Місто Владивосток окружене огняним перстенем. Військо зуживає всіх зусиль на те, щоби спасти місто від пожежі.

— **Сьогорічні шкільні ферії.** Міністерство Освіти видало розпорядок, щоби сьогорічні ферії у початкових і середніх школах, які не мають 8-ої класи, розпочалися вже з днем 28. червня ц. р., а в середних школах з 8-ою клясою шкільні заняття мають скінчитися найпізнійше до 21. червня ц. р. Новий шкільний рік почнеться 1. вересня ц. р.

— **Міжнародній поліційний конґрес.** Минулого року відбувся з ініціятиви президента віденської поліції конґрес у Відні. Конґрес порішив скликувати такі конґреси щорічно і вибрав для того окрему міжнародню комісію. Комісія ця приступила до підготовчих праць до другого конґресу, який відбудеться цеї осени рівнож у Відні.

— **Страйк міських робітників** закінчився в пятницю о год. 12 вночі, коли то за інтервенцією пенеєсівських радних Львова дійшло до остаточного порозуміння між страйкуючими та магістратом. В суботу раном пішли в рух усі трамваї. Страйкуючі зискали обіцянку магістрату, що прихильно полагодить їхне домагання в справі емеритального фонду та в приспішеному порядку внесе відповідний проект для ухвали на найблище засідання міської Ради.

— **Причина валення Одеси.** Територія Одеси, як виказала фахова комісія, має дуже багато підшкірної води і дуже далеко підмита з боку моря. Не зважаючи на те, наслідком зужиття водопроводів з них щодня витікає 3.000.000 ведер води. Знатовці твердять, що не виключене завалення цілих улиць. Наслідки такого положення є ті, що дуже багато каменниць позарисовувалося, деякі вже завалилися, а деякі порозривалися на двоє.

— **Спішіться** вже за літа з замовленнями футер, жіночих плащів і т. п. Полекші в сплатах в одинокій українській кушнірській фірмі П. Карпяка у Львові вулиця Куркова 11а. 1896а) 6—10

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Цікаві прийоми.

Причинки до журналістичної етики.

Цікаві прийоми завелися в польській пресі, які виявляються в неповажнім дітвацько-блятерським відношенні до цілого ряду справ і подій. Дуже часто можна читати в львівській польській пресі „власні кореспонденції" на тему ріжних справ, які є передругами инших газет. Таку легку поведінку починають засвоювати собі й деякі українські органи вміщуючи „власні кореспонденції" з Київа чи Москви та ще датуючи їх тільки день взад, хоча кожний ляік знає, що лист з Москви йде найменше 6 днів, а з Київа 8. Розуміється з Москви, а тим менше з Київа ніхто тепер не пише газетних кореспонденцій, зберігаючи свою власну особу. Час до часу попадаються тільки приватні листи зі змістом приватного характеру і хіба з дуже осторожними політичними натяками. Ясно й те, що такі листи одержують тільки старі випробовані знайомі. Правда, можна склеїти „кореспонденцію" або на основі російських емігрантських, або радянських газет, які можна мати у Варшаві за добрі гроші. Але тоді в гармонії з журналістичною етикою слід подати джерело, замість бляґувати про Київ чи Москву, або подавати, як це робить „Газета Льв.": „Польсько-совітське пограничє, дня..." Особливо цей халатний Гродківський органик аж кишить від „власних кореспонденцій", передруковуваних з „Моргенцайтунґ", Пат-а, варшавських і українських газет. Видовище гідне богів представляє собою рубрика „Ze spraw ruskich", де відомий Демянчук, захоплюючи фрагментаричні вістки з українських газет, перемішує горох з капустою, полкває те все своїм пяним сосом і опісля як спеціяльну салату підносить це все неробірчивій публиці. І дивне диво діється. Цей горох з капустою, що має назву „Ze spraw ruskich", передруковує польська, навіть поважна позальвівська преса, головним чином краківська як автентичні відомости. Правда, Демянчук визначається не аби яким спритом. Користуючись в своєрідний спосіб українськими газетами (як то добре вміти читати по українськи!), не додаючи майже ніколи джерела, він реферує ті „sprawy ruskie" звичайно два тижні взад, вижидаючи на шиночні сплетні. До своїх елюкубрацій він, додавши якусь сплетню або видумку, ще й любить додати—мовляв—українські політики (чи хто там инший) „zapewne wiedzą o tem". Така спізнена конспіративність часто має ефект. До голосу Демянчука прислухується не тільки польська преса, але — на жаль — і частина української. На „Газ. Льв." себто на погляди Демянчука висловлені в рубриці „Ze spraw ruskich" залюбки покликуються деякі наші органи. Коли Дем. в „Газ. Льв." захоче когось назвати „umiarkowanym", то негайно в одній частині української преси його називають „хрунем", „запроданцем", або частують иншим подібним епітетом; коляж він когось назве „nieprzejednanym"—то це значить, що той „хтось" є великим патріотом, хоч би в дійсности він був останньою нулею, далекою від всякого патріотизму. Одним словом Дем. обняв невидиму диктатуру в одній частині української преси. Не дивуємося ріжним журналістичним новикам, але дивує нас, що на цю полову даються ловити й позажні українські публіцисти. Не говоримо вже про те, що деякі наші старші громадяне, що згори трактують українську пресу, як на свячену воду ждуть на появу „Газ. Льв.", що є тільки другою стороною медалі брукової „Газет-и поранної".

В ч. 110 з 21. р. м. подали ми реверляції берлінського правого „Руля" про „деукраїнізацію" червоної армії, затримічуючи, що „деукраїнізація" червоної армії не може відбуватися, бо черв. армія на Україні досі ще не була на стільки зукраїнізована, щоби її могла торкнутися „деукраїнізація". „Газ. Льв." послужилася поданими нами псевдоінформаціями „Руля", з великої радости подала їх як свою „власну кореспонденцію", датовану „Пограничє сов.-польське 19. травня та ще в своїй глупоті чи нахабстві причепила на кінці отсю „сентенцію": „Подаємо ці найновійші інформації до ласкавої відомости наших (малопольських) „самостійників" — Українців".

Щож, як хтось хоче годувати своїх читачів нісенітницями, то не слід йому перепиняти.

Того самого дня трапилася нам друга григода. На основі приватного листа, одержаного нашим співробітником з Київа, подали ми про трагічну смерть визначного громадянина Мик. Міхновського, змалювавши коротенько його вельми широку діяльність. Львівський „Наш Прапор" (тепер „Прапор") на другий день подав дещо скорочено наш некролог, але щоби не подавати джерела, в своїй евангельській простоті лупнув і то на самому початку таку дурницю: „Радянська преса рознесла на днях сумну вістку: „Микола Іванович Міхновський перестав жити. Повісився, лишаючи записку, в якій сказав: „Ліпше я сам, ніж мають мене жиди повісити". Увесь час революції проживав Покійник на Кавказі". Дальше скорочено передано наш некролог, не додавши до нього „ніже тії коми", хоч діяльність Покійного була далеко ширша, як ми подали, але з того скорочення вийшла деяка плутанина. Очевидно, радянська преса не розносила ніякої вістки та й який дурень повірить, що вона таку вістку „розчеслаб". Треба великої дози наївности, щоби скумулювати записку пок. Міхновського з „розношенням" рад. преси. Розуміється, ми нічого не маємо проти того, щоб нашими відомостями користувалися инші українські органи, але примітивна чемність і журналістична етика вимагає, щоби все подати джерело, звідки черпається, а тоді й не виходилиб просто такі разячі нісенітниці. Взагалі краще було би, як би наша преса не наслідувала польських брукових органів.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Дописи.

Коломия. *(Візитація українського владики).* Є в Коломиї єдина українська 7-клясова школа хлопців, „ім. Шевченка", заложена через У. П. Т., удержавлена за часів Австрії, й уміщена в будинку У. П. Т. Всі ученики й учительський збір Українці. Коломийські „krescowce", усунувши управителя Українця Гомика, насадили там ренегата а тепер заїлого польського „kierownika", Францішка Кжижановского, чоловіка низької культури і грубих обичаїв. Той „kierownik" зачав від того, що здер український надпис на школі та заступив його польською у червоно-білих колірах, поздирав усі орієнтаційні надписи на салях шкільних, говорить до учительського збору і шкільних дітей лише по польськи і т. д. Свою безличність посунув до того, що коли дня 13-го с. м. явився у тій школі епископ Хомишин в товаристві декана на госпітанію релігії, „kierownik" ледви дався намовити учителям, привитати епископа, представився по польськи, а на питання епископа відповідав провокаційно лише по польськи титулуючи епископа „księże biskupie"; на питання епископа, чи не вміє говорити по українськи, відповів „owszem, mam nawet patent z języka ruskiego, ale w kancelarji mówię językiem urzędowym polskim". На це сказав йому еп. Хомишин, що він не його підвладний і що звичайна чемність вимагає, щоби в українськім заведенню говорив до епископа його рідною мовою — сказав це й вийшов. Виступ епископа стрінувся в Коломиї з загальним признанням, мучений „kierownik-ом" учительський збір висловив через свого відпоручника епископові подяку. Безличність польського шовіниста перейшла свої границі.

Зі спорту.

Вісти з Українського Спортового Союза.

Ситківкова площа при вул. Сулінського ч. 21 (гімназія СС. Василіянок) вже готова. Починаючи з днем 24. ц. м. (субота) можна грати на ній щодня від год. 6—8 рано і 2—8 по полудни.

Курс для початкуючих розпочинається дня 26. ц. м. (понеділок) о год. 3-ій по полудни.

Зголошення приймає цілий день на самій площі завідуючий.

Прихиляйте передплату!

ЛИСТУВАННЯ.

Хто знає би що про п-ню **Клементину Рудакевич**, жену по бл. п. о. Петрі Рудакевич, має перебувати в околиці Золочева, проситься дати звістку до Адміністрації „Діла" під „Американець".
1942 1—3

Дрібні оголошення.

НОТИ до співу й на оркестру, мішані й мужеські хори, висилає: Музична Накладня „ТОРБАН", Львів, вул. Осолінських 6. 1624 10—10

ЗАСТУПЛЮ о. ПАРОХА на час ферій в лісистій околиці над рікою. Вимагана 1—2 кімнат з уживанням кухні. — Свящ. др І. Цегельський, Городок ягайлонський. 1931 3—3

МЕШКАННЯ чистого зі здоровим характером в гірській околиці, де близько ліс і ріка, пошукую на червень і липень. Зголошення К. Янків, Львів, Потоцького 69/II двері 12. 1923 3—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентичне заведення д-ра Шимона Рапопорта і Якова Насса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 1916 6—10

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ

ясіляного роду і величини висилає почтою та залізницею фабрика свічок і воскових виробів

БРАТЯ СІВІК ЯСЛО.

За якість товару повна порука. 1930 2—3

Позір Бережанщина!

Дня 29. травня 1924. в Бережанах заходом філії Товариства „Просвіти":

1) о год. 9-ій з рана **Поминальне Богослуження** в парохіяльній церкві.

2) о год. 10-ій рано в салі **Надія** в 8-му річницю смерти **Івана Франка** ранок з промовою, деклямаціями та співами сирітського Захисту.

3) о год. 12-ій в полудне в салі **Надія** загальні збори філії.

Бережани дня 22. травня 1924.

За Виділ Т-ва „Просвіти" в Бережанах:
Д-р Михайло Західний голова. *Осип Замощак* за секретаря
1937 2—2

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Східно-Галицького Т-ва ОХОРОНИ ДІТЕЙ І МОЛОДІ

у Львові, відбудуться в пятницю дня 6 червня 1924 о годині 4·30 в салі розправ ч. 101 Суду апеляційного у Львові, вул. Баторія ч. 1. І. пов. з ось таким денним порядком:

1) Відкриття Зборів предсідником.
2) Адміністраційно-рахунковий звіт за шестиліття 1918—1923.
3) Звіт Ревізійної Комісії.
4) Затвердження звіту і рахунків Загальними Зборами.
5) Частинна зміна статуту Товариства.
6) Вибір 12 членів Головної Управи і ревізійної комісії.
7) Внесення членів, як предмет нарад.

По півгодини від назначеного часу розпочаття Загальних Зборів, до важности уквал вистарчає кождочасна кількість присутних членів.

Вступ на салю дозволений тільки за оказанням важної легітимації члена або повновласника (§ 6 статута).

Львів, дня 21. травня 1924.
1—1 *Червінський* в. р.

Ширіть наш часопис!

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма — З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 116 (10 209). Львів, середа 28 травня 1924 Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.корон, Румунія 150 лей. Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Балтійська конференція.

В комісії закордонних справ польського сойму мін. Замойскі так звясував становище Польщі до балтійських держав:

„З вдоволенням стверджую, що дотеперішні взаємні приязни, які єднають нас з Естонією, Фінляндією і Латвією дальше зміцнюються. Останній варшавський візд був щого пророчистим висловом, а теперішній ковенський візд не може ані зарушити, ані скомплікувати спільної напрямної лінії, яку устійнено між Польщею і цими державами“.

Таке оптимістичне павутиння розсновував польський міністр закорд. справ Замойскі дня 23. ц. м., а вже день передтим (22. ц. м.) в „тимчасовій столиці Литви“ — Ковні три балтійські держави: Литва, Латвія й Естонія підписали протокол балтійської конференції, зафіксовуючи його висліди. Підкресливши, що політика цих трьох держав спирається на мирному принципі, заступлені на конференції представники литовський премієр Гальванавскас, латвійський міністр закорд. справ Сеч і представник Естонії Тофер) постановили поручити своїм урядам тісне співділання в закордонній політиці всіх трьох держав, координацію їх акцій і взаїмну допомогу на терені Союзу Народів і в инших міжнародніх інституціях. В економічних справах постановлено вести спільну господарську політику при заключенні взаїмних торговельних умов на ширшій основі, як це передбачує клявзуля найбільшого упрівілеєння. Для здійснення цеї постанови в найблизчому часі буде покликана мішана комісія експертів, яка випрацює проект умови. В справі комунікаційних полекш балтійські держави змагатимуть до ступневого знесення закордонних пашпортів і віз між трьома заінтересованими державами. Одночасно національну проблему розвязано в цей спосіб, що в кожній з цих трьох держав постановлено створитч школи для меншостей в тих місцевостях, де найдеться 20 дітей иншої національности.

Як бачимо, то балтійська конференція в Ковні різко відріжнюється від такоїж минулорічної конференції у Варшаві. Коли тут (у Варшаві) нічого не вирішено, вдоволяючись чемностевими фразами, то там (в Ковні) в дісности доведено до тісного союзу між згаданими державами, відтинаючи Польщу від Балтику й ізолюючи її від півночі. Тісний союз Литви, Латвії й Естонії розтягається на сферу політичну, економічну й комунікаційну при одночасному вирівнанні всяких можливих розходжень національного підкладу. Те, чого не в силі були довершити „великі“ дипльомати „великої держави“, довершила маленька Литва, що не могла почванитися тією дипльоматичною традицією, яку мала Польща навіть в добі своєї політичної неволі.

Балтійська конференція в Ковні відбулася вельми величаво й маніфестаційно. Взяли в ній участь литовський премієр Гальванавскас з литовськими послами в Парижі і Берлині, естонський міністр Тофер з шефом політичного департаменту Шмідом і латвійський міністр [illegible] нів [illegible] оди

Сея з цілим рядом урядовців міністерства закорд. справ. Витаючи візд, Гальванавскас підкреслив, що він відбувається в „тимчасовій столиці Литви“, тим самим зазначуючи, що історична литовська столиця є в чужому посіданні та що Литва стоїть на шляху боротьби за столицю Ґедеміна. Покищо боротьба за Вильно перенесена до Союзу Народів. „Координація спільної акції і взаїмна допомога на терені Союзу Народів“ — не означає ніщо инше, як допомога Латвії й Естонії в боротьбі за Вильно. Таким чином Литва осягнула поміч своїх нових союзників в обороні справи, щодо якої дотепер вона поза спорадичними симпатіями Англії була ізольована. Не улягає сумніву, що з хвилею приступлення до Союзу Народів Німеччини й СРСР. круг прихильників Литви дуже пошириться при одночасному зрості ворожих настроїв до Польщі.

Економічне обєднання тісними торговельними договорами на основі переступлення рямок „найбільшого упривілеєння“ не означує нічого иншого, тільки створення господарського союзу, а може й митної унії. Ось так в сфері господарській і комунікаційній з Литви, Латвії й Естонії утворюється тривкий поміст між Німеччиною й СРСР. з повним поминенням Польщі. Иншими словами: Польща, що леліяла веселкову мрію про транзитну державу між Зах. Европою і Европ. Сходом та звязані з тим бариші, стає і під цим оглядом зовсім зайвою, висортованою і з політичних комбінацій, і господарсько-комунікаційних союзів. Отже балтійське крило Польщі ґрунтовно захиталося. Замісць vacuum, якого сподівалася Польща, саботуючи під проводом Сейди недавню конференцію Латвії, Естонії й Філяндії в Ризі, утворився тісний політично господарський союз. Не диво отже, що польська „демократія“ починає дуже трівожитися дальшою долею нинішньої Польщі та що один з її чолових представників, Ян Домбскі, творець риського миру, не вагається признати, що союз з Францією, як асекурація на заході, і союз з Румунією, як забезпечення на сході — є зовсім невистарчаючий, а вихід в осередню Европу запертий Чехословаччиною.

Польська політика, хапчива, захланна, егоїстична, ніде не здобула собі довіря. Навіть ті, що ще вагалися, що себе обманювали, сьогодня недвозначно стали проти Польщі. Балтійська конференція в Ковні є нього найдосаднійшим висловом. Тому й польський міністр буде примушений до значних корректив свого безжурного оптимізму, свого вдоволення і „спільної напрямної лінії“ між Польщею і балтійськими державами. *Ф. Ф.*

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу“.

На соймовій арені.

Релігійна толеранція.

1. Нагле внесення послів Українського Клюбу в справі відібрання від православних церкви св. Спаса в селі Спас, холмського повіту при помочі насильства і терору.

Політика всіх дотеперішніх польських урядів, отже й теперішнього у відношенню до православної церкви є на скрізь ворожою та повною ненависти. Яскраво доказує це обставина, що в одній лише холмській дієцезії на 287 православних церков, які були перед війною, тепер є лише 49, инші в числі 238 частинно висвячені на костели а частинно опечатані польським урядом і оставлені без ніякої опіки та засуджені на руїну.

Процес відбирання та нищення православної церкви, що носив масовий характер в 1918—1919 р., не закінчився по нинішній день. При відбиранню православних церков польська адміністрація покликується на декрет з дня 16. грудня 1918 р. підписаний тодішним премієром Моравчевским (!) і міністром внутрішніх справ Тугутом (!) теперішніми провідниками т. зв. польської лівиці з ППС і „Визволення“. Силою того декрету все майно православної церкви переходило в примусову управу польської держави. Мав він означати журбу польської влади про добро православної церкви, бо православне населення було евакуоване в глуб Росії. Та населення повернуло, а декрет далі остав у силі.

Конституція польської республики з 1921 р. ґварантує всім церквам рівноправність і невтручування цивільної влади до церковного самоврядування, але не зважаючи на суперечність з конституцією декрет з 16. XII. 1918 р. остає в силі. І що більше, ні уряд ні сойм не думає про скасування того декрету. Противно Адміністраційна Соймова Комісія, на чолі якої стоїть Тугут, відкинула 7. XI. 1923 р. внесення українського клюбу в справі знесення названого декрету голосами всіх польських партій, протримавши його перед тим цілий рік, а уряд є і на далі одиноким фактичним господарем православної церкви.

Бажаючи урегулювати справу становища православної церкви в Польщі, Український Клюб часто зголошував внесення, пропонуючи: 1. Щоби уряд законно вирішив справу замкнених і тимчасово висвячених на костьоли православних церков, 2. щоби до появи нового закону уряд не вирішував справ поодиноких церков і костьолів. Така пропозиція клюбу була одноголосно принята конституційною комісією польського сойму дня 12 грудня 1923 р. До того внесення прилучився тоді навіть представник уряду Стшалковскі. Пленум сойму прийняло дня 8. лютого 1924 р. лише першу частину пропозиції а другу відкинено. Пленум рішило візвати уряд до оброблення на протязі 2-ох місяців законопроєкту в справі всіх відібраних православних церков.

Користаючи з такого положення теперішний уряд Ґрабского — що обіцяв у свому експозе не порушувати дразливих справ — замість оброблення та внесення до сойму відповідного законопроєкту відібрав насильно від православних і висвятив на костьоли цілий ряд православних церков як в Стужицях, Убродовицях, Спасі та инших місцевостях Холмщини.

Особливо характеристичною для тої церковної політики польських урядів є справа православної церкви у Спасі, Холмського повіту, епільог якої відіграно дня 8. травня 1924 р. В селі Спасі, як стверджують історичні документи і як доказує сама будова церкви, істнувала на кілька сотох літ перед введенням у життя унії православна церква. Була то церква села Столпе, про яку згадується ще в літах 1204 і 1213 у т. зв. Іпатіївському Літописові, і де по нинішній день находиться вежа галицького короля Данила. З огляду на це церква в Спасі являється не лише православною святинею, але й національно культурним українським історичним памятником. В 1650 році православна церква в Спасі стала уніятською, греко-католицькою і була такою до 1875 р. Опісля вона була знов православною. Отже ніколи церква в Спасі не була католицьким костьолом.

В часі евакуації населення до Росії в 1915 р. церква у Спасі була під опікою заступника церковного старости Василя Грицюка, тодішнього війта громади Став. Він мав ключі за часів австріської окупації. 15. серпня 1919 р. польська поліція відібрала від нього ключі а 29 серпня церкву опечатала. Від того часу датуються численні та вперті заходи православного населення в

Пр. 514/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло“ ч. 109 з дня 20. травня 1924 в артикулі під заголовком: 1) „Ахилева пята“ в уступах: а) між словами „політики“ а „було би то зайвою“, б) від слів: „хоч як важко“ до кінця артикулу, 2) „Українські протести“ в уступах а) між словами: „вказуючи“ а „Український Голос“, б) від слів: „з протестом проти“ до кінця арт кулу, 3) „За українську школу“ в уступах між словами а) „народу“ „висловки“, б) „їхні нерви“ а „долготаючи“, в) „с рави“ а „погляду“, 4) „Дописи“ в уступах а) між словами „УНТ.“ „мимо всього“, б) від слів: „між иншими“ до кінця містить в собі єство ад 1) 2) 3) а) б) зло ину з § 65 а) з. к., ад 3) в) провини з §§ 298 і 305 з. к., ад 4) а) провини з § 300 з. к., ад 4) б) провини з § 305 з. к. узнав доконану в дни 19. травня 1924. конфіскату за оправдану заряджа знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. кари заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відповідальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні в найблищім числі і то на першій сторонн Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1867, а іменно засудження за переступство на гривну 20 400 зл. Львів дня 21. травня 1924. (Підпис нечитний.)

справі отворення церкви. Ще в 1919 р. населення зверталося з проханням до влади I. і II. інстанції, а 16. грудня 1919 р. вислано воно депутації до міністра віроісповідань і освіти з проханням про відкриття опечатаної церкви. Міністр обіцяв прослідити справу та полагодити її прихильно коли виявиться, що в Спасі є православне українське населення. 22. січня 1920 р. звертався православне населення до того-ж міністерства телеграфічно з проханням про приспішення вирішення справи. В лютому 1920 р. приїхав до Спаса посол до законодавчого сойму Домбскі, щоби від імени уряду і від імени сойму прослідити справу. Домбскі комунікувався лише з католицьким населенням, а православним заявив, „що для нього близча сорочка від кожуха". Він старався потім намовити православних до добрівільного відання церкви під костьол. Православні на це не погодилися і запротестували перед начальником держави, міністром віроісповідань і освіти і головою клюбу ППС. Дашиньским проти одностороннього звіту Домбского, в якому він тверцив, що православне населення творить меншість в парохії та селі Спас. А на ділі в парохії св. Спаса є тепер 2449 православних, коли кількість католицького населення в тій же парохії виносить 620 душ.

Другий раз переводив розслід референт колмського староства, що інформувався про все виключно з католиків. Православні запротестували в холмському старості проти такого сторонничого збирання інформацій між иншим і серед польських кольоністів. 17. травня 1920 р. ходила православна делегація до люблинського воєводи з проханням про відкриття церкви але воєвода відмовив. 20. травня 1920 р. зверталося населення до начальника Пілсудского в тій самій справі, але й це не мало ніякого успіху.

Зате послідував факт, який спричинив велике порушення між православними. 5. березня 1921 р. кілька польських кольоністів з військовим капеляном 29. полку конівських стрільців на чолі напали на православну церкву в Спасі, відпечатяли її та цілковито розгромили. Іконостас порубали сокирою, образам повиколювали очі та порізали їх а престол здемолювали. При нападі асистувала державна поліція зі Ставу. Вона не перешкодила в ділі руїни нападаючим, але протягом боронила їх від гніву православних і цих останніх розганяла.

Православні запротестували проти такого нечуваного насильства та внесли скаргу до прокуратури при окружному суді в Люблині. Але злочинців до нині не покарано. Цей напад був підготовчим актом до висвячення церкви на костьол, що мало послідувати 6. березня. Обурення православних одначе прибрало такі форми, що люблинський воєвода вважав за вказане церкву наново опечатати дня 8. III. 1921 р. Прохання до всіх можливих інстанцій про відкриття церкви та відданя її до ужитку православним поновлювано ще в лютому 1922 р. Зверталися вони і до папського нунція, щоби за ними вставився, що він і пообіцяв, але й це не вплинуло на зміну становища владн. Не зважаючи на всі ті тортури, православне населення видержало в терпеливости і спокою донедавна, не надіючись зі заяв теперішнього премієра на таке насильство, якого доканано польською владою в Спасі дня 8. травня ц. р. в день імянин президента польської республики.

Як виглядала ціла подія насильного висвячування православної церкви на костьол у Спасі дня 8. травня ми про це писали в одному з попередніх чисел „Діла" і тому дотичного місця з інтерпеляції не подаємо.

При цьому висвячуванню поліція розганяла товпу православних побоями, рвала волося жінок і т. д. Інтерпеляція кінчиться так: Церква в Спасі відвічна святиня православного населення і старовинний історичний памятник українського народу, стала римо-католицьким костьолом. Таким чином доконано при допомозі поліційної сили і террору ще один акт насильства на безборонному українському народові. Свідками тих трагічних подій з 8. травня 1924 р. були посли зі Сойм. Українського Клюбу, Антін Васильчук, Павло Васильчук і Семен Любарський. З огляду на все повище Високий Сойм рішить: Сойм взиває уряд: 1) щоби негайно уневажнив декрети з 16, XII. 1918 р. а також з 9. VIII. 1921 р. в справі примусового обнятя в державній заряд майна православної церкви, як суперечні з конституцією, з метою привернення такого правного стану в відношенню до майна православної церкви, який був перед війною в 1914 р.

Слідують підпися внескодавців.

2. Анальогічне внесення поставлено українським клюбом також в справі безправного і насильного відібрання та наміреного пересвячення на костьол православної церкви св. Ілії в селі Убродовицях, грубешівського повіту на Холщині. Населення названого села віддавна робить заходи біля відновлення православної парохії, але вони ніяких результатів не дали. Тепер йдуть підготування до пересвячення церкви на костьол. З огляду на це клюб вносить: Сойм ухвалить візвати уряд до негайного здержання наміреного пересвячення православної церкви в селі Убродовицях на католицький костьол та повернення тої церкви православному населенню.

3. В несення в справі насильного висвячення на костьол православної церкви в селі Стружинцях, красноставського повіту, Люблинського воєвідства. В селі Стужинцях, яка має 1850 душ душ українського православного населення, пересвячено 11. травня ц. р. насильно православну церкву на костьол. Церкву збудовано перед війною на власні кошти православних вірних. Через відібрання та насильне пересвячення тої церкви позбавлено виконування релігійних практик православних громадян сіл Сопіяжки, Добринів, Вільшанка, Кривський Майдан, Биндюга, Воля Стужицька, Олесниця й инші.

Численні депутації та заходи біля відновлення православної парохії від 1919 р. по нинішний день всі інстанції польської урядової влади ігнорували та оставляли без відповіди.

Далі слідує опис переведення самого акту пересвячування, який був поміщений в одному з попередніх чисел „Діла".

Внесення кінчиться: Високий Сойм рішить візвати уряд а з окрема президента Ради міністрів, щоби розпорядив негайне припинення насильного пересвячування православних церков при допомозі урядових чинників і щоби зарядив відання під суд винних та зворот православної церкви в селі Стужицях правним власникам — православному населенню. Слідують підписи.

Наддніпрянська Україна.

Розширення Київської Політехніки.

Як довідуємось від Деканату Сільсько-господарського Факультету Київської Політехніки, в цьому академічному році на факультеті функціонувало вже два відділи: агрономічний і лісовий (раніш був лише перший). З наступного же 1924/25 академічного року с.-г. факультет цілком відділюється від Політехніки і буде істнувати як окрема Висока Школа під іменем: Київський Сільсько-Господарський інститут з двома факультетами: агрономічним та лісовим.

Нова Висока Школа виходить з помешкання Політехніки (Берест-Литовське шосе) і має заняти нове помешкання в Кадетському гаю (роща), де раніш містилися Артілерійські Школи, а потім Український Університет. Студентами на с.-г. фак. є переважно діти селян і як зазначує Деканат, дуже пильно вчаться. Від 1924/25 акад. року вже всі катедри інституту мають перейти на українську викладову мову.

(З приватного листа.)

Дрібні вістки.

Французько - російське зближення буде пропаговане окремим товариством, якого основниками є Еріо, Пезлєве, де Монзіє проф. Жід, Бертьо і багато инших визначних політиків і професорів сучасної Франції. Метою Т-ва є: визнання большевицького уряду з боку Франції, віднова давніх французько-російських приятельських взаємин, студії над повоєнною Росією, організація прогульок на Схід Европи і т. д.

Литва, Естонія і Латвія підписали у Ковні спільний договір про співділання у закордонній політиці, координацію акції на терені Союза Народів, спільної господ. політики, комунікаційних полекш, виконування судових присудів, соціяльної помочі для громадян балтійських держав і т. ин. В принципі рішено виступати за скасуванням закордонних паспортів і віз. Вислід балтійської конференції в Ковні є новою великою дипльоматичною поразкою Польщі.

В обороні рідної школи.

Шкільні віча у Львові.

Від ряду місяців політична влада постійно зборонює віча й усякі ширші сходини у шкільних справах, щоб не виходили на світло ті страшенні зловживання й протизаконні насильства, які діються з боку адміністраційної і шкільної влади у відношенню до української школи. Досить сказати, що у самому Львові поліція відкинула (за час від лютого ц. р.) 12 заяв на скликання віча! Не дивниця, що шкільні віча, скликані у Львові на неділю 25 травня, послом Борисом Козубським по ініціятиві Шкільного Комітету, стягнули тисячі громадян.

Перед пол. відбулось віче в салі Музичного Інституту ім. Лисенка для батьків шкільної дітвори з західної частини міста. Віче відкрив інсп. І. Ліщинський, проводив д-р С. Біляк. В півтора годинній промові посол Козубський дав образ сучасного стану українського шкільництва у межах Польщі (в Сх. Галичині, Волині, Холмщині, Підляшу й Полісю), подав до відома заходи української репрезентації

Білорусь і Волинь.

(Konstanty Srokowski: Sprawa narodowościowa na kresach wschodnich, Kraków 1924.)

Колишній український письменник з „юних днів, днів весни" Кость Сороківський, а пізнійший визначний польський журналіст, довголітній редактор краківської „Нов-ої Реформ-и" з часів її високого публіцистичного рівня, передвоєнний соймовий посол м. Кракова — Константин Сроковскі саме в моменті, коли дискутується в польській пресі справа тзв. національних меншостей, випустив в світ брошуру, присвячену Білоруси й Волині під назвою: Sprawa narodowościowa na kresach wschodnich.

На 56-тьох сторінках автор зібрав стільки цікавого, досить багатого й жахливого матеріялу, стільки головокружних фактів і статистичних даних, що це вповні вистарчає, щоби всі дотеперішні польські уряди поставити в стан обвинувачення, щоби польський режим виставити на прилюдне видовище перед публичною опінією, трибуналом культурного світу. Жаль тільки, що в своїй пошуканці терпкої правди автор обмежився Білорусю й Волинью (з додатком частини Полісся), а зовсім лишив на боці Холмщину й Підляша та Галичину. Правда, як п. Сроковскі виправдується у передмові, його завданням було прослідити відносини тільки на східних окраїнах, що передше належали до російської імперії, одначе варто було би втягнути в круг своїх заінтересувань також Галичину, бо ажтоді „sprawa narodowościowa na kresach wschodnich" могла була стати перед нашими очима у всій своїй грізній величі, бо аж тоді ми побачили би безглуздя польської політики і страхіття польського режиму.

В лютім 1923 р. автор одержав поручення від тодішнього польського премієра ген. Вл. Сікорского прослідити відносини на східних окраїнах на просторі був. російської імперії. В березні й квітні 1923 р. автор виїхав на схід, обіхав пять воєвідств (виленське, новгородське, поліське, білостоцьке і волинське), на місцях студіюючи відносини. Він заглядав до урядових джерел, черпав дані з автопсії відносин та з особистих зустріч з представниками населення. При тому не поминув і скупенької літератури предмету. Та заки автор обробив матеріял і написав реферат, ген. Сікорскі уступив, одержавши на кілька днів перед тим готовий реферат. Розуміється, предложена праця зайшла собі пристановище в складі зайвих паперів. Тому автор постановив поділитися своїми відомостями в тій справі з ширшим загалом і випустити свій реферат друком, але тільки в фрагментах („тут представляю читачам деяку частину моєї праці" каже автор).

„Та картина — виправдується автор — певно не розвеселить нічиїх очей, хоч приступаючи до цеї публікації, я брав на увагу всі можливі хвилювання. Одначе думаю, що той збірний суверен, яким в демократичній республиці є прилюдна опінія, повинен від часу до часу на своїому щоденно обильно заступленому столі знаходити теж дробину... чистої правди. Бо без неї той суверен систематично напиханий тільки піною реклями і шумовинням взаїмних партійних обвинувачень, готов утратити решту своїх зрештою сумнівних здатностей виконувати великий і важкий обовязок влади.

„Квестія національних меншостей на східних окраїнах є одною з найважнійших, найважчих і — найдразливійших польських державних квестій. Мабуть з усіх цих трьох причин є вона досі промовчувана з великою послідовністю". Автор публікує свій реферат ще тому, бо — на його думку — про національну проблему в сучасній Польщі не тільки слід говорити але й кричати. „До крику — кінчає автор своє передне слово — не маю ані замилування, ані темпераменту. Може мене в тім заступлять инші. Я тільки просто скажу частину з того, що знаю з тієї матерії, згідно з принціпом: „Dixi et animam meam salvavi..."

I. Білоруська справа.

Простір і населення.

Під польською владою опинилося понад 100 тисяч км² простору заселеного населенням православним, що уживає руської мови в специфічнім „білоруськім діялекті". Це населення в останніх часах виявляє зростаючу тенденцію уконституватися — як нарід самостійний культурно, господарсько і політично.

По даним білоруських географів (Смоліч) етнографічний простір Білоруси обіймає 300 тисяч км², отже під польською владою найшлася одна третина того простору, а саме воєвідство виленське й новгородське, частина поліського і частина білостоцького.

Відомий тенденційний спис населення з 30. вересня 1921 виказав в Польщі 1.001.879 Білорусинів (а саме у Виленщині 317.779 або 29·6% населення, в Новгородщині 310.096 або 37·7% і на Полісю 374.004 або 42·5%, очевидно в Білостоцькім той спис не виказав

скеровані як проти принціпіяльної польської шкільної політики у відношенню до непольських шкіл як і проти самоволі місцевих кацирів, та зясував головні напрямні отої денаціоналізаційної шкільної політики польського режиму. В звязку зі шкільною справою референт торкнувся і становища укр. сільської церкви під Польщею та взагалі всього національного руху, який є скований офіціяльною польською політикою.

Подібний реферат посол Козубський повторив тогож самого дня на віču у рел. салі Нар. Дому у Львові, де зібралась громадяне східної частини міста. Мимоходом кажучи, найшли двері до салі зачиненими так, що зібрані на віче громадяне майже силою обсадили салю, яка так само, як ранійш у будинку Муз. Інституту, по береги наповнилась вічевиками. Проводив у Нар. Домі інсп. І. Ліщинський.

На обох вічах по рефераті заголошувано численні й змістові запити, які доповнювали образ лихоліття української школи. З замітніших запитів звертали увагу інтерпеляції: п. Лисого про переміну українських шкіл на польські й переношення українського вчительства на захід; п. Сиклика про введення варшавських плянів науки і перетяження дітвори шкільними предметами польської мови, історії й географії, п. Чуми про нищення українських семінарів і переміни їх на утраквістичні; п. Жуківського про переслідування українських гімназій; п. Добрянського про примусове святкування дітворою українських державних і приватних шкіл дня 22. падолиста як дня „освободження Львова львовськими дзецьми"; д-ра Марітчака про свіжі факти закривання українських прилюдних шкіл і забирання їх майна (Павлів пов. Радехів); д-ра Біляка про заборону відкриття памятника Шевченка у Винниках; інсп. І. Ліщинського про практики львівської поліції; проф. Чубатого про нищення ремісничих прив. шкіл і т. д. і т. д.

На обох вічах висловлено через аклямацію з великим захопленням довіря українським послам і сенаторам з Української Парл. Репрезентації. Оба реферати були прийняті довгими незмовкаючими оплесками й перервані відповідно до змісту окликами, що свідчили про надзвичайне й живе зацікавлення слухачів болючою темою. Оба віча тревали по кільканайцять годин і ще дужче зміцнили у слухачів їхню свідомість потреби впертої боротьби за права нації.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Ревізія риського трактату?

В політичних колах Варшави розійшлася поголоска про відкликання польського посла в Москві Даровского, який був висланий до Москви з метою закінчити торговельний трактат з СРСР. Уряд СРСР. робить залежним заключення торговельного трактату від ревізії риського договору. Польські урядові кола підозрівають, що Даровскі на однім з бенкетів (виданім Відгором Коном) в промові мав дати тиху згоду на ревізію риського трактату. А це спричинило димісію Даровского.

Прем. Ґрабскі уступає?

З Варшави звідомляють, що прем. Вл. Грабскі уступить зі становища през. міністрів. Задержав би лише теку мін. скарбу. Наслідником його був би мін. Сікорскі.

Димісія нім. кабінету.

Вольф звідомляє з Берліна, що німецький кабінет подався 26. ц. м. до димісії.

Справа визнання СРСР. Францією.

Російські часописи в Парижі звідомляють, що французьке правительство вже в найблизших днях оголосить визнання совітів де юре. Офіціяльне визнання 5. червня ц. р.

французський кабінет.

„L' Oeuvre" пише: можливо, що Еріо не прийме місії творення кабінету від Мільрана. Тоді М. звернувся би до иншої політично незалежної людини.

Новий закон про охорону льокаторів.

І Правні відносини між домовласниками льокаторами (проф. Дністрянський називає їх чиншівниками, а народ — комірниками) нормує у нас в Галичині 25-та глава (§ 1093 до § 1121) загальної книги цивільних законів і третя новеля до цеї книги в § 135 до § 149. Вибух світової війни і спричинені нею економічні та соціальні зміни видвигнули на денний порядок конечність ревізії деяких правних постанов загального цивільного закона, між иншими і відносно льокаторів яко звичайно економічно слабшу, в першу чергу тих, що їх покликано до військової служби згідно їх родин. В цей спосіб появляються у всіх державах, що вмішалися у війну, окремі закони (lex specialis) чи розпорядки з силою закона про охорону льокаторів, що обмежують домовласників в довільному розпорядженні їх будинків, забезпечують льокаторам дах над головою, хороняч їх рівночасно перед довільною підвишкою чиншів. Була се свого родів конечна часова соціялізація, переведена на кошт домовласників в інтересі великого числа населення, що не мало власних домів.

Так було і в колишній Австрії, де вийшло кілька цісарських і міністерських розпорядків про охорону льокаторів, останній як розпорядок міністра справедливости і міністра суспільної опіки з 26. жовтня 1918 В. з. д. ч. 381, що з маленькими змінами, введеними у нас за польських часів, задержав правну силу аж до виходу обовязуючого досі по кінець травня ц. р. польського закона про охорону льокаторів з 18. грудня 1920 В. з. ч. 4 поз. 19 з р. 1921.

Характер законів і розпорядків про охорону льокаторів був переходовий, виданий на час тревання воєнних і звязаних з війною незвичайних економічних та соціяльних відносин. З хвилею, як утревалювалися економічні відносини, головно коли почала устійнюватися вартість паперового гроша, приступили законодавці до розбудови (Abbau) законів і розпорядків, що хоронили льокатора, привертаючи поволі правну силу відповідним постановам загального цивільного закона.

З такою метою розбудови на протязі чотирьох найблизчих років (до липня 1928 р.) обовязуючого у нас закона про охорону льокаторів з 18. грудня 1920 В. з. ч. 4 поз. 19 з 1921 р. видано новий закон про охорону льокаторів з 11. квітня 1924 В. з. ч. 39 поз. 406, що одиноко буде обовязувати від 1. червня 1924.

З огляду на велике практичне значіння нового закона про охорону льокаторів, вважаю за річ вказану подати до відома нашого громадянства всі його найважнійші постанови, тим більше, що як вище згадано, цей закон в значній части ліквідує постепенно постанови, видані свого часу в користь льокатора так, щоби найпізнійше в липні 1928 вернула правна сила відносних постанов загального цивільного закона.

Новий закон про охорону льокаторів з 11. квітня 1924 В. з. ч. 39 поз. 406 з обовязуючою силою від 1. червня 1924 складається з 33 артикулів, розділених між вісім глав. Відноситься він до найму будинків і їх частей з виїмками, що їх нише подрібно вичислено.

Які будинки є виняті зпід охорони нового закона?

Слідуючі будинки не підпадають під постанови закона про охорону льокаторів: 1) Залізничі будинки призначені для залізничого підприємства і на мешкання для залізничого перзоналу. 2) касарні, що є власністю держави або самоврядування, 3) на землях бувшої Австрії доми, для яких уділено будівляну концесію по дні 27. січня 1917, або для яких будівляну концесію уділиться в будучности, як рівнож доми, для котрих одержано концесію вправді перед 27 січня 1917, але котрі віддасться до замешкання доперва по 1. червня 1924; на землях б. Росії (за виїнятком Виленщини, де всі доми збудовані або відремонтовані після вибуху війни в р. 1914 аж досі не підпадають під цей закон) і Прусії всі доми, яких будову скінчено по день 1. липня 1919; також мешкання надбудовані, добудовані, основно зремонтовані або перероблені на мешкання з немешкальних частей; 4) мешкання, що становлять службове упосаження, або його частину (пр. священика в парохіяльних будинках, учителя в школі і т. д.) за виїнятком мешкань, що їх займають адміністратори домів з титулу винагороди, а також фамілійних домів, фабричних і копальняних, хіба що зайшли причини, що уповажняють працедавця до зірвання умови без виповіди; 5) мешкання в готелях, господах і пансіонатах, хіба що хтось мешкає там стало найменше від 1. VI. 1923; 6) мешкання в купелевих місцевостях і літниках, призначені для гостей; 7) льокалі винайняті на кіна, кабарети, салі танців або гри, хіба що ці підприємства ведеться виключно для культурно-освітних цілей; 8) льокалі на банки і контори, хіба що містяться там державні або автономічні кредитові інституції, кредитові кооперативи, або їх союзи; 9) від 1. січня 1926 фабрики за виїнятком ремісничих варстатів; 10) огороди і площі винайняті яко приналежність мешкання, хіба що їх винаймили заведення виховавчі, лічничі, союзи професійні або товариства культурно-освітні і спортові. У всіх випадках означених під 1), 2), 4) і 8) винаймаючий може жадати усунення льокатора тільки з кінцем календарського кварталу за попередньою що найменше тримісячною виповідю.

Висота чиншу.

Закон розріжняє головні і побічні комнати. До побічних кімнат, яких не зараховується до числа мешкальних кімнат, належать: передпокої, коритарі, веранди, лазнички, спіжарки, альтанки і комнати для служби. На пр. коли мешкання складається з кухні, передпокою, веранди, трьох мешкальних комнат (покоїв), нижі і спіжарки, то таке мешкання рахується за мешкання трикімнатне. Чинш означується тільки від мешкальних кімнат. Сторони можуть добровільно умовитися що до висоти і способу оплати чиншу, але така умова мусить бути списана на письмі і має тревати найменше один рік та відноситися до помешкань від пяти комнат вгору. Коли і що до таких більших мешкань нема добровільної умови, то мають пристосування постанови цього закона. Про високість і спосіб заплати чиншу від менших мешкань (до чотирьох кімнат включно) рішає сам закон.

Підставою означення високости чиншу є чинш, плачений в червні 1914 р. (підставовий чинш), якого високість винаємець є обовязаний вказати. Уряд розмічий для справ найму або суд устанює підставовий чинш після пересічних цін з червня 1914 у тих випадках, коли предмет найму в червні 1914 не був винаймлений, коли не можна доказати високости тодішнього чиншу, або коли він був видимо за високий з огляду на окремі умовини тодішньої умови. На випадок, коли комусь віднято уживання огороду, саду або площі; винайнятих яко приналежність мешкання, тоді підставовий чинш належить відповідно зменшити або в добровільній умові, або при помочі устадення через уряд розмічий, згідно суд.

Чинш обчисляється в золотих, при чому 100 австр. кор. рівнається 105 зол., 100 нім. марок рівнається 123 зол., а 100 рос. рублів рівнається 265 зол. Чинш можна платити марками польськими в урядовій реляції до золотого франка до хвили, доки марки є правним середником заплати.

Висота законного чиншу виносить місячно (без оплат додаткових):

1) від мешкань однокімнатних, що складаються тільки з одної кімнати і кухні або тільки з одної кімнати, або тільки кухні в місяці червні 1924 — 5 проц. підставового чиншу, від 1. липня 1924 до 30. вересня 1924—9 проц., від 1. жовтня 1924. до 31. грудня 1924—13 проц. від 1. січня 1925 до 31. марта 1925—19 проц., зростаючи опісля що квартал о 6 проц. підставового чиншу аж до вирівнання з передвоєнним чиншом 1. липня 1928;

2) від мешкань дво- або трикімнатних, від льокалів торговельних підприємств, що платять патент IV. категорії і підприємств ремісничих, що належать до VIII. промислової категорії, а також для всіх инших мешкань і льокалів за виїнятком означених тут під 1) і 3) до 6) в місяці червні 1924—10 проц., від 1. липня 1924 до 30. вересня 1924—14 проц., від 1 жовтня 1924 до 31. грудня 1924—18 проц., від 1. січня 1925 до 31. марта 1925—24 проц., зростаючи що кварталу о дальших 6 проц. підставового чиншу аж до вирівнання з передвоєнним чиншом 1. квітня 1928;

3) від мешкань чотири- до пяти-кімнатних, від льокалів зайнятих через наукові і виховавчі, робітничі кооперативи, робітничі професійні союзи (о скільки не підпадають під постанови уступу 1) і 2) — від льокалів ремісничих, що належать до VII. промислової категорії — 15 проц., в місяці червні 1924, від 1. липня 1924 до 30. вересня 1924—19 проц., від 1. жовтня 1924 до 31. грудня 1924—23 проц., від 1. січня 1925 до 31. марта 1925—29 проц., зростаючи що кварталу—о дальших 6 проц. відставового чиншу аж до вирівнання з передвоєнним чиншом 1. січня 1928;

4) від мешкань семи-кімнатних і більших, від склепів і инших льокалів промислових і торговельчих, за котрі підставовий чинш в річнім відношенні не переходить 1.500 кор. або 1200 нім. марок або 60 рублів, від пансіонатів і від робітень, що не є получені з мешканням за виїнятком робітень художників малярів і різбарів 20 проц. в місяці червні 1924, від 1. липня 1924 до 30. вересня 1924 24 проц., від 1. жовтня 1924 до 31. грудня 1924—28 проц., опісля що кварталу більше о 6 проц. передвоєнного чиншу аж до вирівнання з чиншом передвоєнним;

5) від склепів і торговельних та промислових льокалів більших, як їх наведено в попередніх уступах (з чинщом річним передвоєнним 1.500 кор.)—25 проц. в місяці червні 1924 з підвишкою о 4 проц., в третьому і дальших 4 проц., в четвертому кварталі 1924, опісля о 6 проц. підставового чиншу що кварталу більше аж до вирівнання з чиншом передвоєнним;

6) від фабрик—50 проц. в місяці червні 1924 з підвишкою як в попередньому уступі.

Не зараховується до льокалів торговельних і промислових льокалів, зайнятих через редакції і адміністрації часописів, інституції суспільні і культурно-освітні та на виконування свобідних занять (напр. канцелярії адвокатів, нотарів, лікарів і т. д.)

Льокатор може платити чинш місячними ратами безпосередно, або за посередництвом почти.

(Продовження буде).

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (115) числі „Ціла" сконфісковано один уступ із передової статті „Урядовий оптимізм" і два речення зі шкільної статті „Клин — клином!"

— **В справі вальоризації приватно-правних зобовязань** помістимо на днях фахову інформаційну статтю.

— **Друкарська помилка.** У вчорашній передовиці „Урядовий оптимізм" в другій шпальті, стрічка 36 з гори замість слова: „сальвує" має бути слово: „г а л ь м у є" (спинює).

— **Педагогічні методи польських культуртреґерок.** У народній школі у Трускавці, де вчаться виключно українські діти, вчителює м. ін. Полька Дидацка. Очевидно, що найважнійшою своєю педагогічною місією вважає вбити у головки 6-літніх дітей із І кляси десятки польських патріотичних пісень, що робить тим більше завзято, що всі ті діти — Українці й польської мови навіть не розуміють. Тих дітей, які не вспіли співати от пісні так, як цього вимагають патріотичні почування вчительки, польська шовіністка просто бє; на тім тлі є постійні скандали. І так на днях маленька 6-літня донечка б. листонова Кісака (Українця) не вміла вимовити строфу пісні „Boże coś Polskę przez tak liczne wieki...", що, зрештою, мабуть ніяка дивниця, бо така пісня може поломити язик і всякій дорослій людині. Отже за той „злочин", польська культуртреґерка збила по лиці маленьку дитину так, що дитина з болю й переляку мало конвульсій не дістала. Батько хотів скаржити вчительку до суду (відклик до шкільних властей нічого у таких справах не помагає, навпаки: вчителька може дістати за свою бестіяльську поведінку ще й похвалу!), але — боїться переслідувань з боку поліції, яка у таких випадках боронить патріотизм місцевих

одного Білорусина). Одначе цей спис стоїть в різкій суперечности з давнійшими списами, з дослідами приватних осіб і просто зі здоровим розумом. Крім того вересневі дані є суперечні самі в собою. Також дані православних консисторій всеціло розминаються з вересневим списом, не згадуючи вже про дані білоруських дослідників. Колиб навіть поминути ці суперечности, то не можна поминути суперечностей самого спису. Значна частина Білорусинів (около 25%) є римокатолицького віроісповідання. Вересневий спис не виказує ані одного Білорусина римокатолика, а за те число Поляків побільшує ще 20% православних. Таким чином Білорусини-католики, які мають навіть чотирьох послів а між ними римо-так. священик Станкевич, заст. голови Білоруського Сойм. Клюбу) зникли у вересневім списі з лиця землі, а замість того зявилися несподівано православні Поляки в числі 229.599, коч православний Поляк може бути тільки білим круком.

Порівнюймо цифри! Вересневий спис виказав в трьох згаданих воєвідствах 1,036.363 католиків і 1,411.251 православних та 292.630 Жидів. За те Поляків виказав той спис 1,229.093, Білорусинів 1,001.879 і Жидів 246.338. Виходить, що Білорусинів є менше, як православних, не говорячи вже про католиків. Ріжниця між числом православних і числом Білорусинів виносить 409.372. Коли ту цифру зменшити 8.730 Росіян і 156.410 Українців (в поліським воєвідстві), то виявиться, що 244.232 православних спис не зарахував ані до Білорусинів, ані до Українців, ані до Росіян. З другого боку спис виказав число Поляків на 193.060 більшим від числа православних. Литовців, які є католиками виказав спис в числі 83.665, отже на Поляків може випасти в найліпшім разі 952.393 голов. А що спис виказує 1,229.093 Поляків, то з того виходилоб, що 276.695 Поляків є некатолицького віроісповідання. В цьому числі може фігурувати тільки дрібна цифра Жидів, а решта мусить бути Білорусинами. Сроковскі каже, що цифру Білорусинів слід супроти того підвисшити в згаданих трьох воєвідствах до 1.500.000, а в цілій Польщі до 1,600.000. Думаємо, що супроти ноторично відомого факту істнування 25% Білорусинів-католиків ту цифру можна сміло і без відхилення від дійсности заокруглити до 2 міліонів та на такий же відсоток зменшити цифру Поляків.

(Продовження буде.)

ВЕСНЯНУ ЗАБАВУ уладжує Тов-о Українська Захоронка на СВІТЕЗІ дня 5. VI. ц. р.

культуртрегерів такими методами, як напр. річні ревізії і т. п. Ось напр. і в о. пароха Івана Валюха поліція перевела о 12 год. вночі основну ревізію; обступивши хату кордоном агентів і шукали — за чим, Господь один знає.

— **Свобода** віри. У холмському „Нашому житті“ читаємо: „Висвячення церкви“. Дня 11. травня п. р. відбулося висвячення православної церкви в селі Стужиці, Красноставського пов., на католицький костел. Присутнє було католицьке духовенство, поліція і представники влади. Місцеве православне населення, захищаючи свою святиню виказало спротив. Багато побитих і ранених. В такий спосіб церква була забрана Стужичанам.

— **Кара за саме бажання мати школу.** Ще у вересні мин. року радились селяне села Прилуки, бевестейського повіту, послів Козицького й д-ра Дмитрюка, що укладили посольське віче у сусідньому селі Страдечі, — як добитись у семі рідної школи. Кілька днів пізніше на сільському сході, скликаному солтисом для різних громадських справ, порушили прилуцькі селяне знову справу заснування школи. Не сподобалось це польському вчителеві, присланому до школи на чисто українське село і він заденунціонував селян за „протидержавну агітацію“. Солтиса, що взагалі допустив говорити на сході про школу, прогнано негайно і назначено иншого, а кількох селян почали цілими місяцями тягати по поліц. допитах і судах. Очевидно, що закид „протидержавної агітації“ вкінці відкинено, а всетаки на солтиса Сементовича й селян Куцяна й Наума Троцюків наложено 23. IV. ц. р. кари від 30—100 зол., а то за „скликання сходу у справах, про які не повідомилось владу“. По суті, це кара за заходи щодо отримання рідної школи.

— **Нові політичні вязні у Львові.** Нічю дня 22. травня ц. р. ненадійно вивезено з бережанської тюрми до арештів Окружного Суду у Львові Гриня Лихолата і Стефана Прийдуна, обидвох господарів з Потока, повіт Бережани, розширюючи проти них вступне слідство за шпигунство в звязку зі справою бл. п. Ольги Бесарабової і тов. Ті політичні вязні просиділи в бережанській тюрмі повних 3 місяці.

— **Спішіться** вже за літа з замовленнями футер, жіночих плащів і т. п. Полекші в сплатах в одинокій українській кушнірській фірмі П. Карпяка у Львові вулиця Куркова 11а. 1896а) 6—10

ТИЖДЕНЬ ДИТИНИ.

Дня 2-го червня 1924 р. старанням „Опіни над дорастаючою молодію“
відбудеться
у великій салі Муз. Інст. ім. Лисенка
дітяча вистава

„КІТ В ЧОБІТКАХ“

(переклад з німецького)
під проводом Вп. Пані Марії Свірської.
Початок точно о год. 6. веч.
1946 1-2

До Всч. греко-кат. парохіяльних Урядів львівського повіту!

Українське гуманітарне Т-во „Львівська філія Українського Краєвого Т-ва охорони дітей і опіки над молодіжю“ удержує у Львові і Клепарові поралню матерей, стацію кремінної лямпи у Львові, веде безплатну бібліотеку для дітей, опікується найбіднійшими дітьми, приділює їм помозі підмоги в одіжню і харчах, видає книжки з области діточої гигієни і т. п. На ведення цих інституцій потребує Т-во фондів. Тому уладжує в днях 1—8 червня включно „Тиждень Української Дитини“ в дохід найбіднійшої дітвори і просить ввічливо Всч. ОО. занятися збіркою на дохід „Української Дитини“ по церквах в днях 1, 5 і 8. червня ц. р.

Проситься також виголосити проповідь на тему любви дітей і опіки над ними.

Збірки просимо присилати на вкладкову книжочку „Дністра“ ч. 11.600.

Львівська Філія Українського Краєвого Т-ва охорони дітей і опіки над молодіжю:
ЗА ВИДІЛ:
о. Ю. Дзерович, голова. *Р. Мармаш*, секретар

Відозви й комунікати.

Поклик.

Товариство учителів вищих шкіл „Учительська Громада“ у Львові приступає до видання учительського календаря на 1925. р. враз зі шематизмом всіх Українців-учителів, що працюють в середніх школах (гімназіях, промислових і торговельних школах) тай учительських семінаріях під польською владою, як також емеритів. Зайвим річ доказувати, що такий спис має свою загально-громадянську вагу, бо з нього довідаємося, яку чисельну силу представляє учительство середніх шкіл і кілько наших учителів кинено на захід для праці над чужою молодію. Заразом необхідно помістити у шематизмі спис наших середніх шкіл та учительських семінарій, державних і приватних. Тому звертаємося з проханням до дирекцій наших середніх шкіл та учительських семінарій, а з окрема до дирекцій українських гімназій на Волині, щоби були ласкаві прислати нам списи учителів, зайнятих в тих школах, враз з поданням дати уродження, іспиту, літ служби та фахових предметів. Одночасно просимо Товариш-вчителів, розсипаних по польських та російських школах, подати інформації про себе та про своїх знайомих учителів. Вкінці просимо подати нам списи Українців-учителів середніх шкіл тай учительських семінарій, що померли або полягли на полі слави в часі від 1914—1924 р. враз з близчими датами про них. Всякі інформації слід слати як найскорше на адресу: дир. С. Громницький, Львів, Ринок, ч. 10, або д-р Р. Цегельський, Львів, Здоровє, ч. 9. — За Головний Виділ „Учительської Громади“: *С. Громницький*, голова, *д-р Р. Цегельський*, секретар.

Зі спорту.

Буй-Тур — Україна 1 : 5 (1 : 1).

Вислід цих третіх з черги змагань за мистецтво несподіваний, бо трудно було передвидіти таку високочисельну побіду України, яка так недавно програла 4 : 0 в товариських змаганнях з Буй-Туром.

Гра на загал гостра і завзята, місцями брутальна, так, що доходить до частих непорозумінь і треба було незвичайного такту зі сторони судді, щоби ці змагання довести до порядку до кінця.

Гра начинається о год. 4·45. В першій половині гра отверта; переваги жадної з двох дружин не видко. В 5 хв. стріляє правий лучник (Кінер) першого goal-я для України, а зараз же в 8 хв. вирівнує Буй-Тур. Ситуація така задержується до перерви. В другій половині видко вже легку перевагу України, котра грає з великою амбіцією. Темпо збільшується; в 5 хв. здобуває для України середина нападу (Мурський), другі, а в 18 хв. Кінер треті ворота. Серед грачів Буй-Тура зауважується зденервування, яке збільшується по виключенню з гри Косача за faul на Мурському. Від тої хвилини перевага України здеклярована, а вислідом її ще два goal-і, в 34 хв. через Мурського, а в 43 хв. через Кінера.

В Україні станули на висоті завдання: Мурський, Кінер, Конашевич, Терлецький, Бізанц, а решта грачів відповідно достроювалася; оборона працювала з посвятою. В Буй-Турі дуже добра оборона і середина нападу козло, а взагалі склад цієї дружини вказує, що з бігом часу може вона стати одною з перших українських дружин. Рогів 5 : 0 в користь України. Судіював добре п. Лукашевич. Глядачів до 500. *Р-ч.*

ЛИСТУВАННЯ.

Хто знав би що про п-ню **Клементину Рудакевич**, жену по бл. п. о. Петрі Рудакевич, має перебувати в околиці Золочева, проситься дати звістку до Адміністрації „Діла“ під „Американець“.
1942 2—3

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Прилюдні вправи при музиці і фестин Сокола-Батька, неділя 1. червня 1924 р. 1948 1—3

Комітет допомоги політичним вязням складає отсим щиру подяку „Обєднанню українських Товариств“ в Філядельфії за жертву 200 дол. і п. М. Гинчарови в Монтреал за жертву 26 кан. дол.

Дрібні оголошення.

ПРИЙМУ зараз нотаріяльного депендента, рутинованого солїцитатора. Зголошення з поданням услівій до Фрідмана, нотаря в Солотвині. 1947 1-3

МОЛОДИЙ, безженний іспитований дяк з добрим теноровим голосом, пошукує посади. Зголошення до адміністрації дня „Дяка“. 1944 1-1

ХЛОПЦЯ на практику механіка прийме зараз Юліян Ломага, Львів, Сенкевича 8, майстерня направи машин. 1953 1-3

ТРИ морґи поля і пів морґа сіножати в Ліщках мурованих при гостинці 5 км. від Львова продає уряд парохіяльний в Сорках п. Знесіння. 1949 1—2

ДО ВІДДАНЯ є будова помешкання і будинків господарських. Зголошення листовно до Уряду парохіяльного в Сороках п. Знесіння. 1949 1—1

ПРАДАЙТЕ зараз наших цінників на **коси і серпи.** Крайовий Союз господарських Спілок „Сільський Господар“, Львів, вул. Зіморовича ч. 20. 1054 1—5

Приєднайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лїнарсько-дентичне заведення
д-ра Шимона Раполорта і Якова Насса.
ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 1916 7—10

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Подається до відома всім ПТ. Читальням суд. повіта Сокаль, що дня 29/V. п. р. о год. 12. в полудне відбудуться в салі Народної Торговлі, Загальні річні Збори філії Тов-а „Просвіта“, получені з просвітною анкетою, на котрій буває виголошені два референти на просвітні теми — головою Матірного Тов-а „Просвіта“ у Львові проф. М. Галущинським і відпоручником „Рідної Школи“ проф. Миколаєвичем. Порядок нарад: 1) Отворення Зборів, 2) Звіт загально-організаційний, люстраційний і касовий, 3) Уділення абсолюторії уступаючому виділові і вибір нового виділу, 4) Внески і інтерпеляції, 5) Реферат просвітний, 6) Реферат Рідної Школи.

Оцінюючи труд референтів і покористування їхніми радами і поміченнями, просимо, в сій анкеті, котра здається буде послідною перед жнивами, взяти як найчисленнійшу участь. ПТ. Читальні подбають, щоби з їх громади було як найбільше учасників а незалежно від сего всі ПТ. Читальні як і Кооперативи делєгують на сю анкету по двох відпоручників.

За виділ Філії Тов-а „Просвіта“:
Д-р О. Ріпецький в. р. голова. *Хрущ в. р.* за секретаря.

ЗАГАЛЬНІ ЧЕРГОВІ ЗБОРИ

членів філії тов-а „Просвіта“
в НАДВІРНІ

відбудуться в неділю дня 1. червня 1924, о год. 2. пополудни в помешканню місцевої читальні „Просвіти“.

За Виділ тов-а філія тов-а „Просвіта“:
Іван Луців, голова. *Д-р Срібний*, за секретаря.
1945 1—3

Подяка.

Всім, що зволили ласкаво взяти участь в похоронах бл. п. Василька Купчинського а особливо Впр. о. Туркевичеві, о. др. Костельникові, о. Садовському та о. Рудовичеві, Вп. др. Ст. Федакові та преславному похоронному хорові під управою др. В. Неділки — а окремо Вп. др. Курівцеві і др. Барвінському за безкорисну лікарську опіку — сердечно дякуємо.

Львів, 26. травня 1924.

Іванна і *Тадей Купчинські*, родичі, *Софія* і *Ірина*, сестри. 1951 1—1

Подяка.

Всевишньому подобалося покликати до себе мою дорогу жону Леонтину з Кулачківських. В часі недуги, що тревала 15 тижнів, лічив її майже безінтересовно д-р Трешневський, відвідували її щоденно об. Паня Кучабські і учит. Шутерівна. В часі похорону обняв провід о. декан Еліящевський з Зашкова, також прибули оо. Романовський з Дмитра, Стернюк з Пустомит, Стрільбицький з Сорік і кс. кан. Блядовські з Щирця, а о. сов. Баричко місцевий парох відправив парастас при помершій дома. В поході похоронній взяли участь: церковне брацтво з прапором Віблим, церк. півець Кушнір і хор зложений з учителів з диригентом Сенютою, молодіж шкіл з Щирця і Ланів з своїми учительками, поважне число учительства з околиці, інтеліґенції місцевої, міщан і селян. Всім вищеназваним особам складаю сердечну подяку. — Хай Всевишній надгородить їх труди.

Щирець, дня 23. травня 1924.
Кирило Малицький, управитель школи.

Ширіть наш часопис!

Позір! Бобреччина! Ходорівщина! Позір!

Справоздавчі віча посла С. під. Гірського відбудуться 28. ц. м. в Бібрці в салі Кред. Товариства, а в Ходорові 29. ц. м. в Народнім Домі кожного дня о 11. год. перед пол. Проситься о численну участь. — *Комітет.*
2—2

МУЗИЧНІ НОВОСТИ.

В. Безкоровайний: 1) І знов страшні чутки — сольоспів (бас) з фортеп. 2) Заколисна пісня — на фортепян. 3) О люба Вкраїно — муж. хор. 4) А у нашої сусіди — на фортепян. 5) Пісня Січових Стрільців — міш. хор з фортепяном.

Небувати можна в українських книгарнях, у Сайфарта і в „Торбані“ у Львові. 1924 3—3

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ!

Першорядне взуття, солідне й елегантне
НА ДОГІДНІ СПЛАТИ
ГАБЕР ШТАИФ і С-ка
ЛЬВІВ, РИНОК 19.

Всіх П. Т. Гостей, що вже купували в нас просимо ласкаво о поручення нас своїм знайомим. 1925 3—10

КОНКУРС

Старшина Кружка УПТ. в Станиславові за згодою Головної Управи УПТ. у Львові розписує отсим конкурс на посади учительок (учителів) при дівочій гімназії УПТ, з правами прилюдних шкіл в Станиславові а саме: 1) математики-природи, 2) фільольогії (латинська мова як головний та українська мова як побічний предмет навчання). Першенство мають кваліфікозані вчительки. Вимагається повної кваліфікації (іспит, або абсолюторія з конечним долученням кольоків. свідоцтв з відносних предметів. — Подання зі залучниками належить вносити до Дирекції прив. дів. гімн. УПТ. з правом прилюд. у Станиславові вул. Милова ч. 80 — до дня 20. червня 1924.
За Старшину Кружка УПТ.
Н. Данищ, голова. *Д-р К. Кисілевський*, секретар. 1906 6-6

БЛЯХУ: цинкову, поцинковану, залізну (чорну) білу англійську і англійську цину, як також білу цинкову, оловяну ґлейту і сірчаний квас стало на складі та продає
ГУРТОМ і ДЕТАЙЛЬНО
ПО КОНКУРЕНЦІЙНИХ ЦІНАХ
ГУРТІВНЯ БЛЯХИ, ЛЬВІВ, СВ. АННИ 1.
Тел. 1018. 1901 4—10 Тел. 1018.
Купуємо цинкові відпадки кождої кількости.

КІНОТЕАТРИ
КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА
висвітлюють від нині і в слідуючі дні великий твір на 6 дій п. з.
„ВИР ШАЛУ“ (Коли жінка віддала свою душу).
В головній ролі Lucy Dorrain славна корифейка фільмової штуки.

За Редакцію відповідає Пл. Кушлик. З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10

Ч. 117 (10 210). Львів, четвер 29. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 мілл., Німеччині 13 мілл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.корон. Румунія 150 лей. Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

„Всі ми націоналісти!"

В своїм недавнім експозе мін. Замойскі згадав і про т. зв. національні меншости. А саме в тому розумінні, що він не буде освітлювати цього питання з точки погляду польської закордонної політики, бо... цією справою займається Рада міністрів. І хоч як відмахувався від неприємної теми мін. Замойскі, то все таки це питання в деякій мірі зринуло в дальшій дискусії.

Особливо оригінально поставився до нього один з пепеесівських лідерів, М. Недзялковскі, - охрещений „спеціялістом" в українських справах. Отже цей „спеціяліст" винайшов новий спосіб розвязки національного питання в сучасній Польщі. Протиставлячись конспіративности прем. Грабского в справі „кресів", протестуючи проти однобічности цеї урядової конспірації і виключення представників непольських народів від участи в нарадах, він вірить в можливість порозуміння.

„Польський соціялізм — говорив він — не може прийняти цілости постулятів українського чи білоруського націоналізму".

Та вже початок цеї облудливої пепеесівської тиради перебив пос. П. Васильчук окликом: „Всі Українці є націоналістами!"

„Ох ні — продовжує пос. Недз. в імени польського соціялізму — на щастя, ні! В українськім і білоруськім громадянстві є теж напрямки демократичні, а ей соціялістичні. З ними прийдемо до порозуміння ми — польський соціяліялізм — наперекір націоналізмові меншости!"

Що це значить? Про які то українські демократичні й соціялістичні напрямки, протилежні націоналізмові, мріє пепеесівський вожака?

Очевидно, польський соціялізм, себто польський соціял-патріотизм голубить єхидну думку про поворот до тих блаженних і з української точки зовсім безславних часів, коли то український соціялізм (М. Ганкевич і Д. Донцов) співали зворушливі пеани над могилою quasi-революційної Польщі; коли український соціялізм творив польську державницьку ідеольогію (М. Ганкевич); коли керманичі українського соціялістичного руху (М. Ганкевич і С. Вітик) сповняли ролю прихвостнів у польських соціял-патріотів; коли вони готові були все посвятити на вівтарі польської справи в некористь української; коли українські робітники, ведені своїми керманичами, були тільки святочною декорацією і плідним погноєм для величі польського соціялізму, для його хижацьких апетитів.

Мріючи про поворот до тих блаженних часів, пос. Недзялковскі голубить думку про створення якоїсь quasi-соціялістичної, польонофільської „ячейки", з якою можнаб „порозумітися". На буденній мові це значить покликати до життя якийсь гурток, що у польського соціялізму сповняв би те саме нікчемне завдання, яке у польської реакції (ендеків і хадеків) сповнює кс. Ільків зі своїми ступайками. Та даремні зусилля. Ця мрія останеться тільки мрією. Минулого не вернути. Навіть найбільш прихильно настроєні чи колишньою пепеесівською фразеольогією і романтикою обмануті українські соціялістичні діячі є сьогодня або в зовсім протилежних таборах (Вітик, Донцов), або зійшли з арени без оплесків і лаврів.

„Всі Українці є націоналістами!" — заявив пос. П. Васильчук, український соціяльний демократ дещо празової закраски — і цим окликом зразу перегородив мрійливу тираду пепеесівського вожаки, що є в пошуканні за „соціялістичною" Ільківщиною. Цим окликом пос. Васильчук, найкраще й найвірнійше змалював дійсний стан. „Всі Українці є націоналістами! — всі без вийнятку, від найправійшого клерикала до найлівійшого комуніста. Всі ми віримо в свою велику націю; всі змагаємо до того, щоби здійснити всі постуляти новітньої нації, щоби побачити її „у народів вольних колі". Український націоналізм є найблагороднійшого покрою. Український націоналізм ніколи не посягав на чуже добро, ніколи не виставляв кличів, які суперечилиб благородним змаганням кожної нації, які розходились бп з кличами демократизму, а навіть соціялізму. І тому український націоналізм так різко виріжнюється від польського націоналізму, себ-то реакційного, ексклюзивного шовінізму, — і від польського соціялізму, себ-то тупого й пажерливого імперіялізму. Український націоналізм є синонімом найвищих кличів демократизму і гуманности, синонімом повного політичного, культурного й економічного відродження української нації, — тоді як польський націоналізм і соціял патріотизм є синонімом насилля над українським і білоруським народом, синонімом політичного поневолення, економічного визиску, культурної пострації.

Пос. Недзялковскі з повним правом протиставить українському націоналізмові знікчемнілий польський демократизм і соціялізм. Нехай шукає серед Українців однородних з собою демократів і соціялістів, з якими міг би „порозуміватися". Якщо знайде, то тільки нікчемні форнальські креатури, викинені поза рямки українського життя, висортовані з моральних низин нації. Одначе і в це сумніваємося. А український націоналізм стоїть на такій моральній висоті, що не в силі його понизити метушлива пепеесівська братія зі закамарків всяких дефензив.

Всі ми націоналісти! — і гордимося тим.

Ф. Ф.

На двох бігунах.

III. Польський реклямовий „демократизм" і дійсність.

Прикладаючи наші міркування з двох попередніх статей до сучасного положення в Польщі, ми перш за все мусимо підкреслити, що тут приходиться окремо розглядати парляментаризм із його демократією а окремо політичне життя поза парляментом. Робити це треба тому, бо варшавського сойму не можна вважати відбиткою політичного життя всієї держави. Далі окремо треба розглядати також т. зв. „креси" з польською політикою на них і до них.

Зі становища кожного Поляка польський сойм є демократичний не лише формально але й фактично. За вийнятком зникаючого числа комуністів цілий він демократичний. Бож поза комуністами в ньому немає ні одної партії, що не вважала би себе демократичною.

На ділі — це брехня. З того здають собі докладно справу й деякі Поляки. Пепесівець Т. Голуфко написав у варшавському „Роботніку" (ч. 137) виразно: „Польська держава спирається сьогодня на брехні". Польський сойм, хоч і вибраний на цілком демократичних принціпах, є у своїй більшости реакційним. У польському соймі немає направду ніякої лівиці в европейському розумінню. Польський сойм складається з всесильної правиці та центру. Лівиця необсаджена, бо той завязок лівиці який там є, хіба не повинен входити тепер в рахубу. Та це не перешкоджує скріпленого становища лівиці у слідуючому соймі. Зате є в польському соймі те, чого нема може в инших европейських парляментах а то досить поважна опозиція і до правиці і до центра в особах національних меншостей. Соймова політика тої опозиції є відбиткою політичних взаємин Польщі до тих меншостей поза парляментом. Національні меншости польська політика ігнорує, гнете їх та нищить а меншости ту політику в межах можливости підривають. Так само представляється справа і на европейській арені. Представництва меншостей за слабі, щоби сойм зривати але досить сильні, щоби всю соймову політику правиці та центру підривати.

За вийнятком крайної лівиці (якої майже нема) і соймовий центр і соймова правиця переняті одною ідеєю у відношенню до т. зв. національних меншостей. Всі вони хочуть їх нищити. Ріжниця лише в тому, що правиця хоче їх фізіольогічно стравити а центр державно засімілювати. Та ріжниця виходить лише у словесному двобоєві, у способі вислову а на ділі одні й другі прямують до тої самої мети. Одні другим помагають. Польська реакція терпить на хоробу анормального шовінізму і нетерпимости. Типові представники польського соймового центру польські соціялісти з „ППС" терплять на ту саму хоробу, але вони не є такими хоробливо щирими як польська реакція. Вони, вважаючи себе сторожами польського демократизму, розуміють, цю свою місію так, що їздять по Европі та виправдують польську реакцію і доказують правильність реакційної політики. Це одначе вадливає на Европу так, що вона протестує проти польського білого террору а на ділі мабуть проти виправдування його польськими сторожами демократизму.

Але все має свої границі. Істнують також границі для тої пепесівської облуди так само як для облуди „Визволеня" Туґута. Доказом облуди цього останнього може бути обставина, що в часі останніх виборів до сойму воно з своїх нерозбірчивих засобах для позискання українських і білоруських голосів на т. зв. східних „кресах" дійшло до негації польської державности на тих „кресах". І все це робилося для того, щоби при помочі українських та білоруських голосів вести потім на соймовій арені політику нищення своїх же виборців. До такої перфідії не посунулася навіть польська найчорнійша реакція. І ось саме після протесту найсвітлійших умів Европи проти польського режиму послідувала хвиля викидів совісти, саме у пепеесівців. Визволенці дали виправдують польську реакцію, Пепеесівці сповідаються на те, щоби по сповіди знов грішити. Цитований Голуфко пише на тому самому місці: „Світ йде вперед — а ми тішимося, що ми є реконвалесцентами по важкій операції. Але по операції наше становище не поправляється, бо попадаємо в щораз то нові недуги. „На чорта завсіди хорується?" — питає знеохочена нова Европа. І щораз більше закріплюється пересвідчення, що всі наші хороби мають своє джерело в нашому надмірному націоналізмові та реакційности... В справі національних меншостей приняли ми цілий ряд міжнародніх зобовязань, які сьогодня цинічно ігноруємо... Проводимо в життя той самий метод фальшу і невиконування міжнародніх зобовязань, які проводила царська Росія з тою ріжницею, що могутньої Росії не можна було змусити до виконування, але зате погорджував нею цілий культурний світ, зате нас змусять і будуть ще більше погорджувати, видячи, що лише під загрозою нагайки сплачуємо виставлені політичні векслі".

Всупереч твердженню Голуфка, що світ йде вперед, польська реакція твердить, що світ йде назад і хвалить пепеесівців за їхню щи-

---

Пр. 516/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" ч. 110 з дня 21. травня 1924 в артикулі під заголовком: 1) „З польських справ" а) вірші 27 і 28 на стор. 3, шпальта 1 між словами „відповідь" а „міністер", б) уступ між словами „розпоряджень" а „премієр", 2) „Багато галасу знечевя" а) речення на стор. 3, шпальта 3 між словами „комісії" а „вирішує долю", б) уступ між словами „европейські імена" а „впімково", 3) „Свято культури" уступ між словами „йому привіти" а „національного музею" містить в собі єство ад 1) провини з § 300 зак. кар., ад 2) злочину з § 65 а) зак. кар., ад 3) провини з § 29? з. к. узнав доконану в дни 20. травня 1924. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні в найближім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за перестуїство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 21. травня 1924.

(Підпис нечиткий.)

рість, Тугута за його лист до Пенлеве, тому, бож хтось мусить бути з Польщі і такий, що до таких експериментів служить. Публична сповідь та публичний крик є криком а робота є роботою.

Все повище відносилося би до парляментаризму з його демократизмом. Але ми повинні ствердити, що той польський парляментаризм є цілковито нероботоздатний, цілковито безплодний, не зважаючи на те, що він такий сірий, що склад польського (в буквальному розумінню) сойму такий майже однородний. А щож було би з тим парляментаризмом тоді, коли би в ньому була сильною правдива лівиця? А через те не диво, що в Польщі в сойм ніхто не вірить так само, як і в польську конституцію. Постанови сойму так само легко обходиться, як постанови польської конституції. В Польщі „демократичний сойм" і „демократична конституція" а зовсім реакційний весь державний апарат. То значить, що в ньому стількиж було демократизму, що в соймі та конституції. В Польщі від 1922 р. вже другий раз править позапарляментарний уряд! І дивно! Не зважаючи на це, що він позапарляментарний — політика його наскрізь реакційна а не ділова. Вибори переводив позапарляментарний кабінет а тепер переводить такийже і санацію фінансів. Санація кризи еволюціонує в напрямі цілковитого краху. І ще одна риска того польського парляментаризму: той самий сойм, що не може провести ні одної реформи, ні одного важнійшого закону, все таки в силі ухвалити окремі уповноваження діловому кабінетові для дуже далекосяглої ваги справ і то кабінетові реакційному.

Ось і причини, чому в парляментаризмі польська суспільність розчарувалася. В нього ніякий польський патріот не вірить і тому в результаті являються такі позапарляментарні чисто ділові організації як конспіративне „поготове патріотуф польских", в якому орали участь чавіть деякі визначні польські державні мужі правиці, такі явища як склади зброї у краківського вшехпольського адвоката Абламовіча і т. д. Польська реакція отже хоче зробити „замах" на теперішній парляментаризм та проголосити диктатуру правиці, що вона робить нібито по зразкам Муссоліні.

Але й другий бігун польської політичної бусолі не менше вразливий на хоробу специфічного польського парляментаризму. Комуністична робітнича партія Польщі (так вона на правду називається) взагалі не визнає парляментаризму як всяка комуністична партія. Її ряди застрашаючо зростають. Недавно минулі краківські події, в яких вся ініціятива була в руках комуністів, свідчать про це наглядно. Розвал польського парляментаризму, розчарування в ньому має, бо він їхніх потреб не в силі задовольнити — все це могутня струя на млин комуністів. Та найбільшою підвалиною росту та сили комуністів, це теперішня санація з її руїною села і міста а також їхня національна політика. Нею вони позискують собі симпатії кресів. Вистарчить пригадати демонстративну декларацію комуніста Круліковского і Гроссерової на останньому голосному комуністичному („святоюрському") процесі у Львові. Круліковскі нині є послом до Варшавського Сойму. Комуністи підготовляють рівнож диктатуру, але пролєтаріяту, а це дещо відмінне від диктатури реакції.

Коли взяти на увагу всі так звані національні меншости, а на ділі територіяльно-національні більшости, то вони, навчені досвідом, можуть ставитися лише негативно до всякого польського парляментаризму та демократизму. Спроби реалізації обох диктатур як правої так лівої можуть їм вийти лише на користь а ніяк на шкоду. Польща держиться штучно і держиться виключно зовнішним миром та відносно слабкім внутрішним спокоєм. Нарушення одного чи другого мусить мати далекосягле значіння для польських окраїн і що найменше немиле розчарування для теперішнього польського „шовінізмус мілітанс".

В. Мудрий.

Вписуйтеся в члени „Рідної школи" (членська вкладка цеп'ер 1 золотий на рік). Рівночасно в грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Релігійна війна.

Новий напад на православну церкву.

Дня 25 травня ц. р. Поляки хотіли висвятити на костел православну церкву в селі Убордовичах на Грубешівщині. Українське населення завзято боронило свою церкву. Полилася кров. 6 до 60 чоловік ранених. Поляки — пожарна дружина на чолі з війтом і 3 ксьондзами — мусіли втікати, залишивши на полю бійки бочку з смердючою водою, ксьондзівські ризи і винесний образ. Ксьондзи втікали на т. зв. розворах, бо вози поперевертались. Вночі прибув грубешівський староста з поліцією і запечатав церкву.

Дрібні вістки.

Асквіт, лідер англійських лібералів, має зголосити свою димісію як голова партії. На його місце вступив би Льойд Джордж.

Між Макдонельдом та Поанкаре велось, як відомо, листування у ріжних політичних справах. На бажання Макдонельда всі ті листи будуть одночасно оголошені в паризькій і лондонській пресі.

Еррio дістав з ріжних впливових кол і від багатьох чільних діячів Англії і Зєдинених Держав телєграми й листи з привітом з нагоди побіди при виборах та заохотою до енергійного переводжування своєї ідеольогії на становищі премера Франції.

Упадок франц. франка вже після виборів Еррio пояснює виключно маневрами великої реакційної фінансіери; довіря закордону до нового франц. курсу є багато більшим ніж було до політики Поанкаре.

Участь французьких соціялістів у кибінеті Еррio ще не є запевненою. Окружні зїзди соціялістів виказують ріжниці поглядів у самій їх партії: одні є за активною участю в уряді, инші проти. За те всі соціялісти всіх відтінків домагаються негайної димісії Мільрана.

Товариство французько-російської приязни повстало в Парижі. Основниками товариства є визначні французькі вчені і політики як: де Монзі, Дебієр, Ренольт, Ростан, Еррio, Пенлеве, Годар, Далядіє, Муте, Віолет, Бонкур, Жід, Ренард, Піерон, Бертельо і инші. Метою товариства є визнання Франції СРСР, відновлення давної приязни і давних взаємин, студії над новою Росією і пропаганда правдивих відомостей про неї, економічне зближення і політичне, орґанізування прогульок до СРСР, видавання книжок, брошур, улаштовування відчитів, навчання російської мови і т. д. Товариство поділилося на відповідні секції.

Вязничний режім.

Відгомін подій у Галичині.

Філядельфійській „The Evening Bulletin", з дн. 16. квітня ц. р. помістив довшу статтю, присвячену політичному положенню Українців та инших народів під польською владою. У цій статті головну увагу звертають на невинні політичні арешти між українським громадянством і вязничний режім у Польщі. Як жахливий приклад цих відносин наводять подію з таємною смертю О. Бессарабової.

Зі згаданої статті дізнаємося, що наші американські земляки внесли на руки державного секретаря Гюза меморіял про зловживання польського уряду супроти українського населення у Галичині. У цьому меморіялі наші американські земляки наводять цілу низку фактів, які вказують на ненормальні умовини, витворені рішеннями Мирової Конференції та Ради Амбасадорів. Американський часопис уважає цього рода домагання характеристичним доказом, що довіря до женевської Ліги Націй з боку поневолених націй не виправдалось і що ці нації звертаються зі своїми надіями до Америки, яка повинна силою своїх впливів причинитись до наладнання справедливих відносин у повоєнній Европі.

Зі згаданої статті дізнаємось ще й про те, що на тему останіх масових політичних арештувань у Польщі, здебільша Українців, впливовий англійський денник „Менчестер Гардіян" помістив вступну статтю.

Безженне духовенство

Відповідь шан. д-р Кормошеві.

„...Я звернув увагу на непрактичність виїзду до Аргентини, знаючи трохи не одчайне економічне становище наших там переселенців"...

„...Одначе до приїзду до Бразилії нікого не намовляю. А вже ніяк не можу дорадчувати жадному інтелігентові його особистого щастя ради". (З допису П. Карманського п. з. „Бразилія", „Діло" з 1924, ч. 85 і 86.)

Не зважаючи на це трохи неодчайне становище наших переселенців у пол. Америці, виїхало до них ще у 1911 р. 4-ох молодих, безженних священиків станиславівської дієцезії. Виїхали і зайняли станицю

Білорусь і Волинь.

(Konstanty Srokowski: Sprawa narodowościowa na kresach wschodnich, Kraków 1924.) 2)

(Продовження.)

Суспільна структура.

Висліди вересневого спису що до суспільної структури і господарського становища населення ще не є відомі. Одначе на основі давнійших даних слід прийняти, що білоруське населення складається у 80 процент з селян, в 10 процент з дрібних торговців і ремісників, у 8 проц. з міської домашньої служби і у 2 проц. з інтелігенції.

Економічне становище білоруського селянства є лихе. В його посіданні є около 35 проц. управної рілі і около 10 проц. лісів, лугів і пасовищ.

Білоруське купецтво й ремісниче населення стоїть на найнизчому ступні крамарювання і дрібного ремесла. Білоруська інтелігенція, головно православне духовенство є теж в нужденному економічному становищі. Світської інтелігенції, лікарів, правників, інжинірів і т. и. Білорусини мають дуже мало.

Освіта і свідомість.

Білоруський народ стоїть іще на досить низькому ступні освіти. Число неграмотних перевисшує 50 процент. Освітний рух ще не розвинувся як слід. Консумція книжок і преси розмірно мала. Освітна роля православної церкви і католицького костьола та духовенства досі невеличка.

Одначе свідомість білоруського народу соціяльно-клясова, релігійна і національна досить велика. Білоруський народ здобув великий досвід в часі світової війни і революції. Особливо зберігся спомин про зразкову німецьку адміністрацію.

Російська революція теж лишила глибокі сліди в психіці білоруського селянина. Більш абстрактні гасла, національні і демократичні звичайно пройшли мимо. Засе глибші сліди лишила соціяльна революція. Білоруський селянин бачив, як в часі революції валилася влада, тому й польська влада так дуже йому не імпонує. Гасла аґрарного большевизму в розумінні вивласнення панів глибоко запали в душу білоруського селянина. Очевидно, що всяка антирадянська пропаганда не находить відгомону в білоруськім селі. В білоруських селах перебуває багато моряків з революційно настроєної кронштадської фльоти, яких вплив не є без значіння. Російський режім виховав спеціяльний селянський тип, що визначається второпністю, хитрістю і одночасно товариською огладою. Головним чином є це бувші війти (солтиси) і волосні старшини, сьогодня — усунені від влади і ворожо настроєні до Польщі. Пошана для царського ладу впала, але селяне радо згадують земства і вичислюють, що вони робили для шкільництва, шпитальництва і поліпшення комунікації і т. и. Очевидно, що порівнання з теперішнім станом виходить дуже на некористь польської влади.

Позитивної національної свідомости білоруський народ не має багато. Є це в першу чергу свідомість окремішности від инших народів, а головно від Поляків.

Білоруська інтелігенція.

Білоруська інтелігенція є ще дуже слаба. Переважає „півінтелігенція". Свідомої білоруської інтелігенції перед війною було не багато (кількасот осіб). Решта здекларувалася під національним оглядом в часі революції, а головно в останніх роках під польською владою. Поруч тих, що ідейно пристали до білоруськости, є ще й такі, якими кермував опортунізм або нехіть до Польщі. До цих останніх належить багато Росіян.

Білоруська інтелігенція ділиться на духовну і світську. На першу складається духовенство католицьке і православне. Серед католицького духовенства тільки около 20 парохів є активними білоруськими діячами. Але це тільки початок зростаючого руху. Не краще було до недавна й серед православного духовенства. Та в останніх часах (від виборів до сойму і сенату) помічається сильний білоруський прозелітизм серед православного дрховенства, що пояснюється мотивами ідеальними і реалістичними. Серед білоруської інтелігенції взагалі сильно розвинене почуття матеріяльної кривди. Найменше 95 процент тієї інтелігенції приписує своє лихе й нужденне матеріяльне положення польській державі та її спеціяльній політиці.

Світська інтелігенція складається головно з народніх учителів і низших урядовців з царських часів. Одначе всіх цих людей польська польонізаційна політика позбавила заробітку. Прогнані з посад, доведені до крайної нужди, ці люде рятуються, як можуть. Головно займаються дрібною торговлею, а найчастійше вертають на село, де мужичіють, та одночасно обурені й огірчені впливають на село в дусі ненависти до системи, що їх довела до безвихідного положення. Автор приводить факт, що в одній поліській закутині стрінув був. начальника стації, голову повітового земства й старосту катедрального собору, який там має маленьку крамничку, одначе не може ніяким чином заробити на прожиток. Живе з ріднею в найбільшій нужді (живучи борщем і картоплями без омасти), а його зять, правник, слідчий суддя, прогнаний польським урядом зі свого становища, в літі є перевізником на Пині, а зимою наклеює етикети на пляшки в якійсь жидівській горівчаній крамниці — і з того удержує себе й рідню. Таких прикладів можна би навести без кінця, а все це свідчить про приспішену фабрикацію невдоволених, огірчених і обурених.

(Продовження буде).

саме у розгарі релігійної боротьби серед наших переселенців: у Бразилії незалежної церкви з католицькою, в Аргентині православного світогляду з католицьким, заключуваного великою підмогою петербурського Синоду. Хто глядить на життя способом ш. д-ра Кормоша, назве тих безженних ненормальними. Бо справді зірвати з виглядами на добрі посади, на можливі відзначення, а пуститися у невідому путь, у якій прожиття одного дня незапевнене — чи це не є ненормальність?

Але хто безпристрасно обійме економічне становище наших переселенців і ще більше розпучливе положення духове, хто перегляне невпинні представлення Впр. ОО. Василіян до своїх настоятелів і еп. Ординаріятів: негайно вислати кого туди; хто перечитає розпучливі письма наших переселенців, починаючи від 1892 р., у яких замальована їх пустинна, жахлива, духова самота і безрадність у гарячім підсонню, серед чужої раси, незрозумілої мови і горяче прохання: „Бога ради не лишайте нас"; і зацікавиться обставиною, що 2500 нашого жонатого духовенства не вислало туди ні одного свойого представника; хто хоч поверховно приглянеться на кольонії праці священика, у якім зосередковується ціліть життя кольонії, як релігійне так і народне з дрібними його деталями — праці у невигодах, без даху над головою, або на борзі у збитій колибі серед пралісу і хто має відвагу по суті називати річи, ніколи не наклеймить їх згірдною назвою: ненормальні, а їх вчинок набере иншої вартости.

Стаття ш. автора вражає непідготованістю і демагогічною тенденцією. Здається, що автор промовляє на майдані до безкритичної юрби і невідклично засуджує: „велика частина безженного духовенства самолюбна, засклеплена в собі й мало патріотична". На основі яких даних ш. автор видає такий осуд? В ім'я правди, — не для слави, — годиться зазначити, що не незначна частина, а всі безженні стан. дієцезії оподаткували себе на станові і харитативні цілі. І коли инші стани оподатковано 1 проц., який хіба платять одиниці — безженні стан. дієцезії наложили на себе 5 проц. місячно від усього доходу. І без принукуючих відозв, від яких лице паленіє, всі дають, постійно кожного місяця жертвують. Без оповісток і подяк 5 проц. кожний зорганізовано складає, навіть ті, яким теперішня влада не виплачує плати.

Коли би ми безженні жертвували так на инші цілі, — ми і про ті не забуваємо,—то кожного з нас 75 величаноб членом основником, добродієм, чи як там. Без зарозумілости говорю, що 75 безженних священиків стан. дієцезії складає на вказані цілі місячно суму рівну, а часом вищу від тої, що її складає вся українська суспільність на УПТ.

А коли мірилом вартости кожного буде його жертвенність, сміло глядимо у будучину.

Тричі згадує ш. автор в статті про патріотизм безженних і тричі негативно. Не знаю, який патріотизм він визнає, чи той гомінкий, повоєнний, полиняний, чи поклоняється правдивому? На всякий випадок ш. автор повинен кожного з нас безженних обіймити і дружно стиснути. Бо, не згадуючи про труси, майже кожного з нас то конфіновано, то інтерновано, багатьох арештовано, тепер знов платять кари за українські метрики.

Нам присвічує тихий, істинний патріотизм і цей нас манить.

В подільському містечку Монастирисках біля церкви є спільна могила. У ній поховано двох мучеників з часів нашої визвольної війни: місцевого о. пароха Підляшецького і о. Адальберта Галібея, безженного священика стан. дієцезії. Оповідав мені наочний свідок Ст. Ф., Гуцул з над білого Черемоша: „Коли ми у протинаступі відбили Монастириска і зайшли на приходство, представився незабутий, жахливий вид: два тіла духовних спарені кипятком, лежали мертві. — Їх поховано біля церкви у спільній могилі. До тої могили линуть гадками безженні священики і з молитов тихому, обовязковому о. Адальбертові складають вінець вдячности, що своєю смертю виборов їм право горожанства у великій українській сімі. *о. Михайло Березюк.*

ОСТАННІ ВІСТИ.

Нова нота СРСР до Польщі.

„Роста" доносить: Союзний Радянський Уряд доручив дня 23. ц. м. польському послові в Москві Даровському нову ноту в справі невиконання Польщею постанов риського трактату у відношенню до Українців і Білорусинів. Нота зазначує, що наведені в попередній ноті Союзного Уряду факти нечуваних переслідувань мови, школи і релігії Українців та Білорусинів зовсім неопрокинено в польській ноті, що є доказом слушности тверджень Радянського Уряду. Твердження польського уряду, що виступ Союзного Радянського Уряду в обороні потоптаних прав національних меншостей в Польщі, забезпечених 7 арт. риського трактату є втручуванням у внутрішні справи Польщі, а тим самим суперечне з артикутом 5. тогож трактату є невірне, бо 7-ий арт. риського трактату дає Союзному урядові формальне право оборони прав національних меншостей. Союзний уряд з обуренням відкидає голословне твердження польського уряду, що на терені СРСР. горожане не мають громадянських свобод і свободи релігії. Таке твердження є явним втручуванням у у справи СРСР., а заява польського уряду, що на будуче лишить без відповіди домагання Радянського уряду з покликанням на 7-ий артикул риського трактату Союзний уряд розуміє в той спосіб, що на думку польського уряду не всі артикули риського трактату повинні бути виконані. Цю опінію польського уряду Союзний уряд приймає до відома.

Польська відповідь.

У відповіді на повищу ноту, мін. загр. справ Замойскі вислав послові С Р С Р. ноту, в якій застерігається проти невластивому інтерпретуванню правительством СРСР. заяви, яка міститься у ноті з 15. травня і проти недокладному інтерпретуванню 7. уст. риського договору, котрий забезпеку свобід признаних взаїмно нац. меншостям, робить незалежною від внутр. законодавства даної держави. Всі постанови риського договору обі сторони повинні льояльно і точно виконувати. Без дискусії відкине всі неоправдані претенсії і домагання, отже неоперті на тексті догорірних постанов, які вміряють до посторонніх цілей і не відповідають замірам риського договору.

Справа української політехніки.

У відповідь на інтерпеляцію посла С. Козицького і тов. в справі переслідування викладів українського Політехнічного Товариства, міністр внутр. справ переслав на руки маршалка сойму, письмо, яке м. и. пояснює, що ціллю повишого Т-ва є плекання і поширювання технічного знання. Тов. бажаючи уладити відчит для ширшої публики має повідомити про це поліцію. Отже поліційні органи викрили в 1923 р. кілька незголошених, нелегальних зборів української молоді, як виклади для слухачів тайної нелегальної української політехніки. Тому ці збори розвязано, а справу віддано карному судові. Поліція перестерігала Українське Техн. Тов. перед новими нарушеннями закона. З цієї хвилі не зроблено щодо діяльности Тов. ніяких некорисних спостережень. Тому мін. не найшов причини видавати що до цього які небудь розпорядки.

Чехословаччина за Литвою.

„Дайт. Альг. Цайтунг" подає з Ковна, що на тамошніх військових святах чеський представник Галіє виголосив промову і зложив вінець на могилі жовнірів, що полягли в боротьбі проти Польщі. Одночасно промовляв литовський посол в Празі стверджуючи, що відносини між Литвою і Чехословаччиною є незвичайно сердечні та що Чехословаччина ділом піддержить змагання Литовців в обсягу ненарушности їх території і незалежности.

Кріза німецького кабінету.

Президент Німеччини прийняв димісію кабінету, поручаючи йому ведення аґенд аж до часу утворення нового кабінету. Президент Німеччини прийняв президента парляменту Лєбе і провід. сторонництв. Предметом нарад було внутр.-політ. положення і справи утворення нового правительства. В колах нім. люд. партії запевняють, що през. поручить утворення кабінету провідникові нім. нац. Гергтові. Центровці і дем. хочуть поручити през. держави, щоби наново віддав місію утворення кабінету д-ві Марксові

Після французького протесту.

Комісія п. Туґута.

(*КНО*). Комісія для провірки відносин у польських вязницях заповіла на своїм засіданні, що відбулося 14. ц. м. у Варшаві, провірку львівських вязниць на день 23. ц. м. І дійсно: Комісія зложена з 7 членів, під проводом п. Туґута, прибула до Львова і переглянула вязниці на Яховича, Баторія і на Бригідках.

Дня 24. ц. м. відбувся рано перегляд вязниці на Баторія. Комісія оглянула всі келії і розпитувала загально всіх вязнів про відносини, а деяких політичних вязнів переслухувала окремо. Переслухування вязнів відбувалося в приявї президента Червінського і Гавеля, а також дивним дивом і тюремної управи, проти якої звертаються всі заміти і зажалення. В цілій тюрмі не було келії, в якій вязні не підносили би зажалень менше-більше такого змісту:

1) Управа вязниці щойно в останніх днях на вістку про провірку вязниць взялася горячково до порядків по келіях;

2) При переслуханнях на поліції поліційні урядовці вимушують потрібні їм зізнання всілякого рода побоями („балабухи");

3) Приміщення політичних вязнів з уголовними і сифілітиками;

4) Дозвіл на прохід лише раз в день і проти виразних вязничних приписів тільки на протяг тричверти години;

5) Заборона читання часописів і книжок.

Всі вязні домагалися усунення начальника вязниці Краса і наводили факти, які вказують на хоробливе збочення і ненормальний психічний стан цього урядовця.

З окрема піднесено заміти проти судейських властей головно за проволікання слідства. В деяких випадках слідство ведеться вже 2-ий рік.

Тому, що при переслухуванні вязнів був присутний і вязничний персонал, вязні побоюються, що після виїзду комісії персонал буде на них мститися.

Того самого дня попол. відбувся перегляд тюрми на Яховича і на Бригідках. На Яховича все було в порядку, бо заряд вязниці вже на 10 днів подбав про це, щоби не було ніяких „рестанцій".

В неділю дня 25. ц. м. комісія переглядала акти в справі бл. п. О. Бесарабової, а переслухувала лише поліціянтів. В звязку з тою справою оглядала кабінет пана Кайдана, в якім відбуваються „саньонові" переслухування. В кабінеті найдено крім правильного електричного проводу ще якийсь резервовий, якого ціли і призначення не могли достаточно і вичерпуючо пояснити ані пан Райнлендер ані инші поліційні достойники.

Новий закон про охорону льокаторів.

Додаткові оплати до чиншу.

Домовласники можуть побирати від льокаторів крім чиншу окремі слідуючі оплати, розложені на них пропорціонально до підставо[illegible]

Кооператива „Український Театр" у Львові.
Вівторок, 3. червня 1924.
Перемишль, сала Нар. Дому о 8. веч
КОНЦЕРТ
при ласкавій співучасти оперової співачки
Софії Федичівської
і пяніста
Тараса Шухевича
та хору Тов-а „Перемиський Боян".
Увесь дохід на кооперат ву „Український
1957 Театр" у Львові. 1—3

оплати від водопроводів і каналів, згляднo за достарчування води і чищення кльоаків; 2) за чищення головних коминів, за освітлення коритарів та клітки сходової і за вивіз сміття; 3) за винагороду сторожеві дому, в що одначе не враховується мешкання для сторожа. Додаткові оплати, вичислені під 2) і 3) обовязаний покривати виключно сам домовласник, коли чинш перейде 50 прц. підставового чиншу, а оплати, вичислені під 1), коли чинш осягне 75 прц. підставового чиншу. Власники фабричних будинків не мають права до яких небудь додаткових оплат, коли чинш осягне 75 прц. підставого чиншу; тоді будуть обовязані також оплачувати і премію асекураційну від огню.

Домовласники обовязані виставити й удержувати в сінях при воротах список льокаторів з означенням підставового чиншу, як і кождочасного чиншу з окремим виказом додаткових оплат.

В мешканнях з центральним огріванням мусять льокатори зложити 1. X. 50 прц., а 1. I. 25 прц. зачету на отоплення центральної печі, решту платять 1. V. на основі удокументованих рахунків.

Оплату за уживання вінди вирівнує льокатор квартально з долини на основі дійсних коштів.

Субльокаторі.

Льокатор, що в цілости, або частинно віднаймає другому предмет найму без комнатного уладження, може побирати від субльокатора тільки чинш що найвище о 30 прц. вищий від чиншу, який сам платить домовласникові від предмету піднайму без додаткових оплат. Льокатор може жадати від субльокатора за дане йому комнатне уладження винагороди, що не переходить 75 прц. чиншу, який льокатор платить домовласникові від предмету піднайму. Очевидно, льокатор може побирати від субльокатора окремі винагороди за дальші чинитьби, які йому дає (напр. уживання фортепяну, опалювання і освітлювання комнат, обслуга і т. д.). Тут закон не ставить ніякої границі.

Щодо оплат додаткових, які крім чиншу платить льокатор домовласникові то субльокатор є обовязаний до їх звороту льокаторові відповідно до квоти, яку льокатор платить домовласникові за предмет піднайму.

Заборона торгування мешканнями.

Закон заборонює і уважає за неважні умови, в котрих наймаючий платить дотеперішньому льокаторові готівкою, або щось прирікає за відступлення мешкання а також умови, що за посередництво при наймі мається платити винагороду, що переходить границю звичайної винагороди мешканевих посередників, що є очевидно ріжною в ріжних місцевостях. Так само не важні є умови, в котрих виймаючий або попередній льокатор винаєм або уступлення прав з винайму зробили залежним від закупна від них через нового льокатора домашнього уладження (меблів), або взагалі вимовили для себе або третьої особи чинитьби, що не остає в безпосередній звязи з умовою найму.

Закон уповажняє до жадання звороту всього, що дано всупереч повищим постановам і то разом з законними відсотками. Позов передавнюється по шести місяцях. Не можна згори зрікатися прав жадання звороту.

Розвязання і виповіди умов найму.

Крім випадків розвязання умов найму з вини льокаторів, що їх передбачує загальний цивільний закон, домовласник може виповісти наєм, як рівнож користати з постанов загального цивільного закона про розвязання найму без виповіди тільки тоді, коли заістнували важні до цього причини. Яко важні причини розвязання найму подає закон про охорону льокаторів слідуючі причини:

1) коли льокатор мимо упімнення не заплатив найменше двох по собі слідуючих рат чиншових, хіба що залеглість в заплаті є наслідком браку праці або виняткової нужди;

2) коли адміністратор дому сам вимовив посаду, або її стратив з власної вини, хіба що перед тим це мешкання займав з титулу найму;

3) коли льокатор сам або його домівники чи субльокатори разячо переступають домашній порядок і поважно заколочують спокій, або ведуть себе безглядно невідповідно, що викликує обридження у співмешканців дому;

4) коли льокатор піднаймив другому предмет найму в цілости без згоди домовласника. З важних причин уряд розємний або суд можуть зізволити льокаторі мимо спротиву домовласника

на безплатне відступлення третій особ прав найму в цілости або вчасти;

5) коли льокатор має инше мешкання в тій самій місцевости;

6) Коли для будови мешкань є конечне знесення або перерібки будівлі; цю конечність мусить домовласник доказати і льокаторові виповісти в законнім реченці, або в реченці найменше тримісячнім, при чому наступає відповідна знижка, коли виповіджено тільки часть предмету найму. Домовласник мусить тоді заплатити льокаторові відшкодування в сумі трилітнього чиншу, обчисленого після чиншу з останнього місяця перед виповідю і звернути кошти перенесення; коли предмет найму був мешканням для льокатора, або його одиною робітнею, тоді домовласник мусить сам винайти відповідне приміщення для льокатора, до якого відноситься охорона закона про льокаторів і звернути кошти перенесення; коли домовласник без оправданої причини не розпічне будови до шістьох місяців, як льокатор випровадиться, коли роботи будівляні перерве, або до двох літ по скінченню будови винайме льокаль на цілі варівкові, то мусить дати льокаторові давнійший льокаль, або инше відповідне приміщення у себе, або заплатити повне відшкодування, або щонайменше шістьлітний чинш після останнього місяця перед виповіддю;

7) коли будинок перейде на власність держави або самоврядування перед 1. червня 1924; льокатор і в цім випадку мусить одержати инше відповідне приміщення і кошти перенесення; це однак не відноситься до службових мешкань;

8) коли домовласник потребує сам безпроволочно на розширення свого підприємства або наукового заведення льокалів, коли вони перед днем 21. січня 1921 служили йому яко склепи, робітні, або мешкання для його працівників, зглядно на приміщення наукового заведення, або були на ню ціль приготовані; не відноситься це однак до льокалів, зайнятих через льокатора на мешкання; реченець виповіди виносить три місяці без обовязку достави инших льокалів;

9) коли льокатор дасть сублькаторові инше відповідаюче його потребам приміщення, до котрого відноситься закон про охорону льокаторів. *Д-р Ст. Баран.*

(Докінчення буде.)

Резолюції,

приняті Кооперативним Зїздом з Луцьку дня 11. травня ц. р.

В справі Українськоі Кооперації в Польщі та заходів до її розвитку та обєднання.

1) Заслухавши реферат про стан української кооперації в Польщі і шляхи до можливого її розвитку і обєднання, зїзд констатує, що військові події, адміністраційні утиски і валютовий хаос нанесли тяжкий удар українській кооперації і зменшили відпорну економічну силу українського народу.

2) Вважаючи кооперацію за велику організаційну силу, зїзд вважає необхідним негайно приступити до відновлення кооперативного життя і визнає доцільним, в період започаткування ширшої роботи, по можливости творити універсальні кооперативи кредитово-сільськогосподарсько-споживчого типу, а також перетворяти в такі кооперативи істнуючі Союзи. Це не виключає творення кооператив по спеціяльним галузям кооперації там, де для того є сприяючі обставини.

3) Зїзд визнає необхідним з огляду на економічні умови земель по цей бік бувшого Сокальського кордону негайно створити Союз Союзів в м. Рівному з участю в ньому кооперативів 1 ступня з тих районів, де нема ще Районових Союзів. При Союзі Союзів мусить бути організовано фінансовий відділ для провадження банкових операцій. З розвитком операцій фінансовий відділ має перетворитися в окремий Кооперативний Банк.

3) Зїзд визнає необхідним, щоб в дальшому кооперативи 1 ступеня покладали в основу свого будівництва самовистарчальність. Основою тому мусить бути вишукання засобів на місцях і поруч з цим широке і цілковите співділання з кооперативними Союзами, до яких мусять вписатися всі кооперативи. На обєднанні всіх кооперативів 1 ступня і цілковитому покритті їх потреб мусить бути збудована самовистарчальність кооперативних Союзів.

5) Зїзд визнає необхідним в центрах економічного тяготіння районів негайно приступити до закладання кооперативних Союзів, якіб зявились осередками дальшого розвитку кооперації району.

6) Союзи мають негайно подбати про заснування міцних інструкторських відділів, як основи розвитку кооперації, і спільно улаштувати ширші і вищі рухомі кооперативні курси.

7) Союзи кооперативів мають негайно подбати про розвиток операцій по збуту продуктів сільського господарства, на чому населення тепер жорстоко експльоатується посередниками. З окрема мають Союзи подбати про організацію селянської бурякової площі, що важно і для піднесення аґрикультури і для розвитку цукрового промислу на наших землях.

8) З огляду на цілковитий упадок аґрономічної допомоги населенню земством, зїзд визнає необхідним для піднесення сільсько-господарської культури серед українського селянства постачати населенню сільсько-господарського знаряддя, насіння й штучні гної та закладати прокатні пункти сільсько-господарських машин.

Одночасно при кожному кооперативі мусять закластися філії „Сільського Господаря" у Львові яко культурно-освітні організації, що мусять служити вашому народові в піднесенні аґрикультури.

В справі творення фінансового кооперативкого центру.

1) Зїзд визнає доцільним для розроблення всіх проектів по кооперативно-економічним, сільсько-господарським, фінансовим і промисловим справам покликати економічну раду Волині, Холмщини, Підляша і Полісся складену з 10 осіб: з Волині і Полісся—5 представників від кооперації і один від приватних підприємств з Холмщини і Підляша по одному від кооперації і один від приватних підприємств.

2) Зїзд визнає за необхідне сповчасне створення українського Народнього Банку. Зреалізування цеї думки зїзд поручає економічній раді.

Обрана економічна рада повинна получитися для спільної праці з Галицькою українською економічною радою.

3) Економічна рада являється органом опініедавчим і репрезентаційним на зовні в справах господарсько-економічних.

4) Економічна рада має право кооптації фаховців і компетентних осіб.

В справі культурно-освітньої діяльности кооператив.

Зїзд констатує, що український нарід по цей бік Рижського кордону не має забезпечення з боку держави своїх навіть найбільш пекучих національних культурно-освітних потреб.

Зїзд зберігаючи у своїй повноті завдання української кооперації в галузі культурно освітньої праці і не забуваючи, що кооперація мусить всіма силами стреміти до осягнення тих завдань в сучасний момент, з огляду на брак фондів з кооперації, першим завданням ставить перед кооперацією ширення кооперативної ідеї шляхом лекцій, курсів та кооперативної літератури.

Зїзд взиває згуртувати всі інтелєктуальні та моральні сили, щоби добре поставити тимчасом хоч би один кооперативний часопис на всіх українських землях по цей бік Рижського кордону.

Зїзд вітає бажання „Народньої Торговлі" прийти на допомогу кооперації земель: Волині, Холмщини, Підляша та Полісся шляхом відкриття відділів „Народньої Торговлі". („Наше Життя").

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (116) числі „Діла" сконфісковано два речення з передової статті й половину новинки про педагогічні методи польських учителюк на українських селах.

— **Повчаючий приклад сойму.** Сім місяців тому військо стріляло у Кракові, Дрогобичі й ин. містах до товпи а товпа кулями й камінням відповідала військові. Посипались обвинувачення, хто винен у тих крівавих випадках, а найвища державна законодатна інституція — сойм — рішила вибрати з поміж свого посольського складу окрему комісію для розсліду всієї справи й видачі найбільш авторітетного осуду. Рішили й вибрали і ось сьомий місяць минає а посольська комісіл все ще „розсліджує". В середу знову мала зібратися ота комісія на засідання, але — зібралась чи не зібралась ефект з її істнування однаковий: вона є капітальним зразком непрацездатности й анархії нинішнього сойму. Заступники тої самої лівиці, на внесення якої вибрано комісію, виступили з неї, — бо майоризували їх делєґати правиці! Ані „лівих" ні „правих", ані голову комісії, ані маршалка сойму не турбує факт, що приклад сойму, який сім місяців „веде слідство" у масових крівавих подіях, є дуже повчаючий для тих суддів, які довгими місяцями а то й роками кажуть сидіти вязням у вязниці й чекати акту обвинувачення, бо — мовляв — все ще „ведеться слідство"..

— **Сенатори будуть ревідовані.** Маршалок Тромпчиньскі є тої думки, що сенатори можуть так само перевозити через державний кордон речі, які підлягають контролі, що й звичайні смертники. І тому не звернув уваги на спротив ображених сенаторів, лише силою свого становища маршалка повідомив їх, що на далі вони мусять ставати до митної прикордонної ревізії, а коли митний урядовець чи поліцай зажадає, то мусять повивертати всі свої кишені й що треба стягнути з себе, щоб „випадково" разом з польським сенатором не попало до польської держави, або не виїхало з неї щось таке, що моглоб отим поліцаям не сподобатись.

— **Новий розклад потягів.** З днем першого червня входить у життя на всіх лініях польських залізниць новий розклад потягів. Про це сповіщають детайльні табелі по всіх залізн. стаціях й інформаційних бюрах; новий розклад вийшов так само у книжковій формі. Всі потяги, зазначені у новому розкладі, будуть курсувати, себто не буде т. зв. мертвих ліній.

— **Відгуки розстрілу Енґля на Рад. Україні.** З приводу розстрілу в Лодзі 18-літнього комуніста Енґля, який застрілив шпигуна-провокатора, по всіх містах Рад. Союзу відбуваються масові протипольські демонстрації. Скрізь святкують память Енґля. У Харкові мають назвати іменем Енґля саме ту вулицю, на якій приміщено польське посольство. Так само одна зі стацій на польському пограничю має дістати назву Енґель.

— **Нові розстріли в Польщі.** 24 ц. м. розстріляно у Люблині двох злочинців: Владислава Кенса й Юзефа Стемповского. През. Войцеховскі відкинув просьбу про ласку для них.

— **Додаток на мешкання.** На соймовій буджетовій комісії вияснилось, що уряд є схильний давати державним урядовцям і функціонарям та дійсним старшинам окремий мешканевий додаток до платень. Перший додаток мали вони дістати з моментом важности зміненого закону про вивінування державних урядників. Буджетова комісія приняла цей законопроєкт у другому й третьому читанню з тим, що той закон мав би обовязувати лише до 31. грудня 1924.

— **Стаґнація у промислі й її наслідки.** Як повідомляє „Дзєн. люд.", велика нафтова фірма „Сільва Пляна" в Бориславі в суботу виповіла працю усім робітникам. Ця вістка викликала серед робітничих рядів великий рух, тим більше, що редукції переводять підприємці скрізь по всіх своїх підприємствах. Робітники вважають такі масові виповідження праці пляновим маневром підприємців і фабрикантів і тому на знак протесту проклямували 4-годинний страйк у всіх підприємствах нафтового промислу.

— **Комісія пос. Туґута у Львові.** Соймова комісія для розсліду відносин у вязницях приїхала в суботу до Львова з послом Туґутом на чолі. У комісії находиться також посол Хома Приступа. Комісія навідалась на вул. Яховіча, Казимировську і Баторія. В понеділок комісія мала розглянути справу бл. п. О. Бесарабової. Між ин. предложено комісії матеріяли з даними також від українських громадянських чинників. Звіт своєї візитації має предложити пос. Туґут у соймі.

— **Виміна грошей.** На нараді в міністерстві фінансів рішили від 1. червня ц. р. завертати з обігу маркові банкноти. Окреме розпорядження казатиме про детайлі виміни. Виміна паперових марок на золоті (теж паперові!) тревatиме до 31. травня 1925 р., себто круглий рік, після чого невиміняні банкноти втратять усяку вартість.

— **Закордонні біржі ценають.** Польські фінансові кола підносять галас, що польський золотий якось не находить довіря у закордонних фінансів та не має приступу до закордонних бірж. Навіть на паризькій біржі, яка чейже повинна чутко реаґувати на акцію санації польської валюти, досі не нотують зовсім польського золотого і не думають нотувати його ранійш, аж на 1. липня. Чому саме аж тоді? Видно, що оптимізм міністра Грабського не зворушує паризьких біржевиків і вони волять — підождати.

— **Небезпечне радіо.** Варшава має нову сензацію на тлі—очевидно! — большевицької шпіонажі. Поліція розтрубіла, що викрито таку радіостацію, що стоїть на услугах большевиків. На ділі річ ішла про мікроскопійну аматорську радіостацію, яку основали собі польські пластуни й студенти політехніки, які при всім отім мали дозвіл на основання радіостації для наукових цілей. Вийшла компромітація, а основою її страх уряду перед винаходом який у цілім світі став вже забавкою для дітей.

— **Спішіться** вже за літа з замовленнями футер, жіночих плащів і т. п. Полекші в сплатах в одинокій українській кушнірській фірмі П. Карпяка у Львові вулиця Куркова 11а. 1896а) 9—10

ОГОЛОШКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Ширші сходини Тов-а „Союз Українок" з дискусійним рефератом проф. М. Галущинського на тему „Родя жінки в культурно-освітній роботі", відбудуться в пятницю 30 с. м. о год. 6-ій вечером в льокалі Тов-а при вул. Рутовського 22. Проситься о численну участь. 1955 1—2

ЛИСТУВАННЯ.

Хто знав би що про п-ню **Клементину Рудакевич**, жену по бл. п. о. Петрі Рудакевич, яка має перебувати в околиці Золочева, проситься дати звістку до Адміністрації „Діла" під „Американець".
1942 3—3

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

Спільниці чесної, ретельної, що могла би мати до диспозиції 4 кімнати з п. (до винайму) радо в пов.т. або иншім місті, шукаю. Уміло ведене підприємство рентовне. Спільницю могла би я евент. привчити до праці разом. Лише точні зголошення до Адм. „Діла" під „Мистецтво".
1956 1—3

Дівчину до всього інтелігентнійшу прийму від 1. червня за доброю винагородою. Зголошення в склепі п. Кришталської вул. Словацького ч. 14. 1—1

Приїму зараз нотаріяльного дипендента, рутинованого соліцитатора. Зголошення з поданням услівій до Фрідмана, нотаря в Солотвині. 1947 2-3

Жадаите зараз наших цінників на **носи і серпи.** Краєвий Союз господарських Спілок „Сільський Господар", Львів, вул. Зіморовича ч. 20. 1054 2—5

Три морґи поля і пів морґа сіножати в Ляшках мурованих при гостинці 5 км. від Львова продає уряд парохіяльний в Сороках п. Знесіння. 1949 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ І ОБОРОНЕЦЬ В КАРНИХ СПРАВАХ

Д-р Олександер МАРІТЧАК

веде канцелярію у Львові, при вул. **Корняктів ч. 1., II. поверх** (Народний Дім). 3—10

Лікарсько-дентичне заведення

д-ра Шимона Рапопорта і Якова Насса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 1916 8—10

Подяка.

Слів не маємо, щоби висказати нашу глубоку вдячність Високоповажаному Пану **Д-рові Олександрові Барвінському** лікареві у Львові за Його безмежні труди й пожертвування повні зусилля в ратуванню нашої донечки Вірусі в її тяжкій недузі, за непроспані ночі, які Він провів при ліжку нашої найдощої донечки, а передовсім за безмір чувства й серця, яке Він у лічення вложив.

Оцінюючи це належито, складаємо цею дорогою Високоповажаному Пану д-рові Олександрові Барвінському нашу найгорячійшу й найщирійшу подяку та заразом побажання, щоби судьба заховала якнайдовші літа того світлого лікаря в повному здоровлю для нашого нагоду.

Заразом дякуємо й всім иншим Вп. п. Професорам і лікарям, які в безчисленних консиліях несли поміч нашій Донечці

Стефа й Мирон Гавора-Гаврисевичі
Львів, 22. травня 1924.

Ширіть наш часопис!

БЛЯХУ: цинкову, поцинковану, залізну (чорну) білу англійську і англійську цину, як також білу цинкову, оловяну ґлейту і сірчаний квас стало на складі та продає

ГУРТОМ і ДЕТАЙЛЬНО
ПО КОНКУРЕНЦІЙНИХ ЦІНАХ

ГУРТІВНЯ БЛЯХИ, ЛЬВІВ, св. Анни 1.
Тел. 1018. 1901 5—10 Тел. 1018.
Купуємо цинкові відпадки кождої кількости.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ

всіляного рода і величини висилає почтою та залізницею фабрика свічок і воскових виборів

БРАТИ СІВІК ЯСЛО.

За якість товару повна порука.
1930 3—3

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 118 (10 211). Львів, пятниця 30. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов. Конто почт. шад. 143.327. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

„Ерос в політиці".

В часі великої світової війни, коли ще гордо маяв триколіровий стяг російського царату, а величезна російська армія несла на своїх штиках „визволення" народам середущої Европи, — сильно поширився був російський націоналізм. Не тільки суто-націоналістичні органи, але й поважні ліберальні журнали поставили собі завданням апольогію й апотеозу духа націоналізму. Тоді то на сторінках поступово-ліберального журналу „Русская Мысль" забрав голос російський софіст Дм. Муретов, щоби уоснувати суть російського націоналізму. Він назвав націоналізм взагалі „Єросом в політиці", тим Єросом, що по платонському вислові, вложеному в уста Сократа, „не є ані смертним, ані безсмертним, але в однім і тім самім дні цвіте і живе і вмірає і відроджується наново"; — що „не є ані добрий, ані карний, але через те не важся уважати його гидким і злим"; — що „не є богом і не є чоловіком, але чимсь, що стоїть по середині між смертним і безсмертним: є великим генієм". Ерос є пристрастю індивідуа, є сліпою любовю. А пристрасно любити — значить любити сліпо, любити понад розсудок і поза межі понять любови. Коли предметом тієї сліпої любови, понад розсудок і справедливість, є не одиниця, не людина, тільки збір одиниць, цілий народ, то тоді повстає політичне захоплення: націоналізм. Це загальне захоплення: націоналізм, цей Ерос — зовсім природно — доходить до суперечности з предметовими нормами права і справедливости, навіть викликуючи ненависть до инших народів — як каже Платон — „з призирством відноситься до всіх звичайних правил життя і приличности, якими він колись величався". Націоналізм є пристрастю, що не терпить ніякої рівности, а ця пристрасть не є ні моральна, ні неморальна, не є ані чеснотою, ані злочином; вона є діяльна, творча, є формою народньої свідомости.

Коли ці міркування про націоналізм прикласти до Поляків і Українців, до польсько-українських взаємовідносин, до польсько-української минувшини й сучасности, — то перш усього слід підкреслити, що „si duo faciunt idem, non est idem". Зовсім иншим є „Ерос в політиці" Поляків, а зовсім иншим в політиці Українців. Як кожна пристрасть чи любов не є ідентична у всіх одиниць ані щодо свого предмету, обему чи змісту, — так і загальна пристрасть, що називається націоналізмом, є ріжна у ріжних народів відповідно до національного характеру, традиції, обставин і положення та змагань нації. Коли ця пристрасть, ця творча, діяльна форма народньої свідомости є нормальним, здоровим проявом, коли вона є підоймою змагань нації, коли вона свідомо чи підсвідомо творить напрямні діяльности народу і двигає його на вершини культури, коли вона є в згоді з ідеями, що їх голосили найкращі у ми і представники людства, — то тоді ця пристрасть є благородна. І суть націоналізму мусить бути моральна, хоч би своєрідно моральна, мусить мати свою власну мораль. Колиж ця любов є збочена, хороблива, коли вона є пристрастю маняків чи „варятів" — як каже проф. Фулінські, — коли вона виростає тільки з грунту звіринної пожадливости, коли вона є постійно ненаситна, то така суть націоналізму є шовінізмом, є танцем св. Віта.

Здорова, нормальна людина проявляє й здорові нахили, здорові пристрасти, здорову обєктивну любов; хора, морально чи психічно скривлена одиниця виявляє й хорі пристрасти. Вона скорше, чи пізнійше мусить згоріти, спопеліти в огні цих неприродних пристрастей, мусить бути відокремлена від здорового громадянства. Те саме зявище помічаємо й між народами.

Коли Ерос будиться в українських серцях, ми відчуваємо зворушення й тремтіння здвигу великої нації, що шукає свого місця в сонці свободи. Ми може понад законом розсудку любимо народ, збірний предмет націоналізму, любимо нашу традицію й історію зі всіми її добрими й лихими прикметами, любимо нашу землю, наше небо, любимо наші змагання, що ведуть на стоки, на верхи гір. Наш націоналізм, любов до нашої нації не виключує обєктивної справедливости, не викликує ненависти до инших народів, хіба що ті инші нароци є гнобителями, експльоататорами, екстерминаторами. Тоді падахкотить гнів нашої нації, щоби в слушному часі розгорітися великим пожаром. Наш націоналізм є протилежністю національного рабства, є тотожністю з національною волею навіть в добі поневолення. І тому „всі Українці є націоналістами."

Та ми не є шовіністами, ми не заперечуємо ні чужих культур, ні політичних змагань иншої нації, якщо вони розтягаються тільки на дану націю. Наш політичний Ерос є ясновидючий, він є одночасно й Прометеєм, що вкрав огонь з неба — в протиставленні до шовінізму, до сліпого Єроса, що в своїй сліпоті і засліпленні, в своїй безумній і хоробливій пристрасти скорше чи пізнійше мусить поломити крила.

Ф. Ф.

Бесарабія і Мала Антанта.

„Дейлі Телєґреф" оголосив цікаві міркування одного визначного дипльомата, що докладно знає східні справи, про румунсько-радянський спір у бесарабській справі та про наслідки того спору для політики Малої Антанти.

На думку дипльомата Мала Антанта в недалекому майбутньому зовсім перестане істнувати. Тепер істнує вона лише на стільки, на скільки мова йде про спільну оборону проти Мадярщини і проти реставрації Габсбурської династії. Але й у цій справі становище Румунії до Мадярщини є більше помірковане від становища Югославії та Чехословаччини.

Большевицькі погрози на адресу Румунії підірвали солідарність Малої Антанти, бо обидві русофільські держави — Чехословаччина і Югославія — не думають підтримувати Румунії в її спорі з СРСР. Що більше, Бенеш конферує з Нінчічом і Муссолінім у справі створення нового потрійного італійсько-чесько-югославянського союзу.

Чемність Муссоліні до СРСР посунулася так далеко, що Італія не приняла до відома бесарабського договору, заключеного між Румунією і головними державами Антанти, не зважаючи на те, що підписали його Франція й Англія.

Перед французькими виборами д-р Бенеш працював над тим, щоби сербсько-італійський договір гармонізував із чесько-французьким зі становища спільної політики у відношенню до Німеччини. По французьких виборах під вражінням перемоги лівиці, коли до влади на певно прийде радикальний уряд, що визнає СРСР, а також з огляду на німецько-большевицькі непорозуміння, Бенеш старався почвірному сербсько-італійсько-чесько-французькому порозумінню надати маніфестаційно русофільський характер. В досягненню того була лише одна трудність, а то прихід до влади в Югославії кабінету Давідовіча, який стоїть під хорватськими впливами, а Хорвати не є приклонниками ні Італії ні Росії. Одначе ці трудности тепер не актуальні, бо при владі остався Пасіч.

Поступки і вчинки Бенеша вияснюють, на думку дипльомата, дуже гарно зближення, яке в останньому часі назріває між трьома, загроженими червоною армією державами а то Румунією, Польщею і Туреччиною. Большевики проганяють Турків з Кавказу і виявляють недвозначні наміри відібрання у Турків твердинь Карс і Ардаган, відступлених нимиТуркам в часі свого безсилля в 1921 р.

Турецький президент і румунський посол в Анґорі Філяліті виголосили недавно сердечні промови на тему зближення обох держав. Турецька військова місія відвідала Варшаву. Туреччина підозріває, що Троцький плекає царські імперіялістичні амбіції походу на Царгород через Румунію та Болгарію. В Румунії та Болгарії викрито комуністичні заговори фінансовані Москвою. Рівночасно створено концентрацію большевицьких військ здовж польської та румунської границь, яка вказує на те, що большевицькі погрози не є блєфом.

Червона армія набула свіжо величезну кількість воєнного матеріялу, як літаків, автомобілів, роверів для баталіонів піхоти, що мають співділати з кавалєрією. Закупна пороблено в Італії і инших краях. Болгарський уряд перенятий у відношенню до СРСР тими самими настроями, що Румунія.

З повищого бачимо, що справа Бесарабії є не лише причиною недалекого розпаду Малої Антанти, але й назріваючих зовсім нових конфіґурацій між европейськими, точнійше середньо-европейськими державами. Коли взяти на увагу те, що до протирадянського бльоку держав входять не лише Туреччина але й Японія (про що вже були короткі згадки на сторінках „Діла"), то прийдемо до висновку, що в тій новій европейській конфіґурації, що назріває у звязку з бесарабською проблємою, відіграють не малу ролю й азійські держави.

Наддніпрянська Україна.

Київ усувається.

Дніпрові хвилі підмивають Київ. Поволі але систематично усувається велика надбережна лінія. Вже мав місце цілий ряд западин землі що потягнули за собою руїну каменниць і спричинили жертви в людях. Під загрозою знищення находиться цілий ряд культурних цінностей, що мають загально европейське значіння: Андріївський Собор, побудований архітектом Растреллі та стіни Лаври, побудованої Мазепою. Небезпека грозить пролетарському садові (передтим царський сад). Частина того саду над Дніпром вже тепер замкнена для публики і можливість його використання в біжучому сезоні находиться під знаком запиту.

Під загрозою усуненння та руїни находиться вже тепер 97 домів. Мешканців усунено вже з 41 домів, бо дальше їх замешкування загрожувало життю людей. На Аскольдовій могилі почали усуватися збочини горбів біля церкви, знищена частина могил і памятників на цвинтарі та засипана частина прибережного гостинця.

Небезпека грозить передовсім окраїнам міста і в першу чергу відчуває її робітниче населення на Звіринці, на Батиєвій Горі та на

Пр. 520/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" ч. 111 з дня 22. травня 1924 в артикулі під заголовком: 1) „In causa sua" а) вирази між словами „преси, яка" а „все таки", б) уступ між словами „би про пересаду" а „колиб", в) уступ між словами „білоруських землях" а „пос. Туґут", ґ) на ст. 2 речення між словами „французьким дячем" а „чи правда", 2) „Листи з Варшави" уступ між словами „Черкавським" а „шановний", 3) а) „Заголовок артикулу на ст. 2 шпальта 2, 5 стих згори, б) в тійже шпальті уступ між словами „кр вавого акту" а „мотивом відда чі", в) в шпальті 3 уступ м ж словами „законодавством" а „з другогож", ґ) речення між словами „обовязки" а „адже Лучак", д) уступ між словами „псевдонімом" а „перед", ґ) речення між словами „24 годин" а „голодівка", і) уступ послідного артикулу по словах „на практиці не істнує" до кінця містить в собі єство провини з § 65 а) зак. карного, узнав доконану в дни 21. травня 1924. р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій сторонці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 100 зп. — Львів. дня 23. травня 1924.

(Підпис нечиткий.)

Нова французька політика.

Напрямні Еріо.

„Нає Фр. Прессе“ з 26. травня міститъ у формі статті інтервю власного кореспондента з Еріо. Стаття на стільки цікава, що подаємо її в головних нарисах. Еріо говорив: Міжнародні справи мусять бути розвязувані міжнародніми засобами і шляхями. Я кладу велику вагу і маю надію на те, що на спілку з иншими державами Антанти дійдемо до розвязки всіх справ. Вам мабуть відомо, що я є в дуже добрих взаєминах з Англією та її урядом, про що найкраще можете переконатися з англійської преси. Ще до перебрання там влади партією праці висловив я свої симпатії до її політичної програми та до її провідника в одній моїй промові. Ніколи не вважав я Мекдональда ворогом Франції, а навпаки кладу велику вагу на обставину, що він був першим в Англії, який висловлював ідею про те, що репараційна пробляма та справа міжнародніх довгів є тісно зі собою позвязані.

Супроти Німеччини хочу мати добру волю та згідно з нею поступати, але вимагаю від неї того самого. Коли побачу, що моя добра воля і щирі наміри стрінуться з нещирістю, то проти такої політики виступлю як найенергічнійше. В справі Поруря стою цілком на становищі, яке заняла комісія ген. Дейвіса. Здаю собі ясно справу з цього, що відновлення господарської єдности Німеччини вимагає в першу чергу усунення внутрішніх митових кордонів, уведених в життя окупацією, знесення чужої контролі над залізницями в Порурю й усунення всього того, що стоїть на перепоні до господарської єдности німецької держави. Відносно усунення окупації Поруря не можу подати ніякого означеного речинця для того. Мої почування мушу підпорядкувати в даному випадку інтересам батьківщини. Ця справа мусить бути вирішена остаточно при столі переговорів.

Про фінансові справи не можу висловлюватися, бо кожне сказане мною слово може пошкодити франкові. Це інтервю появиться вправді у Відні, але зараз же на другий день будуть його коментувати всі паріські газети. Наслідком цього є небезпека, що мої слова передавали би невірно та вкладали би їм инший зміст тим більше, що славетні „біржеві патріоти“ старалися би використати всі засоби на те, щоби з моїх слів витягнути для себе те, чого я ніколи не сказав. З тих же причин не можу виявити мого становища в справі стабілізації курсу франка. Коли за кілька днів я прийду до влади, то покажу „біржевим патріотам“, що проти них виступлю як найенергічнійше, коли вони захочуть перепиняти мені в проведенню моєї фінансової програми. Що до соціялістів, то вступлення їх до мого кабінету залежить у першій мірі від них. Але я зроблю все можливе для того, щоби вони до уряду вступили і запропоную їм участь в ньому.

Що до взаємин зі СРСР, то не знаю докладно, в який спосіб наступить відновлення наших взаємин. Та я глибоко пересвідчений, що поновлення господарських взаємин зі СРСР є і французькою національною і міжнародньою конечністю.

Я є посадником Ліону, що являється найбільшим господарським осередком Франції, і мої досвіди не позволяють мені сумніватися ні на момент в тому, що господарські взаємини є не лише необхідні, але й можливі. Про можливість їх я переконався в часі моєї подорожі до СРСР. Зовсім природно, що це питання накидує відразу цілу низку инших, які є дуже скомплікованими. Про це я також маю свою гадку. На всякий випадок я вірю, що до стола переговорів можна приступити. Нарешті я переконаний, що чим більше з представниками СРСР говориться, тим вони дістають більше охоти зблизитися до нас.

З польських справ.

Зі сойму й сенату.

Скрута Замойского. — Буджет і нові уповажнення. — „Охоронне мито для польської студ. молоді. — „Виміна думок“ на соймовому пленум. — Військовий законопроект. — Наглі внесення.

Центр загальної уваги щодо біжучої праці сойму все ще лежить у комісії для закордонних справ, де після нефортунного експозе міністра Замойского один член комісії за другим доказують, що експозе було сказане на те, щоб нічого у ньому не сказати. Безпосередньо після самозадоволених оптимістичних заяв міністра насіла вістка про підписання поміж трьома балтійськими державами тісного союзу, який недвозначно є звернений проти Польщі, а також вістка про рішучо негативне відношення Чехословаччини до справи участи Польщі у Малій Антанті, і ті дві відомости сильно надірвали й так захитаний авторитет міністра, з окремаж поставили у високосумнівне світло оптимізм згаданого його експозе.

Питання при votum довіря міністрові, який „вірить“ і „сподіється“, стоїть рубом на порядку нарад комісії і хоча в даному випадку може й удасться сторонникам хієнського міністра змайорозувати критичнійшу решту комісії, всеж становище Замойского на стільки захитане, що його димісія є лише питанням часу найблизшої будучини.

Міністер фінансів Ґрабскі мав лекше завдання у буджетовій комісії, бо її члени, без огляду на партійну приналежність, все ще загіпнотизовані вірою у „санаційний хист“ міністра й тому автоматично підносять руки за всім тим, чого він домагається, даючи йому тим самим своє placet як премєрові за всю його політику в инших ділянках. Тому не дивниця, що соймова буджетова комісія вже прийняла запропонований урядом проєкт буджету на біжучий рік, не вносячи в нього майже ніяких змін. Між иншим у тому проєкті є клявзуля, яка по суті є признанням нових уповноважень Ґрабскому. Бо ось залишається йому свободу, в якому часі він має передати зазначені в буджеті кредити до розпорядження відповідним міністерствам, а також він, міністер фінансів, дістає право по власній волі й охоті счеркнути або обмежити рішені соймом кредити, як що доходи держ. скарбниці будуть менші, ніж їх сподівалися. Таким робом увесь буджет дістає умовний характер, а його реалізація залежить виключно від — міністра. Цікаво, що коли в дискусії звернено увагу на ті клявзулі, представник уряду сам не вмів дати пояснень і порадив спитатися — премєра Ґрабского, на що власне йому потрібні нові уповноваження!

На сенатській скарбово-буджетовій комісії у дискусії над буджетом міністерства здоровля виринула справа нострифікації закордонних дипльомів. Як відомо, польське міністерство освіти так високо цінує науку у польських високих школах, що низче неї ставить усі закордонні університети! І хоча в Польщі 1 лікар має служити 7000 громадянам (скрізь за кордоном 1 лікар припадає на 200 громадян), то лікарі, що студіювали й отримали дипльоми у найкращих світових університетах, як ипр. медичний факультет у Відні, не є допущені до лік. практики у Польщі і вдруге мусять складати університетські іспити! Єдиним аргументом оборонців такої системи це „потреба охоронного мита для польської молоді“, дарма, що те „мито“ швидко скаже всім закордонним високим школам завести й у себе таке „мито“ спеціяльно проти польських університетських виказок викладів та іспитів. Очевидно, в даному випадку дискусія у сенатській комісії не довела до жадного позитивного висліду.

Коли в комісіях сойму й сенату панує більше-менше ідилічна згода, то зате на соймовому пленум „ділова“ дискусія ведеться тоном, який у делікатній термінольогії офіціяльних комунікатів зветься „бурхливим“, а на ділі уявляє собою невичерпаний запас найбільш грубої і непристойної лайки. Дуже доброю нагодою для такої „виміни думок“ став законопроєкт про права й обовязки вояка польск. армії. Виступ

Цемівці. Окрема комісія, зложена з інжінерів та геольогів прийшла до заключення, що для боротьби з підмиванням берегів та їх усуванням необхідні окремі великі асигнування, для одержання яких робляться відповідні заходи.

Київські надбережні усування — незвичайно важна і дуже болюча справа для найбільшого українського центра України. Щоби з цим успішно боротися, потрібні такі грошеві засоби, які вистарчили би на покриття десятилітнього буджету Київа. („Ізвестія“ ч. 109).

Білорусь і Волинь.

(Konstanty Srokowski: Sprawa narodowościowa na kresach wschodnich, Kraków 1924.) 3)

(Продовження.)

Всенародне шкільництво.

Початки білоруського шкільництва сягають часів першої російської революції, коли білоруський поет Микола Міцкевич (псевдонім: Тарас Гуща) обєднав біля себе гурток молодих білоруських учителів. Вони поставили собі за завдання закладати тайні білоруські шкілки. Одначе небавом цю організацію викрито, а її членів післано на заслання.

Друга доба білоруського шкільництва припадає на часи німецької окупації. Німці багато причинилися до пробудження національної свідомости Білорусинів. В хвилі відвороту Німців і польського наступу на білоруську територію існувало там около 350 шкіл, а з того з самій Городненщині 153 і учительська семинарія в Свислочі. Польські військові власти ще в р. 1919 радикально розгромили білоруське шкільництво і то дуже простим способом: значну частину учителів інтерновано в таборах, а другу прогнано. В новгородському воєвідстві закрито всі білоруські школи в числі 50, основані підчас німецької окупації, а обіжником з 15. листопада 1921 заборонено не лише уживати білоруської мови як викладової, але навіть заборонено користуватися нею в допомогово-поясняючих цілях. Найдовше вдержалися білоруські школи у Виленщині, хоч і тут їх число значно зменшено.

За часів правління генер. штабу, а опісля Ц(ивільної) У(прави) С(хідних) З(емель) у Виленщині кілька разів змінялася там польська політика в справі білоруського шкільництва, змагаючи раз до повної його заглади, а другий раз даючи йому деяку допомогу. Найдивогляднійші експерименти випали на долю Минщини. З початку всі білоруські школи зрусифіковано, а опісля вже зрусифіковані спольонізовано. На протязі одного року два рази білоруські школи змінювали викладову мову, одначе білоруської вже не відзискали. Взагалі шкільна політика Ц. У. С. З. була дуже всесторонна. Розгромивши білоруське шкільництво, почато... образувати білоруське учительство. З кінцем 1919 р. створено аж пять доповняючих курсів для білоруських учителів (два у Вильні, а три в Слуцьку), на які прийнято 1500 учителів. Розуміється, що після покінчення курсів — супроти розгрому білоруського шкільництва — білоруські учителі не одержали ніяких посад. Отже мусіли зайнятися чим иншим, зберігаючи в серцях подив для польської мудрости і второпности.

В першій добі після замаху ген. Желіховского в департаменті освіти виленської Т(имчасової) У(правної) К(омісії) повіяв ліберальний вітер Основано 186 нових білоруських шкіл і учительську семинарію в Борунах (ошмянського повіту). На приміщення семинарії віддано білоруському комітетові руїни пóвасиліянського манастиря. Білоруський комітет власними засобами відреставрував зруйнований будинок і осінню 1921 р. розпочалася наука. Одначе зі зміною осіб в департаменті освіти Т. У. К. змінилося теж відношення до білоруського шкільництва. Другий з черги начальник згаданого департаменту відразу закрив 150 білоруських шкіл (з недавно основаних 186). З початком 1922 закрито теж білоруську учительську семинарію. Таким чином у Виленщині лишилося по всіх перипетіях всього-на всього 36 шкіл.

І хоч по суті вже не було білоруського шкільництва, то все таки остала ідея образувати білоруських учителів. З початком 1922 р. дозволено теперішньому пóслові Тарашкевичеві оснувати білоруські учительські курси, даючи йому на ту ціль якусь маленьку субвенцію. Опісля створено спеціяльні курси для 250 білоруських учителів.., в Кракові, признаючи їм відразу учительські платні. Одначе після покінчення курсів всім їм відмовлено посад на Білоруси.

З днем 1. березня 1923 (отже більше як рік тому) стан всенародного шкільництва в згаданих трьох воєвідствах (виленськім, новгородськім і поліськім) представлявся ось так:

У Виленщині польських всенародніх шкіл було 1576 (в тім 23 приватних) з 1911 учительськими силами. Урядової статистики фреквенції в тих школах та віроісповідної й національної статистики дітей ще не було. Білоруських всенародніх шкіл було, як згадано — 36 (6 в місті Вильні, 13 в пов. свенцянськім, 2 в пов. ошмянськім, 5 в пов. дуниловицькім і 10 в пов. вилейськім). Учительських сил в білоруських школах було 49, а дітей 1756. Діти цих шкіл є виключно православні. Білорусинам-католикам систематично відмовляється дозволу на основування білоруських шкіл. Литовських всенародніх шкіл, удержуваних державою було 44 з 48 учит. силами і з 2364 дітьми, а приватних 62 з 62 учит. силами і 2340 дітьми. Хоч офіціяльна статистика нараховує у Виленщині тільки 73.865 Литовців, то вони мають 106 шкіл, а Білорусини, яким та сама (як зазначено) сторонницька статистика нараховує 317.779 мають тільки 36 шкіл. Всенародніх жидівських шкіл є 37 з польською викладовою мовою при 231 учит. силах і 4639 дітей, а гебрейських 29 з невідомим числом учителів і дітей. Російських всенародніх шкіл є 4 державні і 1 приватна з 10 учит. силами і 438 дітьми.

Учительських семинарій є 3 польські державні з 53 учителями і 307 учнями, 1 приватна литовська з 11 учителями і 150 учнями, 1 приватна жидівсько-польська з 14 учителями і 57 учнями і 1 жидівсько-гебрейська з 10 учителями і 91 учнями. Нема ані одної білоруської держ. чи прив. учительської семинарії.

З Новгородщині кількість

комуністичного посла Круліковского був отою лискавкою, що розпочала довгу й голосну бурю. Круліковскі жалівся, що згаданий законопроєкт не передбачує права жовняра відмовитися від послуху наказам, що змагали би до побарювання робітничих страйків або до вживання зброї проти національностей, які борються за свою свободу. Дальше Круліковскі виступив в обороні системи військових рад і виборного старшинства. Ті постуляти викликали не тільки подиву гідну жвавість жестикуляції й голосову силу у послів правиці, але й т. зв. лівиці, з боку якої — як каже комунікат — „впали слова не відповідаючі повазі високого сойму". Тих слів було дуже багато (до бійки не прийшло, бо не було часу), і тому маршалок мусів перервати засідання. Але й по перерві не прочистилася згущена атмосфера. Пос. Фельдман (Жид) домагався зміни термінольогії війська „народового" на військо „паньствове" й висловив сумнів у реальну вартість реклямованого „братерства й колеженьства" поміж жовнярами, як довго у війську протегується жовнярів одної національности й приучоровлюється усякі шикани у відношенню до инших національностей. Так само мова присяги й прислівчання конституції, як твердині під оборону жовнярами, віроісповідання й релігійність жовнярів і багато инших моментів, заторкнених законопроєктом, стали приводою до авантюр, яких досить давно вже не бувало у кол. будинку „Інституту благородних дівиць" при вул. Вейскей. А що після дискусії над отим військовим законопроєктом вплинули на чергу дня наглі внесення жидівських послів про насильства поліції і війська над жидівським населенням із нагоди ратункової акції в час повені, і про самоволю підгаєцького старости — то „бурхливий" характер засідання втримався щасливо аж до хвилини, коли зголоднілі посли розійшлись на вечеру.

З дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

ОСТАННІ ВІСТИ.

Промова пос. Васильчука.

Дня 28. ц. м. соймова комісія загр.справ продовжала дискусію над експозе мін. Замойского. Пос. Васильчук (молодший) заявив, що в Польщі під впливом Заходу здобулися на певний відрух у справі нац. меншостей, одначе без участи і порозуміння з їх представниками. Цього, що тепер робить правительство Грабского, не розуміє ніяке заграничне правительство а навіть як хотіло би, не в силі було би зрозуміти. В Польщі нема сторонництва, що було би в силі розвязати справу національних меншостей. Українська суспільність є на скрізь націоналістична. Українці знають лише одно становище, цеб то самоозначення. З цього правительство повинно витягнути консеквенції і зарядити плебісцит. Це одинокий вихід. Українці сьогодня сильні і на ніякі угоди не пійдуть. Головнож не признають угоди „do ut des". По другім боці кордону український нарід має спромогу розвиватися. Українці це знають і бачать. В Польщі їх гнетуть. На східних окраїнах вельми сильний гнет. Між нами є тиха війна. 7 уст. риського договору дозволяє інтервенювати в справі гнету нац. меншостей у Польщі. Польські сторонництва відповідальним за теперішню політику уряду. Українці не мають довіря до Скжиньского. Замойскі для Українців є рівнодушний. Кблиб жадали його уступлення, то разом із Грабским.

Литовсько-польський конфлікт.

Меморандум ковенського правительства предложене політ. комісії ковенської конференції заявляє, що доки Польща не кине окупованих нею земель, годі буде говорити про ліквідацію конфлікту. Одначе литовська делеґація не вважає потрібним і можливим викликати цю справу перед форум конференції. Вважає цю справу виключно литовською, хоч слід зазначити, що вона відбилася на инших балтійських державах. Литовське правительство домагається від балтійських держав лише невтральної справедливости там, де литовсько-польський конфлікт так чи инакше може торкнутися їх інтересів.

Кабінет Маркса.

Президент Німеччини поручив дотеперішньому канцлерові місію утворити кабінет. Маркс місію прийняв і зараз почав переговори з провідниками сторонництв. Націоналістів допуститься до правительства коли стоятимуть на ґрунті ваймарської конституції, заявляться за вдержанням парляментарного уряду і приймуть плян знавців. Здається, націоналісти приймуть ці услівя. Колиб ці переговори розбилися, Маркс утворить кабінет виключно з центра. Сенсацією на отворенню парляменту було вручення Людендорфові китиці закровавлених кзітів, які подали йому комуністи в чорних сорочках. На салі повстала метушня. Комуністи співали інтернаціонал, а правиця, „Deutschland über alles". На засіданні райхстага 28. ц. м. вибрано през. парляменту націоналіста Вальрафа 227 гол., а дотеперішній през. Лєбе (соц.) одержав 151 гол. Вальраф обняв негайно урядування.

Дрібні вістки.

Польський уряд запротестував проти участи Латвії в конференції прибалтійських держав, що відбулася в Ковні. Про протест довідуємося з закордонної преси. На думку Польщі участь Латвії в тій конференції є ворожим актом супроти Польщі, бо між Литвою і Польщею тріває воєнний стан. Латвійський уряд не приняв до відома протесту. Такий самий протест вручила Польща й урядові в Ревелі але й там його зігнорували. Фінляндські політичні кола вважають ці польські протести недопустимим вмішуванням у внутрішні справи прибалтійських держав. Беручи на увагу експозе Замойского, бачимо на скільки нещиро говорив він про цю справу.

Зінов'єв видав відозву до німецьких комуністів, в якій дає цілий ряд вказівок для агітації в Німеччині. Він домагається в імени III. інтернаціоналу якнайшвидчого приготування пролетарської революції та звертає увагу на те, що й комуністи инших країв, як Австрії, повинні бути приготовані до революції з огляду на можливість її в Німеччині.

Німецькі націоналісти підготовляють нове свято на зразок того, що було в Галле. Свято це відбулося би в Почдамі на славу 1 полку ґвардії. У святі, призначеному на день 13. червня, взяліб участь всі члени дому Гогенцоллєрнів, що пробувають в Німеччині.

Мендонельд візьме участь у вересневих працях Союзу Народів. При тій нагоді виголосить широке експозе про англійську заграничну політику. На цю сесію прибуде також Ерріо, щоби взяти участь в обговорюванню репараційного проекту знавців. Запрошеним буде на неї також німецький канцлер.

Кулідж підписав імміґраційний біл, але рівночасно оголосив заяву, в якій зазначує, що не погоджується з обмеженням імміґрації Японців. Біл підписує тому, бо обіймає він цілість справи для Америки дуже важної.

Ерріо в порозумінню зі своїми однодумцями заявив, що зараз по обняттю влади приступить до безпосереднього визнання СРСР де юре. Визнання це наступило би найпізнійше до 5. червня ц. р. Радянська торговельна місія під проводом Скобелєва верне до Парижа і начне свої праці в половині червня.

На польсько-литовському пограничу, як подає „Курєр Віленьскі", сконцентровано Литовцями в містечку Ширвінти та околиці три полки правильної литовської армії, які заосмотрено в цивільні убрання. До містечка прибув голова шаулісів Скорупський. Він мав заявити, що надійшов час ударити на Вильно та здобути його, бо виленські Литовці з нетерпеливістю ждуть на визволення з польського ярма. Громадження військ стоїть у звязку з намірeною прощею Литовців до Кальварії під Вильном.

Французько-турецьке напружения в звязку з подіями в Сирії чим раз більше ускладнюється, бо Французи перенесли свої воєнні операції на турецьку територію. Повстанці здобули укріплену французьку позицію біля Харджілара.

За уступлення Мілерана зі становища президента заявляється вся французька лівиця. Льондонський „Таймс" остерігає лівицю перед того роду експериментами, бо це може створити небажаний прецедене для будучини. Вони повинні знати, що тут ходить про справу, яка далеко перевищує особу Мілерана а відноситься до всього республиканського французького режиму. Президент повинен стояти понад всякими політичними партіями, а не бути під їхніми впливами.

Гітлерівці невелике скрайно-праве крило політ. угрупувань у новому німецькому парляменті, приготовляють внесення, щоби вийняти всіх Жидів з під обовязуючих у Німеччині законів і створити для них окреме обмежене законодавство. Всіх Жидів, що не малиб ім. громадянства, Гітлерівці хотять прогнати з Німеччини а їх майно сконфіскувати.

В німецькому райхстагу прийшло до авантюр на тлі внесення комуністів про випущення із вязниць арештованих комуністів. Соціялісти кричали на адресу комуністів: „геть з Палестиною!" Колиж при читанню посольської ліста названо імя адмірала Тірпітца, комуністи счинили такий великий крик, що перервано засідання.

Новий закон про охорону льокаторів.

(Докінчення.)

Виповідати треба тільки судово, бо лише засудова виповідь не творить титулу екзекуційного. На випадок спору, винаймаючий (домовласник) мусить доказати важну причину виповіди. Коли виповіджено льокаторові з причини незаплати чиншу, а залеглість повстала ізза спору о високість чиншу або додаткових оплат, належить виповідь ухилити, коли суд, або уряд розємчий узнасть вищу квоту за оправдану, льокатор на неї згодиться і до семи днів заплатить залеглий чинш; льокатор однак мусить перед тим з своїм часі заплатити неспірну частину чиншу і додаткових оплат. Цілковите зречення через льокатора, або субльокатора прав вище під 1) до 9) означених, не має правної сили яко неважне. В письменних умовах піднайму вільно однак застерегти, що певні події, що мають важне значіння для сторін (пр. приняття затя до дому льокатора, подружжа субльокатора і т. д.) будуть творити важну причину виповіди, або розвязання піднайму.

На випадок смерти льокатора його асценденти (родичі і т. д.) і десценденти (діти внуки), подруг, браття і сестри, що мешкали в ним разом до хвилі його смерти, вступають в умову найму і відповідають солідарно за виплиаючі з цього зобовязання, хіба що виразно зречуться права найму. Ця постанова не відноситься до тих осіб, що в хвилі смерти льокатора мали инше мешкання. Права найму льокалів промислових, торговельних, або зарібковіх переходять на спадкоємців льокаторів тоді, коли спадкоємці провадять підприємство спадкодавця в тім самім льокалі.

Правні постанови, означені в законі про охорону льокаторів відносно льокаторів і домовласників, мають пристосування до взаємин між льокаторами і субльокаторами, хіба що закон в певних випадках постановляє инакше. На випадок доказаної змови льокатора з домовласником на шкоду прав субльокатора, субльокатор входить на основі самого закона в права льокатора відносно предмету, що його піднаймає. До всіх спорів проти льокатора про ексмісію (опорожнення і віддання предмету найму) належить прикликати і субльокатора, бо инакше судовий вирок не буде мати ніякої правної сили проти субльокатора. На випадок погаснення прав льокатора, суд, або уряд розємчий може постановити, що субльокатор, котрий займає часть льокалю принайменше від трьох місяців, може уживати цю частину льокалю ще дальше на протязі часу до шести місяців.

Розємні уряди для справ найму.

В місцевостях міських і фабричних з числом населення понад 20.000 душ істнують розємні уряди для справ найму; в инших місцевостях тільки тоді, коли це ухвалить громадська рада. На чолі цього уряду стоїть голова, або його заступник, іменовані президентом окружного суду по можности з поміж осіб з правничим образуванням. Той сам президент іменує й инших членів уряду (лавників) з круга домовласників, льокаторів і субльокаторів на предложення начальника даної громади. Цей уряд є безплатний. Уряд розємний рішає в колеґії з трьох (голова або його заступник, один лавник домовласник, а другий льокатор — в спорах між льокатором і субльокатором — один лавник льокатор, другий субльокатор) — а то на жадання одної зі сторін про те, чи чинш і инші додаткові винагороди відповідають границям і засадам, що їх означує закон про охорону льокаторів. Рішення цього уряду є остателні, коли обі сторони згори заявили, що піддадуться цьому рішенню. Инші спори з найму — а передовсім справу виповіди — порішує уряд тільки тоді, коли обі сторони на це згодяться. В цім спірнім випадку можна протягом 14 днів від дня оголошення оспорювати рішення перед окружним судом що рішає остаточно. Рішення розємного уряду творять екзекуційний титул; дозвіл на екзекуцію дає властивий суд повітовий. Перед розємним урядом сторона може заступитися сама, або через повновласника. Неприява завізваної сторони не здержує поступування перед розємним урядом, що на програючу сторону може наложити кошти поступування, котре є вільне від стемплевих оплат. Одначе сторона зробить найліпше, коли спори з найму — головно виповіди — передасть відразу на судову дорогу.

Мораторія для безробітних.

В спорах за виповідь може суд, або розємний уряд відрочити реченець опорожнення предмету найму на час аж до

осенародніх шкіл виносить 949 з 1371 учит. силами і 55.822 дітьми. Православних дітей є 25.783, католицьких (в тім і білоруських) 27.798, мойсеєвого віроісповідання 1487, магометанської віри 532 і 20 рос.-сект. З учителів є: 1163 Поляків, 189 Білорусинів, 13 Жидів, 4 Українців і 2 Литовців. Всі всенародні школи є польські за винятком одної білоруської в несвіжськім повіті. Учительських семінарій є 2 з 93 учнями і одна препаранда з 22 учнями. Всі три — польські.

На Поліссю всенародніх шкіл є 776, в тім 20 з українською викладовою мовою (в повітах Сарни і Камінь Коширський). Крім згаданих 20 quasi-українських шкіл, всі инші польські і ані одної білоруської. Учит. сил є 1099, дітей 57.549, в тім 40.908 православних, 13.207 католицьких, 3659 мойс. віроісповідання і 175 инших. Приватних всенародніх шкіл є 29, а саме: 1 польська, 1 російська, 12 гебрейських і 14 жаргонових.

Таким чином всенародне шкільництво в згаданих трьох воєвідствах представлялося з кінцем вересня 1923 ось так:

	Шкіл взагалі	Польських	Білоруських	Литовських	Українських	Російських
Виленщина	1660	1576	36	44	—	4
Новгородщина	949	948	1	—	—	—
Поліся	776	756	—	—	20	—
Разом	3385	3280	37	44	20	4

Стан народніх шкіл загалом лихий. З правила містяться вони в селянських хатах. Наукових середників майже немає. Учит. персонал зовсім невідповідний, головно до тієї політично-польонізаторської ролі, яку йому тут визначено. Учителі часто не розуміють дітей, а діти їх. Населення відноситься до учительства з недовірям, як не ворожо. Матеріяльне положення не зовсім світле, хоч учителі побирають розмірно високі платні. Учит. персонал у великій більшости складається з пасербів долі, що їх крайна конечність заставила податися на окраїни для польонізаторської місії.

Наука в польській мові, якої діти не розуміють, обмежується до механічного виучування „абецадла", рецитації всяких „патріотичних" віршів і виучування такихже „патріотичних" пісень. Православні діти майже зовсім не вчаться релігії, бо православні священики не в силі доходити до віддалених шкіл і вчити там по 25 мкп. за годину, тоді як їх парафіяне заробляють 5 тисяч і більше мкп. за годину при навантажуванні дерева (відносини з березня 1923).

Відношення населення до так поставленої школи стає з кожним днем опірнійше. Абсенція дітей зростає. Можна сміло твердити, що 30—40 прц. православних дітей взагалі не ходить до школи. Все промовляє за тим, що населення такої школи не цінить, не шанує і не хоче.

(Продовження буде.)

шести місяців, узгляднюючи економічні відносини пізваного. В справах за виповідь одно- або двокомнатних мешкань може суд здержати з уряду або на внесення пізваного виконання правосильної виповіди на час до шести місяців тоді, коли цього вимагає економічне положення пізваного, а передовсім, коли пізваний без власної вини остає без праці, що можна стверднти посвідкою державного уряду посередництва праці. На цей випадок суд повідомляє про це державний уряд посередництва праці і громадський уряд, де мешкає пізваний. Мораторія припиняється, коли пізваний не прийме праці на звичайних услівях свого фаху, вказаної урядом посередництва, за винятком праці в підприємствах обятих страйком, або льокавтом.

Податки.

Міські домовласники і власники будинків в сільських громадах з характером доходовим або зарібковим, а не звязаних з рільною продукцією, мають заплатити в 1924 окремий податок у висоті 20 врц. чиншу без оплат додаткових згладнє від чиншової вартости льокалю, невіданого в наєм. Закон не згадує нічого, чи цей податок буде означений від місячного чиншу, чи від річного і яко спосіб його побору, оставляючи це до окремого розпорядку. Вільні від цього податку будуть слідуючі будинки: 1) будинки, которих річний дохід не переходить 25 зол., 2) будинки, що їх новобудується і 3) будинки, або їх части, від котрих оплачується домовоклясовий податок.

Заборона перебудови.

Від дня 1. червня до дня 1. липня 1928 не вільно переробляти мешкальних льокалів на бюра, контори, склади, театри, кіна, льокалі для гри або забави, або на приміщення торговельно-промислові, ані віддавати мешкань на повищі цілн. Виняток від цеї постанови заходить тільки годі, коли домовласник дасть льокаторові рівновартісне щодо простору і якости мешкання в надбудованій части дому, котре відповідало би потребам льокатора. Адміністраційна влада може змусити домовласника до привернення перероблєному льокалеві первісного мешкального характеру, а громадський уряд в разі потреби може перерібку виконати на кошт домовласника, коли би він мимо наказу сам цього не хотів зробити. Домовласник має обовязок удержувати предмет найму з придатнім до ужитку стані і виконувати зарядження поліційно-будівельної влади.

Карні постанови.

Кожний, хто в тій цілн, щоби обійти, або ударемнити постанови цього закона наводить неправдиві обставини перед возємним урядом для справ найму, або правдиві затаює, або в инший спосіб обходить, або старається обійти ці постанови, иншого до цього наклонює, або при тім помагає, підпадає карі від трьох зол. до 600 зол., або карі арешту до шести тижнів, або карі грошевій і арешту рівночасно, які накладає повітовий суд (мировий суддя). Жадання і побирання чиншу й инших вимагород, або чинитьб очевидно надмірних підпадає карі по постановам про поборювання военної лихви. *Д-р Ст. Баран.*

Відслонення памятника Т. Шевченка

в ВИННИКАХ.

Дня І. червня 1924 р. відбудеться у Винниках святочне відслонення памятника Т. Шевченка з такою програмою:

1. О год. 9. рано святочне богослуження в парохіяльній церкві.
2. О год. 11. рано збірка під памятником.
3. Кантата — відспіває хор Бандуриста.
4. Промова і відслонення памятника.
5. Заповіт.
6. Складання вінців і привіти.

По полудни о год. 3. відбудеться фестин при участи двох орхестр з Винник і Лисинич.

Комітет запрошує Львівську українську громаду взяти численну участь в тім святі.

Винники, дня 22. травня 1924 р.

КОМІТЕТ.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (117) числі „Діла" сконфісковано два невеличкі уступи з передової статті п. н. „Всі ми націоналісти!" й кінцеві заключення статті п. н. „На двох бігунах".

— **Компромітація польських футболістів.** Футболева репрезентація Польщі, складена з найкращих польських футболістів із ріжних спортових дружин, потерпіла на олімпійських ігрищах у Парижі страшну поразку. Угорщина всипала Польщі пять брам не отримавши ані одної (5 : 0). Не знаємо докладно, якою є процедура при сьогорічних олімпійських змаганнях, але фактом є, що польська футболева дружина наслідком своїх дотепершніх програних утратила вже право взагалі брати участь у дальших змаганнях. Про це лаконічно повідомляють спортові референти польських газет, широко розписуючися над „некорисними обставинами", в яких буцім то грали польські друзинники.

— **Географія, великодержавність і футболь.** Є деякі країни, які самим згуком своєї назви настороженють і настроюють на скептицизм. Напр. „Уругвай"! Яким екзотизмом віє із тієї назви й скільки фантастичних дум снує розкалихана фантазія про країну, яка має щастя зватися — „Уругвай!" Звичайний смертник, який не тільки не орієнтується, але й не має амбіції орієнтуватись у лябіринті географічних мудрощів та сипати датами з історії усіх країн пяти частин світа, вдовольняється здогадом, що Уругвай — це щось дуже мале й дуже далеке, у всякому випадкові щось таке, що не мріє про „велько-моцарствовість" і мілітарну та культурну гегемонію над десятком инших народів. І коли ось несподівано радіотелеграма звідомляє „усіх — усіх" що Уругвай розбив у пух і прах у Парижі на міжнародних змаганнях копаного мяча єдинене королівство Сербії — Хорватії — Словенії (7 : 0, в користь Уругваю), то знімає нас подив: хай живе копаний мяч, який розносить по світі славу далеких країн, що про них з легковаженням думають ті, що є зарозумілі на свою культуру й цивілізації й на десятки міліонів населення. Колись у нас Українців була така футболева дружина, що в Уругвайцях, то сьогодні уругвайські газети з захопленням писали би про Україну новинки...

— **Заболотівщині під розвагу.** Минулого року осів у Заболотові адвокат Жид Тайхер, у якого канцелярії працює якась Полька Геля Островска. Поведінка цеї писарки є підозріла. Кажуть, що вона є в звязку з поліцією. З її спонуки в дні 1. травня поліція арештувала зовсім невинних людей, на прим. Марійку Бортей зі Заболотова, яка по тижневі тюрми після переслухання вийшла на волю, і багато инших. А наші люде лізуть до канцелярії адвоката Тайхера і несуть свій гріш своїм ворогам, хоч в Заболотові є наш український адвокат. Час би вже перестати лизати руки ворогам. Наш гріш не повинен йти в чужі руки.

— **Практики львівської поліції.** Дня 22. травня ц. р. арештувала львівська поліція двох робітників, членів У. С. Д. П. Івана Стецишина і Осипа Федуня під замітом кольпортажі недозволених брошур чи відозв на селі. Арештованих прим щено в поліційних арештах при вул. Яховича. Цілий тиждень шукала за арештованими їхня родина і інтервеніюючий адвокат, одначе годі їх було віднайти, бо поліція весь час твердила, що їх немає. Шукано теж і по судових вязницях, але рівнож безуспішно. Щойно дня 28. ц. м. заявили поліційні чинники, що обох арештованих відвезено до тюрми в Дрогобичі ще дня 22. ц. м. значить в дні їх арештування. Сальонові манєри львівської поліції справді цікаві.

— **Телефонічні „фотографії".** Таких чудасій не може ніхто доказати крім очевидячки Америки. Американська телеграфічно-телефонічна кампанія доконала удачної спроби передавання фотографічних знимок на віддаль при допомозі телефону. На протязі двох годин передано з Клівленду до Нью-Йорку (900 км.) 15 фотографій.

— **Соловейко радіоконцертує!** Спробу передачі соловейкового співу при допомозі радіотелеграфу передано дуже вдатно в Америці. Спів було чути навіть у Парижі. Скоро можна буде винищати всіх соловіїв, а схоплений на фотографічну плиту соловейковий спів буде літом і зимою бавити музикальні вушка кожного, що матиме змогу заабонуватись у радіотелеграфічній сітці. (У Польщі треба буде довго... ждати на таке диво, бо її правителі дивляться з погордою на винаходи світа культури й цивілізації.)

— **Кооператива „Український Театр" у Львові** — продовження списку членів 1371. Степан Гайдучок у Львові 5 зл., 1372. о. Василь Мотюк Маріямпіль 5 зл. 83 гр., 1373. Михайло Ярка 16 зл. 67 гр., 1374. Михайло Олійник Сморжів 10 зл. 1375. Іван Калинович Золочів 5 зл. 50 гр., 1376. Степан Макітра Радехів 5 зл. 56 гр., 1377. Чит. „Просвіти" Кобиловолоки 5 зл., дальше збірка проф. Шевдрика Львів: 1378. Антоніна Дорундякова 5 зл. 67 гр., 1379. Володимир Шмигер 2 зл. 33 гр., 1380. Юлія Парфанович 1 зл. 67 гр., 1381. Олена Левицька 1 зл. 67 гр., 1382. д-р Вол. Вергановський 3 зл. 33 гр., 1383. Богдан Драганчук 5 зл. 67 гр., 1384. о. Олександер Бачинський 1 зл. 67 гр., 1385. о. Теофіль Бобикевич 5 зл. 67 гр., 1386. Іван Гофрик 1 зл. 67 гр., 1387. Катерина Гофрик 2 зл. 83 гр., 1388. інж. Іван Глинянський 10 зл., 1389. Анна Лукашевич 1 зл. 67 гр., 1390. д-р о. Спіридійон Кархут 1 зл. 67 гр., 1391. о. Леонід Лужницький 5 зл., 1392. В-во „Червона Калина" 1. зл. 67 зл., 1393. Антін Окпиш 5 зл. 67 гр., 1394. Юрій Полянський, 1395. д-р Іван Турянський, 1396. і 1397. Іванна і Теодозія Витковицькі усі по 5 зл. 67 гр., 1398. Емілія Витковицька, 1399. Северина Потелицька і 1400. Ольга Весоловська по 2 зл. 83 гр., 1401. Андрій Арабський, 1402. д-р Леонтій Максимонько, 1403. Марія Яворська, 1404. і 1405. Ольга і д-р Теодор Прийма усі по 5 зл. 67 гр., 1406. Михайло Дубиняк 1 зл. 83 гр., 1407. Ігнатій Криштальський 1 зл. 67 гр., 1408. Теодор Полюга 2 зл. 83 гр., 1409. д-р Роман Ковшевич 2 зл. 50 гр., 1410. Антін Хованець 1 зл. 83, 1411. інж. Віктор Трач 5 зл. 67 гр., 1412. Олександер Гошовський 5 зл. 65 гр., 1413. о. Евген Громницький 5 зл. 67 гр., 1414. Теодор Калагур 2 зл. 83 гр., 1415. д-р Олександер Бариляк 1 зл. 67 гр., 1416. інж. Вол. Бачинський 5·67 зл. всі у Львові і 1392. Юлія Рудницька Ужгород 5 зл. — Управа просить складати уділи на її адресу: Львів, Руська 18 — найменше по 5 зл. а 10 гр. на вписове.

— **Віче** 31. V. 1924 о год. 2-ій відбудеться в Долині Велике шкільне віче. Проситься о численну участь.

— **Спішіться** вже за літа з замовленнями футер, жіночих плащів і т. п. Полекші в сплатах в одинокій українській кушнірській фірмі П. Карпяка у Львові вулиця Куркова 11а. 1896а) 9—10

Олена з Ференчених
ЛЕПКОВА
вдова по бл. п. **о. Данилі Лепкім**, парохові в Старім Самборі померла скоропостижно 22. травня 1924 р. 1962 в селі Колодрубах 1—1

Відозви й комунікати.

Т-во українських абсольвентів високих шкіл.

Час від часу появляються в галицьких часописах заклики до повороту української еміграції в край, де на всіх ділянках народньої праці дається відчути недостачу фахових працьовників та взагалі інтеліґенції.

Багато нашої молоді, яка опинилася на еміграції, вже покінчила або кінчить свої студії в цім шкільнім році. Щоби ті сили не розпорошилися в погоні за хлібом поза кордонами Батьківщини, а навпаки вертали на рідну землю до праці на народній ниві, заснувалося в Празі Товариство українських абсольвентів високих шкіл, яке має на меті вести плянову реемґрацію цих абсольвентів, підшукуючи для них працю на рідній землі. Товариство має зареєстрованих около 70 членів абсольвентів високих шкіл в переважній части правників, лікарів, інжинірів, (техніків, торговельників, агрономів, хемиків), фільософів, кооператорів та учасників ріжних курсів в области банківництва, торговлі та молочарства. Більша частина цих абсольвентів готова кождої хвилі вертати на рідну землю, одначе деякі з них не мають в краю ані рідні, ані можности прожитку в перших днях по своїм поверотї. Щоби прийти цим товаришам з допомогою та вести плянову реемґрацію абсольвентів на рідну землю, звертаємося отсим до всіх українських інституцій та підприємств, яким лежить на серці економічне та культурне життя нашої Батьківщини, подати нам інформації та вказівки, де повертаючі могли би знайти приміщення відповідно до свого фахового образування.

Інформації і всякого рода письма просимо слати на адресу: Товариство українських абсольвентів, Прага-Сміхов, почт. скр. 37. (поштовні пржіграцка 37).

Прага, дня 26. травня 1924.

Яновський Родіон, голова — *Мальчий Олекса* писар.

P. S. Просимо всі українські часописи передрукувати це оголошення.

Зі спорту.

Прилюдні вправи і фестин улаштовує Сокіл-Батько на власному майдані в неділю, дня 1. червня ц. р. з богатою і ріжнородною програмою. Атракцією будуть біги, руханкові вправи ріжних відділів, нові і дотепер невидані. Весь час гратиме театральна музика. Початок фестину о год. 3. пополудні, вправи пічнуться о 5. год. Перекусня Сокола ІІІ. на місці. Ціни вступу і в перекусні смішно низькі. Уладжено сидячі місця. Дохід призначений на уладження площі. Все, що живе, всі Українці в неділю на площу!

Старшина С-Б.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Ціни конкуренційні. Ціни конкуренційні.

Важне для ПТ. Лікарів, аптик, дрогерій і т. п.

ЛИЧАКІВСЬКА 24 А.

Новавідкритий медичний магазин П. Ф.

„ХІРУРҐО-ОПАТРУНОК"

пор. чне ґумові артикули, інструменти, лікарські меблі, средства опатрункові гуртом і детайльно. 1964 1—6

Догідні сплати. Догідні сплати.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Львівський Народ. Театр Українськоґ Бесіди під дир. О. Стадника. — в Перемишлі, саля Робітничого Дому.

В суботу 31. травня 1924 р. „ПОМСТА ЛИЛИКА", оперета на 3 д. Штравса.

В неділю 1. червня „ТІТКА КАРЛА", комедія на 3 д. Т. Брандона.

Білєти ранійш в Народній Торговлі.

Ширші сходнни Тов-а „Союз Українок" з дискусійним рефератом проф. М. Галущинського на тему „Роля жінки в культурно-освітній роботі", відбудуться в пятницю 30 с. м. о год. 6-ій вечером в льокалі Тов-а при вул. Рутовського 22. Проситься о численну участь. 1955 2—2

Прилюдні вправи при музиці і фестин Сокола-Батька, неділя 1. червня 1924 р. 1948 2—3

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЄМО на Львів агента, репрезентаційного чоловіка до збирання замовлень на опалові матеріяли за провізію або уділ в зисках. Зголошення приймає Галицьке Вуглеве Бюро, Львів Пасаж Гавсмана 9 щоденно між 5—7.

ВПРАВНИЙ експедитор часопису з довголітною практикою, з добрими свідоцтвами шукає місця. Зголошення Замарстинівська 21. Фукс. 1965 1—3

ІЗЗА браку нагоди бажаю цею дорогою познайомитися з молодою, богатою панночкою в матрімоніяльній цілн. Посередництво вітаю; дискреція залевнена. Неанонімові зголошення зі світлиною прошу слати до Станиславова, poste rest. для оказателя міліонівки R 428697. 1—1

ІСПИТОВАНИЙ дяк і писар громадський уміючий провадити хор шукає посади. Лев Терлюк, Вівсє п. Козова.

УНЕВАЖНЯЄТЬСЯ згублену військову книжку, виставлену на імя Богдана Мельницького з Олеші п. Товмач. 1—1

ЖАДАЙТЕ зараз наших цінників на **коси і серпи.** Краєвий Союз господарських Спілок „Сільський Господар", Львів, вул. Зіморовича ч. 20. 1954 3—5

ХЛОПЦЯ на практику механіка приймє зараз Юліян Ломага, Львів, Сенкевича 8, майстерня направи машин. 1953 2-3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентичне заведення д-ра Шимона Рапопорта і Якова Насса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 1916 9—10

Подяка.

Неумолима доля забрала нам передвчасно і несподівано найдорощу маму і бабцю **Олену з Ференченів Лепкову,** що померла в с. Колодрубах 22 травня 1924 р. Сею дорогою складаємо найсердечнійшу подяку п. А. Волощаковій з Колодруб і М. Донцовій зі Львова, що в останніх тяжких хвилинах і в нашім горю оказали нам поміч і співчуття, а також всім, що віддали Покійній останню услугу на похоронах Впр. оо. Насальському з Ричигова, Комарницькому з Монастирця, др. Масцюхови з Горожанни, Пелехови з Лівчиць, Клішови з Комарна, Васильчакови з Татаринова, Волощакови з Устя, Сапрунови з Колодруб і Сапрунови з Дрогобича. *Христина з Лепких і д-р Теодозій Стефановичі* дочка і зять, *Олесь Геринович,* внук. 1962 1—1

ЗАГАЛЬНІ ЧЕРГОВІ ЗБОРИ

членів філії тов-а „Просвіта"

в НАДВІРНІИ

відбудуться в неділю дня 1. червня 1924. о год. 2. пополудни в помешканню місцевої читальні „Просвіти".

За Виділ тов-а філія тов-а „Просвіта":

Іван Луців, голова. — *Д-р Срібний,* за секретаря. 1945 2—3

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 119 (10 212). Львів, субота 31. травня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 140.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Релігійна війна.

В добі права нації, вільности думки і сумління, релігійної свободи Польща є тепер єдиною державою, де ведеться жорстока релігійна війна, де при діяльному співділанні державних чинників відбуваються формальні наїзди і напади на українські церкви. Після звірячої скаженини, що проявилася вже на початку реставрованої польської державности відносно православної церкви на Холмщині, Підляшу, Полісю і Волині; після загарбання багатьох церков з катедральним собором в Холмі; після руїнництва тих церков (як напр. висадження динамітом церкви св. Кирила і Методія в Холмі); після насильного закриття біля кілька сот правосл. церков на Холмщині й Підляшу; після загарбання церковного майна багатьох православних парафій; після насильства над православними єрархами; після перетворення православної церкви в Польщі в адміністраційно-польонізаційний чинник; після підчинення політичній владі православної церковної єрархії; після терору і наруги над релігійними почуваннями людини — здавалося, що вже наступило деяке заспокоєння, що скаженина припинилася, що проминув варварський шал.

Та так тільки здавалося. Останні вижні показують, що дійсність є страшнійша і жахливійша, як це уявляють собі ті благородні представники французького громадянства, що недавно підписали протест проти „білого террору в Польщі". „Ревіндикація" луцького собору, насильне загарбання польськими кольоністами при допомозі поліції і чорної сотні церков в Спасі, Убордовичах і Стужинцях на Холмщині вказує, що знову вергає і змагається насильство над православною церквою, що знову зміцнюється террор супроти православного населення.

І все це діється всупереч постановам „ліберальної" польської конституції, всупереч трактатові про охорону національних і релігійних меншостей, всупереч риському трактатові. В цьому останньому трактаті між иншим Польща виразно зобовязалася (в VII-мому арт.) „ні безпосередно, ні посередно не вмішуватися в справи, що торкаються устрою й життя церкви та релігійних товариств". Церкви й релігійні товариства, до яких належать в Росії, на Україні і в Білоруси особи польської національности, а так само церкви й релігійні товариства, до яких належать в Польщі особи російської, української й білоруської національности, мають право в обсягу внутрішнього законодавства самостійно уладжувати своє внутрішнє церковне життя. Церкви й релігійні товариства в межах внутрішнього законодавства мають право користуватися й набувати рухоме й нерухоме майно для виповнення релігійних обрядів та удержання духовенства і церковних установ. На цих самих основах вони мають право користуватися храмами й установами, необхідними для виповнення релігійних обрядів.

Так постановляє риський трактат, одначе його постанови є мертві у відношенні до дійсности. Замість пошанівку церков і релігійних товариств відбувається дика оргія, яка погрожує перейти у правильний воєнний стан. В Убордовичах на Грубешівщині вже полилася селянська кров в обороні своєї святині і своєї віри. До таких самих подій було би дійшло і в Спасі, як би українські посли в своїй ревности не були здержали розгніваних й роздратованих селян. Особливо мученича Холмщина і Підляшя є виставлені на страшну пробу відстояти своє національне й віроісповідне облича. Як колись холмське й поліське населення переносило наруги і муки з рук царського уряду за унію, так сьогодня воно страждає за свою віру, за свою церкву і національність з рук польської республіканьско-демократичної влади.

Як подає К. Сроковскі, досі „ревіндиковано" понад 500 церков, з того біля 400 в „першім році волі", а 100 в пізнійших роках. Крім того біля 300 церков є досі під арештом; вони зачинені, ключі від церков находяться в руках поліції, а населення живе не лиш без рідної школи, але й без церкви. Родяться і вмірають люде в чорнім смутку і зневірі, позбавлені релігійних послуг і релігійної потіхи. Не мають вступу до церкви, яку будували їх діди і прадіди.

„Ревіндикації", себ-то насильні загарбування церков, своєю вихідною точкою мають ту обставину, що колись ті церкви були уніятські, греко-католицькі, що російський уряд насильно перемінив їх на православні. Лізти в душі людей, брутально вдиратися в таку незвичайно ніжну, духову сферу, як віра, взагалі небезпечно. Тим більше небезпечно це робити для політичних чи денаціоналізаційних цілей. Штики, скорострільні гармати, при яких допомозі відбувалися „ревіндикації" в першім році польського наступу на схід, чи боївки і чорносотенні прийоми, якими при допомозі поліції, „сокольов", згінників і фанатичних попів та підбехганих кольоністів тепер переводиться „ревіндикації", — викликали сильну реакцію у православнвго населення. Українське населення дуже добре розуміє, що церкви, без огляду на те, чи вони були гр.-католицькі, чи православні, становили добро українського народу. Тепер же вони переходять в чужі руки, в руки зайдів, кольоністів і перевертнів. І тому українське населення дальше не дозволить на загарбування свого майна, спадщини по своїх дідах і прадідах.

Великий упадок духа, розтіч і пригнічення, що запанували в першім році польської влади, вже зникли. Українське населення починає набирати віддиху і оборонити свою власність і свою душу. Покинуте своєю сервілістичною і зненчемнілою єрархією, воно без ваганя прийняло виповідження війни і готовиться до впертої і завзятої оборони. Як це не дивно, а все таки польська влада мусить збуджувати подив культурного світу. Вона в XX-тім столітті доказала світові, що лібералізм, гуманність, толєранція, свобода віри і совісти є абсурдними поняттями, що вони є пережитками. Польща є єдиною державою, де розгоряється пожар релігійної війни.

Одначе мало доцільним є стверджувати факти. Не можна лишити безборонного населення в його тяжкій боротьбі. Слід кричати на весь світ про це нечуване варварство, слід віднестися до Союзу Народів, якого обовязком стояти на сторожі загарантованих прав, слід порушити публичну опінію культурного світу, слід бити на тривогу, рятувати душу народу перед польонізаційною нівеляцією, перед загладою.

Тільки відваги, тільки праці, більшої рухливости народніх заступників. Коли розкриємо світові цю страшну рану на душі і тілі православного населення, то симпатії всіх культурних громадянств без огляду на віроісповідання будуть по нашому боці. В боротьбі не будемо відокремлені, навпаки будемо піддержані, а це дасть нам певність побіди.

Ф. Ф.

На соймовій арені.

Внесення й інтерпеляції.

1. Внесення Українського Клюбу в справі масових арештувань на Волині серед селян і української інтеліґенції в квітні ц. р.

Перед латинським Великоднем була зроблена генеральна офензива на спокійне українське сільське населення Волині. Користаючи зі страшного невдоволення українського населення з польської влади пущено ціді хмари агентів на українські села і „викрито" таким чином в Луцькому, Рівенському, Острожському, Кремінецькому та Дубенському повітах страшну протидержавну змову протипольського, комуністичного, террористичного і иншого характеру.

Польська преса роздула змову до таких розмірів, що сам уряд вважав своїм обовязком розсівати ту фантастичну хмару небезпеки та підкреслити, що ніякої протидержавної змови там нема і мови про неї бути не може. Арештувань доконано в звязку з поширеним на Волині бандитизмом. ПАТ розніс вістку, що арештовано 100 осіб. А як переводжено арештування і яку визначну ролю відгривала при цьому провокація, видно з такого випадку: На другий день православного Великодня арештовано в Острозі 17 Українців на донос якогось 18-літнього Струмінського. За нагороду в сумі 150 міліонів польських марок і за обіцяну концесію для продажі горівки той Струмінський доніс острожській дефензиві, що всі ці особи відбули на Ярмарковій площі в домі ч. 17. збори, на яких обговорювали повстання проти Польщі. Коли Струмінського сконфронтували з арештованими, то він заявив, що все це неправда, а зробив такий донос тому, бо дефензива його підкупила. Арештованих звільнено а провокатора арештовано.

На жаль це був один щасливий випадок, що викрито провокатора в инших випадках цього зробити не вдалося і тому жертви провокації сидять далі в тюрмі.

Адміністраційна влада відмовляє всяких вияснень в справі арештованих кажучи, що арештувань доконано з доручення прокуратури Прокуратура не дає вияснень, кажучи, що арештовані поповнили такі страшні злочини, про які ще висказуватися не можна. В результаті у тюрмах Волині мучиться тепер понад 100 осіб, які не поповнили ніякого злочину хіба той, що не довіряють польській владі. Через це підписані вносять: Сойм візве уряд до негайного прослідження та висвітлення справи провокаційних і незаконних арештів на Волині, до безпроволочного випущення всіх арештованих на волю і до покарання виновників їхнього арештування, і накінець до грошевого винагородження всіх арештованих за страчений в тюрмі час.

Слідують підписи.

2. Інтерпеляція посла Маківки і товар. до міністра скарбу і міністра внутрішних справ у справі неправильного і незаконного вимірення другого зачету на рахунок маєткового податку для селян громади Опілля, Влодавського повіту на Підляшу.

Інтерпеляанти запитують обох названих міністрів: 1) Чи відомо їм про ці податкові надужиття. 2) Чи схочуть міністри прослідити цю справу і потягнути винних до відповідальности? 3) Чи схоче міністер скарбу видати розпорядок про

Пр. 524/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" ч. 112 з дня 23. травня 1924 в артикулі під заголовком: 1) „Заперечування правди" уступи в словах: „Типічні своєю яловістю" до кінця артикулу; 2) „На двох бігунах" вислови між словами „Ми що" і „не маємо", 3) „Наддніпрянська Україна" а) вислови між словами: „партії" і „що обіймає", б) вислови між словами „партії" і „його", 4) Новинки" а) вислови м ж словами „є згова" і „крім пор зання", б) вислови між словами „в вязницях" і „Соймова комісія", в) уступ між словами „дуже коротко" і „Сензаційний трамвай", 5) „Чи нема на се ради" а) уступ між словами „числа газети" і „В часі передержуваного", б) уст. між словами „4-у сторін" і „тому звертаємося", в) уст. по словах „Львівської Прокуратури" до кінця містить в собі вступ ад 1) 2) 3) злочину з § 65 а) зак. карного, і провини з § 30 з. к. ад 4) і 5) провини з § 300 з. к. узнав доконану в дни 21. травня 1924. р. конфіскату за оправдану і завядив знищення цілого накладу і видав по думці § 49 з. кар. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найближчім числі і то на першій сторон Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 24. травня 1924.

(Підпис нечиткий.)

негайний зворот селянам Опілля незаконно пібраних податків.

3. Інтерпеляція посла Братуняітов. в справі катувань українських дітей в школі села Колпитів Горохівського повіту, яких допустився учитель Голуфко і толєрування тої справи шкільним інспектором Складніком.

Інтерпелянти запитують Міністра освіти і віроісповідань: 1) Чи відомий йому факт побиття учнів Стефана ...рука, Никифора Творовського і Ябковського, — що спричинило їхню недугу — і взагалі факт знущання над українською дітворою учителя Голуфка?

2) Чи відомий йому факт толєрування тих побоїв і знущань шкільним інспектором Горохівського повіту Складніком?

3) Чи міністер виявляє охоту потягнути обох винних до відповідальности.

4. Інтерпеляція посла Козубського і товаришів до міністрів закордонних справ, рільництва та державних дібр в справі покривджених селян громади Шкороботівки, кремінецького повіту при усталюванню державної границі між Польщею і СРСР.

Селяне громади Шкороботівка втратили 102 десятини і 2000 сяжнів управної землі, які відійшли до Радянської України. Польща обіцяла їм дати иншу землю, але минуло з того часу три роки і селяне землі не одержали. А що границю проведено в інтересах цілої держави, то вся держава повинна і мусить понести тягарі, звязані з її проведенням. Тому то держава мусить дати відшкодування в формі землі тим, які потерпіли.

Інтерпелянти запитують названих міністрів про те, чи відомий їм той факт і чи готові вони виділити потерпівшим селянам відповідну скількість землі з державних земельних запасів, положених близько того села та чи хочуть таким чином направити кривду, заподіяну тим селянам державою.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

З польських справ.

Все ще про мін. Замойского.

Дальша дискусія у комісії закорд. справ. — Промови послів Слівіньского, п. Васильчука, Перля, Хоміньского й Строньского.

Вчорашнє ляконічне речення із телєґрам, що комісія для закордонних справ продовжувала дискусію над експозе міністра закорд. справ Замойского, ніяк не пояснює отих усіх несподіванок, які принесло собою згадане засідання. Не треба думати зразу, що посли кидали один на другого кріслами й висилялись у придумуванню інтернаціональних епітетів. Хорони Біг — цим разом обійшлось без таких, зрештою привичних, причандалів до засідань суверенів польської республикн. Атракцією були промови, — промови, витрималі у тоні, який личить людям, що завели чемну розмову на тему закордонної політики й її керманичів.

Початкові слова першого промовця — посла Слівіньского (група Бриля) — нікого з присутніх польських послів не здивували: „ми не маємо ніякої програми" і „наша безпека стоїть під великим знаком запиту". (Взагалі: банальна історія повторяти старі правди!) За те вже слідуюче речення, хоч теж цілком не-оригінальне, насторожило слухачів оратора: „у Польщі всі абсурдні речі є можливі". Це просто важко уявити собі, щоб у якій небудь давній займанській державі відсувано національні меншости від участи в державних справах. І дальше: „Польщею править реакція, яка подає руку німецькій реакції і вірить у поворот російського царя!"

Слідуючим промовцем був посол Павло Васильчук. Короткий зміст його промови ми подали вже у вчорашніх телєґрамах. Ще не надійшли варшавські ґазети з докладним текстом промови й її характеристикою, ані самі ми ще не одержали її стеноґраму. Алеж рахуючи по характеристиці з телєфонограми „Хвілі", що була ще промова „надзвичайно гостра й сильно атакуюча режім Грабского й Замойского", судячи по згаданому короткому змісті й вкінци бачучи, що всі слідуючі промовці разпораз вертали до промови п. П. Васильчука, даремне стараючись вишукувати всякі можливі контраргументи, можемо сміливо сказати, що та промова українського посла була найбільш змістовою, ідейною й одночасно по формі надзвичайно палкою промовою у закордонній комісії польського сойму. Посол П. Васильчук вийшов зі заложення, що головною причиною неспокою у Польщі є штучне накреслення кордонів і випливаючі з того права меншостей, та перевів чудовий доказ цієї правди на прикладі польської держави. Він домагався плєбісциту для українського населення й мужно заявив: „Не найдете ні одної української партії, яка стануллаб на становищі „do ut des". Ми сьогодні сильні й на таку угоду не підемо!" Дуже не сподобався панам із комісії м. и. й слідуючий уступ з промови посла В. Васильчука: „На східних кресах Польща веде тепер політику загарбування церков, та одночасно старі попи Евльогія є капелянами у польському війську. Нині є стан тихої але стршної війни між Польщею й нами!"...

Посол Перль (П. П. С.) жалівся, що Українці, мовляв, не хотять наслідувати Поляків із часів їхньої боротьби в царській Росії, коли то вони, Поляки, шукали собі союзників у російських революціонерів (деж оті польські „революціонери"?!). Очевидно, що плєбісцит для польського соціяліста є кепською методою національної справедливости. „Є це середник, що веде до гострої боротьби", а посол Перль боїться її і хотів би найти „инші форми полагодження непорозумінь"...

Як усі три вищеназвані промовці домагались димісії міністра Замойского (пос. Васильчук додав до імени Замойского ще й імя Грабского!), так само й четвертий черговий промовець, пос. Хоміньскі („Визволенє") вважав „зміну на становищі міністра закордонних справ необхідною", вяжучи її зі справою „швидкого переведення програми (?!) братерства народів". Пос. Хоміньскі переводив паралєлю між Замойским і Бенешом і на цім порівнанню Замойскі вийшов дуже кепсько. Щодо виводів посла П. Васильчука, то представник „Визволення" „високо шанує щирість поглядів" українського посла. Він, Хоміньскі, готов послові Васильчукові „признати багато правди". На „кресах" навіть Поляки солідаризуються з Українцями, Білорусинами й Жидами у відношенню до польського уряду". І бідкав Визволенец, що уряд Грабского ніяк не має зрозуміння ваги справи „національних меншостей" (за те має його „Визволенє"), так що навіть до комісії „для справ меншости" уряд не запросив їх представників (що зрештою, не перешкаджає „Визволенцам" засідати в оцій мертвородженій комісії!).

Пос. Строньскі („Хієна") був єдиний, що ламав спис в обороні мін. загр. справ Замойского. Він твердив, що саме Замойскі, а не хто инший, має голос у Франції, де знають його з 1918 р. як приятеля Французів, не такого як представник лівиці Домбскі, що хотів габсбурської монархії. Саме польська ендеція—на думку редактора „Ржечипосполітої" є мирно й смирно настроєна і саме вона має авторитет у Союзі Народів. В справі „мнєйшості" Строньскі є за „поміркованою політикою" (?!); як доказ, що Українці мають у Польщі всякі свободи, наводить хієнський посол виступ посла п. Васильчука!

А всеж бється у груди речник хієни. „Всі ми знаємо, що стан справ на „кресах" є поганий і що справа „меншостей" є занедбана. Признаємося до помилок і промахів". Одначе посол не договорив, які помилки він має на увазі й чи не вважає він, що „занедбання" польської національної політики повинно усунути збільшення контингенту поліції на „занедбаних кресах"?...

Дрібні вістки.

В Кеніґсберґу мала місце велика протифранцуська демонстрація Німців перед будиком французької військової місії. Поліції з трудом вдалося успокоїти демонстрантів та недопустити до немилих наслідків.

Царське-російське посольство істнує ще в одинокій Румунії. Репрезентантом його є славний Поляк Козьол-Поклевскі.

Рабіндранат Таґор, найбільший сучасний письменнік і фільольоґ Індії виступив перед китайськими студентами в Пекіні з великою промовою, в якій заявився енергічно проти европейської культури та цивілізації та вказав на те, що Азія не повинна перейматися ніякими европейськими здобутками а перенята вірою в людську індівідуальність повинна прямувати до спасення людства від здеморалізованої европейської культури і від европейської матеріяльної зарази.

Папська булля на ювилейний 1925 рік буде оголошена світові в найблищих днях у чотирьох римських базиліках.

Авдієнція Бенеша у папи, як доносить чеська преса, мала завданням справу переговорів про заключення конкордату між Чехословаччиною і Римом. Инших політичних а тим більше міжнародніх справ у годинній розмові не порушувано.

Польсько-азійське товариство повстало у Варшаві. Статут товариства вже затверджений мін. внутрішніх справ. Метою товариства є зближення зі Сходом шляхом поширювання відомостей про Схід між Поляками і шляхом поширювання відомостей про Польщу серед азійських народів.

Білорусь і Волинь.

(Konstanty Srokowski: Sprawa narodowościowa na kresach wschodnich, Kraków 1924.) 4)

(Продовження.)

Середнє шкільництво.

На Виленщині є 9 державних ґімназій (всі польські) і 28 приватних (7 польских, в тім 1 польсько-жидівська, 3 білоруські, 2 литівські, 9 жидівсько-жаргонових, 6 російських і... 1 французька). З 3-ох білоруських ґімназій одна міститься з повасиліянським будинку у Вильні, друга в Родошковичах, третя в Городку, Всі три білоруські ґімназії мають 38 учит. сил і 572 учнів, але жадна з них не має права прилюдности. Дозвіл одержують ґімназії тільки на час одного року. Одна з білоруських ґімназій в Новгородщині істнує не на основі дозволу шкільної влади, тільки на основі промислової концесії. Одержання дозволу є получене з великими трудношами. Так нпр. виленська ґімназія внесла прохання ще в травні 1922 на продовження дозволу на шк. рік 1922/23. Одначе на початку шк. року дозволу ще не було. Супроти того наступив стан ex lex, аж в ґрудні 1922 прийшла відмова на відкриття ґімназії у... вересні 1922. Одержавши такі докази свобідного розвитку національної культури, дирекція виленської білоруської ґімназії заявила, що не може в середині року викинути 300 дітей на вулицю і лишає цю ролю польській державній силі. Вкінці цю справу поладнано в цей спосіб, що шкільна влада дала свою згоду на відкриття вже відкритої ґімназії. Одначе істнування виленської ґімназії є постійно загрожене, бо в ріжних польських сферах час від часу виринає думка „ревіндикації" повасиліянського будинку. В звязку з тим недавно голосною була справа „келії Конрада". А саме один з польських естетів й істориків наробив галасу, що білоруська ґімназія профанує „келію Конрада", перемінивши її на... виходок. Аж дальші досліди виявили, що „келія Конрада" находилася в крилі будинку, сьогодня зовсім зруйнованім, а тим самим ця, „пієтизмом" опромінена келія не могла бути спрофанована. Проти виленської ґімназії підноситься ще й закид, що вона на ділі є російсько жидівська, що там наука відбувається в російській мові, а не білоруській. Та це не відповідає дійсности, бо на 334 учнів є 272 Білорусинів, 13 Москалів і 59 Жидів, а наука відбувається виключно в білоруській мові. Становище 2-ох инших провінціональних ґімназій є — очевидно — ще ґірше. В дійсности є не маленькі, убогі шкілки.

В Новгородщині є 6 державних ґімназій (всі польські) 7 приватних. З цих останніх 2 білоруські (в Новгородку чисто білоруська з 223 учнями і в Несвіжі білорусько-російська). На решту прив. ґімназій складається 1 польська, 2 польсько-російські і 2 польсько-жаргонові.

На Полісю є 7 державних ґімназій (всі польські) і 8 приватних (5 польських і 3 російські; білоруської ані одної).

У всіх трьох воєвідствах є 22 державних ґімназій і 43 приватнх. Всі державні ґімназії є польські. Приватні діляться в цей спосіб: 12 польських, 3 польсько жидівські (згл. польсько-жаргонові), 2 польсько російські, 9 російських, 5 білоруських (в тім 1 білорусько-російська), 9 жаргонових, 2 литовські і 1 французька. До державних і приватних шкіл в згаданих воєвідствах ходить 17.613 учнів, а з того по польськи вчиться 10.466 (59%), по російськи 2.361 (13%), в жидівськім жаргоні 2.824 (16%) і по білоруськи 795 (4%).

Фахове шкільництво на Виленщині є досить буйно розвинене і є або польське або жидівське. Білоруського нема.

Вище шкільництво репрезентує тільки польський університет у Вильні. Білорусинів приймається там дуже мало, квестіонуючи або важність свідоцтв, або їх не допускає студентський суд, зложений виключно з Поляків під замітом, що Білорусини не служили в польськім війську. Тому білоруські студенти передираються за границю, головно до Чехословаччини, де їх радо приймають. Лєкторат білоруської мови на виленськім університеті віддано проф. Массоніусові, який слабко володіє цею мовою. Катедру білоруської мови й літератури пропоновано проф. Тарашкевичеві, але вимагано від нього, щоби викладав по польськи. Проф. Тарашкевич умови не прийняв і пропозицію відкинув. За те істнує повний білоруський університет в Минську (Рад. Білорусь), а також викладається білоруську мову й літературу в Празі і Бресляві.

Земельне питання.

Одною з найважнійших соціяльних і економічних проблєм на білоруській території є земельне питання. Одначе докладне висвітлення цеї справи неможливе, бо нема опрацьованих статистичних даних.

На основі неповних даних земельного виділу виленського воєвідства у Виленщині забрано під „парцеляцію" до 1. січня 1923 разом 53.520 десятин землі, а з того на військове поселення призначено 9757 дес. землі. В Новгородщині осад

Японський уряд рішив заложити протест проти американського закону про еміграцію, який кривдить Японців. Японського амбасадора у Вашінґтоні рішено відкликати.

Литовський посол у Римі вручив італійському урядові вербальну ноту з відповідним меморандумом, в якому обговорюється насильство Поляків у відношенню до литовського населення на окупованій Польщею литовській території,. Це вже другий такий виступ Литви в Італії.

В Югославії прийшло до демонстрацій проти Пашіча і королівського декрету про відрочення скупштини до осени. На засіданню ратифіковано всі мандати групи Радіча. Через те уряд Пашіча не має в скупштині більшости, бо розпоряджує лише 130 голосами проти 180 гол. опозиції. Після ратифікації відчитано письмо короля про відрочення. Лівиця не приняла цього до відома і почала радити далі. Приклонники Пашіча почали опозиціоністам перешкаджати. Таким чином вивязалася сварка і лайка між двома групами, що закінчилося тим, що одні й другі через неможливість радити розійшлися. Коли на осінній сесії відносини в скупштині не зміняться, то буде вона розвязана.

Мусоліні заявив у промові до зібраних послів більшости, що весь світ із великим заінтересуванням буде слідити трудні досвіди фашистівського парляменту. На його думку парлямент буде розвязаний у випадку, коли той трудний досвід не вдасться. Парлямент заступила би тоді інша інституція.

У Бельгії назріває криза кабінету в звязку зі справою участи жіноцтва у провінціональних виборах. Не можуть у цій справі знайти спільної мови ліберальні міністри з католицькими.

Анґлійська повітряна фльота окружатиме всі англійські береги нерозривним ланцюгом. Повстане на побережах 20 летничих стацій. Кожна стація матиме 600 металевих літаків. Особлива увага зверкена буде при розміщенню стацій на полудневе і східне побереже.

В Хінах убито тубильцями двох анґлійських міліонерів в Учію, провінції Куанґші.

Анґлійський парлямент ухвалив 233 голосами проти 135 знести підмоги для безробітньої молоді.

Жидівське товариство приятелів Союзу Народів має бути засноване в Празі. Головою нового товариства має стати голова пражського жидівського комітету др Зінґер.

Польща має побудувати в Данціґу так зв. амуніційний порт, але не може дійти до порозуміння з так зв. Радою порту. Як експерта покликано в цій справі шведського інжінєра Гюнелія, який брав участь в роботах комісії Союзу Народів, що була створена окремо для прослідження справи амуніційного порту в Данціґу.

Румунське посольство у Варшаві дементує поголоску, яка появилася в пресі про кризу румунського кабінету. Братіану заявив, що ніяка партія, крім ліберальної, на якій теперішній уряд спирається, не спосібна до того, щоби взяти державну керму в свої руки.

Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

ОСТАННІ ВІСТИ.

Румунія, Мадярщина й Болгарія.

Загребська „Реч“ довідується з Парижа, що там мають інформації, начеб Румунія почала неофіціяльні переговори з Мадярщиною і Болгарією. Старається запевнити собі їх поміч в разі нападу совітів. Мадярщина домагається від Румунії територіяльних концесій за таку поміч.

Вибух амуніції в Букарешті.

28. ц. м. під Букарештом послідував вибух муніції в магазині для тяжких гармат. Королівський замок, що є 500 метрів від вибуху, значно ушкоджений. В місті счинився переполох, ціле передмістя і недалекі казарми евакуовано. Вибухи повторювалися в коротких відступах часу, так що годі було наблизитися до місця катастрофи. Число жертв ще не сконстатовано. В самому місті ушкоджених кілька домів.

Сов.-анґлійська конференція.

Палата льордів віввала анґлійсько-совітську конференцію можливо найкорше покінчити праці.

Протест Японії.

Згідно з офіціяльним комунікатом, обі японські палати ухвалили резолюцію з протестом проти закона ухваленого в Зед. Державах у справі іміґрації. Як звідомляє „Associated Press“ з Токіо, мін. загр. справ упросив князя регента о дозвіл переслати протестуючу ноту проти американського іміґраційного біля. Додержання цих формальностей доказує, яке велике значіння приписують у Токіо цьому актові.

Папська булля.

Після торжественної церемонії в престольній світлиці Ватикану, де папа видав розпорядки оголошення буллі на р. 1925, апостольський декан удався до базиліки св. Петра, де відчитав буллю в присутности капітули і богато вірних. Подібне торжество відбудеться в церкві св. Івана і Пр. Діви. В буллі папа заявляє, що слідуючий рік повинен бути для Церкви роком приязни народів і поручає молитися, щоби ці що відступили від церкви вернули до неї, а погане, щоби пізнали правду. Справу св. Землі полагоджено згідно з бажаннями і правами католиків.

Справа довіря для анґлійського правительства.

Правительство Мек Донельда стверджує, що в звязи з нарадами над білем у справі безробіття поставить квестію довіря. „Таймс“ й инші часописи догадуються, що правительство здобуде незначну більшість у голосуванню над білем. „Менчестер Ґардієн“ погоджується з думкою „Таймса“, та каже, що вислід голосування залежатиме від характеру виступу премієра.

Анґлія й Франція.

Оголощені рівночасно в Парижі і Льондоні листи Мекдонельда і Поанкаре позволяють сподіватися, що взаємини між обома правительствами поліпшуються й каже здогадуватися, що нове французьке правительство стрінеться з атмосферою приязни у міжсоюзних переговорах.

Повновласти для польського правительства.

„Кур. Вар.“ звідомляє, що новий проект повновластей правительства обіймає секвестр дібр Живець, які належать до родини Габсбурґів і справу Ридзини. Крім цього проект обіймає акцію ощадности, затягнення нових позичок до 500 міл. зол.. справу продажі державних маєтків, інґеренції в комунальні справи і реорганізацію адміністрації. Новий проект зредаґується окончено на пятничому засіданні Ради мін.

Кооператива „Український Театр“ у Львові
Вівторок, 3. червня 1924.
Перемишль, сала Нар. Дому о 8. вечір.
КОНЦЕРТ
при ласкавій співучасти оперової співачки
Софії Федичівської
і пяніста
Тараса Шухевича
та хору Тов-а „Перемиський Боян“.
Увесь дохід на кооперативу „Український Театр“ у Львові. 1957 2—3

З життя партій.

Конференція УСДРП. в Празі.

Одержуємо отсю інформаційну статтю:

В днях 10—11 травня відбулася в Празі конференція українських соціял-демократів. В революції на Вкраїні соціялдемократична українська партія дуже часто займала керуюче місце не тільки тим, що ця партія на Великій Україні є найстаршою політичною організацією, але ще й тому, що УСДРП. є єдиною соціялістичною партією, яка не пішла в тій чи иншій формі за комуністичною ідеольогією. Українські ліві есери погоджуються на негування загального виборчого права і стоять на так званій радянській платформі. Українські комуністи (Винниченко і ин.), що відкололися від соціялдемократії в роках 1919—20, теж визнають „радянську конституцію“, обмеження політичних прав „нетрудових елементів“.

VI-ий конґрес УСДРП., що відбувся в січні 1919 р. в Київі, був останнім правильним зїздом цеї партії на українській території. Протягом тяжкої, кривавої боротьби не могло бути мови про скликання будь якого зїзду на території України.

В наслідок української державної катастрофи чимало видатних діячів української соціялдемократичної партії опинилося на еміґрації. Тому настала можливість скликати конференцію УСДРП. в Празі. В Рожевій салі соціялдемократичного чеського будинку (Лідовий дум) в 10 год. ранку 10. травня конференцію відкрив І. Мазепа. До президії конференції обрано: Б. Мартоса, В. Старосольського, Б. Бутовського та М. Малашка. Від Виконавчого комітету чеської соціялдемократичної партії склав привітання Ф. Янік, від клюбу соц.-дем. сенаторів та послів чеського парляменту говорив сенатор Гавлена. Між иншим зазначив він, що в цій самій рожевій салі ще до революції відбувала свій зїзд большевицька партія і що за цим самим столом президії сидів Ленін і инші теперішні радянські диктатори. „Це велика трагедія — говорив Гавлена, що та партія, яка ранійш терпіла переслідування, тепер, ставши при владі, найгостріше переслідує соціялістів, що не погоджуються з большевицькими ідеями“. Від чеської соціялдемократичної преси представницею на конференції була Й. Северинова. Рівночасно грузинську с.-д. партію на конференції представляв Г. Айоло. Перед відкриттям конференції наспіли привітання від німецької с.-д. партії в Чехословаччині, від с.-д. партії Закарпатської України та від багатьох членів партії з ріжних українських і чужих земель, що не могли через незалежні від них обставини прибути на конференцію.

Денний порядок конференції складався з таких точок:

1. Мазепа: Міжнародня та внутрішня ситуація України і завдання української соціялдемократії;
2. П. Феденко: Сучасні українські соціялістичні уґрупування;
3. С. Гольдельман: Засади соц.-демокр. програму;
4. О. Безпалко: Діяльність української соціялдемократії на еміґрації;
5. Б. Мартос: Організаційні питання УСДРП. за кордоном.

Більшість резолюцій по рефератах принято одноголосно.

Серйозний характер конференції, змістовні реферати та дискусії справили гарне враження на чужих гостей, які відвідали конференцію. 11-го травня в центр. органі чеської с.-д. партії був уміщений допис про цю конференцію, в якім між иншим сказано так: „Конференція української соціялдемократії знову виказала високий культурний і політичний рівень цієї партії і одночасно була доказом, що Українці також і на еміґрації працюють серйозно і щиро“.

До складу Закордонної Делеґації української соц.-демокр. партії, яка провадить інформаційну роботу серед партій, що належать до соціялістичного інтернаціоналу, конференція обрала 3-х представників.

Із реферату про видавничу діяльність УСДРП. слідує, що ця партія окрім своїх неперіодичних органів „Соціялістична Думка“ та „Вільна Україна“ видала ще 14 назв ріжних брошур в числі 71 тисяч примірників (420 тис. друкарських аркушів).

Окрім того видрукувала ріжні видання інформаційного змісту німецькою, анґлійською та французькою мовою разом біля 56 тис. друк. аркушів. Конференція поклала обовязком Закордонній Делеґації провадити надалі інформаційну діяльність в соціялістичних кругах Зах. Европи. Для цілої української справи це має не аби яку вагу, оскільки в багатьох країнах Европи державна влада є в руках або чисто соціялістичних партій або коаліційна, з участю соціялістів.

Конференція УСДРП. в Празі ще раз відмежувалася від „радянських“ утопій. З огляду на те, що М. Галаган сепаратно вступив до заснованого Винниченком та Шаповалом „революційно-демократичного союзу“, який стоїть на радянській платформі, конференція завердила постанову Закордонної Делеґації УСДРП. про виключення М. Галагана з партії за ріжні вчинки, що йдуть наперекір програмі та інтересам партії.

В конференції брало участь понад 30 членів с. д. партії.

З діяльности УСДРП. на еміґрації слід відзначити курси наукового соціялізму в Подебрадах для студентів української господарської академії. Програма курсів намічує ряд викладів про сучасний соціяльний

...джено до кінця 1922 р. 1400 військових поселенців на просторі 32 тисяч гектарів землі. На протязі 1923 р. мало прийти дальше 674 осадників і зайняти 13.480 гект. землі. На Поліссю нараховано до кінця 1922 около 800 осадників на просторі 20 тисяч гект. землі.

Зовсім инші цифри відносно кольонізації й військового осадництва подало білоруське „Новае Жыцьо“, черпаючи дані зі звіту міністра для земельних справ, предложеного в січні 1923 соймовій земельній комісії. Ці цифри відносно Новгородщини й Поліся представляються ось так:

Новгородщина:

Вивласнено землі	80.849	гект.
З того пішло		
на військове поселення	50.813	„
на земельну реформу	17.419	„
на инші ціли	4.253	„
до диспозиції на р. 1923 лишилося	8.354	„

Поліся:

Вивласнено землі	127.185	гект.
З того пішло		
на військове поселення	26.907	„
на земельну реформу	33.805	„
на инші ціли	38.542	„
до диспозиції на р. 1923 лишилося	29.931	„

Ще більш поплутано представляються дані, що торкаються ефекту військово-поселенчої акції. Ніяких цифрових даних на це нема, але устійнилася в офіціяльних і громадських колах опінія, що військове поселення зовсім не виправдує покладаних на ньому польських національно-політичних сподівань. Величезна більшість поселенців несе на собі тягар трьох дефіцитів: капіталу, вміння і охоти господарювати. Менше-більше 30 прц. поселенців ще сяктак собі дає раду, а решта або винаймає землю селянам, або лишає її пусткою. В найкращому випадку половина землі, віддана на військову кольонізацію, під кожним оглядом є мертвим капіталом. Навіть польські кола не тішаться військовим поселенням, а поселенці не мають ні популярности, ні признання. Білоруський народ відноситься зі стихійною ненавистю до осадників і осадництва, добачуючи в тім найяркійший вислів гнету і кривди.

Польські культурні й національно-державні користи є дуже сумнівні, але за те безсумнівним є факт, що осадництво причинюється до страшного заогнення відносин і до поглиблення протипольських і протидержавних настроїв серед Білорусинів.

(Продовження буде.)

лізм. До цього часу відбулися такі відчити:

1. Доц. С. Гольдельман: Економічне учення наукового соціялізму;

2. І. Мазепа: Теоретичні підстави наукового соціялізму;

3. Доц. Дм. Чижевський: Філософія соціялізму;

4. Г. Бочковський: Національне питання та соціялізм.

Окрім того мають відбутися такі виклади:

Проф. В. Старосольський: Держава і соціялізм;

О. Безпалко: Історичний матеріялізм;

Доц. Б. Мартос: Аграрне питання;

П. Феденко: Історичний розвиток України в світлі економічного матеріялізму.

Курси постійно відвідують коло 100 слухачів.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (118) число „Діла" сконфісковано за три речення із передової статті на тему „Ерос в політиці" й одну увагу в новинці про „географію, великодержавність і футбаль".

— **Примус святнувати польські свята.** Зранку 29. ц. м., в день свята Вознесення по латинському обряду, скрізь ходили по Львові поліцаї й казали негайно замикати українські й жидівські крамниці. Хто негайно не слухав — записували й грозили карами. Очевидно, що спеціяльною опікою раділи українські крамниці в Ринку й при Руській вул. Ніякі аргументи не промовляли до переконання сторожів порядку, які вважають своїм обовязком популяризувати славу григоріянського календаря.

— **„Особистий секретар воєводи"...** Не є це аж дуже великий титул, а проте цілком достаточний, щоб натягнути десяток сервілістично настроєних багатирів на підписання векля, або на видачу завдатку (грошевого зачепу) на фіктивний матеріял. Переконавсь про це на практиці Роман Козловські, 28-літній „обіцюючий молодець", який іменував себе „особистим секретарем" б. воєводи Грабовського (згодом „заавансував" на „секретаря" міністра внутр. справ Керніка!) і несіючи-неорючи прекрасно їв, елегантно вдягався, люксусово мешкав, їздив автомобілями й сальон-вагонами та плавав по морю ласк дівочих... Тоб-то, він працював важко, і на його праці було витиснене тавро геніяльної ініціятиви: він продавав цукор... А як-же: він продавав цукор, але особисто обмежувавсь до збирання грошей від ласих на „дешеві" солодощі en gros (продавав не менше, як на пуди (сотнари а то й вагони), ручався словом „особистого секретаря" воєводи й авторитетом цього останнього і — наївні люди ніколи більше не бачили ані пана секретаря ані замовленого й заплаченого цукру. Це не був такий собі пересічний харцизник: — всеж це не-аби-яка штука, щоб на підставі номінаційних декретів, підписаних самим собою, приймати почести від принагідних прикордонних румунських комісій, щоб дати себе з парадою везти до Букарешту (очевидно: без усяких пашпортів etc.), там негайно отримати з каси посольства великі гроші, чкурнути потім до Праги, а звідтіль цілo й безпечно повернути на рідний надполтванський тротуар. За ті й усі инші їм подібні подвиги почав з сьогодняшнім днем відповідати Роман Козловські перед карним судом у Львові.

— **Любов чи психопатія?** Він мав 29 літ, вона 26. Обоє були здорові й непогані, — вона, кажуть, була навіть красавицею. Від восьми літ творили щасливе подружжя, і плодом їх молодечої любови з перших місяців подружого життя була донечка, яка росла й ховалася на радість і славу батькам. Аж несподівано пролетів над домівкою малої щасливої рідні янгол смерти й заторкнув своїм крилом ліжочко дівчати. Розпука осиротілих батьків була страшною й ані всесильний лікар—час, ані животворна молодість не лагіднили її. Туга за покійною дитиною росла й ставала щораз більше нестерпною. І довела до того, що одного ранку, в більше півроку після смерти дитини, сусіди найшли обоїх батьків мертвими: їдка задуха світильного газу й щільно зачинені вікна й двері пояснювали причину смерти, а залишена на столі карточка з підписами самогубців доповнювала решту здогадів: не могли жити без укоханої дитини...— І ось зринає питання: чи це здорова, природна й зрозуміла батьківська любов, яка каже батькам після втрати дитини наложити на себе руку, чи це прояв психопатії?! Здається, що таки не останнє. У некрольогах покійного батька, Елімелеха Менахема з Кракова читаємо, що він був ідеалістом-мрійником, що з фанатичною ревністю вглиблювавсь у тайни старогебрайщини. Мабуть це була екзальтована людина, яка й свою молоду дружину заразила своїм мрійництвом, фанатизмом й екзальтованістю і казала їй забути, що вона—молода, здорова, гарна жінка, якій 26 літ, лише 26 літ, а йому, її чоловікові, лише 29, і що їх родинне щастя могло ще в огні взаїмної любови воскреснути з румовищ розпуки!..

— **Прояви веснянсго патріотизму.** Що з приходом розсміяної весни зароїлось у львівських прилюдних садах — це ніщо дивного. Але що поміж вічвідувачами найкращого львівського саду — т. зв. парку Кілінського — є найбільше таких людців, які постійно шукають авантур з усіма, кого підозрівають у приналежности до семітської раси, це вже справжня екстравагація. Йти до саду спеціяльно на те, щоби бити Жидів—для цього тра тої особливої категорії патріотизму, якою саме й визначаються польські студенти: бо ніхто инший, лише вони, львівська студіююча університетська молодь виявляє отак свій весняний темперамент („Хвіля" сумнівається, чи ті погромщики це справжні студенти, чи на них лише студентські шапки й відзнаки; як що сіовістична „Хвіля" сподіється таким доказуванням свого довіря до демократичности, ліберализму й національної терпимости польського студентства спонукати це останнє до заяви, що воно дійсно не має нічого спільного зі школярськими авантуристами, то вона може прикро розчаруватись...)

— **В Перемишлі** відбудеться у вівторок, дня 3. червня ц. р. в салі „Народнього Дому" заходом т-ва „Перемиський Боян" концерт при співучасти оперової співачки Софії Федичківської і пяніста, проф. Львівського Музичного Інституту Тараса Шухевича. В програму входять: оперові арії Верді-ого, Делібе, пісні Мик. Лисенка, О. Ніжанковського, Леонтовича та твори Ґріґа, Блюменфельда і Глазунова. Увесь дохід призначений на кооперативу „УкраїнськийТеатр" у Львові.

Дописи.

Бориславъ. *Концерт пп. Федичківської і Шухевича.* Заходом тов. „Бор. Боян" відбувся дня 17. травня ц. р. в салі Жидівського Дому в Бориславі концерт при співучасти оперової співачки п. С. Федичківської і пяніста проф. Т. Шухевича, в користь кооперативи Українського Театру. В програму конперту входили арії з опер і пісні Д. Січинського, які прекрасно відспівала п. Федичківська, за що публика нагороджувала її грімкими оплесками, і вдячні продукції фортепянові, виконані справді по мистецьки п. Шухевичем. Боян відспівав пісні народніх мотивів, а баритонове соло артист п. Т. Дуб. Продукції ці випали не так як могли бути виконані, бо відчулося брак Вп. Н. Кулицької, яка як акомпаніяторка в Бояні не може бути ніким заступлена.

Як з одної сторони моральний успіх концерту був осягнений, так матеріяльний бік зовсім не дописав. Кооператива не скористала нічого, бо каса покрила заледви видатки. З жалем приходиться напятнувати тутешне громадянство, що мимо широкої і вчасної реклями і сприяючої погоди мало наших людей бачилося на салі. Чиж так байдужою стала громадянам Бориславa своя рідна пісня і справа українського театру? Чиж це має бути нагорода а при тім заохота на будуче для Бояна, що працює серед таких трудних умовин?! Це сумний прояв але правдивий! *Учасник.*

Козина. *Самоволя дідича й протекція поліції.* В Козині над самим Збручем в повіті скалатським трапився нечуваний у цивілізованім світі випадок. Громада ще давно перед війною мала з дідичом Бенецким спір за один горб у селі. Суд в Грималові і окружний суд у Тернополи присудив, що і громада і двір можуть там пасти худобу. Тепер належить більша частина козинського двора до зятя Бенецкого Корнберґера, який колись за Австрії був офіцером і лише тому звуть його „поручником". Недавно пасся господарський товар на тім горбі і Корнберґер займив той товар до двора; у відповідь громада займила товар „поручника". Незнаючи про те, одна жінка вигнала свій товар на той горб; Корнберґер не тілько займив той товар, але побив жінку! Під оту хвилю надіхали козинські рекрути і станули в обороні жінки та побили поручника. Счинився крик в селі, так що кінні і піші большевицькі жовніри збіглися на свойому березі Збруча. Корнберґер післав свою дочку на постерунок жандармерії наперед в Козині а потім в Калагарівці, але один і другий командант відповіли, що та справа за пасовисько і взаїмне побиття належить до суду а не до поліції. Тоді донька дідича поїхала до Волиці до підкомісаря поліції, свого нареченого та бувшого російського офіцира. Той взяв з собою одного жандарма (по теперішньому „постерункового") й оба кінно пігнали за козинськими рекрутами (в суботу дня 12. мая) та дігнали їх за Товстим, як їхали до залізниці до Хоростькова, щоби звідтам дістатися до військової команди в Тернополи. Стягнули рекрутів з возів, поруали і пішки гнали назад до Козини, звідкі за кілька днів відставлено їх до суду до Грималова, хоч вони від часу покликання до війська підлягають військовому судові. Потім арештовано багато господарів а навіть війта (латинника — в чисто українськім селі), що ніби то він у змові з рекрутами а навіть з большевиками. Всі дуже цікаві, як суд поставиться до тої справи. Варто би пригадати ревному підкомісареві з Волиці, що там в грудні 1921 р. замордовано 5 селянських осіб (грабунковий вбивство) і до того часу не найдено винних!

Відозви й комунікати.

Старшинам і підстаршинам б. австр. армії і жандармерії до відома.

На відбутім засіданні при зїзді учасників з краю дня 4 ц. м. вирішено одноголосно до точки 2) денного порядку прилучитися до організації урядників б. австр. держави для ведення одноцільних праць, бо згадана щойно організація, скорше покликана до життя, вспіла піти у своїх змаганнях дальше вперед, як організація старшин і підстаршин.

Всі інтересовані старшини і підстаршини повинні у всіх справах звертатися відтепер до Комітету для охорони прав б. урядників, старшин і підстаршин під адресою Вп. п. Івана Ліщинського у Львові, вул. Мурарська ч. 6.

Від Комітету Старшин і Підстаршин б. австр. армії і жандармерії.

P. S. Инші українські часописи просимо передрукувати це оповіщення.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

Дрібні оголошення.

САМОСТІЙНОГО цукорника пошукується. Зголошення з відписом свідоцтв і з услівями до Степана Вітика, Перемишль, вул. Міцкевича ч. 3. 1972 1—2

УЧЕНИК з 5 кл. гімн. прийме лекцію на селі на час вакацій; скромні вимоги М. Підгородецький, Борислав—Нафта. 1966 1—3

УЧЕНИЦЯ з 7-ої кл. народних шкіл і торгов. курсом прийме лекцію на селі в гірській околиці на час ферій, скромні вимоги М. Підгородецький, Борислав — Нафта. 1966 а) 1—3

АБСОЛЬВЕНТ прав українського університету, довголітний корепетитор шукує лекцій. Адреса Адміністрація „Діла", для А. 1967 1—3

КАНЦЕЛЯРІЯ адвокатська близько Львова до відступлення. Відомість Д-р Фукс, Сикстуська 40. 1969 1—1

ПОШУКУЮ на корисних умовах театральної салі в місцевости з електрикою в цілі уладження кіна. Посередництво винагороджу. Письменні оферти до бюра Геллес, Тернопіль для 554. 1971 1-2

УЧЕНИЦЯ VII. кл. гімн. пошукує на час шкільних літних ферій лекції в гірських околицях лише за одержання. Зголошення до Адміністрації. 1938 2—3

СПІЛЬНИЦІ чесної, ретельної, що могла би мати до диспозиції 4 кімнати з п. (до винайму) радо в повіт. або иншім місті, шукаю. Уміло ведене підприємство рентовне. Спільницю могла би я евент. привчити до праці разом. Лише точні зголошення до Адм. „Діла" під „Мистецтво". 1956 2—3

ПРИЙМУ зараз нотаріяльного депендента, рутинованого соліцитатора. Зголошення з поданням услівій до Фрідмана, нотаря в Солотвині. 1947 3-3

ЖАДАЙТЕ зараз наших цінників на **коси і серпи.** Краєвий Союз господарських Спілок „Сільський Господар", Львів, вул. Зіморовича ч. 20. 1054 4—5

ВПРАВНИЙ експедитор часопису з довголітною практикою, з добрими свідоцтвами шукає місця. Зголошення Замарстинівська 21. Фукс. 1965 2—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентичне заведення

д-ра Шимона Рапопорта і Якова Насса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 1916 0—10

ЗАГАЛЬНІ ЧЕРГОВІ ЗБОРИ

членів філії тов-а „Просвіта"

в НАДВІРНІИ

відбудуться в неділю дня 1. червня 1924. о год. 2. пополудни в помешканню місцеpої читальні „Просвіти".

За Виділ тов-а філія тов-а „Просвіта":

Іван Луців, голова. *Д-р Срібний,* за секретаря. 1945 3—3

Присилайте передплату!

ПОЗІР! Щоби заощадити часу і труду **П. Т. ПУБЛИЦІ**

при виміні польських марок на **золоті** уладжує детайльний відділ

„МЕРКОЛЬ" Йосиф Векслер, С-ка команд.

ЛЬВІВ, Сикстуська 2. Телєф. ч. 724.

передсвяточну реклямову продажу ось таких товарів по гуртівних цінах:

Панчохи тонкі практичні	Мк.	1,500.000
„ fil de cose зі швом	„	2,500.000
„ півшовкові	„	3,500.000
„ газові	„	4,500.000
Рукавички ниткові	„	2,500.000
„ імітація дунські	„	3,000 000
„ найновійші	„	4,500.000
Скарпитки мужеські від	„	1,500.000
Жампери шовкові від	„	27,500.000
Діточі одяги від	„	40,000.000

як також всіляке жіноче білля в великім виборі. 1995 1—4

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

„Української Бесіди" у Львові.

Виділ Тов-а „Українська Бесіда" у Львові подає до відома своїх членів, що Загальні Збори „Української Бесіди" відбудуться дня 18. червня ц. р. о год. 5. попол. в льокалі Тов-а, вул. Рутовського ч. 22. І. пов. з слідуючим порядком денним:

1) Отворення Загальних Зборів і відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів. 2) Звіт з діяльности виділу: адміністраційний, касовий і театральний, 3) Вибір нового Виділу, 4) Внески і запити членів.

У Львові, дня 29. травня 1924.

За Виділ Т-ва „Українська Бесіда" у Львові

Д-р Юлій Савчак, голова. *Степан Шах,* секретар. 1970 1—1

Дня 11. червня 1924 о год. 11. перед пол. в салі Тов-а „ПОМІЧ" відбудуться

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Повітового Торговельного Кредитового Союза Кооперативи з обм. порукою в Городку ягайлонськім з слідуючим порядком денним:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів,

2) Затвердження нової Управи,

3) Відчитання і затвердження білянсу,

4) Розділ чистих зисків,

5) Спосіб дальшого ведення кооперативи та поширення її,

6) Внесення і запити.

1968 1—1 НАДЗІРНА РАДА.

КОНКУРС.

Кружон УПТ. в Долині за згодою Головної Управи розписує конкурс на посаду: 1) управителя гімназії, 2) управителя народної школи. Вимагається: ад 1) повної кваліфікації, ад 2) виділового іспиту. найрадше з групи: рисунки, спів.

Подання з належними залучниками слати до: **„Кружон УПТ. в Долині"** до дня 15. червня.

ЗА СТАРШИНУ:

о. М. Лада, голова. *Осип Майхрович,* секретар. 1973 1—3

БЛЯХУ: **цинкову, поцинковану, залізну (чорну) білу англійську і англійську цину, як також білу цинкову, оловяну глейту і сірчаний квас** стало на складі та продає

ГУРТОМ і ДЕТАЙЛЬНО

ПО КОНКУРЕНЦІЙНИХ ЦІНАХ

ГУРТІВНЯ БЛЯХИ, ЛЬВІВ, св. Анни 1.

Тел. 1018. 1901 6—10 Тел. 1018.

Купуємо цинкові відпадки кождої кількости.

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ!

Першорядне взуття, солідне й елегантне

НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

ГАБЕР ШТАИФ і С-ка

ЛЬВІВ, РИНОК 19.

Всіх П. Т. Гостей, що вже купували в нас просимо ласкаво о поручення нас своїм знайомим. 1925 4—10

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10

Ч. 120 (10.213). Львів, неділя 1. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".
Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Заслужений син народу.

З нагоди 40-ліття д-ра Едварда Бенеша.

28. травня ц. р. скінчив міністр закорд. справ Чехо-Словацької Республики д-р Едвард Бенеш 40 літ життя. Довгі статті, а то й цілі, побільшені, числа ґазет, які з приводу цих звичайних роковин посвятила солєнізантові майже вся чехо-словацька преса, і взагалі форма, у якій у цей день зложив йому бажання його народ — вказує на ту величезну популярність, що звязана з його іменем. Це популярність людини, яка є співтворцем держави в минулому недавніх літ, її керманичем і фактичним упорядчиком від часу її воскресення і від якої у будучому народ сподіється стільки само любови, самопосвяти, геніяльного хисту, невсипущої енергії і ґіґантської праці, скільки дістає від нього по нинішній день.

Бідний селянський син, який вибився поміж правителів світа у дійсному розумінню цього слова, й оте своє становище щораз зміцнює, є безумовно одною із найможутнійших індивідуальностей по воєнного часу. Це признають йому його фанатичні приклонники й його смертельні вороги, і в тому найкраща запорука, що стоючи нині в силі віку — має перед собою ще лискучий шлях дальшої карєри, яка вже тепер запезнила йому трівке місце в історії.

Коли приймати як аксіому, що мірилом вартости політика є конкретний вислід його політ. діяльности, тоді вартість д-ра Бенеша як політика-дипльомата набірає просто надзвичайних розмірів. Він є одним із головних авторів концепції самостійної Чехословаччини на новій карті середньої Европи; його львина заслуга у підготовленню ґрунту у столицях західної Европи, щоб там дали послух його новим національно- революційним теоріям. Він не тільки приготовив похорони австрійській монархії, але й сам сипав землю над її могилою і зносив на неї важке незрушне каміння. Тут саме велич політичного розуму і такту д-ра Бенеша, який не опянів тріюмфом покликання до самостійного державного життя обєднаних чехословацьких земель у таких межах, про які ледве мріяли чеські патріоти, але зрозумів вагу місії закріплення тієї державности згідно з умовинами повоєнної і пореволюційної середньої Европи. Провідною зорею на цьому шляху була для нього свідомість необхідности дружніх взаємин з усіма сусідами, без яких не може встоятись ніякий не то молодий а й найстарший державний організм. І коли тільки він забезпечивсь перед небезпекою реставрації габсбурської династії, створивши ad hoc більок Малої Антанти (половина 1920 р.), він заініціював негайно угоду з новою австрійською републикою. З подиву гідною зручністю працюючи над зєднуванням Чехословаччині щораз нових політітичних союзників (договір з Францією, недавній договір з Італією), одночасно він закидає щораз дальше сітку умов господарсько-економічного характеру. (З одною Польщею ЧСР. не має ніякого договору; він був, що правда складений, але чеський сойм не ратифікував його). Всяж його праця державного будівництва пройнята ідеольоґією масариківського реалізму, — чистим демократизмом, який бореться проти насильних замахів з права й з ліва в нутрі держави; ця ідеольоґія пояснює теж боротьбу Бенеша, як мін. зак. справ проти імперіялістичних і ненаситних заіхань инших держав. Не дивниця, що внутрішні відносини молодої держави швидко стабілізувалися і що форма природного суперництва тамошніх політичних течій, клясової боротьби й змаґань до щораз більшої свободи народів, що живуть у межах ЧСР., не має тої гостроти, яка загрожувала би основам істнування держави й руйнувала спокій і добробут її громадян.

Та значіння Бенеша виходить далеко поза кордони Чехословацької Републики й сягає до самих нетрів найважливійших міжнародніх проблем. Льойд Джордж під вражінням свіжо-підписаного чесько-французького договору назвав його злобно в одній зі своїх голосних статтей „комісіонером, що безнастанно розїжжає по світі полагоджувати свої і — чужі інтереси". Бо дійсно: д-р Бенеш вічно в дорозі — між Парижем, Льондоном, Римом і всіма тими столицями, що лежать на тому шляху. Але ця рухливість чеського міністра закордонних справ каже йому не тільки бути присутнім на всіх важливійших міжнародніх конференціях і зїздах, але активно встрявати у загоркувані в отих нарадах актуальні справи й своїм голосом безпосередньо заінтересовані на такому чи иншому їх обороті. Сміливо можна сказати, що немає таких політ. питань нової Европи, на розвязку яких — отверто чи позакулісово — не впливав би чеський міністр закорд. справ. Ґенуенська конференція й терен Союза Народів є найкращими прикладами на прекрасну зорієнтованість Бенеша у міжнародньому становищі й на його всестороннє фахове знання тих ріжнородних питань, що винають на міжнароднє форум. Слухаючи злобної уваги Льойда Джоржа, мимохіть насувається пригадка про метушливість і частенькі дипльоматичні подорожі самого автора отої уваги. А Льойд Джордж — людина на 30 з лишком літ старша від Бенеша, й Льойд Джордж був премером могутнього королівства Великої Британії, а Бенеш — людина науки, недавній революціонер, „homo novus" у закордонній політиці і державний діяч одної із найменших держав. Призирство, з яким відносяться до такого „молодика" як д-р Бенеш деякі сивоволосі дипльомати, ні трохи не зменшує значіння й вартости цього останнього.

Сьогодні д-р Е. Бенеш є кандидатом на голову Ради Союза Народів у найблизшій сесії, а його політичні приятелі бачать у ньому наслідника Масарика на становищі президента чесько-словацької республики. 40-літній мущина доходить до вершин слави і влади і якою не булаб дальша його доля — належить йому загальна пошана, бо в ньому зосереджені прикмети, із котрих кожна є скарбом людського індивідуума. *І. К-н.*

* * *

Д-р Едвард Бенеш прийшов на світ 28. травня 1884 в малому чеському селі Козляни, як наймолодший із 10-ти дітей селянина Матея (двоє дітей померло, при життю ще 5 братів нинішнього міністра й 2 сестри). Народню школу скінчив у своїому селі, ґімназію у Виноградах. В ґімназії з власного почину прегарно вивчився французьку мову; його улюбленими предметами була льоґіка й психольоґія. За молоду був палким поклонником спорту й грав у футболевій дружині „Славії", поки на одних змаганнях не зломив ноги. Університетські студії розпочав у Празі. Належить до найпильнійших учнів Масарика. Продовжує студії у паризькій Сорбоні, при чому кидає філольоґію і звертається головно до політичних наук. Спеціяльно студіює історію й теорію соціяльних рухів. Іде на кілька місяців до Льондону спеціяльно для видосконалення знання англійської мови. 1907 і 1908 роки перебуває на студіях у Берліні. Весь час за кордоном утримується виключно з гонорарів, як кореспондент чіжних часописів. Вернувши до Праги, стає в 1909 р. у торговельній академії професором народнього господарства. У вересні 1915 р. тікає до Парижа.

Слідуючими етапами його вже наскрізь політичної праці це: конституування ч.-с. Національної Ради в 1916 р., заходи до влучення у ноту союзників з 1917 р. вимоги самостійности Чехословаччини; підготовлення ґрунту під творення ч.-с. армії й заключення військової конвенції з Францією; римський конґрес поневолених народів Австрії в 1918 — аж до вересня 1919 р., коли то Бенеш вертає до краю як міністр закордонних справ воскресшої держави.

Неділя дня 8 червня 1924 р. год 12-та в полудне — Саля Народного Дому.

КОНЦЕРТ

Тов. „ЛЬВІВСЬКИИ БОЯН" з співучастю симфонічної орхестри Муз. Тов. ім. М. Лисенка.

ПРОҐРАМА:

1) Лисенко: „Радуйся ниво", — Кантата.
2) Др. Людкевич: Баркохба".
3) Мендельзон: „Христос" — Ораторія.

1933 1—2

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Троцький і компартія.

Виступ Троцького на XIII зїзді Всесоюзної комуністичної партії.

Центральний партійний комітет зробив усе можливе для того, щоби на партійному зїзді побідила його політика, та щоби таким чином цілковито розбити опозицію. До того йшов комітет всякими шляхами. Перш за все зроблена була основна „чистка" партії від небажаних елементів тобто від опозиціоністів. З цими останніми ніхто не церемонився. Їх вивожено на Сибір і без „чистки". Зїзд відбувався дуже гарно і в порядку і все йшло по найкращим інтенціям центрального комітету.

Аж несподівано виступив у понеділок з великою промовою Троцький і піддав гострій критиці всю ліяльність центрального комітету. Він старався доказати, що всі похибки та політичні невдачі були з вини центрального комітету, який тепер під напором опозиції змінив свою політику та впровадив у життя частину домагань тої останньої. Троцький відкидає всі закиди про те немов би то опозиція хотіла якого того роду твердження, голошені противниками опозиції, не спираються на ніяких доказах.

Промову свою закінчив Троцький запевненням, що навіть коли би партія винесла постанови і рішення, яких він не поділяє, то все одно це будуть постанови й рішення його партії, за які він готовий нести всяку відповідальність та витягати всі консеквенції, які з тих постанов і рішень випливають.

Той виступ Троцького зробив велике враження на присутніх і спричинив дуже завзяту полеміку.

Углянов закинув Троцькому, що він далі стоїть на становищі опозиції і закриває це тепер лише парляментарною діялектикою. Всі його твердження є хибні та доказують, що Троцький, який має претенсії бути провідником партії, не розуміє тої партії. Бесідник остерігає Троцького, що коли й на далі буде вносити замішання в партію, то партія перестане йому вірити.

Представник України Гулий закидає Троцькому, що в даному випадку поступив не як революціонер, але як речник ґрупи своїх сторонників. Гулий питає, чи Троцький і на далі буде протиставити себе партії, а як що так, то заявляє, що партія на це не дозволить.

Захаров закидує Троцькому, що він не знає мас. І тому добре бу-

Пр. 530/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" ч. 113 з дня 24. травня 1924 в артикулі під заголовком: 1) „А в дійсности" а) в уступах між словами: „держава" а ціною", б) „демократії?" а „Ні, вони тільки", в) в уступі від слів „як жидівський" до кінця артикулу, 2) „Українська боївка в Тернопільщині" в уст. від слів „в непохитнім пересвідченні" до кінця артикулу, 3) в рубриці „Новики" з нотатки другої а) „титул" дальше уступи між словами, б) „достойник" а „очевидно", в) „конфісковані" а „проти того", 4) Підтитул рубрик „Тюремщини", 5) Перше з ряду оголошення в рубриці „Оповісти" містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а) з. к., ад 2)—4) провини з § 300 з. к., ад 5) провини з § 24 закакону пресового з 17. XII. 1862 ч. 6|63 Д. пр. узнав доконану в дни 23. травня 1924. р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 25. травня 1924.

(Підпис нечиткий.)

ло би, як би він перейшовся від фабрики до фабрики, але не як Троцький, а як звичайний Іванів чи Петров. Тоді він дечого навчився би.

Ларін доказує, що в опозиції витворилися направду дрібнобуржуазні тенденції. Представник Донбасу Бутенко заявляє, що партійні маси не манекіни, що йдуть несвідомо за центральним комітетом, але клясово свідомі робітники і тому Троцький не має рації.

В обороні опозиції та Троцького виступив з довгою промовою Преображенський, що приїхав на зїзд із Льондону.

Про дальший перебіг дискусії не маємо ще відомостей. А промовляли потім ще Сталін, Каменєв і Зіновєв. Всі вони відповідали Троцькому, полємізуючи з ним.

Зі звіту, зложеного центральним комітетом на тому зїзді, виходить, що загальне число членів комуністичної партії виявляється тепер цифрово у 472.000 старих членів і 128.000 нових, що вступили до партії з нагоди т. зв. ленінського набору. Разом компартія має 600.000 членів. Старих членів, що належать до компартії ще з 1905 р., є лише 6 відсотків.

Дрібні вістки.

Рада амбасадорів вручила Німеччині відповідь на її ноту в справі мілітарної контролі Німеччини з боку держав Антанти. По відомостям париських газет Рада амбасадорів відкинула у цій відповіди всі німецькі пропозиції.

Ерріо вислав на руки голови мадярської кошутівської партії Рупперта подяку за побажання та привіт цеї останньої, висланий на його руки з нагоди побіди французької лівиці при виборах. В телеграмі говориться: „Ваша телеграма зворушила мене до глибини душі. Я буду зі всіх сил частоювати на цьому, щоби дати народам мир, який би загоїв усі їхні нанесені війною рани. І хоч я буду при управильнюванню інтернаціональної проблеми обстоювати справедливі домагання Франції, то моїм завданням буде рівнож йти енергійно на стрічу заспокоєнню справедливих

згодилися большевицькі делеґати на рекомпензату для власників націоналізованих радянською владою підприємств. Делеґація заявила, що в цій справі розпочато вже переговори з поодинокими власниками. Рекомпензата має наступити в формі звороту власникам знаціоналізованих тепер підприємств.

Анґлійська делеґація заявила, що не хоче робити СРСР ніяких трудношів у переведенню його внутрішніх реформ, як також не бажає виконувати на большевицькій делеґації ніякої пресії. З самого характеру анґлійської політики видно, що вона прямує до осягнення спільної згоди в питанню методів сплачування і в справі постепенної ліквідації передвоєнних довгів шляхом означення форми тої ліквідації.

Радянська делеґація приняла таку анґлійську заяву з великим вдоволенням до відомости та сконстатувала, що остаточне унормування взаємин господарської натури є тепер далеко ближе реалізації чим воно було тому пять місяців, коли починалася доперва дискусія на цю тему.

Туркестанські повстанці дістали від большевицької протиповстанчої армії радіотелеґрафічну пропозицію на припинення військових операцій. Пропозицію зроблено за дозволом із Москви. Повстанці висунули пять точок своїх домагань, від сповнення яких залежить припинення ними воєнних кроків. Всі ті умовини повстанців вислало червоноармійське командування на розгляд до Москви. Між умовинами є точка про повну амнестію для всіх учасників повстання і їх родин, передачу в руки свобідно вибраних Рад усеї сітки туркестанських каналів та водних басейнів і скликання зїзду туркестанських рад та негайні свобідні перевибори всіх туркестанських місцевих рад на території занятій тепер противповстанчими відділами червоної армії і накінець свобідний виїзд за кордони СРСР всіх провідників повстання та їх родин.

В Ленінграді (Петербурзі) починається цими днями великий політичний процес проти т. зв. Савінковців, що були на території СРСР аґентами Савінкова. Цей останній орґанізував із закордону протирадянський переворот, а вони підготовляли його на місцях.

Осторога

перед провокаторами і охранниками.

Вже кілька разів остерігали ми наше громадянство перед провокаторами і охранниками, що — предторство починає буйно процвітати на Волині, чого доказом масові арешти в Рівенщині, Кремінеччині, Дубенщині, в Луцькому окрузі і в Острїжчині. (Гл. поміщену нами вчора інтерпеляцію Українського Соймового Клюбу). Провокація в Острозі відразу виявилася — головним чином тому, що там арештовано самих інтеліґентів. Коли арештованих вночі приведено до старости і поставлено перед обличя прокуратора, судді й начальника військової дефензиви, та показано „документ“ з підписами, в якому вони склали присягу негайно приступити до повстання проти Польщі, висадиги в повітря костьол і поліцію і т. и., арештовані зажадали конфронтації з „наочним свідком“. Їм представлено маленького магістратського урядничину Струмінського, який потвердив зміст „документу“, заявив, що він сам був присутний при його складенню, що кожний зі „заговірників“ підписав його власною кровю (обовязково власною кровю!) і т. и. Тоді один з арештованих, був. старшина української армії, не звертаючи уваги на „комісію“, „зі всього розгону“ махнув провокатора поза вуха. Ефект був над сподівання великий. Провокатор негайно признався, що все це неправда, що його намовили до такого ганебного вчинку два члени дефензиви (подав імена!), що за скомпонування такого „документу“ і за фальшивий донос йому заплачено 150 міл. мп. і обіцяно концесію на продаж горівки. В наслідок цього ad hoc приготована „комісія“ перепросила арештованих і відпустила їх до дому. Докладний опис цеї оригінальної події „республикансько-демократичного покрою“, подамо в найблищих днях з точними датами й іменами. За те гірше вийшла селянська молодь, арештована в инших повітах Волині, де провокація не була шита такими білими нитками, як в Острозі. Всі неповинні мають своє джерело в тім, що слухається намов провокаторів, пройдисвітів, замісць поступати з ними так, як це зробив в Острозі був. старшина української армії. Тому бережіться провокаторів і охранників.

В Галичині значно припинилася брутальна, білими нитками шита провокація; вона прибрала більш потайні, крайно конспіративні форми.

Як відомо, польська конституція забезпечує між иншим право листової тайни. Цензура листів на пошті не істнує від довшого часу. Та всеж таки ріжні, сильно законспіровані охрани обходять цю постанову польської конституції. Вони ріжними способами дістають від розношиків листи, адресовані до визначнійших українських громадян, при допомозі хемікалій відклеюють їх, прочитують, цікавійші копіюють і знову повертають розношикам для доручення адресатам. Цею роботою займаються високо поставлені охранники, делеґовані до всіх важнійших центрів в Галичині і на Волині. Звертаємо на цю обставину увагу нашого громадянства, особливо тих, що люблять вести широке листування.

Листи повиннося писати тільки зі справжньої потреби; вони повинні бути короткі і змістово ясні. Нічого не повинно в них бути такого, що могло би дати охраникові нагоду їх зміст двозначно інтерпретувати. Слід уважати, щоби через яку нісенітницю не накликати на себе лиха. Тому уважайте, збільшіть свою осторожність!

НОВИНКИ.

— **Конфіската**. Вчорашнє (119) число „Діла“ сконфісковано за кілька поодиноких речень із передової статті п. з. „Релігійна війна“. В останніх часах прокуратор цензурує статті так, що вириває з тексту по кілька речень, а то й слів і вяже їх до купи, инколи скривлюючи цілком правдивий зміст статті!

— **Поможіть „Рідній Школі“!** З нинішним числом „Діла“ розсилаємо чеки УПТ. — З огляду на те, що приватне наше шкільництво опинилося в дуже скрутному матеріяльному положенні, просимо всіх, до чиїх рук дійде цей чек, негайно надіслати більшу квоту. Хто не одержав би чека — нехай перешле свою жертву, чи 1% добровільного оподаткування переказом на адресу: „Українське Педаґоґічне Т-во“ у Львові, Ринок 10. — *Секція „Рідна Школа УПТ.“*

професор Максимович, що працював 15 літ біля регуляції Дніпра, як також цілий ряд инших водних інжинірів, заявляють про можливість зміни Дніпром свого річища біля Київа. Як відомо, Дніпро пливе в теперішньому своєму кориті біля Київа завдяки цілому рядові всякого рода штучних будов, на довершення яких видано було свого часу 3 міліони золотих рублів. Починаючи з 1914 р. перестав уряд відпускати кредити на піддержку тих штучних регуляційних будов і тому почалося повільне їх зуживання та нищення, що з року на рік

ВОЛ. ДОРОШЕНКО.

Великий каменяр.

(Памяти Івана Франка.)

Мені здається, що кращої назви, яка характеризувала би відразу, одним словом ціле значіння незабутнього, приснопамятного нашого діяча — Івана Франка, як саме „каменяр“, тяжко дібрати.

Справді бо, хто такий для нас Франко? — Пророк, духовий вождь цілих поколінь, безсмертний ґеній, невмирущий во віки велетень, чи великий робітник-трудівник?

— Тепер, по смерти чоловіка ми, надто в Галичині, любимо ріжні славословія. Так легким коштом заспокоюємо свою совість: мало бо ціннивши свого заслуженого діяча за життя, радо вихваляємо його по смерти. Аджеж це нас нічого не коштує, тим менше, що ми заспокоюємося самими-но тиміямами, не завдаючи собі навіть труду застановитися глибше над значінням для нашої нації праці небіжчика. Ми просто пришпилюємо етикетку на урні покійника й ставляємо її на поличку в своїм національнім пантеоні. На те, щоб вона згодом укрилася порохом забуття. Аджеж пригадні, або й щорічні споминки в роковий день — цеж іще ніяка память, це тільки тріскучий і курний фаєрверк.

Ну, скажіть на ласку, чи багато в нас таких людей, що знають як слід ції або твори відцу заслужених провідних людей? Студіюють їх, читають їх, роздумують над ними? Ой, мусить велика більшість української громади признатися до гріха: я не з тих!

Лиш як надійде рокова хвиля, гарячково розкривається підручна книжка чи збірник творів і там вишукується на спіх пару дат і цитат. Так повстають пустопорожні статті й реферати, з котрих толку мало, поза зайвою позицією для бідолашного бібліоґрафа. Так шанується у нас память навіть найбільших людей, навіть безсмертного Тараса, а що вже казати про инших, менших богів?

І то ще сяк-так справляємося ми з письменниками, бож із ними це ще найлегше — вистане переглянути твори на взір: біг пес через овес — і справа полагоджена, чи як сказатиб на Великій Україні: дѣло в шляпѣ (чисто по вкраїнському!).

Але помітили ви, як мало у нас згадується не про письменників, а напр. правителів, полководців, політиків, майстрів ріжного роду, словом людей діла, а не слова? Недурно Федерович мусів ждати аж 350 літ на сяку-таку вдячну згадку потомства. А це лише один, свіжий приклад!

Так от і тепер із Франком. Наступила річниця смерти й заскрипіли пера і вже розлилося море тріскотливих фраз, від яких мабуть перевертається в гробі покійний письменник. А хто серед року згадав за нього, сидячи в своїй хаті? Чи багато куплено у нас за рік його творів? Я думаю, що в Книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка, яка десь місяць перед річницею зробила виставу Франкових писань, щоб усунути її саме перед річницею, на подібний запит хіба би знизали плечима.

Я вже мовчу про поважні студії над покійним діячем — на них у нас нема ні грошей, ні охоти. А тимчасом студії над Франком — це студії над останнім мало не півстоліттям галицько-українського життя в усій його широчині: над політикою, економікою, культурою, наукою й красним письменством. Франко бо скрізь, на кожній ділянці галицько-українського життя полишив нестерті вікопомні сліди. Скрізь він був новатором і промотором цього життя. Людина кольосальних здібностей, знання й роботящости — скрізь Франко піднімав цілину й засівав зерно нових ідей, нових думок і змагань.

На його саме праці, — сказати це не буде перебільшенням, — стоїть уся галицька Україна. І якій праці — кривавій, политій потом, буденній і чорній!

Праці, котра виснажувала й руйнувала самого робітника, не давала йому відпочинку, не давала змоги виявитися десь у однім чимсь тим велетнем духа, яким був покійний на справді. Власне, ця чорна праця, та оспівана ним самим тяжка праця каменяря, не дала йому змоги стати на цілий зріст свого, такого рідкого у нас таланту, розправити крила на повний розмах. Кидаючися сюди й туди, скрізь пробиваючи нові шляхи, або направляючи старі, Франко розмінювався на дрібну монету буденщини. Ціною власної будуччини, ціною свого життя в прийдешнім, тратив він для нас золото свого мозку, щодня потроху відкопуючи його. В перспективі нашого життя — Франко більше чоловік минулого, як будучого. Він став більше нібито погноєм нації, як світильником що освічує туманну далечінь грядучого. Він, одним словом, жертва нашої суспільности, жертва нашого лихоліття, нашої культурної й всякої иншої відсталости, лінивства й безлюддя. Сказати це — не значить понизити покійного. Для нього це навпаки, слава й тільки слава. Заслуги його, як суспільного, громадянського робітника, безмірні перед рідним краєм. Універсальний ум — чим тільки не був Франко. і політиком, першим демократом, соціялістом і радикалом і політико-економом і журналістом, критиком та публицистом і вченим і поетом, а письменником для всіх-дітей, народу й інтеліґенції. Скрізь мусів він відбувати громадянську панщину і ось цею його невільничою працею ми й живемо й житимемо у Галичині.

І скрізь, у всьому, що ні робив покійний, бачимо сліди великого часом просто блискучого таланту дивно ріжнобічного. Але як би не мусів він був так тяжко працювати як він, що дав би тоді нам його великий талант. „Мойсей“, „Semper tiro“, „Мій ізмарагд“, „Із днів журби“ й „Зівяле листя“ лише натякають на ті величезні можли-

вростало. Поробилися прориви в гатях, якими вода почала тікати до старого корита, положеного далеко від Київа. Коли в найблищому часі не поробиться надзвичайних заходів біля ліквідації тих проривів, то втеча Дніпрової води з під Київа стане неминучою. На відновлення зужитих та зруйнованих будов потрібно негай но 500 тисяч золотих рублів. (Ізвестія).

— **Glebae adscriptus.** Дня 4. червня почнеться в Празі славянський зізд географів та етнографів, на котрий мали виїхати голова Тов. ім. Шевченка проф. Студинський і д-р Іван Раковський. Оба зголосилися в комітеті, який зорганізував д-р Ромер. Міністерство поручило видати учасникам зізду дарові паспорти і один такий паспорт признано д-ру Раковському. Натомісць счеркнено дозвіл на виїзд проф. Студинському. Як ходять вісти, проф. Ромер мав видавати про учасників свою опінію, отже, мабуть йому треба приписати міністеріяльну відмову для голови Тов. Шевченка. Поїдуть отже на зізд польські студенти, але професор університету, Українець, мусить бути glebae adscriptus. Сумна це і нечувана поява, яка Славянам хіба найкраще зілюструє сучасне наше положення.

— **Промені смерти.** Винахідник промінів смерти Гріндель Матюс одержав від англійського міністерства повітряної славби пропозицію задемонструвати винахід ще раз перед представниками міністерства повітряної оборони. В нагороду за винахід міністерство заоферувало йому тисячу фунтів стерлінгів. За два тижні після випробування міністерство скаже, чи набуде право на використання вичайдених промінів чи ні. Одначе винахідник відкинув пропозицію міністерства, бо оферта французького синдикату Ронських фабрик є для нього значно вигіднійша. Він виїзджає до Парижа для заключення умови. Англійське мівістерство не дуже настоює на тому, щоби набути винахід, бо приватний доцент Шеффільдського університету Уолл відкрив ще сильнійші промені та більше пригідні для використання. Новим променям Матюса надано назву „промінів смерти" тому, що винахідникові вдалося при їх помочі вбити миш у ганноверській лябораторії. Одначе сам винахідник тою назвою не користується.

— Страшна трагедія. **Маркіян Заклинський** ученик VII. кляси реальної снятинської, помер трагічною смертю перед матурою дня 30. травня 1924 р. переживши 25 літ, з тих 8 років перебув у Росії, з чого 4 на Сибірі. Похорон відбудеться в суботу дня 31. травня ц. р. о год. 3-ій пополудни з Львові з каплиці Анатомії при вулиці Чекарській.

— **Конституційні свободи.** Дня 24. V. ц. р. відбулася перед судом у Ковні карна розправа проти чотирьох мешканців містечка Турійська: Ганни Жежко, учительки, 22 літ, Всеволода Жежко, ученика гімназії, літ 18, Онисіма Набатича, літ 20 і Андрія Полончевського — обох слюсарів. Акт обвинувачення закидає усім обвинуваченим приналежність до УСДП й „протидержавне становище" на зізді цієї партії дня 18. III. мин. р. Цікаво, що прокуратор жадав тайности розправи; трибунал відкинув це жадання. Усі обвинувачені заперечили, наче би вони говорили коли небудь прилюдно ті речі, які їм закидає акт обвинувачення. Що до приналежности до Української Соц.-Дем. партії, то всі вони заявили, що як громадяне конституційної держави мають право належати до леґальної партії і визнавати її програму. Всі свідки — це поліційні аґенти й комісарі; ніби не розуміють по українськи, а обвинувачують згаданих, що говорили по українськи протидержавні промови. Прокуратор Ходецкі з Луцька, який доказував вину обвинувачених деклямацією про большевизм, польський патріотизм і часи Хмельниччини, жадав покарання Анни Жежко тюрмою на 8 літ, а решту тюрмою по 4 роки. Трибунал присудив Ганну Жежко на 4 роки вязниці, а решту на 2 роки. Оборонець д-р Лев Ганкевич зі Львова зголосив відклик.

— **Драма модельки.** В Чікаго перед повною авлею „Інституту Краси" позувала як моделька цілком нага 18-літня красавиця Констанція Дирмон, що стала моделькою від двох місяців. По скінченню сеансу красавиця зійшла з підвищення і зажила сильну отрую. Смерть наступила моментально на очах переповненої авлі. Міркують, що причиною самогубства був стид.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Конференція нац. меншостей у Женеві?

Деякі словінські часописи приносять отсю вістку про майбутню конференцію національних меншостей у Женеві: „Конференція національних меншостей, яку приготовляє Радіч, відбудеться у Женеві. Згідно з звідомленнями віденської „Die Stunde", Радіч тепер не дуже цікавиться цією конференцією, бо цілі хорватської опозиції, котра проводить, значно ріжняться від бажань і зажалень національних меншостей. В конференції візьмуть участь крім німецьких меншостей з Чехо-Словаччини, Югославії і Польщі і словінські меншости з Австрії. Передконференція відбудеться у Відні 19. червня. Самаж конференція радитиме з кінцем місяця вересня підчас засідань Союза Народів.

Замах на Еріо?

„Берлінер Таґеблят" подав вістку оголошену чеським пресовим бюром про замах виконаний на провідника французьких радикалів деп. Еріо. Він у товаристві ген. Кастельно поїздом, який відходить із Парижа, їхав до Ліону. Еріота заслонив Кастельно. Кастельно тяжко ранений. Еріо вийшов ціло. Атентат виконав французький націоналіст роялістичного відламку. Виновника арештовано. ПАТ. з Парижа заперечує повищу вістку. Ерве, що стоїть близько Еріота, заявляє, що Еріо провів учерашній день на переговорах з приятелями і соц. провідниками.

Мандат Франції над Сирією.

В урядовому комунікаті заявляє французьке правительство, що рішене дальше виконувати мандат над Сирією, поручений йому Союзом Народів. Комісар Сирії ген. Вайган вернув 28. ц. м. до Сирії.

Кабінетна криза в Німеччині.

Націоналістична фракція постановила на веч. засіданні 30. ц. м. перервати переговори з Марксом. Вважає, що услівя, на яких малося би взяти участь в кабінеті, не відповідають вимогам сторонництва. В звязи з зірванням міжпартійних переговорів у справі утворення нового кабінету в парляментарних колах думають, що дійде до утворення великої коаліції. В її склад війде центр, демократи і соц.-дем.

Японський протест.

До Вашінґтону наспів протест японського правительства проти імміґраційного закона.

Довіря для уряду Мекдонельда.

В паладі громад раджено над внесенням консерватистів у справі політ. контролі постанов правительства в справі безробіття. Мекдонельд зясував проект привернення правильного екон. положення в Англії. Проект передбачує м. и. працю над розвитком електр. енергії і водної сили. Внесення відкинено 300 гол. проти 252. Асквіт і 30 инших лібералів голосували за правительством, 18 проти, 30 лібералів здержалося від голосування.

Після вибуху в Букарешті.

Білгородські часописи приносять подробиці про вибух у Котроцені передмістю Букарешту. Число жертв ще не усталено. Жертвами впали головно жовніри, бо в Котроцені стаціонований цілий букарештенський ґарнізон. Шкоди кількасот міл. леїв. Більшість протехнічного матеріялу румун. армії знищено. Загально приписують вибух большевицьким емісаріям. Експльозії, що ще повторялися, спричинили пожежу трьох піротехнічних павільонів і провіянтових складів. В півночі 30. ц. м. пожежа устала. Згинуло 4 ранених 20 чоловік.

Відозви й комунікати.

Поклик до Яворівщини.

Яворівський Кружок У.П.Т. роздав в своїм повіті перед Великодними святами 60 ліст на збірку „Писанки". Листи роздано людям свідомим, інтеліґентним, і здавалося би, що вони вагу „Рідної Школи" розуміють та свій обовязок без принуки виконають. Одначе на превеликий сором, по нинішній день вплинула збірка з 14 (чотирнацятьох) громад. Якжеж має Кружок У.П.Т. реаґувати на такий масовий „саботаж" супроти „Рідної Школи"? Уживані дотепер засоби не помагають, тому Кружок взиває отсею дорогою всіх — хто зволодбав свій обовязок — найдальше до тижня по надрукуванню цього поклику в „Ділі" — доставити Кружкові У.П.Т. збірку з листою, евентуально чисту лісту. Імена людей, які в означенім реченці цього не виконають, будуть оголошені в часописах.

ЗА РИДІЛ КРУЖКА У.П.Т.

Загаєвич голова. *С. Харамбура* за секретаря.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Кружок УПТ. ім. Шевченка (стрийська дільниця) подає до відома Високошановному Громадянству, що в неділю 1-го червня 1924 р. відбудеться посвячення угольного каменя під будову школи при вул. Супінського ч. 23 біля Акад. дому. Проситься взяти в тім торжестві участь. 1981 1—1

Зїзд Товаришів, що здавали в р. 1899 іспит зрілости в українській гімназії в Перемишлі відбудеться дня 19. червня 1924 (лат. Боже Тіло) Збірка в українській гімназії год. 9. рано. Близших інформацій уділяє тов. О. Рейнарович в Перемишлі (гр. кат. Капітула). 1978 1—1

Прилюдні вправи при музиці і фестин Сокола-Батька, неділя 1. червня 1924 р. 1948 3—3

Дрібні оголошення.

ПОЗІР СВЯЩЕНИКИ! В гарній околиці 2—3 кімнати з кухнею вільні на цілий сезон дармо для священика, котрий міг би що неділі в церкві служити Богослуження. Зголошуватися до Адміністрації „Діла" під „Священик". 1977 1—3

РУТИНОВАНИЙ конціпієнт шукає посади з днем 1 липня ц. р. Зголошення С. Навроцький, Борщів. 1975 1—1

ПОДВІЙНОГО американського або італійського книговодства вивчую протягом 4-ох тижнів. Зголошення до Адміністрації під М. Г. 1974 1—4

ЖАДАЙТЕ зараз наших цінників на **коси і серпи.** Краєвий Союз господарських Спілок „Сільський Господар", Львів, вул. Зіморовича ч. 20. 1054 5—5

АБСОЛЬВЕНТ прав українського університету, довголітний корепетитор шукує лекції. Адреса Адміністрація „Діла", для А. 1957 3—3

УЧЕНИЦЯ з 7-ої кл. народних шкіл і торгов. курсом прийме лекцію на селі в гірській околиці на час ферій, скромні вимоги М. Підгородецький, Борислав — Нафта. 1955 а) 2—3

УЧЕНИК з 5 кл. гімн. прийме лекцію на селі на час вакацій; скромні вимоги М. Підгородецький, Борислав—Нафта. 1966 2—3

ХЛОПЦЯ на практику механіка прийме зараз Юліян Ломага, Львів, Сенкевича 8, майстерня направи машин. 1953 2-3

ТИЖДЕНЬ ДИТИНИ.

Дня 2-го червня 1924 р. старанням „Опіки над доростаючою молодю" відбудеться **у великій салі Муз. Інст. ім. Лисенка дїточа вистава**

„КІТ В ЧОБІТКАХ"

(переклад з німецького)

під проводом Вп. Пані Марії Свірської.

Початок точно о год. 6. веч.

1946 2-2

Зі спорту.

Вісти з українського спортового союза.

1. **Змагання в плаванню** будуть дня 15. червня ц. р. у Львові на Свїтезі (а не у Бережанах, як було попередно пляновано). Зголошуватися у „Соколі-Батьку", Руська ч. 20 від 4—6 по полуд.

2. **Перегони наколесників** будуть того самого дня на гостинці з Янова до Львова. Старт о год. 10 рано на янівській рогачці. До Янова учасники повинні дістатися власним коштом.

3. **Змагання ситківкові** не відбудуться в Станиславові за браком токів. Зате відбудуться 7., 8. і 9. червня підготовні змагання ситківкові на трьох ситківкових токах Українського Спортового Союза у Львові, вул. Супінського ч. 21. (перед Академічним Домом). Зголошуватися можна до I. або II. кляси в грі одинцем і парами. Вписове від особи 5 золотих.

4. **Футболеві змагання** за мистецтво I кл. (відплатні) будуть дня 1. VI. між „Україною" і „Беркутом" [illegible] 8. VI. між „Буй-Туром" і „Беркутом" рівнож в Перемишлі.

Рада Українського Спортового Союза складає цією дорогою щиру подяку п З. Русинові за бездоганну будову 3-ох ситківкових токів, получену з великим і безкорисним накладом праці й часу.

ОГОЛОШЕННЯ.

Солонину, Вуджекини, Ковбаси

для

КООПЕРАТИВ і КРАМНИЦЬ

по дуже дешевих цінах висилає електрична фабрика вуджекини

ПЕТРО МАЙКА

Тернопіль, Ринок 12.

Цінники висилається на бажання даром і оплачено. 1980 1—2

вости в його творчости, що їх вбили наші кляті обставини. Сливе уся його творча енергія зужилася на буденну чорну роботу, котра не лишала часу на удосконалення в науці або поезії. І тому скрізь полишивши незабутні сліди своєї праці, він, як письменник, так мало порівнуючи лишив творів, що їх не займе зуб часу.

Шевченко, Леся Українка, Коцюбинський, Стефаник, Винниченко, Олесь і Тичина, яко мистці вищі за Франка, але за те він перевищує їх усіх на купу своєю кипучою громадянською працею на всіх ділянках нашого життя. І в цім його трагедія і заслуга. Трагедія, що не зміг сотворити, поза парою дійсно пророчих речей, творів aere perennius. Заслуга, що працею своєю заплідних ціле наше життя. Словом з противність до утертого звичаю (vide хоч би сьогорічні статті) Франка не можна брати тільки як письменника. Він (великий для нас не стільки як учений чи поет, хоч і тут він у Галичині найбільший, поза Стефаником хіба), як громадянський діяч узагалі — каменяр, що лупав скалу нашої темноти.

І Франко сам був свідомий цього. Відповідаючи на величання громади в день свого 25-літнього ювілею, сказав він отсі слова, що служать найкращою його характеристикою: „Двацять і пять літ я був тим пекарем, що пече хліб для щоденного вжитку. Я завсіди стояв на тім, що наш народній розвій має бути міцною стіною. Муруючи стіну муляр кладе в неї не самі тільки ґранітові квадри, але як випаде, то і труск і обломки і додає до них цементу. Так само і в тім, що я зробив за ті літа, може й знайдеться деякий твердший камінь, але певно найбільше буде того труску і цементу, котрим я заповнював люки і шпари. В кождім часі я дбав про те, щоб відповісти потребам хвилі і заспокоїти злобу дня. Я ніколи не хотів ставати на котурни ані щадити себе; я ніколи не вважав свойого противника занадто малим; я виходив на всяку арену, коли боротьба була потрібна для прояснення справи. Я знаю, що з моїх творів дуже мало перейде до памяти будущих поколінь, але мені це байдуже; я дбав поперед усього про теперішніх, сучасних людей".

Так, він дбав для сучасности, не цураючися ніякої праці, і скрізь положив безсмертні заслуги, як наш великий робітник, що працював, наче той прикутий залізним лянцем до скали „раб волі", „каменяр на шляху поступу", про якого читаємо в його відомім віршу. І цею роботою своєю звязав він себе на віки з історією рідного краю. Його біографія — це цілий розділ цеї історії за останні десятиліття мин. віку. І за це належиться Франкові вічна вдяка від нас як великому будівничому Галицької України, як її невмирущому каменяреві.

Рух потягів

важний від 1. першого червня 1924 р.

Львів — головний дворець.

Приходять з	Потяги	Відходять до
19·05	Берліна	**10·10**
6·45, 15·55[1], **18·25**[2])	Борислава	9·40[2]), 19·20[1]), 23·15
9·40[3]), **18·50**[4])	Букарешту	**9·30**[4], **20·00**[3])
7·32, 11·30, 14·56[5]), 16·40,	Брухович	6·30[7]), 10·30, 13·55[5]), 15·20
18·02[5]), 20·05[5]), **21·45**[6])	„	17·00[5]), 18·20[5]), 20·45[6])
6·10, 15·40	Варшави через Белзець	14·10, 23·35
8·20[1]), **19·35**	Варшави ч. Радехів	**9·35, 20·10**[4])
19·45	Вильна	9·40
15·30[8]), 16·35[9]), 18·35	Городка к. Львова	14·10[10]), 16·15[11])
12·05, 22·29	Коломиї	6·25, 14·25
9·18	Ковля	18·36
21·50	Комарна	14·5[12])
7·55[4])	Кракова	**19·40**[4])
9·55[12]), 22·10	Лавочного	7·10, 16·05[12])
7·25[11])	Мшани	6·00[11])
6·55[13]), 21·20	Петровач	3·55, 20·40
8·51, 22·30	Підгаєць	7·35, 16·25
12·15, **18·35**	Підволочиск	**9·20**, 23·45
12·35	Познання	**15·25**
8·44	Рави руської	19·00
9·05[17])	Радивилова	19·12[17])
7·25[14]), 16·20	Рівного	13·45, 22·35[14])
20·27	Сокаля ч. Раву	8·00
5·55[16]), 17·20	Снятина	10·05, 23·00[16])
10·20, 18·50	Стоянова	7·05, 17·35
10·05, 19·25[15])	Сянок	7·50[15]), 15·05
6·00, 22·05	Тернополя	6·20, 15·50
7·10	Ходорова	17·40
17·08	Щирця	14·15
8·15, 17·15	Яворова	7·15, 17·25
20·40[5])	Янова	13·35[5])

Поспішні потяги **товстим** друком. [1]) Провадить вагони до і зі Станиславова, [2]) пров. вагони до і з Трускавця 1/6—30|9, [3]) пров. ваг. до і з Берліна, Букарешту, Снятина, Катович, [4]) пров. ваг. до і з Бельска, Відня, Праги, Букарешту, Констанци, Трускавця від 1/6—30/9, [5]) курсує від 1/6 —30|9 і [6]) від 1|7—31|8 в неділі і рим.-кат. свята, [7]) з Клепарова, [8]) в суботи не курсує, [9]) тільки в суботи, [10]) курсує до Мшани, в суботи до Городка, [11]) в будні дні, [12]) провадить вагови до і з Борислава від 1|6—30|9, [13]) пров. ваг. до і з Кринниці від 1|6—30|9, [14]) пров. ваг. до і з Луцька, Кремінця і Вильна, [15]) пров. ваг. до і з Ясла 1/6—30, [16]) пр. в.до і з Чорткова, [17]) тільки до Підзамча.

БЛЯХУ: **цинкову, поцинковану, залізну (чорну) білу англійську і англійську цину, як також білу цинкову, оловяну глейту і сірчаний квас** стало на складі та продає

ГУРТОМ і ДЕТАЙЛЬНО

ПО КОНКУРЕНЦІЙНИХ ЦІНАХ

ГУРТІВНЯ БЛЯХИ, ЛЬВІВ, св. Анни 1.

Тел. 1018. 1901 6—10 Тел. 1018.

Купуємо цинкові відпадки кождої кількости.

Подяка.

Прибиті тяжким горем та діткнені невмоливою долею, яка забрала нам нашу найдорощу донечку Вірусю, не в силі ми кожному поодиноко — тому дозволяємо собі оцею дорогою зложити подяку всім нашим приятелям і знакомим, які так численно поспішили нам з розрадою в тяжкому горю та квітами засипали домовину нашої Доні. В першій мірі дякуємо Впр. отцю радникови д-р В. Лабі за його пожертвування повну поміч в часі хороби й по смерти Донечки, Вп. пані д-ровій Н. Перфецькій, Вп. панству аптикарям Шайнбахам, які о кожній порі дня й ночі особистою помочію нам служили, Вп. панству Павликам, Вп. панству Коссакам з Відня, Вп. панству Сембаям з Тернополя та всім тим безчисленним нашим другам Жидам і Німцям, що так горячо при нас стояли й з нами біль наш ділили. За ласкаве а безінтересовне зайняття похорончами та за супроводжування нашої Доні в послідній її дорозі на вічний спочинок складаємо сердечну подяку Впр. отцю прелатови Пясецькому, Впр. отцю совітникови Івану Туркевичови й Впр. отцю радникови д-р В. Лабі, не менше горячо дякуємо Вп. пану директорови Миколі Заячківському.

Вкінці дякуємо всім нашим приятелям і знакомим, що зволили численно взяти участь в похоронах нашої Донечки та всім тим, що переслали нам вискази свого співчуття!

Львів, 23. травня 1924.

Стефа й Мирон Гавора Гаврисевичі.

Подяка.

Незглибимою волею Своєю, зіслав Господь на мене в друге важке терпіння. Перед двома літами зломаний злиднями воєнними, розпрощався зі світом мій найдорощий муж Василь, полишаючи мене правдивою сиротою з двома донечками. В недовзі так передвчасно покликує Бог мою дорогеньку донечку Любочку, правдиву потіху і надію мойого й так зломаного життя. В тяжкім горю, болю дізнала я тільки помочі і розради у рідні і знайомих, яким хочу зложити хоч спізнену дуже щиру подяку, з глубини мойого зболілого серця. Як найсердечніще дякую Вп. пані Климентині Рудакевичевій, що з повною посвятою через цілий час заступала мене і так ревно по материнськи опікувалася моєю бідною хорою дитиною. Дякую дуже Вп. пані Когутовій, котра рівнож дуже богато трудилась, дякую щиро Вп. п. Лисецькому, її улюбленому управителеві української школи ім. Шашкевича і його дружині, котрі правдиво по батьківськи доглядали і потішали свою хору учениці. Дякую щиро Вп. паньству Хомам і Душеньчукам, Вп. п. Чекалюкам з Білого Каміня, Вп. Лящукам з Бужка, від яких я много помочі в нещастю своїм дізнала. Щиро дуже дякую за провід похоронів Вс. о. Дерлиці, катехит. українсьлої шк. в Золочеві, Вс. о. Лящукови парох. Бужка, Вс. о. Кордубі парох. Кутковець, Вс. о. Салієві парох. Будилова. З щирого серця дякую Вс. о. Чорному парох. Вольшаниці великої за зворушаючі прощальні слова, відправлення похоронів і зложення тлінних останків покійної Любочки, біля її батька в Вільшениці. Як найкраща подяка належиться цілому зборові вчительському і дітворі шкоди Шашкевича, які так вспівчули зі мною в моїй так великій страті і віддали своїй товаришці останню прислугу та гарним снівом звеличали сумний обряд. Дякую рівнож всім громадянам з Золочева, котрі взяли участь в похоронах. Щиро дякую Вп. п. Лящуковій, п. Капітанець і всім тим громадянам з Бужка які не жаліли труду і прибули, щоби відпровадити дитя моє на місце вічного спочинку. Хай Господь всім Вам щедро заплатить, за добрі серця Ваші.

Т. Пелехова, вдова по священику. Бужок 20. V. 1924.

ПОЗІР! Щоби заощадити часу і труду **П. Т. ПУБЛИЦІ** при виміні польських марок на **золоті** уладжує детайльний відділ

„МЕРПОЛЬ" Йосиф Векслєр, С-ка команд.

ЛЬВІВ, Синстуська 2. Телєф. ч. 724.

передсвяточну реклямову продажу ось таких товарів по гуртівних цінах:

Панчохи тонкі практичні	Мп.	1,500.000
„ fil de cose зі швом	„	2,500.000
„ півшовкові	„	3,500.000
„ газові	„	4,500.000
Рукавички ниткові	„	2,500.000
„ іміт. дунські	„	3,000.000
„ наймоднійші	„	4,500.000
Скарпитки мужеські від	„	1,500.000
Жампери шовкові від	„	27,500.000
Діточі одяги від	„	40,000.000

як також всіляке жіноче білля в великім виборі. 1995 1—4

КОНКУРС.

Кружок УПТ. в Долині за згодою Головної Управи розписує конкурс на посаду: 1) управителя гімназії, 2) управителя народної школи. Вимагається: ад 1) повної кваліфікації, ад 2) виділового іспиту, найрадше з ґрупи: рисунки, спів.

Подання з належними залучниками слати до: **„Кружок УПТ. в Долині"** до дня 15. червня.

ЗА СТАРШИНУ:

о. М. Лада, голова. *Осип Майхрович,* секретар.

1973 1—3

Центрифуґи до молока ріжних систем

КОСЯРКИ до трави і комбінов. до збіжжа

КОСИ і СЕРПИ

ТОМАСИНА ваґоново на осінні засіви

ВУГОЛЬ горішно-шлеський ваґоново

і все потрібне в сільсько-рільничоту господарстві доставляє

Краєвий Союз господарських спілок „Сільський Господар" у Львові, вул. 1985 **Зіморовича ч. 20.** 1—2

Надзвичайні Загальні Зборп

Краєвого Союза Господарських Спілок „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР",

кооперативи з відповідальністю уділами у Львові відбудуться в суботу дня 14. червня 1924. о год. 9. рано в салі засідань Товариства „Сільський Господар" у Львові при вул. Зіморовича ч. 20. з таким порядком нарад: 1) Відкриття Надзвичайних Загальних Зборів, 2) Відчитання протоколу з XXIV. звичайних Загальних Зборів, 3) Зміна §§ 1—115 статута в напрямі обмеження членства в Союзі до правних осіб, 4) Означення найвищої межі кредиту, який Союз може уділити одному членови 5) Внесення і запитй (§ 81. статута). Фізичні особи беруть участь в Загальних, Зборах тільки особисто. Правні особи беруть участь в Загальних Зборах через установлених в тій ціли повновласників, які обовязані виказатися письменною повновластю правної особи, яку заступають. Повновласник не може заступати більше як одного члена.

Львів, дня 28. травня 1924.

Др. Мих. Коцюба вр. Інж. Ю. Мудрак вр.
Президент Надз. Ради Секретар.

НАГОДА! о 50 прц. дешевше!

ВЕЛИКА ВИПРОДАЖ сезонових матеріялів.

Висилаємо за почтовою післяплатою:

Відтинки 3 метрові в модні англійські десені на мужеські одяги або жіночі костюми, у всіх наймоднійших колірах. Ціна за 3 метри сорта А 15 міліонів, сорт Б 21 міліонів, сорт В 25 міліонів.

Відтинки на жіночі сукні (3 метрові) у всіх наймоднійших колірах, ціна за цілий відтинок сорт А 14 міл., сорт Б 20 міл. сорт В 24 міліонів.

Бостони і крепони чорні і ґранатові на святочні одяги, ціна за 1 метер сорт А 18 міліонів, сорт Б 20 міліонів, сорт В 26 міліонів.

Сукно „AIDA" на жіночі нагортки, від наймодніщих колірів, ціна за 1 метер сорт А 16,500.000 Мп., сорт Б 19 міліонів, сорт В 25 міліонів.

До кождого костюму або убрання додаємо підшевку, під маринарку, сподні, камізельку, ціна за комплєт сорт А 6,500.000 Мц., сорт Б 7,500.000 Мп. сорт В 9,200.000 Мп.

Плюшові ковдри, десеневі, пушисті з приводу колірів є оздобою спальні. Ціна за штуку: сорт А 30 міліонів, сорт Б 39 міліонів, сорт В 48 міліонів.

Ковдри ватовані, криті сатиною, ціна за штуку сорт А 27 міліонів сорт Б 42 міліони, сорт В 48 міліонів.

Цайґи дуже тревалі по 3 міліони і 3,500.000 Мп.

Полотно біле, дуже тревале і практично в праню за 1 метер 1,900.000, 2,100.000 і 2,400.000 (найліпша якість)

Сирівна — меткаль біла і кремова по 1,750.000 і 2,000.000 Мп. за 1 метер.

Крім того маємо величезний вибір блаватних матеріялів, а то: рушників, простирал, димку на калісони, альзатську димку, полотенка, тик, обрусів білих і колірових, заграничних зефірів і батистів, пікових кап.

:-:-: По мінімальних цінах. :-:-:

Спішіть отже скористати з нагоди.

АДРЕСУЙТЕ:

ТОВАРОВИЙ ДІМ

„БІЛОСТОЦЬКО-ЛУЦЬКА С-ка МАНУФАКТУРИ"

Білий Сток, вул. Ружаньска ч. 3. Почтова скр. 87.

Хто замовляє товарів понад 100 міліонів одержує даром один тузін хустинок до носа. 1979 1-1

КАСИНО В СОППОТАХ

відкрите через цілий рік

RULETTA-BACCARA

грається на данціґські ґульдени

(25 ґульденів = 1 фунт стерлінгів)

Всі чужі девізи приймається в наших касах

Точні інформації в Варшаві тел. 157—31 і за посередництвом нашого бюра подорожі

КАСИНА В СОППОТАХ

Морська купелева балтійська місцевість в Соппотах

1976 **вільне місто ДАНЦІҐ** 1—1

Ширіть наш часопис!

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 121 (10 214). Львів, вівторок 3. червня 1924. оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.корон. Румунія 150 лей. Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

За сорок літ.

На політичній еміґрації, здалека від рідньої Батьківщини святкує на днях ювилей своєї сороклітньої громадянської діяльности один з довголітніх провідників галицько-українського народу д р Кость Левицький. На сірому тлі галицьких громадянських відносин на довго перед світовою воєнною заверюхою вибилася понад голови окруження стать першого реального політика-адвоката, що довгий час держав у нас віжки нашого публичного, громадянського життя. Не геніяльним хистом, а впертою муравлиною працею, не гомінкими, пориваючими кличами і програмами, а організаційною здатністю та уміннням використати обставини, клав д-р Кость Левицький тверді основи під національний розвій галицької країни. На ділянках своєї практичної діяльности не мав він тут ніяких первовзорів. Не міг він їх мати в типах давнійших громадянських діячів зі св. Юра, яким чужий був демократичний дух західної Европи з половини 19 стол. які спиралися виключно на підчиненому духовенстві. Не знайшов він також пригожих зразків у пізнійших провідників з поміж учителів середніх шкіл, що навіяні національним романтизмом, мали надто мало розуміння для новочасних політичних ідей і організаційних метод, не розуміли життєвих потреб широких народніх мас.

Шановний Ювілят входив в життя перед 40 роками як кандидат на університетську катедру. Написав наукову розвідку „Руська Правда", одначе збір професорів правничого виділу і сенат львівського університету її не приняли і ворота до наукової професорської карери перед ним зачинилися.

Перейшовши на адвокатуру, вибився тут як визначний цивіліст; відразу перейшов до практичної громадянської роботи. Політично був до тодішних народовців і секретар народовецької політичної організації „Народня Рада" брав визначну участь у працях тої організації. Перед введенням чотирьохменних виборів до віденського парляменту, був кількакратно кандидатом на посла з рамени „Народньої Ради", очевидно — як велика більшість кандидатів — без успіху. І якраз не в політиці, до якої Ювілят рвався від сорока літ і в якій працює досі, головні його заслуги.

На політичному полі великих тривких вартостей не вдалося йому створити. Практичний політик з адвокатського звання носив на собі тавро цього звання — може надто великий реалізм і безнастанну охоту до компромісів. Ця характеристична прикмета, — недостача широкого політичного розмаху, відсутність ідеалізму в політиці, безнастанне рахування з підрядними явищами й обставинами, трактування політики як цивільного процесу, не зробили з д-ра Костя Левицького великого народнього трибуна, що зумів би сам захопитися певною ідеєю і инших для неї підірвати. Засукавши рукави, клав спокійно цеголку до цеголки для підвигнення практичної народньої будівлі, одначе не маючи на меті створити монументальний храм. Прислухувався вправді до нових ідей і нових людей, брав з них для себе те, що на його думку було хвилево практичне, доказуючи великої штуки в житті, — що зумів довгі роки удержатися на вершинах політичного проводу в Галичині.

З кінцем 1899 р. разом з деякими бувшими радикалами утворив народню демократичну партію, на чолі якої став невдовзі фактично, а опісля й формально як голова Народнього Комітету. Остерігся від ролі звичайного політичного агітатора і це його політичне plus, — хоч виступав часто на політичних вічах. Був все австрійським Українцем, для якого політичним ідеалом була українська провінція в межах Австрії. Ширших звязків з Наддніпрянською Україною не мав ніколи і за ними не глядів, хоч сходився з тими Наддніпрянцями, що приїздили у Львів. В психіку Наддніпрянця не старався ніколи вжитися, її не розумів, як тим менше не розумів її ніколи молодший від нього на кілька літ і його наслідник у політичному проводі Галицької України — д-р Евген Петрушевич.

З політично-психольоґічного боку д-р К. Левицький натура незложена, до нього територіяльно-обмежена до Східної Галичини. Та всеж таки тяжко вже нині написати вповні вірну його сильветку. Зробиться це очевидно пізнійше, коли уложаться особисті пристрасти живучих людей і коли може неодин матеріял дасть в руки будучому дослідникові його особистий записник.

Уступив з проводу на парляментарній арені, коли захиталася в основах його австро-українська концепція з приводу видачі Галичини в польські руки актом австрійського цісаря з 5. листопада 1916 р. Одначе не давався противникам, що прийшли на його місце до влади, задержуючи провід Народнього Комітету аж до розвалу Австро-Угорщини.

В подіях листопадового перевороту взяв визначну участь, обнявши провід першого правительства З. У. Н. Р. На жаль — може не все з власної вини — не виказав тут потрібної енергії і організаційного хисту. Небавом уступив з правительства й у Станиславові не відогравав вже рішаючої ролі, хоч і тут наприкінці зазначилася його сильна рука при ухвалюванні виборчої *соймової ординації*, яку найбільше завдяки йому доведено до щасливого кінця.

Перейшовши на політичну еміґрацію, стративши особистий звязок з ґрунтом, на якому жив і працював десятки літ, — з реального, тверезого політика перейшов в політика-романтика, може й тому, що там відпали особисті позакулісові коншахти і компроміси, з якими так зжився на протязі своєї довголітної політичної діяльности в краю і як посол у Відні. Не маючи хисту далеко-предбачуючої політичної інтуіції, попав там у несвою ролю і мимо добрих особистих намірів, останній період його політичної діяльности не зміг виказатися успіхами.

Дійсні, тривкі як граніт заслуги Ювілята в Галичині — це його невсипуща органічна праця на освітній, економічній і громадсько-організаційній ділянці. Вичислити тільки львівські товариства й інституції: Зоря, Народня Торговля, Дністер, Краєвий Союз Кредитовий, Краєвий Союз Ревізійний, Земельний Банк Іпотечний, не менше і Просвіту, — та цілий ряд инших наших організацій, які Ювилят творив, або їм проводив та де був найдіяльнійшим членом управи, то його заслуги як працівника, керманича й ініціятора вийдуть справді великими, небуденними.

Слід ішь зазначити, що Шан Ювилят здобув собі велике признання незвичайною роботящістю, пильністю і обовязковістю та приступністю.

По правді небуденною появою на нашому небозводі є особа д-ра Костя Левицького. Перейде вона певно в нашу історію і аж будучий історик оцінить її sine ira et studio, як одного з найбільших громадян Галицької України початку двацятого століття.

Нині в сороклітній ювилей громадянської діяльности засилає Шановному Юзилятові щирі побажання українське громадянство в надії небавом повитати Його на рідній землі.

Д-р Степан Баран

Понеділок, дня 9. VI. 1924 р.
Площа Сокола-Батька.

ДЕНЬ ДІТЕЙ У. П. Т.

Збірні руханкові вправи дітей шкіл У. П. Т. получені з ФЕСТИНОМ.
1993 1—3

Неділя дня 8 червня 1924 р. год 12-та в полудне — Саля Народного Дому.

КОНЦЕРТ

Тов. „ЛЬВІВСЬКИЙ БОЯН" з співучастю симфонічної орхестри Муз. Тов. ім. М Лисенка.

ПРОГРАМА:

1) Л сенко: „Радуйся нево". — Кантата.
2) Др. Людкевич: Баркохба".
3) Мендельсон: „Христос" — Оратория.

1933 1—2

Д-р Кость Левицький.

Кільна біографічних дат.

Віденська українська громада, а головно галицько-політична еміґрація обходить 3. ц. м. ювилей 40 літньої громадянської діяльности одного з найчільнійших представників і керманичів Наддністрянщини — д-ра Костя Левицького. Три моменти зложилися на це рідке свято. Перед 40 літами шан. Ювилят написав наукову розвідку про найстаршій памятник староукраїнського права „Правду Руську", перед 35 літами Ювилят як член Гол. Виділу Т-ва „Просвіта" через довгі десятки літ відограває там рішаючу ролю, як робітник, порадник і керманич; вкінці цього року кінчає Ювилят 65 літ свого вельми працьовитого життя.

Ювилей д-ра Костя Левицького, сьогодня звужений до невеличкого гуртка віденських Українців, до гуртка своїх особистих приятелів і прихильників з днів лихоліття, без сумніву є ювилеєм західної вітки великої української нації. Як в сфері духа, в сфері культури, боротьби ідей еманацією нашого громадянства був Великий Каменяр Іван Франко, так в сфері реальної праці і будівництва є д-р Кость Левицький. Звязок між цими двома царинами держав благородний джентельмен пок. д-р Евген Олесницький. Коли ми сьогодня згадуємо цих трьох представників галицького громадянства, то тим самим не заперечуємо ані не обезцінюємо великих заслуг багатьох инших.

Автор цих рядків вже перед 8 літами мав нагоду подати може надто ядерну і досить різку характеристику шан. Ювилята в журналі „Шляхи". Згадуємо це тому, що й сьогодня на базі нашого лихоліття, на відчуженности і розходженнях, які є вислідом цілого ряду посвят і цілого ряду невдач, незвичайно важко зберігти фільософічну предметовість в оцінці діяльности людини, яка свій вік, свої спосібности, труд, працю, майно і здоровля віддала народові; яка знімалася вгору і падала в низ, яка переживала хвилі успіхів і моменти невдач. Дуже важке це завдання. Не будемо його підіймати тепер, а попросимо кожного громадянина, щоби він ті успіхи і невдачі перевірював на власній особі і хвалив їх чи осуджував так як би не робив супроти себе самого. Бо чільна людина, визначний представник, діяч, політик, у.

Пр. 556/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" ч. 114 з дня 23. травня 1924 в артикулі під заголовком: 1) „Щарість чи облуда" а) уступ між словами „нікого значіння" і „спеціяльно десятків", б) вислови між словами „сказали що" і „не вдався", в) уст. між словами „польської республики" і „Ми не маємо", г) устуя по словах „політичної партії" до кінця, 2) а) наголовок артикулу уміщеного на 3 стор. шпальти 3-ої, перший вірш за лінією переполовляючого 2 і 3 шпальту, б) речення в наголовка між словами „з Холму" і „з огляду на", в) устуя між словами „колина і молимося" і Завдяки послам" містить в собі єство ад 1) злочину з §65 а) з. к., ад 2) провини з § 300 і 302 з. к., і тому узнав доконану в дни 23. травня 1924. р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій сторонє Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 28. травня 1924.

(Підпис нечиткий.)

чений і т. д. є нічим иншим. тільки сумою народніх прикмет і хиб, є еманацією нас всіх.

Іван. Ювилят уродився дня 18. листопада 1859 р. в містечку Тисьмениці (товмацького повіту), де його батько Антін (пізнійший загально шанований парох Нижнева, товмацького повіту) був священником. В Тисьмениці покінчив Ювилят т. зв. нормальну школу. До гімназії ходив в Станиславові, де в р. 1878 зложив іспит зрілости. Після того студіював право на львівському й віденському університеті, який покінчив в р. 1882. В слідуючому році відбув судову практику в краєвім суді у Львові, а в році 1884 отримав ступінь доктора прав на львівському університеті і вступив на адвокатську практику. Спершу думав про наукову карієру. В р. 1882 написав розвідку „Правда Руська яко перший збірник прав руських“ (друковану в „Зорі“). На основі цеї, відповідно доповненої праці думав габілітуватися на львівському університеті, одначе супроти противукраїнських тенденцій, які вже тоді панували у львівській „святині науки“, мусів закинути цю думку. Замісць теорії права віддався правничій практиці, не покидаючи наукової праці. В році 1890 став адвокатом і відкрив адвокатську канцелярію, де в розмірно короткому часі прославився як знаменитий адвокат. Особливо так рідке у нас знання цивільного права ставило його в ряді найкращих цивілістів. Одначе цей юридичний характер Ювилята став всеціло основою і його політичної діяльности.

З його наукових праць поруч зазначеної вгорі розвідки про „Руську Правду“ слід згадати ще студію з цивільного права „O dzisiejszej przysiędze stanowczej i dowodzie celem ulżenia sumieniu i zapobieżeniu krzywoprzysięstwu“, також студію з цивільного права „О набутті недвижимости при екзекуційній продажі (видану теж по польськи в „Przegląd-i prawa i administracji“), дальше „Правда Руська, памятник законодатний права руського з XI. віку“ та колись знаменитий (вид. у Львові в році 1893) „Німецько-руський словар висловів правничих і адміністраційних“ торік перевиданий у Відні). Крім того з поля юридичних наук поміщував Ювилят багато розвідок і критичних заміток в „Ділі“ та випускав окремі книжечки (головно в „Просвіті“). В р. 1889 розпочав Ювилят на спілку з д-ром Антоном Горбачевським і д-ром Евгеном Олесницьким видавництво „Часописи Правничої“, яку в р. 1894 відступив Наук. Тов. ім. Шевченка.

Поруч наукової діяльности визначну ролю грав Ювилят в просвітному руху. Ставши перед 35-ма літами членом Головного Виділу Тов. „Просвіта“, він засідав в ньому аж до останніх літ, сповняючи обовязок чи то в Президії, чи на становищі звичайного члена Виділу, чи правного дорадника. Дуже живу участь брав Ювилят у видавництві практичних книжечок „Просвіта“, а великі заслуги поклав біля купна власного будинку Т-ва, що гордо знімається в центрі Львова і щасливо вилержує всі ворожі атаки.

Життєва практика і реалізм заставляли Ювилята бути всюди присутнім, живим, діяльним, співучасником кожного почину і учасником кожного руху. Велику вагу клав Ювилят на економічну розбудову і перебудову українського громадянства. А це заставляло Його до живої діяльности в тому напрямку. Коли й були тут надмірні обережности і деяка недостача розмаху, то слід мати на увазі непідготованність і економічну примітивність нашого громадянства та острах перед невідомим майбутнім, коли зважиться, що діялося це після цілого ряду банкрутств („Bank włościański“ і тзв. Крилошанський банк), що поглибило недовіря серед суспільности. В діяльности „Народної Торговлі“, в основанні „Дністра“, де Ювилят від 31 літ є членом Ради, брав д-р Кость Левицький визначну участь. Бажаючи створити кредитову централю для наших стоварішень, Ювилят в р. 1898 на спілку з пок. д-ром Ярославом Кулачківським і д-ром Ст. Федаком, приступив до основання „Краєвого Союзу кредитового“, якого директором є до нинішнього дня. Згодом створив Ювилят і організаційно-ревізійну централю наших передвоєнних фінансово-господарських інституцій „Краєвий Союз Ревізійний“. В р. 1910 при допомозі тодішньої Парляментарної Репрезентації і при діяльній співучасти Ювилята створено першу українську акційну Спілку „Земельний Банк Гіпотечний“, де д-р К. Левицький кілька літ був заступником президента Ради, а по смерти д-ра Т. Дембицького президентом. Також в инших економічно-фінансових інституціях (як „Карпатія“, „Земля“, „Народня Гостинниця“ й инші) Ювилят відогравав поважну ролю. Справедливість наказує признати, що тут поклав він великі заслуги, що причинився до розбудови нашого економічного життя, що старався унезалежнити його від чужинних впливів і чужої супремації й осадити на твердому, рідному грунті. Таж сама справедливість наказує ствердити, що — не вважаючи на воєнну заверюху, на страшні економічні потрясення і перевороти та пересунення матеріяльних вартостей, деякі наші інституції, твори праці й ума Ювилята, непохитно спираються на своїх основах.

Одначе найбільш відомий Ювилят в Галичині, на широкій Україні і поза межами нашої великої Батьківщини — як політик, як громадянський діяч. Тут у великій мірі заважила Його індивідуальність, Його змагання і тверда рука. За далеко завелаб нас характеристика політичної діяльности Ювилята. Не скриваємо того, що молодше покоління нашого громадянства привикло критично дивитися на цю царину Його діяльности. Такою зрештою є доля кожного політичного діяча, якому сильнійші від нього умовини не дали спромоги виказатися гігантськими успіхами. В політиці, яка найбільш виснажує і ставить часом надлюдські завдання, ділає твердий закон: нема успіхів, — нема й признання. Не тільки признання, але й виправдання. Тут треба бути Кавуром, Бісмарком, Гамбеттою чи Бенешом, щоби увіковічнити свої заслуги. Очевидно. Ювилят не був ні Кавуром, ні Бісмарком, ні Гамбеттою, ні Бенешом, але й ми не були досі ні італійськими Піємонтцями, ні Німцями, що per fas et nefas змагали до національно державного зєднення, ні Французами, що вміли скоро прийти до себе по невдачах і погромі, ні Чехами, що десятками літ приготовлялися до ролі свідомої, зрівноваженої державної нації.

Коли Ювилят вспів понад двацять літ вдержатися в тій чи иншій формі на вершинах політичного проводу, коли він понад трицять літ відігравав визначну політичну роль, то це вже свідчить і про його індивідальність і про цінні прикмети, які є конечні в громадянському житті. Ясно, що Ювилят був далекий від романтичного сантименталізму і революційної захопленности; він реаліст галицької реальности.

Д-р К. Левицький належить до генерації народовців, раніше до молодонародовців. Тому 25 літ (1899) на грунті, підготованому д-р В. Охримовичем і д-р Евг. Левицьким та Ів. Трушем (в часописі „Будучність“), на спілку з національним крилом радикалів на основах перефільтрованого драгоманізму Ювилят створив могутню національно-демократичну партію, яка міцніла й розвивалася з кожним роком. В головній управі партії в „Народньому Комітеті“ Ювилят все грав керму-ючу і навіть рішаючу роль. З рамени нац.-демократичної партії кілька разів кандидував до законодатних тіл. Здобув мандат до парляменту в перших виборах загального голосування 1907 р., а опісля до сойму. Після короткого головства в новім Українськім Парляментарнім Клюбі проф. Ю. Романчука обняв провід Української Парляментарної Репрезентації. Згодом після уступлення пок. Евгена Олесницького обняв провід і Українського Соймового Клюбу і таким чином зєднив в своїх руках всі найважнійші політичні чинники: в парляменті, в соймі, в громадянстві, як голова „Нар. Комітету“. В р. 1916 уступив з проводу Української Парл. Репрезентації, даючи місце д-ру Евг. Петрушевичеві. Після перевороту став першим головою Державного Секретаріяту ЗУНР., одначе дуже скоро уступив своє місце д-ру С. Голубовичеві, нинішньому голові „Народнього Комітету“.

Ми тільки в найголовнійших точках завначили і підмітили вельми всесторонню діяльність шан. Ювилята. Було би дуже вказаним і на-

З театру.

Ф. Герчел: **Блакитний лис**, пєса на 3 дії. Переклад *О. Стадника*, постановка *М. Крушельницького*.

Чи блакитний лис має служити на протязі двох годин символом вірки на небі, за якою женеться химерна жіночка, чи маємо розуміти під ним ідеального мущину, (себто: індивідуум з не конче великим розумом, але обовязково непропорціонально більшим гаманцем) на якого полює жадна вражінь і, очевидно, грошенят, згадана палка представниця жіночого роду, чи врешті це справді таки лише дуже дорога — отже для усього жіноцтва дуже привабчива — шкурка хитрого чотироного — — все воно проблєми, над якими можуть ломити собі голову ві глядачі виставч, за виїмком рецензента, що не має часу на такі дурниці. Фактом є, що від самого згуку тих двох слів віє чаром романтики, який ні трошки не шкодить пєсі. Навпаки: символ чи реальна скотина — „блакитний лис“, довкола якого дискретно, ледве торкаючись, вється діяльот і розвивається акція — є у пєсі цілком „на своїому місци“. Все там „на своїому місци“: геройка, яка перехитрює усіх, аж поки не перехитрила саму себе; її чоловік, який не є такий дурний, як це їй — і нам спершу — видається; любовник, який своєю глупотою на цілій лінії виправдав наші надії і болюче розчарував свою милу; приятель, який розумніше говорить аніж поводиться; сентенції й афоризми, які хоч може й свіжо спечені, а проте видаються лише відогрітими, бо трактують про — жінку, про яку люде сказали вже рішуче багато більше, ніж цього сподівалась драмати Ева; пікантні ситуації із того сорта, яким краще приглядатися з крісел авдиторії театру, ніж бути в них особисто заангажованим на сцені життя; навпів трагічні епізоди й навпів щаслива розвязка; — ну, словом: пєса гарна, цікава, і на три поверхи переростає багато-багато своїх товаришок із постійного репертуару европейських драматичних театрів за останні роки.

Автором пєси є Мадяр, але від біди міг би ним бути навіть східно-галицький графоман, як що, очевидно, з прочитаних романів дістав би якесь зелене поняття про ті чудасії, які трапляються поміж „панами“ з авто- й аероклюбів. Бо специфічно мадярського нема у пєсі нічого. Адже й поза розгуканою Мадярщиною є цілком дурнуваті й навпів спантеличені аристократи, із котрих одні мають манію збірання жіночих кучерів („льоків“, як каже перекладчик), а другі збовваніли на точці „шляхетського гонору“ й стають місіонарями жіночої — о іроніє! — „чесности з собою“, цілком непотрібно встряваючи у фамілійні історії своїх псевдоприятелів. Скрізь буваєть старі дяваки-професори (лише рідко-коли мають стільки грошей, що їх має професор нашої пєси), яким талант, розум і знання не перешкоджають робити відвічну дурницю: женитись з молодими, гарними й вередливими, ніби — інтелігентними а страшенно пустими дівчатами. А вреш: галерія отих т. м. інтернаціональних типів є підібраною сучасним талановитим мадярським драматургом дуже зручно; поодинокі постаті накреслені широким розмахом, а підход до проблєми правди в любові дійсно не позбавлений оригінальности. Ядернаж будова пєси, пливкий і гнучкий діяльог кажуть догадуватись, що автором пєси не є вже літературний дебютант.

Як згадано: виведені на сцену дієві особи не є бездушними манекенами. І тому актори мають надзвичайно вдячне, хоч і трудне, поле до попису. Передусім — Ільона, ця „тільки порядна жінка“, що невпинно „полює“ по великомійських крамницях на блакитного лиса, ця „бідна жінка“, яка з феноменальною щирістю запевняє про свою чесність, але вміє так феноменально брехати, що дійсно требаб великої дози наївности, щоби вірити в її щирість. Трагедією стає для неї питання: „а щож я чоловікові скажу?!“, та на жаль вона спиталася себе про це занадто пізно. Роля Ільони з моментами глибокої драматичної сили й ніжного тихого ліризму ставляє акторці великанські вимоги. П-ні Гоцєцинська має ще одну велику пописову креацію. Треба подивляти, як ця артистка зуміла зробити з Ільони, фактично негативного типу, симпатичну постать. Останне відноситься по части й до чоловіка Ільони, маняка-професора; п. Крушельницький створив із нього людину поважну, благородну і — нещасливу, та по мистецькій проминув все те, що могло би зробити з професора, того „решті-врешт теж якогось чоловіка“ — смішну появу. Але справедливість каже з правдивим захопленням висловитися про п. Бенцаля, в ролі Тібора, того лицаря престіжу аристократа, що „в ім'я чесности“ руйнує родинний спокій приятельського дому й находить насолоду у самобичуванню. Ільона є отим дорогим невідомим „блакитним лисом“, а Тібор [illegible] на, могутня індивідуальність огляду на вартість його м[illegible] зумілого принципіялізму. героєм драми: Ільона чи Т[illegible] Байдуче: на нашій сцені [illegible] став п. Бенцаль. В і н керує і з кожного й о г о поя[illegible] сцені зростає драматичне [illegible] ження.

Рідко можна бачити таку [illegible] послідовність у переведенні [illegible] ної інтерпретації ролі, як це [illegible] лось на креації п. Бенцаля. — П. Орлян і п. Залуцький могли перескочити себе. Ліза це молода вирафінована к[illegible] яка свідомо й пляново прос[illegible] своєї ціли: стати господи[illegible] чужому господарстві; Барс[illegible] — це зблязований спортсм[illegible] тулом і грішми. Ми щиро [illegible] лись невибагливості п[illegible] що запряг себе у так[illegible] й Ільони, що вибрала собі т[illegible] любовника, а з нами мабуть х[illegible] вався би й сам автор пєси.

Постановка (п. Крушельни[illegible] була дуже дбайлива. Чудово [illegible] сцена за столом у II. дії [illegible] одвідин Тріля). Нечисленні гля[illegible] на премері жаліли своїх за[illegible] що не прийшли на один із [illegible] вечорів нашого театру.

І. Ке[illegible]

...ть конечним, як би Ювілят сам в ...ільшім творі змалював картину ...воєї діяльности і тим чином мо...подшому поколінню дав живий під...ручник нашої політики на протязі ...майже цілого пів століття. Щоби ми, молодше покоління, брали зразки з прикмет громадського діяча та одночасно не повторяли помилок, щоби ми не помилялися вже в тих справах, в яких помилялися наші батьки. *Ф. Ф.*

Наддніпрянська Україна.

Протипольські демонстрації.

Варшавський „Курєр Польскі" подає: „З Харкова комунікують, що там відбулося організаційне засідання представників комуністичних організацій, що приготовляють протипольську маніфестацію. Рішено злучити протест проти положення національних меншостей у Польщі зі загальним виступом проти внутрішньої політики польського уряду, використовуючи для цього у формі претексту розстріляння комуніста Енгля в Лодзі. Союз комуністичної молоді в Харкові звернувся до всіх відділів Союзу зі закликом до святкування памяти розстріляного Енгля. У Харкові має повстати клюб польської комуністичної молоді, що носитиме назву клюбу ім. Енгля. Понадто іменем розстріляного буде названа одна із харківських улиць. Представник ДПУ („Чека") поставив внесення, щоби іменем Енгля назвати ту улицю, при якій находиться польський консулят і клюб польської комуністичної молоді в Житомірі. Далі рішено просити Раду Народніх Комісарів у Харкові про зміну назви одної з прикордонних залізничих станій на станію „Енгель". Одна цукрова фабрика на Київщині зветься вже тепер на основі постанови Української Ради Народніх Комісарів „Домбаль" на честь польського комуніста Домбаля.

Виглядн на урожай.

В київській губернії з озиминою стоїть справа кепсько. Майже по всій Київщині зареєстровано дуже багато випадків, де на великих просторах збіжжа вимерзло або вимокло. Жито потерпіло більше від пшениці. Нараховують 130.000 десятин, на яких озимину переорано, що дає 15% всього озимого засіву. З одеської губернії напливають рівнож дуже трівожні відомости про появу великої скількости всякого рода збіжевих галапасів, які знищили озимі та весняні посіви. Крістаки знайшлися під загрозою як се...овитого знищення. Селяне проводять на полях дні та ночі та збирають галапасів руками.

(„Ізвєстія")

Повстанська ватага.

У Балтському повіті викликала велике занепокоєння поява невеликого партизанського відділу, на чолі якого стоїть людина, що зве себе отаманом Заболотним. Популярність Заболотного в одеській та подільській губерніях улекшує видавцеві протибольшевицьку акцію. Одеський відділ ДПУ (давне „Чека") опублікував оголошення про те, що отамана Заболотного розшукує одеською „Чека" ще в 1922 р. і тому називаючий себе отаманом Заболотним провідник партизанського відділу є самозванцем, а його відділ бандою, яка в найближчих днях буде зліквідована.

Засуд.

У Житомірі відбулася судова розправа проти членів великої банди київської шайки, що розвивала успішно свою діяльність на Волині, Поділлю та Київщині через два роки. Із 27 обвинуваченых засуджено 17 ь тім і двох жінок на смерть смертю через розстріл. Инших членів засуджено на довголітню тюрму.

Пісня французького „протесту".

Комісія пос. Туґута і превенційна цензура.

В звязку з комісією пос. Туґута одержали ми від Посольського Клюбу Української Соціял-Демократичної Партії, в якої рамени брав участь в згаданій комісії пос. Х. Приступа, отсе письмо:

„Підчас побуту у Львові Комісії для розгляду тюремних відносин, представники української преси і друкарень зложили протест проти стосування до української преси превенційної цензури. Директор поліції Райнлєндер прислав на руки голови Комісії письмо, в якому заявляє, що цензура не була стосована в такій формі, як це представляють представники преси і друкарень, — а що поліція тільки жадала обовязкового достарчування по 1 примірникові кожного числа часопису, при чому отримання кожного примірника стверджувала вона в призначених для цього книжках поодиноких редакцій, що очевидно — на думку поліції — не могло здержувати чи затрудняти видавання черговых чисел часописів. Супроти противечств, які заходять між зізнаннями представників української преси і зізнаннями Райнлєндера, — прохаємо в загальному інтересі пресвати нам негайно письменні зізнання (ствердженні підписами і печаткою), в якій мірі і в якій формі була стосована до Вашого часопису превенційна цензура. Голова Клюбу Посол: *М. Войтюк*".

Дозволяємо собі відповісти прилюдно на поставлене запитання. Директор львівської поліції Райнлєндер строїть собі „wolne żarty" з комісії пос. Туґута. Не вдасмося в те, як польські прокураторсько-поліційні власти поводилися з українською пресою в р. 1919—1922, бо це завелоб нас за-далеко. Вистане згадати, що наша газета була пять разів закрита, хоч за австрійських часів на протязі 40 літ не була ані разу закрита. Через те наш орган мусів аж пять разів змінювати назву („Громадська Думка", „Українська Думка", „Громадський Вістник", „Український Вістник", „Свобода"), при чому поліція особливо різко виступала проти привернення старої назви „Діло". В один час (від 25. вересня 1921 до 18. лютого 1922) наша газета була закрита на протязі 6 місяців. Адміністраційно-поліційні власти робили всякі можливі перепони нашій газеті. Дир. Райнлєндер окремими письмами, які в своїм часі були у нас друковані, домагався „зміни напряму" газети, погрожуючи закриттям, що й виконував аж пять разів. Превенційної цензури в р. 1920 до 1922 не було, тільки поліцаї часто забирали конфісковані й неконфісковані примірники газети по трафіках. Ніякі інтервенції не мали успіху, а дир. Райнлєндер пояснював анальфабетизм поліцаїв тим, що на примірниках по конфіскаті нема напису: „по конфіскаті наклад другий". Вкінці зявився жаданий напис в той спосіб, що треба до ротаційної машини робити дві форми; одну з написом, другу без напису. Тоді почалося нищення нашої газети в инший спосіб: З огляду на те, що українська газета мусить бути кожного дня конфіскована, то поліція ждала тільки моменту, коли появиться в продажі наша газета і негайно починала свою конфіскаційну діяльність по трафіках і кіосках, не вважаючи на те, чи вже відбулася прокураторська цензура, чи ні. Все одно поліція знала наперед, що газета мусить бути конфіскована.

Так менш-більш діялося до вересня 1922 р. Зближалися вибори до польського сойму. Українська преса, а особливо наш орган був під ту пору дуже невигідний. Несподівано 21. вересня 1922 вечером вибухла бомба в будинку „Просвіти", де міститься наша редакція. Злочинець вложив бомбу до електричного мірника, маючи на меті знищити друкарню Спілки „Діло". Одначе виявилося, що злочинець не знав розкладу електричних проводів друкарні і не здійснив своїх намірів. Цей вибух (одно...ночно в ночи від 22—23. вересня 1922 відбулися ще вибухи в Наук. Тов. ім. Шевченка і в Академічному Домі у Львові та в українській гімназії в Долині і в будинку українського „Сокола" в Станиславові) дав притоку поліції через дві доби обсадити будинок „Просвіти", перевести труси в перепуканці за... екразитом між паперами, зарядити арешти, одначе до вечірнього дня поліція не викопала, ані не пробувала викрити злочинця чи злочинців, хоч увесь час, а також і на 10 хвилин перед вибухом крутився там поліц. агент, що називає себе Хмельовским. Тоді то наш орган удостоївся великої почести з боку поліції. До нашої редакції прислано розвідчика, який засів в редакції і наглядав за роботою членів редакції. Очевидно, такий догляд не впливає додатно на нерви співробітників, і коли розвідчик не хотів ані вилєгітимуватися, ані предложити наказу дир. поліції Райнлєндера, то його безцеремонно викинув за двері ред. Ф. Федорців.

Після цього інтермецца ще якось так перебивався наш орган без формальної превенційної цензури. Два місяці пізнійше після невдатних виборів на території Сх. Галичини, несподівано дня 2. грудня 1922 ранком (в 7-мій годині) поліція окружила нашу друкарню і не випустила з неї ані одного числа. Від того часу друкарня (машиновий відділ) одержав постійнрій поліційний догляд. А саме біля машини кожного дня аж до часу переведення конфіскати в прокураторії сидів поліційний агент, пильно вважаючи, щоби не видрукувано ані одного примірника часопису поза тими примірниками, які були призначені для прокуратури і поліції. Аж з моментом, коли біля 11-тої години принесено цензурований примірник з прокуратури і коли в прияві агента усунено сконфісковані місця, агент відходив. А перебував він в машиновому відділі друкарні від год. 7 до год. 11 рано. Розуміється, в тому часі була газета арештована і не могла бути поширена між читаючу публику. Одначе й після відходу того агента в брамі, що веде до машинового відділу друкарні, постійно стояло двох поліцаїв, які кожного переходячого випитували: co pan niesie?, шукаючи за неконфісованим числом нашого органу.

В неділю 3. грудня 1922 покликано на поліцію відповідального редактора нашого органу п. Ол. Кузьму (а також відп. ред. „Гром. Голосу" д-ра Сологуба, відп. ред. „Письма з Просвіти" д-ра Ів. Брика і відп. ред. „Волі Народа" п. К. Пелехатого), щоби ніби то поінформуватися, в котрій годині точно появляється наша газета, бо прокураторія бажає скорше забратися до цензурування газет. Від того дня постійно перебуває в машиновому відділі друкарні поліційний агент, про що вже було згадано. Таким чином фактично заведено превенційну цензуру.

Ми не допускали можливости, що ця превенційна цензура буде довго вдержана. Ми записували її на рахунок повиборчого подратування і звязаних з виборами масових арештувань та перетоплением, а тим самим і озлобленням поліційно-прокураторських сфер. Одночасно ми не допускали можливости, щоби прокуратор схотів рано приходити до урядування — спеціяльно на те, щоби цензурувати нашу газету. Цю самовільну й суперечну зі законом поведінку поліційно-цензорських чинників уважали ми наскрізь переходовою. Відносно того, що прокуратор не схоче приходити рано для читання нашого органу, ми не помилилися, але грубо обманули себе, коли думали, що превенційна цензура має переходовий характер. Якийсь час поліційний агент перебував в друкарні, а опісля поліція порадила собі в короткій дорозі. Найком, поліцій Вагнер рік тому завізвав до себе директора нашої друкарні пок. Ів. Айхельбергера і тодішнього директора друкарні Ставр. Інституту п. Ю. Сидорака і проголосив їм указ, що під особистою відповідальністю і під загрозою закриття друкарень вони не сміють випускати зі своїх друкарень не то одної газети, але взагалі ані одного свистка (відозви, театр. оповістки і т. ин.), як довго не одержить цензурованого примірника з друкарні. Розуміється директори друкарень мусіли з тим погодитися, бож не могли виставляти своїх підприємств на небезпеку закриття, а робітників на втрату праці і заробітку, тим більше, що з практики знаємо, як легко є адміністраційним чинникам найти притоку до закриття (напр. зі санітарних поглядів). Також і видавництва мусіли з тим погодитися, бр знали, що колиб перечеслися до инших друкарень, то їх стрінулаб ця сама доля. Офіціяльно це виглядає, що поліція тільки жадала обовязкового достарчування по 1 примірникові кожного числа часопису — так немов би коли-небудь передтим не достарчувано того обовязкового примірника, — а на ділі настала найчорнійша доба превенційної цензури. Правду кажучи, ми волили немасковану превенційну цензуру, бо така приносить менші втрати видавництву і з тією метою звертали ся до прокуратури, щоби вона приймала щіткову відбитку, як не було за австр. воєнних часів, бо тоді видання появлялось би на час (рано) і булиб менші конфлікти видавництва. Бож ясно, що коли мусить ся подати до цензури готове число, то машина, яка друкує газету, мусить ждати на цензуроване число і через кілька годин мусить бути нечинною. В прокуратурі на це не погодилися, бо „превенційної цензури нема". Від нас звертались до дир. Райнлєндера, щоби він зніс репресійну загрозу відносно друкарні і привернув правний стан. Та дир. Райнлєндер заявив, що він безсилений, що спід би робити натиск у Варшаві. А відомо, що мін внутр. справ був тоді голосний Керніс, який після листопадових подій в Кракові хотів репресійну тактику супроти української преси пристосувати також до польських опозиційних органів в Кракові. Очевидно, вони не далися, а ми остали безборонними, бо хоч були вношені інтерпеляції в польському соймі в справі превенційної цензури, то вони ніякого успіху не мали бо все були ігноровані.

Отже залишилася і — так сказати б — здобула собі право горожанства превенційна цензура у відношенні до української преси. Т з огляду на те, що Українці є горожанами вже не другої, але щ найменше 10-ої кляси, то ми з того приводу не виставлялиб великих вимог до польської влади. А коли ми їх виставляємо, то головно тому, що та цензура є злобна, є премедитаційно ворожа. Подані до цензури примірники передержується по кілька годин, супроти чого український щоденник в порівнанні з польськими щоденними органами є на місці (у Львові) спізнений, а тим самим перестарілий на ціл дня, а для провінції на цілу добу. Дальше цензуру переводиться крайне сторонничо. Коли ще дозволяється подавати наші факти, то рішучо забороняється з того робити висновки, або всі факти зводити до спільного знаменника пануючого режиму. Так само всяку критику того режиму люто переслідується. Не тільки не можна наводити непри хильних голосів про польський режим закордонної преси, але конфіскується теж передруки з польської преси (варшавської і краківської). Не будемо наводити багато прикладів, але згадаємо, що в ч 103 „Діла" з 13. [illegible] р. про куратор сконфіскував виняткп з протесту французьких передовиків діячів, передані за „Роботніком" (ч. 125 з 8. травня), хоч из другий

день ті самі вийнятки приресла „Рж ечпосполіта" і коли хто за нею подав, то вже був хоронений перед конфіскатою. Так само в ч. 112 „Діла" з 23. травня ц. р. сконфіскував прокуратор вийнятки зі статті краківського „Пшеґльонд-у повшехн-ого". Не говоримо вже про те, що який-небудь натяк про визвольні змагання українського народу, про змагання природні кожній живій нації, мусить бути викреслений цензорським олівцем, хоч за Австрії зовсім вільно писалося про змагання до вільної України і т. и. Спеціяльністю львівського цензора є так викроювати слова і речення, щоби статті надати зовсім инший зміст і тим чином поставити автора у фальшиве становище супроти своїх читачів.

Перед приїздом комісії пос. Тутута в статейці „Чи нема на це ради?" (ч. 112 „Діла" з 23. травня ц. р.) звернули ми увагу львівського надпрок. Маліни на істнування критої превенційної цензури і на легковаження своїх обовязків функціонарами цензури. Це мало той наслідок, що на другий день явився в канцелярії друкарні „Діла" якийсь функціонар поліції і заявив дир. П. Бунякові, що від цеї хвилі з українськими часописами будеться поступати так само, як з польськими. Це розуміли ми в той спосіб, що від цеї хвилі крита превенційна цензура перестає істнувати, що ми й подали до відома наших читачів в новинці (в ч. 113 „Діла" з 24. V.) та заповіли, що супроти того наша газета буде появлятися в год. 8·30 рано. Одначе й тут ми поспішилися, бо крита превенційна цензура істнує дальше, тільки що від кількох днів скорше віддають цензурований примірник. Коли давнійше віддавали його пересічно о 12. год., а часом і пізнійше, то тепер віддають в 10-тій, але як чи так висилка газети на провінцію вже не може відбутися перед полуднем. Австр. пресовий закон, обовязуючий в Галичині постановляє, що з хвилею розпочаття експедиції мається переслати примірник до прокуратури. Так фактично зроблено не лише за австрійських часів, але з початку й за польських. Аж від 2 грудня 1922 р. поліційні юристи видумали нову інтерпретацію цеї постанови. А саме мається віддати примірники до цензури і аж після потвердження одержання цих примірників в окремій книжці і після повороту післанця з цим потвердженням можна приступити до друку. Розуміється, заки машиніст уставить машину до друку, вже є цензурований примірник. Починається викидування цензурованих місць і т. и. і це знову задержує друк. Таким чином крита превенційна цензура є фактично дальше задержана, але вона (з огляду на час) дещо полекшала. І це діється доперва від кількох днів (від 24. травня 1924).

„Господарська контрреволюція".

Під повищим заголовком подають харківські „Вісти" з 24. травня ц. р. таку вістку з Винниці:

На цукроварнях Чечельницького комбінату ДПУ викрило велику злочинну організацію. Відповідальні робітники комбінату ошукували селян при віддачі буряків, виказували збільшення відсотків засмічености буряків і допускалися сильних инших надужить. Таким чином довели вони до того, що одержали 100 тисяч пудів буряків надлишки. Агенти ДПУ відкрили ще декілька службових злочинів, які мають явний характер економічної контрреволюції. Арештовано адміністратора Чечельницького комбінату Навроцького, завідуючого господарством Гуличевського, а також декількох співробітників і великих плянтаторів

Громадське самоврядування.

Промова посла Б. Козубського в Соймовій Адміністраційній Комісії 16. травня ц. р. при обмірковані законопроекта про громадське самоврядування.

Найкращий державний лад, що забезпечує щасливе життя всій тій людности, котра живе в державі, може бути тільки тоді, коли вона сама впорядковує всі свої справи, як великі, так і малі.

Не можна прикладати до найвищої законодатної установи в державі одної міри, одних вимагань, а відносно органів самоврядування, що служать підпорою тієї інституції, міри зовсім иншої, відмінної. Отже, коли ми уважно розглянемо представлені урядом законопроекти про самоврядування, то вражає перш за все те, що майже всі обмеження, по тих законопроектах розсипачі, стосуються головним чином до так зв. „кресів". Так, напр., в законопроекті про сільську громаду (§ 137) говориться, що закон цей входить в життя в воєвідствах „кресових" лише по розпорядженню Ради міністрів на внесок міністра внутрішніх справ, а не звичайною дорогою, для всіх законів приписаною, як то застосовано в цьому самому законі до инших воєвідств, т. є. з дня оголошення закона в „Дзеннику законів". Далі, в основу виборчого закона до парляменту (сойму) лежить так зв. „пятихвістка", себто загальне, рівне, пряме, таємне і пропорціональне виборче право. А для виборів до органів місцевого самоврядування один хвіст з тієї „пятихвістки" і то найголовнійший — рівність — десь згубився на тернистому шляху, загинувши в нетрях міністерських канцелярій. Основна признака демократичного духу, принціп рівности виборів, значить рівности громадян — в ординації виборчій до місцевого самоврядування викинуто зовсім. Відкинення цієї засади уважаємо за найповажнійше нарушення конституції, котре не повинно було ні в якому разі знаходитись в проектах законів, що представив уряд, котрий між иншими своїми обовязками має також обовязок стояти на сторожі виконання конституції. Ми вже віддавна констатували, що в Польщі істнує дві категорії громадян — кращого сорту — польської національности і гіршого сорту — до котрого належимо ми, національні меншости, що складають 1/3 частину всієї людности Польщі. А тепер той неофіціяльний поділ стверджується представленим законом. Переходячи до подрібного розгляду окремих артикулів законопроекту про громадське самоврядування, мушу сказати, що увесь він просякнутий загальним духом недовіря урядових чинників до населення. Народ не вважається носителем сузеренної влади Республики, а уряд не є лише виконавчим органом цієї влади; тут народ і уряд противоставляється один одному, як два бігуни, як два чинники, що взаїмно виключають один одного.

Законопроект цей являється одним з найбільш типових документів, в яких виразно відбиваються всі хиби і суперечности у внутрішніх відносинах Польщі. При першому читанні цих законопроектів в соймі наш Клюб вніс резолюцію відкинути їх і перейти над ними до порядку денного.

Скрізь помітно абсолютне недовіря адміністрації до місцевого елементу. Але це недовіря йде так далеко, що навіть вибраних при допомозі адміністрації війта і лавників повітовий виділ (на чолі котрого стоїть повітовий староста й замість нього все робить) може усунути і призначити нові вибори (§ 73). Треба додати, що війт навіть в чисто українських громадах повинен володіти польською мовою у слові і письмі. Але як володіти, то в законі нічого не сказано, полишивши це очевидно комісії старости, котрий в цьому випадку повинен ще мати спеціяльні дидактично-педагогічні способности.

Дуже цікаво, що зводячи до нуля всю незалежність місцевого громадянства, законопроект суворо карає членів громадської Ради за недбальство: відсутність на одному лише першому засіданню Ради без важних причин тягне за собою утрату мандату (§ 58). А важність чи неважність причини рішає староста. Компетенцію війта означує закон в спосіб безумовно порушуючий як засади самоврядування, так і закони льогіки.

Згідно з § 48 війт вирішує самостійно справи, що належать до кругу діяльности управи громади. Далі, війт, який по закону є виконавчим органом громадської Ради (§ 17) не тільки може, але й повинен затримати виконання її постанови, коли визнає її незаконною або шкідливою. Трудно повищу постанову вважати за слушну і консеквентну, бо з органу, підвладного Раді і перед нею відповідальною, стає у відношенню до неї вищою інстанцією, владою, що справує догляд над Радою. Наслідки такого невиданого помішання функцій, легко собі представити на так званих кресах, де адміністраційна влада має вже сумну славу, не дуже то рахується з засадами права.

Але міністерство внутр. справ в своїй незвичайно чуйній опіці над життям органів самоврядування — зокрема для кресів — вигадало ще одну квіточку—уряд професіонального війта (§ 52). Такий війт, котрого „заводове" панування в громаді тягнеться аж 8 років і більше, може не бути взагалі членом громади, находиться в упривілейованому становищі. Перш за все адміністрація визначає йому платню, очевидно з громадських коштів; а далі закон гарантує йому пенсію не тільки у випадку фізичної або духової немочі, а також і на випадок, коли його поновно не виберуть, або коли він не буде затверджений адміністрацією в разі поновного вибору. Ясним є, що такий війт повинен стати довічним війтом, бо за невибір його на нових 8 років громада буде покарана контрибуцією в вигляді емеритури, розмір котрої означує п. староста.

Ось які теплі посади готовить на українських землях польский законодавець для своїх більш заслужених військових і цивільних ветеранів, бо ясно, що посада „заводового" війта якраз і придумана для чисто українських громад, де не знайдеться місцевих Поляків, і де прийдеться знаючих польську мову спроваджувати з других місць. Не можемо не звернути уваги на досить оригінальне і сказав би ризиковне означення, на яке позволяє собі і цей законопроект. Маю на думці пояснення з § 64, що громадські підприємства мусять провадитись на купецьких підставах. Знаємо всі, що тепер купецькі підстави стають в колізії з громадськими принціпами. До другої квітки мусимо піднести полишення передбаченими інституціями самоврядування поза законом „грона осіб" (§ 99), які правдоподібно будуть більш урядувати на „кресах", ніж які-будь оуди органи самоврядування...

Багато ще можна було б говорити про цей дивовижний проект закону, котрий має забезпечити розвій самоврядування, але була би то робота велика і безплодна. Цілком серіозно можна сказати, що декотрі артикули того проекту могли би дати поважний матеріял для уміщення в гумористичних журналах, до того вони стоять у суперечности з принціпами самоврядування навіть в найскромнійшому того слова значінню; досить сказати, що навіть головне право всякого самоврядування — право бюджетове, так каже, що без постанови громадської Ради не може бути витрачений ані один гріш, може бути [illegible]

Над усім будинком самоврядування стежить невсипуче око старости, який є у відношенню до органів самоврядування всемогучим. Закон дає йому право не тільки стримати постанови Ради, як що вони порушують приписи закона (§ 92), але дає йому безмежне право вмішуватися в чисто господарську діяльність громади, до подавання порад, як Рада повинна провадити свою господарку, вказуючи на недоцільність тої чи иншої ухвали громадської Ради.

Надзірна влада може звільнити з посади війта або лавників, коли вони „своїм захованням в уряді або поза ним тратять довіря і пошану, яких вимагає становище, яке вони займають". І тут можуть бути надужиття, бо в законі не сказано, чию пошану вони стратять — своїх виборців чи старости. Нераз може статися так, що коли вони почнуть здобувати пошану серед людности, то втратять тим самим ласку старости, котрий їх за це може покарати забороною на протязі 4 років займати виборну посаду (§ 97).

Не знаю, чи ще де-небудь істнує така держава, в котрій можна було-б без судового вироку народнього збранця обмежувати в правах. Йти далі шляхом узаконення (легалізації) безправства і самоволі хіба вже не можна. Староста також має право в усякий момент розігнати громадську Раду, зруйнувати самоврядування, передавши громаду на самоволю призначеного ним урядового комісаря (§ 98). При тому треба зауважити, що крім надання безмірно великої влади старостам той законопроект передбачує крім права настановлювання спеціяльних незміняємих війтів, ще й право творення інституту урядових комісарів.

Гідне уваги, що солтисом може бути й Українець, бо староста має право в випадках, заслуговуючих на узгляднення, звільнити його від знання польської мови.

Підводячи підсумки всього сказаного, мусимо з прикростю стверднти, що представлений законопроект про громадське самоврядування є на ділі нарукою і над підставами самоврядування, і над принціпами громадянської рівности. Тодаж є наслідком ненормальних національних відносин, що панують в Польщі, і набірає спеціяльного значіння особливо тепер, коли так багато говорять і пишуть про направу відносин на кресах...

Подібні законодатні квітки можуть причинитись лише до ще глибшого загострення відносин, а не до їх урегулювання і заспокоєння. Тому, від імени Клюбів Українського і Білоруського вношу: Адміністраційна Комісія заропонує соймові — перейти до порядку денного над цим законопроектом, як суперечним з конституцією і не відповідаючим принціпам самоврядування і візвати Уряд до предложення соймові на протязі 2-х тижнів нового законопроекту з узглядненням демократичних принціпів самоврядування.

(Як відомо за цим внесенням голосували лише представники Українського й Білоруського Клюбів, а тому він впав).

Боротьба за школи й релігію.

Львівська шкільна куратория масово звільняє українських катехитів!

Перед місяцем заподіяно нам нову велику кривду і знову дошкулено нашому шкільництву й приготовано нові засоби для полонізації наших шкільних дітей. А саме: по містах зредуковано в народніх (вселюдних) і виділових школах посади гр.-кат. катехитів і таким чином сотні й тисячі чинних катехитів вкинено в жертву неситим польським душехватів. — Зредуковано українських катехитів головно

в тих польських школах, де українських дітей менше ніж сто.

У Перемишлі скасовано науку української релігії в кількох школах і зредуковано 3 катехитів, з котрих одного потім задержано „do dyspozycji Kuratorjum", але ще й досі не визначено йому школи (о. Мягкий). На тлі скасування української релігії стався недавно в Перемишлі такий випадок: У виділовій дівочій школі при вул. Конарського прийшов до кляси, де були учениці-Українки, директор школи з польським катехитом і так сказав до учениць: „Teraz waszej religji niema, bo zredukowano waszego księdza, ale wy nie możecie być bez religji. Dlatego albo chodźcie na łacińską religję albo idźcie ze szkoły". І що ж на це ученині? В більшости замовчали й покорилися. Це ж діти таких малосвідомих або залежних людей як: сторожі, возні, нижчі майстричники. Тільки 2 учениці були настільки відважні, що вийшли з кляси, щоби записатися до української школи. А в слід за ученицями цими понеслися вигуки: „Bydleta!"

У цій справі, як запевнюють, перемиська консисторія має внести як найбільш рішучий протест, але чи це справді поможе? Чи маємо покірно толерувати такі факти, як повсім явну, безсоромну польонізацію наших дітей і провокаційну зневагу їх релігійних почувань? Чи з цього не напрошується сам собою такий висновок: основувати по містах як найбільше своїх українських народніх і виділових шкіл і таким чином охороновати їх від образи релігійних і національних почувань? — *ф.*

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.850 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Новий український епископ для Америки.

Опорожнений в часі війни, наслідком смерти епископа Сотера Степана Ортинського епископський престол для греко-католиків в Зединених Державах, нарешті обсаджено іменуванням о. д-ра Костя Богачевського, теперішнього крилошанина пр. о-ка і рим. епископської капітули в Перемишлі. О. д-р Богачевський, чоловік ще молодий, був давнійше віцеректором духовної семінарії у Львові і якийсь час завідателем львівської Преображенської церкви, свідомий і діяльний Українець, за польських часів натерпівся чимало за свої національні переконання і як богато иншим свідомих Українців закоштував навіть польської тюрми як політичний вязень. Римський престол призначив його для вірних греко-католиків з Галичини, іменуючи недавно окремого епископа для греко-католиків з Підкарпатської України, котрим був вже український священик з Ужгороду о. Такач. Хиротонія (висвячення в епископи) о. д-ра Богачевського відбудеться в Римі дня 8. червня ц. р., на котру вибирається перемиський епископ д-р Коциловський і український епископ з Крижевців в Хорватії д-р Нярадій. Іменування епископом для Зединених держав о. д-р Костя Богачевського сталося без відома і згоди польського міністерства закордонних справ і польської амбасади при Ватикані. Безпосередно по висвяченні вибирається епископ д-р Богачевський до Америки.

Чи Ви післали вже писанку на „Рідну Школу"? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати чеками УПТ. або переказом до головної каси „Українського Педагогічного Т-ва" у Львові, Ринок 10.

Український Клюб і білий террор.

Наради над політичною ситуацією. — Огірчення населення. — Основне становище українського Клюбу. — Не було ніяких переговорів. — Комунікат про насильне загарбування церков.

Варшава, 30. травня 1924.

Український Соймовий Клюб на пленарному засіданні в дні 28. травня ц. р. перевів вичерпуючу дискусію над політичною ситуацією. Обширний реферат виголосив голова Української Парл. Репрезентації сенатор М. Черкавський, після чого забирали голос майже всі члени Клюбу.

В ході дискусії стверджено загальне огірчення й обурення українського населення на всіх теренах українських земель в Польщі з приводу нової хвилі адміністраційного террору, релігійних переслідувань на Холмщині і поширеного винищування українського шкільництва.

Основне становище Української Парл. Репрезентації зясовано в отсій резолюції:

„Незрікаючись змагання до зєднинення в незалежну державу всіх українських земель, Український Клюб стверджує перед форумом цілого світу, що й дальше стоїть на грунті самоозначення народів і тому Польща мусить бути перебудована на тих принціпах.

Клюб стверджує, що ані уряд, ані ніяка польська партія не вела з Українським Клюбом пертрактацій в українських справах.

Одночасно в справі насильного загарбання на костьоли православних церков на Холмщині, Український Клюб видав 29. травня довший комунікат, в якому спинюється над екстермінаційною політикою Польщі супроти українського населення. Відносно православної церкви, користаючи з евакуації українського населення в р. 1915 в глибину Росії, польський уряд під позором опіки над церквами видає 16. грудня 1918 декрет, на якого основі обняв в державний заряд церковне майно. Ця „опіка" над церквами і їх майном довела до того, що на території тільки одної Холмщини з 287 церков є чинних лише 49, а решту 238 або „пересвячено" на костьоли, або зачинено, і в той спосіб виставлено їх на цілковите знищення. Навівши ще инші факти загарбування церков, висаджування їх при помочі динаміту, наїздів підбехтаних кольоністів під проводом ксьондзів, сторонниче і протизаконне становище польського уряду, комунікат кінчає:

„Для нас, в умовах життя в польській державі, нема вже иншого способу оборони, як відклик до опінії цілого культурного світу. Нехай світ бачить, як поведятся з нашим народом в державі, яку створено з метою пацифікації Сходу Европи. Против актів насильства з боку польської держави закладаємо як найенергічнійший протест."

О.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Протест Білоруського Нац. Комітету.

В звязку з французьким протестом та висилкою до Поанкаре та американського і англійського амбасадора в Парижі якоїсь підставленої делегації білоруських робітників (?!) для опрокинення французького протесту, Білоруський Національний Комітет у Вильні заявляє, що „делегація білоруських робітників" не має нічого спільного з білоруським робітництвом і його організаціями. Біл. Нац. Комітет протестує проти містифікаторів і їх інспіраторів, що намагаються ослабити враження глибоко гуманітарного виступу французьких громадських діячів в обороні угнетеного білоруського населення в Польщі.

Виїзд Самійленка на Велику Україну.

Дня 22. травня виїхав на Велику Україну наш славний поет Володимир Самійленко, тим чином перетинаючи пасмо своїх еміграційних терпінь.

Делегат Союза Народів при їздить до Львова.

З Варшави звідомляють: Президент польської Ради мін. прийняв 31. м. м. делегата Союза Народів льорда Фільмура. На конференції обговорено справу німецьких кольоністів у Польщі. 1. ц. м. делегат виїздить до східних воєвідств і мабуть навідається до Львова.

Пенлеве предсідником палати депутованих.

На пленарному засіданні лівих груп прийнято одноголосно внесення, яке представляє кандидатуру Пенлеве на предсідника палати депутованих.

Димісія кабінету Поанкаре

1. VI. о год. 10 ій рано Поанкаре вручив Мільранови димісію кабінету.

Недовіря для през. Мільрана.

Радикально соціялістичне сторонництво прийняло одноголосно внесення, що през. Мільран переступив межі конституції. Тому новоутворена більшість не може довіряти йому. Еріо прилучився до цього внесення але спротивився забороні лівиці не приймати мандатів з рук Мільрана. Додав, що бажає заховати свободу ділання, коли його Мільран покличе. Пленарне засідання представників лівого картелю рішило одноголосно прилучитися до внесення радикально-соц. сторонництва. Конґрес соц. партії прийняв одноголосно внесення Реноделя, яке поручає всім членам партії поборювання кожного кабінету, котрий прийняв би теки з рук Мільрана. Републ.-соц. група ухвалила одноголосно, що неможливе є всяка співпраця з Мільраном. Підчас дискусії Бріян кинув засідання.

Дрібні вістки.

Британський міністр Томас заявив у парляменті, що до кінця травня будуть опубліковані всі дипльоматичні документи, що відносяться до льозанської конференції.

Між Англією й Австрією підписано торговельний договір із великими взаїмними полекшами в торговельному обороті.

В Альбанії збунтувалося військо у Вальоні та Егерії. Кожна залога перш за все забрала в свое розпорядження державну касу. Збунтувалася і залога в Скутарі. Бунт залог не має нічого спільного з повстанням у полудневій Альбанії. Засідання парляменту на якийсь час відрочено в звязку з тими подіями. Уряд вислав парляментарів для переговорів з повстанцями.

Конґрес французьких соціялістів заявився у своїй переважаючій більшости, бо 1784-ма голосами проти 665 проти участи в новому французькому уряді.

Муссоліні, приймаючи вірительну грамоту від грецького посла Карапанога, заявив, що дуже бажає приязних взаємин із Грецією.

Жидівський теольоґічний факультет рішили заснувати та вибудувати для нього будинок Жиди в Сараєві. Був би не перший такого рода факультет і взагалі перша вища жидівська школа в Европі.

Папська булля на 1925 рік має між иншим таке знамените місце: „Ніщо не могло би Нам зробити більшої приємности над те щоби як не всі, то бодай деякі наші брати вернули до одної овечої громади Христа і щоби Ми могли з тої нагоди пригорнути їх з особливою любовю та зарадувати до Наших наймилійших дітей. Маємо причини надіятися, що такі цінні овочі дозріють на протязі святого року (1925)".

Вибори до чеського парляменту відбудуться в нормальному речинці, який припадає на 1926 рік. Отже всі вістки про намірене розвязання чеського парляменту неправдиві. Причин для розвязання немає ніяких і закінчить він зовсім правильно та згідно з конституцією свою діяльність в приписаному часі.

Румунські антисемітські виступи поширилися тепер на Бачват, Буковину й частину Волощини. В Любові антисеміти знищили в часі богослужения синагогу. Також арештовано цілу управу сіоністичної партії за те, що хотіла організувати самооборону проти погромів. В Радівцях збито Жидів у часі ярмарку. В Бавляку і Букові підпалено кілька жидівських склепів.

Нота конференції амбасадорів до Німеччини в справі розброєння містить такі вимоги до неї: 1) реорганізація поліції, 2) перетворення военних фабрик, 3) видача недозволеної решти военних матеріялів, 4) видача документів про те, яка була німецька фабрична продукція в час перемиря, в часі війни і по перемиру, 5) оголошення законів, які потрібні для того, щоби заборонити ввіз та вивіз всяких военних матеріялів та не допустити до якого небудь вербування чи організації в німецькій армії.

НОВИНКИ.

— **Хронічна ліквідація українського університету.** На день 31. травня ц. р. візвано на поліцію п. Івана Полюгу. На поліції питали його про те, чи він працює в канцелярії українського університету і чи виставляє посвідки та виказки викладів. Показали йому як „корпус делікті" одну виказку бувши то написану його рукою та одну студентську посвідку, сконфіскували поліцією в часі ревізії у одного студента українського університету. Нарешті питали, коли кінчиться академічний рік. Переслуханий заявив, що не знає. Тоді урядуючий комісар закомунікував, що 30 червня. (?) Отже не зважаючи на хронічну ліквідацію українського університету польською поліцією та інспіровано ною пресою поліція все таки інформується про кінець року у „неістнуючому" університеті. Того самого дня перевела поліція основну ревізію в помешканню п. Горунського та арештувала кількох мешкаючих в його студентів медицини з українського університету. Імена арештованих нашим нам невідомі.

— **Публична небезпека.** В останніх часах крадуть по залізницях, як круки. Обікрадають і грабують не тільки подорожних на далеких бічних лініях, але саме найбільше на головних лініях Варшава—Львів і Варшава—Краків. Просто рідкістю буває, коли на тих кінцевих приходить потяг, в якому нікого не обікрали. Видно, що жертвою впали вже не самі лише бідаки, але й „пани", які мають доступ до „суверенів" з вул. Вейсов, бо ось у сенаті зголошено навіть окрему інтерпеляцію до міністра внутр. справ про ті залізничі порядки у Польщі. В інтерпеляції кажеться, що гоголя поліції за злочинами, котрі оперують з потягах, робить здебільша очеретковe враження...

— **Не помогли посли, не поможуть сенатори.** Справа мілярдових пашпортів усе ще товчеться до варшавському олімпі. З того, що правда, мало радости звичайним смертничам, які все рівно мусять пізнавати вартість девяти нулів при одиці, сидіти смирно по хатах і оглядати закордон — в кіні: а всеж оті постійні посольські інтерпеляції, нагані внесення, протести, просьби й грозьби на адресу санаційних правителів дозволяють пайовим вірити, що й у польській республіці прийде час, коли пашпорт і віза перестануть бути метафізичними явищами. Вчора знову зголошено в справі пашпортових оплат інтерпеляцію. Цим разом зробили не сенатори Бодек і Рінґель (Жиди) й адресували свої домагання просто до санаційного премєра. Хто хоче, най вірить що щось вийде з цього.

— **Стодолам справедливости не спішно.** Кілька днів тому писалось на цьому місці про хронічну комісію для „збадання" кривавих подій у Кракові, Тарнові і Борславі перед 8 місяцями. Ця комісія мала вже „остаточно" зібратися два дні тому, бо на протязі останнього півроку не мала, бідна, часу ні нагоди... Але й цим разом не вийшло, бо комісія була здекомплетована послами лівиці. Голова комісії відложив засідання на 3-го червня, і вислав до всіх послів, членів комісії, благаючого листа, щоби вони зробили йому ласку й бодай передали йому матеріяли й документи, які мають про справу тих подій, для розслідування яких вибрав їх високий сойм. Ефект цього листа дуже сумнівний, бо посли мають час.

— **Зїзд славянських учених.** Довідуємося, що в останній хвилині дістав від поліції дозвіл на виїзд до Праги також проф. К. Студинський. Він виїжджає туди разом з проф. І. Раковським, як делегати на зїзд славянських учених у Празі. Спершу передбачалось, що це буде лише зїзд географів і етнографів, але науковий обсяг зїзду поширено.

— **Шкільні ферії в Перемишли.** Не зважаючи на те, що вже офіціяльно оголошено початок шк. ферій у всіх середніх 8-клясових школах на день 21. червня, у всіх школах Перемишля має відбуватися навчання аж до 20. липня ц. р. Як причину подає кураторія: в зими була їзза по-

шести шкарлятини одномісячна перерва, — отже „materjał niewyczerpany, dlatego uczcie się (і pieczcie się — прим. складача) w lesie". — Батьки шкільних дітей, а зокрема України, дуже цим стурбовані, бо 1) багато наших учнів помагають своїм батькам-селянам у польових роботах (жнива), а 2) загал наших незаможних учнів живе по злиденних вонючих міських помешканнях і для таких дітей двохмісячний відпочинок на селі це єдиний лік від сухіт. Зкінці й це немаловажна річ, що наш селянин принайменче підчас жнив не потрібує витрачати коштів на удержання сина. — Здається, що багато иних аргументів можна знайти проти мучення дітей. Коли вже тепер така спека, то як можна держати ще 2 місяці у шкільних мурах, серед міської задухи й пилюки, і вчителів і учнів? Чи принесе яку користь навчання серед таких умов? І чи наша „славна" львівська куратория не знайде, чи може не знає лобіч такого „славного" аргументу, як „niewyczerpany materjał", иших поважних, справді педагогічних аргументів, що промовляють проти шкідливого вудження й душення тисячів дітей і молоді в місяці липні?

— **Підземна будова**. В будинку бувшого австрійського консуляту в Москві що находиться на Воронцовському переулку, відкрито в огороді принагідно в часі копання якоїсь ями чи рова чотири метри під землею копуловату залізно-бетончу будову. Уряд рішив розкопати цілу будову, щоби довідатися, на що ця будова була призначена. Не виключене, що находяться в ній захованими строго тайні документи австрійсько-мадярського уряду.

Дописи.

„Кресова автономія" в Поморянах. Школу в Поморянах побудовано „viribus unitis" на кошт громади, а що в громаді є понад 70 прц. українського населення, то львину частину коштів на побудування понесло українське населення. Різними махінаціями введено ще перед війною польську викладову мову до школи. Побіч польського напису був український напис на школі „Народня Школа". — Український напис щось не подобався управителеві школи п. Сидоровичеві і ось одного гарного ранку, коли тільки починало дніти, здер він український напис зі школи. Поступок п. С. викликав велике обурення серед усіх місцевих Українців.

Зближалось свято 3. мая. П. Сидорович ухитрився втяти не-аби-яку штуку. Він запропонував, щоби одна учениця в українському національному одягу відеклямувала деклямацію, якої зміст був вневажливим для української нації. Учениця, розуміється, не приняла такої деклямації, тоді п. С. дав волю своїм патріотичним „uczuciom", і обкидав дівчаток такими словами, які не надаються до повторення. Взагалі педагогічний хист того культуртреґерського ігноранта пізнати хочби з ось якого вистову до учениць: „Ану, Явдоню, вчіться вже не будете попадею, ксьондзам вже не можна жечитись..." і т. п. Через такі шикани зі сторони п. директора дві ученици перестали ходити до школи.

Кілька днів по святі 3. мая хтось (можливо, що з наміром провокації!) зняв з вікна наліпку 3. мая. П. Сидорович як стій віддав справу поліції, а до того сказав ще, що не сталось „w obecności księdza ruskiego" о. Склепковича. Хоча о. Склепкович був тоді в иншій клясі на год. релігії, про що Сидорович дивним дивом забув, що поліція шукала по місті за „księdzem", начеб він утік. Справа провокаційного доносу на о. С. віддана до суду. Справа з наліпками покінчилася так, що двох малих дітей прогнано зі школи.

Поза школою п. Сидорович є ще політиком. В одній балачці він, правда, сказав що не є проти прав належних „нац. меншостям", але „brykać nie pozwolimy". До „брикання" належить між иншим театр. проба перед виставою, сама вистава і т. д. П-ві С. сняться все якісь „knowania, powstanie", а все це роблять „недоуки" (такий вислів про українську інтеліґенцію). По думці п. С. навіть на пробі повинна бути асиста, щоби там не балакалось про щось антипольське.

Поліція у Поморянах слідкує з не меншою енергією за всяким нац. рухом. Напр. ще добре не присмеркло, а вже поліція світить кожьому прохожому електр. лямпкою провохуючо в очі: і шукають й самі не знають за ким. Через ділі гр. кат. свята поліція вешталась по всіх вулицях також з електр. лямпочками, лапастуючи людей запитами „gdzie urządzają Ukraińcy zabawę". Підчас свят розігнала поліція з ґаївки зпід церкви навіть малих дітей. Дня 4. мая ц. р. поліція розігнала аматорів, що зібрались на пробу "Жидівки вихрестки", а коли один з аматорів запитав — чи й проби не можна уладжувати, одержав відповідь „nie pozwala się".

Кружок амат. в Поморянах мав уладити 4. мая ц. р. виставу „Соколики". Староста дав дозвіл на уладження вистави, але котромусь шляхтичові не сподобалось це і тому польські патріоти рішили послати протест до старостава проти „Соколиків". І чудо! Староство в останній хвилині перед самою виставою касує власний дозвіл та заборонює виставу „Соколики" яких грають вже десятки літ по всій Галичині. Видно старошляхетське „veto" має у Поморяна: ще й тепер обовязуючу силу.

Найкращого відповідю п. Сид. і тов. було би, коли б Поморяни заснували свою власну школу, деб дітвора побирала дійсну науку, а не слухала слів зневаги на адресу свого народу. Справу самовбивці „владу" треба відослати до Варшави до сойму в формі інтерпеляції.

Поморянець.

Відозви й комунікати.

Видавничий фонд „Народньої Оборони". До Українського Громадянства!

Західно-українська політика переживає важку й затяжну кризу. Політична думка блукає безсило в пошукуванні ідейних основ, орієнтаційних шляхів і організаційних форм у основних змаганнях народу. Стиснута пензурою краєва преса тільки в слабій мірі може відбивати дійсне життя народу, його потреби і змагання. Західно-українська преса на еміґрації майже перестала істнувати. Спинилася інформація закордону про західно-українську справу.

Не місце тут входити в причини цього сумного стану річей. Вистане тільки його ствердити та подумати про направу. І для цього засновано Видавничий Фонд „Народньої Оборони". Його метою є: видання поза межами краю і поширення періодичних і иних публікацій, в українській і чужих мовах, для обслугування змагань нашого народу на західних українських землях.

Публікації Видавничого Фонду мають заступити свобідну українську книжку і пресу, які не можуть тепер появлятися в рідним краю: дати спромогу вияву свобідної української думки, над якою тяжить в краю власть цензорського олівця; утворити інформаційну літературу про теперішнє життя-буття нашого народу для чужого світу й причинитися по змозі до скристалізування й сконсолідування української політичної думки, до знайдення реальної концепції розвязки західно-української справи й шляху для практичного її переведення.

Видавничий Фонд, як інституція загально-національного характеру, в своїй видавничій діяльности буде мати на увазі загальні інтереси нації, спільні для всіх його верств і кляс. Його публікації будуть доповненням тих періодичних і неперіодичних видань в краю, партійних і безпартійних, які стоять на становищі всенародньої діяльности на західних українських землях, під кличем державности і національно-державної єдности, рахуючись з фактичним станом річей на иних українських землях.

Першою публікацією Видавничого Фонду, призначеною для власної суспільности, буде збірка статтей, на ріжні теми нашого національного і міжнародього життя, у звязку з нашими завданнями на західних українських землях. Другою публікацією буде інформаційна книжка для чужого світу, про теперішне положення на західних українських землях. В дальших плянах є видання кореспонденції для чужої преси, політично-суспільного місячника в українській мові і иших публікацій.

Поставлена собі Видавничим Фондом мета може бути осягнена тільки спільними зусиллями цілої суспільности. Тому підписана Управа Фонду звертається до українського громадянства в краю і на еміґрації, в Европі і Новім Світі, з зазивом до складання жертв на Видавничий Фонд „Народньої Оборони".

Ми є напередодні десятлітньої річниці вибуху світової війни, тої поворотної точки в історії людства, яка пробудила тахож в українськім народі волю до самостійного державного життя. Та воля з найбільшою силою і ясністю проявилася власне серед західних Українців. Вони положили найбільше жертв за національний ідеал і зазнали найбільших розчарувань. Треба їм оглянутись на пройдений протягом цих 10 літ тернистий шлях, усвідомити пережите і витягти з пережитого науку на будуче. До цього мають причинитися публікації Видавничого Фонду.

Хай же західні Українці, де вони не перебували б, як 10 літ тому поспішили виставити Леґіон Січових Стрільців, що символізував волю цілої нашої нації до самостійного державного життя, поспішать тепер своїми жертвами для Видавничого Фонду „Народньої Оборони", що поставив собі метою промощувати дорогу для переведення в життя тої волі.

В свідомости, що беремося за діло, важне для цілого українського народу, сподіємося, що наш почин знайде належний відгомін серед українського громадянства з усіх українських земель та що при його піддержці ми зможемо осягнути поставлену собі мету.

Жертви на Видавничий Фонд в краю складати на руки уповноважених Управою Фонду збірщиків. За кордоном жертви надсилати під адресою п. д-ра Романа Перфецького, Відень, VIII. Бандгассе 32 II. дв. 21.

Дня 8. травня 1924.

ЗА УПРАВУ ВИДАВНИЧОГО ФОНДУ „НАРОДНЬОЇ ОБОРОНИ":

Д-р Роман Перфецький. *Андрій Жук.*

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Ціни конкуренційні. Ціни конкуренційні.

Важне для ПП. Лікарів, аптик, дрогерій і т. п.

ЛИЧАКІВСЬКА 24 А.

Новавідкритий медичний магазин П. Ф.

„ХІРУРҐО-ОПАТРУНОК"

поручає ґумові артикули, інструменти, лікарські меблі, средства опатрункові гуртом і детайльно. 1964 2—6

Догідні сплати. Догідні сплати.

Приєднайте передплату!

Дрібні оголошення.

УКРАЇНСЬКИЙ ІҐВАЛІД без обох ніг ходить на протезах просить о бюрове занятя у наших інституцій, а найрадше в склепі. Ласкаві зголошення прошу слати до адміністрації під „Бідний наш інвалід". 1—2

ХТО мав би продати або проміняти ч. 1 з 1922 р. „Світ Дитини", хай злоложиться до Адміністрації Діла. 1987 1—1

АДВОКАТ Д-Р КООС в Комарні прийме зараз рутинованого конціпієнта. 1986 1—2

АБСОЛЬВЕНТ прав українського університету, довголітоний корепетитор шукає лекції. Адреса: Адміністрація „Діла" для А. 1967 3—3

УЧЕНИК з 5 кл. ґімн. прийме лекцію на селі на час вакацій; скромні вимоги М. Підгородецький, Борислав—Нафта. 1966 3—3

ПОЗІР СВЯЩЕНИКИ! В гарній околи ц 2—3 кімнати з кухнею вільні на цілий сезон дармо для священика, котрий міг би що неділі в церкві служити Богослуження. Зголошуватися до Адміністрації „Діла" під „Священик". 1977 2—3

ПОДВІЙНОГО американського або італійського книговодства виучую протягом 4-ох тижнів. Зголошення до Адміністрації під М. Г. 1974 2—4

САМОСТІЙНОГО пукорника пошукується. Зголошення з відписом свідоцтв і з услівями до Степана Вітика, Перемишль, вул. Міцкевича ч 3. 1972 2—2

ПОШУКУЮ на корисних умовах театральної салі в місцевости з електрикою в ціли уладження кіна. Посередництво винагороджу. Письменні оферти до бюра Геллєс, Тернопіль для 554. 1971 2-2

УЧЕНИЦЯ VII. кл. ґімн. пошукує на час шкільних літних ферій лекції в ґірських околицях лише за одержання. Зголошення до Адміністрації. 1938 3—3

СПІЛЬНИЦІ чесної, ретельної, що могла би мати до диспозиції 4 кімнати з п. (до винайму) радо в повіт. або иншім місті, шукаю. Уміло ведене підприємство ґентове. Спільницю могла би я евент. привчити до праці разом. Лише точні зголошення до Адм. „Діла" під „Мистецтво". 1956 3—3

ВПРАВНИЙ експедитор часопису з довголітною практикою, з добрими свідоцтвами шукає місця. Зголошення Замарстинівська 21. Фукс. 1965 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

Кооператива „Український Театр" у Львові.

Вівторок, 3. червня 1924.

Перемишль, саля Нар. Дому о 8. веч.

КОНЦЕРТ

при ласкавій співучасти оперової співачки

Софії Федичківської

і пяніста

Тараса Шухевича

та хору Тов-а „Перемиський Боян".

Увесь дохід на кооперативу „Український Театр" у Львові. 1957 —3

УЧЕНИЦЯ з 7-ої кл. народних шкіл і торґов. курсом приме лекцію на селі в ґірській околиці на час ферій, скромні вимоги М. Підгородецький, Борислав—Нафта. 1966 а) 3—3

МУЗИЧНІ НОВОСТИ.

В. Безкоровайний: 1) Країно див — міш. хор., 2) Народнім лицарям — міш. хор, 3) Народнім лицарям — мухс. хор, 4) Вечірні мрії — вальс на фортепян, 5) Заграй мені цигане старий — вальс на фортепян, 6) Снишся мені (слова Лепкого) — сольоспів з фортепяном. Набувати можна в українських книгарнях, у **Сайфарта і с-ки** „**Торбані**" у Львові. 1988 1—3

Дальший тяг

Звичайних Загальних Зборів

Тов-а Господарсько-спож. Спілка „СИЛА" кооператива з обмеж. поруч. в Делятині, які вже відбувались 11-го мая ц. р. відбудеться дня 22-го червня ц. р. в салі Української Каси в Делятині о год. 12-ій в полудне зглядно о год 1-ій пополудне котрі без огляду на число явившихся членів будуть важно рішати зі слідуючим порядком дневним:

1) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів, 2) Вибір половний цілої Ради Надзірної, то є: голови, заступників голови, секретаря і 4-ох членів, тому, що попередний вибір не відповідав постановам § 36. статута кооперативи, 3) Вибір 3-ох членів Управи і 2-ох заступників, 4) Зміна статута в §§ 13 і 14 (підвижка уділів), 5) Розділ чистого зиску, 6) Справа старих довжників, 7) Внески і запити.

НАДЗІРНА РАДА:

Ів Нагайський, секретар. *Ів. Гродзіцький,* голова. 1989 1—1

Ширіть наш часопис!

КОНКУРС.

Кружок УПТ. в Долині за згодою Головної Управи розписує конкурс на посаду: 1) управителя ґімназії, 2) управителя народної школи. Вимагається: ад 1) повної кваліфікації, ад 2) виділового іспиту, найрадше з ґрупи: рисунки, спів.

Подання з належними залучниками слати до: „**Кружок УПТ. в Долині**" до дня 15. червня.

ЗА СТАРШИНУ:

о. М. Лада, голова. *Осип Майхрович,* секретар. 1973 3—3

ПОЗІР! Щоби заощадити час і труду **П. Т. ПУБЛИКА** при виміні польських марок на **золоті** уладжує детайльний відділ

„МЕРКОЛЬ" Йосиф Венслер, С-ка командит.

ЛЬВІВ, Синстуська 2. Телеф. ч. 7.

передсвяточну реклямову продажу осьтаких товарів по ґуртівних цінах:

Панчохи тонкі практичні	Мп.	1,500.000
„ fil de cose зі шпом	„	2,500.000
„ півшовкові	„	3,500.000
„ ґазові	„	4,500.000
Рукавички ниткові	„	2,500.000
„ імітація дунські	„	3,000.000
„ найможнійші	„	4,500.000
Скарпитки мужеські від	„	1,500.000
Жампери шовкові від	„	27,500.000
Діточі одяги від	„	40,000.000

як також всіляке жіноче білля в великім виборі. 1965 3—4

БЛЯХУ: цинкову, поцинковану, залізну (чорну) білу англійську і англійську цину, як також білу цинкову, оловяну ґлейту і сірчаний квас стало на складі та продає

ҐУРТОМ і ДЕТАЙЛЬНО

ПО КОНКУРЕНЦІЙНИХ ЦІНАХ

ҐУРТІВНЯ БЛЯХИ, ЛЬВІВ, св. Анни 11.

Тел. 1018. 1901 7—10 Тел. 10

Купуємо цинкові відпадки кождої кількості

Центрифуґи до молока різних систем

КОСЯРКИ до трави і комбінов. до збіжжа

КОСИ І СЕРПИ

ТОМАСИНА ваґоново на осінні засіви

ВУҐОЛЬ горішно-шлеський ваґоново

і все потрібне в сільсько-рільничуту господарстві доставляє

Краєвий Союз господарських спілок „Сільський Господар" у Львові, вул. Зіморовича ч. 20. 1985 2—2

Кінотеатр „КОПЕРНИК"

висвітлюють від 1. червня ц. р. велику драму на 6 дій п. з.

Пригоди прегарної Евеліни

Головну ролю краус вродлива Lee Parry.

Кінотеатр „МАРУСЕНЬКА"

висвітлює від 1. червня ц. р. інтересну драму на 6 дій п. з.

Новий Шерлок Голмес

В головних ролях двоє дітей Ірена і Юрко Любінські.

За Редакцію відповідає Зя. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 122 (10.215). Львів, середа 4. червня 1924. почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Православна церква в ярмі.

Комунікат Українського Соймового Клюбу.

На засіданні українського Соймового Клюбу в дні 29. травня з приводу останніх актів „пересвячення" на костьоли православних церков, на Холмщині постановлено видати отсей комунікат Клюбу:

Від самого початку зайняття Польщею українських земель польський уряд і польське громадянство розпочали супроти нашого народу політику екстермінації. З тією метою всі польські уряди насаджували на наших землях польських осадників, нищили українське шкільництво, відкриваючи натомісць польські школи, поставили поза правом — бо не давали горожанських прав — українську інтелігенцію, вкінці приноровлювали методи, характеристичні для середньовіча, переслідуючи нашу прадідну віру.

Маючи на меті наложити ярмо на нашу церкву, польський уряд від першої хвилі реституції Польщі, користаючи з того, що в р. 1915 православне населення й духовенство були примусово евакуовані до Росії, під претекстом опіки над церквами видав декрет з 16. грудня 1918, на якого основі обняв в державний заряд увесь церковний маєток. Та вернуло на свої місця населення, зорганізовано церковну владу, оголошено конституцію польської держави, якою церквам і релігійним союзам забезпечується власність їх майна та невтручування світської влади в справи її внутрішнього самоврядування, одначе декрет з 16. грудня 1918 існує дальше, отже православна церква дотепер фактично не має власного майна. Її майном порядкує уряд і супроти того нашому населенню заборонена дорога до суду. Мало того. Домагання Українського Клюбу в справі відкликання декрету з 16. грудня були безуспішні, бо адміністраційна комісія сойму голосами всіх польських фракцій відкинула внесення Українського Клюбу в тій матерії. Нічого в тім дивного, бо декрет з 16. грудня 1918 розвязує руки польського уряду в боротьбі проти православної церкви.

Як же розпорядилися майном православної церкви польські уряди?

Лише в одній Холмщині з **287** церков, які були там перед світовою війною, тепер чинних є тільки **49** церков, а решту **238** церков частинно загарбано на костьоли, а в більшости зачинено в святотатський спосіб, виставляючи їх на руїну і повільне знищення. Церковні землі і парафіяльні будинки віддано польським осадникам.

Щоби ніхто з православних не міг піднести голосу проти такої політики уряду і щоби поневолення православної церкви стало ще глибшим, польський уряд другим своїм актом з 16. лютого 1922, видаючи „Тимчасові приписи про відношення уряду до православної церкви", постарався накинути православній церкві чужий їй монархістично-клерикальний устрій, змагаючи здавити демократичний дервень „соборности" православної церкви. В наслідок цього другого насильства над православною церквою було нечуване в історії світу вбивство митрополита Юрія іменованим епископом Смарагдом.

Найкраще світло на політику Польщі супроти православної церкви кидає сам спосіб і обставини, серед яких відбувалося загарбування церков і їх „пересвячування" на костьоли. Проводжено його при допомозі сили. Нераз стверджено, що при тому нищено і руйновано внутрішнє уладження церкви. З предметами православного богослуження поводженося в святотатський спосіб. На святих образах виколювано очі, відрубувано ноги святим апостолам і самому Ісусові Христові зі словами: „а тепер скачи до Росії!" З образу Божої Матері зроблено обідний стіл; святі чаші забирано до приватного вжитку; церковними ризами вистелювано сіни й долівки в помешканнях або шито з них приватні одяги. З цвинтарів при загарбаних церквах викидувано небіщиків (Посадів, Ольша, Дуб, Спас, Новий Двір, Бусьно, Пнівно, Вистичі, Тишівці, Переспа, Монятичі). Часом це роблено підчас найбільших православних свят, як це було в Холмі, де у Велику Суботу 1921 р. висаджено в повітря церкву славянських апостолів св. Кирила і Методія.

Слід було допускати, що в наслідок домагань Українського Клюбу, поліпшиться церковна справа. Дня 8. лютого 1924 сойм прийняв пропозицію Українського Клюбу, щоби уряд на протязі 2-ох місяців випрацював загальний закон відносно всіх загарбаних церков. Одначе другу пропозицію, щоби тимчасово до хвилі ухвалення загального закону здержати „пересвячення" церков в поодиноких випадках, сойм відкинув. Користаючи з цього, уряд в останніх часах — замісць внести до сойму загальний закон — уплянував „пересвячення" 8-ох тепер зачинених церков на костьоли. Вже приступлено до виконаня цього пляну. Дня 8. травня, в день іменин президента польської держави насильно „пересвячено" відвічну православну святиню, а одночасно культурно-історичну памятку українського народу, церкву св. Спаса в селі Спас біля Столпя, що повстала на Холмщині за часів короля Данила. Зроблено це при допомозі поліції, стягненої для цього історичного акту польського уряду в кількости біля 300 осіб, заводячи фактично для цеї ціли вийнятковий стан. За кілька днів всупереч приреченню п. президента Ради міністрів В. Грабского, що „пересвячення" церкви в Спасі буде останнім, „пересвячено" на костьол православну церкву в селі Стужиці, красноставського повіту — і знову при допомозі насильства і террору над населенням, яке своїми грудьми боронило свою церкву. Людей тратовано кіньми і бито крісами; жінок за волося відтягано від церкви так, що цілі пасма волося лишалися в руках поліцаїв. Вкінці на 25. травня було призначене „пересвячення" церкви в селі Убродовичах, грубешівського повіту. Представникові того села та послам з Українського Клюбу прибік п. президент Ради міністрів В. Грабскі, що він здержить цей акт, одначе місцева влада зробила спробу насильно „пересвятити" згадану церкву. Дійшло до кривавих сутичок, в наслідок чого поранено до 60 людей, а з них 10 тяжко. Характеристично, що всі останні акти „пересвячення" церков роблено без згоди на те митрополита православної церкви в Польщі. Для нас, в умовах життя в польській державі, нема вже иншого способу оборони, як відклик до опінії цілого культурного світу. Нехай світ бачить, як поводяться з нашим народом в державі, яку створено з метою пацифікації Сходу Европи. Проти актів насильства з боку польської держави закладаємо як найенергічнійший протест.

* * *

Дальші намірені „пересвячення".

Український Соймовий Клюб вніс в соймі 27. травня ц. р. внесення в справі наміреного „пересвячення" на костьоли православних церков в Городлі, Стенятині, Витькові і Головні.

Польський уряд нагло приступив до виконання своїх передрічних постанов, винесених адміністраційним порядком, в справі „пересвячення" деяких православних церков. І справді при допомозі насильства і террору „пересвячено" 8. травня церкву в Спасі, а 11. травня церкву в Стужиці, заводячи там вийнятковий стан. „Пересвячення" церкви в Убродовичах було призначене на 25. травня. Український Клюб вніс в цій справі нагле внесення, одначе воно досі не найшлося на порядку нарад сойму. Представникам Клюбу і представникам населення села Убродовичі та православному митрополитові заявив польський прем'єр В. Грабскі дня 23. травня, що він здержить „пересвячення" церкви. Всупереч цьому приреченню вийт громади Монятичі з трьома ксьондзами насильно намагалися „пересвятити" церкву в Убродовичах, в наслідок чого дійшло до кривавих подій.

Нема ніякої певности, що подібні історії можуть повторитися, тим більше, що всупереч одноголосній постанові сойму з 8. лютого 1924 про правне управильнення справи загарбаних православних церков, — намірено як найскорше „пересвятити" церкви в Городлі, Стенятині, Витькові і Головні.

Супроти того підписані внескодавці ставлять внесення: Взиває ться уряд:

1) приноровитися до ухвали сойму з дня 8. лютого 1924 в предметі управильнення справи загарбаних православних церков;

2) здержатися від наглої полагоди справ церков в поодиноких випадках до часу появи загального закону в тім предметі;

3) перестерігати в своїй політиці у відношенні до православної церкви конституційних основ і міжнародніх зобовязань.

Лист з Київа.

Київ, дня 12. травня 1924.

В неділю дня 11. травня ц. р. в великій салі Академії Наук, по береги виповненій публикою, особливо академічною молодою, відбулося засідання історичної секції академії, бувшого „Українського Наукового Товариства", прилученого в 1922 р. до Академії. Голова секції ак. М. Грушевський прочитав виклад з приводу пятьдесятьліття появи „Історичних пісень" Антоновича і Драгоманова, що припадає літом цього року. Він прогадав той ентузіязм, з яким в тодішнім громадянстві — з окрема в молодечих громадах Галичини — був стрінутий цей проект видання „історії України розповідженої самим народом", те національне і навіть політичне значіння, котре цьому ділу надавалося. Нагадавши, що воно остало недокінченим через виїзд за кордон Драгоманова і тяжкі цензурні умовини, завершені указом з 1876 р. — урвалося на Хмельниччині, прелегент сповістив, що Академія Наук постановила відновити це велике діло і приступити до видання корпуса дум, історичних пісень і баляд (або так званих ширших епічних пісень). Але це видання буде вже вестися не по принціпу хронольогічному, як історичного матеріялу, а по літературним категоріям. Першим має йти корпус дум, насамперед збірка текстів, по ній має бути том присвячений музикальній стороні, далі том, або томи присвячені — літературному й історичному дослідові.

Частину дрібних текстів намічується випустити як найскорше, хоч би як тимчасове, „робоче" видання. Тому академія закликає всіх, хто має в руках якібудь тексти-записи дум, хоч би навіть використані вже в друку, уділити їх в оригіналі або точних копіях для опублікування.

За тим підуть видання історичних пісень і баляд.

Другий виклад мав молодий член історичної секції і співробітник академії Микола Ткаченко, в якому він подав огляд дотеперішнього розроблення „Румянцівської описи Малоросії", що відноситься до геть-

---

Пр. 540/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" ч. 115 з дня 27. травня 1924 в артикулі під заголовком: 1) „Урядовий оптимізм" уступ між словами: „на всьому польському житті" а „в свойому експозе", 2) „Клин-клином!" а) уступ між словами „приглядатися баїдуже" а „протестуючи як найбільше", б) уступ між словами „спляч чого під жебра" а „таким гробом" узнав містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а) з., ад 2) провини § 305 зак. кар., узнав доконану в дни 26. травня 1924. р конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 49 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні в найблищім числі і то на першій стороні Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 29. травня 1924.

(Підпис нечитки.)

манщини, зладженої в 1760 по скасуванні гетьманщини генерал-губернатором Румянцевим. Ця так звана „Румянцівська опись Малоросії" вважається одним з найцінніших джерел історії економічного життя не тільки України. Ті части, які досі відкриті, становлять коло 500 зеличезних фоліялів. Останніми часами під проводом проф. Олександра Грушевського, що кермував працями історичної секції в часі неприсутности свойого брата, в секції почалася дуже інтензивна і продуктивна праця над розробленням статистично-економічного матеріялу цеї переписи, і виготовлені праці могли дати великий том — як би обставини були сприятливійші для таких публікацій. М. Ткаченко, один з учасників цих праць, подав перегляд дотеперішних робіт — що розпочалися в 1860 з ініціятиви пок. Лазаревського, який перший звернув увагу на це джерело, схарактеризував головні напрями в дослідах над ним і висловив бажання що до дальшого розроблення. Одно з них — це перевезення назад на Україну частини цеї переписи, переданої з Чернигова свого часу до Петербурської Академії Наук, де вона лежить цілком безужиточно. Це входить в загальнійший плян перевезення на Україну найпотрібнійших наукових матеріялів, вивезених в ріжних часах на Московщину; цей плян розроблює археографічна комісія академії.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Радянське законодавство.

Два нові декрети: про податок і про кооперацію.

Цього року появився новий декрет СРСР. про податкову систему, що ввійшов уже в життя. В основу декрету лягли принципи т. зв. клясової податкової політики і принціп єдиного сільсько господарського податку. Єдиний сільсько-господарський податок обовязував і до тепер, але в дійсности він не був єдиним, бо попри державний податок стягано ще окремо податки на всякі місцеві потреби. Новий закон уводить в життя направду єдиний податок, бо до основного податку добивається всі податки на місцеві потреби, так, що платник платить всі податкові належности відразу на одну платничу вимогу, а держава вже сама розділює державні належности від місцевих і віддає їх по належности.

Висоту державного податку і висоту місцевого податку встановляє Раднарком кожної окремої республики. Закон передбачує три категорії платників: 1) найменша платна сума від десятини відповідає найменшій скількости землі посідача. 2. Середня сума від десятини відповідає середній нормі земельного посідання. 3. Найвища сума відноситься до всіх тих посідачів, що не обняті 1. і 2. категоріями. Отже хто має більше десятин землі, той платить не лише більшу загальну суму податку, але й платить значно більшу суму від кожної десятини окремо. Окремими полекшами, бо знижкою від 10 до 25 процент всеї податкової суми користуються родини червоноармійців, міліції, інвалідів, демобілізованих, слухачів робітничих факультетів і партійних шкіл і т. д. а також т. зв. колєктивні та кооперативні господарства, на скільки вони не користуються наємною працею. Понадто передбачені ще окремі пільги для незаможних селян.

Найважнійшою новиною, яку вводить новий закон, це сплата податку твердою радянською валютою, отже червінцем. Дотепер платили селяне податок натурою, отже збіжжам. На думку радянських податкових теоретиків — це має бути великою полекшою для селянства. Вони кажуть, що той податок у твердій валюті крім чисто клясової вигоди для селянства причиняється ще й до поліпшення становища радянської промисловости та до закріплення і піддержання грошової реформи.

Другий декрет відноситься до споживчої кооперації. Він усуває перш за все всякі познаки якої-небудь навіть зовнішної подібности між кооперативами та державними підприємствами й установами. В основу того декрету ввійшли такі принціпи: 1. члени кооперативів є повними власниками їх, як члени якого небудь акційного товариства, коли через своїх виборних керують всіми справами кооперативу, контролюють його і приймають участь у прибутках і втратах. 2. Члени кооперативів вступають і виступають з них згідно із власним бажанням без усякого примусу. При виступі з кооперативу кожний член має право взяти всі свої паї та належну йому частину прибутку. Як бачимо, новий закон переводить денаціоналізацію кооперативного життя.

Далі йдуть такі важні обовязуючі постанови декрету: Членом кооперативи має право стати кожний громадянин СРСР., що користується виборчими правами до Рад згідно з конституцією СРСР. Таким чином лише трудове населення, по думці декрету, має право організувати кооперативи. Розмір членських паїв виносить 5 карбованців. Незаможні члени мають змогу сплачувати паї ратами. Кожний член кооперативи має право на один голос в кооперативі, хоч може мати й більше паїв. Найменше число членів може виносити 30 людей. Споживчі кооперативи мають правв продавати крам і нечленам кооперативи.

Поодинокі кооперативи можуть обєднуватися в районові, окружні, губерніяльні, обласні та центральні кооперативні союзи. Окремі кооперативи можуть обєднуватися також в один побільшений кооператив, але декрет стає тут в обороні не лише інтересів кооперативів та їх членів, але й кредиторів, які повинні бути повідомлені про таке обєднання і можуть його опротестувати.

Радянські кооперативні теоретики думають, що так зорганізована кооперація відіграє велику ролю в боротьбі з приватним капіталом а в першу чергу з приватними торгівцями-спекулянтами та відповідатиме цілком інтересам рядянської держави.

Наддніпрянська Україна.

Праця серед національних меншостей.

Народній Комісаріят Освіти рішив приступити до інтензивного поширення шкільної сітки для національних меншостей, а в першу чергу для Поляків і для Німців. Асигновано велику суму для вивінування нових польських і німецьких шкіл у відповідні шкільні прилади та книжки. Державному Видавництву доручено негайно приступити до видання підручників у польській та німецькій мовах. Губерніяльним Відділам Освіти наказано подбати та припильнувати проведення всіх рішень і постанов про польські та німецькі школи на місцях. Для учителів національних меншостей відкриваються окремі вищі педагогічні курси в кількох більших українських центрах. Рішено рівнож по всіх діточих притулках і инших діточих установах позасновувати окремі відділи для польських і німецьких дітей та подбати про відповідних фахових опікунів для них, що володіли би поправно в письмі і слові польською та німецькою мовою. Як бачимо, то там для національних меншостей йде праця у цілком противному напрямку, як у нас, де ми на т. зв. „кресах" становимо не меншість, але подавляючу більшість.

(За „Вістями" з 24. V. 1924 ч. 116.)

Заболотівська траґедія.

Причинки до „пересади" посла Туґута.

Останніми днями виїздив до Заболотова й околиці для прослідження на місці тих обставин, серед яких мали місце відомі події, посол О. Пащук. Проїзджаючи через Львів шан. посол поділився з нами деякими інформаціями, які він зібрав на місці. Фактичного матеріялу, про який і в нас було вже дві статті, зібрав посол Пащук дуже багато і використає його для інтерпеляції. Тоді й ми постараємося надрукувати його в цілости.

Сьогодня обмежимося лише до маркантнійших фактів. І так зараз після відомих подій весь район Заболотова обставлено сильними постерунками поліції, яка не пропускала туди нікого „чужого". Не хотіли ті варти пропустити і посла Пащука. Коли довідалися, що це посол, то пропустили. В розмові з поліціянтами посол підняв питання про те, хто винен, що полялася кров українських селян. На це відповіли поліцаї, шо винен пан староста.

Послові вдалося усталити, що всіх арештованих було 171 людей, із чого 104 вже випущено на волю. Арештованих у переїзді до Коломиї поміщено в Станиславові в такому льокалі, що всіх їх обсіли страшні насікомі, а до того не давали арештованим через три доби нічого їсти. В Коломиї щойно арештовані почали діставати юшку рано і „зупу" з фасолі та гороху о год. 11. з ранку без ніякого товщу, позатим більше нічого. В часі відомих подій впало три трупи. Всі вони дістали смертельні постріли з заду кулями дум-дум.

Скількість ранених годі означити тому, бо всі ранені ховаються до

Білорусь і Волинь.

(Konstanty Srokowski: Sprawa narodowościowa na kresach wschodnich, Kraków 1924.) 5)

(Продовження.)

Соймові вибори.

При соймових виборах зголошено 18 кандидатських списків, які можна поділити на групи відповідно до їх партійно-політичного посвоячення. До І. групи належать партії „народові", себ-то буржуазно-поміщицькі, що уважають себе міжклясовими чи надклясовими, а саме: Хієна і Польський Центр (група Скульского) та ad hoc створені відгалуження: Зєдночене паньствове, Безпартийни Звйонзек Полеся, Безпарт. Зв. Кресово-обиват., Ржечпосп. і Редута Всходня в Берестю. До ІІ. групи належать хлопські й робітничі партії з польською державницько-імперіялістичною закраскою, а саме: П. С. Л. „Пяст", П. П. С. і Ради людові. До ІІІ. групи належать клясові селянські партії, створені Поляками для виборчих цілей, щоби зєднувати непольські голоси, а саме: Одродзене хлопске, Зєдночене крайове Полеся, Союз трудового крестянства (ідентичний з Ількoвим) і Звйонзек влосцяньско-рольнічи. IV. групу творить „Визволенє", яке в часі виборчої кампанії сильно протиставилося польським партіям і переліцитовувалося з непольськими. „Визволенє" прийняло було за свої постуляти місцевого (себ-то головно білоруського) населення, не підкреслюючи польських державних і національних інтересів. Воно виступало радше як білоруська радикальна партія. V. групу представляє бльок національних меншостей (ліста ч. 16), VI-ту групу радикальні жидівські партії, що виступали поза бльоком національних меншостей, а VII-му групу комуністи.

На 2,748.633 населення трьох воєвідств (виленського, новгородського і поліського) управнених до голосування було 1,348.063. Віддано всіх голосів 753.716, з того важних було 714.632.

В згаданих трьох воєвідствах І. група здобула 73.191 гол. (10·2 процент), ІІ. група 171.198 гол. (24 процент), ІІІ. група 6.889 (0·9 процент), IV. група 205.100 (28·7 процент), V. група 226.778 (31·7 процент), VI. група 17.983 (2·5 процент) і VII. група 13.614 (1·9 процент).

Найслабше вийшла при виборах ІІІ. група, зложена з партій, фабрикованих ad hoc. До неї належали такі формації, як „Союз трудового крестянства", група „Зельонаво Пуба" („ген." Балахович) і білоруські „активісти" Алєксюка (по нашому: Ількова). Хоч ці підприємства коштували великі гроші, то вийшли вони чисто гумористичними, не вспівши зібрати й 1 процент голосів. Друге місце займають комуністи з 1·9 процент голосів. Їх неуспіх має джерело в тому, що вони не могли переліцитуватися з иншими партіями, головно з „Визволенєм". Третє місце займають дрібні жидівські партії з 2·5 процент голосів. Четверте місце належить польським націоналістично-консервативним партіям з їх 10·2 процент голосів. Найбільше голосів здобули вони у Виленщині, головно в самому Вильні, одначе вони зі своїми націоналістично-реакційними програмами не мають на будуче ніяких виглядів. ІІ. група (П. П. С. і „Пяст") теж не може похвалитися великими успіхами. Цікаво, що найбільше голосів (73.787) здобула П. П. С. на Поліссю; особливо прихильним тереном для П. П. С. виявив себе лунинський повіт, хоч там нема ані одної хоч би найбільш нужденної фабрики. Це пояснюється тим, що два чолові кандидати П. П. С. були місцевими людьми і в очах загалу представляли себе Білорусинами. Найбільше число голосів поруч бльоку національних меншостей, що домінує над всіми партіями (31·7 процент), зібрало Визволенє через згадану в горі тактику.

Загальний вислід виборів такий: Всі польські партії буржуазні, селянські і робітничі зібрали разом 25 процент голосів, а коли перевести коректуру голосів П. П. С (лунинський повіт), то фактично тільки 20 процент. „Визволенє" тому здобуло так багато голосів (28·7 процент), бо виступало дуже радикально не тільки під клясовим оглядом, але або уникало формулування свого відношення до польської держави, або займало до держави на скрізь опозиційне становище. Решту голосів зібрали угрупування опірні у відношенні держави. Вибори виявили, що найменше 75 процент населення ставиться до польських тенденцій і до польської держави як не явно ворожо, то явно неприхильно. Після виборів зі всіх польських партій тільки „Визволенє" пробує вдержати звязок з населенням, яке при нагоді віч переконується, що то польські посли. А це доводить до скорого і певного упадку їх недавньої популярности. За те ростуть впливи послів з бльоку національних меншостей особливо послів білоруських.

(Продовження буде.)

ВЕЛИКА ВЕСНЯНА ЗАБАВА!
На озері „Світязь“
дня 5-ого ц. м. по полудни
Ріжні несподіванки:
Вибір королевої метеликів. — Чародійні цукорки. — Ворожба з карт.
1999 1—2

нині від переслідувань поліції, що чигає на їх арештування. Одного раненого арештовано в часі перевязки у лікаря. Батька, що прийшов відвідати раненого сина, страшно побито на приказ коменданта Гайдучека. Батька забитого Дашкевича, що наблизився до трупа сина, збито так страшно, що він до нині лежить у ліжку та плює кровю.

З 1. на 2. травня прийшло на село військо під командою полковника Люнда. В селі Ілинцях зажадало військо їсти, а коли селяне позносили їжу, то жовніри говорили: „Ви нам єсць пшинєслі а ми Вам кулє“.

Бурмістр Заболотова Нємчевскі заініціював збирання підписів війтів і громадських печаток снятинського повіту на проханнях про залишення на становищі старости Крушельніцкого а також на заявах про осуд для „большевиків“. Деякі війти підписали такі прохання та заяви і дали громадські печатки на них.

Вшехпольським шовіністам мало пролитої крови та мук українських селян, вони за всяку ціну хочуть зробити національними героями винуватців кровопролиття та видурити при помочі пресії підписи й печатки на кумедну нібито регабілітацію винуватців і на осудження істнуючого в їх хорій уяві „большевизму“.

Дрібні вістки.

Голова живої церкви СРСР. Красвицькый видав відозву до своїх однодумців та вірних, в якій взиває тих останніх обєднатися біля патріярха Тихона та визнати його головою церкви, бо він відноситься тепер до радянської влади прихильно і одобрив програму живої церкви. Жива церква — інспірована большевицьким урядом у противагу автокефальній.

Кріза німецького кабінету прийняла рішучий зворот на некористь націоналістам. Народня партія (Volkspartei) висловила Штреземанові довіря. Націоналісти вже готові піти на уступки, аби лише замість Маркса став з рамени центра більш поміркований канцлер.

Німецьким кайзером, як кажуть, мав би стати з волі німецьких націоналістів, фанатиків монархії, найстарший син кронпринца внук Вільгельма II.

Атентат на канцлєра Зайпля доконав у Відні, в неділю вечір, на південному вал. двірці, робітник Карло Яворек. Канцлєр ранений двома револьверовими кулями в легені. Справник атентату стрілив до себе після атентату і ранив себе тяжко Причина: мотиви соціяльного характеру.

Загострення румунсько-радянських відносин вважають в Англії таким серіозним, що деякі англійські газети вислали вже своїх воєнних кореспондентів до Кишинева.

Як би Ерріо не зміг створити кабінету, то місію утворення такого дістане Пенлєве або Бріян.

Муссоліні запросив Мекдонельда на побачення у Швайцарії, але Мекдонельд зідповів, що побачення зможе наступити аж по уконституванню нового французького кабінету.

Людендорф виголосив у Марбузі до націоналістів промову, в якій сказав, що німецький народ треба чимскорше підготовити до помсти на Франції шляхом оружного реванжу. Він підкреслив, що говорить це від імени старого командування німецької армії і від імени національних провідників.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Другий лист посла Ту Ґута до Пенлєве.

Варшава, 1. травня 1924.

Пане,

Протест проти терору в Польщі болюче зранив мої патріотичні почування. Як Поляк з діда прадіда, з правдивим польським закінченням (Ти-*Gut*, Ко-*gut*) глибоко відчув я кривду зроблену моїй невинній вітчині.

Вже в попередньому листі до Вас виявив я невідкличний намір основно розслідити відносини по заповнених кресових тюрмах і подати Вам найкращий вислід до відома.

Приготування до цеї експедиції тревали несповна півтора року. Це вам не видасться дивним, бо Ваші земляки неяз уладжували експедиції на бігун, у глубину Сагари, чи в иншу небезпечну сторону і знають, що значить приготовлятися до цього.

Залізничим шляхом Варшава-Львів, на який не насідають ніякі Мухи, добились ми до Львова.

Львів, перла в корові Найяснійшої, заложений „królem chłopków“ Казимиром Вел. (на що вказує сама назва) славний зі свойого геройства в боротьбі „kultury z barbarzyństwem“. Велику часть міста займають в ньому вязниці.

Хоч я ледви пару тижнів наперед дав знати до Львова про свій приїзд, усе було в найбільшім порядку. Вязниці вибілені і вимиті. По келіях тепло-теплесенько, хоч наше підсоння незвичайно химерне. Управа і служба вязниць розброюючо чемна ...супроти мене і тов. (навіть для посла Хоми Приступи“). Всі вони роблять дуже культурне вражіння своєю пацаловатістю. Вязні виглядають чисто і мабуть нагодовані.

За Австрії сиділи тут переважно самі льомброзівські типи, всілякого роду банда і голота. Тепер сидять самі інтеліґентні люде як уголовні, так і політичні. Відділювати політичних непотрібно, бо уголовні то все люде з вищою культурою: урядники, дідичі та инші техніки.

На основі переведеного слідства маю приємність заявити Вам:

1) Політичні вязні, яким довелося мене бачити, входили й виходили без чужої помочі і робили вражіння небитих ніколи і в ніяку часть тіла. Один тільки з них виказавсь вибитим оком, звихненою рукою і поломаними ребрами, але судово-лікарська комісія ствердила, що все це має він від уродження.

2) Всі вязничні сторожі, поліціянти і комісарі згідно зізнали, що ніяких тортур ніхто не вживав. Тільки в одним-одинокім випадку викрив я терор для вимушення зізнань: Комісар при переслухуванню двох політичних страшив одного з них чортом, а другого коминярем. Наслідки були фатальні. Один вязень, дійсний слухач неістнуючого українського університету, перестрашений тим усім, вибив собі в сні чотири зуби. Звірського комісаря наказав я в найблищих літах припинити в урядуванні.

3) Неправдою є, що нац. меншости творять більшість у криміналі. Коли взяти під увагу й уголовних, вони лишаються надалі в меншости. Серед політичних 90% становлять Русини, а не як їх хибно називають Українці (гляди: Виклад сен. Шелухіна!). З цього видно, як сильно поширений бандитизм серед тої етнографічної маси.

4) Відживлювання вязнів стоїть на висоті завдання. Зогляду на санацію скарбу, вязниці не ведуть кухонь (хоч перед тим були кухні французькі). Вязничне „menu“ побирається для одних з готелю Жоржа, для других (нац. меншости) „Народньої Гостинниці“ і від Ценґута.

Складається воно:

Сніданок: Юшка à la Гломбінський.

Обід: Капуста Прушиньска.

Вечера: Вода зі Стрюньскими клюсками.

Коли управа є в добрім гуморі, то по вязницях відбуваються товариські забави: „łoskotki“, „балабухи“, „телеґраф“ і етнографічна гра „В рило“.

З вязнями поводяться дуже ліберально, полишаючи їм бритви, посторонки і т. п. не обмежуючи їм свободи для вкороченя тюремних нудів.

Ликую при надії, що оце моє безсторонне вияснення змусить Вас кинути анатему на нужденних клеветників і не вірити психопатично-божевільним ворогам нашого ліберального режіму. Думаю, що Ви вже ніколи не поможете їх бестіяльським атакам, хоч би вони звивалися в смертельних судорогах.

Приймiть і т. д. Ст. Ту Ґут в р.“

Галактіон Чіпка.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Мільран уступає.

По звідомленням „Ер Нувель“ видано вже розпорядки для відповідного приготування конґресової салі у Версалі, в котрій евентуально відбудеться засідання конґресу для доконання вибору нового президента републики. Мільран рішив уже мабуть уступити. Бажає лише заждати на виразну заяву в цій справі обох законодатних палат. Відручне письмо президента републики до парляменту, кінчить „Ер Нувель“, видано буде мабуть у четвер.

Нагле внесення Українського Клюбу.

Дня 2. ц. м. на денному порядку польського сойму є справа буджету й українське внесення в справі православних церков у Польщі.

Конференція Мек Донельда з Ерріо.

Ерріо одержує щодня богато телеґрам з побажаннями, м. и. від Чічеріна, Раковського і Мек Донельда. Мек Донельд рівночасно предкладає Ерріотові, що відвідає його в Парижі, щоби відбути спільну конференцію. Райтер заявляє, що неможливо є сказати щось конкретного в справі стрічі Мек Донельда з наслідником Поанкаре. Мек Донельд згодився на стрічу з Мусоліні в Швайцарії. Одначе тепер не може виїхати з Англії.

Протипольська маніфестація польських комуністів.

28. м. м. в Москві біля польського посольства була протипольська маніфестація польських комуністів. У маніфестації взяло участь яких 400 люда. Маніфестували яких три чверти год., співали і підносили ворожі оклики проти Польщі, свистали. Міліція не допустила маніфестантів під сам будинок посольства.

Наради в справі окраїн.

2. червня в президії польської ради міністрів відбулася конференція в справі східних окраїн. Як звичайно наради були довірочні.

Справа литовських паломників.

Польське правительство не згодилося, щоби литовська проща, що хоче йти до Кальварії біля Вильна, перейшла польську границю. Мін. Замойскі віднісся у цій справі до Ватикану. Зазначує, що польське правительство згодиться на переговори з литовським правительством в справі переходу границі литовськими паломниками під услівям, що не нарушать спокою.

Після атентату на Зайпля.

Справник атентату на канц. Зайпля зізнав, що виконав замах на канц. Зайпля, бо вважав його виновником нужди широких робітничих мас. Є соціялістом, але участи в політичному життю не брав. У суботу взяв 7000 корон із Каси хорих для жінки. Гроші протратив. Тоді написав ій листа, що поповнить самовбийство, але вбє і канц. Зайпля.

Вальоризація приватно-правних зобовязань.

З днем 21. травня ц. р. війшов в життя розпорядок президента польської держави з 14. травня 1924 В. з. ч. 42 поз. 441 про перерахування (вальоризацію) приватно-правних зобовязань.

Розпорядок розріжняє ріжнородні належитости і окремо означує для кождого рода належитости процентову квоту, що її обраховується після поміченої у розпорядку скалі. Після постанов цього розпорядку правно-приватні належитости, що повстали перед днем 28. квітня 1924 р., платні в польських марках (до зобовязань означених в чужій валюті цей розпорядок не відноситься) можуть бути перераховані на золоті. Як згадано, перерахування слідує на підставі окремої скалі (табелі), поданої у § 2 розпорядку, що означує відношення золотого до царського рубля, австро-угорської корони, німецької марки і польської марки в ріжних часах, а не до вибуху війни 1. серпня 1914 і від цього дня аж по день 28. квітня 1924. Курс австро-угорської корони подає розпорядок по конець квітня 1920 (тоді її вицофано тут з обігу), рубля по конець серпня 1921, а німецької марки по конець жовтня 1923 р. Після цеї табелі один золотий до вибуху війни 1. серпня 1914 рівняється 95 австр. сотикам, опісля, до кінця 1914—одній короні, в IV. кварталі 1918, коли розпалася Австро-Угорщина—2·60 к., а у хвилі введення марки польської в Галичині з 1. червня 1920 35 к. Відносно польської марки, що появилося в другій половині 1916 (марки Кріса) — то один золотий з кінця 1916 рівняється 1·09 марки польської і доходить в лютім 1924 аж до теперішньої висоти 1,800.000 мп.

Наперед перераховується належитість на золоті після табелі відповідно до часу, коли повстало зобовязання, а опісля приміюється постанови розпорядку відповідно до роду вірительности. Тут зазначую, що т. зв. реляція Грабского корони до польської марки не має примінення, коли зобовязання означене первісно на корони, перевальоризоване опісля на [illegible] ки і теперішн[illegible]

ховується все після квоти, означеної первісно в коронах.

Для нашого загалу найбільше значіння мають постанови про вальоризацію вірительностей з позичок. Розпорядок робить ріжницю, чи вірительність забезпечено на гіпотеці реальности, з котрої головний дохід походить з комірного (чиншу)—отже з правила на міських домах,—чи на инших недвижимостях (сільські реальности і ґрунти). В першому випадку перераховується на території краківського воєвідства, Волині і повітів: Березів, Кольбушова, Сянік і Стрижів з львівського воєвідства на 20 проц., у решті повітів львівського воєвідства і в воєвідствах Тернопіль і Станиславів на 15 проц. Відсотки належні по день 31. грудня 1924, а не передавнені перераховується так само як капітал і дочисляється до капіталу. Та сама міра перерахування відноситься також до прав забезпечених на повищих гіпотеках і вірительностях (пр. право надзаставу). Вірительности обезпечені на инших недвижимостях (сільські доми, ґрунти) перераховується на території краківського воєвідства і вище поданих повітів львівського воєвідства на 33 проц., в решті повітів львівського воєвідства, на Волині і в повітах: Калуш, Долина, Стрий, Сколє і Турка, зі станиславівського воєвідства на 24 проц., в решті повітів станиславівського воєвідства і у воєвідстві Тернопіль на 15 проц. Відсотки залеглі до дня 30. червня 1924, а не передавнені, обраховується так само, як капітал. Та сама міра перерахування відноситься до справ забезпечених на повищих гіпотеках і вірительностях. Що до сплати капіталу, якого речинець платности вже надійшов, прислуговує довжникові право проволоки до 1 січня 1927, а при міських до 1. січня 1928 котру суд однак може ухилити, або ограничити, як на це дозволяє маєткове положення довжника. В гіпотечних вірительностях, розложених на рати амортизаційні означується висоту вірительности після стану з дня, до якого заплачено останню амортизаційну рату. Перевалютовану на золоті вірительність разом з відсотками сплачується після давного амортизаційного пляну.

Инші позички, незабезпечені на недвижимостях, ділиться на дві ґрупи, відповідно до того, чи повстали вони перед 1. січня 1922, чи пізнійше. Перші перераховується з правила на 10 проц., другі після загальних засад правних пр. чи довжник допустився проволоки.

(Докінчення буде.)

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (121) числі „Діла“ сконфісковано одно речення зі статті про превенційну цензуру, половину інформаційної вістки про наради Українського Соймового Клюбу, протест Білоруського Нац. Комітету, і в цілости відозву в справі видавничого фонду народньої оборони, залишивши лише підписи д-ра Р. Перфецького й А. Жука. Найцікавійшою є згадана конфіската вістки про наради Українського Соймового Клюбу: ця вістка в цілости появилася у „Хвилі“, а ще в суботу в „Газ. львовскій“ і не викликала ніяких сумнівів у прокуратора. Лише в „Ділі“ вдостоїлася конфіскати!

— **Катастрофальні весняні бурі.** Над перемиським повітом перейшла буря з громами й таким густим градом, що велика частина засівів цілком витовчена. Особливо катастрофа заторкнула села Журавиці, Лисятичі і ин. У багатьох селах град повибивав віконне скло, а то й поранив дітей. Така сама буря пронеслася над немирівськими полями. В Улицьку грім ударив у хату Данила Ронделя; усі господарські будинки згоріли. У Бірках теж була велика пожежа, спричинена громом. Буря нанесла великанські шкоди майже всій Східній Галичині.

— **Доля публіцистів у сусідів і в нас.** Поміж усіма варшавськими ґазетними й журнальними видавництвами та синдикатом варшавських публіцистів підписано колєктивну умову, згідно з якою мінімум місячного заробітку публіциста означено на 400 золотих (для допомічних редакційних сил); відповідальні керовники редакційних відділів (референти — члени редакції) мають брати платню по 600 золотих у місяць. Платня головних редакторів залежить від персональної умови. Багатими є польські ґазетні видавництва, — мають приватних власників-капіталістів, або отримують постійні партійні й державні субсидії; а все-ж, хоч би й як брати на увагу всю ріжницю умовин польської і — нашої преси, краще не переводити паралелю щодо матеріяльного забезпечення українських галицьких публіцистів, бо стане їм самим — сумно й стидно...

— **Наслідки „санації“.** Хвиля безробіття, яка котиться по Польщі в звязку з редукцією у підприємствах, що не можуть дихати при нинішній стаґнації викликаній „санаційними“ заходами польського міністра фінансів, доводить до щораз гострійших форм соціяльні відносини в Польщі. Боротьба за професійні інтереси переходить у чисто клясову боротьбу, а поруч із такими її методами, як страйки і т. п., множаться випадки побоїв, жертвою яких падуть підприємці й фабричні адміністратори. Коротка офіційна телеґрама повідомляє знову про один такий випадок: У т. зв. відзевській фабриці в Лодзі товпа робітників кинулась на [illegible] Габінки Макса Кона й тяж

Т-ВО „ЗАХОРОНКА“ 1999a) УЛАДЖУЄ 1-2 ДНЯ 5. Ц. М. ПОПОЛ. НА „СВІТЕЗІ“ ВЕЛИКУ ЗАБАВУ.

ко побила його. Причина: порожна каса фабрики, неможливість виплати платень і в слід за цим — виповідження праці... А все воно вкупі зветься модною офіціяльною термінольогією: санація..

— **Протижидівська кампанія в Німеччині.** Націоналістична німецька преса, підбадьорена частинним успіхом своїх покровителів при виборах, веде кампанію проти всього жидівського з ще дужчим завзяттям, аніж раніш. Багато галасу наробив памфлет „Мудрці Сіону“; не цілий цикль протижидівських статтей, які під різними наголовками друкуються і дальше у реакційних німецьких часописах. Тепер попали у ту пресу протоколи І. сіоністичного конґресу, які булиб цікавими документами, колиб тільки не були — фіктивними! „Хвіля“ подає, що екзекутива сіоністичної орґанізації в Німеччині вислала до нім. преси протест проти друкування явних інсинуацій та заскаржила до суду відповідних редакторів і видавців.

Чи Ви вже сложили Ювилейний Дар для Наукового Т-ва ім. Шевченка?

Чи відомо Громадянству, що видатки на скромну платню для бібліотечних урядників Наук. Т-ва ім. Шевченка, на ще скромнійші закупна книжок і на консервацію Музея переходить місячно квоту півтора 1997 міліярда мп.? 1-4

Дописи.

Бережани (*Заг. Збори філії „Просвіта. — Свято Ів. Франка*). Дня 29. травня 1924 о год. 9 рано в парохіяльній церкві громадяне Бережанщини на поминальнім богослуженні згадали Івана Франка, Тимха Старуха та померших членів філії. Співав міщанський хор під орудою п-ни Олі Бородайківної. З 10 год. в салі „Надії“ відбувся святочний Ранок в 8-му річницю смерти Івана Франка. В програму ввійшли деклямації, співи та вправи дітвори Захисту СС. Служебниць Пр. Діви Марії, відеклямовано Франка: „Наймит“, „Великдень“ з поеми „Панські жарти“, та спільот з поеми „Козак Невмірака“, а між усіми продукціями сніг відзначилася вступна промова сироти Юзки: „Громадяне! Ми, українська дітвора, складаємо сьогодня низенький поклін Іванові Франкові в 8-му річницю Його смерти. Наші настоятельки нам оповіли, що Іван Франко це перший і найліпший син України, найвідважнійший Борець за Правду. Він вийшов вгід бідної сільської стріхи, виріс в хлопських злиднях і своєю великою силою волі вийшов на найвищий вершок слави та став Мойсеєм Українського Народу. Нас дітвору звеселив казками про Лиса Микиту, про Абу Касимові капці, а як ми читали його вірші і реготалися з хитрого Лиса Микитки, то нам сказали старші, що як підростемо, — тоді прочитаємо його більші книжки, котрі для свойого народу написав кровю свойого життя. В його книжках знайдемо образ страшних зглиднів селян і робітників, в його книжках знайдемо лік на зневіру і добру пораду, як добиватися Волі і Правди на світі. Так нам оповідали наші настоятельки про Івана Франка і казали нам так любити наш нарід, як він його любив. Ми, бідні сироти, котрим війна забрала батьків і мами, ми круглі сироти не вміємо инакше поклонитися Іванові Франкові, як тільки віршами та піснями. І ми низенько клонимо голови перед тим, котрий бажав для скованих волі, для скривджених кращої долі і рівної правди для всіх“.

Промова, співи, деклямації та вправи найменших сиріт і старших викликали довго невмовкаючі оплески. Свято закінчив голова філії д-р Михайло Західний, програмово аналізуючи поему: „Який то вітер шумно грає“ в прирівнанні до сучасних відносин.

Після ранку в 12 годині відбулися загальні збори філії товариства „Просвіти“ в Бережанах. На зборах вибрано такий виділ: 1) д-р Михайло Західний, голова, 2) Олена Бемкова, заступниця голови, 3) Осип Замощак, секретар, 4) Міра Блавацька, скарбник, 5) Роман Смулка, бібльотекар, 6) Михайло Стефанишин і 7) о. Василь Кушнір, члени виділу. На заступників членів виділу вибрані: Василь Савчак, Кость Чуловський з Бережан і Василь Гайовий з Посухова. До контрольної комісії філії вибрано радників суду Василя Щербатюка, Івана Цурковського і Володимира Кордубу. Установлено річну членську вкладку до філії в висоті 1 золотого і додатково на канцелярію по 1 міл. місячно від кожного члена. Канцелярія філії міститься в канцелярії адвоката д-ра Західного в Ринку напроти долішньої студні на І-ім поверсі, а на примурку приміщена орієнтаційна таблиця: „Канцелярія Просвіти і Рідної Школи“. Подаємо це до відома всім тим, котрі не зголошуються до філії і не платять членських вкладок, вимовляючися, що не знають, де є канцелярія філії.

В. С.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

З судової салі.

Велиний політичний процес у Львові.

В понеділок розпочалась у Львові перед судом присяжних карна розправа проти дванацяти осіб, обвинувачених у злочині державної зради, підюджуванню до революції з метою заведення радянського держ. устрою, організації терористичних комуністичних гуртів, підпалах і т. п. На лаві оскаржених засіли: 1) Степан Вовк, селянин, 56 літ, гр.-кат., з Метенова пов. Зборів; 2) Петро Тенецький, студ. прав, 30 літ, греко-кат., уродж. в Роздолі пов. Жидачів; 3) Микола Коцюба, 32 літ, матурист, греко-кат., з Тернополя; 4) Іван Паньків, 20 літ. абсольв. семінарії, правосл., зі Львова; 5) Михайло Теслюк, 25 літ, студ. фільос., греко-кат., зі Львова; 6) Михайло Литвин, 21 літ, гімн. абітурієнт, греко-кат., з Камінки Струм.; 7) Микита Польовий, 38 літ, гр.-кат., кравець з Метенова; 8) Семко Вуличний, літ 23, гр.-кат., стельмах, з Луки; 9) Андрух Подолянський, 23 літ, гр.-кат., селянин з Плугова; 10) Петро Панчишин, 26 літ, гр.-кат., зарібник з Плугова; 11) Рафаель Імбер, 21 літ, студ. прав, Жид, зі Золочева; 12) Казімєрж Маєвскі, 20 літ, студ. фільос., римо-кат.

Трибунал складається з радн. Дукета, Гетінґера й надр. Маєра; обвинувачує прокуратор Гіртлєр. Лава присяжних складається із самих Поляків-інтеліґентів. Боронять адвокати: д-р М. Глушкевич, д-р д-р Ст. Шухевич, д-р Шевчук, д-р Грек, д-р Кібіц і д-р Тумін.

Справа оскаржених тісно вяжеться зі справою пожеж на дворах Хаїма Ліндера у Млинівцях, Ліпіньских у Храбужній і Бренгольда у Львовичу, які вибухли в ніч на 30. серпня 1923 р. Тоді то відбувся у Золочеві доразовий суд, якого висліпом було розстріляння Ілька Скочиляса, Миколи Коваля й Олександра Павлишина; Микиту Терещука й Юстина Андрушкова присудили тоді на важку вязницю від 20 до 5 літ. Перед отим доразовим судом стояв також Степан Вовк, але його передано звичайному судові внаслідку його оборони, що він умово не зовсім нормальний. Усіх йних оскаржених, що тепер відповідають перед судом у Львові, арештовано вже після доразого золочівського суду. Всіх їх обвинувачується у приналежности до одної тайної комуністичної організації у Вс. Галичині, яка шляхом терористичних актів буцім то змагала до державного перевороту. Акт обвинувачення (довгий на 38 сторінок!) вказує на Вовка й Тенецького, як на орґанізаторів і провідників цієї орґанізації.

Переслуханий, як перший, Степан Вовк — це старший поважний селянин, страшенно нервовий і, очевидячки, дійсно ненормальний. Він не перечить, що стрічався у Львові й брав гроші від якогось Дуба, що намовляв його до підпалів. Дуб був у всьому винуватий. Підбурив його і других його товаришів, засадив їх у тюрму, трьох із них вислав на смерть, а сам щез. Обвинувачений з війною попав на Сибір, потім був на Наддніпрянщині. Не був партійний, перейшов у большевиків курс для поборювання неграмотности. Рішуче перечить, наче би це був курс для комуністичних агітаторів. Не знає навіть, що це таке комунізм. Вернув до Галичини, бо сюди тягнула його туга. Приїхав голий-босий, найшов сестру у важкій недузі й сам захворів на тиф. Бачив селянську нужду: Мазурам розпарцельовано панські двори, а український селянин не мав що їсти. Того, що закидають йому, не пригадує собі докладно. Перечить, наче би Дуб і Тенецький були одною й тою самою особою. При слідстві доразового суду показували йому аж три фотографії, по яких він мав пізнавати Дуба; все те, що він казав тоді, не має вартости, бо він не був тоді людиною: він почував над собою смерть і не відповідав ані за свої слова, ані вчинки. Обвинувачений, на згадку про доразовий суд, починає трястися і кричати: „Чи це справедливість розстрілювати людей за стіжок соломи?!“

Переслухування ведеться дальше.

Відозви й комунікати.

Оголошення.

Ректорат Української Господарської Академії в Ч.С.Р. оголошує прийом прохань на шкільний рік 1924/1925 на І., ІІ. та V. семестри.

У.Г.А. в Ч.С.Р. по статуту, затвердженому міністерством Ч. С. є Висока спеціяльна школа з 3-х літнім курсом навчання і розділяється на 3 відділи: 1. Економічно-кооперативний (підвідділи: статистичний, кооперативний та економічний); 2. Агрономічно-лісовий (підвідділи: агрономічний та лісовий); 3. Сільсько-господарсько інжинірний (підвідділи: меліоративний та технольоґічний). На ІІІ. і V. семестрі наука в новому шкільному році розпічнеться 1. жовтня 1924 р., а про дефінітивне вирішення справи прийому студентів і розпочаття науки на І. семестрі буде оповіщено додатково. Для прийому прохань обовязують слідуючі

ПРАВИЛА:

1. В склад студентів У.Г.А. приймаються громадяне з цілої української території обох полів з закінченою середньою освітою (гімназія, реальна школа, середня сільсько-господарська або технічна школа, комерційна середня школа, учительський інститут (не семинар), 4 кляси духовної семинарії і подібні школи, яких курс буде визнано Професорською Радою Академії вистарчаючим для вступу в Академію. Першенство мають Українці-емігранти.

2. Рішенням Професорської Ради можуть бути приняті до Академії особи без середньої освіти, одначе з відповідною підготовкою для слухання лекцій з умовою, що на протязі одного року складуть матуру.

3. На вищі семестри (ІІІ. і V.) можуть бути приняті особи з відповідною підготовкою на инших високих школах.

4. Прохання про прийом належить надсилати до Канцелярії Академії найдалі до дня 20-го липня ц. р. Академія ручається лише за ті документи, що надіслані порученим листом на її адресу.

5. В проханні повинно бути зазначено: національність, вік, освіту, відділ і підвідділ, на який кандидат хоче вписатися, перелік документів, які прикладаються і точна адреса кандидата.

6. До прохання прикладаються слідуючі документи: а) власноручний опис життя, з обовязковим зазначенням місця народження, місця постійного перебування кандидата в нормальні часи та національности кандидата, б) свідоцтво про освіту в оригіналі, або в засвідченому зразку (тзв. службові реєстри є невистарчаючі).

Три фотографічні картки.

Підписка коритися правилам, установленим для студентів Академії.

Примітка 1): Прохання без документів не будуть розглянуті.

Примітка 2): Оригінальні документи осіб непринятих в Академію повернеться по вказаній адресі на виразне бажання петента.

7. Особи, що вже подавали в минулому академічному році прохання до Академії і не були приняті за спізненням або за відсутністю вільних місць, повинні, коли бажають кандидувати при новому прийомі, поновити своє прохання з зазначенням своєї адреси і в разі потреби поповнити документи.

8. Студентам, що не мають матеріяльних засобів для прожиття, може бути призначена від Господарсько фінансової комісії при Академії допомога, для чого треба подати окрему заяву, прикладаючи свідоцтво про матеріяльний стан.

9. Студенти, які користуватимуться матеріяльною допомогою від Академії, зобовязуються після скінчення курсу Академії працювати для українського господарсько-культурного життя по півтора року за кожний рік навчання в Академії на стипендію.

Ректор Академії, Професор *І. Шовгенів.*

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

З Українського правничого товариства. Дискусійні сходини в справі *вальоризаційного розпорядку* відбудуться в середу дня 4. червня 1924 о год. 6, саля Тов. охорони дітей і опіки над молодіжю, вул. Бляхарська ч. 11. І п. Дискусією проводить апеляційний суддя д-р Чайковський. Учасники зволять зазнакомитися вперед основно з текстом розпорядку. 1—1

Управа прив. ґімназії з правом прилюдности в Чорткові повідомляє, що вступні іспити до кл. І відбудуться дня 28. червня до кляс ІІ—V дня 27. червня. Кружок УПТ. відчинить в слідуючім шк. році V класу, о скільки до дня 27. червня буде запевнене відповідне число учеників. — *Управа.* 1992 1—2

На „Рідну Школу“ зложили в золотих Читальня „Просвіти“ Лежайск 10, проц. від впливів від 1. III.—15. V. кооп. „Самопоміч“ Виктовів 10, кооп. Бродки 3·33, кружок УПТ. Сокаль 69·45, часть з Шевченківського концерту чит. „Просвіта“ Сянік 16·50, з Шевченківського концерту філії „Просвіти“ Солотвина 110, з Шевченківського концерту, збірка в Турці н. Стр. на комерсі по Шевченківськім святі підчас пращання учителя Дмитра Великановича, якого перенесено на захід. Збірка з нагоди вінчання Вп. Ів. Віслоцького з Вп. Ант. Войтовичівною з Лабової Новий Санч 25. — Вп. жертводавцям складає щиру подяку голова управа УПТ.

200 1—1.

Дрібні оголошення.

ЗАЯВА. Я піднесла проти п. Ілька Лисого, був. директора „Краєвого Союза для хову і збуту худоби“ у Львові закиди, які я в роздразненню висказала в острій формі, а які є обняті карною скаргою до ч. спр. U. I. 2011|23 Повітового Суду С. II. у Львові — однак тепер тих закидів дальше не піддержую і за них п. Ілька Лисого перепрашаю. — У Львові, дня 23. мая 1924 р. — *К. Авдиковичева.* 1998 1—

АДВОКАТ Д-р Стефан Мудрецький в Товстім місті (Thiste) коло Чорткова прийме конципієнта. Референції конечні. Неприняті без відповіди. 1993 1—5

ПРОДАЄТЬСЯ машина до писання з двома вкладами українського і латинського письма, марки Бликіндорф, ліжка залізні з матерацами і сіткою, 1 диван 2×1½ м. Зголошення ул. Св. Анни 11 а, II. пов. Фанд від 9—11 год. 1996 1—1

БОГАТИЙ Українець промисловець, літ 38, пошукує панни з середним образуванням в матріміняльній ціли з посагом 3 тисячі долярів. Блища відомість Стернік, Тернопіль, Чацького 25. 1994 1—1

УКРАЇНСЬКИЙ ІҐВАЛІД без обох ніг ходить на протезах просить о бюровe заняття у наших інституцій, а найрадше в склепі. Ласкаві зголошення прошу слати до адміністрації під „Бідний наш інвалід“. 1—2

АДВОКАТ Д-Р КООС в Комарні приймe зараз рутинованого концінієнта. 1986 1—2

ПОЗІР СВЯЩЕНИКИ! В гарній околиці 2—3 кімнати з кухнею вільні на цілий сезон дармо для священика, котрий міг би що неділі в церкві служити Богослуження. Зголошуватися до Адміністрації „Діла“ під „Священик“. 1977 2—3

ПОДВІЙНОГО американського або італійського книговодства виучую протягом 4-ох тижнів. Зголошення до Адміністрації під М. Г. 1974 2—4

ОГОЛОШЕННЯ.

БЛЯХУ: цинкову, поцинковану, залізну (чорну) білу англійську і англійську цину, як також білу цинкову, оловяну ґлейту і сірчаний квас стало на складі та продає

ГУРТОМ і ДЕТАЙЛЬНО

ПО КОНКУРЕНЦІЙНИХ ЦІНАХ

ГУРТІВНЯ БЛЯХИ, ЛЬВІВ, св. Анни 1.

Тел. 1018. 1901 7—10 Тел. 1013.

Купуємо цинкові відпадки кождої кількости.

Солонину, Вудженини, Ковбаси

для

КООПЕРАТИВ і КРАМНИЦЬ

по дуже дешевих цінах висилає електрична фабрика вудженини

ПЕТРО МАЙКА

Тернопіль, Ринок 12

Цінники висилається на бажання даром 1980 і оплачено. 1—2

фірма ҐАБЕР ШТАЙФ і СКА відкрила спеціяльний склад **СКЛАД ВЗУТТЯ**, Ринок 19, звідомляє, що для вигоди ПТ. Публики **панчіх і ґалянтерій під фірмою ПРАҐЕР і СКА** при вулиці **Скарбківській 5.** Просимо о ласкаве покриття своїх потреб в нашім новім складі запевнюючи ПТ., що будемо дальше обслугувати з нашою знаною вже кулянтністю і на дотеперішніх услівях віддавати товар. Догідні услівя сплати будемо дальше уділяти.

Позір на відділ ґалянтерії ПРАҐЕР і СКА, вул. Скарбківська 5.

1995 1-4 З високим поважанням **ГАБЕР ШТАЙФ і СКА, Ринок 19.**

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.

Ч 123 (10 216). Львів, четвер 5. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Ділo" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Катастрофа.

Наше селянське населення находиться над берегом руїни. Дотеперішня економічна політика польського уряду змагала до того, щоби послідовно довести його до безвихідного положення, до жебрачої горби, щоби знищити в українськім народі єдину верству, що має свій власний, хоч і невеличкий варстат праці. З тією метою що найменше толєровано грабунки узброєних груп в часі боротьби у Сх. Галичині й на Волині і в часі походу французько-польської армії ген. Галлєра. Вислід того майже поголовного грабіжництва, не згадуючи численних „карних експедицій" в ріжних місцевостях, був такий, що зруйноване світовою війною населення фактично перестало грати активну ролю в економічному житті. Правда, попри неписані грабунки широке колесо заточили ще й писані під скромною назвою „реквізицій". Ми вже мали наголу зупинятися над ними і приводити ті цифри (напр. 5 тисяч марок за коня і т. и.), що є насміхом не тільки над почуттям правовости, але й над здоровим розумом.

І скоро тільки важкою працею хліборобське населення починало набирати віддиху, негайно звалювався на нього млинським каменем новий тягар, що до коріння нівелював його господарський підйом, його надбання, що знову викреслював його з ряду активних економічних чинників. Згадатиб тільки відому „валютову реформу" з переміною австрійської корони на безпідкладну, завішену в повітрі польську марку, славутну данину та події звязані з виборами 1922 р.

З села витягнено все можливе до останньої нитки „prawem i lewem", а одночасно напружено всі сили, щоби ще й иншими засобами здержати господарську віднову українського села. До цих посередніх засобів належить відмова в допомозі відбудови знищених теренів, розгін польської кольонізаційної акції коштом місцевого населення, а тим самим звуження й роздріблення селянсько-земельного варстату, неоправдані криті чинитьби в користь підрядних польських адміністраційних органів (жандармерії, бюрократії і п.), накладання данин на розбудову польської денаціоналізаційно-шкільної сітки і т. п.

Українське населення, стиснуте подвійною податковою шрубою, офіціяльною і самовільно неофіціяльною, не може ніяким чином прийти до себе. До тогож в останніх часах помисловий міністр фінансів В. Грабські знову натиснув поваткову шрубу, хоч вона при маєтковім податку мала обминути маловемельне селянство. Та так стоїть тільки в офіціяльних міністерських декретах і розпорядках. На ділі витягається останні жили з малоземельного селянства, накладаючи на нього непомірно важкі тягарі (як для прикладу свідчить друкована у нас інтерпеляція сен. Марковича про податкові надужиття податкового інспекторату в Тернополі). До того всього на чергу дня являється вавсього на чергу дня являється валоризація приватно-правних зобовязань. Коли промисл і торговля, що звичайно мають коротко-реченцеві фінансові зобовязання, давно позбулися їх сплатами в безвартній валюті навіть при допомозі державних кредитів, то хліборобство, головно дрібне, селянське, ще й досі двигає на собі тягар передвоєнних гіпотечних (довгоречинцевих) боргів, які мусітиме сплачувати твердою валютою.

В наслідок того всього в останніх часах зазначилося катастрофальне пониження цін на всі хліборобські витвори. На маломістечкових торгах не можна одержати за збіжжа і худобу навіть тих нужденних цін, які галасливо нотує біржа. Коли ще й сьогодня львівська біржа нотує 19 зол. за пшеницю, а 11 зол. за жито, то є це тільки цифрова комедія. На ділі пшеницю можна набути по 15—17 зол., а жито по 8—10 зол., себто низче коштів продукції. Теж само торкається і худоби, яку наше селянство, стиснуте податковою шрубою при допомозі екзекутників і багнетів, масово виводить на торг і масово мусить збувати за безцінь, просто напрошуючись торговцям зі своїми продуктами і живим інвентарем.

Не маючи достаточного і раціонально пристосованого земельного варстату, не маючи свободи в господарських рухах, обмежене до економічного примітивізму, селянське населення масовою випродажею своїх плодів і живого інвентаря примушене усунути останню дошку порятунку, останню основу свого істнування.

Українське село весь свій труд, свій піт і свою кров, всі свої соки виточує в чуже йому місто, де куються пляни його культурного поневолення, звідки доноситься брязкіт нових кайдан, призначених для нього. Українське населення вже в 60% позбавлено рідної школи, наложено пута на його культурний розвиток і замкнуто в клітку тільки як робуче тягло. В добавок продуктами українського селянства не користується українське міське населення, значить український капітал чи його зиск не лишається серед нації, тільки переходить в цілкі руки чужого нам, а здебільша й ворожого різника, пекаря, спекулянта. Українське хліборобське населення при слабкій сітці наших кооператив виключно працює на чужинців і їм віддає останки свого майна, свого кервавого дорібку.

Українське хліборобське населення находиться у вельми критичній фазі економічної кризи. Воно працює виключно тільки на втрату, на зменшення і занепад свого варстату та обниження своєї життєвої сили, на повну пролетаризацію. І не помічається виходу з грізного становища. Сільські продукти обезцінені, замкнені границі, звідки може надійти більший гріш, довгоречинцевого кредиту нема, а короткоречинцевий коштує від 60 до 90 процент. Зрештою польська держава своєю валютовою політикою і ріжними обмеженнями знищила майже всі українські кредитові інституції, на яких спиралося українське хліборобське населення, так — як саме населення знищила „реквізиціями", данинами і важкою податковою шрубою. Двері до державного кредиту для нас зачинені. У висліді українське хліборобське населення до краю здевастоване, знуждоване, запроторене в клітку робучого тягла на чужих ланах, а разом з ним до такого самого становища доведена і решта українського населення.

В даних політичних умовинах вихід з цього становища не видається нам можливим. Польська держава мабуть свідомо проводить в життя марксистську теорію про конечність пролетаризації хліборобського населення, про обезцінення приватної власности, приватного варстату праці. Що найменше так засвідчує дотеперішня практика. В наслідок цього селянське хліборобство безупинно скочується в пропасть невідкличної і незаради руїни. Марево економічної катастрофи з кождим днем приймає реальніші форми, перед якими блідне миляна банька санації скарбу. Фермент зростає, народжується соціяльна революція з активною участю спролетаризованого і знуждованого селянства. А ця невмолима стихія звичайно є сильнійша не лише від шруб, обмежень, але й бегону та заліза.

Ф. Ф.

Не туди шлях.

(На маргінесі статтей „Прапора" п. н. „На шляху до санації".)

I.

У „Нашому Прапорі" (потім у „Прапорі") появилася ціла низка статтей п. н. „На шляху до санації". Автором цих статтей фігурує „М. Лімницький", одначе власник цього псевдоніму зрештою не скриває своєї особи, а останню статтю із названого циклю підписує вже дійсним прізвищем. Тим автором є п. Михайло Струтинський. З огляду на особу автора, читач, що уважно прочитав його статті, мусить дивуватись його великій цивільній відвазі. Бо п. Струтинський дуже гостро накидується на т. зв. автономічну резолюцію й на тактику „Діла" в останньому році. На це треба дійсно великої відваги. Адже п. Струтинський був в часі дискутування і підготовлювання т. зв. автономічної резолюції секретарем Народнього Комітету, він голосував за цею резолюцією на тих підготовчих засіданнях Нар. К-ту і на самому Народньому Зїзді і саме він був увесь той час начальним редактором „Діла"! Як бачимо і в одному й у другому характері він був відповідальною особою і за напрямок партійної політики і за зміст „Діла". Цивільна відвага п. Струтинського стане у ще яскравійшому світлі, коли зупинимось на його виразній заяві, що він, мовляв, вже тоді непогоджувався ані з політичном напрямком проводу УНТП., ані з тактикою „Діла", а проте весь час був членом головної управи партії і від 1. лютого до 1. листопада 1923 р. був начальним редактором „Діла", а потім, аж до 4. V. 1924, залишився членом редакції нашої газети й писав у неї статті на внутрішні теми. Щойно 14. V. 1924 вийшовши з „Діла" і майже на другий день перейнявши редакцію „Н. Прапора", п. М. Струтинського рушила совість; він, що правда, не змінив свого внутрішнього переконання, але виявив його назовні й став „чесним з собою" на підставі принціпу: „чий хліб їш, тому служиш"...

Але річ зовсім не в особі п. Струтинського, а в його статтях, котрі подають силу недокладних і неправдивих фактів та освітлюють їх наскрізь тенденційно.

Я є цілком того самого погляду, що його аж тепер виявив п. Струтинський, а саме, що т. зв. автономічна резолюція була не на часі і що вона взагалі була великим промахом УНТП. Згоджуюсь теж цілковито з його думкою, що статті в „Ділі" перед Нар. Зїздом і після нього під редакцією п. М. Струтинського в мин. році не були зовсім щасливі, так, що щойно в їх інтерпретації тактичний хід УНТП. міг набрати небажаного освітлення. Ані УНТ. партії ані тим більше „Діла" з того часу — я не думаю боронити. Це були промахи, в котрих автор статтей „На шляху до санації" magna pars fuit. Я маю на увазі тільки той час, відколи я став начальним редактором „Діла" і як такий увійшов до управи партії і навіть був членом тої комісії, котра, на підставі рішення Ширшого Нар. Комітету з 2-го листопада 1923, мала полагодити ріжниці між управою Трудової Партії і т. зв. незалежною групою ТП.

Виконуючи згадане рішення (з 2. XI. м. р.) стара екзекутива партії вже зараз на засіданню з дня 7. листопада 1923 вибрала (на пропозицію п. Данища) трьох своїх

Пр. 543-24. В Імени Річпосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу умішеного в часописі „Діло" ч. 116 з дня 28. травня 1924 в артикулі під заголовком: 1) „Балтійська конференція" а) вирази між словами „були довершені" і довершили мільйони", б) вирази між словами „Польська політика" і „чігде не згубила". 2) „Білорусь і Волинь" вирази між словами „Ми побачили би" і „з лютим 1923 р.". 3) „З обзорів Рідної Школи" вирази між словами „на світлі" і такі діються". 4) „Новинки" а) вирази між словами „методи" і вирази між словами „няка дивиша" і дотже за тою", б) устуи між словами „до суду" і [illegible] „в пароха" містить в собі [illegible] вестав ар. 1) 2) 3) злочину з § 65 а) з., ар. 4 а) б) проступки § 302 зак. кар., ар. 4 в) проступку з § 300 загону карного узнав дозволити в дни 27. травня 1924. року конфіскату за оправдане заряджає знищення цілого накладу і видати по думці § 423 з. кари заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видає наказ відповідальному редакторові тої часописи, щоби де вісімдесять комісарів безплатно, в найблищім числі з того на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки передвидженні в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів дня 30. травня 1924.

(Підпис неразборчивий.)

членів до комісії, яка, як сказано, мала вирівняти ріжниці між т. зв. Незалежною Групою та тодішньою більшістю Нар. Комітету. Майже на кожному суботньому засіданню екзекутиви партії чи то Тісн. Нар. Комітету члени тодішньої більшости домагалися від Незалежної Групи вибору її делегатів, щоби вже раз зробити в партії лад і щоби не бути „на шляху до санації", а перевести дійсну санацію. Тодішня більшість цілком не таїлась із тим, що вона не противиться знулюванню т. зв автономічної резолюції, що вона хоче повести роботу одностайним фронтом і що чавіть ціною своїх партійних членів рада ратувати боєздатність партії в оних таких скрутних для українського народу часах. Колиж, не вважаючи на те, Незалежна Група більше місяця не висилала своїх делегатів до обєднуючої комісії, тоді президія Н. Комітету зрезигнувала і добровільно запропонувала Нез. Групі перейняти провід партії, при чому вже тоді п. Ф. Федорців зголосив внесення на анулювання автономічної резолюції (8. XII. 1923). Щойно слідуючої суботи Нез. Група згодилася перейняти провід партії. Вона не поставила домагання скасувати автономічну резолюцію, натомість зажадала усунення від праці в Т.П.К. вибраних Нар. Зїздом членів Т.Н.К. д-ра В. Охримовича, д-ра В. Баранського, д ра А. Говиковича і ред. Ф. Федорціва, на що вони особисто добровільно згодилися. Вже тим самим Незал. Група показала, що вона кладе більшу вагу на особисті питання, ніж на суть справи.

Тому, що члени партії, головно з провінції, не знали, чому зайшла така переміна у проводі партії і щоло цього надходило до редакції „Діла" багато запитів, рішила редакція подати докладний звіт з обох засідань Тіснійшого Нар. Комітету. П. М. Струтинський пише, що той звіт подано в „Ділі" у „злобно спрепарованій формі й у тайні перед новим секретарем Н. К-ту, тоді членом редакції „Діла". Заявляю, що з обох отих засідань є у наших руках дуже докладні протоколи і що в звіті у „Ділі" не тільки не подано ні одного неправдивого ані перекрученого факту, але є він ідентичний з протоколами. І що цього звіту не відчитано вперед п. М. Струтинському, так це йому, бож у ніякій редакції в світі не читають наперед усіх статтей усім членам редакції, хочби ці останні й були секретарями партій, а це тим більше, що п. Струтинський тоді ще не ввійшов у виконування своїх секретарських обовязків, бо не перейняв урядування.

Але хоча провід партії опинився вже в руках Нез. Групи, вона все таки не делегувала своїх членів до обєднуючої комісії. Тоді „Діло" у своїому новорічному числі недвозначно заявило, що воно уважає т. зв. автономічну резолюцію помилковою і тим своїм становищем поставило обі групи партії т. м. перед доконаним фактом.

Щойно під дуже сильним натиском членів Т. Н. К-ту з провінції і під загрозою, що проволікування справи Незалежною Групою подасться на осуд широкого громадянства, тодішній голова трудової партії о. Ол. Стефанович скликав уперве обєднуючу комісію. Це сталося аж дня 29. січня 1924 р., отже в три місяці після відповідного рішення Ш. Н. К. На це засідання явився від Незалежної Групи її голова д-р П. Евин і о. Ол. Стефанович, — цей останній, на диво, не в характері голови партії, а як делегат Незалежної Групи.

Делегати тодішньої більшости Народнього Комітету заявили зараз на згаданому першому засіданню комісії, що вони годяться навіть без рішення Нар. Зїзду, найвищої і єдино компетентної установи Труд. партії на скасування т. зв. автономічної резолюції з мотивуванням, що Народній Зїзд прийняв її не маючи на думці відступати хоч би й часово від державницької ідеольогії партії, а лише хотячи легалізувати роботу партії. Дальше представники тодішньої більшости заявилися за встановленням закордонного центру — роблячи тільки деякі застереження що до осіб; натомість вони зажадали, щоби т. зв. Незалежна Група перестала існувати pro foro externo й бодай не видавала окремих своїх комунікатів та не входила у сепаратні переговори з иншими українськими партіями; адже вона могла легко робити все те не від імени групи а від імени цілої партії, бож у її руках находився провід партії!

Це своє становище тодішня більшість зясувала письменно на другому засіданню комісії (3. II.).

З цього ясно, що тод. більшість Нар. Комітету пішла назустріч усім гаслам, за які, здавалося, боролась т. зв. Незалежна Група. Але й тоді ця остання видно не проявляла великої охоти приступати до „санації" партії. Навпаки: делегати Нез. Групи заявили на згаданому другому засіданні, що вони беруть вище наведені заяви більшости ad referendum своєї групи, після чого о. Стефанович — знову цілий місяць не скликував комісії! Щойно 8. березня, коли члени ТНК., знову головно з провінції, у дуже різкій формі налягали на президію Нар. Комітету; коли навіть п. М. Струтинський і інсп. Ліщинський зголосили свою резигнацію (один зі секретарства, другий з касієрства у Нар. К-ті) — з того приводу, що Нез. Група не хоче приступати до вирівнання ріжниць під обома крилами партії; коли ТНК. прийняв резолюції запроповані тодішньою більшістю і коли в „Ділі" оголошено скасування автономічної резолюції Т. Н. комітетом (отже тими членами партії, яких п. Струтинський ще нині називає „автономістами") — щойно тоді делегати Нез. Групи змінили свою кунктаторську політику. Вони згодилися прийняти внесення більшости в справі скасування автономічної резолюції і в справі закордонного центру і припинити існування Нез. Групи, як що Нар. Зїзд затвердить скасування автономічної резолюції і вибере провід партії за згодою обох партійних частин. Голова Нез. Групи заявив тоді, що в тому часі перестане рівнож виходити „Наш Прапор".

Таким робом усунено всі річеві ріжниці між обома групами трудової партії. Здавалося, що переведено санацію партії, яка знову стає сконсолідованою у своїому нутрі і може приступити однодушно до виконування своєї великої місії найбільшої української політичної партії по ней бік рижської лінії. Воно, здавалось, буде тим лекше, бо ці політичні діячі, котрих п. Струтинський сбавнувачує у духовому авторстві тактичної резолюції попереднього Нар. Зїзду, себто ціла бувша президія Нар. Комітету, усунулася цілковито від активного політичного життя і навіть не брала участи в ніяких нарадах.

Д-р Дмитро Левицький.

Преса.

1. „Автономія і університет".

Варшавський „Курєр польскі" (ч. 143) приносить передовищо п. з. „Прочищення атмосфери", в якій боронить дуже заініційованої був. премієром генералом Сікорским політики у відношенню до національних меншостей, а за те завзято накидається на політику його наслідника Вітоса, що „возглавляв" „кабінет народови".

Европа чи точнійше Антанта, на думку газети, визнаючи східні границі Польщі дня 14. березня 1923 р. кермувалася між иншим також мотивом, що Польща визнає факт, на основі якого „етнографічні умовини вимагають у відношенню до Східної Галичини самоуправного устрою (un regime d' autonomie)". Таким чином у такому полагодженню справи східних польських границь заключалося у відношенню до Східної Галичини і до полагднання справи Українського університету те, що в дипльоматичній мові зветься gentlemen agreement. Держави рахували отже на льояльність Польщі в цій справі та вірили, що вона зреалізує (!) закон з дня 26. вересня 1922 р. про т. зв. воєвідську автономію та про заснування Українського університету.

Але Европа страшно на тому завелася, — пише газета — бо

„час минав безплодно. Джентельменом який обняв по Сікорскім моральні зобовязання у цій справі, був п. Вітос і його „Народови уряд" з п. Гломбінським на чолі. Ці джентельмени були тої гадки, що Польща в Східно-галицькій справі зробила казковий „капал", та що вдалося їй у справі східних границь „надути" кабінети західніх держав на закон з 1922 р. „Акція" Гломбінського в справі українського (в оригіналі „руского") університету, яка колись мусить бути висвітлена в подробицях, дасться пояснити лише такого роду поняттями про моральні зобовязання держави".

В результаті такої політики вийшла розчарованою Европа і Польща. Бо ось у Львові

„існував і далі існує український таємний університет, явне джерело найбільше ворожої для Польщі агітації на внутрішній і зовнішній арєнах — існує вільний Український університет у Празі, який морально й матеріяльно піддержує чеський уряд. Шкідливі наслідки такого становища були на стільки очевидні, що розуміли їх всі польські уряди по черзі. На такому фоні відігрався дуже яскравий епізод з тої заходи польського міністерства закордонних справ, започатковані в Празі в справі замкнення тамошнього Українського університету. Чехословацький уряд згодився в засаді [illegible]

Білорусь і Волинь.

(Konstanty Srokowski: Sprawa narodowościowa na kresach wschodnich, Kraków 1924.) 6)

(Продовження.)

Політична ідеольогія.

Політична ідеольогія білоруської інтеліґенції є ще досить молода. Дня 25. березня 1918 р. проголосила в Минську Рада Білоруської Народньої Республики незалежність Білоруси. Той день святкують Білорусини як своє національне свято.

Сроковскі вказує, що хоч ідеал незалежности є льогічною конклюзією національної програми, то — на його думку — національний розвиток Білорусинів ще не виправдує вимоги власної державности як реального постуляту. Коли би не більшевицька революція з кличем самовизначення народів, то гасло незалежности не зараз прогомоніло би на Білоруси. Більш реальним і сильнійшим уважає Сроковскі гасло федерації Білоруси з її сусідами, або одним з них.

Перед чотирма роками мало проявлятися змагання оперти федералістичну програму на Польщі. Одначе хід, тяжкі помилки й надужиття польської військової адміністрації, територіяльні постанови ризького трактату та сучасний режім зовсім знівечили у Білорусинів усяку думку про федерацію з Польщею. Сьогодня Білорусини (А. Цвікевич в творі „Білорусь і Польща") доказують апріорну неможливість мирної симбіози Польщі з Білорусю.

Мабуть пануючою серед Білорусинів є репрезентована Ластовським програма литовсько-білоруської федерації. Одначе слід рахуватися з тим, що при зміні відносин у Росії програму федерації з Литвою заступить програма з єдинення з радянською республикою. Як дальший розвиток подій засвідчує власне те, що ця програма стає сьогодня загальною.

Білорусини, як і Українці, Росіяне, Жиди і т. и. не вірять в тривкість теперішньої політичної системи в Европі, голосно, що торкається середущої і східної Европи. Вони уважають ню систему перехідною. Тому й не привязують ваги до творення реальних політичних програм в обсягу тієї системи. Такий погляд веде до двох висновків: для одних є він уосновання непримиримости, для инших джерелом до компромісів. Коли один твердить: не погоджуюся й нічого не уступаю, бо ця система небавом завалиться, то другий є охочий на великі уступки, бо це й так до нічого не зобовязує.

Сроковскі уважає, що друге міркування є більше згідне з льогікою практичного життя. І тому без огляду на істнування максимальної програми білоруської інтеліґенції можна на якийсь час звязати Білорусинів з польською державністю, але слід сповнити мінімальну білоруську програму. А її обнимає він отсими, справді дуже мінімальними точками: всенародне білоруське шкільництво, незвязана можливість розвитку середнього і кілька катедр на виленськім університеті, модифікація земельної реформи в напрямі допущення до неї білоруського населення, злагіднення поліційного режиму, свобода преси і товариств, та усякі господарські інвестиції, які давалиб населенню можність заробітку. Очевидно, слід постійно мати на увазі, що від часу, як Сроковскі з автопсії змальовував білоруські відносини, минув довгий і повчаючий рік, що заступає 10 літ нормального життя.

Він зрештою й сам каже, що дійсність є далека від здійснення навіть цеї нормальної програми. Серед білоруського населення змагається невдоволення і переходить в різку нехіть до польськости і польської державности. Офіціяльні білоруські деклярації є тільки слабим відгомоном дійсного настрою. Далеко виразніше проявляється цей настрій в конспіраційній агітації і її документах. Так напр. автор зазначує, що в січні 1923 кружляли серед білоруського населення відбитки отсе „Літанії" в польській мові, отже призначеної в першу чергу для Білорусинів-католиків:

Litanje narodu białoruskiego.

„Nad Białorusią, rozdartą ojczyzną naszą,
„Nad ludem wiernym Tobie zmiłuj się, Panie!
„Od naszej długiej, ciężkiej pokuty,
„Od kajdan niewoli,
„Od jarzma polskiego,
„Od ducha niezgody,
„Od kapłanów obszarniczych, zdrajców ludu białoruskiego
„Od kapłańskich podszeptów zdrady,
„Od wrogów naszych złości,
„Od gnuśności polskiej,
„Od pokuty w więzieniach Polski,
„Od złości, nienawiści i wszelkiej złej woli Wybaw nas, Panie!
„Winy szlachty naszej, która się wyrzekła wiary i ojczyzny,
„Winy pasterzy naszych, agitujących w kościołach za Polską,
„Winy całego narodu białoruskiego, który jeszcze wierzy w zgodę i porozumienie z Polską i nie występuje zbrojnie przeciw niej, Przebacz, o Panie!
„Głos krwi męczenników naszych,
„Głos krwi żołnierzy naszych,
„Przez matek, ojców, żon i sierót,
„Jęki z więzień warszawskich, krakowskich, poznańskich i kresowych,
„Jęki z szachtów dąbrowskich,
„Głosy umierających z głodu pod ciężarem robót i tortur, których nie emigrują łokupańci,
„Płacz dzieci pozbawionych szkół ojczystych,
„Płacz pracowników i nauczycieli naszych, wygnanych za swój naród,
„Żal rolników i wszystkich pracowników wypędzonych z ojczyzny,
„Westchnienia ludu roboczego, ujarzmionego i krzywdzonego przez panów obszarników,
„Przez pękających kajdan niewoli
Usłysz o Panie!"

Білоруський уряд в Ковні.

До тих білоруських політиків, що початково орієнтувалися на Польщу, належав — на думку К.

гання, але під умовиною, що „вільний університет буде замкнений негайно з хвилиною, коли на терені Польщі повстане вища наукова установа для Українців".

Газета жалує, що Польща далі не могла інтервеніювати в Празі в справі замкнення Українського університету, бо Польща дотепер нічого для Українців у тому напрямі не зробила в себе. А до того ждалася Польща ще й інавгурації нової національної політики в СРСР. І плаче, ронить море сльоз нещасний „Курєр польскі", що внутрішня польська політика паралїжує всю її закордонну політику. Та саме той плач служить йому для виправдання політики у відношенню до національних меншостей par excellence „діловитого" кабінету Грабского. Бо,

„тому, що „народови уряд" на протязі свого істнування вспів цілком зруйнувати державний скарб, то по його упадку політичний світ міг без великого здивування прияти до відома знова Грабского проге, що тепер нема часу на які небудь інновації в національних справах.

На жаль політичні польські дженгельмени перерахувалися, коли рахували на коротку память західньої Европи. Европа на зобовязання (моральні!) Польщі не забула і тепер почала їх дуже болюче пригадувати.

„В Союзі Народів — пише далі „Курєр" — ждуть на полагодження українські жалоби в справі гнету, виконуваного польською владою у Сх. Галичині, між иншим також жалоба в голосній справі Бесарабової. Жалоби ці мають стисло рівну форму і не являються звичайним „принціпіяльним" фирканням, яке практикували Українці в давнійших своїх міжнародіх виступах. І ерез те є вони подвійно небезпечними. Помиваючи на боці справу, як собі уряд дасть раду в тому випадку зі жалобами, ми хочемо зазначити, що на дальшу мету завданням його мусить стати не правуватися з тим або иншим протестом нац. меншостей в Польщі, але зміна тої загальної атмосфери, яка протестам надає звачіння та поваги. Треба створити таку ситуацію, в якій українські протести в Женеві чи деінде приймали би рівнодушно не лише зовнішні політичні чинники, але й само українське населення у Польщі. Означе для того треба в енергічний спосіб закінчити із тактикою політичних „кавалів" у національній справі. Кожний совісний крок на шляху до реалізації принятих Польщею моральних (!) зобовязань, кожне ширше розпорядження в справі заснування українського університету було би прочищенням душної атмосфери, в якій Польща примушена порушатися тепер на европейському терені".

Отже „Курєр польскі" став таким щирим, що почав сипати комплименти навіть на адресу серіозности та поважної форми наших жалоб. Він нічого більше не бажає лише такої політики до нац. меншостей, яку заініціював ґен. Сікорскі при помочі Ількова та компанії. Ось де собака закопана! Вистарчить „щирий" розпорядок у напрямі заложення українського університету, щоби прочистити атмосферу — думає собі „Курєр". Він по свому добре думає! На нашу думку самі розпорядки не вистарчать і ними не закидається піском очей Европі. А український народ вже гідно поставився до такого замилювання очей Европі ППС-ами та їхнім законопроектом для заснування українського університету у Львові устами своєї парляментарної репрезентації.

2. Грізне становище на „кресах".

Під таким написом приносить варшавський „Роботнік" (ч. 149) передову статтю. У ній проливає він рівнож сльози і то гарячі сльози над тим, що діється на тих „кресах". Бож подумайте, ватаги вбили вже 6 поліціянтів а 100 ранили. Вони переходять граничні кордони в білий день і зовсім явно, кажуть селянам, що борються проти польського насильства і проти польських поміщиків, запевнюють їх, що встановлять таку владу, яка відбере землю поміщикам та віддасть її селянству. Тай на тому не кінець! Польські поліціянти переходять на сторону большевиків. В одному лучинському повіті перейшло їх вже 16. Все — це елементи, які туди просто втікли на думку „Роботніка" — від руки польської справедливости, бо за ними були виписані стежні листи! Ось бачиш, читачу, яка в Польщі поліція „на кресах", і куди тікають патріотичні польські злочинці.

Та на тому не кінець, бо ось „Роботнік" — сильно налякався вістки, що десь там на радянській території творить Муха Міхальскі білоруську дивізію. Польські Білорусини не зголошуються до польської армії виконувати свої військові обовязки та повнити таким чином свої зобовязання супроти Польщі за цілу масу „благ" одержаних від неї, а тікають на большевицьку територію і вступають у ряди тої білоруської дивізії Мухи - Міхальского.

Все населення на „кресах" сприяє большевикам, з жадобою переймає кличі большевицьких агітаторів, допомагає всяким ватагам, що роблять напади з большевицької території на польських поміщиків, поліцію і т. д. Бо й якже не плакати, коли ось дотепер вже доконяно 60 таких добре зорганізованих нападів і всі вони увінчалися повним успіхом.

„Тому, каже „Роботнік", аби буде ґрунтовно розвязана в Польщі проблєма нац. меншостей, треба за всяку ціну негайно полагодити деякі пекучі справи. Треба дати селянам справедливу рекомпензату за відобрані сервітути, дати землю тим селянам, що її втратили наслідком проведення границі, перевести розумну та ретельну земельну реформу по думці селянських інтересів, створити національне шкільництво, покликати до життя громадське самоврядування, а передовсім зреформувати поліцію, вкоротити надужиття влади, обшарників і капіталістів, на кінець граничню треба належно стерегти при помочі людей, які стоятимуть на висоті свого завдання".

Багато дуже багато „смачних фіґ" хоче „Роботнік" дати тому незадоволеному населенню на „кресах". А хоче він їх дати тому, що їх дати може. Зрештою чи одну „фіґу" ППС-івці вже вспіли дати тим „кресовим" сепаратистам? На правду то уряд дає або толерує не „фіґи" для того населення, а правдиві благодати. Послухайте: Ось у багатьох лісових підприємствах на „кресах", де заняті тисячі робітників місцевого населення, платять за працю не грішми а горівкою! В результаті цілі села п'яні. Фляшки валяються в селі, на полях і в лісі. Чи не благодать? Правдивий рай. Це подаємо за тимже „Роботніком". А ось найбільша лісова фірма на Поліссю і заразом у Польщі „Agahel" в Мікашовичах, що має 4.000 робітників, не платить їм від року всеї заробітньої платні, лише частину і продовжує самовільно час праці до 10 годин денно. На залізницях посувано всіх старих робітників-практиків, а попринимано на їх місце нових, що були колись „большевицькими урядниками". Це також подає „Роботнік".

Тому з чистим серцем може він писати про земельну реформу... для кольоністів на „кресах", про реформу поліції, про початкові школи і т. и. Все це фрази старого непоправного; безмежно облудного грішника.

Думаємо, що всякі коментарі до повищого зайві.

2. Нег дні крутацтва.

На протязі неділі та понеділка велися у Варшаві наради Головної Ради Польської Християнської Демократії (ХД). Між иншими резолюціями принято й таку як IV точку:

Головна Рада Християнської Демократії, рахуючи потреби розвитку власної культури славянських народів, що живуть у польській державі, доручує парляментарному клюбові звернутися до уряду зі зазивом до якнайскорішого заснування Славянської Академії, що опиралася би на Ягайлонський університет у Кракові.

„Курєр станіславовскі" з 1. VI, ч. 201, за яким подаємо цю резолюцію, пише у своїй передовій статті про цю нову Академію-благодать для національних меншостей між иншим таке:

„Стоїмо на славянському становищі і тому думаємо, що плекання окремішних питоменностей славянських племен, що живуть в нашій державі, є нашим народнім і державним обовязком. З другого боку цілість і здоровий розвиток Польщі не позволяють на підюджування тих національних сепаратизмів для польської державности. Підтримуванням таких сепаратизмів було би заложування окремих університетів для наших меншостей. Слідом за українським університетом мусів би в історичній конечности повстати білоруський університет і російський а може й инші. Держава може мати університет, що являється спеціяльною школою, яка виховує для неї адміністраторів виключно одного типу т. є державною школою з польською викладовою мовою. Люде, виховані в національних університетах, не підготовані та не втягнені до думання у польській мові в державних справах, мусять з конечности стати речниками сепаратистичних тенденцій".

І резолюція і передова стаття, виїмок якої ми навели, яскраво свідчать про те, що крутацтво та цинізм польської народової „демократії" до так званих національних меншостей переходить вже всі межі можливости. Все це явна познака невилічимої недуги і шовіністичної психози, яка має лише одну мету, а то провокувати і провокувать терпеливість тих меншостей.

Справа українського Високого Шкільництва.

1. Польська пропаґанда зза границею. — П.П.С. паравоном Хєени.

У льондонськім „Таймсі" з дня 24. м. м. находимо коротенький допис від варшавського кореспондента про справу українського університету п. з. Польські пляни щодо національних меншостей. Наводимо цю нотатку дослівно:

„У польських урядових колах і пресі всіх партій щораз більше зростає дискусія про необхідність поладнати питання білоруської та української національної меншости. Хоча справа цієї меншости є незвичайно складна (exceedingly complicated), і з боку політичного і з адміністративного, можна надіятись у найближчих місяцях якогось рішучого кроку в напрямку її розвязки. Польська соціялістична партія поставила в соймі наглий внесок з дорученням (recommending) заснувати український університет у Львові, з початком січня найблищого року, з усіма факультетами, з виїмком медицини та теольоґії. Соціялісти заявились також за потребою зладження проєкту автономії для білоруської та української нац. меншости. Хоча справу університету вважають негайною без ніяких сумнівів, проте проєкт автономії є на думку навіть безсторонніх і ліберальних знавців адміністрації краю передчасний. На їх думку: автономію треба здійснювати постепенно, зі щабля на щабель. Перед нею мала би прийти реформа польської адміністраційної системи, яка мала би втихомирити теперішне схвилювання між нац. меншостями і могла би стати підставою більше сприятливих настроїв для виконання автономії"

З освітньої комісії польського сойму.

Українська парляментарна репрезентація комунікує нам:

На двох попередніх засіданнях Комісії вдалося внести на порядок денний справу Українського Університету у Львові. Справу ту старалися Поляки відсунути і тому, хоч наша справа стояла на порядку денному, старалися вони можливо відтягнути її. На двох тих попередніх засіданнях саботували Поляки цю справу в той спосіб, що підіймали цілу безліч всякого роду запитань до представників Міністерства, або забирали голос у всяких иншіх справах, аби тільки не дійшло до розглянення нашого внеску. Тоді ж посли С. Козицький і С. Хрущкий заявили, що це є звичайний і то нахабний саботаж. Сьогодня 28. V. 924 знов було засідання Комісії. Тепер вже трудно було таким самим способом відтягати справу, тому голова Комісії посол Солтик (ендек) просто не вніс цієї справи на порядок денний. На протест послів Козицького і Хрущького голова Комісії почав говорити, що справу задержано тому, що П.П.С. поставила внесок про „заложення" українського унів. і треба оба внески разом розглядати. Наші посли запротестували проти цих формальних викручувань і домагались, щоби справу поставити на найближче засідання. Ніхто нас не піддержав, навіть ота хвальна польська лівиця мовчала.

Цілий рік товчеться ця справа в Комісії і тепер знов відсувається.

Сроковського — голова був. Білоруської Найвищої Ради — Вячеслав Ластовський. Коли в р. 1919. польські війська застали його в Минську, він виставив первісно програму федерації Білоруси з Польщею. Одначе поведінка польських військ і політика польських військових чинників заставила його не тільки закинути цю програму, але й приступити до організації повстання в запіллю польської армії. Незвичайно енергійне здавлення цього повстання рішило остаточно про засвічення всякої орієнтації на Польщу.

В часі наступу червоної армії на Польщу і повороту Литовців до Вильна, Ластовський перебував в столиці Гедимина. Одначе втік з иншими білоруськими діячами до Ковна перед „збунтованим" ген. Желіговским.

В ночі з 19. на 20. січня 1922. р. польська поліція перевела труси в білоруських діячів у Вильні і арештувала 20 осіб. За інтервенцією французького посла у Варшаві дня 5. лютого 1922 р. всіх арештованих вивезено на кордон Литви і там їх випущено на волю без права повороту. „Засуджені" без суду в такий оригінальний спосіб і прогнані зі своєї батьківщини білоруські діячі увійшли в склад білоруського уряду в Ковні, зорганізованого там В. Ластовським з кінцем 1920 р. Цей уряд обстоює федерацію Білорусиз Литвою. Підстави цеї федерації містяться в декларації був. литовського премієра Гріниуса і в литовській конституції.

Декларація Гріниуса звучала:

I. Перед Союзом Народів забезпечує Литва (Ковенська) для східної Литви (себ-то Виленщини) автономію з соймом у Вильні.

II. Той автономічний сойм ухвалить закони, забезпечуючі права білоруської мови, буде відкривати білоруські школи і суди та кермувати цілим господарським життям Білорусинів.

III. Загально-литовський сойм до якого ввійдуть представники автономічного білоруського населення, буде порядкувати тільки військом, фінансами і залізницями.

IV. Литовський сойм забезпечує народам східної Литви, т. зн. Білорусинам, Полякам, Жидам і Татарам язикову рівноправність і повну національну автономію.

На підставі 75. і 76. арт. литовської конституції, в склад кабінету входить теж окремий міністр для білоруських справ, яким тепер є Семашко. До нього належить теж опіка над Білорусинами в Польщі. Литовський уряд фінансує творення білоруського війська. Від року 1920 істнує на Литві білоруський легіон в числі 4000 осіб, який реорганізується в білоруську дивізію; ту дивізію доповнюється білоруськими рекрутами з Ковенщини, а головно втікачами з польського війська. Та в Городненщині та в „коридорових повітах" йде організація тайних військових відділів з наміром збройного виступу проти Польщі.

(Продовження буде.)

Так соймова Комісія легковажить собі одну з найболючійших справ українського народу.

Жонатий клир і безженство клиру.

В ч. 107 „Діла“ вичитав я, що в дискусії відкритій на порушену моєю статтею тему, мало зголосилося учасників. І це зовсім зрозуміле, бо хто знає дисципліну в кат. церкві і террор, яким послугується наша єпархія супроти низчого клиру, цей не подивується, що охочі до дискусії мовчать страха ради. (Roma locuta, causa finita, а відомо, у нас кожний владика є папою). Один тільки „Український Голос“ помістив в цій справі знамениту статтю „Маняки“, а місячник, посвячений церковним і суспільним справам, „Нива“ помістив довгу статтю, підписану двома докторами теольогії (д-ром Костельником і д-ром Лабою — одним жонатим, а другим безженним), в якій головно з теольогічного становища безпощадно нищить важкими аргументами автора брошури, закидуючи йому єресь. Крім того я одержав дуже багато листів з признанням від священників і світських за оборону свободи, а проти часильства целібату.

Один такий голос дуже поважного священика, знаменитого теольога, громадянина вельми заслуженого для церкви і народа, подаю нижче.

З наведених причин мушу імя цього священика замовчати, приймаючи за зміст допису повну відповідальність.

Я признаю, що моя стаття проти примусового целібату далеко не повна, вона полишає на боці ще багато мотивів проти целібату, але я не маю претенсії до цього, щоби вона була повною апольогією жонатого духовенства, яке має так світлу минувшину, що на ділі ніякої моєї оборони не потребує. Навпаки безженне духовенство має багато дечого, про що далось би багато писати. В моїй статті я не порушив двох дуже важних мотивів проти целібату, а саме мотиву національного („маточника“ як його погірдливо називає безіменний автор брошури) і мотиву натуралістичного. Щодо першого, то про це читав я вже багато статтей, які доказують, що в культурно-національному розвитку нашого народу не тільки з точки погляду ш. автора („маточника“) жонатий клир має для українського народа може найбільші заслуги, коли про целєбатів цього сказати не можна, і вони хіба можуть повеличатися тим, що — маючи нераз незаконну родину, називають священичу сімю, оперту на тайні супружества „маточником“ — а жінку священика „сплювачкою“.

Щодо мотиву натуралістичного, то принципу: „homo sum“... ніяка доктрина, ані роздумування целєбсів не звалять. Я вірю, що люде хорі тілесно або умово, люде, що перейшли критичний вік, або що вже навоювалися доволі, можуть спокійно писати і пропагувати загальний целібат. Але жадати безженства (в розумінні абсолютної чистоти) від молодих здорових хлопців, нераз напів дітей, це значить свідомо гнати їх до гріха. А вже злочином є жадати від молодих, недосвідчених кільканацятилітніх здорових хлопців, що тільки — перейшовши ослячий міст — покинули шкільні лавки, необзнайомлених зі спокусами життя, та похотями тіла, — підписання зобовязання щодо безженности. Ці молоді люде, яких крім звання нераз і нужда жене посвятитися духовному станові, підлягають насильству і підписують на домагання наших єпархів під загрозою (бо инакше не будуть прийняті до духовної семинарії) цирографи зі зобовязанням щодо безженности. І чи може опісля хто небудь мати до тих жертв насильства претенсію, щоби вони — поборюючи природу — заховали чистоту? Я гадаю, що ні. Я знаю, що — на жаль — мабуть у всіх трьох наших дієцезіях примушується кандидатів до духовного стану при принятті підписувати цирографи, а щоби це лекше виконати, усунено від голосу при приниманні до дух. семинарії старших досвідчених крилошан, а поручується цю справу молодим фанатичним на цій точці целєбсам, якими кермує невидима назовні рука.

А тепер хочу познайомити шан. читачів зі змістом допису, про який я згадав вище.

З історії Львівського провінціснального Синоду.

На днях появилася видана в Станиславові брошура „Жонатий клир і безженство клиру“. Про цю брошуру треба на загал сказати, що її автор трактує порушені там справи під річевим оглядом — плитко, помилково, дуже відважно і дуже зневажливо. А праця в основі помилкова і у виконанні зневажлива найде найкращу річеву відповідь в прагматичному представленні цеї частини історії львівського провінціонального Синоду, яка мала своїм предметом введення в нашій церковній провінції примусового целібату. Коли де, то у самого джерела, де творилася, розвивалася і кристалізувался ця справа, де стиралися з собою ріжні тенденції, наймаркантнійші енергії, найвизначнійші сили самого синодального клиру — слід шукати автентичної розвязки цього питання про примусовий целібат через сам Синод. Як знаємо офіціяльний текст синодальних постанов, проголошений друком аж в кілька літ по Синоді, має мотиви догматичні слабкі і з властивим змістом Церкви незгідні. Нам не хочеться вірити, щоби 160 отців Синоду могло перепустити таку слабку і догматично нестійну стилізацію в цій справі, як синодальну ухвалу. Тимчасом виявляється, що цю стилізацію опісля по ухвалі перефабриковано на свій лад по думці целібату. При проголошуванні офіціяльного тексту на Синодах всіх трьох епархій підносив клир всюди протест проти згаданої стилізації, яко незгідної з автентичним текстом провінціонального львівського Синоду, проголошеним тоді з проповідниці у св. Юра і принятим всіми трьома епископами. І тільки святочні заяви епископів, що клопітливість цеї матерії дасться оминути тим, що жаден з гр.-кат. епископів не допустить до виконання цеї справи без згоди клиру (Quieta non movere),— до певної міри заспокоїли клир. Тимчасом справу тоді зацитькану з огляду на авторитет мужів Церкви і Віри — тепер без згоди і питання клиру знов порушується і то в спосіб, що не тільки виключує згоду клиру, але його просто провокує. Мабуть йде рахунок на те, що свідки подій львівського провінціонального Синоду вимерли. Але годилось би не забувати, що їх мовчанка була умовна, диктована пошанівком для авторитету, щоби його не ослабити — та вірою в дане приречення. Забувається і на те, що отці Синоду хоч і померли, полишили в ріжних місцях, в ріжних руках документи з цього Синоду, зі зобовязанням льояльної мовчанки поти, поки супроти клиру буде додержана дана йому обітниця.

Ми — говорю це в імени тих, що сторожать обітниці, дані клирові перед спокусами на нову „фримарку“ — ми були непричасні до статтей, які в справі примусового целібату були коли небудь і де небудь поміщені. Наведена на початку брошура, фірмована не одиницею, а товариством, розвязує нам уста. Вона рушила брутально справу дразливу, яка задля ощаджування авторитету мала бути не торкана і на цю провокацію відповідаємо річево: частиною з історії львівського провінціонального Синоду.

Згадана брошурка вказала нам часопис, найвідповіднійший до поміщення цеї частини історії львівського Синоду. Справді, лише в органі строго християнського світогляду, з твердим хребтом, що не знає компромісу з етичним злом, може бути місце для цеї історії, якої метою не пуста сензація, а осторога перед „фримаркою“ з Тайною Супружа, хоч би вона відносилася в теперішности лише до нашого клиру; а не менше перед обнижуванням достоїнства добровільної дівичости до відкомендированої нежонатости. Що цю історію читатимуть і світські люде, це річ вправді прикра, але потрібна, а навіть конечна, як конечне було на Львівськім Синоді допущення до голосу в тій матерії одинокого там представника вірних, сеніора Ставропигії, який в імени вірних зложив до синодального протоколу проти примусового целібату різкий протест. Цей протест, виголошений ним, є принятий епископами на засіданні повнім в семинарській церкві. І сьогодня конечна є поміч прилюдної опінії вірних, щоби була занехана гра, противна почуванню їх совісти.

З канонічним дозволом на цей Синод, якого отці з вибору клиру (деканатами) з титулу знання (доктори богословія), з титулу представників капітули і монашества і надто деякі покликані кожним епископом з особистого вибору з огляду на літературну діяльність (на Синоді) був покликаний і сеніор Ставропигії, (як представник вірних) — мали Римом в торжественній формі забезпечену повну свободу слова і поступування згідно з переконанням власної совісти, а заразом незайманість і невідповідальність за своє становище до синодальних справ. Колиж покликана митрополитом С. Сембратовичем синодальна комісія предложила матеріял до синодальних розважань і вирішення, а між тим по довшій проволоці уступи про семинарії, почалася горяча позакулісова дебата проти уступу про семинарії, а головно проти примусового целібату.

А саме до уступу про семинарії вставлено цитат з листу І. св. Ап. Павла до Коринтян, гл. VII. ст. 32, 33, якого вставлення в тому місці і в задуманому змислі компромітувало би авторів предложеного уступу, а в разі його синодального прийняття знання отців Синоду. Вставленням і прийняттям цього цитату в тім місці отці Синоду або дали би доказ, що не мають поняття про шукання в св. Письмі того змислу, якого тримається одвічна віра церкви; — або це виходило би на підступне замаскування авторитетом св. Письма властивої цілі, хоч би випало викривити церковний змисл цитату. І коли одна синодальна група (львівська) вмовляла в отців, що їх побоювання введення примусового целібату ужиттям згаданого цитату в тім місці є смішні, бо тут йде лише про більше число добровільних целєбсів, — що для нашої церкви таки є пожадане, — то таки вислано до Преосв. Епископату належито умотивоване прохання, підписане майже всіма отцями, щоби уступ, про який тут мова, був зовсім усунений зі синодального матеріялу.

Тут годиться завначити, що на цю просьбу отці не одержали ніякої, хоч би посередньої заяви. По яких двох тижнях пок. Еп. Пелеш, ставши рішучо по стороні опозиції, висловив висланцям Синоду своє здивування, коли почув про згадану петицію, і заявив рішучо, що Преосв. Митрополит, на якого руки петицію вислано, не предложив її епископам.

Тимчасом час ішов, неспокій збільшався, а з рішаючої сторони не думано про яке небудь заспокоєння, — бо важко допустити, щоби ним мав бути ширений львівськими членами синодальної комісії погляд, що Рим постановив згори синодальне заведення целібату і всякий спротив тут вже не поможе. Одночасно всупереч папському декретові про свободу акції і незайманість членів Синоду, почалося терроризування рішучих противників комісійної стилізації про семинарії.

Щоби справу рушити з мертвої точки, опозиція вислала до папського делєгата монсіньора Чіаскі зпосеред себе трьох відпоручників, щоби поінформувати його про настрій отців Синоду і про стилізацію глави про семинарії, яка загострює положення, бо її мета отцям незрозуміла і ріжно пояснювана. Відпоручники отців просять пояснити їм, чи Синод має від папи доручення задекретувати целібат гр. кат. клиру. На те делегат папи відповів відпоручникам, які попросили д-ра Сембратовича, пароха св. Варвари у Відні за свідка й евентуального переводчика, в справі наміреного в Синоді целібату дослівно так:

„В тій справі, вірте мені, Святійший не дав мені ніякого припоручення (In hac re, credite mihi, Sanctissimus nihil mihi commissit). Аж в Нунціятурі у Відні дізнався я, що найважнійшим синодальним предложенням є заведення у вас целібату. І я думав, що Ви з тим згідні, бо й инші східні кат. Церкви його вже завели (?) Я знаю історію Вашої Церкви, вона терпіти багато від... Спімнете моє слово що буде инакше, коли і в тім дізрівнаєтеся з латинниками; я за тим стою“.

На заміт, що як католики Сходу маємо запоручення Риму оставати при канонічнім праві католицького Сходу, що маємо й обовязок боронити це право задля католицького впливу нашої Церкви на Схід, делегат війшов на цитат з І. листу Павла до Коринтіян: „хто не женився, старається про справи Господні, як угодити Господеві, — а хто оженився, старається про справи світські, як угодити жені“; і додав: „чи віриш св. Письму? Коли не віриш, то єретик єси“. На те одержав відповідь: „Це є образа, бо сказано є: і св. Письму не вірив би я, колиб мене не спонукував авторитет Церкви (св. Августин), а авторитет Церкви не дозволяє св. Письма розуміти, як кому до вподоби, бо це сходить на лютеранізм, а жадає в його пояснению того змислу, як його тримається одвічна традиція Церкви (Sensus, quem tenet ecclesia). А порушений цитат ап. Павла не є приказом, не догмою, лише особистою радою, заохотою тим, що до нього писали, а саме, що з огляду на зіпсуття тодішніх (поганських) жінок, краще було би не женитися. Апостол попрікає цю думку, „щоби не було спокуси їзза нездержности, бо хоч не хотівби, щоби люде були такі, як я (дівственні), але кожний має натуру свою від Бога; а краще є женитися, як палитися... Але радби, щоб ви були без журби (з лихими жінками)“. І тут наступають слова апостольської ради, не для клиру, бо його розуміє апостол з правила жонатим (лист до Тита), а для всіх, що бояться зіпсутих морально жінок, а є певні своєї поздержливої натури — і в тій раді послугується гиперболею, себ-то має на приміті плохі жінки, та кінчить знову осторогою: „Це говорю для вашого власного пожитку, а не щоби наложити вам сильце“.

Такий був зміст диспути на першій авдієнції у делегата Папи. Її закінчено словами: вимагати від жонатого клиру, щоби він признав, що слова св. ап. Павла відносяться справді до його подружного стану і на них оперти введення загального целібату значить стільки, що

дати собі утяти ніс. (dare sibi abscindi nasum).“

— —

Стільки визначний священик. Вкінці мушу зауважити, що згадана на вступі брошура є для нас, синів і внуків священиків, і для наших померших батьків та дідів обидою, проти якої ми застерігаємося і ще окремо будемо боронитися.

Теофіль Кормош.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Заведені надії.

Я вчера пережив хвилю, яка могла би бути найкращою в моїому життю. Могла би бути!... Але на жаль не була.

Десь коло других півнів зібралося псевдо богемічне товариство в Нар. Гостинниці на чорній каві з бучацьких плянтацій. Товариство добірне і незвичайно інтересне. Був там: музик, що займається паскарством і паскар, що займається музикою на ґрамофоні, був там інжінєр від будови доріг, що руйнує домашні огнища, був мистецький критик, що купив собі центрифугу і думає завести на периферіях Львова молочне господарство, був дипльомат, який гандлює електрикою, був і я, що... ет! ліпше не згадувати!

В каварні людей було досить: Ми, музик, кельнери і пару провінціональних десператів, що з нагоди вальоризації приїхали до Львова вбитися, або що найменше впитися.

По салі крутився придуркуватий настрій і присівався до кождого столика. Над столиками висів задумано сизий дим папіросів, не зважуючи охоти винестися крізь відчинене вікно.

На естраді кілька музикантів дратувало гостей музикою. „Перша скрипка“ заверкала очима і викручувалась, як Ізидора Дункан у славнім танці св. Віта. Від неї скаржився плаксивий кларнет, що його грубого властителя віддадуть завтра до касарні. Позаду широкоплечий бас сперся на якусь тичку з людським лицем, яка йому масувала живіт, і задоволено кректав. З боку коло нього щось невидиме маглювало на фортепян', аж мороз ішов поза шкірою.

Під впливом музики зіжилося волося десператам з провінції, а паскуючому музикові випали з рук два золоті годинники.

На щастя музика змилосердилася і вбийчим акордом закінчила гру. Ми з полекшою відітхнули і робили міни, що хочемо йти дом'в.

Нечайно зпоза буфету висунувся якийсь поважний джентельмен і станув на середині салі. Одним оком оглянув гостей і відразу зорентувався, що це самі Українці. Відтак другим оком показав на себе і промовив:

„Ja jestem Polak, panowie, ale powiadam szczerze: Krzywda wam się dzieje. Zamykają was do kryminałów, biją, znęcają się. A przecież wy jesteście razem z nami, tutaj na Czerwonej Rusi, gospodarzami. Nie bójcie się będzie wam lepiej, bo musi wam być lepiej. Tylko się łączcie z porządnymi Polakami i razem „gajda na wrага“. Ja i wielu do mnie podobnych jesteśmy z wami i za wami. Mnogaja Lita!“

В каварні тиша, така як то кажуть, що тоді дурень родиться!

Але я не міг довго втримати тої безмежної радости, що хвилею підступала мені під горло. Прецінь є люде м'жними, що болїють над нинішними відносинами. Зриваюся і біжу з розтвореними раменами до приятеля національних меншостей. Стиснути його чесну правицю, обняти щиро як брата! — була моя думка.

Та не довелося мені.

Приятель національних меншостей лежав на землі як труп.

Боже! Атентат? Параліж? Розрив серця?...

Ні!.. Був комплєтно пяний.

Галактіон Чінка.

Вальоризація приватно-правних зобовязань.

(Докінчення.)

Означення міри перерахування вкладок ощадности в касах ощадности за винятком П. К. О. і в касах сиротинських означить правительственний комісар, приділений до даної каси ощадности, згляднo окремий комісар, іменований до цього міністром скарбу, а в касах сиротинських — апеляційний суд. Вальоризації після скалі підпадають вкладки, вложені по день 31. грудня 1922; пізнійші вкладки перераховується у відношенню один золотий рівнається 1,800.000 мк. Вкладки ощадности і вкладки (льокати) термінові, зложені перед 31. грудня 1922 в банках, домах банкових і в П. К. П. перераховується на 5 проц. суми обчисленої після скалі вальоризаційної, при чому вкладки зложені на протязі одного року вважається за зложені дня 1. жовтня даного року. Вальоризації підпадає тільки така часть вкладок, що з перерахування дасть суму не більшу як 125 зол. Останню часть вкладки перераховується у відношенню 1 зол. =1.800.000 мк. Залеглих в попередавнених відсотків за час до 30. червня 1924 не перераховується. Інституція має право проволоки що до звороту перерахованої вкладки до кінця 1926 р., але мусить платити 4 проц. за роки 1925 і 1926. Розпорядок виказує тут велику люку, не говорячи зовсім нічого, чи і якій висоті підпадають вальоризації вкладки ощадности зложені в кредитових кооперативах. Виходить, що тут мали би хіба пристосування постанови про вальоризацію вірительностей з позичок необезпечених гіпотечно — отже 10 проц. Цю велику люку усуне можливо або новий додатковий розпорядок, бо такий з огляду на часті і значні неясности в оголошеному вже розпорядку — мусить невдовзі появитися, або вияснить це окрема міністерська інструкція.

Спосіб перерахування листів заставних, облігацій і сум обезпечених переводиться на основі окремих постанов, наведених подрібно в розпорядку, про які тут годі говорити, бо на це треба би більшої брошури.

Для пристосування вальоризаційної скалі до належитостей векслевих і чекових, котрих реченець платности вже запав, є міродатним час платности, означений на векслі, або чеку. Цю належитість перевальоризовується на 10 проц. суми обчисленої після вальоризаційної скалі, що однак не виключає иншої міри перерахування належитости, виплаченої з титулу, що був підставою зобовязання векслевого або чекового (пр. вексель даний на покриття рештуючої ціни купна—продажі). У такій самій висоті (10 проц.) перераховується також належитости з отвертого кредиту, приладаючи купням за товари і услуги.

Що до належитости з инших титулів правних, то їх перераховується після загальних засад правних (пр. воля сторін, засади чесного обороту, згляди слушности і т. д.), при чому розпорядок наводить цілий ряд постанов, що їх належить мати на увазі при переведенню вальоризації. Коли би однак вальоризація могла підкопати господарську спроможність довжника, тоді суд на його домагання може ограничати вальоризацію, уділити проволоки, або розложити претенсію на рати.

Вальоризації підпадають також належитости усталені судовим вироком, або судовою угодою, а це після дати повстання титулу.

Коли довжник заплатив вже свій довг, а віритель при його прийнятті не застеріг собі виразно доплати, тоді не може він домагатися від свого довжника ніякої окремої доплати. Не можна також домагатися окремої доплати з титулу гіпотечних вірительностей, що їх вже правосильно вичеркнено. Зложення до судового депозиту має ці самі правні наслідки як прийняття заплати, коли було воно правно узасаднене, а зложена до депозиту сума відповідала що до висоти в часі зложення відповідним правним постановам.

Окремо вальоризується претенси державного скарбу з титулу позичок, що дано їх з державного скарбу приватним особам. За ці позички уділені в 1921 платиться 50 проц., за час від 1. січня 1922 до 31. березня 1923—65 проц., за час від 1. квітня 1923 до 31. грудня — 80 проц., а від 1. сідня 1924 на 100 проц. вальоризованої суми, при чому охорона господарської екзистенції довжника не має місця.

Громадяне чужих держав можуть користати з постанов цього розпорядку тільки на випадок взаїмности.

Розпорядок нормує вкінці, хто має переводити перерахування. Переводить його повітовий суд місця замешкання довжника в неспірному поступуванні, або суд, в котрому в даній хвилі знаходиться спір, а на випадок вже правосильного вироку або судової угоди цей суд, що в I. інстанції розглядав справу.

Вузенькі рамці часописної статті не дозволили мені обговорити обширнійше покликаного на вступі розпорядку, що так глибоко врізується у господарські відносини. Неповний він і часто неясний, при тім в неодному місці мало зрозумілий для звичайного ляїка, що і так у своїй важнійшій справі, що її нормує розпорядок, буде змушений звернутися за порадою і помічю до фахового правника.

Д-р Степан Баран.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Литовсько-польська сутичка.

Засідання загр. комісії польського сойму з 4. ц. м. відкликано. Думають, що в звязи з литовською справою, котра є тепер в поважній стадії. На польсько-литовській границі запримічено пересунення литовських відділів у напрямку на Берестя і Сувалки. Не сконстатовано досі, щоби литовські війська старалися перейти границю. В ночи на 1. червня польські війська обстрілювано з литовського боку. Приходять теж вістки про нові напади в данилівському повіті

Криза німецького набінету.

Канц. Маркс згодився на уступлення Штреземана, а щодо Северінга заявив, що то внутрішна справа Прусії. Націоналісти згодилися вступити до кабінету, коли вибори до пруського сойму переведеться з кінцем серпня або найпізнійше з початком вересня. В останній хвилі націоналісти висунули знову кандидатуру Тірпіца на становище мін. загр. справ. Преса пише, що на інтервенцію анг. амбасадора, це предложення взято назад. Переговори Маркса з націоналістами розбилися З. ц. м. Партії центра хочуть утворити кабінет малої коаліції.

Побиття пос. Круліковского.

На засіданню польського сойму З. ц. м. прийшло між пос. Круліковским (комун.) і Маліновским (соц.) до сутички. На вступі марш. Ратай заявив, що не позволить на відчитання інтерпеляції послів Ланцуцкого і Круліковского, бо вона містить обидливі слова під адресою сойм. товаришів, м. ін. названо там пос. Маліновского „дефензивником“, посла Слєдзіньского „шубравцем“ і т. д. За те в кульоарах пос. Маліновскі вдарив тричі пос. Круліковского в лице. Дальшій бійці перешкодили инші посли.

Після атентату на канц. Зайпля.

На канцлерові Зайплеві переведено операцію. Стан його здоровля поліпшився. Будапештенські часописи подають, що атентат на канц. Зайпля є в звязи з тайною міжнар. організацією. У висліді слідства проти Старона, котрий мав виконати атентат на рег. Гортія поліція сконстатувала, що центром тайної організації є Леобен. Ця організація плянувала теж виконати атентат на англійського короля, през. французької республики й австрійського канцлера. Мадярська поліція повідомила негайно про це інтересовані австрійські кола.

За скликання скупштіни.

Провідники опозиції Давідович і Корошец звернулися телєграфічно до югославянського короля, який є в Вельдесі, вказали на поважне внутр. положення і просили негайно скликати скупштіну для утворення уряду відповідального перед парляментом.

Програма Еріо.

Еріо подав програму рад. соц. м. и.: загальна амнестія, за виїмкою непоправної зради краю, обмеження військ. служби, приязнь народів, загальний мир, взаємини з совітами. — Соц. конгрес ухвалив поперти уряд Еріо без участи в ньому соціялістів.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє (122 ч.) нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за два уступи вступної статті п. з. „Православна церква в ярмі“ та малий фейлєтон Галактіона Чінки в цілости.

— **Крівава масакра перед судом.** Д. 2. червня почалась перед краківським трибуналом присяглих розправа проти обвинуваченых в вуличних заворушеннях і проливі крови дня 6. листопада минулого року. На лаві обвинуваченых засіло 58 підсудних, з яких 38 відповідає з вільної стопи. Між обвинуваченими сидить соціялістичний посол Станьчик. Обжалованє підсудних двох прокураторів — цивільний і військовий, проти чого застерегласа оборона. Першого дня переведено формальности, при чому читання акту обвинувачення відложено на другий день розправи. Як відомо, процес посвячений крівавим краківським подіям, підчас яких згинуло 6 польських старшин і 11 рядовиків, та 18 осіб цивільних. Крім цього було богато ранених. Довкола суду зібралися товпи публики, яких на розправу не впускають.

— **Горохівська контрибуція.** Холмське „Нове Життя“ доносить, що горохівський староста Смежик, бажаючи яко мога скорше добути славу „кресового культуртрегера“ і... фонди на „кресові“ цілі, наложив на місто Горохів контрибуцію в сумі трьох міліярдів марок на „пшитулек“. Міщане змогли зібрати лише два міліярди. Решту стягає п. староста дорогою „штрафів“. Разом з тим п. староста хоче брукувати горохівські вулиці, для чого знову наложив контрибуцію в сумі 100 мілионів золотих, дарма, що на що ніль істнує вже відповідна сума в бюджеті горохівського соймику. Нема то як „сільна ґенка“ наших „кресовців“.

— **„Правем і лєвем“.** Нам пишуть Дня 15. мая 1924 селяне Устя єпископського вибіляли і прибрали зеленю хрести які поставлено в 1848 році на памятку знесення панщини. Якийсь вандал вічно обкидав хрести худобячими екскрементами. Місцева поліція не вважала за відповідне занятися тою справою. Слідуючого дня рано відчищено хрести і знову вибілено та прибрано зеленю, цвітами та синьо-жовтими прапорцями, а на хресті нарисовано в примітивний спосіб тризуб. По відправі молебня місцевим парохом о. Ганкевичем зібралися селяне коло хрестів, як рік-річно водиться, щоби забавитися, одначе польська поліція не допустила до забави і приказала, щоби поруч українських умістити польські прапори. Коли цього не зроблено, приказала малому хлопцеві, синові Квасніцького, місцевого латинника позривати зелень і хоругви з хрестів і покидати до ріки. Рівночасно заряджено пошукування за „злочинцем“, що нарисував на однім хресті тризуб. Кажуть, що за тризуб зробила поліція донесення до воєвідства в Тернополі...

— **Нова залізнична стація.** Дирекція залізниць у Львові доносить, що від 1. червня ц. р. отворено нову стацію Яневичі на шляху Сокаль-Володимир вол. для особового і товарного руху.

— **Китайці.** Польські часописи доносять, що в західніх воєвідствах Польщі появилось богато Китайців. Вони займаються дрібною торговлею. Польські власти бояться одначе, що гості з далекого Сходу можуть займатися шпіонажею. Тому вчарештовують їх де можуть а їх китайські записки висилають для просилябізування спеціялістам.

— **Доокола атентату на канцлера Зайпля.** Австрійська преса присвячує атентатові на канцлера Зайпля богато уваги, при чому її правий відлам називає атентат злочином проти батьківщини, а вину закидує соціялістичній пропаґанді. Рівночасно вся преса переповнена подробицями про атентат і його виконавця. В канцлера попало два стріли. Один з них полишив по собі синець на грудях, другий пробив груди повище серця, продираючи лїве легке на скрізь. Канцлер не тратив свідомости ні на хвилю. Перевезений до шпиталю плював кровю, що доказувало про зранення легких. Лїкарі впевняють, що їм удасться вдержати канцлера при життю навіть без операції.

— **Записник Колюмба.** Одно ню-йорське видавництво випускає на днях не опубликований дотепер записник Христофа Колюмба з часу його останньої подорожі до Америки.

— **Ювілей „Міра Іскусств“.** Цього року проминуло 25 літ від повстання петербурґського журнала „Міра Іскусств“, який відограв помітну ролю в розвитку сучасного мистецтва Росії. В Петербурзі виходить на днях збірник п. з. „Сучасне російське малярство“, якого перший том присвячений „Міру Іскусств“.

— **З Комарна** повідомляють нас: Дня 5. червня 1924 відбудеться шкільне віче в салі Тов-а Задаткового в Комарні. Початок о год. 3. по пол.

ВЕЛИКА ВЕСНЯНА ЗАБАВА!
На озері „Світезь“
дня 5-ого ц. м. по полудни
Різні несподіванки:
Вибір королевої метеликів
Чародійні цукорки. — Ворожба з карт.
1999 1—2

З СУДОВОЇ САЛІ.

Великий політичний процес у Львові.

Другий день розправи.

Після обв. Вовка переслухувано в дальшому обвинуваченых.

Петро Тенецький рішуче перечить, начеб це він був отим Дубом, який давав гроші Вовкові й підмовляв його до саботажних актів. Обвинуваченый заперечує взагалі всякій своїй участі у підпалах і в якійнебудь комуністичній роботі.

Обв. **Іван Паньків**, шумно титулований кандидатом учит. семінарії, на ділі-ж 20-літний хлопець, є тим, на зізнаннях якого спірається майже весь акт обвинувачення. Ті зізнання, складені на поліції, Паньків в цілости відкликує. Він зізнавав під диктатом поліц. комісарів і агентів, які били його, обіцювали Йому протекцію при матурі, добру учительську посаду й негайне звільнення з вязниці.

Обв. **Мих. Теслюк**, студ. фільос., свідомий член УСДП. На зборах партії у Золочеві він промовляв, але говорив річево й не казав ані слова про ніяку комуністичну агітацію а тим паче про жадну революцію. Він є чистим марксистом, отже принціпіяльним ворогом усякого насильства.

Обв. **Мих. Литвин Каз. Маєвські**, оба обвинувачені у кольчортажі комуністичної літератури, є 20 літніми хлопчиками. Вони заперечують усякій вині.

Обв. **Рафаель Імбер**, студент прав, якому закидають, що в його хаті відбувались конспіративні засідання, теж саме заперечує, наче би в чім небудь прови-

Т-ВО „ЗАХОРОНКА“ 1999a) УЛАДЖУЄ 2-2 ДНЯ 5. Ц. М. ПОПОЛ. НА „СВІТЕЗІ“ ВЕЛИКУ ЗАБАВУ

нивсь. Він збиває всі закиди предсідника. На ніякі збори не мав часу, бо вісім годин денно працював, заробляючи лекціями на життя.

Дописи.

Стрий. *(Ліквідація українських гімназійних паралельок.)* Ліквідація українського шкільництва і польонізація українських шкіл поступає неупинно вперед. Ще не минув місяць, як у стрийських приватних українських школах (нар. дніх і учит. семінарії) заведено під загрозою позбавання польське урядування, заострене до того ступня, що родичі дітей з української школи не можуть навіть діставати шкільних свідоств про поступ дітей в рідній мові, — як власти шкільні т. є. Кураторія у Львові, починили кроки і приготування до ліквідації одиноко в Стрию української школи, тзв. рівнорядних кляс з українською викладовою мовою, існуючих при 1-ій польській гімназії.

Ті паралельки існували без перепони вже за часів австрійських і з огляду на те, що ціле стрийське Підгір'я не мало ніякої іншої української школи, фреквенція учеників була досить значна.

По світ. війні і настанню польських властей фреквенція в тих паралельках дуже змоглася, а що в будинку державної гімназії не було місця на приміщення тих рівнорядних кляс і наука мусіла відбуватися по полудні, увійшла Кураторія перед 2 літами в переговори з товариством „Українська Бурса“ в Стрию, щоби виєднати приміщення для українських гімн. паралельок в обширнім двоповерховім будинку „Української Бурси“. Виділ Бурси пішов на зустріч бажанням Кураторії і відступив безплатно на пів пять цілий I. і II. поверх свого будинку на приміщення рівнорядних українських кляс, кермуючись головно тим, що з боку Кураторії зроблено приречення що в найблизчім часі з тих рівнорядних кляс буде зорганізована самостійна українська гімназія.

Те своє приречення поки-що здійснила Кураторія лише в тій мірі, що для рівнорядних кляс іменувала окремого управителя, натомість з перетворенням школи на самостійну гімназію постійно зволікала, не зважаючи на ургенси.

Коли в цьому році настав крайно ворожий курс для усього українського шкільництва, не оминув він і рівнорядних кляс гімназії з українською викладовою мовою в Стрию. Вже з початком р. 1924 розійшлися по Стрию глухі вісти, що на жадання стрийської повітової організації народової не тільки не наступить усамостійнення стрийських рівнорядних українських кляс, але має бути їм відобрана окрема управа і вони мають бути знову перенесені до будинку I-ої держ. польської гімназії і віддані безпосередно під управу директора тої гімназії, причім має бути заведена утраквістична наука.

Ця вістка затрівожила і порушила ціле українське громадянство, а найбільше в тім інтересовані родичі дітей вислали в половині квітня ц. р. окрему депутацію до міністра освіти і віроісповідань у Варшаві з меморіялом, щоби довідатися, що саме є на річи і при тій нагоді поуругувати також виконання приречення щодо усамостійнення школи.

Міністр п. Міклашевскі заявив, що до справи усамостійнення гімназій відноситься прихильно, що ніяка зміна в дотеперішнім стані стрийських рівнорядних гімн. кляс ані щодо управи, ані щодо приміщення не наступить, ані не є намірена і справа буде полагоджена прихильно по бажанням родичів — а тільки він мусить ще порозумітися з Кураторією.

Всупереч цим обіцянкам вже з початком мая ц. р. директор I держ. гімназії в Стрию — на конференції учителів публично оповістив розпорядок Львівської Кураторії, що з найблизчим шкільним роком тзв. рівнорядної кляси I. гімназії з українською викладовою мозою мають повернути назад під безпосередню його управу і замість дотеперішної науки всіх предметів в українській мові, має в них бути заведена утраквістична наука.

Цей розпорядок, так незгідний з запевненнями міністра, муситься уважати за фактичну ліквідацію стрийських паралельок з українською викладовою мовою, бо при тім утраквізмі, як його заводить Кураторія дотепер в утраквістичних школах, хіба наука релігії, української мови і греки буде викладана по українськи, а у всіх инших предметах буде польський виклад.

Обурене таким поведенням шкільних властей ціле стрийське українське громадянство управнене справді запитати: в якій цілі дається урядово українському громадянству і родичам запевнення, що власти є прихильні для українського шкільництва та що їх бажання будуть сповнені, коли негайно потім в дійсности на ділах наступає щось противне? Не краще тут поступати отверто? Українську школу в польській республіці заборонюється, бо школа в Польщі може бути тільки польська. Тоді всім було би ясно і зрозуміло і українські товариства ані не потребували би відступати безплатно своїх будинків на державні школи, ані поносити значних коштів делегацій і депутацій до далекої Варшави. *Громадянин.*

Бережани. *(Як не силою, то підступом).* В р. 1922 Повітова Шкільна Рада в Бережанах на площі шкільного фонду української школи в Рибниках соломіщ побудувала польську школу й оподаткувала громадян Рибник на удержання учительські і на шкільні видатки польської школи. До нинішньої пори Шкільний місцевий фонд є власником площі, а фактичною посідачкою є польська школа. Нічого не помогла проти сього ані демонстрація місцевої шкільної Ради з Рибник перед Кураторією, ані внесена Українською Парляментарною Репрезентацією інтерпеляція в польськім соймі. До сьогодня Кураторія не вирішила жалоби рибницьких громадян і правом сили порядкує власністю місцевого Шкільного Фонду. Та всеж таки ізза такого кардинального наїзду на чужий грунт повітова Шкільна Рада в Бережанах мала не мало клопоту, бо на жалобу Рибник мусіла до вищих інстанцій писати оправдуючі звіти. Щоб не мати таких клопотів на будуче, Повітова Шкільна Рада в Бережанах взялася на підступ і підступом рішає про селах будову польських шкіл. Та нехай факти говорять самі про себе:

1) „Rada szkolna powiatowa L. 1531 Brzeżany 24. IV 1924. Zarządowi szkoły ruskiej (Rsm) w Augustówce. Zawiadamiam Zarząd (Rsm) że na podstawie rozprawy konkurencyjnej, przeprowadzonej w dniu 23. IV. obowiązana jest gmina uścić kwotę 2'68 zł. na pokrycie wydatków szkolnych w załączonym projekcie budżetu szkolnego Przewodniczący Rady szkolnej powiatowej (podpis). Decyzję konkurencyjną, rozprawową Громада Августівка ułożyła dla swojej української школи przelimin. budżetu na rik 1923—24 i na покриття шкільних видатків вибрала у громадян 13 кіньів збіжа. Такий реальний бюджет представила громада Повітовій Шкільній Раді до затвердження. Повітова Шкільна Рада перечеркнула прелімінар бюджету, відбула дня 23. квітня 1924 „конкуренційну розправу“ і выслала до управи школи і до місцевої шкільної Ради в Августівці вище згадане письмо виразно адресуючи: Zarząd szkoły ruskiej (Rsm) w Augustówce і долучила до того письма такий проект шкільного буджету: 1) Najem sali i pomieszkania dla nauczyciela: a) szkoła ruska 60 zł., b) szkoła polska 60 zł. = 120 zł. 2) na opał z dostawą: a) szkoła ruska 2 sągi 130 zł., b szkoła polska 2 sągi 130 zł., = 260 zł. 3) na obsługę szkolną: a szkoła ruska 9 zł, b szkoła polska 9 zł.=18 zł. 4) prenumerata dziennika urzędowego: a) szkoła ruska 10 zł., b) szkoła polska 10 zł. = 0 zł. 5) na akta szkolne i ryczałt kancelaryjny: a) szkoła ruska 15 zł., b) szkoła polska 15 zł=30 zł. 6) na bibliotekę i czasopisma: a) szkoła ruska 10 zł., b) szkoła polska 10 zł.=20 zł. Razem 468 zł. 7) Na budowę szkoły polskiej 1600 zł. — отже разом буджет української школи, який має покрити громада, виносять 2268 золотих, з котрих може українська школа побрати 234 зол. а 2034 зол. має зложити на потреби польської школи, які в селі Августівці ще дотепер нема. Громадяне села Августівки, одержавши такі 2 письма від влади, вдалися до адвоката і просили подати до відома Повітовій шкільній Раді в Бережанах та жадати, щоби та Рада спростувала їх рахунки і буджет і справила помилку з конкуренційної розправи, здогадуючись, що писар в шкільній Раді, переписуючи проект буджету для української школи через помилку помістив в тім проекті величезні видатки на будову польської школи і на шкільні потреби тої школи. На випадок, колиб виявилося, що Повітова шкільна Рада свідомо уложила надісланий буджет, то громадяне Августівки противляться такому проектові буджету і не дозволять, щоб їх фондами і їх працею будовано польську школу. Виготовлене письмо підписала Рада громадська і місцева шкільна Рада з Августівки. Чи такий поступок Повітової шкільної Ради в Бережанах може в очах населення задержати повагу влади — нехай вирішить вища Шкільна Влада.

2) Дня 31. травня 1924 візвано делегатів громади і місцевої шкільної Ради з Нараєва села на конкуренційну розправу до повітової шкільної Ради в Бережанах. Делегати представили прелімінар видатків своєї української школи і заявили, що свою школу направлять своїм коштом, (бо мають свій ліс) і паремними роботами власних громадян. На те відповів інспектор, що громаді не вірить і супроти того пропонує впровадити в життя нову польську школу і пропонує на винаєм салі, помешкання для учителя і шкільні видатки для польської школи прелімінувати суму 1850 зол., які має зложити громада Нараєва села. Делегати спротивилися такому вирішенню справи і виказали, що нема потреби будувати польської школи, коли українська школа жива і виучує що дня около 160 дітей, що в Нараєві селі до української школи на 160 є всього 4 дітей польської народности, а тоді урядуючий інспектор таки списав проект шкільного буджету для польської школи в Нараєві селі і казав делегатам підписати той проект. Та на щастя не знайшов між делегатами дурних і делегати громади Василь Копистка, заступник начальника, Гринько Сендецький і Гринько Сновида підписали виразну заяву, що на пропонований повітовою шкільною Радою проект шкільного буджету для польської школи не годяться. Годиться зазначити, що всіх дітей римо-кат. обряту в Нараєві селі є 25, з яких до української школи ходить 4, що під боком в Нараєві місті, віддаленім від Нараєва села на пів км. є 7-клясова польська школа і до неї посилають свої діти громадяне римо-кат. обряду. тому новий проект будови польської школи в Нараєві селі є зовсім безпотрібний, а тягарі, вложені на громаду з тієї причини є зайві. Проти проекту будови польської школи в Нараєві селі вносять до повітової шкільної Ради протест громадська рада, місцева шкільна Рада української школи і всі мешканці громади, не виключаючи громадян римо-кат. обряду.

Подаючи ті два вимовні факти про найновійшу практику повітової шкільної Ради в Бережанах звертаємо увагу, що у нас замість виборних громадських рад та виборних місцевих шкільних Рад урядують наказні комісарі і за їх згодою повітова шкільна Рада в легкий спосіб умертвить по наших селах українські школи і на їх місце побудує польські школи. З практики такої здогадуємося, що така практика підступу ввійшла в життя мабуть по всіх повітах Галичини. *В Салв.*

Відозви й комунікати.

Комунікат.

Тов-во „Просвіта“ у Львові повідомляє, що львівське Воєвідство вже затвердило рескриптом з дня 2. травня 1924 р. ч. 4883/24/I/3 статут Товариства „Просвіта“, змінений на надзв. Заг. Зборах дня 5. березня 1924 р.

Всі Філії і Читальні „Просвіти“, які вже відновили свою діяльність, мають також перевести зміну дотеперішнього статута на новий. Відповідні поучення і статути канцелярія вишле філіям. Філії і читальні, розвязані або ще не відновлені, мають негайно віднестися до канцелярії „Просвіти“ — Львів, Ринок ч. 10. за новими статутами в цілі основання філії, зглядно читальні.

Канцелярія Тов-а „Просвіта“.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Ціни конкуренційні. Ціни конкуренційні.
Важне для ПТ. Лікарів, аптик, дрогерій і т. п.
ЛИЧАКІВСЬКА 24 А.
Нововідкритий механічний магазин П. Ф.
„ХІРУРГО-ОПАТРУНОК“
поручає гумові артикули, інструменти, лікарські меблі, средства опатрункові гуртом і детайльно. 1964 3—6
Догідні сплати. Догідні сплати.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Концерт „Львівського Бояна“ зі співучастю сімфонічної орхестри Муз. Тов-а ім. М. Лисенка відбудеться в неділю дня 8. червня с. р. о год. 12:45 в полудне в салі Народнього Дому зі слідуючою програмою:

1) М. Лисенко: „Радуйся ниво“, оратоpійна кантата в 5 частях на соля і міш. хори з супроводі сімф. орхестри.

2) С. Людкевич: „Бар Кохба“ жидівський воєнний марш — сімф. орхестра.

3) Ф. Мендельзон: „Христос“ — Оратория на міш. хори і соля супроводі сімф. орхестри.

Білєти продає вчасніше книгарня Тов. ім. Шевченка, Ринок ч 10, а в день концерту при касі.

Управа прив. гімназії з правом прилюдности в Чорткові повідомляє, що вступні іспити до кл. I відбудуться дня 28. червня. до кляс II—V дня 27. червня. Кружок УПТ. відчинить в слідуючім шк. році V класу, о скільки до дня 27. червня буде запевнене відповідне число учеників. — *Управа.* 1992 2—2

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ДЛЯ ЛІТНИКІВ і реконвалесцентів в Д... рі, найзнаменитший кліматично-лічничий місцевости в краю пенсіонат ОЛЕНА ... гарнім, сонішнім і догіднім положенн... вже отворений. Харч першорядний; влас... ний виріб десерового масла. Близше по... дасть заряд. Почта і зал. стація в місц... 2001 1—2

ВІЛЛЯ в Ямній, повіт Надвірна, прекрас... не положення, складається з 2-о... кімнат. передпокою з приналежностям... під корисними услівями від зараз до нав... млення. Ближші інформації уділить И. Вайн... гартен, дентист-лікар Станиславів, Липо... ва 12. 2003 1—3

АДВОКАТ Д-р Стефан Мудрець... кий в Товстім місті (Tłuste) коло... Чорткова прийме конципієнта. Референції конечні. Неприняті без відпов'ди. 1993 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

Подяка.

Прибиті тяжким горем по страті Зенька нашого улюбленого сина і брата, якого смерть на укінченню студій у Відні так несподівано видерла, складаємо з глубини наших зболілих серць найсердечнійшу подяку Всім, що віддали Покійному послідну услугу, а нам поспішили з розрадою і співчуттям. З окремаж найсердечнійше дякуємо Вп. п. Маркіянові Кисілевському, вірному Другови Покійного, що на чужині не опустив свого товариша в нещастю, але з повною посвятою заопікувався ним до послідку як рідним братом. Нехай Всевишний щедро Вам нагородить.

Корнич, дня 30 травня 1924.

о. Іван Доницевич, батько, *Теафіль*, брат, *Ірина*, сестра. 2000 1—1

Подяка.

Філія Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над молодю в Тернополі складає отсим щиру подяку Вп. п. Миколі Грубринові, Minneapolis 339 Harrison. N. E. St. за збірку і надіслання 35 долярів для „Сирітського Захисту“ в Тернополі. Щире „Спасибіг“ всім великодушним Жертводавцям, які на ту жертву зложилися.

За Виділ Товариства:
М. Губчак, голова. *В. Чубатий* секретар. 2004 1—1

Подяка.

Неумолима смерть забрала нам 17. травня ц. р. найдорожшу Жену, Маму, Сестру і Бабуню Емілію з Зарицьких Сельську. Горем прибиті почуваємося до обовязку зложити щиру подяку, передовсім Всечесній. Духовенству, обох обрядів, котре не щадило труду і мило спеки прибуло на похорони. Спаси Біг! Вп. О. Шамбелянові, П. Шапковському, о. Бардинові, о. Гошовському, о. Івасикові, о. Каратницькому, о. Ліщинському, о. Мартинкові, о. Охримовичеві, о. Петрушевичу, о. Сабатові, о. Флюнтові, о. Ямінському, Всеч. о. Пралату А. Ціелі, о. Карчевському і о. Ференцеві. На руки Вп. п. диригента В. Котовича складаємо подяку хорові, котрий своїм співом звеличав похорони.

Старшині Братва пирковного, котра віддала послідну прислугу Покійній, вкінці всім, що взяли так численну участь в похоронах сердечно дякуємо.

О. Волод. Сельський, муж, *Валерія Матковська*, донька, *Ромуальд Сельський*, син, *Анна Герасимовичева, Марія Сосновська* сестри, *Д-р Денис Зарицький, о. Роман Зарицький*, брати, *Волод. Сельська*, синова, *о. Микола Матковський* зять, *Степан, Кость, Марійка, Славко, Роман*, внуки.

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ!
Першорядне взуття, соліднє й елегантне
НА ДОГІДНІ СПЛАТИ
ГАБЕР ШТАЙФ і С-ка
ЛЬВІВ, РИНОК 19.
Всіх П. Т. Гостей, що вже купували в нас просимо ласкаво о получення нас своїм знайомим. 1925 5—10

МУЗИЧНІ НОВОСТИ.

В. Безкоровайний: 1) Краю дня — міш. хор., 2) Народнім лицарям — міш. хор, 3) Народнім лицарям — муж. хор, 4) Вечірні мрії — вальс на фортепян, 5) Заграй мені цигане старий — вальс на фортепян, 6) Сниш мені (слова Лепкого) — сольоспів з фортепяном. Набувати можна в українських книгарнях, у **Сайфарта** і в **„Торбані“** у Львові. 1988 2—3

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 124 (10 217). Львів, субота 6. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

„Небольшевицькі" методи.

Загарбання галицького краєвого майна.

Методи, якими користуються комуністи в поведінці з приватним майном, дуже гостро осудив увесь не-комуністичний світ, хоч комуністи є визнавцями великої ідеї, яку здійснюють згідно зі своїм соціяльним „вірую". Всі не комуністи від найправійших до найлівійших, всі визнавці буржуазного ладу і марксистські мініміалісти, всі держави і їх уряди — поза СРСР. — уважають негайне здійснення або реалізацію взагалі марксистської соціяльної теорії — утопією, мрією, божевіллям. Одначе більшість комуністичних противників, не зважаючи на важкі і глибокі потрясення, які потягає за собою большевицьке соціяльне експериментування; не зважаючи на недолю сотки тисяч і мільонів людей, покривджених новим економічним ладом; не зважаючи й на страхіття соціяльної революції — мусять признати, що комуністи, апостоли і виконавці нової соціяльної віри, здійснюють велику ідею; що в її основу покладено добро і щастя людського коллєктиву. Инша річ, як відбувається перехід від старого ладу до нового та які вигляди має перед собою реалізована марксистська теорія. Одначе факт остає фактом, що тут прикладається велику теорію, велику ідею до практичного життя, що йдуть вперті намагання вбрати її в реальні форми.

І хоч основою перебудови соціяльного ладу є тут велика ідея, то все таки цілий не-комуністичний світ осудив загарбання большевиками приватного майна, а тепер представники демократії (Мекдонельд в радянсько-англійських переговорах і Еррio в своїх дотепер проголошених намаганнях) намагаються витиснути від большевиків зворот приватного майна, що найменше чужинцям. Одначе в цьому намаганні твердо виступає принціп відмови на доконані факти.

В першому ряді тих, що різко осуджували й осуджують конфіскату приватного майна большевиками, стоїть польське громадянство майже без вийнятку, стоїть польська законодатна влада (сойм і сенат) та виконавча (уряд і президент республики). Такий осуд марксистської теорії і комуністичної практики здавалось би виключує приноровлювання „большевицьких" методів польською владою. На перший погляд здавалось би, та в дійсности є вони в цілому своїому розмірі, у весь свій ріст приноровлювані польською владою і то супроти майна українського народу.

Ми вже нераз згадували про широко переведені грабунки поодиноких громадян і цілих місцевостей; про „реквізиції"; про загарбання майна православної церкви; про поведінку з адміністраторами гр. католицьких парафій під економічним оглядом; про загарбання *будинку б.* галицького сойму (отже власности галицьких Українців і Поляків) на польський державний університет, — а сьогодня спинимося над самовільним загарбанням, а радше конфіскатою Краєвого Банку і воєнних кредитових заведень на шкоду українського галицького населення.

Розпорядком президента польської республики з 17. квітня 1924 заряджено фузію „Польського Банку краєвого", „Державного Банку відбудови" і „Кредитового Заведення галицьких міст" в один банк під фірмою: Банк краєвого господарства. Очевидно, цей самовільний і безправний акт до живого зачіплює матеріяльні інтереси українського населення.

„Польський Банк краєвий" до хвилі зміни фірми, переведеної в червні 1920 р. розпорядком (?!) польського міністерства скарбу, називався: „Краєвий Банк Королівства Галичини і Володимирії з Великим Князівством Краківським". Його *основано на підставі* ухвали б. галицького [illegible] жовтня 1881 з метою піднести добробут краю (Галичини), а головно для підтримки розвитку хліборобства, промислу і торговлі. На оснування банку призначив б. галицький сойм основний фонд в квоті 2 мільони корон (в паритеті золота), який опісля соймовими ухвалами підвисшено до висоти 50 мільонів корон. Згідно зі статутом діяльність банку обнимала удільовання гіпотечних позичок в засг. листах; удільовання позичок повітам, громадам, задатковим товариствам, щадничим касам і иншим правно-публичним корпораціям в комунальних облігаціях; удільовання позичок залізничим підприємствам і містам в залізничих облігаціях; есконтування векслів; удільовання скриптово-нотаріяльних позичок повітам, громадам, задатковим товариствам, громадським і повітовим позичковим касам. З таким обсягом ділання Краєвий Банк, на якого основний фонд зложилося ціле населення Галичини, міг справді сповнювати своє завдання на території краю, а тим самим причинюватися також до економічного розвитку українського населеиня. В деякій мірі так фактично й було.

З хвилею опанування Сх. Галичини польський уряд видав 30. січня 1920 одностороннюю постанову, на якої основі увесь краєвий фонд Галичини переніс на польську державу. Тоді змінено теж статут Краєвого Банку, поширюючи його діяльність на польську державу, а головний осідок перенесено до Варшави. Новий статут банку, виданий розпорядком польського міністра скарбу в 29. травня 1922 означує Краєвий Банк як державну інституцію і постановляє, що на випадок його розвязання усе його майно переходить на власність скарбу польської республики. Одночасно довільно змінено назву на „Польський Банк краєвий" і устійнено основний капітал на суму 1,023.519.980 Мкп., хоч той капітал повинен би виносити 37 міліярдів Мкп. (1 К = 740 Мкп). Вкладка польської держави до переіменованого Краєвого Банку була дуже мала, а в суті річі жадна. Основний капітал банку був виключно власністю б. галицького краєвого фонду. Таким чином майно банку, що повстало з податкових квот українського і польского населення Галичини загарбав польський уряд. Від цеї хвилі майно банку перестало служити інтересам населення, що те майно створило, перестало бути його власністю. Те майно повернено на цілі польської держави, в якій український народ є позбавлений всіх прав політичних, економічних й культурних; те майно повернено на цілі пануючої і єдино повноправної польської нації.

Цею безсумнівною конфіскатою майна населення Галичини зроблено величезну шкоду в першу збавлюючи його навіть спромоги користати з кредитової помочі, користуватися своєю власністю. Таку тенденцію виразно виявив польський уряд, усунувши представників українського населення від всякого впливу на управу банку. За часів б. Краєвого Виділу засідали в Надзірній Раді, іменованій тимже Виділом, представники українського населення. В останній часах австрійської влади віцепрезидентом Надз. Ради був д-р Ст. Федак, а її членами д-р М. Король і д-р Т. Кормош. Навіть в початках польської влади, коли Краєвий Виділ переіменовано на Тимчасовий Самоуправний Виділ і обмежено його обсяг ділання, в червні 1920 р. іменовано трьох представників Українського населення (д-ра Ст. Федака, д-ра Льва Бачинського і дир. М. Заячківського) членами Надз. Ради. Урядування цих українських представників було дуже коротке, бо по новому статутові іменування членів Надз. Ради засвоїв собі iure caduco польський міністр скарбу і зовсім поминув представників українського населення. Таким чином Кр. Банк, заснований грішми українського населення фактично шляхом конфіскати майна загарбано українському населенню, а його фонди повернено на цілі, що не мають нічого спільного з інтересами українського народу.

Те саме торкається і „Державного Банку відбудови", заснованого в р. 1915 під фірмою: „Галицьке Воєнне Кредитове Заведення", якого завданням було удільовання кредиту галицьким кред. інституціям, хліборобам, купцям і промисловцям. Основний капітал Заведення виносив початково 25 міл. австр. корон (в тім вклад австр. держави 23 міл. к., Галицького Кр. Фонду 1 міл. к. і Кр. Банку 1 міл. к.) Згодом вклад австр. держави зріс до 250 міл. к.

У вкладі австр. держави та у вкладі Гал. Кр. Фонду і Кр. Банку були гроші також українського населення. Фонди Заведення були призначені виключно на цілі населення Галичини. Не зважаючи на те все, уряд польської держави постановою з 23. березня 1920 змінив фірму заведення на „Державний банк відбудови", поширив його діяльність на польську державу і тим самим унеможливив українському населенню повне користування фондами краєвої інституції. [illegible] фінансових інституцій „Банк краєвого господарства" так уладжено, *щоби там затерти всякий слід спів*власности українського населення. Осідком банку є Варшава, тереном діяльности ціла польська держава. Основний капітал банку повстав в цей спосіб, що чистий маєток згаданих на початку трьох галицьких інституцій став паєм (уділом) польського державного скарбу в тім основнім капіталі. І цей пай державного скарбу не може виносити менше, як 60 пр. всього основного капіталу, решту мають доповнити самоуправні тіла польської республики. Ось так польська держава, яка як свій вклад в нову інституцію вносить виключно майно Галичини, тим самим також майно українського населення, запевнює собі чужим коштом перевагу в основнім капіталі банку — очевидно, з метою підпирати економічні інтереси польського населення цілої держави з повним поминенням або й проти економічних інтересів українського населення.

Пр. 547/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" ч. 117 з дня 29. травня 1924 в артикулі під заголовком: 1) „Всі ми націоналісти" а) уступ між словами „велику націю" і „український націоналізм", б) речення між слозами „виріжнюється від" і „від польського" б) уступ між словами „української нації" і „пос. Недзялковскі", 2) „На двох бігунах" а) уступ між словами „так само" і „в Польщі демократичній" б) уступ по словах „диктатури реакції" до кінця містить в собі єство злочину з § 65 а) з. к., а що до уступу ад 1) також провини з § 302 зак. кар., узнав доконану в дни 28. травня 1924. року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найближім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 30. травня 1924.

(Підпис нечитний.)

НАЙСВІЖІЩИЙ ТРАНСПОРТ НАЙМОДНІЩОГО ВЗУТТЯ, ПРАКТИЧНОГО І ВИБАГЛИВОГО ВЖЕ НАДІЙШОВ, також французькі тенісові і руханкові мешти білі і попелясті з ґумовою підошвою 2009 в міні діточі зол. 6·55. — жіночі зол. 7·60, — мужеські зол. 9·15. 1—1

САЛЯМАНДРА ЛЬВІВ. ВУЛ. ЛЕҐІОНІВ ч. 11

Не туди шлях.

(На маргінесі статтей „Прапора" п. н. „На шляху до санації".)

II.

Коли, здавалось, усі принціпіяльні ріжниці між двома таборами, на які розкололась трудова партія, були вже вирівнані, тоді головна увага перенеслась на вибір партійного проводу на найблизшому з'їзді. Річ йшла про те, щоби до партійного проводу ввійшли люде, котрі своїм дотеперішнім життям і діяльністю дали достаточні докази, що вони доросли до кермування найбільшою галицькою українською політичною партією, що вони знають свій народ і зуміють повести його до здійснення спільної великої визвольної мети. Тодішня більшість Народнього Комітету здавала собі ясно справу, що до нового проводу партії не повинні ввійти ті люде, яких Незал. Група представляла авторами тзв. автономічної резолюції. Це не тому, щоби тим людям тодішня більшість відмовляла свого довіря, а тільки тому, що вважала, що партійні діячі, яких частина партії робила відповідальними за недоцільну тактику, мусять бодай на якийсь час уступити й дати спромогу иншим особам повести політичний напрямок партії иншим шляхом.

Отже члени тодішньої більшости домагались негайного скликання спільної обєднуючої комісії, котра однозгідно підготовила би вибір партійної управи, при чому малося на увазі залишити на боці всі скрайні елєменти з тзв. правиці й „лівиці" й орієнтуватися на ту „середину", яка найкраще могла би зєднити собою оба крила партії.

І тут знову таки треба було довго боротися, поки голова о. О. Стефанович скликав вкінці спільну комісію для намічення нової партійної управи. На превеликий жаль це сталось аж на пятий день перед самим Народнім Зїздом. На цьому місци з таким самим жалем слід згадати про ще один прикрий момент з історії перипетій нинішньої „санації" наших партійних відносин. А саме: Незал. Група мабуть не зрозуміла великої ваги відповідальности комісії, що мала приготовити вибір нової партійної управи, і делєгувала туди таких двох своїх членів, котрі, не беручи дотепер в більшости активної участи в народньому життю, замало знали людей, а забагато кермувалися анімозіями своєї групи.

Зараз таки на 1-ому засіданню (а було їх усього два) делєгати Незалежної Групи перейшли лісту останнього Нар. К-ту й просто викреслили з неї на майбутнє не тільки тих людей, що буцім то морально були відповідальними за тактичну резолюцію попереднього зїзду, а й таких членів управи, як о. С. Онишкевич, ред. Греголинський, проф. Даниш, д-р Мих. Волошин і инших, з котрих декотрі — як справедливо зауважив один член Тісн. Н. К-ту — терпіли й мучились по тюрмах за народню справу вже тоді, коли їхні теперішні судді ще не знали не лиш української а взагалі ніякої мови...

З другого боку делєгати Нез. Групи висунули до Тісн. Нар. К-ту декотрих таких людей, котрі не брали досіль ніякої участи в нашому ні політичному ні загальногромадянському житю і до яких тому тодішня більшість не могла мати довіря, бо просто не мала нагоди пізнати їх політ. фізіономії; (очевидно, що персонального характеру тих осіб ніхто зовсім не зачіпав). Наслідком того декотрі з тої нечисленної скількости був. більшости Нар. К-ту, котрих Нез. Група зволила запропонувати й до нової управи, не вважали можливим для себе ввійти туди й відруховo зрезиґнували.

Всякі аргументи тодішньої більшости, щоб перевести ревізію нової лісти партійної управи не найшли у Нез. Групі ніякого послуху. Що більше: над пропозицією був. більшости вибрати на місце тих її членів, що зрезиґнували з членства нової управи, инших, може й менше маркантних однодумців, Незалежна Група перейшла до денного порядку. Замісць того Нез. Група запропонувала людей із дотеперішньої праці цілком невідомих і „заслужених" хіба тим одним, що вони десь або колись виступили проти більшости Нар. К-ту.

Тут треба пояснити, що б. більшість, раз вже рішившись передати провід партії в руки Незал. Групі, отже передати цій останній і відповідальність за партійну політику, не хотіла робити їй перепон щодо особистого складу нової управи. Тому більшість не займала рішучого опозиційного становища супроти вище зазначених домагань Нез. Групи, хоч і не могла відноситись з повним довірям до працездатности управи, пропонованої цією останньою. Це своє льояльне становище б. більшість зберегла аж до останнього моменту. Її делєгати брали участь у праці всіх комісій, у яких приготовлювались резолюції Нар. Зїзду і всі ті резолюції перейшли за згодою б. більшости. На самомуж зїзді б. більшість теж голосувала й перепустила всі резолюції, обмежившися тільки короткою заявою д-ра В. Охримовича. У цій заяві казалось, що дотеперішня більшість Народнього Комітету не може брати на себе відповідальність за дальшу долю партії і не буде голосувати при виборах нової управи, та, не вважаючи на це, буде відноситись до нової партійної управи дисциплінovано й льояльно. Льояльність б. більшости може стане ще яснійшою тоді, коли зважити, що фактичні обставини, в яких скликано зїзд і в яких він відбувся, цілком дозволяли б. більшости затримати й надалі владу у своїх руках, а проте вона льояльно й по всім формам передала цю владу Незалежній Групі.

Д-р Дмитро Левицький.

Так представляються справи в сосі ліберального польського режіму. Гакими „небольшевицькими" методами обезправнюється і очищується від всякого земного добра українське населення. Польща, що уважає себе запорою перед „большевицьким варварством", що покликується на свою культурну місію на сході, такими перфідними способами обдирає українське населення і з премедитацією спихає його в пропасть економічної загради.

Щож ми на це? Що на це кажуть українські політичні партії і їх управи? Чи будемо дальше мовчати, як мовчали досі, чи порушимо небо і землю, щоби охоронити себе перед жебрачою торбою? Найвища пора вийти зі стану пасивности і дрібничковости та вдарити на трівогу, щоби наш голос почув увесь світ.

Ф. Ф.

Дрібні вістки.

Французьким делєґатом до Союзу Народів буде тепер по всякій правдоподібности Лев Буржоа.

Чехословацький посол у Букарешті Веверка заявив у інтервю з кореспондентом ґаз. „Люпта", що чесько-італійський договір зложений зовсім льояльно у відношенні до бесарабського питання. Посол заявив, що про кризу Малої Антанти не може бути мови та що липнева конференція М. Антанти виявить уповні приязні настрої всіх її членів та найкраще докаже їх солідарність.

До Атен прибув большевицький посол для Грецїї Устіноф разом із всіми співробітниками. Грецькі робітники стрічали большевицького посла овацийно в пристані Атен Пірею.

Критична фаза у англійсько-большевицьких переговорах наступила знову. Причиною її правне становище Англії до питання про довги, з яким не погоджується большевицька делєґація, яка займає в тій справі чисто практичне становище.

Чічерін і Рановський прислали на руки Еріо ґратуляції з нагоди перемоги лівиці при останніх французьких виборах.

Большевицько китайський договір про приязні взаємини та про східно китайську залізницю підписано 3. травня ц. р. З-того дня й починаються правильні дипльоматичні взаємини. Виміна нотами відбулась у великій тайні у приватньому помешканні китайського міністра закордонних справ Велінґтона Кооса між цим останнім і Караханом.

Роберт Сесіль заявив голяндським журналістам, що Німеччина сама винна в тому, що дотепер не є членом Союзу Народів. Могла вона ним стати ще в 1920 р., але тоді багато Німців не хотіло про те й слухати.

XIII зїзд компартії закінчився в суботу. Партія приняла нову назву. Від зїзду зветься вона „Комуністичною партією союза соціялістичних Республик". До нового центрального комітету вибрано 50 членів, між якими є: Зіновєв, Сталін, Троцький, Бухарін, Риков, Каменєв, Калінін і инші значнійші члени попереднього Центрального Комітету. Не вибрано Радека, а зате ввійшли з нових Красін і Крижановський.

Верховний червоний трибунал у Ленінґраді засудив на кару смерти 16 судових слідчих, що служили в революційних трибуналах за те, що від 1922 р. увійшли в звязок із ґрупою спекулянтів і непманів.

В Харкові продовжується провірка особистого складу всіх радянських установ.

У Київі знищено памятник бувшому київському ґенерал-ґубернаторові ґрафові Бобринському. Бронзу, з якої був виготий постумент памятника, та сама статуя зужиється на будову памятника Ленінові у Київі.

Еріо заявив париському кореспондентові ґазети „Обсервер", що першим його кроком на становищі премієра буде подорож до Англії задля особистого побачення з Макдонельдом.

Мілєран по уступленню зі становища президента обняв би вараз мандат до

Білорусь і Волинь.

(Konstanty Srokowski: Sprawa narodowościowa na kresach wschodnich, Kraków 1924.) 7)

(Продовження.)

Важною ділянкою праці Ластовського є видавництво білоруських книжок, головно шкільних підручників. Литовський сойм ухвалив субвенцію на ці видавництва. В осени 1922 р. виплачено першу рату тієї субвенції у висоті 40 тисяч літів (4 тисяч долярів). Ці книжки друкується в Берліні; їх вигляд незвичайно гарний.

Дипльоматична акція і закордонна пропаґанда уряду Ластовського визначується великою енергією. Для прикладу, в якому напрямі розвивається ця пропаґанда, Сроковскі приводить вийнятки з білоруського меморіялу, висланого літом 1922 р. до Союзу Народів. В тому меморіялі читаємо:

„Ми — Білорусини — категорично відкидаємо всяку співпрацю з Польщею. Простори етноґрафічних білоруських земель повинні бути звернені Білоруси шляхом анулювання риського трактату і лінії Керзона. Була хвиля в р. 1919 до 1920, коли співпраця з Польщею здавалася можливою на правах добровільного союзу, який не приносив би шкоди Білорусинам. Але після риського миру, коли знищено не ґільки незалежність Білоруси, але навіть її національну автономію, для всіх білоруських політичних угрупувань явним став фальш і брехня польської політики. Школи, добродійні й культурні орґанізації, кооперативи, навіть церкви, словом все те, що виявляло білоруську національну ідею, безжалісно знищила Польща. Зі всього, що було на Білоруси навіть при Німцях і большевиках, лишився для замилення очей тільки десяток білоруських початкових шкіл, удержуваних селянами власним коштом. Всі, що боряться за ідею білоруського відродження є частинно розстрілювані, — а частинно морені голодом в польських тюрмах і концентраційних таборах. В цілій Білоруси панує насилля і ґнет польських жандармів, які поводяться з населенням не краще, ніж совітські чекісти. Поляки-большевики в рукавичках — допускаються всяких насильств з не меншими страхіттями, ніж комуністи, — тільки спритнійше, вміючи крити їх перед очима Европи. Поволі, але пляново винищують Поляки білоруський народ, не лише національно, але також фізично. Інтелєктуальне, культурне і моральне життя Білорусинів Польща зіпхнула в лєтарґ" і т. д.

Акція Ластовського тішиться симпатіями Праги. Там втікають білоруські студенти, непринимані на польські університети і одержують допомогу від чеського уряду.

Також Латвія в р. 1922 заінтересувалася білоруською справою. Латвійський уряд зайнявся білоруським шкільництвом в надграничних повітах. Для 60 тисяч латвійських Білорусинів засновано 50 початкових шкіл, 2 ґімназії і 1 учит. семинарію, — всі з білоруською викладовою мовою і всі на державні кошти. Тому то в половині 1922 р. деякі білоруські діячі перенеслися з Ковна до Латвії і створили там новий осередок, що підтержує звязки з Радянською Білорусю.

Білоруська Радянська Республика.

Вже в ґрудні 1918 створено окремий Білоруський Народній Комісаріят, який 17. січня 1919 проголосив створення самостійної Білоруської Радянської Республики. Після риського миру наново устійнено простір цеї республики, до якої недавно приєднано решту повітів з білоруською більшістю. Первісний простір (повіти: минський, борисівський, ігуменський, бобруйський, мозирський і слуцький, — як каже Сроковскі — обіймав біля 50 тисяч км² і около півтора міліона населення. Значить це була тільки одна минська ґубернія. Одначе недавно приєднано до Білоруської Рад. Республики ще й Могилівщину (ґубернія), Витебщину (ґубернія) і частину Смоленщини. Таким чином простір Білоруської Рад. Республики збільшився що найменше двічі, а населення тричі, В рямках СРСР. білоруський народ здійснив своє державне обєднання.

Білоруська Рад. Республика є в федерації з Росією на тих самих основах, що й инші союзні республики. Білоруський совіт та московський Совнарком проявляють однозгідну тенденцію створити з Рад. Білоруси центр національного розвитку Білорусинів.

В часі конституування Білоруської Рад. Республики пануючою мовою була російська. Одначе вже в короткому часі проявилося змагання заступити російську мову білоруською. Кілька комісаріятів вже перейшли на білоруське урядування, а решта перейде небавом, скоро тільки будуть покінчені підготування.

Дуже інтензивну працю над культурно-освітнім розвитком Білорусинів провадить комісаріят освіти, на якого чолі стоїть проф. Ігнатовський, що не є комуністом. Освітній комісаріят ділиться на два відділи, або тзв. центри: академічний й адміністраційно-орґанізаційний. Завданням академічного центра (яким управляє сам Ігнатовський) є кладення основ під білоруську культуру і науку. З кінцем 1921 р. при академічному центрі істнували отсі комісії: I. Науково-термінольоґічна що випрацьовує наукову терміноґію для білоруської мови; II. Педаґоґічна, що вироблює шкільні програми; III. Літературна, яка займається періодичними видавництвами; IV. Етноґрафічно-фольклористична для збирання білоруських пісень, переказів, тканин, фотоґрафій і т. и.; V. Музейна і VI. Архивна.

(Продовження буде.)

парляменту, який спеціально для нього був би опорожнений одним із його однодумців. Тоді опозиція (права) мала би свого провідника в парляменті в особі Мілерана а в сенаті Поанкаре.

Повстання в Альбанії трівае дальше. У Скутарі два дні трівали сильні бої між прихильниками президента Решеда Шалії і прихильниками уряду. Війська президента остаточно опанували місто.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладна тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Зубожіння українського селянства.

(На маргінесі статті проф. І. Шимовича.)

Становище, в якому опинилося тепер українське хліборобське населення є крайно катастрофальне. Сьогодня не час вже говорити ані про густоту населення, ані про раціональну господарку, як підніс проф. Шимонович; нині всі укаїнські партії під загрозою проклону грядучими поколіннями мусять як найскорше зліквідувати свої вузькопартійні чи гуртківські спори за маловажні формальности і негайно заняти відповідне становище, в справі припинення плянового і систематичного визиску нашого селянства. Всі українські партії, отже все зорганізоване українське громадянство мусить рішучо протиставитися приноровленим до нас методам: „Зроблю тебе жебраком, а тим самим вікóвічним рабом". Сьогодня важко думати про якісь далекосяглі реформи сільського господарства в якім небудь напрямі, коли 30-морговий господар не може здобутися на пару чобіт; коли 1 кірець жита коштує не цілих передвоєнних 3 кор., а біднійший не є в спроможности його купити і ходить як тінь голодний, голий і босий; коли господиня останній кусник полотна, останню курку несе до міста, щоби тільки в своїй хаті не бачити егзекутора; коли господар мусить сліпнути, взагалі калічіти, бо нема кому по найдешевшій ціні купити в нього куска грунту на лічення. Сьогодня хліборób не тільки не має найменшого інтересу вкладати більше праці в рілю, щоб видобути з неї більше доходу, але — навпаки — як так дальше піде, то рільник буде сіяти тільки для себе на прожиток, бо й так надвишку забирають даром. Настали такі часи, що хліборób просить на ярмарку, щоби за які будь гроші купив собі хтось так мозольно вигодовану худобину і стрічається з наругою з боку дотичних покупців. Це вже не є звичайне явище, якого джерелом являється перелюднення та інші глибші причини, подані в статті „Діла" ч. 111, тільки звичайна, систематична, плянова експльоатація нашого хлібороба, обчислена на його незорганізованість і т. и.

Народній інтерес вимагає, щоби верстви нашої суспільности були здорові й оперті на твердих основах, тому ті верстви суспільности, яким сьогодня лекше живеться, повинні подати помічну руку білим муринам, повинні допомогти до як найскоршого переведення хліборобської організації, а тоді оборона перед визиском буде успішнійша.

Про те, як бороняться перед визиском деякі наші села, частинно зорганізовані, напишу пізнійше.

Мицкола Кузьмин,
господар в Озірній.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

ОСТАННІ ВІСТИ.

Конференція Еріо.

Еріо не прийняв місії утворення кабінету.

З Парижа звідомляють: З Елізейської палати Еріо прибув до палати депутованих і там відбув конференцію з Пенлєве і Бльомом.

Японія зірвала дипл. взаємини зі Зєд. Державами.

З Вашінґтону звідомляють: Адмірал Фіск вислав листа до секретаря маринарки, що положення Зєд. Держав в разі евент. війни булоб пожалування гідним. Японія зірвала дійсно дипл. взаємини з Америкою, а таке положення звичайно попереджує воєнний стан. Першим кроком Японії було би зайняття Філіпін. Філіпіни Америці легко втратити, бо американська фльота мусіла би оперувати о 5.000 миль від своєї бази, перепливати японські води, заложені мінами. Амер. кораблі булиб наражені на атаки літаків і підводних човнів. Америка мусіла би боротись сама без помочі дотеперішних союзників.

Кабінет Маркса.

Президент Німеччини Еберт іменував д-ра Маркса канцлєром, затверджуючи дотеперішніх міністрів на їх становищах. Парлямент радив під охороною поліції. Становище уряду опирається в парляменті на вельми слабих основах. Правительство може числити на фракцію 138 послів на загальне число 470 членів парляменту. В правит. декларації заявив канц. Маркс, що прийняття й реалізація звіту знавців рішає про долю німецького народу. Економічне положення Німеччини катастрофальне, тому слід розвязати справу відшкодувань. Уряд готов співпрацювати для цього. Мусить послідувати екон. зєднинення окуп. нім. земель з рештою Німеччини, з французьких вязниць і з заслання мусять вернути німецькі горожани.

Президія французької палати депутованих.

Вислід виборів 4. ц. м. до французької палати депутованих такий: Предсідник палати Пенлєве (296 гол.), канд. теперішньої опозиції б. мін. Мажіно одержав 290 гол. Віцепрезидент Жістен Годар (308) і Дімесніль (289) оба рад.-соц., дальше представник рад.-лівиці Ренальді (301) і зєд.-соц. Варен (299).

Інтервенція Анґлії в справі литовсько-поль. конфлікту.

Анґл. пос. Морель інтерпелював правительство, чи відомо йому, що знову повстав поважний конфлікт у справі будучини Вильна, що грозить нарушенням мира. Чи англ. правительство поручить, щоби справу віддати С. Народів. Понсонбі відповів, що звісні йому є вісти, згадані Морелем. Конференція амбасадорів вишле ноту литовському і польському правительству, щоби вдержати мирні взаємини між обома державами.

Повстання в Альбанії. Італійсько-югославянський конфлікт.

Тірану після кількагодинних боїв здобули повстанці. Згинуло кількасот люда. Альбанське правительство уступило. Часописи зазначують, що не виключена інтервензія Італії. Білгородські часописи вказують, що сепар. рух в Альбанії попирає Італія. Провідником альбанських сепаратистів є голова католицьких Малісорів, б. мін. Гуракукі, звісний як муж довіря Італії. Югославянські часописи протестують, щоби чужі держави перешкоджували консолідації нещасливої Альбанії. Колиб так заквестіоновано суверенність Альбанії, Югославія мусітиме поробити відповідні заходи для оборони своїх інтересів. На випадок збройної інтервенції, Югославія збройно вийде до Скутарі.

Революція в Румунії?

Після вибуху муніції в Букарешті, розійшлися чутки про вибух революції в Румунії. Згідно з цією вісткою ген. Авереску на чолі 50.000 мужиків машерує на Букарешт. ПАТ. звідомляє, що в цілому краю повний спокій. Думають, що ці вісти є біржевою спекуляцією.

Зоруження Туреччини.

„Орієнт Нюз" звідомляє, що всі турецькі офіцери, які є на відпустках одержали приказ негайно вернути до своїх відділів. Рада комісарів поручила Феті бею вести обстоювати дальше при дотеперішних турецьких жаданнях у справі Мосуля.

Табеля вальоризаційна

до розпорядку про перерахування при ватно-правних зобовязань.

	Оден золотий рівняється:			
	Рублям пос.	Коронам австр.	Маркам нім.	Маркам поль.
До 1/8 1914	0·375	0 95	0·81	
В II. півріч. 1914	0·40	1 —	0 85	
В I. півріч. 1915	0·44	1·15	0·90	
„ II. „	0·50	1·25	0·92	
В I. півріч. 1916	0·50	1·50	1·05	
„ II „	0·50	1·60	1·09	1·0
В I. кварт. 1917	0·50	1·90	1·15	1·15
„ II. „ „	0·50	1·90	1·15	1·15
„ III. „ „	0·55	2·—	1·20	1·20
„ IV. „ „	0·60	2·—	1·20	1·20
В I. кварт. 1918	0·60	2·—	1·20	1·20
„ II. „ „	0 70	2·—	1·20	1·20
„ III. „ „	0 85	2·30	1·30	1 30
„ IV. „ „	0·90	2·60	1·50	1 50
січень 1919	1·10	2·90	1·80	1 50
лютий „	1·35	3·20	2·—	1·75
березень „	1·50	4·—	2·—	2·—
квітень „	2·—	4·75	2·—	2·25
травень „	2·2	5·50	2·10	2·50
червень „	2·50	5·75	2·10	2·75
липень „	3·75	6·20	2·80	3·25
серпень „	4 25	8·—	2·80	4·25
вересень „	5·75	11·—	3·50	6·—
жовтень „	6 5	14.—	4·20	7.50
листопад „	8·50	17.—	5·50	10 —
грудень „	10·3	22·—	7 —	14·—
січень 1920	12·—	28·—	9·—	19·—
лютий „	13 —	35·—	11·—	23 —
березень „	13·—	35 —	12·—	25·—
квітень „	13·—	35·—	12 —	25 —
травень „	14.—		11·—	30·—
червень „	13·—		11·—	30 —
липень „	13·—		11·—	30 —
серпень „	13·—		11·—	40 —
вересень „	14·—		11 —	45
жовтень „	17·—		11·—	60 —
листопад „	19·—		11·—	80 —
грудень „	2 ·—		11·—	100 —
січень 1921	25		11	1.0
лютий „	30		11	1
березень „	35		11	14
квітень „	40		11	1
травень „	55		11	150
червень „	80		11	200
липень „	150		11	30
серпень „	200		11	40
вересень „			14	2
жовтень „			18	450
листопад „			25	450
грудень „			25	450
січень 1922			28	450
лютий „			31	500
березень „			4	550
квітень „			4	600
травень „			48	6 0
червень „			50	750
липень „			7	850
серпень „			12	1.0,0
вересень „			18	1.50
жовтень „			2	2.40
листопад „			750	18,0
грудень „			950	2.500
січень 1923			1.5	4,0
лютий „			3.000	7.00
березень „			3.500	8.200
квітень „			4.0	8.00
травень „			5.500	9.400
червень „			12.0	12.000
липень „			45.00	27.000
серпень „			650.0 0	75.00
вересень „			15 міл.	50.000
жовтень „			4 міл-яри	125.000
листопад „				300.0 0
грудень „				80 .00 0
січень 1924				1.600.000
лютий „				1,800.000
березень „				1,800.000
квітень „				1,800.000

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє (123 ч.) нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за три уступи вступної статті п. з. Катастрофа" та один уступ в рубриці „Преса".

— **Безличність, яка не має меж.** При вул. Пекарській ч. 8 є жидівська крамниця обуви Р. Райха. У десяти числах „Діла" друкувалася реклямова анонса тієї крамниці на підставі її виразного по українськи складеного, писемного замовлення. Колиж вчора пішов туди возний адміністрації нашого часопису з рахунком, стрінув його названий власник крамниці вуличною лайкою. Скажете: стара, як світ, історія,—адже відомо, що платити рахунки, це дуже неприємна маніпуляція, яка виводить з рівноваги й найсолідніших купців. Алеж нічого подібного: пан Райх не обурювався, що хотять від нього грошей, а тому, що... рахунок адміністрації українського щоденника „Діло" за українську анонсу писаний — по українськи! Чистокровному семітському крамничникові, який своїми анонсами хотів зєднати собі українську клієнтелю, ні—сідо—не—пало зібралося на польський патріотизм. „Ми жиєми в Польсце", почав кричати схвильований видом українського рахунку громадянин з Пекарської вулиці. Колиж наш возний пояснив йому, що перш усього треба заплатити рахунок, а потім торочити патріотичні жалі — безличний крамничник почав грозити — поліцією! Хай пан Райх успокоїться: рахунок він і так мусить заплатити, а у Полтві пропливе ще багато смердючої води, поки неподільно запанує над нею одна тільки польська мова.

— **І це їм шкодить.** Нам пишуть: В неділю, 1. червня ц. р. дівчата в с. Кошляки, в Збаращині, убрались в свої народні строї. Це не подобалось місцевим поліцаям, з яких один втягнув одну з дівчат силою до громадської канцелярії і там здер з неї вишивану сорочку і синьожовту ленту.

— **Кравівська масакра перед судом.** На вчорашній розправі оголошено рішення трибуналу, який відкинув усі внески оборони, після чого прочитано акт обвинувачення. По переслуханню першого обвинуваченого Петшика, відложено розправу до чергового дня.

— **Уніфікація календаря в Польщі.** Польський міністр освіти видав розпорядок про заведення нового стилю до православного календаря. Після міністерського указу день 9. червня буде нотований як 22. Рухомі свята будуть обходжені після старого стилю аж до видання нового указу.

— **Подробиці вибуху амуніції в Букарешті.** Останні відомости про вибух амуніції в Котрочен під Букарештом дають нам картину велитенських втрат, які Румунія понесла при катастрофі. Втрати є величезні і Румунія не легко зможе їх заступити новими засобами. В складі амуніції згоріло 40 міліонів крісових набоїв і 6.000 гранатів. Крім цього пропала велика скількість динаміту і екразиту. Крім амуніції згоріло 150 вагонів одностроїв, які неподавно привезено з Франції. На подвірю піротехніки стояло три поїзди з гранатами та 25 поїздів навантажених крісами з чехословацьких фабрик. Загальну суму понесених втрат обчисляють на 2 і пів міліярда леїв.

— **По атентаті на австрійського канцлєра.** Атентат на австрійського канцлєра о. Зайпля відбився широким відгомоном у світі І так між иншими папа переслав канцлєрові своє благословенство, при чому до австрійських путників, що найшлися в той час у Ватикані, виголосив довшу промову про заслуги Зайпля для католицької церкви і батьківщини. В німецькому парляменті виголосив відповідну промову президент Вальраф, почім рішено переслати австрійському посольству вислови спочуття. Проти цього голосували одні комуністи. Австрійські соціял-демократи, проти яких повернулося вістря закидів правиці, в моральній співучасти злочину, мали уже нагоду устами своїх представників Зайца і Бауера, відсахнутися від атентату, який на їх думку не може мати місця в демократичній республіці. Рівночасно на день 3. червня скликано телєграфічно послів австрійського парляменту, щоб зайняти становище супроти трагічної події. Заступник канцлєра д-р Франк заявив, що політика австрійського уряду підчас недуги канцлєра — ні в чому не зміниться.

— **Дивні причини авіятичних катастроф.** Авіятична підкомісія польського сойму вислухала оноді звідомлення ґен. Левека про стан авіяції в Польщі. Справоздавець сконстатував помітний поступ польської авіяції, знаменитий стан апаратів, при чому з обуренням говорив про пресу, якій не подобалося 18 летунських катастроф, з яких більшість покінчилося смертю пільотів а всі знищенням апаратів...

— **Пояснення.** У звязку з комунікатом Секції „Рідна Школа" УПТ. в ч. 114 (10.207) „Діла" з дня 25. V. 1924 р. пояснюємо, що Кружок УПТ. в Городенці належить до тих, які побирають одноразові а не постійні запомоги від Головної Управи УПТ. — *Секція „Р. Школа" УПТ.*

— **З прив. жіночої ґімназії СС. Василіянок у Львові.** Вступні іспити до І-ої кляси будуть дня 24. червня рано від год. 10-ої до 1-ої, а пополудни від год. 4-ої до 6-ої. — Вступні іспити до висших

СПРАВОЗДАННЯ

Комітету при „Громаді" Старшин 6-ої Січов. Стр. Див. по збору пожертв і упорядкуванню військового цвинтаря в Щепюрно

ПРИБУЛО		
1) Поступило після карнавочного збору, льотерії і вистави	1,321.022·50	
2) Поступило після льотерії 19. VIII. 1923 р.	2,993.500·—	
3) Поступило з вистави театру „Запорожців"	509.251·—	4,824.773·50
Офірувано:		
4 а) Від рільних осіб та інституцій	1,341.890·—	
5 б) Від Комітету по збору пожертв для інтернованих вояків	1,700.000·	3,041.890 —
6) Поступила рільниця після продажі 4 і пів фунт англ. штерлінгів (котрі були куплені за 985 тисяч мк.)		4.864.000·—
Баляне		12 730.663·50

УБУЛО		
1) Витрачено по упорядкуванню вистави в театрі „Запорожців"		578.470·—
2) Переведено до м. Львова на кн. Біж. Р-ку ч. 14.000 на памятник Українським воякам. — у Бересті		200.000.— 1.287.000·—
3) Виплачено за зроблені хрести на цвинтарь		7,800.000 —
4) Виплачено по Р-ку за памятник (Файбігеру). Каліш		1,972.950·—
5) Витрачено на будівлю фундаменту і установка памятника		592.000·—
6) Видано на грошеві витрати на льотерію і виплата музикантам		300.000·—
7) Витрачено на фотографію Памятника		243·50
8) Знищено попсутих грошей на		4.864.000·—
Баляне		12,730.663·50

7 грудня 1923 р.
Таб. Щепюрно

Филипович
полковник і голова Комітету.

Василів
сотник і скарбник.

ляс (почавши від II-ої) відбудуться в днях 22 і 23 червня, кождого дня рано від год. 9-ої до 1-ої і пополудни від 4-ої до 6-ої. — Вписи до всіх кляс 24 і 25 черня, рано 9—1 год., пополудни 4—6 год. — Вголошуватися до вступних іспитів найдальше до 21. червня включно письменно з долученням документів (свідоцтва хрещення, шкільного і щеплення віспи). — За Управу: *Д-р В. Щурат.* 2008 1—2

Чи Ви вже зложили Ювилейний Дар для Наукового Т-ва ім. Шевченка?

Чи відомо Громадянству, що видатки на скромну платню для бібліотечних урядників Наук. Т-ва ім. Шевченка, на ще скромнійші закупна книжок і на консервацію Музея переходять місячно квоту півтора 1997 міліярда мп.? 2-4

З судової салі.

Великий політичний процес у Львові.

Третій день розправи.

Переслухано дальших обвинуваченых, а то: **Миниту Польового, Семка Вулинського, Андруха Подолянського й Петра Паньчишина.**

Всі вони належать до т. зв. золочівської групи. замішаної у підпалах стирт у Млинівцях, Харабужні і Сновичу. Всі переслухані заперечують вини; їх, що правда, намовляли якісь невідомі люде до підпалів, але вони навіть слухати не хотіли. З комуністичними організаціями не мають нічого спільного.

Потім приступив предсідник до відчитання донесень поліційної експозитури в Золочеві. Коли предсідник спитав обв. Вовка, що він має сказати що до тих донесень, які так важко обтяжують його, запитаний зірвався і накинувсь із лайкою на поліцію, при чому попалось і прокуратурі. Тому, що Вовк ніяк не міг успокоїтись, його виведено зі салі, а трибунал присудив його по нараді за невідповідну поведінку підчас розправи на 2 дні тверцого ложа що тижня, з загрозою усунення зовсім з салі розправ і переведения розправи в заочности, як що обвинуваченый не буде тихо сидіти.

Слідує відчитання актів з золочівської розправи.

Перші клітини нашого промислу.

Фабрика мила „Мута".

Чи в нас може повстати рідний промисл? На таке питання можна відповідати не академічними дискусіями або ухвалами рільних комісій рільних товариств і організацій, тільки мовою — фактів. Треба би зібрати статистику усіх підприємств, що повстали, розвинулися і укріпилися на нашім рідним грунті. Треба би заглянути до річних білянсів, ствердити — що найважнійше! — скільки українських родин має удержання з цього природного джерела суспільної функції народів, і — яке воно є отсе удержання. Опісля годилось би дещо зробити для освітлення стану справи (а про що може бути балачка в окремих статтях) та на цій основі робити майбутні висновки.

Колиб ми схотіли дійсно і щиро взятися за такого перегляду нашої „національної економії", то наші висновки, себто наші вигляди, гороскопи, надії на блищу чи дальшу мету були би жахливо невідрадні. Просто нема в нас ніякої промислової продукції. Є два—три млини, один—два тартаки, є фабрика цукорків, пасти і... кінець.

Який жаль бере на згадку, що один з піонірів нашої корінної торговлі бл. п. Василь Нагірний через кількадесять років порушував систематично, безнастанно, вигревало справу організації нашої власної фабрики мила. Деж поділася його муравлина робота, деж розвіялася ідея, в котру він так непохитно вірив?

На Галичину й на Волинь запотребування мила на ціле населення випаде місячно принайменше 100 вагонів. Вартість цього товару є 200.000 долярів, т. зн. річно 2,400.000 доляріз ам. Колиб наша суспільність мала почування такої солідарности як н. пр. Чехи або Жиди, то висоту зиску ми самі установили би згори мабуть на 20 проц. т. зн. на 480.000 долярів ам.!

А що було би, колиб ми зуміли зорганізувати всі промислові ділянки, без яких ми прецінь не обходимося, а тільки оплачуємо чужим гарач у висоті кількох міліонів долярів річно на кожню поодиноку ділянку з окрема?

Чи не варто би нам конечно заінтересуватися поважно ідеями бл. п. Василя Нагірного?

Що до самого мила, то всі початки вже зроблені. Один з відомих нашій громаді хемиків почав вже перед трьома роками борикатися в цім напрямі сам один, по всій імовірности, в найнесприятливійших обставинах, які лише в нас можуть бути. Нашим центральним торговельним установам і декотрим провінціональним осередкам кооператив є вже потрохи відома фірма „Мута" у Львові, вул. Потоцкого ч. 58, що від часу до часу вирівнала то на кілька неділь, то знову на дватри м'сяці в році, оферуючи свій раз ліпший, раз гірший „фабричний" продукт з рільними, дорадовими успіхами.

Хто розуміється на підприємстві, а припадково стрічався на реальному грунті з фірмою, той мимохіть обзнайомився з трьохлітньою її історією, де приключувалися ій всілякі, раз комічні, раз драматичні моменти.

Всеж таки ініціятор діждався, що найшлися свої люде і — взяли діло в нові руки. Фабрика мила організується поважно, ділово, не по аматорськи. Усі давні прогріхи-промахи ліквідуються постепенно, є найкращі надії, що вона в недалекім часі розвинеться зовсім повидно. Все залежить від піддержки й прихильного пониття її продукту нашою громадою. На це є один одинокий спосіб: вимагати від кожного кооперативного склепу, щоби мав у запасі мило марки „Мута" і це мило купувати. А тоді ціла проблема буде вирішена, а ідея бл. п. Василя Нагірного зреалізується сама від себе.

О. Л.

Чи Ви післали вже писанку на „Рідну Школу"? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати чеками УПТ. або перекази до голезної каси „Українського Педагогічного Т-ва" у Львові, Ринок 10.

Життя в українських товариствах.

З „Союза Українок".

Дня 30. травня відбулися ширші сходини членів „Союза Українок". На денному порядку був реферат проф. М. Галущинського: „Роля жінки в культурно-освітному житті". Референт не підносив ні методів праці, ні не обговорював, як має жінка вести діяльність в поодиноких ділянках культ.-осв. праці. Він розглядав питання, як при нивішніх жіночих організаціях витворити провідниці культ. осв. руху. В дальшій частині реферату займався жінкою громадянкою, як відповідальним членом всякої громадської і суспільної установи аж до її ролі в родині. І коли інтелігентне жіноцтво перейметься своєю ролею і потрапить поширити свій вплив на сільські, міщанські, і робітничі родини, то відповідно до слів референта „свідома українська жінка не дозволить потоптати чести нації".

Кілька слів присвятив референт жіночим типам, які виростали на протязі історії людства, вказуючи одночасно на вбогість у нас під цим оглядом.

Вкінці вказав референт, де вже сьогодня може зазначити жінка свою діяльність і де її праця може видати кращі овочі, ніж праця мущин.

Після реферату відбулася коротка дискусія. У ній зачеплено найбільш пекучі питання організації культ. осв. праці.

Членів було около 30. Ми переконані, що того рода сходини причиняться до того, щоби живійшою стала організаційна й змістова праця у культ. освітній ділянці.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

Відозви й комунікати.

Зелені свята — дні українських інвалідів.

Як день 8. грудня є днем „Просвіти", а Різдво та Великдень днями „Рідної Школи", так Зелені Свята є днями Українських інвалідів!

Важке положення українських военних інвалідів, які у національній боротьбі за державну самостійність українських земель зложили найбільшу данину, бо данину життєвої радости, жертву крови, є загально знане. Клич: Поможіть українським інвалідам! часто лунає в українській пресі. Але не все цей клич трапляє до чутливих патріотичних сердець. Не кожний вислухує оправданих домагань тих, що свідомо йшли на рани і смерть за добро суспільности. У більшости випадків громадянство звертає малу увагу на забезпечення інвалідів. Важкий цей обовязок спав на Головну Раду згляднo Виділ Українського Краєвого Товариства Опіки над Інвалідами у Львові, а в першу чергу на українське громадянство міста Львова та львівський повіт.

Лиш завдяки жертвам української еміграції, передовсім американської, знаної зі свойого патріотичного почуття і жертвенности, еміграції, яка далеко від краю зумила відчути й належньо зрозумітн положення українських інвалідів, У. К. Т. О. Н. І. у Львові, могло з користю для загалу інвалідів виповняти принятий на себе обовязок. Звіт зі жертв української еміграції за перше чвертьріччя ц. р. оголошений був в квітні ц. р. в часописах „Свобода" (Джерсі Сіти), „Українські Щоденні Вісти" (Ню Йорк) і „Канадійський Українець" (Вінніпег). Із цього звіту слідує, що майже дві третини жертв, бо 1498 дол. ужито на удержання і адміністрацію Дому Українських Інвалідів, робітень протези та лікуванн і операції, а одну третину (866 дол.) на допомогу інвалідам на провінції. Загал інвалідів із браку фондів одержує від часу до часу одноразові підмоги у формі одіжи, білля, взуття, рідше у грошах. Як засвідчує звіт Управи Дому Українських Інвалідів, поданий на Загальних Зборах в дні 2|III-1924 р. уділювано в адміністраційнім році 1923-ім 16 постійних місячних інвалідських рент та 319 одноразових підмог.

Прохання в справі допомоги напливають десятками у тижні, а підмоги (грошеві), виплачувані зі скупих фондів, часто навіть не можуть задоволити слабих надій інвалідів. Виділ У. К. Т. О. Н. І. сподіється, що у дні сьогорічних Зелених Свят, коли розкинені по полях і царинах української землі могили покійних Борців за волю відвідуватиме старе і молоде покоління, черпаючи натхнення й одушевлення до боротьби за наше істнування що увесь народ тямитиме про долю тих, які з боротьби лишилися каліками та все таки хочуть жити.

Підписані за Головну Управу Українських Інвалідських Товариств звертаються з нагоди сьогорічних Зелених Свят, як днів українських інвалідів, до української суспільности із проханням, жертвувати на „Фонд українських інвалідів", на українську наскрівь гуманітарну ціль.

Нехай усякі забави, вечірки, представлення на цю ціль, стрінуться з повним заінтересуванням загалу, нехай кожний з нагоди відвідування могил покійних Борців, по можности причиниться хочби дрібною жертвою до поліпшення доль українського інваліда.

Збірні жертви слати на адресу: „Українське Краєве Товариство Опіки над інвалідами" у Львові, вул. Руська ч. 3, II. поверх або долученими чеками П. К. О.

У Львові, дня 1. червня 1924 р.

За Українське Краєве Товариство Опіки над інвалідами:

З. Лукавецький вр. *М. Білецька* вр.
Д. Конюх вр.

За Союз Українських Інвалідів:

М. Русин вр. *П. Постолюк* вр.

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

КІМНАТИ для 2 осіб з харчем в гірській околиці, де близько ліс, пошукується на липень і серпень. Зголошення з поданням ціни до „Діла" під „Маруся". 2006 1-3

ВІД 1-го липня потрібна добра кухарка, котра занялася б сільським господарством. Зголошення з услівями до гр.-кат. уряду парохіяльного в Суходолі н. Гніб овичі великі. 2007 1—2

АДВОКАТ Д-р Стефан Мудрецький в Товстім місті (Tłuste) коло Чорткова прийме конципієнта. Референції конечні. Неприняті без відповіди. 1993 3—5

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ

кооперативи з обмеженою порукою в ЧОРТКОВІ

відбудуться 20. червня 1924 р. о год. 3 по пол. в льокалі „Народного Дому".

Проситься всіх членів місцевих і з цього повіту о численну участь в Зборах.

2005 1-1 НАДЗІРНА РАДА.

ПОЗІР! Щоби заощадити часу і труду **П. Т. ПУБЛИЦІ** при виміні польських марок на **золоті** уладжує детайльний відділ

„МЕРКУЛЬ" Йосиф Венслер, С-ка командит

ЛЬВІВ, Синстуська 2. Телеф. ч. 724.

передсвяточну реклямову продажу ось таких товарів по гуртівних цінах:

Панчохи тонкі практичні	Мк.	1,500.000
„ fil de cose зі швом	„	2,500.000
„ півшовкові	„	3,500.000
„ газові	„	4,500.000
Рукавички ниткові	„	2,500.000
„ імітація дунські	„	3,000.000
„ наймоднійші	„	4,500.000
Скарпитки мужеські від	„	1,500.000
Жампери шовкові від	„	27,500.000
Діточі одяги від	„	40,000.000

як також всіляке жіноче білля в великім виборі. 1965 4—4

фірма ГАБЕР ШТАЙФ і СКА відкрила спеціяльний склад **СКЛАД ВЗУТТЯ**, Ринок 19, звідомляє, що для вигоди ПТ. Публики **нанчіх і ґалянтерій під фірмою ПРАҐЕР і СКА** при вулиці **Скарбківській 5.** Просимо о ласкаве покриття своїх потреб в нашім новім складі заховуючи ПТ., що будемо дальше обслугувати з нашою знаною вже кулянтністю і на дотеперішніх услівях віддавати товар. Догідні услівя сплати будемо дальше уділяти.

Позір на відділ ґалянтерії ПРАҐЕР і СКА, вул. Скарбківська 5.

1995 2-4 З високим поважанням **ГАБЕР ШТАЙФ і СКА, Ринок 19.**

За Редакцію відповідає Ол. Кульчицький

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 125 (10 218). Львів, неділя 8. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в праю 7,500.000 Мп. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Православна церква в ярмі.

Промова пос. С. Хруцького, виголошена в польськім соймі 3. червня ц. р. при мотивуванні наглого внесення Українського Клюбу в справі насильного загарбування православних церков.

Висока Палато! Ще перед роком уряд, т. зн. уряд п. премієра Вітоса виніс постанову „висвятити" на костьоли 8 зачинених православних церков. З них тільки одну негайно „пересвячено". Відносно инших 7 церков постанови уряду не виконано і аж недавно уряд приступив до виконання цеї ухвали. І при допомозі поліційної сили і гервору насильно „пересвячено" церкви в Спасі і Стужиці. „Пересвячення" церкви в Убродовичах відрочено. Одначе з вини влади першої інстанції дійшло там до непотрібного проливу людської крови. Отже лишилося 4 церкви, яких доля лежить нам на серці. Домагаємося, щоби ті церкви не тільки не були „пересвячені" на костьоли, але — навпаки — щоби були звернені православним. І тут мушу застерегтися, що в той спосіб повинна бути вирішена не тільки справа згаданих церков, але всіх 500 церков, дотепер загарбаних православним.

На якій підставі польські уряди задержують дотепер в своїх руках чужу власність, усе майно православної церкви? Якщо за таку „правну" основу уважати декрет з 16. грудня 1918, підписаний премієр-міністром пос. Морачевским і міністром внутрішніх справ п. Тугутом, провідниками тзв. польської лівиці, то той декрет, обіймаючи під тимчасовий державний заряд майно православної церкви, опущене населенням в наслідок евакуації, по своїй суті і провідній думці втратив свою силу в хвилі повороту того православного населення. Тим більше став той декрет безправним з хвилею ухвалення конституції, що забезпечує всім релігійним союзам власність їх майна і невтручування світської влади до справ їх внутрішньої самоуправи. Тоді той декрет, згідно з арт. 126 конституції мусів бути з нею узгіднений на протязі одного року. На такому становищі стояв і сам уряд, а коли того не зроблено, то згідно з арт. 38 конституції декрет з 16. грудня 1918 — як суперечний з конституцією, втратив правну силу. Але конституція не існує у відношенні до національних меншостей, бо не тільки не знесено декрету з 16. грудня, але — навпаки — його силу після того, як увійшла в життя конституція, декретом з 9. липня 1921 поширено на всі землі, що відійшли до Польщі на основі мирового трактату в Ризі. І це було першим приноровленням конституції на тзв. кресах і першим актом виконання арт. 7. риського трактату. І тут не було навіть того первісного фігового листка — претексту опіки над опущеними населенням церквами. І дякувати Богу від ухвалення конституції минуло вже 3 роки, а декрет з 16. грудня існує.

Таким чином православна церква, не будучи вивласненою зі свого майна ніяким законним актом, — я то з усею рішучістю зазначую — фактично не має власности. Її майном розпоряджується хтось инший. І це знов є характеристичне, що уряд не вважає потрібним не лиш дістати згоду хоч би православного митрополита на ті чи инші розпорядки в справі церкви, але навіть не повідомляє про них митрополита. І православна церква не має навіть способу стати в обороні своєї власности, бо дорога до суду... то прошу нехай візьме під увагу п. міністр Гломбінські, дорога до суду в наслідок істнування декрету з 16. грудня 1918 та декрету з 9. липня 1921 є для православних заперта. Тому коли п. міністр Гломбіньскі запитував зі соймової трибуни, чому православні не звертаються до суду, то це виглядало просто на наругу. Мало того! Ані уряд, ані сойм не думає знести декрету з 16. грудня 1918. Навпаки, адміністраційна комісія, на якої чолі стоїть п. Тугут, відкинула наше внесення в тій справі, а уряд і далі загарбує все нові і нові церкви. Одначе й тут уряд стає в суперечности зі соймом, бо сойм 8. лютого ц. р. виніс постанову про полагоду справи православних церков, на основі загального закону, а не в доразовий спосіб відносно до поодиноких церков.

І щож? Дня 8. квітня минув речинець, в якому уряд повинен був предложити соймові згаданий закон, але п. міністр Міклашевскі, замість приноровитися до волі сойму, витягнув з архива якийсь старий розпорядок чи навіть проект і почав його виконувати, підкреслюючи, що — мовляв — того вимагає авторитет уряду. Є це праця, яка часами вимагає введення вийняткового стану, як це було в Спасі. Характеристичним в справі „пересвячування" і загарбування церков є ще один момент. Довідуємося, що уряд переказує тих 8 церков католикам тимчасово, до часу законної полагоди справи всіх православних церков. Зазначую ту тимчасовість і питаюся: чи то можна на якийсь час випозичувати християнські святині і чи це має свідчити про пошанування релігії? Чи такий типовий спосіб поведінки з церквами причиниться до збільшення авторитету уряду? В р. 1918 при помочі насильства забирається православним їх святиню, 5—6 літ стоїть вона зачинена, виставлена на руїну, бо уряд сам не опікується церквою, а населенню заборонюється перевести ремонт церкви. Нагло п. міністр Гломбіньскі, Міклашевскі чи Грабскі паде на світлий помисл тимчасово передати ту церкву католикам. Населення своїми грудьми боронить церкви. При допомозі сили і насильства уряд відносить побіду, і в тій насильно загарбаній, або як наш народ каже „вкраденій церкві" відправляє богослуження ксьондз, апостол правди і любови, а опісля знову цілий рік нововисвячений костьол стоїть без ужитку, і лише в роковини перемоги над православним населенням торжественно відправляється в ньому ювилейне богослуження. А православне населення ломить собі голови, чому то церкву, яка була так довго зачинена, тимчасово передано католицькому населенню, а не православному. Чи вкінці така тимчасова полагода справи церков має означувати, що польський уряд сам уважає себе тимчасовим господарем українських земель? Взагалі під ніяким оглядом не можна зрозуміти тимчасового полагоджування справ поодиноких церков. Повинно наступити кардинальне і загальне вирішення справ всіх церков, а саме згідно з конституцією, міжнародніми трактатами та з основнима принціпами права мусить бути привернений той правний стан річей, в якому находилась православна церков перед світовою війною, т. зн. що негайно повинні бути знесені декрети з 16. грудня 1918 і 9. липня 1921. Дальше має вийти загальний закон, що вирішить справу спірних святинь між православною і римо-католицькою церквою, бо вповні признаю, що церкви, перероблені з римо-католицьких костьолів, забрані насильно царським урядом, мусять бути звернені католикам. Таке є становище в порушеній квестії православного населення і вищої церковної влади.

В тім дусі є зредаговане наше внесення.

Взивається уряд:

1) Приноровитися до ухвали сойму з 8. лютого 1924 в предмеді управильнення справи загарбаних православних церков;

2) здержатися від актів доразової полагоди справи церков у поодиноких випадках, поки не появиться загальний закон в тім предметі, бо вважаємо, що такий доразовий спосіб полагоди справ поодиноких церков спричинює відсунення ухвалення загального закону;

3) в своїй політиці супроти православної церкви перестерігати конституційних принціпів і міжнародніх зобовязань, т. зн. знести декрети з 16. грудня 1918 і 9. липня 1921, бо ніколи не можемо погодитися з тим поглядом, що майно православної церкви мало би становити власність держави.

Прошу високу палату ухвалити наглість (Голоси на українських лавах: Де уряд? Інквізитор православного населення. То найкраща відповідь Пенлєве і Еріо. Гамір. Ріжні оклики).

* * *

Проти наглости внесення промовляв пос. Гдик (Хадек), який твердив, що римо-католицький костьол тільки відбирає свою власність (?!) забрану царатом. Православне населення зовсім не турбувалося церквами, бо знало, що то не його власність (?!). Серед промови цього польського християнського демократа повстав великий гамір, в наслідок чого маршалок прикликав до порядку пос. П. Васильчука. У висліді, як звичайно відкинено наглість внесення 138 голосами проти 127. Внесення відіслано до комісії, де воно остаточно при допомозі ріжних штучок певно буде погребане.

Не туди шлях.

(На маргінесі статтей „Прапора" п. н. „На шляху до санації".)

III.

У своїх статтях п. М. Струтинський кілька разів закидує „Ділові" нельояльність, а в VII. уступі своєї статті з дня 30. V. 1924 пише буквально: „Партійний орган „Діло" проголосив себе „понадпартійним" ще на початку цього року, після кризи в президії в половині грудня м. р. Після Народнього Зїзду він покищо маркує тільки зачіпні точки до кампанії проти нового Народнього Комітету (з насолодою підхоплює польська преса!) і можна сподіватися, що він при першій ліпшій нагоді перейде до наступу". Так пише п. Струтинський. Як я вже зазначив, я не беру на себе обовязку боронити „Діла" перед 1. листопада 1923. До того часу „Діло" було дійсно оборонцем Президії тодішнього Народнього Комітету, воно боронило тактику Народнього Комітету й писало цілий ряд статтей в обороні тзв. автономічної резолюції. Як п. Мих. Струтинський міг як нач. редактор „Діла" погодити зміст отих статтей (і писати самому такі статті) зі своїм вже тоді виробленим переконанням про шкідливість тої резолюції і про шкідливість проводу партії для українського народу — це залишаю його совісти. Маю на увазі тільки ті важкі заміти, які п. Струтинський підносить проти „Діла" за час від 1. листопада 1923. Заявляю, що твердження п. Струтинського, що „партійний орган „Діло" проголосив себе „понадпартійним" ще на початку цього року, після кризи в президії в половині грудня м. р.", є з його боку свідомою неправдою. Як нач. редактор „Діла" до 1. листопада, як його співробітник до 14. травня, як член управи УНТП. п. Струтинський знає докладно, що сталося це не на початку цього року, а в другій половині жовтня м. р. Коли мені запропоновано нач. редакцію „Діла", то я поставив виразне застереження, що хоча „Діло" має стояти на широкій ідеольогічній платформі УНПТ., одначе воно не має бути підчинене проводові партії і залежне від нього і його тактичних ходів, що воно має берегти загальнонаціональні інтереси, а не бути органом, який сліпо виконував би прикази партійного проводу. Наслідком цього мене іменував нач. редактором не Нар. Комітет, а лише Видавнича Спілка „Діла". П. М. Струтинський знає про це добре, бо в новинці „Діла" з дня 1. листопада 1923 п. н. „Зміна в редакції" оголошено виразно: „Ред. М. Струтинський, який вів редакцію нашого органу через останніх 9 місяців, уступив зі становища нач. редактора. Видавнича Спілка „Діло" — як власти-

телька нашого органу — на останньому засіданню іменувала нач. редактором „Діла“ д-ра Дмитра Левицького, який з завтрішнім днем обіймає провід нашої редакції“. Знає п. Струтинський про це ще й із цього, що зараз на другий день я заявив це недвозначно всім членам редакції, отже і п. Струтинському. Пересуваючи час цього факту на більше двох місяців п. Струтинський перекручує свідомо хід подій на некористь „Діла“.

З кінцем жовтня і в перших днях листопада при кермі партії стояла давня президія з д-ром Охримовичем на чолі. Моє домагання вieманципувати „Діло“ зпід проводу партії, отже зробити його „понад партійним“, було звернене проти тодішньої більшости, проти якої п. М. Струтинський виступає так гостро аж тепер, а не проти президії, вибраної в половині грудня м. р., отже президії під проводом о. Стефановича. І „Діло“ дійсно від листопада м. р. зміняє свою фізіономою. Воно перестає за всяку ціну боронити т. зв. автономічну резолюцію, а зараз на другий день, 2. листопада м. р., (ч. 172) у вступній статті п. н. „На один шлях“ — з огляду на цензуру — обережно, а проте ясно зазначує постулят: „покиньмо формальности, а в імя спільної мети всього українського народу ставаймо під прапор спільної оборони і спільної боротьби за його насущні і не гільки не передавнені, але знову зідновлені права“; а дня 4. листопада ч. 174 „Діло“ в передовиці пише:

„Трудова партія як була, так і остане аж до успішного кінця вірною найвищій меті народа, всевідданою заповітам великих сподвижників української державної ідеї і своїй почесній традиції“. „Діло“, річ ясна, не може через ніч змінити цілком своєї фізіономії, воно зараз же другого дня не може чорнити того, що попередня редакція на протязі кількох останніх місяців вічно представляло білим, воно робить навіть богато тактичних (полємічних) помилок, тим більше, що сліпа і завзята кампанія проти „Діла“, викликана прогріхами попередніх місяців, нанесла подиноким співробітникам „Діла“ важкі особисті образи й знервувала цілу редакцію. Одначе мені здається, що все таки „Діло“ щораз вище піднімалося понад особисті і групові ворожнечі, маючи на увазі загально-національну справу.

Д-р Дмитро Левицький.

Дрібні вістки.

Грецький військовий міністр вніс до національного зібрання проект реорганізації армії. Проект передбачує поділ армії на 15 піших і одну кінну дивізій. Час військової служби мав би виносити 18 місяців. Далі проект передвиджує заснування чотирох нових офіцирських шкіл.

У Болгарії закінчилися муніціпальні вибори. Урядові партії зібрали 308 000 голосів, а опозиція, в тім і комуністи, лише — 103.000 голосів.

Поль Камбон, визначний французький дипльомат, що пробув у Льондоні 22 роки на становищі французького амбасадора, помер тамже. Король Юрій і Мекдонельд вислали заяви співчуття по причині смерти на руки рідні помершого.

Мекдонельд запросив був на день 31. травня ц. р. на свідання до Чекерсу премієра вільної ірляндської держави Косгрева і ульстерського премієра Креґа. Метою стрічі обох премієрів у присутности Мекдонельда була справа остаточного усталення границь між Ірляндією та Ульстером.

Міжнародня конференція праці на чне свої праці дня 16. червня ц. р. і буде тривати 3—4 тижні.

Лігу боротьби з большевиками зорганізував у Швайцарії відомий з процесу Конради-Полуніна, швайцарський адвокат Обер. Товариство має поширити свою діяльність на всі краї та стати Міжнародньою Лігою боротьби з большевизмом.

Анґлійсько большевицькі переговори в Льондоні через непоборимі трудноші на деякий час відрочено.

Зїзд славянських етнографів і учених географів розпочав у четвер свої праці в Празі. На зїзді присутних 400 делеґатів. Він потрівае три дні. Українське Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові заступають д-р Кирило Студинський і д-р Іван Раковський.

Чергова конференція Малої Антанти не відбудеться 10. липня, як заповідалося, але буде відложена на пізнійше.

За крадіж споминів Лєніна засуджено в Москві на кару смерти проф. Ізмайлова. Засуд по відомостям із Берлїна виконано. Ізмайлову приписується крадіж перших 11-ти розділів дневника Лєніна. В тих розділах мали міститися матеріяли, які страшно компромітують російську компартію.

Боротьба ґен. Авереску з Братіяну. Поширені в Европі вістки про революцію в Румунії не відповідають дійсности. На ділі була це лише публична маніфестація опозиції, на якій промовляв ґен. Авереску і в якій взяли участь селяне в кількости 10.000. Ся та маса опозиціоністів зажадала уступлення кабінету Братіяну і відбула зовсім спокійно похід через місто.

В Анґлії побоюються, що Румунія находиться в стадії грізної політичної кризи та непевного внутрішнього замішання. Коли би це замішання мало спричинити горожанську війну, то вона могла би мати лихі наслідки і поза границями Румунії. Політична криза у кожної балканської держави потягає за собою з правила вияз войовничих пристрастей її сусідів.

Данцїґський кабінет подався в цілости до димісії. Причиною димісії є відкинення соймом 30. травня буджету справедливости.

На литовсько-польському пограничу литовські шауліси збираються далі та підготовляють прощу до Кальварії під Вильном на Зелені свята. Литовський уряд стоїть на становищі, що це збираються на прощу польські Литовці, які замешкали на литовській території.

Чи Ви післали вже писанку на „Рідну Школу“? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати чеками УПТ. або перекази до головної каси „Українського Педаґоґічного Т-ва“ у Львові, Ринок 10.

Перла — не педаґоґ.

Одна характеристична подія в українській ґімназії у Львові.

Від осени 1923 р. учить у філії української академічної ґімназії у Львові нова педаґоґічна сила, приділена туди для науки предмету польської мови — пан професор Лівочиньскі. Цей власник чудового польського шляхетського прізвища, що правда, ще в дитинстві милозвучно звався „Ґольдгамер“, але тепер він щирий польський патріот і педаґоґ non plus ultra. На превеликий жаль і патріотизм і педаґоґічний хист він виявляє у дуже оригінальний спосіб.

І так недавно у VII б. клясі названої ґімназії один з учнів не приніс книжки „Марії“ Мальчевского, а що й старезні лавки найстаршої у Львові ґімназії неприємно скрипіли, то шановний педаґоґ мав достаточну причину розкричатися до своїх вихованків: „chamy jesteście!“ Той висококультурний оклик видно дуже сподобався авторові, бо він аж тричі повторив його з щораз більшим педаґоґічним завзяттям. У клясі залягла мертва тишина. За те з дзвінком зашуміло й закипіло. Рада в раду, два найкращі ученики пішли спитати поради у директора ґімназії і пожалітись на велику кривду й образу. Директор школи, п. Наливайко, відпустив їх з нічим. Виведені з рівноваги хлопці рішили самі, доходити правди. На найблизшій лекції польської мови один із найінтеліґентнійших і найкращих учнів кляси, Говикович, виступив і від імени усіх своїх товаришів зажадав від учителя відкликання киненої образи. Але у відповідь п. Лівочиньскі-Гольдгамер знову розкричався і, очевидно, свого „хамства“ не відкликав. Хлопці справедливо вирішили, що як „хами“ не мають морального права говорити про такі архитвори, як „Марія“ Мальчевского і на питання учителя — не відповідали. Учитель побіг зі скаргою до директора. Прийшов директор до кляси, успокоїв хлопців і вони як стій почали відповідати. Але тут зачинається щойно трагі-комедія. Під впливом українських вчителів ученик Говикович перепросив Лівочиньского (— за що, не знати, бо боронити своєї чести не є ніяким злочином). За те учитель Лівочиньскі, замість каятися своєї хамської поведінки, — побіг з доносом до шкільної кураторії, що в українській „паньствовей“ ґімназії „бунтуються“ і „бойкотують“ польську мову! Шкільна кураторія розпорядила дисциплінарне слідство. На шкільній, ad hoc скликаній конференції, ствердженo, що вчитель дістав повну сатисфакцію за те, що ученики не хотіли відповідати йому, бож самі вони перепросили його; мало того: кількох учеників даної кляси покарано карцером! Але новітньому педаґоґові було ще цього мало. Він, правда, сам признав, що в клясі VII б. ученики добре вчаться і що з цілої кляси він виказав на конференції ледви 2—3 учнів, але його „ображена“ гордість вимагала пімсти. Не помагали аргументи його старших товаришів з учительського складу ґімназії, що єдиним винуватцем усієї історії є він, молодик-педаґоґ, і його нетакт, який каже йому забувати те, що він єдиний Поляк у чужонаціональній школі, і що хоч би з товариських оглядів він повинен вести себе пристойно. Пан Гольдгамер кидався і грозив. Його погрози не були пусті. Бо ось шкільна кураторія зажадала протоколу згаданого засідання дисциплінарної конференції, вигнала з ґімназії двох учеників (Говиковича й Прокоповича), за те, що не хотіли бути хамами, а двом учителям: о. катех Костельникові і д-р М. Кордубі дала кураторія „догану“, що вони зважились станути на конференції в обороні зневажених учеників.

Не від речі згадати, що анальоґічний випадок трапився у тій самій ґімназії перед 12 роками. Тоді то, в 1902 році, Поляк-учитель Гавліковскі обкидав учеників IV. кляси поганими словами: ображені хлопці на знак протесту вийшли тоді з кляси. Якже повелася тодішня, також польська, шкільна краєва рада? Хоча порівнюючи поведінку учнів в обох випадках, тоді „бунт“ і „бойкот“ був де де виразнійший. А проте тоді ні одного із учнів не прогнано, за те нетактовний учитель у дисциплінарній дорозі негайно в середині курсу, був перенесений до одної з польських ґімназій. І таким справедливим тодішнім присудом цілком не підірвано авторитету вчительства ані не відштовхнено учнів від предмету польської мови. Однак часи змінилися: нині звертається увагу не на педаґоґічний досвід учителів і інспекторів тільки на їх партійну приналежність, а супроти учнів приноровлюється методи державно-національної політики!...

Цікаво, що того самого пана Ґольдгамера-Лвочиньского, який славиться своєю брусоватістю, з власної волі заанґажував директор прив. української дівочої ґімназії СС. Василіянок: хай учаться наші доньки доброго тону від сальонових педаґоґів!

На славу квітне новітня методика педаґоґії під могутньою і благословенною опікою куратора Собіньского!

* * *

Коли ми вже заторкнули містерії, які діються у філії академ. ґімназії у Львові, варто згадати ще про один актуальний факт. Саме тепер ведуться у цій ґімназії матуральні іспити. З рамени шкільної кураторії фіґурує при матуральній іспитовій комісії інсп. Сосніцкі. Цей пан вмішується у хід іспитів і завдає учням питання на польській мові. Може би куратор Собіньскі був ласкавий пояснити своїм підвладним, що згідно з його власним ославленим розпорядком введення польської мови до українських шкіл відноситься виключно до адміністраційної частини, до ведення катальоґів і и. діловодства по польськи, викладовою-ж мовою, себто мовою навчання (питань і відповідей) є українська моза. Інсп. Сосніцкі явно нарушує шкільні приписи. Можливо, що Собіньскі збірається „поширити“ згаданий свій розпорядок на повне перефарбування українського шкільництва, однак поки що хай його ревні підпори не перебігають вперед дороги.

Білорусь і Волинь.

(Konstanty Srokowski: Sprawa narodowościowa na kresach wschodnich, Kraków 1924.) 8)

(Продовження.)

Академічний центр кермує теж видавництвом білоруських шкільних підручників, частинно друкованих в Минську, а частинно в Берліні. Мабуть істнує порозуміння з анальоґічною секцією уряду В. Ластовського щодо одностайного видавничого пляну. За ініціятивою академічного центра повстав в р. 1922 „Інститут білоруської культури“ як завязок майбутньої академії наук. Інститут має такі секції: етноґрафічно-лінґвістичну, історично-культурну, літературну, економічну і соціяльну. Інститут має членів: дійсних, співробітників і кореспондентів. Вкінці під кермою академічного центра находиться білоруський театр.

Дня 30. жовтня 1921 відкрито в Минську державний білоруський університет, який дотепер має три факультети; суспільний, медичний і аґрономічний. Факультет суспільних наук має чотири відділи: I. Етнольоґічно-лінґвістично-літературний зі секціями: білоруською, польською і жидівською; II. Суспільно-педаґоґічний; III. правничий зі секціями судовою і адміністраційною і IV. Економічний зі секціями: промислу і праці, заосмотрення і дистрибуції. Програми поодиноких відділів цього факультету визначаються великою кількістю всяких курсів з тенденцією до спеціялізації. Всі курси факультету суспільних наук мають по 9 триместрів за вийнятком економічного, що має 12 триместрів. Медичний факультет має 5 курсів по 3 триместри, а аґрономічний 3 курси по три триместри — крім спеціяльних курсів (іхтіольоґії, гидрольоґії, гідробіольоґії та практичних занять на досвідних стаціях).

Спис професорів і доцентів виказує кількадесять прізвищ, а між ними й багато відомих з наукової діяльности перед війною. Ректором університету є професор історії з московського університету В. Пічета.

Окрему організацію має істнуючий при університеті робітничий факультет, тзв. роббфак, якого завданням приготовляти селянську й робітничу молодь обох полів до університетських студій. Учнів обох полів мав роббфак в р. 1922 — 285. Цілий університет з роббфаками нараховував 1705 студентів; з того 396 (29%) Білорусинів, 904 (61%) Жидів, 43 (3%) Росіян, 8 (0·6%) Поляків і 15 (1%) инших.

Виposаження університету розмірно досить багате. В його користування віддано кільканацять будинків в Минську і кілька економій і фарм в околиці. Всі лябораторії в руху. Бібліотека має 140 тисяч томів.

Під політичним оглядом в Рад. Білоруси йде систематична пропаганда, ведена комісаріятом закордонних справ і органами червоної армії. Під кермою радянско-білоруських емісаріїв творяться на білоруській теритоґії в Польщі „Союзи крестянской самозащити“. Є це військово-революційні організації. Одначе про фактичну діяльність цих союзів автор не може сказати нічого певного.

На цьому кінчає Сроковскі коротку публікацію своїх матеріялів відносно Білоруси. Як бачимо, то тут використав він багато фактичного матеріялу і навіть між рядками дав жахливу картину життя білоруського народа під польською владою, а одночасно зробив анальоґію між таким же життям під владою большевиків та відношенням Литви й Латвії до білоруського питання. Маємо враження, що автор намагався бути обєктивним, очевидно — на скільки можна бути обєктивним з польської точки погляду.

II. Українська справа на Волині.

Національно - віроісповідні відносини.

К. Сроковскі за терен української справи на просторах, що передше належали до б. російської імперії, уважає тільки Волинь і частину Поліся (повіти сарненський і камінь-каширський). Отже бере під увагу тільки українську національну територію по правому боці Буга, а зовсім поминає Забужанщину (Холмщину і Підляша). Мабуть тільки до Волині звужено доручення К. Сроковского б. премієром Сікорским, що автор дуже оглядно зазначує словами: „Терен української справи на просторах, обнятих отсим оператом“... і т. д. З цього ясно, що б. премієр Сікорскі дивиться згідно з польською правицею і лівицею на Холмщину і Підляща, як на чисто польську територію в тому розумінню, що заглада тамошнього українського населення є невідклична, є аксіомом найбільш „лівої“ польської політики. Що так воно є справді, знаємо не від нині. Зрештою оргія з православною церквою на Холмщині (не говорячи: вже про українське шкільництво, якого там нема і на лік) є проречистим висловом загальних польських тенденцій. Але слідкуймо за даними брошури К. Сроковского.

(Продовження буде.)

КУФРИ ВАЛІЗИ, ТОРБИ ДО ПОДОРОЖІ, ВЕЦЕСЕРИ, ЖІНОЧІ ТОРБИНКИ, ПОРТФЕЛІ, РУКАВИЧКИ, ҐУМОВІ ПЛАЩІ І Т. Д.
поручає фабрика КУФРІВ і ТОРБ
ЛЕОПОЛЬДА РОЗЕНЦВАЙҐА
2014 **ЛЬВІВ, вул Сапетуська 5.** 1-5

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє (124) число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за чотири уступи вступної статті разом зі заголовком.

— **Справа проф. М. Галущинського.** Довідуємося, що справа відомої заяви проф. М. Галущинського находиться у новій стадії. Куратор'я розвязала її чисто по соломонівськи, бо прислала до філії академічної ґімназії письмо, в якому каже, що не приймає до відома цієї заяви тому, що вона зложена не урядовою мовою. Одначе це не перешкодило тій самій куратор'ї у співці з дирекцією паньствової поліції (спілка добре підібрана) зробити донесення до прокураторії і там з донесенню подати описану заяву в перекладі польською мовою. На підставі донесення прокураторія зарядила вступні дохождення за злочин з § 65а)б) з. к. до ч. спр. Рч. 4921|24. Проф. М. Галущинський був переслуханий дня 28. гравня ц. р. і довідався, що йому закидують, що він у приязі більшої кількости людей старався наникати до погорди й ненависти до влади та її заряджень, а далі підбурювати до непослуху влади. — Одночасно довідуємося, що в цій справі переслухувано також членів редакції б. „Н. Прапору" у звязку з нотаткою п. н. „Гідний виступ".

— **Вірно-піддańчий ватажок.** Т. зв. „ґенерал" Булка-Балахович, що в свій час проводив протибольшевицьким ватагам, оголошує тепер в польській пресі заяву, в якій опрокидує чутки про сформування ним спеціяльних відділів для боротьби з протидержавними змаганнями білоруського населення в межах Польщі. Балахович вірить, що „польська республика доволі сильна для того, щоби справитися з протидержавницькими виступами". В парі з тим Балахович підчеркує вірність свою і своєї „армії" у відношенні до Польщі.

— **„До Коломиї!"** Польські часописи доносять, що при нагоді військових маневрів в околицях Коломиї, заповіджених на серпень, приїде туди президент польської держави Войцехозскі. При нагоді обіде він „кресові" міста Станиславів і Коломию. Польські часописи сподіються, що як Станиславів так і Коломия приймуть „достойного гостя" сердечно, без огляду на „народовосць" делеґацій, які так легко фабрикувати на провінції...

— **Кравівська масакра перед судом.** Підчас вчорашної розправи прийшло до непорозуміння поміж предсідником Маркевичем і оборонцем Богдані. Либерман зложив в імени лави оборонців заяву, що оборона витягне консеквенції з поведення президії. Переслухано кількох дальших обвинуваченых, з яких ні один не почувається до вини, при чому кількох стверджує, що зізнання добуто з них на поліції биттям.

— **Міжпланетна комунікація.** Часописи доносять, що якась богата французька рентієрка записала 100.000 франків на нагороду для того з фізиків, хто перший уможливить комунікацію землі з Венерою або Марсом. Можна сподіватися, що цих 100.000 франків скорше спісніє, аніж найдеться петент на цю нагороду. Газетні репортери насміхаючися над добродушною рентієркою, яка хотілаб за такі дешеві гроші уфундувати цей, будь що будь, утопійний подвиг науки і техніки.

— **Хмаролім в Турчанщині.** Нам доносять зі с. Гнилої в Турчанщині, що там дня 28. мая шалів хмаролім. Вода, що розлилась потоками з гір, позносила богато будинків, змила або замулила засіви, потопила худобу і дріб так, що багато селян осталося беззахистними нуждарями.

— **Рідке свято.** Дня 29 травня ц. р. святкувало в бельґійській місцевости Нівель аж 28 подруж свої золоті весілля. В місцевому театрі відбулися святочні збори на честь ювілятів. Представники влади виголосили відповідаючі святочному настроєві промови.

— **113-літний жених.** У Буенос Айрес відбулося вінчання 113-літнього негра з 23-літньою дівчиною. Витревалий жених похоронив на свому довгострадальному життю вже аж чотири жінки.

— **Большевицька делеґація в клопоті.** Англійський король Юрій запросив большевицьких делеґатів Раковського, секретаря Бітнера, морського атташе Береиса та консуля Беркіна на офіціяльне принятя у себе. Чужодержавні дипльомати по старим традиціям являлися у англійського короля все в двірських мундурах. Для комуністів мундур та ще до того двірський, річ зовсім неможлива. З прикрої ситуації спас їх сам король, бо згодився на те, щоби вони явилися у фраках, коли не можуть у мундурах. Большевики вибрали буржуазні фраки.

— **Народний театр „Бесіди" у Львові.** В неділю дня 8. ц. м. (а не як помилково подано було четвер 5-ого) виставить театр у другу надзвичайно цікаву комедію на 3 дії Герцега „Блакитний лис". — Початок вистави буде точно о годині 7·30, а кінець по 10-тій. На закінчення сезону виставить дирекція пєсу Т. Ріттнера п. з. „Дон Жуан" в перекладі п. Стадника, й історичну драму Старицької-Черняхівської „Петро Дорошенко". — На провінції дозатиме театр оперетку „Баядеру". — Адміністраційні непорядки, які вкралися були в театр завдяки невідрадним умовинам і грошевій кризі — усунені.

— **В Станиславові** дає театр 3 вистави, а саме в середу дня 11. ц. м. „Баядера" — в четвер дня 12. ц. м. „Добродійна Сузанна" — в пятницю дня 13. ц. м. „Цімста йилика". — Вистава в театрі ім. Монюшка.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Кандидати на премієра Франції.

Мільран почав наради з політиками, щоби поінформуватися кого покликати на становище премієра Ради мін. Як кандидатів вичислюють: Мілієса і Лякроа. Президент Мільран конферував з Шометом, Кльоцом, Фр. Буте, Франкліном Буйон і Томсоном. Цей останній, як виходив із Елізейської палати, заявив, що він сильно переконаний, що треба поперти блюк лівиці, але він рішений протиставитися кожній акції, яка наражувала би постанови конституції, тому не солідаризується з поза-парляментарною кампанією проти Мільрана. Буте думає, що Мільран усе таки вестиме акцію для утворення нового кабінету. Кльоц не подав ніяких інформацій.

Плян знавців принятий.

В райхстагу 6. ц. м. прийнято 247 гол. проти 183 внесення правительственних сторонництв, яке висловлює згоду на заяву правительства. Заява поручає плян знавців, як основу скорої полагоди репар. справи.

Зірвання анґлійсько-турецької конференції.

З Царгорода звідомляють: Анґлійсько-турецьку конференцію в справі Мосула зірвано. Турки не годяться на інтервенцію С. Народів.

Конференція М. Антанти.

„Прг. Пр." довідується з жерела добре поінформованого, що празька конференція М. Антанти відбудеться від 6—10 липня ц. р. при участи Нінчіча, Дуки і Бенеша. Наради торкатимуться міжнар. політики, головнож середущої Европи, фінансової санації Мадярщини й Австрії, взаємин М. Антанти до совітів і зах. великодержав, співпраці М. Антанти в ділянці екон. політики, біжучих справ С. Народів.

Заява Мільрана.

На конференції Мільран заявив Еріотови, що не уступить, бо він покликаний на 5 літ на становище президента. Сповнить обовязок супроти республики. Готов зробити все для пошанування конституції. Еріо відповів, що місії не приймає.

Амер. амбасадор кинув Токіо.

По звідомленням з Токіо, американський амбасадор Вуд, котрий з причини іміґраційного біля подався до димісії, виїхав з Токіо.

Справа пашпортів.

На засіданні польського сойму 6. ц. м. радила скарбова комісія над справою пашпортів. Пашпорт для цілей торг. або промислових коштуватиме 25 зол., для образування, лічення і в сусп. цілях на міжнар. і наукові зїзди, загр. спортові змагання 20 зол. Зовсім вільні від оплат є дипл. пашпорти, еміґраційні і робітників. Вільні від оплат є теж граничні перепустки важні на кілька днів. Контиґентування пашпортів з полекшою буде взагалі знесене. Закон входить у життя з днем 1. червня ц. р.

Марш. Ратай у Львові.

6. ц. м. виїхав із Варшави до Львова марш. польського сойму Ратай.

З судової салі.

Великий політичний процес у Львові.

Четвертий день розправи.

Половину розправи заняли зізнання фаховців-піротехніків. Вони описували підпальні матеріяли, найдені у арештованих, а то запальнички, петарди й „вугілля", яким мали палити стирти й псувати залізничий шлях.

Дальше зізнавав комісар поліції Оленкевіч, до якого приведено перший раз обв. Коцюбу. Про сам перебіг слідства він не подав ніяких детайлів (Коцюба твердив, що при слідстві били його). Від свідка домагаються близших пояснень щодо побиття прокуратор, оборона й сам обв. Коцюба, свідок усім важнійшим питанням заперечує.

Слідуючим свідком є робітник Сютрик, який мав зізнавати про збори, що відбулись в обв. Імбера і на яких обвин. Теслюк мав виголосити революційну промову. Свідок твердить, що на тих зборах не говорено нічого протидержавного, лише про чисто організаційні партійні справи.

Дальше зізнає свідок Герцанівна

Руханковий день дітвори шкіл УПТ. у Львові.

(Понеділок, 9. червня.)

Найкращий перегляд сил нашого дорастаючого покоління матимемо на великому діточому святі, що відбудеться у Львові в понеділок, дня 9. червня, на площі „Сокола-Батька".

В сучасну пору, коли дітвора наших приватних шкіл та її родичі виявили таке велике зрозуміння ваги рідного шкільництва, ціла наша суспільність своєю масовою участю на тому діточому святі додасть сили й духа у дальших змаганнях.

Не тільки цей момент повинен притягнути маси українські на це свято. Його заараніовано з такою широкою добірною програмою, що всякий зі захопленням повинен радо поспішити на це велике діточе свято.

Початок фестину назначений на год. 3 попол. О год. 4. пічнуться рухові вправи поодиноких шкіл як хлопячих так і дівочих, а також вповряд і вправи всіх шкіл УПТ. нараз. Все це при співах та звуках музики.

Крім того забавова часть закроєна на ширшу скалю. Між иншим входять в програму: солодке щастя, колесо щастя, почта, конкурс краси і товариські забави. Буфет заспокоїть і найвибагливішого. За те всі ціни розмірно дуже низькі: сидячі місця 3 міліони, стоячі 2 міліони, шкільна молодь понад 10 літ 1 міліон, а діти до 10 літ лише пів міліона марок. Весь дохід призначений на „Рідну Школу", тому добровільним наддаткам і жертвам не кладеться ніякої тами!

Маємо надію, що в понеділок дня 9. червня ц. р. зароїться площа „Сокола-Батька", за Стрийським парком, тисячами не тільки дітвори всіх приватних шкіл УПТ. міста Львова, але й других шкіл — їхніми родичами, братами й сестрами, їхніми знакомими, приятелями молоді і взагалі усім українським громадянством Львова й околиці. І буде нас велика — велика сила! Ділами, масовою участю докажім, що справа „Рідної Школи" є найважнійшою вимогою теперішнього часу, що справа грядущого покоління — для нас найважнішої ваги. 2021 1—1

Всі враз! Все вперед!

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

Зі спорту.

„Україна" — „Беркут" 8 : 3 (4 : 2)

в Перемишлі дня 1. червня ц. р.

Несподівана, блискуча перемога „України"!, Україна" виступила в звичайному складі: на воротах Барусевич; залога: Дахнівський, Верхола; поміч Чорній II, Ромко і Опрнск; напад: Терлецький, Чорній I, Мурський, Лисик і Конашевич. — В Беркуті воротар: Дрозд; залога: Повх, Кузьмів; поміч: Лявецький, Франкфурт, Гук; напад: Фльорко, Мандзій, Грицик, Алексевич і Медвідь. „Беркут" скріплений сподіється побіди: такої самої думки є численно зібрана публика. Тимчасом уже сам початок гри розбив надії Перемишля. „Україна" не випускає через кільканацять мінут ініціятиви з рук, переводить серед влучної комбінації один наступ за другим; вислідом є два наріжняки, однак вони не використані. Щойно в 15. мінут стріляє Лисий, правий злучник „України" з поданя Чорнія I-го, першого goal-я. В десять хвилин добиває чільник Мурський другого. Гра стає дещо гострійшою; „Беркут" зачинає наступати і 5·30 з карного добуває першого goal-я. 5·35 бє Мурський карного до „Беркута", воротар відбиває, ловить Лисик і стріляє третього goal-я: 5·38 з подання Конашевича стріляє Лисик четвертого goal-я для „України". 5·45 Перемишль стріляє другого goal-я. На тім кінчиться перша половина.

По павзі 5·52 Беркут стріляє третього goala Україні привитаного бурею оплесків зі сторони публики. В цій хвилі є 4 : 3 для України. Здається, що Беркут вирівнає гру, а може і набє „Україну". Видко, що оплески Перемишля подразнили амбіцію „України", бо вона перейшла з тою хвилиною до ґенерального наступу. 6·00 III ріг, 6·02 — IV ріг для України, обоє не використані. 6·20 Лисик пригарним стрілом добуває пятого goal-а, 6·24 Терлецький стріляє з карного шостого, 6·32 стріляє Лисик сьомого, а 6·32 восьмого goal-а для „України". 6·35 гра кінчиться трикратним вигуком: „слава" з обох сторін.

Героями дня були Лисик з „України" і воротар „Беркута" Дрозд. Добрими були в „Беркуті" лівий заложник Кузьмів, лівий крайник Фльорко, правий крайник Медвідь і чільник Мандзій. Найкращим грачем у „Беркуті" був воротар. З таким воротарем можна „Беркут" привітати. Його головно заслугою було тільки 8 goal-ів, а ті, що він їх пропустив, були не до оборони. В „Україні" найкращим був Лисик, який своєю бадьорою грою та влучністю стрілів порівнав цілу дружину за собою. Вичислювати кращих грачів „України" не буду, бо всі грали, як слід грачам дружини, яка є найповажнійшим кандидатом до мистецтва. Сміло можу сказати, що ніколи і до війни і по війні не бачив я — України в такій гарній формі, як на цих змаганнях в Перемишлі. Побажати тільки треба, щоб вона все так грала. Судіював п. Стоцький, який зумів вдержати гру в правильних рямцях. Відношення рогів 4:0 для „України". *Учасник.*

* * *

Дня 5. ц. м. виїхала „Україна" до Станиславова до Буй-Тура на товариські змагання.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

З прив. жіночої ґімназії СС. Василіянок у Львові. Вступні іспити до I-ої кляси будуть дня 24. червня рано від год. 10-ої до 1-ої, а пополудни від год. 4-ої до 6-ої. — Вступні іспити до висших кляс (почавши від II-ої) відбудуться в днях 22 і 23 червня, кождого дня рано від год. 9-ої до 1-ої і пополудни від 4-ої до 6-ої. — Виписи до всіх кляс 24 і 25 червня, рано 9—1 год., пополудни 4—6 год. — Вголошуватися до вступних іспитів найдальше до 21. червня включно письменно з долученням документів (свідоцтва хрещення, шкільного і щеплення віспи). — Зв. Управу: *Д-р В. Щурат.* 2008 1—2

Збірки в „Тижня Української Дитини" Львівської Філії Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над молодю проситься прислати на вкладкову книжочку Тов-а „Дністер" ч. 11.660. 2010 а) 1—1

Оповістка. В церкві Успення Пр. Діви Марії відправляється в місяці червні ц. р. **кождого дня** рано о год. 6-ій Служба Божа з виставленням Найс. Тайн: вечером що дня о год. 6 і пів Молебень в честь Хр. Серця і благальна пісня. В кождий пятницю, неділю і свято буде голоситься наука. — *Управа парохії*

В „Порадні Матерей" Львівської філії Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над молодю щепиться проти віспи дітей незасібних батьків. Зголошуватися в домівці „Порадні" у Львові, вул. Петра Скарги ч. 4. що понеділка і четверга о 9. год. рано. 2010 1-1

Зложили жертви на інвалідів в канцелярії при вул. Руській ч. 3, II пов., в місяці маю 1923 р. в зотих: Гр. Алискевич Мости великі 17·20, гром. Лисиничі к. Львова 27·77, уряд парох. Старавя 3·33, о. Ол. Гоцький Двірці 2·77, Козловський Орест 1·66, „Єдність" Струсів 14·50. „Самодоміч" Ожидів 3, гром. Росохач п. Ягольниця 11·11, о. Дек. Отрисько Скварява к. Золочева 2·75, о. Збудовський збірка 14·04, о. М. Коритко Холоїв 6, чит. Лубянка нижн. 2·77, Мих. Галань Белз 3, о Балицький Кость Чолодятин 5, Е. Ляшецький Самбір 5, Народний Дім Копичинці 5, Лев Ляйнберг інж. Тернопіль 1·66, Споживча спілка Тернопіль 9·44, о. М. Лев Яжів стар. 5·55, церква в Рясні руській о, прал. Пясецький 8·58, о. Лушпинський Товстеньке 6·36, Казимира Боронь 2, Паньчишин Мих. Звиняч 39, Гром. Синевідсько вижне 38.68, Громада з Нуща, 6.66 Народ. Базар, Жовква 13.88, П. Гусаківський Жовква 8.33, Громада Глисько 13.76, Теодозія Котис Вислок гор. 10, Брацтво церк. в Бернадівні 4.21, Гудейчук Іван Новий Торг 5, Збірка між громадянами Ярослава 180, Андрій Шиян, Львів, 6.77, Кривтус Василь, Рогатин 5.85, Н. Н. Лаврикїв 0.27, Магдалина Генґала 2, Лаврикїв 2.22, Анна Дембіцька, Заліщики 5.55, Чит. „Просвіта" Клекотів 5.50, о. Вол. Гойдиш, Девятир 6.—, о. Ол. Гоцький. Двірці 1.35, Чит. „Просвіти", Мишів 5, о. Вас. Фартух, Бобятин 2.50, Міщанське Брацтво зі Священого, Львів 38.88, Кооп. „Згода", Бабухів 7, Орест Козловський, Рогатин 2. — Всім Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Канцелярія Українського Краєвого Товариства Опіки над Інвалідами. — Львів, дня 6. червня 1924 р. 2022

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЄТЬСЯ служачого до фабрики куфрів і торб Леопольда Розенцвайґа Львів, вул. Сикстуська 5. Мешкання з елекричним освітленням і платня після умови. 2021 1—2

МОЛОДЕЦЬ на вищих студіях, оженився би зараз з молоденькою вдовою бездітною або панною з поважнійшим майном. Світлина безуслівно пожадана. Ласкаво писати до Адміністрації „Хвіля", масаж Гавсмана, Львів, під „Доктор". 2015 1—2

СТУДЕНТ прав прийме лекцію від 1-го липня з низшої гімназії. Ковальський, Львів. вулиця Мартина ч. 24 а) для І. М. 2016 1—2

D. W. OSKAR DEWOSSER інжінер 214-S-East-awe Baltimore. Md. Amerika, просить рідню щоб подала адреси. 2013 1-3

МІНЯЄМО ДІТИ на час ферій! Зміна підсоння і окруження впливає корисно на фіз. розвій дитини, вироблює самостійність! Заміняю 10-літну здорову донечку в інтелігентнім домі в горах. У нас лісиста околиця, старанна опіка, здоровий харч і помешкання, евент. поміч в науці. С. Біляк, Поморяни к. Золочева. 2012 1-1

КІМНАТИ для 2 осіб з харчем в гірській околиці, де близько ліс, пошукується на липень і серпень. Зголошення з поданням ціни до „Діла" під „Маруся". 2006 2-3

ВІД 1-го липня потрібна добра кухарка, котра занялася би сільським господарством. Зголошення з услівями до гр.-кат. уряду парохіяльного в Суходолі п. Глібовичі великі. 2007 2—2

ІНТЕЛІГЕНТНИЙ гірник в Канаді, на сталому місці, місячного доходу 120 дол. і більше, кавалір, літ 34, пристійний, спокійної вдачі, брунет, оженився з патріоткою панночкою або бездітною вдовою, веселої вдачі, високою, гарної будови, по можности музикальною, котра розумілася би на веденню дому, в віці від 20—27. Придане в якій-небудь реальности вимагається. Сироти по священиках і по гимбших в Талергофі та за волю України а також політично переслідовані, красавиці, мають першенство і без приданого. Фотографія цілої величини конечна — буде звернена. Подорож буде оплачена. Зголошення з фотографією і коротким описом життя звертати до Адміністрації „Діла" в добре заклеєних листах під Dominion Nr. 1. 2011 1-2

ОГОЛОШЕННЯ.

Подяка.

Секція помочі для доростаючої молоді при філії краєвого Т-ва охорони дітей і опіки над молодю складає отсим щиру подяку Вп. пп. М. Свірській за великий труд коло вистави штучки „Кіт в чобітках", С. Марітчаковій за виведення балєту, а П. Нівінській і Д. Гординській за ласкавий акомпаніямент.

Софія Раковська, голова. 2018 1-1 *А. Кучерова,* за секретаря.

АДВОКАТ Д-р Стефан Мудрецький в Товстім місті (Tłuste) коло Чорткова прийме конципієнта. Референції конечні. Неприняті без відповіди. 1993 3—5

Ширіть наш часопис!

XXI. Звичайні Загальні Збори

стовариш. господар. - пром - торговельного

„НАРОДНИЙ ДІМ" в Стрию,

кооперативи з обмеженою відповідальністю, відбудеться в четвер, дня 19. червня 1924. о год. 9. рано в салі „Народ. Дому". На случай браку комплєту, відбудуться другі Збори того самого дня, о год. 10. рано, без огляду на число членів. Порядок нарад: 1. Відкриття Зборів, 2. Відчитання протоколу з попередніх Зборів, 3. Звіт Управи і Надзірної Ради з діяльности за рік 1923, 4. Звіт Контр. Комісії, 5. Затвердження річного звіту і білянсу та уділення Управі і Надзір. Раді абсолюторії, 6. Розділ зисків. 7. Підвижка уділу. 8. Затвердження вибору Управи, трех членів Управи і трех заступників. 9. Вибір девятьох членів Надзір. Ради і двох заступників. 10. Внески і запити.

Стрий, дня 21. мая 1924.

За Надзірну Раду:

Іван Ерденберґер, голова.

1019 1-1 *Михайло Кравців,* секретар.

МУЗИЧНІ НОВОСТИ.

В. Безноровайний: 1) Краєно див — міш. хор., 2) Народнім лицарям — міш. хор, 3) Народнім лицарям — муж. хор, 4) Вечірні мрії — вальс на фортепян, 5) Заграй мені пигане старий — вальс на фортепян, 6) Снишся мені (слова Лепкого) — сольоспів з фортепяном. Набувати можна в українських книгарнях, у **Сайфарта** і в **„Торбані"** у Львові. 1988 3—3

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ!

Першорядне взуття, солідне й елеґантне

НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

ҐАБЕР ШТАИФ і С-ка

ЛЬВІВ, РИНОК 19.

Всіх П. Т. Гостей, що вже купували в нас просимо ласкаво о поручення нас своїм знайомим. 1925 6—10

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від нині і в слідуючі дні чудовий цирковий фільм на 7 дій п. з.

„ВОГНИСТА АКРОБАТКА"

В головній ролі вродлива Lee Parry.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ „ДНІСТЕР".

Рахунок зисків і страт за 1923 рік.

РОЗХІД	Мп.	ф.	Мп.	ф.	ПРИХІД	Мп.	ф.	Мп.	ф.
I. Виплата шкід	797.036.500	—			I. Перенос фондів з 1922. р.			133,922.931	42
від того: участь реасекураційних Тов.	450,256.496	28	346,780.003	72	II. Резерва на невиплачені шкоди, перенесена з 1922. р.			117.380	
II. Видатки на заряд:					III. Зачислені премії з відчисленням сторн.	24594,843.126	65		
1. Провізія Аґентам	187,265.228	—			від того: премія реасек. Товариств	9.587,567.864	95	15007,275.261	70
2. Біжучі адміністраційні видатки	6.047,373.661	83			IV. Дохід з льокації капіталів			171,972.634	44
3. Податки і скарбові належитости	427,875.282	67	6,662.514.172	50	V. Инші приходи:				
III. Відписи і инші видатки:					1. Належитости від поліс	7.365,949.028	84		
1. Відписи	6,344.655	82			2. Зиск на курсі цінних паперів	13,624.660	—		
2. Страти на курсі инших паперів	—	90			3. За таблички	25,360.756	81		
3. Инші видатки	915,252.478	16	921,597.134	88	4. Ріжні	2.523,427.028	98	9.928,361.474	63
IV. Резерва на невиплачені шкоди:									
1. На шкоди з біжучого року	192,780.000	—							
2. від того: участь реасек. Товариств	118,686.800	—	74,093.200						
V. Стан фондів з кінцем 1923 р.			16197,923.119	—					
VI. Надвижка з річного обороту			1,038.743.052	09					
			25241,649.682	19				25241,649.682	19

Рахунок білянсу з днем 31. грудня 1923

СТАН ЧИННИЙ	Мп.	ф.	Мп.	ф.	СТАН ДОВЖНИЙ	Мп.	ф.	Мп.	ф.
1. Стан каси з днем 31. грудня 1923 р.			4,437,251.173	64	1. Резерви зисків і капіталів:				
2. Розпорядимі вкладки в кредитових інституціях і щадницях			3.710,297.774	17	а) Фонд резервовий			2.547,724.335	—
3. Власні реальности					б) Спеціяльний фонд на звороти			21,525.671	—
у Львові при вул. Руській ч. 20 і Підвалє ч. 7			240.000	—	в) Спеціяльна резерва			501,500 000	—
„ „ Городецькій ч. 95 і 97			3,800.000	—	2. Резерва премії з відчисленням участи реасек. Товариств			12.005,820210	—
„ „ Св. Софії ч. 25			6.000	—	3. Резерва на невиплачені шкоди			74,093.200	—
„ „ Войтіха ч. 3.			4.000	—	4. Пенсійні фонди:				
„ „ „ ч. 5.			2.000	—	5. Инші фонди:				
„ „ „ ч. 7.			60.000	—	а) фонд на ріжницю курсу цінних паперів			1.720,706.659	—
в Бруховичах			500	—	б) Фонд на організацію огневих сторожей			13,852.903	
4. Цінні папери по курсі з дня 31. грудня 1923 р.:			529,424.716	—	в) Фонд безпроц. поз. на огнетрев. криття дахів			201,500.000	—
5. Льокація пенсійного резервового фонду:			4,908.352	—	ґ) Фонд заосмотрення аґентів			251,500.000	—
6. Льокація фонду дорожн. дод. для емерит. чинитьб:			1.215,798.307	—	г) Фонд стипендійний ім. д-ра Кулачковського			502,500.000	—
7. Залеглости в аґенціях (чинні сальда)			15.195,980201	78	д) Фонд стипенд. для дітей урядників			51 000.000	—
8. Ріжні довжники			30.210.925	55	е) Фонд стипендійний для дітей аґентів			50,500.000	—
9. Кавційні ефекти аґентів і инші			4,908,102	—	6. Довжні сальда рах. з реасек. Товариств.			50,500.000	—
10. Позички і зачети на платні			373,505.808	46	7. Ріжні вірителі:			6,316,766.635	86
			25.506,397860	60	8. Кавції аґентів і инші			153,258.092	65
					9. Надвижка з річного обороту			4 908.102	—
								1.038,742.052	09
								25.506,397860	60

Зужиття надвижки після ухвали Загальних Зборів з 29. мая 1924. р.

Біляисова надвижка за 1923. р. виносить суму Мп. 1,,038,742.052·09

З того призначено:

1. 50% до фонду резервового по мисли § 8. д. статута . . . . . Мп. 519,371.026·—
2. 8% „ „ пенсійного і каси заосмотрення по мисли § 55. уст. 2. статута . . . „ 83,099 364·—
3. на добродійні і загально пожиточні ціли по мисли § 32. л. стат. до розпор. Н. Ради . „ 20.000·—
4. на спеціяльний фонд на звороти по мисли § 55. уст. 4. решту . . . . . „ 436,251.662·09

разом як висше . . Мп. 1,,038.742.052·09

Львів, 31. грудня 1923.

Бухгальтер: І. Мороз.

ДИРЕКЦІЯ:

Інж. Григорій Пежанський, Др. Стефан Федак, д-р Филип Евин.

РЕВІЗІЙНА КОМІСІЯ:

Микола Заячківський, Микола Мельник, Олекса Гошовський.

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 126 (10 219). Львів, вівторок 10. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Ділo" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

„Вперед до соціялізму".

На марґінесі XIII. зїзду комуністичної партії большевиків С. Р. С. Р.

Ціла Европа зі запертим віддихом ждала в свому часі на вислід англійських, німецьких і французських виборів. Чому? Бо були це події, від висліду яких залежала така чи инша будуччина Европи і не лише Европи, це події від яких залежало умиротворення світа.

До ряду таких самих подій треба тепер дорахувати ще XIII. зїзд російської комуністичної партії, що недавно відбувся. Вислід того зїзду і постанови на ньому приняті — це також той язичок при вазі, який зможе рішати і який напевно буде впливати на таке або инше уложення світових взаємин.

XIII. Зїзд Компартії в Москві цілковито зірвав із дотеперішньою новою політикою компромісів, яку заініціював ще в 1921 р. Ленін. Він повернув цілковито до традицій воєнного комунізму. Абсолютна диктатура компартії у всіх напрямках державного й політичного життя на просторі всіх радянських республик — ось досягнення цього останнього зїзду.

Та дуже помилявся би той, хто думав би, що таке платонічне рішення приняв зїзд і його доперва тепер треба буде проводити в життя. Отже так не є. Від грудня м. р., коли почалася відома внутрішньопартійна дискусія по день самого зїзду зроблено для відновлення тої абсолютної диктатури компартії все. Традиції воєнного комунізму не лише були теоретично відновлені, але вони в день зїзду вже були цілковито зреалізовані. Зїздові прийшлося лишень одобрити все, приняти до відома та завізвати партійний провід до безоглядного продовження започаткованої політики. „Неп" з його всіми адґерентами і капіталістами цілковито зліквідовано. Новоспечені непівські капіталісти і доробкевичі опинилися за решіткою, на лаві підсудних або на Сибірі. У самій Москві, остало після „чистки" від т. зв. дрібно-буржуазного елєменту аж 900 помешкань, які заразже й перейшли в руки робітників.

Відновлене тому півтора року право власности на доми зліквідовано. Появився декрет, силою якого всі каменици, що вартують 6000 золь. рублів і більше на ново знаціоналізовано. Вони перейшли в розпорядження домових комітетів, в яких знов не позасідали всі піднаємці (льокатори) як було передтим, але самі комуністи.

На всіх державних адміністраційних і инших становищах позасідали знов самі комуністи на місце деяких т. зв. безпартійних, бо донедавна деякі відповідальні становища мали право займати і безпартійні.

Саму партію дуже ґрунтовно уздоровлено та прочищено. Викинуто з неї 30 прц. небажаного дрібно-буржуазного елєменту, належного переважно до т. зв. категорії інтеліґенції. Наймаркантнійші і найбільш своєрідні форми чищення компартії від дрібнобуржуазних елєментів приняло воно між партійним студентством вищих шкіл. Як відомо прочищено сам склад студентства вищих шкіл дуже ґрунтовно. Усунено з нього понад 40.000 студентів, дітей давньої буржуазії та інтеліґенції. Але крім цього пройшла чистка і між партійним студентством. Це останнє викинуто з партії за дрібно-буржуазні навички. Які ці навички — зараз довідаємося. Народній комісар здоровля СРСР. Сємащко публично жалує на сторінках „Правди", що деяких партійних студентів-медиків проганяли з партії за те, що вони „надто віддавалися науці і таким чином віддалялися від партії". А проте — пише Сємашко — їх на те й післали до високих шкіл, щоби вони могли набути знання та на те, щоби розвивати науку в нових наших напрямках. Бож для партійника не лише не повинно бути соромно, але противно, в деяких випадках повинно бути похвально сидіти над мікроскопом, займатися хемічними аналізами, вміти оперувати і працювати на бібліотеках". У відповідь Сємашкові заразже виступив публично комісар фінансів Ярославський, що назвав виступ Сємешка „цілковито несподіваним". Бож хто як хто, але народній комісар здоровля — каже Ярославський — повинен зрозуміти, що людина, яка захоплюється мікроскопом, нездібна орієнтуватися у складнійших звоpотах нашої дійсности.

Наведений приклад ярко свідчить про те, що партійна „чистка" була направлена переважно проти представників інтеліґенції, що попали в партію, як також проти всякого рода за великих спеців, бо всі вони, на думку керуючих партійних чинників були дрібно-буржуазно настроєні а до того були вони (того керуючі чинники голосно не кажуть) переважно приклонниками внутрішньопартійної опозиції. З нагоди прочищування партії прочищено її також ґрунтовно і від провідників та всяких більше впливових прихильників опозиції.

Під впливом недавної дискусії та критики опозиції про брак контакту з робітничими масами навязано й цей контакт при помочі т. зв. ленінського набору. Цей набір дав партії свіжих 250.000 членів самих робітників і селян. Партія отже дістала контакт і скріпила та відсвіжила себе новими силами. Нові партійники взяли навіть участь у XIII. партійному зїзді. Зважаючи на збільшення рядів партії, зїзд і вибрав до екзекутиви замісць давніх 40 членів і 16 заступників аж 52 нових членів і 32 заступників.

Одним словом кермуючі чинники партії зуміли всі закиди опозиції зручно собі засвоїти та провести їх в життя в формі власних позитивних реформ. Навіть така дрібниця, якою партія не повинна би займатися, а на яку звернула увагу опозиція, як за високі платні для т. зв. „спеців" на ріжних державних становищах, найшла свою практичну реалізацію, бо ось ті високі платні зменшено. Все це зробила партія, чи краще її керманичі, чим доказали, що державою править не Нарком, не державна влада а іменно компартія.

Все це доконано партією перед XIII. зїздом. Незачепленим осталося лише село. Всі провідники партії безнастанно твердять, що на селі йде розверствування, що зарисовується і твориться новий тип кулаків, які визискують біднійших, що кується якась там нова психіка, може й небезпечна для компартії, але не зважаючи на це, його не зачеплено. Село полишено собі. Це не місто, де можна наново знаціоналізувати доми. Землі не бажають наново націоналізувати. Компартію й надалі мусить вдоволяти принята нею раз формулка про те, що земля, мовляв, державна, але віддана селянам в наєм з правом наслідства. Формулка чепурна по своїй змістовности.

Підносилися все і тепер підносяться голоси про те, якби опанувати село, як би до нього дібратися. Каменєв підхопив ще на московській губерніяльній партконференції, що на селі більше довіря мали непмани і всі непманські буржуї, ніж комуністи. А тому дійшов він до висновку, що коли комуніст хоче знайти доступ до села й здобути у ньому вплив та симпатію, то мусить йти туди з дешевим крамом. Комуністи мусять йти на село торгувати! Тоді вони вже зможуть і успішно агітувати. Для партії така концепція — це безперечний здобуток! Поки що партія вдоволяється тим, що село не є проти неї.

Одержавши на ділі всі повищі досягнення, керманичі партії скликали зїзд. Очевидячки, що ніхто не сумнівався в тому, що зїзд цілком піддержить та похвалить все, що зроблено. Не диво отже, що Зіновєв закінчив свій чотирогодинний реферат про політичну ситуацію (який то реферат за життя Леніна все був його монополем) великим реторичним жестом: „Ану, всі невдоволені опозиціоністи, просимо на цю трибуну! Ось де місце зводити рахунки". І замісць бесідників опозиції залунала вся саля оплесками на адресу переможця.

Та все таки речники опозиції найшлися в особах Троцького і Преображенського. Цей останній покинув большевицько-англійські переговори і приїхав з Льондону на зїзд. Та дарма, навіть дуже сильні та дуже глибоко — продумані аргументи Троцького й Преображенського не зробили на слухачів ніякого враження. Їх виступ не вдався. На поміч Зіновєву поспішили бесідники з провінції, що були делеґатами на зїзд. Їхні виступи не дуже підірвали аргументи Троцького а ще менче причинилися до закріплення й так міцного становища Зіновєва. Краще було би, як би вони не виступали. Та виступи їх виявили, що вся побіда по боці Зіновєва а на ділі по боці трійки Зіновєв-Сталін-Каменєв.

З двогодинною реплікою на виступи Троцького й Преображенського виступив як кінцевий дискутант сам референт Зіновєв. Він рівночасно іронізував, кпив і гладив своїх противників, свідомий перемоги. Тому й не позбавленими реальної підстави були його слова: „Вперед до соціялістичної Росії! Геть з непманською Росією!" По цій кінцевій мові, коли салю розсаджували оплески на адресу Зіновєва, на трибуну вийшов референт резолюцій. Через оплески не міг прийти до слова. Резолюцій не треба було й читати. Та все таки їх для форми відчитано і принято одноголосно.

Троцький вийшов зі зїзду побіджeним. Найбільш впливовим і найбільш популярним став Зіновєв. На зїзді побідила ідея безкомпромісовости. І цілий цей рік пройде в Росії на політичному полі під кличами чистого комунізму. Як це вплине на Европу, як вплине на перебіг переговорів з Англією та Францією, на це провідники партії не зважають. Вони показали Европі, що комунізм сильний, що він на ніякі компроміси задля гарних очей европейської буржуазії не піде, що він далі буде безпощадно боротися з всякими дрібно-буржуазними тенденціями у себе а тим більше з концесіями для заходу. Комуністи певні, що европейські та американські капіталісти, які мають надмір капіталів, мусітимуть шукати шляхів до СРСР. задля того, щоби ті свої капітали урухомити.

Европа і весь політичний світ мусять дуже поважно рахуватися з тим непримиримим становищем, на якому став останній XIII. зїзд російської комуністичної партії. І становище це дуже багато заважить на дальшому укладі політичних взаємин у цілій Европі.

Та не було би повноти самого зїзду, коли би ми пропустили та не згадали бодай коротенько про один поважний діссонанс до пануючого на зїзді настрою, а саме про III. інтернаціонал, головою якого Зіновєв, та про відношення до нього XIII. зїзду компартії. Про становище в інтернаціоналі референував Бухарін. З його реферату видно, що внутрішньо-партійна опозиція російської компартії та спричинена нею дискусія знайшли широкий відгомін у всіх компартіях за кордоном. І тепер приходиться поважно рахуватися з опозицією у німецькій, французській, англійській та голяндській компартіях. Опозиція є сильною. Опозиція істнує й

Пр. 553/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст уваги редакційної до артикулу уміщеного в часописі „Діло" ч. 118 з дня 30. травня 1924 в артикулі під заголовком: 1) „Ерос в політиці" а) уст. між словами „народньої свідомости" а „як кожда пристрасть", б) уст. між словами „инших народів" а „наш націоналізм", в) уст. по словах „огонь з неба" до кінця, г) „Новинка" арт. між словами „і дуже далеко" а „І коли ось" містить в собі єство ад г) злочину з § 65a) з. к., ад 1) злочину з § 65 a) з. к. і провини з § 302 зак. кар., узнав доконану в дни 29. травня 1924. року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 2. квітня 1924.

(Підпис нечитний.)

Не туди шлях.

(На марґінесі статтей „Прапора“ п. н. „На шляху до санації“.)

IV.

Вертаючи ще до „Діла“, треба рішуче спростувати, що воно зовсім не відноситься до президії У. Н. Т. П. нововибраної (8.XII. м. р.) з членів Незалежної Групи так, як це хоче підозрівати п. Струтинський: ось, мовляв, переберіть провід на те, щоби ви скомпромітувались, а потім ми знову прийдемо до влади, але навпаки в передовиці з дня 21. грудня (ч. 205) воно пише виразно: „Ми витаємо нововибрану Президію Нар. Комітету, хоча ще вчора ми могли вважатися противниками, то сьогодня, без огляду на те, хто обняв провід в трудовій партії — йому належиться пошана, береження його особи перед намулом дня, послух в справах всенародньої ваги. В особі голови Н. К., чи його заступника, з хвилиною доконаного вибору ми не добачуємо Х-а чи У-а, тілько представника одної з найбільших політичних партій, а тим самим репрезентанта великої більшости нашого громадянства“. Ці важні і повні пошани слова для Президії У. Н. Т. П. наберуть тим більшої ваги, коли пригадаємо собі, як відносилися до попередної Президії Н. К. органи преси, з якими тепер звязався п. М. Струтинський; вониж писали про Ільківсько-Охримовичівський бльок, та про те, що це Гломбінські вплинув на б. голову Т. П. вибрати таку партійну тактику. На те, що ні „Діло“ ні члени бувшої більшости Нар. К-ту не хотіли компромітації нової Президії, служить доказом факт, про який дуже добре знає і п. М. Струтинський, як секретар партії, а саме, що представник „Діла“ й инші члени бувшої більшости, котрі на жадання нової Президії не потрібували відтягатися від праці, ходили дуже пильно на всі засідання екзекутиви і Т. Н. К. і там відповідно до своїх найкращих сил і змоги помагали Президії не до розбиття а навпаки до консолідації партії, хоча, цілком природно, виходили часами ріжниці поглядів між поодинокими особами. „Діло“ йде дальше. Воно на свою власну руку в новорічному числі проголошує автономічну резолюцію помилкою У. Н. Т. П. а в звіті зі засідання Т. Н. К. з 8. березня ц. р. проголошує скасування автономічної резолюції, хоча нова Президія У. Н. Т. П. на таку ухвалу ще не годилася.

Можна „Ділові“ закидати всякі промахи і всякі недостачі, — має їх кожда газета в світі, мусить їх тим більше мати українська львівська газета. Хто ознайомлений з технічним веденням українського щоденника в нинішніх умовинах матеріяльного і морального характеру, той мусить уважати ті промахи річю цілком природною; ніхто не є так свідомий усіх отих недостач у газеті, як самі співробітники. У наших тяжких часах, в нездоровій і нескристалізованій політичній атмосфері, треба не тільки великого досвіду й знання, але ще більше терпеливости і здорових нервів, щоби співробітничати в політичному щоденнику і щоби втримати його на відповідній висоті.

Отже в „Ділі“ траплялось і трапляється чимало помилок, але не було й нема саме тих, про які пише п. Струтинський: не було тої злої волі, котру він закидає нам, відносно санації партійних відносин. Закиди п. Струтинського тим більше дивні, що він вважає доцільним підносити їх на сторінках органу, в якому працює від двох тижнів, а не старався усунути тих промахів, яких буцім то був давно свідомий, у газеті, якої він сам був начальним редактором і одним з найстарших співробітників.

А вже слова п. Струтинського, що: „після Народнього Зїзду „Діло“ маркує тільки зачіпні точки до кампанії проти Нового Народнього Комітету і можна сподіватися, що він при першій ліпшій нагоді перейде до наступу“ є таким безпідставним закидом, що відповідати на нього булоб, мабуть, те саме, що боротися з вітряками.

Нашим читачам можу тільки пригадати, що ми занималися у „Ділі“ справами партії на Народнім Зїзді тільки на стільки, на скільки подали звіт з Народнього Зїзду з дня 21. мая ц. р. і звіт з вибору Президії; ми коротко обмежилися до подання самих фактів, ані одного факту ми не перекрутили ані не подали фальшиво, а відносно нової Президії, котрої ми ще не знаємо з діл, заняли прихильно-вижидаюче становище.

З другого боку нова Президія самаж усунула „Діло“ від співпраці і співдопомоги, бо на свої засідання не покликує представника „Діла“, що було звичаєм на протязі всього часу істнування У.Н. Т. П. Але „Діло“, не вважаючи навіть на такі статті, як ось п. Струтинського (хоч він є офіціяльною особою, бо членом екзекутиви У. Н. Т. П.), не перестане і на дальше відноситися льояльно до трудової партії і до її проводу та буде на дальше служити великим ідеям основателів Т. П. і боротися за визволення українського народу.

Д-р Дмитро Левицький.

у самому виконавчому комітеті III. інтернаціоналу тут же під боком зїзду в самій Москві. В рядах тої опозиції комінтерна найшовся дивним дивом і Радек. Радек, той неврівнаний агітатор і організатор III. інтернаціоналу, той, що товкся задля агітації по цілій Европі, що побував і в Німеччині і в Рурі і в Англії і в Франції, той практик на полі міжнародньої агітації мав відвагу виступити в обороні опозиції в комінтерні й на XIII. зїзді російської компартії. Зїзд рішив завзято боротися з опозицією в комінтерні та доручив проведення цеї боротьби Зіновєву і Бухарінові. Радека завдяки тому не вибрано до екзекутиви російської компартії, в склад якої він з правила входив.

Опозиція в комінтерні, це дуже серіозна справа. Її побороти не так легко, як російську опозицію. Вона вільно розвивається поза межами російського досягання, бо по всіх державах Европи а може й Америки та Азії.

В. Мудрий.

Непевне становище у Франції.

Весь европейський політичний світ глядів на Еріо, як на майбутнього керманича Франції. Преса ловила кожне слово того провідника французьких радикалів, яке він денебудь висказав на тему політичної програми нового уряду. Але й сам Еріо був тої самої гадки про себе і свою місію. Тому й уділяв усяких інтервю представникам своєї та чужої преси незвичайно обережно та дипльоматично.

Аж ось несподівано по всій Европі рознесли телєграфічні агенції відомість про те, що єдиний до тепер кандидат на премієра Франції Еріо відмовився від місії творення кабінету. В чімже діло? Невже констеляція у парляменті до тої міри змінилася? Ні! Причиною такого кроку Еріо є становище Мільрана.

В день відкриття парляменту відбулася нарада всіх лівих угрупувань французького парляменту, на якій рішено, що ніхто з членів лівиці не сміє приняти місії творення кабінету з рук Мільрана. Крім того окремо радили ще й члени республиканьско-радикальної партії та республиканьско-соціялістичної партії, на яких саме й опирався Еріо. Ті дві партії рішили, що Мільран мусить уступити, бо за весь час свого урядування на становищі президента „попадав у суперечність із конституцією та вів особисту політику, ставши явно на становищі націоналістів, яких осудив при останніх виборах цілий край. Дальше пробування Мільрана в Елізейській палаті було би нарушенням громадянської совісти та стало би постійним джерелом конфліктів між лівим урядом і головою держави“.

Соціялісти рівнож рішили боротися безпощадно з кожним урядом, який прийме владу з рук Мільрана. Вони рішили далі, що коли би Мільран показав себе надто впертим і не хотів покинути свого становища, то соціялістичний клюб на спілку зі всіми лівими парляментарними групами мусів би розпочати кампанію за зреалізування волі всього краю.

Отже вже в день відкриття парляменту ситуація з Мільраном була неясна. Всі чекали четверга. В четвер мав парлямент вибрати свого голову, яку то гідність й обняв Пенлєве, якого лівиця ладила також на місце Мільрана в президенти. По уконституванні парляменту візвано Еріо до Елізейської палати в справі творення кабінету. На запит Еріо, чи Мільран думає податися до димісії, останній відповів, що ні, бо такий його крок суперечив би духові конституції. Він уступить тоді, коли вигасне його мандат. Еріо супроти такої заяви відмовився від творення кабінету.

В пресі появилася вже була навіть поголоска про те, що два французькі генерали Манжен і Гуро заоферували Мільранові навіть свою поміч. На інтервенцію армії мав погодитися й Поанкаре.

В результаті витворилася дуже згущена атмосфера на французькому політичному горизонті. Лівиця ніяк не може погодитися з тим, щоби Мільран оставав на своєму становищі. Мільран — це зненавиджена соціялістами особа. Бож він був донедавна соціялістом, а ставши президентом, перекинувся до націоналістів, зломивши партійну дисципліну і кинувши каменем на всю свою соціялістичну минувшину та замісць бути безсторонним на становищі президента, цілком підпирав національну політику Поанкаре.

Тепер шукає Мільран на премієра міністрів кандидата, який би підняся утворення якогось компромісового кабінету з центру та правиці. Та це незвичайно важке завдання. Преса якось недавно заговорила про те, що такий компромісовий кабінет доручив би Мільран створити Бріянові. Та останні відомости між новими кандидатами на премієра Бріяна не подають.

Та який би уряд не покликав до життя Мільран, він все буде урядом парляментарної меншости а через це роля його скінчилася би на виголошенні в парляменті відповідної декларації та прийнятті від нього заяви довіря. Уряд мусів би заразже по декларації податися до димісії а його слідами мусів би пійти і Мільран. Чи саме такий оборот прийме ціла та скомплікована ситуація чи инший, передбачити важко. За таким оборотом справи промовляє найбільше даних.

Та дещо до думання дають також заяви наведених двох генералів у справі військової підтримки Мільрана. Париж, з якого лунали до тепер кличі про умиротворення світа з уст упоєної побідою лівиці, начинає тепер ставати ареною перш завсе внутрішнього французького політичного занепокоєння та грізного напруження, яке дуже далеке від миротворчої політики світових розмірів. Французька лівиця мусить ладитися до внутрішньої боротьби, форм і результатів якої тепер передбачити

На соймовій арені.

(Інтерпеляції.)

1. Пос. Сергій Козицький вніс 3. ц. м. інтерпеляцію до міністра внутрішніх справ у справі терору, приноровлюваного державною поліцією до українського населення львівського повіту з метою відстрашити його від участи в культурно-освітніх товариствах.

Дня 26. лютого 1922 р. відбулися з Зарудцях (львівського повіту) Загальні збори читальні „Просвіти“. Після закриття зборів явився у господині, в якої хаті відбувалися збори, війт Ст. Браніцкі з поліцаєм і лякав господиню арештом за це, що відступила свою хату на збори. Від тої хвилі читальня „Просвіти“ в Зарудцях не може найти приміщення, бо селяне лякаються переслідувань влади.

В р. 1921 відбулися в Жиравці (львівського повіту) збори кружка „Сільського Господаря“. Опісля селянин Степан Вентик відводив поліцая Коростенського на станицю до Давидова. По дорозі Коростенський грозив, що кепсько буде з о. Куриласом, як не буде сидіти тихо, а люде не перестануть ходити до читальні й уладжувати виставу. Инакше він (Коростенський) спровадить на село польське військо. Ця погроза теж мала відемні наслідки на розвиток культурно-освітнього руху.

Часто поліційні команданти виставляють до читалень всякі неоправдані вимоги, як предложення статуту і списку членів. Львівський староста три рази відмовив читальні в Глуховичак (львівського повіту) уладити аматорську виставу чи концерт ніби з тої причини, що в р. 1923 там забито чоловіка, хоч це убийство не має нічого спільного з читальнею (чоловіка забито в корчмі). Поліційні станиці роблять всякі можливі перепони в уладжуванні вистав (Яричів Новий, Кукизів, Чижиків). А все це діється при помочі поліційної пресії.

2. Друга інтерпеляція пос. С. Козицького торкається наміреного звільнення учительства всенародніх шкіл у звязку з плянованою редукцією.

Тзв. направу скарбу переводиться коштом освіти, коштом редукції учительських сил. Польські шкільні інспектори на українських землях вже приступили до праці, яку переводять в досить оригінальний спосіб. Як відомо, в редукційнім обіжнику сказано, що комплєт дітей на одного вчителя має виносити 50. Інспектори зібрали відомости про фреквенцію з днем 1. квітня, коли селянські діти подекуди мусіли часово припинити відвідування школи з огляду на полеві роботи і приступили до переведення редукцій в той спосіб, що розтягнули комплєт дітей на одну учит. силу від 50—100 і — де та цифра минається з їх пляном — звільняють головно Українців, лишаючи Поляків для винародовлювання і полонізації українських дітей. Такий спосіб редукції приноровлюється вже в дубенськім повіті на Волині.

3. Пос. Братунь вніс дня 3. ц. м. інтерпеляцію до міністра освіти і віроісповідань в справі доведення до знищення шкільного будинку в селі Оздінтичі, горохівського повіту. В р. 1916 окупаційна німецька влада наказала перенести шкільний будинок в селі Оздінтичі, збудований коштом земства, до сусідньої німецької кольонії. В році 1922 шкільний інспектор Складнік наказав розібрати той будинок і перенести його з кольонії на нове місце, невигідне для населення. Мешканці села Оздінтичі просили, щоби будинок перенесено на вигідне для них місце і жертвували на ту ціль 2 дес. землі. Одначе інспектор на це не згодився. Будинок розібрано

частину матеріялу лишено в кольонії, другу частину перевезено на нове місце а третю на старе, де той матеріял частинно зігнив, а частинно його розкрадено. На доведення шкільного будинку до руїни, видано в році 1922 квоту 100 тисяч мп.

За кілька днів.

В справі шкільних свідоцтв.

За кілька днів наша шкільна молодь, що ходить до публичних шкіл, одержить свідоцтва, чи там шкільні звідомлення. Ця справа була вже порушувана в нашій пресі з кінцем січня ц. р. перед закінченням першого шкільного півріча. Одначе львівський прокуратор в поміщеній тоді статейці п. н. „Важна справа" добачив якісь нецензурности, так що треба було знести конфіскату тої статейки аж шляхом інтерпеляції пос. С. Козицького в польськім соймі. В суті річи йшло про те, щоби батьки дітей перед скінченням шкільного півріча не довідалися з преси про ті правні основи, на яких спирається домагання українських свідоцтв. Не маючи певности, що й тепер львівський цензор не схоче приноровити такої самої тактики, щоби виграти на часі, ми в цілости повторюємо вже зімунізовану статейку „Важна справа":

„Як відомо Кураторія зарядила у всіх школах, отже і в українських діловодство в польській мові. Таким чином малиб наші діти одержати свідоцтва в польській мові. Одначе цей розпорядок Кураторії противиться незнесеному досі регулямінові австр. міністерства освіти з дня 10. липня 1907 ч. 5362, якого § 102 постановляє, що в школах, в яких друга краєва мова є обовязковим предметом науки, мається на домагання родичів чи їхніх заступників видавати шкільні звідомлення і инші шкільні свідоцтва в тій (другій) мові. З цього виходить, що звичайною мовою, в якій слід виставляти шкільні свідоцтва, є викладова мова дотичної школи, отже в українських школах мова українська, а коли в цих школах вчать обовязково, як це діється тепер у нас і польської мови, то родичі-Поляки можуть жадати польських свідоцтв від управи української школи. Тим більше в праві батьки-Українці жадати, щоби школа з українською викладовою мовою виставляла їхнім дітям шкільні свідоцтва в українській мові, ба навіть, щоби польська школа видавала українським дітям українські свідоцтва, коли в цій школі мається обовязково вчити української мови. Про це право родичів свідчить і розпорядок б. Кр. шкільної Ради Галичини з дня 31. V. 1909 ч. 24.854, який виразно каже: В якій із цих мов (українській чи польській) слід виставляти шкільні звідомлення і свідоцтва, про це постановляє § 102 регуляміну (який ми власне навели). Кураторія, що заістнувала шляхом зміни назви на місці б. Кр. шкільної Ради, отже замісць влади, що була підчинена міністерству, не має права зносити регуляміну, виданого вищою владою. Тому її розпорядок не може заборонити дирекції школи видавати для своїх українських дітей українські свідоцтва, а колиб їх діти не одержали, то батьки можуть звернути польські свідоцтва без підпису, жадаючи поновно українських. Управа школи, жадаючи підпису родичів на свідоцтвах, може це зробити тільки на основі § 90 того самого регуляміну, якого § 102 признає українським батькам право домагатися свідоцтв в українській мові. Від постави батьків-Українців залежатиме збереження цього права".

Цей фактичний і правний стан пригадуємо родичам українських дітей і не сумніваємося, що батьки-Українці зроблять все від них залежне, щоби привернути той правний стан.

КУФРИ ВАЛІЗИ, ТОРБИ ДО ПОДОРОЖІ, НЕЦЕСЕРИ, ЖІНОЧІ ТОРБИНКИ, ПОРТФЕЛІ, РУКАВИЧКИ, ҐУМОВІ ПЛАЩІ І Т. Д.
поручає фабрика КУФРІВ І ТОРБ 2014 1-5
ЛЕОПОЛЬДА РОЗЕНЦВАЙҐА ЛЬВІВ, вул. Синстуська 5.

Всеславянський ґеоґрафічно-етноґрафічний конґрес.

Прага, 4. червня 1924.

В Золотій Празі в Національному Музею відбулося 4. ц. м. відкриття всеславянського ґеоґрафічно-етноґрафічного конґресу.

Конґрес відкрив проф. Полівка. В імени чеського уряду складав привіт мін. д-р Маркович і шеф секції Фішер. Опісля з привітальними промовами виступили представники славянських народів: проф. Цвіїч (від Югославян), проф. Ромер (від Поляків), проф. Карський (від петроградської Академії Наук), проф. Шишманов (від Болгар), проф. Ніколов (від російських наукових установ в Празі), проф. Пастрнек (від Карлового університету в Празі), проф. Зубатий від чеської Академії Наук). д-р Ст. Ніколяу (від чеського геоґр. Т-ва), проф. Ю. Горак (від Чесько-Словенського Етноґрафічного Т ва). Від Українців промовляв проф. д-р О. Колесса (як представник українських наукових інституцій в Празі) і проф. д-р К. Студинський (в імени Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові).

Д-р Швамбера начеркнув характер конґресу та повідомив, що на зїзд явилося 400 делеґатів, з того 150 делеґатів зі закордону. Українські наукові установи є заступлені 6-ма делеґатами. *Ю. А.*

ОСТАННІ ВІСТИ.

Воєвідська автономія.

„Час" звідомляє: Політ. комітет Ради мін. слід. тижня радитиме в справі скорого введення в життя закона з 26. вересня 1922 про воєвідську автономію, головнож львівського, тернопільського і станиславівського воєвідства. Реченець здійснення закона минає 25. жовтня ц. р., тому правительство рішене не допустити до перетягнення реченця зогляду на потреби населення і з причини зобовязання Польщі супрти Ради амбасадорів. Рада амб. в ухвалі 14. березня 1923 оперлася м. и. на ухваленню автономних статутів для Сх. Галичини. Політичний Комітет Ради мін. має передусім зайнятися отворенням і поміщенням українського університету у Львові.

Кампанія проти Мільрана.

6. ц. м. на засіданні палати, Пенлєве відчитав внесення комуністів, яке домагається, щоби палата негайно заявилася в справі президента й евентуально приневолила Мільрана респектувати волю законодатного тіла. Пенлєве заявив, що не позволить голосувати над цим внесенням, як неконституційним. Прийшло до авантур. Комуністи висловлювалися обидливо під адресою през. республики, кликали „геть із ним", на те поміркованні посли відповідали „геть із совітами". Мільран прийняв на 45 мін. авдієнції свого особистого приятеля, ґубернатора Альжиру Стеда. Стед заявив, що остане дальше на становищі ґубернатора і не приняв місії утворення кабінету.

На лит.-польській границі.

На польсько-литовській границі дається запримітити дальша концентрація шавлісів. В Олькенніках, Поранах і Олиті зібрались правильні відділи литовського війска, піхоти, артилєрії. На границі Литовці списують партизанів. Кажуть, що їх розпорядки спричинені концентрацією польських військ над польсько-литовською границею.

Нові вибори в Анґлії.

Райтер звідомляє: Міністри кабінету, які мають найважніші портфелі, рішили спричинити в осени нові вибори до палати громад.

Реґент Альбанії в Італії.

До Риму прибув моторовим човном реґент Альбанії і був. мін. загр. справ. Утікли вони з Тірани. Між Італією і Югославією прийшло до порозуміння, не мішатися до альбанських справ.

Чехія й совіти.

„Трібуна" звідомляє що з Праги виїхали знавці центр. комісії для розглянення екон. відносин у совітах для безпосередніх торг. переговорів і поселення чеських кольоністів.

Дрібні вістки.

Мільран, як подає „Парі Соар", не зможе вдержатися в Елізейській палаті довше ніж вісім днів. На протязі того часу зможе він ставити опір, але довше ніяк.

У саксонському ляндтаґу дійшло до бійки між комуністичними послами і поліцією з нагоди насильного усування з салі засідань неспокійного комуністичного посла Бертца.

Троцький заявив, що уряд СРСР мусить відкинути це все, що в політиці царського уряду було шкідливе та негідне, але мусить за те продовжати всі добрі наміри та починання давної царської політики. Морську царську політику необхідно відновити. СРСР мусить зміряти до того, щоби посісти морські проливи біля Константинополя. Бо така велика країна, як СРСР не може бути удушена завдяки інтересам чужих країв. Тому й посіданнє Бесарабії є для СРСР незвичайно важне, бо через неї веде шлях до Константинополя. Коли Румуни й їхні союзники Поляки схочуть нам той шлях замкнути, то ми будемо з ними боротися.

Югославянський уряд висловився устами свого представника Нінчіча на нараді всіх чужодержавних представників у Білгороді в тому напрямі, що всяка чужа інтервенція у внутрішно-альбанські справи недопустима з огляду на політичну рівновагу на Балкані!

Альбанські повстанці убили голову альбанського національного зібрання Фрассорі і голову комісії, що підписала договір про приязнь з Туреччиною.

Стан здоровля Зайпля ні не погіршився ні не покращав. Ранений переважно спить. Доконано на ньому вже рентґенівського насвітлювання, щоби віднайти кулю.

Відгуки дня.

Соловії.

Кожня пора року має свої визначні прикмети. Літо має купіль на лоні природи, осінь—печення бараболь, зима—саночки, а весна має—соловїв.

В нас, у Львові розріжнюють два роди цього популярного птаха. Один малий, сірий, непоправний романтик, оспіваний добрими і львівськими поетами, другий доктор медицини, ґінекольоґ, оспіваний польськими газетами за колишню приналежність до своєї нації. Оба ці соловії, хоч на око далекі, мають певний звязок між собою. Фактом є, що один другому помагає, не знати тільки, хто кому більше.

На цьому місці я займуся першим, бо, правду сказати, він для мене далеко симпатичнійший.

Соловій (ranunculus acer) має, попри инші прикмети, масу римів у нашій мові: Бабій, не дурій! Я твій! Мій!... Не смій! Агій! (Більше [illegible] кою, бо Оп[illegible]

Легкість слова „соловій" у римуванні спричинила цілу потопу капітальних віршів у його честь. Кожний Українець, зараз по мутації, зачинає обовязково писати до і про соловія. Спитайте знайомих байдуже: листоноса чи архитекта, директора банку чи вдасника фабрики мила, кожний потвердить мої слова. Від часу, як наш пращур сказав перше щиро-українське слово, не було вийнятку в цьому правилі.

Та все таки соловій, це противенство до поета. Він тоді щойно зачинає співати, як оженився. В парубоцькім стані не видає зі себе голосу.

Коли знайде собі подругу (а це не тяжко, бо вимагане не віно, а розум і краса), розводить домашнє огнище в поетичнім місці, звичайно в кущах. Людей не боїться, хоч не всі люде його люблять.

Молодь уважає його за симпатичного дискретного свідка, професори за деморалізатора, старші невісти за доброго пророка, а старші чоловіки за єхидну злобну бестію, якій належиться кулька в лоб.

Ці останні не мають зовсім рації. Вони скорше повинні брати собі його за зразок. Як кажуть експерти в любовних справах, соловій ніколи в своїх піснях не повторюється. А чоловіки?!... Чиж нема таких, як своїм жінкам цілими днями торочать одно й то саме, не думаючи про страшні наслідки знудження?

Попри це все, соловій, оця мала сіра птаха має величезний вплив на міжнародню політику. Він неймовірно швидко затирає расові, національні, ідейні і клясові ріжниці. Знаю випадки, де один мій знайомий помітно втратив на ненависти до кацапів (ок), а другий, комуніст покохав дочку дідича. Все це завдяки соловієві.

Тема про соловіїв дуже широка і я свідомий, що не вичерпав її, але признаюся мені редакція не платить від рядків. Тому в найблизчих днях напишу новий твір п. з. „На соловіях".

Вкінці подаю джерела, якими я покористувався: Зоольоґія Верхратського і „Spis lekarzy st. miasta Lwowa" безіменного автора. *Галактіон Чипка.*

НОВИНКИ.

— **Вони вже порозуміються!** На терені польського сойму йде тепер кампанія за пашпорти. Премєр Грабські станув, як відомо, на становищі, що громадянам польської республики є непотрібна Европа, а як що вони вже дуже стужились за нею, так хай платять один міліярдик з хвостиком. Деякі посли, головно з Жидівського кола, не мали зрозуміння для отого савоїйного патріотизму й підняли галас, з якого, що правда, не вийшло нїчого путнього. Вчорашні телеґрами рознесли тріюмфальну вістку про знижку пашпортових оплат на 50 зл., скасування обмежень пільгових пашпортів і т. п. благодати. Одним словом: вікно до Европи знову відчинено! Даремна радість... Бо ось невеличка примітка, яку переочили червові ґазетярі, говорить у тих телеґрамах: „Остаточна висота пашпортових оплат буде визначувана міністерством фінансів у порозумінню з мін. внутр. справ". Ну, ми вже знаємо, у якому напрямку вийде те „порозуміння"...

— **Палка любов, медові місяці і куля в лоб.** Він мав 20 літ, вона 18. Він був скарбовим „уржендніком", вона ученицею III. року учит. семинарії. Пізнались, покохались і вже місяць пізнійше присягали одно другому вірність, а ксьондз і батьки благословили їх. А ще місяць пізнійше він набив її і втік з хати. Ще через який місяць вони стрінулись перед суддею, де правувались за свою честь, подружі права і — цілу шкуру. Палкого „молодого" присудили на 3 дні арешту з заміною на 15 золотих, але він не відсидів, ані не заплатив кари: виходячи зі суду застрілив свою молоду жіночку а собі пустив кулю в лоб. А сталось це вчора у Львові; він звався Владислав Клосовскі, а вона—Яніна. Кажуть добрі люде, що головною причиною такого їх подружого щастя була — симпатична теща!

— **Відгук нрівавої авантури на Підзамчу.** Перед військовим судом у Львові розпочалася розправа проти поруч. Вацлава Ганки, який 5. березня ц. р. застрілив жидівського купця Лінскера підчас суперечки у ваґоні на стації Підзамче. На розправі даремне стараються дійти до правди: хто кого перший вдарив по фізіономії і чи Ганка був зачеплений, чи сам напастував Лінскера. Більшість свідків потверджує зізнання Лінскера, складені ним на смертному ложі, що Гауке кричав до нього „стуль писк, Жидзе", вдарив його перший, і щойно після цього Лінскер зареаґував. Але Лінскер зареаґував рукою, а його противник — револьвером...

— **Скарби чорногорського короля.** По смерти чорногорського короля Микити, що вмер у часі війни, загинув слід по його дорогоцінностях, які були заховані, а про місце сховку яких ніхто не знав. Зараз по скінченню війни взявся за пошукування тих дорогоцінностей югославянський уряд, але пошукування були безуспішними. Всі втратили надію на те, щоби знайти скарби і погодилися з гадкою, що їх вивезли Австрійці. Аж недавно звичайний випадок допоміг найти всі ті королівські дорогоцінности. Урядники міністерства фінансів оглядали в Загребі [illegible] покинутий та опущений будинок [illegible] ивниці того будинку якісь [illegible] паки. Виявив

чося по їх розбиттю, що вони скривали в собі саме пошукувані скарби небіщика царя Микити. Вартість цих відкритих дорогоцінностей виносить 10 мільонів золотих франків. Поки що заопікувався ними югословянський уряд.

— **Іспит зрілости в українській державній гімназії в Станиславові** відбувся в днях 23—27 мая 1924 р. під проводом д-ра Людвика Биковского, проф. львівської Академії ветеринарії. На 28 абітурієнтів признано свідоцтво зрілости з відзначенням 10, з добрим поступом 9, з достаточним 8, репробовано на пів року 1. Іспит зложили: Бажанський Микола, Барановський Ярослав Бачинська Софія, Волошин Іван (екст), Ганкевичівна Марія, Еніс Айзік (з відзнач.). Єднак Михайло, Когутяк Володимир. Крушельницький Лев нтій (з відзнач.), Левицька Марія, Макух Роман (з відзнач.), Марків Володимир, Миндюк Володимир, Павлюхівна Наталія (з відзнач.), Патрило Роман, Підляшецький Йосафат, Райх Вільгельм (з відзнач.), Редько Юліян (з відзнач.), Розенблятівна Регіна, Романюк Володимир, Сабат Юліян, Скоревич Михайло, Стрийський Богдан, Хомин Михайло (з відзнач.), Цайзлер Лев (з відзнач.), Шваґер Готгольд (з відзнач.), Янович Іван (з відзнач.).

— **Великанська пожежа в Ростові.** У порті Ростова над Доном повстала пожежа, яка поширилася зі стихійною силою на весь простір порту. Згоріли м. ин. всі склади чорноморсько-азівського пароплавного т-ва, всі портові склади дров і ін. паливного матеріялу і багато иншого добра величезної вартости.

— **Автомобілева катастрофа драматурґа.** Даріо Нікодемі, відомий італійський комедіописець, їдучи й сам керуючи автомобілем, переїхав у Савоні одну жінку. Жертва згинула на місці. Письменника арештовано, але по трьох годинах випущено його на волю, бо свідки стверділи, що авто їхало у звичайному темпі а жінка мабуть свідомо кинулась під колеса.

— **Ціни в Київі** (*З приватного листа*). Життя на В. Україні потроху налагоджується, так що коли маєш заробіток, то ні голоду, ні холоду не страшно, бо тепер усе можна дістати: як продукти, так і паливо. Ось які тепер у Київі ціни на продукти (за фунт): білий хліб 1-й сорт — 10 коп., 2-й сорт — 8 коп., 3-й сорт 5 коп.; чорний хліб — 3 коп.; масло десерове, найкраще — 1 карб.; сало 50 коп.; мясо (яловичина) — 30 коп.; свинина — 40 коп.; сало (солонина) — 50 коп.; цукор-пісок — 25 коп.; рафінад — 33 коп.; яйця — 30 коп. десяток; молоко — 10—15 коп. пляшка (3 склянки:) дрова — 40 коп. пуд. Обід коштує в їдальнях (столових) без хліба 30—50 коп., або 9—15 карб. місячно. Вате дуже дорога одежа. Тяжко також знайти й мешкання. Службовець, член професійної спілки, платить за покій без меблів 2—3 карб. місячно; покій умебльований по згоді коштує maximum 10 карб. місячно. Але знайти тяжко, хіба в знайомих, ще тяжче одначе за заробіток.

— **„Домівка Пласту".** Відносно нотатки, поміщеної нами в новинках (в ч. 108) одержуємо отсе вияснення: „Львівська Філія Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над молодіжю" посідала правом найму домівку в реальности Ставропігії у Львові при вул. Бляхарській 11. Ту домівку зарекві ровано весною і віддано „Польській Дирекції взаїмних обезпечень". По двоїчному судовому процесі, який вела Філія проти Польської Дирекції взаїмних убезпечень і Ставропігії відібрала Львівська Філія Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над молодіжю свою давну домівку. Ця домівка ніколи не належала до Пласту, а лише за дозволом Філії Львівський Пластовий Кіш користав з домівки. Після відібрання домівки Львівський Пластовий Кіш досі не одержав призволу на користування з домівки. — Виділ Львівської Філії Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над молодіжю.

Чи Ви вже зложили Ювилейний Дар для Наукового Т-ва ім. Шевченка?

Чи відомо Громадянству, що видатки на скромну пенсію для бібліотечних урядників Наук. Т-ва ім. Шевченка, на ще скромніші закупна книжок і на консервацію Музея переходять місячно квоту півтора 1997 міліярда мп.? 3-4

З судової салі.

Великий політичний процес у Львові.

Пятий день розправи.

На початку розправи ставить оборонець д-р Шевчук ряд внесень на покликання д-ра Кіляновского лікаря і комісаря поліції Якубовского, які бачили, що обв. Коцюба мав знаки на тілі від побоїв. У відповіди на це прок. Ґіртлєр зажадав, щоби перед тим обвинувачені заявили, чи зізнання їх на поліції були вимушені побоями. Обв. Коцюба заявляє, що так, супроти цього прок. Ґіртлєр прилучується до внеску оборони. Відтак зізнає свідок ком. Квасніцкі, який переслухував Панькова і Коцюбу. Комісар зізнає, що переслухання відбувалося по сальоновому і про побої він нічого не чув, не бачив і не знає. В перехресному огні запитів оборони, свідок путається і заявляє в суперечності попередному зізнанню, що обвинувачених переслухував не тільки він... Черговий свідок комісар Катчевіч, що переслухував Вовка і Павлишина, старається доказати, що показана Вовкові світлина „Дуба" є фотографією Тимецького, що засів на лаві обвинувачених. На питання оборони свідок не дає вичерпуючих відповідей.

Свідок Збронєц „пшодовнік" поліції, який мав впасти на слід „саботажистів" в Сновичу. Він переслухував м. ин. Вовка, який мав його поінформувати про техніку „пяткової" організації, про свою науку в большевицькій школі для „агітаторів", які розіхалися по цілій Польщі і т. д. Як його попередники, старається доказати ідентичність світлини „Дуба" з обжалованим Тимецьким. На запити оборони в українській мові, п. пшодовнік заявляє, що не буде відповідати на українські питання. Супроти того оборона ставить питання за посередництвом президії. На прикінці зізнань приходить до острої сцисії поміж агентом, обороною та обв. Вовком, який майже плачучи заявляє що перед шпіцлем зізнавав по українськи, а не як заприсяжений свідок твердить по польськи. Обор. д-р Шевчук вносить, щоби суд витяг консеквенції з поведення свідка.

Свідок Гайнберґер. По зізнаннях свідка, який зізнає як постороннїй чоловік, обв. Вовк закидує свідкові, що він належав до організації і носив „запальники" і що через нього сидить безвинно Подолянський.

Безпосередно по зізнаннях Г. трибунал удається на нараду над раніщими в несеннями оборони.

По нараді зізнає свідок Микита Терещук власник крамниці з Митинова, який відсиджує 20-літню тюрму під замітом підпалу. Перед трибуналом ставила тінь 40-літної людини, яку вже вспіла однорічна тюрма цілковито зломити. Оборона застерігається проти зізнань свідка, покликуючись на відповідний закон карного кодексу. Оповідає про свою знайомість з обв. Вовком про те, що за передачу пакунка з книжками, засуджено його на 20 літ тюрми. Год. 2. розправа триває дальше.

Чи Ви післали вже писанку на „Рідну Школу"? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати чеками УПТ. або перекази до головної каси „Українського Педаґоґічного Т-ва" у Львові, Ринок 10.

✝ Посмертні згадки.

о. Еманоїл Січинський, гр. кат. парох Радчи, радник еписк. Консисторії, заосмотрений св. Тайнами, упокоївся в Радчі дня 31. мая 1924 р. в 58 р. життя і 30 р. священства. Перенесення тіла до парох. церкви відбулося в неділю пополудні 1. червня а похорони 2. червня по відправі обрядів і перевезенні з церкви до Станиславова на міським кладовищи при численній участи дооколичого духовенства, парохіян і громадян м. Станиславова. В. И. П.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Заява.

В марті п. р. образив я словно пяних людях Вп. Андрія Бировича, управителя школи імени М. Шашкевича в Станиславові, з нагоди виміни грошей. Свого вчинку жалкую і Вп. А. Бировича публично перепрошую складаючи датек на „Рідну Школу" до каси станиславівської Філії Українського Педаґоґічного Товариства.

2031 1—1 *Вільгельм Лєбер.*

Живіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дирекція прив. дівочої гімн. УПТ. з прав. прилюдности в Станиславові, вул. Липова ч. 80, подає до відома, що 1) Зголошення учениць до вступних іспитів приймається до 27. червня ц. р. 2) Вступні іспити до I. кл. відбудуться 30. червня від год. 8. рано, а до кляс від II—VI від год. 3. попол. 3) Вписи на шк. рік 1924/25 відбудуться 28. і 30. червня та 1. липня ц. р. 2028 1-3

Замісць квітів на домовину покійної Олександри Макухової складають на „Р. Школу" 20 зол. К. і Л. Лужницькі та О. і Д. Глібовицькі. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Гол. Управа УПТ. 1-1

Дрібні оголошення.

ІНЖІНЄР-АҐРОНОМ з закорд. студіями (Відень) прийме заняття в сільському господарстві, молочарстві, кооперації, торговлі або инше, радо на Волині. Пропозиції на адрес: Білліх, Коломия вул. Старогончарська, для Т. Т. 2030 1—2

ХЛОПЕЦЬ (14—16 літн.) до практики, потрібний. Фотографічна робітня „Спорт", Львів, Осолінських 6. 2026 1—1

СТУД. ФІЛЬОС. глядає лекції або бюрового заняття у Львові або на провінції на час ферій. Зголошення з услівями в Адмін. „Діла" для „С. Н.". 2023 1-2

ПОШУКУЄТЬСЯ служачого до фабрики куфрів і торб Леопольда Розенцвайґа Львів, вул. Сикстуська 5. Мешкання з електричним освітленням і платня після умови. 2021 2—2

МОЛОДЕЦЬ на вищих студіях, оженився би зараз з молоденькою вдовою бездітною або панною з поважнійшим майном. Світлина безуслівно пожадана. Ласкаво писати до Адміністрації „Хвіля", пасаж Гавсмана, Львів, під „Доктор". 2015 2—2

СТУДЕНТ прав прийме лекцію від 1-го липня з низшої гімназії. Ковальський, Львів. вулиця Мартина ч. 24 в) для І. М. 2016 2—2

D. W. OSKAR DEWOSSER інжінєр 214-S-East-awe Baltimore. Md. Amerika, просить рідню щоб подала адреси. 2013 2-3

ІНТЕЛІҐЕНТНИЙ гірник в Канаді, на сталому місці, місячного доходу 120 дол. і більше, кавалір, літ 34, пристійний, спокійної вдачі, брунет, оженився з патріоткою панночкою або бездітною вдовою, веселої вдачі, високою, гарної будови, по можности музикальною, котра розумілася би на веденню дому, в віці від 20—27. Придане в якій-небудь реальности вимагається. Сироти по священиках і погибших в Талєргофі та за волю України а також політично переслідовані, красавиці, мають першенство і без приданого. Фотографія цілої величини конечна — буде звернена. Подорож буде оплачена. Зголошення з фотографією і коротким описом життя звертати до Адміністрації „Діла" в добре заклеєних листах під Dominion Nr. 1. 2011 2-2

ВІМНАТИ для 2 осіб з харчем в гірській околиці, де близько ліс, пошукується на липень і серпень. Зголошення з поданням ціни до „Діла" під „Маруся". 2006 3-3

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Позір Станиславівщина!

Отеим подаємо до відома наших клієнтів, що з днем 1-го червня ц. р. перенесли ми наші бюра до власного дому при вул. Липовій ч. 4. (I поверх) в Станиславові.

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ҐІПОТЕЧНИЙ С. А. У ЛЬВОВІ. АҐЕНЦІЯ СТАНИСЛАВІВ.

2032 1—3

ГОЛОВНА УПРАВА УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАҐОҐІЧНОГО ТОВАРИСТВА

розписує

КОНКУРС

на **управителів приватних ґімназій У. П. Т. в Городенці, Дрогобичі і Чорткові.** Вимагається учительська кваліфікація і попередна служба в державній ґімназії.

Рівнож на **учительські сили** з правом навчання: математики, природи, клясичних і новітних мов, історії і ґеоґрафії з учительською кваліфікацією зглядно покінченим фільозофічним виділом і коллоквіяльними свідоцтвами.

Удокументовані подання з долученням життєписи і родинного стану вносити до Головної Управи УПТ-ва у Львові, Ринок ч. 10. до 25. червня ц. р.

У Львові, дня 7-го червня 1924.

О. Бурачинський, місто-голова. 2034 1-1 *М. Матчак*, секретар.

Подяка.

Дня 3. червня 1924 р. відбулося в Ришковій Волі заупокійне Богослужения і посвячення пропамятної мармурової таблиці, яку вмуровано в місцевій церкві коштом і заходом громадян в признанню заслуг, покладених моїм покійним мужем о. Гр. Калимоном, бувшим парохом Ришкової Волі для тоїж громади. До глубини душі зворушена тим благородним і незабутим поступком громадян почуваюся до милого обовязку враз зі своїми доньками зложити отсею дорогою прилюдну подяку всім Громадянам Ришкової Волі, які тим способом найкраще оцінили скромну працю мого Мужа, а через те здобули собі загальне признання і подив навіть у посторонних людей. Спеціяльну глибоку подяку складаємо на руки п. Івана Гаврильця церковному хорови, який прекрасно відспівав поминальну Службу Божу і панахиду на могилі найдорожшого одинокого сина і брата Романа. Рівночасно дякуємо щиро Вс. о. Дамянови Полощиновичеві, місцевому парохови і Вс. о. Миколі Крайчикеви, парохови Маковиска за відслуження Богослужения і панахиди.

Марія жена, *Ірена і Ярослава Калимони* доньки. 2029 1-1

VI. ЗАҐАЛЬНИЙ ЗБІР

Союза Українських Приватних Урядників Галичини (С.У.ПР.У.ГА.)

відбудеться у Львові дня 22. червня 1924. (неділя) о год. 10-тій рано в салі Сокола-Батька, вул. Руська ч. 20 („Дністер") зі слідуючим порядком нарад: 1. Відкриття Збору і вибір голови Збору (§ 14 статута). 2. Веріфікування протоколу з послїднього Заг. Збору. 3. Звіт Головної Ради: а) загальний огляд діяльности в рр. 1923-1924, б) касовий звіт за 1923 рік. 4) Звіт Провірної комісії з провірки діловодства за 1923 р., дискусія над звітами і внесення в справі уділення абсолюторії Головній Раді і Провірній комісії. 5. Вибір голови, 11 членів і 6 заст. членів Головної Ради і 5 членів Провірної комісії на діловий рік 1924. 6. Усталення висоти членської вкладки на рік 1924. 7. Внесення і запити. 8. Замкнення З. Зб. Якщо в означеному часі не явиться на Зборі 1/3 часть всіх членів, потрібна до правосильности нарад, відбудеться о год. 11-тій того самого дня, і в тій самій салі і з тим самим порядком нарад другий Загальний Збір, який рішатиме без огляду на число присутних на Зборах членів. Право участи в Загальнім зборі має кождий член, що вирівнав членські вкладки по кінець місяця лютого 1924 р. включно (§ 10 ст.). — Львів, дня 6. червня 1924. — *Василь Цмайло-Кульчицький* голова, *Ол. Карпінський* писар. 2024 1-1

ОПОВІСТКА.

Надзірна Рада Краєвого Союза Кредитового, кооперативи з обмеженою порукою у Львові, скликує на основі § 45 і 47 ст.

XXIV. Звич. Загальні Збори

КООПЕРАТИВИ

на день 30. червня 1924, о год. 3 і пів попол. в домівці кооперативи у Львові (Ринок ч. 10, I. пов.) з отсим предметом нарад (§ 52 стат.):

1. Відчитання протоколу з послїдних Загальних Зборів.
2. Звіт Надзірної Ради з діяльности за рік діловий 1923 з замкненням рахунків і білянсом.
3. Звіт Контрольної комісії.
4. Внесення Надзірної Ради на розділ чистого зиску (§ 23 і 45а статута).
5. Зміна §§ 1 до 60 статута.
6. Означення: а) найвисшої суми зобовязань Союза (§ 52г стат.), б) границі найвисшого кредиту, який може бути уділений одному членови (§ 52г стат.).
7. Вибір двох членів Надзірної Ради.
8. Вибір шістьох заступників членів Надзірної Ради.

Право участи в Заг. Зборах мають члени, котрі в цілости уплатили принайменше один уділ (§ 50 стат.). За легітимацію служить уділова книжечка. На Заг. Зборах беруть участь члени особисто; правні особи заступають їх законні представники (§ 51 стат.), які мають виказатися достаточною повновласністю. Маєтковий білянс за 1923 р. є виложений в льокалі кооперативи (Ринок 10, I. пов.), де члени можуть його переглядати (§ 47 стат.).

За Надзірну Раду Краєвого Союзу Кредит. кооп. з обм. порук. у Львові:

Львів, дня 26. травня 1924 р.

Д-р Вол Охримович, предсідник. *д-р Юлій Савчак*, секретар.

Надзвичайні Загальні Збори

Товариства **Кандидатів Адвокатури** відбудуться в неділю 15. червня 1924 о 9. год. рано в льокалі Палати Адвокатів у Львові з дневним порядком:

1) Зайняття становища в справі ухвали Виділу Палати адвокатів про затвердження практики.
2) Евентуалія.

2025 1—1 *ВИДІЛ.*

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 127 (10.220). Львів, середа 11. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.кор. Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Заперечування правди.

Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. з Українського Соймового Клюбу до панів міністрів внутрішніх справ і справедливости в справі конфіскати „Діла" українського щоденника у Львові.

Переслідування української преси на території польської республики не припиняються, але змагається з кожним днем. Майже кожне число українського часопису з правила є конфісковане державною прокураторою. Діймаючо терпить на тім також український щоденник „Діло". В ч. 112 (10205) львівська прокуратура разом з иншими статтями сконфіскувала переховицю, яка звучить:

Заперечування правди.

Перед кількома днями „демократи" з варшавського „Кур. поран.", органу зближеного до гомінкого Пілсудского, висловили в статті „Проблема меншостей в Польщі і закордонні інтервенції" кілька „принціпових" поглядів, які є так характеристичні, що не можна їх поминути мовчки. На адресу тзв. національних меншостей, себ-то головним чином величезних територіяльних більшостей (Українців і Білорусинів) з приводу французького протесту кинено ряд погроз. Мовляв Українці і Білорусини мусять зрезуміти, що вибраний ними шлях кидає найповажнійшу тінь на їх добрі супроти польської держави наміри. Основною умовою упорядкування національної справи в Польщі є льояльне відношення чужих національностей до держави і її становища на зовні. Перехід з опозиції супроти державного режиму до боротьби з самою державою означає заістнування домашньої війни. Поляки теж вели смертельну боротьбу з державами, що накладали на них ярмо. Така ситуація може теж мати за собою поважне ідейне й чуттєве уоснування. Одначе ті, що таку боротьбу вели, вирекшися всяких змагань до льояльного впорядкування свого відношення до нормального державного життя в чужім собі і ворожім організмі. Але і в тій боротьбі вони ніколи не боролися зброєю брехні і наклепів. Тому чужі групи, якщо не ступають на шлях революції, мусять увійти на шлях права і державної солідарности. Якщо з цього останнього шляху сходять, то тим самим тратять право жалоб перед світом, що є трактовані як ворожі державі.

Можнаб поминути мозчанкою ці своєрідні міркування, такі типічні своєю яловістю, можнаб залишити без відповіди ці квітки пісковатого польського грунту, як би вони хоч в дрібній частині відповідали дійсности або були хоч слабкою відбиткою новітнього розуміння нації і держави. Та польська „демократія" на рівні з польською реакцією тільки вправляється в заперечуванні правди. Цей дійсний стан з повною цивільною відвагою малює краківський „Пшеґльонд повшехни". В січневім випуску цього журналу читаємо отсі глибокі і безоглядно вірні рядки:

„В самій річи, як Польща довга і широка, даремне шукатиб правди, бо всюди все і всіми є вона або застонована, або перенаслувана, якщо просто не фальшована. Mendacium est nedatio debitae veritatis — а щож инше у нас діється, як не безнастанне заперечування правди. Не говорячи вже про приватне, буденне життя одиниці і про більшість щоденних поступків пересічного громадянина, нде не проявляється воно так ярко, як в публичному й політичному житті. Брехня стала там правилом поведінки і ділання; все на ній спирається; піднесено її до гідности державної мудрости — так само, як зі сплетні й наклепів створено єдиний критерій осуду про річи. Брехнею побарюється своїх противників; брехнею боронить свого становища; на брехні спирають свою програму; брехнею впливається на маси і брехнею витворюється брехливі настрої, потрібні до осягнення брехливих цілей. В загальному заговорі проти правди всі згідно подають собі руки. Виспідом тієї загальної брехні є загальна дезорієнтація і деморалізація, неспроможність загалу здати собі справу з положення, в якому край находиться, і безвиглядність знайти шляхи для виходу"...

Ця характеристика нинішнього польського покоління звільнювала би нас від дальших спростувань і висновків, бож ясно, що нинішне покоління є продуктом відносин і положення також вчорашнього, що в ньому сторчить багато лихих і добрих прикмет з часів визвольної боротьби.

В загальному заговорі проти правди беруть участь усі польські чинники, всі політичні й культурні напрямки, всі партії, групи, особи. І вони боролися брехнею, підступом і насильством тоді, як йшли війною проти нас; як скорострілами і гарматами здавлювали визвольні змагання української нації; як запроторювали в тюрми і табори сотні і тисячі українських громадян; як вибиралися „визволяти" Правобережжя; як грабували українське майно і нищили культурний дорібок українського народу; як представляли нас „більшевиками" в очах европейської опінії і одночасно за згодою большевиків в Ризі загарбували величезну українську територію; як на всіх перехрестях горлали про вільність, рівність і братерство, а у висліді дали нам неволю, гніт, тюрми і кайдани; як вкінці сьогодня вони намагаються обманути світ.

Польські демократи мабуть не знають історії своєї країни. Ні одної умови, ні одного трактату не додержано супроти своїх сусідів. Втративши самостійність власне через брехню і нікчемність, втративши незалежність і ратифікуючи цю втрату своїми вільними голосами, Поляки на протязі сотні літ вели найбільш фальшиву гру супроти своїх можновладців. Кілька разів годилися вони з Росією, здобували все з доброї волі цеї останньої, щоби з облесною усмішкою раба підняти повстання в обороні шляхетський самоволі. Від Прусії схилялися вони до Росії і знову від Росії до Австрії зі сакраментальним „Przy Tobie, Panie...". А одночасно обносили свої жалі й нарікання по цілому світі. Використовуючи Росію й Австрію та за їх згодою експльоатуючи український народ, вони як Жиди на вавилонських ріках проливали гіркі сльози, воюючи брехнею і наклепами. І тоді, як одні лизали стопи „тиранів", як говорили виключно про „легальне упорядкування свого відношення до нормального державного життя", — другі займалися грабіжництвом і експропріяцією державних кас. І тоді ніхто не говорив про право займанної держави, тільки про право польського народу, про невмирущість його змагань, про вічність його державного права. Але допустім, що кожна поневолена нація має право боронитися всіми засобами проти свого поневолення, що вона не має вибору в засобах боротьби, що вона обстоює думку, що всі шляхи ведуть до Риму, що отже минула боротьба польського народу була без огляду на засоби етичною, бо мала на меті здійснення великого ідеалу: власної державности, — то чи етичні засоби, оперті на праві, були приторовлювані після реставрації державної Польщі? Чи на „праві" до хвилі ратифікації сан-жерменського трактату базувалася поведінка польської державної влади в справі конскрипції, данини, виборів, рекрутації, перейняття красвого майна Галичини в користь польської держави? Чи проти такого „права" коли небудь виступали нинішні оборонці права? Чи вони на прим. піднесли, що вибори у Східній Галичині були нелегальні, що нелегально вибрані при помочі надужить при активному і правному вдержанні від участи у виборах 70 процент населення, поки постановлять нелегальні „права" і обовязки.

Але що найважнійше — в ері права нації, в добі самовизначення народів, якому то праву Поляки завдячують свою державність, потоптано нинічно й брутально права української нації. В ері суверенности народів загарбано чужі території на основі умов зі займанниками чи узурпаторами, трактуючи живу націю як бездушний предмет торговлі.

Щоби покликуватися на право треба перш усього самому спиратися на праві. Щоби вимагати легальности, слід поступати легально і слід ще одно тямити, що боротьба за право самовизначення не є боротьбою проти держави, тільки боротьбою за державу і державність. *Ф. Федорців.*

Конфіската цеї статті є наглядним доказом, що тенденцією і змаганням властей, підчинених нашим міністрам внутрішніх справ і справедливости є здавити, розбити, взагалі знищити українську пресу, яка в тих тяжких абормальних часах сповнює свій обовязок оборони інтересів українського населення. Безоглядна конфіскаційна діяльність органів львівської цензури суперечить арт. 105 конституції.

Супроти того підписані запитують панів міністрів:

1) Чи панам відомим є вище подані факти?

2) Чи панове міністри схотять повчити відносним собі державних урядників, що таке надужиття урядової власти не приключається до змінчення вже й так сильно підірваної правовости?

3) Чи панове схотять перевести слідство в цій справі, покарати винуватців, порушити перестерігати основ правовости і вкінці взагалі припинити переслідування української преси?

Львів, 3. червня 1924. Підписи

Не туди шлях.

(На маргінесі статтей „Прапора" п. н. „На шляху до санації".)

V.

Висновки.

Автор статтей „На шляху до санації" представив однобічно й тенденційно хід подій за останній рік в У.Н.Т.П. на те, щоби виказати, що ціла вина за розбитя єдности партії, а тим самим за підірвання національного фронту паде виключно на минулорічну більшість Н. К-ту, або ще вірнійше кажучи — на гурток людей, яких автор близче не означує, а які підшившись „під загально шановане імя „Охримович", старалися за всяку ціну надати особлившу вагу автономічній резолюції. Він твердить, що ті особи й по сьогоднішній день остались „автономістами". У „підсумках" до своїх статтей п. Струтинський бачить санацію партії у тому, що ті люде уступають від активної участи в народньому життю. На його думку, всі ті люде повинні уступити, відсунутися від активної політичної праці, без огляду на те, чи вони хотіли добра свому народові, чи ні; бо тільки священик (при сповіди) або суддя при судженню справи може доходити доброї чи злої волі, але громадянство ніколи не звертає на це уваги, коли судить своїх керманичів на основі висліду їх вчинків, або клича даної одиниці чи гурта. Я — навпаки — старався виказати, що помилки були і по одній і по другій стороні в трудовій партії.

Ці помилки мене навіть не дивують. З днем 14. березня 1923 поставлено бодай на деякий час неперехідний мур перед змаганнями галицько-українського народу до осягнення великої національної мети, у недалекість якої він твердо вірив від 1. листопада 1918. Надія на справедливість світа, та справедливе вирішення нашої долі не здійснилася. Треба було шукати нових шляхів, нових гасел для дальшої боротьби. На 21. травня 1923 скликано на Нар. Зїзд передових людей нашого громадянства загартованих у бою за права українського народу, досвідчених і чесних дїячів. Вони помилилися і вибрали невідповідний шлях. За кілька місяців переконалися, що зроблено помилку. Воно не дивниця, бо не тільки більше політично зрілі народи роблять у скрутних для себе часах тактичні помилкові ходи, а й політики, які мають славу великих державних мужів Европи. Не помиляється тільки той, хто нічого не робить. Клемансо, Мільран, Поанкаре, Льойд Джордж чи Асквіт, або всі німецькі державні політики в останніх роках по катастрофі Німеччини робили багато помилок і з причини тих помилок мусіли уступати з чільних державних становищ. Та ні одному Французові, Анґлійцеві, чи Німцеві не прийшло на думку обвинувачувати їх за помилки, зроблені в добрій вірі. І вони донині тішаться такою самою великою пошаною серед свого громадянства, якою тішилися тоді, як займали свої чолові державні становища.

Коли отже я в моїх попередніх статтях виказував, що помилялася і тзв. незалежна група У. Н. Г. П., то не тому, щоби їй це ставив

з вину, а тому, що я мав на меті виказати, що суть санації партії не лежить у вині і карі за помилки, а навпаки, що „errarre humanum est", і за помилки в добрій вірі, ніхто не може нести кари, ніхто не може бути відсунений від активної участи. Навпаки, ті люде, які в скрутних для народу часах ділали в злій вірі, бажали кривди своїому народові, чи то для своїх шкурних інтересів, чи то для своїх особистих амбіцій, ті повинні бути усунені від громадської роботи. Тільки тоді, коли на чолі народу будуть стояти люде чистих рук, чистої совісти, що не оглядаються на свої матеріяльні або амбітні інтереси, зможе народ осягнути свою національну мету. Санація партії буде доконана тільки тоді, коли такі люде будуть стояти на чолі партії. У членів партії, яка має сповнити свою суспільну або національну місію, мусить бути партійна етика і партійна дисципліна. На жаль, У. Н. Т. П. того ще до тепер не має. Возьмім для прикладу автора статтей „На шляху до санації". Коли підготовлялася автономічна резолюція, автор тих статтей був секретарем У. Н. Т. П. В першій мірі його обовязком було знайти ті шляхи, ті кличі, з якими партія піде в бій за здійснення всенародньої мети. Він їх не шукає, але твердить, що другі ховаються під загально шановане імя „Охримович". Шляхів він не шукає, але сам вишукує те шановне імя, сам просить д-ра Охримовича обняти реферат на Народньому Зїзді, бере участь в дискусії над автономічною резолюцією, голосує за нею на засіданнях Т. Н. К-ту і на Народнім Зїзді дня 21. травня 1923 р. голосує за д-ром Охримовичем на голову Н. К-ту, хоч той виразно заявляє, що буде вести партію на платформі, прийнятій Нар. Зїздом, боронить тої резолюції, як нач. ред. „Діла" через кілька місяців.

Аж коли всі признали цю резолюцію помилковою, коли всі від неї відступили, п. Струтинський, не тільки моральний а і офіціяльний автор тої резолюції, має сміливість закидати неофіціяльним авторам, зраду свого народу, відсуджувати їх від чести і жадати відсунення їх від активної народньої роботи. Певно, кожній людині вільно змінити свої переконання, тим більше тактику, вільно перейти з одної до другої — не тільки групи, але й партії. Зміна переконання і політичних напрямків може бути навіть доказом політичної зрілости і особистої чесноти даної людини, та не може ніколи політик чи журналіст змінювати своїх переконань під впливом своїх особистих аспірацій і амбіцій і то на те, щоби обвинувачувати других в тому, в чому він сам провинився.

Не можу отже погодитись з автором статтей „На шляху до санації", що санація партії лежить в тому, щоби з партії виелімінувати немилих йому людей, яких він чомусь називає „автономістами". Дня 8. березня ТНК., а опісля дня 21. квітня 1924 Нар. Зїзд анулював автономічну резолюцію, якої від того часу ніхто не піддержує.

Санація партії, на мою думку, лежить в цьому, щоби позбутися всіх тих членів, що в злій вірі, з особистих амбіцій або анімозій обвинувачують або кидають підозріння на людей доброї віри, що хоч помилялися, але бажали добра своєму народові, — і тих, що голосять великі всенародні кличі, а в приватному житті остають ефіяльтами і карієровичами.

Велике національне завдання і велику прислугу своєму народові міг би віддати недавно акцептований провід труд. партії, колиб зумів зєдинити в ній всіх людей „добрих інтенцій" для служби своєму народові в цей так критичний для народу мент, бо тоді певно за кличами тої партії пішла би велика більшість українського громадянства по цей бік риської лінії. І тільки тоді стане сильним національний фронт і воскресне давна сила У. Н. Т. П.

Д-р Дмитро Левицький.

Альбанія.

Маленька країна ще перед великою війною славна з войовничого духа, яким перепоєні ріжнородні племена, що її заселюють, не давала вже тоді спокою европейській дипльоматії. Ще перед війною зроблено Альбанію незалежним князівством із відомим князем Відом на князівському престолі. Та тоді й Від не зміг завести порядку в Альбанії.

Велика війна не вичерпала Альбанців і не згасила в них войовничого духа, хоч дуже їх матеріяльно підірвала. Альбанія по війні стала знов самостійною державою. Спочатку якось про неї мало було балачок в Европі. Вона ніби консолідувалася. Балкан переживав страшну повоєнну кризу і ніби відпочивав.

Та ось від якогось часу світ заговорив знов про маленьку Альбанію. Там закипіло повстання, яке попередили вбивства визначних альбанських політиків. Повстання звернене проти уряду та його політики. Повстання на півночі, повстання на полудні а в середині уряд. Ось і ситуація. По останнім відомостям повстанці заняли Скутарі, Радомір, Берат а ще передтим Тірану, отже столицю Альбанії.

Американський посол у Тірані старався погодити уряд із повстанцями та запропонував передати справу непорозуміння на вирішення Союзу Народів. Уряд на пропозицію згодився дуже радо, а повстанці її відкинули та заставили американського посла до опущення столиці. Уряд очивидячки втік із Тірани ще перед її здобуттям повстанцями. Про причини повстання говорити конкретно дуже важко. Можна думати, що їх є стільки, скільки є племен, що заселюють Альбанію, і противно можна допускати, що конкретних причин нема ніяких, а просто войовничо настроєні духи шукають необхідного заспокоєння у авантурах.

Альбанія була довгі часи ареною найріжнороднійших сусідських зовнішних впливів та інтриг. Одиноким державним мужем, що своїм авторітетом сяк-так опановував войовничі настрої всіх племен та груп, був Ессад паша. Його смерть відбилася дуже кепсько на відносинах в Альбанії. Не було другого мужа, який зміг би опанувати політичні настрої краю. І від того часу почалися затяжні та криваві внутрішні міжусобиці. З часом обняв провід альбанської політики молодий, але енергійний Ахмед Бег Цоглю. Йому до певної міри вдалося привести край до внутрішньої рівноваги та працювати в напрямі консолідації краю та в напрямі правдивої державно-творчої роботи. Метою його політики була єдність Альбанії та її цілковита незалежність.

В грудні м. р. відбулися вибори до конституанти. Вислідом виборів була така внутрішньо-політична ситуація, що Ахмет Бег мусів уступити зі свого становища. Його наслідником став його таки сторонник Шефкет Бег Врлячі. Та тут то й почалися неспокої, що знайшли своє завершення у теперішній ситуації. На уступившого Ахмет Бега зроблено невдалий атентат, у відповідь на нього Ахмет Бегові прихильники вбили Авні Рустема, убийника Ессада паші. Вся робота для внутрішньої консолідації пішла в кут. Пристрасти почали панувати.

Коротко кажучи, новий уряд, що заступав принціп повної державної незалежности Альбанії, мусів вести завзяту боротьбу проти чужих посторонніх впливів, які маскувалися під кафтаником то племінного сепаратизму декотрих племен, то окружного анархізму. Велику ролю в авантурах, що закипіли на альбанській території відіграв т. зв. болгарсько-македонський повстанський комітет, якого діяльність була звернена проти Югославії та проти Греції, а який знайшов собі прибіжище на альбанській території. Другим таким джерелом авантур був тзв. Комітет Косова, що репрезентував собою ірріденту Арнавтів.

Між повстанцями тепер замітно аж три групи. Одна бореться проти уряду тому, що чує себе єдино покликаною до того, щоби дати краєві сильний конституційний уряд, друга бореться в імя анонімних інтересів деяких покривджених амбітників, третя група це північні католики, завзяті вороги мусулманського центру та полудневих ортодоксів. Ця остання група домагається зміни обовязуючої тепер конституції в напрямі кантональної системи в дусі швайцарської конституції.

На такому тлі розігралися останні події в Альбанії. Югославія заявила, що не думає вмішуватися у внутрішні справи Альбанії. Італія обмежилася до того, що її фльота на всякий випадок патрулює альбанське побережжа. А Греція дотепер не зайняла становища до альбанських подій. Чим скінчиться ціла альбанська авантура, не відомо покищо, але важко допустити, щоби всі ті групи повстанців між собою погодилися, та щоби обійшлося без чужої інтервенції а в найкращому випадку без інтервенції Союзу Народів.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладна тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Білорусь і Волинь.

(Konstanty Srokowski: Sprawa narodowościowa na kresach wschodnich, Kraków 1924.) 9)

(Продовження.)

Конскрипція з 30. вересня 1921 виказала на Волині (себто по польському адміністраційному поділі у волинськім воєвідстві): православних 74·9%, мойсеєвого віроісповідания 12·2% і католиків 11·5%, Національна статистика вимагає деякої аналізи. Хоч католиків є на основі конскрипції 11·5%, то Поляків зявилося аж 23·7%. Колиб навіть до Поляків зарахувати й частину Жидів, то все таки з виказану цифру Поляків встромлено багато православних Українців. Автор радить рахувати Поляками тільки католиків і тих Жидів, що їх при конскрипції з ріжних причин не втягнено до жидівської народности. Таким чином цифру Поляків устійнює автор на 179.138 (12·4%). Чому до Поляків зараховано всіх католиків в числі 166.154, коч католиками є на Волині ще й чеські та німецькі кольоністи, та чому Поляками мається уважати 12.984 Жидів, яких жидівська національність не фігурує в списі — того автор не виясніює. Буде згідне з правдою устійнення Поляків на Волині на maximum 8—9%, коли візьметься згадані вгорі поправки.

На основі російської статистики з 1897 р. було на Волині: Українців 70%, Жидів 13·2%, Поляків 6·1%, Німців 5·7%, та Москалів 3·6%. Спис з р. 1909 виказав 6·7%, як засвідчує Кржижановскі і Куманецкі. Отже тепер буде відповідати дійности 8—9% Поляків після дочислення цивільних кольоністів і військових поселенців та насланої бюрократії і поліції.

У відношенні до Українців при вересневім списі прикладано аж чотири „національности": „Малоросів", „Русинів", „Русских" і „Українців". Буде згідне з правдою, коли всі ці чотири „національности" признається одною, себто українською, яка нараховує 982,204. Коли від загального числа православних 1,065.733 відняти 1.119 Білорусинів, 10.084 Москалів і біля 20.000 Чехів, то справжне число православних Українців буде виносити 1,034.530.

Суспільна струнтура.

Суспільна структура українського населення є слабо розвинена. В 90% є це селянське населення, біля 8% перебуває в містах як неквалїфіковані робітники і домашня служба. Відсоток інтелігенції невеличкий (около 2%). Більшість інтелігенції становить півінтелігенція (низче духовенство і народнє вчительство). Вище кваліфікованої інтелігенції: правників, лікарів, інжинірів є розмірно мало.

Національна свідомість.

До виявлення національної свідомости українського населення Волині в деякій мірі причинився вересневий спис, хоч його організатори і керманичі певно не мали такого наміру. Українському населенню Волині предложено до вибору чотири національности (а з білоруською і російською аж шість). Тим способом конскрипційні комісарі немов примушували населення до свідомого вибору і децизії на одну з пропонованих національностей. Коли отже з 982.204 людей, яких взагалі означено як приналежних до одної з чотирьох „місцевих" національностей, до Українців призналося аж 808.263 (82%), то з цього ясний висновок, що національна свідомість і то спеціяльно українська є розмірно дуже висока. На маргінесі цих міркувань автора можемо сміло зазначити, що колиб подібні терміни на означення національности запропоновано населенню етнографічної Польщі, то прийшлось би хитати головою над національною свідомістю польського селянського населення.

Національна свідомість українського населення Волині є досить свіжої дати. За російських часів вона була мінімальна. Аж в часі війни, не зважаючи на перепони австрійської влади, при допомозі галицьких Січових Стрільців, почато основувати тут українські школи. Пізнійше та свідомість зміцнилася в часах революції і української влади. Через осінь і зиму 1918|19 перебували тут війська й уряд У. Н. Р., — а опісля якийсь час большевики. В українське населення Волині всякнула теж помітна частина тзв. синежупанців, т. зн. військ, організованих в німецьких таборах з російських полонених української національности. В тих таборах, ведених під фірмою „Союзу визволення України", полонені перейшли добру школу під кермою спеціяльних галицьких інструкторів.

Клясово-суспільна свідомість волинського населення незвичайно поглибилася під впливом революції, яка на Волині лишила далеко глибші сліди, як на західно-білоруських землях. Звідсіль і напруження соціяльних контрастів на Волині далеко сильнійше, як денебудь на окраїнах. В порівнанні з білоруським населенням волинські Українці визначаються значно сильнійшим темпераментом. Цей живий темперамент проявляється в досить різких формах. Як предмет доцільної державної адміністації (яким то висловом автор закриває державну і національну асиміляцію!) волинське населення представляє собою особливо великі труднощі.

(Продовження буде.)

Право самовизначення -- наше елементарне право!

Промова пос. Павла Васильчука, виголошена в соймовій Комісії заграничних справ дня 28. травня ц. р. підчас дискусії над експозе мін. Замойського.

Европа йде наліво.

Шановні Панове! Дехто з моїх шан. передбесідників висловив думку, що вислід останніх виборів у Франції, як також передтим в Англії, Данії, а врешті Японії є зявищем випадковим в грі поодиноких осіб. Що не слід переціновати того факту, дошукуватися глибшого підкладу вислідів виборів, бо маємо до діла тільки зі зміною осіб, які одначе — особливо у Франції і Англії, — привязані до національних традицій, в своїй закордонній політиці підуть по лінії політики своїх попередників.

Я вже при попередній дискусії висловив свій погляд на справу, оцінюючи це, як факт пересунення в укладі політичних сил на Заході наліво Без сумніву є це вислід глибокого процесу в суспільно-політичних відносинах повоєнного світу, який ще далеко не закінчений, а який означує поглиблення суспільно-політичної свідомости широких мас, суспільно-політичного низу і ступневого приходу його до влади. Через те, цілком доцінюючи значіння в політичній праці окремих осіб, не можу трактувати їх в одірванні від мас, їх настроїв і змагань. Колиб ходило тільки про особи, то — очевидно — вислід виборів у Франції, з якою Польща звязана умовами приязни і мілітарними конвенціями, не викликав би такого переполоху, а навіть консернації в польських політичних сферах. Маю враження, що для Польщі і польських політиків ця зміна в укладі політичних сил наступила цілком несподівано. Думалося, що з тої сторони Польща цілковито забезпечена.

Офіційна Франція цілий час маніфестувала свою приязнь до Польщі та чинно її у всьому піддержувала. То була Франція націонал-реакції і мілітаристичної камарилі. Оспівували ту Францію в Польщі всі політичні польські політики від права до ліва. Але в гущі французьких мас чаїлася инша Франція, — неофіційна, протестуюча. Вона поставила при виборах гасло „війна війні"; виграла вибори, тепер приходить до влади і Польщі прийдеться мати до діла з союзником з обновленим обличям. Звідсіль занепокоєння Польщі і тому завдячуємо сьогоднішні дебати в Комісії, яка порівнуючи так рідко скликається.

Остання европейська війна розтрила та витворила багато ран в житті не тільки поодиноких народів, але й цілого світу. Розпочата ніби в імя оборони культури і поневолених націй, привела до вислідів якраз противних засадам цивілізації і поступу.

Повоєнні трактати явилися наглядним свідоцтвом просто звірінного мілітаризму й імперіялізму та перемоги політичної реакції над гаслами демократизму. Ці трактати створили нову загрозу миру. Головною причиною неспокою у Европі безперечно є штучне викроєння повоєнних границь Европи, без узгляднення національних організмів. Торкається це в першу чергу Польщі, яка загарбала величезні простори земель етнічно непольських, — українських і білоруських.

Тези західньої демократії.

Політична думка західньо-европейської лівиці, в пошукуванні нових доріг для привернення миру і европейської рівноваги, виставляє на чергу дня в розрішенні міжнародніх проблем слідуючі тези: 1) утримання миру, 2) обмеження збройень, 3) вирішення міжнародних конфліктів мирним шляхом через поширення щодо членів і компетенції Ліги Націй, 4) та врешті господарська відбудова Европи і співдіання з тому подібні.

Що раз, то все сильнійше зростає усвідомлення, що удержання миру не вдасться перевести инакше, як ревізією повоєнних трактатів, зокрема ревізією границь. Говорилося тут з переляком, що це підносив Троцький і Раковський. Одначе я мушу вказати, що ще перед ними про це саме і ще більш рішуче говорив п. Гендерсон в своїй перевиборчій промові, яка наробила так багато шуму в Польщі. Про це говорили теж і писали теперішні побідники у Франції пп. Еріо, Пенлеве, Бльом та ин., цілком виразно висловлюючи думку, з окрема про Польщу, що належало її замкнути в етнографічні границі, бо теперішній стан польських границь є причиною переслідувань національних меншостей і вічної небезпеки війни на Сході Европи.

Що правда думка про ревізію повоєнних трактатів і границь серед чинників міжнародньої політики лише наростає, але вона набирає сили і без сумніву мусить стати переконуючою вимогою, як засіб до усунення основного джерела небезпеки нової війни і звязаних з тим страхіть для всіх, що бажають миру, культурної і господарської відбудови. В Польщі таке поставлення справи викликає нескриваний ляк з боязни за втрату великодержавного становища Польщі, до чого мають претенсії польські політичні чинники всіх толків. Звідсіль, як це не здається дивним для стороннього обсерватора, побоювання Польщі за прихід до влади демократії в Англії і Франції.

Польща — найбільше джерело воєнної небезпеки.

Побіда у виборах демократії в Англії, і особливо у Франції, всією польською пресою була зустрінута з великою резервою, а навіть вороже. Резерву проявила якраз преса тих польських політичних чинників, які сливуть за демократію. Це підкреслюю тому, щоби схарактеризувати, як ставляться до піднесених західньою демократією питань всі рішаючі польські політичні сфери.

Питання про удержання мира, якому загрожують повоєнні границі, тісно звязане з квестією національних меншостей, особливо територіяльних. Від такого чи иншого вирішення того питання в недалекій будуччині залежить спокій в цілій Европі через скомплікування в цьому ще инших не менше важних чинників. Зі всіх европейських держав сучасна Польща творить найбільше джерело небезпеки війни завдяки тому, що ½ її теперішньої території складається з земель етнічно не польських, а українських і білоруських. І хоч для свого воскресення Польща оперувала гаслом самовизначення народів і через те мала моральну піддержку у західньої демократії, вона дійшовши до сили і користаючи з ситуації — захопила величезні простори українські і білоруські, відкидаючи в відношенні по них засаду самовизначення.

Французька імперіялістична реакція в своїх цілях чинно піддержувала Польщу в її захватних стремліннях і задержувала діло миру на Сході Европи. Теперішня консернація серед польскнх політичних кругів пояснюється не чим иншим, як побоюванням евентуальних змін в заграничній політиці Франції.

Останній протест французьких демократичних політиків, учених і письменників проти білого терору в Польщі збільшив очевидно ці побоювання. Не хочу пророкувати, наскільки на ділі проводирі французької політичної лівиці захотять підійти до вирішення наболілих питань, це діло часу й обставин. Важний тут сам факт зміни в укладі сил і настроїв в кермуючих кругах західної Европи. Польща тепер є ізольована. Це ствердили всі мої передбесідники. Вона втратила в значній мірі вплив за границею. Головною причиною цього є її імперіялізм і мілітаризм.

Панове перебільшують, коли жалуються на протипольську агітацію за кордоном, на „анонімові" меморіяли „безчельних врогуф". Вони, о скільки появляються, то слабо і непевно виявляють силу гнету, який переживаємо. Їх за мало. Трудно. Щож панове хочуть, щоб стиснуті за горло не хотіли кричати і кликати на поміч?!

Польський режім і „полагода" справи нац меншостей.

Ви самі про себе видаєте найкраще свідоцтво. Досить подивитись на далеко посунену поза межі етнографічно польську і державну границю Польщі, щоб судити про польську захватність. А аргументи польських політиків та дипльоматів для удержання тих границь при екстермінаційній системі польського управління на українських і білоруських землях, про що трудно зовсім не знати більш менш орієнтуючомуся політикові на Заході, є найкращим агітаційним матеріялом проти сучасної Польщі і вас.

Польща цілий час мала утруднення своєї ситуації на міжнародньому терені завдяки свому імперіялізмові, гнобленню національних меншостей. Тільки тут роблено добру міну, що це питання не існує. Не трактувалося воно поважно і з нашим приходом до сойму всупереч нашим рішучим заявам і протестам.

Система поліційного терору, приноровлювана на наших землях, доводить до обурення і розпуки населення та викликує слушні протести визначнійших людей Европи. Врешті панове дочекались навіть від СРСР. двох нот, в обороні української і білоруської людности та православної віри тих народів. Инша річ, що п. Чічерін підписав риську умову, але там упиня у української і білоруської нації бється живе серце в народі і чути зойк катованого тут брата. Тільки під тою пресією почалася галасанина в польській пресі про необхідність „полагодження" справи нац. меншостей та таємничі наради п. премієра Грабского з якимсь комітетом для „справ кресів" та з проводирями польських сторонництв. Що ця галасинина дійсно є тільки про людське око, доказом того є хоч би сам спосіб, яким підходиться до питання національних меншостей: До нарад покликані тільки польські партії, отже виходиться з засади: do ut des!

Становище премієра Грабского є відоме з його заяв в тій справі. Щож до польських сторонництв, то мимо дрібних своїх специфічно внутрішних сварок, між польськими партіями у відношенні до справ нац. меншостей нема основних ріжниць. Ми, як чинник третій, можемо це обєктивно ствердити на підставі власного кількалітнього досвіду як поза парляментом, так і особливо тут в соймі. Тому то всі польські партії поносять рівну відповідальність за страшний режім супроти нац. меншостей. Щоб не бути голословним, приведу тут хоч би заяву в тій справі проводирів польської лівиці п. Тугута, „голови Визволення" і Недзялковского, представника ППС.

І п. Тугут і п. Недзялковскі в порушеній справі висловилися майже дослівно однаково. Маю на увазі заяву п. Тугута у відомім інтервю після свого повороту зі заграничної поїздки та заяву п. Недзялковского тут на комісії на попередньому засіданні. Вони сказали дослівно: справа національних меншостей є безперечно одною з найбільше пекучих та неупорядкованих; приносить це Польщі шкоду і тому мусить бути упорядкована, одначе не значить це, щоб ми задовольнити всі домагання (roszczenia) національних меншостей, націоналістичних проводирів українських, білоруських чи инших. П. Недзялковскі підкреслив, що свою заяву робить в імени польської соціялістичної партії, якої погляди тут представив.

Заява п. Недзялковского булаб для нас дивною новинкою, оскільки ми не зналіб становища цеї партії до нас та її практики за часів, коли вона тримала в Польщі владу в своїх руках. Але ми знаємо, що вся польська лівиця, — демократія — була і є за захватом українських і білоруських земель і проти приноровлення до нас принципу самовизначення. Що правда трудно погодити це становище ППС. та инших лівих польських сторонництв з засадами демократії, а тим більше з основними принціпами соціялізму.

Смію запевнити п. Недзялковского і всіх панів, що всі українські партії, починаючи комуністами і кінчаючи фашистами, стоять непохитно на грунті самовизначення народів та бажають застосування цього принципу вповні до українського народу і наших земель. Оскількиж п. Недзялковскі і його товариші домагання нами повного самовизначення називають „націоналізмом", то не вагаюся сказати в такому разі, що ми Українці, всі націоналісти.

Дві правди.

Не раз я вже вказував на те, що Польща в своїй політиці має дві правди: одну для заграници, а другу для внутрішнього вжитку.

Воскресша Польща, перейнявши весь моральний спадок старо-шляхетської, намагається назовні про людське око уходити за демократичну носительку культури на Сході Европи.

Тимчасом в дійсности виступає вона проти всіх здобутків демократизму, як держава реакційна. Не признаючи за своїми національними меншостями права на самоозначення і провадючи екстерминаційну політику супроти них, виступає вона з нотами до Латвії в оборону польських поміщиків, яким згідно тамошньому демократичному закону забрано землю для поділу між селян. Це називається „обороною загроженої польскості на Летгалії".

Силою поліції і війська забравши кількасот церков у православного населення, переслідуючи православну релігію й иновірців, виступає в обороні „загроженого католіцизму" в Союзі Радянських Республик.

Ті ж дві правди визнає в своїй політиці і польська демократія. Инакше не можемо трактувати факту піддержання польською лівицею екстерминаційної політики польських правительств супроти національних меншостей та повну оборону нею польської політики терору на міжнародньому терені. Бож з тим власне звязані останні

заграничні подорожі п. голови „Визволеня“ Тугута та п. Недзялковского і Жулавского з ППС.

Лист п. Тугута до Пенлєве у відповідь на відому відозву французьких учених, політиків і письменників є найкращим документом тої дволичности. Пан Тугут пречінь вже два роки є головою соймової адміністраційної комісії. Не один факт надужиття і терору, до неба о помсту вопіющий, нами і потерпівшими був неоднократно йому предложений, одначе п. Тугут не уважав потрібним реагувати на це. Комісія, що тепер розсліджує стан вязниць, вибрана вже давно і не тільки для справ вязниць, а взагалі для справ надужить адміністрації, одначе свою діяльність розпочала вона лише тепер і тільки розсліджує вязниці, які наскоро приводяться до порядку. Мета того є ясна: п. Тугут спішить заперечити прикрій правді про фактичний страшний білий терор і листа до Пенлєве вислав з тим, щоб злагіднити велике враження в світі, яке цілком слушно викликала відозва протесту французьких учених.

Підсумовуючи це, мушу стверднти, що нема в Польщі виглядів для розвязання справи національних меншостей. До цього нездатні ані правительство, ані жадне польське сторонництво — чи то праве чи ліве.

Нова хвиля терору.

Якраз тепер розпочалася нова хвиля польського терору на всіх українських землях. З пімсти за свою неміч правительство гнете кожний прояв народнього незадоволення і грізної постави в спосіб нечуваний в культурних державах. На черзі дня масові арешти, увязнення в кайдани, тортури і биття українських селян, робітників і інтелігенції, що борються за своє визволення. Нова хвиля нищення українського шкільництва, особливо в Галичині, новий загострений похід поліції, дефензиви й адміністрації проти політичних українських організацій всіх відтінків та культурно-просвітних організацій. Врешті новий єзуїтсько-адміністраційний похід проти православної церкви. В день імянин президента і в день національно-польського свята 8. травня одібрано силою поліції і висвячено на костели кілька нових церков на одній тільки Холмщині. В Убродовичах пов. Грубешів і Стужиці пов. Красностав пролилась кров в обороні церкви перед насиллям. Одночасно проваджене систематичне господарське винищування наших земель, непосильні податки і господарський хаос при цілковитому ігнорованні відбудови знищених війною теренів витворює грізний стан обуреного населення.

Тверда постава українського народу супроти польських плянів.

При такій ситуації, панове, наївним є слюняві бідкування на одну тільки „несправність державного апарату“, а ще більше наївним є думати, що ви могли — когоб то не було з чинників української політики — зловити на гачок охлапів. Це зайве!

Для угоди не знайдете жадної дійсно-української партії, жадного дійсного національного представництва. Ми за сильні, щоб йти на якібто не було коншахти в тому напрямі.

Яке би не тяжке було наше положення, в оконечному підрахунку здобули ми державне становище на Вел. Україні, а українська справа в цілости, хоча тяжкими шляхами і великими жертвами окуплювана, виходить з дня на день на широкий світовий терен і завойовує собі щораз то більше признання. Твердо переконані в святість своїх ідеалів, вірні здобуткам демократії культурного світу, непохитно переконані ми в остаточній перемозі наших постулятів.

Очевидно, що в пошуканці за догідними собі людьми, можете знайти кількох послушних негідників, відкидків українського суспільства. В цьому вже маєте практику. Але питаю, чи це поможе вам вийти з тяжко клопітливої ситуації. Служать же вам військовими капелянами співробітники славетного Евлогія і є найкращими в вашому розумінні патріотами. Багато з тих обрусителів чорної сотні тепер є у вас не менш ряними польонізаторами. Вони легко змінили „віхи“. Але народня маса розуміє ваші зле укриті пляни. Вона відповідає зненавидженням всього польського.

Стан війни між Польщею і нами.

Панове! Нас не треба обдаровувати. Ми почуваємо себе господарями на власній землі. Самі, на власному історичному досвіді знаємо, що хвилеві неуспіхи і програні не вбивають змагань нації, тим більше молодої, як ми, що тільки пробудилася до власного життя. Навпаки, гноблення загартовує, очищає, мов у вогні, і скріплює народ в націю та виковує національний характер. Теперішній страшний режім на наших землях є нічим иншим, як станом війни між Польщею і нами, війни тихої, але страшної і завзятої; не можна сказати, щоб вона була безкровна, — тим більший в тому жах. Світ ще не досить поінформований про це. Через те всякі полумірн у вирішенню справ т. зв. меншостей не досягнуть цілей. Вони спізнені.

До нас мусить бути примінений принціп плебісциту. Ми бажаємо повного і нічим необмеженого самвизначення. То є наше елементарне право і від того не відступимо. Мир на Сході Европи може бути збережений тільки тоді, коли Польща признасть цей принціп вповні. Гадаю, що це лежить в її власному інтересі, в чому я глибоко переконаний. Признаюся, що не маємо ніяких ілюзій щодо можливости основної зміни в тому питанні польської державної думки теперішнього часу.

Ізоляція Польщі і навернення до Ліги Народів.

Отже спокій на Сході Европи загрожений цілком реально. Польща творить найбільшу небезпеку миру завдяки своїй політиці. Чи це може бути тайною для кождого тверезого політика в Европі? Зростання протипольського настрою на Заході Европи показує наглядно, що це основне джерело небезпеки европейського миру все яснійше починають добачувати. Все частійше незасліплені повоєнною психозою мілітаризму люде світу починають показувати пальцями на Польщу. Очевидно не потребую доказувати, як це ступнево причинилося до моральної політичної ізоляції Польщі — як держави — та втрати симпатій до Поляків — як народу, що по півтора столітті своєї неволі і боротьбі за визволення зразуж по визволенні на своїм прапорі державного будівництва записав вже кровю невинних жертв своїх сусідів Українців і Білорусів гасла гнету й ектермінації політичної, культурної, господарської і фізичної.

Що при тій ситуації поможе зміна на становиші представника в Лізі Народів? Пречінь Польща вже зігнорувала ту Лїгу, бо відкликала звідти своє представництво, коли почали западати там рішення неприємні для Польщі, яким вона не захотіла підпорядкуватись. Хіба ціль теперішнього відновлення постійної польської делєгації при Лізі Націй не виявляє яскраво правдивих інтенцій Польщі? Ясно для кожного, що це привернення наступило не для якихсь вищих пацифістичних, або вселюдських цілей міжнароднього співділання, а лише стремління скріпити свої оборонні позиції на міжнароднім форум на випадок евентуальних нападок, а може натиску в Лізі проти польської екстермінаційної політики до національних меншостей.

Але чи ця оборона у відношенню до закордону буде переконуюча, коли радикально не зміниться жахливий стан на наших землях? Очевидно, що причиниться вона ще до більшої компромітації Польщі. Через те, супроти висловлених моїми передбесідниками слів задоволення відносно призначення на делєгата при Лізі Націй п. Скржиньского, а також вимоги польської лівиці заміни п. Скірмунта в Льондоні, який по виразу п. Домбского „не зможе мати спільного язика з п. Макдонельдом“, я до тих змін не привязую ніякого значіння. Для спільної мови треба виправляти язика тут. Щоб язик був чистий, треба змінити в корінї внутрішню політику. Щож до п. Скржиньского, то, прошу вибачення за непарляментарний вираз, занадто має він запаскуджений язик з часів міністрування в кабінеті Сікорского. Зрештою, уважно вислухавши моїх шановних передбесідників, не набрав я переконання, щоби і панове з лівиці, а навіть сам пан Домбскі, могли би мати більший успіх, в чому переконують мене й результати місії п. Тугута в Римі, Парижі, Льондоні та панів з ППС. в Льондоні.

Польський „месіянізм“ в теорії і практиці.

Не можу наприкінці не сказати кілька слів відносно промови шан. мого передбесідника п. Слівіньского, який тут з істинно старо-бельведеріянським запалом говорив про велику культурно-історичну ролю Польщі на Сході Европи, про її цивілізаційний месіянізм та звязані з тим широкі політичні концепції чорноморсько-балтійської антанти, визволення сусідніх народів під гаслом „вільні з вільними, рівні з рівними“ і т. д. і т. д. Одним словом всім відомі старі літанії зі всіми політичними атрибутами пепеесівсько-бельведерської пілсудчини.

Не знаю, чого більше в тих виводах: наївности, чи... не хочу ображувати посла Слівіньского. Запевняю його тільки, що те, про що він так довго і гаряче розводився, належить вже до давно перестарілих політичних пісень, які вже здані до архіву. Зрештою, завжди вони мали в собі фальшиві ноти, а композитори тих пісень поронили свій недоношений плід лише тому, щоби закрити свій первородний гріх захватности чужого, імперіялізму у відношенні до Сходу. Коли ціль осягнуто, вилинялий польський „месіянізм“ виразився в тому, що за 4 роки польського панування на наших землях на одній тільки Холмщині з 287 істнуваших з покон-віків церков, насильством одібрано в українського населення 237.

Ллється кров нашого народу в їх обороні. Одну церкву висаджено динамітом в повітря. На цілій Холмщині, Підляшу і Полісю на міліон Українців нема ані одної української школи, польська влада насильно позакривала там наші школи, що істнували навіть підчас німецько-австрійської окупації, не позволяється там приватних шкіл, навчання дітей по українськи приватними учителями-корепетиторами, у важається творенням тайних шкіл, суворо переслідується і над учителями переводиться судові процеси за це. На всій цій території вкупі з Волинію нема ані одної середньої української державної школи; дві уцілівші ще досі українські приватні гімназії не мають прав. Український університет і політехніка у Львові істнують „тайно“, загнані польською адміністрацією в катакомби. В Галичині сотки українських шкіл насильно закривається, переслідується українське учительство і культурно-освітні організації. Православних українських дітей в польських школах насильно змушують учити католицькі польські молитви і ходити до костьола. Забороняють їм говорити в школі по українськи навіть між собою.

Польща забрала всю церковну землю і обсадила на них військових уоружених осадників-мазурів, також парцеляція иншої землі переводиться виключно для польських осадників. Польська адміністрація знущається над українським народом, тортурує його, вязнить, бє безкарно та взагалі застосувала до нього безоглядний терор. Українська мова переслідувана і немає доступу не тільки в урядових і самоуправних органах, а навіть переслідується адміністрацією і в приватних установах. Православна релігія переслідується в спосіб середньовічний. Приналежність до православного віроісповідання в практиках польської адміністрації є клеймом, яке закриває доступ до посад не тільки державних і комунальних, а навіть приватних польських. Сама назва Українець та признавання до тої нації наражує нас на шикани і переслідування. Це не все. Мушу сказати скорочуючись: і т. д. і т. д. і т. д.

Ось так, панове, виглядає „несення“ Польщею на Схід західної культури, таким в дійсности є словутній польський „месіянізм“. Позволяю собі твердити, що він ніколи і в минулому не виглядав инакше. Отже досить оперувати фіговими листочками та кормити публичну опінію, особливо Захід, фальшом. Коли хто ще по старій звичці, як це зробив п. пос. Слівіньскі говорить про якусь культурну місію Польщі на Сході, що вона є покликана до великої ролї просвітительки, коли хто ще вірить в її „месіянізм“, то сам себе виставляє на сміх та видає собі свідоцтво що найменше політичної сліпоти. Польським панам „месіяністам“ український народ давно вже сказав: геть! фіговий листок балтійсько-чорноморської антанти відпав, коли хоч трохи заспокоєно територіяльні польські апетити на Сході. Ті з наївних, що повірили в вилиняле польські гасла і концепції польської лівиці, закінчують своє побратимство зброї в таборах інтернованих. Гинуть.

Апетити польських імперіялістів сягають і до балтійських держав. Але останні відомости про ковенську нараду балтійських держав показують, що і там для Польщі бажаний їй грунт втрачений.

Змагання до миру і виступи през. Войцеховского.

Коли вже говорю про польський „месіянізм“, то не можу пройти мимо публичних промов пана президента Войцеховского. Пан президент, будучи найвищим зверхником

влади, дав вираз думці, що не всі ще польські землі прилучені до „матержи", що польське військо має велике завдання прийти на поміч своїм братам поза польськими границями сущими. Чи не виявляються в тому державно-польські аспірації при загальному змаганні до миру в Европі?

Крім того пан президент, хоч обовязаний з титулу свого офіційного становища до найбільшої безсторонности, дозволяє собі на явні визови, спрямовані проти нєпольського населення Польщі. Він цілий час підкреслює свій римокатолицизм і польськість та підчас одної зі своїх подорожей закликав до боротьби всіх правдивих Поляків за польськість українських земель, кажучи, що Поляк то „не ляда що". А всім ворогам, очевидно не-Полякам, пригрозив силою війська. Не знав певно, що якраз в тому полкові, що перед ним дефілював, більше 60 процент люда, то були жовніри української народности. Коли би це не був президент республики, а звичайний смертельник, то мусів би бути потягнений до відповідальности з обовязуючого ще карного артикулу про підбурювання одної частини населення проти другої. Промови п. президента, що правда, тепер вже цензурує премієр міністрів. але трудно повірити, щоби п. Войцеховскі переминів свої погляди та відмовився на свої літа від свого розуміння завдань того польського „месіянізму".

Pia desideria польської політики.

З загальному підрахунку Польща має кольосально тяжкий негативний багаж, тягар, який відчуває на кожному кроці на міжнародньому терені.

Говорилося тут про необхідність активности польської політики на міжнародньому форум та підносилося, що Польща завдяки своєму географічному положенню могла би бути мирним помостом між Заходом і Сходом Европи. Очевидно, що при теперішній ситуації Польщі на ці побажання польських партій треба дивитися як на pia desideria. Вся енергія польських дипльоматів за допомогою кермуючих політичних кругів ріжної окраски з Варшави буде з конечности занята відпиранням слушних протестів та закидів за свій мілітаризм, імперіялізм і гноблення національних меншостей.

Панове, я подивляю дипльоматичні таланти п. Замойского. Як він досі ще утримував так тяжкі позиції Польщі за кордоном. Звичайно, що його таланти не сягають так далеко, щоби він розумів, що без засадничої зміни внутрішньо-польської політики до національних меншостей буде він і дальше компромітуватися перед міжнародніми чинниками. Діло, панове, не в особах, а в системі. Ваша система державного будівництва оперта на згангренізованих основах. Через те для нас є байдуже, чи буде мін. п. Замойскі, чи хто инший. Доки не наступить основна зміна польської політики до українського народу, не знайдуть відповідного грунту для своїх впливів і польські міністри за кордоном. Тому охоче прилучився би я до внесень польської півиці про димісію п. мін. Замойского, одначе тільки з додатком: разом з паном Грабским.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність и громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Новий французький кабінет.

През. Мільран поручив місію утворення кабінету Франсоа Марсалеві. Він її приняв. У второк новий кабінет представиться палатам, а през. Марсаль відчитає відручне письмо Мільрана, котрий бажає порозумівати с палатами лише конституційним шляхом. Після відчитання відручного письма новий премієр зложить коротку заяву, котра пояснить ролю кабінету, яка основується на спричиненню в палаті депутованих голосування над справою президента республики в цілі полагоди кризи на становищі през. республики.

Майбутній кабінет такий: през. мін. і мін. фінансів Марсаль, війни Мажіно, кольонії Фабрі, хліборобство Капі, загр. справи, Лефері діПре, справедливість Ратіє, торгівля Дібоа, праця Журден, внутр. справи Ребель, маринарка Ляндрі, просвіта Фляпден, окуповані землі Ді Марен або Феррі.

Капі, Феррі, Ляндрі, Журден і Лефері заявили, що в прінціпі годяться на співпрацю з Марсалем для переведення його акції. З огляду на спеціяльний характер нового кабінету Марсаль у формуванні кабінету не висуває справ політичних. Новий кабінет складатиметься з кількох міністрів попереднього правительства та бувших членів уряду Мільрана з 1920 р.

Декрет про йменування нового кабінету появиться у второк рано. Марсаль повідомив президентів обох палат, що нове правительство представиться у второк о год. 3. по пол. палатам, щоби подати до відома відручне письмо президента республики. Палата депутованих відбуде коротке засідання, на котрому один із послів має внести інтерпеляцію в справі условій, на яких Марсаль творить новий уряд. Подібну інтерпеляцію зголосить у сенаті сен. Шерон.

Сенат відкинув позичку для Німеччини.

„Нью Йорк Геральд" звідомляє з Вашінгтона, що сенат відкинув в голосуванню проти 23 внесення про уділення кредиту в висоті 10 міл. дол. на поміч жінкам і дітям Німеччини.

Цикльон у Німеччині.

8. ц. м. о год. 2-ій попол. навістив місто Дісельдорф небувалий цикльон з обірванням хмари. Підчас цикльону завалилася вежа церкви св. Мартина. В румовищах згинув один чоловік, а одна жінка і одна дитина ранені. Огороди знищені, вулиці затарасовані зірваними крівлями. Взивали 135 разів на поміч огневу сторожу до крівель, що валилися і до зірваних електричних каблів.

Чесько-польська границя.

Від 22. мая до 5. червня в Ораві послідувало пересунення дотеперішньої демаркаційної лінії на окончену лінію.

Курс грошей.

Львів, дня 9. червня 1924.

Доляр ам.	9,450.000—9,460.000
Доляр канад.	8,900.000—9,000.000
Чеські корони	270.000—272.000
Леї	46.000—45.500
Фунти штерл.	40,000.000—41,000.000
Франц. франкй	550.000—580.000
Франк шв.	1,650.000—1 680.000
Марки нім. стар. ем. тис.	13.500—140.000
Франк бельг.	470.000—000.000
Гульдени голянд.	3,450.000—0,000.000
Ліри італ.	410.000—000.000

Золото

20 кор.	39,000.000—40,000.000
20 фравк.	37,000.000—38,000.000
20 рубл.	48,500.000—49 000.000
10 марок нім.	46,000.000—46,500.000

Срібло

Кор. австр.	650.000—660.000
5 кор.	3,470.000—3,500.000
фльорени	1,700.000—1,750.000
рублі	2 800.000—3,000.000
копійки (за рубля)	1,200.000—1,300.000

Ціріх 8. червня 1924. Новий-Йорк 5.65, Льондон 24 63, Париж 31.45, Відень 0.0079, Прага 16.80. Медіол 25.05, Бельгія 26.80, Буда-пешт 6,7500, Софія 4.10, Голяндія 215.25, Христіянія 78.15, Копенгага 95.50, Штокгольм 150.15, Букарешт 2,70 Берлін 0.133, Білгор. 7.07, злоти 109.00.

Доля УСДП.

Конференція соц. послів з міністерством внутр. справ.

Український польський клюб УСДП. склав на руки міністра внутрішних справ меморіял, який домагається скасування розпоряджень, що ліквідують діяльність старої, від 30 літ легально істнуючої, української соціял-демократичної партії. Наслідком довгих і морочливих заходів запрохано представників названої групи послів на конференцію до міністерства внутр. справ. З українського боку виступали посли Войтюк і Скрипа, від польського уряду промовляли заст. міністра внутр. справ Дуткевіч і директор департаменту Пілєцкі. Названі офіціяльні представники уряду поставили умови, під якими польське міністерство внутрішніх справ „було би схильне прихильнійше поставитися до справи".

Головні точки тих вимог такі: посли У.С.Д.П. повинні дати гарантію, що деякі резолюції останнього зїзду У.С.Д.П. будуть анульовані, що в управі партії прийдуть „відповідні" персональні зміни, і що її тактика буде змінена у протикомуністичньому напрямку.

На те посли відповіли, що УСДП. дальше істнує, працює і має свою головну управу, яка єдино має право забирати голос у справах діяльности партії. Такі зміни, як зміна партійної тактики і т. п. міг би перевести лише партійний зїзд, а у даних обставинах скликання такого зїзду взагалі є виключене.

Тому посли УСДП. відмовились від дальшої дискусії, веденої у такій площині.

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр"! Присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/I.

НОВИНКИ.

— **На поліції бють дальше.** Посол Скрипа вніс інтерпеляцію до міністра внутр. справ у справі знущань над жидівським населенням у Тарногороді з боку місцевої поліції, при чому наводиться десяток імен важко побитих Жидів. М. и. цитується в інтепеляції лист, який в половині травня ц. р. надійшов до послів: „Скарга. „Пшодозник" пошц. станиці в Тарногороді Казімерж Люрашко і поліцай Фльорек побили нас на поліційній станиці в інквізиційний спосіб. Били нас палкою, ланцюхом, карабіном і т. д.". Дальше в листі називають свідків, а під листом підписані жертви конституційного режиму польської республики. Інтерпеляція відкриває Америку, що у „демократичній польській державі не може бути мови про рівноправність громадян" і що „національні меншости є позбавлені всяких конституційних прав".

— **Яскрава характеристика.** Пенсесівський посол Ліберман говорив на минулонедільному вічу у Кракові про „спростування" французьких закидів, яке вислав посол Тугут а якого фактичним автором був співпартійник Ліберманa, „соціяліст" сенатор Познер. Ліберман говорив буквально (цензорові на увагу: передрукозуємо оце несконфісковані місця з пензурованого числа „Триб. Роботн." з 8. в. м.): „Дві справи спонукують закордон до боротьби проти Польщі, а то справа національних меншостей і справа політ. вязнів. Не можна ніяк затаїти, що польська політика на кресах є політикою поліції і доразових судів. Тимчасом польські політичні чинники думають, що там ще за мало поліції. Правдою є, що у наших вязницях діються речі, за які кожна цивілізована держава мусілаб червонітись. А міністр справедливости вніс законопроект про спровадження ката до Польщі. Відносини, пануючі у вязницях дають Польщі характер півзвіяської держави...

— **Богородчанський іконостас.** В справі богородчанського іконостасу нас запевняють, що ще підчас війни зложено його у Відні в „Kunstgewerbemuseum" на Wollzeile. Через паровіно у Відні можна би отримати ближчі відомости.

— **Осторога!** Нас просять остерегти перед агентом з Борислава Миколою Береским, котрий продає нафтові грунта на Попелях, які мають ту недостачу, що їх або зовсім нема, або не належать до продавця! Пишуть нам, що вже дехто впав жертвою такої солідної трансакції.

— **Перерви за допис.** У холмському „Наш. Життю" находимо під цим наголовком таку нотатку: 17. травня н. в. прийшов до мене з красницького постерунку поліцай Шишко з претенсією за те, що я опублікував в „Нашому Житті" його пасхальні подвиги (побиття селянина І. Савчука). Коли я йому пояснив, що це для популярности, то він почав грозити постерунком. Почувши від мене кілька іронічних уваг і компліментів, хоробрий Шишко побіг на постерунок за помічником. Незабаром прийшло трьох поліцаїв і запечатали мою стодолу та записали собаку, яка, не дивлячись на нерівність сил, повела на них завзяту атаку. Мої герої з переляку загубили постерункову печатку, якою опечатували стодолу. На ньому скінчився цей грізний конфлікт. — *М. Красовський.*

Арештування в справах примусового асекурування. 31. травня 1924 р. прийшов до села Високо нижне агент польського товариства обезпечень, з ільнений зі скарбової служби Юліян Гродзіцкі і почав брати помірки хат для примусової асекурації. Селяни огірчені, що не отримали ніякого вивагородження за спалені підчас війни будинки, не допустили Юліяна Гродзіцкого до своїх хат і він пішов зі села з нічим. На другий день зголосився той сам агент вже у товаристві поліцянта з Борині однак селяне, вірніше селянки, знову прогнали їх. Слідуючого дня явився у село Високо нижне той сам Гродзіцкі враз з кількома поліцянтами і командантом поліції Папернiком з Борині. Поліція стала випитувати про подію з попередніх днів, а при тім забирала до громадської канцелярії селян. В оборонї своїх мужів станули селянки, заявляючи, що їх мужі нічого не винні. Тоді поліцянти почали бити селянок. І так побили: Касю Іжик, жінку Михайла, Касю Ціко і Настуню Іжик, жінку Павла. Касю Іжик побили так, що має сині. Рівнож до синців побили ту другу селянку, Касю Ціко. Трету селянку Настуню Іжик вдарив комендант поліції Папернік кольбою по грудях в хвилині, коли вона тримала на грудях маленьку дитину. Зараз по тім випадку арештувала боринська поліція 5 селян: Павла Іжика, сина Яцка, Михайла Бушина, Петра Іжика, Ігната Ірота, сина Андрія і Михайла Товтина й усіх їх привела до боринського суду, де сидять в арештах донині. І так з нічого у глухому куті турчанського повіту арештують селян, вживаючи поліційних репресій для незаконного силування селян асекуруватися у польських товариствах.

— **Кооператива „Укрзїнський Театр".** (Продовження списку членів): 1425 Олекс Утриско 5 зл. 2 гр., 1424 і 1425 Петро і Дарія Зубрицькі 5 зл. 2 гр., 1426 Ольга Петрик 5 зл. 3 гр., 1427 Розалія Федевич 5 зл. 3 гр., 1428 д-р Мирон Кондрат 25 зл. 3 гр., усі в Турці н. Стр., 1429 д-р Ілярій Бачинський 5 зл. 5 гр., 1430 Іван Ерденберґер 2 зл. 81 гр., 1431 Неоніля Селезінкова 5 зл. 3 гр., 1432 Білик Михайло 5 зл. 3 гр., 1433 Микола Панталуйко 5 зл. 59 гр., усі в Стрию, 1434 Дмитро Винницький. 2 зл. 78 гр. Нежухів, 1435 Юліян Гарух 3 зл. 6 гр., 1436 о. Олексій Волянський Соколівка 5 зл. 56 гр., 1437 о. Іляріон Фещинський Голосковичі 1 зл. 69 гр., 1438 о. Лев Воробкевич Відображиця 5 зл. 56 гр., 1439 о. Мирослав Рудецький Ліски 5 зл. 17 гр., 1440 о. Гнат Заяць Любичкязькі 5 зл. 72 гр., 1441 о. Петро Андрейчин Здуже 5 зл. 56 гр., 1442 інж. Олександер Ростокович Стрий 5 зл. 18 гр., 1443 Марія Тимківна Бабин 5 зл. 17 гр., 1444 Сидір Андр. Іваськів Нівіска 6 зл., 1445 Катря Вишиванюківна Іванівці 5 зл. 33 гр., 1446 Михайло Бадлюк Львів 5 зл. 11 гр., 1447 інж. Маріян Капустяк Борислав 20 зл., 1448 Юліян Синишин Перемишль 6 зл., С. Періг Плугів 5 зл. 55 гр., Чит. „Просвіти" Девятники 1 зл. 83 гр., 1451 Галя Полотнюківна Грац 5 зл. 3 гр., 1452 Читальня „Просвіти" Сянік 8 зл. 28 гр. З огляду на великі кошта пересилки Управа кооперативи просить Вповажнених членів при нагоді побуту у Львові зголошуватися в канцелярії кооперативи вул. Руська 18 — по відбір уділових книжечок. Управа просить усіх громадян вступати в члени кооперативи з уділом найменше 5 зл. і вписовим 10 гр. — бо тільки збірним зусиллям цілої нації може наступити відродження українського театру. — Народ собі!...

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

Відкритий лист до п. прок. Ґіртлєра.

П. прок. Ґіртлєр покликав мене на свідка в справі Степана Вовка і тов. на обставини:

1) що я виступив з партії У. С Д. П. по конґресі 18. марта 1923 р. з причини прийнятих там постанов, що зривають з ідеольогією II. Інтернаціоналу,

Ч. 128 (10.221). Львів, четвер 12. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.-кор., Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 кр. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Китайський мур.

З першої хвилі насадження польської влади на національно-українських землях почато з польського боку горячкову працю біля здвигнення китайського муру. Ставлено його всюди, де цього тільки забаглося виконавцям польської влади: відгороджувано одно село від другого, одну країну від другої; Волинь, Холмщину, Підляшя й Поліся від Галичини; переведено спеціяльний адміністраційний поділ на воєвідства, кожному з них призначуючи окрему долю. Коли тзв. львівське й тернопільське воєвідство призначено на безапеляційну польонізацію, то Підгіря й Покутя (станиславівське воєвідство) призначено на навідкличну деморалізацію. Теж саме бачимо на північно-західних українських землях. Забужанщина (Холмщина й Підляшя) на основі планів „na zniszczenie Rusi" одержують суто-польську політуру. Загарбування і „пересвячування" українських православних церков на польські римо-католицькі костьоли є тільки одним з численних денаціоналізаційних етапів в польських намаганнях. Ті самі польонізаційні методи приноровлюється здовж побужанської смуги на Волині (Володимиршина, Ковельщина), тоді — як в Кремінеччині йде від довшого часу широко закроєна деморалізаційна акція.

Як бачимо, на кожному кроці, на кожному місці здвигається з польського боку китайський мур між українським народом. Останньою спробою в тому напрямку є заведення сервілістичною православною єрархією під натиском польського уряду нового стилю до внутрішнього життя православної церкви. В наслідок цього дійшло до такої дивовижі, що Українці греко-католики обходять свята по старому стилю, а Українці православної віри по новому стилю. І знову між український народ вбито клин, знову на аршин підтягнуто китайський мур між членами одної нації.

Поруч цих територіяльних розмежувань, поруч цих впертих намагань розбити й розпорошити одноцілий український народ, вбиваючи між нього найріжнороднійші граничні стовпи — віддавна провокується й розбудовується ще й инший китайський мур, щоби поставити неперехідну запору між народ і його інтеліґенцію. Під цим оглядом не залишено ніякої спроби, не занехано ні одного способу, щоби тільки перед народніми масами представити українську інтеліґенцію, як ворога української народньої маси. Спершу втовкмачувано народові, що переворот 1918 р. і оборонна боротьба рр. 1919—1920, це особистий шкурний інтерес інтеліґенції, яка накликала на голови „почцівого людку" польські карні експедиції, тюрми, табори, арешти, труси, грабунки, побої і т. ин. Мовляв — українська маса не хоче ніяких прав, не хоче боронити своїх інтересів, не добачує їх у власній державности, байдуже ставиться до форми і змісту влади, не має нічого проти польського панування, тільки бажає спокою. То інтеліґенція в інтересі власної наживи пхає народ до боротьби з толєрантною і ліберальною Польщею, бажаючи чужими руками вигортати для себе каштани. І народ тільки „під терором" тої інтеліґенції протиставиться польському режімові. Такі і тим подібні нісенітниці снуються в польській пресі і в головах польських правителів. Тому слід відсепарувати народ від бунтівничої інтеліґенції; слід поставити китайський мур між українською масою і її інтеліґенцією; слід ту інтеліґенцію замкнути в клітку всяких заборон, репресій, погроз; слід її сепарувати від народньої маси; слід розірвати всякі звязки не лиш села і міста, але й звязки сільської інтеліґенції з сільським населенням. З тією метою розвязує польська влада читальні, січові й сокільські організації, кружки „Сіл. Господаря", ставить перепони в основуванні й розвиткові кооператив, бажаючи таким чином знищити стичні осередки інтеліґенції, не лиш тзв. сурдутової, але й селянської зі селянською масою. Сільське учительство, оскільки воно українське, привязано до чужинного воза матеріяльними користями й адміністраційними погрозами. Над ним постійно висить Дамоклів меч перекинення на польську територію. Духовенство теж поставлено в залежність від адміністраційної влади, під поліційний догляд. З другого боку помічається незрозуміле добровільне відсунення великої частини духовенства від народньої роботи. Не будемо спиноватися над тим, які чинники і якого характеру грають тут ролю. Стверджуємо тільки невідрадний факт, факт заслимачення нашого життя.

Не можемо таїти того, що польські намагання, що здвигання китайського муру в нашій нації ворожими чинниками в деякій мірі повелося. І то вдалося не лиш завдяки польським намаганням, але й нашою власною розїдаючою критикоманією. Спеціяльно вдячною темою уважається в нас балачка на тему нездарности інтеліґенції, її сервілізму, недостачі революційного розмаху і т. и. З другого боку інтеліґенція, особливо сільська, залюбки нарікає на селянство і на його невдячність.

Без сумніву, в кожному погляді відносно взаємин інтеліґенції і селянства є деяка частина слушности. Всякі будні, тим більше в часі великого лихоліття, не є святом і не є весіллям. Одначе чи така поведінка, розкладова критикоманія, вишукування самих темних сторін чи то в житті інтеліґенції, чи селянства, не є водою на чужий млин, не є безінтересною допомогою в здвиганні китайського муру? Чи в нашій недалекій минувшині, а навіть сумній сучасности не находимо світлих проявів спільного єднання і праці в імя загального добра? Чи наше відродження, освідомлення мас, витворення тисячних нервів народнього організму не є ділом цілої нації під кермою інтеліґенції? Чи народ не вміє шанувати і від рода в рід у вдячній памяти передавати імена, працю і заслуги інтеліґентських робітників?

Ось питання, на які повинні відповісти собі всі ті, що беруться сіяти роздор і недовіря. Інтеліґенція взагалі, а тим більше наша інтеліґенція не є клясою, не має своїх клясових інтересів. Всі її змагання покриваються з інтересами широких народніх мас. Тому не дише шкідливим, але просто злочинним є здвигати китайський мур між нами, і тим чином несвідомо помагати нашим ворогам. Нашим завданням є всіми засобами прориватн гать, валити запори, розбивати китайські мури, злятися в одно ціле для спільної праці і спільних змагань, на долю і недолю.

Ф. Ф.

Політика чи безхарактерність?

(Подяна за оборону.)

I.

П. Михайло Струтинський, — ще недавно, бо перед пів роком — начальний редактор „Діла" і аж до останнього часу його співробітник, а тепер начальний редактор („Нашого) Прапора" отсе недавно заінавґурував своє нове становище цілим рядом провідних статтей, підписаних п. М. Лімницьким п. з. „На шляху до санації". В тих статтях автор говорить про намічену санацію Української Народньої Трудової Партії, про її недавню кризу і причини тої кризи, про торічній Нар. Зїзд, його підготовлення і його резолюції, про торічній Нар. Комітет, його уступивший провід та його провини й промахи. Автор тих статтей дуже багато — може за багато — місця присвячує моїй особі, як б. голові Нар. Ком., при чому з одного боку безпощадно критикує й тяжко обвинувачує мене за ті провини і промахи, яких я допустився на становищі голови Нар. Комітету, а з другого боку великодушно боронить і оправдує мене, представляючи справу так, начеб я був тільки мимовільним і несвідомим знарядом у руках властивих виновників—і тільки декораційним параваном, за яким були сховані фактичні автори автономічної резолюції і тактики (див. „Наш Прапор" чч. 146—148 з 22.—[illegible] травня ц. р.)

І якраз оця великодушна оборона моєї марної особи з боку п. М. Струтинського—чи пак М. Лімницького — спонукує мене забрати прилюдно голос. Инакше я не відповідав би на самі закиди й обвинувачення, так як дотепер мовчав на статті „Українського Прапора", „Нашого Прапора" й „Українського Слова", на статті й брошури д-ра М. Лозинського, на статті д-ра Д. Донцова, п. В. Будзиновського і п. Карманського, хоч вони куди тяжче скривдили мене, ніж статті п. М. Лімницького і хоч дехто брав мене за зле моєю мовчанку. Я мовчав, бо не хотів забирати дорогого місця полємікою, а ще більше тому, бо події 1923 р. ще занадто свіжі і ще не прийшов той час, щоби можна все чисто розповісти без шкоди для народньої справи, ще й тепер годі сказати все те, що я з уваги на загальний інтерес бажав би сказати і що лежало би в моїм особистім інтересі. Всеж таки не вільно мені тепер зберігти цілковиту мовчанку. Цим разом мушу сьізватися і дещо сказати, щоби ніхто не думав, буцім я солідаризуюся з п. М. Лімницьким і його великодушною обороною моєї особи, надрукованою п. М. Струтинським в „Нашім Прапорі", або буцім я не вмію належно оцінити тої великодушности, або буцім я годжуся мовчки на перекидування відповідальности за мої вчинки і поступки на инші особи.

Але перейдім до самої річи і зачнім від початку. Виновником цілого нещастя вважає п. М. Струтинський — чи пак М. Лімницький — „фактичних авторів" тактичної, т. зв. автономічної резолюції, проведеної на Нар. Зїзді 21. травня 1923 р. З його статтей виходить, що він знає, хто є ті „фактичні автори" і „духові батьки" автономічної платформи, але не хоче того сказати („Наш Прапор" з 22. травня 1924 ч. 146).

„Багато людей уважає ще й досі автором тактичної резолюції д-ра В. Охримовича. На ділі так воно не є. Д-р Охримович через кілька місяців перед Народнім Зїздом не брав участи в засіданнях Народнього Комітету. Зрезиґнував з членства тіснійшого Нар. Комітету, застерігаючи собі тільки право участи в нарадах ширшого Нар. Ком. Безпосередньо перед Нар. Зїздом д-ра Охримовича упрошено до участи в підготовних засіданнях до Нар. Зїзду. Що д-ра Охримовича убрано в реферат на Нар. Зїзді, не був з боку фактичних духових батьків автономічної платформи дуже зручний маневр. Саме це, що референтом тактики виступала людина з беззастереженим довірям суспільности відносно своєї чесности, людина, що перед війною неразъ давала докази свойого політичного розуму, найбільше здезорієнтувало учасників Нар. Зїзду". (Підкреслення моє — В. О.)

До цеї замітки я мушу додати мої замітки. А саме мушу стверди- що ніхто инший, тільки власне

Пр. 559/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 119 з дня 31. травня 1924. в артикулі під заголовком 1) „Релігійна війна" а) уступ між словами „релігійна війна" і „що проявилася", б) вирази між словами „православних парафій" і „після перетворення", в) вирази між словами „церковної єрархії" і „здавалося, що", г) знаки писарські між словами „постановам" і „ліберальної" і між словами „ліберальної" і „польської", д) речення між словами „і релігійних товариств" і „в Убордовичах", е) уступ між словами „віро словідне обличча" і „так подає К. Сроковскі". ж) уступ між словами „частупу на схід" і „викликали сильну", з) уступ між словами „в чужі руки" і „великий упадок" и) уступ між словами „і завзятої оборони" і „одначе лило" і) уступ між словами „тяжкій боротьбі" і „слід бити на тривогу" містить в собі єство злочину з § 65 а) б) з. к. і провини з § 302 з. к., узнав доконану в дни 29. травня 1924. року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найближчім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на кривду до 400 зп. — Львів, дня 3. червня 1924

(Підпис печатки.)

сам п. М. Струтинський, як тодішній секретар Нар. К-ту, перед самим Нар. Зїздом упросив мене до участи в підготовчих засіданнях Нар. Комітету і до уложення та вреферування на Нар. Зїзді політичних резолюцій і справи тактики. Тож коли на думку п. М. Лімницького духовими батьками й фактичними авторами автономічної резолюції й тактичного реферату були ті люде, які мене упросили до участи в підготовчих засіданнях Нар. Ком. і „убрали" мене в реферат на Нар. Зїзді, то в такім разі головним фактичним автором і духовим батьком автономічної тактики був в першім ряді п. Михайло Струтинський. В тім напрямі є в моїх руках навіть письменний доказ з власноручним підписом п. М. Струтинського, як тодішнього секретаря Нар. Комітету. Поза тим фактичними авторами й духовими батьками автономічної резолюції були всі тодішні члени Тіснійшого Нар. Комітету, між ними також і ті, які пізнійше різко виступили проти неї. П. М. Лімницький сам признає, що тактичну резолюцію і взагалі нову тактику обмірковувано на підготовчих засіданнях Нар. Комітету та що проти автономічної резолюції і тактики ніхто не протестував, ані не виступав, хоча в засіданнях брали участь противники нової тактики, які опісля організували т. зв. Незалежну Групу. Що більше, він признає, що тактичний ход знаходив у своїх противників деяке оправдання як покров для проведення організаційної праці на місцях, до перекинення організаційних сітей поза сокальський кордон і инших підготовних праць до дальших змагань по раз наміченій лінії, та що в такій формі і говорено про нього на підготовних засіданнях. Та найцікавійше і найпікантнійше є признання п. М. Лімницького, що противники нової тактики, зглядно пізнійші організатори т. зв. Незалежної Групи з початку не виступали й не протестували проти нової тактики, ані проти автономічної резолюції, хоч були їй противні, а поступали так нарочно з тою метою, щоби автори нової тактики себто т. зв. „автономісти" як найскорше скомпромітувалися.

Дальше зазначує М. Лімницький, що дискусії на тему тактики на Нар. Зїзді не вичерпано з технічних причин, що Нар. Зїзд не мав нагоди продискутувати тактичну резолюцію до кінця, а тільки вдалося надати тій резолюції „більш пристойну форму" (на внесення д-ра Евина) та що більш ця пристойна форма проявилася в „пітійській стилізації" резолюції.

Всі отсі ревеляції п. М. Лімницького здебільша згідні з правдою, хоч і різко суперечні з тим, що про ті самі події писали до недавна його теперішні хлібодавці в „Нашім Прапорі", в „Українськім Прапорі" і в „Українськім Слові".

Др Вол. Охримович.

Новий німецький кабінет.

Накінець давний німецький уряд Маркса знов представився новому німецькому парляментові у повному свому складі. Ріжниця між урядом Маркса з попереднього парляменту і між урядом Маркса на тлі теперішнього парляменту та, що в попередньому парляменті він опирався на тзв. великій коаліції, а тепер він опирається рівнож на коаліції, яка одначе перестає бути великою. Теперішній уряд — це уряд незначної парляментарної меншости. Такий уряд і дістав підтримку німецького парляменту завдяки німецькій соціялдемократії, яка не входить до нього, а коли помогла йому задержати державну керму в руках то не тому, що німецькі соціялдемократи вважають той уряд своїм, а тому, що вони годяться на його закордонну політику, на політику прийняття репараційного проекту знавців.

Уряд Маркса отже й удержався виключно тому, що лише він може продовжувати ним же заініційовану давнійше німецьку закордонну політику. Центр, на якому той уряд опирається, уявляє собою якостево тепер вправді те, що уявляв у старому парляменті, але у зменшеній кількости. Ту парляментарну меншість, на якій опирається уряд, розсаджують внутрішні ріжниці та антагонізми. Найкраще доказує те тактика німецької народньої партії при її переговорах з націоналістами. Партія хотіла за всяку ціну втягнути до уряду націоналістів. Їй не мило було опиратися на соціялдемократії. Націоналісти були їй блищі по ідеольогії. Вона йшла на найдалі йдучі уступки та нічого це не помогло. Націоналісти чим далі тим більше ставали впертими а накінець оголосили заяву, що під ніякими умовинами до уряду не вступлять.

Націоналісти не захотіли висилати своїх представників до уряду тому, щоби не вязати себе на будуче політикою компромісів у відношенню до репараційного проекту знавців. Націоналісти ставляться до нього негативно і є проти його приняття, але рівночасно вони й свідомі того, що їхньої закордонної політичної програми при сучасному положенню Німеччини і міжнародньому провести неможливо. Тому для них краще бути в опозиції, нічим себе не вязати, не ділити ніякої відповідальности за успіхи чи невдачі закордонної політики і найважнійше не компромітувати себе компромісовістю.

Отже уряд Маркса, уряд слабої парляментарної меншости — це штучний, опертий на дуже слабих парляментарних підставах, уряд німецького компромісу з невмолимими, льогічними законами сучасної історичної дійсности. Його не піддержують а толерують, бо цього вимагає міжнароднє положення, бо цього вимагає добро краю.

Чи він довго продержиться, важко сказати. Але сучасна ситуація у німецькому парламенті не ворожить йому ніякої будучини. Німецький парлямент, що був колись взором діловитости, солідности та працездатности, зійшов тепер на пародію парляментаризму. В ньому на кожному засіданні мають місце самі скандали. Німецький парлямент —це посміховиско. Його компромітують з одного боку комуністи, яким це потрібне, а з другого боку завзялися його компромітувати і націоналісти, що рівнож у парляментаризм не вірять. На кожному засіданні сваряться і скандалять саме одні й другі. Оба крайні крила німецького парляменту не дають йому змоги працювати а зводять засідання з правила до сварок та нікчемних лайок, ігнорують цілковито регулямін і в результаті мусять довести до того, що парлямент мусить бути розвязаний.

Ось з таким парляментом приходиться працювати урядові Маркса. Чогож він зможе від того парляменту надіятися? З тяжкою бідою вдалося йому зібрати в ньому слабоньку більшість на те, щоби не провалитися заразже на першому засіданні. Та якби там не було треба сказати, що уряд Маркса являється для Німеччини все таки урядом миру. Таким являється він не лише для Німеччини, але й для всеї Европи.

І складається тепер у цілій Европі дуже цікава та дуже сприяюча мирові ситуація. В Англії мировий уряд парляментарної меншости Макдонельда, у Франції, перетомленій неуступчивістю та непримиримістю Поанкаре прийде до керми лівий уряд, перенятий мировими кличами, і Німеччина після важкої та завзятої кабінетної кризи, звязаної з кризою парляментаризму примусила себе толерувати і на далі мировий уряд Маркса. Америка також вступила на шлях співділання з европейськими державами в напрямі мира. Отже є всі дані на те, щоби закріпити мир, бо всі недавні труднощі для того вже позаду. Тепер треба би ще доброї волі та зрозуміння не лише великодержавних інтересів поодиноких держав, але ще більше зрозуміння для всіх покривджених версайським трактатом народів, без якого все одно тривкого мира в Европі не буде.

Похід проти українського шкільництва.

Українська парл. репрезентація і розпорядки кур. Собіньского.

(КНО.) Дня 28. травня ц. р. внесла сенаторка Олена Левчанівська і тов. з Українського Клюбу інтерпеляцію до міністра освіти в справі безправної заборони уживання в приватних народніх і середніх школах УПТ. української мови як урядової і домагання шкільних властей заміни тої мови в шкільнім урядуванні названих приватних українських шкіл на польську мову.

Обіжником з дня 13. вересня 1923 р. ч. 2824, з дня 29. жовтня 1923 р. ч. 1372, з дня 30. жовтня 1923 р. ч. 3316, з дня 18. березня 1924 р. ч. 4096 і опертими на тих обіжниках розпорядками повіт. шкільних рад цілої Сх. Галичини, (у Львові з дня 21. вересня 1923 р. ч. 5243 з дня 27. березня 1924 і з дня 7. квітня 1924 р. ч. 1806) забороняється уживання української мови як урядової в школах з викладовою українською мовою, а з окрема в українських приватних школах Українського Педагогічного Т-ва під загрозою закриття цих шкіл.

Такі розпорядки противляться обовязуючим на Західно-українських

Білорусь і Волинь.

(Konstanty Srokowski: Sprawa narodowościowa na kresach wschodnich, Kraków 1924.) 10)

(Продовження.)

Всенароднє шкільництво.

В порівнанні з иншими „кресовими" воєвідствами всенароднє шкільництво на Волині представляється більш ріжнородно і більш поплутано. Під оглядом викладової мови є там аж сім типів шкіл: польські, українські, російські, чеські, німецькі, жаргоново-жидівські і гебрейські. Колиж до того додати ще школи польсько-українські і польсько-російські, то тих типів шкіл буде аж девять.

В дні 31. березня 1923 р. було на Волині:

шкіл	кляс	дітей	катол.	прав.	мойс
польсь. 676	1.134	47.753	17.403	21.713	6.720
українс. 421	540	24.224	743	23.071	405
російсь. 6	22	749	10	739	—
чеських 40	54	1.944	303	1.600	—
німецьк. 16	16	728	(евanг. віроісп.)		
Разом 1.159	1.866	75.398	18.464	47.123	7.125

Під оглядом віроісповідного відношення до шкіл ходить 24.6 проц. католиків, 62.8 проц. православних і 9·4 проц. мойсеєвої віри. Ріжниця, яка виявляється між чисельним відношенням національностей, пояснюється тим, що польські діти всі ходять до школи, а з українських найбільше 70 процент. Польські кляси виносять 67 проц., українські тільки 30 проц., всі инші 3 проц. На одну польську клясу припадає 38 дітей, а на одну українську клясу 44 дітей. В польських школах католицькі діти становлять 37 проц., українські 46 проц., жидівські 14 процент. В українських школах католицькі діти — 3 проц., православні — 95·4 проц., жидівські — 1·6 проц.

К. Сроковскі поминає мовчанкою ту обставину, що українськість українських шкіл є проблєматична, чисто теоретична, що в суті річи ті 421 „українських" шкіл є в найкращому випадку польсько-українські. Вже на першому році науки в тих школах українська дитина, яка нічого спільного з польською мовою не мала, яка її ніколи не чула, мусить поруч українського букваря одночасно вчитися й польського „елементаржа". Більшість учителів в українських школах є Поляки, спроваджені з „Малопольскі" для денаціоналізаційних цілей. Очевидно, що така школа не може сповняти ніякого позитивного завдання.

Розміщення народніх шкіл по ріжним типам є зовсім хаотичне і не виявляє ніякої думки ані організаційної, ані політичної (розуміється, польської), тільки чистий припадок і особисті погляди шкільної повітової адміністрації. В одних повітах (Кремінець) переважає тип мішаних шкіл (польсько-українських), а в инших повітах таких шкіл нема. В любомльськім повіті доведено до того, що чисто українських шкіл зовсім нема, тільки поруч 17 шкіл чисто польських є ще 19 шкіл польсько-українських і 16 шкіл польсько-російських. Тимчасом католиків (що навіть не кінче покривається з Поляками!) той повіт виказує 12·5 процент. А Росіян при конскрипції нараховано всього 37 осіб на 56.239 населення. І чому в тім повіті істнує аж 16 польсько-російських шкіл на всіх 52 школи, тяжко відгадати.

Польонізаційна тенденція, зрештою всюди дуже виразна, не у всіх повітах виступає з однаковою силою. На прим. в ковельськім повіті виступає вона так сильно, що з 5.364 шкільних православних дітей аж 4.446 ходить до польських шкіл, а лише 900 до українських. В кремінецькім повіті з 8.325 православних дітей, аж 5.497 вчиться в польських школах або мішаних, а лише 2.828 в чисто українських школах. Один з тих повітів положений більше на північнім заході, а другий на полудневім сході, але тенденція є однакова. За те положені між цими двома крилами повіти луцький і рівенський виказують деяке ослаблення польонізаційної тенденції і навпаки зраджують намагання до розміщення дітей в школах згідно з їх рідною мовою. Инші повіти виказують посереднє місце між цими крайностями. Правда, можна ті повіти зложити в певну скалю відносно польонізаційної тенденції в школах, одначе та скаля не буде відповідати ніяким річевим оглядам, ані нічим не дасться оправдати чи угрунтувати.

Учительство всенародніх шкіл складається з 1.721 осіб; до цеї цифри не втягнено учителів любомльського повіту ізза недостачі даних. З виказаної цифри є 962 Поляків (56 проц.), 623 Українців (36 проц.), 49 Росіян (2 проц.) і 77 (5 проц.) инших (Жидів, Німців, Чехів).

Середнє шкільництво.

Середніх шкіл (гімназій гуманістичних і математично-природничих, мужеських, жіночих і коедукаційних) має Волинь 31. В тім є 8 державних гімназій з 57 клясами у 81 відділах і з 2.468 учнями. Всі державні гімназії є польські.

Приватних гімназій є 23, а саме:

	гімназ.	кляс	відділ.	учнів
польських	3	13	22	607
жид.-польськ.	4	32	40	1.845
жид.-гебр.	4	11	14	782
російських	10	75	80	1.836
українських	2	13	13	373
Разом	23	144	169	5.437

Таким чином учнів всіх середніх

землях правним постановам, які забезпечують українському народові повні права матірньої мови а саме: У відношенні до Сх. Галичини законом б. Австрії з дня 14. травня 1869, ВЗД., з 8. червня 1880, ВЗД. ч. 1411, версайському і риському трактатові і конституції польської республики.

Львівська Кураторія нарушує своїми розпорядками набуті від давних літ права українського народу до своїх шкіл, відбирає тим школам національний характер і в болючий спосіб кривдить українське населення. Родичі шкільних дітей в цілім краю протестують масово на вічах проти цих безправних розпорядків шкільної Кураторії і домагаються безпроволочно відкликання цих розпоряцків.

Супроти того запитують підписані п. міністра і т. д.

Польська конституція і українське шкільництво.

(КНО.) Ще в місяці вересні 1923 р. внесло Українське Педагогічне Т-во через львівське воєвідство поцання про затвердження зміни статуту. Рескриптом з дня 17. жовтня 1923 р. не приймило воєвідство внесеної зміни статуту до відома й заборонило ввести її в життя, повідомляючи, що не годиться на назву „Рідна Школа", на проєктоване ведення курсів вищої Освіти та намірене поширення дотеперішньої діяльности на всі области Польщі. Заборону мотивує цим, що „Поширення цілей Т-ва на всю область Річи Посполитої Польської, а тим самим і на воєвідство любельське, волинське та инші на північ положені воєвідства має знаменну політичну тенденцію".

Тому, щб наведені воєвідством законні постанови цитовані голословно, а проєктована зміна статуту якраз не має ніякої політичної тенденції, що для кождого очевидне, внесло УПТ. проти цього орєчення відклик до міністерства внутрішніх справ в приписанім речинці, а саме ще дня 9. листопада 1923. Що лише по вісьмох місяцях, не зважаючи на незаконне рішення воєвідства й інтервенції Української Парляментарної Репрезентації міністерство рескриптом з дня 22. V. 1924 р. відклик Т-ва відкинуло, затверджуючи вповні рішення воєвідства".

шкіл (державних і приватних) є 7.905. По віроісповіданні є:

католиків	2.122,	т. зн.	26·5 проц.,
православн.	2.014,	„ „	25·3 проц.,
мойс. віри	3.769,	„ „	47·7 проц.

Отже зі середнього шкільництва майже в половині користають Жиди, хоч конскрипція виказала тільки 12·2 проц. Жидів. Також звертає увагу велика кількість російських шкіл у відношенні до инших, що вказувало би, що поруч польонізаційної тенденції існує ще й русифікаторська. Очевидно, найслабше представляється українське середнє шкільництво зі своїми двома маленькими приватними гімназіями.

Цікаво, що автор не приводить тут адміністраційних перепон, які так ревно нотував при білоруськім шкільництві. Так само не згадує про те, що на Волині нема ані одної учительської семинарії, що українську учительську семинарію в Дермані польський уряд закрив, а її майно сконфіскував і т. и.

Також не згадує автор про те, що Волинь не має ані одної вищої школи. Що спонукало автора досить точно зупинитися над білим обємом білоруської справи, а побіжно трактувати українську справу, — важко відгадати.

(Продовження буде.)

ОСТАННІ ВІСТИ.

Нота СРСР і польська відповідь.

4. ц. м. нар. ком. загр. справ Чічерін зложив на руки польськ. посла в Москві Даровського ноту: Потверждуючи відбір ноти з 27. травня ц. р. маю честь просити Вас повідомити польський уряд, що відмову уділення мериторичної відповіди на ноту з 10. травня ц. р. союзне правительство мусить уважати нарушенням уст. 7. риського договору проти котрого рішуче протестує. Рівночасно виходячи зі заложення, що вичислені союзним урядом у цій справі події гнету нац. меншостей у Польщі є загально знані і знайшли потвердження в ряді міжнародніх виступів, та що цю справу доволі вияснено, СРСР. уважає дальшу дискусію злишною. — У відповіді польське правительство заявило, що інтервенція СРСР. у справі нац. меншостей у Польщі не є оправдана риським договором і дальшу дискусію уважає безцільною.

Уступлення Мільрана.

10. ц. м. на засіданні палати деп. відчитав премієр Марсаль відручне письмо президента Мільрана і правительственну заяву, в яких годиться негайно почати дискусію над інтерпеляціями. На внесення лівиці, яка не хоче навязати взаємин з урядом, котрий на її думку є запереченням прав парляменту, ухвалено відложити дискусію 329 гол. проти 214. Відручне письмо Мільрана і прав. заяву відчитано в сенаті. В сенаті сен. Шерон хотів інтерпелювати в справі політики уряду, щоби так сенат зайняв виразне становище. Одначе на внесення лівиці відкинено 154 голосами проти 134 внесення про негайну дискусію. През. Марсаль повідомив Мільрана про події в парляменті. Мільран подякував усім міністрам за їх поміч у обороні конституції і рішив уступити.

Декларація нового уряду.

В декларації французького уряду сказано м. и.: Теперішнє правительство уконституалося лише для вможливлення палатам заявитися в дискусії над конст. справою, що повстала поза парляментом, а котрої суддею є лише парлямент. Тому не представляю ніякої правит. заяви. Хай палата ухвалить: або конст. закони мусять бути ненарушимі і стояти понад партіями а тоді авторітет голосування вкаже провідників більшости, що повстала з виборів 11. травня; їх обовязком прийняти від през. републики владу і керму долі Франції або заявити, що не апробують прінціпів, зясованих у відручнім письмі президента. Тоді звіт з неуспіху нашої справи здамо шефові держави, а він ухвалить відповідне рішення. Дискусія не повинна бути двозначна, бо ухвали, які западуть, важні будуть для майбутности цілого устрою.

Шкільні віча і наради.

Городенна.

Дня 22. IV. 1924 р. о год. 3. пополудні відбулася в Городенці довірочна нарада українського громадянства городенського пов. при численній участи селян і інтеліґенції в справі нашого шкільництва.

По довшім рефераті делєґата студентства про наші Високі Школи і про середні і народні школи вивязалась довша і гаряча дискусія, після чого присутні ухвалили відповідні резолюції у справах низших, середніх і вищих українських шкіл (тексту резолюцій не подаємо з огляду на цензуру). Резолюції переслано на відповідні адреси.

Комарно.

На день 5. ц. м. скликала місцева орґанізація в справах шк. віче, на яке не вважаючи на непогоду прибуло поверх 500 учасників: селянство з усього судового повіта Комарно і місцеве міщанство враз з нечисленною інтеліґенцією. Замітний був брак сільської інтеліґенції, ні одного священика, учителя, ні студента. Віче отворив б. соймовий посол Гр. Тершаковець короткою промовою; на його пропозицію вибрано до президії; Олексу Пеленського, міщанина з Комарна і О. Утриска, канд. адв. Відтак забрав голос референт у шкільних справах проф. М. Галущинський зі Львова. По його гарнім та вичерпуючім рефераті вивязалась дискусія. О. Утриско порушив м. и. також справу редукції учит. сил у держ. школах, звернену в головній мірі проти Українців. Гр. Тершаковець доповнив історію змагань і боротьби за Рідну Школу в Комарні, а на його запит, чи громадянство жадає і піддержуватиме дальше Рідну Школу в Комарні, ціла саля з захопленням грімко притакнула. Одноголосно ухвалено поставлені референтом і учасниками віча резолюції протесту проти розпорядків польської шк. власти, які йдуть на повне знищення українських шкіл та поклик до громадянств комарнянського повіту піддержати матеріяльно наше прив. українське шкільництво.

Під кінець віча вибрано делєґацію (в склад її ввійшли: о. Кліш, О. Утриско, Гр. Тершаківець, Ол. Пеленський, В. Мушин, Гр. Бабій), яка вручить особисто резолюції віча у старості й інспекторові пов. в Рудках та поставить ще раз домагання громадянства цілого судового повіта Комарно в справі Рід. Школи в Комарні. Крім цього резолюції віча вислано на відповідні адреси. Настрій віча був весь час дуже поважний. *Учасник.*

Рогатин.

Заходом Народньої трудової орґанізації Рогатинщини відбулися дня 14. травня ц. р. в Рогатині збори батьків і всіх инших громадян рогатинського повіту, що причиняються до удержування українських приватних шкіл в Рогатині. Збори отворив довголітній орґанізатор повіту о. шамб. Ст. Городецький, вказуючи на страшне положення нашої школи під польською владою. До президії вибрано: о. шамб. Ст. Городецького, на голову, Т. Соломку і д-ра М. Бабюка, заступників, В. Баслядинського, секретарем. Гарно оброблений реферат виголосив о. Д. Теліщук з Потока. По дискусії збори поняли одноголосно поставлені д-ром С. Гладким резолюції з протестом проти насильства, доконуваного польською владою над нашою школою. Д-р М. Бабюк в довшій промові підніс спряву поширення книжки і дїточих видавництв на селі, щоби протидіяти польському духові, який дитина виносить з польської школи. На внесення Ст. Кузика, канд. адв., ухвалено висловити проф. М. Галущинському признання за його гідний виступ. На внесення Ів. Поритка, ст. прав., збори ухвалили протест проти переслідування поліцією наших Високих Шкіл. Збори закінчив промовою о. шамб. Ст. Городецький, взиваючи до дисциплінованости та до утворення єдиного громадянського фронту, щоби здержати та відперти ворожий наступ на нашу школу і накликуючи до поширення гасла: „Проч з тютюном і алькоголем", щоби заощаджений гріш зложити на Рідну Школу.

Чубар про господарське становище України.

Голова Ради Народніх Комісарів УСРР. Чубар у розмові зі співробітниками московських газет заявив, що загальний господарський стан України, в порівнанні з иншими районами Союзу можна вважати цілком добрим. Наші хороби — говорив Чубар — це слабий розвиток металюргії та великої металюргічної промисловости. Дуже погано стоїть справа із замовленнями на паротяго-будівельному та на Миколаївському кораблебудівельному заводах. Вигляди на врожай на Україні в даний мент трохи менші ніж у відповідний час у минулому році. На стан засівів зле вплинула посуха. Селяне мало забезпечені сільсько-господарськими машинами. Необхідно терміново асигнувати кошти для сільсько-господ. банку на реалізацію селянських зобовязань і на забезпечення машинобудівельних фабрик новими замовленнями.

Державна роздрібна торговля завойовує нові позиції. У звязку зі зниженням цін на товари на ринках спостерігається оживлення. В багатьох галузях торговлі відчувається недостача товарів, особливо мануфактури. У слідуючому році наша промисловість повинна розвинути свою працю. Ринок збуту для неї цілком забезпечений. Ціни на товари держаться майже на однаковому рівні. Тільки в деяких хлібозаготовчих пунктах помічається знижка цін на зерно. В деяких районах жит[illegible] 30 коп[illegible]

В усіх галузях виробництва залишається реальний рівень заробітньої платні. Для боротьби з безробіттям будуть провадитися будівельні роботи в багатьох містах. Щоби не збільшувати кадри безробітних промислові підприємства України не будуть скорочувати свого виробництва.
(„Вісти" ч. 121 (1114) з 30. V. 1924).

Дрібні вістки.

На XIII зїзді комуністичної партії в Москві принято таку резолюцію в національних справах: Зїзд доручає Центральному Комітетові партії строго слідити за тим, щоби були вповні забезпечені права всіх без вийнятку національностей СРСР.

У Лїзбоні збунтувалися летуни й офіцери й обслуга. 2000 війська облягає збунтованих летунів, які окопалися і заявили, що не піддадуться, доки не будуть задовольнені всі їхні домагання, які вони висилізували до парляменту.

Французький комітет оборони революціонерів скликав у Парижі велике зібрання переважно робітників і близьких до синдикалізму соціялістів, на якому ухвалено протест проти большевицького режіму та проти передержування по тюрмах визначних російських революціонерів.

Чергове засідання Ради амбасадорів було посвячене питанню устален[illegible] альбанських границь. Рішено засягнути опінії Союзу Народів у справі монастиря св. Наума, на який претендують Югославія і Альбанія.

Большевицько-японські переговори відбуваються у великій тайні не в Токіо і не в Пекині а у Льондоні. Такі інформації приносить російська емігрантська преса. Переговорам надають большевики величезне зачіння, коли сам Чічерін мав би удатися до Токіо для особистих переговорів із керманичами японської закордонної політики.

Італійська королівська пара, що поїхала до Мадриту, має між иншим також на меті те, щоби підготовити все потрібне для заручин третьої доньки короля Віктора Емануеля з еспанським інфантом.

Анґорський уряд рішив у звязку зі зірванням анґлійсько-турецьких переговорів у справі Моссулю не відступити від свого домагання про відступлення Мосульського вілаєту Туреччині за ніяку ціну.

15 с. м. здержується висилку часопису тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·20 зол.

НОВИНКИ.

Неприємні друкарські помилки. У вчорашньому (127) числі „Діла" у статті д-ра Левицького п. н. „Не туди шлях" (V) в 15 ім рядку від кінця надруковано „ефіяльтами" замість „севілістами". Теж саме у статтейці п. н. „Доля УСДП." надруковано помилково „український польський клюб УСДП.", замість „український посольський клюб".

— **На поліції катують вояків!** Жидівський посол Айзенштайн вніс у соймі інтерпеляції у небувалій досіль справі нелюдського скатування методами інквізиції кількох вояків польської армії функціонаріями польської таки поліції. У жовняра Бурштина (Жида) в майстерні 40 п. п. у Львові найдено якусь газету (!!), за яку арештували його й відставили на постерунок при Замарстинівській вулиці. Там спитали його про його знайомих. Він подав чотири імена своїх військових товаришів і всіх негайно арештовано й приведено тудиж на поліцію. З ними списали фальшивий протокол, так, що вони відмовились підписати його. Тоді почалось катування жовнярів. Венямінові Алтускому вклали між пальці олівець і що сил стискали руку, потім всадили руку між двері й тріскали дверми. Усіх чотирьох жовнярів розібрали поліцїянти до голого, копали, вязали й кнебльовали, і якийсь аґент у цивільному одягу грубою палицею бив жертви крізь мокрі шмати. Навпів живі підписали фальшивий протокол, а тоді щойно відставили їх до військового суду, який, на підставі того поліційного протоколу, затримав жовнярів у слідчій вязниці, там вони просиділи 4 місяці. При першому переслуханню військовим суддею арештовані представили фактичний стан справи, а військовий вязничний лїкар спи[illegible] Цікаво, що всі 4 вояки [illegible] свій час служби, але із — Випадок

ків своєї власної армії є настільки характеристичний, що не вимагає ніяких коментарів.

— **Залізнича катастрофа на Підвамчу.** Першого дня польських Зелених Свят зараз за стацією Підзамче вискочив ві шин особовий потяг, що їхав в напрямку Підгаєць. Причиною випадку було підмулення залізничного шляху нагальними минулотижневими дощами. В одному місці потяг своїм тягаром розсунув, ба навіть поторощив шини; машина й шість вагонів врізалися у землю. Щасливо не було ніяких жертв. Переказують, що залізничий шлях Львів-Підгайці є на стільки віпсований, що такі випадки трапляються на тій лінії раз пораз.

— **Проти українського промислу й ремісництва.** (КНО). Розпорядком з дня 3. квітня 1924 ч. 147 заборонила Куратория Львівської Шк. Округи Ремісничій Палаті у Львові визволяти учеників доповняючих промислових курсів УПТ., а Ремісничa Палата подала до відома цей розпорядок усім ремісничим корпораціям, взиваючи їх не визволяти українських учеників. Треба знати, що УПТ. ще в січни ц. р. відповіло всім вимогам Куратории відносно цих курсів та віднеслося тоді до ресортового міністерства з прошенням остаточного вирішення неї справи. Хоч по днинішний день відповіди з міністерства нема, Куратория видає потайки якраз перед кінцем шкільного року згадану заборону, не повідомляючи про це навіть і власника промислових курсів.

— **Українська громада в Кракові** Дня 1-го червня ц. р. відбулися звичайні загальні збори філії Т-ва „Просвіти“ у Кракові. В склад нового виділу філії вибрано: Будзиновський — голова, Поплавський — містоголова, Мацелюх — господар, Лашин — заст. госп., Винницький — секретар, Піпчинська — заст. секретаря, Новосільський — скарбник, Мицик — заступ. скарбника, Федунків — бібліотекар, Давидович заст. бібліотекаря. Виділ старається по змозі вести оживлену працю на освітному полі. Заходами тойж філії відбувся дня 23-го марта ц. р. величавий концерт у честь нашого Кобзаря, у якім взяло участь понад 1000 осіб.

— **Нацарська безличність.** Єдиним звязком поміж українським громадянством Самбора і невеликим гуртком місцевих „русскнх“ був спільний хор. Так ось нацапські організації готовились до концерту на 8 ц. м., й українські співаки у своїй незрозумілій „льояльности“ помагали нацапам, хоча на концерті мали співати московські пісні й виступати у салі польського „Сокола“, який тільки що відмовив салі під концерт Шевченка. Мабуть ота простодушність наших співаків позбавила самбірських „общеросів“ усякого почуття звичайної пристойности: вони — тишком-нишком розліпили по місті великі афіші писані по московськи й по — польськи з пропущенням української мови. Це була та краплина, яка перелила бочку терпеливости українських членів „обединительного“ хору: на знак протесту вони виступили з хору й зірвали концерт.

Чи Ви вже зложили Ювилейний Дар для Наукового Т-ва ім. Шевченка?

Чи відомо Громадянству, що видатки на скромну платню для бібліотечних урядників Наук. Т-ва ім. Шевченка, на ще скромнійші закупна книжок і на консервацію Музея переходять місячно квоту півтора 1997 мільярда мп.? 4-4

З листів до Редакції.

Вп. Редакторе!

Дня 31. травня ц. р. в ч. 119 газети „Діло“ поміщена була інформаційна стаття під назвою „Конференція УСДРП. в Празі“.

Через те, що в тій статті подані інформації, які торкаються мене особисто, я прошу Вас ласкаво помістити в близчому числі Вашої газети оце моє спростування відомостей, поданих празьким кореспондентом „Діла“.

В днях 10—11. травня ц. р. у Празі відбулась не конференція УСДРП., яку передбачає статут партії, а приватна нарада частини членів партії — еміґрантів, які всі без вийнятку перебувають у ЧСР.

Друга частина партійних членів, що об'єднані у Закордонній Групі УСДРП., участи в тій нараді не брала.

Само собою зрозуміло, що така приватна нарада не мала ніякого права ані сама виключати когось із партії, ані затверджувати постанову про виключення, прийняту т. зв. „Закордонною Делеґацією“.

Також мушу зауважити, що і в інформаціях про причини, через які ніби то виключено мене із партії, криються елєменти неправдивости.

1) Неправдою є, що я „сепаратно вступив до заснованого Винниченком та Шаповалом „революційно-демократичного союзу“, який стоїть на радянській платформі“;

2) „Революц.-демократ. союз“, як довершений факт, ще не істнує;

3) „Платформи союзу ані „радянської“, ані иншої тимчасом не ухвалено і ніде не публіковано, бо, оскільки мені відомо, вона є ще в стадії обговорення тими угрупуваннями, які малиб приступити до союзу.

1924 р. 4. VI. м. Прага.

З правдивим поважанням
М. Галаган.

З судової салі.

Великий політичний процес у Львові.

Шостий день розправи.

Розправа розпочалась переслуханням відводових свідків, покликаних обор. др. Глушкевичем — для золочівської групи. — Свідки — самі селяне не внесли нічого нового до розправи.

Опісля слухано відводових свідків, покликаних для виказання невинности обвин. Литвина і Темецького.

Зізнавали в справі Литвина студенти: Яців і Сливка і своїми зізнаннями опрокидали обвинувачення відносно Литвина. Зізнання тих свідків, ясні і зрозумілі, зробили на лаві присяглих добре вражіння.

В справі обв. Темецького зізнавав студ. прав Микола Креховецький. Заприсяжений зізнав, що обз. Темецький перебував цілий р. 1922 і перші місяці 1923 до лютого включно, в домі родичів в Черневі і що зовсім не бував у Львові, в наслідок чого не може бути ідентичним з організатором большевицьких кружків „Дубом“. Зізнання ці зложені в спокійнім тоні, річево і ясно, випроваджують прокуратора з рівноваги, який конечно хоче доказати свідкови неправдомовність. Свідок однак не дався збити — а на додаткові запити обор. др. Шевчука — який його покликав, зізнає, що Темецький є людиною спокійною, безпартійною, що комунізмом не займався — противно, що відносно Польщі був поглядів уміркованих. (Стрінула його за це гарна вдяка!)

В тім місці зірвався один зі суддів присяглих (він через цілий час виручує прокуратора) і поспитав свідка „чи пригадує собі, що він ів в р. 1922 — алюзія до того, що свідок памятає докладно, де бував в р. 1922 обв. Темецький).

Свід. Креховецький обертається до присяглого судді плечима і каже: „Відповідаю лиш на поважні питання“! Предсідатель приняв це до відома...! — на салі сміх!

При кінці розправи, по відчитанню відпису протоколу зі зізду УСДП., на якім ухвалено статути на будуче на платформі комунізму. обор. д-р Шухевич поставив внесок переслухати в цій справі адв. д-ра Льва Ганкевича (такий сам внесок в суботу поставив прокуратор), який після прокуратора має стверднти, що в наслідок тої ухвали поважнійші і спокійніщі елементя вицофались з партії УСДП. — а згідно твердження др. Шухевича має стверднти, що УСДП. мимо тої ухвали не зістала принята до III. Інтернаціоналу.

Дописи.

Городенка (*Візитація. — Фінансовий стан. — Відношення громадянства до Гімназії*). — В днях 22. і 23. V. ц. р. госпітував українську гімназію в Городенці візитатор Ш. Л. К. Пайонк. Хоч місцева Польонія приготовляла вже здавна відповідний грунт для цеї візитації, пишучи пр. в „Слові Польскім“, що в гімн. заняті самі некваліфіковані сили без укінчення унів. студій і т. п. підлі брехні, то віз. Пайонк по відбутій основній візитації змусів признати, що гімназія обсаджена добірними силами, що стан науки добрий, що гімназія—як на часи карколомної дорожнечі — вивінувана в вистарчаючу кількість научних приладів і був в принціпі схильним поставити внесення на уділення права прилюдности чотирьом клясам, але поставив лише одну умову, а саме, що гімназія мусить завести урядову польську мову і видати польські свідоцтва та ще й додав, що польської мови повинен учити Поляк. З цим і поїхав до Львова, кажучи на прощання, що покищо здержиться з внесенням на уділення права прилюдности. Коли згадаємо, що в гімн. є столярський варстат, де ученики вчаться столярства, що в гімназії оправляється книжки, що там виробляється шкільні прилади до науки фізики і ґеометрії, які замовляють і купують навіть посторонні школи, що в гімназії вчаться навіть шевства і т. д.—то кожний здорово думаючий громадянин подумає собі, що така майже взірцева гімназія певно десь опливає в блага, які спадають на неї з патріотичних кишень городенського громадянства. Так думав би хтось і так мав би право думати і так повинно би бути і це було би нормальне явище. Але — на жаль — так не є.

Українська гімназія в Городенці не має належної ані матеріяльної, ані моральної піддержки. Матеріяльною справою гімназії ніхто не інтересується. Громадянство не складає проценту на Р. Ш. Вийняток становлять лише народні учителі, що окрім кількох паршивих овечок, складають правильно процент на Р. Ш. При отсій нагоді апелюємо ще раз до свідомих одиниць з учительства, щоби постаралися бодай о одного ученика до гімназії зі своєї громади, чим підпоможуть нас і матеріяльно. Решта громадянства в Городенці, хоч має доходи, не почувається до свого обовязку складати процент на Р. Ш. Щоби до когось звернутися з листою на Р. Ш., треба уоружитися в стоїчну терпеливість і бути приготованим на всякі несподіванки. Збирати на Р. Ш. відмовляються навіть такі, що числять себе патріотами і неодин з них каже: я сам дам 10 міл., ніж мав би їх зібрати в громаді. Що за нерозуміння ваги Р. Ш.? Як би тут йшло тільки про милостиню, а не про ідею. Особливо священики не складають цілого належного проценту, бо дають лише від своєї платні а не дають від инших прибутків.

Ще менше моральної підтримки зазнає Р. Ш. від громадянства. Поза інтересованими безпосередньо, себто родичами учеників і учителями, ніхто про гімназію не дбає і нею не інтересується та не ширить ідеї „Рідної Школи“, своєї школи. Не брак й таких, що ще підривають значіння гімназії, чи то говорячи, що нам гімназії не потрібно, бо не потрібно нам урядників для держави, а кажуть, що треба фахової школи, забуваючи при тім, що удержання фахової школи коштує сто разів більше, як гімназії. А тут гімназія задихується під півтора міліярдовим недобором. А щож буде з фаховою школою? Що буде з вартатами та сирівцями? Але се кажеться, щоби лише тепер відтягнутися від жертви, а опісля: якось воно буде. Деякі громадяне (головно священники) не дають своїх дітей до прив. гімназії, а наповняють ними і так вже переповнені державні школи. Инші знову шкодять гімназії в цей спосіб, що особливо в останніх часах пускають затроєні бомби, немов то гімназія розпадається. Дальше що гімназію замкнуть власти, бо гімназія не старається одержати право прилюдности, що не вводить польської мови, як урядової і т. р. Зроблена пробна анкета з родичами учеників в справі урядової мови — дала цікавий образ, бо коли селяне і міщане були проти польської мови, то з інтеліґенції деякі явно були за польськими свідоцтвами, а деякі не мали відваги виступити, а ще инші були сильно обурені, що свідоцтва по українськи будуть неважні. Ще одна категорія людців виявила своє облича: Це ті, що хоч є проти польських свідоцтв, але своїх дітей забирають до державних шкіл, бо — як кажуть — не мають гарантії, що прив. гімназія удержиться. Питаю: А звідки певність, що державні гімназії не впадуть? А як має вдержатися прив. гімназія, як священники позабирають своїх дітей, чим внесуть деморалізацію і паніку в ряди селянських дітей?

Тому вважаємо доказаним кинути кілька слів остороги на адресу громадян, що свідомо й несвідомо, безпосередньо й посередньо прикладають свої руки до повалення одинокої ще інституції в Городенці, яка в часах обрахунку може бути ще яко plus записана на конто городенського громадянства, яке вже й так має неодин грішок на своїй національній совісти.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

До Всч. Урядів парохіяльних міста Львова! На Зелені свята, як що не буде дощу, підемо у торжественному церковному поході на цвинтар. У неділю підемо на Янівський цвинтар а у понеділок на Личаківський цвинтар, щоби у молитвах згадати наших Рідних. Збірка процесій при церкві Преображенській. Процесії з церков Успення Пр. Д., св. Параскевії, св. Петра і Павла, ОО. Василіян і Сестер Василіянок являться на площі при церкві Преображенській о год. 2 3/4. Процесії з Катедри св. Юра, Богданівки, Левандівки і Клепарова долучаться до походу на вул. Янівській початок походу точно о год. 3-ій попол. у обох днях. Впорядчики свята вкажуть місце у поході. Деканат просить усіх Вірних, щоби ставали до походу, а не були лиш видцями його йдучи боками. — Від Львівського Деканату: *о. Л. Куницький*, декан.

В Зелені свята дня 15. ц. м. відправиться в церкві Успення Пр. Д. М. торжественна Служба Божа о год. 10. рано, по якій слідує посвячення навуків. О численну участь парохіян і всіх побожних християн просить — *Управа парохії.*

Збірка на „Рідну Школу“ в таборі в Йозефові. В часі Великодних свят відбулася в українськім таборі в Йозефові збірка жертв на фонд „Рідної Школи“. Не зважаючи на невідрадне матеріяльне положення табористів зібрано Кч. 1414·26, які переслано Управі Українського Педаґоґічного Товариства у Львові. Усі жителі табора без ріжниці військового степеня й образування та приналежности до ідеольоґічних ґруп складали радо лепти на сю ціль, доказуючи наглядно тим свою зрілість і зрозуміння для „Рідної Школи“ як розсадника національної свідомости. Тільки один пан Іван Олинець, б. поручник УГА. відказався жертви на цю ціль, заявляючи, що він на „Рідну Школу“ не дає. Тому що це сталося вже вдруге, заслугує названий на прилюдне напятнування. 1-1

На „Рідну Школу“ прислали з Ч. С. Р. в чеських кор.: Українська Акад. Громада в Празі 1040 а то: 1000 від загального оподаткування членів Товариства, 30 зі сотикової збірки, а 10 від пп. Гринцишина Петра і Кульчицького Людвика (по 5). Культурно-просвітний Кружок в Иозефові 1414·26, а то: 1337·22 як збірка в таборі, а 77·04 як решта по зліквідуванню харчівні „Д“. Др. Юрій Дякунчак, Прага 220. На сю жертву зложили: пп. ґенерал Войта 100, гол. прокур. Ластавецький і п. Бугайова по 20, д-р Дякунчак 15, М. Яровий, Романишин, Галик, Іван Хома по 5, збірка в сотні 45, Стріл. „Будучність“ в Берні 50, Ілько Калічак, канд. філь. в Берні 180 від 28 студентів унів. Українська робітнича сотня в Пільзні 97, Колодрубець Іван в Кіральгазі 140 на що зложили: пп. Голота Яків 20, Колодрубець і Сернів ка Іван по 50, Л. Бачинський 10, Коломиєц і Петрикевич по 5. Тов. Український Акад. Автоклюб в Празі 320. Володимир Біоус і Степан Черниш по 20. Кромі того Комітет допомоги українським збігцям в Ужгороді через Підкарпатський Банк 65 дол. Вп. Жертводавцям складаємо найсердечнійшу подяку. — *Головна Управа УПТ.* 2044 1—1

Приєднайте передплату!

Дрібні оголошення.

РУТИНОВАНИЙ конціпієнт пошукує місця в адвокатській канцелярії. Зголошення приймає Анна Юркевич, Снятин. 2045 1—3

ДАХІВКУ, палену, найкращої якости цемент, томасину, 18 пр. нафту і вуголь по низше фабричних цін доставляє негайно по замовленню фірма „УНА“, Дрогобич. вул. Стрийська ч. 14. 2043 1—3

ФІЛЬВАРОК Полонна пов. Сянік, 60 моргів поля до видержавлення з весною 1925. Оферти слати під адресою: Константинович, Сянік. 2035 2—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення д-ра Шимона Рапапорта і Якова Насса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 2039 2—10

Позір Радехівщина!

Звичайні Загальні Збори

філії Тов. „Просвіта“ в Радехові

при ласкавій співучасти Впов. Голови Тов-ва проф. М. Галущинського зі Львова відбудуться в середу 18. червня 1924 о год. 12, в пол. з таким дневним порядком:

1) Звіт уступаючого Виділу і Контр. Комісії, 2) Реферат просв.-організаційний п. Голови М. Галущинського, 3) Зміна статута, 4) Вибір нового Виділу, 5) Внесення.

ЗА ВИДІЛ:

о. В. Пришляк, член Виділу. *Д-р Пелліх*, голова.

Позір Станиславівщина!

Отсим подаємо до відома наших клієнтів, що з днем 1-го червня ц. р. перенеели ми наші бюра до власного дому при вул. Липовій ч. 4. (I поверх) в Станиславові.

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ С. А. У ЛЬВОВІ. АГЕНЦІЯ СТАНИСЛАВІВ.

2032 3—3

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ!

Першорядне взуття, солідне й елеґантне НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

ҐАБЕР ШТАИФ і С-ка

ЛЬВІВ, РИНОК 13.

Всіх П. Т. Гостей, що вже купували в нас просимо ласкаво о поручення нас своїм 1925 знайомим. 7—10

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 129 (10 222). Львів, пятниця 13. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ҐРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРЧИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Всеславянський ґеоґрафічно-етноґрафічний конґрес.

Прага, 7. червня 1924.

В Празі в Національному Музею в салі Пантеон відбулося 4. ц. м. відкриття першого всеславянського географічно-етнографічного конґресу.

Голова конґресу проф. Полівка, відкриваючи його, звернувся зі словом привітання до всіх делеґатів, які явилися як представники всіх славянських народів, як державних, так і недержавних. В імени чеського уряду з привітальною промовою виступив міністр д-р Марковіч і привітав вільних гостей у вільній країні та подав надію, що цей зізд послужить ще більшим звязком між славянськими народами. В імени міністра праці привітальну промову виголосив шеф міністерства Фіщер.

Після цих привітальних промов з боку представників чеської науки і заступників чеського уряду з промовами виступили представники-делеґати ріжних славянських народів, а властиво наукових установ.

Першим виступив проф. Цвіїч, який по суті і являється ініціятором цього конґресу а заступником наукових установ Югославії. В своїй промові він підкреслив, що всі Славяне мають великі спільні інтереси і через те мусять зникнути між ними всякі незгоди. З дискусії мусить бути виключене все, що носить політичний характер.

Промовцем польської делеґації був проф. Ромер. Його промова звилась до певної міри дісонансом у цілому конґресі, бо він, з властивою кожному Полякові рисою, не міг здержатися від самохвальства, що Польща серед славянських народів відограла найголовнійшу ролю, як оборонець славянської культури, що вона стояла завжди в обороні Заходу від східних варварів, і через те втратила на довший час свою самостійність. Оскільки це було доцільним і згідним з наукою, репрезентантом якої будь-що-будь вважає себе проф. Ромер, хай судить читач.

Від петроградської Академії Наук з коротким привітанням виступив проф. Карський.

З промовою від українських наукових інституцій в Празі виступив проф. О. Колесса, який сказав слідуюче: „Український Університет в Празі та Історично-Наукове Товариство вложили на мене почесний і милий обовязок сердечно привітати цей конґрес ґеоґрафів та етноґрафів, в якому беруть участь учені всіх славянських народів на основах повної рівноправности та пошанування їх мови і національних почувань.

Український нарід клав завсіди велику вагу на безпосередню стичність і культурні взаємини між всіма славянськими народами і поставив це в свою програму в Київським „Кирило-Методіївським Братстві".

Центральне положення українського народу та безпосереднє його ґеоґрафічне сусідство з народами великоруським і білоруським, польським чехословацьким і болгарським, а в давнину і з сербо-хорватським витворили у його відповідні культурні прояви. В мові і в народній творчости є чимало елементів, що споріднюють нас зі згаданими славянськими народами, а рівночасно в своїй цілости і сумі враз з індивідуальними його прикметами надають українському народові окремішну етнічну фізіономію серед великої славянської сімї.

Це центральне положення викликувало і живі культурні взаємини між українським народом і його славянськими сусідами. Особливо тісні і приязні взаємини лучили наш нарід від X. віку, від часів Володимира Великого з народом чехословацьким. Все маємо в памяти, як великі учителі і будителі чехословацького народу Дубровський, Шафарик, Колляр, Челяковський, Гавлічек-Боровський живо інтересувалися українським народом і його творчістю-фольклором, і що слідом їх пішов цілий ряд дальших дослідників аж до голови цього зізду проф. д-ра Полівки.

Тому, щиро витаючи зібраних тут представників науки славянських народів, з особливою увагою поздоровляю ініціяторів і господарів цього зізду — чехословацьких учених з новим проявом їх енерґійної організаційної і культурної праці.

Відколи здобули ви наново вашу політичну самостійність, найкращим способом реалізуєте свою давню мрію-ідею славянської взаїмности, даючи помічну руку культурним змаганням тих народів, що знайшлися в тяжкому національному положенні. Ця ваша поміч має для українського народу історичне значіння.

З цілого серця бажаю чехословацькому народові, щоби стародавна Золота Прага, що вже тепер стала могутнім центром наукової праці, скріпила це своє становище, як метрополія славянознавства. Бажаючи зїздові повного успіху, кінчаю окликом: Чехословацькому народові і протекторові цього зїзду президентові Масарикові та чехословацьким ученим сердечний наздар і слава!"

Делеґат болгарських наукових установ проф. Шишманов у своїй теплій, повній підйому промові висловив побажання конґресові, щоби на нім зазнайомились і зблизились всі Славяне через культурну діференціяцію.

Від праських російських наукових установ зложив привіт проф. Ніколов.

В імени Карлового університету з привітом Конґресу виступив проф. і ректор університету Пастрнек, від Чеської Академії Наук — проф. д-р Зубатий, від чеського Географічного Т-ва промовляв його голова д-р Станислав Ніколяу, в імени Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові виступив з промовою проф. К. Студинський, який сказав: „Українське Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові передає першому зїздові славянських ґеоґрафів та етноґрафів сердечний привіт враз з бажаннями, щоби він був дальшим кроком в поширенню славянської взаїмности і єднання славянських народів.

Недаром перед сотнею літ з цієї чехословацької землі роздався голос Словака Яна Колляра, що з трівогою дивився і писав:

„Na pravo širě hledím,
na levo bystrě zrak otočím —
Než mé nadarmo oko slávu v Slavii hledá"

Одначе він вірив, що славянська взаємність скорше чи пізнійше проложить собі шлях, тому з одушевленням кликав:

„Učiňte za radost mojie matce
Rusi, Serbi, Češi a Poláci,
žijte zrovna jako jedno stádce",

а віра у нього була сильна, як він відкликувався до природи:

„Hněte Tatry hlas ten k Horám Černým
Hněte Krakonoše k Uralům,
Peklo zradcům, nebo Slávům věrnym".

І цей ідеал славянської взаїмности розвивався і принимав не завсіди щасливі форми.

Аж ось сповнилося віщування Колляра, що

„ne z mužného oka, z ruky pilny nadějě kvitně,
Co sto věků bludných hodlalo zvrtne doba".

З пильної руки чехословацького народу вирвала власна державність. Чеський нарід зазначив своє славянофільство не тільки словами, але й відозвався серцем до Славян ділами, а не поминув при цій нагоді й українського народу, доказом чого високі українські школи — Український Вільний Університет і Педаґоґічний Інститут в Празі, Українська Рільнича Академія в Подєбрадах.

Нехай же з цієї чехословацької землі гомонить могучо ідеал славянської взаїмности! Нехай єднаються і братаються славянські народи! Нехай пропаде ґніт і самоволя і поневолення славянських народів з боку Славян, щоби всі Славяне могли глянути сміло в очі кожній небезпеці, яка загрожувала би їх життю і культурі!

А чеському народові, що підняв високо ідеал славянської взаїмности кличу:

**At kvitne československa kultura!
At žije československý narod!"**

В імени Чесько-Словенського Етноґрафічного Т-ва приніс поздоровлення проф. д-р Юрій Горак.

Під кінець проф. др Шварбера подав коротко справозданя про майбутній характер зїзду, а також повідомив, що на зїзд явилось понад 400 делеґатів, з них 150 делеґатів зі закордону.

Найбільше делеґатів явилося з Польщі. Їх прибуло 93. Хоч з програми видно, що чисельністю своїх докладів вони уступають навіть Українцям, котрих зазначено, як делеґатів всього 6.

На цьому кінчилось офіціяльне відкриття Конґресу і вже тогож дня делеґати, розбившись на секції (всього 12) приступили до біжучої праці. *Юр. Азовський.*

Наддніпрянська Україна.

Розпорядок про школи.

Значний досвід у справі передачі утримання сільських шкіл на принціпах договору місцевому населенню остаточно доказав, що договори, які віддають учителя під вплив населення, переважно куркулівського, є найгіршою формою освітньої політики на селі. До того населення дуже негативно ставиться до договорів, вважаючи, що єдиний сільсько-господарський податок гарантує це населення від усяких инших оподаткувань навіть і добровільних.

І через це населення, беручи на себе обовязок утримувати школу, фактично тих обовязків не виконує. Між иншим у більшости губерній вже з біжучого року губвиконкоми вступили на инший шлях, а саме втягають всю шкільну мережу на селі до місцевого буджету і це вже дає добрі наслідки.

Народній Комісаріят Освіти пропонує місцям взяти на увагу все вищенаведене при складанні кошторису на майбутній рік і вжити всіх заходів для того, щоби вся сільська шкільна мережа цілком перейшла на утримання місцевого буджету. Крім того, при складанні згаданого буджету слід виправити лінію розподілу коштів на освіту між містом і селом. Треба вважати істнуючий порядок цілком недоцільним, силою якого зібрані гроші ділилися так, що міста одержували непропорціонально більшу частину цих коштів ніж село. Щож до шкільної мережи зокрема по містах, слід максимально використати постанову ВУЦВК-у з 5. вересня 1923 р. про добровільне оподаткування населення на культурно-освітні потреби. Таким чином велика кількість грошей, що йшла раніш на утримання міської школи, може бути перекинута на село для утримання сільської шкільної мережі.

(„Вісти").

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр" І присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/I.

Пр. 565/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 121 з дня 3. червня 1924. в артикулі під заголовком 1) „Після французького протесту" а) речення між словами „поставлення запитання" а „невдаємося", б) вирази між словами „українського народу" а „мусить бути", в) речення між словами „тут ми поспішилися" а „від кількох днів", г) речення між словами „задержує друк" а „і це діється", 2) „Український клюб і білий террор" уступ а) між словами „в отсій революції" а „Клюб стверджує", б) по словах "комунікат кінчає" до кінця, 3) „Останні вісти" уступ між словами „проти містифікаторів" а „виїзд Самійленка". 4) Відозви і комунікати" уступ аж до слів „дня 8. травня 1924 р. містить в собі єство ад 1) б) 2) 3) 4) злочину з § 65 а) з. к., ад 1) а) в) г) провини з § 300 зак. кар., ад 4) тогож злочину з § 65 а) зак. кар. узнав доконану в дни 2. червня 1924. року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найближчім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 4. червня 1924.

(Підпис нечиткий.)

Політика чи безхарактерність?

(Подяка за оборону.)

II.

Отсі ревеляції п. М. Лімницького є незвичайно цінні, бо з них виходить ясно неправдивість і злобність ріжних видумок і наклепів „Українського Прапора“ і „Українського Слова“, що буцім-то Народній Зїзд був несподівано й підступно заскочений автономічною резолюцією і тактичним рефератом; що буцім-то нароком і підступно не допущено до дискусії на цю тему; що буцім-то Народній Зїзд надав автономічній резолюції не лиш більш пристойну форму, але й зовсім инший зміст і т. д.

Всеж таки п. М. Лімницький обстоює, що мій реферат на торічнім Народнім Зїзді в справі тактики був зручним маневром фактичних авторів і духових батьків автономічної плятформи. Бо хоч Народній Зїзд одобрив оплесками мій реферат в справі тактики і після реферату вибрав мене одноголосно головою, — то сталося це тільки тому, що „учасники Народного Зїзду були здезорієнтовані беззастережним довірям суспільности до моєї особи“.

В отсім комплементі п. М. Лімницького про „беззастережне довіря“ до мене, міститься скрите обвинувачення, що суспільність обманулася і „попеклася“ на мені і на довірю до моєї особи. На це мушу відповісти, що я все виступав аж занадто явно і отверто, і зовсім не крився з моїми „автономічними“ поглядами. А також і мій реферат на торічнім Народнім Зїзді в справі тактики був аж занадто зрозумілий, отвертий і ясний, щоби міг кого небудь впровадити в блуд або непорозуміння, — і тому в цій справі не було ніякої потреби руководитися довірям до моєї особи. А в тім не тільки люде мали довіря до мене, але також і я мав деяке довіря до людей. Правда, я не мав беззастережного довіря до загалу учасників Народнього Зїзду і тому, коли вони мене одноголосно вибрали головою Нар. Комітету, я того вибору не прийняв. Але я мав право мати деяке довіря до людей вибраних і передових, до людей, що належали до Тісн. Нар. Комітету перед Нар. Зїздом з 21. 5. 1923 р. або після того Зїзду. І коли такі люде на підготовчих засіданнях Нар. Комітету по довгій, основній і всесторонній дискусії одобрили мій реферат в справі нової тактики й ухвалили предложені мною резолюції та самі брали участь в їх стилізації, то я мав право рахувати на це, що вони не є противні тому, що самі одобрили, ухвалили і стилізували. І коли такі передові, вибрані патріоти і перед Нар. Зїздом і після Нар. Зїзду приходили до мене і наклонювали мене, щоби я прийняв вибір голови Нар. Комітету, хоч знали вже з мого реферату про моє становище в справі тактики, то я мав право рахувати, що вони не осуджують того мойого становища. І коли на конститууючім засіданні Нар. Комітету перед вибором голови я отверто й ясно заявив, що я міг би обняти провід партії лише на основі ухвалених Нар. Зїздом резолюцій і на основі виложеної в моїм рефераті тактики, тай то лише під тою умовою, що всі члени Тіснійшого Нар. Комітету мене на тім становищі солідарно піддержать, — і коли після тієї моєї заяви вони мене тайним голосуванням одноголосно вибрали головою Нар. Комітету, — то я мав право рахувати на це, що ті панове принайменше не будуть мені кидати колод під ноги та не будуть помагати моїм противникам в боротьбі проти мене.

Тимчасом моє зовсім не надмірне довіря було обмануте і мої навіть найскромнійші надії ні трохи не сповнилися. А чому так сталося, про це довідуємося з ревеляцій п. М. Лімницького. З тих ревеляцій виявляється, що на підготовчих засіданнях Нар. Ком. за автономічною резолюцією і новою тактикою голосували деякі такі патріоти, які вже тоді уважали автономічну плятформу нещастям і зрадою народу, а її духовим батьком вшехполяка Гломбіньского (див. ревеляції „Українського Слова“ п. з. „Zróbcie coś!“) З ревеляцій п. М. Лімницького виявляється дальше, що ті патріоти тому так хитро поступали, щоби чим скорше скомпромітувати авторів автономічної резолюції і тактики, а між ними й мене, як референта тої справи, і з тою власне метою „убрали“ мене в референт тої справи на Нар. Зїзді. Йдучи дальше консеквентно тою дорогою ті панове зараз на Нар. Зїзді на основі моґо автономічного реферату вибрали мене головою Нар. Ком. і наклонили мене приняти той вибір, очевидно — також лише з тою метою, щоби мене чим скорше скомпромітувати і щоби того чоловіка, якого самі поставили на чоло своєї партії, як найскорше поставити на одну дошку з Ільковим і Ефіяльтом (див. статті „Українського Прапора“ й „Українського Слова“).

Ціле отсе дрязначне поведення тих панів старається п. М. Лімницький представити як незвичайно хитру і зручну політику, але з його статей зовсім ясно виходить, що маємо тут перед собою звичайну безхарактерність, яка — побачивши свою наготу — старається прикрити себе плащем політичної хитрости.

Др Вол. Охримович.

На чужині.

Ювилейне свято д-ра Костя Левицького.

Відень, 9. червня 1924.

Д-р Кость Левицький, довголітній провідник Галицької Землі обходив на чужині дня 3. ц. м. 40. літні роковини громадянської діяльности.

В льокалі Комітету західно-української політичної еміграції при Windmühlgasse зібралася 3. ц. м. Громада нашої політичної еміграції і місцевого громадянства, щоби своєю участю звеличати достойного Ювилята.

В святі взяли участь представники закордонної групи УНТП., Західно-українського Т-ва Ліги Націй, акад. Т-ва „Січ“, Т-ва Прихильників Освіти, Комітету західно-української політичної еміграці, наддніпрянського Т-ва української культури та представників льокальних українських організацій. Між учасниками бачили ми й приватні особи, як рад. Дольницького, радн. Карановича, д-ра Кулачковського і ин.

Ювилята привитав проф. Іван Коссак іменем закордонної групи УНТП. Промовець підкреслив його значіння як великого рядовика і довголітнього голови партії та провідника. „Святкуємо цей юбилей — говорив бесідник — на жаль на румовищах державного життя західної вітки української нації, але тішимося, що Ювилят бодрий духом і вірить, як і ми, в будучність української нації“. Бесідник переходить заслуги Ювилята в нашім національно-державнім житті, а опісля відчитує привітне письмо Народнього Комітету. Промовець закінчив побажанням, щоби Ювилят дожив того часу, коли на Галицькій Землі замає знов в повній славі синьо-жовтий прапор.

Від західно-українського Т-ва Ліги Націй промовив його голова д-р Р. Перфецький, зазначуючи непохитну віру Ювилята в невмірущу силу українського народу та у воскресення його державности. Торкаючись характеру Ювилята, бесідник підносить його незвичайну обовязковість, солідність, точність та особливу працьовитість. „Ювилят — говорив промовець — був усе оптимістом і це добра прикмета його характеру, бо лише такий провідник може довести нарід до його визволення. Ювилят доніс прапор визволення несплямлений, ясніючий донині“. Бесідник закінчив побажанням ще довгої праці над визволенням тої тіснійшої Батьківщини, якій він присвятив працю цілого дотеперішнього свого життя.

Іменем буковинської вітки української нації повитав Ювилята надрад. І. Семака. Імя Ювилята є високо цінене не лиш в Галичині та на просторах Наддніпрянщини, але також над Прутом. Селянство й інтелігенція Буковини цінять високо Ювилята, з окрема за пропагування ним національної солідарности й єдности усіх частин української землі. Бесідник надіється, що українсько-буковинське племя ще повитає Ювилята в незалежній українській державі, яка пригорне також до себе зелену Буковину.

По привітах радн. А. Витошинського від Т-ва „Бесіда“ і Прихильників Освіти, студ. І. Горянського від рогатинського повіту й П. Куріци, від Комітету зах.-української політичної еміграції і Комітету бувших урядовців, П. Мацілинського від робітничого Т-ва „Родина“, д-ра І. Німчука від хору „Січи“, промовив від Т-ва української культури М. Залізняк. Бесідник зазначив, що доля Галичини тісно звязана з долею Вел. України. Ювилят не тратив ніколи віри у воскресення всього українського народу. Після того забрав голос шан. Ювилят.

„Дякую сердечно — говорив він — за ласкавий привіт з нагоди моїх Імянин та Роковин моєї громадянської діяльности.

Я не сподівався, що тут на еміграції вирине думка піднести отсі роковини, бо я розумію, що політична праця є звичайно неплідна, трудна і невдячна... Колиж так сталося, то я вам двічі зобовязаний сердечно подякувати, дорогі Товариші еміграційної недолі.

Громадянська діяльність визначнійшої одиниці в народі підлягає ріжній оцінці, бо вона залежна від обставин, в яких живе та одиниця і від того, яку вона находить спромогу до праці для свого народу, або які стрічає перепони.

В моїх молодих літах розпочався був живий процес національного відродження українського народу на Галицькій Землі. Я застав перших піонірів нашого народнього табору при роботі та приставдо них щирим серцем, з охотою до праці із вірою в будучність нації, почуваючись до обовязку докинути свою цеголку для добра рідного народу.

Як молодший між старшими народовцями, я не йшов на те, щоб вивертати їх роботу на инший лад, але на те, щоб своїми силами скріплювати їх роботу, піддавати нові думки від молодого покоління та разом з ними ставити тверді шляхи до національної свідомости, культури й добробуту народу.

Я свідомий цього, що багато думок для устійнення кріпких основ життя народу я не поглибив як слід, бо у нас було і є те хронічне недомагання, що замало одиниць стає до народньої праці і тому я нераз формально розривався в роботі, доскакуючи з одньої ділянки в другу, де заходила конечна потреба. Та я не накидувався ніколи до проводу, але ставав там, де мене кликано і взивано в імя народньої справи.

І тому я не міг моїми слабими силами в нічім спеціялізуватися, щоб виказати значнійші успіхи...

Підноситься нераз закид, що старі провідники не виховали нових провідників грядучого покоління, начеб в руках провідників лежав монополь назначувати нових діячів. Якби так було, то не булоб добре, бо жнвий нарід сам має природне право й силу видавати із себе нові парости до дальшої еволюції свого організму.

В нашім народі є ті нові сили до проводу і вони мусять станути на чолі народу, як тільки схочуть характерною і невсипущою працею добути собі відповідне підготовлення.

До цього треба піднести, що у нас забагато значіння привязують до особи провідника; головна роля належить до діячів в народі, а провідник повинен бути експонентом волі народу.

Коли так розважую вважливим поглядом минуле за тих сорок років, то виджу, що наслідком тяжких воєнних подій і повоєнного лихоліття немало дійсних національних вартостей, добутих трудом передвоєнного часу, ослабає або й затрачується. Супроти цеї невідрадної дійсности нам треба негайно засипати ті провали і скріпити наше забороло, наш національний фронт. Ми всі націоналісти в тому розумінні, що ми всі бажаємо якнайбільшої суми добра нашому народові. Але замало є тільки бажати, треба працювати нам усім, щоб було ліпше, і до тої роботи конечно нам усім ставати.

Тому я не скажу вам нині евангельських слів: Одпущаєши раба твоєго, — але кажу: До побачення при народній праці, з якої при розвазі, витревалости й посвяті має вийти те, чого ми всі бажаємо: воскресення нашого народу!“

Промову Ювилята приняли присутні довготревалими оплесками і на цім закінчилося ранішнє свято.

* * *

Вечірні товариські сходини.

Вечером в ресторані „Zum goldenen Hirschen“ відбувся комерс, в часі якого виголошено ряд промов, переплітаних співом наших народніх пісень. З промовців належить згадати п. рад. Витошинського від віденського українського громадянства, д-ра Ізраіля Вальдмана (по жидівськи), п. І. Коссака попереднього голови Тов-а „Січ“, п. Бачинського від молоді, пп. Гамоти, Мацілінського, Семаки та довшої відповіди самого Ювилята.

П. Гр. Микетей закінчив сходини короткою промовою та відчитав наспівші привіти, які прислали: През. Юліян Романчук з Львова, през. д-р Евген Петрушевич з Берліна, Президія Народнього Комітету у Львові, о. Олександер Стефанович зі Львова, Тов-во українських ремісників „Зоря“ у Львові, проф. д-р К. Студинський зі Львова, Надзірна Рада Краєвого Союза Кредитового у Львові, його Дирекція і персонал, давні співробітники і товариші зі Львова і з краю (числом 37) між ними д-р В. Охримович, д-р В. Бачинський, д-р Ст. Федак, дир. Мих. Галущинський, д-р Дмитро Левицький дир. Микола Заячківський, ред. Ф. Федорців і ин., Комітет західно-української еміграції в Празі, проф. д-р Михайло Лозинський з Праги, д-р Евген Левицький з Відня, о. д-р Мирон Горникевич, український парох у Відні, д-р І. Вальдман адвокат у Відні, радн. Іван Кохановський зі Станиславова, д-р Іван Кунців з Рави руської і ин.

ЦИРК А. КОРНАЦКІ, ЛЬВІВ — Коперника ч. 33. (перестанок електричної залізниці). Щоденно велика атракційна програма: **РІНАЛЬДО** (4 особи) чудовий надвоздушний акт літаючих людей, — **СУССІ АЛІ** чоловік акваріюм. — **ФРИКО** і партнер — коміки, сура коней, крім цього богато великих атракцій. Білєти до набуття в склепі Габрієля, вул. Легіонів 3. 1—1
2053

КУФРИ ВАЛІЗИ, ТОРБИ ДО ПОДОРОЖІ, НЕЦЕСЕРИ, ЖІНОЧІ ТОРБИНКИ, ПОРТФЕЛІ, РУКАВИЧКИ, ГУМОВІ ПЛАЩІ І Т. Д.
поручає фабрика КУФРІВ І ТОРБ 2014 2-5
ЛЕОПОЛЬДА РОЗЕНЦВАЙҐА ЛЬВІВ, вул. Синстусьна 5.

„Пересада" пос. Туґута.

Внесення клюбу „Визволєнє" в справі знущань поліції на „східних кресах".

„Der kommende Mann" польської державної політики, чоловий представник польської „демократії", голова великої польської селянсько-радикальної партії „Визволєнє" і вкупі з тим голова соймового посольського клюбу тієї партії посол Стан. Тугут в недавній відповіди на протест чільних представників французької демократії проти білого терору в Польщі з відкритим чолом заявив на адресу Пенлєве (теперішнього президента палати депутованих), що факти побоїв, страждань арештованих, поведінки поліції, тюремних відносин і т. и. є „пересадою".

Доказувати слушність і вірність піднесених замітів та оспорювати туґутівську „пересаду" на ніщо не здасться, бо коли пос. Тугут раз поставив собі метою доказати, що чорне є білим, то нема иншого виходу, як капітулювати. На всякий випадок аргументи з боку жертв істнуючого режиму не осягнуть цілі, бо пос. Тугут просто їм не повірить. Та за те хіба повинен повірити своїм власним клюбовим товаришам, підчиненим клюбовій солідарности і дисципліні під своїм власним проводом. Щоби йому влегчити почесне завдання вивести справу білого терору на чисту воду, подаємо в цілости внесення туґутівського клюбу „Визволєнє" з 1. листопада 1923 р. Воно звучить дослівно:

Внесення

пос. Антона Кордовского і тов. з клюбу П. С. Л. „Визволєнє" в справі масового знущання функціонарів державної поліції на східних окраїнах —головним чином в Телєханах Косівського повіту над сільським населенням, а спеціяльно над членами П. С. Л. Визволєнє.

Вночі з 25. на 26. червня 1923 р. банда озброєних людей в числі мнимо около 50 осіб, частинно поперебраних в мундури державної поліції, напала на громаду Телєхани, Косівського повіту на Полісю. Стероризувавши двох присутніх на станиці поліцаїв і спровадивши на станицю війта гром. Телєхани, ограблено кілька крамниць і помешкань цивільного населення. Вкінці розстріляви 2-ох увязнених поліцаїв, війта громади, мешканця Телєханів, купця Жида і Жидівку в їх власнім помешканні, після 6-годинного безкарного пліндрування банда покинула село.

Розіслані по околичних селах відділи поліції викликали у місцевого населення вражіння нових бандитських нападів. Перебрані в одяги Жидів-купців і селян—ухарактеризовані поліцаї фактично доконали цілого ряду вчинків, переслідуваних карним кодексом.

В поблизьких селах біля самих Телєхан прийнято иншу систему ведення доходження, а саме: переводжено масові труси без свідків, вязнено по кільканаять осіб наразі, бито на місці і відвожено або відпроваджувано на станицю в Телєханах, де піддавано їх тортуруванням, що нагадують середньовічні інквізиції; не звертаючи уваги ані на вік, ані на пол, а спеціяльно знущаюся над членами П. С. Л. „Визволєнє". Бито без всяких познак переступства з боку катованих осіб, так тільки, щоби бити — „авуж щось скаже", а вкінці тому, щоби пімстити смерть вбитих поліцаїв, як зрештою заявив це підписаному послові Кордовскому старший десятник („пшодовнік") н-р 4 дня 7. жовтня 1923.

В селі Речки, гром. Телєхани, Косівський повіт.

Петро Кіт с. Станислава, літ 60—дня 5. вересня 1924 р., призначений сільським старшиною (солтисом) на підводу, щоб відвезти арештованих сусідів до Телєхан, спав на возі, задержаний на станиці в Телєханах. Біля 9. години вечером встав, щоб зняти коням репцюх (торбу з оброком) і дати їм сіна. Коли це робив, підійшов до нього тайний поліцай і зі словами: „Чому не спиш с...", вдарив його тупим знарядом (кольбою револьверу в ліву частину черепа). Зранений Кіт впав непритомний під віз. Окрівавленого непритомного Кота два умундуровані поліцаї занесли до льокалю станиці. Облили йому голову горівкою, заливали нею рану на голові. Обтерли шматою, напоїли Кота водою, випрали ковнір свитки з крови, а опісля як прийшов до притомности, дали йому звільнення.

Наведений факт стверджує, що на станиці в Телєханах знущанося над арештованим не тільки по, але й перед бандитським нападом.

Василь Мялик с. Григорія, літ 25, арештований 6. вересня 1923, тогож дня був битий в год. 2-гій попол. в кімнатці коменданта. Екзекуцію переводили (поліцаї) „малий", „політичний" і н-р 64 (дальшої цифри не затямив). „Малий", питаючи: „вінтовкі єсть?" — казав йому роздягатися. Коли Мялик зняв маринарку, „малий" обмотав йому нею голову і перевернув на землю, — після чого позривав з нього решту одягу, роздягаючи до наготи, при чому подер йому сподні. Вкінці сів йому на голові, а поліцай н-р 64 на ноги, і в той спосіб бито його дрючками і спряжками. Пізнійше вони йому підскакували на плечах, а вкінці напів живого „малий" бив пястуками по лиці і нагого копненнями викинуто за двері. Оглядавший гос. Кордовским дня 9. вересня в Лабішині: 1) ціла поверхня правої частини спини (pośladka) кріваво-синя, 2) ліва частина спини в меншій мірі, 3) віддих справляє йому трудноші, не може ані ходити,—ані лежати.

Осип Шляшко с. Данила, — літ 62, пробито йому руку в пахті. Вкінці заявляючи: „будемо вас так довго бити і переслідувати, аж всі станете бандитами",—випущено його зі школи, переміненої на катівню.

(Продовження буде.)

*) Громада (волость) Телєхани на білоруськім Полісю. При останніх виборах (1922 р.) партія „Визволєнє" виступаючи на Білоруси не як польська партія, тільки як радикально-білоруська, здобула там 28·7 проц. голосів і який десяток мандатів. Звідти й взялися на Білоруси члени партії „Визволєнє". — Ред.

З польських справ.

Так зване „експозе" міністра Грабского. — Голосна обструкція Українського Соймового Клюбу. — Все добре, а буде ще краще. „Прикрі національно політичні проблеми". — Диктаторські уповноваження.

З нагоди буджетової дискусії виголосив у варшавському соймі премєр Ґрабскі трьохгодинне „експозе". Називаючи промову премєра отим термінольоґічним висловом — треба дійсно брати його в „лапки", бо це було не соймове експозе премєра міністрів, а радше звіт якогось податкового референта. Тому, що „експозе" було шумно заповіджене вже перед тижнями — велика соймова саля й усі її льожі й ґалєрії були битком набиті.

Як швидко багато присутніх пожаліло, що не використали свого часу для більш цікавої і приємної розваги!

Урочистий настрій при появі Ґрабского на трибуні зразу розвіяв стукіт і ґалас, що несподівано піднявся з лавок українських послів. Докладного перебігу технічної обструкції, яку розпочали українські посли, ще не знаємо, але мабуть у салі таки не панувала ідеальна тишина, якої вимагається при промові голови ради міністрів, коли польські ґазети пишуть про „надзвичайно бурхливий початок промови", і про те, що „маршалок виступив з цілою енергією проти зусиль Українців". Здається, що українські посли тому дозволили говорити Ґрабскому, бо швидко змірkували, що мало хто взагалі слухає уважно його виводів і що всі слухачі без вийнятку зітхають: коби вже швидше кінчав! Та сама причина успокоюючe вплинула й на т. зв. польську лівицю, яка, здавалось, теж змагає до зірвання „експозе" шефа уряду. „Експозе" показалось не вартне таких великих клопотів!

Бо на протязі трьох годин премієр Ґрабскі ні на хвилиночку не пригадав собі, що він є також премієром, а не ким лише міністром „санації фінансів". Отже він говорив багато про буджетову рівновагу, про тріюмф заведення нової валюти опертої на резервах золота й чужих валют, про всякі роди податків і вкінці про кризу, викликану „санацією" польського скарбу. Ґрабскі, як відомо, є як усі польські міністри великим оптимістом, і слухаючи його запевнень можна би дійсно повірити, що ніякої кризи у Польщі нема. Що правда, промовець делікатно зауважив, що „у нашому господарському життю є деякі слабі сторінки", але тут же склав авторитетну заяву, що „уряд поважно займається промисловою кризою", і що та криза швиденько найкраще закінчиться; кількість безробітних замісць більшати — меншає, і неправдою є, наче би платна сила населення зменшала і наче би податкова шруба перебрала мірку. Ті свої погляди премєр уґрунтовував сотнями чисел і дат та всякими заплутаними теоретичними міркуваннями. Говорячи три години про валюту, податки, імпорт і експорт, премієр Ґрабскі дві останні мінути посвятив справам соціяльної і національної політики. Всі ті справи соціяльного й національного характеру він освітлив на протязі двох хвилин детально і всесторонньо. А саме, у першій згаданій справі він заявив: „програми соціяльної політики не висуваю, бо піднявшись санації я застеріг собі, що всі соціяльні здобутки (?!) мають бути пошановані", і тут же додав: „надійшов вже час (славити Господа! — прим. складача) управильнити прикрі (ой і як прикрі! — прим. скл.) національно-політичні справи". Сказав розумне слово і — замовк: навіщож багато говорити?! А враження отого соломонового „експозе" було таке, як після концерту Войского на ловецькому розі в присутности пана Тадеуша і Телімени: „wszystkim się zdawało, że Grabski gada jeszcze, a to echo gadało",

Ага — премєр Ґрабскі так-собі „мимоходом" зажадав від сойму нових уповноважень. Він хоче не більше ні менше, як лише необмеженого права на власну руку змінняти адміністраційний устрій польської держави, пробувати всяких можливих нових експериментів на кресах, викидати до схочу старих і приймати нових урядовців і т. д. і т. д.

Уповноваження в обсягу фінансової політики змагають до роблення нових ощадностей коштом народніх шкіл.

Підождемо, як то „суверенні нації" при Вейскій вул. будуть давати своє placet на всі ті „скромні" вимоги санаційного премєра.

Дрібні вістки.

29 сесія Союзу Народів буде розглядати такі справи: Допомога для грецьких та російських еміґрантів; обмеження зброєнь; фінансова відбудова Австрії та Мадярщини; голод в Альбанії; праці гігієнічного комітету; буджет і фінасова ситуація Союзу Народів; альбанські політичні еміґранти; нота анґлійського уряду з 21. травня в справі Іраку; справа авторітету й відповідальности поодиноких членів правлячої в окрузі Саари комісії; справа 159 арт. трактату в Сан Жермен, 14 арт. трактату в Тріянон і арт. 104 трактату в Неї. Чаради почнаються нині.

У швайцарському Берні почалися наради міжнароднього конференції телеґрафічних аґенцій.

В Берліні почався вчора конґрес німецької соціялдемократії разом із незалежними соціялістами.

В Румунії заповідається фузія народньої партії з селянською. З тої нагоди має бути видана відозва до народу. Програма нової партії має носити радикально-лівий характер.

Ширіть наш часопис!

ВІДГУКИ ДНЯ.

Авторекляма.

Коли хтось із українських письменників пустить у ґазети вістку, що за рік-два появиться його епохальний твір, який зробить у світі ще більший рух, як „Дума Прапісу", то це називають несмачною автореклямою.

Дивний народ ті Українці. В них усе на виверіть. Бачуть своє під лісом, а не бачуть чужого під носом. Шепне хтось добре слово про себе, письменник він, маляр чи який целєбс, зараз роблять на нього крик. А тимчасом наші сусіди хвалять себе на всі заставки вже стільки літ і ніхто навіть не чичиркне. Чомуж цього не назвати несмачною автореклямою?!...

Коли навіжений Еріо й істеричний Пенлєве вилізли непотрібно зі своїм протестом проти білого терору в Польщі, пошесть сусідської автореклями дійшла до застрашаючих розмірів. Всі польські ґазети сказали собі: „хвалімся коли нас не хвалять!" — і почали хвалитися.

— В Польщі поводиться національним меншостям зовсім не гірше, як Муринам у французьких кольоніях (Узембло в „Кур Льв.").

— Пан Еріо бачить терор у Польщі, а не бачить його в Росії.

— Пан Пенлєве нехай не забуває, як карають вязнів у Китаю.

Порівнання знамениті і рішуче промовляють на користь вістків.

Пощо себе порівнувати зі західними державами?! Може з цього вийти неапетитна саламаха. А так: валяй, брате, Конґо, Мароко, Росію, Китай і т. п. Ботокудії, вони в ніякому разі не повинні видержати порівнання.

А навіть, як видержать, то в ніякому разі не притьмлять лицарського ореолу добутого на протязі віків.

А хоч би притьмили, то в ніякому разі ніхто в це не повірить.

А коли і знайдеться хтось легковірний, то хіба чужинець, бо свій у ніякому разі. *Галактіон Чінка.*

15 с. м. здержується висилку часопису тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·20 зол.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому (128) числі „Діла" сконфісковано половину передової статті п. н. „Китайський мур" і кілька речень з допису про шкільну нараду в Рогатині.

— **Rewolucja w obozje trudowików.** Під таким сензаційним наголовком є у 159 ч. „Слова Польского" довжезна стаття, у якій, наприкінці ріжних кумедних ельокубрацій, жаліється автор, що польський уряд не доцінює ваги „революції" в У.Н.Т.П. і що „не збирали навіть відповідних інформацій". Тимчасом „відповідні" інформації самого автора статтей є таким яскравим доказом його повної неграмотности щодо українських справ, що вся його інформаційна стаття схожа радше на малий фейлетон. І так читаємо там м. и. буквально: „щоби змінити курс політики відповідно до своїх плянів, Петрушевич дав наказ своїм сторонникам на еміґрації, щоби масово вертали до краю й переймали у свої руки керму Народнього Комітету. Отже вертають najwybitniejsze jednostki, як д-р Марітчак, д-р Лисяк і инші. Вони це за гроші диктатора видають „Наш Прапор", а за гроші в кол Вишиваного „Заграву" і „Новий Час" (sic). Д-р Павло Лисяк хай пришле зі своєї столиці з Лютовиска листа до редакції „Слова польского" з подякою за іменування його д-ром Петрушевичем редактором „Н. Прапора"!

— **Комедія зі зміною церковного календаря на Волині.** Зміна Польщею календаря православної церкви викликає серед нашого селянства на Волині таки поважне заворушення. Саме тепер всі православні свята мають перейти до святкування їх по новому стилю, себто вразі з Поляками. Це викликало цілу бурю серед селянства і вони заявляють, що як на це не погодяться і вийдуть на свято Петра і Пав[ла] [до] церкви

а будуть його тоді святкувати, як це святкували їх батьки і діди". При цьому зауважують, що це саме Поляки хотіли зробити з Галичанами, але „вони стояли міцно і їм Поляки не могли нічого зробити, а у нас подаються. Отже треба ратуватись, щоби нас не зробили католиками і Поляками!" Ясно, що це є ще одним кроком вперед до підняття свідомости нашого православного селянства та зближення його до галицького. Болюче попеклись большевики на церковній справі, те саме жде й їх польських наслідників.

— **Подружа ідилля з ножем.** Матвій Бойко, сторож будинку при вул. Хшановської ч. 3. у Львові, не мав щастя: на товаришку життя вибрав собі таку Катрю, якої темперамент дуже часто проявлявся у нагальній жестикуляції, причому на нашого Матвія сипалося все, що попало під руки палкій Катрі. І так одного разу полетів на голову patris familiae глечик з гарячою водою і кипяток спарив так болюче жертву подружої ідиллі, що він ледве не осліп. Або ось вчора: знову посварилися Матвій з Катрею, наслідком чого ця остання знову бахнула свого чоловіка глечиком по лобі. Його (чоловіка, а не лоб) вивело це остаточно з рівноваги, а що був він досить примітивної вдачі, то не довго думаючи — вхопив за якийсь старий багнет і пхнув ним у живіт своїй жінці так енергійно, що душа нещасливої швиденько перенеслася на той світ.

— **Польські жінки повинні танцювати голими!** Таку тезу висунув у своїй прелєкції про культ танцю польський письменник Цезари Єллента на хореографічному понісі школи проф. Лобойки у Варшаві. Бо танець змагає до вияви краси тіла — ритму і гармонії його рухів. Ergo: відслонення принад гарного жіночого тіла підкреслює красу танцю. А що польські жінки — казав прелєгент — славляться своєю красою більш, ніж усі инші жінки світа, то вони повинні ще менше мати фальшивого стиду у прикриванню в танцю свого чудового тіла. Ті льогічні виводи прелєгента найшли у присутніх молодих жінок ентузіястичний аплявз.

— **Кооператива „Український Театр".** (Продовження списку членів): Збірка о. Лади в Долині 1453—1480: Мих. Кеяницький, Іван Ступницький, Іванна Лоюк, всі по 1 зл. 67 гр. Олена Грицишин і Марія Слюзар по 3 зл. 33 гр. Олена Королюк, Марія Бойдуник, Ольга Гретчак, Ярослав Гретчак, Іван Макушка, Ксеня Макушка всі по 1 зл. 67 гр. Іванна Горбівна 5 зк. 50 гр. Володимир Антонович і Мих. Буйдуник по 3 зл. 33 гр. Теодор Грибович, Володимир Штень, Мих. Стефанович, Марія Данюк, Іван Антонович, Франц Вірстюк, Мих. Грицей, Мих. Вірстюк, Стефанія Гретчак і Н. Іваськевич — всі по 1 зл. 67 гр. Микола Мазуркевич 3 зл. 33 гр., Вол. Здерковський 1 зл. 67 гр., Микола Івасюк 8 зл. 33 гр. і Осип Манарович 1 зл. 67 гр. — всі з Долини; — дальше 1481 Омелян Сполітакевич Радехів 5 зл. 50 гр. 1482 о. Микола Кейван Манява 5 зл. 11 гр. 1483—1486 Мих. Пенцаковський 6 зл. 67 гр., Яків Паламарчук 6 зл. 67 гр., Кирило Лев 11 зл. 84 гр., Ілько Макітра 5 зл. 50 гр. — всі з Радехова; 1487 Іван Іваницький Перятин 6 зл. 67 гр.; 1488 Лев Іванець і 1489 о. Мих. Ходань оба з Радехова по 9 зл. 67 гр. 1490 Гавриїл Панчук Монастирок 5 зл. 67 гр. 1491 Олександер Саган Радехів 5 зл. 83 гр. 1492 Иосиф Тріска Холоїв 19 зл. 33 гр. 1493 Олександер Юркевич Радехів 5 зл. 50 гр. 1494 д-р Михайло Терлецький Львів 10 зл. 1495 Корнило Камінський Нагуєвичі 5 зл. 1496 Франц Кічоровський Дрогобич 5 зл. 1497 Степан Корлятович Доброгостів 13 зл. 67 гр. 1498 Василь Іваненко Орове 1 зл. 67 гр. 1499 Петро Юрчик Войнилів 5 зл. 1500 Мих. Скородинський Долпотів 5 зл. 12 гр. Іще раз пригадуємо, що на уділи належить вплачувати найменше 5 зл. а 10 гр. на вписове. — Низших квот починаючи від нині, — виказувати не будемо.

ВЕЛИКЕ ВСЕНАРОДНЕ ПОВІТОВЕ ВІЧЕ

в справах **нашого шкільництва** відбудеться в четвер дня 19-го червня 1924. р. в великій салі „Народного Дому" у Львові при вул. Рутовського ч. 22. І. поверх при участи представника Української Парляментарної Репрезентації у Варшавськім Соймі.

Початок о годині 10-ій перед полуднем! Громадяне Львівського повіту! Явіться численно на цім Вічу! З кождого села нехай прибуде на Віче по кількадесять свідомійших громадян! Приготовіть собі на письмі короткі а річеві інтерпеляції в справах шкільництва, в справах громадської господарки, податків, переслідування нашого просвітного та політичного руху. Ці інтерпеляції мають бути відчитані на Вічу.

1—2 *Вічевий Комітет.*

Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

ОСТАННІ ВІСТИ.

Франція здержала кредити для Польщі.

Французьке правительство звідомило польський уряд, що здержує виплату кредитів, призначених свого часу Польщі Францією. Досі виплатила вона 110 міл. фр. фр. Які причини цього зарядження французького правительства, покищо невісно.

Мільран кинув Елізей. палату.

Урядовий звіт, виданий 11. ц. м., каже, що 11. ц. м. перед пол. у Елізейській палаті відбулося засідання ради мін. Мільран відчитав своє письмо, зголошуюче димісію, датоване 11. червня ц. р. Письмо це, адресоване до президентів палати деп. і сенату звучить: Маю честь вручити пану президентові сенату (палати) свою димісію. Прошу прийняти, пане президенте, запевнення мого поважання. Мільран. — „Матен" пише, що Мільран в четвер 12. ц. м. кидає Елізейську палату і замешкає в своїй вілі у Версаї. В обох палатах відчитано письмо Мільрана, яке нотифікує його уступлення зі становища през. републики. Палата деп. відложила наради до суботи, сенат до вівтірка. 11. ц. м. о год. 3-ій попол. знято з Елізейської палати прапор президента.

В пятницю вибір президента.

Президія сенату визначила речинець зборів народнього конґресу для вибору президента републики на пятницю год. 14.

Нове правительство.

Приятелі Еріо кажуть, що утворять кабінет уже в пятницю веч. Номінаційні документи нового кабінету оголоситься в суботу. Нове правительство представиться парляментові ще тогож дня попол. Зараз після дискусії над прав. заявою, уряд зажадає завішення на якийсь час нарад, щоби міг війти у взаємини зі союзн. державами.

Рада амбасадорів у литовсько-польській справі.

Литовське правительство в Парижі одержало від ради амбасадорів ноту, в якій взиває Литву навязати консулярні і транзітові взаємини з Польщею. В добре поінформованих колах думають, що Литва це предложення відкине.

Польське прав. предложило Литві безпосередні переговори в справі палюмництва до Вильна. Литовське правительство польське предложення відкине, бо вважає це змаганням Польщі до визнання Литвою status duo у Вильні.

Радіч не їхав до Москви.

„Херват (Hrvat) і инші югославянські часописи принесли вістку будьто би Степан Радіч, провідник хорватської опозиції, відїхав із Відня до Москви. Подорож є в звязи з політикою хорватського народнього заступництва і з майбутньою міжнар. конференцією. Білгородська „Політіка" заперечує повищу вістку. Радіч на днях виїздить до Женеви, де відбудеться конференція національних меншостей.

Провіз. уряд Альбанії.

Альбанські повстанці утворили провізор. уряд з трьох чоловік, з правосл. еп. Фанолі на чолі. Уряд скличе конституанту до Тірани, щоби утворити конст. уряд з членів парляменту.

Довіря для Мусоліні.

Італійський парлямент ухвалив заяву довіря для Мусоліні 361 гол. на загальне число 468.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

З судової салі.

Великий політичний процес у Львові.

Сьомий день розправи.

На початку розправи зізнають свідки, покликані обороною, а саме студ. унів. Лотиш і сестра обв. Темецького — Апольонія Шумило.

Св. Іван Лотиш зізнає, що від ряду літ є знакомий з Леонтовичем, служив з ним в р. 1914—15 при УСС., а опісля зустрінувся з ним у Київі в армії гетьмана. Тоді уживав Леонтович псевдоніму „Петро Дуб". Під тим прибраним іменем і прізвищем служив в армії гетьмана. Питаний, чому змінив своє імя і прізвище і уживає псевдоніму „Дуб", вияснив Леонтович, що він здезертерував в австр. армії тому боїться уживати власного прізвища, з огляду на австр. контрроззвідку, яка урядувала тоді в Київі. Згодом в р. 1922 зустрівся свідок з Леонтовичем у Львові, який просив його, щоби св. відбирав його листи, які будуть надходити під адресою свідка і щоби їх для нього переховував. По листи мав зголоситись сам Леонтович. Свідок відбирав листи і віддавав їх Леонтовичеві — але ніколи обв. Темецькому, якого знає тільки з виду. На внесок прокуратора, мимо спротиву оборони, трибунал не заприсяг свідка, мотивуючи це тим, що „świadek jest podejrzany o ten sam czyn karygodny" хоч прокураторія ще перед місяцем застановила в цій справі дохождження проти свідка.

Св. Апольонія Шумило зізнає, що брат її обв. Темецький перебував від р. 1919 до лютого 1923 в домі батьків в Черневі і не міг у Львові виступати під прізвищем „Дуб".

По нараді трибунал допустив доказ з переслухання свідка д-ра Л. Ганкевича в цілі вияснення квестії, якою ідеольогією кермується тепер УСДП. — большевицькою чи ідоельогією II. Інтернаціоналу.

По павзі почалося відчитування листів обвинуваченых, переловлених вязничними властями підчас висилки їх „на світ". Ці листи на щастя і на превелике невдоволення прокуратора не обтяжують обвинуваченых. Нині має бути переслуханий д-р Л. Ганкевич.

Зі спорту.

Вісти з Українського Спортового Союза.

В суботу, дня 14. ц. м. о год. пів до 5' відбудуться на площі „Сокола-Батька" мячеві змагання між львівськими дружинами „Україна" і „Русалка".

Вісти із Змагового Союза.

Перегони наколесників відбудуться дня 15. VI. о год. пів до 9 точно. — Збірка: Львівська рогачка. Старт: стація залізнича Клепарів. — Перегони на 20 км. з півметком.

Зголошення приймає домівка С—Б., ул. Руська 20 від год. 7—8 веч.

✝ Посмертні згадки.

Клявдія з Котовичів Темницька, вдова по о. Ізидорі. пароху Кудиновиць, померла в 80 році життя у Вільхівцях дня 14. квітня 1924 в домі своєї доньки Стефанії Темницької. Діти, внуки і правнуки відпроваджали Покійну на місце спочинку. В. І П. 2052 1—1

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Замісць квітів на гріб бл. п. Олександри Макухової складають Кобринські з Бережан на „Рідну Школу" 5 міл. мп.

Ширші сходини „Союза Українок" відбудуться в пятницю 13. ц. м. при вул. Рутовського 22. На порядку дня справи організаційні. Проситься о численну участь. 2049 1—1

Дирекція прив. дівочої гімн. УПТ. з прав. прилюдности в Станиславові вул. Липова ч. 80, подає до відома, що 1) Зголошення учениць до вступних іспитів приймається до 27. червня ц. г. 2) Вступні іспити до I. кл. відбудуться 30. червня від год. 8. рано, а до кляс від II—VI від год. 3. попол. 3) Вписи на шк. рік 1924|25 відбудуться 28. і 30. червня та 1. липня ц. р. 2028 3-3

Дрібні оголошення.

ІНТЕЛІҐЕНТНА українська родина приймe на помешкання і харч ученицю з низших кляс. Опіка материнська і евентуальна поміч в науці. Мешкання коло гімназії СС. Василіянок і шкіл УПТ. — Перші два місяці дається удержання безплатно, а за це рефлєктуючий прийме до своєї хати на протяг двох місяців жінку з донечкою на свіжий воздух. Гірські або підгірські околиці зглядно сухі і лісисті околиці пожадані. Проситься о скорі зголошення до Адм. „Діла" для „Романа" за оказанням посєдки оголошення. 2046 1-1

ВЖЕ ПОЯВИВСЯ і продається у нас або в книгарнях підручник до збирання лічничих ростин, з відбитками і народніми назвами. Хто дотепер не рішився на купно підручника або на збірку ростин, тратить дуже много, тим більше, що піни ростин піднеслися значно, а ціна підручника повертається при збірці в кількох годинах. Спілка українських кооператив у Львові, Зіморовича 20. 2043 2—2

РУТИНОВАНИЙ конціпієнт пошукує місця в адвокатській канцелярії. Зголошення приймає Анна Юркевич, Снятин. 2045 2—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Рапапорта і Якова Касса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 2039 3—10

Надзвичайні Загальні Зборки

Торговельно-споживчої спілки кооперативи з обм. порукою в Тернополі відбудуться дня 22. червня 1924 р. о год. 3. пополудни в салі „Міщанського Братства" з слідуючим порядком денним:

1) Вибір одного члена Надзірної Ради, 2) Затвердження Управи, 3) Внески.

Коли в означеній годині не явиться приписане статутом число членів — відбудуться збори без огляду на число присутних тогож самого дня о год. 3½ попол.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

Іван Галущинський. голова. *Степан Мацькевич* секретар. 2051 1—1

Подяка.

Всім Вп. Панам і Вп Панам, а в першій мірі Вп. Др. Бачинським, Вп. дир. Павлюхам і Вп. проф. Чепигам, як рівнож Комітетові „Просвіти" за оказання нам співчуття в нашім невідраднім горю по страті нашої Мами, як і за ласкаву участь в похоронах — на цій дорозі складаємо щиру подяку.

М. і В. Стеткевичі.

Станиславів, в червни 1924 р.

КОНКУРС

За згодою Гол. Упр. УПТ. у Львові розписує Кружок УПТ. в Городенці конкурс на посаду управителя гімназії на шк. р. 1924/5. Вимоги: професорський іспит. Винагорода: помешкання, опал, додаток за управу і платня, як в державній гімназії. Речинець: 15. липня 1924. Зголошення адресувати: Кружок УПТ. в Городенці, гімназія.

За Старшину Кружка УПТ.:

о. Н. Кисілевський вр. голова. 2041

Др І. Велигорський вр. секретар. 2—3

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від 12 червня п. р. комедію на 6 дій п. з.

„ПАТ-ПАТАШОН В РОЛІ СВАТІВ"

або **„ЛЮБОВ СЕРЕД СНІГІВ".**

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 130 (10 223). Львів, субота 14. червня 1924. Почтову належність оплачено ґотівкою. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 мільйонів марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч.-кор., Румунії 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 15.000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Уступлення Мільрана.

Накінець Мільран уступив. Не помогли його авторитетні заяви про те, що він не позволить на знасилування конституції і не опустить елізейської палати доти, доки не вигасне його мандат. Не помогло його борикання з противниками! Вдалося йому вправді зложити кабінет, на чолі якого став Марсаль, та цей кабінет продержався заледви один день. Його роля звелася до того, щоби зявитися у парляменті та сенаті виключно для відчитання письма Мільрона. І сенат і парлямент цілковито зігнорували Марсаля і відкинули запроєктовану ним дискусію. А відкинули тому, бо не хотіли входити в який-небудь річевий контакт із урядом, що одержав владу з рук Мільрана.

Сталося те, чого ми догадувалися в попередній статті на сторінках „Діла". Ріжниця між нашими здогадами і довершеною подією в тому, що уряд Марсаля обі палати цілковито зігнорували, відкидаючи всяку дискусію не над програмою уряду, бо такої він не предложив, але над письмом Мільрана, В письмі Мільран взивав обі палати, щоби вони заняли становище до витвореної ситуації у звязку з президентською кризою. Ні одна палата не ухвалила навіть формальної заяви недовіря новому урядові з тої простої причини, що не було дискусії. Зневажено отже й Мільрана й уряд. Кінцевим ефектом події було уступлення Мільрана і його уряду.

Лівиця віднесла остаточно цілковиту перемогу. По всім даним на місце Мільрана прийде теперішній голова парляменту Пенлєве.

Вся французька правиця а за нею і її польські приятелі писали, що уступлення Мільрана під напором лівиці створить дуже небезпечний прецеденс на будуче, бо кожні вибори готові спричинити кризу на президентському становищі а це є незгідне з духом французької конституції. Одначе слід ствердити, що випадок з Мільраном не перший. Така сама історія мала вже місце у Франції з президентом Мак Магоном, який у 1877 р. приневолив уступити міністерство Жюля Сімона, хоча воно опиралося на парляментарній більшости. Переведено нові вибори, в яких тодішня лівиця знов віднесла побіду і Мак Магон, створивши як Мільран однодневний уряд, подався до димісії.

Сам Мільран будучи ще соціялістом, співробітником Жореса ужив зав перед 30 роками до повалення президента К. Періє таких самих засобів, якими тепер покористувалася лівиця проти самого Мільрана. Мільрана побито отже його ж зброю. Прецеденси до того, що сталося, у французькій історії вже були.

А всі ці випадки свідчать про те, що президент французької республики не сміє брати ніякої активної участи в партійній а тим більше виборчій кампанії. Він не сміє виявляти своїх симпатій для тої чи иншої політичної групи, а через те як політична індивідуальність він перестає ділати. У Мільрана все було протизно. Він спричинив у часі конференції в Каннах уступлення Бріяна за його за мало імперіялістичну політику. Мільран і покликав на місце Бріяна безкомпромісового націоналіста Поанкаре. І ця сама поведінка президента, цей його надто великий політичний активізм спричинив його провал.

Уступаючи він опублікував відозву до народу, в якій заявляє, що покинувши становище президента, він все одно від політики не усунеться, а буде боронити знасилуваних постанов конституції як приватний громадянин.

Цілковита невдача ставлення опору лівиці та капітуляція Мільрана викликала несмак і на сторінках вшехпольської преси. В нинішньому „Слові польскому" (ч. 160) Ст. Грабскі почав досить незручно лявірувати та повертати на „соб". Засипавши компліментами Мільрана, Фоша й ген. Вайгана за приязнь, якої докази вони для Польщі зложили, Ст. Грабскі пише: „Це не значить, щоби ми сумнівалися у майбутній приязни нового французького президента для Польщі. Бо нашим союзником не є один політичний табор у Франції, але ціла Франція. І маємо глибоку надію, що Франція зможе зберегти себе від втрат, які вона могла би понести наслідком внутрішньої кризи, нарушуючи безперервність своєї великодержавної політики".

Це щось в роді маленької погрози, бож „мусимо собі здати справу, що вороги Франції і Польщі будуть старатися за всяку ціну використати цю кризу на свою користь, а на нашу шкоду".

Так пише тепер Ст. Грабскі, який разом із його партією зі щирого серця ненавидить ту французьку лівицю, що зважилася відомим протестом вмішатися у „чисто внутрішні польські діла" та компромітувати польську „толєрантність" перед цілим світом. Французькі побідники при останніх виборах тішаться явними антипатіями не лише між теперішніми правими польськими колами, але й між колами т. зв. польської лівиці, яку репрезентують такі „ліві" як Тугут і Морачевскі. Очевидячки, що таке незручне накручування виявів польської льояльности не до політичних французьких груп, а до цілого французького народу польської щирости у виявах приязни не підкріпить, а противно розкриє очі впливовим французьким політикам на оспівану польську політичну чесність та „толерантність" і причиниться до виявлення в цілій наготі польської облуди.

Французька президентська криза не без науки й для нас чи пак для деяких керманичів нашої політики, що надто вже ігнорували в деяких випадках волю та добрі наміри політичних партій і проводили в життя виключно свої чисто індивідуальні погляди. В нинішних суто-демократичних часах історія дуже діймаючо мститься на таких надто самопевних політиках.

Політика чи безхарактерність?

(Подяка за оборону.)

III.

П. М. Струтинський — чи пак М. Лімницький, — розповідаючи історію кризи в У. Н. Трудовій Партії, характеризує мою ролю в цій справі такими висловами: „Д-ра Охр-ча убрано в реферат на Нар. Зїзді . . .", — „заангажовано до оборони автономії . . .", — „Д-р Охр. дався зробити адвокатом тези . . .", — „стало утверджуватися підозріння, що гурток поза плечима д-ра В. Охр-ча змагає за всяку ціну до угоди . . .".

А паралельно з отсими „підозріннями" п. М. Лімницький безнастанно повторює компліменти про мою „чесність", про мій „непорочний характер", про беззастережне довіря до мене і т. п. Чи п. М. Лімницький не добачує в отсім своїм писанню ніякої суперечности? Невже він уважає можливим, що чесна людина з непорочним характером дасть себе зробити адвокатом, маріонеткою, манекіном і параваном в руках людей, які „за всяку ціну" змагають до угоди з ворогом. Прецінь ся людина, яка робить це свідомо, вже тим самим виявляє себе нечесною і безхарактерною; та як що вона робить це несвідомо, то і тоді не можна її назвати чесною і характерною, бо честь і характер признаємо лише людям морально відповідальним за свої поступки, значить свідомим того, що з ними діється, але не маріонеткам і манекінам.

Одначе в дійсности я ніколи не давав себе робити манекіном, ні параваном, ніколи не був штурпаком, ні маріонеткою в руках иншых людей і ніколи не ставав адвокатом ніякої тези проти мойого переконання — принайменше в політичних і взагалі народніх справах. Навпаки, можна би мені радше закинути деяку впертість і безоглядність в таких справах. Також і в отсій справі, в справі тактики й „автономічної" резолюції, я поступав цілком самостійно і згідно з моїм особистим переконанням. Зрештою, ніхто навіть не старався впливати на мене в цій справі. Один раз тільки на два або три дні перед Народнім Зїздом з 21. V. 1923 д-р В. Бачинський під впливом д-ра С. Томашівського старався переконати мене, щоби було би безпечнійше і політичнійше не предкладати Нар. Зїздові ухвалених Нар. Комітетом резолюцій і взагалі на Народнім Зїзді ніяких резолюцій не ухвалювати, а зокрема не ухвалювати також і „автономічної" резолюції, боце може спричинити небажані комплікації. Одначе я — на жаль — не послухав тої доброї ради, бо був переконаний, що ті резолюції ухвалені на підготовчих засіданнях Нар. Комітету, були потрібні, тай зрештою я не мав права на власну руку знехтувати ухвал Нар. Комітету, а на реасумцію тих ухвал вже не було часу.

Але вернім ще до висловів п. М. Лімницького, а саме до вислову, „стало утверджуватися підозріння, що гурток людей поза плечима д-ра В. Охр-ча змагає за всяку ціну до угоди . . .". Невже п. М. Лімницький не відчуває, що на підставі самого підозріння вже досить є закинути комусь змагання до потайної угоди з ворогами, але щоби комусь публично закинути, що він змагає до такої угоди за всяку ціну, то для такого тяжкого закиду ще за мало самого тільки підозріння, хоч би як ревно його утверджувано. П. Лімницький сам признає, що в тій справі „падали несправедливі осуди, несправедливі підозріння" — то чомуж він сам дальше утверджує ті підозріння, якщо вони неслушні, а якщо уважає ті підозріння слушними, то чому принайменше цього ясно й отверто не скаже?

Взагалі в статтях п. М. Лімницького чимало таких місць, де він попадає в суперечність з правдою, ще більше таких місць, де він пише правду, але за те попадає в суперечність зі своїми теперішніми хлібодавцями, та найчастійше він попадає в суперечність сам зі собою і то не лише в тім, що сам писав давнійше в „Ділі", але навіть в теперішніх його статтях на тій самій сторінці стрічаються дуже різкі суперечности. Нпр. той факт, що мене заангажовано до оборони „автономічної" тактики, п. М. Лімницький називає „дуже зручним маневром", а кілька рядків дальше в тім самім числі (ч. 146 стаття III) і на тій самій сторінці він називає той сам факт „найбільшим промахом справників того факту". В однім місці признає, що „форми кампанії проти речників автономії були за різкі", що падали „несправедливі осуди, несправедливі підозріння", а в другім місці пише, що „треба було не дати втягнутися в дискусію". В одним місці пише, що треба було вияснити непорозуміння і зговоритися, а в другім місці сам признає, що

Пр. 567/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 122 з дня 4. червня 1924. в артикулі під заголовком 1) „Православна церква в ярмі" а) уступ між словами „кумунікат Клюбу а польський уряд" від б) уступ по слова: „церкви в Польщі" до кінця, 2) „Заболотівська трагедія" а) уступ між слозами „коменданта Гайдучека" а „з 1. на 2. травня", б) речення між словами „говорила" а „бурмістр Заболотова", 3) цілий артикул п. т. „Другий лист посла Тугута до Пеляєвє" містить в собі ад 1) а) 2) 3) зл... чину з § 65 а) з. к. і провини з § 2... зак. прес. з 17. XI. 1892 ч. 6. ДПП. і узнав доконану в дни 3. червня 1924. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 49... з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найближім числі і то на перший стороно Невиконання того наказу потягне за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів. дня 5. червня 1924.

(Підпис нечитки.

Лист з Ужгороду.

Шкільна вистава в Ужгороді. — Гостина „Руського театру Просвіти" в Празі.

Ужгород, 9. червня 1924.

Краєва шкільна влада, т. зв. шкільний відділ, влаштовує в днях від 10. липня до 8. серпня краєву шкільну виставу в Ужгороді в трьох великих шкільних будівлях. Вистава має на меті доказати, в якім стані було шкільництво тутешнє під мадярською владою та які поступи вробило за часів існування республики. На ній мають показати свою працю: захоронки, всі школи, державні, робітні і доповняючі ремісничі школи, заведення для дітей, позашкільна народня освіта, Сокіл, Пласт — словом всі шкільні й освітні установи. — Окремий відділ буде творити вистава життя й мистецтва Закарп. Руси, що була чедавно в Празі. Крім того будуть виставлені: шкільне приладдя найкращих чеських фірм і моделі чеських шкіл, головно празьких.

Окреме місце призначено старій мадярській школі.

Весь виставовий матеріял буде поділений на такі відділи: 1) Захоронки, 2) Народні школи по округам, 3) Горожанські (виділові) школи, 4) Середні школи й учит. семинарі, 5) Фахові і торговельні школи, 6) Доповняючі й промислові школи, 7) Господарські школи, 8) Відділ чеських шкіл з инших країв республики, 9) Відділ заведення Коменського в Празі, 10) Пласт (скавтінг), 11) Соколська вистава, 12) Плоди Зак. Руси, 13) Культура й народне мистецтво Зак. Руси, 14) Стара мадярська школа, 15) Відділ шкільного приладдя, 15) Канцелярія вистави.

Дня 13. липня відбудеться святочне відкриття вистави. Того самого дня відбудеться вечером театральна вистава учнів горож. школи з Густого (Хуст) „Зима й Весна", потім концерт учительського товариства з В. Березного і кружка Сметани з Мукачева. Дня 14. липня предпол. співацькі змагання 20 ріжних шкіл (2 з них із Чехії й Моравії), попол. концерт для дітей, а вечером концерт хорів, що здобули нагороди. Нагородою для першого хору буде — гармонія (ніжна), три дальші нагороди інструменти для смичкового квартету, три останні — по декілька скрипок. День 15. липня є днем гімнастичних змагань середніх і фахових шкіл і то рано малими гуртками, попол. на народнім фестині в природі великими гуртками, а вечером в театрі змагання побідників (академія ритмічної гімнастики).

Дня 27. липня „день пластунів" всіх пластових організацій при участи центрального празького союза.

Для оживлення вистави будуть одночасно читані ріжні виклади. Вся вистава буде увіковічнена в окремім „Памятнику", що потім буде надруковзний.

Вистава буде закінчена дня 4. серпня. З неї вибереться три експозиції, а саме: стара мадярська школа буде творити основу педагогічного музею Зак. Руси, дві другі з ріжних шкіл будуть тревало виставлені в сталій шкільній виставі і ч.-сл. педагогічному заведенні Коменського в Празі.

* * *

В днях 23. до 25. травня гостив „Руський театр Просвіти" в Празі, а саме виставив в салі Народнього Дому на Вінограднах 23. травня Винниченків „Гріх", 24-го Стріндберґового „Батька", а 25-го Молієрового „Тартюфа". Замітне, що чеська преса, навіть та, що неприхильно відноситься до народнього напряму на Закарпатті („Ческе Сльово", „Венков") віднеслися до його вистав дуже прихильно. Загалом появилися більші й менші рецензій в „Народнім Освободзені", „Народні Політіце". „Праві Ліду", „Ческім Слові", „Венкові" і „Чсл. Легіонаржі".

Позволю собі подати декілька вийнятків із тих голосів.

„Перший виступ трупи „Руського Театру"—пише „Народні Освободзені" з 25. травня—мав великий успіх: гралося при випроданій салі й бурливо оплескувалося. І треба сказати, що трупа дир. Загарова заслугує признання. Має артистів і артистки, які могли би добре виступати на більшій сцені, як ужгородський театрик... Мистецький уровень трупи є несподіванкою тим більше, коли знається, який соціяльний стан її членів (пересічна платня найкращих артистів є 800 чк. місячно)..."

„Новий директор Загаров — пише „Ческе Слово" (орган найбільших ворогів Українців між Чехами)—взяв зі собою лиш 14 членів, обмежив свій побут лиш на три дні й приїхав з вищою амбіцією ніж Садовський, з репертуаром, що має бути для Пражан доказом, що в Ужгороді не відстають від найкультурнійшої Европи, що крім свого модерніста Винниченка зуміють грати також Стріндберґа й Молієра"... „Виведення — пише „Право Ліду" по „Грісі"—праця режісури, старанно викінчені поодинокі креації й ціла співгра репрезентують теперішній стан ужгородської сцени добре... І як при попередній гостині „Руський Театр" міг виглядати нам лишь якоюсь ретроспективою, так тепер при теперішній гостині наближується значно до висоти, якої вимагає культура сьогоднішнього театрального смаку".

...„Всі вистави свідчили — пише „Венков" — про сильну мистецьку руку шефа Загарова і дуже добрі, часто знамениті сили, що по більшій части мають за собою многолітню службу на передових сценах старої й теперішньої Росії. „Тартюф" був останнім виступом амбітної, симпатичної трупи, яка довшим побутом певно зєднала би собі прихильність і ширшої празької публики, котрої багацько не прийшло на руські вечері. За те не бракує земляків гостей, головно студентів, котрі бурливо й цвітовими подарунками нагороджували всі вистави. А нагороду вони собі без сумніву заслужили, даючи доказ витревалої, заслуженої праці на твердій ужгородській землі".

Тільки театральні критики найповажнійших празьких щоденників.

На жаль, приходиться тут сказати, що ця така симпатична трупа, що в своїм репертуарі має драми, комедії, оперети й найтяжші опери, що всіми силами працює над піднесенням руської культури, що працює над чесько-руським зближенням, даючи як музичні, так і драматичні чеські річи — ця трупа грозить розвалом. Артисти й провід театру дають зі свого боку все, але піддержку з боку держави мають в такій невистарчаючій мірі, що ніяк не можуть вижити зі своїх платень, ще й при такій великій праці, а вже не говорити про поліпшення репертуару. І вони мусять розбігтися... Тут не має обсад на амплюа, кожний працює по силам й по наказу директора. Але коли на прим. вийде зі складу одинокий соліст-тенор, що ще до того є й героєм і амантом, то трупа вже є спараліжована, бо на його платню дуже тяжко знайти другого. Те саме зі всіми. — А правительство ставить театр на рівні з яким небудь чеським театром в повітовім місті, де є вже публика, а де театру не треба так, як тут. Бо тут театр сповняє задачу відмадярщування країни, а одночасно чесько-руського зближення. В додатку правительству дуже на руку зголошена претенсія москвофільського табору, що він також організує театр, й воно за заходами п. Бескида ще без жадної роботи дає їм гроші, а на боротьбу давно існуючого театру дивиться й міркує: „ану, виплине, чи втоне?"

А. Д.

витворилося „два окремі типи людей, яким щораз тяжче зговоритися, які говорять на незрозумілих для себе мовах". П. М. Лімницький очевидно стоїть по середині між тими двома типами і як сам заявив, до жадного з них не належить; тому можна було мати надію, що він винайде ту спільну мову, на якій всі будуть могли зі собою порозумітися і зговоритися. На жаль — надія завела, бо п. М. Лімницький навіть сам зі собою не може зговоритися...

Др Вол. Охримович.

15 с. м. здержується висилку часопису тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4 20 зол.

Білорусь і Волинь.

(Konstanty Srokowski: Sprawa narodowościowa na kresach wschodnich, Kraków 1924.) 11)

(Продовження.)

Кольонізація і осадництво.

Статистика сучасного посідання землі на Волині не є опрацьована в ніякім напрямі. По даним Кржижановского і Куманецкого поміщицька земельна власність обіймає 3,203.000 гект. (933.000 гект. рілі, 1,451.000 гект. лісів і 433.000 гект. неужитків, решта пасовиска, луги і огороди). Селянська земельна власність обіймає 2,632.600 гектарів (1,459.000 гектарів рілі, 128.000 гект. лісів, 260.000 гектарів неужитків, решта пасовиска, луги і огороди). Таким чином в руках селян находиться 57 прц. рілі, 7 прц. лісів, 65 прц. пасовиск і лугів і 34 прц. неужитків. Подані дати відносяться до часу між 1881 і 1887 (отже менш більше зперед 40 літ!), але автор думає, що до війни аграрні відносини на Волині не дуже змінилися.

Тепер під польським панованням на Волині відбувається кольонізація і то в двох формах: як військове поселення (осадництво) і як приватна кольонізація.

Щодо військового осадництва, то на основі даних з 1. січня 1923 простір забраний на осадництво виносив на Волині 110.914 гект. З того вже розділено 45.196 гект. між 2995 осадників. Одначе з 45.196 гект. осадники управляють тільки 14.430 гект. (32 прц.) і то самі, власними засобами управляють лише 7.282 гект. а другу частину (7.148 гект.) винаймають селянам за половину збору. З військових осадників 290 (10 прц.) взагалі не господарює на одержаних наділах, а побудувалося і господарює в повному розумінні того слова лише 126 (4·3 прц.). Годиться теж замітити, що з 2.995 осадників лише 443 (15 прц.) є рільниками, решта 2.552 (85 прц.) ніколи не займалася управою рілі. Величезна більшість з них це міські людці (кравці, фризієри і инші „спеціялісти") найріжнороднійших фахів або без якихнебудь фахів. Єдиним їх „фахом" є те, що служили в польськім війську.

Осадники з ріжних причин (недостача оборотового капіталу, незнання рільництва, брак замилування до землі і т. и.) акліматизуються дуже важко і дуже слабо. Багато з них вспіло осеситися і загосподарюватися тільки тому, що поженилися з доньками місцевих українських селян і тим чином увійшли на шлях асиміляції з місцевим населенням.

Серед таких умов — бідкається автор — національно-політичне післанництво (себто полінізаційна місія!) військових осадників представляється дуже проблематично. З обчислених голосів, відданих при виборах, виявилося, що частина військових осадників, які мають бути новітніми Могортами на „кресах", голосувала разом з українським населенням на непольські списки. Це сталося з боязни перед конфліктом з місцевим населенням. Такий реальний погляд — каже автор — і в льокальних умовинах індивідуально наскрізь зрозумілий, в основі нівечить саму ідею військового осадництва. Відношення туземного населення до військового осадництви є крайно вороже. В осадництві добачує населення найбільшу кривду для себе. Звідки осадникам належиться така щедра земельна дотація, звідки і на якій основі вони приходять до землі, на якій вони ніколи не працювали і якої не вміють управляти? Спираючись на цьому ворожому відношенні до осадництва, всі опозиційні партії висувають його на перше місце, знаючи, що це найкращий і найпопулярнійший аргумент в їхній пропаганді.

Польська цивільна кольонізація до дня 1. лютого 1923 виказує 3.128 родин (себ-то до 17.000 осіб), які прибули зза Буга на Волинь, дешевим коштом набули землю і почали господарювати. Простір зайнятої ними землі не є обрахований. Відношення українського населення до кольоністів є теж важке. До цих заміток автора варто ще додати, що осадництво і кольонізація коштує польську державу, себ-то також і українських податників величезні суми. Минулого року ухвалив сойм на цю ціль 50 міліярдів мкп., які вже поглотила ця антиукраїнська економічно-політична акція. Тепер знов асигнується на цю ціль, себ-то кидається в болото, 2 міліони золотих (себ-то 3.600 міліярдів мкп.) тяжких, кервавих грошей українського й білоруського податника.

Варто теж згадати, що проти військового осадництва з своїм власнім шкурнім інтересі починають виступати й шовінізмом пережерті „кресові" поміщики. В „Ржечипосполіті" (ч. 1533 з 7. червня 1924), якийсь Ан. Садовскі в статті „Наша окраїнна політика" між багатьома крайно гумористичними — як не наївно-провокаційними — аргументами (напр. в роді того, що в очах українського селянина „ослаблює авторітет держави спосіб, з якій адміністрація трактує польське поміщицтво і взагалі польське населення!?") вказує теж на невдоволення ізза військового осадництва. „Одною з таких причин невдоволення — пише він — було військове осадництво, яке місцевий селянин уважає особистою кривдою. На його думку, двірську землю може „пан", т. зн. власник сам продати кому хоче, хоч в такому випадку повинен якусь частину (!!) розпарцелювати між своїх (sic!) селян, але щоби його „пана" можна було вивласнити не в користь місцевих селян, але для якихсь зайдів, з тим у ніякий спосіб він не може погодитися. Цей погляд слушний чи неслушний виробила в ньому царська політика (!!) і трудно дивуватися, що військових осадників уважає він узурпаторами".

Коли відкинути всю гумористично-декораційну сторону, що — мовляв — українського селянина болить панська кривда, то все таки лишиться змагаючийся протест проти коштовного експерименту в військовим осадництвом.

(Продовження буде.)

Наддніпрянська Україна.

1. Українізація.

Офіціяльний орган Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад харківські „Вісти“ з 30. травня 1924 р. ч. 121 (1114) приносять передову статтю присвячену останній постанові ВУЦВК-ту про українізацію. Ця постанова передбачує закінчення українізації радянського апарату з кінцем серпня ц. р.

Цим — пише газета — завершується низка ухвал радянської влади в справі переведення українізації, бо далі, очевидно, справа йтиме лише про встановлення карної відповідальности за невиконання розпоряджень радянської влади.

Далі в статті стверджується факт, що українізація поробила значні поступи, які спостерігається в житті.

А „проте — пишеться далі — цих успіхів не можна переціновати. Певна, й не така вже дуже мала частина службовців радапарату й досі не затямила собі суті заходів радянської влади щодо українізації. І досі ще, подекуди, не відбито відношення до неї як до чогось хибового, скоминучого. Мовляв, пройде хвиля курсів, лекцій, перевірок, якось перебудемо, а там далі буде знов по старому. На нашу думку, можливість таких настроїв коріниться, все таки в нерішучости тих чи инших окремих оборонців влади. Ось, наприклад, наш дописувач зі стації Мелітополь південних залізниць пише таке: „До цього часу на ст. Мелітополь офіційно не утворено курсів українознавства. Українською мовою володіють не більше як 5 пр. всіх службовців конторської праці. Службовці й досі якось не впевнені — чи треба вчити українську мову, а може й не треба. Зверху, покищо, не маємо ніяких директив. Знаємо тільки, що в Харкові при правлінні залізниць існують офіційно курси. От і все“. Таких листів, що їх редакція одержує з ріжних закутків про діяльність ріжних органів і установ, ми могли би навести не один. Але думаємо, що й цього досить. Постанова ВУЦВК. кладе край хитанням і непевности. Справа українізації нашого радапарату не „затіяна перед зовнішнім світом з дипльоматичною метою“ а на те, щоб „довести перед світом ріжницю між національною політикою радянської влади й буржуазії“. Наша національна політика — козир у наших руках проти держав буржуазії, де нації поділюються на державні й недержавні. Але, звичайно, не тут треба шукати причин і завдань українізації. Справа йде про повне стертя якоїсь ріжниці, навіть мовної, між масами українського населення та апаратом, навіть технічним, радянської влади. Це справа, в якій „перебутися“, від якої „одкрутитися“ не можна.

2. Українські Високі Школи.

З нагоди відомого внеску ППС-ів у польському соймі про термінове заснування українського університету у Львові, поміщена в тімже числі „Вістей“ обширна стаття п. М. Луцкевича про існуючі українські Високі Школи у Львові. П. М. Луцкевич у своїй статті дає історичний погляд повстання й розвитку „тайних“ українських Високих Шкіл у Львові та малює невідрадну їхню працю серед повені польських переслідувань. Він пише:

„Навіть убоге населення Поліся приймає участь в утримуванні тих шкіл. Бачучи таку поставу до українського університету навіть зі сторони незаможнього селянства, поліція збільшує террор. Заарештовуються не тільки студентів і професорів підпільного університету, але хапають і пакують за грати й тих, на кого донесено, що влаштував збірку на український університет. Українські посли варшавського сойму виголошують промови на захист тих приватних шкіл. Та соймова більшість кпить з того й ППС. не краще заховується: галицькі пепеесівці завзято повстали проти того, щоби допустити у Львові існування українського університета й політехніки“.

Далі автор малює дуже вірно причини, що спонукали чи заставили пепеесівців так нагло підвести справу державного університету для Українців. Дуже слушно завважує автор:

„Дивно, чому вони не згадають ні словом про припинення терору над існуючими вже Вищими українськими школами у Львові?... Кращеб ППС. мовчала! Бо сучасна доброзичливість ППС. подібна до тієї, яка була в 1920 р., коли то вони в початку рейда Буденного приобіцяли холмщакам і поліщукам та волинякам дати гімназії та вчительські українські семінарі в кожному повітовому місті... І колиб пани-шляхта на спілку з соціял-угодовцями мали намір подбати про культурно-освітні справи Західної України, то вони не потішали би нас проєктами, лиш у першу чергу заперестали переслідувати вже існуючі Українські Вищі Школи у Львові“.

3. Куркуль.

„Вісти“ з 29. травня ч. 120 (1113) приносять статтю секретаря ВУЦВК-ту Буценка про завдання незаможних селян на селі. Стаття не багата в якісь нові ідеї. Ціла пересичена старими й почасти вилинялими кличами. „Колективізація, кооперація, радянське господарство нарешті мусять зворушити уми селянства. І це може зробити лише біднота села, організована в комнезами“.

Головною причиною цього, що дотепер все це не зворушило умів селянства, являється і надалі сільський куркуль. На його адресу автор пише:

„Куркуля треба раз назавсігди позбавити економічного впливу на бідноту села, економічна міць куркуля нарешті мусить бути зведена до рівня середнього селянського господарства... Радянська влада існує 7 років. Нове далеко краще, чим це було до революції, пробивається на село 97 місяців“...

і неуважаючи на це, до умів селянства воно не дійшло. Селяне не захопилися тим кращим і живуть своїм старим життям, по своєму, згідно з традиціями батьків. І згідно з традиціями куркуль і надалі висискує бідного селянина.

Найцікавійше місце з цілої статті це саме опис теперішнього села на Україні та його життя. Дотичне місце звучить:

„Як що придивитися до щоденного життя на селі, то в багатьох селах Жовтнева Революція не цілком ще знищила старі забобони й звички. Старі традиції ще живуть у заможніх сімях, але й бідні сімї ще не відцуралися цих традицій. Релігійність, фанатизм сектанство ще не знищено. Піп, дяк і церковний староста вештаються по селах і ще впливають на свідомість здорових елементів нашого радянського села, навіть на селянську молодь. Ворожка, шептуха, самогонщик, підпольний лікар, „аблакат“, ще живуть і працюють в нашому червоному (?!) радянському селі. І дуже часто вони притягують ще увагу селянства до свого старого, чорного діла, яке лле воду на колеса куркульського млина та є дуже корисним помічником поміщика та білогвардійця, що перебуває зараз за кордоном, або працює на селі „як незамінимий спеціяліст“.

Змалювавши так сучасне положення села, автор дійшов до цілком природного висновку про те, що „нам найрішучіш слід прямувати до підвищення культурного рівня селянства“. На жаль, автор думає лише про культурне піднесення не цілого села як такого, а виключно його бідноти. Культурности він також надає специфічне комуністичне значіння.

Наші партії.

Погляд з перспективи.

В берлінському „Літописі“ (ч. 19|20), редагованому проф. С. Томашівським, у відділі „Політична хроніка“ стрічаємо довшу статтю на тему політичних проявів у Галичині п. н. „Партійні обнови в Галичині“. Хоч автор цього короткого критичного огляду нашого політично-партійного життя від довшого часу відрізаний від краю і через те подекуди переважає в нього теорія над життєвою практикою, а також надто льогічні висновки, то з другого боку він має змогу обсервувати наше політичне життя і його періпетії з далекої перспективи, а тим самим холодно і безпристрасно аналізувати такі помічення, які звичайно усуваються зпід уваги місцевого обсерватора. І хоч ми з одного боку не могли би погодитися з багатьома поглядами шан. автора відносно нашого політичного життя, особливо відносно трудової партії, яку він засудив на смерть, а радше на політичну нірвану, — то з другого боку не можемо відмовити шан. авторові в більшости ясного погляду і вірної оцінки нашої політичної дійсности.

З журналістичного обовязку подаємо в цілости погляди шан. автора, щоби наших читачів познайомити зі становищем громадського діяча, далекого від наших щоденних турбот, нащої заскорузлої формалістики і инших дрібниць.

„Найстарша з усіх — пише шан. автор, — трудова партія, має звичку періодично скидати одну назву й надівати иншу, та від цього вона ні трохи не молодіє. В останніх часах вона доконала безмірного переображення, повертаючи до своїх джерел зперед півстоліття: заснували її й якийсь час вели тзв. шестидесятники, потім чергувалися молодші покоління, та вкінці провід у неї опинився знов у руках шестидесятників. Старі молодіють, чи молоді сходять на старих? Трудне питання, й відповідь оставлю на боці. Досить, що ця організація довший час була одинокою в Галичині більш-менш нормальною партією в новочасному розумінню. Вона мала свою соціяльну основу: духовенство, урядництво, адвокатство і споріднене з ними середнє селянство; вона мала свої поля діяльности: парлямент, сойм, органічна праця; вона мала свій „стан посідання“: мандати, урядничі посади, громадські установи, товариства то-що. Одним словом, партія мала деяку підставу, голос, апарат, власть і — що йде за всім тим у слід — багато прихильників. Рік 1914 був вершком її успіхів і сили. Війна дуже підтяла її сили, всетаки — коли прийшов 1917-ий рік — ніхто поважно не оспорював її права взяти у свої руки долю всеї країни. Вона ввяла — і в її руках країна зійшла на те, чим сьогодня є, стала руїною...

„Не місце тут говорити про те, хто і що довело до сьогоднішнього стану, та з другого боку — сама партія так мало зорієнтована у причинах лиха та в безвихідности свойого нового становища, що слід підкреслити один недобачуваний момент. Розвал прийшов не тільки наслідком індивідуальної незлярности провідників партії, а ще більше наслідком зміни всеї політичної бази, на якій партія стояла за австрійських часів. Тоді вона жила і розвивалася, безпосередньо або посередньо, коштом держави і краю; в 1918-ім р. не стало цих підпор; прийшла спроба заступити їх національними державними новотворами, спроба невдатна, партія опинилася в чужій державі без жадної бази і почала швидко нидіти, як нидіє деревина з відрізаним корінням. Сьогодня ніхто й ніщо не спинить неминучого упадку партії, хоч би вона ще нераз міняла назву. Говорити про це, що вона в нових обставинах буцім-то може основно змінити свій характер, не варто; вона або остане такою, якою була, або перестане істнувати. Перше вже неможливе (а можливе було — з кожним роком менше — в 1919 до 1923. шляхом... угоди з Польщею; друге — певне. Резолюції останнього Народнього Зїзду — це лебедина пісня партії*).

„Як би хто хотів одним словом схарактеризувати політичний бік ухвалених резолюцій, трудно булоб назвати їх инакше, як „проклямацією воєнного стану“ між організацією й державою. Психольогічно зрозуміло. Бо для цеї партії в теперішнім складі держава — передумова істнування. Проти польської фактичної державности поставлена тут суперечна з нею ідея максимальної („на всіх етнографічних землях“) української державности (рез. I.). Безоглядна боротьба з Польщею (рез. VII.) вяжеться чомусь з визовом Чехословаччині, Румунії, Росії і всім державам, що підписали або признали сьогоднішні політичні межі в середній і східній Европі (рез. III.). Viel Feinde, viel Ehre. Та й не без союзників: Народній Зїзд... „висловлює тверду віру в рішаючу волю Золотоверхого Київа відносно долі пошматованих кордонами українських земель“ (рез. II.) Щоб і з минулого зняти всяку тінь в напрямі політичного компромісу, урочисто скасовано тзв. автономічну резолюцію попереднього зїзду з 1923 р. та проголошено „політичне представництво українського народу за кордоном по цей (?) бік ріжської лінії“ як верховну національну власть (рез. IV.). Коротко, між партією і державою боротьба не на життя, а на смерть. Компроміс уже неможливий. Партія перейшла всеціло на нелегальний революційний стан, в якому позаухваленими резолюціями неможливе вже нічого заявляти, а тільки почати діло, яке послідовно випливає з останніх заяв... Вороття немає.

„Чи керманичі Народнього Зїзду добре зясували собі своє теперішнє становище і його неминучу льогіку? Чи вони підготовані до заповіданої акції і самі готові на жертви? Приймаємо, що так. Як так, то вони знають, що в цім становищі довший час видержати неможливо. Або негайне діло і всі його консеквенції, або соромна компромітація і кінець — партії.

„Одночасно з цими „політичними“ резолюціями, Н. З. ухвалив низку „культурних“ резолюцій. Представляють вони образ знаної мартирольогії українського шкільництва в Галичині. Одна з них (V.) докоряє польський уряд, що „не розвязав пекучої справи створення державних українських вис. шкіл“; остання (VI.) взиває все українське громадянство під Польщею „зєднитися до спільної боротьби за здобуття і вдержання українських публичних і приватних шкіл“. Ці gravamina самі про себе вимовні, ясні і (крім університетської) доцільні, одначе з тактичного боку вони далеко не бездоганні. Бо у звязку з „політичними“ резолюціями вони можуть дати привід до непорозуміння. До кого вони адресовані? До польського уряду? Хіба ні, бо з ним воєнний стан. До міжнародніх кол? В такім разі, що польському урядові легче, як „переконати“ ці кола, що польська шкільна політика є наслідком, а не причиною, української державної політики? Наші провідники мусять уже раз зрозуміти, що в політиці важні не принципи, а тактика.

„Переходячи до резолюцій, ухвалених головним зїздом радикальної партії (УРП.), бачимо наперед, що вони менше радикальні, ніж ухвали народнього зїзду. Правда, в резолюціях радикалів згадано, по традиції, про надмірне обтяження селянства і робітництва, слїду чого нема в ухвалах „трудової“ партії, та разом з цим усі їх заяви, домагання і рішення виявляють маркантний політичний реалізм. Проява інтересна тим, що традиції радикальної партії — в суперечности до національно-демократичної — виходять більше з інтелігентського доктринерства, ніж з реальних національно-політичних і соціяльно-культурних умов народнього життя, та що ранійше в цій партії був нахил до максималізму. Значить, еволюція політичної думки партії йде в противнім напрямку, ніж у „трудовиків“. Проява на око дивна, та в дійсности нормальна: радикальна партія не жила з держави й соціяльна основа її остала незмінена. Одним словом, партія моглаб мати будучину, хоч покищо бракує їй добре обдуманої і спопулярізованої партійної ідеольогії. Чи вона спроможеться на неї? На жаль, нові резолюції не показують ще того: там переміщане політичне з неполітичним, головне з другорядним, програмове з тактичним

*) В тексті, який у нас під руками, довоїв стилістичних і льогічних помилок, та не зважаючи оригінал, уважаємо їх неістнуючими. — *С. Т.*

і т. ин., так що формально вони не видержують порівнання з убогими резолюціями трудовиків, хоч річево стоять вище цих останніх.

„Вкінці, нова партія національної роботи. Що спонукало гурт людей до окремої партійної організації? Ясної відповіди на це питання не знайдете ні в резолюціях першого партійного зїзду, ні в виявлених частинах партійної програми, ні в організаційнім нарисі. Все те представляє доволі механічну мішанину думок, принціпів й установ, заступлених й практикованих иншими партіями — від християнських суспільників до комуністів включно. Зреформована „Заграва“ (ч. 9) пояснює причини утворення партії дуже загально; „розклад трудовицької, хитка ідеольогічна підстава радикалів, ставка комуністів на ворожу нації силу“ — от і все. Значить — передовсім рації тактичного характеру. Ну, поживемо, побачимо.

„Що до самих резолюцій, то вони зредаговані найслабше з усіх; як на перший прилюдний виступ — гаки погано. Як з теоретичного, так і з тактичного боку. Приміром, резолюція про неможливість поліпшення становища нації не тілько принціпово фальшива; вона дивно рекомендує нову партію перед членами і прихильниками, заявляючи згори lasciate ogni speranze, або домагаючися від соймового представництва, щоб воно „доказувало перед українською нацією неможливість здобуття чогонебудь“. До того, це стоїть у яркій суперечности з обіцянкою „зберегти істнуючий стан посідання нації, його поширити й унезалежнити“. З одного боку партія обіцяє вести демагогію за панську землю, а з другого домагається від польського уряду „виекзеквування розпорядків польської земельної реформи“! Такі суперечности скрізь у резолюціях. Вони доказують, що нова партія за рано прийшла на світ“.

Стільки „Літопис“. Не вдаємося в дискусію на порушену тут тему, хоч — як ми зазначили — багато в дечому не моглиб ми погодитися з шан. автором. Поки-що зачекаємо на становище офіціяльних органів наших національних партій, а в першу чергу офіціяльного органу теперішнього Нар. Комітету.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

„Пересада“ пос. Туґута.

Внесення Клюбу „Визволенє“ в справі знущань поліції на „східних кресах“.

Село Краї гром. Телєхани.

Зиновій Кононович с. Антонів, голова сільського гуртка П. С. Л. „Визволенє“, арештований дня 28. серпня на дорозі з Телєхан до села Краї. Бито його три рази. Дня 30. серпня **обмотано йому голову новдрою, а уста закнебльовано. Поклавши дошку на плечах, бито по дошці молотком чи французьким ключем** (gwichtem), **копано його і бито поліном**, а коли втратив притомність, викинуто до стайні. Бачучи, що довго не приходить до себе, завізвано місцевого фельчера Богдановича, який не хотів оглядати хорого в стайні на гною — і до стайні ввійти не хотів чи може боявся. Тоді сказано йому, що то захорував поліцай. Колиж вкінці винесено Кононовича. Богданович мав звернутися до поліцаїв зі словами: „Панове, панове, бійтеся Бога, що ви робите“... Богданович подавав Кононовичеві якісь краплі і натирав йому тіло. Коли приведеного до притомности внесено до шпихліра, де містився арешт, Кононович жалувався, що йому **зломано два ребра, лежав не можучи віддихати, тільки видавав зі себе хрипливий свист**, не міг пити води, в наслідок чого инші арештовані вливали йому воду до горла. Звільнено його 31 серпня, т. зн. на другий день після останніх побоїв. Має сині сліди на цілому тілі, також жив[illegible] спух і посинів. Дня 3. вересня знов арештовано його на доручення політичного агента і разом з иншими 5 мешканцями села Речки відіслано його до Косова під замітом приналежности до місцевого „Ревкому“, до якого за часів большевицької влади в р. 1918 було його вибрало населення. Дня 3. вересня зібрано його хорого і ще бито на станиці в Телєханах.

Микола Артюх с. Степана, літ 16, арештований 3. вересня на полі, де орав. Питали його, чи належить до Комітету (гуртка) „Визволенє“. Заведено його на станицю і кинено до землі. **Один з тих, що били, сів йому на голову, другий на ноги і в той спосіб бито його дрючками і відрізками в дощок; бито** його в нелюдський спосіб **головою об стіну**. Коли його хотіли бити голою шаблею, хлопець просив, щоби його забили на місці, а тоді йому буде ліпше. Тоді поліцай сховав шаблю до піхви і **бив пястуками по голові аж до оглушення**. Стверджено дня 6. вересня — ціла поверхня спини кріваво-синя.

Сергій Вощило, с. Максима, літ 37, член гуртка ПСЛ. „Визволенє“, забраний з хати 3. вересня, битий на станиці 3 і 4.— **побита ціла голова, праве око**, приводжено його до притомности в ночі водою, руки (долоні) спухли так, що не втримати пляшки. На руках винесено його зі шпіхліра (арешту) до воза, щоби відвести його до Косова разом з пятьма иншими, як члена місцевого „Ревкому“.

Дня 3. вересня взивало членів ПСЛ. „Визволенє“ до спису, між иншими Миколу Криваля с. Василя, який тоді находився в дорозі в Пиківа додому.

Село Гутка гром Телєханів.

Олекса Шабатко, с. Гната, арештований 28. серпня. У нього найдено двотижневик „Доля“ ч. 3, видаваний в Берестю над Бугом послом з Клюбу ПСЛ. „Визволенє“ Адольфом Бєном. Той примірник забрано зі словами: „Ага, вам нужна доля — будет вам доля!“ На станиці перетримано його 5 днів; **звареного на землю бито лежачого полінами (дрючками) по цілім тілі, копано ногами, піднесеного бито по лиці!** Дня 6. вересня стверджено сиияці на цілім тілі.

Село Гертель гром. Телєхани

(місце замешкання вбитого вийта).

Максим Абрамчук, с. Демяна, літ 31, дня 28. серпня в год. 8-ій рано, бажаючи поїхати на перегляд до військової комісії до Святої Волі, запріг коні, збираючись в дорогу. В тім моменті впало на подвіря 5 поліцаїв, почали частувати його пястуками по лиці, вигукуючи: „ти с... син, бандит; побили теж його батька Демяна, потім обох їх разом скували в кайдани, посадили на возі; перевіщи ревізію, забрали Максимові легітимацію ПСЛ. „Визволенє“, кажучи: „Ми тебе сейчас дадім камітет“, забрали теж 100 тисяч марок і білу вовняну хустку.

Демян Абрамчук, 70-літній старець (глухий) був битий на станиці перший раз 29. серпня кольбами **по бонах і ногах**. Домагалися, щоби сказав, де є син Іван (від місяця неприсутній в дома), після чого вивели на двір і — тримаючи за волося — били „лаптем“ (ходаком) **по лиці і пястунами по голові**. Дня 30. серпня був битий **намоченими волововодами**, де попало.

Дня 1. вересня казали йому положитися, а коли то зробив, **сіли йому на голові і на ногах, бючи дошками** (певне відрізками!) **по спині**, опісля поставили його під стіну, знову допитуючись про синів. Опісля знову положили на землю і бючи кричали: **„Помні тєпер польскую дісціпліну! Знай, что Польща і скажі, що ето польская дісціпліна“.**

Скатованого відведено до хліва, переміненого на арешт. Коли лежав на боці і стогнав, поліцай, що його відводив, запитав: „Що, болять тебе зуби, може хочеш води?“ — і кажучи то, заляв йому очі водою з кубка, а пляшкою бив по боках. Вкінці його звязано, наміряючи відвезти до Косова. Коли його піднесено, впав, що повторилося кілька разів, супроти чого відіслано його до дому.

Єфим Абрамчук, с. Демяна, 14 літ, привезений на станицю скований кайданами разом з Максимом 28. серпня. Дня 29. серпня, прикладаючи револьвер до голови, казали йому то класти, то встати, після чого заведено його до „інквізиторні“ (наріжня права кімната в задній частині будинку), де казали йому самому спустити собі сподні і положитися на лавці. **Бито його ременем по спині**, а коли кричав, **стиснуто його за горло.** Відходячому наказано обтерти лице, щоби не було видно слідів плачу. Єфрем Абрамчук лишив ремінець, яким підперізував сподні. Той ремінь звернув йому ст. десятник (ст. пшодовнік) ч. 4, дня 7. вересня в присутности пос. Кордовского в Телєханах. Дня 29. серпня, як виходив з хліва на двір, **бито його головою об стіну.** Дня 30. серпня **тягнено його за долішню губу, стискано чубом носа, бито головою об стіну.**

Оленсій Абрамчук, син Демяна, літ 10, дня 29. **бито його пястунами по лиці, тягнено і щипано за вуха, стискано йому чубок носа, тягнено за губи, бито пястунами під бороду і в нави, копано тринадцять переслухувано і стільких разів бито, прикладано йому револьвер до виснів і казано положитися.** Забраний з дому не тільки хліб і пив брудну во[illegible], подавану поліцаєм.

Максима Абрамчука, с. Демяна, дня 30. серпня бачила на станиці його жінка. Прийшла в хвилі, коли його бито. Тоді випущено його з льохалю станиці, щоби на дворі відзискав притомність, при чому поливано його водою, підано хліб, одначе не міг втримати хліб в руках, ані істи. Ціла голова була спухла, бито його в той спосіб, що **голову обмотувано мокрою шматою, на голову кладено дошку і бито молотком чи французьким ключем по дошці; так само бито по грудях.**

В хліві говорив до 14-літнього брата Єфима, що й так його забють, що мусить щобудь сказати поліції, що покаже, де є бандити, а по дорозі втіче. Так і зробив під Родзяновичами.

(Докінчення буде.)

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Санатор Вл. Ґрабскі.

Польський міністр скарбу вповні вдоволений своєю „санацією“ фінансів. Його величають спасителем Польщі, „ойцом ойчизни“ і т. и.

Та чи не передчасна радість п. міністра і його безкритичних поклонників? Само здержання нової польської валюти від девалюації на протязі дуже короткого часу, ще не є санацією. Хвилевий наплив гроша до державних скарбниць, спричинений податковим терором, а вслід за цим хвальба на всі заставки, що санація повелася, бо в останньому місяці держава мала більше прибутків як видатків, також ще не є основою до радости. Найблизчі місяці виявлять, чи все так будуть впливати гроші до державних кас.

На підставі одержаних від сойму уповноважень видав Ґрабскі цілий ряд фіскальних декретів, які на зразок чародійної палочки мали уздоровити Польщу. Наложено на горожан маєтковий податок, підвищено загалом всі податки і оплати, стемплі, мито і т. п. до найвищого ступня і стягано їх дуже енергійно і дуже безсердечно. Які курйози виходили з податкових помислів п. Ґрабского, можна довідатися з посольських інтерпеляцій і то не лише послів „національних меншостей“, але й послів „національної більшости“. Майже нормальним явищем є, що колиб горожанин заплатив наложений на нього податок, то йому з маєтку лишився би тільки з уряду податкового квітбк. Одним почерком пера здержано всі кредити, високі оплати паспортові унеможливили виїзд за границю і т. и.

В слід за санаційними декретами і новою валютою наступив повний летарг економічного життя в Польщі. Під терором купці почали випродувати товари, щоби бодай оплатити новий патент та заплатити частину податку. Одначе не стало охочих до купна. Ніхто з купців не робив нових замовлень у фабриках. А там накопчувався товар без виглядів на збут. Прийшло закриття фабрик, а за ним звільнення робітників і урядовців. Настало безробіття. В розгоні санаційних декретів не забув п. Грабскі і на „uprzemysłowienie“ краю. Отже митні ставки на заграничний товар підвищив згідно з бажаннями польських фабрикантів до такого ступня, щоби унеможливити спроваджування доброго заграничного товару, а змусити всіх брати кепський польський товар та набивати кишені польських фабрикантів. Колиб польський промисл в дійсности заспокоював потреби населення своїми фабрикатами як що до скількости так і що до якости товару — то протекційну митну систему п. Ґрабского можна би зрозуміти. Та польський промисл не заспокоює потреб населення. Одначе п. Ґрабскі на це не оглядається.

Малий приклад нехай зілюструє митну господарку п. Ґрабского. Вагон чеської порцеляни коштує в Чехії 2000 зол. п., а польське мито за вагон порцеляни виносить 10.000 зол. п.

Польска фабрика порцеляни в Цмєльові, заохочена таким митом, рахує за вагон 11 тисяч зл. п. Невжеж польська порцеляна „ліпша“ від чеської, а польська глина і робітник дорожчі від чеського? Хіба і ті, що попали під Польщу, мають право уживати тарілок! І Ґрабскі, сподіємося, не уважає тарілку люксусом.

Невжеж це „walka z drożyzną“ і в користь загалу! І це називається санацією господарського життя?

Нам, Українцям, що головним чином займаємося хліборобством, найцікавійше, як вийшло наше селс на цій санації п. Грабского. Санація п. Грабского найбільше скрпилася на нашім безраднім селянстві, до якого на „кресах“ примінено спеціяльні кресові методи стягання податків. П. Грабскі наказав екзекуторам йти на село за податками, та не завдав собі труду подумати, звідки той селянин візьме гроша на податок, коли границі на вивіз худоби і збіжжа зачинені, а вслід за цим страшенно понизилася ціна на худобу і збіжжа.

Тому щоби позбутися екзекутора, селянин продає свої продукти за безцін.

В нормальних відносинах селянин продавав тільки надвишку продуктів, а збіжжа, потрібного на насіння і живого інвентаря, потрібного для господарства, — селянин не позбувався. Тепер продавав за безцін, що попало, щоби позбутися екзекутора. Наше село — знищене війною, — якому ніхто і не думав подати помічну руку, якому забирається варстат праці в користь мазурів, тепер опинилося в крайній нужді, бо операції п. Грабского забрали від нього останній доробок.

Донедавна була й у нас думка по містах, що село „має гроші“, бо продає дорого свої продукти, та ніхто не завдавав собі труду перевірити, що весь товар, який селянин купував, був відносно кількакратно дорожчий від його продуктів. На сільські продукти назначувано ціни, але на селянський товар: заліво, шкіру, мануфактуру ніхто не означував цін. Селянин платив, скільки жадали. Лише завдяки дуже тяжкій праці хоронили себе селяне перед нуждою.

Українські посли виступали в обороні нашого селянства — та це розуміється — п. Грабского не зворушило.

Вкінці навіть польським послам стало цих практик за багато і вони зажадали знесення заборони вивозу худоби і збіжжа. П. Ґрабскі великодушно зніс заборону вивозу. Та цей заказ вивозу прийшов тоді, коли у селянина не було вже ані худоби, ані збіжжа. Збіжже скупили за безцін великі спекулянти, а худобу теж за безцін великі поміщики і різники. За дозволом вивозу прийде звишка цін на збіжжа і худобу. Та ціла звишка піде в кишені спекулянтів. Їх не тиснули податки — вони мали гроші. Так знищив до решти санатор Ґрабскі наше селянство.

Міністер Ґрабскі додержав своєї обіцянки, яку проголосив, перейнаючи теку: „До тепер горожане нищили державу, а тепер візьметься держава до горожан!“

І дійсно, держава ніби запомогласа, а горожане зубожіли. Чи ще раз удасться п. Грабскому такий „цуд“ — то вже його тайна, але що „з порожного не наллєш“ — то вже певно знає і сам санатор Ґрабскі.

Зиновій Пеленський.

Чи Ви післали вже писанку на „Рідну Школу“? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати чеками УПТ. або перекази до головної каси „Українського Педагогічного Т-ва“ у Львові, Ринок 10.

Дрібні вістки.

— **Про жидівську кольонізацію** на Україні подає жидівська телеграфічна агенція таку інформацію: На зїзді комуністичної партії большевиків України спротивився проектові жидівської кольонізації України комуніст Каїринґ, уважаючи її за прецеденс для поширювання сіонізму. На ту тему полемізує з ним московська „Емес" підкреслюючи, що кольонізація на Криму та Україні є одинокою правильною розвязкою жидівської проблеми в СРСР. і єдиним виходом для Жидів, які бажають продуктивної праці. А через те намічена кольонізація є не лише жидівською, але й загально державною справою.

— **Літвінов** приїхав до Льондону, де візьме участь у англійсько-большевицьких переговорах.

— **Японія** на випадок заключення договору з СРСР. дістане концесію на використування нафтових багатств на Сахаліні.

— **Чехословацька делеґація** для нав'язання економічних взаємин зі СРСР. виїхала до СРСР. Вона має на місці прослідити всі умовини безпосередніх торговельних взаємин та можливість переселення чеських кольоністів до СРСР.

— **Американські** обі палати згодилися на тимчасове припинення введення в життя іміґраційного білю. Наслідком того до Єдинених Держав буде пропущено ще 13,000 імігрантів, що від 26. травня були в дорозі до Америки.

— **Большевицька** Телеґрафічна Аґенція „Роста" дементує вістки про промову Троцького, в якій він говорив про необхідність опанування СРСР. Константинополя і проливів. Троцький такої промови ніколи не виголошував.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

відгуки дня.

На шляху до санації.

Я ще з давна мав охоту стати активним політиком: позволити себе вибрати послом, говорити похоронні промови і ходити на засідання Надзірних Рад по презенційну марку. Але все щось стояло мені на перешкоді: то матура, то заряд старшинської менажі, то нещасне кохання. Під впливом цього останнього я несподівано скочив у літературу: почав писати поезії. Я перейшов усі напрямки новітньої творчости від футуризму до ідіотизму і навіть вибився наверх у бійці з одним деформістом.

Але тепер, коли в нас такий брак авторітетних політиків, бачу, що нарешті вибила моя година. Кидаю все і беруся на серйо до політики.

Читаючи передовиці, їх заголовки і підписи в українських щоденниках, побачив я, що „не туди шлях" до санації нашого політичного життя. Правда, знаменито обдумані статті М. Струтинського в „Праці" (доповнені причинками д-ра Д. Левицького і д-ра Охримовича в „Ділі") кидають уже досить світла на камінистий шлях до санації. Але ш. автор за навалом праці не міг подати всіх способів для оздоровлення нашого політичного життя. Тому позволяю собі докинути пару скромних заміток на цю тему.

Американський лікар д-р House винайшов геніяльний лік. Називається цей лік с к о п о л я м і н а і має дивні, а для нас потішаючі прикмети. Кожний, хто напється його, починає говорити як зовсім розумний чоловік. Це не байка, а факт фактичний, який недавно розтрубіли всі газети світа. Не знаю, чому наші часописи зігнорували цей епохальний винахід. Зі сусідських, тільки „Воля Народа" і „Wiek Nowy" подали „наукові розвідки" в рубриці „Надіслане".

Ми все спізняємось, а потім покутуємо за це. А треба було бодай на цей раз мати на оці загальне добро.

Але поки ще не зовсім пізно, пропоную зробити ось як:

1) З огляду на те, що вернула до нас ера маніхвестів, видати ще другий до коханих земляків у Америці. Нехай вони ще раз повірять своїм братам і сягнуть до рідних кишень по доляри.

2) За зібрані гроші (всі! без потрунень на аґітацію!) закупити на початок кілька бочок скополяміни.

3) Одну третю ліку оставити для вжитку американських Українців а дві треті прислати в Галичину.

4) Як тільки прийде транспорт до Старого краю, видати третий маніфест і скликати міжпартійний зїзд.

5) Кождий делеґат зїзду мусить перед нарадами випити відповідну порцію скополяміни, себто потрійну дозу, як вимагають нормальні обставини.

Прошу собі уявити які будуть резолюції зїзду. Коротко і ясно виложать усе, що треба робити і в що вірити. Зїзд потребує найвище один день. Кождий учасник буде думати десять годин, а говорити десять мінут.

Вкінці зїзд як мінімальний дезідерат зажадає утворення Самостійної Галицько-Волинської держави. Свою резолюцію вистилізує так штудерно, що Поляки з приємністю згодяться, воскресить престол Данила, ми приймемо і... ніхто з нас не буде хрунем.

За свій проект не жадаю від П. Т. Земляків жадної нагороди і вдоволюся портфелем міністра заграничних справ.

Галактіон Чіпка.

P. S. Скополяміну треба „перешварцувати" через границю, щоби Поляки не відібрали і не використали для себе.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Перед вибором нового президента.

Делеґати картелю лівих угрупувань з Еріотом і Бріяном на чолі явились у Пенлєве і просили його відкликати свою кандидатуру на становище през. республики, щоби поза президентами сенату й палати можна було висунути третього кандидата, здібного злучити при голосуванні всі реп. голоси, коли соціялісти відказали дати свої голоси на Думержа. На новому засіданні лівого картелю звідомлено, що Пенлєве готов відкликати свою кандидатуру під услівям, що Думерж згодиться визначити третього репуб. кандидата. Після цієї заяви делеґація, зложена з Еріота, Бріяна, Павла Бонкура, Томсона та управи демок. лівиці явилась у Думержа, щоби звідомити його про наміри Пенлєве і спитати його про його пляни.

Угрупування, які входять у склад лівого картелю, звернулися до Думержа з предложенням, щоби зрікся кандидатури в користь Пенлєве. Думерж заявив, що не має чого зрікатися, бо на підготовних зборах не поставлено його кандидатури і зазначив, що коли би мав за собою підчас виборів меншість голосів, зречеться ся на користь реп. кандидата.

Вислід голосування.

12. ц. м. на пополудневому засіданні лівих груп у пробному голосуванні на становище президента республики Пенлєве одержав 306 голосів, Думерж 149.

Конституція для Індій.

Кількох індійських провідників, які є тепер у Льондоні, приготовляють меморіял, який вручиться урядови заграничних справ. Меморіял домагається гомоуля для Індій і вислання в осени справоздавчої комісії до Індій. Предкладає, щоби Індії самі опрацювали проект конституції, так як це зробили инші англійські кольонії.

Участь соціялістів в німецькому правительстві.

Провідник соц. дем. партії Генр. Мілєр предложив соц. дем. зїздови у Берліні резолюцію, в якій м. и. сказано, що політика в справі творення коаліц. правительства не є питанням прінціпу, а тактики. Провідники соц. числять, що небаром витвориться положення, яке вможливить соціялістам узяти участь у коаліційному правительстві.

За приняття Німеччини до С. Народів.

„Дейлі Т." звідомляє, що тепер льондонська дипльоматія старається переконати німецьке правительство про конечність внесення Німеччиною просьби за приняття її до Союза Народів. Вступлення Німеччини до Союза Народів уважає Мек Донельд бажаним з огляду на це, що на серпневій сесії Союза він задумує піднести ініціятиву в справі загальної пацифікації Европи. Мек Донельд одержав від Муссоліні запевнення, що підопре його змагання в цій справі і що для цього особисто візьме участь в засіданні Союза Народів.

Атентат на японського консуля.

В американського генерального консуля в Йокогамі явився якийсь японський робітник і заявив, що вбє консуля, коли цей не виступить проти загострення американського іміґраційного закона. Виновника атентату арештовано.

В справі господарських орґанізацій.

Запит і просьба до Президії краєвого господарського Товариства „Сільський Господар" у Львові.

Війна підірвала життя українського народу в Галичині на кожній його ділянці. Наші вороги думали, що зметуть нас з карти історії, що ми станемо лиш погноєм для чужої культури і добробуту. Показується, що з живим народом це не легка справа, бо всупереч усім репресіям і мукам, український нарід відживає й іде дальше своєю ходою. Ми бачили, як воскресало українське шкільництво в народніх й середніх школах, як повстали навіть Вищі Школи. Шкільні наші орґанізації дійсно показують чудес. Товариство Просвіта зуміло зацікавити собою весь загал, почало відбудовувати свою знищену культурну роботу, поширювати і поглиблювати свої видавництва і веде свою працю, не вважаючи на всякі заборони, розвязування читалень і т. п. Навіть така спеціяльна інституція для учених, як Наукове Товариство ім. Шевченка зуміла зацікавити собою наш загал, а на її видавництва і реконструкцію будинків посипалися щедрі долярові дари зі всіх країв нашої землі і з усіх кол нашої еміґрації. А хто сподівався би, що в теперішній скрузі почнемо поважно заходитися біля переведення в діло ідеї будови власного храму під Народній Театр!

Пише про краєве господарське Товариство „Сільський Господар" і слух загинув. А саме ця фахова орґанізація давала перед війною і вже в часі війни найкращі надії на свій розвиток, бож ми нарід хліборобський, а рільнича культура стоїть у нас дуже низько. Десятки філій, сотки кружків „С. Г.", його видавництва, досвідні поля і т. п. були того найкращим доказом. В кожному селі поруч з читальнею „Просвіти" мусів бути і кружок „Сільського Господаря", бо в „С. Г." бачив український селянин свою станову хліборобську орґанізацію, котра ставала в обороні його інтересів перед ріжними органами власти. Розумною політикою зумів „С. Г." добути фонди не лиш на ведення своєї канцелярії і підмоги на рільничі цїли, але придбати кілька реальностей у Львові і на провінції. Товариство дало ініціятиву, що наша молодь обох полів пішла на аґрономічні студії чи то господарську практику по аґрономічних школах і зразкових господарствах за границею. Ми вже маємо кількадесять фахових сил до роботи, коли тому 10 літ трудно було найти фахової одиниці для хліборобської орґанізації. Правда, фонди австрійського уряду і краєвого сойму багато помагали тій роботі, але в нових обставинах У. П. Т. і „Просвіта" і Наукове Тов. ім. Шевченка і український театр утратили свої підмоги, а жиють та розвиваються подекуди ще краще, ніж перед війною. Та й синдикат „Сільського Господаря" — Краєвий Союз Спілок господарських — не вважаючи на брак готівки і кредиту перетворюється у централю господарських і споживних Спілок! Коли вже „С. Г." заснув сном блаженних, приватна людина, лікар д-р С. Дмоховський в Перемишлі почав видавати господарський часопис „Сільський Світ" і згуртував коло нього фахові сили. А як наші селяне цікавляться отою хліборобською газетою!

Чиж би наше єдине рільниче товариство „С. Г." мало спати і закопавши таланти в часі руїни не думало видобути їх і ними дорабляться? Камениці „С. Г." нас не загріють, а бюрові сили, котрі держить „С. Г." змарнуються, коли будуть заняті порядкуванням актів, видавництв і т. д. Знаю і вірю, що люде, котрі стоять на чолі „С.Г.", як Впр. о. Г. Войнаровський, д-р М. Копюба, інжинір Павликовський і ин. мають багато праці на инших ділянках нашого народнього життя, знаю, що вік і стан їх здоровля не дають декому з них можливости віддатися цілковито справам „Сіл. Господаря", але думаю, коли близче відкликнутися до ширшого загалу, до наших фаховців аґрономів, то справа посунулась би вперед всупереч усім перепонам. Тож думаю, що вискажу бажання загалу наших сільських господарів, коли спитаю Хвальну Президію „Сільського Господаря", чи робиться що небудь, щоби підготовити загальні Збори Товариства і Товариство відновити? Прошу ласкавої відповіди для успокоєння загалу наших рільників.

Купновичі 7. червня 1924.

о. Степан Онишкевич.

НОВИНКИ.

— **Чемпіонат швидкости польської почти, або: 10 км. протягом 8 днів.** Переказ, наданий на почті в Рудках 21. квітня ц. р. на мою адресу, дійшов до почти в Конюшках сімянівських (10 кільом.) щойно 29. квітня ц. р., а переказ, наданий там 21. травня ц. р. я дістав щойно 2. червня ц. р. Цікаво би знати, що робить з грішми почтовий уряд в Рудках, коли задержує висилку переказу понад 10 день? Лист наданий у Відні 5 ц. м., дійшов до мене 7. ц. м., а лист з Радехова доходить до мене по тижневі, а то й довше. Може вглянула би в ті непорядки Дирекція почт і телеграфів у Львові. *о. Степан Онишкевич*, парох Купновичі ст.

— **Конфіската.** Попереднє (129 ч.) нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за одно речення віденського допису про святкування ювілею д-ра Костя Левицького та один довший уступ з вступу до інтерпеляції посла Туґута.

— **„Правдива програма Українців"** Під таким наголовком находимо у щоденнику „Litauische Rundschau" з 8. ц. м. (виходить у Ковні) довшу статейку, в якій наводиться головні місця відомої промови посла п. Васильчука з редакційним коментарем, навязаним до крутійської полеміки, яку пепеєвський посол Перль вів у соймі проти названої промови.

— **Пошана для ґеніяльного музика.** Мюнхенський університет надав титул почесного доктора Ришардові Штравсові, директорові віденської держ. опери, який є уродженцем Мюнхена. Теж саме місто Мюнхен признало його своїм почесним горожанином. Ришард Штравс скінчив саме 60 рік життя.

— **Державна опера в Римі.** Італійський уряд дефінітивно рішив вибудувати новий будинок державної опери в Римі. Нова опера стане поміж церквою Капуцинів і палатою королеви-вдови й матиме 4000 місць в авдиторії. Кошти будівлі обраховані на 30 міліонів лір, а час будови на два роки.

— **У Комуністичному раю.** Швидкий потяг („експрес") Москва—Рига вилетів дві ночі тому у повітря. Залізничий шлях був підмінований, цілий потяг розлетівся, поторощився і в частині згорів. Згинула велика сила подорожних—вся решта важко покалічена. Поміж помершими є багато комуністів на вісоких посадах: атентат був, очевидячки звернений саме проти них. Кінні й автомобілеві карні експедиції пошукують за справниками. Очевидно, що хвиля нових репресій залле край. Радянська преса промовчує той факт; говорять про нього лише закордонні часописи у коротких телеграмах.

— **Протиамериканський бойкот у Японії.** Ми вже писали, що на знак протесту проти нового американського іміґраційного закону один Японець зробив собі гаракірі перед американським посольством у Токіо. На могилі цього патріота, що задля політичної демонстрації з власного почину й власної волі, розпоров собі живіт, зібралося 70.000 осіб. Обурення на Американців виявилося м. ін. у тім, що всі власники кінематографів в Японії відмовилися висвітлювати на дальше американські фільми. Бойкот американських товарів зростає і на цім тлі трапляється сила прикрих перепалок з Американцями й иншими чужоземцями, що перебувають в Японії.

— **Здоровля канцлєра Зайпля.** Минає вже десять днів, як на південному залізничому дворі австрійської наддунайської столиці канцлер Зайпль отримав з руки фанатика кулю в легені. Двічі денно появляються бюлетини про стан його здоровля, підписані шістьма капацітетами лікарського світа. Найповажнійша крізи вже минула, хоча все ще заходить небезпека всяких внутрішніх комплікацій і тому все ще Віденці чекають з нетерплячкою появи кожного лікарського бюлетину. Остатній бюлетин годує вже

про температуру раненого 38, про безперем нний стан легкого запалення олегочної та про раптовий виступ висипки на всьому тілі раненого. В звязку з атенгатом на канцлера Зайпля в явилась велика популярність цього останнього серед австрійського населення: перед шпиталем стоять усе товпи нар ду.

З судової салі.

Великий політичний процес у Львові.

Восьмий день розправи.

Председник читає дальше акти — завнесковані прокуратором в акті обвинувачення до відчитання. Зголошується свідок Трильовський, суд. філ., покликаний обороною на стверджения обставини, що обв Темецький ніколи не посилав його ані до Панькова, ані до Леонтовичів по експльодуючий вуголь, та по комуністичні брошури. Прокуратор противиться заприсяженню свідка, „ponieważ tenże jest podejrzany o ten sam czyn karygodny". Обор. д-р Шевчук вносить на заприсяження свідка тому, що перешкода з § 170 1 к. п. не заходить, бо проти свідка застановлено всякі доходження. Оборонець вказує на прецеденс з бувшим вязнем Волод. Дідушком, якого заприсяжено якраз на внесок прокуратора—мимо того, що і Дідушок сидів цілий рік в вязниці, та що був підозрілий у поповненні того самого каригідного вчинку, за який тепер сидить обвинуваченний. Трибунал рішив всеж таки від свідка присяги не відбирати.

Св. Трильовський зізнає що Темецького зовсім не знає, та що він не давав йому жадних поручень.

Обв. Вовк просить о голос, а коли йому його уділено: говорить, що він є заступником Христа на землі, через це є управнений ширити на землі правду... А коли председник хоче йому відобрати голос, обв. Вовк питає председника словами Шевченка:

„По закону Апостола—ви любите брата?"
Лицеміри — Господом прокляті".

Председник перериває розправу. а по нараді трибуналу укарано обв. Вовка в дорозі дисциплінарній за образу суду карою замкнення на 24 години в відосібненій келії і позбавленням теплої страви на протязі такого самого часу. Нещасний Вовк приймає присуд апатично ло відома. По перерві відчитує председник поліційні протоколи.

Іспит шкіл УПТ.

Недавно пописувалися приватні українські львівські школи УПТ. на Шевченковім Святі, а отсе в друге представило ціле учительство тих шкіл свою працю перед широким громадянством. І коли там виявила дітвора ідейний бік свойого виховання, то тут показала — сказатиб більше практичний бік, у рисунках. ручних роботах та фізичному вихованні через ритмічну руханку, естетичні гри. Дня 9. червня ц. р. відбувся діточий фестин, названий „День дітей шкіл УПТ".

На доволі запущеній рухавковій площі „Сокола-Батька" розсипалася маком, романцем та білими левкоями тисячка української дрібної дітвори народніх шкіл УПТ., запишніли квітчастими народніми строями семінаристки УПТ., замашерувавши в рухавкових строях мужеським кроком справні ученики семінарії УПТ. Довгі колюмни чвірок виходили справним ходом під такт театральної орхестри перед публику.

Говорити про те, що вдалося краще — не можливо, бо однаково захоплюючо вийшли рівномірні вправи віночками чи опушниками під звук пісень, однаково чарующо ілюстрація гагілки „Маки", між якими пролітали рівномірними рухами три „соловейки", надаючи рівночасно незамітно темпо цілій гр. Окремо хіба муситься згадати про „галок" — учениць семінарії УПТ., які елегантно з шумом пролетіли через зелений майдан, босими ногами елястично доторкаючись спаленої сонцем травиці. Ілюстрація народньої пісні „Понад (не: через) балку летить галка" була така естетична, з такою грацією, а така ріжнородна, що не знати було, що треба би скорше поливляти: чи самі рухи учениць зі слідним відчуттям змісту пісні, чи помисловість учительки. І коли скінчилося, коли з таким самим шумом „галки" відлетіли і сховалися за обрієм — піднесеним закрутом майдану, то у видців ще тремтіли від милого зворушення сльозами оповиті вії.

Вежі семінаристів були справні, естетичні й гнучкі.

Театральна орхестра грала для дітей дещо за повільний марш, а буфет був не так добірний як дорогий.

Під дахом на стінах, підліплених скромно папером, на столах і стільцях пестрилися ручні роботи дітей й доповнювали поняття про роботячість учительства УПТ. І хоча учительство представило ширшому громадянству лише частину своєї праці, ту частину, яку можна прилюдно показати. і якій у школі присвячується менше часу, то вже з цього можна виробити собі образ, з яким вкладом енергії та з яким вислідом показалась би ця праця з другої сторони. „День дітей" дав доказ, що їх справність вихована не приказами, не строгою школяською дисципліною, а великою любовю до дітей, до справи, до народу. Відчувалося, що цю працю виконують учителі не за заплату, а з ідеї. На ньому діточому святі бажалось, щоби бодай побіч Президії УПТ. стануло учительство шкіл УПТ.. перед яким повинно було дефілювати крім шкільних дітей усе зібране громадянство. Як би не оцінила наших шкіл шкільна влада. коли йде про осуд українського громадянства — наші школи УПТ. зложили іспит з найкращим успіхом.

Одначе не можна здержатися від деяких заміток на адресу аранжерів. Порядку між публикою не було не тому, щоби вона не любила порядку, але тому, що про нього ніхто не дбав. Коли хто купив означене числом місце, повинен був і на ньому сидіти, але коли воно було заняте, то покривджений мимохіть виходив перед барієру. А цього можна дуже легко оминути.

Як би воно не було — це був день не лише шкіл УПТ., але їхнього учительства.

А як відноситься громадянство до цього учительства, чи розуміє воно ті тяжкі умови, серед яких це учительство працює, чи інтересується його „завтра-м"? Не можна сказати, що це зрозуміння бачилося на святі. Інтеліґенції було так мало, що навіть польські пані замітили — як мені довелося чути у повороті з площі — „mało inteligencji wraca". Чиж би це тому, що в школах УПТ. у більшій части діти міщанські і робітницькі, чи це наша традиційна байдужість до справ „Рідної Школи", мовляв: хай справами шкільництва займаються фаховці. Так, справа шкільництва це річ муравельної тихої роботи, без розголосу, ні користей, ні слави, ні імени не дасть...

Та кожний ще має змогу вирівняти свій довг супроти „Рідної Школи". *Л. Я-к.*

Бібліографія.

Стара Україна, часопис історії і культури. VI. (за червень) — Львів 1924 р. Зміст: Іван Кревецький: Український Некрополь; З трагедії великих могил на Україні: І. Могила Володимира Великого — М. Грушевський, II. Могила кн. Льва — Ів. Кревецький. III. Могила Б. Хмельницького — В. Липинський, IV. Могила Ів. Виговського, — Ів. Крипякевич, V. Могила Ів. Мазепи — В. Антонович, VI. Могила П. Орлика — Ів. Борщак; Б. Барвінський: Помяники усопших; В. Карпович: Львівські цвинтарі: І. Сучасні цвинтарі, (а) Личаківський, б) Янівський, в) Жидівський), II. Старі цвинтарі: (а) Старий жидівський, б) Городецький, в) „На Папарівці", г) Стрийський), 7 знимок українських могил IX—XIX ст.

Наш Світ, ілюстрований, літературний і популярно-науковий тижневик. Ч. 9. з дня 9. червня 1924, Варшава, ціна 75 сот.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Ціни конкуренційні. Ціни конкуренційні.
Важне для ПТ. Лінарів, аптик, дрогерій і т. п.
ЛИЧАКІВСЬКА 24 А.
Новавідкритий медичний магазин П. Ф.
„ХІРУРҐО-ОПАТРУНОК"
поручає ґумові артикули, інструменти, лікарські меблі, средства опатрункові гуртом і детайльно. 1964 5—6
Догідні сплати. Догідні сплати.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Приватна жіноча ґімназія Українського Інституту для дівчат в Перемишлі з правом прилюдности. Вступні іспити до кляси I. відбудуться 28 і 29. червня 1924 від год. 11 рано. — Вступні іспити до кляс від II—VIII відбудуться в днях 30 червня і 1 липня. Зголошення приймає Управа ґімназії до 21. червня 1924. До іспиту належить предложити свідоцтво хрещення, послідне шкільне і щеплення віспи. 2057 1—1

Приватна українська ґімназія з правом прилюдности в Дрогобичі. Вступні іспити до кляс II—VII включно відбудуться в днях 20 і 21 ц. м. Вступні іспити до кляси I-ої дня 28. ц. м. Вписи до всіх кляс I—VII в днях 28, 29 і 30 червня: пізнійші вписи не будуть узгляднені. — *Управа української ґімназії.* 2055 1—7

В Зашкові від 18. до 22. червня Ювилейна Місія з 27. VI. посвятить Митрополит Андрій Шептицький нову церкву.

Дрібні оголошення.

УЧИТЕЛЬКА глядає лекції на час ферій найрадше в домі священика. Ласкаві зголошення слати: Софія Косар, Свобідка джуринська п. Джурин. 2059 1—2

КАНДИДАТКА учит. звання приймає лекцію на час ферій. Найрадше в домі священика. Ласкаві зголошення слати на адресу: Ірина Косар, Свобідка джуринська п. Джурин. 2058 1—2

ДАХІВКУ, палену, найкращої якости цемент. томасину, 18 пор. нафту і вуголь по низше фабричних цін доставляє негайно по замовленню фірма „УНА", Дрогобич. вул. Стрийська ч. 14. 2043 2—3

ДЛЯ ЛІТНИКІВ і реконвалєсцентів в Дорі, найзнаменитшій кліматично-лічничій місцевости в краю пенсіонат ОЛЕНА в гарнім, сонішнім і догіднім положенню вже отворений. Харч першорядний; власний виріб десерового масла. Близше подасть заряд. Почта і зал. стація в місци. 2001 2—2

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення
д-ра Шимона Рапапорта і Якова Насса.
ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.
Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. 2039 4—10

ТОВАРИСТВО „ПРОСВІТА" у ЛЬВОВІ
уладжує у второк, дня 17. червня 1924. р. в великій салі Музичного Тов-а ім. Лисенка, при вул. Шашкевича ч. 5.
СВЯТО В ЧЕСТЬ
ІВАНА ФРАНКА
силами учнів аматорсько-театрального курсу при Тов. „Просвіта" буде виставлена комедія в 3-х діях І. Франка **„УЧИТЕЛЬ"**. Початок точно о год. 7:30 вечером. Ціни місць: фотелі 3 міл., I-рядні крісла 2,500.000 II-рядні крісла 2 міл., III-рядні крісла 1,500.000, балькон: I-рядні крісла 2,5000.000, II-рядні 2 міл., III-рядні 1,500.000.
Чистий дохід призначений на будову памятника І. Франка.
Білети раньше можна набувати в книгарні Наук. Тов-а ім. Шевченка у Львові Ринок ч. 10, а в день Свята від год. 5-ої при касі. 2061 1—2

ВІДКЛИК ДО РОДИЧІВ!
Перед відїздом на ферії можна набути
Діточу Конфекцію і Білля, а то: СУКОНКИ
для дівчат. — одяги для хлопців, — плащики і комплєтне білля для дітей по конкуренційних — — — — цінах — — — —
в магазині
ЛЄОНА РЕХТМАНА,
ЛЬВІВ, вул. Личаківська 12.

З приводу зниження цла
ЗНИЖКА ЦІН!
Від нині обнизили ми ціни ПАНЧІХ о 10 прц. з дотеперішних цін а іменно:

Панчохи	шовкові. загр. фльор у всіх колірах	давніще	3,480.000	тепер	2,980.000
„	французькі фльор	„	3,900.000	„	3,500.000
„	шовкові фільдеко	„	4,500.000	„	4,050.000
„	французькі „	„	4,900.000	„	4,400.000
„	„ „ ліпші	„	5,500.000	„	4,950.000
„	мужеські з гафт. стрілкою фільдеко		4,850.000	„	4,360.000
„	„Ідеаль" з ориг. печаткою „Гага"			„	5,900.000
„	Fild-e-perse			„	7,500.000
РУКАВИЧКИ	пів шовкові заграничні			„	1,950.000
КОСТЮМИ	купелеві, заграничні від марок			„	4,800.000

Великий вибір скарпеток і мужеських панчіх, рефом і хустинок по конкуренційних цінах.
МАҐАЗИН НОВОСТЕЙ для ПАНЬ
„ЛЮНА" Коперника 14.

ЦІНИ ЗНИЖЕНІ. **РІК ОСНОВАННЯ 1896.**
ОДЯГИ МАРИНАРКОВІ БРУКСЕЛІНОВІ
ПЛАЩІ ҐУМОВІ ҐАБАРДИНОВІ
в маґазинах мужеської, жіночої і діточої конфекції
ЙОСИФА КЕРНЕРА
ЛЬВІВ ТРИБУНАЛЬСЬКА 6.
ВЛАСНИЙ ДІМ. **ВЕЛИЧЕЗНИЙ ВИБІР.**

Фірма ҐАБЕР ШТАЙФ і СКА відкрила спеціяльний склад **СКЛАД ВЗУТТЯ**, Ринок 19, звідомляє, що для вигоди ПТ. Публики **панчіх і ґалянтерій під фірмою ПРАҐЕР і СКА** при вулиці **Скарбківській 5.** Просимо о ласкаве покриття своїх потреб в нашім новім складі заневнюючи ПТ., що будемо дальше обслугувати з нашою звичною вже кулянтністю і на дотеперішніх услівях віддавати товар. Догідні услівя сплати будемо дальше уділяти.
Позір на відділ ґалянтерії ПРАҐЕР і СКА, вул. Скарбківська 5.
1995 4-4 З високим поважанням **ҐАБЕР ШТАЙФ і СКА, Ринок 19.**

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

ч. 131 (1024). Львів, неділя 15. червня 1924. оплачено гуртом. ГІК ХЕП.

ч. 131

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7,500.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 13 міл., Німеччині 13 міл. п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 150 лей, Болгарії 60 л., Австрії 13,000000 мп. Зміна адреси 1000000 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 300.000 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Свято мертвих — святом живих.

Свято мертвих. Посеред днів найбільшого розквіту всіх сил природи, під дострій гимну радощів життя, в час зелені, квітів і розспіваних пташок — свято мертвих. Думки живих линуть до тих, що відійшли туди, відкіль не вертається. Всі болячки буденного дня ідуть в забуття. Місцем зустрічі тисячних мас — багатирів і бідняків, старих і молодих, чоловіків і жінок — усіх живих — стають цвинтарища. Лунають жалібні пісні, палахкотять китки полумена воскових свічей, а над отими похиленими хрестами, квітами заквітчаними могилами й муравлищем жалібно вдягнених людей царює дух смерти.

Велика поневолена необновлена семя поминає в отой день незлим тихим словом найкращих братів своїх, що свої тіла жертвували на погній під колос волі. Засіяні широкі-безкраї поля дорогим білим зерном і скроплені цілющим кервавим дощем! Невидні, заграні могили безіменних героїв простягаються ген від зелених Карпат до синього Дону. Пишні будівлі кривавого пантеону слави заздро скриті під зрадливим плесом українських рік і під хвилястим килимом українського степу.

Скільки разів військові стежі находили закостенілого, снігом присипаного трупа у недоступній камінистій гірській щілині або пожовклі вже голі кости серед спалених сонцем трав. І тільки шапка насунена на застиглі очі або бляшка відзнаки, що валялась недалеко від спорохнявілих костей, зраджувала національність безіменного вояка. Модерний український пантеон слави!

Йшли лави за лавами й не вертали. Привозили здеформовані, на людські тіла непохожі, клапті, згадували про них в офіціяльних рапортах стилем урядових панегіриків, виголошували промови, грала музика й сальви стріляли над свіжою грудою, що присипала вийменкових вибранців долі, або запечатували мовчанкою затрату всякого сліду ва ними, — за тими, що йшли й не вертали. А тимчасом зі сипаних і несипаних могил виростала традиція, одним невидним павутинням сповивала весь великий український Пантеон мук і слави і нерозривними вязами вязала мертвих із живими. Родилася традиція — свіжа, жива, незабута традиція нерівних завзятих змагань за волю і клала горді, міцні й незрушні підвалини під величавий терем, якому ім'я: новітня, свідома себе і своїх прав нація. Знівечила всякі кордони між тими, що відійшли та тими, що залишились, й невідомі йменa мертвих виписала як завітнє гасло.

Свято живих. Сунуть на могили відомих і невідомих полеглих героїв товпи народу не на те, щоб з життя приносити жертву смерті, а навпаки: щоб там, на могилах, черпати нових соків життя. Урочисті процесії, дзвони, китиці квітів й палаючі свічі це виява не зневіри а триумфу життя. Триумфу невмірущої Ідеї, живучости гасел, які висилають тисячі на смерть на те, щоб із тої смерти родився ще дужчий порив. В обличю цвинтарних хрестів живі маніфестують свою бодрість і приносять поклін тим, які принесли себе в жертву безсмертному творчому духові!

І. К-н.

Український університет.

Пепеєсівський голос.

Львівський „Дзенник Людови" з 14. червня п. р. (ч. 134) приносить статтю п. Ст. Яніцкого про український університет. Стаття являється відповідю на провокаційну писанину многонадійного вшехпольського молодця Бертоні зі „Слова Польського".

П. Яніцкі пише: „На сторінках „Слова Польского" появилася недавно статейка в справі українського університету, відповідно плитка, як це й годиться для статейки, що вийшла з під пера біржевого справоздавця, який поривається до теми, що не має нічого спільного з біржею. Із гідною свого начального редактора впертістю п. Бертоні не хоче визнати української національности як такої і тому свому становищу дає вислід у титулі своїх ельокубрацій. Він приходить до порядку дневного над волею трицятиміліонового народу, волею підпертою авторитетною гадкою визначних учених, що вже само в собі може творити вповні вистарчаючий критерій.

„Справа українського уиіверситету в фактичному освітленню представляється дещо инакше ніж інформації „Слова Польского".

„Коли мова йде про наукові кола, то серед українських учених визначні авторітети прямують згідно зі завданнями свого громадянства до створення власного наукового огнища. Закордонний науковий світ живо інтересується тим зусиллям української суспільности а університетська молодь за кордоном дала йому вислів у протесті, підписанім багатьома тисячами студентів усіх націй.

Протест предложено генуенській конференції, про що знає цілий світ, крім польського громадянства, якому п. Скірмунт не вважав за вказане подавати цього до відома. Польський науковий світ примусово вправляє в цій справі політику страуса. Польська академічна молодь тепер — природно не та спід знаку 8 — не віддалює від себе тої проблєми, бо на загальностудентському зїзді, що відбувся у Варшаві між 12—14 квітня ц. р., сміло та одноголосно заявилася за негайним креуванням українського університету і то без огляду на ідейні її відтінки, а подавляючою більшістю голосів за його осідком у Львові. Не цікавою є ця справа лише для корпоративних організацій взаїмні адорації, для яких справа українського університету стала актуальною наслідком внеску соціялістичних послів, як не менше з огляду на речинець полагоди тої справи, яку накреслив нефортунний закон з 26. IX. 1922 р. про основи загального воєвідського самоврядування.

„Ця справа є актуальною для польського й українського громадянства вже від часів створення львівського університету Йосифом II. і завсіди оба громадянства живо інтересувала, доводячи навіть до кровопролиття. Наслідком непочитальних виступів вшехпольських груп нераз покривджено цілу польську суспільність, обдаровуючи її пятном реакційности та імперіялізму, а вже з цинізмом межує твердження немов би то з ініціятивою виступали тут виключно політичні партії.

„Українська суспільність не обмежилася виключно до ініціятиви, але величезним зусиллям, не зважаючи на спричинене війною зубожіння, не зважаючи на поліційні репресії, створила огнище науки, яке в межах сил і спроможности старається відповісти свому завданню.

„Чесно старається помогти українській суспільности в тій справі польська соціялістична і поступова молодь а також вся польська суспільна лівиця. Важко бачити небезпеку для польської науки в тому, що стане вона рука в руку з українською наукою в праці для розвитку знання та культури.

„На терені рішень не можуть у цій справі заважити ніякі погрози ультранаціоналістичної польської молоді і всяких більше або менше ненавистю до Українців напоєних „гурранатріотичних" товариств, що вимахують фашистською паличкою на сам звук слів „український університет".

„Щоби цю справу всесторонно та джерельно пізнати, треба пійти до бібліотек і наукових робітень, заглянути до праць учених і на тій підставі виробити собі тверду гадку, бо... — на біржі про це глухо!"

Між наведеними стрічками багато гарних слів, ще більше заслужених і не заслужених компліментів на адресу Українців і славетної польської „лівиці" але все це лише слова і слова... Вчинки яскраво суперечили і суперечать тим гарним словам.

Наддніпрянська Україна.

Українізація.

Президія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету ухвалила вважати остаточним терміном закінчення українізації радянського державного апарату кінець серпня ц. р. Відповідальність за невиконання постанови що до українізації наложено на Губерніяльні Виконавчі Комітети. Президія ВУЦВК розпорядила всім Губ Виконкомам, шо всі витрати по українізації радянських урядників мають вестися коштами ГВК-ів.

(„Вісти").

Духобори.

Народній Комісаріят Земельних Справ УСРР. звернувся з прохан ням до Народнього Комісаріяту Шляхів СРСР., щоби в розпорядження українського Наркомзему доставлено 600 вагонів для перевозу переселенців духоборів з за Кавказу в Катеринославщину. В цьому році треба перевезти 2.600 душ переселенців-духоборів, 2.100 штук іхніх коней та 3.500 штук рогатої худоби і понад 8.000 овець.

(„Вісти").

„Пересада" пос. Туґута.

Внесення Клюбу „Визволєне" в справі знущань поліції на „східних кресах".

(Докінчення.)

Тома Мялин с. Сергія, арештований 30 серпня на вулиці в селі, бо не мав при собі документів, був **битий пястуками по лиці і закований в кайдани.** Дня 31. серпня заведено його до малої кімнати (комманданта), індагував його і переводив інквізицію „Золоті зуби" (Русс), тайний поліцай, викрикуючи: „Віддай карабін!" Опісля переведено його до кімнати „касарні". Русс бив його пястуками по лиці і карку, питаючи: „Де лежав віїт"?, після чого **повалено його на землю і через свитку бито дрючками і кольбою.** Коли встав, наказано йому роздягтися, при чому **дрючком вдарено його в ліву долоню** (7. IX. пос. Кордовскі ствердив, що ціла долоня напухла й посиніла), вкінці **зірвано з нього свитку і бито поліном.** Стверджено: ліва частина спини, ліве стегно і ліва литка кривавосиньо-жовті. Опісля наказано йому розуутися, а коли зняв лапті, один (поліцай) сів на колінах, а другий на грудях. Лежачого навхрест **бито дрючками кільканацять разів в пяти і підошви** (стверджено, що обі стопи спухли). Як підвівся, кількакратно тручено його в ріжні сторони на зразок „відбиванки" („w odbijanego"), бо не міг стояти на зболілих стопах. Коли виходив, били його всі разом чим і в що попало. Тоді хтось сказав: „Ходи, я тебе ще не бив" і знову повалено його на землю. Хтось **став йому ногою на горлі, а другою копав по грудях і в бік.** Коли виходив з кімнати, знову бито його по плечах дрючками і пястуками Супроти того, що був дийнятково скатований і мав окрівавлену руку, наказано йому обтерти кров і не випустили його нормальним виходом на вулицю, але наказано йому вертати додому через пліт і огороди. Дня 7. IX. пос. Кордовскі крім згаданих набряклостей ствердив ще чотири криваві ранки на правій лопатці, на карку під лопаткою.

Село Сомино гром. Телєхани.

Василь Абрамчук с. Дмитра, літ 27 удержує сімю, зложену з 5-ти осіб. Коли 28. серпня впали поліцаї до помешкання

Пр. 581/24. В Імени Річпосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 124 з дня 6. червня 1924. в артикулі під заголовком 1) а) титул і підтитул артикулу першого на ст. 1-ій, б) уступ меж. словами „польською владою" а розпорядком, с) реченнє між слов.: краєвого господарства а Польський Банк, д) вираз м. слов. „Галичини а польський уряд, е) уступ між слов.: українського населення а те сама торкається, ф) уступ по словах: українського населення до кінця містить в собі єство злочину з § 65 а) зак. кар., і узнав доконану в дни 6. червня 1924. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні, в найближім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 9. червня 1924.

(Підпис нечитний.)

звернулися до матері зі словами: „Ти сестра того Абрамчука, що в Гортлі — де твій син?“ При ревізії забрали папір до папіросів. Арештованому Василеві мотузом звязали взаду руки і пігнали на станицю.

Дня 29. серпня між год. 8 і 9-тою вечером введено його до кімнати коменданта. Коли Василь увійшов, схоплено його за волосся й **повалено на землю** і — стискаючи за горло й уста — **копано його ногами під боки, в груди і плечі; бито його дубовими дрючнами по цілім тілі і по голові, тринатно повторюючи кидання на землю і побої.** Опісля **знято чоботи, дрючком і карабіном кільнанатно бито по стопах.** На-пів притомний з болю, не міг ані підвестися, ані ходити. Тоді приводжено його до притомности водою і відведено до хліва. Дня 1. вересня привели його на інквізицію і заявили: „Ми тепер дадім ужо тебе звольнене“, після чого звалено його на землю і **кільнох поліцаїв било його, чим попало: кольбами, дрючнами і пястуками.** А що сам вийти не мав сили, подано йому води, змочено нею голову і наказано вийти, говорячи: „Положиш компрес і дома будеш лечітса“. Скатований Абрамчук запитав: „За што білі?“ Йому відповіли: „Гут без разбору“. Вкінці треба було відвезти його додому. Дня 7. IX. пос. Кордовскі ствердив, що Абрамчукові спухла ціла голова, говорить з трудом і робить враження, як би мав розбиту голову.

В тому самому часі старшина (солтис) села Сомино одержав з поліції карту, якою взивається **Олександру Абрамчук,** дочку Миколи, на найблизчий день до Телєхан. Вона негайно поїхала там зі солтисом. Має вона 44 літ, родила 14 живих дітей, **тоді була в 4-ім місяці тяжи.** Коли прибула на станицю, удалася до комендантa, в якого кімнаті находився найбільш дикий інквізитор „Золоті зуби“ (Русс — тайний агент з команди поліції в Пинську), який негайно приступив до індагації: „Що ти знаєш„ — і не вижидаючи відповіди зі словами: „Ага, ти нічого не знаєш!“ — ударив Олександру пястуком в лице. Коли вона приперлася до стіни, **копнув її між ноги. Почувши великий біль в середині, захиталася і впала животом на ліжно.** Скажений поліцай крикнув: „Сволочикі, дайте ей єщо 25 пльоток!“ На візвання прибув умундорований поліцай (який находився на станиці з жінкою і дитиною) і хотів її бити п'ядоймою (stemplem). Бачучи на-пів зомлілу, здержався. Тоді поліцай „золоті зуби“ **вдарив її пястуком в щоку,** після чого казав „вибросіть етаво стараво чорта“. Звільнена, спираючись об стіну, посувалася до виходу, але в дверях (на затиллі від кухні) почала блювати, — в тій хвилі **дістала кровавлення; після чого повзаючи дісталася на двір,** а звідтіль по якімсь часі додому. Другого дня поїхала до фельчера Богдановича в Телєханах, який скермував її до повитухи, а та стверднла **поронення і потребу „очищення“.** Ці останні знають хід випадку з Абрамчуковою і певно можуть бути в тій справі свідками-знавцями.

У всіх випадках побоїв селян села Сомино поліцай з „хрестом хоробрих“ („krzyżem walecznych“), приступаючи до деліквентів, закривав собі лице плащем, а тайний агент „золоті зуби“ (Русс) постійно повторював: „Помніте польскую власть, — хоть мне самому сідеть в тюрме, всьо равно, всех перебю“.

Є це ледви **дрібна** (znikoma) частина відомостей про поведінку поліції в Телєханах і в звязку з бандитським нападом на Телєхани, бо отсі **нелюдські поступки одичілих** і ніким неконтрольованих поліцаїв обняли всі села в промині 20—30 верств біля Телєхан. Зрештою, **підписані твердять на підставі масово повторюваних подібних фактів,** що ця система „урядування“ функціонарів державної поліції, невичайно шкідлива для польської держави, **а загально практикована на східних окраїнах.**

Ті і їм подібні методи поведінки органів публичної безпеки над самою границею польської республики, **серед непольського населення** викликують — зрештою слушне — невдоволення горожан з польської влади, а — на жаль — дуже часто просто вороже відношення до тієї влади, репрезентованої на східних окраїнах в багатьох випадках всякого роду **суспільним шумовинням,** ідивідуами, або прогнаними з урядів на заході, або **патольогічними типами,** як нпр. в Телєханах. Від такої поведінки не є вільні навіть деякі старости, як нпр. лужинський староста Кучиньскі, який є відомий з „мордобиття“ солтисів (гром. Ленінська, рік 1922). А сама заява телєханської поліції, що „міністерство казало їм бити“, також має своє джерело в особі косівського старости Забєлли, який офіціяльно поручає поліції „бити хамів“. Принціп „бити хамів в морду“ є майже загально приноровлюваний тамошніми адміністраційними властями і органами публичної безпеки та став іхньою психозою. Вдодаток всього в ті справи вмішано і військо, яке — що зі смутком слід підкреслити — так само — як поліція — безславно (niechlubnie) записалося в історії життя селян згаданих сіл.

Тією системою доведено околичні села до повної матеріяльної руїни, бо їзза безнастанних арештів і підвод, що тривали по тижневі, майже ніхто з селян не упорався з осінними роботами і засівами. Одно село Речки було змушено від 25. серпня до 27. вересня дати 150 підвод.

Ця страхітлива поведінка, що обіймає все ширші круги серед державних органів, не виключуючи навіть війська, **збуджує поважну боязнь щодо границі дотепер вийняткової терпеливости населення східних окраїн — як польської, так і непольської народности. Безчисленна кількість інтерпеляцій і внесень, вношених в попередньому і теперішньому соймі, вказуючи урядам польської республики на постійне державне недомагання на окраїнах, дотепер не відносила бажаних наслідків, т. зн. запанування там правових відносин, хоч вони майже щоденно вказують, що стан безправности і самоволі державаних функціонарів на окраїнах** може кожного дня викликати необчислені для держави наслідки.

Зважившн те все та беручи під увагу, що негайна санація **пануючих там нездорових відносин** є першорядною вимогою для кожного уряду польської республики підписані вносять

Високий Сойм зволить ухвалити:

1) Сойм взиває уряд негайно зложити соймові звіт про наведені випадки і підняти засоби проти поширюваної на окраїнах серед органів державної адміністрації анархії;

2) делегується в найблизчому часі Соймову Слідчу Комісію для перевірки на місці **цілости** повищих справ з метою представити соймові внесення дотично санації відносин державної адміністрації у східних воєвідствах республики.

Підписані просять дозволу умотивувати наглість отсього внесення.

Варшава, 1. листопада 1923.

Внескодавець

Кордовскі, Мазецкі, Табор, Врона, Галко, Смяровскі, Баллін, Шафранек, Медзіньскі, Сейб, Домбскі, Гельман, Дубровнік, Барановскі, Буяк, Хоміньскі, д-р Бараньскі, Новак, Недзєльскі, Столярекі, Дуро, Валерон, Шакун, Бон, Полякевіч, Вільконьскі, Капеліньскі, Воєвудзцкі, Залєвскі, Фідеркевіч, Виржиковскі, Баґіньскі, Вендзягольскі, Хиб, Шапель, Санойца, Фіялковскі, З. Новіцкі, Ночніцкі. Ляноф, Косцялковскі. Войтовіч, В. Пйотровскі, Смола, Богуславскі, Путек, Космовска, Максиміліян Маліновскі.

Дрібні вістки.

Літвінов, що прибув до Льондону, ввійшов відразу в контакт із визначними англійськими банкирами в справі позички. В льондонських політичних колах надають велике значіння тим переговорам Літвінова і припускають, що від їхнього вислідy буде цілком залежати дальший перебіг англійсько-радянських переговорів.

Всі комуністичні газети, що виходять в Турингії заборонено видавати по кінець червня.

Італійський парлямент пережив цікаву демонстрацію. Соціялістичний посол Люккі, якого судили в свому часі за зневагу армії, виступив у парляменті з великою промовою в своїй обороні. У формі протесту вийшли з парляменту цілий уряд з Муссолінім на чолі і всі посли урядової партії. Люккі закінчив свою промову перед порожною салею парляменту.

Радіч гостює тепер у Москві. В розмові з журалістами Радіч називає себе щиром приятелем СРСР., а приїхав для того, щоби познайомитися з культурним та політичним життям а зокрема з положенням селянства і національних меншостей.

Російські монархісти голосять світові, що Микола Миколаєвич дістав від них мандат на освободження Росії від большевицького „ига“ та додають, що він виступить не в характері претендента до царської корони а в характері рамісника.

Зєдинені Держави добачують прихильне для себе явище у зміні франц. уряду, в надії, що проект замирення Европи буде лекший здійснення.

Англійський уряд внесе на біжучому засіданню Ради Союзу Народів проект знесення мілітарної контролі над переможеними державами, з тим, щоби її перейняв сам Союз Народів.

Кандидатом на президента Зєдинених Держав з боку республиканського конвенту в Клівленд поставлено Куліджа.

Німеччині позичають американські банки кілька міліонів долярів ва експорт цукру.

Італія не ратифікувала договору з Танжером за прикладом Франції, Англії та Еспанії. Танжер залишається під номінальною суверенністю султана з Марокка і контролею комітету складеного з 8 держав, на чолі з Францією.

„Ідеалісти“

Центральний орган Хієни „Ржечпосполіта“ приносить гумористичну вістку п. н. „Визначні чужинці про польські вязниці“. Довідуємося відтіль, що якісь три „визначні румунські правники“, з яких один є буцім то професором університету, другий адвокатом і „редактором“ а третій суддею — „вислювили охоту побачити варшавські вязниці“. До тої кумпанії прилучився ще один „славетній адвокат з Парижа“, і для додання ще більшого авторитету тій добровольчій „комісії“ сам директор департаменту польського міністерства справедливости п. Францішек Гловацкі й два судді Найвищого Суду опровадили її по варшавських вязницях на вул. Длугей, Даніловічовскей та по Мокотові.

Хоча візитація — читаємо дальше буквально — відбулася без попередження, знамениті гості стверднли у вязницях зразкову чистоту й порядок та досконалий стан. Відвідуючі гості не щадили похвал і захоплення („zachwytów“) над досконалою організацією тюрем, над справністю і ригором служби, над зразковою чистотою...“ і т. д. і т. д. На прощання „проф.“ Теодореску зітхнув побожно: коби то в Румунії діждатися таких зразкових тюрем, як Мокотів! А „знаменитий публіцист“ п. Гареєв „skwapliwie notował“ усі ті гимни „Благородне суперництво“ з переможцем румунської сігуранци приносить честь польському міністерству справедливости. За ідею фабрикації захоплених оречень „визначних чужинців“ належить польським сторожам справедливости признання. Не відомо лише, чи в такому випадку про ту візиту знав і чи знатиме міністр фінансів Грабскі.

Тим, що відійшли.

Зелені Свята — день спомину про тих, що відійшли від нас. Кожна українська родина згадує в цей день своїх дорогих небіжчиків, іде на їх могили, щоб уквітчати їх та помолитися за тих, що лежать у них. А вся велика родина — широка Україна має в цей день спомянути своїх визначних покійників, тих, що ділами їх стоїть вона й донині. Отсею гадкою кермувалася редакція „Старої України“, часопису історії й культури, випустивши вмисне на цей день число, спеціяльно присвячене великим могилам української землі (число 6-е).

Зовсім бо слушно зазначує редактор д. Іван Кревецький у вступній статті що „культ визначних національних могил — це культ діл і дум тих діячів, що спочивають у тих могилах. Це навязування ниток з національним минулим, оберігання національної історичної безперервности і тяглости. Це плекання історичних національних традицій, які й є головною основою національности“.

Згоджуючися цілком з цею думкою, дозволяю собі звернути увагу на щойно видане число згаданого часопису. Нам, що так мало дбаємо про своє минуле, варто бодай у роковий день в році пригадати про великі могили дідів наших, щоби не бути тими невдячними онуками, що їх за байдужність до цього так гаряче картав Великий Тарас.

Свіже число „Старої України“ багато спричиниться до такої пригадки, подає бо воно звістки про те, де поховані наші визначнійші діячі та в якім стані могили найбільших із них.

Білорусь і Волинь.

(Konstanty Srokowski: Sprawa narodowościowa na kresach wschodnich, Kraków 1924.) 12)

(Продовження.)

Соймові вибори.

При соймових виборах в дні 5. листопада 1922 р. віддано на Волині 342.546 голосів. Польські націоналістичні партії здобули 49.785 (14·6%) голосів, „Визволене“ 8.322 (2·3%) голосів, а на непольські списки впало 284.439 (83%) голосів, з того підставлене Поляками угодове українське „Селянське відродження“ (група Оскілка і його прихильників) здобуло 9.455 (2·8%) голосів. „Блок національних меншостей“ одержав 269.143 (79%) голосів, а дві відокремлені жидівські партії 5.841 (1·7%) голосів.

Розклад голосів в поодиноких повітах представляється ось так:

Повіти:	Поль. нац.	„Визв.“	Укр. угод.	Блок нац. мен.	Ин. непол.
Луцьк	7.892	941	35	38.259	1.010
Рівне	15.021	3.491	9143	38.691	1.996
Дубно	6.069	996	261	55.144	827
Кремін.	6.465	72	—	34.252	588
Волод.	4.503	1.173	—	22.929	216
Остріг	2.113	31	3	11.613	440
Любомль	1.425	847	13	12.649	—
Горохів	1.572	636	—	18.670	215

Приписувати такий вислід виборів „нездарности польської адміністрації, слабій рухливости польських партій і масовому перекупству за жидівсько-большевицькі гроші“ — є з одного боку дешевеньким упрощуванням справи, а з другого боку небезпечним самодурством.

Загальне політичне положення.

Високий ступінь національного й соціяльного освідомлення населення, густота заселення, близькість українсько-радянської границі, безпосереднє сусідство з Галичиною — ось моменти, які впливають на загальне політичне положення на Волині. Ці моменти представляються (розуміється — для польського режіму — Ред.) далеко гірше, як в инших окраїнних воєвідствах.

Справжній стан українських організацій є мало відомий, головним чином тому, що населення є більше освідомлене, а через те краще вміє конспіруватися. На Волині перехрещуються дві пропаганди: національно-українська з Галичини і радянсько-українська зпоза граничного кордону. Не можна робити висновків про силу цеї пропаганди, можна її не доцінювати або переціновати — в залежности — від темпераменту — тільки на основі поодиноких випадків і епізодів. Спроби припинити національно-українську пропаганду з Галичини, роблені галицькими Українцям в навязанні контакту з волинськими, хоч розятрюють, то ніякої мети не осягають. Бо всі змагання в напрямі щільного замкнення кордону з боку Рад. України не дають повних вислідів, хоч там є і густо розставлені граничні баталіони, і величезний поліційний апарат. Коли отже ні поліції, ні війську не вдається запобігти тому, щоби між поодинокими пунктами Волині і містами по другому боці кордону не було получень, то яким способом можна успішно перетяти звязок між Бродами і Радивиловом, коли там нема ані граничних кордонів, ані ніяких сторожей, скоро між Рівним і Львовом щоденно курсують потяги, скоро — що найважнійше! — Львів, а не Варшава, став притягаючим центром для Волині під оглядом економічним, торговельним, культурним, а також політичним.

Серед таких умов всякі зарядження, що мають на меті зірвати контакт між Галичиною і Волинью вповні зберігають свій дразливий характер, одначе справжньої мети не осягають під ніяким оглядом. Не можна заборонити українському театрові зі Львова давати вистави в волинських містах, але не можна перепинити звязків між поодинокими українськими діячами. Такі методи в ніякій мірі не осягають наміреного наслідку, а тільки причинюються до того, що ці природні і самозрозумілі звязки між Українцями відбуваються під плащиком конспірації і — чого жалкує К. Сроковскі — не лиш ухиляються від регляментації, але навіть просто обсервації з боку польської влади.

(Продовження буде.)

Першій темі присвячена докладна стаття самого редактора під заг. „Український Некрополь". Друга стаття: „З трагедії великих могил на Україні" присвячена шести великим могилам: Володимира Великого (за М. Грушевським), кн. Льва (стаття І. Крипякевича), Б. Хмельницького (за В. Липинським), Ів. Виговського (пера І. Крипякевича), Мазепи (за Антоновичем), та П. Орлика (стаття І. Борщака).

Далі відмічу цікаву статтю В. Карповича про всі львівські цвинтарі, сучасні й старі.

Позатим маємо ще статтейку Б. Барвінського про „Помяники усопших".

Число прикрашене знимками визначнійших українських могил XX-XIX в., читається з інтересом і зовсім оправдує свою ціль. Досі не перша й одинока памятка того роду і за видання її українська громада повинна щиро подякувати впорядчикові, але очевидно не словом, а ділом, себто розкупивши згаданий спеціяльний зшиток „Старої України". Цього вимагає від нас память про наших славних предків!

Володимир Дорошенко.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє число „Ціла" сконфіскувала прокуратура за цитат зі статті М. Луцкевича про українські Високі Школи у Львові, що найшовся у відділ „Наддніпрянська Україна" і за кілька стрічок зі статті п. З. Пеленського п. нз.: „Санатор Вл. Грабскі".

— **Сензаційне признання поліційного органу.** Вчерашня „Газета подзенна", відомий брудний орган львівської поліційної дефензиви в статті „Sprawa szpiega Bessarabowej i tow." пише дослівно так: „W każdym razie stwierdzić należy, że **powieszona** Bessarabowa miała bardzo wybitnych znajomych w Warszawie". Нарешті маємо достовірне признання того, що сталося з Бессарабовою.

— **Могила Т. Шевченка.** Як довідуємося з Київа, на могилі Т. Шевченка комуністи почали заводити „порядки". Кричать по всіх газетах, що потрібно могилу впорядкувати, навіть зробили як-сь провізоричні асигнування на це, але справа на тому закінчилась, що знято такий дорогий хрест і на те міце поставлено погапенький гіпсовий бюст поета, зачасно зроблений по футуристичному зразку!

— **Родинне щастя.** В. м. Кічлей (Англія) послідував уже другий випадок виїмкового благословенства для робітничої убогої родини. Жінка робітника привела тому відразу четверо діточок на світ. Так і прийшли вони парами, бо між ними дві дівчинки і два хлопчики. І діти і мати здорові. Цей як і попередній випадок мали місце в тому самому містечку і в родині чій родині. Батьки можуть жалувати, що вони не вродилися Французами, бо тоді з нагоди так великого родинного щастя, була би інтерувала в цій справі держава своїм авторитетом та наділила би їх орденами, а дітей відповідними грошевими подарками. Та у Франції не було ще випадку такого родинного щастя від коли вона істнує.

— **Зневага українських свят.** В день Вознесення в четвер 5. червня переводила польська адміністрація пятнування бугаїв у селі Чижикові біля Винник. Діялося це в часі богослуження в церкві. Богослуженню вторував рев бугаїв, напроваджених з кількох дооколичних громад. На Зелені свята заповіла та сама „толерантна" польська адміністрація чищення молодих жеребців також в селі Чижикові для цілої околиці і то на перший і другий день українських свят. Громада села відмовилася до повітової ради з проханням, щоби не зневажати релігійних українських свят, та щоби ту конячу операцію відложити на будні, але рада чи краще п. Краєвскі, повітовий ветеринар заявив, що розпорядку відкликати не може. Так то виглядає польська адміністрація на наших землях. Вона дає повну волю своїм інстинктам і зневажає релігійні почування українського народу. Скоро мабуть дійде до замикання українських церков так як це діється на Волині, Холмщині, Поліссю і Підляшу.

— **Документ часу.** Starostwo w Brzeżanach dnia 5. maja 192+|3. Wykaz z rejestru kar w sprawach przestępstw należących do zakresu czynności władz politycznych. Michał Macyszyn lat 26, żonaty, rolnik, zamieszkały w Szumlanach. Przekroczenie § 7. z rozp. z dnia 20. kwietnia 1854. Dz. u. p. austr. Nr. 96. popełnione przez uczęszczenie obchodu ku czci Szewczenki w dniu 16. marca 1924 bez zezwolenia Starostwa wbrew zakazowi Starostwa z dnia 5. kwietnia 1923 L. 5708|3|23. Winę udowodniono doniesieniem. Starostwo w Brzeżanach uznaje Michała Macyszyna winnym przekroczenia § 7. rozp. z 20|4 1854 Dz. u. p. austr. Nr. 96. i za to zasądza się go na podstawie § 11. rozp. z 20|4 1853 Dz. u. p. Nr. 96. na grzywnę w kwocie 50 zlp. na fundusz Skarbu Państwa ewentualnie na karę 5-dniowego aresztu. Starosta Jakubsche mp. Річ в тім, що дня 16. березня 1924. Читальня Просвіти в Шумлянах влаштувала аматорську виставу „Бунтівник" за дозволом староства в Бережанах в присутности висланого старостом постерунковго з Біща. Після вистави діти для розради своїх батьків і для попису віддеклямували вірші Шевченка: „Розрита Могила", „До Основяненка" і „Тополю", а батьки вдоволені пописом своїм дітей відспівали національний гимн „Ще не вмерла Україна". Переслуханому в старості Мацишину не предявлено ніякого конкретного факту його вини, а тільки по відчитанню якогось поліційного донесення, котрого посудженому не подано до відома, проголошено згадане рішення Староства. З деклямації дітей і відспіванню національного гимну Михайло Мацишин стільки завинив, що на приміт... редактор зі Львова. Проти рішення староства внесено з канцелярії адв. д-ра Західного рекурс до воєвідства. Не можна здогадатися, який звязок має розпорядок староства з 5 квітня 1923 з днем влаштування вистави в Шумлянах 16. березня 1924. Хіба може це який урядовий резерват, про який може знати хіба само староство.

— **Пригадується,** П. Т. Членам, що Загальні Збори Господарсько-споживної Спілки, кооперативи з обм. порукою у Львові, вул. Руська ч. 18, відбудеться дня 17 червня 1924 р. в салі Міщанського Брацтва, вул. Руська 3|I о годині 5 по пол. Позір! Уділова книжочка служить за легітимацію. — Надзірна Рада. 2066 1—1

ВЕЛИКЕ ВСЕНАРОДНЕ ПОВІТОВЕ ВІЧЕ

в справах **нашого шкільництва** відбудеться в четвер дня 19-го червня 1924. р. в великій салі „Народного Дому" у Львові при вул. Рутовського ч. 22. I. поверх при участи представника Української Парламентарної Репрезентації у Варшавському Соймі.

Початок о годині 10-ій перед полуднем!

Громадяне Львівського повіту! Явіться численно на цім Вічу! З кождого села нехай прибуде на Вічє по кількадесять свідомійших громадян! Приготовіть собі на письмі короткі а річеві інтерпеляції в справах шкільництва, в справах громадської господарки, податків, переслідування нашого просвітного та політичного руху. Ці інтерпеляції мають бути відчитані на Вічу.

2—2 *Вічевий Комітет.*

ОСТАННІ ВІСТИ.

Думерж през. Франції.

Народні Збори в Версалі вибрали 13. ц. м. президентом французької республики Думержа. Він уже кілька разів мав теку мін. загр. справ і був премієром кабінету. Думерж одержав у голосуванні 515 гол., Пенлєве 309.

Сторонництва не прийняли реферату про повновласти.

З Варшави звідомляють: 13. ц. м. на скарбовій комісії польського сойму при розділі поодиноких рефератів ніяке сторонництво не хотіло прийняти реферату про правит. проєкт у справі повновластей. Відказались і лівиця і правиця. Тому, згідно з регуляміном, звернулися до маршалка, щоби з уряду визначив референта.

Дейвіс кандидатом на віцепрез. Зед. Держав.

З Клівленда звідомляють: Республиканський конвент запропонував як кандидата на віцепрезидента Зед. Держав ґен. Дейвіса.

Каб нет Еріо.

Дипл. справоздавець „Д. Тел." звідомляє, що Еріо, як обійме уряд, переведе ряд персональних змін у французькій дипльоматичній заграничній службі і зміни в адміністрації окупованих земель. Еріо думає теж приготовити амнестію для нім. політичних вязнів. Щодо цього бажає порозуміння з Мек Донельдом. „Таймс-ові" звідомляють із Брукселі, що Еріо, як лише утвориться кабінет, скомунікується з президентом мін. Тені і мін. загр. справ Іманом, а опісля стрінеться в Мек Донельдом. Конференція ця буде вступом до міжсоюзної наради, яка відбудеться правдоподібно в Льондоні ще перед кінцем ц. м.

Вибух на воєнному кораблі.

„Юнайтед Прес" звідомляє з Сан Педро (Каліфорнія): Підчас вправ у стрілянні на воєнному кораблі „Місісіпі" на висоті острова Ст. Клемент експльодувала панцирна вежа. При цьому було вбитих 46 люда, а понад 100 ранених. Вибух послідував підчас випробування нової методи вертикального стріляння.

Вибух Везувія.

З Риму звідомляють: Сила Везувія зростає все більше. Утворилися два нові кратери. Лява і полумінь добувається тепер трома кратерами.

Обмін вязнів.

З Берліна звідомляють: Між французьким і німецьким правительством заключено договір, на основі якого 42 вязнів, німецьких горожан, які є у вязниці Ст. Мартен, переведеться до вязниць на окупованих землях. В заміну за те шість Французів, засуджених німецькими властями за політичні зочини, випуститься на волю.

Нац. правительство Альбанії.

З Бріндізі звідомляють: Альбанські націоналісти після зайняття Тірани звільнили політичних вязнів Бекія і Бальпера, які м. р. виконали атентат на Зогуля. Націоналісти утворили провізоричне правительство в Тірані і вручили представникам Франції, Італії й Югославії меморіял, у котрому заявляють, що весь рух мав внутрішньо-політичний характер і що пороблено зарядження для вдержання порядку. До Вальони прибув другий американський торпедовець.

Литовський кабінет.

През. литовської республики поручив утворення кабінету Туменасові, дотеперішньому мін. справедл.

За поворот до краю.

(*КНО*) Комітет західно-української політичної еміграції у Відні звернув ся дня 28. травня ц. р. з таким письмом до:

1) Союза Народів в Женеві,

2) Конференції Амбасадорів в Парижі,

3) Премієрів Анґлії, Франції й Італії:

Комітет західно-української політичної еміграції у Відні, як легальна організація українських емігрантів зі Сх. Галичини, звернувся був в місяці лютім ц. р. до Союза Націй, Конференції Амбасадорів, як також премієрів головних держав Антанти з прохонням, щоби міжнародні чинники підняли акцію до удержання в правній силі постанови артикулу 92 Сан-жерменського мирового договору відносно населення Сх. Галичини, та з окрема щодо охорони українських емігрантів зі Сх. Галичини, які хочуть вернути в рідний край.

Але хоча від того часу минуло вже чверть року, то Польща досі не змінила свого неправного поведення супроти українських емігрантів зі Сх. Галичини, бо польський уряд у Варшаві не призволює видавати паспорти для українських емігрантів зі Сх. Галичини, які хочуть вернути до своєї Батьківщини, а як хто зпоміж цих емігрантів самочинно вертає до краю, то його зараз арештують, держать місяцями в тюрмі та опісля віддають під суд за політичні виступи, які мали бути виконані в часі перед приділенням Сх. Галичини до Польщі, то значить перед 14. березня 1924.

Прикладом такого переслідування є кримінальні доходження проти д-ра Ярослава Селезінки, бувшого старшини Галицької Армії і уповажненого в Уряді Президента Української Національної Ради. Д-р Ярослав Селезінка звернувся був в р. 1923 до польського посольства у Відні в справі видання йому паспорту на виїзд, згляднo повороту до Сх. Галичини, та коли через довший час не одержав паспорту, то самочинно вернув в половині місяця лютого ц. р. з Відня до Львова, де його негайно арештовано і досі задержують в тюрмі карного суду у Львові, а польська державна прокураторія виготовлює проти нього акт обвинувачення за мнимі політичні злочини: годовної зради проти польської держави і публичного насильства, яких він мав допуститися своїм політичним становищем в Уряді Президента Української Національної Ради, — в часі перед рішенням Конференції Амбасадорів в Парижі з 14. березня 1923. Так респектується 92. постанову артикулу Сан-жерменського мирового договору.

Наслідком такого неправного поведення Польщі українські емігранти зі Сх. Галичини, в числі кільканацять тисячів людей є примушені або в голоді марнувати свій вік без зайняття на чужині, замість жити у рідним краю і працювати у своїм званні, або самочинно вертати в рідний край і там загибати в польських тюрмах.

Такий невиносимий стан наших нещасливих українських емігрантів зі Сх. Галичини не повинен далі тривати у культурнім світі, якого життя основується на принціпах: права і національної справедливости.

З отсих причин Комітет західно-української політичної еміграції у Відні звертається ще раз з наглим проханням:

Підняти енергійні заходи, щоб удержати в правній силі постанову артикулу 92. Сан-жерменського мирового договору відносно українського населення Сх. Галичини, як також, щоб українські емігранти з Сх. Галичини могли без перепон в найкоротшому часі та безпечно вернути у рідний край.

За Комітет західно-української політичної еміграції у Відні:

Д-р Кость Левицький вр. голова
Гриць Микитей вр. секретар.

Відень 28. травня 1924.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладна тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

З судової салі.

Великий політичний процес у Львові.

Девятий день розправи.

На прикінці попередньої розправи заповіджено тайне поступування з огляду на зміст тайної вакцестіонованої у підсудних літератури, до читання якої приступлено. Прокуратор хоче обмежитись до відчитання заголовків поодиноких книжок, „bo już można sobie dośpiewać co tam jest w książce". Отож д-р Шевчук вносить на дословне відчитання всіх книжок, бож підсудних обвинувачується в тому, що вони ширили комуністичну агітацію „treścią pism drukowych". В наслідок цього внеску зачинається відчитування брошур—але судії присяглі заявляють, що вони не розуміють української мови, що сидять наче на „турецькім казаню" і що жадають переведення всіх брошур на польську мову.

Обор. д-р Шевчук ставить внесок на вилучення лави присяглих від дальшого ведення цей розправи, бож суді присяжні мусять розуміти мову обвинуваченых.

Д-р Глушкевич і д-р Шухевич получаються до внеску, а понадто д-р Шухевич ставить внесок на віддання обв. Вовка до поновного розслідження психіятрам, виказуючи в довшім виводі браки і недостачі теперішнього оречення. Прокуратор противиться внескам оборони, а зі свого боку вносить на вилучення з теперішньої розправи обв. Коцюби, Панькова і Литвина — обіцюючи перевести розправу проти цих трьох обв. в осени — до котрої то розправи приготовиться переклад всіх закцестіонованих брошур—проти инших обвинуваченых вносить вести розпразу дальше, бо їх не обвинувачується в комуністичній агітації „treścią pism".

По довшій нараді відмовив трибунал всім внескам як оборони, так і прокура-

гора і зарядив відчитання всіх заквестіонованих брошур в оригіналі — обіцюючи при тім присяглим суддям перевести від часу до часу на польську мову більш непорозумілі місця. Читає брошури монотонним голосом судовий авскультант — присяглі і підсудні дрімають.

* * *

Відгомін українсько-польської війни.

В дні 12. червня ц. ц. відбулася перед львівським окружним карним судом під проводом судді Гебултовского розправа проти бурмого старшини У. Г. А. Семена Трусевича, якого прокуратура обвинила у „ріжних родах злочинів", а саме о реквізиції, які кваліфікується як звичайну крадіж; у злочині публичного насильства через ушкодження чужої власности (на ділі це звичайні воєнні знищення), та через небезпечні погрози проти урядових осіб, вкінці у провині збіговиска.

В ході розправи, яка не виказала ніяких моментів, що обтяжилиб обвинуваченого, переслухано свідків Казиміра Мармароша, властителя Карова, Ядвігу з Мармарошів Гулінкову і кількох селян—одначе ні один зі свідків не ствердив ніякої вини обвинуваченого.

В часі розправи доходило кілька разів до непорозуміння між оборонцем адв. д-ром Марітчаком і предсідником трибуналу щодо протоколування зізнань свідків.

Задля переведення доказу з допущених відводових свідків і з причини відсутности кількох допущених вже свідків, розправу відкладено.

Чи Ви післали вже писанку на „Рідну Школу"? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати чеками УПТ. або перекази до головної каси „Українського Педагогічного Т-ва" у Львові, Ринок 10.

Зі спорту.

Товариство прихильників українського спорту.

Здорова й сильна молодь — це одинока надія всіх народів. Нашій молоді грозить у містах подвійна небезпека. З одної сторони денаціоналізація, з другої фізичний занепад. Зберегти цю молодь для нації і виховати з неї здорових і свідомих громадян може лише спортова організація. Вагу такої організації вже давно оцінили инші народи і присвячують їй так богато уваги.

Спортова Секція при „Соколі-Батьку", переорганізована тепер в „Український Змаговий Союз", перенята всю організаційну працю в тому напрямі. Одняче „Український Спортовий Союз" свідомий того, що без допомоги цілого громадянства праця не піде повним ходом і тому хоче зорганізувати „Товариство Прихильників Українського Спорту", до якого малиб належати старші поважні громадяне. Воно обнялоб опіку над „Українським Спортом" та далоби моральну—дорогою пропаганди між старшим громадянством — та матеріяльну допомогу українським спортовим організаціям.

Як члени-основателі товариства з одноразовою вкладкою 5 ам. дол. зголосилися дотепер громадяне: Василь Дувало, Родіон Ковальчинський, Ол. Онисько, Мих. Терлецький, Ів. Лисинський, о. Евз. Бачинський, Із. Громницький, „Кр. Союз Кред.", Дан. Стецьків, тов. „Дністер", д-р І. Бандель, Сидір Кузик, Юл. Ломага, Юл. Мудрак, Мих. Бадлюк.

Спільно з членами-основателями скликує Спортова Секція на день 22. червня 1924 год. 12 в домівці „Сокола-Батька" довірочну нараду в справі основання Товариства Прихильників Українського Спорту, яка рівночасно має бути спортовою анкетою.

Спортова Секція запрошує до участи в зборах і анкеті всіх, кому лежить на серці справа фізичного виховання нашої молоді.

Запрошення на анкету видає скарбник п. Лотоцький в ліквідатурі тов. „Дністер". На його руки можна складати також вкладки до Союзу. Ціла вкладка виносить 5 дол., а можна складати її в ратах місячних.

Микола Заячківський. *Тарас Франко.*

Вісти з Українського Спортового Союза.

Усталення точок програми на літний сезон:

I. 5. запоріжські змагання не відбудуться в Перемишлі ізза браку відповідної площі. Тому відбудуться у Львові дня 12, 13 і 14 вересця ц. р. Програма: а) біг 100 метр., б) біг 400 метр., в) біг 1609 метр., г) скок в височінь з розбігом, д) скок в довжінь з розбігом, і) скок жердкою, й) мет диском, к) мет булавкою, л) мет ратищем, м) мет кулею, н) гінці.

II. Дня 22. червня ц. р. хід на 15 клм. з площі „С-Б." до Солонки і назад. Хід за нагороду Червоної Калини (шкіра на боботи).

III. Дня 22 червня ц. р. змагання у плаванню на 100 метр. на „Світезі".

IV. Змагання в ситківці за мистецтво II. народніх ігрищ 21. і 22. червня ц. р, на токах У.С.С.

Зголошуватись можна найдальше до 18. ц. м. від год. 4—6 попол. у „Соколі-Батьку".

Відозви й комунікати.

Зазив Українського Червоного Хреста в Канаді.

Т-во Український Червоний Хрест в Канаді прислало на „Рідну Школу" 200 долярів і в листі між иншим пише:

„Пів року цему рішили Збори „УЧХ.", щоби всі ці, що досі брали й на дальше будуть брати поміч від „УЧХ." в Канаді звернули її — розуміється, в часі, коли вже будуть могти — на річ „Рідної Школи" на руки Українського Педагогічного Товариства у Львові, а Т-во „Рідна Школа" має з тих грошей зорганізувати стипендійний фонд для помочі нашій бідній й талановитій молоді. Фонд цей мав би назву **„Фонд Українського Червоного Хреста зза моря"**. Уважаємо, що хто отримає від нас поміч, мав би підписати урядову декларацію, яку засилалосяб Вам, а Вашим обовязком було би подбати, щоби стягнути ці гроші від кождого нашого довжника, хоч би навіть прийшлось ужити острійших засобі. Подаємо до відома, що „УЧХ." видав дотепер титулом допомоги близько 80.000 долярів! „Рідній Школі" треба тепер дуже багато грошей, тож необхідно стягнути хоч 50 проц. з того. А зазначуємо, що вже багато з тих, кому ми вислали допомоги є на позиціях, покінчили студії і моглиб хоч частинно довг звернути. Чи не добре булоб оголосити в краевій пресі зазив, щоби всі, що давнійше, або тепер отримали поміч від „УЧХ." в Канаді хоч в части зложили свою позичку для „Рідної Школи"? А ми вже через 5 послідних літ шлемо поміч! На бажання можемо подати точний спис кому, кільки і де вислали. Було би пожаданим, щоби другі українські інституції в Америці, які уділяли грошевих підмог-позичок, візвали довжників, щоби свої довги платили „Рідній Школі". **„Рідна Школа" під теперішню пору—найважніща культурна інституція заслугує на найбільшу матеріяльну допомогу зі сторони усього українського громадянства".**

Подаючи отсей зазив Українського Червоного Хреста в Канаді до загального відома, сподіємося, що на нього відгукнуться всі ті, що побирали підмоги від сього Т-ва та що „Рідна Школа" в короткому часі одержить титулом звороту таких позичок поважні квоти.

Головна Управа Українського Педагогічного Товариства.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Управа українських прив. семінарійних курсів УПТ. в Станиславові подає до відома: 1) Зголошення учеників до вступних іспитів на I—IV курс приймається до 28. червня ц. р.. 2) вступні іспити на I—IV курс відбудуться дня 30. червня ц. р. о год. 8. рано, 3) вписи на I—IV курс відбудуться дня 21. червня і 1. липня.

Семінарійні курси не мають права прилюдности. Зголошення учеників до нар. школи М. Шашкевича Кружка УПТ. в Станиславові до всіх кляс (I—VII) приймається до кінця червня. Близших інформацій можна засягнути в управі школи; вул. 3. Мая ч. 18. — *Управа.* 2069 1-2

З української гімназії в Яворові. Вступні іспити до I. кляси відбудуться 28. червня о 9. год. рано. Вступні іспити до всіх инших кляс 27. червня. Вписи до цілої гімназії 29. червня. За Управу: *Д-р О. Турянський.* 2050 1-3

Кружок УПТ. в Долині вестиме у шк. р. 1924/25, як досі, I—IV. кляси гімназії і сподівається в наступному шк. р. одержати для них право прилюдности. Вступні іспити до I. кляси відбудуться в днях 27—30. червня п. р. Вписи до кляс I—IV. тому самому ревнивці. Нововступаючі ученики мають предложити: метрику хрещення, свідоцтво щіплення віспи і послідне шкільне свідоцтво. — *Старшина.* 2072 1—2

Загальні Збори Кружка УПТ. в Долині відбудуться дня 29. VI. 1924 р. о 2·30 год. попол. з таким порядком: I) Відчитання протоколу, II) Звіт 1) з діяльности Старшини. 2) касовий, 3) Управи гімн. курсів, 4) Управи народньої школи, 5) Контрольної комісії, III) Вибір нової Старшини. IV) Внесення. — *Старшина Кружка УПТ.* 2073 1—1

Чистий дохід з научно-популярних викладів уладжених Кружком Учит. Гром. в Тернополі в марті і квітні ц. р. виносив 35 міл. мп. і є призначений на вакаційні оселі для молоді середніх шкіл. — *Д-р Дан. Керничний,* скарбник. 2068 1—1

Вписи до Торговельної Школи у Львові вул. Корняктів ч. 1. (Народний Дім) відбудуться в днях 28, 29 червня і 1-го липня 1924. від 10—1 год. в домівці школи. До впису треба принести метрику і шкільне свідоцтво. До триклясової школи приймається ученики (ці), що покінчили всенародну школу, на однорічний курс або туріенти середніх шкіл. Школа підготовляє до практичної праці в торговлі і промисті, тож дає своїм абсольвентам (кам) по недовгій науці добрий хліб і нагоду дійти з часом до самостійности й майна. Вона виховує теж співробітників для наших Кооператив. Є се одинока того рода українська школа в краю, тож горніться до неї, а добудете скоро й певно фахове знання, з котрим найдете хосенну й поплатну працю в краю і за границею. — *Головна Управа Українського Педагогічного Товариства.* 2044 1—1

Дирекція приватної гімназії УПТ. в правом прилюдности в Рогатині подає до відома: 1) Зголошення до вступних іспитів приймає Дирекція до дня 26. червня 1924 р. Принести треба: а) метрику, б) послідне шкільне свідоцтво, в) свідоцтво щеплення віспи, 2) Вступні іспити до I. кляси відбудуться 28. червня о год. 9. рано а до висших кляс від II—VIII. 30. червня о год. 7. рано, 3) Вписи до всіх кляс відбудуться 28 і 30. червня 1924. — *Д-р К. Білинський.* 2065 1—1

В справі товариського зїзду абітурієнток ліцея в Перемишлі з 1914 р. просяться всіх товаришок подати свої адреси на імя М. Данилевич, Перемишль, Татарська 4. За **Комітет:** *Наталя Алискевич-Кулицька, І. Ольшанська-Шкремедко.* 2064 *О. Ступницька, Е. Кочиркевич.* 1—2

Заходом Тов. Жіноча Громада в Яворові відбудеться дня 16. VI. 1924 р. о год. 8. вечером концерт в честь Лесі Українки. — *Виділ.* 2063 1—1

Замісць квітів на могилу татка, Володимира Яреми, сотника УГА. в день Иого Імянин, складають на „Рідну Школу" 20 золотих Дарія і Оксана Яремівні, уч. гімн. в Перемишлі. За жертву складає щиру подяку — Головна Управа УПТ.

Дрібні оголошення.

50 МОРГІВ нафтових теренів, близько залізниці Загіря-Мезеляборч до винайму на право видобування зараз. Льоката капітану певна. Ласкаві зголошення приймає: Цимбалістий, вул. Турецька 2, Львів. 2070 1—1

ХТО з повернувших з Росії (з Ташкету) знав би, що сталося з Михайлом Шпак з Бистрого австрійським полоненим — зволить повідомити Юстину Шпак в Бистрім п. п. Балигород — за винагородженням. 2067 1—3

СТУДЕНТ Українського Унів. вправний інструктор шукає лекції на селі. Адреса: Львів, Тереси 2. Б. Зубик. 2054 1—2

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Д-р Іван Гриневецький

лікар Загального шпиталя і Народної Лічниці

ординує в недугах шкірних і венеричних

ЛЬВІВ при вул. Пекарській 26.

2062 **від 3—5.** 1—1

Адвокат

Д-р Володимир Лисий

відкрив канцелярію і веде її спільно з адв.

Д-ром Олексою Олійником

в Тернополі, вул. Тарновского 12,

в партері. 2071 1—3

АДВОКАТ

Д-р Михайло ЛИТВИНОВИЧ

відкрив канцелярію

2038 **У ГРІЗДІ Т.** 2—2

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Рапапорта і Якова Касса.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й вирівнання зубів без болю. Штучні зуби кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2039 5—10

КОНКУРС

на посади директора і вчителів або учительок усіх фахів для жіночої а так само для мужеської учительської семінарії УПТ. у Львові з кваліфікацією для середніх шкіл. Подання вносити до кінця червня ц. р. до Головної Управи УПТ. у Львові, Ринок ч. 10. 2074 а) 1—3

КОНКУРС.

на посади учителів або учительок 1) історії й географії, 2) математики, 3) природи і 4) учительки рукавок при дівочій учительській семінарії УПТ. в Коломиї. Подання до 15. липня ц. р. до Головної Управи УПТ. у Львові (Ринок 10). 2074 1-3

Позір Радехівщина!

Звичайні Загальні Збори

філії Тов. „Просвіта" в Радехові

при ласкавій співучасти Впов. Голови Тов-а проф. М. Галущинського зі Львова

відбудуться в середу 18. червня 1924 о год. 12, в пол. з таким дневним порядком:

1) Звіт уступаючого Виділу і Контр. Комісії, 2) Реферат просв.-організаційний п. Голови М. Галущинского, 3) Зміна статута, 4) Вибір нового Виділу, 5) Внесення.

ЗА ВИДІЛ:

о. В. Пришляк, член Виділу. *Д-р Пелліх,* голова.

Ширіть наш часопис!

ТОВАРИСТВО „ПРОСВІТА" у ЛЬВОВІ

уладжує у второк, дня 17. червня 1924. р. в великій салі Музичного Тов-а ім. Лисенка, при вул. Шашкевича ч. 5.

СВЯТО В ЧЕСТЬ

ІВАНА ФРАНКА

силами учнів аматорсько-театрального курсу при Тов. „Просвіта" буде виставлена комедія в 3-х діях І. Франка **„УЧИТЕЛЬ"**. Початок точно о год. 7·30 вечером. Ціни місць: фотелі 3 міл., I-рядні крісла 2,500.000, II-рядні крісла 2 міл., III-рядні крісла 1,500.000, балькон: I-рядні крісла 2,5000.000, II-рядні 2 міл., III-рядні 1,500 000.

Чистий дохід призначений на будову пам'ятника І. Франка.

Білети раньше можна набувати в книгарні Наук. Тов-а ім. Шевченка у Львові, Ринок ч. 10, а в день Свята від год. 5-ої при касі. 2061 2—2

КОНКУРС

За згодою Гол. Упр. УПТ. у Львові розписує Кружок УПТ. в Городенці конкурс на посаду управителя гімназії на шк. р. 1924/5. Вимоги: професорський іспит. Винагорода: помешкання, опал, додаток за управу і платня, як в державній гімназії. Речинець: 15. липня 1924. Зголошення адресувати: Кружок УПТ. в Городенці, гімназія.

За Старшину Кружка УПТ.:

о. Н. Кисілевський вр. голова. 2041
Др І. Великорський вр. секретар. 3—3

Купуйте для своїх дітей на нагороду пильности книжочки, які появилися тепер накладом

УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ І АНТИКВАРНІ у ЛЬВОВІ, вул. Рутовського ч. 22.

І. Франко: Казки (ч. I. „Коли ще звірі говорили") ціна 0·80 зол.
І. Франко: Казки (ч. II. „Коли ще звірі говорили") ціна 0·80 зол.
І. Франко: Казки (ч. III. „Коли ще звірі говорили") ціна 1·40 зол.
І. Франко: Казки (ч. IV. „Коли ще звірі говорили") ціна 1·40 зол.
І. Франко: Коваль Бассім, оправлений 2·50 зол. брошура 2·— зол.
К. Гриневичева: По дорозі в Сихем оповідання 0·50 зол.

Передовсім 4 перші книжечки задля великого числа образків зі звірятами надаються навіть для найменших школярів.

Надто на складі багато инших книжечок ріжних Видавництв.

Для старших поручаємо **проф. І. Огієнка: Український Стилістичний Словник** ціна брош. 8·50 зол., оправленого в полотно з витисками 10·— зол.

Замовлення полагоджуємо відворотною почтою. 2042 2—3

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ!

Першорядне взуття, солідне й елегантне

НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

ГАБЕР ШТАИФ і С-ка

ЛЬВІВ, РИНОК 19.

Всіх П. Т. Гостей, що вже купували в нас просимо ласкаво о поручення нас своїм знайомим. 1925 8—10

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друк. Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 132 (10.225). Львів, середа 18. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

„Ревіндикації".

Переживаємо добу „ревіндикацій". Польська влада веде широку „ревіндикаційну" акцію на українських і білоруських землях. „Ревіндикувавши" українську й білоруську національну територію в її добрами і природними багацтвами, польська влада після цеї генеральної „ревіндикації" вже шестий рік веде спеціяльні „ревіндикації" на поодиноких ділянках життя українського й білоруського народу. Ці „ревіндикації" проявляються в закриттях українських і білоруських шкіл; в переслідуванні українських високих шкіл; в закриванні українських товариств і організацій: читалень, січово-сокільських організацій; в дикій експльоатації лісів і мінеральних багатств; в здавленні господарського життя українського й білоруського народу; в „реквізиціях" і податковій шрубі; в самоволі поліції й адміністрації; в політичнім гнеті; в танцюристому хороводі бюрократії; в давленні преси і друкованого слова; в безнастанних заборонах; в перепонах щодо уніфікаційних змагань української нації під польською владою і т. д. і т. д. Одним словом, як пише К. Сроковскі в своїй брошурі: — „Славянські національні меншости є гнетені національно і винищувані економічно".

Польща цею своєю політикою намагається створити нову систему національної політики, систему, в якої основу покладено національний гнет і національну уніфікацію навіть без думки про якунебудь рекомпензату в обсягу матеріяльних дібр, чого ніколи не допускалася навіть незвичайно зручна під цим оглядом царська Росія в часів найчорнійшої реакції. А все це діється під стягом „ревіндикацій" і кличів про вільність, рівність і братерство.

Переживаємо добу „ревіндикацій". Поруч „ревіндикаційного" походу на всіх національно-українських землях під Польщею і на всіх ділянках нашого життя, в останньому часі на чоло „ревіндикацій" вибилася справа православної церкви. Не тому, немов би вона була важнійша від инших, або немов би в тій справі діялися страшнійші речі, як нпр. в справі шкільній чи господарській, — тільки тому, що це справа глибини людської душі, не лиш справа свідомости, але й підсвідомости широких народніх мас. Справа релігійна взагалі на протязі століть була і навіть тепер остала найбільш гострою, найбільш ніжною і нюансною — тим більше там, де релігія чи обряд являється національною признакою чи особливістю. Релігійні війни, ведені нераз під явними чи скритими кличами навіть найбільш величніми, виточили з організму людства не менше крови, як всякі инші. А щож говорити, коли запалюється смолоскопи релігійної війни під негідними, націоналістично-денаціоналізаційними кличами? Щож говорити тоді, як воскрешується середньовічній принціп „cuius regio, eius religio", як поповнюється грубе й брутальне насильство над тисячами й міліонами іновірців?

„Cuius regio, eius religio" — ось теза, яку здійснюється сьогодня за тзв. сокальським кордоном, а особливо на многострадальній Холмщині й Підляшу. Польська влада „ревіндикує" церкви, тзн. перемінює на польські римо-католицькі костьоли ті православні святині, які колись були православними, опісля греко-католицькими, а від 50-ти літ знову православними. Одначе все були власністю українського народу, який їх будував, вивінував, беріг, який в їх стінах слав молитви до Всевишнього без огляду на деякі догматичні ріжниці в ріжних часах. Церква в розумінні маси не так була прибіжищем догми, як захистом обряду, того обряду, який тому 1000 літ прийнявся на всіх українських землях, який став і маркантною признакою національної окремішности українського народу. А „ревіндикації" переводить польська влада і латинсько-польська єрархія не на основі обрядовости, тільки на основі догми, яка згідно з тезами західньої церкви була прийнята українською церквою актом унії.

Ось це є не правна, але зачінна основа польських „ревіндикацій". Коли так, то — льогічно й фактично беручи справу — перше право до ревіндикації має греко-католицька (уніятська) церква, тим більше, що вона обєднує догму західної з обрядовістю східної церкви. Розуміється, ми далекі від того, щоби православних Холмщаків чи Підляшан якимнебудь чином спонукувати до повороту до унії. Це все залежить від них самих. Одначе ми не можемо не висловити свого здивування з приводу мовчанки греко-католицької єрархії в цій преважній для українського народу справі. Латино-польське духовенство per fas et nefas, підступом і насильством загарбує б. уніятські церкви, власне на тій основі, що вони були уніятськими, а тут, в Галичині, серед наших епископів, пралатів і инших церковних достойників глуха мовчанка. А ця мовчанка викликує у наших братів за „сокальським кордоном" підозріння, що ці „ревіндикації" переводяться за тихою згодою нашої греко-католицької єрархії; ця генеральна мовчанка утверджує поширену російсько-православними апольогетами думку, що унія є тільки мостом, перелазом до латинства; що греко-католицька церква не є заборолом української нації; що тут звертається увагу на побічні речі (целібат), а поминається головні і основні. Доходять нас вісти, що деякі посли збираються навіть поставити прилюдний запит в цій справі до нашої єрархії.

Очевидно, ми таких підозрінь не допускаємо, але вважаємо, що в інтересі української нації і української церкви є забрати голос в тій справі і вияснити своє становище до „ревіндикацій". Ми не можемо сміскати з очей того, що не лиш православна, але частинно й греко-католицька церква під польською владою починає входити в стан кризи.

З метою запобігти цьому треба виявити велику рухливість, велику відвагу і велику посвяту.

Ф. Ф.

К. П. (б) У. і українізація.

Відгуки VII. конференції з'їзду комуністичної партії большевинів України.

У передвчорашньому числі „Діла" наводили ми погляд харківських урядових „Вістей" на українізацію. З наведених цитатів можна робити висновки про те, що серіозно трактує ту справу центр, а периферії та глуха провінція не дуже чутлива на всі розпорядки та декрети про українізацію.

Багато є таких, що думають від неї сіном викрутитися та вести далі русофільську політику під покришкою комунізму. Безперечно, що назначення урядом УСРР. речинця на закінчення українізації причиниться до її приспішення. З кінцем серпня ц. р. речинець минає. І по тім центральна влада буде потягати до карної відповідальности всіх винних у непроведенню в життя постанов про українізацію.

Та ще більше довідуємося ми про цю справу зі звіту про сьому конференцію комуністичної партії большевиків України, що недавно відбулася в Харкові.

Між иншим секретар партії Квірінг висловився про українізацію ось як: „ЦК. повинен був взяти різкий курс, щоби влада дійсно заговорила на нашій рідній селянській мові. Деякі товариші з великодержавним душком ляментують, що ми в національній політиці зайшли дуже далеко.

Даремно: наша влада ще й досі ненаціональна, ще надто не українська. Тут ми ані кроплі не переборщили. В низовому складі нашого державного апарату значна більшість Українці. В Донбасі відсоток Росіян ще великий. При переведенню національної програми Центральний Комітет Партії виходить з того, що не можна ставити на одну дошку націю зі старими підвалинами і націю молодшу, яка була пригніченою і якій приходить робити все наново. Ось через що у вчинках центрального комітету ніби виявляється перевага до розвитку української культури. Взагалі розмова про потребу переваги одної з найвищих культур, зокрема російської є спроба закріпити панування велико-державної нації. В протилежність цьому ми надаємо українській культурі особливої переваги і видаємо постанову, що всі державні і урядовці мусять за цей рік вивчитися української мови. Ц. К. твердо тримається лінії українізації ВУЗ-ів (вищих наукових закладів). Щодо українізації самої партії, тут справа складнійша. У партії на членів Українців разом із кандидатами припадає всього лише 45 відсотків. Решта примушена буде українізуватися". („Більшовик". 15. V. 1924).

Над тим рефератом Квірінга вивязалася обширна дискусія. В дискусії забирав голос секретар ВУЦВК-ту Буденко, який між иншим сказав: „Пленум Центрального Комітету постановив, щоби комуністи, які володіють українською мовою, вживали тої мови на офіційних зібраннях, але на периферії цього не тільки не зроблено, а трапляється навіть головотяпство (дурисвітство). Перше — це підозрівання українських робітників у петлюрівщині. В українській організації незначний відсоток українських робітників, які були в опозиції... Але є й зараз випадки, що на скільки той чи инший робітник був у партії боротьбістів, його хотять викинути з партії. Це злочинство і нерозуміння нашої національної політики".

З обох наведених цитатів ми можемо робити зовсім льогічні висновки про щирість українізаційного курсу верхів комуністичної партії большевиків України. На жаль справою переняті лише верхи в центрі.

Провінція з її партійними діячами на далі бачить в Українцях петлюрівців а в українізації петлюрівщину. Склад партії не дуже свідчить про її популярність серед Українців. У ній переважають чужонаціональні елєменти а в першу чергу московські та жидівські. Цим останнім не дуже приємна українізаційна політика, яка заставляє і їх попрацювати трохи над собою, щоби вивчити бодай українську мову.

Впертість тих „инородців" на Україні а ще до того в самому складі партії є безперечно великою перешкодою для консеквентного проводження в життя українізаційного курсу.

Чи радвлада на правду вступить з початком вересня на шлях потягання до карної відповідальности винних у тамуванню українізації — це доперва тоді побачимо.

Пр. 572/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 123 з дня 5. червня 1924. в артикулі під заголовком 1) Катастрофа" а) уступ між словами „варстат праці" а „вислід того", б) вирази між словами „остачної нитки" а „одночасно", в) вирази між словами „офіцияльно" а не може ніяким", г) речення між словами „йому місто" а „українське населення", д) уступ кінцевий по слозах „реальнійші форми" аж до кінця, 2) Преса „грізне становище на кресах" а) уступ між словами „стежилисти" а „та на тому", б) вирази між словами „сущности Польщі" а „такають на" містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а) з. к., і ад 2) а) прывина з § 301 з. к., ад 2) б) злочину з § 65а) з. к. узнав доконану в дни 4. червня 1924. конфіскату за оправдану і завядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторові тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найближчім числі і то на першій сторонці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвидяні в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а імення засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 6. червня 1924.

Підпис нечитко.

На увагу Ватикану.

(Надіслана стаття.)

Отсі рядки належать православному з Великої України і пише їх він в переконанні, що ці рядки дійдуть до Ватикану. Коли є звичайним неґувати думки своїх вірних або підвладних, то голос з иншого табору все терпеливо вислуковується і з ним так або инакше рахуються.

На жаль, з цензурних причин наразі трудно вільно висловляти свої думки і належно їх аргументувати, але треба зробити, що можна в теперішніх тяжких обставинах. Отже: після жорстокої війни, після чаду революції в Росії зо всіма її страхіттями, як природня тому реакція — повстав великий потяг до релігії, а тим самим не рідко і до її представників. Це явище перейшло могутньою хвилею через цілу Велику Україну, а на її правобережній частині, де були живі традиції унії, поширилася симпатія до неї і особливо до її духовенства, що так близько стоїть до народу і до української національної ідеї. Населення цієї частини України, бачучи заслуги духовенства в Східній Галичині, понесло свої симпатії до унії, що дала кадри борців за національну ідею. Особливе захоплення помічалося посеред патріотично настроєної інтелігенції, що чекала від духовенства, за ціну поширення влади Риму, помочі в національній роботі. Був такий час, що ціла територія Правобережної України легко могла впасти в обійми римського престолу. Можна було спостерігати, як симпатії до унії, а тим самим і до престіжу Риму, цілий час збільшувалися. Трудно навіть передбачити, до чого могла дійти ця течія, колиб в свій час її було використано, коли би Рим відважився твердо стати на той грунт.

Одначе такі зручні в минулому політики Риму це явище, цю можність поширення свого впливу проґавили і випустили ініціятиву зі своїх рук. І не тільки проґавили можність побільшення впливу, а цілком відворотно — багато втратили вже раз завойованих позицій. Нині вже доводиться констатувати рішучу перемогу східньої церкви. Навіть можна сказати, що ширить-ся православя за рахунок унії.

Дивним є, як це сталося, що Рим, який з давних-давен невпинно і надзвичайно вміло поширював свій вплив, не тільки не придбав в слушний час нові терени, але навіть тратить те, що вже мав довші часи.

Основним імпульсом, тенденцією кожної церкви, кожного релігійного ісповідання є непереможне бажання набувати прозелітів, захоплювати нові терени, а в ідеалі мати своїм — цілий світ. Ватикан за довгих віків свого істнування провадив боротьбу за цю ідею з великою послідовністю, зручністю і осягнув великі успіхи, зробивши цю тенденцію традицією, що переходила без перерви від одного папи до другого. Особливу увагу Ватикан звертав на місіонарство і надсилав своїх місіонарів до найдальших закутків світу, до центральної Африки і Азії і до островів Австралії. Рим звертав також увагу і на схід Европи і надсилав і сюди місіонарів, але великого успіху не мав, бо могутній йому опір ставила російська держава і її духовна влада. Революція знищила і ту державу і вплив того духовенства. Настав час, що католицизм легко міг завоювати великі терени, у двічі більші, як ціла Франція, з многомільйоновим населенням.

І час цей безповоротно втрачено!

Нехай вірні сини католицької церкви не дивуються, що це виходить з уст православного: обходить його це остільки, оскільки на цьому втратило українство і українська національна ідея.

Нині православна церква Москви бере гору там, де ще не так давно міг поширитись католицизм. І не тільки на теренах, що остають під владою большевиків, тратить католицизм, а навіть і на землях, що тепер перебувають в межах польської держави, де пануючою є релігія католицька. Нині там збільшується вплив патріярха московського і збільшується в великих розмірах. Одначе, як то не болюче для Риму, але на цьому не кінчається його програна. Половина біди, коли Рим не придбав нового, але вже ціла біда, коли він тратить, що уважав своєю власністю від довших часів, коли відпадають від нього вірні, коли симпатії їх переходять до православя. Такі випадки можуть набрати масового характеру.

Отже, якіж причини, що Рим не набуває нових позицій, а старі тратить?

Причина тому є тільки одинока: неправильна і несправедлива політика до Українців, коли не вороже до них відношення, то цілком байдужа, неприхильна постава до їх потреб, до їх жадань, незрозуміння їх національних ідеалів. Натомість Рим віддає безоглядно всю свою симпатію иншій католицькій нації, пануючій і гноблючій спокійний і вірний унії нарід.

Ми не дивуємось тій прихильности, бо римо-католики справді віддані римському престолові і душею і тілом і серцем; то є його улюблені діти і ми готові зрозуміти безмежну любов до них. Алеж це не є реальна політика, якою так відзначався і так звеличився Рим, це є тільки сентиментальність, і великі політики Риму добре розуміли природу річей, виявляючи свою більшу прихільність новим адептам, стараючись узискати симпатії не своїх тричі вірних синів, а тих, що вагаються, хитаються, але шукають і нахиляються. Давнійший Рим то добре розумів. І справді, беручи справу реально, для чого вже так треба виявляти безоглядні симпатії до своїх давніх вірних? то є власність Риму, що вже органічно зрослась з ним і нікуди від нього не втече і навіть на протест не наважиться, а все буде віддана папському престолові.

Чи не випливало би з цього, що реальна політика, гідна політики попередників, мусить позискати в першу чергу тих, що хитаються і тих, шо хочуть наново приєднатися до Риму; чи не варто було би переглянути минуле поступування во імя слави, блиску і поширення католицизму на Велику Україну, памятаючи, що кадри, які можуть провадити цю ідею, є можливим створити тільки на терені Галичини. Хіба вже Рим зрікся природньої для кожної церкви тенденції ширитися на найдальші простори, хіба Рим зрікся традиційної політики своїх славних і великих заступників на престолі Св. Петра?

А прецінь Українці так невибагливі і пару ласкавих слів, кілька полекш могли би зєднати симпатії до Риму, а з часом ці симпатії могли би дати Римові новий терен величиною в одну третину Европи?

Чи не варто над цим серйозно призадуматися і переглянути свою політику, що нині веде до втрати позицій?

В. З.

Добрі вістки.

Проти партії Радіча гадає югославянський уряд приборовити репресії, використовуючи поголоски про подорож Радіча до Москви. Мається на увазі розвязати партію. Ті замір викликали серед цілої опозиції велике обурення. Внутрішне становище в Югославії знову є загострене.

В Дураццо, альбанський порт, причалили два англійські воєнні кружляки й один американський торпедовець.

Раднарком СРСР ухвалив підвищити платню ген. Брусілову в нагороду за особливі заслуги для армії СРСР. Брусілов є тепер інспектором червоної кавалерії.

Міжнародня репаріційна конференція відбудеться на початку біжучого місяця червня у Льондоні.

Кандидатуру Кулїджа на президента Зединених Держав остаточно затвердило грес республиканської партії. Первісний кандидат на заступника президента сенатор Бораг зрікся, а на його місце поставлено кандидатуру сенатора Куртіса з Канзасу. Куртіс походить у простій лінії з місцевого індіянського роду.

Американсько-німецькі переговори в справі вимоги відшкодувань за приватне майно пошкодованих війною Німців і Американців відбудуться у Берліні протягом липня ц. р.

Всевладність чорної сотні.

Містерії львівської Кураторії.

Ми вже нераз стверджували, що дійсним міністром освіти в Польщі на „креси“ є урядуючий віцепрез. чорносотенного „Звйонзку організації народових“ д-р Марцелі Прушиньскі. Кожне його бажання, кожний проєкт, висловлений в свистку того „Звйонзку“, на соймовій арені чи в „Слов-і польск.“ є негайно і дійсно з істінно-малопольською ревністю і васліпленістю реалізований куратором Собіньским.

Нехтуючи обовязуючі правні постанови і закони, топчучи ногами всяку правовість, в угоду вшехпольському інстинктові нищення всього українського негайно зявляється „rozporządzenie“ славетної кураторії. Ця патальоґія „кресових лицарів“ — як кажуть посли з „Визволеня“ (гл. статтю „Пересада“ пос. Тугута“ !) погрожує катастрофою; жменька „варятів“ — як каже проф. Фуліньскі — виправляє свої божевільні герці і до краю насилує терпеливість української маси.

В „Слові польск.“, що появилося рано 13. ц. м. (з датою 14. ц. м ч. 161) стрічаємо новинку під написом „Тайни філії руської гімназії“, де чорносотенці висловлюють своє невдоволення з того приводу, що подвиги насаджених там Гольдгамерів-Лівочиньских не лишаються „урядовою тайною“, але

Білорусь і Волинь.

(Konstanty Srokowski: Sprawa narodowościowa na kresach wschodnich, Kraków 1924.) 13)

(Продовження.)

Господарські й адміністреційні відносини.

Другу ґрупу причин загального невдоволення, що мають своє джерело в поглибленні національних і соціяльних контрастів, становлять господарські й адміністраційні відносини Волині.

На Волині вічно змінюють воєводів і низчі адміністраційні органи. І хоч польська політика через те не змінюється там основно, то все таки відбуваються зміни на гірше. Як у всіх инших окраїнних воєвідствах, так і на Волині нічого не чути про якунебудь інвестиційну діяльність. Навіть не згадується про реституційну й консерваційну діяльність. Ще на весну 1923 р. понад 10.000 селянських родин (т. зн. до 60.000 населення) мешкало під землею, або в найнужденнійших будах, які лиш можна собі уявити. В однім тільки володимирськім повіті таких родин було 1045. Про відбудову нема мови, а тимчасом відбувається незвичайно нагальна експльоатація лісів і масовий вивіз дерева за границю.

Дороги, слабо консервовані або зовсім занедбані, пропадають. Будова нових доріг належить до сфери мрій, які нешкідливо снують недавно покликані до життя соймики. Залізничі лінії, які лишили тут австрійські і німецькі війська, хоч полеві і провізорично будовані, одначе для поправи комунікаційних відносин незвичайно важні, замкнено й розібрано. Звичайно бувало так, що польська влада знімала шини, а вже решту докінчувало населення. Таким способом зліквідовано кількасот кільометрів ріжних залізничих ліній, що державному скарбові не принесло великих користей, але за те дуже діймаючо відбилося на комунікаційній системі. Між Львовом і Луцьком істнує просте й коротке получення через Стоянів. Одначе воно не функціонує, бо на просторі 25 км. готового насипу нема,.. залізничих шин.

В пограничних повітах (любомльським і остріжським) комунікаційна система представляється просто безнадійно. Не тільки нема там доріг (в половині березня 1923. вночі на середині т. зв. шоси (гостинця) в громаді Розваж, любомльського повіту, втопився селянин з двома кіньми і з возом), але навіть почтових урядів: на кожний з тих двох повітів припадає по одному почтовому урядов! Є цілі збірні громади (волости), які одержують почту раз в рік.

В таких умовах важко говорити про задоволення населення — вже не на точці політичних і моральних, але найбільше елєментарних матеріяльних потреб.

* * *

На цьому вичерпуються дані про Білорусь і Волинь. Правда, автор ще присвячує довший розділ вироісповідним справам та з представленого робить свої висновки. Вироісповідними справами ми тут займатися не будемо, бо в своїм часі в нашому органі були подані відповідні відомости, а й тепер ця справа є в нас досить вичерпуючо обговорювана з нагоди нової хвилі „ревіндикацій“. За те цікавійшими є висновки автора.

Досі ми менше або більше докладно реферували брошуру К. Сроковского, головним чином звертаючи увагу на фактичні дані. Тепер приходять висновки, які з природи річи не можуть покриватися з нашими поглядами. Ясно, що в таких справах автор виходить з инших заложень, а ми з инших. Всеж таки ці висновки не позбавлені інтересу, а щоби з їх реферуючого представлення шан. читачі не були поставлені в незручне положення губитися між висновками автора і нашими замітками, ми обмежимося до дослівного подання конклюзій К. Сроковского.

III. Висновки.

Висновки з фактичного стану.

З представленого фактичного стану випливає ясно:

I. На просторі чотирьох окраїнних воєвідств, які описано тут під оглядом відносин національних, суспільних і шкільних, польський уряд не устійнив дотепер ніякої наглядної й вияснюючої в якій небудь льоґічний спосіб політично-адміністраційної системи. Найвиразнійше проявляється це в царині шкільництва. Коли у виленськім воєвідстві істнує 36 всенародніх білоруських шкіл і 4 ґімназії, то в сусіднім новгородськім воєвідстві, що виказує вищий відсоток білоруського населення, приватних ґімназій є дві, а білоруських народніх шкіл тільки — одна. Вкінці в поліськім воєвідстві взагалі нема ніякої білоруської школи.

Отже коли йде про загально-політичну тенденцію, то є вона виразно польонізаційна, вводжена в життя в двох воєвідствах з повною безоглядністю, а в однім з деяким хитанням. Одначе реалізація тієї тенденції не виявляє ніякої льоґічно розвиненої і всіми органами всіх відділів державної адміністрації за міродатну прийнятої системи.

II. У волинськім воєвідстві польонізаційна тенденція слабне і підлягає ріжним хитанням. Коли мірити її на основі стану шкільництва та розділу шкіл польських і українських в поодиниких повітах то виявляє вона значні хитання. Коли в двох повітах вона значно слабне, майже приймаючи ліберальний принціп і схиляючись до при-

дістаються на вічну память на сторінки нашого органу. Платню, яку учителі побирають з державних кас за свою працю, себ-то побирають кривавий гріш українських податників, львівська чорна сотня уважає „Schweiggeld-ом", заплатою за береження таємниць про подвиги Гольдгамерів чи Лівочинських.

При тій нагоді чорносотенці виступили хрестоносним походом проти проф. Галущинського, який запротестував проти безправних актів кураторії. Найбільше болить їх те, що

„недавно тому виступ ославленого Галущинського на урядовій учительській конференції зі „заявою" проти заряджень державних властей на другий день найшовся в ...„руських" щоденниках. Автором мабуть був сам Галущинський. Цей пан, який будучи функціонарем польської держави, протестує проти польських властей, називаючи їх зарядження насильством, давно повинен бути усунений з державної служби. Тимчасом йому поводиться добре, бо хоч не вчить, то даром побирає польські гроші, а в тім вільнім часі, маючи забезпечену матеріяльну основу, їздить і веде відому пропаганду".

Така замітка появилася у „Слові польск." рано в год. 8 мій. А вже в полудне проф. М. Галущинському доручено свисток паперу такого змісту:

Filja gimn. pań. z wykł. językiem ruskim we Lwowie. L. 346. Do Pana Hałuszczyńskiego Michała, profesora we Lwowie. Kuratorjum KOSZŁ. reskr. z dnia 13. czerwca 1923 l. 7437|III. zarządziło wstrzymanie Panu z końcem czerwca 1924 dalszej wypłaty uposażenia z tem nadmienieniem, że asygnowanie poborów nastąpi po otrzymaniu przez Kuratorjum decyzji Min. WK. i OP., o czem niniejszem Pana się zawiadamia. Lwów, 13. czerwca 1924 Kierownik: G. Nalewajko"

Значить, в 8-мій годиді рано появилася нотатка „Слов-а поль.", яка того самого дня спонукала кураторію видати свій знаменитий і безправний рескрипт — так блискавично, що вже в полудне через управу гімназії (з тією самою датою) одержав його проф. М. Галущинський. Як бачимо, всевладність чорної сотні справді необмежена.

Та одночасно дивоглядним видається нам, як це могла навіть львівська Кураторія з п. Собіньским і иншими Янеллями на чолі зважитись на такий безправний крок. Розуміється, не йде про те, що старому гімназійному професорові, б. зразковому директорові рогатинської гімназії відібрано винагороду, побирану з українських податкових грошей. В даній хвилі є це тільки дошкульна дрібниця, бо не сумніваємося, що й ексцільо-

ватований український народ постарається забезпечити істнування одному з кращих своїх представників. Справа йде про те, що Кураторія самовільно переступає свою компетенцію. Вона може припиненому у виконуванні своїх обовязків професорові до вирішення справи зменшити службову плату, але не може її здержати. Крім того справа ускладнюється ще й тим, що — як відомо — Кураторія не прийняла до відома протесту проф. М. Галущинського ніби тому, що він не був складений в „урядовій мові". Коли так, то на якій основі припинено проф. М. Галущинського у виконуванні його обовязків і на якій підставі здержано виплату службової винагороди? Думаємо, що льогіка обовязує теж кураторських кациків. Хіба, що тут мається до діла з „варятами" проф. Фуліньского.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Ґенеральний повстанець.

Нас трьох, старих як світ Усусусів вертало вчора вечером домів. Ратуш вибив саме другу по півночі і були всі познаки на те, що незадовго вибе третю.

Біля плянтів на Бернардинській долетів до нас вечірний легіт, сильно закрашений алькоголем. Здивовані тим незвичайним явищем ми пристанули, щоб знайти розвязку його.

Не довго прийшлося ждати. Ізза близеньких кущів висунувся якийсь тип і хрестиковим кроком фастигував у нашу сторону.

На віддаль двох кроків тип пристанув і засалютував до капелюха:

Cześć!

Честь! відповіли ми хором у дуровій тональії.

Але наш співбесідник перейшов відразу на моль і набреніліми від розпуки словами почав.

— Panowie! Wstyd mi, ale... nie mogę się powstrzymać..

— Прошу собі з нас не робити жадних церемоній — перервав його сповідь мій товариш (очевидно в урядовій мові).

— Nie! nie mogę! Махнув зрезигновано рукою.

Але по хвилі змінив постанову.

— Wszystko mi jedno! Nie mogę się powstrzymać od prośby do panów o wsparcie.

— Прошу дуже! Зіпріться на дерево, або на мур!

Я був переконаний, що наступить вибух. але обиватель без угрози продовжав.

— Nie mam nawet na kawałek chleba.

— Ми вас розуміємо. Прикро, як нема чим навіть горівки закусити.

— Widzicie panowie, biedny jestem! підхопив, не зрозумівши добре в чім річ.

— Ех добродію! сказав я сумно. — Раді помогти вам, але завдяки Грабскому, ми всі зредуковані урядники.

(Признаюся до малої помилки, бо тільки один з нас, Льоньо, був зредукований і то не Грабским, а одною красунею).

— Panowie zredukowani? — To panowie pewnie za Dziadkiem?

— Всі три!

— І ja tyż! вдарився кулаком у груди. A panowie bronił Lwowa?

— Ще й як!

— I ja tyż!

— A rznęliście karaimów?

— Ойойой!

— I ja tyż!

Зачався витворювати симпатичний настрій. Зрештою хто був на війні, той знає, як приємно здибати товариша военних пригод.

— Наш знакомий забув за свою просьбу і почав згадувати дні кровавої слави.

— Ja nietylko broniłem Lwowa i Małopolski. Biłem się także jako górnoślązki powstaniec.

Я здивувався.

— Як то? Ви — Львовянин робили повстання на Шлезку.

— A pan co myśli? Nas ze Lwowa cała kupa była. Potem trochu Petlurowców i Bałachowców. Ślązacy to ciężki naród, nie rozumią co do czego.

— А ви таки з крісом боювали.

Оборонець кресів закукурічився.

— A z czym?... Z chochlą?!...

— Ні! Я думав з гарматою.

Це вплинуло на успокоєння. Шлезький повстанець перекинувся в споминах на другий край Річипосполитої.

— W Wilnie tyż byłem powstałem razem z Żeligowskim, jak się mówi: Za naszą i waszą wolność. A teraz co: i Dziadek został odsztrychnięty i my zostaliśmy dziadami. Nikt się nami nie troszczy. A przecież zbiliśmy Karaimów, Niemców, Litwinów a teraz...

— Може набете й Українай.

Оборонець усіх кресів здурнів до тої міри, що ми могли за той час зникнути йому з очей.

Галактіон Чінка.

СІЧОВЕ СВЯТО

у Львові — неділя 22. червня ц. р.

на площі Сокола-Батька. 2080 1-2

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє (131 ч.) нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за одно речення з передової статті про святкування памяти полеглих героїв на Зелені Свята (про традицію) і кінець тої статті (кожний кінець кожної передової статті без огляду на зміст і форму є з правила конфіскований!) Дальше в цілости скреслено коментар до гумористичної комісії „знаменитих гостей", що захоплювалися варшавськими тюрмами, наголовок і коментар до новинки про ствердження „Газетою Цодзєнною" факту повішення бл. п. Ольги Бесарабової і пів новинки про зневагу українських свят. З відозви про поворот української політичної еміґрації до краю скреслено всі слова на означення географічного положення українського народу у Східній Галичині.

— **Мир і роззброєння!** З Лондону повідомляють про винахід нової жахливої военної зброї. Винахідник Ернест Уелч зробив вже практичні спроби зі своїм винаходом. Маємо тут до діла з вогнистою ракетою, яка тріскає у повітрі на певній висоті й розсіває на далекому просторі: розтоплений металь, який нищить усе, з чим зустрінеться, отже головно аеропляни. Винахідник буцім то вже дістав конкретні пропозиції від американського уряду про передачу йому монополього миролюбивого винаходу.

— **Чехословаччина і студентська еміґрація.** Чехословацький уряд відповів на інтерпеляцію комуністичного посла Гакена про московських та українських студентів, що користуються допомогою чехословацького уряду, таке: Чехословацький уряд піддержує матеріяльно 3,403 московських студентів, 520 слухачів фахових шкіл і 845 учнів двох московських гімназій. З українських студентів користає з допомоги 1.505 та 102 екстерністи. Крім цього уряд допомагає ще 605 московським і українським учням чеських середніх шкіл... Правда, що московські професори та студенти живуть на кошт Чехословацької Республики, але твердження про те, що від них не вимагається ніякої праці та виконування обовязків, не відповідає правді. Кожна окрема людина має право на свої власні політичні переконання і в тому напрямі на московських і українських професорів нема ніякого ділання тай не потрібне воно, коли і між ними є особи крайно лівих і крайно правих поглядів. Міністерство закордонних справ може потвердити лиш те, що ні один з професорів не займається активно політикою. Всі московські та українські студентські організації працюють з дозволу міністерства внутрішніх справ і не мають на меті політики а виключно свої станові інтереси.. Їх діяльність контролюють відповідні державні установи.

— **Посол в найданах.** Білоруські посли заінтерпелювали міністра справедливости, чи відомо йому те, що в м. Гродні в год. 10. ранку поліція доставляла посла Барана до військового суду на слідка, закутого в кайдани. І так провадила його серединою головних улиць міста Гродна. Інтерпелянти вважають цей поступок польської поліції яскравим актом знущання над білоруським послом. Посол Баран не є карним переступником а політичним вязнем і тому належить йому инше трактування. Він же сам і зголосився свого часу до суду, що тимбільше не давало ніяких причин для того, щоби накладати на нього кайдани.

— **Лист Наполеона І.** В Льондон продано недавно листа Наполеона І. в якому він протестує проти вивоження його на остров св. Олени і де заявляє, що волить смерть ніж таке вигнання. Лист продано за 310 фунтів штерлінгів. Лист цей входив до збірки так званих паперів Мельвій. Між тими паперами було ще три листи Наполеона, але вони були лише підписані цісарем а написані мабуть рукою ґенерала Бертрана.

— **Нове українське наукове товариство за кордоном.** Дня 10. ц. м. відбулося заснування українського біольоґічного Товариства в Празі. До президії увійшли: як голова академик проф. Старков, заступник голови проф. Андрієвський, секретар д-р Сисак. Просять усіх українських біольоґів і з поза Чехословаччини зголошуватися, щоби можна навязати організаційні звязки. В понеділок дня 23. ц. м. пів до 3 год. відбудеться в салі топоґрафічної анатомії проф. Вайґнера наукове публичне засідання Товариства зі слідуючими рефератами: 1) Проф. Старков — Збільшення поверхней, які є для організму корисні, як біольоґічний закон. 2) Проф. Андрієвський — Студія над ґемолітичною акцією дуоденального химусу. Листи до Товариства проситься адресувати: Prof. Starkov, Praha II. Katerynska 23. Ustav pro topografickou anatomii prof. Weignera.

— **Кооператива „Український Театр"** у Львові (продовження списку членів). 1501) Вол. Мацех Сівка войн. 5 зл., 1502) Евгенія Терлецька Львів 5 зл., 1503)—1509) сім членів з Бориславa, 1510) і 1511) Ірина і Денис Бурачинські Шешори по 10 зл. 33 гр., 1512) Богдан Бурачинський Шешори 5 зл. 17 гр., 1513) Кульчицький Володислав Лукавиця вижна 5 зл., 1514) Читальня „Просвіти" Монастирець 5 зл., 1515) Щасний Соколовський Ропчиці 5 зл. 50 гр., 1516)—1518) три члени з Міcток, 1519) Осип Мельницький Олеша 5 зл., 1520) Теодосія Котис Вислок гор. 15 зл., 1521) Олександра Гірнякова Львів 16 зл. 67 гр., 1523) Анна Дембіцька Залїщики 5 зл. 50 гр., 1524) і 1525) два члени зі Збаража, 1525) Евгенія Семенець Куликів 5 зл., 1527) Володимира Єнкалова Вороблик шлях. 5 зл. 50 гр., 1528) Іван Пукач Баранчиці 5 зл. 50 гр., 1529) і 1530) Володимир і Антоніна Чубаті Дрогобич по 5 зл., 1531) Вол. Марія Ясеницька Радиничі 18 зл. — Управа кооперативи прохає вступати в члени і вплачувати титулом уділу найменше 5 зл., а на вписове 10 сот.

— **Позір!** Українські національні танці. Заходом „Сокола-Батька" в четвер 19. червня ц. р. на площі Українського Городу відбудеться збірний попис всіх шкіл балєтника В. Авраменка. Участь беруть учні зі Львова, Станиславова, Стрия, Коломиї, Рівна, Луцька. Подробиці в оголошеннях. 2079 1—2

— **Управа бібліотеки Т-ва „Просвіта"** просить о зворот визичених книжок з цеї бібліотеки. Звертати можна щодня 8 | 12 передпол. і 4—5 попол. 2077 1—1

З судової салі.

Великий політичний процес у Львові.

Десятий день розправи.

Загальна нуда, викликана монотонним читанням комуністичної літератури, привели оборону до компромісу з прокуратором, в наслідок чого нині читано тільки заголовки заквестіонованих публікацій. Мимо цього це заняло ціле передполудне.

По скінченню читання літератури, председник поставив 36 питань в напрямі державної зради, підбурювання, ширення нелєгальної літератури, підпалів і т. п.

По павзі, при щільно виповненій салі оборон. д-р Шухевич ставить внесення в напрямі поставлення додаткових питань в справі обв. Вовка, якому не доказано організації „шайки" для акції саботажів. Д-р Шевчук вносить на додаткове питання дотично Коцюби і Литвина в напрямі недозволеної кольпортажі. Д-р Кібіц просить о евентуальні питання для обв. Польового, в напрямі сконстативування його злочину державної зради. Д-р Грек просить о поправку питання відносно обв. Маєвского, в якого заквестіоновано „комуністичний маніфест". До внесків прилучується і оборонець імбера д-р Тумін. Забирає голос прокуратор, який заявляється до внесків оборони і зголошує внесок евентуального питання що до обв. Тимецького, якого вину хід розправи ослабив. Трибунал удається на нараду. Після дефінітивного усталення питань промовлятиме прокуратор Ґіртлер.

(Продовження буде.)

Присилайте складчи на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів. — — — Ринок 10. — — —

знання прав українського населення в шкільництві, то в двох инших повітах виступає вона дуже сильно, редукуючи ті права до minimum. Вкінці в однім повіті того воєвідства проявляється в царині шкільництва русифікаційна тенденція, нічим неуоснована, бо урядова конскрипція виказала в тім повіті тільки 37 Росіян на 56.239 населення.

III. В инших царинах адміністрації виступає польонізаційно-уніфікаційна тенденція зовсім безоглядно. Власти відносяться до населення в трьох північних воєвідствах виключно в польській мові, що найменше, коли мається на увазі письма і друки. Всі написи є теж виключно тільки польські. У волинськім воєвідстві уживається в урядових оголошеннях також і української мови, але рідко і без ніякої системи.

IV. У всіх чотирьох воєвідствах переводиться глибокі зміни у відносинах посідання землі з виключенням непольського населення. Польську кольонізацію переводиться головним чином у виді військового осадництва, яке одначе економічно приймається слабо, а вижиданих політичних наслідків — що найменше дотепер — не дає ніяких. Приватна кольонізація розвивається в деякому обємі тільки у волинськім воєвідстві з вислідами дотепер вдоволяючими.

V. В царині краєвого господарства, інвестицій не робиться ніяких. Також не ведеться чисто консерваційних робіт при істнуючих дорогах і при відводнюючих каналах на Полісю. Відбудова населення, знищеного війною, є в повній стагнації у всіх воєвідствах. Натомість виразною є безоглядно експльоатаційна тенденція передовсім в лісним господарстві. Масово вирубується перш усього тзв. „заощаджені" з літ війни лісні етати одначе не узглядню ючи, що війна на широких просторах тутешніх лісів не тільки не ощаджувала, але — навпаки — нищила їх безоглядно. Крім того вже дуже поверховна обсервація каже сумніватися, чи ті маси дерева в стані сирім, або напів обробленім, які є приготовані до вивозу на більшости стацій в тамошних сторонах, можуть походити єдино і виключно з вирубу тільки самих хоч би навіть „заощаджених" лісних етатів. За те підноситься хліборобська господарка. Простори відлогів зменшуються, і в цім господарськім році певно зникнуть зовсім. Стан худоби у селян досягнув переважно ступінь вищий, як перед війною.

(Докінчення буде.)

ОСТАННІ ВІСТИ.

Становище клюбу У С. Д. П.

В буджетовій дискусії 13. ц. м. між иншими прийшов до голосу голова посольського клюбу УСДП. пос. Яків Войтюк. В імени свого клюбу висловив він домагання, щоби польська влада негайно вивела з українських і білоруських національних територий польське військо і забрала свою адміністрацію, поліцію й судівництво, та дала змогу українському й білоруському населенню приєднатися до свого матірнього пня, себто до радянських республик української і білоруської. Це домагання викликало незвичайно велике враження.

Кабінет Еріо.

Кабінет Еріо уконституувався так: Еріо през. мін. і мін. загр. справ, Ренольд справед, Шотамп вн. сп, ген. Нолле війна, маринарка Дімакнель Клементель фінанси, Франсоа Альбер просвіта, Ренальді торгівля, Кеіль хліборобство. Дальдіє кольонії, Жістен Годар праця, гігієна, Дальбіє освободжених земель, Бовіє Ляпіє мін. емеритур. Установлено чотири держ. підсекретаріяти: почт (Пєр Робер), торг. маринаркн (Має), летництво (Енак), техн. науки (Мор Гіяфері). В склад кабінету входить: 4 сенатори, 13 депут. і ген. Нолле, який не є членом парляменту. Чотири сен. належать до лівиці, радикальної і соц. лівиці. Теки депутованих поділені так: 2 піві рад., 8 радикали і рад.-соц., 3 републ.-соц.

Радіч убитий?

„Н. фр. Пр." звідомляє, що з Загребі розійшлась чутка, начеб у Москві вбито провідника хорватської селянської партії Ст. Радіча. Потвердження вістки нема.

Облога анґл. посла.

„Дейлі Екс." звідомляє з Мехіко: Відділ поліц. агентів окружив будинок англійського посольства, щоби арештувати англ. посла Коміпса. За участь проти теперішнього мехіканського уряду през. Обрегон велів видалити К-а з границь держави. К. є відтятий від світа. Телєгр. і телєфонічна сполука перервана. Пос. має доволі харчів і рішений на довгу облогу. Американський посол у Мехіко старається інтервенювати в мін. справ загр., шоби К-ові позволено кинути Мехіко з архівом.

Мін. Замойскі уступає.

В колах польського сойму вважають певним, що мін. Замойскі уступить зі становища мін. загр. справ. Усунеться зовсім від участи в політ. життю і замешкає в своїх звіринецьких добрах. Уступить також мін, просвіти Міклашевскі.

Вбивство посла.

В Софії вбито 4 рев. стрілами на вулиці посла Пешкова. Виновника арештовано. Вбивства доконано з політичних причин.

Конференція Еріо з Мек Донельдом.

На конференції Мек Дональда з Еріо обговорюватимуть справу переведення пляну Дейвіса, політ. амнестію і приготування до майбутньої конференції союзників. Крім цього розглядатимуть: відношення Союза Народів до військ. контролі і здержання дальших зброєнь. Стріча послідує з кінцем цього тижня.

Вбивство італійського посла.

Вбивство італійського посла соц. Матеоті, (є докази, що вбили його фашисти) викликало в цілій Італії схвилювання. Обурення переноситься навіть до табору фашистів. В Неаполі, Римі і ин. містах відбуваються маніфестації. Досі в звязи з вбивством арештовано 70 люда. Арештовані не признаються до вини. Видавець „Кор. делля Сера" Філіпелі утік із вязниці. Шефа римської поліції завішено в урядуванні в звязи зі справою М-ті.

nym przez Rząd Polski zakładzie ubezpieczeń, mogą być przyjmowane do ubezpieczenia przez P.D.U.W. dopiero po upływie czasu, na który zawarto odnośne umowy z tymi zakładami, lub też po rozwiązaniu tych umów w myśl warunków polisowych (art. 42 ustęp drugi ustawy)", додаючи вкінці уривок б. точки тогож обіжника, який дослівно звучить: „Do powyższych wskazówek zechce P. T. ściśle się zastosować i w stosowny sposób pouczyć naczelników gmin, strony zaś prywatne z zażaleniami za przekroczenie ustaw ubezpieczeniowych odsyłać do Ministerstwa Skarbu (Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń).

На це dictum п. Благовецкі заявив, що він всім тим, що обезпечені в „Дністрі" стягнену належитість зверне. Присутні були при тім: Василь Чубей, агент „Дністра" з Іваня пустого, Василь Фочак Василя, Ілаш Іваничук Миколи, Василь Підлубний, Яків Романюк Івана, Василь Романюк Івана, всі з Устя епископського, і ще кількох селян з Устя еп. Тимчасом вийшло инакше. Устецький громадський писар, gente Чех, natione Поляк, „великий приятель" Українців, Ян Кльваньо зробив через посторунок поліції в Устю еп. донос до Повітового Суду в Мельниці, що агроном Романюк бунтує людей, щоби не платили вогневих складок та що має вплив на селян, eo ipso є дуже „небезпечний". На підставі того доносу суд розпорядив слідство проти п. Романюка з § 300 к. з. Проти Яна Кльванього п. Романюк вніс через д-ра Л. Брестічкера карне донесення за клевету.

✝ Посмертні згадки.

Вікторія з Мартовичів Новодворська, вдова по народнім учителю бл. п. Осипові Новодворському, сестра письменника бл. п. Леся Мартовича, померла дня 8. червня 1924 р. по тяжкій недузі в селі Городниці в 60 році життя. В. ій П.!

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Ціни конкуренційні. Ціни конкуренційні.
Важне для ПТ. Лікарів, аптик, дрогерій і т. п.
ЛИЧАКІВСЬКА 24 А.
Новавідкритий медичний магазин П. Ф.
„ХІРУРГО-ОПАТРУНОК"
поручає ґумові артикули, інструменти, лікарські меблі, средства опатрункові гуртом і детайльно. 1964 6—6
Догідні сплати. Догідні сплати.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Приватна українська гімназія з правом прилюдности в Дрогобичі. Вступні іспити до кляс II—VII включно відбудуться в днях 20 і 21 ц. м. Вступні іспити до кляси I відбудуться дня 28. ц. м. Вписи до всіх кляс I—VII в днях 28, 29 і 30 червня; пізнійші вписи не будуть узгляднені. — *Управа української гімназії.* 2055 2—7

В справі товариського зїзду абітурієнток ліцея в Перемишлі з 1914 р. проситься всіх товаришок подати свої адреси на імя М. Данилевич, Перемишль, Татарська 4. За Комітет: *Наталя Алиськевич-Кулицька, І. Ольшанська-Шкремедко,* 2064 *О. Ступницька, Е. Кочиркевич.* 2—2

Кружок УПТ. в Долині вестиме у шк. р. 1924/25, як досі, I—IV. кляси гімназії і сподівається в наступному шк. р. одержати для них право прилюдности. Вступні іспити до I. кляси відбудуться в днях 27—30. червня ц. р. Вписи до кляс I—IV. в тому самому речинці. Нововступаючі ученики мають предложити: метрику хрещення, свідоцтво щіплення віспи і послідне шкільне свідоцтво. — *Старшина.* 2072 2—2

Управа українських прив. семінарійних курсів УПТ. в Станиславові подає до відома: 1) Зголошення учеників до вступних іспитів на I—IV курс приймається до 28. червня ц. р., 2) вступні іспити на I—IV курс відбудуться дня 30. червня ц. р. о год. 8. рано, 3) вписи на I IV курс відбудуться дня 21. червня і 1. липня.

Семінарійні курси не мають права прилюдности. Зголошення учеників до нар. школи М. Шашкевича Кружка УПТ. в Станиславові до всіх кляс (I—VII) приймається до кінця червня. Близших інформацій можна засягнути в управі школи; вул. 3. Мая ч. 18. — *Управа.* 2069 2-2

З української гімназії в Яворові. Вступні іспити до I. кляси відбудуться 28. червня о 9. год. рано. Вступні іспити до всіх инших кляс 27. червня. Вписи до цілої гімназії 29. червня. За Управу: *Д-р О. Турянський.* 2050 2-3

Кооператива „Український Театр" у Львові. Засідання Надзірної Ради відбудеться в суботу дня 28. червня ц. р. о год. 6-ій вечером в салі засідань Т-ва „Просвіта". Просимо всіх членів Ради безумовно явитися. — *М Галущинський, д-р М. Рудницький.*

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

АДВОКАТ д-р Віктор Пацлавський в Дрогобичі пошукує сейчас **спотібного і рутинованого конципієнта.** 2075 1-3

ХТО з повернувших з Росії (з Ташкету) знав би, що сталося з Михайлом Шпак з Бистрого австрійським полоненим — зволить повідомити Юстину Шпак в Бистрім п. п. Балигород — за винаго. родженням. 2067 2—2

СТУДЕНТ Українського Унів. вправний інструктор шукає лекції на селі. Адреса: Львів, Тереси 2. Б. Зубик. 2054 2—2

УЧИТЕЛЬКА глядає лекції на час ферій найрадше в домі священика. Ласкаві зголошення слати: Софія Косар, Свобідка джуринська п. Джурин. 2059 2—2

КАНДИДАТКА учит. звання приймає лекцію на час ферій. Найрадше в домі священика. Ласкаві зголошення слати на адресу: Ірина Косар, Свобідка джуринська п. Джурин. 2058 2—2

ДАХІВКУ, палену, найкращої якости цемент, томасину, 18 пр. нафту і вуголь по низше фабричних цін доставляє негайно по замовленню фірма „УНА", Дрогобич. вул. Стрийська ч. 14. 2043 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

Головна Управа Українського Педагогічного Товариства розписує

КОНКУРС

на управителів приватних гімназій У. П. Т. в Городенці, Дрогобичі і Чорткові. Вимагається учительська кваліфікація і попередна служба в державній гімназії.

Рівнож на **учительські сили** з правом навчання математики, природи, клясичних і новітних мов, історії і географії з учительською кваліфікацією зглядно покінченим фільозофічним виділом і кольоквіяльними свідоцтвами.

Удокументовані подання з долученням життєписи і родинного стану вносити до Головної Управи У. П. Т-ва у Львові Ринок ч. 10. до кінця червня ц. р.

У Львові дня 7. червня 1924.

О. Бурачинський містоголова. 2034 2-2 *О. Навроцький* секретар.

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ!
Першорядне взуття, солідне й елегантне
НА ДОГІДНІ СПЛАТИ
ГАБЕР ШТАИФ і С-ка
ЛЬВІВ, РИНОК 19.
Всіх П. Т. Гостей, що вже купували в нас просимо ласкаво о поручення нас своїм знайомим. 1925 9—10

Авраменко, ми і народній танок.

Таких людей, як Авраменко, висилали колись наші меценати за границю. Тепер, навіть у Львові, зимою, він був зневолений кватирувати на столі у сторожа в Народному Домі! Не було у нього приміщення серед української інтеліґенції, де він міг би мати і відповідне окруження і відповідний духовий корм. Иого знали лишень тоді, як бажалося, щоб виступив з постановкою якого народнього танцю, чи вивчив його на вечір, призначений — на добродійну ціль... А варто було його з більшим теплом приняти, бо не лишень він вроджений талант, але й за ним вже й безперечні заслуги.

Що талант, досить порівняти лишень його „Чумака", „Горе Ізраіля", „За Україну" з креаціями т. зв. школи Лябана. І хоча він не мав змоги ні бачити тих креацій ані познайомитись з відповідною літературою — то самочинно назріла у нього десь там у брудиім каліським таборі гадка і плян розвинути в тому напрямку наше рідне мистецтво.

Чи має Авраменко заслуги?

Він поставив собі твердий плян збудити замилування до плекання рідного танку і поширити його навіть у тих верствах, де його танцюють лишень з пустої формальности чи де його зовсім призабули, себто серед інтеліґенції і молоді. Обїхав Волинь і Галичину, орґанізуючи школи рідного танку і захопив ним молодь. Пригадав нам, що існує наш здоровий танець, що маємо красу народнього руху.

Очевидно на тій молоді, що користала з його навчання а то й на цілій інтеліґенції тяжить обовязок поширити танець серед мас у тих місцевостях, де танцюють „штаєра", „польки" і т. д., а то навіть перещіпили „джаву". — Це річ легка, бо підчас ферій його ученици можуть вивчити сільських дівчат а хлопців його ученики.

Пригадую, що вагу народнього танку доцінюють в цілій Европі. В Швеції і Данії вчать обовязково в школі, Чехи закоплюються своїми народніми танцями а навіть в Польщі з пієтизмом відносяться до своїх народніх танців, ми лише одні не доцінюємо народніх скарбів. А не слід би забувати на них. Ось коли вперве на всеславянському здвизі в Празі у 1912 р. ми виступили з окремою національною репрезентацією, то побачили, як Болгари захопили всіх своїм народнім танком. Стануло понад 150 пар в народніх одягах! — Ми, що дома хвалилися своєю коломийкою, з завистю гляділи на них, бож наш танок ще кращий, а ми не здобулися на те, щоб показати ту красу світові.

Авраменко кінчає свою працю серед нас, а щоб ширшій публиці і ширшим верствам дати змогу полюбуватися народньою красою, уладжує в четвер, 19. ц. м. при помочі Сокола-Батька попис своїх учнів.

Нікого не повинно бракувати на тому вечорі, навіть шкіл під проводом своїх учителів. — Але знаючи нашу громаду, я певний, що між глядачами буде більше чужинців віж нас. *С. Гайдучок.*

Дописи.

Борщівщина. *(Асекураційні містерії).* П. Іван Романюк, аґроном в Михалкові, стрінув 1. квітня 1924 на ярмарку в Мельниці, повіт Борщів, знайомих селян з Устяепископського, а між ними також аґента „Дністра" з Іваня пустого Василя Чубея та громадського комісаря з Устя епископського Яна Благовєцкого. П. Василь Чубей на просьбу присутніх устєцьких селян, обезпечених в „Дністрі" спитав Яна Благовєцкого, чому він стягає асекураційні премії також від тих господарів, що обезпечили свої будинки в „Дністрі", на що п. Благовецкі заявив, що дістав такий наказ з П.Д.В.О. П. Чубей звернув йому чемно увагу, що це противиться постановам закона про примусове обезпечення (арт. 42), про що мусить добре знати, бо староство дало всім громадам інструкції у тій справі. На дивo п. Благовецкі буцім то нічого не знав про ті інструкції й лише тому сліпо повинувавсь наказам з П.Д.В.О. На те вмішався в розмову п. Іван Романюк, даючи вислів своєму здивуванню, що всі громади дістали інструкції в справі примусового обезпечення, отже і Ян Благовєцкі мусів дістати їх, а далі навів дослівно 4 точку з обіжника Тернопільського Воєвідства з дня 18. листопада 1923 ч. 33401|1923 V|I ex 1923 До Панів Старостів (до всіх) як „Dziennik urzędowy Województwa Tarnopolskiego" з дня 1. грудня 1923 ч. 12, яка ось як звучить: „Budynki, które są już ubezpieczone w jakimkolwiek koncesjowa-

ГАРНА І ЦІКАВА КНИЖКА є найкращою нагородою пильних учеників.
Канцелярія Т-ва „Просвіта" продає в гарній оправі цікаві книжечки
„Нагорода пильности".
Воскресла Україна 50 сот.
Добрий інтерес 50 сот.
З історії української землі 1 зол.
З життя первісного чоловіка 1 зол.
Історія України-Руси 1 зол.
Нові часи 50 сот.
Роки жури 50 сот.
Поміж небом і землею 50 сот.
Пятьдесятьлітне подружя 50 сот.
Про землю, сонце та звізди 1 зол.
Сагайдачний 1 зол.
Серед вічних снігів та ледів 1 зол.
Тарас Шевченко 1 зол.
та багато инших.
Крім того продаються книжки видавництва „Час" для дітей ріжного віку.
„Чмелик" подорож українського хлопця довкола світу 7 зл. 50 сот.
На зеленому острові В. Старого 1 зл. 40 с.
Близький Світ (казки) В. Старого 1 зл. 40 с.
Словян. народн. казки В. Старого 1 зл. 20 с.
Про 12 місяців 1 зол. 40 сот.
Війна грибів 1 зол. 40 сот.
Дід та баба 70 сот.
Мати коза 70 сот.
Лисичка, котик та півник 70 сот.
Львів, Ринок ч. 10. 2078 1-1

За Редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 133 (10.226). Львів, четвер 19. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

На американській землі.

IV. Конґрес Інтернаціональної Жіночої Ліґи Мира і Свободи.

Шікаго, 20. травня 1924.

Четвертий Конґрес Інтернаціональної Жіночої Ліги Миру і Свободи відбувся у Вашинґтоні в днях від 1-шого до 8-мого травня ц. р. Конґрес відкрила 1. травня голова Ліги п. Джейн Адамс, подавши короткий звіт з діяльности Ліги на протязі девяти років її істнування. Улаштування останнього Конґресу стрінулося з багатьома перепонами. Бесідниця жалкувала, що не прийнято запросин англійської секції і не улаштовано конґресу в Льондоні, де справді істнує воля слова.

Після того представниці окремих націй подали звіт з діяльности своїх секцій. Від української секції промовляла п. О. Храпко-Драгоманова, представляючи делеґаткам цілого світу важкі умови праці української секції. З огляду на вороже відношення урядів, що істнують на українських землях, українська секція ще й досі мусить тиятися за кордоном. З великим вдоволенням ствердила бесідниця зацікавлення Америки гарною, багатою природніми багацтвами, хоч тепер зруйнованою Україною.

Другий день Конґресу був присвячений дискусії про новий міжнародній порядок. Від української секції забрала голос д-р Надія Суровцова. В цікавій промові зазначила вона великий і важкий досвід, який здобув український народ в часі війни і революції. Бесідниця висловила переконання, що для забезпечення постійного миру перш усього необхідно на сході Европи розвязати національне й соціяльно-економічне питання в розумінні повної рівноправности і самовизначення народів згідно з етнографічним принціпом. Насильне захоплення збройною силою українських територій проти волі українського народу є непереможньою перепоною до встановлення трівкого миру. Д-р Н. Суровцова намалювала повну картину важкого положення українського народу та инших народів, що потерпіли від мирових договорів, та зясувала образ нового ладу, який забезпечив би світовий мир і свободу народам.

На вечірному засіданні 2. травня порушено пан-американську проблему і її відношення до миру. З промовами і рефератами виступали делеґатки Мексика, Бразилії, Чілі, Канади, Гаїті, Филипинських Островів, Еквадору й инших країн північної та полудневої Америки. Велике вражіння зробив реферат п. Фльорес з Еквадору.

Третій і четвертий день конґресу був присвячений „Забезпеченню світового миру". Представниці ріжних країн і ряд визначних американських діячів висловили свої погляди на порушену тему, освітлюючи економічні і психольоґічні причини війни.

На порядок пятого дня конґресу поставлено европейські взаємо-відносини. На вечірньому засіданні прийшла до голосу представниця української секції п. О. Храпко Драгоманова.

„Пять років — говорила вона — після закінчення [illegible] війни, але в Европі немає миру. Ненависть і гірка образа панують по всіх країнах. І коли ми бачимо тут жінок ріжних країн, обєднаних одним бажанням утворити мир, коли ми бачимо жінок Франції і Німеччини, що подали собі руки, то всеж таки не треба мати за багато іллюзій. У Німеччині ще й досі висять на дверях крамниць написи: „Французам і Бельґійцям нічого не продаємо", а у Франції і Бельгії назва „бош" ще й досі уживається замість назви „Німець". Схід Европи знаходиться під постійною загрозою війни і повстання. Я не можу сказати, як казали часом представниці инших країн, що мій нарід є дуже пацифістичний. Десять міліонів українського народу під Польщею не може погодитись з тим, що його віддано під чужу владу, владу, яка творить все можливе, щоб зробити своє панування невитриманим, переслідуючи українське слово, українську думку. Тому ідея визволення ще не вмерла на Україні. Ситуація у тій частині України, що тепер входить до Союзу Радянських Республик трохи покращала, порівнюючи з попередніми роками. Совітський уряд, що перше поборював український рух, пооачив його глибину й силу і вирішив притягнути симпатії населення, даючи йому змогу національного розвитку. Але процеси, один з яких і тепер відбувається в Київі, показують, що радянський уряд ще не зовсім певен у своєму положенні на Україні і що його свободи дуже релятивні,

Далі Храпко-Драгоманова спинилась на політичнім і економічнім положенні на Балканах, особливо на скрутнім становищі біженців у Болгарії і Греції.

„Всі ці европейські історії може мало вас цікавлять, але всі народи утворюють одну людскість, яку не може розділити навіть океан. Зрештою Америка добре розуміє це, і ми бачили її поміч усюди, де було горе й нещастя. Але хіба не краще булоб, щоб на будуче енергія і гроші Америки вживались не на те, щоб допомогати нещастям, які будуть викликані війнами, а на те, щоб утворити такі умови, щоби народи мали можливість нормального істнування і не потребували милостині, Америка прийняла участь у війні і тепер мусить прийняти участь у встановленні мира; це не тільки її моральний обовязок, але й її інтерес, бо погане економічне становище Европи завжди відбивається у Америці".

Шестий день конґресу почався засіданням на честь і спомин пацифістів і членів Ліги, що вмерли у цьому році. Джейн Адамс подала нарис діяльности покійного президента Вільсона і трагічности його подвійної ситуації: пацифіста і політика. Потім у сердечних словах вона згадала про Ольгу Бессарабову, члена секції Ліги Миру і Свободи, що загинула трагічною смертю у польській вязниці.

Останні дні конґресу були присвячені біжучим справам і обміркуванні практичної діяльности Ліги.

Одночасно з засіданням конґресу увесь час провадилась праця в комісіях і в екзекутивному комітеті Ліги. З резолюцій, прийнятих цим останнім, треба згадати ту, що була запропонована Східно-Европейською Комісією, про переведення якої дуже дбали українські делеґатки. Ця резолюція виглядає так:

„В тих випадках, коли національні секції, або ґрупи не можуть прийти до згоди або полагодити якоїсь справи, президія Ліги має право по бажанню національної секції або ґрупи послати члена екзекутивного комітету для ознайомлення на місці зі становищем".

На підставі цієї резолюції Українська Секція має намір звернутись до президії з проханням, щоб післано кого-небудь з членів екзекутивного комітету до Галичини для ознайомлення з неможливою ситуацією Українців. підчинених поль-

Останні засідання конґресу були присвячені біжучим справам і обговоренню дальшого пляну діяльности Ліги.

Підчас конґресу щоденно відбувалися приняття делеґаток ріжними товариствами, установами і приватними особами.

Конґрес закінчився 8. травня, в 9-го в ранці частина делеґаток, двацять пять представниць ріжних країн, серед них дві Українки виїхали на спеціяльнім потязі (Peace Special), щоби поширювати пацифістичні ідеї по Америці.

Ця делеґація відвідала на протязі вісьмох днів: Балтимор, Філядельфію, Пітсбурґ, Вілінґ, Цинцинеті Дейтон, Індіянополіс і Сан Луіс виступаючи на ріжних зібраннях і мітінґах промовляючи і до ріжних ґруп населення, часом тричі на день.

Опісля делеґатки прибули до Шікаго, де має відбутися шеста літня школа, яку улаштовує Інтернаціональна Жіноча Ліґа Миру і Свободи.

О. Д.

З панського рундука.

Льорд Фільмор в українськім селі?

Торговиця (пов. Городенка) 12. VI. 1924.

У нас склалася досить цікава подія. Дня 8. ц. м. в 7-мій год. вечером прибув incognito до панського двора в Торговиці американський делеґат до Союзу Народів Фільмор (Filmoore). Приїхав він в товаристві кн. Пузини, власника двора в Гвіздці. Спинившись в Торговиці в дідича Абрагамовича, запросив на авдієнцію начальника громади Семена Гуцуляка, гром. присяжного Миколу Балкова і секретаря громади Михайла Новосельського. При вході представників громади заявив дідич Абрагамович, що з п. професором буде розмовляти секретар громади. Вставши з крісла, американський сенатор представився секретарові в німецькій мові. Заявив, що він є льорд Фільмор, приїздить з Америки; не знаючи Українців, приїхав, щоби їх відвідати та довідатися, як їм живеться. Перш усього поставив питання Михайлові Новосельському, щоби висловив, яка є ріжниця між Русинами і Українцями. Нате відповів Мих. Новоседьський, що ріжниці між Русинами і Українцями нема жадної тому, що Русини і Українці то є одна народність, що має свою назву від краю, який називається Україна. На те п. сенатор поставив запит, яка ріжниця між Поляками і Українцями. Мих. Новосельський відповів, що Поляки це цілком инша народність, яка має иншу мову, иншу релиґію, та є ворожо настроена до Українців і має инший край. На запит, якої релиґії є Русини-Українці, відповів запитаний: Українці є обряду східнього, а релиґії грек. кат. або православної, а Поляки римо-кат. Одні і другі жиють у великій незгоді зі собою.

Тоді запитав п. сенатор, які школи знаходяться в селі і просив, щоби це питання перекласти присутнім на українську мову. На те відповів нач. гром. С. Гуцуляк. що в селі знаходиться українська школа. Дальше питання йшло в тому напрямку: яка наука є в школі, як вчать дітей і т. д. Відповідь звучала: Діти вчаться по польськи і по українськи, але переважно учаться в більшости по польськи. На запит, які школи є ще в краю, одержав відповідь, що в краю є середні й вищі школи, але Українці мають з них малу користь, а то тому, що держ. середніх українських шкіл є дуже мало, вищі школи для Українців замкнені, а приватним українським середнім і вищим школам не дозволяють істнувати. Квіт української акад. молоді марно гине, бо одним не дозволяють кінчити науки, а другі хоч покінчили, не мають ніякого пристановища. Тоді амер. делеґат каже: „Коли так зле, то можете ходити до вищих шкіл польських, як до своїх не можете". На те йому відповів М. Новосельський: „Шкода час марнувати тай гроші, бо і так нас Українців до нічого не допускають, бо хоч би батьки мали на те свій маєток змарнувати, то дарма, бо до матури і так Українців не допустять; бо лише прийдеться здавати іспит, так лихий професор, або не перепустить українського ученика, або пізнійше виженуть його зі школи так, що по довго тревалій науці такий „учений" хіба піде на дроворуба. „Чому ви, Українці, домагаєтесь якраз, щоби ви вчилися по українськи, чому не по польськи?" На те відповів йому М. Новосельський, що нас Українців є ціле село, а Поляків нема, чомуж ми маємо вчитися по польськи, як наша матірна мова є українська? Тоді співбесідник заявив: „Вам польська мова є потрібна, бо ви її по урядах і в староствах потребуєте, або як захочете виїхати в Польщу". На те відповів М. Новосельський, що український нарід є так привязаний до своєї землі, що ніде не виїздить, тим більше в Польщу, і тому чужої мови не бажає, а про ці

кавість, то хто захоче учитися чужої мови, то і так навчиться, бо у школі дітей однаково не учать як слід.

Потім питав п. сенатор, які зневаги має село з боку властей. На те Мих. Новосельський відповів, що жандарми сильно переслідують цілком непотрібно народ за леда дрібницю. Сенатор запитав, чи ще що не тяжить селянам, на те звучала відповідь, що тепер такі сильні податки повоєнні, що витримати не можна, товари склепові дуже дорогі, а сільські продукти дешеві, так, що селянство просто гине. Тут вмішався і кн. Пузина, кажучи, що й пани платять сильні податки. На те зауважив Мих. Новосельський, що дідичі посідають великі обшари та є лише через ті обшари оподатковані, а селянство в додатку оподатковано і численною родиною. Дальше випитував п. сенатор, як було перед війною за австрійських часів. Відповідь звучала, що перед війною було розмірно добре жити, бо народ мав принаймні своє право і ніхто його не зневажав так, як тепер. Сенатор запитав: „Які товариства і організації маєте в краю а котрі з них найсильнійші і яке завдання мають вони та яку програму?" Відповідь звучала, що товариств є багато, як „Просвіта", Наукове Тов. ім. Шевченка, Українське Педагогічне Т-во, „Дністер", є й ріжні партії, а найбільша з них трудова партія з осідком у Львові. Опісля п. сенатор запитав: „Як Вам тепер живеться, чи вільно Вам сходитися в товариства так около 50—60 людей і радити над економічними й політичними справами і взагалі на яку небудь нараду чи на віче?" Мих. Новосельський відповів, що віча не дозволяють, бо коли би поліція побачила віче, то зараз його розганяє. Як нарід збереться разом, а побачить якого жандарма, то хоч би жадної наради не було, то розходяться люде, аби їх жандарми не розганяли, або не арештували. Вкінці п. сенатор запитав: „Що думаєте, як мине якийсь час, от як Поляки потримають ваш край з 25 літ і вже буде по війні і боротьбі, то як будуть Українці жити з Поляками?" На те відповів Мих. Новосельський, що він зі своїм розумом не може пророкувати, що буде за 25 літ. Цьому притакнув п. сенатор і запитав: „Якої держави бажаєте, чи сильної дисциплінованої, чи такої безкарної?" На це питання і на запит п. Пузини, якої бажаєте держави, чи сильної, чи якої иншої, запитаний не відповів нічого. На те запримітив п. сенатор: „Ви говоріть все, що знаєте, не бійтеся. Отже скажіть, кого ви бажаєте, чи царя, чи короля, чи республики?" Запитані відповіли, що їм все одно, вони головним чином бажають рівноправности народа, бо вони тепер поневолені, „щоби не було жадної ріжниці". На цьому в 10. годині вночі скінчилася авдієнція. Льорд Фільмор подякував словами: Besten Dank, auf Wiedersehen; подавши при тім руку присутнім представникам громади, ще раз зазначив своє прізвище. Всі три господарі в 10. год. опустили двір. По дорозі зустріли цілий натовп людей що нетерпеливо їх дожидав, щоби довідатися про хід розмови.

Довго мусить Торговиця ждати, щоби діждатися тої хвилі — Auf Wiedersehen!", щоби той сам чи инший сенатор заглянув в українське село, але щоби вдруге зустрівся з представниками громади в селянській хаті, а не в панській палаті і в асисті панів. Мало він ще довідався про українські кривди, а то тому, що представники не йняли віри, щоби це був справді американський делегат і боялися провокації, а пізнійше переслідувань. Тому й не могли дати сенаторові відповіди на кожний запит.

Михайло Новосельський.

Від Редакції: Поміщуючи цей допис, мусимо висловити свої застереження відносно „американського льорда". А саме: в Америці нема ніяких льордів, ані Америка (Зєдинені Держави Північної Америки) не має свого делегата в Союзі Народів, обмежуючися поки-що обсерваторами. Цей лорд Фільмор (Filmoore) раз називається сенатором, другий раз професором. В Союзі Народів делегатом Англії є льорд Пармур (Parmoore), який заступає льорда Сесіля. Одначе важко допустити, щоби льорд Пармур міг бути дня 8. ц. м. в Торговиці, коли дня 10. ц. м. розпочала свої наради Рада Союзу Народів.

Тому зовсім оправданою була здержливість представників громади Торговиця, хоч з другого боку Американці й Англійці мають звичку інформуватися про події і настрої як раз у селян і робітників. Та поруч з тим не виключене, що цей „американський льорд" був звичайним пузинівсько-абрагамовичівським „Ревізором з Петербурга".

Чи Ви післали вже писанку на „Рідну Школу"? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати чеками УПТ. або перекази до головної каси „Українського Педагогічного Т-ва" у Львові, Ринок 10.

Український Клюб і білий терор.

Інтерпеляція посла Бориса Нозубського і тов. з Українського Клюбу до п. міністра справедливости в справі конфіскати статі в українській газеті „Діло".

В ч. 121 української газети „Діло" з дня 3. червня 1924 львівська прокуратура сконфіскувала в статті „Український Клюб і білий терор" уступ:

Незрікаючись змагання до зєдинення в незалежну державу всіх українських земель, Український Клюб стверджує перед форум цілого світу, що й дальше стоїть на ґрунті самоозначення народів і тому Польща мусить бути перебудована на тих принціпах".

„Для нас, в умовах життя в польській державі, нема вже иншого способу оборони, як відклик до опінії цілого культурного світу. Нехай світ бачить, як поводяться з нашим народом в державі, яку створено з метою пацифікації Сходу Европи. Проти актів насильства з боку польської держави закладаємо як найенергічнійший протест".

Подаючи отсе до відома, низче підписані запитують пана міністра:

Чи буде пошанована вільність друку для Українців, гарантована конституцією?

Варшава, 11. червня 1924.

Дрібні вістки.

Представник Англії на Союзі Народів, льорд Пармур, заявився за прийняттям Німеччини.

Нові республики Узбекська, Туркменська і Таджицька будуть утворені замість Туркестану, Бухари і Хорезми.

Ірляндський уряд рішив вислати проф. Смідді як свого представника до Вашінґтону. Ірляндія була би першою „домінією", яке висилає своїх окремих представників до Зединених Держав.

Америка, Англія та Франція звернулись зі спротивом до Румунії в справі нафтових копалень, які мають бути націоналізовані.

У репараційній комісії представником Франції і її головою має стати бувший міністр Люшер, прихильнійший порозумінню з Німеччиною.

Данції грозить велике економічне банкрутство.

Троцький протестує проти поширюваної звістки, буцімто у промовах заявив про необхідність захвату Бесарабії і турецьких проливів.

Конґрес соціял-демокр. німецької партії скінчився у Берліні. Між иншим рішено, щоби Німеччина ввійшла до Союзу Народів.

У Каліфорнії два великі міста знищені великим борвієм.

Новий французький президент.

Ґастон Думерґ, новообраний президент фр. республики, має нині 61 літ. Є з професії адвокатом. Провів кілька років у кольоніях, спершу в Кохінхіні, потім в Альжирі, як мировий суддя. Дуже вчасно став міністром та членом сенату. В р. 1913 був президентом міністрів. Під час війни належав якийсь час до кабінету. В р. 1921 був міністром фінансів і з цього часу залишився президентом сенату.

Він є старим та визначним членом радикально-соціялістичної партії. Слід згадати, що в 1914 р. між президентом міністрів і президентом республики виринув анальогічний конфлікт як нині між Мілєраном і Еріо. Та конфлікт закінчився тим, що президент міністрів став президентом республики. Слід згадати, що Думерґ у 1914 р. був рішучим противником трьохлітньої військової служби, яку тоді введено. Він є великим прихильником мирової політики.

Причина, чому вибрано Думерґа, а не Пенлєве, лежить у старій традиції, згідно з якою голова сенату стає президентом республики. Так було при виборі Любе і Фалієра. Відступлено від традиції при виборі Дешанеля, який дуже хутко занедужав. На виборі заважило також становище правих партій, які не хотіли Пенлєве, що має багато „лівійші" переконання. Річ ясна, що роля президента міністрів у діяльній політиці є багато значнійша. Президент республики у Франції веде політику спільно з міністерством і він назначує президента міністрів та міністрів (на пропозицію цього останнього) на основі парляментських орієнтацій. Бере участь у міністерських офіціяльних нарадах як голова. Одначе не може законно відкидати рішень парляменту, а відсилати їх ще раз до вирішення тільки раз, і на місяць, відложити засідання парляменту. Назначення президента міністрів, який у першій мірі є залежний від парляменту і заступництво держави назовні — це два найбільші права президента фр. республики.

Думерґ був одним з найенергічнійших французьких міністрів, схильний до великих реформ. Він працював у міністерствах Рувіє, Сарріена, Клємансо та Бріяна на полі торговлі та громадянської праці. Він входить на своє становище у переломовий момент. Але його

Білорусь і Волинь.

(Konstanty Srokowski: Sprawa narodowościowa na kresach wschodnich, Kraków 1924.) 14)

(Докінчення.)

Загальний стан національних справ.

Білоруська справа в теперішній своїй стадії викликує враження великої схожости до стану, в якому находилася українська справа перед 40 літами. Тільки динаміка розвитку білоруської справи є без порівнання сильнійша, ніж її мала перед 40 літами українська справа в Галичині. Є це вислідом з одного боку загального духа сучасної демократичної епохи, яка по своїй природі сприяє розвиткові того роду рухів, а з другого боку щасливійшій для себе геополітичній ситуації, яку в противенстві до української справи в Галичині має тепер білоруська справа на польських просторах. Підчас коли Українці в суті річи не були ніким підтримувані (діяльність віденського уряду в тій мірі була без порівнання слабша, як то загально піддержується з часів тодішньої (dotyczącej) політичної агітації), а стрічала безоглядне протиділання Росії за кордоном, а польський спротив в краю, — то тепер білоруська справа поза Польщею є окружена найвищою і найрішучійшою протекцією трьох безпосередніх сусідів: Росії, Литви і Латвії, а також і двох дальших сподвижників (orędowników): Німеччини і Чехословаччини. В сусідніх з Польщею державах білоруська справа є поставлена просто в теплярняні відносини. Послідовно і з накладом великих коштів кожна з них в своїм обсягу можливости годує національну білоруську справу, розуміється під кутом своїх поглядів, одначе перш усього в тій безсумнівній цілі, щоби в білоруській справі в разі потреби найти відповідний засіб проти Польщі.

Українська справа на території волинського воєвідства і двох полудневих повітів поліського становить інтеґральну частину української справи на польській території взагалі.*) Трівке відділення Українців Волині від галицьких Українців є неможливе. Скорше чи пізнійше зєднаються вони до спільних національних виступів, якщо теперішніх спільних ділань не згодимося іще вважати такими виступами. З того приводу під реально-політичним оглядом не можна застановлятися над українською справою на Волині — як справою окремою.

Ступінь свідомости суспільних контрастів у відношенні до загальних верств взагалі, а до великої власности зокрема є у Білорусинів і Українців однаково високий. За те ступінь національної свідомости є в тій хвилі в Українців вищий, як у Білорусинів, які головно на Полісю уявляють з себе масу національно несконсолідовану, що одначе не означує, що тим самим є вона податна для польонізації.

Обі народности мають досі ще дуже мало кермуючої інтелігенції.**) А та, яка є, тільки в деяких дробах розвиває національну активність. В своїй значній більшости почувається вона до російської національної приналежности і старчить в психиці або еміґрантів, або неудачників (wykolejeńców), витворених революцією. Утверджуючи трівкий мир на східних окраїнах, польська політика не потребує побоюватися ніяких більших труднощів з боку тієї інтелігенції. Зате молода інтелігенція, вихована вже в теперішніх умовинах — і то як в краю, так і за границею — є дуже активна й аґресивна під національним оглядом.

Кінцеві висновки.

В трактуванні й розвязці націо-

*) Як бачимо, то й тут К. Сроковскі уважає, що в склад української території в Польщі входить тільки Галичина, Волинь і частина Поліся, Холмщина й Підляша є — на його думку — „чисто польськими областями", про які навіть не годиться писати. Ф. Ф.

**) Очевидно, цей вислів не торкається Галичини. — Ф. Ф.

нальних питань в державах в новійших часах теоретично й практично розвивано й приноровлювано ріжні методи. Одначе всіх їх можна звести до одного з двох принціпів — ліберального, що признає права кожної національности, яка такою уважається, — до всестороннього розвитку з всіми його наслідками, та — уніфікаційного, який голосить, що держава повинна змагати до національної одностайности, що отже може і повинна покористуватися всіми розпорядимими засобами, щоби розвоєві змагання инших національностей на своїй території здавити і оскільки можливо зовсім викорінити (wyplenić), уніфікуючи підмети тих змагань з державним народом.

В своїм чистому вигляді жаден з тих принціпів не був досі здійснений. Бо ліберальний принціп в льогічнім розвитку своїх наслідків скорше чи пізнійше попадає в колізію зі самозберігаючим інстинктом держави і або розсаджував державу, зглядно спричинював зменшення її території, або сам редукувався і ставав в менше або більше трівкому компромісі з державою, одначе зберігаючи в потайнім стані свої дальші розвоєві змагання. А у відворотному напрямку уніфікаційний принціп зустрічав певну точку в збірній психіці самого піддаваного процесові уніфікації народу, яку ніколи не міг переступити. Уніфіка-

гнучкість і хист порозуміння з ріжними противниками є запорукою, що він зможе поєднати свої радикальні принціпи з потребою обережної поміркованости у сфері дразливих питань внутрішньої та закордонної політики.

Оборона української школи.

(КНО). Нарушення наших прав на полі шкільництва порушило цілий край. Найважнійші краєві осередки і біля них цілі полоси під вражінням наступу на українську школу і права до неї перейшли на разі до вічевої акції, вислідом якої є резолюції з протестом проти всіх розпорядків, які обмежують набуті права українського народу, з домаганням скасування цих розпорядків і візванням цілого народу до доцільної і послідовної оборони своєї школи. Відпоручники населення, вибрані вічами, особисто вручують ухвалені резолюції дотичній повітовій владі — куратореї, пересилають протести до всіх покликаних чинників аж до міністерства у Варшаві. У вічевій акції бере участь Українська Парляментарна Репрезентація через своїх делегатів-послів. Народ усюди витає з запалом цю участь.

Що до кількости відбутих віч, то на першому місці стоїть Львів з трьома вічами (17. II і 25. V два віча) та численними нарадами й депутаціями, далі йдуть місцевости, як Станиславів (23. XII 1923 і 4. V 1924), Тернопіль (19. III і 14. V), Перемишль (13. IV), Коломия (30. V). Від названих огнищ хвиля вічевої акції захопила Бережани (4. V), Золочів (5. V), Камінка струмилова (18. V), Бібрка (28. V), Ходорів (29. V), Чортків (13. 5), Долина (31. V), Комарно (5. VI), Дрогобич (1. VI). Крім цього відбувалися десятки довірочних нарад у менших місцевостях і поодиноких громадах.

Вічева акція йде далі повним ходом. У найблизчих днях заповіджено віче у Львові для львівського повіту, в Стрию, Радехові, Копичинцях і Теребовлі. Йдуть приготування до таких віч в повітах, в яких з ріжних причин вони не могли досі відбутися, а саме в Бродах, Збаражі, Зборові, Скалаті, Бучачі, Борщеві, Заліщиках, Городенці, Косові, Кутах, Снятині, Богородчанах, Надвірній, Солотвині, Сколім, Турці, Старім Самборі, Самборі, Рудках, Сяноці, Ліску, Добромилі, Ярославі, Чесанові, Любачеві, Яворові, Городку і Жовкві.

Великий політичний процес у Львові.

(Присуд.)

17. ц. м. запав присуд у справі Вовка і тов. обвинуваченых за 58 § з. к. Присяжним судцям поставлено три питання для кождого обвинуваченого: 1) по думці з 58 § зк., 2) 65 § зк., 3) по думці динамітового закона. Над питаннями нараджувалася лава присяжних (самі Поляки) майже цілий день, потім на основі негативного вердикту всіх обвинуваченых увільнено за виїмкою Вовка і Подолянського. Першого за злочин намовлювання до підпалів засуджено на **15 літ тяжкої вязниці**, а другого за публичне насилля на **15 місяців тяжкої вязниці**. Обом почислено слідчу вязницю.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Український університет.

Справою українського університету зайнявся політ. комітет Ради мін. Як звідомляють справа українського університету буде полагоджена найдальше до 1. вересня 1924 р.

Розправа проти Латишенка.

Окружний суд у Варшаві визначив 20. ц. м. реченець розправи проти б. архимандрита Павла Латишенка (Смарагда), котрий в лютім 1923 р. убив Юрія Ярошевського прав. митр. в Польщі.

Еріо в німецькій амбасаді.

Берлінські часописи звідомляють, що Еріо відвідав німецького посла в Парижі. Приписують цьому велике значіння. Викликала вона велике вражіння. Це перший раз від заключення мира французький президент мін. відвідав німецьку амбасаду в Парижі.

Після вбивства італ. посла.

Італійського соц. посла Матеоті (який мав дуже важні акти проти фашистів) вивезли фашисти автомобілем і вбили. Муссоліні мав наради з міністрами і властями без пеки. Зачувати, що міністри відмовили Муссоліні до розпорядимости свої теки. Премієр заявив, що готов перевести зміни в кабінеті. Прийшов би тепер концентраційний уряд, з Муссоліні, Джоліті, Саляндрою і Орляндом. Мек Дональд поручив англійському послови поінформуватися докладно про таємничу справу. Шофер ред. „Кор. д' Італія" Філіпелія зізнав, що авто, в котрім вивезено Матеотія завіз згідно з приказом мін. внутр. справ до гаражу. Сам ред. Філіпелі арешт., хотівутікати в напрямі франц. побережа. Король прийняв Муссоліні на 2. год. авдієнції. Мусоліні, як шеф фашист. уряду не може виступити проти виновників.

На могилах борців.

Сьогорічні свята на могилах наших полеглих борців за волю відбулися величаво як і попередніх літ. Першого дня Зелених свят удалися всі львівські парохії з процесіями на янівський цвинтар. В процесіях взяли участь великі маси українських громадян м. Львова. Навіть по скромним обчисленням „Gazety poniedziałkow-oї" у поході взяло участь 10.000 народу. Впадала в очі величезна кількість вінців, між якими переважали терновi. На янівськім цвинтарі відправив збірну панахиду о. крил. Л. Куницький та виголосив палку промову. Зарити в землю кости наших борців порівнав проповідник із пшеничним зерном, киненим в український урожайний чорнозем. Так як зерно пшениці бистро розростається на тому чорноземі, так і зложені в ньому кости скоро мусітимуть видати тисячекратні плоди. Потім відправлено панахиду на прибраній вінцями та квітами могилі бл. п. Ольги Бессарабової при величезній участи народу й духовенства. Помянуто рівнож розстріляних Фолиса, Саламоновича, Луцейка і Крупу. В часі панахиди співав злучений хор питомців і Бандуриста.

На другий день такийже величавий похід удався в супроводі церковних процесій на Личаківський цвинтар. Збірну панахиду відправив там о. крил. Л. Куницький, який виголосив також прегарну проповідь. О. крил. Куницький відправив по черзі панахиди на гробах Маркіяна Шашкевича, Ів. Франка, А. Коцка, В. Барвінського, Ів. Кивелюка, та Я. Кулачковського. Співав там також спільний хор Питомців і Бандуриста.

Над могилами повисли сотні вінців з поливаючими стяжками, що носили на собі відповідні написи. Українська львівська громада і в цьому році гідно відсвяткувала у Львові память своїх героїв. Не спала і польська поліція. Цілі сотні пішої поліції в одному й другому випадку крилися біля цвинтарів, щоби причинитися до тим більшого піднесення свята та до підкріплення патріотичного настрою серед Українців. Не бракувало й цивільних агентів, тих своєрідних польських „спеців" від роблення революційних конспірацій серед українських громадян.

* * *

Повідомляють нас, що такіж величаві обходи відбулися в Станиславові, в Тернополі та Перемишлі. Дуже велику участь у святі взяли селяне, навіть з подальших сіл. У Станиславові промовляв на могилах полеглих д-р Лев Бачинський; а в Тернополі о. Ратич, д-р Ст. Баран і один студент українського університету.

Просимо не забувати!

при зміні адреси подати давну адресу.

З життя партій.

Маніфест Тісн. Народнього Комітету.

Вибраний в другій половині квітня новий Тісн. Народній Комітет звернувся в першій половині червня (під датою 7. червня 1924) окремим маніфестом до українського громадянства взагалі, а до членів української нар. трудової партії спеціяльно.

У цьому відзиві Нар. Комітет вказує на недавній зрив українського конгресу з метою здійснити найвище право нації та на заломання цього всенароднього зриву, який відзеркалив національно-виввольну традицію. Дальше вказується на ті причини, які довели до програної на міжнародній арені та вирнувші в звязку з тим спори за доцільність дальших метод і шляхів оборони і боротьби. Новий Нар. Комітет обстоює прості і ясні кличі, які булиб в силі піддержувати енергію мас.

Народній Комітет признає потребу загально-національного фронту, заступленого всіми українськими політичними партіями. Практичною виявою цього фронту мала би бути міжпартійна установа в краю, якої емanацією був би загально-національний центр за кордоном. До часу створення загально-національної міжпартійної установи і її емanації за кордоном — Народній Комітет заявляється за продовженням мандату дотеперішнього закордонного центру.

В краю Народній Комітет буде доцільно скріплювати національний організм, витворювати maximum активности і відпорности. Багато уваги і труду обіцяє Народний Комітет присвятити селянству та зайнятися його економічним станом скріпленням і поширенням його варстату праці „шляхом наділу необхідної скількости землі, гоєння ран завданих йому в останньому десятиліттю", шляхом розвинення самодіяльности української суспільности і використання всіх організаційних можливостей.

Нар. Комітет займеться теж скріпленням українського елемeнту по містах шляхом розбудови українського промислу, ремесла, торговлі та поширення діяльности дотеперішніх національних установ, узгіднюючи інтереси українського села з українським містом.

Особлившу увагу зверне Нар. Комітет на творення кадрів нової сільської інтеліґенції, яка взялаб в свої руки економічні, культурно-

---

ваний народ залежно від натиску, при якому відбувався процес уніфікації, тратив менше або більше зі своїх сил, часто зовсім позбувався цілих витворених собою суспільних верств, корчився територіяльно й економічно, завмірав культурно, але остаточно ніколи не гинув, якщо тільки з гуманітарних чи господарських оглядів не приноровлювано до нього крайних метод — фізичного винищування. А що ті останні методи занехано в Европі перед около шістьсот літами, тому від того часу не можна ствердити ані одного випадку справжнього загину (смерти) народу. Може він так зникнути, що на протяг цілих століть піде в забуття. Але коли ті умовини зміняться, будиться або хтось його будить і скорше чи пізнійше відзискує повноту волі до життя і розвитку. А від початку XIX. ст. в Европі помічається не завмирання, але — навпаки — воскресення або навіть народини нових народів. Національно-диференціяційна тенденція постійно виявляється сильнійшою, як національно-уніфікаційна тенденція. А ті великі і могутні держави в Европі — Росія, Прусія, Угорщина, що аж до світової війни приноровлювали уніфікаційний принціп, користуючись при тому ріжними засобами законодавства і державної адміністрації, всі без винятку зробили найпогубнійші досвіди під тим оглядом. Всі їхні уніфікаційні методи, нераз приноровлювані з великим натиском і незломною послідовністю, виявилися зовсім і вовсім безуспішними в додатному для них значінні. Натомісць ті методи виявилися зовсім певними (niezawodnemi) в помножуванні моментів слабости даної держави.

Отже й практичні методи національної політики новітніх держав представляють не чисті типи — ліберальний чи уніфікаційний, але мішанину тих типів і то раз з більшою або з меншою схильністю до уніфікації, другий раз до лібералізму. При приноровлюванні обох родів метод мусить ділати право компенсації. І так, коли при уніфікаційній методі шукається і дається народностям ту компенсацію на полі нпр. економічнім, то — навпаки — при ліберальній методі політичні уступки рівноважилися звичайно обмеженнями в господарському житті. Всі великі держави, які в останньому часі приноровлювали уніфікаційну методу в національній царині, узгляднювали в найширшій мірі те право компенсації. Росія увласнила польських селян і дуже ревно опікувалася ними, заки приступила до національної уніфікації. Німеччина й Угорщина через велике усовершування своїх держав і безнастанне підношування їх всесторонної справности витворювали загальні умовини великого добробуту, в якім в такому або иншому ступні брали теж участь уніфіковані народности. Одначе такого випадку, щоби супроти якоїсь народности приноровлювати уніфікаційну методу, одночасно ігноруючи її економічні потреби, а навіть премедитаційно упосліджуючи її господарсько, не знає нова історія.

Прецінь люде мусять від держави щось одержувати, якщо має вона зберігти для них якусь вартість, або якщо взагалі має бути той стан можливим до знесення. Отже коли не дістають ідеальних дібр, то мусять одержувати матеріяльні. А коли достава матеріяльних дібр є достаточно щедра, то тоді в деякій мірі і на протязі деякого часу можна обмежати людей в уживанні ідеальних дібр. Правда, і ця метода має ті невигідні наслідки, що народи, насичені ідеальними добрами, потім з великою енергією починають домагатися належньої їм частини матеріяльних і навпаки — матеріяльно вдоволені, тим нагальнійше й успішнійше екзеквують свої ідеальні права, то одначе є це наслідки, що лежать в самій суті річей, яких дотепер ще ніхто і ніколи не зумів трівало відвернути. Засобами держави можна тільки впливати на темпо їх розвитку, отже опізнювати їх або приспішувати, одначе не можна порпиватися (kusić się) до їх цілковитого викорінення, бо всі вони є природними процесами, в своїй суті сильнійшими, як одиниці або цілі колєктиви.

На підставі представленого стану річей думаючий читач сам прийде до висновку, що дотеперішня польська офіціяльна політика на східних окраїнах не тримається жадної з описаних вище метод, в ніякім напрямку не узгляднює права компенсації, але намагається створити новий тип національної політики на основі уніфікації і національного гнету без приноровлювання яхихнебудь компенсацій в обсягу матеріяльних дібр. Славянські національні меншости на окраїнах є гнетені національно і винищувані господарсько. Ось кінцевий висновок. Над наслідками того факту не варто розводитися. Бо серед людей умово нормальних хіба не може бути дискусії про неминучі (nieuchronne) наслідки екстермінаційної й уніфікаційної методи в національній політиці по всіх тих досвідах, які власне з такими методами зробили Прусія, Росія й Угорщина.

А для тих, які вірять, що польський націоналізм справді докаже того, на чім заломилися націоналізми пруський, російський і мадярський, ці слова взагалі не писані.

Подав *Ф. Ф.*

ВЖЕ ВИЙШЛИ З ДРУКУ

ГРАМАТИЧНІ ВПРАВИ для всенар. шкіл І. частина Ом. Поповича

ЦІНА 1 ЗОЛОТИЙ 2085 1—2

Головний склад в книгарні Ставропигійського Інституту в піднаймі **У. П. Т. ЛЬВІВ, Руська 3.**

просвітні і політичні інтереси села. На шляху до реалізації цих завдань велике значіння мають українські високі школи, яких удержання і розвиток підіпре всіми силами.

Нар. Комітет висловлює подяку американським землякам за дотеперішню допомогу, солідаризується з останньою декларацією вибранців північно-західних земель і пересилає привіт братам-Білорусинам.

„Приступаючи до широко задуманої акції — кінчається маніфест — на основі ухвал сьогорічного Нар. Зїзду, Тісн. Нар. Комітет висловлює непохитну надію на співпрацю як найширших кол української суспільности. До цієї співпраці Тісн. Нар. Комітет закликає в першу чергу Членів Української Народньої Трудової Партії".

Цей маніфест підписали за Тісн. Нар. Комітет: Д-р Сидір Голубович (голова), д-р Степан Біляк, о. Леонтій Куницький і д-р Олександер Марітчак (заст. голови), Аркадій Малецький (ген. секретар) і Олекса Черкавський (заст. ген. секретаря).

СІЧОВЕ СВЯТО

у Львові — неділя 22. червня ц. р. на площі Сокола-Батька. 2080 2-2

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** В попередньому (132 ч.) нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура цілу вступну статтю п. з. „Ревіндикації", в якій порушено захват бувших уніятських, а опісля православних церков римо-католиками і звернено на це увагу пасивної в цій справі нашої церковної ієрархії. Далі: два уступи зі статті „Всевладність чорної сотні" і в цілости телеґраму про принціпове становище У. С. Д. П.

— **Великий Станиславів.** Місто Станиславів має надію у найблищих місяцях вирости з 28.223 мешканців на 53.000. Річ ясна, не шляхом зросту населення, а задяки прилученню до нього кілька сусідних громад: Книгинин, Креховичі, Микитинці, Опришівці, Пасічна і т. д. Нині у Станиславові (по урядовій статистиці з 1923 р.) є 10.702 Поляків, 4,054 Українців. 14.080 Жидів; по збільшенню матиме: 17.184 Поляків, 8.295 Українців і 25.111 Жидів.

— **Діти і пожежі.** Цими днями згоріли чотири обійстя в Настащині, богатинського повіту і одно обійстя в Добротовій (Надвірна). Причина—діти, що граються сірниками.

— **Як за панщини.** В с. Колпитові, горохівського повіту, живе дідич капітан Звєжиньскі, (номен-омен), який зайняв будівлі рільничої школи на хату, стайні та хліви, нищить сад та горальню, відрізує хвости коням місцевих селян і побиває селян.

— **Памятник Е. Золі** відкрито у Парижі дня 17-ого ц. м.

— **Жінки — ґенералами...** не в домашнім огнищі, а у військовій Академії у Москві. Ці два перші жіночі ґенерали, „товаришки" Урванцова та Будде скінчили свою стратеґічну освіту з відзначенням і як палкі комуністки мають перед собою велику карієру у червоній армії.

— **Міністри і жнива.** Відомий данський дневник „Берлінґске Тіденде" пишучи про польські справи, так розяснює вибір міністра закордонних справ: „Міністром закордонних справ у Польщі може бути тільки член аристократичного клюбу. Тепер ніхто з цих членів, які є великими земельними власниками, не хоче бути міністром з огляду на пору жнив, отже гр. Замойский залишиться на своїм становищі. Його змінять щойно по жнивах". І є ще злобні люде, які кажуть, що міністри не дбають про реальну працю!

— **Політика і жіноцтво.** Французькі часописи подають звістку, що в день, коли до Неаполю дійшли звістки про уступлення Мілєрана і нову парляментську перемогу Муссоліні, 150 жінок-фашисток.. збожеволіло під впливом цих подій. Жінки-діячки попали в таку скаженість, що треба було їх силою відвезти до шпиталів та концентраційних таборів.

— **Боксер — філянтропом.** Відомий світовий чемпіон Джек Демсі взяв на своє утримання 50 сиріт. Видко, що можна мати грубу шкіру та тверді пястуки, а мягке серце.

— **Великанська виставка.** Які великі розміри має льондонська виставка, найкращим доказом на це є факт, що омнібуси обчислені денно на 250.000 людей і відїзжають що 15 секунд.

— **Чарлі Чаплін** відомий кінематоґрафічний комік був арештований недавно в Каліфорнії як підозрілий у контрабанді алькоголю. Можливо, що він приготовлявся до нової „пяної" фільми!

— **Чудотворець у церкві.** В одній з льондонських церков появився чудотворний лікар, який оздоровив доторком рук кілька осіб безнадійно недужих та спараліжованих. До церкви пливе багатотисячна юрба віруючих і вона подобає на шпиталь. Тайна впливу лікаря нерозяснена. Англійські часописи пишуть про його магнетичну силу і звертають увагу, що довкола його особи чути сильний запах етеру.

— **Позір!** Українські національні танці. Заходом „Сокола-Батька" в четвер 19. червня ц. р. на площі Українського Городу відбудеться збірний попис всіх шкіл балетника В. Авраменка. Участь беруть учні зі Львова, Станиславова, Стрия, Коломиї, Рівна, Луцька. Подробиці в оголошеннях. 2079 2—2

ПОЗІР Бережанщина!

Кураторія задумує перемінити в Бережанах українські рівнорядні відділи при державній гімназії на утраквістичні. В тій справі скликуємо Шкільне Віче на день 28. червня 1924. на год. 10 перед пол. в салі „Надії" в Бережанах і просимо о численну участь батьків гімназійної дітвори, Вп. Духовенство і Учительство Бережанського округа. Справа важна і ні один батько не повинен ухилитися від участи на вічу.

Д-р Михайло Західний, д-р Володимир Бемко. 2093 1 - 1

З листів до Редакції.

Запит до Всч. о. Ів. Рудовича.

Польські часописи, як „Wiek Nowy" і инші подають, що Ви, Всечеснійший Отче, винайняли Жидові Раттенбергові зі Стрия сбширне помешкання в реальности при вул. Театинській ч. 10, яка власністю **Товариства Українська Бурса ім. Митрополита Андрея ґрафа Шептицького у Львові** і взяли відступного 600 амер. долярів.

Тому позволю собі просити Вас, Всч. Отче, прилюдно вияснити, чи правдою є, що Ви винайняли Жидові помешкання в реальности, яка призначена на бурсу і чи взяли Ви відступного 600 ам. дол.? Коли так, то чи це сталося за згодою Виділу і хто саме входить в склад Виділу Товариства Українська Бурса ім. Митрополита Андрея ґрафа Шептицького, чи це не противиться постановам статуту Товариства, вкінці на яку ціль ужито одержаних 600 долярів?

На мою думку, цю справу годі промовчувати, тим більше, що в нас страшний брак приміщень для наших Товариств — от хоч би і для дівочого Інституту УПТ., який ізза браку приміщення мусів припинити часово свою діяльність. — як рівнож і з цеї причини, що цю реальність куплено на приміщення філії хлопячої Бурси УПТ., яка містилася перед війною при вул. Вірменській ч. 2.

Вкінці позволю собі спитатися, коли відбудуться Загальні Збори Товариства, щоби ширший загал міг знати, як взагалі представляється справа з бурсою.

Михайло Климкевич.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Вписи до одинокої української середньої 3-клясової Торговельної Школи Тов. „Просвіта" у Львові, вул. Корняктів ч. 1. (Народний Дім) наділеної концесією Міністерства В. і Пр. приймаються в днях 28—30 червня 1924 від 10—1 год. Принести треба метрику і послідне шкільне свідоцтво. — *УПРАВА.* 2087 1—2

Секція „Допомоги Молоді" при Тов. „Охорона Дітей" має до обсадження посади на дуже догідних услівях, з помешканням і харчем. Вимоги для кандидаток: 1) Свідоцтво з укінчених 7 виділових кляс, 2) скінчений 20 рік життя. Зголошення до 1. липня 1924 на руки секр. п. Стеллі Марітчак, Львів, Крашевського 19а)II. 2083 1—2

Рятуймо молоде покоління! Виділ Кружка УПТ. в Самборі просить Вп. Громадян (священиків, учителів) з гірських або підгірських околиць примістити у себе з харчем на час літних ферій бідну сироту, ученицю II. курсу приватної учительської Семінарії в Самборі. Згадана ученица, яка потребує конечно сільського відпочинку, може за те давати в обмеженім часі лекції дитині з народної школи. Ласкаві зголошення слати на адресу: Управа приватної учительської Семінарії в Самборі, вул. Повтурна. 1—1

В Соколі Батьку дня 20. с. м. о год. 7. вечером відбудеться година жіночої руханки данським методом. Мило нам буде бачити як глядачів наші учительки. — *Сокіл-Батько.* 2079а) 1—1

Справлення ошибки: Вступні іспити до І. кляси прив. жіночої гімназії Українського Інституту для дівчат в Перемишлі відбудуться в днях 27 і 28 червня ц. р. а не 28 і 29 червня ц. р. 2057 1—1

Звичайні Загальні Збори філії „Просвіти" і філії Українського Педаґоґічного Тов-а в Заліщиках відбудуться дня 19. червня с. р. о 9. годині рано в салі „Народного Дому" в Заліщиках. На тих Зборах виголосять популярні виклади: Д-р О. Маковей, д-р Р. Стефанович і п. В. Баранник. 2089 1—1

Хор в Серафинцях зложив 10 долярів на українську гімназію в Городенці. 2090 а)

Управа приватної української гімназії в Городенці подає до відома, що вступні іспити до І. кляси відбудуться дня 28. і 30. червня. Вступні іспити до кляс II—IV. дня 30. червня. — *Л. Рудницький.* 2090 1—2

Замісць повідомлень з нагоди свойого вінчання, яке відбулося 12. VI. п. р. в Милятині, складають на „Рідну Школу" Вп. Д-р Яків і Константина з Зельських Нагляки 20 міл. мп. — Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа У. П. Т. 2044 1—1

В прив. жін. Семинарі учит. СС. Василіянок в Дрогобичі відбудуться вступні іспити на І. і II. рік сем. дня 30 червня і 1. липня. Вписи в тих самих днях. Зголошуючіся мають предложити: 1) метрику, 2) лікарське свідоцтво від повіт. лікаря, 3) свідоцтво з 7. кл. всел. шк., а приватистки свідоцтво моральности. СС. Василіянки удержують при Семинарі інтернат, в якім є ще кілька вільних місць. 2092 1-3

Дрібні оголошення.

АДВОКАТ д-р Віктор Пашлавський в Дрогобичі пошукує зараз **спосібного і рутинованого конципієнта.** 2075 2-3

ХТО з повернувших з Росії (з Ташкету) знав би, що сталося з Михайлом Шпак з Бістрого австрійським полоненим — зволить повідомити Юстину Шпак в Бистрім п. п. Балигород — за винагородженням. 2067 3—3

САМІТНИЙ священик, що схотів би мене хорого через липень і серпень за хату, харч, обслугу і декілька міссалій в церкві і в парохії виручувати, нехай пише до свящ. Б. Мисика в Баньковій, почта Ропенка ад Устрики дол. 2091 1—3

ПАННОЧКА-ученица знайде від 1. вересня приміщення й добру опіку при інтеліґентній українській родині. Блища відомість у Редакції. 2086 1—1

ПРОДАМ часть комфортової каменици 5 вільних кімнат, околиця Потоцького. Відомість Асвика 4. 2081 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення д-ра Шимона Рапапорта і Якова Насса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2039 6—10

ПОЗІР!

Важне для Львова і провінції!

Приймається переписування на машині, а також відбивання більшої скількости копій.

Виконується поручення інформаційного характеру.

Вікгор Завадський, — Львів, Ринок 2084 **ч. 43, І. поверх.** 1—3

КОНКУРС.

Жіноча учительська семінарія в Самборі потребує з новим шкільним роком трьох учителів чи учительок, а то: 1) до математики і природописи, 2) до історії, ґеоґрафії і мови і 3) до гімнастики виключно учителька, яка могла би учити і деяких предметів, або вести клясу школи вселюдної.

Петенти (ки) мусять бути іспитовані або хоч абсольвентами університету. До гімнастики вимагається іспит або укінчений курс. Подання вносити до кінця червня ц. р. Платня як в державних школах.

Виділ Кружка У. П. Т. в Самборі. 2088 1—3

Філія Тов-а „Просвіта" в Бережанах скликує на день 28. червня 1924. на год. 11 перед пол. в салі „Надії" в Бережанах

Надзвичайні Загальні Збори

в справі зміни дотеперішнього статута і приняття статута затвердженого дня 2. мая 1924. львівським Воєвідством. Крім того буде виголошений реферат про нові шляхи в освітній роботі і подасться інформації, як відновити нечинні читальні і як приняти змінений статут для чинних читалень. На зборах повинні явитися делеґати всіх читалень бережанського повіта. Просимо о участь Вп. Духовенство і Учительство.

За Виділ Філії Т-ва „Просвіта" в Бережанах
Осип Замощак, Д-р Михайло Західний
секретар. 2093а) 1—1 голова.

Управа прив. жін. Семінара СС. Василіянок в Дрогобичі розписує

КОНКУРС

на учительок (лів) природи, польської мови і предметів педаґоґічних.

Платня після умови. Жіночі сили мали би мешкання і харч в інституті — доплата після умови.

Вимагані кваліф'кації для середніх шкіл евентуально іспит виділовий. Подання проситься звертати до Семінаря СС. Василіянок в Дрогобичі, вул. Конарського ч. 6. до 15. липня.

2092а) 1—3 *Управа Семінаря.*

Присилайте передплату!

ПАРИСЬКІ МОДЕЛІ
ЖІНОЧИХ КАПЕЛЮХІВ ОСТАННЬОЇ КРЕАЦІЇ
надійшли до сальону мод.
СКЛАДИ
РУДОЛЬФА НАЙВЕЛЬТА
2082 **ПЛОЩА МАРІЙСЬКА ч. 8.** 1—2

КІНОТЕАТРИ
КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА
висвітлюють від нині і в слідуючі дні сензаційний фільм на 6 дій з італійської фабрики „Cito-Cinema" в Римі п. з.
„ЖИТТЯ СНОМ — СВІТ ТЕАТРОМ".
В головній ролі знаменита артистка Sarette Sabbatelli.

За Редакцію відповідає В. Мудрий. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 134 (10.227). Львів, пятниця 20. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

„Чорна картина“.

I.

Від кількох тижнів знову виринула на денне світло справа українського університету. Заметушилися всякі польські політичні чинники, заговорили польські партії, праві, центрові, ліві, завовтузилися міністри. Старий, хитрий лис, краківський „Час“ малює чорну картину і бє у дзвін трівоги.

Бо й якжеж? В справі українського університету робить натиск на Польщу Англія і Франція. Коли ці держави дали свою згоду на границі риського трактату, то Польща мусить вести національну політику згідно з тими границями. Отже мусить зректися думки про „примусову польонізацію окраїн“, а вже заспокоїти культурні вимоги що найменше Українців. Бо від заспокоєння цих умов Англія і Франція — між иншими умовами — зробила залежним признання східних границь. Англія і Франція довго опиралися тому, щоби дати своє placet на доконані Польщею в р. 1919 факти. Своє становище змінили вони вже в осени 1922 р. під умовою, що Польща введе національну (sic!) автономію в окраїнних воєвідствах.

І Польща погодилася на національну, себ-то тзв. воєвідську автономію для Сх. Галичини, прийнявши на внесення пос. Гломбінського соймовою хвалою з 26. вересня 1922 закон про воєвідське самоврядування зі спеціяльним узглядненням самоврядування у воєвідствах львівськім, станиславівськім і тернопільськім. В цьому славетному законі сторчить теж уступ про заснування українського університету до двох літ. Отже реченець минає за три місяці (26. вересня 1924).

Признання польської суверенности державами антанти над Східною Галичиною — як твердить „Час“ — було умовне. До тексту рішення з дня 14. березня 1923 р. „з курґуазії для Польщі“ не поміщено ніяких застережень, одначе урядові заяви англійського й французького уряду не лишали під тим оглядом ніякого сумніву. З делікатности в мотивах признання поміщено тільки уступ, в якому держави антанти покликуються на те, що Польща „признала, що етноґрафічні умови Східної Галичини вимагають автономічного устрою“.

В цьому „автономічному устрою“, під який польська консерва і чорносотенна правиця, а мабуть і ліва преса, підкладає „національну автономію“, міститься і польське зобовязання що до українського університету, хоч це зобовязання є обняте ще й окремим уступом.

Під кінець минулого року Англія і Франція кількакратно пригадували польському урядові його власне зобовязання, а тепер знову повторилися пригадки. Зближується нова сесія Союзу Народів, де та справа може виринути і зміцнити вже устійнену опінію про Польщу. З приязних для Польщі заграничних кол (себ-то з Фрації) йдуть перестороги, щоби вона поспішилася.

„Під таким тисненням атмосфери — відслонює крайчик заслони „Час“ — радив вчорашній (17. ц. м.) політичний комітет міністрів. Радив справді в фатальному положенні. Здезаууування наших міжнародніх зобовязань Анґлією і Францією, признання нашої держави віроломною, **витягнення звідси відємних для нас висновків в справі нашої зверхности у Сх. Галичині** — все це були би консеквенції, яких уряд хоче оминути. З другого боку також з огляду на підсичену атмосферу у Сх. Галичині зявляються в тій справі непоборні труднощі“.

Українці бажають університету у Львові, а „кресові“ Поляки не хотять до того допустити. Супроти того зявляються думки про заснування тимчасового українського університету у Варшаві, Познані чи Кракові. Але така розвязка не може осягнути своєї мети; вона не вдоволить ані польських шовіністів, що бажають всіми засобами перепинити вищий культурний розвиток Українців, які приймуть таку розвязку „за насмїх і провокацію“, ані вкінці коаліцію, яка — очевидно — все мала на думці університет на території Сх. Галичини.

„Так отже — пише далі „Час“ — справа є незвичайно важка, скомплікована і забагнена. Коли для доповнення тої темної картини додамо, що вона комплікується не тільки істнуванням тайного українського університету (а радше народії університету) у Львові, але — що важнійше — істнуванням українського університету в Празі, то картина з темної стається чорною майже як ніч.

Ця справа першорядної ваги належить до найтруднійших.

„Хто знає — кінчить „Час“ — чи успішна санація скарбу не була лекшою річю, ніж санація того занедбання, якому присвятили ми нинішню статтю, торкаючись тільки тих подробиць, про які можна писати без шкоди для справи“.

Картина справді чорна, чорна з найчорнійших, і то не як ніч, але як злиденне життя українського народу в сучачних границях Польщі. Така картина мусить кластися нестертою чорною плямою на честь і гідність кожної шануючої себе нації і кожної хоч трохи культурної держави. Така картина — навіть в малюнку і мотивах „Час-у“ — мусить вийти важким обвинуваченням не тільки колєктиву, що називається нацією чи державою, але кожного члена тієї державної нації зокрема.

Ф. Ф.

За народні права.

(З промов послів Ланьцуцкого, П. Васильчука і Тарашкевича.)

З буджетовій дебаті посли опозиційних клюбів висловили цілий ряд народніх бажань та змалювали важке положення широких мас, особливо не-польської національности. Поки-що подаємо за львівською „Трибуною Роботничою“ уривки промови посла С. Ланьцуцкого та зміст промов п. Васильчука і Тарашкевича, виголошених в польськім соймі дня 13. ц. м.

Скрута на селі.

Пос. Ланьцуцкі ось як малює скруту на селі:

„Тягар крізи відчуває не тільки міський та сільський пролєтаріят. Так само широкі верстви малоземельних селян є приневолені платити голодом та нуждою за направу буржуазійного скарбу і хоча їх продукція ледви вистачає їм на злиденний прожиток, на них упали кількакратно збільшені податки. Що більше: всі ці малоземельні селяне на те, щоби прокормити свою родину, мусять продавати свою робучу силу за собачий ґріш дідичам та капіталістам, і в нас, як цієї крізи терплять не лише як продуценти, але й як наємники.

З усього краю приходять звістки про банкрoцтво великої кількости лісних підприємств та инших, які не заплатили селянам величезних грошей, належних їм за працю. Скрізь ідуть звістки про зростаючий визиск наємників на фільварках, про нужду, голод та скруту селянства. Одначе капіталістів не вдоволяє цей зростаючий визиск рабської праці. Їм мало було цієї державної помочі в напрямку підривання заробітку та погіршування умовин наємної праці.

Політична реакція.

Польська буржуазія. йдучи слідами німецьких авантюристів, перетворює цю крізу в оргію реакції. Панове з лівиці звеличували у своїм часі правління міністра внутр. справ Керніка. Та хто не бачить, що „дух“ Керніка ні на хвилину не покинув цього міністерства. (*Крик.*)

Історія останніх місяців це пасмо нечуваних насильств та беззаконностей (bezprawi). Прізвище п. Грабского буде зєднане не тільки зі славною направою скарбу. Перш усього воно зєднається з варварством та звіринністю поліції, зі знущанням над безсильними політичними вязнями, з прикладанням мук у судовому слідстві, з господарюванням провокації. (*Загальний крик та ворожі вигуки*).

Нехтування законів.

Досить згадати прізвище вбитої Ольги Бесарабової (*знову крики*), Холєвки та Біліньского, скатованого Брехера та розстріляного 18 літ. Енгля, щоби відкрити наготу правління п. Грабского. Будь ласка, панове, візьміть якенебудь число робітничого часопису, незалежного від уряду та буржуазії і недрукованого в державній друкарні. Найдете там факти повні жаху і які справді кличуть до помсти. Супроти революційних робітників та українських або білоруських селян, що борються за народню волю, ні один закон не є в пошані, все нехтується. Не досить і того, що всі легальні робітничі організації є розбиті і що свободолюбна (wolnościowa) преса є здушена і що непольським національностям зачиняють школи, клюби та освітні союзи, церкви і т. и.

Вплив поліції.

Цього не досить: ні один громадянин держави неприємний урядові або поліції не може бути певний свого життя ні здоровля. Цих „вільних“ може арештувати кожний найменший ступайка. А арешт часто кінчиться смертю, каліцтвом або щонайменше болісними шкодами на тілі. У вязницях держать людей цілими роками без слідства та засуду. Умовини вязничного життя страшні. Фізичні та моральні муки — буденна річ. Смертельність між вязнями — нечувана. Голодівки, як єдина форма протесту не вгавають. А при цьому в цих насильствах помітно невинний поступ, систему, яка вічно досконалиться. Розвивається інституція провокації. Намордник накладають на щораз ширші ділянки життя. Винахідливість наших адміністраційних органів у цьому напрямку заслуговує на подив. Давнійше попросту конфіскували революційні часописи та видавництва, а коли яке з них спасло себе від конфіскати, мало бодай право на поширення. Нині і це змінилось. Видавництва, що перейшли цензуру, обрізання (*крикп*) та поневірку одної влади, але ласкаво дозволені нею, падуть жертвою якоїнебудь иншої“.

Пос. Ланьцуцкі зупиняється далі на справі виборів до органів самоврядування і на деяких подіях закордонної політики, а від них вертається знову до справ внутрішніх з цими словами:

Зєднання з рідною землею.

— „Одначе в нас буржуазії не лишається нічого иншого крім насильства. Польські посідаючі кляси не згодяться з доброї волі на те, щоби військо, поліція, жандармерія шпіґуни та провокатори, адміністрація та польське судівництво покинули негайно Західну Україну та Західну Білорусь (*Маршалок дзвонить: Прошу негайно кінчити!*) даючи змогу населенню цих країн рішати про свою долю та здійснити свої

Пр. 592/24. В Імени Річипосполитої Польскої! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло“ ч. 123 з дня 12. червня 1924. в артикулі під заголовком: „Китайський мур“ а) уступ між словами: призначено і як бачимо, б) вирази м. слов. одної нації і з другого боку. 2) Шкільні віча і наради а) в рубриці „Рогатин“ речення м. слов.: з протестом : д-р Бабюк, б) уступ між словами: з польської школи і збори закінчив містить в собі єство ад 1) 2) а) злочину з § 65 а) з. к., ад 2) б) провини з §§ 305 і 298 закона кар. узнав доконану в дни 11. червня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій сторонї. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 11. червня 1924.

(Підпис нечитким.)

арії (*Маршалок: Взиваю п. посла до порядку!*), бажання тугу, щоби зєднатись з їх рідними соціялістичними радянськими республиками, бо це лежить у найбільше живучім інтересі польських працюючих мас".

Промова пос. П. Васильчука.

Цього самого дня в дискусії промовляв посол Васильчук, критикуючи гостро за його становище до українського населення.

„Польський буджет — казав він — є виразно мілітаристичний (40 проц. на військо). Джерело польського мілітаризму в тому, що Польща має кордони надто далеко посунені поза етнографічні межі. Польська політика супроти національних меншостей є екстермінаційна і томуто Польща утримує військо понад свій стан. Навіть лівиця піддержує більше військо, як правиця. (*Голос: Добре явище!*) Православні церкви перероблюється на костьоли, при чому ллється кров.

Руки п. Грабского сплямлені українською кровю. Не з власної ініціятиви, а під натиском закордонної опінії складають комітет знавців для вирішення справ меншости, одначе поминають представників цих меншостей. Ми нічого не сподіємось від цих нарад. Ми самі — господарі на нашій землі і не дозволимо так поводитись з нами.

Самовизначення і гнет.

„Ми домагаємося прикладення принципу плєбісциту та самовизначення у всій повноті. (*Оплески на українських лавках*). (*Маршалок: П. посол забуває, що є громадянином польської держави... Окліки між Українцями: Ви самі недавно домагалися самовизначення!*) Не тільки окруження п. премієра, але і сам він винен у політиці гнету. Його уряд вибрав собі вигідних людей на чільні становища православної церкви для переведення своїх планів: Москалів, які не мають нічого спільного з українським народом: нарід викине цих наймитів. Аполітичний премієр сягнув аж надто глибоко, бо аж до душі українського народу. А проте під цим терором дух народу не угнеться. Ми гартуємо себе і почуваємо себе надто сильними, щоби йти на уступки і на ніякі уступки не підемо. Домагаємося повноти належних нам прав і кидаємо п. Грабскому оклик: „До димісії разом з усіма співробітниками". Крім цього ставимо внесок про стягнення з денного порядку закону про уповноваження і відкинення соймом заяв премієра".

На Білоруси.

По ньому промовляв білоруський посол Тарашкевич, кажучи:

„Візьмім для прикладу хоча би шкільництво. Можна сказати, що у відношенні до шкіл національних меншостей такої безличної та обмеженої людини як п. Міклашевскі до нині не було. (*Крик на правиці. Маршалок дзвонить*). П. Міклашевскі, систематично зачиняючи школи, прикорзлює поліційну систему. Поруч армії повстає нова армія: поліція. Там, де перед війною досить було одного поліцая чи двох, нині є їх десять, на те, щоби знущалися над населенням. П. Грабскі є тільки міністром скарбу, але не премієрбм, тому, що не займається ні політикою закордонною, ні внутрішньою. Тому будемо як найбільше енергійно протестувати проти яких небудь уповноважень для нього. (*П. Грицкевич (хр. н.): Польща обійдеться без таких Поляків як ви, Білорусь без таких Білорусинів, а Грабскі без вашого довіря! — Сміх. — П. Васильчук: А Польща без „кресів". — Оплески на лавках національних меншостей*).

Інтеліґенція і радвлада.

Відомі свого часу виступи Винниченка в Празі зі закликом до повороту на Україну українських емігрантів з метою підготовки ґрунту для прийдешньої національно-української влади не остали без впливу на радянську владу. Вона почала ставитися дуже обережно до тих, що вертались з еміграції, а подекуди робила перешкоди для повороту.

Ті українські інтеліґенти, що вже до того часу вернулись з еміграції, як і ті, що там залишилися давнійше для співпраці з радвладою почулися дуже враженими Винниченковим закликом та почули себе дуже ніяково в обличчю тої влади. Вониж йшли до праці щиро, а по заході Винниченка виходило, що для них не важна співпраця з владою, а важні якісь „задні" пляни, що мають на меті повалення пануючого режиму і пануючої партії.

Ця обставина заставила ґрупу української інтеліґенції на Україні, що співпрацює з радянською владою зложити відповідну заяву на останній всеукраїнській партійній конференції комуністичної партії большевиків України. В заяві цій, відчитаній п. Гарбузом, та піддержаній Чечелем, підкреслено, що група не має нічого спільного з тими „контрреволюційними українськими угрупуваннями, які знайшли собі притулок поза кордонами України як і з їм подібними, що ще не переселилися на території України". — „Нехай не сподівається на нашу підтримку ніяка українська контрреволюція ні закордонна ні тутешня". („Більшовик", з 18. і 21. травня).

Під заявою поклало свої підписи 66 осіб із наукового, мистецького, кооперативного, освітнього та господарського світа. Між підписами є імена А. Степаненка, М. Чечеля, П. Христюка, Ів. Штефана, О. Жуковського, М. Шрага і ин., отже переважно б. визначних українських соціялістів-революціонерів із часів Центральної Ради.

Крім цього звернулася до тоїж партконференції також делеґація від українського учительства. Її іменем промовляв учитель Карпів, який між иншим сказав: „В перший момент революції робітники освіти в більшости заблудили і пішли неправедним шляхом... Тепер ми прийшли під прапори Ілліча (Леніна) і хочемо стати до лав комуністичної партії. „Вимагаємо, щоби вона відчинила нам двері... Ми прийшли заявити конференції, що хочемо стати комуністами".

Учителям відповів голова Всеукраїнського Виконавчого Центрального Комітету Рад Петровський і комісар освіти Затонський. Перший сказав між иншим, що „чесній пролєтарській інтеліґенції завсіди було і буде місце в лавах комуністичної партії. Тепер перед українським учительством стоїть відповідальне завдання приєднати робітників і селян України, визволених від русифікаторів до своєї національної, розкріпощеної культури". — Затонський сказав: „Інтеліґенції ми не відштовхували. Вважаючи себе сіллю землі вона сама залишила себе поза революційною боротьбою. Тепер за покликом життя вона сама прийшла до нас. Тепер після Ленінського набору ми відчинимо двері й для неї".

На ширшому становищі станув у своїй відповіди на заяву групи української інтеліґенції, речниками якої були Гарбуз і Чечель, український премієр радянського уряду Чубар. Він сказав: „Ми зараз заслухали заяву і привітання української інтеліґенції, яка довший час утримувалася від спільної роботи з радвладою і компартією. Українська інтеліґенція зробила той крок, що його вже давно зробила російська. Цей заклик української інтеліґенці (в заяві є й заклик до всеї української інтеліґенції, щоби ту заяву 66-ти піддержала!) матиме величезний вплив ма тих, що оббивають пороги польських міністрів і кланяються світовому капіталові. Цей заклик мусить піднести настрій пригнічених і придушених Українців у Польщі. Ми висловлюємо побажання, щоби цей заклик знайшов найширший відгук на Україні між українською інтеліґенцією. Заклик, який ми чули, не може стосуватися до горожої нам інтеліґенції, що зможе перефарбуватись і підписатись під цим закликом, аби виходити нашій боротьбі за перевагу комунізму. Ми вітаємо тільки ту частину суспільности, яка висловила своє співчуття, ставши на шлях співробітництва з радвладою. Ми закликаємо широкі кола чесних українських інтеліґентів працювати під нашим керовництвом за зміцнення диктатури пролєтаріяту".

Отже бачимо, що не лише на еміграції поширюється „смєновеховська" орієнтація, але й на території самої України. Українська інтеліґенція у значній та свідомій своїй частині схиляється в бік радянської влади.

* * *

Відгуки декларації 66-ти.

Херсонська трудова українська інтеліґенція піддержує окремою заявою в цілости декларацію 66-ти українських інтеліґентів, яку зложили Гарбуз і Чечель на останній українській конференції КП(б)У.

Заява Херсонців має між иншим такий уступ: „Херсонська українська трудова інтеліґенція зі свого боку і в умовинах херсонської дійсности широ заявляє, що вона теж рішуче остаточно і назавжди відмежовується від усяких проявів буржуазної ідеольоґії й політики в будь яких формах, починаючи від клєрикалізму та абсолютизму і кінчаючи новітніми винаходами брехливого демократизму. Крім цього вона суворо засуджує вузько-націоналістичні тенденції деякої частини української інтеліґенції, що стояли стіною між українською інтеліґенцією та робітничими масами на чолі з компартією. Стіна ця була зруйнована історичним XII. зїздом РКП, що дав можливість українській інтеліґенції вирватися з обіймів національно-шовіністичного бльоку (виходить, що до 1923 р. тобто до XII. зїзду компартії тої можливости не було — прим. складача), з того зачарованого кола, що його було утворено політикою зразу царату, а потім Скоропадських, Петлюр і низки „инших визвольників" української нації.

Цей зїзд як динаміт підірвав також ще більше міцну стіну того обопільного, трагічного недовіря інтеліґенції та компартії, що сковувала потенціяльну міць української нації та перешкоджувала перейти їй в живу енергію радянського будівництва і т. д."

Заяву підписали д-р Шульга Сергій, д-р Ол. Білич, М. Коваленко і инших 40 інтеліґентів.

Подібну змістом заяву про приєднання до декларації 66-ти харківських інтеліґентів опублікувала й інтеліґенція з Камянця Подільського. В заяві Камянчан говориться між иншим: „Прикордонне положення Камянеччини, яка була тереном частих наїздів білих військ і контрреволюції взагалі, прискорило ідеольоґічне виховання і фільтрацію робітників інтелєктуального труду. Через те одна частина робітників інтелєктуального труду, утікаючи за кордон покинула трудові, робітниче-селянські маси, а друга частина з виразним ідеольоґічним радянським обличчам, свідома історичної необхідности твердо й рішуче стала за радянську владу, на захист здобутків жовтневої революції. На відповідальному пості — на межі з двома буржуазними державами, на ґрані двох світів, не вважаючи на поважні жертви від террору закордонної контрреволюції, невпинно працює з Радвладою і її проводирем — комуністичною партією". Заяву підписало 30 українських інтеліґентів, а між ними Ґеринович Володимир, Гаморак Н., Кондрацький, Несоловський, Плевако, Бучинський, А. Борис і ин. („Вісти" з 10. VI. ц. р.)

Педаґоґічна критиця.

Справи, про які доводиться писати, надаються хіба до малого фейлєтону. Одно тільки говорить проти цього, а саме, що всі справи, які порушуємо, потягають за собою прикрі педаґоґічні наслідки не для кого другого, але для української школи й української дітвори. Нетерпимість з одного боку, позна негація педаґоґічних принципів з другого — ось коротка характеристика режиму, рівного якому трудно найти. Коли би історія людства й педаґоґії починалася 1919. чи пак 18. роком, тоді може була би зрозумілою тактика Кураторії. Але на щастя і ми вже дещо бачили, й знали кращих педаґоґів, тому й мусимо всіми засобами пятнувати поведінку „новітніх" педаґоґів, а рівночасно візвати громадянство, щоби воно ні не попадало в зневіру, але й не давало застукувати себе ніби то непереможною силою ославлених педаґоґів.

Не будемо торкати справ вже загально відомих, як всі останні розпорядки Кураторії щодо урядової мови, накидання науки історії і ґеоґрафії в польській мові, бо вони освітлювані вже пресою, і наше громадянство мало змогу виробити собі свій погляд на них на численних масових вічах. За те постараємося зібрати в одно розкинені та позабуті може квітки, щоби з них сплести китицю, на вічну памятку переживаних нами часів. Всі вони — ці квітки — входять в обсяг навчання і виховання, хоч тим самим не можемо сказати, що й відомі розпорядки щодо урядової мови не мають свойого впливу на виховання.

* * *

Від якогось часу зав[illegible]я звичка не тільки цензурувати певні книжки й придавля до навчання, але просто ставити їх на індексі проскрибованих. Між иншим впали також жертвою образи наших князів і королів, у нічому неповинних (рескр. мін. з 5. XI. 23. ч. 2839|23S. розп. Кур. інсп. 26. II. 1924 ч. 1214|I.S.). Навіть наша історичне традиція не дуже то навязувала ціле національне виховання до тих давних, на жаль, досить призабутих дій. А оживити традицію не так то легко. Одначе сподіємося, що останній розпорядок стане нам під цим оглядом дуже помічним. І хоч як далеке від мистецтва це видавництво, що видало образи наших князів, а проте воно повинно сьогодні перейти до кожної родини, і кожна мати та кожний батько повинні рано й вечір дітям показувати те, що минуло, що вяже нас на протязі тисячелітного нашого істнування в організаційну форму, якій назва народ. Воно повинно також вплинути на деякі наші видавничі й мистецькі кола подбати про мистецьке видання історичних образів для хати й школи, задля кращого національного виховання.

* * *

Істнує собі в Городку інспектор Унольд, який хвалиться, що його то заходами вдалося винайти небезпечну „антипаньствову" книжку Андрієнка: Огляд бувальщини українського народу. Невинне собі видавництво, а воно довело до скаженини. Не тільки, що проскрибовано книжку, але візвано управителів шкіл до поліцейської служби стеження, хто з учителів має ту книжку й де її купив а навіть шукати за книжкою у торбах і наплечниках учнів(-иць). ркр. з 8. IV. 1924 ч. 923|Pr. Поширення кругу учительського ділання у сфери поліцейської діяльности, це буде нестертим тавром на таблиних педа-

гогічної діяльности педагогів відновленої Польщі.

* * *

Учитель прив. української гімназії в Золочеві п. В. Домбровський написав два гарні підручники до навчання української мови п. н. Українська поетика, і Українська стилістика. Добра прикмета цих підручників: солідне опрацювання, оминання схоластицизму, опертя на науковому матеріялі українських читанок уживаних і апробованих шкільною владою. У всякій школі на світі не важилася би влада виступати проти такої книжки, коли вже не хотіла поручати її як помічного засобу в шкільній науці. Скільки то всякого патріотичного дрантя з подиву гідним патосом поручає та сама влада учительським зборам. А тут проти солідної наукової праці розводиться цілу крушіяту тільки тому, що це українська книжка. І знову завізвання, щоби не поручати книжки учням та щоби візитатори слідили, чи випадково не найдуть проскрибованої книжки. Особисто скажу, що я нарочно носив її постійно до школи, чи було треба чи ні, щоби саме поставити візитатора перед факт популярности книжки. Та, на жаль, не мав щастя мати з цього приводу якоїсь характеристичної розмови з представниками „модерної" педагогії. Бо одно треба сказати: всюди на світі поступають инакше, тільки „педагогія", яка процвітає тепер під крилами Куратории, має свої литомі принципи.

* * *

Дивне диво. Треба ввести в школу науку „паньствової" мови. Не перечимо, що держава має до цього право. Але не має права ніколи жадати від дітей української народности, щоби вони при вступних іспитах до І-ої кляси середніх шкіл володіли цією мовою так, як рідною. А цього саме жадає куратория, і тут будуть відбуватися оргії, яких ми були нераз свідками вже й давнійше в польських школах, де найкращі українські діти при іспитах перепадали „з поводу непоправнего владаня польскім єнзикєм". Цей самий куріоз вийшов при іспитах зрілости, де чужу мову, себ то польську, зрівнано в очах учнів з рідною, заводячи спосіб поведінки такий, як при іспиті з клясичних мов у клясичних гімназіях. І знову питаємо, чи таке лостійне биття в лице дітей і учителів одної нації, належить до педагогічних принціпів, прийнятих скрізь у світі? Ні! їх може тільки породити і їх породила нелюдська охота корити й доскулювати, що ось, мовляв, ви слуги, парії. Та ми за багато перейшли, за багато жертвували, щоби нині податися перед паперовими указами безсильними, від душі поодинокої людини починаючи, а на родинних і усіх самоуправних звязках кінчаючи.

* * *

Свого часу писали ми про „пруське" „Свято Седану", а французьке „N'oublions jamais". Найкращі педагоги світа заявилися проти таких методів виховної праці навіть серед дітвори й молоді державної і побідної нації. І от уже не куратория, а саме міністерство видає указ (Дн. ур. P. VII. Nr. 3 (125) з 15. II. 1924) про 22. падолиста, себ то річницю освободження Львова і припоручає усім школам у всій дітворі й молоді святкувати перемогу над другим народом, котрий хвилево упав у геройській боротьбі! Здавалося, що досі всі свята того роду — це тільки вилив звироднілого кресового „лицарства". Здавалося, що десь там у дальшому світі є хтось, котрий може инакше думає. Ні! сьогодня оргія звироднілости скрізь. Так! і нам треба пригадувати собі наш погром. Не вільно про нього забувати, та не на те, щоби плакати й посипати попелом наші голови, а таке завдання виповнить цей останній розпорядок

А всі вони отсі зарядження, хоч як негативні, а проте живий народ зуміє витягнути із них позитивні користи.

Учитель.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Японія не признала Бесарабії для Румунії.

Японія відказалась визнати Бесарабію частиною Румунії. Новий ліберальний японський кабінет зблизився до совітів і допровадив до китайсько-совітського порозуміння. Так віднесла Японія велику побіду в Китаю над Зєд. Державами й Англією. Ця прихильна совітська орієнтація Японії є наслідком ворожого відношення до Америки.

Димісія фашистівського кабінету.

„Джорналє д' Італія" звідомляє, що всі міністри подалися до димісії, оставляючи для Мусоліні свободу ділання.

Після вбивства Матеоті.

В Римі по богослуженні за душу вбитого провідника соц. Матеоті в дверях церкви появилася сестра й жінка М-ті, товпа кричала: „Смерть убийникам Матеоті!" Вдова звернулася до товпи зі словами: „Поможіть мені відшукати тіло мого чоловіка". Сконфронтовано шофера Коліні з Думінєм. Переслухано ред. Філіпелі. В Генуї арештовано ред. „Кор. д' Італія" Делясія, котрий товаришив Ф лі в утечі. В куфрі Філіпелі найшов слідчий суддя закровавлені і порівані на чотири кусні штани Думінія, покраяне на части накриття автомобіля, візитові білєти М-ті, ніж і револьвер. До вязниці карного суду в Римі відставлено Філіпелі. В клунку Ф-лі найдено документи, які вияснюють вбивство. Велике вражіння викликав у Римі прихід кількох відділів тосканської народньої міліції. Начального ред. „Кор. д' Італія" Квіліці виключено зі союзу фашистів.

В справі Матеоті слідчий суддя сконстатував вбивство. Новий стежний лист не говорить про вивезення М-ті, але про пляноване вбивство. Часописи пишуть, що зміни в обсаді тек мін. переведеться з початком липня. — „Дейлі Тел" пише, що робітнича партія в присутности Мекдонельда і керманичів кабінету прийняла одноголосно резолюцію в справі вбивства М-ті. Резолюція зредагована в вельми гострому тоні. „Квотідієн" звідомляє, що Мек Донельд не хоче переговорювати з Мусоліні, котрий запозів свій приїзд до Швайцарії. Ця відмова спричинена останніми подіями в Італії. Французька соціялістична партія вислала секретареві інтернаціоналу в Льондоні телєграму з висловами обурення а рівночасно співчуття для італійського соціялізму з приводу вбивства М-ті. Сторонництво зазначує, що вважає конечним організування міжнародніх протифашистівських союзів.

Експозе Еріо.

В експозе Еріо, виголошенім в палаті деп. премієр заповів внесення амбасади при Ватикані. Стремлінням уряду буде змагання до розвитку нар. продукції і промислової сили, збільшення вивозу кольон. багатств. Армію зреорганізується. Зменшиться час служби але так, щоби Франція не була ослаблена, ні загрожена навіть на хвилинку. Відкидає всяку думку про анексії й завоювання, бажає безпеки Франції і повної независимости. Поруря годі евакувати поки Франція не дістане заставів, гарантій і зобовязань. — В інтересі мира слід перевести контролю зброєнь. Уряд попиратиме демокр. духа всіх народів, зробить усе, щоби скріпити С. Народів. Без уваги на ріжниці між совітами і Францією, не забуває, що російський нарід проливав довго кров з Французами на полі бою і вже тепер приготовляє основи до правильних взаємин. Збірається матеріяли для цього.

Відкликання Даровского.

Польського посла в Москві відкликається. Він обійме знову теку мін. праці і сусп. опіки.

Вбивство Матеоті.

Коли конспіративні орґанізації борються з владою навіть при допомозі терору, то вони самі наражують життя своїх членів. Насильство слабих вони протиставлять владі пануючих, відповідаючи за те насильство своєю головою. Так воно було віддавна і так буде й на далі.

Та зовсім инакше представляється справа тоді, коли терором у відношенню до свого немічного політичного противника послугується пануюча партія, партія, що у своїх руках має владу. І це саме сталося в Італії. Соціялістичного посла Матеоті, що мав компромітуючі декого документи, вивезено поза межі Риму, вивезено підступно, насильно і вбито. Вбили його фашисти, що мають всю владу в своїх руках. За що його вбили? — За те, що він боровся за свої ідеали в межах, які для тоїж боротьби накреслили та означили самі фашисти.

Ясно, що правлячі кола фашистів мусять доказати, що вони не мають нічого спільного з тим політичним вбивством, доконаним на послові їхніми партійними товаришами. Годилось би Муссоліньому звернутися проти фашистівської орґанізації. Назрів цікавий конфлікт державного фашизму зі заговірницьким. І на розвязку його чекає ціла Італія.

Муссоліні намагається всіми силами покарати винних і то строго. Очевидячки що він хоче спасати престіж державного фашизму в очах всеї Італії та очистити його від підозріння про участь у ганебному політичному вбийстві. Цей необрахований та необдуманий вчинок фашистівських, засліплених заговірників поставив Муссоліні перед дуже важке завдання.

В пресі появилися вістки про крізу фашистівського уряду. Муссоліні мав би в ньому залишитися. Він і надалі був би фактичним диктатором. Та публична опінія Італії велими занепокоєна нечуваною подією. На знак протесту заініційовано цілий ряд страйків, комуністи дістали нову нагоду для вияву накопиченої енергії. І йдуть масові арештування комуністів у Римі та на провінції. Італію сповив туман, над нею уноситься марево чогось непевного а може тим непевним буде нова горожанська війна? Можливе і те. В Італії живуть пристрасти, горячі пристрасти полудня, а вбивство Матеоті саме й є виявом політичної пристрасти. Фашизм є рівнож виявом політичної пристрасти. А через те не виключена нова ґенеральна пристрасть, зроджена смертю Матеоті, яка й зможе прийти до порядку дневного над фашизмом. Але фашизм має свого Муссоліні і це мабуть його врятує.

Дрібні вістки.

Вістку про убийство Радіча в Москві дементують як неправдиву.

Політичного убийства доконано в Софії на особі посла селянської партії Петка Петкова. Посол дістав чотири револьверові постріли по виході з господарського касина. Причиною вбивства має бути те, що Петков був замішаний у підготовку атентату на премієра Цанкова.

Нові англійські виборчі відбудуться вже зимою, так заявив Мекдонельд в палаті громад.

Міждержавна антантська комісія знавців предложила Еріо раport про справу німецького роззброєння. Комісія підкреслила злу волю Німеччини, яка на кожному кроці обходить постанови версайського трактату відносно зброєнь. Рапорт підкреслює воєнне поготівля Німеччини в обсязі фабрикації муніції та трійливих газів.

Конґрес уральсько-алтайської культури відбудеться в Ревелі. В конґресі візьмуть участь 40 представників Мадярщини, 30 представників Фінляндії, 100 представників Естонії — отже всі найблищі свояки.

Зєдинені Держави не є вдоволені з російсько-китайського договору щодо східно-китайської залізниці.

Президент фр. республики, Думерґ, у своїм письмі до парламенту стоїть на становищі пошани Версайського договору супроти непевної Німеччини.

Литві грозить господарська руїна, у звязку з недостачею кредитів за кордоном.

Муссоліні має дровізорично обняти становище міністерства кольоній, яке перемінюється на секретаріят.

У Відні в останніх 6 тижнях, у звязку з фінансовою крізою 500 людей скінчило самовбийством.

Мекдональд ствердив, що Німеччина тому не знайшлася ще в складі Союзу Народів, бо дотепер не внесла формального зголошення чи заяви про те, що хотіла би вступити до нього. Англія все піднає Німеччину в її заходах коло вступлення до Союзу Народів.

ВІДГУКИ ДНЯ.

З записника тихого діяча.

I.

14. червня.

Рука трясеться мені з обурення, коли пишу ці стрічки. Отой колосний Галактіон Чіпка, найгіршого со та писака, сказав мені вчора: „Ви — каже — такий патріот, як з козячого рога кларнет!"

Що за безличність...

Я, з діда прадіда Українець, якому так щиро лежить на серці доля рідного народу і... дочекався чогось подібного.

Правда, на народні цілі рідко даю, але я людина бідна: ледве-не-ледве стає мені на кіно, чи на один „шніт". Зате нема дня, щоби я не зробив чогось доброго для Невьки: то заговорю в трамваю по українськи, то зайду на „Бесіду", то часом побуду на засіданні товариства, в якім я є головою. Не було випадку, щоб я коли на засіданні заснув. Голосу там не забираю, бо правдива праця не любить крику, а патріот реклями. Тому й ворогів у мене майже нема, а приятелі булиб, та я не дуже хочу. Вони тільки й на те є, щоб чоловіка натягнути, а потім ще й лають. От хочби той Галактіон. Я йому посаду пропонував: 50 золотих у місяць і тільки 7 годин праці. А він он який? Ех! Чи варта хвилюватись тим усім?! Чоловік собі тільки жолудок псує.

15. червня

Зелені свята! Свято мертвих. Гарне, може найгарнійше з усіх свято. Бо як подумаєш про померших, то тоді зараз на серці лекше стає, як від суверенки Бачевского. Ось бач: скільки людей у холодній могилі, а ти мов та рибка граєшся на сонці. Але я людина зі сентиментом: люблю згадати і померших. А ще про таких, що лишили по собі ясні спомини в моїй душі!

Одного з них таки найкраще згадую Смішака був і жартун великий. Бувало каже до мене: „Ти бездушна каналіє! Ти рутенська малпо!" А я тільки: хі хі та ха ха. Просто душуся від сміху.

Тож то веселий був хлопчисько! Шкода, що пхався на кулі, був би ще жив. Колиж бо в нього було ще більше романтизму, як у мене. Кажу йому: Пожди! Чого голосишся під кріс! Ще не знати чия возьме!" А він знову жартом: „Ех ти на волоч проклята!"... І пішов.

Пішов і згинув... Далебі смішака!

Треба буде йому таки нині занести вінок на гріб. Варт він того, бо добре мав серце. Любив тішитись життям та ще й другим заплатити. Нема що таїти. Випили ми нераз. Небіщик пустив ладний грейцар, а так марно згинув — як кажуть — за велику справу. Час мені зреванжуватись йому. Нехай знає, що значить щирий друг і патріот.

Галактіон Чипка.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашній часопис був сконфіскований за частину передової статті п. з. „На американській землі", де згадувано про умовини життя українського народу під Польщею і за кілька місць зі статті п. з. „З панського рундука".

— **Ті, що нурять,** могли дізнатись уже в неділю по всіх інвалідських будках, що згідно з новим розпорядком вільно інвалідам продавати чоколяду, воду содову і инші здорові предмети, але не папіроси.

— **Раз має рацію.** Пос. Вітос на вічу у Тешині заявив, що сойм має надто багато послів, а сенат повинен бути зліквідований, якщо нема змоги зміцнити його авторитету. Згоджуємось.

— **Дешеві вакації.** Львівське староство затвердило максимальний цінник на

ВСІ ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

МАЄ НА СКЛАДІ

КНИГАРНЯ Ставропигійського Інститута в піднаймі **Українського Педагогічного Товариства** ЛЬВІВ Руська 3

Слухай народе та радуйся: За сезон одна кімната 300—350 зол., за кухню у вілях 200—250 зол. Як бачите, ціни в десятеро більші від передвоєнних. Коли ще на свіже повітря буде накладений податок?

— **Вийшли з тюрми.** В середу 18. ц. м. випущено з вязниці арештованих перед кількома місяцями членів УСДП., ред. Антона Чернецького, ред. Степ. Рудика й відповідального ред. „Вперед“ Ілью Калятинського.

— **Ще царська родина.** У західній Европі появляються ще невинно книжки та спомини, в яких ріжні наївні або шарлятани доказують, що російська царська родина не згинула. Тому цікавою є в цій справі стаття Ген. Жанен на сторінках „Матена“, де він каже, що йому поручено у свій час місію перевезти у Францію спалені останки царя, царині та їх дітей, щоби передати вел. князю Мик. Миколаєвичу.

— **Припинений часопис.** Виданий у Берліні на рос. мові денник „Накануне“, прихильний до радянської влади, перестав виходити.

— **Аматори сильних зворушень.** У Копенгазі якесь молоде товариство заложилось, що деякі з них проведуть усю ніч у паноптікум у кімнаті жаху. Сміливець має ходити всю ніч по кімнаті, сам, до ранку. Такі самі заклади роблені в Парижі показали, що люде часто божеволіють. Цікаво, що у згаданім данськім товаристві є кілька панночок.

— **Радіотелеграфічну виставну** приготовляє цього року політехнічний інститут у Москві. Чехословацьке мін. пошт та телеграфів почало переговори про безпосередні радіотелеграфічні зносини з СССР.

— **Жиди в Еспанії.** Еспанський уряд веде переговори з представниками американських Жидів, в справі імміграції жидівської громади в Менетен та на острові Куба, разом у сумі 20.000. Еспанський уряд мав би заснувати в Мадриті для переслідуваних в Европі жид. студентів університет у Мадриді, в найкращій частині міста і прийти їм з допомогою. Скажіть, чи не краще нині бути переслідуваним Жидом, хоча би на Кубі і стати підданим держави з такою культурою як Еспанія?

— **Нова людська раса.** Англійський дослідник Марш, який 5 місяців перебував на багнах Східної Панами, відкрив там зовсім новий людський тип. Привіз зі собою пару молодих, білих ясноволосих і блакитноких Індійців та багату етнографічну колекцію. У цій подорожі згинуло двох з пяти його учасників. Нововідкриті Індійці не належать до альбінотипу, хоча нагадують північно-европейську породу.

— **Ювилей золочівської гімназії й Українці.** Відносно до нотатки, поміщеної в нас в своїм часі, що-до обходу 50-ліття золочівської гімназії — повідомляють нас, що **Українці не беруть участи в тім святі.** Просимо всіх тих, що зголосили свою участь, мати це на увазі.

Дописи.

Ярослав. (*Шевченківські свята*). Всюди инде се вже звичайна річ Шевченківські свята. Инакше воно представляється у Ярославі, де того рода свято, се вже подія, особливо в нинішніх часах. Цілий день 11. травня був українським днем. Богослуження на добро українського народу, концерт шкільної дітвори, великий концерт — зложилися на програму дня. Зворушливо було глядіти на продукції дітвори з ріжних ярославських шкіл. Гарний діточий хор, дуже добре підібрані в хистом та розумінням виголошені деклямації — казали віднестися з повним поважанням до осіб, котрі свою працю вложили у виведення концерту. Реферат гімназійного ученика про життя і значіння Шевченка випав бездоганно. Зібрані батьки раділи д'точим виступом, а враженя мусіло витиснути певне тавро у їхні душі. Вечірний концерт заходом ярославських товариств під проводом ф'лії „Просвіти“ зібрав доволі численну авдиторію. У програму увійшли хори, деклямації, сольоспів п-і Ярково, гра на бандурі п. Місевича з сольоспівом п. Пухальського і промова проф. Галущинського зі Львова. Усі точки лишили по собі дуже миле враження. А громаді дали змогу не тільки віддати належну шану Кобзареві, але також і мусіли її піднести на духові. Ми гішимося, що Ярославщина, яка живе серед тяжких умов, навязує до давнійшої славної минувшини. З нашого боку бажаємо усім робітникам сили й видержаности у твердій праці.

Копичинці. (*Жіноче віче*). 28. травня відбулося в Копичинцях жіноче віче, на якому було присутніх около 300 осіб. Більшість селянки, інтеліґенція. Збори відкрила п. Е. Базникова іменем організаційного комітету, витаючи присутніх і делегатку „Союза Українок“ зі Львова. Відтак відцала голос п. І. Макухівній, яка передала привіт від „Союза Українок“ і вказала на те, що всі змагання „У. С.“ ідуть в напрямку поширення діяльности якнайглибше на село. Потім в своїм рефераті подала у загальних зарисах напрямки всього жіночого руху та їх розвиток на заході і в краю, дальше завдання і ціли жіночих організацій на заході і у нас, які змагають передусім до вишколення нового типу жінки-громадянки. Другий реферат, незвичайно гарно випрацьований і примінений до наших селянських обставин, виголосила п. Е. Базникова. Вона докладно вичерпала всі ділянки життя, вказуючи на завдання жінки-громадянки. Третій реферат виголосив п. Мартюк, директор Пов. Союзу Кооператив, про участь жінки в кооперативному руху. Про потребу підтримки української школи У. П. Т. говорив п. д-р Левицький і Завалікут.

Серед слухачів було видно велике зацікавлення. По дискусії принято слідуючі резолюції:

Українське жіноцтво гусятинського повіту зібране на повітовому жіночому віču в Копичинцях дня 28. травня 1924:

1) закликає весь загал українського жіноцтва до плянової і постійної самоосвіти над собою, як також до праці в загальнокультурнім, освітнім, шкільнім і кооперативнім напрямку;

2) взиває весь загал українського жіноцтва до самоорганізації через творення місцевих Жіночих Громад і повітових Філій Союза, та тісної злуки з Краєвим Союзом Українок у Львові;

3) взиває весь загал українського жіноцтва до поглиблення і поширення культурного впливу і круга діяльности в родині, громаді, повіті і краю у всіх напрямках і ділянках життя;

4) закликає до поширювання ідей Рідної Школи і матеріяльної допомоги через поголовне приступлення в члени Кружка У. П. Т. в Копичинцях, котрий удержує приватні українські школи в повіті;

5) закликає до живої і активної участи в кооперативній праці через поголовне приступлення в члени кооперативи, та живе інтересування кооперативми;

6) складає щиру подяку і повне признання Вп. Михайлові Галущинському за грімкий протест і понесену з цеї причини жертву в обороні українського шкільництва;

7) закладає одноголосно рішучий протест проти всіх явних і тайних розпоряджень польської шкільної влади, а передусім проти розпорядків львівської шкільної кураторії з дня 29. і 30. жовтня 1923., 10. січня і 21. марта 1924., якими знищено майже зовсім українське публичне і приватне шкільництво;

8) взиває українське громадянство, щоби воно не задовольняло себе тільки складанням заяв, протестом і покликанням культурного світа на німого свідка, але щоби зробило шкільну справу предметом як найбільше дбайливої опіки;

9) протестує проти непедагогічних жадань польського учительства повіту, поставлених ним на повітовій шкільній (педагогічній) конференції в Копичинцях, дня 10. мая 1924. в справі введення польської мови вже в першій клясі народньої школи;

10) протестує проти переміни українських шкіл в повіті на польські та жадає, щоби у всіх школах, в котрих перемінено українську мову на польську в часі від 1919 до 1924., привернено стан зперед 1919 р.

Зі спорту.

Вісти з Українського Спортового Союзу.

I. Спортова анкета. Пригадується, що Спортова анкета, рівночасно збори в справі основання Товариства Прихильників Українського Спорту відбудуться в неділю 22. ц. м. о год. 12. в полудне в домівці „Сокола-Батька“, при вул. Руській ч. 20. Всіх, кому лежить на серці справа фізичного виховання нашої молоді, проситься конечно прибути. Запрошення розсилається. Якщо би хто запрошення не дістав, зволить зголоситися в ліквідатурі тов. „Дністер“ у п. Лотоцького.

II. Змагання в ході на 15 кілометр. відбудуться дня 22. ц. м. о год. 6-ій рано з площі „С.-Б.“. Вписове пів золотого.

III. Змагання в ситківці відбудуться дня 21. і 22. ц. м. на токах УСС. при вул. Супінського ч. 21. Вписове 2 золоті. За гру платиться окремо.

Зголошення до змагань приймається що дня від год. 4—6 по пол. в домівці „Сокола-Батька“.

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
за бл. п.
інж. РОМАНА ГАНІНЧАКА
відбудеться в першу річницю смерти дня 20. червня (пятниця) п. р. о год. 9-ій рано в Волоській церкві
2098 1—1 *Вдова і син.*

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

З українського правничого Товариства. Продовження дискусійних сходин в справі „Вальоризаційного розпорядку“ відбудеться в четвер дня 19. червня с. р. година 6. вечером, саля Українського Тов-а Охорони дітей і опіки над молодіжю, вул. Бляхарська ч. 11. І. поверх.

Річні пописи елєвів висш. муз. Інституту ім. М. Лисенка у Львові відбудуться в суботу (21. VI. ц. р.) о год. 7. вечером для висших і середніх років, а в неділю о год. 12 в полудне для середніх і низших років. Оба рази у великій салі Тов-а, вул. Шашкевича ч. 5. — Програми, які служать за карти вступу, можна набути в канцелярії по 1,000.000 Мп. 2095 1—1

Спростування. Замість вінців на домовину бл. п. Ольги Макухової зложили на „Рідну Школу“ Вп. П. К. і А. Лужницькі та О. і Д. Білобозицькі у Львові 40 зол. а не 20 як було оголошено. На „Рідну Школу“ зложили в золотих: Замість желань з нагоди вінчання Вп. Л. Голінатого з Вп. П. Дзеровичівною складає на „Рідну Школу“ Вп. пп. Д-р С. Бохенський зі Збаража 5, Болнар Василь, упр. школи в Чемеринцях 14, та кличе на таку саму квоту Мельника Миколу, проф. української гімн. в Станиславові і Одіжинського Івана, упр. 2-кл. школи в Ключеві великім, о. О. Лещук в Раві руській 10, в 10-ліття української гімназії в Перемишлі. Замість квітів на домовину бл. п. о. Е. Січинського, пароха в Радчі — Юрій і Стефанія Нагадієвичі, Посіч 6, о. Любомир Білинський, парох в Монастирисках 30. — Всім Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 2044 1—1

Приватна українська гімназія з правом прилюдности в Дрогобичі. Вступні іспити до кляс II—VII включно відбудуться в днях 20 і 21 ц. м. Вступні іспити до кляси I-ої дня 28. ц. м. Вписи до всіх кляс I—VII в днях 28, 29 і 30 червня; пізнійші вписи не будуть узгляднені. — *Управа української гімназії* 2055 3—7

Секція „Допомоги Молоді“ при Тов. „Охорона Дітей“ має до обсадження посади на дуже догідних услівях, з помешканням і харчем. Вимоги для кандидаток: 1) Свідоцтво з укінчених 7 виділових кляс, 2) скінчений 20 рік життя. Зголошення до 1. липня 1924 на руки секр. п. Стеллі Марітчак, Львів, [illegible]ського 19а)II. 2083 2—2

Управа приватної української гімназії в Городенці подає до відома, що вступні іспити до I. кляси відбудуться дня 28. і 30. червня. Вступні іспити до кляс II—IV. дня 30. червня. — *Л. Рудницький.* 2090 2—2

В прив. жін. Семинарі учит. СС. Василіянок в Дрогобичі відбудуться вступні іспити на I. і II. рік сем. дня 30. червня і 1. липня. Вписи в тих самих днях. Зголошуючіся мають предложити: 1) метрику, 2) лікарське свідоцтво від повіт. лікаря, 3) свідоцтво з 7. кл. всел. шк., а приватистки свідоцтво моральности. СС. Василіянки удержують при Семинарі інтернат, в якім є ще кілька вільних місць. 2092 2-3

Дрібні оголошення.

СЕРГІЯ АНДРІЄВИЧА ТКАЧЕНКА пошукує брат Іван. Адреса; Болгарія, Міна Пернік, poste restante, № 11109. Іван Андрієвич Ткаченко. 1—1

КІМНАТА біля Стрийського парку для кавалєра до винайму. Близша відомість в Адміністрації. 2097 1—1

КВАЛІФІКОВАНА учителька пошукує лекції на час вакацій за удержання і доплату. Зголошуватись до Адміністрації „Діла“ під „Учителька“. 2094 1—2

АДВОКАТ д-р Віктор Павлавський в Дрогобичі пошукує зараз **спосібного і рутинованого конципієнта.** 2075 3-3

САМІТНИЙ священик, що схотів би мене хорого через липень і серпень за хату, харч, обслугу і декілька міссалій в церкві і в парохії виручувати, нехай пише до свящ. Б. Мисика в Баньковій, почта Ропенка ад Устрики дол. 2091 1—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Товариство „Українська Захоронка“
уладжує
дня 22 ц. м. попол. на озері „Світязі“
Велику Весняну Забаву
Ріжні несподіванки. Вибір королевої метеликів. Чародійні цукорки. Ворожба з карт.
1999а) 1—2

Українські національні танці.
В четвер, дня 19. червня ц. р. заходом Сокола-Батька на площі при вул. Стрийській, відбудеться
ПОПИС ВСІХ ШКІЛ
під проводом артиста балєтника
В. АВРАМЕНКА.
Початок о год. 4·30 попол.
В разі непогоди попис відбудеться того самого дня о год. 7. вечером в великій салі Народного Дому при вул. Рутовського ч. 22. І. пов. 1—1
2079а)

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
Тов-а „Народний Дім“ в Дрогобичі кред. торг. кооп. з обмеж. порукою відбудуться дня 30 червня 1924 р. в салі „Народного Дому“ о год. 1-ій по пол. з слідуючим дневним порядком нарад:
1) Відчитання протоколу попередних загальних зборів, 2) Звіт діяльности за минувший рік, 3) Звіт касовий за рік 1923, 4) Звіт комісії ревізійної, 5) Затвердження річного звіту і білянсу та одобрення діяльности Управи і Надзірної Ради, 6) Розділ чистого зиску, 7) Затвердження вибору 1 директора і 2 заступників на 3 роки, 8) Вибір 3 членів Надзірної Ради і 1 заступника на 3 роки, 9) Визначення границі найвисшої квоти кредиту одному членови, 10) Визначення найвисшої суми зобовязань кооперативи, 11) Внески і запити членів.
Річні замкнення і білянс виложені в льокали кооперативи до перегляду членів на 8 день перед реченцем зборів.
При вступі на салю обовязаний є кождий член на жадання оказати книжку уділову.
ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:
Д-р Чапельський, голова. *Горницький,* секретар.
2096 1—1

Управа прив. жін. Семінара СС. Василіянок в Дрогобичі розписує
КОНКУРС
на учительок (лів) природи, польської мови і предметів педагогічних.
Платня після умови. Жіночі сили мали би мешкання і харч в інституті — доплата після умови.
Вимагані кваліфікації для середніх шкіл, евентуально іспит виділовий. Подання проситься звертати до Семінаря СС. Василіянок в Дрогобичі, вул. Конарського ч. 6 до 15. липня.
2092а) 2—3 *Управа Семінаря.*

КОНКУРС.
Жіноча учительська семінарія в Самборі потребує з новим шкільним роком трьох учителів чи учительок, а то: 1) до математики і природописи, 2) до історії, географії і мови і 3) до гімнастики виключно учителька, яка могла би учити деяких предметів, або вести клясу школи вселюдної.
Петенти (ки) мусять бути іспитовані або хоч абсольвентами університету. До гімнастики вимагається іспит або укінчений курс. Подання вносити до кінця червня ц. р. Платня як в державних школах.
Виділ Кружка У. П. Т. в Самборі.
2088 2—3

За Редакцію відповідає В. Мудрий

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 135 (10 228). Львів, субота 21. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. ГК ХСІІ.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. тов. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

„Чорна картина".

II.

Чорна картина сталаб ще чорнійшою, колиб ми вичерпуючо змалювали підклад, на якому вона так виразно і ядерно виступила в останньому двацятилітті. Та ми зупинимося тільки на деяких новійших моментах.

Справа українського університету має свою довгу-предовгу історію. Були хвилі за австрійських часів, коли вона була близька свого здійснення, без сумніву близча. як тепер. Одначе на перепоні її здійснення все стояли Поляки, польські політики й учені професори, польські організації, польська молодь, польське громадянство, що в майбутній українській святині добачували шкоду для своєї супрематії над українським народом, для своїх польонізаційних цілей. З тією метою постійно висувано „аргументи", що — мовляв — Українці не мають наукових сил, хоч ті сили за недостачею свого були змушені тинятись по чужих університетах; що немає місця на осідок українського університету, бо Львів є „польським містом"; що Українці не бажають свого університету, щоби „фабрикувати" інтелігенцію; що це постулят української політики а не української культури і т. и. нісенітниці. Такою дешевенькою, роздрібною, базарно-лубочною аргументацією жила польська суспільність на протязі останніх двацяти літ, повторюючи свої „аргументи" аж до обридливости.

Минуло споро часу. Багато лубочних аргументів мусіли присипати своїми румовищами великі дії, а ще більше парости нового життя, нової доби людства, нових поривів і зривів поневолених народів. Крім багатьох инших причин потайним мотивом скаженого польського спротиву проти українського університету у Львові була всесильність царату. Польська політична думка, репрезентована розпаношеною і крайно компромісовою у відношенні до реакційної Росії ендецією, за ціну здержання культурного, а тим самим і політичного розвитку української нації в межах Австрії, рахувала на уступки Росії в „Привислянськім краю". Цей союз всемогучої російської і нестримної польської реакції був головною запорою культурного розвитку українського народу в Галичині. Та вмерла царська Росія, а на її руїнах після великої революції знову починає розквітати українська культура. І ми свідками такого дива, що на великих просторах Наддніпрянщини процвітає українська культура у високих школах і академії наук, — що існує український університет в Празі, а тільки тут, в бувшім українськім Піємонті, де за право до культури, до знання і розвитку лилася кров, падали жертви, де найменша селянська дитина знає про наше змагання до власної святині науки, тої святині офіційно немає. Є тільки український „тайний" університет, є святиня в підземеллі, в закамарках, хована й укривана перед оком поліції. постійно переслідувана і в „благородних" поліцейських поривах торощена.

Справді чорна картина, на якій виступають теж дивно ломані, хоч все одностайні лінії польської політики. Скільки то ми вже наслухалися про український університет. Таж вже було вставлено тому три роки аж три міліони марок (!!) на його заснування в... Станиславові. Таж б. мін. Мікуловскі-Поморскі в кабінеті Скорского заявляв прилюдно, що український університет вже є ухвалений, тільки „ніхто по нього не зголошується" — так, немов би по університет можна було так „зголошуватися", як жовнір зголошується по комісняк. Таж б. мін. освіти Гломбіньскі влаштовував вже той університет на одному з варшавських передмість (Прага), маючи на меті перенести український університет зі Золотої Праги до поганенької польської Праги. Виходилоб з того, що поминаючи осідок, справа українського університету вже давно поладнана. Звідки ж тепер зявляється та справа, як novum, звідки виринула вона на журбу і горе абсолютистичних міністрів і всіх лівих та инших польських партій? Ясно з цього, що справа українського університету в польських руках все була, є і мабуть буде піжмурками. Польські міністри на зразок котів граються нею, як старою мишею, час від часу тримаючи її в зубах на показ світові, то знов запорпуючи в куточок.

Тепер справа українського університу є знову в зубах. Держать її цупко польські міністри з громилом українського шкільництва на чолі; держать її прилюдно пепеесівці, вніс ши внесення про заснування двох факультетів (правничого й фільософічного); держить її скажено хієна, вислявши Прушиньского до підбурювання східно-галицької бюрократії і звязаного з нею „ідейно" польського елементу проти українського університету, а навіть проти якихнебудь і денебудь українських катедр; вкінці держить її в зубах погромницько-чорносотенне польське студенство з огляду на санацію скарбу, зайвість науки для Українців, піддержування тим чином українського „сепаратизму" і т. п. нісенітниці.

Не варто довше спинюватися над цими новими і дуже ріжноманітними піжмурками, бо картина чорна вже й без того. Але варто хвилинку зупинитися над внесенням пепеесівців, тим більше, що з приводу відмови українських послів підписати їхнє внесення, вони дозволяють собі навіть давати Українцям лекції патріотизму. Отже пепеесівці, як справедливі демократи, внесли внесення на заснування для 7 мил. Українців аж двох факультетів і то факультетів мертвих. Сьогодня в змінених умовинах повоєнного життя такі факультети, як правничий або фільософічний, є в значній мірі факультетами мертвими, нежиттєвими. Вони справді є тільки фабричками біорократії, непринаровленого до сучасного життя і його вимог безрадного і безпомічного інтелігентського пролетаріяту. І тут криється потайна думка, щоби задурити Українців, щоби в найліпшому разі кинути їм охлап, а одночасно виростити на „оборонців" української культури.

Теж чорна картина. Тільки чорні характери могли впасти на таку хитрість. Очевидно, тут ще мається на увазі університетською справою при зручно зааранжованих піжмурках відвернути увагу українського громадянства від багатьох инших пекучих для української нації питань.

Справа українського університету є тільки одним і навіть побічним кільцем в звені української справи взагалі. Без вирішення тієї справи згідно з духом часу і вимогами української нації не може бути трівкого й позитивного вирішення університетського питання. З цього добре і до подробиць здає собі справу ціле українське громадянство.

Ф. Ф.

всій країні шириться нечувана криза, найтіснійше звязана з цією реформою, ширить ся голод, нужда та безробіття, розпука, зростає обурення та охота до боротьби. Панове тут складають собі взаємно побажання, а тимчасом уся країна потопає у жалобі. Якщо скарбова реформа мала бути операцією на господарськім тілі польського капіталізму, то нині стає очевидним, що ця операція повелась, але пацієнт може померти з години на годину. І саме тому тверджу, що у соймовій буджетовій дебаті скривається нещирість та облуда.

Знаю, що даремне було би казати панам про терпіння та нужду працюючого населення, на яке ваша реформа скинула важкий тягар податків, кризи безробіття та голоду. Знаю прегарно, що до цих справ соймова більшість ставиться досить байдуже. Знаю, що уряд та буржуазія заздалегідь брали на увагу ці терпіння, вважаючи їх дрібною позицією у своїому обрахунку. Адже панове від такого давного часу звикли, що народні маси мають приносити жертви! Адже коли ви, панове, недавно приймали закон про охорону робітників перед безробіттям, то на тільки доказали ви такої штуки, що цей закон не дав робітникам ніякої справжньої користи, але що більше, ви зробили так, що він торкатиметься хіба майбутніх безробітних поколінь, та в ніякому разі жертв теперішньої кризи. Отже розумію, що нікого тут не розніжу описом нужди і недолі робітника та бідного селянина. І вовсім не маю такого наміру.

Мова сойму і біржі.

На жаль, поважані панове, бачу, що криза торкається не лише робітників та селян. В усіх промовах панів послів звеніла також нотка огірчення. Сам п. генеральний справоздавець доглянув дрібну хмаринку на овиді: у формі скорченого вивозу — некорисного торговельного білянсу. Чи це єдина хмаринка, мої панове? Адже ви всі в преславній більшости — це практичні люде, бізнесмени, гешефтсмани, отже добре знаєте, що суха мова біржевого листка є просто протилежна до урядового, соймово-державного оптимізму. Біржа не святкує ніякого свята. Знаю, що ви, панове, кидатимете громи на біржу. А проте відомо, що саме вона, а не сойм є дійсним серцем капіталістичного ладу. І хоча чимало з тут присутних залюбки висловлюється про неї „згори", то всеж таки у свому серцю гірко терплять над катастрофою бірже-

Крик серед глуші.

Промова пос. Якова Войтюна з клюбу У. С. Д. П. в польськім соймі дня 13. червня ц. р. в буджетовій дискусії.

Високий Сойме! Ми чули тут, що представники уряду і майже всіх міщанських партій раділи, що розглянений нами буджет є першим оздоровленим буджетом. Головний справоздавець пос. Здзеховскі заявив, що буджетова дебата є спільним святом уряду і сойму та довго перечислював усіх заслужених мужів, які причинились до цього твору. Пос. Здзеховскі дуже журився, аби, сохрани Боже, не зменшити чиєї заслуги та кожному віддати справедливість. Та чи ця похвала не є вже нині сильно спізнена та нещира? Чи в цьому гарному тісточку скарбової реформи нема поганого закальця? Якщо вірити пп. міністрам та справоздавцям, то скарб уже майже направлений. А проте, поважані панове від цієї направи скарбу осторонь направа Річипосполитої не тільки не приблизилась, але радше віддалилась. Ця направа Річипосполитої є так само недосяжною мрією міністрів та буржуазійних партій, як була для шляхоцьких реформаторів у XVIII та XIX ст.

Операція повелась — пацієнт умирає.

У той час, коли сойм тішиться своєю скарбовою реформою, у

Пр. 598/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 129 з дня 13. червня 1924. в артикулі під заголовком: „На чужині" речення між слов.: Ювилят дожив а) від Західної, б) вирази між слов.: довгої праці а який він. 2) Пересада послаТ угута уступ м. слов. Т. У. є пересадою а та за те хіба містить в собі єство злочину з § 65 а) закона кар. узнав доконану в дни 12. червня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найближім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 14. червня 1924

(Підпис нечиткий.)

вих „курсів", над падаючими акціями та промисловими „вальорами". Відомо, що банкроцтва висять у повітрі, а прецінь це мусить потягнути за собою довгий ланцюх дальших. Чи панове здають собі справу зі соціяльних наслідків цієї паніки?

Причини кризи.

Хоча нині щойно пів-року минуло від хвилини, коли повстала криза, найбільші оптимісти у соймі та уряді признають, що криза щойно розвивається. Скількиж часу триватиме її лічення? Мушу ствердити, що справжні причини цієї кризи є глибші як теперішня скарбова реформа. Весь світовий капіталізм не може прийти до здоровля від хвилини, коли йому вбили в ребра соціялістичного клина. Що казати про слабенькі капіталістичні держави, для яких традиційні східні ринки збуту були єдиною основою істнування? Польський капіталізм від хвилини вибуху революції в Росії дусився у своїх тісних кордонах з важким вантажем закордонної конкуренції на шиї.

Промовець зупиняється на питанні про інфляцію, наводить цифри у звязку з дефіцитом та позичками польської держави, і далі каже так:

Хто двигає тягар податків?

Обіцювано народнім масам, що реформа оздоровить та направить відносини, усуне дорожнечу, принесе полекшу їх долі. Адже вона є бодай єдиною перемогою буржуазії на господарськім фронті. Та що станеться, коли ці ілюзії розвіються? Що буде, коли народні маси зрозуміють руїну цього останнього рисковного підприємства? Коли розглянути буджет, то стає ясним, що він є тою сліпою вуличкою, в яку заблукався польський капіталізм.

Податковий тягар, який двигає населення, незвичайно важкий. Можна розяснювати, що значну частину цього тягару несли досі тепер посідаючі кляси у формі маєткового податку. Одначе ці кляси до нині взагалі нічого не платили до скарбу, звідкіля брали повними жменями. Нині, колиб їм навіть не вдалось перекинути маєткового податку на плечі робітників та селян, то і так, як ми це бачили, скарб дає їм надто щедрі позички, які перевисшають плачені ними податки. Одначе ніхто не зверне в ніякій формі податків робітникам та бідним селянам, які платять їх непомірно більше, як у минулім році; навпаки: їх заробітки та життєвий рівень значно понизилися.

Отже, як і ранійше, весь тягар утримання держави піддержують маси селянські та робітничі. А посідаючі кляси роблять собі з державного скарбу джерело прибутків, дешевими позичками, добуванням „синекур", добре платних посад і т. и.

Болюче місце.

І навіщо вживає уряд ці величезні засоби? Згідно з проєктом комісії: зі загальної суми $1^1|_2$ міліярда скарбових витрат, на військо має піти аж 616 міліонів золотих, а на дипльоматію, поліцію, жандармерію та на вязниці — ще якихсь 200 міліонів. Тут торкаємося найбільше болючого, найбільше небезпечного місця не лише господарської, але й загальної державної політики. Вся державна польська машина є наставлена на близьку війну, на сподівані або передбачувані воєнні конфлікти. Горячка мілітарна в Польщі, ця воєнна пропасниця є тим більше лиховісна, бо єднається з повним господарським безсиллям та назадництвом. Польська буржуазія загрожена в революції, давно вже шукає захисту в мечі. Смертельна господарська криза, що навісла над країною мов віко домовини, ще більше розбурхує замисли наших мілітаристів. Нема нічого випадкового в тому, що саме творець направи скарбу, тверезий економіст п. Грабскі найбільше підкручує витрати на військо та найцупкійше затягає оборожу гнету в самім краю.

Войовничість та жадоба захвату назовні є нероздільно звязані з політичною реакцією та національним гнетом у нутрі. Останні тижні та місяці це невпинне шаління реакції, оргія переслідувань. Чи ви, панове, хочете довести до явних виступів, до актів розпуки? Я звертаю вашу увагу, що нині пожежа не могла би обмежитися до великих міст, але мусіла би захопити й селянські маси на селі. Всім відомо, до яких наслідків довів критичний стан міських робітників. Одначе між бідними селянськими масами давно вже царить розпука та бажання боротьби.

Нехай ніхто не уявляє собі, що нині становище є менше пекуче, як у р. 1920, коли сойм в обличчю червоної армії приймав закон про славну земельну реформу.

Промовець наводить цифри, доказуючи гостру недостачу землі, яка спричинює пролєтаризацію селян.

Земельний голод.

Ясно, що всі дрібні господарства на Білоруси та Волині ледви вистачають на проживок селянської рідні. Ще гірше стоїть справа у Галичині. Голодуючих селянських родин є зверх 600.000, себто дві третини з усіх господарств. Ці люде годуються весь рік картоплею та запрацьовують себе на смерть. Давнійше полекшою для них була еміґрація до Німеччини, Америки і т. д. Нині це джерело прибутків висохло. Раніше селянин міг рахувати на якусь кредитову поміч на кудно землі, нині земля доступна тільки для богачів.

Вся парцеляційна діяльність, про яку стільки кричали, дала лише дохідні становища для півтора тисячі урядовців, які записують скирти паперу. Мушу ствердити, що Польща є нині в Европі країною найгострійшої малоземельности, найсильнійшого земельного голоду. Не кажучи вже про Радянську Республику, стверджую, що земельну реформу перевели майже всі держави, сумежні з Польщею, в той час, як у Польщі 10.000 дідичів держить у своїх лапах сотки тисяч малоземельних селян.

Військове осадництво.

Припиніть вами, панове, земельна реформа стала якимсь кривавим глумом. Та вже не глумом, а провокацією стає військове осадництво на Зах. Україні та Зах. Білоруси. Це акція на зразок найгірших традицій екстермінаційної політики кайзера та царського козацтва. В усіх українських та білоруських повітах уряд насаджує дорогою ціною тисячі давніх офіцерів та взагалі військових Поляків, даючи їм у дарунку не лише землю, але й підмоги. До 1924 р. обсаджено їх приблизно 9.000 на 120 тисяч. гектарах. А цього року на цю саму ціль призначують знову 70.000 гект. і майже 11 міліонів золотих.

Селя стають безсильними свідками справжньої грабіжницької оргії, безоглядного винищування природних багацтв своєї країни впливовими кліками капіталістів та спекулянтів. Ніде так явно та брутально не переводять випродажі країни, як на Зах. Україні та Зах. Білоруси. Адже поліське дерево та галицька нафта є головними предметами вивозу, якими польська буржуазія ратує свій скарб та валюту.

Національна політика.

Все це є причиною, що господарський стан українських та білоруських селян межує з розпукою. Та може ще гірший є їх становище правне та політичне. Польська Річпосполита є державою, де навіть урядова статистика зазначує одну третину непольського населення. А відомо, що по суті відсоток непольського населення є значно висший, бо перевисшує 40%. Можна заперечувати це, але заперечування фактів не змінить. А якеж відношення польської буржуазії до цих 40% непольського населення? Це відношення є безумовно гірше, брутальнійше, більше пажерливе та екстермінаційне ніж навіть за царського та кайзерівського уряду. Польща стала справжньою вязницею всіх національних меншостей, мусіла би стати навіть могилою українського народу та білоруського, якщо польській буржуазії вдалось би здійснити свої мрії.

Я згадував уже про господарський жахливий стан. Додаймо до цього самоволю найвисших та найнизших адміністраційних органів, їх безоглядність, нехтування людської гідности, вар

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

УКРАЇНСЬКА ҐРАФІКА.

(З приводу появи „Графік" П. Ковжуна.)

Весною ц. р. вийшла у світ книга, не нотованого ще нашою бібліографією типу: Збірка графік, звязаних поміж собою іменем автора Павла Ковжуна і... нічим більше. Навіть не стилем і не технічною фактурою. Наче жмут екзотично-ліричних поезій, творених в ріжні моменти життя і настрою, зібраних під скромним, а всеж таки вимовним заголовком: „Вірші".

Книжку попереджує текст маляра і тонкого арбітра в мистецьких справах Миколи Федюка. Коли йде про запевнення успіху книзі, то вже сам факт співучасти в її виданні п. М. Федюка — це запорука її вартости, очевидна для всіх, що знають, як рідко цей мистець брав перо і як важко вивести його з рівноваги скептичного обсерватора.

Але вернім до Ковжуна.

Бувають в житті мистця моменти, коли охота підвести підсумки прожитого й прочутого, протягти межу поміж минулим і майбутнім, доходить до почування непереможнього примусу. З такого то підсвідомого примусу зродилася мабуть ідея першого збірника графік Ковжуна, що появився якраз в десятиліття його першого прилюдного виступу.

А десять літ праці, це спорий шмат часу, повен змісту не тільки для Ковжуна самого, але для української графіки взагалі, що якраз протягом тих десяти літ вибилася з колодок ділєтантського примітивізму перцевих рисуночків, та стала мистецтвом і ціллю сама в собі.

Бо десять літ тому рисували окладинки, заставки і „вензелі" для книжок: І. Бурачок, М. Жук, Ю. Панкевич, О. Кульчицька та инші, але української графіки в розумінні суверенного мистецтва ще не було. Був тільки маляр, графік і архитект Василь Кричевський, що в 1911—12 роках, напевне не без понуки творця української історії М. Грушевського, скомпонував переплет і перші у нас справді графічні обгортки до історичних праць останнього. (Історія України-Руси, Ілюстрована Історія України та Культурно-національний рух).

Перед очима запомороченого всякими сецесійними вихилясами та звульгаризованими „модернами" сучасника, розкрився нараз цілий світ естетичних радощів, добутих зі скарбниці української барокової графіки, української — своєрідним трактуванням площі і почуттям ритму, вродженого нашій народній орнаментиці. Сміливий поворот Кричевського в бік від того, чим дихала тогочасна мистецька журналістика, відкрив Америку, прорубав шлях в глибину заглухлих праджерел національної самобутности.

Інтересно, що коли слідами Кричевського пішли найблизчі йому київські митці, як Судомора, Середа і инші, то в Галичині не без впливу групи з під знаку польської „Sztuki stosowanej" — приміненно до книжньої графіки мотиви народнього орнаменту, від вишивок аж до кераміки. Не диво отже, що спроби Панкевича завели, а Колцуняк, якому нічого не бракувало крім декоративної упевненности і читкости графічної лінії, найшов себе щойно на київському ґрунті.

Без подвигу і послідовної праці Кричевського не дасться й подумати Нарбут, який міг останні роки свого життя посвятити вже на творче використування елементів старої української графіки, не витрачуючи вже сил на пошуканку та перетравлювання сирого матеріялу.

А не будь тих двох велитнів українського мистецтва, то тих десять літ, про які мова, булоб теж порожнею, як ті десять, що їх попереджувало. Обгортка української книжки булаб надалі тією ж крамарською вивіскою, якою була на протязі цілого XIX. в., і не булоб і мови про щось в роді виставок української книжньої графіки, яких можемо вже занотувати кілька у Львові, Київі, Москві та Празі.

Тепер уже немає повороту до минулого. Коли найшлася відвага й енергія на перший крок, треба зважитись на другий. Бо українська графіка, протягом останніх десяти літ свого блискучого розвитку і служби українській книжці, рідко коли виходила поза межі обгортки і це її безсумнівний minus. Minus — оправданий новиною руху, щойно на наших очах добув перші позиції.

Проблємою і вимогою сучасного моменту стає гарна книжка в усьому своєму цілому — від окладинки, до укладу заголовної карти, глав, ініціялів, заставок, ілюстрацій, стилю черенок, їх укладу в сторінку, відношення тексту до маргінесів і т. и. аж до переплету включно. Пів сотні українських графіків, що працюють для української книжки, жде ще на десяток печатників, які позбувшись крамарських нахилів останнього „електричного" століття, пішли би рука в руку з мистцем і самі стали мистцями в своїй ділянці. Покищо на наших графічних виставках показуються окладинки, при чому в середину книжки радять не заглядати...

Та як би не було, українська книжна графіка істнує, що більше вона йде милевими кроками вперед. Пів сотні українських малярів працює в ділянці графіки, а на тлі того помітного числа чимраз то яркійше вирисовуються такі індівідуальности, як: Бутович, Кірнарський, Ковжун, Лісовський, Лозовський, Мозалевський, Холодний і инші.

І ось на тому історично-культурному підкладі появляється перша книга праць мистця, який „magnæ pars fuit" останнього десятиліття розвитку української графіки.

(Докінчення буде.)

варську поведінку з населенням, знущання над в'язнями, масові арешти, введення розгалуженої системи провокації, не кажучи про доноси, про повну неспроможність існування національної преси, не тільки робітничої, але навіть буржуазної. Пригадаймо розвязувані товариства та суспільні інституції, які навіть не мають нічого спільного з політикою, загарбувані та зачинювані православні церкви і сильну польонізацію шкільної дітвори. Якщо уявимо собі не все, тоді щойно матимемо бліду та неповну картину того пекла, яким є т. звані по вашому панове „креси", себто земля українського народу та білоруського.

Школи.

Коли перейдемо тепер до сухої шкільної статистики, тоді на підставі урядових даних можна ствердити, що ще в грудні 1920 р. у цілій державі існувало ледві 31, кажу виразно: тридцять одна народніх шкіл з викладовою білоруською мовою, а в них аж... 50 учителів і 1637 учеників. У поліському воєвідстві нема ні одної білоруської школи, а новгородоським тільки одна народна і дві середні. У поліському істнує 635 народніх польських шкіл, а лише 22 українські. У волинському воєв. 550 польських шкіл, а тільки 441 буцім-то українських 89 польсько-українських, дарма, що польське населення, згідно з урядовою статистикою є тільки в одній пятій у поліському воєвідстві і в одній семій у волинському.

Та по суті ці дані не згоджуються з дійсністю. На протязі 1½ року з українського шкільництва на Волині залишились тільки останки. Холмщина не має ні одної української школи, а на Підляшші зачинено майже всіті, що повстали підчас німецької окупації.

Національне питання.

Мої панове! Ця екстерміна-ційна політика, що має на меті знищити або насильно спольщити непольське населення є справжньою утопією. Змагання до свободи та до національної незалежности ніхто не в силі видерти зі сердець міліонів гнетеного населення. Хіба разом зі життям. Чим сильнійший гнет, тим більше зростає насильство, але й тим більше росте опір гнетених і тим лекше ширяться течії бунтарські та терористичні. Ви знаєте це з власної історії. Вже нині вся буржуазна та угодово-соціялістична преса приносить безліч звісток про „бандитизм" на східних окраїнах держави. Але навіть ця преса мусить признати, що ці бандити можуть скриватись завдяки тому, що все населення зустрічає їх зі симпатією. Що це значить? Значить це, що ці бандити не граблють населення, не роблять йому кривди, але борються на свій лад з його гнобителями та катами. Це значить, що ці буцім-то бандити є або стають партизанами, бойовниками за народню свободу, доведені до розпуки жахливими умовинами життя.

Памятайте, панове, що був час, коли і польських бойовників-незалежників називано бандитами. Історія дивно повторяється. Правління польської демократії приготовляє з цих „бандитів" ряди революційно-повстанчої боївки!

Під натиском західно-европейської опінії, польські ліберальні кола кажуть останніми часами про ріжного рода автономію для т. зв. кресів, на те, щоби переліцитовуватись з радянськими республиками. Та ці кола не показали ще своєї щирости і справжної охоти, щоби дати розвязку національного питання в інтересах цих народів і український нарід цим автономічним намірам не повірить. Український нарід прямує до власної незалежности, складаючи на це докази роками у кривавій боротьбі за неї. І яку вагу мають автономістичні балачки польських лібералів супроти факту реального істнування української та білоруської радянських республик, на бік яких схиляються поневолені Польщею українські та білоруські маси?

Єдина розвязка національного питання це взяти геть військо, адміністрацію та польське судівництво зі Західної України та Західної Білорусії і дати населенню цих країн спроможність приєднатись до їх рідних радянських республик.

Буджет це засіб гнету. Ми є проти гнету. Клюб У. С. Д. П. голосуватиме проти буджету.

Перспективи миру.

З нагоди експозе Ерріо.

Виголошене експозе Ерріо започатковує нову добу не лише у французькій внутрішній та закордонній політиці, але й взагалі у всій міжнародній. Про радикальні реформи, які заповідає уряд у внутрішньому життю Франції, багато писати нам не приходиться. Слід підкреслити лише те, що деякі зі заповіджених реформ носять протиклерикальний характер. Найважнійшою справою з поля нової внутрішньої політики була би реорганізація армії та скорочення часу служби в ній. Але це саме випливає вже з певних нових напрямних у закордонній французькій політиці.

А закордонна політика, як це виходило би з експозе Ерріо, це перш за все політика миру. Це політика добровільного вирізнання всіх рахунків з Німеччиною, це політика як найтіснійшого союзу з Англією, врешті політика, яка має причинитися до скріплення та піднесення авторитету Союзу Народів, як найвищого понаддержавного міжнароднього чинника. Та щоби до цього довести, треба, щоби в тому Союзі були заступлені всі держави, отже й Німеччина та СРСР. Що до Німеччини, то експозе робить вступлення Німеччини до Союзу залежним від того, чи вона виконає всі свої зобовязання та чи прийме пропозиції комісії експертів.

Коли це наступить, то Франція зліквідує окупацію Рури. Що до СРСР, то Ерріо заявив, що уряд робить вступні приготування для його визнання, з тим, що СРСР стане на становищі визнання всіх міжнародніх зобовязань, затягнених давними російськими урядами.

Та є в експозе ще одна нотка, яка бренить дуже бадьоро і яка йде на зустріч Німеччині. Новий французький уряд проведе амнестію для всіх засуджених та арештованих у Рурі Німців і допустить на давні становища всіх прогнаних з Рури німецьких урядовців, перш усього залізничих. Це, безперечно, один реальний крок у напрямі згоди з Німеччиною. Та новий уряд простягає руку до згоди німецькій демократії, а не напоєним мріями про реванж німецьким націоналістам. І це в експозе дуже яскраво підкреслене. Для націоналістичної Німеччини розпоряджає новий уряд таким же пястуком, якім розпоряджав Поанкаре у відношенні до німецької демократії.

Німецькі демократичні кола прийняли експозе Ерріо з нескритою радістю. Настрої берлінської демократичної преси нам покищо невідомі, але ось що пише про експозе віденський впливовий денник „Нає Фрає Прессе":

„Не можна стриматися від важкого зітхання на думку, що було би, коли би перед 4 або 5 літами заговорено до Німеччини, коли би виявлено сердечність, силу щирого і людяного відношення до побіджено в такій мірі як це зробив Ерріо, та скільки горя та муки заощадив би собі світ, скільки морального розкладу не прийнялося би в світі та наскільки скорше прийнялося би по широкому світі зерно добробуту і посів морального відродження людства". „Щойно нині, після закінчення страшної війни перший раз находить німецька демократія підпору у Франції".

Вже з цього німецького голосу можна робити висновки про те, що німецька демократія витає ту щирість, з якою витягає їй руку до згоди Ерріо.

Безперечно, що для майбутнього всеї Европи найважнійшою є та заповідь нового французького уряду, в якій кажеться про закріплення миру та спокою. Як ми вже писали на сторінках нашої газети, то нині справді найсприятливійші відносини в Европі для закріплення миру. Мирові уряди прийшли до керми в Англії, Франції та Німеччині. І вони могли би закріпити мир, а навіть приневолити деяких неопе рених ще імперіялістів у році Польщі заперестати побрязкування „шабелькою". Бо коли казати про мир в Европі, то мало мати на увазі виключно французько-німецьке напруження. Грізнійші та більше вагітні у страшні наслідки для европейського миру є назріваючі конфлікти на Сході. Без пересвідчення версайського і звязаних з ним трактатів, без справедливого перевірення східних кордонів Польщі, без заспокоєння національних аспірацій почеволених Польщею народів не можна думати про мир в Европі.

І коли телеграми розносять по всьому світу звістки про те, що Ерріо і Мекдональд зідуться у найблищих днях у Чекерсі для узгіднення політики обох держав у відношенні до Німеччини, то наші компетентні політичні кола повинні ужити всіх зусиль для того, щоби в Чекерсі при розгляді та підготовці конкретних починів для закріплення европейського миру взято на увагу відносини на Сході, а зокрема в Польщі та Румунії. Слід на кожному кроці звертати увагу европейських мирових політичних керманичів на ту небезпеку, яка йде для европейського миру з Сходу, завдяки покривдженню Українців, Білорусинів і Литовців. І це повинні мати на совісти й наші краєві та закордонні політики та інформатори.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Не подобалося.

Варшава 14. червня 1924.

Не так давно істнувала група учених економістів, яка надавала велике значіння психольогічним моментам у розвитку народнього господарства. Може в цеї „психольогічної школи" були певні пересади, але не може підлягати сумніву, що моментам антропольогічним і психольогічним, моментам у певному розумінні расовим належить величезна роля в суспільних та державних справах. Твердження чистого розуму (не в кантівському, а в звичайному змісті слова), навіть аксіоми, переломившись у душі Поляка чи, скажемо, Жида, переходять у життя в цілком ріжному, а часами і зовсім несподіваному для нас вигляді. Дуже влучно освітлив один куточок цієї справи той співробітник краківського „Пшеґльонду Повшехного", що змалював відношення всіх верств польського суспільства до правди (див. цитат в ст. „Заперечування правди" — „Діло" з 11. червня), меніж прийшли до голови ці думки з приводу урочистого святкування еміґраційною кольонією Росіян у Варшаві 125-літніх роковин народження великого російського поета Пушкіна.

Кумедна при цьому вийшла історія. Розпорядчики не запросили на своє свято нікого з громадян української еміґраційної кольонії, але разом з тим якраз до Українця, проф. Вяч. Заїкина, звернулися з проханням виступити на святі з промовою про значіння Пушкіна, як світового поета. П. Заїкин погодився й виступив. Він склав належну данину російському геніеві, вказав, з якою цікавістю та увагою студіюють його твори в Европі, зазначив, за Достоєвським, „вселюдськість" цього поета, але разом з тим, як Українець, вказав на той хибний шлях, яким пішла муза Пушкіна в його „Полтаві", зясував, ким був для України гетьман Мазепа і ким Кочубей, додавши, що ці хиби не перешкодили геніяльному поетові відчути українську природу („Тиха украинская ночь") і українську суспільну масу, схвильовану й обурену московським самовладством („Украйна глухо волновалась").

Промова п. Заїкина була цілком коректна, але переломившись у душі Росіянина, вона дала цілком несподівані наслідки. Замісць подяки п. Заїкин мав приємність на другий день прочитати в варшавській газеті „За свободу!" таку замітку, яку в кожному разі важко визнати джентельменською. Назвавши п. Заїкина „чужоземцем-Українцем", який навряд чи знає европейські мови, анонімний автор-Росіянин накидає промовцеві, буцім то він назвав російського поета Тютчева Українцем (про це й згадки не було в промові), а врешті порівняв п. Заїкина... з Ноздрьовим із „Мертвих Душ" Гоголя!

Така-то московська подяка, яка стане ще виразнійшою, коли зазначити, що п. Заїкин чи то був, чи то й тепер є співробітником газети „За свободу!" в справах українських...

В маленькій краплині води відбивається сонце. Так і в цьому невеличкому епізоді, мені здається, наочно відбилася натура Росіянина, хочаб і найліпшого. Теоретично, принціпово він буде визнавати перед вами найвищі ідеали толеранції, свободи, національного самоозначення і т. д., але станьте на реальний грунт, перейдіть до конкретизації своїх вимог або до критики певних традицій та фетишів і... кінець всій його доброзичливости!

Та й справді: біля 200 років проклинали Мазепу по всіх російських православних церквах, як злочинця і зрадника, а тут на тобі — герой і патріот! І поруч з цим великомучеником „за царя і атечество" перетворюється в ганебного доносчика і зрадника... Чиж можна перетерпіти таку нахабність?

У кожному разі досить характеристично закінчилося пушкінське свято у Варшаві, і п. Заїкин (та й не він один) одержав навчаючий досвід.

Senex.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Наддніпрянська Україна.

Плян ліквідації неписьменности на Україні.

На засіданню Всеукраїнської Комісії по ліквідації неписьменности розглянено плян ліквідації неписьменности, по якому до 1. травня 1925 р. треба буде навчити грамоті 737.000 неграмотних, в тім 400.000 допризивників, 220.000 незаможників і 117.000 членів професійних спілок. До того-ж терміну через школи неписьменности буде пропущено 157.000. Для здійснення цього пляну сітку пунктів ліквідації неписьменности збільшується до 13.000.

До 1. травня 1926 р. треба буде навчити ще один міліон незаможників, допризивників та членів професійних спілок, а через школи малописьменности пропустити 857 тисяч. Нарешті до останнього терміну — десятих роковин жовтневої революції — мають бути навчені грамоті решта 2 міліони неграмотних з числа неорганізованої людности. Тепер на черзі стоїть справа утворення спеціяльних семінарій, які мають дати до весни слідуючого року 7.500 ліквідаторів неписьменности. Центральна Комісія буде постачати шкільні прилади. Учителі будуть оплачуватися з місцевих коштів. („Більшовик" 28. V. 24).

Справа памятника Шевченкові у Київі.

В губернській управі народньої освіти у Київі відбулося засідання Комісії по збудуванню памятника Шевченкові, на якому запропоновано члепови Комісії Бойчукові проєкт умов конкурсу памятника. Крім того ухвалено оголосити постійний збір жертв на памятник і притягти до сього студентів вищих шкіл і шкільні установи. („Більшовик" 31. V. 24).

Демонополізація поліграфічного тресту.

Укрдержплян визнав недоцільним залишати далі монопольне становище поліграфічного тресту. Як що являться поліграфічні підприємства, що будуть конкурувати між собою, то це на думку держпляну розвине велику активність та самостійність поліграфічного тресту і викличе значне зниження цін на друкарські роботи. Тому держплян уважає можливим повернути або здати в аренду друкарні колишнім їх власникам. („Більшовик" 5. V. 24).

Дрібні вістки.

Рада С. Народів назначила проф. А. Айнштайна членом комісії для міжнародніх культурних взаємин.

Справа нім. кольоністів між Польщею та Німеччиною полагодана Союзом Народів у користь Польщі.

Німецька комісія для закорд. справ у парляменті рішила, щоби на майбутнє комуністів виключити від усіх довірочних державних нарад.

Французький міністер війни Нолле приготовляє проєкт амнестії на окуповних територіях.

Справою розброєння Німеччини, Австрії, Угорщини та Болгарії, має, згідно з рішенням Союзу Народів, зайнятись окремий комітет, який приготує проєкт мілітарної контролі.

Німецькі залізниці мають бути реорганізовані по порозумінню з представниками союзних держав.

Конфлікт Сербії та Альбанії про кордони буде розглянений міжнародним трибуналом С. Народів.

Троцький мав знову занедужати і як подають телєграми з Риги, мав би виїхати до Франції на лічення.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладна тепер 1 золотий на рік). Рівночасно в грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Слова -- і діла.

(Опечатання приватної школи У. П. Т в Городку біля Львова.)

В часі, коли з одного боку польські дипльомати стараються вмовити в Европу, що „мнейшосцям народовим", особливож Українцям під Польщею, забезпечені всякі права національного, культурного й політичного розвитку, і в тому змислі обріхується заграничну пресу — а одночасно у варшавському соймі робиться комедію в роді внесення на креування українського університету у Львові, комедію з ріжними комісіями для шкільництва „мнейшосьцьового", для зміни адміністрації „кресов-ої", висилається парляментарну комісію для поправи тюремних відносин і т. п. — з другого боку постійно і консеквентно переводиться діло нищення.

Як то ми писали давнійше — львівська шкільна кураторія рішенням з 8. квітня 1924, ч. 8114 замкнула була приватну українську народню школу У. П. Т. в Городку біля Львова, тому бо — „nie stosuje się do rozporządzeń Władz szkolnych i toleruje używanie przez nauczycieli i dziatwę szkolną książek nieaprobowanych, ziejących nienawiścią do państwa i narodu polskiego"*).

Українське громадянство Городка однодушно запротестувало проти цього рішення. Наука відбувалася далі на полях, на кладовищі, то що. Вкінці кураторія дозволила продовжати навчання в шкільнім будинку. Та недовго тревало це навчання.

Дня 12. червня ц. р. одержав Кружок УПТ. в Городку таке письмо:

„L. 152|pr. Gródek Jagielloński 12. czerwca 1924.

Do
Zarządu Kółka Ukraińskiego Towarzystwa Pedagogicznego (na ręce zast. Przewodniczącego Webgo ks. Epifaniusza Rozdolskiego)
w Gródku jagiell.

Odnośnie do wniesionego na moje ręce podania o wstrzymanie zarządzonego reskryptem tutejszem z dnia 14. kwietnia 1924 L. 95|pr. zamknięcia prywatnej ruskiej szkoły w Gródku Jagiell. zawiadamiam, że Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego oznajmiło, iż byłoby skłonne do udzielenia wyjątkowego pozwolenia na podjęcie dalszego prowadzenia nauki w tejże szkole pod warunkiem że Kółko Ukraińskiego Towarzystwa Pedagogicznego jako właściciel szkoły złoży na moje ręce pisemne obowiązujące oświadczenie, iż Zarząd szkoły zastosuje się do wszelkich zarządzeń władz szkolnych, a w szczególności także do zarządzeń dotyczących języka urzędowego. (Підчеркнення наші).

Wobec tego wzywam Zarząd Kółka do złożenia na moje ręce żądanej deklaracji (podpisane przez osoby w myśl statutu do reprezentowania towarzystwa na zewnątrz umocowane), a to najpóźniej **w terminie do 15. czerwca b. r. (niedzieli) w południe.** (Підчеркнення староства).

Radca Namiestnictwa i Kierownik Starostwa
Wrześniowski wr.

На це завізвання вислав Кружок УПТ. в Городку таку відповідь до староства, яку доручив дня 15. червня о год. 12. в полудне.

До
Світлого Староства
в Городку Ягайлонським.

На візвання Світлого Староства з дня 12. червня 1924 ч. 152|pr. Кружок Українського Педагогічного Товариства в Городку Ягайлонськім заявляє, що Управа тутешньої приватної всенародньої школи з українською викладною мовою все примінювалася і в будуччині буде примінюватися до розпорядків шкільної влади.

Що до розпорядку шкільної Кураторії в справі урядової мови, заявляє, що проти нього внесено рекурс до Міністерства віроісповідань і просвіти у Варшаві дня 11. грудня 1923 р. і жде на рішення Міністерства в тій справі; згаданий розпорядок противиться постановам арт. 110 конституції Річипосполитої польської з дня 17.|III. 1921, арт. 8. версайльського договору з дня 28.|VI. 1919 і арт. 7. риського мирового договору з дня 18. марта 1921, як також досі не знесеним законам і розпорядкам міністеріяльним австрійським (з дня 14.|V. 1869 в. з. д. ч. 62. з дня 22.|VI. 1867 в. з. кр. ч. 13., з дня 8.|IX. 1880 в. з. кр. ч. 34 і рескриптові міністеріяльному з дня 23.|II. 1870 ч. 1411), які запоручають повні права українській мові в українських школах.

Горопок Ягайлонський, 15. червня 1924.
о. Еп. Роздольський вр., *Гавришук Степан* вр. секретар.

В 2 ій год. пополудні тогож самого дня поліція опечатала всі кляси школи УПТ., а що йно о год. 4. попол. (себто по доконанім факті) доручено Старшині Кружка У. П. Т. таке письмо:

Печатка: Starostwo
w Gródku Jagiellońskim.
Gródek Jagiell. 15. czerwca 1924.
Do
Żarządu Kółka Ukraińskiego Towarzystwa pedagogicznego (na ręce Wielebn. ks. Epifaniego Rozdolskiego
w Gródku Jagiell.

Przedłożona mi w dniu dzisiejszym deklaracja Zarządu Kółka U. P. T. nie odpowiada pod względem treści wymogom Kuratorjum okręgu szkolnego lwowskiego, określonym w piśmie tutejszem z dnia 12. b. m. L. 152|pr.

Wobec tego zarządzono reskryptem tutejszym z dnia 14. kwietnia 1924 L. 95|pr. zamknięcie prywatnej ruskiej szkoły w Gródku Jagiell. i zakaz dalszego jej utrzymania pozostaje w mocy, o czem Zarząd zawiadamiam z wezwaniem do ścisłego zastosowania się.

Radca Namiestnictwa i Kierownik Starostwa
Wrześniowski вр.

Пригадаємо при цьому: Куратор Собіньскі, приймаючи свого часу депутацію родичів Личаківської дільниці міста Львова, заявив, що йде тільки про те, щоби в приватних українських школах не було протидержавного духу — а за саме українське урядування не замкнено ще ні одної української приватної школи, ані не замкнеться.

Повищі документи доказують наглядно, що якраз йде про це урядування — а все инше то тільки притока.

Проти цього яркого надужиття, проти очевидного потоптання не тільки давно набутих і досі польською владою признаваних прав, але й проти виразних постанов міжнародніх договорів та самоїж польської конституції мусимо боронитися всіми засобами.

Очевидно українська парляментарна репрезентація повинна з парляментарної трибуни запротестувати проти такого поведення польської влади. А наша суспільність не лише морально — масовими протестами, — але й матеріяльно щедрими жертвами на „Рідну Школу" повинна запротестувати проти походу на „Рідну Школу" і таким чином тим, що стоять в перших рядах боротьби, дати піддержку до витревалости й остаточної побіди!

І. Г.

*) Пригадуємо, що справа з книжками мається так: В часі візитації школи У. П. Т. в днях 19. і 20. листопада 1923 р. перевів інспектор Унольт особисту ровізію дітей і в одного ученика IV. кляси найшов його приватну книжечку п. з. „Огляд бувальщини українського народа" В. Андрієнка. Та книжечка не була до тої пори кураторією заборонена. (В часі другої візитації дня 13. березня 1924 шкільний інспектор ніякого неапробованого підручника не найшов). Аж рівночасно зі замкненням школи заказала кураторія уживати названий підручник Андрієнка, а це рішенням з дня 8. квітня 1924, ч. 923|Пр. Отже за одну однісіньку книжечку, до тої пори незабороненну, замикається школу... Та розвиток дальших подій доказує, що тут не про книжечку йшло, а про знищення української школи за всяку ціну

Ювилей проф. д-ра Івана Горбачевського.

Прага, 12. червня 1924.

Ректор та професор хемії Українського Університету в Празі д-р Іван Горбачевський святкував дня 15. травня 1924 року 70-ті роковини свого народження. Цей памятний день був не лише святом самого Ювилята, звеличанням діяльности нашого великого земляка, він був також у великій мірі святом Українського Університету в Празі та української науки взагалі, — бо особою свого ректора була репрезентована ця найвища наукова установа на еміграції, був репревентований цілий український науковий світ.

Свято відбулося в салі Хемічного Інституту Карлового університету в Празі в тій самій салі, де наш великий учений на протязі десятків літ передавав своє знання чеській молоді. Величність цього моменту не лежала в переповненій битком салі, не в тім, що з цеї нагоди зібралися там представники найвищої науки і найвищої влади, вона спиралася головно на ось яких дивних настроях. яких джерелом та осередком був сам шановний Ювилят. Його безмежна скромність, незвичайна простота, спокій та ясність думки, а при тім хрустальна чистість характеру викликують у тих людей, що мають нагоду з ним працювати і жити, якісь святочні, небуденні почування. І ці власне почування живі в кожного, хто з проф. Горбачевським коли небудь мав до діла, стягнули у цей день всіх знайомих, приятелів та прихильників до Хемічного Інституту, щоби віддати честь европейському, а побіч цього і нашому ученому.

Свято відкрив короткою промовою проректор проф. д-р С. Дністрянський, який в імені Сенату Українського Університету привитав Ювилята і всіх присутних. Опісля забрав голос проф. д-р Форманек, декан чеського медичного факультету, якого члени явилися майже в комплєті, щоби злохити побажання свому бувшому товаришеві. Проф. Форманек, бувший асистент проф. Горбачевського і близький його товариш по хемії, змалював у довшій промові розвиток творчости Ювилята і його заслуги на науковому полі. Головним переломовим моментом в цім його розвитку була епохальна праця Горбачевського, оголошена 1882 р. у Віденській Академії Наук, якою цей учений стверджує, що йому удалося синтетично виробити шляхом загріття карбаміду з глікоколем мочову кислоту — синтезу, над якою дотепер даремно працювали найвизначнійші учені з обсягу хемії. Таким способом був пробитий шлях до слави, був зроблений перший крок на дорозі до наукової карієри. Горбачевський працює інтензивно дальше та оголошує цілий ряд фундаментальних праць у німецьких та чеських наукових журналах. 1883 р. був Горбачевський покликаний на професора лікарської хемії на новозаснованім медичнім факультеті в Празі, де він працює аж до 1917 р. Продуктом цеї педагогічної діяльности є підручник лікарської хемії у 4-ох томах, написаний у чеській мові. Як професор Українського Університету в Празі працює Ювилят для рідної науки і пише український підручник хемії, якого перший том (органічна хемія) появиться друком в найблизчому часі. Проф. Форманек скінчив свою промову побажанням, щоби шановний Ювилят ще довгі роки працював на користь української науки та українського народу. Опісля ректор Карлового університету, проф. д-р Пастернек, витав Ювилята як бувшого товариша і професора чеської Almae Matris, а рівночасно бажав Українському Університетові в Празі, значить на чужині, якнайкращих успіхів під вмілою кермою ректора Ів. Горбачевського. Опісля промовляли декан фільософічного факультету Українського Університету в Празі, проф. д-р Колесса, декан правничого факультету проф. д-р Ейхельман, за Українську Господарську Академію в Подебрадах проф. Мицюк, за Вищий Український Педагогічний Інститут директор Білецький, від Спілки Українських Лікарів проф. д-р Матюшенко, який повідомив Ювилята, що 3. число „Медичного Збірника" буде присвячене йому і що Спілка Лікарів фундувала в „Народній Лічниці" у Львові ліжко імени Горбачевського, дальше за Український Громадський Комітет п. М. Шаповал, від Кубанської Громади проф. Щербіна, за Тов. Чеських Медиків Зеленка, за Тов. Українських Медиків Олесюк, за ЦЕСУС-а Федів, за Лігу Культури проф. Біднов, за Тов. Українських Жінок п-ні Лозинська, від Громади Грузинів Ілюлідзе.

З нагоди свята наспіло багато привітних писем, а саме: з канцелярії Президента Республики, від президента міністрів Шзеглі, від міністра Гірси, від президента парляменту Томашека, від президента Чеської Академії Наук проф. Зубатого, від ректоратів всіх ви-

шкіл в ЧСР., від пріматора міста Праги д-ра Бакси, від Наукового Товариства ім. Шевченка, від Тов. Українських Правників, від Студії пластичного Мистецтва, від професорів Карлового університету, що з ріжних причин не могли явитися особисто на цім святі, від громади Білорусинів, вкінці численні привіти від ріжних установ і приватних осіб.

Простими, але щирими, від серця пливучими словами дякував шановний Ювилят як присутнім, так і неприсутнім за всі ті прояви зичливости та прихильности, які прийшлося йому сьогодня тут почути. Дякував головно чеському науковому світові, що 40 літ тому взад прийняв його до себе і що сьогодня, в часи лихоліття не забув за його особу. Вкінці за те, що як він сам, так і ціла українська еміграція може спокійно працювати тут у Празі, зложив він якнайщирійшу подяку цілому чеському Народові і Славному Його Президентові, на що присутні відповіли грімким „Слава".

Д-р М—к.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Зі записника таємного діяча.

II.

17. червня.

Не повезло мені з вінком на гріб приятеля.

Заходжу в крамницю.

— Скільки найдешевший вінок?

— 30 мілiонів!

А в мене тільки 25.

Не купив. Блукаю сумний вулицями і заблукав у шинок. Випив чарку, дві, — полекшало. Думаю: Піду куплю хоч китицю цвітів.

Заходжу.

— Скільки найдешевша китиця?

— Десять мілiонів.

А в мене тільки вісім.

Нічого не порадив. Не купив. Іду. Тризуся. Зідаю себе. А сонце пражить, як вогнем. Зайшов до Стецькова на морожене.

Зів і не знаю, куди тепер.

Прокляте морожене влізло мені в ноги, що й крок зробити тяжко. Верну, думаю! в хату. Хіба мій друг потрібує поради? І мене йому до хріну!

А тих пять мілiонів, що ще остало дам на „Рідну Школу". Вона так дуже бідує, що не дай Бог. Як читаєш про це в часописах (на „Бесіді"!), то аж сльози котяться.

Отже пять мілiонів дам!

Але „Рідна Школа" мусить це оголосити в усіх українських часописах хоч три рази. Нехай люде знають про — мого коханого друга.

Таки сам зараз напишу оповістку:

„Примір гідний наслідування. Вп. п. д-р Калюжній Фасцикул зложив замісць вінця на могилу приятеля В. М. пять мілiонів мп. на „Рідну Школу". Нехай той княжий дар буде заохотою для жертволюбивих, а упімненням для багатших!"

Знаменито! Стиль і уклад — перша кляса. Але головне: Мій приятель буде прославлений!

18. червня.

Жду на оповістку.

19. червня,

Оповістки нема. Иду до канцелярії „Рідної Школи" запитати про причину проволоки.

20. червня.

Лайдацтво і свинство! Мені сказали, що їм не виплатиться оголошувати. Ну і чи видів хто щось подібного? Я з останнього стягаюся, а вони собі кепкують. Що мене обходить, що „Діло" хоче за гриразове оголошення 8 мілiонів?!. На це мають пречінь адміністраційні видатки!

Завтра піду і відберу свої грош!. Пять мілiонів! Таж то сума! Прошу: горівка, сосбратель, два великі і один шиіт.

Галактіон Чіпка.

Союз кооперативних союзів.

Дня 14. червня 1924 відбулися надзвичайні Загальні збори Краєвого союза господ. спілок у Львові, на яких вирішено переміну цього Союзу в кооперативну установу третьвго ступня.

Це рокова подія не тільки для Союза, але також для цілої української кооперації в Галичині, тому звіт з тих зборів і переведених статутових змін подаємо до відома загалу.

В зборах, яким проводив д-р В. Загайкевич з Перемишля, взяли участь крім фізичних членів також представники 10 повітових Союзів і 5 кооператив з характером гуртівень, які заступали понад 370 кооператив.

По основній і дуже поважній дискусії принято одноголосно новий статут зреферований і мотивований дир. С. Герасимовичем. Головні постанови нового статута є слідуючі;

Фірма звучить: „Центросоюз, Союз кооперативних Союзів, коопер, з відповідальністю уділами у Львові.

Членами Союза можуть бути лише кооперативи і добровільні згуртування, що мають на меті розвій кооперативного руху.

Один членський уділ в Союзі виносить 50 золотих з тим, що Повітові Союзи Кооператив вплачують стільки уділів, скільки обеднують в собі кооператив, а инші кооперативи по одному уділові від кожної обеднаної кооперативи і по одному від кожної сотні инших членів.

В Загальних Зборах кожний член має стільки голосів, кілько вплатив уділів з тим обмеженням, що уділи вплачені кооперативами понад передше згадані норми не дають права голосу, а згуртування, які мають на меті підпирати кооперативний рух, можуть мати найбільше 1 голос без огляду на кількість вплачених уділів.

То були би головні постанови нового статута. Відповідають вони як найкраще всяким вимогам союзної організації.

В той спосіб створено в нас кооперативне тіло нового типу, а саме кооперативу третього ступня, якої наш кооперативний загал домагався віддавна і якої очікував з такими надіями.

Щоби ті надії могли оправдатися, про це мусить якраз подбати той кооперативний загал.

Обеднані Повітові Союзи мусять ділом доказати своє змагання до обеднання, а це скріплюючи фінансову основу Союза через складання уділів в Союзі, а що важнійше переводячи тільки через Союз всяке закупно і продаж. Вони повинні це робити в своїм власнім інтересі, бо тільки найтіснійше обеднання дасть Союзові силу до сповнення його великого завдання стати справжньою централею наших кооператив, яка зможе як найкраще і найвсестороннійше їх обслужити.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Приїзд Еріо до Льондона.

Мек Донельд звернувся до Еріо, щоби вже в пятницю, коли можливо, прибув до Льондона. З Парижа звідомляють, що Еріо виїде в суботу. Конференція потриває до вівторка слідуючого тижня. Потім Еріо поїде до Брукселі, де поінформує Теніса й Іманса про розмову з Мек Донельдом в справі відшкодувань і гарантій. Зясує теж плян знавців, як здійснити би його. Еріо прийняв на авдієнції Камбона, Барту і Тіррарда в характері представників конференції амбасадорів.

Англія й Мехіко.

З Льондону звідомляють, що великобританське правительство зірвало дипльоматичні взаємини з Мехіком. Опіку над своїми справами поручило Зед. Державам і Чілє. Англійський дипльоматичний агент Комінс одержав приказ негайно вертати до Льондона.

Після вбивства Матеоті.

На основі найдених предметів у куфрі Думіні, преса догадується, що Матеоті вбито в замкненому авт. Найдено теж лопатки, догадуються, що враву хотіли усунути Матеоті лише на якийсь час. Фольті зізнав, що М-ті похоронено 100 кроків від місця, де задержалося авто біля озера Віко. Роблять пошукування. В Медіоляні розвязано орг. „Арбіті дель Пополью". Арештовано в Медіоляні молодого Мадяра, котрого назвища не сконстатовано. Представився, як Отто Чіршелі, Павло Лясльо то Іван Кравінпольські. Зізнав, що учасники атентату поручили йому уже давно догляд над М-ті і його мешканням. „Стампа" пише, що вмішаний у вбивство М-ті Чезаре Россі втік до Швайцарії. Судові власти наложили секвестр на майно ред. Філіпелі в Медіоляні. 19. ц. м. перестав виходити „Кор. д'Італія", котрого ред. Філіпелі і співробітників Галяці, Думіні і Путато і двох шоферів арештовано під замітом убивства. „Дж. д'Італія" пише, що папа прийняв на авдієнції вдову М-ті. Папа вже передше переслав на руки вдови вислови співчуття і бла-ословення. Фінці заявляє в листі до італ. журналістів, що мін. Россі не кермував сам прес. рефератом у през. ради мін., бо реферат підлягає безпосередно прем. Мусоліні. Не співділав у виданні декрету на концесію дому гри, бо уложив його сам Мусоліні з ген. Де Боно. Декрет уложений Фінціем уможливлював іще більші зарухти як теперішний декрет, тому рада міністрів відмінила його.

Радіч поїде на Вкраїну.

Роста звідоуляє, що Радіч побуде довше в Росії, опісля поїде на Вкраїну і над Волгу.

НОВИНКИ.

— **Конфіскаційний гумор львівського прокуратора.** Вчорашня конфіската „Діла" (ч. 134)) є дуже дивна і симптоматична. Львівський прокуратор не тільки сконфіскував шпальти передовиці на основі заложень краківського „Часу", але дозволив собі, мабуть в приступі доброго гумору, викреслити в двох місцях дослівного цитату з „Часу" назву нашої країни „Сх. Галичина". Коли українська газета мусить бути на індексі, то важко допустити, щоби на індексі був старопольський і староконсервативний „Час". Львівський прокуратор, який мабуть не читає українських газет (крім — очевидно — „Кур'єрка") певно думав, що ми перекладаємо штучну назву „Małopolska wschodnia" на „Сх. Галичина". Щоби львівського прокуратора вивести зі закутків цих самовільних припущень, наводимо в оригінані відносний уступ „Часу" ч. 137, стаття „Sprawa uniwersytetu ruskiego w Polsce": „Pod takiem to ciśnieniem atmosfery obradował wczorajszy komitet polityczny ministrów. Obradował w położeniu istotnie fatalnem. Zdezawuowanie naszych międzynarodowych zobowiązań przez Anglię i Francję, uznanie naszego państwa za wiarołomne, wycągnięcie stąd niemnych dla nas wniosków w sprawie naszego zwierzchnictwa we wschodniej Galicji — były by to wszystko konsekwencje, których rząd chce uniknąć. Z drugiej strony także i wzgląd na atmosferę podniecona, jaka we wschodniej Galicji panuje, nasuwa w tej sprawie nieprzełamane trudności". Ми цікаві, під який карний закон і який параграф підтягне цю свою конфіскату львівський прокуратор. Дальше сконфісковано шість місць в статті „Педагогічна критика" та три резолюції з допису з жночого віча в Копичинцях.

— **Що в Польщі не є демонстрацією?** Дня 5. червня ц. р. покінчилася пятидневна місія церковна в Любіні, городецького повіту. Місцеве й дооколичне населення в числі тисячи люда зібралося з процесією, щоби відпровадити о. о. місіонарів на залізницю. Коли станули всі в найбільшому порядку під стацийним будинком, вилетів начальник стації з криком, що це демонстрація (чи знову не „антипаньствова") і що він процесії не впустить на перон. Ще яркійше давала вираз свого невдоволення його жінка. Щоби не допустити профанації процесії, священики вплинули успокоюючо на обурене населення, щоби спокійно розійшлося. Всеж таки процесія підійшла до рампи і тут попрощала своїх духовних. Як глядить влада на таку поведінку начальника стації? Що на це скажуть духовні кола? Як до цього поставиться нунціятура в Варшаві?

— **„Льорд Фільмор в українськім селі".** В ч. 133 нашого органу помістили ми допис про відвідини льорда Фільмор-а в Торговиці, пов. Городенка, та подали наші застереження щодо автентичности особи відвідувача. І то тим більше, що його в одному і тому самому місці називається то „американським льордом", то „професором", то „сенатором", то „американським делегатом до Союзу Народів" і т. и. Ми допускали, що цю особу помішано з льордом Пармуром. Тимчасом виявляється, що фактично істнує капітан Філімор (Philimore), мабуть англійський який виступав 18. ц. м. на Раді Союзу Народів. А саме з нагоди справи німецьких кольоністів ПАТ. вм'ящує в своїому звіті таке речення: „Льорд Пармур ставить цілий ряд питань, що торкаються заключення угоди (в справі німецьких кольоністів), присутному на засіданні капітану Філімору (Philimore), який в тій справі їздив до Польщі". Ще уважаємо вказаним подати до відома нашим читачам, тим самим в дечому простуючи наші замітки.

— **Панщизняні обовязки** накладають на наших селян по деяких селах Збаражини. І так пишуть нам з пограничних сіл, що господарі сіл Скорики, Токи, Пальчинці, Медин, Пеньковець возили даром цілу зиму будівельні матеріяли з Підволочиск до Пальчинець та Токів під будову касарень для прикордонної поліції. Крім тих повинностей виконували та виконують ще й инші, як достарчають безплатних підвод для поліцаїв, для учителів і всяких инших урядників. Та на тому не кінець, бо літом у найбільш горячий для наших селян час полевих робіт тягне поліція знов підводи для достави будівельних матеріялів. Для підкріплення цього всього доставлено нам документ такого змісту: L. .... Do Zwierzchności gminnej w ..... Polecam zwierzchności gminnej aby na żądanie patroli policji państwowej aż do odwołania dostarczała żądaną ilość podwód celem zwożenia materjału budowlanego dla granicznej policji państwowej z Podwołoczysk na wskazane miejsce z tem, że tak na opornych właścicieli koni jak i opieszałych naczelników gminnych nałożę grzywnę, a to na pierwszych po 20 zł., a na naczelników po 30 zł. Starosta Koczyński. Отже бачимо, що часто сповістює використовує свої, для приватних, цілей його приятель.

— Якчастство. Після редакція вислала такий цікавий документ: Starostwo w Tarnopolu. L. ... Tarnopol, 9. stycznia 1924. Do Pani Zofji z Simenowiczów Hojdałowej w Hłuboczku wielkim. Starostwo w Tarnopolu przyjmuje do zatwierdzającej wiadomości po myśli art. VI; ust. z dnia 25. V. 1868 Dz. p. p. Nr. 49 o uregulowaniu międzywyznaniowych stosunków obywateli Państwa oświadczenie Pani Zofji z Simenowiczów Hojdałowej, urodzonej dnia 3. lutego 1902 r. w Hłuboczku wielkim powiat Tarnopol o wystąpieniu dobrowolnem z kościoła greckokatolickiego. Starosta Wielebnemu urzędowi parafialnemu gr. kat. w Hłuboczku wielkim. Udzielam do wiadomości z prośbą o zaznaczenie powyższej zmiany w tamtejszych księgach metrykalnych. Starosta. Вона кандидатка учительської семінарії. Так само поступив її муж Петро Гойдало, б. студент медицини і був. інтернований в Тухолі від 1920—1922 р. Тепер ця пара яничарів веде велику патріотично-польську роботу на „кресах".

— **Скарга, яких багато.** Громадяне села Глуховець внесли до Куратореї львівського шкільного округа скаргу на свою учительку Марію Городеньску за те, що вона замісць вчити дітей, уживає їх до найріжнороднійших своїх хатніх та господарських послуг. У скарзі подана ціла низка надужить, яких допускається названа учителька Полька. В скарзі домагаються селяне перенесення учительки по провіренню всіх закидів та назначення їм иншої учительської сили, яка би направду вчила та з якої мали би користь школа і діти.

— **На бігун.** Оксфордський університет вислав цього тижня виправу на північний бігун. У цій виправі беруть участь також літаки. Санчата, якими мандрівники їхатимуть, будуть у постійнім звязку з радіотелеграфічною стацією корабля. Щойно в „Зеленім заливі" зорганізують собак, які повезуть мандрівників до бігуна.

— **Куля в тілі.** Бувший фр. президент міністрів тзв. „тигр" Клемансо почувши як хтось журився станом здоровля д-ра Зайпля, австр. премієра, пригадав людям на потіху, що він уже півтора року ходить з кулею в спині і почуває себе добре. Відомо, що Клемансо є лікарем з професії, впав також жертвою політичного атеатату і має нині 80 літ.

— **Новий винахід.** Англієць Бреннон мав винайти спосіб, яким робом літак може зиматись прямовісно.

— **Успіхи двох українських мистців.** В Берліні два молоді мистці **М. Глущенко і І. Бабій** (Придніпрянці) удаштували виставку своїх праць у числі 40 образів Виставка проходить з великим успіхом, як свідчать про це численні дуже прихильні рецензії. Як зазначено, оба наші мистці є свідомі Українці, оба працюють для українського мистецтва, але чомусь рецензент „Руля" величає їх „русскімі художніками" та у пієтизмі до їх творчости пророкує, що вони ще „маловідомі", але певно стануть незабаром широко відомими. Отже, пан рецензент з „Руля" нехай запише собі, що мистці Глущенко і Бабій Українці з імен, є знані української суспільности і з преси і т. д. а ми певні, що наші земляки самі скажуть де сміх, хто вони.

— **Цікаве божевілля.** Один Німець з Інсбруку втопився в стані приступу божевілля, переодягнений за жінку. Зійшов з глузду тому, що уявляв собі, що є — жінкою.

— **Де зле топитись?** Це в Парижі. Цими днями молодий мужчина з молодою жінкою рішили спільно згинути в Сені. Прийшла: любовна трагедія. Скочили до ріки разом, але його відратували. На другий день, нещасливий, закоханий потопельник знову кинувся у воду і його ще раз спасли. Цікаво, чи посмакувавши два рази гнилої води зі Сени — молодець у третє зав'язується у ній вмерти.

— — ВЖЕ ВИЙШЛИ — —
— — — З ДРУКУ — — —

ОСНОВИ ЗЕМЛЕЗНАННЯ УКРАЇНИ

КНИГА ПЕРША

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ -- Д-ра Степана Рудницького.

ЦІНА 280 ЗОЛОТИХ.

2085 1—2

Головний Склад в Книгарні Ставропигійського Інститута — — в піднаймі — — Українського Пед. Тов-а ЛЬВІВ Руська 3.

— Січове Свято у Львові для вшанування 110-их роковин уродин Тараса Шевченка — уладжує Т-во „Повітова Січ“ в неділю, дня 22 червня 1924 на площі „С.-Б.“ В програмі масові вправи січовиків, січовичок, мячеві змагання дружини М та-Русалки. Початок свята о 2-ій год., вправи почнуться точно о 2·30 год., а змагання о 5·30 год попол. До вправ пригравтиме орхестра українських залізничників. Львівське громадянство повинно численно явитися.

З листів до Редакції.

Під осуд громадянства.

В польських часописах кинув п. Кипріян Коцовський клевету на голову Т-ва „Українська бурса ім. митр. А. Шептицького“ о. Івана Рудовича, а посередно і на Виділ, що продав мешкання в реальности Т-га за 600 амер. дол., а гроші ужив на бурсу для убогої української молоді. До тогож нападає ще на Ексц. Митрополита, який ввсім не встрявав в справи Т-ва, якому ніш дозволив назватися своїм іменем. З огляду на те, що і в „Ділі“(ч. 133) появився запит п. Михайла Климкевича з тенденцією довідатися, як ця справа мається, проте дозволю собі як правний заступник і член Виділу Т-ва представити предметово цілу справу:

В домі Т-ва при вул. Театинській ч. 10, займала помешкання, зложене з трьох кімнат і кухні в партері п. Коцовська, вдова по судовім раднику зі своїм вже старшим сином Кипріяном. В році 1921 жалувалася вона, що не може платити чиншу, бо на її маєткові відносини є він за високий. Тоді Виділ звернувся до неї з проханням, щоби відступила дві зайві кімнати бездомним Українцям, членам Т-ва, а саме: п. д-ру М. Кордубі, проф. Калиновичеві, або дир. Сабатові, а за те буде мешкати зовсім безплатно в одній кімнаті і кухні. Пані Коцовська відмовилася і без відома Виділу віднайняла кімнату чужинцеві, купецькому аґентові П. Арендтові, з яким опісля процесувалася безуспішно довший час, переговорювала з П. Сиротинським про відступлення йому свого помешкання, а вкінці заявила, що виповіда ться, як Т-во найде для неї покій з кухнею і перевезе її річи своїм коштом. В червні 1923. отворилася для Виділу Т-ва можність введення в діло статутової цілі Т-ва. а саме відкриття бурси. Один льокатор з II. пов., вельми для Т-ва заслужений громадянин, висловив готовість опорожнити своє більше помешкання на цілі бурси, але зажадав взороту коштів на перевезення його і його річей до Самбора. Виділ, не розпоряджаючи ніякими фондами, рішив відступити партерове мешкання тому, хто піднявся би покрити всі видатки, звязані з опорожненням обох мешкань. Перевезення тої справи Виділ поручив своєму членові п. Михайлові Гальчакові, установляючи його на час ферій 1923 р. повновласником для цеї справи. П. Гальчак навязав початково переговори в справі партерового мешкання з полк. УГА. п. Бізанцом, який відступив від переговорів, після чого запропоновано це мешкання п. Городиловській, Українці яка його не прийняла. Тоді то п. Гальчак довів до згоди з рідне павшого у визвольній боротьбі старшини УГА. п. Ротенбергом, яка згодився понести вище наведені видатки. П. Гальчак винайшов для п. Коцовської кілька мешкань, з яких вона вибрала собі мешкання при вул. Супінського ч. 20 (покій з кухнею), положене на I. поверсі, фронтове, сонішне, ясне і сухе. На кошт Ротенберга винайнято це мешкання, заплачено за нього чинш за 6 місяців згори, і дано п. Коцовській на евентуальні адаптації готівкою 53 дол. ам. та перевезено її річи. Не менше коштувало і перевезення її субльокатора Арендта на нове мешкання. Ані Виділ, ані голова о. Іван Рудович не торкалися до тої справи, від п. Ротенберґа ніхто нічого не жадав, ані не взяв, а бурса зискала лиш це, що новий льокатор відновив і вичистив партерове мешкання п. Коцовської і обовязався відступити його бурсі, як лише дістане відповідне мешкання. П. Коцовському уроїлося, що він зробив лихий інтерес на бурсі та хотів на ній вимусити мешкання на II. пов., заняте тепер льокатором, яке навіть на випадок випорожнення не може бути предметом найму, бо є призначене на цілі бурси. Тому відмовив Виділ п. Коцовському, а тоді він вніс жалобу до Ексц. Митрополита, який поручив крил. о. Ковальському удатися до п. Коцовської і провірити справу на місці. П. Коцовська не впустила о. крилошанина до своєї хати, а її син засипав членів Виділу листами, з загрозою, що буде нищити Ексц. Митрополита і деяких членів Виділу в польських часописах, та підносив, що мусить платити високий чинш, з чого виходить ясний намір п. Коцовського вимусити на Виділі бурси виплату якоїсь грошевої суми. На жалобу п. Коцовської відписав Ексц. Митрополит, що не може її в нічім помогти, бо вона добровільно відступила своє мешкання і випровадилася до нового, вибраного її сином. Виділ Т-ва не міг також давати ніяких приречень п. Коцовській і її синові, бо не має права роздавати майно Т-ва та мусить подбати про здійснення своєї головної цілі, це є відкриття захисту для талановитої української молоді. Заведений у своїх надіях п. Коцовський став клеветати на о. Рудовича в польських часописах, мов би він за доляри продав мешкання зі своєю користю і нападати на Добродія бідних і шкільної молоді Ексц. Митрополита, що — мовляв — Українці підтримують бурсу кривдою вдовиці і сироти, хоча п. Коцовська і її син не вияснили нічим грихильности для бурси, хіба лише тим, що мешкали через 6 літ в її реальности за низьким чиншом. Виділ не відкривав досі бурси, бо саме перед війною купив реальність з льокаторами, яких тепер із за законної охорони не може позбутися, та мусів наперед сплатити приватні і банкові довги.

Подаючи це до відома загалу, зазначую, що цю справу звернено на судову дорогу, та пишусь з поважанням

Д р Мирослав Янкевич,
правний заступник і член Виділу Т-ва.

Зі спорту.

Україна-Русалка 11 : 0 (6 : 0).

Звичайні товариські змагання відбудуться у Львові, дня 14. VI. ц. р. між найстаршою українською дружиною і наймолодшою закінчились перемогою цієї першої. Гра „України“, без огляду на велике число goal-ів не назвичайна. Вогота стрільців: Лисик 4. Мурський 4 і по одному: Коцашевич, Терлецький і Чорний II. В Русалці найкращий Ивйко на залозі і Підляшецький в нападі. Судював п. Візанц добре, закинути би можна йому одно, що за мало рухався зі середини гоища, в наслідок чого пропустив goal-а одинокого, якого зробила „Русалка“.

Мета(Львів)-Сокіл(Яворів) 17:0 (4:0).

У Яворові, дня 16. VI. відбулися не змагання мячеві, а тільки лекція гри в копаного мяча, яку давала львівсько-стрепарівська „Мета“ яворівській „Січі“. Лекція як на початок досить болюча, повинна в „Січі“ викликати товчок до серйознійшої праці на цій ділянці спорту. Заінтересування громадянства є. чого доказом чисельна українська публика на змаганнях. Суддював п. Стоцький зі Львова. Слід підчеркнути, що дружина була принята гарно місцевим громадянством. *Учасник.*

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Пригадується товаришам, котрі здавали іспит зрілости в р. 1898 в Бережанах, що товариський з'їзд (в 26-ліття матури) відбудеться в суботу 28. червня ц. р. Стрічаємось о 4-ій в п'ятницю 27. червня ц. р. по приході поїзду зі Львова на вечері в реставрації Сімон Бермана в ринку. В суботу 28. с. м. о 9-ій рано богослужения в церкві. — За Комітет: *Д-р В. Бачинський, Н. Должицкі, Б. Майблюм.* 1—3

Вписи до одинокої української середньої 3-клясової Торговельної Школи Тов. „Просвіта“ у Львові, вул. Корнякт в ч. 1. (Народний Дім) наділеної концесією Міністерства В. і Пр. приймаються в днях 28—30 черв я 1924 від 10—1 год. Принести треба метрику і послідне шкільне свідоцтво. — *УПРАВА.* 2037 2—2

З української гімназії в Яворові. Вступні іспити до I. кляси відбудуться 28. червня о 9. год. рано. Вступні іспити до всіх инших клас 27. червня. Вписи до шкоі гімназії 29. червня. За Управу: *Д-р О. Турянський.* 2050 3-3

В.прив. жін. Семинарі учит. СС. Василіянок в Дрогобичі відбудуться вступні іспити на I. і II. рік сем. дня 30 червня і 1. липня. Вписи в тих самих днях. Зголошуючіся мають предложити: 1) метрику, 2) лікарське свідоцтво від повіт. лікаря, 3) свідоцтво з 7. кл. всел. шк., а приватистки свідоцтво моральности. СС. Василіянки удержують при Семинарі інтернат, в якім є ще кілька вільних місць. 2092 3-3

Дрібні оголошення.

ПРОФ. УКРАЇНСЬКИХ В. Ш. пошукує умебльованої кімнати з осібним входом за умовленим чиншом, або 100-доларовою річною позичкою. Ласкаві зголошення до книгарні Українського Педагогічного Тов-а, вул. Руська ч, 3. 2102 1—2

НАЙДЕНО мужеський годинник на „Погулянці“. Відібрати можна до 30. IX. ц. р. в Щирці А. Харам. 2100 1—1

САМІТНИЙ священик, що схотів би мене хорого через липень і серпень за хату, харч, обслугу і декільки міссалій в церкві і в парохії виручувати, нехай пише по свящ. Б. Мисика в Банькові, почта Рогенчка ат Устрики дол. 2091 2—3

КВАЛІФІКОВАНА учителька пошукує лекції на час вакацій за удержання і доплату. Зголошуватись до Адміністрації „Діла“ під „Учителька“. 2094 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист заведення

д-ра Шимона Рапапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Синстуська 17/II.

Пльомбування й вимування зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2039 7—10

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Товариства Св. Ап. Павла

відбудуться дня 1. липня ц. р. вівторок о 9. год. рано в духовній семинарії, вул. Коперника ч. 36, з слідучим порядком:

1) Звіти з діяльности (секретарія, каси ра, і бібліотекаря), 2) Звіт Контрольної Комісії, 3) Вибір нового Голови і Виділу і 4) Реферати: а) Організація священиків, б) Справа целібату, в) Священичий кооператив, г) Справа опіки над еміґрантами, 5) Зборити і внесення.

Після Загальних Зборів вечером зачнуться духовні вправи (реколекції) для священиків. Вправам дух. проводитиме Його Ексц. Високопреосвященний Митрополит.

Пом щення і харч — за відповідною оплатою — в семинари.

Подальшим Отцям можна приїзджати вже 30. червня. Задля вагних справ Виділ сподіється великої присутности членів, особливо приїзду **відпоручників з усіх деканатів.**

У Львові 19. VI. 1924.

ЗА ВИДІЛ:

о. Вол. Дом. Садовський, о. д-р В. Лаба,
2101 голова. 1—1 секретар.

Подяка.

Прибиті горем і журбою, з причини смерти найдорощої нам Мами і жінки, складаємо щиру подяку за виявлені нам співчуття. Щиру подяку складаємо Впр. о. дек. Евст. Барткові, Впр. о. Качоровському, Впр. о Мартиновичу, Впр. о. Мащакові за ласкаву участь в похоронах, осібно Впр. о. дек. Барткові за щирі слова над гробом. Велику подяку складаємо Вп. П. Добр. Максимяковій і її родині, як рівнож Вп. П. Добр Собоцінській, за потіху і розраду в перших хвилях горя, як рівнож за труд перед, в часі і по похоронах. Всім сусідам, котрі не жалували труду і прибули, щоб віддати послідну прислугу Покійній складаємо щиру подяку, як рівнож громадянам села Романова і Підгородища дякуємо за так численну участь. П. диригентові хору з Підгородища Фіглерові, як рівнож всім членам сего хору, складаємо щиру подяку за гарне відспівання Служби Божої і співв в часі походу на кладовище.

2101 1-1 *Йосиф Чучкевич і діти.*

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Філії Музич. Тов-а ім. М. Лисенка в Стрию відбудуться в четвер, дня 26. червня 1924 р. о год. 7. вечером в кімнатах Українського Касина в Народнім Домі, зі слідуючим денним порядком:

1) Відчитання протоколу з послідних Зборів,
2) Звіт уступаючого Виділу і Контрольної Комісії,
3) Вибір нового Виділу,
4) Внесення і запити.

В случаю браку комплету в означеній годині — відбудуться Збори без огляду на число присутних того самого дня о год. 8. вечером в тім самім льокалі.

Стрий, дня 18. червня 1924.

2103 1—1 *ВИДІЛ.*

Товариство „Українська Захоронка“

уладжує

дня 22 ц. м. попол. на озері „Світязі“

Велику Весняну Забаву

Різні несподіванки. Вибір королевої меделик в. Чародійні цукорки. Ворожба з карт.

1999a 2—2

Купуйте для своїх дітей на нагороду пильности книжочки, які появилися тепер накладом

УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ І АНТИКВАРНІ у ЛЬВОВІ, вул. Рутовського ч. 22.

І. Франко: Казки (ч. I. „Коли ще звірі говорили“) ціна 0·80 зол.
І. Франко: Казки (ч. II. „Коли ще звірі говорили“) ціна 0·80 зол.
І. Франко: Казки (ч. III. „Коли ще звірі говорили“ ціна 1·40 зол.
І. Франко: Казки (ч. IV. „Коли ще звірі говорили“) ціна 1·40 зол.
І. Франко: Коваль Бассім, оправлений 2·50 зол. брошура 2·— зол.
К. Гриневичева: По дорозі в Сихем оповідання 0·50 зол.

Передовсім 4 перші книжечки задля великого числа образків зі звірятами надаються навіть для найменших школярів.

Надто на складі багато инших книжечок ріжних Видавництв.

Для старших поручаємо **проф. І. Огієнка: Український Стилістичний Словник** ціна брош. 8·50 зол., оправленого в полотно з витйсками 10·— зол.

Замовлення полагоджуємо відворотною почтою. 2042 3—3

Управа прив. жін. Семінара СС. Василіянок в Дрогобичі розписує

КОНКУРС

на учительок (лів) природи, польської мови і предметів педагогічних.

Платня після умови. Жіночі сили мали би мешкання і харч в інституті — доплата після умови.

Вимагані кваліфікації для середніх шкіл, евентуально іспит виділовий. Подання проситься звертати до Семінаря СС. Василіянок в Дрогобичі, вул. Конарського ч. 6 до 15. липня.

2092a) 3—3 *Управа Семінаря.*

КОНКУРС.

Жіноча учительська семінарія в Самборі потребує з новим шкільним роком трьох учителів чи учительок, а то: 1) до математики і природописи, 2) до історії, географії і мови і 3) до гімнастики виключно учителька, яка могла би учити і деяких предметів, або вести клясу школи вселюдної.

Петенти (ки) мусять бути іспитовані або хоч абсольвентами університету. До гімнастики вимагається іспит або укінчений курс. Подання вносити до кінця червня ц. р. Платня як в державних школах.

Виділ Кружжка У. П. Т. в Самборі.

2088 3—3

ВЗУТТЯ НА СПЛАТИ!

Першорядне взуття, солідне й елегантне

НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

ГАБЕР ШТАИФ і С-ка

ЛЬВІВ, РИНОК 19.

Всіх П. Т. Гостей, що вже купували в нас просимо ласкаво о поручення нас своїм знайомим. 1925 0—10

За Редакцію відповідає В. Мудрий

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 136 (10 229). Львів, неділя 22. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. перепол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей. Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Спутаний велитень.

Спутаний велитень — ось коротке зясування положення великої української нації на протязі майже тисячелітньої історії. Українська родюча земля, благодатний український клімат, природні багацтва, досить незручне і міцними природними границями незабезпечене положення України, та звязана з тим пажерливість і ненаситність рознуздяних сусідів — все те не дало змоги ні нашим батькам, дідам і прадідам, ні поки-що нам стати твердою ногою на рідній землі, створити міцну державну організацію та витворити ті предумови матеріяльного й морального характеру, які в корінні знівечилиб чужинні зазіхання. Бувшим битим шляхом між брутальним варварським Сходом і Північю та рафіновано варварським Заходом, мусіла нагла земля становити безупинно толоку для наїздників від досвітків нашої історії аж до нинішнього дня.

Чужинна навала постійно нищила нашу багату і загосподарована країну економічно, в руїнах гребала високу українську культуру і повертала націю в політичного раба, заставляючи її у впертих поривах до волі виточувати дорогоцінну кров зі свого підірваного організму.

Україна все була багата. Щоби відслонити рубець того багацтва, зайвим було би приводити довгі цифри статистичних даних, зрештою сьогодня відомих цілому світові. Вистане покористуватися кількома реченнями польського історика Л. Кубалі (розвідка „Занапащена країна) з часів козацької війни проти розхрістаних короленят і польської шляхти в XVII. ст.

„Та земля — пише Кубаля — найбільше родюча і колиб могла зазнати миру, то ніяка частина Европи не була би багатша. З буйної трави ледви виглядали роги волів... В осадах можна було стрінути стоги в 30—40 скирт всякого зерна. Дивна сила запахів всюди, повно воску і меду в уліях, деревах і траві. На недрогляднім фоні зелені блистіли зеркала ставів, повних риб і водного птаства... Де оком сягнути, бачив ти величні діброви, ясніли хрестами церкви й монастирі зі зеленими й голубими крівлями. Біля міст, окружених валами і насипами, по ярах та байраках, при загачених ставах з ростучими на греблях вербами, безчисленна кількість цвітучих садів і нових хат з червоними вікнами, повно людей, домашніх звірят і золотом бренячих бджіл. Земля, повітря, вода тремтіли переповнені життям, і та країна, сьогодня понура й монотонна, ясніла в совяшній зливі свободи, а коли в зоряну ніч заблимали світла в козацьких вікнах, не знав ти, де кінчається небо і де небо починається".

Ця картина не є вичарована палкою уявою поета, але дійсністю, ствердженою суворим історикомдослідником.

Так було колись, так є й тепер. Що більше! Коли в останніх часах відкрито лоно української землі, то ствердженo, що в її нутрі ще більші багацтва, як на її поверхні. А всеж таки, український народ, власник і оборонець тих багацтв, того заклятого скарбу, не може на протязі довгих століть зазнати щастя, миру, свободи.

Возьмім для прикладу хоч би сучасну долю українського й білоруського народу. Переведім тільки невеличке порівнання нашого обмеженого положення, кинувши загальний погляд на наше однородне становище в Польщі, хоч і тут на кожному кроці чується все на першому місці Білорусинів, а вже на другому Українців. Розуміється, ми не завидуємо нашим братам-Білорусинам того заінтересування, яке проявилося до них з боку сучасної Росії, Литви, Латвії і навіть mutatis mutandis деяких польських партій. Навпаки, ми радіємо тим, що Білорусини мають кращі умови дійти до вершин повноправної нації.

Українці є великою нацією, чотири рази більшою від Білорусинів; з великою історичною минувшиною в протиставленні до Білорусинів (за вийнятком одної литовсько-руської доби); з великими культурними надбаннями в порівнанні до невеличких культурних здобутків білоруського народу; з півтора-столітнім національним відродженням при двох десятках літ національної роботи Білорусинів; з великою і загальною традицією визвольної боротьби в противенстві до недавнього виступу на шлях боротьби Білорусинів за права нації. Україна є багатою країною, тоді як Білорусь є розмірно убога.

А всеж таки тоді, як Українцям приходиться просто гризти камінь, щоби знищити тисячні запори на шляху свого розвитку, Білорусь (розуміється за вийнятком Польщі) в незвичайно корисних умовинах семимилевими кроками йде від одних здобутків до других. Рад. Білорусь при прихильности московського центрального уряду зєднала в своїх межах всю білоруську територію. Там розбудовується білоруську культуру, уважливо трактується селянську масу, не переслідується нечисленної білоруської інтелігенції, ставиться тривкі основи білоруської нації. З такою самою уважливістю ставиться до білоруської справи Литва, а навіть Латвія з отвертими руками йде на зустріч бажанням своїх 70 тисяч Білорусинів. Тільки в сучасних межах Польщі важкі утиски терплять Білоруси, хоч і тут, як вже згадано, польські партії в святочних хвиляк скорше готові йти на уступки (розуміється — дрібні) Білорусинам, як Українцям.

Зовсім инакше діється з Українцями. На Наддніпрянщині український народ в кривавих визвольних змаганнях мусів пережити некольну добу муравйовщини і пятаковщини; мусів двигати на своїх плечах нову татарщину в московському виданні денікінщини і врангілівщини. Вів важку, затяжку боротьбу за права до вільного життя на всіх своїх просторах. А у висліді на Радян. Україні ще й сьогодня по трох роках від скінченої „домашньої" війни, як це стверджують самі комуністи, українізація гальмується насадженими з Московщини і зрусифікованими туземцями (Жидами), інородцями, влада на Рад. Україні є ненаціональна, кожне змагання українського робітництва в національному напрямі підтягається під „петлюрівщину". Спушно зазначує секретар ВУЦВК. Буценко, що така поведінка „є злочинством і незрозумінням нашої (комуністичної) національної політики". Змагання українізувати інородних радянських урядовців, примусити їх карами перейти на українську мову, є безцільне. Тут слід виявити більшу відвагу і допустити в цілому обємі українську стихію, а не давити її, або придержувати штучними засобами всесторонність її виявну. В пануючій комуністичній партії переважають на Радянській Україні чужонаціональні елєменти. Мало того, — щоби відгородити Україну від моря і цупко привязати її до московського центру, вже від довшого часу товчеться думка про жидівську республіку в Таврії й на Криму. Українізація високого шкільництва посувається черепашиним кроком вперед. Хоч від закінчення революції минуло вже споро часу, все ще істнує революційний режім, все ще спутана воля думки і слова, все ще поза офіціяльною К. П. (б.) У. не може проявляти своєї діяльности жадна з українських політичних партій, навіть суто-пролетарська, хоч український совітський уряд Пятакова з часів боротьби проти Директорії похвалявся легалізувати ті українські політичні партії, що входили до „Українського Нац. Союзу".

Про положення Українців в Польщі (7-ми мілионів) і Румунії (одного міл.) важко й говорити, а навіть на Закарпатті чехословацький уряд постепенно проводить русифікаційну вівісекцію.

Чомуж така ріжниця в положенню одного народу (білоруського) і другого (українського)? Чи маємо стати фаталістами і допустити, що на українському народі ваготіє якийсь *прокліn*?

Відповідь коротка: Український народ є велитнем і всі лякаються того велитня, його дужих грудей, його розмаху; всі завдрять його багацтвам і всі здержують його розвиток.

Але природні права розвитку є тирансько-льогічні, є вперто послідовні. Немає запори, яких вони не усунулиб, немає скали, якої вони не розгородилиб. Спутаний велитень з кожним кроком розпутується і не за горами той час, коли він воспряне у всій своїй силі і славі.

Ф. Ф.

Українська Парляментарна Репрезентація.

З діяльности в Соймі та Сенаті.

Інтерпеляції:

1) пос. Підгірського й товаришів до міністра внутрішніх справ у справі арештованих у Косівщині хорого о. Юліяна Гранківського, учителя Вахнюка і селян Віндика та Петра Заленчука, продержаних по кільканацять днів у тюрмі та випущених опісля без подання яких-небудь причин арешту на волю.

2) посла Підгірського й товаришів до міністра внутрішніх справ у справі безправного арештування поліцією членів читальні „Просвіти" в Монастириськах пов. Бучач та в справі безправного розвязання тої читальні за улаштування свята в честь Т. Шевченка. Інтерпелянти запитують міністра, чи згоден він видати розпорядок на відкликання декрету про розвязання читальні. Чи згоден міністер потягнути до відповідальности та покарати комманданта поліції Вісньовского за надужиття влади через заборону Українцям співати їхній національний гимн. Чи згоден міністер покарати комісаря поліції з Бучача за неправне розвязання читальні. Чи будуть покарані політичні винники за неправне арештування невинних людей, диригента Володимира Боцюркова, голову читальні А. Кардиша і писаря І. Аронця ?.

3) послів Українського Клюбу до міністра внутрішніх справ у справі перешкод, яких допускається станиславівське староство у відношенню до культурної праці читальні „Просвіти" в Тетерівцях, де назване староство заборонило уладити концерт на честь Т. Шевченка.

4) послів Українського Соймового Клюбу до міністрів внутрішніх справ і справедливости у справі застрілення польським поліцаєм Несторовичем поліського селянина Омелянюка Нестора зі села Максими. Покійний полишив вагітну жінку і двоє малих дітей. Інтерпелянти запитують, чи відомий міністрам той факт полювання на людей як на звірів, що оба міністри наміряють зробити в цій справі, чи вбийника потягнуть до відповідальности та чи думають забезпечити якнебудь родину покійника.

5) послів Українського Соймового Клюбу в справі знасилування § 2. закона про збори з 1867 р. що відноситься до свободи зібрань за особистими запрошеннями, комісаром поліції у Львові. Подія мала місце 6. IV. 1924 о год. 10 ранку у Львові при вул. Руській ч. 20 в часі засідання членів виділу краєвого Т-ва охорони дітей та опіки над молодю. Інтерпелянти запитують чи міністер має намір

Мр. 691/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 130 з дня 14. червня 1924. в артикулі під заголовком: „І. Наддніпрянська Україна" уст. між словами „ся пише" а „Українські посли", а) Сенатор В. Грабскі" а) виразі між словами: „державних скарбниць" і „а в слід за ним", б) речення між словами „безрадним селянстві" і „П. Грабскі наказав містить в собі єство ад 2) злочину з § 65 а) закона кар. ад 1) провини з §§ 298 і 300 з. к. узнав законну в дни 13. червня 1924 року конфіскату за оправдання заряджа знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. кар. заборону дальшого розширювання того друкованого тіслма. Заразом видав наказ відвічальному редакторові тої часописі, щоби не вміщував в часописі, щоби не вміщував в найближчім числі того на певній сторонно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1864, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів. дня 16. червня 1924

(Підпис нечитк.

поробити відповідні заходи для того, щоби такі факти вводження поліцаїв і агентів на засідання не мали місця.

6) пос. М. Чучмая і тов. у справі зловживань і брутальної поведінки війта гром. Княгинин (пов. Дубенського на Волині) і поліції з постерунків Млинівського та Демидівського супроти населення у селі Войниця. Приїхавши до села за податками, війт у неприсутности господарів забирав ріжні предмети по хатах і при підмозі девяти поліцаїв арештував селян, які не хотіли помагати в його „урядуванні".

7) сенатора Карпінського та тов. у справі безправного звільнення та переношення православних суддів та заст. прокуратора р'шеннями міністра справедливости.

На протязі 1922|4 звільнено без розяснення причин 9 осіб. Перенесено до „Конгресівки" без бажання та згоди 5 осіб. Перенесено та звільнено в наслідок їх прохань на домагання влади, з мотиву, що є православні, 9 осіб. І залишилось усього 8 православних суддів на Волині. Деякі з остраху втрати хліба перейшли на рим. кат.

Цього рода поведінка уряду — пишеться в інтерпеляції — примінювана не лише на Волині, але й у Схід. Галичині не рахується з істнуючими законами конституції та міжнародніми договорами (Версайський і Рижський трактат).

Преса.

Затьмарена заграва.

Заступник голови „Української Партії Національної Роботи" п. Остап Луцький помістив в офіціяльнім органі партії „Заграва" (ч. 13 і 14) довшу статтю про теперішні злидні нашого села під написом „Загибіль села". Змалювавши крайно незавидне положення українського села, зясувавши надмірне і катастрофальне оподаткування та недостачу хліборобської організації, автор взиває селянське населення, щоби воно збиралося на хліборобські віча, щоби обговорювало своє важке положення, щоби обмірковувало зарадчі способи та організовано боролося з лихом.

П. О. Луцький пішов ще дальше. В уступі IV-тім своєї статті він зазначує ті резолюції, які малиб виносити хліборобські віча. А саме селянські домагання повинні йти в тому напрямку, щоби держава (себто польська республика — Ред.) спинила кольонізацію, дала нам вільний доступ до землі (не знати тільки, яким способом, чи шляхом переведення земельної реформи, і якої, чи добровільної парцеляції чи яким иншим способом — Ред.) та відчинила границі для збуту збіжжа й худоби за кордон Польщі; щоби дозвіл на збут одержали наші кооперативні організації; щоби при збуті знести високе мито; щоби держава негайно замкнула границі для ввозу чужого збіжжа й худоби; щоби держава вимусила справедливе відношення цін за хліборобські й промислові витвори; щоби держава дала нашому хліборобству дешевий кредит через наші кредитові організації; щоби держава відкликала 100 прц. підвишку земельного податку і березневу підвишку доходового податку за р. 1924, щоби не вводила податку від домашньої худоби та не придержувалася незаконного контингентування доходового і маєткового податку; „щоби основано в Польщі „хліборобську палату", в якій булиб заступники „Сільського Господаря" та инших сільсько-госп. кооперативних центрів; щоби некооперативні інституції („Зем. Банк. Гіпот.) перебудовано в тому напрямі, аби більшість акц. капіталу належала сільсько-госп. кооперативам, щоби фабрика цукорків „Фортуна" чимскорше віддала хату „Союзові для хову і збуту худоби" та винагородила йому втрати; щоби Гол. Управа „Сільськ. Господаря" чимскорше збудувала станову хліборобську організацію і щоби негайно розпочала свою діяльність сільсько-госп. кооп. централя „Союз Союзів".

Як бачимо, в пропонованих п. О. Луцьким резолюціях для хліборобських віч перш усього помішано основні і головні річи з побічними, так сказатиб — річами домашнього характеру, які не тільки непотрібно, але й смішно виносити на вічевий майдан (як напр. справа між „Союзом для хову і збуту худоби" і фабрикою цукорків „Фортуна"). Але не це маємо на приміті. Перш усього годиться ствердити, що всі резолюції п. О. Луцького, а тим самим і УПНР, є суто легалістичні, що зовсім не гармонізує з тим характером УПНР., з яким виявлялася вона в своїй підготовчій стадії і з яким вийшла на публичну арену вже після свого оформлення. Цей дебют УПНР. основно стирає всю попередню нафарбованість цеї партії і ставить її на першому місці, як легальну з легальних. Стверджуючи цей факт, ми далекі від того, щоби з того приводу робити керманичам УПНР. надто різкі закиди. Можливо, що партія переводить різку тактичну переоцінку цінностей, можливо, що змагання опертися на селянстві шляхом оборони його реальних інтересів кидає партію з одної крайности в другу, можливо..., все можливо.

І тому ставлення цих суто реалістично-легалістичних вимог поки-що не заставляє нас до пригадки її попередньої туманної фразеольогії. Одначе ніяким чином не могли би ми погодитися на виставлювання домагання „хліборобської палати" в Польщі, в якій булиб заступники „Сільського Господаря" і наших сільсько-госп. кооп. центрів. Ця вимога не тільки є крайно легалістична, навіть далека від якого-небудь автономізму, але суто уніфікаційна, стоплююча нас під господарським оглядом з Польщею. А відомо, що економія є тільки другою стороною медалі політики. Така вимога йде по лінії вже не польської, але вшехпольської політики; вона виглядає, як би була вийнята з безконечних тез Ст. Грабского, які він голосить не без успіху від ряду літ. Між иншим недавно писав Ст. Грабскі („Слово польске", ч. 162 з 15. VI. 1924) в статті „Програма окраїнної політики" між иншим таке:

„Природним, першим і найважнійшим завданням держави на тих землях є прилучення їх населення знову до згідного співжиття і співділання без ріжниці національности як відвічних мешканців одної землі і громадян одної держави. В інтересі займанних держав було населення наших окраїн, ділити на польське і нельське в школі, самоврядуванні, суспільно-господарському житті. В інтересі польської держави є еднати його і вчити співжиття, отже не тільки не витворювати нових поділів, але усунути ті, що повстали по Австрії. Якщо з того принципу виведемо відповід і висновки і устійнимо способи практичного введення їх в життя, тоді матимемо тривку, розумну програму польської окраїнної політики".

Огже д-р Ст. Грабскі і п. О. Луцький дійшли до однакових висновків поки-що на полі суспільно-господарському. Очевидно, що нам не по дорозі по лінії д-ра Ст. Грабского, а в даному випадку і по лінії п. О. Луцького. Це „новаторство" заст. голови УПНР. основно прогивиться лінії нашої національної політики більше, як від пів століття. Ми постійно домагалися все поділу краю, поділу Шкільної Ради краєвої, поділу або окремішности в господарських справах, поділу державних субвенцій і т. и. Ця вимога йшла по лінії усамостійнення цілости нашого життя. Ясно, що вимога п. Л. є суперечна з дотеперішньою лінією нашої політики і зовсім розминається з нашими змаганнями. Можливо, що п. О. Луцький в своїй ревности „перехопився", одначе ми вважали своїм обовязком звернути увагу на цю резність, щоби справді хто не послухав п. Луцького, не взяв подібної вимоги за добру монету і не захотів ухвалювати й висилати резолюцій по вказаній напрямній.

М. Ч.

Наєміх чи провокація?

Український університет у Кракові?

З певних джерел повідомляють нас про дивні відомости, які одержав із Варшави краківський професор Н. від людини, що стоїть дуже близько до уряду. З цих відомостей видно, що уряд не має ніякого наміру відкривати український університет у Львові, але визнаючи, що далі тягти справу з університетом не можна, бо доводиться рахуватися з міжнародніми зобовязаннями, вирішено відкрити український університет... у Кракові. Зовнішнім мотивом до цього висо-

---

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

УКРАЇНСЬКА ГРАФІКА.

(З приводу появи „Графік" П. Ковжуна.)

(Докінчення.)

Павло Ковжун. Маю на думці Галичину і не уявляю собі українського інтеліґента, який з гомоном цього імени не єднав би слова „графіка" — дарма, що Ковжунові нерідко доводилось виходити поза межі своєї спеціяльности. Алеж і перший його виступ 1914 р. в Полтаві і сім літ згодом у Львові (окладинка до „Панських жартів" І. Франка) як і вся ця неперебрана маса окладинок, заставок та самостійних графік, маніфестують його як par excellence графічну силу.

Знаючи тяжкі умови теперішнього життя мистця, я всеж таки не в силі опертися спокусі назвати його „дитиною щастя". Більш по батьківськи скартаний Антоновичем за „школярскість" своїх перших спроб в 1913 році, уже рік опісля завойовує собі свою й чужу публику всеціло. Його пятнацять графічних композицій, виставлених на III. Виставці Мистців Киян, розходиться по кращих збірках Київа, „Аполлон" звертає на нього увагу, „Послєдніє Новості" вміщують його шарж на першому місці, кільканацятилітній молодик увіходить в центр мистецького життя українського, довоєнного Київа. І може добре сталося, що мобілізація 1915 р. вирвала його з тієї атмосфери, від якої могло йому, чого доброго, завернутися в голові. Кілька літ, вибутих на фронті, а згодом у вирі революції, дали йому змогу вернутися до мистецтва уже більш зрілим і коли не вповні зрівноваженим, то з великими, позитивними завдатками мужеського віку. І напевне цій поневільній „передишці" завдячує Ковжун цю просто неймовірну продуктивність і головокружну помисловість, виявлену на львівському грунті в експонатах двох виставок та графічній співпраці ледви не в усіх галицьких виданнях останніх трьох літ. За час воєнної завірюхи мав Ковжун не раз-не-два нагоду подумати над собою, зясувати собі своє відношення до назріваючих мистецьких проблєм, а коли рука в нього й відвикла від ніжного графічного інструменту, то уже шедеври технічної фінезії, якими були його графіки на першій львівській виставці 1922 р. говорять, що це поневільне занедбання вдалось Ковжунові надолужити з верхом.

Ковжун — молодий і аж до запальности вразливий, не міг не тільки в своїх „школярських спробах", а й згодом вповні звільнитися від впливу своїх старших товаришів, які здобулися на певну самобутність графічної лінії і мистецького виразу. Перші його графіки пригадують тут і там Судомору, на пізнійших не дасться заперечити вплив Нарбута, цього „Брюлова" сучасної української графіки. Алеж слідами Нарбута, що — вернувши на Україну — був втіленням досягання національного стилю в мові графічної лінії і площі, пійшов не один Ковжун. Ним жила, а то й досі живе — то не вся українська графіка п... і бік рискої лінії.

Алеж вплив Нарбута на графіку Ковжуна, помітний в часах, коли йому доводилося наломлювати відвиклу під перце руку, слабшає в міру, як Ковжун опановує техніку аж до нюансів ювілєрства, з під обслон якого чимраз то виразнійше зарисовується його індивідуальне обличча. Найкраще може унаглядднити нам цю еволюцію хронольогічне зіставлення його графік, якими видана оця книга, на жаль, не є.

А з цього хронольогічного зіставлення довідались би ми ще й те, що дорога Ковжуна-графіка, на якої початку стояла проблєма стилю, йде крізь застави, звязані з технікою книжної декорації на зустріч проблємам експресії, яких зі свого боку теж не можна вважати наконечною метою його творчих досягань.

Листкуючи „Графіки" Ковжуна, бачимо, як то він, коли хоче очарувати глядача фінезійною технікою, з китайською терпеливістю і японським смаком чеканить своє „Життя", то знов ударяє в укриті струни інтимного настрою в композиції „Із днів журби".

Ковжун розуміє і відчуває ритм барока, того стилю, що тикуючи специфічній конструкції української психіки, стане ледви не національним стилем, чого доказом його „Великий Шум", „Сонячний Промінь" а навіть „Оповідання південного моря", якого бароковий мотив на тевтискає в строгу ренесансову рамку, щоб експресивна сила, яка й так пірвала лінію орнаменту, не рознесла його усього, лишаючи білу карту.

Алеж не даром на вступі збірки помістив Ковжун композицію „Мі-...": двоє людей, заблуканих в „стукоті, брязкоті кіс і коліс". Тяжко травити дні і сили на стилеві розводи, кругом тебе кипить і перевалюється життя пореволюційного міста з його життєвими проблємами і вимогами. В атмосфері того чуткого на новість міста повстають такі композиції як „Прижмуреним оком" з одного та стримувано-експресіоністичні заставки й окладинки до творів приятелів мистця з другого боку. І тут власне та незавершена ще грань не тільки графічної, а й взагалі малярської творчости Ковжуна.

Мистець почув потребу публичної сповіди і видав першу збірку своїх графік, з яких всеж таки три четверті були тільки вислідом... замовлень. Показав нам перелім в своїй психіці і заставив вижидати чогось нового. Може бути, що нові концепції заведуть його там, де шукання стилю графічної форми і сам стиль треба буде пожертвувати для сили виразу. А може це шукання виразу поведе його далеко в бік від вихідних заложень його досьогочасної творчости, коли не в бік від графіки взагалі.

„Графіка не знає вказівок розуму — каже Радлов — не боїться неможливостей і противорічностей. Правдоподібність булаб для неї ненависною, оскількиб вона вміла ненавидіти".

Що легче, як прикласти ці слова до Ковжуна і його творчости. Перед ним стоїть отворомцілий світ нових посягань і експериментів, за ним — десятиліття розвитку української графіки — і пробуджена до нового життя галицька книжка.

зується те, що у Львові нема відповідного будинку для нового університету, а провінціяльні міста Сх. Галичини не відповідають справі, бо там нема бібліотек та инших умов, потрібних для високої школи.

Очевидно, цю відомість поки-що нотуємо тільки з журналістичного обовязку. Прецінь насміх і провокація теж мусить мати свої межі.

Дрібні вістки.

Анґлійська робітнича партія висловила своє обурення з приводу вбивства Матеоті і симпатію італ. соц. партії.

Данія визнала С. С. С. Р.

Пуанкаре відмовився від кандидатури на президента Сенату.

Японці масовими вічами приймають революції, щоби американські місіонарі або натуралізувались в Японії або її покинули.

Румунські партії: національна і селянська, злилися в одну нову національно-селянську. Головою є Маню.

Жиди з Туреччини, де почувають себе дуже погано, масово виїзджають до Палестини, щоби зайнятися хліборобством.

В югославянських портах появилися французькі торпедовці у звязку з напруженою внутрішньо-політичною ситуацією в Югославії.

Макдонельд заявив у парляменті, що протест англійської робітничої партії проти вбивства Матеоті не є зверненний проти італійського уряду, а кол, які є винуватцями злочину.

Ґен. Смутс дотеперішний представник урядової партії в південно-африканськім парляменті не вийшов при останніх виборах.

Небувалий хмаролім в Яворові.

Яворів, 19. червня 1924.

Нині було містечко Яворів тереном незапамятаного найстаршими людьми хмаролому, полученого з ураганом і градом величини курячого яйця. О год. 4·30 по południна відносно ясному небі появилася велика чорна хмара; піднявся вихор і в гуж мить полилися струї дощу з градом. Безперервний грохіт громів зливався з блюскотом дощу, лоскотом граду і витям вихру в якусь пекольну симфонію. Люде, худоба, дріб, заскочені хмаролomом по полях почали в божевільному переляку тікати домів. Багато худоби потовк град, позносила вода, дріб на пасовисках вибитий цілковито, люде поранені і потовчені, поглухли від громових ударів. Ураган позривав безліч криш з міських будинків, між иншими з „Народнього Дому", української гімназії, забавкарської школи і костела. Телеґрафічні стовпи і майже всі більші дерева лягли покотом на землі. В багатьох домах град повибивав шиби. Шаліюя страшного елементу тривало на щастя пів години. Алеж лячно було глянути на наслідки хмаролому. Містечко зруйноване, мов по ворожій навалі. Яринa і озимина не істнує. По полях валяється побита худоба і дріб. Там везуть збожеволілого пастуха, там несуть убиту громом жінку і т. д. Скільки витрат в людях і матеріялі та засівах спричинив хмаролім — тяжко нині подати. Як би не було, то останеться страшний факт, що катастрофа навістила найбіднійшу а в парі з тим одну з найсвідоміших закутин нашого краю. Подумати тільки — „Народній Дім", гімназія зруйновані, а разом з ним зійшли на прошаків і ті, яких кервавицею держалися ті інституції.

Цікаво, що майже безпосередно перед страшною катастрофою відбувся в василіянському семинарі відчит п. Якубовського „Про кінець світа". Настрій викликаний темою відчиту причинився до збільшення паніки, яка опанувала не тільки простолюдія, але й зрівноважених інтелігентів, при чому доходило до трагікомічних ситуацій.

М. Г.

Пройдисвіт.

Польський журналіст в ролі „комуністичного" комівояжера.

Варшавський „Курєр пор." подає цікаву сензацію про Генр. де Кораб (Кухарского), паризького кореспондента „Ржечпосполітої" і співробітника „Матен-а". А саме паризька „Л'Іманіте" помістила сенсаційні відомости, надіслані німецькою комуністичною централею, що співробітник „Матен-а" п. Генр. де Кораб гасав по Берліні в ролі члена комуністичної партії. Здобувши тайну легітимацію французького міністерства закордонних справ, виїхав до Берліна, де старався шурнути в німецькі комуністичні кола з певними цілями.

У відповідь на ці інформації правительственний комісар переслав редакції „Л'Іманіте" довше спростування з наказом опублікування. В цьому запереченні п. Г. де Кораб подає, що в редакції берлінської „Роте Фане" він не представлявся комуністом, „не вимантив рекомендації" з французького міністерства закорд. справ що один з провідників німецького комунізму тов. Георґ прийняв його дуже вічливо і дав йому рекомендацію до комуністичної Централі, що ком. посол Шолем не тільки не відправив його з нічим, але „подрібно виявив йому парляментарну й позапарляментарну тактику своєї партії, що **„він сам** (себ-то Кораб-Кухарскі) **не міг бути здемаскований як агент французької шпигунської служби"**, тому що така служба не була йому доручена ані офіційно, ані неофіційно. Вкінці Г. де Кораб заявив, що він не був в радянській амбасаді в Берліні.

„Л'Іманіте" помістила не спростування, долучивши до нього деякі документи, прислані з Берліна. І так згаданий Георґ заявляє, що перед його секретарем **п. Генр. де Кораб виключимувався як висланець комуністичної Централі французької партії**, одначе він сам (Георґ) пізнав цього пройдисвіта і відмовив йому всяких рекомендацій. Пос. Шолем повідомляє коротко, що він, **„в живий спосіб попрощав п. Кораба,** а коли п. Кораб не називає того відправою, то тим гірше для нього". Вкінці „Л'Іманіте" пише: „Відносно до закиду **шпигунства** запитуємо п. Кораба, чому він не післав заперечення численним російським щоденникам, які скваліфікували його **шпигуном?** Щож торкається „прогульок до Росії" п. Кораба, то якраз маємо намір зайнятися ними в найблизчому часі. Чекаємо на інтересний матеріял, що торкається його" (особи).

Така то подія скоїлася з гомінким Г. де Корабом Кухарским, співробітником „Матен-а" і кореспондентом „Ржечипосполітої". Очевидно, ця справа не цікавила би нас ні трохи, як би цей тип не був відомий і нашому громадянству з приводу інтервю з о. пралатом Л. Куницьким (в осени 1922 р.), інтервю, що наробило було досить великого шуму.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Димісія мін. Замойского.

20. ц. м. мін. Замойскі зголосив устно президентові мін. Грабскому свою димісію. Премієр димісії не прийняв. Мін. Замойскі щераз внесе просьбу на письмі. По інформаціям політичних кол найбільше виглядів на становище мін. загр. справ має Скшиньскі, делеґат при С. Народів. Він задержав би і делеґатуру. — Польський політично пресовий видділ през. мін. заперечує повищу вістку.

Після вбивства Матеоті.

Мати і жінка пос. Матеоті оголосили лист, в котрім змальовують свій жаль і звертаються до народу з просьбою задержати спокій. М. и. сказано в ньому: „Ми навчилися від нашого дорогого пропавшого лише почувань посвяти, доброти і любови. Тому, згідно з волею тепер для нас святою, благаємо Бога, щоби Матеоті був останньою жертвою і щоби його муки принесли відродження і мир". По звідомленням „Форвертса" в Риму, арештовано там австр. горожанина Отто Кірцеля, котрий мабуть під іменем Тіршвальда одержав від Думінія поручення стежити М-ті. Кірцеля підозрівають у безпосередній участи в убивстві. Його жінка мала зізнати, що брав участь у вивезенню М-ті. Кілька римських часописів подає чутку, начеб тіло Матеоті найдено ще в пятницю в лісі Віче. Тіло, після поверховного розпізнання його поліцією, мали похоронити на цвинтарі без участи судових властей. Потвердження тих чуток немає.

През. французького сенату.

19. ц. м. вибрано президентом сенату Де Сельва 154 голосами, Мартен одержав 135 гол. Де Сельв був у 1911 р. мін. загр. справ у кабінеті Кайо. Обвинувачував тоді Кайо за ведення переговорів із Німеччиною в справі Альжесіраса.

Бійка в фран. парляменті.

19. ц. м. на нічному засіданні французької палати деп. при обговорюванні політики уряду до Альзації і Льотарингії, пос. Сіліє заявив, що повне рівноуправнення Альзації неможливе. Запротестував проти цього соц. Вель, домагався знесення виїмкового стану в Альзації. Після зголошення внесення на відложення справи счинився великий гамір і бійка. Комуністи кричали: Хай жие російська революція! Ком. Гаршелі відчитав комуністичну заяву, та сходив із трибуни, два соц. посли кинулися на нього, били пястуками. Засідання мусіли замкнути.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашне число було сконфісковане за кілька рядків зі вступної статті п. з. „Чорна картина", де згадувалось про тайний український університет і за два місця зі статті „Слоза і діла" про наше шкільництво та становище до нього польської влади.

— **Київська вища технічна школа** поширюється. Поручнеї повстає з новим шкроком Агрономічний Інститут з двома факультетами. Лекції будуть вестись в українській мові.

— **Величезна саранча** впала на Лодзь. та околицю.

— **Смерть композитора.** У Парижі помер композитор Теодор Дюбоа, в 87 р життя. Відомий зі старих опер (написаних у 80-их роках) та оратор'й „Сім слів Христа", „Утрачений рай", „Чорний хліб", „Абен-Гамет", „Гуслі еміра")

— **Апостоли тверезости.** В Ню-Йорку відкрили величезне тайне заведення, в якому фабрикували алькоголь. Організаторами цього дохідкого підприємства були державні урядовці, а навіть сенатори, як завзяті вороги алькоголю.

— **Щастя в підкові.** Хто вірить, що підкова приносить щастя, а не знає чому, нехай прийме оце розяснення, вичитане в чужинній газеті. На віру в щастя звязану з підковою складаються аж три річи: стара віра (ще від Греків та Римлян) у тривість заліза, віра східних народів у форму пів-місяця і любов до коня, як приятеля людини.

— **Розум і форма голови.** Англійські вчені проф. Райд і Матиган дійшли до висновку на підставі досвідів, що розміри або вигляд людського черепа не має ніякого звязку з шириною інтелігенції.

— **Найвищий достойник** Ламаістів аскет і вчений Гу-Тук-Ту, помер у Пекіні. Він був 99 з черги наслідником Будди і головою будійської церкви в Монголії. Мав незвичайний вплив на китайську політику на протязі останніх 20 років. Ламаісти, будійська секта, яка під китайським впливом зведує культ фільософа Конфуція і Будди, звеличували його як пророка. Гу-Тук-Ту, завдяки своїм впливам і дипльоматичному хистові, не допустив у 1912 р. до здійснення плянів Росії, щоби Монголію взяти під свій протекторат.

— **Здійснена ворожба.** Теперішний президент Франції Думерґ мав у 25 році свого життя такий дивний випадок: В день своїх іменин проходжувався Думерґ із найблищими приятелями. По дорозі стрінули вони циганку, що дуже нужденно виглядала. Думерґ змилосердився над нею та подарував їй 10 франків. Циганка вчепилася з вдячности поворожити йому з руки. Здобувши руку добродія, ворожка сказала: „Мине багато літ і ти станеш могутнійшим від неодного короля. А станеться те в державі більшій від тої, в якій живеш тепер". Думерґ сміявся тоді з убогої циганки і аж тепер, ставши президентом нової побільшеної о Альзацію і Льотарингію Франції, пригадав собі ту подію. Львівська „Газета Поранна" каже, що ворожба сповнилася в цілости що до коми. Не пише газета про те, скільки циганських ворожб не сповнилося. На це вистарчило би її паперу.

— **Новий урядовий множник на липень.** Львівська скарбова палата одержала розпорядок міністерства скарбу про те, що при виплаті урядникам платень в день 1. липня треба примінювати множник 25 замість дотеперішнього 35.

— **Нова еміґрантська орґанізація.** В Празі засновано нове студентське товариство „Обєднання студентських еміґрантських орґанізацій Сходу Европи". Ініціятиву до повстання тої нової орґанізації дали Українці. До товариства ввійшли Українці, Білорусини, Грузини, Вірмени, Монголи, Дагестанці та Литовці. Урядовими мовами товариства є мова чеська і французька. Товариство має свій орган „L'Orient Libre", що появляється у літографованому виді. У першому випуску названого органу поміщена між иншим також стаття С. Шелухина п. з. „В імя волі".

— **Дивна карієра фризіра.** Дивну карієру зробив французький фризієр Бріголь, бо вибрано його зовсім несподівано послом до французького парляменту. Ціла подія склалася так: до Бріголя ходив постійно голитись один комуніст. В часі виборів проголосив комуніст свою кандидатуру до парляменту і змінив фризіра. Ображений цим Бріголь рішився на рискований крок, бо зголосив свою контркандидатуру і опублікував її виборцям такою відозвою: „Громадяне! Той дурисвіт Х. хоче стати послом і каже, що є комуністом, оборонцем робучого народу. Погляньте на його завсіди гладко виголену та випудровану пику! Чи так виглядав заступник робітників? Геть з таким обманцем і лінюхом! Я, Бріголь, людина праці, зголошую свою кандидатуру проти того вдутого дурисвіта". Бачимо, що і обурення може стати причиною політичної карієри.

— **Телехани — місцевість „пересад"** В ч. 129 „Діла", подаючи нагле внесення послів з клюбу „Визволене" про страшне знущання поліції над населенням телеханської волости, помістили ми замітку, що волость Телехани лежить на білоруській Полісю. Тимчасом з Новгородка (Nowogródek) інформують нас, що волость Телехани і сумежні волости (як Піски, Святополя і инші) є суто українські, а не білоруські. Населення говорить українською мовою, очевидно з домішкою деяких російських слів. Українська мова цих Полішуків, які самі називають себе „хахлами", не є гіршою, як мова мешканців Пинська чи Берестя. При конскрипції з невідомих причин записано населення Телехан і околиці або „тутешніми", або Білорусинами. Отже ці „пересади" пос. Тугута відбувалися коштом українського населення, а не білоруського.

— **Кооператива „Український Театр" у Львові** крім виказаних вже уділів зложили давні члени дальше: Т-во взаїм. кред. „Дністер" 167 уд., С. Хандерис 100 уд., Ів. Раставецький 67 уд., Д-р Т. Михайлівський 60 уд., Мих. Коритовський 40 уд., Юліян Кінрик 35 уд., Петро Левицький 34 уд., Д-р Ю. Савчак, Вол. Штоґран, Гр. Ґануляк, М. Шимко-Шипайло, О. Мельникович, Ів. Претовіюс, Мих. Мочульський, Ст. Кізик, Ір. Матіївна, Теофан Глинський, Ст. і І. Гладишовські, Теофіл Дмоховський, О. Козьоринський — усі по 33 уд., Мих. Сосенко 34 уд., Омелян Лящецький 32 уд., П. Карпяк, Ів. Ліщинський, Мик. Климко, Ст. Левицький, Ол. Яськів Маріян Стахурський, Й. Пагош, Д-р Ст. Біляк, інж. А. Мельник — усі по 31 уд. Ник. Даниш, Ів. Свірський, Д-р И. Партицький, о. И. Кишакевич — усі по 30 уд., Тома Головацький 29 уд., Дамян Ридник 27 уд., Осип Котович 25 уд., інж. В. Рижевський 20 уд., Мик. Мельник 19 уд., Ю. Павликовський, А. Терпиляк, Мик. Чапельський — усі по 17 уд., Я. Ільницький 16 уд., інж. О. Котис 14 уд., Ол. Сопотницький 12 уд., Д-р В. Щуровський, Д-р М. Волошин, В. Рацзикевич, В. Ціховляз, Вол. Криско, І. Филипович, інж. Ю. Мудрак, Ст. Скоробогатий, М. Онишкевич, Д-р В. Бачинський, о. О. Гоцький, о. Е. Бачинський, Ант. Костишин, Б. Баранова, Мих. Маланчук, З. Лукавецькнй, О. О. Заячківський, о. П. Кіжик, Ів. Тустановський, о. Гр. Хамчук, о. Ст. Новосад, Ів. Ігнат, Ів. Ситницький, Каз. Боронь, Д-р О. Матківський, Софр. Левицький, Ф. Фрайденталь — усі по 10 уд., А. Адльоф 40 уд. — В давнійших списах пропущено, що п. Теодор Мисій (1267) зложив 5 зл. а ПП. Петро і Дарія Зубрицькі з Турки над Стр. зложили по 5 зл. 2 гр. — Від якогось часу слідна стагнація у вплаті уділів. видно, що громадянство кинувши одну лепту забуває, що для осягнення завдань кооперативи потрібна постійна піддержка, бо не доривочна а систематична жертвенність цілого краю може принести бажані успіхи. Пригадується, що титулом уділів вплатити належить найменше 5 зл. а на вписове 10 сот. — Заяви і гроші слати належить на адресу Управи — Львів, вул. Руська 18. І. п.

Дописи.

Збараж. (*З діяльности філії „Просвіти"*). Збаражська філія „Просвіти" віддала дня 17. IV. 1924 р. до публичного ужитку свою бібліотеку, яка нараховує 812 книжок ріжнородного змісту виключно українських. Бібліотекарем є лікар д-р Андрій Гаврилюк, а бібліотека поміщена в його канцелярії.

Філія розвинула цеї зими досить інтензивну відчитову діяльність. Відбулося всіх викладів пятнадцять. І так з історії викладали п. Антін Гевко про докняжу добу в історії України, д-р Андрій Гаврилюк про княжу добу, Павло Гевко про Литовсько-польську добу, о. Осип Козельський про Церковні брацтва на Україні, п. П. Гевко про Козаччину і п. Тарас Білинський про Австрійсько-російську добу. З медицини викладав д-р Андоій Гаврилюк про „рака" і про бахтерії. З суспільних наук викладав суддя С. Крет про Національно-суспільне вихованнн. З літератури викладав о. Козельський про „Культ Шевченка", д-р А. Гаврилюк про Національне значіння Шевченкової творчости, учит. Марія Заячківська про „Ролю жінки в Шевченкових творах" і про „Поезію та красу в Шевченкових творах", п. П. Гевко на тему: „Шевченко і народ". На просвітні теми викладав д-р Андрій Гаврилюк про загальну освіту і організацію читалень. Філія взиває всі читальні повіту, щоби й вони уладжували в себе відповідні виклади та читання на повищі теми. Філія зможе служити прелеґентами.

Добромильщина. (*Прохання до Українського Сойм. Клюбу*). Добромильщина звертається з таким проханням до Українського Сойм. Клюбу: Добромильщина це повіт Богом і людьми забутий. Окружений лісами камеральними (державними) і добрами небіщика кацика Тишковського, деморалізований лісничими й економами, політично сильно занедбаний. Тож нішо дивного, що в своїм часі український кандидат зібрав аж 37 голосів на 220, хоч повіт в 75 прц. український. В додаток цей повіт був іще домінією кацапні. Нарід, пригноблений економічно, культурно і політично, прагне і потребує доконче якоїсь допіки. Кілька ідейнійших одиниць

ВЖЕ ВИЙШЛИ З ДРУКУ

ГРАМАТИЧНІ ВПРАВИ для всенар. шкіл І. частина Ом. Поповича

ЦІНА 1 ЗОЛОТИЙ

2085 2—2

Головний склад в книгарні Ставропигійського Інституту — — в піднаймі — — **У. П. Т. ЛЬВІВ, Руська 3.**

що є в повіті не в сил нічого зробити, бо є під наглядом поліції, про віче нема бесіди, бо староство не дозволить. Мусите Ви, панове, приїхати і забрати слово, щоби нарід до решти не впав на дусі і не дав послух Павловскому-Брилеві або їм подібним.

А пекучих справ нагромадилося чимало:

1) Староство позамикало всі політичні, просвітні й економічні товариства в повіті під покришкою большевизму, а всі внесені відклики, плісніють літами на столиках референтів,

2) Староство замкнуло приватну гімназію,

3) В повіті майже що село станиці жандармерії, а вжеж ті даються в знаки людям.

4) Нищення нашого шкільництва ославленим ренегатом інспектором Стефанцьовим відбувається прискіпеним ходом,

5) Нарід з лісів не може дістати дерева, бо все вирозять за границю або забирає тов. „Zagroda",

6) Торги опановані зайдами, які просто глумляться над бідним хліборобом і роблять великі маєтки на селянській кервавиці,

7) Полаткова шруба видушує з нас останні соки,

8) Град знівечив засіви,

9) Злодійства і бандитизм ширяться в страшний спосіб, але жандарми шукають не бандитів, але „большевиків".

Приїдьте і послухайте хоч крику і болю бідного пригнобленого народу, потіште, що буде краще, навчіть, як маємо боронитися перед самоволею, а будемо вам вдячні.

В справі віча пишіть до „Народного Дому" в Добромилі, почта в місці.

Всі українські часописи, передовсім „Свободу" і „Український Голос" просимо передрукувати.

Театральна Бібліотека

при кооперативі „Український Театр" у Львові.

На українських землях провадить тепер кількасот аматорсько-театральних гуртків культурну працю серед дуже невідрадних відносин, годовно задля браку відповідних друкованих драматичних творів, яких більшість вичерпалася і на книгарському ринку не істнує.

Щоби в части бодай тому лихові зарадити і тим гуркам помогти — кооператива „Український Театр" у Львові, якої завданням є всесторонна праця над відродженням українського театрального мистецтва — приступає до заложення у себе бібліотеки драматичних творів, з якої всі аматорські гурткі зможуть користати.

Для скомплетування такої бібліотеки кооператива не має відповідних засобів. Зрештою великої сили книжок не можна дістати вже в книгарнях. Тимчасом в неодного з громадян і в неодній установі лежать такі видання без користи і для них зайві.

Тому Управа кооперативи звертається отсим до усіх П. Т. видавництв, бібліотек, товариств, установ і цілого українського громадянства з просьбою надсилати або складати в канцелярії тоїж (Львів. вул. Руська ч. 18. І. п.) — **усі драматичні твори а також підручники і видання з обсягу драматичного мистецтва і театру — в українській і чужих мовах.**

Управа кооперативи має повну надію, що всі установи і прихильники театральної справи з поміж громадянства допоможуть створити в найблизшім часі таку необхідну бібліотеку, що стане у великій підмозі театральним гуркам.

З листів до Редакції.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Не відмовтеся помістити отсих кілька рядків:

В „Службовику", органі „Союзу прив. урядників Галичини" ч. 2. з червня в. р. в рубриці „Про працю Головної Ради" (!) подано до відомости, що нас чотирох „виключено з членів Союза за шкідливу діяльність".

Супроти того заявляємо, що дня 8. березня ц. р. зголосили ми Головній Раді письменно наше виступлення з членів Союзу, подавши причини виступлення. Одночасно з нами виступило ще 37 службовиків Тов. „Дністер", бо — висловлюючись обережно — ми не годилися з тактикою Союзу й його секції в „Дністрі", яку приноровлювано в організаційній роботі. На протязі 3 місяців різними способами й погрозами змушував нас Союз відкликати виступлення і заплатити членські вкладки, навіть погрожуючи, що стягне вкладки через суд (!). Отже замість витягнути з нашого виступлення відповідні висновки, а по крайній мірі поважно прослідити його причини й старатися їх усунути та дійти до взаїмного порозуміння — на що ми ждали. Рада Союзу „виключила" з членів нас, — нечленів, а иншим товаришам, які разом з нами виступили, ще раз загрозила, що поступить з ними так само, як що до 8 днів не відкличуть виступлення.

В цій самій рубриці „Службовика" („Про працю Головної Ради"!) „сконстатовано, що перестали бути членами Союза з причини неплачення вкладок" — 51 осіб (між ними й такі, що раніше самі зголосили виступлення, але Рада Союзу не промовчує). Додаючи до цього числа нас 4-ох „виключених" і 25 осіб, які з нами зголосили виступлення, а яких „чомусь" ще не виказано, вийде число 80.

Чи число 80 виступивших членів вічого не говорить „Головній Раді Супруга"?! По нашому — на початок — досить.

По чиїм отже боці „шкідлива діяльність"?

У Львові, 19. VI. 1924.

Мороз. Сполітакевич, Рутковський Гулевич, урядники Тов. „Дністер".

Зі спорту.

Україна — Буй-Тур 3 : 0 (2 : 0) в Станиславові.

Дня 5. ц. м. загостила до нас первоклясна українська дружина „Україна" (Львів), щоби тут розіграти відплатні товариські змагання із „Буй-Туром". Україна знаходиться тепер в найкращій формі; показала у нас гру, якої не посоромились би найкращі станові дружини. Перебіг гри: Зачинає Україна і відразу наступає на ворота Буй-Тура, але завдяки знаменитій залозі не може здобути воріт. Випад Буй-Тура кінчиться наріжником; гарний стріл Козла боронить знаменито воротар України. Слідують часті атаки України, які приносять два goal-i, через Чорнія і Кошашевича. До перерви вислід 2 : 0 для України.

По павзі переходить Буй-Тур до противступу, але вислід не може змінитись. По кількох хвилинах атака України і Лисик здобуває легким стрілом треті і останні ворота. Ще пару спільних випадів і суддя кінчить гру.

Вислід 3 : 0 для України, наріжних 4 : 4.

В Буй-Турі знаменитий воротар Струтинський, лівий заложник Ковальський і середина нападу Козло; решта слабо рухалася на грищу.

В Україні знаменита середуща трійка нападу, середина резерви Бізанц і воротар.

Суддя п. Полляк, добрий.

І.

Станиславівський кореспондент.

✝ Посмертні згадки.

О. Андрій Савицький, парох в Коропужі по довгій і тяжкій недузі упокоївся в Бозі 9. VI. 1924. Вічна Йому Память.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Шлюб Павла Василишина з Домінелею Угляр, студ. філ. відбувся дня 7. червня 1924. в церкві ОО. Василіян в Бучачі, Замість особих повідомлень складають на Український Університет 5 дол. амер.

На „Рідну Школу" зложив Вп. Сінгалевич Іван, суддя в Жовкві 24·67 зол. як збірку на хрестинах у Всч. о. Антоневича Маріяна в Замочку. — Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 2044 1—1

Приватна українська гімназія з правом прилюдности в Дрогобичі. Вступні іспити до кляс II—VI включно відбудуться в днях 20 і 21 ц. м. Вступні іспити до кляси I-ої дня 28. ц. м. Вписи до всіх кляс I—VII в днях 28, 29 і 30 червня: пізнійші вписи не будуть узгляднені. — *Управа української гімназії.* 2055 4—7

Дрібні оголошення.

ВП. МИХАЙЛА КУРАХА проситься подати свою адресу. Berlin, Belzigerstr. 12/II. Paulitzky für S.

ПРИЙМЕТЬСЯ господиню до кухні і праці домашньої — Болохівці, повіт і почта Дрогобич — Ольга Шевчикова, жена пароха. 2111 1—3

ХТО знав би адресу Володимира Михайлишина, Білінського, четаря УГА (тепер на Закарпатті) зволить ласкаво подати її за зворотом коштів на адресу: Berlin, Belzigerstr. 12/II. Pawlitzky für S.

ХТО знав би що про стр. УГА. Керода Антона з Товщова, який гідійшов в армією на Україну звонить ласкаво повідомити жену: Анастазію Керод в Черепині п. Давидів. 2109 1—1

ДО ведення домашнього господарства пошукується женщини, яка розумілася би добре на кухарстві. Зголошення з поданням умов слати до уряду парохіяльного в Куликові п. Радехів. 2107 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

Адвокат

Д-р Володимир Лисий

відкрив канцелярію і веде її спільно з адв.

Д-ром Олексою Олійником

в Тернополі, вул. Тарновского 12,

в партері. 2071 2—3

Подяка.

Підписані, що повернули з літнисками Микуличині скріплені на здоровлю і повні свіжих сил до дальшої праці, дякують отсим Хвальній Управі Каси Хорих м. Львова а в першу чергу Вп. п. дир. Саламандрові, радн. д-р Бетові і д-рові Ляндавові за повне зрозуміння становища підписаних і висилання їх на літниско.

Михайлина Коссак, уряди. адмін. „Діла"
Юлія Маркевич, уряди. „Народ. Торговлі"
Стефанія Роликівна, уряди. „Дністра"
Іван Войташ, урядн Денника Людового

КОНКУРС

на посади директора і вчителів або учительок усіх фахів для жіночої а так само для мужеської учительської семінарії УПТ. у Львові з кваліфікацією для середніх шкіл. Подання просити до кінця червня ц. р. до Головної Управи УПТ. у Львові, Ринок ч. 10. 2074 а) 2—3

Ширіть наш часопис!

КОНКУРС.

на посади учителів або учительок 1) історії й географії, 2) математики, 3) природи і 4) учительки рукавки при дівочій учительській семінарії УПТ. в Коломиї. Подання до 15. липня ц. р. до Головної Управи УПТ. у Львові (Ринок 10). 2074 2-3

ОКРУЖНА АПТИКА

МИХАЙЛА ТЕРЛЕЦЬКОГО

(давніще ц. к. Циркулярна Аптика Д-ра А. СКЛЕПІНСЬКОГО).

ЛЬВІВ—РИНОК. Тел. 16-21.

ріг вул. Домініканської і Ґродзіцьких.

ПОРУЧАЄ всякі специфіки краєві і заграничні, перевязочний і ґумовий матеріял як також власні випробовані фабрикати як діточий пудер, каплі на біль зубів, мазь на нагнітки, вино хінове з залізом для недокрівних і т. п.

Власна лябораторія хемічно-мікроскопова для аналізи під проводом лікаря спеціяліста.

2113 1—3

ЧАЙ, КАВУ найкращої сорти

поручає

Чарнецький, Львів, вул. Личаківська 17.

✻ КАСИНО В ЦОППОТ ✻

відкрите через цілий рік

RULETTA - BACCARA

Гра відбувається на данцігські ґульдени

(2½ ґульденів = 1 англійському фунтові).

Всі девізи приймається в наших касах. Вичерпуючі інформації в Варшаві тел. 157—31 та за посередництвом нашого бюра подорожі КАСИНА В ЦОППОТ.

Міжнародний спортовий тиждень від 6—13 липня 1924. Вистава поліційно-кримінальна від 10—13 липня 1924 р. **Опера в лісі виставляти буде „ВАЛЬКІРІЮ" Ваґне ра 27, 29; 31 липня, 3 і 5 серпня.**

2112 1—1

Присилайте передплату!

ПРОДУКУЮ лекції на час літніх ферій, на селі в Косівщині, найрадше у священика, без огляду на висоту винагородження, може бути лише за удержання. Зголошення до кінця червня до Адм. „Діла" для учительки.

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від нині і в слідуючі дні американську комедію на 6 дій п. з.

„На горячім вчинку".

За Редакцію відповідає В. Мудрий.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 137 (10 230). Львів, вівторок 24. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., [illegible] 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей. Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

І знов глум!

Український університет (так називають польські політичні чинники два проєктовані факультети!) в Кракові! Український університет в старій столиці колишньої великодержавної Польщі. Українська культура й українська наука не може мати пристановища на рідній землі, не сміє черпати животворних соків з рідного ґрунту. Український університет — корона нашої культури мусить бути відтята від дерева, від рідного, животворного, глибоко своїм корінням розгалуженого пня, а українські професори і студенти мусять бути інтерновані в краківській фортеці.

Добре, що не в Модліні — міг би хтонебудь запримітити. Одначе так воно не є. Колиб наших професорів і нашу студентську молодь під плащиком університету інтерновано в Модліні, то цілий світ бачив би цю тюремщину. А так зберігається признаки деякої приличности, вказується, що Краків є важним огнищем польської культури та що — засновуючи там український університет — мається на меті відділовувати тією польською культурою на українську молодь. В суті річи булаб це тільки тюремщина, інтернування анальогічне до відомих польських таборів в Домбю чи Тухолі.

Прийняті Польщею зобовязання відносно Сх. Галичини і її населення, примушують польський уряд щось зробити в справі українського університету. І тому від двох літ польські політики придумують, як би те „щось" зробити, яку штуку втяти, щоби на зразок московської баришні і польську „невинность соблюсти и капитал пріобрѣсти".

Всі польські чинники навіперед ки висилюються в тому напрямку. Одначе виходу не має. Аж недавно Гол. Управа польської християнської демократії (Х. Д.) розвязала цей польський ребус в тому напрямку, щоби в Кракові створити „славянську академію" (очевидно для конкуренції з чеською Прагою), яка в першу чергу малаб заспокоїти культурні потреби Українців і Білорусинів. Аполітичний уряд Вл. Грабского негайно вхопився цеї „геніяльної" розвязки, згармонізував її зі своїми поліцейсько-репресійними тенденціями і задекретував заснування українського університету в Кракові. Аргументом для такої розвязки є — мовляв — те, що ніби де инде немає відповідного будинку, хоч якраз Краків цуситься ізза недостачі приміщень. Таж краківський ягайлонський університет терпить на недостачу помешкань на свої численні інституції, таж Краків став тепер осідком численних урядів, перенесених зі Львова. Але панове зпід знаку чорної сотні рахують на те, що світ таких дрібниць не знає, що отже можна досхочу милити очі і пускати блахмана. За те Львів, який був столицею цілої Галичини, що мав численні будинки, тепер значно звільнені від часу переміни Львова на „воєвідське" місто, той Львів, серце Сх. Галичини, не може дати приміщення українській святині нації, У Львові, городі кн. Льва, столиці колишньої самостійної української (галицько - володимирської) держави; у Львові, повному українських культурних скарбів, — нема місця для української молоді, для її професорів. для українського університету. Львів, що становить центр не лише Сх. Галичини, але й Волині, Холмщини, Підляшя й Поліся, має бути викреслений зі списка українських городів. І тому майбутній державний український університет хочеться засадити у сліпий кут на польській національній території.

Але даремні змагання. Український народ не дозволить глумитися з себе, не дозволить нікому насміватися зі своїх невідкличних культурних постулятів, не дасть інтернувати своєї молоді на чужій чужині. Якщо польський уряд думає про справжній український університет (в що важко повірити!), то до Кракова не піде ніодин український студент, а якщо думає про університетську патьомківщину ad usum Europi, то може її мати, очевидно — на папері.

Львів є серцем Зах. України, і тому місцем для українського університету є тільки прастара столиця кн. Льва, природний центр всіх українських земель в сучасних границях Польщі, осідок української Академії Наук — Наук. Тов. ім. Шевченка і багатьох освітно-культурних українських інституцій.

Глум і насміх теж мають свої межі. Нікому не вільно безкарно перетягати натягненої струни. Без „українського університету"... в Кракові український народ обійдеться, як обходився без нього досі. Велика українська нація знайде ще способи і засоби, щоби своїй західній вітці створити спромогу культурного розвитку без польської печатки взагалі, а краківської зокрема.

Военний буджет.

Промова посла з Українського Клюбу Павла Василькука в польськім соймі дня 12. червня ц. р. в буджетовій комісії.

Високий Сойме! Маю вражіння, що дискусія над першим конституційним буджетом відбувається з надмірним поспіхом. Може бути, що тому попередні бесідники мало уваги звернули на саму конструкцію буджету. Стверджуючи це, мушу підкреслити, що для нас конструкція буджету, його зміст, що вповні відзеркалює фактичний стан польської політики і життя польської держави, є найістотнійша.

Отже що найбільше характеризує буджет? Буджет, в якому 42 з чимсь відсотків виразно призначено як військовий кредит, а крім того істнує ще багато позицій, які очевидно по своїй суті є військовими кредитами. Не враховано тут і останньої французької позички, а також амортизації боргів і відсотків на попередні польські заграничні позички, які в своїй більшости є мілітарними позичками. Отже польська держава і її буджет є наскрізь мілітаристичні. Коли ще додати до цього адміністрацію, то без прибільшення треба сказати, що весь буджет проглитає військо та урядовці.

Вага буджету, який тепер розглядаємо, є тим більша, що він є першим конституційним буджетом і що завдяки ньому, так сказати би: державну машину ставлять на шини, які, на мою гадку, є вже розхитані. Теперішній буджет відзеркалює великодержавну польську політику, до якої рішаючі польські чинники мають претенсію. У чім лежить джерело польського мілітаризму? Чим розяснити, що більшу частину буджету зїдає військо? Відповідь ясна, і я вже при ріжній нагоді, чи то в буджетовій комісії, чи в комісії закордонних справ мав честь висловити свій погляд у цій справі. Польща має надто сильно посунені державні кордони поза етнографічні польські межі. Половина території польської держави це територія етнічно українська та білоруська, отже те, що називається „національними меншостями". Українці та Білорусини творять на своїх землях абсолютну більшість і повинні би бути справжніми господарями цієї землі. І якщо вся польська політика супроти цих земель і цих народів увійшла на шлях екстермінації, нищення не тільки культурних здобутків, але й національно-культурного розвитку та фізичного винищування при помочі цілої системи — то ясна річ, що сучасна польська державна думка не могла найти иншого засобу, як утримування великого війська, понад свої сили. Отже сильна поліція, військовий багнет, гармати — мають боронити цих земель та забезпечувати кордони.

Шлях, мої панове, по якому йде Польща не є новим явищем у житті держав. На цій системі основувалася колись велика Росія й инші завойовницькі держави. (*Голос на правиці: Надто сміливо аналогія, пане Васильчук!*) Одначе прийшов час, коли ця система не вдержалась і трухляві держави мусіли розлетітись. (*П. Мантевис: А новим не даємо зродитися*).

Кажуть часто, а теми цієї торкалися головно у буджетовій комісії, при обмірковуванні військового буджету, що Польща мусить мати велику збройну силу, і з боку чисельности, і з боку зброєння, а то по причині простірних кордонів і сильних сусідів на Сході та Заході, і т. д. Уже тоді я звертав увагу своїм товаришам у комісії а головно тим, які ставили внески на збільшення вже й так надто великого військового буджету, що таким робом Польща ніколи не зможе перевисшити числом і узброєнням сусідні держави і що таким робом ніколи не омине конфліктів та инших можливостей на майбутнє. Одначе, річ ясна, мої аргументи не були переконуючі. І повторю те, що я вже сказав у буджетовій комісії, що з цього боку я не добачив партійних ріжниць між польськими партіями. Що більше: за збільшенням військового буджету найсильнійше висловлювалися партії польської лівиці. (*Пос. Міхаляк: Це добре явище*). Я саме не можу зрозуміти цього доброго явища. (*П. Міхаляк: Але ми розуміємо*). Не можу зрозуміти тому, що панове з власної історії мають докази, що держави боронить не тільки велика чисельно армія, але моральні кваліфікації держави, моральна сила та економічна і цупка єдність між громадянами. Ви нехтуєте ті чинники безумовно від самого початку, а основуєтеся на трухлявій системі, яка стала причиною загибелі завойовних держав. Ви забули про науки історії. А проте мілітаризм кожної держави дорого коштує її громадян. Це є природний наслідок і звідтіля фінансові та господарські труднощі польської держави. (*П. Полякевіч: Чи ви кажете про мілітаризм у Німеччині чи в Росії?*) Я кажу про Польщу. (*П. Міхаляк Скажіть дещо про сусідів.*). Це причина, чому дуже важко вдержати буджетову рівновагу, головно при слабім розвитку господарського життя в державі і при його руїні в воєнної доби.

(Продовження буде.)

Наддніпрянська Україна.

Про наукову працю на Наддн. Україні.

Ми одержали цікавий витяг з листа молодого професора одного з українських університетів (по старій термінольогії — доцента), який пише своєму товаришеві емігрантові в Берліні ось що:

„У нас вся інтеліґенція і багато инших стоять на радянській службі. Я був учителем, перекладчиком, публіцистом і врешті тепер я є науковим робітником. Тепер можна такій людині, як я, мати добру посаду, досить отримувати, мало робити і т. д. Але з однією умовою: треба прийняти певні погляди, точно означені. В громадських, природничих, математичних науках все

Пр. 636/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 131 з дня 15. червня 1924. в артикулі під заголовком: 1) Свято мертвих святом живих а) речення м. слов.: Родилася традиція а кля а горді б) уст. по слов.: а тріюмфу жи. до кінця. 2) Ідеалісти уст. по слов.; усі ті гимни до кінця. 3) Новинки а) речення м. слов.: Вл. Грабські а вчерашня газета, б) речення м. слов.: в Варшаві а Могила Т., ц) уст. м. слов.: відклякати не може а документ часу. 4) За поворот до краю, вирази м. слов.: Комітет а політичної еміграції, б) вирази між самими слов. в уст. означеним ч. 3. ц.) речення м. слов. чверть року то а польський уряд, д) вирази м. слов.: з оцих причин комітет а політичної, містить в собі єство ад 1) 2) 3) 4) ц) злочину з § 65 а) з. к., ад 3) а) б) провини з § 300 з. к., узнав доконану в дни 24. VI. 1924 р. конфіскату за оправдану і заряд їх знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за перестуство на гривну до 400 зл. — Львів, дня 16. червня 1924.

(Підпис нечиткий.)

Україна в Соціялістичнім Інтернаціоналі.

Відень, 16. червня 1924.

В днях 5—7. червня 1924. р. відбулося у Відні засідання Виконавчого Комітету Соціялістичного Інтернаціоналу. Новий Соціялістичний Інтернаціонал, що утворився в гравні 1923. р. на конґресі в Гамбурзі, пережив перший рік свого істнування. Обєднання в міжнародній орґанізації соціялістичних партій, які належали ранійше до II. (Льондонського) Інтернаціоналу та до т. зв. 2½ (Віденського), причинилося до політичної консолідації робітництва в ріжних країнах. Наслідком цього були недавні успіхи соціял-демократичних партій в ріжних країнах: в Англії, в Данії, в Австрії, в Фінляндії і нарешті у Франції. На конґресі в Гамбурзі, на пропозицію мандатної комісії, в якій значну ролю грали російські соціялісти, українська соціял-демократія дістала лише один голос.

Делеґація Української Соц.-Дем. Роб. Партії запротестувала проти цього рішення і домагалася що найменше 3-х голосів у конґресі Інтернаціоналу. Конґрес передав цю справу на розгляд Виконавчого Комітету Соц. Інтернаціоналу. Маючи тільки один голос в Інтернаціоналі, УСДРП. не була представлена в екзекутиві Соціялістичного Інтернаціоналу, бо по статуту у Виконавчий Комітет входять лише ті партії, які мають не менше 3-х голосів в Конґресі Інтернаціоналу.

На засіданні Виконавчого Комітету Інтернаціоналу в Люксембурзі (лютий 1924. р.) справа збільшення голосів для України була перенесена на слідуюче засідання екзекутиви, з огляду на „велику скомплікованість українського питання" (вираз бельгійського соціяліста Вандервельда).

Нарешті на засіданні Виконавчого Комітету Соціялістичного Інтернаціоналу у Відні 7. VI. 1924. р. Української Соціял-Демократії признано 3 голоси в Конґресі та 1 голос в Екзекутиві Інтернаціоналу. В спеціяльній комісії, яка обговорювала цю справу, за збільшенням українських голосів голосували делеґати: французькі, бельгійські, данські. Навіть російський делеґат Абрамович тільки здержався від голосування і заявив, що в принципі нічого не має проти приняття.

Після останнього рішення Виконавчого Комітету Соціялістичного Інтернаціоналу Україна має стільки голосів, як Югославія, Болгарія і Туреччина вкупі. На рівні з Україною стоять Фінляндія, Грузія та Аргентина, що мають по 3 голоси в конґресі та по 1 в екзекутиві.

Партії инших народів мають: чеська соц.-дем. партія — 8 голосів у конґресі і 1 в екзекутиві, польські соціялісти — 8 в конґресі і 1 в екзекутиві, російські соціял-демократи — 6 у конґресі і 1 в екзекутиві.

Тільки найбільші партії британська та німецька мають по 30 голосів у конґресі і по 3 голоси в екзекутиві.

Постанова Викон. Комітету Соціялістичного Інтернаціоналу про надання українській соціял-демократії рішаючого голосу в екзекутиві має велике значіння. Соціялістичний Інтернаціонал є майже одинока впливова міжнародня орґанізація, в якій Україна заступлена на рівних правах з иншими націями. Щодо инших соціялістичних партій і груп, то на конґресі Інтернаціоналу в Гамбурзі 1923. р. була делеґація праської групи українських ес-ерів (Шаповал і ин.), але вона не була принята до Інтернаціоналу.

В Комуністичнім Інтернаціоналі Україна не має зовсім заступництва. Українській Комуністичній Партії було відмовлено в принятті до Комуністичного Інтернаціоналу ще в 1920. р. за „український шовінізм". Україну в Комуністичнім Інтернаціоналі представляє партія большевиків України (К. П. (б.) У.), в якій по останньому перепису більше 75 проц. членів Росіян.

Також нещасливо покінчилися старання українських лівих ес-ерів про вступ до Комун. (III.) Інтернаціоналу.

І. М.

тепер реґляментується згори; про Айнштайна, гомогенезіс, неевклідову математику балакати зовсім не можна, не кажучи вже про історичні теорії. І не тільки треба прийняти вказані погляди, але фанатично, навиперед ки з иншими, скрізь демонструвати. Поки що людей невтральних ще якось терплять, але щодня все більше і більше звільняють з посад і заміняють зовсім нездібними, невченими, але „відповідними". І чим би ви не були, хоч якимось рахівником або викладачем німецької мови, раз вас побачили в церкві і т. и., — то вже вам не має місця на посаді. І всіх ця доля чекає, хто ще тепер сподівається утримати свої культурні здобутки, свою вищість. По суті вся наша братія займається проституцією (даруйте на слові), прилюдно маніфестуючи одне, внутрішньо не приймаючи цього та безсило лаючись".

Далі автор листа зазначує, де і як більш чутливі люде шукають порятунку від такого становища.

У томуж листі є вказівки на поважні неприємности, які доводиться переносити письменникам, коли виникає підозріння, що вони пишуть у закордонній „буржуазній" пресі. Це заборонено!

Інформатор ще в одній справі звідомляє свойого приятеля: він свідчить, що серед інтеліґенції вищих шарів помічається чималий інтерес до фільософічно-релігійних питань.

Ґвний абсолютизм.

I.

Кінець громадського самоврядування.

За кілька днів польський премієр Вл. Грабскі одержить з рук всіх польських партій (від найлівійших до найправійших, очевидно за вийнятком комуністів) нові повновласти на дальшого п'в року. Законодатний дивогляд, який прем. Грабскі недавно предложив польському соймові, а який мав шумну назву: „Закони про угрунтування направи державного скарбу і поправу суспільного господарства" одержить апробату сойму. В суті річи цей дивоглад не тільки продовжить істнуючу від півроку диктатуру п. Грабского, але й утвердить на цілій лінії пануючий від шістьох літ абсолютизм в Галичині. Правда, основної ріжниці між тим, що було, і тим, що є і буде, не буде помітно; зміниться тільки зовнішня форма, але зміст лишиться той сам. Замісць польського абсолютизму в Галичині (і очевидно на инших національно-українських територіях в сучасних межах Польщі прикритого повялими фіговими листками конституціоналізму, матимемо явний абсолютизм.

Грабсківські законодатні дивогляди під фірмою „Законів про угрунтування направи державного скарбу і поправу суспільного господарства" між иншим містять в собі постанови, які мають на меті знищити навіть ту дрібку самоврядування, що хоч у своїх нужденних останках зберіглася в Галичині. Прем. Грабскі жадає повновласти в цілі установлення при поодиноких самоврядуваннях, у випадках їх хибної господарки, на їх кошт, правительственних делеґатів. Завданням цих делеґатів є здержувати видатки, незгідні з приписами про фінансову господарку самоврядувань і реорганізувати Тимчасовий Самоврядний Виділ у Львові.

Здавалось би, що тут йде бесіда про направу громадської господарки шляхом заведення ощадностей. Одначе засоби, якими думає покористуватися п. Грабскі, вказують на инші, далеко глибші пляни у відношенні до самоврядування в нашій країні. Єдиним доцільним способом направи теперішніх крайно запущених і розпучливих відносин в громадах, також під оглядом уздоровлення фінансової господарки, є переведення виборів до громадських репрезентацій на основі загального й рівного виборчого права. Хіба п. Грабскому повинно бути відомим, що від кільканацяти літ (понад 10) не було в Сх. Галичині виборів до самоврядних установ. Головно в українських громадах майже всі без вийнятку громадські репрезентації є розвязані. На їх місце установлено правительственних комісарів головним чином польської національности та додано їм тзв. прибічні ради, зложені теж або з Поляків, або з панських прихвостнів. Ті комісари є в більшости чужі даній громаді, не мають з нею ані її членами ніякого звязку. Вони визискують громаду, кажуть собі за згодою польської влади платити високі платні і за згодою тієї влади занапащують громадське майно. Самовільна і безправна продажа громадських ґрунтів, лісових громадських деревостанів, громадських нафтових піль є на денному порядку.

Минулого року гомінкий вже сьогодня б. мін. внутр. справ д-р Кернік під напором деяких лівих польських кол здавалося хотів припинити цей анормальний стан. Розуміється, польські ліві партії виходили з того заложення, що подекуди від такого стану терпить і польське населення. Отже д-р Кернік наказав розписати вибори до громадських рад в Галичині на основі старої виборчої системи з доданням четвертого виборчого кола для тих, що досі були зовсім позбавлені виборчого права. Одначе скінчилося тільки невинною демонстрацією. Польські партії взагалі, а праві зокрема, зорієнтувалися, що переведення виборів може навіть при приноровленні старої виборчої системи вийти на користь українського населення. Тому вибрано менше лихо і збережено як святість правительственних комісарів.

Тут п. Грабскі не добачує потреби реформи, але зате при допомозі своїх повновластей хоче ущасливити українське населення новими правительственнимн делеґатами, яких завданням булоб перевірювати і ставити запори видаткам громади. Одначе грубо помилився би той, хто думав би, що п. Грабскі змагає до установлення тих делеґатів з дбайливости про добро громади. Не про направу громадської господарки йде п. Грабскому, тільки про те, щоби запобігти — як висловлюється в мотивах до свого проєкту — надмірному обтяженню населення комунальними податками на цілі часто зайві, непродуктивні або люксусові. Не улягає ніякому сумніву, що під цим плащиком п. Грабскі хоче знівечити всі видатки громади на цілі освітні, культурні, гуманітарні й господарські. Він має на меті як тільки можна обнизити податки на цілі громади, щоби той ґріш, який можна випорпати в громаді, в формі державних податків повернути на цілі держави, себ-то на цілі виключно польського населення. Але одночасно п. Грабскі не вагається наложити на громади новий тягар в формі платні для окремих правительственних делеґатів. П. Грабскі знає дуже добре, що ту платню під натиском влади мусить просто зпоза нігтів видобути українська громада, а возьме її правительственний делеґат-Поляк. Значить і тут поживиться українською кервавицею член пануючої нації.

Помисл п. Грабского є й річево зовсім схиблений. Коли йде про постійне заведення ощадностей, то вийняткове зарадження на обмежений час (до 31. грудня 1924) не дасть ніяких позитивних наслідків. Тут булаб потрібна постійна контроля громадської господарки. І власне до цієї контролі змагає п. Грабскі під плащиком фіскалізму. Поки що буде установлений для громади окремий правит. делеґат на необмежений час. Одначе пізнійше з тієї переходової інституції зробиться постійну інституцію яка має свою мету в тому, щоби позбавити громаду всякої самодіяльности і самостійности. Передбачене в урядових проєктах громадського закону творення збірної громади (волости) з війтом на чолі, яких вибір вимагає затвердження державною владою, а одночасно установлення згаданого вже правит. делеґата для контролі громадських видатків — ось програма п. Грабского, на знищення всякого громадського самоврядування, а тим самим на звязання по руках і ногах українського населення та підпорядкування його під тверду руку польської державної адміністрації.

Д. Ф.

Дрібні вістки.

Провідника фашистівської партії Марінелі арештовано, як співвинуватця у вбивстві Матеоті.

У польськім соймі скарбова комісія прийняла резолюцію в справі накладення податків на духовні особи.

Польське міністер. віроісп. та освіти видало розпорядок про введення нового стилю до православного календаря у Польщі з днем 28. червня ц. р. згідно з постановою собору православних епископів у Польщі.

40 радянських офіцирів засуджено в Лєнінґраді на смерть за шпіґунство в користь Польщі.

Уступлення Мусоліні могло би на думку „Корієре д' Італія" стати причиною домашньої війни між соціялістами та фашистами.

На німецькім Гор. Шлезьку панує кріза залізного промислу, який не може видержати суперництва зі залізом французським та бельгійським.

Американська нота у відповідь японській, у справі японської імміґрації втихомирила публичну опінію в Японії.

В Альбанії внутрішне політичне становище є надалі грізне. В ріжних місцях нападають на опозиційних послів.

Німеччина знесла оплату на закордонні пашпорти.

Нім. соц.-дем. посол д-р Брайтшайд поїхав до Парижа для зустрічі з Ерріо.

З педаґоґічної ниви.

З кінцем мая ц. р. візитував куратор Собіньскі в товаристві візитатора п. Войковского і повітового інспектора українські школи в Косівщині на Гуцульщині. Питали тільки історію та географію Польщі і казали співати „Boże coś Polskę" і то в клясах, де нема ні одної польської дитини і де діти щойно цього року пізнали польську азбуку. Казали, що цей гимн „nauczyciel musi wyuczyć, bo takie było rozporządzenie". Мимо доброго стану науки виходили з кляс з тим, що ще за мало polskości. Після візитації відбули 2 спільні конференції з учителями: одну в Косові, другу в Кутах, на яких промовив куратор Собіньскі ось як: „Nauczyciel nie śmie być nawet obojętnym dla państwa polskiego, na takich spadnie karząca dłoń władzy polskiej. Dziatwa musi być wychowana w państwowości polskiej, lecz i poza szkołą musi nauczyciel pracować pośród starszych dla państwowości polskiej i jej zabezpieczenia. Dziatwa musi mieć przed oczyma godło państwowe, musi umieć śpiewać hymn, rozumieć go i kochać". А що до нищення українського учительства, зпоміж котрого викинено на брук, а б перенесено далеко на захід заявив: „Przekonałem się o prawdziwości doniesień na wichrzycieli". Воно сказане — розуміється на основі „донесень" польських кресових орґанізацій, бо слідства дисциплінарного, якого пошкодовані домагалися, зовсім не заряджено. От і ма-

емо причинок до варшавських нарад над кресами і прелюдію до „заспокоєння кресур“ і задовольнення потреб і прав мнейшості і зразок, як виконуються затягнені зобовязання на міжнародній арені. Свого часу скілько то було галасу з приводу Вржесні, у нас маємо сотки таких Вржесні і саме з ласки тих, котрі так дуже обурювалися і взивали весь культурний світ до протесту проти топтань основ педагогії. А чи теперішне поступування і всі розпорядки не суперечать основним засадам педагогії? Нашій школі витичено польською владою ціль: виховати молоде покоління на „нетямучого свого родства Івана“. В тій цілі учитель під загрозою „каржонцей длоні польскей владзи“ має перемінити цілий народній світогляд (народню ідеольогію) і вщіпити в діточі душі, та ба і між старшими переконання, що крім паньствового годла і історії крулюв польскіх і польскої літератури і владзи на світі ніщо більше не істнує і що він все був і є підданим Польщі. Та панове зі своїми плянами спізнилися о пару століть. Після того, що наш народ пережив, чого зазнав і до чого додумався, ледви чи це можливе осягнути. Учителі, коли схочуть виповнити всі ті приказання п. куратора, найдуть відповідний відгомін і в душі дітей і родичів... Зрештою і непотрібно заставляти учителів до такої роботи не по силам, бо привязання до паньствового годла і польскей паньствовості, засякі власти, староста, поліція, наказні війти і війні організації народові вщіпили так вже докладно й основно кватерунками, контрибуціями, карними експедиціями і т. д., що його ніяка сила не викорінить. Народ і його діти наслухалися вже так добре про кабануф, караімуф і т. д., що ще десяті покоління народа про те будуть памятати і розказувати про всі ті благодати і рай під паньствовим годлем. Не один учений історик, прочитавши по многих літах документи нинішньої хвилі, схопиться за голову з дива над тими обчвами і подвигами лицарської валечности і братерської милости і над тим несенням культури на дикий схід. П. куратор і його помічники і інструктори знід знаку Прушиньских і ин. можуть бути спокійні—слава про їх подвиги не пропаде, народ звеличає ті подвиги у пісні так, як вони відбилися в душі народа: вона буде вічно жити в памяти українського народа.

ВЧОРАШНЕ ЧИСЛО нашого часопису було виїмково неконфіскованє; справді недільне!

НОВИНКИ.

— **Докази толеранції.** Польське мін. внутр. справ приготовило проект щодо вживання польської мови в урядах та листуванню з владою. Як зазначує польська преса цей проект має „йти дуже далеко у напрямку толеранції, бо передбачує можливість уживання мови української (ruski), білоруської, російської та литовської супроти органів влади на теренах східних воєвідств“. Чого польські закони не передбачують! Навіть усе те, що ніколи не здійсниться.

— **Особисті вісти.** П. Олександер Пісецький, заслужений діяч в організації українського Львова, а в 1918 р. на протязі короткого часу державний секретар почт і телеґрафів, після 6-літньої відсутности в краю, прибув на днях з Відня до Львова. Не підлягає сумніву, що п. С. Пісецький, як давнійше так і тепер відграє визначну ролю в українських змаганнях міста Львова.

— **Вязнів далі бють.** „Дзенник людови“ повідомляє, що одержав зі Станиславова опис побиття вязнів у тамошній військовій вязниці. Дня 15. травня збито там немилосерно при переглядданню келій вязня, якого вкинули скутого до темниці. При цій сцені були присутні капітан С., підхорунжий О., проф. Ол. та инші — деякі з них не зовсім тверезі.

— **Арештування американського громадянина.** На самі Зелені свята приїхав до матері в село Лани бобрецького повіту п. Ігнат Паланий. Пан Паланий є американським горожанином. З Америки, де пробув 12 літ, він поїхав на студії співу до Медіоляну в Італії. Покінчивши там консерваторію співак-баритон хотів відвідати стару матір і приїхав на основі американського пашпорту з польською візою до Сх. Галичини в село Лани. Та тут польська місцева влада не дала йому змоги навіть, приглянутися гаразди бідної матері. Його безправно арештовано і перевезено до Львова, де тепер сидить у поліційних арештах при вул. Яховича. Для польської влади не істнують ніякі міжнародні зобовязання для пошанування прав чужих громадян.

— **Стемплі.** Подаємо до відома адвокатів, нотарів, купців та промисловців, що скарбова палата ввела домашню продаж стемплів. Право такої продажі можуть одержати від дирекції дотичної скарбової округи військові та держ. емерити, вдови та сироти по військових і держ. урядовцях та інваліди.

— **Відкладений процес.** Дня 20. ц. м. мав початись у Варшаві процес проти убийника митроп. Юрія. Його відкладено, бо 20 свідків не явилось. Лікарі-знавці осудили, що убийник Латишенок був у нормальнім стані в мент свого злочину. Відомо, що вбивство мало підклад політичний і що смерть митр. Юрія припинила приїзд константинопольського патріярха, який мав познайомитись з умовинами православної церкви у Польщі.

— **Принціпіяльний злодій** станув у Львова перед львівським судом. Називається Теодор Лабан, має 63 роки і пятьдесятий раз є обвинуваченій за крадіж. Цей великий аматор чужої власности впав на коліна перед судом і обіцяв, що вже ніколи не буде красти, якщо покарають його лагідно. Дістав рік вязниці і мабуть за цей час змінить свої погляди.

— **Фільософічний союз** з метою пропаганди ідей історичного матеріялізму (світогляду основаного на творах Маркса) повстав у Москві. На його чолі стоять Троцький та Бухарин. Ці воюючі матеріялісти мають боротись з усіма відтінками фільос. ідеалізму.

— **Конґрес неґрів** усього світа відбудеться у травні 1925 р. у Ню-Йорку. Його організатори Гарвей, голова „Провізоричної Африканської Республики“, відзначений „найвищим орденом Етіопії“ звернувся з покликом до всіх „чорних“ запрохуючи їх до участи. Впевняє, що учасники конґресу представлятимуть 400 міліонів неґрів. Мета конґресу вибороти права для знехтованої чорної раси.

— **Жарти природи.** У Сільці, в маєтку якогось п. Млодзяновского, вродилось мертве теля з двома нормальними кадовбами, які зрослись зі собою. Теля мало 2 пари легінів, 2 утроби, 2 селезінки, 2 сліпі кишки й одно серце. Оба кадовби є жіночого полу і зрослись грудними клітками. Злобні читачі можуть зауважити, що такі дивогляди звичайно приходять на світ на вакації, в часі „огіркового“ сезону для денникарів.

Міліярд на „Рідну Школу“ зложив адвокат в Сокалі Вп. д-р Олекса Ріпецький з такою допискою: „В річницю трагічної смерти брата бл. п. Всеволода Ріпецького, державного повітового комісаря ЗОУНР. в Турці над Стрием, — **злочинно убитого польськими жандармами** в солотвинських лісах дня 9. червня 1919 р. — жертвую квоту 1 міліярд мп. на цілі Рідної Школи“, яка виховує нові покоління борців за найвищі ідеали Нації“.

— **Сліпий різьбар.** На останній французькій виставі загальне зацікавленнє звертається на твори різьбара Бернара Фодо, який втратив на війні зір, а проте не перестав на далі різьбити.

— **„Вища культура“.** Доносять нам з Малехова біля Львова: В перший день Зелених Свят місцевий гр. кат. парох о. Коновалець провадив через село церковну процесію, як це зрештою діялося кожного року. В поході до місця призначення прийшлось процесії переходити стежкою коло місця, де тепер вибудовано польський косцюлок. На цей раз наша процесія не подобалася польському ксьондзові. Коли процесія порівнялася з косцюлком і о. Коновалець хрестом поивитав латино-польського духовника, почув у відповідь такі солодкі слова: „Tędy przechodu niema proszę tędy nie ważyć się więcej chodzić! Цікаво, що своїй худобі польський ксьондз дозволяє переходити стежкою без ніякого згіршення для кількох польських парафіян. За те гр.-кат. процесії перехід заборонений. Так виглядає вища культура і польсько-католицька любов ближнього.

— **Стара дипльоматія.** Єдине посольство бувшого царського уряду істнує ще тільки в Румунії. Пікантно, що становище посла займає там Поляк Поклевскі.

— **Як „роблять“ політику хлібоїди?** За довірям для польського міністра закордонних справ гр. Замойского голосували між иншими також „хлібоїди“ Ільків та Кравчишин. У варшавській пресі появилися відомости про те, чому Кравчишин голосував саме за довірям польському графові. Для нас не секрет чому голосував, так само як не секрет, чому і з яких причин він кандидував на посла від польської меншости у Східній Галичині, але для Варшави — це сенсація. Кравчишин голосував тому, бо за свій голос одержав концесію на вивіз за кордони Польщі польських телячих шкір. Польські телячі шкіри — пише варшавський „Курєр червоні“ — мають за кордоном дуже великий попит. А у Польщі — додамо від себе — мають ще більший попит продажні „бики“ в роді Кравчишина.

— **Процес проти письменника.** У Будапешті закінчився цікавий процес проти одного з найвизначнійших мадирських письменників Дезідерія Сабо, обвинуваченого за державний злочин, тому, що він в одній зі своїй статтей з ертався з покликом до середньої кляси, головно до урядовців та професорів, щоби організувалися до боротьби з буржуазією. Його засуджено спершу на 2 роки вязниці, потім змінено кару на 6 місяців, врешті на 50.000 корон відшкодування.

Приходьте на віче!

в четвер, 26. червня ц. р., відбудеться в великій салі „НАРОДНЬОГО ДОМУ“ в Стрию о год. 12. в полудне

ВІЧЕ РОДИЧІВ

в справах нашого шкільництва.

На ратунок молодому поколінню.

Коли не кожному дано можливість виявити безпосередно своє геройство в обороні „Рідної Школи“ — як це виявило наше славне учительство приватних шкіл УПТ., наша дітвора та її родичі, тоді у зрозумінні, що допомагаємо тим, які стоять в перших рядах, всі посилаймо негайно більші жертви на „Рідну Школу“.

Так писалося минулого місяця, коли то учительство і дітвора 5-ти клясової народньої школи УПТ. в Городку біля Львова і родичі цих дітей своєю гідною поставою не допустили до пониження української мови в своїй рідній школі.

І надіялися ми, що наша суспільність, наглядно переконавшися, чим є для української нації в сучасний момент „Рідна Школа“, поспішить „з негайними більшими жертвами“. На жаль, надії наші не сповнилися. Місяць травень 1924 р. приніс ледви 9.584 золотих і 60 сот.

Подаючи зіставлення по повітам, обчислили ми цим разом (на підставі офіціяльної переписи населення з 1900 р.) скільки українських родин, (числячи по пять на одну родину) є в кожному повіті і кілько сотиків з присланих жертв до Головної Управи УПТ. припадає на одну родину. Відповідно до того ужили ми зіставлення повітів. Таким чином пр. Дрогобич, хоча відповідно до присланої квоти 129 золотих (1·35 прц.), був би на 21. місці, то посунувся на 34-те місце з причини численности його населення, між тим Камінка струмілова зі своїми 130 золотими (1·25 прц.) мала би бути на 23-тому місці, та з огляду на те, що там українських родин більш як удвоє менше, як у Дрогобиччині — остала на 18-тому місці і т. д.

Подрібний виказ представляється так:

Ч. поряд.	Повіт	Число громад	Число укр. родин (по 5 осіб)	Жертви надіслало громад	Квота в золотих	Відсоток від загальної квоти	На одну родину припадає сотиків
1.	Львів-місто	1	10.000	1	2.127·74	22·20	21·27
2.	Надвірна	33	12.075	10	357·81	3·73	2·96
3.	Жовква	75	13·026	17	380·55	3·97	2·92
4.	Сокаль	101	13.316	18	379·79	3·96	2·85
5.	Мостиска	78	9.655	5	269·23	2·80	2·78
6.	Львів-повіт	131	12.412	27	339·28	3·54	2·73
7.	Бучач	87	14.581	16	349·39	3·64	2·40
8.	Бібрка	91	11.042	16	245·58	2·56	2·22
9.	Рава руська	73	14.689	9	312·61	3·26	2·12
10.	Турка	74	12.698	7	169·50	2·86	2·12
11.	Богородчани	37	10.296	10	219·15	2·28	2·12
12.	Броди	79	13.177	5	271·67	2·88	2·06
13.	Сколе	51	7.749	10	155·68	1.62	2·—
14.	Теребовля	43	8.056	8	151·96	1·58	1·88
15.	Товмач	64	16.004	7	299·68	3·12	1·87
16.	Збірів	53	7.585	12	119·93	1·25	1·58
17.	Коломия	58	15.094	11	227·87	2·37	1·50
18.	Камінка Струм.	60	8.072	10	120·68	1·25	1·49
19.	Сяйік	130	10.784	9	134.18	1.40	1·24
20.	Перемишляни	69	9.478	10	106 93	1·11	1·11
21.	Горлиці	95	4.192	8	42·43	1·44	1·01
22.	Радехів	56	8.771	5	84·94	0·88	0·96
23.	Борщів	75	15.089	9	141·39	1·47	0·93
24.	Перемишль	123	14.783	4	135·43	1·41	0.91
25.	Добромиль	96	9.855	9	88·34	0·92	0·89
26.	Збараж	60	8.476	6	74.14	0.77	0.87
27.	Рогатин	100	15.954	6	136·93	1·42	0·85
28.	Самбір	87	12.294	7	99·36	1·03	0·80
29.	Станиславів	75	15.821	8	127·31	1·32	0·80
30.	Ярослав	109	11.201	8	84·42	0·89	0,76
31.	Калуш	69	14.172	9	106·54	1·11	0·75
32.	Підгайці	64	11.118	11	83·42	0·87	0·75
33.	Скалат	64	10.011	6	72·61	0·75	0·72
34.	Дрогобич	79	18.380	12	129·49	1·35	0.70
35.	Жидачів	74	11.314	8	78·15	0·81	0·69
36.	Косів	42	14.100	2	94·49	0·98	0·67
37.	Старий Самбір	56	8.885	4	56·42	0·58	0·63
38.	Беревів	56	2.430	4	14·99	0·15	0.61
39.	Печеніжин	22	6.377	4	35·29	0·36	0·55
40.	Рудки	70	9.221	4	48·70	0·50	0·52
41.	Ліско	154	14.215	10	71.11	0·74	0·50
42.	Чесанів	65	8.728	5	35·65	0.37	0.40
43.	Заліщики	57	11.445	8	42.26	0.44	0.36
44.	Тернопіль	82	14.566	6	34·86	0·36	0·23
45.	Бережани	74	11.642	3	23·57	0·25	0·20
46.	Гусятин	53	11.319	6	23·33	0·24	0·20
47.	Снятин	41	13.654	5	26·86	0·28	0·19
48.	Долина	87	15.536	6	29·99	0·31	0·19
49.	Чортків	44	9.099	1	16·22	0·16	0·17
50.	Яворів	70	12 589	2	18·—	0·18	0·14
51.	Городок	70	9.435	2	13·16	0·13	0·13
52.	Стрий	53	8 336	2	8.22	0·78	0·09
53.	Золочів	89	13·472	2	8·87	0·09	0·06
54.	Городенка	50	14.061	3	8·15	0·08	0·05
	Волинь				20·31	0·22	
	Заточенці в Польщі				597·35	6·34	
	З поза границь Польщі золотими				31·69	0·34	
	Разом	3.820	620.330	413	9.584·60	100.%	1·54

Крім того вплинуло просто до кас Кружків УПТ.: в Коломиї від громад 502·82, в Городку біля Львова від 25 гром. 372·58 золотих.

Тепер пригляньмося зіставленню: на 3500 українських гром. в Галичині прислало жертви 413 гром. (11·8 прц.), а в 3087 гром. (88·2 прц.) не найшлося ні одної людини, що пригадалаб собі на „Рідну Школу“. А колиб і останні українські громади жертвували були бодай в таких малих розмірах, що цих 413, то „Рідна Школа“ малаб не 9584, але 81215 золотих! — Деж інтеліґенція в останніх громадах, де наше селянство, міщанство, — де наші ремісники, купці, робітники??!

І коли місяць травень закінчило УПТ. поверх 2-міліярдовим недобором, коли перед нами примара, що замісць побільшити прийдеться знов обнизити і так уже до крайности обнижені побори працьовників „Рідної Школи“, коли серед таких обставин годі приступати до творення конечних нових приватних шкіл, а будучність істнуючих поважно загрожена, — то причиною цього каригідна байдужність нашого грома-

На НАГОРОДИ ПИЛЬНОСТИ
для шкільної дітвори поручає
свій найбільший вибір різнородних і багато ілюстрованих книжок
Ціни знижені
Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка
ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10.
2115 1-1

дянства. Одиниці жертвуються, надриваються — а загал не реагує так, як цього вимагає життєвий інтерес нації.

Так далі бути не може! Загрівайте байдужих, будіть сплячих. Не тільки словами, але і ділами помагайте „Рідній Школі", бо тільки тоді, коли всі сповнимо свій обовязок супроти „Рідної Школи" — вратуємо наше молоде покоління для Нації! А цього вимагає від нас теперішня велика історична хвиля.

Секція „Рідна Школа" УПТ.

З судової салі.

Велиний політичний процес.

Через надмір матеріялу не могли ми своєчасно подати бодай змісту знаменитих промов оборонців, виголошених на розправі проти сел. Вовка і товаришів, а через це вважаємо своїм обовязком подати тепер бодай коротенький їх зміст. Промовляли оборонці д-р Шухевич, д-р Шевчук, д-р Глушкевич і д-р Грек.

Д-р Шухевич полемізував перш за все з твердженнями прокуратора, який в соціяльному і політичному рухові українського народу бачить чужу руку. Комунізм розливається по Европі надто широкою хвилею, щоби можна причини того явища зводити до агітації „наємних агентів". Оборонець доказує, що комуністична партія не визнає методів індивідуального террору. Є це загально відомі річ. Комуніст, який допустився би індивідуального террору, втратив би місце в партії. Накінець переходить бесідник до справи свого клієнта Вовка. Він збиває всі тези прокуратора як також акту обвинувачення про державну зраду і покликуючися на висновки психіятрів апелює до суддів присяжних, щоби Вовка звільнили та оправдали.

Велике вражіння викликала на салі розправ промова д-ра Шевчука. Оборонець звернувся в першу чергу проти висновків прокуратора, які дуже загально говорили про симпатії до большевиків. Большевики помогли українському народові закріпити свою батьківщину, Радянську Україну та посісти землю. На Радянській Україні має наш народ можливість вільного культурного і національного розвитку. Ненависть до большевиків отже була би неузасадненою. Далі збиває бесідник по порядку всі уступи акту обвинувачення а з окрема звертає увагу на справу обв. Темецького, якого акт обвинувачення ідентифікує з якимсь таємним духом, видуманим провідником якихсь неозначених банд. Акт обвинувачення ніяким не доказує того твердження. На основі непровірених сплетень витримано смертельно хору людину півтора року в тюрмі. Накінець звертається до суддів присяжних із закликом звільнити невинних від вини та кари, бо всі винні, суджені свого часу в Золочеві понесли відповідну кару.

Оборонець д-р Глушкевич звернувся у своїй прегарній промові проти тої тенденції прокуратора, яка виявилася в пересуванню акту обвинувачення з области закону в область політики. Прокуратор не вагався звернутись до суддів присяжних з такими словами: „нехай ні один ворог польської держави не вийде непокараним із тої салі". Оборонець вказав на небезпеку, яка плине з такого трактування справи, бо тоді вимір справедливости може перемінитися у звичайну мстивість. Навязуючи до слів прокуратора, який розводився дуже довго над висказом одного зі свідків, що „Ухраїнці готові у боротьбі за незалежність получитися навіть з чортом", оборонець пригадує слова Міцкевича: „z Bogiem, albo mimo Boga". Вкінці опрокидуючи закиди акту обвинувачення, бесідник доказав, що акт цей не побудований на ніякій реальній підставі.

Оборонець д-р Грек виступив остро проти надуживання § 58. За будь яку дрібницю обвинувачується молодих хлопців за провину 58 § к. з. і кидається тих молодців на цілі літа до тюрми тому, бо § цей звязаний з обліґаторійним арештом. Д-р Грек боронить обвинуваченого 18-літнього Мавеского, що за привезення кількох брошур вже просидів 14 місяців у слідчій тюрмі.

Результати розправи відомі нашим читачам. Лава суддів присяжних видно уважно слухала аргументів оборони та перечилася нимн, бо за винятком кількох запечила всі поставлені їй питання.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Український університет. — Мови „меншостей" як урядові.

Краківський „Час" довідується про засідання політ. комітету Ради мін., на котрім раджено над введенням у життя автон. статута для Сх. Галичини й утворення українського університету. Комітет є думки, що закон з 26. IX. 1922. про автономію воєвідств у Сх. Галичині муситься безуслівно перевести перед передвидженим у цьому законі найдальшим реченцем, себто перед 25. жовтня 1924. Польща не може нарікуватися на закид, що не сповнила своїх зобовязань супроти Ради амбасадорів і Союза Народів. У справі отворення українського університету політ. комітет Ради мін. думає, що й ця справа повинна бути полагоджена згідно „з буквою і духом закона". Дух закона вимагає отворення університету у Львові, а не в якімсь иншім місті, і так лише розуміли вел.кодержави цей закон. Першим корисним вислідом праць комісії знавців у справах окраїн слід уважати готовий уже проєкт про урядову мову. Оконечний проєкт опрацьований мін. внутр. справ усталює можливість уживати в кореспонденції і взаєминах із властями у сх. воєвідствах мови: української, білоруської, російської і литовської. Проєкт цей внесеться до сойму в перших днях липня.

Еріо в Льондоні.

21. ц. м. о 10. год. Еріо виїхав до Льондона. Там прибув о год. 17. Негайно автом відїхав до Чекерс. Там прийняв його Мек Дональд. В інтервю з представниками „Сандей Таймс" заявив Еріо, що головним його завданням буде витворити атмосферу довіря між Францією й Англією. Для цього треба усунути зародки підозрінь, котрі, на жаль, остаиніми часами нарушили гармонію між обома народами. І тепер повинна бути між Францією й Англією така однодушність, яка була підчас війни. Знаю, що слово, дане Англійцем є святе, а коли Англія переконається про справедливість нашої справи, здобудемо в неї довірчивого союзника. — Райтер звідомляє урядово: Приязна і довірчива вимина думок між англ. і франц. премєром у справах, яких торкається звіт знавців і відносно виконання зобовязань, — виявила повну однозгідність поглядів обох шефів правительств. Самособою, що перед порозумінням із італійським і бельгійським урядом, годі було ухвалювати оконечні рішення. Під услівям згоди й инших союзників оба держ. мужі заявилися за скликанням в першій половині липня у Льондоні конференції для оконечного усталення напрямної дальшого поступування. Рішили теж узяти участь в отворенні Ради С. Народів.

Після вбивства Матеоті.

Тіла Матеоті досі не винайдено. Думіні не хоче зізнавати. Каже, що як зачав би зізнавати, то тоді почують богато страшних річей. Філіпелі каже, що знав про намір вивезення М-ті від шефа ред. Россі. Про плян вбивства зовсім не знав. Колиж дізнався про це від Думінія зомлів з жаху. Димісіонований мін. Фінці у листі до през. парляменту просить визначити трибунал чести зложений з представників цілого парляменту, щоби розглянув його політ. діяльність. Зазначує, що остає дальше вірним для Мусоліні і фашизму. „Месаджеро" пише, що Думіні признався до участи в убивстві з 4 иншими людьми а то на приказ Россі, Філіпелі і Марінелі. Матеотія вбито як лише посадили його до авта. Тіло зложили за тином над озером Віко. Потім Думіні в ред. „Кор. д' Іт." нараджувався, що дальше робити. Тому з вівтірка на середу виїхало авто (в якім був Галясі і комендант „Ардіті" Вельпі) Здається, що тіло спалено. Фашиста Фанасія, котрий осудив убивство, вбив якийсь чоловік і утік. Анунціо осудив убивство М-ті й уступив зі союза моряків-фашистів. Комітет союза згоджується з А. і подався теж до димісії.

Зі спорту.

Вісти з Українського Спортового Союзу.

Перегони наколесників за нагороду Українського Спортового Союзу відбулися 15. ц. м. на янівськім шосе. Їзда на 20 км. з півметком. В їзді взяло участь 5 змагунів. Приїхали до мети: І. Крук Маріян 46 мін. 4'8 сек. II. Гінда Карло 51 мін. III. Крук Зенон 51 мін. 1 сек. IV. Квятек Адам (L. T. K.) 57 мін. 30 сек., який стававз за конкурсом.

Загальні збори Кружка наколесників відбудуться в домівці „С.-Б." вівторок 24. ц. м. год. 7'30 веч. Порядок дня: 1) Відкриття. 2) Реорганізація кружка. 3) Справа шляху наколесників на площі „С.-Б.". 5) Вільні внесення та запити. За виділ: голова Русин Зенон в. р. справник, Голіян Володимир в. р.

Міжтим, коли нації цілого культурного світа слідять за перебігом успіхів висланих собою змагунів на VIII. Олімпіяду в Парижі, наше громадянство на превеликий жаль і сором, ставиться як не негативно то просто пасивно до розвитку нашого спорту. Зразок цього відношення до спорту дали перегони наколесників 15. ц. м. на янівськім шосе, де всю публику при змаганнях представляло кількох вуличників з поблизьких домиків.

А шкода. Варто було прийти. Ще трохи праці, тренінґу, а Маріян Крук не принесе сорому українському спортові, навіть на першорядних змаганнях.

Збираючи усе: їзда без огляду на поганий вітер, браку тренінґу, невідповідних колес, молодого віку учасників (найстарший числить 18 літ), першорядна. Слід тут згадати, що у минулому році на IV. запоріжські змагання приїхав Галущинський 10 клм. на 26 мін. 10 сек., а мистецтво першорядних польських їздців виносить на 20 клм. 39 мін. 7 сек. Ще трохи праці, кращої орґанізації та витревалости, а український спорт може бути гордий такими змагунами як Маріян Крук, Карло Гінда і молоденький Зенон Крук.

Вражає недостача зацікавлення змаганями на провінції та навіть з боку львівських наколесників. Суддювали на старті п. В. Голіян і д-р З. Русин, на півметку п. Кузик Ст. і Войтович.

Змагання за мистецтво в ситківці відбудуться на площі ситківковій при вул. Супіньского ч. 21 в днях 21., 22. і 23. ц. м. Гра одинцем пань і панів в клясі юніорів та сеніорів, гра чвірками.

Порядок гри: субота 21. від 4—7 попол. гра юніорів одинцем. Неділя 23. ц. м. від 9'30—12 перед пол., та від 4—7 гра пань, панів з кляси сеніорів одинцем. Понеділок від 4—7 по пол. гра чвірками обох пар.

Зголошення за оплатою 2 зол. від особи приймає щодня від 4—7 по пол. завідуючий на площі ситківковій. На випадок непогоди змагання відбудуться у згаданих годинах і порядку дня 28., 29. і 30. ц. м. Гості радо бачені, для них вступ вільний.

Аматорам зимового спорту до відома: Охочі набути лещета на догідних місячних сплатах зголосяться найдальше до 1. серпня в Українській Спортовій Кооперативі Ринок ч. 10, II. пов.

✝ Посмертні згадки.

Олександер Гадзевич, зльокавтований польською владою заліз. урядник за участь в визвольній боротьбі, помер ненадійно в Ненадовій коло Дубецька, пов. Перемишль, куди виїхав до дочки-учительки для поратування здоровля дня 13. червня ц. р. в 56. р. життя. Покійний працював з посвятою для українського народа передовсім в Бродах і Самборі, а в часі визвольної боротьби вдав з сином Володимиром — котрий поляг трагічною смертю коло Хирова, перейшов всі страхіття тої боротьби — жертвуючи себе для народа. Два роки жив без ніякої пенсії і тому для хліба мусів працювати як звичайний сторож-робітник в Бориславі. Гризота підтяла Його здоровля так, що перед часом зійшов до могили. До останнього часу жив надією і вірив, що Україна стане вільною. В покійнім зійшла до могили чесна, характерна, повна почуття обовязку людина. Земля Йому пером. В. И. П.

Лідія Андріївна Ус-Батюк, учителька м. Золотоноші на Полтавщині, померла в 30. р. життя дня 17. травня ц. р. в Білянці (пов. Горлиці), де була замужем за учителем Степаном Батюком. Покійна переносила терпеливо з мужем всякі невигоди підчас вязнення його царським урядом в Київі, а потім рішилася поїхати з ним на Лемківщину. Але по чотиролітньому побуті тамже запала на сухоти і передчасно зійшла в могилу. Покійна свого часу працювала в Київі в 1918 р. в редакції часопису „Відродження" і „Україна". Нехай Їй тяжка камінна лемківська земля буде легкою!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Приватна українська ґімназія з правом публичности в Золочеві повідомляє, що вступні іспити до кляс І. відбудуться для 28. червня і податково дня 30. Іспити до II., III., IV. 30. червня. Зголошення до вступних іспитів приймає Управа ґімназії до 27. червня а до висших кляс до 28. червня. — *Управа української ґімназії в Золочеві.* 2116 1-1

Пригадується товаришам, котрі здавали іспит зрілости в р. 1898 в Бережанах, що товариський зїзд (в 26-ліття матури) відбудеться в суботу 28. червня ц. р. Стріча товариська в пятницю 27. червня ц. р. по приході поїзду зі Львова на вечері в реставрації Сімон Бермана в ринку. В суботу 28. с. м. о 9-ій рано богослуження в церкві. — За Комітет: *Д-р В. Бачинський, Н. Должицкі, Б. Майблюм.* 2—3

Приватна українська ґімназія з правом прилюдности в Дрогобичі. Вступні іспити до кляс II—VII включно відбудуться в днях 20 і 21 ц. м. Вступні іспити до кляси І-ої дня 28. ц. м. Вписи до всіх кляс I—VII в днях 28, 29 і 30 червня: пізнійші вписи не будуть узгляднені. — *Управа української ґімназії.* 2055 5—7

Дрібні оголошення.

ПРИЙМЕТЬСЯ господиню до кухні і домашньої праці — Болохівці, повіт і почта Дрогобич — Ольга Шевчикова, жена пароха. 2111 2—3

ПРОФ. УКРАЇНСЬКИХ В. Ш. пошукує умебльованої кімнати з осібним входом за умовленим чиншом, або 100-доларовою річною позичкою. Ласкаві зголошення до книгарні Українського Педаґоґічного Тов-а, вул. Руська ч, 3. 2102 2—2

ПОШУКУЄМО касієра або касієрки, також торговельного практиканта. Зголошення слати до Надзірної Ради Базару в Камінці струмиловій. 2114 1-1

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення
д-ра Шимона Рапапорта і Якова Насса.
ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.
Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2039 8—10

ПОЗІР!
Важне для Львова і провінції!
Приймається переписування на машині, а також відбивання більшої скількости копій.
Виконується поручення інформаційного характеру.
Віктор Завадський, — Львів, Ринок 2084 **ч. 43, І. поверх.** 2—3

За Редакцію відповідає В. Мудрий
З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 138 (10.231). Львів, середа 25. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРЧИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

„Ревіндикації".

Інтерполяція посла Сергія Козицького і тов. з Українського Соймового Клюбу до панів міністрів внутрішніх справ і справедливости в справі конфіскати „Діла" українського щоденника у Львові.

Переслідування української преси на території польської республіки не припиняється, але змагається з кожним днем. Майже кожне число українського часопису з правила є конфісковане державною прокураторією. Діймаючи терпить на тім також український щоденник „Діло". В ч. 132 (10.225) львівська прокуратура разом з иншими статтями сконфіскувала передовицю, яка звучить:

Переживаємо добу „ревіндикацій". Польська влада веде широку „ревіндикаційну" акцію на українських і білоруських землях. „Ревіндикувавши" українську й білоруську національну територію з її добрами і природними багацтвами, польська влада після цеї генеральної „ревіндикації" вже шестий рік веде спеціяльні „ревіндикації" на поодиноких ділянках життя українського й білоруського народу. Ці „ревіндикації" проявляються в закриттях українських і білоруських шкіл; в переслідуванні українських високих шкіл; в закриванні українських товариств і організацій: читалень, січово-сокільських організацій; в дикій експльоатації лісів і мінеральних багацтв; в здавленні господарського життя українського й білоруського народу; в „реквізиціях" і податковій шрубі; в самоволі поліції й адміністрації; в політичнім гнеті; в танцюристому хороводі бюрократії; в давленні преси і друкованого слова; в безнастанних заборонах; в перепонах щодо уніфікаційних змагань української нації під польською владою і т. д. і т. д. Одним словом, як пише К. Сроковскі в своїй брошурі: — „Славянські національні меншости є гнетені національно і винищувані економічно".

Польща цею своєю політикою намагається створити нову систему національної політики, систему, в основу якої покладено національний гнет і національну уніфікацію навіть без думки про якунебудь рекомпензату в обсягу матеріяльних дібр, чого ніколи не допускалася навіть незвичайно зручна Росія під цим оглядом царська Росія з часів найчорнійшої реакції. А все це діється під стягом „ревіндикацій" і кличів про вільність, рівність і братерство.

Переживаємо добу „ревіндикацій". Поруч „ревіндикаційного" походу на всіх національно-українських землях під Польщею і на всіх ділянках нашого життя, в останньому часі на чоло „ревіндикацій" вибилася справа православної церкви. Не тому, немов би вона була важнійша від инших, або немов би в тій справі діялися страшнійші речі, як напр. в справі шкільній чи господарській, — тільки тому, що це справа глибини людської душі, не лиш справа свідомости, але й підсвідомости широких народніх мас. Справа релігійна взагалі на протязі століть була і навіть тепер остала найбільш ятривою, найбільш ніжною і нюансною — тим більше там, де релігія чи обряд являється національною признакою чи особливістю. Релігійні війни, ведені нераз під явними чи скритими кличами навіть найбільш величніми, виточили з організму людства не менше крови, як всякі инші. А щож говорити, коли запалюється смолоскопи релігійної війни під негідними, націоналістично-денаціоналізаційними кличами? Щож говорити тоді, як воскрешується середньовічний принціп „cuius regio, eius religio", як поповнюється грубе й брутальне насильство над тисячами й міліонами іновірців?

„Cuius regio, eius religio" — ось теза, яку здійснюється сьогодня за тзв. сокальським кордоном, а особливо на многострадальній Холмщині й Підляшу. Польська влада „ревіндикує" церкви, тзн. перемінює на польські римо-католицькі костьоли ті православні святині, які колись були православними, опісля грекокатолицькими, а від 50-ти літ знову православними. Одначе все були вони власністю українського народу, який їх будував, вивінував, беріг, який в їх стінах слав молитви до Всевишнього без огляду на деякі догматичні ріжниці в ріжних часах. Церква в розумінні маси не так була прибіжищем догми, як захистом обряду, того обряду, який тому 1000 літ прийнявся на всіх українських землях, який став і маркантною признакою національної окремішности українського народу. А „ревіндикації" переводить польська влада і латинсько-польська єрархія не на основі обрядовости, тільки на основі догми, яка згідно з тезами західньої церкви була прийнята українською церквою актом унії.

Ось це є не правна, але зачіпна основа польських „ревіндикацій". Коли так, то — льогічно й фактично беручи справу — перше право до ревіндикації має греко-католицька (уніятська) церква, тим більше, що вона обєднує догму західної з обрядовістю східної церкви. Розуміється, ми далекі від того, щоби православних Холмщаків чи Підляшан якимнебудь чином спонукувати до повороту до унії. Це все залежить від них самих. Одначе ми не можемо не висловити свого здивування з приводу мовчанки грекокатолицької єрархії в цій преважній для українського народу справі. Латино-польське духовенство per fas et nefas, підступом і насильством загарбує б. уніятські церкви, власне на тій основі, що вони були уніятськими, а тут, в Галичині, серед няших епископів, пралатів і инших церковних достойників глуха мовчанка. А ця мовчанка викликує у наших братів за „сокальським" кордоном підозріння, що ці „ревіндикації" переводяться за тихою згодою нашої греко-католицької єрархії; ця генеральна мовчанка утверджує поширену російсько-православними апольогетами думку, що унія є тільки мостом, перелазом до латинства; що греко-католицька церква не є заборолом української нації; що тут звертається увагу на побічні речі (целібат), а поминається головні і основні. Походять нас вісти, що деякі посли збіраються навіть поставити прилюдний запит в цій справі до нашої єрархії.

Очевидно, ми таких підозрінь не допускаємо, але вважаємо, що в інтересі української нації і української церкви є забрати голос в тій справі і вияснити своє становище до „ревіндикацій". Ми не можемо спускати з очей того, що не лиш православна, але частинно й грекокатолицька церква під польською владою починає входити в стан крізи.

З метою запобігти цьому, треба виявити велику рухливість, велику відвагу і велику посвяту. *Ф. Ф.*

Конфіската цеї статті є наглядним доказом, що тенденцією і змаганням властей, підчинених панам міністрам внутрішніх справ і справедливости є здавити, взагалі знищити українську пресу в тих тяжких анормальних часах сповнів свій обовязок оборони інтересів українського населення. Безоглядна конфіскаційна діяльність органів львівської цензури суперечить арт. 105 конституції.

Супроти того підписані запитують панів міністрів:

1) Чи панам відомий є вище поданий факт?

2) Чи панове міністри схотять повчити підчинених собі державних урядників, що таке надужиття урядової власти не причинюється до зміцнення вже й так сильно підірваної правовісти?

3) Чи панове схотять перевести слідство в тій справі, покарати винуватців, поручити їм перестерігати основ правовости і припинити безпідставне переслідування української преси?

Варшава, 20. червня 1924. Підписи.

Воєнний буджет.

Промова посла з Українського Клюбу Павла Василька в польськім соймі дня 13. червня ц. р. в буджетовій дебаті.

(Продовження.)

Проти потреб громадян.

Якимже робом п. Грабські силкується латати ці величезні діри у загальнім буджеті, які є наслідком надмірно роздутого військового буджету? Він основується на самодоцільности держави. Не буду полемізувати з тим, чи справді п. Грабскому вдасться покрити бодай цей ратунковий та наглядний дефіцит таким шляхом, як про це казав і справоздавець комісії п. Здзеховскі і голова міністрів Грабскі. Скажу тільки, чому п. Грабскі був необхідно приневолений взяти за основу свого буджету оцю самодоцільність. Ясно, що в умовинах, коли все йде на військо та на урядовців, нема гроша для господарських справ, їх розвитку. Тоді нема гроша на заспокоєння первісних потреб громадян, ні на освіту. І тому цей буджет, перший конституційний буджет можна сміливо назвати противосвітним—буджетом, який влучає у саме істнування народу та нищить його, не тільки чужих народів, що живуть у Польщі, але навіть працюючих кляс польського населення.

Мілітаризм дорого коштує і домагається великанських фінансових зусиль держави, а у своїх наслідках доводить до своєрідної господарської політики. Мілітаристична держава мусить дбати про т. зв. великий, важкий промисл, мусить штучно творити військовий промисл — і це робить тепер Польща. Не перечу, що таким робом дається заробіток якійсь скількости безробітних рук, а проте на ступні господарства, на якому нині стоїть Польща, така діяльність безумовно звертається проти первісних потреб народнього господарства у цілій державі. Звідсіля йде кредитова політика уряду п. Грабского. Відомо, що промисл у Польщі обновився завдяки державним кредитам, з грошей, які складали до скарбових кас усі громадяне ціною селянської крівавиці в наслідок великої інфляції. На цій інфляції заробила також держава при реалізації валютової реформи. За все заплатив селянин. А втім, чи подбав хто до цього часу про кредити для дрібного рільництва, чи взяли на увагу велику справу відбудови знищених війною територій? У той час, коли Франція витворює великанські підприємства у цій ділянці... (*Голос: Франція має репараційні відшкодування, а ми цього не маємо*). Там роблять багато і без огляду на репарації. Коли Бельгія, а навіть біднійші держави, як напр. Сербія, дбають, щоби піднести з румовищ воєнні терени, ми бачимо дивну байдужість уряду на протязі чотирьох літ. Нема також зрозуміння для цієї пекучої справи у соймі. Очевидячки тому, що в першій мірі мали тут на оці інтереси промислу, а саме з метою витворення великодержавного становища Польщі.

Один принціп — два боки.

Що скривається під цим великодержавницьким становищем—скажу виразно: завойовництво, імперіялізм і нехтування принціпу самовизначення супроти Українців та Білорусинів, принціпу, яким користувалась Польща весь час для виборення своєї території на Горішньому Шлеську і в инших місцях.

Отже в буджеті не находимо в

Пр. 610/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 132 з дня 18. червня 1924. в артикулі під заголовком: 1) Ревіндикації" цілий артикул, 2) „На увагу Ватикану" вираз між словами „нації пануючій" і спокійний", 3) Всевладність чорної сотні", а) вираз між словами „куратором Себинським" і „ця патольогія", б) вираз між словами „за протестував проти" і „актів", в) вирази між словами видали свій" і „рескрипт", г) вирази між словами „на такий" і „крок", д) речення між словами „дошкульна дрібниця" і „вона може", 4) „Останні вісти" уст. перший між словами „УСДП." і „кабінет Нінє" містить в собі єство ад 1) 2) злочину з § 65 а) з. к., ад 3) а) б) ц) д) провини з § 300 з. к., ад 3) е) протини з §§ 300 і 305 з. к. ад 4) злочину з § 58 з к. узнав доконану в дни 17. VI. 1924. конфіскату за оправдану і здорядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відповідальному редакторові тої часописі, щоби не річення по статті безплатні в найблищім числі і то на передній стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1922 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засуджений за [illegible] на сповну до 400 зл. [illegible] 24. червня 1924 [illegible]

кредитів для відбудови, ні для дрібного рільництва. На цьому не кінчиться. Не кажемо вже про те, що первісні потреби працюючих кол, є нехтовані та покривджені. П. Грабські, беручи зовсім природно за підставу санації скарбу себе, мусів прилушити надмогильним каменем робуче населення. Казали тут багацько і шукали чимало признань у подяці для п. Грабского за те, що він сягнув і до кишені багатих. Одначе я зважуюсь твердити, що п. Грабські, сам вийшовши з цих кол, мав зрозуміння для них і робив їм чимало вигоди, розкладаючи податки на сплати, — до нього мали завжди доступ ясновельможні панове обшарники та капіталісти. За те малоземельний та середній селянин ніколи не найшов зрозуміння в уряді й у п. Грабского.

Тому й не диво, що нині ми є свідками, як зі селянських скринь податкові секвестратори тягнуть останні манатки і як на всіх сільських просторах від Володимира Волинського аж до Луцька багатші селяне зривають навіть бляху зі своїх дахів на те, щоби продавши її викупитись від податків. Щоби сплатити ці надмірні податки незагосподарований селянин тягне під загрозою секвестрації останню корову, чи коня, чи теличку, а навіть курку продає за безцінок. Шруба податкова, якою п. Грабські з такою легкістю, а з такою силою придушив наше селянство, є нині вже надто сильна, тому й не диво, що самгам виринають справжні селянські бунти. Невдоволення між селянством існує не лише на наших територіях. Найкращим доказом цього є події на Мазурщині, де селянин огірчений мусів стати в обороні свого майна. Нерівномірність цін між продуктами сільського рільництва і фабричними пригнічує селян до краю та вбиває село з погляду господарського. Тому-то робити з п. Грабского в його податковій та господарській політиці якогось невтрального та позаклясового міністра скарбу це, мої панове, значить силувно переборщувати.

Нехтування освіти.

У нас знехтовано не лише господарські потреби робучого люду. Чи нпр. звертається у нас досить уваги на освіту, ще й в таких важких умовинах? У країні анальфабетів, якою є нині польська держава, п. Грабські у першім державнім буджеті не найшов місця для поважних кредитів на освіту. Казали нам тут, що податкове обкладення на кожну душу не є таке дуже високе і що воно досить помірковане у порівнанні з иншими державами; але забували про громадські тягарі, а що ці фарбовані громадські союзи — дають населенню? (*Голос: На який колір вони фарбовані?*) Загальна тенденція податкової та господарської політики уряду п. Грабского найкраще відзеркалюється в буджеті, а коли ще взяти на увагу політичний бік, відношення уряду до української території, то тоді на весь ріст вирине різка тенденція винищення наших земель.

Хоча які малі були дотеперішні кредити, які давав уряд на кооперацію, то проте польські кооперативи щось одержували. Я питаюсь, скільки сотиків одержали українські кооперативи і чи їх союзи одержували від уряду кредитову поміч? Чи політика залізничих тариф і мит помагає хоча би в якнайменшій мірі українському хліборобству? Навпаки, ця політика довела до того, що ціни на рільні продукти на наших територіях є майже на 50 пр. дешевші, ніж в инших місцях. За те там родиться підпомагана польська „народня" торгівля і при помочі державних субсидій веде спекуляційну вакханалію. (*Buryky. На які посол відповідає:*) Якщо би вас, пане, примусили говорити по українськи, то ви напевно не зуміли. Не радійте з того, що я приневолений говорити до вас по польськи. Я вже сказав раз, що ми були багато благороднійші у своїм парляменті супроти Поляків.

На власні сили.

Я казав про те, що п. Грабські мусів взяти за основу своєї фінансової та господарської реформи власні сили. Чому? Ясно, що при такім стані господарства, як нинішній у Польщі, у ніякій державі не можна би проповідувати такого гасла. Адже держави куди багатші, як нпр. Англія та инші, латають свій буджет, головно військовий, позичками. Одначе п. Грабські мусів виключно опертись на власних силах і казав, що „треба часу на те, щоби нас більше цінили". Ясно, що тепер Польщу на чужині слабо цінують. (*Голоси на українських лавках: Нема за що*). Так, нема за що і головна причина, яка шкодить Польщі і стоїть їй на перепоні в одержанню позички, — це її екстермінаційна політика супроти національних меншостей і її господарка розкидування грішми. Не лише я, але промовці з польських партій виразно ствердили у буджетовій комісії, що відносно до невеличкої скількости громадян — на 27 міліонів — Польща має надто багато урядовців і надто широкий адміністраційний апарат. І це розкидування гроша, яке йшло від першої хвилини, найшло врешті — хоча у скромнійшій формі — свій вислів у буджеті. У таких умовинах п. Грабскому очевидячки не лишалося нічого иншого як власні сили. Та чи довго він видержить, чи не знищить він субстанції податників? Мої передбесідники вже досить виразно заявили, що з цього боку грозить поважна небезпека. Ось чому не можемо погодитись з оптимізмом висловленим тут паном Грабским. Навпаки: можу повторити хіба те, що сказав я кілька місяців тому при справі уповноважень, а саме: не кажи гоц! поки не перескочиш. Справа санації держави не доведена ним ще навіть до середини. Щойно, колиб він вийшов переможцем з господарської кризи — міг би рішуче та оптимістично гляділи у майбутнє, як це він робить уже нині.

(Продовження буде.)

Після трагічної події.

Боротьба з правдою.

Трагічна смерть пок. Ольги Бесарабової в поліційній спелюнці при вул. Яховича дала нагоду польській, особливо чорносотенній, пресі виступити з апольогією польської поліції. Бажаючи представити невинність і янгольську доброту, уважливість, інтелігенцію і сальонову делікатність львівської поліційної дефензиви, чорносотенна польська преса ступала на випробований собою шлях... заперечування правди. Громадську брехню, яку так влучно і предметово змалював краківський „Пшегльонд повшехни" (гл. в ч. 127. „Діла" імунізована стаття „Заперечування правди"), ту брехню, яка стала „правилом поведінки і ділання", на якій „все спирається", яку „піднесено до гідности державної мудрости" — отже ту брехню взято на підмогу. І не тільки позбавлена примітивного почуття справедливости і навіть приличности чорносотенна преса взялася за „патріотичну роботу" вибілювати поліційну дефензиву, але до тої акції запрягся і найвищий сторож „польської справедливости" мін. судівництва Вигановскі, той самий, який заапробував ровстріл малолітнього політичного засудженця Ечгля в Лодзі. Мін. Вигановскі два рази (в дебаті над наглим внесенням Українського Клюбу в справі таємної смерти пок. О. Бесарабової і в окремій відповіди на початку червня) повторив премедитаційно-безкритично все те, що йому до вірування подала дефензива і чорна сотня.

На всі заставки йде вибілювання, просто канонізування ще за життя поліційної дефензиви (політичної поліції), тої самої, про яку 21. ц. м. говорив в польськім соймі пос. Прагер (ППС.):

„Поліція як цілість, як апарат є лиха, є апаратом ординарним, брутальним, так як колиб хто хотів взяти сокиру до направи годинника. Є це апарат, який під ніяким оглядом в тім стані не сповнить того, чого жадається від нього. Зі всіх партій, зі всіх клюбів, таборів, національностей стрічаємося з обвинуваченнями на побої поліції, на брутальне поведення з арештованими. Знаємо, що в цілім світі стрічаємося з того рода обвинуваченнями, але є одна принціпова ріжниця, що на Заході, коли виявиться яке надужиття поліції, прилюдна опінія звертається проти поліції, а не стає в її обороні. А у нас першою реакцією проти насильства поліції є твердження, що його (того насильства) зовсім не було, а другою, що коли виявиться досадно, що те насильство було доконане, то того поліцая чи конфідента величається (pasuje się) героєм... В таких умовинах нічого дивного, що коли поліція є лиха, то найгірша є та частина поліції, що є найменше відповідальна, т. зн. політична поліція. Наша (себто польська, — Ред.) політична поліція вже хоч би тому є позбавлена почуття відповідальности, що все, що вона робить, уважається добрим. В російських часах провокація була широко розвинена, більше як у нас тепер (дозволимо собі сумніватися! — прим. Ред.), але була одна річ, якої у нас нема, якої у нас не навчилися, т. зн. що провокаторів щільно укривалося. І коли сам провокатор здеконспірувався, то його карано, як звичайного злочинця, а тимчасом у нас провокація ніби не існує, але коли провокатор здеконспірується, то його признається національним героєм, чоловіком, який „в інтересі держави" допустився злочину, напр. закладаючи комуністичну ячейку, або беручи участь в намаганнях висадити міст, бо і такий приклад є мені відомий".

Так представляється побіжний нарис польської поліції накреслений польським патріотичним послом патріотичної ППС. Та це не спинює львівського „Слов-а Польск-ого"(в ч. 159 з 12. ц. м.) з чорносотенною упертістю величати поліцію й дефензиву, як польських „національних героїв". В звязку з невиясненою справою таємної смерти пок. О. Бесарабової „Слово Польске" покликується не лиш на заяву гомінкого мін. Вигановского, але й на правних заступників рідні покійної.

„Та заява (мін. Вигановского — Ред.) читаємо там — що посередньо стверджує повну безосновність підозрінь, кинених в словону польских властей, є вповні достаточна для одиниць, що знають відношення і не є упереджені. А коли для воюючої України і її своєрідних (swojskich) чи закордонних поплечників це не вистарчає, то вільно їм звернутися по близчі інформації до українських адвокатів д-рів Ганкевича і Бачинського зі Львова, які — як нас інформують — в добі судових доходжень, що зміряли до прослідження причин смерти Бесарабової і мнимих переступств (wykroczeń) поліції, як би на власну руку вели як би окреме слідство в тім самім напрямку і збиранні ріжних подробиць вміли дібратися навіть до арештантів, що були увязнені на поліції одночасно з Бесарабовою. Висліди своїх дослідів подавали опісля як повновласники рідні Бесарабової до відома слідчого судді (Ангельского — Ред.) і як такі знають найкраще, що поданий нами судді матеріял був предметом найдокладнійшого досліду, а про вислід доходжень без сумніву є вони достаточно поінформовані. На хвалу польських властей слід з цілим натиском піднести, що в досліді справи зайняли вони наскрізь безсторонне становище. Дуже добре сталося, що слідчий суддя на домагання прокураторії перевів в тій справі доходження з напруженою (nieslabnącą) енергією, як найбільш вичерпуючо і без зайвого поспіху, що крім того від самого початку дозволено заступникам рідні Бесарабової без яких-небудь обмежень у всій повноті користати зі законного права участи в контролі над ходом і станом тих доходжень. В такому становищі властей міститься найкраща оборона метода держави проти всяких подібних виступів ворожих чинників".

Так писало „Слово Польске" 12. ц. м., користуючись методою, яку так вірно зясував краківський „Пшегльонд Повшехни", рахуючи мабуть на те, що ніхто не виступить проти брехні, голошеної як своєрідне евангеліє. Але вже 17. ц. м. цей самий орган розпусданої чорносотенщини був примушений на основі §. 19. прес. зак. помістити спростування правних заступників рідні пок. О. Бесарабової. Подаємо те спростування в цілости:

„Відносно до статті під написом: „Програна наклепної (oszczerczej) кампанії в ч. 159 „Слов-а польск-ого" з дня 12. ц. м просимо помістити отсе спростування:

1) Неправдою є, що заступниками рідні Бесарабової були д-ри Ганкевич і Бачинський, а за те правдою є, що рідню Бесарабової заступали і заступають в недокінченім по нашим відомостям слідстві підписані д-р Володимир Бачинський і д-р Степан Шухевич.

2) Правдою є, що ми старалися облекшити завдання слідчого судді, подаючи в письменних донесеннях до його відома подробиці, які дійшли до нашої відомости, а торкалися смерти Ольги Бесарабової в поліційних арештах у Львові при вулиці Яховича, одначе неправдою є, щоби ми — не то „найкраще", але щонебудь про те знали, що поданий нами матеріял був предметом найдокладнійшого досліду, як також неправдою є, немов би ми були достаточно поінформовані про вислід доходжень.

3) Неправдою є, немовби нам від самого початку доходжень дозволено без яких-небудь обмежень у всій повноті користати зі законного права участи в контролі над ходом і станом тих доходжень, а зате правдою є що нам — крім допущення нас до ексгумації — взагалі ані на початку, ані в ході доходжень не дозволено користати зі законного права участи в контролі над ходом і станом тих доходжень, а наше подання в справі дозволу на вгляд до актів з метою поінформуватися про хід і вислід слідства, внесене ще з початком березня ц. р., лишилося без відповіди до нинішнього дня. *Д-р Володимир Бачинський, д-р Степан Шухевич.*"

Думаємо, що цього досить. Здержуємося від всяких висновків зі свого боку, щоби не давати поля до попису польському цензорові.

Наддніпрянська Україна.

Заборона приватнього навчання.

Опубліковано „обовязкову постанову" з 11. VI. 1924. Харківського Губерніяльного Виконавчого Комітету про те, що на території харківської губернії забороняється організація приватних шкіл, діточих садків та инших установ для навчання дітей. Приватним особам дозволяється вчити чужих дітей у скількости не більше 3-ох. Особи, що бажають вчити приватно дітей, мусять постаратися про дозвіл у відповідних відділів Народньої Освіти. („Вісти" 12. VI. 1924).

Меліорація.

У прилуцькій окрузі на Полтавщині приступлено до висушування болота „Перевід". Почато будову каналу на 5 і пів сажня ширини, 0·80 сажня глибини та на 75 верстов довжини. („Вісти" 12. VI. 924).

На соймовій арені.

В дискусії над буджетом для міністерства внутрішних справ забрав голос і голова Українського Соймового Клюбу посол Хруцький. Він вказав на те, що жерелом невдач польської закордонної політики є її внутрішня політика. Відношення до українського населення є більше чим вороже. Всі польські партії за вийнятком союзу пролетаріяту міст і сіл хорують на мега-

Нема явного абсолютизму*).

II.

Добивання б. Краєвого Виділу.

Поруч з усмертненням громадської самоврядности йде добивання б. Краєвого Виділу. Ця справа мало обходить українське населення і тому, звертаючи увагу на добивання колишньої автономії Галичини, ми не будемо спиратися на нашу вихідну точку погляду. А коли звертаємо увагу на цю справу, то тільки тому, що в проєкті реорганізації Тимч. Самоврядного Виділу (б. Краєвого Виділу) ярко проявляється нестримна ворожість польської держави до всяких самоуправних інституцій взагалі. Справа б. Краєвого Виділу, а тепер тзв. Тимч. Самовр. Виділу є клясичним зразком для виказання цеї ворожости польської державної організації до самоврядних інституцій — навіть таких, як б. „ржонд краёви" б. польської держави в Австрії, який охрестили були назвою — Краєвого Виділу. Просимо наших читачів цю замітку мати на увазі.

Тенденції, ворожі самоврядуванню, проявилися в Польші негайно після реституції польської державности і зайняття Галичини польськими військами. Їх підкладом з одного боку були централістичні й уніфікаційні змагання новоповсталого варшавського чиновництва, а з другого боку вибуяла ненависть галицьких Поляків до українського населення і жагуче бажання знищити всі інституції, які — оперті на принципах самоврядування — могли би хоч би тільки теоретично забезпечити українському населенню деякий обсяг прав. Виходячи з цих заложень, виступлено наступом проти Кр. Виділу, який хіба ніколи не можна було підозрівати в прихильности до українського населення. Одначе й такий Кр. Виділ був сіллю в оці тих, які бажали відсунути українське населення від всякого впливу на публичну адміністрацію і з тією метою напружили всі зусилля, щоби в Галичині затерти навіть дрібний слід самоврядних інституцій. Отже розвязувано громадські ради в українських громадах, усувано повітові репрезентації, в яких Українці мали помітнійшу кількість представників. Що Кр. Виділу спершу приноровлено иншу систему, а саме роздрапуючи його обсяг ділання, відбираючи йому одну аґенду по другій. А роблено це зовсім безправно, без найменшої правної основи. Таким чином перш усього загарбано Кр. Виділові будинок, призначуючи його шляхом конфіскати на приміщення польського університету. Опісля кожне з варшавських міністерств без ніякого пляну засвоювало собі поодинокі аґенди Кр. Виділу. Ось так забрано продажу соли, знищено створену Кр. Виділом організацію по доставі чистої соли (по дешевій ціні) і ті чинности перенесено до Варшави до міністерства скарбу — очевидно — зі шкодою для населення Галичини. Одначе й скарб польської держави тим не збагатився, бо зиск з продажі соли замість підпомагати публичний фонд, яким був галицький краєвий фонд, наповнює тепер кишені торговців і спекулянтів.

Також забрано Кр. Виділові справи доріг. Чинности, що торкаються краєвих доріг, перенесено на державну владу. Технічній персонал краєвого дорожного бюра, що мав понад 70 інжинірів, приділено до державних властей і таким чином розбито адміністраційний апарат, що функціонував досить справно і вдержував дороги у вдоволяючім стані. Після того, як польська держава перейняла автономічні (краєві) дороги, наступила доба повного занедбання доріг, які тепер находяться в стані безприкладного знищення.

Та сама доля стрінула й меліораційні справи. Персонал меліораційного бюра, що мав біля 100 кваліфікованих інжинірів, забрав польський уряд і з тою хвилею наступило повне занедбання меліораційних робіт. Інжинірів приділено до ріжних властей і дано їм роботи, в яких вони не могли використати свого фахового знання. Меліораційні роботи, як згадано, занедбано, а великі суми, вложені Галичиною в меліорації, пійшли на марно.

Галицьке шпитальництво теж впало жертвою нечависти польських політичних чинників до самоврядування. В галицькім Кр. Виділі була сцентралізована адміністрація 40 шпиталів і 2-х публичних заведень для умово недужих. Польський уряд забрав Кр. Виділові шпиталі і переніс їх адміністрацію до Варшави до міністерства здоровля. Це перенесення, очевидно — також при ворожому відношенні галицьких польських чинників, зазначилося перш усього тим, що всіх лікарів-Українців усунено з платних посад в краєвім шпиталі у Львові. Навіть під знак запиту поставлено справу практики лікарів-Українців в краєвім шпиталі у Львові. Вкінці стало на тому, що спорадично приймається й лікарів-Українців на практику, але безплатну. Протекційна система, розуміється — тільки у відношенні до лікарів-Поляків посунулася так далеко, що офіціяльно примарями й секундарями краєвого шпиталя у Львові можуть бути тільки Поляки, хоч фактично є ними у великій частині Українці, але без плати і без титулу. Лікарі-Українці своєю самопосвятою і безінтересовністю, постійно борючись зі злиднями, у великій мірі держать львівський краєвий шпиталь на відповідній висоті. Адміністрація шпиталів з Варшави була крайно нездарна. На протязі кількох літ дійшло до того, що в шпитальництві наступила повна розпряжність, анархія і недостача найпримітівнійших засобів. В шпиталях спало по двох хорих на одному ліжку, хорого кладено в ліжко, опущене його попередником, не зміняючи постелі. Недоставало ліжок, постелі, білля.

Такі то відносини завелися в Галичині під прапором варшавсько-націоналістичної централізації й уніфікації.

(Докінчення буде.)

*) Супроти того, що львівський прокуратор сконфіскував заголовок у вчорашній статті про кінець громадського самоврядування, даємо в продовжуванні тієї статті про б. Кр. Виділ зовсім протилежний напис —Ред.

льоманію в державному розумінню. Національні переслідування є в Польщі гірші чим в завойовницьких державах, бо тамті гноблячи народи, давали їм все таки якусь рекомпензату за те на економічному полі.

А Польща гнобить національно і нищить економічно. Міністерство внутрішних справ є на правду міністерством для боротьби з внутрішним ворогом. Навіть Турки і Татари, навіть большевики не допускали таких річей, які мають місце в Польщі. На „кресах" є 30.000 поліціянтів, а лише 6.390 учителів. Так виглядає культурна місія Польщі. Випрошуємо собі таку культуру. Ставимо внесок на скреслення з буджету фондів на поліцію.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Бенеш віддає Зак. Україну для СРСР?

„Немзеті Уйшаг" містить вістку, начеб польське правительство повідомлено довірочно про переговори д-ра Бенеша з совітами в справі віддачі Закарпатської України радянському союзові. Числячися поважно з можливістю здійснення свого пляну Бенеш робить горячкові приготування в Парижі, Римі і Льондоні. Ця справа, на думку мадярського часопису, викликала в міродатних польських колах велике вражіння. Побоюються вони, що Еріо, котрий є прихильний для Росії, не спротивиться цьому. В добре поінформованих мадярських колах заявляють, що в цьому разі йде про створення совіт. коритаря до Чехословаччини. Колиб цей плян здійснився, Мадярщина рішуче домагатиметься ревізії договору в Тріянон.

Наради Мек Донельда з Еріо.

Мек Донельд і Еріо додали до уряд. оголошення таку заяву: Зогляду на труднощі, в яких є наші краї, ми дійшли до порозуміння щодо заключення морального договору з тревалою співдіяльністю обох країв. На засіданні палати громад М. Донельд заявив, що ціллю конференції було обговорення справи співпраці обох країв для утривалення і запевнення мира Европі. Конференцію союзників до Льондону скличеться 16. липня. У відповідь Льойд Джорджеві заявив Мек Донельд, що приступлення Америки до конференції було би вельми бажане, але англ. уряд не порозумівся ще з правительством Зєдинених Держав. Відішлеться кореспонденцію в цій справі під адресою Америки. Порушували теж справу участи Німеччини в цій конференції у порозумінні з Еріо. Порозумілися, що для цього конечна згода союзників. „Матен" пише, що щодо гарантій порозумілися так, що негайно після утворення передвиджених у пляні Дейвіса організацій, економічна одностайність Поруря з рештою Німеччини привернеться. Військову окупацію на думку Еріо й ген. Нолле годі знести, доки не дістанеться гарантій. В разі злої волі Німеччини, заявив М. Донельд, Англія, як під час війни стане при боці союзників. Нині вже можна говорити про військову конвенцію з Францією. Німеччину допуститься до конференції для співпраці проєкту підписаного нею. Рішено, щоби Англія й Франціявизначила по 1 знавцеві.

Виїзд Еріо до Бельгії.

Еріо в товаристві Бержері і дир. політичного департаменту заграничних справ Перетті відїхав 23. ц. м. до Брукселі.

Литва проти Польщі.

До Ковна прибув литовський посол у Берліні, Клімас. Він як знавець зах.-евр. справ, має спрацювати меморіял для Ради амбасадорів. У меморіялі Литва домагатиметься полагоди литовсько-польського спору так, щоби Вильно віддати Литві. Литовські власти задержали звільнення новобранців річника 1921 р.

Троцький про заповідь М. Ґоркого.

Віденська „Наєс Вінер Журналь" подає за московською большевицькою пресою вістку про промову Троцького, виголошену на зібранню Союзу російських письменників у Москві. Троцький звернувся в ній проти Максима Горкого за його пророчі перестороги на адресу большевників. Горкий мав сказати: „Прийде день, в якому повстане російський мужик проти вашого терору і проти вас. Російський мужик не пощадить ваших голов і буде їх стинати без милосердя".

Троцький називає Горкого най більшим сучасним російським письменником, але закидує йому нерозуміння піднятого високо прапору большевицької революції та психольогії її провідників.

Він покинув Росію та скинув з себе маску. Його спомини про Леніна затуманили большевицьких керманичів, а на правду Горкий веде протибольшевицьку агітацію серед російських селянських мас. В богатьох губерніях помітні вже наслідки тої агітації у формі селянських заворущень. Тепер, на думку Троцького, становище большевиків таке, що вони можуть ті повстання ліквідувати. Та не зважаючи на те, треба підприняти дуже енергічні заходи для того, щоби такі повстання та рухи не поширювалися На випадок поширення їх потерпіла би від них не лише влада, але ще більше робітники і вся інтеліґенція.

Добрі вістки.

Наступ на Польщу мала вже давно підготовляти Німеччина. Докаже це ген. Нолле своїм справозданням.

Німецький амбасадор у Парижі виїхав до Берліна інформувати свій уряд про висліди розмови з Ерріо.

Представник Литви може бути призначений у Льондоні щойно по ратифікації Литвою мемельського договору. Так заявив Мекдонельд.

Поанкаре у промові з нагоди роковин нім. наступу на Верден розяснював мотиви окупації Рурщини.

Шеф італійської нац. міліції ґен. де Бон покинув своє становище, на домагання Муссоліні, у звязку з подією Матеоті.

На індо-китайського губернатора Мерліна кинув якийсь Китаєць бомбу підчас бенкету влаштованого франц. кольонією у Гонконґу 5 осіб убито, двацятькілька ранено.

Конференція держав малої Антанти назначена на липень буде відкладена на осінь, тому, що Югославія не хоче покищо брати в ній участи.

Анунціо мав відмовитись від становища голови у союзі фашистів в наслідок вбивства Матеоті.

Бельґійський кабінет має в осени податись до димісії. Причина зміна загальної політичної констеляції.

НОВИНКИ.

— **Почтові складанки розсилаємо з нинішним числом. та просимо П. Т. передплатників негайко відновляти передплату тому, що маніпуляція тревае тепер довго й довго. Просимо дуже зараз вмсилати гроші, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на місяць липень 4·20 зл. п.**

— **Конфіската** вчорашнього числа впала на нас за означення, що таке Львів (у вступній статті), та за критику громадської господарки п. Грабского. Крім цього сконфісковано більшу частину допису про візитацію куратора Собіньского на Косівщині і три уваги з новичок.

— **Військова бранна.** Поль. мін. військ. справ видало розпорядок, щоби переведено ще раз перегляд тих громадян з р. 87 до 99, які до цього часу не ставали до комісії. Перегляд відбуватиметься в наслідок особистих повідомлень.

— **Комірне на липень.** Висота комірного підвисшена у липні на 4 проц. За сто корон передвоєнного комірного будуть платити: Категорія I. (помешкання з одною кімнатою і кімната з кухнею) 18·64 зол.; катег. II. (помешкання з 2 і 3-ох кімн.) 23·89 зол. Найменші торговельні льокалі (не крамниці або склади), що не мають вигляду кімнати і ремісничі робітні, в яких працює не більше 4 ремісників (з властителем і його родиною включно) 26·28 зол. Катеґ. III. 4, 5 і 6 кімнат 29·14 зл. Наукові та виховуючі заведення (реєстровані), льокалі профес. союзів і де працює від 4 до 9 робітн. (і де мотор — 7 робіт.) 31·53 зол.; катеґ. IV. крамниці й инші торгов.-промисл. приміщення, яких передвоєнне комірне не переходило 1500 корон; пансіони, робітні не зєднані з помешканням — 36·78 зол. Помешкання від 7 кімнат уверх 34·39 зол. Катеґ. V. — крамниці й инші торг.-промисл. помішення, яких передв. комірне було більш як 1500 кор. і готелі 42·63 зол. Катеґ. VI. фабрики 68·24 зол.

— **Богородчанський іконостас** — як довідуємося з певного джерела — переховується у Варшаві і компетентні кола поробили заходи для того, щоби його відзискати.

— **Повернули до законних власників:** цінна бібліотека і архів крехівського монастиря оо. Василіян, забрані свого часу польськими військами і частина старинностей, забраних тимиж військами зі жовківського монастиря. Між тим майном, що прийшло назад у посідання законних власників є багато цінних рукописів, стародруків, ікон і инших памяток української

старовини. Всеж таки чимало зі забраних предметів пропало.

— **Тихий а ревний — (cichy a rzewny!) патріот.** Дня 18. п. м. у перший день Зелених Звят, Поляки у Мостисках зорганізували вуличну збірку на польське Тов-о охорони молодіжі. Збирачі прикопювали квитки за 20 сотимів силомість з таким нахабством, що важко було втекти від звичайних компліментів у такий святочний мент: хам, гайдамака, хлоп і т. и. Та все це було би в порядку, якби не те, що між збираючими можна було запримітити радника місц. повіт. суду п. Колодія у товаристві завзятої польської шовіністки. П. радник мав сміливість звертатись навіть зі збіркою до Українців. Питаємо п. Колодія, чи він знає про істнування українського Тов-а Охорони дітей, Опіки над молодю та Рідної Школи і чи він колинебудь працював для цих рідних інституцій так ревно, як для польського Товариства?

— **Права меншостей.** До нашої редакції принесено дві опасці, в яких висилалися книжечки зі Львова до Млинова біля Дубна. Посилки дійшли аж до почтового уряду в Млинові, звідкіля їх завернули назад до Львова з допискою на опасці такого змісту: po rusku nie rozumię upraszam po polsku adresować." Напис не підписаний ніким і не заосмотрений у печатку. Другий раз сталося це саме. Різниця була лише в тому, що замість повищого напису був такий: „Uprasza się adres wysyłającego po polsku napisać". — Тут вже є печатка почтового уряду Млинів. Такі махінації самопевних почтових урядників приносять втрати не лише українським громадянам, але й наражують на втрату державний скарб.

— **Закриття „Трибуни Робітничої".** У поміщенні редакції польської „Тр. Робітничої" переведено ревізію, арештовано началь. редактора Адольфа Лянґера і ред. відповідального Волод. Кізлжка, обвинуваченых у головній зраді. Редакцію та адміністрацію опечатано і часопис завішено.

— **Церкви на клюби.** Німецькі часописи передають за „Правдою", що у Вятці сільська громада рішила перемінити церкви та монастирі на робітничі клюби і салі громадських зборів. Між ними є старовинні церкви великої історичної вартости, з яких малюнки, та дзвони мали би піти до державного музею.

— **Князь чи ні.** У Берліні ведеться процес проти великого ошуканця, який раз називається Станіслав Вой, вдруге князем Станіславом Сапігою з Оливи (під Данціґом). Його арештовано в 1923 р. у Данціґу, в товаристві дочки властителя готелю, яка виступала як княжна Сапіга. Він був директором різних промислових підприємств, підписувався „др." — згодом назвав себе при слідстві Воєм, а нині по році вязниці знову заявляє, що він таки справді князь. Цікаво, чи польський князь ховається за криптонімом, чи звичайний злодій має княжі амбіції.

— **З президента республики на адвоката.** Мілєран має намір вернутись до своєї давньої адвокатської професії: до адвокатури. Майже рівночасно з його димісією звернулись до нього з двома процесами, яких спірна сума доходить до 60 мілионів франків. Виходить, що адвокатура у Франції професія кориснійша та почеснійша як у нас.

— **Голодні поети** є не лише в нас. Німецькі часописи повідомляють, що Макс Гальбе автор „Молодости" у такій нужді, що мусить сам поратись коло своєї корови. Його товариші дізнавшись про це, зробили йому дарунок ще з одної корови. Часописи не пишуть, чи додали до цього дарунку ще й раймита з місячною платнею.

— **Швидкість літака.** Цього тижня має літун Рассель зробити спробу перелетіти з НюЙорку до Сан Франціска в один день.

З міської Ради.

Виступ д-ра Степана Федака.

В буджетовій дискусії, яку переведено на міській Раді у Львові 21. ц. м., забрав голос, очевидно в українській мові, представник українського населення п. д-р Степан Федак,

В своїй промові зазначив бесідник, що в міській Раді є всього-на-всього 2 Українців (бесідник і п. дир. С. Громницький) хоч на первісних 100 членів Ради, покликаних в р. 1917, було 5 Українців. Цих двох українських заступників зовсім не відповідає процентовому відношенню українського населення м. Львова. Годиться зазначити, що були часи, коли при меншій кількости українського населення у Львові було 10 українських радник. По смерти 3-ох українських членів міської Ради (о. Лежогубського, нот. Онишкевича і дир. В. Нагірного) не покликано на їх місце инших заступників Українців, хоч число міських радних збільшено до 150.

Переходячи до критики буджету, бесідник зазначує, що буджет є нереальний і тому не хоче вдаватися в розгляд поодиноких цифр, але тішиться, що буджет приходить до рівноваги, бо — мовляв — ми любимо наше місто Львів.

В буджеті дуже широко узгляднено польські гуманітарні інституції, а зате зовсім не узгляднено українських інституцій (як захоронки, вакаційні оселі, Тов. опіки над дітьми, Лічницю і т. и.)

Найбільша кривда діється українському населенню в шкільництві. Школа ім. Шашкевича, що істнує вже 40 літ, міститься в такім препоганім будинку, що коли в часі війни приміщено там хвилево на пополудневі години одну польську школу, то на міській Раді піднявся великий крик і лемент, як можна в такій норі держати польські діти. І справді до тижня польську школу забрано звідтіля, але українська лишилася там до нинішнього дня.

Перед 20-ти літами вибудувано для школи ім. Шашкевича новий гарний будинок. Навіть був вже напис, що це школа ім. Шашкевича, але на тому скінчилося, бо будинок забрано на польську школу, хоч поруч була инша польська школа.

Опісля бесідник спинився над українськими приватними школами і пригадав, що в р. 1913 президія м. Львова обіцяла в соймі перейняти на міський етат що найменше школу ім. Грінченка, а иншим школам допомогти субвенціями. Одначе дотепер це не наступило. Навпаки обдаровано українські школи новими розпорядками про урядову мову, свідоцтва в польській мові і т. и.

Бесідник висловив надію, що в буджет на р. 1925 українські домагання будуть узгляднені і тому український клюб буде голосувати за буджетом.

Вкінці бесідник підніс справу неприниманя до служби в міських установах осіб гр.-кат. обряду, безправного карання парохів за метрики, писані українською мовою, перетягання в міських сирітських захистах українських дітей на римо-кат. обряд та закінчив тим, що рад би діждати тої хвилі, щоби про управу м. Львова Українці могли сказати: Ах, як нам тут добре!

Так представляється зміст промови п. д-ра Ст. Федака. Бесідник злобільшого вичерпуючо зясував положення українського населення під владою львівської міської Ради, але з того положення витягнув зовсім хибні висновки. І хоч міська Рада формально є інституцією автономічною, а не державною, то голосувати за буджетом нема найменшої основи. Голосування за буджетом означує довіря до міської Ради, її президії, її всесторонньої політики, — а такого довіря українське населення не має до магістратських можновладців. І тут — здається — п. д-р Ст. Федак розійшовся в думками і настроями українського львівського громадянства.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладна тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Посмертні згадки.

Теодор Кондрат, емеритований управитель народньої школи в Дрогобичі, помер 20. мая ц. р. в 68. році життя. Як голова Кружка УПТ. в Дрогобичі причинився він чимало до оснування української гімназії і учительського семінаря, а як довголітний виділовий товариства „Зоря" до піднесення ремісничої організації; був теж дільним членом тов-а „Бурса св. Івана Хрестителя". Як знеменитий педагог і свідомий патріот виховав цілі ряди карних членів нашого громадянства, яке не забуде Його 35-літної муравлиної праці. В. И. П

В 10-ту річницю смерти Родичів
бл. п. проф. Миколи і Жигмонти БАЧИНСЬКИХ
почетних членів Українського Педагогічного Товариства
відправиться
ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
в Арх. церкві св. Юра в четвер 26. червня о год. 8 і пів рано.
1 2 *Діти.*

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Проситься Товаришів, які в 1914 р. ходили на IV. курс „Б" учительського семінаря в Станиславові о подання своїх адрес як і знаних їм товаришів на руки Лейзера Демерера тепер Шіппер, Станиславів, вул. Петра Скарги 38, щоби обговорити загальний зїзд пропонований на 6. липня ц. р. 2117 1—1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Українські національні танці. На бажання широких верств нашого громадянства відбудеться заходом Сокола-Батька в неділю, дня 29. червня п. р. на площі при вул. Стрийській Великий Попис шкіл учеників і учениць українських національних танців під проводом артиста-балєтмайстра В. Авраменка. Початок год. 4. попол. Підчас вправ і танців програвати буде театральна орхестра. Перекусня добре заосмотрена. Ціни сидячих місць 3 м. стоячі 2 міл., для молоді 1 міл., для дітей 500 тисяч. 2120 1—3

На „Рідну Школу" зложили в золотих: Франціщка і Терентій Сімків в Станькові 5·55, замість квітів на домовину дорогого Вуйка бл. п. о. Івана Тимцюрака, пароха Дашави, Іван Скварнянський Краків 10, замість желань з нагоди вінчання Вп. П. Демкова з Вп. А. Хомиківною в Новій Веси п. Н. Санч. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ.

На „Рідну Школу" прислав Культурно-просвітний Кружок в Йозефові квоту 385 Кч., на яку зложили: комітет приналежних до стрийського пов. 110 Кч., молодь шкіл К.П.К. дохід з конперту в честь І. Франка 266 Кч. П. Петрук Василя 9 Кч. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 2044 1—1

Приватна українська гімназія з правом прилюдности в Дрогобичі. Вступні Іспити до кляс II—VII включно відбудуться в днях 20 і 21 ц. м. Вступні іспити до кляси I-ої дня 28. ц. м. Вписи до всіх кляс I—VII в днях 28, 29 і 30 червня: пізнійші вписи не будуть узгляднені. — *Управа української гімназії.* 2055 6—7

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

КІЛЬКА ПАННОЧОК на станцію і харч прийму з новим шкільним роком. Ольга Цегельська, вул. Лісна 14. II. поверх. 1—3

ПОШУКУЄТЬСЯ технічного інструктора і повітового організатора для обсягу молочарства на покутський повіт, а надто технічного молочаря до більшої сільської молочарні. Вимагане теоретичне і практичне образування фахове. Пожадані слеви чеських молочарських шкіл. Удокументоване подання слати зараз до Адміністрації „Діла". 2124 1—3

ПОШУКУЮ рутинованого конціпієнта. Адресувати Д-р Кассиян, адвокат Городенка. 2123 1—2

ПОШУКУЮ негайно старшої інтеліґентної женщини, совісної і невибагливої а бездітної, найрадше вдови по священику до ведення домашньої господарки на селі і заряду домом. Зголошення слати на адресу гр.-кат. уряд парох. в Залужу коло Сянока. Неприняті зголошення остануть без відповіди. 2121 1—1

ПРИЙМЕТЬСЯ господиню до кухні і домашньої праці — Болохівці, повіт і почта Дрогобич — Ольга Шевчикова, жена пароха. 2111 3—3

ПОТРЕБУЮ зараз інтеліґентної женщини до догляду умово-хорої доньки. Платня після умови. Зголошення слати: о. Теофіль Корчинський в Виткові старім, п. Витків новий. 2119 1—3

ТОМАСИНУ І СУПЕРФОСФАТИ під осінні засіви вже замовляти в Краєвім Союзі господарських спілок „Сільський Господар" у Львові, вул. Зіморовича ч. 20. Найкраще замовляти вагонами по 100 або 150 сотнарів для цілого села разом. 2125 1—2

ЗГУБЛЕНІ військові документи (книжка) на імя Богдан Мельницький, сим уневажнюється, 2126 1—1

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лїкарсько-дентист. заведення
д-ра Шимона Рапапорта і Якова Насса.
ЛЬВІВ. вул. Синстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2039 9—10

Український, картковий, відривний, стінний календар на 1925 рік

вже друкується і небаром появиться в розпродажі. Прегарне видання на взір українських київських видань (видавництва „Час" і инших), трьохкольорова вінета виконана одвим з визначних українських артистів-малярів і т. п.

Замовлення належить слати на адресу: **Бр. Янів, Львів, вул. Русьна ч. 18.**

Комунікат.

Рескриптами: Міністерства внутрішних справ у Варшаві з дня 8. III. 1924 ч. 986 і Воєвідства у Львові з дня 14. VI. 1924 ч. 9537/I/3 інтимованими через Дирекцію Поліції у Львові з дня 17. VI. ч. 3066. реституовано Товариство „Взаїмну Поміч" українського учительства до попереднього його стану.

Загальні Збори членів сього Товариства відбудуться дня 5. липня 1924 о год. 10-ій перед полуднем в салі „Народного Дому" у Львові. Денний порядок нарад подано в „Учителю", який одержать Товариші (ки) в сім тижні.

О численну участь дуже просимо.

ДИРЕКЦІЯ ТОВ-А:
Таранько Михайло, Зелений Андрій.

ПОЗІР!

Важне для Львова і провінції!

Приймається переписування на машині, а також відбивання більшої скількости копій.

Виконується поручення інформаційного характеру.

Віктор Завадський, — Львів, Ринок 2084 **ч. 43, I. поверх.** 3—3

ШАПКИ ШКІРЯНІ — СПОРТОВІ КАПЕЛЮХИ
останньої моди для пань, панночок і дітей надійшли до складів
РУДОЛЬФА НАЙВЕЛЬТА
Площа МАРІЇСЬКА 8 **Вул. КАЗИМИРІВКА 25.**
Вул. ГОРОДЕЦЬКА 72. 2127 1—2 **Вул. КРАКІЗСЬКА 25.**

ОКРУЖНА АПТИКА
МИХАЙЛА ТЕРЛЕЦЬКОГО
(давніще ц. к. Циркулярна Аптика Д-ра А. СКЛЕПІНСЬКОГО).
ЛЬВІВ—РИНОК. Тел. 16-21.
ріг вул. Домініканської і Ґродзіцьких.

ПОРУЧАЄ всякі специфічки краєві і заграничні, перевязочний і ґумовий матеріял як також власні випробовані фабрикати як дїточий пудер, каплі на біль зубів, мазь на нагнітки, вино хінове з залізом для недокровних і т. п.

Власна лябораторія хемічно-мікроскопова для аналізи під проводом лікаря спеціяліста.
2113 2—3

За Редакцію відповідає В. Мудрий

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 139 (10 232). Львів, четвер 26. червня 1924 Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. тов. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Боротьба двох принціпів.

Гомін, який счинився довкола вбивства соціялістичного італійського посла Матеоті, поволі втихає. Уряд Муссоліні, на якого посипались важкі обвинувачення за участь у злочині, хоча би посередньо, старався від першої хвилини доказати, що не почуває себе відповідальним за цей акт насильства. А проте схвилювання публичної опінії в Італії та відгомін сензаційної події в европейській пресі є найкращим доказчиком, що діло тут ішло не про сам факт злочину, саму сензацію або відокремлену прояву насильства.

В особі таємно вбитого Матеоті провідники державної фашистівської партії позбувались одного з найчільнійших своїх ворогів у парляменті. Соціялістична преса заповідала, що на найблизчім засіданні буджетової комісії Матеоті має виступити зі сензаційними ревеляціями про хабрництво та зловживання провідирів фашизму. Безпосередньо перед цим виступом його погайки вивезено, вбито і тіло спалено. Судове слідство виказало, що до злочину приклали руку визначні фашистн: високі урядовці, посли та редактори. Арештовано до цього часу 70 осіб; між ними мав би бути редактор головного органу фашистів „Корієре Італіяно", Філіпелі, який утік, при допомозі товаришів. За його прикладом пішло кількох инших, підозрілих у злочині. У звязку з цим скандалом Муссоліні подав до димісії двох людей, які грали першорядну ролю у міністерстві внутрішніх справ: заст. державного секретаря Фрінці і голову пресового бюра Россі. Навіть директор поліції фашистівський генерал Де Боно мусів покинути своє становище, щоби звільнити поліційні органи від підозріння, що вони переводять слідство тенденційно. Що більше: Муссоліні зрікся власного становища як міністр внутрішніх справ, назначуючи на це місце Федерцоні, націоналіста, великого прихильника конституційної монархії.

Ось кілька головних фактів з цілої низки сензаційних подій на протязі останніх днів. Не маємо змоги входити в подробиці самого вбивства, ні внутрішньої італійської політики. Досить зазначити, що рішучість, з якою уряд Муссоліні вважав необхідним ліквідувати сором ний політичний злочин, вказує на свідомість великої небезпеки, яка грозить нинішній фашистівській диктатурі.

Революційний переворот, довершений Муссолінім, вносив у внутрішню політику дуже небезпечну ідею про доцільність форм насильства для добра загально-національної справи. Революції, які завсіди є великим суспільним лихом, можна виправдати як єдиний засіб оборони поневоленого люду, або як рятунок країни перед її внутрішньою катастрофою. Одначе наглядні приклади насильства у суспільній перебудові держави захитують моральними основами громадян, які надто легко єднають загально-національне добро з особистими інтересами. Так сталось здебільша і з новим міністерством внутр. справ Італії, куди попало чимало палких неофітів, які вважали своїм обовязком наслідувати в енергійних методах свого провідника, Муссоліні.

Муссоліні почував потребу перейти яко мога швидше з революційної атмосфери своєї партії до легальних форм конституційного правління. Одначе вже сама виборча реформа, яка забезпечувала йому заздалегідь величезну перевагу у парляменті, мала в собі надто багато з метод абсолютистичної диктатури. Муссоліні з великою щирістю признав, що між фашизмом і большевизмом існує основна анальогія в методах політики. Лихо в тому, що — признаючи необхідність диктаторських засобів та шляхів у політиці, фашизм уважав одночасно необхідним вести пропаганду між широкими масами населення, себто не зрікався тих засобів, які є сутою прикметою демократичного духа. Погодження демократичних принціпів з диктаторськими є суперечністю, або що-найменше небезпекою для пересічної маси у кожній суспільности. Муссоліні є великим діячем, одначе слабшим теоретиком. І коли він хотів провести в життя ідеї свого геніяльного земляка Макіявеля (про якого написав книжку) — захоплений практичними успіхами, у внутрішній та закордонній політиці, він забував про льогіку ідей. Він нехтував методами старої націоналістичної політики, коли підписував договори з Росією, Югославією або Чехословаччиною, а про Союз Народів дозволяв собі казати більш глумливо, як його консервативні попередники гр. Сфорца або Нітті.

Ми живемо в добі державних парадоксів і творення нових форм суспільного ладу. Італійський фашизм, еспанська диктатура, англійський робітничий уряд або польська республика з монархічним світоглядом є зразками таких перехідних суспільних процесів. Не згадуємо, річ ясна, СРСР., які є найбільшим прикладом можливих метаморфоз під впливом війни та революції. Останній епізод з непорозуміннями фашистівської влади є найкращим доказом, як важко погодити домагання сучасного демократизму з методами, які нехтують потреби демократизму, — і ідеями, які одночасно його проповідують.

Якщо Англії та Франції вдасться задержати нинішній напрямок своєї політики і найти порозуміння зі СРСР., політично та економічно, тоді італійський націоналізм буде приневолений перейти ще одну кризу. Фашизм, як це признав сам Муссоліні, був спробою погодити білу та червону революцію. Синтеза цих двох межових напрямків покищо не зроблена. Вона жде держави та народи щойно в майбутньому. Сучасні держави мусять шанувати найбільше живучі потреби національні, а одночасно рахуватись з великими суспільними реформами, які мають на оці добро якнайширших працюючих мас.

М. Р.

Воєнний буджет.

Промова посла з Українського Клюбу Павла Васильчука в польськім соймі дня 13. червня ц. р. в буджетовій дебаті.

(Продовження.)

Аполітичність міністра.

На наш погляд буджет є безнадійно недужий і уже в самій своїй конструкції є він плодом та вислідком загальноприйнятої нині тези про уніфікацію Польщі. Принціп, що польська держава є національно однопільна відзеркалюється навіть у конструкції буджету. На засіданнях комісії ми не ставили ніяких внесків, пізнійше, коли при другім читанню проєкту, наш кожний внесок упав — наше становище до буджету стало ясне: ми відкидаємо його у всій його ширині.

Мушу сказати кілька слів про буцім-то аполітичність п. премієра Грабского. Мушу признати, що він дуже зручний. Він рекомендує себе, мовляв, як уряд аполітичний, понадпартійний та позапарляментарний, а на ділі як виглядає оця його понадпартійність? Пів року ми не бачили його тут, і нині його нема, але вчора і передучора, як довго промовляли польські партії — він був тут, бо. п. Грабські підлабузнюється до них, щоби одержати нові уповноваження. Цей спосіб його поведінки є найкращим показчиком його тенденції та найкращим доказом його аполітичности. (Голос: Ви передучора записалися до голосу, чому вас не було? Пос. Солтик: Вас викликував учора два рази маршалок, а п. Грабскі сидів та чекав Инший голос: вас шукали по кульоарах. Сором так „блягувати"!)

Отже піврічна політика уряду п. Грабского доказала, що він є такою аполітичною особою, як силкувався це змалювати у своїм останнім експозе. Він дуже зручно оминав усі політичні питання, був тут лише міністром скарбу, а не премієром. Чи справді у Польщі нема уряду і нема тенденції проти поневолених? Зараз докажу панам кількома словами, що ця тенденція істнує, не менше і не більше, як і за попереднього уряду. Ви були тут, панове, свіжками наших негайних внесків і ви читали у пресі, що з останнім часі, на розпорядок п. Грабского, висвячено 5 православних церков. (Голос: костелів). Ні, церков. При двох полилась кров і я тверджу, що колись спершу казали про чисті руки голови міністрів Грабского, то нині треба сказати, що вони скервавлені кровю гноблених Українців. І п. Грабскі не може виправдуватись тим, що не знав про це, бо ранійше була в нього делєгація нашого клюбу і попереджувала його. Але він, так само як колись Столипін, сказав, що він має на свої послуги військо та поліцію. І це є міністр та премієр — аполітичний.

Таємна комісія.

Від довшого часу, під давленням закордонної опінії, — для якої практики польського уряду супроти нац. меншостей не можуть бути тайною! — заснувався, і то лише під цим давленням, а не з власної ініціятиви! — якийсь близче невідомий нам комітет, як про це видко з преси — т. зв. знавців для т. зв. кресів. Цей комітет над чимсь радить, щось має приготовляти. Для кого? Для нас. Має нам зробити якийсь дарунок. А проте пан премієр не згадав про це ні словом і ще перед рішаючим засіданням цього комітету заявив представникам преси, що спершу обміркує цю справу і вирішить її у порозумінні з польськими партіями. А щойно тоді покличе до себе партії, які його піддержують. Отже і в цьому випадку пан премієр виявив свою виразну політичну лінію. І виявилось, що по цій лінії йде польська політична думка супроти нас, тому, що з боку поль. клюбів щодо його поведінки не було ніяких протестів. П. премієр та провідники поль. партій стоять на становищі „d o u t d e s".

Я вже сказав на комісії закорд. справ і тепер заявляю, що на цей гачок нікого не зловите. Ми є господарями своєї землі і на те, щоби поводитись з нами як підрядним елементом ми ніколи не погодимось. (Оплески на українських лавках.) Я сказав, що ми домагаємось прикладення до себе принціпу плебісциту і повного самовизначення народів. І як ви, панове, домагались колись цього для себе, і ми домагаємось нині.

(Марш.: пос. Васильчук забуває, що є громадянином поль. держави. Я хочу з цієї трибуни боронити свободи в якнайбільшій мірі, одначе я прохав би, щоби пп. посли не забували, що свобода цієї трибуни кінчиться там, де по-

---

Пр. 614/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 133 з дня 19. червня 1924. в артикулі під заголовком: 1) На американській земі: уст. м. слов.: дуже пацифістичний а ситуація у тій. 2) З папського рундука а) речення м. слов.: иншу релігію, а на запит, б) речення м. слов.: римо-кат., а тоді запитав. ц) уст. м. слов.: М. Новосельський, а чому ви, д) речення м. слов.: австрійських часів, а сенатор запитав. 3) На могилах борців а) речення м. слов.: Серед Українців, а повідомляють, б) вирази по словах: один студент до кінця містить в собі єство ад 1) 2) ц) д) злочину з § 65 а) з. к., ад 2) а) б) 3) а) провини з § 303 з. к., ад 3) б) провини з § 298 закона карного узнав доконану в дни 18. червня 1924. р. конфіскату за оправдану і заряднв знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні в найблищім числі і то на першій сторонн. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1853, а іменно засудження за перестушство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 20. червня 1924.

(Підпис нечитливий.)

Нема явного абсолютизму.

II.

Добивання б. Краєвого Виділу.

(Докінчення.)

Б. галицькому Кр. Виділові відбирано одну аґенду по другій, і то відбирано самовільно і безпляново, хоч на основі обовязуючих законів, яких досі не знесено, ті аґенди були застережені Кр. Виділові. Одначе польський уряд уважав зайвим вязатися законними постановами Славні варшавські „правники“ покористувалися при тому дуже дешевою софістикою. Вони створили собі формулу, яка в теорії права являється цивоглядним унікатом. А саме вони причепилися до клявзулі, яку має кожний закон, клявзулі, яка постановляє, що виконання закону доручується даному міністрові. Коли так, то — на думку цих „правників“ — на основі цеї клявзулі даний закон можна виконати, можна й не виконати, бо доручення ще не є наказом, можна його змінити, а можна й знести. Все можна, чого душа забажає.

Льогічною консеквенцією такого поведення було би знесення Кр. Виділу взагалі. Одначе польський уряд в своїй політиці не любить ясних розвязок, не любить явної, хоч би найбільше брутальної щирости; навпаки, він залюбки в своїй політиці ницення ховається за цівичий ліс бомбастики і фразеольогії, йдучи крадька до наміченої мети. Отже він не пійшов на знесення Кр. Виділу, тільки в р. 1920 перемінив його на Тимч. Самоврядний Виділ. Підчас тієї переміни видано постанову, в якій сказано, що дотеперішній обсяг ділання Кр. Виділу аж до заведення одностайної державної адміністрації і зорганізування самоврядних інституцій вищого покрою в цілости переходить на Тимч. Самовр. Виділ.

Таким чином з огляду на переведення нового адміністраційного поділу (на губернії, названі польським терміном: воєвідства) в теорії низнано принціп воєвідського самоврядування. Не будемо на цьому місці спинюватися над неприродністю такого адміністраційного поділу і над недоцільністю воєвідської автономії, бо тут маємо на меті виказати польську послідовність і нищення самоврядних інституцій взагалі, без огляду на їх національне тавро.

Принціп самоврядування висловили польські партії, себто проявила польська політика в конституції польської республики. Згідно з цею конституцією Польща базує свій устрій на основах широкого територіяльного самоврядування, якого обсяг має обіймати царини адміністрації, культури і господарства. Широко розреклямований, змістово зовсім і ніяким чином неприємливий для Українців, закон з 26. вересня 1922 про основи загального воєвідського самоврядування, внесений пос. Гломбіньским, навіть подрібно означив обсяг ділання 3-ох східногалицьких воєвідств. Крім того заповіджено, що це воєвідське самоврядування для воєвідств львівського, станиславівського й тернопільського має бути введене в життя до 2-ох літ (до кінця вересня 1924).

Отже не інтерес українського населення, бо згаданий закон своїм вістрям звернений якраз проти українських інтересів, але звичайна льогіка і послідовність вимагали би, щоби від хвилі ухвалення основ самоврядування обсяг ділання Тимч. Самовр. Виділу не був зменшений. Одначе надмірно звужені і тільки для береження інтересів польської меншости в Галичині ухвалені основи самоврядування, були виношені тільки для заграниці. В дійсности напрям, ворожий самоврядуванню, зовсім не змінився. Отже після переміни Кр. Виділу на Тимч. Самовр. Виділ ліквідовано одну аґенду цеї інституції по другій. Всупереч виразним постановам закону відбирано Самовр. Виділові все инші аґенди і без законного уповажнення, а тільки на основі адміністраційних актів, передавано їх поодиноким правительственним властям.

Ось так забрано Самовр. Виділові справи Кр. Банку (гл. наша передовиця з 5. червня ц. р. ч. 124), справи краєвих льокальних залізниць, справи фахових шкіл і багато инших. На протязі 1923 р. хвилево наступив зворот в цій загребущости. Знову звернено Самовр. Виділові справи шпитальництва, та почато призадумуватись над відданням йому справ дорогових і меліораційних. Одначе цей зворот не є вислідом доцільної акції, продуманого пляну, а в ніякому разі висловом симпатії до самоврядування. Доривочність і поверховність, з якою польський уряд трактує найважнійші справи, виступила тут в цілій наготі. Приготовляючи „санацію“ скарбу, п. Грабскі постановив виділити з державного буджету деякі видатки і перекинути їх на саморвядування. З огляду на те, як вже згадано, знову передано Самовр. Виділові справи шпитальництва та пороблено вступні кроки про передачу справ дорогових і меліораційних. Одначе цей санаційний помисл як засіб є трохи дитинячий, бо меліорації, дороги, шпиталі і т. и. вимагають видатків — без огляду на те, в чиїй адміністрації вони находяться. Одначе польському урядові вистачило виділити згадані видатки з державного буджету, не завдаючи собі журби про те, звідки самоврядування покриють ті видатки.

Так отже поширення аґенд Тимч. Самовр. Виділу не випливає з річевих побудів, ані не є проявом симпатій польського уряду до самоврядних інституцій взагалі. Зворот деяких аґенд Самовр. Виділові підкреслює тільки санаційні штучки. Самовр. Виділ хвилево грає ролю каналу, до якого спрямовано деякі аґенди, щоби викреслити з державного буджету видатки на шпитальництво, меліорації і дороги. Тенденція, ворожа самоврядуванню, находить ясний вираз в проєкті п. Грабского, бо під задуманою реорганізацією Тимч. Самовр. Виділу криється його знесення. Зносячи Тимч. Самовр. Виділ, польський уряд витягне остаточну консеквенцію з цілого ряду актів, від р. 1919 починаючи, актів, що мали на меті добити б. галицьку самоуправу на користь варшавського чиновництва.

Не є це маловажні справи, не маловажні вже хоч би тому, що акти, вимірені в першу чергу проти громадського самоврядування, а частинно й проти автономічних уладжень Галичини мають за ціль як найскорше довести до повної уніфікації й беззастережного централізму що переводиться абсолютистичним шляхом з великою шкодою для українського населення. Тому не можемо не висловити свого здивування на адресу нашних партій і їх офіційних органів, які з невідомих причин збувають мовчанкою такі справи.

Д. Ф.

чинається виразна шкода для держави).

А я гадав, що вислів самовизначення народів...

(Марш.: Саме тому, п. после, я не покористувався супроти вас ні карою ні цензурою, а звернув лише вашу увагу на дещо ризковний вислів зі соймової трибуни. Крик на українських лавках. Голос: А що сказав Вільсон: Чому Польща завдячує своє істнування?)

(Докінчення буде.)

Наддніпрянська Україна.

Зїзд керманичів освіти.

Дня 11. червня ц. р. почав у Харкові свої наради Всеукраїнський Зїзд губерніяльних та окружних керманичів політичної освіти (рівнозначне з позашкільною освітою — прим. ред.). До президії зїзду ввійшли: Затонський, Шумський, Логинів, Клочко і Денисів. Перший рефарат виголосив Шумський, в якому підкреслив значний поступ на полі політосвіти. В минулому році звернено було увагу на підготовку відповідального масового пропаґандиста, а в цьому році звертається увагу на низову роботу. Пропаґандистів треба формувати з робітничої маси як того вимагають інтереси партії та ленінського набору. Другий рефарат виголосив Логинів про біжучі завдання політосвіти. На селі треба розвести пропаґанду в першу чергу серед середняцьких елементів і притягнути їх до сільських будинків (сільбуди — це щось в роді комуністичних читалень — прим. ред.). Дотепер між

Д-р Ст. ЛЮДКЕВИЧ

З музичного руху.

На кінець нашого сьогорічного — так багатого квантитативно — музикального сезону у Львові маємо до відмічення ще три так сказати би „програмові“ збірні концерти: „Великий“ концерт народних пісень“, влаштований заходом, а радше для „Міщанського Брацтва“, „Програмовий концерт“ „Бандуриста“ та вкінці симфонічно-вокальний концерт заходами „Бояна“ і симфонічної секції Музичного Тов-а Лисенка.

Перший з них був виключно вокальний і обіймав у головній части продукції хору ad hoc зложеного з кращих боянівських та оперово-хоральних сил. Хоча й добір хоральних точок був доволі сорокатий і далекий від стилевости (напр. зіставлення мініятурної народньої баркаролі „Пливе човен“ зі пиршою композицією Колесси до Шевченка „Якби мені черевики“ і т. и.) то всі вокальні твори були вельми вдячні до гарного виконання і в переважній части були справді гарно виведені. Можна було годитись або й суперечатись з дирігентом про надто великі дозільности темпа та динаміки, які стояли нераз у противенстві до інтенцій композиторів, пр. у „Quod libet-i“ Лисенка („Гей хтож тобі“ etc.) у „Веснянках“ (Ой походи молодий) і т. д. та всеж таки з усім тим цілість вийшла гарна та нагадала нам занедбану трохи красу нашої народньої музики.

Щоб не розривати справи наших хорів, згадаю зараз про т. зв. „програмовий концерт“ мужеського хору „Бануриста“, що відбувся 4. ц. м. І тут програма гріщила трохи сорокатою випадковістю, бо побіч псевдо модерного а невдячного Гречанінова (Тихо на пристані) поміщено в одну точку трохи дешеньку „пісню моряків“ Жеденьского (чомусь перехрещену у програмі на: „баркаролю“ — „На водах“), а побіч претенсійної довгої та трудної „Морської симфонії“ Гірша (романтичного німецького стилю) розтягненої на дві середні точки по дві простенькі народні пісні Леонтовича, Стеценка й ин. У виконанню і тут виявилась совісна та інтензивна праця дирігента п. Туркевича, який вспів сирий (хоча й чисельний) голосовий матеріял нових співаків примусити до дисципліни та до переможення труднощів у виконанню, так, що продукції могли з малими виїмками вважатись вдатними, та оправдати добру славу хору „Бандуриста“. Тількиж пробіг! для доброго виконання і фразування хорального твору необхідний гарний поетичний текст, на який інтерпретація опирається; а втім переклад „Морської симфонії“ був глумом естетичного почування та смаку, переважно фальшивий наголосами від початку до кінця. Тому полишення чи несправлення його при виконанню треба вважати промахом. Народні пісні були виконані здебільша зовсім гарно, хоча й можна би домагатися, щоби у піснях з ідентичними строфами при співанню введено кілька строф конче більше різнородних не тільки в динаміці, але і в темпі. Зрештою цей самостійний виступ академічного хору „Бандуриста“ під цю тяжку пору для українського студентства, яке на кождім кроці цькує влада, треба піднести як доказ поважного зусилля нашої молоді в культурнім напрямі.

Зі солістів, які виступили на обох концертах, були з давно знайомих оперова співачка п. Любич Парахоняківна, яка цього року частійше являлась на нашій естраді, та якої високі голосові й артистичні вальори скрізь надто добре відомі, щоб їх ще раз тут зазначувати.*)

По довшій перерві, спричиненій голосовою недиспозицією виступила вперше на концерті „Бандуриста“ п. І. Туркевичівна, і сказати можна, запрезентувалася голосово бездоганно, а артистичною лінією виконання навіть далеко краще ніж давнійше і в тім напрямі слідно великий поступ співачки в останніх роках. З решти солістів-співаків треба згадати п. Романовського, якого дужий, дуже добре угрунтований бас (у виступі на концерті „Міщанського Брацтва“) дає підставу до якнайкращих надій.

Мягкий, гарного тембра, з природи добре уставлений баритон п. Винницького ми знали вже давнійше; тепер школа заокруглила подекуди емісію і фразування, хоча у ширині (волюмені) і динамічній модуляції голосу ще виразних слідів школи не замічується.

Окреме місце для згадки належиться виступові проф. Муз. Інституту п. Е. Перфецького і Т. Шухевича, які на концерті „Бандуриста“ виконали вперве Суіту Шітта на скрипку та фортепян, інтересний циклічний твір, повний кольористичних, навіть екзотичних моментів, який вийшов у виконанню бездоганно, навіть з фінезією і „esprit“ в останній части і яку артисти мусіли на домагання слухачів повторити.

Поза тим лишається ще згадати про симфонічно-вокальний концерт, влаштований до спілки Музичним Товаром Лисенка та „Бояном“, на якім виконано Лисенка „Радуйся низо“, Мендельзона недокінчену ораторію „Христос“ і „Бар-Кохба“ С. Людкевича. Про артистичне виконання творів як учасник не можу казати; одначе вважаю відповідним запримітити, що цей концерт, як майже всі вище згадані, був de facto трохи випадковою імпрезою, зрілізованого в останній хвилині. Тому і така праця не будить у мені довіря щодо постійного розвитку нашого музичного життя, до якого треба, як у кождій роботі, перш усього організації та відповідного поділу праці, чого у нас досіль не видко, хоча й про це безнастанно згадується.

*) З тої самої причини я у попередніх оглядах наших концертів не згадував окремо про виступи симпатичних та високо цінених оперових артистів пп. Мастюка і Андрієнка, з яких перший як basso cantante, другий як ліричний тенор у Львові покищо не мають конкуренції. Шкода тільки, що вони, здається, ще не найшли собі у нашій пісенній літературі відповідного репертуару.

членами сільських будинків і хат-читалень було лише 10—20 проц. середняцького елементу. На протязі останніх 8-ох місяців скількість сільських будинків зросла з 600 до 1915, а скількість хат-читалень з 240 до 210 тому, що значна скількість тих останніх перемінилась в сільбуди. Референт констатує, що праця по ліквідації неписьменности дала також дуже позитивні наслідки. На протязі трьох місяців через ліквідаційні пункти пройшло 216 тисяч населення. Органи політосвіти замало звернули уваги на літературні угрупування „Плуг“ і „Гарт“. Обі ці організації слід взяти в орбіту своїх впливів, стати їм до помочі та недопустити до них впливів дрібно-буржуазних елементів. („Вісти“ 12. VI. 1924.).

Всеукраїнська конференція сільсько-господарської освіти.

10. червня закінчила свої наради всеукраїнська конференція. Вся увага зїзду була зосередкована на рефераті Петришина п. н. „Перспективи сільського господарства України“. Найважчійшим місцем реферату це те, в якому референт констатує зменшення скотарства і зменшення врожаю. В порівнанню з 1916 р. посівна площа не дійшла навіть до тої норми, яка тоді була, хоч чисто селянські засіви значно збільшилися. Розвиток сільського господарства повинен йти двома шляхами, а то: шляхом творення великих господарств (т. зв. радянських взірцевих господарств і господарств цукроварень) з методами капіталістичної організації, але скерованими на загально-соціялістичне будівництво і шляхом колєктивізації селянського незаможницького господарства. На обслугу цих двох напрямків розвитку сільського господарства мусить бути спрямована також система всієї сільсько-господарської освіти. Іванушкин підкреслив у своєму рефераті про громадське та політичне виховання, що введення в життя нової економічної політики „непа“ було засобом для піднесення елементів українського виробництва та було спрямоване на прискорення темпу розвитку сільського господарства і на частинний застій на полі промислу. („Вісти“ 12. VI. 1924).

З документів хвилі.

Prezes Sądu Apelacyjnego we Lwowie, dnia 7. czerwca 1924.

Prez 2329I/4 A/24. Do Pana Antina Zaplitnego, kandydata adwokatury w kanc. adw. d-ra S. Barana w Tarnopolu, Tarnowskiego 6.

Nie uwzględniam prośby Pana o dopuszczenie do jednorocznej praktyki sądowej w Tarnopolu. Mogę Pana dopuścić do praktyki tej tylko w miejscowości leżącej poza obrębem Województwa Tarnopolskiego. — Aż do definitywnego oświadczenia się Pana w tym kierunku zatrzymuję załączniki prośby tutaj. — Czerwiński.

Відомо, що по постановам адвокатської ординації кождий кандидат адвокатури мусить відбути однорічну судову практику. Ця практика є безплатною і длятого кандидат адв. вибирав собі такий суд, де йому з матеріяльних чи особистих оглядів було найвигідніше, а апеляційний суд, що про це рішає, все з праці вила годився на місцевість, яку собі вибрав кандидат. В даному випадку п. Антін Заплітний просив приділити його до суду в Тернополі, де живе з родичою і де має власну реальність і одиноку спромогу перебути однорічну безплатну практику. На внесену перед кількома місяцями просьбу апеляція зарядила доходження про поведення п. Заплітного, коч до просьби долучено урядові свідоцтва моральности, де навіть польська поліція не піднесла ніяких замітів проти п. Заплітного. Справа була в кількох старостваx і в тернопільському воєвідстві, а вислідом таємних рапортів є заслання п. Заплітного поза границі тернопільського воєвідства. Секрет цеї нечуваної баніції лежить в цьому — як це вже стверджено з кругів президії апеляції, що п. Заплітний працює в канцелярії адв. д-ра Степана Барава, а після урядових вореляцій ріжних поліційних чинників і воєвідства д-р Ст. Баран як громадянський діяч відноситься ворожо до польської державности, а тим самим т. Заплітний рівно як його співробітник не може практикувати в суді в Тернополі, тільки далеко від цього міста. П. Червіньскі пішов вже слідами п. Собіньского і добирається до українських адвокатів і кандидатів адвокатури, цього вільного звання, що так коле воюючу Польщу, якого вона не є в можности заслати у польську Сибір. В справі повищого нечуваного досі заряджения п. Червіньского вноситься представлення до виділу палати адвокатів у Львові, щоби у відповідний спосіб подбав про охорону кандидатів адвокатського звання — і інтерпеляцію у варшавському соймі. Подібне рішення, як вище подане, за Австрії було безумовно неможливе. Та в Польщі инакше.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Урядова мова „меншостей.“

Маршалкові предложать два проєкти „кресової ради“ в справі мови для нац. меншостей. Згідно з одним проєктом славянські нац. меншости з усіми властями (також в судівництві) до воєвідства включно матимуть право порозумівatися у власній мові і в ній також мові власти обовязані будуть комунікуватися зі сторонами. Тому, що цей проєкт уложено на основі компромісу між послом Ст. Грабским і Тугутом сойм мабуть ухвалить його без більших перешкод.

Мек Донельд і Еріо в Женеві.

Райтер звідомляє, що ціллю приїзду Мек Донельда й Еріо в Женеву буде зазначити, що Англія і Франція бажають скріпити вплив і повагу Союза Народів. Дальшою точкою цієї конференції є прийняття Німеччини до С. Народів і розглядання справи, в яких рамцях Франція могтиме віддати С. Народів франц.-німецьку справу.

Визнання СРСР. Францією.

З початком липня в Парижі буде конференція в справі визнання СРСР. Францією.

Раковський й Еріо.

„Морн. Пост“ пише, що Еріо прийняв дня 22. ц. м. Раковського на авдієнції.

Нота до Німеччини.

Опрацьована Мек Донельдом і Еріо після нарад у Черекс франц.-англ. нота в справі розброєння, є вдержана в вельми рішучому тоні. Ноту переслано вже німецькому правительству. Льорд Абернон і франц. шарже д'афер Ст. Квентен вручили ноту своїх правительств Штреземанові в справі військ. контролі. Нота зазначує конечність переведення в Німеччині оконечної військової інспекції органами контрольної комісії, після чого контроля перейде в руки С. Народів.

Оборонний союз проти Німеччини.

„Індепендане Бельж“ містить інтервю з Еріо. Він заявив, що від тепер, в разі німецького нападу, є запевнений оборонний договір, котрий получить Францію, Англію й Бельгію. Еріотові Мек Донельд формально обіцяв, що в разі нападу, подібно як 1914. р., Англія стане при боці Франції й Бельгії. „Птіт Парізієн“ звідомляє, що Мек Донельд не жадав від Еріо ніяких жертв. Часопис догадується з цього, що всі гарантії, яких домагався Еріо, англійський премієр прийняв. Плян Еріо обіймає: 1) гарантії переведення звіту знавців, 2) економічні, 3) безпеки Франції (льокальна, територіяльна й загальна). Еріо домагався вдержання теперішньої військової контролі з мостовими причілками, щоби Англія задержала контролю в обсаджених територіях, аж до хвилі віддання її С. Народів. Договори щодо взаїмної помочі малобся заключити між Францією, Англією, Бельгією, Італією, Чехословаччиною і Польщею. Договори доповнилося би після приступлення Німеччини до С. Народів. Договір йоркається взаїмних приречень в справі помочі в разі війни.

Совіти на конференції.

„Морн. Пост.“ пише, що совіти запроситься на міжнар. конференцію в Льондоні.

Дрібні вістки.

У Парижі почалася конференція міжнародньої аеронавтичної федерації.

Англійський уряд заплатив Америці 68,655.000 долярів на рахунок покриття англійського воєнного довгу.

Верховна міжсоюзна комісія дала дозвіл на поворот до Руру 7.000 Німців, висланих свого часу окупаційною владою до Німеччини.

В Нью-Йорку розпочав свої наради конгрес демократичної партії, на якому розглядатимуть кандидатуру на президента.

Конфлікт між Ірляндією та Ульстером у справі границь приймає щораз грізнійший оборот. Ульстерці готовляться до війни. Всі громадяне Ульстеру, що находяться в Льондоні дістали заклик вертати до краю та вступати в ряди армії.

Мекдональд одержав від Німеччини обширну і дуже важну заяву в справі військової контролі. Німеччина готова тепер прийняти всі домагання союзників.

Ерріо і ґен. Нолле узалежнюють військову евакуацію Руру від того, чи деякі стратегічно важні залізничі лінії остануть під контролею окупаційних чинників, щоби можна було скоро спровадити військо на випадок невиконування Німеччиною зобовязань.

відгуки дня.

Заграничники.

Колись іще за моїх хлопячих літ вернув у наше село один емігрант із Бразилії. Боже! Що за сензація була для села.

Стара Рузя, приятелька нашого дому, прибігла зараз до нас задихана і розпромінена, щоб розказати про все.

— Єгомосцюнцю! Та же там такі дива показує оттой Гудима, що цуд цудесний!

— Щож там такого Рузю?

— Та от привіз цілу „шифу“. Ніби на папері, а така як жива. Гет і дим з комирів куриться і люде ходять.

А по хвилі додала з таємною міною:

— Ще привіз Гудима і води всілякі з ріжних мо рів Йдіть єгомость поцивіться.

Мій батько не пішов, але за те я вибрався як делегат від попівства.

Приходжу під хату Гудими, а там на народу як на храмі під церквою.

В хату лиш декотрі входять, бо „комедія“ за вступами.

З болем серця прийшлось і мені заплатити 10 сотиків.

Входжу...

За столом сидить опалений бразиліян. Коло нього на стіні розвішений афіш корабельного товариства з величезною „шифою“.

Бразиліян саме кінчив свій виклад:

— А „шифа“ така велика, як ціле ваше село. А як затрубить на морю, то на кілька миль довкола листя з дерев летить.

— Коло „шифи“ риба риб. Є більші, є й менші. Але є й такі, що вони на пів милі фостом притягнуть.

Присутна публика (і я з нею) аж присідали зі страху.

По описі „шифи“ витягнув бразиліян чотири фляшечки з ріжнокольоровими течами.

— Як я їхав до вас, то був на такім місци, де всі моря до купи сходяться: Біле море, Чорне, Червоне і Жовте. От я й набрав з кождого трохи води на памятку.

Потрясав перед очима захоплених видців фляшечками і дивився погірдливо на нетямущих рідних дикунів.

Я вертав до дому вдоволений, бо бачив річі, про які мені й не снилося.

З літами забув про те все, але цього року знов пригадав собі отту подію.

До нашої дикої країни стали зїзджатися всілякі заграничники. Вони довгі часи були за кордоном на ріжних дипльоматичних посадах, а тепер вертають одні на український, другі на польський університет. З Франції прибувають „Хранцузи“, з Англії „Джони“, а з Німеччини „Звімчені Юрки“. Всі вони хвалять тільки той край, у якім були, а все проче для них — Ботокудія. Їдять тільки страви „своїх“ країн: Хранцузи — A lá carte, Джони—біфштики, а Знімчені Юрки—шницлі по віденськи.

Розказують такі дива, що волосся дубом стає, але розказують — так як і той бразиліян — не за дурно. Треба платити вступ до Лясоцкого, Кучика чи Фукса і то досить високий.

Переривати їм не можна. А я як раз запитав зовсім у добрій вірі, чи не бачили такої риби, що на пів милі вола хвостом притягне один заграничник образився і зажадав від мене через секундантів голови, або... зразів a lá Nelson.

Я погодився на те друге і тим способом уратував себе для української суспільности.

Тому раджу всім, кого мачуха-доля зведе зі заграничником, не наражуватись йому ставленням питань про страшну рибу, — хоч би і в добрій вірі.

Це може довести вас до втрачення життя, а що найменше кредиту в знакомих локалях.

Галактіон Чинка.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Заява.

Піддержую в цілій основі піднесену мною закиди, що адвокат д-р Чеслав Недушиньскі, член Надзірної Ради і синдик акційної видавничої Спілки у Львові (Сенаторська 6), попоївнив акт шантажу, вносши проти мене фальшиву і на брехні оперту судову жалобу, а також допустився злочину звичайного опущанства через те, що в тій самій справі накинувся як свідок і з усею свідомістю зложив в суді фальшиві зізнання. За цю мою заяву приймаю повну відповідальність.

Одночасно взиваю адвоката Чеслава Недушиньского, щоби змінив систему реагування на мої закиди і замісць негідних і глупих інсинуацій, киданих з безпечної скритки з метою ослабити повагу і значіння моїх закидів — виступив проти мене на судовій дорозі або поіменно підпис все те, що має мені закинути і подібно, як я, за свої слова і вчинки приняв повну відповідальність.

З огляду на те, що поведення адвоката Чеслава Недушиньского у відношенні до мене є знасилуванням всіх прав чесности і етики — і з огляду на те, що він поповнив вчинки, яких не вільно попоювати ніякій чесній людині, а тим менше адвокатові, уважаю його осібняком, що стоїть поза рамцями людей чесних і порядних.

Ян Мушиньскі,
промисловець, власник реальности

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу“.

НОВИНКИ.

— **Вчорашне число „Діла“** сконфісковано за одно місце у статті „Після трагічної події“ і одно зі статті „Нема ясного абс лютизму“.

— **Письмо української парляментарної репрезентації,** спрямоване на адресу православного митрополита в Польщі Діонізія стало причиною завішення українського тижневника „Наше Життя“, що появлявся в Холмі. Тижневик завішено за передрук названого письма. Само письмо друкувалося у Львові в друкарні спілки „Діло“. Львівська прокуратура пропустила його в цілости і не скреслила з нього „ніже тієї коми“, а холмський прокуратор відкрив у ньому страшні протипольські та протидержавні гасла, що загрожують цілости „Річпосполитої“. Так то часами один прокуратор переціпитовує другого з надмірній ревности, добачуючи небезпеку там, де й духом її не заносить.

— **Шкільництво в цифрах у Польщі.** Звіт будетової комісії про буджетовий преліминар міністерства освіти на 1924 р. має багато статистичного матеріялу, який представляється в цифрах ось як: в цьому році має Польща 30.381 початкових народніх шкіл, 65.663 учителів і 3,395.376 учнів. У львівському воєвідстві є 1.228 польських шкіл, 4.467 учителів і 236.160 дітей. Українських шкіл у томуж воєвідстві є 768, учителів 1552, утраквістичних шкіл є 128, учителів 231, а дітей 17.072. У східних воєвідствах разом з краківським є 2.370 шкіл з українською викладовою мовою, а 488 з польською та українською викладовими мовами. Подаємо за „Словом польским“, яке зі зрозумілих причин не подає цифри польських шкіл на території всіх східних воєвідств. Видно, що навіть для „Слова польского“ зіставлення тих цифр було би надто різке. — Німецьких шкіл є в Польщі 1549, дітей 106,849, учителів 1908. Учительських семінарій є в Польщі 130 державних і 68 приватних. В державних учиться 20.000 молоді. Всіх середніх шкіл є 255 державних і 485 приватних, а з них: польських є 615, німецьких 54, польсько-німецьких 11, російських 18, українських 19, білоруських 5, литовських 2, французьких 2, гебрайських 7, жидівських 7 — разом 740. Фахових шкіл є 258. Високих шкіл є 17 державних і 2 приватні. На всіх правничих виділах є 8.350 студентів, на медичних 4.167, на філософічних 9393, иншим 2,196, на фармацевтиці 320. На загальне число 32.145 студентів Жиди мають 8.325, що дає 25,9 прц. На це все преліміновано на міністерство освіти 237,373.662 зол.

— **На чім Польща щадить?** Кожний арештант коштує Польщу 400.000 Мп. (словами: чотириста тисяч) або 12,000.000 місячно. Дійсно ніде на світі не може арештантам краще поводитися, ніж у Польщі. За чотириста тисяч можна в теперішних часах переістися. Тому й не диво, що величезний відсоток арештантів недомагає очевидячки... від обжирства. За те на жінку або на дитину хрядника держа-

ва платить по 16 зол. і 20 сотиків місячно, отже 28,836.000 Мп. Виходить, що удержання жінки або дитини коштує трошки більше як вдвоє ніж арештанта. Найкраще було би, коли би всіх жінок і дітей урядників „во імя“ свідности переведено на арештантський „пайок“, який і так є надмірно великий. Не дурно один французький адвокат оголосив у польській пресі подяку польському урядові за висококультурне вивінування тюрем, а представник ще більше братнього румунського народу, криміналіст й учений проф. Йорґа до нині не може очуняти від закоплення польською тюрмою. На днях був він навіть у Львові та мав оглядати з великим зацікавленням захист для „емеритованих“ учених на Кульпаркові, де удержання також дуже дешеве.

— **Вбитий на власному весіллю**. Такий випадок трапився в селі Долішна Посада, сяніцького повіту. В громадській канцелярії відбувалося весілля Івана Німчика (25-літнього). На свято зявилося трьох парубків, між якими був і суперник Німчика Іван Нітарович. Трійка прийшла на те, щоби счинити бучу. Німчика смертельно поранено ножами, а всі три возвичі парубки опинилися за тюремними кратами.

— **Польські побажання для Еріо.** Польська „лівиця“, до якої зараховують себе „Визволене“, „Єдность людова“, ППС. і НПР. вислали до Еріо привітні листи з нагоди його проводу у французькому уряді. Як бачимо польська права „лівиця“ дуже старається зєднати для Польщі Еріо, а пре її до цього польська корносотенна „правиця“. Еріо напевно розплачеться зі зворушення одержавши такі привіти від польських „колег“.

— **Населення** Зединених Держав. Згідно з урядовими даними скількість населення Зединених Держав з днем 1. січня т. р. було 112,826.000, отже на 7,100.000 більше як було в 1920 р.

— **Головою** конференції міжнародного бюра праці вибрано Брантінґа.

— **Вистава собак.** В Парижі в Тульонському лісі зорганізувала редакція журнала „Феміна“ велику виставу собак.

— **Виправа на Іврест.** Газети описують долю учасників останньої виправи на Іврест. Виправа досягнула висоти 23.000 стіп серед незвичайно важких перешкод. Одначе наслідком хуртовини та низької температури мусіла вернутись до свого табору. В часі повороту згинуло трьох носіїв-тубильців. Ратункова акція стрінулася з непереможними труднощами. Не вважаючи на це, члени експедиції не вріклись свого пляну дібратися на верх. Згідно з останніми відомостями всі члени експедиції, що вийшли на сам шпиль гори, Іврест загинули.

— **Товаришам кандидатам нотаріяту** пригадуємо, що Загальні Збори Т-ва кандидатів нотаріяту відбудуться в неділю дня 29. червня ц. р. о год. 9 рано в льокали купецької конґреґації вул. Чарнецького ч. 1|II. пов. — Прохаємо всіх Впов. Товаришів безумовно явитися. — *В. Рудницький, В. Телесницкий.*

— **Кооперативна „Український Театр“ у Львові — вул. Руська 18, I п.** — продовження спису членів: Збірка проф. Шендрика у Львові: 1532—1599 — Івян Жураковський, Мих. Говиковичева, Мих. Руденський, Дмитро Трущак — усі по 5 зл 67 сот. — Еміліян Булик, Осип Голінатий, Іван Жуковський, Василь Хмелик, Самійло Підгірський, Олександра Підгірська, Анатоль Стрийський, Василь Сиракуза, Максим Балух, Олександра Джулинська, Андрій Грех, Теодозій Рипецький, Ілля Ярема, Густав Кришталович, Іванна Мойсейовичева, Др Яків Чикета, Адольф Подчевський, Іван Геців, Клементина Кружлевська, Софія Гургула, Стефанія Левицька, Др Святослав Баден по 5 зл 50 сот. — Іван Горачук, Меланія Горачук, Иосиф Скоронович, Анастазія Ронішова, Др Вол. Охримович, Ярослав Музика, О. Семен Біленький, Мих. Шпаківський, Марія Білякова, Мих. Балаким, Микола Кочур, — усі по 5 зл 17 сот. — Стефанія Петрицька, Іван Матіїв, Юрій Рудницький, Юрко Студинський, — усі по 5 зл — Петро і Марія Сосенко — 8 зл 33 сот. і 3 зл 17 сот. — П. Т. члени зволять відбирати ласкаво уділові книжечки в канцелярії кооперативи. Управа подає до відома, що усі Вп. члени будуть своєчасно — партіями виказані з виїмком тих, що зложили менше, чим 5 зол. — Титулом жертви з приводу „Тиждня українського театру“ зложили крім уже виказаних: Аматорський кружок — Тисьменица 27 зл 84 сот. — II IV рік жін. сем. — Яворів 10 зол. 56 сот. — Філія Просвіти — Теребовля 22 зл 22 сот. — Театр. Комітет з вистави 77 зл 65 сот. — Аматорський кружок ім. Тобілевича — Коломия з вистави 94 зл. — Читальня Просвіти — Грималів 28 зл — а Театральна Дружина ім. Івана Франка в українськім таборі в Иозефові з вистави „Запорожець за Дунаєм“ — 500 Кч, — Усім жертводавцям а передовсім членам У. Г. А. в Иозефові складає Управа кооперативи сердечну подяку.

Виставка гебрайської книжки.

(1914—1922.)

Виставки книжок і преси взагалі — в останні часи відомі цілому світові. Їх улаштовують держави, нації, а навіть партії та групи. І мають рацію. Бо подібні виставки є найкращим показчиком культурного розвитку суспільних організмів. Кожна така виставка має свою означену мету. Є це річевий, цифровий, наглядний та фактичний доказ, що найкраще каже глядачеві за успіхи в певнім напрямку. Звідси й те, що згадані виставки стали „криком часу“, якщо так можна висловитися, а справді, це є реальна потреба обміну досягненнями і їх демонстрацією.

Виставка гебрайської книжки, або виставка книжок і преси в гебрайській (старожидівській) мові, що в суботу 20. червня одчинилася у Львові, має на меті ознайомити своє жидівське суспільство й чуже — з успіхами друкарської продукції з обсягу поступу своєї забутої національної мови, і тим самим, агітації у цім напрямку між своїм суспільством, та показу чужим.

Виставка обіймає друки цілого світу від найменших періодиків до солідних многотомових енциклопедій й повного видання Талмуда, та охоплює найкращий період мистецького вивінування книжки, себ-то 1914—1924 роки. Моїм завданням не є клясифікуваги виставку, щоби дати малюнок літературного, суспільного, політичного чи економічного життя нації. Думаю, що цього не хотіли й упорядчики виставки. Цього всього книжка на старо-жидівській мові дати не може, — бо є щеж розговірна, жаргонова мова, яка ці ділянки охоплює в друках багато ширше. Я спинюсь лише на палеографічному та графічному боці книжки й преси, які дадуть поняття про національну жидівську культуру й фізіономію її в цьому напрямку.

Загальне враження з виставки — це европейський вигляд книжки. Сучасну друкарську техніку жидівські видавництва використали вповні. Людина, обзнайомлена з технікою книжки відразу відріжнить берлінські видання, від, скажемо, варшавських, — чи льондонські від палестинських. Цим хочу сказати, що Жиди не мають ясно виявленої своєї сучасної національної графіки, яка би відразу надавала книзі питомий жидівський характер, одностайний і цільний, незалежно від місця друку і цим зберегла би книгу від впливів чужої культури і рук та смаку чужого друкаря. Навіть жидівські черенки і перегортання книги на відворот нічого не дають їй національно-жидівського. Підкреслюю характеристичність цього сполучення. На більшости книжок глибока печать німецького чи англійського друкаря, ба, навіть польського. Варшавську книжку чи видання пізнати відразу по легковажнім відношенні до книги; злім папері, поганім відбиттю, фарбі, хоча бля них і працював серіозно мистець.

До зле виданих, але гарно оздоблених книжок треба віднести дитячу книжку „Арбаа Тіяшін“ з малюнками Урієля Кагана, де особливо цікава композиція „Міста“ в експресіоністичнім характері і цілий цикль звірів. Цікавою книжкою є „Маасія“ з малюнками Хаїма Ганфта, теж експресіоністичні малюнки. Обі у в-ві „Тарбут“ (Варшава). Чепурно видає книжки й друге в-во у Варшаві — „Штібель“, з якого зазначимо книжку „Ганан“ з ілюстр. Гуго Гогліна. В цих книжках чується жидівський графічний сучасний стиль. Серіозне мистецьке в-во „Рімон“ у Берлині веде перед, як у видавничім розумінні, так і головно у мистецькім. Двомісячник під цією назвою й книжки того в-ва, є прегарні. В них чується свідома й глибока тенденція відновити модерну національну жидівську книгу: в-во вже зробило у цім розумінню великі успіхи. Багатий ілюстраційний матеріял того двомісячника дає поняття про розвій жидівської мистецької культури тепер і в старовину.

З ілюстраційного матеріялу можна бачити впливи Візантії, а пізнійше бароку та Персії на жидівські твори тих часів, де не рідко з жидівського тільки є тема. И книжки в-ва „Рімон“ гарні. Одмітимо „Ктіву Кальбо“ з рис. Рагелі Шаміт-Маркусової.

Є на виставці й дуже коштовні видання, багато й роскішно ілюстровані — але до мистецтва ім далеко ще. Це — „Шір-Гашірін“ у виданні А. Штібеля та „Гесефера“. Перше берлінське в-во, друге — єрусалимське. Коштовна й „Алефбет“, але знову таки — не стильова. Говорять з цих книжок гроші, а не творчість.

Не можна обійти й видань літературних, ілюстрованих дереворитами. Всі вони гарні й чепурні, а дереворити в них це останнє слово оздоби книжки. З них одмітимо „Мішле Шуалім“ з дер. Лео Мічельзона та „Сефер Гадвалім“ з рис. Зайдмана Фрайта.

З найбільше вдатною графікою репрезентується Натан Альтман, якого річі умущені в часопису „Рімон“. Можливо, що його треба назвати творцем сучасної жидівської графіки.

Всеж, не із здержуючою приємністю для нас зазначу, що найсильніща графічна річ на виставці є книжка „Газамів“ (співаючий соловей) з графіками Юрія Нарбута, українського графіка, яка є передрукована з виданої в російській мові в-вом Кнебеля зазначеної книжки.

Вкінці позволю собі висловити щиру подяку п. Ваксгісеру Хаїму, членові виставового комітету, що був добрий і дав потрібні інформаційні пояснення українському товариству, яке відвідало виставу.

П. Ковжун.

✝ Посмертні згадки.

Дня 13-го ц. м. упокоїлась в Модричі **Олена з Горницьких Кузинова**, жена о. Корнеля, радника Конс. і пароха тамже, по довгій і тяжкій недузі заосмотрена Св. Тайнами. Тлінні останки перевезено до род. гробу в Старій Соли, де дня 16 відбулись похорони. Р. Їй П. 2133 1—1

✝

В 10-ту річницю смерти Родичів
бл. п. проф. Миколи і Жигмонти БАЧИНСЬКИХ
почетних членів Українського Педагогічного Товариства
відправиться
ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
в Арх. церкві св. Юра в четвер 26. червня о год. 8 і пів ранс.
2 2 *Діти.*

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Заклик до Родичів шкільної молоді. Секція Сиротських Опікунок при львівській філії Українського Кр. Тов-а Охорони дітей бажаючи поширити Випозичальню шкільних підручників для убогої молоді просить Вп. Родичів і Опікунів, щоби зволили складати на наведену ціль уживані шкільні підручники для народніх, виділових та середніх шкіл на руки Вп. Марії Львової у Львові, вул. Шашкевича ч. 3. II. пов. на право в довільних годинах. Можність випозичення шкільних підручників убогій молоді забезпечить правильний хід науки в українських школах. 2130 1—2

Загальні Збори гозецького товариства „Тур“ у Львові відбудуться дня 29. червня 1924 в салях „Бесіди“ о год. 10 рано. — *Видід.* 2132 1—1

Старшина Кружка бурсового оголошує КОНКУРС на прийняття питомців до бурси У. П. Т. ім. кард. С. Сембратовича у Львові, вул. Хшановської ч. 9. на рік шк. 1924/25. Блищі інформації в Управі бурси. Прохання вносити до 1. липня 1924. 2134 1—1

Приватна українська гімназія в правом прилюдности в Дрогобичі. Вступні іспити до кляс II—VII включно відбудуться в днях 20 і 21 ц. м. Вступні іспити до кляси I-ої дня 28. п. м. Вписи до всіх кляс I—VII в днях 28, 29 і 30 червня: пізнійші вписи не будуть узгляднені. — *Управа української гімназії.* 2055 7—7

Дрібні оголошення.

ТОМАСИНУ І СУПЕРФОСФАТИ під осінні засіви вже замовляти в Краєвім Союзі господарських спілок „Сільський Господар“ у Львові, вул. Заморовича ч. 20. Найкраще замовляти вагонами по 100 або 150 сотнарів для цілого села разом. 2125 2—2

ПОТРЕБУЮ зараз інтелігентної женщини до догляду умово-хорого дольки. Питання після умови. Зголошення слати: о. Теофіль Корчинський в Виткові старим. п. Витків новий. 2119 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення
д-ра Шимона Рапапорта і Якова Касса.
ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2039 C—10

Важне для Всч. Духовенства!

Знана з солідности українська кравецька робітня Михайла Стеця, Львів, Зелена 31. виготовляє всілякі кравецькі роботи для Всч. Духовенства, як: реверенди, панітелки, пальта, футра і копаки, як рівнож для П. Т. цивільних по найновійшим взорам.

Поручаюсь з глубоким поважанням

2136 1—2 *М. Стець.*

КІЛЬКА ПАННОЧОК на станцію і харприйму з новим шкільним роком. Ольга Цегельська, вул. Лісна 14. II. поверх. 2—3

Надзвичайні Загальні Збори

Тов-а Філія „Просвіти“ в Турці

відбудуться в дні 1. липня 1924 р. о год. 11-ій передпол. в салі „Народного Дому.“

На дневнім порядку:

1) Зміна статута,

2) Реферат: Стан освіти в турчанськом повіті і як йому зарадити.

3) Внесення.

Видід.

Подяка.

Тов-о „Академічна Громада в Празі“ надіслало тими днями нашому Тов-у як дарунок значне число ріжних орхестральних інструментів, пультів і нот. Нехай нам буде вільно отсею дорогою зложити прилюдно тійже „Академічній Громаді в Празі“ щиросердечну подяку за сей щедрий, а для нас так цінний дарунок, який запишеться золотими буквами в розвою нашої орхестральної справи.

Видід Музичного Тов-а ім. М. Лисенка у Львові. 2095 1—1

Ширіть наш часопис!

Подяка.

Новий тяжкий удар навістив ненадійно нашу рідню. По трьох несповна місяцях від скоропостижної смерти моєї На дорощої Матери бл. п. Ольги покликав Всевишній до Себе мого Найдорощого Батька о. Емануїла, прикованого довгою і тяжкою недугою до смертельного ложа. В часі недуги Покійного спішили нам численно зі щирою поміччю та розрадою сусіди, приятелі та знакомі. Всім тим складаю я щиру подяку передусім Їх Ексцеленції Преосвященному Епископ. о. д-рові Хомишинові, які мимо численних занять поспішили відвідати і виручити мого Батька в відправі Богослужень в Великий Четвер і Пятницю, даючи тим взнесший приклад до наслідування цілому Духовенству. Всч. оо. Григоровичеві і Винявському за повне пожертвование тиручування Покійного в церковних обовязках в часі його недуги, як також оо. Сінгалевичеві і Оренчукові за відправи Великодних Богослужень; оо. Комариському і Винявському за довершення тяжкого обовязку св. Великодної Сповіди парохіян Радчі, особливо останньому за висповідання шкільної молоді, що було послідним горячим бажанням Покійного, як також о приготовлення Його на вічну дорогу і уділення св. Тайн, ВП. Панству Дир. Гринішакам і Командантові Валендзі за негайне прибуття на першу вістку про смерть мого Батька та звоїкування мною самітною в тій тратячій хвилі, д-ру Ол. Барвінському за повні посвяти старання, облекшити хорому в його страшних терпіннях і при життю удержувати як довго це лише далось. Дякую рівнож з глибини серця Сам Всч. Отцям, що поспішили з послідною присягою Покійному, проводячи його на місце вічного спочинку: Впр. оо. Мітратозі Гордієвському, деканові Шмериковському, канц. Паливоді, Вальницькому, о. гад. Матейкові, Салі, о. д-ру Раковському, Ісаєву, Гриякові, Комариському, Устиановському, Бориславському, Винявському-Григоровичеві, особливож оо. Ленковському, Гребенюкові і Рипецькому за сердечно і глибоко відчуті слова пращання Покійника. — Дякую щиро Хвальним Громадам і Братству села Радчі і Гаєчкова за зложення вінків на домовину свого душпастиря і численну участь в похоронах. Хв. Зборові учительському і шкільній дітворі села Радчі за зложення вінка і звеличання памяти свого кат хита Громадною участю в похорончім поході з приходської церкви в Радчі на кладовище в Станиславов, як і тим ВП. Приятелям Знакомим і Приклонникам Покійного, що взяли численну участь в сумнім обряді та оказали мені в який-небудь спосіб своє співчуття устно чи письменно та до звеличання памяти мого Батька причинились. Вам же добрі сусіди, Газди і Газдині дякую особливо за Вашу щиру поміч, раду та розраду в моїм тяжкім положенню.

Ще раз дякую всім Всечесніїшим Отцям і Високоповажним Приятелям моїм — нехай Господь Бог нагородить сторицею щирість і труди Ваші.

Радча 20. VI. 1924. 2129 1—1

Марися Січинська.

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від 24 червня ц. р. драму долі, повну таємности на 6 дій п. з.

„ЧОРНИЙ ҐРАФ“

Головні ролі креують світової слави артисти: M. Metlott, L. Sellin, A. Abel, H. Walentin, A. Steinrück і славний з образу Д-р Мабіз R. Klein-Rogge,

За Редакцію відповідає В. Мудрий

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 140 (10 233). Львів, пятниця 27. червня 1924. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.323
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗІ ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Етап справжнього мира?

Зустріч французького президента міністрів з англійським дня 22. ц. м., з метою порозуміння щодо загальних ліній закордонної політики двох найсильнійших европейських держав, може стати одним з найважнійших дипльоматичних моментів від часу версальського договору. Кажемо: може стати, тому, що відвідини Еріо у хаті Мекдонельда, у Чекерс, є ще одною спробою найти розвязку між інтересами двох союзних держав, яких представники на протязі довгих літ — не лише останніх! — шукали спільної політичної мови.

Вибори в Англії та Франції дали випадково, майже одночасно, перевагу лівим партіям. Провід закордонної політики обох держав перейшов до рук людей, які згоджуються бодай покищо в основних ідеях про методи замирення Европи. Головним пунктом проблєми про наладнання розхитаного організму Европи стає нині для Франції та Англії становище до Німеччини. Справа взаємин зі СРСР., як складнійша і менше пекуча, приходить безпосередно по цій першій. Упадок Поанкаре був звязаний з трудчощами, які виринали у внутрішнім житті Франції, в наслідок його надто різких домагань супроти Німеччини. Еріо прийшов по ньому як людина, що щиро вірить у можливість порозуміння з Німеччиною в нинішній стадії і як палкий оборонець дружніх взаємин з Англією. Не даремне Еріо перед виїздом з Парижа вважав вказаним пригадати журналістам, що в р. 1906 він засадив у Глезгов памятне дерево на звеличання „союзу" між двома країнами.

Який був предмет розмови двох премієрів? Засоби згідного порозуміння з Німеччиною. Вони торкаються двох проблєм: прийняття проєкту, виробленого міжнародньою комісією знавців, і способів забезпечення Франції перед можливою агресивністю Німеччини. Оба премієри згодились, щоби евакуацію Рурщини зробити залежною від заруки, яку одержить Франція щодо своєї ненарушности. З цією метою треба дійсно (а не теоретично) перевірити мілітарний стан Німеччини. У цій контролі має взяти участь Союз Народів, до якого ввійде Німеччина щойно по складенні доказів своєї щирої пацифікації. Треба звернути увагу на головний пункт, в якому ріжниться політика Ерріо від його попередника Поанкаре. Поанкаре казав: „не підемо з Рурщини, поки Німеччина не заплатить". Ерріо каже: „не підемо, поки предложений плян знавців не пічне здійснюватись". А щодо самого пляну він заявив, що французький уряд приймає його без застережень.

Таким робом Франція покине Рурщину, одержавши мілітарні та господарські гарантії. Остаточні умовини прийме пізнійша конференція з участю Італії та Бельгії. Можливо, що вона пошириться ще на Зєдинені Держави, а не є виключене, що до неї ввійде і сама Німеччина. Як бачимо: те, про що мріяв Льойд Джордж і Бонар Льов. повторяють його наслідники в кращих обставинах. Французька політика зрікається підкреслювання свого виїмкового становища, спричиненого війною, і хоче користати з допомоги Союзу Народів, в якому переважають впливи англійські. Ерріо робить ріжницю також у своїм відношенні до німецького народу, в якому з одного боку добачує пан-германських маціоналістів, а з другого тих, що щиро бажають мира з Францією і не вірять в успіхи нової, відплатної війни.

Франція та Англія мають свої вікові ріжні інтереси та методи політики. Якщо нинішні їх уряди справді дійшли до переєвідчення, що конфлікти в економічній царині та загально-політичній сучасної Европи домагаються невідхильно згідного їх порозуміння, для добра обох цих держав, тоді европейська політика ввійшла би в нову животворну фазу своєї діяльности. Залишалось би лише найти шляхи для здійснення спільних ідей. А саме в цьому вся справа. Ми, Українці, зі свого боку можемо сподіятись, що дипльомати, які шукають у знесиленім організмі Европи причин недуги, згодом відкриють і те місце, яке нас болить і яке є подекуди не маловажною причиною ненормального стану всього організму. *М. Р.*

Воєнний буджет.

Промова посла з Українського Клюбу Павла Васильчука в польськім соймі дня 13. червня ц. р. в буджетовій дебаті.

(Докінчення.)

Екстермінаційна політина.

Річ очевидна, що до веденої дебати у т. зв. комітеті знавців щодо „кресів" при Раді міністрів треба ставитись як до чогось зовсім нереального. Адже кожний політик, тим більше премієр, мусів би зрозуміти, що коли він обмірковує якийсь проєкт відносно контрагента, то елєментарним домаганням стає предложення цього пляну і порозуміння в його справі з тим, кого він торкається. У данім випадку ця буцім-то аполітичність п. Грабского, який хоче виступати в такій ролі як премієр, відзеркалюється якнайкраще.

З огляду на ці факти, я ніяким робом не в силі згодитись на погляд, що лише окруження п. Грабского є винне в тій страшній екстермінаційній політиці супроти нас, яку ведуть проти нас з незвичайною послідовністю останніми часами. На протязі останніх кількох місяців, коли тзв. комітет знавців інтенсивно працював у президії Ради міністрів, саме в той мент спеціяльну нагінку повели на українське шкільництво у Сх. Галичині та на Волині. Сотки нових шкіл зачинено на протязі цього короткого часу і спеціяльно в цій добі політичні репресії повели супроти всіх, без виїмку на партії, українських течій у Польщі, починаючи від соціял-демократів та комуністів, аж до фашистів. Далі: не лише стримали в останнім часі дозвіл для українських селян на купно землі, але не затверджували права власности дотеперішніх власників,— що більше: навіть місцевим католикам відмовляли затвердження їх прав власности. (*П. Прушиньскі: Це найкращий доказ проти того, що ви тепер самі кажете: що не роблять ріжниць між католиками і некатоликами*). Ясна річ, що осадникам Полякам-католикам цього не роблять, але я кажу про католиків Українців та Білорусинів. Одначе п. Прушиньскі цього не розуміє, бо він кожнього католика вважає Поляком.

Делікатна назва.

Останній факт. Уряд вибрав собі вигідних людей на визначні становища православної церкви, зробив їх знаряддям і при їх помочі переводить свої польонізаційні пляни. (*Голос: Москалів.*) Так, Москалів, чужих людей, які не мають нічого спільного з нашим народом і яким уряд платить за це. Ясно, і таке моє глибоке переєвідчення, що нарід викине ці наймитів і п. Грабскі врешті добється свого; одначе при нинішній дискусії я почуваю обовязок ствердити, що п. Грабскі як буцім-то аполітичний премієр вдарив надто далеко, бо в душу українського народу. Тому мушу ствердити, що уряд п. Грабского зовсім не є безпартійний, зовсім не є аполітичний. А зрештою: що це є за означення, — який зміст скривається поза цим висловом: „аполітичний"? (*Голос: Уряд є польський*). Він є реакційний, ворожий до українського народу і до селянства. (*Голос: А який уряд не був для вас реакційний? Реакція може бути і на право і на ліво*). Крім цього п. Грабскі не докінчив ще свого діла, а йому залежить уже не лише на самих господарських уповноваженнях. Перш усього він називає ці уповноваження дуже делікатною назвою: „Законом про угрунтування направи державного скарбу та направу суспільного господарства".

А проте читаємо там уже у главі „А" під пунктом 4: „Зміна територіяльного устрою східних воєвідств та чисельного їх зменшення. Що це за зміна? У якім напрямку? Чи це також уповноваження у господарській ділянці? Може тому, що теперішній сойм не є в силі дати основну розвязку справи нац. меншостей і не може видати з себе парляментарного уряду, який з усією рішучістю почав би розвязку цього питання та взяв би на себе відповідальність за неї — може саме тому підкидають фігуру п. Грабского і під такою покришкою хотять принести благодать тзв. кресам.

Село задихається.

Та нині вже так зле, що гірше бути не може. Не гадайте панове, що під цим терором, який ведуть проти нас на протязі останніх кількох літ, дух народу паде, навпаки: ми сталимося і ми почуваємо себе надто сильними, щоби попасти в приготовану для нас якусь засідку. На ніякі уступки ми не підемо, домагаємось повноти своїх прав і тому пятнуємо всяку політику, яка вкривається фіговим листком під покришкою скарбової санації, а одночасно політичного гноблення нас і винищування.

І тому не можемо зрозуміти, що ми чули тут голоси, головно з лівих польських партій, які стали супроти п. Грабского на невиразному становищі. Маючи на увазі саму господарську політику його, ми не скриваємо, а заявляємо виразно, що село попросту задихається від уряду п. Грабского, не лише як премієра, але як міністра скарбу і що село так довше не видержить. Кожній щирий демократ і оборонець селянських інтересів мусить приневолити п. Грабского до димісії, разом з усіма його співробітниками та цілим його кабінетом. (*Загальне схвилювання. Голоси на правиці: Це вже починає бути смішним!*)

Заявляючи все це, в імени мого клюбу, ставлю ось-які внески:

1) счеркнути першу статтю скарбового закону на р. 1924. прийняту буджетовою комісією;

2) сойм не прийме до відома заяви п. голови ради міністрів та міністра скарбу;

3) сойм переходить до денного порядку над предложеним урядом у соймі законом про угрунтування направи державного скарбу та направу суспільного господарства.

Чи Ви післали вже писанку на „Рідну Школу"? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати чеками УПТ. або перекази до головної каси „Українського Педагогічного Т-ва" у Львові, Ринок 10.

Пр. 614/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 134 з дня 20. червня 1924. в артикулі під заголовком: 1) Чорна картина а) вираз між словами: в цьому а законі, б) вирази між словами: зверхности а все це були, в) вирази м. сл.: атмосферу а заявляються, г) уступ по слозах: шкоди для справи до кінця, 2) Педагочічна критика а) речення між словами: дітвори а коли би, б) речення між словами: кращих недаготів а не будемо, в) речення між слов.: науці а тут проти, г) вираз між словами: відбувалися а яких мн, д) вираз м. слов.: визиск а вийшов при, е) уступ між слов.: гімназіях а свого часу, ф) речення м. сл.: святкувати а здавалося, що г) уступ між словами: інакше думає до кінця, 3) Допис а) уступ між слов.: кооперативами а ві взиває українська містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а) з. к., ад 2) провини з § 300 з.к., ад 3) провини з § 305 і 300 з.к доконану в дни 19. червня 1924. р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. кара, заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні в найблищім числі і то на першій сторонці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а імени засудження за перестуство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 21. червня 1924.

(Підпис нечитний.)

Ще одно визнання Радянського Союзу.

С. Р. С. Р. і Франція.

Справа визнання Францією СРСР. находиться тепер в стадії підготування. Ще 20. червня ц. р. уряд запрохав на засідання представників Піги французьких інтересів у Росії та російської секції комітету приватного майна і підприємств. Представники тих двох організації, що обєднюють власників російських цінних паперів, а також бувших власників російських підприємств у СРСР. одержали від уряду питання, чи вважають вони за вказане визнати СРСР. „де юре“ ще перед заключенням договору з урядом союзу в справі передвоєнних довгів і покриття втрат французьких капіталістів, спричинених націоналізацією чи конфіскатою майна в СРСР. Представники обох організацій мали відповісти на запит притакуючо.

Одначе не зважаючи на це, французький уряд мусить ще порозумітися в справі визнання зі Зєдиненими Державами Північної Америки. Бувший премієр Поанкаре зобовязався супроти американського уряду придержуватися спільної політики у відношенню до СРСР. Переговори між французьким і американським урядом у цій справі вже почалися.

Зараз по визнанню СРСР. буде вислана до Москви окрема місія, на чолі якої стане посол Муте. В склад місії увійде цілий торговельний відділ для торговлі зі СРСР., що існує при міністерстві торгівлі. На чолі того відділу стане член французької місії на Україні (б. Полудневої Росії) Дюшен.

Дещо пізнійше, мабуть в осени, французький уряд намічує скликання окремої конференції, зложеної з представників уряду СРСР. і бувших французьких власників цінних паперів, банків і підприємств на території СРСР., для урегулювання всіх питань, звязаних зі заплатою довгів і покриттям втрат спричинених Французам націоналізацією та конфіскатою. Головою тої конференції мав би стати директор департаменту торговельних справ у французькому міністерстві закордонних справ Сейду.

При міністерстві закордонних справ засновано також окрему комісію для обзнайомлення зі всіми справами СРСР., для розгляду радянського громадського і торговельного законодавства й инших справ. На чолі тої комісії став Гранж, який пробув у СРСР. три місяці в характері представника французького Червоного Хреста.

В часі свого побуту в Англії Еріо бачився навіть з Раковським. Деякі політичні кола допускають, що побут Еріо в Англії вплине на остаточне становище французького уряду в справі визнання СРСР., а навіть вжиють заходів в тому напрямі, щоби до участи в англійсько-радянській конференції допущено французьку делєгацію.

Це й усе, що зроблено дотепер новим французьким урядом у справі визнання СРСР. Зі всього видно, що визнання це приготовляється повільно та обережно і цілком не похоже воно на такеж саме визнання англійське.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Дрібні вістки.

Еріо, вертаючий з Льондону, вступив до Брукселі та відбув там політичну конференцію з бельгійським премієром Тені та з міністром закордонних справ Імансом. Бельгійський король рівнож прийняв у себе Еріо.

В Берліні торжественно відсвятковано другі роковини смерти Ратенава.

Туреччина запросила собі на фінансового дорадника спеціяліста зі Зєдинених Держав Північної Америки.

У Фінляндії розвязано комуністичну партію Фінляндії.

Побут Радіча в Москві має започаткувати нову незвичайно важну політичну акцію на Балканах. У тій самій справі приїхав до Москви представник македонського революційного комітету Чавлев, що увійшов в контакт з Радічем.

До Риму приїхав етіопський реґент Таффарі, якого на двірці стрічали король, Муссоліні та всі міністри.

На льондонську конференцію мають бути запрошені Зєдинені Держави, а також С. Р. С. Р. і Німеччина. До Зєдинених Держав вишлеться запрошення тоді, коли буде певність, що вони його приймуть.

Відгуки білого терору в Польщі.

В справі протесту французських учених та громадських й політичних діячів проти білого терору і листа п. Тугута до Пенлєве, відомий громадський діяч Микита Шаповал вислав до п. Пенлєве листа, в якому між иншим пише: „Пан Тугут, збентежений протестом найбільше відомих діячів Франції проти терору в Польщі, запевняє, буцім-то тюремний режім у польських вязницях ідеальний та що факти, наведені в протесті, відповідають дійсности лише в безконечно малій мірі. Я, Українець, котрий 20 років працював у боротьбі за визволення нашого народу, зі свого боку можу Вас запевнити, що, на нещастя, фактів ми маємо більше, ніж треба, і Ваш маніфест зачіпає лише малу частину тих нещасть, які переживають 7 міліонів моїх співгромадян. Останні фактично позбавлені всіх громадських і людських прав, хоч „де юре“ їх мають. Відносно так званих національних меншин, котрі мало-мало не складають більшости населення Польщі, там ведеться політика дикого і безглуздого насильства не лише в тюрмах, а скрізь, починаючи від права на освіту аж до релігійних переслідувань. Дякуємо Вам і всім підписаним за те, що Ви забрали голос в цій справі, запевняю Вас, що Вам не прийдеться спростовувати фактів, наведених у Вашому протесті.

З приводу приголомшення.

Замітка на маргінесі „Спровокованих коментарів“ львівського „Прапору“*).

Львівський „Прапор“, що на протязі двох тижнів друкував в формі передовиць тільки частинно відчитаний на останньому Нар. Зїзді політичний референт п. Струтинського під назвою „На шляху до санації“, перед своїм завмерлим з днем 14. ц. м. помістив ще три довші статті тогож автора під назвою „Спровоковані коментарі“.

В цих „коментарях“ багато уваги просто реклямового характеру присвячує автор собі і мені, хоч всяка рекляма є з природи річи мало перебірчива, а через те й осоружна. Очевидно, реклямовий автор бере на увагу світла й тіни, намагаючись опромінити себе світлом, а на мене кинути чорний саван пекла. Та я не буду відплачуватися такою ж самою ціною. Лишаю на боці всі „тактичні“ й нетактичні „ходи“ автора, а спинюся тільки на одному епізоді не з метою полемізувати з п. Стр., а тільки тому, що серед деяких читачів „Правдова“ фантазії п. Стр. можуть бути bona fide признані автентичними.

Маю на думці, поміщений в II-ій статті „Спровокованих коментарів“ діяльог, який мав відбутися між мною і п. Стр. Шкода, що автор того діяльогу, який подає вид будьто би записав його на підставі власних безпосередніх помічень, не примістив при ньому дати хоч би для форми, бо тоді так „докладно“ записаний діяльог міг би що найменше для п. Стр. мати значіння „історичного“ документу. Але сталося Є надія, що п. Стр. зробить це иншим разом. З того діяльогу виявляється, немов то я говорив, що при уряді Сікорского Українці мали якісь корисні перспективи перед собою та що п. д-р В. Бачинський мав інформації про те, що становище Сік. є мічне. А з цього висновок такий, що ніби то тзв. автономічна резолюція укладалася й ухвалювалася під кутом погляду на трівкість уряду Сікорского і його „прихильність“ до Українців.

„Чомуж в такому разі — ніби то мав питати мене п. Стр. — д-р Бачинський на Нар. Зїзді не хотів прийняти головства партії?“ (трудової). На те я мав відповісти, що „Бачинський — хитра штука. В день Нар. Зїзду він вже знав, що Сікорські erledigt“, а дальше мав я розводитися про хист (очевидно — політичний) п. д-ра В. Бачинського, називаючи його „малим Бісмарком“ і т. и. „Ця розмова приголомшила мене“ — конклюдує п. Струт. Згідно з правдою мушу ствердити, що імени великого Бісмарка (бо Бісмарк може бути тільки великий!) взивав я надаремне тільки у відношенні до особи п. Стр., називаючи його іронічно „наш Бісмарк“ (без додатку „малий“), або „наш канцлєр“. Та це дрібничка. Важнійше те, що такого діяльогу на тему Сікорского я з п. Струт. ніколи не мав і не міг мати. Допускаю можливість, що мені не повірять на слово, тому постараюся вияснити справу.

Така розмова (діяльог) на тему Сікорского є під льогічно-фактичним оглядом наскрізь абсурдна. Про те, що Сікорські буде „erledigt“ знав не тільки п. д-р В. Бачинський, але знали всі, що цікавилися політичними справами і подіями ще на яких два-три тижні до Нар. Зїзду з травня 1923 р. Як відомо, уряд ґен. Сікорского міг держатися тільки голосами т. зв. національних меншостей взагалі, а славянських зокрема. Український Соймовий Клюб на власну руку голосував початково за урядом ґен. Сікорского з мотивів, що це — мовляв — уряд польської демократії, а їхні вибори—надихані розпливчатими кличами російської демократії, не могли зрозуміти виступу проти польської „демократії“, яка послугувалася тими самими кличами, що й російська. Одначе в роз-

*) В останніх числах „Прапора“ (ч. 14 - 16) п. Струтинський помістив три довші опрацювання під загальною назвою „Спровоковані коментарі“. Зі змісту цих опрацювань було видно, що не тільки початок більшого твору і тому я чекав дальшої появи статтей щоби у своїй замітці мати перед очима цілість. Та від дня 14. ц. м. „Прапор“ досі не появився. Кожного дня являлися поголоски, що він от-от зявиться. Але що досі ті поголоски не справдилися, то я є примушений перервати своє вижидання. — *Ф. Ф.*

Ю. ПАВЛИКОВСЬКИЙ.

Основи перестрою

нашої осередньої сільсько-господарської організації.

Важке економічне положення нашого рільництва велить нам викресати всю силу, якою розпоряжає нація, щоби подати помічну руку нашому загибаючому рільничому світові. Оборона економічних інтересів нашого рільника рівняється, — як що глянути на суспільне уверствування нашого народу, — обороні самої нації. Близько девять десятих нашого населення є тісно звязані з долею рільництва.

Оборона рільництва це питання впливів, які можемо мати на провірку та зміну сучасної економічної політики держави. Цей вплив може мати подвійний характер, а саме вплив народнього заступництва нашого на парляментарній арені і вплив наших господарських організацій суспільного характеру на правлячі круги. Одначе знаємо, що вручно зааранжоване і послідовно переводжене елімінування нас від впливу на формування аґрарних відносин нашої Батьківщини не ворожить нам в сучасний момент добуття якого небудь впливу на здержання — згаданим вище шляхом — загибелі нашого рільника.

Ми мусимо в холодній роздумі духа сказати собі, що в даний мент усі наші зусилля мусять бути скермовані на переведення такої внутрішньої, нами створеної і від нас залежньої організації, яка при пануючій системі нищення рільника як найменше віддавала би його нищенню, як найуспішнійше боронила його.

Ми мусимо наладнати доцільний для нас сільсько-господарський осередок, примінений до сучасного положення нашої нації і потреб нашого рільника. Мусимо основній реформі піддати нашу осередню сільсько-господарську організацію, змінити методи її праці і способи її матеріяльного забезпечення, одержані в спадку з доби перед листопадовою революцією 1918.

Погляньмо на нашу спадщину, погляньмо на будову нашої осередньої сільсько-господарської організації.

Зразу впаде нам в очі, що наша осередня сільсько-господарська організація, не є одноцїла. На неї складаються установи двох відмінних типів, якщо взяти на увагу правну основу будови. На неї складаються установи ріжної економічньої спроможности, як що мати на приміті можність самостійного запрацьовування доходу. Отсі установи мають у своїй праці взаїмно себе доповнювати, але не мають обовязку матеріяльно допомагати собі.

Ідейний бік сільсько господарської організації, а саме: заступництво рільничих інтересів, культурно-освітня праця враз з примінюванням технічних засобів для підношення сільсько-господарської культури серед нашого рільничого світа — це ділянка праці краєвого т-ва господарського „Сільський Господар“ у Львові і його філій та кружків в краю. Це товариство має характер загальної і головної нашої рільничої корпорації, характер речника рільничих інтересів нашої Батьківщини.

Під правним оглядом його будова спирається на закон про товариства з 15. XI. 1867.

Матеріяльним забезпеченням праці головної української рільничої корпорації були, — крім невеликих доходів з власного майна та незначних — в порівнанні до буджету — впливів з членських вкладок, — головно державні субвенції.

Ідейний осередок нашої сільсько-господарської організації в своїм заложенні був інституцією позбавленою можности самостійного творення доходу. Він був установою економічно несамостійною, залежньою від державних, почасти й краєвих субвенцій.

Матеріяльний бік сільсько-господарської організації, а саме: торгівля плодами сільського господарства, перетворювання їх, достава засобів рільничої продукції, достава засобів особистого споживання і рільничий кредит належали кооперативним установам.

Коли поминути особисту споживу і рільничий кредит, то инші галузи діяльности в користь сільсько-господарської продукції, — галузи як технічно-торговельні, так і промислові, — спочивали в руках трьох кооперативних установ краєвого значіння: Краєвого „Союза Господарських Спілок“, „Краєвого Союза Господарсько-Молочарського“ і „Краєвого Союза для хову і збуту худоби“. Всі вони крім молочарського, це діти „Сільського Господаря“. Всі без вийнятку — це його технічні органи, які переводять в життя змагання „Сільського Господаря“ на полі підношення сільсько-господарської культури серед українського народу. Всі вони користуються патронатом головної української рільничої корпорації. Всі ведуть працю при моральній і матеріяльній допомозі „Сільського Господаря“, всі підчиняються його технічній контролі.

Разом зі „Сільським Господарем“ утворюють вони цілість осередньої сільсько господарської організації.

Як кооперативні установи, зберігають вони свою правну особовість і повну маєткову незалежність та окремішність.

Під правним оглядом свою будову опирають спершу на закон про заробково-господарські стоваришення з 9. IV. 1873, тепер на закон про кооперативи з дня 29. X. 1920. Всі вони працювали і працюють на основі власного маєтку і кредитів. Коли держава підпомагала їх инколи субвенціями, то при їх оборотових засобах субвенції ніколи не грали помітної ролі в їх буджетах.

(Докінчення буде.)

мірно короткому часі прийшло розчарування. Посли, що приїзцили до Львова (особливо п. пос. С. Підгірський) заявляли, що при найблизчій нагоді повалять Сікорского. А не слід забувати, що Український Соймовий Кяюб фактично був тоді в соймі язичком у ваги. Отже про неминуче уступлення уряду Сікорского, що небавом і сталося, знали всі політичні діячі, які — очевидно інтересувалися політикою. Дивно тільки, що як сам признається — не знав того п. Стр., редактор політичного щоденника і секретар Нар. Комітету, отже особа поставлена на найбільш авторітетному політичному становищі. Щож до того, чи „скоче і зможе" Сікорскі щонебудь зробити для Українців, то годиться звернути увагу п. Стр., що в конституційних (хоч би тільки формально) державах ніколи не рішає охочість чи спроможність премієра, тільки дійсний уклад і відношення парляментарних сил. А після того, як ми не взяли участи у виборах і тим самим позбавили себе свого представництва (поминаю те, чи воно було би в соймі, чи остало би поза соймом); після того, як зі скликанням сойму ясно зарисувався уклад сил, не то Сікорскі, але й Барліцкі чи навіть Круліковскі (колиб був премієром) не міг би нічого зробити для Українців, колиб навіть жагуче хотів. Ситуація на соймовій арені була тоді подекуди ще гірша, як тепер, бо існував великий і сущільний клюб (з Домбским і Брилем), може найбільше ворожий до Українців, а Польща була звязана з правою і націоналістичною Поанкарієвською Францією, найбільшою мілітарною могутністю Европи. Дивно також, що редактор політичного щоденника і секретар „Нар. Комітету" не взяв цього на увагу, тільки пустився на бистрі води — скажім ніжно — своєї фантазії.

Ось так в освітленні дійсности представляється недійсний діяльог п. Стр. зі мною. Так само менше-більше представляються і инші його „спровоковані коментарі", якими займатися уважаю зайвою тратою часу. Але супроти такого стану річей дозволю *собі* твердити, що *приголомшення* п. Стр. не могло датуватися від хвилі недійсного діяльогу.

Ф. Федорцв.

Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

НОВИНКИ.

— **Конфіската** вчорашнього числа прийшла за критику законів щодо б. Коєвого бюджету зі статті „Нема явного абсолютизму", критику розпорядків презид. апеляційного Суду Черзівського в відношенні до українських адвокатів зі статті „З документів хвилі" і 12 рядків з новинки про умовани арештан ів и польських вязничцях.

— **Репресії проти української школи.** Куратория розпорядком з дня 16. червня 1924 р. ч. 7277|В.П. заборонила професорам держ. гімназій в Станиславові учити в приватній дівочій гімназії У. П. Т. в Станиславові тому, що Управа згаданого заведення, мовляв, не примінилася до розпорядку Куратории з 21. марта ц. р. ч. 635 в справі введення урядової польської мови у внутрішньому урядуванні. Заразом тим самим розпорядком здержала аж до дальшого зарядження Міністерства управнення, що їх одержало згадане заведення на бічучий шкільний р'к.

— **Сервілізм.** До нашої Редакції попав такий документ: L. 68. Do Swietnego Sadu powiatowego w Winnikach. Niniejszem stwierdza się, że Jan Mydżyn, syn Piotra i Anastazyi, urodzony r. 1886 9. kwietnia w Srokach lw. jest rodzonym bratem Tomasza, urodzonego r. 1897 w Srokach lw. Z Urzędu parochjalnego Soroki, dnia 4 czerwca 1924 (печать) o. I. Rajterowicz (влр.)

— **Український Нар. Театр** дає в Тернополі 3 вистави: в пятницю 27. ц. м. нову оперетку „Баядеру", в суботу 28. ц. м. „Пімсту лилика", а в неділю 29. ц. м. „Добродійну Сузанну".

— **У країні демократії.** З нотаріяльних кол пишуть нам: Дня 15. ц. м. на зборах колегії нотарів вибрано палату у цьому самому шовіністично-вшехпольському складі, хоча т. зв. національні меншости складаються більш як на третину всієї колегії. Дотеперішна більшість безумовно не хоче допустити меншости у правлінню, щоби не мати свідків у методах своєї організації.

— **З бюрократичних дивоглядів.** Повідомляють нас про такий факт: Вчора у філії української гімназії у Львові зголосилося до вступного іспиту трьох хлопців, яких директор п. Гр. Наливайко не прийняв тому, що мали метрики писані по українськи. Хлопці мусіли відїхати з нічим додому, до Річиці, рав ського повіту. Чи справді це можливе? Адже колиб з українською метрикою приїхати навіть на чужину, де хтось з учителів у шкільному заведенню розумів би випадково по нашому, то й тоді сам факт зрозуміння предложеного документу стає вистарчаючим у культурних народів!

— **Концерт пісень та арій.** Прохають нас зазначити, для відома любителів музики, що дня 27. червня на концерті школи проф Заремби виступлять наші три землячки.

— **Затоплені скарби.** По шестилітній праці добуто з дна моря затоплений німецькою підводною лодкою величезний корабель „Лявретік". В кораблі було дуже багато золота і срібла. Вартість врятованих скарбів сягає суми 6,250.00 фунтів стерлінгів.

— **Директор львівської поліції** д-р Райнлендер перейде до Міністерства внутрішніх справ на становище директора департаменту публичного безпеченства на місце Де Льож. З міністерства Внутр. справ має уступити віцеміністр Ольпінський б. тернопільський воєвода. Такі інформації подає львівська „Газета Поранна".

— **Виміна марок на золоті.** Дня 1. липня починається виміна польських марок на золоті та стягання марок державною касою. Державні каси, а також відділи Польського Банку прийматимуть маркові банкноти по день 30 листопада 1924 р. По тім речинці можна буде вимінювати марки виключно через Центральну Державну Касу або через Польський Банк.

— **Не буде іспиту зрілости** у Чехословаччині. На його місце введуть устний та письменний річний іспит по семій клясі, а для тих, що схотять піти на університет такий самий іспит по восьмій. При іспитах мають звертати спеціяльну увагу на індивідуальний хист і обмежуватись здебільша до питань з рідної історії, аритметики та живих мов. А в нас усе на виворіт!

— **Фондація імени Гр. Чупринки.** Комітет українських товариств у Ню-Йорку для створення видавничого фонду імени розстріляного 1921 р. у Київі поета Гр. Чупринки передав уже на ню ціль 300 долярів Українському Гром. Вид. Фондові на видання творів Гр. Чупринки. Бюро УГЕФ. підписало з названим комітетом умову про створення окремої фундації ім. Гр. Чупринки для видання в першу чергу творів поета, а потім і иншої літератури національно-державного змісту. Коли фундація досягне суми 10 тисяч карб. зол., то з чистого прибутку 50 прц. передається щорічно в розпорядження Української Академії Наук на анальогічні ціли. За комітет українських товариств у Ню-Йорку умову ту підписали п. п. Михайло Разик, Іван Марусевич, Тимко Мелещук, Василь Лазута і Михайло Никифорченко. Звертаємо увагу всіх на цей культурний виступ Українців в Америці і гаряче закликаємо инші українські організації і окремих громадян підтримати гарну справу і складати дальші вкладки на цю фондацію. Письменникові П. Богацькому у Празі доручено якнайшвидше зібрати і зредагувати для видання збірку творів Гр. Чупринки.

— **Українське біольогічне товариство у Празі.** Дня 10. ц. м. відбулося заснування українського біольогічного товариства з метою зосереджувати наукове життя українських біольогів. Головою товариства вибрано акад. А. Старкова, заступником проф. А. Андрієвського, секретарем д-ра Сисака.

— **Зїзд жіночих інтернаціональних рад в Копенгазі.** До Праги повернулась українська делегатка зїзду жіночих інтернаціональних рад у Копенгазі п-ні Русова. Найбільш цікавими для нас комісіями п-ні Русова вважає; Комісію захисту дітей та комісію миру і третейського суду. В комісії освітній проведено резолюції про звернення уваги на становище дітей чужинців у різних країнах, а головно, щоб вони були в правах щодо освіти зрівняні з дітьми населення кожної країни. Так само винесено резолюцію, щоб у місцевостях, де живуть дві нації, а особливо в прикордонних, освітні потреби кожної нації задовольнялись справедливо. Крім конгресових справ п-і Русова зробила заходи (див. бюл. ч. 14) про здобуття матеріяльної допомоги нашим дітям та стипендій українським студентам і студенткам, щоб дати змогу їм вчитись у Данії. Данські кооперативи дали згоду примістити 4-х наших студентів в найкращі господарства на 3—5 місяців, де вони будуть мати змогу ознайомитися з зразковим веденням кооперативної справи. Виступи українських делегаток найшли широкий відгук у пресі.

— **З еміграційного життя у Франції.** У Франції перебуває досить велике число емігрантів-Українців. Життя матеріяльне емігрантів досить тяжке, навіть тих, що *змогли найти* роботу. Так напр. на фабриці „Кнютанж" в районі Мено працює понад 200 Українців, переважно старшин. Умовини праці важкі. Платня за працю злидення. Навіть кваліфіковані робітники-спеціялісти одержують таку платню, що не вистарчає на їжу. Так напр. хемік, що працює в лябораторії, дістає не більше 14 франків денно. В Нілованж (департ. Мозель) засновано товариство „Українська Громада", де відбуваються виклади і концерти. Недавно відбувся в м. Нансі концерт української пісні. Салю була переповнена переважно Французами, які з властивою їм горячковістю обдаровували співаків оплесками і гучними „вів Україна"!

ОСТАННІ ВІСТИ.

Еріо й совіти.

Еріо думає порозумітися дипльом. шляхом із Льондоном, Брукселею і Вашінґтоном у справі визнання совітів. З початком липня скличеться конференцію в цій справі в Парижі. Париський кореспондент „Морнінґ Пост" звідомляє, що замовлено вже в гостинниці мешкання для Чічеріна, Раковського і ин. делегатів СРСР. Управа гостинниці заперечила це.

Перед м жсоюз. конференцією.

Райтер звідомляє, що пороблено вже приготування на міжсоюзну конференцію, що має відбутися 16. липня. Зед. Держави запроситься вислати офіційного або півоф. представника. Японія візьме теж участь. Сподіються приїзду Муссоліні. Представники амер. держ. департаменту заявили, що американське правительство готове взяти участь у льондонській конференції. „Д. Тел." пише, що американський амбасадор у Льондоні, Кельог буде на конференції в характері обсерватора Зед. Держав. По звідомленням із Льондона Німеччину запроситься на конференцію щойно на останню сгадію.

Мек Донельд бажає заг. мира.

У промові, виголошеній в Глезгові заявив Мек Донельд, що старатиметься всіми засобами при помочі взаїмного порозуміння зі союзниками і давними ворогами, привернути загальний мир. Сподіється, що змагання англ. уряду причиняться до створення в Европі нового, від усіх партій незалежного стану.

Німеччина приймає услівя.

Німецький уряд, по звідомленням з Льондона, наслідком франц.-англ, ноти в справі роззброєння Німеччини, уложеної в Чекерс, прийняв услівя останньої ноти конф. амбасадорів відносно військової контролі. Нім. уряд перед 30. червня повідомить офіційно конференцію амбасадорів про прийняття услівій ноти.

Анґлійсько-франц. нота.

Збірна нота Еріо й Мек Донельда до нім. правительства заявляє, що по одержаним вістям, нім. уряд задумує дати неприхильну відповідь на ноту конференції амбасадорів в справі військ. контролі в Німеччині. Тревожні є теж вісти про скріплення націоналістичного руху і діяльности міліт. товариств у Німеччині. Діяльність їх має характер військового приготовлення Німеччини до збройного конфлікту в Европі. Такий факт. стан мусів би спричинити реакцію обох правительств. Коли вістки ці виявляться неправдивими то в інтересі Німеччини. як і всієї Европи лежати буде, щоби нім. уряд співділав у розслідженії дійсного стану нім. зоружень в цілі усунення підозрінь про потайні військ. зоруження Німеччини. Союзники перестерігають, що коли нім. уряд лише дещо ухилятиметься від виконання зобовязань, це може спричинити небезпеку для міжнар. взаємин. Тому союзники *просять* нім. уряд, щоби ділу пацифікації дав усі засоби, які має до розпорядимости, а головно, щоби поробив спільні зі союзниками заходи для цього. Разом з союз. предст. Німеччина повинна виявити добру волю для контр. комісії, коли хоче запевнити союзників про щире відношення до повищої справи. Англія і Франція не думають створювати для нім. уряду тяжкого положення, ані теж продовжувати військову контролю довше, як, виявиться потреба для цього. Контролю зліквідуєть ся з виконанням жадань союзників. Апарат контролі перейде до С. Народів.

Димісія мін. Гібнера не прийнята.

В звязи з сойм. внесенням (НПР.) на скреслення в буджеті позиції, на вивінування поліці, мін. внутр. справ Гібнер подався до димісії. Прем. Грабскі димісії не прийняв.

ДІМ ШОВКУ ТІРКЕЛЬ і Ска

Філія: ЛЬВІВ, пл. Марійська ч. 7.

получає сезонові новости в шовках гладких і в десені. 1—1
2138

— **Малярія у Росії.** Радянські часописи повідомляють про приїзд міжнародньої санітарної комісії, яка має досліджувати епідемічне поширення *малярії.*

— **Марс нотиться близче до землі.** В серпні н. р. планета Марс буде на максимально близькому відаленню від землі, бо всього на всього 34 600.000 миль. Американські астрономи рішили використати цю виїмково сприятливу нагоду для наукового експерименту. На горі Юнґфрау вони уставлять два великі радіотелеґрафічні апарати. З одного з них вишлють вони телеґраму до мешканців Марса. А другим апаратом мають надію одержати відповідь від „Марсіянців". Нас пікавить те, на якій світовій мові „Марсіянці" дадуть відповідь?

— **Новий винахід.** Професор американського клерксього університету Годдард винайшов новий вибуховий матеріял у виді рідини. *Видно, що найлекше* винаходити всякі руйнуючі матеріяли так само як найлекше руйнувати. Останніми часами не чутно про ніякі нові винаходи, які би причиялися до уздоровлення людства чи до поліпшення його долі, але навпаки появилося багато винаходів для збільшення людського горя.

— **Смерть письменника.** Помер відомий автор „Сибірі" Американець, Юрій Кеннан у 70 р. життя.

— **Подружжа у пєсі.** У Ризі аматорський жидівський театр відограв пєсу „Подружжа поневолі", в якій пара молодят виконали на сцені точно весь обряд приписаний жидівською релігією. Яке було їх здивування, коли по скінченій виставі рабін повідомив їх, що згідно з Мойсеєвим законом вони є законно подружені.

— **Кооператива „Український Театр" у Львові — вул. Руська 18, І. п.** — продовження списку членів: 1600. Мик Бегей Володимирці 5 зол. 33 сот. 1601. Антоніна Трачова Бережниця 5 зл. 1602. Онуфрій Браташ Мацина 10 зл. 1603. Марія Лаврівська Бережниця 5 зл. 50 сот. 1605. о. Вол. Ардан Ждиня 5 зл. 1606. Читальня „Просвіти" Струтин нижн. зл. 33 сот. 1607. Марія Рубчаківна Томашівці 19 зл. 83 сот. 1609. о. Теодор Зрада Щирець 5 зл. 83 сот. 1610. Стрілецька спілка „Будучність" Берно 7 зл. 50 сот. 1611. Іван Ганас Яблонів 5 зл. 50 сот. 1612. Дмитро Зінко Витків старий 5 зл. 1613. д-р Іван Копач Львів 5 зл. 50 сот. 1615. о. Григ. Дякон Квасинник 5 зл. 50 сот. 1617. о. Омелян Кормош Перемишль 5 зл. 1919. Вол. Гарань Перемишль 5 зл. 50 сот. 1620—1629 усі в Перемишлі: Йосиф Кошалкевич 5 зл. 50 сот., Іван Дідух 16 зл. 67 с., Степан Бий 5 зл. 50 сот., Анна Ленчик 5 зл. 50 сот., Иосиф Ходачинський 5 зл. 1630. Марія Регіш Щавне 5 зл. 1631. Кооператива „Злука" Тустановичі 50 зол. 1632. о. Капустинський Олекса Мельниця 5 зл. 1633. Яків Трач Суботів 11 зл. 33 с. 1634—1648 (збірка п. Ковальського) Іван Рубель і Фран. Ковальський Станиславів по 8 зл. 33 сот., Катарина Приймак Книгинин 5 зл. 50 с., Роман Грицуляк 8 зл. 33 с. Мих. Припхан 8 зл. 33 сот., Станислав Доманський 5 зл. 50 сот., Филип Ліберман 10 зл., Юрко Когутяк 8 зл. 33 сот., Ілля Ярема 5 зл. 50 с., И. і С. Сіпсер 6 зл. 67 сот., Мозес Кранер 6 зл. 67 сот., усі в Книгинині, Ол. Гребенюк Пацików 5 зл. 1649. Іван Свистун Осталовичі 5 зол. 1650. Катря Дякунчакова Одешичі ст. 5 зл. 1651. Осип Сидір Кнісело 10 зл. 1652. о. Микола Крайчик Маковисько 5 зл. 1653. Зинов'ій Сушко Львів 5 зл. 1654. Омелян Марків Вольштин 5 зл. — Виказується тільки таких членів, які вплатять найменше 5 зл. на уділ, а 10 сот. на вписове.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

З судової салі.

Справа о. Проказюка.

В Окружному карному суді в Луцьку засуджено — як ми вже доносили — о. Проказюка, священика української автокефальної церкви на один рік тяжкої вязниці за злочин з §. 73 і 97 к. з. (богохульство). Проти цього засуду вніс обвинуваченій апеляцію, а рівночасно і прокуратор вніс апеляцію і жадав засудження його ще за злочин з §. 129 к. з. і підвисшення кари з одного року на 4 роки тяжкої вязниці.

Дня 24. VI. ц. р. відбулася в Апеляційному суді в Люблині розправа, на яку покликано ще нових свідків яких жадав прокуратор.

Покликанню свідків обвинуваченого суд відмовив. По кількагодинній розправі, по промовах прокуратора Назаревича і оборонців сенатора Карпінського з Рівного і д-ра Льва Ганкевича зі Львова, о годині пів до 4. пополудні оголошено вирок. Апеляційний суд відкинув апеляцію прокуратора, увільнив о. Прохазюка від обвинувачення за злочин §§. 73 і 129 к. з., а за злочин §. 97 засудив його на 2 місяці тюрми. А що обвинувачений о. Прохазюк пересидів вже 12 місяців слідчої вязниці, яку йому вчислено, то справа його врешті покінчена.

Предсідником Трибуналу був радник Невяровскі, членами трибуналу були радник Ковальський і Беранек.

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр"! Присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/I.

Дописи.

Гусятинщина. (*„Розрита могила"*). Щоби полишити нащадкам видимий знак великої пошани для полеглих стрільців У. Г. А., уроженців і громадян с. Товстенького, збудували тамошні селяне величавий памятник-могилу, до якої спішать від трьох літ десятки тисяч прочан цілого гусятинського повіту і всіх сусідних, щоби поклонитися безсмертним Героям, та відновити на їхній могилі присягу про довершення стрільцями початого діла.

Громада Мшанець не хотіла остати позаду у виявленню вдячности для тих, що лягли головами в обороні батьківської землі. Тому постановила висипати в своїй громаді курган-могилу з високим залізним хрестом.

Зібрано фонди, а громадська рада призначила місце під могилу. До трьох днів виросла величезна гора-могила, ковалі викінчували хрест.

Затремтів „соціялістичний" староста п. Карасіньский, котрому донесено, що в могилу замуровано якусь фляшку. В його голові зродилась гадка, що в фляшці міститься якась зачарована сила, котра в означений час вибухне, та спричинить відірвання „кресуф" від „манєжи", тому доручив жандармам доставити йому цю несамовиту фляшку.

Розбіглось село. Жандарми самі підкопувались під могилу. Найшли фляшку, доставили її до старости, розбили і витягнули з неї... папір! Читають: „За Ржечипосполітої польської, за пана Войцеховского, в ері Завістовского, Карасіньского"...

По кількох днях рапортують старості: не та фляшка, це друга, підкинена; шукайте ще раз, на самому споді могили, в мурованому фундаменті!

Кервавий піт заливав жандармські очі при розкопуванню могили. По кількох днях найшли. В тріюмфальному поході спроваджено добуту фляшку до старостинського престола. Розбили, читають.....

Рада в раду рішили, що ця фляшка і розрита могила загрожують „цалосці моцарства польскего". Громадську раду усунено, всіх членів поарештовано, могилу зрівнано з землею, усунено паньствову небезпеку, а копичинецька рада народова проєктує здвигнути на тому самому місці памятник старості Карасіньскому.

На цьому місці запитуємо п. старосту Карасіньского, на якій підставі уважає він ставлення хреста в католицькій державі, за протидержавну акцію? Якими правниками арґументами він мотивує погрозу, ввернену до громадян і комітетових будови хреста в селі Мшанець, що справу віддасть прокураторії? — *Громадянин.*

Тернопіль. *(Величава маніфестація в честь павших за волю України. Концерт Франка).* В перший день сьогорічних зелених свят (15. ц. м.) відбулася в Тернополі величава маніфестація в честь наших стрільців і старшин, що упали в польсько-українській війні і спочивають на місцевому кладовищі. Для охорони їх могил і вшанування їх памяти оснувався окремий комітет і його заходом відновлено могили наших народніх героїв і поставлено на їх могилах високий на сім і пів метра дубовий хрест (дарунок міщанина п. Сеньківського з Гаїв), гарно різблений в українські вишивки. О третій годині по пол. зібралися непроглядні товпи українського громадянства з Тернополя і доокрестних сіл разом з численним духовенством з Тернополя і околиці з численними процесіями. В поході, в якому взяло участь понад десять тисяч громадян, несено кільканацять вінців з відповідними написами від ріжних орґанізацій (Уґусів, молоді, жіноцтва, селян і т. д.) Сам похід до кладовища йшов близько два кільометри, був небуденною, величавою українською національною маніфестацією, що вказувала всім правдиві бажання нашого населення — особливо селян і селянок, котрі тисячами взяли участь у цій маніфестації. Дорогою співало кілька хорів. По приході на кладовище духовенство довершило посвячення згаданого вище хреста, почім промовив о. Ратич про посвяту для волі українського народу тих, що спочивають у цих могилах. По відправі панахиди промовив д-р Степан Баран від імени місцевого комітету для охорони могил наших героїв, вказуючи на це, що жертва життя, принесена за українську державу тими, що тут лягли, не пропаде марно і з їх приміру повстане покоління, що здобуде те, за що упали наші герої і прийде час, що до їх могил прийде поклонитися розкований з кайдан український народ. По відспіванню пісні „Вічний революціонер" промовив ще представник молоді, прирікаючи, що молодь піде слідами наших почивших борців і здобуде волю Рідній Землі. Відспівано ще „Ще не вмерла Україна" і сотки хоругов в дефіляді поклонилися могилам героїв. Цілий похід зробив величне враження на всіх учасниках, особливо на селянах і селянках. Такі обходи є найкращою школою національного виховання наших мас.

Вечером тогож дня 15. червня відбувся концерт в честь Івана Франка заходом культурно-освітних товариств в Тернополі. Дуже гарну промову про значіння Івана Франка яко учителя для громадянського виховання на основі Франкової поеми про Івана Вишенського виголосив проф. Михайло Галущинський зі Львова, якому численно зібрана публика зробила бурливу овацію. Хор філії „Просвіти" під управою п. Басси відспівав „Вічного революціонера", а сольо п. Гірнякова. Деклямували п. Міхенко й один селянин з Купчинець. Особливо подобалися пісні (з окрема народні) відспівані читальняним мішаним хором з Купчинець, котрий веде місцевий секретар громадський п. Блажкевич, що й диригував хором на концерті і збирав признання за свою працю над хором і в громаді, де працює спільно з п. Олександром Гладишовським.

Перемишль. *Святкування памяти пикулицьких героїв.* Як щорічно, так і тепер у неділю 22. червня відбулося в Перемишлі врочисте святкування памяти борців за волю, що згинули в польському таборі для інтернованих і полонених у Пикуличах під Перемишлем у роках 1919—1920. Староство в Перемишлі дало дозвіл тільки на чисто церковний обхід свята. Підчас походу й на самих могилах заборонено співати світські національні пісні (навіть український гимн), на могилах не вільно було промовляти світській людині, тільки священикові дозволено виголосити чисто церковну проповідь, у поході не вільно було нести вінків з надписами ані з національними українськими лентами. Одначе, не зважаючи на ці всі обмеження й заборони та на консигнування великих відділів поліції, свято випало дуже величаво, хоча може й скромнійше як торік. В процесійному поході взяло участь до 7000 люда: процесії з усіх церков перемиських і близьких сіл, члени всіх місцевих українських товариств, довгі ряди шкільної дітвори й молоді, вкінці непроглядні маси населення. Селян не було багато, бо деяких процесій із сіл не пустила до міста поліція, що вартувала коло міських рогачок.

На могилах борців за волю зложено кілька сотень вінків. Патріотичну проповідь виголосив гарно крилошанин о. Мриц. Після відправлення панахиди й виголошення проповіди похід вернувся до міста.

Хоча характер цілого святкування був майже зовсім церковний, але гарне враження з нього переходило межі обрядового свята. При цій нагоді хочеться згадати одну сумну річ: за повних 4 роки українське громадянство Перемишля й перемиського повіту не здобулося на поставлення бодай скромного памятника на могилах у Пикуличах. Майже поруч із могилами наших борців є могили Денікінців, на яких находиться один памятник, хоч невеличкий і не дуже гарний. А на наших могилах крім тимчасово поставленого березового хреста нема нічого, ані памятника, ані напису ніякого ані огорожі! — *Ф.*

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Рільничі школи.

Всяке звання вимагає фахового образування. А до рільництва кожний уважається покликаним і без потрібного образування, а вислід цього нераз страшний: кольоніст-Німець, а навіть Мазур, свідомий своєї праці, вибивається серед моря українського хліборобства, яке є надто консервативне і важко дає себе переконати про потребу рільничої освіти. А на території західних українських земель маємо три ріжні рільничі школи: одна українська, власність тов. „Просвіти", з зимовими курсами в Милованю, товмацького повіту.

Дві другі це польські — державні. Одна низчого типу трилітня в Бережниці коло Стрия. Вимоги приняття такі: Покінчена народня школа, 15 років життя. Місячна оплата 12 золот. Пильні й убогі учні можуть бути звільнені до половини оплат, у виїмкових випадках цілковито. Подання вносити до кінця липня до дирекції краєв. рільничої школи в Бережниці, почта Стрий, або до Тимчасового Самоуправного Виділу у Львові. При школі є інтернат, де учні дістають поміщення і харч.

Друга державна школа є в Білокриниві, поч. Кремянець. Ця школа є середнього типу і до неї приймають учнів з покінченою низчою гімназією (кепська нота з латини не становить перепони) або з покінченою 7 кл. повселюдної школи (давнійші 3 кл. виділові). Покінчена Білокриницька школа дає всі права покінченої середньої школи. Місячна оплата виносить 22 зол. Незаможні учні можуть бути приняті на борг, який зобовязуються на протязі 10 років після покінчення сплатити. При школі є інтернат. Старшим учням дозволяється мешкати поза інтернатом. Школа трезає три роки. Білокриниця віддалена від залізничої станиці Кремянець 3 км. Подання слати до дирекції школи. Ці дві державні школи удержується податками, стягненими з українського населення, тому нехай це населення користає з тих інституцій.

Це все завдання духовенства й учительства інформувати селян, куди їм спрямовувати свої діти.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність и громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Львівський Народ. Театр Української Бесіди під дир. О. Стадника. — В Золочеві саля ім. Шашкевича.

В четвер 26. с. м. одинока вистава „БАЯДЕРА" — оперета.

В Тернополі саля Міщан. Брацтва.

В пятницю 27. ц. м. „БАЯДЕРА".
В суботу 28. ц. м. „ПІМСТА ЛИЛИКА".
В неділю 29. ц. м. „ДОБРОДІЙНА СУЗАННА.

В неділю, 29. ц. м. на Празник Прс. Евхаристії торж. богослуження в храмі Преображення о год. 8 і пів рано. В часі обходу Ринку співає скріплений хор богословів пісні укладу о. Й. Кишакевича. Пп. запрошених співаків проситься отсим на пробу до духовної семинарії вул. Коперника 36. на пятницю 27. VI. о 5. год. пополудни. — *Управа прихода Св. Спаса.*

Загальні Збори Краєвого Союза Кредитового у Львові (Ринок 10) відбудуться в понеділок, дня 30. червня 1924. о год. 3 і пів пополудни. Загальні Збори відкриє голова Надзірної Ради святочною промовою з приводу 25-літнього істнування і діяльности Краєвого Союзу Кредитового. Того самого дня о год. 8. рано відбудеться в Усп. Церкві (при вул. Руській) Богослуження на інтенцію Товариства і Панахида за померших членів Краєвого Союза Кредитового. 2020a) 1—1

Заклик до Родичів шкільної молоді. Секція Сирітських Опікунок при львівській філії Українського Кр. Тов-а Охорони дітей бажаючи поширити Випозичальню шкільних підручників для убогої молоді просить Вп. Родичів і Опікунів, щоби зволили складати на наведену ціль уживані шкільні підручники для народніх, виділових та середніх шкіл на руки Вп. Марії Львової у Львові, вул. Шашкевича ч. 3. II. пов. на право в довільних годинах. Можність випозичення шкільних підручників убогій молоді забезпечить правильний хід науки в українських школах. 2130 2—2

Українські національні танці. На бажання широких верств нашого громадянства відбудеться заходом Сокола-Батька в неділю, дня 29. червня п. р. на площі при вул. Стрийській Великий Попис шкіл учеників і учениць українських національних танців під проводом артиста-балетмайстра В. Авраменка. Початок год. 4. попол. Підчас вправ і танців гратиме буде театральна орхестра. Перекусна добре заосмотрена. Ціни сидячих місць 3 м., стоячі 2 міл., для молоді 1 міл., для дітей 500 тисяч. 2129 2—3

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЄТЬСЯ інтеліґентної панночки до товариства 2. хлопчиків 4—7 літ, за удержання і скромну доплату. Школа Футори, п. п. Олешичі повіт Любачів. 2142 1—3

2 УЧЕНИКІВ або 2 УЧЕНИЦІ найдуть приміщення при інтеліґентній родині Зголошення письменно під „Опіка" до Адміністрації „Діло" або Союзного Базару, Руська 20. або Народної Гостинниці у Львові. 2143 1—1

ФІЛЬВАРОК 175 морґ. в підгаєцькім повіті до виарендування зараз. Зголошення в канц. адв. Д-ра Голубовського, Львів, Бляхарська 11. 2140 1—1

ПОШУКУЄТЬСЯ технічного інструктора і повітового орґанізатора для обсягу молочарства на покутський повіт, а надто технічного молочаря до більшої сільської молочарні. Вимагане теоретичне і практичне образування фахове. Пожадані елеви чеських молочарських шкіл. Удокументоване подання слати зараз до Адміністрації „Діла". 2124 2—3

КІЛЬКА ПАННОЧОК на станцію і харч прийму з новим шкільним роком. Ольга Цегельська, вул. Лісна 14. II. поверх. 3—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення д-ра Шимона Рапапорта і Якова Насса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2139 1—10

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці"

ординує в очних недугах

у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській ч. 20. 2137 1—10

КОНКУРС

на посаду **учителя рисунків** при „Доповняючих ремісничо-промислових курсах для термінаторів" в Станиславові. Вимагається знання рисунків фахових побіч вільноручних і геометричних і що найменше кваліфікації для шкіл народних. Платня після умови.

Подання вносити до кінця липня ц. р. до „Української Ремісничої Бурси" в Станиславові на руки Вп. д-ра В. Яновича, Станиславів, вул. Гославского ч. 2. 2141 1—1

Присилайте передплату!

ПАРИСЬКІ МОДЕЛІ
ЖІНОЧИХ КАПЕЛЮХІВ ОСТАННЬОЇ КРЕАЦІЇ
надійшли до сальону мод.
СКЛАДИ
РУДОЛЬФА НАИВЕЛЬТА
2082 **ПЛОЩА МАРІЙСЬКА ч. 8.** 2—2

ШАПКИ ШКІРЯНІ — СПОРТОВІ КАПЕЛЮХИ
останньої моди для пань, панночок і дітей надійшли до складів
РУДОЛЬФА НАИВЕЛЬТА
Площа МАРІЙСЬКА 8. **Вул. КАЗИМИРІВКА 25.**
Вул. ГОРОДЕЦЬКА 72. 2127 2—2 **Вул. КРАКІВСЬКА 25.**

За Редакцію відповідає В. Мудрий

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 141 (10 234). Львів, субота 28. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов. Конто почт. ощад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

„Нова" національна політика.

Промова посла з Українського Клюбу Сергія Хрущького в польськім соймі дня 21. червня ц. р. в буджетовій дебаті.

Великодержавна манія.

Високий соймe! Багато дечого маємо сказати при розгляненні буджету мін. внутр. справ, хоча знаю, що моя промова, не лише в огляду на порожні посольські лавки буде голосом вопіющого в пустині. Якось тут були ми свідками, як соймова правиця та лівиця обвинувачували себе взаїмно, що нездарно ведуть закордонну політику. Та ніхто з панів не добачив джерела цієї невдачі, а джерело пливе з нездарности політики внутрішньої. У цій внутрішній політиці майже першу ролю грає міністерство внутр. справ. Політику міністерства супроти Українців можна зясувати коротко як дуже воворожу.

Джерело цього ворогування пливе з кількох елементів: першим з них є великодержавна манія, на яку занедужали всі польські партії, з виїмком „союзу пролетаріяту міста сіл". Сучасна Польща зовсім забула про гасло вільні з вільними, рівні з рівними, яке колись у її боротьбі за незалежність зєднало їй симпатію майже всієї світової демократії. Це явище тим більше дивоглядне, що в житті світа трапився факт історичної ваги: всесвітня війна, яка почалася від гасла великодержавної ідеї і скінчилась повною її поразкою, а перемогою національної ідеї, що виставила гасло визначення народів. З цієї історичної доби Польща не зробила ніякого висновку, нічого не навчилась з досвіду завойовницьких держав. Навпаки, Польща, забуваючи про своє колишнє святе гасло, нехтуючи ідею самовизначення народів, силкується воскресити великодержавну ідею і дарма, що ще недавно сама йшла проти імперіялізму, нині веде завойовницьку політику. І саме тому, послідовно Польща мусить далі йти слідами завойовницьких держав, які супроти поневолених народів користувались ідеєю уніфікації.

Нова метода.

Одначе мушу бути справедливим і мушу вказати на деякий поступ у цій політиці гнету. А саме: — завойовницькі держави, які прикладали у національній царині уніфікаційні методи, одночасно брали на увагу, як мога широко, компензації на економічному полі. Одначе такого випадку, щоби вживати супроти якогось народу уніфікаційної методи, а одночасно нехтувати його економічні потреби, ще й кривдити його з господарського боку, такого випадку новітня історія не знає. І саме цей новий тип національної політики Польща силкується витворити; на славянських меншостях на окраїнах тяжить гнет національний та господарський.

На щастя, цей погляд не є виключно моїм, людини, яку лише тому, що є Українцем — уважають ворогом. А є це остаточний висновок — прошу звернути на це увагу — п. Константина Сроковского. Ось чому ми лише маємо право докоряти Полякам за їх вороже становище до нас, а не навпаки. Пос. Грінбавм зовсім влучно назвав міністерство внутр. справ міністерством до боротьби з внутрішнім ворогом — воно иншим бути не може. Для наглядного доказу, що воно так — досить торкнутись кількох справ, при чому для конкретного їх змалювання користуватисьму фактами, запозиченими майже з учорашньої днини, тому, що майже кожна днина постачає нам чимало матеріялу.

Перш усього: справа горожанства. Українській інтелігенції та духовенству відмовляють признання прав громадянина, тому, що домагаються від них предложення виписів зі списку населення. Такий розпорядок є сам у собі суперечний з версайським договором щодо національних меншостей, як це доказав один з найвизначнійших професорів праза у Франції, Ляпрадель. А що торкається прикладення такого розпорядку до т. зв. кресів — то воно є попросту фантастичне, тому, що під російською владою не вписували до книг — інтелігентної кляси. Польська адміністрація мусіла знати про це, а проте зробила з цього легкий засіб, щоби натиснути на інтеліґенцію та духовенство. Ті люде живуть у стані повної непевности щодо завтрішньої днини, тому, що кожної хвилини можна їх виселити. При помочі такого засобу приневолюють тепер духовенство, щоби воно згодилось на введення автокефальної церкви у Польщі. Докази: пп. старости у містах Володимирі та Рівнім.

Димісії та заборони.

Адміністрація не лише сама користується цим засобом терору, але ще й позичає його чемно иншим державним органам. Жмінка нашої інтелігенції, яка у свій час, майже чудом, одержала державні посади, нині живе постійно під загрозою димісії, з єдиної причини, що не має польського громадянства. Скільки разів треба було вживати заходів у ріжних міністерствах, щоби не викидати цих урядовців.

Щоби спинити культурну працю, адміністрація крім терору супроти інтелігенції, вживає ріжних метод про які навіть не в силі були збагнути завойовницькі держави. Культурним та економічним українським інституціям забороняють поширення своєї діяльности на инші ділянки життя, добачуючи скрізь політичні тенденції. Нпр.: — недавно відкинено затвердження статута українського педагогічного товариства в якому передбачувалось, що ця інституція має поширити свою працю на всі українські землі. Я питаюся вас, панове, чи й далі ви маєте намір розривати на шматки живе тіло єдиного народу? (*Голос: Нисенітниць не мусимо слухати. Крик. Ріжні вигуки. Маршалок дзвонить. Оплески на українських лавах. Голос: Ви платите ґрунтового податку 32 сотики, а решта 90*).

Що більше. У деяких випадках зачинюють навіть уже існуючі культурні інституції, і відмовляють легалізації нових, як нпр. „Просвіти" у Горохові. Забороняють збирати складки на просвітну ціль. Забороняють навіть улаштування театральних вистав, концертів та відчитів. Супроти політичних інституцій — прошу взяти приклад у української соціял.-демократичної партії, яка існувала легально 30 літ, а нині стероризована скривається у підземеллі.

Свобода зборів та преси.

Про свободу зборів шкода й балакати. У однім Львові влада заборонила 13 разів скликання віча в освітних цілях, а навіть посольські справоздавчі віча розганяє поліція. На яких підставах це робиться, відчитаю паним документ, який я одержав учора. „Польське воєвідство, староство Берест, дня 22. серпня 1923 р. ч. II. 1646. Берест над Бугом. До п. Ляйзора Каплана, основателя професіонального союза візників у Берестю над Бугом.

Отсим повідомляємо, що п. поліський воєвода рішенням з дня 18. VI. 1923. не надав законного права союзові візників у Берестю н. Б. Одночасно слід вияснити основателям, що п. воєвода схильний ще раз розглянути справу легалізації згаданого союзу з умовиною, що основателі очистять його від матеріяльних та формальних похибок і дадуть повну та безоглядну ґарантію, що провід союзу складатисьме у майбутньому з людей зовсім певних, політично та моально, які не дадуть взяти над собою перевагу елементам ворожим суспільному устрою польської держави".

Щодо преси, то майже кожне число українських часописів має на собі проречистий заголовок: „По конфіскаті, другий наклад". Поступова українська преса стала білою, бо світить білими місцями. Цікаво, що те, що без перепон появляється друком, н. пр. у холмськім „Нашім Життю", не може появитись у Львові, в одному українському часописі конфіскують те, що надруковано в иншім польськім у Львові або навіть иншім українськім.

Адміністрація — церковною владою.

У иншій царині духового життя українського народу, у сфері релігійній, адміністрація зовсім не рахується з основами конституції. Доходить до того, що православним священикам не дозволяють брати участи в богослуженні, як це сталось в Яблочинськім монастирі. Що більше: адміністрація вже сама стає джерелом церковного права у православній церкві. Ось розпорядок лідського староства з дня 8. марта 1924 ч. 1380, в якому пишеться про те, що церковна рада може складатись тільки з людей, які мають не менше як 2 гект. власної землі. Лише такі особи можуть брати участь у виборах—що торкається і духовенства.

Головою зібрань повинен бути війт, чи пак: бурмістр, щоби лише був християнином, отже виходить, що не маючи двох гектарів землі не вільно бути православним. Головою на православних зборах може бути і католик, за те православний священик не може брати участи у зборах своїх вірних. Чи можна вже далі йти в цьому напрямку? Ні Турки, ні Татари чогось подібного не робили; навіть большевики, здається, не дійшли до цього.

Роля старостів.

Такими способами спинює адміністрація культурне та духове життя українського народу. В инших царинах, як нпр. суспільно-господарській, бачимо те саме. Перш усього насилують збірну волю населення. Староства не шанують принципу виборів в інституціях самоврядування. Ріжними методами насильства, пп. старости стараються не допустити, щоби громадським радним, членом соймику чи війтом вибирали Українця. Це спроби є тим більші, чим більша є посада особи. А якщо буває так, що навсупереки заходам, вибори не дали висліду бажаного паном старостою, тоді з ріжних придумуваних причин не затверджують вибраних осіб.

Я міг би навести численні приклади, одначе не маю на це часу. Згадаю лише, що в цій справі ми кілька разів зголошували інтерпеляцію і вчора зробили це ще раз. Старости за всяку ціну піддержують тих, якими понасаджували посади війтів та громадських секретарів, здебільша Поляків, хоча Поляків є по українських селах у середньому не більше як 3 проц. Справи пішли так далеко, що навіть зловживання за злочини польських війтів скриває влада.

Для прикладу наведу інтерпеляцію про діяльність війта шумської громади, пов. кремінецького, п. Кобилянського, секретаря берестецької громади, у повіті Дубно, п. Влодарчика, — радника громади Хорів, пов. Острожського, п. Адамского, —секретаря громади Кримно, у Ко-

---

Пр. 620/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 135 з дня 21. червня 1924. в артикулі під заголовком: 1) „Чорна картина" устуи м ж словами „В пресі" і „справді чо на", 2) „Слова і діла" а) уступ між слозами „притока" і „очевидно українська", 3) „Новинки", а) вирази мож словами: „з часу назву" і „ко и українська", б) вирази між словами „Zwierzchnictwa" і „były by to", в) вирази між словами „jaka we" і „panuje, nasuwa", г) заголовок між словами „його приятелів" і „наша редакція", д) речення між словами „192)—1932 р." і „скарга яких" містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а) з. к.. і провини з § 298 з. к., ад 2) 3) а) б) в) злочину з § 6? а) з. к. ад 3) д) е) провини з § 302 з. к узнав доконану в дни 20. червня 1924. р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зп. — Львів, дня 21. червня 1924.

(Підпис нечиткий.)

вельським повіті, п. Ружицького. Таким робом насилують збірну волю населення. Не досить того. З метою залякання населення, адміністрація користується масовими арештами, часто при помочи провокації, як це було в Острозі, де якийсь Струмецкі, провокатор, видав поліції за великі гроші список буцім-то заговірників, а при особистій перевірці з людьми признався до провокації.

Карні експедиції.

Адміністрація вживає часто ще й сильнійшого засобу: висилку карної експедиції. Для прикладу наведу карну експедицію на чолі з п. Лісецким, заступником старости у Кременці, вислану до села Піщатинці. Тамошні селяни взяли в аренду на 36 літ землю у п. Камінського; одначе згодом цей пан продав землю Мазурам. Селяне не хотіли відступити від своїх прав і тому вислано на них карну експедицію, яка у нелюдяний спосіб побила їх. Підкреслюю тут і момент узурпації з боку адміністрації прав приналежних судовій владі.

Для характеристики відношення адміністрації до суду наведу ще й другий, зовсім свіжий факт, записаний тут у Варшаві, на вчорашній судовій розправі в справі адхимандрита Смарагда. Діло було таке: суд візвав як свідка архиепископа Володимира, одначе староста заборонив йому виїзд до Варшави.

„Скільки є бандитів?"

Крім карних експедицій адміністрація ще частійше вживає ідивідуального террору супроти населення через поліцію. У цьому явищі слід зазначити скількість поліції. Поліції у цілій державі є 48.749. Не зроблю помилки кажучи, що на території „кресів", — де уряд п. Вітоса заповів збільшення збройної сили а за ним пішов теперішній міністр п. Гібнер — є тепер 30.000 поліцаїв. Не хочу прибільшувати, тому візьму цифру 20.000. Я завдав собі праці та перерахував скільки є вчителів на цих землях. І дійшов до цифри 6.390. (*Голоси: А скільки є бандитів?*)

І ось у світлі цих цифр найкраще виходить польський месіянізм, це несення культури на схід, про що згадував з такою гордістю воєнний міністр ґен. Сікорскіі На пять носіїв польської культури один є вчителем, а чотирох поліцаями. (*Голос: А скільки ви нарахували бандитів?*) І яку високу культуру несуть ці поліцаї? Для характеристики згадаю тільки два факти з їх діяльности, поминаючи вже славну справу Бесарабової. У повіті горохівськім та володимирськім бродить бандит Доманьскі, бувший полінай, так само як бувшим поліцаєм є славний бандит Муха-Міхальскі. До боротьби з Доманьским вислали агентів тайної та явної поліції. І щож? Виявилось, що деякі з цих тайних агентів самі під фірмою Доманьского займаються грабіжництвом. Одного з тих агентів, який — зі своїм товаришем напав у тартаківськім лісі на війта Лісовця, цей війт пізнав, бо бачив його багато разів у громаді.

А ось другий факт: 30. мая ц. р. в год. 11. ранку переходив через село Цілунь пов. кобринського, на Полісю, селянин Максим Челянюк і вступив до одного господаря напитись води. Там застав поліцая Несторовича, з постерунку Жабинка. Коли селянин вийшов з хати, поліцай вибіг, і крикнув „стрівай!" Дарма, що Челянюк як стій зупинився, він почав приготовлятись до стрілу. Челянюк крикнув: „Не стріляйте, бо я не втікаю". Це саме прохання звернули до нього і інші селяне. Одначе поліцай вистрілив і вбив його на місці. По вбитім залишилась вагітна жінка і двоє малолітних дітей.

Ось як полюють на людей. Мов на дикі звірята. І це називається нести лад та культуу на схід. Ми дякуємо за таку культуру. З огляду на це все, я в імені українського народу ставлю внесок, щоби счеркнути диспозиційний фонд міністерства, як і позиції на піддержування поліції та її утримання.

(*Оплески на українських та білоруських лавках.*)

Проти істнуючого режиму.

Ноти през. д-ра Петрушевича.

През. д-р Евген Петрушевич вислав до урядів Анґлії, Франції й Італії та до президента Зєдинених Держав Півн. Америки ноти, якими передав їм меморіяли краєвих організацій у справі важкого режиму на українській національній території в межах Польщі. Краєві меморіяли торкаються справ: кольонізації, переслідування освітнього руху, шкільництва й справи українського університету.

Ті самі меморіяли були в своїм часі переслані краєвими організаціями до Союзу Народів.

Крім того п. д-р Петрушевич вислав на руки теперішнього президента французької палати депутованих п. Пенлєве подяку всім тим французьким політикам і діячам, що підписали протест проти білого терору в Польщі.

Вкінці п. д-р Петрушевич вислав меморіял до Союзу Народів в справі безправного арештування польською владою б. члена галицького уряду п. д-ра Яр. Селезінки.

Дрібні вістки.

Мусоліні виголосив на засіданню італійського сенату велику промову, в якій підкреслює, що уряд не пощадить нікого з тих, які брали участь у вбийстві Матеоті і протестує проти інсинуацій на адресу фашизму.

Стан здоровля австр. мін. зак. справ д-ра Зайпеля помічно поправляється.

У Канаді почався почтово-телеґрафічний страйк.

На міжнародній конференції праці анґл. делеґат Девіс запротестував проти проекту, щоби в Німеччині поставлено домагання для продовження 8-годинного дня праці у звязку з питанням відшкодувань.

Японія мала би відступити Росії воєнні кораблі, які мусить зайщити згідно з гашинґтонським договором.

Матеоті, вбитий соціял. італійський посол матиме памятник.

Анґлійський парлямент приняв закон про будову робітничих домів.

Бувший новоль Греції робить заходи у Франції, щоби одержати відповідне становище у торговельнім світі.

Голова міністрів південно-африканськ. союзу, ґен. Смутс, що впав при виборах, зголосив свою димісію.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

ВІДГУКИ ДНЯ.

Хранцузики.

Я здавна не мав набоженства до Французів. Вони для мене чогось дуже комічні. Платять за кожду новонароджену дитину і... грозять Німцям загладою. Виробляють перфуми, а кричать, що мають страшні ґази.

Не знаю як хто, але я не вірю ні в їх силу, ні в їх армію. Вистачить подивитися на їхніх ґенералів.

Ось одного з них обвозив минулого року Найман по Львові. Чистий смішака! Зовсім як експрес N. 1. зпід ґотелю Жоржа, тільки що тонший і менше мілітарний з виду.

Але ще більше від Французів не люблю зфранцужених Українців, тзв. Хранцузиків.

Поїде вам такий Русин з Червоноківець чи Задрихростів на пару неділь у Париж і вертає мов не той. Голова до гори, брови на плечах, а на устах погірдливий вбийчий усміх. Як коли й заговорить до вас, то так через ніс, що й не розберете. Все в нього на а і ę.

Кожне своє оповідання зачинають від Парижа.

— Це була на рік перед моїм виїздом у Париж, на попразе...

Або:

— Десять літ перед моєю поїздкою в Париж, я зайшов до дєтіста.

В розмовах уживають все „ми" і „ви" (щось так, як Наддніпрянці!).

— В нас у Франції таке не водиться.

Або:

— Ви українці ніколи культурними не будете.

(Поцтиві Українці притакують і вітхають).

— Ви поняття не маєте, що то є гарні жінки.

(Дехто з Українців пробує ображуватись).

Такі і тим подібні розмови провадять у ряди-годи Хранцузики з рідними дикунами. Загально тримаються від усіх здалека і пристають тільки зі „своїми".

До жінок мають Хранцузики кольосальне щастя.

— Він був у Парижі! — шепче одна до другої і обидві страшенно цікаві. А відомо, що цікавість то перший ступінь до пекла.

Але Хранцузики дуже перебірливі. Бо якже инакше. Скажеш до Українки: „Бон суар!" а вона: — Пане! За кого ви мене маєте?! Я з доброго дому!

Та всеж таки Хранцузики люблять мати богато адораторок. Стараються про те всілякими способами. Один запустив бороду а la Landru і рівночасно страшить і притягає. Другий носить місяцями сорочку як Лямартін і на злість фризієрам свою розкудовчену ґиру порядкує пальцями. Тим усім робить кольосальні фурори між молодшим поколінням Еви.

Не згадую вже про їх ґобелінові краватки і черевики a la Moulin Rouge (носики догори!) хоч і вони відіграють чималу ролю.

Я не бачив цивільних Французів, але, судячи по однім з наших „Парижан", вони хоч фабрикують косметики, самі ніколи не миються і не роблять „manicure".

Хіба що Хранцузики тим способом носять жалобу по своїй другій вітчині.

Між собою говорять тільки по українськи, але як підійде хтось чужий, зараз і чується:

— Ivan telé passé?

— Katherina long trés!

А ти стоїш як фізик і нічого не розбереш.

Сіті слави й успіхів походжають галицькі Парижане по Львові і з призирством дивляться на мізерну вегетацію рідних дикунів.

А тимчасом їхні батьки з Червоноківець чи Задрихростів тяжко жалуються перед сусідами:

— Колись був мій син як і другі людські діти. Але відколи їздив у ту Хранцію, то ци його наврочили, чи що — чисто з глузду зіхав!

Галактіон Чінка.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладна тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Ю. ПАВЛИКОВСЬКИЙ.

Основи перестрою
нашої осередньої сільсько-господарської організації.

(Докінчення.)

Зі становища кооперативної ідеї субвенції не були навіть бажані, бо правдиві кооперативи, як організації самопомочі, з правила повинні працювати на основі економічної самовистарчальности. Отже цілість нашої осередньої сільсько-господарської організації складається з дейного центра, який не є так вивінуваний, щоби міг успішно вести свою працю в користь загалу на основі власних матеріяльних засобів і технічно-торговельних центрів, які — як економічно самостійні, заробкуючі інституції — можуть продовжати свою працю власними силами в користь своїх членів.

Нашим завданням повинно бути зі спадщинного устрою нашої осередньої сільсько-господарської організації залишити це, що є корисне для неї, а усунути все инше, що гальмує правильне її функціонування. І на далі мусить бути збережена двійна правна форма організації. Краєве т-во господарське „Сільський Господар" і на дальше мусить остати корпорацією, бо його завданням є заступництво рільничих інтересів загалу населення. Воно не може вповні злитися з кооперативними технічно-торговельними установами нашої осередньої сільсько-господарської організації, які працюють для своїх членів. Одначе „С. Г." повинен увійти з ними у як найблизчі взаємини: організаційні, технічні, дотично переводження в життя засобів підношення рільничої культури шляхом живого і негайного слова та практичних досвідів і устрою. Знання взірцевих сільсько-господарських установ (напр. ставлення расових обор, хлівень, будівництва с.-г. стацій, спілкового уживання машин і т. и.) та вкінці матеріяльні.

Гасла відбудови нашого економічного життя, які з Головної Ради „Сільського Господаря" впали в лютім 1920, мали якраз на меті перестрій нашої осередньої сільсько-господарської організації в згаданім напрямку.

Гасло відбудови і розбудови кооператив мало на меті сотворити по наших селах нові матеріяльно забезпечені осередки, які своїми доходами в користь членів переводили би в життя акції сільсько-господарської природи, які до революції переводило краєве т-во господарське „Сільський Господар" на основі державних субвенцій.

Ці акції мали опертися не на хиткій основі допомоги зі зовні, а на власні матеріяльні засоби кооперативної організації.

Під оглядом внутрішньої організації краєве товариство господарське „Сільський Господар" у Львові і його філії в краю мали задержати корпоративну форму, щоби могти заступати рільничі інтереси краю і повіту, а фахультативну опозицію сільських кружків рішено перемінювати в господарсько-споживчі кооперативи, яких члени обовязково мають бути членами краєвого товариства господарського „Сільський Господар" у Львові. Таким чином бажало товариство мати по селах гуртування своїх членів у трівких кооперативних організаціях, які доходами кооперативи в користь села працювали би над підношенням рільничої культури. Згодом господарсько-споживчі кооперативи мішаного типу мали виділювати зі себе окремі чисто господарські кооперативи, як молочарські, годівельні, машинові і инші. Отсі кооперативи власними силами мали під проводом фаховців реалізувати господарську програму осередньої сільсько господарської організації.

Рівночасно Рада Краєвого Тва господарського „С. Г." мала увійти у близькі організаційні взаємини з кооперативними централями, а філіяльні Ради з повітовими кооперативними осередками (повітовими союзами), шоби своїми особовими і матеріяльними засобами і такимиж кооперативних організацій повести організаційну і господарську працю в користь нашого села. Отся праця в центрі започаткована. Співділання з Краєвим Союзом господарських Спілок, який 14. VI ц. р. перебудувався на центросоюз кооперативних Союзів, є запевнене. За ним піде співпраця з иншими звенами центральної сільсько-господарської організації.

В даний мент йде про створення співпраці з повітовими союзами і послідовне скооператизування кружків „Сільського Господаря" по селах. До війни кружкова організація „С. Г." обнимала 2/3 громад нашої батьківщини. Сучасна кооперативна сіть обнимає 1/3 громад. Поступаючи в організації кооператив по селах обережно і не за поспішно вже на тій підбудові кооператив, яка тепер істнує, могла би осередня сільсько-господарська організація оперти свою технічно-рільничу працю. Започаткування її по селах зєднало би рільничий загал для ідеї кооперації. Співпраця сільсько-господарських організацій з кооперацією скріплювала би їх взаємно. Організаційні відділи центральних і повітових осередків, в яких працьовали би агрономи, зробили би ще кращі висліди, як до-

Кредитова кооперація.

В теперішньому часі тяжкої господарської і фінансової скрути увага всіх звертається в сторону хліборобської кредитової кооперації, яка вже від двацяти літ находиться в несприятливих відносинах для її істнування і розвою.

Кредитова кооперація вже на два роки перед війною, бо в 1912 і 1913 році находилася у критичному положенні. Неурожай, недостачі паші, дощі і повені у поодиноких сторонах краю, а до того непевне, передвоєнне політичне положення надграничного краю і тезаврування гроша тодішнім правительством викликало повний застій господарського розвитку краю на всіх полях, недостачу й дорожнечу гроша, високу процентову есконтову стопу і масове винимання щадничих вкладок з кредитових кооператив, а вслід за тим остру фінансову скруту, серед якої парусот опертих на чужому, позакраєвому капіталі (неукраїнських) кредитових кооператив мусіли бути зліквідовані.

Передновок слідуючого 1914 р. належав для галицького селянства до найтяжчих. Одинока надія була лише на гарно заповідаючийся урожай, коли нагло в липні того року вибухла війна, яка з деякими перервами, тягнулася до 1920 р., причім Сх. Галичина майже цілий цей час була тереном війни і коли не була в цілости, або вчасти під військовою займанщиною, то становила стислійший або ширший воєнний терен.

Ці обставини і цілковитий воєнний застій господарського життя зложилися на те, що кредитові кооперативи не з причини лихої внутрішньої господарки, але з инших ріжних причин, залежних від зміни економічних і політичних відносин, або зовсім не могли бути діяльні, або не могли сповняти своєї статутової діяльности як слід.

По короткім часі вицофування вкладок ощадности з вибухом війни, наступило успокоєння і до чинних кооператив від 1916 р. почали звільна напливати вкладки, доки у 1918 і 1919 р. не осягнули свого кульмінаційного пункту, коли рівночасно, з причини цілковитого господарського застою, не було у відповіднім відношенні бажаного запотребування позичок.

Під той час, з огляду на тодішні дуже непевні політичні і господарські відносини, мусіли кредитові кооперативи числитися з можливістю масового витягання вкладок, та на отсей випадок мусіли удержувати свої вкладкові запаси в стані плинним, щоби в цей спосіб удержати кожної хвилі платничу справність щодо вкладок та й тому то мусіли льокувати свої готівки частинно в місцевих споживчих кооперативах, а частинно в своїй централі, Краєвім Союзі Кредитовім та инших великих фінансових інституціях.

Рік 1920. по відвороті червоних військ приніс масове і нагле вицофування вкладок і в тім же році введено в місце дуже обезціненої вже австрійської корони польську марку у реляції 70 фенігів за одну корону.

Час від 1920—1923. року є особливо для кредитової кооперації критичний ізза постійного і в скорім темпі ідучого спадання вартости польської марки. В часі цілих цих чотирьох літ в наслідок девалюації, вкладки, уділи і фонди резервові постійно тратять на вартости; оборотовий капітал — хоч цифрово росте — безупинно шорав більше маліє, а кредитові кооперативи не є в можности сповняти своєї властивої статутової задачі. Загал кредитових кооператив, що не вів спекуляційних інтересів, з причини девалюації не зміг навіть в значнійшій частині удержати передвоєнного власного майна в передвоєнній вартости, а лиш деякі більші кредитові кооперативи вспіли в значній мірі охоронити передвоєнний власний маєток кооперативи, льокуючи його в нерухомостях.

Щойно р 1924. році, з хвилею деякої стабілізації польської валюти відзискують кредитові кооперативи твердший грунт для своєї діяльности та змогу розпочати свою діяльність наново.

Щоби урухомитися, треба їм в першу чергу постаратися здобути оборотовий капітал, який становить підставу їх діяльности, а на який складаються вплачені уділи, вкладки і затягнений кредит.

Щоби зискати уділи і вкладки, треба кооперативам скликати надзвичайні загальні збори членів, заохотити та спонукати їх до зложення нових хочби малих уділів, а опісля розвести в окрузі своєї діяльности акцію за збиранням вкладок до обороту, які все становили львину частину оборотового капіталу кредитових кооператив і враз з уділами головну підставу їх діяльности. Очевидно, що відповідно до обставин, при вплатах на уділи і вкладки повинні кооперативи забезпечувати членам і вкладникам вартість зложеного гроша. Цю акцію повинні негайно розпочати всі повітові кредитові кооперативи, які находяться у всіх містах і містечках з осідком повітових судів.

По покликанні до життя цих повітових кооператив (союзів) повинна прийти черга на роззинення їх діяльности в повітах, які треба би поділити на райони, кожний з окремою для себе кредитовою кооперативою з так сконструованою Надзірною Радою, щоби в ній засідав з кожної громади, що належить до дотичного району, бодай один що найсвідомійший член кооперативи, який рівночасно був би мужем довіря і відпоручником кооперативи та мав охоту і обовязок розвідувати, хто може вкладку зложити, спрямувати вкладки до своєї кооперативи, освідомлювати своїх співмешканців села про задачу кооперативи, її значіння для господарського життя ітд.

(Докінчення буде).

тепер. Агроном-люстратор кооператив зміг би морально опанувати село й причинився би до постепенного організування чистих сільсько-господарських кооператив, так для час потрібних.

Вправді союзне будівництво по повітах і ще не переведене навіть в 1/3 повітів, але краще вже тепер розпочати співпрацю сільсько-господарських організацій там, де є повітові Союзи, як ждати, дальше. Ідеї відбудови нашого економічного життя на трівкій основі кооператив, кинені Головною Радою „С. Г." в лютім 1920 і підпирані нею до сьогодня, дали нам вже доволі сильний апарат кооператив як в центрі, так і в краю. Пора приступити до здійснювання дальшої нашої програми, до опертя технічних акцій сільсько-господарських, ведених дотепер на основі субвенцій, на крицевий фундамент власної помочі нашого народу.

Задля розвинення, обговорення і вирішення подрібної програми співпраці краєвого т-ва госп. „Сільський Господар" і його підорганізацій з нашою кооперацією буде скликаний господарський з'їзд, що стане одночасно підготовним задля гідного переведення загальних зборів краєвого т-ва госп. „Сільський Господар".

Модест Менцинський у Львові.

Львів, 27. червня 1924.

В останній хвилі довідуємося, що наш знаменитий, европейської слави артист, камеральний співак, перший героїчний тенор кельнської опери п. Модест Менцинський після 10-літньої відсутности відвідав свою Батьківщину. Найближчим приятелям вдалося вплинути на шан. артиста, щоби виступив зі своїм багатим пісенним репертуаром на концертовій естраді. Не тратимо надії, що на днях матимемо нагоду насолоджуватися правдивою красою пісень у вокальній інтерпретації.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Урядова мова „меншостей".

Польська Рада мін. 26. ц. м. прийняла в окончному тексті законодатні проєкти про допущення мови державних меншостей до шкільництва і судівництва. Є чутки, що декрет узгляднює мови українську і білоруську у поморськім, новогородськім, поліськім і волинськім воєвідстві в тій ступені, в якій є допущена українська мова у Сх. Галичині на основі давного австрійського законодавства. Проєкти ці оголоситься щойно після внесення їх до сойму, що послідує небаром.

Ревізія сов.-польських взаємин.

З Парижа звідомляють, що на майбутній конференції в Парижі в справі визнання совітів, Франція порушить теж справу взаємин між Польщею і СРСР. Часописи звідомляють, що французьке правительство перед визнанням совітів де юре настоюватиме на управильнення совітсько-польської справи.

Наради нім. кабінету.

Німецький кабінет нараджувався в справі відповіди на ноту конференції амбасадорів відносно військової контролі в Німеччині. Можна бути певним, що правительство прийме домагання союзників. Текст ноти вийшлеться 26. або 27. ц. м. після рішаючого засідання німецької Ради міністрів.

Литовський премієр про Вильно.

Новий литовський премієр Туменас у експозе в ковенському соймі про відносини до Польщі заявив: Шлях наш буде спрямований до природної столиці нашої держави Вильна і до переслідуваних там братів наших Литовців. Поробимо всі заходи, щоби зробити кінець окупації і переслідуванням народа.

Сутички на італ.-югослав. границі.

Урядовий білгородський комунікат звідомляє: На італійсько-сербській границі 23. ц. м. незнані люде перейшли біля Планіни і острілювали югославянські стежі граничної сторожі. При цьому ранили двох митних функціонарів. 24. ц. м. в ночі біля Унтата напали незнані люде італійські граничні стежі. При цьому було вбитих двох італійських жовнірів, а двох тяжко ранили. Югославянське правительство зарядило негайно слідство.

Землетрус в Будапешті.

26. ц. м. о год. 12·30 в ночі відчуто землетрус у Будапешті, що тривав 10 секунд. В деяких домах вилетіли шиби, в деяких мешканнях порушилася обстановка. В німецькій долині землетрусові товаришив підземний гук. Часть населення провела ніч на дворі.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність и громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчерашнє число нашої газети сконфісковано за частину листа М. Шаповала до Пенлеве, в якім він говорить про переживання 7 міл. Українців під польською конституцією, та два уступи в допісі з Гусятинщини про поклін наших селян полеглим героям і про страх копичинецького старости.

— **Українська ощадно - позичкова каса в Празі.** З ініціятиви Української Селянської Спілки, на підставі § 5 п. д) її статута, засновано в Празі Ощадно-Позичкову Касу, членами якої можуть бути всі українські громадяне, що перебувають в ЧСР. Ощадно-Позичкова Каса являється автономною установою, що працює на підставі окремого статуту. По своїм завданням і характері операцій Каса є типовою кооперативно-кредитовою організацією для ширших верств громадянства. Вписове виносить 3 кч., а пай 30 чк., при чім пай може сплачуватись ратами по 5 чк. на місяць. Кожний член Каси незалежно від скількости паїв має один рішаючий голос. Докладнійші звідомлення висилаються на бажання.

— **Шевченківська вистава.** В неділю дня 22. VI. ц. р. відограв драматичний Кружок при українській приватній гімназії в Городенці двоактівку п. з. „Тарас Дитина" з надзвичайно добрим успіхом. Присутна публика була одушевлена грою молоденьких аматорів, що своїм незіпсутим сердем уміли передати ідею твору. Діти, що були на салі, плакали над гіркою долею сиротн Тараса. До ведення виставки причинився чимало проф. М. Навроцький, що з батьківською терпеливістю і впертістю педагога проводив першим кроком початкуючих аматорів. Жаль лише, що публики було мало. Взагалі в Городенці запанувала неоправдана і каригідна байдужість, а особливо до всяких вистав, вечерниць і т. д.

— **Погоня за втраченим скарбом.** На основі міністеріяльного розпорядку обовязувала від 1. VI. ц. р. підвищена почтова такса за доручені додому пакункові посилки. Перед 1. червня такса виносила 15 сотиків а по 1. мала виносити 20 сот. Міністерство видно не повідомило про новий розпорядок усіх почтових дирекцій. Бо ось у Львові від 1. до 24. червня ц. р. далі побирали стару таксу. Нині ходять по Львові всі листоноші та збирають додатково від усіх, що дістали пакунки в червні ще по 5 сотиків. Чи така операція львівським почтам оплатиться, не знаємо. Не дивуємося також цій погоні за 5 сотиковим скарбом при нинішній ощадности уряду п. Грабского.

— **Палата в Чекерс** Палата в Чекерс, в якій відбувалася нарада Ерріо з Мекдональдом, має свою історію. Льорд Лі подарував її англійському урядові з тим застереженням, що буде вона призначена виключно для ужитку повсякчасного англійського премієра. Крім цього лишив Лі відповідний фонд на удержання служби і самої палати. Фондаційний акт між иншим говорить таке: „Тому, що англійським премєром може стати незаможня людина, призначую для премієра, перебуваючого в Чекерс, 15 фунтів штерлінгів денно на дрібні видатки за кожний день побуту в палаті". Добре бути англійським премієром!

— **Годинник смерти.** В бувшій королівській резиденції під Льондоном, де нині є музей „Гемптон Корт" є старий астрономічний годинник, власність іще Генриха VIII. Годинник має ту дивну прикмету, що зупиняється лише тоді, коли хтось з мешканців палати має померти. Тому він і зветься годинником смерти. Кілька днів тому цей годинник несподівано знов перестав ходити. В кілька годин потім померла стара жінка, що мешкала в палаті. По смерти годинник продовжив свій хід зовсім правильно а знавці стверділи, що ніякої механічної причини для зупинення перед смертю жінки не було. Годинник зупинався вже третій раз у такий самий спосіб. Далеко краще було би, як би кожна людина могла набути такий годинник, який зупинявся би на хвилю перед тим, коли людина має бути ущасливлена наприклад великими грішми.

— **Оригінальний шлюб.** Льондонська публика мала недавно приємність оглядати небувалу весільну церемонію. Перед костел заїхала завельонована молода на пожарному авті з драбинами, сикавками та иншими причандалами. Подібно зацікавилися в першій мірі газетні репортери, які й прослідили, що таку шлюбну приємність зробив молодій її наречений, що займав високе становище у льондонській пожарній команді.

— **„Вчинки" магнету на британській виставі.** Публика, що відвідує інжінерський відділ державної великобританської вистави під Льондоном, примушена звертати пильну увагу та зужитати багато енергії не на саму виставу, а на всі металеві річи, які має при собі, бо притягає їх величезний магнет, що приміщений саме в тому відділі. Необережні відвідувачі, що не віддали металевих предметів на переховання при вході, потратили таким чином шпильки від капелюхів, волося, краваток, а навіть цілі парасолі, які їм насильно вирвав із рук магнет. Магнет важить 6.72 фунтів.

— **Льорд Кервон історіком.** Бувший визначний англійський дипльомат і міністр Керзон працює тепер над великою студією про Наполеона.

— **Заготрення цензури в Німеччині.** Президент Еберт підписав на днях декрет про заготрення цензури для періодичної

преси. Це нове загострення звернене в першій мірі проти націоналістичної преси, яка явно закликає до державного перевороту.

— **Шевченківський концерт в Сколім.** Дня 8. червня за стараннем філії Т-ва „Просвіти“ в Сколім відбувся Шевченківський концерт, при участи громадян міста і передмістя Сколе. Промову виголосив Ол. Бабій, змальовуючи Шевченка як речника українського національного визвольного руху і апостола фанатизму і боротьби за волю. Із замітнійших точок слід згадати „Вулицю“ яку відспівав хор під проводом П. Гребеняка та талановиту деклямацію п. Давки Мосорівної „Суботів“ Шевченка. Діточа вистава доповнювала програму свята.

— **З діяльности комуністів.** У Сан-Франціско арештовано двох комуністів за те, що защіплювали худобі фармерів бацилі чуми. В арештованих найдено спеціяльні прилади та окремі інструкції. Належать вони до організації, що зветься „Промислові робітники світа“ і стоїть у тісних взаєминах з Москвою. Арештовані заявили, що ницили худобу з метою помсти за переведений фармерами бойкот синдикатів.

— **Стрий.** Загальні Збори членів Стрийської Філії „Просвіти“ відбудуться в четвер, дня 3. липня 1924 о год. 12 в полудне в великій салі Народного Дому з таким дневним порядком: 1) Отворення зборів, 2) Відчитання протоколу з попередніх загальних зборів, 3) Звіт уступаючого виділу з діяльности, 4) Звіт контрольної комісії, 5) Уділення уступаючому виділові абсолюторії, 6) Вибір Голови і членів нового Виділу, 7) Зміна статутів відповідно до змінених статутів Матірного Товариства, 8) Доручення делегатам Читалень формулярів для зміни статутів, 9) Внески й інтерпеляції. — З огляду на конечну потребу зміни статутів просимо всі Читальні Просвіти стрийського повіту вислати на збори своїх делегатів, які мають принести з собою звіти з діяльности кождої Читальні після пересланого Читальням квестіонаря. За Виділ філії „Просвіти“ в Стрию *Д-р Килитовський*, голова, *Лукавецький*, писар.

Субота, дня 28. червня 1924 о 6-ій год. вечером у салі засідань Т-ва „Просвіта“ відбудеться засідання Надзірної Ради кооперативи „Український Театр“ у Львові. Усіх членів прохаємо конче явитися.

Вовк — пастир.

(З „подвигів“ о. Ю. Гумецького, пароха Вербіжа, Гонятич і Кагуєва, львівського повіту).

Здається, як би хто зійшов цілу нашу нещасну країну, як вона широка і довга, то ледви чи знайшов би подібну картину знущання духовника над добродушним, легковірним та безпорадним і всепрощаючим нашим селянином — як ця, яку уявляє собою сьогодня парохія Вербіж. Ледви чи знайшов би подібну до вербіжської картину духової залежности та безпорадности нашого села, несвідомости людської й громадянської гідности, а заразом картину упадку церковної справи!

Від літ мабуть двацять парохом у Вербіжі член „староруської“ партії, в останнє один з видатнійших членів групи Саса Лісковацкого, Третяка і комп. о. Юліян Гумецький.*) В минулому році він їздив на поклонення у Варшаву враз із своїми старшими партійними колеґами: Лісковацьким і т. д. Село перед війною належало до ідейних приклонників москвофільства. І власне їдучи на цьому коні, почав о. Гумецький вже перед війною робити в своїй парохії речі, про які не снилось би навіть людині, яка має надзвичайно буйну фантазію. Наводити факти — ми раді, але це привело би нас за далеко. Не списав би їх і на воловій шкірі. На протязі около 20-літньої діяльности о. Гумецького можуть його нещасні і наївні та добродушні парохіяне розказати про цілі категорії протиправних і неетичних вчинків. Безпідставне відмовлювання своїм парохіянам релігійних функцій (сповіди і т. д.), зневажування парохіян на чести (Анна Кутнів з Гунятич і инші), биття селян (61-літнього Івана Василишина з Гунятич, Юрка Карпінського з Вербіжа) і то навіть в церкві до крови (як було з Богданом Дяковим, сином Томи), побирання від парохіян незвичайно високих оплат за духовні чинности — так, що селяне, і то дуже побожні — часто зовсім понехують виконування тих функцій (похоронів і т. д.) це ще дуже лагідні факти. Парохіяне привикли вже й до того, що о. Гумецький проповідує в церкві в спосіб ніде не практикований, вживаючи часто простацьких висловів навіть тоді, як говорить про поняття найсвятійші для віруючих. Навіть перед людьми инших віроісповідань виказувався з погордою про своє звання. О. Гумецький ширить нечуване згіршення в селі своїм відношенням до дівчат-парохіянок. В цілій парохії ноторійно відомо, що о. Гумецький публично дозволяє собі на крайно обиджуючі публичну мораль, а передовсім особисте почуття гідности дівчат жарти, уваги і вчинки. З декількома мав зносини, про що знали всі села (як от з Юстиною Куліш, котру штучками випхав замуж за бідного нетямущого рільного робітника), а свої еротичні пляни о. Гумецький реалізує при сповідях і при катехізаціях, які відбуваються деколи серед обставин, про які написати годі, щоби не викликуати несмаку.

Мало того: о. Гумецький спроневірює громадське чи то докладнійше: церковне майно. Будова парохіяльної церкви у Вербіжі, яка почалася давно перед війною, досі нескінчена. А будував її о. Гумецький у власному заряді — і фонди були. Ціла парохія знає, що не все з фондами будови церкви в порядку — і тепер, по воєнних нещастях та знищеннях доводиться церковному комітетові з надзвичайними зусиллями стягати з парохіян останнє на докінчення будови. (Стара церква знищена і в крайно занедбаному стані). Ще перед війною купував о. Гумецький в сусідному селі ліс для церков у Вербіжі, Гонятичах і Кагуєві, і одержав на це від дотичних церковних комітетів поважні грошеві квоти. — Сьогодня нема ані грошей, ані ліса. Подібно спроневірено записи на церковні ціли поодиноких парохіян, м. иншим: записи на Служби Божі Кирила Кутніва з Кагуєва — 700 К церковних з Гунятич — 400 К на справлення фелона і хреста від Христини Сас, фелон жертвуваний Пазею Мартинець і т. д. Врешті спроневірив о. Гумецький монстранцію, яку свого часу за Австрії виграла кагуївська церква на фантовій льотерії одного з католицьких віденських товариств, а в останнє поділися кудись витягнені о. Гумецьким від родини Суботів перстені і годинник одного з померших членів цеї родини (ніби на справлення дзвона) зі шкодою спадкоємців.

Істнували в селі перед війною спілки молочарська і дахівкарська. Отже в спілкову хату, побудовану біля самісінької церкви, впустив о. Гумецький самовільно купця-Жида, який занечистив в неможливий спосіб будівлю і огород, занечищуючи тим самим і окруження церкви. О. Гумецький — неначе який сатана — входить непрошений в родинні відносини, вмішується в родинні справи людей, інтриґує, сварить людей між собою, роблючи з приятелів лютих ворогів, спроцесовує добродушних селян, трактує їх як дураків, з котрими що захочеш те й зробиш. Злочинно прикриває він усі ті вчинки — які можна кожної хвилі виказати масою свідків, документів і т. д. — своїми священичими ризами, перед якими люд все пречинь виявляє респект!

Отже ціла трагедія не в самих вчинках о. Гумецького. Трагедія в чому иншому, а саме в тому, що парохіянам о. Гумецького досі не судилося зробити ладу з цим злочинним пастирем та позбутися його, щоби по селах не ширилося згіршення!

Слід зазначити, що ще й сьогодня о. Гумецький має в парохії певну групу прихильників, очевидно людей, яким громадянські почування чужі, а часто звичайних злочинців, яких він навмисне протеґує й відзначує в церкві.

(Докінчення буде.)

*) о. Юліяна Гумецького з Вербіжа не слід утотожнювати з о. Юл. Гумецьким (*молодшим*) з Любелі, пов. Жовква. — Прим. Редакції.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу“.

З життя наддніпрянської еміґрації у Львові.

(Нужда. — Заходи Управи „Т-ва допомоги“. — Календарь „Дніпро“. — Загальні Збори Т-ва.)

Життя української еміґрації, що найшла собі притулок у Львові та околицях, не може приманювати нічиє заздрісне око... Здана на свої власні сили й турботи, вона якось ще перебивається наполовину з бідою, — з дня на день терпеливо зносячи злидні й удари щербатої долі.

В останнім часі становище еміґрації знову й значно погіршало в звязку з санацією польських державних фінансів та викликаною нею крізою. З закриттям ріжних варстатів праці багато еміґрантів лишилося без заробітку і то таких, що добре зарекомендувавши себе на своїх місцях, уважали себе більше-менше забезпеченими на довший час.

Основане еміґрацією львівське „Українське Товариство для допомоги еміґрантам з Вел. України“ через недостачу засобів неспроможне заспокоїти потреби своїх членів навіть у мінімальних розмірах. Управа Т-ва в міру спромоги допомагає своїм землякам, але ця допомога мусить бути завжди скупою з огляду на брак грошевих і матеріяльних засобів (відчувається, напр. велика потреба в одязі й узуттю, бодай ношеним, для вживання робітників підчас праці). Щоби хоч трохи зацобігти біді й придбати необхідні для цього засоби, ухвалила Управа і в цьому році приступити до видання календаря-альманаха „Дніпро“ на 1925 рік (3-й річник), а також випустити підготований уже давнійше альманах „На вигнанні“. Досвід двох минулих річників „Дніпра“ показав, що календар цей стрінув прихильне прийняття в громаді й виправдує себе, даючи матеріяльний зиск, а тим самим можність допомагати біднійшим еміґрантам.

З огляду одначе на великі кошти видання, на які Управа не може спромогтися власними силами, рішила вона звернутися за підтримкою до місцевих громадян, що спочувають злиденній еміґрантській долі.

Цю підтримку Управа уявляє собі не як жебранину й милостиню, а у вигляді короткотермінової позички у висоті 5 америк. долярів чи їх рівновартости в иншій валюті, спеціяльно на покриття коштів друку*).

По виході календаря в світ цю позичку з в е р н е т ь с я, а замість відсотків кожний віритель, що внесе цілий пай, дістане безплатно 5 примірників календаря. Управа певна, що серед галицько-українського громадянства ці її заходи стрінуть співчуття й дадуть змогу довершити задуману ціль.

Склад Управи, на чолі котрої стоять люде здебільшого відомі галицько-українському громадянству, дає підстави сподіватися, що ця акція увінчається бажаним успіхом.

В житті „Т-ва допомоги еміґрантам з В. України“ це вже 3-я Управа.

20 квітня 1924 року відбулися річні Загальні Збори згаданого Товариства, на котрих були вислухані й приняті звідомлення й касовий звіт за минулий рік. Збори винесли одноголосно подяку Управі Т-ва за її працю. Запали також одноголосно ухвали: вітати колишніх членів львівської української еміґрації з Вел. України, які тепер перебувають поза межами Польщі, та подякувати за поміч Українському Громадському Комітету в Празі й місцевому громадянству, а зокрема д-ру В. Бачинському, д-ру Л. Ганкевичу й А. Малецькому за завжди охочу й безінтересовн управну поміч та інтервенцію перед властями в обороні членів Т-ва. Після того відбулися вибори нової Управи і Ревізійної комісії.

Нова Управа уконституувалася в такий спосіб: Голова Володимир Дорошенко, заступник голови і скарбник Віктор Завадський, секретар Іван Шендрик, члени Управи: Наталія Дорошенківна, Иосиф Команда, проф. Іван Огієнко, Андрій Петренко, Микола Таранович, Михайло Суходольський. Члени Ревізійної комісії: Михайло Корчинський, Юрій Магалевський, Иоаннікій Шимонович.

Льокаль Т-ва міститься при ул. Руській 3, III. пов. Секретар урядує щодня між 12—2 год, в полудне.

*) Цю квоту можна вносити ратами, а також можуть складатися на неї й кілька ос'б разом.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Відозви й комунікати.

Комунікат Цесус-а.

II-ий Зїзд Центрального Союза Українського Студенства розпічнеться дня 1. липня ц. р. в одній з відомих місцевостей середньої Европи.

Порядок нарад слідуючий:

1. Відкриття Зїзду.
2. Затвердження нових членів Цесус-а затвердження пропозицій мандатної комісії і вибір комісій (організаційної, культурно-освітної, економічної).
3. Звіти організацій.
4. Звіти всіх органів Цесус-а.
5. Генеральна дискусія над звітами, уділення абсолюторії уступаючим органам Централі.
6. Реорганізація Централі.
7. Вибір нової Управи.
8. Справа У. В. Шкіл і всі з нею звязані справи.
9. Організаційні справи.
10. Біжучі справи. Закриття Зїзду.

Зїзд буде тревати 5—7 днів. Всі письма в справах Зїзду, евентуально привіти, слати на адресу: Cesus, Praha, Hlavni pošta, Přibrádka 41.

За президію Цесус-а:
Ігор Федів в. р., президент. *М. Тютюнник* в. р., голова секретаріяту.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Отсим подається до загального відома, що торж. Богослуження в празн. найсв. Евхаристії відбудеться в храмі св. Спаса (Преображення) в неділю 29. VI. о 8 пів. год. рано. Управа храма св. Спаса просить всі П. Т. Товариства до корпоративної, а всіх Вірних до як найчисленнійшої співучасти і в Богослуженні і в церковнім поході на Ринок. — *Садовський*, наст. храма.

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЮ рутинованого конціпієнта. Адресувати Д-р Кассиян, адвокат Городенка. 2123 2—2

ПОШУКУЄТЬСЯ технічного інструктора і повітового орґанізатора для обсягу молочарства на покутський повіт, а надто технічного молочаря до більшої сільської молочарні. Вимагане теоретичне і практичне образування фахове. Пожадані елеви чеських молочарських шкіл. Удокументоване подання слати зараз до Адміністрації „Діла“. 2124 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Рапапорта і Якова Касса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2139 2—10

ОКРУЖНА АПТИКА

МИХАИЛА ТЕРЛЕЦЬКОГО

(давніще ц. к. Циркулярна Аптика Д-ра А. СКЛЕПІНСЬКОГО).

ЛЬВІВ—РИНОК. Тел. 16-21.

ріг вул. Домінїканської і Ґродзіцьких.

ПОРУЧАЄ всякі специфіки краєві і заграничні, перевязочний і ґумовий матеріял як також власні випробовані фабрикати як діточий пудер, каплі на біль зубів, мазь на нагнітки, вино хінове з залізом для недокровних і т. п.

Власна лябораторія хемічно-мікроскопова для аналізи під проводом лікаря спеціяліста.

2113 3—3

За Редакцію відповідає В. Мудрий.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 142 (10 235). Львів, неділя 29. червня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Вівторок, 1-го липня 1924 р. в салі „НАРОДНЬОГО ДОМУ" **КОНЦЕРТ МОДЕСТА МЕНЦИНСЬКОГО**

2140 Білєти в Кооперативі „УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР", ЛЬВІВ, вулиця Руська ч. 18, І. поверх. 1—2

Одна з умовин незалежности.

На обміркування родичам та молоді.

Цими днями кілька скромних сот ок нашої молоді кінчить середню школу і стає перед питанням: якому предметові присвятити найближчі роки своїх студій. Для одних це питання вирішене давно на шкільній лавці, для инших воно вирішиться якось само собою, силою факту, що „пре́цінь щось зробити зі собою треба". Не можна дивуватись, що більшість скінчених гімназистів має чимало клопоту у виборі професії. У нинішніх умовинах не менше клопотів мають зі своєю професією старші від них молоді люде, яким війна вкрала 8 років життя, а повоєнні несподіванки відобрали змогу студіювати.

Наші середні школи дуже мало приготовляють до справ, з якими мусить зустрітись кожний, хто хоче користати з прав проголошення себе „зрілим". Яким робом може гімназист збагнути, чи він має дані на інженіра, лікаря або правника, не згадуючи вже про безліч инших професій, до яких наші середні школи не лише не в силі духово приготовити, а просто настроюють вороже. Саме про безліч цих знехтованих професій слід сказати кілька слів для добра нашої майбутньої інтелігенції.

Европейська культура переживає чималу кризу у царині духовій та економічній. Ця криза є наслідком великанського воєнно-революційного землетрусу; економія і духові течії сплелись зі собою настільки сильно, що вони стають двома формами того самого історичного процесу. Цікаво, що з великанських перемін у структурі суспільно-державних організмів Европи галицька інтелігенція не здає собі справи. Привязання до старих, заскорузлих форм передвоєнної бюрократичної ідеольоґії вважають у нас ще на далі доказом національної послідовности та завзяття. Суспільно-політичне життя скапує на далі намуленими рівчаками, як за добросердої небіжки Австрії. Докторів, директорів, професорів, „меценасів" і инших преподобних бонз є у нас більше — як тих, що могли би користуватись здобутками їх знаття. Що-дня більше зростає інтеліґентський пролетаріят; є вже адвокати та гімназійні вчителі, що просто не в силі заробити на злиденний проживок.

А галицьке життя пливе старим затхлим річищем. Родичі виснажують до краю свої сили, щоби діти могли придбати почесний інтеліґентський титул, а діти закінчивши університетські студії — шойно вперше прикладають зі застановою палець до чола: — чи не краще було би взятись за якесь доцільнійше діло? Ми — наскрізь селянська нація і не диво, що пахощі інтелігентської освіти запаморочили нам голову. Стільки літ товкмачили нам керманичі нашого національного життя, що в нас бракує інтеліґенції! — і нині нам важко звикнути з гадкою, що нам бракує не інтеліґенції, а освічених людей і не достойників, а працездатних, незалежних громадян.

Важко переводити паралелі між нашою країною і иншими культурнішими, з яких слід би брати зразки. На це скажуть, що ми є у виїмкових умовинах. Ще важше доказувати, що людина з університетським титулом може бути (і здебільша в нас є) автоматом, начиненим обривками фактів, корисним для виконування урядової функції. Більше переконуючим є, здається, аргумент, що суспільно-політичні та економічні умовини нинішнього життя домагаються від інтеліґента витрати енергії та часу непропорціональної до наслідків своєї праці. Наша суспільність веде злидення животіння, національно та ідівідуально, тому, що надто мало має незалежних людей. Усі інтеліґентські професії, які роблять людину урядовцем, приковують її до рабського жолоба, з якого вона мусить їсти. Чи треба нагадувати лекції останньої війни, коли інтеліґенти, запроторені у чужі держави, почували себе сто раз гірше ніж скромні ремісники, не вміючи заробити на проживок ніяким ремеслом, ніяким практичним знаттям?

Коли доводиться розмовляти на культурно-політичні теми, з поважними громадянами, не можна вийти з дива: яким робом ці добродії вміють єднати свої симпатії до радянської влади на Україні зі своїми поглядами. Їх пошана для всіх смішних пересудів дрібно-буржуазної культури перезисшає консерватизм та назадництво всіх льордів та графів найстаршої европейської буржуазії. Віддати свого сина, скінченого гімназиста, до торговлі або промислу — яка зломана карієра! Коли не сором. Не згадуйте вже про становище ремісника.

У нас не звикли до думки, що людина якоїнебудь практичної професії може бути дуже освіченою, без огляду на чисто-фізичний характер своєї праці. Буцім-то інтеліґентне зайняття урядовця є не менше механічним, а виснажує умово людину більше та швидше, як фізична праця. Кравець чи столяр може лекше взятись за книжку по 8-годинній праці, ніж учитель, який почуває тоді потребу наскрізь фізичної емоції.

Боротьба за університет причинилась у Галичині також у великій мірі до піддержання омани, буцім-то університетські ворота є найкращим входом до святині національного визволення. Сила народу виявляється найкраще у його спроможности вдержуватись на поверхні життя при найбільше нужданих історичних метаморфозах. Сучасна інтеліґенція не є клясою, яка виплекала у собі цей хист найкраще. Коли ж діло йде про чисто духовий розвиток одиниці — університети Центральної та Східної Европи в першій мірі приготовляють до якихсь суспільних професій, а не мають на оці загальної освіти, творення індивідуальности та світогляду. Лише те, що людина придбала собі на шляху самоосвіти, індивідуальним зусилям, у змаганні заспокоєння індивідуальних духових потреб — лише це творить її справжню інтеліґенцію.

Нам треба і громадян з університетською освітою і людей інтеліґентних, без неї. А ще більше треба нам людей зі зрозумінням потреб сучасної доби, в усіх практичних професіях, незвязаних з якоюсь одною урядовою машиною, а тим самим — незалежних. Родичі, навчені досвідами останніх літ, не повинні ставати на перепоні своїм дітям, які зважуться зірвати з нашими дотеперішніми бідолашними „інтеліґентськими" професіями, і для власного добра та суспільного, матеріяльного та духого, поєднають практичну працю з теоретичною самоосвітою.

Наша інтеліґенція є покищо надто мало чисельна, щоби казати про її надмір. Але коли згадати її пасивну ролю, безрадну залежність від якоїсь одної шрубки бюрократичної машини, її мінімальні духові потреби, а з другого боку повну відсутність інтеліґентних сил у торговлі, промислі і всіх свобідних професіях, — висновок ясний.

Мих. Рудницький

Над пропастю.

Польська податкова політика і селянство

Від часу гомінкої „санації" польського скарбу селянська нужда постійно зростає, а податкова політика польського уряду вперто й послідовно змагає до заглади селянства. Недавно розпорядком президента польської республики з 12. квітня 1924 переведено 100 проц. підвишку державного ґрунтового податку, а тепер п. Грабські предложив соймові проєкт закону в справі змін в постановах про комунальні податки. Цей проєкт вводить незвичайно важке обтяження самоврядними податками земельної власности взагалі, а селянської зокрема. А саме проєкт передбачує побирання до цілого державного ґрунтового податку 50 прц. самоврядних податків. Таким чином від вже підвисшеного на 100 прц. податку побиратиметься ще 50 прц. самоврядних додатків. Иншими словами ґрунтовий, отже селянський податок, зростає аж три рази у відношенні до такогож податку зперед двох місяців.

Цей 50 прц. додаток до підвисшеного ґрунтового податку є призначений на будову, засновування й удержування прилюдних народніх шкіл, на будову й удержування публичних доріг і на суспільну опіку. Але від цих нових тягарів зовсім звільнюється домовласників, промисл і торговлю. Підчас коли державний ґрунтовий податок зріс подвійно, то держ. податок від промислу і торговлі лишається той самий. Від промислу і торговлі побиратиметься тільки 25 прц. додатку на цілі самоврядні (очевидно від первісного податку), та 30 прц. комунальний додаток від ціни промислових свідоцтв і реєстраційних карт, які побирає держава від підприємств та промислових варстатів. Одначе з невеличким застереженням, що міські громади вплывами з податку від промислу і торговлі повинні покривати доплати до фонду забезпечення робітників на випадок безробіття.

Ясно, що в цьому проєкті проявляється виразна тенденція протеґування промислу і торговлі коштом земельної власности. Очевидно, проєкт п. Грабского старається затемнити те протеґування, зазначуючи в мотивах, що поділ поодиноких податкових джерел на поодинокі цілі відбувається „згідно з природною лінією поділу" („według naturalnej linji podziału").

Без сумніву вповні слушним є призначення квот, що впливатимуть з податку від промислу і торговлі, на доплати до фонду забезпечення робітників на випадок безробіття, але нічим не можна оправдати, що тягарі на школи дороги і суспільну опіку мають млинським каменем ваготіти тільки на земельній власности. Коли взяти на увагу дороги, то не улягає сумніву, що промисл і торговля користуються ними що найменше на рівні зі земельною власністю. Вони потребують публичних доріг і ужиткують їх. Отже, чим оправдати повне звільнення промислу і торговлі від всяких тягарів на будову й удержання доріг?

Що торкається шкільних тягарів, то в мотивах проєкту подано, що промисл і торговля удержуватимуть фахові школи, а ґрунтова власність загально-народнє шкільництво. Отже величезні видатки на загально-народнє шкільництво має двигати визискувана і пригнічена ґрунтова власність, а на протеґований промисл і торговлю припадає безмірно дрібний видаток на фахові школи. І тут теж, як зазначує п. Грабскі — це разячо нерівномірне оподаткування і разячо нерівномірний поділ тягарів наступає „знову згідно з натурою річей" („znowu według natury rzeczy"). Зявляється питання, чому промисл і торговля мають бути вільні від податків на цілі загально-народнього шкільництва, хоч вони користають

з нього в рівній мірі? Також великою кривдою для ґрунтової власности є перекинення на неї тягарів на цілі суспільної опіки. Правда, в мотивах зазначує проєкт, що через чаложення на промисл і торговлю тягарів на доплати до фонду забезпечення робітників на випадок безробіття відпаде для комунальних союзів потреба суспільної опіки над безробітними, а тим самим значно зменшаться видатки на суспільну опіку, які обтяжують ґрунтову власність. Та це є тільки свідоме затемнювання фактичного стану річей, бо видаток на безробітних у відношенні до загального видатку на цілі суспільної опіки без сумніву буде тільки дрібною частиною.

Вся аргументація, якої метою уоснувати підставу поділу самоврядних податків з одного боку на ґрунтову власність, а з другого на промисл і торговлю, взагалі не видержує критики. Слабість аргументації є найкращим доказом, що тут маємо до діла зі свідомим замахом на ґрунтову власність взагалі, а на селянство зокрема.

Ще гірше представляється справа, коли цей проєкт з його мотивами поставити на ґрунт національного розподілу. Терміном земельної чи ґрунтової власности, на яку накладаються такі надмірні тягарі, — розуміється — означено всіх земельних посідачів в сучасних межах Польщі, отже великих земельних власників, середніх і селянство, як польське — так і українське. Ясно, що й тут дідичі і польське селянство буде протеговане, а з українського селянина здиратиметься сьому шкуру. Крім того поміщики, які свої лани обробляють руками селянина шляхом його визиску, мають спромогу відбити собі податкові втрати. Поміщики одержували і ще одержують дешеві кредити. Не виключене й те, що й важчими податковими тягарами п. Грабскі хоче вволити волю польських куркулів („пястівців") і таким чином примусити поміщиків до „земельної реформи" в їх користь. Польське селянське населення тіщиться опікою влади, її доброзичливістю і допомогою, а крім того рільничі продукти польського селянського населення є на 50% дорожчі, як українського на нещасних „кресах". Польський хлоп не тільки не потерпів від війни, але на ній зискав. Він може скористати зі „земельної реформи" чи добровільної парцеляції, бо має готівку. Крім того одержить ще й кредит з „Банку краєвого господарства", себ-то з інституції, якої майно загарбав польський уряд галицькому населенню, забравши галицький Кр. Банк і гал. воєнне Кр. заведення.

Инакше мається справа з українським селянством. Воно знищене світовою війною, опісля польсько-українською і польсько-большевицькою, реквізиціями і карними експедиціями, вкінці високими податками. Територія на широкій просторі від Сяну і Вепра до Збруча і Гориня та від Карпат до боліт Поліся ще сьогодня після 6-літнього періоду від формального закінчення світової війни є в руїні. Відбудова знищених областей, о скільки мати на увазі державну поміч, у відношенні до українського населення не поступила ані кроком вперед. На попелищах свого нужденного дорібку, не досипляючи й не доїдаючи, виладовуючи останки енергії, український селянин надлюдським зусиллям намагався видобутися з воєнних землянок, поставити хоч зруб власної хати, відбудуватися. І в цьому змаганні не тільки ніхто не подав йому помічної руки, але — навпаки — з усіх боків він зустрічав великі трудноші і непоборні перепони. І скоро тільки український селянин хоч трохи двигнувся зі занепаду, наступали події, які давали притоку ворогам його еманципаційно-економічних змагань до нової руйнації. В останньому часі „санаційні" подвиги Грабского знов скотили українське селянство над беріг бездонної пропасти. А тепер приходять іше нові додатки до податків, які остаточно і невідклично зіпхнуть його на дно пропасти, якшо з нашого нутра не вийде вперта й організована самооборона перед загладою.

Український селянин має останню свитину скинути зі себе на 50% самоврядний податок до підвисшеного вже ґрунтового податку на школи, дороги і суспільну опіку. І тут зявляється питання, які то школи, які то дороги і яку то суспільну опіку має український селянин? Він має просто з коліна видерти податковий гріш на польську школу, бо українську ліквідують, на дороги, якими він користується у малій мірі, або які будуть направлювані не на його території, на суспільну опіку, яка у відношенні до нього є якоюсь невідомою казкою.

Ось справи, над якими слід глибоко задуматися. Не лиш задуматися, але й розпочати живу, організовану акцію в обороні власного життя і права на життя. *Д. Ф.*

„Мир — на кінці штика".

Промова посла з Українського Клюбу Назарука в польськім соймі дня 17. червня ц. р. підчас дискусії над буджетом Военного Міністерства.

Високий сойме! Пять літ ціла Европа живе в непевности щодо тривкости мира, сотвореного на підставі версайського трактату. З огляду на те всі держави знову інтензивно приготовляються до нової боротьби, яка може виникнути в наслідок тієї непевности мира. Цим пояснюється факт, чому витрати на військо досить великі у всіх державах. Одначе порівнання військового буджету инших держав з буджетом Польщі дає докази, що Польща провадить найбільше мілітарну політику, бо витрати на військо в Польщі виносять майже 50 проц. усіх доходів державних, в той час, коли в инших державах армія зїдає від 15 до 30 проц. державних доходів.

Правда, посол Четвертиньскі старається доказати, що витрати на військо на самому ділі не такі-то великі, як великою здається сума буджетова. Як доказ посол Четвертиньскі приводить таке порівнання цифр: коли військового податку припадає на кождy живу душу в Польщі по 25 золотих, тогож податку припадає в Франції 38 зол., у Бельгії 28 зол., у Чехії 25 зол. Але пос. Четвертиньскі не аналізує цифр до кінця і зовсім не бере під увагу (свідомо чи несвідомо) платничої спроможности і фінансової заможности Француза, Бельгійця, Чеха і Поляка.

Доповнюю цей пропуск і стверджую, що заможність громадян згаданих держав є більша від заможности Поляка а саме: Француза на 300 проц., Бельгійця на 250 проц., Чеха на 200 проц. Отже коли Поляк платить 25 золотих на військо, то при цийже фінансовій заможности платять инші: Француз 13 золотих, Бельгієць 11 зол., Чех 12½ зол., як бачимо в 2 рази менше від Поляка.

В наслідок цих порівнань буджет міністерства війни, щодо суми загальної, має характер мілітарний. Хочу підкреслити ще другий момент у цьому-ж характері:

Підчас коли инші держави зменшують витрати на зброю, польська держава збільшує їх.

Свідчить про це яскраво таке порівнання цифр: коли утримання одного жовніра виносить: у Франц. 700 зол. а в инших державах 650 зол., в Польщі бачимо велику суму понад 2000 золотих. Звідкіля могла взятися така цифра в Польщі, краю рільників, де їжа є найдешевша? Розяснення цієї загадки дуже просте, бо виявляється, що властиво їжа і одяг польського жовніра виносить ледве 520 зол. Решта 1500 зол. призначена на зброю і мобілізаційні приготування. Таким робом знову показується мілітарність військового буджету Польщі.

В цьому нічого дивного, бо завойовницька політика Польщі зі зялізною послідовністю робить військовий буджет мілітаристичним.

Бажаючи затерти таке вражіння, кажуть нам, що військовий буджет є точно пристосований до обовязкових потреб забезпеки держави. Покликуються при цьому в першу чергу на довгі границі Польщі і далі на те, що Польща навколо окружена ворогами. А проте і в даний мент, коли військовий буджет є аж занадто збільшений, все-ж таки не є він вистачаючим для збройної охорони Польщі.

Крім цього пос. Четвертиньскі сам висловлює слушну пересторогу, що військовий буджет у такій сумі, як буджет на 1924 рік, не дасться утримати довгий час, отже виходить, що з цієї причини не можна рахувати на охорону держави тільки збройною силою.

Польща не повинна забувати, що мир ніколи не може триматися на кінці штика, а повинен бути результатом добросусідського співжиття всіх малих і великих вільних народів. До цього принціпу повинна бути застосована політика польських урядів. Польща буде тоді сильною державою, коли признає за усіма народами такі самі права, яких хоче для себе. Тільки Польща в точно етнографічних межах, з мирною політикою супроти своїх сусідів, матиме нормальний військовий буджет, який не перевисшить платничої спроможности народу й держави.

З вищезгаданих мотивів Український Клюб голосуватиме проти буджету.

Отаманщина?

Виступлення з Українського Клюбу послів Павлюка і Тимощука.

Варшава, 26. червня 1924.

Посли Павлюк і Тимошук — дня 25. ц. м. зголосили виступлення з Українського Соймового Клюбу з мотивів, що Клюб голосував разом з правицею проти увласнення тзв. чиншівників. Так справді й було. На деяких ґрунтах, головно церковних, польська влада, перейнявши в свою „опіку" церковне майно, понасаджувала тзв. чиншівників (арендаторів). Очевидно, ті чиншівники це головним чином Поляки, хоч подекуди трапиться й Українець. Польська партія „Визволене" вже віддавна забігала біля чиншівників, намагаючись за увласнення їх здобути для себе вдячних партійників. Клюб „Визволеня" злоголосив в тому напрямку внесення в соймі. За внесенням заявилися всі тзв. ліві польські партії, а проти праві з тої причини, що це було би нарушенням приватної власности, а може просто не хотіли піти на руку „визволенцям", маючи якісь свої вигляди у відношенні до церковних ґрунтів. Ясно, що Український Соймовий Клюб не міг з національних оглядів голосувати за увласненням, не міг погоджуватися на загарбання української землі чужинцями. Тому й склалося так, що в даному випадку Клюб голосував разом з правицею.

Посли Павлюк і Тимощук, оба селяне (другий навіть заможний селянин) в тому знайшли собі притоку і виступили з Клюбу, остаючи поки-що „дикими", вільними птахами, незвязаними ніякою солідарністю, ніякою дисципліною і ніякою обовязковістю. Одначе не можна повірити, щоби справді це було причиною виходу з Клюбу обох послів. Тут криються якісь инші причини. Оба посли не проявляли охоти щодо поношення спільних жертв, головно матеріяльного характеру, на потреби Клюбу, не виявляли бажання в напрямку клюбової солідарности і вижидали хвилі, щоби увільнитися з колективних обовязків та стати „вільними". До Клюбу У. С. Д. П. вони покищо не вступили і мабуть не вступлять. Так і остануть „дикими" без обовязків, але й без значіння.

Ясно, що така поведінка обох послів є проявом розпряжности, якоїсь невговтаної отаманщини, де кожний сам собі пан. Ясно й те, що така розпряжність і розпорошеність українських сил є водою на чужий млин, а шкодою для українського народу. Було би бажаним, щоби пп. Павлюк і Тимощук ще раз перевірили свій крок та повернули до клюбової солідарности.

П. Т.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Дрібні вістки.

Німеччина, згідно з висловами своєї преси, згодиться на міжнародну військову контролю.

Американський демокр. зїзд перед виборами висловився за діяльною політикою Америки в европейських справах через Союз Народів.

Визнання СРСР. з боку Франції має прийти щойно у серпні, по конференції присвяченій усім спільним справам.

Японія не є вдоволена виправдуванням Америки в справі обмеження японської еміграції, одначе не буде продовжувати бойкоту американських товарів.

Італійська міліція т. зв. „чорна" має бути перетворена, в наслідок останніх подій.

Ерріо заявив у пресі, що не є вповні вдоволений переговорами з бельгійським през. міністрів. Між ними істнує ще ріжниця поглядів щодо залишення Рурщини і форми німецьких гарантій.

Австрійський уряд не погодився на домагання державних урядовців.

Панцирний поїзд, який їхав до Вильна дня 24-го ц. м., надибав на своїм шляху камінну барикаду. Нещастя не було, винуватців шукають.

40.000 кравецьких робітників страйкує у Нію-Йорку.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Матура.

Ходжу по місті і оглядаю фотографії сьогорічних матуристів і матуристок. Де сятки лиць професорів, сотки — учнів. На одним табльо архієрей, задумався як директор і директор надувся як архієрей. Спиняюся при нім. Біля мене гурт молодих людей робить ріжні помічення. Навіть Лехова, що все так солідно сидить на розі Просвіти за своїми газетами, встала і приглядається фотографії. Думаю, що її бере заздрість, бо й вона хотіла би побути бодай день за виставовою шибою.

Дивлюсь на матуральні фотографії і завертаю думкою в часи (слово чести: передвоєнні!), коли і я так висів і коли я здавав матуру. Порівнюю з теперішними часами і приходжу до переконання, що ліпше було колись.

Ненависний мундур ішов до ганделеса, а на його місце приходила давно вимріяна, злеліяна в снах — „цивілька" і ... обовязково паличка. А які горизонти відслонювала матура: папірос, а то й цигаро на вулиці в білий день, вступ до каварні і ресторану в кождій годині дня і ночі, право ходження з наречоною (наречена від третьої кляси!) попід руку і вкінці університет. Здавалося, що ціле місто тільки й має роботи, що дивитися на мене і подивляти.

А тепер?!..

Цивілька для теперішних матуристів — буденна річ. Папіроси, як не чужі, то бодай свої не мають чару новости, кавярні і ресторани осточортіли від кількох літ, а наречених давно вже нема. Такі ідеальні дурниці не бавлять нині 18-літніх мужів.

Остає ще університет. Але й він не наповняє радістю зрілих грудей. Польський — стережений нашими, а український — стережений поліцією.

Трудний вибір. Вибереш польський—побої під церквами і на коридорах театру, вибереш український — łoskotki, балабухи і тим подібна едукація.

Щиро кажучи, не хотів би я нині бути

до матурі, хіба що з теперішнім досвідом.

Для жінок справа представляється краще. Правда, матура їм нічого не дає, але й не перошкоджує добре вийти замуж. Наші кавалєри переконалися, що навіть освічена панна може бути доброю жінкою.

Вистарчить подивитися на табльо дівочої гімназії СС. Василіянок. Довкола принепурених абітурієнток обвився ніжний вінок з любистку та румянку. Не знаючі панни просили маляря, щоб він окружив їх ореолом цих символів жіночости, та геніяльнай мистець сам відчув їх інтенцію. А як знаменито зрозумів значіння цих двох квіточок у житті жінки: на першім місці багато любистку, на другім — ціла купа румянку.

На румянок ще час, бо це музика троби дальшої будучности, але про любисток треба чим скорійше подбати. Це така делікатна квітка, що дуже швидко гратить чар і вяне. Треба їй дати змогу розвістися і втішати собою запущений український лан. А до цього найліпше послужить „Богема", яка має багато вільних місць, бо вислала кілька своїх членичь на вершки гір лічити сильно заатаковані вершки грудей.

Галактіон Чипка.

Кредитова кооперація.

(Докінчення.)

При такій організації була би змога зискати більші або й менші, але свої власні капітали, які становили би підставу кооперативної організації.

Одначе в цій акції мусить взяти участь вся суспільність, бо без її живого співділання така акція вдатися не може, а робота буде йти пиняво, неудачно та стан такий викликав би лиш загальне невдоволення і знеохочення як в кругах тих, які свою працю посвячували би цій преважній кооперативній роботі, так і у цілої суспільности.

У вище згаданім напрямі повелена робота набирає тим більшого значіння, що повоєнні відносини, оскільки йде про кредит (банковий) для кооператив, значно погіршилися.

Вже перед війною відносини так були уложилися, що около 100 більших кредитових і инших кооператив головно з уділами і фондами резервовими в висоті бодай 10.000 К, користало з кредиту майже лише в Банку Краєвім, кілька кооператив з високим власним маєтком використувало кредит також і в австро-угорськім Банку (кілька спілок мало дрібний кредит в „Дністрі„ і в „Земельнім Банку") а около 200 кредитових і некредитових кооператив з власним маєтком понизше 10.000 К акредитував з правила лише Краєвий Союз Кредитовий, наділюючи кредитом кооперативи з вищим понад 10.000 К маєтком лиш остілько, оскілько на це дозволяли фонди.

В теперішніх обставинах відносини змінилися основно, бо всі джерела кредиту поза Союзом Кредитовим відпали. Старання Союза Кредитового в напрямі відзискання передвоєнного кредиту для Союза і союзних кооператив в бувшім Банку Краєвім увінчалися таким успіхом, що теперішній стан заакредитування Союзу виказує квоту 50 міліонів мп., а зголошуючіся в справі кредиту до бувшого Банку Краєвого кооперативи відсилається до Союза Кредитового, „який заакредитовано вже на кредит для кооператив" а який дійсно стрінувся з відмовою щодо піднесення дальшого кредиту понад 50 міліонів.

В таких умовинах опертя лише на **своїх власних капіталах** на підставі принципу самовистарчальности має перворядне значіння для цілого нашого кооперативного руху тим більше, що на заграничний кредит — як досвід нас поучує — бодай в теперішніх обставинах — і якраз під цю хвилю, ледви можна числити.

Централя кооперативна, „Краєвий Союз Кредитовий", що з воєнної і повоєнної скрути вийшов, щоб так сказати „оборонною рукою", має тепер цю вдячну задачу, що згромадивши відповідну частину льокати своїх фондів в нерухомостях, зможе рушити справу урухомлення кредитових спілок як слід, підпомагаючи по своїм силам кредитом в першій мірі ті повітові кредитові кооперативи, що приступлять до живої реорганізазійної роботи в своїм повіті.

Тут і там зачувається, що невідомий ще вислід санаційної акції державного скарбу, теперішня господарська і фінансова скрута та непевність щодо устійнення валюти складається на те, що не прийшов ще слушний час на віднову кредитової кооперації. Одначе заміти ці не видержують критики, бо головна санаційна акція, оскілько має бути успішна, не може за довго тягнутися; після покінчення цеї акції повинна і скрута уступити, а притім до урухомлення кооператив треба певного протягу часу який не повиннося гаяти, але вже тепер приступити до відповідної агітації і реорганізазії.

Також заміт, що члени втратили на уділах і тому тепер нерадо будуть складати нові уділи, не є стійний тому, що не сама кооператива як така, але якраз всі члени-довжники зробили знаменитий інтерес на девалюації, сплачуючи в золоті взяті позички марками в реляції 70 фенігів за одну корону і то на шкоду вкладників.

Під цим оглядом слід зробити грунтовну ріжницю між кредитовими й иншого рода кооперативами, з яких перші на девалюації на ніякий спосіб не могли зробити і фактично но зробили ніякого інтересу, а навпаки лиш стратили на своїх резервових фондах.

Щодо нових вкладок, то як цим вкладкам так і позичкам уділеним членам кооперативою мусить бути на будуче, побрана, зглядно виплачена, валюта кооперативою, зглядно довжником вповні забезпечена.

О. С.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

ОСТАННІ ВІСТИ.

Заперечення Мек Донельда.

На засіданні палати громад Мек Донельда запитано про правдивість вістей поданих деякими часописами. А саме Еріо в інтервю часописам заявив, що в розмові з англійським премієром одержав від нього запевнення, що Англія стане при боці своїх союзників так, як у 1914 році. Мек Донельд відповів, що дійсно подибав такі ревеляції часописів, але то не точні факти. Премієр покликався на офіц. комунікат, виданий про розмови і на звіт зложений перед палатою. Після цеї заяви Чемберлен запитав про точність вістей в справі непідимання рішаючого кроку щодо заключення оборонного договору. Мек Донельд це питання потвердив.

Довіря для Муссоліні.

На засіданні італійського сенату денний порядок поділено на дві части: Першу часть, щодо енергічних кроків уряду для відчищення відносин прийнято 249 гол. проти 4 на 253 голосуючих, другу часть із висловом правительству довіря ухвалено 225 гол. проти 21 на 252 голосуючих, 6 здержалося від голосування. Опозиційні сторонництва ухвалили дальше не брати участи в працях палати деп. Муссоліні внесе до парляменту проєкт закона про примус виконування пос. мандату.

Бунт грецьких офіцирів.

Президент мін. не хотів прийняти депутації офіцирів маринарки, котрі жадали усунення міністра маринарки. Ці офіцири кинули кораблі й арсенал у Салямині та зголосили з инш. 100 офіцирами просьбу про димісію. Премієр заявив, що в цьому разі правительство не може уступити і велів арештувати 52 офіцирів, котрі підписали меморіял до правительства. Між арештованими є теж син президента грецької республики Кондуріотіса й адютант президента. Офіцири цихоти жадають звільнення ген. Мазаракіса

Льондонська конференція.

Запрошення на льондонську конференцію розіслано вже правительствам інтересованих держав. Америка й Італія прислали найскорше відповіди зі згодою на участь у конференції. Правительство Зед. Держав запевнено, що на конференції будеться обговорювати лише плян Дейвіса. Справи міжсоюз. довгів не будуть торкати. Дейвіс з причини виборчої кампанії не приїде. На конференції Італію заступатиме маркіз Делля Торета або мін. фін. Стефані.

Авантюри в чес. соймі.

Пос. д-р Шоліх мав заявити на зборах, що колиб чеський уряд сконфіскував німецький ліс, то його спалять. Колиб прийшло до війни з Німеччиною, то Німці не підуть проти братів, як 1866. р. Д-р Шоліх заявив, що бере на себе відповідальність за ці слова. Прийшло до авантюр. Пос. Ш. виключено з 5 засідань. Колиж не вийшов, винесено його.

Йоффе дел. до переговорів з Анґлією.

Йоффе йменовано членом делегації С. Р. С. Р. для переговорів із Англією.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашне число сконфісковано за поміщення замітки про меморіяли внесені д-ром Петрушевичем до Союзних держав у справі наших умовин життя під Польщею.

— **М. Менцинський у Львові.** Наша нотатка про приїзд до Львова знаменитого співака Модеста Менцинського летом блискавиці розійшлася серед львівського громадянства. Багато громадян, що вибирались в цих днях покинути великоміські мури і податися на лоно природи, поки-що здержалися з виїздом в ожиданні концерту. Повідомляють нас, що знаменитий артист згодився виступити на концертовій естраді у вівторок, дня 1. липня ц. р. Справу концерту взяла в свої руки кооператива „Український Театр". Концерт відбудеться в салі „Народнього Дому". Пісенний репертуар складатиметься з композицій Лисенка, Людкевича, Січинського, Мусорского, Гречанінова, Пфіцнера, Малєра, Штравса, Вольфа, Гааса і Германа.

— **Великі гроші,** бо не паперові, а металеві, вартости одного сотика, обіцюють нам при кінці цього місяця... себто виходило би, що вже завтра!

— **Арештованого артиста,** Ігната Палажія, який приїхав відвідати з Америки свою рідню і якого як ми передавали дня 14-го, арештувала польська поліція,— **врешті випущено на волю!**

— **Спеки і загроза голоду.** У Харківській, Полтавській та Донецькій ґуберній панує нестерпна спека: 38 степ.; у київській, подільській та волинській 32 степ. Одночасно йдуть звістки про погані виглядн на врожай з царицинської ґуберній, з Ростова над Доном, Вороніжа, Ставрополя та Севастополя. Селяне міняють худобу на збіжжа, яке самі перестають продавати.

— **Протест українських послів.** Православний митрополит Діонізій приїхав у Яблочинський манастир (Холмщина) на празник св. Онуфрія Вел., який святкувався вже по новім стилю 22 червня. По богослуженню деякі українські посли — як передає російський варшавський денник „За Свободу" влаштували віча, з протестом проти заведення нового стилю в православній церкві.

— **Смерть великого „ревелятора".** Помер голова відділу політично-пресового у Познанщині, Франц Крисяк, який у свій час вславився тим, що доказував Полякам „документами", як Німці при помочі своїх марок сотворили Україну та Українців.

— **На радянських залізницях** заведено, як за давніх часів, першу та другу клясу у міжнародніх спальних вагонах. Такий поділ мають завести також і в инших поїздах.

— **Справлення помилки.** В статті „Кредитова кооперація" (ч. 141 „Діла") на початку в пятім рядку замість „від дванаяти літ" має бути: „від двацяти літ".

— **Ленінбурґ.** Так називатиметься одно мале містечко у Сх. Прусії. Міська рада містечка Гінденбурґ складена здебільша з комуністів хоче в честь Леніна переіменувати своє місто.

— **Революційні псевдоніми.** Російський революціонер і радянський дипльомат Літвінов має бурхливу минувшину. До цього часу він жив у ріжних країнах Европи під чотирма ріжними прізвищами. Його рідне прізвище (жидівське) має бути Валлах. Від р. 1890 до 1900 він називався Максимович. Пізнійше Граф. В 1907 р. у Льондоні Гаррісон, а в 1914 Максим Літвінов.

— **Цікавий клюб.** У Нью-Йорку засновався клюб бувших злочинців, що відсиділи свою кару і вернулись на шлях чесної суспільної праці. Вони сповідаються взаїмно зі свого життя і піддержують себе зі симпатій для спільної долі... у минулому. У нас важко уявити собі хоча би клюб з бувших політиків, що признались би до своїх старих гріхів і обіцювали би надалі не помилятись.

— **Демократичний дух.** Деякі французькі часописи є приємно (инші менше приємно) здивовані тим, що теперішній їх премієр міністрів, Ерріо, заводить у міністерстві демократичні звички. Він не боронить нікому входу до себе, коли бере участь у засіданнях, і возні, які за уряду Пуанкаре грали ролю Цербера мають наказ усіх пускати. Крім цього він дозволяє міністрам курити на засіданнях і сам пикає люльку.

— **Багато свят.** Є дещо з іронії долі, що на просторах радянської влади, яка не признає церковних свят, нині є більше свят як в инших країнах. Тому що понеділок є святим днем комуністів, неділя — християн, субота — Жидів, а пятниця — Магометан, є в РСРС. такі мішані міста, де в тижні святкують аж 4 дні. Хоча би не всі разом, а по черзі — то і це настроює на недільне безділля.

— **Богословія кн. 2—3 (1924)** обнимає 10 і пів арк. друку і коштує 4 і пів зол. з пересилкою. 2147 1—7

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр"! Присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/I.

Вовк — пастир.

(З „подвигів" о. Ю. Гумецького, пароха Вербіжа, Гонятич і Нагуєва, львівського повіту).

(Докінчення.)

Кількацять літ тому о. Гумецький мав крім своєї священичої ризи ще один щит: була це приналежність його громадян до москвофільської партії в Галичині. У великій мірі здержувало це енергічнійших, свідомійших та культурнійших парохіян від рішучого виступлення проти нього. Але виступлено вже й перед війною — виступили люде поважні, перед духовними властями, т. є перед перемиською консисторією. Перемиський епископ о. Чехович знав про закиди, роблені о. Гумецькому. Але всі жалі громадян розбивалися об сильні плечі, які о. Гумецький мав в консисторії. Крил. Матковський — це тесть о. Гумецького, а всі слідства переходили через руки декана з Горожанни великої, о. Матковського, швагра о. Гумецького. Очевидно, так і ховано всі ті злочинства о. Гумецького під зелене сукно на більшу славу... та на користь родини Матковських-Гумецьких.

Війна дала о. Гумецькому змогу перескизнутися через усі її труднощі й небезпеки тоді, як його парохіяне-москвофіли, (нпр. широко відомий ідейний діяч москвофільський п. Тома Дяків) перейшли пекло в Талєргофі та очікували вже виконання кари смерти.

Врешті кілька літ тому парохіяне Вербіжа, навчені дечому й освідомлені війною почали дальші, серіозні кроки, щоби позбутися пароха. До перемиської консисторії ввійшли дві більші жалоби, зладжені в адвокатських канцеляріях, (адв. д-ра І. В. зі Львова та д-а Р. Д. з Миколаєва) в яких усі факти були протоколярно зібрані і як найбільш докладно та сумлінно провірені. По першій жалобі їздили до перемиського епископа й консисторії депутації, їздили й інтервеніювали поодинокі люде. Справу годі було рушити. Що йно по другій жалобі розпочалося канонічне слідство—на превеликий жаль в нещасну хвилю, бо від осени 1923 р. досі не можна його скінчити. Мала бути слідча комісія дня 24. грудня 1923 р. Не зібралася задля недуги старенького декана о. Супруна з Колодруб. В січні 1924 приїхав врешті сам о. Супрун із секретарем о. Скобельським з Горбачів. Почали слідство а о. Гумецький, який вишукав якраз тоді якусь нагоду піти по селі із свяченою водою, зявився в львокалі комісії та розпочав—назвім це просто—свого рода скандал, протестуючи проти комісії і т. д. О. Супрун усунувся тоді зовсім від ведення слідства, а обурення присутніх громадян було так велике, що були би о. Гумецького силою усунули із салі духовного суду, якби не церковні ризи на ньому та не хрест в руках. Врешті визначено головою слідчої комісії о. декана Ковальського з Рудок. Комісія в складі: о. Ковальського о. Кліша з Комарна та о. Скобельського з Горбачів зіхала дня 28. травня. Приїхав теж правний заступник громади д-р Д. з

Миколаєва і два мужі довіря о. Гумецького, його політичні однодумці: оо. Яворський з Рудник та Калинюк з Пісочної. Судове слідство й тепер ще не відбулося—задля браку льокалю, та великої маси слідчого матеріялу, який розглядатиметься що найменше тиждень. Дивне одно: на питання громадян, чи може їх правний заступник бути при слідстві відповів о. Ковальський — що зрештою є річю формальною — що ні. Якимже способом увесь час урядування суду — правда цим разом над справами лише формальними— були там приявні оба приятелі о. Гумецького, священики з львівської архіепархії, оо. Яворський і Калинюк?

Парохіяне Вербіжа очікують святочної обіцянки о. декана Ковальського, що комісія зїде на слідство ще в червні п. р. Тимчасом вони попадають вже просто в розпуку. Два карні донесення, зроблені парохіяльними чи то церковними комітетами з Гонятич та Кагуєва до повітового суду в Щирці проти о. Гумецького в предметі спроневірення церковного майна, досі не були ще розглянені. Не було ніякого слідства. Тимчасом о. Гумецький приготовляє собі терен до боротьби, користаючи зі своїх звязків з політичною адміністрацією і своєї „благонавожности". Скидає немилих собі, а із громадського становища заслужених, розумних і чесних війтів, шиканує людей усякими иншими способами, тероризує їх і так приготовлює чи то нагинає публичну опінію села, ломить її, щоби самому можна було як не вдержатися, то хоч лекше висмикнутися з халепи.

Парохіяне Вербіжа надто вже обурені. Обговорюють способи боротьби більше модерні та успішні: якщо неб[illegible] духовні власти не зберуться на стільки рішучости й енергії, щоби усунути о. Гуменького, парохіяне з усіх трьох сіл виступлять із греко-католицької церкви і не повернуть доти, доки не станеться так, як цього вимагає закон Божий та людський.

Пишучи до перемиського епископа в тій справі, громадяне Гонятич висловилися так: „Владико, звільніть нас понад 1500 смирних овець з пазурів пастиря—вовка, бо у край переповнилася чаша наших терпінь. Вже і так багато не бере участи в Богослуженнях, а ще більше зовсім не сповідається в своїй парохії. Було вже кілька випадків в нас, що 60 літні старці перед смертю не бажали сповідатися у о. Гумецького і пішли на Божий Суд без останньої сповіди. Звільніть нас, бо між нами мало таких, котрі не були би скривджені о. Гумецьким, чи то на майні, чи на чести або тілі".

Покликані до ведення гр.-кат. церкви круги й особи повинні над цим глибоко застановитися, бо наслідки можуть бути дуже прикрі.

Документи духовного лихоліття нашого села в роді представлених вище мусять дуже сумно настроїти кожного громадянина.

Всю українську пресу, а також „Волю Народа" просимо передрукувати цю статтю та допомогти нам цим способом вирватися з єгипетської неволі нашого пастиря.

З судової салі.

За державну зраду.

Дня 27. червня ц. р. почалася у львівському окружному карному суді перед трибуналом присяжних суддів розправа проти Михайла Сулятицького, 25-літнього парубка зі Середнього Березова. Акт обвинувачення закидує йому приналежність до української таємної організації. Організація ця займалася спроваджуванням зі сусідньої Чехословаччини вибухового матеріялу, як гранатів, бомб, екразиту і ин. Матеріяли спроваджували бувші українські офіцири Николин і брат Сулятицького, Іван. Обвинувачений приймав ці матеріяли та переховував їх. І так акт обвинувачення твердить, що сам М. Сулятицький видав польському поліцаєві чотири гранати, що були сховані в копиці сіна на полі, а також пачку з аґітаційною літературою. До тої літератури зараховуються „Український Прапор", що виходив у Відні, відозви уряду Західно-української Народньої Республики та орган військової української еміґрації „Скиталець". Обвинувачений мав брати участь у підпалі польського дому в сусідньому Низшому Березові та належати до того гуртка заговірників, що стріляли до учителя (Поляка) у томуж Низшому Березові. Акт обвинувачення твердить далі, що всі ті відомости доставили командантові тамошнього постерунку поліції Вечорекові односельчане Сулятицького Іван Арсенич та Іван Кузич. Крім цього відограває у цілій справі велику ролю якийсь конфідент, що подав Арсенича та Кузича на свідків. Арсенич деякі зложені на поліції зізнання потім заперечив. Та ці заперечення й так не важні, бо причина відмінних його зізнань невідома а Сулятицький бомби мав (аж чотири!) і заявив, що хотів їх ужити для ловлення риб. Через це відповідає він за переступство § 58, який каже про злочин державної зради.

Провідником трибуналу є радник Ангельскі. Судді присяжні з апатією прислухуються відчитуваному актові обвинувачення. Вотанти полагоджують свої справи, читають і пишуть. Прокуратор Ґіртлєр держить перед собою скрипт акту обвинувачення і слідить за його відчитуванням.

На лаві обвинуваченых наш нещасний збідований селянин в опавчинні, слухає польського акту обвинувачення, не розуміючи його.

По відчитанню питається провідник, чи обвинувачений розуміє все прочитане. Сулятицький відповідає, що не зрозумів нічого, бо в нього по польськи не балакають і він польської мови зовсім не розуміє. Тоді „мовить" (термінольоґія радн. Анґельского) йому в скороченню весь акт обвинувачення пан голова трибуналу на українській мові.

Пояснивши радн. Анґельскі ставить йому питання.

Сулятицький каже, що до ніякої таємної орґанізації ніколи не належав: про істнування такої не чув. Николина не лише не знає, але про такого не чував, бо в селі нема ні одної родини з таким прізвищем. З братом бачився мало і мало з ним балакав. Брат вернувся з Чехословаччини, побув дома кілька днів і поїхав до Львова. Чим був брат і з чого жив, обвинувачений не знає. Виїздячи, брат обіцяв написати, але листа від нього не одержав, бо попав у вязницю. Чотири заржавілих бомби привязані до якогось пакунку знайшов він під хворостом біля воріт, на своєму обісті в часі чищення та порядкування цього останнього. Знайшовши їх, настрашився і виніс далеко від обійстя під ліс та заховав у копицю сіна. Бомби думав зужити для глушення риб у ріці, а пакунку зовсім не розпечатував і не знав, що в ньому є, бо „напудився".

Голова трибуналу питає; „Що сталося по розпаді Австрії?"

Обв.: Не знаю.

Голова: А про війну з Поляками ви чували?

Обв.: Чув і знаю, що воювали.

Голова: За що воювали?

Обв.: Не знаю.

Голова: Як то не знаєте?

Обв.: Не знаю за що, а знаю що була війна.

Прок.: А чи у вас були які збірки на студентів і на університет? (всі питання ставляться по українськи).

Обв.: Знаю, що була раз збірка збіжжа; я дав кукурудзи, але не знаю на що збирали. Збирав якийсь комітет.

По переслуханню обвинуваченого предсідник заявляє, що нема найважвійшого свідка п. прокуратора і питає цього останнього, як він до цього ставиться. Прокуратор домагається, щоби цього свідка (Арсенича) конче покликати.

Оборонець д-р Шухевич піддержує внесок прокуратора і заявляє, що вчора в суді курсували „сплітки" про те, що ніби то справа мала не відбутися, а саме брак цього свідка може стати причиною відкладення розправи і обвинувачений буде знов сидіти кілька місяців у слідчій вязниці. Оборонець домагається, щоби розправи не відкладати, а зужити всієї енергії на те, щоби свідка зараз доставити.

Голова трибуналу, Анґельскі, застерігається проти того, щоби трибуналові на основі „сплїток" приписувати злу волю.

Трибунал йде на довгу нараду і думає над тим, чи телеґрафувати чи телєфонувати до Середнього Березова за Арсеничем.

Висліду наради покищо не знаємо, так само як не знаємо причини, чому цей так несподівано найголовнійший прокураторський свідок.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність и громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Відозви й комунікати.

На ратунок Яворові!

Страшний ураґан, який дня 18. червня ц. р. навістив Яворівщину і знищив майже половину повіту, наніс величезні шкоди двоповерховому ґімназійному будинкові У.П.Т. Бляшаний дах зірваний, вязання даху знищене, поторощене, шиби повибивані, частина шкільних приборів також знищена. Часті зливи доконують дальшої руїви цього дорогого шкільного будинку. Стелі в будинку протікають, тріскають і за кілька днів цілий будинок може стати неможлзвим до вжитку.

Дах муситься покрити найдалі до 10 днів.

Шкоду обчислено на 4 і пів мілїярда Мп. — При цілковитому знищенні найбагатших і найсвідоміщих громад в повіті — такої суми зі самої Яворівщини стягнути неможливо. Тут конечна негайна визначна допомога цілого українського громадянства.

Тому звертаємося до української суспільности в краю й за кордоном з просьбою й зазивом:

Попри звичайні щомісячні обовязкові датки на „Рідну Школу" присилайте негайно й одноразові надзвичайні датки на направу ґімназійного будинку У.П.Т-ва в Яворові.

Датки слати до Головної Каси „Українського Педаґоґічного Т-ва" у Львові, Ринок ч. 10|II. з дописком: „На ратунок Яворові!" Ці жертви будуть вписувані на окреме „яворівське" конто та негайно передавані яворівському будівельному Комітетові.

За Кружок У.П.Т. в Яворові:

Іван Загаєвич голова. *Дмитро Бурко* секретар.

За Управу ґімназії У.П.Т.

Д-р Осип Турянський директор.

Головна Управа Українського Педаґоґічного Товариства:

Осип Бурачинський заст. голови. *Осип Навроцький* секретар.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Промоція. Дня 6. червня промувався п. Володимир Сенчина на доктора медицини на віденському університеті.

Замісць окремих повідомлень про своє вінчання, яке відбулося дня 19. червня ц. р. в Брюховичах, складає на „Рідну Школу" Вп. Евген Дидик у Львові 10 ам. долярів. Вп. Жертводавцеви складає щиро українське Спаси-Бі. Головна Управа УПТ. 2123 1—1

Загальні Збори тов. св. Ап. Павла, відбудуться — як се в ч. 136 в 21. VI. оповіщено — дня 1. липня (вівторок) о 9. год. рано в духовній семинарії, вул. Коперника ч. 36. Після Загальних Зборів вечером зачнуться духовні вправи для священиків; проводитиме Иого Ексц. Висспреосв. Митрополит. Задля сих дух. вправ і дуже важних станових справ Виділ сподіється великої присутности членів, особливо приїзду П. Т. оо. Деканів і відпоручників з усіх деканатів. — Учасники реколєкцій мають привезти постіль (простирало, малу подушечку і ручник). Кошти утримання від вівторка вечера до суботи рано включно виноситиме около 20 зол. — За Виділ: *Садовський*, голова, *д-р Лаба*, секретар. 2146 1—1

Членів Ставропиґійського Брацтва проситься о численну участь в процесіональнім поході в неділю дня 29. н. м. в празник Прсв. Евхаристії — *Д-р Стефан Федак*, сеніор. 2152 1—1

Українські національні танці. На бажання широких верств нашого громадянства відбудеться заходом Сокола-Батька в неділю, дня 29. червня ц. р. на площі при вул. Стрийській Великий Попис шкіл учеників і учениць українських національних танців під проводом артиста-балєтмайстра В. Авраменка. Початок год. 4. попол. Підчас вправ і танців поіграватиме буде театральна оркестра. Перекусня добре заосмотрена. Ціни сидячих місць 3 м. стоячі 2 міл., для молоді 1 міл., для дітей 500 тисяч. 2120 3—3

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ВАЖНЕ для ВСЧ. ДУХОВЕНСТВА! Устав церковний на 1925 р. враз з диспозицією проповідей на неділі і свята цілого року — о. Омеляна Горчинського вже друкується і вийде небавом з друку. Ціна в переплеті 2 зол. Після виходу з друку ціна буде вища. (Обєм книжки 15 арк. друку.) Замовлення слати на адресу: В-во „Русалка" Львів, Куркова 10. 1—1

ПОПЕРЕЧНИЙ — в дуже важній справі подай негайно свою адресу. Це в твойому власному інтересі! Пиши на адресу: Jurko Kalamar. Box 3542 St. B. Winnipeg, Man. Canada. 2145 1—3

МАШИНИ рільничі — керати молотілні, віялки, плуги, січкарні продає на догідних услівях Манько Андрій, Львів, вул. Зиблікевича ч. 24. Телєф. 736. Заступство фабрик машин і приладів рільн. С. А. в Варшаві на Галичину і Волинь. 2148 б) 1—5

ҐОНТИ — з ялиці і смереки — добре фуґовані — продає ваґоново. А. Манько ст. Добромиль. Звертатися до Добромиля — або Львів, вул. Зиблікевича ч. 24. телєф. 736. 2148а) 1—5

ВИДАВНИЦТВО „РУСАЛКА", Львів, Куркова 10, видало 2 календарі на 1925 рік, які вже вийшли з друку. 1) „Господарський Календар", на 1925 рік, 10 арк. друку, богато ілюстрацій (на сатинованому папері) — 2 зол. 2) „Веселий Календар" на 1925 р., ілюстрований, формат велика вісімка — 1 зол. 50 гр. Відпродавцям опуст. Наклад обмежений. Зміст обох календарів богатий і цікавий. Висилається за післяплатою, або попереднім надісланням готівки. 2151 а) 1—1

ПОШУКУЄТЬСЯ технічного інструктора і повітового орґанізатора для обсягу молочарства на покутський повіт, а надто технічного молочаря до більшої сільської молочарні. Вимагане теоретичне і практичне образування фахове. Пожадані елєви чеських молочарських шкіл. Удокументоване подання слати зараз до Адміністрації „Діла". 2124 3—3

ПОШУКУЄТЬСЯ інтеліґентної панночки до товариства 2. хлопчиків 4—7 літ, за удержання і скромну доплату. Школа-Футори, п. п. Олешичі повіт Любачів. 2142 2—3

ПОТРЕБУЮ завраз інтеліґентної женщини до догляду умово-хорої доньки. Платня після умови. Зголошення слати: о. Теофіль Корчинський в Виткові старім. п. Витків новий. 2119 3—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-Р МИКОЛА БИХ

відкрив АДВОКАТСЬКУ КАНЦЕЛЯРІЮ

в Копичинцях в НАРОДНІМ — ДОМІ —

2150 1—3

Лїкарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Рапапорта і Якова Касса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2139 3—10

Адвокат

Д-р Володимир Лисий

відкрив канцелярію і веде її спільно з адв.

Д-ром Олексою Олійником

в Тернополі, вул. Тарновского 12,

в партері. 2071 2—3

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці"

ординує в очних недугах

у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській

2137 **ч. 20.** 2—10

КОНКУРС.

на посади учителів або учительок 1) історії й географії, 2) математики, 3) природи і 4) учительки руханки при дівочій учительській семінарії УПТ. в Коломиї. Подання до 15. липня ц. р. до Головної Управи УПТ. у Львові (Ринок 10). 2074 3-3

КОНКУРС

на посади директора і вчителів або учительок усіх фахів для жіночої а так само для мужеської учительської семінарії УПТ. у Львові з кваліфікацією для середніх шкіл. Подання вносити до кінця червня ц. р. до Головної Управи УПТ. у Львові, Ринок ч. 10. 2074 а) 3—3

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від 28 червня ц. р. еротичний фільм на тлі великоміського життя на 7 дій по сценерії И. Релідзіньского п. з.

„НЕВІЛЬНИЦЯ ЛЮБОВИ"

Діється у Варшаві і в одним з дооколичних дворів. Головні ролі креують: **Смосарска, Бридзіньска, Венгжин, Парнель, Мишкевич і инші.**

За Редакцію відповідає В. Мудрий.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.